

Nordisk Råd

34. session

1986

København

Del 1

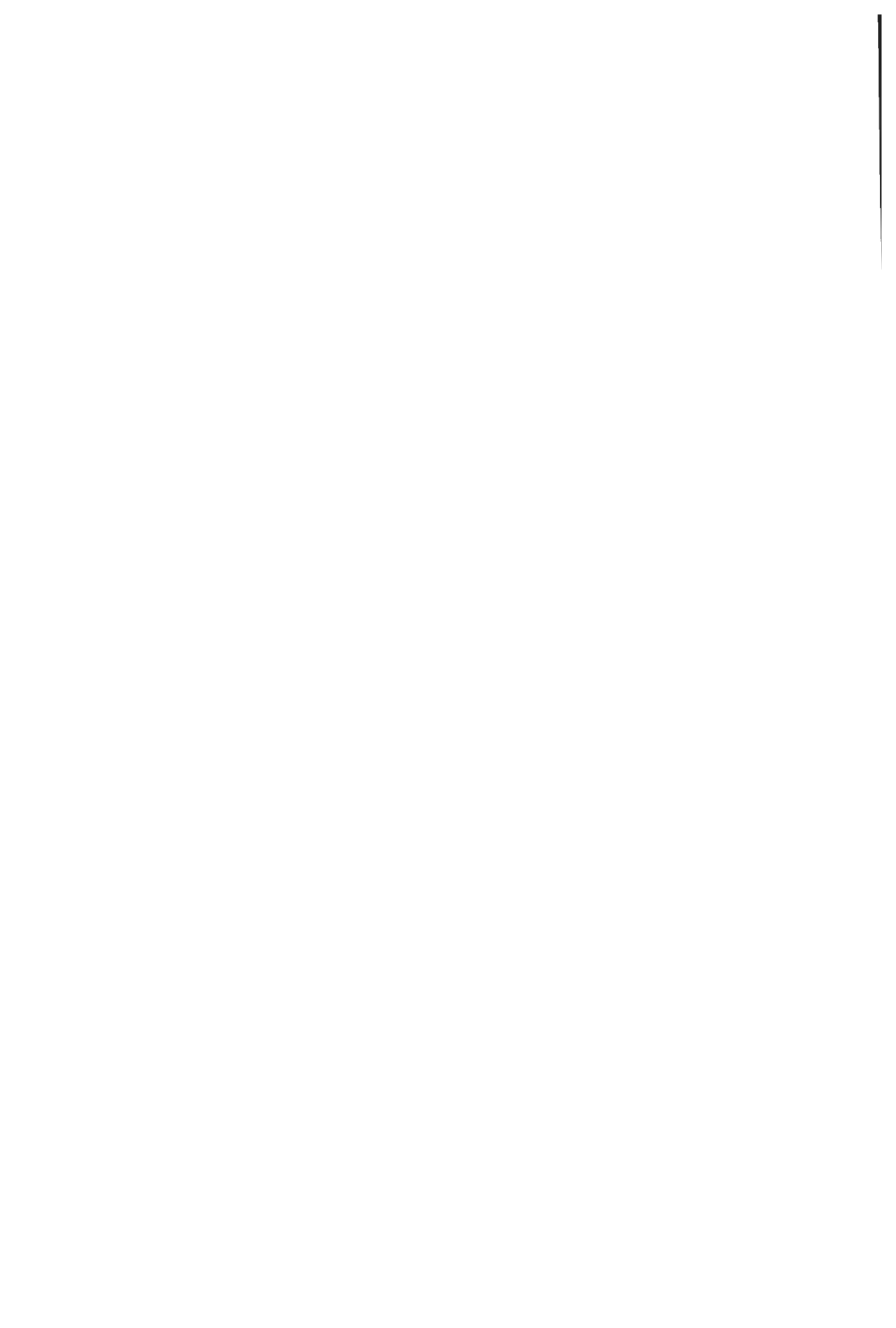
Redaktion: Redaktör Åke Edwall
Byråsekreterare Ingegerd Wahrgren

ISBN 91-38-09374-X
Norstedts Tryckeri Stockholm 1986

Innehållsöversikt**Del 1**

Inledning	5
Kallelse till sessionen	7
Medlemslista	9
Regeringsrepresentanter och valda medlemmar efter länder och partier	13
Saklista jämte förteckning över övriga i rådet anhängiga saker	25
Sakernas fördelning på utskott	41
Översikt över sessionen	52
Protokoll	55
Saker m. m.	389
Medlemsförslag (A-saker)	391
Ministerrådsförslag (B-saker)	772
Berättelser (C-saker) (t. o. m. C 1)	1014
Del 2	1505
Berättelser (C-saker)	1508
Meddelanden (D-saker)	2190
Frågor (E-saker)	2459
Dokument 1 (Rapport från Nordiska rådets presidium)	2511
Dokument 2 (Förslag angående försöksordning om budgetproceduren)	2681
Beslut	2683
Framställning/Rekommendationer	2687
Yttranden	2753
Övriga beslut	2765
Presidium, arbetsutskott, sekretariat, sakkunniga	2773
Supplement: Utdelning av Nordiska rådets litteraturpris och musikpris	2783
Register	2795
Översikt över sakernas behandling	2797
Personregister	2820
Ämnesregister	2838
Plan över sessionssalen	2848

INLEDNING

Kallelse till sessionen

Sedan Nordiska rådet den 8 mars 1985 fattat beslut om tidpunkten för rådets trettiofjärde session, får presidiet härmed meddela, att rådets trettiofjärde session kommer att inledas i Köpenhamn måndagen den 3 mars 1986 och avslutas fredagen den 7 mars 1986.

Stockholm den 8 maj 1985

Páll Pétursson

President

Ilkka-Christian Björklund

Presidiesekreterare

Medlemslista

(Upprättad enligt 4 § arbetsordningen och godkänd vid mötet den 3 mars 1986 med ändringar vid möten 3, 4, 5, 6 och 7 mars 1986)

Regeringsrepresentanter m. fl.

<i>Andersen, Anders</i>	<i>Jansson, Christer (närv. 5/3–6/3)</i>
<i>Andersson, Sten (intog ej sin plats i rådet)</i>	<i>Johansson, Bengt K.A. (intog ej sin plats i rådet)</i>
<i>Ásgrímsson, Halldór</i>	<i>Klein, Lasse</i>
<i>Bjarnason, Matthías (intog ej sin plats i rådet)</i>	<i>Kofoed, Niels Anker</i>
<i>Björkstrand, Gustav</i>	<i>Kristiansen, Kåre</i>
<i>Bodström, Lennart (närv. 3/3–5/3)</i>	<i>Kuuskoski-Vikatmaa, Eeva (närv. 4/3–5/3)</i>
<i>Bollmann, Niels</i>	<i>Laine, Jermu (närv. 6/3)</i>
<i>Bondevik, Kjell Magne</i>	<i>Langslet, Lars Roar</i>
<i>Carlsson, Ingvar (intog ej sin plats i rådet)</i>	<i>Leijon, Anna-Greta (närv. 5/3)</i>
<i>Christensen, Christian</i>	<i>Leppänen, Urpo (närv. 4/3–5/3)</i>
<i>Dahl, Birgitta (närv 6/3)</i>	<i>Lindqvist, Bengt (närv. 5/3)</i>
<i>Dam, Atli, P.</i>	<i>Lundkvist, Svante</i>
<i>Danielsen, Niels Pauli</i>	<i>Luttinen, Matti (närv. 6/3)</i>
<i>Ellemann-Jensen, Uffe</i>	<i>Lynge, Aqqaluk</i>
<i>Enggaard, Knud</i>	<i>Madsen, Mette</i>
<i>Feldt, Kjell-Olof (närv 4/3)</i>	<i>Mathiesen, Matthías A.</i>
<i>Flodin, May (närv. 5/3–6/3)</i>	<i>Melchior, Arne</i>
<i>Foighel, Isi</i>	<i>Motzfeldt, Jonathan</i>
<i>Gjertsen, Astrid</i>	<i>Møller, Grethe Fenger</i>
<i>Gradin, Anita (närv. 5/3–6/3)</i>	<i>Ninn-Hansen, Erik</i>
<i>Guðmundsson, Albert</i>	<i>Nordman, Gunnevi (intog ej sin plats i rådet)</i>
<i>Gustafsson, Hans (närv. 4/3–6/3)</i>	<i>Olsen, Moses</i>
<i>Göransson, Bengt (närv. 5/3–6/3)</i>	<i>Pålsson, Þorsteinn</i>
<i>Haugstvedt, Asbjørn</i>	<i>Peterson, Thage G. (närv. 4/3)</i>
<i>Heilmann, Stephen</i>	<i>Porko, Lars (intog ej sin plats i rådet)</i>
<i>Helgadóttir, Ragnhildur</i>	<i>Presthus, Rolf</i>
<i>Hellström, Mats (närv. 3/3–4/3)</i>	<i>Purkhús, Jóngerð</i>
<i>Heløe, Leif Arne</i>	<i>Raatikainen, Kaisa (närv. 3/3–5/3)</i>
<i>Hermannsson, Steingrímur</i>	<i>Rettedal, Arne</i>
<i>Hermannsson, Sverrir</i>	<i>Rosing, Hans-Pavia</i>
<i>Hjelm-Wallén, Lena (närv. 4/3–5/3)</i>	<i>Salmén, Olof (närv. 5/3–6/3)</i>
<i>Holmberg, Bo (närv. 4/3–5/3)</i>	<i>Schlüter, Poul</i>
<i>Hulterström, Sven (närv. 6/3)</i>	<i>Sigurdson, Gertrud (närv. 5/3)</i>
<i>Høyem, Tom</i>	<i>Simonsen, Palle</i>
<i>Haarder, Bertel</i>	<i>Sorsa, Kalevi (närv. 3/3–5/3)</i>
<i>Jakobsen, Johan J.</i>	

Stefánsson, Alexander (närv. 6/3–7/3)
 Stetter, Ib
 Stray, Svenn
 Suonio, Kaarina (intog ej sin plats i rådet)
 Surlien, Raket
 Taxell, Christoffer (närv. 3/3)

Thomassen, Petter
 Väyrynen, Paavo (närv. 3/3–4/3)
 Wickbom, Sten (intog ej sin plats i rådet)
 Wiklöf, Lars-Åke (närv. 4/3–5/3)
 Willoch, Kåre
 Woivalin, Folke (närv. 3/3–5/3)

Valda medlemmar

Aho, Esko
 Alsaker, Svein
 Andersson, Arne
 Andersson, Georg (intog ej sin plats i rådet)
 Andersson, Lennart
 Auken, Margrete
 Bakke, Hallvard
 Benediktsson, Stefán
 Benkow, Jo
 Bennedsen, Dorte
 Brundtland, Gro Harlem
 Bärlund, Kaj
 Buttedahl, Johan
 Christensen, Frode Nør
 Eidem, Bjarne Mørk
 Einarsson, Ólafur G.
 Elo, Mikko
 Exner, Lahja
 Fredheim, Kjell Magne
 Gadd, Arne
 Grøndahl, Kirsti Kolle
 Guðnason, Eiður
 Gustavsson, Rune
 Gyldenkilde, Lilli
 Hansen, Flemming
 Hansen, Ivar
 Hansen, Karen Thurøe
 Hansen-Krone, Margit
 Helgadóttir, Guðrún
 Hetemäki-Olander, Elsi
 Håkansson, Per Olof
 Isohookana-Asunmaa, Tytti
 Iversen, Åsa Solberg
 Jansson, Olof
 Jensen, Jens Peter

Jensen, Karen Højte
 Jonsson, Elver
 Jørgensen, Anker
 Jørgensen, Brit
 Kanerva, Ilkka
 Kemppainen, Arvo
 Kemppainen, Hannu
 Knutzen, Thea
 Knuuttila, Sakari
 Komstedt, Wiggo
 Kvanmo, Hanna
 Lange, Preben
 Liikanen, Erkki
 Lipponen, Paavo
 Lundblad, Grethe
 Muurman, Peter
 Nielsen, Agnar
 Nilsson, Barbro
 Norwich, Arnljot
 Nyhage, Hans
 Olesen, Aase
 Patursson, Erlendur
 Pedersen, Robert
 Petersson, Hans
 Pétursson, Páll
 Petäjäniemi, Tuulikki
 Poulsen, Kaj
 Riihijärvi, Heikki
 Sigurðsson, Pétur
 Sjøthun, Asbjørn
 Steen, Reiulf
 Steenholdt, Otto
 Steffensen, Jens
 Sundberg, Ingrid
 Suominen, Ilkka

Svensson, Sten
Syse, Jan P.
Synnes, Harald
Söder, Karin
Sønderby, Peder
Talleraas, Anders
Tastesen, Bernhardt
Pórðarson, Friðjón
Tuominen, Pekka

Turpeinen, Pirkko
Ueland, Ole Gabriel
Väänänen, Marjatta
Werner, Lars
Westerberg, Bengt (intog ej sin plats i rådet)
Westerlund, Henrik
Öhrsvik, Lena
Östrand, Olle

Ändringar den 3 mars

Bland de valda medlemmarna ersattes för hela sessionen Georg Andersson av *Berit Oscarsson* och Bengt Westerberg av *Ylva Annerstedt* samt för del av denna dag Arne Andersson av *Ulf Adelsohn* och Lars Werner av *Inga Lantz*.

Ändring den 4 mars

Bland de valda medlemmarna ersattes för del av denna dag Hans Nyhage av *Ulf Adelsohn*.

Ändringar den 5 mars

Bland de valda medlemmarna ersattes för resten av sessionen Jo Benkow av *Per-Kristian Foss*, Gro Harlem Brundtland av *Oddrunn Pettersen* och Erkki Liikanen av *Antti Kalliomäki*, för del av denna och hela nästa dag Erlendur Patursson av *Karin Kjølbro*, för del av denna och del av nästa dag Arvo Kempainen av *Anna-Liisa Jokinen*, Robert Pedersen av *Jimmy Stahr* och Ingrid Sundberg av *Siri Häggmark* samt för del av denna dag Arne Gadd av *Karl-Erik Svartberg*, Per Olof Håkansson av *Hans Pettersson i Helsingborg*, Hannu Kempainen av *Esko Almgren*, Peter Muurman av *Martti Lähdesmäki*, Karin Söder av *Gunnel Jonäng* samt Lars Werner av *Inga Lantz*.

Ändringar den 6 mars

Bland de valda medlemmarna ersattes för resten av sessionen Ilkka Kanerva av *Anna-Kaarina Louvo*, Hannu Kempainen av *Esko Almgren*, Sakari Knuutila av *Riitta Järvisalo-Kanerva*, Peter Muurman av *Martti Lähdesmäki* och Lars Werner av *Inga Lantz* samt för del av denna dag Rune Gustavsson av *Gunnar Björk*, Karin Söder av *Gunnar Björk*, Karen Thurøe Hansen av *Alice Brask*, Marjatta Väänänen av *Tellervo Nousiainen* samt Olle Östrand av *Karl-Erik Svartberg*.

Ändringar den 7 mars

Bland de valda medlemmarna ersattes för resten av sessionen Arvo Kempainen av *Anna-Liisa Jokinen* och Kirsti Kolle Grøndahl av *Ragna Berget Jørgensen*.

Regeringsrepresentanter och valda medlemmar jämte suppleanter efter länder och partier

(Vid sessionens början)

Danmarks Riges delegation

Regeringsrepresentanter m. fl.

(Utsedda av regeringen den 29 januari 1986)

Schlüter, Poul, f. 29. Statsminister (KF)
Ellemann-Jensen, Uffe, f. 41. Udenrigsminister (V)
Simonsen, Palle, f. 33. Finansminister (KF)
Ninn-Hansen, Erik, f. 22. Justitsminister (KF)
Andersen, Anders, f. 12. Økonomiminister (V)
Kofoed, Niels Anker, f. 29. Landbrugsminister (V)
Enggaard, Knud, f. 29. Energiminister (V)
Stetter, Ib, f. 17. Industriminister (KF)
Christensen, Christian, f. 25. Miljøminister og minister for nordiske anliggender (KrF)

Haarder, Bertel, f. 44. Undervisningsminister (V)
Melchior, Arne, f. 24. Minister for offentlige arbejder (CD)
Bollmann, Niels, f. 39. Boligminister (CD)
Møller, Grethe Fenger, f. 41. Arbejdsminister (KF)
Foighel, Isi, f. 27. Minister for skatter og afgifter (KF)
Høyem, Tom, f. 41. Minister for Grønland (CD)
Madsen, Mette, f. 24. Kirkeminister (V)

(Utsedda av Føroya landsstyre den 23 januari 1986)

Dam, Atli, f. 32. Lagmand (Jvfl)
Danielsen, Niels Pauli, f. 38. Landsstyremedlem (Frfl)

Klein, Lasse, f. 50. Landsstyremedlem (Sjfl)
Purkhús, Jóngerð, f. 37. Landsstyremedlem (Tvfl)

(Utsedda av Grønlands landsstyre den 4 february 1986)

Motzfeldt, Jonathan, f. 38. Landsstyreformand (Si)
Olsen, Moses, f. 38. Landsstyremedlem (Si)
Heilmann, Stephen, f. 41. Landsstyremedlem (Si)

Rosing, Hans-Pavia, f. 48. Landsstyremedlem (Si)
Lynge, Aqqaluk, f. 47. Landsstyremedlem (IA)

Valda medlemmar*(Utsedda av folketinget den 2 oktober 1985 med senare ändringar)***Socialdemokratiet (S)***Medlemmer*

Bennedsen, Dorte, f. 38. Fhv. minister
Jørgensen, Anker, f. 22. Fhv. statsminister
Pedersen, Robert, f. 21. Fhv. højskolefor-
 stander

*(Förfall vid 34:e session 5/3–6/3; ersatt
 av Jimmy Stahr; se under stedforträ-
 dere)*

Poulsen, Kaj, f. 45. Maskinarbejder
Tastesen, Bernhardt, f. 26. Assurandør

Stedfortrædere

Jakobsen, Svend, f. 35. Fhv. minister
Nielsen, Poul, f. 43. Fhv. minister
Stahr, Jimmy, f. 35. Programsekretær

Hansen, J. K., f. 34. Fhv. minister, Major
Hjortnæs, Karl, f. 34. Fhv. minister, cand.
 jur.

Det konservative Folkeparti (KF)*Medlemmer*

Hansen, Flemming, f. 39. Skohandler
Hansen, Karen Thurøe, f. 18.
*(Förfall vid 34:e session 6/3; ersatt av
 Alice Brask; se under stedfortrædere)*
Jensen, Karen Højte, f. 38. Lærer

Stedfortrædere

Brask, Alice, f. 38. Overlærer
Møller, Helge Adam, f. 42. Major

Kirkegaard, Knud E. f. 42. Skolekonsulent
Houe, Poul Henrik, f. 38. Gårdejer (Stedfor-
 træder for Frode Nør Christensen [CD])

Venstre (V)*Medlemmer*

Hansen, Ivar, f. 38. Fhv. minister, statsrevi-
 sor
Jensen, Jens Peter, f. 22. Redaktør
Sønderby, Peder, f. 32. Gårdejer

Stedfortrædere

Rasmussen, Anders Fogh, f. 35. Cand oecon.

Brøndsted, Povl, f. 24. Gårdejer
Nielsen, Bente Moustén, f. 56. Cand. agro.

Socialistisk Folkeparti (SF)*Medlemmer*

Auken, Margrete, f. 45. Præst
Gyldenkilde, Lilli, f. 36. Pensionist

Stedfortrædere

Harms, Inger, f. 42. Kontorassistent
Jacobsen, Hanne Thanning, f. 36. Lærer

Det radikale Venstre (RV)*Medlem**Stedfortræder**Olesen, Aase, f. 34. Tegnestuesekretær**Bilgrav-Nielsen, Jens, f. 36. Højskolelærer***Centrum-Demokraterne (CD)***Medlem**Stedfortræder**Christensen, Frode Nør, f. 48. Politiassistent**(Houe, Poul Henrik [KF])***Kristeligt Folkeparti (KrF)***Medlem**Stedfortræder**Steffensen, Jens, f. 29. Forstander**Pedersen, Inger Stilling, f. 29. Overlærer**(Valda av Føroya lagting den 31 juli 1985)***Sambandsflokkurin (Sambandspartiet) (Sb)***Medlem**Stedfortræder**Nielsen, Agnar, f. 28. Direktør**Olsen, Johannes Martin, f. 33. Maskinmester***Tjóðveldisflokkurin (Det republikanske parti) (Tvfl)***Medlem**Stedfortræder**Patursson, Erlendur, f. 13. Hagfrøðingur
(cand. polit.)**Kjølbros, Karin, f. 44. Socialrådgiver**(Förfall vid 34:e session 5/3–6/3; ersatt av Karin Kjølbros; se under Stedfortræder)**(Valda av Grønlands landsting den 26 juni 1984)***Siumut (Si)***Medlem**Stedfortræder**Lange, Preben, f. 48. Lærer**(Rasmussen, Henriette [IA])***Atassut (At)***Medlem**Stedfortræder**Steenholdt, Otto, f. 36. Lærer**Ostermann, Peter, f. 39. Politiassistent*

Inuit Ataqtigiit (IA)*Stedfortræder*

Rasmussen, Henriette, f. 50 (Stedfortræder for Preben Lange [Si])

Finlands delegation**Regeringsrepresentanter m. fl.**

(Utsedda av Finlands regering den 14 februari 1986)

Sorsa, Kalevi, f. 30. Statsminister (Sdp)
Väyrynen, Paavo, f. 46. Utrikesminister (K)
Laine, Jermu, f. 31. Utrikeshandelsminister (Sdp)
Taxell, Christoffer, f. 48. Justitieminister (Sfp)
Suonio, Kaarina, f. 41. Undervisningsminister (Sdp)
Luttinen, Matti, f. 36. Trafikminister (Sdp)

Kuuskoski-Vikatmaa, Eeva, f. 46. Social- och hälsovårdsminister (K)
Leppänen, Urpo, f. 44. Arbetskraftsminister (Smp)
Björkstrand, Gustav, f. 41. Kulturminister och nordisk samarbetsminister (Sfp)
Raatikainen, Kaisa, f. 28. Inrikesminister (Sdp)

(Utsedda av Ålands landskapsstyrelse den 23 januari 1986)

Woivalin, Folke, f. 28. Lantråd (ÅS)
Nordman, Gunnevi, f. 35. Vicelantråd (lib)
Flodin, May, f. 34. Landskapsstyrelseledamot (FS)
Jansson, Christer, f. 43. Landskapsstyrelseledamot (ÅC)

Porko, Lars, f. 46. Landskapsstyrelseledamot (lib)
Salmén, Olof, f. 27. Landskapsstyrelseledamot (ÅC)
Wiklöf, Lars-Åke, f. 44. Landskapsstyrelseledamot (ÅSD)

Riksdagen

(Valda av riksdagen den 7 februari 1986)

Suomen Sosialdemokraattinen Puolue (Finlands Socialdemokratiska parti) (Sdp)*Medlemmar*

Bärlund, Kaj, f. 45. Ekonomie magister
Elo, Mikko, f. 43. Filosofie licentiat
Knuuttila, Sakari, f. 30. Ingenjör
(Förfall vid 34:e sessionen 6/3–7/3; ersatt av Riitta Järvisalo-Kanerva; se under Suppleanter)

Suppleanter

Nyby, Mats, f. 46. Studiehandledare
Järvisalo-Kanerva, Riitta, f. 45. Ekonom
Paakkinen, Saara-Maria, f. 41. Redaktör

Liikanen, Erkki, f. 50. Partisekreterare
(Förfall vid 34:e sessionen 5/3–7/3; ersatt av *Antti Kalliomäki*, se under *Suppleanter*)

Lipponen, Paavo, f. 41. Pol. kand.

Muurman, Peter, f. 44. Magister i samhällsvetenskaper
(Förfall vid 34:e sessionen 5/3, 6/3–7/3; ersatt av *Martti Lähdesmäki*; se under *Suppleanter*)

Kalliomäki, Antti, f. 47. Gymnastiklärare

Starast, Pekka, f. 56. Studerande

Lähdesmäki, Martti, f. 31. Medicine licentiat

Kansallinen Kokoomus (Nationella samlingspartiet) (Kok)

Medlemmar

Hetemäki-Olander, Elsi, f. 27. Lektor

Kanerva, Ilkka, f. 48. Politics magister
(Förfall vid 34:e sessionen 6/3–7/3; ersatt av *Anna-Kaarina Luovo*; se under *Suppleanter*)

Petäjaniemi, Tuulikki, f. 42. Justitierådman

Suominen, Ilkka, f. 39. Politics magister

Suppleanter

Louvo, Anna-Kaarina, f. 37. Tandläkare

Pesola, Helena, f. 47. Magister i samhällsvetenskaper

Hilpelä, Liisa, f. 28. Filosofie magister, lektor

Järvenpää, Heikki, f. 48. Informationschef

Centerpartiet (Keskustapuolue) (K)

Medlemmar

Aho, Esko, f. 54. Näringsombudsman

Isohookana-Asunmaa, Tytti, f. 47. Politics doktor

Kemppainen, Hannu, f. 51. Läkare
(Förfall vid 34:e sessionen 5/3, 6/3–7/3; ersatt av *Esko Almgren*; se under *Finlands kristliga förbund, suppleant*)

Väänänen, Marjatta, f. 23. Avdelningsdirektör
(Förfall vid 34:e sessionen 6/3; ersatt av *Tellervo Nousiainen*; se under *Suppleanter*)

Suppleanter

Peltari, Seppo, f. 41. Vicehäradshövding, länsman

Kietäväinen, Timo, f. 57. Planeringssekreterare
(*Almgren, Esko [Sk]*)

Nousiainen, Tellervo, f. 42. Rektor

Suomen Kansan Demokraattinen Liitto (Demokratiska förbundet för Finlands folk) (Skdl)*Medlemmar*

Kemppainen, Arvo, f. 46. Medicine licentiat
(Förfall vid 34:e sessionen 5/3–6/3 och
7/3; ersatt av Anna-Liisa Jokinen; se un-
der Suppleanter)

Turpeinen, Pirkko, f. 40. Bitr. överläkare

Suppleanter

Jokinen, Anna-Liisa, f. 23. Redaktör

Söderström, Sten, f. 48. Medicine licentiat

Svenska folkpartiet (Sfp)*Medlem*

Westerlund, Henrik, f. 26. Agrolog, jordbru-
kare

Suppleant

Norrback, Ole, f. 41. Ombudsman, lärare

Finlands landsbygdsparti (Suomen Maaseudun Puolue) (Smp)*Medlem*

Riihijärvi, Heikki, f. 37. Kyrkoherde

Suppleant

Ratu, Martti, f. 17. Teknologie licentiat

Finlands kristliga förbund (Suomen Kristillinen Liitto) (SkI)*Suppleant*

Almgren, Esko, f. 32. Filosofie magister, lek-
tor (Suppleant för Hannu Kemppainen [K])

(Valda av Ålands landsting den 6 november 1985)

Åländsk samling (ÅS)*Medlemmar*

Jansson, Olof, f. 31. Landstingsman (ÅC)
Tuominen, Pekka, f. 43. Landstingsman
(ÅSD)

Suppleanter

Jansson, Roger, f. 43. Diplomekonom (FS)
Fagerholm, Karl-Gunnar, f. 30. Lektor,
landstingets förste vicetalman (lib.)

Islands delegation**Regeringsrepresentanter m. fl.***(Utsedda den 4 februari 1986)*

Steingrímur Hermannsson, f. 28. Forsætisráðherra (statsminister) (F.)
Matthías Á. Mathiesen, f. 31. Utanríkisráðherra (utrikesminister) (Sj.)
Þorsteinn Pálsson, f. 47. Fjármálaráðherra (finansminister) (Sj.)
Alexander Stefánsson, f. 22. Félagsmálaráðherra (socialminister) (F.)
Halldór Ásgrímsson, f. 47. Sjávarútvegsráðherra og norrænn samstarfráðherra (fiskeriminister och nordisk samarbetsminister) (F.)

Matthías Bjarnason, f. 21. Viðskifta- og samgönguráðherra (handels- och samfärdselsminister) (Sj.)
Ragnhildur Helgadóttir, f. 30. Heilbrigðis- och tryggingaráðherra (hälso- och försäkringsminister) (Sj.)
Sverrir Hermannsson, f. 30. Menntamálaráðherra (utbildningsminister) (Sj.)
Albert Guðmundsson, f. 23. Iðnaðarráðherra (industriminister) (Sj.)

Alþingi (altinget)*(Valda den 21 december 1985)*

Efri deild (överste afdeling) E; neðri deild (nederste afdeling) (N)

Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet) (Sj.)*Fulltrúar (medlemmer)*

Ólafur G. Einarsson, f. 32. Héraðsdómslögmaður, formaður þingflokks Sjálfstæðisflokksins (advokat, Selvstændighedspartiets gruppeleder), N.
Pétur Sigurðsson, f. 28. Framkvæmdastjóri (direktör), N.
Friðjón Þórðarson, f. 23. Fyrirv. ráðherra (fhv. minister), N.

Varafultrúar (stedfortrædere)

Þorsteinn Pálsson, f. 47. Héraðsdómslögmaður, formaður, Sjálfstæðisflokksins (advokat, Selvstændighedspartiets formand), N.
Salome Þorkelsdóttir, f. 27. Húsmóðir, forseti Ed. (husmor, formand i altingets överste afdeling), E.
Árni Johnsen, f. 44. Blaðmaður, skrifari í sameinuðu Alþingi (journalist, sekretær i det forenede Alting), E.

Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet) (F.)*Fulltrúi (medlem)*

Páll Pétursson, f. 37. Bóndi, formaður þingflokks Framsóknarflokksins (bonde, Fremskridtspartiets gruppeleder). N.

Varamaður (stedfortræder)

Davíð Aðalsteinsson, f. 46. Bóndi (bonde), E.

Alþýðubandalagið (Folkeforbundet) (Ab.)*Fulltrúi (medlem)**Guðrún Helgadóttir*, f. 35. Rithöfundur (författer), N.*Varamaður (stedfortræder)**Hjörleifur Guttormsson*, f. 35. Fyrirv. ráðherra (fhv. minister), N.**Alþýðuflokkurinn (Det socialdemokratiske parti) (A.)***Fulltrúi (medlem)**Eiður Guðnason*, f. 39. Fréttamaður (redaktör), E.*Varamaður (stedfortræder)**Jóhanna Sigurðardóttir*, f. 42. Fyrsti varaformseti Nd. (første stedfortædende formand i altingets nederste afdeling), N.**Bandalag jafnaðarmanna (Det socialdemokratiske forbund) (Bj.)***Fulltrúi (medlem)**Stefán Benediktsson*, f. 41. Arkitekt (arkitekt), E.*Varamaður (stedfortræder)**(Guðrún Agnarsdóttir) [SK]***Samtök um kvemnalista (Kvinneliste forbund) (SK)***Varamaður (stedfortræder)**Guðrún Agnarsdóttir*, f. 41. Læknir (läkare) (Suppleant for Stefán Benediktsson [Bj.]**Norges delegation****Regeringsrepresentanter***(Utsedda av regeringen den 7 februari 1986)**Willoch, Kåre*, f. 28. Statsminister (H)
Bondevik, Kjell Magne, f. 47. Statsråd og sjef for Kirke- og undervisningsdepartementet (Kr. F.)*Stray, Sverre*, f. 22. Utenriksminister (H)
Jakobsen, Johan J., f. 37. Statsråd og sjef for Samferdselsdepartementet (Sp)*Presthus, Rolf*, f. 36. Statsråd og sjef for Finansdepartementet (H)*Haugstvedt, Ashjorn*, f. 26. Statsråd og sjef for Handelsdepartementet og nordisk samarbeidsminister (Kr. F.)*Langslet, Lars Roar*, f. 36. Statsråd og sjef for Kultur- og vitenskapsdepartementet (H)*Heløe, Leif Arne*, f. 32. Statsråd og sjef for Sosialdepartementet (H)*Gjertsen, Astrid*, f. 28. Statsråd og sjef for Forbruker- og administrasjonsminister (H)*Rettedal, Arne*, f. 26. Statsråd og sjef for Kommunal- og arbeidsdepartementet (H)*Kristiansen, Kåre*, f. 20. Statsråd og sjef for Olje- og energidepartementet (Kr. F.)*Surlien, Rakel*, f. 44. Statsråd og sjef for Miljøverndepartementet (Sp)*Thomassen, Petter*, f. 41. Statsråd og sjef for Industridepartementet (H)

Valda medlemmar*(Utsedda av Stortinget den 8 november 1985)***Det norske arbeiderparti (A)***Medlemmer*

Brundtland, Gro Harlem, f. 38. Lege
(Förfall vid 34:e sessionen 5/3–7/3; ersatt av Oddrunn Pettersen; se under Varamedlemmer)

Bakke Hallvard, f. 43. Sivilekonom

Grøndahl, Kirsti Kolle, f. 43. Adjunkt, husmor
(Förfall vid 34:e sessionen 7/3; ersatt av Ragna Berget Jørgensen; se under Varamedlemmer)

Steen, Reulf, f. 33. Journalist

Eidem, Bjarne Mørk, f. 36. Lærer

Jørgensen, Brit, f. 42. Kontomedarbeider

Fredheim, Kjell Magne, f. 28. Journalist

Iversen, Åsa Solberg, f. 29. Gruppeseekretær

Sjøthun, Asbjørn, f. 27. Gårdbruker

Varamedlemmer

Pettersen, Oddrunn, f. 37. Rektor

Borgen, Kjell, f. 39. Tiltakssjef

Jørgensen, Ragna Berget, f. 41. Forbrukerkonsulent

Blankenborg, Haakon, f. 55. Student

Rotnes, Marit, f. 28. Sosialsjef

Verdal, Sigurd, f. 27. Skolesjef

Gudmundseth, Roger, f. 38. Kontorsjef

Wroldsen, Ernst, f. 44. Markedskonsulent

Larsen, Berit Brørby, f. 50. Personalsekretær

Høyre (H)*Medlemmer*

Benkow, Jo, f. 24. Fotografmester
(Förfall vid 34:e sessionen 5/3–7/3; ersatt av Per-Kristian Foss; se under Varamedlemmer)

Hansen-Krone, Margit, f. 25. Husstellærer

Syse, Jan P., f. 30. Advokat

Talleraas, Anders, f. 46. Sivilingeniør

Norwich, Arnljot, f. 22. Ingeniør

Knutzen, Thea, f. 30. Sekretær

Varamedlemmer

Lefdal, Lars, f. 39. Overingeniør

Foss, Per-Kristian, f. 50. Konsulent

Willoch, Ingrid I. f. 43. Husmor

Berg, Hallgrim, f. 45. Lektor

Borge, Brita, f. 31. Eksportsjef

Huseby, Magnar G. f. 28. Kommunalråd

Kristelig folkeparti (Kr. F.)*Medlemmer*

Synnes, Harald, f. 31. Lektor

Alsaker, Sveinn, f. 40. Byrettsdommer

Varamedlemmer

Furnes, Kjell, f. 36. Ingeniør

Røyseland, Borghild, f. 26. Husmor

Senterpartiet (Sp)

Medlemmer

Buttedahl, Johan, f. 35. Distriktstannlege
Ueland, Ole Gabriel, f. 31. Fylkesagronom

Varamedlemmer

Velsand, Lars, f. 41. Bonde
Lahnstein, Anne Enger, f. 49. Gruppesekretær

Sosialistisk venstreparti (SV)

Medlem

Kvanmo, Hanna, f. 26. Husmor

Varamedlem

Koritzinsky, Theo, f. 41. Partileder, lektor

Sveriges delegation

Regeringsrepresentanter

(Utsedda av regeringen den 27 februari 1986)

Palme, Olof, f. 27. Statsminister (s)

Lundkvist, Svante, f. 19. Statsråd och chef för jordbruksdepartementet, nordisk samarbeidsminister (s)

Carlsson, Ingvar, f. 34. Statsråd och ställföreträdande statsminister, miljö- och forskningsminister (s)

Feldt, Kjell-Olof, f. 31. Statsråd och chef för finansdepartementet (s)

Sigurdson, Gertrud, f. 23. Statsråd och chef för socialdepartementet (s)

Gustafsson, Hans, f. 23. Statsråd och chef för bostadsdepartementet (s)

Leijon, Anna-Greta, f. 39. Statsråd och chef för arbetsmarknadsdepartementet (s)

Hjelm-Wallén, Lena, f. 43. Statsråd (s)

Peterson, Thage G. f. 33. Statsråd och chef för industridepartementet (s)

Andersson, Sten, f. 23. Utrikesminister (s)

Bodström, Lennart, f. 28. Statsråd och chef för utbildningsdepartementet (s)

Göransson, Bengt, f. 32. Statsråd (s)

Gradin, Anita, f. 33. Statsråd (s)

Dahl, Birgitta, f. 37. Statsråd (s)

Holmberg, Bo, f. 42. Statsråd och chef för civildepartementet (s)

Hellström, f. 42. Statsråd (s)

Wickbom, Sten, f. 31. Statsråd och chef för justitiedepartementet (s)

Johansson, Bengt, K. Å., f. 37. Statsråd (s)

Hulterström, Sven, f. 38. Statsråd och chef för kommunikationsdepartementet (s)

Lindquist, Bengt, f. 36. Statsråd (s)

Valda medlemmar

(Utsedda av riksdagen den 15 oktober 1985 och 14 januari 1986)

Sveriges socialdemokratiska parti (s)

Medlemmar

Lundblad, Grethe, f. 25. Socialinspektör
 Andersson, Lennart, f. 27. Studieombudsman
 Gadd, Arne, f. 32. Revisionsdirektör
 (Förfall vid 34:e sessionen 5/3; ersatt av Karl-Erik Svartberg; se under Suppleanter)
 Andersson, George, f. 36. Rektor
 (Förfall vid 34:e sessionen; ersatt av Berit Oscarsson; se under Suppleanter)
 Exner, Lahja, f. 39. Textilarbetare
 Håkansson, Per Olof, f. 41. Byggnadsingenjör
 (Förfall vid 34:e sessionen 5/3; ersatt av Hans Pettersson; se under Suppleanter)
 Öhrsvik, Lena, f. 44. Kurator
 Östrand, Olle, f. 29. Mättningsföreståndare
 (Förfall vid 34:e sessionen 6/3; ersatt av Karl-Erik Svartberg; se under Suppleanter)
 Nilsson, Barbro, f. 31. Ämneslärare

Suppleanter

Johansson, Kurt Ove, f. 34. Ombudsman
 Ulander, Lars, f. 34. Ombudsman
 Oscarsson, Berit, f. 40. Studiesekreterare
 Sandberg-Fries, Yvonne, f. 50. Informationssekreterare
 Petterson, Hans, f. 22. Kranmaskinist
 Svartberg, Karl-Erik, f. 30. Rektor
 Johansson, Anita, f. 44. Undersköterska
 Sundström, Sten-Ove, f. 42. Järnverksarbetare
 Johansson, Ulla, f. 28. Lågstadie lärare

Moderata samlingspartiet (m)

Medlemmar

Sundberg, Ingrid, f. 25. Fil. kand.
 (Förfall vid 34:e sessionen 5/3; ersatt av Siri Häggmark; se under Suppleanter)
 Nyhage, Hans, f. 24. Rektor
 (Förfall vid 34:e sessionen 4/3; ersatt av Ulf Adelsohn; se under Suppleanter)
 Andersson, Arne, f. 28. Lantbrukare
 (Förfall vid 34:e sessionen 6/3; ersatt av Ulf Adelsohn; se under Suppleanter)
 Svensson, Sten, f. 37. Informationschef
 Komstedt, Wiggo, f. 37. Försäljningschef

Suppleanter

Adelsohn, Ulf, f. 41. Partiordförande och gruppledare
 Häggmark, Siri, f. 20. Riksdagsledamot
 Fridolfsson, Filip, f. 23. Fabrikör
 Rydle, Birgitta, f. 28. Ämneslärare
 Dahlberg, Rolf, f. 34. Yrkesvalslärare

Folkpartiet (fp)*Medlemmar*

Westerberg, Bengt, f. 43. Partiordförande
 (Förfall vid 34:e sessionen; ersatt av
Ylva Annerstedt; se under Suppleanter)
Petersson, Hans, f. 26. Riksdagsman
Jonsson, Elver, f. 36. Postiljon

Suppleanter

Annerstedt, Ylva, f. 39. Adjunkt. Fil. mag.
Andrén, Margareta, f. 33. Chefskurator
Bergdahl, Hugo, f. 28. Flottiljpolis

Centerpartiet (c)*Medlemmar*

Söder, Karin, f. 28. Yrkesvals lärare
 (Förfall vid 34:e sessionen 5/3; ersatt av
Gunnel Jonäng och 6/3; ersatt av Gun-
nar Björk; se under Suppleanter)
Gustavsson, Rune, f. 20. Socionom
 (Förfall vid 34:e sessionen 6/3; ersatt av
Gunnar Björk; se under Suppleanter)

Suppleanter

Jonäng, Gunnel, f. 21. Studieinstruktör
Björk, Gunnar, f. 44. Bankkonsulent

Vänsterpartiet kommunisterna (vpk)*Medlem*

Werner, Lars, f. 35. Ombudsman
 (Förfall vid 34:e sessionen 3/3, 5/3, 6/3–
 7/3; ersatt av *Inga Lantz; se under Supp-*
leant)

Suppleant

Lantz, Inga, f. 43. Fil. kand.

Saklista

för 34:e sessionen jämte förteckning över i Nordiska rådet anhängiga saker

(Nedan upptages i nummerföljd alla den 3 mars 1986 i rådet anhängiga saker. På förslag av presidiet har enligt rådets beslut den 3 mars 1986 saklistan för sessionen av dessa saker uppförts alla utom dem, som här nedan försetts med)*

A. Medlemsförslag

- A 688/k Medlemsförslag om ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland (väckt av Esko Aho, Tytti Isohookana-Asunmaa, Elver Jonsson, Sakari Knuutila, Erkki Liikanen, PaaVo Lipponen, Páll Pétursson, Heikki Riihijärvi, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Ingrid Sundberg, Petter Thomassen och Marjatta Väänänen)
- A 691/t Medlemsförslag om skattefri försäljning för flygpassagerare vid inresa inom Norden (väckt av Pär Stenbäck samt Guðrún Helgadóttir, Tuulikki Petäjaniemi och Marjatta Väänänen)
- A 694/j Medlemsförslag om enhetliga rättsregler angående födsel efter insemination (väckt av Tuulikki Petäjaniemi samt Mikko Elo, Hans Nyhage, Heikki Riihijärvi och Bernhardt Tastesen)
- A 696/k Medlemsförslag om harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen i de nordiska länderna (väckt av Elsi Hetemäki-Olander, Peter Muurman, Heikki Riihijärvi, Henrik Westerlund, Marjatta Väänänen samt Olof Jansson, Karin Söder och Pekka Tuominen)
- A 697/k Medlemsförslag om upprättande av en fond till stöd för samisk, färöisk och grönländsk litteratur (väckt av Erlendur Patursson samt Jógvan Sundstein och Pekka Tuominen)
- A 698/s Medlemsförslag om gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare (väckt av Karin Söder samt Rune Gustavsson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Peder Sønderby, Hans Olav Tungesvik, Ole Gabriel Ueland, Odd With och Marjatta Väänänen)
- A 699/s Medlemsförslag om utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning eller resa inom Norden (väckt av Rune Gustavsson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Páll Pétursson, Pär Stenbäck, Karin Söder, Peder Sønderby, Hans Olav Tungesvik, Ole Gabriel Ueland, Odd With och Marjatta Väänänen)
- A 701/s Medlemsförslag om familjepolitiska insatser (väckt av Hans Olav Tungesvik samt Johan Buttedahl, Rune Gustavsson, Olof Jansson, Bente Juncker, Jens Steffensen, Ole Gabriel Ueland, Odd With och Marjatta Väänänen)
- A 703/k Medlemsförslag om alternativa former för stöd till den nordiska tonkonsten (väckt av Georg Andersson samt Kirsti Kolle Gröndahl, Eiður Guðnason, Sture Palm och Pekka Tuominen)

- A 704/s Medlemsförslag om samarbete på länsnivå om sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn (väckt av Margrete Auken, Kirsti Kolle Grøndahl, Guðrún Helgadóttir, Arvo Kempainen, Hanna Kvanmo, Astrid Murberg Martinsen och Lars Werner)
- A 706/k Medlemsförslag om stöd till utställningen "Norden år 2030" (väckt av Gunnel Jonäng samt Pirkko Turpeinen)
- A 707/s Medlemsförslag om inrättande av en internationell luftvårdsfond (väckt av Esko Aho, Johan Buttedahl och Karin Söder)
- A 708/s Medlemsförslag om försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag (väckt av Margrete Auken, Lilli Gyldenkilde, Guðrún Helgadóttir, Arvo Kempainen, Hanna Kvanmo, Erlendur Patursson och Lars Werner)
- A 708Ä/s Ändringsförslag om insamling av nordisk forskning och utredning om arbetstidsförkortning och om arrangerandet av en egen konferens om sex timmars arbetsdag (väckt av Margrete Auken, Guðrún Helgadóttir, Arvo Kempainen, Hanna Kvanmo, Erlendur Patursson och Lars Werner)
- A 709/s Medlemsförslag om skydd av Tana-, Torne-, Muonio- och Könkämäenoälvar (väckt Kaj Bärlund, Hannu Kempainen och Helena Pesola)
- A 710/t Medlemsförslag om harmonisering av övergång till distribution och försäljning av blyfri bensin i Norden (väckt av Marjatta Väänänen samt Esko Aho, Bjarne Mørk Eidem, Lilli Gyldenkilde, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Olof Jansson, Elver Jonsson, Sakari Knuutila och Per Petersson)
- A 711/e Medlemsförslag om nordiskt samarbete i internationella sammanhang (väckt av Pär Stenbäck samt Anker Jørgensen, Páll Pétursson, Reiulf Steen och Ingrid Sundberg)
- *A 712/s Medlemsförslag om nordiskt samarbete beträffande högspecialiserad sjukvård (väckt av Jo Benkow, Ólafur G. Einarsson, Karen Thurøe Hansen, Elsi Hetemäki-Olander, Karen Højte Jensen, Per Petersson, Tuulikki Petäjaniemi, Gunvor Schnitler, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein och Friðjón Þorðarson)
- A 713/k Medlemsförslag om ett "Polar Zoo" på Nordkalotten (väckt av Karl-Erik Häll samt Lennart Andersson, Kaj Bärlund, Lahja Exner, Margit Hansen-Krone, Tyra Johansson, Peter Muurman, Berit Oscarsson, Otto Steenholdt och Bengt Wiklund)
- A 714/e Medlemsförslag om upprättande av ett nordiskt institut för bioteknik i Island (väckt av Pétur Sigurðsson samt Stefán Benediktsson, Johan Buttedahl, Ólafur G. Einarsson, Eiður Guðnason, Guðrún Helgadóttir, Bertil Jonsson, Elver Jonsson, Arvo Kempainen, Preben Lange, Erlendur Patursson, Páll Pétursson, Jens Steffensen, Otto Steenholdt, Jógvan Sundstein, Friðjón Þorðarson, Hans Olav Tungesvik, Ole Gabriel Ueland, Odd With och Marjatta Väänänen)

- A 715/j Medlemsförslag om att upprätta ett nordiskt register över personer som dömts till förbud att driva rörelse (väckt av Tuulikki Petäjaniemi samt Riitta Järvisalo-Kanerva, Hans Nyhage, Heikki Riihijärvi, Jens Steffensen, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þorðarson och Lena Öhrsvik)
- A 716/e Medlemsförslag om forskningsinsatser inom den kooperativa sektorn (väckt av Gunnar Berge, Arne Gadd, Eidiur Guðnason, Anker Jørgensen, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Bernhardt Tastesen och Pekka Tuominen)
- A 717/t Medlemsförslag om ibrukttagandet av tilläggsbromsljus på bilar (väckt av Elsi Hetemäki-Olander samt Eidiur Guðnason, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Tytti Isohookana-Asunmaa, Hannu Kempainen, Peter Muurman, Per Petersson, Tuulikki Petäjaniemi, Heikki Riihijärvi och Pirkko Turpeinen)
- *A 718/s Medlemsförslag om tryggandet av Dövas Nordiska Råds verksamhet (väckt av Kaj Bärlund, Elsi Hetemäki-Olander, Hannu Kempainen, Sakari Knuuttila, Heikki Riihijärvi, Pirkko Turpeinen samt Arne Andersson, Ólafur G. Einarsson, Eidiur Guðnason, Guðrún Helgadóttir, Astrid Murberg Martinsen och Odd With)
- A 719/t Medlemsförslag om ökad trygghet för cyklister i Norden (väckt av Sakari Knuuttila och Marjatta Väänänen samt Margit Hansen-Krone och Olof Jansson)
- A 720/t Medlemsförslag om klassificering av låsningsfria bromssystem som säkerhetsanordningar i bilar i Norden (väckt av Sakari Knuuttila och Marjatta Väänänen samt Bjarne Mørk Eidem, Olof Jansson och Guðrún Helgadóttir)
- A 721/s Medlemsförslag om gemensamma nordiska åtgärder för att förhindra handeln med utrotningshotade djurarter (väckt av Pekka Tuominen samt Kaj Bärlund, Olof Jansson, Hannu Kempainen och Jens Steffensen)
- A 722/t Medlemsförslag om datateknologin som hjälpmedel i distriktpolitiken (väckt av Bjarne Mørk Eidem och Ole Gabriel Ueland samt Lilli Gyldenkilde, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Karl-Erik Häll, Olof Jansson, Sakari Knuuttila, Per Petersson, Kaj Poulsen, Marjatta Väänänen och Olle Östrand)
- A 723/s Medlemsförslag om förbättrad övervakning och handlingsberedskap beträffande långväga gränsöverskridande luftföroreningar (väckt av Elsi Hetemäki-Olander samt Johan Buttedahl, Erlendur Patursson och Hans Olav Tungesvik)
- *A 724/k Medlemsförslag om upprättande av ett nordiskt institut för nordatlantisk kulturforskning på Färöarna (väckt av Erlendur Patursson samt Margrete Auken Guðrún Helgadóttir och Jens Steffensen)
- A 725/k Medlemsförslag om stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete (NORDLEK) (väckt av Ingrid Sundberg samt Kirsti Kalle Grøndahl, Elsi Hetemäki-Olander, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Gunnel Jonäng, Marit Løvvig och Karin Söder)

- A 726/s Medlemsförslag om nordiskt center för funktionshämjade på Nordkalotten (väckt av Margit Hansen-Krone samt Jo Benkow, Gro Harlem-Brundtland, Johan Buttedahl, Hannu Kempainen, Hanna Kvanmo och Harald Synnes)
- *A 727/j Medlemsförslag om barns skydd i krig (väckt av Gunnell Jonäng samt Margareta Andrén och Karin Söder)
- *A 728/t Medlemsförslag om byggande av ett järnvägsspår med svensk spårvidd till Outokumpu Oy:s Torneåverk (väckt av Marjatta Väänänen samt Esko Aho, Arvo Kempainen, Sakari Knuutila, Seppo Peltari, Henrik Westerlund)
- *A 729/t Medlemsförslag om ibruktagandet av särskilda hastighetsbegränsningar vintertid i Norden (väckt av Sakari Knuutila samt Marjatta Väänänen)
- *A 730/e Medlemsförslag om beskattning av fritidsfastigheter i annat nordiskt land än hemlandet (väckt av Sten Svensson samt Alice Brask, Ólafur G. Einarsson, Arnlot Norwich, Tuulikki Petäjaniemi och Ilkka Suominen)
- A 731/j Medlemsförslag om en harmoniserad utlänningslagstiftning och en samordnad flyktingpolitik i de nordiska länderna (väckt av Sten Svensson samt Ingrid Sundberg)
- A 732/s Medlemsförslag om nedtrappning av gränsöverskridande luftförorening (väckt av Margrete Auken och Lilli Gyldenkilde samt Dorte Bennedsen, Guðrún Helgadóttir, Hanna Kvanmo, Arvo Kempainen, Karin Kjølbro och Lars Werner)
- A 733/j Medlemsförslag om en nordisk konvention om folkregistrering (som ersätter och utvidgar överenskommelsen av den 5 december 1968 om folkregistrering) (väckt av Guðrún Helgadóttir samt Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Ólafur G. Einarsson, Eiður Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Arvo Kempainen, Karin Kjølbro, Hanna Kvanmo, Páll Pétursson, Pétur Sigurðsson, Lars Werner och Friðjón Þórðarson)
- A 734/j Medlemsförslag om åstadkommande av ett utökat och fördjupat samarbete om flyktingpolitik (väckt av Lennart Andersson, Margrete Auken, Dorte Bennedsen, Eiður Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Ragna Berget Jørgensen, Grethe Lundblad, Jens Steffensen, Asbjørn Sjøthun och Bernhardt Tastesen)
- A 735/j Medlemsförslag om avhållande av en nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum (väckt av Lennart Andersson, Margrete Auken, Dorte Bennedsen, Alice Brask, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Guðrún Helgadóttir, Ragna Berget Jørgensen, Hanna Kvanmo, Aase Olesen, Erlendur Patursson, Tuulikki Petäjaniemi, Bernhardt Tastesen, Pekka Tuominen och Lars Werner)
- A 736/t Medlemsförslag om stöd till genomförande av ett nordiskt teknologiår 1988 (väckt av Bjarne Mørk Eidem samt Hallvard Bakke, Paavo Lipponen, Páll Pétursson, Kaj Poulsen, Harald Synnes, Peder Sønderby, Anders Talleraas, Ole Gabriel Ueland och Marjatta Väänänen)
- *A 737/s Medlemsförslag om utredandet av det psykiatriska missbrukets omfattning och av möjligheterna till dess avskaffande i de nordiska länderna (väckt av Pirkko Turpeinen-Kajanoja samt Sten Söderström)

- *A 738 /k Medlemsförslag om intensifierat nordiskt samarbete på universitets- och högskoleområdet (väckt av Karin Söder samt Ylva Annerstedt, Rune Gustavsson, Elver Jonsson, Aase Olesen, Páll Pétursson, Jens Steffensen och Marjatta Väänänen)
- *A 739/t Medlemsförslag om sänkta flygpriser inom Norden (väckt av Rune Gustavsson och Elver Jonsson samt Sveinn Alsaaker, Ylva Annerstedt, Johan Buttedahl, Karl-Gunnar Fagerholm, Olof Jansson, Jens Steffensen, Ole Gabriel Ueland och Marjatta Väänänen)
- *A 740/s Medlemsförslag om ökat hälsopolitiskt samarbete (väckt av Dorte Bennedsen, Kaj Bärlund, Eidiur Guðnason Brit Jørgensen, Grethe Lundblad och Kaj Poulsen)
- *A 741/s Medlemsförslag om vattenmiljöproblemen (väckt av Dorte Bennedsen, Kaj Bärlund, Eidiur Guðnason, Brit Jørgensen, Grethe Lundblad, Kaj Poulsen och Pekka Tuominen)
- *A 742/s Medlemsförslag om nordisk ambulansverksamhet (väckt av Rune Gustavsson och Elver Jonsson samt Hannu Kempainen)
- *A 743/t Medlemsförslag om en förenkling och harmonisering av tullformalitetserna i posttrafiken mellan de nordiska länderna (väckt av Marjatta Väänänen samt Guðrún Helgadóttir)
- A 744/s Medlemsförslag om samnordisk information och forskning om AIDS (väckt av Karin Söder samt Ylva Annerstedt, Johan Buttedahl, Elver Jonsson, Páll Pétursson, Jens Steffensen, Harald Synnes, Henrik Westerlund och Marjatta Väänänen)
- *A 745/e Medlemsförslag om lättnader i beskattningen för ungdom i samband med feriearbete i annat nordiskt land (väckt av Ylva Annerstedt, Elver Jonsson, Aase Olesen, Páll Pétursson, Karin Söder och Marjatta Väänänen)
- A 746/k Medlemsförslag om en handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet (väckt av Georg Andersson, Stefán Benediktsson, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidiur Guðnason, Tytti Isohookana-Asunmaa, Karen Højte Jensen, Gunnel Jonäng, Thea Knutzen, Paavo Lipponen, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Hans Peterson, Reilulf Steen, Ingrid Sundberg och Pekka Tuominen)

B. Ministerrådsförslag

- B 61/k Ministerrådsförslag om ökat radio- och TV-samarbete i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- B 62/e Ministerrådsförslag om en nordisk utvecklingsfond för Västnorden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- B 63/e Ministerrådsförslag om ett reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- B 64/s Ministerrådsförslag om plan för utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- B 65/e Ministerrådsförslag om en nordisk handlingsplan för ökad sysselsättning inom byggsektorn (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

- B 66/e Ministerrådsförslag om en höjd beloppsram för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringsslån (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- B 67/e Ministerrådsförslag om en plan för nordiskt samarbete på energiområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

C. 1986 Berättelser

- C 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet (överlämnad av Nordiska ministerrådet)
- C 2 Nordiska ministerrådets budgetredogörelse och -förslag för 1987
- C 3/e Berättelse från Nordiska investeringsbanken (1985)
- C 4/e Berättelse från projektexportfonden (1985)
- C 5/k Berättelse från Nordiska kulturfonden inkl revisionsberättelse (1984)
- C 11/j: 1 Berättelse från Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötsel frågor
- 2 Berättelse från Nordiska utlänningsutskottet
- 3 Berättelse från Nordiska samarbetsrådet för kriminologi
- 4 Berättelse från Nordiska straffrättskommittén
- C 12/k: 1 Berättelse från Nordens folkliga akademi
- 2 Berättelse från Nordisk journalistkursus
- 3 Berättelse från Nordiska språksekretariatet
- 4 Berättelse från Nordiska språk- och informationscentret
- 5 Berättelse från Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)
- 6 Berättelse från Nordiskt kollegium för marinbiologi
- 7 Berättelse från Nordiska institutet för teoretisk atomfysik (NORDITA)
- 8 Berättelse från Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)
- 9 Berättelse från Nordiska institutet för sjöväg
- 10 Berättelse från Nordiska geoexkursioner till Island
- 11 Berättelse från Nordiskt kollegium för ekologi
- 12 Berättelse från Centralinstitutet för nordisk asienforskning (CINA)
- 13 Berättelse från Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi
- 14 Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning
- 15 Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för internationell politik inklusive konflikt- och fredsforskning
- 16 Berättelse från samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)
- 17 Berättelse från Nordiskt vulkanologiskt institut
- 18 Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för acceleratorbaserad forskning
- 19 Berättelse från Nordiskt samarbete inom massmediaforskning (NORDICOM)
- 20 Berättelse från Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)
- 21 Berättelse från Nordens Hus i Reykjavík
- 22 Berättelse från Nordiska teaterkommittén
- 23 Berättelse från Nämnden för nordiskt musiksamarbete (NOMUS)

- 24 Berättelse från Nordiskt samiskt institut
 25 Berättelse från Nordiskt konstcentrum
 26 Berättelse från Nordens Hus på Färöarna
 27 Berättelse från Nordisk federation för medicinsk undervisning
 28 Berättelse från Nordiska sommaruniversitetet
 29 Berättelse från Nordiska samfundet för latinamerikaforskning
 30 Berättelse från Nordiska kommittén för öststatsforskning
 31 Berättelse från Nordiska amatörteaterrådet
 32 Berättelse från Nordiska konstförbundet
 33 Berättelse från Nordkalottmuseet
 C13/s: 1 Berättelse från Nordiska läkemedelsnämnden
 2 Berättelse från Nordiska hälsovårdshögskolan
 3 Berättelse från Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)
 4 Berättelse från Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA)
 5 Berättelse från Nordiska nämnden för handikappfrågor
 6 Berättelse från Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (NIOM)
 7 Berättelse från Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter
 8 Berättelse från Kommittén för Bottniska viken
 C15/e: 1 Berättelse från Nordiska ekonomiska forskningsrådet
 2 Berättelse från Nordisk statistisk sekretariat
 3 Berättelse från Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet
 4 Berättelse från Nordisk fond för teknologi och industriell utveckling
 5 Berättelse från Svensk-norsk industrifond
 6 Berättelse från Nordtest
 7 Berättelse från Nordel
 8 Berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor
 9 Berättelse från Nordiska tulladministrativa rådet
 10 Berättelse från Nordiska institutet för regionalpolitisk forskning (NORDREFO)
 11 Berättelse från Nordiska kontaktorganet för fiskerifrågor
 12 Berättelse från Nordiska jordbruksforskarens förening
 13 Berättelse från Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS)
 14 Berättelse från Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter
 15 Berättelse från Nordiska kommittén för byggbestämmelser

D. 1986 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- 20/1971/k Meddelanden om rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige (överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar)
 9/1972/t Meddelande om rekommendation nr 9/1972 angående flygtrafiken mellan Åland och Stockholmsområdet (överlämnat av Finlands regering)

- 15/1973/k Meddelande om rekommendation nr 15/1973 angående ökat nordiskt TV-samarbete (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 24/1973/t Meddelande om rekommendation nr 24/1973 angående förrarskydd vid trafikförsäkring (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *28/1973/t Meddelande om rekommendation nr 28/1973 angående flygtrafiken mellan de nordliga delarna av Finland, Norge och Sverige (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *24/1974/j Meddelande om rekommendation nr 24/1974 angående samnordisk insats för skydd av miljön i samernas kärnområden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 14/1975/k Meddelande om rekommendation nr 14/1975 angående språkundervisning för finska barn i Sverige m m (överlämnat av Sveriges regering)
- *3/1976/t Meddelande om rekommendation nr 3/1976 angående inter-nordisk giltighet för körkort (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *7/1976/k Meddelande om rekommendation nr 7/1976 angående distribution av AV-material (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *6/1977/s Meddelande om rekommendation nr 6/1977 angående förkortning av arbetstiden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 12/1977/k Meddelande om rekommendation nr 12/1977 angående handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 9/1978/s Meddelande om rekommendation nr 9/1978 angående konvention till skydd för ozonskiktet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 1/1979/e Meddelande om rekommendation nr 1/1979 angående program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *17/1979/k Meddelande om rekommendation nr 17/1979 angående medicinsk genetik (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 21/1979/k Meddelande om rekommendation nr 21/1979 angående nordisk folkhögskola i Västnorge (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 4/1980/k Meddelande om rekommendation nr 4/1980 angående samarbete på videogramområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *5/1980/k Meddelande om rekommendation nr 5/1980 angående gemensam nordisk bokmarknad (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *18/1980/s Meddelande om rekommendation nr 18/1980 angående arbetsmiljörisker i samband med graviditet m m (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 23/1980/e Meddelande om rekommendation nr 23/1980 angående gemensamma industriella projekt (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 24/1980/e Meddelande om rekommendation nr 24/1980 angående glasindustrin i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

- 27/1980/e Meddelande om rekommendation nr 27/1980 angående gemensamma åtgärder beträffande stadsforskning (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 5/1981/e Meddelande om rekommendation nr 5/1981 angående initiativ för att avhjälpa tynande gruvsamhällens svårigheter (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 6/1981/e Meddelande om rekommendation nr 6/1981 angående utveckling av samarbetsåtgärder rörande fiskodling (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *10/1981/k Meddelande om rekommendation nr 10/1981 angående nordisk litteraturantologi för gymnasiestadiet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 13/1981/t Meddelande om rekommendation nr 13/1981 angående turismens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *14/1981/t Meddelande om rekommendation nr 14/1981 angående åtgärdsprogram för miljösäkra sjötransporter (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *15/1981/t Meddelande om rekommendation nr 15/1981 angående internationella åtgärder för miljösäkra sjötransporter (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 16/1981/t Meddelande om rekommendation nr 16/1981 angående internationell harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 17/1981/t Meddelande om rekommendation nr 17/1981 angående nordisk harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *18/1981/t Meddelande om rekommendation nr 18/1981 angående vägbeläggning och trafiksäkerhet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *22/1981/s Meddelande om rekommendation nr 22/1981 angående intensifierat samarbete för att bekämpa rusmedelsmissbruket (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *25/1981/s Meddelande om rekommendation nr 25/1981 angående förebyggande fritidsverksamhet för barn och unga (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *26/1981/s Meddelande om rekommendation nr 26/1981 angående internationella begränsningar beträffande skattefria alkoholförsel (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *28/1981/s Meddelande om rekommendation nr 28/1981 angående åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *32/1981/j Meddelande om rekommendation nr 32/1981 angående antagande av nordisk språkkonvention (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 2/1982/j Meddelande om rekommendation nr 2/1982 angående lagstiftningssamarbetet på arbetsrättens område (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 3/1982/k Meddelande om rekommendation nr 3/1982 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 5/1982/k Meddelande om rekommendation nr 5/1982 angående gemensamt program för den acceleratorbaserade forskningen i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

- 7/1982/k Meddelande om rekommendation nr 7/1982 angående produktion och distribution av talböcker och punktskriftsböcker i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *8/1982/k Meddelande om rekommendation nr 8/1982 angående stöd till regionalt kultursamarbete i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 10/1982/s Meddelande om rekommendation nr 10/1982 angående barns miljö (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *11/1982/s Meddelande om rekommendation nr 11/1982 angående internationell konvention om barnens rättigheter (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 12/1982/s Meddelande om rekommendation nr 12/1982 angående färdtjänstservice för handikappade (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *15/1982/s Meddelande om rekommendation nr 15/1982 angående epidemiologiskt bevakningssystem (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 17/1982/e Meddelande om rekommendation nr 17/1982 angående nordisk utbildning för exportmarknadsföring (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 18/1982/e Meddelande om rekommendation nr 18/1982 angående samarbete inom nordisk möbelindustri (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *1/1983/t Meddelande om rekommendation nr 1/1983 angående enhetliga villkor för reserabatter (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *2/1983/t Meddelande om rekommendation nr 2/1983 angående bilbälte i bilens baksäte (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *3/1983/t Meddelande om rekommendation nr 3/1983 angående viltolyckor i vägtrafiken (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 4/1983/t Meddelande om rekommendation nr 4/1983 angående räknecenter för väderprognoser (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *11/1983/k Meddelande om rekommendation nr 11/1983 angående ökat domicillandsstöd till institutioner på den nordiska kulturbudgeten (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *13/1983/k Meddelande om rekommendation nr 13/1983 angående videogram med nordiska TV-program och filmer (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 14/1983/k Meddelande om rekommendation nr 14/1983 angående erfarenhetsutbyte om konsekvenserna av en ökad videogramdistribution (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 15/1983/k Meddelande om rekommendation nr 15/1983 angående arktisk forskning (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *17/1983/s Meddelande om rekommendation nr 17/1983 angående intensifierat nordiskt forskningssamarbete på energi- och miljövärdhetsområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *19/1983/s Meddelande om rekommendation nr 19/1983 angående gemensamma nordiska normer för svavelutsläpp (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

- *20/1983/s Meddelande om rekommendation nr 20/1983 angående intensifierat arbete på internationellt plan för begränsning av svavelutsläpp (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *21/1983/s Meddelande om rekommendation nr 21/1983 angående program för mätning och evaluering av olika energislags miljöskadliga effekter samt förutsättningarna för förebyggande av miljöskadlig verksamhet i annat nordiskt land (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 22/1983/s Meddelande om rekommendation nr 22/1983 angående miljövårdsaspekternas beaktande i internationella sammanhang vid utformningen av energipolitiken (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *23/1983/s Meddelande om rekommendation nr 23/1983 angående bevarande av naturmiljön i de arktiska farvattnen (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *24/1983/s Meddelande om rekommendation nr 24/1983 angående klimatologisk vård av psoriasispatienter samt likartade principer för ersättning av kostnader för vården (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *25/1983/s Meddelande om rekommendation nr 25/1983 angående samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämjade (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 31/1983/e Meddelande om rekommendation nr 31/1983 angående kartläggning och samordning av utbudet och behovet av u-landsutbildning (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 32/1983/e Meddelande om rekommendation nr 32/1983 angående samarbete om energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 33/1983/e Meddelande om rekommendation nr 33/1983 angående åtgärder för att stimulera innovationer inom näringslivet i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 34/1983/e Meddelande om rekommendation nr 34/1983 angående stärkandet av det regionalpolitiska samarbetet i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *2/1984/t Meddelande om rekommendation nr 2/1984 angående handlingsplan på datateknologiområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 3/1984/e Meddelande om rekommendation nr 3/1984 angående en friare kapitalmarknad (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 4/1984/e Meddelande om rekommendation nr 4/1984 angående nordiska mjuka projektinvesteringsslån (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 6/1984/e Meddelande om rekommendation nr 6/1984 angående Nordkalottsamarbetet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *7/1984/e Meddelande om rekommendation nr 7/1984 angående kontroll av nordiska projekt (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 8/1984/s Meddelande om rekommendation nr 8/1984 angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskaddades ställning (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *10/1984/s Meddelande om rekommendation nr 10/1984 angående beräkning av naturresurser (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

- 11/1984/s Meddelande om rekommendation nr 11/1984 angående förstärkt socialmedicinsk insats (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *12/1984/s Meddelande om rekommendation nr 12/1984 angående handlingsprogram för läkemedelsregistrering (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *17/1984/j Meddelande om rekommendation nr 17/1984 angående genomförande av forsknings-, utrednings- och upplysningsarbete inom gällande lagar rörande homosexuella (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 18/1984/j Meddelande om rekommendation nr 18/1984 angående samarbete inom FN och andra internationella organ rörande homosexuellas mänskliga rättigheter (överlämnat av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)
- *19/1984/t Meddelande om rekommendation nr 19/1984 angående ökad harmonisering av transportpolitiken i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *20/1984/t Meddelande om rekommendation nr 20/1984 angående samarbete rörande turistguider (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *21/1984/k Meddelande om rekommendation nr 21/1984 angående reklamen i de elektroniska massmedierna (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 22/1984/k Meddelande om rekommendation nr 22/1984 angående stöd till nordiskt utställningsutbyte (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 23/1984/k Meddelande om rekommendation nr 23/1984 angående vidareutbildning av lärare i Montessori-pedagogik (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *24/1984/k Meddelande om rekommendation nr 24/1984 angående ökat stöd till nordiskt idrottsutbyte (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 1/1985/e Meddelande om rekommendation nr 1/1985 angående handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 2/1985/e Meddelande om rekommendation nr 2/1985 angående gemensam nordisk konjunkturbedömning (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 3/1985/t Meddelande om rekommendation nr 3/1985 angående nordiskt datasamarbete (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 4/1985/e Meddelande om rekommendation nr 4/1985 angående höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 5/1985/e Meddelande om rekommendation nr 5/1985 angående den offentliga sektorns roll i ekonomin (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 6/1985/e Meddelande om rekommendation nr 6/1985 angående handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 7/1985/e Meddelande om rekommendation nr 7/1985 angående handlingsprogram för förstärkning av Västnordensamarbetet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

- 8/1985/e Meddelande om rekommendation nr 8/1985 angående Västnordenfond (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *9/1985/t Meddelande om rekommendation nr 9/1985 angående samarbete om handelssjöfarten (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 10/1985/k Meddelande om rekommendation nr 10/1985 angående samarbete om framtidsforskning (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 11/1985/k Meddelande om rekommendation nr 11/1985 angående interimist stöd till regional nordisk informationsverksamhet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *12/1985/k Meddelande om rekommendation nr 12/1985 angående permanent stöd till regional nordisk informationsverksamhet (överlämnat av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)
- *13/1985/k Meddelande om rekommendation nr 13/1985 angående nordiska stoffet i läromedel och läroplaner (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *14/1985/k Meddelande om rekommendation nr 14/1985 angående ersättning för specialutbildning av elever från annat nordiskt land (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *15/1985/k Meddelande om rekommendation nr 15/1985 angående hemmamarknad för fonogram med nordisk musik (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 16/1985/j Meddelande om rekommendation nr 16/1985 angående ändring i Helsingforsavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 17/1985/j Meddelande om rekommendation nr 17/1985 angående ändring i Helsingforsavtalet och kulturavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 18/1985/j Meddelande om rekommendation nr 18/1985 angående stöd till Internationella rehabiliterings- och forskningscentret för tortyroffer (RCT) i Köpenhamn (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 19/1985/j Meddelande om rekommendation nr 19/1985 angående samarbete för de mänskliga rättigheterna (överlämnat av Nordiska ministerrådet och de nordiska regeringarna)
- 20/1985/s Meddelande om rekommendation nr 20/1985 angående reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *21/1985/s Meddelande om rekommendation nr 21/1985 angående program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *22/1985/s Meddelande om rekommendation nr 22/1985 angående åtgärder mot drogmisbruk i trafiken (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *23/1985/s Meddelande om rekommendation nr 23/1985 angående handlingsplan mot narkotika (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *24/1985/s Meddelande om rekommendation nr 24/1985 angående harmonisering av miljöskyddslagstiftningen i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

- *25/1985/j Meddelande om rekommendation nr 25/1985 angående minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 1/1986/k Meddelande om framställning nr 1/1986 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

E. Frågor

- 1 Fråga till Nordiska ministerrådet angående stöd till nordiskt utställningsutbyte (ställd av Eiður Guðnason) (D 1986/22/1984/k)
- 2 Fråga till Nordiska ministerrådet angående ett nordiskt kulturcentrum i Paris (ställd av Eiður Guðnason)
- 3 Fråga till Nordiska ministerrådet angående det nordiska ungdomsresekortet (ställd av Dorte Bennedsen)
- 4 Fråga till Nordiska ministerrådet angående ett gemensamt program för den acceleratorbaserade forskningen i Norden (ställd av Ingrid Sundberg) (D 1986/5/1982/k)
- 5 Fråga till Nordiska ministerrådet angående lätnader i bestämmelsen beträffande användning av bil i nordiska gränstrakter (ställd av Elver Jonsson)
- 6 Fråga till Nordiska ministerrådet angående samnordiska insatser för att bekämpa AIDS (ställd av Grethe Lundblad)
- 7 Fråga till Nordiska ministerrådet angående föräldrautbildningen i de nordiska länderna (ställd av Grethe Lundblad) (D 1986/10/1982/s)
- 8 Fråga till Nordiska ministerrådet angående informationsverksamheten i det nordiska samarbetet (ställd av Johan Buttedahl)
- 9 Fråga till Nordiska ministerrådet angående tillgodoräkning av tjänstgöringstiden vid nordisk institution (ställd av Pekka Tuominen)
- 10 Fråga till Sveriges regering angående de som blir lidande på grund av den nordiska konventionen om social trygghet (ställd av Pekka Tuominen)
- 11 Fråga till Nordiska ministerrådet angående effektiviserande åtgärder för oljeskadebekämpning till sjöss inom ramen för Köpenhamnsavtalet (ställd av Olof Jansson)
- 12 Fråga till Nordiska ministerrådet angående fullföljandet av planerade väginvesteringar i Finland enligt den nordiska planen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning (ställd av Paavo Lipponen)
- 13 Fråga till regeringarna i Finland och Sverige angående vidaresändning av Finlands TV-program i Sverige (ställd av Paavo Lipponen) (D 1986/20/1971/k)
- 14 Fråga till Nordiska ministerrådet angående ekonomiskt stöd till Skandinaviska föreningen för konstnärer och vetenskapsmän i Rom (ställd av Elsi Hetemäki-Olander)
- 15 Fråga till Nordiska ministerrådet angående undervisningen i nordiska språk vid universitetet och högskolor i Norden och finska lektoratets fortbestånd vid Lunds universitet (ställd av Tytti Isohookana-Asunmaa)

- 16 Fråga till Nordiska ministerrådet angående demokratisk informationsförmedling (ställd av Pirkko Turpeinen)
- 17 Fråga till Nordiska ministerrådet angående upprustning i rymden genom samnordisk krigsindustri (ställd av Pirkko Turpeinen)
- 18 Fråga till Nordiska ministerrådet angående harmonisering i de nordiska länderna (ställd av Pirkko Turpeinen)
- 19 Fråga till Nordiska ministerrådet angående televerkens samarbete för distribution av nordiska TV-program (ställd av Georg Andersson)
- 20 Fråga till Norges regering angående kvoter rörande vägavgifter (ställd av Peder Sønnerby)
- 21 Fråga till Islands regering angående isländsk valfångst (ställd av Margrete Auken)
- 22 Fråga till Nordiska ministerrådet angående havsförorening av radioaktivt material (ställd av Guðrún Helgadóttir)
- 23 Fråga till Nordiska ministerrådet angående reformprogram inom Världsbanken (ställd av Margrete Auken)
- 24 Fråga till Sveriges regering angående transporter av förbrukat reaktorbränsle (ställd av Margrete Auken)
- 25 Fråga till Sveriges regering angående ökad effekt på Barsebäck-verket (ställd av Margrete Auken)
- 26 Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordiskt miljöpolitiskt ansvar beträffande skogens bevarande (ställd av Guðrún Helgadóttir)
- 27 Fråga till Nordiska ministerrådet angående koncentration av högteknologisk industri till huvudstadsområdena (ställd av Olle Östrand)
- 28 Fråga till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige angående nordisk samordning inom Eurekaprojektet (ställd av Olle Östrand)
- 29 Fråga till Danmarks regering angående dansk odling av opiumvallmo (ställd av Rune Gustavsson)
- 30 Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordiskt samarbete beträffande etiska regler i samband med medicinska försök (ställd av Jens Steffensen)
- 31 Fråga till Norges regering angående norsk valfångst (ställd av Margrete Auken)
- 32 Fråga till Danmarks regering angående Danmarks kompetens i förhållande till EG i internationella miljöfrågor (ställd av Hanna Kvanmo)
- 33 Fråga till Danmarks regering angående Danmarks, Färöarnas och Grönlands kompetens i förhållande till EG i internationella havsmiljöfrågor (ställd av Karin Kjølbro)
- 34 Fråga till Sveriges regering angående förekomsten i Finland av lagstiftning om förbud mot export av teknologi (ställd av Pirkko Turpeinen)
- 35 Fråga till Nordiska ministerrådet angående Nordiska forskningspolitiska rådets värderingar av nordiskt forskningspolitiskt samarbete inom olika sektorer (ställd av Ingrid Sundberg)

- 40
- 36 Fråga till Danmarks regering angående Danmarks under-
tecknande av den nordiska språkkonventionen (ställd av
Ingrid Sundberg)
- 37 Fråga till Nordiska ministerrådet angående reklamsändning-
ar i det beslutade TV-samarbetet (ställd av Ingrid Sundberg)
- 38 Fråga till Nordiska ministerrådet angående en lyckad nor-
disk anticancerkampanj (ställd av Hannu Kemppainen)
- 39 Fråga till Nordiska ministerrådet angående utredningen
"Nordbors rättigheter i Norden" (ställd av Marjatta Vää-
nänen)
- 40 Fråga till Nordiska ministerrådet angående flyktingbarns
deltagande i korta skolresor till grannländerna (ställd av Kaj
Poulsen)
- 41 Fråga till Norges regering angående avtal mellan Norge och
Danmark om ömsesidig avgiftsfrihet för den bilaterala last-
bilstrafiken (ställd av Peder Sønderby)
- 42 Fråga till Danmarks regering angående klassificering av rut-
ten Rønne–Ystad som lång rutt (ställd av Wiggo Komstedt)
- 43 Fråga till Nordiska ministerrådet angående de homosexuel-
las mänskliga rättigheter (ställd av Hanna Kvanmo)

Utanför saklistan förelägges för rådet:

Dokument 1 Rapport från Nordiska rådets presidium

Dokument 2 Förslag angående försöksordning om budgetproceduren

Sakernas fördelning på utskott

Juridiska utskottet

A. Medlemsförslag

- A 694/j Medlemsförslag om enhetliga rättsregler angående födsel efter insemination
- A 715/j Medlemsförslag om att upprätta ett nordiskt register över personer som dömts till förbud att driva rörelse
- *A 727/j Medlemsförslag om barns skydd i krig
- A 731/j Medlemsförslag om en harmoniserad utlänningslagstiftning och en samordnad flyktingpolitik i de nordiska länderna
- A 733/j Medlemsförslag om en nordisk konvention om folkregistret
- A 734/j Medlemsförslag om åstadkommande av ett utökat och fördjupat samarbete om flyktingpolitik
- A 735/j Medlemsförslag om avhållande av en nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum

C. 1986 Berättelser

- C 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet
- C 2 Nordiska ministerrådets budgetredogörelse och -förslag för 1987
- C 11/j: 1 Berättelse från Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötsel frågor
- 2 Berättelse från Nordiska utlänningsutskottet
- 3 Berättelse från Nordiska samarbetsrådet för kriminologi
- 4 Berättelse från Nordiska straffrättskommittén

D. 1986 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- *24/1974/j Meddelande om rekommendation nr 24/1974 angående samnordisk insats för skydd av miljön i samernas kärnområden
- *32/1981/j Meddelande om rekommendation nr 32/1981 angående antagande av en nordisk språkkonvention
- 2/1982/j Meddelande om rekommendation nr 2/1982 angående lagstiftningssamarbetet på arbetsrättens område
- *17/1984/j Meddelande om rekommendation nr 17/1984 angående genomförande av forsknings-, utrednings- och upplysningsarbete inom gällande lagar rörande homosexuella
- 18/1984/j Meddelande om rekommendation nr 18/1984 angående samarbete inom FN och andra internationella organ rörande homosexuellas mänskliga rättigheter
- 16/1985/j Meddelande om rekommendation nr 16/1985 angående ändring i Helsingforsavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet
- 17/1985/j Meddelande om rekommendation nr 17/1985 angående ändring i Helsingforsavtalet och kulturavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet
- 18/1985/j Meddelande om rekommendation nr 18/1985 angående stöd till Internationella rehabiliterings- och forskningscentret för tortyroffer (RCT) i Köpenhamn

- 19/1985/j Meddelande om rekommendation nr 19/1985 angående samarbete för de mänskliga rättigheterna
- *25/1985/j Meddelande om rekommendation nr 25/1985 angående minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval

E. Frågor

- E 36 Fråga till Danmarks regering angående Danmarks under-tecknande av den nordiska språkkonventionen
- E 40 Fråga till Nordiska ministerrådet angående flyktingbarns deltagande i korta skolresor till grannländerna
- E 43 Fråga till Nordiska ministerrådet angående de homosexuellas mänskliga rättigheter

Kulturutskottet

A. Medlemsförslag

- A 688/k Medlemsförslag om ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland
- A 696/k Medlemsförslag om harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen i de nordiska länderna
- A 697/k Medlemsförslag om upprättande av en fond till stöd för samisk, färöisk och grönländsk litteratur
- A 703/k Medlemsförslag om alternativa former för stöd till den nordiska tonkonsten
- A 706/k Medlemsförslag om stöd till utställningen "Norden år 2030"
- A 713/k Medlemsförslag om ett "Polar Zoo" på Nordkalotten
- *A 724/k Medlemsförslag om upprättande av ett nordiskt institut för nordatlantisk kulturforskning på Färöarna
- A 725/k Medlemsförslag om stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete (NORDLEK)
- *A738/k Medlemsförslag om intensifierat nordiskt samarbete på universitets- och högskoleområdet
- A 746/k Medlemsförslag om en handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet

B. Ministerrådsförslag

- B 61/k Ministerrådsförslag om ökat radio- och TV-samarbete i Norden

C. 1986 Berättelser

- C 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet
- C 2 Nordiska ministerrådets budgetredogörelse och -förslag för 1987
- C 5/k Berättelse från Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse (1984)
- C 12/k: 1 Berättelse från Nordens folkliga akademi
- 2 Berättelse från Nordisk journalistkursus
- 3 Berättelse från Nordiska språksekretariatet
- 4 Berättelse från Nordiska språk- och informationscentret
- 5 Berättelse från Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)
- 6 Berättelse från Nordiskt kollegium för marinbiologi

- 7 Berättelse från Nordiska institutet för teoretisk atomfysik (NORDITA)
- 8 Berättelse från Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)
- 9 Berättelse från Nordiska institutet för sjö rätt
- 10 Berättelse från Nordiska geoexkursioner till Island
- 11 Berättelse från Nordiskt kollegium för ekologi
- 12 Berättelse från Centralinstitutet för nordisk asienforskning (CINA)
- 13 Berättelse från Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi
- 14 Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning
- 15 Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för internationell politik inklusive konflikt- och fredsforskning
- 16 Berättelse från samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)
- 17 Berättelse från Nordiskt vulkanologiskt institut
- 18 Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för acceleratorbaserad forskning
- 19 Berättelse från Nordiskt samarbete inom massmediaforskning (NORDICOM)
- 20 Berättelse från Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)
- 21 Berättelse från Nordens Hus i Reykjavik
- 22 Berättelse från Nordiska teaterkommittén
- 23 Berättelse från Nämnden för nordiskt musiksamarbete (NOMUS)
- 24 Berättelse från Nordiskt samiskt institut
- 25 Berättelse från Nordiskt konstcentrum
- 26 Berättelse från Nordens Hus på Färöarna
- 27 Berättelse från Nordisk federation för medicinsk undervisning
- 28 Berättelse från Nordiska sommaruniversitetet
- 29 Berättelse från Nordiska samfundet för latinamerikaforskning
- 30 Berättelse från Nordiska kommittén för öststatsforskning
- 31 Berättelse från Nordiska amatörteaterrådet
- 32 Berättelse från Nordiska konstförbundet
- 33 Berättelse från Skandinavisk förening i Rom
- 34 Berättelse från Nordkalottmuseet

D. 1986 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

20/1971/k	Meddelanden om rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige
15/1973/k	Meddelande om rekommendation nr 15/1973 angående ökat nordiskt TV-samarbete
14/1975/k	Meddelande om rekommendation nr 14/1975 angående språkundervisning för finska barn i Sverige m. m.
*7/1976/k	Meddelande om rekommendation nr 7/1976 angående distribution av AV-material
12/1977/k	Meddelande om rekommendation nr 12/1977 angående handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden
*17/1979/k	Meddelande om rekommendation nr 17/1979 angående medicinsk genetik

- 21/1979/k Meddelande om rekommendation nr 21/1979 angående nordisk folkhögskola i Västnorge
- 4/1980/k Meddelande om rekommendation nr 4/1980 angående samarbete på videogramområdet
- *5/1980/k Meddelande om rekommendation nr 5/1980 angående gemensam nordisk bokmarknad
- *10/1981/k Meddelande om rekommendation nr 10/1981 angående nordisk litteraturantologi för gymnasiestadiet
- 3/1982/k Meddelande om rekommendation nr 3/1982 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden
- 5/1982/k Meddelande om rekommendation nr 5/1982 angående gemensamt program för den acceleratorbaserade forskningen i Norden
- 7/1982/k Meddelande om rekommendation nr 7/1982 angående produktion och distribution av talböcker och punktskriftsböcker i Norden
- *8/1982/k Meddelande om rekommendation nr 8/1982 angående stöd till regionalt kultursamarbete i Norden
- *11/1983/k Meddelande om rekommendation nr 11/1983 angående ökat domicillandsstöd till institutioner på den nordiska kulturbudgeten
- *13/1983/k Meddelande om rekommendation nr 13/1983 angående videogram med nordiska TV-program och filmer
- 14/1983/k Meddelande om rekommendation nr 14/1983 angående erfarenhetsutbyte om konsekvenserna av en ökad videogramdistribution
- 15/1983/k Meddelande om rekommendation nr 15/1983 angående arktisk forskning
- *21/1984/k Meddelande om rekommendation nr 21/1984 angående reklamen i de elektroniska massmedierna
- 22/1984/k Meddelande om rekommendation nr 22/1984 angående stöd till nordiskt utställningsutbyte
- 23/1984/k Meddelande om rekommendation nr 23/1984 angående vidareutbildning av lärare i Montessori-pedagogik
- *24/1984/k Meddelande om rekommendation nr 24/1984 angående ökat stöd till nordiskt idrottsutbyte
- 10/1985/k Meddelande om rekommendation nr 10/1985 angående samarbete om framtidsforskning
- 11/1985/k Meddelande om rekommendation nr 11/1985 angående interimt stöd till regional nordisk informationsverksamhet
- *12/1985/k Meddelande om rekommendation nr 12/1985 angående permanent stöd till regional nordisk informationsverksamhet
- *13/1985/k Meddelande om rekommendation nr 13/1985 angående nordiska stoffet i läromedel och läroplaner
- *14/1985/k Meddelande om rekommendation nr 14/1985 ersättning för specialutbildning av elever från annat nordiskt land
- *15/1985/k Meddelande om rekommendation nr 15/1985 angående hemmarknad för fonogram med nordisk musik
- 1/1986/k Meddelande om framställning nr 1/1986 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden

E. Frågor

- E 1 Fråga till Nordiska ministerrådet angående stöd till nordiskt utställningsutbyte
- E 2 Fråga till Nordiska ministerrådet angående ett nordiskt kulturcentrum i Paris
- E 13 Fråga till regeringarna i Finland och Sverige angående vidareändring av Finlands TV-program i Sverige
- E 14 Fråga till Nordiska ministerrådet angående ekonomiskt stöd till Skandinaviska föreningen för konstnärer och vetenskapsmän i Rom
- E 15 Fråga till Nordiska ministerrådet angående undervisningen i nordiska språk vid universitet och högskolor i Norden och finska lektoratets fortbestånd vid Lunds universitet
- E 16 Fråga till Nordiska ministerrådet angående demokratisk informationsförmedling
- E 19 Fråga till Nordiska ministerrådet angående televerkens samarbete för distribution av nordiska TV-program
- E 35 Fråga till Nordiska ministerrådet angående Nordiska forskningspolitiska rådets värderingar av nordiskt forskningspolitiskt samarbete inom olika sektorer
- E 37 Fråga till Nordiska ministerrådet angående reklamsändningar i det beslutade TV-samarbetet

Social- och miljöutskottet*A. Medlemsförslag*

- A 698/s Medlemsförslag om gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare
- A 699/s Medlemsförslag om utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning eller resa inom Norden
- A 701/s Medlemsförslag om familjepolitiska insatser
- A 704/s Medlemsförslag om samarbete på länsnivå om sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn
- A 707/s Medlemsförslag om inrättande av en internationell luftvårdsfond
- A 708/s Medlemsförslag om försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag
- A 708Ä/s Ändringsförslag om insamling av nordisk forskning och utredning om arbetstidsförkortning och om arrangerandet av en egen konferens om sex timmars arbetsdag
- A 709/s Medlemsförslag om skydd av Tana-, Torne-, Muonio- och Könkämaenoälvar
- *A 712/s Medlemsförslag om nordiskt samarbete beträffande högspecialiserad sjukvård
- *A 718/s Medlemsförslag om tryggheten av Dövas Nordiska Råds verksamhet
- A 721/s Medlemsförslag om gemensamma nordiska åtgärder för att förhindra handeln med utrotningshotade djurarter
- A 723/s Medlemsförslag om förbättrad övervakning och handlingsberedskap beträffande långväga gränsöverskridande luftföröreningar

- A 726/s Medlemsförslag om nordiskt center för funktionshämjade på Nordkalotten
- A 732/s Medlemsförslag om nedtrappning av gränsöverskridande luftförorening
- *A 737/s Medlemsförslag om utredandet av det psykiatriska missbrukets omfattning och av möjligheterna till dess avskaffande i de nordiska länderna
- *A 740/s Medlemsförslag om ökat hälsopolitiskt samarbete
- *A 741/s Medlemsförslag om vattenmiljöproblemen
- *A 742/s Medlemsförslag om nordisk ambulansverksamhet
- A 744/s Medlemsförslag om samnordisk information och forskning om AIDS

B. Ministerrådsförslag

- B 64/s Ministerrådsförslag om plan för utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet

C. 1986 Berättelser

- C 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet
- C 2 Nordiska ministerrådets budgetredogörelse och -förslag för 1987
- C13/s: 1 Berättelse från Nordiska läkemedelsnämnden
- 2 Berättelse från Nordiska hälsovårdshögskolan
- 3 Berättelse från Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)
- 4 Berättelse från Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA)
- 5 Berättelse från Nordiska nämnden för handikappfrågor
- 6 Berättelse från Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (NIOM)
- 7 Berättelse från Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter
- 8 Berättelse från Kommittén för Bottniska viken

D. 1986 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- *6/1977/s Meddelande om rekommendation nr 6/1977 angående förkortning av arbetstiden
- 9/1978/s Meddelande om rekommendation nr 9/1978 angående konvention till skydd för ozonskiktet
- *18/1980/s Meddelande om rekommendation nr 18/1980 angående arbetsmiljörisker i samband med graviditet m. m.
- *22/1981/s Meddelande om rekommendation nr 22/1981 angående intensifierat samarbete för att bekämpa rusmedelsmissbruket
- *25/1981/s Meddelande om rekommendation nr 25/1981 angående förebyggande fritidsverksamhet för barn och unga
- *26/1981/s Meddelande om rekommendation nr 26/1981 angående internationella begränsningar beträffande skattefri alkoholförsel
- *28/1981/s Meddelande om rekommendation nr 28/1981 angående åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten
- 10/1982/s Meddelande om rekommendation nr 10/1982 angående barns miljö

- *11/1982/s Meddelande om rekommendation nr 11/1982 angående internationell konvention om barnens rättigheter
- 12/1982/s Meddelande om rekommendation nr 12/1982 angående färdtjänstservice för handikappade
- *15/1982/s Meddelande om rekommendation nr 15/1982 angående epidemiologiskt bevakningssystem
- *17/1983/s Meddelande om rekommendation nr 17/1983 angående intensifierat nordiskt forsknings-samarbete på energi- och miljövårdsområdet
- *19/1983/s Meddelande om rekommendation nr 19/1983 angående gemensamma nordiska normer för svavelutsläpp
- *20/1983/s Meddelande om rekommendation nr 20/1983 angående intensifierat arbete på internationellt plan för begränsning av svavelutsläpp
- *21/1983/s Meddelande om rekommendation nr 21/1983 angående program för mätning och evaluering av olika energislags miljöskadliga effekter samt förutsättningarna för förebyggande av miljöskadlig verksamhet i annat nordiskt land
- 22/1983/s Meddelande om rekommendation nr 22/1983 angående miljövårdsaspekternas beaktande i internationella sammanhang vid utformningen av energipolitiken
- *23/1983/s Meddelande om rekommendation nr 23/1983 angående bevarande av naturmiljön i de arktiska farvattnen
- *24/1983/s Meddelande om rekommendation nr 24/1983 angående klimatologisk vård av psoriasispatienter samt likartade principer för ersättning av kostnader för vården
- *25/1983/s Meddelande om rekommendation nr 25/1983 angående samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämmande
- 8/1984/s Meddelande om rekommendation nr 8/1984 angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning
- *10/1984/s Meddelande om rekommendation nr 10/1984 angående beräkning av naturresurser
- 11/1984/s Meddelande om rekommendation nr 11/1984 angående förstärkt socialmedicinsk insats
- *12/1984/s Meddelande om rekommendation nr 12/1984 angående handlingsprogram för läkemedelsregistrering
- 20/1985/s Meddelande om rekommendation nr 20/1985 angående reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet
- *21/1985/s Meddelande om rekommendation nr 21/1985 angående program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa
- *22/1985/s Meddelande om rekommendation nr 22/1985 angående åtgärder mot drogmisbruk i trafiken
- *23/1985/s Meddelande om rekommendation nr 23/1985 angående handlingsplan mot narkotika
- *24/1985/s Meddelande om rekommendation nr 24/1985 angående harmonisering av miljöskyddslagstiftningen i Norden

E. Frågor

- E 6 Fråga till Nordiska ministerrådet angående samnordiska insatser för att bekämpa AIDS
- E 7 Fråga till Nordiska ministerrådet angående föräldrautbildningen i de nordiska länderna
- E 9 Fråga till Nordiska ministerrådet angående tillgodoräkning av tjänstgöringstiden vid nordisk institution
- E 10 Fråga till Sveriges regering angående de som blir lidande på grund av den nordiska konventionen om social trygghet
- E 11 Fråga till Nordiska ministerrådet angående effektiviserande åtgärder för oljeskadebekämpning till sjöss
- E 21 Fråga till Islands regering angående isländsk valfångst
- E 22 Fråga till Nordiska ministerrådet angående havsförorening av radioaktivt material
- E 23 Fråga till Nordiska ministerrådet angående reformprogram inom Världsbanken
- E 26 Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordiskt miljöpolitiskt ansvar beträffande skogens bevarande
- E 29 Fråga till Danmarks regering angående dansk odling av opiumvallmo
- E 30 Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordiskt samarbete beträffande etiska regler i samband med medicinska försök
- E 31 Fråga till Norges regering angående norsk valfångst
- E 32 Fråga till Danmarks regering angående Danmarks kompetens i förhållande till EG i internationella miljöfrågor
- E 33 Fråga till Danmarks regering angående Danmarks, Färöarnas och Grönlands kompetens i förhållande till EG i internationella havsmiljöfrågor
- F 38 Fråga till Nordiska ministerrådet angående en lyckad nordisk anticancerkampanj
- E 39 Fråga till Nordiska ministerrådet angående utredningen "Nordbors rättigheter i Norden"

Kommunikationsutskottet*A. Medlemsförslag*

- A 691/t Medlemsförslag om skattefri försäljning för flygpassagerare vid inresa inom Norden
- A 710/t Medlemsförslag om harmonisering av övergång till distribution och försäljning av blyfri bensin i Norden
- A 717/t Medlemsförslag om ibruktagandet av tilläggsbromsljus på bilar
- A 719/t Medlemsförslag om ökad trygghet för cyklister i Norden
- A 720/t Medlemsförslag om klassificering av låsningsfria bromssystem som säkerhetsanordningar i bilar i Norden
- A 722/t Medlemsförslag om datateknologin som hjälpmedel i distriktspolitiken
- *A 728/t Medlemsförslag om byggande av ett järnvägsspår med svensk spårvidd till Outokumpu Oy:s Torneåverk
- *A 729/t Medlemsförslag om ibruktagandet av särskilda hastighetsbegränsningar vintertid i Norden

- A 736/t Medlemsförslag om stöd till genomförande av ett nordiskt teknologiar 1988
- *A 739/t Medlemsförslag om sänkta flygpriser inom Norden
- *A 743/t Medlemsförslag om en förenkling och harmonisering av tullformaliteter i posttrafiken mellan de nordiska länderna

C. 1986 Berättelser

- C 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet
- C 2 Nordiska ministerrådets budgetredogörelse och -förslag för 1987

D. 1986 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- 9/1972/t Meddelande om rekommendation nr 9/1972 angående flygtrafiken mellan Åland och Stockholmsområdet
- 24/1973/t Meddelande om rekommendation nr 24/1973 angående förarskydd vid trafikförsäkring
- *28/1973/t Meddelande om rekommendation nr 28/1973 angående flygtrafiken mellan de nordliga delarna av Finland, Norge och Sverige
- *3/1976/t Meddelande om rekommendation nr 3/1976 angående inter-nordisk giltighet för körkort
- 13/1981/t Meddelande om rekommendation nr 13/1981 angående turismens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna
- *14/1981/t Meddelande om rekommendation nr 14/1981 angående åtgärdsprogram för miljösäkra sjötransporter
- *15/1981/t Meddelande om rekommendation nr 15/1981 angående internationella åtgärder för miljösäkra sjötransporter
- 16/1981/t Meddelande om rekommendation nr 16/1981 angående internationell harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods
- 17/1981/t Meddelande om rekommendation nr 17/1981 angående nordisk harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods
- *18/1981/t Meddelande om rekommendation nr 18/1981 angående väg-beläggning och trafiksäkerhet
- *1/1983/t Meddelande om rekommendation nr 1/1983 angående enhetliga villkor för reserabatter
- *2/1983/t Meddelande om rekommendation nr 2/1983 angående bilbälte i bilens baksäte
- *3/1983/t Meddelande om rekommendation nr 3/1983 angående viltolyckor i vägtrafiken
- 4/1983/t Meddelande om rekommendation nr 4/1983 angående räknecenter för väderprognoser
- *2/1984/t Meddelande om rekommendation nr 2/1984 angående handlingsplan på datateknologiområdet
- *19/1984/t Meddelande om rekommendation nr 19/1984 angående ökad harmonisering av transportpolitiken i Norden
- *20/1984/t Meddelande om rekommendation nr 20/1984 angående samarbete rörande turistguider
- 3/1985/t Meddelande om rekommendation nr 3/1985 angående nordiskt datasamarbete
- *9/1985/t Meddelande om rekommendation nr 9/1985 angående samarbete om handelssjöfarten

E. Frågor

- E 3 Fråga till Nordiska ministerrådet angående det nordiska ungdomsresekortet
- E 12 Fråga till Nordiska ministerrådet angående fullföljandet av planerade väginvesteringar i Finland enligt den nordiska planen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning
- E 20 Fråga till Norges regering angående kvoter rörande vägavgifter
- E 27 Fråga till Nordiska ministerrådet angående koncentration av högteknologisk industri till huvudstadsområdena
- E 28 Fråga till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige angående nordisk samordning inom Eurekaprojektet
- E 41 Fråga till Norges regering angående avtal mellan Norge och Danmark om ömsesidig avgiftsfrihet för den bilaterala lastbilstrafiken
- E 42 Fråga till Danmarks regering angående klassificering av rutten Rønne – Ystad som lång rutt

Ekonomiska utskottet*A. Medlemsförslag*

- A 711/e Medlemsförslag om nordiskt samarbete i internationella sammanhang
- A 714/e Medlemsförslag om upprättande av ett nordiskt institut för bioteknik i Island
- A 716/e Medlemsförslag om forskningsinsatser inom den kooperativa sektorn
- *A 730/e Medlemsförslag om beskattning av fritidsfastigheter i annat nordiskt land än hemlandet
- *A 745/e Medlemsförslag om lättnader i beskattningen för ungdom i samband med feriearbete i annat nordiskt land

B. Ministerrådsförslag

- B 62/e Ministerrådsförslag om en nordisk utvecklingsfond för Västnorden
- B 63/e Ministerrådsförslag om ett reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik
- B 65/e Ministerrådsförslag om en nordisk handlingsplan för ökad sysselsättning inom byggsektorn
- B 66/e Ministerrådsförslag om en höjd beloppsram för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringar
- B 67/e Ministerrådsförslag om en plan för nordiskt samarbete på energiområdet

C. 1986 Berättelser

- C 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet
- C 2 Nordiska ministerrådets budgetredogörelse och -förslag för 1987
- C 3/e Berättelse från Nordiska investeringsbanken (1985)
- C 4/e Berättelse från projektexportfonden (1985)
- C15/e: 1 Berättelse från Nordiska ekonomiska forskningsrådet
- 2 Berättelse från Nordisk statistisk sekretariat

- 3 Berättelse från Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet
- 4 Berättelse från Nordisk fond för teknologi och industriell utveckling
- 5 Berättelse från Svensk-norsk industrifond
- 6 Berättelse från Nordtest
- 7 Berättelse från Nordel
- 8 Berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor
- 9 Berättelse från Nordiska tulladministrativa rådet
- 10 Berättelse från Nordiska institutet för regionalpolitisk forskning (NORDREFO)
- 11 Berättelse från Nordiska kontaktorganet för fiskerifrågor
- 12 Berättelse från Nordiska jordbruksforskarens förening
- 13 Berättelse från Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS)
- 14 Berättelse från Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter
- 15 Berättelse från Nordiska kommittén för byggbestämmelser

D. 1986 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

1/1979/e	Meddelande om rekommendation nr 1/1979 angående program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete
23/1980/e	Meddelande om rekommendation nr 23/1980 angående gemensamma industriella projekt
24/1980/e	Meddelande om rekommendation nr 24/1980 angående glasindustrin i Norden
27/1980/e	Meddelande om rekommendation nr 27/1980 angående gemensamma åtgärder beträffande stadsforskning
5/1981/e	Meddelande om rekommendation nr 5/1981 angående initiativ för att avhjälpa tynande gruvsamhällets svårigheter
6/1981/e	Meddelande om rekommendation nr 6/1981 angående utveckling av samsarbetsåtgärder rörande fiskodling
17/1982/e	Meddelande om rekommendation nr 17/1982 angående nordisk utbildning för exportmarknadsföring
18/1982/e	Meddelande om rekommendation nr 18/1982 angående samarbete inom nordisk möbelindustri
31/1983/e	Meddelande om rekommendation nr 31/1983 angående kartläggning och samordning av utbudet och behovet av u-landsutbildning
32/1983/e	Meddelande om rekommendation nr 32/1983 angående samarbete om energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik
33/1983/e	Meddelande om rekommendation nr 33/1983 angående åtgärder för att stimulera innovationer inom näringslivet i Norden
34/1983/e	Meddelande om rekommendation nr 34/1983 angående stärkandet av det regionalpolitiska samarbetet i Norden
3/1984/e	Meddelande om rekommendation nr 3/1984 angående en friare kapitalmarknad
4/1984/e	Meddelande om rekommendation nr 4/1984 angående nordiska mjuka projektinvesteringslån

- 6/1984/e Meddelande om rekommendation nr 6/1984 angående Nordkalottsarbetet
- *7/1984/e Meddelande om rekommendation nr 7/1984 angående kontroll av nordiska projekt
- 1/1985/e Meddelande om rekommendation nr 1/1985 angående handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning
- 2/1985/e Meddelande om rekommendation nr 2/1985 angående gemensam nordisk konjunkturbedömning
- 4/1985/e Meddelande om rekommendation nr 4/1985 angående höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa
- 5/1985/e Meddelande om rekommendation nr 5/1985 angående den offentliga sektorns roll i ekonomin
- 6/1985/e Meddelande om rekommendation nr 6/1985 angående handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet
- 7/1985/e Meddelande om rekommendation nr 7/1985 angående handlingsprogram för förstärkning av Västnordensarbetet
- 8/1985/e Meddelande om rekommendation nr 8/1985 angående Västnordenfond

E. Frågor

- E 5 Fråga till Nordiska ministerrådet angående lättnader i bestämelsen beträffande användning av bil i nordiska gränstrakter
- E 8 Fråga till Nordiska ministerrådet angående informationsverksamhet i det nordiska samarbetet
- E 17 Fråga till Nordiska ministerrådet angående upprustning i rymden genom samnordisk krigsindustri
- E 18 Fråga till Nordiska ministerrådet angående harmonisering i de nordiska länderna
- E 24 Fråga till Sveriges regering angående transporter av förbrukat reaktorbränsle
- E 25 Fråga till Sveriges regering angående ökad effekt på Barsebäck-verket
- E 34 Fråga till Sveriges regering angående förekomsten i Finland av lagstiftning om förbud mot export av teknologi

Översikt över sessionen

Rådets plenarmöten hölls i Folketingssalen i Christiansborg. Platsfördelningen i salen framgår av planen sist i bandet. För utskottens, delegationsernas, ministerrådets och presidiets sammanträden, för sekretariatens och pressens arbete, m. m. disponerades olika lokaler i samma byggnad.

Plenarmöten

Måndagen den 3 mars kl. 12.00–18.20

Tisdagen den 4 mars kl. 09.00–11.40 och 14.00–16.05

Onsdagen den 5 mars kl. 09.00–11.50 och 14.10–18.20

Torsdagen den 6 mars kl. 09.00–12.40 och 14.00–19.30

Fredagen den 7 mars kl 09.00–12.55

Utskottsmöten*Juridiska utskottet*

Tisdagen den 4 mars kl. 08.30–09.00

Kulturutskottet

Söndagen den 2 mars kl. 19.10–20.15

Måndagen den 3 mars kl. 09.30–09.55

Tisdagen den 4 mars kl. 08.40–08.55

Social- och miljöutskottet

Söndagen den 2 mars kl. 19.00–20.00

Tisdagen den 4 mars kl. 08.30–09.00

Kommunikationsutskottet

Söndagen den 2 mars kl. 19.30–22.00

Tisdagen den 4 mars kl. 08.30–09.00

Ekonomiska utskottet

Måndagen den 3 mars kl. 09.30–10.10

Tisdagen den 4 mars kl. 08.30–08.50

Särskilda arrangemang

Tisdagen den 4 mars: Ceremoni i Københavns rådhus för utdelande av Nordiska rådets litteraturpris och musikpris med påföljande mottagning

PROTOKOLL

Protokoll

1:a mötet

Måndagen den 3 mars 1986 kl. 12.00–18.20

Presidenter: Páll Pétursson (1–4), Anker Jørgensen (5–18), Hallvard Bakke (18), Elsi Hetemäki-Olander (18) och Jo Benkow (18)

Dagordning

1. Åpningsinlägg av Nordisk Råds president
2. Navneopprop og godkjenning av medlemslisten
3. Valg av presidium
4. Innlegg av den nyvalgte presidenten
5. Utsendingen av materiale til sesjonen
6. Fastsettelse av sakliste for sesjonen
7. Meddelelse om avstemningsordning
8. Overgangsordning for gjennomføring av Rådets arbeidsordning
9. Valgkomiteens innstilling
10. Valg av Redaksjonskomite
11. Valg av medlemmer og suppleanter i styret for Nordisk Kulturfond for årene 1987–88
12. Suppleringsvalg av revisor for Nordisk Kulturfond for årene 1985–86
13. Valg av særskilt utvalg for granskning av Nordisk kulturfonds forvaltning frem til neste sesjon
14. Forslag angående forsøksordning om budsjettprosedyren (Dokument 2)
15. Bemyndigelse for utvalgene å ta til etterretning slike meddelelser som ikke er satt opp på saklisten for sesjonen eller som ikke sluttbehandles på sesjonen
16. Forslag om taletidens begrensning i generaldebatten
17. Meddelelse om replikkordningen
18. Generaldebatten. C 1: Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbeid

det samt Dokument 1: Rapport fra Nordisk Råds presidium.

På **presidentens** forslag beslöt rådet att åjournera den 34:e sessionen en timme för minnesord över statsminister Olof Palme.

Nordisk Råds præsident, altingsmand **Páll Pétursson:**

Sent fredag aften blev de nordiske lande og det nordiske fællesskab fattigere. Sveriges statsminister blev brutalt myrdet på åben gade med et pistolskud, som har ramt os alle i Norden. Vi har mistet den i vor kreds, som fremfor nogen har stået som talsmand, som symbol for de ideer, vi grundlæggende er fælles om. Vi har mistet den, som klart, dristigt og åbent kunne beskrive, hvilke veje vi i Norden burde gå, og vi har mistet den, som med utrættelig energi og overbevisende styrke ude i verden har repræsenteret fred, samarbejde og ligeværd.

Vi i Nordisk Råd har mistet en arbejdskammerat, en ven og en leder.

Nordisk Råd deler Palmefamiliens, den svenske regerings og det svenske folks sorg.

Olof Palme forenede i sin person en mængde egenskaber, som vi alle sætter pris på. Han kombinerede en følsomhed og et engagement med en skarp evne til analyse og en omfattende viden.

Disse egenskaber kom også arbejdet i Nordisk Råd til gode i rigt mål.

I mere end 20 år deltog han aktivt og konstruktivt i arbejdet i rådet. Han var regeringsrepræsentant i 14 år, han var formand for den svenske delegation i årene 1976–1981, og 1979 var han valgt til rådets præsident.

I år som i alle de foregående år havde vi glædet os til at høre den tale, Olof Palme ville holde på vor session. Vi vidste nemlig, at vi kunne regne med et indlæg i debatten, som ville inspirere, som ville vise nye synsvinkler, og som ville give nye muligheder for løsning af vore problemer.

Det er umuligt for mig her og nu at give en dækkende beskrivelse af Olof Palmes betydning for folkestyret i Norden. Men for mig afspejles betydningen måske klarest i billedet af alle de mennesker, som i de sidste dage har grædt i sorg over tabet.

Olof Palme havde statsmandens format. Han var en statsmand. Hans virke var båret af en urokkelig tro på demokratiet, troen på fællesskabets styrke, troen på samarbejdet som grundlag for fremskridt, og troen på fred gennem social retfærdighed.

Når jeg tænker tilbage på vort samarbejde med ham i Nordisk Råd, kan jeg se mange billeder for mit indre øje. Jeg ser billedet af den lyttende Palme, som med opmærksomhed følger en debat for at lære nyt eller for at forberede et rammende svar; jeg ser billedet af den engagerede og idealistiske mand med ørneblikket på talerstolen, og jeg ser den gode arbejdskammerat, som i en stilfærdig samtale både lytter, spørger, argumenterer og giver gode råd.

Og for mit indre øre hører jeg mange slags tale. Jeg kan høre hans meget personlige stemme og tonefald, den venlige charme, den skarpsindige analyse og især den varme lidenskab imod uret.

Olof Palmes tro på demokratiet viste sig klart og håndgribeligt i hans egen optræden. Demokratiets bærende idé er samtalen, og det forstod han til fulde. Han var en stor taler, men talen fra talerstolen var ikke for ham en enetale. Den var, og er, et led i en samtale, hvor det at lytte til andre var lige så vigtigt som det at tale selv.

Gennem samtalen ville Palme styrke det fælles, for derved kan også udkrystalliseres de bedste ideer – og de mest bæredygtige.

Vi har alle beundret Olof Palmes indsats også uden for Norden. Vi har beundret hans klarsyn, hans vedholdende stræben for at sikre freden, hans utrættelige bestræbelser for at hjælpe de sultende og fattige, og hans modige tale imod den rå og brutale magt, som ikke tager hensyn til mennesker.

Når vi i denne stund i hele Norden mindes Olof Palme, er vor første følelse en sorg og en lammelse over, at den, som allervarmest arbejdede og talte for ikke-vold, er faldet som offer for vold.

Men jeg er også sikker på, at det er i hans ånd at fastholde, at volden ikke må avle ny vold. Man kan ikke bekæmpe vold med vold. Vi kan ikke sikre folkestyret ved at bruge diktaturets metoder. Vi kan kun fastholde og udbygge folkestyret med folkestyrets egne midler.

Den bedste respekt, vi kan vise Olof Palmes minde, er at fortsætte arbejdet ud fra vore fælles idealer. Vi må arbejde mod uret i vore egne lande og også ude i verden. Vi må arbejde målbevidst for at fremme afspænding og sikre fred. Og vi må øge lighed og ligeværd i en verden, som er præget af ulighed.

Men fremfor alt må vi fastholde samtalen som folkestyrets grundlag. Vi vil hædre og ære Olof Palmes minde i den levende samtale. Vi vil fortsætte med at tale sammen.

I vort gamle digt Hávamál findes et vers med disse visdomsord:

”Deyr fé,
deyjä frændr,
deyr sjálf et sama;
en orðstírr
deyr aldregi,
hveims sér góðan of getr.”

”Fæ, det dør,
frænder dør,
så en selv og dør;
men ærens ry,
det aldrig dør
for hver, som navn opnår.”

Statsminister **Poul Schlüter**: Hr. præsident, mine nordiske venner. Dette skulle have været den første af fem nordiske festdage. I stedet mødes vi i sorg over en forbrydelse, som er uden sidestykke i moderne nordisk historie. Det kunne indtil i fredags ikke ske hverken i Sverige eller i noget andet nordisk land. Nu er det sket hos os. Det er en ufatteleg tragedie.

Olof Palme hørte til dem, der gik forrest. Han blev sine års største politiske skikkelse i Norden. Hans begavelse, hans engagement og hans politiske vilje gjorde ham i stand til at

flytte grænser. Han var altid i bevægelse mod noget nyt, og alligevel mistede han aldrig forbindelsen med dem, som tøvende eller entusiastisk fulgte ham. Han var i centrum af sit lands politiske liv gennem årtier, men trods realpolitikens slid bevarede han den idealisme, som er den vigtigste forudsætning for et ægte politisk engagement. Han blev ved med at tro på, at verden kunne forandres, at uret og vold kunne trænges tilbage, og at almindelige menneskers liv overalt kunne blive friere og tryggere.

At netop sådant et menneske skulle falde for et koldt snigmord, rammer os som en dyb, dyb tragedie. Vor største medfølelse går til Olof Palmes hustru og nærmeste familie, som har lidt et uerstatteligt tab.

Olof Palme vil blive savnet af sit parti, hvis leder han var gennem 18 år, og som han prægede så stærkt. Olof Palme vil blive savnet af sine politiske modstandere så sandt, som det gode modspil skaber den frodigste dialog.

Olof Palme vil blive savnet af hele det svenske folk, som har mistet en stor leder af internationalt format, en leder, hvis personlige varme og udstråling var i særklasse.

Olof Palme vil blive savnet i Danmark, hvor han havde mange personlige og politiske venner og beundrere.

Olof Palme vil ikke mindst blive savnet her i Nordisk Råd, hvor han altid var begejstret og pådrivende.

Det er forfærdende at udtale mindeord om ham netop her, hvor hans egen stemme skulle have lydt.

Personlig har jeg altid følt det særlig givende at være sammen med Olof. Han var nytænker, han var dristig, han var medrivende. Han havde helt usædvanlige evner, og han udnyttede dem med en utrolig flid.

Selv efter årtiers politiske indsats var hans rolle slet ikke udspillet. Han var endnu så fuld af politisk vilje.

Men vi kommer til at love hinanden, at vi sammen vil arbejde os ud af denne skygge, derud, hvor Olof Palme arbejdede. Hvor vold ikke accepteres som udtryksmiddel. Vi må styrke fordrageligheden i vore samfund – også i det politiske liv – og vi må respektere meningsforskelle, som den positive drivkraft de er for forbedringer i demokratiske samfund.

Vi har betalt en ufattelig høj pris for at

blive mindet om, hvad vi har at miste, hvis demokrati erstattes af rå vold.

Æret være Olof Palmes minde!

Statsminister **Kalevi Sorsa**: Herr president – vänner! Demokratien föds i frihet och den kan andas bara i frihet. Våldet förkväver denna frihet. Då vi försvarar vår demokrati – och den är aldrig ohotad – är det denna frihet vi försvarar. Vi vill inte bli provocerade till att tvingas avstå från våra öppna samhällen – till att bemöta våld med ett våld som visserligen kan förhindra ondskan men samtidigt trampar på det goda och ädla i våra gemenskaper.

Styrka utan medkänsla och inlevelse är förgängligt, men förenade lämnar de efter sig spår som ingenting kan utplåna. De spår som Olof Palme har lämnat efter sig – som människa, som politiker, som socialdemokrat, som vägvisare – kommer att följas. Det brutala våldet kan förgöra idéernas levande bärare, men det goda och det rättvisa stiger alltid fram med fördubblad styrka.

För Olof Palme var tanke och handling samma sak. Ur hans handlingar kunde vi utläsa vad han tänkte och genom hans tankar visste vi hur han skulle handla. Han kämpade för att inte villfarelserna skulle stelna till fördomar och för honom var sanningen värd att kämpa för.

Vi skall minnas Olof Palme som en modig människa som såg världen sådan den är och aldrig tvekade att peka på dess brister. Orätfärdigheten fick aldrig passera obemärkt, lögnen skulle avslöjas och våldet skulle förintas. Det var hans övertygelse som gjorde honom till en stor man, inte bara de många och inspirerande idéerna. Han handlade med hänförelse för han visste att där hänförelse inte finns där slumrar vår själs bästa krafter.

Vi i Finland kommer att minnas Olof Palme som en människa som kände varmt för Finland och som alltid hade och alltid kommer att ha en plats i våra hjärtan. Vi kommer att minnas honom som en statsman som alltid sökte vägar för att trygga mänsklighetens rätt att få leva i fred och frihet, i ett samhälle där ordet jämlikhet har reell innebörd.

Vi socialdemokrater såg Palme som den obestridda ledaren, som den människan där våra ideal personifierades och som hade mo-

det att stå för dem i alla sammanhang. Han representerade vår nordiska socialdemokrati sådan som vi ville att resten av världen skulle se den. För honom var alla människor viktiga men han visste att det var de svaga som mest behövde honom.

Våldet, det våld som Olof hatade, har igen krävt ett tungt offer. Det råa våldet kan besegra oss för ögonblicket, men det kan aldrig övertyga oss. Det Olof Palme stod för kommer alltid att leva vidare.

Statsminister Steingrímur Hermannsson: Hr. Præsident! Kære venner! Fredag aften den 28. februar var der travlt i det islandske alting. Sent hen på aftenen blev omfattende og radikale foranstaltninger i løn- og økonomiske spørgsmål vedtaget som lov og dermed en enestående aftale imellem regeringen og arbejdsmarkedets parter bekræftet. Efter lange og krævende forhandlinger rådede der almen glæde og fornøjelse i Island.

På det samme tidspunkt blev Olof Palme, Sveriges statsminister, angrebet af en voldsmand på en gade i Stockholm og lå der i sit blod. Denne nyhed kom til Island kort efter midnat som lyn fra en klar himmel mod det islandske folk. På et øjeblik forvandlede glæde til sorg. Man spurgte sig selv: hvordan kan det være, at den person i de nordiske lande, der mest og bedst har kæmpet for fred og imod vold, er blevet et offer for volden? Og folk sagde til hverandre: er da vores barnetro, at de nordiske lande er som en oase i terrorismens verden, tilintetgjort?

Olof Palme nød stor respekt i Island. Det viste sig tydeligt, da han og Lisbeth Palme kom på et officielt besøg til Island i december 1984. Folk ønskede at få lov til at se og høre den enestående statsmand, og der var en mængde mennesker i Islands universitets festsal, hvor Palme gjorde rede for sin kamp for fred og sin faste overbevisning mod atom-energiens trusler. Folk blev revet med af talerens indlysende overbevisning og viden om emnet. Palmes budskab faldt i god jord.

Palme var den nordiske statsmand, der arbejdede mest på det internationale plan. I sin lange karriere var han ofte formidler i konflikter og konfrontationer videnom i verden. Han var altid rede til at mægle, endogså når det forekom at være håbløst. Han tog altid

stilling imod angreberen, og det var da ligegyldigt, hvem der var impliceret, stor eller lille.

Jeg tror, at det ikke mindst var disse egenskaber, der vakte vor beundring i Island. Man syntes, at det var klart, at her talte en mand både af idealisme, overbevisning og mod.

Olof Palme var budbringer og talsmand for den svenske velfærdsstat, ligeberettigelse og ligestilling, der har været et forbillede for hele verden.

Dette fremgik også i høj grad af Palmes store interesse for udviklingslandenes problemer. Han udtrykte energisk velfærdsmenteskernes pligt til at hjælpe de folk, der lever i fattigdom og lidelse.

En mand, som frygtløst står ved sin overbevisning og siger sin mening, får både beundrere og uvenner. Dette gjaldt også Olof Palme. Det siges, at han enten blev elsket eller hadet. Det er dog min overbevisning, at de fleste i verden mindes Olof Palme med varme og beundring. Det er i det mindste tilfældet i Norden og i Island.

Jeg lærte Olof Palme at kende de sidste tre år, særligt i forbindelse med nordisk samarbejde. Det var rigtig nok først og fremmest som et lands statsminister, men ved hvert møde blev det klarere for mig, at den erfarne statsmand også var en person med stærke følelser, der elskede kunst, musik og sundt liv, en person, som satte pris på et rigt menneskeliv.

Verden har mistet en stor statsmand og menneskeven. De nordiske lande har mistet en af sine bedste sønner, men det svenske folk har lidt det største tab. Selv om man siger, at der kommer mand i mands sted, mener jeg, at Olof Palme bliver svær at erstatte. Det islandske folk giver over for det svenske broderfolk udtryk for dyb sympati. Min kone og jeg udtrykker over for Lisbet Palme og hendes familie vor dybe medfølelse.

Statsminister Kåre Willoch: Ærede president! Olof Palmes død har samlet Nordens folk i et sorgens og oprørthetens fellesskab av like følelser. Vi har i de siste dager på ny fått bekrefter hvor nær vi står hverandre når vi rammes. I Norge fant dikteren Halldis

Moren Vesaas enkle og riktige ord i helgen: "Det som råker ein god granne, det råker jo oss òg."

En nidingsdåd, et skjendig drap på åpen gate, har kostet Nordens mest profilerte politiske leder hans liv. Vi vet fremdeles for lite om bakgrunnen for drapet, men vi vet at det vil kaste mørke skygger i lang fremtid over Norden og langt utover Norden.

Sverige betyr, med sine rike tradisjoner, med sin økonomiske og politiske tyngde og med sin sentrale plassering, meget for hele Norden. Og Olof Palme betydde mer for dagens Sverige enn noen annen leder. Verden så ham som en personifisering av vesentlige sider av det moderne Sverige. Vi i Norge følger det etter at han er revet bort, som om et landskap har forandret seg.

Respekten for Olof Palmes innsats som politiker var og er sterk i Norge. Han var en personlighet preget av et sterkt ideologisk syn på demokrati og velferd og kjempet utrettelig for sine ideer.

Internasjonalt var han først og fremst mål-bærer for støtte til utviklingslandene og for nedrustning og fredelige løsninger på konflikter som var eller kunne bli voldelige. Den oppslutning om FNs ideer og tanker som kjennetegner alle nordiske land, fant en ypperlig talsmann i Olof Palme.

Som statsminister og partiformann representerte Olof Palme et generasjonsskifte da han for snart 20 år siden overtok ledelsen i det svenske sosialdemokrati. Han hadde de kvaliteter som gjorde at han kunne føre videre sterke tradisjoner fra ledere som Hjalmar Branting, Per Albin Hansson og Tage Erlander, og samtidig søke å tilpasse disse tradisjoner til dagens virkelighet.

Det var kanskje som Brantings arvtaker, med en brennende interesse for internasjonale spørsmål, at Olof Palme markerte seg aller sterkest. Han gav Sverige et fremskutt navn ute i verden, spesielt i det vi kaller den tredje verden, på samme tid som han også engasjerte seg i øst/vest-konfliktens viktige og vanskelige spørsmål. Han var en leder av internasjonalt format.

Olof Palme lot seg engasjere sterkt av idéer, som menneske og som politiker. Personlig lærte jeg ham å kjenne som et spennende menneske, og som en engasjerende og uhyre interessant samtalepartner med store kunn-

skaper og en rastløs søkende intelligens. Han var alltid i bevegelse – aldri i stillstand. Derfor var møter med ham aldri likegyldige – alltid givende.

Drapet på Olof Palme retter igjen søkelyset mot et av demokratiets nøkkelspørsmål. Hvordan skal vi kunne sikre oss åpen og fri kontakt mellom dem som velger og dem som velges – og dette i et samfunn som nettopp preges av de utvungne politiske omgangsformer, og som har behov for det bredest mulige samspill av impulser på tvers av alle regler om ansvar og myndighet? Vi ønsker ikke at kontakt må finne sted over sperrer eller alene via medienes elektronikk. Olof Palme viste en usedvanlig evne til å søke kontakten direkte. Og hver på vår måte må vi, under skyggen av det som nå er skjedd, søke løsninger som gjør at mest mulig av våre samfunns åpenhet blir trygget og ført videre.

Norge har levet intenst med i det svenske folks tunge dager siden drapet på vårt nabolands statsminister. Vårt folks og våre statsmaktens medfølelse går til Olof Palmes etterlatte, til den svenske regjering, til den sosialdemokratiske bevegelse og til hele det svenske folk.

Sverige og Norge står hverandre nær på en særegen måte. Jeg vil igjen få sitere Haldis Moren Vesaas, som vokste opp i grensetraktene mot Sverige og skrev følgende i 1943:

"Vegen oss mellom fekk aldri gro att, vi gjekk han så tidt.
Open låg leia. Vi visste snaut av slikt som gjerde og grind.
Gardane side om side låg, tok imot sol og vind,
i gode og vonde dagar det same for din som for min."

Det norske folk og den norske regjering føler samholdet sterkt i dag. En sorgens solidaritet forener de nordiske land.

Jeg lyser fred over Olof Palmes minne.

Fhv. statsminister **Anker Jørgensen**: Kære Lisbet og ærede forsamling! Olof Palme etterlader et dybt savn. Ingen anden nordisk politiker var så kendt, og i årtier har ingen formået at udtrykke sig så præcist og sætte så store spor i den internationale debat.

Ikke kun statsmænd og politikere kendte ham, også folk på gaden ved præcis, hvem

han er – eller var. Ikke kun i Norden, men verden over ved folkeslagene, hvem Palme var, den svenske statsminister. Men endnu vigtigere er det, at alle forbandt noget godt, noget rigtigt, ja, noget ideelt med Olof Palmes person. Han har været en ypperlig repræsentant for nordisk tankegang, den tankegang, der blev til den nordiske samfundsmodel med velfærd og mennesket i centrum. Målet er et folkehjem.

Olof Palme var et intellektuelt menneske, der forstod at tænke tanker for de fleste, og han formulerede sig med en utrolig klarhed. Han har lært os alle meget, og personligt blev jeg dybt påvirket af hans synspunkter på den tredje verden, hans holdning til krigen i Vietnam og ikke mindst i spørgsmålet om, hvordan vi får gang i afspændingen i verden. Olof Palmes betydning som socialdemokrat er utrolig stor. Som tænker og skribent blev han netop så stor, fordi han med utrolig energi deltog ikke alene i den hjemlige svenske, men også i den internationale debat. Sammen med de to andre kendte socialdemokratiske ledere, Willy Brandt og Bruno Kreisky, tegnede han et billede af et kommende samfund i fred, afspænding, menneskelighed og social retfærdighed. Han stod helt på demokratiets grund og kendte kompromisets nødvendighed, men han vidste også, at politik er at ville.

Palme ville et lighedens samfund, jo mere lighed, jo mere jämtlighed, jo større muligheder så han også for fred mellem mennesker og for afspænding mellem Øst og Vest. Lighed og fred er to sider af samme sag.

Det var næsten en umulig opgave for Olof Palme at efterfølge den uhyre folkekære Tage Erlander. Men alligevel lykkedes det for Olof at blive, hvad man næsten kan kalde folkekær, eller måske er det rigtigere at sige folkerespekterede, for Palme kunne med sarkasme og humor illustrere en politisk situation, som kaldte på smilet, men også på eftertanken. Han kunne være skarp over for sine politiske modstandere, men hans styrke var det klare argument, den logiske tankegang og evnen til at finde nye, originale formuleringer.

Han evnede at rumme den hjemlige, svenske debat om betalingsbalancen, bytesbalancen, om budgetter, om socialforsorg, og samtidig havde han enorm viden om den tred-

je verden. Jeg har sjældent mødt et menneske, hvor kombinationen af følelser og engagement og faktisk viden og indsigt gik så godt i spænd. Sidst jeg mødte Olof Palme i international sammenhæng var ved en konference i Arusha i Tanzania med Frontlinjestaaterne og repræsentanter for befrielsesbevægelserne i Afrika. Her pointerede Olof, at den tredje verdens problemer ikke kun er sult og nød, men også friheden i forhold til fremmede magter. For bare 3 uger siden havde jeg en lang samtale med Olof i statsministeriet i Stockholm. Også dér optog Afrika og især Sydafrikaproblemet ham stærkt. Han fortsatte konsekvent den linje, han så aktivt havde anlagt omkring Vietnamkrigen, og verden over blev han brugt, citeret, holdt frem som et fornemt eksempel på den modstand, der overalt må ydes mod krig og undertrykkelse. Han blev et symbol, et symbol for en stor del af sin generation. Verden over kender man den meget konstruktive betænkning fra den såkaldte Palme-kommission. Det er jo i denne betænkning ideen om en bred atomfri zone, et bælte ned igennem Europa, er udviklet, en zone, der skal ligge på begge sider af grænsen mellem Øst og Vest, en zone, der ligesom skal lægge afstand imellem de to store blokke, og som skal skabe tillid og afspænding. Ideen med den atomfri zone lever videre trods hans død.

Vi havde alle glædet os til igen at møde Olof Palmes klare og inspirerende tanker her ved Nordisk Råds session i København, men det har en vanvittig voldsmand eller måske et politisk vanvittigt komplot nu sat en stopper for en kold nat i Stockholm. Den tryghed, Olof ønskede for andre, den fik han ikke selv.

Vi alle i Norden, herunder også den nordiske arbejderbevægelse, står i meget dyb gæld til Olof Palme. Han vil også i fremtiden være en inspiration for os.

Olof Palmes minne hedrades med en tyst minut.

1 Öppningsanförande av Nordiska rådets president

Ærede forsamling, mine damer og herrer!
Det tilfalder mig som rådets præsident i det

forløbne år på præsidiets vegne at byde alle deltagere hjerteligt velkomne til sessionen – både parlamentarikere, regeringsmedlemmer, repræsentanter for de nordiske sekretariater og institutioner, sagkyndige og tjenestemænd. En særlig velkomst vil jeg rette til vore specielt indbudte gæster og litteraturprisvinderen Rói Patursson, Færøerne, og musikprisvinderen Hafliði Hallgrímsson, Island. Endvidere vil jeg byde nyhedsmediernes medarbejdere velkommen og repræsentanter for Ungdommens Nordiske Råd.

Tak til det danske folketing og dets formandskab, som i en uge overlader os deres smukke og traditionsrige arbejdsplads. Vi takker for de forberedte arbejdsvilkår inden for Christiansborgs ærværdige rammer.

Siden Nordisk Råds session i Reykjavík sidste år er tre andre store svenske nordister afgået ved døden.

Tage Erlander var statsminister i Sverige i 23 år, en længere tid end nogen anden. Tage Erlander vandt stor respekt og agtelse også hos sine politiske modstandere. Han blev en forgrundsfigur i Sveriges moderne historie og tog stor del i at forvandle Sverige til et moderne velfærdssamfund og blev en opskattet landsfader. Tage Erlander var meget bevidst om, hvor værdifuldt det nordiske samarbejde er, og hvor værdifuldt det kan komme til at blive.

I sin statsministertid deltog han med stor interesse i de første sytten sessioner i Nordisk Råd.

Allan Hernelius var meget interesseret i nordiske og internationale spørgsmål. Han var formand i Riksdagens udlandsudvalg i et antal år. Allan Hernelius deltog i rådsarbejdet i 20 år og ydede fremragende indsatser blandt andet som viceformand i den svenske delegation og som formand i rådets arbejdsgruppe for budget- og kontrolspørgsmål. Han var i mange år chefredaktør ved Svenska Dagbladet.

Ragnar Lassinanti var født i Tornedalen, tosproglig fra sin barndom, og med en stærk følelse og forståelse for værdien af samarbejdet over grænserne, ikke kun til Finland og Norge, men også senere i sit liv til Island. Under sit medlemskab af Nordisk Råd og også som meget aktivt medlem af foreningen Norden og Landshøvding i Norrbotten gjorde han store indsatser og praktiserede sin nor-

diske samarbejdsvilje.

Æret være mindet om de tre store nordister.

Vi ser frem til en travl uge her i København. Vi kommer til med at diskutere og behandle mange vigtige sager og spørgsmål, og jeg håber, at man kan komme frem til fornuf-tige konklusioner, som bidrager til at fremme nordisk samarbejde og hjælper os i vore bestræbelser for at gøre vor lille del af verden til et endnu bedre sted at bo.

Jeg vil benytte denne lejlighed til at nævne, at jeg vil fremlægge et medlemsforslag om fælles handlingsprogram mod cancer i Norden. Det er kommet i stand på initiativ og med assistance af cancerforeninger og cancerspecialister i alle de nordiske lande. Statistikken viser, at over 30 pct. af det folk, som i dag lever i Norden, kommer til at blive syge af cancer under deres levetid. Med bedre udnyttelse af tilgængelige ressourcer og kundskab tror specialisterne, at man kan hjælpe 10–15 pct. flere end ellers. Det vil sige, at man i Norden ser mulighed for at redde 8 tusinde mennesker flere pr. år fra år 2000, og det er en mulighed, som jeg tror at man bør enes om at benytte.

Må jeg få lov, lige før plenarforsamlingen skal vælge ny præsident, at komme med en personlig bemærkning: Hjertelig tak til vore meget dygtige og kompetente tjenestemænd i præsidiensekretariatet i Stockholm og tak til alle, som har vist mig hjælpsomhed og tillid i det år, jeg har haft den ære at fungere som rådets præsident.

Med disse ord erklærer jeg Nordisk Råds 34. session for åbnet.

2

Namnupprop: godkännande av medlemslistan

Namnupprop företogs enligt följande medlemslista, upprättad enligt § 4 i arbetsordningen:

Regeringsrepræsentanter

Andersen, Anders, Danmark¹
Andersson, Sten, Sverige¹
Ásgrímsson, Halldór, Island
Bjarnason, Matthías, Island¹
Björkstrand, Gustav, Finland

¹ Ej närvarande vid namnuppropet.

- Bodström, Lennart, Sverige¹
 Bollmann, Niels, Danmark
 Bondevik, Kjell Magne, Norge
 Carlsson, Ingvar, Sverige¹
 Christensen, Christian, Danmark
 Dahl, Birgitta, Sverige¹
 Dam, Atli, P., Færøerne
 Danielsen, Niels Pauli, Færøerne
 Ellemann-Jensen, Uffe, Danmark¹
 Enggaard, Knud, Danmark
 Feldt, Kjell-Olof, Sverige¹
 Flodin, May, Åland¹
 Foighel, Isi, Danmark¹
 Gjertsen, Astrid, Norge
 Gradin, Anita, Sverige¹
 Guðmundsson, Albert, Island
 Gustafsson, Hans, Sverige¹
 Göransson, Bengt, Sverige¹
 Haugstvedt, Asbjørn, Norge
 Heilmann, Stephen, Grønland¹
 Helgadóttir, Ragnhildur, Island
 Hellström, Mats, Sverige
 Heløe, Leif Arne, Norge¹
 Hermannsson, Steingrímur, Island
 Hermannsson, Sverrir, Island
 Hjelm-Wallén, Lena, Sverige¹
 Holmberg, Bo, Sverige¹
 Hulterström, Sven, Sverige¹
 Høyem, Tom, Danmark
 Haarder, Bertel, Danmark
 Jakobsen, Johan J., Norge¹
 Jansson, Christer, Åland¹
 Johansson, Bengt K. A., Sverige¹
 Klein, Lasse, Færøerne¹
 Kofoed, Niels Anker, Danmark¹
 Kristiansen, Kåre, Norge¹
 Kuuskoski-Vikatmaa, Eeva, Finland¹
 Laine, Jermu, Finland¹
 Langslet, Lars Roar, Norge¹
 Leijon, Anna-Greta, Sverige¹
 Leppänen, Urpo, Finland¹
 Lindqvist, Bengt, Sverige¹
 Lundkvist, Svante, Sverige
 Luttinen, Matti, Finland¹
 Lyng, Aqqaluk, Grønland
 Madsen, Mette, Danmark
 Mathiesen, Matthías Á., Island
 Melchior, Arne, Danmark
 Motzfeldt, Jonathan, Grønland
 Møller, Grethe Fenger, Danmark¹
 Ninn-Hansen, Erik, Danmark
 Nordman, Gunnevi, Åland¹
 Olsen, Moses, Grønland¹
 Pálsson, Þorsteinn, Island
 Peterson, Thage G., Sverige¹
 Porko, Lars, Åland¹
 Presthus, Rolf, Norge
 Purkhús, Jóngerð, Færøerne
 Raatikainen, Kaisa, Finland
 Rittedal, Arne, Norge¹
 Rosing, Hans-Pavia, Grønland¹
 Salmén, Olof, Åland¹
 Schlüter, Poul, Danmark
 Sigurdson, Gertrud, Sverige¹
 Simonsen, Palle, Danmark
 Sorsa, Kalevi, Finland
 Stefánsson, Alexander, Island¹
 Stetter, Ib, Danmark¹
 Stray, Sverre, Norge¹
 Suonio, Kaarina, Finland¹
 Surlien, Rakel, Norge¹
 Taxell, Christoffer, Finland
 Thomassen, Petter, Norge¹
 Väyrynen, Paavo, Finland¹
 Wickbom, Sten, Sverige¹
 Wiklöf, Lars-Åke, Åland¹
 Willoch, Kåre, Norge
 Woivalin, Folke, Åland
- Valda medlemmar*
 Aho, Esko, Finland
 Alsaker, Svein, Norge
 Andersson, Arne, Sverige¹
 Andersson, Georg, Sverige¹
 Andersson, Lennart, Sverige
 Auken, Margrete, Danmark
 Bakke, Hallvard, Norge
 Benediktsson, Stefán, Island
 Benkow, Jo, Norge
 Bennedsen, Dorte, Danmark
 Brundtland, Gro Harlem, Norge
 Bärlund, Kaj, Finland
 Buttedahl, Johan, Norge
 Christensen, Frode Nør, Danmark
 Eidem, Bjarne Mørk, Norge
 Einarsson, Ólafur G., Island
 Elo, Mikko, Finland¹
 Exner, Lahja, Sverige
 Fredheim, Kjell Magne, Norge
 Gadd, Arne, Sverige
 Grøndahl, Kirsti Kolle, Norge
 Guðnason, Eiður, Island
 Gustavsson, Rune, Sverige
 Gyldenkilde, Lilli, Danmark

¹ Ej närvarande vid namnuppropet.

Hansen, Flemming, Danmark
 Hansen, Ivar, Danmark
 Hansen, Karen Thurøe, Danmark
 Hansen-Krone, Margit, Norge
 Helgadóttir, Guðrún, Island
 Hetemäki-Olander, Elsi, Finland
 Håkansson, Per Olof, Sverige
 Isohookana-Asunmaa, Tytti, Finland
 Iversen, Åsa Solberg, Norge
 Jansson, Olof, Åland
 Jensen, Jens Peter, Danmark¹
 Jensen, Karen Højte, Danmark¹
 Jonsson, Elver, Sverige
 Jørgensen, Anker, Danmark
 Jørgensen, Brit, Norge
 Kanerva, Ilkka, Finland
 Kempainen, Arvo, Finland
 Kempainen, Hannu, Finland
 Knutzen, Thea, Norge
 Knuuttila, Sakari, Finland
 Komstedt, Wiggo, Sverige
 Kvanmo, Hanna, Norge
 Lange, Preben, Grønland
 Liikane, Erkki, Finland
 Lipponen, Paavo, Finland
 Lundblad, Grethe, Sverige
 Muurman, Peter, Finland
 Nielsen, Agnar, Færøerne
 Nilsson, Barbro, Sverige
 Norwich, Arnljot, Norge
 Nyhage, Hans, Sverige
 Olesen, Aase, Danmark
 Patursson, Erlendur, Færøerne
 Pedersen, Robert, Danmark
 Petersson, Hans, Sverige
 Pétursson, Páll, Island
 Petäjäniemi, Tuulikki, Finland
 Poulsen, Kaj, Danmark
 Riihijärvi, Heikki, Finland
 Sigurðsson, Pétur, Island
 Sjøthun, Asbjørn, Norge¹
 Steen, Reulf, Norge¹
 Steenholdt, Otto, Grønland
 Steffensen, Jens, Danmark
 Sjunberg, Ingrid, Sverige
 Suominen, Ilkka, Finland
 Svensson, Sten, Sverige
 Syse, Jan P., Norge
 Synnes, Harald, Norge
 Söder, Karin, Sverige
 Sønderby, Peder, Danmark

Talleraas, Anders, Norge
 Tastesen, Bernhardt, Danmark
 Þórðarson, Friðjón, Island
 Tuominen, Pekka, Åland
 Turpeinen, Pirkko, Finland
 Ueland, Ole Gabriel, Norge
 Väänänen, Marjatta, Finland
 Werner, Lars, Sverige¹
 Westerberg, Bengt, Sverige¹
 Westerlund, Henrik, Finland
 Öhrsvik, Lena, Sverige
 Östrand, Olle, Sverige

Medlemslistan godkändes.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes, att Bengt Westerberg inte kommer att inta sin plats i rådet utan ersätts av Ylva Annerstedt, att Arne Andersson och Lars Werner senare intar sina platser i rådet och nu ersätts av Ulf Adelson respektive Inga Lantz.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

3

Val av presidium

Enligt § 32 i Nordiska rådets arbetsordning utgör presidiet valberedning för de val som företas av plenarförsamlingen, utskotten och redaktionskommittén.

Presidiet hade föreslagit att till president skulle väljas Anker Jørgensen, Danmark och till övriga medlemmar av presidiet Margrete Auker, Danmark, Elsi Hetemäki-Olander, Finland, Peter Muurman, Finland, Ólafur G. Einarsson, Island, Páll Pétursson, Island, Hallvard Bakke, Norge, Jo Benkow, Norge, Grethe Lundblad, Sverige och Karin Söder, Sverige.

Presidiets förslag bifölls.

4

Anförande av den nyvalde presidenten

Ærede rådsmedlemmer! Jeg vil gerne på det nyvalgte præsidiiums vegne takke for den tillid, rådet har vist os. Vi skal bestrebe os på at leve op til tilliden i vor udførelse af det hverv, som plenarforsamlingen nu har lagt på os.

¹ Ej närvarande vid namnuppropet.

Jeg vil også takke vor afgående præsident, Páll Pétursson, for den indsats, han har gjort i rådet i det forløbne år, og for den varme og venlige måde og den myndighed, hvormed han har ledet arbejdet i rådet og i præsidiets.

Jeg byder derfor også velkommen til alle medlemmer, regeringsrepræsentanter, sekretariatsmedarbejdere, sagkyndige, særligt indbudte, pressens repræsentanter, ungdomspolitikere. Alle byder jeg hjertelig velkommen til København og til Christiansborg.

Jeg håber, at alle må befinde sig godt i dette hus, hvor vi fra folketingets side og fra den danske delegations side har gjort, hvad vi kan, for at skabe gode og hensigtsmæssige rammer for sessionens arbejde. Jeg ved, at der har været et problem med partigruppe-sekretariater, men jeg tror, at disse problemer efterhånden er løst, og jeg vil i øvrigt gerne sige, at hvis der er noget, der ikke fungerer, så klag – ikke til mig, men til medarbejderne i huset, så vi kan få rettet det i tide.

Denne session er den første, efter at ændringerne i Helsingforsaftalen og i rådets forretningsorden er trådt i kraft. Hensigten med ændringerne har jo været at forbedre rammerne for vort samarbejde og at opnå større styrke og effektivitet. Nu er det så op til politikerne at udnytte disse rammer og få nye resultater frem. Det tror jeg også at der er vilje til.

Det store resultat ved sessionen i Reykjavik var vedtagelsen af handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse. Et af de spændende træk ved dette års session bliver derfor også givetvis debatten om opfølgning af handlingsplanen. Et andet karakteristisk træk ved de senere års arbejde i rådet har været indsatsen for at styrke samarbejdet i Vestnorden og samarbejdet mellem Vestnorden og de øvrige nordiske lande. Også i år vil dette få en vigtig plads i rådet.

Arbejdet i Nordisk Råd afspejler naturligvis også de problemer, som vi må arbejde med i alle lande. Det er f.eks. åbenlyst, at miljøproblemerne presser sig på med stigende styrke, og selv om vi i forvejen har et godt og tæt samarbejde også om miljøproblemerne, så viser denne session, at vi skal udbygge den fælles indsats. Det tror jeg også den vil gøre, bl. a. ved den store konference

om grænseoverskridende luftforurening, som præsidiets har tilrettelagt.

Nordisk Råd er i dag ikke alene et forum for samordning af forskellige landes interesser, men også et forum for forskellige partimæssige syn og ideer på, i hvilken retning samordningen skal gå. Det betragter jeg som et sundhedstegn, netop den politiske forberedelse er nødvendig. Vi skal altså magte både en partimæssig og en national samordning.

Men det er ikke nok, at vi tænker nordisk, når vi er samlet til arbejdet i Nordisk Råd. Vort samarbejde bliver kun halvfærdigt, hvis ikke den nationale opfølgning er effektiv. Vi må altså sikre os, at de resultater, vi i fællesskab når frem til her i rådet, bliver fulgt op i vore hjemlige rigsdage og i vore forvaltninger. Men vi skal altså finde former, hvormed denne opfølgning i de enkelte nationale parlamenter eller rigsdage kan blive effektivt fulgt op.

Jeg slutter med at sige, at det er mit ønske, at denne session må befæste og fremme det nordiske samarbejde. Det er af uvurderlig betydning, ikke bare at vi holder sammen i Norden, men også at vi til stadighed udbygger dette sammenhold.

Hermed tak for valget, og så kan vi jo fortsætte dagordenen.

Anker Jørgensen övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

5

Utsändning av handlingar till sessionen

Arbetsordningen stadgar att allt dokumentationsmaterial som skall behandlas vid sessionen skall ha utsänts senast två veckor före sessionens början. Den stadgar också, att utsändande kan ske senare om särskilda skäl föreligger.

Presidiet hade föreslagit att även de förslag som utsänts senare än två veckor före sessionens början kan behandlas vid sessionen. Beslutet kräver 2/3 flertal.

Presidiets förslag bifölls.

6**Fastställande av saklista för sessionen**

Det anmäldes att förslagsställaren återtagit fråga E 4 och att denna sak således utgår ur saklistan.

Presidiet hade föreslagit att plenarförsamlingen fastställer saklistan för sessionen i enlighet med den utdelade tryckta förteckningen, och med de ändringar som nämnts.

Eventuella ytterligare frågor (E-saker) kan komma att ställas, med hänvisning till arbetsordningens § 15.

Saklistan för sessionen fastställdes i enlighet med presidiets förslag.

7**Meddelande om voteringsordningen**

Voteringen sker med hjälp av voteringsapparat. I enlighet med § 11 i rådets arbetsordning kan medlem rösta "ja" eller "nej" eller avstå från att rösta.

På varje plats har medlemmarna tre voteringsknappar märkta med "stemmer for" (ja), "stemmer imod" (nej) och "hverken for eller imod" (avstår). Presidenten meddelar när voteringen börjar respektive avslutas.

8**Övergångsordning för genomförande av rådets arbetsordning**

Nordiska rådets arbetsordning trädde i kraft den 12 februari 1986. Presidiet föreslår som övergångsordning för genomförande av rådets arbetsordning att:

- Budgetkommittén som valdes vid 33:e sessionen 1985 fortsätter under innevarande session och upphör vid sessionens avslutning;
- Budget- och kontrollutskottet träder i funktion vid sessionens avslutning;
- Minskandet av antalet medlemmar i ekonomiska utskottet sker vid sessionens avslutning;
- Minskandet av antalet medlemmar i kulturutskottet sker vid sessionens avslutning.

Beslutet kräver 2/3 flertal i rådet, enligt arbetsordningens § 50.

Presidiets förslag bifölls.

9**Valberedningens framställning**

Enligt Nordiska rådets arbetsordning § 32 utgör presidiet valberedning för de val som företas av plenarförsamlingen, utskotten och redaktionskommittén. Presidenten hänvisar till den utdelade framställningen som närmare förklarar presidiets förslag till sammansättning av redaktionskommittén, styrelsen för Nordiska kulturfonden, särskilda utskottet för granskning av Nordiska kulturfondens förvaltning och till val av revisor för Nordiska kulturfonden samt till val av förtroendeposter i utskott och kommitté.

Presidenten meddelade att presidiet hemställt hos rådets utskott, med hänvisning till arbetsordningens § 25, att valet av ordförande och vice ordförande skall träda i kraft först vid sessionens avslutning.

Meddelandet lades till handlingarna.

10**Val av redaktionskommitté**

Presidiet hade föreslagit att rådet till medlemmar i redaktionskommittén för tiden intill nästa session väljer:

från *Danmark*: Karen Thurøe Hansen (KF) och Robert Pedersen (S)

från *Finland*: Paavo Lipponen (Sdp) och Henrik Westerlund (Sfp)

från *Island*: Guðrún Helgadóttir (Ab.) och Stefán Benediktsson (Bj.)

från *Norge*: Thea Knutzen (H) och Reulf Steen (A)

från *Sverige*: Per Olof Håkansson (s) och Ingrid Sundberg (m)

Presidiets förslag bifölls.

11**Val av medlemmar och suppleanter i styrelsen för Nordiska kulturfonden för åren 1987–1988**

Presidiet hade föreslagit att rådet till medlemmar och suppleanter i Nordiska kulturfondens styrelse för åren 1987–1988 väljer:

från *Danmark*: Svend Jacobsen (S) med Karen Thurøe Hansen (KF) som suppleant

från *Finland*: Elsi Hetemäki-Olander (Kok) med Pirkko Turpeinen (Skdl) som suppleant

från *Island*: Pétur Sigurðsson (Sj.) med Guðrún Helgadóttir (Ab.) som suppleant
från *Norge*: Kirsti Kolle Grøndahl (A) med Georg Apenes (H) som suppleant
från *Sverige*: Barbro Nilsson (s) med Hans Nyhage (m) som suppleant
Presidiets förslag bifölles.

12**Suppleringsval av revisor för Nordiska kulturfonden för åren 1985–1986**

Presidiet beslutade vid möte den 18 december 1985 att för tiden fram till 34:e sessionen utse rigsrevisor Jørgen Mohr till revisor för Nordiska kulturfonden i stället för rigsrevisor Jørgen Bredsdorff, som av åldersskäl avgått från sin tjänst som riksrevisor.

Presidiet hade föreslagit att rådet till revisor för Nordiska kulturfonden för åren 1985–1986 väljer Jørgen Mohr.

Presidiets förslag bifölles.

13**Val av särskilt utskott för granskning av Nordiska kulturfondens förvaltning**

Presidiet hade föreslagit att rådet till medlemmar och suppleanter i detta utskott för tiden intill nästa ordinarie session väljer:

från *Danmark*: Robert Pedersen (S) med Karen Høyte Jensen (KF) som suppleant
från *Finland*: Tuulikki Petäjaniemi (Kok) med Tytti Isohookana-Asunmaa (K) som suppleant

från *Island*: Eidur Guðnason (A.) med Páll Pétursson (F.) som suppleant

från *Norge*: Reiulf Steen (A) med Harald Synnes (Kr.F.) som suppleant

från *Sverige*: Arne Gadd (s) med Gunnel Jonäng (c) som suppleant

Presidiets förslag bifölles.

14**Förslag angående försöksordning för budget-proceduren (Dokument 2)**

Presidiet hade föreslagit att rådet vid denna session beslutar att budgetkommittén lägger fram ett betänkande med motiverat förslag till yttrande över Nordiska ministerrådets förslag till budget för 1987 (C 2).

Beslutet kräver enligt arbetsordningens § 50 2/3 flertal i rådet.

Presidiets förslag bifölles.

15**Bemyndigande för utskotten att lägga sådana meddelanden till handlingarna, vilka ej upptagits på saklistan för sessionen eller vilka icke slutbehandlas på sessionen**

Presidiet hade föreslagit att utskotten bemyndigas att lägga till handlingarna sådana meddelanden, vilka ej upptagits på saklistan för sessionen eller vilka icke slutbehandlas på sessionen.

Presidiets förslag bifölles.

16**Förslag om talartidens begränsning i generaldebatten**

Presidiet hade föreslagit att plenarförsamlingen beslutar om tidsbegränsning av inläggen i generaldebatten till femton minuter för presidiet första anförande samt anförandena av ministerrådets ordförande och statsministerråden samt en företrädare för vart och ett av de självstyrande områdena. Presidiet hade vidare föreslagit att var och en av de nordiska paritgruppernas talesmän får tio minuter till sitt förfogande för ett huvudinlägg. För alla övriga medlemmar föreslås en tidsbegränsning av sju minuter.

Presidiets förslag bifölles.

17**Meddelande om replikordningen**

Presidenten hänvisar till arbetsordningens § 9, där det bl. a. heter att "... medlem, som önskar avgiva replik, (skall) beredas tillfälle därtill i anslutning till det inlägg repliken gäller".

Samma paragraf ger dessutom presidenten möjlighet att föreslå för plenarförsamlingen att för en bestämd debatt begränsa inläggens tid.

I överensstämmelse härmed föreslår presidenten en tidsbegränsning på två minuter per replik. Presidenten kommer i regel att ge samma medlem högst två repliker i ett och samma replikskifte samt försöka begränsa

hela replikskiftets längd till högst 10–15 minuter.

Presidentens förslag bifölls.

18

C 1: Berättelse rörande det nordiska samarbetet 1985 och Dokument 1: Rapport från Nordiska rådets presidium (generaldebatt)

Minister for nordiske anliggender **Christian Christensen**: Hr. Præsident! At Norden samarbejder, er en kendsgerning for vor omverden og en selvfølge for os nordboere.

Heri ligger samarbejdets rod og dets styrke. Det nordiske samarbejde blev stadig uddybet og udvidet.

En af forudsætningerne for at dette kan ske er, at det nordiske samarbejdsapparat følger med tiden og løbende tilpasses kravene om øget effektivitet.

Med de netop ikrafttrådte ændringer til Helsingfors-aftalen er blandt andet gennemført den ændring, at ministerrådet nu – for første gang – fremsætter ét samlet budgetforslag, ligesom der i tilknytning til dette forslag gives en skriftlig redegørelse om planerne for det fortsatte arbejde. Begge dele er – sammen med de øvrige ændringer i såvel rådets som ministerrådets interne arbejdsopgaver – udtryk for, at vi i vort nordiske samarbejde nærmer os et sæt af spilleregler, som minder mere og mere om dem, vi kender nationalt. Dog naturligvis under iagttagelse af de traktatmæssige begrænsninger, der ligger i at Nordisk Råd ikke er et beslutende organ, som de nationale parlamenter er det.

En følge af disse ændringer er bl.a., at karakteren af mit indlæg, som jeg holder på ministerrådets vegne, i år er ændret, da ministerrådet allerede i år i skriftlig form har fremlagt en redegørelse for det fortsatte arbejde.

Først nogle ord om budgettet. Her er i virkeligheden tale om en realforøgelse på 51/2 pct. når man tager i betragtning, at der budgetteknisk er sket en ændring i kanaliseringen af midler til Nordiska Hälsovårdshögskolan. Skolen udbygges, således at kapaciteten i 1991 vil være fordoblet. Fra 1986 til 87, hvor arbejdet sættes igang, tilføres skolen yderligere 5.2 mio. danske kroner. Det nye er, at midlerne tilføres skolen direkte fra landene,

altså uden om Nordisk Ministerråds budget. Det egentlige ministerrådsbudget udgør 539,9 mio. danske kroner. Heraf udgør den særlige ramme for den del af virksomheden, der falder under kulturaftalens område 157,2 mio. danske kroner. Dette modsvarer en stigning på 6,3 pct. for kulturrammen.

Den samlede realstigning ligger en del over det, der generelt gælder for de nationale budgetter.

Som bekendt udgøres visse dele af budgettet af poster, som er omfattet af handlingsplanen for økonomisk vækst og fuld beskæftigelse. Herom vil jeg gerne sige følgende.

Siden rådssessionen i Reykjavik, hvor handlingsplanen fik rådets fulde tilslutning, er der forgået et intensiveret arbejde med den videre detailplanlægning og opfølgning af planen.

Til den videre udbygning af de dele af planen, som finansieres over ministerrådets budget, kan jeg specielt oplyse, at der for 1987 er foreslået øgede midler afsat til Nordnet, Nordisk Industrifond, Nordtest, Nordisk projekteksporfond samt til industriministrenes principprogram for teknisk forskning og udvikling.

Helt nye midler er afsat til gennemførelse af projekter indenfor arktisk forskning, til energipolitik, fagligt samarbejde over grænserne og et nordisk vejrradarnet.

Der er således forudset såvel en uddybning som en udbygning af handlingsplanen.

Desuden er der nu fremsat ministerrådsforslag om en handlingsplan inden for byggesektoren. Her vil man gennem harmonisering af byggeforskrifter lette og øge samhandelen i Norden og desuden fremme mulighederne for styrkelse af samnordisk byggeeksport.

Til gennemførelse af sidste års principbeslutning om oprettelse af en nordisk udviklingsfond for Vestnorden er der nu udarbejdet vedtægter for denne fond. Grundkapitalen er ca. 14 mio US dollars og fondens hovedsæde placeres i Reykjavik.

Det er af stor betydning at man herigennem kan bidrage til en styrkelse såvel af samarbejdet inden for dette store regionale område i Vest som mellem området og det øvrige Norden.

Lad mig i denne forbindelse også nævne at ministerrådet som en konsekvens af den stigende betydning, man tillægger samarbejds-

mulighederne inden for fiskerisektoren, netop har besluttet at oprette en egen embedsmandskomiteé for fiskerispørgsmål og at reservere yderligere midler til dette arbejde.

Hr. præsident! Det er vigtigt i denne sammenhæng at minde om at ganske betydelige dele af den økonomiske handlingsplan finansieres uden for det nordiske budget. Også disse dele følger den plan, der er lagt, og det drejer sig som bekendt om bl. a. væsentlige udbygninger af infrastrukturen, hvor der for første gang er aftalt en koordinering og samkøring omkring påtænkte foranstaltninger i de enkelte lande.

Satsning på teknologisk kompetence, samordning af kapaciteten på specialiserede områder og øgede ressourcer til forskning og udvikling er en nødvendighed.

Derfor har det også stor betydning, at der i budgetforslaget er en stigning i rammen for Nordisk Industrifond fra 56.3 mio. kroner til 66.8 mio. kroner, hvilket skal ses i sammenhæng med den opbygning af et industrielt forsknings- og udviklingscenter i Oslo, som ministerrådet besluttede i tilknytning til forslaget om effektivisering af det nordiske samarbejde. Etableringen heraf vil begynde under foråret 1986, hvor Industrifonden flytter til Oslo, og ventes afsluttet i 1987, hvor også hovedsædet for NORDFORSK er flyttet til Oslo. Mulighederne for et nærmere samarbejde dem imellem er til overvejelse i en fælles arbejdsgruppe.

Herudover tilføres Industrifonden i 1987 27.3 mio. kr. til gennemførelse af den industrielle del af datahandlingsplanen, som også er et betydningsfuldt element i Nordens muligheder for at følge med på dette væsentlige felt.

Det er åbenbart, at Nordens muligheder for at gøre sig gældende på det internationale marked er stærkt afhængige af at et frit nordisk marked etableres for vore virksomheder. Med hele Norden som basis vil virksomhederne være langt bedre rustet til at tage konkurrencen op.

For visse virksomheders eksport kan endvidere hentes støtte gennem Nordisk projektsportfond og Nordisk Investeringsbank. Ministerrådet har stillet forslag om en fordobling af beløbsrammen for projektinvesteringslån. Disse to institutioner er værdifulde for virksomhederne og NIB er nu blevet så

velkonsolideret, at den for året 1985 for første gang giver udbytte af den indskudte grundkapital.

Der er på udenrigshandelsministrenes initiativ indledt et nært samarbejde med erhvervslivet med henblik på at fjerne en række af de tekniske og andre ikke-tarifære hindringer, som fortsat findes for handelen mellem de nordiske lande. Der er foretaget en kortlægning af over hundrede anmeldte hindringer og udsend to rapporter herom. På denne baggrund er det besluttet at intensivere arbejdet nationalt og nordisk. Dette er hilst velkomment af de nordiske industriforbund.

Et ministerrådsforslag vil blive fremlagt til 1987-sessionen, uden at dette i øvrigt vil forsinke arbejdet. I den sammenhæng vil det blive overvejet, hvorvidt det i Norden vil være muligt at indføre et system, hvor man som udgangspunkt lader en godkendelse af et produkt i ét af vore lande medføre automatisk godkendelse også i de andre lande. En sådan anerkendelse skal gælde, med mindre der kan fremføres særlige grunde, som taler imod.

Arbejdet med afskaffelse af handelshindringer sker som en del af det bredere internationale samarbejde og som et led i bestræbelserne for at skabe et egentligt europæisk hjemmemarked.

Hr. præsident! Det er i øvrigt glædeligt at kunne notere det praktiske samarbejde, som foregår også uden for det officielle nordiske regie. Her tænker jeg på f. eks. samarbejdet på det såkaldte sydgasprojekt og samarbejde mellem en række små og mellemstore virksomheder i det daglige.

I denne sammenhæng vil jeg også understrege det værdifulde arbejde, der er lagt op til i rapporten fra arbejdsgruppen for udvidet økonomisk samarbejde (den såkaldte Gyllenhammar-Sundqvist-gruppe). Ministerrådet finder det overordentlig værdifuldt at repræsentanter for erhvervslivet og fagforeningerne på denne måde har engageret sig i og skabt sig en særlig rolle i det nordiske samarbejde. Visse af gruppens forslag falder udenfor det officielle samarbejde, medens andre berører ministerrådet. Vi er nu i gang med at analysere de enkelte forslag, blandt andet for at se, hvorledes de kan indpasses i det løbende arbejde. Endvidere vil jeg nævne, at det aktuelt overvejes at udpege observatører for ministerrådet til bestyrelserne for Stiftel-

sen for Industriudvikling i Norden og institutionen Nordjobb.

Hr præsident! Nordens ansigt er velkendt, når det gælder bistandsarbejdet i udviklingslandene. Jeg vil gerne som en væsentlig nyskabelse nævne det særlige samarbejde, som er igangsat som det nordiske initiativ overfor de såkaldte SADCC-lande. Jeg ved, at andre ministre kommer nærmere ind herpå, så jeg skal nøjes med at notere, at på den konference, der fandt sted i Harare i slutningen af januar i år, betegnede SADCC-landenes formand den fælles erklæring fra Norden og SADCC som et betydningsfuldt skridt i udviklingen af internationalt samarbejde mellem regionale organisationer. Der vil i de kommende år blive kanaliseret stærkt øgede ressourcer fra Norden til denne kreds af meget dårligt stillede lande i Afrika.

Lad mig dernæst om det nordiske bistandsarbejde generelt sige, at det er ministerrådets klare opfattelse, at der med baggrund i København-aftalen, er mulighed for – og også rent faktisk udføres – et udbytterigt og fleksibelt stykkearbejde. Initiativet over for SADCC er et godt eksempel.

Styrken i samarbejdet ligger i, at man hurtigt og effektivt tager opgaverne op, når de foreligger og er i stand til på en pragmatisk måde at tilpasse de nødvendige løsninger til situationerne. Ministerrådet mener derfor ikke at der er behov for udarbejdelsen af en formel handlingsplan for det nordiske bistandssamarbejde, som blot i et dokument vil kunne give en samlet omtale af igangværende og planlagte aktiviteter uden at det i sig selv vil ændre omfanget eller karakteren af dette meget omfattende samarbejde.

Ministerrådet har den opfattelse, at måden hvorpå dette pragmatiske samarbejde i dag foregår, fuldt ud imødekommer de ønsker, som de berørte lande måtte have og tilfredsstiller de bistandspolitiske mål, som Norden har.

Jeg vil gerne tilføje, at man fra ministerrådets og bistandsadministrationernes side finder, at mødet i Mariehamn i november 1985 med Økonomisk Udvalg havde et særdeles vellykket forløb. Det er ministerrådets håb, at dialogen mellem parterne skal kunne fortsætte med henblik på at reducere eventuel usikkerhed om det nordiske bistands-samarbejdes sigte og omfang.

Sammenfattende ønsker jeg at sige om såvel arbejdet på det handelspolitiske som på det bistandspolitiske område, at ministerrådet prioriterer dette arbejde og dets udbygning højt.

Hr. præsident! Ministerrådet ser med alvor på de miljøskader, som forårsages af luftforurening og har derfor sat luftforureningen øverst på prioriteringslisten over nuværende og kommende arbejdsopgaver.

De nordiske lande har været og er stadig foregangslande indenfor ECE-konventionen om grænseoverskridende luftforurening. Det er utilfredsstillende, at visse lande endnu ikke har kunnet tilslutte sig protokollen om 30 pct. reduktion i svovludsendelserne. De nordiske lande har alle besluttet at gå endnu videre og reducerer deres svovludslip med mindst 50 prct. inden 1995.

Senest markerede det nordiske samarbejde om bekæmpelse af luftforureningen sig på den internationale konference om træet og skoven, som den franske regering afholdt i begyndelsen af februar 1986 i Paris. De nordiske lande forelagde her en fælles erklæring, som understregede nødvendigheden af at begrænse luftforureningen yderligere for at bekæmpe skovdøden og forureningen af miljøet.

Storbritannien blev endnu engang mindet om, at det er nødvendigt, at det nedsætter sine svovldioxidudledninger. Som følge heraf tilsluttede Storbritannien sig en erklæring, ifølge hvilken de lande, som endnu ikke har tilsluttet sig 30 pct.-aftalen, giver tilsagn om at tage effektive skridt til begrænsning af deres svovldioxidforurening. De nordiske lande vil selvfølgelig gøre brug af denne erklæring i det fremtidige internationale samarbejde.

I ECE-konventionen om grænseoverskridende luftforurening arbejder de nordiske lande også sammen for at få etableret en aftale om reduktion af kvælstofiltetforureningen svarende til den, der er indgået for svovldioxid.

De nordiske landes indsats for at begrænse bilernes udslip af udstødningsgasser er betydningsfuldt. Målet har her været US-emissionskrav, fordi de giver den største begrænsning af luftforureningen. Der er sket meget på dette område, også selvom man desværre i EF endnu ikke har kunnet tilslutte sig denne målsætning.

Støtten fra Nordisk Råd til arbejdet omkring miljøspørgsmål er meget værdifuld. Det gælder såvel støtte i form af rekommandationer som andre initiativer. I den forbindelse hilser vi den parlamentariske konference om luftforurening i september 1986 (i Stockholm) velkommen.

Hr. præsident! Ikke mindst på baggrund af de stærke ønsker, som fremkom under sessionen i Reykjavik, blev regeringerne i Finland, Island, Norge og Sverige i efteråret 1985 enige om fremlæggelse af et ministerrådsforslag om øget radio- og TV-samarbejde i Norden.

Ministerrådet påtænker som et led i etableringen af et udvidet radio- og TV-samarbejde i en indledende forsøgsperiode at anvende TV-kapaciteten i den direkte-sendende satellit Tele-x.

Der skal sendes over to kanaler med henholdsvis aktualitetsprogrammer og kultur- og underholdningsprogrammer. Primært skal disse hentes fra de nationale TV-foretagender.

Danmark har på forespørgsel fra de andre lande givet udtryk for at man er beredt på at indlede forhandlinger inden for rammerne af Nordisk ministerråd om vilkårene for en eventuel dansk deltagelse i det forestående forsøg.

Disse forhandlinger ventes indledt meget snart. Det er i den forbindelse blevet understreget fra dansk side at man lægger afgørende vægt på den betydning et øget TV-samarbejde kan have kulturelt inden for Norden og dets muligheder for fastholdelse af de nordiske sprog i tider, hvor det snart vil være muligt at modtage udsendelser via satellit på en række fremmede sprog.

Lad mig også nævne betydningen af det intensiverede forskningspolitiske samarbejde, som kan bidrage til at de nordiske lande på en bedre måde udnytter specialviden og forskerressourcer. Ministerrådet lægger således stor vægt på kompetencefremmende og netværksskabende foranstaltninger med øget indsats for forskeruddannelse og øget forskermobilitet.

Den større interesse herfor viste sig også ved at der i efteråret 1985 blev holdt et uformelt møde mellem de for forskningen ansvarlige nordiske ministre.

Hr. præsident! Udvikling af den gensidige

sprogforståelse gennem skolerne anser ministerrådet som en væsentlig opgave.

I denne sammenhæng skal nævnes at ministerrådet har taget initiativ til samarbejde omkring produktion af databaseret undervisningsmateriale på skoleområdet.

Herigennem vil Norden få en mulighed for at kunne tilbyde eget materiale til uddannelsesformål på dette vigtige område, hvor ellers alt materiale kommer fra lande uden for Norden – og måske ikke i alle henseender er tilpasset de holdninger og træk, som er betegnende for os nordboere.

Desuden har kultur- og undervisningsministrene på et møde i slutningen af 1985 besluttet at man fremtidig på alle felter vil opprioritere de fælles nordiske indsatser.

Lad mig til sidst nævne, at et af de store projekter, som nu planlægges, er et kultur-fremstød i Japan, der skal finde sted i 1987–88. Herunder vil man præsentere nordisk samtidskultur indenfor områderne billedkunst, design og kunsthåndværk, film, musik og litteratur samt endvidere muligvis også dans. Dette arrangement er endnu et eksempel på, hvorledes det også på andre felter er muligt at fremvise Nordens ansigt i omverdenen.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes att Arne Andersson intagit sin plats i rådet och att Ulf Adelson lämnat sessionen samt att Georg Andersson inte kommer att inta sin plats i rådet och ersätts av Berit Oscarsson.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Páll Pétursson: Hr. præsident! Jeg vil på præsidiets vegne fremlægge nogle synspunkter.

Sidste års session markerede et gennembrud for det nordiske samarbejde, især på det økonomiske område, hvor handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse repræsenterer et betydeligt skridt fremad for Norden. Overenskomsten om udvidet nordisk radio- og TV-samarbejde udgør et andet stort fremskridt for det nordiske samarbejde.

Til trods for at der ikke til denne session foreligger tilsvarende iøjnefaldende forslag, synes interessen for nordisk samarbejde og for det officielle samarbejde at være større end tidligere. Forslag fremsættes fra forskellige sider. En særskilt arbejdsgruppe nedsat af de nordiske fagforeninger har fremlagt forslag om, hvordan det nordiske økonomiske samarbejde bør styrkes. Repræsentanter for erhvervslivet og også folk inden for den fritstående arbejdsgruppe for udvidet økonomisk samarbejde, Gyllenhammargruppen, har påpeget nye muligheder inden for de rammer, der er skabt af det etablerede samarbejde, og har fremført deres meninger og ønsker.

Nordisk Råds organer, dvs. fagudvalgene, budgetkomiteen og præsidiets, har på deres møder med repræsentanter for ministerråd og regeringer og i behandlingen af de sager, der nu forelægges for rådet, med styrke påpeget nødvendigheden af at intensivere samarbejdet for at følge de gode intentioner op, som den økonomiske handlingsplan repræsenterer.

Budgetbehandlingen har i stadig stigende grad vundet indpas i rådets løbende arbejde. Det officielle nordiske samarbejde, som det kommer til udtryk i ministerrådets budgetforslag for 1987, koster 540 mill. DKK, eller noget mindre end budgettet for en almindelig nordisk kommune med 30 000 indbyggere.

Rådet har ved de seneste sessioner ansøgt ministerrådet om visse forhøjelser af budgettet, som kun delvis er blevet imødekommet. Talmæssigt udgør de foreslåede forhøjelser små beløb, selv om de procentuelt kan synes store. Det synes ikke så hensigtsmæssigt med en omfattende budgetbehandling, hvis formål bl. a. er at styrke den parlamentariske indflydelse på budgettet, hvis de parlamentariske organers forslag gang på gang bliver tilsidesat. Vi vil senere under sessionen få anledning til at drøfte budgetforslaget for 1987.

Siden sidste session er Nordisk Råds og ministerrådets organisation blevet effektiviseret. For første gang fremlægges et nordisk budget, der dækker hele samarbejdsområdet. Ministerrådets sekretariater er blevet slået sammen til en enhed, som man håber bliver slagkraftig med placering i København. Hvad rådet angår, er informationskomiteen blevet afskaffet, og ansvaret for Nordisk Råds infor-

mationsvirksomhed er placeret direkte hos præsidiets. Præsidiets er blevet udvidet fra 5 til 10 medlemmer. Det nye budget- og kontroludvalg, der kommer til at bestå dels af medlemmer, der ikke er valgt til andre udvalg, dels af udvalgsformændene, vil blive sammensat efter de nordiske partigrupperes styrke. Disse to politiske repræsentative organer kommer således til at tage initiativer, foretage opfølgning mellem råds-sessionerne af rådsvedtagelser samt kontrollere gennemførelsen af vedtagne planer som f. eks. handlingsplaner. Herved kan det officielle samarbejde smidiggøres.

Som jeg berørte indledningsvis, fremsatte ministerrådet i efteråret 1985 et forslag om en 3-årig forsøgsperiode med sigte på fast samarbejde om radio- og TV-udsendelser i Norden via satellit. Det var med glæde, at rådet modtog dette forslag, selv om jeg må konstatere, at det skete mere end 10 år efter, at det første medlemsforslag om TV-samarbejde via satellit blev fremsat. Allerede to dage efter at ministerrådets forslag forelå, havde rådet gennem kulturudvalget og præsidiets givet sin reaktion på forslaget. Det blev fra rådets side særligt understreget, at ministerrådet må arbejde for dansk deltagelse i projektet, og det er med tilfredshed, jeg konstaterer, at forhandlinger med Danmark vil blive indledt i nær fremtid. Desuden pointerede rådet, at ministerrådet må fastlægge programservicen til og fra Island.

Private hjem i de nordiske lande kan allerede modtage udenlandske TV-udsendelser. I nær fremtid vil dette tilbud blive stærkt forøget. Vi bør derfor stå vagt om vor egen kultur og møde udenlandske programtilbud med nordisk producerede udsendelser. Det er her udfordringen nu ligger for de nordiske kulturministre. Vi lever jo i Norden og er nordboere, ikke sandt?

Rådet har i mange år arbejdet for et stærkere nordisk samarbejde, når det gælder indsatser over for udviklingslandene. Det er derfor med tilfredshed, jeg noterer mig det nordiske initiativ vedrørende landene i det sydlige Afrika, de såkaldte SADCC-lande. Senere under sagsdebatten vil der blive anledning til nærmere at drøfte det nordiske bistands-samarbejde, men jeg vil allerede nu gøre opmærksom på, at til trods for det stærke nordiske initiativ over for denne sydlige region,

både hvad bistands- og handelspolitik angår. forventer rådet, at ministerrådet til sessionen 1987 fremlægger en plan for det nordiske bistandssamarbejde.

Selv om rådet primært stræber efter at udvikle det nordiske samarbejde og at gøre Norden til en enhed inden for de udenrigspolitiske og forsvarspolitiske mærkesager, der findes i dag, så må vi samtidigt huske, at Norden udgør en lille del af et større hele. Vi har behov for impulser udefra. Vor handel med lande uden for Norden er stor. Denne udvikling betyder, at det kan være velbegrundet at styrke det nordiske samarbejde i international sammenhæng. Økonomisk udvalg har på grundlag af et medlemsforslag foreslået ministerrådet i samråd med præsidiets nedsætte en komité til at udrede, hvorledes dette kan gøres. Forslaget vil blive behandlet senere under sessionen.

Jeg vil også pege på, at senere under sessionen vil vi behandle et medlemsforslag om, hvorledes de nordiske lande i fællesskab bedre kan hjælpe verdens flygtninge.

Miljøspørgsmålene er et eksempel på den øgede internationalisering af nordiske samarbejdsanliggender og ikke mindst den grænseoverskridende luftforurening. Før rådets 33. session i 1985 deltog præsidiets statsministrens henvendelse til den britiske regering om at mindske udslippene. Arbejdet med at finde en europæisk løsning for den grænseoverskridende luftforurenings vedkommende nåede en milepæl ved undertegnelsen i Helsingfors i juni af en bindende protokol om begrænsning af svovludslip inden for rammerne af FNs økonomiske kommission for Europa, ECE.

Præsidiets har besluttet at arrangere en europæisk konference i Stockholm i september i år for at øge kendskabet til alvoren i luftforureningssituationen og for at tilstræbe en bred enighed/consensus mellem de indbudte parlamentarikere fra 16 lande, bl. a. England, Frankrig, Vesttyskland og Sovjetunionen. Det er første gang, rådet arrangerer en sådan konference. Det er med glæde, vi har konstateret, at ministerrådet støtter dette initiativ.

Hr. præsident! Ved rådets første session i 1953 blev der vedtaget en rekommandation om friere samkvem mellem de nordiske folk. Dengang gjaldt det pasfrihed, afskaffelse af opholdstilladelse i et andet nordisk land, af-

skaffelse af valutakontrol ved grænserne ved turistrejser i Norden, oprettelse af et nordisk arbejdsmarked. Disse mål blev senere nået.

I dag gælder det for de nordiske folk at finde vej gennem den jungle af regler og paragraffer, som de nordiske statsborgere møder ved bosættelse eller besøg i et andet nordisk land. I de senere år har rådet under betegnelsen "nordisk medborgerskab" drøftet de retlige og sociale vilkår, som nordiske medborgere, der er bosiddende i et andet nordisk land, lever under. Efter henstilling fra Nordisk Råd har ministerrådet nu til denne session fremlagt en kortlægning af "Nordboens rettigheder i Norden" eller et såkaldt hindringskatalog.

Rådet vil for sin del vurdere kataloget og søge at finde løsninger dér, hvor problemet er påpeget. Allerede til denne session foreligger der forslag fra social- og miljøudvalget om at harmonisere reglerne for offentlig ansættelse i retning af ligestilling for nordiske statsborgere samt at undersøge mulighederne for at give nordiske statsborgere mulighed for at købe egen bolig overalt i Norden.

Arbejdet med dette katalog bør fortsætte, bl. a. bør de sociale rettigheder i de forskellige nordiske lande inddrages.

I arbejdet med at realisere begrebet "nordisk statsborgerskab" har vi mødt mennesker, der har haft problemer ved flytning eller besøg i andre nordiske lande. Vi kan ikke løse enkeltstager, men derimod bidrage til at finde generelle løsninger for de nordiske folk. Måske skulle vi også etablere en form for nordisk ombudsmand for at hjælpe det enkelte menneske?

Gennem de sidste år har rådet arbejdet specielt med en konkret sag, der gælder de unge, nemlig det nordiske ungdomsrejsekort. Det er med tilfredshed, jeg konstaterer, at jernbanerne i Danmark og Sverige vil fortsætte med ordningen i 1986, og vi håber, at også Finland og Norge vil følge efter. Fra islandsk side prøver man også at løse de naturmæssige problemer, og Flugleidir har vist interesse.

Jeg konstaterer med tilfredshed, at den nordiske udviklingsfond for Vestnorden etableres. Fra parlamentarikerhold i Vestnorden så har man i Nuuk i september 1985 oprettet et samarbejdsråd mellem parlamentarikere fra Færøerne, Grønland og Island, Vestnordenrådet. Dette råd kommer på ingen måde i

stedet for Nordisk Råd, men bør betragtes som en uddybning af samarbejdet i Nordisk Råd til fremme af samarbejdet mellem lagtinget, landstinget og altinget og skal behandle sager af fælles interesse.

Jeg indledte mit indlæg med at betone den interesse, der nu vises det officielle nordiske samarbejde og nordisk samarbejde i almindelighed. Denne interesse må vi, både parlamentarikere og regeringsrepræsentanter, forvalte. Vi må lytte til de nordiske statsborgere, og vi må være lydhøre over for, hvad interesseorganisationer og fritstående grupper foreslår. Sammen kan vi således lægge grunden til en bedre fremtid i Norden.

Meddelande

Det meddelades, att Mikko Elo intagit sin plats i rådet.

Statsrådet **Lundkvist**: Herr president! I denna generaldebatt skulle, som så många gånger förr, Olof Palme ha talat som Sveriges statsminister och den främste företrädaren för den svenska socialdemokratien.

Han skulle ha talat engagerat och övertygande för freden. Han skulle ha gisslat förtrycket och orättvisorna, var och i vilka former de än förekommer.

Han skulle säkerligen just i år alldeles säkert ha pekat på den oroväckande utvecklingen i Södra Afrika och uttalat sin glädje över det utvidgade samarbetet mellan Norden och SADCC-länderna som ett viktigt led i vårt gemensamma aktionsprogram mot den sydafrikanska apartheidpolitiken.

Olof Palme såg i det nordiska samarbetet en möjlighet att utveckla och ge ökad slagkraft åt de värderingar som i långa stycken är gemensamma för de nordiska folken och styrkefältet i vårt nordiska samarbete.

Genom hans tragiska bortgång har det på ett särskilt sätt plötsligt stått klart för oss hur mycket av det väsentliga i tillvaron som förklarar oss över alla nations- och partigränser.

Jag vill på den svenska regeringens och den svenska socialdemokratins vägnar tacka er alla för ert deltagande och den hedersbetygelse ni visat vår statsminister och vår partiordförande Olof Palme.

Herr president! Den ekonomiska utveck-

lingen i flertalet av våra länder har varit gynnsammare under de senaste åren. Vi har haft en starkare tillväxt av produktion och sysselsättning än vi är vana vid på länge. Den har varit starkare än i övriga Västeuropa.

I den internationella ekonomiska utvecklingen kan vi också notera positiva inslag. Någon lågkonjunktur tycks inte stå för dörren. Men allvarliga problem består.

Obalanserna i de större i-länderna är betydande och protektionismen visar inga tecken till att avta. Skuldproblemen i u-länderna kan ånyo bli akuta och instabila valutamarknader är en daglig verklighet. Dessa problem utgör hot mot fortsatt tillväxt och stabilitet i världsekonomin. Skall de undanröjas måste det ske genom internationellt samordnade åtgärder.

För att förbereda ett gemensamt nordiskt agerande vid de olika internationella möten som kommer att äga rum under våren, kommer finansministrarna i de nordiska länderna att hålla ett särskilt möte här i Köpenhamn i morgon. Ambitionen bör vara att då lägga fast en gemensam nordisk linje i den rad viktiga frågor som kommer att aktualiseras i den internationella diskussionen.

Den svenska regeringen avser för sin del att fullfölja den ekonomisk-politiska strategi, som tillämpats de senaste åren. Med den har vi försökt styra bort från de förenklade recepten på generell efterfrågeexpansion respektive ensidig åtstramning. Målet för vår del har varit att försöka gå en tredje väg – att både spara och arbeta oss ur krisen.

Denna politik har gett resultat. Våra tidigare balansproblem har undergått en radikal förbättring. Genom den ekonomisk-politiska strategi vi följt har svenskt näringsliv stimulerats till expansion och tillväxt. Detta har betytt växande marknader och ökande import. Jag vågar påstå att denna utveckling i Sverige även varit till fördel för övriga nordiska länder.

Det är nu ett år sedan handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning förelades Nordiska rådet. Det positiva mottagande som handlingsplanen fick har verkat stimulerande för arbetet på regeringssidan. Vi måste nu se till att handlingsplanen genomförs och utvecklas på ett ändamålsenligt sätt.

Frågan om de åtgärder som ingår i handlingsplanens arsenal skall kompletteras eller

ges en ändrad inriktning bör bedömas från fall till fall av finans- och samarbetsministrarna i enlighet med de behov som föreligger och i ljuset av de erfarenheter som vunnits. Fortfarande står 600 000 människor utan arbete i Norden. Detta är en oacceptabelt hög siffra. Nödvändigheten av nordisk samverkan för att lösa sysselsättningsproblemen underströks ånyo vid NFS:s konferens "Strategi för full sysselsättning" i Oslo för några veckor sedan.

Ett centralt element i handlingsplanen är de investeringar i vägar och järnvägsprojekt till sammanlagt nästan 2 1/2 miljarder kronor, som de nordiska regeringarna förbundit sig att genomföra. Denna del av planen är ett gott exempel på vad vårt samarbete kan betyda för förbättrade kommunikationer såväl inom våra länder som mellan Norden och kontinenten. Handlingsplanen är i denna del att betrakta som en helhet även om verkställandet av de olika investeringsprojekten sker på nationell nivå. Det är en angelägenhet av högsta rang att vi i alla länder vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att dessa våra gemensamma planer skall kunna fullföljas.

En särskild fråga som diskuterats beträffande handlingsplanens fortsatta genomförande är om den skall ha rullande karaktär. Den nu aktuella handlingsplanen har en begränsad tidsram i vissa avseenden: Det gäller till exempel anslagen till den nordiska budgeten, som är beräknade fram till 1988 och investeringarna inom kommunikationssektorn som är beräknade fram till 1990.

Det betyder ju å andra sidan inte att handlingsplanen som instrument för ett mer aktivt nordiskt samarbete skall vara en engångsföreteelse. Jag ser handlingsplanen som ett nytt och viktigt verktyg för konkreta åtgärder när det gäller att främja ekonomisk utveckling och full sysselsättning genom samverkan, men där innehållet i planen måste prövas från tid till annan.

Inom ministerrådet har de senaste åren diskussioner förts vid flera tillfällen om åtgärder för att underlätta gränshandeln. Diskussionerna har särskilt gällt lättnader i de bestämmelser som gäller gränshandeln på Nordkalotten. Från svensk sida har vi därvid varit angelägna att få till stånd en harmonisering av bestämmelserna mellan samtliga berörda länder. Vi har med glädje erfarit att den

norska regeringen inom kort avser att på nytt pröva möjligheterna att medverka till att denna harmonisering för hela Nordkalotten kan komma till stånd.

Det kan alltid råda delade meningar om huruvida den reala utgiftsökning som föreslås i den nordiska budgeten är tillräcklig för den ambitionsnivå som vi bör eftersträva för det nordiska samarbetet. För att säkerställa finansieringen har vi från svensk sida föreslagit att det nordiska samarbetet i likhet med vad som tillämpas inom EG borde finansieras genom att en mindre del av de generella omsättningsskatterna i de nordiska länderna avsätts för samarbetet. Vi har kallat detta en nordisk moms – en moms om man så vill.

Beräkningar har visat att en promille av de nordiska ländernas momsunderlag skulle inbringa cirka 800 miljoner kronor per år och alltså kunna finansiera en nära nog dubbelt så stor budget som den vi har i dag.

Jag är förvisso medveten om att det inte är någon okomplicerad sak att genomföra en sådan här ordning. De praktiska och tekniska problemen är många. Till att börja med förutsätter ett sådant system att momsunderlaget harmoniseras i de nordiska länderna. Men en sådan harmonisering tycker jag det finns goda skäl att eftersträva aldeles oberoende av hur man finansierar det nordiska samarbetet. En harmonisering av vårt generella omsättningsskattesystem skulle vara av stort värde för att utveckla den nordiska marknaden.

Jag hoppas därför att våra regeringar som ett första steg utreder möjligheten av en sådan harmonisering.

Självklart skall alla utgifter vi har över den nordiska budgeten oberoende av vilket finansieringssystem vi tillämpar noga prövas med utgångspunkt från en god hushållning med våra gemensamma resurser. En kraftig ökning av den nordiska budgeten skall om allting utvecklas som vi önskar kunna avläsas som ett resultat av de nordiska ländernas förmåga att genom samarbete hushålla bättre med de nationella resurserna.

Genom samnordiska satsningar finns utan tvekan möjligheter att göra besparingar på de nationella budgetarna och att även i övrigt få ett bättre utbyte av de personella och ekonomiska resurser som står till våra länders förfogande.

Som en följd av de beslut om en effektivisering av det nordiska samarbetet som tidigare fattats presenteras den nordiska budgeten till denna session – inte som tidigare som en budget för kultursektorn och en budget för den allmänna sektorn, utan som en gemensam budget. Genom denna ordning får vi en bättre överblick över de satsningar vi gör på det nordiska samarbetet och en ökad möjlighet till politiska prioriteringar och avvägningar mellan de olika samarbetsområdena.

Det är min övertygelse att den oro som funnits för att kulturfrågorna skulle komma i bakvatten genom förändringen skall visa sig vara obefogad. Kulturutvecklingen är ingen sektorsfråga i samarbetet. Det är en fundamental fråga för det nordiska samarbetet som måste integreras med – inte isoleras från – övriga samarbetsområden.

För att ytterligare stärka effektiviteten i den nordiska budgetbehandlingen har frågan om en förkortad budgetprocedur utretts på förslag av Nordiska rådets presidium och ministerrådet. Med denna väsentligt förkortade procedur skulle man kunna få ett mer samlat synsätt på budgeten och i hög grad öka aktualiteten i budgetförslagen. Samtidigt har spelet mellan parlamentariker och ministerråd beaktats på ett förhoppningsvis tillfredsställande sätt. Det är angeläget att den nya budgetproceduren, i enlighet med vad ministerrådet och presidiet varit överens om, kan börja tillämpas från och med behandlingen av 1988 års budget.

Till det nordiska statsministermötet i Helsingfors i december 1985 lämnade den s. k. Gyllenhammar-Sundqvist-gruppen sin rapport om utvidgat ekonomiskt samarbete i Norden. Stats- och samarbetsministrarna konkluderade vid mötet att rapporten skulle analyseras mot bakgrund av ministerrådets verksamhet inom olika områden.

Rent allmänt kan sägas att i gruppens rapport finns ett synsätt på det nordiska samarbetet, som i hög grad överensstämmer med vad som är rådande inom de offentliga samarbetsorganen. En del av de grundläggande tankarna i rapporten gäller således att förbättra Nordens konkurrenskraft genom ökade satsningar på forskning, utveckling, exportfrämjande etc. Man vill också stärka den nordiska hemmamarknaden och betonar vikten av full sysselsättning och en väl utvecklad ekonomisk sektor.

Gruppen har satt igång egna projekt. Det gäller bland annat satsningar på industriutveckling genom bildandet av en stiftelse, upprättande av en riskkapitalfond för små och medelstora företag, inrättande av ett institut för utveckling i informationsteknologi och grundande av ett konsortium för utvecklingen av kommunikationsnätet.

Gruppens olika synpunkter och förslag kommer att remitteras för ett närmare studium i berörda ministerrådsorgan. Det som jag finner vara särskilt värdefullt i gruppens rapport är att den bygger på insikten om nödvändigheten av ett trepartssamarbete mellan stat, näringsliv och fackliga organisationer om vi vill nå framgång i det ekonomiska och industripolitiska samarbetet på nordisk nivå.

På den fackliga sidan har ju sedan länge NFS utfört ett betydelsefullt arbete och spelat en pådrivande roll. Det är utomordentligt värdefullt om de initiativ som tagits i Gyllenhammar-Sundqvist-gruppen kan leda till att näringslivet också definierar sin roll i spelet och finner ändamålsenliga former för sin medverkan.

Miljöfrågorna står vid sidan om sysselsättningsfrågorna i förgrunden för dagens politiska debatt. Oron inför framtiden för de skadeverkningar som kan uppstå om vi misshållar med våra naturresurser kräver av oss att vi förenar ekonomi och ekologi i samhällsutvecklingen.

Vi måste pröva våra produktionsmetoder på alla områden mot den bakgrunden.

På miljöpolitikens område har vi fått påtagliga bevis för hur nordiskt samarbete kan ge styrka och genomslagskraft åt våra gemensamma strävanden. Jag syftar bl. a. på den framgång vi vunnit med våra krav i kampen mot luftföroreningar och försurning, i kampen mot det allvarliga hotet mot vår natur, våra skogar och sjöar.

Det var ett viktigt första steg i den kampen som togs när 21 nationer i såväl öst som väst i Helsingfors förra sommaren anslöt sig till det ursprungligen nordiska förslaget att reducera svaveldioxidutsläppen med minst 30 procent till år 1993.

De nordiska regeringarna har i det internationella samarbetet i dessa och andra miljöfrågor varit en pådrivande kraft. Den parlamentarikerkonferens om luftföroreningar och försurning som Nordiska rådet i höst anordnar ser jag som ett värdefullt stöd för våra

möjligheter att väcka en internationell opinion till insikt om det ansvar alla länder gemensamt måste ta för att förhindra en hotande miljökatastrof.

Det nordiska samarbetet är väl förankrat bland folkrörelserna. Folkrörelsernas eget samarbete är i själva verket en betydande del av det nordiska samarbetet. Impulser från folkrörelserna är dessutom en av de främsta inspirationskällorna och drivkrafterna för samarbetet mellan de nordiska ländernas regeringar och myndigheter. Den till omfattningen största folkrörelsen av alla, idrottsrörelsen, har visat ett intresse för att utveckla ett samarbete i nya former, som tar sikte på att understryka de nordiska ländernas samhörighet. Jag tänker då närmast på de friidrottslandskamper Norden utkämpat mot USA och Sovjetunionen. Jag är övertygad om att också idrottsrörelsen i alla dess former – det må gälla elitidrott, motionsidrott eller handikappidrott – har stora möjligheter att stärka kontakten mellan de nordiska länderna.

Det nordiska samarbetet är och skall vara rikt och mångfasetterat. Det skall ge alla medborgare möjligheter att medverka och uppleva vad gemenskapen mellan våra länder kan erbjuda och betyda.

Muurman: Herr president! Allmänt känt är att de säkerhetspolitiska frågorna inte hör till Nordiska rådets kompetensområde. Från denna princip bör man inte avvika, och det vill jag heller inte göra i detta tal. Det är ändå skäl att kort konstatera det nya steg som de nordiska parlamentarikerna tog senaste år i november i den konferens om Norden som en kärnvapenfri zon, som arrangerades utanför Nordiska rådets regi här i Köpenhamn. Konferensen, i vars förberedelser de nordiska socialdemokraterna aktivt deltog, visade sig vara nyttig. Enligt vår mening borde den process som påbörjats i Köpenhamn vidareföras bland annat på basen av de förslag, som socialdemokraterna har gjort och som redan fått positivt bemötande.

Under sessionen i Reykjavik senaste år dominerades sessionen i hög grad av frågor i anslutning till det ekonomiska samarbetet. Där godkände man ju handlingsplanen om ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Enligt vår mening bör speciell uppmärksamhet fästas vid det praktiska förverkligandet och uppföljningen av planen. Planens mål är ju att befrämja den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen både på kort och lång sikt. En skärpning av gemensamma ekonomiska ansträngningar är speciellt viktig nu när ekonomiska osäkerhetsfaktorer åter är i sikte, vilka medför ett svårare sysselsättningsläge.

Som vi väl vet leder sänkningen av oljepriserna till en ny situation för våra ekonomier. Den norska ekonomins beroende av oljan är känd. För Finlands del skapar oljeprissänkningarna problem, då den bilaterala handeln med Sovjetunionen i hög grad sammanhänger med priset på olja. Den relativa försämringen i de ekonomiska förhållandena i Norge och Finland påverkar naturligt nog också ekonomierna i de andra nordiska länderna. Sjunkande oljepriser måste i och för sig anses som något positivt, de minskar ju på kostnadstrycket och inflationen. En stabil och prognostiserbar prisnivå skulle dock vara det fördelaktigaste alternativet för alla parter. Internationella oljeexperter förutspår att oljepriserna ytterligare kommer att sjunka. Osäkerhetsfaktorerna och frågetecknen är sålunda stora. Än en gång är det skäl att konstatera att ett flexibelt nordiskt samarbete erbjuder oss alla bättre möjligheter att svara mot de utifrån kommande och av oss oavhängiga utmaningar som vi möter från tid till tid.

Den nordiska arbetslöshetsgraden är, trots att den varierar från land till land, inte speciellt hög internationellt sett. Den genomsnittliga arbetslöshetsgraden i Norden är 5%, medan den i de europeiska OECD-länderna har stigit till hela 11%. Också utbudet av arbetskraft torde ha nått sin kulmen i våra länder. Trots detta kommer det centrala målet både i nationella och samnordiska strävanden att vara att trygga sysselsättningen. Detta är nödvändigt för att vi skall kunna hindra den tudelning som samhällsvetare skisserat upp om framgångsrika och aktiva A-medborgare och en grupp som består av åsidosatta nyfattiga B-medborgare. Uppmärksamhet bör härvid uttryckligen fästas vid förhindrandet av ungdomsarbetslöshet och långtidsarbetslöshet.

Socialdemokraterna har tagit initiativ speciellt för att sköta sysselsättningen och slå vakt om en stabil utveckling i våra samhällen.

Av dessa initiativ vill jag särskilt nämna initiativen om nordisk näringspolitik och nordiskt exportsamarbete. Vid effektiveringen av det nordiska näringspolitiska samarbetet vill jag speciellt betona gemensamma insatser, koordinering och informationsutbyte beträffande forskning och utveckling. En ökning av resurserna för forskning och effektivt användande av dessa resurser hör till de viktigaste nycklarna in i framtiden.

Socialdemokraterna ställer sig i princip positiva till de initiativ utanför Nordiska rådet, som har gjorts för att utveckla det ekonomiska samarbetet. Både den nordiska fackföreningsrörelsens aktiva insats och den så kallade Gyllenhammargruppens förslag är välkomna och erbjuder enligt vår uppfattning kanaler för att utvidga den verksamhet som gagnar ekonomierna och medborgarna i våra länder.

Det är uppenbart att frågan om samnordiska kapitalmarknader, vars specialarrangemang dock skulle strida mot OECD-reglerna, också under denna session kommer upp till diskussion. Socialdemokraternas ståndpunkt är nu, liksom tidigare, att man genom att utveckla den nationella lagstiftningen dock ytterligare kan befrämja företagets handlingsfrihet och handlingsmöjligheter i Norden. Vi välkomnar praktiska aktiviteter av detta slag. Redan erfarenheten visar att avsaknaden av nordiska kapitalmarknader varken har inneburit eller innebär ett hinder för företagets lokalisering och verksamhet på nordisk nivå. Tvärtom har nordiska investeringar över gränserna ökat år för år. Vi vill dock fästa uppmärksamhet vid att arbetstagnans ställning i multinationella företag bör garanteras på samma sätt som i nationella företag.

Enligt världsbankens statistik från 1983 över nationalprodukten är alla de fem nordiska länderna bland de tolv rikaste länderna i världen.

De nordiska länderna har haft på många sätt ett bättre utgångsläge än andra länder i Europa för att klara av den omställning som nya konkurrensförhållanden och ny teknik kräver. En annan fördel är de nordiska ländernas välutbyggda offentliga sektor som spelar en betydelsefull roll för teknisk utveckling. En tredje viktig fördel är att det i Norden finns en tradition av samarbete mel-

lan olika intressen. Det fjärde och kanske tyngsta skälet till optimism är den stora potential för ekonomisk och industriell utveckling som ligger i ett utbyggt nordiskt samarbete. Att ta alla dessa faktorer som givna är ett misstag. Det är därför som de nordiska socialdemokraterna vill öka på de resurser som det nordiska samarbetet har till sitt förfogande.

Herr president! Det är uppenbart och sannolikt att flyktingspolitiken blir ett samtalsämne under detta möte. I detta gruppanförande vill jag dock inte ingripa i saken utan jag bara konstaterar att den socialdemokratiska gruppen inte har varit enig i ärendet och att de finländska socialdemokraternas ståndpunkt kommer att framföras senare under detta möte. De finländska socialdemokraternas ståndpunkt är densamma som den ståndpunkt som Finlands delegation i sin helhet tagit, dvs. att flyktingsfrågan inte hör till Nordiska rådets verksamhetsområde och inte heller av ändamålsenlighetssynpunkt är det skäl att ta den med bland saker som behandlas.

Herr president! Det nordiska samarbetet är rikt på traditioner och täcker flera av livets områden. Dess bästa vinningar har redan blivit självklarheter i livet och umgänget mellan våra medborgare. I detta inlägg har jag velat framhäva de åtgärder, som bidrar till att våra ekonomier klarar sig igenom den internationella ekonomins och handelns strukturförändringar och ekonomiska konjunkturväxlingar. Vi anser att de har ett direkt samband med medborgarnas vardagsliv. Vi skall ställa som ett huvudmål för vårt arbete att i detta vardagsliv öka jämlikheten och tryggheten.

Ett gammalt romerskt ordspråk säger: Om sanningen förosakar besvär är det bättre att godkänna besvären än att dölja sanningen.

Mycket av det som vi i Norden tar som givna faktorer, självklarheter, är, dessvärre, det inte. För att kunna bevara och utveckla de nordiska självklarheterna behövs mycken möda, omsorg och arbete. Vi för vår del är övertygade om att de nordiska folken är villiga att vid behov öka på sina insatser för att trygga den gynnsamma samhällsutvecklingens framtid.

Ivar Hansen: Hr. præsident! I løbet af de sidste dage er de nordiske lande rykket tættere sammen. Vi har fået en ny fælles fjende – en fjende, som kan true vores åbne, frie samfund.

I den øvrige verden er de nordiske lande kendt for respekten for anderledes tænkende. Vi er kendt for at fastlægge vores politik gennem diskussion og afstemning og ikke ved terror. Vi har været kendt for, at her kunne man færdes frit uden hensyn til rang og stand.

Det frie, åbne samfund har været et nordisk kendetegn, et bannermærke. Snigmordet på den svenske statsminister har ramt os alle. Vi er chokerede.

Vi kender jo alle sammen godt tendenserne til øget voldskriminalitet i vores samfund. Både den, som har national karakter, og den, der har en international karakter. Der er en fælles nordisk opgave at undersøge de dybereliggende årsager til en sådan sygdom og i fællesskab finde frem til en politik, der kan helbrede denne sygdom i et samfund. Vi må i fællesskab bekæmpe den slags tendenser.

Men nu er vi jo i en situation, hvor vi må spørge os selv, om politisk vold og terror virkelig skal vinde indpas i Norden. De kræfter, vi måske står over for her, må vi også i fællesskab afvise, og jeg vil gerne sige her under generaldebatten, at vi jo i virkeligheden her står med en fælles opgave, som i betydning og rækkevidde langt overgår de mange andre konkrete ting, vi arbejder med til daglig i Nordisk Råd. Derfor vil jeg sige, at efter min opfattelse skal det vigtigste politiske budskab, som udgår fra denne session, være en stiltfærdig, men fast og enig politisk vilje til i fællesskab at sikre de åbne og trygge samfundets beståen i Norden. Det skal være mit ønske, at det vil blive overskriften og konklusionen på dette års møde.

Der er tradition for, at Nordisk Råd kritiseres for manglende konkrete resultater, en kritik, der alt for ofte er helt unuanceret og urimelig i sit indhold. Tværtimod mener jeg, at der kan fremvises en lang række konkrete og betydningsfulde politiske resultater af Nordisk Råds arbejde, som regeringerne herefter har ført ud i livet. Men vi er jo nok tilbøjelige til at tage resultaterne som en selvfølge, noget, der så ikke tales så meget om. Men når det er sagt, så må vi selvfølgelig også erkende, at vi igennem årene har set en

række eksempler, hvor det nordiske samarbejde har vist sine begrænsede muligheder. Det får mig til at sige, at det er jo så også grunden til, at der stadig ligger en række konkrete og vanskelige arbejdsopgaver foran os.

I den forbindelse vil jeg nævne, at vi håber, at den nye udvalgsstruktur og det nye samarbejdsgrundlag, der skal træde i værk, træde i funktion efter denne session, vil være et godt instrument til en videreudvikling af et effektivt samarbejde.

Men vi mener samtidig, at det er nødvendigt, at administrationens vækst i Nordisk Råd holdes under nøje observation.

I den forbindelse bør vi nok som politikere sige til os selv, at det måske ville være en idé, om vi også pålagde os selv lidt mere selvdisciplin og realistisk sans med hensyn til indholdet af de projekter og medlemsforslag, der utstandselig i en jævn strøm kastes på Nordisk Råds bord.

I november 1985 blev der afholdt en nordisk parlamentarikerkonference her på Christiansborg om Norden som atomvåbenfri zone. Nordisk Råd var repræsenteret som observatør på dette møde. Dertil vil jeg gerne sige, at de politiske partier i Norden vil selvfølgelig også i fremtiden hver for sig gå videre i deres overvejelser i denne sag, men vi ved jo, at det er vidt forskellige opfattelser.

Jeg vil advare mod at gøre den sag til genstand for konkret behandling i dette forum. Det ville med sikkerhed blive et stridsemne. Jeg håber derfor, at man vil pålægge sig selv en vis selvdisciplin. Der er ikke tradition for at diskutere sikkerhedspolitik i Nordisk Råd; den tradition har ikke nogen tilfældig baggrund.

På andre områder har vi det sidste par år truffet beslutninger, som i den kommende tid vil blive en prøvesten på viljen og effektiviteten i vort arbejde. Jeg tænker især på den økonomiske handlingsplan for økonomisk vækst og fuld beskæftigelse.

Se, nu skal det jo vise sig, om planen var andet end snak og papir. Nu har vi nået tidspunktet, hvor det skal vise sig, om den konkrete politiske vilje, når det kommer til stykket, også er til stede i de enkelte nordiske lande og hos de nordiske landes regeringer.

I midterpartierne lægger vi i særlig grad vægt på følgende konkrete forslag i denne

handlingsplan: at vi kommer i gang med at afskaffe de eksisterende handelshindringer mellem de nordiske lande, og der er stadig ganske mange, at vi kommer i gang med en yderligere liberalisering af det nordiske kapitalmarked, at de fælles nordiske investeringer, som er nedlagt i planen, bliver realiseret, samt at ideerne bag tanken om et Norden som hjemmemarked og et nordisk medborgerskab må føres ud i livet.

I de seneste måneder har der været en del diskussion om rapporten fra den såkaldte Gyllenhammargruppe. Jeg synes, at vi i Nordisk Råd skal opfatte denne rapport som et positivt bidrag fra nordiske erhvervskredse til, hvordan samvirksomheden og den økonomiske vækst kan øges, og derfor bør selvfølgelig også indholdet af denne rapport med i vore videre politiske overvejelser.

Flygtningepolitikken er udtryk for en udfordring på nordisk plan. Kan vi nå frem til en fælles holdning, vil det være godt. Vi står her over for et internationalt problem fyldt med dybt tragiske menneskelige aspekter.

For mig at se ville det være helt naturligt, at vi nøje undersøger mulighederne for et tættere nordisk samarbejde på dette område.

Folkeafstemningen i Danmark om EF-pakken har også haft interesse i de øvrige nordiske lande. Resultatet af afstemningen er kendt. Den usikkerhed, der var skabt om Danmarks EF-medlemskab, er hermed fjernet, men det ligger samtidig klart, hvad der mig bekendt også har været enighed om i Danmark, at vi nu som før er en fuldgyldig og meget interesseret deltager i det nordiske samarbejde.

Det er undertiden blevet hævdet, at Danmark spillede brobyggerens rolle i forholdet mellem Norden og Europa. Har det været tilfældet, er det godt. Kan det også være tilfældet i fremtiden, påtager vi os fra dansk side fortsat gerne den rolle.

Till slut: Siden sessionen for et år siden har midterpartierne i Norden vedtaget et fælles nordisk handlingsprogram indeholdende en lang række konkrete forslag til samarbejdsopgaver. Jeg vil i særlig grad pege på vore forslag til forbedring af det ydre og indre miljø i vores lande, som er en meget vigtig politisk opgave, forslag til en fælles nordisk retspolitik, forbedring af kommunikations- og rejsevirkomheden i Norden samt forslag om for-

bedringer og harmoniseringer på social- og sundhedsområdet. Og, hvad der er grundlaget for det hele, en række forslag til øget økonomisk vækst og samvirksomhed.

Vi mener og vi håber på fra midterpartiernes side, at det er konstruktive forslag, som vil kunne præge samarbejdet i Nordisk Råd i de kommende år.

Meddelande

Det meddelas, att utrikesminister Paavo Väyrynen intagit sin plats i rådet.

Hallvard Bakke övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Syse: Perspektivet er blitt klarere for oss enn noen gang. Vår viktigste oppgave er å slå vern om Norden som frie, åpne og demokratiske samfunn med sterke kontakter til utenverdenen.

For en uke siden kunne vi som kommer fra andre nordiske land, ikke ha kommentert den politiske situasjon her i Danmark uten å ha blitt beskyldt for utidig innblanding. Nå har det danske folk truffet sin beslutning på egen hånd, og vi kan bare, liksom de selv, si ja. Jeg vil på vegne av de konservative partier gratulere med en klok og fremsynt beslutning. De danske velgere har tatt godt vare på seg selv og på oss. Norden er tjent med et Danmark som også er et erklært og aktivt medlem av Europa. Den danske løsning minner oss om at et europeisk fellesskap og nordisk samarbeid ikke er alternativer som skal stilles opp mot hverandre, ikke motsetninger, men bidrag med samme siktepunkt.

De nordiske land har hatt en positiv utvikling gjennom det siste året. Det skyldes også at man har erkjent at vekst og utvikling trygges best ved å få ned inflasjon og kostnader, ved å fremme konkurransedyktighet. Vi konservative hilser også dette med glede.

Den økonomiske handlingsplan som ble vedtatt under fjorårets sesjon i Nordisk Råd, var et viktig skritt i riktig retning. Den var først og fremst befriende konkret i sitt innhold. For det nordiske samarbeidet, som med varierende styrke blir beskyldt for tåkeprat, var handlingsplanen et klart fremskritt. Jeg

vil håpe at dette arbeidet vil fortsette i sin konkrete form, og vi mener i de konservative partier at det er meget viktig at vi kan se rullerende planer fremover.

Vi må likevel ikke knytte suksessen til det nordiske samarbeidet alene til størrelsen på Nordisk Råds eller fellesprosjekters budsjetter. Samtidig kan man ikke det ene år vedta konkrete planer som man så struper det neste år med manglende bevilgninger.

Vi må sørge for en realistisk balanse mellom penger og planer. Det må bare ikke føre til en forenklet tro på at det å bevilge mest mulig, også betyr at man får gjort mest mulig. Den strid som er blusset opp omkring budsjettet for 1987, burde ikke føre til opprørslignende forhold. Jeg vet ikke om regjeringene muligens har tenkt og har det håp for parlamentarikerne som man kan lese på veggen her ute i Folketinget, nemlig at Gud mildner luften for de klippede får! Men jeg vil gjerne på vegne av parlamentarikerne si at vi ønsker i høy grad selv å bestemme pelsens lengde. Alt i alt skal den samlede nordiske uenighet dreie seg om ca. 30 mill. kr. For et slikt beløp, som jeg tror også kan reduseres noe, kan man ikke legge sand i det nordiske maskineri, særlig ikke nå som det er i så godt gjenge.

Dette har ikke partipolitisk brodd overhodet. Jeg er bare opptatt av at det vises rimelighet. Man må finne frem til et forlik både fra regjerings- og parlamentarikersiden. Denne rimelighet har også sammenheng med at jeg tror suksessen i det nordiske samarbeidet i sterkere grad må bedømmes ut fra i hvilken grad vi klarer å bygge ned hindringer og stengsler mellom de nordiske landene. Og det er tid for å tenke offensivt og optimistisk. I løpet av denne vinteren har vi sett flere viktige initiativ med sikte på å definere og analysere hva som fremmer den sterke økonomiske integrasjon i Norden, og hva som kan forhindre en slik utvikling. Studien "Industristøtte og offentlige finansieringsordninger i Norden" er et viktig bidrag. Jeg vil også henvise til Gyllenhammar-gruppens arbeid, som på mange måter er næringslivets meget viktige innslag, og jeg vil si at både som arbeidsmetode og i innhold er dette meget godt og meget interessant.

Vi bør også i Norden stadig minne oss selv om at proteksjonisme lider av to avgjørende

svakheter: Den stenger den som vil beskytte seg, ute fra de markeder han gjerne vil angripe. Og den beskytter og sementerer egne svakheter. Det er jo ikke slik at konkurransen fra andre truer vår velstand. Forholdet er det stikk motsatte: Uten adgang til å konkurrere ville vi ikke hatt vår velstand.

Vi er i Norden mer avhengig av frihandel enn noe annet område i verden. Vi trenger åpne, internasjonale markeder. Ikke bare for å eksportere varer som vi lager her hjemme, men for å eksportere oss selv, for å gå inn på de internasjonale markeder og etablere oss der. Der føler jeg at vi har mye å hente ved et utstrakt samarbeid mellom bedrifter i de nordiske land. Og jeg mener vi er på rett spor. Jeg vil i denne nordiske forsamling minne om de kloke ord sagt av Povel Ramel:

"Även om man är på rätt spår blir man överkörd om man bara sitter där."

Vi må altså videre. Det har vel neppe vært det nordiske samarbeidet han har tenkt på, skjønt hvem vet. Uansett bør vi som er opptatt av et sterkere økonomisk samarbeid over grensene, være klar over at vi må holde tempo. Vi kan ikke bare nyte stunden og lene oss til kortsiktige proteksjonistiske tanker. Alle-rede August Strindberg gav oss faktisk resepten. I "Svenska Folket" skriver han:

– Att hjälp och skydd vad handeln beträffar, varken hjälpa eller skydda, utan tvärtom hindra och skada det stora hela.

Vi snakker ofte om Norden som hjemmemarked. Det er et honnørbegrep i det nordiske samarbeidet. Vi kan da også åpne et stort og svært kjøpekraftig marked for hverandre ved å avregulere og harmonisere. For konservative er og blir dette et hovedpunkt. Det store utviklingspotensialet ligger først og fremst i det private samarbeidet, mellom bedrifter og mennesker. Ennå er mulighetene altfor dårlig utnyttet. Vi har et fritt nordisk arbeidsmarked. Men egentlig er det vel ennå forbløffende hvor få nordboere som bor og arbeider i et annet nordisk land enn sitt eget. Kulturelt og psykologisk er vi ennå langt fra oppfatningen av hele Norden som én felles tumleplass. Her tror jeg det gjenstår mye å gjøre i våre skoler og øvrige utdannelseinstitusjoner, kanskje også i praktisk arbeidsformidling. Stadig opplever vi også tilfeller av motstrebende skepsis når ett nordisk lands næringsliv investerer i et annet. Jeg tror dette

er en bakstrevsk holdning. Vi bør tvært imot bruke hverandres kapital og risikovilje som en ekstra tilgang, ikke oppfatte det som en fiendtligsinnnet invasjon. Og nettopp arbeidet for et friere kapitalmarked er uhyre vesentlig. Jeg tror det er et spørsmål om fra hvilken side man ser dette, ikke minst i forholdet til OECD og hvor langt vi der kan gå. Midten-partiene og de konservative partier er enige her, og det er åpenbart at om man spør OECD om å få gjøre Norden til et eget kapitalmarked med barrierer til omverdenen, vil det lett kunne oppfattes som innføring av et stengsel mot frie internasjonale kapitalbevegelser. Men hvis man etablerer et slikt kapitalmarked i Norden som et ledd i eller som en forberedelse til en større liberalisering av et kapitalmarked i Europa, må det nordiske markedet ses på som en forutsetning i denne utvikling. Jeg har også vondt for å tro at OECD vil sette seg imot skritt i denne retning, når det klart har markert at det er for større liberalisme.

I året som er gått, har heldigvis næringslivsintegrasjonen over landegrensene skutt stor fart. Blant annet har norske bedrifter gått tungt inn med investeringer i Sverige. De tyngste enkeltprosjektene gjelder overtakelse av selskaper innenfor raffinering og markedsføring av olje. Jeg er overbevist om at de sterke fremstøtene fra store selskaper over landegrensene simpelthen kan være epokegjørende for den økonomiske og følelsesmessige balanse som er nødvendig for å sette ytterligere fart i utviklingen. Derfor er politikernes viktigste oppgave å åpne de generelle muligheter og å stimulere næringsliv, institusjoner og personer til å krysse grensene.

I det hele tatt bør vi – og jeg tror det er et viktig punkt – ha øynene åpne for at slett ikke alt behøver å foregå i felles nordisk regi. Det tosidige samarbeid kan gi vel så stort utbytte for selve den nordiske idé. Jeg er ut fra den tankegang nokså sikker på at noe av det viktigste vi kan gjøre for å sementere et bredt nordisk samarbeid, er å pleie og intensivere også de bilaterale og matnyttige direkte forbindelser mellom landene.

Ellers er utveksling av kultur og oppbygging av kulturfellesskap utvilsomt uhyre viktig. TELE-X-samarbeidet vil være en landevinning i så måte, der innbyggerne i de enkelte land vil kunne ta ned sendinger fra en

felles kanal. Etter min mening er det bare ett trinn på veien. Kulturutvekslingen, valgfriheten, fellesskapsforståelsen vil få en ny dimensjon når alle nordboere selv kan velge fritt hvilken nordisk kanal de ønsker å bli beriket av. Jeg ser frem til den dagen. Jeg tror det er den vi bør frem til.

Jeg ser også for meg problemene med fellesnordiske samsendinger, som er redigert. Jeg håper ikke at vi i Nordisk Råd skal få de samme debatter, om dette er venstrevridd eller høyrevridd, som man har i de lokale sendinger. La oss få friheten inn.

Tiden er gått. Jeg får da ikke anledning til å gå videre med alle de gode tanker de konservative partier har pønsket ut; jeg må bare få si med Ludvig Holberg, at middelvei er jo som kjent grunnvollen til alle gode ting. Og så sier han at heller ikke forutseenhet må overdrives!

Margrete Auken: Hr. præsident! Torsdag aften blev det, som vi kan mærke her, klart, at Danmark bliver i EF og på betingelser, der ligner en slidske mod unionen. Danskerne ønsker tydeligvis EF-medlemskabet, men de ønsker ikke unionen. Verden bliver ikke lettere for os nu.

Det er imidlertid ikke kun indholdet af den ny traktat, der giver de skræmmende betingelser. Det er nok så meget holdningen omkring EF i Danmark, i EF og til dels i Norden. EF bliver gjort lig med Europa. Man hører det overalt. Danmark forbinder Norden med Europa, skrev en række af de såkaldt fremtrædende blandt højrefløjens kulturfolk i en annonce på valgdagen. Som om Norden ikke var en del af Europa!

Europa ville have set anderledes ud, hvis Danmark havde forladt det, sagde en begavet dansk journalist til en franskmænd på afstemningsaftenen – og sandt nok. Ja, selv Kåre Willoch og Einar Førde accepterede dette Europabegreb ved ikke at protestere, da den danske TV-journalist i Oslo konstaterede, at Norge ikke er med i Europa. Og Dagens Nyheter har i dag en leder med samme snævre Europabegreb.

Men hvad er EF for et Europa uden fire af de nordiske lande, uden Central- og Østeuropa, uden Prag, Wien, Kraków, Warszawa, Erfurt, uden Leningrad, det, der hed Peters-

borg, uden Stockholm? Hvad er det for noget? Det er forfærdende nok ved at være virkeligheden, at Europa bliver afstumpet. Østeuropa overlades til glemselen, de nordiske lande hænger på sidelinjen eller faktisk helt ude i marginen og er i grunden isolerede fra hinanden. Hver for sig søger de at få et ben med i EF, det ny Europa, for at følge med. Kapitalen gør, hvad den kan for at blive international på de nye betingelser. Volvo og Gyllenhammargruppen vil bygge motorvej til EF, så Danmark i bogstaveligste forstand forvandles til en bro.

Det nordiske har, når det kommer til stykket, meget lav prioritet. Det er forsvundet, selv fra retorikken. Jo, her i Nordisk Råd findes det, og ikke kun i retorikken. Der blomstrer faktisk mange nordiske blomster blandt rådets politikere. Det er heller ikke retfærdigt at bebrejde de nordiske bureaukrater, at blomsterne visner igen. Der er adskillige entusiaster på vore nordiske sekretariater. De store dynger papir, der stables op foran os, kan ikke klandres, de er jo til fremragende hjælp, og man lærer at bruge systemet. Fik vi indført genbrug på papir, har jeg kun pænt at sige om dyngerne.

Nej, alt dør i embedsmandskomiteerne, og det er regeringernes skyld. Muligvis er det ikke de mest fantasifulde og konstruktive mennesker, der er puttet i de komiteer, men den sidste gnist bliver da kold, når der åbenlyst står på de nordiske budgetter: her skal alt blive ved det gamle, sov roligt videre! I Danmark er det oven i købet lavet så morderisk, at alle nye nationale penge skal embedsmændene finde inden for deres egne budgetter. Det er ikke sært, at alle blomsterne visner og går ud. Embedsmændene genspejler jo kun regeringerne, og her mangler den nordiske koncept og vision. Der er ingen prestige forbundet med at finde nordiske løsninger, højest på det kulturelle område, men bemærk: på den elendige baggrund, at kultur er noget fra økonomi adskilt, noget, der hører fritidssystemerne til, noget, vi kan tage os af, hvis vi får råd. Jævnfør blot kultursynet i den økonomiske handlingsplan!

Og derved bliver det som sagt en helt anden kultur, der kommer ind over os, den økonomistiske industrikultur fra USA og fra EF. Vi mærker også afmagten, når vi forsøger at lave noget fælles i Norden. Det må

hele tiden blive på EFs betingelser, ellers kan Danmark ikke være med. Det bliver sandsynligvis mere udtalt nu. Vil de øvrige lande ikke affinde sig med det, ja, så bliver der ikke noget fællesnordisk. Danmark sidder som en lus mellem to negle og kommer reelt til at fungere som EFs slidske ind i Norden. I andre får skam lov at være med på EFs betingelser i det ny Europa.

Det er med andre ord nu, der skal glød og realisme på de nordiske visioner, hvis det skal give mening at have dem. Hvem siger dog, at det nødvendigvis skal være EF, der skal sætte betingelserne for det nordiske samarbejde? Hvorfor ikke komme dem i forkøbet? Hvorfor ikke styrke det nordiske, så Danmark fra at være den ensomme forsvarer af det nordiske – hvad vi i det højeste kan være nu – i stedet bliver en magtfuld repræsentant for fem lande fulde af visioner og modeller for, hvordan det postindustrielle samfund skal se ud i produktion, organisering, sundhedsvæsen, uddannelse, folkelig medvirken, trafik, miljø, forholdet til u-landene, menneskelighed i sikkerhedspolitikken? Vi skal fremme vores bud på den omgang med naturen, hinanden, resten af verden, der rummer solidaritet og omsorg, også for fremtidens mennesker.

Og samtidig kan Norden på den måde medvirke til at sprænge det jammerlige Europabegreb, EF er udtryk for, så Europa igen bliver hele Europa. Norden har mulighederne i sig til alt dette, og meget af det kan ske uden drastiske organisatoriske ændringer. Vi kan blive i de handels- og forsvarsforeninger, vi hver især er i, eller blive udenfor, som det nu passer os.

Men der skal fut i viljen. Først og fremmest skal der gøres noget ved budgetterne. Vi må forklare vores ministre, at al snak om nordisk samarbejde bliver snak, hvis der ikke kommer penge til. Men også, at mange af pengene vinder sig selv hjem igen, fordi der ligger klare rationaliseringsgevinster i dette samarbejde, eller i det mindste aflastning, når opgaven flyttes.

I Danmark har socialdemokratiet rumlet med et forslag om at fastsætte f. eks. 1 promille af bruttonationalproduktet til det nordiske. Sikke en dynamik det ville kunne give, om vi vedtager det!

Desuden må vi flytte kontrolfunktionerne

fra regeringerne til ministerrådet og styrke vores nye sekretariat, så de tusind blomster kan blomstre dér. Lad det for alvor blive et brohoved, en spydspids ned i Europa, ned i EF. Det bør være et løfterigt faktum, at sekretariatet skal ligge i Danmark.

Og så må vi i gang med ordentlige offensive forslag. Vi i SF har besluttet at arbejde på, at vi får et nordisk formaliseret udenrigspolitisk samarbejde, en slags NPS. Skal man tro den danske regerings løfter op til afstemningen i torsdags, skulle der intet være til hinder for, at man forpligter sig til nordisk udenrigspolitisk rådslagning og eventuel koordinering, inden vi går videre til EPS i EF.

Vi har også i SF planer om at fremlægge et forslag om et "miljø-EUREKA", som i lighed med det første EUREKA skal være åbent for hele Europa, men "miljø-EUREKA" skal bygges op efter nordiske værdier og traditioner. Tænk for resten, hvor spændende det havde været, om man havde været ude med en nordisk model, da "industri-EUREKA" blev lanceret!

Med "miljø-EUREKA" forestiller vi os, at der oprettes et fælles sekretariat, der varetager følgende opgaver:

- forberedelse af handlingsprogrammer til begrænsning af grænseoverskridende hav- og luftforurening.
- iværksættelse af overvågningsprogrammer.
- iværksættelse af forsknings- og forsøgsinitiativer,
- oprettelse af en miljødatabase til offentlig og statslig anvendelse.

Samarbejdet skal være åbent for samtlige europæiske lande. Der skal være halvårlige møder mellem de involverede landes miljøministre, og internationale miljøorganisationer skal kunne tilknyttes. Initiativer skal kunne forelægges såvel af sekretariatet som af de tilknyttede lande, der i øvrigt selv prioriterer, hvilke programmer de vil være med til, så de mest initiativrige lande ikke standses, men kan blive dynamo i samarbejdet.

Jeg har beskrevet dette lidt udførligt, for at I skal kunne danne jer et billede af noget, der fint kunne blive et nordisk internationalt initiativ med langt videre følger, end vi er vant til. Og som det foreslås her på miljøområdet, er jeg sikker på, at man kan finde tilsvarende

konstruktioner på et kultursamarbejde, der vil virke formende ind på den økonomiske udvikling såvel i vore egne lande som i resten af Europa.

Også EF vil få megen glæde af sådanne initiativer fra Norden. Der spørges tit efter nordisk inspiration fra mennesker i EF, også fra indflydelsesrige mennesker. Hvorfor bliver vi ved med at sidde disse opfordringer overhørig og lader det nordiske samarbejde falde fra hinanden eller stivne i nostalgi og ingenting?

Elsi Hetemäki-Olander: Herr president! Vi finnar upplever det i dag som en historisk tilldragelse att komma hit till Köpenhamn och till ert vackra Christiansborg. Det var för trettio år sedan i januari 1956 som vi för första gången kom till en rådsession. Det var rådets fjärde session och även den hölls här i Köpenhamn och i detta hus. De som var med har omvittnat vilken glädjefest det blev både för oss själva men också genom det storartade mottagande som vår delegation fick av er andra. Riksdagens talman K.-A. Fagerholm, som ledde den finska delegationen, använde liknelsen om "den förlorade sonens – eller i varje fall broderns – återkomst". För oss finnar är och förblir detta hus och dess traditionsrika miljöer en historisk plats.

Möten kan vara historiska på många olika sätt. Det har vi djupt upplevt i dag. De övriga nordiska länderna hade ett litet försprång när vi kom med vid den fjärde sessionen. Men jag tror att vi har rätt att säga, att Finland från första stund med full styrka grep sig an saken och snabbt tog igen försprånget. Vårt land har verkligen strävat att göra en fullödlig och aktiv insats i samarbetet tillsammans med de övriga nordiska länderna. Att så har kunnat ske beror främst på att statsmakterna i Finland, riksdagen och regeringen har varit fullt eniga i fråga om det nordiska samarbetets betydelse för landet. Detta har också präglat den officiella inställningen till Nordiska rådet och dess delegation liksom sedermera till Nordiska ministerrådet. Detta vill jag gärna konstatera nu när vi begår vårt trettioårsjubileum i Nordiska rådet. Jag är också förvissad om att detta kommer att vara Finlands linje i fortsättningen.

Det nordiska samarbetsmaskineriet har un-

der dessa decennier undergått en oerhörd utveckling. Själva kärntruppen, Nordiska rådet, är i stort sett densamma som i begynnelsen.

De största förändringarna och resursundersökningarna i det officiella samarbetsmaskineriet har skett genom tillkomsten av Nordiska ministerrådet och dess utveckling under 1970-talet och detta årtionde.

Detta har varit av mycket stor betydelse för samarbetets utveckling. Nu kan vi verkligen säga, att regeringarnas hela utrednings- och verkställighetsapparat har spänts för den nordiska vagnen. Vi har också kunnat se resultaten, talrika, grundligt utarbetade ministerrådsförslag och handlingsplaner som har förelagts Nordiska rådet. Detta saknade man på rådssidan under rådets första tider.

Ministerrådet har också på den allra senaste tiden sett över sin organisation. Förändringarna är betydande på sekretariatsplanet och i fråga om budgeterna. Resultatet kommer – hoppas vi – att förbättra möjligheterna till överblick och en fastare ledning av verksamheten. Vi kan bara önska lycka till med de nya organisationsformerna.

Samtidigt som vi från finsk sida gör detta kan vi inte underlåta att understryka vikten av att den nya starkt koncentrerade för att inte säga centraliserade sekretariatsapparat inte får utveckla sig till en för det pragmatiska nordiska samarbetet främmande alltför teknokratisk maktfaktor. Inom den finska delegationen har man i frågans beredningsskedet funnit anledning att ge uttryck för en viss oro i detta hänseende. Man har i varje fall känt behov av att påminna om att de parlamentariska och nationella intressena måste tillgodoses och respekteras. Parlamentarikerna måste vara på sin vakt. Vi vill bibehålla och förstärka våra möjligheter att utöva inflytande på samarbetets utveckling.

I detta sammanhang kan jag nämna att vi där hemma på den allra senaste tiden har diskuterat det nya sammanslagna sekretariats sammansättning. Vi kan inte komma ifrån att de olika ländernas andelar av personalen är ojämnt fördelade. Vårt lands representation är inte tillfredsställande. Vid sammanslagningen av sekretariatet har man inte heller kunnat uppnå de inbesparingar, med vilka man också motiverade saken. Jag skall inte här gå in på detaljer, därför att 7 minuter

är litet knappt då man talar ett främmande språk, men jag uttrycker förhoppningen att det vid ännu återstående utnämningar och framtida sådana skall bli möjligt att få en förbättring till stånd.

Riksdagens utrikesutskott har i sitt betänkande över vår delegations berättelse för senaste år fäst uppmärksamhet vid den här problematiken och uttalat att det anser det vara nödvändigt med nationell balans när tjänster i inrättningarna besätts och speciellt när ministerrådets sekretariat förnyas.

Det hade till exempel varit väldigt bra om det inom generalsekreterarens kontor hade funnits en befattningshavare med goda och aktuella insikter om vårt land och möjlighet att ta direkta telefonkontakter med Finland, läsa finska tidningar osv. Jag tror att den nya sekretariatsledningen också skulle sätta värde på detta. Jag kan inte annat än se på saken på detta sätt med kännedom om hur mycket språkbarriären ändå helt naturligt innebär för vårt lands vidkommande i det nordiska.

Elsi Hetemäki-Olander övertog herefter ledningen av förhandlingarna.

Eiður Guðnason: Herr president! Nordiskt samarbete står nu vid en korsväg. I den närmaste framtiden kommer de ändringar av samsarbetsorganisationen – som man har blivit enig om – att genomföras, även om inte alla är övertygade om att de kommer att medföra förbättringar.

Fram till nu har vi haft två budgetar och två sekretariat – nu får vi *en* budget och *ett* sekretariat. Detta låter nog bra, men i budgetförslaget för år 1987 verkar det inte som om dessa förändringar kommer att öka farten i det nordiska samarbetet, för man har faktiskt lagt fram en lägre budget för det nordiska samarbetet för år 1987 än vad som gäller för år 1986.

Vi hade i kulturutskottet haft förhoppningar om att de besparingar och den rationalisering som var syftet med dessa ändringar skulle återspeglas i ökade anslag till samarbetet, inte minst till kultursamarbetet. Dessa förhoppningar har dock slagit fel – budgetför-

slaget är inte i den anda som kulturutskottet hade förväntat sig.

Jag vill också säga några ord om Tele-X-samarbetet. Till att börja med vill jag uttrycka min tillfredsställelse över att den danska regeringen nu kommer att delta i förhandlingarna om Tele-X. Under april månad förväntas ett förslag från radiocheferna i Finland, Island, Norge och Sverige innehållande en närmare beskrivning av TV-samarbetet via Tele-X.

När kulturutskottet och presidiet i november, enligt ett beslut som fattades på sessionen förra året, hade slutbehandlat saken hade man visserligen kommit ett steg längre i det nordiska samarbetet, och nu fortsätter denna positiva utveckling, vilket är glädjande.

Men nordiskt kultursamarbete är inte Tele-X. Tele-X är blott ett redskap för att stärka det nordiska kultursamarbetet. Det blir programmen och deras kvalitet som avgör om nordborna kommer att se på det utbud som distribueras genom Tele-X. Därför bör stor vikt läggas vid ökade anslag och ökat samarbete kring produktion av nordiska programfilmer och videogram av god kvalitet, i varje enskilt land och gemensamt.

Nordiskt samarbete har ställts i sökarljuset, och det kritiserats ständigt i massmedia, som ofta mera uppmärksammar de kostnader som är förknippade med det resande som följer av samarbetet än samarbetets resultat, vilket man ofta inte utan betydande arbetsinsatser kan redogöra för.

Uppgifter om resekostnader är däremot lättillgängliga, och politikernas resande ligger bra till för kritik. Då glömmes dessa utmärkta kritiker det faktum att resandet är en förutsättning för samarbetet – inget resande, inget samarbete.

I det nordiska kultursamarbetet söker man ständigt se kritiskt på samarbetet mot bakgrund av den erfarenhet som har uppnåtts. Man skulle kunna tro att detta gjordes för att söka vägledning för det fortsatta samarbetet. Detta verkar dock inte vara fallet, och jag vill nämna ett exempel härpå.

Nordiska sommaruniversitetet och dess arbete har utvärderats mycket positivt av det forskningspolitiska rådet. Men trots detta får NSU inte i budgeten kompensation ens för de nedskärningar som ministerrådet företog in-

nan utvärderingen genomfördes. Ännu mindre är det tal om medel för att utöka samarbetet. Mycket tyder t.ex. på att NSU:s sommarmöte i Island 1987 inte kommer att kunna hållas så som man har försökt göra vart tionde år, p. g. a. att anslag för detta inte beviljas.

Jag vill också nämna ett annat exempel. När Nordiska vulkanologiska institutet i Island hade varit verksamt i tio år tillsatte man en internationell specialistgrupp för att utvärdera verksamheten. Vad kom den fram till? Resultaten var i stort sett så positiva som möjligt. Jag vill tillåta mig att läsa upp en passus från specialisternas rapport, fastän den är på engelska:

”The Nordic Vulcanological Institute has been extraordinarily successful in its activities during the first ten years and the available resources have been used in an efficient way. We commend the enthusiasm of the staff in carrying out its research occasionally under difficult conditions as well as the competent and imaginative leadership of the director.”

Sådant var alltså resultatet. Men kan man då få ökade anslag för denna verksamhet, som Norden står i spetsen för och är respekterat för i hela världen? Nej, det får man inte.

I det nordiska samarbetet på kultur- och vetenskapsområdet råder det stor brist på allt utom goda idéer och intresse. Detta är den sida som vetter mot de av oss politiker som befattar sig med nordiskt kultursamarbete. Men det verkar finnas en annan sida av det nordiska kultursamarbetet vilken vi känner mindre till. Där råder det inte samma brist på pengar som i det traditionella samarbetet.

Vi läser i tidningarna att det nu skall hållas en stor nordisk kulturfest i Göteborg sommaren 1987 och att den skall kosta 30 miljoner svenska kronor, pengar som näringslivet väntas satsa. Den skall alltså kosta 3 gånger så mycket som det belopp som Nordiska Kulturfonden disponerar över årligen. Kulturfonden får årligen ansökningar om stöd på 100 milj. kr., så idéer fattas minsann inte. Men vad händer här? Här sitter vi politiker och talar om småpengar medan folk ute på gatan snor initiativet på kulturområdet ifrån oss. Vem var det som valde Gyllenhammargruppen för att stå i spetsen för kultursamarbetet i Norden? Var det någon i denna sal? Det tror jag inte.

Vi står nu vid en korsväg i nordiskt kultursamarbete. Å ena sidan kan vi välja att avstå från alla initiativ på kulturområdet, eller å andra sidan att öka anslagen till samarbetet betydligt och stärka det. Ingenstans i det nordiska samarbetet är det lättare att visa på strålande resultat av det nordiska samarbetet än just på kulturområdet. Där har vi uppnått resultat och där har vi goda erfarenheter. Men vi kan uppnå bättre resultat, och bl. a. därför har man lagt fram ett förslag om en handlingsplan på kulturområdet, och det är av stor vikt att detta förslag kan förverkligas.

Vi kan inte öka och förbättra samarbetet utan att öka också anslagen för det. Det bör vi göra, för hur löjligt det än kan låta så skulle det innebära en fördubbling av anslagen till nordiskt kultursamarbete, om vi var villiga att satsa värdet av ett paket cigaretter per invånare och år på kultursamarbetet. Det är det minsta man kan be om, och det vore ett stort steg framåt.

Gro Harlem Brundtland: Ærede president! Nordisk Råd er i dag samlet i skyggen av de skremmende og tragiske omstendigheter som nødvendigvis vil sette sitt sterke preg på oss alle – ikke bare under denne sesjonen, men i lang, lang tid fremover.

At en av våre egne, som stod midt i sin livsgjerning som nordisk og internasjonal talsmann, brutalt kunne rives bort gjennom en meningsløs voldshandling har brakt med seg erkjennelsen av at dyster virkelighet i verden omkring oss ikke setter noe skille ved våre grenser. Vi vet at det som er skjedd også vil sette et skille i svensk og nordisk historie. Vi føler anslaget mot vår kultur, vårt demokrati og vår livsform. Åpenheten og tryggheten, sentrale verdier i den nordiske samfunnsmodellen, blir angrepet og undergravd.

Våre reaksjoner er sterke. Vi opplever hvordan de vil sette varige merker i våre liv og vår historie. Alvoret og sorgen preger oss alle. Men sorgen har også i seg spiren til samling over partigrenser og over landegrenser. For det gjelder grunnleggende verdier: vår politiske kultur og vår evne til handling. Derfor må resignasjon ikke få prege oss, for disse verdiene må vi sterkere enn noen gang være villige til å kjempe for og forsvare.

Olof Palme stod som selve eksponenten for

verdier som internasjonalt knyttes både til den politiske bevegelse han tilhørte og som han preget så sterkt, men som også blir knyttet til Norden. Han hadde klare visjoner på Nordens ansvar i det internasjonale samfunn. Han visste – både intuitivt, men også fordi han hadde fått føle det på kroppen i sitt møte med mennesker fra alle verdenshjørner – hvilke muligheter for politisk innflytelse de nordiske land virkelig har. Han hadde mot og vilje til å bruke de mulighetene.

Slik greide han også å øke – og det i betydelig omfang – denne politiske kapital som våre land allerede er i besittelse av. Derfor har vi mye å lære og et ansvar å bære. Vi har en arv å løfte i det nordiske samarbeidet.

Å legge noen byggesteiner for et enda sterkere, mer samlet og perspektivrikt Norden er vår oppgave i de dagene vi nå går inn i. Vi trenger det, og andre trenger det. Vi har et stort ansvar å forvalte i en tid da internasjonalt samarbeid er så nødvendig, men samtidig så svakt.

De nordiske land har en enestående mulighet til å vise i praksis hva som kan oppnås gjennom fellesskap og samarbeid, og slike ressurser er den største mangelvare i verden i dag: viljen til å stå sammen, til å se fremover – utover morgendagen. Viljen og evnen til å møte felles problemer med samarbeid gir perspektiv og mening som andre land og regioner kan dra lærdom av. Vi har mulighetene, og vi kan. Derfor er det også en forpliktelse for oss å stå for dette i det internasjonale samfunn.

Nordisk samhandling gir også ringvirkninger hos og for oss selv. Det gjelder en høyst påkrevd styrking av vår kultur og arbeidet for å forsvare og trygge vårt miljø og vår natur.

Utålmodigheten fra rådets side foran denne sesjonen gir seg uttrykk i kravet om en handlingsplan på kultursektoren og i ønskene om et bredere og mer perspektivrikt samarbeid på TV- og mediaområdet. Og her har resultatene så langt fra vært som vi kunne ønske oss. De har ikke vært imponerende så langt, hvis vi tenker på de mange år denne saken har stått på dagsordenen. Men potensialet for fremskritt er store, og vi må ikke nøle i fortsettelsen, men med større besluttsomhet legge aktivt vern om nordisk språk og kultur.

Fjorårets sesjon i Reykjavik var preget av

optimisme og selvtilit. Handlingsprogrammet for økonomisk utvikling og full sysselsetting gav følelsen av at en milepæl i det nordiske samarbeidet var passert. Den manglende oppfølging – ikke minst budsjettmessig – fra Ministerrådets side gir derfor en tilsvarende sterk skuffelse.

Behovet for en sterkere økonomisk og næringspolitisk samarbeidssituasjon i Norden målbæres også sterkt både av arbeidstakerne og industrilederne. Derfor må vi heller ikke la de muligheter som foreligger være ubrukte av mangel på ressurser.

Fra sosialdemokratisk side reiser vi forslaget om å satse én promille av bruttonasjonalproduktet i det nordiske samarbeidet. Dette kan vi og bør vi kunne satse på Norden. Det er et forslag som gir nye dimensjoner til vårt nordiske samarbeid.

Til slutt vil jeg tilbake til vår bredere internasjonale sammenheng og peke på den kritiske situasjon som FN i dag befinner seg i. Våre land må her gå i bresjen for en politisk aksjon for å støtte og styrke FN. Vi må nå sette våre krefter inn for å motvirke sneversyn og isolasjonisme. Vi må følge opp de sterke håp som jeg innledningsvis minnet om, og som er knyttet til de nordiske lands mulighet til å vise vei i en kritisk periode for det internasjonale samfunn. De nordiske land må styrke hverandre og dermed gi våre idealer økt styrke og gjennomslagskraft i en verden som trenger en besluttsom og utålmodig stemme for forandring, miljø- og menneskeverd.

Karin Söder: Fru president! Sverige har sorg. Verlden har sorg. Norden har sorg.

Olof Palme, som vi sett som en självklar deltagare och inspiratör vid våra möten, föll offer för en bestialisk mördares kulor på öppen gata i fredags kväll i Stockholm.

Olof Palme delade många erfarenheter med sin föregångare och förebild som statsminister, Tage Erlander. De var båda engagerade i Nordiska rådet och dess arbete. Båda fick i ett tidigt skede av sin statsministergärning möta motgångar i skandinaviska eller nordiska arbetsfrågor som engagerade dem djupt. Tage Erlander återkom ständigt till de förlista skandinaviska försvarsförbundsförhandlingarna 1948–49 och betecknade dem

som sitt största politiska nederlag. Hans efterföljare på statsministerposten, Olof Palme, fick omedelbart efter sitt tillträde som chef för Sveriges regering ta itu med förhandlingarna om ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete; Nordek med andra ord. Olof Palme insåg snabbt att tiden för att nå fram till en nordisk överenskommelse var kort. Det hölls många och intensiva möten de nordiska statsministrarna emellan hösten 1969, som var Olof Palmes första tid som regeringschef. Fyrväplingen Hilmar Baunsgaard, Mauno Koivisto, Per Borten och Olof Palme gjorde sitt bästa för att skynda på Nordek-förhandlingarna. När det plötsligt slog tvärstopp i december 1969 lämnade Olof Palme ingen möda ospard för att återuppliva förhandlingarna om en nordisk tullunion.

När Nordiska rådets session i Reykjavik i februari 1970 sedan kunde konfirmera vad Nordek-förhandlingarna fem minuter i tolv kommit överens om var det en seger också för Sveriges unge, nyblivne statsminister. Sedan visade det sig att Nordek-traktaten i alla fall inte kunde undertecknas. Olof Palme hade lidit ett av sina första politiska nederlag. Det skedde på den nordiska arbetsarenan. Med den kämpaglöd som kännetecknade Olof Palme gav han inte tappt. Det togs nya friska arbetsstagar. Olof Palme uttalade sig för utarbetandet av ett nordiskt handlingsprogram omfattande ett par tre huvudområden redan vid rådssessionen i Helsingfors 1972. Det lades fram till sessionen året efter. Därefter har nordiska sekorsprogram avlöst varandra i strid ström. Hela det nordiska arbetsstegs-samarbetet. Det som vi till slut fick var inte så olikt den helhetslösning som Nordek var tänkt att vara. En nordisk investeringsbank etablerades i Helsingfors år 1976, en industrifond såg dagens ljus i Stockholm dessförinnan, en miljöskyddskonvention trädde i kraft hösten 1976, två ministerrådssekretariat inledde sitt arbete i Köpenhamn och Oslo och mycket, mycket annat. Det Olof Palme kallade för inkråmet, dvs. innehållet, i Nordek fick vi trots allt se förverkligat i mångt och mycket. Det är ju trots allt detta som är av betydelse – att vi till sist lyckas nå våra mål.

Det är för övrigt inte första gången som Nordiska rådet drabbas av sorg på grund av dödsfall som inträffar i omedelbar anslutning

till en session. För drygt 30 år sedan brast livsnerven för Nordiska rådets främste politiske tillskyndare, socialdemokraten och statsministern Hans Hedtoft. Bestörtningen över att stadgefadern Hedtoft en sen januari-kväll mitt under en råds-session avled var enorm. Den kan bara jämföras med de sorgereaktioner och den bedrövelse som hela Norden nu känner över att Olof Palme skningslöst berövats livet.

Men det politiska livet måste gå vidare. Många viktiga frågor finns på vår dagordning som också är en uppföljning av de idéer som omfattades av Olof Palme.

Medmänskligt ansvar och människors rättigheter att leva i fred och frihet måste få komma till uttryck i vår flyktingpolitik. Vi har ett ansvar för dem som söker sig till våra länder undan våld och förtryck. Vi måste handha vår flyktingpolitik på ett ansvarsfullt sätt. Speciellt måste hänsyn tas till barnen som mentalt och fysiskt är oerhört utsatta.

Vår nordiska kamp mot våld och övergrepp är en kamp för allas rätt till mänskliga fri- och rättigheter, inte minst barnens rätt.

Att utveckla och förverkliga tanken på ett nordiskt medborgarskap är ett arbete i samma riktning. Vi får inte förtrötta. Vi ställer stora förväntningar på vad ministerrådet kan göra för att vårt Norden skall bli ett ännu öppnare och friare samhälle att leva i.

Vi gör Olof Palme själv, vår nordiska demokratiska styresmodell och det nordiska samarbetet den största tjänsten genom att slå vakt om våra öppna och fria demokratier. Det lågmälda samtalet, den respektfulla diskussionen, givandet och tagandet, jämkandet och kompromissandet måste få förbli kännetecknet för vår nordiska beslutsform. Som politiker måste vi våga stå i direktkontakt med väljarna. Hur rädda vi än är får vi inte stänga in oss bakom låsta dörrar och beväpnade vakter. Demokratin får inte låsas in som djur i bur. Den kan bara fortleva i frihet och under förlitande på medmänniskornas goda avsikter.

Minister Taxell: Fru president! Karin Söder tog också upp det nordiska ekonomiska samarbetet. Låt mig fortsätta men göra det nu ur en mera begränsad synvinkel.

Den blev säkert besviken, som väntade att

den s. k. Gyllenhammar-gruppen skulle komma med den vise sten när det gäller att utveckla det nordiska samarbetet. Det är riktigt, som en del mera kritiska kommentarer till Gyllenhammar-rapporten understrukit, att flera av förslagen nämnts förut – och att en del också är på gång.

Ändå tvekar jag inte att beteckna rapporten som viktig. Den är det därför att den illustrerar en vilja och ett intresse hos näringslivet att göra betydligt mera än idag för nordiskt ekonomiskt samarbete. Långt är det en uppgift för oss politiker att bereda vägen för det samarbete. Då kan vi få se de stora projekten, då kan vi få projekten som tjänar som symboler för praktisk nordism. För visst behöver vi ännu symboler – och symboler av olika slag.

Det gäller att ge slagordet Norden som hemmamarknad innehåll. Låt mig från lag-samarbetets fält nämna att arbetet på en gemensam nordisk köplagstiftning befinner sig i sitt slutskede. De nordiska justitieministrarna har beslutat söka höja harmoniseringsgraden ytterligare från den nivå den samnordiska beredningen utgick ifrån i sina betänkanden senaste år. Jag är relativt optimistisk beträffande våra möjligheter att lyckas.

Men det finns alltså också en hel del annat att göra. Gyllenhammargruppens rapport och rapporten om nordbors ställning i de övriga nordiska länderna visar på behov av åtgärder bl. a. när det gäller nordiska företags möjligheter att etablera sig och fungera i de övriga nordiska länderna liksom i fråga om nordbors möjligheter att etablera företag i grannländerna och verka i dem.

Gyllenhammargruppen tar upp idén med nordiska bolag. Ett av de viktigaste resultaten av det nordiska lagstiftningssamarbetet på 1970-talet var de nära nog lika lydande nordiska aktiebolagslagarna. Men gruppen har rätt i att det nu finns behov av en ny organisationsform för samarbete mellan företag eller egentligen kanske också för en ny form av företag. Här öppnar sig flera möjligheter.

För det första kan man utveckla en modell för ett nordiskt företag. I tanken ligger något av SAS på andra områden, företag som utanför Norden uppfattas som en förtroendeingivande avtalspart och som medborgarna i Norden inte ser som främmande i något av de

land, där företaget verkar. Det skulle finnas skäl att utveckla tanken både utgående från aktiebolagsformen och med tanke på joint ventureprojekt i form av enkla bolag.

För det andra kan det vara skäl att återuppta en tidigare idé om möjligheten att genomföra fusioner mellan aktiebolag i de olika nordiska länderna. Här kommer också in frågan om gemensam nordisk aktiemarknad som ingen på allvar verkar att ha intresserat sig för.

För det tredje kan det vara skäl att analysera hur de nordiska aktiebolagslagarna fungerar i dag och hur de har utvecklats efter sin tillkomst. När det har gällt att ändra lagarna har samarbetet nämligen inte fungerat lika effektivt som när lagarna i tiden stiftades.

Det ligger självfallet ett viktigt symbolvärde i om vi lyckas skapa nya nordiska företag typ SAS – men än viktigare är de konkreta fördelarna. Utan tvekan står vi nämligen i alla nordiska länderna inför en betydande strukturell omvandling inom vår industri. Den underlättas inte som sådan av nordiskt samarbete. Däremot ger nordisk integrering bättre möjligheter för vår industri att alls överleva på mogna och vikande marknader – både internationellt och inom Norden.

Vem är beredd att gå från ord till handling för att skapa förutsättningar för nordiska bolag? Här behövs samarbete över många olika sektorer, inom justitieministerierna, handelsministerierna och finansministerierna för att nämna några. För egen del ser jag gärna att justitieministrarna här kunde ta en aktiv roll.

Fru president, likt en följetong har frågan om det nordiska TV-samarbetet förekommit i Nordiska rådets handlingar i tjugo år. Dessvärre måste man konstatera att de konkreta resultaten inte alls motsvaras av den energi och det intresse som genom åren lagts ner på frågan. Redan 1971 antogs en rekommendation om ett ömsesidigt TV-utbyte mellan Sverige och Finland.

I dag verkar det glädjande nog som om överföring i ena riktningen, från Finland till Stockholmsområdet, inom en relativt snar framtid kan bli verklighet. Det finns emellertid inga skäl att ge upp tanken på TV-överföring också i andra riktningen. Icke minst bland finlandssvenskarna, men också bland

finskspråkiga i Finland, står kravet på Sveriges TV till framförallt södra Finland fast. – Den förestående utvecklingen på satelliternas område innebär ingen förändring i det avseendet. Därför vill jag gärna säga att den överföring som nu kommer att komma i gång inte borde ses som experiment, ett temporärt begränsat experiment, utan som ett första steg mot en mera omfattande överföring, som kunde täcka länderna geografiskt så vitt som möjligt.

Televisionen är ett överlägset medel att sprida kunskap om andra länder och att så främja praktisk nordism. Det är beklagligt att vi genom åren misslyckats med att utnyttja denna möjlighet.

Ministerrådet bör få erkännande för att Tele-X nu verkar att stå inför sitt förverkligande. Icke oväntat är olyckskorparna rätt många. Men om man inte vågar något nytt ser man inte heller framsteg. Det gäller också Tele-X – om vars programinnehåll beslut snarast borde kunna fattas. De nordiska radio- och TV-bolagen borde här se en möjlighet, inte bara svårigheter.

Det nordiska samarbetet gynnas bara om man vågar. Då kan man vinna.

Statsminister Schlüter: Fru præsident! Denne uge står i Nordens tegn. Det er naturligvis meget velkomment, efter at forholdet til EF har stået øverst på dagsordenen i Danmark i nogen tid.

For fire dage siden stemte den danske befolkning ja til det, som blev kaldt EF-pakken. Jeg mener, det bliver til gavn for Danmark og gennem Danmark også for Norden. EF-ændringerne er udtryk for vilje til at styrke samarbejdet i EF, men jeg vil gerne understrege, at dette ikke på nogen måde reducerer vor interesse for det nordiske samarbejde eller mulighederne for at styrke også vore nordiske forbindelser. Tværtimod. For Danmark er Norden og Europa nødvendigvis et både-og. Man kan sige, at vi befinder os lige midt i det hele. Det er vigtigt for os, at Norden ikke skærer sig af fra Europa, og det er lige så vigtigt, at Europa forbliver åbent for Norden.

Men Norden er ikke bare et nordligt vedhæng til Europa. Norden eksisterer også i sin egen ret. Pilene peger heller ikke bare fra Norden til det øvrige Europa. Pilene peger

også mellem de nordiske lande, og disse pile vil jeg gerne sige lidt mere om i dag.

Først den nordiske handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse. Danmark lægger stor vægt på realiseringen af disse mål. Det er lykkedes os at øge beskæftigelsen her i landet med 164 000 inden for de sidste tre år, heraf alene 80 000 det sidste år. Handlingsplanen sigter imidlertid ikke blot mod økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse, men også mod en større økonomisk sammenhæng mellem vore lande. Disse mål kan kun nås, hvis vi er villige til at bryde skranker ned og åbne op.

Overskrifterne i handlingsplanen giver et indtryk af, hvad det drejer sig om. Afskaffelse af statslige eksportkreditsubsidier og konkurrenceforvridende støtteordninger, afskaffelse af ikke-toldmæssige, eller som det hedder, tekniske handelshindringer, liberalisering af kapitalbevægelser og lettelse af etableringsmulighederne inden for Norden. Og det er jo ikke kun et spørgsmål om at rydde sådanne hindringer af vejen. Det er også en sag om et opbyggende konstruktivt arbejde, videre udbygning af Den Nordiske Investeringsbank, forskningsmæssigt samarbejde, herunder industriel forskning og udvikling, samarbejde og telekommunikation. Der indgår også en fælles indsats mod arbejdsløsheden, ikke mindst til fordel for de unge og de langtidsledige, og endelig samarbejdet inden for energi, miljø og infrastruktur.

Der er nok tage fat på, og planen spænder sandelig vidt. Selv om visse af dens aktiviteter måske er af tidsbegrænset karakter, så bør mange aktiviteter efterhånden indgå som permanente led i ministerrådets virksomhed. Efter den danske regerings opfattelse må en række af forslagene således have en rullende karakter. Det skal blive ved.

Lad mig dernæst vende mig til Gyllenhammarrapporten. Der er grund til at glæde sig over, at erhvervsfolk og fagbevægelsesledere i de nordiske lande har vist øget interesse for det nordiske samarbejdes muligheder. Det kan vi godt se som en erkendelse af, at nordisk økonomisk samarbejde ikke bare er et regerings- eller parlamentsanliggende. Vi har også brug for private initiativer til supplement og til støtte for Nordisk Råd og Nordisk Ministerråds indsats.

Gyllenhammargruppen fortjener anerkendelse, bl. a. for at have peget på den væsentlige betydning af transportinfrastrukturen. Jeg opfatter Scandinavian Link som et forslag om fri og lettere transport mellem de nordiske lande indbyrdes og mellem disse og det øvrige Europa. Vi er helt enige i denne målsætning.

Det er velkendt, at en afklaring af en fast forbindelse over Store Bælt har første prioritet for Danmark. Denne afklaring skylder vi, og vi håber, den kan komme i løbet af de næste måneder, og derefter vil vi så med større energi kunne gå ind i drøftelser om de øvrige led i Scandinavian Link.

Samarbejdet i Nordisk Råd og i Nordisk Ministerråd er måske ofte stilfærdigt, men ikke mindre vigtigt af den grund. Det nordiske er en holdning. Det er en bevidsthed, lige så meget som det er konkrete tiltag. Jeg synes, det er så interessant at mærke ude omkring i verden, at andre opfatter os som en enhed, og sådan føler vi det jo også.

Det er vigtigt, at vi giver denne holdning videre til næste generation, og derfor bør vi interessere os meget for, hvordan vi kan styrke de unges følelse af nordisk identitet. Norden bør være noget oplevet, ikke noget tillært eller teoretisk. Derfor er jeg også meget glad for, at der er opnået enighed om at forlænge ordningen med den nordiske ungdomsbillet – naturligvis en lille ting, men en helt rigtig ting.

Nordiske oplevelser kan også komme til os via TV-skærmen. Danmark har altid været positivt indstillet til nordisk TV-program samarbejde. Derimod havde den industripolitiske side af Tele-X-satellitten aldrig rigtig dansk interesse. Alligevel ville det være en skam, hvis ikke vi var med, og hvis nordisk satellit-TV ikke kom til at omfatte danske programmer. Regeringen sagde derfor allerede i november ja til at forhandle om et programsamarbejde. Det har været nødvendigt at forberede dette, og vi har også i Danmark haft vore egne TV 2-problemer at tænke på.

Må jeg minde om, at de nordiske televærker har fremsat et interessant og fra en dansk synsvinkel på mange måder spændende og tiltalende forslag om en uredigeret nordisk programudveksling via kommunikationssatellit. Disse forslag, synes vi, må naturligvis også undersøges under Tele-X-for-

handlingerne.

Jeg har talt om Danmarks stilling i Norden og i EF, altså om Danmark som et sydnordisk land, men Danmark er jo også et vestnordisk land, og jeg vil gerne give udtryk for tilfredshed med styrkelsen af det vestnordiske samarbejde på to måder. Dels blev der ved sidste session taget principbeslutning om oprettelse af en nordisk udviklingsfond for Vestnorden omfattende Færøerne, Grønland og Island. Der foreligger til vedtagelse på denne session et ministerrådsforslag om iværksættelse af principbeslutningen, som jeg gerne vil give den danske regerings anbefaling. Der er lagt op til, at virksomheden kan begynde om et års tid, og vi tror, at den kan få stor betydning. Dernæst er der mellem de parlamentariske forsamlinger i området i 1985 indledt et samarbejde i Vestnordens parlamentariske samarbejdsråd. Jeg vil gerne udtrykke ønske om, at dette må blive til glæde og gavn for befolkningerne i det, vi kan kalde Vestnorden.

Inden jeg slutter, vil jeg gerne markere regeringens glæde over, at Nordisk Ministerråd fra i år samler sine sekretariater til ét fælles sekretariat her i København. Jeg er overbevist om, at ministerrådet fuldt ud vil høste de forventede fordele af de lettelser i arbejdsgangen, som dette skal medføre. Vi vil fra dansk side give sekretariatet al den støtte, vi kan, og jeg vil heller ikke skjule, at det er med en vis stolthed, vi tager imod dette fornemme værtskab. Det er et godt symbol på Danmarks fortsatte vilje til at styrke og satse på det nordiske samarbejde.

Statsminister Steingrímur Hermannsson:
Hr. præsident! Ærede sessionsmedlemmer. I de foregående år har politikken i Island været karakteriseret af kampen mod inflationen og i de sidste år også mod nationens udenlandske gæld.

Da den nuværende regering kom til magten i slutningen af 1983, var inflationen kommet op på 130 pct. Islands erhvervsliv og økonomi var af den grund i kolossal fare. Mod denne store inflation blev der kæmpet med hårde, lovbundne indgreb. På denne måde lykkedes det at reducere inflationen i det år fra 130 pct. til ca. 20–30 pct.

Efter en moderat lønoverenskomst i febru-

ar 1984 var inflationen fortsat langsomt fallende. Derimod gjorde meget stærke lønforhøjelser i slutningen af det år, at inflationen igen steg omkring årsskiftet 1984–85.

Disse år var ekstra svære på grund af en stor tilbagegang i vort fiskeri. Nationalindkomsten fik af den grund et fald på omkring 8 pct. fra 1982 til 1984.

Selv om fiskefangsten og nationalproduktionen igen er steget en del i det sidste år, har det dog på mange måder været vanskeligt for islandsk økonomi. På grund af kursfald for US dollar og stigning for Europas betalingsmidler og japansk yen, blev der en stor tilbagegang i handelsvilkårene, da den islandske eksport for en stor del går til USA, mens importen for det meste stammer fra Europa. Under disse forhold blev den lønoverenskomst, som blev sluttet midt på året 1985, for besværlig for næringsvejene. Kursen måtte derfor sænkes en del. Konsekvensen blev, at inflationen har været omtrent 30–35 pct. sidste år.

I begyndelsen af dette år opstod der store ændringer i handelsvilkårene. En stigning i fiskeprisen og et fald i olieprisen har forbedret vilkårene med ca. 3 pct. Fiskefangsten er ligeledes steget.

Over for arbejdsmarkedets parter, som har deltaget i lønforhandlinger, lagde regeringen derfor vægt på, at denne forbedring blev udnyttet til en væsentlig sænkning af inflationen, samtidig med at man styrkede folks købevaner.

Efter lange forhandlinger blev der i torsdags sluttet en meget omfattende lønoverenskomst på det frie arbejdsmarked. I kraft af regeringens omfattende foranstaltninger til prissænkninger og forbedring af eksportnæringsvejenes driftsgrundlag, som allerede i fredags blev vedtaget som lov, skulle denne overenskomst kunne føre til inflationens nedgang, så den bliver på ca. 7–8 pct. eller lavere i slutningen af året.

Denne store indsats er bekostelig for statskassen. På grund af en sænkning af told og skatter falder statskassens indkomst med ca. 5 pct. Det vil føre til, at der bliver underskud på statskassen i år; dog bliver der med indenlandske lån opnået betalingsbalance.

Den betydelige stigning af folks købeevne fører endvidere til, at landets handelsbalance over for udlandet endnu en gang bliver nega-

tiv. Udenlandsk gæld vil derfor øges lidt i 1986. Den er som nævnt før et af de største problemer i islandsk økonomi, men i de sidste tre år er det lykkedes at forhindre en større stigning af den. Udenlandsk gæld er nu omkring 53 pct. af nationalproduktet. Hvis det lykkes at få bugt med inflationen, som det nu ser ud til, bliver de vigtigste opgaver for islandsk økonomi i de kommende år at forhindre et nyt inflationsskred og reducere udenlandsk gæld.

Her lægger den islandske regering nu stor vægt på nyskabelse i erhvervslivet. Meningen er at gøre islandsk erhvervsliv væsentlig mere alsidigt, end det er nu. På det punkt er forøget kapital blevet ydet til forskning, og der er blevet oprettet et udviklingsselskab, som har den opgave at assistere risikable, men dog fordelagtige nye virksomheder.

I den forbindelse lægger vi vægt på et forøget samarbejde i Norden. Med nordisk samarbejde kan man forbedre markedsstillingen for nordiske næringsveje i den hårde internationale konkurrence. Nordisk samarbejde bør nu sigte på at skabe vilkårene for en vækst i den økonomiske udvikling, hvor en af forudsætningerne er at styrke eksporten. Med samarbejde opnås en bedre markedsstilling bl. a. inden for eksport af projekter, hvor talent og kundskaber eksporteres på lige fod med varer. En ydre styrkelse af samarbejdet bør dog ikke overskygge det indre samarbejde. En indre styrke på kulturelle og sociale områder er netop en forudsætning for ydre resultater i omgang med andre nationer, lige så meget som et stærkt erhvervsliv er det.

Det er en fornøjelse at føle erhvervslivets voksende interesse for nordisk samarbejde både i teori og praksis. Gyllenhammar-gruppens arbejde er et godt eksempel på denne interesse. De ideer, som fremgår af gruppens rapport, er bemærkelsesværdige ikke mindst med hensyn til samarbejde inden for industri-forskning og teknisk udvikling.

I år er det 10 år siden oprettelsen af Nordisk Investeringsbank. Den blev grundlagt på initiativ fra statsministrene i Norden. På disse ti år er banken vokset og er nu den største institution inden for offentligt nordisk samarbejde.

De gode resultater, som Nordisk Investeringsselskab har opnået, skyldes ikke mindst

Bert Lindström, som fra begyndelsen har været bankens direktør. Bert Lindström holder op med at arbejde for Nordisk Investeringsbank til foråret. Jeg vil benytte denne lejlighed til at takke ham for god tjeneste i nordisk samarbejdes interesse.

Nordisk handlingsplan, som blev vedtaget på Nordisk Råds sidste session, er et godt grundlag for en fælles økonomisk programmering. Nu bør den følges op af en realistisk igangsættelse. Vi islændinge påpeger to ting i denne forbindelse: vi lægger vægt på at have fuld adgang til UNI-lån hos Nordisk Investeringsbank, og vi gentager endnu en gang, at støtte til næringsvejene må indskrænkes ikke mindst inden for industri og fiskeri i alle landene. De nordiske lande skal gå ind for dette i fællesskab på internationale områder.

Jeg er af den mening, at samarbejde inden for eksport ved oprettelsen af et samnordisk eksportråd er en interessant idé. Jeg mener også, at det er vigtigt at sikre risikovillig kapital til primærundersøgelser angående udbytte ved eksport af projekter igennem en nordisk fond for projekteksport. Det er et meget vigtigt led i at gøre det lettere for virksomheder – ikke mindst de mindre – at undersøge nye projekter. Her tager usikkerhed og lang forberedelsestid modet fra virksomhederne, selv om der er gode muligheder for udbytte på længere sigt.

Samarbejde inden for internationale institutioner, især pengeinstitutioner, som Norden er medlem af, er vigtigt. Det er værd at undersøge, om Norden kan drage nytte af et fællesmedlemskab i disse institutioner i de tilfælde, hvor ingen nation alene har haft interesser nok til at retfærdiggøre et selvstændigt medlemskab. Her kan man nævne udviklingsbanker og udviklingsfonde overalt i verden.

Til slut vil jeg påpege et forslag, som foreligger ved denne session, om et nordisk forskningsinstitut for biologi i Island. Island er på mange måder godt egnet til forskning på dette område. Jeg er overbevist om, at nordisk samarbejde i henhold til dette forslag vil komme alle nationerne til gode.

Jeg har valgt først og fremmest at tale om de økonomiske anliggender i kraft af deres aktualitet i mit land. Jeg vil dog til slut understrege vigtigheden af kulturelt og socialt samarbejde. Foruden landenes beliggenhed er det

en felles arv, som knytter os til hinanden. Det bør styrkes.

Statsminister **Willoch**: Ærede president! Fjorårets sesjon var preget av viktige beslutninger for videreføringen av det nordiske samarbeidet. Dette gjaldt både den organisatoriske oppbygging av våre samarbeidsorganer og beslutningen om forsterkning av de økonomiske ressurser for de nærmeste år.

Denne sesjon kan kanskje for noen fortone seg som en slags tilbakevenden til "det jevne". Men dette ville egentlig være å sette tingene på hodet. Beslutningene i fjor la grunnlaget for det videre samarbeid. Det er nå dette skal settes i verk. Jeg synes derfor det er på sin plass å nevne noe av grunnlaget for en vellykket videreføring av de mer programmatisk beslutninger fra i fjor.

Endringene i Helsingfors-avtalen er nå trådt i kraft, og den nye institusjonelle ramme både i Nordisk Råd og i Ministerrådet begynner å ta form. Jeg tror det nye sekretariatet, når det er på plass her i København, vil gi oss grunnlag for en ytterligere effektivisering og vitalisering av det nordiske samarbeid på alle felter.

Jeg vil gjerne gi den danske regjering honnør for dens innsats når det gjelder å skaffe sekretariatet sentrale og tjenlige lokaler.

Sammenslåingen av budsjettene vil også gi oss bedre muligheter for koordinering og prioritering. Dette gjelder også på rådsiden, der det nye budsjetttutvalget og det forsterkede presidium gir muligheter for et bedre samspill og dialog mellom Rådet og Ministerrådet.

Jeg tror vi dermed har bygget opp et handledyktig organisatorisk apparat. Det gjelder nå å bruke dette slik at det gir oss de ønskede resultater.

Vi har også fått nye og økte ressurser for å føre samarbeidet videre. Handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting som ble vedtatt i fjor, er nå inne i sitt første virkeår. Det er avsatt betydelige beløp på årets budsjett, og det vil øke ytterligere for neste år. Jeg legger vekt på at de forskjellige elementer i handlingsplanen ses i sammenheng, og at vi på denne måten får koordinert utviklingen på særdeles viktige områder for den videre fremgang i våre land. Dette gjelder

utdannelse og forskning, teknologi, industriutvikling, sysselsetting og miljø. Jeg håper det sentrum for industriell forskning og utvikling som er under oppbygging i Oslo, skal kunne gi et viktig bidrag til de nordiske lands teknologiske kompetanseoppbygging og gi nordiske land økt konkurransevne. Det er i denne forbindelse viktig at det er forutsatt at store deler av satsingen i handlingsprogrammet skal utvikles i nært samarbeid med næringslivet.

Det er også grunn til å hilse velkommen de initiativ som er tatt av den private arbeidsgruppen for utvidet økonomisk samarbeid i Norden, som gjerne blir kalt Gyllenhammargruppen. Rapporten er i seg selv et verdifullt vitnesbyrd om nordisk engasjement fra det private næringsliv. Dette, sammen med regjeringenes satsinger, gir positive signaler for fremtidige fremstøt i internasjonaliseringen av nordisk industri.

Vi har vært vant til at svensk industri har gått ut over grensene i større grad enn de øvrige nordiske lands. Det er derfor grunn til å glede seg over at det seneste året har vist at også finsk og norsk industri i stadig større utstrekning har gått inn for satsing i de øvrige nordiske land. Jeg legger stor vekt på denne nordiske aktivitet i vårt næringsliv og den videre satsing fra nordisk næringsliv i internasjonal sammenheng. Det er viktig at vi kan delta på linje med øvrige industriland når det gjelder de teknologiske utfordringer. Det europeiske Eureka-initiativ har således vakt betydelig interesse og oppslutning fra nordisk side, samtidig som det klart er markert at de nordiske lands interesse og holdninger i dette spørsmålet ligger meget nær hverandre.

Det er viktig at vi ikke isolerer oss i det nordiske miljø, men også kan høste erfaringer, idéer og inspirasjon i det bredere internasjonale forsknings- og utviklingsmiljø.

De nordiske land har meget å hente i det internasjonale samarbeid, men vi har også meget å gi. Jeg tenker særlig på den form for samarbeid vi har i Norden. Det er kanskje her, med vårt uformelle og åpne samarbeid, vi kan yte et av våre største bidrag til den videre internasjonale utvikling, også på områder utenom de rent økonomiske.

Når det gjelder den videre utvikling av det interne nordiske marked til det vi har kalt "Norden som hjemmemarked", vil jeg gjerne

få minne om at vi nå på flere nordiske statsministermøter har gitt vår fulle støtte til det arbeid som pågår for å lette det praktiske samarbeidet over grensene mellom bedrifter. Det viser seg imidlertid at problemene med gjennomføringen av lettelsene i tekniske og andre handelshindringer er større enn vi har regnet med. Dette henger nok meget sammen med problemer som må overvinnnes i våre administrative apparater for å få forgang i dette arbeid. Jeg håper at det nå skulle være demonstrert tilstrekkelig politisk vilje og støtte for å oppnå sterkere praktisk fremdrift.

Jeg vil også minne spesielt om de norske forslag om å gå videre med liberalisering av kapitalbevegelser og etableringsrettslige spørsmål som er av betydning for en styrkelse av bedriftssamarbeid over grensene, og som også kan virke som en sunn stimulans i internasjonaliseringsprosessen for vårt næringsliv. Jeg vil igjen gjerne få understreke at den norske regjering legger stor vekt på arbeidet med avvikling av handelshindre, og at dette bør skje så raskt som mulig.

Det har vært en gledelig utvikling i de nordiske land i bestrebelsene for å holde inflasjonen nede og å bedre sysselsettings situasjonen. Det er imidlertid grunn til å peke på de økonomiske problemer som vi alle står overfor, og at vi må gå frem med varsomhet i vår økonomiske politikk. Det er likevel et godt tegn at vi i Norden søker å trekke lasset i samme retning når det gjelder bruk av økonomiske virkemidler.

Men nordisk samarbeid gjelder jo heldigvis langt mer enn økonomiske og næringslivsmessige spørsmål. Helt fra begynnelsen av det formaliserte nordiske samarbeid har kulturspørsmålene naturlig nok stått meget sentralt. Vi er alt kommet meget langt på veien mot å gjøre Norden til det man kan kalle et "kulturelt hjemmemarked", men arbeidet må fortsette med kraft. Et viktig ledd i dette arbeidet er handlingsprogrammet for forbedret gjensidig språkforståelse – for bare å nevne ett av de sentrale områder.

Det er også grunn til å glede seg over at det nå er enighet mellom Sverige, Finland og Norge om å sette i gang forsøksvirksomhet med direktesendt fjernsyn over Tele-X-satellitten, samtidig som Danmark nå har sagt seg beredt til å drøfte dansk deltagelse i fjernsynssamarbeidet. For min egen del vil jeg

gjerne få understreke at jeg legger stor vekt på at Danmark kommer med i samarbeidet. Det ville mangle en viktig del i den nordiske utveksling av fjernsynsprogrammer hvis det danske innslag skulle utebli.

Jeg har også med stor interesse merket meg planene om å styrke presentasjonen av nordisk kultur i utlandet, gjennom samnordisk fellesopptreden. Vi har allerede høstet verdifulle erfaringer, og jeg er overbevist om at en vellykket oppfølging av planene om en fellesnordisk kulturpresentasjon i Japan vil kunne gi et meget godt resultat, både for nordisk kultur og for de nordiske lands interesser i et bredere kommersielt samarbeid med Japan.

Det er også grunn til å trekke frem de positive resultater av vårt omfattende samarbeid om utviklingshjelp, og særlig den erklæring om samarbeid mellom Norden og de såkalte SADCC-landene som ble undertegnet i Hara-re i slutten av januar. Samtidig vil jeg gjerne understreke den samstemmighet det er mellom våre land når det gjelder raseproblemer og bekjempelse av undertrykkelse og brudd på menneskerettigheter på dessverre store deler av jorden

La meg så helt til slutt få lov til å si noen få ord om den beklagelige lastebilstriden mellom Danmark og Norge. Siden det senere under sesjonen kommer opp et spørsmål til den norske regjering om denne saken, skal jeg ikke gå nærmere inn på sakens realiteter. Men jeg vil gjerne understreke at den norske regjering er fullt innstilt på å bidra til å få saken ut av verden. Jeg vil tro at det vil bli forståelse for at en forutsetning må være gjensidig likebehandling, slik at danske og norske lastebiler stiller likt i konkurransen i begge land.

Jeg føler meg overbevist om at denne sesjonen i Nordisk Råd vil bli en ny manifestasjon av både samarbeidsvilje og samarbeidsevne i Norden. Og det bør den bli, for det nordiske samhold og fellesskap er av de verdier som har avgjørende betydning for oss, både materielt, kulturelt, politisk og følelsesmessig.

Grethe Lundblad: Fru president! Gränser skiljer stater och folk, men det finns mycket som är gränslöst. De uttryck för sorg och deltagande som nu efter mordet på Olof Pal-

me strömmar från världens alla hörn till Sverige och Norden visar att önskan om fred, om frihet från våld och förtryck och om goda livsvillkor för alla jordens fattiga är en gränslös önskan. Den borde få många politiker världen över att lyssna och handla.

I Olof Palmes gärning var kampen för dessa värden en röd tråd. Vi hyllar bäst hans minne genom att fortsätta hans kamp mot kapprustningens, förtryckets och orättvisans makter.

Låt oss då framöver i Nordiska rådet genom gemensamma insatser i ungdomspolitik och i social- och kulturpolitik lägga grunden för nordiska samhällen som går före på vägen bort från våldet, bort från ett minskande engagemang för andra och andras villkor, bort från en mediapolitik som innehåller våldsinslag och diskriminering! Låt statsministrarnas vackra ord i dag om gemensamma tankar och mål också få uttryck i handling!

Låt oss satsa mera ekonomiskt och personellt på det nordiska samarbetet!

Låt oss mildra eller ta bort de hinder som gränserna skapar!

Beträffande vad statsminister Kåre Willoch sade om det nära kulturarbetet vill jag berätta en liten episod från ett besök nyligen i en svensk kommun som gränsar mot Norge. Jag träffade där också norska kommunalpolitiker. Där ville man över gränsen samsas om verkstadsutbildning, om vägunderhåll, om arbetsplatser och om sociala stödinsatser. Men många hinder fanns i lagstiftning och bestämmelser. För människorna var gränsen inget hinder. Men vad säger politikerna, frågade de.

Jag har mött skolidrottsfolk i Norden som såg de olika åldrarna för barnrabatt på tag som ett hinder för samarbete. Så visst finns det sådant som hindrar samarbete över gränserna.

Inom miljöpolitikens område är det mycket som är gränslöst. Med vindarna och vågorna förs föroreningar obehindrat över gränserna, och vi tvingas att samarbeta också utanför Nordens gränser.

Senast har vi fått skakande rapporter om hur både Östersjön, Öresund, Kattegatt, Skagerack och Nordsjön hotas av såväl försurningsföljder som övergödning. Detta hotar att utsläcka allt liv i haven, att förgifta fisk och så småningom att medverka till att förore-

dricksvattnet och därmed skapa hälsorisker.

Nordiska politiker måste med snabbhet och kraft ta itu med dessa miljörisker. de måste arbeta vidare med forskning kring och åtgärder mot luftföroreningar och deras förmåga att utlösa tungmetaller i vatten och natur.

Vi måste ha modet att ålägga företagare inom jordbruk och skogsbruk begränsningar i deras användning av kemiska bekämpningsmedel och gödningsmedel. Annars blir nordisk mark en giftgömma.

Sedan man i Sverige genom rådgivning och avgiftsuttag verkat för en minskning av t. ex. användning av handelsgödsel har ett stort kemiskt företag nu redovisat en 12-procentig minskning av försäljningen av handelsgödsel. Det går alltså att hejda utvecklingen.

Dessa miljörisker härjar gränslöst i Norden, och vi behöver tillsammans sätta in motåtgärder.

Det som gör miljöpolitiken ytterst till en fråga om vår överlevnad är det hot som miljöriskerna nu kan bli mot människans livsvillkor. Det är fråga om den luft vi skall andas, det vatten vi skall dricka och den mat vi bör äta.

Det är glädjande att Nordiska rådet har engagerat sig så starkt i kampen mot luftföroreningar. Nu behöver vi också starta gemensamma insatser mot vattenföroreningar och kemikaliehantering i Norden. Vi behöver få en bättre kontroll av produktionsformerna för livsmedel.

Fru president! I en tidningsartikel i går beskrev en svensk journalist det nordiska samarbetet som en "syförening". Man glömmer alltför lätt i pressen att de små framstegen tillsammans medverkar till en framflyttning av de nordiska positionerna.

Det läggs för närvarande många medlemsförslag i rådet som berör vitala nordiska frågor. Vi kommer att ständigt fördjupa och utvidga vårt samarbete om det beror på parlamentarikerna i rådet.

Utanför rådet kommer nya nordiska initiativ från både näringsliv, fackliga organisationer och ungdomsorganisationer.

Kan vi förvänta oss att Nordens regeringar också är beredda att satsa mer pengar och större intresse på nordiska samarbetsprojekt under de närmaste åren?

Marjatta Väänänen: Fru president! Idag, då en gemensam allvarlig händelse förenar oss, betonas Nordiska rådets och i allmänhet det nordiska samarbetets särart. Vi håller på att arbeta i det fria Norden till förmån för de öppna nordiska samhällena. Nu har denna öppenhet fått ett allvarligt slag. Jag är övertygad om att i detta ögonblick det nordiska samarbetets värde och betydelse bland oss betonas mera än någonsin.

Under årens lopp har man från Finlands sida ofta varit tvungen att inom NR ta upp exempelvis sådana problem, som den stora invandrargruppen Sveriges finländare har. Speciellt finnarnas modersmålsundervisning och undervisning på modersmålet har ofta varit föremål även för mina kritiska frågor inom NR, som givit ett forum för att ta upp ärendet. På denna gång bör man uppriktigt konstatera att framsteg har skett. Ett tack för det.

Jag har observerat, att avsikten är att under denna session föreslå att rekommendationen 14/1975 skall avskrivas som slutbehandlad. Denna rekommendation gäller språkundervisningen för finländare i Sverige. En mycket lång process håller således på att lida mot slutet. Då rekommendationen nu troligen kommer att godkännas, hoppas jag samtidigt att detta inte innebär att de finska barnens ställning kommer att glömmas därefter. Samtidigt fäster jag uppmärksamhet vid den positiva betydelse, som lektorerna i finska språket och deras verksamhet vid Sveriges högskolor har. Jag hoppas att deras arbete kunde fortgå. Finländarna är fortfarande Sveriges största och även mest traditionella minoritet. Den har i dagens Sverige en från de andra avvikande särställning.

Under årens lopp har vi i det nordiska samarbetet varit tvungna att fästa uppmärksamhet vid nordiska medborgares rättsliga ställning i ett annat nordiskt land. Vi har utarbetat och med tanke på dem gemensamt godkänt ett antal olika överenskommelser, som förpliktar medlemsländerna.

Denna mångfald av avtal har bl. a. förhindrat inflyttarna i de nordiska länderna att bli tydligt medvetna om sina rättigheter och skyldigheter i ett annat nordiskt land. Därför har jag år 1983 och senast i Reykjavík 1985 efterlyst en gemensam samling Codex Nordicus om nordbornas rättigheter. I Reykjavík

förra året framförde jag i samband med min fråga till samarbetsminister Svante Lundkvist ett önskemål om att denna statutsamling, som skulle ha vackert bundna pärmar, skulle delas ut på våra bord inför detta möte i Köpenhamn.

Vi har nu fått denna bok. Jag tackar för att så har skett. Om bokens innehåll är det tills vidare svårt att säga någonting närmare, men jag förenar mig om Ivar Hansens konstaterande beträffande dess svårtydighet. Jag hoppas att den skall editeras i en tydligare riktning.

Vi har nu förnyat Nordiska rådets organisation, och det utförda arbetet har varit stort och mycket svårt. En rationalisering av arbetet och ekonomin har efterlysts. Hur skall nyttan nu sedan beräknas? Jag tror att man inte har kunnat minska antalet tjänster i så hög grad som man hade uppskattat och att även den övriga nyttan i förhållande till mödan inte har varit så stor som påstods.

Vi i Finland har fäst uppmärksamhet vid att de olika ländernas kvoter av tjänster och befattningar i samband med reformen för Finlands del inte motsvarat Finlands skäliga andel. I detta avseende har vi till och med förlotrat. Vi förutsätter att en rättelse åstadkommes de närmaste åren.

Sedan något om flyktingfrågan, som kommer upp här på juridiska utskottets saklista. I Finlands delegation anser centerpartiets representanter, i enlighet med den finländska nationella ståndpunkten, att flyktingfrågan inte hör till Nordiska rådets kompetensområde. De nordiska regeringarna bör däremot, var och en av dem för sin egen del, fortsätta sitt arbete för att underlätta flyktingfrågan.

Nordiska rådets arbetsformer och tyngdpunktsområden varierar under årens lopp. De senaste åren har ekonomiska sakhelheter speciellt betonats, och det är bra så. Jag upprepar dock mitt tidigare konstaterande, att kulturen är Nordiska rådets verkliga flaggskepp. Nordiska rådets budget för 1987 tillgodoser inte förväntningarna till denna del och inte heller t. ex. för kommunikationsutskottets del.

Fru president! Även om vi så här framför kritik, bör man dock alltid konstatera, att Nordiska rådet från hela världens synvinkel är en enastående, positiv institution. Vi har allt skäl att sköta och med omsorg utveckla denna institution.

Bakke: Ærede president! Den opinionsundersøkelse Nordisk Råd gjennomførte i 1983, viste at ungdom mellom 14 og 25 år var den gruppe som var mest positiv til nordisk samarbeid og til Nordisk Råd. Ungdommen i Norden har altså en sterk følelse av nordisk identitet, om vi skal tro på denne undersøkelsen. Og så blir spørsmålet: I hvilken grad lever vi politikere, og ganske særlig vi nordiske politikere, opp til det engasjement, de forventninger, ønsker og drømmer våre yngre medborgere har når det gjelder samarbeidet mellom landene i Norden? Ut fra mange betraktninger har nok det nordiske samarbeidet vært vellykket. Men det er kanskje likevel noe alarmerende at når det skal gis eksempler på hva det nordiske samarbeidet har betydd og betyr, ja, så vises det gjerne til opphevelsen av passtvangen og det felles nordiske arbeidsmarked, som man jo la grunnen til i 1950-årene. Og vi har kanskje inntrykk av at vårt samarbeid ikke alltid er drevet fram av en klar erkjennelse av behovet for, nødvendigheten av og innsikten i den felles interesse vi faktisk har av å samarbeide.

Har vi nådd så langt vi burde i det nordiske samarbeidet, ut fra våre felles behov og felles interesser? På fjernsynsområdet skal vi nå få en form for amputert samarbeid. Men vi har lagt til side det som vel egentlig burde vært en selvklar kulturpolitisk oppgave i den medietid vi allerede er inne i, å gjøre de nordiske landenes fjernsynssendinger tilgjengelige for hverandre.

Forut for denne sesjonen har vi vært opptatt av – for alt jeg vet vil det også i noen grad prege forhandlingene her – størrelsen på neste års budsjett, der parlamentarikere og regjeringer er uenige. Og så må man spørre: Hvilke visjoner har de nordiske regjeringer hatt når de har prutet ned parlamentarikernes budsjetttrammer med 25–30 mill. danske kr, fordelt på fem nordiske land? Hvilken dimensjon og hvilken betydning tillegger man da egentlig det nordiske samarbeidet?

Med utgangspunkt i den tidligere nevnte undersøkelse utlyste Presidiet en stilkonkurranse, der en av prisvinnerne, Irene Pedersen fra Danmark, skriver at Norden i dag er som åtte brødre som ikke riktig vet hvor gode venner de skal være. Jeg tror vi nå har behov for en grunnleggende og fordomsfri debatt

om hva vi vil med samarbeidet i Norden, om "hvor gode venner" vi egentlig vil og bør være.

Hvordan ser vi på Norden som en enhet i det internasjonale samfunn fram mot år 2000? Hvilke utfordringer og muligheter står vi overfor som det er naturlig at vi tar fatt i sammen, med våre lands og våre folks likheter- og ulikheter? Arbeidet i Nordisk Råd bestemmer bare en del – mange vil si langt fra den viktigste del – av omfanget av og kvaliteten i dette samarbeidet. Men vi bør også drøfte Nordisk Råds rolle. Av og til opplever vi at ganske bagatellmessige spørsmål de nordiske land imellom vanskelig lar seg løse. Kanskje har dette å gjøre med at vi ikke i tilstrekkelig grad har trukket opp retningslinjer og mål for hva vi vil med Norden, og at snevre nasjonale interesser derfor får overvekt i forhold til det som burde være et samordnet nordisk perspektiv.

Nordens Faglige Samorganisasjon har påvist en lang rekke områder på det økonomiske og næringspolitiske området der det er behov for en langt mer samordnet innsats. De nordiske sosialdemokratiske partier støtter forslaget fra NFS om at den økonomiske ramme for det nordiske samarbeidet bør økes til 1 promille av våre lands nasjonalprodukt. Dette innebærer en seksdobling fra dagens nivå og betyr i den forstand en radikal – kall det gjerne en dramatisk – opptrapping av det nordiske samarbeidet. Men vi mener en slik satsing er nødvendig og ønskelig med de utfordringer våre små land står overfor. Og også Ministerrådet sier at det er mange oppgaver som kan løses mer rasjonelt og fornuftig gjennom et samarbeid enn om de nordiske landene prøver å løse dem hver for seg. Vi håper derfor at også de øvrige partigruppene vil stille seg bak en slik oppgradering, en slik satsing på nordisk samarbeid, som naturligvis må skje over noe tid.

Vi bruker en del tid i nordiske organ på å legge sinnrike kabaler når det gjelder fordeling av posisjoner og verv. Jeg tror det både ville gjøre det enklere og framfor alt understreke den nordiske karakter vårt arbeid bør ha, om vi gikk over til å fordele disse vervene ut fra de politiske styrkeforhold og lot det nasjonale komme i annen rekke. I dag gjør vi jo det motsatte.

Meddelande

Det meddelades, att statsrådet Hans Gustafsson intagit sin plats i rådet.

Joe Benkow övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Landsstyreformand **Motzfeldt**: Hr. præsident! Jeg er glad for, at jeg nu for tredje gang på Grønlands vegne får denne mulighed for at henvende mig til det samlede Norden. Grønland er trods sin geografiske beliggenhed på det amerikanske kontinents østside bundet til Norden med stærke bånd, bånd, som er knyttet gennem århundreders nært samkvem mellem Grønland og de nordiske folk.

I disse år, hvor vi i Grønland ihærdigt arbejder for at opnå den størst mulige selvstændighed inden for det danske rige – med respekt for rigsfællesskabet – er også andre relationer blevet vigtige. Jeg tænker her specielt på relationerne til det øvrige Norden og Inuit i Canada og Alaska, som vi såvel socialt som kulturelt også har mange fælles interesser med.

Vi er i Grønland indstillet på at yde vort yderste for at bevare og forstærke de gode relationer såvel til Norden som til Inuit.

Af de nordiske lande er det specielt Åland, Færøerne og Island, som Grønland har fælles træk med.

Åland har som vi en hjemmestyreordning i et rigsfællesskab, og vi kan utvivlsomt gensidigt drage nytte af hinandens erfaringer.

De nærmeste relationer har vi imidlertid til Færøerne og Island. I det forløbne år har vi forstærket samhørigheden med disse to lande gennem etableringen af Vestnordens Parlamentariske Samarbejdsråd.

Dette råd vil kunne løse mange problemer ved i venskabelig ånd at informere gensidigt om de ting, som er aktuelle i de enkelte lande, og mange problemer vil kunne løses på en lempeligere måde ved en uformel og fremfor alt rettidig kontakt mellem parlamentarikerne. Vi venter os meget af dette nye samarbejde.

Kontakten til vore vestnordiske naboer har vi nu fået yderligere muligheder for at forstærke, idet vi har overtaget den sidste del

af Den kongelige grønlandske Handel, nemlig transport- og forsyningssektoren.

Den fortsatte hjemmestyreovertagelse af den danske stats opgaver i Grønland betyder, at vi i stadig højere grad vil blive i stand til at knytte vore egne kontakter til de nordiske lande. Konkret skal jeg nævne den nystartede flyforbindelse mellem Nuuk og Reykjavik, som forhåbentlig vil få væsentlig betydning både for den menneskelige og kulturelle kontakt mellem vore to lande, men også økonomisk gennem udvidet turisme og øget samhandel.

Jeg synes i det hele taget, at jeg kan se en glædelig udvikling i det nordiske samarbejde i retning af, at der kommer flere og flere konkrete resultater – et forhold, som vi med vort stadig mere omfattende hjemmestyre vil få større og større glæde af.

Det er en speciel glæde, at det udvidede samarbejde inden for det kulturelle område nu har ført til, at der fra 1. januar 1986 er oprettet et Nordens Institut i Nuuk, som har til formål at styrke og udvikle det grønlandske kulturliv og at opretholde og udvikle grønlandske kontakter med de andre nordiske lande og selvstyrende områder.

Vi er på nuværende tidspunkt i gang med vigtige forhandlinger om overtagelsen af andre statslige områder, herunder bolig- og energisektoren. Det er det grønlandske hjemmestyres ønske, at Grønland fremover skal kunne klare sin energiforsyning på basis af egne ressourcer, og vi har derfor igangsat undersøgelser af, hvorledes en udbygning af vandkraftudnyttelse kan etableres. For at nå dette mål må vi trække på vore nordiske venner, både når det drejer sig om know-how og finansiering. Vandkraft er jo i flere nordiske lande et væsentligt element i energiforsyningen. Vi vil derfor kunne lære en masse på dette område.

Det er min klare opfattelse, at alle nordiske lande har en fælles interesse i en fornuftig og økologisk forsvarlig udnyttelse af vore ressourcer, såvel de mineralske som de levende ressourcer, og jeg håber, at vi fremover kan hjælpe hinanden for at nå dette mål.

Et område, der er af væsentlig betydning, er det nordiske ungdomssamarbejde, hvor vore unge dels gennem deres fællesråd, SOR-LAK, dels gennem deres respektive organisationer har fået mulighed for at samarbejde

med andre unge fra hele Norden.

Vi mener, det er overordentligt vigtigt, at unge mennesker får mulighed for at lære hinandens forhold at kende, således at der fremover kan foregå en positiv koordination af det nordiske ungdomssamarbejde.

For den grønlandske befolkning er det en stor glæde at opleve den voksende nordiske interesse for Grønland. I særlig grad har det været opmuntrende at fornemme statsminister Olof Palmes store interesse og støtte. Det er derfor også med stor sorg og forfærdelse, at vi i Grønland modtog meddelelsen om hans tragiske død. Han havde med sin interesse for udviklingslandenes problemer en medlevende forståelse for Grønlands situation.

Dette har bl. a. ført til, at den svenske regering i sidste uge meddelte, at Sverige ønsker at oprette et honorært konsulat i Nuuk, Godthåb. Et sådant initiativ hilser vi med megen glæde og velkommen, og i Olof Palmes ånd vil vi medvirke til en fredelig verden, hvor der er plads til os alle.

Sverrir Hermannsson: Hr. Præsident! Før i tiden blev der i det nordiske samarbejde, i de nordiske massemedier ofte højrøstet givet udtryk for, at nordisk samarbejde ikke var synderlig bevendt og næppe betalte sig. Disse røster er i de sidste år blevet færre og mere lavmælte, idet samarbejdet har bevist sin store betydning på stedse flere områder. Indbyrdes har samarbejdet blomstret på utallige områder, ikke mindst på det kulturelle. På det økonomiske område er der også opnået et stort resultat. I den forbindelse er det nok at nævne Den Nordiske Investeringsbank i Helsingfors virksomhed. Udadtil er der stor respekt og agtelse for den forenede nordiske holdning, f. eks. inden for De Forenede Nationer.

De nordiske folk burde derfor styrke samarbejdet i en enhver henseende. Deres demokratiske traditioner skal være et forbillede for alle andre nationer.

I Danmarks og Islands aftale i den såkaldte håndskriftssag er et lysende eksempel på et fremragende internationalt samarbejde.

Det er ikke nødvendigt at gøre repræsentanterne på Nordisk Råds session bekendt med, at i middelalderen, især i det 12., 13. og 14. århundrede, skabte islændingene en litte-

ratur, der ikke har sin mage i hele Europa i de århundreder, måske hverken før eller senere.

I det 17. og 18. århundrede begyndte islændinge at samle disse håndskrifter og sende dem til Danmark til vor daværende hovedstad og universitet. Værdifulde bøger forsvandt også fra Island som gaver fra fornemme islændinge til udenlandske statsoverhoveder og indflydelsesrige personer, især danske konger. Den mest betydende håndskriftssamler var Arni Magnússon, professor ved Københavns universitet, der efter den store brand i København i 1728 testamenterede hele sin bogsamling til Københavns universitet.

Efter at Island i 1918 blev selvstændigt, begyndte vi snart at anmode danskerne om at tilbagegive de gamle håndskrifter. Spørgsmålet, der både var ømfindtligt og vanskeligt, måtte derfor behandles med stor forsigtighed og tålmodighed. I 1965 fandt så den endelige afstemning sted i det danske folketing om at udlevere de håndskrifter i danske biblioteker, der må anses for islandsk kulturreje, som man dér udtrykte det.

Et særligt deleudvalg blev nedsat med to repræsentanter for hvert land, der siden har beskæftiget sig med at afgøre, hvilke håndskrifter der skulle udleveres til Island, og nu er en endelig aftale indgået. Den såkaldte håndskriftssag er nu en saga blot.

Jeg har ikke ord til at beskrive vore følelser og taknemmelighed for det store højsind og enestående venskab, som Danmark har vist Island i denne sag. Jeg beundrer det mod og den forståelse, som danske politikere før og nu var rede til at vise i denne vitale sag for det islandske folk.

Ved afslutningen af denne sag har jeg nu rigelig grund til at takke den nuværende danske undervisningsminister, hr. Bertel Haarder, for hans energiske indsats her i slutfasen, desuden hr. statsminister Poul Schlüter, der accepterede det endelige forslag.

Endelig vil jeg nævne forhenværende kultur- og undervisningsminister i Island, hr. Gylfi P. Gíslason, som fra Islands side i de sidste tredive år har stået i spidsen for sagen. Håndskriftssagen, dens hele behandling og afslutning er en helt enestående foreteelse, der meget gerne måtte blive til et forbillede til efterfølgelse for andre nationer. Et meget

smukt eksempel på, hvordan man kan løse de vanskeligste og prekæreste sager i venskablighed og med brodersind, såfremt gensidig forståelse og fornuft får lov til at råde.

I forlængelse af løsningen af håndskriftsagen er den tanke dukket op i Island, at vi islændinge skulle tage initiativet til at styrke kontakten og samarbejdet med andre lande med hensyn til udforskningen af islandsk sprog og litteratur.

Jeg omtaler den idé her, nemlig at alle de nordiske lande skal gå sammen om oprettelse af en institution for nordisk filologi i Island, svarende til det Nordiske Vulkaninstitut i Reykjavik. Dette ny instituts arbejdsopgaver kunne blandt andre være:

1. At samle materiale om den internationale udforskning af islandske og nordiske kulturelle fænomener,

2. at indbyde udenlandske forskere til Island for at fremlægge og præsentere deres forskning, at samle materiale til deres fortsatte forskning eller for at studere,

3. at arrangere kongresser om nordisk kultur, og

4. at understøtte økonomisk og forestå udgivelse af skrifter om nordisk kultur.

Jeg agter senere at henvende mig til Nordisk Ministerråd med udførligere forslag om dette emne.

Nordisk kultur trues i dag med øget styrke udefra. Satelitter fra fremmede kulturer på fremmede sprog tager til i tal over hovederne på os. I fællesskab har Norden den nødvendige styrke til at forsvare nordisk kultur og vor kulturarv. Det er en af vore vigtigste opgaver inden for nordisk samarbejde i fremtiden.

Minister Haarder: Hr. præsident! Jeg vil gerne begynde med at takke Sverrir Hermannsson for de hjertelige ord, han fremsatte her. Hvad Danmark og Island har afsluttet vedrørende håndskriftssagen, betragter vi i Danmark som en sejr for begge lande og for det nordiske samarbejde, og min tak den skal gå, ikke kun til Sverrir Hermannsson, også til hele den islandske regering, og herunder naturligvis især til hans forgænger, Ragnhildur Helgadóttir, som er til stede, og som var med til at starte denne sag, som Sverrir Hermannsson så hurtigt bragte til ende her i begyndelsen af dette år.

Jag tror, det nordiske samarbejde står over for en periode med mange initiativer, som kan føre til et tættere samarbejde.

Det er dejligt som dansker at kunne være medlem af Nordisk Ministerråd i 3 1/2 år uden på ét eneste tidspunkt at bemærke, at Danmarks EF-medlemskab er nogen som helst hindring for samarbejdet.

Vi har tværtimod i det sidste halve år været vidne til, at EF ligefrem har styrket samarbejdet. Jeg tænker på EUREKA-samarbejdet, som blev til på initiativ af EF, og som jo førte til, at de nordiske forskningsministre i Paris stak hovederne sammen og spurgte hinanden: skulle vi ikke mødes på nordisk plan?

Det førte til det første nordiske industri- og forskningsministermøde, som nogen sinde er holdt; det blev holdt på Marienborg nord for København den 31. oktober 1985. Jeg er sikker på, at der bliver brug for flere møder af den art. Måske skal et sådant forsknings- og industriministersamarbejde ad åre formaliseres og derved gøres mere regelmæssigt.

Vi har jo også inden for det nordiske budget styrket bevillingerne til forskning. I 1980 var bevillingerne 26 mill. kr. Nu er det steget til 57 mill. kr., og andelen af det nordiske budget er vokset fra 32 pct. til 40 pct. Jeg mener, vi skal fortsætte denne udvikling. Lad os arbejde videre på at gøre Norden til et forskningsmæssigt og teknologisk fællesskab.

På samme måde er vi jo i gang med at gøre Norden til et uddannelsesmæssigt fælles netværk. Vi arbejder i de nordiske hovedstæder på at indkredse, hvilke hindringer der er for at unge kan uddanne sig i andre nordiske lande. Vort mål må være, at langt flere unge nordboere tilbringer en del af deres ungdom i et andet nordisk land og derved udvikler den følelse af samhørighed, som vi ønsker styrket.

Lad os bruge hinandens uddannelsessystemer, lad os bruge hinandens forskningsinstitutter. Også Gyllenhammargruppen har jo peget på værdien af et sådant samarbejde. Lad os derfor tage denne opgave op. De første skridt er taget, nu må vi videre.

Vi skal efter min mening ikke måle det nordiske samarbejdes værdi alene på størrelsen af det nordiske budget. Vi skal snarere måle samarbejdets værdi på, hvor mange unge der krydser grænserne under deres uddannelse, hvor meget vi bruger hinandens

kultur, hvor meget vi koordinerer vores bestræbelser i internationale organisationer, i UNESCO, ESA, EUREKA osv. Det er på den måde, vi skal måle det nordiske samarbejdes fremskridt, ikke på, hvor mange kroner der bevilges på de forskellige områder. Det er intensiteten af de nordiske bevægelser over grænserne vi skal fremme.

Men naturligvis skal vi også have et godt sekretariat og fælles finansiering, og angående dette med sekretariatet vil jeg gerne slutte med en lille betragtning, som jeg beder om, at især samarbejdsministrene overvejer.

Jeg tror, at det er en svaghed i det nordiske samarbejde, at det land, der har formandskabet, ikke har et egentligt formandsansvar. Jeg mener, at det bør være sådan, at en ministerrådsformand skal kunne benytte det nordiske sekretariat som en egentlig stabsorganisation til udvikling af en nordisk politik, som formanden naturligvis hele tiden må have opbakning til blandt ministerkollegaerne. Derved bliver det formandens ansvar, at der sker noget, derved får vi øget dynamik.

For vi må jo indrømme, at det er embedsmændene, som kører det i dag. De er dygtige og effektive, men meningen var jo, at de skulle engagere politikerne, og derfor må de tages mere til fange og klistres fast til deres ansvar for, at der sker noget; så bliver det også sjovere at være embedsmand i Nordisk Råd og i Nordisk Ministerråd.

Vi politikere må altså i højere grad forpligtes på det nordiske samarbejde. Jeg vil bede samarbejdsministrene overveje dette. Det er jo nu, vi har fået et nyt sekretariat; det er nu, vi skal have en ny start, hvis vi skal have øget dynamik ind i samarbejdet.

Og i den forbindelse vil jeg gerne til allersidst opfordre til, at vi moderniserer den måde, vi styrer vores institutioner på, sådan at vi overalt får rammebevillinger til institutioner og så vidt muligt får programbevillinger i stedet for institutionsbevillinger, sådan at vi hele tiden også får mulighed for at omprioritere, for det har det jo været meget svært med også i det sidste år, der er gået.

Utrikesminister **Väyrynen**: Herr president! Utrikesministrarna deltar rätt sällan i Nordiska rådets generaldebatt då utrikes- och säkerhetspolitik inte hör till Nordiska rådets

och ministerrådets verksamhetsområden. Av samma skäl behandlar jag därför i detta mitt anförande enbart den del av mitt kompetensområde som hör till detta forum – nämligen biståndspolitiken.

Det nordiska samarbetet i biståndsfrågor – verkställandet av gemensamma projekt, parlamentariker- och tjänstemannakontakter samt samarbete i internationella organisationer – är så vedertaget, att man betraktar det som en självklarhet. Det är dock skäl att påminna om, att även samarbetet på detta område är en beaktansvärd prestation. Resultaten har varit mångsidiga både för de nordiska länderna som grupp och för varje enskilt nordiskt land i deras biståndspolitik. Det erbjuder även möjligheter till att utveckla ekonomiska kontakter till utvecklingsländerna utöver det traditionella biståndssamarbetet. I detta skede borde vi enligt min uppfattning även överväga, hur vi skall utveckla samarbetets konkreta arbetsformer så att de skall motsvara tidens krav och i synhåll varande behov.

Det samnordiska utvecklingsarbetet härleder sig över tjugo år tillbaka i tiden, då man kom överens om det första gemensamma projektet, Tanganjikaprojektet, redan år 1961. Det nuvarande samarbetet baserar sig på Köpenhamnavtalet från 1981, som definierar det nordiska ministerrådets och dess sekretariats samt nordiska ämbetsmannakommitténs (ÅKB), rådgivande kommitténs (RKB) och de olika medlemsländernas uppgifter i biståndssamarbetet.

För närvarande förverkligas fyra samnordiska projekt: Tanzanias och Kenyas andelslagsprojekt, Moçambiques jordbruksprogram och stöd för SADCC:s transportkommission. Uyoles jordbrukscentrum i Tanzania, som de nordiska länderna har stött sedan år 1970, övergick i fjol till ett bilateralt projekt mellan Finland och Tanzania. Ministerrådets berättelse för 1985 om det nordiska samarbetet innehåller också en redovisning över dessa projekt.

Den nordiska ämbetsmannakommitténs ÅKB:s uppgifter har under årens lopp utvidgats från administration av de gemensamma projekten till ett konsultations- och koordinationsorgan. I ÅKB föreligger möjlighet för överläggningar förutom om praktiska biståndsfrågor även om linjespörsmål och

procedurfrågor, vilka behandlas med mottagarländerna samt i OECD:s biståndskommitté, i FN och i internationella finansieringsinstitutioner. Den rådgivande kommittén för biståndsfrågor har en viktig uppgift som politisk stöd- och referensgrupp. Den fungerar som de parlamentariska beslutsfattarnas kontakt- och informationskanal vid utarbetandet av biståndspolitiska riktlinjer samt befrämjar för sin del strävandena för att öka kunskaperna om utvecklingsländerna samt en mera positiv inställning till biståndssamarbetet.

Den i slutet av januari i Harare undertecknade gemensamma deklARATIONEN för de nordiska länderna och SADCC-länderna innehåller de generella principerna för det utvidgade samarbetet mellan dessa ländergrupper. Som bäst utarbetas ett konkret samarbetsprogram, i vilket vid sidan om utvecklingssamarbetet även kommer att ingå åtgärder bland annat på handels-, finansierings-, industrisamarbetets och det kulturella samarbetets områden. I målen ingår en effektivisering av användandet av SADCC-ländernas egna resurser sam det ömsesidiga samarbetet och en förstärkning av dessa länders ekonomiska oberoende. Den lovande inledningen av samarbetet mellan de nordiska länderna och SADCC-länderna erbjuder en ny, jordnära angreppsvinkel för utvecklandet av förbindelserna mellan industri- och utvecklingsländer.

Bristerna i det nuvarande nordiska kontakt- och koordinationsnätet ligger enligt mina erfarenheter på den högsta administrativa nivån. Enligt Köpenhamnvalet hänförs den högsta administrationen av utvecklingssamarbetsprojekten till Nordiska ministerrådet. I praktiken har detta handlagts av samsarbetsministrarna. Det är ologiskt, att den översta administrationen och beslutsmakten beträffande det nordiska utvecklingssamarbetet inte hör till de ministrar, vilka i sina egna länder ansvarar för utvecklingssamarbetet. Frågan om en ändamålsenlig organisationsform är nu aktuell bland annat med anledning av att SADCC-samarbetet har inletts samt på grund av vissa initiativ från Nordiska rådets ekonomiska utskotts sida. Min avsikt är, att föreslå för mina utvecklingssamarbetsansvariga kolleger, att vi skulle sammanträda regelbundet och att vi skulle fatta beslut om att vid behov även samman-

träda i form av ministerråd. Av praktiska skäl vore det naturligt att ordna mötena i samband med de nordiska utrikesministermötena. En sådan ordning skulle främja den redan nu i övrigt ändamålsenliga nordiska koordinationen och skulle samtidigt underlätta samsarbetsministrarnas arbetsbörda.

Under min utrikesministerperiod har jag blivit övertygad om, att de nordiska ländernas verksamhet och inställningar högakts såväl inom det bilaterala som inom det multilaterala utvecklingssamarbetet. De nordiska länderna uppfattas i stor utsträckning som trogna vänner och samsarbetspartner. Jag hoppas, att mitt nyss framförda organisatoriska förslag ytterligare förbättrar de nordiska ländernas ömsesidiga kontakter och koordinering, så att vi även som grupp kan få till stånd ett ännu bättre resultat.

Statsråd Haugstvedt: Ærede president! Under sesjonen i Reykjavik ble det uttrykt sterkt engasjement og også glede over de initiativ som ble knyttet til handlingsplanen for økonomisk vekst og full sysselsetting. Arbeidet med denne planen er nå ført videre etter de retningslinjer som ble vedtatt under forrige sesjon. På en rekke områder er det en nær sammenheng mellom den økonomiske handlingsplanen og de mer ordinære samsarbetsområdene som vi har stelt med gjennom mange år.

Som samsarbetsminister vil jeg uttrykke glede over Rådets engasjement for et utvidet nordisk samarbeid, også når det gjelder budsjettet for 1987. Jeg vet selvsagt godt at det er flere nyttige prosjekter som ennå ikke er blitt tilgodesett med midler i det nordiske budsjett, men slik vil det vel alltid være. Jeg vil gjerne nevne at det allmenne nordiske budsjett både for 1985 og 1986 fikk en reell vekst på ca. 18 pst., mens det for 1987 er lagt opp til en realøkning for det felles budsjett på 5,5 pst. Disse høye veksttall viser at regjeringene legger vekt på det nordiske samarbeidet. Det er også spørsmål om prioritering og bruk av andre ressurser enn de rent økonomiske i nordisk sammenheng.

Jeg forstår at det for rådsmedlemmene like mye er tale om prinsipper for prioriteringer og beslutninger som selve budsjettstrammen. Både ministerrådssiden og rådssiden vil få

rikelig anledning til å drøfte disse mer prinsipielle aspekter. Som kjent er det en rekke uavklarte punkter her, både når det gjelder rammebudsjetteringsteknikken. Nordisk Råds innflytelse og tidsplaner for de ulike deler av budsjettarbeidet. La meg bare konstatere at vi fra den norske regjerings side vil legge stor vekt på å få til en enklere budsjettprosess i fremtiden.

I likhet med en rekke av de tidligere talerne vil jeg understreke de store muligheter det nordiske samarbeidet bør ha i årene fremover. Vi vet at dette samarbeidet utad styrker Norden og bidrar til bredere internasjonale løsninger. Som eksempel vil jeg nevne arbeidet for å redusere grenseoverskridende luftforurensninger. Når det gjelder avskaffelse av handelshindringer og mange andre områder der internasjonale regler, standarder eller andre samordningstiltak er påkrevd, vil den nordiske enhet kunne være en fordel og vil kunne veie betydelig i vektskålen. Det er ingen grunn til å legge skjul på den nytte de andre nordiske landene har av Danmarks EF-medlemskap, og den mulighet det gir for nordisk medvirkning i europeiske løsninger.

I løpet av sommeren forsvinner Ministerrådssekretariatet fra Oslo. Vi er selvsagt ikke bare glade for det i Norge, men jeg tror nok alt i alt vi har funnet en god løsning for det nordiske samarbeidet. Vi har allerede startet oppbyggingen av et industrisenter i Oslo, og jeg håper at både Nordisk Industrifond og NORDFORSK vil være i full aktivitet før årsskiftet. Jeg har store forventninger til industrisenterets fremtidige virke, også på grunn av NORDFORSKS muligheter til å skape en god utnyttelse av de forskningsressursene landene nasjonalt rår over. NORDFORSK er et samarbeidsorgan som koster lite, men gir mye. Styrken ligger i kontakten til nasjonale forskningsinstitutter og andre organer, og jeg håper fellesskapet med Industrifondet ytterligere vil utdype dette. Jeg tenker bl. a. på undervisning, forskning og arbeidsmarkedstiltak.

Jeg håper den nye organisasjonen totalt sett vil bidra til en bedre ressursutnyttelse i Norden, og ser med særlig forventning frem til en bedre koordinering av forskningsvirksomheten med de øvrige sektorer som omfattes av det nordiske samarbeidet. Jeg er av den oppfatning at den kulturelle samholdighet

i Norden burde gi grunnlag for større gevinster på disse felter enn det vi til i dag har kunnet se.

Det bør også gjelde det nordiske datateknologiprogrammet, der Industrifondet har hovedansvaret. Det kan ytterligere forsterke den felles nordiske forskningsinnsats og konkurransevnen til omverdenen.

Det nordiske samarbeidet favner vidt. En del av resultatene av våre bestrebelser vil direkte eller indirekte kunne påvirke situasjonen for de fleste innbyggere i Norden. I en slik sammenheng vil jeg spesielt fremheve forsøksvirksomheten med direktesendt fjernsyn over Tele-X-satellitten. Fjernsynet har unike muligheter til å bringe kunnskap, forståelse og viten til det brede lag av folket. Dette kan få stor betydning for holdningen til det nordiske samarbeid på alle de områder der vi velger å samarbeide.

Jeg er glad for at det er enighet i våre land om viktigheten av et fortsatt utbygd nordisk samarbeid. La meg avslutte med et håp om at vi i fellesskap skal kunne bringe dette samarbeid videre, til nytte for menneskene som bor i Norden.

Olof Jansson: Herr president! Budskapet om Olof Palmes død, våldshandlingen mot en fredens duva mottogs av befolkningen på fredens öar, de åländska öarna, med djup förståelse, dessmer som Ålands demilitarisering och neutrala status i hög grad är ett lyckligt resultat av Sveriges fredssträvanden, i nordisk och europeisk historia, en strävan som Olof Palme kände djupt i ansvar, där han aldrig sparade möda. Vi kunde väl aldrig tro att vi mitt i bland oss i vår tid skulle så smärtsamt få uppleva den bekräftelse som historien ofta lär, nämligen att kampen för det goda, för demokrati och fred även måste innebära martyrskap. Men varken våld eller martyrskap har någonsin kunnat förinta det goda idealet = tvärtom, oftast fört detta framåt. Detta får vi även nu under dessa sorgens och förståmningens dagar minnas som vår orubbliga samnordiska uppgift att föra idealet för demokrati, frihet och fred vidare, det ideal som Olof Palme värderade så högt över allt annat. Vi känner från åländsk sida djupt deltagande i det svenska folkets sorg och sakknad.

Herr president! Katastrofkurs – det är ordet för vår nordiska handelssjöfart i dag, färjbranschen undantagen – katastrofkurs i betydligt allvarligare grad nu än för ett år sedan, då Nordiska rådet behandlade sjöfartsfrågorna i Reykjavik. Enligt uppgift minskade Finlands handelsflotta under 1985, alltså enbart under 1985, med 23%, Sveriges med 19% och Norges med drygt 30%. Detta talar sitt tydliga språk – det man använder till sjöss – katastrofkurs. I dess spår följer även varvskriser, permitteringar, arbetslöshet.

Vid sessionen i Reykjavik antog rådet en rekommendation om nordiskt samarbete beträffande handelssjöfarten i syfte att i möjligaste mån upphjälpa situationen. Rekommendationen till ministerrådet sammanfattades i tre punkter för åtgärder:

- 1) Driftsekonomiska vinningar för ökad konkurrenskraft.
- 2) Enhetligt uppträdande internationellt, och
- 3) Nordiskt forum för sjöfartspolitiska frågor.

Den 29 november meddelade ministerrådet bl. a. att man beträffande punkt 3 i rekommendationen var av den uppfattningen att det nordiska samarbetet inom de befintliga fora för sjöfartspolitiska frågor fungerar väl, varför något nytt forum för samordning och utveckling av de sjöfartspolitiska frågorna ej föreligger.

Fungerar väl? – Ja, det fungerar i regel så att redarkretsarna i Norden sammanträder för sig, däcksbefälet för sig, maskinbefälet för sig och sjöfolksförbunden för sig. Men säg mig – var finns det nordiska helhetsforum, som verkligen har förutsättning att kunna göra något i denna krissituation, dvs. ett forum där *alla* parter är med, politiker, arbetsgivare och arbetstagare? Det är en sådan plattform för samarbetet, som rekommendationen har avsett och som situationen nu tvevelsutän kräver. Under medlemsförslagets remissomgång framkom att det inte har funnits någon fungerande nordisk arbetsform för sjöfartspolitiska frågor, där även arbetstagsidan varit företrädd. Detta förhållande fäste både social- och miljöutskottet liksom även kommunikationsutskottet särskilt avseende vid. Kommunikationsutskottet uttryckte alldeles klart i rekommendationens motiveringar att arbetstagsidan *skall*

representeras i detta samarbete. Hur har ministerrådet helt kunnat förbigå detta? Man blir besviken!

Våra nordiska länder har, var för sig – om ock i elfte timmen – sökt utvägar för att rädda vad som räddas kan av handelssjöfarten. En av dessa utvägar har varit att kunna sänka driftskostnaderna, en fråga som även berör bemanningsbestämmelserna. I fråga om driftskostnaderna framstår exempelvis de svenska åtgärderna avsevärt mer rationella än de finländska, bestämmelser som åtminstone till den del det gäller sjösäkerheten bör kunna vara likartade inom Norden. Det bör stå alldeles klart att dylika åtgärder vidtagits för att stärka handelstonnagets konkurrenskraft gentemot lågprisländerna, som allt mer tar över. Knappast har åtgärderna avsett konkurrens våra nordiska länder emellan. Men bristande samordning av åtgärderna har lett till utflaggning inom Norden, i förevarande fall från Finland till Sverige. Något nationalekonomiskt utbyte länderna emellan har detta knappast medfört. Däremot har det åstadkommit irritation och snedvridna konkurrensförhållanden inom färjbranschen. Detta belyses med följande exempel:

Under 1985 ansökte tvenne färjrederier i Finland därstädes om tillstånd till utflaggning av en nybyggd bil- och passagerarfärja vardera, utflaggning till Sverige. Vardera färjorna skulle sättas in i Finland–Sverige-trafiken och trots utflaggningen förbli i finsk ägo. Båda rederierna är mångåriga inom branschen. Det ena rederiet, det med hemort i Helsingfors, fick tillstånd, det andra, i Mariehamn, fick inte. De båda rederiernas färjor kommer nu att delvis parallellt köra sida vid sida i trafiken. I konkurrensen kommer det ena av rederierna att för sin färja kunna räkna sig tillgodo avsevärda belopp – åtskilliga miljoner – genom lägre driftskostnader under svensk flagg, medan det andra rederiet får det i motsvarande grad svårare. Bättre än så kan nordiskt samarbete utfalla.

Inom så gott som alla områden av det nordiska samarbetet strävar vi till enhetliga normer och bestämmelser länderna emellan, inte minst just inom transportsektorn. Det är olyckligt om sjöfartsfrågorna i detta avseende skall lämnas åt sitt öde.

Nej – det behövs nog ett nordiskt rådsbord för de sjöfartspolitiska frågorna, ett brett

rådsbord, där alla parter är med. Ett rådsbord, där man kan vidta behövlig samordning av inre nordisk sjöfart i en svår tid, – ett rådsbord med samlad kraft för att söka de yttersta utvägarna att rädda vad som är kvar av vår svårt sargade handelsflotta. Ett rådsbord, där alla parter är med och är beredda att ta sitt ansvar – även om det betyder åtdragning av svångremmen.

Ansvar för samarbetet här ligger på ministerrådet. Vi ser framåt med förhoppning.

Herr president! Vi fruktar för krig och kärnvapen, men det hot som alltmer väljer över oss, har vi fruktat alldeles för litet – den kemiska miljöförstörelsen. Den tilltagande oron inför detta avspeglar sig i flera likartade medlemsförslag, som kommer att ligga på våra bord under denna session.

Åtgärdskampen mot de farliga miljögifterna PCB och DDT under 60- och 70-talen gav en viss förhoppning om rehabilitering av den skadade naturen. Men samtidigt ökade bilparken intensivt i vårt välståndets Norden liksom i hela Europa utan avgasrening. Man byggde skorsten efter skorsten inom den starkt expanderande industrin utan tanke på eller hänsyn till följderna av de tusentals ton svavel- och kväveoxider dessa skorstenar skulle spy ut i vår miljö natt och dag, år efter år. Ingen hade heller tydligen tagit på allvar att dessa gaser i atmosfären skulle omvandlas till svavelsyra och med nederbörden försura våra sjöar och vattendrag till biologisk död. Och är ozonbildningen en plötslig överraskning, den giftiga gasen, som förorsakar skogsdöden.

Den hittills föreslagna intensifierade nordiska uppföljningen och forskningen på området har främst beaktat landmassornas miljö. Jag skall därför här rikta blicken mot den marina miljön i Östersjön, vid vars kustområden uppskattningsvis omkring hälften av Nordens befolkning bor. Åland, fattigt på storbolmande skorstenar, ligger här centralt i norra Östersjön, omgivet av olika havsströmmar. Hur ser då bilden ut? Vad jag här återger har jag även själv kunnat bevittna, årliga iakttagelser i den yttersta randen av den åländska skärgården i söder- mot Östersjön.

Bottenmiljöns sedan gammalt främsta växtart, blåstången, har nästan helt försvunnit i dessa områden. Samtidigt har skärgårds-

havets sedan gammalt främsta värdefisk, arten gädda, starkt reducerats. I stället har de blågröna algerna eller cyano-bakterierna ökat så intensivt, att även det direkta havsvattnet sommartid kan te sig som rena rama vällingen. Nedbrytningen av dessa oerhörda mängder tär starkt på havsvattnets syreföråd, bildar därtill ett bottenlam, som alltmer försvårar fisket. Fisksjukdomen sarcom tilltar och särsjukan, förr närmast okänd hos flundra, ökar klart iakttagbart år från år. Missbildningar i fiskarternas rombildning kan ofta iakttas. Och allt nedbrytande har skett på så kort tid som de senaste 7–8 åren. Man kan säga katastrofkurs även här.

Detta belyser mer än väl att den intensifierade nordiska forskningen och utarbetandet av åtgärdsprogram i synnerlig grad måste omfatta även Östersjöns marina miljö, just nu inte minst i fråga om luftföroreningarnas inverkan på densamma. Här står oerhörda värden på spel, både rent ekonomiska liksom även naturmässiga.

Nedbrytningen arbetar snabbare än de internationella konventionerna. Vår beredskap måste bli omedelbar och vi måste få en forskning som ligger framför och är förvarnande.

Slutligen, herr president! Senaste höst kunde Nordens institut på Åland invigas. Denna för oss så glädjande tilldragelse var åter ett bevis för en hedrande anda i det nordisk samarbetet, andan och den goda viljan till samarbete och gemenskap även med de små. För detta tackar vi från åländsk sida Nordiska rådet, ministerrådet och alla övriga, som medverkat till institutets tillblivelse. Vår förhoppning är att vi genom institutet skall kunna dra vårt strå till stacken för berikandet av vår nordiska kultur, liksom denna genom institutet kommer att berika oss. Hjärtligt tack!

Ylva Annerstedt: Herr president! I världen i dag finns det 10–12 miljoner flyktingar. 10–12 miljoner människor som tvingats lämna sina hem till följd av krig, förtryck och fattigdom. De allra flesta av dessa bor i läger och ghetton i världens fattigaste länder. Från de jättelika flyktingströmmarna i världen letar sig också en mycket liten rännil till Norden.

Låt mig slå fast att det är vår plikt att hjälpa världens flyktingar. Det handlar inte om att lösa våra problem, utan om att undvika en

katastrof för lidande medmänniskor. Det är de, inte vi, som har de stora problemen.

Låt oss komma ihåg: Det kunde lika gärna ha varit vi och våra familjer som befann oss på flykt undan förtryck och förnedring, terror och krig. Detta är särskilt viktigt att betona för oss infödda svenskar. För oss kan tankegången nästan te sig abstrakt. I våra nordiska grannländer borde insikten vara mer naturlig. Många danskar, norrmän och finnar har personlig erfarenhet av hur det är att fly.

I Norden finns det många människor som av egen erfarenhet vet att var och en av världens flyktingar är lika mycket individer som vi. Människor med namn och familj, människor med historia, kunskaper och minnen. Denna erfarenhet har säkert varit dyrköpt, men den gör det självklart att i dag behandla flyktingar med samma respekt och medkänsla som vi anser det självklart skall tillkomma oss. Och det ger en stolthet över att nu bo i länder som människor vill fly till och som också har råd och möjlighet att ta emot människor på flykt.

Om vi inte använder vår erfarenhet eller vår fantasi, ser vi alltför lätt flyktingar som ett kollektiv, som en grå massa som böljar över nationsgränser. När man ser människor på flykt som en anonym flock är det lätt att säga "Skicka tillbaka dem! Vi har inte plats för fler." Ser man i stället varje flykting som en individ, som en enskild människa, är den naturliga frågan "Vad kan jag göra för att hjälpa?".

Denna vilja att hjälpa en medmänniska i nöd är humanismens kärna. Humanismen ser bortom formaliteter och regleringar – den ser till det rent mänskliga. Denna humanism är en central del i de nordiska ländernas tradition och kulturarv. Det är vår skyldighet att bära denna tradition vidare, att nationellt och internationellt göra vad som står i vår makt för att bistå världens flyktingar.

Många länder gör vad de kan för att stänga de flyktvägar som för otaliga människor är den enda chansen till räddning. Hårda kontroller, visumtvång, straffhot, frihetsberövanden och avskräckande flyktingmottagningar är några inslag i det som av den svenske advokaten Peter Nobel har kallats en kapprustning mot humanismen. Varje nation ser om sitt hus och hoppas att någon annan skall lösa problemen.

I det allt bistrare flyktingklimatet i Europa är det av utomordentlig vikt att de nordiska länderna genom en generös flyktingpolitik, ett gott samarbete länderna emellan och ökade internationella ansträngningar visar på humanismens och medmännisklighetens väg.

Senare under sessionen skall behandlas juridiska utskottets betänkande över flyktingfrågorna. Låt oss hoppas att utskottets rekommendation endast utgör ett första blygsamt steg på vägen mot det utvidgade och fördjupade flyktingsamarbete som medlemsförslaget syftar till.

Av de flyktingar som spontant kommer till Norden söker sig det stora flertalet till Danmark och Sverige. Sammanlagt sökte cirka 25 000 människor asyl i dessa länder under 1985. 800–900 sökte asyl i Norge och några tiotal i Finland.

I de nordiska länderna har vi goda traditioner när det gäller rättssäkerhet och rättvisa. Denna tradition skall vi bruka när vi behandlar asylansökningar. Ingen flykting som vill få sin asylansökan prövad i våra länder borde hindras från det. Bara våra egna myndigheter kan avgöra vem som skall få stanna.

Det är därför mycket olyckligt att de svenska danska regeringarna genom avtal med DDR medvetet gått in för att hindra flyktingar att nå våra gränser. Så är t. ex. Västberlins myndigheter fulla av lovord inför avtalet.

De nordiska länderna bör vara en förebild för dem som vill tillämpa en generös flyktingpolitik, inte ett mönster för dem som vill stänga sina länder för flyktingar.

Ett viktigt inslag i flyktingpolitiken är att ta emot s. k. kvotflyktingar. Det är mycket tillfredsställande att Norden nu har fått ett kontor för FN:s flyktingkommissarie.

För världssamfundet vore det av stort värde om allt fler av världens flyktingar kunde få sin fristad eller sitt nya hemland genom FN:s flyktingkommissarie. Naturligtvis bör de nordiska länderna ha generösa flyktingkvoter. Låt mig bara understryka att det faktum att vi tar emot kvotflyktingar inte står i motsats till vår skyldighet att ta emot de flyktingar som själva knackar på vår dörr. De har alla rätt till en rättssäker och generös behandling.

Meddelande

Det meddelades, att statsrådet Lennart Bodström intagit sin plats i rådet.

Buttedahl: Den nordiske handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting er blitt omtalt med ulik grad av entusiasme. Jeg velger å være av dem som er optimistiske når det gjelder planens gjennomføring, selv om jeg tydelig kan se at det er økonomiske skjær i sjøen.

Det er et viktig poeng at denne handlingsplan skal gjøres rullerende og med jevne mellomrom ajourføres og eventuelt tilføres nye aktuelle prosjekter. Men det er viktig at en hele tiden stiller visse kontrollspørsmål slik som dette: Hva kan vi oppnå ved å samordne våre planer, eventuelt omdisponere våre nasjonale ressurser, slik at summen gir større effekt?

Handlingsplanen bør vise at når slike spørsmål blir stilt systematisk og svarene blir samordnet, blir det mulig å få større slagkraft og bedre resultater.

Regjeringene og Ministerrådet bør kjenne sin besøkelsestid ved nå å la politisk vilje få utløp i konkrete handlinger. Det er av viktighet at de ulike organer følger opp med konkrete tiltak og økte bevilgninger, slik at det blir en reell styrking av det nordiske samarbeidet gjennom denne handlingsplanen.

Forberedelsene til etablering av en ny nordisk institusjon i Oslo, som etter forutsetningene skal kunne utvikle seg til et senter for industriell forskning og utvikling, er kommet langt. Fra norsk side legges det betydelig vekt på Norges muligheter til å bidra til å skape et aktivt miljø for nordisk industrielt samarbeid.

Skal et slikt senter i Oslo ha muligheter til å lykkes, må det tilføres betydelige nye økonomiske midler. Det må legges stor vekt på at Nordisk Industrifond må få økte ressurser dersom nordisk industri skal få bedre muligheter til å delta i utviklingen av ny teknologi og bli konkurransedyktig på avanserte tekniske områder.

De nordiske land har klart sammenfallende interesser når det gjelder å utvikle høyteknologiske produkter. Utfordringene er store, spesielt fra USA og Japan. Derfor er det viktig med nordiske konsultasjoner i spørsmål om økt europeisk samarbeid, om forskning og teknologisk utvikling, og jeg nevner her spesielt Eureka-initiativet.

Det vil være av betydning at de nordiske land i fellesskap forbereder sin deltagelse in-

nen Eureka. Jeg tror at det nordiske industri-senter som skal etableres i Oslo, vil kunne spille en viktig rolle også i en slik sammenheng.

Når det gjelder miljøvernsspørsmål, står luftforurensningsproblemene helt sentralt. I juli måned i fjor undertegnet 21 land en bindende protokoll for å redusere de nasjonale utslipp av svovel med 30 pst. innen 1993. Det er å beklage at den britiske regjering ennå ikke har sluttet seg til denne protokollen. Jeg forutsetter at det fra de nordiske land blir arbeidet aktivt for å påvirke den britiske regjering, slik at den vil endre holdning og bli en av medunderskriverne.

Det nordiske handlingsprogram mot Sør-Afrika som ble vedtatt under det nordiske ministermøtet i Oslo i oktober i fjor, inneholder en rekke viktige tiltak. De nordiske land vil bl. a. arbeide aktivt for at FNs sikkerhetsråd vedtar bindende sanksjoner mot Sør-Afrika på investerings-, handels- og transportområdet. I denne sammenheng vil de nordiske land også arbeide for en oljeboikott av Sør-Afrika.

Det er viktig at de nordiske land fortsetter sitt opinionsskapende arbeid for å få flere vestlige land med i sanksjoner mot Sør-Afrika. Målet må være å få omgjort de såkalte anbefalingsresolusjonene til bindende sikkerhetsrådsvedtak på linje med FNs våpenembargo mot Sør-Afrika fra 1977.

Det kan naturligvis kritiseres at man ikke har en sterkere tempoplan i arbeidet med sanksjoner overfor Sør-Afrika. Men med erfaring fra internasjonalt arbeid, vet de fleste at slikt arbeid tar tid. Jeg ser det derfor som gledelig at en har klart å komme frem til denne felles nordiske handlingsplanen også på dette viktige området. Det må bli en prioritert oppgave å få den videreført og få samlet bredest mulig tilslutning i internasjonale fora.

Jeg sa innledningsvis at det var enkelte økonomiske skjær i sjøen i det nordiske samarbeidet. Debatten om budsjettets størrelse og reelle vekst har vært litt spesiell til Nordisk Råd å være. Ministerrådet har ikke fulgt opp forutsetningene om at den reelle vekst i de tradisjonelle poster i budsjettet skulle settes til 5 pst., og at nye prosjekter skulle finansieres med friske midler.

Utvalgene har reagert sterkt på dette. De mener at økningen i aktivitetsnivået er nød-

vendig for å videreutvikle det nordiske samarbeidet. Jeg regner derfor med at Ministerrådet forstår den kritikk som er kommet, og tar til følge de anbefalinger som er kommet. La oss håpe, at de budsjettmessige problemer som foreligger, vil bli løst på en fornuftig måte slik at vi får den fremgang i det nordiske samarbeidet som vi alle ser som tjenlig.

Erlendur Patursson: Hr. president! Ser vi tilbake på Nordisk Råds arbeid i de forløpne godt og vel 30 årene, er det helt tydelig at disse årene kan inndeles i to forskjellige epoker.

De første godt og vel 15 årene var kjenne-tegnet av at man oppnådde store, positive resultater. Det var virkelig dynamik i Rådets arbeid, og det som ble skapt i disse årene, har satt seg varige spor i vår daglige nordiske tilværelse, og de regnes i dag som selvfølge-ligheter.

Men denne dynamiken fikk en knekk i begynnelsen av 1970-årene; Danmark gled fra oss, og den storslåtte NORDEK-plan måtte skrinlegges. Alene dette var et stort nederlag i vår nordiske marsj fremover, og det har skapt blokkeringer for nye landevinninger. Siden da har Nordisk Råd, istedenfor den dynamiske politikk som kjennetegnet de første godt og vel 15 årene, ført en mer statisk tilværelse. Enkelte unntakelser har det vært, men hovedkjennetegnet har vært stillstand. Man synes å ha etablert seg.

Med Danmarks EF-medlemskap har Nordisk Råd og nordisk samarbeid ikke kunnet få den dybde som så mange lengtet etter.

En annen ting som skjedde i siste del av denne perioden, var at man unnlot å utvide samarbeidet i bredden, nemlig ved å nekte de små folk, bl. a. færøyinge, full deltakelse i Rådets arbeid.

Begge disse forhold har hemmet dynamiken i Nordisk Råd. Det nytter ikke å lukke øynene for disse kjensgjerningene og forsøke å kamuflere dem ved å tale om Danmark som "brobygger" mellom Europa og Norden, hvor der ingen "bro" er, og ved å fortsette å tale om en selvstendig færøysk og grønlandsk representasjon, når virkeligheten er den at det ikke foreligger noen selvstendighet, bare en "uselvstendighet" på en litt annen måte enn før.

Disse tingene må vi for tiden avfinne oss med og håpe på en lysning i fremtiden, når

EF er nådd til sin høyeste "spisse" og vil falle om kull av seg selv – og når man her i Nordisk Råd har oppgitt å føre en jantepolitikk mot de andre folk i Norden.

Det har vært sagt til det kjedsommelige at politikk er det muligens kunst. Men det er politikken vi må anvende. Dvs. vi må benytte den forhåndenværende søms prinsipp.

En sak hvor jeg tror det vil være gode muligheter for å oppnå positive resultater, er fredspolitikken. Det bør i denne forbindelse ikke glemmes at det var nettopp færinger og dernest grønlandere, dem man har nektet likeverdig representasjon, som gikk i spissen for den sak som de andre begynner å våkne opp til, nemlig Norden som atomvåpenfri sone.

Vi hadde en konferanse i høst i København om en slik sone. Nordisk Råd som sådan måtte holde fingrene vekk fra et slikt foretagende. Det var altfor farlig! Ja, hva gjorde man så? Jo, man laget et uoffisielt "råd" ved siden av selve Rådet. "Keine Hexerei, nur Behändigkeit." Det var utmerket. Det var bred oppslutning, og det var tydelig at man ville ikke bare overlate menneskehetens skjebne i hendene på supermaktene. Det fremkom også en viss skepsis med hensyn til alvoret i supermaktens ord om nedrustning og fred. På Færøylene sier vi: "Trúgv ikki Illamanni, tá hann leppar vatn!"

Her i Nordisk Råd har vi lov til å tale fredens sak, selv om vi ingen beslutningsmyndighet har. Men en organisasjon må vi ha, ellers blir det bare med snakk. Det skal holdes en ny konferanse. Der bør alle ansvarlige parlamentariske grupper være representert, og de må enes om etablering av en organisasjon hvis oppgave skal være å koordinere alle bestrebelse for å få virkeliggjort det som vi alle stiler mot: et atomvåpenfritt Norden. Vi har forskjellige holdninger i sikkerhetspolitikken, men vi er alle sammen medlemmer i De forente nasjoner, og opprettelse av en atomvåpenfri sone vil da også være i full overensstemmelse med De forente nasjoners erklæring. Vi kan si det på den måten at et slikt skritt, Norden som atomvåpenfri sone, på forhånd har fått godkjennelse fra høyeste hold. Og det er ikke noen dårlig start!

Arvo Kempainen: Fru president! Den økonomiska integrationen och ökningen av det ekonomiska och även andra samarbetet mel-

lan olika stater är kännetecknande för den internationella utvecklingen i dag. Även i det nordiska samarbetet har dessa strävanden tydligt intensifierats. Samtidigt innebär sådana integrationssträvanden också ett nytt slags marknadsindelning och i anslutning därtill även ett nytt slags system för beslutsfattandet. En internationalisering av detta slag sker inte alls utan problem.

För det första, det är mer än befogat att fråga sig, i vems intressen det ligger att försvaga betydelsen av nationalstaternas gränser. Inte alls vill jag heller betona gränsernas existens i och för sig, utan jag understöder att de öppnas. Men samtidigt vill jag framlyfta frågan om varje nations och varje stats rätt till självständigt beslutsfattande, som ansluter sig till gränsernas existens.

Man skall ställa frågan i vems intressen det ligger att tillåta en fri rörelse av kapital från ett land till annat och att från de statliga organen eliminera kontrollen över dessa kapital, att överflytta beslutsfattandet från sådana organ som kontrolleras parlamentariskt och demokratiskt, till övernationella finans- och penninginstitutioner eller rent av till multinationella företag? Till demokratin ansluter sig – såsom man även här sagt – frihet, vars försvarande samtidigt är försvarande av demokratin. Men för det andra måste man fråga sig vems frihet eller vilken frihet man håller på att försvara?

Strävandet till en ökning av kapitalets fria rörlighet och till skapandet av en fri aktiemarknad även i de nordiska länderna innebär utan tvivel enbart en ökning av kapitalägarnas frihet och samtidigt en överflyttning av beslutsfattande och makten till allt färre händer. Därför är ett sådant "försvarande av friheten" kraftigt motsatt till själva demokratin då det kraftigt inskränker demokratis centrala element, spolar bort dess andra sida, det demokratiska beslutsfattandet.

Parlamenten förändras till teaterscener och parlamentarikerna till marionetter. Förefaller denna situation på något sätt att vara bekant här i Nordiska rådets session?

Önskar vi verkligen att det nationella statliga beslutsfattandet i sin helhet nedskrotas och beslutsfattandet om Nordens ärenden överlåtes exempelvis till herr Gyllenhammar och ett par bankdirektörer? Det förefaller som om även Danmark ville för en portion

ärtsoppa sälja sin förstfödsrätt om det accepterar ändringen till EG-stadgarna och därigenom avstår från en central del av sitt beslutsfattande till utomstående. Man torde inte kunna säga något säkert om den opinion som det danska folkets majoritet har, eftersom de som avstod från att rösta eller röstade emot utgjorde ett flertal av de röstberättigade. Har faktiskt medlemskapet i EG varit för Danmark en sådan guldtid att man bör förbinda sig till denna gemenskap ännu hårdare? Varför ville Grönland och Färöarna lämna gemenskapen? Varför finns det i Danmark en så hög arbetslöshet?

Erfarenheten visar att regionala problem tillspejtas inom EG, de regionala utvecklingskillnaderna ökar där. Kraftiga ekonomiska centra suger i sig resurserna samtidigt som de avsidet belägna regionerna och randområdena förblir underutvecklade. Man skulle tro att speciellt en ökning av arbetslösheten skulle ge skäl till bekymmer. Arbetslöshetens kostnader är ju redan nu i Norden drygt 1,3 procent av bruttonationalprodukten, eller lika mycket som vi använder resurser för forsknings- och utvecklingsarbetet. I vilketdera skulle det i själva verket löna sig att investera, i arbetslösheten eller i forsknings- och utvecklingsarbetet?

Vi har redan tillräckligt med erfarenheter av till vilket marknadskrafternas fria stöj leder: till tillspejade regionala utvecklingskillnader, till en ökning av sociala inkomstskillnader och framför allt till en explosionsartad tillväxt av arbetslösheten. Därför borde Nordiska rådet se risker av en sådan utveckling och kategoriskt motverka att man tillåter kapitalets fria rörelse och en befrielse av aktiemarknaden och i stället befrämja det likvärdiga samarbetet mellan olika stater. Vår målsättning kan inte vara ett Norden, där det finns arbetslöshet och regionalt elände och inte heller ett sådant Europa, som är indelat i motsatta block utan vårt mål bör vara ett sådant Norden och Europa som är av annan typ, där det finns likvärdigt samarbete och regionalt harmonisk utveckling. Detta är samtidigt också en strävan till genomförandet av en ny internationell ekonomisk ordning i vidare internationella sammanhang.

Sedan generaldebatten avbrutits, avslutades mötet kl. 18.20.

Protokoll

2:a mötet

Tisdagen den 4 mars 1986 kl 09.00–11.40

Presidenter: Hallvard Bakke och Karin Söder

Dagordning

Fortsatt generaldebatt. C 1: Nordisk Ministerråds beretning om det nordiska samarbetet samt Dokument I: Rapport fra Nordisk Råds presidium.

Meddelanden

Det meddelades, att landsstyremedlem Moses Olsen, landsstyremedlem Hans-Pavia Rosing och landskapsstyrelseledamot Lars-Åke Wiklöf intagit sina platser i rådet.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes, att Lars Werner intagit sin plats i rådet och att Inga Lantz lämnat sessionen samt att Hans Nyhage för del av denna dag lämnat sessionen och ersatts av Ulf Adelsohn.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Komplettering av saklistan

Det beslöts, att på saklistan för sessionen uppföra medlemsförslag A 708/s om försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag och Ändringsförslag A 708 Å/s om insamling av nordisk forskning och utredning om arbetstidsförkortning och om arrangerandet av en egen konferens om sex timmars arbetsdag.

Bärlund: Herr president! Det nordiska samarbetet inom televisions- och mediaområdet har länge vid Nordiska rådets plena väckt

berättigat intresse. Den snabba teknologiska utvecklingen med satelliter, kabeltelevision och video kombinerat med den ökade kommersialiseringen av medierna påkallar och framtvingar skapande av en nationell och nordisk mediastrategi.

Det nordiska satellitprojektet har ju tidigare utgjort svaret på frågan om en gemensam nordisk mediastrategi. I mitten av 70-talet då NORDSAT-debatten startade var vår kulturpolitiska ambitionsnivå högt uppskruvad. Under årens lopp har målet blivit vagare – konturerna diffusare. NORDSAT har förvandlats i realiteternas värld till kompromissernas kompromiss; Tele-X. Nordiska ministerrådet lyckades genom desperata räddningsaktioner i november 1985 hålla den nordiska drömmen vid liv. Ett principbeslut om en 3-årig försöksperiod med två televisionskanaler i det av Sverige dominerade Tele-X-projektet blev det magra resultatet. Under rymdfärden har Danmark hoppat av – vi hoppas att Danmark kommer med igen – och Island tvekar inför kostnaderna.

Enligt experterna återstår ännu många svåra frågor att lösa innan ett redigerat nordiskt TV-utbyte blir ett realistiskt alternativ i konkurrensen med tiotals andra internationella satellitkanaler. Låt mig klart säga ifrån att jag ställer mig tveksam till möjligheten för en publikframgång med ett sådant programutbud i Tele-X som enbart består av ett redigerat hopkok på tidigare sända program. Enligt min bedömning borde man satsa på att skapa ett publikattraktivt programutbud med nyproduktion och en lockande programinköpspolitik. Jag är medveten om att det krävs pengar för detta. Den nuvarande licensfinansieringen för de nordiska rundradiobolagen

räcker inte till. Det är därför skäl att fördomsfritt överväga nya finansieringsformer om vi vill skapa ett konkurrenskraftigt programalternativ.

Parallellt med Tele-X har de nordiska televerken framlagt skissen till ett annat nordiskt satellitprojekt – NORDPROG. Idén går ut på att via kommunikationssatelliter – EUTELSAT- eller INTELSAT-systemen – sända de nordiska radiobolagens program i ett kodat paket till kabelnäten i de nordiska länderna. Idén förefaller intressant men man kan fråga sig om radiobolagen och upphovsmännen godkänner att televerken skummar grädden – den ekonomiska vinsten – av ett sådant system.

Personligen anser jag det vara ett missbruk av de begränsade ekonomiska resurserna att etablera två konkurrerande satellitsystem – Tele-X och NORDPROG – som konkurrerar om samma publik med i praktiken samma programutbud. Därför borde Nordiska ministerrådet kräva en arbetsfördelning mellan projekten: NORDPROG skulle förmedla samtidigt och oförändrat de nordiska radiobolagens programutbud och Tele-X skulle satsa på nyproduktionen och aktiva inköp av konkurrenskraftiga program.

Sett ur ett särskilt nationellt perspektiv finns det andra TV-frågor utöver Tele-X och Nordprog som gör mediabilden än mer komplex. I Finland diskuterar man idag speciellt frågan om etablerandet av en ny – tredje rikstäckande televisionskanal. En annan fråga som väcker debatt är vidaredistribution av Sveriges TV-program till södra Finland – de kan ju redan ses i Österbotten.

Med etablerandet av en ny tredje televisionskanal i Finland försöker vi skapa bättre förutsättningar för den inhemska programproduktionen i den skärpta mediakonkurrensen. Satellit- och videoutbudet består ju idag nästan till 100 procent av utländskt programstoff. Utbudet internationaliseras och kulturarbetarnas situation kan försvåras på sikt.

På finlandssvenskt håll har frågan om vidaredistribution av de rikssvenska televisionsprogrammen till södra Finland varit den viktigaste mediafrågan. Jag tror att man på finlandssvenskt håll är glad över att olika teoretiska distributionstekniska möjligheter är tillgängliga för att få ett sådant ökat utbud av program i televisionen som är förstaeligt för

svensktalande. Å andra sidan bör vi vara realistiska och inse att det att vi försöker hoppa upp i sadeln på alla galopperande elektroniska hästar kan leda till att vi inte kommer upp i sadeln på en enda.

Jag tror att vi nu i Svenskfinland borde idka också självkritik och klart göra en prioritering för vad som vi verkligen vill satsa på. Alternativen är ju många; en ökning av utbudet inom rundradions kanaler, en ny tredje kanal, Tele-X och NORDPROG och vidaredistribution av de svenska programmen i kustområdet i södra Finland.

Och problemet gäller ju inte bara TV-området. Ifall vi satsar all politisk styrka på TV-frågorna, har vi stora svårigheter att få fram reformer i andra kultursammanhang.

Fördenskull vill jag höja ett pekfinger. Tele-X har ett nordiskt symbolvärde, men vad har den att ge finlandssvenskarna, jämfört med alternativet?

Kanal tre i Finland har försetts med språkpolitiska fikonlöv i utredningar. Men vad kan den ge i relation till de två nuvarande kanalerna? – Det är onekligen ett komplicerat läggspel att söka få alla bitar att sitta på rätt plats på ett bräde som hela tiden rör sig, men vi måste försöka. Och då vi särskilt som företrädare för en liten språklig minoritet prioriterar kraftigt.

Jag tror att vi i Finland behöver en ny, bred genomgång av mediafrågorna på parlamentarisk nivå, särskilt med beaktande av språkminoritetens faktiska intressen. Den genomgången motiveras av den teknologiska utvecklingen och satellitkonkurrensen, den bristande nordiska kulturpolitiska beredskapen på området, alternativens mångfald och behovet av att en gång för alla se över vad som verkligen är viktigt och vad som bara är vågskum.

Werner: Herr president! Jag vill börja med att uttala tillfredsställelse över Nordiska rådets öppnare och mer realistiska inställning till de säkerhetspolitiska frågorna i Norden. Det var ju tidigare så att alla försök till ny säkerhetspolitisk debatt i rådet avvisades. Jag tycker mig i dag se en ny och bättre inställning till dessa frågor och tror att t. ex. konferensen här i Köpenhamn förra året om en kärnvapenfri zon i Norden betraktades som ett framsteg.

Vårt parti, som tidigare kritiserat rådets avvisande inställning och lagt fram förslag om bl. a. nordiska konferenser och utbyte mellan nordiska parlamentariker, välkomnar självfallet denna nya orientering och hoppas på en fortsatt positiv utveckling. Jag vill i detta sammanhang säga att jag uppriktigt uppskattar Anker Jørgensens aktivitet i detta gemensamma arbete både i Nordiska rådet och utanför detta.

Det nordiska samarbetet är värdefullt och har avsatt konkreta och positiva resultat. Men samtidigt som vi av och till konstaterar detta menar jag att vi måste kritiskt granska rådets verksamhet för att kunna utveckla denna.

Framtiden ställer också nya krav på Nordiska rådet, och behovet av en förnyelse blir allt starkare.

Vi har kunnat iakttä ett ökat intresse under senare år för det nordiska samarbetet från olika kapitalägarintressen, bl. a. genom den s. k. Arbetsgruppen för utvidgat ekonomiskt samarbete i Norden, med bl. a. Volvo-chefen Gyllenhammar och Aseas verkställande direktör i spetsen.

Jag måste säga att jag ser en fara i att sådana kapitalintressen inlämmas i och vävs samman med det nordiska parlamentariska samarbetet, och jag vill varna för följderna därav. Låt mig ta ett exempel.

Gyllenhammars nordiska arbetsgrupp har lansert förslaget om Scan Link, ett gigantiskt motorvägsbygge genom Norge, Sverige och Danmark. Bilfabrikanten Gyllenhammar har naturligtvis intresse av att säkra dagens trafikstruktur, med en omfattande privatbilism, att se till att det finns vägar så att hans företag kan fortsätta sälja bilar.

På kort sikt kan det tyckas att detta också är bra för den nordiska allmänheten – det ger arbete och inkomster. Men samtidigt har ju Scan Link dimensioner som Gyllenhammars arbetsgrupp förbigår med en avslöjande tystnad – t. ex. konsekvenserna för miljön. Scan Link utgör och medför utökade hot mot och påfrestningar på en redan hårt utsatt natur och miljö. Scan Link binder oss för årtionden framöver vid dagens trafikstruktur. Det är bra för Volvo, men till nackdel för stora delar av befolkningen i Norden.

Mot denna bakgrund måste Nordiska rådet slå vakt om sitt oberoende och sin självstän-

dighet, stå starkt emot påtryckningar från grupper som t. ex. Gyllenhammars nordiska arbetsgrupp. Det som är bra för det nordiska näringslivet är inte alltid bra för de nordiska folken och deras folkvalda.

Miljö- och fredsfrågorna är livsviktiga. Det är frågor som rör alla nordiska länder och folk och som också förutsätter allas aktiva insats.

Herr president! Jag är mycket väl medveten om att rådets mycket formella och rigida regler utesluter de säkerhetspolitiska frågornas behandling. Men om nu dessa regler är orimliga och framförallt otidsenliga, om de utesluter frågor som var kontroversiella t. ex. 1956 men som i dag är mindre kontroversiella men desto mer angelägna och nödvändiga att diskutera, måste vi då inte fundera över om reglerna måste förändras?

Jag betraktar Nordiska rådet som ett viktigt organ för det nordiska samarbetet, men jag ser brister och svagheter. Rådet har ju av och till kritiserats för att vara en papperstiger, många har ifrågasatt om rådet alls fyller någon funktion och andra har t. o. m. gått så långt att de ifrågasatt om rådet över huvud taget kan spela någon roll.

Jag vill till sist säga att om vi inte lyssnar till dessa kritiska röster, inte prövar och granskar rådets verksamhet, inte inser behovet av vidareutveckling och förnyelse, är jag rädd för att kritikerna får rätt – att rådet reduceras till ett meningslöst organ utan reell betydelse för vare sig samhällsutvecklingen eller människorna i Norden.

Jag tror att alla inblandade, de nationella delegationerna och respektive parlament, ansvariga statsråd och regeringar, måste börja fästa ökad uppmärksamhet vid detta, ha en framförhållning i stället för att i efterhand tvingas till senfärdiga initiativ och åtgärder. Jag vill därför avslutningsvis säga att det nu, när det uppenbarligen inte längre är ett etikettsbrott att i denna församling tala om säkerhetsfrågor, är logiskt att vi också drar konsekvenserna av denna nya inställning.

Meddelanden

Det meddelas, att statsråd Johan J. Jakobsen och statsråd Rakel Surlien intagit sina platser i rådet.

Anker Jørgensen: Jeg vil gerne begynde mit indlæg med en kort omtale af den folkeafstemning, som vi netop har haft her i Danmark om den såkaldte EF-pakke. Det er på den ene side et rent dansk anliggende, på den anden side har det også en direkte sammenhæng med Norden. Og jeg vil gerne slå fast, hvad socialdemokratiet sagde i folketinget før folkeafstemningen og under den folkelige debat, der fandt sted op til folkeafstemningen, nemlig at afstemningen om Den Europæiske Fælles Akt efter socialdemokratiets mening ikke havde noget at gøre, endog ikke havde noget som helst at gøre med, om Danmark skulle være medlem af EF eller ej. Det var udelukkende et spørgsmål om, hvorvidt man i EF skulle ændre på reglerne for samarbejde, og her var det altså socialdemokratiets opfattelse, at man ikke skulle lave disse ændringer.

Så lad det atter engang være slået fast, at socialdemokratiet mener, at Danmark skal blive i EF. Vi har i Danmark fået den opfattelse, at det øvrige Norden også er tilhænger af Danmarks medlemskab af EF, og at I er glade for den forbindelse, som de enkelte lande har til EF gennem Danmarks medlemskab. Det synes jeg er hyggeligt. Jeg synes, at det er dejligt og hyggeligt, at I har det synspunkt, hvis I har det. Men jeg vil sige rent ud, at en langt bedre udvikling ville det være, hvis flere nordiske lande udviste en interesse for et direkte medlemskab af EF. Det ville varme langt mere. Det ville sikre, at den nordiske tankegang i højere grad kunne være med til at præge den europæiske udvikling, og det ville jeg i hvert fald sætte pris på.

I den forbindelse kan jeg sige, at en af vore betænkeligheder ved EF-pakken var en frygt for, at den med tiden ville gøre EF mere lukket i forhold til omverdenen. Vi har det stik modsatte ønske, nemlig at EF skal være så åbent som overhovedet muligt. Vi vil, at man, gerne med EF som udgangspunkt, kan få så mange lande som muligt med i den ene eller den anden form for samarbejde. Altså ikke således at forstå, at alle, der deltager i samarbejdet, nødvendigvis – selv om det ville være at foretrække – er medlemmer, men således at man på konkrete områder kan slutte sig til et samarbejde på europæisk plan.

Så vidt jeg kan tolke, er der en udbredt politisk vilje til at kanalisere flere penge til

Nordisk Råds arbejde. Selv går socialdemokratiet ind for en syvdobling i løbet af 1990'erne, eller hvad vi kalder en promise af vore landes nationalprodukt. Jeg kan her nøjes med at tilslutte mig de synspunkter, som bl. a. medlem af Nordisk Råd, hr. Hallvard Bakke har givet udtryk for. Det er synspunkter, der også deles af socialdemokraterne her på sessionen, og er udtryk for vilje til at gøre Nordisk Råd til noget endnu mere effektivt og godt.

Set med internationale øjne er vi jo her i Norden meget miljøbevidste, men vi kan gøre mere, og vi må gøre mere, fordi det simpelt hen er nødvendigt.

Vi holder jo en konference i Stockholm. Den er planlagt af præsidiet, og jeg synes også, at der er sagt så mange gode og rigtige ting om denne konference her, at jeg uden videre kan sige, at også det må vi fra sessionens side give udtryk for, at vi tilslutter os, og egentlig gør det med enstemmighed og med begejstring. Vi har også søgt at invitere så mange lande, som på nogen måde med rimelighed kan siges at grænse op til det nordiske. Jeg håber, at de alle vil tage imod – ikke mindst dem, der er de største syndere – men også, at nogle internationale eller europæiske organisationer vil tage imod invitationen, bl. a. EF, og hvis EF endnu ikke har tilmeldt sig, så synes jeg faktisk, at det haster.

Må jeg så til sidst sige, at vi her i Nordisk Råd har en uskreven lov om, at vi ikke direkte behandler sikkerhedspolitiske spørgsmål. Men vore udenrigsministre, de behandler sandelig alle udenrigspolitiske spørgsmål. Jeg tillader mig at minde om, hvilken opmærksomhed den nordiske parlamentarikerkonference her i København om Norden som atomvåbenfri zone vakte. Ikke alene i pressen, radio, TV, men også over hele verden og også hos mange parlamentarikere i andre lande. Faktisk er det vel uden sammenligning det nordiske initiativ, der i nyere tid har fået den mest udførlige omtale i massemedierne uden for Norden.

Nordens folk er stærkt optaget af frygten for en ny atomkrig. Vi kan som parlamentarikere i Norden derfor heller ikke stikke hovedet i busken, når det drejer sig om, hvad Norden kan gøre for afspænding og stop for atomvåbenkapløbet. Derfor mener jeg, at vi

parlamentarikere i Norden er forpliktet til at tage dette spørgsmål op, enten det nu skal være inden for Nordisk Råd eller ved en sideløbende aktivitet uden for Nordisk Råd, men alligevel på nordisk plan. Men jeg ville ikke have det fjerneste imod, at vi også inddrog det i det egentlige Nordisk Råds arbejde. Det er det vigtigste og for menneskeheden alvorligste problem, vi står overfor.

Også ud fra en mere generel udenrigspolitisk betragtning er det naturligt, at vore fem lande i fællesskab drøfter det, som vi med en flot bemærkning kan kalde verdenssituationen. Vi har noget at give den øvrige verden og Europa især.

Kirsti Kalle Grøndahl: President! En tusendel er ingen stor del af en kake. Allikevel er en tusendel av det samlede nordiske bruttonasjonalprodukt mer enn fem ganger det vi benytter på nordisk samarbeid. Nordens 22 mill. innbyggere bruker i dag 20 kr hver for å holde samarbeidet i gang, med andre ord et meget beskjedent beløp. Det er da heller ingen dimensjon over den striden som har oppstått mellom Ministerrådet og de ulike utskottene i Nordisk Råd, en strid som i kroner dreier seg om 1 kr pr. innbygger.

Og det er nettopp dimensjonene av samarbeidet debatten framover bør dreie seg om, ikke fordi kvaliteten på og omfanget av det nordiske samarbeidet kan måles i penger alene, penger er heller ikke tilstrekkelig som måleenhet for økt samarbeid, men fordi mangelen på penger i dag er den store flaskehalsen, den sterkeste begrensende faktor når det gjelder å sette en rekke gode ideer og forslag til nye handlingsplaner for et bredt nordisk samarbeid ut i livet.

I dag oppleves pengemangelen i nordisk samarbeid frustrerende. Det kan – om ikke noe mer dynamisk skjer – føre til passivitet i rådet.

Den prosessen som ble satt i gang gjennom "parlamentarikeroppgjøret" i Stockholm for to år siden, fikk et meget positivt tilsvar fra Ministerrådet på sesjonen i Island i fjor. Men parlamentarikernes vilje til økt nordisk samarbeid stoppet ikke med det, tvert imot. Det konstruktive og resultatrike arbeidet med handlingsplanen for økonomisk vekst og selsksetting utløste initiativ på en rekke andre

og nye områder. Erkjennelsen av at det både er rasjonaliserings- og kvalitetsgevinst å hente ved et mer konkret og forpliktende samarbeid har ført til en bred forståelse av at det rett og slett er fornuftig å satse nordisk, det lønner seg å løfte i flokk.

Utfordringene til den nordiske vilje spenner over et bredt felt. Datateknologi, telekommunikasjoner, transportsystemer, bioteknologi, energisamarbeid, forskning, miljøetsatsing, kultur- og medieområdet er bare noen av de områdene som peker seg ut.

Gledelig er det at aktiviteten ikke bare har vært parlamentarisk. Også organisasjoner og grupper utenfor Nordisk Råd har pekt på viktige områder der Nordens 22 mill. mennesker kan løse større oppgaver sammen. Særlig vil jeg peke på det konstruktive og konkrete engasjement som Nordens Faglige Samorganisasjon har vist gjennom en årrekke.

Det å gjøre ting sammen er ikke bare snakk om penger, men også om mennesker. 22 mill. nordiske innbyggere gir oss mulighet til å utvikle sterkere faglige miljøer, vi kan lettere utveksle kunnskaper og erfaringer, vi kan unngå dobbeltarbeid, vi kan gjøre ting som vi hver for oss rett og slett ikke har kapasitet til, og vi kan gi et nordisk bidrag til å løse eller dempe konflikter i verden. Litt høytidelig kan vi hevde at Nordisk Råd er i ferd med å utvikle en ny visjon for nordisk samarbeid. Mordet i Stockholm har ytterligere bevisstgjort den nordiske ideen i oss.

Dette er noe av begrunnelsen for at de nordiske sosialdemokratiske partiene nå foreslår å øke de nordiske budsjettene til en tusendel av det nordiske bruttonasjonalprodukt. Ut fra dagens bruttonasjonalprodukt tilsvarer det ca. 100 kr. pr. innbygger pr. år. Vi håper at forslaget vil vekke debatt om visjonene for et fortsatt nordisk samarbeid, og at debatten fører til at Nordisk Råd gir sin tilslutning til forslaget.

Et felles mål for vår nasjonale hjelp til land i den tredje verden er ønsket om å komme bort fra den ensidige bistand og over til mer gjensidig økonomisk samarbeid. De nordiske landene har således en velegnet enhet til å ta det initiativ om et mini-NØV med SADCC-landene som har fått navnet Sorsa-initiativet. Det er grunn til å tro at et mini-NØV-prosjekt mellom SADCC-landene og Norden vil kunne demme opp mot virkningene av den

destabiliseringspolitikk som Sør-Afrika utsetter SADCC-landene for. Frontlinjestatene har svart meget positivt på det nordiske initiativet, og møtet i Harare i januar i år endte opp med en felleserklæring og en handlingsplan for et samarbeid.

Vi sådde en ide – nå må vi være tro mot vårt initiativ og følge opp tilliten fra SADCC-landene. Når jeg sier dette så sterkt, er det fordi jeg har en litt ubehagelig følelse av at den nordiske entusiasmen er i ferd med å bli svekket. Det må ikke skje. Sorsa-initiativet forplikter – nå må vi la erklæringen bli fulgt av konkret handling, dvs. økonomiske midler og menneskelige ressurser.

Det er grunn til å hilse avtalen om TV-samarbeidet velkommen. Rett nok har avtalen hatt en smertefull fødsel, og man er foreløpig bare blitt enig om et begrenset samarbeid i en forsøksperiode, men det er iallfall et skritt i riktig retning. Jeg er glad for at det nå også ser ut til at Danmark slutter seg til.

Foreløpig synes det imidlertid å være noe passivt over planene. Regjeringene er blitt enig om å formidle et utvalg av eksisterende nasjonale programmer, redigert sammen til en kanal med hovedvekt på nyheter og sport og en kanal med hovedvekt på kultur og underholdning. Det er ikke i denne forbindelse forutsatt noe nordisk samarbeid om økt TV-produksjon. Hvis den nordiske formidlingen skal finansieres over de eksisterende TV-budsjetter, kan samarbeidet i verste fall føre til redusert nasjonal TV-produksjon. Jeg synes at man nå bør bruke prøvetiden til å utforme dristigere perspektiver og planer for det nordiske samarbeidet på dette området. Jeg tenker ikke først og fremst på en felles produksjonspott for spesielle nordiske TV-programmer – skjønt det også kan bli aktuelt – jeg har et noe mer omfattende samarbeid i tankene.

Vi vet at de internasjonale tilbudene fra kringkastings- og kommunikasjonssatellitter vil bli overveldende om få år. Bak de fleste tilbudene vil det stå sterke kommersielle krefter. I denne sammenheng blir hvert nordisk land en liten enhet, samlet vil Norden kunne stå mye sterkere. Det gjelder i det vanlige TV-samarbeidet, og det gjelder enda mer hvis man i dette samarbeidet også trekker inn de øvrige produksjonsmiljøene i Norden, først og fremst film- og videoprodu-

sentene. Det bør verken prinsipielt eller i praksis være noe i veien for et slikt samarbeid mellom offentlige og privat foretak, heller ikke over landegrensene. Tiden er nå så absolutt inne for å få vurdert, eventuelt utredet, et nærmere nordisk samarbeid også på dette området.

Ivar Hansen: Jeg har med stor interesse lyttet til indlæggene fra hr. Anker Jørgensens og fra fru Grøndahls side, og jeg har lagt mærke til, at de to ærede socialdemokrater giver udtryk for det synspunkt, at Nordisk Råds budgetter er for små. Jeg har noteret mig, at socialdemokraterne ønsker, at vi skønner os frem til at fremsætte i promille af bruttonationalprouktet i Norden til fælles nordisk samarbejde. Det ville formentlig betyde noget i retning af en femdobling af budgetterne.

Jeg finder anledning til at understrege, at Nordisk Råds budgets stigning ligger omkring 5 pct. Jeg finder anledning til at understrege, at det er en stigning, der ligger betydeligt over budgetstigningerne i de enkelte nordiske lande. Jeg finder anledning til at understrege, at budgetstigningen alene hvad angår den økonomiske handlingsplan, som vi er enige om, udgør en stigning i budgettet på over 30 pct. Jeg synes, det er ganske fornemt. Jeg synes, det er en ganske fornem vækst, vi har i forvejen. Jeg mener, det skal siges her fra denne talerstol.

Så skal jeg tilføje, at spørgsmålet om et bedre og mere effektivt nordisk samarbejde jo ikke alene behøver at være et spørgsmål om at øge de offentlige budgetter. Det er jo også i høj grad et spørgsmål om de elementer, der indgår i den økonomiske handlingsplan om et friere nordisk arbejdsmarked, erhvervsliv, fjernelse af handelshindringer osv.

Kirsti Kolle Grøndahl: President! Når dette forslaget nå kommer fra socialdemokratisk hold, er det ikke for å øke presset på de nordiske økonomier. Det er for å rasjonalisere og effektivisere et arbeid som vi alle sammen likevel må gjøre. Det er fra ministerhold ganske klart akseptert at man ved å samarbeide kan få både en rasjonaliserings- og en effektiviseringsgevinst. Når det nå fra ulike

hold, ikke bare politisk, men også fra forskjellige organisasjoner, blir påpekt en rekke områder hvor vi kan greie å gjøre arbeidet bedre hvis vi gjør det sammen, må det være fornuftig og klokt å bruke pengene nordisk istedenfor at vi hver for oss bruker dem nasjonalt. Det er altså ikke snakk om et utvidet press på økonomien, det er snakk om å satse klokt.

Kaj Poulsen: Man bliver forundret, når man hører hr. Ivar Hansen tale om stigninger på 5 pct. i Nordisk Råds budgetter. Samtlige udvalg under Nordisk Råd har afvist budgetterne, fordi de ligger inden for en ramme af en stigning på maksimalt 0,2 pct. Det har man taget stilling til i udvalgene. Venstres medlemmer af udvalget har tilsluttet sig afvisning af disse budgetter, så derfor er det overraskende.

Men det er klart, at man kan tage udgangspunkt i forskellige måder at opstille budgetterne på, og den måde, hr. Ivar Hansen her gør det på, har vi ikke set før. Der har været diskussion om en stigning på 0,2 pct., og hvis man tager nogle områder ind, som der ikke er enighed om bør indeholdes i budgettet, bliver det en 2 pct. stigning.

Lad mig give et eksempel på, hvor dræbende dette budget er for det nordiske samarbejde: for et par år siden fik vi en teknologisk handlingsplan fra ministerrådet. Vi fik lagt kommunikationsteknologien ind under kommunikationsudvalget, og man gik i gang med arbejdet. Vi har sendt et forslag om brug af EDB-teknologien til høring i landene, og fra Danmark har vi fået følgende svar fra industriministeren:

''Under forudsætning af at udgifterne ved forslaget kan afholdes inden for de godkendte budgetmæssige rammer for den nordiske handlingsplan for datateknologiområdet, har industriministeren ingen bemærkninger til forslaget. Det skal i den forbindelse understreges, at industriministeriet ikke ser sig i stand til at stille kompenserende besparelser for eventuelle ekstraudgifter i forbindelse med forslaget.''

Svar af den karakter følger klart op det budgetforslag, som ministerrådet har stillet. Det vil ikke være muligt at lave positivt nordisk arbejde, hvis ikke ministerrådet strammer sig an.

Statsrådet **Bodström:** Herr president! Nordiska rådets förra session präglades av den livliga debatten om en ekonomisk handlingsplan. Krav restes på ökade insatser för att främja det ekonomiska samarbetet.

Vi har under de senaste åren sett många exempel på hur företag i de nordiska länderna knutit ihop sin verksamhet.

Den ökade rörligheten inom och mellan företagen i Norden kan sägas ha sin motsvarighet i arbetskraftens rörlighet. Önskan att göra Norden till en fri gemensam arbetsmarknad gjorde sig tidigt gällande och har lett till stora omflyttningar, som skett med individens bästa för ögonen.

Vi har ingen anledning att forska i motiven varför en nordisk medborgare vill bosätta sig i ett annat land. Det kan vara förhoppningen att få ett bättre arbete eller en bättre inkomst. Det kan också vara familjebildning som är orsaken till den förändrade bosättningen. Samhället har att konstatera faktum och glädja sig åt att talet om nordisk gemenskap inte bara är vackra ord utan också omsätts i handling.

Det finns också anledning för statsmakterna i de olika länderna att göra vad de kan för att underlätta invandrarens situation. Dit hör sådana åtgärder som införande av examensgiltighet på olika områden.

Det finns stora likheter mellan utbildningssystemen i våra nordiska länder. Likheterna syns tydligare om man gör en jämförelse med hur utbildningen är ordnad i andra länder inom eller utanför Europa. Någon strävan till total uniformitet har vi emellertid inte. Det är rimligt att utbildningens organisation och innehåll har vissa nationella särdrag. Det behöver inte uppfattas som en brist, när en person från ett nordiskt land skall samarbeta med kolleger i ett annat nordiskt land som har samma yrke men fått en utbildning som inte varit exakt lika utformad.

Det är därför angeläget att myndigheter, arbetsgivare och fackliga organisationer i nordiska länder med öppenhet, generositet och förståelse möter möjligheten att rekrytera arbetskraft från ett annat nordiskt land, även om detta innebär att den som anställts förvärvat sin kompetens i ett annat utbildningssystem.

Jag vill belysa vad jag här har sagt med ett exempel. Vi har i Sverige nyligen ändrat var

utbildning av sjuksköterskor. Vi har gjort det för att vi tror att utbildningen på det sättet blir bättre. De erfarenheter vi nu har i Sverige från utbildningsmyndigheter, från med sjuksköterskorna samverkande läkare eller från patienter som kommer i kontakt med dessa sjuksköterskor ger entydigt vid handen att de som genomgått denna nya utbildning har en kompetens som i inga avseenden är mindre än den som den tidigare utbildningen gav.

Från våra nordiska grannländer har nu framförts viss tveksamhet om huruvida den nya utbildningen uppfyller de krav som ligger till grund för överenskommelsen om den fria arbetsmarknaden.

Detta har lett till att våra sjuksköterskor, som tidigare inte haft svårigheter att få anställning i annat nordiskt land, nu i vissa fall om de haft den nya utbildningen fått problem då de sökt anställning utanför Sverige.

Jag anser att detta är beklagligt, och när jag säger det ser jag inte frågan från myndigheternas synpunkt, för vi vill gärna behålla våra sjuksköterskor som arbetskraft, utan jag beklagar det med tanke på den enskilda individen, som jag anser inte skall behöva lida för att våra utbildningssystem är olika.

I det här sammanhanget vill jag också beröra vuxenutbildningens betydelse för nordbor som flyttar från ett land till ett annat. I alla nordiska länder finns ett starkt ökat intresse för vuxenutbildning, och mitt land utgör därvid inget undantag. Även om denna utbildning tillkommit och byggts ut i första hand med tanke på behovet att överbrygga generationsklyftor för det egna landets medborgare, är det uppenbart att denna vuxenutbildning kan få en särskild betydelse för nordbor som flyttar från ett land till ett annat.

Genom vuxenutbildningen vill vi uppnå, att den som i unga år inte fått en utbildning som svarar mot vederbörandes intresse och studieförutsättningar inte skall hamna i en återvändsgränd utan möjlighet att senare i livet komplettera den utbildning som i ungdomen inte blev fullständig.

Det är självklart att en nordisk medborgare genom att utnyttja vuxenutbildningen kan komplettera sin ungdomsutbildning så att den bättre svarar mot den utbildning som människor har i det land dit han flyttat. Därför anser jag att vi genom att bygga ut vuxenutbildningen inte bara skapar ökad rättvisa mel-

lan olika åldersgrupper på nationell nivå, utan vi jämnar också vägen för nordiska medborgare som vill söka sin framtid i ett grannland.

Jag vill med hänvisning till det internordiska samarbete som förekommer i form av exempelvis Nordkalottsamarbetet slå fast att det självfallet är glädjande att den geografiska närheten tas till vara för ett internordiskt samarbete. Men det måste samtidigt stå klart att våra ambitioner måste sträcka sig ännu mycket längre än till ett samarbete mellan medborgare som bor i områden som gränsar till varandra. Vi måste syfta till att i varje medlemsland och hos alla medborgare öka kunskapen om och förståelsen för de övriga nordiska länderna och deras förhållanden i olika avseenden. I arbetet för att nå det målet har våra utbildningssystem en viktig roll att fylla.

Jag vill även framhålla att jag ansluter mig till dem som förordar att vi i det nordiska arbetet bör göra en ny samlad ansträngning för att vidareutveckla kultur-, utbildnings- och forskningssamarbetet. En lämplig grund för att utveckla kultursamarbetet bör – som kulturutskottet antytt – utgöras av ett långsiktigt handlingsprogram. Detta bör presenteras av ministerrådet inför nästa session.

Slutligen vill jag hänvisa till att frågor som berör vårt kultursamarbete kommer att tas upp av min kollega statsrådet Bengt Göransson vid sessionens fjärde möte.

Meddelande

Det meddelades, att minister Urpo Lepänen intagit sin plats i rådet.

Statsminister **Sorsa**: Herr president! Under tidigare år har jag i mina uttalanden i Nordiska rådet framfört ett antal ståndpunkter i fråga om den riktning i vilken de nordiska länderna borde utveckla sitt samarbete. Jag har understrukt att dessa länder, som är små enheter, kunde ersätta sin litenhet genom samverkan och genom ett samordnat och enhetligt uppträdande på internationella fora.

Personligen har jag ansett det vara särskilt viktigt att öppna nya kanaler för diskussion och samarbete med tredje världen. En milstolpe på denna väg nåddes i januari i år, då

en deklaration om ekonomiskt, kommersiellt och kulturellt samarbete mellan Norden och SADCC-länderna undertecknades i Harare. I deklarationen antyds de områden som berörs av ett mera omfattande samarbete. Hit hör bl.a. stöd för en intern samverkan inom SADCC-området, ett effektiviserat och ökat tekniskt bistånd och en förkovran av SADCC-ländernas egen produktion. Handeln mellan parterna skall såvitt möjligt främjas, samtidigt som kontakten och samverkan ökas inom handel, industri och kultur. Avsikten är också att bygga ut olika former av finansiering av samarbetet.

Det är nu på tiden att komma vidare från deklarationen till konkreta och mycket snabbt genomförbara projekt. Från finländsk sida finner vi det angeläget att alla de nordiska regeringarna, och likaså gemensamma organisationer, framför allt Nordiska investeringsbanken, aktivt medverkar till att utveckla det praktiska samarbetet mellan SADCC-länderna och Norden.

Likaså har jag i tidigare sammanhang anført att jag finner det möjligt och önskvärt att de nordiska länderna kunde sluta sig allt tätare samman när de framträder gemensamt inom internationella organisationer, som domineras av industriländerna, t.ex. OECD, Internationella valutafonden och Världsbanken. Små länder kan genom att uppträda gemensamt ge sina synpunkter ökad tyngd och kanske också avhjälpa en del av de problem som under de senaste åren har visat sig vara svåra hinder för den ekonomiska utvecklingen.

Vi har med tillfredsställelse noterat att man vid de nordiska finansministrarnas gemensamma möten har försökt främja frågan. Särskilt önskvärda är gemensamma framträdanden i angelägenheter som gäller begränsning av protektionismen, vidareutvecklande av frihandeln och utbyggnad av det internationella finansieringssystemet, både till säkerställande av likviditeten och för stabilisering av valutakursernas utveckling. Det borde vara möjligt att under det fortsatta arbetet nå gemensamma uppfattningar om de frågor som är de mest centrala för Nordens ekonomi.

Gyllenhammargruppens arbete är en glädjande upptakt och ett bevis på det intresse för näringslivet som finns i de nordiska länderna.

Det nordiska samarbetet inriktar sig inte bara på de västliga industriländerna och på utvecklingsländerna utan på ett naturligt sätt också på de nordliga regionerna. En del förberedande diskussioner har redan förts om utnyttjande av naturtillgångarna inom detta område. Även om utvecklingen i fråga om priserna på råvaror och energi under den senaste tiden inte gör projekt av detta slag särskilt brådskande, bör de möjligheter som erbjuder sig ägnas tillbörlig uppmärksamhet på lång sikt.

Nordiska investeringsbanken har fungerat i tio år och såvitt jag förstår är man i alla nordiska länder mycket nöjd med resultatet av dess verksamhet. Banken har på ett betydelsefullt sätt främjat tillgången på kapital till skäligt pris i Norden, ökat företagsintegrationen i de berörda länderna och utvecklat hela området i dess egenskap av nordisk hemmamarknad.

Också den finansiering av internationella projektinvesteringar som sattes i gång år 1982 har gett resultat. En fördubbling av projektinvesteringsslänens omfattning från 350 miljoner SDR till 700 miljoner SDR sammanfaller mycket väl med de projekt som syftar till att öka de nordiska ländernas utvecklingssamarbete. Det är emellertid mycket viktigt att beakta att de nordiska länderna under den senaste tiden har förlorat marknadsandelar i fråga om investeringsprojekt. Därför borde det så snart som möjligt avgöras hur kommersiella krediter och s.k. mjuka krediter kan förenas på ett sätt som tillfredsställer både givar- och mottagarländerna.

Vi i Finland är intresserade av i vilken omfattning Nordiska investeringsbanken kan medverka till att genom en finansieringsinsats komplettera projekt, som avser att utveckla det nordiska samarbetet vid finansiering av innovationer och marknadsföring. Det kan härvid vara nyttigt att öka samverkan mellan Nordiska investeringsbanken och de nationella investeringsbankerna eller -fonderna. Enligt min uppfattning är detta ett spörsmål som alljämt borde bibehållas på listan över utvecklingsåtgärder.

Nordens framtid är beroende av kunskapsnivån i våra länder. Forskningens och utbildningens kvalitet är avgörande för de nordiska ländernas möjlighet att hävda sig internationellt.

Samhällsutvecklingen i Norden måste bygga på ett brett samspel mellan teknik, kultur och kunskapsnivå. Kombinationen av naturvetenskap och teknik å ena sidan och humaniora och samhällsvetenskap å andra sidan blir därför alltmera nödvändig.

Vi behöver i Norden ett intensivt samarbete för avancerade studier, ett forum som kunde utgöra en mötesplats för internationella toppforskare och unga entusiastiska forskare från de nordiska länderna.

Det vore värt att utreda om ett institut för avancerad forskning och utbildning kunde utgöra en av knutpunkterna i de nätverk för forskning och högre utbildning som jag hoppas kan upprättas under de närmaste åren.

Ett effektivt nordiskt kontaktnät och en ökad forskarrörlighet mellan dels Nordens universitet och högskolor, dels näringslivets forskningsinstitut är en förutsättning för forskningens kvalitet och förnyelse.

Utväxlingsordningar för forskare och universitetslärare, samnordiska forskarskolor på hög nivå och nya samarbetsinitiativ inom snabbt växande forskningsområden är aktiviteter som jag efterlyser.

Bara i samarbete kan de nordiska länderna upprätthålla en kompetens på internationell nivå.

Finland intog sin plats i Nordiska rådet år 1956, dvs. för 30 år sedan. Vår regerings hälsning till sessionen framfördes då av statsminister Kekkonen. Detta var den första och tillika enda gången han deltog i rådets session, eftersom han samma år valdes till republikens president.

Kekkonen drog i sitt tal också upp riktlinjerna för vår medverkan i samarbetet: Vid rådets sessioner borde alltså inte behandlas säkerhetspolitiska eller utrikespolitiska frågor. Rådets arbete har i själva verket varit pragmatiskt och har inte störts av frågor inom säkerhets- eller utrikespolitikens område, vilka har ansetts vara ömtåliga. Förhoppningsvis kommer situationen att vara densamma också framdeles.

Det har givetvis ändå funnits tendenser att behandla frågor som gäller säkerhetspolitik och utrikespolitik. Man har velat se uppfattningar, meningsskiljaktigheter och samstämmighet återspeglas i synsätten hos de andra ländernas representanter. Det möte av parlamentariker som i slutet av senaste år helt på

sidan om Nordiska rådets normala verksamhet hölls här i Köpenhamn kring frågan om en kärnvapenfri zon i Norden erbjöd enligt min uppfattning en användbar lösning för behandlingen av sådana speciella problem som samfällt har upplevts såsom viktiga. Det mötet var mycket nyttigt. Förhoppningsvis kan diskussioner av denna typ föras också i fortsättningen.

Olafur G. Einarsson: Herr president! Nu under denna rådssession är genomförandet av de ändringar i Nordiska rådets arbetsformer, som föreslogs av den så kallade Benkow-kommittén, i sin slutfas, och under våren förväntas sammanslagningen av ministerrådets två sekretariat äga rum. Dessa ändringar är på sina håll rätt omfattande och både tids- och kostnadskrävande. Men detta har vi beslutat i den tro att ändringarna kommer att effektivisera rådets och ministerrådets arbete och göra samarbetsorganisationen beredd att möta 1980- och 1990-talens utfordringar i samarbetet mellan länderna.

Jag är övertygad om att det har varit ett klokt beslut att upprätta ett särskilt budgetutskott. Detta säger jag i förhoppning att vi kommer att visa den disciplin i vårt budgetarbete som krävs för att objektivt bedöma de budgetförslag som föreläggs oss och för att skära ned på sina håll men också stå fast vid de ökningarna i budgeten som vi vill prioritera.

Vad beträffar presidiet så representerar det nu, med tio medlemmar, bättre än förr den politiska balansen i rådet, och det är en nödvändighet i dagens läge. Vi bör dock akta oss för att i framtiden bli alltför upptagna av att kräva att fullständig rättvisa skulle råda mellan partigrupper och länder vid alla tidpunkter. Om inte vårt system med fördelning av förtroendeposter efter nationalitet och politiska linjer snart skall bli alltför tids- och resurskrävande bör vi tillämpa det liberalt. Det kan väl inte vara katastrofalt om något land, någon partigrupp, eller något nationellt parti under en kortare tid är underrepresenterad. Vi bör kunna lita på att det inte leder till orättvis sakbehandling. Och det är sakbehandlingen som är det viktiga och inte systemet, som trots allt bara är emballaget om själva samarbetet – som ofta kritiserats i våra hemländer, åtminstone i Island. Vi som del-

tar i Nordiska rådet har där en viktig uppgift i att rikta samarbetet in på de områden där vi anser oss kunna uppnå konkreta resultat – som ofta kan medföra stora besparingar – och informera om detta i våra hemländer.

Jag vill här nämna som ett exempel på en angelägen samarbetsuppgift att beakta de klagomål som vi t. ex. får från industrierna i våra hemländer om att tekniska och andra icke tariffära handelshinder tillämpas i Norden. Det kan heller inte vara rationellt att ge så betydande stöd till vissa industrigrenar att grannländernas industrier näst intill utkonkurreras. Borde vi inte på sikt, i den nordiska hemmamarknadens tecken, kunna acceptera att en produkt som har godkänts och accepterats för marknaden i ett nordiskt land även kan accepteras för marknaden i de andra länderna? Det skulle öka effektiviteten hos de nordiska industrierna avsevärt att slippa producera flera olika varianter av samma produkt som skall marknadsföras i Norden.

Jag kan i detta sammanhang inte låta bli att omtala vår isländska fiskindustri. Den utgör 70% av vårt totala exportvärde, vilket medför att vi inte kan ge subventioner till fiskexporten. I Norge anser man sig däremot vara tvungen att ge omfattande stöd till fiskexportindustrin. Detta medför svårigheter för oss islänningar på våra gemensamma fiskexportmarknader. Det förhållandet att man inte genom förhandlingar når fram till acceptabla lösningar på sådana problem länderna emellan ger upphov till skepsis gentemot det nordiska samarbetet.

Samma gäller för det faktum att vi i Island importerar från de nordiska länderna varor värda tre gånger mera än vad dessa länder importerar från Island. Detta är ett problem som har uppmärksammats från ministerrådet genom det projekt som slutfördes i fjor och vars syfte var att öka exporten från Island till övriga Norden. Jag har den förhoppningen att detta projekt leder till positiva resultat.

Likaså ger den handlingsplan mot narkotika som antogs i fjor förhoppning om att vi i Norden gemensamt, i stället för var för sig, kommer närmare en lösning på ett av samtidens största problem.

Vi i Nordiska rådet bör leta efter lösningar även på sådana problem som till en del kan vara bilaterala. Vi får inte dela vår nordiska verklighet i två delar – den ena delen som går

ut på att i Nordiska rådet ge rekommendationer till Nordiska ministerrådet om kostnadskrävande utredningar av ofta okontroversiella frågor – och den andra delen som vi i rådet inte befattar oss med. Där syftar jag till de olösta problem, ofta bilaterala, vilkas lösning vore av stort värde både för den enskilde medborgaren, enskilda länder och för näringslivet.

Till slut vill jag nämna en glädjande nyhet som nådde oss i Island i förra veckan, om att de förhandlingar som har ägt rum i nära 40 år mellan Danmark och Island om förvaring av de isländska handskrifterna nu är slutförda.

Det var här i folketinget som beslutet i sinom tid fattades om att en stor del av handskrifterna skulle överlämnas till Island. Vi islänningar framför ett varmt tack för detta, som Islands kultur- och utbildningsminister har kallat "en enastående ädel handling från danskarnas sida".

Detta är en sällsynt begivenhet som borde stå som förebild för andra nordiska länder.

Synnes: Fjorårets sesjon i Reykjavik førte etter manges mening det nordiske samarbeid vesentlige steg fremover. Konkrete planer som kan øke den felles aktivitet, ble behandlet og vedtatt. En ny organisasjon for ministerrådssekretariatet og andre sentrale nordiske institusjoner kan gi samarbeidet større slagkraft. Den optimisme og det initiativ som preget fjorårets sesjon, bør også tas vare på og føres videre gjennom sesjonen her i København.

Fra parlamentarikerhold har det vært uttrykt misnøye med den foreslåtte ramme for det felles nordiske budsjett for 1987. Reaksjonene bør bli hørt på regjeringssiden, og jeg regner med at dette er forhold som kan rettes opp under marsjen. Det var neppe forutsatt at en forsterket innsats på enkelte sektorer skulle føre til fastfrysing av utviklingen på andre felt. Det er viktig at vi kan øke innsatsen på sentrale områder av betydning for økonomi og teknisk industriell utvikling. Men det ville skape en ubalanse i samarbeidet – også i forholdet til samarbeidets tradisjoner – dersom de mykere områder, sosiale aspekter og arbeidsmiljø- og kulturområdene, skulle fastfryses eller endog nedtrappes.

Omfanget og verdien av det nordiske sam-

arbeidet må likevel ikke vurderes alene ut fra omfanget av de felles nordiske budsjetter. Det foregår et utstrakt samarbeid mellom våre nordiske land både i offentlig og privat regi som ikke kommer til uttrykk i budsjettall. Vesentlige sider ved samarbeidet kan kort og godt ikke avbildes i tall. Jeg viser f. eks. til det arbeid som stadig pågår når det gjelder å samordne regler og ordninger med hensyn til arbeidsmarked, utdanning, sosiale rettigheter, skatte- og avgiftsbestemmelser og tekniske spesifikasjoner m. m. – en innsats som aldri har representert de store beløp i budsjettene. Arbeidet på slike områder gir likevel viktige bidrag til vårt felles samarbeid og til samhørighet og fellesskap i Norden. Ja, jeg tør nok våge den påstand at evnen og viljen til å nå fram på slike områder er et like godt mål for kvaliteten i det nordiske samarbeidet som budsjettallene. Og jeg kunne også gjerne nevne prosjekter som ikke legger de store beslag på ressursene, men som er av stor betydning på de områder det gjelder. Eksempelvis har den nordiske genbanken tiltrukket seg betydelig faglig interesse, likeledes utdanning av lærere for døvblinde og felles utvikling av hjelpemidler for handikappede.

At det også tas initiativ utenom de organer som formelt er gitt ansvaret for nordiske saker, er et gledelig uttrykk for dynamikk i det nordiske samarbeidet. Arbeidsgruppen som på eget initiativ har avlevert en rapport om økt samvirke i Norden, var sammensatt av ledende folk fra næringsliv, og er også tiltrådt fra fagbevegelsen i våre land. Gruppen har pekt på en rekke viktige spørsmål som bør prioriteres i samarbeidet. De fleste av disse sakene er saktens ting som allerede er satt i gang, eller som har vært utpekt som aktuelle samarbeidsområder. Vi skal likevel ikke undervurdere betydningen av Gyllenhammar-rapporten. Den har sin spesielle verdi fordi det er næringslivets og fagbevegelsens praktisk orienterte representanter som på denne måten gir støtte og inspirasjon til nordisk samarbeid. Vi må vel medgi at rapporten har bidratt til offentlig debatt om nordiske saker på en annen måte enn vi vanligvis lykkes med når sakene tas opp fra politisk hold. Det kan saktens gi grunn til ettertanke og ha adresse til selve arbeidsmåten i det nordiske samarbeidet.

Samordning og samarbeid innad – og samlet styrke utad. Det må være selve mottoet for nordisk samarbeid. Kjernen i samarbeidet må likevel være noe mer enn bare spørsmål om å mestre markedskrefter og teknologi, skjønt dette er saktens viktig nok. Det bærende element i samarbeidet må være de kulturtradisjoner som har skapt våre nordiske samfunn – et syn på menneskeverd og forvalteransvar basert på kristne og humanistiske verdier. Dette grunnlaget må ikke tapes i konsentrasjonen om alle faglige finesser og videreverdigheter. Der hvor dette grunnlaget går tapt, vil vi snart oppdage hvor vanskelig det er å gjenskape det. Nettopp i spørsmål som går på menneskeverd og forvalteransvar, må de nordiske land stå samlet og tale med styrke innad og utad. La dét være den forventning verden for øvrig kan stille til de nordiske land. Det har adresse til overgrep og undertrykkelse, uansett om landet heter Afghanistan, Sør-Afrika, Sovjet eller Nicaragua. Det må forplikte oss overfor verdens flyktningproblem, hvor så mye ennå er ugjort. Økologiske katastrofer, rovdrift på ressurser, ansvar for miljø og ressurser må i sterkere grad prege vår dagsorden. Vi må vise at det er mulig å snu en negativ utvikling. Det er den oppmuntring vi skylder å gi oss selv og andre. En slik prioritering vil også være i beste samsvar med de signaler vi har mottatt fra Ungdommens Nordiske Råd, som har vært samlet i forkant av vårt møte. La oss overbevise våre unge venner om at verdier som viser vei, og idealer som løfter, også har en plass hos oss håpløst aldrende.

I en konfliktfylt verden må de nordiske land fremstå som en enhet, som et fortrolig og forpliktende fellesskap, som land som løser problemer og felles oppgaver i fredelig samarbeid med felles holdninger til vesentlige spørsmål i internasjonale fora. Det vil også gjøre at Nordens stemme kan lyde sterkere i FN og andre overnasjonale organer. Vi må overbevise en urolig verden om at vi tror på godt naboskap.

La meg bare som en sluttkommentar til innleggene som er kommet fra Lars Werner og Anker Jørgensen, bemerk at vi alle sikkert er svært opptatt av spørsmål som går på nedrustning og sikkerhet. Det er likevel en grense for de saker hvor Nordisk Råd vil være et egnet organ. Vi kan risikere å splitte

og fastfryse holdninger. Det vil være den begrensning vi må ta hensyn til når det gjelder rammene for spørsmål vi bør ta opp her i dette fellesskapet.

Meddelanden

Det meddelades att statsrådet Kjell-Olof Feldt, statsrådet Lena Hjelm-Wallén och utenriksminister Svenn Stray intagit sina platser i rådet.

Ulf Adelson: Herr president! Eftersom jag tycker att det i det läge som uppstått inte finns anledning att tala om det som skiljer, vill jag i stället tala om det som borde förena.

Det fanns en gång två stora städer. I den ena staden bodde över en miljon människor, i den andra en kvarts miljon. Det var bara några kilometer mellan dessa städer. Människorna där talade visserligen olika språk, men de förstod varandra perfekt. De såg på varandras TV-program och lyssnade på varandras radioutsändningar, de handlade i varandras affärer, gick på varandras teatrar osv. Men en sak var mycket konstig: mellan dessa två städer fanns ingen väg.

Vad var det som skiljde dem åt? Ja, det var inte berg, dalar, träsk, åkrar eller myrar. Det var vatten som skiljde dessa städer – Köpenhamn och Malmö – åt. Hade det varit land och inte vatten som skilt dessa städer åt, hade vi för länge sedan byggt en väg mellan dem. Förr i världen var det vatten som förenade. Nu är det vatten som skiljer.

Öresundsförbindelserna är historien om sju sorger och åtta bedrävelser. I decennier har de diskuterats, men varje gång en lösning ryckt närmare har den försvunnit igen. Ändå har behovet bara blivit större.

För en sann nordist är det obergripligt att det inte skall lyckas oss att bygga denna väg. Nu är det inte unikt att det finns motståndare när man skall bygga en bro. Av någon obergriplig anledning väcker varje bro starka reaktioner innan den är byggd. Men när den väl står där är alla nöjda.

Nu vänds dock alla argument upp och ner. Förstör inte den goda åkerjorden! säger många och vänder sig mot två brofästen. Men ingen vänder sig nu mot de stora autostrador som redan korsar åkrarna på fastlandet.

Alla säger att vi måste öka turismen mellan

våra länder. Kom hit och se allt vackert som vi har att bjuda, säger vi till turisterna. Då kan vi också öka sysselsättningen och få skön utländsk valuta. Men skulle vi förbinda Danmark och Sverige och få en förbindelse med kontinenten, då skulle vi översköljas av turister, säger motståndarna. Så tornar invändningarna upp sig.

Men politiker som anser att något är rätt och riktigt måste kunna leda opinionen och driva igenom ett beslut.

Jag skall villigt erkänna att det också finns ett speciellt svenskt motiv. I Örestadsregionen var man för tio år sedan rädd för en framtida överhettning, men i dag är det närmast tvärtom. Man har en stor arbetslöshet. Krisen vid Kockumsvarvet gör det än mer angeläget att skapa dynamik i denna del av Sverige.

Det finns dock inte bara ett svenskt motiv, utan det finns också ett danskt och ett gemensamt nordiskt. Öresundsförbindelsen blir en viktig länk för att binda de nordiska länderna samman och för att förkorta avståndet mellan Norden och kontinenten.

Vi moderater har målmedvetet arbetat för fasta förbindelser över Öresund. Vi inser att det statsfinansiella läget gör att den måste finansieras på den öppna marknaden och genom avgifter. Men det finns också en rad intressanta och attraktiva alternativ, så detta kan genomföras.

Under de senaste åren har det skett viktiga förändringar i attityden till fasta förbindelser över Öresund, både i Danmark och i Sverige.

Vi vet att Folketinget klart har sagt ifrån att det inte blir någon förbindelse över Öresund innan man byggt en förbindelse vid Stora Bält. Det finns nu teknik att bygga en tunnel under Stora Bält, en tunnel som också kan byggas under havsbotten, vilket löser problemen med vattenströmningen till Östersjön och dessutom är avsevärt billigare. Enligt vad jag har hört finns det majoritet i Folketinget för ett beslut om en förbindelse över Stora Bält. Då borde det också vara möjligt att snart träffa ett avtal om en fast förbindelse över Öresund. Det finns en majoritet för en sådan i Sveriges riksdag, även om det också där finns ett motstånd.

Det är lätt att inse fördelarna både ur transportsynpunkt och ur samhällsekonomisk synpunkt. Det går också att sakligt bemöta farhå-

gorna för miljön, för ökad exploatering och vad gäller inflyttning. Jag vet att motståndet bygger på en äkta känsla, men som jag sagt kommer de allra flesta att inse, när väl denna väg är byggd, att deras farhågor var starkt överdrivna.

Denna fråga handlar i grunden också om större värden. Det handlar om den vision som Nordiska rådet bygger på. Genom våra språkliga, kulturella och historiska likheter har det nordiska samarbetet bättre förutsättningar än något annat multilateralt samarbete som jag känner till. Men vi har långa avstånd. Kan vi förkorta dem, göra Norden litet rundare och närma Norden till Europa, har vi gjort en viktig insats för våra länders ekonomi och för den nordiska tanken.

Herr president! Har man äntligen lyckats att starta bygget mellan Storbritannien och Frankrike, tycker jag att det vore underligt om inte vi i Norden skulle kunna ta samma grepp, med den historia och den samhörighet som vi har.

Margrete Auken: Jeg vil gerne sige tak til Ulf Adelsohn fordi han nævnte den fransk-engelske forbindelse, som alle vel har bemærket er en jernbaneforbindelse. Det, der er flertal for i det danske folketing, er en jernbaneforbindelse. Det, der vil kunne samles støtte til i det danske folketing, er en jernbaneforbindelse mellem Sverige og Danmark, netop hvis vi skal se på både de samfundsøkonomiske, de menneskelige, de trafikmæssige og ikke mindst de miljømæssige forbindelser. Jeg går ud fra, at Ulf Adelsohn er indforstået med det og vil samarbejde med os om disse planer.

Ulf Adelsohn: Herr president! Jag vet inte i vilken utsträckning någon av oss kan uttala oss på vägnar av respektive Folketinget eller riksdagen. Jag kan bara säga att min uppfattning är att det i den svenska riksdagen finns en majoritet inte bara för en järnvägsförbindelse utan också för att kosta på de många miljarder som krävs för att man också via denna förbindelse skall kunna fara med buss, med bil och t. o. m. med cykel.

Margrete Auken: Det er da også interessant, hvad den svenske rigsdag mener, men det er nok så interessant, hvad den danske mener, og vi fastholder netop, at både busser og biler skal kunne komme over, men på tog, ligesom på forbindelsen Frankrig-England. Det er også industripolitisk den mest begavede løsning.

At Volvo så har travlt i øjeblikket med at få lavet veje for at forsinke den udvikling, som industripolitisk vil vise sig, behøver jo ikke at binde den svenske rigsdag. Dette blot til orientering.

Ulf Adelsohn: Herr president! Kanske står vi här om tio år igen med en färdig förbindelse. Måhända kommer många då att säga: Hur kunde man vara så trångsynt att man inte vågade bygga en förbindelse som gjorde det möjligt att också färdas med bil över Öresund? Den risken löper vi, om vi bygger en förbindelse bara för tåg och inte också för bilar.

Lagmand Dam: hr. præsident! Flere af gårsdagens talere har været inde på de nye aspekter, der måtte ligge i, at Danmark, efter at have afholdt folkeafstemning derom, har besluttet at bevæge sig ind i et EF-samarbejde, der er snævrere end før, og man har udtrykt forhåbninger om, at dette kunne styrke et nordisk brohoved inden for EF.

Vi er fra forskellig side blevet spurgt om, hvordan dette måtte påvirke Færøerne.

Den besluttede udbygning af det indre marked berører ikke Færøerne direkte, da vi ligesom Grønland og resten af Norden står uden for EF. Vi deler dog det håb, at den øgede integration i EF ikke vil virke som en barriere for samhandelen mellem EF, herunder Danmark, og resten af Norden.

Medens Færøerne er uden for fællesmarkedet, så er vi omfattet af traktatfastlæggelsen af det europæiske politiske samarbejde. Også her er det vores håb, at erklæringen om dette samarbejdes åbenhed over for andre demokratiske europæiske lande og navnlig Danmarks særlige forbehold vedrørende fortsatte fulde deltagelse i det nordiske politiske samarbejde vil vise sig holdbare.

For os på Færøerne vil udviklingen af dette

EPS-samarbejde blive afventet med spænding. For øjeblikket omfattes Færøerne jo af Danmarks udenrigspolitik, der må påregnes udformet udelukkende ud fra det danske riges interesser.

Hypotetisk kan forpligtelsen til fremtidig koordinering med andre EF-landes udenrigspolitiske ønsker og behov betyde en ændring i vor reelle status. Men såvel som en sådan ændring kan mindske Danmarks muligheder for at tilgodose specifikke færøske behov, kan den også indeholde en for Færøerne ønskelig udvikling. Dette vil kun tiden vise.

På Færøerne er vi os meget bevidst om at høre hjemme i den vestlige verdens og Nordens periferi.

Det nordiske samarbejde præges naturligt nok af de store lande og af de centralt beliggende dele af Norden. De praktiske tiltag, f. eks. til forbedring af kommunikationen og udbygningen af Norden som hjemmemarked, gavner fortrinsvis Centralnorden.

Derfor sætter vi i udkant-Norden pris på, at man både i ord og handling viser, at man er klar over, at der er behov for at gøre noget særligt for de perifere dele af Norden. Dette gælder ikke mindst det arbejde, der udføres i regionalministrenes regie.

Nordkalotsamarbejdet har været dette samarbejdes flagskib. I de sidste fem år har også Vestnordensamarbejdet fået betydning. Vi går fuldt ind for den foreslåede forbedring og effektivisering af Vestnordensamarbejdet.

Også Vestnordenfonden hilser vi med tilfredshed, selv om vi med beklagelse konstaterer, at projektet er blevet et år forsinket. Vi ser frem til, at fonden kommer i gang med sin virksomhed til gavn for erhvervsudviklingen i Vestnorden.

Det er dog vigtigt, at vi i Vestnorden ikke blot nøjes med det institutionaliserede nordiske samarbejde, men at også vi selv, Island, Færøerne og Grønland, viser vilje til praktisk samarbejde på mange områder, ikke mindst vedrørende udnyttelsen af vore havressourcer. Vi har for vores vedkommende haft et godt samarbejde både med Island og Grønland, og det er vort håb, at de uoverensstemmelser, der har været på dette område, vil vise sig at være forbigående, således at disse tre fiskeriafhængige samfund i fællesskab samarbejder om at opnå det maksimale udbytte af bestandene i deres farvande.

Det nu formaliserede parlamentarikersamarbejde, således som det vedtoges i Nuuk i september 1985, kan vise sig at muliggøre en praktisk udformning af de potentielle samarbejds muligheder.

At vi er periferi, mærker vi på mange områder. Ude i Nordens periferi har man stadig væk en levevis og et livsgrundlag, der afviger fra metropolerne. Jeg tænker her ikke mindst på, at man i Nordens yderområder og kystområder stadig væk har fangst af havpattedyr som et led i sit livsgrundlag. Vi må med beklagelse konstatere og notere, at denne livsform er kommet i modstrid med modestrømninger i verdens metropoler, som synes at ville benytte deres økonomiske magt til at påtvinge folkene i periferien deres egne holdninger og værdier. De viger ikke tilbage for trusler om økonomiske sanktioner, noget, der med rette er blevet kaldt "økonomisk terrorisme". Efter at man har ødelagt livsgrundlaget for den grønlandske fangerkultur, ser det ud til, at turen er kommet til os.

Der er indledt en international hetz imod vores traditionelle og uskadelige fangst af grindehvaler, der svarer til ca. halvdelen af vores samlede kødproduktion og mellem en fjerdedel og en tredjedel af vores samlede kødforbrug. Den offensiv, vi er udsat for, dirigeres navnlig fra Storbritannien og USA. Men også visse kredse i de centrale dele af Norden synes at være modtagelige for denne propaganda. Jeg vil derfor gerne her fra denne talerstol rette en appel til de andre nordiske lande om, at man ikke lader visse blaserte storbyboers uvidenhed og fordomme komme til at præge deres politik over for den færøske fangst af grindehvaler, men at man også på dette punkt viser forståelse for et af Nordens randområder. Alt andet ville være at betegne som kulturimperialisme.

Det ville være bedre, om man i endnu højere grad benyttede sine kræfter på bekæmpelse af den forurening, der er den virkelige fare for dette område.

Vi er et af de mindste folk i Norden. Vi værdsætter al støtte til vore bestræbelser på at opretholde vores nationale egenart. Vi er tilfredse med Nordens Hus og dets aktiviteter, endda meget godt tilfredse. Ligeledes værdsætter vi det arbejde, der udføres til gavn for de små sprog i Norden, bl. a. med støtte til oversættelser. Litteraturprisen i år

er tildelt en færøsk forfatter, der skriver på færøsk. Dette er vi på det færøske sprogs vegne meget glade for, og vi ser det som udtryk for anerkendelse af ikke blot det færøske sprog, men alle de små sprog i Norden, og som et bevis på, at de små sprog fortsat vil kunne påregne opmærksomhed fra det samlede Norden.

Spørgsmål om storpolitik, herunder nedrustning og atomvåbenforbud, berøres kun i begrænset omfang i dette forum, selv om der har været røster fremme om en vis mulighed for debat i rådet af sådanne emner, om end ikke der skulle træffes beslutninger. Vi hørte i dag, at Anker Jørgensen igen var inde på dette spørgsmål.

Vi har tidligere redegjort for vort ønske om, at Færøerne bør være en atomvåbenfri zone. Vi har med tilfredshed noteret os, at der siden sidste session i anden regie har været flere møder blandt nordiske politikere om, hvorledes Norden kan friholdes af den tiltagende oprustning og atomvåbenfrihed etableres. For os er det magtpåliggende at gøre opmærksom på, at det ikke er tilstrækkeligt, at Nordens centrale dele holdes atomvåbenfri, men at også de nordatlantiske dele af Norden friholdes af kaprustningens følger. Dette gælder naturligvis landområderne, men aftaler må ikke mindre omfatte de store havområder, der både adskiller og forener os.

Meddelande

Det meddelades, att statsrådet Bo Holmberg intagit sin plats i rådet.

Minister Bjørkstrand: Herr president! Finland har deltagit i det nordiska samarbetet i trettio år. Vi har genom åren gjort det klart, att vi är beredda att satsa på detta för alla parter så värdefulla arbete. Denna vår beredskap vill vi vidmakthålla även under ekonomiskt kvävarer perioder – då ter sig samarbetet viktigare än någonsin.

Vidareutvecklandet av denna fruktbara samverkan får nu nya organisatoriska förutsättningar i och med sammanslagningen av ministerrådets två sekretariat. Vi kommer härigenom att ha en väl fungerande apparat till vår tjänst när det gäller att ytterligare effektivisera vårt samarbete.

Vi lider inte av brist på idéer för samarbetets innehåll, det är främst fråga om hur vi använder våra tillgängliga resurser.

Vi ställs då inför prioriteringsavgöranden och jag vill här i korthet peka på några områden som vi i Finland fäster speciell vikt vid. Förverkligandet av handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning är fortfarande en av våra huvuduppgifter. Vi är tillfredsställda med de riktlinjer för uppföljningsarbetet som har utarbetats.

Den så kallade Gyllenhammar-gruppen har visat vikten av att man också inom näringslivet och industrin ger det nordiska samarbetet hög prioritet. Förslaget till en utvidgning av Nordjobb-verksamheten har vårt fulla stöd. Arbetslivserfarenhet från ett annat nordiskt land utgör ett gott sätt att främja nordismen bland vår ungdom.

Vi i Finland har traditionellt fäst stor vikt vid de så kallade mjuka sektorerna inom det nordiska samarbetet. Även vid denna session har flera nya framtidsinriktade samarbetsinitiativ framlagts. Utvidgningen av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet utgör åter ett gott exempel på vad vi kan vinna på en samordning av rätt begränsade nationella resurser.

En fråga som samarbetsministrarna redan i flera år ägnat stor uppmärksamhet är det datateknologiska samarbetet, som nu verkar att framskrida planenligt.

En viktig och inte minst av finskspråkiga länge väntad komplettering av vårt nordiska avtalsverk uppnås när den nordiska språkkonventionen träder i kraft senare i år. I Finland kommer vi för vår del att sträva till att uppfylla konventionens mål om så heltäckande service på de skandinaviska språken som möjligt.

Fru president! Redan under Nordiska rådets session 1955 föreslog den danske folketingsmannen och senare ministern Kaj Bundvad att de nordiska länderna tillsammans skulle etablera sändarnät för den då ännu ej utbyggda televisionen samt att man gemensamt skulle producera televisionsprogram.

Idag trettio år senare står vi inför att Bundvads förslag blir realiserat. Den i industriellt samarbete mellan Sverige, Norge och Finland utvecklade Tele-X-satelliten ger den tek-

niska möjligheten att sända radio- och TV-program för samtidig mottagning i fyra av de fem nordiska länderna.

De finländska, isländska, norska och svenska regeringarnas beslut inom Nordiska ministerrådet i november 1985 om att inleda ett ökat radio- och TV-samarbete i Norden har fattats efter bred parlamentarisk uppslutning, bl. a. redovisad vid föregående års session i Reykjavik och i den framställning som Nordiska rådets presidium, efter rådets bemyndigande, avgivit om förslaget till ministerrådsbeslut.

Ministerrådets beslut fastställer de övergripande ramarna för ett nordiskt TV-satellit-samarbete och redogör för de närmare förutsättningarna och riktlinjerna för detta.

Beslutet innebär att en treårig försöksverksamhet med i första hand två TV-kanaler inleds andra halvåret 1987 genom användning av TV-kapaciteten i Tele-X-satelliten.

Förhandlingarna med Danmark kan inledas inom ramen för Nordiska ministerrådet, sedan Danmarks regering den 25 februari meddelat, att man, efter nödvändiga nationella överväganden, kan redovisa preliminära synpunkter på en dansk anslutning till det planerade satellitsamarbetet.

De i beslutet deltagande länderna ser det som ytterst angeläget såväl ur kulturpolitisk som allmänordisk synpunkt att också danska TV-program ingår i programutbudet samt att Danmark för övrigt deltar i det planerade samarbetet.

Inför försöksperioden är ett fortsatt förbelysarbete nödvändigt. Som central del i detta arbete har ministerrådet uppdragit till radioföretagen i de medverkande länderna att ge förslag om preciserade riktlinjer för programsamarbetet. Det gäller vidare åtgärder för en fungerande översättningsservice, programöverföring till Island och för ett ljudradiosamarbete. En rapport skall överlämnas ministerrådet före utgången av april månad.

När radioföretagens rapport föreligger kommer ministerrådet att värdera på vilket sätt samarbetet i detalj skall genomföras och därefter i ett särskilt beslut uppdra till radioföretagen att i samarbete genomföra den treåriga försöksverksamheten.

Det är ministerrådets avsikt att de nationella parlamentariska behandlingarna av frågan om ett ökat radio- och TV-samarbete i Nor-

den skall kunna ske hösten 1986.

Försöksverksamheten skall ge underlag för beslut om ett permanent nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit. Senast i samband med att försöksverksamheten inleds skall överläggningar om formerna för det fortsatta samarbetet inledas och senast två år därefter skall ett beslut om detta ha fattats.

Fru president!

Det rambeslut som ministerrådet fastställt med anledning av Nordiska rådets rekommendation 3/1982 och framställning 1/1986 ger en god grund för att få till stånd ett attraktivt radio- och TV-samarbete i Norden. Många frågor återstår dock att ta ställning till. Det är väsentligt att alla de nordiska länderna deltar i samarbetet och att programmen når så många av Nordens invånare som möjligt. Förhoppningen om att förhandlingarna med Danmark skall falla väl ut är stora. Genom beslutet att använda den direktsändande satelliten Tele-X och det belopp ministerrådet anslår för översättningsservicen och senare för programöverföring till Island, vill ministerrådet betona att radio- och TV-samarbetet skall omfatta flertalet av Nordens invånare oberoende av geografisk hemvist eller språktillhörighet.

Det är min personliga övertygelse, att de regeringar som står bakom ministerrådets beslut och som nu förbereder Tele-X-samarbetet i detalj, har för avsikt att tillse att programsamarbetet blir mest möjligt attraktivt, inte ett redaktionellt hopkok, som någon antydde i debatten.

Karin Söder övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Landsstyremedlem **Moses Olsen**: Hr. præsident! Under Nordisk Råds 33. session i Reykjavik var der 2 forslag, der havde til formål at støtte erhvervsudviklingen i Vestnorden.

Som en del af Vestnorden så Grønland gode muligheder i forslagene for en igangsætning af konkrete projekter, der kan medvirke til en støtte af erhvervsudviklingen i Grønland.

Forslagene, der blev vedtaget i enighed, var henholdsvis ministerrådsforslaget om et

handlingsprogram for forsterkning og utvikling af Vestnorden samt ministerrådsforslaget om opprettelse af en nordisk utviklingsfond for Vestnorden.

I debatten på 33. session var det mest den samlede nordiske handlingsplan for økonomisk utvikling og fuld sysselsætning, der prægede debatten, og siden har der i en række komiteer og udvalg været arbejdet med en opfølging af handlingsplanen.

Forslagene vedrørende Vestnorden kan synes små i forhold til den samlede handlingsplan, men vi er glade for den positive opmærksomhed, der er blevet tildelt Vestnorden og Grønland. Det betragter jeg som et oprigtigt udtryk for et ønske om at inddrage Grønland mest muligt i det nordiske samarbejde.

Især var jeg glad for den støtte, der blev givet på vegne af regionalministrene, hvor det bl. a. blev understreget i forbindelse med behandlingen af forslaget til en Vestnordenfond, at handlingsplanen forudsætter, at der iværksættes særlige tiltag, der kan gavne randområderne, hvilket ikke mindst gælder Vestnorden ifølge regionalministrene og økonomisk udvalg.

Det er beklageligt, at det ikke er lykkedes at påbegynde etableringen af fonden i 1985. O.k., det skal medgives, at forarbejdet til forslaget havde været underlagt hård tidspress. Men der blev ved behandlingen klart udtrykt ønske om, både af regionalministrene og af Færøerne og Grønland, at forbedrelserne skulle igangsættes, så fondens virksomhed kunne påbegyndes i 1986.

Alle problemer skulle imidlertid nu være afklaret med hensyn til placering m.v., og der foreligger forslag til vedtægter og retningslinjer for virksomheden.

Vestnordenfonden og Vestnordensamarbejdet er efter min opfattelse et godt eksempel på, at det nordiske samarbejde kan udvise konkrete resultater. Vi ønsker disse initiativer for at sikre et bedre grundlag for erhvervsudviklingen, men ønsker også, at Nordisk Råd giver arbejdet den nødvendige opmærksomhed som vigtige projekter i tilknytning til handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld sysselsætning.

Det er imidlertid også vigtigt at understrege, at initiativer, der skal fremme en bredere erhvervsudvikling i randområder som

Vestnorden og måske specielt Grønland, er meget kapitalkrævende. Det er vigtigt at sætte ting i gang, og det er især vigtigt, at der kan trækkes på know-how og de nødvendige økonomiske midler i en igangsætningsfase.

Vestnordensamarbejdet kan via projekter over nordisk embedsmandskomiteé for regionalpolitik medvirke til fremskaffelse af know-how, men de projekter, der kan igangsættes, må allerede begrænses betydeligt ud fra den plan, som Nordisk Råd bakkede op bag, når Vestnordenprojekter skal indpasses i de samlede støttemuligheder, der er for det regionalpolitiske arbejde.

Tilsvarende skal rådet være opmærksom på, at Vestnordenfonden som startkapital kun får ganske små midler at arbejde med. Jeg vil også tillade mig at bemærke, at den ekspertgruppe, der blev nedsat for at udrede behovet for en Vestnordenfond, peger på behov, der er betydeligt større end den samlede grundkapital på 14,1 mill. US dollars, der vil være indbetalt efter det foreslåede i 1995.

Fra Grønlands side er vi glade for, at Vestnordenfonden nu ser ud til at blive en realitet, og jeg ser også frem til, at det bliver muligt at udvide det regionalpolitiske arbejde efter de rammer, som Nordisk Råd har anbefalet.

Men for at løse problemer må man også se på de reelle behov, der foreligger eller måske opstår hen ad vejen. Hvis Nordisk Råds beslutninger ikke kan følges op på denne måde, risikerer vi at igangsætte noget, der kun kan blive halve løsninger, selv en tusind mile færd begynder med ét skridt. I dag er det det vigtigste, så lad os komme i gang.

Jeg vil afslutte med at citere minister Chr. Christensen, der på 33. session sagde:

”Man kan udtrykke det håb, at det på et senere tidspunkt kan vise sig muligt at tilføre fonden yderligere midler i et hurtigere tempo.”

Mørk Eidem: Fru president! Det nordiske samarbejdet er i stadig udvikling. Vi kommer hverandre nærmere på område etter område, og stadig blir det flere og flere som har venner i annet nordisk land.

Det nordiske samarbeidet har bl. a. ført til at ressursene har kunnet utnytted bedre, og dermed har vi vært med på å oppfylle en av intensjonene med dette samarbeidet.

Den institusjonelle oppbygging har fulgt etter, og når denne sesjonen er over, vil det nye budsjett- og kontrollutvalget være en realitet.

Dette er en naturlig følge av den stadig økende økonomiske satsing, bl.a. som en følge av et sterkt parlamentarisk press, og jeg er glad for statsminister Willochs uttalelse om at budsjett- og kontrollutvalgets tilstedeværelse vil kunne føre til et bedre samspill og en bedre dialog mellom råd og ministerråd.

Men skal dette samspill bli virkeliggjort, forutsetter det at Ministerrådets medlemmer i større grad enn hittil får gjennomslag i sine respektive regjeringer for en økt økonomisk satsing.

Statsråd Lundkvists innlegg i går var i denne sammenheng meget interessant og viser én mulig vei å gå. Men det kan være flere, og la oss da fordomsfritt drøfte mulige nye finansieringsformer som gir grunnlag for et økt samarbeid i Norden. Dette er særdeles viktig nå. Når jeg sier det på denne måten, skyldes det bl.a. den nylig framlagte Gyllenhammargruppens rapport, som, selv om den i hovedsak gjentar tanker og forslag som gjentatte ganger er uttalt av Nordisk Råds representanter fra Nordisk Råds talerstoler, er det en erkjennelse fra næringslivet av at nordisk samarbeid er av den største betydning. Også næringslivet innser at vi gjennom felles satsing vil være bedre i stand til å tjene våre samfunn og sikre våre folk en god og trygg framtid – selv om selve planen synes meg å virke sterkt sentraliserende. Målet er vi vel sannsynligvis alle enige om, men midlene for å nå målet, vil det til enhver tid komme til å stå strid om.

Det nordiske budsjett er beskjedent. For innværende år satses det vel 500 mill. Dkr. og det er ikke avskrekkende. Derfor var framleggelsen av den økonomiske handlingsplan en sterk satsing prosentvis, men det er langt igjen, og budsjettet som Ministerrådet har presentert for 1987, er ikke det sprekeste dokument jeg har lest. Dette synes også å være meningen hos Rådets øvrige medlemmer, dersom utvalgenes uttalelse over deres respektive budsjetter legges til grunn. Dette er et klart uttrykk for den utålmodighet som preger Nordisk Råds medlemmer. Vi vil ha en økning av den økonomiske satsing. Det er da også noe av forutsetningen for det nye budsjett- og kontrollutvalget.

Nå hevder Ministerrådet at 1987-budsjettet har en reell vekst på 5,5 pst., så hvorfor klager parlamentarikerne? Årsaken til vår klage ligger i det forhold at statsministrene i Norden på et møte i Helsingfors den 8. desember 1981 uttalte i møte med Ministerrådet:

”De nordiska statsministrarna konstatera- de ytterligare att i den mån de nordiska länderna enas om nya samarbetsprojekt av mer betydande omfattning, måste finansieringen härav i allt väsentligt ske genom tillskott till de gemensamma nordiska budgeterna.”

Dette har Nordisk Råds budsjettkomite og Nordisk Råd tolket gjennom flere år som at friske penger skal brukes på nye områder, og slik at finansiering av nye områder ikke skal gå på bekostning av, men komme i tillegg til de generelle budsjetter. Således uttalte budsjettkomiteen i betenkingen over C 2 i Reykjavik i 1985:

”Komiteen vil bemerke at mens nye innsatsområder innenfor det allmenne budsjett finansieres ved friske penger, finansieres de samme innsatsområder (f. eks. datateknologi) på kulturbudsjettet innenfor de tradisjonelle rammer. Komiteen vil i denne sammenheng vise til statsministrenes uttalelse fra 1981 om at nye samarbeidsprosjekt av mer betydelig omfang og institusjoner under oppbyggingsfasen bør finansieres ved tilskudd til de nordiske budsjett.”

Dersom en tar hensyn til den økonomiske handlingsplan og den fellesnordiske satsing i Japan, vil den reelle økningen for 1987 bli uhyre beskjedent, ja, det kan settes et stort spørsmålsteget ved om det i det hele tatt blir reell vekst. Vi føler derfor at Ministerrådet både er i strid med oss og med sine egne statsministre. Derfor ønsker vi økning av budsjettet ut over det foreslåtte. Jeg synes fru Kolle Grøndahl uttalte helt klart her i dag hva det gjelder: En krone pr. innbygger i Norden!

Budsjettkomiteen utsatte på sitt møte i går kveld den endelige behandling av budsjettet til sitt møte torsdag. Det ble på møtet gitt meget klart uttrykk for noe som jo også utvalgene har understreket, at budsjettet ikke er godt nok, og en vil avvente generaldebatten før en foretar den endelige behandling. Jeg vil lytte omsorgsfullt til regjeringsrepresentantenes uttalelser.

Og la meg føye til – og gjenta: Her står det

ikke om de store beløp. Det vil derfor være lite i samsvar med den ånd som føles, om det her ikke skulle være mulig å komme fram til et budsjett som alle kunne se seg bedre tjent med. Nordisk Råd som sådant har ikke muligheter til å stille makt bak krav. Men så entydig som denne debatt har vært, og med de meget sterke ønsker om økt satsing som er framkommet, skulle egentlig alt være sagt – og resultatet gitt.

Minister Chr. Christensen: Jeg har med største interesse lyttet til budgetkomiteens formand, Bjarne Mørk Eidems, uttalelser om budgettet, og jeg vil gerne på dette tidspunkt knytte den bemerkning, at budgetforslaget er fremlagt af et naturligt enigt ministerråd, som regeringerne står bag.

Jeg citerer det også af hensyn til den citerede uttalelse, men det er jo givet, at netop sessionen her, og ikke mindst generaldebatten, er et forum hvorfra udtrykket blev givet over til ministerrådet.

Nu har vi debatten senere om budgettet, og der vil jeg gerne fortsætte behandlingen af det, men jeg vil godt på nuværende tidspunkt gøre gældende, at det budget, der ligger, har en realøgning på 5,5 pct. Det er en øgning af budgetterne, der ligger ud over samtlige nordiske landes nationalbudgetter, og det betragter jeg som et klart håndslag til det nordiske samarbejde, men ellers vil jeg afvente debatten, til vi får det på dagsordenen.

Mørk Eidem: Fru president! Jeg er glad for at Christian Christensen sa det han sa, særlig det han startet med.

Jeg tror vi skal la være å føre en prosentdebatt. Det er helt riktig at det er en vekst på 5,5 pst., hva jeg også uttalte i mitt innlegg. Men tar man hensyn til de såkalte friske penger, den økonomiske handlingsplan, satsingen i Japan og omleggingen av regnskapet, vil man finne at prosenten er redusert. Men la oss ikke strides om prosenter, la oss heller få et økt budsjett. Jeg oppfattet Christian Christensen dithen at han er innstilt på å lytte, og at han har hørt et klart budskap. Jeg regner med at Christian Christensen, som den erfarne politiker han er, sammen med det øvrige Ministerrådet vet å følge de råd som her gis.

Statsrådet Lena Hjelm-Wallén: Fru president! Det nordiska samarbetet om internasjonell utveckling och bistånd gick in i en ny fas den 29 januari 1986 i Harare, Zimbabwe. Representanter för de f. m nordiska regeringarna och nio ministrar från SADCC-länderna dvs. de länder som gränsar till Sydafrika samt Zambia, Malawi och Tanzania, undertecknade då en gemensam deklaration om vidgat ekonomiskt och kulturellt samarbete. Ett nytt konstruktivt steg i nord-syddialogens anda har därmed tagits av länderna i Norden och länderna mellan ekvatorn och Sydafrika. Det är ett mycket viktigt steg: SADCC-länderna behöver moraliskt och materiellt stöd inför den närmaste framtiden, som kommer att präglas av frigörelse i Sydafrika men också av ett hårdnande klimat för SADCC-länderna under denna frigörelseprocess. Kampen mot apartheid är inne i ett kritiskt skede. Det är viktigt att vi på alla sätt visar solidaritet med de länder som just nu utsätts för en systematisk och mycket förödande destabiliseringspolitik från Sydafrika.

Initiativet till Norden-södra Afrika-samarbetet togs redan 1982. Den finske statsministern Kalevi Sorsa föreslog vid ett möte med de nordiska statsministrarna att de nordiska länderna borde etablera ett utvidgat samarbete med ett antal eller en viss grupp av u-länder. Förslaget mottogs positivt och inriktades snart på att skapa en överenskommelse mellan de nordiska länderna och SADCC-länderna.

Tveklöst väckte det nordiska initiativet mycket stor uppskattning vid SADCC-konferensen i Harare, både bland SADCC-länderna och bland biståndsgivare. Norden är pådrivande i kampen mot apartheid, och detta initiativ för staterna i södra Afrika skall ses som ett komplement till övriga åtgärder inom det nordiska handlingsprogrammet mot den sydafrikanska regimen.

Överenskommelsen syftar till att vidga samarbetet på det ekonomiska och kulturella området mellan de nordiska länderna och SADCC-länderna och att främja det regionala samarbetet inom SADCC-regionen. I Norden har vi speciella och unika erfarenheter om hur regionalt samarbete kan gå till. Vi vill gärna dela med oss av våra erfarenheter. Samtidigt finns det ett stort intresse för dessa hos dem som bygger upp ett regionalt samarbete i södra Afrika.

Samarbetet siktar på insatser som innebär att företag eller institutioner i regionerna samverkar för att bättre ta till vara SADCC-ländernas ekonomiska potential och minska beroendet av Sydafrika. I många fall behövs biståndsmedel för att underlätta en sådan samverkan.

Målet är således ett bredare nordiskt samarbete i förhållande till tidigare insatser av biståndskaraktär i södra Afrika. Sedvanligt biståndsarbete mellan de enskilda nordiska länderna och SADCC-länderna förändras inte genom det aktuella initiativet.

En förutsättning i arbetet har varit och är att inga nya institutioner skall behöva tillkomma för att genomföra planerna. Insatserna skall sålunda beredas och genomföras av specialiserade organ inom olika sektorer i länderna. Samordningen på nordisk nivå är tänkt att ske dels mellan de engagerade organen direkt, dels i löpande kontakter på officiell nivå. För koordineringen med SADCC förutses – förutom möten i samband med SADCC-konferenserna – olika ad hoc-grupper eller expertgrupper.

I Sverige ser vi Norden-SADCC-överenskommelsen som ett utmärkt exempel på nordiskt samarbete. Länderna har möjlighet att tillsammans åstadkomma förändringar och göra insatser som kan bli vida bättre än om varje land skulle agera enskilt. Också denna deklaras tillkomst visar att ett ganska komplicerat utrednings- och förhandlingsarbete kan bedrivas samordnat nordiskt, i detta fall under ledning av Nordiska ministerrådets ämbetsmannakommitté för biståndsfrågor.

Fru president! Även om vi har detta tydliga bevis på ett utomordentligt nordiskt samarbete inom biståndsområdet, kan det ändå finnas anledning att överväga organisationsformerna i enlighet med vad den finska utrikesministern Paavo Väyrynen sade i sitt anförande. Också våra möjligheter att svara mot det ekonomiska utskottets önskemål på biståndsområdet skulle då kunna öka.

Just nu är dock den viktigaste uppgiften för oss att visa att vi kan fylla överenskommelsen med SADCC-länderna med ett innehåll som stärker dessa länder och gör dem mindre beroende av Sydafrika och ger dem styrka i kampen mot apartheid och för ett fritt Namibia. Det är ett arbete i hög grad i Olof Palmes anda.

Minister **Melchior**: Vi har fået et nyt sprog, et nyt fyndord, her i Norden. Det hedder Scandinavian Link, for nu at tale nudansk, og det begejstrer mange. De nordiske statsministre har fået projektet præsenteret og hilst det velkommen, og flere af dem og flere af rådets øvrige medlemmer har også her under generaldebatten talt meget positivt om denne ting.

Jeg skal derfor også gerne deltage i glædesudbruddene og vifte med mine samtlige nordiske flag.

Det gode og nye i det er vel, at erhvervslivet stiller op, animerer, udøver en positiv lobbyvirksomhed og for os andre til at føle, at det, vi længe har været inde på, er en rigtig vej.

Når dette er sagt, kommer jeg nu nok til også at drysse en lille smule vejsalt, om ikke i såret, for der er jo ikke noget sår, men så i suppen da, eller i suppedasen. Jeg kommer sådan til at tænke på en boganmeldelse af en dansk litteraturprofessor, der hed Hans Brix, det er en af de korteste, der nogen sinde er skrevet. Den lød sådan:

”I denne bog er der meget, som er nyt, og meget, som er godt. Desværre er det nye ikke godt, og det gode ikke nyt.”

Man må nok sige, at egentlige nyheder er der ikke i Scandinavian Link, hvilket ikke skal være nogen kritik af, at man altså stiller op på den linje, som de fremsynede politikere i et antal nordiske lande heldigvis længe har været inde på – ikke alle sammen, men dog mange af dem.

Jeg er først i går blevet bekendt med formålsparagraffen for i hvert fald det danske Scandinavian Link-selskab, og det gør mig noget bekymret. Der står nemlig, hvis jeg må citere, fru formand, der står:

”Scandinavian Link Danmark skal bl. a. investere, eje og drive helt eller delvis skandinaviske vej-, bro-, tunnel- og jernbaneforbindelser.”

Det var dog i hvert fald en nyhed, men det må nok komme ind under den kategori, som jeg nævnte før. Det er ikke enhver nyhed, som er en god nyhed.

Det er ikke den danske regering bekendt, at vi har vej-, bro-, tunnel- eller jernbaneforbindelser til helt eller delvis salg, og jeg mener nok, at dette er noget, der kalder på en ganske betydelig overvejelse, før man ind-

skiber sig i formålsparagraffer af denne art.

Det meste i Scandinavian Link-programmet handler ganske naturligt om broer eller faste forbindelser. Motorvejsnettet fra det høje Nord og til langt syd i Europa er jo heldigvis dels på plads, dels ved at komme på plads. Jeg vil gerne erklære mig som 100 pct. tilhænger af overalt, hvor afstand og teknik og økonomi gør det muligt, at overbygge vand- eller andre hindringer for hurtige forbindelser mellem folkene. Broer har altid dubleret sig selv. Broer eller anden form for faste forbindelser har altid skabt beskæftigelse, ny aktivitet, økonomisk udvikling. Siden oldtiden har det været sådan, at handelsvejene har været afgørende for udviklingen, også i det sociale samvær, i den kulturelle udvikling og i den politiske indflydelse.

Danmark er i sig selv en bro, et link, en lænke imellem Skandinavien, Norden og det europæiske fastland, og lige så vel som det ikke er godt for et menneske at svinge sin natur og sin egenart og sin bestemmelse, således er det ej heller godt for grupper af mennesker, for lande eller nationer ikke at leve op til det, som er naturgivet for det pågældende land eller folk. Derfor gør Danmark naturligtvis klogt i at spille denne rolle, i økonomisk og beskæftigelsesmæssig sammenhæng, men også i turistmæssig og social sammenhæng, i kulturel og politisk sammenhæng, at bekende kulør, som det hedder i kortspillet, at være på plads dér hvor vi nu en gang er lagt og at udfylde den rolle, som er os naturgivet.

Statsminister Schlüter sagde under generaldebatten i går, at han forventer, at vi i løbet af et par måneder i Danmark vil have afgørelsen om den faste forbindelse fikset, linket sammen her i folketinget.

Jeg skal gerne anknytte til den ordveksling, der var for en halv time siden mellem fru Margrete Auken og hr. Ulf Adelsohn. Jeg tror nok, at fru Margrete Auken gik lidt vidt, når hun mente at kunne påtage sig at sige, hvad der er flertal for i folketinget. Det anmærkede hr. Ulf Adelsohn også omgående, og jeg tror ikke, fru Margrete Auken skal føle sig så sikker på, at ligesom vi i 1930-tallet byggede broer til selvkørende biler, at vi så i 1990-tallet skulle bygge broer, hvor biler skulle stables på andre færdselsmidler.

Trafik, i hvert fald i betydningen transport,

er noget som haster. Transport haster, og derfor gælder det om at afvikle køer, at afvikle ventetider, billetkøb og al den slags ting. At lave farlige situationer på vejene for at nå et ganske bestemt tidspunkt for en fast forbindelse må vi nok være enige med hr. Ulf Adelsohn i, at det er nok ikke fremtiden.

Lad mig slutte med at sige, at så snart vi i dette folketing har fået aftalen i hus om den faste forbindelse over Store Bælt, vil den danske regering være beredt til – og jeg forventer, det kan ske fra høsten i dette år – at indlede realistiske forhandlinger med den svenske regering om én eller flere faste forbindelser over Øresund, en plan, som sikkert vil få et meget stort flertal for sig i folketinget.

Margrete Auken: Ja, vores trafikministers filosofiske betragtninger om Danmark som en bro, hvor trafikvolden fræser igennem, vil jeg lade ligge, men bare sige til ministeren, at det flertal, jeg omtalte – jeg har hørt, der var en del bestyrelse også i de danske regeringspartier – baserer sig på, at den socialdemokratiske gruppe har en vedtagelse om, at man for Store Bælts vedkommende går ind for en jernbaneforbindelse. Socialistisk folkeparti har en vedtagelse om, at ifald man får en fast forbindelse, støtter vi en kollektiv trafikforbindelse. De radikale har en tilsvarende, venstresocialisterne har klart støttet det, så hvis der er noget, der er flertal for i det danske folketing, så er det en jernbaneforbindelse.

Dertil må jeg så føje igen, at jeg tror nok, at Frankrig som industrination er det nu værd at lytte til i de her sammenhænge. Fru Margaret Thatcher havde det ligesom vor trafikminister og andre: hun syntes, det lå under hendes værdighed at skulle køre på andet end sine egne fræsende gummihjul, men hun måtte jo altså give sig over for den store industrination, som vidste noget om, i hvilken retning den miljømæssige, transportmæssige og industrimæssige udvikling går. Så tror jeg i og for sig, det var meget klogt, om vores trafikminister satte sig en anelse ind i, hvad biltog er for noget.

Minister Melchior: Ja, nu skal vi jo ikke besvare Nordisk Råd med at diskutere mellem to danske medlemmer af folketinget,

hvad der er flertal for i folketinget.

Jeg var bare nødt til, efter at fru Margrete Auken havde påstået, at der var et bestemt flertal, så at sige, at det kan fru Margrete Auken i bedste fald sige, at det ved hun ikke noget om med nogen grad af sikkerhed. Men det vil jeg altså ikke, som sagt, tage rådets tid med.

Når jeg alligevel har bedt om en replik, skyldes det gentagne udtryk om at fræse. Gummihjul, der fræsers. Ih, hvor det lyder forfærdeligt. Det at køre hurtigt er altså pludselig blevet til en fræsning og værdighed om at køre på egne eller andres hjul. Jeg tror aldrig, fru Thatcher har udtalt noget i den retning, og derfor synes jeg, at det ikke er et egnet steg at påstå noget sådant.

Det, jeg gerne vil fastholde, er, at det drejer sig ikke om at fræse, og det drejer sig ikke om værdighed. Det drejer sig om forståelse, så vidt det er menneskeligt muligt, og jeg er bestemt ikke den, der har de største muligheder derfor, men det ser ud til, at jeg har lidt bedre end fru Margrete Auken til at forstå historien og prøve at kigge ind i fremtiden, og der fastholder jeg, at jetalderen ikke på nogen måde har gjort en ændring i den omstændighed, at der er ad trafikens veje, ad handelsvejene, at også den sociale, den kulturelle og den politiske udvikling går. Derfor er det meningsløst at være længere undervejs end højst nødvendigt. Når det ikke drejer sig om jogging, eller cykle eller sejle sig en tur, så fastholder jeg, at transport haster. Man begiver sig ikke hjemmefra for at være undervejs. Man begiver sig hjemmefra for at nå frem. Jo flere timer har man fremme ved målet eller hjemme igen i sit udgangspunkt, og derfor må vi fastholde, at trafik skal ikke forsinkes, men skal netop forceres uden på nogen måde at fræse.

Minister Halldór Ásgrímsson: Ærede præsident! Samarbejde og Kooperation er nødvendig for såvel enkelte personer som nationer. Fred og fremskridt i verden bygger på, hvorvidt samarbejdet lykkes. I dag opfatter vi et nordisk samarbejde som en selvfølge. Enkelte gange kan man spørge, hvorfor dette samarbejde eksisterer, men det almindeligste er dog at spørge om, på hvilken måde man kan forankre og styrke det. Landenes ringe

størrelse, fælles kulturarv, ensartede politiske systemer og værdier bevirker, at det er naturligt, at landene arbejder sammen.

I de sidste år er man i endnu højere grad blevet opmærksom på, hvordan denne geografiske enhed, Norden, kan styrke sin position både internt og eksternt. Der er ingen tvivl om, at på dette felt er der opnået væsentlige resultater. Samarbejdet på det kulturelle område har i betydelig grad styrket forbindelsen indadtil. Desuden har der været arbejdet på at udvide handelen mellem landene, og der er planer fremme om at forbedre trafikforbindelserne især mellem de skandinaviske lande. Om man skal bruge jernbane eller ikke for at styrke denne forbindelse, ved jeg ikke. Erhvervsliv og industri er i voksende grad begyndt at interessere sig for nordiske projekter og løsninger.

Det gælder her som i alt andet samarbejde, at det altid er lettest at udvide samkvemmet og samarbejdet på de områder, hvor afstandene er mindst. Det er altid et særligt problem at styrke forbindelsen til de fjerneste fåtallige lande. Det er et vigtigt projekt at integrere disse i den nordiske helhed, og vi burde spørge os, på hvilken måde det lader sig gøre. Fordi hvis dette ikke bliver gjort, så er det klart, at de, som føler sig tilsidesat, vil søge at udvide samkvemmet og samarbejdet med de nationer, som ligger geografisk tæt på såvel i Øst som i Vest, hvilket indebærer den risiko, at Norden kan blive svækket udadtil.

Det er efter min mening fuldt muligt at tale om at styrke samarbejdet indadtil og samtidig at fremme det udadtil. Det må dog nødvendigvis hænge sammen på en eller anden måde. I den forbindelse er det på sin plads at påpege, at det er gået trægt med at øge eksporten fra Nordens randområder til det centrale tætbefolkede Norden. Man har nu store planer om at forbedre trafikforbindelserne mellem de skandinaviske lande, men derimod er det usikkert, hvorvidt det er muligt at forbedre forbindelsen og samkvemmet med de fjerneste egne. Det må ubetinget være et hovedformål at styrke den nordiske region som helhed, og hvis det ikke kan lade sig gøre gennem bedre forbindelser og samkvem inden for Norden, er det nødvendigt alment at styrke randområdernes stilling, således at de på bedste vis kan klare sig i konkurrencen med andre nationer og verdensdele. Det fore-

kommer ikke unaturligt specielt at overveje disse dele med henblik på, at de er forposternes vogtere i det nordiske samarbejde.

I denne forbindelse må man stille det udfordrende spørgsmål: Er man parat til at nedbryde alle de mure, som bl. a. kommer frem via forskellig lovgivning, regler om kapitalbevægelser og andre forhold i hvert land?

Almindeligvis er man villig til at gå meget langt på disse punkter, men derimod eksisterer det synspunkt, at murene er blevet rejst omkring selvstændighed og nationalitet.

Flere og flere deler og støtter dog den påstand, at landenes selvstændighed ikke er bedst sikret med stærke mure på de fleste områder. De, som er forsigtige, vil derfor begynde at rive murene ned imod dem, som de har mest tillid til, og som man tror vil respektere nationaliteten og nationale særpræg. Meget tyder på, at sådanne følelser er ved at udvikle sig stærkere inden for Norden. Den stærke gensidige tillid mellem de nordiske nationer, som er kommet til gennem Nordisk Råd, har skabt disse følelser. Denne tillid er vort bedste tegn på, at murene ikke er nødvendige.

Gyllenhammargruppens arbejde og konklusioner er på mange måder interessante. Det er lykkedes dem at opsamle forskellige ideer og offentliggøre dem i en let tilgængelig form. Meget af det har før været fremme, men er mange gange blevet tabt i papirfloden. Det er efter min mening vigtigt at få disse ideer fra erhvervslivet i Norden. Gyllenhammargruppen har ikke mindst gjort opmærksom på, hvordan det er muligt at styrke Nordens stilling udadtil bl. a. på eksportområdet. Det kan bl. a. gøres ved at udvide samarbejdet omkring markedsføring og forsknings- og udviklingsprojekter. Hvad angår det nordiske samarbejdes forposter, er det efter min mening af særlig betydning at øge samarbejdet på disse områder.

Havets ressourcer er måske større end landets ressourcer i Norden. Havet adskiller os, men forbinder os også med hinanden. Udnyttelsen og forskningen af denne naturressource er f. eks. af afgørende betydning for de beboelsesområder, som lever af fiskeri, men i senere tid er off-shore virksomhed for udvinding af olie og gas blevet af stor betydning i Norge og Danmark. Det er på mange måder underligt, at det nordiske samarbejde

på dette område ikke har været særlig stort. Der er aldrig under Nordisk Ministerråd blevet oprettet et embedsmandsudvalg til at arbejde med denne sag. For nylig har man imidlertid rettet op på dette ved at nedsætte et embedsmandsudvalg til behandling af fiskerspørgsmål. Selv om arbejdet er gået langsomt fremad, kan man forvente meget af det fremover. Vi kan forøge værdiskabelsen af havets ressourcer, og vi kan i betydeligt omfang forøge opdyrkningen af nyttefisk. Verdens mest værdifulde havområder er i Nordens økonomiske zone. Men det nødvendiggør øget fælles nordisk indsats på forskningens område. Vi behøver muligvis et nordisk havforskningsinstitut for at varetage denne opgave. Det er vigtigt at være klar over, at lovene vedrørende havets udnyttelse ikke afviger fra lovene om udnyttelse af jorden. Hvis man overudnytter skoven eller dyrebestanden på land, bliver den økologiske balance forstyrret, men hvis de er totalt fredet, er der også risiko for ubalance. Det samme gælder for havet.

Ærede præsident! Nu spørger man ikke længere, hvorfor vi arbejder sammen. Vi spørger kun, hvordan vi kan forbedre samarbejdet. Øget samarbejde på eksport- og forskningsområdet er sikkert noget af det vigtigste i den forbindelse. Den nordiske Investeringsbank og Projekteksportholden er store skridt i den retning. Nordisk Investeringsbanks indsats under stærk ledelse i ti år er et lovende eksempel på, hvad der kan gøres på nordisk basis. "Den nordiske udviklingsfond for Vestnorden" er også et skridt af betydning for at styrke dette område, men det er klart, at den kapital, som der er regnet med, kun er en mindre del af det, som er nødvendigt for at styrke dette områdes stilling.

Norden er i vores tanker blevet en uadskillelig helhed. Dette forhindrer imidlertid ikke et nært samarbejde mellem Norden og andre lande rundt om i verden. Det er efter min mening nødvendigt at styre henimod det, at forholdet til andre lande i højere grad baseres på helheden.

Det er en vanskelig opgave, men hvis vi tror på, at det vil gavne os alle, skal vi arbejde på det grundlag med den samlede styrke, vi har.

Statsråd **Rakel Surlien**: Ærede president! I disse sorgens dager har vi fått en ny bekrefteelse på at Norden står samlet i holdning når vi angripes og rammes. Sammen er vi sterke og kan påvirke verden omkring oss, det vet vi. Så la oss videreføre vårt ekte nordiske engasjement og vår idealisme.

Jer er glad for å kunne trekke fram et område hvor både idealismen og engasjementet lenge har vært til stede – selv om kanskje ikke alle har oppdaget det – nemlig miljøvernpolitikken. Det er ikke tvil om at vi her har store fordeler av samarbeidet både i Norden og i internasjonal sammenheng, og at vi ser resultater. Jeg har med stor interesse lest forslagene fra Ungdommens Nordiske Råd som bekrefter at det på miljøvernområdet er et sterkt ønske om handling. Jeg støtter forslagene og skal gjøre mitt for å følge dem opp også i nordisk sammenheng.

Det største miljøproblem vi står overfor i dag i Norden, er luftforurensninger, både lokale og langtransporterte – de siste i særdeleshet. Vi har vunnet forståelse for dette problemet, og våre egne statsministre har da også framhevet hvilken trussel den sure nedbøren utgjør for vår del av verden. Dette spørsmålet er kommet på den internasjonale dagsorden. President Mitterrands skogkonferanse i Frankrike, med framtreende europeiske og afrikanske ledere til stede, illustrerer dette.

Det forhold at de nordiske land stod samlet og sentralt i forhandlingene, var avgjørende for at vi kunne undertegne protokollen om reduksjon av svovelutslipp i Helsingfors i juli i fjor. Så langt har 21 parter sluttet seg til protokollen. Dette er bra, men ikke godt nok. Vi må derfor stadig gjøre alt vi kan for å få flere land til å undertegne avtalen. Som kjent er Storbritannia et av de viktigste land som ikke har undertegnet. Jeg vil gjøre nye framstøt for å få dette til under mitt offisielle besøk i Storbritannia om 14 dager.

Vår videre utfordring er at vi må få enighet om ikke bare å redusere svovelutslippene ytterligere, men også andre stoffer. Dette gjelder først og fremst nitrogenoksyder. I dette arbeidet må de nordiske land fortsatt spille en ledende rolle. Mye av det forberedende arbeidet utføres i regi av Nordisk Ministerråd. Dette er viktig, idet man her har sjansen til å samordne og planlegge tiltak på

fellesnordisk plan gjennom arbeidsprogrammet for luftgruppen, som nå skal revideres i løpet av 1986.

Jeg vil også gi uttrykk for min støtte til Nordisk Råds parlamentarikerkonferanse om luftforurensninger i september. Jeg forstår at planleggingen går godt. En velforbereid og gjennomført konferanse vil kunne bidra sterkt til større forståelse hos parlamentarikerne for de problemer vi må løse.

Et par av spørsmålene som er stilt til Ministerrådet på denne sesjonen, viser også at det i Nordisk Råd er økende interesse for å sette søkelyset mye sterkere på globale miljøproblemer og på miljøvirkningene av økonomisk utvikling i den tredje verden. Etter min mening ligger det her en stor internasjonal oppgave for de nordiske land. Samlet vil vi ha større muligheter for å kunne påvirke de multilaterale organisasjonene til å ta miljøvern hensyn når finansiering av utviklingsprosjekter eller industrietableringer vurderes. Vi må dessuten styrke oss faglig både nasjonalt og nordisk, slik at vi vil være i stand til å yte våre samarbeidspartnere den best mulige støtte i deres bestrebelser på å oppnå en miljømessig riktig utvikling. Resultatene fra SADCC-konferansen, som min svenske kollega nettopp redegjorde for, er et godt eksempel på dette.

La meg til slutt få omtale et mer hjemlig spørsmål som opptar meg.

Til denne sesjonen er det fra Nordisk Ministerråds side lagt fram forslag om et revidert samarbeidsprogram for regionalpolitikk. Dette programmet gir et godt grunnlag for en aktiv videreføring.

Regionalpolitikken i våre land står overfor nye utfordringer, og det er tvil om de tradisjonelle virkemidler er tilstrekkelige. Det er derfor en viktig oppgave å bruke dette programmet for å møte disse utfordringene.

I det nye regionalpolitiske samarbeidsprogrammet legges det sterk vekt på forankring i regionale og lokale organer. Dette er en nødvendig forutsetning. Gode konkrete prosjekter vil bli gitt høy prioritet. Jeg viser til at i forbindelse med Nordisk handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting ble det tilført mer midler til dette arbeidet.

Regionalpolitikken er noe mer enn en passiv fordelingspolitikk avhengig av de økonomiske resultater totalt sett. Nordens utkant-

områder har ressurser som kan utnyttes bedre, bl. a. utmark og kyst.

Nettopp bruken av vår utmark og kyst har påvirket vår kultur og levemåte gjennom årtier, og må på mange måter være en hjørnestein også i vår framtidige samfunnsutvikling.

En norsk journalist sa forleden at hvis vi vil angripe aktuelle problemer i fellesskap, trengs også perspektiver og visjoner. Han sa videre: De nordiske av hjertet må ikke tape gnisten og gløden – for samarbeidets skyld! Dette er som om jeg skulle ha sagt det selv, ærede president!

Grethe Lundblad: Fru president! Jag kan hålla med statsrådet Surlien om att de nordiska ländernas engagemang i miljöfrågorna är mycket stort. Det är bra att ministerrådet har tagit itu med luftföroreningarna. Men jag blev allvarligt oroad av att statsrådet i sitt tal inte tog upp frågan om de ständigt ökande vattenföroreningarna i de nordiska farvattnen. Här är det i högsta grad fråga om regionala och nordiska miljöproblem.

I Öresund, som jag själv bor i närheten av, lyckades vi förbättra vattenkvaliteten efter att ha tagit itu med avfallsutsläppen. Men nu får vi återigen rapporter om en ständigt försämrad vattenkvalitet p.g.a. utsläpp från jordbruk och liknande.

Jag vädjar till statsrådet Surlien att verkligen ta dessa larmrapporter på allvar och medverka till att ministerrådet med full kraft tar itu med dessa problem.

Statsråd **Rakel Surlien:** Ærede president! Jeg skulle selvfølgelig gjerne også ha gått inn på spørsmålet om vannforurensning i mitt innlegg, men jeg fant det nødvendig å ta for meg det jeg for øyeblikket anså som viktigst. Det betyr selvfølgelig ikke at ikke spørsmålet om vannforurensninger også står meget sentralt i de nordiske miljøvernministres samarbeidsbestrebelse.

Jeg er helt enig med fru Lundblad i at det her er svært mye som gjenstår også i de nordiske land. Jeg tror at havforurensninger er et område vi i større grad må arbeide med. Dette samarbeidet er – så vidt jeg har oppfattet – i svært mye bedre gjenge enn det har vært tidligere, og Ministerrådet vil helt sik-

kert komme tilbake til dette spørsmålet ved senere anledninger.

Gadd: Fru president! Medlemmar i Nordiska rådet! Nästan 1,7 miljoner människor var under förra året någon gång arbetslösa och mottog ersättning från arbetslöshetskassan. I klartext betyder det att 15% av arbetskraften, dvs. var sjätte löntagare, någon gång under året har fått vidkännas vad det innebär att vara arbetslös.

Det här betyder att bakom den vanliga statistiken döljer sig en annan och mycket skrämmande verklighet, som kastar en mörk skugga över Norden och understryker behovet av kraftfulla insatser för att öka sysselsättningen.

De direkta kostnaderna för arbetslösheten uppgår till mer än 25 000 milj. kr. De indirekta kostnaderna är visserligen svåra att beräkna, men uppskattningsvis handlar det om två till tre gånger så stora belopp.

Det här har vi inte råd med. Det är visserligen en omistlig del av våra välfärds- och trygghetssystem. Men låt oss erkänna att det finns bättre sätt att använda både mänskliga och ekonomiska resurser för att hävda andra värden i våra länder.

Låt mig med detta som utgångspunkt ange fem uppgifter som är av en oerhörd strategisk betydelse för Norden inför 1990-talet.

Låt oss utgå från det enkla förhållandet att näringslivet i Norden står inför betydande utmaningar i framtiden med åtföljande förändringar i arbetslivet och på arbetsmarknaden.

I klartext handlar det om att utveckla en beredskap med framför allt kraftfulla strukturella insatser, som följer av såväl den internationella som den tekniska utvecklingen.

För de nordiska länderna utgör sambanden mellan den privata och den offentliga sektorn en aktiv och oerhörd viktig drivkraft för industriell utveckling, näringslivets expansionsmöjligheter och internationell konkurrenskraft. Ett mål och/eller behovsstyrt industripolitiskt samarbete i Norden tilldrar sig ur denna synpunkt ett särskilt stort och strategiskt intresse.

Utän inbördes rangordning anser vi socialdemokrater att det för det första fordras en ständig bevakning av och åtgärder mot han-

delshinder och andra inslag, som verkar mot vår strävan att stärka Norden som hemmarknad.

För det andra måste insatser på det handelspolitiska området och därmed våra gemensamma intressen av ökade exportmöjligheter erhålla ytterligare stöd. Ministerrådsförslaget om ökade utlåningsmöjligheter för NOPEF (Nordiska projektexportfonden) ligger i linje med denna strävan. Det har dock inte hindrat ekonomiska utskottet från att till nästa session efterlysa en samlad plan för det framtida nordiska exportsamarbetet.

För det tredje måste vi inse att produktionsförutsättningarna kommer att snabbt förändras.

Vi ligger redan långt framme i denna omställningsprocess här i Norden och har stora möjligheter att tillämpa ny teknik för att både öka och göra vår produktion av varor och tjänster effektivare. Detta bildar utgångspunkt för nya utbildningspolitiska insatser i framtiden. Det hela går ofta nog tillbaka på den tekniska revolution som datoriseringen av näringslivet innebär.

Investeringar i detta mänskliga kapital tillhör en av de långsiktiga, strategiska uppgifterna. Särskilt viktigt är detta inom de naturvetenskapliga och tekniska områdena.

Behovet av ökade specialistkunskaper och av att utveckla en utrustningskapacitet är stort. Kostnaderna är vidare uppenbara. Gemensamt borde vi därför nu klargöra framtida nordiska samarbetsmöjligheter kring dessa uppgifter.

För mig står det därför klart att sådana organ som t. ex. det nordiska forskningspolitiska rådet bör engageras direkt i ett sådant arbete i stället för att "leva sitt eget liv".

För det fjärde utgör Norden en bas för ett gemensamt resursutnyttjande för tekniskt FoU.

Redan vidtagna åtgärder inom detta område måste nu följas upp och erhålla en ännu mer framskjuten plats i samarbetet.

Konkret handlar det om att satsa på gemensamma forskningsprogram inom olika teknikområden som bioteknik och materialteknik.

Men det är lika viktigt att inom ramen för detta pröva investerings- och produktions-samarbete inom strategiskt viktiga behovsområden i framtiden såväl i våra egna länder

som i vår omvärld. Vi socialdemokrater syftar här på bl. a. transport- och kommunikationssystem, energisystem och miljö, sjuk- och hälsovård.

Varje konkret insats som vi bestämmer oss för kommer att ha oerhört positiva effekter för nordiskt näringsliv.

Men det kräver ökad aktivitet, och vi måste i Nordiska rådets olika organ bli ännu mera pådrivande i dessa uppgifter.

Det handlar också om att visa en större öppenhet och direkt engagera industrin och fackföreningsrörelsen i Norden kring dessa gemensamma intressen.

"Norden inför 1990-talet" och "Norden finns" är två nya industripolitiska rapporter, vars budskap vittnar om att NFS och ledande företrädare för näringslivet är beredda att medverka. Betydelsen av gemensamma och offensiva FoU-insatser kan inte nog ytterligare understrykas. Därför kommer vi socialdemokrater att väcka ett medlemsförslag i Nordiska rådet, som syftar till att ge samarbetet kring sådana uppgifter ökad prioritet.

Vidgar vi perspektivet ytterligare och väger in aktuella ministerrådsförslag om regionalpolitik, bygg- och energisamarbete, får vi en helhet, som tillsammans bör kunna ge det nordiska samarbetet ytterligare närings-tillskott.

I C 1, dvs. budgethandlingarna till sessionen, redovisas att en revision av den 1982 antagna arbetsplanen om industripolitiskt samarbete skall äga rum under detta år. Industriministrarna har nu ett utmärkt tillfälle att ange både riktlinjer men också resurser för ett offensivt inriktat näringspolitiskt samarbete. Kalla det gärna ett fördjupat samarbete kring en investerings- och utvecklingspolitik för Norden. Ministerrådet skall veta att detta har Nordiska rådets stöd, om man nu är beredd att ta initiativ i den riktningen. Helt klart är i alla fall att vi socialdemokrater förväntar oss ett sådant förslag redan till nästa års session.

För det femte förväntar vi oss att ytterligare investeringsprojekt av nordiskt intresse utarbetas och prövas. En förebild utgör de förslag som återfinns i handlingsplanen för ekonomisk tillväxt och full sysselsättning.

I fjol godkände också Nordiska rådet ett förslag som innebär att det vid NIB inrättas en utlåningsanordning för att finansiera de

aktuella investeringsprojekten i handlingsplanen. Låt mig därför väcka en fråga, vars svar kan manifesteras styrkan i det nordiska samarbetet i framtiden.

Vore det helt otänkbart att med stöd av denna finansieringsform genomföra brobyggen över Stora Bält och skapa fasta förbindelser över Öresund?

I min fråga ligger det en stor utmaning och följdfrågan blir om regeringarna är beredda att i överläggningar snabbt kunna ge besked. England och Frankrike har undertecknat ett avtal om att knyta varandra ännu mera samman. Skulle vi inte kunna göra motsvarande i Norden? Den politiska viljan finns. Resurserna finns. Men finns den politiska förmågan?

Fru president! Låt mig till sist också säga att tiden nu är mogen för att diskutera resurserna för själva samarbetet i framtiden.

Det är mitt intryck att samarbetet befinner sig i början av en ny expansiv period, som tar sikte på 1990-talet.

Möjligheterna är stora. Dynamiken är ett faktum. Tilltron till att gemensamt gripa oss an de utmaningar vi står inför växer i styrka och omfattning. Det finns inga gränser mellan oss. Styrkan och slagkraften i samarbetet blir vad vi själva vill göra det till.

För att manifesteras denna vår tilltro till Norden som en gemensam bas i våra framtida politiska ambitioner måste vi nu vara beredda att anvisa de medel som uppgifterna kräver av oss. En konkret målsättning är att skapa resurser motsvarande 0,1 % av BNP för det nordiska samarbetet. På socialdemokratiskt initiativ kommer rådet under 1986 att få behandla ett medlemsförslag med en sådan inbörd.

Som ett första steg är kravet på en kraftig nysatsning på ett nordiskt samarbete av betydelse. Skall en sådan satsning bli av bestående betydelse, måste kravet om 0,1 % av BNP kompletteras med konkreta åtgärder, som motsvarar det som de finansiella resurserna motsvarar.

Handlingsplanen för ekonomisk tillväxt och full sysselsättning måste ges ett innehåll också på längre sikt. Det ekonomiska utskottet har här ett särskilt ansvar för handlingsplanen.

Datoriseringen och kravet på ett samarbete på industripolitikens område som nu allt mer

aktualiseras kräver i sin tur att vårt kommunikationsutskott lever upp till sitt ansvar.

Social- och miljöutskottets ansvar för vår nordiska arbetsmarknad är känt sedan länge – och just den gemensamma nordiska arbetsmarknaden är ju det bästa exemplet hittills på vad ett samarbete kan leda till.

Tele-X-samarbetet i den form som nu tycks möjliggöras borde kunna ge oss ett kulturpolitiskt medel, som på ett fint sätt skiljer sig från tidigare mer kommersiellt inriktade skisser.

Det här betyder att delvis nya krav kommer att ställas på Nordiska rådet, så att insatserna koordineras i framtiden. Det ställer därför krav på rådets presidium. Dess roll måste bli mycket mer aktiv. Det handlar om att Nordiska rådet skall ange de politiska tyngspunkterna och prioriteterna. Detta kräver med nödvändighet handlingskraft. Har presidiet den? Vi får se!

Kanerva: Fru president! Finland anslöt sig till Nordiska rådet för 30 år sedan. Detta var för oss en stor utrikespolitisk lösning. Därför följde vi till en början en mycket försiktig linje. Nu anser vi finländare att det nordiska samarbetet behöver en aktiv omsorg och ett kontinuerligt utvecklande.

Formerna i det nordiska samarbetet och dess olika institutioner är i dag mycket tydliga. I samarbetet mellan staterna och regeringarna är det svårt att finna perspektiv som mycket dramatiskt skulle förbättra förutsättningarna. Utmaningarna i det praktiska samarbetet har i allmänhet övergått till det ekonomiska området och företagen.

Norden bildar idag en hemmamarknad för nordiska företag. Den ekonomiska verksamheten i Norden kan jämföras med verksamheten inom egna statsgränser. Även den hårdnande internationella konkurrensen tvingar nordiska företag till samarbete sinsemellan. Norden är rentav ett alltför litet marknadsområde. Då är det enda medlet att rädda den nordiska produktionen att alliera sig mot jättar ute i stora världen

Vi politiska förtroendemän har behandlat förslaget till en handlingsplan om ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Detta är dock endast ett första steg i riktning mot ett vidare ekonomiskt samarbete i Norden.

Även om de ekonomiska samarbetsperspektiven är lovande, finns det även oroande faktorer.

Det mest negativa området är sysselsättningspolitiken. Åtminstone den sysselsättningspolitik som bedrivits i Finland har på ett beklagligt sätt misslyckats.

Det nordiska samarbetet är nuförtiden praktiskt inriktat. Ett exempel på detta har vi fått i Gyllenhammar-gruppens rapport. I denna rapport har insamlats ett stort antal stora projekt och förslag till åtgärder, genom vilka det nordiska samarbetet förs framåt. Jag tycker att Gyllenhammar-gruppens rapport utgör en utmaning till den effektivitet som Nordiska rådet och nordiska ministerrådet har förmått uppnå.

Trots att det nordiska samarbetet för många är ett egenvärde, borde bakslag kunna undvikas. Det nordiska samarbetet har på det politiska planet fungerat mycket bra, men på de nyaste sektorerna, inom teknologi- och kommunikationsområdena, har det varit svårt. Med andra ord: det är lätt att sköta om

gamla ärenden, men uttryckligen nya ärenden innebär en utmaning för det nordiska samarbetet.

En sådan ny sektorssektor är också miljövården. Vi bör åstadkomma en mer omfattande harmonisering av lagstiftningen på miljövårdsområdet. Detta är viktigt med tanke på likadana förutsättningar för konkurrens, ävensom i den internationella diskussion, där vi tillsammans bör företräda de nordiska synpunkterna.

Då och då irriteras jag av behovet att i Nordiska rådet handla egoistiskt. Genomförbara och ståtliga projekt kan utvecklas desto mer framgångsrikt, ju öppnare vi betraktar hela Norden och dess ekonomi oberoende av de nationella gränserna. Varje nordiskt land tillsammans och skilt för sig bör förstå att en gemensam användning av resurserna ligger i hela Nordens gemensamma intressen.

Sedan generaldebatten avbrutits, avslutades mötet kl. 11.40.

Protokoll

3:e mötet

Tisdagen den 4 mars 1986 kl 14.00–16.05

Presidenter: Hallvard Bakke och Ólafur G. Einarsson

Dagordning

C 1: Berättelse rörande det nordiska samarbetet och Dokument 1: Rapport från Nordiska rådets presidium (fortsatt generaldebatt)

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Hans Nyhage återtagit sin plats i rådet och att Ulf Adelsonh lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Westerlund: Ärade president! Det är knappast ägnat att förvåna att mediafrågorna idag hör till de mest omdiskuterade samhällsfrågorna. Dels rör det sig om ett område där utvecklingen är mycket snabb. Dels berör dessa frågor alla enskilda medborgare i våra länder.

Också inom ramen för det nordiska samarbetet intar mediafrågorna en framskjuten position och så har alltid varit fallet. Detta gäller såväl diskussionerna under de senaste rådssessionerna som arbetet inom ministerrådet och dess sekretariat. En nyutkommen skrift från ministerrådet, Nordisk medienyt, vittnar för sin del om den intensiva aktivitet som pågår på mediaområdet i våra länder.

Under Nordiska rådets session i Reykjavik för ett år sedan tog två viktiga mediafrågor ett steg framåt. Jag tänker på det nordiska radio- och TV-samarbetet med Tele-X-satelliten som teknisk lösning samt på överföringen av finländska TV-program till sverige-finländarna.

Sedan sessionen i Reykjavik har ministerrådet lyckats nå enighet om TV-samarbetets allmänna principer och riktlinjer. Det finns orsak att med tillfredsställelse hälsa utvecklingen i denna fråga. Ett mål – som alltför länge varit blott en hägring – nämligen att få in de nordiska TV-programmen i våra vardagsrum, håller äntligen på att ta konkret form. Även om det kommer att ta sin tid innan besluten förverkligats, ger användandet av en direktsändande satellit i princip också glesbygden en chans att ta del av TV-utbudet. Ett ensidigt beroende av kommunikationssatelliter och kabelnät skulle i varje fall inte på sikt gynna glesbygderna.

I detta sammanhang är det skäl att påminna om den konkurrenssituation som idag råder på mediafältet. Tele-X kommer i framtiden att konkurrera med ett tjugotal andra europeiska satellitprogram. För att stå sig i den konkurrensen bör Tele-X förmedla inte bara nu kända nordiska TV-program utan om möjligt även nationell och samnordisk nyproduktion. Enligt min åsikt borde ministerrådet allvarligt överväga att reservera även sådana medel som är ägnade att främja den audiovisuella produktionen i våra länder. I Norden har vi ett ovanligt rikt och mångfasetterat kulturliv samt erkänt goda konstnärer. Låt denna rikedom komma till uttryck i de planerade programkanalerna utan att glömma de möjligheter också underhållnings- och idrottssektorerna erbjuder. Då kan Tele-X bli ett verkligt alternativ i mediakonkurrensen.

Jag vill se det nordiska TV-samarbetet och Tele-X som ett verkligt alternativ till övrig satellittelevison men också som ett komple-

ment till övriga åtgärder på mediafältet. Här ligger ett stort gemensamt nordiskt kulturpolitiskt intresse. Tele-X är däremot ingen egentlig lösning på den andra stora mediafrågan, nämligen önskemålet om direkt överföring av grannlands-TV.

Vi har i varje fall all anledning att vara glada för den överenskommelse som Finlands och Sveriges statsministrar gjorde i Reykjavik i fjol och som innebär att sverigefinnarna i Stockholmsregionen inom en överskådlig framtid får se den ena av Finlands TV-kanaler.

Däremot kan Finlands befolkning, och jag tänker främst på finlandssvenskarna, inte ännu emotta Sveriges TV-program. Den föreliggande planerade lösningen av sverigefinnarnas TV-service hade otvivelaktigt sett bättre ut om den enligt samma tidsschema kompletterats med en överföring av Sveriges TV till södra Finland. Man får inte underskatta den betydelse det hade om man i vartdera landets huvudstad kunde följa med grannlandsprogram i TV. Det är uppenbart att även många finskspråkiga personer i Helsingforsregionen har intresse för Sveriges TV. Också de lagstiftningstekniska hindren är nu undanröjda i Finland sedan riksdagen vid årsskiftet godkänt de nödvändiga ändringarna i den upphovsmannarättsliga lagstiftningen.

En successiv utökning av direktöverföringen av TV-program mellan de nordiska länderna är en viktig form av nordiskt kultursamarbete. Överenskommelsen om att börja sända finländska TV-program över sändaren i Nacka till Stockholmsregionen bör naturligtvis förverkligas snarast möjligt. Redan nu råder det en viss besvikelse över att den ursprungliga tidtabellen inte har kunnat hållas, vilket främst berott på problemen med de upphovsmannarättsliga frågorna. Besvikelsen är ännu större över att återutsändningarna av Sveriges TV över Bötomsändaren i Österbotten ännu inte inletts, trots många beslut av riksdag, regering och radiobolag.

Samtidigt är det inte mer än rättvist att även omedelbart vidta åtgärder för att göra Sveriges TV sebar i de södra delarna av Finland. Det är med stor besvikelse jag måste konstatera att stödet för den tanken varit skralt inom andra politiska grupperingar.

Redan vid Nordiska rådets möte för ett år sedan krävdes från vårt håll att paritetsprinci-

pen skall tillämpas när direktöverföringen av TV-program mellan Finland och Sverige inleds. Enligt den principen bör man samtidigt börja överföra de två ländernas TV-program till huvudstadsregionerna och kringliggande landskap.

Överföringen av Sveriges TV till Nyland och Åboland kräver inte alltför stora resurser. Frekvenser torde finnas, och i redan byggda master kan sändare uppmonteras. Ifall nya kommersiella TV-kanaler i Finland skulle uppta tillgängliga frekvenser, så torde det i alla fall enligt sakkunniga finnas möjlighet att med sändare med lägre effekt och kabelnät kunna täcka större delen av Nyland och Åboland.

Direktöverföringen av de nordiska ländernas TV-program är idag främst beroende av den politiska viljan. Tekniken utgör inte mer något hinder och ej heller kan kostnadssidan på något sätt anses orimlig.

Nordiska rådet borde redan vid denna session uttala sin positiva inställning till direktöverföring av TV-program mellan de nordiska länderna. Som det första konkreta förverkligandet bör överföringen av Finlands TV till Stockholmsregionen och överföringen av Sveriges TV till södra Finland snarast inledas. Ett positivt ställningstagande i dessa frågor har avgörande betydelse för hela projektets framåtskridande.

På samma sätt som sverigefinländarnas TV-fråga tog ett steg framåt vid fjolårets session anser jag det viktigt att det inför Nordiska rådet blir konstaterat, att finlandssvenskarna ser överföringen av Sveriges TV som en för dem oerhört viktig kulturpolitisk fråga.

Mediafrågorna innefattar både mediapolitik, teknologipolitik och kulturpolitik. I ett nordiskt sammanhang handlar det framför allt om kulturpolitik. Det vore därför viktigt att i det sammanslagna ministerrådssekretariatet bevara en så nära kontakt som möjligt mellan mediafrågorna och de övriga kulturfrågorna. Det är också viktigt att se mediafrågorna som en helhet, där satellitdistribution, grannlands-TV, traditionellt programutbyte, en satsning på nyproduktion samt en satsning på utvecklingen av nordisk videogram- och filmproduktion och -distribution tillsammans bidrar till att det ursprungliga syftet med det nordiska, att föra våra folk närmare varandra, förverkligas.

Statsrådet **Hellström**: Herr president! För två år sedan tog handelsministrarna initiativ till en kartläggning av alla de hinder i den nordiska handeln som företagen upplever som krångliga eller onödiga. Arbetet är nu i gång med att söka förenkla eller lösa problem. En hel del har redan lösts, t. ex. rörande medborgarskapsbestämmelser vid drift av aktiebolag, enklare tullklarering vid lika leveranser, harmoniserade tidsgränser för temporär tullfrihet och snabbare tullbehandling av postförsändelser. Många problem återstår dock att gå igenom och lösa. Ämbetsmannakommittén för handelspolitik har här det samordnande ansvaret för den nationella och nordiska uppföljningen av arbetet, som också måste ses i anknytning till det bredare internationella handelspolitiska samarbete som vi har både inom GATT och i Västeuropa.

Samtidigt har en annan arbetsgrupp gått igenom om det i Norden går att tillämpa en ordning där varor som redan godkänts i ett nordiskt land för försäljning även skall få säljas i ett annat land, den s. k. omvända bevisbördan. Vi måste kunna lita mera på varandra i dessa frågor. Liknande tankar finns inom EG, där man ju även diskuterat andra nya metoder för att hindra uppkomsten av handelshinder. Samarbetsministrarna har också specifikt lyft fram den omvända bevisbördan i det sammanhanget. Jag hoppas att konkreta resultat skall kunna bli följden av dessa beslut.

När man läser utredningarna blir man övertygad om att det finns många i grunden onödiga olikheter i våra bestämmelser. Vi har därför från svensk sida föreslagit att det till Nordiska rådets session år 1987 utarbetas ett särskilt ministerrådsförslag om avveckling av existerande handelshinder och en effektiv ordning för att förhindra uppkomsten av nya handelshinder. Vi är glada att även övriga länder ställt sig bakom detta initiativ. Ministerrådsförslaget bör innehålla klara signaler till nationella myndigheter och organisationer att redan på ett förberedande stadium beakta de nordiska men också de europeiska och internationella handelsaspekterna i långt högre utsträckning än som sker nu.

Vad detta skulle betyda för de nordiska företagens konkurrensförmåga i det långa loppet är uppenbart. Det är dyrbart att framställa flera versioner av en produkt för att

tillfredsställa flera länders olika krav. Därtill kommer att det särskilt är de mindre företagen som drabbas av olika formaliteter och administrativa hinder. Näringslivets intresse är dock knappast att påräkna i längden, om inte praktiska resultat kan uppvisas av oss. Det finns en risk att man då anpassar sig till den rådande situationen och upphör att räkna med "nordisk hemmamarknad".

Det nordiska samarbetet vilar på frivillig samverkan mellan självständiga stater. Men den nordiska samarbetsmodellen ställer ju då vissa krav både på det nordiska maskineriet men framför allt på den nationella uppföljningen. Detta gäller också handelshindersarbetet. I Sverige har vi tillsatt en arbetsgrupp, som på regeringens uppdrag går igenom den statliga normgivningen gentemot näringslivet.

Regeringen har också gett en särskild sakkunnig i uppgift att gå igenom med våra centrala normgivande myndigheter varför de ibland har bestämmelser som skiljer sig från de andra nordiska ländernas. Beror det på slentrian och tradition eller finns det sakliga motiv härför hos våra myndigheter? Dessa frågor måste de svenska myndigheterna gå igenom, och vi hoppas genom dessa hearings snabbare kunna komma till rätta med de tekniska handelshinder som förekommer på den svenska marknaden. Den svenska regeringen stöder också initiativ – ofta mycket kraftfulla sådana – som tas i våra gränsregioner. Vi har uppdragit åt länsstyrelsen i Jämtland att gå igenom vad som kan göras som regionala lättnader eller förenklingar i det s. k. Mittnordenssamarbetet, som i många fall har stått som en modell för vad handelsministrarna och Nordiska rådet diskuterat. Det är fråga om initiativ som ursprungligen kommit från dem som i Norge, Finland eller Sverige varit lokalt verksamma i detta samarbete, och de har betytt väldigt mycket.

Herr president! En strukturomvandling av den nordiska industrin pågår. Det är en nödvändig process som äger rum genom talrika uppköp och sammanslagningar av företag. Norden behövs som bas för framtidsinriktade beslut av företagen, både för att möta den hårdnande konkurrensen här hemma och som utgångspunkt för bredare internationella satsningar.

Här finns också ett samband med våra an-

strängningar att skapa en nordisk hemmarknad fri från handelshinder. Det är självfallet angeläget att vi nordbor själva är de första att utnyttja denna marknads potential i en hårdare internationell konkurrens. De lättnader som vi då genomför och som skapar större frihet på marknaden är önskvärda för alla parter. Nordiska företag bör rimligen ha större förutsättningar att anpassa sig till den rådande samhällssynen i våra länder än många icke-nordiska. Detta gäller t. ex. vår syn på de anställdas medinflytande. Företagsledningarnas information om framtida förändringar bör komma alla anställda till del, i vilket nordiskt land de än arbetar.

Vi menar att det är glädjande när nordiska företagare genomför strukturomvandlingen med Norden som bas. I Sverige arbetar redan över 16 000 svenskar i företag som är ägda av finska bolag, och 7 000 svenskar arbetar i norskägda företag. Omvänt sysselsätter svenska företag över 10 000 personer i Finland och 30 000 i Norge. Vi hoppas också få en ökning när det gäller Danmark i sådant avseende.

Det är naturligtvis avgörande att dessa investeringar har en framtidsinriktad karaktär, och så är fallet i den nordiska strukturomvandling som pågår. Genom att stärka den nordiska hemmarknaden ger vi företagen en bas för deras satsningar också ute i den allt hårdare konkurrensen på den internationella marknaden.

Jens Steffensen: Hr. præsident! Trods det lammende slag mod den frie og åbne verden, som tragedien i Sverige er udtryk for, ønsker kristeligt folkeparti klart at fremhæve, at vi fortsat skal sætte alle vore kræfter ind her i Nordisk Råd for at bevare og yderligere udbygge det grundprincip, som er livsnerven i alt sandt demokrati.

Kristeligt folkeparti ser med glæde på, at Nordisk Råd bliver stadig mere og mere konstruktivt i sit arbejde.

Handlingsplanen sidste år åbnede nye muligheder.

Gyllenhammar-rapporten i år er interessant derved, at vi her ser private og statslige interesser gå sammen om at pege på mange af de initiativer, man i Nordisk Råd gennem flere år har prøvet at tage op for at løse. Vi

hilser rapporten velkommen, for vi tror, at den kan være med til yderligere at fremskynde løsninger på en række af vore fælles problemer.

Samtidig er vi opmærksom på, at miljøværdierne ikke må ofres til fordel for økonomisk vækst.

Man kan også nævne de nordiske landes fælles holdning over for det racistiske apartheidstyre i Sydafrika som et godt eksempel på fællesnordisk indsats.

Også de nordiske landes vilje til øget bistand for at afhjælpe den tredje verdens nød bør nævnes som et resultat af det nordiske samarbejde.

Det samme er tilfældet, når det drejer sig om flygtningepolitikken. Som bekendt er der jo et forslag til behandling på denne session, hvilket vi skal behandle under juridisk udvalgs sager i overmorgen.

Jo, opgaverne er store og mange, og kristeligt folkeparti vil gerne pege på, at problemerne løses bedst med det kristne kulturgrundlag som fundament. Det har båret de nordiske lande i lyst og nød.

Ikke mindst når det drejer sig om de store nye udfordringer på det biomedicinske og genteknologiske område er det helt afgørende, at det står aldeles klart, at politiske beslutninger og etiske holdninger må følges ad.

Ved hjælp af de tekniske videnskaber er vi i stand til både at løse verdens sultproblem og sprænge vor klode i stumper og stykker. Ved hjælp af den brug, som den medicinske forskning gør af tekniske erobringer, er vi i stand til at helbrede mange af de sygdomme, som vi tidligere måtte anse for uhelbredelige – og på den anden side er vi i stand til at forandre arvemassen i al organisk liv.

Derfor drejer det sig først og fremmest om etik, når vi skal løse disse store problemer, idet vi er forvaltere af hele skaberværket: dyrene, planterne, jorden, luften, vandet – ja, hele menneskeheden.

Den videnskab, vi behersker, og de politiske beslutninger, der skal træffes, har klart muligheden i sig til at styrke og udvikle mennesket og naturen til et bedre liv. Men der er også en anden side af medaljen, hvor uoprettelig tilintetgørelse af livsmuligheder med uerstattelige tab af skaberværkets værdier kan gå hen og blive følgen.

Det er ikke en ny etik, vi har brug for, men

vi har brug for, at den kristne etik og livsforståelse for alvor bliver udgangspunktet for vore politiske beslutninger. Efter kristeligt folkepartis opfattelse er det det eneste, der kan sikre et menneskeværdigt samfund.

Det helt centrale i ethvert harmonisk samfund er familien. Det er derfor nødvendigt, at vi gør os umage i Nordisk Råd for at styrke familien i vore lande, specielt børnefamilien.

I Danmark har regeringen sammen med socialdemokratiet og det radikale venstre i det forløbne år gennemført en skattereform, som forbedrer børnefamiliernes vilkår betydeligt.

Kristeligt folkeparti ser gerne, at vi også på det nordiske plan kan samarbejde og samordne vore lovgivninger på en sådan måde, at børnefamilierne og familien som helhed prioriteres, og vi vil tage initiativer dertil i det kommende år.

Hr. præsident! Vore nordiske lande – som hele den vestlige verden – står i fare for at styre ind i et ideologisk tomrum med økonomiske såvel som kulturelle kriser til følge, hvis ikke vore lande stadigt stærkere besinder sig på de åndelige værdier, som Nordens lande er så rige på. Vi må tage disse værdier op, så de fornyer vor politiske tænkning således, at vi bliver i stand til at træffe politiske beslutninger, der afværger ideologiske tomrum og kulturelle kriser i vore folk.

Nordens historie og kultur er enestående i verden. Det er vor fælles åndelige arv. Hvert slægtled må forny arven og leve den ind i sin egen tid – ikke blot som en tom tradition, men som nye skabninger ikklædt nutidsdragt, der får mund og mæle gennem vore ord og vore politiske handlinger.

Det er måske den allerstørste udfordring til os i Nordisk Råd.

Elver Jonsson: Herr president! Nordiska rådet tog vid den förra sessionen här i Köpenhamn för fem år sedan ett samlat grepp om rusmedelsfrågorna. Dess social- och miljöutskott försökte slå ett slag för att minska bruket av alkohol-, narkotika- och psykofarmakapreparat.

Med tanke på att rusmedelsfrågorna har både en nordisk och en vidare internationell aspekt vill jag börja med att erinra om den skrivelse till de nordiska social- och utrikesministrarna som den nordiska alkoholpoliti-

kens främste utforskare, professor Kettil Bruun, tog initiativ till strax före sin bortgång. Kettil Bruun, som återvänt till Finland efter att under tre års tid ha varit professor i sociologisk alkoholforskning vid Stockholms universitet, oroade sig mycket över bristen på internationella insatser i syfte att stävja försäljningen och bruket av alkoholhaltiga drycker.

I den skrivelse från december som han och hans nordiska kollegor professor Tomas Helgason, Island, hälsodirektör Torbjörn Mørk, Norge, och byråchef Jan Ording, Sverige, riktade till de nordiska regeringarna påtalas Förenta Nationernas bristande resurser för att hantera en alltmer internationaliserad alkoholfråga.

Världshälsoorganisationen (WHO) har visserligen tagit upp alkoholproblemet vid några tillfällen, men jämfört med den satsning som skett på att bekämpa narkotikamissbrukets utbredning ter sig de resurser som avsatts för alkoholbekämpningen som ytterst blygsamma. De nordiska länderna har inom WHO strävat efter att få bort de ekonomiska intressena från alkoholhanteringen samt haft som mål att sänka totalkonsumtionen av alkohol. Då visar det sig nämligen att alkoholskadorna sjunker.

De fyra nordiska brevskrivarna sätter sålunda fingret på en både nordiskt och internationellt sett öm punkt. De har alltför rätt i att alkoholhandeln expanderar, produktionen är effektiv och marknadsföringen blir alltmer professionell.

Vad har då blivit av de rådsrekommendationer som antogs här i folketingsalen för fem år sedan? Ja, först måste det konstateras att totalkonsumtionen av alkohol per invånare tyvärr ökat i både Danmark, Finland och Island åren 1978–83. Norge och Sverige uppvisar, glädjande nog, en motsatt utveckling. Den rekommendation om internationellt samarbete på rusmedelsområdet som antogs här år 1981 avskrevs vid förra rådssessionen.

Social- och miljöutskottet konstaterade i sitt betänkande att ministerrådet ansåg rekommendationens syfte uppnått. Man får intrycket att ministerrådet önskade få bort en besvärlig fråga från dagordningen och att det berörda rådsutskottet uppgivet böjde sig för den ministeriella övermakten. Men så kommer nu ett år senare expertisen på området

med den skrivelse jag ovan citerat och drar en annan slutsats än ministerrådet.

I det viktiga socialpolitiska arbete som kampen mot alkoholskadorna utgör är det angeläget att särskilt slå vakt om vissa alkoholfria sektorer. Dessa är i första hand trafiken, ungdomstiden, våra arbetsplatser, miljön för och kring de blivande och unga mödrarna och de situationer i vilka de alkoholskadade vistas.

När det gäller trafiken krävs insatser för att stärka och upprätthålla de regelsystem som finns. Detta arbete bör bygga på allmänhetens önskan om en helt alkoholfri trafik i realiteten en nollgräns vad gäller promillehalten.

Ungdomstiden och uppväxtåren borde få vara alkoholfria. Våra arbetsplatser måste vara alkoholfria med hänsyn till trygghet, effektivitet och solidaritet med den som har problem med alkohol. Det är viktigt att uppmärksamma att väldigt många fler än de som öppet visar det har sådana bekymmer.

Det är särskilt angeläget att blivande mammor avstår från alkoholkonsumtion. Inte minst har de tragiska rapporterna om foster-skador uppmärksammat oss på detta.

För de alkoholskadade med lättväckt alkoholbegär måste också andra miljöer än de tidigare uppräknade vara alkoholfria.

Å ena sidan, herr president, tror jag inte att Norden kan bli någon "alkoholfri ö" i världssamhället, men det vore angeläget att ena alla medborgare kring fem "alkoholfria öar": trafiken, arbetslivet, barn- och ungdomsåren, de blivande mammorna och alkoholisterna.

Här skulle alla, antingen man är alkoholkonsument eller nykterist, kunna ena sig i en nordisk samling, för herr president, alkoholpolitik är inte fråga om *service*. Det handlar framför allt om *solidaritet!*

Steenholdt: Hr. præsident! Under rådets möde i februar 1984 fremførte jeg nogle tanker vedrørende den grønlandske ungdomsmuligheder for at komme i kontakt med deres jævnaldrende fra andre nordiske lande. Jeg har talt om den inspiration, det kunne være for den grønlandske ungdom, at kunne mødes med andre unge fra Norden, udveksle erfaringer og synspunkter.

Jeg ankede dengang over, at Grønlands placering i Nordatlanten og de for de fleste unge mennesker uoverkommelige billetpriser

var en alvorlig hæmsko for en udvikling i denne retning, og jeg efterlyste støttemuligheder under Nordisk Råds regie.

Det er derfor, jeg med glæde har konstateret, at arbejdet med at integrere den grønlandske ungdom i nordisk samarbejde er godt i gang. Jeg er således blevet orienteret om, at det grønlandske hjemmestyre har søgt om Grønlands optagelse i Nordisk Ungdomskomiteé. Jeg havde selvfølgelig gerne set, at den side af sagen for længst var i orden, men når den nu ikke er det, så vil jeg gerne benytte lejligheden til at medgive denne ansøgning min bedste støtte. Det kan ikke gå hurtigt nok med rådets godkendelse af denne ansøgning.

Baggrunden for de tanker, som jeg gjorde mig til talsmand for i 1984, er lige aktuel. Den grønlandske ungdom har fortsat enormt behov for kontakt med unge fra andre nordiske lande. Lysten til at lære noget nyt og i det hele taget at hente inspiration udefra mangler ikke. Det er de økonomiske rammer, der må bringes i orden.

Jeg forestiller mig og glæder mig allerede ved tanken om, at unge idrætsfolk fra Grønland kommer til at blande sig i sportslige konkurrencer med unge fra de andre nordiske lande. Alene det ville kunne give et mægtigt skub blandt de unge i Grønland til at dyrke sunde aktiviteter inden for deres eget område. Tanken om, at et tættere samkvem, specielt med vore nærmeste naboer, islændingene og færingerne, i nær fremtid kan blive realitet, tiltaler mig meget, idet jeg selvfølgelig forudsætter, at unge mennesker fra de to lande også bliver tilgodeset i denne henseende. Tanken om, at de unge fra Grønland får en chance for at blande sig med Nordens ungdom i andre kulturelle aktiviteter og muligt også forbedrer deres uddannelse gennem udbytterige ophold i andre nordiske lande, ser jeg gerne snart konkretiseret og aktualiseret.

Det er derfor, jeg vil slutte mit korte indlæg med en appel, en appel til Grønlands landsstyre om at følge det gode initiativ op. Jeg ved godt, at det tager tid at realisere planer, især gode planer, med jeg vil nu opfordre det grønlandske landsstyre til at vise initiativ og ihærdighed i denne sag, en appel til det i denne sag kompetente organ i Nordisk Råd om at sætte fart på behandlingen af denne sag. Der er næppe nogen, der kan have ind-

vendinger imod tankens snarlige gennemførelse. Bring det formelle i orden og lad os så komme i gang!

Hanna Kvanmo: President! Det føles litt tungt og delvis meningsløst å skulle ta ordet her i dag. Nyheten om statsminister Palmes tragiske død har lagt en demper på debatten, og hans eget fravær merkes i høy grad. Det var vel ingen som kunne få opp temperaturen i debatten slik som han. Han engasjerte, provoserte og var av og til litt uskikkelig i dette gode selskap. Han tok opp emner som av flertallet i Nordisk Råd blir oppfattet som tabuområder. Det er mange av oss på venstresiden i nordisk politikk som savner ham ganske påtakelig i denne debatten.

Men ett lyspunkt har det vært her i dag. Av innlegget til den nyvalgte presidenten for Nordisk Råd, Anker Jørgensen, ser det nå ut til at han ønsker å åpne rådet for diskusjon om de sikkerhetspolitiske spørsmålene som opptar oss alle. Jeg sier "oss alle", for også de danske og norske tilhengerne av NATOs atomstrategi hevder at de er mot atomvåpen, dvs. ikke direkte mot atomvåpen, men mot bruk av atomvåpen.

Det spørsmålet som virkelig har fenget Nordens folk – spørsmålet om en atomvåpenfri sone i Norden – kan ikke tas opp som emne i Nordisk Råd fordi det skal finnes en uskrevet lov om at man av hensyn til Finland ikke skal behandle sikkerhetspolitiske spørsmål. Dette er det ikke logikk i. Hvis det finnes noe det er full enighet om i Finland, er det nemlig ønskeligheten av å opprette en atomvåpenfri sone i Norden. Finlands Kekkonen og Sveriges Undén var blant de første til å ta opp sonetanken "i en bredere europeisk sammenheng", som det heter i norske offisielle dokumenter.

Palmekommisjonen har anbefalt opprettelse av en sone ned gjennom hele Europa. De nordiske utenriksministre diskuterer saken på sine møter, men nordiske parlamentarikere må arrangere en egen konferanse utenfor Nordisk Råd for å kunne komme sammen og diskutere saken.

Det er i høy grad en kunstig og lite gunstig situasjon at Nordisk Råd skal stå utenfor den diskusjonen som de fleste mennesker i Norden ønsker at vi skal ha, og at vi også skal søke å finne en løsning.

Det finnes vel ikke noe spørsmål som er viktigere enn spørsmålet om vår sivilisasjon skal overleve. Først i neste omgang kommer spørsmålet om hvordan vi skal leve – hvordan vi skal organisere våre samfunn slik at folk har trygghet for arbeid og inntekt i hverdagen og overskudd til kulturelle aktiviteter, til deltakelse i samfunnets ulike gjøremål, til samvær med hverandre og til omsorg for hverandre.

Når det gjelder det å få tid til å leve, har nordiske kvinner i stor grad gått sammen om å kreve en annen organisering av arbeidsdagen. De har forlangt å få innført 6-timersdagen som normalarbeidsdag. Hensikten er å dele arbeid og fritid mellom mann og kvinne – dele omsorg for barn og unge, dele omsorgen for de eldre og uføre og dele goder og byrder. Dette er et spørsmål som også fagorganisasjonen i Norden er opptatt av – i likhet med spørsmålet om fred og nedrustning.

Jeg tror at Nordisk Råd kommer til å miste mye av sin betydning dersom rådet ikke vil behandle de saker som folkene i Norden er opptatt av. De små skrittets politikk bør nå overskride selvpålagte grenser. Ellers blir skrittene så små at det hele ender i fullstendig stagnasjon, og det er det vel få eller ingen i Norden som ønsker.

Den nye organisering av Nordisk Råd skal effektivisere arbeidet, heter det. Men det er ikke nok. Dersom det ikke også blir et innhold i rådets arbeid som fanger allmennhetens interesse, vil det ikke gå an å legge stort nok press på de nordiske regjeringene, slik at de bevilger penger som kan føre til at nye tiltak også kommer inn. Det er bare mulig å komme videre hvis allmennheten er interessert i det Nordisk Råd driver med. Og derfor vil jeg nå ønske at man slutter med det vikarierende argumentet om at man av hensyn til Finland ikke skal kunne diskutere en atomvåpenfri sone i Norden.

Suominen: Herr president! Den internasjonella ekonomins utveckling under de senaste tiderna har på ett väsentligt sätt förändrat förväntningarna även i Nordens ekonomi och därigenom också de krav, som bör ställas på våra länders ekonomiska politik. Speciellt oljeprisets fall ökar totalefterfrågans tillväxt under detta och nästa år mer än vad man

ännu för några månader sedan kunde förutse. I Norden torde efterfrågans tillväxt visserligen vara mindre exempelvis i jämförelse med det övriga OECD-området, till detta bidrar speciellt Norges energiproduktion och delvis även energins stora andel i det bilaterala handelsutbytet mellan Finland och Sovjetunionen. Den inhemska efterfrågans tillväxt torde emellertid även i de nordiska länderna trots allt bli så mycket större än vad man förutsett, att ett samarbete mellan våra länder är nödvändigt för genomförandet av kommande åtgärder för kontroll av efterfrågan.

I jämförelse med de övriga industriländerna har de nordiska länderna som ett problem en fortfarande alltför hög inflation, som försvagar våra länders internationella konkurrensförmåga. En kraftig minskning av inflationsförväntningarna under de senaste månaderna förändrar inte denna grundsituation, eftersom prisstegringen även i våra hårdaste konkurrentländer kännbart har minskat.

En verklig provosten i det nordiska samarbetet är, hur bra vi oss emellan förmår koordinera de åtgärder, som ansluter sig till dämpandet av inflationen och förbättrandet av konkurrensförmågan.

Arbetslösheten i de nordiska länderna har, som bekant, varit avsevärt mindre än medelnivån i de västliga industriländerna, vilket förstås inte på något sätt tröstar en individ, som drabbats av arbetslösheten. Tyvärr är förväntningarna härvidlag inte särskilt tröstbringande åtminstone i Finland, för det är skäl att anta att arbetslösheten snabbt ökar i vårt land inom en nära framtid och att den låga sysselsättningen fortgår under de följande två åren. En betydande orsak till en sådan oroväckande utveckling är regeringens sysselsättningspolitiska oförmåga och att man i stället för att skapa permanenta arbetsplatser koncentrerar sig på skenbara åtgärder som ökar den offentliga byråkratin.

Flyktingproblemet i världen har ständigt ökat. Vår inställning därtill bör vara genomträngd av humanism, solidaritet mellan alla människor och av vårt internationella ansvar. Men hur djupa känslor vi än har i vårt hjärta, förutsätter just vårt ansvar, att den hjälp som vi ger verkligen minskar både individens och flyktinggruppers problem.

Från det finländska Samlingspartiets håll önskar vi konstatera, att vi känner vårt an-

svar. Det är självklart, att Finland bör både kraftigt öka den del i utvecklingssamarbetet, med vilken flyktingarna ges hjälp nära sitt ursprungliga hemland, och också snabbt förbereda möjligheter att ta emot ytterligare flyktingar i vårt land.

Nordiskt samarbete i flyktingfrågor är ett naturligt medel att gemensamt – och därför också bättre utrustade – möta vår tids svåraste mänskliga problem, som hela tiden ökar. Detta samarbete bör vara kontinuerligt och innebära en ökad kanalisering av gemensamma resurser till detta ändamål.

Orsaken till att vi har förenat oss om reservationen som ställts av den finländska delegationen i denna sak är att vi framhåller att den slutliga beslutandemakten tillhör varje lands regering och riksdag beträffande både kvantitativa och kvalitativa åtgärder. Det finns fortfarande skillnader mellan våra länder – minskande skillnader, får man hoppas – i vilka historiska, ekonomiska och även inställningsmässiga frågor inte har tillåtit en helt likadan ställning till varje sakområde. Dessa grunder, vilka ingalunda hindrar Finland från att välja den rätta linjen, som vi kanske bör gå framåt något långsammare än de övriga nordiska länderna i de i och för sig rätt valda spåren. Vi har skäl att anta, att vi trots vår eventuella långsamhet inte blir överkörda av de övriga nordiska länderna i dessa spår, vilket Jan P. Syse, som citerade Povel Ramel, tänkte sig att skulle kunna ske någon gång i vissa saker.

Den samnordiska förvaltningens omorganisering, som i huvudsak grundade sig på Benkow-kommitténs arbete, håller på att förverkligas till de centrala delarna. Samtidigt som man kraftigt bör framhäva betydelsen av det parlamentariska inflytandet i de gemensamma nordiska organen, bör man även betona behovet att öka förvaltningens effektivitet. Vi behöver inte nya organisationer, utan en kontinuerlig förbättring av de befintliga organisationernas resultat. Vi behöver inte den förnuftslösa kvantitet A-4-förening, som byråkratin utan synliga resultat producerar för våra mappar.

Vi bör sträva till resultat, och inte till den skenbara verksamheten, som representeras av promemorior, berättelser, utredningar och basdokument. Ifall en ökning av resultaten förutsätter tilläggsresurser, bör beviljandet

av dessa resurser inte förhindras. Här tänker jag speciellt på Nordiska investeringsbanken, vars verksamhetsbetingelser snart borde förstärkas, i synnerhet berör detta skapandet av möjligheter för mjuka investeringslån, annars förlorar vi på marknadsandelar, som statsminister Sorsa sade.

Meddelande

Det meddelades, att Thage G. Peterson inlagt sin plats i rådet.

Flemming Hansen: Hr. præsident! I 1984 fik en tværnordisk arbejdsgruppe med Pehr Gyllenhammar i spidsen til opgave at udarbejde forslag, der kunne tilføre det nordiske samarbejde nye impulser og ny dynamik, og gruppen har fremsat en række interessante forslag.

Arbejdsgruppen er utraditionelt sammensat uden politikere, og fra dansk side har deltaget en fagforeningsleder og en industrileder.

Det glæder mig – især efter den senere tids EF-debat herhjemme – at kunne bakke op bag et så positivt bevis på, at Danmarks engagement i EF ikke stiller sig i vejen for det nordiske samarbejde. Tværtimod kan vi sætte ekstra skub i dette samarbejde.

Den bærende idé bag forslagene er at styrke Norden i Europa og styrke de nordiske landes konkurrenceevne generelt. For hele Europa gælder det om at forbedre konkurrenceevnen, specielt over for USA og Japan, der i de senere år har haft en langt større tilvækst i økonomien, end vi har.

Hvis det skal lykkes at følge med i og vende udviklingen til Nordens og Europas fordel, må der sættes på samarbejde på en række områder.

Det har man forlængst indset med EF-samarbejdet, og Gyllenhammar-rapporten er et godt udgangspunkt for at få knyttet alle de nordiske lande tættere til det øvrige Europa. Meget konkret er i denne forbindelse det såkaldte Scandinavian Link projekt, som indtil videre er den mest omtalte del af rapportens forslag.

De nordiske lande ligger i Europas nordlige udkant, og deres velfærd afhænger først og fremmest af handelen mod syd. Transporten

mellem Norden og Europa er i dag både lang og besværlig og derfor også meget omkostningskrævende. Med Scandinavian Link lægges der op til en sammenhængende vej- og jernbaneforbindelse, der kan formindske den nuværende afstand mellem Norden og Europa, formindske den tid, det tager at transportere såvel varer som personer, og formindske den tidsusikkerhed, der er ved de nuværende og mere besværlige forhold.

Det drejer sig dels om faste broforbindelser, der skal etableres, dels om forbedringer i såvel motorvejs- som jernbanenettet. Nu skal der således for alvor lægges vægt bag ordene om, at Danmark er bro mellem Norden og det øvrige Europa.

I første omgang drejer det sig om at få etableret faste forbindelser mellem Danmark og Sverige og mellem Danmark og Tyskland, siger rapporten.

Fra dansk side har vi påpeget, at vi vil have forenet Danmark, før vi forener vort land med et andet land. Det vil sige, at vi skal have bygget Storebæltsbroen, før vi vil gøre os landfaste med Sverige, eller før vi vil have en broforbindelse til Fehmarn og Tyskland.

Det er der heldigvis stor forståelse for, og jeg vil i den forbindelse udtrykke håb om, at disse nordiske planer kan være det initiativ, der giver det sidste skub til, at vore Storebæltsplaner nu endelig føres ud i livet her i Danmark, og vi dermed kan afslutte mange års opslidende debat.

Lige så vel som dårlige trafikforbindelser skader det internationale handelssamarbejde, skader det naturligvis den danske industri, at man selv inden for vore egne rækker har en tilstrækkeligt udbygget transport. Derfor vil det være meget velkomment, om vi nu først og fremmest kan få etableret Storebæltsforbindelsen og umiddelbart derefter en forbindelse over Øresund til Sverige.

Så vil første led i den direkte kæde til Europa være etableret. I anden omgang kan man så tage fat på den planlagte forbindelse sydpå fra Rødby til Fehmarn, som yderligere vil formindske transporttiden og dermed omkostningerne og varernes pris.

Alt sammen til gavn for de nordiske landes konkurrenceevne.

Statsrådet **Hans Gustafsson**: Herr president! Förra årets beslut om en handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning innebar en vitalisering av det nordiska samarbetet inom många områden. De samordnade investeringarna på samfärdselns område innebär en stimulans också för anläggningsbyggandet. Och det arbete som görs för att utveckla Norden som hemmamarknad kommer att påskynda framväxten av konkurrensdugliga företag inte minst inom byggområdet.

Byggnäringen har en utomordentlig betydelse i vårt ekonomiska liv. Nästan var sjätte medborgare är på något sätt beroende av den för sin försörjning. Uttryckt i antalet yrkesverksamma blir det uppemot två miljoner människor i våra länder som har sin sysselsättning i byggnäringarna. Skall denna sektor utvecklas vidare – och det finns förutsättningar härför – kan vi inte bara bygga åt varandra. Vi måste också ta oss in på nya marknader – och befästa våra positioner på de marknader där vi redan rör oss.

Byggnadsindustrin i vid mening har i alla våra länder varit en av de väsentligaste aktörerna i samhällsutvecklingen, – en utveckling som har lett till att våra länder snabbt har omvandlats till industrinationer med en vitt förgrenad välfärd för sina medborgare. Mänskors förväntningar på snabbheten och vidden av denna omvandling av samhället har tvingat byggsektorn till en kraftig anspänning – och har samtidigt gett byggsektorn unika möjligheter att utveckla sin kompetens. Det gäller alla led – från stadsplanering och utformning till materialtillverkning och byggande.

Byggandet i dag är långt rationaliserat. Man har skaffat sig förmåga att smidigt anpassa och samordna byggprocessens alla led. Man har lärt sig att hantera stora och komplicerade bygg- och anläggningsprojekt, samtidigt som man har förstätt att på ett kvalitativt högstående sätt utveckla seriebyggandet genom prefabricering.

Grunden för denna sektors tillväxt – och det som har styrt dess inriktning – har varit våra egna behov. I allt väsentligt har den varit inriktad på hemmamarknaden – och skyddad av denna. När de yttre ekonomiska betingelserna plötsligt ändras och när därför efterfrågan sviktar eller byter inriktning är det självklart att omställningsproblemen blir

stora. Det är då lätt hänt att branschen ses som en belastning för resten av samhället.

Både Finland, Danmark och Sverige har, var för sig och på olika sätt, ställts inför sådana ekonomiska påfrestningar som helt förändrat förutsättningarna för branschen. Men jag tror också att vi kan säga oss att vi nu har kommit igenom tunneln. Ut har kommit en byggsektor – inte slagen i spillror utan omvandlad och bättre skickad att möta en förändrad verklighet.

Vi har i arbetet med den handlingsplan för byggsektorn som nu framlagts sagt oss att vår framtid på byggexportmarknaderna kan främjas just genom nordisk samverkan. På många exportmarknader är de enskilda nordiska byggföretagen för små som samarbetspartner – och på många håll också våra länder. Finansieringen av stora byggprojekt blir alltmer komplicerad och krävande. Vi vet samtidigt av bitter erfarenhet att i många sammanhang är finansieringen ett viktigt och avgörande konkurrensmedel.

Vi har i Nordiska investeringsbanken ett instrument som har visat sig vara framgångsrikt. Det förhållandet att banken är ett flernationellt organ ger oss bättre möjligheter att stödja exportsatsningar än vad vi skulle ha på nationell basis. Både i fråga om kreditobjektens storlek och i fråga om betalningsprofilen skiljer sig emellertid byggsektorn i vissa avseenden från andra. I anslutning till arbetet med att vidga Investeringsbankens kreditmöjligheter kan man därför överväga om man – inom en sådan vidgad ram – bör utforma ett särskilt "fönster" för byggsektorn. Vi avser att under detta år ta upp en diskussion med de olika intressenterna i nordisk byggindustri och med dem diskutera hur byggexporten kan främjas genom utvidgat nordiskt samarbete.

Även den Nordiska projektexportfonden kan spela en viktig roll i en samlad nordisk ansats för att främja byggexport. I samarbete med fonden kan de nordiska företagen genomföra gemensamma satsningar som avser särskilda marknader eller områden där det finns speciell kompetens hos den nordiska byggsektorn.

Det tekniska samarbetet mellan de nordiska länderna har lång tradition. Intresset bland företagen för ett kommersiellt samarbete har däremot tidigare varit svalt. När byggsektorn

under senare år har uppmärksamats i Nordiska rådet har det skett mot bakgrund av de strukturella problem som jag tidigare nämnade. Med hjälp av varandras erfarenheter skulle man kanske kunna hantera de olika strukturproblem på ett sådant sätt att omställningssvårigheterna dämpades eller sköts upp.

En ny attityd till det nordiska samarbetet börjar nu göra sig gällande. Jag finner bland byggsektorns folk ett aktivt intresse för en nordisk samverkan som är inriktad på verksamheten i tredje land. Denna attitydförändring är en effekt inte minst av goodwillvärdet av det genombrott som den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling innebar.

Herr president! Det finns förutsättningar att den handlingsplan för ekonomisk utveckling som antogs förra året skall medföra ett genombrott också inom andra samarbetsområden än de som direkt behandlades i den. Jag noterar med stor tillfredsställelse det ekonomiska utskottets positiva reaktion över den handlingsplan för byggsektorn som de nordiska bostadsministrarna har lagt fram och som min kollega, boligminister Niels Bollman, kommer att redovisa senare under denna session.

Jag tror att byggsektorn är väl rustad och skickad att ta sin plats bland våra långsiktigt inriktade exportnäringar. Den gör det, inte driven dit i brist på bättre utan för att varaktigt etablera sig där. Vi bör stödja byggnäringarna i dessa strävanden genom utökat nordiskt samarbete:

Lantrådet **Woivalin**. Herr president! Det är med stor tillfredsställelse vi från åländskt håll deltagit i det nordiska samarbetet under senaste händelserika sessionsår.

Den officiella invigningen i oktober av Nordens institut på Åland var en av de insatser som gjorts inom det nordiska samarbetet i syfte att betona betydelsen av att alla områden och regioner i Norden ges möjligheter att aktivt medverka i kultursamarbetet. Det är därför glädjande att Grönland nu står i tur att få ett Nordens institut. Jag vill här betona vikten av att kulturförbindelserna fortsättningsvis utbyggs i syfte att därmed ytterligare utveckla och förstärka den nordiska gemen-

skapen. I detta sammanhang har samarbetet om utbildning, forskning och kultur en viktig funktion att fylla och då avser jag bla det nordiska radio- och TV-samarbetet, via satellit. På Åland håller regionalt på att utvecklas ett heltäckande radio- och TV återsändningsnät av rikssvenska program som delvis kan tjäna övriga svensksbygder i Finland. Men oberoende därav tror vi på att man genom satellittekniken kan möjliggöra för alla nordiska medborgare att se varandras program.

Från åländsk sida har man med stort intresse följt arbetet kring handlingsplanen för ekonomiskt samarbete och full sysselsättning. För att förstärka Norden som hemmamarknad bör Gyllenhammargruppens rapport uppföljas och då särskilt på samfärdselns område. En förutsättning för att uppnå målet Norden som hemmamarknad torde vara tillgången på ett välutbyggt väg- och transportnät i syfte att få till stånd snabba och säkra transporter utan långa väntetider. En betydande del av transporterna inom Norden utförs sjövägen, varför rederierna åtminstone mellan Sverige och Finland fyller en synnerligen viktig funktion. Detsamma gäller transporterna till och från Norden.

Inom det nordiska samarbetet läggs mycket arbete ner på ökad förståelse över gränserna, vilket ytterligare kunde motivera en turistkampanj inom projektet Norden som hemmamarknad. Dylika turistsatsningar kunde lämpligen förverkligas inom det gränsregionala samarbetet. De regioner som därigenom berörs är speciellt utsatta för det starka tryck närbelägna centralurbana orter utövar, varför ett samnordiskt näringslivsprojekt som bevarar den genuina skärgårdsmiljön i Åbolands, Ålands och Stockholms skärgårdar bör vara av stort intresse.

Sjöfartskrisen har drabbat den åländska ekonomin så hårt att man på åländskt håll behöver substitut för sjöfarten. En större nordisk turism är därför välkommen till Åland. Vi avser att fortsätta utbyggnaden av turistnäringen och planeringen har tagit i beaktande en nordisk inriktning.

Herr president! Jag vill uttrycka min glädje över att projektet ekonomisk utveckling och full sysselsättning håller på att förverkligas. I detta sammanhang vill jag peka på den betydelse för det åländska näringslivet ett avskaffande av de tekniska handelshindren skulle

innebära. Direkt import av varor till våra länder skulle innebära oerhörda besparingar såväl kostnads- som prismässigt.

Dessutom har vi på Åland ett språkligt intresse av en sådan lösning. De olika bestämmelserna inom de nordiska länderna för prövning och godkännande av varor på den nordiska hemmamarknaden bör utformas efter gemensamt antagna riktlinjer för att ytterligare underlätta målet att göra Norden till hemmamarknad. För Ålands del har vi redan beträffande elmaterial godkänt att nordisk norm är tillräckligt för användning på Åland. Även på andra områden avser vi att acceptera nordiska normer.

Knuutila: Herra presidentti! Kun 15 vuotta sitten olin ensi kerran täällä Pohjoismaidenistunnossa, niin esillä olivat eri kysymykset. Niistä monet ovat myös menneet myönteisesti eteenpäin. Mainitsen vain taloudellisen yhteistyön ja liikenneturvallisuuden, jonka kohdalla Pohjoismaissa on saavutettu esimerkillisiä tuloksia.

Menneinä vuosina on mm. yhteisiin pohjoismaisiin työmarkkinoihin pohjautuen myös kansalaisoikeuksia toisissa Pohjoismaissa asuvien kohdalla parannettu. Selvimmin sitä osoittaa kunnallinen äänioikeus toisessa Pohjoismaassa. Näitä kansalaisoikeuksia on kuitenkin edelleen laajennettava mm. koskien oikeutta päästä julkiseen virkaan tai oikeutta omistaa kiinteää omaisuutta toisessa Pohjoismaassa.

(Svensk översättning: Herr president! Då jag för 15 år sedan för första gången var på Nordiska rådets session, så var det andra frågor som var uppe. Av dessa frågor har många också gått positivt framåt. Jag vill bara nämna det ekonomiska samarbetet och trafiksäkerheten, för vars vidkommande man har nått exempelartade resultat i Norden.)

Under gångna år har man bla på basen av den nordiska arbetsmarknaden också förbättrat de medborgerliga rättigheterna för nordbor som är bosatta i annat nordiskt land. Tydligast visas detta av den kommunala rösträtten i annat nordiskt land. Dessa medborgerliga rättigheter bör dock ytterligare utvidgas bla beträffande rätt att bli utnämnd i offentlig tjänst och rätt att äga fast egendom i annat nordiskt land.)

Det största problemet i dagens Norden är arbetslösheten. De nordiska länderna har inom FN, ILO och i sitt samnordiska arbetsmarknadsavtal satt rätten till arbete som mål. Denna målsättning har vi inte ännu kunnat förverkliga. Samtidigt som inkomst- och förmögenhetsnivån betydligt ökat hos oss, har de arbetslösa fått bara en mindre andel i inkomstfördelningen. I Norden, som strävar till social rättvisa och jämlikhet, behöver det inte vara så. Detta utgör en utmaning för samtliga samhällen i Norden.

Oikeuden työhön tulee koskea myös erityisryhmiä ja vähemmistöjä. Vammaisia yhteiskunnassamme on satojatuhansia. Myös heidän elämänsäältönsä tulee voida kuulua työnteke heidän omista edellytyksistään lähtien. Nykytekniikalla me voimme muutenkin parantaa vammaisten arkipäivän olosuhteita ja liikkumista. Tarvittavien toimenpiteiden pohjaksi on jo Pohjoismaiden neuvoston piirissä tehty hyviä selvityksiä.

(Svensk översättning: Rätten till arbete bör också tillkomma särgrupper och minoriteter. Vi har hundratusentals handikappade i vårt samhälle. Även deras livsinnehåll bör kunna omfatta arbete utgående från deras egna förutsättningar. Med den nutida tekniken kan vi även annars förbättra handikappades dagliga förhållanden och rörelsemöjligheter. Som grundval för nödiga åtgärder har redan inom Nordiska rådet utförts goda utredningar.)

Vi kan ha internationellt svåra och ostabila tider framför oss. De nordiska länderna kan skapa stabilitet i sina ekonomier genom ökat ekonomiskt samarbete med socialistiska länder. Vår kristliga tradition kan också omfatta ett tankesätt att vi genom samarbete också vill främja de människors levnadsförhållanden som har annorlunda tankar om samhällseliga frågor än vi. Detta tankesätt innebär även i KSSE-andan arbete för internationellt samförstånd och freden i denna i alltför hög grad våldsbetonade värld.

Thea Knutzen: Ærede President! Vi har nylig fått en tilvekst til den nordiske tidskriftflora. Det er Nordisk Medie Nyt, utgitt av Ministerrådet, som er kommet med sitt første nummer. Denne nyskapning illustrerer, både ved sin eksistens og ved sitt innhold, hvor mye som nå skjer på medie-

fronten. I alle de nordiske land foretas det eksperimenter, utredninger og undersøkelser – først og fremst om etermedier fordi den tekniske utviklingen nesten daglig gir nye muligheter på dette felt. Men også avisenes deltakelse i utviklingen er interessant.

I nordisk sammenheng har vi sett arbeidet med Nordsat skride langsomt frem for så å forlise. Men nå har vi likevel nådd et viktig mål ved at Ministerrådet og Presidiet har vedtatt Tele-X-prosjektet.

I likhet med andre talere vil jeg uttrykke glede over at det nå ser ut til at også Danmark vil være med, og at Islands deltakelse er aktuell på litt sikt. Vi vet ennå ikke konkret hvordan disse sendingene vil arte seg for seerne – utover det at planen er et treårig forsøk med nordiske sendinger i to kanaler. Det arbeides videre med saken, som det heter.

For min del er jeg overbevist om at dette kan bli en svært viktig del av det nordiske samarbeidet. Vi vet at likhet i språk og kultur i de nordiske land bidrar til et fellesskap som betyr mye. Men det må ikke forlede oss til å tro at vi ikke er forskjellige, eller til å underverdere de anstrengelser vi bør gjøre for å forstå hverandre bedre og gjennom slik forståelse skape et dypere fellesskap. Nettopp her tror jeg at nordiske TV-sendinger kan bidra positivt.

De nasjonale TV-selskapene har allerede en viss utveksling av programmer gjennom Nordvisjon. En økt spredning av nasjonalproduserte TV-program, videoproduksjoner og filmer over Tele-X vil utvide kjennskap til og kunnskap om nabolandene, og vise nyanser i livsstil og oppfatninger. Her får vi helt nye muligheter til å oppdage både små og store trekk som til sammen bidrar til økt samhold og fortrolighet.

Den allmenne kjennskapen til broderlandenes kunst og litteratur er etter min erfaring tilfeldig og i beste fall ujevn. Gjennom årene har det vært gjort prisverdige forsøk på å gi ut litteratur på originalspråket i alle de nordiske land, men etterspørselen har vært så lav at det stort sett er blitt med forsøkene. Den nordiske litteratur som nå leses av det brede publikum i grannelandene, er i overveiende grad oversatt. Jeg er så optimistisk at jeg tror fellesnordiske TV-sendinger vil kunne bidra til å bygge ned skiller også på dette området. Selv om det vil bli brukt oversettelser i Tele-

X-prosjektet, vil språkmelodi og ordforråd gli inn hos seerne. Og mulighetene for dramatisering som ligger i den samlede nordiske litteratur, burde inspirere enhver TV-produsent. Dramatiseringer av Strindberg, Andersen Nexø, Laxness og Hamsun har vært populære langt utenfor hjemlandet. Også vårt eget medlem Guðrún Helgadóttirs barneprogrammer fortjener større spredning – vi vet at slike programmer er mangelvare i svært mange land.

Enkelte produksjoner, som intervjuer eller opplesninger, eventuelt kombinert med nasjonal musikk, utvider ytterligere mulighetene til aktivt nordisk kultursamarbeid over Tele-X.

TV er for øvrig også et medium som er godt egnet til å formidle billedkunst. Den store utstillingen av nordisk 1800-tallskunst som nå går sin rundgang i Norden, har vakt stor interesse, og det er rimelig å anta at interessen også vil omfatte kunstprogrammet i TV.

Det er ikke så merkelig, med den raske teknologiske utviklingen vi nå har, at det kommer innspill fra sidelinjen underveis. Det mest aktuelle er Nordprog, som innebærer mulig TV-overføringer over ledig kapasitet i kommunikasjonssatellitt. Ministerrådet bør følge utviklingen nøye og bidra til at Tele-X og Nordprog ikke overlapper hverandre i særlig grad. Men det må samtidig understrekes at Tele-X-prosjektet gir muligheter for TV-overføringer som ikke ligger i Nordprog. Tele-X-signalene vil kunne mottas av parabolantenner på det enkelte hus, og det er et viktig poeng i flere av våre land. Men det må erkjennes: Det er aller viktigst i Norge.

Bygging av omformere og kabelnett vil alltid være dyrt og vanskelig å gjennomføre i spredtbebygde strøk. Etter min mening bør det alvorlig vurderes om man ved parabolteknikk kan slå flere fluer i ett smekk, i alle fall for Norges vedkommende. Tele-X, et nytt TV 2, og utenlandsprogrammer fra kontinentet kan mottas over *samme* antenntype. Det er grunn til å tro at mange vil anskaffe seg parabolantenner i alle fall. Rent teknisk vil dette også være den muligheten som om lag halvdel av det norske folk som bor uvanlig spredt, i det hele tatt kan benytte for å få et noenlunde likeverdig fjernsynstilbud med det den andre halvdel alt har eller lett kan få. Men også for Nord-Sverige og Nord-Finland

bør det være aktuelt å vurdere mulighet for et forbedret TV-tilbud på tilsvarende måte. Ja, kanskje kan simpelthen Nordkalottsambeidet aktiviseres betydelig ved hjelp av Tele-X. Det produseres både film og TV i disse landsdeler som bør ha spesiell interesse også i naboregionene.

Ny teknologi blir ofte møtt med mistro og angst. Isolasjonistiske krefter har kalt parabolantennene for "diabolantenner". medførende all verdens elendighet og styggedom.

I realiteten kan nå lettere og stadig billigere teknologi – som i tilfellet med nytt sende- og mottakerutstyr – bety en demokratisering og en mer effektiv spredning av kulturtilbudet i og mellom de nordiske land.

Statsrådet Holmberg: Herr president! I samtlige nordiske länder pågår i dag ett arbeite for å utveckla den kommunala demokratin och den offentliga sektorn.

Vi har i Norden en tradition att diskutera hur den kommunala självstyrelsen skall utvecklas. Sedan 1981 träffas kommunministerrarna regelbundet för att utbyta erfarenheter om kommunala frågor.

Däremot har vi inte i samma utsträckning diskuterat hur den offentliga sektorns organisation, arbetsformer m.m. i stort skall utvecklas. Nu ställer människorna krav inte bara på ökat inflytande i sin kommun. De kräver också en bättre anpassning av den offentliga servicen till deras individuella behov och önskemål. Kraven gäller också minskad byråkrati och ökad effektivitet i den offentliga verksamheten som helhet.

Gunnar Myrdal ställde i en bok i början av 1960-talet frågan om vad som skulle hända "bortom välfärdsstaten". Myrdal föreställde sig att människorna skulle bli mer krävande och självständiga. Många av de uppgifter som välfärdsstaten skött genom den centralstyrda staten skulle därmed inte kräva samma enhetliga organisation.

En viktig och långsiktig samhällsorganisatorisk fråga är därför att diskutera möjligheterna att minska den statliga detaljregleringen och i stället ge ett ökat ansvar åt människorna själva att i kommunerna och i organisationerna reglera sina inbördes förhållanden.

Jag vill ta upp ett exempel på hur den statliga detaljregleringen kan minska.

I Sverige har vi startat ett försök med nya former för samverkan mellan staten och kommunerna – det s.k. frikommunförsöket. Erfarenheterna av detta försök visar att det är möjligt att minska den statliga detaljstyrningen utan att några vitala samhällsintressen behöver åsidosättas. Jag hoppas att försöket kommer att visa hur det skall vara möjligt att både decentralisera beslut till kommunerna och slå vakt om kravet på likvärdig service i alla delar av landet.

Genom att likartade försök genomförs även i Danmark och Norge kommer det att finnas mycket goda möjligheter att utbyta idéer om hur den kommunala självstyrelsen skall utvecklas i framtiden. När vi nu i Norden inleder ett arbete med att förnya den offentliga sektorn bör enligt min mening demokratins väg vara grundläggande.

I Sverige diskuterar vi en reform av regeringens förhållande till de statliga myndigheterna. Statsförvaltningen behöver få en bättre demokratisk förankring genom att riksdagen och regeringen får möjligheter att styra myndigheterna i de för medborgarna viktiga frågorna.

Vi förbereder också två reformer som rör den kommunala demokratin. Den ena gäller att fler beslut i kommunerna skall kunna decentraliseras till lokala nämnder med det beslutsansvar som i dag ligger i de centrala nämnderna för skolan, fritiden, socialtjänsten etc. Den andra reformen gäller att öppna möjligheter till en direkt medborgarmedverkan i den kommunala verksamheten, t. ex. på daghem och sjukhem. Förutsättningen för en sådan reform är att ansvar delegeras till de anställda. En sådan vidgning av de anställdas ansvar är i sig en viktig fråga i den offentliga sektorns förnyelse.

Det är också viktigt att utveckla icke kommersiella alternativ till den kommunala verksamheten. Vi bör nu ge möjligheter för föreningarna att ta ett ökat ansvar, t. ex. när det gäller skötseln av idrottsanläggningar. Det kan leda till både att flera engageras och att det sker en bättre hushållning med samhällets resurser.

I arbetet med att förnya den offentliga sektorn i Sverige finns många frågor att utveckla. En sådan är att myndigheterna bättre skall tjäna allmänheten på dess villkor genom att minska byråkratin och förbättra servicen.

Vi behöver med andra ord modernisera förvaltningen i olika avseenden. Man kan säga att ett sådant arbete inleder en form av förvaltningspolitik.

En sådan modernisering av förvaltningen är viktig inte minst för att vi skall kunna ge den unga generationen, de anställda, möjligheter att utveckla mångfald i offentlig tjänst i stat och kommun. Samtidigt är det viktigt att det utvecklingsarbete som vi står inför kan bedrivas utifrån de speciella förutsättningar som kännetecknar den offentliga verksamheten. Det finns mycket kunnande i kommuner och landsting som kan utvecklas och skapa en stolthet hos personalen.

Herr president! Som jag tidigare har sagt har vi redan inlett diskussioner på nordisk nivå när det gäller den kommunala självstyrelsen. Jag tror att vi har anledning att fortsätta vårt erfarenhetsutbyte även när det gäller andra frågor om den offentliga sektorns förnyelse.

Vi står i Norden också inför likartade frågeställningar när det gäller välfärdssystemens utveckling och samhällsorganisationens utformning. Genom ett fortsatt erfarenhetsutbyte kring dessa frågor tror jag vi kan utveckla lösningar som kan vara av intresse även för länder utanför Norden.

Tytti Isohookana-Asunmaa: Herr president! Jag vill i det följande rikta uppmärksamhet vid en väsentlig del av det nordiska kultursamarbetet, nämligen möjligheterna att ytterligare utveckla forskningssamarbetet i Norden.

De första åren under 1980-talet har varit klart positiva för utvecklingen av en forskningspolitik i samarbete mellan de nordiska länderna. En orsak till den gynnsamma utvecklingen har varit inrättandet av Nordiska forskningspolitiska rådet.

På några år har rådet kommit väl i gång i sitt arbete. Dock har dess årliga dispositionsmedel ständigt hållits anspråkslösa; i år är anslagen i rådets budget cirka 3,7 milj. DKK och för nästa år föreslås ca 3,9 milj. DKK.

Samtliga nordiska länder hör till välfärdstaterna. För att vi skall kunna hållas bland toppländerna i världen, förutsätts ständigt nya forskningsinsatser. Vi har inte råd att förbli i väntan på ny kunskap, utan vi måste

själva skaffa denna kunskap så snabbt som möjligt.

Varje nordiskt land självt har dock begränsade resurser. Endast Sverige har de senaste åren kunnat satsa på forskning en nästan lika stor andel av sin bruttonationalprodukt som t. ex. Förenta Staterna, Japan eller Västtyskland. Norge, Danmark och Finland har under hela 1980-talets förra hälft stått klart efter toppländerna inom OECD. Den av dessa tre länder i forskning satsade andelen av bruttonationalprodukten är ca 1,3%.

När vi söker naturliga föremål för nordiskt samarbete kan vi utan tvivel säga att forskningen är ett sådant. Om vi ännu håller i minnet hur varje nordiskt land ensamt brottas med problematiken kring otillräckliga forskningsmedel, borde man snart förmå uppnå ett betydligt mera omfattande samarbete på nordiskt plan.

Detta skulle bl. a. innebära en väsentlig utvidgning av verksamheten i det forskningspolitiska rådet så att rådet ges ytterligare medel för en spontan utbyggnad av dess verksamhet och för samarbetets koordinering. T. ex. forskningsmedlen har för närvarande inte koordinerats ordentligt, vilket igen leder till oeffektiv användning av dem. Men alldeles speciellt borde man koncentrera sig på intensifierat forskningssamarbete vid universitet och högskolor, och inte på att gynna industrin närstående tillämpad forskning, emedan industrin ändå alltid får tillräckliga medel för sin forskningsverksamhet.

De nordiska länderna utgör tillsammans ett utomordentligt område för ett vetenskapligt samfund, inom vilket man till exempel skulle kunna effektivt främja evaluering av undersökningar och utbyta erfarenheter mellan de olika länderna. Men i praktiken förutsätter detta resurser för regelbundet forskarutbyte, resestipendier, forskningskurser osv. Kontakter är betydande uttryckligen för unga forskare och universitetslärare. Men detta skulle också ha en stimulerande verkan för universitetens inre vetenskapssamfund, i synnerhet om man ännu samtidigt kunde skapa gynnsamma forskningsprojekt.

Hittills har man i allmänhet fått positiva erfarenheter av samnordiska forskningsprojekt. Det skulle finnas gott om forskningsobjekt, och t. ex. just det forskningspolitiska rådet borde nu klart få bli en organisator för

universitetens och högskolornas samarbete. I detta sammanhang må nämnas, att man inte skulle önska att Nordiska rådet blir en hindrande faktor i vägen för konkreta samarbetsprojekt, vilket nu tycks ske bl. a. i fråga om forskningen kring de hotade djurarterna inom Nordkalotten.

Arktisk forskning generellt är dock ett tyngdpunktsområde bl. a. i det forskningspolitiska rådet. Om medlemsförslaget om djurparken inom Nordkalotten hade godkänts, skulle det ha betytt samarbete mellan Sverige, Norge och Finland inom forskning angående de arktiska områdenas djur samt inom strävandena för dessa djurarters bevarande i anslutning till existerande djurparker.

OECD har utfört utvärderingsundersökningar angående vetenskapens tillstånd i samtliga nordiska länder. Det är oklart vilken roll dessa värderingar spelar i den nordiska forskningspolitiken.

Det är ändå helt klart, att vi genom en väl planlagd samnordisk forskningspolitik kan stärka den skandinaviska kulturen och dess välstånd i framtiden. Men det är också klart att, om forskningssektorn under de närmaste åren inte får större medel än 60 milj. och om de till forskning riktade medlen inte kan användas flexibelt, kan resultaten inte heller vara så goda. Därför skulle det vara önskvärt att ministerrådet redan de närmaste åren tar upp forskningen och forskarutbildningen till ett av de centrala forskningsföremålen och att ministerrådet med det snaraste bygger ut det forskningspolitiska rådets verksamhet och stärker rådets ställning inom samarbetsorganisationen. Samtidigt borde man på nationellt plan skilt analysera de områden som lämpar sig för nordiskt samarbete. Sådana skulle kunna vara t. ex. biotekniken, alltså områden för vilka det i allmänhet är svårt att genast i början få tillräckliga materiella och personalresurser. Men inom den nordiska forskningspolitiken borde man också kunna företa omvärderingar, och det är så gott som säkert att man redan nu borde kunna göra detta.

Steen: Ærede president! Det har i denne debatten vært reist spørsmål om ikke tiden er inne til å bringe sikkerhets- og utenrikspolitik inn i det institusjonaliserte nordiske sam-

arbeid innenfor rammen av Nordisk Råd. Jeg vil knytte noen kommentarer til den problemstillingen.

For det første er det å si at det meg bekjent ikke foreligger noe formelt vedtak om at Nordisk Råd ikke skal ha anledning til å drøfte hvilket som helst spørsmål, også sikkerhetspolitiske og utenrikspolitiske spørsmål. Når det ikke har vært gjort i alle de år Nordisk Råd har eksistert, er det fordi det har vært allment akseptert at det nordiske samarbeid ikke vil være tjent med at slike spørsmål bringes inn i Nordisk Råd. Det er jeg enig i, og jeg tror at på det punkt er situasjonen ikke forandret. Når jeg finner grunn til å kommentere det nå, er det bl. a. fordi man nokså ensidig har henvist til det man kaller hensynet til Finland. Det er en oppfatning jeg vil reservere meg mot. Når det ikke har vært brakt inn som tema for det nordiske samarbeid, slik det finner sted innenfor rammen av Nordisk Råd, er det av hensyn til det nordiske samarbeid.

At denne oppfatningen målbæres av våre finske venner, slik statsminister Kalevi Sorsa gjorde i dag, betyr ikke at vi andre ensidig kan henvisse til Finland. Man kan etter min oppfatning like gjerne spørre: Er vi andre innstilt på at man i Nordisk Råd skal drøfte den meget delikate situasjon som er til stede, og som ytterligere utvikles i havområdene mellom Norge og Island ved den forsterkede marine oppbygging fra begge supermakter i disse havområdene? Eller er man i Sverige innstilt på at vi i Nordisk Råd skal drøfte de problemer som Sverige har hatt i forbindelse med ubåtaktivitet fra en av supermaktene innenfor svensk territorialfarvann?

Eller vil man i Danmark se seg tjent med at vi i Nordisk Råd gjør spørsmålet om utviklingen av det sikkerhetspolitiske samarbeid innenfor EF til et hovedtema? Jeg nevner dette som illustrasjoner på hvilke problemer vi kan komme til å bli konfrontert med i Nordisk Råd dersom vi aksepterer å forandre den hovedlinje som vi på dette punkt har fulgt så lenge Nordisk Råd har eksistert.

Jeg vil gjerne slutte meg til det Kalevi Sorsa sa i dag da han understreket:

''Rådets arbete har i själva verket varit pragmatiskt och har inte störts av frågor inom säkerhets- eller utrikespolitikens område, vilka har ansetts vara ömtåliga. Förhopp-

ningsvis kommer situationen att vara densamma också framdeles.”

Dette betyr selvfølgelig ikke at vi ikke i det nordiske samarbeid skal engasjere oss, og engasjere oss sterkt, i så vesentlige spørsmål som atompolitikken og Norden som atomvåpenfri sone. Jeg har selv hatt anledning til å lede en nordisk gruppe som har arbeidet med spørsmålet om Norden som atomvåpenfri sone gjennom flere år, som i første omgang ledet til den største konferanse av nordiske politikere og representanter for nordiske folkeorganisasjoner, for Kirken og en lang rekke andre institusjoner, holdt i dette hus i fjor, og der Anker Jørgensen meget prisverdig tok initiativet til en oppfølgingskonferanse av parlamentarikere. Dette arbeidet vil fortsette, så det er ikke ut fra uenighet omkring realitetene at jeg for min del reiser denne advarsler mot at man innenfor rammen av det institusjonaliserte nordiske samarbeid tar opp sikkerhetspolitiske og utenrikspolitiske spørsmål. Men det er min overbevisning at ikke vil eksempelvis et spørsmål om Norden som atomvåpenfri sone være tjent med det, og framfor alt vil ikke det nordiske samarbeid være tjent med det.

Östrand: Herr president! Bl. a. mot bakgrund av de seneste utredningsrapporterna som har presenterats av näringslivet framstår det för mig som om behovet av långsiktig planering när det gäller investeringar i infrastruktur och transportnät är stort. En sådan planering är nödvändig för att man skall kunna studera de samlade effekterna av investeringar inom olika trafikgrenar ur näringspolitiska, regionalpolitiska och miljöpolitiska aspekter. Det är också angeläget att vi har en gemensam syn ur nordisk synpunkt när det gäller dessa frågor. Underlag behövs t. ex. för diskussioner om vi skall bygga upp integrerade transportnät i Norden.

Transportnätet har stor betydelse för näringslivet. De resurser som förvaltas inom transportsektorn i form av trafikanläggningar, transportmedel, terminaler m. m. representerar mycket ansevärda värden. Det är självfallet av utomordentligt stor samhälls-ekonomisk betydelse att dessa resurser kan utnyttjas så effektivt som möjligt. Utmärkande för den närmaste framtiden blir därför

en växande insikt om transporterernas möjligheter att bidra till en effektivare resursanvändning i samhället. Det är därför sannolikt att transportererna mer och mer kommer att betraktas som ett konkurrensmedel.

Den vidgade syn på transportfrågorna som bryter igenom inom näringslivet medför också att kraven på transportsystemet kommer att förändras i en rad avseenden. Högteknologiska transportsystem med täta förbindelser och garanterad tidsprecision kommer att bli efterfrågade inom allt större delar av näringslivet.

Att materialadministrationen är ett område med en enorm rationaliseringspotential kan konstateras i det faktum att de flesta företag har mer än 50% av sitt bundna rörelsekapital i materialflödet.

För att kunna tillvarata vinsterna av den tekniska utvecklingen måste transportplaneringen utvecklas mot mer effektiva och rationella former. Informationsbehandlings- och datorteknik är faktorer som kommer att få mycket stor betydelse för transportsystemets utveckling.

Utvecklingen på transportområdet kan också komma att medföra svårigheter av olika slag. Utformningen av transportnätet har stor betydelse för hur näringslivet i framtiden kommer att lokaliseras. Det finns då uppenbara risker för att ökade regionala obalanser kan uppkomma. Det finns mycket som talar för att skillnaderna i transportkvalitet och kapacitet mellan olika orter och regioner blir än mer markanta än i dag. Från såväl näringspolitiska som regionalpolitiska utgångspunkter ligger en stor fara i att mindre och medelstora företag kan komma på mellanhand i en utveckling av transportsystemet som sker på de stora transportköparnas villkor.

Frågan om hur samhället skall betrakta framväxten av ett mer systematiskt materialadministrativt tänkande inom näringslivet måste ägnas större uppmärksamhet. De pågående förändringarna måste få konsekvenser för samhällsplaneringen inom skilda sektorer, bl. a. inom närings-, regional- och trafikpolitiken. På dessa områden måste t. ex. samhällets insatser när det gäller att bygga upp infrastrukturen ske med utgångspunkt från dessa bedömningar.

Den framtida utbyggnaden av vissa trafikstarka vägar, som t. ex. Scan Link, kan få

stor betydelse för lastbilstrafiken, inte minst den internationella trafiken. Sådana utbyggnader kan emellertid också få andra negativa konsekvenser om de leder till en ökad lokalisering av industrier till vissa regioner. Risken för regionala obalanser när det gäller sysselsättningen kan då bli uppenbar.

Järnvägstrafiken kommer sannolikt också att utvecklas. Tunga massgodstransporter i allt tyngre och längre tåg kommer att dominera järnvägstrafiken. Men vi kommer sannolikt också att få mycket snabba godståg för högvärdigt gods. Dessa godståg kommer att gå lika snabbt som persontågen. I kombination med fasta förbindelser med kontinenten kan detta innebära nya marknader för skandinavisk industri. Expressgoods kan också komma att fraktas med snabbtåg. Järnvägen kommer då att kunna konkurrera med flygtrafiken även för utrikesresor.

Även sjöfarten kommer att utvecklas. Men här kommer antagligen att ske en ytterligare koncentration och specialisering. Ett fåtal direktlinjer i utrikestrafiken kommer kanske att bli kvar. I övrigt kommer den med all sannolikhet att bestå av feedertrafik till kontinenten, där omlastning sker till jordenruntlinjer.

När det gäller investeringar i infrastrukturen kan man konstatera att det saknas en övergripande långsiktig plan för regionalpolitiskt betingade investeringar. De regionala frågornas betydelse ökar i takt med att transporterna i Norden internationaliseras. Om inte vi politiker greppar tag i detta, kommer den ökade utrikeshandeln att leda till koncentration av produktion och förbrukning till de södra och mellersta delarna av Skandinavien. Redan i dag kan man se hur sjötransporter alltmer koncentreras till hamnar i t. ex. Väst- och Sydsverige. På motsvarande sätt kommer utvecklingen av järnvägsnätet att koncentreras till de södra och mellersta delarna av Skandinavien. Planerna på den skandinaviska triangeln belyser i hög grad denna tendens. Även vägnätet kommer då i första hand att behöva byggas ut i dessa delar. Detta kan utläsas i t. ex. planerna på Scan Link med fast förbindelse över Öresund och till kontinenten.

Allt detta innebär, herr president, att man får en konflikt mellan ambitionerna att å ena sidan underlätta för utrikeshandeln när det

gäller transportsektorns utbyggnad och å andra sidan att komma till rätta med regionala problem och styra insatserna mot de norra delarna av Skandinavien. I en tänkbar framtid med knapphet på investeringsmedel kan denna konflikt mellan södra och mellersta Skandinavien å ena sidan och de norra delarna av Skandinavien å andra sidan komma att bli märkbar. Det gäller i ett sådant läge att noga veta vilka konsekvenserna blir vid val av regional strategi. Behovet av långsiktiga investeringsplaner för transportsektorn blir mot denna bakgrund uppenbart. Det torde också vara angeläget, för att inte säga helt nödvändigt, att investeringsplaneringen ges en utformning som medger en helhetssyn för alla nordiska länder i ett sammanhang. Det är också viktigt att planeringen sker i ett samspel mellan samhället, näringslivet och de fackliga organisationerna.

Ólafur G. Einarsson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Lipponen: Vår tids största problem är bristen på politiskt ledarskap i stormakterna. De förmår inte samla världens folk till en gemensam ansträngning för fred och utveckling. Därför är det viktigt att föra vidare Olof Palmes arbete. Norden kan ge världen en förhoppning genom att samarbeta i internationella sammanhang för dessa ändamål och utveckla välfärdsstaten.

Trots de vanliga negativismerna upplever vi som bäst en dynamisk period i nordiskt samarbete. Många nya idéer håller på att mogna och vi kan vänta oss nya konkreta initiativ och handlingsplaner i en nära framtid.

Särskilt positivt har det ökade intresset varit för nordiskt samarbete inom fackföreningsrörelsen och näringslivet. NFS och den s. k. Gyllanhammargruppens förslag representerar ett klart och välförberett engagemang till konkreta åtgärder. Ett nordiskt trepartssamarbete har börjat utveckla sig.

Vad som behövs nu är näringspolitiska riktlinjer en handlingsplan för kultursamarbete, starkt ökat programsamarbete för radio och TV samt en konkretisering av nordiskt medborgarskap. Då dessa projekt blir färdiga

kan man tala om en helhetssyn om nordiskt samarbete, en väsentlig förhöjning av ambitionsnivån på alla fronter.

Pengar är inte alltid det viktigaste men det behövs också pengar. Vi borde satsa rejält på ungdomsutbyte. Elevutbytet och Nordjobb är goda exempel på detta. En väsentlig ökning av sportsamarbetet på alla nivåer, t. ex. stöd till nordiska mästerskap som alla nordiska sportorganisationer kunde ansöka om skulle ge breda ungdomsgrupper möjligheter att förstärka sin nordiska identitet, och här vill jag stöda det som Otto Steenholdt också framförde här.

Ökat samarbete innebär också vissa problem med gränsdragning – vilka frågor är de som tillhör det nordiska samarbetet, vilka inte. Här borde man iakta skillnaden mellan å ena sidan det institutionella samarbetet, dvs. Nordiska rådet och ministerrådet, å andra sidan samarbete mellan nordiska regeringar i olika internationella fora.

Denna gränsdragning gäller t. ex. flyktingsamarbetet. Finland anser, att vissa flyktningpolitiska beslut som antalet kvotflyktingar borde fattas nationellt. Däremot finns det stora möjligheter och ett stort behov för ökat nordiskt flyktningpolitiskt samarbete i internationella fora.

Flyktningproblemet är så stort och komplicerat att det inte kan lösas nordiskt. Det måste bli en internationell och europeisk lösning. De nordiska länderna bör fortsätta sitt samarbete i FN och UNHCR för att bättre kunna bidra till en sådan lösning.

Finland har under senare år starkt ökat sin satsning på flyktningpolitiken. Stödet till UNHCR växer snabbt och en ny och liberalare utlänningslag är i kraft. I höstas beslöt regeringen att omfatta den s. k. kvotprincipen och börja med en kvot på ett hundra flyktingar, vilken är baserad på den kapacitet vi nu har.

Finland kan och bör successivt öka sin flyktingkvot i den takt vi kan bygga ut den nödvändiga infrastrukturen, dvs. mottagningskapacitet, bostäder osv. Det har vi råd med. Jag skulle avsluta med att konstatera att jag själv en gång var flykting då tyska armén brände våra hus i Lappland och vi måste fly men kunde stanna i Sverige. Så vi har inte i Finland bara bosatt karelarna, utan vi har själva också upplevt hur det är att vara flyktingar.

Pirkko Turpeinen: Bästa rådskamrater! I år firar vi FN:s fredsår. Världen har i dag framför sig mycket handgripligt två alternativ. Å ena sidan har vi ökandet av medborgarnas möjligheter att delta i beslutsfattandet, utvidgandet av demokratin till att beröra även näringslivet och kärnvapenedrustningen. Å andra sidan har vi förstärkandet av det privata vinstbegäret, försnävandet av medborgarnas möjligheter att delta i beslutsfattandet, tillspetsandet av olikvärdigheten mellan olika människogrunder och stjärnornas krig.

Sovjetunionens kommunistiska partis generalsekreterare Michail Gorbatjov har presenterat ett handgripligt, praktiskt program för att genomföra kärnvapenedrustningen före år 2000. Hur befrämjar vi nordiska länder förstärkandet av fred och demokrati på jorden?

Under senaste år har åtgärderna som resulterat i ett negativt alternativ ökat inom Nordiska rådets arbete. Kapitalets fria verksamhet inom den långsiktiga ekonomiska planeringen stödes på bekostnad av utvidgandet av medborgarnas beslutandemakt. I ett gammalt talesätt kallas en dylik frihet för "Den fria rävens rättighet i ett fritt höns hus". Åt de privata företagen har man gett tömmarna beträffande framtidens planering då man samtidigt har förkastat projekt som stött ungdomarnas initiativ och tankar. Exempel härpå är Norden år 2030-utställningen och en diskriminering av Nordiska sommaruniversitetet, vilken närmast påminner om förföljelse, trots de positiva bedömningar som alla forskningsgrupper gett om NSU:s verksamhet.

En del av samma utvecklingsförlopp är det stöd som Gyllenhammargruppen fått av Nordens ministrar. Stödet är ett indirekt stöd även för Gyllenhammargruppens övriga verksamhet. Gyllenhammargruppens centrala strävan är ju att centralisera kapitalet och öka makten. Man försöker binda Nordens kapitalmarknader till större sammanhang och till ett internationellt maktutövande. Som ordföranden för European Round Table-företagens sammanslutning och medlem av det amerikanska jätteföretaget United Technologies Corporations förvaltningsråd strävar Gyllenhammar mot hårda maktkoncenterande mål. Hans uppmaning att Europeiska företag skall ansluta sig till USA:s planer om stjärnornas krig blir förstäelig

därför, att United Technologies Corporation enligt en fransk källa är den näst största västerländska krigsmaterielproducenten.

Är en åskådarläktare tillräcklig nog för Nordiska rådets parlamentariker. Skall vi lugnt från sidan följa med hur nordisk demokrati överlåtes till det internationella kapitalet? Krigsindustrin, kärnenergin, informationsförmedlingen och vetenskapen är alltmer inkopplade i det privata vinstbegäret. Varför är vi med om att i allt högre grad låta vetenskapen, forskningsverksamheten, produktutvecklandet, handeln och kulturen tjäna militaristiska ändamål.

Människans mänsklighet kan ej leva i en konkurrens, olikvärdighet, eller under makten av kapitalet över människan. I vår nordiska kultur börjar det finnas allt mer fasaväckande drag, antikommunismen reser sig, man bryr sig inte om arbetslösa. Vi klarar oss ej ur situationen med några välmenande människors åtgärder. Demokratin bör med bestämdhet utvidgas och demokratiska strukturer av ny typ bör skapas. Socialism är ett konstruktivt alternativ.

Lahja Exner: Herr president! Gårdagens minneshögtid för Olof Palme och de nordiska folkens spontana, samlade reaktioner har varit en hyllning till en stor fredskämpe, en stor nordist och en stor internationalist. Men minneshögtiden och folkens reaktioner har också rent intuitivt blivit manifestationer av hur högt vi människor i Norden värderar det öppna samhället. Det finns en stor grupp människor i Norden – invandrare och bland dem invandrare födda i något annat nordiskt land – som kanske har värdesatt den nordiska öppenheten, den relativt okomplicerade umgängestonen högre än andra nordbor. De har ju direkta erfarenheter av vad öppenheten betyder. Den fria gemensamma nordiska arbetsmarknaden, ökade möjligheter att resa i varandras länder och möjligheter till komplettering av den i hemlandet förvärvade utbildningen har naturligtvis ökat kunskaperna om och förståelsen för varandras villkor hos alla i Norden.

Kunskaper och förståelse hos politiker är också grundförutsättningen för att Nordiska rådets arbete skall ge konkreta resultat, som upplevs som viktiga och meningsfulla för den enskilde nordbon.

Ett öppet Norden är också rubriken för ett avsnitt i C 1:an, där första punkten är en kort redogörelse för arbetet gällande redovisning av nordbornas rättigheter vid bosättning eller vistelse i annat nordiskt land. Resultatet har nu blivit en "hinderskatalog", som är ganska imponerande i omfång. Den kan i bästa fall fungera som en uppslagsbok för specialister på olika områden och förhoppningsvis som hjälpmedel i en politisk process. Men försöker vi oss på att sätta oss in i t. ex. den enskilda invandrarens situation, så kan den – ärligt talat – inte i sin nuvarande skepnad vara till särskilt stor hjälp. Vi får inte glömma att många av de nordiska invandrarerna har bristfälliga språkkunskaper, kort och föråldrad utbildning, som försvårar mottagandet av fakta som finns i "hinderskatalogen".

Och tänk om invandrarerna trots språksvårigheter skulle lyckas förstå vad som står där, att det i hans speciella fall inte finns något hinder för en speciell rättighet! Ja, då börjar jakten på uppgifter om var och hur man får reda på de rättigheter som medborgarna i bosättnings- eller vistelselandet har i motsvarande situation.

Nordbon som bor i annat nordiskt land än det land som han är medborgare i har fortfarande många hinder att övervinna. Bristande samstämmighet i våra utbildningar, sociala rättigheter och skattesystem har gett människorna i Norden många gråa hår. De sociala myndigheternas och skattemyndigheternas bristande kunskaper om gällande rätt orsakar också en mängd helt onödiga bekymmer för människor som flyttar mellan länderna i Norden.

Vi som har förmånen att föra nordbornas talan här i Nordiska rådet och ministerrådet bör enträget fortsätta arbetet för ett öppet Norden, som det är lätt och gott att leva i.

Minister Leppänen: Herra puheenjohtaja! Käytän tämän viimeisen puheenvuoron vähen väikeammalla kielellä.

Herra puheenjohtaja! Asiantuntevissa puheenvuoroissa maailmalla usein sanotaan, että me elämme nyt muutoksen maailmassa ja jopa kiihtyvän muutoksen maailmassa. Sen sijaan muutoksen suunnasta yleensä lausutaan vähemmän. Vallitsevat suurta epävar-

muutta siitä, mitä muutos oikein on. Näyttäisi joka tapauksessa varsin selvältä, että viime vuosikymmeninä syntyneet ja luodut teollisen yhteiskunnan rakenteet muuttuvat. Yhteiskuntiamme ei voi enää parantaa vain tavanomaisin infrastruktuuri-investoinnein ja tuotannollista toimintaa lisäämällä.

Pohjoismaat ovat todellisia hyvinvointiyhteiskuntia. Olemme myös hyvin demokraattisia ja vapaita yhteiskuntia. Myös sukupuolten välinen tasa-arvo on Pohjoismaissa käytännöllisesti katsoen täydellinen. Tässä ja nyt olemme hyvin pitkälle malliyhteiskuntia.

Kuitenkin kaiken valtavan hyvinvoinnin keskellä esiintyy suurta pahoinvointia, köyhyyttä, yksinäisyyttä, ahdistusta, työttömyyttä ja päämäärättömyyttä. Miten tämä voi olla mahdollista, emmekö me pysty löytämään ratkaisuja näihin yksilön ongelmiin?

Kaikesta hyvinvoinnista huolimatta ja hyvästä demokraattisesta järjestelmästäamme huolimatta yksilöt kokevat omien vaikutusmahdollisuuksiensa laajasti puuttuvan. Yhteiskunnan ulkopuolelle asettuu enenevästi erilaisia yksilöiden muodostamia pienyhteisöjä. Tämä luonnollisesti voi olla yhteiskuntiamme myös rikastuttavaa ja osoitus yksilön suuresta valinnanmahdollisuudesta ja vapaudesta. Mutta tätä yhteiskunnan ulkopuolelle asettumista tapahtuu myös siitä voimattomuuden tunteesta, että yksilö ei voi millään tavalla vaikuttaa yhteiskuntaan eikä koe olevansa enää osallinen yhteiskunnassa. Voisi ajatella, että tällöin yhteiskunta on jotenkin unohtanut joitakin yksilöitä ja antanut heidän pudota väliin.

Mielestäni me tarvitsemme yhteiskuntiemme kehittämiseksi uusia tavoitteita ja päämääriä. Meidän tulisi löytää uusia näköaloja yhteiskuntiemme kehittämiseen. Tällöin mielestäni kysymystä voisi lähestyä kahdesta näkökulmasta: Toisaalta siitä, että etsitään ratkaisut sille, että yksilön ei tarvitse jäädä yhteiskunnan ulkopuolelle, tulla väliinputoajaksi ilman omaa tahtoaan. Etsitään ratkaisut esimerkiksi köyhyyden poistamiseksi, työttömyyden poistamiseksi tai vaikkapa pienyrittäjien vaikeuksien kohdalla siihen, että asianomainen yksilö ei jää taloudelliseen umpikujaan. Toisaalta etsitään uusia malleja yksilön vaikuttamiselle niin, että Pohjoismaiden pitkälle koulutettu, hyvin voimavaroin varustettu väestö, sen yksilöt voivat käyttää henki-

siä voimavarojaan täysimääräisesti ja vastuullisesti ilman tarpeetonta holhousta. Tällöin voisi ajatella esim., että valtaa ja vastuuta hajautettaisiin hyvin pitkälle. Kansakuntiemme yksilöt pystyvät paljon enempiin ja parempaan kuin ehkä me poliittiset päättäjät uskommekaan. Toisena esimerkkinä käytännön tasolla toteaisiin, että haluaisin sallia koulujärjestelmämme paljon suuremmissa määrin tukevan yksilöiden valmiuksia toimia yhteiskuntiemme täysivaltaisina vaikuttajina ja luovina henkilöinä.

Yksilöiden vaikutusmahdollisuuksien parantamiseksi voisi olla eräs lähestymistapa hyväksyä pitemmälle meneviä yksilön subjektiivisia oikeuksia. Hyvinvointiyhteiskuntamme kyllä pyrkivät järjestämään ihmisille työntekomahdollisuuksia, tukevat asuntojen hankintaa tai erilaisilla sosiaaliturvajärjestelmillä pyrkivät siihen, että jokainen jollakin tavalla tulisi toimeen. Näitä kysymyksiä voisi kuitenkin lähestyä subjektiivisten oikeuksien kannalta. Julkinen valta, yhteiskuntamme, takaisi jokaiselle yksilölle oikeuden työhön, oikeuden asuntoon ja oikeuden perustoi-meentuloon. Emmekö voisi jakaa kansallisvarallisuuttamme niin oikeudenmukaisesti, että esimerkiksi näissä kolmessa tärkeässä peruskysymyksessä kenenkään ei tarvitse pudota väliin?

Otan hieman yksityiskohtaisemman esimerkin työttömyyden poistamisen keskustelusta. Kun olen yrittänyt Suomessa lausua ja toistaa, että julkinen valta valtio pystyy niin halutessaan takaamaan jokaiselle yksilölle oikeuden työhön eli järjestämään yhteiskunnallisesti hyödyllisiä ja tärkeitä tehtäviä myös niille, jotka kulloinkin ovat joutuneet ulos joksikin aikaa avoimilta työmarkkinoilta, niin kaikki ns. vakavat asiantuntijat Suomessa naamat punottaen selittävät, että julkisen vallan, yhteiskunnan, ei pidä tällaista vastuuta ottaa ja että se muka on mahdotonta. Samanaikaisesti samat asiantuntijat puhuvat hurskaasti siitä, että on kaikin keinoin pyrittävä lisäämään investointeja ja luotava edellytyksiä uusien tuotannollisten työpaikkojen syntymiselle. Nämä samat asiantuntijat myös väittävät, että subjektiivisen työnoikeuden toteuttaminen yhteiskunnan kannalta hyödyllisissä tehtävissä on yhteiskunnalle ylivoimaisen kallis ratkaisu. Mutta nämä asiantuntijat eivät näytä ollenkaan laskevan, mitä hei-

dän investointien ja uusien työpaikkojen luomisen linjansa merkitsisi taloudellisesti. Uusien työpaikkojen luominen investointien kautta on ainakin kymmenen kertaa kalliimpaa kuin uusien työtilaisuuksien etsiminen yhteiskunnan kannalta hyödyllisissä tehtävissä ilman raskaita investointeja. Ja sitä paitsi jos luodaan uusia työpaikkoja lähinnä tavaratuotannossa, kuka nämä tavarat ostaa tai kenellä niitä on varaa ostaa vai pitäisikö meidän kuvitella esimerkiksi täällä Pohjoismaissa, että me Pohjoismaiden ihmiset pyrimme koko ajan kasvattamaan osuuttamme maailman teollisesta tuotannosta? En usko, että tämäkään kovin suuresta laajuudesta olisi mahdollista.

Työttömyyden poistamiseksi en ole nähnyt toisilta vakavaa vaihtoehtoa esittämälleni subjektiivisen työnoikeuden linjalle. Ennen kuin käytännössä tämä yksilöstä lähtevä ajatusmalli voi toteutua, tarvitaan luonnollisesti asenteiden kypsymistä. Mutta on aivan selvää, että Pohjoismaissa hyvinvointiyhteiskunnissamme meidän on uskallettava etsiä uusia ratkaisuja. Meidän on uskallettava pyrkiä vaikuttamaan muutoksen suuntaan.

Minister **Leppänen**ns anförande i svensk översättning:

Herr president! I sakkunniga uttalanden ute i världen säges det ofta, att vi nu lever i en värld av förändring och till och med i en värld av allt snabbare förändring. Däremot säger man i allmänhet mindre om förändringens riktning. Det råder stor ovisshet om vad förändring egentligen är. Det skulle i varje fall förefalla rätt klart, att de under de senaste årtiondena uppkomna och skapande strukturererna av industriellt samhälle håller på att förändras. Våra samhällen kan inte längre förbättras enbart genom sedvanliga infrastrukturinvesteringar och genom att öka produktionsverksamheten.

De nordiska länderna är verkliga välfärds-samhällen. Vi är också mycket demokratiska och fria samhällen. Även likställtheten mellan könen är i de nordiska länderna så gott som fullständig. Här och nu är vi mycket långtgående modellsamhällen.

Dock förekommer det mitt i allt det väldiga välståndet stort illamående, fattigdom, ensamhet, ängslighet, arbetslöshet och mållös-

het. Hur kan detta vara möjligt; kan vi inte finna lösningar till dessa individens problem?

Trots allt välstånd och trots det goda demokratiska systemet upplever individerna att de rätt långtgående saknar egna påverkningsmöjligheter. Olika av individer bildade småsambund ställer sig i allt ökande grad utanför samhället. Detta kan förstås också berika vårt samhälle och utgöra ett bevis på individens stora valmöjligheter och frihet. Men man ställer sig utanför samhället också på grund av den känsla av vanmakt av att individen på intet sätt kan påverka samhället och inte längre upplever att han eller hon är delaktig i samhället. Man skulle kunna tänka sig, att samhället härvid på något sätt glömt bort några individer och negligerat dem.

Enligt min åsikt behöver vi nya mål för att utveckla våra samhällen. Vi borde finna nya perspektiv för utvecklandet av våra samhällen. Härvid skulle man enligt min åsikt kunna närma sig frågan från två synvinklar: å den ena sidan från att man söker lösningar till att individen inte skall behöva stanna utanför samhället, bli en förlorare utan sin egen vilja. Vi skall söka lösningar till exempel till att avskaffa fattigdom, för att avskaffa arbetslöshet eller låt oss säga, i fråga om småföretagares svårigheter, till att vederbörande individer inte råkar i en ekonomisk återvändsgränd. Å andra sidan söker man nya modeller för individens påverkningsmöjligheter så att de nordiska ländernas långt utbildade befolkning som har goda resurser, dess individer, i full utsträckning skall kunna utnyttja sina andliga resurser med ansvar och utan onödigt förmyndarskap. Härvid skulle man kunna tänka sig t. ex. att makt och ansvar decentraliseras mycket långtgående. Individerna i våra nationer kan prestera mycket mera och mycket bättre än vi politiska beslutsfattare kanske alls tror. Såsom ett annat exempel på det praktiska planet skulle jag konstatera, att jag gärna skulle tillåta, att vårt skolsystem i mycket större utsträckning stöder individernas färdigheter att verka som fullödigt medverkande och skapande personer i våra samhällen.

För att förbättra individernas påverkningsmöjligheter skulle ett sätt att angripa problemen vara att godkänna längre gående subjektiva rättigheter för individen. Våra välfärdssamhällen försöker visserligen anordna

sysselsättningsmöjligheter för människorna, understöder anskaffning av bostäder eller strävar genom olika socialskyddsordningar till att var och en skulle på något sätt få sin utkomst. Dessa frågor skulle dock kunna angripas från de subjektiva rättigheternas synvinkel. Den offentliga makten, vårt samhälle, skulle garantera varje individ rätt till arbete, rätt till bostad och rätt till grundläggande utkomst. Skulle vi inte kunna fördela vår nationalförmögenhet så rättvist, att till exempel i fråga om dessa tre viktiga grundfrågor ingen skulle behöva bli en förlorare?

Jag tar en aning mera detaljerat exempel på diskussionen om eliminerande av arbetslösheten. Då jag i Finland har försökt konstatera och upprepa att den offentliga makten, staten, om den så vill förmår garantera varje individ rätt till arbete eller ordna ur samhällets synvinkel nyttiga och viktiga uppgifter även för dem, som vid ifrågavarande tidpunkt för en tid hamnat ut ur den öppna arbetsmarknaden, så förklarar alla såkallade allvarliga experter i Finland med röda ansikten att den offentliga makten, samhället, inte bör åta sig ett sådant ansvar och att detta är omöjligt. Samtidigt talar samma experter fromt om att man med alla medel bör försöka öka investeringarna och skapa förutsättningar för uppkomsten av produktiva arbetsplatser. Samma experter påstår även att genomförandet av den subjektiva arbetsrätten i sådana uppgifter, som är nyttiga ur samhällets synvinkel, är en för samhället övermäktigt dyr lösning. Men dessa experter syns inte alls beräkna, vad deras linje, som syftar till ska-

pandet av investeringar och nya arbetsplatser innebär ekonomiskt. Skapandet av nya arbetsplatser genom investeringar är minst tio gånger dyrare än letandet efter nya arbetstillfällen i sådana uppgifter, som är nyttiga ur samhällets synvinkel, utan tunga investeringar. Och dessutom när det gäller att skapa nya arbetsplatser närmast inom varuproduktionen, vem köper dessa varor eller vem har råd att köpa dem eller borde vi inbilla oss till exempelvis här i de nordiska länderna att vi nordbor försöker hela tiden öka vår andel av världens industriproduktion. Jag tror inte att detta heller skulle vara möjligt i en mycket stor utsträckning.

För avskaffandet av arbetslösheten har jag hos andra inte sett ett allvarligt alternativ till den subjektiva arbetsrättens linje, som jag framfört. Innan denna tankemodell, som utgår från individen, kan förverkligas i praktiken, behövs naturligtvis mognare attityder. Men det är alldeles klart att vi i våra nordiska välfärdssamhällen bör våga söka efter nya lösningar. Vi måste våga försöka inverka på förändringens riktning.

Sedan debatten förklarats avslutad anmäldes att behandlingen av Nordiska ministerrådets berättelse C 1, fortsätter i rådets fem utskott.

Rådet besöt att lägga Rapport från Nordiska rådets presidium till handlingarna.

Mötet avslutades kl. 16.05.

Protokoll

4:e mötet

Onsdagen den 5 mars 1986 kl. 09.00–11.50 och 14.10–18.20 samt torsdagen den 6 mars kl. 09.00–10.40

Presidenter: Peter Muurman (1–4, 30–31), Margrete Auken (4–12), Hallvard Bakke (13–16), Elsi Hetemäki-Olander (16–21) och Páll Pétursson (21–30)

Dagordning

1. C 1: Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbeid (*Kulturutvalgets betenkning*)

2. A 746/k: Medlemsforslag om en handlingsplan for det nordiske kultursamarbeidet

3. C 5/k: Beretning fra Nordisk Kulturfond (betenkning fra Utvalget for granskning av Nordisk kulturfonds forvaltning)

4. Fremstilling nr. 1/1986 om økt radio- og TV-samarbeid i Norden (B 61/k)

Melding om fremstilling nr. 1/1986 om økt radio- og TV-samarbeid i Norden

5. A 688/k: Medlemsforslag om et nordisk kultur- og informasjonssenter for øst- og mellom Finland

6. A 696/k: Medlemsforslag om harmonisering av utdannelsen i byggbransjen i de nordiske land

7. A 697/k: Medlemsforslag om opprettelse av et fond for støtte til samisk, færøisk og grønlandsk litteratur

8. A 703/k: Medlemsforslag om alternative former for støtte til den nordiske tonkunsten

9. A 706/k: Medlemsforslag om støtte til utstillingen "Norden år 2030"

10. A 713/k: Medlemsforslag om et "Polar Zoo" på Nordkalotten

11. A 725/k: Medlemsforslag om støtte til nordisk folkkulturelt samarbeid (NORD-LEK)

12. Melding om rekommandasjon nr. 21/1979 om Nordisk folkehøgskole i Vestnorge

13. C 12/k: Beretninger vedrørende Kulturutvalgets saksområde 1984 (*Kulturutvalgets betenkning*)

14. E-saker (spørsmål og svar) i tilknytning til Kulturutvalgets saksområde

E 13: Spørsmål til regjeringene i Finland og Sverige om videresending av Finlands TV-program i Sverige

E 15: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om undervisningen i nordiske språk ved universitet og høyskoler i Norden og finske lektorats bestående ved Lunds universitet.

E 16: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om demokratisk informasjonsformidling

E 1: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om støtte til nordisk utstillingsutveksling

E 2: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om et nordisk kultursentrum i Paris

E 14: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om økonomisk støtte till Skandinaviska föreningen för konstnärer och vetenskapsmän i Rom

E 19: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om televerkens samarbeid for distribusjon av nordiske TV-program

E 35: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om Nordisk Forskningspolitisk Råds vurderinger av nordisk forskningssamarbeid innen ulike sektorer

E 37: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om reklamesendinger i det vedtatte TV-samarbeidet

15. Avskrivning av følgende rekommandasjoner

15/1973/k Økt nordisk TV-samarbeid
 14/1975/k Språkundervisning for finske barn i Sverige
 12/1977/k Handlingsprogram for bedret språkforståelse i Norden
 4/1980/k Samarbeid på videogramområdet
 3/1982/k Økt radio- og TV-samarbeid i Norden
 7/1982/k Produksjon og distribusjon av talbøker og punktskriftsbøker i Norden
 14/1983/k Erfaringsutveksling om konsekvensene av en økt videogramdistribusjon
 15/1983/k Arktisk forskning
 23/1984/k Videreutdanning av lærere i Montessori-pedagogikk
 10/1985/k Samarbeid om fremtidsforskning
 11/1985/k Interimstøtte til regional nordisk informasjonsvirksomhet
 16. C 1: Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbeid (*Sosial- og miljøutvalgets betenkning*)
 17. B 64/s: Ministerrådsforslag om plan for utbygging av Nordiska hälsovårdshögskolans virksomhet
 18. A 698/s: Medlemsforslag om felles nordisk arbeidsmarked for frie næringsdrivere
 19. A 699/s: Medlemsforslag om utvidete rettigheter for nordiske medborgere ved flytting eller reise i Norden
 20. A 701/s: Medlemsforslag om familjepolitiske innsatser
 21. A 704/s: Medlemsforslag om samarbeid på fylkesnivå om sysselsettingstiltak for ungdom i kultursektoren
 22. A 707/s: Medlemsforslag om etablering av et internasjonalt lufttilsynsfond
 23. A 723/s: Medlemsforslag om bedre overvåkning og handlingsberedskap om langveis grenseoverskridende luftforurensninger
 A 732/s: Medlemsforslag om nedtrapping av grenseoverskridende luftforurensninger
 24. A 709/s: Medlemsforslag om vern av Tana-, Torne-, Muonio- og Könkämäenoälvar

25. A 721/s: Medlemsforslag om felles nordiske tiltak for å forhindre handelen med truede dyrarter
 26. A 726/s: Medlemsforslag om nordisk senter for funksjonshemmede på Nordkalotten
 27. A 708/s: Medlemsforslag om forsøksordning med innføring av seks timers normal arbeidsdag
 A 708Å/s: Endringsforslag om forsøksordning med innføring av seks timers normal arbeidsdag
 28. A 744/s: Medlemsforslag om samnordisk informasjon og forskning om AIDS
 29. C 13/s: Beretninger vedrørende Sosial- og miljøutvalgets saksområde 1984 (*Sosial- og miljøutvalgets betenkning*)
 30. E-saker (spørsmål og svar) i tilknytning til Sosial- og miljøutvalgets saksområde
 E 10: Spørsmål til Sveriges regjering om de som blir lidende på grunn av den nordiske konvensjonen om sosial trygghet
 E 6: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om samnordiske innsatser for å bekjempe AIDS
 E 7: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om foreldreutdanning i de nordiske land
 E 9: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om tilgoderegning av tjenestegjøringstiden ved nordiske institusjoner
 E 11: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om mer effektive tiltak for oljeskadebekjempning til sjøss innen rammen for Københavnstalen
 E 22: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om havforurening av radioaktivt materiale
 E 21: Spørsmål til Islands regjering om islandsk hvalfangst
 E 23: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om reformprogram i Verdensbanken
 E 26: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om nordisk miljøpolitisk ansvar om skogens bevaring
 E 29: Spørsmål til Danmarks regjering om forbud av odling av opiumvallmo
 E 30: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om nordisk samarbeid om etiske regler i forbindelse med medisinske forsøk

E 31: Spørsmål til den norske regjering om norsk hvalfangst

E 32: Spørsmål til den danske regjering om Danmarks kompetanse i forhold til EF i internasjonale miljøspørsmål

E 33: Spørsmål til den danske regjering om Danmarks, Færøyenes og Grønlands kompetanse i forhold til EF i internasjonale havmiljøspørsmål

E 38: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om en vellykket nordisk anticancerkampanje

E 39: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om utredningen "Nordbors rettigheter i Norden"

30. Avskrivning av følgende rekommandasjoner:

9/1978/s Konvensjon om vern for ozon-skiktet

12/1982/s Transporttjeneste for handikappede

22/1983/s Miljøvernsaspektene i internasjonal sammenheng ved utforming av energipolitikken

8/1984/s Bedrede forhold for de ved trafikkulykker hjernskadedes stilling

11/1984/s Forsterket sosialmedisinsk innsats

20/1985/s Revidert samarbeidsprogram på arbeidsmarkedsområdet

1

C I: Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet (kulturutskottets betänkande)

Kulturutskottet hade föreslagit,

A. att Nordiska rådet med anledning av de avsnitt av Nordiska ministerrådets berättelse som hänvisats till kulturutskottet (kapitel I Inledning, kapitel II Sammanfattningar av fackkapitlen, kapitel III Den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, kapitel VIII Samarbete om utbildning, forskning och kultur, och vissa delar av andra kapitel) antar följande yttrande:

Nordiska rådet anser

1. att ministerrådet i det fortsatta arbetet med ett utvidgat radio- och TV-samarbete

bör ägna frågan om nordisk programproduktion stor uppmärksamhet och framlägga förslag om utformning av programsamarbetet

2. att ministerrådet bör utreda på vilket sätt samproduktionen av nordisk film kan underlättas och vidta åtgärder för att förbättra distributionen och marknadsföringen av nordiska filmer
3. att det nordiska forskningspolitiska rådets roll som koordinerande och rådgivande organ inom den nordiska samarbetsorganisationen bör stärkas och att förslag till nytt program för FPR avseende den verksamhetsperiod som inleds 1987 bör föreläggas Nordiska rådet för yttrande
4. att ministerrådet bör utreda hur man organisatoriskt kan underlätta ett ökat lärar- och elevutbyte i Norden
5. att de nordiska länderna bör ingå avtal om utvidgad arbetsmarknad för lärare i grundskolan och gymnasiet.

B. att rådet lägger dessa avsnitt till handlingarna.

2

A 746/k: Medlemsförslag om en handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utarbeta en särskild handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet och att förelägga Nordiska rådet en sådan plan i god tid före Nordiska rådets 35:e session 1987.

Rådet beslöt företa ovannämnda två saker i ett sammanhang.

Meddelanden

Det meddelades att statsrådet Bengt Göransson och statsråd Lars Roar Langslet intagit sina platser i rådet.

Eiður Guðnason: (kulturutskottets talesman): Herr president! Inom kulturutskottet har den stora frågan under året varit utvecklingen av det nordiska radio- och TV-samar-

betet via satellit. Utskottet kunde vid sitt möte i november 1985 med stor tillfredsställelse konstatera att arbetet inom Nordiska ministerrådet äntligen förts så långt att de avgörande besluten kunde fattas. TV-frågan finns som en särskild punkt på dagordningen i dag, och jag återkommer därför senare till denna fråga.

Den andra stora fråga som utskottet har följt under året har varit omorganiseringen av det nordiska samarbetets organisation. I den nya samarbetsorganisationen för det nordiska samarbetet utgör kulturområdet en integrerad del av organisationen. Kulturutskottet har därför i sina kontakter med Nordiska ministerrådet understrukit den betydelse ett aktivt samarbete inom kultursektorn har för förutsättningarna att över huvud taget bygga ut samarbetet mellan länderna. Utskottet fäster därför stort avseende vid att ministerrådet även i berättelsen uttalar att reformen kommer att kunna stärka kultursamarbetet, genom en närmare anknytning till övriga samsarbetssektorer. Utskottet har utgått från att detta även innebär att ministerrådet har för avsikt att beakta kultursamarbetets betydelse på områden som inte tidigare har varit representerade i kulturbudgeten eller i sekretariatsorganisationen på kulturområdet, och att den framtida verksamheten kommer att kännetecknas av en aktiv vilja att bygga ut det nordiska kultursamarbetet.

I berättelsen konstateras även att, enligt ministerrådet, väsentliga inbesparingar har gjorts beträffande personalramen för det nya ministerrådssekretariatet. Utskottet vill här starkt understryka att de eventuella rationaliseringsvinster som har gjorts bör användas för att stärka det kultursamarbete som redan bedrivs. Detta framfördes från utskottets sida även vid överläggningarna mellan utskottet och ministerrådet i oktober 1985.

Den kritiska hållning utskottet har tagit till ministerrådets budgetförslag för 1987 bör ses mot bakgrund av att de principiella uttalanden som har gjorts av ministerrådet inte har kommit till konkret uttryck i budgetförslaget.

Vid de överläggningar kulturutskottet förde med ministerrådet i oktober 1985 föreslog utskottet att en särskild handlingsplan för utvecklingen av det nordiska kultursamarbetet bör utarbetas och föreläggas Nordiska rådet i form av ett ministerrådsförslag.

Medlemmar av kulturutskottet har senare väckt ett medlemsförslag angående en sådan handlingsplan. Kulturutskottet har i sitt betänkande över förslaget närmare preciserat de områden man särskilt bör uppmärksamma i arbetet med planen. Det är främst fråga om lärar- och elevutbytet, mediasamarbetet och bl.a. utbildningen och forskningen på dataområdet.

Utskottet förutsätter att ministerrådet nu inleder beredningen av handlingsplanen och att den föreläggs Nordiska rådet i god tid före sessionen 1987. Utskottet är för sin del berett att delta i arbetet med denna handlingsplan, som utskottet bedömer vara av väsentlig betydelse för att den höga ambitionsnivån inom det nordiska kultursamarbetet skall kunna upprätthållas även i framtiden.

Kulturutskottet arrangerade i oktober 1985 ett seminarium om lärar- och elevutbyte i Norden. Frågan om ökat lärar- och elevutbyte i Norden bör fortsättningsvis ges stor uppmärksamhet. Framför allt bör det finnas en beredskap att stödja initiativ som gäller nya verksamhetsformer på nordiskt plan. Vidare anser utskottet att ministerrådet bör utreda hur man inom den nordiska samsarbetsorganisationen på det organisatoriska planet kan bidra till en utveckling av utbytesverksamheten.

Ministerrådet meddelar i sin berättelse att ett utkast till avtalstext föreligger angående gemensam arbetsmarknad för lärare i grundskolan och gymnasiet. Utskottet anser det emellertid inte vara tillfredsställande att ett slutligt avtal ännu inte har kunnat ingås mellan länderna. I berättelsen anges inte heller vilka planer man har för den fortsatta handläggningen av frågan. Utskottet har upprepade gånger påskyndat beredningen av denna fråga, som berör en stor yrkesgrupp i Norden, och även uttalat att den gemensamma arbetsmarknaden för lärare vid behov bör kunna utbyggas stegvis. Utskottet förutsätter därför att avtal ingås utan ytterligare dröjsmål, och att de länder som eventuellt inte omedelbart kan ansluta sig till avtalet ges möjlighet att senare göra detta.

Utskottet vill starkt understryka det forskningspolitiska rådets uppgift som övergripande organ för det nordiska forskningspolitiska samarbetet som helhet. FPR:s roll som rådgivande organ för hela samsarbetsorganisa-

tionen bör ytterligare stärkas. Detta kan ske genom att FPR ges möjligheter att fortsättningsvis bygga ut sin verksamhet. Samtidigt förutsätter en sådan utveckling även att ministerrådet aktivt bidrar till att ge det forskningspolitiska rådet denna roll.

FPR bedriver sin verksamhet utgående från ett handlingsprogram som är avsett för perioden 1983–1986. I berättelsen redogörs inte för eventuella planer på ett nytt program för följande period. Utskottet förutsätter att ett förslag till nytt program utarbetas innan nästa verksamhetsperiod inleds och att programmet föreläggs Nordiska rådet för yttrande.

Mot bakgrund av de krav på ett särskilt program för samarbetet på medieområdet, som kulturutskottet i många sammanhang har fört fram, lämnar ministerrådet en utförlig redovisning av det samlade verksamhetsprogram på kultur- och massmedieområdet för perioden 1985–1987, som genomförs av en av ministerrådet tillsatt särskild nordisk arbetsgrupp på området.

Beträffande samarbetet för att utveckla en distribution i Norden av videogram med nordiska filmer och TV-program tyder emellertid arbetet med programmet ännu inte på att några avgörande förbättringar skulle kunna fås till stånd. För att situationen väsentligt skall kunna förbättras krävs att man skall kunna hyra eller köpa videogram med nordiska filmer på alla de distributions- och försäljningspunkter som normalt utnyttjas för spridning av videogram.

Ministerrådet pekar i sin redogörelse på de upphovsrättsliga och ekonomiska problem som är förknippade med en distribution av videogram. En viktig uppgift för ministerrådet är, enligt utskottet, att lägga fram förslag till en politisk lösning av dessa problem, för att det nordiska programutbudet på videomarknaden skall kunna tryggas. Ministerrådet bör därför i det fortsatta arbetet ge frågan om en generell distribution av videofilmer med nordiska program väsentligt större uppmärksamhet.

Utskottet finner det glädjande att frågan om utvecklingen av kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden snabbt har förts vidare av ministerrådet. Ministerrådet har fattat beslut om att från 1986 upprätta ett Nordens institut på Grönland.

Institutet har upprättats utgående från de önskemål kulturutskottet har uttalat angående en utbyggnad av kulturförbindelserna med Grönland i syfte att ytterligare utveckla och förstärka den nordiska gemenskapen.

Herr president! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till yttrande över ministerrådets berättelse och till förslaget om en rekommendation angående en handlingsplan för kultursamarbetet.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes att Karin Söder lämnat sessionen för del av denna dag och ersatts av Gunnel Jonäng.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Minister **Björkstrand**: Herr president! En av de viktigaste ledstjärnorna i det nordiska samarbetet har varit, och är, kulturens och kultursamarbetets autonomi. Det var inom kultursektorn det nordiska samarbetet började. Det är också den sektor som engagerar de flesta medborgare som kommer i beröring med nordiskt samarbete. Kultursektorns centrala roll har understrukits av det faktum att kulturfrågornas skötsel på ett nordiskt plan handhåfts av ett gemensamt kultursekretariat. Detta är inte fallet i den nyordning som nu skall träda i kraft. Men jag vill understryka att det också i fortsättningen finns alla förutsättningar att slå vakt om kulturlivets autonomi i det nordiska samarbetet. Det ankommer i första hand på de för kultur- och utbildningsfrågorna ansvariga ministrarna, nationella ämbetsmännen liksom de nordiska ämbetsmännen. Det faktum att kulturbudgeten de facto ökar med 6,3 procent år 1987 bidrar för sin del till att understryka kultursektorns betydelse.

Det nordiska kulturavtalet och de samnordiska institutioner och program, som har upprättats med stöd av detta avtal, utgör för Finland den viktigaste och bredaste kontaktytan med de andra nordiska länderna på undervisningens, forskningens och konstens område. Under de senaste åren har också mediasektorns betydelse ökat i samarbetet.

Med hänsyn till den allmänna betydelse de

nordiska länderna har för Finland som samarbetsregion och referensram, har vårt land orsak att stödja alla strävanden som går ut på att vidareutveckla och effektivera det nordiska kultursamarbetet. Vid sidan av det politiska samarbetet är kultursamarbetet den samarbetsform som är mest synlig i offentligheten.

Det nordiska samarbetet innebär, då det är som bäst, både arbetsfördelning och ett bättre utnyttjande av resurserna. Därigenom kan vi uppnå resultat, särskilt inom specialiserad forskning och långt differentierad utbildning, vilka annars skulle ligga utom räckhåll för våra små nationalhushåll och ofta snävt tilltagna forskningsmiljöer.

När det gäller den allmänkulturella sektorn och mediasamarbetet ökar Nordens betydelse som hemmamarknad. Därigenom frigörs nya andliga resurser. Även lönsamheten inom olika sektorer av kulturindustrin kan förbättras.

På undervisningsväsendets område befrämjar det nordiska samarbetet möjligheterna för finländare bosatta i andra nordiska länder att få undervisning på sitt modersmål. Arbetet på att förenhetliga skolsystemen och läroplanerna gör det lättare för studerande att röra sig mellan de nordiska länderna. I detta avseende är Finland i hög grad en part som drar nytta av samarbetet.

De gemensamma utomnordiska presentationerna av de nordiska ländernas kulturliv – t. ex. Scandinavia Today i Förenta Staterna för ett par år sedan och kulturkampanjen i Japan om drygt ett år – stärker i omvärldens ögon våra länders framtoning som moderna samhällen med en dynamisk utveckling och erbjuder en bredare marknad för kulturexporten från varje enskilt nordiskt land.

För att kunna dra full nytta av de möjligheter som det nordiska kultursamarbetet erbjuder måste detta bedrivas som en förlängning av och ett komplement till den nationella kulturpolitiken. Genom bidrags- och stipendieordningar måste vi, också i framtiden se till, att institutioner, organisationer och sakkunniga inom utbildning, vetenskap, konst och media i varje enskilt land utan besvär och i rikligt mått kan utnyttja samnordiska institutioner och program och på alla nivåer delta i utvecklingen, planeringen och genomförandet av det nordiska kultursamarbetet.

Frågan om de i Sverige bosatta finskspråkiga barnens skolgång har flera gånger varit föremål för diskussion vid Nordiska rådets sessioner. Från finländsk sida har vi ibland nödgats komma med en del kritik mot den svenska regeringen. Idag finns det all orsak att fästa Nordiska rådets uppmärksamhet vid det faktum att läget nu förbättrats. Härvid tänker jag på den svenska regeringens beslut om framtidsplaner på grundskolans låg- och mellanstadier. Beslutet som för första gången ger den finskspråkiga undervisningen i Sverige en mera permanent bas, innebär att merparten av undervisningen nu kan bedrivas på barnens modersmål. Dessutom möjliggör beslutet ett pedagogiskt utvecklingsarbete, vilket även inbegriper undervisning på finska i grundskolans högstadium. Detta sker i det här skedet i sju svenska kommuner.

Från svensk och från finländsk sida har vi gemensamt kunnat konstatera, att undervisningen av de finskspråkiga elever som är bosatta i Sverige har som mål att eleverna skall bli aktivt tvåspråkiga, dvs. kunna behärska både finska och svenska, samt att de därigenom bereds möjligheter att som aktiva och kunniga medborgare delta i uppbyggnaden av det svenska samhället.

För sverigefinländarna – liksom för alla språkliga minoriteter – är den språkliga gemenskapen av grundläggande betydelse. Därför borde man sträva till att bistå dem i att uppbygga och upprätthålla egna kulturinstitutioner, i främsta rummet sådana som är av språk- och kulturfrämjande karaktär. Detta sker genom att ge dem finansiellt stöd för att på så sätt bereda möjligheter till en kontinuerlig verksamhet.

Det är också viktigt att intensifiera informationen om tillgängliga stöd-källor för de sverigefinländska kulturaktiviteterna. Speciellt bör man i detta sammanhang notera stödformer på kommunal och på länsnivå samt Kulturfonden Sverige–Finlands bidragsmöjligheter.

Jag är övertygad om att den ökade radio- och TV-verksamheten i bägge riktningarna mellan våra länder kommer att tjäna sverigefinländarnas intressen. Den borde då också öka intresset för programutbyte. Samtidigt är det dock skäl att främja upprätthållandet av egen sverigefinländsk press.

Herr president! Jag har uppehållit mig rätt

länge vid sverigefinländarnas kulturfrågor. Jag vill än en gång understryka att Sverige och Finland idag idkar ett mycket gott och nära samarbete när det gäller att se till sverigefinländarnas kulturella situation. Det faktum att sverigefinländarna idag utgör den nordiska minoritet, som har de kanske största problemen, förtjänar att dess situation be-lyses inför Nordiska rådets session. De lösningar som man här når fram till kan förhoppningsvis komma till användning när det gäller att stärka och utveckla kulturlivet hos andra minoriteter i Norden – hela det nordiska kulturlivet till gagn och rikedom.

Statsråd **Bondevik**: Hr. president! Vi er på vei inn i et samfunn der barns og unges oppvekstvilkår mer blir preget av kommersielle krefter, utenfor hjemmenes styringsområde og styringsmulighet. Men også det offentlige står langt på veg uten mulighet til å styre.

I Norge har vi tradisjonelt talt om tre hovedfaktorer for påvirkning og oppdragelse: hjem, skole og kirke. Det er i dag klart at en fjerde faktor har kommet til: massemediene. Denne faktor spiller sannsynligvis en stadig økende rolle på bekostning av flere eller alle de øvrige faktorer. Dette representerer en kraftig utfordring til familie, nærmiljø, nasjonal og nordisk kultur. Fellesverdier som vi representerer, kan bli valset ned av kommersielle krefter som vi lite styrer, og som til dels fremmer andre verdier enn de vi sjøl ønsker.

Hvordan møter vi så dette i Norden? Vi må i hvert av våre land føre en planmessig politikk for styrking av nærmiljø, familie og kulturliv. Vi kan i fellesskap gjøre noe innenfor mediapolitikken, som f. eks. i samarbeidet om Tele-X. Men det er særlig én faktor vi får over og som mer bevisst må settes inn; nemlig skolen.

Alle nordiske borgere må gå i skole mange år av sine liv, og stadig flere går i stadig lengre tid enn før. Jeg er derfor overbevist om at det fortsatt er slik at det elevene møter av kunnskap, holdninger og verdier i skolen, vil prege dem. Derfor gjelder det at vi er oss bevisst hva vi gjennom skoleverket formidler, slik at dette kan underbygge verdier vi ønsker skal prege våre samfunn, men som andre krefter ofte motvirker. Her kan vi også bistå hverandre i Norden. Vi bør forsterke

utveksling av pedagogiske opplegg om temaer som f. ek. mediaundervisning og verdiformidling. Vi bør i fellesskap utnytte ressursene der vi står overfor spesielle og nye utfordringer, som f. eks. datateknologi i skolen. Her vil programvareproduksjon og ikke teknikk, maskiner og utstyr være det som blir avgjørende for innholdet i opplæringen. Det er viktig å utvikle programvaretilbud som er tilpasset våre nordiske land, så vi ikke blir avhengig av programvarer fra andre land med andre forhold og ofte andre verdiprioriteringer. Jeg legger derfor stor vekt på det samarbeid som vi i Ministerrådet har tatt initiativ til på dette området.

I 1985 ble det, etter to års samarbeid de nordiske landene imellom, utarbeidet en nordisk håndbok for lærere om skoleutvikling. En slik samling av modeller for skoleutvikling kan gi svært positive impulser over landegrensene, noe som burde skje på mange områder. Men markedsføringen av denne håndboken er avgjørende for et godt resultat. Altfor mange gode prosjekter har blitt liggende ubrukt på grunn av dårlig formidling. Det bør ikke skje med denne.

I kampen mot ungdomsledighet har vi felles interesse av å utvikle samarbeidet om yrkesopplæring i skolen og i arbeidslivet. Norden skal være et område preget av full sysselsetting og godt utdannede fagarbeidere.

Arbeidslivskunnskap og et godt samarbeid mellom skole og arbeidsliv er områder som stadig trenger utvikling og nytenkning. Med et felles arbeidsmarked i Norden er samarbeid om skolens arbeidslivskunnskap helt nødvendig. Selv om prosjektet om arbeidslivskunnskap nå er avsluttet, er det viktig å arbeide videre med det på det nordiske plan. Få ungdommer kjenner faktisk til at det finnes et felles nordisk arbeidsmarked, og dette må derfor sterkt vektlegges gjennom skolens undervisning.

Lærlingekontraktordningene har hatt en oppblomstring i Norge i de seinere år. Med et nordisk arbeidsmarked burde vi vurdere å utvikle muligheten for flere lærlingeplasser på tvers av grensene i de nordiske land.

Et prioritert mål innenfor utdannings samarbeidet bør være å få godkjent utdanningene fra de forskjellige nordiske land, slik vi f. eks. har fått for sjukepleiere. Uten en slik godkjenning vil det nordiske arbeidsmarkedet

være stengt for mange yrkesgrupper.

Til slutt: Ordningen med vennskapskommuner har fungert i mange år som et resultat av det nordiske samarbeidet. Blant annet har elever og studenter hatt anledning til utveksling gjennom denne ordningen. Dette utvekslingssamarbeidet bør nå utvides til i større grad også å gjelde elever fra den videregående skole. Svært mange ungdommer på den alderen reiser utenlands for å lære mer om andre land og folk. Denne utferdstrangen bør også få sitt utløp i Norden, bl. a. gjennom vennskapskommuneordningen.

Med de midler vi nå har til nordisk skolesamarbeid, og med det som nå ytterligere er avsatt til utdanning under det økonomiske handlingsprogram, burde vi ha muligheter til å intensivere samarbeidet innen utdanningssektoren i Norden.

Steen: Jeg har ikke noe ønske om å gjøre dette til et internt norsk oppgjør, men jeg synes statsrådets innledende merknader var såpass interessante og oppsiktvekkende også sett i perspektiv av en nordisk mediepolitikk, at jeg ville sette pris på om statsråden ytterligere kunne utdype de synspunkter han her kom med. Han sa at fellesverdier som vi representerer, kan bli valset ned av de kommersielle massemediene. Men nå er det jo slik at den regjering som hr. Bondevik selv er medlem av, har stimulert kommersialiseringen av mediepolitikken enormt i Norge. Når store deler av den norske befolkning nå har anledning til jevnlig å se et av de mest kommersialiserte fjernsynsprogram i Europa, Sky Channel, som eies og ledes av den mest kommersialiserte fjernsynsperson i verden, Robert Murdoch, er det fordi den regjering hr. Bondevik er medlem av, har gitt konsesjon til overføring av dette fjernsyn. Jeg kan ikke oppfatte hr. Bondeviks merknader på dette punkt annerledes enn som en kritikk av hans egen regjerings mediepolitikk, og som en reprimande til hans kollega, kulturminister Lars Roar Langslet.

Men det er ikke det viktigste. Jeg synes han avga en viktig og interessant programerklæring, som burde gi grunnlag for en fornyet debatt om det kommersialiserte fjernsyn og de kommersialiserte mediers innflytelse over hele vår kultur, og jeg deler den frykt som så

sterkt kom til uttrykk fra hr. Bondevik, sterkt og forbløffende sett i lys av den mediepolitikk hans egen regjering fører. Jeg ser det imidlertid fremfor alt som oppmuntrende i lys av den mediedebatt vi har hatt i Norge, og også i lys av de utfordringer vi er stilt overfor når det gjelder den nordiske mediepolitikken.

Statsråd Bondevik: Jeg skjønner jo godt, og det var heller ikke helt overraskende, at hr. Steen ville bruke mitt innlegg som et utgangspunkt for kritikk mot den norske regjering. Men jeg skal gjerne ta det utgangspunktet som hr. Steen startet med, nemlig spørsmålet om konsesjon for radio og fjernsyn fra utenlandske program. Jeg tror det vil være en forfeilet mediepolitikk – og jeg håper ikke det er det hr. Steen heller ønsker – å styre fremtidens kultur- og medieutvikling ved å nekte konsesjoner, nærmest skyte ned satellitter og kutte kabelnett. Det er ikke den måten vi skal møte utfordringen fra kommersielle krefter på.

Jeg er nokså enig med hr. Steen i hans vurdering av Sky Channel. Men vi må møte dette på en helt annen måte. Vi må møte det ved å bygge opp kringkastingstilbud forankret i lokal og nasjonal kultur. Det er det den norske regjering også nå prøver, ved å bygge opp og gi konsesjon til nærradio, til nærfjernsyn, ved å gå inn og kontrollere videomarkedet, ved å bygge opp et nasjonalt TV 2 som i stor grad skal bygge på lokal og nasjonal kultur, ved å gå inn i et Tele-X-samarbeid for å utveksle nordisk programproduksjon for å møte kommersielle og andre krefter utenfra. Det som var mitt hovedpoeng i innlegget, er jo at i tillegg til å føre en slik bevisst mediepolitikk, må vi også ta i bruk det instrument som kanskje sterkest påvirker alle som vokser opp i de nordiske land, nemlig skoleverket. Vi har vært altfor lite interessert i hvordan vi skal møte utviklingen ved å ta i bruk skoleverket, gjennom medieundervisning, gjennom verdiformidling og holdningsdannelse, slik at de som vokser opp, er i stand til å møte den utfordring kommersielle krefter også gjennom mediene representerer. Makter vi å få en helhetlig politikk, og det inviterer vi gjerne hr. Steen til å være med på både på nasjonalt og nordisk plan, tror jeg vi skal greie å møte også de kommersielle kreftene

på en mer offensiv og realistisk måte enn f. eks. ved konsesjonsnektelser og andre lignende virkemidler.

Steen: Hvis hr. Bondevik hadde hatt større evne til å ta opp i beste mening, ville han lagt mye større vekt på at jeg gav ham sterk anerkjennelse for de synspunkter han gav uttrykk for, enn jeg la vekt på å kritisere den regjering som han er medlem av. Kritikken besørget han selv.

Mitt poeng er at vi trenger å styre mediepolitikken. Og jeg må si at jeg er ytterligere forbauset over hr. Bondevik når – jeg vil gjerne si – han av alle står fram og eksponerer en så ekstrem liberalistisk holdning som han gjorde i sitt svar til min replikk. Jeg vil si rett ut til hr. Bondevik at jeg ønsker å styre mediepolitikken slik at ikke Robert Murdoch blir dominerende for utviklingen av de nordiske mediene. Jeg vil ikke at Robert Murdoch skal få den samme posisjon i Norden som han har i Storbritannia, der han behersker The Sun, The New of the World, The Times, The Sunday Times, Sky Channel, og ytterligere ekspanderer på medieområdet. Jeg vil ikke at vi skal føre en så ekstrem liberalistisk politikk at den internasjonale mediekapitalen blir dominerende også kulturelt i den nordiske mediepolitikken.

Skal vi oppnå dette, må vi ha en styring, og vi må ha en bevissthet om den mediepolitikk som vi fører. Vi kan ikke føre den ekstremt liberalistiske linje som meget forbausende Kristelig Folkepartis leder eksponerte i sitt svar til meg fra denne talerstol nettopp. Med andre ord: Her trenger vi å få en avklaring, for hr. Bondevik har vært meget selvmotsigende. Han har i sitt hovedinnlegg advart mot virkningen av den kommersialiserte mediepolitikken, mens han altså i sitt svar til meg åpner for en ekstremt liberalistisk politikk. Jeg har en mistanke om hvorfor han gjør det. Men det er likevel interessant å få demonstrert fra denne talerstolen hvor vanskelig det er for hr. Bondevik og hr. Langseth å være medlemmer av samme regjering, i hvert fall når det gjelder mediepolitikk.

Statsråd Bondevik: Ja, hr. president, jeg er enig i at vi i den politiske debatt generelt

oftere skulle ta hverandre i beste mening, og jeg synes også hr. Steen skulle følge sin egen anvisning i så måte. Når han utlegger mitt innlegg som ekstremt liberalistisk og selvmotsigende, synes jeg ikke han har vist mye av den egenskapen han klokkelig anbefalte.

Jeg er enig med hr. Steen i at Robert Murdoch og tilsvarende krefter ikke skal og bør bli dominerende i mediebildet i våre nordiske land. Det er derfor jeg også i mitt innlegg, ikke ekstremt liberalistisk, men ut fra ønsket om styring, skisserte tiltak for å møte denne utfordringen. Det er jo derfor vi i Norge bygger opp en nærkringkasting, det er derfor vi går inn i et Tele-X-samarbeid, det er derfor vi arbeider med TV 2-spørsmålet – for at ikke Robert Murdoch skal bli dominerende, verken i Norge eller i andre nordiske land.

Men det som skuffet meg noe – for å si det litt mildere enn hr. Steen gjorde – ved hans innlegg, var at han ikke tok hovedpoenget i mitt innlegg, nemlig: Hvordan kan vi bruke også en annen offentlig institusjon, nemlig skoleverket, for å møte uheldige utviklings-trekk i mediesamfunnet. Her har vi en offentlig institusjon, hvor alle nordiske borgere går mange år av sitt liv. Dette er en av de viktigste faktorene vi har for å fremme de verdier og skape de holdninger vi ønsker, mot de kreftene som vi ser utvikler seg.

Når det gjelder liberalisme, må jeg vel med fare for å havne litt inn i en intern norsk debatt, si at mange av de tanker hr. Steen har gitt uttrykk for i den norske debatten om mediepolitikken, i liberalisme langt overgår de tanker jeg selv noen gang har gjort meg om utviklingen av mediesamfunnet.

Statsrådet Bengt Göransson: Herr president! Kulturutskottet har till årets session tagit upp den viktiga frågan om hur det nordiska kultursamarbetet skall utvecklas i framtiden. Kulturutskottet vill att ministerrådet inför nästa råds-session redovisar en långsiktig handlingsplan för det fortsatta samarbetet inom kultur, utbildning och forskning.

Jag ser ett sådant program som angeläget av många skäl. Det är dels betydelsefullt som program för konkreta insatser och åtgärder. Det är dels betydelsefullt – sannolikt mer betydelsefullt – som översiktlig beskrivning och precisering av gemensamma nordiska

förutsättningar på kulturområdet, även i de stycken det inte presenterar förslag till insatser och åtgärder.

Låt mig förtydliga mig: Om ett handlingsprogram uteslutande syftar till konkretion, tvingas dess författare att enbart behandla sådant som i ett nära perspektiv är ekonomiskt eller på annat sätt genomförbart.

Men nordiskt samarbete på kulturområdet är alltid mer än det som organiseras av eller med stöd av vårt gemensamma sekretariat. Vi lockas ofta att som nordiskt definiera endast det som genomförs samnordiskt. Vi skapar en konstlad motsättning mellan bilateralt och gemensamt samarbete. Vi måste komma ihåg att också det bilaterala samarbetet är nordiskt, att vi aldrig bör se nordiskt som motsats till nationellt eller bilateralt.

Ett utbyte mellan en musikkår i Narvik och en musikkår i Piteå är uttryck för en nordisk samarbetstanke, och ett överförande via Tele-X av ett finskspråkigt underhållningsprogram blir ett inslag i nordiskt samarbete, även om vi i våra parlamentariska organ inte får tillfälle att gottskriva oss äran av det.

Det är därför viktigt att en handlingsplan som den vi diskuterat innehåller en beskrivning av viktiga nationella kulturpolitiska tendenser. Det innebär i sin tur att utarbetandet av programmet kan ta tid; den tid som åtgår är emellertid inte bortkastad, den ger tvärtom tillfälle till en samlad och öppen diskussion också av sådana tankar, principer och företeelser i våra länders kulturpolitik, som icke behöver bli föremål för ställningstaganden vid Nordiska rådets sessioner och som därför tyvärr så sällan blir diskuterade vid våra möten.

På det allmänskulturella området kan man säga att det nordiska samarbetet nu nått ett etappmål i utvecklingen. Ekonomiskt betydande åtaganden har gjorts för kulturhusen och andra fasta verksamheter. Omkring 80 procent av de medel som finns i den nordiska kulturbudgeten är i dag bundna till den fasta verksamheten. Det begränsar våra ambitioner och begränsar våra strävanden, och det är något som vi har anledning att uppmärksamma.

Om vi skall kunna gå vidare och bredda kulturverksamheten, är den enligt min mening viktigaste frågan hur vi skall kunna tydliggöra det nordiska samarbetet för större

folkgrupper i våra respektive länder. Om vi inte kan engagera en bredare krets av människor i det nordiska samarbetet, kan vi inte heller skapa den förståelse och den förankring för det nordiska kulturutbytet som är nödvändigt om detta skall kunna utvecklas.

En viktig fråga är alltså hur vi kan väcka den nyfikenhet och det engagemang som är förutsättningar för att fler människor skall engageras i kulturutbytet mellan våra länder.

Ett sätt att bredda intresset vore, tror jag, att vitalisera de nationella kulturinstitutionerna i det nordiska samarbetet. Jag tänker då på sådana ting som återkommande gästspel mellan operor och teatrar, återkommande samarrangemang mellan utställare och museer, återkommande kulturveckor i olika städer, gärna i samband med existerande vänortsarrangemang.

Det är möjligt att vi däremot kan avstå från åtminstone någon av våra konferenser och ett eller annat symposium. Det är – om jag får tillspetsa det – viktigare för det nordiska samarbetet att vi får se och höra nordiska skådespelare på våra scener i vitala föreställningar än att vi i tidningen får läsa att institutionscheferna varit på ytterligare en konferens.

Jag vill i detta sammanhang ta upp ett annat ämne, nämligen hur Tele-X-samarbetet skall fullföljas. För närvarande förbereder radioföretagen i de medverkande länderna de praktiska arrangemangen för att sändningarna skall kunna komma i gång vid avsedd tidpunkt. Jag är glad att kunna konstatera att den danska regeringen nyligen förklarat att den vill diskutera en eventuell dansk medverkan i detta projekt. Det vore ett framsteg för den nordiska tanken om samtliga nordiska länder skulle komma att medverka i programarbetet för Tele-X.

Låt mig i detta sammanhang göra en personlig deklARATION. De kontakter jag har haft med min ministerkollega i Danmark Bertel Haarder, som är den som företräder den danska regeringen i kultur- och mediafrågor, har bäddat för att vi skall kunna hitta en positiv lösning. Jag vill gärna uttala min respekt för den öppenhet jag har mött hos min ministerkollega i de samtal vi har haft.

Samtidigt med att förberedelsearbetet med Tele-X-projektet pågår har en gemensam arbetsgrupp inom televerken i de nordiska län-

derna utrett ett projekt som har fått beteckningen Nordprog. Projektet innebär att alla de nordiska ländernas TV-kanaler skall sändas ut via kommunikationssatellit. Sändningarna skulle kunna starta redan hösten 1986.

Förslaget skall nu behandlas inom varje televerk. Därefter skall de nordiska rundradioföretagen ta ställning till om de är intresserade av att medverka. Först därfter vet vi om de närmast berörda betraktar projektet som realistiskt. I avvaktan på denna behandling vill jag dock göra några observationer.

Nordprog och Tele-X måste ses som delvis konkurrerande projekt. Det är knappast ekonomiskt och programmässigt försvarbart att genomföra båda. Projekten liknar varandra i så måtto att det i båda fallen är fråga om distribution av TV-program från de nordiska länderna. Skillnaderna är dock enligt min mening viktigare:

Tele-X-satelliten är en direktsändande satellit. Signalerna från Tele-X-satelliten kan tas emot både i kabelnät och av det enskilda hushållet. Alla som bor i våra nordiska länder kommer därmed att kunna ta emot Tele-X-sändningarna.

Detta gäller inte för Nordprog-sändningarna. Här kommer programmen bara att kunna tas emot av dem som är anslutna till kabelnät. Under överskådlig tid innebär det att en majoritet av de nordiska medborgarna inte kommer att kunna se programmen.

En annan väsentlig svaghet med Nordprog ligger i det faktum, att de flesta kabelnät bara kan distribuera ett begränsat antal kanaler. Risken är därför mycket stor att de flesta nordiska TV-programmen över huvud taget aldrig skulle komma att vidaresändas i kabelnäten.

Liknande tekniska hinder finns inte i den planerade Tele-X-verksamheten, eftersom det här bara rör sig om två kanaler. Tele-X har också den fördelen att det är de bästa och de mest intressanta programmen som kommer att erbjudas den nordiska TV-publiken. Det är genom att tillhandahålla ett kvalitativt urval av program som Tele-X kan bli en i ordets verkliga mening nordisk television.

Min sammanfattande bedömning är därför att Tele-X har väsentliga fördelar jämfört med Nordprog. Tele-X kommer att kunna tas emot av betydligt fler invånare i Norden. Tele-X bidrar därmed i högre grad till att

stärka den nordiska samhörigheten. Tele-X öppnar vidare för ökat samarbete mellan de medverkande TV-bolagen. Därmed ökas dessas möjligheter att hävda sig i en alltmer internationell mediemiljö.

Jag har tidigare talat om vikten av att tydliggöra det nordiska samarbetet för en större krets av medborgare i våra länder. Tele-X kan här få en större betydelse än vad vi i dag kan förutse. Den insikten bör finnas med i bilden, när vi i den närmaste tiden skall ta ställning till det framtida samarbetet på televisionens område. Det är i dag viktigare än någonsin att försöka stärka det nordiska samarbetet, den nordiska samhörigheten och den nordiska identiteten.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes att Gro Harlem Brundtland lämnat sessionen och ersatts av Oddrunn Pettersen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Bakke: President! Statsråd Göransson understreket at det nå er viktig å vekke nyfikenhet og engasjement i Norden for at flere skal ta del i det nordiske kultursamarbeidet. Det er vi sikkert enige om alle sammen. Det som vel er det aller viktigste instrument for å skape en slik nyfikenhet og et slikt engasjement, er fjernsynet. Statsråd Göransson snakket varmt om Tele-X, som skal kunne gi et redigert utsnitt av nordiske lands TV-programmer til de øvrige landene i Norden.

I generaldebatten i går og i forgårs var det nokså mange talere som var inne på nettopp TV-samarbeidet, og så langt jeg kunne registrere, tok alle som var inne på dette, utgangspunkt i at Tele-X var et amputert samarbeid, og at det man egentlig måtte komme frem til var at vi fikk distribuert samtlige TV-programmer i Norden til alle de øvrige landene. Jeg vil ikke ta standpunkt til hvordan dette teknisk skal gjøres, og statsråd Göransson hadde innvendinger mot det foreliggende såkalte NORDPROG-prosjektet. Jeg vil dog spørre statsråden om ikke han også mener at det må være viktig, ikke minst i den mediepolitiske situasjon vi er i, med de utfordringer vi

står överför på dette område, og med utgangspunkt i de synspunkter han selv kom med, at vi kan arbeide for å gjøre samtlige TV-programmer tilgjengelige for hverandre.

Statsrådet **Bengt Göransson:** Herr president! Under den period då vi har arbetat med Tele-X-projektet har i varje fall den svenska regeringen och jag haft anledning att något revidera våra synpunkter. Jag vill alltså i dag understryka att den redigerade Tele-X-kanalen i ett nordiskt samarbete erbjuder väsentliga fördelar framför den automatiska vidare-sändningen.

Om jag får vara lite elak skulle jag vilja säga att när man erbjuder ett stort antal kanaler som bara vidaresänds är det ungefär som om man erbjuder en massa reservdelar till tvätt- eller hushållsmaskinen. Man vet på förhand att folk inte tänker använda de tillbehören, men de är fina säljargument. Med den automatiska vidare-sändningen finns det alltså risk för att man erbjuder något som synes vara mångfald men som man egentligen inte räknar med att människor skall vara intresserade av.

Den redigerade kanalen har den fördelen att den tvingar avsändarlandets programföretag att noga tänka igenom vilka av deras program som bör vara intressanta för en större publik. Det kräver avsikter och tankar vid utsändandet och sammanställandet av kanalen, och därför hävdar jag att den kanalen bör bli intressantare än andra. Faktum är att den redigerade tidningen i regel är intressantare än den oredigerade.

Bakke: Enhver avis er redigert, og ethvert TV-program er også redigert. Jeg vil da spørre Göransson: Mener han det ville være bedre om vi hadde en felles redigert nordisk avis enn at vi kan lese hverandres aviser slik de kommer ut?

Statsrådet **Bengt Göransson:** Herr president! Nej, inte alls! Ni har totalt missat poängen. Det jag talar om är att av Tele-X göra något som får en gemensam nordisk identitet, där urvalet kan förväntas ha ett gemensamt intresse för en publik utanför ur-

sprungslandet. Den automatiska vidare-sändningen av alla program erbjuder faktiskt inte samma möjligheter, eftersom de programmen är redigerade med tanke på den nationella mottagarpubliken. Däri ligger skillnaden. Redigeringen innebär att man faktiskt planerar för en publik som inte är den egna nationen utan den gemensamma nordiska publiken.

Meddelanden

Det meddelades, att statsråd Leif Arne Heløe och statsråd Petter Thomassen intagit sina platser i rådet.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes, att Arne Gadd för del av denna dag ersatts av Karl-Erik Svartberg, att Per-Olof Håkansson för resten av denna dag ersatts av Hans Pettersson i Helsingborg och att Lars Werner för resten av denna dag ersatts av Inga Lantz.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Ingrid Sundberg: Herr president! Eftersom vår taletid är begränsad och punkt 4 på föredragningslistan tar upp frågan om radio- och TV-samarbetet, förbehåller jag mig rätten att återkomma i den frågan.

Kulturutskottets arbete under de senaste åren har varit koncentrerat på det nordiska radio- och TV-samarbetet. Detta innebär inte att det nordiska kultursamarbetet i stort åsidosatts av utskottet. Tvärtom har utskottet om och om igen fört fram krav på intensifiering av samarbetet inom vissa områden som utskottet velat prioritera – men vilka vi inte fått tillräckligt gehör för.

Den ekonomiska handlingsplanen är nu rodd i land – på papperet. Det återstår att förverkliga intentionerna.

Nu är alltså tiden kommen för en långsiktig handlingsplan för vidareutveckling av kultursamarbetet.

Nordiskt samarbete började på kulturområdet. Betydelsen därav manifesterades genom tillkomsten av kultursekretariatet. Våra gemensamma kulturtraditioner, vår språkgemenskap och behovet av att hävda den nor-

diska kulturen i internationella sammanhang gjorde kultursamarbetet till en grundsten i nordiskt samarbete.

En bister ekonomisk verklighet har betonat nödvändigheten av ökat ekonomiskt samarbete. Har vi en bister kulturell verklighet som framtvingar ett ökat kultursamarbete?

Svaret är både ja och nej. Framväxande nya media ökar inflytandet från andra kulturer – på gott och ont. Den unga generationen känner i dag ett starkare internationellt engagemang än tidigare generationers unga medborgare. Det blir under dessa förhållanden allt svårare att hävda den särprägel och den sammanbindande kraft som kännetecknar de nordiska ländernas kultur.

Vi behöver en handlingsplan som är anpassad till dagens verklighet och som ger uttryck för vår gemensamma vilja att stärka de band som sedan urminnes tider förenat oss.

Vad bör då en handlingsplan innehålla? Först och främst måste klart framgå vilka områden vi i framtiden vill prioritera. Utskottets ordförande Eidur Guðnason har redogjort för dessa, och i det förevarande medlemsförslaget gör förslagsställarna en noggrann genomgång av olika samarbetsområden.

Det som var angeläget för 15–20 år sedan kanske har minskat i betydelse i dag. Att öka språkförståelsen är fortfarande en utomordentligt viktig fråga, men här får vi viss hjälp av det kommande TV-samarbetet. Andra viktiga områden som nämnts är förstärkning av informationen om nordiskt kultursamarbete till lärare och utbildningsorgan och att öka – kraftigt – lärar- och elevutbytet, praktik-tjänstgöring i grannländer, ungdomsresandet, lägerskolor och kanske också kulturturismen – hittills ett försummat område.

Men vi måste också ge utrymme för nya samarbetsområden. Jag hade inte lyssnat på Bengt Göransson's tal när jag förberedde detta anförande, men jag kan inte underlåta att konstatera att det föreligger en viss samstämmighet i uppfattning på denna punkt.

I begreppet kultur lägger vi vanligtvis litteratur, musik, teater, dans, konsthantverk. Vart och ett av dessa områden spänner över vida fält. Och tyvärr är utbytet mellan våra länder skrämmande litet. Svenska körer, teatergrupper och orkestrar gästspelar mer i USA och sydeuropeiska länder än i grannlän-

derna. Kunskapen om sydamerikansk musik är hos oss oändligt mycket större än våra kunskaper om isländska eller färöiska musikskaapelser. Vi fick ju dock i går höra några prov på den isländska musiken. Hur ska vi kunna vidga det reella kulturutbytet mellan våra länder? – det är en utomordentligt viktig fråga som handlingsplanen också måste beakta sig med.

Vi får heller inte försumma att se på samarbetet inom utbildning och forskning. Här är det ofta fråga om attitydförändringar.

Den nationella suveräniteten kommer ofta i kläm om det visar sig att vissa utbildningar eller forskningsområden förstärks genom en nordisk samordning. Detta får dock inte hindra vidgade insatser i kvalitetshöjande syfte.

Många av oss har suttit länge i Nordiska rådet, andra kommer nya – sådant är det politiska livet. Kravet på kontinuitet i kultursamarbetet tillsammans med behovet av nytänkande gör det angeläget för alla oss som arbetar med kulturfrågor att se en linje utstakad framför oss.

Vi förväntar oss att ministerrådet lägger ner ett omsorgsfullt arbete på att åstadkomma ett förslag till handlingsplan för kultursamarbetet. Kultur och kulturpolitik är inga statiska företeelser. Om vi eftersträvar en förstärkning av det nordiska kultursamarbetet är det betydelsefullt att vi utvecklas i en gemensam riktning. Och utvecklas måste vi.

Jan P. Syse citerade i går Povel Ramel, och jag tycker att det var ett utmärkt citat. Han sade: Även om vi är på rätt spår, blir vi överkörda om vi sitter kvar på spåret. Det gäller i hög grad också inom kultursamarbetet. Och blir detta överkört, då rämnar grunden för hela det nordiska samarbetet.

Statsråd Langslet: President! Først et hjer-tesukk om våre reelle arbeidsmuligheter på dette felt.

Et inntrykk man får gjennom noen års erfaring med nordisk samarbeid og nordisk budsjettarbeid i praksis, er at systemet virker svært konserverende. En altfor stor del av de disponible ressursrammer er bundet opp av årvisse utgifter til institusjoner og permanente tiltak, og hver gang det blir tatt initiativ til fornyet gjennomgang av etablerte virksomheter for å se om det kan tenkes omstillinger

og reduksjoner for å gi plass til noe nytt, kan man være helt sikker på at det melder seg pressgrupper som ønsker å beholde alt som det er. Men konsekvensene av dette blir uvegerlig at vi får for snevert spillerom for nye initiativer og nyskapende innsats. Jeg er overbevist om at det er behov for nyskapende innsats i nordisk kultursamarbeid i årene fremover. Men det må bli for smått og kraftløst, om vi da ikke også har mot til å nedprioritere enkelte ting som nok kunne være betydningsfulle den gang de ble etablert, men som kanskje ikke svarer til våre viktigste behov i dag.

Et vesentlig perspektiv fremover ligger i erkjennelsen av at for folk flest i våre land spiller inntrykk fra fjernsyn en stadig større rolle for utviklingen av fortrolighet og samholdighet med de andre nordiske land. Det faktum at en så stor del av det norske folk daglig kan se svensk fjernsyn, mens de ikke kan få inn dansk fjernsyn, er åpenbart en hovedforklaring på at Sverige oppleves som det eneste virkelig nære land i den nordiske søskenkretsen, mens avstanden til Danmark, som vi før hadde så sterke kulturelle kontakter til, er blitt større.

Det er i dette perspektiv vi må løfte ansvaret for det statsråd Göransson med rette kalte å tydeliggjøre den nordiske samholdighet for større folkegrupper. En konsekvens vi må trekke av dette, er at i årene fremover må vi tenke større i nordisk sammenheng om felles utnyttelse av de muligheter medieutviklingen gir oss. Jeg tror det ville være fruktbar anvendelse av ressurser om også fellesnordiske midler ble satt inn i koproduksjon av fjernsynsserier med f. eks. emner fra fellesnordisk historie, eller serier som tar sikte på å oppøve og utvikle den gjensidige språkforståelse i Norden. Etter min oppfatning burde vi vurdere å opprette et fellesnordisk produksjonsfond for slike prosjekter i fjernsyn og film.

Jeg nevner også med full tilslutning de samarbeidsmuligheter som Nordisk forskningspolitisk råd har pekt på når det gjelder f. eks. anskaffelse av særdeles dyrt og tungt forskningsutstyr, koordinert innsats på smale forskningsfelt, i forskerutdanning osv.

Jeg tror vi dessuten har viktige muligheter for nordisk samarbeid i utviklingen av høyere utdanning. Flere av våre studenter bør stimuleres til å studere i et annet nordisk land,

og utdannelses tilbudene må fortsatt i prinsippet være gebyrfrie for nordiske studenter, og omgitt av færrest mulig hindringer for slik utveksling.

I Ministerrådet har jeg foreslått at vi arbeider for en høyere grad av arbeidsdeling oss imellom i utviklingen av spesialiserte og særlig kostbare utdannelse, der det vil være uhensiktsmessig om hvert land skulle bygge opp sin isolerte kompetanse. Vi var enige om at dette må være en nyttig vei å gå, og vi tar i første omgang sikte på en mer presis registrering av hvilke utdannelses typer som her er særlig aktuelle, hvilke land som har tilbud å gi, eller planer om slike tilbud, og hvilke som ikke har det.

Jeg konstaterer med tilfredshet at alle disse punkter er generelt inneklaget i kulturutskottets anbefalinger.

Minister Haarder: Hr. Præsident! Som afgående formand for ministerrådet for kultur- og undervisningsministre vil jeg gerne takke for et år med mange gode debatter og flere gode nye tiltag.

Vi har taget visse skridt til modernisering af arbejdsformen. Jeg mener, at vi skal gå videre. Vi skal huske, at vi ikke er topledsmænd, vi er toppolitikere. Vi skal bruge tiden på det, som man har politikere til. Vi skal sætte mål og sætte rammer, vi skal bruge tiden på at drøfte vore politiske mål især. Vi skal inspirere hinanden, og vi skal inspirere sekretariatet.

Lad os modernisere det nordiske samarbejde og gøre det mere målbevidst. Lad os forhindre, at det altid er de gamle bevillinger og de etablerede institutioner, som sejrer over nye initiativer, som måske ville være mindst lige så gode. Derfor tror jeg, at vi skal have flerårs rammebudgetter med programbevillinger, som automatisk løber ud, og som derved giver ministrene en større frihedsgrad, end de har i dag.

Som afgående formand tør jeg anbefale, at vi giver formanden en mere central stilling. Jeg tror, at det er vigtigt, at formanden kan bruge sekretariatet som en egentlig stabsorganisation. Det bør være en tradition, at formanden går foran, når der skal sættes mål for det kommende års arbejde. Vi skal gøre det prestigeskabende, om man vil, at sætte mål

og få dem gennemført i det år, som er til rådighed for formandslandet og for formanden.

Jeg mener, at vi selvkritisk må spørge os selv, hvorfor det nu er EF – EEC, som nogle kalder det – som sætter fart i ungdomsudvekslingsprogrammer, mens vi i Norden står lidt i stampe. For et år siden nævnte jeg i Reykjavik det perspektiv, at vi kunne sætte som mål at gøre Norden til et fælles uddannelsesmæssigt netværk. Denne sag arbejdes der nu med. Jeg tror, at den var kommet længere, hvis formanden og sekretariatet havde kunnet tage selvstændige initiativer.

Lad os gøre det til et mål at give flere unge mulighed for at uddanne sig i et andet nordisk land. Vi kan drage nytte af hinandens uddannelsessystemer på mange måder. Nogle uddannelser er så specielle, at de måske kun findes enkelte steder i Norden; det samme gælder visse sjældne universitetsinstitutter og forskningsinstitutter. Landene kan også drage nytte af hinanden i situationer, hvor der er overproduktion i det ene land, mens der er mangel på færdiguddannede i andre lande. Jeg er sikker på, at et større antal nordiske elever vil være en stimulans for undervisningen i alle lande og naturligvis en stimulans for det gensidige sprogkendskab.

Også Gyllenhammar-gruppen har nu på det seneste peget på værdien af et sådant uddannelsessamarbejde. De første skridt er taget. I forlængelse af sidste sessions beslutning om det store flerårige program "Norden i vækst" er der på uddannelsesområdet taget skridt til at styrke samarbejdet. En projektplan er netop gennemført for en bred vifte af aktiviteter for de kommende tre år. Fra dansk side vil vi sætte mange kræfter ind på, at der skal komme konkrete og anvendelige resultater ud af dette samarbejde. Lad os love hinanden, at der også ved næste session skal være sket fremskridt på dette punkt. Vi må hver især som ministre engagere os i sagen, og vi må engagere det nye nordiske sekretariat i sagen.

Jeg nævnte før, at vi må spørge os selv selvkritisk, hvorfor der tilsyneladende er mere fart på EF-samarbejdet, når det gælder ungdomsudveksling. På samme måde mener jeg, at vi må spørge os selv, hvorfor det er OECD, som gennemfører sammenlignende undersøgelser af bl. a. nordiske skolesys-

temer og de nordiske landes forskningspolitik. Også på dette punkt kunne vi gøre mere; jeg er sikker på, at et øget samarbejde i Norden vil vække interesse også uden for Nordens grænser f. eks. i de mange forbundsstater rundt omkring i verden, hvor undervisningspolitik ofte er lokale anliggender. Bl. a. kan jeg oplyse, at rådet af amerikanske undervisningsministre er interesseret i informationsudveksling med Nordisk Ministerråd; det kom frem under deres møde i november 1985, hvor jeg havde fornøjelsen af at deltage. Andre forbundsstater kunne nævnes.

En ting kan jeg forsikre: Danmarks EF-medlemskab er ingen bremse på Danmarks aktivitet i Norden. Der har vi bevist, og det vil vi fortsat bevise i de kommende år. Vi ønsker et øget samarbejde, men vi skal ikke måle samarbejdet på, hvor mange penge og hvor ansatte vi bruger og ansætter. Vi skal snarere måle det på, hvor mange unge som har mulighed for at tage uddannelse i nabolandet. Vi skal måle det på, hvor meget vi bruger af hinandens kultur. Vi skal måle det på, hvor meget vi samarbejder i internationale forskningsorganisationer, og vi skal måle det på, hvor meget vi ser og forstår af de andre landes TV-programmer. Det er ikke budgetternes størrelse, men intensiteten af de nordiske bevægelser over grænserne, som vi skal fremme.

Angående TV-samarbejdet, som jeg nævnte, vil jeg gerne bekræfte den opfattelse, som min svenske kollega, Bengt Göransson, har givet udtryk for her i dag. Vi er i Danmark interesseret i, at en satellit med nordiske programmer også kommer til at rumme danske programmer, og det gælder, uanset at Danmark selv får distribueret nabolandenes programmer via kabler, når det danske hybridnet er etableret. Helst vil vi have den rene vare sendt til nabolandene, altså uden redigering, men det må naturligvis drøftes; det er jo også et teknisk spørgsmål.

Nu får vi så i Norden et fælles sekretariat. I den forbindelse vil jeg som afgående formand naturligvis gerne afstikke det territorium, som undervisnings- og kulturministre mener, at de hersker over i det nordiske samarbejde. Det er kredsen af undervisnings- og kulturministre, som årligt skal lægge frem budgetforslag for undervisning, forskning og for det alment kulturelle område. Det er os som fag-

ministre, som skal kunne udøve vores afgørende indflydelse og samordne de indsatser, vi yder, sådan at vi også får overensstemmelse mellem det, vi laver på nordisk plan, og det, vi laver i hjemlandene. Jeg vil altså gerne i denne sammenhæng utvetydigt slå fast, hvad der er ansvarsfordelingen, det er fortsat ministerrådet for kultur- og undervisningsministre, som har både det formelle, det indholdsmæssige og det politiske ansvar for virksomheden på de områder, som omfattes af det nordiske kultursamarbejde, af den nordiske kulturaftale.

Min tid er ved at være udløbet. Jeg ville have sagt lidt om budgetforslaget for 1987, om alle de forskellige emner, som vi fra dansk side lægger vægt på, men jeg kan godt, hr. præsident, stryge den del af indlægget, for mine kolleger har på udmærket vis nævnt næsten alle de punkter, jeg ville være kommet ind på.

Blot vil jeg til sidst minde om, at året 1985 jo bød på en absolut nyskabelse, nemlig det første forsknings- og industriministermøde. Det blev holdt på mit initiativ på Marienborg nord for København. Vi besluttede dér, at den slags møder kunne vi holde igen, og at vi måske skulle overveje at formalisere dem. Jeg mener, at dette er helt afgørende. Jeg mener, at vi har vældige muligheder for øget samarbejde både i EUREKA og i ESA, og ved denne lejlighed vil jeg da for øvrigt også minde undervisnings- og kulturministrene om, at der i de næste par år forestår meget store beslutninger vedrørende UNESCO. Også dér skal vi fortsætte det gode samarbejde, der er i gang.

Steen: Hr. president! Det var statsråd Bondeviks afslutning i hans siste svar på min siste replikk som tvang meg til å ta ordet en gang til i denne debatten. Han sa at jeg i den norske mediedebatten har stått for en liberalistisk mediepolitikk. Det er ikke korrekt. Det er mulig at vi her har å gjøre med et terminologisk problem, men det er ikke større enn at statsråden forstår det. Det er korrekt at jeg står for en liberal mediepolitikk i kulturpolitisk forstand – og det gjør jeg sannsynligvis i motsetning til statsråden – men jeg står ikke for en liberalistisk mediepolitikk i kommersiell eller i økonomisk forstand. Det gjør jeg

bl. a. ikke fordi en liberalistisk mediepolitikk i kommersiell og økonomisk forstand vil føre til det motsatte av en liberal mediepolitikk i kulturpolitisk forstand.

Det vi ser som den største fare i den moderne medieutviklingen, er faren for en monopolisering ikke på statlige hender, men på private hender. Både nasjonalt og internasjonalt er denne faren for en monopolisering av mediene åpenbar. Det er dette den australske mediekongen Robert Murdoch internasjonalt er den fremste eksponent for, og det var derfor jeg nevnte han som en illustrasjon på den fare vi på dette området står overfor, og som gjør det helt nødvendig at man fra regjeringenes side fører en aktiv mediepolitikk for å presentere alternativer til de private monopolenes program og kanaler, men samtidig må vi også føre en politikk som er regulerende i den forstand at den forhindrer framveksten av private monopoler både nasjonalt og internasjonalt.

Jeg har for min del gått inn for en mediepolitikk som kan sikre et størst mulig mangfold i motsetning til det enfold som en helkommersialisert mediepolitikk nødvendigvis må føre til, fordi de kommersielle mediene – og dette sier jeg ikke som kritikk imot dem, det ligger i sakens natur at det må være slik – har økonomisk fortjeneste som det fremste formål med sin virksomhet, mens vi, antar jeg – og på det punkt går jeg ut fra at hr. Bondevik og jeg står sammen – har kulturpolitiske målsettinger som de viktigste i forbindelse med utviklingen av mediepolitikken.

Jeg fant det etter den siste setningen i statsrådets siste innlegg nødvendig å komme med denne klargjøring. Ellers går jeg ut fra at vi senere under behandlingen av Kulturutvalgets saker vil kunne komme tilbake til mediepolitikken.

Statsråd Bondevik: Hr. president! Jeg skal ikke forlenge debatten mellom hr. Steen og meg noe mer nå, og skal kunne avslutte den ved å si at jeg i store trekk er enig i de mediepolitiske hovedsynspunkter som hr. Steen gav uttrykk for i sitt siste innlegg. Jeg ønsker heller ingen liberalistisk mediepolitikk, jeg ønsker en liberal mediepolitikk, dels fordi den teknologiske utvikling gjør monopoltankegangen helt umulig, og dels fordi jeg også

tror det er ønskelig med en konkurranse under kontroll både når det gjelder radio og fjernsyn, og at det skal være kultur- og mediepolitiske synspunkter som skal styre den utviklingen, og ikke de økonomiske.

Nå er ikke jeg Norges kultur- og medieminister og er ikke den rette til å gå videre i denne debatten, men hovedpoenget med mitt første innlegg, som jeg håper hr. Steen vil være med i et konstruktivt samarbeid om senere, både i Norge og Norden, var i hvilken grad vi også kan ta i bruk skolen som en faktor for å skape holdninger og verdier som kan motvirke de uheldige utviklingstrekk som vi får gjennom en del av medieutviklingen. Og siden hr. Steen tidligere i dag nevnte Sky Channel som et eksempel på en medieutvikling vi ikke ønsker – og i så måte er jeg enig med ham – får jeg gi den opplysning at Sky Channel ikke er noe særnorsk fenomen, det finnes også sendinger fra Sky Channel i hans sosialdemokratiske søsterland Sverige.

Steen: Hr. president! Når statsråden nå så sterkt og så hjertelig har gitt sin tilslutning til alle mine synspunkter, finner jeg ikke grunn til å forlange denne debatten ytterligere. Jeg vil bare uttrykke det håp at de synspunkter som hr. Bondevik nå gav uttrykk for, i sterkere grad i fremtiden vil komme til å prege den norske regjeringens politikk.

Eiður Guðnason: Herr president! Jag vill bara uttala min stora tillfredsställelse över den debatt som nu har förts här på morgonen om utvecklingen av det framtida kultursamarbetet och särskilt över att även ministerrådets medlemmar har mycket aktivt och med så fina inlägg deltagit i diskussionen. De uttalanden som har gjorts innebär att vi inom kulturutskottet nu med tillförsikt kan se på det fortsatta arbetet med en handlingsplan på kulturområdet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande kulturutskottets förslag till yttrande till Nordiska ministerrådet.

För yttrandet röstade:

Esko Aho, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt,

Margrete Auken, Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Johan Buttedahl, Kaj Bärnlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Kjell Magne Fredheim, Kirsti Kolle Grøndahl, Eíður Guðnason, Rune Gustavsson, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Elsi Hetemäki-Olander, Åsa Solberg Iversen, Karen Højte Jensen, Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Wiggo Komstedt, Inga Lantz, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Hans Pettersson, Oddrunn Pettersen, Hans Pettersson i Helsingborg, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjämäki, Kaj Poulsen, Karl-Erik Svartberg, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Sten Svensson, Karin Söder, Peder Søndeby, Anders Talleraas, Bernhard Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Ole Gabriel Ueland, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Pirkko Turpeinen avstod från att rösta.

Frånvarande var:

Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Frode Nør Christensen, Lilli Gyldenkilde, Guðrún Helgadóttir, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Reiulf Steen, Ilkka Suominen, Harald Synnes, Jan P. Syse, Marjatta Väänänen och Henrik Westerlund.

Yttrandet hade sålunda antagits med 66 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

Utskottets förslag, punkten B, bifölls.

Minister Björkstrand: Herr president! Jag skulle gärna be att kulturutskottets ordförande närmare kommenterar den här tidtabellen som förelägges Nordiska ministerrådet när det gäller handlingsplanen för kultursamarbetet. Eftersom det står i god tid före den 35:e sessionen 1987, betyder det att man skulle få

bara några månader på sig i praktiken för att utarbeta det här. Jag tycker arbetet är för viktigt för att göras i så snabb ordning. Jag ber att utskottet motiverar det och vill gärna få synpunkter på varför man inte kunde utsträcka tiden litet längre.

Eiður Guðnason: Herr president! Jag kan från kulturutskottets sida säga att vi lägger mycket stor vikt vid att arbetet kommer i gång så fort som möjligt. Men jag vill också framhålla att man inom utskottet inser att det möjligen kan komma att ta längre tid att utarbeta en handlingsplan. Vi är dock oerhört angelägna om att arbetet kommer igång så snabbt som möjligt.

Minister Björkstrand: Eftersom det uppenbarligen blir så att det kommer att bli jag som blir ministerrådets nya förman, vill jag konstatera att det är mycket angeläget att vi får igång arbetet snabbt, men jag tycker att det är minst lika angeläget att vi gör ett gott och genomtänkt arbete och att det förslag vi lägger fram verkligen kan utgöra en bas för det fortsatta kulturarbetet och kulturpolitiken i Norden för en lång period framöver. Därför frågar jag: Är det meningsfullt att uppgöra en tidtabell som visserligen innebär att man kommer igång snabbt men inte genomför det utförliga och genomtänkta arbete som här skulle vara av nöden?

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande kulturutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendation röstade:

Esko Aho, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Johan Buttedahl, Kaj Bärnlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Kjell Magne Fredheim, Kirsti Kalle Grøndahl, Eiður Guðnason, Rune Gustavsson, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Jens

Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Thea Knutzen, Sakari Knuuttila, Wiggo Komstedt, Inga Lantz, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Oddrunn Pettersen, Hans Petersson, Hans Pettersson i Helsingborg, Tuulikki Petäjäniemi, Kaj Poulsen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Karl-Erik Svartberg, Sten Svensson, Peder Sønderby, Anders Talleraas, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väätänen, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var:

Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Frode Nør Christensen, Lilli Gyldenkilde, Olof Jansson, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Agnar Nielsen, Páll Pétursson, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Reulf Steen, Ilkka Suominen, Jan P. Syse, Harald Synnes och Henrik Westerlund.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 70 röster.

3

C 5/k: Berättelse från Nordiska kulturfonden

Utskottet för granskning av Nordiska kulturfondens förvaltning hade föreslagit,

1. att Nordiska rådet godkänner Nordiska kulturfondens räkenskaper för år 1984 och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet för 1984 samt

2. att Nordiska rådet lägger berättelsen om Nordiska kulturfondens verksamhet 1984 till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

4

Framställning nr 1/1986 om ökat radio- och TV-samarbete i Norden (B 61/k) och D 1986/1/1986: Meddelande om framställning nr 1/1986 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden

Presidenten meddelte at ved Rådets 33. session ble presidiet bemyndiget til, på forslag fra Kulturutvalget, å avgi uttalelse til Nordisk Ministerråd om et forslag om økt radio- og TV-samarbeid. Ministerrådet fremla et slikt forslag den 11. november 1985 og Kulturutvalget avga sin betenkning den 13. november 1985. Til betenkningen hadde Pirkko Turpeinen anført særskilte synspunkter. I henhold til Helsingforsavtalens Artikkel 56, andre ledd avga presidiet den 13. november 1985 en fremstilling til Nordisk Ministerråd.

Presidiet vil med henvisning til Helsingforsavtalens Artikkel 56, fjerde ledd hermed underrette Rådet om dette.

Presidentens meddelande lades till handlingarna.

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet lägger meddelandet om framställning nr 1/1986 till handlingarna i avvaktan på nytt meddelande till nästa ordinarie session.

Eiður Guðnason: (kulturutskottets talesman): På Nordiska rådets session för ett år sedan i Reykjavík var frågan om det nordiska radio- och TV-samarbetet fortfarande olöst. Trots att länderna stod nära varandra, och man t. o. m. hade enats på många punkter, kunde ett ministerrådsförslag inte avges till sessionen. TV-frågan blev sedan det stora debattämnet under sessionen, och de krav på beslut om ett nordiskt TV-samarbete via satellit som då framfördes bidrog i avgörande grad till att Nordiska ministerrådet senaste höst slutligen kunde avge ett förslag om ökat radio- och TV-samarbete.

Kulturutskottet följde aktivt under senaste vår och sommar de förhandlingar som fördes och ingrep även flera gånger för att påskynda arbetet. TV-samarbetet var även en huvudfråga när utskottet och de nordiska kulturministrarna träffades senaste oktober.

Ministerrådsförslaget avgavs den 11 november och slutbehandlades av kulturutskot-

tet två dagar senare. Mötet var historiskt, efter år av utredningar och förhandlingar var de politiska besluten tagna.

Det beredningsarbete som ledde fram till beslutet har bedrivits med utgångspunkt i den rekommendation som Nordiska rådet år 1982 avgav till regeringarna i Finland, Island, Norge och Sverige angående förhandlingar i syfte att träffa avtal om den fortsatta utvecklingen av ett radio- och TV-samarbete baserat på överföring via ett satellitsystem.

Det är med stor tillfredsställelse man kan konstatera att ministerrådsförslaget har tagit sin utgångspunkt i de kulturpolitiska motiv som kulturutskottet angivit för ett utvidgat radio- och TV-samarbete i Norden.

Vid utskottsbehandlingen av TV-saken beslöt utskottet biträda ministerrådets förslag. Utskottet ansåg i sitt betänkande att ett radio- och TV-samarbete via satellit under en försöksperiod kan genomföras utgående från de riktlinjer som anges i ministerrådsförslaget. Utskottet konstaterade emellertid att förslaget endast anger de grundläggande betingelserna för ett kommande radio- och TV-samarbete och förutsatte därför att Nordiska rådet fortgående informeras om den fortsatta beredningen av projektet. Utskottet har även vid sitt ställningstagande utgått från att frågor beträffande programverksamheten kan få en tillfredsställande lösning.

Vidare förutsatte utskottet att det fortsatta beredningsarbetet ges en sådan inriktning att ett isländskt deltagande i programutbytet kan möjliggöras. De grundläggande kulturpolitiska målsättningarna för ett nordiskt radio- och TV-samarbete, som såväl Nordiska ministerrådet som kulturutskottet har uttalat, kan uppfyllas först när Island och Danmark deltar i utbytet. Med tillfredsställelse kan noteras att Danmark nu även har meddelat sin beredskap att uppta förhandlingar om villkoren för en eventuell dansk medverkan. Under det fortsatta arbetet bör även utredas vilket det grönländska och färöiska intresset för ett satellitutbyte är och hur det kan tillgodoses.

Utgående från de mål kulturutskottet har ställt upp bör ett radio- och TV-utbyte i Norden ses som en kontinuerlig verksamhet som fortgående utbyggs. Det bör därför enligt utskottet redan från början stå klart att man syftar till ett permanent samarbete och att

verksamheten under försöksperioden därför bör inriktas på att skaffa erfarenheter med tanke på utformningen av det fortsatta samarbetet och möjligheterna att utnyttja satellit-tekniken för detta.

Beredningsarbetet förs nu vidare inom ministerrådet. De fortsatta förberedelserna omfattar bl. a. utformning och fastställande av detaljavtal avseende programsamarbetet och de tekniska och ekonomiska frågorna.

Enligt den fastslagna tidsplanen väntas en rapport från radioföretagen i Norden angående programsamarbetets utformning föreligga inom april månad. Kulturutskottet kommer därefter närmare att ta ställning till programsamarbetet, som utgör själva kärnan i samarbetet.

Det nordiska TV-samarbetet öppnar helt nya möjligheter för en distribution av nordiska filmer inom Norden. Utskottet har därför starkt betonat betydelsen av att kraftiga satsningar på programproduktion genomförs. Jag hälsar med särskild glädje den idé om en gemensam nordisk produktionsfond som statsrådet Lars Roar Langslet framförde i sitt tal. Det är endast genom distribution av nordiska program av hög kvalitet som de nordiska satellitkanalerna kan klara sig i den hårda konkurrensen på medieområdet. Vid sidan av den programproduktion TV-bolagen handhar, anser kulturutskottet att man bör främja nordiska filmproducenters möjligheter att gemensamt producera film i Norden. Utskottet har därför föreslagit att ministerrådet låter utreda på vilket sätt samproduktionen av nordisk film kan underlättas.

Avslutningsvis vill jag kort beröra de nordiska televerkens NORDPROG-förslag angående programutbyte via kommunikations-satellit, som tidigare har nämnts i debatten i dag. Enligt utredningen beräknas 60% av alla TV-hushåll i Norden år 1990 vara anslutna till kabelnät eller centralantennanläggningar. Eller med andra ord: nästan hälften av Nordens hushåll kommer ännu år 1990 att stå utanför dessa nät. NORDPROG-förslaget har emellertid också sin fördelar, och det bör därför studeras noggrant, då det kan bli aktuellt också i ett senare skede. I dagens situation bör det dock sägas klart ut av Nordiska rådet att vi redan har ett beslut om programutbyte via satellit som nu skall verkställas. Det bör inte råda någon oklarhet eller tvekan om rådets

önskemål på denna punkt. Tåget har redan gått, och de nya utredningar och förslag som görs kan därför beaktas först i ett senare skede, när samarbetet efter den första försöksperioden skall utformas.

Fru president! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Margrete Auken övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Fredheim: Ærede president! La meg rent innledningsvis si som nykommer i Nordisk Råd at denne saken som vi har til debatt nå, er jo egentlig gjennomdrøftet både i generaldebatten og i den saken vi behandlet tidligere i dag. Slik sett er tydeligvis arbeidsstilen i Nordisk Råd noget egenartet. Men tross dette, la meg si noen få rader om den saken som står på kartet nå.

Vi står altså umiddelbart foran en tid da vi også i de nordiske land vil få adgang til eller bli bombardert med et utall av satellittsendte TV-programmer av ikke-nordisk karakter. Og mange ser med udelte glede på en slik flora av mangfold og valgmuligheter. Selvsagt kan og vil et slikt programtilbud by på mange positive sider, men vil utvilsomt også representere en påkjenning på den nasjonale og nordiske egenart, på vår identitet og på vår kultur. Siden svært mange av tilbudene også vil være kommersielt pregede video- og TV-programmer, slik som bl. a. statsråd Bondevik også gav uttrykk for frykt for her i dag, kan det – jeg sier kan det – bety en forflating, en nivåsenking også av de nordiske TV-programmene, dersom man finner at konkurransen gjør det nødvendig å legge programvirksomheten i den retningen i kampen om seerne.

Vel, jeg er kanskje ikke så kulturpessimistisk som en nå kanskje får inntrykk av. Jeg er også fullt klar over at vi vil kunne få del i en rekke kvalitetsprogrammer som vi ellers, uten disse satellittene, ikke ville hatt muligheter for å få del i.

Men uansett fordeler og minussider ved et økt ikkenordisk TV-tilbud er dette altså snart den faktiske situasjon. Og i denne situasjon skulle jeg gjerne sett at vi i Norden allerede i dag hadde vært TV-messig bundet sterkere sammen enn vi er.

Jeg beklager altså at det nordiske TV-samarbeidet ikke allerede er en realitet, at vi ikke har skaffet oss adgang til de andre nordiske lands TV-programmer. Men nå er altså noe i ferd med å skje, og på to felter samtidig. Det vil skje gjennom det meget omtalte Tele-X-samarbeidet, og det vil skje gjennom den programformidling som de nordiske televerkene nå legger opp til – også kalt NORDPROG. Men begge disse alternativene legger så vidt jeg skjønner det, i hovedsak vekt på formidling og/eller reprisesending av de nasjonale TV-programmene. Og det er helt utmerket at det skjer. Men jeg er langt på vei enig med Kaj Bärlund, som i generaldebatten i går sa at det er sløsing med ressurser at denne formidling eller reprisesending skal skje både via Tele-X og via televerkene kanaler. Så vidt jeg oppfattet statsråd Göransson her i dag, var han inne i samme tankebaner.

Jeg vil faktisk antyde at er man enig om det, bør det skje noe her; ikke bare ved at man sparer ressurser, lar være å sløse med ressursene, men ved i stedet å bruke sparte ressurser til økt egenproduksjon av nordiske TV-programmer.

De nordiske TV- og radioselskapene skal nå se nærmere på hvordan Tele-X kan brukes til den programformidling som Ministerrådet har lagt opp til. Det er et arbeid som utvilsomt vil by på mange problemer. Jeg skal her nøye meg med bare å peke på at på en eller annen måte må det altså skje former for programutvelgelse og programoppsetting når det gjelder reprisesendingene. Følgelig vil det vel trenge en eller annen form for en fellesnordisk redaksjonell ledelse.

Jeg håper at det i løpet av prøveperioden kan skje en utvikling som medfører at ikke bare utvelgelse og programoppsetting av reprisesendinger blir resultatet, men at det også skjer en egen produksjon av fellesnordiske programmer. På lengre sikt ønsker jeg meg en fellesnordisk TV-kanal med en egen redaksjon som kan drive programproduksjon, vinklet inn på et felles nordisk publikum. Jeg tenker her ikke minst på nyhets- og aktualitetsprogrammene, for jeg tror at særlig slike programmer vil bidra sterkt til å vedlikeholde og videreutvikle den nordiske samfølelsen og samforståelsen. Vi vil lære hverandre bedre å kjenne gjennom daglig og mer målrettet å kunne ta del i vår felles hverdag gjennom

en slik felles nordisk nyhets- og aktualitetstjeneste, innrettet og henvendt og vinklet inn på et felles nordisk TV-publikum.

La meg bare avslutte med å si at jeg håper sterkt og inderlig at Danmark blir med i dette TV-samarbeidet. Det gledet meg å høre den danske undervisningsminister bekrefte at det sannsynligvis vil skje. For et nordisk TV-samarbeid uten Danmark, vil bli et amputert nordisk TV-samarbeid, som ikke minst vi i Norge ville beklage dypt.

Ingrid Sundberg: Fru president! Som politiker vet man att man aldrig skall säga "tänk om". Men efter att ha lyssnat på debatten mellan Kjell Magne Bondevik och Reulf Steen är det frestande att säga: Tänk om Nordsatprojektet hade varit realiserat enligt de första intentionerna! Då hade vi i dag i alla våra länder haft tillgång till samtliga nordiska kanaler, och därmed hade trycket mot den internationella kommersialismen varit fastare och vi hade befunnit oss i en helt annan situation. Att det inte blev realiserat berodde, det vet Reulf Steen lika väl som vi andra, till stor del på att de svenska socialdemokraterna så intensivt bekämpade Nordsatprojektet. Vad vi nu kommer att få är två redigerade kanaler – den ena kan eventuellt direktsända. Det är ett uttryck för förmynderi och misstroende mot våra nordiska medborgares förmåga att själva välja vad de vill se.

Efter ytterligare en rådssession 1987 kommer den dag då Tele-X-projektet skall vara realiserat. Kulturutskottets ordförande har tidigare redogjort för utskottets senaste men inte sista behandling av samarbetsfrågan. Förhoppningsvis flyter nu förarbetet som det skall. Utskottet kommer att senare i år få ta ställning till programsamarbetet, vilket kan bli en nog så känslig fråga.

Detta kommande arbete är en fråga som berör också de olika nordiska ländernas nationella lagstiftning. Jag vill därför säga några ord för att betona vikten av att man i varje nordiskt land ser över gällande regler för programdistribution i syfte att underlätta det nordiska programsamarbetet, som säkerligen blir svårare än man hittills i anförandena har förutsatt.

Som utskottets ordförande har framfört har kulturutskottet sett Tele-X-överföringen som

ett utmärkt medium för att vidareända nordiska filmer. Vi har emellertid i de nordiska länderna olika regler för TV-distribution av film. I t.ex. Sverige kan endast huvudsakligen 40 år gamla filmer vidareändas i TV beroende på utformningen av de upphovsrättsliga reglerna och gällande avtal. Detta medför att man också på nationell basis måste se över reglerna så att inte de nordiska tittarna behöver uppleva att modern dansk och finsk film blandas med numera ofta löjväckande filmskapelser som inte speglar svenska samhällsförhållanden eller svenska värderingar i dag.

Det förslag till programsamarbete som skall framläggas nästa månad kommer att innebära en redigering av programmen. Tiden är knapp och det är tydligt att kraftiga insatser måste göras för att programsamarbetet skall komma att präglas av balans. Det är också angeläget att Danmark kommer med från början, och jag tycker att tonerna i dag har varit positiva i det avseendet. Inte minst är detta betydelsefullt mot bakgrund av de utomordentliga kulturprogram som sänds av dansk TV och som är värda en betydligt större tittarkrets.

Som alltid när det gäller redigerad TV-sändning finns risk för politisk styrning av programverksamheten. De av oss som redan från början stödde Nordsatprojektet hade garderat oss däremot genom att alla nordiska kanaler skulle ha sänt direkt. Den nu aviserade programredigeringen blir en känslig fråga, och kulturutskottets ledamöter väntar med spänning på rapporten från radioföretagen om programsamarbetets utformning. Enligt de uppgifter som utskottet har fått skall den rapporten vara nära förestående.

Svenska riksdagen hade förra året att ta ställning till investeringar för länköverföring av finska TV-program till Sverige. Dessa sändningar planerades fungera till dess Tele-X-sändningarna börjar, det vill säga i mitten av 1987. Denna länköverföring av finska program har ännu inte kommit igång. De upphovsrättsliga frågorna har inte lösts. Här gäller det enbart överföring av ett lands program till ett annat land och ändå har nya problem dykt upp.

Detta visar hur svåra dessa problem är i våra nordiska länder. Nordiska rådet har arbetat med TV-samarbetet över satellit i mer

än 20 år. Om inte all tänkbar juridisk expertis sätts in för att så snart som möjligt undanröja alla problem av upphovsrättslig natur kommer det nordiska radio- och TV-samarbetet inte att ha givit resultat ännu efter ett kvarts sekels förhandlingar.

Statsråd Langslet: Ærede president! Det var en stor seier for nordisk samarbeid at vi omsider kom i havn med en avtale om fjernsynsutveksling over Tele-X, og det styrker seieren at vi nå også får Danmark inn i programsamarbeidet.

Når man tenker på hvor lang tid dette tok, hvor mange tilsynelatende nederlag og sammenbrudd som dette prosjektet måtte reddes over, hva det krevet av utredninger og forhandlingsvilje, så er det noe overraskende at det positive sluttresultat ikke i sterkere grad har preget debatten i Nordisk Råd.

Vi hører kritiske røster som sier at man burde gått betydelig lenger, vi burde fått et opplegg for den totale gjensidige utveksling av alle nordiske fjernsynsprogrammer. Jeg er enig i at det hadde vært ønskelig; det var hele tiden den norske regjeringens prinsipale ønske. Men vi vet også at dette ikke var mulig. Det som var mulig, var å bruke TV-kapasiteten i Tele-X-satellitten. Her er det endel uklarhet i den generelle debatt. Det er jo på det rene at Tele-X i alle fall ville bli konstruert og sendt opp, som et avtalefestet industriprosjekt mellom tre av de nordiske land. Det er også på det rene at satellitten ved siden av andre tilbud også ville inneholde fjernsynskapasitet, uansett hva man i nordisk sammenheng besluttet seg for. Å bekoste denne kapasiteten og så la være å utnytte den til noe som helst, ville jo ha vært det rene vanvidd. Men det slapp vi heldigvis.

En del kritikere snakker nå om at det er bare reprisesendinger som vil komme fra Tele-X. Også dette er en ren misforståelse. Meningen er jo at flest mulig av programmene skal gå ut samtidig i det nasjonale dekningsområdet og til de øvrige nordiske land. Det er ikke prinsipielt tale om noen reprisekanal. Men i denne sammenhengen vil programmene komme som deler av et annet programbilde enn i de nasjonale programmene. Man tenker seg én kanal med nyhets- og aktualitetsprofil som vil gi et løpende bilde av

situasjonen i Norden og verden akkurat nå. Jeg tror det kan bli et attraktivt tilbud. Den andre kanalen vil samle underholdnings- og kulturprogrammer, muligens også barneprogrammer. Her vil man få filmer og show fra hele Norden servert fortløpende sammen med det de beste nordiske kunstnere lager for fjernsyn i sine hjemland.

Hvor godt og interessant dette blir, kan bare fremtiden avgjøre. Kringkastingsselskaperne er i full gang med forberedelser, og i løpet av våren vil de legge frem sitt forslag. Men med den interesse vi nå ser fra kabelselskaper og enkelthusstander for å ta imot satellittsendinger på andre språk enn de nordiske, vil det forundre meg meget om ikke disse programmene vil bli ønsket velkommen av et ganske stort publikum, og som et løfte-rikt skritt på veien mot et enda mer omfattende programsamarbeid.

Vi må også huske at våre land er langt mer enn hovedstadsområder og andre storbyer. Det vil i lang tid fremover være store områder der folk ikke kan eller ser seg råd til å knytte seg til kabelnett for å kunne velge sin TV-meny der. For dem vil direktesendende satellitter av typen Tele-X være det eneste tilbud de kan få ved siden av sendinger fra bakkenett. Også disse bør ha krav på adgang til nabolandenes programmer. Jeg har god tro på at vi gjennom den forsøksperioden som skal innledes om halvannet år, vil se gledelig utvikling i folks muligheter for og interesse for å se fjernsyn fra våre naboland.

Thea Knutzen: Ærede president! Programprofilen i Tele-X-prosjektet har vært berørt i flere innlegg, både i generaldebatten og i dag. Replikkekslingen i tilknytning til kulturminister Göranssons innlegg var for så vidt interessant når den reiste spørsmålet om Tele-X vil kunne være spesielt utviklende for nordisk samarbeid og samhold, fordi det blir redigert nettopp med tanke på å vekke interesse utover opphavlandet. Kanskje kan det bli slik. Det gjenstår å se. Men én viktig betingelse vil i alle fall være at program ikke blir avskåret fra slike sendinger på grunn av opphavsrettslige regler. Ingrid Sundberg har på en interessant måte gått nøyere inn i denne materie. De nasjonale TV- og radioselskaperne sitter jo med stor ekspertise på dette områ-

det, og jeg antar at arbeidet med å åpne for at programmer kan sendes over hele Norden alt er i gang. Både ministrene og selskapene bør gjøre anstrengelser for at dette arbeidet kan forseres.

Men også alle de organisasjoner som representerer opphavsrettshaverne, har stort ansvar for at dette arbeidet kan ha fremgang. Man har fra tid til annen hørt røster fra dette hold som har uttrykt angst for et slikt utvidet marked, som fellesnordisk TV- og radiosamarbeid ville representere. Men det burde da glede alle kunstnere å nå frem til 22 mill. mennesker fremfor å være henvist til et publikum som i alle våre land bare er ensifret i millioner. Kunstnere vil jo være nøkkelfaktorer i det vern for vår kultur vi alle ønsker, mot mer lettkjøpte utenlandske programmer. Jeg håper at kunstnerne vil kjenne sitt ansvar på dette felt.

Stefán Benediktsson: Fru præsident! Det, som fik mig til at komme herop, var statsråd Langslets ord om den store sejr.

For mit vedkommende ser jeg ikke på det som en stor sejr. I begyndelsen af 1900-tallet fik vi telefon, og i Island kan jeg huske, at man huggede telefonpæle om, man protesterede, man samlede et parti mod telefon, og man arbejdede mod telefon, men vi fik trods alt telefon.

Jeg ser ikke på det, som er sket, som en stor sejr. Vi har kun gjort vort arbejde, og vi har været alt for langsomme til at gøre vort arbejde. Det egentlige arbejde ligger stadig foran os. Vi må stadig væk begynde på programsamarbejdet, og det, som jeg vil sige, er: Gud bevare os, vore nordiske lande, hvis det tager så lang tid, som den første etape har gjort!

Bernhardt Tastesen: Fru præsident! Jeg vil gerne i forlængelse af det, den danske undervisningsminister, Bertel Haarder, udtalte, give udtryk for, at der er en almindelig bred tilslutning i Danmark til den del af projektet her, der vedrører programsamarbejdet. Jeg vil dog gerne understrege, at udgangspunktet jo også har været den industripolitiske del i denne forbindelse, et samarbejde, som Danmark ikke har haft interesse i at være med i,

men det har hele tiden været klart, at hvis resultatet af dette samarbejde blev, at man lavede dette forsøgsprojekt med TV i forbindelse hermed, måtte det være naturligt, at vi undersøgte mulighederne for at gøre samarbejdet så bredt som overhovedet muligt, på trods af at vi i Danmark har andre og bedre tekniske muligheder til udbredelse af de nordiske programmer, nemlig via det danske hybridnet, ligesom svenske og norske programmer vil kunne ses over hele Danmark i løbet af forholdsvis kort tid ved hjælp af den nye radiokædeforbindelse, som også er gjort mulig ifølge dansk lovgivning.

På trods af det mener jeg, at samarbejdet om løsningen af noget, der er teknisk anderledes i det øvrige Norden end i Danmark, er så vigtigt, at vi må finde frem til et resultat, så vi kommer med i dette gensidige kultursamarbejde.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes att Jo Benkow lämnat sessionen och ersatts av Per-Kristian Foss.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Steen: Ærede president! Jeg har ingen vanskeligheder med å komplimentere også den norske kulturstatsråden for den innsats som er gjort siden sesjonen i Reykjavik for å virkeliggjøre planene om et utvidet nordisk TV-samarbeid. Og jeg kan for så vidt forstå ham når han i sitt innlegg her gav uttrykk for en viss forbauselse over at de framskritt som er oppnådd, ikke har vakt større oppmerksomhet. La meg derfor understreke – også på bakgrunn av at vi under sesjonen i Reykjavik gav uttrykk for så sterk utålmodighet fra rådets side – nå er tilfredse med de resultater man etterpå har oppnådd. Det viser også at reaksjoner fra Nordisk Råd, når de er sterke nok, kan gi resultater. Det er i seg selv og i så måte oppmuntrende sett fra rådets synspunkt.

Ved denne korsveg er det imidlertid grunn til å gi uttrykk for utålmodighet på et annet område. Det gjelder samarbeidet om produksjonen av programmer. Og jeg synes at kulturminister Lars Roar Langslet tidligere i dag gav uttrykk for en meget interessant tanke,

da han antydte muligheten av å opprette et nordisk produksjonsfond for programmer. Det forekommer meg helt klart at det er på dette område vi vil møte de store utfordringene i årene framover. Sannsynligvis vil de utfordringer vi møter når det gjelder produksjon og samproduksjon av program, være større enn de som har møtt oss under utviklingen av det tekniske og teknologiske samarbeidet. Og det vil være utfordringer som melder seg både på det økonomiske området når det gjelder å stille økonomiske ressurser til disposisjon, men kanskje enda mer når det gjelder å utvikle og å ta i bruk de menneskelige og profesjonelle ressurser. Selv i de store TV-land, i et land som Amerikas Forente Stater, er programproduksjonen mye av en flaskehals.

Jeg vil gjerne nevne en illustrasjon på hva dette problemet representerer. I løpet av ganske kort tid vil man i Vest-Europa være i stand til teknologisk sett å formidle 500 000 timer fjernsynsprogrammer pr. år. På det samme tidspunkt vil vi være i stand til å produsere film for ca. 2 000 timer pr. år. Det er et enormt gap som i tilfelle her skal fylles. Og det ligger i dette en meget stor kulturpolitisk utfordring, ikke minst til det nordiske kultursamarbeidet. Jeg vil derfor gjerne benytte anledningen til å gi min tilslutning til den tanke som den norske kulturministeren i dag la fram, og forsikre ham om at han under det videre arbeid med dette – antar jeg – vil ha full støtte fra alle dem i Nordisk Råd som har ansvar for og arbeider med kulturspørsmål. Og jeg vil gjerne igjen understreke at det er i utformingen av programmer og det å utvikle og ha til rådighet menneskelige, profesjonelle og økonomiske ressurser på dette området at vi i årene framover vil bli stilt overfor de aller største utfordringene.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

5

A 688/k: Medlemsförslag om ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland.

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda hur de kulturella förbindelserna mellan östra och mellersta Finland och det övriga Norden ytterligare kan stärkas, och att lägga fram förslag om åtgärder i detta syfte.

Elsi Hetemäki-Olander (kulturutskottets talesman) Fru president! Kulturutskottet har slutbehandlat ett medlemsförslag om grundandet av ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland. I medlemsförslaget motiveras konstateras, att det främsta hindret för Finlands jämställdhet i nordiska sammanhang är den språkbarriär många skandinaver upplever i Finland och de svårigheter många finskspråkiga upplever i umgänget med skandinaver. Vidare understryker förslagsställarna, att det är en angelägen uppgift att närma de enspråkigt finska delarna av Finland till det övriga Norden och ge invånarna främst i Kuopio, mellersta Finlands, norra Karelen och St Michels län bättre information om skandinavisk inklusive isländsk, färöisk och grönländsk kultur och samhällsliv och ekonomi samt skapa förutsättningar för att invånarna i dessa länder i praktiken skulle konfronteras med de skandinaviska språken.

Centrets uppgift skulle således vara att bidra till östra Finlands kulturella, språkliga, samhällsliga mfl kontakter med det övriga Norden.

Utskottet konstaterar, att man i medlemsförslaget föreslår en utredning om förutsättningarna att inrätta ett nordiskt kultur- och informationscentrum för ifrågasvarande område. Utskottet omfattar självfallet de önskemål som framförs i medlemsförslaget om förbättrad information i östra Finland om de övriga nordiska ländernas kultur och samhällsliv. Utskottet anser vidare, att syftet kan uppnås genom att en ny nordisk institution inrättas i området, genom att befintliga institutioner utnyttjas, eller på annat sätt genom ökade satsningar på verksamhet som medför aktivare kulturutbyte mellan östra Finland och andra områden i Norden.

Rekommendationen i utskottets förslag är riktad till ministerrådet och jag väddar därför på utskottets vägnar att ministerrådet utreder hur de kulturella förbindelserna mellan östra

och mellersta Finland, de djupt finskspråkiga områdena, och det övriga Norden ytterligare kan stärkas, och att lägga fram förslag om åtgärder i detta syfte.

Fru president! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande kulturutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Johan Buttedahl, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidiur Guðnason, Rune Gustavsson, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Elver Jonsson, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Sakari Knuutila, Inga Lantz, Erkki Liikanen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Erlendur Patursson, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Hans Pettersson i Helsingborg, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Karl-Erik Svartberg, Sten Svensson, Peder Sønderby, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland och Lena Öhrsvik.

Frånvarande var: Svein Alsaker, Ylva Annerstedt, Dorte Bennedsen, Kaj Bärlund, Frode Nør Christensen, Mikko Elo, Lilli Gyldekenilde, Ivar Hansen, Olof Jansson, Gunnell Jonäng, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Thea Knutzen, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Paavo Lipponen, Peter Muurman, Agnar Nielsen, Aase Olesen, Robert Pedersen, Páll Pétursson, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Reulf Steen, Harald Synnes, Jan P. Syse, Anders Talleraas, Bernhardt Tastesen,

Marjatta Väänänen, Henrik Westerlund och Olle Östrand.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 54 röster.

6

A 696/k: Medlemsförslag om harmonisering av utbildning inom byggnadsbranschen i de nordiska länderna

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att intensifiera det nordiska samarbetet på yrkesutbildningens område i syfte att uppnå en ökad likvärdighet av yrkesutbildningen i Norden.

Tuominen (kulturutskottets talesman): Fru president! I medlemsförslaget eftersträvas en harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen i Norden. Harmoniseringen motiveras bla med att den skulle bidra till ökad rörlighet mellan de nordiska länderna. Vidare skulle en samordning enligt det framlagda förslaget främja det ekonomiska samarbetet i Norden.

Till årets session har ministerrådet (bostadsministrarna) även avgivit ett förslag om en handlingsplan för ökad sysselsättning inom byggsektorn. Även detta ministerrådsförslag berör i viss mån frågor som har aktualiserats i medlemsförslaget, främst harmoniseringen av bestämmelser inom byggnadsverksamheten och möjligheterna att underlätta nordisk byggnadsexport bla genom gemensam utbildning. Ekonomiska utskottet har förutsatt att ett särskilt projektprogram kopplas till det mera generella program som ministerrådet nu har lagt fram. I detta projektprogram bör det då även vara möjligt att i högre grad beakta utbildningsfrågorna inom byggnadsbranschen, bla utgående från de resultat behandlingen av nu föreliggande medlemsförslag har givit.

Utskottet har omfattat motiveringen för ett närmare samarbete inom utbildningen i byggnadsbranschen. Samtidigt betonar utskottet att samarbetet kring yrkesutbildningen som helhet i Norden bör förstärkas. Målet är här-

vid att erhållen yrkesutbildning skall betraktas som likvärdig i de nordiska länderna. Detta är en förutsättning för att den gemensamma nordiska arbetsmarknaden skall bli verklighet för den enskilda arbetstagaren.

Samordningen av yrkesutbildningen på nordiskt plan är en fråga som ständigt är aktuell. Med hänsyn till kulturutskottets tidigare uttalade önskemål om ökad samordning inom yrkesutbildningen och med beaktande av att man inom det officiella skolsamarbetet inte synes ge denna samordning hög prioritet, anser utskottet att förnyade ansträngningar i syfte att ytterligare intensifiera samarbetet kring yrkesutbildningen är motiverade.

Dessutom kan man väl säga, att kulturutskottet i någon mån har fått mottaga kritik för att vi har gjort klämman mera bred än vad själva medlemsförslaget har syftat till, men det är en praxis som utskottet har gått in för när full enighet har rått.

Fru president! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skulle votering medelst voteringsapparat bekräftande kulturutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Svein Alsaker, Lennart Andersson, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Rune Gustavsson, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hemmäki-Olander, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Sakari Knuutila, Inga Lantz, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Hans Petersson, Oddrun Pettersen, Hans Pettersson i Helsingborg, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen Karl-Erik Svartberg, Sten

Svensson, Friðjón Þórðarson, Pirkko Turpeinen och Lena Öhrsvik.

Frånvarande var: Arne Andersson, Ylva Annerstedt, Dorte Bennedsen, Frode Nør Christensen, Mikko Elo, Lilli Gyldenkilde, Ivar Hansen, Olof Jansson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Thea Knutzen, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Agnar Nielsen, Aase Olesen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Harald Synnes, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Anders Talleraas, Bernhardt Tastesen, Pekka Tuominen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Henrik Westerlund och Olle Östrand.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 56 röster.

7

A 697/k: Medlemsförslag om upprättande av en fond till stöd för samisk, färöisk och grönländsk litteratur

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genom utnyttjande av befintliga nordiska stödordningar öka stödet till den färöiska, grönländska och samiska litteraturen.

Meddelanden

Det meddelades att statsråd Kåre Kristiansen, minister Eeva Kuuskoski-Vikatmaa och statsrådet Anna-Greta Leijon intagit sina platser i rådet.

Stefán Benediktsson (kulturutskottets talesman): Fru president! Litteraturen inom de språkområden medlemsförslaget berör har en besvärligare ställning än litteraturen på andra språk i Norden. Kulturutskottet anser därför att man inom det nordiska kultursamarbetet bör ta särskild hänsyn till de problem den samiska, färöiska och grönländska litteraturen kämpar med.

Utskottet anser, med beaktande av de stödåtgärder som hittills har vidtagits med

tanke på de berörda områdena, att de befintliga nordiska stödordningarna ger möjligheter till ytterligare insatser för att stödja den färöiska, grönländska och samiska litteraturen. Detta förutsätter emellertid att man när beslut om stödåtgärder fattas reserverar särskilda anslag för verksamhet inom dessa språkområden och att man även på annat sätt i utformningen av stödordningen beaktar de speciella förhållanden som råder i de aktuella språkområdena.

Med hänsyn till utskottets uppfattning om att de befintliga nordiska stödordningarna ger möjligheter till insatser för den färöiska, grönländska och samiska litteraturen anser utskottet det inte vara ändamålsenligt att upprätta en särskild fond till stöd för denna litteratur. Däremot bör konkreta åtgärder vidtas för att utveckla de nordiska stödordningarna så att stödet till litteraturen på de berörda tre språkområdena kan förstärkas.

Fru president! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande kulturutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Svein Alsaker, Lennart Andersson, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Kirsti Kalle Grøndahl, Eidiur Guðnason, Rune Gustavsson, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Tytti Isohokkanen-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Inga Lantz, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Erlendur Patursson, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Hans Pettersson i Helsingborg, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Karl-Erik Svartberg, Sten Svensson, Peder Sønderby,

Anders Talleraas, Bernhard Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pirkko Turpeinen och Lena Öhrsvik.

Frånvarande var: Arne Andersson, Ylva Annerstedt, Frode Nør Christensen, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Hannu Kempainen, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Agnar Nielsen, Robert Pedersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjäniemi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Reulf Steen, Harald Synnes, Jan P. Syse, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Henrik Westerlund och Olle Östrand.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 61 röster.

8

A 703/k: Medlemsförslag om alternativa former för stöd till den nordiska tonkonsten

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka alternativa former för att stimulera den skapande tonkonsten i Norden samt i vilka former medel bör ges för inspelning, utgivning och distribution av de prisbelönda verken.

Barbro Nilsson (kulturutskottets talesman): Fru president! I går kväll fick vi vara med om en högtidsstund då Nordiska rådets musikpris delades ut. Man kan önska att kännedom om den musiken får komma ut till så många nordbor som möjligt.

I enlighet med en rekommendation, antagen av Nordiska rådet år 1964, instiftades Nordiska rådets musikpris för skapande konst. Priset utdelades första gången 1965.

I ett medlemsförslag som kulturutskottet behandlat föreslås en undersökning av alternativa former för att stimulera den skapande tonkonsten i Norden samt en undersökning om i vilka former medel bör ges för inspelning, utgivning och distribution av de prisbelönda verken.

Musikpriset, som fastställdes av de nordiska ländernas regeringar år 1965, har reviderats vid två tillfällen, dels år 1969 med anled-

ning av att musikpriset räknat från 1968 skulle utdelas vartannat år i stället för vart tredje, dels år 1977, då ministerrådet beslöt höja prissumman från 50 000 till 75 000 danska kronor.

I motiveringarna till medlemsförslaget hänvisar förslagsställarna till kritiska synpunkter som Nordiska komponistrådet har och säger bland annat att prissumman bör vara större och att medel dessutom bör reserveras för inspelning, utgivning och distribution av prisverket.

Förslagsställarna anser att Nordiska rådets musikpris bör vara en inspirerande och stimulerande faktor i nordiskt musikliv, men man uttalar kritik mot den bristande spridningen av prisverket och de i förhållande till prissumman höga administrationskostnaderna.

Kulturutskottet konstaterar att remissbehandlingen av medlemsförslaget visar att det finns ett brett stöd för ett musikpris i Norden, utformat enligt de regler som för närvarande gäller för Nordiska rådets musikpris. Utskottet har också noterat att en övergång till beställningsverk eller stipendier av många remissorgan har bedömts medföra nya olägenheter.

Utskottet anser efter sin remissbehandling att den utredning som föreslås i medlemsförslaget bör inriktas på möjligheterna att underlätta distributionen av de nominerade verken så att de i framtiden når ut till en större publik. Utskottet hänvisar framför allt till det förslag Bedömningskommittén för Nordiska rådets musikpris har lagt fram i detta syfte. Bedömningskommittén har efterlyst ökade anslag för uppförande av det vinnande verket i alla nordiska länder. Vidare har kommittén ansett det önskvärt att de nominerade verken sänds i radio. Kulturutskottet betonar att de nordiska radiobolagen har ett stort ansvar för att på detta sätt förbättra kännedomen om musiken i Norden. Utskottet har också tidigare uttalat att medel borde anvisas för att stödja spridningen av pristagarnas verk.

Utskottet har noterat förslagen om utdelning av musikpriset varje år samt ett förslag om fördubbling av anslaget till musikpriset. Vi anser emellertid att en förbättrad distribution bör prioriteras i de fortsatta övervägandena.

I anslutning till utredningsarbetet menar vi

att det också är naturligt att man kartlägger de erfarenheter man hittills har haft av ordningen med ett nordiskt musikpris.

Utgående från rekommendation nr 15/1985 pågår ett arbete för att bereda förslag till åtgärder för att förbättra distributionen av nordisk musik. Vi finner det angeläget att frågan om distribution av de verk som nomineras för Nordiska rådets pris även beaktas i det sammanhanget.

Mellan kostnaderna för verksamheten med musikpriset och själva prissumman råder i dag stor obalans. Vi konstaterar att en förutsättning för utdelning av priset är att beslut fattas av ett nordiskt organ. Arbetet i en nordisk bedömningskommitté är förenat med vissa resor och andra administrativa kostnader. En förändring av musikprisets inriktning skulle inte ändra på det förhållandet. Prissumman har emellertid inte höjts sedan 1977, något som utskottet även tidigare påtalat. Samtidigt har kostnaderna för verksamheten i övrigt årligen ökat. Vid överläggningarna mellan kulturutskottet och Nordiska ministerrådet den 15 oktober aktualiserade vi detta på nytt.

Fru president! Kulturutskottet har kommit fram till ett enigt förslag och jag yrkar bifall till kulturutskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande kulturutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Rune Gustavsson, Karen Thurøe Hansen, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Wiggo Komstedt, Inga Lantz, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Peter

Muurman, Agnar Nielsen, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Aase Olsen, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Hans Pettersson i Helsingborg, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ilkka Suominen, Karl-Erik Svartberg, Sten Svensson, Anders Talleraas, Bernhard Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pirkko Turpeinen, Marjatta Väänänen och Lena Öhrsvik.

Frånvarande var: Ylva Annerstedt, Frode Nør Christensen, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Margit Hansen-Krone, Karin Højte Jensen, Elver Jonsson, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Reiulf Steen, Ingrid Sundberg, Harald Synnes, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Pekka Tuominen, Ole Gabriel Ueland, Henrik Westerlund och Olle Östrand.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 63 röster.

9

A 706/k: Medlemsförslag om stöd till utställningen "Norden år 2030"

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet inte företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

Pirkko Turpeinen hade i en reservation fogad till utskottets betänkande föreslagit att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget beslutar stöda utställningsprojektet "Norden år 2030" genom att stå som dess beskyddare.

Härefter företogs votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag att icke företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

För utskottets förslag röstade: Esko Aho, Esko Almgren, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl,

Eiður Guðnason, Rune Gustavsson, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Siri Häggmark, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karin Højte Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Ilkka Kanerva, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Inga Lantz, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Martti Lähdesmäki, Agnar Nielsen, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Hans Pettersson i Helsingborg, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Anders Talleraas, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Marjatta Väänänen, Henrik Westerlund och Lena Öhrsvik.

För reservantens förslag röstade: Pirkko Turpeinen.

Margrete Auken och Karin Söder avstod från att rösta.

Frånvarande var: Ylva Annerstedt, Frode Nør Christensen, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Elsi Hetemäki-Olander, Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Karin Kjølbro, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Jimmy Stahr, Reulf Steen, Harald Synnes, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Pekka Tuominen, Ole Gabriel Ueland och Olle Östrand.

Utskottets förslag hade således bifallits med 62 röster mot 1. 2 medlemmar avstod från att rösta.

10

A 713/k: Medlemsförslag om ett "Polar Zoo" på Nordkalotten

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslaget.

Elsi Hetemäki-Olander (kulturutskottets talesman): Fru president! De finska medlemmarna i kulturutskottet beklagar – utan reservation – att man inte har kunnat godkän-

na medlemsförslaget. Vi medger gärna att medlemsförslaget kanske var litet löst skrivet, om man tillåter uttrycket, och jag hoppas att man kan återkomma till saken. Då medlemsförslaget kom ut visade det sig att de olika zoo som redan finns på Kalottområdet – jag menar djurparkerna Bardu, Lycksele och Ranua – lyckats få till stånd ett gemensamt arbete. Man har t. o. m. ingått ett föravtal i syfte att utveckla ett samarbete från tanken om ett Polar Zoo.

På finska sidan har vi noterat att arbetet har påbörjats på Kalottområdet och därför väntar vi att det skall bli ett nytt medlemsförslag som möjligen kan gå direkt till kommunikationsutskottet. Den möjligheten har kulturutskottet också talat om. Vi tycker att på det här sättet kunde vi ge stöd för ett fint påbörjat arbete som är betydelsefullt och har inletts spontant på Kalottområdet. Finska delegationen kommer därför att rösta blankt i denna fråga. Vi förväntar oss att saken kommer att få ett lyckligt slut så småningom via ett nytt medlemsförslag.

Margit Hansen-Krone: President! Som medforslagsstiller til et "Polar Zoo" på Nordkalotten skal jeg innrømme at forslaget ikke var presist nok utformet, kanskje først og fremst angående forskningsaspekter. Når Kulturutvalget avskriver forslaget i denne omgang, er det forståelig.

Jeg er imidlertid meget tilfreds med at et enstemmig utvalg i begrunnelsen understreker behovet for å styrke det regionale samarbeidet på Nordkalotten, og anbefaler at forslaget fremmes for Kommunikasjonsutvalget, hvor turisme inngår i saksområdet. Forslaget har i alle fall hatt god innflytelse og bidratt til å skjerpe samarbeidsviljen på Nordkalotten. Hittil har det resultert i konkrete samarbeidsavtaler mellom eksisterende og planlagte dyreparker. Det planlegges også en maritim del som skal inngå i helheten.

Initiativtakene til samarbeidet ser Nordkalotten som en enhet, og man er villig til å forene de nasjonale interesser i et fellesskap. At det lokale initiativ for å samordne svenske, finske og norske interesser er så utmerket håndtert på dette området, må ikke bare være en oppmuntring for Nordisk Råds arbeid, men også en forpliktelse til oppfølging.

Et nytt medlemsförslag vil bli fremmet. Med støtte i høringsuttalelsen bl. a. fra det norske Kulturdepartementet tror jeg at man i neste omgang også ser de forsknings- og undervisningsperspektiver som kan tilrettelegges gjennom dyreparkene på Nordkalotten. Jeg er overbevist om at "Polar Zoo" vil skape internasjonal interesse.

Bärlund: Värderade president! Som en av undertecknarna av det här medlemsförslaget kan jag inte låta bli att uttrycka min besvikelse över behandlingen i kulturutskottet. Behandlingen har en negativ grundton som är litet ovanlig i det här sammanhanget. En sak i sammanhanget som också är värd att åtminstone fråga sig är, om det är så klokt att den här frågan har behandlats just i kulturutskottet. Jag tycker att många bitar av det här medlemsförslaget mycket naturligare skulle höra hemma i social- och miljöutskottet och då tror jag, att man också hade fått en annan infallsvinkel på hela det här problemet. Det som föreslås här i betänkandet, det vill säga att kommunikationsutskottet skulle fortsätta behandlingen av den här frågan, tycker jag också är relativt konstlat, för då kommer man att ännu mera fjärma sig från en av grundtankarna i medlemsförslaget, det vill säga frågan om hur miljöaspekterna i den här frågan skulle beaktas i ett vidare perspektiv än kulturutskottet har förmått. Så bör vi också komma ihåg att medlemsförslaget utgick från att man borde utreda den här frågan. När remissinstanserna relativt enigt har varit av den åsikten att om man går vidare bör man studera utbyggnaden av nuvarande djurparker i kalottområdet till ett polarzoo, så tycker jag att det minsta man kunde ha väntat sig av kulturutskottet är att utskottet skulle ha ställt sig positivt till en utredning av just utbyggnaden av existerande djurparker i området till ett polarzoo, men inte ens det har utskottet kommit fram till. Det här tycker jag ger anledning till en klar besvikelse. Det minsta man kan göra här är att rösta blankt – jag hade gärna för min del röstat emot.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag att icke företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

För utskottets förslag röstade: Margrete Auken, Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Johan Buttedahl, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eíður Guðnason, Rune Gustavsson, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Siri Häggmark, Åsa Solberg Iversen, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Ilkka Kanerva, Thea Knutzen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Aase Olsen, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Hans Pettersson i Helsingborg, Kaj Poulsen, Jens Steffensen, Sten Svensson, Karin Söder, Anders Talleraas, Bernhardt Tastesen och Lena Öhrsvik.

Esko Aho, Esko Almgren, Lennart Andersson, Kaj Bärlund, Lahja Exner, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Anna-Liisa Jokinen, Sakari Knuuttila, Paavo Lipponen, Martti Lähdesmäki, Tuulikki Petäjaniemi, Ilkka Suominen, Pirkko Turpeinen, Marjatta Väänänen, Lars Werner och Henrik Westerlund avstod från att rösta.

Frånvarande var: Svein Alsaker, Arne Andersson, Ylva Annerstedt, Frode Nør Christensen, Mikko Elo, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Antti Kalliomäki, Karin Kjølbrot, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Inga Lantz, Agnar Nielsen, Páll Pétursson, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Jimmy Stahr, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Harald Synnes, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Ole Gabriel Ueland och Olle Östrand.

Utskottets förslag hade sålunda bifallits med 40 röster. 19 medlemmar avstod från att rösta.

11

A 725/k: Medlemsförslag om stöd till nordiskt folkulturellt samarbete (NORDLEK)

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att anvisa medel på den nordiska budgeten för NORDLEK från och med 1987.

Ingrid Sundberg (kulturutskottets talesman): Fru president! Det finns ett omfattande nordiskt kulturellt samarbete helt vid sidan av Nordiska rådet. Kulturorgan och folkrörelser växer upp på nationellt plan och söker sig så småningom till systerorganisationer i grannländerna – en nordisk folkrörelse växer fram.

För att det nordiska samarbetet skall kunna vidareutvecklas blir oftast ett ekonomiskt tillskott nödvändigt. Få pengar torde ur samarbetsynpunkt användas så väl som de som stöttar folkrörelsesamarbetet inom kulturområdet.

Den finska jenkans eller den svenska oxdansens spridning kan vi med all sannolikhet tacka NORDLEK och dess medlemsorganisationer för. Men framför allt har NORDLEK, som består av 19 organisationer från samtliga nordiska länder och representerar 200 000 medlemmar, tagit sig an utbildning och information inom den nordiska folkкультуrens område. Det har utskottet ansett var särskilt värdefullt, och det föreslår därför att Nordiska rådet skall rekommendera ministerrådet att anvisa medel på den nordiska kulturbudgeten för NORDLEK:s verksamhet från och med 1987.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Lennart Andersson, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Rune Gustavsson, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen,

Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Ilkka Kanerva, Hannu Kemppainen, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Inga Lantz, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Tuulikki Petäjämäniemi, Kaj Poulsen, Pétur Sigurðsson, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Karl-Erik Svartberg, Sten Svensson, Anders Talleraas, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pirkko Turpeinen, Marjatta Väänänen och Henrik Westerlund.

Frånvarande var: Svein Alsaker, Arne Andersson, Ylva Annerstedt, Frode Nør Christensen, Lilli Gyldenkilde, Ivar Hansen, Gunnel Jonäng, Arvo Kemppainen, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Erkki Liikanen, Agnar Nielsen, Aase Olesen, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Hans Pettersson i Helsingborg, Páll Pétursson, Heikki Riihijärvi, Asbjørn Sjøthun, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Harald Synnes, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Pekka Tuominen, Ole Gabriel Ueland, Lena Øhrsvik och Olle Östrand.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 58 röster.

12

D 1986/21/1979/k: Meddelande om rekommendation nr 21/1979 angående en nordisk folkhögskola i Västnorge

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet lägger meddelandet om rekommendation nr 21/1979 till handlingarna i väntan på nytt meddelande till nästa ordinarie session.

Stefán Benediktsson (kulturutskottets talesman): Fru præsident! Jeg minder om, at dette handler om en sag, som har været meget lang tid under behandling i Nordisk Råd.

Af ministerrådets meddelelse fremgår det, at en arbejdsgruppe har gennemført en udredning om en eventuel nordisk kulturinstitution i Vestnorge på en ejendom. Fagerheimstiftelsen har tilbudt Nordisk Ministerråd.

Efter at medlemmerne af kulturudvalget i januar 1986 gennemførte en besigtigelse af den aktuelle ejendom, har udvalget fået orientering om de drøftelser, som den nordiske delegation efter udvalgets ønske har haft med den politiske ledelse i kultur- og videnskabsdepartementet.

Udvalget er kommet frem til, at der må tages en principbeslutning om at modtage gaven fra Fagerheimstiftelsen, sådan som den er beskrevet i gavebrevet.

Sammen med beslutningen i hjemstedskommunen, Fjaler, om at bevilge indtil 5 mill. NOK til grundlagsinvesteringer og beslutningen i Sogn og Fjordane fylkeskommune om at stille yderligere 5 mill. NOK til disposition for byggearbejder, repræsenterer gaven en sjælden mulighed for at etablere institutionelle kulturaktiviteter i et område, som er af stor interesse for det nordiske samarbejde.

Det må ifølge udvalget være et norsk anliggende at definere og dække investeringsbehovet. Udvalget tager til efterretning, at investeringsrammen i så fald vil skulle strammes væsentligt ind, sammenlignet med det udkast, arbejdsgruppen har ladet udarbejde.

Udvalget er indstillet på at anbefale, at der i tillæg til investeringsrammen, som vil blive den norske regerings ansvar, bør sættes en tilsvarende bindende ramme for driften af institutionen.

Endvidere er udvalget af den opfattelse, at institutionens profil og omfang må bearbejdes yderligere. Udvalget går ud fra, at arbejdsgruppens redegørelse fortsat vil være et udgangspunkt, men vil samtidig være åben for andre nordiske kulturaktiviteter i bred forstand.

Udvalget vil også minde om nytten af, at nordiske institutioner kan kombinere deres virksomhed med lokalt kulturliv, og vil i dette specielle tilfælde understrege den stærke forankring i nordisk historie og traditioner på dette område.

Fru præsident! Jeg anbefaler udvalgets forslag.

Talleraas: Ærede president! Denne saken har en lang forhistorie. Jeg skal ikke belaste Rådets tid med å repetere detaljene fra de 10 årene denne saken har vært til behandling. Det viktigste nå er at Nordisk Råd i dag gir

sin prinsipielle tilslutning til at Norden kan motta denne donasjonen fra Thora og Oddleif Fagerheim. Jeg finner også god grunn til å understreke den giverglede og den idealisme som ligger bak denne donasjonen.

Oddleif Fagerheim, denne nordist, denne folkehøgskolemann, dette kulturmanneske, har sammen med sin kone i mer enn 10 år arbeidet for at hans hjem kan bli et nordisk kultursentrum i Vest-Norge. Hjemmet hans ligger i Fjaler, Sogn og Fjordane, Ingolf Arnarsons utgangspunkt for bosettingen i Island. Dette er et distrikt som i alle år har hatt sterke bånd vestover, spesielt til Færøyene og Island. Derfor så også nordisten Fagerheim disse mulighetene som lå i etablering av en nordisk institusjon i Fjaler. Når det gjelder å fastlegge endelig profil og driftsbudsjett for denne institusjonen, forutsetter utvalget at Ministerrådet kommer tilbake til dette ved neste sesjon.

Familien donerer nå sitt hjem, sammen med omfattende samlinger av bøker og brukskunst, til Nordisk Råd. Thora og Oddleif Fagerheims tre arvinger har fraskrevet seg sine rettigheter. Dette må være et eksempel på det jeg vil kalle ekte nordisme.

På et spørsmål fra Kirsti Kolle Grøndahl i 1982 svarte statsråd Wikström den gang:

”Det är klart att en nordisk kulturinstitution i Fjaler lättare kan komma till om man från lokalt håll kan bidra med finansieringen.”

Svaret har vi nå fått. Det er enestående at den vesle kommunen Fjaler har bevilget 5 mill. kr., og at Sogn og Fjordane fylkeskommune har gjort det samme. Når så den norske stat ved kulturministeren har signalisert at staten kan dekke resten av investeringen, blir investeringene således en ren norsk sak.

Forholdene skulle dermed ligge til rette for å få etablert en nordisk kulturinstitusjon i Norge, hvor vi ikke har noen slik fra før. Og det beste ved det hele – den kommer i Vest-Norge, som fullstendig mangler nordiske prosjekt. Vest-Norge har likevel i aller høyeste grad nordiske røtter og tradisjoner, med sine nære forbindelser vestover til Færøyene, Island og Grønland.

Likevel er ikke dette et tiltak bare for Vest-Norden. Hele Norden vil få glede av den virksomheten som skal utøves i dette kultursentret. Men før vi kommer så langt, gjenstår

det altså en god del arbeid å gjøre for Ministerrådet fram til neste sesjon.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag*.

Mötet avbröts härefter kl. 11.50 och återupptogs kl. 14.10.

Hallvard Bakke övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Meddelanden

Det meddelades, att landskapsstyrelseledamot Christer Jansson, landskapsstyrelseledamot May Flodin, statsrådet Bengt Lindqvist, statsråd Arne Rettedal och landskapsstyrelseledamot Olof Salmén intagit sina platser i rådet.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes att Erlendur Patursson lämnat sessionen för resten av denna och hela nästa dag och ersatts av Karin Kjølbro samt att Robert Pedersen lämnat sessionen för resten av denna dag och del av nästa dag och ersatts av Jimmy Stahr.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

13

C 12/k: Berättelser rörande kulturutskottets verksamhetsområde 1984

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet lägger de till kulturutskottet hänvisade berättelserna till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

14

E-saker

E 13: Fråga till regeringarna i Finland och Sverige angående vidareändring av Finlands TV-program i Sverige¹

Lipponen: Herr president! Med hänvisning till de skriftliga motiveringarna ställer jag följande fråga till regeringarna i Finland och Sverige:

När kommer en vidareändring av Finlands TV-program i Stockholmsområdet att kunna igångsättas?

Statsrådet Bengt Göransson: Herr president! Vid de överläggningar som har förts om vidareändring av en finländsk TV-kanal över Storstockholmsområdet via den så kallade Nackasändaren har Sverige åtagit sig att svara för att de radiorättsliga och tekniska förutsättningarna uppfylls och för de tekniska kostnaderna för rundradiosändningen i Sverige.

De radiorättsliga förutsättningarna finns nu genom en lag om rundradiosändningar av finländska televisionsprogram, som trädde i kraft den 1 februari 1986. Särskild sändarutrustning har installerats vid Nacka TV-station. Regeringen har dessutom hos riksdagen begärt anslag för anskaffning och drift av utrustningen.

Detta innebär att för Sveriges del kan sändningarna starta så snart en ansökan om koncession för verksamheten har beviljats. Någon sådan ansökan har emellertid inte givits in, enligt uppgift på grund av att upphovsrättsliga förhandlingar fortfarande pågår.

Låt mig härutöver anföra några synpunkter på de upphovsrättsliga frågornas hantering.

Det har, bland annat i debatten här i dag, framförts synpunkter på upphovsrättsfrågorna som om de närmast vore att betrakta som ovidkommande och meningslösa hinder för en sund och vettig lösning. I själva verket är det naturligtvis så – jag tycker det finns anledning att någon gång understryka det – att det är viktigt inte bara för upphovsmännen utan för alla medborgare att vi har en fungerande upphovsrätt. Det är knappast motiverat att beteckna upphovsrättsproblem i samband med överförande av TV-program som något som bara skapas av i negativ mening spekulativa jurister eller negativa politiker.

Det finns anledning att uppmärksamma att de upphovsrättsliga problemen är viktiga, att det är viktigt att slå vakt om upphovsrätten och att vi därför måste ha viss förståelse för att vi någon gång kan tvingas förskjuta en tidsplan därför att vi inte vill ge avkall på de rättigheter till sina verk som upphovsmännen har.

¹ Frågan tryckt s. 2474

Lipponen: Jag önskar uttrycka min tillfredsställelse över den svenska regeringens ansträngningar i denna fråga. Det gäller de mycket invecklade upphovsmannarättsproblemen, men finska invandrare i Stockholmsområdet har varit litet besvikna över att inte försöksändringarna har lyckats och att det har blivit sådana uppskjutningar. Min första tillägsfråga till statsrådet Göransson lyder så här:

Skulle det vara möjligt att inleda försöksändringar som inte är beroende av lösandet av de upphovsmannarättsliga problemen?

Statsrådet Bengt Göransson: Herr president! Jag kan inte utan tillgång till juridisk expertis utan vidare svara ja på frågan. Men jag vill uttala att jag spontant ser det som både möjligt och naturligt att genomföra en sådan verksamhet, därest de tekniska förutsättningarna finns. Men jag måste alltså göra den reservationen att en juridisk bedömning kan leda till en annan slutsats.

Lipponen: Det är oundvikligt att ersättning- till producenterna kommer att kosta några miljoner och min andra tillägsfråga lyder:

Skulle inte i princip det land som distribuerar programmen också bära ansvaret för ersättningskostnaderna till producenterna?

Statsrådet Bengt Göransson: Herr president! När överenskommelsen ursprungligen träffades mellan Finlands och Sveriges regeringar var förutsättningen att man från finsk sida skulle svara för de kostnaderna. Programmen skall alltså ställas till förfogande för vidareändring till Sverige. Jag har dessutom sett det som en naturlig lösning mot bakgrund av att detta får ses som en provisorisk verksamhet i avvaktan på Tele-X-samarbetet.

Ingrid Sundberg: Herr president! Jag tackar för favören att jag fått ordet för en tilläggskommentar. Jag blev angripen av Bengt Göransson och vill därför direkt ställa en fråga till honom: Anser Bengt Göransson, som tydligen är hyperkänslig på detta område, att framförandet av de upphovsrättsliga

reglerna som en svårighet i det nordiska Tele-X-samarbetet innebär att dessa ses som någon form av hinder som skall slås undan? Vad jag har pekat på i mitt anförande är att de inte är ett hinder, men att de utgör en av de svåraste delarna i det nordiska samarbetet. Jag tycker att det är Bengt Göransson som här bagatelliserar frågan.

När vi i den svenska riksdagen behandlade frågan om länköverföring av de finska programmen till Sverige förutsatte vi, precis som Bengt Göransson sade, att Finland skulle bära de extra kostnader som skulle uppstå. Men det förutsattes också från riksdagens kulturutskotts sida och av riksdagen att detta var svårigheter som relativt lätt skulle kunna övervinnas, särskilt mot bakgrund av att denna länköverföring är avsedd att upphöra i mitten av 1987. Nu är vi snart inne i mitten av 1986, och frågorna är inte lösta.

Jag vill alltså säga att det inte är fråga om något hinder, men om en svårighet som måste övervinnas.

Statsrådet Bengt Göransson: Herr president! Jag har inte angripit Ingrid Sundberg. Jag har lyssnat på en ganska lång kulturdebatt under förmiddagen och då hört att man i flera inlägg resonerat om upphovsrättsfrågor, vilka naturligtvis mot bakgrund av det som Ingrid Sundberg redovisade presenterades som ett problem. Jag har också noterat att man i något inlägg resonerat som om detta närmast vore ett juridiskt problem.

Mot den bakgrunden tycker jag att det också är viktigt att vid Nordiska rådets session understryka att det är väsentligt att värna om upphovsrätten. Det finns alltså anledning att respektera upphovsrättsdiskussionen och att inte bara se den – vilket lätt kan bli fallet – som ett hinder för ett fungerande nordiskt samarbete. Däremot är jag övertygad om att dessa frågor kommer att lösas. Det finns naturligtvis också ett antal program som är lättare än andra att få loss, och jag är helt säker på att vi kommer att få igång ett samarbete. Jag anser dock inte att vi har en situation där man kan åsidosätta berättigade upphovsrättsliga krav därför att man vill hålla en viss tidsplan.

Diskussionen förklaras härefter avslutad.

E 15: Fråga till Nordiska ministerrådet angående undervisningen i nordiska språk vid universitet och högskolor i Norden och finska lektoratets fortbestånd vid Lunds universitet¹

Tytti Isohookana-Asunmaa: Herr president! Jag hänvisar till den skriftliga motiveringen och ställer följande fråga:

a) har problemen med undervisning i grannspråk vid universitet och högskolor i Norden utretts och vilka resultat har utredningen i så fall givit?

b) Vilka åtgärder har vidtagits för att trygga finsklektoratets fortbestånd vid Lunds universitet?

Statsrådet Bodström: Herr president! Av stor betydelse för den nordiska gemenskapen är naturligtvis som frågeställaren framhåller att vi väl förstår våra grannländers språk och kultur. Därför är det självfallet viktigt att vi kan erbjuda goda möjligheter att studera grannländernas språk på universitetsnivå. Den kartläggning av utbildningsutbudet i nordiska språk vid universitet och högskolor i Norden som utlovats av ministerrådet är angelägen och pågår för närvarande inom kultursekretariatet. Resultatet skall enligt planerna föreligga till kultur- och utbildningsministrarnas möte i maj 1986.

Tytti Isohookana-Asunmaa har också frågat vilka åtgärder som vidtagits för att trygga det finska lektoratet vid universitetet i Lund. I den frågan vill jag säga följande: Den svenska regeringen har nyligen uppdragit åt universitets- och högskoleämbetet att göra en kartläggning av befintliga tjänster som utländsk lektor m. m. Den skall ge underlag för bedömning av utländska lektorat, varvid bl. a. de kulturella förbindelserna mellan Sverige och olika länder skall beaktas. I avvaktan på resultatet av kartläggningen har regeringen ansett det nödvändigt att vissa lektorat tills vidare finns inrättade, bl. a. just det finska i Lund. Vi har därför i årets budgetproposition föreslagit en ökning av universitetets i Lund anslag för detta ändamål.

Tytti Isohookana-Asunmaa: Jag tackar statsrådet Bodström för svaret.

Jag vill understryka att man vid kommande prioriteringar inom språkundervisningen särskilt bör beakta att de nordiska samarbetsavtalen förutsätter att de nordiska länderna främjar undervisningen i de andra ländernas språk. Med hänvisning till detta ställer jag följande tilläggsfråga:

Innebär anslaget för universitetet i Lund att undervisningen där är permanent tryggad och kan man även utgå från att andra universitet i Sverige inte drabbas av nedskärningar på området?

Statsrådet Bodström: Herr president! På tilläggsfrågan vill jag svara att universitetet visserligen gör omprioriteringar av sina önskemål men att ingenting skulle förvåna mig mer än om universitetet skulle vilja minska de insatser som nu görs för undervisning på finska språket. Regeringen skulle också ha mycket svårt att biträda ett sådant förslag från något universitet.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 16: Fråga till Nordiska ministerrådet angående demokratisk informationsförmedling²

Pirkko Turpeinen: Herr president! Min fråga gäller de nordiska ländernas samarbete i UNESCO och den lyder: Har de nordiska länderna tillsammans haft för avsikt att verka för en mer demokratisk informationsförmedling samt för ekonomisk och andlig jämlikhet? Konkensus torde man inte kunna bygga mellan en ökning och minskning av demokratin?

Minister Haarder: Hr. præsident! Med baggrund i UNESCOs virksomhed har fru Turpeinen stillet spørgsmål om de nordiske landes indsats for demokratisk nyhedsfor-medling, for økonomisk og åndelig ligestilling.

Jeg vil gerne her forsikre, at de nordiske lande har deltaget aktivt i arbejdet for, at UNESCO igennem konkrete, praktiske foranstaltninger, tiltag, kan bidrage til at mindske det, vi kalder informationskløften. Et skridt på vejen til dette er støtte til tek-

¹ Frågan tryckt s. 2476

² Frågan tryckt s. 2478

niske installationer, uddannelse af journalister, opbygning af lokale og regionale nyhedsbureauer med videre.

De nordiske lande har støttet det praktiske arbejde, som også gøres af rådet for kommunikationsudvikling, og har engageret sig i bilaterale udviklingsprojekter. De nordiske lande har understreget betydningen af pressens og mediernes frie og uafhængige stilling: det har vi senest gjort på UNESCOs 23. generalkonference i Sofia i efteråret 1985.

Vi har taget initiativer til at kortlægge hindringer for den frie informationsudveksling og til at udrede pressens rolle som vagthund over for myndigheders og magthaveres misbrug.

Når det gælder den åndelige ligestilling, ligger det vel i UNESCO-sammenhæng nærmest at knytte det til det arbejde, der gøres for at styrke den kulturelle identitet. De nordiske lande har engageret sig aktivt i dette at styrke den kulturelle dimension i udviklingsprocessen. Det blev trukket frem på sidste generalkonference i Sofia i forbindelse med det kulturelle tiår, som FN vil proklamere.

Spørgsmålsstilleren nævner også den økonomiske lighed. På den sidste generalkonference indgik dette i en resolution, som alle medlemslande kunne tilslutte sig, hvor man understreger UNESCOs rolle i etableringen af mere ligeværdige internationale relationer, særlig på det økonomiske område, ved fremme af både uddannelse, kultur, forskning og kommunikation. For øvrigt ligger det internationale arbejde på dette felt jo i andre FN-organer end UNESCO.

Til sidst nogle ord om consensus. I UNESCO er dette en måde, hvorpå man når frem til størst mulig enighed med rimeligt hensyn til alle synspunkter. Selvsagt lykkes det ikke altid. Det lykkes ikke altid at opnå enighed mellem alle lande, og i den situation mener jeg, det er vigtigt, at de nordiske lande, som vi har tradition for, prøver at bidrage aktivt til at finde forhandlingsløsninger og fremme samarbejdet.

Jeg vil gerne til slut sige, at jeg synes, at vi nordiske ministre her på Nordisk Råd kan tillade os at sige, at vi har været aktive inden for UNESCO, også når det gælder at fremme det, der er UNESCOs centrale mål. Jeg synes også, at vi har gjort meget for at samarbejde, så de nordiske lande har stået som en

enhed. Det gav os indflydelse på budgettet for to år siden, det gav os indflydelse på budgettet sidste år, det har givet os indflydelse på den koncentrationsproces, der er i gang, og det har også givet os meget stærk indflydelse inden for arbejdet med kommunikation, med at udjævne kommunikationskløften. Så jeg håber, at jeg kan overbevise spørgeren om, at vi har god samvittighed i UNESCO-sager.

Pirkko Turpeinen: Herr president! Det är kanske mera en kommentar. Tack för svaret, men svaret av minister Haarder reflekterar likgiltighet för bristerna i demokratisk informationsförmedling. I världen utgör ju de socialistiska länderna och utvecklingsländerna en majoritet. Detsamma är ju fallet inom UNESCO. Dock handhas 95% av informationsförmedlingen i världen av en kommersiell nyhetsförmedling som förverkligar borgerliga värden och som tolkar händelserna i världen utgående från de kapitalistiska industriländernas värderingar. En dylik informationsförmedling duger inte till vakthundar för demokratis förverkligande, vilket minister Haarder tror. Tvärtom. Å andra sidan kan jag tolka svaret på grundvalen av dess innehåll så, att de nordiska länderna ser informationsförmedlingens frågor på samma sätt som Föränta Staterna och Storbritannien ser dem. Detta är en i och för sig intressant uppgift.

Minister Haarder: Hr. præsident! Til dette vil jeg blot sige, at vist er det rigtigt, at det er nogle relativt få rige lande, som sidder på informationsformidlingen i verden. Men man må vel refærdigvis sige, at det er de samme lande, som har en stolt og god tradition for frie medier, medier, som altså er uafhængige af magthaverne. Jeg synes, man kan se mange eksempler rundt i verden på, at disse medier, selv om de er styret af nogle få rige landes TV-stationer og bladhuse, ikke desto mindre udfører en meget vigtig demokratisk rolle i hele verden, overalt hvor de kan komme ind, og derved opfylder de en rolle som vagthund.

Den rolle kan de desværre ikke opfylde i den store del af verden, hvor journalister overhovedet ikke kan få lov at komme ind i

landet. Det beklager jeg dybt; det er hverken UNESCOs eller de nordiske ministres skyld, og det skader friheden i de pågældende lande.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

Meddelande

Det meddelades, at statsrådet Gertrud Sigurdsen intagit sin plats i rådet.

E 1: Fråga till Nordiska ministerrådet angående stöd till nordiskt utställningsutbyte¹

Eiður Guðnason: Herr president! Min fråga lyder: Vilka åtgärder avser ministerrådet vidta för att genomföra rekommendationen nr 22/1984 angående stöd till nordiskt utställningsutbyte och för att den nordiska textiltiennalens framtid skall kunna tryggas?

Minister Björkstrand: Herr president! Eiður Guðnason har frågat vilka åtgärder ministerrådet avser att vidtaga för att genomföra rekommendationen nr 22/1984 angående stöd till nordiskt utställningsutbyte och för att den nordiska textiltiennalens framtid skall kunna tryggas.

Ett nordiskt utställningsutbyte sker idag med stöd av bidrag från Nordisk kulturfond. På så sätt kan olika konstnärliga och museala initiativ realiseras. I första hand anser jag att utställningsutbytet mellan de nordiska länderna bör stödjas på detta sätt. Det skapar utrymme för flexibilitet och nya initiativ som ett eventuellt permanent stöd möjligen inte skulle ge.

Härtill kommer de möjligheter för ett vidgat utställningssamarbete som för närvarande undersöks genom Nordiskt konstcentrum. Jag vill erinra om att ministerrådet under flera år i budgetarbetet prioriterat uppbyggnaden av denna nordiska institution på bildkonstområdet. Det har inneburit att verksamheten tillförts betydande nya resurser. Härtill kommer en starkt expanderande gästateljéverksamhet, som ministerrådet också ställt sig positivt till.

Ett ökat utställningssamarbete i Norden skulle också kunna främjas om vissa lätt-

nader skulle kunna införas ifråga om försäkringskostnader och andra kostnader om vissa ändringar skulle kunna göras i nationella regelsystem. Ministerrådet har diskuterat en del hithörande frågor i samband med en allmän diskussion om det framtida kultursamarbetet. I Nordiskt konstcentrum övervägs också åtgärder i samma syfte. Jag räknar med att ministerrådet senare kommer att ta upp dessa frågor till en förnyad behandling.

Vad gäller den nordiska textiltiennalen och ett fortsatt stöd till denna utgår jag från att detta kommer att tas upp till prövning i nästa års budgetarbete eftersom den först kommer att anordnas nästa gång 1988/89. Om medel krävs för vissa planeringsinsatser före denna tidpunkt tror jag man både inom Nordiskt konstcentrum och ministerrådet är beredda att pröva denna fråga positivt.

Eiður Guðnason: Herr president! Bara en kort kommentar!

Jag vill tacka statsrådet Björkstrand för ett rätt positivt svar. För kulturutskottets del kan jag tillägga att vi kommer att följa sakens fortsatta behandling.

Den nordiska textiltiennalen är ett exempel på ett väl lyckat kultursamarbete som bör kunna fortsätta.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 2: Fråga till Nordiska ministerrådet angående ett nordiskt kulturcentrum i Paris²

Eiður Guðnason: Herr president! Vilka åtgärder avser ministerrådet vidta för att ett gemensamt nordiskt kulturcentrum skall kunna upprättas i Paris?

Statsrådet **Bengt Göransson:** Herr president! På Eiður Guðnasons fråga om ett gemensamt nordiskt kulturcentrum i Paris vill jag lämna ett kort svar.

Jag vill påminna om att det runt om i världen finns nordiska beskickningar. De borde ha både förutsättningar och intresse för att samarbeta om kulturmanifestationer av olika

¹ Frågan tryckt s. 2459

² Frågan tryckt s. 2461

slag. Ett sådant samarbete behöver man inte nödvändigtvis institutionalisera, men däremot – på den punkten vill jag vara tydlig – är det angeläget att samarbetet organiseras. Ministerrådet är berett att ta upp frågan om hur ett sådant samarbete bäst skulle kunna förverkligas. Det är viktigt att vi utvecklar de nordiska ländernas kultursamarbete utomlands, men jag tror att det inte är att rekommendera att vi bygger upp gemensamma institutioner. De är mycket krävande, och ett sådant arbete kräver stora ekonomiska insatser. Dessutom kommer kanske ett sådant institutionaliserat samarbete inte alltid att gynna den nordiska kulturen på bästa sätt. Det kan tvärtom vara mer fruktbarande att vi närmar oss varandra i konkreta kulturprojekt för att på så sätt åstadkomma ett praktiskt nordiskt samarbete. Ministerrådet har redan diskuterat vissa praktiska åtgärder.

När det gäller inrättandet av ett nordiskt kulturcentrum i Paris vill jag hänvisa till vad Eidur Guðnason framhåller, att Danmark, Norge och Sverige redan har vissa möjligheter till kulturpresentationer i egna lokaler i Paris. Också Finland undersöker möjligheterna att inrätta ett eget kulturinstitut. Det är angeläget att de nordiska länderna samarbetar om gemensamma kulturengagemang.

Eidur Guðnason: Herr president! Jag vill gärna tacka statsrådet Göransson för ett rätt positivt svar. Han sade bl. a. att det är angeläget att länderna samarbetar om gemensamma kulturengagemang och att ministerrådet är berett att ta upp frågan om hur ett sådant samarbete bäst skulle kunna förverkligas.

Här tror jag vi har ett samsamarbetsområde som vi inte har utnyttjat. Det är en idé som är värd att undersöka närmare, om det på vissa ställen inte kunde vara bättre att ha *en* väl fungerande institution i stället för fem, sex eller sju mindre.

Statsrådet **Bengt Göransson:** Herr president! Jag vill på den punkten inte göra något annat uttalande än att det självfallet är fördelaktigt om man genom att samverka kan utnyttja sina resurser bättre.

När det gäller kulturinstitutioner utomlands är det emellertid svårt att göra den ty-

pen av generella uttalanden. Anledningarna till att institutionerna har tillkommit kan vara skiftande, och de kan ha olika förutsättningar i form av stadganden vid tillkomsten som gör att man inte kan betrakta nordiska kulturinstitutioner i utomnordiska länder på samma sätt som man betraktar ett försäljningskontor för ett företag. Ofta har institutionerna en egen historia som motiverar att just de finns där.

Men jag understryker vikten av att vi fördjupar och utvecklar samarbetet kring olika kulturprojekt och samverkar i våra engagemang utomlands där vi kan utnyttja de institutioner som faktiskt finns.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 14: Fråga till Nordiska ministerrådet angående ekonomiskt stöd till Skandinaviska föreningen för konstnärer och vetenskapsmän i Rom¹

Elsi Hetemäki-Olander: Herr president! Jag hänvisar till min skriftliga fråga och ställer följande fråga:

Vad ämnar nordiska ministerrådet göra för att trygga den Skandinaviska föreningens för konstnärer och vetenskapsmän i Rom fortsatta verksamhet?

Statsråd **Langset:** Hr. president! Den skandinaviske forening i Roma er igjen kommet i en meget vanskelig situasjon. Det henger bl. a. sammen med at foreningen til sommeren blir nødt til å flytte fra sine tradisjonsrike lokaler i Via Condotti. Det er ingen lett oppgave å skaffe egnede alternative lokaler. Et forslag fra bymyndighetene i Roma ventes om kort tid, og først da kan man få oversikt over hvilke utgifter en flytting ville medføre. Men man må i alle fall regne med at leieutgiftene kan bli vesentlig større.

Når det gjelder sanering av det ganske betydelige underskudd som foreningen har pådratt seg i de senere år, minner jeg om at embetsmannskomiteen under Ministerrådet for kultur i november 1984 henviste en søknad om tilleggsbevilgning til dette av nordiske midler til nasjonal prøvning. Det norske

¹ Frågan tryckt s. 2475

Utenriksdepartement svarte i juli ifjor positivt på henvendelse om dette og bevilget sin del av den sum det da var tale om. I sitt vedtak 15. oktober ifjor bekreftet Ministerrådet som dets linje at sanering av gjeld måtte søkes dekket med nasjonale bidrag.

Skal foreningens virksomhet sikres på lengre sikt, vil det utvilsomt kreve vesentlig større bidrag enn hittil. De fire nordiske institutter i Roma har i brev til Ministerrådet angitt et tilskuddsbehov på vel 700 000 danske kr. pr. år. Samtidig har instituttene meddelt at ingen av dem kan påta seg større ansvar i forbindelse med administrasjon av Den skandinaviske forening.

Ministerrådet vil behandle henvendelsen fra instituttene på sitt møte under denne sesjon i Nordisk Råd. Ulike sider av saken må vurderes, bl. a. hvor høyt den kan prioriteres innenfor budsjetttrammene for det nordiske kultursamarbeidet, som allerede er så sterkt bundet opp av årlige forpliktelser overfor institusjoner at det begrenser mulighetene for nyskapende innsats. Det er også aktuelt å drøfte om økte nasjonale bidrag kan tenkes, og om det er mulig å skaffe tilskudd fra private fonds eller andre private kilder. Det bør også være nevnt at med det omkostningsnivå som nå avtegnert seg, kan det bli et spørsmål også for billedkunstnernes representanter om kontakten til Roma og italiensk kunst kan fremmes bedre gjennom alternative anvendelser av midlene. Selv ikke de mest ærerike tradisjoner kan helgarderes mot forandringens lov, og dagens virkelighet er tross alt temmelig forskjellig fra hva den var på Thorvaldsens, H. C. Andersens og Ibsens tid.

Som man forstår, avventer vi nærmere avklaring av flere viktige spørsmål, bl. a. om utgiftene etter flytting, og siden Ministerrådet ennå ikke har drøftet saken, er det dessverre ikke mulig for meg å svare mer presist idag.

Elsi Hetemäki-Olander: En tilläggsfråge eller en vädjan – statsrådet Langslet får ta det som han vill! Jag tackar för statsrådet Langslets svar på min fråga, som trots en viss positiv inställning kan tolkas som avvisande – jag hoppas inte det. Trots Langslets övertygande svar tror jag inte att konstnärsgillet kan upprätthållas enbart med nationella medel eller med andra mer eller mindre regelbundet ansökta fondmedel. Orsaken till min tvivlande

inställning är att om inte en samnordisk koordinering kan ske kan inte föreningens 150-åriga anor längre upprätthållas. Därför vill jag ännu vädja till ministerrådet att ministrarna på det kommande mötet kan känna sitt ansvar och fatta ett sådant beslut att man efter det beslutet kan försäkra sig om att Konstnärsgillet faktiskt kan fortsätta sin verksamhet.

Att hänskjuta finansieringen till nationell behandling är endast ett sätt att kamouflera ett avståndstagande till ansvaret för en samnordisk angelägenhet. Hur det än är, statsrådet Langslet, har vi också ansvar för namnen som statsrådet Langslet själv nämnde, nämligen Thorvaldsen, H. C. Andersen och Ibsen: till dessa namn vill jag ännu tillägga ett finskt namn Valter Runeberg, sonen till vår nationalskald, som från 1862 aktivt medverkade i Rom.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes, att Arne Gadd återtagit sin plats i rådet och att Karl-Erik Svartberg lämnat sessionen samt att Peter Muurman lämnat sessionen för resten av denna dag och ersatts av Martti Lähdesmäki.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Statsråd Langslet: President! Den sterke henstilling som kom fra Elsi Hetemäki-Olander, vil vi selvfølgelig veie i Ministerrådet når vi skal drøfte denne saken.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 19: Fråga till Nordiska ministerrådet angående televerkens samarbete för distribution av nordiska TV-program¹

Berit Oscarsson: Herr president! Jag hänvisar till Georg Anderssons skriftliga motivering och ställer följande fråga: Avser ministerrådet att vidta några åtgärder för att undvika en parallell uppbyggnad av Nordprog- och Tele-X-projekten?

¹ Frågan tryckt s. 2481

Minister **Björkstrand**: Ärade president! Den treåriga försöksverksamheten med ökat radio- och TV-samarbete i Norden genom användning av Tele-X-satelliten som beslutades av Nordiska ministerrådet och som Nordiska rådets presidium enligt bemyndigande godkänt, är fattat med bakgrund i bred parlamentarisk enighet, bl. a. redovisad vid Nordiska rådets föregående session i Reykjavik.

Sändningarna via Tele-X skall enligt planerna inledas andra halvåret 1987 och omfatta två TV-kanaler huvudsakligen sammansatta av program producerade av de nationellt verkande radioföretagen i Finland, Island, Norge och Sverige. Det är de i samarbetet nu deltagande ländernas starka önskan att också Danmark och danska radio- och TV-program skall ingå i Tele-X-samarbetet. Förhandlingar om en dansk medverkan i samarbetet och villkoren för detta har i dagarna inletts. För att uppnå de för ett nordiskt radio- och TV-samarbete satta kulturpolitiska målen är det väsentligt att samtliga nordiska länders radio- och TV-program återfinns i det gemensamma programutbudet.

Tele-X är en direktsändande satellit, som vi vet, som utöver mottagning i kabelnät också kan tas emot genom så kallad individuell mottagning med enklare och billigare mottagningsutrustningar än vad som krävs för mottagning av kommunikationssatelliter. Genom Tele-X kommer även de stora delar av Danmark, Finland, Norge och Sverige som inte är kabellagda och inom överskådlig tid inte kommer att bli det att få tillgång till två gemensamma nordiska TV-program.

Nordprog är beteckningen på en intern gemensam utredning av de nordiska televerken av möjligheterna för en nordisk TV-programutväxling via kommunikationssatellit. Utredningen anger en möjlighet att till kabelnät överföra fem av de existerande sju rikstäckande nordiska TV-programmen. Sändningarna avses krypterade och därigenom endast tillgängliga för de kabelabbonenter som erlägger särskilda avgifter. Sändningarna föreslås enligt utredningen inledda kommande höst.

Några definitiva planer eller förslag har ännu inte presenterats av televerken. Varken de enskilda regeringarna eller Nordiska ministerrådet har därför haft möjlighet att ta ställning till Nordprog-projektet.

Men jag förutsätter att ministerrådet får

möjlighet att diskutera Nordprog-projektet innan ställning tas nationellt till detta.

Regeringarna bakom Tele-X-beslutet lägger vikt vid att det nordiska TV-samarbetet skall nå en så bred publik som möjligt. Därför har man gått in för att använda en direktsändande satellit, vilket ur allmänhetens synvinkel är mer demokratiskt.

Regeringarna avser även att skapa förutsättningar för att programinnehållet i de båda nordiska TV-kanalerna skall bli så attraktivt som möjligt för publiken.

I det fortsatta arbetet med frågan om ett nordiskt radio- och TV-samarbete, såväl i förberedelserna av den beslutade treåriga försöksverksamheten med användning av Tele-X som i kommande överläggningar om ett fortsatt och permanent samarbete efter försöksperioden, kommer den aktuella mediasituationen att ingå som en del i bedömningarna.

Berit Oscarsson: Herr president! Jag tackar statsrådet för svaret, som dock till stor del uppehåller sig kring ökat radio- och TV-samarbete i Norden genom användning av Tele-X-satelliten.

I svaret sägs att några definitiva planer eller förslag ännu inte har presenterats av televerken. I februari 1986 presenterades emellertid en utredning från de nordiska televerken, av vilken framgår att det redan hösten 1986 är tekniskt möjligt att via telesatelliter förmedla de flesta nordiska television- och radioprogram till kabel-TV-nät i Norden. Av svaret framgår vidare att det förutsätts att ministerrådet får möjlighet att diskutera Nordprog-projektet innan de nordiska televerken tar ställning till detta. Får jag då fråga: Vad gör ministerrådet självt för att få i gång dessa diskussioner? Förekommer det någon kontakt mellan ministerrådet och televerken i den här frågan eftersom det finns en klar konflikt mellan Nordprog och Tele-X? Jag vill helt instämma i de synpunkter som tidigare i dag framförts av Bengt Göransson.

Jag vill starkt understryka betydelsen av att ett ökat radio- och TV-samarbete i Norden förs vidare i enlighet med det principbeslut som har fattats av Nordiska ministerrådet efter hörande av Nordiska rådet. Jag delar givetvis också den i svaret framförda upp-

fattningen att det är betydelsefullt att ministerrådet får möjlighet att diskutera Nordprogprojektet innan de nordiska televerken tar ställning. Här gäller det att vi inte slösar med resurser utan att de resurser som vi har verkligen används till programutveckling och liknande. Jag vill understryka vikten av att de kulturpolitiska mål som vi är överens om också får präglade det kommande programutbudet.

Minister Björkstrand: Herr president! De ministrar som deltar i ministerrådet om radio och TV-samarbetet har i sina anföranden här vid Nordiska rådets session mycket tydligt låtit förstå hur deras egna prioriteringar är i denna fråga. Som jag sade i mitt svar har vi inte diskuterat frågan formellt ännu. Men jag tror att vi är överens om övergripande värderingar som skall vara vägledande när besluten fattas och jag utgår från att vi i ministerrådet kommer att diskutera denna fråga när vi får del av planen. Det har vi ännu inte fått i egenskap av ministerrådsmedlemmar.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 35: Fråga till Nordiska ministerrådet om Nordiska forskningspolitiska rådets värderingar av nordiskt forskningspolitiskt samarbete inom olika sektorer¹

Ingrid Sundberg: Herr president! Forskningspolitiska rådet har påbörjat sin översyn av befintligt nordiskt forskningsprogram inom olika områden.

Avser ministerrådet att vidta några åtgärder med anledning av Forskningspolitiska rådets utvärderingar?

Minister Haarder: Jeg kan forsikre Ingrid Sundberg om, at ministerrådet i meget høj grad har tænkt sig at foretage evalueringer af forskning, og vi har tænkt os at handle på baggrund af disse evalueringer.

Da vi for 3 år siden oprettede det nordiske forskningspolitiske råd, var et af motiverne jo netop, at vi ønskede en sagkyndig bistand i

overvejelserne om den fremtidige udvikling i det nordiske samarbejde på forskningsområdet, og jeg vil gerne føje til: vi fandt, at denne evaluering var nødvendig, især fordi vi ønskede at styrke det forskningspolitiske samarbejde, hvilket også fremgår af den udvikling, der er sket i bevillingerne, idet forskningsbevillingerne jo er vokset meget kraftigt. Andelen er steget fra – så vidt jeg husker – 33 pct. til 40 pct. på 6 år.

Vi har stillet store forventninger til det forskningspolitiske råds arbejde, og vi har med glæde konstateret, at rådet – altså det forskningspolitiske råd – har taget initiativ til evalueringer, bl. a. af CINA, Central Institutet for Nordisk Asienforskning, og af NORDPLAN, Nordisk Institut for Samfundsplanlægning. Rådet har også afleveret et forslag om en reorganisering af en række fondsliggende samarbejdsorganer på kulturbudgetets forskningsdel. Disse spørgsmål forhandles for tiden, således som kulturudvalget er bekendt med, og vi regner med snart at kunne træffe beslutning om eventuelle tiltag.

Jeg mener, at vi når ingen steder med nordisk forskning, hvis vi ikke også bliver dygtige til at evaluere og satse på det bedste, og derfor har jeg på Danmarks vegne bedt OECD om nu at gå ind i en evaluering af den danske forskning. Jeg ved ikke, om andre lande gør det samme. Jeg nævner det blot for at illustrere, hvor stor vægt vi fra Danmarks og, kan jeg se, også fra Finlands side lægger på forskningsevaluering.

Ingrid Sundberg: Herr president! Jeg takker statsrådet for svaret. Som sågs i det har Nordiska rådet sett det som en viktig uppgift för Forskningspolitiska rådet att se över och värdera det nu existerande samarbetet på hela det forskningspolitiska fältet.

Jag är tacksam för att ministerrådet gav ett så utförligt svar på min fråga. Det arbete som rådet hittills har utfört är verkligen tillfredsställande och i linje med de intentioner som Nordiska rådet vid flera tillfällen har framfört.

Bakgrunden till min fråga var den rapport som Forskningspolitiska rådet avgav i ministerrådet i december förra året och i vilken föreslås två olika alternativ för det framtida handlandet när det gäller en reorganisation av forskningsprogrammet.

¹ Frågan tryckt s. 2502

I det första alternativet framförs vissa förslag som relativt snart kan få avsevärda konsekvenser och organisatoriska följder för vissa av de nordiska samarbetsorganen. Man avser att när mandatiden för de nuvarande styrelseledamöterna går ut skall platserna inte återbesättas, utan då skall man genomföra vissa förändringar. Först drabbad skulle den Nordiska samarbetskommittén för internationell politik inklusive freds- och konfliktforskning bli.

Jag vill därför som en tillägsfråga fråga statsrådet hur tidsschemat för det kommande arbetet ser ut. Det är sannolikt att de föreslagna åtgärderna kommer att medverka till en förstärkning av forskningssamarbetet. Men på samma gång är det viktigt att de organ som kommer att genomgripande drabbas i tid informeras. Detta förutsätter att förhandlingar upptas mellan ministerrådet och de befintliga forskningsorgan som kommer att få uppleva en omorganisation av sin verksamhet.

Jag vore alltså tacksam om statsrådet mer utförligt ville kommentera de mest angelägna reformerna och vilka åtgärder som kommer att vidtas.

Minister Haarder: Jeg kan oplyse, at vi på embedsmandsplan er i gang med at forberede en stillingtagen i ministerrådet til præcis det spørgsmål, det gode spørgsmål, som er stillet her, nemlig: hvordan tager vi nu fat på en rimelig måde, så de ændringer, der kan gennemføres, bliver gennemført med tilstrækkelig lange varsler og hensyntagen til de mennesker, som det vedrører.

Jeg lover, at ministerrådet vil være meget opmærksom på dette.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 37: Fråga till Nordiska ministerrådet om reklamsändningar i det beslutade TV-samarbetet¹

Ingrid Sundberg: Herr president! Min fråga lyder: Förekommer det mellan de nordiska regeringarna några överläggningar om re-

klamsändningar i det beslutade Tele-X-samarbetet?

Minister Björkstrand: Herr president! I samband med att de i beslutet om ett ökat radio- och TV-samarbete i Norden deltagande ländernas regeringar i november 1985 förklarat sig beredda att tillskjuta medel för samarbetet, uttalades även att ministerrådet har för avsikt att därutöver utreda och värdera alternativa intäktsmöjligheter i verksamheten.

Ministerrådet kommer således i det fortsatta arbetet att värdera frågan om eventuella intäktsmöjligheter, bl. a. genom reklamfinansiering.

Till det här kan man ytterligare foga att regeringarna redan i princip har förklarat sig beredda att täcka de här utgifterna nationellt, men det finns alltså i beslutet ett stadgande om att vi skall diskutera alternativa finansieringsformer. Det innebär också reklamfinansiering.

Ingrid Sundberg: Herr president! Jag tackar statsrådet för svaret. Bakgrunden till min fråga var den rekommendation som Nordiska rådet avgav 1984 angående reklam i de nordiska massmedierna och där Nordiska rådet rekommenderade de nordiska ländernas regeringar att i samråd ta ställning till frågan om reklam i de nordiska massmedierna. Något sådant förhandlingsarbete har tydligen ännu inte ägt rum.

Jag vill ändå säga att svaret är ganska remarkabelt. Mot bakgrund av den diskussion som har förts i Sveriges riksdag och den negativa inställningen från regeringshåll till reklam finner jag det glädjande att ministerrådet i alla fall gått med på att fortsatt diskutera möjligheterna att gå vidare i denna fråga.

Statsrådet Björkstrand sade att de olika nationerna själva har påtagit sig ansvaret för att finansiera radio- och TV-samarbetet. Samtidigt – och här kommer min tillägsfråga in – säger kulturminister Björkstrand i sitt svar att ministerrådet i dess fortsatta arbete kommer att värdera frågor om eventuella utvecklingsmöjligheter, bl. a. genom reklamfinansiering. Min tillägsfråga är då: Vilka ytterligare alternativ finns det?

¹ Frågan tryckt s. 2504

Man kan rent tekniskt tänka sig en finansiering av detta samarbete med hjälp av sponsring, lotterier, privata stödstiftelser och andra finansieringsmodeller. Min tilläggsfråga gäller alltså om man överväger flera alternativa finansieringsformer och om statsrådet kan ange vilka av dessa som kan bli aktuella för överläggningar.

Minister **Björkstrand**: Herr president! Det som vi i ministerrådet för radio och TV har utgått ifrån är att man skulle sköta finansieringen nationellt, men det har funnits ett intresse från vissa länder att markera framför allt reklamens betydelse. I mitt svar här avsåg jag framför allt reklamöjligheterna och andra alternativa möjligheter har inte diskuterats.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

15

D 1986/15/1973/k: Meddelande om rekommendation nr 15/1973 angående ökat nordiskt TV-samarbete

D 1986/14/1975/k: Meddelande om rekommendation nr 14/1975 angående språkundervisning för finska barn i Sverige m. m.

D 1986/12/1977/k: Meddelande om rekommendation nr 12/1977 angående handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden

D 1986/4/1980/k: Meddelande om rekommendation nr 4/1980 angående samarbete på videogramområdet

D 1986/3/1982/k: Meddelande om rekommendation nr 3/1982 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden

D 1986/7/1982/k: Meddelande om rekommendation nr 7/1982 angående produktion och distribution av talböcker och punktskriftsböcker i Norden

D 1986/14/1983/k: Meddelande om rekommendation nr 14/1983 angående erfarenhetsutbyte om konsekvenserna av en ökad videogramdistribution

D 1986/15/1983/k: Meddelande om rekommendation nr 15/1983 angående arktisk forskning

D 1986/23/1984/k: Meddelande om rekommendation nr 23/1984 angående vidareutbildning av lärare i Montessori-pedagogik

D 1986/10/1985/k: Meddelande om rekommendation nr 10/1985 angående samarbete om framtidsforskning

D 1986/11/1985/k: Meddelande om rekommendation nr 11/1985 angående interimt stöd till regional nordisk informationsverksamhet

Rådet företog ovannanämnda saker i ett sammanhang.

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålen för rådets del slutbehandlade.

Utskottets förslag bifölls

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Arvo Kemppainen för resten av denna dag och del av nästa dag lämnat sessionen och ersatts av Anna-Liisa Jokinen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Meddelanden

Det meddelades, att minister Grethe Fenger Møller och statsrådet Anita Gradin intagit sina platser i rådet.

16

C I: Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet (social- och miljöutskottets betänkande

Social- och miljöutskottet hade föreslagit,

A. att Nordiska rådet med anledning av de avsnitt av Nordiska ministerrådets berättelse som hänvisas till social- och miljöutskottet, Kapitel I: Inledning (i berörda delar), kapitel IX: Arbetsmarknad, kapitel X: Arbetsmiljö, kapitel XI: Socialpolitik och kapitel XII: Miljövärd antar följande yttrande (ordningsföljden mellan punkterna innebär ingen prioritering):

1. Arbetsmarknadssamarbetet bör i högre grad inriktas på att förhindra en skiktning av arbetsmarknaden i de nordiska länderna. Åtgärder för att förbättra kvinnans ställning på arbetsmarknaden är särskilt viktiga.

2. Utredningsarbetet inom arbetsmiljöområdet bör fortsatt inriktas på att få till stånd en nordisk arbetsmiljökonvention.

3. Samarbetet beträffande arbetslivsfrågor

bör konkretiseras och inkludera tex psykosociala arbetsmiljöfrågor.

4. Arbetet med utredningen "Nordbors rättigheter i Norden" bör föras vidare med sikte på att göra uppgifterna mer heltäckande och jämförbara, tex vad gäller de sociala rättigheterna.

5. De nordiska resurserna för samarbete avseende havsföreningar bör förstärkas.

6. Rapporteringen i ministerrådets berättelse i framtiden bör präglas av en mera konkret redovisning av projekt och resultat. I berättelsen nämnda rapporter bör finnas tillgängliga för hela utskottets bedömning.

B. Att Nordiska rådet lägger dessa avsnitt av berättelsen till handlingarna.

Bärlund (social- och miljökommitténs förste talesman): Herr president! Social- och miljökommittén har vad beträffar avsnittet om arbetsmarknaden noterat att ministerrådet i sin allmänna beskrivning av sysselsättningsläget anslår en något mer optimistisk ton än tidigare år. Särskilt anser man således att det stora problem som ungdomsarbetslösheten utgjort har minskat totalt sett. Utskottet har i många år ägnat stor uppmärksamhet åt ungdomsarbetslösheten och ser detta med tillfredsställelse. Däremot måste vi notera att de sk strukturella problemen på arbetsmarknaden ytterligare accentuerats. Detta innebär att tendensen till en skiktning av arbetsmarknaden, eller vad vi allmänt nu för tiden kallar ett A- och ett B-lag, blivit tydligare. A-laget är de som efter en kortare arbetslöshet lätt får arbete igen. B-laget är de som blir långtidsarbetslösa och får allt svårare att komma igen. Olikheter i ålder, utbildning m m är vad som ligger bakom denna gruppindelning. Det är en utveckling som vi ser mycket allvarligt på, att många måste ge upp hoppet att någonsin komma tillbaka i arbete, även om det är vad de helst vill.

Att stillatigande acceptera denna utveckling skulle innebära att vi överger målsättningen full sysselsättning, som ju både rådet och ministerrådet är eniga kring. Åtgärder för att motverka denna skiktning av arbetsmarknaden måste prioriteras, även inom ramen för handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Utskottet påpekade förra året att vi saknade förslag om insatser

mot kvinnoarbetslösheten och den synpunkten får ännu större tyngd mot bakgrund av den utveckling jag ovan beskrivit.

I anslutning till handlingsplanen vill vi understryka att ökad sysselsättning förutsätter en ekonomisk tillväxt. Vi har med intresse noterat att ministerrådet i C 1 klart erkänner att en ekonomisk politik som tar sikte på att bromsa tillväxten i den offentliga sektorn slår igenom i sysselsättningsutvecklingen. Det här är en fråga, som vi i utskottet grundligt och ofta diskuterat. Vad gäller de viktiga frågorna om flyttning över gränserna hälsar vi med tillfredsställelse att ministerrådet tillsatt en kontaktgrupp för migrationsfrågor. Vi vill också uttala förhoppningen att det möte som skall hållas under året mellan ministrar ansvariga för migrations- och invandrarfrågor blir början till en ordning med regelbundna ministermöten. Inte minst de olika avsnitten i årets berättelse visar värdet av årligen återkommande ministermöten.

Utskottet upprepar för tredje året i följd sin hemställan om att ministerrådet arbetar för att få till stånd en nordisk arbetsmiljökonvention. Vid det möte som hölls i november med arbetsmiljöministrarna noterade utskottet ministrarnas skäl emot en arbetsmiljökonvention men att man ändå tillsätter en utredning för att närmare belysa förutsättningarna för en konvention på arbetsmiljöområdet. Men man väntar sig nog inte så mycket då man garderar sig genom att säga att resultatet också kan utgöra ett underlag för den kommande översynen av samarbetsprogrammet på arbetsmiljöområdet.

Utskottet accepterar i alla fall denna lösning i nuvarande skede. Utredningen där de skäl som utskottet anfört för en konvention bör redovisas och diskuteras, bör kunna ge ett underlag för att bedöma om det är meningsfullt att arbeta vidare på en arbetsmiljökonvention. Om slutsatsen blir negativ kan vi ju ändå få se på vilka delområden en harmonisering av de nordiska reglerna ter sig önskvärd och genomförbar. Utskottet vill kraftigt understryka att målsättningen att uppnå en arbetsmiljökonvention måste fasthållas under loppet av detta utredningsarbete och att utredningens resultat måste dryftas med utskottet innan beslut fattas huruvida man skall gå vidare med frågan om en arbetsmiljökonvention.

Vid samma möte där också juridiska utskottet deltog diskuterades samarbetet på arbetsrättens och arbetslivets områden. Vad gäller arbetslivet, som ligger under social- och miljöutskottet får vi välkomna de planer på ett vidgat samarbete som redovisas i berättelsen och även i budgeten. Förslagen är väl ännu en aning lösa i konturerna men det framgår att det skall omfatta ny teknik (särskilt datateknik), arbetstidsfrågor och frågor om arbetslivets organisation och demokratisering. Vi vill i detta sammanhang göra reflexionen, att de psykosociala faktorerna i arbetsmiljön, som för närvarande ges en ganska låg prioritet i projektarbetet, synes ha en naturlig plats under de sistnämnda rubrikerna.

Alsaker (social- och miljöutskottets andre talesman): Hr. president! Miljöspørsmål har vært et prioritert arbeidsfelt for sosial- og miljøutvalget siste året. Samarbeid i Norden på dette området har viktige perspektiver – også utover interne nordiske forhold. Felles opptreden av de nordiske land, bl. a. i FN og andre internasjonale fora, gir oss større tyngde og innflytelse. Sur nedbør, dumping av kjemisk og radioaktivt avfall på havet, kontroll og tiltak mot forurensning av vassdrag fra jordbruket, og billigere blyfri bensin er noen stikkord for viktige fellesnordiske saker.

Vi bør ha store ambisjoner når det gjelder fortsatt innsats i miljøspørsmål. De nordiske land bør ha særlige forutsetninger for et samordnet forsknings- og utviklingsarbeid på miljøområdet.

Sentrale spørsmål om luftforurensninger og havforurensninger ble drøftet med miljøvernministrene i november 1985. Vi kan konstatere at ministrene har tatt hensyn til de synspunkter som ble fremført av sosial- og miljøutvalget, noe som også klart fremgår av Ministerrådets rapport.

Langtrekkende luftforurensninger er som nevnt, et viktig spørsmål, men det kreves også tiltak for å forebygge skader og forurensninger generelt, på skogen, i elver og innsjøer, og i jorden. Forurensningsbildet er komplisert og sammensatt, og det er nødvendig at de tiltak som settes inn, har dette som utgangspunkt.

I juni 1985 ble det, som kjent, av 21 land undertegnet en protokoll for å redusere de nasjonale utslipp av svovel med 30 pst. innen 1993. De nordiske land har vært en viktig pådriver i dette arbeidet. Polen og Storbritannia har ennå ikke undertegnet denne avtalen, og må settes under politisk press.

Et betydningsfullt tiltak er invitasjonen fra Presidiet i Nordisk Råd til en parlamentarikerkonferanse i Stockholm i september måned om luftforurensningsproblemer, med deltagelse fra en rekke europeiske land.

De nordiske land har en meget solid stilling internasjonalt når det gjelder arbeid mot luftforurensninger. Skal vi beholde denne posisjonen, er det nødvendig å fremskaffe den kunnskap som skal til for å påvirke den politiske opinion, både i Norden og internasjonalt, slik at vi stadig kan arbeide mot nye mål.

Jeg tror det er av betydning at man legger opp til et rapporteringssystem i det nordiske samarbeidet som fører til at miljøspørsmålene stadig gis en mer sentral plass i den politiske prosess og debatt i Nordisk Råd. Det bør i denne sammenheng være aktuelt å styrke Rådets sekretariats- og utredningsressurser innrettet på miljøspørsmål.

Sosial- og miljøutvalget vil også gi uttrykk for sin sterke støtte til det arbeidet som utføres av Verdenskommisjonen for miljøutvikling, den såkalte Brundtland-kommisjonen.

Den såkalte "hinderkatalog", "Nordboers rettigheter i Norden" foreligger nå som trykksak. Ministerrådet har her nedlagt et betydelig arbeid. Sosial- og miljøutvalget tok dette spørsmålet opp i sin uttalelse i forbindelse med C 1 i 1983.

Det er å håpe at fremtidig arbeid og debatt i tilknytning til denne rapporten vil føre til reformer for å styrke rettsikkerheten til nordboere som bor eller har opphold i annet nordisk land enn sitt eget. I det sosiale avsnittet i C 1 har vi notert oss et prosjekt vedrørende rett til permisjon i samband med barnefødsler. Denne rettighet vil naturlig også ha sin plass når "Nordboers rettigheter i Norden" skal debatteres videre.

I et av de innledende kapitlene i C 1 tar Ministerrådet opp de tiltak man har vedtatt på grunnlag av Nordisk Råds behandling av forslaget til handlingsplanen "Norden i vekst".

Sosial- og miljøutvalget har i en særlig uttalelse pekt på prosjektmuligheter innenfor miljøvennlig teknologi egnet til å gi både nye arbeidsplasser og eksportmuligheter utenfor Norden. Disse synspunktene kunne kanskje fått bedre gjennomslag. Når det gjelder det sosiale området, er det grunn til å notere seg de familie- og ungdomspolitiske utredningene som er foretatt.

De eldres problem vedrørende bosted og service tas opp i et prosjekt hvor man utreder det behov som finnes for å tilpasse bomiljø og servicesektor etter de krav og ønsker eldre mennesker har, en gruppe som utgjør en voksende andel av befolkningen.

Utvalget følger med interesse samarbeidet på handicapområdet og ser bla med tilfredshet at datateknikken på mange områder kan få anvendelse til fordel for denne gruppen.

Til slutt vil jeg nevne at sosial- og miljøutvalget i begynnelsen av april arrangerer et seminar i Uppsala om "välfärdssamhällets framtid". Seminaret blir et møte mellom politikere, mediefolk og andre særlig interesserte og innbudte gjester, hvor velferdssamfunnet, sett i relasjon til de aktuelle politiske strømninger, vil bli drøftet.

Minister Grethe Fenger Møller: Hr. præsident! For arbeidsministrene er det naturligt, at utviklingen i beskæftigelsen er noget meget vigtigt. Vi har i alt for mange år i alt for høj grad set en udvikling i Europa, som har været præget af en meget stor arbejdsløshed. Også i de nordiske lande har vi haft arbejdsløshed. Det er ikke alle nordiske lande, der har været lige hårdt ramt, men det er væsentligt, at vi også på nordisk plan har et godt og et konstruktivt samarbejde omkring bekæmpelsen af arbejdsløsheden.

Vi må også fokusere på, hvilke grupper det er, som er hårdest ramt af ledigheden. Er det unge? Er det kvinder? Er det langtidsledige? Hvad kan vi gøre for at drage nytte af hinandens erfaringer?

Jeg synes, det er rigtigt her i dag at benytte lejligheden til at konstatere, at udviklingen i Danmark, som jo nok har været det land af de nordiske lande, der har været hårdest ramt med hensyn til arbejdsløshed, nu er vendt. Med offentliggørelsen af de seneste beskæftigelsestal fra Danmarks Statistik, som vi fik i

sidste uge, har vi nu fået sat en bemærkelsesværdig Danmarksrekord. Beskæftigelsen er ifølge statistiken steget med 80 000 fuldtidspersoner fra 4. kvartal i 1984 til 4. kvartal i 1985. Dette er ganske enkelt den kraftigste beskæftigelsesvækst, der er set efter den 2. verdenskrig.

Også i international sammenhæng er der tale om et markant resultat. Allerede inden offentliggørelsen af disse tal har OECD slået fast, at Danmark er det europæiske land, hvor beskæftigelsen udvikler sig mest gunstigt.

Den gunstige udvikling i beskæftigelsen genspejles også i udviklingen i arbejdsløsheden. I de sidste måneder af 1985 har ledigheden således ligget ca 40 000 under den tilsvarende periode i fjor. Når ledigheden trods alt ikke falder mere, hænger det sammen med, at der stadig er en kraftig tilgang til arbejdsmarkedet.

På trods af at den kraftige beskæftigelsesfremgang er udtryk for en yderst positiv udvikling, mener jeg, at der alligevel må hejses nogle advarselssignaler, idet økonomien skal have tid til at tilpasse sig en situation med en markant lavere arbejdsløshed end den, vi har oplevet de seneste år. Dette sætter nogle grænser for, hvor hurtigt arbejdsløsheden kan falde. I de mange år, hvor arbejdsløsheden har været for høj, er der bla på grund af den teknologiske udvikling sket det, at arbejdsstyrkens kvalifikationer i et vist omfang er kommet ud af trit med erhvervslivets behov. I en situation med stigende beskæftigelse vil det betyde, at der på visse dele af arbejdsmarkedet opstår problemer med at skaffe arbejdskraft nok.

Regeringen er meget opmærksom på disse flaskehalproblemer og har netop afgivet en redegørelse til folketinget med forslag til en række initiativer, der skal modvirke problemerne.

Jeg vil gerne afslutningsvis endnu en gang understrege betydningen af, at de nordiske lande samarbejder om løsningen af de problemer, vi har fælles med hensyn til beskæftigelsen og arbejdsmarkedspolitikken og også arbejdsmiljøpolitikken. Når vi arbejder sammen, er mulighederne for at finde de helt rigtige løsninger allerbedst.

Vi har nu nogle gode rammer for dette samarbejde, nemlig handlingsplanen og også det

reviderede arbejdsmarkedsprogram, og jeg mener, at det er ministerrådets opgave at sikre, at dette samarbejde bliver så stærkt og intenst som muligt.

Statsrådet **Anna-Greta Leijon**: Herr president! I Europa har arbetslösheten fortsatt att vara mycket hög trots att den ekonomiska utvecklingen varit gynnsam. I många europeiska länder har arbetslösheten under de goda åren fortsatt att öka. Historiskt sett är detta en ny utveckling. Om vi skall lyckas i kampen mot denna höga arbetslöshet i Europa krävs att arbetslösheten hindras från att stiga i ett läge när konjunkturen viker.

Det måste till ett trendbrott i Europa, inklusive de nordiska länderna, för att vi långsiktigt skall kunna bryta den mycket negativa utveckling som vi har haft. Vi har i Norden lyckats bättre än på de flesta andra håll, och vi har i Sverige kunnat konstatera en utveckling i rätt riktning. En jämförelse mellan siffror för januari i år och motsvarande för januari föregående år visar att ungefär 30 000 fler var sysselsatta i januari 1986. Arbetslösheten hade sjunkit från 3,4 till 2,9%. Men naturligtvis måste vi gå vidare och även se till att vi kan utnyttja de gemensamma nordiska beslut som vi för ett år sedan fattade om ett nordiskt samarbete.

Det räcker dock inte med att vi förra året fattat ett antal beslut och att vi har fortsatt att diskutera uppföljningen av dessa på olika ministermöten. Nu måste vi gå ett steg vidare och börja förbereda hur vi på det nationella planet skall kunna följa upp dessa beslut. När de nordiska arbetsmarknadsministrarna inbördes drog upp riktlinjerna sade vi också att vi skulle starta praktiska försöksprojekt speciellt inriktade på de problem på arbetsmarknaden som vi upplevde som allvarligast: den stora ungdomsarbetslösheten och den ökande långtidsarbetslösheten.

För svensk del har vi beslutat att den nordiska ungdomsomsatsningen skall göras i Sorsele. Sorsele är en glest befolkad kommun i Västerbotten, som gränsar till Mo i Rana i Norge. Man har där en, särskilt för ungdomar, besvärlig arbetsmarknad. Kommunen har under många år förlorat arbetstillfällen, trots att vi har gjort mycket stora satsningar där. Sorseleprojektet inom ramen för det nor-

diska samarbetet inriktas på att man genom vägledning och utbildning skall öka ungdomarnas och särskilt de unga kvinnornas självtillit. De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall förstärkas för att bättre ta till vara de lokala sysselsättningsinitiativen, t.ex. kooperativ, kombinationssysselsättning, egenföretagande samt lärlings- och hantverksutbildning i småföretag.

Förutom de nordiska medlen kommer den svenska regeringen att i morgon tillskjuta en och en halv miljon svenska kronor till Sorseleprojektet. Det är min förhoppning att vi skall lyckas att ge nytt hopp åt ungdomarna i Sorsele om att få jobb och att man i de andra länderna skall fatta de praktiska beslut som krävs för att man också där skall kunna gå in i ett mera jordnära arbete för satsningar på praktiska projekt för att minska ungdomsarbetslösheten och komma åt långtidsarbetslösheten.

Vi har också en del andra samarbetsprojekt på gång. Vid Nordiska rådets session förra året tog jag upp förslaget om en nordisk examination av arbetsmarknadspolitiska åtgärder, och det är vi nu på väg att genomföra. I år kommer vi att examinera arbetsmarknadsutbildningen i Finland och Danmark.

Låt mig i anslutning härtill nämna att i samband med att vi har gjort om arbetsmarknadsutbildningen i Sverige har vi givit Nordkalottens AMU-center en självständigare ställning än tidigare. I styrelsen för Nordkalottens AMU-center finns nu två representanter för vardera Finland, Norge och Sverige.

I november 1985 beslöt de nordiska arbetsmarknadsministrarna att detta arbetsmarknadsutbildningscentrum på Nordkalotten från och med detta år också skall kunna användas för ett gemensamt utvecklingsarbete inom utbildningsområdet i Norden.

Låt mig till sist säga något om det fackliga samarbetet i Norden. Detta tas upp i det nordiska handlingsprogram som vi har varit eniga om. Det är min mening att det fackliga samarbetet måste garanteras också på det nordiska planet. Vi betonar detta i handlingsprogrammet. Man kan säga att det nordiska samarbetet inte kan göra halt vid fabriksportarna. När vi har en gemensam fri nordisk arbetsmarknad och ser att allt fler företag går samman mellan de olika nordiska länderna måste vi självfallet också skapa både prak-

tiska och rettslige muligheter for de facklige organisationerna att samarbeita over landsgrensna.

Man kan, herr president, egentligen frage sig varfor vi varit sa senfardige og inte tidligere kunnet losa denna frage pa ett ordentligt satt.

Vi har i Norden, pa grund av var tradition og var stillning till arbeidslosheten fatt kunnskap om vilka negative effekter arbeidslosheten har, og vi har darigenom en unik mulighet att samarbeita og visa att det gar att pressa ned arbeidslosheten og ge sysselsattning at baade man og kvinner i alla delar av vara lander. Vi har ogsaa mulighet att visa att detta kan goras i gemenskap og pa ett sadant satt att det baade fungerer for kapitalagarna og for dem som foretrader de facklige interessena, sa att dessa kanner att de medverkar i en positiv utveckling.

Handlingsprogrammet ar en god start. Lat oss besluta oss for att det inte skall stanna pa papperet utan skall bli omsatt i virkligheten.

Statsrad **Rettedal**: Hr. president! I lopot av det siste aret har vi hatt en positiv utvikling pa arbeidsmarkedet i Norge. Ledigheten har sunket med mer en 25 000 personer, og den registrerte ledigheten var ved utgangen av februar 42 400, eller 2,5 pst. Samtidig med dette har det vart mulig a redusere omfanget av arbeidsmarkedstiltakene ved at de ledige har kunnet formidles til ordinart arbeid. I takt med den alminnelige bedringen pa arbeidsmarkedet har ogsaa arbeidsmulighetene for svake grupper blitt mer tilfredsstillende. Antall langtidsledige er nesten halvert i lopot av de siste 12 manedene.

Arbeidsmarkedet i Norge har i de siste maneder vart preget av hoy og stabil ettersporsel etter arbeidskraft, og i mange omrader er det blitt et store problem at det er mangel pa arbeidskraft. Det gjelder ikke bare industri, men ogsaa servicenaringer, f. eks. innenfor helsesektoren.

Arbeidsmarkedspolitikken har vart sentral i de senere ar, baade i Norge og i de nordiske land forovrig. A sikre arbeid for de mange ledige har vart hovedoppgaven. I Norge har arbeidsmarkedspolitikken hatt tre forankringspunkter: Den har vart innrettet pa a skaffe vernet arbeid, opplaring og sysselsetting for svake grupper; den har hatt en stor opplar-

rings- og utdanningsdel; og den har for det tredje skapt midlertidig sysselsetting, spesielt ved ekstraordinart arbeid i fylker og kommuner.

Den negative virkningen av den hoye ledigheten har derfor kunnet bli redusert i vesentlig grad. Tilbudene om opplaring og utdanning har skapt grunnlag for ny sysselsetting, da omslaget pa arbeidsmarkedet kom. Vi kan merke de positive virkninger av dette spesielt nar det gjelder ungdomsledigheten. I lopot av høsten 1985 fikk all norsk ungdom under 20 ar et tilbud om enten skoleplass, praksisplass i privat eller offentlig virksomhet med opplaring og arbeidstrening, ander opplarings-tilbud eller tilbud om ordinart arbeid.

Ogsaa na, nar forholdene pa arbeidsmarkedet er blitt vesentlig bedre, skal arbeidsmarkedspolitikken fortsatt vare sentral. For et av hovedprobleme er den betydelige mistilpasning vi har mellom tilbudene om arbeidsplasser og de arbeidssokendes kvalifikasjoner. Skal vi kunne utnytte vore menneskelige ressurser, blir derfor investering i utdanning og opplaring viktigere og viktigere. Dette er langsiktige investeringer. Det tar tid a tilpasse og forandre utdanningssystemet og gi det den nodvendige kapasitet. Opplaringen for arbeidsmarkedsetaten vil derfor matte spille en vesentlig rolle dersom vi fullt ut skal hoste fruktene av okt ettersporsel etter arbeidskraft, som vi na opplever.

Vi trenger flere mennesker med bedre kvalifikasjoner. De som har fatt en svak utdanning, vil ogsaa stille svakt pa arbeidsmarkedet. I flere av de nordiske land vil dette vare et problem, spesielt i utkantdistriktene. En systematisk oppgradering av kompetansen i vore distrikter har vart og vil vare en viktig del av var distriktspolitikk. Denne delen av distriktspolitikken skal det satses videre pa. Og mange fellesnordiske prosjekter vil vare med og bidra til det enkelte lands innsats. Selv om forholdene i vore land er forskjellige, vil den felles nordiske innsatsen ha betydning.

Jeg kan f. eks. trekke frem avtalen mellom Finland og Norge om utvikling av samarbeidet nar det gjelder arbeidsformidling, som ble inngatt i 1985. Denne avtalen omfatter en rekke konkrete tiltak som vil bedre forstael- sen av og kunnskapene om formidlingsarbeidet i vore to land.

Samarbeidet når det gjelder utdannelses- og arbeidsmarkedsspørsmål, legges nå opp på en praktisk og jordnær måte. De fire prosjektene under handlingsplanen om arbeidsmarkedspolitik og utdanningspolitikk skal prøve nye forsøktiltak og nye samarbeidsordninger mellom parter, utdannings- og arbeidsmarkedsmyndigheter. Her må vi våge å utprøve nye samarbeidsformer og nye forsøktiltak, selv om det fører til at enkelte særinteresser og grupperinger føler sin stilling truet. Etter min mening vil det være en hovedsak, både i det enkelte land og i nordisk sammenheng, å få en bedre kopling mellom teoretisk og praktisk opplæring. Erfaringene fra Norge har nettopp vist at vi kan bekjempe ungdomsledigheten ved å bygge ut arbeidstrening og opplæring i den private sektor, slik vi har gjort det gjennom ordningen med praksisplasser.

Jeg har tidligere nevnt den gledelige utvikling som vi har sett for de langtidsledige. All erfaring har vist at de langtidsledige ikke har typiske kjennetegn som skiller dem ut fra andre ledige. Det betyr at det er hele bredden av arbeidsmarkedstiltak som må settes inn for å avhjelpe problemene hos den enkelte langtidsledige.

På dette området er det gjennomført et nordisk prosjekt, hvor konklusjonene støtter opp om den linjen som vi har forsøkt å følge i Norge. Det er på det forebyggende plan at vi har mest å hente. Systematisk og metodisk arbeid i arbeidsformidlingen vil gi oss de beste resultatene. Å bygge ut pensjonsordninger og lignende tiltak for at de langtidsledige skal gå ut av arbeidsstyrken, kan ikke være en riktig vei å gå, før andre og mer aktive opplegg er forsøkt. Det må være samfunnets oppgave i fremtiden å arbeide for at de mennesker som ønsker å arbeide, også skal få anledning til å utføre aktivt arbeid.

Elsi Hetemäki-Olander overtok härefter ledningen av förhandlingarna.

Ändringar i medlemslistan

Det anmeldes, att Hannu Kemppainen för resten av denna dag lämnat sessionen och ersatts av Esko Almgren, att Erkki Liikanen lämnat sessionen och ersatts av Antti Kalliomäki, att Ingrid Sundberg för resten av denna

dag och del av nästa dag lämnat sessionen och ersatts av Siri Häggmark samt att Karin Söder återtagit sin plats i rådet och att Gunnel Jonäng lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enighet härmed.

Minister Ragnhildur Helgadóttir: Fru præsident! De nordiske lande har et meget omfattende samarbejde på sundheds- og socialforskningsområdet. Det gælder ensartede lovbestemmelser på mange områder, samarbejde på sundhedspersonalets arbejdsmarked, og ikke mindst samarbejde om sundhedspersonalets uddannelse.

Vi har i Island mange gode eksempler på, at læger og andre i sundhedstjenesten og deres familier har hjembragt nordiske tanker og nordisk kulturel indflydelse efter en arbejdstid eller studietid i et andet nordisk land.

De nordiske fællestræk og samhørighed forstærkes måske bedst på denne måde, det vil sige personligt, fra menneske til menneske, men også på det mere specielle område. Inden for sundheds- og socialforskningssektoren er der mange gode og praktiske grunde til et nært samarbejde, og der opstår stadig nye grunde, som nødvendiggør vort samarbejde.

Jeg må derfor indrømme, at det forbavser mig, at de nordiske helse- og trygdeministre kan nøjes med ét møde hvert andet år. Man kan sammenligne dette med hyppigheden af møder om andre ministres og parlamentarikeres sagsområder.

Jeg tror i hvert fald, at et nærmere samråd ville være til nytte. Vi ministre i sundheds- og socialforskningssektoren forvalter jo over 1/3 af vores statsbudgetter og vil gerne købe den bedst mulige sundhed og den størst mulige velfærd til vore folk for disse penge. Derom kan vi måske give hinanden gode råd.

Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd har fæstnet øjnene på mange vigtige sagsområder, som det fremgår af adskillige sager, vi behandler på denne session og nu i eftermiddag.

Det gælder f.eks. Luftvårdsfonden. Det gælder anvendelse af højt specialiserede kundskaber og udstyr. Det gælder bekæmpelse af narkotikamisbrug, og det gælder be-

kæmpelse af cancer. Det gælder vore fælles-nordiske institutioner på dette område, som arbejder nordisk og drives på traditionel nordisk samarbejdsbasis.

Fra et islandsk synspunkt gælder dette ikke mindst Nordiska Hälsovårdshögskolan, som i lang tid har været en af de vigtigste nordiske institutioner. Den har været særdeles vigtig i Island, da vort helsepersonale dér har kunnet få specialuddannelse i fag, hvor der ikke var den slags muligheder derhjemme. Naturligvis findes sådanne muligheder også i andre lande, men vi sætter pris på det nordiske.

I dette som i andre nordiske anliggender har princippet om omkostningsfordeling efter nationalindtægt, den såkaldte nordiske fordelingsnøgle, været af stor betydning. Dette synspunkt blev fra islandsk side fortolket i et telefonomøde i december måned, lige før det ministerrådsforslag, som behandles nu bagefter, blev fremsat.

Denne sag vil sikkert blive taget op på hel-seministtermødet i sommer, der holdes i Island. Vi deltager med glæde i intentionerne: at bygge ud og øge kvaliteten af denne vigtige institution. Vi håber, at der ikke går lang tid, inden vi når frem til endnu større enstemmighed både om udbygningen og om finansieringen.

Jeg vil gerne have lov til, fru præsident, at nævne ganske kort to vigtige områder, hvor vi nordiske politikere og helsemyndigheder har mulighed for at forbedre vort samarbejde til gavn og nytte.

Det ene er forebyggelse af sygdomme, projekter inden for den ambitiøse målsætning hos Den Internationale Helseorganisation, "Sundhed for alle i år 2000", som det hedder inden for WHO. Island og Finland arbejder i det mindste på specialprojekter på international basis inden for dettes rammer, og der er adskillige sager, der egner sig udmærket som nordiske fællesprojekter i dette internationale forum.

Det andet punkt, jeg gerne vil nævne, er ældreomsorgen. Ja, når vi kommer gang på gang til Nordisk Råds sessioner, ser vi, at vi i Norden bliver ældre og ældre. Men det er ikke bare her, dette blir klart for os, det gælder fordelingen af aldersgrupper inden for vore befolkninger. Samtidig med at befolkningerne bliver ældre og ældre, bliver de yngste generationer mere og mere fåtallige,

og dette sker, til trods for at spædbarnsdødeligheden er sunket til at være verdens laveste, og gennemsnitsalderen bliver højere og højere. F. eks. er den for kvinder i Island omtrent 82 år.

"De Ældre i År 2000" bliver hovedtemaet på sommerens sundhedsministtermøde. Der er sket en positiv udvikling i de nordiske lande på ældreområdet inden for sundhedstjenesten. Man fæstner mere og mere øjene på den mentale sundhed hos de ældre og på omsorgen og mulighederne for de raske ældre mennesker.

Oppe på 2. sal i folketinget fandt jeg et interessant tidsskrift, der hedder "God Tid". Det udgives af pensionisterne. Det er pensionisternes eget blad. Jeg kom til at tænke, på at vi må tage den nye aldersfordeling i vore befolkninger i betragtning i god tid, så vi kan forberede en god alderdom for de mennesker, der bliver sørget for af vore børn og vore børnebørn. Dette er et område, som vi nordiske politikere burde beskæftige os endnu mere med.

Landskapsstyrelseledamot **May Flodin:** Färöarnas, Grönlands och Ålands numera aktiva deltagande i det nordiska samarbetet på olika nivåer öppnar för vår del intressanta perspektiv inför framtiden. Inom social- och hälsovården, ett område som idag är i en dynamisk utveckling men som också får kännas vid de snåla vindarna inom de utsatta samhällsekonomierna, är samordning, ekonomisering och rationalisering begrepp som i den allmänna debatten tillmäts allt större betydelse. Utvecklingen av dessa samhällsfunktioner kräver i regel någon form av resurstillskott. Kraven på sådana kan inte längre tillmötesgås på samma sätt som för bara ett decennium sedan. Nu ställer man motkravet att utvecklingen måste ske genom en omfördelning av redan tilldelade resurser. I samhällsdebatten höjs ofta röster mot välfärdsstaten, närmast som en konsekvens av de stegrade kostnaderna. Social- och hälsovården utgör merparten av välfärdsstatens komponenter.

Välfärdsstaten ställs ofta i ett motsatsförhållande till den ekonomiska expansionen och därför kommer samhällets vårdapparat alltmera i focus för kritiska granskningar. Pri-

vatisering av vården diskuteras och har även genomförts till vissa delar.

Samtidigt har en ny syn på speciellt hälso- och sjukvården utvecklats. Världshälsoorganisationens motto "Hälsa för alla år 2000" är en symbol för detta nya betraktelsesätt, som i många avseenden kommit till synes i den senaste lagstiftningen på området. Detta ställer allt större krav på samverkan mellan samhällssektorer, som har betydelse för befolkningens hälsa. Dessa stora strömningar inom social- och hälsovårdens aktuella utvecklingsskeden äger naturligtvis relevans för de självstyrda områdena. Karaktäristiskt för oss är samhällenas småskalighet och framförallt geografiskt och historiskt präglade särdrag. Därmed är det inte sagt, att moderländernas prioriteringar inom utvecklingens huvudströmmar och deras lösningar nödvändigtvis är tillämpbara hos oss. Att utveckla en fungerande vårdapparat i våra mindre förhållanden är resursmässigt relativt mera krävande än i övriga regioner i Norden. Kraven på vårdens kvalitetsnivå är dock lika högt ställda hos oss som annorstädes. Det betyder ofta, att cost-benefit resonemang, som appliceras på stora sammanhang och i stora samhällen, passar oss ganska illa och kan sakna relevans hos oss.

I det småskaliga samhället är det interna trycket för stordriftsrationalisering inte lika stort. Jag vågar påstå att vi har naturliga förutsättningar att inom social- och hälsovårdens utveckling också beakta individernas behov att bemötas helhetsmässigt. En förutsättning för det är dock att vi har en tro på vår förmåga och att vi inte av någon orsak påtvingas färdiga aktionsmodeller utifrån.

Mot bakgrunden av det ovanstående upplever vi det från åländsk sida särdeles viktigt att ha möjlighet att inom den nordiska familjen få vår röst hörd.

Att delta i det nordiska samarbetet innebär både givande och tagande. Som representant för ett av de mindre områdena inom Norden är jag väl medveten om vårt beroende av grannområdena i vårt tagande och om att proportionerna i vårt givande står i relation till våra interna resurser. Särskilt inom den specialiserade, inte enbart den högspecialiserade, sjukvården måste vi stödja oss på de stora universitetssjukhusen i Åbo och Helsingfors. Generellt kan man säga att våra behov i detta

avseende har tillgodosetts, utom i ett viktigt avseende. Möjligheterna att erhålla vård på vårt eget modersmål är i många fall bristfälliga. Detta strider mot det åländska språkskyddet och åsidosätter respekten för patienternas och klienternas helhetsmässiga integritet. Jag är medveten om att ansträngningar gjorts och görs för att förbättra situationen för de svenskspråkiga patienternas del. Det oaktat ställer vi vissa förhoppningar till ett utvidgat samarbete mellan närliggande regioner också över riksgränserna. I tidigare sammanhang har Nordkalotten, Mitt-Norden och Själland-Sydsverige betraktats som naturliga samarbetsregioner. Till denna lista vill jag gärna foga Åland-Stockholm-Uppsala-regionen som ett språkligt enhetligt område.

Ett fruktbart samarbete kräver kontinuitet och engagemang. Vi kommer att i enlighet med våra resurser och intressen etablera oss i det nordiska samarbetet på olika nivåer. Inte bara för att bevaka för oss konkret viktiga frågor utan också för att bidra till en konstruktiv och mångfasetterad utvecklingsdebatt.

Nordiska hälsovårdshögskolan och dess verksamhet har utvärderats och ett förslag om utbyggnad både fysiskt och verksamhetsmässigt har framlagts. En viss utlokalisering av verksamheten genom samarbetsavtal med olika akademiska enheter i de nordiska länderna har även aktualiserats. I detta sammanhang vill jag peka på en möjlighet till aktiva insatser från åländsk sida. Ålands högskola kunde anordna speciella kurser som komplement till huvudkurserna.

Fru president! Sammanfattningsvis vill jag konstatera att Ålands bidrag till det nordiska samarbetet trots naturliga begränsningar inte behöver vara utan betydelse. Tvärtom är jag övertygad om att vi kan finna nischer där vår insats på ett avgörande sätt kan berika utvecklingen inom den nordiska social- och hälsovården.

Statsrådet **Anita Gradin**: Fru president! Vid sessionen i Reykjavik presenterade vi från ministerrådssidan tidsplanen för utredningsarbetet när det gäller "Nordbors rättigheter". Det var en pressad tidsplan vi gav utredningsgruppen. Jag tror att vi alla sätter stort värde på att gruppen lyckats genomföra sin svåra och omfattande uppgift.

Frågan om det s. k. nordiska medborgarskapet är en naturlig förlängning av det reformarbete som de nordiska staterna i nära samverkan bedrivit under decennier. Utan att förhåva oss kan vi i ett internationellt perspektiv vara nöjda med de resultat vi nått för att undanröja lagtekniska hinder och försvårar rörligheten i Norden. Pass- och visumfriheten, den gemensamma arbetsmarknaden och den sociala trygghetskonventionen är fundament i den nordiska samhörigheten.

Men vi har väl alla varit medvetna om att det återstår mycket att göra innan de nordiska medborgarna är jämställda i lagstiftningshänseende. Helt kan detta naturligtvis inte ske, men vi kan komma mycket längre.

När vi nu ser på kartläggningen av nordbors rättigheter så är det till synes en torr, omkring 400 sidor lång genomgång av ett stort antal lagar och förordningar i de nordiska länderna. Men bakom dessa lagregler finns en mängd praktiska vardagsproblem, som möter de tiotusentals nordbor som årligen rör sig över de nordiska gränserna eller flyttar mellan de nordiska länderna. Ansvaret för det fortsatta arbetet faller nu på oss politiker när det gäller att överväga vilka av dessa hinder för utländska medborgare som verkligen är motiverade.

Jag sade i Reykjavik i fjol att slutrapporten kan komma att bli en obehövlig läsning för många av oss. Det finns anledning att upprepa detta, inte minst därför att utredningen visat att det finns en mängd avvikelser mellan de nordiska ländernas lagstiftningar. I inte så få fall kan nödvändigheten av dessa avvikelser allvarligt ifrågasättas.

Att döma av den politiska debatten är det emellertid uppenbart att det finns delade meningar om var gränsen skall dras och vilka rättigheter som skall förbehållas det egna landets medborgare. Gränslinjen är varken självklar eller särskilt rak. Det är heller inte klart att man i alla fall där särbehandling kan anses motiverad måste kräva medborgarskap för att någon skall ha en viss rättighet. Ofta kan det vara tillräckligt med en viss tids bosättning i landet.

Detta får inte hindra oss från att på allvar gripa oss an det fortsatta reformarbetet på detta område. Det måste sättas i gång snarast och med målet att i möjligaste mån likställa nordbor med varandra vid besök eller bo-

sättning i andra nordiska länder.

Jag har emellertid svårt att föreställa mig att ministerrådet skall kunna lägga fram mer långtgående förslag till reformering av nationell lagstiftning för att harmonisera lagstiftningen. Situationen och förutsättningarna för ett fortsatt reformarbete på detta område är så olika i de nordiska länderna att reformarbetet bäst bedrivs i varje land för sig och på de områden som i varje land bedöms som lämpligast.

För Sveriges del gäller sedan år 1975 som övergripande mål för den svenska invandrar- och minoritetspolitiken begreppen jämlikhet, kulturell valfrihet och samverkan. Regeringen kommer inom kort att förelägga riksdagen en samlad invandrapolitisk proposition, där man slår fast att 1975 års riktlinjer skall läggas fast men att vissa preciseringar skall göras i valfrihetsmålet. När det gäller jämlikhetsmålet är en grundläggande utgångspunkt i svensk invandrapolitik att de som får bosätta sig i Sverige omfattas av samma rättigheter och skyldigheter, och erbjuds samma möjligheter, som övriga medborgare. Detta medför bl. a. en förpliktelse att i möjligaste mån ta bort den rättsliga särbehandling som icke-svenskar i många sammanhang utsätts för. Sedan många år pågår också ett sådant arbete i Sverige på detta område.

Genom en proposition som antogs av riksdagen i december i fjol togs t. ex. flera rättsliga hinder för utländska medborgare bort, bl. a. kravet på svenskt medborgarskap för vissa befattningar och offentliga uppdrag.

Från svensk sida kommer vi att mycket seriöst gå igenom utredningen "Nordbors rättigheter" och överväga de möjligheter som finns att förelägga riksdagen ytterligare förslag som eliminerar lagstiftningshinder för rörligheten i Norden. Den s. k. hinderkatalog som nu ligger på bordet utgör en bra grund för detta arbete.

Vid sessionen i Reykjavik i fjol kunde jag konstatera att den på nordiska arbetsmarknadsutskottets initiativ tillsatta ad hoc-gruppen för migrationsfrågor hade avslutat sitt arbete. Gruppen hade lämnat förslag om det framtida nordiska migrationssamarbetets innehåll och verksamhetsformer. Det redovisas i ministerrådets berättelse till årets session att det under 1985 inrättats en kontaktgrupp för migrationsfrågor. Det nordiska samarbe-

tet på detta område har härigenom fått en välbehövlig fast plattform. Migrationsfrågorna har i dag aktualitet inom många nordiska samarbetsområden, och det är därför viktigt att vi har fått en grupp som har till uppgift att samarbeta med samtliga berörda nordiska ämbetsmannakommittéer, institutioner och organ.

Ministeri Leppänen: Rouva puheenjohtaja! Pohjolassa työssä olevien määrä on siis viime vuosina kasvanut. Tässä suhteessa voimme tietysti olla tyytyväisiä. Pohjolassa myös työttömyysaste on pienempi kuin yleensä muualla maailmassa. Tämä johtuu tietysti monista seikoista, mutta se johtuu myös siitä, että Pohjolassa on totuttu käyttämään erityisiä työvoimapolitiittisia toimenpiteitä verrattain suurella laajuudessa. Kaikkein eniten niitä käyttää Ruotsi, jossa myös työttömyysaste on pystytty pitämään yleensä kaikkein alimpana. Pohjoismaisessa yhteistyössä näitä työvoimapolitiittisia toimenpiteitä on kokeiltu ja selvitetty ja yleensä on myös voitu niitä toteuttaa eri maissa lähes samankaltaisina. Näissä työmarkkina-asioissa siis pohjoismainen yhteistyö on tuottanut hyvin hyviä tuloksia.

Jos vähän yleisemmin katsotaan asioita, meidän ei tietysti pidä olla liian tyytyväisiä eikä olla itsetyytyväisiä. Nimittäin pyrkimys täystyöllisyyteen taloudellisen kasvun avulla on minusta jo vanhanaikaista. Se ei nimittäin voi olla tulevaisuuden yhteiskunnassa edes periaatteessa ihmisarvon mukaista. Sen vuoksi pyrkimyksen täystyöllisyyteen minusta täytyy lähteä subjektiivisen työnoikeuden kannalta, siis yksilön kannalta ja yksilön näkökulmasta eikä pelkästään kansantalouden näkökulmasta.

Toisaalta haluaisin sanoa hyvin yleisesti, vaikka te ette minua usko – sanoisin teille, että uskokaa, sillä se voi olla hyödyllistä – että yhteys taloudellisella kasvulla ja työllisyydellä on katkenut tosiasiaa. Ennen uskottiin, että taloudellisen kasvun edellytyksenä on koko ajan lisääntyvä energiankäyttö. Kun tuli 70-luvulla energiakriisi ja kun menttiin muutamia vuosia eteenpäin, yhteys taloudellisen kasvun ja energiankäytön kasvun välillä katkesi. Tosiasiaa myös työllisyyden ja taloudellisen kasvun välillä yhteys on alkanut

katteta, vaikka te ette sitä tänä päivänä vielä usko.

Tämän jälkeen käsittelen tällaisia aivan konkreettisia pohjoismaisia yhteistyöasioita, pieniä asioita, joissa kuitenkin ehkä saavutukset ovat helpoimmin nähtävissä.

Työmarkkinayhteistyö muodostuu pääasiassa projektityöskentelystä. Erityisesti talous- ja työllisyyspoliittisen ohjelman projektien tarkoitus on liikkua konkreettisissa kokeiluissa. Ongelmat, joita pyritään lähestymään uusin keinoin, ovat vanhoja, kipeitä ja vaikeita: nuorisotyöttömyys, pitkäaikaistyöttömyys sekä koulutuksen ja työelämän yhteydet. Tarkoituksena on nyt paikallistasolla kokeilla ennakkoluulottomasti uusia keinoja, jotka, jos osoittautuvat hyväiksi, sellaisenaan tai jonkinasteisina sovellutuksina, voidaan suoraan siirtää kansalliseen arsenaaliin. Jos taas kokeilu osoittautuu käyttökelvottomaksi, se voidaan heittää syrjään ja kokeilla jotain muuta.

Samaa suuntausta tulisi muussakin projektitoiminnassa kehittää. Ajattelen esimerkiksi muutamia vuosia jatkunutta atk-projektia, jolla on kytkentänsä Pohjoismaiden neuvoston vuosien takaiseen aloitteeseen työnvälityksen tietopankista. Tässä projektissa on toistaiseksi keskitytty kokemusten vaihtoon, tiedon saantiin, kehityksen seuraamiseen. Teknisen kehityksen rynnäessä eteenpäin tämän projektin kohdalla käy helposti niin, että aina vain odotetaan ”kehityksen viimeistä sanaa”, ja vasta kun tämä on hallinnassa, voidaan ajatella mahdollisia käytännön sovellutuksia voitavan kokeilla. Tällainen kilpajuoksu on luonnollisesti tuomittu epäonnistumaan. Työryhmältä onkin patisteltu käytännön hankkeita atk:n yhteispohjoismaiseksi kehittämäiseksi työnvälityksessä. Mallina olisi Suomen ja Ruotsin kokeilu, jossa on lähdetty siitä, että yhteistyötä voidaan tehdä, vaikka kummassakin maassa on omaa työnvälityksen atk:ta kehitetty eri tavoin. Suomi ja Norja ovat nyt esittämässä tämänsuuntaista hanketta pohjoisella alueella siten, että laitehankinnat maksettaisiin kansallisesti mutta käyttökulut esitetään katettavaksi yhteispohjoismaisin varoin.

Tämäntyyppinen hanke on sopusoinnussa yhteispohjoismaisen rahoitusajattelun kanssa. Kokeilla voidaan kahdessa tai useammassa maassa, kunhan tulokset koituvat

kaikkien viiden maan eduksi. Suomi on valmis työmarkkinayhteistyössä tukemaan tätä filosofiaa, vaikka se ei itse olisikaan kaikissa hankkeissa mukana. On nimittäin niin, että konkreettiset kokeilut jäävät helposti toteutumatta, jos kriteerinä pidetään sitä, että kaikki viisi maata ovat täydellä panoksella alusta alkaen mukana.

Puutun toiseenkin yksittäiseen hankkeeseen, jossa Suomi on ollut aloitteentekijänä. Se koskee saamenkielisen ammattikoulutuksen ja työllisyyskoulutuksen kehittämisessä olennaisena edellytyksenä olevaa saamenkielisen oppimateriaalin tuottamista. Työministerit ovat työmarkkinatoimikunnan, NAUT:n, esityksestä myöntäneet hankkeeseen rahaa, edellyttäen, että muutkin asianosaiset – lähinnä kulttuuriasiain vastaava virkamieskomitea ja pohjoiskalottikomitea – tulevat rahoitukseen mukaan. Nyt on kuulunut sellaista, että tähän muut eivät olisiinnostuneita.

Toivoisin, että tätä projektia voitaisiin viedä eteenpäin ja sillä tavalla osoittaa, että annamme täyden arvon omien alkuperäiskansojemme kehittämistarpeille.

Ehkä tässä yhteydessä voin todeta, että tulkki käänsi ainakin minun korvaani väärin, kun ministeri Leijon puhui Ylitornion asiasta. Se ei kyllä ole saamen kielen asiaa. Jostakin syystä näistä hankkeista on jotain epäselvyyttä, ainakin tulkkien kopissa.

Kuten edellä totesin, viedään työmarkkinayhteistyötä eteenpäin lähinnä projektityöskentelyllä. Tämä työskentelytapa tuottaa meille suomalaisille kielimuurista johtuvia vaikeuksia. Mielestäni tulisi jokaisen projektin rahoitukseen, kun projektinjohtaja on meille vieraalta kielialueelta, sisällyttää määräraha tulkkausta tai muuta kielitukea varten. Muutoin Suomea koskeva osuus selvitystyössäkin jää kokemuksen mukaan usein vähemmälle huomiolle kuin muiden maiden. Ei voi olla oikein sekään, että kielikysymys tekee joillekin maille osallistumisen yhteishankkeisiin huomattavasti työläemmäksi ja kalliimmaksi kuin muille. Uskon, että islantilaiset ystävät kannattavat ajatusta.

Kielikysymys on tärkeä myös yhteistyössä sihteeristön kanssa. Me suomalaiset osaamme suomenruotsia, jos nyt sitä sitten osaamme. Tästä on pitkä matka siihen, että tulisimme toimeen muiden pohjoismaalaisten

ja erityisesti tanskalaisten kanssa. Me suomalaiset panostamme valtionhallinnossakin kovasti kieltenopetukseen, erityisesti pohjoismaalaisten kielten ymmärtämiseen. Sitähän emme toki odota, että muut pohjoismaalaiset isommassa mitassa opiskelisivat suomea, mutta uuteen pääsihteerin vetoan kyllä, että tanskan kielen aseman korostuessa sihteeristön kielenä sen muuttaessa kauniiseen Kööpenhaminaan sihteeristön henkilöstöä, erityisesti palvelutehtävissä toimivaa, koulutettaisiin puhumaan ns. skandinaviskaa. Pohjoismaiden kielikonventio velvoittaa sihteeristöä yhtä lailla kuin yksittäisiä valtioita. Ongelma korostuu myös siksi, että suomalaisten osuus sihteeristössä on luvatoman vähäinen, ministeri Björkstrand.

Kotoisista kieliongelmista sitten laveampiin ympyröihin. Yhteistyö kansainvälisissä järjestöissä on meille kaikille osoitettu suositus. Suomi on OECD:n työvoima- ja sosiaaliasiain komiteassa tehnyt aloitteen aktiivisen työvoimapolitiikan julistuksen tarkistamiseksi. Nykyisessä talous- ja työllisyystilanteessa suositus on osittain vanhentunut. Kokonaan uusia lähestymistapoja tarvitaan lähes pysyviksi muodostuneiden rakennemuutoksiin perustuvien työllisyysongelmien hoitoon. Toivon, että Pohjoismaat voivat yhdessä vaikuttaa oikean hengen saamiseen tähän työhön.

Minister Leppänen anförande i svensk översättning:

Antalet sysselsatta i Norden har således ökat under de senaste åren. Härvidlag kan vi förstås vara tillfreds. I Norden är även arbetslöshetsgraden mindre än annanstans i världen. Detta beror naturligtvis på flera omständigheter, men även på att man i Norden är van vid att i en relativt stor omfattning ty sig till särskilda arbetskraftspolitiska åtgärder. Allra mest används de i Sverige, där man även i allmänhet kunnat hålla arbetslöshetsgraden allra lägst. I nordiskt samarbete har dessa arbetskraftspolitiska åtgärder prövats och utretts, och i allmänhet har de också kunnat genomföras i olika länder så gott som likadana. I dessa arbetsmarknadsärenden har det nordiska samarbetet således medfört goda resultat.

Om man ser på sakerna litet allmännare,

bör vi förstås inte vara alltför nöjda, inte heller självbelåtna. En strävan till full sysselsättning genom ekonomisk tillväxt är redan, enligt min uppfattning, litet gammaldags. I framtidens samhälle kan det nämligen inte ens i princip vara förenligt med människovärdet. Därför bör strävan till full sysselsättning, enligt min uppfattning, utgå från den subjektiva rätten till arbete, således ur individens synvinkel och inte enbart från nationalekonomins synpunkt.

Å andra sidan ville jag säga mycket allmänt, trots att ni inte tror mig – jag skulle säga till er att tro mig, för det kan vara nyttigt – att länken mellan ekonomisk tillväxt och sysselsättning de facto är avbruten. Tidigare trodde man att en förutsättning för den ekonomiska tillväxten är ett stadigt ökande energibruk. Då en energikris uppstod på 70-talet och då ett par år gick, avbröts sambandet mellan den ekonomiska tillväxten och bruket av energi. Faktiskt har sambandet mellan sysselsättningen och den ekonomiska tillväxten börjat avbrytas, även om ni i dag ännu inte tror det.

Härefter behandlar jag alldeles konkreta nordiska samarbetsärenden, mindre saker, där dock resultaten lättast kan ses.

Arbetsmarknadssamarbetet består främst av projektarbete. Särskilt i projekten inom Norden i växt-programmet är målet att satsa på konkreta experiment. Problemen, som man nu strävar till att närma sig med nya metoder, är gamla, smärtsamma och svåra: ungdomsarbetslösheten, långtidsarbetslösheten samt sambandet mellan utbildning och arbetsliv. Avsikten är nu att på lokal nivå fördomsfritt pröva nya metoder som, ifall de visar sig ändamålsenliga, antingen som de nu är utarbetade eller i form av olika tillämpningar, direkt kan överföras till den nationella arsenalen. Om experimentet däremot visar sig obrukbart kan man avveckla det och i stället pröva någonting annat.

Också inom den övriga projektverksamheten borde man gå in för att utveckla samma tendens. Jag tänker t. ex. på det adb-projekt som har sina rötter i det initiativ om en nordisk databank, som för några år sedan togs i Nordiska rådet. Det här projektet har hittills gått ut på utbyte av erfarenheter, insamlandet av information samt uppföljning av hur utvecklingen har lyckats. Kunskaperna har

samlats in på olika studieresor både inom och utanför Norden. Den tekniska utvecklingens snabba framfart leder beträffande det här projektet lätt till att man alltid väntar på "utvecklingens sista ord" och först då man behärskar allt tänker man sig att eventuellt i praktiken tillämpa resultaten. En sådan kapploppning är naturligtvis dömd att misslyckas. Man har numera yrkat på att arbetsgruppen skall komma fram med praktiska projekt för att utveckla en samnordisk arbetsförmedling på adb-basis. Här kan experimentet i Finland och Sverige, där man har utgått från att samarbete är möjligt trots att våra länder har utvecklat databehandlingen inom arbetsförmedlingen olika, fungera som modell. Finland och Norge håller nu på att presentera ett liknande projekt inom ländernas nordliga områden så att de berörda länderna skulle bekosta apparaturen medan brukskostnaderna däremot enligt förslag skulle ersättas med samnordiska medel.

Ett sådant projekt är i samklang med det samnordiska finansieringstänkandet. Experiment kan utföras i två eller flera länder förutsatt att resultaten gagnar alla fem länderna. Finland är redo att i arbetsmarknadssamarbetet stöda den här filosofin trots att landet inte själv skulle vara med i alla de olika projekten. Det är nämligen så att konkreta experiment lätt förblir oförverkligade ifall utgångspunkten är att alla fem länder fullödigt är med från början till slut.

Jag skall också ta upp ett annat enskilt projekt som Finland har tagit initiativ till. Det gäller producerandet av läromedel på samiska, som är en väsentlig förutsättning för utvecklandet av samernas yrkes- och arbetsmarknadsutbildning på deras eget språk. Arbetsministrarna har på basen av nordiska arbetsmarknadsutskottet NAUT:s förslag godkänt medel för projektet förutsatt att också andra berörda parter – närmast ÅK-kultur samt Nordkalottkommittén – deltar i finansieringen. Nu har det ryktats om att de övriga parterna inte skulle vara intresserade av den här frågan.

Jag skulle önska att man kunde utveckla det här projektet och på det sättet visa att vi till fullo uppskattar våra ursprungsfolk och deras utvecklingsbehov.

I detta sammanhang kan jag kanske konstatera att tolken tolkade oriktigt, åtminstone

enligt vad jag hörde, då minister Lejon talade om ärendet beträffande Övertorneå. Ärendet gäller nog inte samespråket. Av någon anledning råder det oklarhet, åtminstone i tolkarnas bur.

Så som jag tidigare konstaterade består arbetsmarknadssamarbetet närmast av projektarbete. Den här arbetsformen ger oss finländare på grund av språkmuren speciella svårigheter. Enligt min åsikt borde man i finansieringen av varje projekt där projektets ledare kommer från en för oss främmande språkmiljö, reservera anslag för tolkning eller annat språkstöd. I annat fall är vår erfarenhet ofta den, att den delen av utredningsarbetet som berör Finland, beaktas i mindre utsträckning än arbetet i de andra länderna. Det kan inte heller vara riktigt att språkfrågan för några länder märkbart försvårar deltagandet i gemensamma projekt och samtidigt gör deltagandet för de här länderna dyrare. Jag tror att våra isländska kolleger understöder den här tanken.

Språkfrågan är viktig också vad beträffar samarbetet med sekretariatet. Vi finländare talar finlandssvenska, i den mån vi nu gör det. Det här är i alla fall en helt annan sak än att vi skulle kunna kommunicera med andra skandinaver och då speciellt danskarna. Vi finländare lägger också inom statsförvaltningen stor vikt vid språkundervisningen, särskilt när det gäller att lära sig förstå de nordiska språken. Naturligtvis väntar vi oss inte att andra skandinaver i någon större utsträckning skulle lära sig finska; däremot väddar jag till den nya generalsekreteraren att då det danska språkets ställning i och med att sekretariatet flyttar till det vackra Köpenhamn nu förstärks, också skulle lägga vikt vid att sekretariatets personal, speciellt den som har hand om servicen, skulle utbildas att tala s. k. skandinaviska. De nordiska ländernas språkkonvention torde också förplikta sekretariatet i samma utsträckning som den förpliktar enskilda stater. Problemet förstärks ytterligare eftersom finländarnas andel av sekretariatet är olovligt liten, minister Björkstrand.

Från de egna lokala språkproblemen till en mera omfattande fråga. Vi rekommenderas alla att gemensamt delta i arbetet inom internationella organisationer. Finland har i OECD:s kommitté för arbetskrafts- och so-

ciala ärenden tagit initiativ för att granska deklARATIONEN om en aktiv arbetskraftspolitik. Rekommendationen är nämligen med tanke på dagens ekonomiska och sysselsättningspolitiska läge delvis föråldrad. För att åtgärda de sysselsättningsproblem som är ett resultat av de samhälleliga strukturförändringarna, som har blivit så gott som permanenta, krävs att man närmar sig problemen på ett helt nytt sätt. Jag hoppas att de nordiska länderna tillsammans kan skapa den rätta andan i det här arbetet.

Minister Eeva Kuuskoski-Vikatmaa: Fru president! Samarbetet på det socialpolitiska området är väl strukturerat och baserar sig i dag huvudsakligen på det samarbetsprogram som fastställdes av Nordiska ministerrådet år 1982. Det är kanske riktigt att konstatera att vi nått långt i det nordiska samarbetet på detta område. Det uppstår kontinuerligt nya situationer till följd av nya vinningar inom t. ex. mediateknik, förändringar inom arbetslivet osv. Allt detta ställer oss inför nya utmaningar också inom socialpolitiken. Man kan t. ex. konstatera att man i alla nordiska länder kraftigt utvecklat socialskyddsförmåner som är knutna till inkomstnivån. I fortsättningen borde man så vitt jag kan se koncentrera sig på att förbättra medborgarnas grundläggande basskydd.

För ett antal år sedan gjorde en av mina föregångare i tjänsten ett förslag vid Nordiska rådets session angående en egen samarbetskod för vårt nordiska samarbete, ett s. k. "Codex Nordicus", som skulle innehålla information om centrala nordiska avtal och överenskommelser. Ur en sådan "Nordisk lagbok" kunde den enskilde och offentliga organ hämta kunskaper för olika behov. Förmodligen har detta initiativ som jag redogjort för kommit att omformas till ett omfattande utredningsarbete som gått under arbetsnamnet "Nordiska medborgares rättsställning".

Inom social- och hälsovårdssektorn finns det ett antal nordiska samarbetsavtal som kan lyftas fram i detta sammanhang. Den Nordiska socialkonventionen av år 1955, reviderad år 1982, utgör sannolikt det kanske viktigaste dokumentet för den enskilda individen vad beträffar arbete eller besök i ett

annat nordiskt land. Konventionen borde egentligen heta Nordiska socialförsäkringskonventionen. Den innehåller som känt bestämmelser som endast gäller socialförsäkringsområdet. Då emellertid social- och hälsovårdsservicen i alla nordiska länder under de senaste åren utvecklats snabbt har vi kommit i en situation där den gällande socialkonventioner inte ger svar på frågor som gäller servicesidan. Samtidigt håller ministerrådet på att undersöka förutsättningarna för att bygga ut samarbetet bl. a. inom olika områden av den högspecialiserade sjukvården.

Det är vår avsikt att inom ministerrådet ta upp frågan om behovet av en utbyggd socialkonvention i syfte att täcka servicesidan. Det synes oss i Finland som om det samarbete vi har med såväl Sverige som Norge kring servicefrågor inom social- och hälsovården skulle tala för att man kunde eftersträva en nordisk lösning.

Det pågår för närvarande en livlig debatt om arbetstidsförkortning och om flexibel arbetstid inom arbetslivet såväl i Finland som i alla andra nordiska länder. Det är synbarligen så, att debatten bör tillföras nya element för att man skall komma vidare och ut ur de något låsta positionerna.

Med tanke på såväl arbetets ordnande, produktionsverksamheten som arbetstagarnas behov är det måhända fördelaktigt att tillämpa förkortad arbetstid enligt olika mönster i stället för att använda sig av den traditionella arbetsdagen. En förkortning av arbetstiden och flexibla arbetstider kunde även erbjuda möjligheter att förbättra sysselsättningen. En del av den på detta sätt förkortade arbetstiden kunde användas för fortbildning och kompletterande utbildning, vilket visat sig vara synnerligen nödvändigt i och med att man tagit i bruk ny teknik.

I Finland har vi ansett det vara av synnerligen stor vikt att undersöka möjligheterna för på vilket sätt småbarnsföräldrarnas arbetstid kunde ordnas med tanke på vården av barnen så att man tar i bruk olika arbetstidsarrangemang som kan tillgodose denna arbetstagskategori. En arbetsgrupp arbetar för närvarande med denna problematik och strävar efter att klarlägga vilka möjligheter det finns att gå in för en mera individuell arbetstid med tanke på olika förpliktelser gällande vården av barn och studier med mera.

I Finland har vi också diskuterat frågan om samarbetsfonder på företagsnivå. Finlands regering har nyligen tillsatt en statlig utredning som fått i uppdrag att klarlägga möjligheter för nya samarbetsformer vid främjandet av ekonomisk demokrati och konkurrenskraftig produktionsverksamhet.

I vårt land arbetar också en annan statlig kommitté som strävar till att utveckla företagens verksamhet och att effektivisera samarbetet mellan arbetsgivare och den anställda personalen. Den klarlägger löntagarnas representanters möjligheter att delta i företagets förvaltning.

Det är klart att man i detta utredningsarbete använder sig av de erfarenheter som vunnits i våra nordiska grannländer även om utgångspunkterna för utredningarna är något olika i de olika länderna.

Fru president! Låt mig i detta sammanhang också ta upp en av de stora frågorna inom social- och hälsovårdsområdet vid denna session, nämligen planen på en märkbar utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg. Från finsk sida har vi varit angelägna om att slå vakt om skolan och dess utveckling. Vi anser att den plan som uppgjorts för utbyggnaden tillgodoser de krav som vi ställt på hälsovårdshögskolan. Inom hälsovården har vi kunnat notera nya utmaningar som förutsätter ett intimt nordiskt samarbete. Såsom exempel på detta vill jag nämna AIDS-problematiken och förebyggandet av AIDS samt behovet av samarbete rörande hjärtoperationer. Många skäl talar också för ett vidgat samarbete rörande miljömedicinska frågeställningar över olika gränser inte minst landsgränser.

I den fortsatta miljömedicinska verksamheten kunde man ta fram områden såsom effektivisering av samarbetet mellan behöriga myndigheter, utvidgat samarbete mellan de forskningsenheter som arbetar på det miljömedicinska området, samarbetet om referenslaboratorieverksamhet samt forskar- och yrkesmässig fortbildning inom toxikologi. Såvitt jag kan se borde man överväga att tillföra detta område mera resurser över ministerrådets budget. Dessutom kunde resurser eventuellt även avsättas för information och kunskapspridning mellan de olika samhällssektorer, ämbetsmannakommittéer etc., inom vilka relevanta frågeställningar rörande miljö och hälsa bearbetas.

Stefán Benediktsson: Hr. præsident! Det var ikke den, som står her, men nogle andre meget fornuftige mennesker, som opdagede, at Norden findes, og ligesom for at understrege, at Norden findes på mange måder, lod man sig fotografere foran et billede af Norden, hvor Island, Færøerne og Åland ikke fandtes. Men der findes også andre Norden, og et af disse mange forskellige Norden, som findes, er det, som er beboet af alkoholikere og narkomaner.

I social- og miljøudvalgets betænkning over C 1, Nordisk Ministerråds beretning vedrørende det nordiske samarbejde, savner jeg en kommentar eller et forslag til alkohol- og narkotikapolitik. Jeg er selv af den mening, at alkoholister og narkomaner er lige så vigtige som sæler og hvaler.

Et af de hovedformål, som bl.a. blev formuleret i handlingsprogrammet mod narkotika, tåler ikke at vente. Det er at reducere efterspørgslen, og det kan gøres med information og helbredelse. Det kan gøres ved at informere dem, som ikke er alkoholikere eller narkomaner, og det kan gøres ved at helbrede dem, som allerede er det.

Det er i og for sig ikke noget ondt i at forske, og jeg er ikke imod det. Men der er heller ikke noget ondt i at handle, og vi kan handle, og det er meget vigtigt, at vi handler snart.

Alkohol er jo et lovligt rusmiddel, mens narkotika er ulovligt. Men begge adlyder markedslovene: der er udbud, og der er efterspørgsel.

Hvad det lovlige rusmiddel angår, har det vist sig, at hvis man mindsker udbudet, bliver en del af markedet ulovligt. Narkotika er ulovligt, og vi har store vanskeligheder ved at mindske udbudet. Narkotikamarkedets eksistens beror jo på mennesker, som vil tjene penge, og de producerer narkomaner af disinformerede mennesker.

For begge dele, alkoholister og narkomaner, gælder det samme. Vi kan have indflydelse på efterspørgslen, og det må vi have. Vi må tage et initiativ for at intensivere informationsarbejdet og helbredelsesarbejdet ikke kun på forskningsområdet, men med direkte handlinger.

Fru præsident! Derfor vil jeg opfordre ministerrådet til at lægge langt større vægt både nationalt og nordisk på direkte handlinger

med det formål at gøre efterspørgslen efter alkohol og narkotika mindre.

Knuutila: Rouva presidentti! Kuuntelin äsken huolellisesti erikoisesti Pohjoismaiden työvoimaministerien tai vastaavien puheenvuoroja tässä keskustelussa. Kun tässä salissa ja Pohjoismaiden neuvostossa nytkin on mukana myös monia sellaisia sosialidemokraatteja, jotka olivat mukana vuonna 1977 Euroopan sosialidemokraattisten puolueiden ja sosialidemokraattisen ammattiyhdistysliikkeen johtajien täystyöllisyyskonferenssissa Oslossa ja siellä edellytettiin, että vuoteen 1980 mennessä tehtäisiin strategia, millä tavalla täystyöllisyys voitaisiin toteuttaa lähinnä Euroopassa, niin odottaisi, että jotakin todella konkreettista olisi tapahtunut tällä alueella, mutta päinvastoin on tullut ilmi kielteistä. Myöskään näissä puheenvuoroissa, joita esim. täällä kuultiin, ei tullut kovin konkreettista esille. Tosin ne olivat lyhyitä. Mutta myös työttömyystilastot viime vuosilta Pohjoismaissa osoittavat, että ratkaisua työllisyysongelmaan ei ole löydetty eikä olla löytämässä. Sen vuoksi aivan lyhyesti haluaisin vedota, kun täällä ovat tärkeät pohjoismaiset päättäjät mukana, että voitaisiin tehdä yhteispohjoismainen toimintasuunnitelma, joka olisi konkreettinen ja joka pyrkiisi siihen suureen tavoitteeseen, joka on riittävän monessa arvovaltaisessa elimessä asetettu, nimittäin täystyöllisyyteen. Se on myös pohjoismaisen työmarkkinayhteistyön yksi perusta ja myös edellytys. Se oli edellytys jo vuonna 1954.

Knuutilas anförande i svensk översättning: Fru president! Jag har nyss omsorgsfullt hört speciellt på de nordiska arbetskraftsministrarnas eller motsvarande ministrars inlägg i denna debatt. Då det i denna sal och i Nordiska rådet även nu finns med sådana socialdemokrater som år 1977 var med i de europeiska socialdemokratiska partiernas och fackföreningsledarnas konferens om full sysselsättning i Oslo och det där förutsattes, att man intill år 1980 skulle uppgöra en strategi för förverkligandet av full sysselsättning närmast i Europa, så skulle man vänta sig att någonting verkligen konkret skulle ha ägt

rum inom detta område, men tvärtom har det kommit upp negativt. Inte heller i dessa inlägg som vi hörde här har någonting speciellt konkret kommit upp. Visserligen var inläggen korta. Men också arbetslöshetsstatistiken från de senaste åren i de nordiska länderna visar, att en lösning av sysselsättningsproblemet varken har funnits eller håller på att finnas. Därför ville jag alldeles i korthet vädja, då de viktiga nordiska beslutsfattarna är med här, om att man skulle kunna avfatta en sammordisk handlingsplan som är konkret och som strävar till det stora mål som har blivit satt i tillräckligt många autoritativa organ, nämligen full sysselsättning. Detta är också en grundval och en förutsättning för nordiskt arbetsmarknadssamarbete. Detta var en förutsättning redan år 1954.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande social- och miljöutskottets förslag till yttrande till Nordiska ministerrådet.

För yttrandet röstade: Esko Aho, Esko Almgren, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Dorte Bennedsen, Johan Buttedahl, Kaj Bär-lund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Flemming Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Siri Häggmark, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jons-son, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Thea Knutzen, Sakari Knuuttila, Wiggo Komstedt, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Hans Pettersson i Helsingborg, Páll Pétursson, Tuu-likki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Pétur Sigurðsson, Otto Steenholdt, Jens Steffen-sen, Sten Svensson, Harald Synnes, Karin Söder, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Mar-jatta Väänänen, Henrik Westerlund, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var: Svein Alsaker, Arne Andersson, Stéfan Benediktsson, Frode Nør Christensen, Rune Gustavsson, Lilli Gylden-

kilde, Ivar Hansen, Karin Thurøe Hansen, Karen Højte Jensen, Ilkka Kanerva, Karin Kjølbros, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Martti Lähdesmäki, Agnar Nielsen, Arnljot Norwich, Aase Olesen, Robert Pedersen, Heikki Riihijärvi, Asbjørn Sjøthun, Reulf Steen, Ilkka Suominen, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Anders Talleraas, Bernhardt Tas-tesen och Lars Werner.

Yttrandet hade sålunda antagits med 60 röster.

Utskottets förslag, punkten B, bifölls.

17

B 64/s: Ministerrådsförslag om plan för utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av ministerrådsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fastställa en plan för utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet i enlighet med ministerrådsförslag B 64/s och med beaktande av de synpunkter som anförts av social- och miljöutskottet.

Grethe Lundblad: (social- och miljöutskottets talesman): Fru president! Den nordiska hälsovårdshögskolan är en av de äldsta samnordiska institutioner som har sitt ursprung i Nordiska rådets verksamhet. Redan 1954 beslöt Nordiska rådet rekommendera en nordisk hälsovårdshögskola. Skolan inrättades 1962 och ställdes under Nordiska ministerrådet 1978.

Målsättningen för utbyggnaden är både att öka utbildningsvolymen och att höja kvaliteten samt att bygga ut forskningsmöjligheterna vid högskolan.

Om jag kort skall beskriva innehållet i utbyggnaden kan jag göra det i 6 punkter:

1. Det blir två nya huvudkurser och de nuvarande huvudkurserna fördubblas. Det sker successivt under år 1987–1991.

2. Ett fast samarbete skall ske med andra nordiska högskolor som också sysslar med folkhälsovetenskap. Det blir ett konsortium,

där såväl hälsovårdshögskolans som andra högskolors lärarkrafter kan medverka.

3. För eleverna innebär det att kursutbudet ökar; för sjuk- och hälsovården i Norden att vi kan berika varandras intressen och kunskaper och för den nordiska ekonomin att kostnaderna hålls nere.

4. Det tillförs resurser för ökad forskarutbildning, bl. a. i miljömedicin. Den finske socialministern nämnde nyss hur viktigt detta är. Vidare skapas en ny nordisk examen – Doctor of Public Health. En forskarutbildningskurs skall börja varje år.

5. En ny finansieringsprincip som beror på varje lands elevantal på högskolan skapas dock med garanti för att 1986 års bidrag från varje land inte underskrids. Tyvärr har Danmark inte helt gått in i den nya finansieringsformen, men vi hoppas att man kommer.

6. En del speciella elevstipendier och reserabatter tas bort, men kostnaderna för utbyggnaden blir ändå en ökad kostnad för det nordiska samhället, från 9,7 milj. SEK 1986 till 18 milj. SEK 1988.

Social- och miljöutskottet hälsar utbyggnadsplanerna med tillfredsställelse. Kanske är det främst den organisatoriska strukturen som berörs och utskottet beklagar i och för sig att inte forskningen och dess uppgifter närmare diskuteras i planen. Utskottet menar att det är viktigt att den samnordiska undervisningsmiljön understryks och förstärks genom att lärarrekruteringen såvitt möjligt sker från alla nordiska länder.

Utskottet understryker också de nödvändiga i att utbildningen skall vara tvärvetenskapligt uppbyggd, så att exempelvis samhällsmedicin, miljömedicin, administration och planering också innehåller inslag från de vetenskapliga områdena psykologi, psykiatri, sociologi, pedagogik, åldringsvård och ekonomi.

En pool av folkhälsovetenskapliga kurser med nordisk inriktning bör skapas på olika håll i Norden. Det glädde mig att den finska socialministern nyss kommenterade detta. Därför hoppas vi att Finland går i täten när det gäller att bredda hälsovårdshögskolans verksamhet i Finland. Den traditionella sjukvårdens möjligheter att förbättra folkhälsan är begränsade om man inte ägnar sig mer åt att ta hänsyn till brister i miljön, till den enskildes livsföring och eventuellt förekom-

mande missbruk av alkohol och droger.

Utskottet skulle gärna se ett större utbud av tilläggskurser vid högskolan, gärna i samarbete med olika frivilliga organisationer inom handikapp-, miljö- eller arbetsmarknadsområdet. Vi hoppas att det kan komma.

Även om önskemålet om "friska" pengar till hälsovårdshögskolans utbyggnad har uppfyllts genom att man låter länderna bidra till skolans verksamhet efter nyttjandegrad utanför den nordiska budgeten, förutsätter utskottet att de nordiska länderna därigenom tar ett ansvar för att utbyggnaden genomförs.

Fru president! Med det anförda vill jag yrka bifall till utskottets förslag att rekommendera Nordiska ministerrådet att fastställa den framlagda planen för utbyggnaden av hälsovårdshögskolans verksamhet.

Minister Eeva Kuuskoski-Vikatmaa: Fru president! Det är en mycket angenäm uppgift för mig att i dag ha förmånen att i all korthet få presentera de planer som Nordiska ministerrådet godkänt för utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolan under perioden 1987–91. Planen redovisas utförligt dels i ministerrådsförslaget B 64/s och dels i budgetförslaget angående ministerrådets budget för år 1987 (C2).

De första stegen på vägen mot en nordisk hälsovårdshögskola togs redan på 1950-talet, såsom Grethe Lundblad redan har sagt, och sedan dess har skolan successivt byggts ut så att den i dag ger undervisning i folkhälsovetenskap på en högre nivå än vad som kan ske nationellt. I dag leder utbildningen till examen i folkhälsovetenskap (Master of Public Health). Den sammanlagda studietiden är 8 månader. Högskolan har också olika kortare specialkurser.

Den plan som nu föreläggs Nordiska rådet innebär bl. a., att huvudkurserna i hälso- och sjukvårdsadministration samt i epidemiologi och biostatistik fördubblas. Fyra nya professorer föreslås. Likaså att utbudet av kurser och forskningsverksamhet ökar. Planen innehåller också en punkt om en s. k. konsortiemodell, som innebär att skolan på sikt etablerar ett nära samarbete med relevanta nationella institutioner i Norden genom t. ex. ekvivalering av kurser eller delar av kurser inom MPH-området samt genom en viss utbytes-tjänstgöring för undervisningspersonal.

Utbyggnaden innebär en ökning av hälsovårdshögskolans budget från 9,7 miljoner SEK 1986 till 14,7 milj. SEK 1987 och 18 miljoner år 1988.

Ministerrådsförslaget innebär samtidigt vissa budgettekniska ändringar fr. o. m. år 1987. I förslaget föreslås en återgång till län-derbidrag i förhållande till utnyttjandet fr. o. m. år 1987. Under åren 1985 och 1986 fördelas kostnaderna för Nordiska hälsovårdshögskolan i likhet med annan verksamhet på budgeten enligt den s. k. fördelningsnyckeln.

I detta sammanhang vill jag gärna uttrycka min belåtenhet över det stöd som Nordiska hälsovårdshögskolan fått av Nordiska rådet och ministerrådet. Social- och miljökommittén har i olika sammanhang uttalat sitt fulla stöd för den verksamhet som bedrivs vid högskolan och ställt sig positivt till förslag som gällt utveckling av skolans verksamhet. Man kan utan tvekan konstatera att Nordiska rådet utgjort en pådrivande faktor för skolans utveckling.

Det är med glädje jag kan konstatera att Sverige, i egenskap av domicilland för högskolan, kunnat ställa ändamålsenliga och tidsenliga lokaler till skolans förfogande. Skolan kommer nämligen att flytta in i nya lokaliteter i Göteborg i det s. k. "Nya varvet". Jag noterar att de nya lokalerna på ett förtjänstfullt sätt presenterats i senaste numret av tidningen "Social- och hälsovårdsnytt i Norden".

I samband med utvärderingen av skolans verksamhet har man inom ministerrådet också diskuterat frågan om att utvidga skolans verksamhetsområde till att även omfatta socialvårdssektorn. Tanken har fått stöd i flera sammanhang. I dagens läge har man dock ansett att en sådan utvidgning av skolans verksamhet bör övervägas på längre sikt med beaktande av de speciella behov som föreligger för t. ex. undervisning i socialvårdsfrågor på en högre nivå än vad som kan ske nationellt.

Grethe Lundblad: Med hänsyn till vad den finska socialministern här uttalade vill jag säga att jag är glad för att ministerrådet lägger sådan vikt vid hälsovårdshögskolans utbyggnad att man också har ordnat nya lokaler.

Men jag vill understryka det jag sade tidigare, att det är viktigt att ministerrådet också ser på forskningens inriktning, som det inte har talats om i planen. Det är nämligen viktigt att den forskning som kommer att ske vid hälsovårdshögskolan inte bara blir en upprepning av forskning som bedrivs på nationell nivå. Vid hälsovårdshögskolan bör man ta nya grepp och forska kring ett bredare hälsovårdsbegrepp än som används i ländernas mer traditionella forskning på sjukvårdsområdet och undersöka vilken inverkan som risker i miljön och kosthållet har på hälsan.

Vi har på nordiskt plan drivit en del sådana projekt, bl. a. i Joensuu i Finland och för närvarande i Norsjö i Västerbotten i Sverige, där man försöker koppla ihop ändringar i levnadssättet med förbättrad folkhälsa. Jag hoppas att det blir en sådan form av forskning som man kommer att ägna sig åt vid hälsovårdshögskolan.

Ministeri Eeva Kuuskoski-Vikatmaa: Ne näkökohdat, jotka Grethe Lundblad toi esille, ovat hyvin tärkeitä, ja on aivan selvää, että korkeatasoisen opetuksen pohja on korkeatasoisessa tutkimuksessa. Uskon, että myös tämä puoli tulevaisuudessa tulee korkeakouluissa hyvin hoidetuksi. Ne yksityiskohdat, minkälaisen terveystieteiden pohjalta korkeakoulutoiminta lähtee liikkeelle, ovat tietysti ennen kaikkea korkeakoulun hallituksen ja henkilökunnan ratkaistavissa. Mutta uskon, että on välttämätöntä juuri laajentaa näkemyksiä siihen suuntaan, kuin tässä oli puhe.

Minister Eeva Kuuskoski-Vikatmaas anförande i svensk översättning:

De synpunkter som framfördes av Grethe Lundblad är mycket viktiga, och det är alldeles klart att grunden för en undervisning av hög standard ligger i en forskning av hög standard. Jag tror att även denna aspekt blir väl omhändertagen i högskolorna i framtiden. Detaljerna om vilken slags hälsocentral som utgör utgångspunkten för åtgärderna angående högskolan bör naturligtvis framför allt lösas av högskolans styrelse och personal. Men jag tror att det är nödvändigt att utvidga perspektiven just i den riktning som det var tal om här.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande social- och miljöutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Esko Almgren, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Dorte Bennedsen, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Per Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiddur Guðnason, Flemming Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Siri Häggmark, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Wiggo Komstedt, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Hans Pettersson i Helsingborg, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjänemi, Kaj Poulsen, Pétur Sigurðsson, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Sten Svensson, Harald Synnes, Karin Söder, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Henrik Westerlund, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var: Svein Alsaker, Arne Andersson, Stefán Benediktsson, Frode Nør Christensen, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Karen Højte Jensen, Ilkka Kanerva, Karin Kjølbro, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Inga Lantz, Martti Lähdesmäki, Agnar Nielsen, Arnljot Norwich, Aase Olesen, Heikki Riihijärvi, Asbjørn Sjøthun, Jimmy Stahr, Reulf Steen, Ilkka Suominen, Jan P. Syse, Peder Sønnderby, Anders Talleraas och Bernhardt Tastesen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 60 röster.

18

A 698/s: Medlemsförslag om gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare

Social- och miljöutskottet hade föreslagit,

att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utreda möjligheterna att etablera en gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare.

Elver Jonsson (social- och miljöutskottets talesman): Fru president! I ett medlemsförslag av Karin Söder m. fl. föreslås att Nordiska rådet rekommenderar ministerrådet att skyndsamt vidta åtgärder i syfte att etablera en gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare. Förslagsställarna erinrar om en överenskommelse 1983 att hälso- och sjukvårds- och veterinärpersonal skall omfattas av den fria nordiska arbetsmarknaden. Men ännu återstår det ett antal näringsgrenar som fortfarande är undantagna i överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad.

Utskottet ställer sig, om än försiktigt, dock klart positivt till att låta göra en utredning där man bl. a. skall försöka hitta en väg att avskaffa hinder som återstår för att etablera en mer heltäckande och total nordisk arbetsmarknad. Med det skulle också de fria näringsidkare som i dag står utanför få en bättre chans.

Det innebär att utskottet inte går så långt som medlemsförslaget, men man ger sitt fulla stöd att utreda möjligheterna att etablera en gemensam nordisk arbetsmarknad också för de fria näringsidkare som medlemsförslaget talar om.

För egen del upplever jag att utskottet har hamnat på en rimlig balanspunkt, och även om inte utskottet går lika långt som förslagsställarna så har ett gemensamt syfte uppnåtts.

För övrigt kan konstateras vid behandling av detta medlemsförslag – det väcktes så sent som i november 1985 – att social- och miljöutskottet har tagit sig an uppdraget med stor skyndsamhet.

Fru president! Jag ber att få yrka bifall till social- och miljöutskottets förslag, som innebär att Nordiska ministerrådet får i uppdrag att utreda möjligheterna att etablera en gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare. Självfallet hoppas både utskott

och förslagsställare att detta skall ske så snabbt sig göra låter.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande social- och miljöutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Esko Almgren, Svein Alsaker, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auker, Hallvard Bakke, Dorte Bennedsen, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Rune Gustavsson, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Ilkka Kanerva, Karin Kjølbro, Thea Knutzen, Sakari Knuuttila, Wiggo Komstedt, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Hans Pettersson i Helsingborg, Tuulikki Petäjaniemi, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Harald Synnes, Karin Söder, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Henrik Westerlund, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var: Arne Andersson, Stefan Benediktsson, Frode Nør Christensen, Eidur Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Siri Häggmark, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Anker Jørgensen, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Inga Lantz, Martti Lähdesmäki, Agnar Nielsen, Arnljot Norwich, Páll Pétursson, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Jimmy Stahr, Reulf Steen, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Anders Talleraas och Bernhard Tastesen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 58 röster.

19

A 699/s: Medlemsförslag om utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning eller resa inom Norden

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fullfölja utredningen "Nordbors rättigheter i Norden" genom att

a) harmonisera reglerna om tillträde till offentliga tjänster i riktning mot likställighet för nordiska medborgare,

b) utreda möjligheterna att ge nordbor möjlighet att fritt förvärva fast egendom för bostadsändamål i hela Norden.

Dorte Bennedsen (social- och miljöutskottets talesman): Fru præsident! Social- og miljøudvalget har behandlet dette medlemsforslag, som er fremsat af medlemmer fra midtergruppen om udvidede rettigheder for nordiske medborgere ved flytning eller ved rejse inden for Norden.

Forslagsstillerne har henvist til Codex Nordicus, som har til formål at gennemføre foranstaltninger, som kan forenkle flytning og rejse inden for Norden. Første trin af dette arbejde foreligger nu med publikationen "Nordboers Rettigheder i Norden".

Det ligger dog i udredningens begrænsning, at den kun er et første skridt på vejen til at opfylde medlemsforslagets intentioner, og derfor finder jeg på udvalgets vegne, at tiden nu er moden til at følge udredningen op med konkrete initiativer.

Forslagsstillerens opfattelse er den, at de, der arbejder og bor i et andet nordisk land, også sidestilles med landets egne borgere med hensyn til adgang til offentlige embeder og erhvervelse af bolig.

Forslaget har været sendt til remiss, bl. a. hos Foreningen Nordens Forbund, som stærkt har anbefalet forslaget. Det er ting, som forbundet har arbejdet for i årtier.

Blandt de mere officielle remissinstanser såsom justits-, indenrigs- og forsvarsministerierne i de nordiske lande, har flere forbeholdt sig ret til at opretholde krav om nationalt statsborgerskab ved besættelse af offentlige embeder og henviser til bestemmelser i

de nationale grundlove, som man finder opfylder vigtige funktioner.

Social- og miljøudvalget har forståelse for sådanne synspunkter og har intet at indvende imod, at højere embeder af betydning for landenes centrale ledelse og sikkerhed forbeholdes egne statsborgere. Men en række offentlige embeder på et så at sige lavere niveau forbeholdes også egne statsborgere, og i disse tilfælde finder udvalget det ønskeligt at stræbe efter en harmonisering af reglerne, således at der gives statsborgere fra alle nordiske lande samme mulighed for at opnå ansættelse i disse stillinger.

Medlemsforslagets krav om afskaffelse af anmeldelsespligt for nordboere hos fremmedpolitiet anbefales af de remissinstanser, som har udtalt sig på dette punkt.

Efter udvalgets opfattelse er dette spørgsmål kun af betydning i Norge, og efter hvad der er oplyst over for udvalget, gennemføres der i Norge med den nye fremmedlovgivning en ordning, som i hvert fald tenderer mod at opfylde medlemsforslagets intentioner på dette punkt; social- og miljøudvalget finder derfor ikke, at yderligere initiativer er nødvendige nu, men skulle det vise sig, at den kommende norske lovgivning alligevel ikke løser problemet, forbeholder udvalget sig ret til at tage sagen op på ny.

Jeg noterer på udvalgets vegne med tilfredshed, at en overvejende del af remissinstanserne finder det ønskeligt, at der efter et udredningsarbejde gennemføres lettelser i de nuværende regler vedrørende erhvervelse af fast ejendom i form af ejerbolig eller fritidshus.

Vi er i udvalget naturligvis opmærksom på, at de gældende bestemmelser bl. a. har til formål at forhindre udenlandske selskabers opkøb af fast ejendom i spekulationsøjemed, og en liberalisering af bestemmelserne må derfor ske på en sådan måde, at det nævnte formål fortsat tilgodeses.

Udvalget ser dette forslag som en naturlig konsekvens af det frie nordiske arbejdsmarked og som et led i virkeliggørelsen af Norden som ét hjemmemarked.

Den del af medlemsforslaget, der vedrører muligheden for indførelse af ensartede regler i Norden om adgang til militære beskyttelsesområder, støttes ikke af de hørte remissinstanser. Der henvises bl. a. til interesser af

sikkerhedspolitisk art, der ligger bag de forskellige bestemmelser på området. Flere instanser peger endda også på risikoen for mere restriktive regler snarere end på muligheden for en liberalisering, såfremt der tages et fælles nordisk initiativ på dette område, og på baggrund heraf finder udvalget ikke at kunne anbefale denne del af medlemsforslaget.

Idet jeg i øvrigt henviser til udvalgets betænkning, skal jeg hermed på udvalgets vegne henstille, at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslaget vedtager den rekommandation til Nordisk Ministerråd, som social- og miljøudvalget enstemmigt har foreslået om at gennemføre en harmonisering af reglerne om adgang til offentlige embeder i retning af ligestilling for nordiske medborgere og om at undersøge mulighederne for at give nordboere mulighed for frit at erhverve fast ejendom til boligformål i hele Norden.

Bernhardt Tastesen: Fru præsident! Dette medlemsforslag har været til udtalelse i juridisk udvalg, og jeg må sige her, at vi ikke har på fornemmelsen, at man har taget særlig meget hensyn til vores synspunkter. I klemmen her står der, at man skal give tilslutning til at give nordboere muligheder for frit at erhverve fast ejendom til boligformål i hele Norden, og da har vi altså fra juridisk udvalgs side gjort opmærksom på to problemer, som særlig knytter sig til Åland og til Danmark. Det er ganske klart, at det vil være en umulighed for Åland at slække på de boligbestemmelser, der findes på Åland, fordi så ville Åland blive opkøbt af svenskere og finner, så der ikke blev ret mange ejendomme tilbage til ålændingene selv, hvis man gennemførte forslaget, sådan som tankerne var i det.

Så må jeg sige, at jeg kommer fra Jylland, den del af Danmark, som ligger nær op til de store tyske byer. Det er ganske klart, at hvis vi giver liberaliseringer på disse områder, så kommer spørgsmålet: kan vi behandle nordboere anderledes, end vi behandler europæiske medborgere? Den situation, at vi frit gav ret til køb af fritidshuse i Danmark, ville føre til, at der ville ske et væsentligt opkøb fra udlandets side af fritidshuse i Danmark. Det har vi advaret imod i vores udtalelse, men da jeg forstår forslaget således, at det begrænser sig til at undersøge mulighederne,

så vil jeg bare give disse ord med på vejen og sige, at jeg håber, at undersøgelsen fører til, at det i hvert fald ikke bliver til skade hverken for Åland eller for Danmark, når slutresultatet kommer.

Dorte Bennedsen: Bernhardt Tastesen rejste to problemer i forbindelse med udvalgets indstilling. Det ene drejede sig om erhvervelse af ejendom på Åland, og da må jeg nok erkende, at det burde der have været en passus om i udvalgets redegørelse. Vi deler helt de fremsatte synspunkter vedrørende erhvervelse af bolig i Åland.

Hvad angår spørgsmålet om Danmark og den jyske vestkyst, må jeg sige, at nu er det jo, som Bernhardt Tastesen selv gjorde opmærksom på, et spørgsmål om at undersøge mulighederne, men jeg finder det væsentligt, at dette problem ikke kommer til at lægge sig hindrende i vejen. Jeg tror, det er muligt at løse det, så vi kan give nordiske borgere de ønskede muligheder i vores land, uden at det behøver at få andre konsekvenser.

Olof Jansson: Fru president! Om jag förstod Bernhardt Tastesen rätt så var det ett visst ifrågasättande av de undantag som här framgår. Jag vill här upplysa om att för Ålands del så är det ju inte fråga om enbart fritidsbostäder som sådana, vilket då i och för sig kunde brytas ut såsom en gemensam nordisk sak, utan det hör ihop med ett minoritetsskydd, ett grundlagsstadgande, som har att göra med ägorättsförhållanden överhuvudtaget när det gäller jordbesittning och också bostäder. Och detta är en grund som står ända sedan Ålands självstyrelse tillkom år 1921 och svårligen kan rubbas. Dispenser kan ändå alltid beviljas i enskilda fall i praktiken.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande social- och miljöutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Esko Almgren, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Hallvard Bakke,

Dorte Bennedsen, Johan Buttedahl, Kaj Bärnlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Rune Gustavsson, Flemming Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Siri Häggmark, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Ilkka Kanerva, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Wiggo Komstedt, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Hans Pettersson i Helsingborg, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjäniemi, Kaj Poulsen, Jens Steffensen, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Harald Synnes, Karin Söder, Peder Sønderby, Bernhardt Tastesen, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Henrik Westerlund, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var: Stefán Benediktsson, Frode Nør Christensen, Lilli Gyldenkilde, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Anker Jørgensen, Karin Kjølbro, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Inga Lantz, Martti Lähdesmäki, Agnar Nielsen, Arnljot Norwich, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Jimmy Stahr, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Jan P. Syse, Anders Talleraas och Friðjón Þórðarson.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 63 röster.

20

A 701/s: Medlemsförslag om familjepolitiska insatser

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet icke måtte företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

Alsaker: Ærede president! Medlemsforslaget gjelder en tilråding til Nordisk Ministerråd om å undersøke forutsetningene for å etablere en utdanning for unge mennesker

for å forberede dem for de forpliktelser som hjem, barneoppdragelse og etablering av familie medfører.

Familien er i dag i en meget vanskelig situasjon. Dette fører til store omkostninger, ikke minst av menneskelig art. Barna blir ofte de store tapere. Uansett hvilke verdinormer man legger til grunn for familien, må vi alle være enige om at utviklingen de senere år er urovekkende.

Man er derfor også enige om at det er nødvendig å styrke unge menneskers ansvarsbevissthet og kunnskaper slik at familieenheten kan fungere best mulig.

Forslagsstillerne har bl. a. pekt på at en utdanning bl. a. også må ha som utgangspunkt å styrke ekteskapet.

Sosial- og miljøutvalget har i sin uttalelse pekt på at Nordisk Råd i 1982 antok en rekommendasjon som bl. a. gjaldt

''att samarbeide i syfte att vidareutveckla föräldrautbildningen i de nordiske länderna''.

Angjeldende medlemsforslag gjelder å undersøke mulighetene for å legge opp en ''familieutdanning'' på nordisk basis. Dette er selsagt et tema de enkelte lands undervisningsplaner gir stor prioritet.

Remissuttalelsene i denne saken har vist at det er delte meninger om innholdet, nærmere bestemt hvilke verdinormer man skal legge til grunn i en slik utdanning. Sosial- og miljøutvalget har derfor kommet til at det ikke er hensiktsmessig for tiden å arbeide videre med en slik utdanning på nordisk basis.

Dette er grunnen til at forslaget er foreslått avskrevet. Sosial- og miljøutvalget understreker viktigheten av at de enkelte land vektlegger skolering og utdanning av unge mennesker for å gjøre dem i stand til å møte familieforpliktelser. Utveksling av erfaringer på dette området er også nyttig imellom de nordiske land.

Når det gjelder mitt parti, Kristelig Folkeparti, vil vi arbeide videre med familjepolitiske spørsmål også i Nordisk Råd. I denne forbindelse vil vi særlig være opptatt av større likestilling mellom omsorgsarbeid i hjemmet og arbeid utenfor hjemmet, i økonomisk, trygdemessig og skattemessig henseende.

Almgren: Fru president! Vissa riksdagsledamöter från olika nationella delegationer i

Nordiska rådet har väckt ett medlemsförslag om familjepolitiska insatser.

Trots de allvarliga och goda grunderna har vederbörande utskott beslutat hemställa, att Nordiska rådet inte måtte vidtaga åtgärder med anledning av förslaget. Jag anser ett sådant ställningstagande vara beklagligt. Jag känner inte förhållandena i de övriga nordiska länderna, men åtminstone i Finland är läget sådant att familjen skulle behöva stöd i form av intensifierade åtgärder för att barnfamiljerna skulle kunna uppnå samma materiella levnadsstandard som de övriga.

Även om utskottets förslag är omilt, framför jag för min egen del vissa synpunkter enligt vilka man skulle kunna förbättra barnfamiljernas ställning.

Några skattepolitiske synpunkter:

För det första: Barnfamiljerna borde alltid befrias från stämpelskatt när familjeenheten måste skaffa sig en rymligare bostad.

För det andra: Ett ungt äkta par bör frigöras från den stämpelskatt som betalas för bankernas skuldebrev. Det är oskäligt att bankens skuldebrev bör förses med stämpelmärken. Detta innebär bara att statsmakten straffar dem som skaffar sig egen bostad.

För det tredje: Beskattningen bör göras sådan att den inte i onödan gynnar bägge föräldrarnas förvärvsarbete utanför hemmet. En familjebeskattnings som på ett rättvist sätt beaktar familjens verkliga storlek och inkomstnivå hjälper barnfamiljerna att komma upp ur fattighetsfällan, där de annars lätt hamnar.

Familjepolitiska åtgärder får inte anordnas så att kvinnan känner sig tvungen att stanna hemma eller att till exempel ta ett jobb i överensstämmelse med sin utbildning i arbetslivet. Kvinnan måste alltid få fritt välja sin ställning och sin uppgift i samhället och i familjen.

Även om medlemsländerna i Nordiska rådet är olika, är det sannolikt att man skulle kunna finna några allmänna och samhälleligt godtagbara sätt att trygga familjen och speciellt barnfamiljernas ställning.

Olika inkomstöverföringar till barnfamiljernas förmån är ett snabbt och effektivt medel för att hjälpa de svagast ställda. Barnbidrag och t. ex. ett tillräckligt stort avdrag för äkta make i beskattningen är ett exempel.

En annan aspekt av saken är förstås att beslutsfattarna i samhället i sina ställningsta-

ganden modigare betoner etiske frågor. En generell atmosfär för familjens väl och för arbetet inom familjen ger äktenskapet och familjen möjligheter att verka inom samhället.

Sedan diskussionen förklarats avslutad. *biföljs utskottets förslag.*

21

A 704/s: Medlemsförslag om samarbete på länsnivå om sysselsättningsskapande åtgärder för ungdom inom kultursektorn

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

1. i samarbete med amt/fylken/län och andra berörda organisationer genomföra ett erfarenhetsutbyte om de olika åtgärder och projekt som utförs på lokalt och regionalt plan för att skapa sysselsättning för ungdom inom kultursektorn, samt

2. ta initiativ till och stödja tidsbegränsade nätverksprojekt på lokal och regional nivå syftande till att engagera arbetslös ungdom inom kultursektorn.

Margrete Auken (social- och miljöutskottets talesman): Fru præsident! Syv medlemmer fra de socialdemokratiske og venstresocialistiske partigrupper har fremsat medlemsforslag om et mere omfattende samarbejde på fylkes/amts/länsniveau om beskæftigelsesfremmende foranstaltninger for unge inden for kultursektoren.

Forslagsstillerne har bl. a. peget på, at der netop inden for kultursektoren er mulighed for at skabe et betydeligt antal job, sædvanligvis med meget beskedne omkostninger ud over aflønningen.

Erfaringerne fra forskellige projekter, bl. a. i Akershus fylkeskommune i Norge, har vist, at tiltag på netop dette område kan bidrage positivt til beskæftigelsen også for ungdomsgrupper i en udsat situation og give disse unge et tilbud om meningsfuld beskæftigelse. Dette sidste er ikke mindst vigtigt i en situa-

tion med fortsat stor ungdomsarbejdsløshed, hvor netop disse unge risikerer at blive tabt.

Forslaget er behandlet i den fælles arbejdsgruppe mellem kulturudvalget og social- og miljøudvalget. Medlemsforlaget har været sendt til remiss til de berørte ministerier, amtskommunale og kommunale myndigheder samt ungdomsorganisationer.

Den overvejende del af remissinstanserne har været positivt indstillet til medlemsforlaget og peger på en række konkrete forslag til projekter, f. eks. inden for biblioteksvæsen, museer og arkiver, kunst og kunstformidling, musik med videre. Desuden peges der på behovet for en erfaringsudveksling mellem de berørte myndigheder på lokalt og regionalt plan i de nordiske lande med hensyn til at skabe beskæftigelse for unge inden for kultursektoren.

Social- og miljøudvalget kan kun være enig i disse betragtninger. Under indtryk af den fortsat meget store ungdomsarbejdsløshed er det vigtigt, at vi udnytter de erfaringer, der er gjort og gøres på dette område rundt omkring i Norden.

Specielt med hensyn til de unge, der befinder sig i en udsat situation, hvad enten det gælder alkohol- eller stofmisbrug, kriminalitet eller andet, er det væsentligt, at vi også får disse grupper med.

De enkelte remissinstanser, der ikke støtter forslaget, har specielt peget på, at der inden for kultursektoren i forvejen findes et stort antal uddannede arbejdsløse, og at beskæftigelsen af uuddannet arbejdskraft ikke bør forværre denne situation. Udvalget er opmærksom på dette problem, men finder, at såfremt projekterne gøres tidsbegrænsede, undgår man, at beskæftigelse efter forslaget kommer til at erstatte permanente stillinger inden for kultursektoren. Udvalget mener tværtimod, at der kan skabes adskillige nye arbejdspladser for kulturarbejdere som ledere, instruktører og administratorer i forbindelse med gennemførelse af medlemsforlaget. Desuden vil den viden, unge tilegner sig, f.eks. inden for datateknologien også kunne anvendes uden for kultursektoren. Derfor vil jeg på udvalgets vegne gerne understrege behovet for en utraditionel og fleksibel administration af ordningen.

Udvalget mener, at en udvidet virksomhed med beskæftigelsesfremmende foranstalt-

ninger inden for kultursektoren bør gjennomføres i tilknytning till opfølgingen af den økonomiske handlingsplan. Det beløb, der er afsat i handlingsplanen til bekæmpelse af ungdomsarbejdsledsløsheden, på 4,5 mill. NOK over en treårig projektperiode, giver efter udvalgets opfattelse kun mulighed for aktiviteter af et relativt begrænset omfang. Udvalget mener derfor, at projekter på dette område bør prioriteres højere, og lægger vægt på, at der inden for det kulturelle område sker en udvidelse spesielt med henblik på en informations- og erfaringsudveksling samt beskæftigelsesmessige foranstaltninger på regionalt og lokalt niveau.

Social- og miljøudvalget er derfor enig med forslagsstillerne, og jeg skal på udvalgets vegne – idet jeg i øvrigt henviser til udvalgsbetænkningen – henstille, at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslaget vedtager den rekommendation til Nordisk Ministerråd, som udvalget enstemmig har foreslået.

Páll Pétursson overtog herefter ledningen av förhandlingarna.

Kirsti Kalle Grøndahl (kulturutskottets talesman): President! Kulturutvalget har sett dette forslaget i sammenheng med behandlingen og gjennomføringen av den økonomiske handlingsplanen. Det er heller ikke nå grunn til å legge skjul på at kulturutvalget var misfornøyd med at kultursamarbeidet i hovedsak var utelatt fra denne planen. En positiv behandling av dette forslaget vil ikke oppveie dette, men det betyr at en ny, interessant innfallsvinkel er kommet til i det nordiske kultursamarbeidet. Helst ser vi at dette medlemsforslaget blir realisert utenfor rammene av den økonomiske handlingsplanen. Men selv innenfor de 4.5 mill. NOK som er avsatt til arbeid med ungdomsarbejdsledsløsheten, bør det kunne være plass til også denne typen prosjekter.

Det er viktig å skape mest mulig bredde i det nordiske samarbeidet, og resultatene av de spredte forsøkene som de regionale kulturmyndigheter har vist til i denne sammenheng, viser at disse kan bli nyttige og gode medspillere. Det er nok å vise til det samarbeid og den erfaringsutveksling om ungdoms-

tiltak innen kultursektoren som er i gang mellom de nordiske hovedstadsregioner. Foreløpig har dette samarbeid støtte fra Nordisk Kulturfond, men i svært begrenset omfang.

Samarbeid med de regionale og lokale myndigheter kan også være en mulig veg slik at den enkelte ungdom i Norden bedre skal kunne se nytten av det nordiske samarbeidet.

Men var det så ikke mer naturlig at arbeidstiltak overfor ungdom ble dekket innenfor andre samfunnssektorer? Jo, man kommer et godt stykke på vei med de tradisjonelle arbeidsmarkedstiltakene. Likevel er det interessant å se med hvilken styrke og fart kultursektoren har kommet inn i arbeidsmarkedsdebatten i de enkelte land. Grunnen til dette er bl. a.:

- Kultursektoren representerer et tidligere lite påaktet arbeidsmarkedspotensial som på kort tid og med liten kapitalinnsats kan gi meningsfull sysselsetting – altså et vekstområde.
- Kultursektoren gir dessuten arbeidsbegrepet en utvidet dimensjon. Det er en god investering i mennesker og miljøer og et forebyggende arbeid med positiv sosialpolitisk konsekvens.
- Kultursektoren viser seg også å ha helt spesielt gode muligheter for å engasjere ungdom og gir muligheter for å være skapende. Det skulle i denne sammenheng være tilstrekkelig å vise til de verdensomspennende tiltakene som popartistene satte i gang i 1985 for de sultende i Etiopia. Dette gav status blant ungdom, og *det* er viktig når det er snakk om å bygge opp selvtillit og motvirke passivitet.

På vegne av kulturutvalget vil jeg til slutt presisere at arbeidstiltak innen kultursektoren ikke må betraktes som nødløsninger i en vanskelig arbeidsmarkedssituasjon. Arbeidstiltak innen kultursektoren må følgelig både tjene kulturen og være et utgangspunkt som vil gi den enkelte ungdom bedre mulighet til enten å komme inn i en skolesituasjon eller til å bli så trygg at det kan føre til en arbeidsplass. Våre samfunn trenger de vitaminer som denne type tiltak kan være.

Med dette vil også jeg på vegne av kulturutvalget anbefale forslaget til rekommendasjon.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande social- och miljöutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Esko Almgren, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Lahja Exner, Per Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Rune Gustavsson, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Siri Häggmark, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Ilkka Kanerva, Karin Kjølbro, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Hans Pettersson, Hans Pettersson i Helsingborg, Páll Pétursson, Jens Steffensen, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Harald Synnes, Anders Talleraas, Bernhard Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, och Henrik Westerlund.

Frånvarande var: Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Frode Nør Christensen, Mikko Elo, Eidur Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Jens Peter Jensen, Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Preben Lange, Inga Lantz, Erkki Liikanen, Martti Lähdesmäki, Agnar Nielsen, Oddrunn Pettersen, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Jan P. Syse, Karin Söder, Peder Sønderby, Lena Øhrsvik och Olle Östrand.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 57 röster.

22

A 707/s: Medlemsförslag om inrättande av en internationell luftvårdsfond

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet icke företar sig något i anledning av medlemsförslaget.

Utskottets förslag bifölls.

23

A 723/s: Medlemsförslag om förbättrad övervakning och handlingsberedskap beträffande långväga gränsöverskridande luftföroreningar och A 732/s: Medlemsförslag om nedtrappning av gränsöverskridande luftförorening

Rådet företog ovannämnda två saker i ett sammanhang.

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslagen måtte anta följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fastställa en plan för övervakning och nedskärning av gränsöverskridande luftföroreningar, innefattande ökade resurser för mätning och övervakning, system för rapportering, förstärkt forskning och samnordiska insatser på internationellt plan.

Brit Jørgensen (social- och miljöutskottets talesman): Hr. president! Sosial- og miljøutvalget har behandlet to medlemsforslag, begge inneholdende forslag om grenseoverskridende luftforurensninger som går lenger enn det som hittil er vedtatt. Høringsinstansene anbefaler alle at en vedtar ytterligere intensivering av kampen mot forurensning, selv om de har ulike oppfatninger om hvor høyt ambisjonsnivået bør settes. Utvalget er enig i at ambisjonsnivået bør høynes, og viser til at en stor del av æren for at ECE-konvensjonen om grenseoverskridende luftforurensninger ble vedtatt, må tillegges den fellesnordiske innsatsen.

Selv om konvensjoner er blitt undertegnet, og en rekke land har forpliktet seg til å redusere sine utslipp, er spørsmålet like aktuelt og like alvorlig. Forsuring av vann er i dag det største miljøproblemet for ferskvannsfisk i Norge. Til sammen er et område på 33 000 km² berørt – Danmarks størrelse er til sam-

menligning ca 44 000 km² – og fiskebestanden innenfor minst 13 000 km² må regnes som totalskadet. Utviklingen hittill viser ingen tendens til stagnasjon innen tidligere forsøringsområder, men heller en spredning av problemene. Dette viser at en må stille mer omfattende og kvalifiserte krav til landenes innsats for å få til en reduksjon av sine utslipp. Utvalget er derfor enig med forslagsstillerne og flere høringsinstanser om behovet for en videre utbygging av målestasjoner og en bedre overvåking av atmosfæren. Tiden er kanskje inne til å utarbeide en slags "statusrapport" for atmosfæren.

Utvalget sier videre at lokaliseringen av målestasjoner bør gjøres samnordisk, slik at hele Norden dekkes på en tilfredsstillende måte. Videre understreker vi at det er behov for et rapporteringssystem fra Ministerrådet til Nordisk Råd om luftforurensninger og forandringer i forurensningssituasjonen. Ytterligere nedskjæring av utslipp er påkrevd, og vi vet at det kreves store innsatser på et videre europeisk plan. Vi understreker videre at forskningen bør ligge foran den internasjonale opinion og ha et vesentlig høyere ambisjonsnivå. Forskningen bør også ta opp nye problemer vedrørende sammensetningen av forurensningene. Selv om vi innses at en i det internasjonale arbeidet på dette feltet må fremme krav som det er mulig å få internasjonal tilslutning til, understreker utvalget at dette ikke betyr et minste felles multiplum. Utvalget sier videre og understreker at det må gjøres ytterligere anstrengelser for å få Storbritannia til å slutte seg til konvensjonen fra 1979. En viser videre til at Nordisk Råds presidium innbyr til en internasjonal konferanse om luftforurensninger i september 1986.

Til slutt vil utvalget foreslå at en innen rammen for Nordisk Ministerråd utarbeider en plan for overvåking og nedtrapping av grenseoverskridende luftforurensning. I planen bør inngå forskning for å fastsette nødvendige grenser for forurensning og et tidsskjema for nødvendige ytterligere minskinger av utslippene både innenfor og utenfor Norden. Dette innebærer at økte ressurser må stilles til disposisjon for forskning og for å få flere målestasjoner.

Med bakgrunn i hva som er anført, henstiller utvalget om at Nordisk Råd rekom-

manderer Nordisk Ministerråd å fastlegge en plan for overvåking og nedskjæring av grenseoverskridende luftforurensninger, innbefattende økende ressurser for måling og overvåking, system for rapportering, forsterket forskning og samnordiske innsatser på internasjonalt plan.

Jeg anbefaler med dette utvalgets forslag.

Olof Jansson: Herr president! De åtgärder som här föreslås är mycket viktiga i den situation i vilken vi idag befinner oss. Det man särskilt har observerat är ju försurningen av våra sjöar och vattendrag – därvid har man i bilden sötvattensjöarna. Dessutom har man här i betänkandet särskilt nämnt försurningens inverkan på grundvattnet och lövskogen och skogsdöden som en ty åtföljande följd. Åtgärderna här är inriktade på forskning inom landområdena i stort. Jag vill därför rikta ministerrådets uppmärksamhet på det nödvändiga i att då man utarbetar denna plan så bör man också rikta särskild uppmärksamhet mot luftföroreningarnas inverkan på Östersjöns marina miljö. Den forskning som bedrivs av Östersjöländerna inom Östersjökonventionen påvisade för 4–5 år sedan en viss förbättring av Östersjövattnets tillstånd när det gällde de miljöfarliga gifterna PCB och DDT och de tunga metallerna, en följd av åtgärderna internationellt runt Östersjön när det gäller landutsläppen. Men tyvärr har de senaste årens forskning åter börjat visa på en negativ, nedbrytande utveckling, en uppenbar följd av luftföroreningars inverkan på havsvattnet. Och den iakttagelse som befolkningen gör vid kusterna, den befolkning som bor nära intill havet och rör sig på havet, det är en fortgående nedbrytande process, rubbningar i den biologiska marina miljön både när det gäller växtarter och djurarter. Därför, inkludera även Östersjöns marina miljö i denna plan och samordna forskningen, gärna med den som bedrivs av Östersjöstaterna.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande social- och miljöutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lenart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Dorte Bennedsen, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Rune Gustavsson, Flemming Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Siri Häggmark, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Ilkka Kanerva, Karin Kjølbro, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Hanna Kvanmo, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Hans Pettersson i Helsingborg, Páll Pétursson, Jens Steffensen, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Anders Talleraas, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Ole Gabriel Ueland, Henrik Westerlund, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var: Esko Almgren, Stefan Benediktsson, Frode Nør Christensen, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Lilli Gyldenkilde, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Jens Peter Jensen, Anker Jørgensen, Wiggo Komstedt, Preben Lange, Inga Lantz, Martti Lähdesmäki, Agnar Nielsen, Aase Olesen, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Jimmy Stahr, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Harald Synnes, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, och Marjatta Väänänen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 56 röster.

24

A 709/s: Medlemsförslag om skydd av Tana-, Torne-, Muonio- och Könkämäenoälvar

Social och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att låta utfö-

ra erforderliga utredningar för att åstadkomma ett gemensamt skydd för Tana-, Torne-, m. fl. älvar av gemensamt intresse på Nordkalotten.

Bärlund (social- och miljöutskottets talesman): Medlemsförslaget har genomgått en grundlig remissomgång och i remissen har framkommit att alla som har ingått i remissomgången har tillstyrkt grundtanken i medlemsförslaget och därför har också utskottet stannat för att tillstyrka den tanke som i praktiken ingår i medlemsförslaget; dock med en formulering som avviker från medlemsförslagets formulering, den formulering som nys upplästes av presidenten.

Jag vill här notera att utskottet har gått fram något försiktigare än vad förslagsställarna gjort och att man nu efterlyser ytterligare utredningar. Dessutom har man utelämnat två älvar som finns med i medlemsförslaget, nämligen Muonio och Könkämäeno älvar. Utskottet vill inte vid namns nämnande föra fram dessa två älvar, men jag utgår i alla fall från att utskottet stöder medtagandet av nämnda älvar i den utredning som skall gå vidare. Personligen vill jag – som en av förslagsställarna – utgå från att man verkligen anser just det här.

På utskottets vägnar vill jag yrka bifall till utskottets betänkande.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande social- och miljöutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lenart Andersson, Ylva Annerstedt, Hallvard Bakke, Dorte Bennedsen, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Lahja Exner, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Rune Gustavsson, Flemming Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Siri Häggmark, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Ilkka Kanerva, Karin Kjølbro, Thea Knutzen, Sa-

kari Knuuttila, Hanna Kvanmo, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Hans Pettersson i Helsingborg, Páll Pétursson, Jens Steffensen, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Ole Gabriel Ueland, Henrik Westerlund, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var: Esko Almgren, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Frode Nør Christensen, Mikko Elo, Per-Kristian Foss, Lilli Gyldenkilde, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Karen Højte Jensen, Anker Jørgensen, Wiggo Komstedt, Preben Lange, Inga Lantz, Martti Lähdesmäki, Agnar Nielsen, Aase Olesen, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Jimmy Stahr, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Harald Synnes, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Anders Talleraas, Pirkko Turpeinen och Marjatta Väänänen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 56 röster.

25

A 721/s: Medlemsförslag om gemensamma nordiska åtgärder för att förhindra handeln med utrotningshotade djurarter

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genomföra lämpliga åtgärder inom lagstiftning, övervakning och information för att förhindra handel med utrotningshotade djurarter i Norden.

Arne Andersson (social- och miljöutskottets talesman): Herr president! I detta utskottsutlåtande ställer sig utskottet i hög grad bakom ett medlemsförslag "Om gemensamma nordiska åtgärder för att förhindra handeln med utrotningshotade djurarter". Ärendets remissbehandling ger också starkt stöd för huvuddragen i medlemsförslaget. I ut-

skottets hemställan föreslår vi således att ministerrådet skall genomföra lämpliga åtgärder beträffande lagstiftning, övervakning och information för att försvåra eller förhindra handel med utrotningshotade djurarter i Norden. Frågan om handeln med utrotningshotade arter har internationell karaktär. Detta be-lyses väl av att Danmark, Finland, Norge och Sverige anslutit sig till Washingtonkonventionen om handel med utrotningshotade arter av såväl växter som djur.

Vi anser oss sålunda väl ha tillgodosett medlemsförslagens yrkande om åtgärder i syfte att förbättra fortlevnads-möjligheterna för de utrotningshotade djurarterna i Norden genom vårt förslag till ministerrådet att på olika sätt förhindra handel med dessa arter.

Det är närmast en självklarhet att en liktydig lagstiftning våra länder emellan på ett av-görande sätt underlättar dessa strävanden.

Förslaget innehöll en något mera omstridd del, då man framförde tanken på ett relativt långtgående rapportsystem när insamlare eller uppköpare ansågs vara på väg. På denna punkt har remissinstanserna ställt sig avvisande eller tveksamma. Vi anser att det bör ankomma på ministerrådet att närmare överväga hur informationen lämpligen skall ges. Det förefaller naturligt att den för denna sak intresserade allmänheten står för det kanske viktigaste bidraget när det gäller skydd av dessa arters bo- eller ruvningsplatser. Sveriges ornitologiska förening har med sitt projekt "Fågelvakten" på ett aktivt sätt år 1985 visat vilken betydelse en kontaktman mellan allmänheten, myndigheter och massmedia kan ha.

Herr president! För undvikande av missförstånd vill jag avslutningsvis kommentera den del av utskottsutlåtandet där utskottet anför att illegal internationell handel ibland sker till och med under medverkan av konservatorer. Jag känner det angeläget att påpeka att detta naturligtvis hör till undantagsfallen. Huvuddelen av konservatorerna utför självfallet ett seriöst arbete och kan på det sättet också anses utgöra en del av skyddet för utrotningshotade arter.

Herr president! Jag yrkar bifall till utskottets utlåtande och instämmer i vår hemställan om rekommendation till ministerrådet att vidta åtgärder i syfte att förbättra fortlevnads-möjligheterna för de utrotningshotade djurarterna.

terna i Norden och för att stävja den illegala handeln med utrotningshotade djurarter.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande social- och miljöutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Esko Almgren, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Hallvard Bakke, Dorte Bennedsen, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Per Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kalle Grøndahl, Eidoor Guðnason, Rune Gustavsson, Flemming Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Siri Häggmark, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Ilkka Kanerva, Karin Kjølbro, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Hanna Kvanmo, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Arnrlot Norwich, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Henrik Westerlund, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var: Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Frode Nør Christensen, Lilli Gyldenkilde, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Anker Jørgensen, Wiggo Komstedt, Preben Lange, Inga Lantz, Martti Lähdesmäki, Agnar Nielsen, Aase Olesen, Hans Pettersson i Helsingborg, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Jimmy Stahr, Reulf Steen, Harald Synnes, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Anders Talleraas, Ole Gabriel Ueland och Marjatta Väänänen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 61 röster.

26

A 726/s: Medlemsförslag om nordiskt center för funktionshämjade på Nordkalotten

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utreda möjligheterna att inrätta ett nordiskt rehabiliterings-, informations- och forskningscenter för funktionshämjade på Nordkalotten.

Alsaker (social- och miljöutskottets talesman): Hr. president! Dette medlemsförslaget gjelder en tilråding til Nordisk Ministerråd om å utrede mulighetene for å opprette et nordisk rehabiliterings-, informasjons- og forskningscenter for funksjonshemmede på Nordkalotten. Bakgrunnen for denne saken er i korthet den at man har innsett at det er et klart behov for et bedre tilbud til funksjonshemmede grupper i Nord-Norge.

Planarbeidet for det såkalte "Kvennesprosjektet" ble igangsatt med støtte fra Nordreisa kommune i Troms fylke og Sosialdepartementet i Norge i begynnelsen av 1980-årene. "Kvennesprosjektet" er et forslag til en institusjon hvor funksjonshemmede med familier skal få anledning til to fireukers opphold for diagnostisering, behandling og informasjon når det gjelder vedkommendes form for funksjonshemming. Stedet Kvennes ligger i Nordreisa kommune i Troms fylke.

Som modell for prosjektet har man pekt på Frambu helsesenter i nærheten av Oslo. Ved denne institusjonen prioriteres små og mindre kjente grupper av funksjonshemmede fra hele Norge. Målsettingen er bl. a. å forbedre de funksjonshemmedes muligheter til å leve et aktivt og bedre liv i alle sammenhenger. Man trekker også den funksjonshemmedes familie aktivt med i behandlingsopplegget. Frambu har også spilt en rolle som opplysningsentral og informasjonsformidler til funksjonshemmede, deres familier og også til offentlige myndigheter på ulike nivå.

Planarbeidet i tilknytning til det såkalte "Kvennesprosjektet" har utvidet ambisjonene dit hen at man også ønsker å få utredet mulighetene for et nordisk behandlings- og

informasjonssenter for funksjonshemmede på Nordkalotten.

Medlemsforslag herom ble framsatt 9. oktober 1985.

I de høringsuttalelser Sosial- og miljøutvalget har innhentet, er det en klar majoritet som har understreket behovet for en forbedret behandling, et forbedret rehabiliteringsopplegg samt informasjon til handikappede på Nordkalotten. Flere av høringsuttalelsene peker på ønskeligheten av behandling så nær hjemmet som mulig. Et nordisk senter på Nordkalotten kan realisere dette ønsket. Et nordisk senter kan også fremme forskning om handikapspørsmål i samarbeid mellom aktuelle universiteter og høyskoler på Nordkalotten. En rekke høringsuttalelser har pekt på språkproblemene og at et framtidig senter må kunne tilby nødvendig service til finsk- og samisktalende funksjonshemmede.

Sosial- og miljøutvalget har pekt på at Kvennes i Nordreisa, som har en flerspråklig befolkning, med samisk og særlig sterkt finsk innslag, fremstår som et fordelaktig sted når det gjelder å tilby slik service. En del høringsuttalelser har også pekt på at et eventuelt senter og utformingen av det må ses i sammenheng med eksisterende behandlingstilbud.

Sammenfattende kan man si at Sosial- og miljøutvalgets arbeid så langt har vist at det gjenstår arbeid når det gjelder å fastsette oppgaver, utforming, størrelse og ansvar for driften av et eventuelt framtidig nordisk senter. Lokaliseringsspørsmålet er heller ikke endelig avklart. Det er derfor viktig og nødvendig at et fortsatt utredningsarbeid finner sted, slik utvalget foreslår. Dette arbeidet må skje i samråd med handikaporganisasjonene, de offentlige myndigheter og forskningsinstitusjonene på Nordkalotten.

Sedan diskussionen forklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande social- och miljöutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Esko Almgren, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Hallvard Bakke, Dorte Bennedsen, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja

Exner, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidiur Guðnason, Rune Gustavsson, Flemming Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Siri Häggmark, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Ilkka Kanerva, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Karin Kjølbro, Hanna Kvanmo, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Otto Steenholdt, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Henrik Westerland, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var: Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Frode Nør Christensen, Lilli Gyldenkilde, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Anker Jørgensen, Wiggo Komstedt, Preben Lange, Inga Lantz, Martti Lähdesmäki, Agnar Nielsen, Aase Olesen, Hans Pettersson i Helsingborg, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Jimmy Stahr, Reulf Steen, Jens Steffensen, Harald Synnes, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Anders Talleraas, Bernhardt Tastesen och Marjatta Väänänen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 60 röster.

27

A 708/s: Medlemsförslag om försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag och A 708 Å/s: Ändringsförslag om insamling av nordisk forskning och utredning om arbetstidsförkortning och om arrangerandet av en egen konferens om sex timmars arbetsdag

Rådet företog ovannämnda två saker i ett sammanhang.

Social- och miljöutskottet hade anmält, att behandlingen av medlemsförslaget och ändringsförslaget fortsätter i utskottet.

Bärlund (social- och miljöutskottets talesman): Herr president! På utskottets vägnar

vill jag bara hänvisa till det blå papper som utdelats och som innehåller information om detta ärende. Utskottet fortsätter behandlingen av detta ärende som gäller införande av sex timmars normal arbetsdag. I går morse fick utskottet sig presenterat ett ändringsförslag. På basen av ändringsförslaget beslöt utskottet att komma med en skrivelse till Nordiska rådets presidium om införskaffande av tillgängliga utredningar, statistik och annat material i de nordiska länderna om arbetstidsförkortning. Utskottet skall därefter behandla båda förslagen på grund av detta material. Behandlingen av förslagen fortsätter alltså i utskottet. Utskottet vill meddela det här rådet till kännedom.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, lades utskottets anmälan till handlingarna.

28

A 744/s: Medlemsförslag om samnordisk information och forskning om AIDS

Social- och miljöutskottet hade anmält, att behandlingen av medlemsförslaget fortsätter i utskottet.

Ylva Annerstedt: Herr president! I Sverige har 22 av 42 människor som insjuknat i AIDS dött, i Danmark 40 av 68, i Norge 9 av 17. En rundfråga som tidningen Social- och hälsovårdsnytt i Norden gjort visar att var tusende nordbo kan vara bärare av AIDS-smittan i dag. Det innebär en fördubbling på ett halvår. Tillsammans innebär det att 20000 människor kan vara bärare av smittan. Siffrorna förskräcker, och de utgör en mycket allvarlig varning till oss att inte negligera frågan eller handla långsamt.

En av de viktigaste uppgifterna för samhället är att bidra till att det sprids en vederhäftig information om riskerna för AIDS-smitta. Utan tvivel ställer denna sjukdom nya krav på samhället. Kraftfulla åtgärder måste till, så att smittans snabba spridning kan dämpas och avgränsas.

Hittills har insatserna i första hand koncentrerats till information om hur sjukdomen sprider sig och vilka som utgör riskgrupperna. Skrämmande är ju att man, trots dagens avancerade medicinska utveckling, inte har funnit medel som kan hejda sjukdomsför-

loppet. Åtgärder måste därför sättas in på att få fram effektiva behandlingsformer för dem som redan har sjukdomen.

I samtliga nordiska länder görs olika insatser för att hindra spridningen av AIDS. Eftersom det i övrigt på hälso- och sjukvårdsområdet finns ett nära samarbete länderna emellan, vore det anmärkningsvärt om det inte skulle ske en samordning i en så viktig fråga som insatserna mot AIDS utgör.

Nordiska ministerrådet antog 1985 en handlingsplan mot narkotika. Flera av de åtgärder som aktualiseras i medlemsförslag A 744/s, med Karin Söder som första namn, an knyter mycket nära till denna handlingsplan. Det är därför naturligt med ett nordiskt handlingsprogram också för bekämpning av AIDS. Självklara inslag i ett sådant handlingsprogram är:

1. Informationsutbyte länderna emellan.
2. Samordnad och intensifierad forskning.
3. Samordning av information till allmänheten.
4. Gemensam information till nordiska biståndsarbetare.
5. Nordisk samverkan i internationella fora.

Den undersökning som jag tidigare nämnde visar att de nordiska länderna vart och ett för sig är mycket alerta och medvetna om att det i mycket är fråga om en kapplöpning med tiden. Att vänta ända till nästa rådssession med att vidta åtgärder vore både oklokt och olämpligt.

Minister Eeva Kuuskoski-Vikatmaa nämnde tidigare att AIDS-problematiken redan lett till ett visst mått av samarbete i ministerrådet. Mot den bakgrunden skulle jag vilja be ministerrådets talesman att något utveckla på vilka områden detta samarbete redan startat och vilken inriktning som det nu har.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, lades utskottets anmälan till handlingarna.

29

C 13/s: Berättelser på social- och miljöutskottets verksamhetsområde 1984

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga berättelserna till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

30

E-saker**E 10: Fråga till Sveriges regering angående de som blir lidande på grund av den nordiska konventionen om social trygghet¹**

Tuominen: Herr president! Anser Sveriges regering det vara rimligt att tillämpningen av den nordiska konventionen om social trygghet berövar medborgare på Åland förmåner som kunde medges ifall konventionen inte fanns?

Statsrådet Gertrud Sigurdson: Herr president! Den nordiska konventionen om social trygghet syftar till att lösa de socialförsäkringsproblem som kan uppstå för nordiska medborgare som bor eller arbetar i annat land än det egna. Det är därför beklagligt att tillämpningssvårigheter synes ha uppkommit i det fall som herr Tuominen tagit upp. Jag har emellertid blivit informerad om att samma fråga redan varit uppe i den finska riksdagen och att den finska social- och hälsovårdsministern där förklarat att problemet är under utredning i Finland. Problemet kommer att lösas genom en ändring i de interna finska tillämpningsbestämmelserna till den nordiska konventionen.

Det råder enighet mellan de finska och svenska regeringarna om att folkpension till de efterlevande i den situation herr Tuominen tagit upp bör utgå från det land där de efterlevande bor – i det här fallet från Finland. Det kan tilläggas att om situationen varit den motsatta, nämligen att en sjöman som med sin familj bor i Sverige avlider och han vid dödsfallet arbetade på ett finskt fartyg så utgår svensk folkpension till de efterlevande på vanligt sätt.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 6: Fråga till Nordiska ministerrådet angående samordnade insatser för att bekämpa AIDS²

Grethe Lundblad: Herr president! Jag vill ställa följande fråga till ministerrådet: Finns

det konkreta handlingsprogram eller planeras sådana program med syfte att effektivisera, intensifiera och samordna de olika nationella insatserna mot HTLV-III-smitta?

Statsråd Heløe: Hr. president! En översikt över planlagte og vedtatte tiltak vedrørende AIDS i Norden er nylig gjennomført, og er redegjort for i den siste utgaven av "Social- og helsevårdsnytt i Norden".

I Danmark overvåker man utviklingen i forekomsten av AIDS og spredning av smitten. Siden midten av 1984 har helsemyndighetene tilbudt helseundersøkelser for dem som tilhører forskjellige risikogrupper. Dessuten sprer helsemyndighetene informasjon til allmennheten og til risikogrupper, og til andre grupper, f.eks. blodgivere og helsepersonell.

I Finland har helsemyndighetene intensivert informasjonen om AIDS og den risiko som kan lede til smitte m. v. Det finnes også muligheter for gratis undersøkelse ved poliklinikker for kjønnssykdommer og ved helse-sentrene.

I Island har man konsentrert virksomheten om spredning av informasjon til allmennheten og til risikogrupper. Siden oktober 1985 har helsemyndighetene hatt telefonrådgivning og en spesiell poliklinikk for dem som kan tenkes å være smittebærere av AIDS.

I Sverige nedsatte regjeringen den 9. mai 1985 en delegasjon med sosialministeren som formann. Delegationen har til oppgave å samordne arbeidet med å begrense spredningen av HTLV-III-smitte og AIDS. En rekke forskrifter har gått ut fra myndighetene, bl. a. angående kontroll av blodprodukter. Tiltak igangsettes innenfor undervisning, informasjon, diagnostikk, forskning, testvirksomhet, oppsøkende virksomhet m. v. Regjeringen har videre besluttet at bestemmelsene i loven om smittebeskyttelse når det gjelder veneriske sykdommer, skal praktiseres slik at de også omfatter infeksjon av HTLV-III-virus. Endringen trådte i kraft den 1. november 1985.

I Norge har Helsedirektoratet i samarbeid med de homofiles organisasjoner hatt informasjonskampanjer som henvender seg spesielt til disse gruppene. Videre sprer man informasjon til andre risikogrupper, som sprøytenarkomane, og til allmennheten for øvrig. For øvrig viser tiltakene stor likhet med de

¹ *Frågan tryckt s. 2470*

² *Frågan tryckt s. 2465*

som er gjennomført i Sverige, spesielt hva gjelder kontroll med blodprodukter.

Innenfor den nordiske handlingsplanen mot narkotika har man i de seneste måneder diskutert mulighetene for et nordisk samarbeid i AIDS-spørsmål. Det nordiske kontaktmannsorganet for narkotikasørsmål som har ansvaret for oppfølgingen av handlingsplanen, har nå invitert ledende politikere og embetsmenn i Norden til en nordisk konferanse om AIDS blant narkotikamisbrukere. Konferansen som kommer til å finne sted i Sverige i midten av april måned 1986, skal ta opp de problemer som en truende AIDS-epidemi blant narkotikamisbrukere kan innebære for samfunnet – og hvilke tiltak som kan iverksettes. Konferansen vil kunne representere en innledning til et mer omfattende nordisk samarbeid når det gjelder AIDS blant narkotikamisbrukere.

Videre kommer Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg til å stå som ansvarlig for en nordisk konferanse om AIDS i tiden 12. – 14. mai i år. Konferansetema er "Planera för AIDS-prevention, organisation, ekonomi, vårdspolitik". Flere amerikanske forskere vil forelese om ulike sider av AIDS-problematikken. Hensikten med konferansen er å formidle kunnskap om sykdommen og eventuelt foreslå alternative måter å bekjempe AIDS-smitten på. Deltakerne blir i hovedsak politikere, administrativt personale innen helse- og sykehussektoren, leger, sykepleiere, prester og flere yrkesgrupper.

Ministerrådet mener at nordisk samarbeid er viktig på dette området, slik at vi hurtig kan dra nytte av erfaringer fra ulike typer tiltak. Derfor har Ministerrådet, når forslag fra de ovennevnte konferansene om felles tiltak foreligger, til hensikt å ta stilling til spørsmålet om et eventuelt samnordisk handlingsprogram med formål å koordinere forskjellige nasjonale tiltak mot denne sykdommen.

Grethe Lundblad: Herr president! Jag tackar statsrådet för svaret. Det berättar mycket om vad som har gjorts i enskilda länder, men min fråga gällde om man håller på att utarbeta konkreta handlingslinjer i Norden – AIDS-smittan känner ju inga gränser. Det behövs både snabbhet och beslutssamhet i kampen mot AIDS.

Den ena konferensen som nämns gäller

bara narkotikamissbrukare, och i övrigt hänvisar statsrådet till att frågan skall tas upp av hälsovårdsministrarna. Men här har Ragnhildur Helgadóttir tidigare nämnt att det kan gå flera år mellan hälsovårdsministermötena. Jag finner därför anledning att fråga statsrådet när nästa hälsovårdsministermöte skall hållas då AIDS-frågan kommer att tas upp.

Statsråd Heløe: Hr. president! Den opplysning som kom frem tidligere under dagens møte om at de nordiske hälsovårds- og sosialministrene stort sett bare hadde møte seg imellom annet hvert år, var vel, for å si det mildt, en underdrivelse. Jevnt over har vi møte hvert år. Enkelte år har vi faktisk møte to ganger i året – hvis det er behov for det.

Jeg kan forsikre spørgeren om at dette er et av de emneområder som nordiske hälsovårds- og sosialministre er sterkest opptatt av. Jeg vil derfor finne det merkelig om vi ikke på vårt neste møte, som skal finne sted i Island 25. og 26. juni i år, vil ta nettopp dette tema opp til drøfting.

Ylva Annerstedt: Herr president! Den opprøking av ulike åtgärder som ministern gjorde i sitt första inlägg visar att man i alla de nordiska länderna gör en lång rad insatser för att bekämpa sjukdomen AIDS.

Men nu sitter man på var sitt håll och vidtar de åtgärderna. Man gör kanske litet olika insatser och har olika bestämmelser. Det vore då inte orimligt att ministerrådet genast tog de kontakter som är nödvändiga så att man från början kan samordna insatserna.

Därför vill jag fråga ministern om det inte är bättre att genast samordna bestämmelserna och åtgärderna hellre än att vänta på konferenser.

Statsråd Heløe: Som kjent har vi en noe ulik lovgivning på disse områdene i de nordiske land. Det er ikke gjort i en håndvending å samordne lovgivningen på alle de felter det kunne være ønskelig for å få en enhetlig politikk.

Det som imidlertid er viktigere, er at det som skjer innenfor forskning, og det som skjer av tiltak så vel i primærhelsetjenesten som når det gjelder informasjon og andre fo-

rebyggande tiltak, at det hviler på det samme vitenskapelige grunnlag, slik at vi opptrer på noenlunde lik måte på den faglige sektor. Det gjør vi, – uten at vi skal skape politisk anstaltmakeri av det, – gjennom de jevnlige møter som våre helsedirektører har årlig – ofte hyppigere enn som så.

Om jeg kjenner Sundhedsstyrelsen og Helsedirektoratet og de andre tilsvarende organer rett, vil de følge opp dette arbeidet, og det vil for så vidt også vi gjøre på det politiske plan.

Diskussionen forklarades härefter avsluttad.

E 7: Fråga till Nordiska ministerrådet angående föräldrautbildningen i de nordiska länderna¹

Grethe Lundblad: Herr president! Jag har ställt följande fråga till ministerrådet: Avser ministerrådet över huvud taget företa sig något med anledning av rekommendation nr 10/1982 såvitt gäller punkten 2 om samarbete i syfte att vidareutveckla föräldrautbildningen i de nordiska länderna?

Minister Ragnhildur Helgadóttir: Herr president! Ministerrådet vill först anmäla att det meddelande som i år avgivits över rekommendation nr 10/1982 angående barns miljö kompletterar förra årets meddelande på två punkter. För det första redogörs för att i Danmark antog folketinget i juni 1985 en ändring i myndighetslagen vars innebörd är att föräldramyndighet ålägger alla att beskydda sina barn mot fysiskt och psykiskt våld och annan kränkande behandling. För det andra upplyses att i Norge antog stortinget under våren 1985 en fyraårig handlingsplan för att förbättra barn- och ungdomsomsorgen.

Som direkt svar på frågan bör det påpekas att under de senaste åren har barn-, ungdoms- och familjepolitiska frågor utgjort ett prioriterat område inom det nordiska samarbetet. Projekt finns i den reguljära verksamheten inom olika nordiska institutioner – t.ex. Nordiska hälsovårdshögskolan och Nordiska nämnden för handikappfrågor. Inom den gemensamma projektverksamhe-

ten inom social- och hälsovårdssektorn hade man år 1985 fyra projekt på detta område. Under det gångna året tog dessa 28 procent av projektmedlen i anspråk.

De fyra nyssnämnda projekten syftar i första hand till att kartlägga olika verksamheter inom barn-, ungdoms- och det familjepolitiska området i Norden, dvs. förskoleverksamheten, fritidsaktiviteter för barn och ungdom, omhändertagande av barn, och föräldraledighet i Norden. Med denna typ av projekt anser ministerrådet att man konkret kan bidra till ett bättre kunskaps- och beslutsunderlag på nationellt plan. Men en eventuell praktisk genomföring av åtgärder inom detta området bör dock, enligt ministerrådet, först och främst ses som en nationell angelägenhet.

Vad gäller speciellt familjepolitiska insatser med inriktning på att vidareutveckla föräldrautbildningen i de nordiska länderna avser ministerrådet, att främja ett förbättrat informations- och erfarenhetsutbyte mellan berörda myndigheter.

Ministerrådet anser emellertid att föräldrautbildningens praktiska genomförande först och främst bör tas om hand nationellt.

Grethe Lundblad: Herr president! Allra först vill jag protestera mot det formella sättet att behandla frågan. Nordiska rådet har alltså rekommenderat ministerrådet att vidareutveckla föräldrautbildningen i de nordiska länderna. När rådet på förslag av ett utskott avger en rekommendation till ministerrådet är det meningen att ministerrådet skall göra någonting *gemensamt för att* främja saken. Nu hänvisar man enbart till vad som har skett i de olika länderna och anser att saken även framdeles kan betraktas som en nationell angelägenhet. Jag vill påstå att meningen ändå var att man skulle försöka få ett samarbete till stånd för att lära av varandra och stimulera varandra att göra nya insatser på detta område. Det är någonting som jag saknar.

Vidare anser jag att det fortfarande är mycket viktigt för Nordens barn att det blir en ökad föräldrasamverkan och en ökad samverkan mellan olika institutioner. Föräldrar i de nordiska länderna både till småbarn och till tonårsbarn känner sig ofta ensamma med sina svåra problem. Därför är det viktigt att

¹ Frågan tryckt s. 2467

försöka få till stånd en verksamhet som kan stödja dessa föräldrar.

Denna fråga har tagits upp av utskottet. Vi hoppas i utskottet verkligen att ministerrådet till nästa års session kan ge en bättre beskrivning av vad man har gjort för att stimulera och utveckla föräldrautbildningen i de nordiska länderna.

Minister **Ragnhildur Helgadóttir**: Herr president! Att ministerrådet anser att föräldrautbildningens praktiska genomförande först och främst bör tas om hand nationellt betyder naturligtvis inte att vi *inte* anser att vi bör ha ett nordiskt samarbete i dessa frågor och ge varandra goda råd. Därför avser ministerrådet att främja möten mellan specialister på området, och där kan det vara bra att i viss mån ha föräldraföreningar representerade. Det var detta som ministerrådet avsåg, men vi har inte menat att det behöver upprättas en fast institution. Vi vill börja på detta sätt.

Jag behöver kanske inte tillfoga att jag i grunden har samma åsikt i frågan som Grethe Lundblad, men jag menar att saken inte är så långt framskriden ännu, och det är bakgrunden till att saken behandlats på detta oformella sätt.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes, att Hannu Kempainen återtagit sin plats i rådet och att Esko Almgren lämnat sessionen, samt att Peter Muurman återtagit sin plats i rådet och att Martti Lähdesmäki lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i englighet härmed.

E 9: Fråga till Nordiska ministerrådet angående tillgodoräknande av tjänstgöringstiden vid nordisk institution¹

Tuominen: Herr president! Jag vill ställa följande fråga:

Vilka åtgärder ämnar Nordiska ministerrådet vidta för att förbättra villkoren för anställda vid nordiska institutioner i samband med återgång till nationell tjänst?

Statsråd **Haugstvedt**: Ærede president! Ministerrådet kan bekrefte delegaten Pekka Tuominens fremstilling i motiveringen til spørsmålet.

Artikkel 3 i rettsstillingsavtalen for de nordiske institusjonene gir ingen fortolkningsmuligheter. Dette innebærer at godkjenning av nordisk tjenstegjøring i senere statlig stilling er avhengig av om vedkommende opprinnelig kom fra statsstilling.

Bare medarbeidere som rekrutteres fra statlige stillinger, har krav på å få godkjent nordisk tjenstegjøring ved senere statlig tilsetting.

Men nasjonale regler og praksis vil i stor grad avhjelpe denne urimeligheten. Både Norge, Sverige og Danmark har et regelverk hvor all relevant praksis, herunder også praksis fra nordiske institusjoner godkjennes ved senere nasjonal tilsetting etter en individuell bedømming.

Når det gjelder det konkrete spørsmål delegaten Pekka Tuominen reiser om hvilke tiltak Ministerrådet vil vurdere, vil jeg opplyse følgende:

Samarbeidsministrene vedtok i sitt møte 20. januar å iverksette en kartlegging av hvilke bestemmelser som i dag gjelder i medlemslandene for de nordiske institusjoner.

Siktemålet med denne kartleggingen er å kunne få en samlet oversikt over de ulikheter som eksisterer i nasjonal lovgivning og praksis overfor både institusjonene og personale som arbeider i disse.

Det spørsmål delegaten Pekka Tuominen har tatt opp, er ett av flere forhold som har betydning for de ansatte ved institusjonene, og som da vil bli drøftet.

På vegne av Ministerrådet vil jeg uttale at jeg finner det naturlig å sikte mot en konklusjon i denne sammenheng som kan ha som resultat at alle ansatte ved nordiske institusjoner kan tilgoderegne tjenstegjøringstid ved nordiske institusjoner som fullverdig og relevant praksis, når slike ansatte går tilbake til nasjonal statlig tjeneste.

Tuominen: Herr president! Jag är tämligen nöjd med svaret på spørsmålet här, men det var så att när jag skrev det här spørsmålet tog jag upp i motiveringarna också en annan sak som berörs här i svaret, som hade att göra

¹ Frågan tryckt s. 2469

med det att övergång till – det borde i stället för återgång ha stått övergång, så skulle man ha täckt också den delen av problematiken som jag avsåg att få ett svar på. Statsrådet har här då svarat "bare medarbejdere som rekruteres fra statlige stillinger har krav på å få godkjent nordisk tjenestegjøring ved senere statlig tilsetting" och då frågar jag statsrådet Haugstvedt: kan man tänka sig att man från ministerrådets sida skulle vara beredd att utvidga också åt det här hållet så att man alltså vid en anställning, om man till exempel kommer direkt från en högskola till en nordisk institution och sedan övergår till nationell statlig tjänst, skulle kunna få räkna sig den här nordiska tjänstgöringen till godo.

Statsråd **Haugstvedt**: Ærede president! La meg bare få understreke igjen at artikkel 3 i rettsstillingsavtalen for de nordiske institusjonene ikke gir noen særlige fortolkningsmuligheter. Derfor er det riktig som jeg sa i mitt første svar, at bare medarbejdere som rekruteres fra statlige stillinger har krav på å få godkjent nordisk tjenestegjøring ved senere statlig tilsetting. Det er det regelverk som gjelder i dag.

Det som er helt klart, er at Ministerrådet vil se på disse spørsmålene og vil vurdere de motiveringer som Tuominen har brakt fram i sitt spørsmål. Jeg tror ikke det er mulig for meg å gå lenger i mitt svar i dag. Men det ligger jo ihvertfall i mitt svar at vi vil se nøye på de problemstillingene representanten her har reist.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, avbröts mötet kl. 18.20 och återupptogs den 6 mars kl. 09.00.

Peter Muurman övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes, att Karin Söder för del av denna dag lämnat sessionen och ersatts av Gunnar Björk, att Per Olof Håkansson återtagit sin plats i rådet och att Karl-Erik Svartberg lämnat sessionen samt att Lars Werner återtagit sin plats i rådet och att Inga Lantz lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

E 11: Fråga till Nordiska ministerrådet angående effektiviserande åtgärder för oljeskadebekämpning till sjöss inom ramen för Köpenhamnsavtalet¹

Olof Jansson: Herr president! Med hänvisning till motiveringarna vill jag ställa följande fråga till ministerrådet:

Vilka effektiviserande åtgärder för oljeskadebekämpning till sjöss har inom ramen för Köpenhamnsavtalet vidtagits efter ministerrådets meddelande i ärendet vi Nordiska rådets 33:e session?

Minister **Christian Christensen**: Hr. Præsident! Samarbejdet mellem de nordiske lande om gensidig hjælp i forbindelse med oliekatastrofer på havene foregår, som det også er nævnt i spørgsmålet, inden for rammen af den såkaldte Københavnsaftale fra 1971.

Ved sidste års session i Reykjavik drøftedes dette samarbejde på baggrund af olieudslippet i forbindelse med fartøjet Eira's grundstødning i august 1984. Ministerrådet tillkendegav, at erfaringerne fra ulykken ville blive drøftet inden for denne aftale, som det er praksis, og at man til stadighed arbejder på at få mere effektive bekæmpelsesmetoder til søs frem.

Ved et møde i efteråret 1985 inden for Københavnsaftalen er der fra finsk og svensk side blevet redegjort for erfaringerne både fra olieudslippet i forbindelse med erfaringerne fra Eiraulykken og for den senere indtrufne ulykke, hvor det finske tankfartøj Sotka kolliderede med et fyr, som var under opførelse ved mærket i Ålands havn. Det konstateredes, at begge hændelser gav bekæmpelsesorganisationerne i Sverige og Finland problemer. Sotka-uheldet viser, at det er vigtigt, at der i hvert fald findes et kontaktpunkt for udveksling af informationer om ulykker, og at dette kontaktpunkt fungerer på døgnbasis.

Problemerne er genstand for fortsat behandling og mødet reviderede bl. a. det eksisterende øvelsesprogram, som sigter mod at muliggøre hurtigere og samordnede fælles indsatser i de nordiske farvande. Øvelsespro-

¹ *Frågan tryckt s. 2471*

grammet indeholder både alarmeringsøvelser og en fælles såkaldt operativ øvelse.

Forsknings- og udviklingssamarbejdet udgør et fortløbende arbejde for at få frem mere effektive metoder til bekæmpelse af udslip af olie til søs.

Ministerrådet vil tilstræbe, at videreudvikle og yderligere forbedre det nordiske samarbejde inden for Københavnsaftalen. Ministerrådet kan i denne sammenhæng også nævne, at der foregår et arbejde med en nordisk samarbejdsaftale på redningstjenesteområdet. Det er hensigten med denne aftale at vise en fælles vilje til at fjerne hindringer for indsatser i forbindelse med ulykker.

Olof Jansson: Herr president! Jag tackar för svaret, som i och för sig är positivt, men som tillika belyser att man dessvärre inte kunnat åstadkomma särskilt mycket konkret på området under året, oaktat uppenbara brister i beredskapens funktion kunnat konstateras. Beredskapen för oljebekämpning omfattar två delområden; det ena är de tekniska resurserna för oljeskadebekämpning, det andra är den administrativa organisationen för bekämpningsåtgärder vilka måste fungera snabbt och effektivt, i detta avseende även länderna emellan. Erfarenheterna av de senaste oljekatastroferna till sjöss visar att det är den administrativa sidan som ej fungerar tillfredställande, vilket medfört allvarliga tidsförluster i de samordnade bekämpningsåtgärderna. Här är förbättringar absolut nödvändiga och bör även vara fullt möjliga.

Jag hoppas därför, att ministerrådet i det fortsatta arbetet på området riktigt särskild uppmärksamhet på den administrativa sidan för snabba och effektiva samordnade insatser för oljekatastrofer och att detta sker bråds-kande. Vad vet vi, är olyckan framme kan en ny oljekatastrof ske i morgon dag.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 22: Fråga till Nordiska ministerrådet angående havsförorening av radioaktivt material¹

Guðrún Helgadóttir: Jeg har stillet følgende spørgsmål til Nordisk Ministerråd: Hvad agter

Nordisk Ministerråd at foretage sig for at forhindre forurening af havet med radioaktive stoffer fra oparbejdningsanlæg og for at sikre indførelse af den bedst tilgængelige teknologi?

Minister Christian Christensen: På ministerrådsmødet i marts 1985 udtalte de nordiske miljøministre, at de med tilfredshed konstaterede, at man nu fra engelsk side iværksætter tiltag for at reducere udslippene fra Sellafield-anlæggene. De nordiske ministre udtalte desuden, at de videre planer for yderligere reduktion af udslippene burde iværksettes snarest mulig.

På baggrund af de informationer, vi har i dag, vil de planlagte tiltag ved Sellafield-anlæggene i 1986 reducere udslippene af radioaktive stoffer med ca. 90 pct. i forhold til, hvad de var i slutningen af 1981. Da udslippene fra Sellafield-anlæggene er en dominerende kilde til radioaktivt udslip i Nordsøen og Norskehavet, er der grund til at hilse disse tiltag velkommen.

De nordiske lande og de andre Nordsølande vil gennem Pariskommissionen følge gennemførelsen af de britiske planer op. En rapport om de tiltag, som sættes i gang ved Sellafield-anlæggene, forventes her i begyndelsen af 1986, og det vil blive forhandlet på mødet i kommissionen i sommeren 1986.

Det må være en forudsætning, at de tiltag, som sættes i gang, tilfredsstiller kravet om den bedst tænkelige teknologi, sådan som det er vedtaget i Nordsøkonferencen i efteråret 1984 og på Pariskommissionsmødet her i 1985.

Det må nu være en opgave for bl. a. de nordiske lande at arbejde for, at de miljøforbedringer, som opnås gennem de planlagte tiltag, ikke reduceres gennem nye radioaktive udslip.

Når det gælder dumpning af lavradioaktivt affald, så skal jeg minde om vedtagelsen på mødet i Londonkonventionen i 1985, hvor det spørgsmål var fremme. I det arbejde, som nu skal gøres for at vurdere spørgsmålet om dumpning af sådanne stoffer, må det være vigtigt at få afklaret, om ikke sådant affald lige så godt eller bedre kunne være på land.

Guðrún Helgadóttir: Hr. Præsident! Jeg takker ministeren for svaret, men desværre

¹ *Frågan tryckt s. 2485*

synes jeg ikke, at det indeholdt noget nyt i forhold til tidligere udtalelser fra Nordisk Ministerråd, på trods af at ministerrådet i november 1985 ved et fællesmøde mellem social- og miljøudvalget og rådet gav udtryk for, at indsatsen på dette område måtte strammes.

På en pressekonference her på Christiansborg i forgårs opfordrede beboerne omkring Windscale, det mest berygtede atomanlæg i England, de nordiske lande til at presse den engelske regering til at stoppe for de forureninger, som foregår på Windscale eller Sellafield, som det nu hedder. Samtidig blev det oplyst, at et uafhængigt engelsk firma har udarbejdet en rapport over den engelske atomaffaldspolitik, hvori der konkluderes, at oparbejdning er unødvendig fra enhver synsvinkel, undtagen måske en militær, og at der i dag findes et alternativ, nemlig tør opbevaring af atombrændsel, en løsning, man opererer med i Sverige.

Ligesom den svenske regering har fundet ud af, at oparbejdning er for dyr, konkluderer det engelske firma, at opbevaring er et billigere alternativ. Hvis dette er rigtigt, har vi måske her en løsning, som tilfredsstiller både Pariskonventionens generelle målsætninger og hensigten bag det nordiske initiativ i 1984 i Pariskommissionen, nemlig at stoppe landbaseret forurening.

Men løsningen opfylder også den nye definition i Pariskommissionen, nemlig at den bedst tilgængelige teknologi er den økonomisk tilgængelige teknologi.

Jeg synes derfor, at det burde være et fælles nordisk udspil i Pariskommissionen til sommer: at den bedst tilgængelige teknologi for brugt atombrændsel er at opbevare det uden oparbejdning og at Nordisk Ministerråd bør følge nøjagtigt med i den bedst mulige måde i den sag.

Jeg vil gerne stille et andet spørgsmål til ministern, dette: Vil Nordisk Ministerråd selvstændigt vurdere, hvad der er den bedst tilgængelige teknologi, og i denne vurdering inddrage det materiale, der er udarbejdet af uafhængige firmaer og internationale miljøorganisationer?

Minister Christian Christensen: Jeg kan forsikre fru Helgadottir om, at ministerrådet følger denne sag meget nøje, og jeg kan også

forsikre om, at vi yderligere vil tage spørgsmålet op ved det møde om Nordsøproblematikken, der nu igen forestår, og som svarer til det møde, vi havde i Bremen i 1984.

Den bedst tænkelige teknologi skal ikke være afhængig af, hvad der er det økonomisk bedste for et firma, men det er den bedste teknologi, der er til rådighed med hensyn til at kunne tage fat på disse problemer.

Så skal jeg derudover sige, at min kollega, Raket Surlien fra Norge, skal til England om 14 dage og har lovet at følge sagen op dér.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 21: Fråga till Islands regering angående isländsk valfangst¹

Margrete Auken: Hr. præsident! På baggrund af den skriftlige fremlæggelse vil jeg gerne stille følgende spørgsmål til den islandske regering:

Vil Island standse sin modarbejdelse af det internationale miljøsamarbejde og indstille sit såkaldte videnskabelige forskningsprojekt, der indebærer fangst af 800 fredede hvaler, et projekt, der dels er en omgåelse af intentionerne bag den internationale hvalfangstkommissions regler for videnskabelig fangst, dels er en undergravelse af det moratorium, der med kvalificeret flertal og uden Islands protest blev vedtaget på den internationale hvalfangstkomité, IWCs, møde i 1982 med ikrafttrædelse fra 1986?

Minister Halldór Ásgrímsson: Hr. præsident! Det er en misforståelse hos Margrete Auken, hvis hun mener, at Island har i sinde at gå uden om Den Internationale Hvalfangstkommissions (IWC) bestemmelse om et midlertidigt stop for kommerciel hvalfangst. Det islandske alting besluttede i begyndelsen af 1983 at slutte med kommerciel hvalfangst i årene 1986–1990 i overensstemmelse med Hvalfangstkommissionens beslutning, og den vedtagelse er uforandret.

En af grundene til at islandske myndigheder tog den beslutning ikke at protestere over for den Internationale Hvalfangstkommissions vedtagelse fra 1982 om midlertidigt fangststop i kommerciel hensigt i årene

¹ Frågan tryckt s. 2483

1986–1990, var kommissionens erklæring om at ville foretage en grundig vurdering af bestandsituationen hos de enkelte hvalbestande over hele verden. Dette arbejde skal gennemføres inden 1990 og skulle videregive grundlag for genoptagelse af spørgsmålet om fortsat kommerciel hvalfangst.

Lige siden kommissionens vedtagelse i 1982 har det været diskuteret, hvordan et sådant grundligt vurderingsarbejde skulle udføres, og det er bekymrende, at der hverken er sat et seriøst arbejde i gang af IWC i denne sammenhang, eller er opnået enighed om, hvad man har i sinde at gøre.

Bortset fra de delte meninger om det foreliggende arbejde, må alle være enige i, at her skal der en stor indsats til af alsidig hvalforskning, som både kræver megen tid og mange penge. Det er klart, at medlemslandene må være i stand til at skaffe store ekstra bidrag til videnskabelige undersøgelser i de kommende år, selv om vi mener, at de lande, som har haft de største interesser i fangsten, også bør tage ansvaret ved at sikre fornuftig forvaltning af ressourcerne.

Det store og efter vor mening ambitiøse islandske forskningsprojekt, som vi nu diskuterer, bør betragtes som Islands seriøse bidrag til gennemførelse og totalvurdering af hvalbestandene.

For at undgå misforståelser bør det være helt klart, at den planlagte videnskabsfangst ved Island i årene 1986–1989 er i fuld overensstemmelse med Hvalfangstkommissionens love og regler. Ifølge kommissionens reglement blev forskningsprogrammet fremlagt til diskussion og overvejelse i kommissionens videnskabelige komité. Selv om komiteens forskere ikke var enige om brugbarheden af hver enkelt del af programmet, var komiteen langt fra enstemmigt mod de planlagte undersøgelser. Tværtimod er videnskabsfolk af den generelle opfattelse, at det her drejer sig om det mest helstøbte hvalforskningsprogram, vi har fået for Nordatlanten.

Videnskabskomiteens udsagn berørte kun den del af programmet, som var knyttet til planlagt fangstvirksomhed. Men jeg understreger, at forskningsprogrammet indeholder næsten alle de metoder, man bruger ved måling af hvalpopulationens størrelse og reproduktionsevne. Det inkluderer således over 30

forskellige forskningsopgaver, som medfører brug af store forskningsfartøjer i månedsvis, fly og satellit, noget vi regner med vil koste mindst 50 mill. IKK.

Den største udgiftsdel er knyttet til undersøgelse uafhængig af fangsten, men de fleste forskere mener, at for at opnå pålidelige skøn over bestandsituationen, er der behov for alle tilgængelige oplysninger, både dem som fås uafhængigt af fangsten, og dem man kun kan samle ind i tilknytning til hvalfangsten.

Dette er baggrunden for vore planer om begrænset fangst, som er nødvendig for videnskabelige undersøgelser. Al økonomisk gevinst kommer til at blive brugt til finansiering af forskningsarbejdet. Hele fangstoperationen kommer til at ligge under tilsyn af Havforskningsinstituttet i Reykjavik for at sikre, at de fremsatte videnskabelige mål bliver taget i betragtning. Vi har også opfordret udenlandske forskere til at deltage i forskningsprogrammet og tilbudt dem faciliteter og adgang til forskningsmaterialet for at få størst mulig nytte af fangsten.

Det skal nævnes, at undersøgelsesprogrammet bliver revideret årligt og forandringer foretaget, hvis man mener, at man dermed kan opnå bedre resultater.

Hvis man er enig i, at hvalen er en af havets udnyttelige ressourcer, som bør forvaltes på den mest fornuftige måde, lyder det lidt paradoksalt at sige, at vore planer ikke er et miljøvenligt udspil. I realiteten kan man sige, at det er et meget vigtigt skridt for at intensivere hvalforskning i Nordatlanten, som alene kan forsikre fornuftig forvaltning i fremtiden. Dette er en vigtig sag at kæmpe for for de nationer, som ønsker og behøver at leve i harmoni med naturen i nord, og dette burde være med til at stimulere vore naboer til at deltage i forskningsarbejdet.

Forskellige hvalfrednings- og miljøbeskyttelsesorganisationer har opretholdt stærk kritik imod det islandske undersøgelsesprojekt og har truet med at ødelægge vores fiskemarkeder i udlandet, hvis vi fortsætter med hvalforskningsprojektet. Vi beklager den indstilling, fordi vi tror, at vores og deres formål principielt er fælles. Vi vil sikre hvalstammernes fremtid, dog ikke med en totalfredning, med med en fornuftig forvaltning og udnyttelse. Af denne grund må vi øge forskningen for at muliggøre grundlaget for vigtige beslutninger i fremtiden.

Margrete Auken: Hr. præsident! Tillad mig først at rette en misforståelse. Vi må have sprogproblemer. At omgå betyder ikke på dansk gå uden om, men at lave numre med. Man kan godt formelt overholde regler, selv om det er et klart brud med intentioner. Vi har ikke sagt, at Island har brudt reglerne, men intentionerne.

Derudover vil jeg henvise til, at det danske folketing i juni 1986 med alle stemmer i miljøudvalget undtagen Færøernes klart fordømte den såkaldte videnskabelige fangst. Der er virkelig samling om det i Danmark. Jeg ved, der er det i Sverige, hvor også et flertal af svenske marinbiologer har udtalt sig kritisk.

Der til kommer aspektet internationalt. Vi skal om lidt drøfte spørgsmålet om miljøindsatserne i u-landene, Verdensbankens måde at omgå dette på. Vi stiller krav om, at man passer på, at man er nænsom, men disse krav bliver det meget vanskeligt at sætte nogen anstændig alvor bag, når det viser sig, at de nordiske lande, hver gang de selv berøres, opfører sig som næsten de værste stater. Det er den overordnede synsvinkel.

Jeg mener, at der i minister Ásgrímssons svar er mange unøjagtigheder, nogle, der virkelig er på kant næsten, men jeg mener ikke, at det er interessant at gå ind og diskutere på de betingelser. Jeg kan godt gøre det, men det minder mig lidt om engang, hvor vores landbrugsminister i Danmark ville prøve at overtale mig til at gå ind for burhøns og sluttede med at spørge mig, om jeg kunne bevise, at det var dyrplageri, hvortil jeg måtte svare: det kunne jeg muligvis godt, men det var unødvendigt, for enhver kan se det. På samme måde må jeg sige: enhver kan se, hvad dette handler om. Det er op imod halvdelen af Islands kommercielle hvalfangst, der nu bliver kaldt videnskabelig. Ministeren siger selv, at man skal tjene penge ved det. Det har aldrig før været en vinkel, at man skulle forbyde sig mod fredninger for at tjene penge til at undersøge nødvendigheden af fredningerne, og jeg må føje til, om Island på denne alvorlige baggrund er villig til at se sagen i en international sammenhæng.

Det er ikke det afgørende om Island er enig eller ej, det orker jeg ikke at nå frem til en klaring af. Det afgørende er: vil Island respektere internationale vedtægter, og hvor-

dan vil Island forestille sig, at det høje renommé, landet har, bl. a. i havretskonventionen, kan opretholdes, når Island på denne måde omgår principperne?

Minister Halldór Ásgrímsson: Hr. præsident! Jeg er meget taknemlig for, at Margrete Auken vil lære os lidt dansk her i folketingets sal i Danmark. Det er helt rigtigt, at vi har sprogvanskeligheder fra islandske side. Men vi vil være nordiske, og vi vil prøve at snakke på dansk her i Nordisk Råd, og jeg tror ikke, at det er nogen misforståelse med sproget. Hun siger, at der er unøjagtigheder i mit svar, men det, som hun siger i sin forespørgsel, er fuldt af unøjagtigheder, som jeg kan forstå, efter at hun har indkaldt sine konsulenter her i huset nu i to dage.

Hun har sagt, at vi skal tjene penge på denne sag. Det er ikke rigtigt. Der skal ikke være nogen fortjeneste i denne sag. Hun siger, at vi har et såkaldt videnskabeligt program, og hun siger, at der er meget irritation over det her i Danmark. Har man set på dette program her i Danmark. Jeg har ikke endnu mødt en videnskabsmand hverken fra Danmark eller Sverige, som er kommet til Island for at sætte sig ind i disse sager, men det kan godt være, at man kan tage standpunkt til sådanne vigtige sager uden engang at læse dem eller sende videnskabsmænd til at se på det.

Margrete Auken: Hr. præsident! Jeg vil lige sige, at hvis der svares, at man skal have mange penge til dette projekt, og at man vil bruge gevinsten til forskning, så bryder man med et princip, vi har haft. Så er det, fordi man skal tjene penge, og det er en kommerciel fangst, for det går ind i finanserne. Det er sagen uvedkommende hvad pengene skal bruges til.

Derudover må jeg sige, at det er jo ikke rigtigt, at vi ikke har spurgt videnskabsmænd. Et klart flertal i IWC's videnskabelige komité, et klart flertal, afviste, at der var noget nyt i disse undersøgelser, at de var nødvendige. Derudover kan jeg fortælle, at Arne Schiøtz, præsidenten for Den danske Verdensnaturfond – nej, det er prinsen – men direktøren har været i Island sammen

med en engelsk ekspert, og deltaget i en conference, hvor alt foregik på islandsk. Således afskar man debatten, og han fik omkring ti minutter til at fremlægge sine sager. Islands ønske om at deltage i en international drøftelse af dette er blevet kritiseret og er yderst kritisabelt.

Minister **Halldór Ásgrímsson**: Hr. præsident! Det kan godt være, at denne danske videnskabsmand skulle starte med at lære sig islandsk for at kunne komme op at følge med, men jeg tror, at det meste foregik på engelsk, og derfor tror jeg, man har haft alle muligheder for at sætte sig ind i sagerne. Der er imidlertid ingen dansk videnskabsmand, som er kommet til Havforskningsinstituttet i Reykjavik for at spørge om disse ting, men det kan godt være, at der er andre, nogle konsulenter, som Margrete Auken har i denne sag.

Det er ikke rigtigt, at flertallet i den videnskabelige kommission i IWC har været imod denne sag. Den var delt i fire dele, og den kan jeg godt give fru Margrete Auken herefter; jeg har desværre ikke tid til at læse den op. Men det er ikke rigtigt, at der var et klart flertal i den videnskabelige kommission.

Landsstyreformand **Motzfeldt**: Det skal være meget kort, men jeg vil gerne som erindring også fra Reykjavík sidste år understrege to ting. For det første: jeg er fuldstændig enig med den islandske regering og det islandske folk i deres bestræbelser på med deres erfaring og med deres videnskabelige baggrund at hjælpe os med at afdække billedet af, hvordan situationen i Nordatlanten for hvaler, sæler og alle andre dyr er, og der er også fra Grønlands side meget stor interesse for at få et helt klart billede af, hvordan situationen for bestanden af hvaler og sæler er.

Vi lever sammen med vores dyr i Nordatlanten, og det har vi gjort i tusinder af år, det er af stor interesse for os at vide, hvordan bestandens størrelse med hvaler, fisk og andre dyr er, og vi har altid bidraget til, så godt vi formår også fra Grønland, at få et klart billede af, hvordan bestanden er.

Jeg synes, at vi her skal give den islandske, den grønlandske og den norske regering en mulighed for igennem hvalfangstkommissionen at hjælpe med til, at vi får et helt klart

billede af, hvordan situationen er. Hvis vi skal leve af romantik – og det er der mange mennesker, der gør, både i Europa og andre steder – var eskimoerne for længst uddøde i Nordkalotten, men vi lever sammen med dyrene og passer på dem, og vi ved, hvilke begrænsninger der er for jagt og fiskeri. Det er derfor vi sammen med vore kollegaer i Island, Norge og Færøerne gennem hvalfangstkommissionen prøver på at give et eksakt billede af, hvordan situationen er.

Jeg vil gerne sige til Margrete Auken, at jeg håber, det er sidste gang, at vi hører det her i Nordisk Råd. Vi kan ikke blive ved med at tage dette spørgsmål op i denne forsamling. Det er ikke her situationen skal drøftes om hvaler og sæler. Vi vil ikke diskutere burhøns og sådan nogle ting i denne sal, og håber jeg, det er sidste gang, vi hører om hvalsituationen her i Nordisk Råd.

Minister **Halldór Ásgrímsson**: Hr. præsident! Som et meget kort svar på Jonathan Motzfeldts spørgsmål, vil jeg henvise til, hvad folk har sagt efter at have været i Grønland og set følgerne at man har stoppet sælfangsten. De sagde, da de kom tilbage: Hvis vi havde vidst, hvilke følger dette ville have, ville vi aldrig have gjort det. Det kan godt være, at Margrete Aukens konsulenter skulle tænke lidt mere, før man går videre i disse sager.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 23: Fråga till Nordiska ministerrådet angående reformprogram inom Världsbanken¹

Margrete Auken: Hr. præsident! Nu tager vi os af u-landene og international miljøpolitik, og jeg vil gerne spørge ministerrådet: Vil ministrene instruere den nordiske repræsentant i Verdensbankens bestyrelse om at støtte det amerikanske reformforslag og behandle projektforslag i overensstemmelse med forslagens programpunkter?

Statsrådet **Lundkvist**: Herr president! De nordiska regeringarna är eniga om att miljöfrågorna bör ägnas stor uppmärksamhet inom

¹ Frågan tryckt s. 2487

Världsbanken och andra multilaterala organisationer.

De nordiska länderna överväger f. n. gemensamt hur man bäst skall kunna ta hänsyn till miljö och urbefolkning i samband med Världsbankens och de regionala utvecklingsbankernas projekt i utvecklingsländerna.

Dessa överväganden görs bl. a. på grundval av en rapport som den nordiska exekutivdirektören i Världsbanken har utarbetat på begäran från de nordiska huvudstäderna. Målet är, till att börja med, att utarbeta en gemensam nordisk konkret instruktion till exekutivdirektören. Den skall säkra att de nordiska länderna i ännu högre grad än hittills kan framträda med en klar och självständig profil i denna del av Världsbankens verksamhet. Instruktionen avses lägga särskild vikt vid att stärka Världsbankens miljöexpertis och att säkra att denna expertis används effektivare vid planering och genomförande av projekten. Härvidlag kommer Norden att samarbeta med andra medlemsländer, som delar våra önskemål om en effektivare insats på detta område.

När instruktionen till den nordiske exekutivdirektören har lämnats, kommer de nordiska länderna, i samråd med sina representanter i de regionala utvecklingsbankerna, att överväga hur de nordiska synpunkterna om hänsynstagandet till miljö och urbefolkningar bäst kan beaktas i samband med dessa bankers projekt.

De nordiska länderna är alltså inställda på att betona de miljömässiga aspekterna på utlåningen från Världsbanken och andra multilaterala organisationer. Vi stöder alltså det inte oväsentliga arbete som pågår inom Världsbanken på att ytterligare utveckla dessa miljömässiga aspekter på bankens projektutlåning. Likaså önskar vi att stödja initiativ som aktiverar utvecklingsländernas deltagande i denna process.

Margrete Auken: Hr. præsident! Jeg vil gerne takke minister Svante Lundkvist for svaret. Det er jo godt, at vi er lidt mere langsigtede og omsorgsfulde i vores holdninger til regnskoven og til de fjerntliggende områder, end vi er til vores egne ressourcer lige om ørerne på os. Det skal ikke komme vores indsats i Verdensbanken til skade, forhåbent-

lig ikke, at vores egne landes moral er så svag, men jeg vil gerne spørge ministeren, om jeg kan tyde dette svar sådan, at man er villig til at gå ind og støtte det reformforslag, som decideret er vedtaget i den amerikanske kongres.

Når jeg godt vil have svaret så præcist, er det, fordi vi har en stribe erklæringer, også fra Nordisk Ministerråd, om, at vi skal støtte miljøindsatsen i Verdensbanken, hvor i øjeblikket kun 2 ud af 2.700 eksperter arbejder med miljøspørgsmål. Alle vores kønne ord skulle gerne kunne knyttes til effektiv indsats.

Nu har den amerikanske kongres vedtaget at give den amerikanske delegat nogle bestemte pålæg, og jeg er informeret om, at han – jeg går ud fra, det er en han – mangler støtte fra den nordiske repræsentant. Jeg vil derfor gerne helt klart vide, om man vil støtte det konkrete program, og derudover om ministeren kan svare på, om man også vil gå videre og følge miljøorganisationernes yderligere forslag om forstærket ansættelse, altså mere end disse 2 personer, og give andre organisationer bedre adgang til at følge, hvad der foregår i Verdensbanken.

Statsrådet Lundkvist: Herr president! Anledningen till att de nordiska länderna inte stödde det amerikanska förslaget i Världsbanken var att förslaget skulle genomföras med hjälp av en omfördelning av de befintliga resurserna. De nordiska länderna ansåg emellertid att ett effektivt genomförande av de föreslagna riktlinjerna, vilka vi i och för sig kan ansluta oss till, kräver resursförstärkning. Vi arbetar nu vidare på dess riktlinjer med sikte på resursbehovet, och frågan behandlas på tjänstemannanivå redan nästa vecka. Vi menar att resursbehovet är en mycket viktig fråga i detta sammanhang. Det gäller här inte bara riktlinjerna som sådana.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

Meddelanden

Det meddelades, att statsrådet Birgitta Dahl, statsrådet Sven Hulterström, minister Matti Luttinen och minister Alexander Stéfansson intagit sina platser i rådet

E 26: Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordiskt miljöpolitiskt ansvar beträffande skogens bevarande¹

Guðrún Helgadóttir: Hr. præsident! Jeg har tilladt mig at stille følgende spørgsmål til Nordisk Ministerråd:

1. Er det i de nordiske lande bekendt, i hvor stor udstrækning importerede tropiske træsorter stammer henholdsvis fra f. eks. plantager, som driver tilsvarende genplantning, og fra fældning, som i virkeligheden er ren miljøødelæggelse? Hvis ikke, vil de respektive nordiske myndigheder tage initiativ til at fremskaffe de pågældende oplysninger og meddele Nordisk Råd dem?

2. Vil de pågældende nordiske myndigheder sikre, at nordiske firmaer, som direkte eller indirekte deltager i plantagedrift i tropiske skovområder, ikke gør sig skyldige i rovdrift på skovressourcer og anden miljøødelæggelse?

3. Foreligger der i de nordiske lande retningslinjer om, at udviklingsprojekter, som de nordiske lande deltager i bilateralt, fællesnordisk eller igennem internationale organisationer, skal give meget høj prioritet til bevarelse af skove, både ud fra ressourcepolitiske og økologiske overvejelser? Hvis dette ikke er tilfældet, vil de implicerede nordiske myndigheder da tage initiativ til udarbejdelse af sådanne retningslinjer og instrukser og rapportere herom til Nordisk Råd?

Statsrådet **Lundkvist:** Herr president! De frågor som Guðrún Helgadóttir ställer, gäller bevarandet av skogsressurserna i u-länderna och de nordiska ländernas ansvar och möjligheter för att stoppa den katastrofala utveckling, som har pågått i många år.

Ministerrådet anser dessa vara mycket viktiga frågor, som berör en lång rad myndigheter och organisationer som omfattas av lantbruk, industri, handel, utvecklingsbistånd och miljö.

Den svenska regeringen har lagt fram ett förslag till ett omfattande forskningsprogram rörande svensk skogsforskning. Programmet syftar bl. a. till att öka vår och u-ländernas kunskap om processerna bakom skogsdöd, avskogning och ökenutbredning och dessas

globala konsekvenser. Det är den svenska regeringens förhoppning att de nordiska länderna samordnar ansträngningarna att öka kunskaperna om u-ländernas miljöförhållanden.

Flera FN-organ, bl. a. UNEP och FAO, har program som berör skilda aspekter på tropiska skogsproblem. De nordiska länderna deltar aktivt i detta arbete.

Med hänsyn till den betydelse hushållningen med skogsresurserna har för utvecklingen i u-länderna, kommer ministerrådet att följa dessa frågor med stor uppmärksamhet och senare återkomma till Nordiska rådet med en närmare redovisning.

Guðrún Helgadóttir: Hr. præsident! Jeg kan kun takke ministeren for svaret, som jeg synes giver et håb om, at Nordisk Ministerråd virkelig vil gøre noget i fremtiden for at lægge pres på disse sager.

Man kunne læse i Politiken den 5. marts 1986 om de nordiske finansministres møde i København, og deri står der – med præsidentens tilladelse:

”De nordiske finans- og økonomiministre nåede i går til enighed om en række vigtige økonomiske spørgsmål, der i den kommende tid vil komme op i så tunge internationale organer som Den Internationale Valutafond og Verdensbanken samt på OECDs ministermøde i april.”

Desværre stod der faktisk ikke et eneste ord om, at de nordiske finansministre lagde nogen særlig vægt på de sager, som her drøftes. Jeg vil derfor spørge ministeren, om man har nogle konkrete planer om, at vore repræsentanter i Verdensbankens ledelse vil få pålagt at prøve at få Verdensbankens målsætning revideret.

Jeg synes, at vi må revidere dens struktur og beslutningstagninger med hensyn til at forebygge, at de penge, der går til projekter, som er virkelig ødelæggende for miljøet, ikke bruges på den måde, og for at sikre sig, at der ved udførelsen af projekterne, tages al mulig hensyn til miljøet.

Det kan kun glæde os, at disse sager bliver taget op igen i Nordisk Råd, men jeg ville gerne høre, om man virkelig har planer om at ændre politikken inden for Verdensbankens ledelse og i andre internationale organisationer med hensyn til miljøanliggender.

¹ Frågan tryckt s. 2491

Statsrådet Lundkvist: Herr president! Det finns ingen motsättning mellan det som finansministrarna sade i går och det som jag har sagt i dag. Jag hänvisar alltså till det svar jag gav till Margrete Auken, där jag har redovisat hur vi kommer att hantera de här frågorna i Världsbanken med sikte på den varsamhet vi har rätt att kräva i frågan hur skogen skall kunna bevaras så att den spelar den viktiga roll som den utan tvekan kan spela i utvecklingsländerna.

Margrete Auken: Hr. præsident! Jeg vil også gerne takke minister Lundkvist, men vil så godt i forlængelse af hans svar spørge, om man kan forestille sig, at hvis der ikke kommer flere ressourcer, betyder det så, at den politik, som Verdensbanken har haft vedrørende långivning, og som Guðrún Helgadóttir jo har med ind i dette, kan fortsætte, altså er principperne for tildeling af lån helt afhængige af, om der kommer øgede ressourcer?

Statsrådet Lundkvist: Herr president! Jag kan inte föregripa hela hanteringen på nordisk sida, men som jag sade tidigare i mitt svar till Margrete Auken kan vi självfallet inte vara tillfredsställda med att bara få riktlinjer. Vi måste också ha de resurser som är nödvändiga för att riktlinjer skall få genomslagskraft.

På den punkten arbetar de nordiska länderna med att framställa ett så konkret förslag som möjligt och för att få gehör hos flera länder för vår ståndpunkt.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 29: Fråga till Danmarks regering angående dansk odling av opiumvallmo¹

Rune Gustavsson: Herr president! Jag hänvisar till skriftlig motivering och ställer följande fråga:

Har Danmarks regering för avsikt att förbjuda odlingen av opiumvallmo inom landets gränser?

¹ Frågan tryckt s. 2495

Minister Enggaard: Hr. præsident! Den danske regering har med virkning fra den 1. marts i år skærpet reglerne om dyrkning af opiumvalmue. Udgangspunktet er nu, at det er forbudt at dyrke eller besidde opiumsvalmue i Danmark. Opiumsvalmue må i fremtiden kun dyrkes, hvis det foregår erhvervs-mæssigt og da med henblik på frøproduktion. Private haveejere må således ikke i fremtiden dyrke opiumsvalmue.

Regeringen har samtidig fastlagt en særlig procedure. Landbrugsministeren har bedt landbrugsorganisationerne om at opfordre valmueavlerne til at anmelde deres dyrkningsareal til det lokale politi. Politiet vil herefter intensivere opsigten med markerne. Produktionen er kontraktavl med frøfirmaer, og det betyder, at det er nemt at identificere frøavlerne.

Valmuearealerne er i øvrigt stærkt faldende. Fra 2.867 ha i 1984 til 887 ha i 1985 på grund af stærk priskonkurrence fra Polen på det franske marked. Produktionen er faldet tilsvarende.

Det er regeringens opfattelse, at der herefter er truffet tilstrækkelige foranstaltninger til at forhindre misbrug af dyrket dansk opium, og i det spørgsmål er regeringen selvsagt enig med spørgeren.

Rune Gustavsson: Herr president! Jag tackar ministern för svaret.

När jag lyssnade på dess första del tyckte jag mig se de danska vallmoodlingarna försvinna från fälten. Litet längre fram i svaret fanns det emellertid vissa reservationer.

Anledningen till att jag ställde frågan var att jag i svensk TV vid olika tillfällen sett program om odlingarna, varvid det framgick att kapslarna kommit i orätta händer. Det har också förekommit uppgifter i tidningarna om att FN:s kontrollorgan för narkotikafrågor har reagerat mot dessa odlingar.

Svaret ger besked om att den danska regeringen kommer att skärpa kontrollen betydligt. Så länge odlingarna finns kvar, om än i begränsad omfattning, måste det så vitt jag kan förstå vara väldigt svårt att förhindra missbruk. Det måste bli en otroligt hård kontroll kring fälten om man skall kunna hindra obehöriga att komma dit och hämta kapslar.

Jag utgår från att skärpningen av reglerna är ett första steg mot ett totalt förbud. Kan vi räkna med att den danska regeringen inom en snar framtid tar nästa steg, nämligen att helt stoppa vallmoodlingen?

Minister Enggaard: I förbindelse med hr. Gustavssons tilläggsfrågor kan jag säga, att den danska regeringen betraktar de skridt, som her er foretaget som tilstrækkelige til at forhindre det misbrug, som vi er enige om skal forhindres. Jeg forudser ikke umiddelbart initiativer i retning af et totalt forbud.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 30: Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordiskt samarbete beträffande etiska regler i samband med medicinska försök¹

Jens Steffensen: Hr. præsident! Under henvisning til den skriftlige fremstilling vil jeg gerne spørge Nordisk Ministerråd: Vil Nordisk Ministerråd tage initiativ til et nordisk samarbejde om etiske regler i forbindelse med biomedicinske forsøg samt eventuelt oprette et nordisk samarbejdsorgan på området?

Minister Eeva Kuuskoski-Vikatmaa: Herr president! Etiske problem som uppstått till följd av teknologiska landvinningar inom biomedicinen och inom andra områden är gemensamma både för de nordiska länderna och för de andra högtutvecklade länderna.

I de nordiska länderna delar vi uppfattningen att det är särdeles viktigt och nödvändigt, att man från politisk sida säkerställer att det föreligger samstämmighet mellan samhällets grundläggande etiska värderingar och utvecklingen av de vetenskapliga möjligheterna. Denna överensstämmelse är speciellt viktig på ett område som biomedicinen, där den teknologiska utvecklingen sker så snabbt och med så stora språng att man kan löpa risken att det uppstår en klyfta i förhållande till befolkningens etiska grunduppfattning.

Denna grundläggande och gemensamma

problemställning tar sig också uttryck i det aktiva intresse, som man från politisk sida visar på detta område i de olika nordiska länderna.

I de nordiska länderna har de etiska problem, som kan vara förenade med utvecklingen på det biomedicinska området, varit föremål för ingående diskussioner. Mot denna bakgrund kan man säga att det föreligger en hög grad av överensstämmelse i synen på dessa frågor.

Ett nordiskt samarbete på detta område är således inte något nytt. Det förekommer redan nu ett löpande och brett samarbete och erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna.

Även i internationellt perspektiv eftersträvar man en koordinering av de nordiska synpunkterna. Det gäller t. ex. Europarådet, där en särskild expertkommitté behandlar dessa frågor. Dessutom sker ett fortlöpande utbyte av synpunkter mellan de europeiska medicinska forskningsråden.

Utifrån en samlad värdering av situationen synes det att tiden ännu inte är mogen för att etablera ett nordiskt samarbetsorgan på detta område. Vi har inte ännu nått ett stadium, då vi kunde säga att den politiska diskussionen utkristalliserat sig på ett sådant sätt, att det skulle finnas underlag för inrättande av ett sådant samarbetsorgan. Däremot anser jag att vi befinner oss i en sådan situation där det kan finnas behov av att intensifiera utbytet av information och erfarenheter mellan de nordiska länderna kring dessa problemställningar. I detta sammanhang tror jag att det är väsentligt att detta utbyte sker både på regeringsplan och mellan alla dem, som aktivt diskuterar frågor om etiska regler i samband med biomedicinska försök.

Jens Steffensen: Hr. præsident! Jeg takker statsråden meget for det positive svar og for forståelsen for problemet. Jeg fornemmer statsrådets varme hjerte bag ordene, hvilket måske hænger sammen med, at statsråden selv er læge.

Medicinsk etik er traditionelt præget af ærefrygt for det menneskelige liv. I FN's internationale konventioner om økonomiske og sociale og kulturelle rettigheder fra 1966 hedder det – og jeg citerer:

¹ *Frågan tryckt s. 2496*

”Ethvert menneske har ret til den højest opnåelige sundhedsstandard både fysisk og psykisk”.

Især forskningen berører jo områder, hvor etiske grænser forskydes, og det er derfor nødvendigt, at der samarbejdes både nationalt og internationalt. Statsråden var selv inde på, at udviklingen går så hurtigt, at der kan være en risiko for, at der opstår en kløft mellem befolkningens etiske grundholdning og så selve udviklingen. Kun ved en grundig information og en bred folkelig debat kan den medicinske forskning blive underlagt klare retningslinjer, som er i pagt med vores samfunds traditioner og den etik, som vi ønsker at bygge samfundet på.

Med hensyn til statsrådets sidste bemærkninger om behovet for intensivering af information og udveksling af erfaringer mellem de nordiske lande på dette område, har jeg et lille tillægsspørgsmål. Vil Nordisk Ministerråd tage initiativ til en sådan intensivering?

Minister Eeva Kuuskoski-Vikatmaa: Herr president! Jag anser denna etiska problematik mycket viktig och också mycket akut i våra nordiska samhällen. Det har hänt så mycket beträffande biomedicinen så vi har redan många svåra problem på bordet. Jag anser att varje land måste intensivera arbetet på detta svåra område nationellt, men vi måste också samarbeta mera och mera. Jag tror att dessa frågor på ett eller annat sätt kommer upp vid hälsovårdsministermötet i juni och jag tror också att tanken på att effektivera samarbetet kommer att få stöd.

Karen Thurøe Hansen: Hr. præsident! Vi kan vist roligt fastslå, at gensplejsning er den vigtigste af de nye bioteknologier. Ved hjælp af gensplejsning kan man ændre biologiske organismers arvemasse, og det, der er sket i de seneste 30 år, hvor genteknologien er vokset frem, er, at vi mennesker har fået en så omfattende viden om virkningerne af vores indgreb i naturen, at vi er blevet i stand til at overskue dem og dermed også i stand til at styre dem i den ønskede retning. Men der bør være åbenhed omkring den genteknologiske forskning og udvikling.

Jeg har med interesse hørt ministerens

svar, og med udgangspunkt i Europarådet håber jeg, at de nordiske lande vil samarbejde på bred basis med de øvrige europæiske lande. Jeg mener, det er nødvendigt, og jeg beder ministeren svare mig på, om der er mulighed for dette brede samarbejde, selv om ministeren ikke i øjeblikket anser det for nødvendigt at få et nordisk samarbejdsorgan på dette område.

Minister Eeva Kuuskoski-Vikatmaa: Herr president! Såsom jag redan har sagt är jag ganska säker på att dessa frågor på nytt kommer upp på sommaren på ministermötet på ett eller annat sätt och vi har möjligheter att diskutera hur vi skall intensivera vårt samarbete. Det är därför tidigt att nu säga precis hur detta skall ske.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 31: Fråga till Norges regering angående norsk valfångst¹

Margrete Auken: Hr. præsident! Jeg vil gerne spørge den norske regering på baggrund af det skriftlige materiale, om Norge kan oplyse, om man vil acceptere at følge Den Internationale Hvalfangstkommissions videnskabelige komités vurdering af norske havforskere's supplerende bestandsundersøgelser, hvis denne vurdering munder ud i en anbefaling, der stadfæster sidste års kommissionsbeslutning om totalfredning af den nordøstatlantiske vågehvalbestand.

Statsråd Haugstvedt: Ærede president! Den nordøstatlantiske vågehvalbestand var som såkaldt prioriteret bestand gjenstand for spesielt grundig behandling i Hvalfangstkommissionens vitenskapelige komite både i 1983 og 1984. Vitenskapekomiteen anbefalte på dette grunnlag en fangstkvote på 635 dyr både for 1984 og 1985. Den norske fangstknoten ble fastsatt i samsvar med denne anbefaling.

Det er senere ikke fremlagt nye data om bestanden i Vitenskapskomiteen, men Hvalfangstkommissionen vedtok likevel på sitt årsmøte i 1985 å frede bestanden til tross for at Vitenskapskomiteen ved den anledning ikke

¹ *Frågan tryckt s. 2497*

hadde det tilstrekkelige materialet for en realitetsbehandling. Norge reserverte seg mot dette fredningsvedtak. I tilknytning til reservasjonen ble det fra norsk side opplyst at norske forskere ville legge fram en ajourført analyse av bestandssituasjonen for vågehval. Norske myndigheter vil måtte bygge på dette biologiske materiale ved fastsettelsen av de nødvendige forvaltningstiltak for den nordøstatlantiske vågehvalbestand for 1986. For øvrig vil de mest ajourførte norske forskningsresultater også bli framlagt for Hvalfangstkommisjonens vitenskapelige komite til sommeren.

Jeg vil vise til at det er Norges holdning at forvaltningen av havets levende ressurser skal skje innenfor biologisk forsvarlige rammer. Dette innebærer at norsk hvalfangst også i framtiden vil baseres på vitenskapelige anbefalinger, og at Norge vil legge vekt på samarbeid i Hvalfangstkommisjonens vitenskapskomite.

Margrete Auken: Hr. præsident! Nordisk Råd har modtaget et nødråb fra Norsk Naturvernforbund, om vi vil komme dem til undsætning i deres arbejde for at få fjernet den skamplet, som den norske hvalfangst er på det internationale miljøarbejde. Jeg forstår det.

Vi står over for et fuldstændig sammenbrud af Den Internationale Hvalfangstkommission. Island sætter sig uden for spillet, og Norge er i færd med at gøre det samme. Når man hører minister Haugstvedts svar, kan man pludselig læse, at det altså er norske videnskabsmænd, der alene skal afgøre dette her. Det svarer til, at det alene er franske videnskabsmænd, der skal afgøre, om Frankrigs prøvesprængninger i Pacific er farlige. Det siger franskmændene og bliver lige så foragede, som den norske regering gør, når man anfægter deres ret. Det svarer til, at det alene er engelske videnskabsmænd, der skal afgøre, om de engelske udledninger er farlige. England siger jo også, at deres udledninger af plutonium ikke er farlige, og nu er Norge altså på niveau med Frankrig og England.

Jeg beklager meget, at jeg ikke får et klart svar fra ministeren. Havde jeg spurgt Norge for to år siden, havde jeg fået et klart ja. Dengang sagde man nemlig, at man ikke ville

acceptere moratoriet, men kun anbefalinger fra den videnskabelige komité. Nu er de kommet.

Norge har tilladt sig at fremlægge supplerende materiale, ok. Nu kan jeg ikke engang få at vide, om Norge vil bøje sig for det, som bliver sagt til dette supplerende materiale fra IWC, og ministerens svar bliver ikke mere klart af, at han selv vil påstå, at det er klart.

Lad mig så lige til sidst fortvivlende sige til Grønland, at jeg, Danmark og Greenpeace altid har arbejdet for, at Grønland skulle bevare sin undtagelseskvota på hvalfangst. Efter at jeg i dag har hørt minister Motzfeldt sige, at den grønlandske hvalfangst ikke adskiller sig fra Islands og Norges, bliver det næsten umuligt at få resten af verden til at acceptere, at Grønlands er anderledes. Vi vil naturligvis fortsætte, men på de vilkår, som minister Motzfeldt giver, er det meget vanskeligt, og jeg ved godt, det er svært at trænge igennem til minister Motzfeldt. Jeg har prøvet det før. Ikke desto mindre skal det stå helt klart for Nordisk Råd: Danmark støtter Grønland, og vi vil selvfølgelig blive ved med det, også selv om minister Motzfeldt her for få minutter siden har gjort det næsten umuligt.

Statsråd Haugstvedt: Ærede president! Jeg synes at det svaret som den norske regering har gitt på det omtalte spørgsmål, er klart og greit. Det som imidlertid er helt på det rene, er at det grønlandske hjemmestyret, den islandske regering og den norske regering klarer å takle de problemene som vi nå er oppe i, på en god måte. Vi har alle sammen gitt klart uttrykk for at vi vil vurdere de vitenskapelige begrunnelser for denne virksomheten også i framtiden, på samme måte som vi har gjort det til nå.

Det er vårt prinsipielle syn at næringsgrunnlaget i havet kan beskattes, men det må beskattes på en slik måte at man ikke setter noen av artene i havet i fare, for de som kommer etter oss, skal også kunne beskatte de ulike fiskestammene i havet, hvalen, selen og de øvrige arter. Det er den politikk vi akter å føre også i framtiden, uansett hva Margrete Auken måtte mene om det.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Ingrid Sundberg återtagit sin plats i rådet och att Siri Häggmark lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

E 32: Fråga till Danmarks regering angående Danmarks kompetens i förhållande till EG i internationella miljöfrågor¹

Hanna Kvanmo: President: Jeg vil gerne stille følgende spørgsmål til den danske miljøvernministeren:

Hvordan vil ministeren sikre Danmarks rett til selvstændig å forhandle og godkjenne internasjonale avtaler på miljøområdet i de internasjonale konvensjoner og med land utenfor EF, og dermed bevare den smidighet som i de seneste år bl. a. har resultert i fellesnordiske forslag til havmiljøkonvensjonene?

Minister Christian Christensen: Indledningsvis kan jeg oplyse, at EF i dag kun deltager i én af de store internationale havforureningskonventioner, nemlig Pariskonventionen om landbaseret havforurening. Det hænger sammen med, at EF alene har vedtaget retsakter på området vedrørende landbaseret havforurening, som giver EF en vis begrænset kompetence i relation til Pariskonventionen. I de øvrige konventioner deltager EF alene med observatørstatus. Det gælder dog ikke Østersøkonventionen, hvor EF overhovedet ikke deltager.

Danmark har ofte sammen med de øvrige nordiske lande taget initiativ til inden for rammerne af de nævnte konventioner at fremlægge forslag til stramning af konventionerne. Det er sket ud fra et ønske om at sikre en stadig bedre beskyttelse af vort havmiljø. Under den nugældende traktat har der været skabt tvivl om medlemsstaternes muligheder for at handle selvstændigt inden for internationale konventioner, og Danmark har selv oplevet konfliktsituationer på dette punkt.

Som det er anført i baggrunden for dette spørgsmål, har disse problemer bl.a. været rejst inden for Pariskonventionen. På den

baggrund har Danmark været særlig omhyggelig på dette punkt under forhandlingerne om den såkaldte EF-pakke. Det har medført, at der nu kommer en særlig bestemmelse ind i det nye miljøafsnit i EF-traktaten. Bestemmelsen drejer sig om de muligheder, som EF og medlemslandene har for at indgå aftaler med tredjelande.

Denne bestemmelse siger, at EF som hidtil kan – men ikke nødvendigvis skal – indgå aftaler om tredjelande. Men som noget helt nyt tilføjes det nu, at dette ikke berører medlemsstaternes kompetence til at forhandle i internationale organisationer og indgå internationale aftaler. Dette fremgår direkte af den nye artikel 130R, sidste stykke, det er stk. 5. Med den nye bestemmelse – det er den danske regerings opfattelse – er der ingen tvivl om, at Danmark lovligt kan videreføre det positive og effektive miljø samarbejde, som vi har med de øvrige nordiske lande. Danmark kan derfor også i fremtiden optræde i fællesnordisk blok, f.eks. i internationale havmiljøkonventioner, og vi kan indgå aftaler på nordisk plan om disse spørgsmål.

Lad mig så til sidst knytte et par kommentarer til den såkaldte AETR-dom fra 1971, som spørgeren har citeret et uddrag af. I EF-pakkens slutakt er der optaget en erklæring, hvori det tilkendegives, at de nye bestemmelser i EF-traktaten, som jeg her har nævnt, ikke berører de principper, der følger af domstolens dom i AETR-sagen. Disse principper går i korthed ud på, for det første at EF kan indgå aftaler med tredjelande, når EF har vedtaget fælles regel på et givet område, og for det andet at kun EF og ikke medlemsstaterne kan indgå sådanne aftaler, hvis disse berører fælles EF-regler eller ændrer deres rækkevidde. Det betyder, at medlemsstaterne er afskåret fra at handle selvstændigt i de tilfælde, hvor medlemsstaternes indgåelse af internationale forpligtelser ville være i modstrid med EF-reglerne.

Derimod er medlemsstaterne ikke afskåret fra at handle selvstændigt, blot fordi en international regel indholdsmæssigt vedrører det samme emne i EF-reglerne. Denne fortolkning af dommen er der enighed om i den relevante juridiske litteratur. En konfliktsituation som den nævnte vil efter den danske regerings opfattelse ikke kunne opstå på hav-

¹ *Frågan tryckt s. 2499*

foreningsområdet. De regler, EF har vedtaget på dette område, er nemlig ikke til hinder for, at medlemsstaterne fastsætter strengere regler.

Lad mig til slut tilføje, at EF-Kommissionen ofte har fremført, at EF har kompetence i mange flere tilfælde, end der følger af disse principper. Erklæringen i slutakten har derfor en dobbelt betydning. Medlemsstaterne bekræfter AETR-dommens principper, men samtidig begrænses Kommissionens muligheder for at udstrække EFs kompetence ud over disse principper. Derved er der skabt en større klarhed, end vi har under den nugældende traktat, og det er efter den danske regerings opfattelse til fordel for Danmark og miljø Samarbejdet mellem de nordiske lande.

Hanna Kvanmo: President: Jeg takker ministeren for svaret, som var opmuntrende, og jeg håper naturligvis at det er juridiske holdepunkter for et så sterkt standpunkt overfor EF-kommissionens kompetansefortolkning, slik den kommer til uttrykk i de sitater fra siste møte i Pariskommissionen, som jeg refererte til i begrunnelsen for mitt spørsmål.

Som i begrunnelsen vil jeg her sitere fra referatet fra det siste møte i Paris-kommissionen. Her kom Norge og Sverige med følgende uttalelse:

''Delegasjonene fra Norge og Sverige uttrykker sin bekymring over vanskelighetene med å oppnå vedtak i Paris-kommissionen, som skyldes den uavklarte situasjon omkring EFs kompetanse i forhold til de enkelte medlemsstater. Norge og Sverige henviste til det faktum at Pariskommissionen i seg selv er et bindende juridisk instrument, som pålegger alle kontraherende parter forpliktelser og ansvar. De understreket betydningen av at de kontraherende parter opprettholdt effektive midler til å utføre disse forpliktelser.''

Jeg håper Danmark fortsatt støtter dette synspunktet, og at det derfor ikke blir noen kompetanseavgivelse. Det er klart at vi i de nordiske parlamentene skal gjøre alt for å støtte den danske holdningen. Men det mest hensiktsmessige ville nok være at den danske miljøadministrasjon gjorde de øvrige nordiske delegasjoner delaktig i det juridiske og praktiske grunnlag for dette standpunktet, nemlig at de enkelte EF-medlemsstater ikke

er bundet av EF-vedtak, slik at det én gang for alle kan bli slått fast at EF-kommissionens definisjon av EFs kompetanse er gal, og dermed også forhindre at EF i framtida forhindrer vedtak om forurensningsbegrensende tiltak i Pariskommissionen, slik vi før har sett det skje.

Dette er altså egentlig ikke et spørsmål, men en kommentar.

Minister Christian Christensen: Fru Hanna Kvanmo hadde i sine kommentarer en bemerkning om, at man håbede, at der var juridisk baggrund for vores udtalelse. Jeg vil godt lige citere igen fra de juridiske dokumenter, at der står som slutsats i den artikel, jeg nævnte, 130R:

''Det foregående afsnit berører ikke medlemsstaternes kompetence til at forhandle i interntionale organer og indgå internationale aftaler.''

Det er klart, at Danmark til enhver tid vil våge over, at Kommissionen ikke tiltager sig fortolkninger ud over den, jeg her har fremlagt.

Diskussionen forklarades härefter avslutad.

E 33: Fråga till Danmarks regering angående Danmarks, Färöarnas och Grönlands kompetens i förhållande till EG i internationella havsmiljöfrågor¹

Karin Kjølbro: Hr. præsident! Mit spørgsmål er til den danske regering, og det lyder sådan:

''Er Danmark indstillet på at overlade kompetencen til EF-Kommissionen, og hvem skal i givet fald forhandle på vegne af Færøerne og Grønland i Paris-kommissionen?''

Minister Christian Christensen: Til spørgsmålet om hvorvidt Danmark vil overlade kompetencen til at agere selvstændigt i Paris-konventionen, kan jeg henvise til den udførlige redegørelse, som jeg afgav i forbindelse med spørgsmål E 32 om kompetenceforholdene mellem EF og medlemsstaterne og om medlemsstaternes muligheder for at optræde selvstændigt i internationale havmiljøspørgsmål.

¹ Frågan tryckt s. 2500

Jeg skal derfor blot bekræfte, hvad jeg allerede har sagt, nemlig at det nye miljøafsnit i EF-Traktaten og den tilhørende erklæring i EF-Pagten slutakt ikke vil gøre det vanskeligere for Danmark at handle selvstændigt i f. eks. Pariskonventionen, men at disse nye regler tværtimod vil medvirke til større klarhed på dette område.

Den danske regering er således af den opfattelse, at Danmark fortsat kan optræde i en fælles nordisk blok i internationale havmiljøspørgsmål, og at vi selvstændigt kan indgå aftaler med de nordiske lande om disse emner. Der bliver således ikke tale om, at kompetencen overføres til EF-Kommissionen som følge af indføjelser af det nye miljøafsnit i Romtraktaten.

Hvad angår det særlige spørgsmål om hvem der i givet fald skal forhandle på vegne af Færøerne og Grønland i Pariskonventionen, er forholdet det, at Færøerne og Grønland selv fastsætter indholdet af deres miljøpolitik. Danmark varetager imidlertid bl. a. i Pariskonventionen Færøernes og Grønlands interesser efter de i hjemmestyreloven fastlagte procedurer. De nye regler i EF-Traktaten vil ikke ændre på dette forhold.

Karin Kjølbros: Jeg takker ministeren for svaret, og jeg noterer mig, at regeringen åbenbart har til hensigt at modstå de forsøg, som man må regne med, at EF-Kommissionen vil gøre for at tiltage sig enekompetencen på miljøområdet, og jeg vil naturligvis ønske regeringen held med bestræbelserne.

Hvad det specifikke færøsk-grønlandske aspekt angår, kan jeg med tilfredshed notere mig ministerens forsikring om, at såfremt det lykkes EF at overtage Danmarks plads i de internationale miljøkonventioner, så vil det ikke berøre Færøernes og Grønlands ret til at føre egen miljøpolitik.

Ministerens bemærkning om, at Danmark skal varetage Færøernes og Grønlands interesser efter hjemmestyrelovens procedurer beroliger mig ikke. Hjemmestyreloven af 1948 har jo ikke taget højde for, at Danmark efter 1973 begyndte at overdrage kompetence til EF, hvor Færøerne ikke er med. Jeg kender naturligvis til, at man i de internationale fiskeriorganisationer har løst problemet ved hjælp af et særligt medlemskab for Dan-

mark på vegne af Færøerne og Grønland ved siden af EF-medlemskabet. Jeg noterer mig, at man ikke i ministerens svar har villet pege på denne udvej som farbar på miljøområdet, og det foruroliger mig.

Minister Christian Christensen: Jeg er ked af, at det foruroliger fru Karin Kjølbros, at vi varetager Færøernes og Grønlands interesser i internationale spørgsmål.

Må jeg blot sige: jeg er ikke bekendt med, at EF-Kommissionen vil angribe Danmarks ret til at have sin mening i konventionerne. Hvis noget sådant skulle ske, så skal jeg gentage mit svar fra før: så vil Danmark selvfølgelig modsætte sig enhver form for fratagelse af Danmarks rettigheder, også Danmarks muligheder for at varetage Grønlands og Færøernes interesser, som vi gør ifølge hjemmestyrelsen, så længe Færøerne og Grønland ønsker det varetaget af Danmark:

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 38: Fråga till Nordiska ministerrådet om en lyckad nordisk anticancerkampanj¹

Hannu Kemppainen: Herr president! Jag hänvisar till de motiveringar som finnes i den skriftliga fråga som har lämnats till ministerrådet. På grund av dessa värderingar vill jag ställa följande fråga:

Ämnar Nordiska ministerrådet använda sitt inflytande för att den planerade samnordiska cancerkampanjen måtte lyckas så bra som möjligt i det avseendet att galaprogrammet den 11.4., som i de nationella TV-bolagen planerats som samsändning och som är avsett att utgöra ett effektivt startskott för att ge fart åt kampanjen, måtte bli förverkligat som en sändning till varje nordiskt land?

Statsråd Heløe: Hr. president! Det er tradisjon i de nordiske land at regjeringene ikke tar stilling til detaljer i radioselskapenes programvirksomhet. Dette ansvar overlates til de enkelte selskaper.

Heller ikke Nordisk Ministerråd kan derfor ta stilling til spørsmålet om programvirksomhetens innhold.

¹ Frågan tryckt s. 2505

Ministerrådet kan imidlertid, gjennom de nasjonale departementer, gjøre selskapene oppmerksom på de problemer som spørsmålsstilleren angir i forbindelse med en nordisk antikreftkampanje i TV, og vi påtar oss da gjerne å følge opp saken på den måten.

Diskussionen forklarades herefter avsluttad.

E 39: Fråga till Nordiska ministerrådet om utredningen "Nordbors rättigheter i Norden"¹

Marjatta Väänänen: Herr president! Jag har äran att ställa en fråga till ministerrådet:

Hur tänker ministerrådet följa upp rapporten "Nordbors rättigheter i Norden" så att även en folkuoplaga av Codex Nordicus blir verklighet?

Minister Halldór Ásgrímsson: Hr. præsident! Med fremlæggelsen af rapporten "Nordboeres rettigheder i Norden" har vi fået, hvad vi håber er en formålstjenlig kortlægning af de områder, hvor rettighederne for en indbygger fra et andet nordisk land ikke svarer til rettighederne for landets egne statsborgere. Det vil sige, at vi har fået, hvad man kan kalde et "katalog over hindringer". På den måde skulle det være lettere at se behovet for at reducere antallet af ikke-tilsigtede forskelle i de nordiske landes lovgivninger.

Som spørgeren påpeger, skulle rapporten kunne ses som det første skridt henimod en styrkelse af retsstillingen for dem, der besøger eller bor og arbejder i et andet nordisk land end deres eget hjemland. Det er ministerrådets agt efter afslutningen af rådets session at foretage en analyse af rapporten og derpå vurdere, hvorledes man vil kunne gå videre – bl. a. på baggrund af de synspunkter, der er fremkommet under rådets debat. Dette kan f.eks. komme til at gælde regler for erhvervelse af fast ejendom, retten til at udøve næring og mulighederne for at indtage stillinger i det offentlige.

Vi vil senere tage stilling til om, og i givet fald hvorledes, resultatet af en sådan videre udredning kan offentliggøres også i en mere tilgængelig form.

Marjatta Väänänen: Herr president! Jag tackar minister Ásgrímsson för hans svar. Det är bra att ministerrådet skall låta analysera rapporten och vill värdera hur man kan gå vidare.

Redan vid generaldebatten hade jag möjlighet att tacka för genomförandet av detta stora arbete. Jag vill dock göra ministerrådet uppmärksamt på, att vi nu har fått en omfattande hinderkatalog, svår att läsa när det gäller en vanlig nordbo och därför närmast ägnad för att användas av nordiska tjänstemän. Det är nu viktigt att ännu koordinera och revidera innehållet. Nu får vi till och med veta vilka som är den borttynande flottningens villkor och vi läser att icke-svenska medborgare inte har tillgång till "adelsmötet". På åtskilliga ställen reses dessutom tvivel om ingångna nordiska avtals giltighet.

Det finnes dock vissa viktigare grundfrågor, på vilka gemene man, kvinna och ungdom väntar på svar vid flyttning eller resa i ett annat nordiskt land. Det krävs nu att ett samnordiskt arbete genomförs för att eliminera de hinder som finns för nordbor som tar arbete och bosätter sig i ett annat nordiskt land. Man väntar också på en folkuoplaga av Codex Nordicus. Den nuvarande boken är för svårläst för en vanlig människa, såsom redan har konstaterats.

Dessa två saker är alltså av stor vikt nu. Detta mitt anförande är också ett svar på minister Anita Gradins uttalande som vi hörde här i salen igår.

Minister Halldór Ásgrímsson: Hr. præsident! Det er vigtige synspunkter, som er fremkommet fra Marjatta Väänänen, og det vil man tage hensyn til i den videre udredning af dette spørgsmål.

Diskussionen förklarades härmed avsluttad.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Robert Pedersen återtagit sin plats i rådet och att Jimmy Stahr lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

¹ Frågan tryckt s. 2506

31

D 1986/9/1978/s: Meddelande om rekommendation nr 9/1978 angående konvention till skydd för ozonskiktet

D 1986/12/1982/s: Meddelande om rekommendation nr 12/1982 angående färdtjänstservice för handikappade

D 1986/22/1983/s: Meddelande om rekommendation nr 22/1983 angående miljövårdsaspekternas beaktande i internationella sammanhang vid utformningen av energipolitiken

D 1986/8/1984/s: Meddelande om rekommendation nr 8/1984 angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning

D 1986/11/1984/s: Meddelande om rekommendation nr 11/1984 angående förstärkt socialmedicinsk insats

D 1986/20/1985/s: Meddelande om rekommendation nr 20/1985 angående reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet

Rådet företog ovannämnda saker i ett sammanhang.

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålen för rådets del slutbehandlade.

Utskottets förslag bifölls.

Mötet avslutades kl. 10.40

Protokoll

5:e mötet

Torsdagen den 6 mars 1986 kl. 10.40–12.40 och 14.00–19.20

Presidenter: Grethe Lundblad (1–9), Elsi Hetemäki-Olander (9–17), Páll Pétursson (17–22) och Anker Jørgensen (22–23)

Dagordning

1. C 1: Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbeid (*Kommunikasjonsutvalgets betenkning*)

2. A 691/t: Medlemsforslag om skattefritt salg for flypassasjerer ved innreise innen Norden

3. A 710/t: Medlemsforslag om harmonisering av overgang til distribusjon og salg av blyfri bensin i Norden

4. A 717/t: Medlemsforslag om å ta i bruk tilleggsbremselys på biler

5. A 720/t: Medlemsforslag om klassifisering av låsningsfrie bremsesystem som sikkerhetsanordning i biler i Norden

6. A 719/t: Medlemsforslag om økt trygghet for syklister i Norden

7. A 722/t: Medlemsforslag om datateknologien som hjelpemiddel i distriktpolitikken

8. A 736/t: Medlemsforslag om støtte til gjennomføring av et nordisk teknologiår 1988

9. E-saker (spørsmål og svar) i tilknytning til Kommunikasjonsutvalgets saksområde

E 3: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om det nordiske ungdomsreisekortet

E 20: Spørsmål til Norges regjering om kvoter om veiavgifter

E 41: Spørsmål til Norges regjering om avtale mellom Norge og Danmark om gjensidig avgiftsfrihet for den bilaterale lastebilstrafikk

E 12: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om fullføring av planlagte veiinvesteringer i Finland ifølge den nordiske planen for økonomisk utvikling og full sysselsetting

E 27: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om konsentrasjon av høyteknologisk industri til hovedstadsområdene

E 28: Spørsmål til Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regjeringer om nordisk samordning i EUREKA-prosjektet

E 42: Spørsmål stillet til Danmarks regjering om fergeruten Rønne-Ystad

10. Avskrivning av følgende rekommandasjoner:

9/1972/t Flytrafikken mellom Åland og Stockholmsområdet

24/1973/t Førervern ved trafikkforsikring

13/1981/t Turismens skadevirkninger på naturen og de tradisjonelle næringene

16/1981/t Internasjonal harmonisering av bestemmelser for transport av farlig gods

17/1981/t Nordisk harmonisering av bestemmelser for transport av farlig gods

4/1983/t Regnesenter for værprognoser

3/1985/t Nordisk datasamarbeid

11. C 1: Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbeid (*Økonomisk utvalgs betenkning*) samt meldinger om følgende rekommandasjoner:

23/1980 Felles industrielle prosjekt

5/1981 Initiativ for å avhjelpe nedlegnings-truede gruvesamfunns vanskeligheter

6/1981 Utvikling av samarbeidstiltak vedrørende fiskeoppdrett

17/1982 Nordisk utdanning for eksportmarkedsføring

18/1982 Nordisk møbelindustri

31/1983 Kartlegging og samordning av tilbud og behov for utviklingslandsutdanning

32/1983 Samarbeid om energi- og miljørelatert industri- og regionalpolitikk

33/1983 Tiltak for å stimulere innovasjoner innen næringslivet i Norden

4/1984 Nordiske myke prosjektinvesteringslån

1/1985 Handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting

2/1985 Felles nordisk konjunkturbedømming

4/1985 Økte og harmoniserte beløpsgrenser ved innførsel av varer for eget bruk ved reise

5/1985 Utredning av den offentlige sektors rolle i økonomien

6/1985 Nordisk handlingsprogram på jordbruks- og skogbruksområdet

12. Melding om rek. nr. 3/1984/e om et friere kapitalmarked

13. A 711/e: Medlemsforslag om nordisk samarbeid i internasjonal sammenheng

14. B 62/e: Ministerrådsforslag om et nordisk utviklingsfond for Vestnorden

15. B 63/e: Ministerrådsforslag om et revidert nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitikk

16. B 65/e: Ministerrådsforslag om en nordisk handlingsplan for økt sysselsetting i byggsektoren

17. B 67/e: Ministerrådsforslag om en plan for nordisk samarbeid på energiområdet

18. C 4/e: Beretning fra Nordisk prosjekt-eksportfond (1985)

C 3/e: Beretning fra Nordisk investeringsbank (1985)

B 66/e: Ministerrådsforslag om forhøyet beløpsramme for Nordisk investeringsbanks prosjektinvesteringer

19. A 714/e: Medlemsforslag om etablering av et nordisk institutt for bioteknikk i Island

20. A 716/e: Medlemsforslag om forskningsinnsats i den kooperative sektor

21. C 15/e: Beretninger vedrørende Økonomisk utvalgs saksområde 1984 (*Økonomisk utvalgs betenkning*)

22. E-saker (spørsmål og svar) i tilknytning til Økonomisk utvalgs saksområde

E 5: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om lettelse i bestemmelsene om bruk av bil i nordiske grensetrakter

E 8: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om informasjonsvirksomheten i det nordiske samarbeidet

E 17: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om opprustning i rommet gjennom samnordisk krigsindustri

E 18: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om harmonisering i de nordiske land

E 24: Spørsmål til Sveriges regjering om transporter av anvendt reaktorbrensel

E 25: Spørsmål til Sveriges regjering om økt effekt på Barsebäckverket

E 34: Spørsmål til Sveriges regjering om prohibitiv finsk teknologieksporthovgivning

23. Avskrivning av følgende rekommandasjoner:

1/1979 Program for nordisk regionalpolitisk samarbeid

24/1980 Glassindustrien i Norden

27/1980 Felles tiltak vedrørende byforskning

34/1983 Styrking av det regionalpolitiske samarbeid i Norden

- 6/1984 Nordkalottsamarbeidet
- 7/1985 Handlingsprogram for forsterkning av Vestnordensamarbeidet
- 8/1985 Etablering av et nordisk utviklingsfond for Vestnorden

1

C 1: Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet (kommunikationsutskottets betänkande)

Kommunikationsutskottet hade föreslagit,

A. att rådet med anledning av de avsnitt i ministerrådets berättelse som kommunikationsutskottet behandlat antar följande yttrande:

1. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att också i fortsättningen prioritera den nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet.
 2. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att verka för planering och utformning av en nordisk handlingsplan för ökad trafiksäkerhet.
 3. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att ytterligare verka för att nordisk ungdom får möjlighet att resa inom Norden så billigt att ungdomen motiveras att välja Norden som sitt resmål.
 4. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att verka för att alla de nordiska länderna deltar i turistikampanjen i Västtyskland.
- B. att rådet lägger kapitel XIII och kapitel XIV i ministerrådets berättelse till handlingarna.

Marjatta Väänänen (kommunikationsutskottets talesman): Fru president! Det har varit ett händelserikt och givande år för kommunikationsutskottet. Teknik- och datateknologifrågorna har trätt in i utskottets verksamhet och utskottet har format sig därefter. Senaste sommar tillsatte utskottet en arbetsgrupp med uppgift att utreda utskottets framtid. Inte oväntat ansåg gruppen att teknik- och datateknologisamarbetet skulle prioriteras högt och denna uppfattning delades helt av utskottet.

För tre veckor sedan hörde utskottet en rad experter på datateknologins område.

Bland annat diskuterades ministerrådets nordiska handlingsplan på området och det kan med en gång konstateras att detta möte kommer att betyda mycket för utskottets kommande verksamhet.

Det har som sagt varit ett händelserikt år för utskottet och jag tror att jag vågar säga att utskottet redan nu gjort skäl för sitt nya namn, "kommunikationsutskottet".

Denna utveckling återspeglas också långt i vårt betänkande över C 1.

Utskottet har nu liksom tidigare år fått ett utkast till ministerrådsberättelsen inför det årliga novembermötet. Utskottet uppskattar detta såsom också de regelbundna mötena med ministerrådet.

Utskottet uppskattar att den moderna tekniken nu har fått en central plats i verksamheten då det gäller kommunikationer och transporter. Vi pekar bland annat på det viktiga projektet "Telekommunikation och ADB till effektivisering av transporter" och anser att kartlägningsarbetet verkar inspirerande på nya projekt.

Utskottet påminner dock att även om tekniken blir allt centralare i NÄT:s verksamhet så bör även tillräckliga medel anvisas för projekt på vägområdet.

I fråga om Nordisk kommitté för transportforskning (NKTF) påminner utskottet att det vid flera tillfällen föreslagit en självständig ställning för detta organ. Ministerrådet har dock fortfarande inte noterat detta. Utskottet förväntar sig en kommentar i nästa års berättelse.

Vi noterar dessutom att det fortfarande existerar problem i flygförbindelserna Trondheim-Östersund-Sundsvall-Vasa och efterlyser information på denna punkt.

Beträffande trafiksäkerheten ser utskottet positivt på uppföljningen av trafiksäkerhetsåret 1983 i form av trafiksäkerhetsdagar och är införstått med att sådana arrangeras också 1987. Därför har vi tidigare föreslagit att anslag för planeringen av dagarna reserveras redan i 1986 års budget.

Utskottet anser att den insats som Nordiska trafiksäkerhetsrådet (NTR) gjort i det internationella trafiksäkerhetsarbetet är värdefull.

Liksom tidigare understryker vi nu betydelsen av att den nationella uppföljningen av genomförda undersökningar verkställs och

att ministerrådets beslut effektueras.

Utskottet lägger en stor vikt vid trafiksäkerhetsarbetet i Norden, samtidigt som det noterar att olycksstatistiken under senare tid förvärrats. Det är därför skäl att trafiksäkerhetsarbetet intensifieras och tillräckliga medel ställas till förfogande. Detta sker bäst genom en särskild plan i ministerrådets regi. Planen skall ses som en komplettering och intensifiering av det nuvarande trafiksäkerhetsarbetet.

Beträffande turistsamarbetet har man kommit igång med turistkampanjen i Västtyskland, projektet ingår i den ekonomiska handlingsplanen, men att det är problem med huvudtemat "Der Skandinavische Sommer 1986–1988". Från isländsk sida föreslås att "Skandinavische" utbyts mot "Nordische". Utskottet ser fram emot en snabb lösning av problemet, så att hela Norden kan delta i kampanjen.

Vidare vill utskottet påminna om sin tidigare ståndpunkt att även Beneluxländerna borde inkluderas i kampanjen. Utskottet ber ministerrådet beakta detta i ett senare skede.

Då data- och teknologifrågorna sedan ett drygt år tillbaka hör till kommunikationsutskottets verksamhetsområde har vi med speciellt intresse följt upp den nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet.

Det är svårt att få en helhetsbild av planen, då den rapporteras i olika avsnitt av C 1, och vi föreslår därför att planen i nästa årsberättelse rapporteras på ett liknande sätt som den ekonomiska handlingsplanen.

Utskottet betonar betydelsen av att harmonisera lagstiftningen på datateknologiområdet och poängterar de pedagogiska och kulturella aspekterna av datateknologin. Också utbildning på området betonas i detta sammanhang.

Överhuvudtaget understryker utskottet betydelsen av datateknologin och anser att om Norden vill behålla sin position i världen måste datateknologins alla sidor prioriteras i ännu högre grad än vad som sker i dag.

I anslutning till handlingsplanen för ekonomiska utveckling och full sysselsättning påpekar utskottet att utvecklandet av ett eventuellt nordiskt väderradarnät inte enbart har industriella och sysselsättningsmässiga aspekter eller är viktig för lantbruk, utan ett sådant system också skulle ha stora effekter

på trafiksäkerheten på land, till sjöss och i luften. Utskottet uppskattar NORDTEL:s arbete då det gäller bredbandsnät och optofibertechnik. Vi konstaterar att väg- och järnvägsinvesteringarna fortfarande är i utrednings- och planeringsfasen och önskar därför inte kommentera dem i detta skede. Utskottet upprepar slutligen sin begäran att planen bör vara löpande och sträcka sig in i framtiden.

Utskottet tar också ställning till frågan om ungdomsresor i Norden. Jag tar upp den sist här då frågan så att säga ständigt är under bearbetning. Vi upprepar i vårt betänkande betydelsen av att ungdomen får möjlighet att resa billigt i Norden, vilket är ägnat att stärka den nordiska gemenskapen. Man borde vidare sträva efter en särskild ordning beträffande Färöarna, Island och Grönland. Vi fäster också uppmärksamhet vid marknadsföringens betydelse i sammanhanget.

Det är skäl att nämna att utskottet den 12 februari i ett brev till presidiet uttrycker stor förvåning över järnvägsförvaltningarnas negativa inställning till ungdomskorten, vilken är stick i stäv med den breda politiska viljan. Kommunikationsutskottet ber rådets presidium att ta upp frågan på högsta politiska nivå för att arrangemanget med ungdomskorten skall kunna fortsätta. Jag vågar säga att kommunikationsutskottet inte vilar förrän denna fråga är löst.

Innan jag går över till utskottets yttrande-förslag vill jag passa på att tacka kommunikationsutskottets medlemmar för ett gott och givande samarbete. För min egen del kan jag säga att det varit en i allra högsta grad stimulerande tid och att det är med saknad jag lämnar kommunikationsutskottet. Jag hoppas att jag skall kunna ta med mig åtminstone en del av de rika erfarenheterna till social- och miljöutskottet.

Fru president!

Utskottets yttrandeförslag gäller i all korthet:

- en fortsatt prioritering av handlingsplanen på datateknologiområdet
- en nordisk handlingsplan på trafiksäkerhetsområdet
- värnande och stimulerande av ungdomens möjligheter att resa i Norden
- möjligheter för alla nordiska länder att delta i turistkampanjen i Västtyskland

Fru president! Jag yrkar bifall till kommunikationsutskottets förslag till yttrande om sak C 1.

Minister **Melchior**: Hr præsident! Jeg skal have den ære på vegne af Nordisk Ministerråd for Transportspørgsmål at oplæse vor beretning til Nordisk Råd:

Det er med stor glæde, at vi i ministerrådet har konstateret, at der fortsat er god overensstemmelse mellem kommunikationsudvalgets ønsker og det arbejde, der foregår i ministerrådets regie.

Udvalget har udtrykt stort set tilfredshed med indholdet af C 1, men efterlyser redegørelse for samarbejdet på meteorologiområdet, og jeg kan tilsige, at vi skal tage dette op ved udarbejdelsen af næste års C 1.

Ministerrådet vil gerne tage et af de punkter op, som udvalget ytrede sig om i sidste års betænkning til C 1. Det drejer sig om opfølgning af slutførte projekter. Rapporten om NORDKOLT, altså nordisk kollektiv trafik i byer, er netop blevet færdig og er overgivet til udvalget. Jeg beklager, jeg beder om undskyldning for, at vi på grund af stort arbejde med denne rapport har været noget forsinkede. Den kom først udvalget i hænde præcis ved sessionens begyndelse.

Udvalget har i betænkningen anført, at nordisk embedsmandskomité for transportspørgsmål, altså NET, hvert år vil foretage en gennemgang af et eller flere af de tidligere projekter. Dette er ikke helt korrekt forstået. Det, som NET vil gøre, er at man hvert år vil foretage en vurdering, om der er anledning til at tage et eller flere projekter op til gennemgang. Dette kan, som det har været tilfældet med NORDKOLT, være et ret omfattende arbejde, og jeg håber derfor, at udvalget vil være enig med ministerrådet i, at arbejdet kun skal udføres, hvis der er en reel baggrund for at gøre det.

Et andet emne, som har været genstand for omfattende drøftelser både ved sessionen sidste år, ved mødet i Mariehamn i november og ved tidligere lejligheder, er ungdommens rejsemuligheder i Norden. Udvalget har også i sine udtalelser i dette års betænkning opfordret ministerrådet til at arbejde for en bedring af de unges rejsemuligheder i Norden.

Der er stillet spørgsmål om ungdomsrejsekortet, altså et rabatkort. Dette vil senere på dagsordenen blive besvaret af min norske kollega.

Jeg skal derfor her kun kommentere forslaget om en særlig ordning for rejserne til og fra Færøerne, Island og Grønland. Det er jo sådan, at der i forvejen består en række rabatmuligheder, ikke mindst for unge, for flyrejser i almindelighed. Det er ministerrådets opfattelse, at de gældende rabatsystemer giver så store muligheder, at der ikke er behov for, og ikke mulighed for, at kræve særskilte rabatordninger her. Jeg må derfor beklage, at vi fra ministerrådets side ikke kan imødekomme udvalget på dette punkt.

Udvalget har på ny i dette års betænkning fremhævet betydningen af datateknologi og dens anvendelse på kommunikationsområdet. Jeg kan kun gentage, at vi fra ministerrådets side er enig i, at dette er et område, der skal prioriteres højt.

I C 1 er omtalt det kortlægningsprojekt, som NET har iværksat. Det hedder: "Telekommunikation og EDB til effektivisering af transporter". Projektet vil blive afsluttet i dette år, og det vil forhåbentlig danne grundlag for en række mere konkrete projekter. Der vil som led i kortlægningsprojektet blive afholdt en konference i løbet af foråret, nemlig den 13.–15. maj i dette år. Hvis det ikke allerede er sket, vil udvalgets medlemmer i nærmeste fremtid modtage invitation til at deltage ved konferencen.

Så har vi noget, der hedder NKTF, Nordisk Komité for Transportforskning, og det er et organ, der bistår NET. Udvalget har på ny foreslået, at NKTF får en mere selvstændig status, og efterlyser ministerrådets kommentar hertil. Det må nok erkendes, at vi fra ministerrådets side ikke har fundet nogen væsentlig grund til at foretage ændringer på dette punkt. Vi vil ikke udelukke, at vi kan se på det, men vi vil gerne høre, på hvilke nærmere punkter udvalget forestiller sig, at ændringerne bør ske. Vi mener, at NKTF i praksis allerede har en ret selvstændig status, idet komiteen selv kan råde over den rammebevilling, den får, og selv tage initiativ til forskellige initiativer og aktiviteter.

Udvalget har efterlyst kommentarer til spørgsmålet om flyforbindelser på strækningen Trondheim–Östersund–Sundsvall–

Vasa, som blev rejst på mødet i Mariehamn i fjor. Jeg kan på ministerrådets vegne love udvalget, at der vil blive fremsat en skriftlig redegørelse for dette spørgsmål snarest.

Det fremgår af kommunikationsudvalgets betænkning, at udvalget har taget ministerrådets betænkning om trafikikkerhed til efterretning. Jeg finder, at denne del af beretningen dokumenterer, at det nordiske trafikikkerhedsarbejde ligger i gode og velfungerende rammer.

I arbejdet inden for Nordisk Trafikkerhedsråd og dets samarbejdsorganer er der i 1985 lagt betydelig vægt på at udvide de eksisterende kontakter vedrørende nordisk færdselssikkerhedsarbejde. Denne del af det nordiske samarbejde har påkaldt sig særlig opmærksomhed i kommunikationsudvalgets betænkning, hvor udvalget særligt fremhæver seminaret, som hed "Nordiske Trafikkerhedsdage 1985". Dette havde som bekendt ældres trafikikkerhed som emne. Der er allerede taget fat på forberedelserne til et nyt seminar, som planlægges afholdt i 1987.

Erfaringerne fra såvel det nordiske trafikikkerhedsår, som var 1983, som fra de Nordiske trafikikkerhedsdage i 1985 viser, at der kræves grundige forberedelser, hvis der skal opnås et tilfredsstillende udbytte af de trods alt ikke ubetydelige nordiske og nationale omkostninger, der er forbundet med sådanne arrangementer. Det må være i alles interesse, at forberedelserne til seminarer af denne art er så grundige, at der er rimelig sikkerhed for, at deltagerne får rimeligt udbytte både af de penge, det koster, og af den tid, som deltagerne investerer.

Jeg skal så vende mig til kommunikationsudvalgets forslag A.2. hvorefter ministerrådet opfordrer til, at der udarbejdes en nordisk handlingsplan for øget trafikikkerhed. Dette spørgsmål har allerede været fremme under mødet mellem kommunikationsudvalget og trafikikkerhedsministrene den 12. november i fjor. Der blev her konstateret bred opbakning til at udbygge det eksisterende samarbejde også på dette punkt. En særlig arbejdsgruppe med repræsentanter fra nordisk trafikikkerhedsråd og Nordisk Råds kommunikationsudvalg er allerede nedsat, ligesom kommissoriet er fastlagt. Derfor er det naturligvis ikke muligt allerede i dag at kommentere dette arbejde.

Forhåbentlig vil der allerede næste år kunne fremlægges resultater fra arbejdet. Hovedformålet er at få en platform for det nordiske trafikikkerhedssamarbejde, som sammen med de almindelige rullende budgetprogrammer kan være grundlaget for tilrettelæggelsen af det nordiske trafikikkerhedsarbejde på noget længere sigt.

Udvalget har i sin betænkning givet nogle få kommentarer til arbejdet med den nordiske handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse. Vi er i rådet enige med udvalget i, at man ikke må stille sig tilfreds med, at der foreligger en plan. Den må naturligvis følges op, og der må til stadighed ske en vurdering af, hvilke nye initiativer der kan komme på tale.

Imidlertid tror jeg ikke, at der er nogen fare for, at denne del af arbejdet skal gå i glemmebogen. Der har vist sig stor interesse for dette emne, også i det private erhvervsliv. I denne forbindelse kan jeg jo henvise til den i generaldebatten ofte omtalte Gyllenhammarrapport og det heri omtalte Scandinavin Link-initiativ, som jo på flere punkter er sammenfaldende med handlingsplanen på transportområdet og altså ligger i forlængelse af initiativer, som er taget både på nationalt og på nordisk plan igennem en årrække.

Udvalget har endelig henstillet, at den nordiske handlingsplan på datateknologiområdet prioriteres yderligere. Det fremgår af ministerrådets hidtidige tilkendegivelser i dette års beretning, at vi helt kan tilslutte os, at dette emne prioriteres højt. Udvalget har i betænkningen efterlyst en samlet rapportering af arbejdet med denne handlingsplan i næste års beretning.

Der kan være noget om, at den nuværende rapportering i de enkelte fagkapitler kan virke noget uoverskuelig, og vi vil derfor tage spørgsmålet op i samråd med samarbejdsministrene.

Dette ærede rådsmedlemmer, var ministerrådets rapport til denne session.

Jeg vil gerne, når jeg slutter her, benytte tilfældet til på mine kollegers og egne vegne at rette en tak til fru Marjatta Väänänen, som har været trafikudvalgets ordfører nu gennem de seneste år. Jeg har til min beklagelse set, at hun har ønsket at afgå, og sikkert bliver erstattet af en anden dygtig formand, men jeg vil ikke slutte dette samarbejde uden en varm

tak til fru Väänänen for det gode samarbejde og det behagelige samvær, vi har haft mellem udvalget og ministerrådet.

Statsrådet **Hulterström**: Fru president! I anslutning till generaldebatten för några dagar sedan förekom viss debatt om Öresundsförbindelserna. Eftersom jag då inte hade tillfälle att delta, vill jag nu i anslutning till kommunikationsutskottets betänkande framföra några kompletterande synpunkter på Öresundsförbindelserna. Man kan ju också säga att den diskussionen kanske mera hör samman med behandlingen av kommunikationsfrågorna.

Den gemensamma dansk-svenska utredningsrapport som avlämnades förra sommaren behandlar två olika förbindelser över Öresund: en fyrfältig bro/tunnelförbindelse för enbart vägtrafik mellan Köpenhamn och Malmö och en enkelspårig järnvägstunnel mellan Helsingborg och Helsingør. Vi är på bägge sidor om sundet överens om att det är dessa alternativ som skall utföras. Först när det föreligger ett konkret förslag till överenskommelse mellan de danska och svenska regeringarna och parlamenten kan emellertid förbindelserna börja föverkligas. Sådana överenskommelser föreligger som bekant ännu inte.

Från dansk sida har framhållits att ett beslut om att anlägga förbindelser över Stora Bält måste gå före en överenskommelse med Sverige om förbindelserna över Öresund. Denna inställning har vi i och för sig förståelse för.

Jag vill emellertid här begagna tillfället att säga att, särskilt när vi nu har den s. k. Dan Link inom räckhåll – den har visserligen blivit försenad men vi hoppas att vi fortfarande kan säga att vi har den inom räckhåll – är inte förbindelserna över Stora Bält enligt vår bedömning längre av samma avgörande betydelse för denna fråga. När Dan Link har byggts ut kommer det nämligen att finnas en kapacitetsstark färjeförbindelse mellan Rødby och Puttgarden. Huvuddelen av godset går redan i dag den vägen. Dessutom medför passagen över Stora Bält en inte obetydlig vägförlängning.

I Sverige anser vi därför numera inte att frågan om Stora Bält-förbindelsen med nöd-

vändighet måste kopplas till frågan om Öresundsförbindelserna.

Som redan tidigare framhållits från svensk sida resonerar vi därför gärna separat om Öresundsförbindelserna. Vi är sedan länge också fullt redo att sätta oss ner vid förhandlingsbordet.

Som framgick av det replikskifte som förekom under generaldebatten måste vi emellertid tyvärr konstatera att det fortfarande är ovisst när ett slutdokument om Öresund kan föreligga. Denna ovisshet minskar emellertid inte den handlingsberedskap som vi har. Jag vill understryka att vårt främsta mål fortfarande är att så snart det är möjligt fullfölja planerna på fasta förbindelser över och under sundet. Vi har goda skäl för detta.

Oberoende av Dan Link växer sig nämligen kraven från den svenska industrins sida på en kompletterande tåg färjeled mellan Skåne och Västtyskland allt starkare. Det finns alltså med all sannolikhet en marknad för en sådan led vid sidan av en fungerande Dan Link. Det är därför möjligt att vi i Sverige inom några år har fått en sådan direktförbindelse till kontinenten som ett komplement till framför allt Dan Link men även Trelleborg–Sassnitz.

Den framtida utvecklingen av tåg färjetrafiken mellan Sverige och kontinenten kommer att bli beroende av hur frågan om de fasta förbindelserna över Öresund löses. En på lång sikt mera storskalig satsning på direkt färjetrafik till Västtyskland kan naturligtvis inte kombineras med fasta förbindelser mellan Sverige och kontinenten via Danmark. I ett långsiktigt alternativ måste det därför bli ett antingen–eller. Om man vill ha en helhetssyn på förbindelserna över huvud taget mellan de nordiska länderna och kontinenten, är emellertid bro och tunnel över Öresund på lång sikt oslagbara alternativ.

Vår främsta önskan är därför nu att det skall vara möjligt att snabbt åstadkomma den samling som krävs för att vi vid förhoppningsvis nästa års råds-session gemensamt skall kunna berätta att Dan Link nu fungerar och vi har träffat en överenskommelse om fasta förbindelser över Öresund. Jag vill alltså understryka att vi är beredda att gå vidare. Vi anser att vi kan gå vidare med praktiska förberedelser parallellt med de diskussioner som pågår i Danmark om Stora Bält-förbindelserna. Om man på dansk sida måste vänta

ytterligere får vi naturligtvis acceptera det, men från svensk sida föreligger inga sådana hinder.

Minister Melchior: Hr. præsident! Jeg vil gerne umiddelbart sige tak til min svenske kollega for den tale, han lige har holdt her, og for hans understregning af vigtigheden af en fast forbindelse over Øresund. Minister Hulterström talte om et uslagbart alternativ for forbindelserne mellem Skandinavien og det europæiske kontinent, og jeg kan erklære, at den danske regering, og efter min bedste overbevisning et stort flertal i det danske folketing, er helt enig med den svenske regering heri.

Jeg skal bekræfte, at Danlink efter alt, hvad der foreligger i dette øjeblik, vil blive klar til ibrugtagning i efteråret 1986, altså senest pr. 1. november 1986, og jeg beklager den forsinkelse i forhold til vore aftaler, som er indtrådt.

Jeg skal ligeledes bekræfte regeringens absolute villighed til at gå i realistiske forhandlinger med den svenske regering om faste forbindelser over Øresund, og også her har jeg anledning til at forvente, at der vil være et meget stort flertal, måske til og med enstemmighed, om en sådan forbindelses etablering.

Jeg beder den svenske regering forstå, at der fortsat er en sammenhæng mellem Store Bælt og Øresund. Hvis vi tænkte os etablere en fast forbindelse mellem den skandinaviske halvø og Sjælland og dermed altså ned til kontinentet, så ville Danmark, hvis fem millioner mennesker bor med ca. 50 pct. øst for og 50 pct. vest for Store Bælt, risikere at falde i to dele, således at Jylland og Fyn og den øvrige del af denne del af landet ville lægge sig mere til kontinentet, hvorimod Sjælland og Lolland-Falster ville lægge sig til Skandinavien og Norden. Det har Sjælland og Lolland-Falster ikke noget imod, men Danmark er faktisk gennem de seneste århundreder blevet så lille, at vi nu ikke ønsker at dele riget yderligere op i to halvdele, men tværtimod at sørge for, at der er god samling på riget!

Derfor indgår det i sammenhængen, at vi må svejse sammen på midten, før vi kan gå ind i faste aftaler om fast forbindelse over Øresund. Men jeg skal oplyse, at det kun er

beslutningen om fast forbindelse over Store Bælt, der behøver at være klar, inden vi kan sætte os til tegnebordet. Vi kan udmærket opføre disse forbindelser nogenlunde samtidigt, da der gud ske lov ikke findes mangel på investeringsvillighed, der findes ingen mangel på kapital.

Der findes altså heller ikke mangel på vilje hos den danske regering og øvrige politiske myndigheder til at komme i gang for alvor, og jeg nærer forhåbning om, at vi i efteråret 1986 kan sidde sammen ved bordet og tale realiteter på grundlag af den embedsmandsrapport, som minister Hulterström omtalte.

Ministeri Luttinen: Rouva puheenjohtaja! Liikennevaliokunnan työkenttä on viime vuosina laajentunut hyvin merkittävästi. Perinteellisten liikenne- ja liikenneturvallisuuskysymysten ohella ovat tietoteknologiaan, tiedonsiirtoon ja mediakysymyksiin liittyvät kysymykset nousseet liikennevaliokunnan työn tärkeiksi elementeiksi. Tämä kehitys vastaa myös Suomen kansallisen hallinnon kehitystä. Meillä Suomessa liikenneministeriön työssä yhä suurempi merkitys on esim. tiedonsiirtoon liittyvissä kysymyksissä. Käsittelemme parasta aikaa mm. kysymystä kolmannesta TV-kanavasta.

Tässä yhteydessä käsittelemme Suomen televisio-ohjelmien edelleenlähettämistä Ruotsiin. Totean aluksi, että Oy Yleisradio Ab:n televisio-ohjelmien edelleenlähettämiseen Nackan lähettimen kautta Suur-Tukholman alueelle on liittynyt ja liittyy edelleenkin avoimia kysymyksiä, jotka ovat tänään lähinnä tekijänoikeudellista laatua. Edelleenjalkeluun liittyvien kysymysten ratkaisemiseksi on Ruotsissa tarvittu sekä erityinen Suomen televisio-ohjelmien jakelua koskeva laki että Ruotsissa voimassa olevan tekijänoikeuslain täydentäminen ns. sopimuslisenssimuutoksella.

Suomen hallituksen edustajana totean tyydytyksellä, että Ruotsin valtiopäivät hyväksyi jo viime joulukuussa Suomen televisio-ohjelmia koskevan erityislain ja että tarvittava tekijänoikeuslain muutos saatujen tietojen mukaan voisi toteutua ensi heinäkuun alusta lukien. Rinnakkain Ruotsissa tapahtuvan valmistelun kanssa olemme Suomessa ryhtyneet tarvittaviin jakeluteknisiin toimen-

piteisiin. Liikenneministeriö on yhteistyössä opetusministeriön kanssa käynyt alustavia neuvotteluja tekijänoikeuksien haltijoiden kanssa. Ilman heidän myötämielistä suhtautumistaan ei nimittäin ole mahdollista toteuttaa Nacka-hanketta. Lähetysoikeudet Nackan lähetystoimintaa varten on periaatteessa hankittava Oy Yleisradio Ab:ltä, suomalaisilta oikeudenomistajilta ja kansainvälisiltä elokuvatuottajajärjestöiltä. Lähetysoikeuksista on maksettava korvaus, jonka suuruus on riippuvainen osapuolten välisistä neuvotteluista.

Ruotsin hallitus on Suomen televisio-ohjelmien jakelua koskevasta laista katsonut, että Ruotsin televisio tai jokin muu ruotsalainen valtiollinen taho ei voisi toimia edelleenlähettäjänä. Tästä syystä olemme joutuneet hie man nurinkuriseen tilanteeseen, jossa suomalaiset tahot neuvottelevat keskenään edelleenjakelusta maksettavasta korvauksesta. Meidän lähtökohtamme on alusta alkaen ollut se, että edelleenlähettämistä sovittavat korvaukset maksetaan siinä maassa, jossa jakelu tapahtuu. Tämähän on normaali käytäntö. Oletan kuitenkin, että tästä kysymyksestä päästään yhteisymmärrykseen Suomen ja Ruotsin kesken.

Rouva puheenjohtaja! Totean, että tällä hetkellä on olemassa alustava neuvottelutulos, mutta elokuvatuottajien kansainvälinen etujärjestö on ilmoittanut kirjeitse Ruotsin kulttuuriministerille Bengt Göranssonille, että se ei voi hyväksyä rakaisua, koska pienen vähemmistön palveleminen saattaa aiheuttaa taloudellista vahinkoa filmituottajille. Heidän mielestään lähetysoikeuksista maksettava korvaus tulisi suhteuttaa Suur-Tukholman alueella olevien talouksien määrään eikä ainoastaan ruotsinsuomalaisten määrään. Elokuvatuottajien etujärjestö korostaa, että mikäli Nacka-hanke toteutuu, se todennäköisesti johtaa heidän ohjelmien ja elokuvien myyntipoliittikkansa muuttumiseen Oy Yleisradio Ab:hen nähden. Elokuvatuottajien mielestä tulisi ulkomaiset filmit kokonaan poistaa ohjelmatarjonnasta.

En tässä yhteydessä puutu neuvottelutilanteeseen yksityiskohtaisemmin. Totean vain, että elokuvatuottajien etujärjestön edustajat ovat tulossa Suomeen lähiviikkoina keskustelemaan syntyneestä tilanteesta. Näiden keskustelujen jälkeen on tarkoitus arvioida,

voidaanko Suomen televisio-ohjelmien ohjelmatarjonta jakaa kokonaisuudessaan samanaikaisesti Tukholmaan vai joudutaanko siitä tekijänoikeudellisista syistä poistamaan esim. ulkomaiset filmit ja ohjelmasarjat.

Arvoisa puheenjohtaja! Yhteenvetona totean, että tarvittavat jakelutekniset ja radio-oikeudelliset valmiudet ovat tällä hetkellä olemassa Suomen televisio-ohjelmien edelleenlähettämistä varten Nackan lähettimen kautta. Sitä vastoin eräät tekijänoikeuteen ja osapuolten väliseen sopimukseen liittyvät kysymykset, mm. korvauskysymys, ovat vielä avoimna. Aikataulun suhteen tämä merkitsee sitä, että ruotsinsuomalaisten palveleminen suomalaisilla televisio-ohjelmilla voidaan aloittaa vasta sen jälkeen, kun Ruotsin tekijänoikeuslain muutos on tullut voimaan, mikä saamani tietojen mukaan tapahtuu 1 päivänä heinäkuuta tänä vuonna.

Minister Luttinens tal i svensk översättning: Fru president! Kommunikationsutskottets arbetsfält har de senaste åren utvidgats i mycket betydande grad. Jämsides med de traditionella trafik- och trafiksäkerhetsfrågorna har frågor som hänför sig till datateknologi, dataöverföring och mediafrågor blivit viktiga element i kommunikationsutskottets arbete. Denna utveckling motsvarar också utvecklingen inom den nationella förvaltningen i Finland. Hos oss i Finland har t. ex. frågorna kring dataöverföring en allt större betydelse i trafikministeriets arbete. För närvarande behandlar vi bl. a. frågan om en tredje TV-kanal.

I detta sammanhang behandlar jag vidare sändningen av finländska TV-program till Sverige. Jag konstaterar inledningsvis, att vidaresändningen av Oy Yleisradio AB:s (Finlands rundradio) TV-program via Nackasändaren till Storstockholmsområdet har varit och fortfarande är förenad med öppna frågor, vilka idag är närmast av upphovsrättslig natur. För lösandet av de till vidaredistribution anslutna frågorna har det i Sverige behövts både en speciell lag angående distributionen av finländska TV-program och komplettering av den i Sverige gällande lagen om upphovsrätt med en så kallad avtalslicensförändring.

Som representant för Finlands regering

konstaterar jag med tillfredsställelse, att Sveriges riksdag redan i förra december godkände en speciallag om finländska TV-program och att den nödiga ändringen av lagen om upphovsrätt enligt erhållna uppgifter skulle kunna förverkligas från början av nästa juli. Parallellt med den i Sverige försiggående beredningen har vi i Finland inlett nödiga distributionstekniska åtgärder. Trafikministeriet har i samarbete med undervisningsministeriet fört preliminära förhandlingar med innehavare av upphovsrättigheter. Utan deras välvilliga inställning är det nämligen inte möjligt att genomföra Nackaprojektet. Sändningsrättigheterna för Nacka-sändarverksamheten bör i princip anskaffas från Oy Yleisradio Ab, från de finländska upphovsmännen och från internationella filmproducentorganisationer. För sändningsrättigheterna bör betalas en ersättning, vars belopp beror på förhandlingarna mellan parterna.

Angående lagen om distribution av finländska TV-program har Sveriges regering ansett, att svenska staten eller någon annan svensk statlig instans inte skulle kunna fungera som vidare-sändare. Av denna anledning har vi hamnat i en något bakvänd situation, där finländska instanser förhandlar med varandra om ersättningen som skall betalas för vidare-sändningen. Vår utgångspunkt har allt sedan början varit, att ersättningarna som man skall träffa avtal om beträffande vidare-sändningen skall betalas i det land där distributionen sker. Detta är ju normal praxis. Jag antar dock, att samförstånd i denna fråga kommer att uppnås mellan Finland och Sverige.

Fru president! Jag konstaterar, att det för närvarande finns ett preliminärt förhandlingsresultat, men filmproducenternas internationella intresseorganisation har i ett brev underlåtit den svenske kulturministern Bengt Göransson om att organisationen inte kan godkänna lösningen, emedan betjäandet av små minoriteter kan förorsaka ekonomisk skada för filmproducenterna. Enligt deras åsikt borde ersättningen som betalas för sändningsrättigheterna sättas i relation till antalet hushåll i Storstockholmsområdet och inte enbart till antalet sverigefinnar. Filmproducenternas intresseorganisation betonar att, ifall Nacka-projektet förverkligas, kommer det sannolikt att leda till en ändring av deras

politik av försäljning av program och filmer gentemot Oy Yleisradio Ab. Enligt filmproducenterna borde utländska filmer helt uteslutas från programutbudet.

Jag vill i detta sammanhang inte beröra förhandlingsläget mera detaljerat. Jag konstaterar bara, att representanterna för filmproducenternas intresseorganisation kommer till Finland de närmaste veckorna för att diskutera situationen som uppstått. Efter dessa diskussioner avser man att uppskatta huruvida programutbudet av de finländska TV-programmen kan distribueras samtidigt till Stockholm som helhet eller om det av upphovsrättsliga skäl blir nödvändigt att därav utesluta t. ex. utländska filmer och programserier.

Ärade president! Sammanfattningsvis konstaterar jag, att de nödiga distributionstekniska och radiorättsliga beredskaperna för närvarande finns till för vidare-sändning av finländska TV-program via Nackasändaren. Däremot är vissa med upphovsrätten och med avtalet mellan parterna sammanhängande frågor, bl. a. ersättningsfrågan, tills vidare öppna. För tidtabellens del betyder detta, att servicen till sverigefinnarna med finländska TV-program först kan inledas efter det att ändringen av den svenska lagen om upphovsrätt har trätt i kraft, vilket enligt de uppgifter som jag fått kommer att ske den 1 juli i år.

Mørk Eidem: Fru president! Det er en rekke meget sentrale spørsmål innenfor kommunikasjonsutvalgets område som vil gjøre arbeidet i dette utvalg meget interessant i tida som kommer. Særlig interessant er spørsmålet om Nordens fastlandsforbindelse som er reist fra flere hold. Jeg hørte med interesse på den svenske ministers uttalelse om direkte samband fra Skåne til kontinentet. La meg i denne sammenheng be den svenske minister også vurdere forbindelsen fra Gøteborg til Frederikshavn.

Det som imidlertid fikk meg til å ta ordet, gjelder noe helt annet, og noe som ikke er like hyggelig og like perspektivrikt som spørsmålet om fastlandsforbindelsen.

Allerede i 1967 reiste den kjente nordist og senterpartirepresentant Jon Leirfall et medlemsforslag om en flyrute mellom Trondheim og Østersund. På sesjonen i 1968 ble rekom-

mandasjonen vedtatt. Det gikk så 15 år før ruten ble virkelighet – og etter 3 års drift er den nå innstilt fra Østersund til Sundsvall. Så jeg vet ikke om det er så svært nødvendig med noen skriftlig rapportering til Nordisk Råd. Det måtte i tilfellet være en skriftlig rapportering som sa noe annet enn at ruten er slutt, for det vet vi.

En av årsakene til at ruten ble innstilt, ja, kanskje hovedårsaken, er at en på det norsk-registrerte flyet ikke kunne ta med passasjerer fra Østersund til Sundsvall, og fra Sundsvall til Østersund. Dermed ble det ikke økonomisk grunnlag.

Det er med beklagelse en må konstatere at denne ruten nå er lagt ned. Dermed har en mistet en tverrnordisk forbindelse, fra Trondheim via Østersund til Sundsvall – og over til Vasa, ved at man hadde korrespondanse med det finske flyet i Sundsvall.

Med bakgrunn i den store betydning denne flyruten har hatt, vil jeg be Ministerrådet – og kanskje særlig den svenske minister – enda en gang se på regelverket, om det skulle være mulig for denne meget spesielle rute å gjøre unntak fra det svenske regelverket.

Det må ellers føles som litt av et tankekor for statsråd Jakobsen – som kommer fra samme fylket som den store nordisten Jon Leirfall, som reiste tanken om denne flyruten, og som på mange måter er hans etterfølger – at det ble han som måtte trekke inn konsesjonen fra norsk side.

La meg ellers si bare ganske kort at det i Aftenpostens aftennummer i går stod en artikkel om at det visstnok skal være kommet til enighet – i alle fall en begynnende enighet – mellom den norske finansminister og den danske skatte- og avgiftsminister i den såkalte "lastebilkrigen". Nå reises jo dette spørsmålet senere her i dag, så jeg skal ikke komme nærmere inn på det her. Men det var i alle fall gledelig å se at det nå synes som om en løsning er i sikte. Hvis vi ikke greier å få en løsning i denne striden, er det dårlig. Den skulle vært løst for lenge siden. Ja, denne striden skulle egentlig aldri ha brutt ut!

Marjatta Väänänen: Fru ordförande! Jag vill tacka minister Melchior för hans svar och för hans vänliga ord, som han riktade till mig personligen.

Minister Melchior konstaterade i sitt tal bl. a. att det inte finns skäl att ändra NKTF:s status. Jag vill påstå, att det har varit NKTF:s innerliga önskan, som utskottet också har delat, att NKTF skulle få större resurser för att kunna idka egen utredningsverksamhet och bredare verksamhet än hittills. NKTF:s verksamhet är nu först och främst att organisera seminarier och konferenser. Under dessa sammankomster kommer det ofta fram idéer om projekt och utredningar som NKTF gärna ville ha möjlighet att genomföra. Vi kunde på så sätt bättre använda den stora kompetens, som finns i kommittén.

Kaj Poulsen: Jeg vil gerne følge Bjarne Mørk Eidem op og bede om at få et svar fra den svenske trafikminister angående Bjarne Mørk Eidems spørgsmål om en forbindelse Frederikshavn-Göteborg.

Vi har i udvalget haft nogle diskussioner, og vi har haft Scan-Link-folkene til at forklare os, hvad det er, de ønsker med deres projekt. Det har været svært i udvalget at forstå, at man vil jage al godstransport fra hele Norden igennem de tættest befolkede områder, og derfor har man spurgt om en alternativ løsning, eventuelt en trafikforbindelse, hvor de svenske og danske jernbaner kunne etablere en forbindelse Göteborg-Frederikshavn, som jo også ville være til gavn for distriktpolitikken i de nordlige områder i både Sverige og Norge og så sandelig også i Danmark.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat rörande kommunikationsutskottets förslag till yttrande till Nordiska ministerrådet.

För yttrandet röstade: Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Gunnar Björk, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Eiður Guðnason, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg

Iversen, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Hannu Kemppainen, Karin Kjølb-ro, Thea Knutzen, Sakari Knuuttila, Wiggo Komstedt, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Robert Pedersen, Hans Petersson, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjäniemi, Kaj Poulsen, Asbjørn Sjøthun, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Peder Sønderby, Anders Talleraas, Bernhard Tastesen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Henrik Westerlund och Lena Öhrsvik.

Frånvarande var: Esko Aho, Margrete Auker, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Frode Nør Christensen, Kirsti Kolle Grøndahl, Ivar Hansen, Elsi Hetemäki-Olander, Per Olof Håkansson, Karen Højte Jensen, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Ilkka Kanerva, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Paavo Lipponen, Peter Muurman, Agnar Nielsen, Arn-ljot Norwich, Hans Nyhage, Oddrunn Pettersen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Harald Synnes, Jan P. Syse, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Lars Werner och Olle Östrand.

Yttrandet hade sålunda antagits med 56 röster.

Utskottets förslag, punkten B, bifölls.

Meddelande

Det meddelades att minister Jermu Laine intagit sin plats i rådet.

2

A 691/t: Medlemsförslag om skattefri försäljning för flygpassagerare vid inresa inom Norden

Kommunikationsutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet icke måtte företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

Guðrún Helgadóttir och Wiggo Komstedt hade i en reservation fogad till utskottets förslag föreslagit att Nordiska rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet

att utreda möjligheterna till en provverksamhet med skattefri försäljning också vid inresa på internationella flygplatser i Norden.

Olof Jansson (kommunikationsutskottets talesman): Fru president! Enligt medlemsförslagets intentioner skulle möjligheten till inköp av skattefria varor även vid inresa till hemlandet öka flygpassagerarnas säkerhet, minska kabinpersonalens arbete samt förbättra flygplanens driftsekonomi. Eftersom enligt gällande tullregler den skattefria försäljningen bygger på exportprincipen, dvs. utförsel ur landet, skulle enligt det föreslagna nya systemet en genomförd utlandsresa vara tillräcklig grund för skattefria inköp vid ankomst till hemlandet, detta inom Norden.

Bland remissinstanserna ställer sig turistorganisationerna genomgående positiva. Likaså i flertalet fall bolagen för reguljär luftfart medan bolag för chartertrafik liksom även finans-, social- och tullmyndigheter ställt sig negativa, tullmyndigheterna till och med starkt kritiska.

Utskottet har under behandlingen funnit att medlemsförslagets åsyftade vinningar inte har sådan praktisk betydelse att det skulle motivera en rubbning av gällande system både inom Norden – Keflavik undantaget – och allmänt internationellt, nämligen skattefri försäljning endast som utförsel. Utskottet har därvid särskilt fäst avseende vid den europeiska CCC-rekommendationen, dvs. från de europeiska tullmyndigheterna, vilken även de flesta nordiska länder följer samt den vid förra sessionen här i Köpenhamn antagna rekommendationen 26/1981, en rekommendation till de nordiska regeringarna att genom samfällt uppträdande på internationellt plan verka för enhetliga regler som innebär begränsningar i rätten att tullfritt införa skattefria alkoholvaror, vilken rekommendation allt fort är i kraft.

Med anledning härav föreslår utskottets majoritet att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslaget, vilket jag hoppas att rådet bifaller.

Komstedt: Fru president! När man efter en utrikes resa kommer tillbaka till sitt hemland är det i dag tillåtet att tullfritt införa 1 liter starksprit, 1 liter vin och 200 cigaretter. När denna rättighet nu finns är det svårt att förklara varför det skulle ha någon betydelse var någonstans i världen man har köpt denna sprit och detta vin. Det är egentligen helt

obegripligt varför man skall släpa sprit och vin genom hela världen, när man kan köpa det vid ankomsten till hemmaflygplatsen. I energikrisens tidevarv borde alla understödja och medverka till energisparande åtgärder. Tänk så mycket energi man skulle spara genom att sluta transportera hundratals ton vin och sprit kors och tvärs genom världen.

Dessa argument till förmån för förändringar har också accepterats av många tunga remissinstanser. Nordiska turistrådet säger att det finns starkt vägande skäl. Danmarks resebyråförening tillstyrker. Danmarks turistråd och Centralen för turistfrämjande i Finland instämmer i förslaget liksom flygbolaget SAS. Luftfartsverket i Sverige anser att fördelarna med ankomstförsäljning är uppenbara och påpekar att ett dylikt system skulle medföra minskat valutaflöde och ökat valutainflöde.

Vidare framhåller Luftfartsverket att den principiella grunden för tull- och skattefrihet vid försäljning från exportbutiker vid flygplatser, att varorna skall föras ur riket, inte längre gäller eftersom många passagerare vid inresa i riket för tillbaka varor inköpta vid utresa.

Luftfartsstyrelsen i Finland anser en försöksverksamhet berättigad och pekar på att man nyligen har fattat ett principbeslut om att utvidga den skattefria försäljningen av varusortiment på internationella flygplatser i Norden. Luftfartsstyrelsen erinrar också om att det nordiska luftfartsinspektionsmötet 1982 rekommenderade en undersökning av möjligheterna till skattefri försäljning till flygpassagerare vid ankomsten. Det finska trafikministeriet instämmer.

Luftfartsverket i Norge föreslår även en försöksverksamhet. Till detta ansluter sig Samferdselsdepartementet i Norge.

Grönlands Hjemmestyre stödjer förslaget liksom Den Kongelige Grønlandske Handel.

Finlands flygvärldinne- och stuartförening stödjer förslaget liksom inrikesministeriet i Finland.

Det isländska kommunikationsdepartementet, Ålands landskapsstyrelse samt det norska Justis- och politidepartementet har inte heller något att invända. Oy Alko Ab stödjer förslaget. Resebyråföreningen i Finland anser en förändring enligt förslaget vara en förbättring.

Kort sagt: Alla tunga instanser som förstär denna fråga har uttalat sig till förmån för förändringen. Att inte tullen har gjort det är inte överraskande; vi är vana vid dess byråkratiska synsätt.

Det finns egentligen bara en instans som är negativ – Nordiska rådets kommunikationsutskott. Och det utskottet borde sannerligen inte vara det, all den stund medlemmar i utskottet själva skrivit på förslaget.

Fru president! Jag är ny ledamot av Nordiska rådet, och detta är mitt jungfrutal. Jag trodde i min enfald att Nordiska rådet skulle samla Nordens folk kring förbättringar, framsteg och nytänkande och att Nordiska rådet inte skall fungera som en bromskloss på utvecklingen.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Minister Melchior: Den sidste taler sagde selv, at han er nyt medlem af Nordisk Råd. På denne baggrund skal han vel have tilgivelse for, at han gjorde listen over dem, som ikke er overens i synspunktet med ham. Så kort.

Taleren sagde, at det bare var Nordisk Råds trafikudvalg, der ikke er tilhænger af, at man skal kunne indkøbe toldfri varer ved ankomst. Der findes faktisk foruden Nordisk Råds trafikudvalg også et antal regeringer i Norden, og jeg beder min gode kollega undersøge, om han kan finde nogen af disse regeringer, som er enige med ham. Ifald han kun kan finde én eller ingen, er der også her en ganske stor hindring, for disse regeringer har jo deres baggrund i de respektive parlamenter.

Komstedt: Fru president! Jag trodde att det även i Nordiska rådet var praxis att den som talar för sin sak nämner det som stöder hans sak, medan andra får försvara dem som inte delar hans synsätt.

Som jag framhöll i mitt första anförande finns det departement – jag nämnde bl. a. justisdepartementet i Norge – som har uttalat sig positivt om förslaget. De som är negativa hittar vi på dansk sida: Mærsk Air, Sterling Airways A/S och A/S Conair. Det är naturligt att charterbolag har speciella intressen. Men jag tycker inte att de skall avgöra den här frågan. Det är de tunga instanserna som har uttalat sig positivt.

Elver Jonsson: Fru president! Medlemsförslagets önskan om större flygsäkerhet och bättre driftsekonomi låter onekligen bestickande. Min synpunkt är annars att man inte kan betrakta alkoholfrågan som ett isolerat handelspolitiskt spörsmål eller enbart som en servicefråga. Problemet är övergripande och berör oss alla. De sociala, medicinska och ekonomiska skadorna är långtgående.

Utskottets talesman Olof Jansson har pekat på att hela förslaget strider mot grundtanken med den skattefria försäljningen och citerat Nordiska rådets rekommendation från 1981, som för övrigt fortfarande gäller. Där förordas att vi i stället borde verka för att åstadkomma internationella begränsningar för skattefri alkoholförsäljning. Till detta kommer att de nordiska länderna har markerat sitt intresse för en ökad internationell uppmärksamhet på alkoholproblematiken. Jag påminner om att Finland, Norge och Sverige under flera år har givit särskilt bidrag till WHO:s alkoholprogram. I detta program påpekar Världshälsoorganisationen att frågan blivit alltmer internationaliserad. Det gäller inte bara etablering och marknadsföring, utan det gäller framför allt handel, distribution och marknadsföring. Därför är det viktigt att de alkoholpolitiska åtgärderna syftar till att begränsa och inte till att utöka utbud och konsumtion.

Nu frågar Wiggo Komstedt varför man skall släpa sprit världen över. Då är vi inne på hela problemet med den taxfria försäljningen. Vad den syftar till är att man skall komma undan den skattebeläggning som alla andra medborgare drabbas av.

Jag tycker att herr Komstedt tar till starka ord när han säger att alla som förstår sig på frågan har tillstyrkt förslaget. Man tar sig för pannan, fru president. Det är inte bara tullmyndigheterna som har pekat på de reala problemen, utan framförallt har de sociala instanserna varnat för konsekvenserna vid en förändring.

Låt mig dessutom påpeka att WHO, vars program jag här har refererat till, i sitt program har lagt fast målet att nedbringa alkoholkonsumtionen med 25% under en kort tidsperiod (25% minskning till år 2000). Den svenska regeringen har i en särskild proposition till riksdagen ställt sig bakom en sådan målsättning, och riksdagen har enhälligt slutit

upp bakom den. Jag tycker det är viktigt att inte tappa bort det perspektivet när vi går till beslut i frågan.

Utskottet har dragit den enda rimliga slutsatsen, nämligen att medlemsförslaget inte kan ge anledning till någon rekommendation. Det finns starka skäl att hålla fast vid Nordiska rådets tidigare ställningstagande. Det ligger i linje med Världshälsoorganisationens målsättning, till vilken vi har givit vår anslutning.

Fru president! Jag yrkar bifall till utskottets utlåtande.

Komstedt: Fru president! Jag hoppas att den nyvalde ordföranden i kommunikationsutskottet tillåter att jag får tillbaka frågan till vad den gäller. Detta är icke en alkoholpolitisk fråga, utan här handlar det om rätten att i fortsättningen köpa den tillåtna mängden skattefri sprit och skattefritt vin.

Om Elver Jonsson vill göra detta till en alkoholpolitisk fråga, bör han naturligtvis föreslå att man i fortsättningen inte skall tillåtas föra in skattefri sprit. Jag frågar Elver Jonsson: kommer nykterheten att bli bättre om man köper spriten i Rio de Janeiro och tar den med till Kastrup än om man köper den på Kastrup när man kommer dit? Jag kan inte se att konsumtionen kommer att minska och nykterheten förbättras av ett sådant krångligt synsätt.

Aase Olesen: Jeg er ganske enig med hr. Elver Jonsson, som sagde, at dette her bestemt ikke udtrykker nogen form for nytænkning. Tværtimod, det ville være nyt her i Nordisk Råd, at man skulle føre en politik, der leder til en lettere adgang til alkohol.

Vi ved, at forbruget af alkohol stiger med lettere adgang, og det er ikke kun et spørgsmål om økonomi; det drejer sig også om det besvær, man beskriver her, med at slæbe sprit rundt i hele verden. Det er da klart, at der er nogle, der lader være med at købe sprit, når de skal slæbe rundt med det.

Stod det til mig, skulle vi tværtimod, hvad forslagsstillerne var inde på, begrænse adgangen til at købe skattefri alkohol. Så kunne man måske få begrænset det stigende forbrug i vore lande.

Det har hidtil været god latin her i Nordisk Råd at føre en bevidst alkoholpolitik. Der er kun ét land, der har slæbt lidt bagefter, og det er Danmark. Men for nylig har et bredt flertal i det danske folketing tilsluttet sig en alkoholpolitik, som har til formål at nedbringe det samlede forbrug, fordi man ved, at der er en sammenhæng mellem det totale forbrug og det totale antal skader.

Så jeg vil gerne, selv om jeg ikke er medlem af det udvalg, der indstiller her, anbefale, at man følger udvalget og stemmer ja til udvalgets indstilling og nej til reservationen.

Olof Jansson: Fru president! Jag försökte från början vara rent konkret saklig och kort för att vi inte skulle dra igång en alltför hård alkoholpolitisk debatt här nu, för en sådan debatt sväller ofta ut och kan rubba hela sessionens tidsschema. Men jag måste ändå till vissa delar gå i svaromål mot kollegan Wiggo Komstedt. Han tog nog till storkanonen så häftigt att han sköt högt över målet. Han räknade upp så gott som samtliga positiva instanser i remissomgången och kallade dessa de tunga instanserna. De han räknade upp var genomgående affärsinstanser och de är inte tunga instanser i detta sammanhang. Till de tunga instanserna räknar jag de sociala myndigheterna och tullmyndigheterna, vilka skall stå för konsekvenserna av åtgärden och genomförandet. Om jag skulle göra likadant och räkna upp alla negativa och varnande remissinstanser skulle det bli en avsevärt längre lista och detta av tunga instanser.

Men jag kan säga vad en part sagt här, som varken tillstyrker eller avstyrker, eftersom det ligger utanför dess behörighetsområde, och det är Finnair. Man erinrar att om de nordiska länderna skall vidta ensidiga avvikelser från europeiska bruk kan detta få oförutsedda följder, och det är det man också kan ana: man vet inte var det slutar. Därför har utskottsmajoriteten önskat vara försiktig. Dessutom har andra framhållit, att detta kan inte leda till annat än ett priskrig. Försäljning skall fortfarande finnas ombord på planen, skall fortfarande finnas vid utresa och dessutom vid inresa. Alltså de praktiska vinningarna faller bort, men ett priskrig, man köper där det är billigast, kan lätt bli följden och därmed har alla dessa vinningar fallit bort.

Jag hoppas ännu en gång att rådet bifaller majoritetens förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad skedde votering medelst voteringsapparat rörande kommunikationsutskottets förslag att icke företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

För utskottets förslag röstade: Esko Aho, Svein Alsaker, Lennart Andersson, Dorte Bennedsen, Gunnar Björk, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Mikko Elo, Lahja Exner, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Elsi Hetemäki-Olander, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Hannu Kempainen, Karin Kjølbro, Sakari Knuutila, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Robert Pedersen, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Asbjørn Sjøthun, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ilkka Suominen, Harald Synnes, Peder Sønnderby, Bernhardt Tastesen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Lars Werner, Henrik Westerlund, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

För reservanternas förslag röstade: Arne Andersson, Stefán Benediktsson, Per-Kristian Foss, Eißur Guðnason, Guðrún Helgadóttir, Per Olof Håkansson, Thea Knutzen, Wiggo Komstedt, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Hans Petersson, Pétur Sigurðsson, Sten Svensson och Bengt Westerberg.

Hallvard Bakke avstod från att rösta.

Frånvarande var: Margrete Auken, Frode Nør Christensen, Ólafur G. Einarsson, Ivar Hansen, Karen Højte Jensen, Ilkka Kanerva, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Peter Muurman, Agnar Nielsen, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Heikki Riihijärvi, Ingrid Sundberg, Jan P. Syse, Anders Talleraas, Friðjon Þórðarson och Pekka Tuominen.

Utskottets förslag hade sålunda bifallits med 54 röster mot 14.

1 medlem avstod från att rösta.

3

A 710/t: Medlemsförslag om harmonisering av övergång till distribution och försäljning av blyfri bensin i Norden

Kommunikationsutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att verka för att blyfri bensin snabbt blir tillgänglig i alla delar av de nordiska länderna samt

att överväga att genom prispolitiska åtgärder gynna försäljningen av blyfri bensin.

Östrand (kommunikationsutskottets talesman): Fru president! I detta medlemsförslag framhålls de nackdelar som blyrik bensin har på miljön och människors hälsa, och speciellt betonas hur farlig en hög blyhalt är för små barn och foster. Vidare påpekas att tillgång till blyfri bensin är nödvändig om katalysatorer skall användas för att rengöra bilavgaserna och avlägsna bl.a. kväveoxider och kolväten samt de ekonomiska fördelarna om de nordiska länderna samordnat övergick till försäljning och distribution av likartad blyfri bensin.

Att få till stånd en övergång till blyfri bensin och katalytisk avgasrening på våra bilar är en miljöfråga av allra största betydelse. Det är också mot den bakgrunden som de allra flesta remissinstanserna ställt sig mycket positiva till det här förslaget. Det är givetvis också tillfredsställande att kunna konstatera att man till viss del har påbörjat arbetet med att harmonisera övergången till försäljning av blyfri bensin i Norden samt att sådan bensin nu finns att köpa i alla de nordiska länderna utom i Island.

Eftersom Sverige redan har beslutat om att införa katalytisk avgasrening på bilar från och med 1989 års modeller samt att Norge med all sannolikhet inom kort kommer att fatta ett liknande beslut, är det naturligtvis viktigt att den här utbyggnaden sker med all möjlig skyndsamhet, så att vi får ett heltäckande nät av stationer som tillhandahåller blyfri bensin.

Fru president! Det är också med tillfredsställelse man kan konstatera att både Sverige, Danmark och Norge med prispolitiska åtgärder gynnar försäljningen av den blyfria bensinen. Ett förslag i liknande riktning finns också i Finland.

Det är alltså viktigt att vi på olika sätt påskyndar övergången. Mot den här bakgrunden föreslår också kommunikationsutskottet att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna för de nordiska länderna att harmonisera övergången till distribution och försäljning av blyfri bensin i Norden, vilket jag härmed yrkar bifall till.

Sedan diskussionen förklarats avslutad företogs votering medelst voteringsapparat rörande kommunikationsutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lenart Andersson, Ylva Annerstedt, Hallvard Bakke, Dorte Bennedsen, Gunnar Björk, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Hannu Kemppainen, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Wiggo Komstedt, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Aase Olesen, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Ingrid Sundberg, Sten Svensson, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Henrik Westerland, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var: Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Frode Nør Christensen, Ólafur G. Einarsson, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Eiður Guðnason, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Per Olof Håkansson, Jens Peter Jensen, Ilkka Kanerva, Karin Kjølbros, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Peter Muurman, Agnar Nielsen, Berit Oscarsson, Robert Pedersen, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ilkka Suominen, Harald Synnes,

Anders Talleraas, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson och Lars Werner.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 53 röster.

4

A 717/t: Medlemsförslag om ibruktagandet av tilläggsbromsljus på bilar

Kommunikationsutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att verka för enhetliga regler beträffande utformning och montering av tilläggsbromsljus på bilar.

Kaj Poulsen (kommunikationsutskottets talesman): Fru præsident! Jeg skal som tillæggsbromselyspolitisk ordfører på udvalgets vegne sige følgende:

Kommunikationsudvalget har behandlet dette forslag, som er fremsat af medlemmer fra alle 4 nordiske partigrupper. Forslagsstillerne har bl. a. peget på, at anvendelsen af tillæggsbromselys er et egnet middel til at reducere antallet af trafikulykker og dermed til at fremme trafikikkerheden i de nordiske lande, en udvikling, der har været positiv siden begyndelsen af 1970erne.

Flere af remissinstanserne har en positiv indstilling til forslaget og lægger vægt på den gunstige indvirkning på trafikikkerheden, tillæggsbromselys antages at have.

Det viser sig da også ved undersøgelser i USA, at det nedsætter ulykkesfrekvensen med 50 pct. for biler, der har tillæggsbromselys, og i USA bliver det obligatorisk fra indeværende år.

Flere remissinstanser understreger vigtigheden af, at de ekstra bromselys får en sikker placering. Udvalget deler denne opfattelse og mener, at der bør udarbejdes ensartede regler i Norden vedrørende de ekstra bromselys' udformning og montering. De nordiske lande bør også efter udvalgets opfattelse arbejde for, at der gennemføres ensartede regler inden for dette område på europæisk plan.

Idet jeg i øvrigt henviser til udvalgsbetænkningen, skal jeg hermed på udvalgets vegne henstille, at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslaget vedtager den rekommandation

til ministerrådet, som kommunikationsudvalget enstemmigt har foreslået.

Sedan diskussionen förklarats avslutad företogs votering medelst voteringsapparat rörande kommunikationsutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Hallvard Bakke, Dorte Bennedsen, Gunnar Björk, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per Olof Håkansson, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Hannu Kempainen, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Wiggo Komstedt, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Reiulf Steen, Ingrid Sundberg, Sten Svensson, Peder Sønderby, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Henrik Westerlund och Lena Öhrsvik.

Frånvarande var: Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Frode Nør Christensen, Ólafur G. Einarsson, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Ivar Hansen, Jens Peter Jensen, Elver Jonsson, Ilkka Kanerva, Karin Kjølbro, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Peter Muurman, Agnar Nielsen, Aase Olesen, Robert Pedersen, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ilkka Suominen, Harald Synnes, Jan P. Syse, Anders Talleraas, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Lars Werner och Olle Östrand.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 53 röster.

5

A 720/t: Medlemsförslag om klassificering av låsningsfria bromssystem som säkerhetsanordningar i bilar i Norden

Kommunikationsutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna och konsekvenserna av att i Norden införa låsningsfria bromssystem i bilar.

Knuuttila (kommunikationsutskottets talesman): Fru president! Kommunikationsutskottet noterar inledningsvis i sitt betänkande över förslaget om låsningsfria bromssystem i bilar svårigheterna i att dra gränsen mellan biltekniska lösningar som skall klassificeras som säkerhetsanordningar och sådana som inte skall det. Samtidigt konstaterar utskottet att tull- och skattefrågor inte tillhör utskottets verksamhetsområde.

Utskottet finner dock att låsningsfria bromssystem i bilar är trafiksäkerhetsfrämjande och att användningen av sådana system bör uppmuntras i Norden. Utskottet påminner om de ofta svåra vinterförhållandena i Norden och betonar låsningsfria bromsars betydelse i detta sammanhang. I samband med oerfarna bilförare är låsningsfria bromsar därvid av speciell betydelse.

Utskottet anser att man innan man i Norden börjar diskutera en eventuell lagstiftning om standarder och användande av låsningsfria bromssystem, borde utreda vilka möjligheter som finns för en sådan lagstiftning, vidare om användningen skall vara obligatorisk eller inte, vilka ekonomiska styrmedel som finns för att stimulera användningen samt vilka konsekvenser alternativa åtgärder kan ha.

Utskottet föreslår att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna och konsekvenserna av att i Norden införa låsningsfria bromssystem i bilar.

Fru president! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad företogs votering medelst voteringsapparat rörande kommunikationsutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Hallvard Bakke, Gunnar Björk, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Olafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per Olof Håkansson, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Hannu Kempainen, Thea Knutzen, Sakari Knuuttila, Wiggo Komstedt, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Tuulikki Petäjämäki, Kaj Poulsen, Otto Steenholdt, Ingrid Sundberg, Sten Svensson, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Henrik Westerlund, Lena Ohrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var: Esko Aho, Margrete Auker, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Frode Nør Christensen, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Ivar Hansen, Jens Peter Jensen, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Karin Kjølbros, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Peter Muurman, Agnar Nielsen, Aase Olesen, Robert Pedersen, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Reulf Steen, Jens Steffensen, Ilkka Suominen, Harald Synnes, Anders Talleraas, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson och Lars Werner.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 54 röster.

6

A 719/t: Medlemsförslag om ökad trygghet för cyklister i Norden

Kommunikationsutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) att medverka till att trafikundervisning i samband med cykling stimuleras i undervis-

ningen i grundskolan och att informationskampanjer arrangeras i skolorna och informationsmedierna inför varje cyklingssäsong i syfte att öka cyklisternas kännedom om trafikreglerna och särskilt för att minska antalet korsningsolyckor samt

2) att stödja utvecklandet av lämpliga cykelhjälmars samt att främja deras bruk med speciell hänsyn till de ungas behov.

Knuuttila (kommunikationsutskottets talesman): Fru president! Ifrågavarande medlemsförslag gäller tre saker:

- vägrenar som alternativa leder för den lätta trafiken
- trafikundervisning och informationskampanjer för att öka cyklisternas säkerhet
- utvecklandet av speciella cykelhjälmars speciellt med tanke på de unga.

Kommunikationsutskottet anser i sitt betänkande att vägrenar ur trafiksäkerhetssynpunkt är till gagn för trafiken, men att lösningen då det gäller cykeltrafiken inte tillnärmelsevis är lika bra som en skild led. Biltrafikens närhet utgör en fara och bland annat därför bör man i stället eftersträva att bygga skilda cykelleder.

Utskottet noterar med tillfredsställelse den undervisning som redan nu finns i Nordens grundskolor om trafiksäkerhet, liksom också andra aktiviteter på området, men anser att undervisningen och informationen om cyklisters trafiksäkerhet ytterligare bör ökas.

Utskottet anser vidare att det är viktigt att både fortsätta arbete med att utveckla lämpliga cykelhjälmars och att öka insatser för främjandet av sådana hjälmars.

Fru presidenten läste redan upp utskottets yttrandeförslag.

Fru president! Jag yrkar bifall för utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad företogs votering medelst voteringsapparat rörande kommunikationsutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Hallvard Bakke, Dorte Bennedsen, Gunnar Björk, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Ei-

dem, Olafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Eiður Guðnason, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per Olof Häkansson, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Hannu Kempainen, Thea Knutzen, Sakari Knuuttila, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Anders Talleraas, Bernhardt Tastesen, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Henrik Westerlund, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var: Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Frode Nør Christensen, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Kirsti Kolle Grøndahl, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Karin Kjølbro, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Peter Muurman, Agnar Nielsen, Arnljot Norwich, Aase Olesen, Robert Pedersen, Oddrunn Pettersen, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Harald Synnes, Friðjón Þórðarson och Lars Werner.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 59 röster.

7

A 722/t: Medlemsförslag om datateknologin som hjälpmedel i distriktspolitiken

Kommunikationsutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. å intensivere kartleggingsarbeidet av hvilke type virksomheter innen datateknologiområdet som egner seg best for desentralisering. Kartleggingen bør også omfatte en oversikt over aktuelle stimuleringsiltak som kan føre til bedre spredning av virksomheten;
2. å gjennomføre tiltak som forbedrer

koordineringen av utdanningstilbudene innen Norden på datateknologiområdet. Det er viktig at hele Norden kan få nytte av den spesialkompetanse som finnes ved de enkelte institusjoner;

å la en eller flere av de eksisterende nordiske institusjoner bygge opp undervisningstilbud innen databruk, spesielt med tanke på de tyntest befolkede distriktene.

Det bør vurderes om slike undervisningstilbud kan kombineres med å gi praktisk hjelp/konsulenthjelp til små bedrifter og institusjoner i distriktene.

Ueland (kommunikasjonsutskottets talesman): Vyrde president! Det synest å vera brei semje om at den nye datateknologien vil kunna føra til ny vekst og utvikling i næringslivet. Spesielt interessant er det at denne teknologien, etter det som går fram frå forskning og utgreiingsarbeid, kan føra til ny utvikling også i utkantar og distrikt. Ulempene og ekstra utgifter på grunn av lange avstandar og dårleg kommunikasjon kan langt på veg eliminerast ved å nytta datateknologi. Det er likevel ein klar føresetnad at om ein skal få desse moglegheitene i praksis, trengst det klare politiske tiltak.

Dei som har sett fram dette medlemsforslaget som eg no har fått i oppdrag å presentera, meiner at Nordisk Råd kan spela ei sentral og positiv rolle når det gjeld å trekke distrikta med i utvikling og bruk av ny teknologi. Det er ikkje første gong Nordisk Råd drøftar desse spørsmåla. Mellom anna i den nordiske handlingsplanen for datateknologi er det fastslått at distriktspolitiske spørsmål er ein viktig del av det datateknologiske samarbeid i Norden. På denne bakgrunnen er det kome i gang fleire prosjekt. Som døme kan nemnast det såkalla BAS-prosjektet. Men som hovudkonklusjon må ein vel seia at det enno ser ut til å vera langt fram før vi kan seia at vi på nokon måte har oversikt over på kva måte den nye teknologien vil kunne verka inn på sysselsetjing og næringsstruktur ute i distrikta våre.

Som vi alle er klar over, går utviklinga innan datateknologien svært fort, og det er eit typisk trekk i utviklinga at det meste av utviklinga og aktivitetar kjem i dei mest sentrale områda i landet.

Kommunikasjonsutvalet stør difor forslaget om å intensivera kartleggingsarbeidet på nordisk plan. Dette vil kunna vera eit nyttig supplement til det arbeidet som vert gjort på det nasjonale planet i dei ulike land, med sikte på å finna fram til dei mest effektive stimuleringstiltaka og kva strategi ein skal nytta for å spreia teknikken også ut i meir tynt befolka område.

Det synest å vera mange hindringar som ikkje er tilstrekkeleg belyste. Fleire av høyringsinstansane som har uttala seg om medlemsforslaget, har streka under at det er viktig å unngå dobbeltarbeid. Kommunikasjonsutvalet vil også streka under dette og peika på at det er viktig å skaffa seg god oversikt over det som alt er gjennomført nasjonalt og på nordisk plan, slik at ein kan koma eit stykke vidare i kartleggingsarbeidet. Når utkantar og tynt befolka område vert hengande etter i utviklinga og ofte vert fråflytta, har dette samanheng med at avstanden i praksis kostar pengar.

Data- og telekommunikasjonsteknologien kan redusera desse såkalla avstandskostnadene for næringslivet, enten det alt har lokalisert seg ute i distrikta eller har planar om å gjera det. Men i praksis er det mange hindringar som ser ut til å verka i motsett retning, og vi veit for lite om kvifor desse hindringane oppstår. Både industrien og berørte organisasjonar burde vera viktige samarbeidspartar i ein prosess som tek sikte på å kartleggja desse hindringane. Det er ingen grunn til å tvila på at ei av dei største hindringane for å spreia teknologien utover i distrikta er mangel på kunnskap og kvalifisert arbeidskraft. Dette er meir typisk i distrikta enn i sentrale område, og det er eit stort behov for å auka utdanningskapasiteten på alle nivå. Utvalet stør opp om denne delen av medlemsforslaget.

Dersom ein kan koordinera dei ulike utdanningsinstitusjonane og den spesialkompetanse som finst i dei ulike nordiske land, er det ingen tvil om at Norden samla sett vil kunna få større gjennomslag også internasjonalt enn om utviklinga går parallelt på kvar sine spor i dei ulike medlemslanda.

Kommunikasjonsutvalet ser det som særleg viktig at ein i denne fasen av utviklinga prøver å påverka fordelinga av utdanningskapasiteten, slik at ein har rimeleg tilbod også

til dei meir tynt befolka områda. Å driva ein effektiv distriktpolitikk er noko ein har lang erfaring med i Norden, og ein har lange tradisjonar på dette området. Det ser no ut til at ei ny sentraliseringsbølge er undervegs, og det er difor no viktig at vi kan utnytte nordisk samarbeid til å motverka tendensane til at den teknologiske utviklinga som vil kunna skapa nye arbeidsplassar, forskning og utvikling, produksjon og sal, i for sterk grad sentraliserast til dei største byane, medan distrikta først og fremst får oppleve baksida av medaljen i form av at folk flyttar frå utkantane mot sentrale område for å skaffa seg arbeid og utkome.

Det er viktig å vera klar over at om den delen av ungdomen som får høgare utdanning, flyttar frå distrikta, er det vanskeleg å skapa nye arbeidsplassar for dei som er att.

Dei høyringsinstansane som har uttala seg om medlemsforslaget, har også gjennomgåande vore positive til at ein eller fleire nordiske institusjonar bør få spesialoppgåver når det gjeld distrikta sine problem med å utnytte datateknologien. Behovet for å utvikla prosjekt der ein legg vekt på samspelet mellom produktutvikling i det private næringslivet og dei ulike delane av den offentlege sektor vert spesielt streka under. Dette må sjølvsagt koma i tillegg til den satsinga som er i gang nasjonalt.

Med dette vil eg få rå Nordisk Råd til å slutta seg til den tilråding som ble referert av presidenten.

Sedan diskussionen forklarats avslutad företogs votering medelst voteringsapparat rörande kommunikationsutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Hallvard Bakke, Dorte Bennedsen, Gunnar Björk, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Kirsti Kalle Grøndahl, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per Olof Håkansson, Tytti Isohokkanen-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof

Jansson, Elver Jonsson, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Hannu Kemppainen, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Wiggo Komstedt, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Tuulikki Petäjäniemi, Kaj Poulsen, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Peder Sønderby, Anders Talleraas, Bernhard Tastesen, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Henrik Westerlund, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var: Margarete Auken, Stefan Benediktsson, Frode Nør Christensen, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Eidur Guðnason, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Karin Kjølbros, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Peter Muurman, Agnar Nielsen, Aase Olesen, Robert Pedersen, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Harald Synnes, Jan P. Syse, Friðjón Þórðarson och Lars Werner.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 57 röster.

8

A 736/t: Medlemsförslag om stöd till genomförande av ett nordiskt teknologiår 1988

Kommunikationsutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att tillsätta en planeringskommitté med eforderliga sekretariatsresurser för att planera genomförandet av ett nordiskt teknologiår 1988.

Mørk Eidem (kommunikationsutskottets talesman): Fru president! Først en liten retelse: Ved en feil er navnet til medforslagsstilleren, Lilli Gyldenkilde, falt ut – det bør tas inn.

De nordiske land står overfor enorme utfordringer på teknologiområdet i årene framover. Det nordiske samarbeidet kan være et nyttig instrument for alle land, selv om de økonomiske midler som settes inn, er begren-

set i forhold til det som sates nasjonalt. Kommunikasjonsutvalget er overbevist om at samarbeid er det rette stikkordet i teknologisammenheng – med utveksling av forskere og forskningsresultater, med samarbeid om teknologibruk innen miljøvern- og helse-sektoren – i felles satsing for at vi ikke skal komme inn i en ny sentraliseringsprosess osv., og ikke minst som et middel for å overleve den harde internasjonale konkurransen som er på teknologiområdet. Vårt framtidige næringsliv og dermed våre velferdssamfunn vil være avhengig av at vi klarer å følge med i denne utviklingen. Teknologien er og vil i enda større grad bli en grunnleggende basis i alle moderne samfunn.

Men hvorfor et teknologiår? Utvalget mener at dette er en brukbar måte for å få fokusert et prioritert arbeidsområde. Vi trenger et år der industri, næringsliv, forskningsinstitutter, undervisningsinstitusjoner, offentlige etater, organisasjoner og foreninger av ulike slag kan utveksle erfaringer.

På samme måte som flere høringsinstanser vil utvalget understreke at dette ikke må bli en mimring over det vi har fått i stand, men en framtidsrettet søking etter nye idéer. Dette betyr ikke at en glemmer det samarbeidet som er i gang. Vi tror ikke det er så farlig å satse bredt i utgangspunktet. Det er likevel bare de beste samarbeidsidéene som vil leve videre etter at teknologiåret 1988 er slutt. En generell økning av folks kunnskaper om og forståelse av teknologien og teknologiens betydning er også en viktig målsetting. Det er viktig at slike tiltak er nasjonalt forankret, og utvalget vil her vise til at det allerede er i gang planlegging av nasjonale tiltak. Det vil også være en god indikasjon på at vi dekker et reelt behov, når høringsinstansene er så positive, ja nesten begeistret, som i dette tilfellet. Men om det nasjonale og det nordiske skal komplettere hverandre på en skikkelig måte, må det også avsettes midler til planlegging på nordisk plan. Det er naturlig å tenke seg at sekretariatfunksjonen knyttes til en eksisterende nordisk institusjon eller organisasjon.

Med denne oppfordring om at det stilles tillstrekkelige planleggingsressurser til rådighet, vil kommunikasjonsutskottet anbefale rådet å godta den framlagte rekommendasjon.

Sedan diskussionen forklarats avslutad företogs votering medelst voteringsapparat rörande kommunikationsutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Hallvard Bakke, Dorte Bennedsen, Gunnar Björk, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Olafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per Olof Håkansson, Tytti Isohookana-Asunmaa, Asa Solberg Iversen, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Hannu Kempainen, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, PaaVo Lipponen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Robert Pedersen, Hans Petersson, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Reiulf Steen, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Anders Talleraas, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Henrik Westerland, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var:

Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Frode Nør Christensen, Per-Kristian Foss, Eidiur Guðnason, Jens Peter Jensen, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Karin Kjølbro, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Peter Muurman, Agnar Nielsen, Aase Olesen, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Harald Synnes, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson och Lars Werner.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 61 röster.

9

E-saker**E 3: Fråga till Nordiska ministerrådet angående det nordiska ungdomsresekortet¹**

Dorte Bennedsen: Fru præsident! Idet jeg henviser til den skriftlige motivering, vil jeg gerne stille følgende spørgsmål:

1. Vil ministeren bekræfte, at det ungdomsrejsekort, der indførtes i 1985 som en forsøgsordning, vil blive fortsat som en permanent ordning?

2. Vil ministeren ændre de økonomiske vilkår for kortet, således at der ikke skal betales 50 pct. på indenrigsrejser, mod at der til gengæld kun kan udstedes ét kort pr. år pr. person?''

Statsråd Johan J. Jakobsen: Fru president! Det nordiske ungdomsrejsekortet ble innført som en prøveordning med virkning fra 1. mai 1985.

Etter det første året kan det ikke sies at innføringen av dette spesielle kortet har vært noen stor suksess. I tiden fram til årsskiftet ble det f. eks. solgt bare ca. 3 000 kort.

Uttalelser fra de fire nordiske jernbaneforvaltningene kan tyde på at tilbudet har vært av liten interesse blant ungdommen. Jernbaneforvaltningene har derfor anbefalt ikke å tilby slike kort utover Ungdomsåret 1985.

Under Nordisk Råds minisesjon i Mariehamn i november i fjor ble de fire nordiske samferdselsministrene enige om at ett års prøveordning var noe for kort, og at man derfor burde forlenge prøveordningen ut året 1986. Vi har derfor ennå ikke grunnlag for å vurdere om tilbudet bør gå over til å bli en permanent ordning. Det vil bl. a. være avhengig av interessen for kortene i 1986.

Jeg vil legge til at det ser ut som om ungdommen foretrekker den såkalte Inter-Rail-billetten, som i tillegg til å gjelde for reiser i de nordiske land, også gir muligheter til å reise i de fleste land i Europa.

Ettersom en skal fortsette med ungdomsreisekortet som en prøveordning i 1986, finner man på det nåværende tidspunkt ikke å ville gjøre noen endringer i de økonomiske vilkårene for dette. Jeg gjør oppmerksom på at ungdomsreisekortets 50 pst.-regel for in-

nenlandsreiser også er et vilkår for Inter-Rail-billetten.

Sønderby: Fru præsident! Vi har diskuteret dette spørgsmål meget i kommunikationsudskottet, og som statsråd Johan J. Jakobsen sagde, havde vi det oppe på mødet med ministrene i Mariehamn og fik tilslutning til, at man ville fortsætte. Nu svarer statsrådet, at man kun vil fortsætte ét år, fordi jernbaneforvaltningerne har anbefalet ikke at tilbyde slike ordninger.

I forbindelse med Kulturfestival for Norden i Göteborg, som foranstalles af Gyllenhammargruppen – i øvrigt et udmærket projekt – har jernbaneforvaltningerne sagt, at de vil være hovedsponsor for denne festival.

Mit spørgsmål skal være: hvorfor vil jernbaneforvaltningerne være sponsor for dette arrangement, men ikke støtte, at vi fortsætter med ungdomsrejsekortet?

Nordjob, som man arbejder med, er en god tilslutning til ungdomsrejsekortet. Derfor vil jeg spørge, om ikke man vil forlænge det ud over 1986.

Dorte Bennedsen: Jeg beklager, at jeg ikke kan takke ministeren for svaret. Det er et klart utilfredsstillende svar, og det lyser af mangel på viden om baggrunden for og værdien af sådanne rejsetilbud.

Ungdommen foretrækker Interrail, hedder det i svaret. Ved ministrene overhovedet noget som helst om, hvor lang tid det faktisk tog at indføre Interrail-kortet? Så vidt jeg erindrer, blev der solgt 5.000 af dem det første år. Det tog adskillige år, inden det var indarbejdet.

Er ministrene overhovedet klar over, at det ungdomsrejsekort, de har tilbudt de unge i Norden, er et dyrt kort? Interrailkortet koster 1.500 DKR, og for det kan man komme til 21 lande. Nordrail-kortet koster 1.000 DKR og giver adgang til 4 lande. Det er ikke et økonomisk særlig attraktivt tilbud.

Ministerrådet ønsker ikke at ændre de økonomiske vilkår, fordi det er en prøveordning, og afviser derfor også mit forslag om at ophæve 50 pct.-betalingen i hjemlandet, bl. a. med den begrundelse, at den regel også gælder for Interrail-kortet.

¹ Frågan tryckt s. 2462

Jeg bliver nødt til at gøre ministrene opmærksom på den banalitet, som rådet selv burde have fået øje på, at bor man i Stockholm og skal til Rom, så er 50 pct.-betalingen på de svenske jernbaner kun et lille tillæg, men skal man rejse fra Stockholm til Jylland, så får den ekstra betaling pludselig en overordentlig stor vægt.

Ser man på antallet af solgte kort i de enkelte lande, fremgår det overordentlig klart, at hjemlandsbetalingen tynger hårdt i de geografisk store lande; det vil først og fremmest sige Sverige og Norge.

Ministerrådet konkluderer, at kortets fremtidige skæbne vil afhænge af salget i 1986. Det er altså en komplet gentagelse af situationen fra sidste år: et rejsekort, der bliver besluttet for sent, et rejsekort, som ikke markedsføres med særlig stor entusiasme, fordi statsbanerne ikke mener, det er kommercielt interessant, og det får de jo nu opbakning ved, at ministerrådet i sit svar har købt alle jernbanernes argumentationer.

Det eneste positive er, at ministerrådet ikke totalt har aflivet kortet allerede i år.

Jeg finder det dybt deprimerende, at ministerrådet i sit svar faktisk accepterer de kommercielle økonomiske betragtninger, som jernbanestyrelserne har ført frem, og slet ikke har haft øje for den kulturelle ungdomspolitiske dimension, nemlig at give nordisk ungdom sikre og virkelig attraktive tilbud om at opleve det Norden og det nordiske fællesskab, som det gennem mere end 30 år har været dette råds opgave at sikre og videreudbygge.

Og så vil jeg tillade mig, fru præsident, lige til sidst at knytte en bemærkning til minister Melchior's svar tidligere på dagen vedrørende støtte mulighederne, rabatmulighederne i forbindelse med Vestnorden. Det vil jeg bare gøre ved at henvise til det papir, vi alle har fået fra ungdommens nordiske råd, som helt klart viser os, at de har opbygget en række værdifulde kontakter med ungdom i Vestnorden, men at problemet er, at rejser til og fra er for kostbare.

Statsråd Johan J. Jakobsen: Fru president! La meg først kommentere det spørsmålet som ble reist av hr. Sønderby.

Personlig har jeg visse problemer med å se

den nære sammenheng mellom den sponsorvirksomhet som de nordiske jernbaneforvaltningene driver i forbindelse med den nordiske kulturfestivalen, og ungdomsreisekortet. Vi bør ikke glemme at når de nordiske jernbaneforvaltninger og de nordiske trafikministre har engasjert seg i denne saken, er det jo for at man skal trekke trafikk til jernbanene i de nordiske land. Dette er ikke primært ment å være et kulturelt sponsorinitiativ, verken fra ministrene eller fra jernbaneforvaltningene. Med et sideblikk også til den kommentar som spørgeren nylig kom med fra denne plass, kan en heller ikke – når det dreier seg om økonomiske enheter, som de nordiske lands jernbaneforvaltninger dog er – fullstendig se bort fra det som litt odioøst ble benevnt som kommersielle betraktninger.

Når det gjelder hr. Sønderbys forslag, munner det for så vidt ut i det samme spørsmålet som ble reist av den opprinnelige spørger, nemlig om ungdomsreisekortet kunne forlenges utover 1986. Til det har vi sagt at vi ønsker å se utviklingen gjennom 1986, for på det grunnlag å bedømme om dette skal bli en permanent ordning.

Så tilbake til representanten Bennedsens spørsmål. Som representanten riktig sa, ble dette spørsmålet reist også under råds-sesjonen 1985 i Reykjavik. Jeg har gått tilbake til den meningsutveksling som da fant sted, og jeg har merket meg at representanten Bennedsen den gang bad om at vi ikke på grunnlag av dårlig bruk av ungdomsreisekortet i 1985 burde avvikle ordningen. Nå har interessen for dette kortet beviselig vært svak i 1985. Men til tross for det har ministrene tatt til etterretning den henstilling som Dorte Bennedsen kom med i fjor om ikke å trekke kortet tilbake. På denne bakgrunn har jeg også litt vanskelig for å forstå den misnøye som kom til uttrykk fra representanten Bennedsen med det svar som ble gitt, og som innebærer at vi nå får se om interessen i 1986 er voksende i forhold til 1985. På det grunnlag får vi så avgjøre om dette skal bli en permanent ordning.

Dorte Bennedsen: Jeg vil gerne sige til ministeren, at jeg ikke har bedt om en forlængelse ud over 1986. Jeg har bedt om permanentgørelse af kortet. Det hænger sammen med, at vores ungdom faktisk er en temmelig

systematisk og planlæggende ungdom. Det er håbløst at indføre et kort, hvor man ikke ved, om det overhovedet kommer, eller det ikke kommer. Sidste år var det hen i maj måned, inden det kom frem.

Når ministeren igen og igen understreger, at interessen var svag, så bliver jeg nødt til at sige: nej, interessen var ikke svag, men markedsføringen fra jernbanestyrelsens side var gennemgående ustyrlig dårlig. Når man ser på, hvordan de ellers markedsfører kort, blev Nordrail-kortet stort set ikke markedsført. Det er klar, at det spiller en rolle for ungdommens muligheder for at udnytte det.

Det er vigtigt, at dette kort gøres permanent, så de unge ved, at det er der og kan tage det med i deres planlægning. Man bør give det en 3–5-årig periode og så vurdere på den baggrund. Det andet er ikke en rimelig måde at gøre det på.

Når ministeren sagde noget om det kommercielle synspunkt, så vil jeg sige, at det er indført af én eneste instans, nemlig jernbanestyrelserne, der var samlet til møde i december, hvor de sagde, at det ikke var kommercielt interessant, og derfor ville de ikke anbefale det. Dette drejer sig ikke om, hvorvidt kortet er kommercielt interessant eller ej. Det drejer sig om en kulturpolitisk faktor.

Statsråd Johan J. Jakobsen: Fru president! Jeg har personlig ikke noe godt grundlag for å vurdere hvor god eller hvor dårlig markedsføringen har vært. Jeg har merket meg det som er sagt av representanten Bennedsen på dette punkt, og jeg skal love å bringe de synspunkter videre til de respektive lands jernbaneforvaltninger. Så får vi da se om vi får det oppsving i bruken av ungdomskortet som vi alle håper på.

Når representanten Bennedsen igjen tok opp spørsmålet om de såkalte kommersielle betraktninger, kan vi ikke stikke under stol at de nordiske jernbaneforvaltninger er økonomiske enheter som er forpliktet til å ta økonomiske, eller for den saks skyld gjerne kommersielle hensyn. Jeg gjør også oppmerksom på at det er en viss ulikhet i forholdet mellom de sentrale myndigheter i de respektive land og de respektive lands jernbaneforvaltninger. Som jeg understreket under rådssesjonen i fjor under den meningsutveksling vi da hadde, ligger det faktisk i det system som en

har f. eks. i Sverige, at en ikke har instruksjonsmyndighet overfor jernbaneforvaltningen i den type detaljspørsmål som rabattsystemer og takssystemer tross alt er. Så helt fritt står heller ikke ministrene til å instruere hvert enkelt av de deltakende lands jernbaneforvaltninger til å finne bestemte løsninger på det og det området. Vi er nødt til å samarbeide med jernbaneforvaltningene. Vi er avhengig av velvillighet også fra jernbaneforvaltningene, fordi vi tross alt har et system som gjør at vi ikke 100 pst. kan instruere forvaltningene i spørsmål som har med billetteringssystemer og rabattsystemer å gjøre.

Mötet avbröts kl. 12.40 och återupptogs kl. 14.00.

E 20: Fråga till Norges regering angående kvoter rörande vägavgifter¹

E 41: Fråga till Norges regering angående avtal mellan Norge och Danmark om ömsesidig avgiftsfrihet för den bilaterala lastbilstrafiken²

Rådet beslöt att behandla dessa två frågor i ett sammanhang.

Sønderby: Fru præsident! På Nordisk Råds session i Oslo 1984 stillede jeg også et spørgsmål om lastbilafgifterne, fordi sagen da var ved at udvikle sig.

Jeg fik svaret, at problemet var svært at løse, men at man ville nedsætte et embedsmandsudvalg. Dette embedsmandsudvalg arbejdede længe og kom ikke til noget resultat.

Siden er afgiftskrigen optrappet, senest med en ny meddelelse af november 1985, hvorefter det norske finansdepartement siger, at man specielt skal kontrollere danske køretøjer. Afgiftskrigen er også trappet op derved, at man inførte den danske afgift på 1,5 kr. pr. km, så forhøjede man afgiften i Norge, så den er på 3,5 kr. for danske lastvogne.

Årsagen til striden er, at vi har en forskel på afgiftssystemerne, det skal jeg indrømme. Det har Norge også over for Vesttyskland, men der har man aftalt en kvoteordning og en gensidig afståelse af afgift.

¹ Frågan tryckt s. 2482

² Frågan tryckt s. 2508

Siden 1985 har Danmark så indført en afgift, ikke for at få penge i statskassen, men for at fortælle Norge, at vi gerne vil have en aftale om afgiftsfrihed i lighed med den, som Norge har med Vesttyskland, Italien, Spanien, Sovjet og en række andre lande, og jeg skal her indskyde, at i 1980 kørte der 1.078 tyske lastvogne i Norge, og i 1984 kørte der 5.700.

Mit spørgsmål er derfor, hvorfor Norge ikke har tilbudt Danmark en kvoteordning, der er lige så god som den aftale, man har med Vesttyskland, og dermed bilægger afgiftsstriden.

Hvis denne løsning ikke kan bruges – og det forventer jeg at få svar på nu – så vil jeg gerne spørge, om man har andre forslag. Jeg ved, at der på baggrund af de to spørgsmål, jeg har stillet – og jeg har accepteret, at man svarer på begge spørgsmål på én gang – har været forhandlinger de sidste dage, og derfor vil jeg gerne spørge statsrådet for Norge, hvilket resultat man er kommet til.

Statsråd **Haugstvedt**: Ærede president! Representanten Peder Sønderbys spørgsmål gir meg anledning til å foreta en liten oppsummering av hva som hittil er skjedd i denne saken.

Den norske kilometeravgiften på diesel-drevne kjøretøyer oppkreves normalt etter de samme satser både på norskregistrerte og utenlandsregistrerte kjøretøyer ved kjøring i Norge.

Danmark har ønsket å bli fritatt for denne norske kilometeravgiften med den begrunnelse at norske lastebiler ikke betaler noen avgift ved kjøring i Danmark.

En slik ordning ville imidlertid etter vårt syn føre til en forskjellsbehandling og diskriminering av de norske lastebiler i forhold til de danske, idet de norske, som nevnt, må betale denne kilometeravgiften når de kjører i Norge.

Da det danske krav således ikke kunne imøtekommes, ble de norske lastebiler med virkning fra 1. juli 1985 pålagt en særskilt kilometeravgift ved kjøring i Danmark. Denne avgiften er en eksklusiv avgift som bare de norske lastebiler er pålagt.

Som svar på dette utspillet, og for igjen å få like konkurranseforhold, innførte så Norge

fra 2. juli 1985 en ekstraavgift for danske lastebiler ved kjøring i Norge. Denne ekstraavgiften er like stor som den avgift danskene pålegger norske transportører ved kjøring i Danmark.

Det har vært ført forhandlinger mellom den danske skatteminister og den norske finansminister under denne sesjonen for å finne en løsning på denne ulykkelige saken. I går, onsdag den 5. mars, ble det holdt et møte mellom de to ministrene her i København. Det ble da enighet om en skisse til løsning av saken. Skissen vil bli viderediskutert i de berørte departement både i Norge og Danmark, og en del beregninger må foretas. Det er det budskap den norske finansminister har brakt meg. For å være helt sikker på at de opplysningene som her er lagt fram, også deles av det danske ministerium har jeg fra Danmark fått et notat hvor det står at problemene ikke er løst, men at

”der har været drøftelse mellem de to ovennævnte ministre og at man er kommet nær en løsning. Dog udestår visse problemer af teknisk karakter, som man skal undersøge nærmere. Dette vil ske meget snart.”

Ut fra disse to – som jeg vil kalle – optimistiske uttalelser fra de to ministeriene, regner jeg med at disse ministerier vil følge opp de to vurderingene som jeg her har nevnt, både den danske og den norske, og jeg håper at det skal føre til en lykkelig løsning i denne saken.

Som kjent er det etter initiativ av Nordisk Ministerråd nedsatt en nordisk arbeidsgruppe som skal vurdere mulighetene for en harmonisering av bilavgiftene i de nordiske land. Denne embetsmannsgruppen vil avlegge en rapport i løpet av høsten 1986. Med utgangspunkt i denne rapporten vil det kunne vurderes hvordan alle de nordiske land best kan komme till enighet om gjensidige avgiftsfritakelser som gir like konkurransevilkår for biltransportørene.

Jeg oppfattet spørgeren Peder Sønderby slik at jeg på det nåværende tidspunkt ikke behøvde å komme inn på spørsmålet vedrørende kvoter i forhandlingene mellom Norge og Danmark om lastebilavgifter på bakgrunn av det svaret som jeg her har avgitt. Jeg har imidlertid svar på det spørsmålet også, men det vil vel være å hefte Nordisk Råds sesjon

unødig om jeg refererte det nå når det synes som om det er mulig å finne en løsning på disse problemene.

Sønderby: Fru præsident! Jeg takker hr. statsrådet for svaret. Det går stærkt her i huset i øjeblikket. Jeg havde fået et udkast til et svar i det norske præsidium, men det havde ændret sig siden.

Jeg er enig med hr. statsråd Haugstvedt i, at vi ikke skal diskutere detaljerne med hensyn til, om det skal være kvoter, eller det skal være en bilateral afgiftsfrigagelse, idet, som hr. statsrådet sagde, skatteministrene er blevet enige om en skitse. Jeg kunne spørge hr. statsråd Haugstvedt, om der slet ikke kan løftes noget slør for denne skitse, men jeg må jo acceptere, hvis svaret er nej, fordi der, som der blev sagt, skal nogle beregninger til, men der er oplæst en skrivelse også fra den danske regering om, at begge parter mener, at man har en løsning.

Jeg kunne spørge, om statsråd Haugstvedt har en tidsfaktor på denne løsning, for ifølge den redegørelse, som blev givet, bliver striden optrappet løbende, og det har været en ulykkelig strid.

En af årsagerne til, at striden blev optrappet igen, var denne meddelelse fra finansdepartementet, men jeg vil gerne sige her fra talerstolen, at det er oplyst fra danske vognmænd, at efter at kritikken af dette blev rejst i Danmark, så er der ikke længre chikane. Toldvæsenet holder ikke danske lastvogne tilbage i 10 timer, som man har gjort før, og det synes jeg er tilfredsstillende.

Jeg synes også, det er tilfredsstillende, at den norske statsminister under generaldebatten sagde, at den norske regering er helt indstillet på at bidrage til, at denne sag kommer ud af verden, og det mener jeg også at de forhandlinger, der har været på det sidste med udenrigsministre og med skatteministre er udtryk for, og jeg ved da også, at den norske minister for nordiske anliggender, hr. statsråd Haugstvedt, er meget positiv over for, at vi får løst denne sag.

Jeg mener, at sagen har kørt så længe, at vi ikke kan holde til mere, og jeg mener, at den skal ud af verden. Jeg takker altså for, at den nordiske minister i Norge har presset på for at få en positiv løsning. Jeg håber, at vi kan få

den meget snart, og jeg håber, at ministeren vil presse på over for skatteministrene, således at disse beregninger, som skal laves nu, og måske høringer ude i organisationerne kan komme hurtigt, så vi kan få sagen ud af verden.

Det har været ulykkeligt for det nordiske samarbejde, og det svar, som jeg har fået her, viser, at vi også i Nordisk Råd, når ministre mødes, når parlamentarikere mødes, kan løse problemer.

Komstedt: Fru president! Den fråga som nu diskuteras är inte en fråga som gäller bara Danmark och Norge. Den berör även andra nordiska länder.

Frågan om beskattning av fordon i den gränsöverskridande trafiken mellan Sverige och Norge diskuterades intensivt framför allt under första hälften av 1970-talet. Den diskussionen resulterade i två promemorior, en från svenska och en från norska myndigheter. Därutöver har ingenting hänt sedan våren 1975. Problemet kvarstår. Såvitt jag förstår beror det framför allt på en negativ inställning från den norska sidan.

Man kan konstatera att då liksom nu är skattebelastningen för framför allt tyngre fordon och fordonskombinationer högre i Norge än i Sverige. Skillnaden i avgiftssystemet mellan de olika länderna medför svårigheter på många områden, inte minst konkurrensmässigt. Vi har tidigare hävdat principen om ömsesidig skattebefrielse. Sådana överenskommelser har uppnåtts med så gott som alla andra länder.

Jag vill därför fråga den norske ministern om han är beredd att medverka till att en tillfredsställande lösning av denna fråga kommer till stånd även mellan Sverige och Norge.

Statsråd Haugstvedt: Ærede president! For å ta hr. Sønderbys spørsmål først vil jeg gjerne gjøre det helt klart at vi fra norsk side ønsker å få denne saken ut av verden så raskt som overhodet mulig. Jeg vet at finansministeren i Norge er innstilt på at det arbeidet som er påbegynt her i København – og med betydelig hell, fordi man er kommet fram til en skisse til løsning som jeg har meddelt tidligere – skal fortsette kontinuerlig når ministrene er kommet hjem. Jeg har ingen problemer med å erklære at jeg gjerne skal påskyn-

de Finansdepartementet i Norge så mye som mulig. Det jeg ikke har kontroll over, er om Finansdepartementet vil følge opp en slik påskyndelse fra meg, men vi får håpe det beste. Jeg er imidlertid ikke i tvil om at Finansdepartementet med egen og selvstendig kraft vil føre denne saken fram, slik at vi kan få en lykkelig løsning, og alle gode krefter vil selvfølgelig medvirke til at løsningen kommer snarest mulig.

Når det gjelder spørsmålet fra vår svenske kollega, vil jeg gjerne minne om det jeg gav uttrykk for i mitt første innlegg, at vi nå etter initiativ fra Nordisk Ministerråd har nedsatt en nordisk arbeidsgruppe som skal vurdere mulighetene for en harmonisering av bilavgiftene i de nordiske land. Det er et betydelig arbeid som skal gjennomføres i den forbindelse. Vi forutsetter at vi får en rapport fra en embetsmannsgruppe i løpet av høsten 1986. Med utgangspunkt i denne rapporten skal vi forsøke å komme fram til enighet om gjensidige avgiftsfritak som gir like konkurransevilkår for biltransportørene, og dermed skulle det problemet som ble nevnt fra den svenske representantens side, også være løst.

E 12: Fråga till Nordiska ministerrådet angående fullföljandet av planerade väginvesteringar i Finland enligt den nordiska planen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning¹

Lipponen: Fru president! Med hänvisning till den skriftliga motiveringen ställer jag följande fråga till Nordiska ministerrådet:

På vilket sätt ämnar Nordiska ministerrådet slå vakt om att de i en nordisk handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning angivna väginvesteringarna i Finland fullföljs enligt planen?

Ministeri Luttinen: Rouva puheenjohtaja! Vastaan kansanedustaja Paavo Lipposen tekemään kysymykseen seuraavasti:

Taloudellista kehitystä ja täystyöllisyyttä koskevassa pohjoismaisessa toimintasuunnitelmassa hyväksytty tieinvestointiohjelma on Suomen osalta seuraava: vuodelle 1986 on merkitty 25 milj. NOK, vuodelle 1987 45 milj. NOK, vuodelle 1988 90 milj. NOK, vuodelle 1989 120 milj. NOK, vuodelle 1990 110 milj.

NOK sekä vuotta 1990 seuraaville vuosille 120 milj. NOK.

Suomen tarkoituksena on toteuttaa tätä ohjelmaa seuraavasti:

1) Kaamasen–Utsjoen tiehanke on tarkoitus toteuttaa vuosina 1986–1989, ja siihen arvioidaan käytettävän 100 milj. NOK.

2) Sevettijärven tiehanke on tarkoitus toteuttaa vuosina 1986–1988, ja siihen arvioidaan käytettävän 30 milj. NOK.

3) Utsjoen siltahanke aiotaan toteuttaa vuosina 1988 ja 1989, ja siihen arvioidaan käytettävän 20 milj. NOK.

4) Eurooppa 4 – tien Turku–Paimio osuus arvioidaan toteutettavan vuosina 1989–1994, ja siihen käytetään 250 milj. NOK.

5) Eurooppa 3 – tien Turun ohitusosuus arvioidaan toteutettavan vuosina 1987–1991, ja siihen käytetään 140 milj. NOK.

Päätökset hankkeista ja niiden rahoituksesta tehdään vuosittain normaalissa järjestyksessä valtion tulo- ja menoarviossa. Vuoden 1986 budjettiin ei varsinaista hankerahotusta sisälly, mutta Kaamasen–Utsjoen tiehanke käynnistyy työllisyysvaroin miljoonalla markalla tänä vuonna. Lisäksi liikenneministeriön tarkoitus on esittää hankkeelle lisämäärärahaa lisäbudjettiin. Muut hankkeet ovat suunnitteluvaiheissa, ja niitä rahoitetaan alkaneena vuonna tutkimusmomentilta noin 3 milj. markalla.

Myöhemmin liikenneministeriön tavoitteena on, että toimintasuunnitelman mukaiset hankkeet sisältyisivät budjettiesitykseen. Tässä tarkoituksessa liikenneministeriö teetää vuosien 1987–1990 toimintasuunnitelmaansa: ”Suunnitelma sisältää myös Pohjoismaiden ministerineuvoston sopimat ja Pohjoismaiden neuvoston hyväksymät hankkeet, joista tie 970, Kaamanen–Utsjoki, on suunniteltu toteutettavaksi vuosina 1986–1989, Sevettijärven tie vuosina 1986–1988, Utsjoen silta vuosina 1988 ja 1989, Eurooppa 4 – tie, Turku–Paimio, vuosina 1990–1995, Eurooppa 3, Kausela–Raisionlahti, vuosina 1988–1991.”

Voidaanko hankkeet toteuttaa aikataulun mukaisesti, riippuu Suomen budjetin myöhemmistä käsittelyvaiheista valtiovarainministeriössä, hallituksessa ja eduskunnassa. Turku–Paimio tieprojektissa on tämän lisäksi myös eräitä suunnittelusta johtuvia pulmia.

¹ Frågan tryckt s. 2473

Minister Luttinens svar i svensk översättning:

Fru president! Jag svarar på den av riksdagsman Lipponen ställda frågan på följande sätt:

Det väginvesteringsprogram som godkänts i den nordiska handlingsplanen om ekonomisk utveckling och full sysselsättning är för Finlands vidkommande följande: för år 1986 har antecknats 25 milj. NOK, för år 1987 45 milj. NOK, för år 1988 90 milj. NOK, för år 1989 120 milj. NOK, för 1990 110 milj. NOK samt för åren efter 1990 120 milj. NOK.

Finland avser genomföra detta program enligt följande:

1) Vägprojektet i Kaamanen–Utsjoki är avsett att genomföras under åren 1986–1989, och det beräknas att 100 milj. NOK används för projektet.

2) Vägprojektet i Sevettjärvi är avsett att genomföras under åren 1986–1988, och det beräknas att 30 milj. NOK används till projektet.

3) Broprojektet i Utsjoki är avsett att genomföras under åren 1988–1989, och det beräknas att 20 milj. NOK används till projektet.

4) Vägsträckan Åbo–Pemar på vägen Europa 4 beräknas bli genomförd under åren 1989–1994 och 240 milj. NOK användas för projektet.

5) Omfartssträckan på vägen Europa 3 beräknas att genomföras under åren 1987–1991 och 140 milj. NOK användas för projektet.

Beslut om projekten och deras finansiering fattas årligen i normal ordning i budgetförslaget. I 1986 års budget ingår inte en egentlig finansiering för projektet, men vägprojektet i Kaamanen–Utsjoki startas genom sysselsättningsmedel, en miljon mark i år. Dessutom avser trafikministeriet föreslå för projektet ett tilläggsanslag i tilläggsbudgeten. De övriga projekten håller på att planeras och de finansieras under innevarande år över forskningsmoment med ca 3 milj. mark.

Senare har trafikministeriet som mål att projekten enligt handlingsplanen skulle ingå i budgetförslaget. I detta syfte konstaterar trafikministeriet i sin verksamhetsplan för åren 1987–1990 följande: "Planen innehåller även de av Nordiska ministerrådet avtalade och av Nordiska rådet godkända projekten, av vilka vägen 970 Kaamanen–Utsjoki är avsedd att

genomföras under åren 1986–1989, Sevettjärvivägen under åren 1986–1988, bron i Utsjoki under åren 1988 och 1989, vägen Europa 4, Åbo–Pemar under åren 1990–1995, Europa 3 Kausela–Raisionlahti, under åren 1988–1991." Huruvida projekten kan genomföras enligt tidtabellen beror på de senare behandlingsskedet av Finlands budget vid finansministeriet, i regeringen och riksdagen. I vägprojektet Åbo–Pemar finns ytterligare en del problem som beror på planering.

Lipponen: Fru president! Jag tackar minister Luttinen för svaret som kan tolkas på det sättet, att den finska regeringen avser att förverkliga den ekonomiska handlingsplanen och de i den ingående infrastrukturprojekten.

Utän att ställa någon tilläggsfråga vill jag påpeka, att den ekonomiska handlingsplanen är en helhet. Därför har också den här frågan ställts till ministerrådet även om svaret kommer från en nordisk regering. Det skulle vara olyckligt, om de vägprojekt som har den största betydelsen för både nordiskt samarbete och Finlands nationella ekonomi, inte skulle tilldelas de medel, som handlingsplanen förutsätter. Både näringslivet och fackföreningsrörelsen har både på nationellt och nordiskt plan starkt förordat dessa projekt. Det gäller inte konjunkturpolitik utan näringspolitik, men genom dessa investeringar kan också konjunkturpolitiken hjälpas upp. Mot denna bakgrund så är den finska regeringens satsning på det här stadiet litet blygsam, och man kan förvänta att programmet skulle genomföras enligt tidtabell som Nordiska rådet har avsett.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Arvo Kempainen återtagit sin plats i rådet och att Anna-Liisa Jokinen lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

E 27: Fråga till Nordiska ministerrådet angående koncentration av högteknologisk industri till huvudstadsområdena¹

Östrand: Fru President! Med hänvisning till den skriftliga motiveringen ber jag att till

¹ Frågan tryckt s. 2493

Nordiska ministerrådet få ställa följande fråga: Pågår för närvarande någon kartläggning av orsakerna till den pågående koncentrationen av högteknologisk industri till de nordiska huvustadsområdena, om inte avser ministerrådet att ta initiativ till en sådan kartläggning?

Minister Stetter: Fru præsident! Nordisk Ministerråd vedtog i 1983 et samarbejdsprogram for øget teknisk forsknings- og udviklingssamarbejde og i 1984 en nordisk handlingsplan på området datateknologi.

Formålet med disse handlingsprogrammer er at styrke kompetenceniveauet og konkurrenceevnen i nordisk industri. Et hovedelement i programmerne er øget samarbejde mellem eksisterende organisationsformer og virksomheder samt generelt at skabe gunstige forhold for højteknologi, forskning og udvikling.

Størstedelen af produktion, forskning og udvikling af elektronisk og anden højteknologisk industri i Norden er koncentreret til nogle få steder i hvert land, som regel i tilslutning til de større byer og dermed de største universitetscentre.

Ministerrådet bevilgede i 1985 midler til projektet "Datateknologiens indflydelse på perifere regioner", på dansk: "afsides liggende regioner". Udgangspunktet for projektet er dels den positive og dels den negative effekt, som datateknologien forventes at få på udviklingen i perifere regioner, eller med andre ord i udkantområderne.

Projektet har allerede vist, at mikroelektronikken er taget i brug af virksomheder beliggende i afsides liggende steder og regioner. I det fortsatte projektarbejde er formålet empirisk, dvs. erfaringsmæssigt, at undersøge, hvilke forhold der bidrager til rationalisering af driften og til øget anvendelse af mikroelektronik i de regionale områder i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Tilbage melding sker til Nordisk Embedsmandskomité for Regionalpolitik, som vil videregive resultaterne på nationalt plan.

Ministerrådet har ikke planer om yderligere kortlægning på dette felt.

Östrand: Fru president! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

Det är mycket allvarligt när man får en

sådan här koncentration framför allt av den industri som kommer att utvecklas starkast i framtiden. Därför är det bra att det åtminstone pågår en kartläggning av orsakerna till denna utveckling, men det räcker inte med detta.

Om man går litet på djupet med problemet skall man finna exempelvis att av all ADB-personal i Danmark är så mycket som 65 % sysselsatta i huvudstaden med omnejd. Motsvarande siffra för Finland är 63 %, för Norge 59 % och för Sverige 49 %.

Om man gör motsvarande jämförelse för elektronikpersonal finner man att siffran för Danmark är 22 %, för Finland 50 %, för Norge 50 % och för Sverige 30 %.

Denna starka koncentration av vår framtidsindustri är en bidragande orsak till att den regionala obalansen har förstärkts. Man ser nu återigen flyttningsrörelser som riktar sig främst till huvudstads- och storstadsregionerna. Den kraftigaste utflyttningen har under senare år skett från Nordnorge, men också Västmanland i mellersta Sverige har haft en markant utflyttning.

En betydande utflyttning har också skett från flera områden på Jylland, från mellersta Norge, från så gott som hela det finska stöd-området plus Kymmenä län och från de svenska skogslänen förutom Jämtlands och Kronobergs län. Också flera län i södra Sverige har haft en stor utflyttning.

Sverige ökade sin befolkning med 16000 personer under 1985, medan däremot Stockholmsregionen under samma tid ökade med hela 18000. Samtidigt minskade befolkningen i de sju skogslänen med tillsammans 7000 personer. Samma tendens finns i övriga nordiska länder.

Mot den här bakgrunden är det viktigt att vi skapar förutsättningar för en spridning av den högteknologiska industrin utanför våra storstadsområden.

Jag tror personligen att det här blir en av de viktigaste regionalpolitiska uppgifter vi har framför oss under det närmaste årtiondet. För att klara den kanske vi i respektive länder måste pröva nya grepp i regionalpolitiken.

Minister Stetter: Det er naturligvis et centralt spørgsmål, hr. Olle Östrand rejser, og hensigten må naturligvis være, at vi får alle

virksomheder, uanset hvor de er beliggende i vore lande, til at anvende den mest moderne teknik. Det er simpelt hen livsvigtigt og forudsætningen for, at vore virksomheder kan klare sig i den internationale konkurrence.

Så langt så godt, og så langt er vi enige. Der er imidlertid forskelle imellem forholdene i vore lande. Jeg tror nok, jeg har lov til at sige, at det er nemmest i Danmark, fordi vi er et forholdvis lille geografisk område, og jeg kan da også sige, at vi får udvikling ikke alene i hovedstadsområdet, men også i de øvrige store byområder. Forskerparker, som det formentlig er et af fremtidens mål at etablere overalt, kommer i Århus f. eks. og i Ålborg.

Jeg har tiltro til, at vi får en sund og naturlig udvikling på dette felt, under forudsætning af at virksomhedernes ledere og deres medarbejdere er opmærksom på forholdet og orienteret om, at det er centralt og livsvigtigt, at man anvender den mest moderne teknik. Jeg har altså en tro på, at vi efterhånden skal nå målet, nemlig at alle virksomheder anvender den mest udviklede teknologi, som findes.

Noget andet er så selvfølgelig, hvor der foregår grundforskning, og det må jo naturligt være i nærheden af universiteter og højere læreanstalter. Men så er det jo meningen, at vi skal anvende resultaterne af denne grundforskning rundt omkring i virksomhederne. Her er altså tale om et tostrengt system: vi har grundforskningen, og vi har derefter den industrielle forskning og udvikling, som foregår i virksomhederne.

E 28: Fråga till regeringarna i Danmark, Finland och Sverige angående nordisk samordning inom Eurekaprojektet¹

Östrand: Fru president! Med hänvisning till den skriftliga motiveringen vill jag ställa följande fråga till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige:

Hur långt har den nordiska samordningen inom Eurekaprojektet nått, och finns det några fasta former för detta samarbete?

Minister Haarder: Fru præsident! Spørgsmålet drejer sig om et felt, et område, hvor der efter min mening er rige perspektiver for et øget nordisk samarbejde.

EUREKA-samarbejdet begyndte som bekendt med et brev fra den franske udenrigs-

minister. Roland Dumas, til hans kolleger inden for EF om et øget teknologisk samarbejde i Europa. Det førte i første omgang til et møde i Rom mellem forskningsministrene inden for De europæiske Fællesskaber og derefter til et større møde i Paris, hvortil blev indbudt alle udenrigsministre og forskningsministre i hele Europa.

Ved mødet i Paris drøftede jeg kort med den nuværende svenske statsminister, Ingvar Carlsson, om det ville være en god idé, at jeg som formand for det nordiske Ministerråd for kultur og undervisning tog initiativ til et nordisk forsknings- og industriministermøde. Han syntes, det var en god idé. Det syntes også den norske minister, og derudaf kom det første uformelle nordiske forsknings- og industriministermøde, der nogen sinde er holdt. Det blev holdt på Marienborg nord for København.

Ved den lejlighed blev vi enige om fortsat at drøfte vores politik inden for EUREKA og for øvrigt også inden for andre internationale forskningsorganisationer. Vi besluttede, at vi ville overveje, om et sådant samarbejde skulle formaliseres. Vi har endnu ikke truffet beslutning om det. Vi besluttede ved den lejlighed, at Danmark, som havde formandskabet, og det vi sige de danske ministre, skulle tage initiativet, hvis der blev brug for endnu et møde. Det er der ikke blevet endnu, og jeg går ud fra, at det nu vil påhvile det nye formandsland, nemlig Finland, at tage initiativet, hvis det føler, at der er behov for, at vi mødes igen.

Hermed kan jeg altså forsikre spørgeren, at forsknings- og industriministrene i de nordiske lande i allerhøjeste grad er opmærksom på og optaget af perspektiverne for et øget nordisk forskningssamarbejde. Vi vil gribe enhver mulighed for at øge den nordiske stemme overalt, hvor vi færdes i Europa og den øvrige verden. Vi samarbejder både på ministerplan og også løbende på embedsmandsplan, således at vi, så vidt det overhovedet er muligt, samordner vore bestræbelser og støtter hinanden.

Vi forventer i Danmark meget af EUREKA-samarbejdet. Vi er i færd med at sætte et større beløb af til at stimulere indsatsen inden for EUREKA, og når vi skal til at placere sekretariat og træffe andre beslutninger vedrørende de spilleregler, der skal gælde inden

¹ Frågan tryckt s. 2494

for EUREKA, går vi ud fra som en selvfølge. at alt, hvad vi gør, gør vi i tættest muligt samarbejde med de andre nordiske lande.

Hermed håber jeg, at jeg har været så positiv, som jeg overhovedet kan være, over for spørgerens udmærkede spørgsmål.

Östrand: Fru president! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Det är naturligtvis glädjande att de nordiska regeringarna är positiva till ett nordiskt samarbete om Eurekaprogrammet, inte minst mot bakgrund av att det ofta har visat sig i internationella sammanhang att de nordiska länderna tillsammans får större gehör än om varje enskilt land agerar för sig.

Av svaret framgick ju att några fasta former för Eurekasamarbetet ännu inte finns. Men det är naturligtvis positivt att det pågår diskussioner om en gemensam nordisk finansiering av Eurekaprojektet, eftersom det annars finns risk för att Eurekaprogrammet endast kommer att omfatta relativt kortsiktiga projekt och inte grundforskning i önskvärd omfattning.

Under denna session har från socialdemokratiskt håll väckts förslag om en ny nordisk näringspolitik, och där understryks vikten av ett nordiskt samarbete inom Eurekaprogrammet och att erforderliga ekonomiska resurser ställs till förfogande. Nordiska projekt och konsortier av företag skulle därigenom kunna agera på mer likställd basis med de europeiska storföretagen. Den nordiska industrifonden, som får kraftigt ökade resurser de närmaste åren, kan bli den instans som fungerar som ett nordiskt clearinghus och samordnare på denna punkt.

Även om tyngdpunkten i Eurekasamarbetet kommer att ligga på storföretagen, kommer samspelet mellan de offentliga institutionerna och näringslivet att utgöra ett mycket viktigt inslag. Ett fastare samarbete inom Eurekaprogrammet skulle därför vara av mycket stort värde och gynna den högteknologiska utvecklingen i Norden.

Med detta vill jag än en gång tacka för svaret.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Karin Söder återtagit sin plats i rådet och att Gunnar Björk lämnat sessionen, att Rune Gustavsson för resten av

denna dag lämnat sessionen och ersatts av Gunnar Björk, att Lars Werner lämnat sessionen och ersatts av Inga Lantz samt att Ilkka Kanerva lämnat sessionen och ersatts av Anna-Kaarina Louvo.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

E 42: Fråga till Danmarks regering angående färjerutten Rønne–Ystad¹

Komstedt: Fru president! Jag vill till Danmarks regering ställa följande fråga:

Vilka skäl har den danska regeringen till att motsätta sig att klassificera rutten Rønne–Ystad som lång rutt?

Minister Melchior: Fru præsident! Hr. Wiggo Komstedt har to ønsker. Han vil gerne fremme turismen, herunder den internordiske turisme. Dette ønske kan jeg naturligvis istemme.

Dernæst ønsker hr. Komstedt ensartede bestemmelser over hele Norden med hensyn til længden af de færgeruter, der giver adgang til salg af afgiftsfrie varer.

Dette lyder logisk, men det er ikke alt, hvad der er logisk, der også er rigtigt. Dette er nemlig ikke et matematisk spørgsmål alene. Hr. Komstedt ved sikkert, at ruten Rønne–Ystad i stor udstrækning, trods det at den ikke berører dansk jord, er at ligne med en dansk indenrigsrute, og en stor del af trafikken på denne færgerute er altså dansk indenrigstrafik. Og i denne situation ville det aldeles ikke være rigtigt at give adgang til at sælge afgiftsfrie varer.

Dertil kommer så, at også toldvæsenet i høj grad vil få et administrationsbesvær, som vil være meget generende for de rejsende og næsten uoverkommeligt for toldvæsenet.

Nu hørte jeg jo i formiddag, at hr. Komstedt ikke har ret stor respekt for toldvæsenets besværligheder og mener, at de er rene bureaukrater. Jeg må nu – uden at være minister for toldvæsenet hverken i Danmark eller noget andet sted – sige, at toldvæsenets embedsmænd naturligvis udfører de forpligtelser, som den politiske myndighed pålægger dem, og det gør de sikkert lige så dygtigt, som

¹ *Frågan tryckt s. 2509*

vi gør vort arbejde. Jeg mener derfor ikke, det er rimeligt at gøre bebrejdelser mod toldvæsenet i denne sammenhæng.

Men altså først og fremmest af den grund, at der er så stor en dansk indenrigstrafik på den nævnte rute, ser den danske regering sig ikke i stand til at imødekomme hr. Komstedts ønske.

Komstedt: Fru president! Under Nordiska rådets session i Köpenhamn har kommunikationer av olika slag utgjort ett väsentligt inslag i debatten. Det gällde även generaldebatten, där bl. a. den svenske moderatledaren Ulf Adelson underströk vikten av fasta förbindelser över Öresund. Det är en viktig fråga. Men det är också viktigt att slå vakt om redan befintliga förbindelser. Det gäller exempelvis färjetrafiken över Öresund, där en uppluckring av "lex Öresund" skulle skapa bättre förutsättningar för att klara trafiken, som i dag har stora svårigheter. Det är små insatser som skulle behöva göras. Det har sagts att exempelvis inköp skattefritt av ett paket cigaretter kunde klara den besvärliga ekonomiska situationen.

Det gäller färjeförbindelserna mellan sydöstra Skåne och Bornholm. Från kommunerna i sydöstra Skåne och från Bornholm har önskemål framförts om att göra linjen till en s. k. lång rutt. Därmed skulle man kunna införa skattefri försäljning.

Den svenska regeringen, som länge har varit negativ, har nu ändrat uppfattning vilket länder den till heder – det vill jag gärna säga till dem som i vanliga fall är mina politiska motståndare. Men man har inte fått gehör från den danske regeringen. Det är svårt att förstå denna ovilja från Danmark.

Sverige har färjeförbindelser med exempelvis Åland. Trots att det tar mycket mindre tid att trafikera Åland är dessa färjelinjer klasade som lång rutt.

Det borde vara en självklarhet att man på ett sådant här område skulle kunna skapa likartade bestämmelser mellan de nordiska länderna i det gemensamma nordiska intresset. För den del av Sverige som jag representerar gäller det i hög grad turismen. Jag vädjar inte bara för Sydsåne utan även för den underbara ön Bornholm och dess innevanare om att vi får möjlighet att klassificera rutten Rønne–Ystad som lång rutt.

Minister Melchior: Hr. Komstedt taler også i anden omgang om "likartadhet", men det tyder på, at hr. Komstedt ikke hørte efter, da jeg svarede, at denne rute har en omstændighed ved sig, som gør den forskellig fra de fleste andre færgeruter, fordi den har en meget stor procent af dansk indenrigstrafik. Det kan vi jo ikke se bort fra.

Den danske regering har desuden en ganske naturlig interesse – jeg vil sige forpligtelse – i at beskytte den rute, der går fra København til Rønne, og som ville kunne blive truet, hvis den omvej, der her er tale om, skulle belønnes ganske specielt.

Jeg skal én gang til aflægge eden på turistens hellige alter. Den går jeg ind for af hele min sjæl, og i formiddag diskuterede vi, at vi skulle lokke mere ungdomsturisme gennem Norden frem gennem rabatter på ungdomsrejser, og det støtter den danske regering med stor glæde. Men at vi også skulle forfalde til at lokke med en pakke cigaretter til halv pris for at få nogen til at lægge ferien eller et møde et bestemt sted, tror jeg nok ville være en standard, som jeg må sige, at vores strålende turistmål, deriblandt Bornholms yndigheder og tillokkelser, kan klare sig foruden.

Komstedt: Fru president! Jag skall inskränka mig till att konstatera att om den danske trafikministern studerar kartan skall han finna att en färjelinje mellan Ystad och Rønne inte går i närheten av det danska fastlandet och inte inkräktar ett dugg på den inomdanska trafiken.

10

D 1986/9/1972/t: Meddelande om rekommendation nr 9/1972 angående flygtrafiken mellan Åland och Stockholmsområdet

D 1986/24/1973/t: Meddelande om rekommendation nr 24/1973 angående försäkydd vid trafikförsäkring

D 1986/13/1981/t: Meddelande om rekommendation nr 13/1981 angående turismens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna

D 1986/16/1981/t: Meddelande om rekommendation nr 16/1981 angående internationell harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods

D 1986/17/1981/t: Meddelande om rekommendation nr 17/1981 angående nordisk harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods

D 1986/4/1983/t: Meddelande om rekommendation nr 4/1983 angående räknecenter för väderprognoser

D 1986/3/1985/t: Meddelande om rekommendation nr 3/1985 angående nordiskt datasamarbete

Rådet företog ovannämnda saker i ett sammanhang.

Kommunikationsutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålen för rådets del slutbehandlade.

Utskottets förslag bifölles.

11

C 1: Berättelse rörande det nordiska samarbetet (ekonomiska utskottets betänkande), **D 1986/23/1980/e:** Meddelande om rekommendation nr 23/1980 angående gemensamma industriella projekt, **D 1986/5/1981/e:** Meddelande om rekommendation nr 5/1981 angående initiativ för att avhjälpa tynande gruvsamhällets svårigheter, **D 1986/6/1981/e:** Meddelande om rekommendation nr 6/1981 angående utveckling av samarbetsåtgärder rörande fiskodling, **D 1986/17/1982/e:** Meddelande om rekommendation nr 17/1982 angående nordisk harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods, **D 1986/18/1982/e:** Meddelande om rekommendation nr 18/1982 angående samarbete inom nordisk möbelindustri, **D 1986/31/1983/e:** Meddelande om rekommendation nr 31/1983 angående kartläggning och samordning av utbudet och behovet av utlandsutbildning, **D 1986/32/1983/e:** Meddelande om rekommendation nr 32/1983 angående samarbete om energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik, **D 1986/33/1983/e:** Meddelande om rekommendation nr 33/1983 angående åtgärder för att stimulera innovationer inom näringslivet i Norden, **D 1986/4/1984/e:** Meddelande om rekommendation nr 4/1984 angående nordiska mjuka projektinvesteringar, **D 1986/1/1985/e:** Meddelande om rekommendation nr 1/1985 angående handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, **D 1986/2/1985/e:** Meddelande

om rekommendation nr 2/1985 angående gemensam nordisk konjunkturbedömning, **D 1986/4/1985/e:** Meddelande om rekommendation nr 4/1985 angående höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa, **D 1986/5/1985/e:** Meddelande om rekommendation nr 5/1985 angående den offentliga sektorns roll i ekonomin och **D 1986/6/1985/e:** Meddelande om rekommendation nr 6/1985 angående handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet

Rådet företog ovannämnda saker i ett sammanhang.

Ekonomiska utskottet hade föreslagit:

I. at Nordisk Råd i anledning av de til utvalget henviste avsnitt i beretning C 1/1985 vedtar følgende udtalelse:

1. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge et ministerrådsforslag om en plan for det framtidige nordiske eksportsamarbeidet til Nordisk Råds sesjon i 1987

2. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å iverksette et utredningsarbeid om de nordiske lands skatte- og avgiftssystemer

3. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge et ministerrådsforslag om opprettelse av et industrielt senter i Oslo til Nordisk Råds sesjon i 1987

4. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å vurdere en utvidelse av det nordiske olje- og gassamarbeidet til også å omfatte Vestnorden

5. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge et ministerrådsforslag om tiltak for å avskaffe handelshindringer i Norden

6. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge et ministerrådsforslag om en plan for det nordiske bistandssamarbeidet.

II. at Nordisk Råd tar til etterretning de til Økonomisk utvalg henviste deler av kapittel I: Innledning og kapitlene III: Den nordiske handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting, XV: Finans- og valutapolitikk m. m., XVI: Industripolitikk, XVII: Energipolitikk, XVIII: Handelspolitikk, XIX: Regionalpolitikk, XX: Bistand til utviklingsland, XXI: Jord- og skogbruk og XXII: Bolig- og byggesektoren

III. at Nordisk Råd tar meldingene om rek. nr. 23/1980 om felles industrielle pro-

sjekt, rek. nr. 5/1981 om initiativ för å avhjelpa nedläggningstruede gruvesamfunns vanskeligheter, rek. nr. 6/1981 om utveckling av samarbidsstiltak vedrørende fiskeoppdrett, rek. nr. 17/1982 om nordisk utdanning vedrørende eksportmarkedsføring, rek. nr. 18/1982 om nordisk møbelindustri, rek. nr. 31/1983 om kartlegging og samordning av tilbud og behov for utlandsutdanning, rek. nr. 32/1983 om samarbeid om energi- og miljørelatert industri- og regionalpolitikk, rek. nr. 33/1983 om tiltak for å stimulere innovasjoner innen næringslivet i Norden, rek. nr. 4/1984 om nordiske myke prosjektinvesteringsslån, rek. nr. 1/1985 om nordisk handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting, rek. nr. 2/1984 om felles nordisk konjunkturbedømming, rek. nr. 4/1985 om økte og harmoniserte beløpsgrenser ved innførsel av varer for eget bruk i forbindelse med reiser, rek. nr. 5/1985 om utredning av den offentlige sektors rolle i økonomien og rek. nr. 6/1985 om et nordisk handlingsprogram på jordbruks- og skogbruksområdet, til etterretning og imøteser nye meldinger til neste sesjon.

Gadd: (ekonomiska utskottets 1:e talesman): Fru president, medlemmar av Nordiska rådet! Ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet under 1985 kommer verkligen i ett brytningsskede.

Vill man teckna verkligheten i mörka färger, så går det bra. Arbetslösheten – speciellt bland unga människor – utgör på sikt ett direkt hot mot grunderna för våra demokratiska samhällen.

Vill man teckna verkligheten i ljusa färger, så går det också bra. Den nya teknik som ställts till vårt förfogande – datorn – skulle kunna hjälpa oss att framställa de varor och de tjänster som krävs för att *alla* skall ha det bra.

För OECD-området kan antas att tillväxten i produktionen – i bruttonationalprodukten – blir 2 3/4% under 1985 och 1986 mot nästan 5% 1984. Tillväxten i Norden har varit litet olika under 1984 och 1985. Störst har den varit i Finland, där BNP stigit med ca 3 3/4%. Även i Danmark, Norge och Sverige har utvecklingen av BNP varit något starkare än i Västeuropa. I Island stannade tillväxten vid omkring 2%.

Situationen på arbetsmarknaden har blivit ljusare under 1985. Trots det är förhållandena ytterst otillfredsställande. Andelen arbetslösa är dock i vår del av världen lägre än i OECD-området i dess helhet och betydligt lägre än i Västeuropa.

Det nordiska samarbetet i internationella fora har efter hand blivit alltmed omfattande. Samarbetet är av stor omfattning och sträcker sig över många områden. Ministerrådet ger Nordiska rådet årliga rapporter om samarbetet i fråga. Det ekonomiska utskottet har vid flera tillfällen slagit fast betydelsen av det samarbete som de nordiska länderna bedriver internationellt. Utskottet har nyligen behandlat ett medlemsförslag som utmynnar i en rekommendation om att det bör tillsättas en kommitté för att utreda om det nordiska samarbetet i internationella fora ytterligare kan utvecklas och förstärkas. Detta medlemsförslag, som ekonomiska utskottet enstämmigt har stött, kommer att beröras senare under en särskild punkt på dagordningen. Jag vill emellertid understryka vikten av att det nu tillsätts en sådan kommitté som nämns i medlemsförslaget, så att man kan uppnå en mer systematisk behandling av internationella frågor och ett nödvändigt samspel mellan Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets organ.

Utän tvekan är det handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning som är det mest betydelsefulla rådet har att ta ställning till även vid sessionen här i Köpenhamn.

Det är inget dramatiskt kring årets behandling. På något sätt är det typiskt för Nordiska rådets sätt att fungera.

När ett enigt ekonomiskt utskott vid sessionen i Stockholm 1984 begärde långt mer vittgående åtgärder än de som fanns i ministerrådets förslag den gången hände säkert något som kommer att få påtagliga följder för våra länder.

Det ministerrådsförslag som lades fram för Nordiska rådet den 31 januari 1985 i samband med den 33:e sessionen i Reykjavik fick ett långt mer positivt mottagande, och utskottet underströk att planen måste vara rullande. Planens nuvarande omfattning är fyra år. De regelmässiga revisioner som måste ske kan ske årligen eller vartannat år, sade utskottet den gången och upprepar det i år.

Det är mycket bra att den uppfattningen delas av ministerrådet, vilket framkom vid mötet mellan rådets presidium och de nordiska statsministrarna i Helsingfors den 18 december 1985.

Vi behöver verkligen ge varandra stöd här i Norden. Även om förhållandena hos oss är långt bättre än i övriga delar av den industrialiserade delen av världen, finns det skäl till oro.

Vi vet att förra året måste nära 1,7 miljoner människor någon gång få stöd från arbetslöshetsförsäkringen. De direkta kostnaderna för det var 25 miljarder, de indirekta två–tre gånger så stor. Inte minst ungdomen har drabbats också hos oss.

Det är många orsaker till våra ekonomiska svårigheter. Den internationella ekonomin påverkar också oss. Politiska idéer, som i praktiken nonchalerat sysselsättningen, har alltför länge fått dominera.

Det är därför glädjande att det i ekonomiska utskottet råder full enighet om att det nu är den viktigaste uppgiften i våra länder att häva arbetslösheten. Vi skall vårda och värna den enigheten. Ur den kan det bara komma gott.

För att häva arbetslösheten krävs insatser av många och olika slag. Eftersom datoriseringen av hela vårt samhälle spelar en så avgörande roll, kommer utbildningsinsatserna att på sikt vara de viktigaste. Det gäller då utbildning på alla nivåer – förutom för våra unga också för alla i yrkesverksam ålder.

Så snart som möjligt måste också industripolitiska insatser till.

De satsningar som i dag görs för teknisk och naturvetenskaplig FoU gör vi för att trygga morgondagens jobb. Ett erfarenhetsutbyte mellan våra nordiska länder är det minsta man kan begära av vårt nordiska samarbete.

Nordiska rådets tidigare insatser för att bl.a. inrätta den nordiska investeringsbanken och den nordiska industrifonden är exempel på konkreta insatser för att underlätta finansieringen av bl.a. nordiska satsningar.

Det var inte enighet om dessa institutioner när de inrättades. Kritiken har mojnät.

I dag är vi inte eniga om lämpligheten av *en s.k. fri kapitalmarknad* i Norden. De socialdemokratiska och de vänstersocialistiska medlemmarna i utskottet delar inte majoritetens uppfattning att vi i Norden skall bryta oss ut ur OECD-samarbetet. Det vore bättre,

tycker vi som är i minoritet, att gemensamt inom OECD få till stånd ytterligare liberaliseringar av det slag som vore till gagn för alla – inte bara för några få.

Nordiska rådet antog 1985 följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att successivt utvidga det nuvarande samarbetet när det gäller information och samråd om konjunkturbedömningar med sikte på att regeringarna regelmässigt presenterar en gemensam nordisk konjunkturbedömning.

Ekonomiska utskottet konstaterar att ministerrådet inte har följt utskottets krav på att konjunkturrapporten skall belysa verkningarna på det övriga Norden av åtgärder som planeras eller nästan är genomförda i ett nordiskt land. Utskottet beklagar detta och vill hemställa till ministerrådet att vidareutveckla konjunkturrapporten i denna riktning. En särskild utredning om spridningseffekterna mellan de nordiska länderna av olika ekonomiska ändringar och åtgärder kan ligga till grund för att utarbeta ytterligare integrerade nordiska konjunkturbedömningar.

Ekonomiska utskottet konstaterade 1985 att handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning innehöll viktiga förslag för att förverkliga målsättningen när det gäller Norden som hemmamarknad. Utskottet fäste särskild vikt vid förslaget om konkret arbete för att bryta ner och ta bort icke tariffära handelshinder i Norden. Arbetet med att ta bort handelshinder är en uppgift som har stor betydelse för små och medelstora företag, som ofta inte har resurser att anpassa sig till bestämmelserna i de olika länderna. Utskottet vill peka på nödvändigheten av en snabb takt i det fortsatta arbetet med konkreta åtgärder. Ekonomiska utskottet vill därför hemställa till Nordiska ministerrådet att utarbeta ett ministerrådsförslag om borttagande av handelshinder i Norden.

Export- och importandelarna är höga i alla nordiska länder. Det har redan etablerats ett nordiskt samarbete när det gäller exportfrämjande åtgärder. Ekonomiska utskottet menar att ett nordiskt samarbete med sikte på export av varor och tjänster är ett särskilt viktigt område. Fördelar kan uppnås genom ett ökat nordiskt samarbete på detta område. Utskottet menar att det finns behov av en

plan för det framtida nordiska exportsamarbetet. En sådan plan bör innehålla förslag om nya konkreta åtgärder på områden där samordnings- och stordriftsfördelar kan uppnås.

Ekonomiska utskottet har behandlat fem ministerrådsförslag som har lämnats till Nordiska rådet för behandling under denna session. Det gäller

- Ministerrådsförslag om en nordisk utvecklingsfond för Västnorden
- Ministerrådsförslag om ett reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik
- Ministerrådsförslag om en nordisk handlingsplan för ökad sysselsättning inom byggnadssektorn
- Ministerrådsförslag om en plan för nordiskt samarbete på energiområdet
- Ministerrådsförslag om ökade beloppsramar för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringsslån.

Under senare punkter på dagordningen kommer det att lämnas en redogörelse för utskottets syn på dessa ministerrådsförslag. Jag vill hänvisa till denna och till de rekommendationer som antagits av ekonomiska utskottet i anslutning till de nämnda ministerrådsförslagen.

Fru president!

De framtidsvisioner som handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning ger oss vad det nordiska samarbetet beträffar ställer nya krav på Nordiska rådet.

Det ekonomiska utskottet har de frågor som nu ventileras. Kommunikationsutskottet har industripolitiken och allt som gäller datoriseringen.

Social- och miljöutskottet har ansvaret för arbetsmarknadsfrågorna. Kulturutskottet har ansvaret för utbildnings- och forskningsfrågorna.

Skall det bli något av det vi gör, måste utskottsarbetet koordineras.

Här har presidiet ett nytt ansvar. Presidiet får fortsättningsvis långt mer än protokollärlignande arbetsuppgifter. Lycka till, säger jag – med de bästa avsikter!

Skall det bli något av det vi gör, måste Nordiska rådet också få nödvändiga resurser för att klara sina arbetsuppgifter. Den socialdemokratiska gruppen kommer om någon stund här i Köpenhamn att lägga ett medlemsförslag, vars syfte är att till 1990 skall för rådets arbete avsättas 1 $\frac{0}{100}$ av ländernas BNP.

Det är vårt bidrag till en satsning på Norden. Det är vår förhoppning att vi kan enas om förslaget. Norden förtjänar ett framgångsrikt samarbete.

Jag yrkar bifall till utskottets betänkande i anledning av ministerrådets berättelse.

Ändring av medlemslistan

Det anmäldes, att Marjatta Väänänen för resten av denna dag lämnat sessionen och ersatts av Tellervo Nousiainen samt att Sakari Knuutila lämnat sessionen och ersatts av Riitta Järvisalo-Kanerva.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Buttedahl: (ekonomiska utskottets 2:e talesman). Jeg har i denne debatten som oppgave å være Økonomisk utvalgs hovedtalsmann for de bistandspolitiske spørsmål. Disse spørsmål er en viktig del av den internasjonale debatt i alle de nordiske land. Engasjement og medansvar på dette feltet i de nordiske land blir bekreftet ved den høye andel av bruttonasjonalproduktet som går til offentlig utviklingshjelp, og den brede enighet som råder om at denne fortsatt skal være høy.

Det har vært naturlig for de nordiske landene å samarbeide i bistandsarbeidet. Vi har valgt mange av de samme landene som våre hovedsamarbeidsland. Vi har en nokså lik forståelse av hva vi mener er god bistand og de vilkår den blir gitt på.

Om vi ser på de store trekkene i utviklingen for de fattigste landene, er det dessverre lite som tyder på at behovet for hjelp utenfra har avtatt. De fattigste landene blir stadig fattigere, og antall mennesker som skal ha dekket sine grunnleggende behov, bare øker.

Dette er bakgrunnen for at vi som representerer giverlandene, også må vurdere vår innsats. Er den god nok? Er den riktig innrettet? Hvordan kan den gjøres bedre?

Nordisk Råd har ved flere anledninger bedt Ministerrådet om at det blir utarbeidet en arbeidsplan for bistandssamarbeidet. Dette har vi ennå ikke sett noe til. Men økonomisk utvalg mener fortsatt at en slik plan vil være nyttig. Økonomisk utvalg ønsker med en slik

arbeidsplan ikke å legge arbeid på en papirplan i våre hjemlige bistandsorganisasjoner, men vil først og fremst samordne regler, prosedyrer og avtaleverk for å avlaste mottakerlandet.

Vi vet at mange av de u-land vi samarbeider med, ofte har dårlig utbygd organisasjon, og de mangler administrativ kapasitet. I tillegg vet vi at et fåtall sentrale tjenstemenn i disse landene skal forholde seg til kanskje 50–60 glade giverorganisasjoner, som alle har sine spesielle saker de må få ordnet. Da er det lett å forstå at det blir liten tid for disse til å beskjefte seg med de store problemene i deres eget lands utvikling.

Jeg tror en arbeidsplan som bl. a. går igjennom mulighetene for bedre samarbeid og samordning på dette området, vil bety en avlastning for mottakerlandets administrasjon og ledelse, og vil kunne frigjøre noen sårt tiltrengte menneskelige ressurser.

Tenkningen omkring hva som må til for å skape utvikling i fattige land, har ført til en endring – fra storindustri og kapitalkrevende infrastruktur til mindre kostnadskrevede prosjekter, som er basert på tilpasset teknologi, lokale ressurser og mobilisering av lokalbefolkningen. Dette koster ikke penger først og fremst, men det stiller krav til planlegging og organisering, og til tålmodighet og tid!

Forutsetning for utvikling skapes innenfra, og den må ha sin forankring i befolkningens egne ressurser. Som bidragsyter og samarbeidsland er det vår oppgave å stimulere og støtte nettopp denne prosessen.

Kravet om effektivitet må også sees i denne sammenheng. Vi ønsker at vår bistand skal være så effektiv som mulig. Men effektivitet i denne sammenheng behøver ikke nødvendigvis å være flest mulig vannpumper på kortest mulig tid og til minst mulig kostnad. Effektiv bistand blir det først når mottakerlandet selv kan overta, drive og videreutvikle tiltaket ved hjelp av egne krefter. Da først har vi nådd vårt mål: God og effektiv bistand.

Å involvere den lokale befolkning og ledere på alle områder, slik at de føler medansvar og blir en del av prosjektet, er derfor en forutsetning for bedre effektivitet. Opplæring i ulike former blir her et sentralt element. Det bør være grunnlag for et utstrakt nordisk samarbeid på dette området.

Jeg vil understreke at hovedhensikten med at de nordiske land skal se på koordineringen av sin bistand, er at det skal gi gevinst for mottakerlandet.

I forhold til landene i det sørlige Afrika er samarbeidet blitt mer formalisert innen rammen av SADCC. Statsminister Sorsas forslag fra 1982 om at de nordiske land burde vurdere særarrangementet for å bryte den stagnasjon disse landene da var inne i, var et viktig initiativ. Behovet for konkrete forslag for å følge opp initiativet er ikke blitt mindre siden den gang. Nordisk Råd har flere ganger hatt disse spørsmål på sin dagsorden.

Bistanden fra de nordiske land utgjør i dag ca. 1/3 av de vestlige lands bistand til SADCC-området. Det kan derfor forventes at det nordiske samarbeidet med SADCC-landene kan få stor betydning for det utviklingsarbeid disse landene nå står overfor.

Situasjonen i Sør-Afrika har forverret seg ytterligere. Med den sterke økonomiske avhengigheten som eksisterer mellom Sør-Afrika og de fleste SADCC-land i dag, er det viktigere enn noen gang å styrke kommunikasjonen, samhandelen og samarbeidet mellom SADCC-landene for å redusere avhengigheten av regimet i Sør-Afrika.

I denne sammenheng vil jeg gjerne nevne de initiativ og de forslag som Ungdommens Nordisk Råd har kommet med under denne sesjonen vedrørende Norden og SADCC-samarbeidet. Ungdommens forslag er meget fremtidsrettet, og vil bidra til konkrete løsninger når de nordiske land nå skal bygge ut samarbeidet med SADCC. Ungdommens Nordisk Råd har på denne måte bidratt på en fortjenstfull og konstruktiv måte til å få økt innhold og fremdrift på et viktig område i vår felles bistandspolitik.

Tørkekatastrofen i landene sør for Sahara er et eksempel på et innsatsområde hvor de nordiske land kan gi bedre og mer effektiv hjelp ved å samarbeide. Det er mulig gjennom et samarbeid med de enkelte land å forebygge mot gjentagelse av sultkatastrofer. Eksempler kan være forsknings- og utviklingsarbeid med tørkeresistente vekster – og at vi støtter tiltak for å skape en jordbruksstruktur som lettere kan tilpasses de spesielle klimatiske forhold. Videre har vi skogplanting og organisering av matvarelagre.

De nordiske land har i andre internasjonale

fora skapt seg en posisjon blant den viktige gruppen av tredje verdens land. Vi blir oppfattet som troverdige alliansepartnere i utviklingslandenes bestrebelse på nasjonal kontroll, sjølråderett og likeverdige forhold i det internasjonale samfunnet.

Finlands utenriksminister berørte i sitt innlegg i generaldebatten den nordiske organisasjonsform vedrørende bistandssamarbeidet. Han mente at bistandsministrene måtte trekkes mer direkte inn i dette arbeidet. Han mente det var ulogisk at den øverste administrasjon og beslutning vedrørende bistandsarbeidet ligger hos samarbeidsministrene og ikke hos bistandsministrene. Jeg deler den finske utenriksministers synspunkter. Også Sveriges bistandsminister gav tilslutning til dette syn i generaldebatten. Jeg regner derfor med at Ministerrådet vil drøfte dette forhold og komme med en løsning som ytterligere vil forbedre det nordiske bistandssamarbeidet.

Avslutningsvis vil jeg på vegne av Økonomisk utvalg be om at Ministerrådet til sessionen 1987 legger frem et forslag om en arbeidsplan for det nordiske bistandssamarbeidet. Utvalget ser et ministerrådsforslag som en mer effektiv samarbeidsform enn de relativt uformelle arbeidsplaner som finnes i dag.

Minister Stetter: Fru præsident! Jeg skal på vegne af rådet for industriministrene fremsætte følgende bemærkninger:

Statsstøtte lyder som sød musik for nogle, er en nødvendighed for andre, medens atter andre oplever statslige støtteordninger som en uting.

Som led i arbejdsplanen for det industrielle samarbejde i Norden besluttede industriministrene i 1983 at foretage en nærmere analyse af statslige støtteordninger til industrien. Formålet var at kortlægge udviklingen i omfanget og sammensætningen og indetificere støtteordninger, som kunne have forvridende effekter for samhandelen og det industrielle samarbejde i Norden.

Rapporten "Industristøtte og offentlige finansieringsordninger i Norden" blev udarbejdet af en arbejdsgruppe og foreligger nu i NU-serien til denne session. Det er første gang i international sammenhæng, at et sådant systematisk og direkte sammenligneligt materiale er indsamlet. Der har bl. a. gennem

længere tid foregået en lignende kortlægning i OECD og i EF, men der forestår fortsat et betydeligt arbejde, før et sammenligneligt materiale kan præsenteres. Der pågår et tilsvarende arbejde i EFTA, som drager nytte af det nordiske samarbejde.

Rapporten omfatter sammenligneligt talmateriale fra perioden 1980–84 og viser bl. a., at de statslige støtteordninger i de nordiske lande samlet har et betydeligt omfang, men at de er reduceret i denne periode.

Materialets generelle karakter har ikke givet grundlag for at påvise konkrete handelsforvridende effekter af støtteordninger til industrien. Dette betyder imidlertid ikke, at sådanne effekter kan udelukkes.

Industriministrene har besluttet at opdatere talmaterialet med passende mellemrum og anmodet embedsmandskomiteen for industripolitik om at følge rapporten op i samarbejde med andre berørte embedsmandskomiteer. Formålet er at bidrage til at nå målsætningen "Norden som hjemmemarked".

Udviklingen i den internationale økonomi har styrket behovet for en yderligere integration af markederne i de nordiske lande. Ministerrådet har i flere år arbejdet på at lette det industrielle samarbejde og virksomheds-etableringer over grænserne i Norden. Formålet har været at bidrage til, at målsætningen "Norden som hjemmemarked" følges op politisk i praksis i de forskellige lande. Det er vigtigt for industrien både inden for og uden for det nordiske marked.

Ministerrådet har i flere år arbejdet på at lette betingelserne for industrielt samarbejde mellem de nordiske lande. En øget indsats på det nordiske marked i den nationale politik forudsætter en liberal praksis ved nyetableringer og sammenlægning af virksomheder over grænserne i Norden.

Ministerrådet har årligt redegjort for liberaliseringer og forenklinger, som er gennemført i nationale etableringsregler, i C 1 og i meddelelser om opfølgning af Nordisk Råds rekommandation nr. 23–1980 angående fællesindustrielle projekter. Jeg vil i denne forbindelse henlede opmærksomheden på rapporten "Industrisamarbejde og porteføljainvesteringer i Norden", som ministerrådet har ladet udarbejde. Rapporten giver en meget nyttig oversigt over nordiske koncessions- og valutaregler, praksis på området og revisions-

planer. Rapporten følger som bilag til meddelelser om rekommandation nr. 23–1980 til denne session.

Rapporten konkluderer, at de forskellige regler, som gælder i de nordiske lande i dag i nogen grad kan virke begrænsende for industrisamarbejde og investeringer i Norden, og at forskellige nationale betragtninger kan sætte grænser for, hvor langt man kan nå i dette arbejde.

Ministerrådet har besluttet, at embedsmandskomiteen for industripolitik i samarbejde med berørte embedsmandskomiteer skal arbejde videre med henblik på at foreslå tiltag til at lette kapitalbevægelser og internordiske etableringer. Som hovedregel gælder, at forslagene skal sigte mod kortere behandlingstid og forenklede behandlingsrutiner.

I alle de nordiske lande bliver der satset på øget forsknings- og udviklingsvirksomhed. Dette er af vigtighed for økonomisk vækst og øget beskæftigelse i fremtiden. Industrien i de nordiske lande kan opnå betydelige fordele både økonomiske og tekniske ved et nærmere samarbejde på dette felt.

For at bidrage til et udvidet samarbejde vedtog industriministrene i 1983 et udmærket principprogram om øget nordisk forsknings- og udviklingssamarbejde. Efter at en flerårig finansiering blev sikret, kan vi nu glæde os over, at alle aktiviteter er sat i gang til gennemførelse af programmet. Der pågår også arbejde med at udbyde og videreføre dette program.

Et stort område inden for det tekniske forsknings- og udviklingsprogram er nordisk industriforskeruddannelse. Dette er et prøveprojekt over minimum tre år og indebærer et arbejde mellem en industrivirksomhed i et nordisk land og en eller flere tekniske højskoler i et andet nordisk land.

Nordisk Industrifond er en vigtig organisation til fremme af nordisk industrielt samarbejde. Fonden har nu eksisteret i over ti år, og ministerrådet vil udtrykke sin store tilfredshed med virksomheden.

Nordisk handlingsplan på datateknologiområdet har stået centralt i industrifondens arbejde i det sidste år. Flere vigtige og perspektivrige projekter inden for højteknologi er sat i gang i samarbejde mellem Nordisk Industrifond og en række virksomheder og organisationer.

I forbindelse med ministerrådets beslutning om at flytte sekretariatet for Nordisk Industrifond fra Stockholm til Oslo blev det vedtaget at styrke fondens budget. Totalbudgettet for industrifonden øges de nærmeste år som resultat af den økonomiske handlingsplan samt med midler, som er bevilget til det nævnte tekniske forsknings- og udviklingsprogram og til databehandlingsplanen. Disse programmer har resulteret i store samarbejdsprojekter. Ministerrådet ønsker at kunne satse på lignende vigtige samarbejdsområder også i fremtiden.

Industriministrene vil understrege vigtigheden af, at bevillingerne til Nordisk Industrifond over ministerrådets almindelige budget konsolideres, når rammen for den økonomiske handlingsplan og specialprogrammerne er udnyttet.

Til slut, fru præsident, skal jeg fremføre følgende:

Industriministrene har noteret sig, at den private stiftelse for industriudvikling i Norden er tillagt nye og udvidede opgaver. I denne forbindelse har stiftelsen tilbudt ministerrådet at udpege en repræsentant til styret. I forbindelse med overvejelserne om repræsentation vil rådet understrege betydningen af, at der bl. a. opnås en passende tilknytning til det eksisterende industripolitiske samarbejde inden for rammerne af Nordisk Ministerråd.

Minister Laine: Fru president! Jag skulle vilja beröra följande delområden av ekonomiska utskottets ansvarsområde – handlingsplanen för ekonomisk tillväxt och full sysselsättning – exportsamarbete, Nordiska projektexportfonden, och mjuka lån – gränshandeln. Innan jag går in på dessa skulle jag önska säga några ord om den s.k. Gyllenhammarrapporten, som intimt är förknippad med vårt arbete. Fast den tillkommit på initiativ av det privata näringslivet och utanför ramen för Nordiska rådet, är den intimt förknippad med vårt arbete.

Den rapport som den s. k. Gyllenhammargruppen presenterade har många intressanta aspekter. För det första är det viktigt att näringslivet intresserar sig för nordiskt samarbete. Begreppet hemmamarknad och känslan för nordisk samhörighet har blivit accepterad

och man strävar nu att ge det ett konkret innehåll. Medvetenheten om att vi inte kan klara oss ensamma utan måste samarbeta på alla områden och inom alla industrigrenar samt utnyttja det faktum att vi kompletterar varandra i Norden, är synnerligen viktigt. Vi bör därför utnyttja det framlagda förslaget till förbättring av våra samhällen. En samarbetsvilja och ett konstruktivt samarbete mellan staten, den politiska nivån, näringslivet och facket är betydelsefullt och till nytta för den ekonomiska utvecklingen i Norden.

Det är klart att rapporten inte enbart innehåller nya rafflande förslag utan för det mesta baserar sig på något som i en eller annan form redan har funnits. Detta bekräftar för sin del att det nordiska arbetet av näringslivet anses vara på rätt bog.

Enligt vad jag erfarit har verkställandet av handlingsplanen för ekonomisk tillväxt och full sysselsättning som godkändes för ett år sedan börjat på ett förtjänstfullt sätt. Genom handlingsplanen har vi ett samlande grepp om utvecklandet av en positiv miljö för vidare samarbete. Avsikten med handlingsplanen och hemmamarknadstanken är ju att understryka det faktum att våra små länder behöver varandra inom olika sektorer, såsom bl. a. skogs-, varvs- och stålindustrin, på energiområdet, inom off shore-sektorn samt inom forskning och utveckling. Genom ett samarbete kan vi komplettera varandra med råvaror, teknik, speciellt kunnande och marknader. Vi bör vara konkurrenskraftiga ute i världen och detta kräver kompetens, något som vi bäst kan främja genom samarbete. Ökat samarbete i Norden leder också till att vår röst hörs bättre i världen. En fungerande nordisk marknad stärker vår konkurrenskraft på de internationella arenorna. De nordiska utrikeshandelsministrarna diskuterade också detta problem vid sitt senaste möte, för vilket jag har redogjort i utskottet.

Undanröjandet av existerande handelshinder har varit ett centralt element i den senaste tidens handelspolitiska arbete på nordiskt plan och av speciellt stor betydelse för små och medelstora företag som inte har resurser att följa med regelverken i de olika länderna. De två rapporterna, dvs. *Handelshinder i Norden* och *Undanröjande av tekniska handelshinder i Norden*, som tillställts ministerrådet av tjänstemännen utgör ett viktigt steg

framåt. Under tjänstemännens arbete kunde redan flera hinder avvecklas genom att man inriktade sig på de enskilda fallen. Dock är många problem inte protektionistiska till sin natur utan beror t. ex. på olikheter i lagstiftning. Det krävs ett fortsatt engagemang från vår sida för att få handelsaspekterna beaktade i fortsättningen redan i beredningen av nya regler och flexibilitet i tillämpningen av gällande regler. T. ex. frågan om produktsäkerhet kräver större nordisk harmonisering.

Uppföljningen av dessa två rapporter har påbörjats av tjänstemännen och rapporterna från arbetsgrupperna skall ges en vid spridning. Uppföljningsarbetet kräver att man går in i enskilda frågor. Detta är tidskrävande och komplicerat då ofta olika samhällsintressen står mot varandra. Arbetet bör därför förankras väl i den nordiska administrationen och näringslivet. Man bör understryka den anknytning det pågående nordiska samarbetet och avskaffandet av handelshinder har till ett bredare internationellt arbete, både inom GATT och i förhållande mellan EFTA-länderna och EG. Många frågor kan endast lösas i ett större västeuropeiskt sammanhang. Även i dessa fall kan det nordiska samarbetet ha en rådgivande funktion i det bredare internationella arbetet.

Fastän arbetsgruppernas rapporter innehåller långtgående rekommendationer hade vi väl dock hoppats att man kunde ha framlagt ännu konkretare förslag. Jag tänker närmast på den så kallade omvända bevisbördan, nämligen att varje produkt som godkännts i ett nordiskt land automatiskt borde fylla kraven för godkännande i annat nordiskt land, ifall icke motsatsen kan framföras, något som kollegan Mats Hellström också hänvisade till i generaldebatten. Jag hoppas att tjänstemännen i sitt fortsatta arbete kan komma fram till ett konkret förslag och en lösning även i denna fråga.

Det är viktigt att handlingsplanen fortlopande går igenom och kompletteras, så att vi uppnår de resultat som eftersträvs. Ett kontrollsystem är rapportering till NR. En rapport inför nästa möte är följaktligen på sin plats.

Den nordiska projektexportfonden har under den korta tid som den fungerat klart visat sig vara ett både behövligt och nyttigt organ för att befrämja internordiska projekt. Vi på

finsk sida är nöjda med dess arbete och är glada över att dess mandat förlängts med två år. Det vore kanske skäl att överväga om fonden inte borde göras permanent.

Fonden har utarbetat ett förslag om gemensamma exportsatsningar under åren 1986–87, som bl. a. fick sitt godkännande av utrikeshandelsministrarna och utskottet har också i sitt betänkande till C 1 önskat en dylik plan. Behovet av samnordiskt exportsamarbete har blivit allt uppenbarare. Frågan om gemensamma exportsatsningar och kontor är inte helt mogen, varför det kanske vore skäl att först testa en sådan satsning på något område, för att se ifall vi har en beredskap till detta och ifall en sådan gemensam exportsatsning också motsvarar näringslivets önskemål och krav. Var ett sådant test kunde utföras, Afrika eller Asien, vill jag inte gå in på i detta skede. Jag vill dock bara nämna att man planerar ett gemensamt handelskontor i SADCC-länderna. De idéer som nu framförts om gemensamma exportsatsningar är den offentliga sektorns idéer. Först då man kunnat konstatera att de också är genomförbara i praktiken kan vi tillämpa dem på ett bredare plan. En fråga som anknyter härtill är ett stipendiatarrangemang för studier i Japan avsett för unga nordiska affärsmän. Förslaget som tjänstemännen tillsammans med näringslivet behandlar är lovvärt, men på grund av de stora kostnaderna och administrativa frågorna, borde man överväga det noga innan beslut fattas.

En annan fråga som också kommer upp till behandling senare i dag bland rekommendationerna är s. k. mjuka projektinvesteringslån. Jag nämnde denna fråga här i rådet också för ett år sedan. Det igångsatta arbetet har inte ännu slutförts av tjänstemännen. Ett förslag torde dock framläggas under vårens lopp, i vilket möjligheterna till uppmjukning av krediterna via Nordiska investeringsbanken ingår som ett element. Jag anser det viktigt att våra länder även kunde ha ett dylikt instrument, när de konkurrerar på marknaderna i de utvecklingsländer för vilka andra lånesystem inte är tillämpliga, och hoppas att detta begrundas ordentligt.

Arbetsgruppen för gränshandel har arbetat speciellt med Nordkalottens frågor. Gruppen nådde inte helt det avsedda resultatet, men gjorde trots allt en del rekommendationer. Vi

måste nu anse deras arbete som slutfört. Då de föreslagna åtgärderna borde vidtas inom en nordisk överenskommelse vore det ändå målsenligt att sträva till en tidsmässig koordinering av verkställigheten. Det är nu fråga om en positiv vilja att föra frågan vidare. Från finsk sida har vi fäst vikt vid att möjligast gynnsamma omständigheter skapas för utvecklandet av handeln mellan de närings-svaga kommunerna. Inom ramen för gränshandeln, med vilken vi förstår inköp som person gör i ett annat land för eget bruk och ej i kommersiell handel, är Finland villigt att ytterligare utvidga varusortimentet, men på reciprocitetsbasis.

Pirkko Turpeinen: Fru president! Majoritetten av länderna på jorden består av u-länder och socialistiska länder. Dessa länders mål är en ny internationell ekonomisk ordning. Användning av nationalinkomsten under kontroll av medborgarnas demokratiska beslutsfattande är en del av detta mål.

Hos oss i de nordiska länderna är nationalprodukten inte under medborgarnas demokratiska kontroll. Privat vinstbegär styr den ekonomiska politiken. Här vid Nordiska rådets session har man kunnat lägga märke till en linje som syftar till en stärkning av det privata vinstbegäret. Nordiska riksdagsmän ger sitt godkännande åt åtgärder som främjar en övernationell inriktning och övernationellt vinstbegär. En utsugning som grundar sig på nordiskt privat vinstbegär är inte mänskligare än annan internationell kapitalistisk utsugning. Det är typiskt för nordisk monopolkapitalism att den under benämningen consensus också lyckats integrera en del av den vänstersinnade arbetarrörelsen som förverkligare av denna utsugning.

Den samnordiska stiftelsen som kommer att grundas av Gyllenhammargruppen nästa månad är ett exempel på denna integration. Medlemmarna i stiftelsen kommer att bestå av stora affärsbanker, privatföretag, men också av statsföretag och av Nordens fackliga samorganisation. Verksamheten av denna stiftelse är en del i effektiverandet av den kapitalistiska verksamheten.

De nordiska regeringarnas deltagande bara som observatör i denna stiftelse som håller på att inrättas av Gyllenhammargruppen eliminerar inte regeringarnas ansvar för ökandet

av privat maktutövande på demokratins be-
kostnad. Jag förutsätter att ekonomiska ut-
skottet följer med stiftelsens verksamhet.

Ministerrådet bör lämna en rapport om sin
verksamhet i denna stiftelse till Nordiska rå-
dets nästa session.

Fackföreningsrörelsens beslut att delta i
stiftelsen torde bara vara ett bevis på den
våldiga klyfta som finns mellan ledarna och
medlemmarna.

Deltagande i privat maktutövande för att
underordna medborgarna i u-länderna och i
eget land är en uppskakande nordisk utveck-
ling.

I det demokratiska beslutsfattandet håller
vi på att återvända till århundradets början.
Åtminstone i Finland tillkom rösträtten dem
som ägde mark, och dels dem som hörde till
ett visst stånd. Rösträtt tillkom 6 procent av
medborgarna.

Nu, med denna övernationalisering, har
medborgarna inte mera makt än de hade i
århundradets början. Även i säkerhets- och
utrikespolitiken innehas makten av privat-
företagen. Vapen tillverkas både för jorden
och för rymden om detta bara är ekonomiskt
lönande.

Statsråd **Haugstvedt**: Ærede president! På
bakgrunn av representanten Buttedahls inn-
legg og i forbindelse med økonomisk utvalg
anmodning i sin innstilling, hvor det ber Mi-
nisterrådet legge frem et ministerrådsforslag
om en arbeidsplan for det nordiske bistands-
samarbeidet til Nordisk Råds sesjon i 1987,
vil jeg bare si noen få ord.

Samarbeidsministrene er for sin del in-
teressert i å finne fram til nye og bedre former
for samarbeid når det gjelder bistandssamar-
beidet i Norden. En tenkbar form kan være
utarbeidelsen av en slik handlingsplan som
ble nevnt av representanten Buttedahl. Jeg
vet at den norske bistandsminister og departe-
mentet for utviklingshjelp i så fall vil med-
virke til konstruktive løsninger i dette arbei-
det. Man må imidlertid være oppmerksom på
at det har funnet sted en meget sterk ekspans-
sjon i samarbeidet mellom de nordiske bi-
standsadministrasjonene, selv uten en slik ar-
beidsplan. Og skal man utarbeide en arbeids-
plan, vil dette først og fremst måtte skje ved å
redegjøre for det mangslunne samarbeid

som finner sted, og deretter peke på sentrale
prinsipper for å fortsette samarbeidet. Planen
må være så fleksibel at det ikke hemmer ut-
viklingen av nye samarbeidsformer etter
hvert som behovene tilsier det. Skulle ar-
beidsplanen bare omfatte de arbeidsområder
som Ministerrådet ifølge København-kon-
vensjonen av 1981 har kompetanse til å be-
handle, nemlig fellesfinansierte bistandspro-
sjekter, ville det gi et fullstendig feilaktig
bilde av samarbeidet. Da ville f. eks.
SADCC-samarbeidet, som statsråd Lena
Hjelm-Wallén viet så stor oppmerksomhet i
sitt innlegg, falle utenfor, likeledes det in-
teressante samarbeidet som er under utvi-
kling når det gjelder vår innsats i tørkebel-
teområdet i Afrika. På sitt møte i Stockholm i
neste uke vil embetsmannskomiteen for bi-
stand diskutere arbeidet med en nordisk
handlingsplan for bistand. Jeg antar at Nor-
disk Råd vil kunne regne med å få seg forelagt
en slik plan på sitt møte i 1987. De ministre
som er ansvarlige for bistandsvirksomheten,
vil måtte lede dette arbeidet. Utenriksminis-
ter Väyrynen var i sitt innlegg inne på hvor-
dan disse ministre vil kunne samarbeide i ti-
den som kommer.

Sedan diskussionen forklarats avslutad, fö-
retogs votering medelst voteringsapparat rö-
rande ekonomiska utskottets förslag till ytt-
rande till Nordiska ministerrådet.

För yttrandet röstade:

Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Hall-
vard Bakke, Stefán Benediktsson, Johan
Buttedahl, Kaj Bärlund, Ólafur G. Einars-
son, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian
Foss, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd,
Kirsti Kolle Grøndahl, Eidiur Guðnason,
Flemming Hansen, Margit Hansen-Krone,
Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander,
Åsa Solberg Iversen, Karen Højte Jensen,
Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen,
Brit Jørgensen, Arvo Kempainen, Hannu
Kempainen, Karin Kjølbro, Wiggo Kom-
stedt, Preben Lange, Inga Lantz, Erkki Li-
ikanen, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina
Louvo, Grethe Lundblad, Peter Muurman,
Agnar Nielsen, Arnljot Norwich, Tellervo
Nousiainen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Ro-
bert Pedersen, Oddrunn Pettersen, Páll Pé-
tursson, Tuulikki Petäjaniemi, Pétur Sigurðs-

son, Asbjørn Sjøthun, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Harald Synnes, Jan P. Syse, Karin Söder, Anders Talleraas, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Henrik Westerlund och Lena Öhrsvik.

Pirkko Turpeinen *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Esko Aho, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Gunnar Björk, Dorte Bennedsen, Frøde Nør Christensen, Bjarne Mørk Eidem, Lilli Gyldenkilde, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Per Olof Håkansson, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Elver Jonsson, Thea Knutzen, Hanna Kvarnmo, Barbro Nilsson, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Reilulf Steen, Peder Sønderby, Ole Gabriel Ueland och Olle Östrand.

Yttrandet hade sålunda antagits med 59 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

Utskottets förslag, punkterna II och III, bifölls.

12

D 1986/3/1984/e: Meddelande om rekommendation nr 3/1984 angående en friare kapitalmarknad

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nytt meddelande till nästa session.

Hallvard Bakke, Per Olof Håkansson, Anker Jørgensen, Arvo Kempainen, Hanna Kvanmo, Oddrun Pettersen, Hans Petersson och Lena Öhrsvik hade i en reservation fogad till utskottets betänkande föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Sten Svensson (ekonomiska utskottets talesman): Fru president! En friare nordisk aktie- och kapitalmarknad är ett centralt mål för det nordiska samarbetet. För nordisk in-

dustri är det av avgörande betydelse att man kan utnyttja kapitalet effektivt och – ännu viktigare – att näringslivet kan attrahera kapital. Valutareglerna sätter upp konstlade hinder för detta och förorsakar därmed effektivitetsförluster som man inte har råd med i den hårda internationella konkurrensen.

Skall målet – Norden som hemmamarknad för Nordens näringsliv – realiseras, är nästa naturliga steg att liberalisera den nordiska marknaden för den allt viktigare produktionsfaktorn kapital. När det gäller praktiska åtgärder i detta syfte intar Danmark en glädjande tätposition. Norge kommer som en mycket god tvåa.

I Danmark har man nämligen konstaterat att under den tid då den danska valutareglerna vidmakthölls, har framför allt mindre och medelstora företag avhållit sig från utlandsaffärer *antingen* till följd av okunskap om valutareglerna och en därmed förbunden oro att bryta emot dem, *eller* svårigheterna att få besked – eller ställa rätta frågor. I dag gäller något liknande för både Finland och Sverige. Samtidigt nödgas jag i det här sammanhanget konstatera att de övriga nordiska ländernas börser tjänar på den svenska skatten på handel med aktier. Den svenska regeringens höjning av omsättningsskatten ger de andra börserna klara försteg. De kommer att öka sin omsättning på den svenska börsens bekostnad.

Ekonomiska utskottets majoritet anser att vi måste ta initiativ på två plan: Vi måste försöka gå i bräsch inom hela OECD-området för att kunna påverka utvecklingen. Den stadga vi talar om är från 1961, snart 25 år gammal, och handeln blir mer och mer internationaliserad. Jag tänker på datatekniker, Tele-X och andra kommunikationsfenomen som visar hur snabbt förbindelserna kan förbättras. Vi har verkligen anledning att låta de generella begränsningarna. Genom att driva en sådan debatt bidrar vi till gemensamma aktioner inom hela OECD-området.

Nationella initiativ för att åstadkomma ändringar i lagstiftningen inom Norden måste ligga i fas med dessa strävanden och utgöra ett naturligt komplement till dem.

Vi måste utnyttja båda framgångsvägarna samtidigt – den ena utesluter inte den andra. Skulle vi fastna i en debatt om svaret från

OECD, kan det tolkas som om vi inte vill företa oss någonting alls, och då går det ut över ambitionerna som sådana.

För egen del tror jag att tre principiellt viktiga frågor måste uppmärksammas i debatten:

För det första gäller det de tendenser till utveckling som redan finns på detta område. Vi har t. ex. en institution som fungerar bra, nämligen Nordiska investeringsbanken. Utredningar pågår om inrättandet av ett s.k. mjukt fönster som komplement till de projektinvesteringsslån som banken ger. Det är önskvärt att utredningsresultaten framläggs utan dröjsmål. Denna fråga är av betydelse för vår gemensamma nordiska projektexport. Och jag har redan påmint om de danska liberaliseringsåtgärderna. De tendenser som redan finns måste nog analyseras med tanke på vilka frukter de har givit och för att politikerna skall kunna dra slutsatser för att ytterligare kunna underlätta den utveckling som de facto pågår.

För det andra är det viktigt att vi skapar nya företagsformer. SAS är ett exempel på en lyckosam företagsform. Skulle man inte kunna tänka sig att gå vidare och utveckla en speciell företagsform som juridiskt, ekonomiskt och på andra sätt kan underlätta även för små och medelstora företag att arbeta på den gemensamma nordiska marknaden?

För det tredje gäller det närmast att se Norden som hemmabas. De fem nordiska länderna har ett sammanlagt invånarantal som inte är större än i en tysk delstat. Det borde ge oss en fingervisning om hur angeläget det är att skapa en ordentlig bas så att i synnerhet de små och medelstora företagen verkligen kan utnyttja den hävstångseffekt som är nödvändig för att de skall kunna hävda sig på en alltmer internationaliserad marknad.

Fru president! Sammanfattningsvis bör en friare nordisk aktie- och kapitalmarknad vara ett centralt mål för det nordiska samarbetet.

En sådan marknadssituation kan uppnås endera genom att i de nordiska länderna etableras sådana institutioner som är undantagna från OECD:s kapitalliberaliseringsstadga eller genom att de nordiska länderna i gemenskap inför OECD begär en ändring i samma stadga som möjliggör att det nordiska samarbetet får utvecklas också på kapitalmarknaderna.

Dessa ambitioner bör ju ligga väl i samklang med vad ministerrådet anförde i det förslag som lades fram förra året till handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, där det heter: "Friare kapitalrörelser mellan de nordiska länderna kan lämna ett betydelsefullt bidrag till den ekonomiska och industriella utvecklingen i Norden. Åtskilliga steg har också tagits på senare år i riktning mot en liberalisering av kapitalrörelser till och från utlandet."

Det är nödvändigt att ta nationella initiativ för att uppnå sådana ändringar i lagstiftningen som skulle möjliggöra ett nordiskt samarbete för att uppnå en friare kapitalmarknad. Ett första steg för övriga länder är nu att precisera vad man bör göra för att uppnå den danska nivån.

De nordiska ländernas regeringar bör därför föranstalta om en utredning om lämplig nordisk företagsform och ta initiativ till samarbete mellan länderna med avsikt att gemensamt initiera ändringar i OECD-avtalen som skulle kunna möjliggöra etableringen av en nordisk kapitalmarknad och nordiska företag.

Inom Norden har vi sedan länge en fri arbetsmarknad. Samma frihet råder emellertid inte för den andra produktionsfaktorn – kapitalet. Från näringslivets sida vill man mjuka upp reglerna så att det blir lättare att flytta kapital över gränserna. I dag är sådana transaktioner omgärdade med mycket stränga regler. Med en friare aktiemarknad skulle det bli lättare för företagen att t. ex. förvärva utländska företag med eget kapital.

Målet för en friare aktie- och kapitalmarknad är att utveckla industrin och samarbetet inom Norden och därmed de nordiska ländernas ekonomier.

Fru president! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Suominen: Fru president! Under de senaste trettio åren har mellan de nordiska länderna utvecklats ett omfattande samarbete, på vilket de synligaste exemplen är passunionen och den fria arbetsmarknaden, som fungerat redan under flera år. Då vi granskar den tidigare utvecklingen på lång sikt, kan vi vara mycket nöjda. Samma slags välbehag kan man däremot inte känna då man utvärderar

de senaste tidernas vinningar i samarbetet mellan våra länder.

Ett exempel på att det nordiska samarbetet gått trögt framåt, är frågan om skapandet av en liberalare aktie- och kapitalmarknad, som ofta varit framme. De som förhållit sig till planen avvisande och negativt har vädjat till formella hinder, som OECD lär ställa för vårt ökande samarbete. OECD:s ståndpunkt grundar sig på föräldrade stadganden, från nästan 25 år tillbaka, som tillåter en selektiv liberalisering av kapitalmarknaden enbart inom tullunioner.

Nordiska ministerrådet har varit förvånansvärt hjälplöst i sina strävanden att liberalisera kapitalmarknaden – trots att Nordiska rådet under sina två senaste sessioner tydligt har uttryckt sin vilja att få till stånd framsteg. Ekonomiska utskottet har nu gjort ett förslag om att ministerrådet för OECD skulle utarbeta ett konkret förslag till en förändring av föräldrade stadganden och tolkningar. Den nytta som skapandet av en liberalare kapitalmarknad medför är så tydlig att ett beslut samt samnordiskt agerande för saken i internationella fora är alldeles nödvändigt.

De som intar en skeptisk eller negativ ställning till en liberalisering av kapitalmarknaden har tidvis bl. a. framfört att den rådande praxisen inte ställer hinder för nordiskt samarbete inom näringslivet vid det nuvarande.

Från själva näringslivets sida har en sådan tolkning senast avvisats i Gyllenhammargruppens rapport, där man bl. a. föreslår en aktiv verksamhet i riktning mot OECD. Även på det ekonomiska området är tendensen en ökande internationalisering. Nordiskt samarbete behövs bl. a. för att minska de negativa inverkingar som en sådan utveckling eventuellt medför.

Också behöver vi här i Norden i framtiden kapitalinsatser från omvärlden för att bevara vår konkurrensförmåga i högteknologi. Högteknologiskt samarbete av typen Tele-X-projektet är ett exempel på sådana områden, där snäva nationella intressesynpunkter och knutpatriotism borde glömmas bort till fördel för gemensamt och även verkligt nationellt intresse. Gemensamma industriprojekt är nämligen ett väsentligt medel att bibehålla och öka Nordens ekonomiska konkurrensförmåga.

Samtidigt som man nu med tillfredsställelse bör konstatera att Tele-X-projektet äntli-

gen förverkligas, bör man av den mödosamma processen dock dra den slutsatsen att detta slags nordiska samarbete för tillfället inte fortskrider på önskvärt sätt. Denna syn förändras inte mycket genom den angenäma information som vi fått och som hälsas välkommen om att Danmark nu håller på att komma med i projektet.

Karin Söder: Fru president! 1954 års överenskommelse om en gemensam nordisk arbetsmarknad tillförsäkrar de nordiska medborgarna rätt att fritt välja arbete och uppehållsort i Norden. Fri handel i Norden fick vi genom EFTA vid 1960-talets slut. Tyvärr förbyttes dock den starka stigningen i den nordiska internhandeln under EFTA:s första år i en nedgång vid 1970-talets slut. Efter att ha varit uppe i 25 % minskade handeln mellan Nordens länder till omkring 20 %.

Det var under intryck av detta som planerna på Norden som hemmamarknad tillkom. De handelsströmmar som vi hade trott flöt någorlunda fritt mellan de nordiska länderna skulle därigenom i ökad omfattning liberaliseras.

Den tredje produktionsfaktorn – kapitalet – har av tradition omgivits av allsköns restriktioner i Norden. Ett av skälen till att en nordisk aktiemarknad inte kunnat etableras är att vi inte inför OECD:s argusögon kunnat uppvisa en tullunion i Norden. Hade vi fått Nordek våren 1970, skulle OECD:s väktare av mest-gynnad-nationsprincipen inte haft något formellt att invända mot att också vi skapat en fri kapitalmarknad. Men om inte om vore om, så vore också mycket annat möjligt i Norden.

Vi kan i dagsläget konstatera att vi är tullunionslösa och att vi hittills inte har fått något undantag från artikel 10 i OECD:s kapitalliberaliseringskod. Enligt den mening som jag och i stort sett samtliga icke socialistiska medlemmar i Nordiska rådet har bör vi dock inte låta oss nöja med detta.

Det var mot bakgrund av den majoritet som Nordiska rådet har som Nordiska rådets presidium vid sin resa i Europa under hösten också uppvaktade OECD:s ledande tjänstemän och dess generalsekreterare för att diskutera möjligheten av friare kapitalrörelser i Norden.

Vi gjorde det mot bakgrund av att även vi ville få en uppfattning om vad man i OECD

svarade på frågan om möjlighet till undantag från stadgan. Vi var medvetna om att finansminister Feldt hade besökt Paris och ställt samma fråga och hade fått svaret att vi inte fick ha några interna kapitalliberaliseringshyss för oss här uppe i höga Norden. Men jag tror att samtliga från presidiet som deltog i uppvaktningen i OECD fick den uppfattningen att bestämmelserna inte är så rigorösa som ministerrådet hade framställt dem. Man sade visserligen också till oss att det inte var möjligt, men man svarade på ett mjukt sätt.

Sedan dess har många diskussioner hållits om en fri kapitalmarknad i Norden.

Man kan ju ställa sig frågan varför just etablerandet av en tullunion skulle vara det yttersta tecknet på att länderna samarbetar nära. Den kod som återopas är trots allt 20 år gammal. Man borde kunna medge att vi i Norden fick tillämpa friare kapitalrörelser mot bakgrund av att vi fungerar ungefär på det sätt som ursprungligen var tänkt med Nordek, som skulle ha medgivit detta undantag.

Vid en konferens i Stockholm i början av detta år där både jurister och internationellt kunniga ekonomer var samlade hävdades från många håll den uppfattningen, att det inte finns något hinder mot att man på nordisk basis etablerar en fri kapitalmarknad. Bland dem som hade den uppfattningen fanns också bankdirektör Sundqvist, som tidigare var medlem av Nordiska rådet i den socialdemokratiska finska delegationen. Också flera andra hade samma uppfattning.

Från många håll sägs att om vi skall kunna förverkliga handlingsplanen för ekonomi och full sysselsättning i Norden tillsammans med vår ambition när det gäller Norden som hemmamarknad, är kapitalliberalisering en av de absolut viktigaste frågorna.

Jag hävdar med bestämdhet att vi inte skall avskryta den här diskussionen, utan gå vidare att finna former för en liberalisering. Men jag vill därmed inte ha sagt att vi inte har ett ansvar både nationellt och som medlemmar i OECD. Självfallet skall liberaliseringen gå vidare även där. Vi har ett ansvar att nationellt göra det möjligt för kapitalet att röra sig friare.

Härmed, fru president, vill jag här yrka bifall till majoritetens skrivning.

Gadd: Fru president! Det har blivit en följetong vid Nordiska rådets sessioner att den konservativa gruppen och mittengrupper föreslår uttalanden om en nordisk kapitalliberalisering, som de i regeringsställning inte gjorde någonting åt alls – det gäller exempelvis Karin Söder när hon var utrikesminister.

En väsentlig uppgift för OECD är att se till att vi får till stånd en allmän liberalisering. Om OECD skulle vidta speciella åtgärder för oss i Norden vore ett sätt att upplösa organisationen. Om ministerrådet verkligen förde den politik som utskottsmajoriteten nu vill – men som de själva inte vill i regeringsställning, exempelvis Karin Söder – tvingades OECD vidta motåtgärder mot vårt utbrytningsförsök. Allvarligt talat så tror jag inte att speciella åtgärder inom Norden vore bra för vårt näringsliv. Kapitalrörelserna måste kunna röra sig på ett lika sätt långt utöver Norden.

Jag tycker dock att det var hoppingivande att höra Sten Svenssons inlägg där han pekade på möjligheten att vi inom Norden arbetar gemensamt för att på ett vidare plan, inom OECD, få till stånd förbättringar. Det vittnar om att vi i ekonomiska utskottet i framtiden får arbetsmöjligheter som är långt bättre än vad utlåtandet från utskottets majoritet i dag tyder på.

Jag yrkar alltså bifall till den reservation som är fogad till ekonomiska utskottets betänkande och kommer, om jag har riktigt förstått den propositionsordning som fru presidenten kommer att tillämpa, alltså att rösta nej.

Ändring av medlemslistan

Det anmäldes, att Karen Thurøe Hansen för resten av denna dag lämnat sessionen och ersatts av Alice Brask samt att Olle Östrand för del av denna dag lämnat sessionen och ersatts av Karl-Erik Svartberg.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Karin Söder: Arne Gadd har ganska svaga argument när han ständigt talar om vad som inte har gjorts av tidigare regeringar. Vi måste som politiker alltid se framåt, och allt kan inte uträttas på en gång. Jag vill påminna Arne Gadd om att planen på Norden som

hemmamarknad och planen för ekonomi och full sysselsättning är initiativ från en senare period än den som Arne Gadd åberopade.

Därutöver vill jag påminna om att det finns ett starkt tryck för att vi skall göra någonting i Norden på det här området.

Arne Gadd rosade Sten Svensson i ett avseende. Jag vill då upprepa vad jag sade i avslutningen av mitt tal, att också jag tycker att man skall gå vidare med en liberalisering inom OECD. OECD är ju en organisation som skall skapa möjligheter för friare rörlighet för både kapital och varor inom industrivärlden. På den punkten finns absolut ingen motsättning.

Men vi har varit otåliga för att nuvarande förhållande hindrar förverkligandet "Norden som hemmamarknad". Det vore väl bra märkligt om inte de framgångsrika näringslivsföreträdare som vi tillsammans har mött skulle ha alldeles fel när de påstår att det här är någonting viktigt. De skulle inte säga det om de trodde att friare kapitalrörelser skulle vara till nackdel för deras verksamhet. De är faktiskt så egennyttiga att de inte vill att vi politiker skall vidta åtgärder som är till nackdel för deras verksamhet.

Sten Svensson: Fru president! Jag vill gärna fråga Arne Gadd om han betraktar det svar, som Kjell-Olof Feldt förde med sig hem från besöket hos OECD, som en tillgång eller som ett hinder för den politik som de svenska socialdemokraterna står för och som backas upp av övriga socialdemokratiska partier i Norden.

Jag påpekade i mitt anförande att det trots allt har skett ganska mycket. Danmark ligger långt framme, och Norge är en god tvåa när det gäller att avveckla hinder och att liberalisera kapitalrörelserna. Men i Sverige har vi nyligen fått ett förslag från en utredning – valutakommittén – där majoriteten vill behålla regleringen och t. o. m. i vissa avseenden skärpa den för transaktioner inom Norden. Det innebär – om förslaget genomförs – att spännvidden ökar och att Sverige då går i motsatt riktning mot den önskvärda.

Jag vill gärna fråga Arne Gadd, om han är tillfredsställd med den utvecklingen. Den innebär ju att i varje fall Danmark och Sverige fjärnar sig från varandra.

Gadd: Fru president! Det kan inte vara ett syfte med sessionen i Köpenhamn att vi skall ha en inrikespolitisk svensk debatt. Men eftersom det ställdes en fråga vill jag kort svara, att det aldrig kan bli tal om att vi skulle försämrade förhållandena i dagsläget.

Kjell-Olof Feldt kan rimligen själv svara på frågan i detta sammanhang – nu är han dock inte här. Frågan gällde om det var till fördel eller till nackdel för socialdemokratin att vi fick nej från OECD. Jag har svarat en gång tidigare. Jag tycker att svaret blott och bart är ett faktum. Vill vi förändra situationen, skall vi göra som Sten Svensson sade: se till att det inom OECD kommer till stånd en allmän liberalisering.

Vi måste förstå att OECD är till för att få en så liberal handel som möjligt inom sitt område. Om organisationen skall bestå, kan den inte ge speciella villkor just för oss.

Sten Svensson: Fru president! Jag påpekade i mitt tidigare inlägg att vi kan komma ett gott stycke på väg om vi tar nationella initiativ i Norden. Kan vi i Sverige och i övriga nordiska länder precisera vad vi skall göra för att nå den danska nivån, och komma ifatt Danmark och även Norge när det gäller att liberalisera kapitalmarknaden, har vi kommit en god bit på väg mot friare kapitalrörelser mellan de nordiska länderna.

Efter att ha lyssnat till Arne Gadd tycker jag att Gyllenhammargruppen har dragit en riktig slutsats i sin rapport när den skriver: "En central fråga är att öka förståelsen för nödvändigheten av friare kapitalrörelser för att uppnå högre ekonomisk tillväxt. Det nordiska näringslivet har behov av hela Norden som hemmamarknad både när det gäller försäljning och kapitalanskaffning i den allt hårdare internationella konkurrensen."

Sedan diskussionen förklarats avslutad skedde votering medelst voteringsapparat huruvida ekonomiska utskottets förslag skulle bifallas.

För utskottets förslag röstade:

Esko Aho, Arne Andersson, Ylva Annerstedt, Stefán Benediktsson, Alice Brask, Johan Buttedahl, Ólafur G. Einarsson, Per-Kristian Føss, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Margit Hansen-Krone, Elsi Hetemä-

ki-Olander, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Elver Jonsson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Hannu Kempainen, Thea Knutzen, Wiggo Komstedt, Anna-Kaarina Louvo, Arnljot Norwich, Tellervo Nousiainen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Harald Synnes, Jan P. Syse, Karin Söder, Anders Talleraas, Friðjón Þórðarson, Ole Gabriel Ueland och Henrik Westerlund.

För reservanternas förslag röstade:

Lennart Andersson, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Mikko Elo, Lahja Exner, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Guðrún Helgadóttir, Per Olof Håkansson, Åsa Solberg Iversen, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Arvo Kempainen, Karin Kjølbro, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Barbro Nilsson, Berit Oscarsson, Oddrunn Pettersen, Asbjørn Sjøthun, Reiulf Steen, Karl-Erik Svartberg, Bernhardt Tastesen, Pekka Tuominen och Lena Öhrsvik.

Frånvarande var:

Svein Alsaker, Dorte Bennedsen, Gunnar Björk, Frøde Nør Christensen, Tytti Isohokkana-Asunmaa, Agnar Nielsen, Robert Pedersen, Hans Petersson, Kaj Poulsen och Peder Sønderby.

Utskottets förslag hade sålunda bifallits med 41 röster mot 36.

13

A 711/e: Medlemsförslag om nordiskt samarbete i internationella sammanhang

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte anta följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd, i samråd med Nordisk Råd, å tillsette en komité for å utrede hvordan det nordiske samarbeidet i internasjonal sammenheng ytterligere kan utvikles og forsterkes og

med utgangspunkt i utredningens resultater legge fram forslag for Nordisk Råds sesjon i 1987.

Anker Jørgensen (ekonomiska utskottets talesman): Jeg skal oplyse, at medlemsforslaget om nordisk samarbejde i international sammenhæng må ses som et ønske om at få afklaret, på hvilke måder man kan udbygge og forbedre vort i øvrigt gode og fornuftige samarbejde i internationale organer og institutioner.

Forslaget sigter især mod at få kortlagt de nuværende arbejdsformer, men også på at få forslag til en måde at forbedre hele samarbejdet og proceduren på. Forslaget er derimod ikke et forsøg på at udforme en fælles nordisk udenrigspolitik.

Det er jo en god erfaring, der ligger bag forslaget, nemlig at samarbejdet mellem de nordiske lande i internationale sammenhænge har ført til større indflydelse end den, landene hver for sig vil kunne opnå.

Også den formelle baggrund skulle efter vor opfattelse være i orden. I henhold til *Helsingforsaftalen* bør landene, i de tilfælde hvor det er muligt og hensigtsmæssigt, rådslå med hinanden i spørgsmål af fælles interesse, som behandles i internationale organisationer og ved internationale konferencer.

Men også i *kulturåftalen* siger man noget om det. Der skal nemlig stræbes efter fælles nordisk optræden på de områder, som kulturåftalen omfatter. Også her har vi gode erfaringer med samarbejdet.

Økonomisk udvalg er enig med forslagsstilerne i betydningen af, at vore lande skal samarbejde internationalt. Udvalget har selv ved flere lejligheder udtalt sig om det vigtige i dette samarbejde, specielt på det bistandspolitiske område i samarbejdet i internationale organer og med hensyn til at styrke vort eksportsamarbejde. I høringsvarene fra de andre udvalg er der også kommet samme positive holdning frem.

Udvalget mener, at der bør *nedsættes en nordisk komité*, som skal kortlægge de nuværende samarbejdsformer, og som skal give forslag til, hvordan det nordiske samarbejde i international sammenhæng yderligere kan udvikles og forstærkes. Komiteen bør efter vor opfattelse bestå af personer med erfaring fra såvel nordisk som internationalt samar-

bejde. Det vil samtidigt være hensigtsmæssigt, at komiteen får direkte tilknytning eller kobling til Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds organer. Det vil derfor være rimeligt, at den f. eks. sammensættes efter de samme principper som den komité, der for 3 år siden behandlede det nordiske samarbejdes organisation.

Hvad angår yderligere forhold i økonomisk udvalgs og de øvrige udvalgs syn på forslaget, vil jeg henvisse til udvalgets betænkning. Med disse ord skal jeg på økonomisk udvalgs vegne anbefale forslaget.

Minister Björkstrand: Ärade president! Det medlemsförslag som nu står på rådets dagordning tar upp ett av de mest centrala elementen i det nordiska samarbetet. Artikel 33 i Helsingforsavtalet manar länderna att – då det är möjligt och lämpligt – rådgöra med varandra i internationella frågor av gemensamt intresse. Motivet är lika självklart som det är betydelsefullt – enighet ger styrka.

De nordiska länderna har sinsemellan utvecklat en mångfald av täta och konkreta kontakter i internationella frågor. Det är en huvudregel att Norden samordnar sina synpunkter, både genom organiserade samråd på förhand och i informella kontakter på ort och ställe mellan de nordiska delegaterna.

Exemplen är alltså många, men kan säkert bli fler. Tillämpningen av artikel 33 i Helsingforsavtalet kan nog göras ännu effektivare och ses mer systematiskt. Därför ser ministerrådet positivt på grundtanken bakom medlemsförslaget.

Som ministerrådets representant vill jag peka på ett par aspekter på medlemsförslagets genomförande, vilka inte uppmärksammas i den begränsade remissbehandlingen och som vi gärna skulle diskutera närmare med parlamentarikerna, t. ex. i samband med presidiet och samlingsministrarnas gemensamma möte senare i vår.

Den utredning som skisseras i medlemsförslaget avses få en allsidig inriktning. Resultatet skulle troligen tjäna på att man går fram stegvis. Med ett bredare förarbete än det som hittills varit möjligt att genomföra, bör man säkrare kunna uppnå utredningens yttersta syfte, nämligen att utveckla och stärka det nordiska samarbetet i internationella sammanhang. Ministerrådet är berett att ge-

nomföra ett sådant förberedande arbete.

Vi skulle från ministerrådets sida gärna vilja diskutera närmare med rådets representanter också om inriktningen av det vidare utredningsarbetet, om hur det lämpligen bör bedrivas. Lämpligheten av en kommitté med blandad sammansättning, tidpunkt och form för den slutliga avrapporteringen och andra hörande frågor. Ministerrådet ser alltså – det vill jag än en gång understryka – positivt på grundtanken bakom förslaget och vill på detta sätt gärna bidra till att säkra ett gott resultat.

Anker Jørgensen: Jeg siger tak for det svar, vi har fået og det er muligt, at jeg kan tolke det på den måde, at det var en tilslutning til forslaget. Men det blev igen og igen sagt, at man ville se positivt på grundtanken. Man ville samarbejde med præsidiets medlemmer om det. Man ville gerne se nærmere på og gerne drøfte tidspunkt og form, men det betød måske, at man sagde ja til det, og at det kun var detaljerne, man ville drøfte? Eller er det mere end det? Derfor spørger jeg ministeren om det.

Minister Björkstrand: Fru president! Enligt min uppfattning var svaret klart positivt. Till detta kommer att det finns vissa områden som andra punkter i Helsingforsavtalet kanske inte lika entydigt klart innesluter i begreppet "internationalitet" och som kan diskuteras vidare. Men jag utgår ifrån att vi tillsammans med rådets presidium återkommer i frågan.

Sedan diskussionen förklarats avslutad skedde votering medelst voteringsapparat beträffande ekonomiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Aukén, Hallvard Bakke, Stefan Benediktsson, Alice Brask, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Olafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Grøndahl, Eidur Guðnason, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per Olof Håkansson, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Riitta Järvisalo-Kanerva,

Anker Jørgensen, Antti Kalliomäki, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Karin Kjølbro, Thea Knutzen, Preben Lange, Inga Lantz, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Barbro Nilsson, Tellervo Nousiainen, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Tuulikki Petäjämäki, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Reiulf Steen, Ingrid Sundberg, Karl-Erik Svartberg, Sten Svensson, Harald Synnes, Jan P. Syse, Karin Söder, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland och Henrik Westerlund.

Frånvarande var:

Svein Alsaker, Arne Andersson, Dorte Bennedsen, Gunnar Björk, Frode Nør Christensen, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Tytti Isohookana-Asunmaa, Elver Jonsson, Brit Jørgensen, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Agnar Nielsen, Arnljot Norwich, Hans Nyhage, Robert Pedersen, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Kaj Poulsen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ilkka Suominen, Peder Sønderby, Anders Talleraas, Bernhard Tastesen och Lena Öhrsvik.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 59 röster.

14

B 62/e: Ministerrådsförslag om en nordisk utvecklingsfond för Västnorden

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte anta följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å opprette et nordisk utviklingsfond for Vestnorden i samsvar med ministerrådsfor­slag B 62/e.

Lange: (ekonomiska utskottets talesman): Fru præsident! Økonomisk udvalg har i 1985 behandlet ministerrådsfor­slag B 60/e om oprettelse af en nordisk udviklingsfond for Vestnorden. Ministerrådet skulle efter rådets behandling ved 33. session i Reykjavik udarbejde et forslag til statutter for fonden og fremlægge forslaget for økonomisk udvalg i løbet af 1985, således at fonden kunne virke fra 1986.

Udvalget konstaterer, at sagen er blevet forsinket og dermed lægges frem til behandling under Nordisk Råds 34. session her i København.

I sin betænkning til ministerrådsfor­slag B 60/e, som var et principfor­slag, tilsluttede udvalget sig forslaget om at oprette en Vestnordenfond og de hovedprincipper, som var lagt til grund for denne.

Udvalget lagde særlig vægt på, at Vestnordenfonden i forbindelse med at give lån på kommercielle vilkår også kan give lån på lempeligere vilkår, støtte samt garantier.

Udvalget var af den opfattelse, at en sådan finansieringsinstitution burde placeres i Vestnorden, og at små og mellemstore virksomheder skulle være fondens målgruppe.

Økonomisk udvalg konstaterer, at det fore­liggende forslag om at oprette en nordisk udviklingsfond for Vestnorden og statutterne for denne er i overensstemmelse med principperne i ministerrådsfor­slag B 60/e samt Nordisk Råds synspunkter vedrørende dette for­slag.

Til de enkelte punkter i forslaget vil udvalget bemærke følgende:

Udvalget tilslutter sig forslaget om, at hovedregelen er, at fonden skal yde lån og stille garantier på bankmæssige vilkår. På baggrund af variationer i de økonomiske forudsætninger mellem de forskellige lande eller områder i Vestnorden og de særlige behov, Vestnorden har på grund af sin specielle geografiske beliggenhed, anser udvalget det for vigtigt, at der også åbnes adgang til at yde lån, garantier og tilskud på mere fordelagtige vilkår. Dette vil bidrage til at skabe fleksible forordninger. Økonomisk udvalg mener, at disse forhold skal varetages gennem de fore­liggende forslag.

Økonomisk udvalg anser det for en fordel, at fondens administration placeres i Vestnorden. Dette vil give fonden bedre kendskab til regionen, og fonden vil være lettere tilgængelig for potentielle låntagere. Dette vil særlig have betydning for små og mellemstore virksomheder, som er fondens målgruppe. Udvalget har derfor ingen indvendinger mod, at fondens hovedsæde bliver i Reykjavik, og at fonden skal være repræsenteret i Tórshavn og Nuuk.

Økonomisk udvalg er enig i, at projekter, som omfatter mere end ét område i Vestnor-

den, eller som indebærer samarbejde med det øvrige Norden, bør prioriteres. På grund af Vestnordenområdets specielle karakter med store afstande mellem forskellige samarbejdspartnere vil udvalget imidlertid understrege, at dette ikke må fremstå som en betingelse for at opnå lån, garantier og tilskud.

Med disse bemærkninger foreslår økonomisk udvalg, at Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd at oprette en nordisk udviklingsfond for Vestnorden i overensstemmelse med ministerrådsforslag B 62/e.

Minister Chr. Christensen: Fru præsident! På sessionen i Reykjavik sidste år behandlede principperne for oprettelsen af en udviklingsfond for Vestnorden, sådan som det allerede er kommet frem under debatten her. Nordisk Råd tilsluttede sig forslaget og de hovedprincipper, som lå til grund for forslaget.

Hensigten var, at påbegyndelsen af fondens virksomhed ikke skulle behøve at afvente en ny sessionsbehandling. Jeg har noteret mig, at økonomisk udvalg i sin betænkning konstaterer, at sagen er blevet forsinket, og jeg vil derfor indledningsvis kort redegøre for baggrunden for denne forsinkelse.

Ministerrådet har efter sessionen i Reykjavik arbejdet med fondens vedtægter under hensyntagen til de synspunkter, som fremførtes af Nordisk Råd. Det var hensigten, at et forslag til vedtægter for fondens virksomhed skulle have været færdigt således, at fonden kunne være blevet operativ i begyndelsen af 1986.

Det viste sig imidlertid, at spørgsmålet om størrelsen af fondens samlede grundkapital og placeringen af fondens hovedsæde ikke lod sig løse inden for de fastsatte tidsrammer.

I overensstemmelse med Nordisk Råds synspunkter har ministerrådet lagt vægt på, at fondens hovedsæde kan placeres i Vestnordenområdet. Dette er, som økonomisk udvalg også påpeger i sin betænkning, en fordel for fondens målgruppe, som er små og mellemstore virksomheder. En placering i området vil give fonden en bedre viden om regionen, og fonden vil være lettere tilgængelig for låntagerne.

På den baggrund foreslår ministerrådet, at fondens hovedsæde placeres i Reykjavik med repræsentation både i Tórshavn og i Nuuk.

Ifølge ministerrådsforslaget beløber fondens samlede grundkapital sig til et beløb i DKK, der svarer til 14,1 mill. US dollars. Det glæder mig, at også Færøerne og Grønland vil bidrage til fondens etablering.

Fru præsident! Jeg vil afslutningsvis konstatere, at det er ministerrådets hensigt, at fonden skal påbegynde sin virksomhed i marts 1987.

Landsstyrekvinde Jóngerð Purkhús: Nordisk Råd vedtog allerede på sessionen i fjor i Reykjavik i princippet at oprette en nordisk udviklingsfond for Vestnorden.

Forslaget er nu blevet konkretiseret i form af et forslag til overenskomst og vedtægter.

Der blev under behandlingen i Nordisk Råd i fjor fra færøsk side givet udtryk for, at man på Færøerne hilste denne nydannelse velkommen. Som det fremgår af udredningen "Økonomisk udvikling i Vestnorden", er der i hele Vestnorden et betydeligt investeringsbehov, som dels skyldes, at udbygningen af infrastrukturen er meget kostbar, dels, at det bærende erhverv, fiskerierhvervet, er meget kapitalintensivt.

De vestnordiske samfunds investeringsbehov vil derfor endnu i en rum tid have et omfang, der overstiger deres egen opsparringsformåen.

Det erkendes, at de små foretagender, der præger Vestnorden, kun i begrænset omfang vil kunne kvalificere sig til at opnå almindelige projektlån fra NIB. Dette er i nogen grad afbødet ved oprettelsen af regionallåneordningen, som vi på Færøerne har sat stor pris på. Men også regionallånene er undergivet visse restriktioner, som ikke altid gør dem umiddelbart anvendelige til at opfylde de eksisterende behov.

Der er behov for supplerende finansieringsmuligheder af den art, som det forudses, at udviklingsfonden for Vestnorden skal kunne tilbyde.

Som vi sagde allerede i fjor, havde vi håbet på en større fond, men vi erkender naturligvis den politiske realitet, at der ikke har været basis for at bevilge nye midler til fonden, men at det har været muligt at genanvende de penge, der i sin tid blev bevilget til Nordisk Industrialiseringsfond for Island.

Vi tror, at dette er en nyttig genanvendelse af disse midler.

Ligesom de andre lande i Vestnorden har vi ønsket at stå som medejere og ikke kun som brugere af fonden.

Vi har fuldt ud kunnet tilslutte os, at fondens hovedsæde lægges i Reykjavik, men sådan, at den er repræsenteret både i Grønland og på Færøerne.

Vi noterer os med beklagelse, at det ikke var muligt at færdiggøre forberedelserne til fonden så tidligt, at den kunne komme i funktion allerede i indeværende år. Så meget desto mere ser vi frem til, at den endelig kommer til at fungere 1. marts 1987.

Landsstyremedlem **Moses Olsen:** Lad mig ganske kort fra Grønlands side understrege, hvad jeg sagde i mit første indlæg om denne sag, at initiativer, der skal fremme en bredere erhvervsudvikling i randområderne i Vestnorden, måske specielt Grønland, er meget kapitalkrævende, og at det derfor er meget vigtigt at sætte ting i gang, og at det især er vigtigt, at der kan trækkes på know-how og de nødvendige økonomiske midler i en igangsætningsfase i forbindelse med det, det økonomiske udvalg er kommet frem med.

Lad mig fra Grønlands side sige, at vi er glade, hvis Nordenfonden nu bliver en realitet, og vi ser frem til, at det bliver muligt at udvide det regionalpolitiske arbejde efter de rammer, som Nordisk Råd og det økonomiske udvalg har anbefalet.

Jeg må endnu engang erindre om, at for at kunne løse problemer må man se på det reelle behov der foreligger eller måske opstår hen ad vejen. Hvis Nordisk Råds beslutninger ikke følges op på denne måde, risikerer vi at igangsætte noget, der kun kan blive halve løsninger.

Men o. k., som nogle har sagt, selv en tusind miles færd begynder med ét skridt. Lad os komme i gang og håbe på, at det udvikler sig på en sådan måde, at det bliver til gavn for alle i de randområder, vi taler om.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande ekonomiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auken,

Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Gunnar Björk, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Ivar Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hete-mäki-Olander, Per Olof Håkansson, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Karin Kjølbro, Thea Knutzen, Preben Lange, Inga Lantz, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Tellervo Nousiainen, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjänie-mi, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Karl-Erik Svartberg, Sten Svensson, Jan P. Syse, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Henrik Westerlund och Lena Öhrsvik.

Frånvarande var:

Svein Alsaker, Dorte Bennedsen, Alice Brask, Frode Nør Christensen, Per-Kristian Foss, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Elver Jonsson, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Agnar Nielsen, Hans Nyhage, Robert Pedersen, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Kaj Poulsen, Harald Synnes, Peder Sønderby, Anders Talleraas och Friðjón Þórðarson.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 65 röster.

15

B 63/e: Ministerrådsförslag om ett reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik

Ekonomiska utskottet hade föreslagit att Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta et revidert nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitikk, i samsvar med ministerrådsforslag B 63/e og Nordisk Råds synspunkter.

Aho (ekonomiska utskottets talesman): Fru president! Det regionala samarbetet prioriteras högt i Nordiska rådet, och ekonomiska utskottet har med stort intresse tagit del av ministerrådsförslaget om ett reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik.

Utskottet konstaterar att de generella målsättningar och rättningslinjer som finns i det gällande handlingsprogrammet har varit en god grund för utvecklandet av det nordiska samarbetet på det regionalpolitiska området och finner att dessa också bör gälla för det reviderade programmet.

Utskottet påminner om målsättningen i planen från 1979 där det bl. a. heter att en samlad målsättning skall vara att verka för en regionalt sett balanserad utveckling i Norden. Detta skall gälla bland annat sysselsättningsmöjligheter och inkomstfördelning, samt bostads- och fritidsfrågor. Utskottet framhåller att detta är en omfattande och ambitiös målsättning och att det finns behov för konkreta delmål inom denna allmänna ram.

I övrigt anser utskottet att rapporten om "Nordisk samarbetsprogram för regionalpolitik" utgör en bra utgångspunkt för det vidare samarbetet på detta område. Utskottet hemställer dock till ministerrådet att lägga speciell vikt vid att programmet blir så konkret och handlingsinriktat som möjligt.

Utskottet betonar än en gång att Nordkalotten och Västnorden är de två högst prioriterade gränsregionala samarbetsområdena. Då det gäller Nordkalotten bör tyngdpunkten i samarbetet också i fortsättningen ligga på industriell utveckling.

I fråga om Västnorden lägger utskottet vikt vid att man strävar till möjligast konkreta åtgärder bland annat då det gäller kommunikationer, turism, handel, industri och primärnärings. Här betonar utskottet energiområdets betydelse och nämner speciellt olje- och gassamarbetet.

Utskottet är tillfreds med Mittnordenkommitténs arbete men anser att arbetet under kommande år i högre grad bör inriktas mot att åstadkomma ändringar i lagar och förordningar som verkar hämmande på gränshandeln.

I fråga om Nordiska investeringsbankens regionallåneordning är utskottet enigt med förslaget att ordningen förlängs och värderas när hela utlåningsramen utnyttjats.

Avslutningsvis påminner utskottet om rekommendation nr 34/1983 där rådet rekommenderar ministerrådet att intensifiera arbetet med att förenkla administrativa skattemässiga och liknande bestämmelser för att stärka det regionalpolitiska samarbetet i Norden.

Fru president! Den senaste statistiken visar att den regionala centraliseringen åter håller på att tillta åtminstone i Finland, Sverige och Norge. Den interna flyttningsströmmen från landsbygden till tätorter, speciellt till storstäderna, har vuxit snabbt.

Orsaken till den snabba strukturförändringen står att finna i den teknologiska utvecklingen. Produktionsökningen och arbetsplatserna håller på att övergå till områden, som kan erbjuda de bästa förutsättningar för tillämpandet och tillgodogörandet av den unga teknologin. De kan erbjuda högklassig forsknings- och utvecklingservice, högt utbildad arbetskraft samt snabba, effektiva och fördelaktiga trafikförbindelser och telekommunikationer.

I en situation, där informationen blivit en speciellt viktig produktionsfaktor, fungerar inte längre de traditionella regionalpolitiska medlen. Enbart med finansieringsstöd får man inte längre företagen att söka sig till och utvidga sin verksamhet i utvecklingsområdena.

Den nya teknologin förutsätter i och för sig inte en centraliserad produktions- och samhällsstruktur. Tvärtom erbjuder den möjligheter att minska de hinder som förorsakas av de geografiska avstånden. Tills vidare har dock tillämpandet av den nya teknologin åtminstone i Finland varit mycket centraliserat. Forsknings- och utvecklingsarbetets resurser – såväl de privata som offentliga – har nästan enbart koncentrerats till huvudstadsregionerna.

Målen i det regionalpolitiska samarbetsprogrammet kan naturligtvis inte uppnås med medlen i handlingsplanen vore de hur konkreta och välunderbyggda som helst. Det är nödvändigt, att det regionalpolitiska perspektivet också beaktas i det övriga nordiska samarbetet. Jag vill speciellt betona dess betydelse vid besluten gällande förverkligandet av handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning samt handlingsplanen på datateknologiområdet.

Fru president!

Ekonomiska utskottet föreslår att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att anta ett reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik i enlighet med ministerrådsförslag B 63/e och Nordiska rådets synpunkter.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Margit Hansen-Krone (kommunikationsutskottets talesman): Ärede president! Selv om ikke regionalpolitikken som sak hører inn under Kommunikasjonsutvalgets arbeidsområde, er det mange elementer i dette reviderte programmet som har interesse for utvalget. Transportspørsmål, turisme, data- og telekommunikasjonsteknologi utgjør en stor del av programmet, og alle disse områder er viktige arbeidsfelt for vårt utvalg. Av de økonomiske midler som blir satt inn i dette samarbeidet, har 25 pst. gått til turisttiltak i perioden 1980–85. Næringslivsmessig blir turismen bare mer og mer interessant for våre regioner, og spesielt for de regioner som har problemer med å opprettholde andre deler av næringslivet.

Det reviderte programmet er en oppdatering av det gamle programmet av 1979, og heller ikke Kommunikasjonsutvalget ser noen grunn til å endre de generelle målsettingene og retningslinjene som tidligere er trukket opp. Programmet fungerer godt som en ramme for det regionalpolitiske samarbeidet. Utvalget streker likevel under at forutsetningene for regionalpolitikken er andre i dag enn i 1979. Samfunnene er i rask endring, og dette kommer også til uttrykk i revisjonen, bl. a. ved at den nye teknikken og de teknologiske problemstillingene utgjør en stadig viktigere del. Kommunikasjonsutvalget støtter denne forskyvningen av tyngdepunktet i programmet og viser bl. a. til det medlemsforslag som er behandlet tidligere under sesjonen om datateknologien og distriktspolitikken.

Kommunikasjoner, turisme og annen næringslivsutvikling er viktig for alle de ni samarbeidsregionene. Gode kommunikasjoner bidrar vesentlig til økonomisk vekst og økt sysselsetting, og det er fremdeles stort behov for å bedre forholdene, spesielt innen de to prioriterte regionene, Vest-Norden og Nordkalotten.

Utvalget er tilfreds med at man innenfor programmets rammer vil arbeide videre, spesielt med de regioner som har de største problemene.

Innenfor de nye næringslivsområder, høyteknologien, og de store utfordringene man står overfor om man skal klare å spre aktiviteter, er det tvingende nødvendig at man samarbeider.

Utvalget vil tilrå at man også burde prøve å få organisert samarbeid mellom funksjonelt like regioner, ikke bare de som ligger geografisk inntil hverandre. Dette ville gi en ekstra dimensjon til det nordiske regionalpolitiske samarbeidet.

Som jeg nevnte innledningsvis, vil reiselivsnæringen kunne spille en stadig viktigere rolle for nærings- og kulturlivet i de nordiske land. Men skal forhåpningene om økt turisme kunne oppfylles, avhenger dette av vår innsikt og vilje til samarbeid. Det er viktig og riktig at man systematisk satser på samarbeidstiltak både i utvikling av nye tilbud og ikke minst i markedsføringen av disse.

På egne vegne tillater jeg meg å vie litt ekstra tid til omtale av Nordkalotten, som jeg kjenner godt. Kanskje er det denne regionen som byr på de største og mest spennende utfordringer for konkrete samarbeidstiltak. Man må imidlertid stadig være våken for nye tanker og ikke avvise idéer før de er nøye vurdert og satt inn i en sammenheng. Også i Nordisk Råd må medlemmene være villige til å revidere samarbeidsformene om nødvendig og til å se utradisjonelt på finansieringsmåter m. v.

Det ligger vel til rette også for å etablere konkrete produksjonstiltak basert på den felles kulturarv som bare finnes på Nordkalotten. Spesielt kan kunsthåndverk og husflid i fremtiden gi sysselsetting og inntekter gjennom velorganisert produksjon og markedsføring; en kulturproduktproduksjon med særpreg, til dels unik i verden, som i omfattende grad vil være en videreføring av kvinnekulturen. Samtidig styrkes landenes kulturelle ansikt utad og gir innad et verdifullt bidrag til hjemmemarkedet og turismen.

I Stortinget har jeg tidligere pekt på at estetiske fag og husflidsfag vil egne seg for lærlingordninger og utveksling av lærlinger – og også av lærere i disse fag – som en begynnelse på Nordkalotten. At dette nå kan bli en

realitet, gikk tydelig fram av statsråd Bondeviks innlegg i gårsdagens debatt. Dette vil i tilfelle gi en ny interessant innfallsvinkel for samarbeid.

For øvrig viser jeg til at Kommunikationsutvalget anbefaler Ministerrådets reviderte samarbeidsprogram for regionalpolitikken.

Minister Christian Christensen: Fru præsident! Ministerrådet fremlægger et revideret nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitik. Det gældende handlingsprogram blev vedtaget i 1979, og ministerrådet foretog en grundig gennemgang og vurdering af de forskellige virksomheder i 1981.

Som økonomisk udvalg konstaterer i sin betænkning, har de generelle målsætninger og retningslinjer i det gældende handlingsprogram udgjort et godt grundlag for udviklingen af det nordiske samarbejde på det regionalpolitiske område. Forslaget til revideret samarbeidsprogram er udarbejdet på baggrund af indvundne erfaringer og et udredningsarbejde vedrørende den hidtidige virksomhed. Der foreslås ikke nogen gennemgribende forandringer af det gældende handlingsprogram, da dette stort set har fungeret godt og det regionalpolitiske samarbejde har udviklet sig positivt.

Ministerrådet har lagt vægt på at gøre det regionalpolitiske arbejde så konkret som muligt, og jeg kan forsikre, at dette også vil være tilfældet i fremtiden. Arbejdet med konkretisering og præcisering sker fortløbende i det daglige arbejde, hvor der også vil blive taget hensyn til eventuelle ændrede forudsætninger.

Den udredning, der ligger til grund for det reviderede samarbeidsprogram, viser, at det nordiske regionalpolitiske samarbejde har udviklet sig fra en generel kontaktskabende virksomhed og erfaringsudveksling til konkret og nytteorienteret sektorsamarbejde med tilknytning til handels- og næringslivet i de grænseregionale samarbejdsområder.

Ministerrådet har i overensstemmelse med Nordisk Råds synspunkter prioriteret Nordkalotten og Vestnorden. Konkret er dette ved de ministerrådsforslag om forstærkning af samarbejdet i disse to områder, som blev forelagt Nordisk Råd i 1984 i Stockholm og i 1985 i Reykjavik.

Økonomisk udvalg har ønsket, at der

lægges større vægt på energisamarbejdet, herunder olie- og gassamarbejdet i Vestnorden. Jeg skal nævne, at man inden for nordisk energisamarbejde som et første skridt på vejen har vedtaget et projekt, der hedder "Olie- og gaseftersøgning under arktiske forhold". Dette omfatter primært Vestnorden. Formålet er gennem et seminar i Island i slutningen af 1986 at udbrede den viden, der allerede findes på området. Jeg kan forsikre, at der vil blive sørget for en hensigtsmæssig koordinering i ministerrådets regie, sådan som økonomisk udvalg har påpeget.

Nordisk Råd har opfordret ministerrådet til at undersøge interessen for et nyt regionalt samarbejdsområde i Skagerak–Oslo–Fjordområdet. Ministerrådet vil senere komme tilbage til dette med et forslag om, hvordan et sådant samarbejde kan organiseres.

I handlingsprogrammet foreslår ministerrådet et forenklet og fleksibelt budgetsystem for det grænseregionale samarbejde. Det foreslås, at der tildeles de enkelte samarbejdsområder en rammebevilling, baseret på et program for samarbejdsrådets virksomhed, og at budgetposterne, 241, 244 og 245 som en konsekvens af dette slås sammen til ét kapitel.

Økonomisk udvalg går ind for et system med rammebevillinger, men modsætter sig, at de tre nævnte budgetposter slås sammen. Tanken bag ministerrådsforslaget var bl. a. at overdrage ansvaret for den konkrete virksomhed til de grænseregionale styringsgrupper. Vi har vurderet, at disse bedst ved, hvilke spørgsmål man kan samarbejde om, og hvilke initiativer der er mest hensigtsmæssige.

Den indskrænkning i rammebevillingsordningen, som økonomisk udvalgs stillingtagen indebærer, vil efter ministerrådets opfattelse medføre, at de tanker, der lå bag forslaget, ikke fuldt ud kan gennemføres. For at opnå den tilsigtede fleksibilitet og decentralisering er det efter vor opfattelse nødvendigt at sammenlægge de tre budgetposter. En sådan ændring af budgetsystemet forudsætter, at der samtidig indføres et opfølgningssystem, der gør det muligt at evaluere projekterne og derved sikre, at midlerne anvendes i overensstemmelse med de regionalpolitiske målsætninger.

Vedrørende forskningsvirksomheden er

ministerrådet enig om økonomisk udvalg i vigtigheden af, at NordREFO arbejder med problemstillingerne, som står centralt i den nordiske regionalpolitiske debat.

Økonomisk udvalg minder afslutningsvis om rekommandation nr. 34, 1983, om intensivering af arbejdet med at forenkle administrative og andre lignende bestemmelser for at forstærke det regionalpolitiske samarbejde. Ministerrådet har lagt stor vægt på dette udredningsarbejde, som pågår bl. a. i Midt-nordenkomiteens regie. Det er hensigten, at dette arbejde skal munde ud i initiativer til at fjerne sådanne regler, som er til hinder for videreudvikling af et konkret samarbejde hen over rigsgrænserne.

Kommunikationsudvalget har også udtalt sig om forslaget til samarbejdsprogrammer, som vi hørte før fra udvalgets ordfører. Udvalget har taget ideen om et regionalt samarbejde mellem funktionelt ensartede regioner op. Jeg kan oplyse, at dette allerede sker i et vist omfang i det glesbygdpolitiske samarbejdes regie. Her er der etableret en kommunal arbejdsgruppe med typiske glesbygdkommuner.

Ministerrådet finder, at man gennem det nordiske regionalpolitiske samarbejde bør initiere og opmuntre samarbejdet over rigsgrænser, også generelt, bl. a. ved at medvirke til, at der skabes kontakter og udveksles erfaringer.

For så vidt angår kommunikationsmulighederne, er der stadig store problemer, både på Nordkalotten og i Vestnorden. Der foregår et fortløbende udviklingsarbejde i disse områder.

Jeg håber, at Nordisk Råd indtager en positiv holdning til det fremsatte forslag til revideret samarbejdsprogram for regionalpolitik.

Sedan diskussionen forklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat betreffende økonomiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Gunnar Björk, Alice Brask, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Kjell Magne Fredheim, Arne

Gadd, Kirsti Kalle Grøndahl, Eidiur Guðnason, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per Olof Håkansson, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Riitta Järvisalo-Kanerva, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Karin Kjølbros, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Inga Lantz, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Tellervo Nousiainen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjäniemi, Heikki Riihijärvi, Asbjørn Sjøthun, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Karl-Erik Svartberg, Sten Svensson, Harald Synnes, Jan P. Syse, Karin Söder, Anders Talleraas, Bernhardt Tastesen, Friðjon Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Henrik Westerlund och Lena Öhrsvik.

Frånvarande var:

Svein Alsaker, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Frode Nør Christensen, Per-Kristian Foss, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Jens Peter Jensen, Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Thea Knutzen, Preben Lange, Peter Muurman, Agnar Nielsen, Robert Pedersen, Hans Petersson, Kaj Poulsen, Pétur Sigurðsson, Ilkka Suominen och Peder Sønderby.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 66 röster.

16

B 65/e: Ministerrådsförslag om en nordisk handlingsplan för ökad sysselsättning inom byggsektorn

Ekonomiska utskottet hade föreslagit att Nordiska rådet måtte anta följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta en nordisk handlingsplan for økt sysselsetting innen byggesektoren, i samsvar med ministerrådsforslag B 65/e og Nordisk Råds synspunkter.

Per Olof Håkansson (ekonomiska utskottets talesman): Fru president! Det råder stor

samstämmighet för att inte säga total enighet mellan ministerrådet och utskottet om förslaget från ministerrådet om en nordisk handlingsplan för ökad sysselsättning inom byggsektorn. Eftersom det i hög grad rör sig om att gå från ord till handling tycker jag att vi snabbt skall komma över till handlingsfasen.

Med hänvisning till vad som har sagts i generaldebatten ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Minister Bollmann: Fru præsident! Den handlingsplan, vi her dröfter, har som bekendt været under overvejelse og behandling i det seneste år og blev endelig besluttet af de nordiske boligministre i december 1985.

Jeg har som dansk boligminister været formand for ministerrådet i samme periode, og jeg vil gerne sige, at det har været tilfredsstillende at se, hvordan man faktisk fra alle sider, både fra embedsværket og fra byggeerhvervet, har været interesseret i at fremkomme med nye initiativer og forslag til skabelse af en god balance i aktivitet og beskæftigelse inden for de nordiske landes byggesektorer.

Alle ved jo, at byggesektoren er en form for konjunkturbarometer, der kan gå op og ned, og i den forbindelse vil jeg gerne understrege, at vi faktisk under arbejdet med handlingsplanen har kunnet konstatere næsten som en fælles konklusion i de nordiske lande, at byggesektorerne egentlig har det godt i øjeblikket beskæftigelsesmæssigt. Det er klart, der er ingen, der ved, hvor længe det varer, men det er da mit indtryk, at man i de nordiske lande generelt har et godt greb om aktivitetsudviklingen fremover.

For Danmark kan jeg i hvert fald sige, at vi med det renteniveau, vi nu er nået ned på, har fået de bedste forhåbninger til fremtiden. Som det måske også er bekendt, har vi her i landet oven i købet haft problemer med overophedning i byggesektoren, så vi har måttet foretage indgreb for at fastholde en samlet økonomisk balance.

Når man i disse år taler om aktivitet og beskæftigelse i byggesektoren, er det i en stadig bredere sammenhæng. Sektoren er blevet international, globalt set. De nordiske landes byggesektorer har inden for den sidste halve snes år opbygget en særdeles god eksportak-

tivitet, og på den måde har vi stadig forbedret beskæftigelsen.

Man vil også kunne se af de rekommandationer, der er angivet i handlingsplanen, at man arbejder både nordisk og internationalt ud over Nordens grænser. Når jeg siger nordisk, tænker jeg på Norden som hjemmemarked, jeg tænker også på incitamenter til fremme af en øget samhandel mellem de nordiske lande. Sådanne incitamenter kan være en øget forståelse for hinandens forskrifter og regler i det hele taget som grundlag for samhandelen, og det er altså noget, der er taget meget stærkt højde for i handlingsplanen.

Når vi som boligministre taler om bygge-riets internationalisering, tænker vi også på nordiske virksomheder som samarbejdende eksportører til tredje lande. Jeg tror, der her er store muligheder på baggrund af den grundlæggende fælles forståelse, der allerede er skabt for traditioner og vilkår af historisk og kulturel karakter, og ikke mindst har det samarbejde, der nu har pågået i mange år mellem de nordiske byggesamarbejdsorganer, skabt et godt grundlag. Alt det skal vi selvfølgelig søge at udnytte og udvikle, når vi skal skabe beskæftigelse for vore byggesektorer i udlandet.

Man vil også af handlingsplanens rekommandationer kunne se, at en lang række ting går på forbedrede finansieringsmuligheder via den nordiske investeringsbank og den nordiske projekteksportfond, på udveksling af information om international markedsføring, på samarbejde om indtrængning på nye markeder og udnyttelse af de muligheder, der i denne forbindelse gives med henblik på at undgå overlappende dobbeltarbejde.

Vi finder også, at opmærksomheden i stadig større omfang må henledes på, at man i udviklingslandene har et enormt stigende behov for at skaffe sig tag over hovedet. Der må søges skabt en øget dialog mellem vore bistandsorganer og den tredje verden med henblik på at få udviklingslandene til at forstå, at den støtte, vi hver for sig fra nordisk side yder i bistandsmæssig henseende, også skal kunne anvendes til skabelsen af bedre boliger, særlig i de store bysamfund, som jo helt sikkert kan forudses at komme ud for en enorm vækst indtil år 2000.

Endelig må vi på fællesnordisk basis søge at dygtiggøre hinanden ved at etablere fælles

eksportøruddannelser, så yngre kræfter i virksomhederne har mulighed for at få forståelse for at lære teknikker vedrørende eksportmarkedsføring.

Vi er selvfølgelig glade for, at man i økonomisk udvalg har taget så godt imod vore anbefalinger. Vi vil så til gengæld sige, at vi kan love et godt samarbejde, og at der vil ske noget. Vi vil fremlægge projektprogram i overensstemmelse med de rekommandationer, der er anført, og samtidig vil vi selvfølgelig også informere Nordisk Råd og økonomisk udvalg om resultaterne af arbejdet, efterhånden som det skrider frem.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande ekonomiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Gunnar Björk, Alice Brask, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kalle Grøndahl, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per Olof Håkansson, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Elver Jonsson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Antti Kalliomäki, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Karin Kjølbro, Hanna Kvanmo, Inga Lantz, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Tellervo Nousiainen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjäniemi, Heikki Riithjärvi, Asbjørn Sjøthun, Reulf Steen, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Karl-Erik Svartberg, Sten Svensson, Harald Synnes, Karin Söder, Anders Talleraas, Bernhard, Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Henrik Westerland och Lena Öhrsvik.

Frånvarande var:

Svein Alsaker, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Frode Nør Christensen, Per-

Kristian Foss, Eiddur Guðnason, Lilli Gyldekenilde, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Jens Peter Jensen, Anker Jørgensen, Thea Knutzen, Wiggo Komstedt, Preben Lange, Agnar Nielsen, Robert Pedersen, Hans Petersson, Kaj Poulsen, Pétur Sigurðsson, Otto Steenholdt, Ilkka Suominen, Jan P. Syse och Peder Sønderby.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 64 röster.

17

B 67/e: Ministerrådsförslag om en plan för nordiskt samarbete på energiområdet

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska Rådet måtte anta följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta en plan for nordisk samarbeid på energiområdet, i samsvar med ministerrådsförslag B 67/e og Nordisk Råds synspunkter.

Arvo Kempainen (ekonomiska utskottets talesman): Fru president! Energiområdet har varit föremål för en rad olika initiativ i Nordiska rådet under de senaste åren. Ekonomiska utskottet konstaterar med tillfredsställelse att det nu föreligger ett förslag till en omfattande samarbetsplan för perioden 1986–88. Utskottet anser att ministerrådsförslaget kommer att medföra en mera effektiv samarbetsform än de rätt informella program genom vilka man hittills drivit samarbetet.

Utskottet anser att huvudområdena i planen, det vill säga Norden som hemmamarknad i fråga om energiutrustning, miljö och energi, exportåtgärder samt informationsarbete, utgör en god grund för det vidare samarbetet. Utskottet anser det ändamålsenligt att det utarbetas målsättningar för det vidare samarbetet på dessa områden. Speciellt gäller detta för Norden som hemmamarknad i fråga om energiområdet. Målet bör vara att nå fram till konkreta åtgärder snarast möjligt.

Utskottet stöder de exportåtgärder som föreslås i sammanhanget och anser att en satsning på detta område bör prioriteras högt så att konkreta resultat uppnås snabbt.

Social- och miljöutskottet har varit i tillfälle att uttala sig över förslaget. I det omfattande utlåtandet fäster man uppmärksamhet vid att det ifrågavarande ministerrådsförslaget ur miljösynpunkt präglas av en allför låg ambitionsnivå och att det behövs större insatser för att motverka miljörisiker vid energiproduktion och även att man medvetet skall eftersträva energibesparingar och ökad användning av förnyelsebara energiformer i stället för fossila bränslen. Ekonomiska utskottet delar denna uppfattning.

Beräffande det planerade samarbetet i oljesektorn noterar ekonomiska utskottet att det inte innehåller något nytt liksom att konkreta förslag saknas. Utskottet hemställer därför till ministerrådet att intensifiera samarbetet inom oljesektorn.

Utskottet påminner samtidigt om sitt yttrande från föregående år om möjligheterna till att utvidga energisamarbetet till att också omfatta Västnorden och uppmanar på det starkaste ministerrådet till att undersöka om det finns önskemål och behov för ett nordiskt olje- och gassamarbete i Västnorden.

För min egen del vill jag också påminna om Nordkalotten i detta sammanhang och den stora betydelse som ett nära samarbete inom energisektorn otvivelaktigt skulle ha för denna region. Ekonomiska utskottet framhåller i sitt utlåtande över ministerrådsförslaget om det reviderade nordiska samarbetsprogrammet för regionalpolitik, saken behandlades redan här, att Nordkalotten och Västnorden är de två högst prioriterade gränsregionala samarbetsområdena. Vidare finner utskottet att det saknade uppgifter om det samarbete som inletts för att uppnå positiva effekter vid eventuella olje- och gasfyndigheter utanför Nordnorge. Jag delar helt och fullt utskottets bekymmer på denna punkt och ser fram både mot utförligare information och ett fördjupat energisamarbete också på Nordkalotten.

I detta sammanhang vill jag också påminna om det aktiva och fördelaktiga energisamarbete som Finland har med Sovjetunionen i form av import av olja, naturgas och elektricitet.

Ekonomiska utskottet noterar att ett nytt stort energiforskningsprogram gällande samarbete om oljeteknologi, fjärrvärme, fasta bränslen och bioenergi skall igångsättas. Det är skäl att också nämna det nya 4-års forsk-

ningsprogram på kärnenergiområdet, som Nordisk Kontaktorgan för Atomenergifrågor har startat och som framför allt gäller säkerhetsfrågor. Utskottet ser positivt på den utveckling som sker i energiforsknings-samarbetet.

Utskottet efterlyser vidare en reell behandling av sårbarhetsfrågor. Åtgärder för att minska sårbarheten t. ex. vid förändrade priser, produktionsvårigheter och olyckor borde främjas.

Avslutningsvis är utskottet ense med ämbetsmannakommittén för energifrågor om att medlen över kapitel 222 – energifrågor i samband med handlingsplanen – bör ökas.

Fru president! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Grethe Lundblad (social- och miljöutskottets talesman): Fru president! Social- och miljöutskottet har haft anledning att se närmare på detta ministerrådsförslag, eftersom frågan om energianvändningen har en mycket nära anknytning till miljöproblemen. Tyvärr har ministerrådet i sitt program endast ett mycket litet avsnitt om sambandet mellan miljö och energianvändning, och slutsatsen i detta avsnitt är att energiministrarna uttalar att en undersökning av möjligheterna att intensifiera ett nordiskt samarbete för minskning av miljöproblemen på energiområdet skall genomföras. Det är fråga om ett mycket allmänt hållet och inte särskilt förpliktande uttalande som görs i frågan om hur energiproduktionen skall kunna utformas på ett sådant sätt att miljön inte förstörs.

Social- och miljöutskottet har mot denna bakgrund framhållit i sitt yttrande att ambitionsnivån i den av ministerrådet avgivna avsiktsdeklarationen är alldeles för låg och påmint om en konferens i Södertälje om sambandet mellan energi och miljö, vilken ledde fram till flera förslag och rekommendationer i Nordiska rådet, innehållande många specificerade krav. En hel del av dessa kvarstår på rådets dagordning, eftersom det anses att ministerrådet inte på ett tillfredsställande sätt uppfyllt dessa rekommendationers syften.

Vi menar också att det kan finnas ett rent ekonomiskt och arbetskraftsmässigt värde i att man försöker att se över hur energiproduktionen kan bedrivas på ett mera miljöriktigt sätt. Detta kan också leda till en hel del

projekt med potentiella exportmöjligheter, innefattande miljövänlig teknik som är mycket efterfrågad på många håll, i fråga om avgasrening, rökgasrening osv.

Social- och miljöutskottet har också ansett att man hos det nordiska kontaktorganet för atomenergi skulle efterlysa en närmare dokumentation om den positiva roll som detta organ har i frågan om dumpning av radioaktivt avfall, alternativt om det verkligen har tagit upp denna fråga i sitt arbete. Vi menar också att man över huvud taget måste anslå större resurser till forskning kring miljöföljderna av energikällornas utnyttjande.

I den korrigerade versionen av ekonomiska utskottets yttrande över ministerrådsförslaget finns på sidan 2 ett avsnitt där det framhålls att miljösynpunkterna har fått ett mycket litet utrymme i ministerrådsförslaget och att detta har en alldeles för låg ambitionsnivå. Vi är naturligtvis i social- och miljöutskottet tacksamma för att också ekonomiska utskottet har tagit till vara denna möjlighet att framhålla vikten av sambandet mellan energiproduktion och miljö. Över huvud taget kan man konstatera att ett av de bästa sätten att minska miljöproblemen, speciellt försurningsproblemen, i Norden är att vidta energibesparande åtgärder.

Social- och miljöutskottet anser att det i samband med energibesparande åtgärder syftande till ökad användning av förnyelsebara energiformer och motverkande av miljöriskerna vid energiproduktion kan bli ett mycket fruktbart samarbete mellan de krafter som skall ha hand om energiproduktionen i Norden och de myndigheter och institutioner som enbart har till uppgift att tillgodose miljösynpunkterna. Vi hyser därför den förhoppningen att de miljösynpunkter som framförts i social- och miljöutskottets yttrande verkligen skall tas till vara av ministerrådet och beaktas i dess fortsatta arbete.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Hannu Kemppainen lämnat sessionen och ersatts av Esko Almgren.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Páll Pétursson, övertog härefter ledningen över förhandlingarna.

Minister Enggaard: Hr. præsident! Jeg har med tilfredshed konstateret, at økonomisk udvalg anbefaler Nordisk Råd at vedtage den foreliggende plan for det nordiske energipolitiske samarbejde.

Økonomisk udvalg har foreslået, at der udarbejdes målsætninger for det videre arbejde. Jeg er sikker på, at vi nu har et godt grundlag for det videre arbejde på energiområdet.

Det er blevet nævnt, at ambitionsniveauet med hensyn til nordisk samarbejde om tiltag for at mindske miljøproblemerne er for lavt. Jeg kan forsikre, at energiministrene er yderst opmærksomme på sammenhæng mellem energi og miljø. Således er det udtrykkeligt fremhævet i samarbejdsplanen, at energiministrene i samråd med miljøministrene i løbet af dette år vil gennemføre en undersøgelse af mulighederne for et intensiveret nordisk samarbejde på dette område. Det drejer sig eksempelvis om tiltag for at mindske miljøproblemerne i lys af den forskellige struktur i energiforbrug og energiproduktion i de enkelte lande.

På nationalt plan er der allerede gennemført endog meget betydningsfulde foranstaltninger. Her kunne jeg nævne de gode muligheder for at introducere naturgas i større omfang end hidtil. Dette gælder i såvel Danmark, Sverige, Finland som Norge. Den ændrede prisrelation mellem brændsler som følge af det drastiske olieprisfald betyder også, at naturgas bliver mere konkurrencedygtig over for f. eks. kul, og dette er jo en fordel set ud fra et miljøsynspunkt. Den helt aktuelle udvikling i Sverige, hvor Swedegas reorganiseres med bl. a. deltagelse fra Statoil og DANGAS, er et stærkt udtryk for, at nordisk samarbejde på energiforsyningsområdet kan føre til perspektivrige tiltag.

Endvidere er energiministrene opmærksomme på mulighederne for en fælles nordisk optræden i internationale fora over for tredjelande, og der foregår faktisk en høj grad af koordination allerede nu.

Økonomisk udvalg henstiller endvidere, at man intensiverer samarbejdet inden for olie-sektoren. Energiministrene er selvsagt fuldt opmærksomme på betydningen af samar-

bejde vedrørende både olie og gas. Spørgsmålet drøftes løbende i forskellige sammenhænge, og mulighederne for en intensivering af samarbejdet følges med største bevågenhed.

Hvorvidt der findes muligheder for et nordisk olie- og gassamarbejde i Vestnorden, er et spørgsmål, der allerede har været behandlet af energiministrene. Jeg kan således oplyse, at man planlægger et seminar i Island om olieudvinding under arktiske forhold. Ekspertes fra Canada bør nok inddrages på grund af Canadas særlige erfaringer, og efterfølgende vil man vurdere, i hvilket omfang der er behov for yderligere initiativer i dette store område.

Jeg noterede mig med tilfredshed, at der var udelte glæde over initiativer på forskningsområdet og hvad angår energiøkonomisering. Disse områder er prioritetsområder i det nordiske samarbejde.

Måske savner økonomisk udvalg en reel behandling af sårbarhedsspørgsmålet, f. eks. ved prisændringer, forsyningsvanskeligheder og ulykker. Forsyningsikkerheden er et centralt emne i energipolitikken. Vi ønsker at mindske sårbarheden. Inden for de enkelte sektorer i energipolitikken foregår der endog ganske grundige overvejelser omkring disse sårbarhedsspørgsmål.

Et eksempel herpå er samarbejdet omkring elforsyning. Naturgasforsyning i større omfang end i dag er ligeledes en god måde at modvirke sårbarhed. Der er jo her tale om en ressource, som findes i stor mængde i såvel Norge som Danmark, og de strukturproblemer, der knytter sig til lagring af gas for netop at sikre forsyning under alle forhold, kan vi sikkert løse i et internordisk samarbejde. Må jeg nævne, at netop Danmark har gode naturgivne forhold for at bygge naturgaslagre i vore saltforekomster, og vi kan herved bidrage til at styrke forsyningsikkerheden også i andre lande.

Et område, der tillægges stor betydning, er de nye og vedvarende energikilder, hvor vi har anbefalet, at forskningen bør fortsætte og kræfterne især koncentrerer omkring de mest miljøvenlige alternative energiformer. For fuldstændighedens skyld kan jeg nævne, at bioenergi indgår som samarbejdsområde i det nye, stort anlagte energiforskningsprogram, der finansieres via nationale midler.

Med hensyn til budgetaspekterne af det energipolitiske samarbejde forventer vi, at en sammenlægning af de to hidtidige budgetkapitler, kapitel 221 og 222, kan medføre en mere smidig budgetprocedure. Det hænger sammen med, at det samlede energiområde nu er samlet i ét kapitel, hvorfor det vil være lettere at overføre midler inden for området. Der vil ikke være særlige procedurer at iagttage i forbindelse med gennemførelse af bevillingen inden for samme kapitel. Samtidig vil det stadig være muligt i budgetforslaget at se, hvorledes pengene tænkes fordelt på de enkelte programmer inden for energiområdet.

Hr. præsident. Jeg har ikke berørt alle sider af vort arbejde og vore overvejelser, men statsråd Birgitta Dahl og statsråd Kåre Kristiansen vil komme med synspunkter herpå.

Statsrådet **Birgitta Dahl**: Herr president! Energiområdet är ett område där det nordiska samarbetet har varit framgångsrikt och där samarbetet – som min danske kollega nyss regogjort för – har stora möjligheter att utvecklas ytterligare. Också jag vill framhålla att jag tycker att det är mycket glädjande, att vi under det år som har gått har kunnat arbeta fram en plan för hur vi skall driva detta arbete vidare på ett praktiskt och konkret sätt.

Jag vill här ta upp ett par frågor som har betydelse inte bara för oss i Norden utan också för hur vi på energiområdet gemensamt skall kunna medverka till att driva på utvecklingen internationellt.

Allra först vill jag ta upp ett praktiskt och konkret exempel på ett område där Norden det senaste året allt mer har utvecklats som en hemmamarknad. Det gäller olje- och gasområdet, där en omfattande integration av verksamheten nu sker, främst på svensk botten.

Det statliga Svenska Petroleum AB bildar tillsammans med det kooperativt ägda OK-Förbundet och det finska Neste det nya bolaget OK Petroleum eller OKP. OKP blir därmed det största bolaget på den svenska marknaden.

Under förra året förvärvade det norska Statoil Esso Invest AB. Dessförinnan förvärvade Norsk Hydro Mobils bensinstationsnät i Sverige. Norsk Hydro har också träffat över-

enskömmelse med OK om förvärv av hälften av OK:s ägarandel i Skanraff i Lysekil.

I juni 1985 invigde min danske kollega och jag tillsammans Sydgas 1, varigenom gas introduceras i Sverige.

På naturgasområdet har avtal vidare träffats om samverkan mellan statens vattenfallsverk, Shell Gas B.V. och Statoil. DANGAS eller DONG har möjlighet att ingå i samarbetet. Genom denna samverkan skapas möjligheter för en utbyggnad av naturgasförsörjningen på den svenska västkusten upp till Göteborg – och senare dels till Norge, dels till Mellansverige.

Denna integration tycker jag är ett bra exempel på hur vi ökar samarbetet med våra närmaste nordiska grannländer på det sätt som ekonomiska utskottet efterlyser. Vi kan utgå från att det kommer att vara till nytta för oss alla.

I anslutning till oljefrågorna vill jag också kort redovisa den syn som den svenska regeringen har på oljeprisutvecklingen. Vi anser att man bör sträva efter en stabil och förutsägbar utveckling. Detta ligger i såväl konsumentländernas som producentländernas intresse. Det vi eftersträvar är en stabilisering av priset på en nivå som gör det möjligt att stimulera ekonomin och dämpa inflationen, samtidigt som investeringarna i oljeutvinning och oljeersättning inte hotas. Därmed skulle vi också göra en betydelsefull insats för att minska sårbarheten i vår energiförsörjning och i våra ekonomier.

Det finns, som redan har påpekats i debatten, en stark koppling mellan energifrågor och miljöfrågor. Inom såväl energiområdet som miljöområdet sker nu glädjande nog en intensiv utveckling av effektiv ny och miljövänlig teknik. Detta har naturligtvis stor betydelse när det gäller att minska luftföroreningar. I Sverige har vi kunna visa att vi genom att utveckla ny teknik och genom att väsentligt skärpa miljökraven samt genom kraftfulla energihushållningsinsatser har kunnat minska utsläppen av svavel, kväveoxider, dioxiner, tungmetaller och andra farliga ämnen. På nordiskt plan har vi varit framgångsrika vad gäller att påverka andra länder i Europa att minska de gränsöverskridande miljöföroreningarna.

Men Sverige delar uppfattningen att vi inte får låta oss nöja med det som vi hittills har

åstadkommit på energi- och miljöområdet. Det är fortfarande mycket som återstår att göra och som är möjligt att göra och har stor betydelse från såväl energi- som miljösynpunkt. Genom att visa att det finns utvecklad, praktiskt användbar teknik för att uppnå väsentliga förbättringar skapar vi möjligheter att påverka länder i vår omvärld att åstadkomma miljöförbättringar. När vi kan visa att det finns teknik att använda blir det inte lika lätt att avvisa de krav som vi ställer på internationella överenskommelser för att minska luftföroreningarna. Det ökar våra möjligheter att ställa krav när vi genom praktiska exempel kan tillbakavisa försök att undandra sig ansvaret.

Ny teknik på energi- och miljöområdet skapar naturligtvis också möjligheter för gemensamma exportsatsningar på nya marknader utanför Norden, speciellt om de länderna som ett resultat av våra ansträngningar börjar tillämpa samma stränga normer som vi när det gäller miljön. Ett samarbete har redan inletts för att utveckla sådana samnordiska exportfrämjande satsningar.

Till sist vill jag ta upp ytterligare en fråga med internationell anknytning, nämligen vad vi kan göra på energiområdet i vårt samarbete med utvecklingsländerna. Då gäller det främst biståndet. Jag tror det är mycket betydelsefullt att vi ökar ansträngningarna att medverka till att bygga upp ett energisnålt, resurshushållande, miljövänligt energisystem i u-länderna och organisera vårt samarbete så att vi kan göra stora insatser.

Ett område som bör ha särskilt stor prioritet i detta sammanhang är frontstaterna i södra Afrika. Där finns också ett stort intresse för samarbete mellan SADCC-staterna och Norden. Det fick jag erfara vid ett besök där i januari i år. I dessa länder finns ett uppenbart samband mellan frågor om energiförsörjning, mark- och miljövärd och livsmedelsproduktion, där vi kunde göra en stor gemensam insats. Samtidigt hör energiförsörjningen till de frågor som är strategiskt viktiga för att stärka frontstaterna gentemot apartheid-regimen.

Enligt min mening bör vi därför i fortsättningen i större utsträckning samordna energi- och biståndsarbetet i Norden, inte minst som ett led i vårt samarbete med SADCC-staterna. Det ingår också i vår plan. Det är helt i

linje med de överenskommelser om åtaganden som gjordes av de nordiska staterna i januari.

Herr president! Jag vill än en gång säga att jag är glad att vi nu för Nordiska rådet har kunnat presentera en plan för vårt fortsatta arbete på energiområdet. Jag är övertygad om att vi kommer att kunna redovisa bra resultat av vårt arbete. Och praktiska resultat är när allt kommer omkring det enda som betyder något.

Statsråd Kåre Kristiansen: Herr president! Det har vært hevdet – og jeg tror med rette – at det nordiske samarbeidet på energisektoren har fungert bedre enn samarbeidet på mange andre sektorer i Nordisk Råd. Den samarbeidsplanen for energiområdet som er lagt fram for Nordisk Råd i år, er etter min oppfatning et bevis på nettopp dette. Egentlig er dette ganske bemerkelsesverdig, fordi energisektoren i liten grad belaster Rådets budsjett. Dette bør da kanskje minne oss om at en videre utvikling av nordisk samarbeid ikke bare er et spørsmål om bevilgninger.

Et vilkår for å lykkes med våre samarbeidsbestrebelse er imidlertid at vi finner fram til prosjekter som fører til fordeler for alle deltagende land. Vi kunne selvsagt ønske at det fantes en mer idealistisk innstilling enn denne, men erfaringer viser vel at det ikke er realistisk å regne med at man kommer noen vei dersom tiltaket hviler på den forutsetning at et land skal ofre seg til fordel for andre. Vi blir i disse dager minnet om at oljeproduserende og oljeeksporterende land i en viss grad har andre interesser når det gjelder utviklingen på oljemarkedet enn konsumentland. Slike kjensgjerninger må vi også ta hensyn til i vårt nordiske samarbeid om det skal bli realistisk.

Når det gjelder utviklingen på oljemarkedet, skal jeg ikke legge skjul på at den skaper sterk bekymring i Norge for tiden. Oljesektoren har i de senere år stått for ca. 20 pst. av vårt bruttonasjonalprodukt og for en tilnærmet lignende andel av statens inntekter. Den har en enda større betydning i eksportsammenheng og utgjør en vesentlig stimulans for investeringsnivået. Likevel kan vi ikke kreve at de øvrige nordiske land deler vår bekymring helt ut, siden de altså i det alt vesentlige

er konsumenter. La meg dessuten tilføye at Norge gjennom flere år har kunnet nytte oljeinntektene til formål som også i den nåværende situasjon gir oss visse fordeler som vi nok skal vite å utnytte. Jeg sikter her til den sterke reduksjon av utenlandsgjelden, de relativt store valutareserver, investeringer i industrien – og ikke minst til den teknologiske forskning og innovasjon som vi har kunnet gjennomføre.

Likevel vil det drastiske fall i prisene på vårt viktigste eksportprodukt nødvendiggjøre en langt strammere økonomisk linje enn hittil, og denne tilstramming vil måtte omfatte så vel den private som den offentlige sektor. Situasjonen burde ikke komme som noen stor overraskelse på det norske folk. Regjeringen har gang på gang – ikke minst under valgkampen – pekt på usikkerheten ved denne bransje og advart mot for stor avhengighet av den. Usikkerhet er fortsatt til stede når det gjelder utviklingen i tiden fremover. Det er ingen gitt å si bestemt hvor lenge den nåværende lavprissituasjon vil vare, og den nedadgående trend synes ennå ikke å ha opphørt. Spotprisen for levering i mai er nå kommet under 12 dollar pr. fat for nordsjøolje.

Dagens omsetningspris ligger imidlertid høyere. Et viktig trekk i bildet er at denne lave pris noteres i vintermånedene, mens forbruket ennå ligger på et relativt høyt nivå. Det er tydelig at OPEC-kartellet har nådd et utviklingstrinn og en krise som er vel kjent fra andre råvarekartellers historie. Hvis bakgrunnen for den nye produksjons- og prislinje som Midt-Østen-landene har lagt seg på, er å finne i ønsket om nye kvoteordninger og produksjonsendringer i den sammenheng, burde krisen kunne bli av relativt kort varighet. Uttalelser fra ledende hold, bl. a. innen OPEC nylig, kan imidlertid tyde på at det er mer langsiktige strategier med sikte på å skape større markeder for olje innen OECD som er siktemålet. I så tilfelle vil den nåværende situasjon kunne bli langvarig. Jeg vil understreke at Norge for sin del er sterkt interessert i en stabilisering av markedet på et fornuftig prisnivå sett både fra konsumentlandenes og fra produksjonslandenes side. Vi følger utviklingen nøye, og har gjort det klart at vi med de virkemidler vi har til vår disposisjon, vil medvirke til en stabiliserende utvikling. Et ledd i dette er at vi nå arbeider

planmessig med utviklingen av vår gassproduksjon. En slik gasstrategi må nødvendigvis ha lange perspektiver. I denne sammenheng er Statoils oppkjøp av aksjer i Swedegas meget interessant og fremtidsrettet. Jeg ser det som viktig at det utvikles et felles nordisk gassmarked – i første omgang bygget på Danmark, sørlige og midtre deler av Sverige samt Sør- og Øst-Norge. De eventyrlig rike gassfeltet på dansk og norsk sokkel er også en *nordisk* ressurs som vi bør satse langt sterkere på enn hittil. Norge alene regner med å ha gassreserver på ca. 3000 milliarder kubikkmeter, hvilket er mer enn det resten av Europa har til sammen. Foruten et eget gassnett for oppvarming m. v. bør denne gassen også kunne danne utgangspunkt for ny petrokjemisk industri. Vi arbeider nå planmessig også med dette. Dessuten vil gassen kunne danne grunnlag for varmekraftverk, som bl. a. vil kunne redusere behovet for kjernekraftverk og etter hvert erstatte slike, dersom det anses ønskelig. Spørsmålet om utnyttning av gassressursene bør derfor få en sentral plass i fremtidig nordisk samarbeid på det industrielle og energipolitiske plan.

I forbindelse med omtalen av Statoils oppkjøp av aksjer i Swedegas minner jeg om at både Statoil og Norsk Hydro på flere andre områder har involvert seg på det svenske og også på det danske marked. Begge disse selskaper har således kjøpt opp detaljomsetningsapparater på nedstrømningssiden, og har nå etablert seg som viktige bensinforhandlere i Sverige, for Hydros vedkommende også i Danmark. Dette er en oppfylging av intensjonene i den såkalte oljeprotokollen fra 1981, og jeg ser det som en naturlig utvikling at norske oljeprodukter på denne måten i sterkere grad kommer inn på det nordiske markedet. Det er rasjonelt, og det betyr også en beredskapsmessig sikring å ha tilgang på dette strategisk viktige produkt innen Norden.

Denne utvikling markeres videre ved Norsk Hydros og Statoils engasjement i den petrokjemiske virksomhet bl. a. i Stenungsund. Denne utviklingen har brakt en noe bedre balanse i investeringsstrømmen mellom de nordiske land, selv om norske eierinteresser i de andre nordiske land stadig er relativt beskjedne f. eks. i forhold til svenske eierinteresser i Norge.

Etter mitt syn bør det være et viktig mål å bidra til en videre integrering av industrien innen de nordiske land. Forholdene må derfor legges til rette for en slik utvikling gjennom nedbygging av de hindringer som står i veien for dette.

Virksomheten på den norske sokkel har skapt gunstige ringvirkninger også for andre nordiske land, men har samtidig vært under debatt og til dels kritikk. La meg derfor benytte denne anledning til å slå fast følgende: Den norske vare- og tjenestelovgivning tar utgangspunkt i målsettingen om en mest mulig rasjonell utnyttelse av petroleumsressursene på norsk sokkel. Et viktig virkemiddel i denne forbindelse er å sikre norske og utenlandske bedrifter reelle muligheter til konkurranse og oppdrag på sokkelen. Norsk politikk er således ikke å utelukke utenlandske leverandører fra denne konkurransen. Loven gir myndighetene anledning til å pålegge oljeselskapene å inkludere kvalifiserte norske bedrifter på anbudslistene, men ikke til å bedrive fjerne utenlandske anbydere. Myndighetene har også hjemmel til å anmode operatøren om å velge et norsk alternativ, men bare dersom dette er like godt som det beste utenlandske når det gjelder både pris, kvalitet, leveringsdyktighet og service.

Norge både ønsker og er avhengig av import av teknologi og produkter for at virksomheten på kontinentalsokkelen skal ha tilfredsstillende framdrift og økonomi. Våre beregninger viser at om lag 50 pst. av dagens investeringer på sokkelen er importerte varer og tjenester. Bedrifter fra de nordiske landene står for en stor del av denne importen. Dessuten har en rekke bedrifter i våre naboland eierinteresser i norske bedrifter som leverer til sokkelmarkedet. Meg bekjent er det intet annet land med en tilsvarende sokkelvirksomhet som har en så lav egenandel for investeringsoppdrag. For Storbritannias vedkommende er f. eks. egenandelen av leveranser og tjenester på 70–80 pst.

Selv i den labile situasjon vi nå har på oljemarkedet, vil petroleumsressursene og aktiviteten på sokkelen gi positive virkninger for økonomi og sysselsetting i hele Norden. Det må innrømmes at mange av de tiltak og prosjekter jeg har nevnt, ikke har sin opprinnelse i anbefalinger eller forslag fra Nordisk Råd. De er imidlertid ikke mindre betyd-

ningsfulle av den grunn. Det bør være en nyttig påminnelse om at samarbeidsinitiativ ofte kommer fra næringslivet selv, og at Nordisk Råd og regjeringenes rolle ofte vil være å legge forholdene til rette for en videre utvikling og å ta bort hindringer for etableringer. Miljøspørsmålet står sentralt, som begge mine kolleger fra to andre nordiske land, nemlig Sverige og Danmark, har vært inne på. Når det ikke har fått en bred omtale i vår rapport, skyldes ikke dette mangel på interesse for spørsmålet, men heller det forhold at i nordisk sammenheng er våre problemer her av noe forskjellig art. Når det gjelder Finland og Sverige, har man kjernekravspørsmålet og de spesielle forhold som det fører med. Danmark har sitt kullforbruk, Norge sin utbygging av vannkraft og sin petroleumssektor. På denne bakgrunn er det forståelig at det kanskje ikke har vært så mange likhetspunkter å arbeide ut fra akkurat på dette området som vi har på en rekke andre områder innen energisektoren.

Bakke: President! Statsråd Kristiansen beveget seg vel nokså langt fra det som er dagsordenspunktet, nemlig energisamarbeidet i Norden. Men når han først gjorde det, vil jeg få lov til å komme med et par bemerkninger til det han sa.

Jeg hørte med stor interesse på at statsråd Kristiansen sa at Norge er sterkt interessert i en konsolidering av oljeprisene, og at Regjeringen vil medvirke til det. Til det er å si at det den norske regjering hittil har gjort på dette området, er å øke råoljeproduksjonen med 60 pst. de siste tre år, og å varsle en ytterligere økning på 11 pst. i 1986, i den markedssituasjon vi nå er oppe i.

Statsråden sa videre at det nå er nødvendig med kraftige innstramninger både i privat og offentlig forbruk på grunn av nedgangen i oljeprisene. Virkningen av oljeprisene hittil begrunner jo ingen som helst slik innstramning. Han sa at Regjeringen gang på gang har advart mot den utvikling vi har fått, og jeg må da sitere den konservative norske avis Norges Handels- og Sjøfartstidende, som spurte: Hvorfor har så ikke den norske regjering lyttet til de advarsler den selv har gitt? Det som er det faktiske forhold er at regjeringen i Norge har latt utviklingen på lånemar-

kedet løpe helt løpsk, og videre at det private forbruk økte tre ganger så mye i 1985 som det Regjeringen i utgangspunktet hadde ansett forsvarlig.

Statsråd Kåre Kristiansen: Hr. president! Det er mulig at jeg beveget meg noe i ytterkant av det som er saken til behandling her nå, men jeg må nok til hr. Bakke si at hvis jeg skal dømme etter de henvendelser jeg har fått, både under Nordisk Råds møte og ellers, er de spørsmål jeg nevnte av meget stor interesse, ikke bare for Norge, men for de nordiske land generelt. På den bakgrunn tror jeg det var nyttig og riktig at de opplysninger jeg gav under foredraget, kom fram.

Når det gjelder stabiliseringen og den innsats Norge har gjort for å medvirke her, var det bildet Bakke tegnet av situasjonen, meget ufullstendig. Det er dessuten helt i utakt med det hans eget parti står for – så langt jeg har kunnet registrere ut fra de interne diskusjoner vi har hatt om dette. Jeg skal ikke gå nærmere inn på det nå, for dette er vel ikke tid og sted for en intern norsk debatt om den saken.

Når det gjelder den utvikling vi har hatt de siste tre år, som ikke er så entydig som det Bakke gav uttrykk for, har jeg ikke opplevd at hans parti har hatt vesentlige innvendinger mot den, kanskje snarere tvert imot. Og spesielt gjelder det utgiftssiden på våre interne budsjetter. Der har Regjeringen blitt anklaget for ikke å bruke nok av oljepengene. Det er forståelig at Bakke ikke vil nevne dette nå, vi skal komme tilbake til det i et høvelig forum senere. Det er jo en kjensgjerning at regjeringen har hatt svært vanskelig for å holde opinionen hjemme innen bestemte grenser når det gjelder bruk av oljepengene.

Bakke: Hr. president! Jeg vil da, siden statsråd Kristiansen sa at min fremstilling av utviklingen av oljeproduksjonen var ufullstendig, få rette et direkte spørsmål til statsråden: Har den norske råoljeproduksjonen økt med 60 pst. de siste tre år, eller har den ikke? Har Regjeringen planlagt en økning av råoljeproduksjonen i 1986 på 11 pst., eller har den ikke?

Statsråd Kåre Kristiansen: Hr. president! Hr. Bakke vet like godt som jeg at den utvikling vi har hatt på olje- og gassektoren, skyldes den utlysning av blokker som vi har hatt, og det arbeid som selskapene, som eier konsesjonene og som også eier oljen, utfører. Vi har, som hr. Bakke vet, svært små muligheter til å holde igjen utviklingen når vi har investert opptil 40–50 milliarder kr i et felt. Det har heller ikke fra hans parti overhodet vært tatt opp spørsmål om å gjøre det. Det er også på det rene at da vi startet vår oljeproduksjon i begynnelsen og midten av 1970-årene, måtte vi – dersom vi i det hele tatt skulle utnytte disse ressursene – få en viss økning i vår produksjon. Vi startet nemlig på null på et tidspunkt da de andre oljeproduserende land startet fra en kurve som lå helt på topp. Som sagt, hvis hr. Bakke og hans parti mener at vi i det hele tatt skal utnytte oljeressursene – og jeg har et sterkt inntrykk av at de har gått inn for det – måtte det bli en viss stigning for vårt vedkommende, enten den ene eller den annen regjering hadde sittet med makten i Norge.

Margit Hansen-Krone: President! Mitt korte innlegg kunne for så vidt vært en replikk til statsråd Kristiansen.

Gassfunnene utenfor Nord-Norge har skapt et nytt interessant samarbeidsområde på Nordkalotten. Finnene og svenskene har for lengst meldt sin brukerinteresse. Saken har vært debattert i årevis og bør nå være moden for å kunne bringes fra pratestadiet over til mer konkret prosjektering. Jeg finner det rimelig at vi nå fra norsk side vurderer mulighetene på dette området.

Siden det tar lang tid å få til overenskomster, skader det ikke at man allerede nå innleder forberedelser, slik at man står klar til etablering av konkrete samarbeidsprosjekter når gass- og oljeforekomstene og teknologien tillater dette.

Nettopp den store interesse fra nabolandene skulle betinge at man også utnytter gasen til kraftproduksjon, og jeg håper at Norges første gasskraftverk kan bygges i Nord-Norge. Fordi det er kostbart å føre gasen i land i Nord-Norge, er det enda mer viktig at Finland og Sverige tidlig kommer med i forhandlinger. I valget mellom en øko-

nomisk satsing på utbygging av flere atomkraftverk og samarbeid om utbygging av gasskraftverk i Nord-Norge burde det siste alternativet seire både i Finland og Sverige.

Fra norsk side foreligger kanskje den største mulighet som vi noensinne er gitt til å etablere et nordisk samarbeid, og som kan bli en kraftig økonomisk stimulans for en geografisk utsatt region.

Gyllenhammar-rapporten og også flere innlegg her i Nordisk Råd har styrket min overbevisning om at Nordkalottensamarbeid om utbygging av gassforekomster i Nord-Norge er viktigere nå enn noensinne tidligere. Det virker som om interessen for de mer perifere områder er beskjedent, mens de folkerike sentrale områder omkring hovedstedene i de nordiske land innlemmes i en kontinental sirkel for vekst og utvikling.

Margrete Auken: Hr. præsident! Jeg vil godt være med til at understrege, at nok stemmer vi for dette program, men det er et meget tradisjonelt, et meget økonomistisk program, vi står over for. Det viste sig bl. a. i det, som statsråd Kåre Kristiansen sagde før, da han skulle skildre, at man ikke kunne gjøre noget ved miljøproblemerne, eller at det var vanskelig.

Så nævner han de problemer, man har i de tre skandinaviske lande. Men en meget viktig side, nemlig hvordan vi når frem til besparelser, det er der, hvor vi virkelig kan gjøre noget. Det spiller ingen rolle i programmet, skønt det er det vi vil kunne være fælles om. Jeg tror, Sverige bruger tre gange så meget el som Danmark, og jeg ved ikke, om nordmændene har lært at slukke lyset, men jeg husker i hvert fald mange gange, når man har været der, at det frarådes, for at man ikke skal slide på kontakterne.

Derudover mangler der i høj grad vedvarende energi, og jeg vil vove at påstå, at programmet stort set er uinformert om, hvad der foreligger af forskningsresultater om vedvarende energi.

Men det, jeg specielt vil samle mig om, er min gamle ven, nordisk kontaktorgan for atomenergispørgsmål. Programmet forsøger at pynte lidt på det, det trænger det også til. Det understreges, at det også kan bruges til andet end kernekraft, og det var jo godt, da kun to af vore lande har kernekraft og en

frygtelig masse af pengene går til NKAs programmer.

Jeg synes ikke, man er sluppet særlig godt fra at pynte, og vil gøre opmærksom på social- og miljøudvalgets betænkning, hvor vi skriver, at vi gerne ser f. eks. NKAs positive rolle i spørgsmålet om dumpningerne, de nukleare dumpninger, bedre dokumenteret.

Der er så sket det, som har glædet mig meget, at præsidiet i dag har modtaget et brev fra Nordisk Ministerråd, som er prisværdigt klart – det er sjældent, jeg har set et så klart brev fra et regeringsorgan – og heraf fremgår det med indlysende tydelighed, at det, som NKA beskæftiger sig med, er atomkraft. Al den snak om, at det også kan bruges til så meget andet, er snak.

Kontaktorganet, står der til sidst her, skulle have til opgave at følge planlægningen og virksomheden på atomenergiområdet samt lægge op til nordisk samarbejde på baggrund af det materiale, som kom frem, indbefattende industrielt samarbejde på reaktorområdet. Sådan! Helt klart!

Det står også helt klart i dette program, hvad vi længe har spurgt til, at der findes ingen vedtægter. Der findes ingen vedtægter! Dette, hvis program har den største post i det nordiske budget, har ingen vedtægter! Så vidt jeg kan skønne ved at have undersøgt historien, har det også været nærmest uden for parlamentarisk kontrol.

Jeg vil godt spørge ministerrådet – jeg håber, man kan svare her, selvfølgelig kan vi spørge om det nationalt også – om vi kan få udarbejdet vedtægter, og om de vedtægter vil komme til drøftelse i Nordisk Råd, så parlamentarikerne får en chance for at forholde sig til dem.

Derudover vil jeg godt spørge, hvorfor der er udenrigsministerielle folk med i det. Det står ikke i ministersvaret her, det står et andet sted, at den ene af de to, der sidder i kontaktorganet, er en diplomat. Hvorfor det? Er det sådan et parapolitisk organ, vi har her? Det synes jeg er ganske interessant og vil godt have forklaret, om det nu er atomdrenge, der fastlægger vores nordiske politik i IAEA med hensyn til den udenrigspolitiske side? Det er ganske interessant. Det mener jeg også, ministerrådet må kunne svare på.

Og endelig for det tredje vil jeg glæde mig over, at vi får økonomien ind i den samlede energiøkonomi, så det bliver lidt mere tyde-

ligt, hvem det er, der hidtil har snuppet alle pengene, således at der bliver en rimelig chance for, at vi kan få fordelt lidt tilbage igen til de andre vigtige opgaver i det nordiske energisamarbejde.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande ekonomiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Esko Almgren, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Stefan Benediktsson, Gunnar Björk, Alice Brask, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Per Olof Håkansson, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Karen Højte Jensen, Antti Kalliomäki, Arvo Kempainen, Karin Kjølbro, Thea Knutzen, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Inga Lantz, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Tellervo Nousiainen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Ingrid Sundberg, Karl-Erik Svartberg, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Ole Gabriel Ueland, Henrik Westerlund och Lena Öhrsvik.

Frånvarande var:

Svein Alsaker, Dorte Bennedsen, Frode Nør Christensen, Kjell Magne Fredheim, Lilli Gyldenkilde, Elsi Hetemäki-Olander, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Elver Jonsen, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Preben Lange, Peter Muurman, Agnar Nielsen, Robert Pedersen, Hans Petersson, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Jens Steffensen, Ilkka Suominen, Harald Synnes, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Anders Talleraas, Pekka Tuominen och Pirkko Turpeinen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 57 röster.

18

C 4/e: Berättelse från Nordiska projektexportfonden (1985) C 3/e: Berättelse från Nordiska investeringsbanken (1985) och B 66/e: Ministerrådsförslag om en höjd beloppsram för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringsslån

Rådet företog ovannämnda tre saker i ett sammanhang

Ekonomiska utskottet hade föreslagit,

1. att Nordiska rådet i anledning av ministerrådsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å öke den näværende ramme for prosjektinvesteringsslån till 700 mill. SDR.

2. att Nordiska rådet måtte lägga berättelserna C 3/e och C 4/e till handlingarna.

Karin Söder (ekonomiska utskottets talesman): Herr president! Nordiska projektexportfonden upprättades år 1982 för en treårig försöksperiod, som Nordiska ministerrådet nu föreslagit förlängd till utgången av 1989.

Fonden skall bidra till att stärka de nordiska företagens internationella konkurrenskraft vid export, främst till utvecklingsländer men även till statshandelsländer. Fondens huvudsakliga verksamhet är att ge stöd till nordiska företag och institutioner vid uppgörandet av förutsättnings- och lönsamhetsstudier beträffande konkreta projekt och för motsvarande aktiviteter som kan leda till affärskontrakt. Projekten skall vara av nordiskt intresse. Fonden kan bevilja bidrag som täcker upp till 50 procent av kostnaderna. Beviljade bidrag skall normalt återbetalas om projektet realiserar. En mindre del av fondens medel kan även beviljas som bidrag på upp till 50 procent av utgifterna för nordiska och internationella seminarier inom branscher och områden där nordiska företag är konkurrenskraftiga, till grundläggande marknadsundersökningar och studier av efterfrågesituationen i målområden där ett nordiskt intresse för leveranser kan föreligga.

Vid utgången av 1985 hade Projektexportfonden registrerat totalt 176 projekt för behandling. Av dessa har 59 inkommit under

1985, medan övriga behandlats tidigare. Av de 59 projekten år 1985 godkändes 36 till ett samlat stödbelopp på drygt 6 miljoner finska mark.

Av de projekt som hittills fått stöd av fonden har fyra lett till kontrakt. Dessa gäller ett träförädlingsprojekt i Venezuela, ett avfallshanteringsprojekt i Saudi-Arabien, ett energiprojekt i Egypten och ett fiskeriprojekt i Senegal. Det totala värdet för dessa fyra projekt kan uppskattas till ca 200 miljoner finska mark. Återbetalda projektmedel uppgick under 1985 till drygt 320 000 finska mark.

Under 1985 beviljades efterskänkning av stödbelopp för 19 projekt. Totalt har efterskänkning gjorts till 21 projekt. Det ligger i fondens natur att stödja projekt baserat på deltagande i företagets risktagande. Mot denna bakgrund får det anses som normalt att ett antal projekt har lett till ansökan om efterskänkning. Ekonomiska utskottet önskar dock att det genomförs en analys som kan ge upplysningar om vilka typer av projekt som leder till efterskänkning av stödbelopp.

När man bedömer fondens verksamhet är det nödvändigt att beakta den ofta mycket långa tidshorisont som är knuten till projektexporten. Det är inte ovanligt att arbetet med större projekt kan ta 3–5 år innan man ser resultat. Det kan även antas att fondens stöd oavsett utfallet av enskilda projekt kan ha givit indirekta resultat. Det kan gälla samarbetsformer som har uppstått mellan företagen och den inverkan som detta samarbete får för företagets framtida ansträngningar inom projektexporten. De totalt 176 projekt som fonden registrerat kan beräknas ha initierat eller vidareutvecklat samarbete mellan 400–500 nordiska företag.

Ekonomiska utskottet har konstaterat att Projektexportfonden i samarbete med de nordiska exportfrämjande organisationerna har utarbetat ett program för punktinsatser för ökad projektexport. Detta är i överensstämmelse med intentionerna i den ekonomiska handlingsplanen. Med hänvisning till den ekonomiska handlingsplanen förutsätter utskottet att samarbetet mellan Projektexportfonden och de exportfrämjande organisationerna även kommer att omfatta bättre projektövervakning, utarbetande av gemensamma kataloger och marknadshandböcker för utvalda branscher och marknader.

Det samarbete Projektexportfonden har inlett med organisationer i och utanför Norden bör på sikt kunna öka exportmöjligheterna för nordiska företag.

När det gäller de belopp som fonden har till sitt förfogande innebär förra årets beslut om den ekonomiska handlingsplanen att fondens budget för åren 1987–88 ökas. Detta är nödvändigt med tanke på det stora intresse som finns i näringslivet för verksamheten. Man ser där fondens stöd som en möjlighet att komma in på nya marknader.

Det är viktigt att understryka att dessa projekt kan ge arbetstillfällen i själva huvudföretagen men också hos en lång rad underleverantörer. Därför är detta ett betydelsefullt inslag i arbetet för att åstadkomma ökad sysselsättning i Norden och i kampen mot arbetslösheten.

Till sist vill jag tala om att de totala utstående utfästelserna vid 1985 års utgång uppgick till drygt 15 miljoner finska mark. Av detta avsåg ca 6 miljoner stöd som lämnats under 1985. Dessa belopp får anses som relativt blygsamma med tanke på den betydelse som fondens verksamhet har också för realiserandet av Norden som hemmamarknad och för att ge sysselsättning i Norden men först och främst med tanke på aktiviteter för att vi skall kunna hävda oss på den internationella marknaden. Verksamheten blir därför ett led i den ekonomiska utvecklingen och arbetet på att skapa full sysselsättning.

Med det anförda yrkar jag bifall till ekonomiska utskottets betänkande.

Westerlund: Herr president! Först en liten rättelse beträffande betänkandet över Nordiska investeringsbankens berättelse för verksamhetsåret 1985, andra stycket. Där står 396,4 milj. SDR. Det är ett tryckfel, då siffran är upp och ner. Den rätta siffran skall vara 369,4 milj. SDR.

Nordiska investeringsbanken fyllde tio år för en tid sedan och därför vill jag denna gång dröja en stund vid de siffror banken visar upp, givetvis med alldeles speciell hänsyn till siffrorna för 1985.

Senaste år uppgick bankens totala utlåning till drygt 600 milj. SDR eller speciella dragningsrätter. I finska mark blir detta ca 3,6 miljarder mark.

Totalt har banken under hela sin drygt tioåriga verksamhet beviljat lån för 1,7 miljarder SDR, alltså drygt 10 miljarder mark, en anmärkningsvärd summa!

De största låntagarna senaste år utgjordes av verkstadsindustrin, energi- och havsteknikområdet samt kommunikationsområdet.

Bankens totala inlåning under året var knappa 300 miljoner SDR eller ca 1,8 miljarder finska mark. Detta var ca 60 miljoner SDR mindre än föregående år.

Verksamhetens totala överskott för 1985 var 27,6 miljoner SDR, ca. 165 miljoner mark. En reservering på 6 miljoner SDR har gjorts för kreditrisker. Det föreslås att banken ger en utdelning till ägarna – medlemsländerna – uppgående till 6 miljoner SDR, ca 36 miljoner mark. Detta sker alltså första gången i bankens historia.

Överskottet i övrigt 15,6 miljoner SDR, föreslås bli överfört till reservfonden som där efter skulle uppgå till drygt 90 miljoner SDR. Detta är mer än 10 % av bankens grundkapital.

Ekonomiska utskottet noterar i sitt betänkande över berättelsen att bankens verksamhet under senare år vuxit kraftigt och att denna aktivitetsökning också fortsatt under 1985. Utskottet framhåller att uppföljningen av handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning och därvid speciellt Utlåningsordningen för Nordiska Investeringsprojekt (UNI) kan betyda en ytterligare utvidgning av verksamheten.

Ökningen av ramarna för bankens projektinvesteringslån står som följande punkt på vår dagordning, men utskottet noterar också i sitt betänkande över bankens berättelse att ordningen med projektinvesteringslånen utvecklats till ett positivt instrument både då det gäller att stärka det nordiska samarbetet och den nordiska projektexporten.

Utskottet påminner i detta sammanhang om det eventuella införandet av mjuka projektinvesteringslån som skulle administreras av banken. Ett sådant mjukt fönster skulle stärka bankens ställning som multilateralt finansieringsinstitut i dess strävan att stöda nordisk projektexport.

Utskottet noterar vidare med tillfredsställelse att också Grönland under 1985 inkluderats i bankens verksamhetsområde samt att beviljade lån till Danmark ökat kraftigt, något

som utskottet redan tidigare ansett önskvärt.

Beträffande regionallåneordningen understryker utskottet betydelsen av att investeringsbanken tillsammans med nationella organ med ansvar för ordningen fortsätter med att arbeta för att finna projekt för utvecklandet av näringslivet i de regioner som omfattas av ordningen.

Herr president! Bara för formens skull vill jag konstatera att bankens berättelse och räkenskaper givetvis reviderats och att varken revisorerna eller bankens kontrollkommitté har haft anledning till anmärkningar.

Jag yrkar bifall till ekonomiska utskottets förslag att bankens berättelse lägges till handlingarna.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes, att Peter Muurman lämnat sessionen och ersatts av Martti Lähdesmäki samt att Olle Östrand återtagit sin plats i rådet och att Karl-Erik Svartberg lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Ivar Hansen: Hr. præsident! Som allerede nævnt drejer det sig om at udvide lånerammen for Investeringsbankens projektinvesteringsslån fra 350 mill. RE til 700 mill. RE, en fordobling. Den hidtidige ramme er, som det fremgår af indstillingen, som ligger på medlemmernes bord, i realiteten udnyttet, og der er god anvendelse for en udvidelse af denne grundkapital. Økonomisk udvalg indstiller, at vi tiltræder dette ministerrådsfor-slag om en fordobling til 700 mill. RE.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande ekonomiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Esko Almgren, Arne Andersson, Lennart Andersson, Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Gunnar Björk, Johan Buttedahl, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Eidur Guðnason, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Elsi Hete-mäki-Olander, Tytti Isohookana-Asunmaa,

Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Elver Jonsson, Antti Kallio-mäki, Karin Kjølbro, Hanna Kvanmo, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Martti Lähdesmäki, Barbro Nilsson, Tellervo Nounsiainen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjä-niemi, Reiulf Steen, Jens Steffensen, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðar-son, Pekka Tuominen, Ole Gabriel Ueland, Henrik Westerlund, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var:

Svein Alsaker, Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Dorte Bennedsen, Alice Brask, Kaj Bärlund, Frode Nør Christensen, Bjarne Mørk Eidem, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Kirsti Kolle Grøndahl, Lilli Gyl-denkilde, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Per Olof Håkansson, Jens Peter Jensen, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jør-gensen, Brit Jørgensen, Arvo Kempainen, Thea Knutzen, Wiggo Komstedt, Preben Lange, Inga Lantz, Grethe Lundblad, Agnar Nielsen, Arnljot Norwich, Robert Pedersen, Hans Petersson, Oddrun Pettersen, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Otto Steenholdt, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Harald Synnes, Jan P. Syse, Peder Søn-derby, Anders Talleraas och Pirkko Tur-peinen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 44 röster.

Utskottets förslag, punkt 2, bifölls.

19

A 714/e: Medlemsförslag om upprättande av ett nordiskt institut för bioteknik i Island

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte anta följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å gjennomføre et forprosjekt i løpet av 1986 for å belyse hvilke ulike samarbeidsperspektiver som foreligger samt hvilken rolle et eventuelt bioteknisk institutt, med mulig plassering i Island, for utforskning av organismer som lever under nordiske margi-

nalbetingelser vil kunne spille for det nordiske næringslivet.

Ólafur G. Einarsson (ekonomiska utskottets talesman): Hr. præsident! Forskning og udvikling inden for bioteknik er øget kraftigt i løbet af den sidste tiårsperiode, og man øjner stadig flere muligheder for udnyttelse af den, f. eks. ved fremstilling af forskellige organiske stoffer og mediciner, i madvareproduktion og ved forædling af planter og husdyr-racer.

Økonomisk udvalg deler remissinstansernes opfattelse, at det nordiske samarbejde inden for bioteknologien bør øges og mener, at behovet for øget nordisk samarbejde inden for dette område er stort.

Udvalget finder, at ideen om at oprette et nordisk center i Island for bioteknisk forskning af organismer, som lever under nordiske marginalbetingelser, er interessant.

På baggrund af det foreliggende remissmateriale anser udvalget imidlertid, at der er behov for yderligere information, før man tager endelig stilling til spørgsmålet.

Udvalget foreslår derfor, at der iværksettes et forprojekt for at belyse de forskellige samarbejdsperspektiver, som foreligger, samt hvilken rolle et sådant institut for bioteknik vil kunne spille for det nordiske næringsliv.

Udvalget ønsker videre, at der i forprojektet bliver fremlagt konkrete forslag til arbejdsformer for et eventuelt institut.

Med hensyn til den hurtige udvikling, som for tiden finder sted inden for bioteknikken, mener udvalget, det er nødvendigt, at forprojektet bliver tilendebragt i løbet af 1986.

Som medlem af Islands delegation vil jeg benytte lejligheden til at oplyse om den store interesse, som nu findes i Island for at dette institut oprettes netop dér. På den anden side kan vi i Islands delegation acceptere udvalgets betænkning.

Med disse ord vil jeg anbefale udvalgets forslag.

Tellervo Nousiainen: Herr president! Den biotekniske forsknings- og produktutvecklingsverksamheten har som bekant blivit ett

av de viktigaste genombrottsområdena inom forskning. Central uppmärksamhet har fästs vid denna forskningssektor i de nyaste europeiska samarbetsprogrammen inom forskning, såsom EUREKA. Man bör också konstatera att privata investeringar i den biotekniske forskningen har exempelvis i USA uppgått till mycket höga siffror. Det är fråga om en forskningssektor, som samtidigt öppnar djärva framtidsvyer inom den biologiska basproduktionen, livsmedels- och annan förädlingsindustri, och när det gäller att finna en lösning på miljöproblem och nya medicinska utmaningar.

Bioteknologi och forskning i anslutning därtill är dock en sektor, som är mycket komplicerad och förknippad med flera politiska, juridiska – rent av etiska problem. Därför bör man även förbereda nordiskt samarbete på detta område med en omsorgsfull prövning, utan att dock glömma bort en riktig och tillräckligt hög ambitionsnivå. En lämplig ambitionsnivå skulle verka vara ett motsvarande samarbetsprogram, varom man tidigare beslutat för datateknologins vidkommande. Därför borde man, då man förbereder ett bioteknologiskt samarbete, ta sikte på ett program, som består av flera projekt inom den bioteknologiska forskningens olika sektorer. Vid sidan av egentliga forsknings- och produktutvecklingsprojekt bör man sätta sig in i patentlagstiftningens spörsmål om denna sektor, samt i sådana politiska och etiska problem, som kommer fram i detta sammanhang, och man bör även utreda möjligheterna att samordna de nordiska synpunkterna i ärendet.

Avslutningsvis ville vi på vägnar av Finlands delegation i Nordiska rådet konstatera att man bör skynda på förberedelsen av ärendet, så att Nordiska rådet redan vid sin 35:e session kunde fatta beslut om en rekommendation gällande biotekniskt samarbete. Det skulle vara önskvärt att man kunde börja preliminärt förbereda ifrågavarande samarbetsplan även på tjänstemannanivå för att vinna tid.

Bernhardt Tastesen: Hr. præsident! Jeg kan glæde den foregående taler med, at et sådant forslag vil komme til behandling undervejs til næste session, idet det på det socialdemokra-

tiske gruppemøde i går blev vedtaget at fremsætte et forslag om et egentligt bioteknologisk samarbejdsprogram, således at vi kommer til at tage stilling til et sådant program, når vi kommer frem til den 35. session til næste år. Jeg siger dette for at sige, at det forslag, der blev fremsat i går, har en principiel indfaldsvinkel, som i sin bredde, rettet mod land- og skovbrug, rettet mod industrien, rettet mod andre områder, vil tage hele spørgsmålet om det bioteknologiske samarbejde op. Dette er ikke i modsætning til det forslag, som foreligger her fra Islands side, og som vi i den socialdemokratiske gruppe fuldt ud kan støtte. Vi mener, det er rimeligt, som udvalget foreslår, at man laver dette forprojekt for at finde frem til samarbejdsmulighederne, og vi mener naturligvis også, at når det gælder de forudsætninger, som Islands natur stiller til rådighed for et sådant arbejde som det forslaget her går ud på, vil det være helt naturligt, at et sådant biologisk institut – hvis man skulle komme frem til, at det vil være det rigtige – i så fald bliver placeret i Island. Med disse ord anbefaler jeg forslaget.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Esko Almgren, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Stefan Benediktsson, Gunnar Björk, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per Olof Håkansson, Tytti Isohokkanen-Asunmaa, Asa Solberg Iversen, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Elver Jonsson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Thea Knutzen, Hanna Kvanmo, Inga Lantz, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lundblad, Martti Lähdesmäki, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Tellervo Nousiainen, Hans Nyhage, Aase Ole-

sen, Berit Oscarsson, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Heikki Riihijärvi, Asbjørn Sjøthun, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Henrik Westlund, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var:

Esko Aho, Dorte Bennedsen, Alice Brask, Frode Nør Christensen, Per-Kristian Foss, Lilli Gyldenkilde, Jens Peter Jensen, Karin Kjølbro, Wiggo Komstedt, Preben Lange, Agnar Nielsen, Robert Pedersen, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Kaj Poulsen, Pétur Sigurðsson, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Harald Synnes, Jan P. Syse, Peder Sønderby och Anders Talleraas.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 61 röster.

20

A 716/e: Medlemsförslag om forskningsinsatser inom den kooperativa sektorn

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte anta följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

1. i samråd med närt berörte organisationer, og med ivaretagelse av de erfaringer som er opnådd innenfor rammen av det forskningsprogram som er etablert innen den landbrukskooperative sektor, å utarbeide et nordisk forskningsprogram for kooperasjonen;
2. snarest, og innenfor rammen av tilgjengelige prosjektmidler, å gi rom for delfinansiering også av samnordiske forskningsprosjekter vedrørende konsumentkooperative spørsmål;
3. å medvirke til at man i de nordiske land fremmer forskning og utdanning vedrørende både produsent- og konsumentkooperativ virksomhet.

Hanna Kvanmo (ekonomiska utskottets talesman): Hr. president! Medlemsförslaget om forskningsinnsats på den kooperative sek-

toren er reist i erkjennelse av at slik forskningsinnsats er nærmest ukjent i Norden – til tross for den sterke stilling som kooperasjonen har i de nordiske land.

I alle våre land har vi kooperasjon – eller samvirke, som vi sier på norsk – innen varehandel, innen jordbruk og innen boligsektoren. I alle våre land representerer kooperasjonen store økonomiske verdier. Men som forslagsstillerne påpeker, er det liten kunnskap om kooperasjonen selv hos folk som har gjennomgått høyere økonomisk utdanning. Det fører til at handelshøyskoler og tekniske høyskoler ikke er i stand til å forsyne de ulike sektorene innenfor kooperasjonen med de fagfolk som denne store og viktige delen av økonomien trenger.

Forslagsstillerne påpeker at det er mulig å gjennomgå grunnutdanning i samfunnsvitenskapelige emner uten å få innblikk i hva kooperasjonen står for. De setter det sammen med at det ikke finnes forskningsmuligheter på høyskolene for dette emnet. En følge av manglende forskning er at det ikke skapes rettlednings- eller lærerkompetanse, og heller ikke nytt stoff til kurslitteraturen i undervisningen ved universitetene.

I 1984 begynte "forskningsrådsnämnden" – FRN – en gjennomgang av svensk kooperasjonsforskning med sikte på å få i stand en mer systematisk forskning om kooperasjonen. Men i de øvrige nordiske land finnes det ikke noen tilsvarende gjennomgang av "kooperasjon og samfunn".

Det skulle være mange interessante emner innenfor området som burde bli gjenstand for forskning. Forslagsstillerne nevner kooperasjonen som bedriftsform, både den forbrukerinnrettede og den produsentinnrettede samvirkeformen, som begge har mange dimensjoner. En dimensjon er den idéhistoriske, som vel kan belyse utviklingen av samfunnene på 1900-tallet. En annen dimensjon er beslutningsprosessen som atskiller seg fra den en finner i andre bedriftsformer. En tredje gjelder det økonomiske synet, der idealet er at kooperasjonen først og fremst skal være til nytte for medlemmene. Dette hensynet skal gå foran hensynet til gevinstmaksimeringen.

Alt dette bør det forskes på slik at det materialet som framkommer, kan komme til

nytte i undervisningen på alle nivåer i utdanningen.

Til slutt peker forslagsstillerne på at den kooperative bedriftsformen kan ha store muligheter i utviklingslandene, og at de nordiske erfaringene – jeg hadde nær sagt både på godt og vondt – systematiseres gjennom en gjennomtenkt forskning innen forbruker- og produsentkooperasjonen.

Økonomisk utvalg mener at utarbeiding av et nordisk forskningsprogram vil være et riktig steg. Utvalget går videre ut fra at de positive erfaringene som ble vunnet i forbindelse med arbeidet med det nordiske forskningsprogrammet innen den landbrukskooperative sektoren, blir ivaretatt og bygd videre på. Utvalget anser det som selvfølgelig at det blir etablert nær kontakt og samarbeid med kooperasjonens organisasjoner og forskere.

Økonomisk utvalg slutter seg til de synspunkter som er framført i medlemsforslaget, og viser til de mange positive svarene som kom inn gjennom remissrunden. På denne bakgrunn vil utvalget anbefale Nordisk Råd å anta rekommandasjonen.

Ivar Hansen: Hr. præsident! Det er riktig, som fru Hanna Kvanmo siger, at økonomisk utvalg anbefaler dette forslag, men jeg vil alligevel godt gjøre en bemerkning. Vi har haft en drøftelse i økonomisk udvalg af dette medlemsforslag om en øget forskningsindsats i den kooperative sektor.

Jeg nævnte i mit indlæg i generaldebatten forleden dag, at vi i Nordisk Råd skulle være opmærksom på papirdyngerne og administrationen. Jeg sagde i samme forbindelse, at vi politikere selvfølgelig også bør pålægge os selv en vis selvdisciplin i henseende til ikke at lægge for mange medlemsforslag på Nordisk Råds bord.

Efter min opfattelse er det forslag, der ligger her, et af de forslag, vi godt kunne have undværet, for efter min opfattelse er der tale om et overflødig forslag. I den kooperative sektor i de nordiske lande er der i forvejen et ganske udmærket samarbejde. Der udføres også en omfattende forskningsvirksomhed, og skal der forskes ud over det, finder jeg det egentlig naturligt, at det udføres af de pågældende foreninger og virksomheder selv. Men

jeg har måttet tage til efterretning, at det synspunkt, jeg står med her, ikke vandt genklang i økonomisk udvalg.

Jeg har valgt ikke at tage noget forbehold vedrørende dette forslag, men jeg har dog villet gøre opmærksom på synspunkterne ved denne lejlighed.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Svein Alsaker, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Gunnar Björk, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eide, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidiur Guðnason, Ivar Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Per Olof Håkansson, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Elver Jonsson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Antti Kalliomäki, Thea Knutzen, Hanna Kvanmo, Inga Lantz, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lundblad, Martti Lähdesmäki, Barbro Nilsson, Arnljot Norwich, Tellervo Nousiainen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Hans Petersson, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjämäki, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Jens Steffensen, Harald Synnes, Jan P. Syse, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Henrik Westerland, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Mot rekommendationen röstade Esko Almgren.

Arne Andersson och Flemming Hansen *avstod från att rösta*.

Frånvarande var:

Dorte Bennedsen, Alice Brask, Frode Nør Christensen, Per-Kristian Foss, Lilli Gyldenkilde, Elsi Hetemäki-Olander, Jens Peter Jensen, Karin Kjølbro, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Agnar Nielsen, Robert Pedersen, Hans Petersson, Oddrun Pettersen,

Kaj Poulsen, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Peder Sønderby och Anders Talleraas.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 62 röster mot 1. 2 medlemmar avstod från att rösta.

Meddelanden

Det meddelades, att minister Isi Foighel och minister Ib Stetter intagit sina platser i rådet.

21

C 15/e: Berättelser rörande ekonomiska utskottets verksamhetsområde 1984

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga berättelserna till handlingarna.

Aase Olesen (ekonomiska utskottets 1:a talesman): Hr. Præsident! På sidste session vedtog Nordisk Råd det forslag til ændring i formålsparagraffen for Nordisk Forskningsråd, som økonomisk udvalg havde foreslået.

Forslaget er naturligvis udsprunget af det behov, vi som parlamentarikere har for at få konkret og relevant vejledning fra den økonomiske sagkundskab. Et væsentligt punkt i ændringsforslaget er ønsket om at få konsekvensvurderinger af forskellige økonomiske forslag. At man altså fra politisk side ønskede belysning af alternative forslag. Som en, der hører til det flertal i økonomisk udvalg, som vedtog det omtalte forslag, vil jeg gerne understrege, at der i forslaget ikke ligger noget ønske om at spænde videnskaben for bestemte politiske opfattelser. Vi har alene ønsket at få så relevante og anvendelige analyser, som det vil være muligt for forskningsrådet at fremstille.

Selv om udvalget fik Nordisk Råds tilslutning sidste år, har det desværre vist sig, at ministerrådet ikke har ønsket at ændre forskningsrådets formålsparagraf. Man fremfører fra finansministrenes side, at rådets sammensætning ikke gør det egnet til at fungere som et egentligt økonomisk råd, der skal komme med regelmæssige udtalelser om de nordiske

landes økonomiske politik. Det fremgår af ministerrådets afvisning, at man har været noget i tvivl om ændringsforslagets sigte, og ministerrådet har i diskussion herom fremhævet, at såfremt Nordisk Råds henstilling skal tolkes som et ønske om, at forskningsrådet i højere grad skal lægge vægt på at præsentere de politiske implikationer af de projekter og resultater, man lægger frem, så er dette allerede en del af rådets målsætning.

Endelig konstaterer ministerrådet, at forskningsrådet nu forsøger at ændre arbejdsformerne, således at man fremtidig bedre kan imødekomme ønskerne om en grundigere behandling af de politiske implikationer af forskningsrådets arbejde.

Økonomisk udvalg havde i november 1985 i Mariehamn et møde med finansministrenes repræsentant ved den danske finansminister. Her fik udvalget en ret summarisk begrundelse for ministerrådets afvisning, mens den mere detaljerede begrundelse først foreslå i C 1. Økonomisk udvalg har derfor af tidsmæssige grunde ikke haft mulighed for at behandle denne begrundelse, og vi må derfor forbeholde os ret til at vende tilbage til sagen, herunder naturligvis også se sagen i lyset af de senest afleverede rapporter fra forskningsrådet, samt de nordiske konjunkturrapporter, som nu udarbejdes hvert år.

Syse (ekonomiska utskottets 2:e talesman): Hr. president! Det er blitt sent. Det har vært en lang dags ferd mot natt, og jeg tillater meg derfor å henvise til mitt manuskript, som er delt ut. Jeg kan anbefale lesing.

Jeg hadde bare tenkt å trekke ut to små poenger, nemlig at virkelige vekstområder innenfor europeisk samarbeid i de senere år nettopp er samarbeidet innen forskning og utvikling. Et økt samarbeid mellom bedrifter i Norden kan også være et viktig steg mot deltagelse i et større internasjonalt samarbeid. I den forbindelse er Nordisk Industriefond viktig.

Når det så gjelder det forgangne, henviser jeg til beretningen, men jeg har lyst til å understreke at Nordisk Industriefond står foran en meget spennende utvikling. Fondet vil administrere deler av det tekniske forsknings- og utviklingsprogram i den økonomiske handlingsplanen. Det vil beskjefte seg med datateknologiske utviklingsprogram, og sist,

men ikke minst – sett med norske øyne – skal fondet flyttes til Oslo. Hensikten er, som det tidligere er uttrykt, å opprette et nordisk industrielt kraftsenter i Oslo.

Jeg må si at slikt gleder en tidligere industriministers hjerte. Vi står altså foran en kraftig opprustning av fondet. Vi har store forventninger til dette nordiske sentrum for industriell forskning og utvikling som nå skal utvikles i Oslo.

Vi skal fra norsk side gjøre det som er mulig for at dette fondet virkelig skal utvikle seg til å bli et praktisk redskap for nordisk industripolitikk og industriutvikling, der vi som politikere kan sies å ha bidratt til å tilrettelegge for vekst, mer enn å konservere det som var.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

22

E-saker

E 24: Fråga till Sveriges regering angående transporter av förbrukat reaktorbränsle¹

Margrete Auken: Hr. præsident! Tillad mig lige at sige, at disse to spørgsmål efter min opfattelse er anbragt forkert. Det er spørgsmål, der hører hjemme under miljø-sager. Vi blander os ikke og agter ikke at blande os i svensk energiforsyning. Vi spørger ud fra danske forhold og ud fra danske miljøproblemer, og i det omfang Sverige belaster os ved sin produktion, kommer det os ved.

Jeg vil godt først spørge den svenske regering, om den kan fremlægge den i 1983 omtalte dokumentation for, at landtransporter i Sverige er mere risikofyldte end søtransporter, som i høj grad berører Danmark, og samtidig redegøre detaljeret for, hvilke eventuelle ulykkeskonsekvenser der berører henholdsvis svenske og danske områder og befolkninger.

Statsrådet Birgitta Dahl: Herr president! Frågan om transporter av använt bränsle har utretts och diskuterats i olika sammanhang. Utbränt bränsle transporteras i särskilda behållare på vilka mycket höga krav ställs ur

¹ Frågan tryckt s. 2489

säkerhets- och strålskyddssynpunkt i enlighet med internationella regler. Den svenska utrustningen som används väger ca 80 ton. Vid utformning av transportsystemet i Sverige har konstaterats dels att vägarna inte är byggda för så tunga transporter, dels att de svenska kärnkraftverken saknar järnvägsanknytning. Även om järnvägstransport vore möjlig är detta olämpligt på grund av att järnvägarna på långa sträckor går genom tätbebyggda samhällen.

Vi har kommit till den slutsatsen, och det gjorde bl. a. även AKA- utredningen, att sjötransporter är det säkraste transportsättet för använt bränsle. Alla kärnkraftverken ligger vid kusten och har egna hamnar. Hamnarna kan övervakas. Lastning och lossning kan ske ostört. Ett fartyg är lätt att övervaka och passerar inte genom tätbebyggda samhällen.

För transporter av använt bränsle har en sjötransportplan och en säkerhetsredovisning utarbetats. Dessa har granskats noga av sjöfartsverket, kärnkraftinspektionen och strålskyddsinstitutet och med dessa som grund har erforderliga tillstånd lämnats för transportsystemet.

I sjötransportplanen liksom i säkerhetsredovisningen för transportsystemet har risken för olyckor och radioaktiva utsläpp belysts utförligt. Under arbetet med sjötransportplanen och säkerhetsredovisningen, som pågick huvudsakligen under år 1982, har överläggningar ägt rum med de danska myndigheterna.

Margrete Auken: Hr. præsident! Jeg konstaterer, at den svenske regering ikke kan henvise til rapporter fra SKI og SSI, der skulle bevise, at jernbanetransporter ikke var sikrere end søtransporter.

Det, der hentydes til, er, i hvilket omfang det ene eller det andet går igennem tæt bebyggede områder. Lad mig lige først sige, at Øresund går faktisk igennem nogle af de allertættest bebyggede områder i verden. Der er ikke ret mange andre snævre farvande, som har så store byer ved siden af sig, og vi har tidligere fra dansk side påpeget, at der ikke foreligger specielle risikoanalyser for Øresund for disse sejlads. Det er meget generelle risikoanalyser, den svenske regering henholder sig til.

Eller med andre ord; vi føler fremdeles, at

den svenske holdning over for Danmark her er meget arrogant. Jeg forstår godt, at det kan give vrøvl hjemme i Sverige, hvis man skal transportere højradoaktivt affald igennem Sverige, men faktisk er jernbanetransporter sikrere. Det, det drejer sig om, er jo faren for, at disse beholdere går i stykker. Det er jo ikke spørgsmålet om selve kørselen. Det er heller ikke spørgsmålet om selve sejladsen. Det er heller ikke strålefare, når det kører eller sejler. Det er spørgsmålet om faren for, at de går i stykker. Der er det, vi godt vil se dokumentation for, at faren for, at de går i stykker, er større til lands, på jernbaner. Veje er der ingen af os, der har talt om; det er vi alle enige om er en helt uacceptabel transportform for risikofyldt affald. Men jernbaner giver bedre sikkerhed. Faktisk er søtransporter den næstværste transportform. Og selv om det så var helt lokalt, ville jeg også støtte jernbanetransport fremfor søtransport. Selv hvis det var igennem Danmark.

Jeg vil gerne bede ministeren bekræfte over for os her, at man ikke har disse undersøgelser, at man ikke kan dokumentere over for os, at man har været nødt til at bruge søtransport, at man altså fremdeles er temmelig ligeglad med dansk bekymring for disse transporter gennem Øresund.

E 25: Fråga till Sveriges regering angående ökad effekt på Barsebäck-verket¹

Margrete Auken: Hr. præsident! Vi fortsætter i dokumentationen for svensk arrogance, og jeg vil gerne spørge den svenske regering, om den kan redegøre for, hvornår og på hvilken baggrund og med hvilke hensyn til nærhedskriteriet, dvs. danske interesser, ministeren har givet den svenske regering tilladelse til Barsebäcks effektøgning.

Statsrådet **Birgitta Dahl:** Herr president! Som ett resultat av Barsebäckskommitténs arbete undertecknades den 11 mars 1985 ett avtal mellan den danska och den svenska regeringen om informationsutbyte rörande Barsebäckverket. Enligt avtalet har den svenska regeringen åtagit sig att verka för att de danska myndigheterna ges utförlig informa-

¹ Frågan tryckt s. 2490

tion om säkerhetsförhållanden vid Barsebäcksverket. Den danska regeringen har å sin sida åtagit sig att se till att informationen på ändamålsenligt sätt görs tillgänglig för den danska allmänheten. Vidare åtar sig både Sveriges och Danmarks regering att verka för att det sker ett fortsatt samarbete om planläggning, förberedelser och genomförande av beredskapen för en svår olycka. Den svenska regeringen tillsatte i augusti 1985 Delegationen för informationsutbyte rörande Barsebäcksverket, som bl. a. har till uppgift att dryfta viktiga frågor som omfattas av avtalet. Motsvarande grupp finns även tillsatt på dansk sida.

De frågor som Margrete Auken ställer är exempel på sådana frågor som alltså förutsätts ingå i det nämnda informationsutbytet. Självfallet har vi lämnat den information som det här gäller till Danmark. Jag förutsätter också att den danska regeringen i enlighet med sina åtaganden i avtalet har lämnat all nödvändig information. Jag kunde senast i dag i samtal med Christian Christensen konstatera att samarbetet fungerar utmärkt från båda sidor. Det hindrar emellertid inte att jag här i korthet redogör för hur information har lämnats från svensk sida och för vår syn i dessa frågor.

När det gäller effekthöjningen vid Barsebäcksverket har statens kärnkraftinspektion informerat Miljøstyrelsens Tilsyn med nukleare anlæg, dels skriftligt genom att överlämna ansökningshandlingar, granskningsrapporter m. m., dels muntligt vid de regelbundna kontaktmöten som de svenska myndigheterna har med den danska tillsynsmyndigheten. Industridepartementet har dessutom informerat Miljøministeriet den 11 oktober 1985. Från Miljøministeriet har vid denna genomgång inga invändningar rests mot effekthöjningar.

De säkerhetskriterier som tillämpas för Barsebäck har inte ändrats på något sätt med anledning av effekthöjningen. Barsebäcksreaktorerna klarar med mycket god marginal de säkerhetskriterier som satts upp för driften av dem.

Närhetskriteriet har beaktats av den svenska regeringen på så sätt att Barsebäcksverket är det första kärnkraftverk i Sverige där särskilda åtgärder vidtagits för att lindra konsekvenserna vid ett svårt hårdhaveri. Den an-

läggning för filtrerad ventilation av reaktorinneslutningarna (FILTRA) som uppförts färdigställdes under hösten 1985 och anslöts till reaktorerna i Barsebäck den 31 oktober. För övriga kärnkraftverk beräknas motsvarande åtgärder vara genomförda i slutet av år 1988.

Margrete Auken: Hr. præsident! Så vidt jeg erindrer, sagde man udtrykkeligt i sin tid, da Barsebäckkomiteen blev nedsat, at man ikke kunne anvende den nordiske miljøkonvention, fordi Barsebäckværket var bygget, før miljøkonventionen var kommet til. Men man valgte alligevel nogenlunde at følge fremgangsmåden i miljøkonventionen, og man kunne vel have regnet med, at Sverige i hvert fald ville benytte sig af miljøkonventionen, når man vedtager en udvidelse af værket.

Det har man helt åbenlyst ikke gjort, så vidt jeg forstår af det svar, som statsråd Birgitta Dahl har givet. Der er ikke tale om, at man fører egentlige konsultationer, hvor der spørges om godkendelse osv. Aftalen med Danmark er en ren informationsaftale. Det er selvfølgelig kønt af Sverige, at man informerer os, og det er vi taknemmelige for, og vi håber så på vestenvinden. Den er ret solid i Danmark, men alligevel.

Barsebäck er fejlplaceret. Det har alle erkendt. Barsebäck er det ringest placerede atomkraftværk i verden. Det ligger oven i et andet lands hovedstad. Det burde betyde, at Barsebäck skulle have særbehandling, virkelig særbehandling, inden for det svenske energiforsyningssystem. Dels i forhold til Danmark, forstået på den måde, at det var egentlige konsultationer, man havde med den danske regering, så det danske folk kunne føle, at man tog særligt hensyn, dels naturligvis ved, at man i det svenske afviklingsprogram gik i gang med at afvikle Barsebäckværket først, i stedet for at udbygge det.

Udbygningen er virkelig en provokation. Her, hvor statsråd Birgitta Dahl henviser til, at Barsebäckværket fik filteret først – det filter kom i øvrigt til, længe før effektøgningen kom – har man næsten samme fornemmelse som Odysseus må have haft over for Kyklopen, da kyklopen ville gøre Odysseus en særlig tjeneste, nemlig at han skulle få lov til at blive ædt sidst. Det er næsten samme fornemmelse. Det skal nødig gå så galt, som

det gik med nogle af Odysseus' mænd, i denne sag, og jeg håber da, at der ikke på min gravsten kommer til at stå, at jeg havde ret.

Men jeg synes ikke, at den svenske regering gør ret meget for at respektere det nordiske samarbejde i spørgsmålet om sin kernekraft. Der holder man sig til en helt intern svensk debat, hvor der aldrig bliver spurgt til dansk sikkerhed, til danske ønsker. Det er et klart ønske i Danmark, at Barsebäcksværket lukkes. Sverige er fuldstændig lige glad.

E 5: Fråga till Nordiska ministerrådet angående lättnader i bestämmelsen beträffande användning av bil i nordiska gränstrakter¹

Elver Jonsson: Herr president! Mina frågor till ministerrådet är:

1. Vilka åtgärder har ministerrådet för avsikt att vidtaga för att underlätta för nordiska gränsgångare att använda tjänstebil registrerad i sysselsättningslandet för bruk i bosättningslandet?
2. Anser ministerrådet att den tolkning som skett av gällande tullbestämmelser står i överensstämmelse med de planer på förklarad rörlighet i Norden som förts fram under beteckningen nordiska medborgarskap i Nordiska rådet och som just utretts inom Nordiska ministerrådet?

Anker Jørgensen övertog herefter ledningen av förhandlingarna.

Minister Foighel: Hr. præsident! Hvad angår den første del af spørgsmålet kan jeg oplyse, at ministerrådet har noteret sig det konkrete tilfælde, der er henvist til i spørgslets motivering.

Samtidig har man mere generelt konstateret, at anvendelsen i de enkelte nordiske lande af reglerne om midlertidig told- og afgiftsfrihed for køretøjer, der benyttes i et nordisk land af en person, der er bosat i et andet nordisk land, kan være problematiske.

En nordisk ekspertgruppe om grænsehandel og rejsetrafik, som netop havde til opgave at fremkomme med forslag til en forenkling og harmonisering af reglerne vedrørende en sådan trafik, har bl. a. taget spørgsmålet op om midlertidig told- og afgiftsfrihed for biler,

der tilhører personer, som arbejder i ét land, medens de bor i et andet. Det er konstateret, at dette er et stort problem, der indeholder aspekter vedrørende såvel beskatning som registrering af de omhandlede køretøjer.

Ministerrådet har imidlertid drøftet problemet her under sessionen, og man har besluttet at nedsætte en særskilt ekspertgruppe, der skal undersøge problemet og fremkomme med forslag til en løsning på fællesnordisk basis.

Den anden del af spørgsmålet vil jeg mene allerede må være besvaret gennem oplysningen om, at den omtalte ekspertgruppe skal fremkomme med forslag til løsning af problemet.

Også ministerrådet ønsker naturligtvis størst mulig forenkling af disse regler.

Elver Jonsson: Herr president! Min fråga var föranledd av ett uppmärksammat fall i Värmland i Sverige, där tolkningen av tullbestämmelserna för tjänstefordon hade lett till att en norsk präst, som arbetade i Sverige men hade sin familj boende i Norge, inte ansåg sig längre kunna upprätthålla sin svenska tjänst. Anledningen är att han bara får nyttja sin svenska tjänstebil till gränsen. Det är däremot förbjudet för honom att använda svensk tjänstebil ända fram till det norska hemmets dörr. Prästen måste ställa bilen vid gränsen, och hans fru fick möta honom vid gränsen och köra honom morgon och kväll, allt för att undvika en kriminell handling.

Finns det då inte möjlighet till dispens, frågar någon. Det norska finansdepartementet har prövat saken men avslagit den norske prästens dispensansökan.

Det är djupt otillfredsställande att så är fallet, både från allmän nordisk samarbetsynpunkt som från individuella utgångspunkter. Det borde gå att finna en förnuftig och praktisk lösning på ett så förhållandevis enkelt problem.

Nu tackar jag statsrådet för svaret, inte för att det skulle karakteriseras för sin klarhet, utan för att statsrådet synes känna vånda och säger att saken kan vara problematisk. Han hänvisar till att en nordisk expertgrupp har tittat på saken och säger att det är ett stort problem. Men nu tänker ministerrådet tillsätta ytterligare en expertgrupp. Jag vill i och för sig tacka för att ministerrådet vill göra någon-

¹ Frågan tryckt s. 2463

ting åt problemet – det är bra. Men min fråga är om man kan förvänta sig att det blir ett resultat. Kan en sådan till synes enkel fråga lösas snabbt och i så fall hur snabbt?

Minister Foighel: Jeg er da ikke på nogen måde uenig i Elver Jonssons beskrivelse af den lidt besynderlige episode, som fandt sted ved den svensk-norske grænse, men Elver Jonsson har ikke ret, når han siger, at problemet er enkelt, og at det er en enkelt sag at finde en løsning. Problemet hænger jo netop sammen med, at vi i de nordiske lande har forskellige skattelove, og vi har forskellige afgiftslove. Og det skaber altså problemet en gang imellem: hvorledes skal vi håndhæve et forskelligt sæt af love mellem lande, hvor vi har så stærkt et samkvem og så stærk en samhandel? Vi har jo lige haft problemet for Danmarks vedkommende med vort norske nabofolk om lastbilerne i Norge, et problem, som vi nu er på vej til at løse. Og derfor er det klart, at man må se meget omhyggeligt på, hvorledes disse problemer egentlig skal harmoniseres, samordnes og forhåbentlig løses snart.

Elver Jonsson: Herr president! Statsrådet säger att vi inte är oeniga. Problemet behöver lösas – så långt är vi överens. Vi brukar i högtidliga deklarationer i Nordiska rådet säga att vi bl. a. skall underlätta gränshandel, och samfärdsel. Det verkar så konstigt att en norsk präst som arbetar i Sverige inte kan åka med bil över gränsen, eftersom det skulle vara kriminellt att passera tullen med bilen. Människor tycker att det är underligt att politiker säger att detta är ett stort problem som nog skall lösas men att det inte är så enkelt.

Att man hänvisar till skatteproblem visar hur viktigt det är att på olika områden underlätta samarbetet. Inte ens motsättningen kring de danska lastbilarna i Norge är något skäl för att man inte skulle skynda på lösningen av problemet.

Jag är tacksam för den positiva hållningen och önskar att problemet snart löses.

E 17: Fråga till Nordiska ministerrådet angående upprustning i rymden genom samnordisk krigsindustri¹

Pirkko Turpeinen: Herr president! Min fråga gäller Gyllenhammargruppens roll i nordiskt samarbete. Gruppens ordförande Per Gyllenhammar har i Finland väckt uppmärksamhet därför att han i offentligheten uppmanat västeuropeiska företag att komma med i USA-projektet Stjärnornas krig och därför frågar jag:

Är nordiska ministerrådet positivt inställt även till en sådan utveckling där rymden skulle upprustas genom samnordisk krigsindustri?

Minister Christian Christensen: Hr. præsident! Som det er spørgeren bekendt, falder udenrigs- og forsvarspolitik ikke ind under de områder, som omfattes af samarbejdet inden for Helsingforsaftalen.

Imidlertid vil jeg gerne i anledning af det meget interessante spørgsmål, Pirkko Turpeinen har stillet, forsikre, at svaret på spørgsmålet om, hvorvidt Nordisk Ministerråd skulle være positivt indstillet til en udvikling, hvor rummet skulle oprustes gennem samnordisk krigsindustri, er nej.

Pirkko Turpeinen: Jag är glad över att svaret var nej! Min fråga gällde dock inte försvars- eller utrikespolitik utan Gyllenhammargruppens tvivelaktiga insats i det nordiska samarbetet. Privatföretagens fria makt att inrikta sina vinstbegär även på samnordisk krigsindustri förändrar nog industripolitiken till en del av försvars- och utrikespolitiken, där tyglarna inte hålles av politikerna utan av företagsledare av typen Gyllenhammar, som inte bär ansvar för folkets verkliga välbefinnande.

Minister Christian Christensen: Ministerrådet har ikke yderligere at tilføje, og det har jeg altså heller ikke. Svaret er afgivet.

¹ Frågan tryckt s. 2479

E 18: Fråga till Nordiska ministerrådet angående harmonisering i de nordiska länderna¹

Pirkko Turpeinen: Herr president! Min fråga lyder: Förhåller det sig så, att bakom de nordiska harmoniseringssträvandena ligger ett allt flexiblere bindande av de nordiska länderna till den internationella kapitalismen eller kan man påvisa att de beslut, genom vilka medlemsländerna har ökat harmonisering, skulle ha bidragit till ökad demokrati och till medborgarnas ökade möjligheter att fatta beslut?

Minister Christian Christensen: Hr. præsident! Siden det nordiske samarbejde inden for lovgivningsområdet startede for over 100 år siden, har det været en bærende del i nordisk samarbejde, at der, så langt som det overhovedet er muligt, skal være ensartede regelsæt for borgerne i de nordiske lande.

Tanken bag dette er, at man skal føle sig hjemme i, hvad vi kan kalde det fællesnordiske demokrati. Denne grundidé er siden blevet stadfæstet i selve Helsingforsaftalen, hvor den genfindes i flere af bestemmelserne til hvert af de kapitler, der omhandler de enkelte samarbejdsområder. Gennem en stadig udbygning af regler, der enten er direkte fælles eller i det mindste bygger på et fælles udgangspunkt, er det muligt på længere sigt at skabe og videreudbygge et ægte grundlag for følelse af samhørighed i de nordiske lande.

En af de foranstaltninger, der er gennemført, er f. eks., at nordiske borgere har adgang til at stemme ved kommunevalg i det land, hvor de bor, også selv om de har statsborgerskab i et andet land. Dette indebærer efter ministerrådets opfattelse en øget adgang til at medvirke ved beslutninger, der træffes om det for den enkelte borger nære miljø.

Pirkko Turpeinen: Herr president! Ärade minister! Samhörighetskänslan är ett tvivelaktigt kriterium för demokratins förverkligande.

Genom kapitalets koncentration och övernationalisering har röstandets betydelse för att åstadkomma demokratisk kontroll förloirat i vikt i varje nordiskt land. I Ert svar

kunde jag inte finna någon som helst allvarlig strävan till demokratins utvidgande, för att inte tala om att man skulle försöka utvidga demokratin inom det ekonomiska livet.

E 34: Fråga till Sveriges regering angående förekomsten i Finland av lagstiftning om förbud mot export av teknologi²

Pirkko Turpeinen: Herr president! I korthet är mitt spørsmål följande:

Varför påstår minister Mats Hellström att det finns en dylik lagstiftning om förbud mot export av teknologi i Finland då sådan ej finns?

Statsrådet Lundkvist: Herr president! Vad Mats Hellström sagt är att de andra neutrala länderna har olika former för reglering av handeln bl. a. på högteknologiområdet.

Han har inte speciellt kommenterat några finska arrangemang, så som det antyds i frågan.

Låt mig för säkerhets skull erinra om att de nya svenska reglerna avser endast utländska varor och har som enda syfte att förhindra sådana osunda operationer, som innebär att vi utnyttjas som genomgångsland för teknisksmuggling i strid med lagstiftningen i andra länder.

Pirkko Turpeinen: Herr president! Jag har här 3 tidningsklipp med mig, där det konstateras att Mats Hellström har sagt, att Schweiz, Österrike och Finland har strängare lagar om exportförbud än den förordning som nu trätt i kraft i Sverige. Svenskar och finländare som läser rikssvenska tidningar får den uppfattning som de läser ur dem oberoende av vad Mats Hellström kanske har avsett. Då kravet på lagar om exportförbud är en utrikespolitisk påtryckningsåtgärd från USA:s håll, som är riktad mot de socialistiska länderna, skulle det vara viktigt att vara exakt i saken.

Statsrådet Lundkvist: Herr president! Jag konstaterar bara att vi inte kan fota en debatt på tidningsskriverier. Jag har talat om vad

¹ Frågan tryckt s. 2480

² Frågan tryckt s. 2501

som stått i det pressmeddelande som har ut-sänts.

E 8: Fråga till Nordiska ministerrådet an-gående informationsverksamheten i det nor-diska samarbetet¹

Buttedahl: Herr president! Idet jeg viser til den spørsmålsbegrunnelse som er omdelt vedrørende en opinionsundersøkelse om det nordiske samarbeidet, skal jeg få stille føl-gende spørsmål:

Hvilke slutninger har Nordisk Ministerråd trukket angående den samnordiske informa-sjonsvirksomheten med bakgrunn i de resul-tater som fremkom i nevnte opinionsundersø-kelse?

Minister Björkstrand: Ärade president! Den opinionsundersökning som arbetsgrup-pen för utvidgat ekonomiskt samarbete lätit genomföra är mycket intressant och komplet-terar på ett utmärkt sätt de två opinionsun-dersökningar som tidigare har genomförts av Nordiska rådet. Det visar framför allt det starka folkliga stöd som finns i Norden för det nordiska samarbetet och för rådets och ministerrådets arbete.

Att industriledarna i undersökningen fram-står som mer pådrivande krafter i samarbetet än regeringarna, är inte så märkligt. Projekt som rör industriellt samarbete över gränserna i Norden – jag tänker exempelvis på samar-betet mellan Neste i Finland och OK/Swedoil i Sverige och på Statoils övertagande av BP i Sverige – får oftast god publicitet. Dessa former av samarbete och köp över gränserna är mer konkreta än det allmänna arbete som utförs av parlamentariker och regeringar, men man skall komma ihåg att det officiella samarbetet ofta är en förutsättning för att de industriella projekten skall komma till stånd.

Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet inser värdet av en effektivt fungerande infor-mationsverksamhet och har under de senaste åren markant ökat satsningen på information – både personellt och i faktiska belopp. Den inställningen har inte förändrats.

Buttedahl: Herr president! Jeg takker stats-råden for svaret. Informasjonsarbeid er vik-tig, og det er vanskelig. Det er viktig fordi dette skal gi opinionen den rette informasjon og bidra til forståelse og oppslutning om det arbeid som utføres. Informasjonsarbeid er vanskelig fordi det utfordrer til innsats og idériksom for å treffe publikum slik at bud-skap oppfattes og aksepteres.

I det aktuelle tilfelle jeg har trukket fram i mitt spørsmål, er det tydelig at det offisielle samarbeid i Norden ikke har fått den gjen-nomslagskraft i opinionen som er ønskelig. Jeg er klar over at det er lettere å få napp på navnet Gyllenhammar enn begrepet Nordisk Råd i en slik undersøkelse. Jeg synes likevel at statsrådets svar var litt passivt og gikk lite inn i selve problemene. Spørsmålet om den samnordiske informasjonsvirksomheten er godt nok målrettet, og om de riktige effekter brukes, står fortsatt igjen å få svar på. Kon-takten med radio, TV og presse må være prioritert. Presseuttalelser, aktuelle brosjyrer og personlige kontakter er sentrale uttrykks-former. Jeg er mindre opptatt av skopusse-redskaper, syetuiet o. a. som er delt ut i stort omfang i ulike fora i Nordisk Råd.

Jeg regner med at Ministerrådet nå vil ta et krafttak for å få fram for opinionen den om-fattende virksomhet som vi har i det nordiske samarbeidet. Vi har gode og interessante saker å informere om, men også på dette områ-de trengs det økte økonomiske midler. Jeg regner med at Ministerrådet sørger for at budsjettet fremover vil avspeile dette.

Minister Björkstrand: Herr president! Det är alldeles riktigt, att informationsverksam-heten från Nordiska rådet och Nordiska mi-nisterrådet är en mycket viktig verksamhet. Jag tror inte det ger en rätt bild av den infor-mationsverksamheten, om man koncentrerar intresset till alla de små föremål av olika slag, som har delats ut under senare tid. Vi har diskuterat också den saken och man har från deras sida som sköter informationsverksam-heten betonat, att det här behövs för att un-der en övergångstid lansera själva symbolen, den nya symbolen för det nordiska samar-betet. Om det är ett riktigt tillvägagångssätt el-ler inte, det kan man alltid diskutera, men det behövs säkert och används i många olika

¹ Frågan tryckt s. 2468

sammanhang också utanför Nordiska rådets ramar verksamhet av den här typen för att lansera nya begrepp. Självfallet är det så, att tyngdpunkten i informationsverksamheten måste ligga i en aktuell, bred, sakkunnig och välupplagd informationsverksamhet, som tar sikte på det väsentliga. På den punkten är vi helt överens.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

23

D 1986/1/1979/e: Meddelande om rekommendation nr 1/1979 angående program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete

D 1986/24/1980/e: Meddelande om rekommendation nr 24/1980 angående glasindustrin i Norden

D 1986/27/1980/e: Meddelande om rekommendation nr 27/1980 angående gemensamma åtgärder beträffande stadsforskning

D 1986/34/1983/e: Meddelande om rekommendation nr 34/1983 angående stärkandet av det regionalpolitiska samarbetet i Norden

D 1986/6/1984/e: Meddelande om rekommendation nr 6/1984 angående Nordkalottsamarbetet

D 1986/7/1985/e: Meddelande om rekommendation nr 7/1985 angående handlingsprogram för förstärkning av Västnordensamarbetet

D 1986/8/1985/e: Meddelande om rekommendation nr 8/1985 angående Västnordenfond

Rådet företog ovannämnda saker i ett sammanhang.

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålen för rådets del slutbehandlade.

Utskottets förslag bifölls.

Mötet avslutades kl. 19.20.

Protokoll

6:e mötet

Torsdagen den 6 mars 1986 kl. 19.20–19.30 och fredagen den 7 mars 1986 kl. 09.00–12.55.

Presidenter: Anker Jørgensen (1, 13–17), Margrete Auken (2–5) och Elsi Hetemäki-Olander (5–13)

Dagordning

1. Meddelelse om utvalgenes sammensetning og valg av formenn og nestformenn samt meddelelse om valg av formann og nestformann i Redaksjonskomiteen

2. C 1: Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbeid (*Juridisk utvalgs betenkning*)

3. A 731/j: Medlemsforslag om en harmonisert utlendingslovgivning og en samordnet flyktningpolitikk i de nordiske land

A 734/j: Medlemsforslag om tilveiebringelse av et utvidet og fordypet samarbeid om flyktningpolitikk

4. A 694/j: Medlemsforslag om enhetlige rettsregler om fødsel etter inseminasjon

5. A 715/j: Medlemsforslag om å opprette et nordisk register over personer som er dømt til næringsforbud

6. A 733/j: Medlemsforslag om en nordisk konvensjon om folkeregistrering

7. A 735/j: Medlemsforslag om avholdelse av en nordisk kvinnekongress – Nordisk Forum

8. Melding om rek. nr 18/1985/j om støtte til Internasjonale rehabiliterings- og forskningscenter for torturoffer (RCT) i København

9. Melding om rek. nr 19/1985/j om samarbeid for de menneskelige rettigheter

10. C 11/j: Beretninger vedrørende Juridisk utvalgs saksområde 1984 (*Juridisk utvalgs betenkning*)

11. E-saker (spørsmål og svar) i tilknytning til Juridisk utvalgs saksområde

E 36: Spørsmål til Danmarks regjering om undertegning av den nordiske språkkonvensjon

E 40: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om flyktningbarns deltakelse i korte skoleferier til naboland

E 43: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om vern om de homoseksuelles menneskerettigheter

12. Avskrivning av følgende rekommandasjoner:

2/1982/j Lovgivningssamarbeidet på arbeidsrettens område

18/1984/j Samarbeid i FN og andre internasjonale organ om homoseksuelles menneskelige rettigheter

16/1985/j Endring i Helsingforsavtalen om arbeidsformene i det nordiske samarbeidet

17/1985/j Endring i Helsingforsavtalen og Kulturavtalen om arbeidsformene i det nordiske samarbeidet

13. C 2: Nordisk Ministerråds budsjettforslag for 1987 (*Budsjettkomiteens betenkning*)

14. Bemyndigelse for presidiet til å oppnevne komiteer

15. Bemyndigelse for presidiet til å beslutte om fordelingen av felles utgiftene mellom delegasjonene for 1987

16. Fastsettelse av tid og sted for neste sesjon

17. Sesjonens avslutning

1

Anmälan om utskottens sammansättning och val av förmän och vice förmän samt anmälan om val av förman och vice förman i redaktionskommittén

Anmäldes att delegationerna till medlemmar av utskotten utsett följande medlemmar:

Juridiska utskottet

Danmark med Färöarna och Grönland:

Flemming Hansen (KF)

Jens Steffensen (Kr.F.)

Bernhardt Tastesen

Finland med Åland:

Mikko Elo (Sdp)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Island:

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Norge:

Åsa Solberg Iversen (A)

Arnljot Norwich (H)

Asbjørn Sjøthun (A)

Sverige:

Lennart Andersson (s)

Hans Nyhage (m)

Lars Werner (vpk)

Kulturutskottet

Danmark med Färöarna och Grönland:

Karen Højte Jensen (KF)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Robert Pedersen (S)

Otto Steenholdt (At)

Finland med Åland:

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Paavo Lipponen (Sdp)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Island:

Eiður Guðnason (A.)

Norge:

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Thea Knutzen (H)

Reiulf Steen (A)

Anders Talleraas (H)

Sverige:

Georg Andersson (s)

Rune Gustavsson (c)

Barbro Nilsson (s)

Hans Petersson (fp)

Social- och miljöutskottet

Danmark med Färöarna och Grönland:

Margrete Auken (SF)

Dorte Bennedsen (S)

Frode Nør Christensen (CD)

Finland med Åland:

Kaj Bärlund (Sdp)

Hannu Kemppainen (K)

Marjatta Väänänen (K)

Island:

Pétur Sigurdsson (Sj.)

Norge:

Svein Alsaker (Kr.F.)

Jo Benkow (H)

Brit Jørgensen (A)

Sverige:

Arne Andersson (m)

Grethe Lundblad (s)

Lena Öhrsvik (s)

Kommunikationsutskottet

Danmark med Färöarna och Grönland:

Lilli Gyldenkilde (SF)

Kaj Poulsen (S)

Peder Sønderby (V)

Finland med Åland:

Olof Jansson (ÅC)

Ilkka Kanerva (Kok)

Sakari Knuutila (Sdp)

Island:

Guðrun Helgadóttir (Ab.)

Norge:

Bjarne Mørk Eidem (A)
Margit Hansen-Krone (H)
Ole Gabriel Ueland (Sp)

Sverige:

Elver Jonsson (fp)
Wiggo Komstedt (m)
Olle Östrand (s)

*Ekonomiska utskottet**Danmark med Färöarna och Grönland:*

Karen Thurøe Hansen (KF)
Anker Jørgensen (S)
Preben Lange (Si)
Agnar Nielsen (Sb)
Aase Olesen (RV)

Finland med Åland:

Esko Aho (K)
Arvo Kempainen (Skdl)
Erkki Liikanen (Sdp)
Peter Muurman (Sdp)
Ilkka Suominen (Kok)

Island:

Stéfan Benediktsson (Bj.)
Páll Pétursson (F.)

Norge:

Hallvard Bakke (A)
Gro Harlem Brundtland (A)
Johan Buttedahl (Sp)
Harald Synnes (Kr.F.)
Jan P. Syse (H)

Sverige:

Arne Gadd (s)
Lahja Exner (s)
Sten Svensson (m)
Karin Söder (c)
Bengt Westerberg (fp)

*Budget- och kontrollutskottet**Danmark med Färöarna och Grönland:*

Ivar Hansen (V)
Jens Peter Jensen (V)
Bernhardt Tastesen (S)

Finland med Åland:

Pekka Tuominen (ÅSD)
Henrik Westerlund (Sfp)
Marjatta Väänänen (K)

Island:

Ólafur G. Einarsson (Sj.)
Eiður Guðnason (A.)

Norge:

Kjell Magne Fredheim (H)
Hanna Kvanmo (SV)
Jan P. Syse (H)

Sverige:

Per Olof Håkansson (s)
Elver Jonsson (fp)
Ingrid Sundberg (m)

Fackutskotten och redaktionskommittén hade vid konstituerande möten den 4 mars samt budget- och kontrollutskottet vid konstituerande möte den 6 mars till förmän och vice förmän valt följande:

Juridiska utskottet:

Förman: Bernhardt Tastesen
Vice förman: Friðjón Þórðarson

Kulturutskottet:

Förman: Eiður Guðnason
Vice förman: Otto Steenholdt

Social- och miljöutskottet:

Förman: Marjatta Väänänen
Vice förman: Svein Alsaker

Kommunikationsutskottet:

Förman: Elver Jonsson
Vice förman: Sakari Knuutila

Ekonomiska utskottet:

Förman: Jan P. Syse
Vice förman: Arne Gadd

Budget- och kontrollutskottet:

Förman: Ivar Hansen
Vice förman: Hanna Kvanmo

Redaktionskommittén:

Förman: Guðrún Helgadóttir
Vice förman: Ingrid Sundberg

Mötet avbröts härefter kl. 19.30 och återupptogs fredagen den 7 mars kl. 09.00.

Margrete Auken overtog ledningen av förhandlingarna.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes, att Karen Thurøe Hansen återtagit sin plats i rådet och att Alice Brask lämnat sessionen samt att Erlendur Patursson återtagit sin plats i rådet och att Karin Kjølbro lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

2

C 1: Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet (juridiska utskottets betänkande)

Juridiska utskottet hade föreslagit.

I. at Nordisk Råd i anledning af Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbejde, C //1986, vedtager følgende udtalelse:

- Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at genoptage de nordiske forhandlinger om ratifikation af konventionerne om *hørne bortførelser*.
- Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til på grundlag af EF-direktivet om *produktansvar* at fortsætte samarbejdet med henblik på gennemførelse af ensartede nordiske regler på området.
- Nordisk Råd foreslår, at ministerrådet i forbindelse med et udvidet radio- og TV-samarbejde i god tid før det pågældende projektets gennemførelse opklarer foreliggende *ophavsretlige problemer*, så at usikkerheden på dette område ikke vil forsinke gennemførelse af aftaler mellem landene om overførsel af TV-programmer.
- Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til i det nordiske samarbejde om bekæmpelse af arbejdsløsheden at fokusere mere på løsning af problemerne i forbindelse med *unge kvinder, der er uden uddannelse og erhvervs erfaring, og langtidsarbejdsløse kvinder i øvrigt*.
- Nordisk Råd udtrykker tilfredshed med iværksættelsen af projektet "*Program for at bryde det kønsdopdelte arbejdsmarked*" og opfordrer Nordisk Ministerråd til – på baggrund bl. a. af projektets tværsektorale karakter – at overføre

dette til den nordiske handlingsplan for økonomisk vækst og fuld beskæftigelse.

- Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at følge arbejdet med bestemmelserne om *tilsætningsstoffer til madvarer* op med forslag til harmonisering, særlig af de bestemmelser, som betyder en hindring for den nordiske handel, og til at fortsætte bestræbelserne på at etablere et videre nordisk samarbejde om ensartede principper og praksis med hensyn til brug af *lægemidler til næringsmiddelproducerende dyr*.
- II. at Nordisk Råd tager til efterretning:

1) Kapitel IV Lovgivningssamarbejdet, kapitel V Konsumentpolitik, kapitel VI Ligestilling og kapitel VII Levnedsmiddelspørgsmål i Nordisk Ministerråds beretning C //1986 og

2) de dele af kapitlerne I (Indledning), II (Sammenfatninger af fagkapitler), III (Den nordiske handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse) og X (Arbejds miljø), som er behandlet i juridisk udvalgs betænkning over beretningen.

Bernhardt Tastesen (juridiska utskottets talesman): Fru præsident! På Nordisk Råds 33. session i Reykjavik blev Nordisk Råd under diskussionen af juridisk udvalgs betænkning om ministerrådets beretning om det nordiske samarbejde af min danske kollega, Jimmy Stahr, opfordret til at arbejde videre med flygtningeproblemerne.

Denne opfordring har vi fulgt i juridisk udvalg. Flygtningespørgsmålet har nok været den sag, der har optaget mest tid på udvalgets møder, og faktisk har flygtningespørgsmålet været på dagsordenen på alle udvalgets møder siden sidste session. Det er jo i øvrigt et område, som Nordisk Råd tidligere har arbejdet med i en længere årrække. I 1973 vedtog rådet en rekommandation om en samordnet udlændingelovgivning og udlændingepolitik. I 1982 mente juridisk udvalg imidlertid, at rekommandationen havde præget udviklingen i en sådan grad, at man syntes, at sigtet med rekommandationen var opfyldt, og den blev derfor afskrevet.

Når flygtningespørgsmålet nu igen er taget op i Nordisk Råd, er det jo sket på baggrund af den store strøm af flygtninge, der er kommet specielt til den danske og den svenske

grænse, i 1984 og 1985. Vi vil senere på dagsordenen komme til at drøfte medlemsforslaget om tilvejebringelse af et udvidet og fordybet samarbejde om flygtningepolitik.

Forslaget er udformet som en opfordring til de nordiske regeringer om et samarbejde, der er udformet i syv konkrete punkter. Oprindeligt var det tanken, at forslaget skulle stiles til ministerrådet, men vi har i udvalget fundet, at hensyn til Finland gjorde, at vi måtte anvende en mere fleksibel strategi. Det er vort håb, at vi efterhånden får alle de nordiske lande til at samarbejde om en livsnødvendig menneskelig indsats for at hjælpe de mennesker, der må flygte fra deres fædreland, fordi de ellers ville risikere fængsel og tortur.

De frie nordiske samfund har en enestående position i verdenssamfundet, repræsenterende humanisme og tolerance. Denne positive position vil vi snart kunne bekræfte ved vedtagelsen af en fælles flygtningepolitik.

Flertallet i juridisk udvalg har derfor den klare opfattelse, at hjælpen til flygtninge bør være en del af en fælles nordisk politik.

Det traditionelle samarbejdsområde i juridisk udvalg har været lovgivningssamarbejdet. Dette samarbejde har allerede for flere år siden fundet sin faste form, og fremskridtene på dette område opnås stille og roligt uden den store dramatik. Et led i dette samarbejde er det årlige møde med de nordiske justitsministre. På mødet i 1985 var flygtningepolitikken også det spørgsmål, der tiltrak sig størst opmærksomhed. Udvalget fik ved den lejlighed en redegørelse fra fire nordiske ministre om situationen i det enkelte land og ministrenes syn på et nordisk samarbejde. Det var justitsministrene fra Danmark, Finland og Norge og indvandrermistern fra Sverige, der havde en drøftelse med juridisk udvalg om dette spørgsmål.

Udvalget tillægger de årlige møder med justitsministrene meget stor betydning, og det er mit klare indtryk, at ministrene deler denne vurdering.

Jeg vil ved denne lejlighed kun trække et par spørgsmål fra lovgivningssamarbejdet frem. Der gives jo en meget udførlig og grundig redegørelse for dette omfattende samarbejde i ministerrådets beretning, som vi i juridisk udvalg har været meget tilfredse med.

På familierettens område er den nordiske harmonisering langt fremme, men der er alli-

gevel nogle punkter, hvor det ikke har været muligt at opnå enighed; bl. a. er det jo desværre ikke lykkedes at blive enige om en ensartet generel lovgivning om ugifte samlevendes økonomiske forhold.

Med hensyn til den lovgivning, der vedrører forældre og børn, er det jo glædeligt, at retsstillingen for så vidt angår forældremyndighed og samværsret nu stort set er ens i de nordiske lande.

På et andet område, der vedrører forældre og børn, er der endnu ikke opnået nordisk enighed. Jeg tænker her på ratifikationen af konventionen om børnebortførelser. Juridisk udvalg mener, at tiden nu er inde til at genoptage de nordiske forhandlinger, og opfordrer derfor ministerrådet til at gøre det.

Igennem nogle år har juridisk udvalg presset på for at få gennemført ensartede regler om produktansvar og har tidligere specielt peget på regler om ansvar for skade forvoldt af medicinalprodukter. Fra ministerrådets side har man ment, at der først skulle opnås enighed i større internationale sammenhænge. Vi har derfor i juridisk udvalg været glade for at høre, at der i sommeren 1985 blev opnået enighed i EF om et direktiv om produktansvar. Dette direktiv skal gennemføres i medlemslandene inden tre år. Ved mødet med justitsministrene i november 1985 fik vi en nærmere orientering om hovedlinjerne i direktivet, og vi fik også oplyst, at der allerede er indledt nordiske forhandlinger. Det er vi også glade for i udvalget, og vi regner med, at vi til næste års session også vil blive orienteret om resultatet af disse forhandlinger.

På et andet område, erstatningsretten, er juridisk udvalg knap så tilfreds. Det drejer sig om fælles nordiske regler om erstatning for miljøskader. På dette område har udvalget også presset på gennem et par år, men endnu er der ikke sket noget, og der er tilsyneladende heller ikke planer om at tage spørgsmålet op nordisk. På et tidspunkt, hvor miljøspørgsmål i øvrigt er et af de store sagsområder i Nordisk Råd, bl. a. med planlægning af en større international konference om grænsoverskridende luftforurening her til efteråret, kan det forekomme noget overraskende, at ministerrådet tilsyneladende ikke finder det særlig vigtigt at få harmoniseret en side ved forureningsproblematikken, som i hvert fald i juridisk udvalg tillægges meget

stor betydning. Udvalget har fået oplyst, at den svenske regering om kort tid fremlægger et lovforslag om erstatning for miljøskader. Vi håber, at dette betyder, at spørgsmålet så også snart tages op i de andre nordiske lande og i Nordisk Ministerråd.

Juridisk udvalg har også igennem flere år støttet et nordisk samarbejde om bekæmpelse af narkotikakriminaliteten. I april 1985 holdt udvalget et seminar om narkotika- og kontrolpolitik, der blev arrangeret i samarbejde med Nordisk samarbejdsråd for Kriminologi. På seminaret drøftede vi bl. a. behandlingen som alternativ til fængselsstraf ved narkotikaforbrydelse, og fra eksperter, der deltog i mødet, blev der foreslået forskellige forskningsprojekter, der skulle give os større viden, bl. a. om hvordan straf påvirker narkotikamisbrugerne. Disse forhold var også noget, udvalget drøftede med de nordiske justitsministre på mødet i november, og vi har også i øvrigt arbejdet med disse spørgsmål i udvalget. Det har ført til to medlemsforslag, som netop er fremsat, og jeg regner med, at de vil kunne blive behandlet på sessionen til næste år.

Som noget nyt har juridisk udvalg også haft møde med de nordiske ministre med ansvar for arbejdslivs- og arbejdsretsspørgsmål. Juridisk udvalg har længe ønsket, at det nordiske samarbejde på lovgivningsområdet bliver udvidet med arbejdsret. Ministerrådet har nu besluttet at starte et sådant samarbejde, og det er vi naturligvis meget glade for i udvalget, og vi er også tilfreds med, at ministerrådet har tilkendegivet, at man vil rapportere om dette samarbejde i den årlige beretning om det nordiske samarbejde.

Juridisk udvalg fik ved sidste års session overført to nye arbejdsområder fra social- og miljøudvalget. Det drejer sig om ligestillingsområdet og levnedsmiddelområdet. Social- og miljøudvalgets formand, Jo Benkow, sagde ved den lejlighed, at medlemmerne af social- og miljøudvalget fortsat ville følge ligestillingsarbejdet med årvågne og meget kritiske argusøjne. I juridisk udvalg har vi for søgt at leve op til social- og miljøudvalgets forventninger, så jeg håber, at man er tilfreds med vores indsats i udvalget. Jeg skal her kort kommentere et par af de sager, vi har arbejdet med.

På ligestillingsområdet arbejdes der ud fra

et revideret samarbejdsprogram for 1982. Et af hovedområderne i programmet, som er vedtaget af ministerrådet er arbejdslivet. I juridisk udvalg har vi derfor også savnet ligestillingsområdet i handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse, et synspunkt, som social- og miljøudvalget tidligere har givet udtryk for. Det mener vi at der bør rettes op på, og vi foreslår derfor fra udvalgets side, at et af de store projekter på ligestillingsområdet, nemlig programmet for at bryde det kønsopdelte arbejdsmarked, det såkaldte BRYT-projekt, overføres til finansiering under den økonomiske handlingsplan.

Juridisk udvalg mener også, at der i arbejdsmarkeds sektoren bør fokuseres mere på løsningen af problemerne i forbindelse med arbejdsløshed blandt kvinder. Det er jo således, at mens arbejdsløsheden i almindelighed synes at være stagnerende, så fortsætter arbejdsløsheden blandt kvinder med at stige; det gælder specielt for to grupper for det første unge kvinder, der ikke har nogen uddannelse og heller ikke nogen erfaring på arbejdsmarkedet, og for det andet langtidsarbejdsløse kvinder i øvrigt. Det er en urimelig situation, som vi i udvalget mener at man må have sin opmærksomhed meget stærkt rettet imod.

Til sidst skal jeg nævne, at vi desværre ikke har haft mulighed for at beskæftige os særlig meget med levnedsmiddelområdet i udvalget i det forløbne år, men vi håber at kunne rette op på dette til næste år. Vi har dog i udvalget gennemgået de aktiviteter, der er i gang på området, og har prioriteret et par områder, som specielt har haft vores interesse. Det drejer sig om arbejdet med bestemmelser om tilsætningsstoffer til madvarer og om brug af lægemidler til næringsproducerende dyr. Det er to områder, som er meget vigtige for vores alles sundhed, og vi mener, at det vil være af stor betydning at udnytte hinandens erfaringer på dette område og få harmoniseret reglerne og den praksis, der anvendes.

Alt i alt har der været stor tilfredshed i juridisk udvalg med samarbejdet med ministerrådet, og jeg skal derfor anbefale plenarforsamlingen at stemme ja til juridisk udvalgs forslag til udtalelse og ministerrådets beretning om det nordiske samarbejde til Nordisk Råds 34. session.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes, att Kirsti Kolle Grøndahl lämnat sessionen och ersatts av Ragna Berget Jørgensen, att Rune Gustavsson återtagit sin plats i rådet och att Gunnar Björk lämnat sessionen samt att Marjatta Väänänen återtagit sig plats i rådet och att Tellervo Nousiainen lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Tuulikki Petäjaniemi: Fru president! Diskussionen kring lagstiftningssamarbetet går i vågor. I början av 1970-talet var debatten intensiv. Samarbetet och dess målsättningar ifrågasattes. I dag har debatten drag av rutin: som grund för den ligger ministerrådets berättelse om lagstiftningsprogram. I ett program för en framtida verksamhet borde man nämligen åtminstone försöka ställa upp mål för utvecklingen.

För min egen del vill jag inte ha en återgång till 1970-talets början. Tvärtom vill jag slå fast att samarbetet mellan de nordiska länderna på lagstiftningens område är både viktigt och givande. En annan sak är att det också är långsamt: flertalet av de projekt som behandlas i berättelsen om samarbetet för i år fanns med redan när jag kom med i det nordiska samarbetet år 1979. Det som man saknar i berättelsen är en redogörelse för tidsplanerna för de olika projekten och en plan för samarbetet på längre sikt. En sådan plan skulle göra det möjligt för Nordiska rådet och juridiska utskottet att i ett tidigare skede bidra till arbetet t.ex. genom seminarier och genom att på annat sätt ge synpunkter.

Försök att dra upp perspektiven för det framtida samarbetet skulle också bidra till att lindra verkningarna av ett missförhållande som juridiska utskottet ibland och senast i samband med arbetet på äktenskapslagstiftningen har haft anledning att påpeka. Jag avser nu de olika tidtabeller för samma projekt i de olika länderna. Frågan tycks också bli aktuell i arbetet om regler om produktansvar och på köplagarna.

Att berättelsen om lagstiftningssamarbetet karakteriseras av rutin behöver inte betyda att bristen på dramatik är besvärande. Justitieministrarnas samarbete behöver ju inte ha

formen av ett Formula-1-lopp eller ett internationellt rally, där det gäller att hålla undan för varandra och undvika kollisioner. Snarare ger berättelsen intrycket av ett maratonlopp med en samlad klunga, där man lunkar på utan att orka använda armbågarna och där det åtminstone för tillfället inte förekommer några utbrytningsförsök. Berättelsen karakteriseras emellertid också av en optimistisk syn på samarbetet av idag. Frågan är om det skall uppfattas så, att man åtminstone på andra områden än i fråga om äktenskapslagen räknar med att bryta målnöret så att var och en av justitieministrarna skall få en lagerkrans.

Samtidigt som man med tillfredsställelse konstaterar en viss optimism, är det också skäl att påpeka att det finns viktiga gemensamma projekt som inte har lett till resultat. Så är t. ex. fallet med det gemensamma arbetet om regler om konkurs som försiggick på 1960-talet. Åtminstone för finsk del har arbetet inte satt några konkreta spår. Kanske också frågan om en nordiskt giltig konkurskaran-tän som har diskuterats skulle ha varit lättare att genomföra om konkursreglerna skulle ha varit enhetliga.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande juridiska utskottets förslag till yttrande till Nordiska ministerrådet.

För yttrandet röstade:

Esko Aho, Esko Almgren, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Johan Buttedahl, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per Olof Håkansson, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Elver Jonsson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Ragna Berget Jørgensen, Antti Kalliomäki, Thea Knutzen, Hanna Kvanmo, Inga Lantz, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson.

Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Asbjørn Sjøthun, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Sten Svensson, Karin Söder, Anders Talleraas, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Otto Steenholdt *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Dorte Bennedsen, Kaj Bärlund, Forde Nør Christensen, Arne Gadd, Eiður Guðnason, Olof Jansson, Arvo Kempainen, Wiggo Komstedt, Preben Lange, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Martti Lähdesmäki, Agnar Nielsen, Arnljot Norwich, Aase Olesen, Hans Petersson, Pétur Sigurðsson, Reulf Steen, Ilkka Suominen, Harald Synnes, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen och Henrik Westerlund.

Yttrandet hade sålunda antagits med 61 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

Utskottets förslag, punkt B, bifölles.

3

A 731/j: Medlemsförslag om en harmoniserad utlänningslagstiftning och en samordnad flyktingpolitik i de nordiska länderna och A 734/j: Medlemsförslag om åstadkommande av ett utökat och fördjupat samarbete om flyktingpolitik.

Presidenten upplyste at forslagsstillerne i brev til Nordisk Råds presidium bedt om å få trekke tilbake sit medlemsforslag om harmonisert utlendingslovgivning og en samordnet flykningspolitikk i de nordiske land (A 731/j). Presidenten vil i denne forbindelse vise til arbeidsordningen § 42.

Presidentens anmälan lades till handlingarna.

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslag A 734/j måtte anta följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer at tage initiativ til et udvidet og fordybet samarbejde om flygtninge-

spørgsmål med henblik på at sikre nordisk samarbejde om initiativer til forebyggelse af flygtningeproblemer, modtagelse og placering af flygtninge i de enkelte nordiske lande, fælles nordisk holdning til behandling af modtagne flygtninge og hjælp til flygtninge, der kan og vil returnere til hjemlandet, samarbejde om informationsvirksomhed om flygtninges vilkår samt fælles indsats i lande uden for Europa, som er første asylland.

Mikko Elo, Tuulikki Pejäjaniemi och Heikki Riihijärvi hade i en reservation, fogad till utskottets betänkande, föreslagit, att Nordiska rådet icke måtte företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

Jens Steffensen (juridiska utskottets talesman): Fru præsident! Det nordiske samarbejde udvikles i øjeblikket på flere områder. Det gælder det politiske samarbejde, ledelsen af ministerrådets virksomhed, styrkelsen af parlamentarikernes stilling og forholdet til erhvervslivet, ligesom en udvikling af nordisk indsats på det internationale plan er i sigte. Fra mange kanter ser man hen til de nordiske lande, der samlet kan spille en ganske betydelig rolle i internationalt samarbejde. Et væsentligt spørgsmål, der angår forholdet til den verden, der omgiver os, bliver det forslag om at udvikle og uddybe det nordiske samarbejde om flygtningepolitik, som juridisk udvalg har behandlet.

Udviklingen i samarbejdet om udlændingepolitik og fremmedlovgivning har været præget af rådets rekommandation fra 1973, som kunne afskrives i 1982, men derefter og især i de seneste år opstod det flygtningeproblem, som har optaget de fleste af de nordiske lande i ganske høj grad.

Flygtningestrømmen steg på grund af politiske forhold af en karakter, vi hverken kan forstå eller acceptere, i lande, som i de fleste tilfælde står os fjernt såvel geografisk som kulturelt.

I de nordiske lande er der tradition for og vilje til at hjælpe mennesker i nød. Denne holdning har bl. a. fundet udtryk i de nordiske landes fælles syn på spørgsmål, der vedrører humanitær hjælp og beskyttelse af de menneskelige rettigheder.

Uanset denne principielle positive hold-

ning hos nordiske medborgere må vi dog ikke se bort fra, at alt for store belastninger for små samfund af økonomisk, kulturel eller adfærdsmæssig art vil kunne medføre følger, som vi kender fra andre lande, og som det er naivt at forestille sig ikke kan opstå i vort hjørne af verden.

Flygtningsspørgsmålet har mange aspekter, som alle fortjener vor opmærksomhed og som stiller store krav til økonomisk, social og psykologisk indsats såvel over for de fremmede, der søger hertil, som over for vore egne befolkninger.

Det er derfor meget værdifuldt, at medlemmer fra fire af de nordiske lande har taget initiativ til et forslag, der forhåbentlig vil føre til en udbygning og effektivisering af samarbejdet om vor indsats på dette vigtige område.

I juridisk udvalg lægger vi vægt på den størst mulige udvidelse af samarbejdet for at sikre menneskerettighedernes efterlevelse og for at yde hjælp til lande uden for Europa, som fungerer som første asylland for vore flygtninge. Der er enighed om, at udvidelse så vidt muligt bør ske inden for rammerne af de internationale organisationer. Samlet nordisk optræden i FN og i Europarådet tror vi vil kunne fremme mulighederne for at løse nogle af flygtningeproblemerne, ikke mindst med hensyn til de menneskelige rettigheder, og forhåbentlig også vedrørende kriteriet for første asylland. Der er her brug for en ensartet fortolkning, og det vil være af stor betydning, om de nordiske lande kunne få genoptaget forhandlingerne i Europarådet om en første asyllandskonvention.

Det bør samtidig overvejes, om bistands- og udviklingsprogrammer kan anvendes også i flygtningesammenhæng, hvilket måske vil kunne bidrage til, at flygtningene i højere grad placeres inden for deres egen naturlige region.

Vi er også stærkt optaget af at gøre en fælles indsats for hjælp til flygtninge, der har været udsat for tortur, og vi håber på en videre udvikling af det samarbejde vedrørende behandlingscentre, som allerede er indledt bl. a. ved støtte til det arbejde, der udføres af Internationalt Rehabiliterings- og Forskningscenter for Torturofre på rigshospitalet her i København.

Både blandt remissinstanser og i udval-

get har der været varierende opfattelser af forholdet mellem placering af kvota-flygtninge og modtagelse af spontane asylsøgende. Vi er opmærksom på de problemer, der kan opstå i lande og områder under hensyn til det aktuelle beredskab hos institutioner og befolkning for så vidt angår modtagelse, forsyning, bolig-, uddannelses- og beskæftigelsesforhold m. v. Alle udvalgsmedlemmerne har en positiv holdning til disse problemer, men de finske medlemmer går ind for en national løsning af disse spørgsmål. Under alle omstændigheder finder vi det vigtigt at understrege, at modtagelse af flere kvota-flygtninge ikke bør have indflydelse på retssikkerheden for de spontane asylsøgende.

Vi er også opmærksom på de hensyn, der bør tages til de asylsøgendes familieforhold. Det gælder særlig familier med børn, hvor børnenes situation må tages med i vurderingen af familiens mulighed for at opnå asyl. Vi henstiller, at problemer vedrørende børn og familieadskillelse tages op til nærmere overvejelse i de fortsatte drøftelser om flygtningepolitik.

En væsentlig del af det nordiske samarbejde vil være en udbygget informationsvirksomhed med henblik på at undgå misforståelser og forkerte holdninger, der vil kunne vanskeliggøre forholdene for asylsøgende og indvandrere, der har opnået flygtningestatus.

Den bedste løsning af flygtningeproblemerne vil som oftest være sådanne ændringer af forholdene i hjemlandet, at tilbagevenden kan ske – og vi ser gerne, at det bliver mulighed for at yde støtte hertil.

Finlands medlemmer af udvalget har som bekendt reserveret sig over for udvalgets flertal. I flere af de finske synspunkter kan vi være helt enige. Det gælder særlig ønskeligheden af at udvikle den bistand til løsning af flygtningespørgsmål, der sker i de internationale organer. Men jeg vil gerne understrege den væsentlige betydning, det netop her vil have, at man kan henvise til en udvikling og uddybelse af de nordiske landes samarbejde om disse spørgsmål.

Vore finske venner finder, at flygtningespørgsmålet ikke egner sig til behandling i Nordisk Råd. Udvalgets flertal kan ikke være enig heri. Efter vor opfattelse er Helsingforsaftalen ikke til hinder for behandling af disse spørgsmål.

Nordisk Råd bør tage en stilling til samarbejdet om flygtningepolitik, som svarer til den holdning, der kom til udtryk, da vi tidligere på sessionen vedtog rekommandationen om nordisk samarbejde i internationale sammenhænge, og jeg vil gerne i denne forbindelse erindre om sessionen i 1978, da K. B. Andersen som udenrigsminister bl. a. pegede på, at der i en omskiftelig verden er behov for øget solidaritet, og at det i en vanskelig omstilling gælder om, at vi ikke lukker os inde i de enkelte regioner og er os selv nok.

Jeg skal derfor på udvalgsflertallets vegne henvise til udvalgsbetænkningen og henstille, at Nordisk Råd vedtager den rekommandation, som udvalgets flertal har foreslået.

Minister Ninn-Hansen: Fru præsident! Vi har i de nordiske lande en lang tradition for en åben, humanitær holdning, ikke mindst i flygtningespørgsmål. Denne holdning er kommet til udtryk bl. a. ved den indsats, de nordiske lande har ydet i det mellemfolkelige samarbejde for at sikre menneskerettighedernes overholdelse og for i det hele at bidrage til, at mennesker ikke tvinges til at forlade deres hjemland for at søge asyl i fremmede lande.

De nordiske lande har endvidere en lang tradition for i det internationale samarbejde at yde væsentlige bidrag til de bestræbelser, der ikke mindst gennem FNs Flygtningehøjkommissariat gøres for at løse de flygtningeproblemer, der opstår, og afhjælpe situationen for de flygtninge, der ikke sjældent må friste en usikker tilværelse præget af frygt og nød i primitive lejre eller tilfældige steder, hvor de nu kan finde ophold.

Også på det hjemlige plan er der tradition for at yde flygtninge, der kommer til vore lande, den bistand, som kan gøre det muligt for de pågældende igen at skabe sig en tilværelse under rimelige forhold. Denne menneskelige holdning skal vi naturligvis bevare, og der kan også i en situation, hvor nogle af de nordiske lande har oplevet stigende pres af asylansøgere, være grund til at overveje, hvorledes denne grundholdning kan udbygges og udmøntes i nye konkrete foranstaltninger og samarbejdsmonstre, som kan virke til gavn for flygtninge, såvel dem, der har søgt hertil som dem, der befinder sig ude

omkring i verden. Vi bør undersøge alle muligheder for at tage frugtbare initiativer.

Jeg her haft lejlighed til at drøfte det medlemsforslag, som nu er på dagsordenen, og som netop blev forelagt af hr. Jens Steffensen, med min svenske kollega, indvandrerminister Anita Gradin, og min norske kollega, Wenche Frogn Sellæg. Vi var helt enige om denne grundholdning, jeg netop har refereret. Den helhjertede tilslutning, som jeg i det følgende vil give de enkelte led i forslaget, giver jeg ikke alene på egne vegne, men også på mine nævnte to kollegers vegne.

Som det nævnes i medlemsforslaget, er baggrunden for det den væsentlige stigning i flygtningestrømmen, som er indtrådt i de seneste år. Denne udvikling har ført til et stærkt øget pres på udlændningemyndighederne i vore lande.

I Danmark har denne situation nødvendiggjort ændringer i udlændingeloven, senest i december måned, der tilsiger en vis lettelse af sagsbehandlingen. Lovændringen har ført til en mere fleksibel ordning for behandlingen af sagerne, en ordning, som på mange måder tilnærmer de danske regler til de tilsvarende svenske og norske regler.

Det er efter min mening rimeligt og nyttigt, at der på denne måde opnås en vis koordinering af behandlingen af asylsager, hvorved det blandt andet kan undgås, at forskellig sagsbehandlingsmåde og sagsbehandlingstid påvirker flygtningestrømmen mod de nordiske lande.

Medlemsforslaget afspejler efter min opfattelse et samarbejdsmonster, som allerede i stigende grad tegner sig på det administrative plan, såvel formelt som uformelt, mellem de nordiske lande, samt i forbindelse med fælles deltagelse i større international sammenhæng.

Med hensyn til pkt. 1 og 7 i medlemsforslaget om en koordineret indsats i det mellemfolkelige samarbejde kan jeg således nævne de konsultationer på et bredere europæisk plan, der fra svensk side er taget initiativ til for at opnå en koordineret holdning til en ordnet modtagelse af flygtninge gennem FNs højkommissær for flygtninge.

Danmark og Norge deltager i disse konsultationer, og på dette og andre områder er det vigtigt, at der fra vore lande fortsat gøres en indsats for at bidrage til det internationale samarbejde.

Med hensyn til pkt. 2, fælles indsats for at hjælpe torturofre, kan jeg nævne det banebrydende arbejde, som gøres af Rehabiliteringscenter for Torturofre i København. Der er her tale om et specielt behandlingstilbud, som der er bred enighed om at det er af stor betydning at stille til rådighed.

Vedrørende forslaget pkt. 3, fælles nordisk samarbejde om placering af kvotaflytning og behandling af disse, kan jeg oplyse, at jeg senest under denne session i Nordisk Råd har haft drøftelser med justitieminister Wenche Frogn Sellæg og invandrerminister Anita Gradin. Disse drøftelser koncentrerer om koordinering af flytningemodtagelsen i Danmark, Norge og Sverige med henblik på gennem et fælles forstærket bidrag at fremme en ordnet modtagelse af flytning på bredere europæisk plan. Det er vigtigt at holde sig for øje, at flytningeproblemet er internationalt og kræver internationale løsninger. Derfor må vi først og fremmest presse på for at opnå virkelige internationale ordninger, og det er ordninger, der drøftes igen i april måned med en række europæiske lande på et møde i Haag. Det er de skandinaviske landes opfattelse, at vi i fællesskab bør gå forrest i disse bestræbelser og søge at tilskynde andre lande til en bred europæisk ordening.

I juridisk udvalgs betænkning peges der på de store problemer, der kan opstå, hvis der ikke i forbindelse med behandlingen af asylansøgninger for familier med børn tages hensyn til børnenes situation. I vore tre lande lægger vi størst mulig vægt på også børnenes situation om et væsentligt moment ved vurderingen af, om der skal gives opholdstilladelse til børnefamilier.

Jeg kan sige vedrørende resterende spørgsmål, pkt. 4 og pkt. 6, at vi mener, at vi allerede er inde i samarbejdet om disse problemer og vil fortsætte det.

Så vil jeg gerne til slut fremhæve, at både mine svenske og norske kolleger og jeg finder det initiativ, som medlemsforslaget udtrykker, meget positivt, og at der allerede som nævnt er et samarbejde mellem Danmark, Norge og Sverige på disse områder; der er taget væsentlige skridt i retning af en mere koordineret indsats på en række betydningsfulde punkter i flytningsspørgsmål.

Vi er taknemmelige for, at Nordisk Råds parlament lige som vi har taget dette spørgs-

mål op. Det er værdifuldt som et konkretiseret udtryk for den fælles nordiske grundholdning og humanitære tradition, der danner udgangspunkt for ethvert initiativ på dette område.

Riihijärvi: Suomessa tunnetaan pakolaiskysymys hyvin omakohtaisesti. Suomi on joutunut itsenäisyytensä aikana kaksi eri kertaa valtavan pakolaisvirran vastaanottajaksi. Joten pakolaisten asia ja ongelmat ovat meille varsin tuttuja. Ensimmäisen ja toisen maailmansodan seurauksena Suomi on vastaanottanut noin 550 000 pakolaista. Toisen maailmansodan jälkeinen valtava pakolais- ja siirtolaistulva on siis Suomen kansalle erittäin tunnettu asia, ja Suomen maaseudun puolueelle erityisesti, koska Suomen maaseudun puolueen kunniapuheenjohtaja Veikko Venamo johti tuolloin pakolaisten asutustoimintaa. Tämä merkittävä asutustyö on kansallinen suuryö, joka mahdollisti yhteiskuntarauhan ja pohjoismaisen demokraattisen elämänmuodon säilymisen.

Pakolaisuuteen liittyy aina syvä inhimillinen hätä ja henkinen kärsimys. Me suomalaiset haluamme olla inhimillisiä emmekä halua sulkea silmiämme ihmisten kärsimyksiltä. Pakolaisongelma on kuitenkin tämän päivän maailmassa niin valtava ongelma, etteivät Pohjoismaiden yhteisetkin aineelliset voimavarat riitä sen ratkaisemiseen.

Se mitä me yhteisesti voimme tehdä, on kansainvälinen ja poliittinen toiminta, jotta kykenisimme ennaltaehkäisemään pakolaisvirtojen syntymisen. Tässä om meille kaikille valtava työsarka, ja tätä vastuuta emme voi paeta.

Yhdistyneet Kansakunnat on yksi tärkeimmistä foorumeista, jossa voimme vaikuttaa. Tehkäämme siellä tätä työtä entistä ponnekkammin.

Tämä ennaltaehkäisevyteen suuntautuva toiminta on tärkein tehtävä, mitä voimme tehdä, sillä pakolaisten suora auttaminen, niin tärkeää kuin se onkin, on sittenkin hätäaputoimintaa. Kyse on siis ambulanssitoiminnasta, joka on akuutti suurimmalla hädän hetkellä. Me voimme kyllä syleillä koko maailmaa puheissamme, mutta ensisijaisen tärkeää on, että voimme luoda myönteistä henkistä pääomaa kansamme keskuuteen ja Pohjois-

maiden keskuuteen pakolaisongelmien ratkaisemiseksi.

Suomi tietysti voisi vastaanottaa sata, tuhat tai kymmentuhatta pakolaista, mutta jos se merkitsisi heidän upottamistaan henkiin tyhjiöön, olisi se edesvastuutonta, vain ongelman siirtämistä paikasta toiseen. Pakolaisia vastaanottaessamme on meidän voitava turvata heidän aineellinen ja henkinen hyvinvointinsa tasavertaisesti oman maan kansalaisten kanssa.

Suomi haluaa antaa täyden tukensa kansainvälisten pakolaisjärjestöjen toiminnalle. Suomen hallitus, puolueeni Suomen maaseudun puolue ja Suomen kansa ei ole kylmä inhimilliselle hädälle, mutta pelkkä kosmettinen toiminta ei riitä. Meillä täytyy olla kestävä pohja järkevään työhön, ja sitä me olemme tekemässä ja myös tukemassa omalta osaltamme. Pakolaisten hätä koskettaa meitä kaikkia Pohjolassa, mutta ratkaisu on tehtävä kansallisesti, jokaisen maan itsenäisesti.

Riihijärvis anförande i svensk översättning: I Finland känner man flyktingfrågan mycket nära. Finland har under tiden för sin självständighet varit tvungen att två olika gånger motta en väldig flyktingström, så att flyktingarnas sak och problem är mycket bekanta för oss. Som en följd av första och andra världskriget har Finland tagit emot omkring 550 000 flyktingar. Den väldiga flyktings- och inflyttningsströmmen efter andra världskriget är således en mycket bekant sak för Finlands folk och speciellt för Finlands landsbygdsparti, eftersom hedersordföranden för Finlands landsbygdsparti Veikko Vennamo då ledde kolonisationsverksamheten för flyktingar. Detta betydande kolonisationsarbete är ett nationellt storarbete, som möjliggjorde samhällsfreden och bibehållandet av den nordiska demokratiska levnadsformen.

Exilen är alltid förknippad med en djupt mänsklig nöd och andligt lidande. Vi finländare vill vara mänskliga och vill inte blunda för människornas lidande. Flyktingproblemet är dock i dagens värld ett så väldigt problem att inte ens Nordens samlade materiella resurser räcker till att lösa det.

Vad vi kan göra gemensamt är en interna-

tionell och politisk verksamhet, för att vi på förhand skall kunna förhindra att flyktingströmmar uppstår. Här finns för oss alla ett väldigt arbetsfält, och vi kan inte fly för detta.

Förenta Nationerna är ett av de viktigaste fora i vilka vi kan påverka. Låt oss utföra detta arbete där med ännu större tyngd.

Denna på förebyggande verksamhet inriktade aktivitet är den viktigaste uppgift som vi kan uträtta, ty att direkt hjälpa flyktingarna, så viktigt som det än är, är ändå bara nödhjälperverksamhet. Det är alltså fråga om ambulansverksamhet, som är akut i stunder av största nöd. Vi kan nog omfamna hela världen i våra tal, men det är av primär betydelse att vi skall kunna skapa ett andligt kapital bland vårt folk och bland de nordiska länderna för att lösa flyktingproblemen.

Finland skulle förstås kunna ta emot hundra, tusen eller tiotusen flyktingar, men skulle detta innebära att de blir nedflyttade i ett andligt tomrum, vore det ansvarslost, enbart förflyttning av problemet från en plats till en annan. När vi tar emot flyktingar, bör vi kunna säkerställa deras materiella och andliga välmåga i jämlikhet med det egna landets medborgare.

Finland önskar ge fullt stöd åt de internationella flyktingorganisationernas verksamhet. Finlands regering, mitt politiska parti, Finska landsbygdspartiet, och Finlands folk står inte kalla för mänsklig nöd, men enbart kosmetisk verksamhet är inte tillräcklig. Vi måste ha en bestående grund för förnuftigt arbete, och detta arbete håller vi på att uträtta och understöda för vår egen del. Flyktingarnas nöd berör oss alla i Norden, men beslutet bör fattas på nationellt plan, i varje land självständigt.

Minister Björkstrand: Fru president! Med anledning av medlemsförslaget om utvidgande och fördjupande av det nordiska samarbetet i flyktingpolitiska frågor, vill jag framhålla, att denna fråga under tidigare behandlingsskeden belysts så grundligt att det knappast är möjligt att finna nya infallsvinklar. Jag begränsar mig därför till att i sammandrag presentera Finlands grundinställning i frågan.

Finland betraktar flyktingproblemet som en av vår tids mest brännande frågor. Enligt

nuvarande bedömningar kommer flyktingsituationen också i framtiden att vara svår. Ett lindrande av denna situation är hela det internationella samfundets plikt.

För det här behövs både åtgärder av de enskilda länderna och internationellt samarbete, vilket omfattar vida delar av den offentliga och den privata sektorn. Finland kommer inte att undandra sig sitt ansvar för frågan i vår egenskap av medlem i det internationella samfundet.

Jag vill vidare i detta sammanhang peka på, att som princip för FN:s flyktingkommissaries (UNHCR) verksamhet har antagits en viss prioritetsordning, vars utgångspunkt är arbete för tryggande av återkomst till hemlandet för flyktingar, i andra hand eller det område de först kommit till och som också ligger nära och först på sista plats i prioritetsordningen kommer enligt FN:s organ placering av flyktingar i andra länder. Av denna orsak har vi i Finlands flyktingpolitik antagit principen om att politiskt och materiellt stöda det flyktingarbete som utförs inom FN-systemets ram.

Ytterligare tecken på att Finland känner sitt ansvar för flyktingproblemet är det hittills förverkligade mottagandet av flyktingar, vår nya utlänningslag, vars röda tråd är förbättrande av utlänningsars rättsliga och sociala ställning samt det senaste steget, regeringens i höst fattade beslut om att Finland årligen tar emot cirka 100 nya flyktingar. Detta innebär en väsentlig kvalitativ och kvantitativ förändring jämfört med vår tidigare politik och det finns beredskap att fortsätta på den här linjen.

Finland har sålunda för sin egen del gett sitt bidrag för att underlätta flyktingproblemet. Den moraliska utgångspunkten för vår verksamhet har varit och kommer också i framtiden att vara hjälpsamt av människor som hamnat i en nödsituation. I centrum för våra åtgärder finns alltid den nödställda individen. Ett bevis på detta är att Finland mottagit speciellt just problematiska flyktinggrupper, t. ex. handikappade flyktingar. För just denna grupp är nöden störst och dem vill få ha.

I internationella utvecklingen har Finlands flyktingpolitik fått uppskattande omdömen.

Nordiskt samråd vid handläggande av flyktingfrågor har långa traditioner. De nordiska

länderna har i anmärkningsvärt hög grad stött ansträngningar till förmån för flyktingar. Detta har skett inom FN:s ram och i andra internationella organisationer.

Finland är också för sin del berett att fortsätta och utveckla flyktingsamarbetet genom att hålla kontakt med de nordiska länderna och idka utbyte av erfarenhet mellan fackmyndigheter och sakkunniga, som behandlar flyktingfrågor.

Vi har med tillfredsställelse följt det arbete som utförts av FN:s flyktingkommissaries nygrundade kontor i Stockholm för den nordiska regionen. Vi kommer aktivt att stöda denna nya form för nordisk samverkan i flyktingfrågor.

Finland utgår dock från att mottagande av flyktingar, med alla därtill hörande delfaktorer, till sin natur är en fråga som hör till varje flyktingmottagande lands nationella prövningsrätt. Av dessa skäl anser Finland det inte ändamålsenligt, att utvidga och fördjupa det nordiska flyktingpolitiska samarbetet på det sätt, som avses i medlemsförslaget. Denna Finlands inställning till medlemsförslaget är i överensstämmelse med de bestämmelser, som man gemensamt har kommit överens om i Helsingforsavtalet angående intagande av nya områden i ramen för samarbetet. Finland har alltså rest en formell invändning, men detta kan på intet sätt tolkas som en negativ inställning till själva problemet. Tvärtom, är vår avsikt att kontinuerligt arbeta för lindrande av flyktingarnas situation och vi känner starkt vårt ansvar för att läget skall förbättras och vill i mån av våra möjligheter svara på denna utmaning med ökade resurser och andra åtgärder som kan leda till önskat resultat.

Karen Thurøe Hansen: Fru præsident! Medlemsforslag A 734/j om et forstærket og udbygget samarbejde mellem de nordiske lande om flygtningepolitikken angår et spørgsmål, som i de seneste år med stadig større styrke har gjort sig gældende i vor del af verden: Vi har oplevet en stærkt stigende strøm af asylansøgere, der har søgt til Vesteuropa og ikke mindst til Norden. I Norden er det navnlig Sverige og Danmark, der har mærket presset. I Sverige søgte i 1985 ca. 14000 udlændinge asyl. I Danmark var antal-

let i 1985 næsten 9000. Også i Norge er antallet af asylansøgere øget.

Det er imidlertid ikke kun i disse lande, men i hele Norden, at man har registreret den udvikling, som det ulykkelige internationale flygtningeproblem har taget i de seneste år, hvor antallet af asylansøgere i hele Vesteuropa er øget.

Vi har i de nordiske lande en fælles humanistisk grundholdning, som også gennem årene er kommet til udtryk i den førte flygtningepolitik, herunder såvel ved det arbejde, der er gjort på nationalt plan, som ved de nordiske landes indsats i det mellemfolkelige samarbejde.

Jeg er derfor helt enig med forslagsstillerne i, at det nordiske samarbejde, baseret på den nævnte fælles grundholdning, bør udbygges og styrkes på dette meget vigtige område. Forslagsstillerne har peget på en række væsentlige punkter for et sådant samarbejde. Der er jo i øvrigt som bekendt allerede på regeringsplan taget initiativ til at intensivere og udbygge det eksisterende gode samarbejde på flygtningeområdet. Dette initiativ omfatter netop nogle af de elementer, som forslagsstillerne peger på. Allerede på mødet den 12. november 1985 i Mariehamn foreslog Danmarks justitsminister Erik Ninn-Hansen et mere konkret samarbejde om flygtningepolitikken. Disse tanker er blevet fulgt op ved møder mellem de pågældende ministre i Danmark, Norge og Sverige og senest den 5. marts her under Nordisk Råds session, hvor der, som også justitsminister Erik Ninn-Hansen nævnte i sit indlæg her, var taget initiativ til at fremføre visse punkter, og der var enighed om at fremføre disse punkter ved den konference om flygtninge, der skal være i Haag i april måned.

Et af de spørgsmål, der er taget op herunder, er en koordinering af de flygtningekvoter, som de tre lande har stillet til rådighed for FNs Flygtningehøjkommissariat med henblik på genbosætning her af flygtninge, som højkommissariatet må søge at genplacere fra flygtningelejre eller andre steder, hvor de midlertidigt har ophold.

En sådan harmonisering vil være et væsentlig led i det internordiske samarbejde på flygtningeområdet og af stor betydning for en koordineret nordisk optræden i det bredere

mellemfolkelige samarbejde og også over for FNs Flygtningehøjkommissariat.

En sådan koordineret indsats vil desuden understrege betydningen af, at flygtningemodtagelsen i vore lande kan ske på en mere ordnet måde end hidtil, og ikke være styret af menneskesmuglere eller af, om der tilfældigvis er flyruter, der uden hindringer fører til vore lande, eller om der er lande, der er villige til at lade asylansøgere transitere uden videre. Den forståelse, som Sverige og Danmark lige her inden årsskiftet opnåede med DDR om, at DDR hører op med at lade udlændinge fra Mellemøsten og Sydasiens gennemrejse DDR, hvis de ikke har visum til destinationslandet, skal ses på denne baggrund.

Det står derfor også fortsat fast, at de nordiske lande i lyset af en fælles humanitær grundindstilling skal bidrage – såvel i deres hjemlige flygtningepolitik som på mellemfolkeligt plan – med deres rimelige og væsentlige indsats til løsning af det store internationale flygtningeproblem, som vi har i øjeblikket. Det bør i videst muligt omfang ske på en ordnet og koordineret måde, og herved vil vi også med så meget større styrke kunne gøre vores synspunkter gældende i det mellemfolkelige samarbejde.

Jeg kan fuldt ud tilslutte mig den foreståede rekommandation.

Elo: Fru president! Som vi alla vet, håller världens flyktingsituation på att bli allt värre och det blir ännu svårare att lösa frågan i framtiden. Problemets lösning underlättas inte av de många fördomar som råder i nästan alla länder.

Vi finländska socialdemokrater tycker att det är motiverat att diskutera flyktingsituationen också inom Nordiska rådet. Det är ju allmänt bekant, och ett faktum som också konstaterats här i dag, att de nordiska länderna har samarbete i flyktingfrågan till exempel inom ramen för Förenta Nationerna och i andra internationella organisationer. Vi tycker att det är nödvändigt att fortsätta och intensifiera detta samarbete. Även om vi anser det vara nyttigt att diskutera frågan också här i Nordiska rådet, så tycker vi att alla nordiska länder självständigt måste kunna

fatta de beslut, som behövs när det gäller flyktingfrågans lösning.

Jag tycker att det har varit nyttigt och givande för oss finländare att delta i diskussionen här i Nordiska rådet om vad de nordiska länderna gemensamt kunde göra för att underlätta flyktingarnas situation. Jag är säker på att debatten i Finland, när det gäller mottagandet av flyktingar, kommer att öka på grund av sakens behandling här i Nordiska rådet. Det är klart att också vi finländare känner vårt ansvar, då det är fråga om människor som är värst utsatta i världen. Därför är det nödvändigt att vi fortsätter våra interna diskussioner i Finland och samtidigt ökar vår beredskap att ta emot flyktingar.

Till slut vill jag uttrycka min tillfredsställelse över den förståelse för den finska attityden som visats av våra nordiska vänner i flyktingfrågans olika behandlingsskeden här i Nordiska rådet.

Tuulikki Petäjaniemi: Ärade president! Det allt svårare flyktingproblemet är ett djupt mänskligt problem. Det förutsätter internationellt ansvar och samarbete.

De nordiska länderna har inom FN och i andra internationella sammanhang samarbetat bl. a. för att lösa flyktingproblemen. Inom ramen för utvecklingssamarbetet har man också fäst speciell uppmärksamhet vid flyktingproblem och humanitär hjälp. Ökat stöd till olika flyktingorganisationer är också av stor betydelse.

Jag anser att besluten om antalet flyktingar som skall mottas bör fattas nationellt med beaktande av varje lands beredskap. Detta utesluter förstås inte diskussion, samarbete, utbyte av erfarenheter och information mellan de olika länderna om flyktingfrågorna i allmänhet.

Också på samnordiskt plan är det viktigt att dryfta medel för att underlätta flyktingarnas ställning. Finland, som nyss har antagit en kvotprincip visserligen på låg nivå, har också en del att lära sig av de övriga nordiska länderna. Då man överväger hur man kan hjälpa flyktingarna att anpassa sig till nya förhållanden bör man samtidigt komma i håg att de fortfarande också har rätt till eget språk och egen kultur.

Beslutet om att rekommendationerna an-

gående flyktingpolitiken riktas till regeringarna i de nordiska länderna ger i fortsättningen en möjlighet att debattera flyktingpolitiken och dess olika former samnordiskt både på expertplan och, om man så vill, också mellan regeringarna.

Sjøthun: Ærede president! Grunnen for det medlemsforslag som er fremmet om et nærmere samarbeid mellom de nordiske land om flyktingpolitikken er greit redegjort for av utvalgets hovedtalsmann hr. Steffensen.

På denne bakgrunn skulle det ikke være nødvendig med ytterligere kommentarer, med da det til forslaget er knyttet en fyldig reservasjon fra de finske medlemmers side, og da dessuten flere talere også i generaldebatten har tatt opp spørsmålet om en mer felles nordisk flyktingpolitikk, vil også jeg som medlem av juridisk utvalg knytte til noen få kommentarer.

Med den form forslaget har, og idet forslaget foreslås sendt til de enkelte lands regjeringer for videre initiativ, var det ventet at det skulle være mulig å samle alle lands medlemmer til å stå bak det. Når forslaget foreslås oversendt de enkelte lands regjeringer, skulle det etter min mening være dekkende når det gjelder spørsmålet om at det å ta imot flyktinger, er et nasjonalt spørsmål og et nasjonalt ansvar. I den finske reservasjonen pekes det på at spørsmålet også har så sterk berøring med landets internasjonale relasjoner og i så høy grad med utenrikspolitikken at spørsmålet av den grunn ikke burde drøftes innenfor samarbeidet i Norden. Min mening om dette er at man kommer lengst i dette arbeidet om man arbeider i sterkt fellesskap innenfor de nordiske organer.

Det pekes også i reservasjonen på et par andre forhold som grunn for at Nordisk Råd ikke bør foreta seg noe i forbindelse med medlemsforslaget. Jeg går ikke nærmere inn på dem, da de fra finsk side helt sikkert er nøye vurdert før konklusjonen er skrevet. Men jeg hadde ventet en konklusjon som endte opp med støtte til det framlagte medlemsforslag, særlig fordi de enkelte lands regjeringer får forslaget til videre behandling. Når det er sagt, må jeg likevel få lov til å gi uttrykk for full forståelse for det standpunkt våre finske venner har kommet fram til, og

jeg er selvfølgelig klar over den innsats som er gjort og som fortsatt gjøres i arbeidet for flyktninger på nasjonalt hold i Finland.

Det felles syn som imidlertid har vært framtredd i juridisk utvalg under behandling av saken, har vært knyttet til den tradisjon som har vært i de nordiske land – viljen til å hjelpe folk som er forfulgt og i nød. Denne behandling har kommet til uttrykk gjennom alle de nordiske lands innsats internasjonalt vedrørende spørsmål om humanitær hjelp og beskyttelse av menneskerettighetene.

Nå vet vi at det er et bredt arbeid i gang i de nordiske land for flyktninger, og det har vært full enighet om å anbefale at dette arbeidet bør utvides så meget som mulig og at det så vidt mulig også bør skje innenfor rammen av de internasjonale organisasjoner.

Både innenfor FN og innenfor Europarådet bør det manes til en samlet nordisk innsats for å forbedre noen av flyktningproblemene. De nordiske lands regjeringer bør derfor stadig bestrebe seg på å utvide sitt engasjement overfor disse organer, noe jeg også føler meg forvisset om vil bli gjort. Justisministrene i Norge og Danmark og den svenske innvandrermister har utvist en prisverdig aktivitet i arbeidet for en felles nordisk innsats på bredt felt, ikke bare innenfor det nordiske området, men også i et videre omfang. Jeg tror derfor at det medlemsforslag som er fremmet, vil bli betraktet som en god støtte for det arbeidet som er i gang – noe den danske justisminister også gav uttrykk for i sitt innlegg nettopp nå. Det må noteres at de uttalelser som er gitt om forslaget, i det alt vesentlige er positive. Medlemsforslaget bygger således på en bred støtte i nesten alle instanser som har hatt mulighet til å uttale seg om dette.

Fra enkelte hold har det vært pekt på det forhold at mottakskapasiteten ikke har vært lik i de nordiske land, og under generaldebatten her på mandag ble det vist til tall fra 1985 som bl.a. forteller at Norge hadde mottatt svært få flyktninger dette året i forhold til Sverige og Danmark. Jeg har ingen grunn til å dra i tvil disse tall, men jeg vil peke på at mot slutten av 1985 og begynnelsen av dette året tok Norge mot like mange flyktninger som Sverige og noen fler enn Danmark. Årsaken til dette er vel den forståelse Danmark og Sverige er kommet fram til med DDR, hvor

DDR ikke lenger tillater transitt av personer som ikke har gyldige innreisepapirer til Danmark og Sverige.

Imidlertid må slike svingninger i antallet flyktninger som fra tid til annen vil oppstå, ikke bli noen hovedsak i det store og verdifulle arbeidet Norden gjør på området flyktningpolitikk.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes, att Arvo Kemppainen lämnat sessionen och ersatts av Anna-Liisa Jokinen samt att Sten Svensson lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Åsaker: Ärede president! Det skjer i dag et betydelig samarbeid både mellom de nordiske regjeringer og private organisasjoner i flyktningsspørsmål. Vi ser positivt på at dette samarbeidet ytterligere utdypes og forsterkes, slik det juridiske utvalget angir nærmere i sin tilråding til rekommandasjon. Jeg viser også til punkt to til seks i medlemsforslaget, hvor de elementer et slikt samarbeid bør inneholde er nærmere angitt.

Jeg finner det nødvendig å gå nærmere inn på disse punktene, fordi en rekke talere allerede har gjort det. Jeg vil likevel fremheve hjelp til torturofre som et viktig, konkret tiltak som bør kunne kreve felles nordisk innsats.

I dette korte innlegget vil jeg rette oppmerksomheten på vårt arbeid for å forebygge flyktningproblemer.

Koordinert nordisk innsats for å sikre overholdelse av menneskerettigheter skjer i stor utstrekning. Dette har en positiv effekt også når det gjelder å forebygge flyktningproblemer. Felles nordisk innsats, bl.a. i FNs organer, gir Norden større politisk tyngde i menneskerettighetsspørsmål.

De nordiske land yter også betydelige bidrag til FNs høykommissær for flyktninger, og til FNs spesielle hjelpeorgan for Palestina-flyktningene.

Det er uten videre klart at vi må stille strenge krav til etterlevelse av menneskerettigheter i Vest-Europa og i den frie vestlige verden. Men vi kan ikke – prinsipielt sett –

stille mindre strenge krav til etterlevelse av menneskerettigheter overfor f.eks. Sovjet og andre kommuniststyrte og diktaturstyrte land under henvisning til ønsket om avspenning og fred, eller til utviklingslandene under henvisning til deres lave økonomiske standard og utviklingsnivå. Vi må ikke glemme at nettopp de som er forfulgt, bønnfaller om vår hjelp og støtte.

De nordiske land yter samlet meget betydelige bidrag til bistandshjelp. Det bør etter min oppfatning være en overordnet nordisk holding at mottakerland for bistand som vedvarende, grovt og systematisk overtrer menneskerettighetene overfor større eller mindre grupper av befolkningen, må finne seg i omlegginger av bistandshjelpen, slik at direkte støtte til vedkommende regjering reduseres eller tas bort, og hjelpen i stedet kanaliseres til prosjektrettede tiltak og øremerkede grupper og private organisasjoner.

Jeg tror att koordinert nordisk opptreden i denne sammenheng, hvor etterlevelse av fundamentale menneskerettigheter gjøres til en brekkstang, vil kunne få en virkning. Dette vil også være i pakt med våre humanitære tradisjoner.

Til slutt: Når det gjelder menneskerettighetsspørsmål og flyktningsaker, er selve livsnerven at vi som politikere er personlig engasjerte. Dette er en utfordring til hver enkelt av oss. Olof Palme kan her stå som et eksempel.

Bernhardt Tastesen: Fru præsident! Der er først og fremmest grund til at rette en tak til Sveriges, Norges og Danmarks regeringer for den positive tilbagemelding, vi har fået over for medlemsforslaget, og for det skandinaviske samarbejde, som det kom til udtryk i tilbagemeldingen fra den danske minister Erik Ninn-Hansen.

Jeg vil dernæst sige med henvisning til, hvad ordføreren for udvalget, Jens Steffensen, udtalte om de små samfund, at det er klart, at Island og de små samfund ikke har ressourcer til at være med på samme måde i denne sag, som de større samfund kan være det. Men det afgørende er at være med, og med den indstilling, der foreligger i udvalget også fra den islandske repræsentant, udvalgets næstformand Friðjón Thorðarson, har

jeg forstået, at der er tilslutning fra Islands side til at være med i samarbejdet inden for de ressourcerammer, som Island repræsenterer her.

Med hensyn til Finland er vi selvfølgelig skuffet over, at Finland ikke er direkte med i et samarbejde, som vi i juridisk udvalg synes hører naturligt hjemme i Nordisk Råd-sammenhængen, men jeg har forstået på den finske statsråd Gustav Björkstrand, at det ikke er sagens indhold, man er uenige med de andre nordiske lande om. Finland vil nok være med i internationalt samarbejde, men ikke direkte formuleret i det nordiske samarbejde, sådan som forslaget giver udtryk for, selv om man hele vejen igennem faktisk er enige med os om alle de punkter, som er stillet op her som den målsætning, man skal arbejde for.

Det forekommer selvfølgelig noget mærkeligt, men det må vi tage til efterretning, og jeg kan også sige, at årsagen til, at vi under sagsbehandlingen i udvalget har ændret adressen fra "ministerrådet" til "de nordiske landes regeringer", jo netop er det forhold, at så bliver der mulighed for Finland, sådan som der har været det på en række konkrete områder hidtil, fortsat at være med i samarbejdet alligevel. Og det vil jeg da udtrykke ønsket om må ske, for hvis vi ser på de enkelte konkrete punkter, f.eks. inden for det mellemfolkelige samarbejde, hvorfor skulle de nordiske lande så ikke som hidtil have fælles repræsentation i FNs menneskerettigheds-kommission, hvor man skiftes til at være repræsenteret? Eller i det hele taget søge med en fælles ordfører i internationale forsamlinger at tale til fordel for menneskerettighederne? Det er det, vi udtrykker ønsket om at man fortsat koordinerer og opprioriterer.

Hvis vi tager spørgsmålet om torturofrene, så var det forslag om hjælp og behandling til flygtninge, der har været udsat for tortur, som blev vedtaget på sessionen sidste år, oven i købet med finsk ordfører for juridisk udvalg, et forslag, som vi var enige om at samarbejde om. Vi har netop fra juridisk udvalgs side besøgt rigshospitalets center for behandling af torturofre, og vi blevet overbevist om, at denne hjælpeindsats er meget, meget værdifuld for de ulykkelige mennesker, der har været udsat for den nedværdigende behandling. Jeg går ud fra, at det vil

fortsætte, sådan som vi har været enige om det.

Med hensyn til spørgsmålet kvotaflgtninge og spontanflygtninge har det, i hvert fald fra udvalgets side, aldrig været således, at man ville gå ind og sige, at man skulle blande sig i det enkelte lands suverænitet med hensyn til at tage stilling til, hvor mange flygtninge det enkelte land vil modtage. Det er naturligvis en national afgørelse. Det, vi konstaterer, er, at under forslagens behandling er viljen fra finsk side til at tage imod en kvota, måske endda en større kvota end den, der først er meldt ud, blevet forstærket, og det er vi meget tilfredse med. Hvis Finland oven i købet – måske på grund af sine særlige forudsætninger – kan tage imod handicappede flygtninge, som minister Björkstrand gav udtryk for, ja men så er det jo en fin humanitær indsats. Men hvorfor dog ikke snakke sammen og samarbejde om, hvordan vi løser disse problemer med hensyn til, hvilken type flygtninge i forbindelse med de nordiske regeringer og FNs Højkommissariat der har placeret sig her i Norden? Det må da være naturligt, at man så taler sammen om, hvad vi kan gøre ud fra vore ressourceforudsætninger, vort sprogeområde osv., for lige netop at gøre noget på dette felt.

Det gælder selvfølgelig også alle de andre problemer, integrationsprocessen, informationsvirksomheden og hjælpen til det, som må være målsætningen og lykken for enhver, der er flygtet fra sit fædreland: at kunne vende tilbage igen i tryghed til det land, man er flygtet fra, således som vi oplevede det med vel nok en af verdens mest kendte flygtninge, Willy Brandt, som levede som flygtning i 12 år her i de skandinaviske lande, i Norge og Sverige, men som så vendte tilbage og har øvet en fortræffelig indsats i det fædreland, som nu engang er hans. Da det forfærdelige styre, man havde fra 1933–45, sluttede, vendte Willy Brandt tilbage og øvede en politisk indsats dér. Vi kan nævne Bruno Kreisky som et andet eksempel.

Det er helt naturligt, at man hjælper, og det er ofte stærke mennesker, der flygter: de har brug for den hjælp, så de kan vende tilbage, når forholdene i deres land gør det muligt.

Lad mig til sidst nævne, at netop på ét område har Finland gjort en fremragende indsats fremfor andre lande. Det er med hensyn

til at sammenkoble udviklingshjælp og humanitær bistand over for første asylland, hvor der er store flygtningelejre. Hvis Finland har erfaringer på dette område, vil vi gerne i de andre nordiske lande høste af de finske erfaringer og i forbindelse med deres udviklingsprojekter være med til at gøre ting på dette felt.

Jeg forstår simpelt hen ikke, at Finland ikke kan stemme for den indstilling, vi er kommet med her, og at man derfor har måttet tage den reservation, men jeg forstår, at man, på trods af at man tager reservationen, alligevel er indstillet på at være med i samarbejdet, og det er vi glade for. Finland har jo trods alt økonomiske ressourcer, som i dagens økonomiske situation mindst svarer til det, man har i de andre nordiske lande.

Vi glæder os til samarbejdet med Finland trods reservationen, der er kommet til udtryk her.

Minister Björkstrand: Ärade president! Det finns ingen oenighet i den punkten, att man inte i alla de nordiska länderna starkt skulle känna ansvar för den svåra internationella problematik, som är förenad med flyktingproblemet. I Finland är vi självfallet beredda att arbeta inom ramen för alla de internationella organ, där de här frågorna är aktuella och också inom ramen för det arbete som nu bedrivs i Stockholm via FNs flyktingkommissariats kontor där. Men vi har vissa grundläggande principer i det nordiska samarbetet, som vi måste hålla fast vid och som vi inte, när vi kommer in på områden som vi känner starkt för, kan glida över. Vi har i det nordiska samarbetet slagit fast, det är vår uppfattning i Finland, att vi inte behandlar utrikespolitiska och säkerhetspolitiska frågor här. Under den här sessionen har det kommit fram andra uppfattningar, men i Helsingforsavtalet slår man också fast på vilket sätt nya områden skall tas in i samarbete. De här gränserna vill vi i Finland upprätthålla. Vi har rest en formell invändning, men vi är självfallet beredda att på det praktiska planet samverka med de nordiska länderna. Det måste vi göra, om vi skall kunna göra en god och fruktbar insats på det här området.

Statsråd **Heløe**: Ærede president! Det er i høy grad gledelig på tampen av denne debatt om flyktningsaker å konstatere at det i nordiske fora rår bred enighet om de prinsipielle sider ved flyktninge- og asylmottaket i Skandinavia. Dette hadde vi vel knapt trodd ville vært mulig for ganske få måneder siden, da strømmen av asylsøkende spesielt til Danmark og Sverige var stor, og da det ble reist krav fra flere hold om at denne overtallighet skulle likelig fordeles landene imellom, uansett hvem senderne og hvem mottakerne i første omgang var.

Som sagt: Den politiske debatten har i høy grad vært preget av det økende antall asylsøkere og de problemer som måtte løses. Det har derfor blitt en noe skjev debatt, som har overskygget de problem som vi i Skandinavia egentlig står overfor, nemlig hvordan vi på lengre sikt skal make å integrere flyktningene i våre samfunn. Dette er kommet i bakgrunnen, men spørsmålet må vi ta opp igjen. Med et økende antall asylsøkere og flyktninger er det særlig viktig å prioritere integreringsarbeidet, ikke minst fordi de langt fleste flyktninger kommer fra svært så fjerntliggende lande og kulturer. Det er gjennom integrasjonsarbeidet vi kan forebygge fremtidige konflikter som kan bygges inn i våre skandinaviske samfunn.

Som forsamlingen vil vite, innførte vi i Norge i 1982 en ordning der flyktninger mottas direkte i kommunene. Staten inngår avtale med den enkelte kommune, som mottar et statlig tilskudd på 98000 kr. pr. flyktning. Vi har lagt til grunn en tilsvarende ordning med mottak av asylsøkere, slit at dette også kan fungere desentralisert.

Jeg tror det er viktig i tiden som kommer, å samle kreftene både statlig og lokalt slik at vi kan sikre de grunnleggende behov for flyktninger og andre som kommer til våre land med sine problemer. Jeg tenker da særlig på boligspørsmål, behovet for språkopplæring, for utdanning, og for helse- og sosialtilbud av forskjellig slag.

For å sikre bredest mulig opplutning om arbeidet, er det viktig å informere befolkningen om flyktningearbeidet, og om bakgrunnen for de enkelte flyktningegruppers situasjon. Med andre ord: Vi er nødt til å bygge opp et holdningsmessig grunnlag i befolkningen, som støtter opp om og forstår de problemer som

store grupper av innvandrere, flyktninger og asylsøkere har. Hvis vi makter dette, vil vi skape forståelse. Vi må mobilisere de ressurser, både innenfor organisasjoner, familier, blant folk flest, som er nødvendig for at denne forståelsen skal vare. Omvendt kan vi si at det er også viktig å informere flyktningene kontinuerlig og på en hensiktsmessig måte om de forhold som rår i våre land, og som vil ha betydning for flyktningenes fremtid.

Arbeidet med mottak og integrering av flyktninger og asylsøkere er til dels ulikt organisert og drevet i de nordiske land. Jeg ser ikke dette som noe problem eller noen svakhet. Tvert imot burde de ulike erfaringer vi har høstet ved mottak og integrering av forskjellige grupper, være en styrke i det videre samarbeid om disse spørsmålene i Norden. Vi har allerede flere nordiske samarbeidsorganer, hvor flyktninge- og asylsøkerspørsmål drøftes. Jeg kan nevne det nordiske utlendingsutvalg, den nyopprettede kontaktgruppen for migrasjonsspørsmål, og de regelmessige møter som skjer mellom de nasjonale institusjoner for flyktningemottak.

Jeg nevner dette for å illustrere at vi neppe trenger nye samarbeidsorganer. Derimot bør vi innenfor rammen av det eksisterende samarbeid åpne for erfarings- og kunnskapsutveksling mellom de personer som i våre land utfører det daglige arbeid med mottak og integrering av flyktninger, asylsøkere eller innvandrere fra fjerntliggende land.

Til slutt: Mandag om halvannen uke vil "praktikere" og administratorer fra Danmark, Sverige, Finland og Norge møtes i Malmø for gjensidig informasjonsutveksling om sitt arbeid med vietnamesiske flyktninger. Møtet kom i stand etter initiativ fra Malmø kommune, i samarbeid med Ministerrådssekretariatet.

Dette er etter min mening et eksempel som er verdt å følge opp. Det er denne form for praktisk nordisk samarbeid vi bør utvikle videre i flyktningearbeidet.

Karin Söder: Fru president! Den fråga som vi nu diskuterar handlar om medmänsklichkeit och ansvar för en relativt sett mycket liten grupp människor i världssamfundet. Ändå är det 12–15 miljoner människor som på ett el-

ler annat sätt är på flykt. De som tar emot de flesta flyktingarna är de allra fattigaste länderna. I t. ex. Pakistan finns miljontals flyktingar.

Vad vi mäktar åstadkomma i de nordiska länderna är att vi tar på oss ansvaret för en liten del av dessa 12–15 miljoner flyktingar. För den skull skall vi inte förringa de problem som kan uppstå i våra respektive länder. Men vi måste se det som ett ansvar som vi som världens kanske allra rikaste folk måste ta på oss gemensamt. Det är fråga om att ge de flyktingar som söker sig till våra respektive länder en behandling som svarar mot de krav på mänskliga rättigheter som vi så ofta talar om i andra sammanhang.

Jag är mycket glad över att fyra länder i det nordiska samarbetet har kommit fram till denna överenskommelse om att ta gemensamma tag för en framtidsinriktad flyktingpolitik. Det är naturligt att vi i Norden gör detta, eftersom vi har öppna gränser, en stor gemenskap i andra sammanhang och en strävan efter att behandla våra egna medborgare så lika som möjligt. Då är det närmast en självklarhet att vi eftersträvar att göra så också för de människor som söker sig till våra länder.

De beslut som med bred majoritet kommer att fattas i dag tror jag skall leda till en positiv utveckling i detta arbete. Vi tar inte ifrån nationerna deras självbestämmanderätt – det kan vi de facto inte göra – men vi lägger ändå en gemensam grund för att utveckla en ansvarsfull och generös flyktingpolitik.

Men vi kan inte göra detta, och det pekar man också på i juridiska utskottets betänkande, utan att vi också har opinionen i våra respektive länder med oss. Inte minst i dessa ansvarsfulla dagar, då vi tyngs av den tragiska händelsen i Stockholm, är det oerhört viktigt att vi politiker och andra opinionsbildare i våra nordiska länder tar på oss ansvaret att förklara och informera om invandras och flyktingars situation. Människorna måste förstå varför de söker sig till våra länder, de måste förstå att det inte utom i ytterst få undantagsfall är fråga om lyckosökare utan om människor som söker en människovärdig tillvaro. Och de har utvalt våra länder som en tillflyktsort. Detta måste vi informera om. Vi måste verka mot rasism av alla slag. Då lägger vi grunden för att vi som politiker skall

kunna bedriva en generös flyktingpolitik.

Jag vill gärna peka på några frågor som har tagits upp av utskottet och även remissinstanserna. En sådan fråga gäller att de asylsökande, spontanflyktingarna, skall få sin sak prövad så snart som möjligt. Detta är nödvändigt för att tillgodose viktiga mänskliga rättigheter.

En annan fråga gäller att vi måste ta ett speciellt ansvar för barnen i flyktingfamiljerna, se till att deras sak blir prövad, att deras situation blir beaktad när man bedömer hela familjens möjlighet att få stanna. Barn är en del av den helhet som familjen utgör och vi måste beakta, vad de har upplevt, deras både psykiska och fysiska status, innan vi fattar beslut i dessa frågor.

Denna fråga har varit mycket diskuterad i Sverige, och jag vill påstå att vi där är på väg att få en positiv utveckling när det gäller behandlingen av barn i flyktingsammanhang.

Vi kan diskutera det förhållandet att bara fyra länder helt och hållet ställer sig bakom det beslut som vi nu är beredda att fatta. Å andra sidan måste vi acceptera att vi inom Nordiska rådet kan arbeta efter byggklossprincipen. Det är viktigare att konstatera att fyra länder är överens och att vi har tid att vänta på det femte än att ha en ståndrätt om varför inte det femte landet är med i sammanhanget. Denna fråga är för viktig för att vi skall behandla den i en konfrontationsmentalitet, och det har vi faktiskt inte gjort i dag. Det är mycket glädjande.

Friðjón Þórðarson: Fru præsident! Jeg lægger vægt på, at der i de nordiske lande er tradition for at hjælpe folk, der er forfulgt og i nød. Denne holdning har bl. a. fundet udtryk i de nordiske landes indsats internationalt, først og fremmest i FN og Europarådet, hvor man har et fælles syn på spørgsmål, der vedrører humanitær hjælp og beskyttelse af menneskerettighederne.

Nu mener man, at et fordybet og udvidet samarbejde om en nordisk flygtningepolitik bør indeholde 7 nærmere beskrevne elementer.

Det drejer sig for det første om at sikre menneskerettighedernes overholdelse og at modvirke alle faktorer, som giver anledning til flyktingestrømme, samt om fælles indsats

til hjælp til lande uden for Europa, som er første asylland for et stort antal flygtninge, og også at hjælpe til med, at flygtningene ikke behøver at søge så langt væk, men kan blive i den region, hvorfra de kommer.

Hvad angår pkt. 3 i medlemsforslaget, vil jeg også fra Islands side lægge vægt på, hvad der står i teksten. Udvalget er dog vidende om, at landenes beredskab for modtagelse af flygtninge er varierende, samt om de vanskeligheder, som det kan forårsage for de mindre nationer at tage imod et forholdsvis stort antal flygtninge.

Jeg respekterer og forstår den finske reservation. Juridisk udvalg er enig med de remissinstanser, der peger på, at den bedste løsning på flygtningeproblemet ville være en frivillig tilbagevenden til hjemlandet.

Til slut vil jeg sige, at selv om der i juridisk udvalg ikke har været fuld enighed om alle detaljerne i medlemsforslaget, har det været en fælles grundholdning i forbindelse med udvalgets drøftelser af forslaget, og jeg understreger, at vi alle er grundlæggende enige om at deltage i samarbejdet om flygtningeproblemet.

Statsrådet Anita Gradin: Fru president! Jeg tycker att dagens debatt visar att flyktingfrågorna fått en framskjuten ställning såväl i den europeiska debatten i allmänhet som hos oss i Norden. Bakgrunden härtill är ju helt enkelt att antalet människor som söker asyl i de europeiska länderna faktiskt ökat med 60 % mellan år 1984 och år 1985. År 1985 kom sammanlagt 160 000 asylsökande till de västeuropeiska länderna, varav drygt 30 000 till de nordiska länderna, främst i Sverige och Danmark.

Men det finns också andra orsaker till att flyktingdebatten har blivit så intensiv. En är att ankomsten hit av tusentals människor från länder långt borta är en skarp påminnelse om att bördorna är orättvist fördelade mellan jordens folk. Att konflikter, krig och förtryck av mänskliga rättigheter präglar människornas vardag i så många andra länder. Därmed framstår vår egen frihet och trygghet i skarp kontrast. Och denna kontrast blir alltmer slående om delar av befolkningen i våra länder inte vill dela med sig av friheten och tryggheten, och kanske t. o. m. ger uttryck

för öppen egoism, intolerans och främlingsfientlighet. Därför är det bra att vi har fått en flyktingpolitisk debatt i våra länder, och även här i Nordiska rådet.

Jag har, fru president, nyligen kommit hem från en två veckor lång resa till flyktingläger i olika länder i Mellanöstern och Asien. De fattiga ländernas beredvillighet att ställa upp och ta emot flyktingar är imponerande. Samtidigt slås man av hur stort behovet är av utökade samordnade insatser via FN, för att flyktingproblemen i världen skall kunna minskas.

Det kan inte vara rimligt att det normala är att människor i stor omfattning skall se sig tvungna att lämna de regioner som de är upp vuxna i. De måste kunna erbjudas bättre alternativ än att underkasta sig en lång och mödosam resa till något land i Europa där det är oklart om de får stanna. Därför är det glädjande att i vart fall Sverige, Norge och Danmark är på det klara med att vi måste samordna våra insatser bättre i FN och i FN:s flyktingorgan och eftersträva att ge allt stöd för det internationella flyktingarbetet. Här har vi en ny stor och viktig samarbetsuppgift som det borde vara naturligt för oss alla att gripa sig an. Vårt samlade stöd till UNHCR, UNRWA och andra flyktingorgan uppgår ju redan i dag till åtskilliga miljoner dollar. Vi borde kunna påverka användningen av dessa medel, så att de kommer sådan verksamhet som vi anser vara viktigt till godo.

Ett annat område där vi borde kunna öka kontakterna sinsemellan är användningen av våra kvoter för organiserad överföring av flyktingar till våra länder. Tillsammans förfogar vi ju nu faktiskt över ungefär 3 000 platser för detta redan i dag.

Men samtidigt måste vi också räkna med att många flyktingar framöver kommer att söka sig till våra länder på eget initiativ. Det har här mellan de tre skandinaviska länderna vuxit fram ett inspirerande samarbete, som min danske kollega Ninn-Hansen nyss har beskrivit. Det samarbetet kan säkerligen så småningom ge mer konkreta resultat, och kanske kan det också breddas. Vi har ju redan ett utomordentligt samarbete mellan alla de nordiska länderna inom ramen för den nordiska passkontrollöverenskommelsen, t. ex.

Fru president! Den svenska regeringen häl-

sar med glädje den debatt som vi har fått om flyktingfrågorna i Nordiska rådet. Den handlar ytterst om vårt solidaritetsideal, om ideal och verklighet. Därför är den så viktig.

Jens Steffensen: Jeg skal blot her til sidst takke for den gode og saglige debat, vi har haft i formiddag om dette vigtige problem. Jeg giver udtryk for taknemmelighed over for de mange, der har støttet forslaget, og udtrykker håbet om, at vi også i dette vigtige spørgsmål snart får Finland helhjertet med.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande juridiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Johan Buttedahl, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Lahja Exner, Arne Gadd, Eišur Guðnason, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Per Olof Håkansson, Åsa Solberg Iversen, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Rogna Berget Jørgensen, Thea Knutzen, Hanna Kvanmo, Inga Lantz, Grethe Lundblad, Agnar Nielsen, Barbro Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Oddrunn Pettersen, Kaj Poulsen, Asbjørn Sjøthun, Reiulf Steen, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Harald Synnes, Jan P. Syse, Karin Söder, Peder Sønderby, Anders Talleraas, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Ole Gabriel Ueland, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Mot rekommendationen röstade:

Esko Aho, Esko Almgren, Kaj Bärlund, Mikko Elo, Elsi Hetemäki-Olander, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Antti Kalliomäki, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Tuulikki Petäjaniemi, Heikki Riihijärvi, Pirkko Turpeinen, Marjatta Väänänen och Henrik Westerland.

Pekka Tuominen *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Svein Alsaker, Hallvard Bakke, Frode Nør Christensen, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Anna-Liisa Jokinen, Wiggo Komstedt, Preben Lange, Martti Lähdesmäki, Arnljot Norwich, Hans Petersson, Páll Pétursson, Pétur Sigurðsson, Otto Steenholdt, Ilkka Suominen och Sten Svensson.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 54 röster mot 16. 1 medlem avstod från att rösta.

4

A 694/j: Medlemsförslag om enhetliga rättsregler angående födsel efter insemination

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd at arbejde hen imod at opnå så ensartet en situation som muligt i de nordiske lande i spørgsmålet om formerne for og de retlige virkninger af fødsel efter insemination.

Tuulikki Petäjaniemi (juridiska utskottets talesman): Fru president! Den medicinska utvecklingen har lett till att konstgjord befruktning blivit allmän i olika länder. Insemination i dess olika former används som behandling av barnlöshet även i de nordiska länderna. Förutom med medicinska frågor är dess användning dock också förenad med juridiska och etiska problem.

Förslagsställarna har föreslagit en samnordisk utredning om lösning av problemen samt ansett att speciellt barnets intresse men också samhällliga orsaker kräver reglering av konstgjord befruktning.

Remissyttrandena om medlemsförslaget visar, att det i Sverige redan finns en lag om insemination stiftad efter det att medlemsförslaget hade väckts, och att en sådan lag håller på att beredas i Norge och Finland. Förutom dessa länder har det i Danmark, där en lag inte ansetts nödvändig, företagits utredningar och givits instruktioner om saken. Mot denna bakgrund anser juridiska utskottet

att någon samnordisk utredning inte längre behövs.

Däremot anser utskottet enhälligt, att barnets intresse och rättsskydd kräver kontroll och att det i de nordiska länderna är skäl att sträva till en enhetlig inseminationspraxis och till enhetliga rättsliga föreskrifter.

Det har förts en livlig debatt angående innehållet i reglerna rörande konstgjord befruktning. Speciellt har det dryftats huruvida donatorn av sperma bör få bevara sin anonymitet eller om barnet har rätt att få veta om sin biologiska fader. Olika meningar råder också om huruvida konstgjord befruktning enbart borde tillåtas i sjukhus och huruvida insemination enbart borde tillåtas för äkta makar eller om också samboende eller enskilda kvinnor kan ty sig därtill.

Juridiska utskottet har inte tagit ställning till dessa frågor om innehållet men betonar behovet av enhetliga nordiska regler. Det sedan länge pågående nordiska samarbetet inom familjerätten och den enhetliga lagstiftningen angående barnet talar för enhetliga nordiska regler också angående insemination och dess rättsliga verkningar.

Fru president! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Riihijärvi: Lapsettomuus ei ole sairaus. On lääketieteellisten voimavarojen väärinkäyttöä yrittää keinoilla millä tahansa hankkia lapsi. Varsinkin isyyskysymys laajasti ymmärrettyä muodostaa inseminaatiotoiminnan keskeisen eettisen ja oikeudellisen ongelmanvyyhden. Ihmisen perusoikeuteen kuuluu vanhempien tietäminen. Tätä perusoikeutta ei kuitenkaan inseminaatiota käytettäessä voida taata lapselle. Kuka vastuuntuntoinen lapsen kasvattaja voi sanoa lapselle: sinun isäsi on siemenpankki? Kuka on se äiti, joka rohkenee järkyttää lapsensa sielunelämää sanomalla: isäsi on tuntematon, tai jos laki sallii isän tietämisen, niin se ja se henkilö?

Vaikuttaa siltä, että inseminaatioon myönteisesti suhtautuvat eivät ajattele seurauksia. Kukaan ei muista, että vastasyntyneestä vauvasta kehittyä lapsi ja vihdoinkin herkästi tunteva nuori ihminen, jolle läheiset ihmissuhteet ovat välttämättömiä tulevaa elämää varten.

On myös kysyttävää, kuka kantaa vastuun

keinoisän valitsemisesta. Avioliitto merkitsee luonnollista isän valitsemista, jota eivät kylän miehet, eivät lääkäritkään, kykene suorittamaan.

Ei ole epäilystäkään siitä, että heterologisen inseminaation aiheuttamat eettiset, juridiset ja psykologiset ongelmat ovat niin suuria ja vaikeasti ratkaistavia, että yhteiskunnan on määrätietoisesti pyrittävä ratkaisemaan lapsettomuuden ongelma mm. kehittämällä adoption mahdollisuuksia. Meidän on kehitettävä lainsäädäntö niin, että abortit ja inseminaatio loppuvat. Emme voi jatkaa nykyistä mielettömyyttä.

Edellä olevan perusteella olen sitä mieltä, että keinohedelmöityksestä päätetään siten, että se on sallittua vain avioliiton sisällä erityisistä lääketieteellisistä syistä.

Pidän välttämättömänä, että keinohedelmöityksen villiintymisen estämiseksi on kaikissa Pohjoismaissa aikaansaattava edellä sanotun sisältöinen laki.

Riihijärvis anförande i svensk översättning: Barnlöshet är ingen sjukdom. Det innebär missbruk av medicinska resurser att med alla medel försöka skaffa barn. I synnerhet faderskapsfrågan i bred mening utgör en central etisk och juridisk problematik i inseminationsverksamheten. Det är en av människans grundläggande rättigheter att få veta vilka som är hennes föräldrar. Vid insemination kan denna grundrättighet dock inte garanteras för barnet. Vilken ansvarsfull uppfostrare av barn kan säga till barnet: din far är spermabanken? Vem är den mor som vågar rubba sitt barns själsliv genom att säga: din far är okänd eller, om lagen tillåter att fadern är känd, den och den personen?

Det förefaller som om de som ställer sig positiva till insemination inte skulle tänka på dess konsekvenser. Ingen kommer i håg, att en nyfödd baby utvecklas till ett barn och sedan till en känslig ung människa, för vilken nära människoförhållanden är nödvändiga för det framtida livet.

Man bör också fråga sig, vem som bär ansvaret för valet av den ersättande pappan. Äktenskap betyder ett naturligt val av pappan, vilket varken byamän eller läkare torde kunna uträtta.

Det råder intet tvivel om att de av heterolo-

gisk insemination förorsakade etiska, juridiska och psykologiska problemen är så stora och svårlösta, att samhället målmedvetet bör sträva till att lösa barnlöshetens problem bl.a. genom att utveckla möjligheter till adoption. Vi bör utveckla lagstiftningen så, att aborterna och inseminationen tar slut. Vi kan inte fortsätta detta vanvett.

Mot bakgrunden av det nyss sagda är det min åsikt, att det skall fattas ett sådant beslut om konstgjord befruktning, att den enbart är tillåten inom äktenskap av särskilda medicinska skäl.

Jag anser det nödvändigt att man, för att förhindra en okontrollerad spridning av insemination, i samtliga nordiska länder bör åstadkomma en lag med ovan avsett innehåll.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande juridiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Arne Gadd, Eiður Guðnason, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per Olof Håkansson, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Antti Kalliomäki, Thea Knutzen, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Inga Lantz, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Reiuif Steen, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Peder Sønderby, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Henrik Westerlund, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Mot rekommendationen röstade Agnar Nielsen.

Esko Almgren *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Frode Nør Christensen, Bjarne Mørk Eidem, Kjell Magne Fredheim, Ivar Hansen, Brit Jørgensen, Oddrunn Petersen, Ragna Berget Jørgensen, Preben Lange, Martti Lähdesmäki, Arnljot Norwich, Hans Petersson, Asbjørn Sjøthun, Otto Steenholdt, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Harald Synnes, Jan P. Syse, Karin Söder, Anders Talleraas och Pekka Tuominen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 62 röster mot 1. 1 medlem avstod från att rösta.

5

A 715/j: Medlemsförslag om att upprätta ett nordiskt register över personer som dömts till förbud att driva rörelse

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

1) at undersøge mulighederne for at indføre ensartede regler om forbud mod at drive virksomhed i de nordiske lande, herunder at et forbud i et nordisk land også vil få virkning i de øvrige nordiske lande samt

2) at det overvejes at indføre et system, som gør det muligt at indhente oplysninger om økonomisk kriminalitet fra de andre nordiske lande med henblik på at forhindre, at personer, som er idømt forbud mod at drive virksomhed, udøver forretningsvirksomhed i andet nordisk land.

Lennart Andersson: (juridiska utskottets talesman): Fru president! Det nu aktuella medlemsförslaget är ett led i kampen mot den ekonomiska brottsligheten. Undertecknarna föreslår att Nordiska rådet skall rekommendera Nordiska ministerrådet att undersöka i vilken utsträckning registerupplysningar om förbud mot att driva näringsverksamhet är tillgängliga i de nordiska länderna samt att om möjligt upprätta ett samnordiskt register,

i vilket skall införas upplysningar om ekonomisk kriminalitet i Norden, i syfte att förhindra att personer som har blivit ådömda näringsförbud ändå fortsätter att driva näringsverksamhet i ett annat nordiskt land.

Medlemsförslaget har i vanlig ordning remissbehandlats. När juridiska utskottet har bedömt remissvaren har vi kunnat konstatera att flera remissinstanser framhåller att ett åläggande av näringsförbud eller konkurskarantän gäller endast i det land där förbudet är meddelat. Så länge lagstiftningen har denna utformning är nyttan av ett gemensamt register starkt begränsad.

Utskottet har vid sina överväganden tagit intryck av remissinstansernas synpunkter. Utskottet har noterat att remissinstanser anser att lagstiftningen på området först bör harmoniseras, så att ett förbud som meddelas i ett land bör gälla samtliga nordiska länder.

I debatten i utskottet har förslagsställarna understrukit att huvudsyftet med medlemsförslaget också är att få en enhetlig rättstillämpning genomförd i de nordiska länderna.

Juridiska utskottet är enligt i sin bedömning, att samhället bör kunna gardera sig mot att en person som har ådömts näringsförbud kan fortsätta att driva verksamhet i det egna landet eller i något annat nordiskt land.

Utskottet konstaterar också att ett enhetligt register för närvarande skulle ha en begränsad betydelse. Vi framhåller att det finns ett mindre byråkratiskt system att tillgå, nämligen att berörda myndigheter kontaktar varandra och inhämtar upplysningar.

Mot bakgrund av remissinstansernas framförda synpunkter har utskottet något nyanserat förslagsställarnas att-satser, och som alla har upptäckt har utskottets förslag till beslut en sådan formulering.

Fru president! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Elsi Hetemäki-Olander övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande juridiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Esko Almgren, Svein Alsaker,

Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Arne Gadd, Eiður Guðnason, Rune Gustavsson, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per Olof Håkansson, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Antti Kalliomäki, Thea Knutzen, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Erlendur Patursson, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Reulf Steen, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Peder Sønderby, Bernhardt Tastesen, Pirkko Turpeinen, Marjatta Väänänen, Henrik Westerlund, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var:

Hallvard Bakke, Frode Nør Christensen, Ólafur G. Einarsson, Kjell Magne Fredheim, Lilli Gyldenkilde, Karen Thurøe Hansen, Brit Jørgensen, Ragna Berget Jørgensen, Preben Lange, Inga Lantz, Anna-Kaarina Louvo, Martti Lähdesmäki, Agnar Nielsen, Arnljot Norwich, Robert Pedersen, Hans Petersson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Asbjørn Sjøthun, Otto Steenholdt, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Harald Synnes, Jan P. Syse, Karin Söder, Anders Talleraas, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen och Ole Gabriel Ueland.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 58 röster.

6

A 733/j: Medlemsförslag om en nordisk konvention om folkregistrering

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd at udarbejde en nordisk konvention om folkeregistrering (til afløsning og udvi-

delse af overenskomsten af 5. dec. 1968) med det formål at samordne og forenkle reglerne med hensyn til flytning, midlertidigt ophold og fast bopæl mellem de nordiske lande, således at Norden bliver en helhed i så henseende.

Friðjón Þórðarson: Fru præsident! Jeg har bemærket, at ingen af remissinstanserne stiller sig afvisende over for tanken om en revision af den nordiske konvention om folkeregistrering fra 1968. Juridisk udvalg har noteret sig, at der i en del af remissudtalelserne peges på, at erfaringerne har vist, at de forskelle, der er mellem de enkelte landes interne lovgivning vedrørende flytning, midlertidigt ophold og permanent bopæl, har givet en del problemer, og at det ville være ønskeligt med en samordning af bopælsbegrebet.

Der er også fra flere sider udtrykt et ønske om, at der bliver udvekslet andre oplysninger end selve flytningen fra ét nordisk land til et andet, f. eks. senere adresseændringer, ændringer i civilstand osv. Juridisk udvalg har bemærket, at det er den generelle opfattelse hos remissinstanserne, at det sandsynligvis vil blive vanskeligt at indføre fælles nordiske regler for bopælsregistrering, bl. a. fordi anden lovgivning i de nordiske lande bygger på de folkeregistreringsmæssige regler.

Jeg vil her pege på, at en af Nordisk Råds hovedopgaver er at sikre alle nordiske borgere social og kulturel tryghed, juridisk ligestilling og størst mulig frihed i deres daglige liv, uanset hvor i Norden de slår sig ned. Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd bør derfor arbejde for så hurtigt som muligt at fjerne flest mulige af de hindringer og den forskelsbehandling, som nordiske statsborgere kan blive udsat for, når de tager midlertidigt kort ophold eller længerevarende fast bopæl i et andet nordisk land.

Juridisk udvalg er enig med forslagsstillerne i, at der er behov for at sikre fuld ligestilling mellem alle nordiske borgere på grundlag af samordnede forenklede regler med hensyn til folkeregistrering i forbindelse med flytning mellem de nordiske lande. Det er udvalgets opfattelse, at den nuværende overenskomst trænger til at blive gennemgået og revideret på baggrund af de indvundne er-

faringer, og at overenskomsten i øvrigt har en række mangler, som der bør tages hensyn til ved en sådan revision.

Med hensyn til dette udtrykker jeg bifald til udvalgets arbejde.

Riihijarvi: Yhteistyö Pohjoismaitten välillä on varsin vilkasta ja tuloksellista useilla alueilla. Väestökirjanpidon alueella on kuusi-kymmentäluvun lopulta lähtien saavutettu merkittäviä tuloksia. Vuonna 1968 solmittu väestörekisterisopimus ei kuitenkaan enää täytä muuttuneiden olosuhteiden ja kehittyneen yhteiskunnan asettamia vaatimuksia.

Sopimuksen nojalla saadaan muuttotapah-tuman yhteydessä muuttavan henkilön koti-maahan muuttaneen henkilön ensimmäisen asunnon osoite toisessa Pohjoismaassa. Henkilöä koskevat väestökirjanpitotiedot, kuten mm. juuri osoite, kuitenkin muuttuvat eri systä usein melko nopeasti. Toisessa Pohjoismaassa asuvalla henkilöllä on usein varsin kiinteät siteet kotimaahansa, ja toisaalta kotimaassa hänellä säilyy tiettyjä oikeuksia, joiden toteutuminen on riippuvainen henkilöön tiedoissa tapahtuvien muutosten rekisteröinnistä kotimaan väestökirjanpitoon. Tämän vuoksi olisi mitä pikimmin saatava aikaan pohjoismaainen väestörekisterisopimus, joka takaisi jatkuvan tietojen välityksen toisesta Pohjoismaasta henkilön kotimaan väestökirjaviranomaisille kyseisen henkilön ja hänen perheenjäsentensä oikeudelliseen asemaan oleellisesti vaikuttavien perustietojen muutoksista.

Pohjoismaisten muuttojen ilmoittamisessa käytettävä lomake olisi uusittava nykyaikaisen tietoliikenteen edellyttämälle tasolle.

Suomi ja Ruotsi ovat jo vuodesta 1940 lukien vastavuoroisesti sitoutuneet toimittamaan toisilleen vastapuolen kansalaisten siviilisäätytiedoissa tapahtuvat muutokset. Nyt olisi tärkeätä saada tällainen tietojen vaihto aikaan kaikkien Pohjoismaitten välillä. Samalla olisi syytä tutkia, onko asumista ja tilapäistä oleskelua koskevia säädöksiä mahdollista yhtenäistää Pohjoismaissa jäsenaloitteessa esitetyllä tavalla.

Suomen kannalta Ruotsin väestökirjanpidossa on pieni kauneusvirhe, joka koskee Suomesta Ruotsiin muuttaneita evankelisluterალიის kirkon jäseniä. Suomalaiset luule-

vat olevansa kirkon jäseniä sillä perusteella, että Ruotsin kirkko pitää väestörekisteriä kaikista kansalaisista. Tämän harhaluulon vuoksi Ruotsiin muutaneista suomalaisista vain 30% on enää kirkon jäseniä. Tämän väärinkäsityksen poistamiseksi toivon, että Ruotsin kirkkoherranvirastoissa kirkkoon kuulumisen edellytykset selvitetään niin, ettei asia jää epäselväksi kenellekään Ruotsiin muuttaneelle.

Rouva presidentti! Toivon, että pohjoismaisen väestörekisterisopimuksen uudistamiseen ryhdyttäisiin ensi tilassa.

Riihijärvis anförande i svensk översättning: Fru president! Samarbetet mellan de nordiska länderna är mycket livligt och framgångsrikt på många områden. Inom folkbokföringen har betydande resultat nåtts sedan slutet av sextiotalet. Överenskommelsen om folkbokföring, som ingicks år 1968, uppfyller dock inte längre de krav som de förändrade förhållandena och det utvecklade samhället ställer.

I enlighet med överenskommelsen erhålls vid flyttningshändelse uppgift om adressen till utflyttad persons första bostad i annat nordiskt land till personens hemland. Personuppgifterna i folkbokföringen, såsom bland annat just adressen, förändras emellertid av olika orsaker ofta rätt snabbt. Person som bor i annat nordiskt land har ofta mycket fasta förbindelser med sitt hemland, och å andra sidan bibehåller han i hemlandet vissa rättigheter vilkas uppfyllelse är beroende av att de ändringar som sker i uppgifterna om personen registreras i hemlandets folkbokföring. Fördens skull borde man med det allra snaraste få till stånd ett nordiskt befolkningsregisteravtal som garanterar att uppgifter från annat nordiskt land till persons hemland kontinuerligt förmedlas om ändringar i primära uppgifter som väsentligt påverkar personens och hans familjemedlemmars rättsliga ställning.

Den blankett som används vid flyttningar till de nordiska länderna borde reformeras och få den gestaltning som den nutida datakommunikationen förutsätter.

Finland och Sverige har alltsedan år 1940 ömsesidigt förbundit sig att underrätta varandra om ändringar som uppgifterna om civil-

ståndet för motpartens medborgare undergår. Det vore nu viktigt att få till stånd ett sådant utbyte av uppgifter mellan alla de nordiska länderna. Samtidigt vore det skäl att undersöka huruvida det på i medlemsmotionen anförda sätt är möjligt att i de nordiska länderna för enhetliga stadgandena om boende och tillfällig vistelse.

Ur Finlands synvinkel innehåller Sveriges folkbokföring ett litet skönhetsfel. Det gäller sådana medlemmar av den evangelisk-lutherska kyrkan som inflyttat från Finland till Sverige. Dessa finländare tror att de är kyrkans medlemmar på den grunden att Sveriges kyrka håller ett befolkningsregister över alla medborgare. Med anledning av denna missuppfattning fortsätter endast 30% av de finländare som inflyttat till Sverige att vara kyrkans medlemmar. För att denna missuppfattning skall kunna avskaffas, hoppas jag att förutsättningarna för medlemskapet i kyrkan utreds i pastorexpeditionerna, så att inte heller det är oklart för någon som inflyttat till Sverige.

Fru president! Jag hoppas att åtgärder snarast möjligt vidtas för att reformera den nordiska överenskommelsen om befolkningsregister.

Ylva Annerstedt: Fru president! I frågan om en nordisk konvention om folkregistrering saknar jag överväganden om de risker för den personliga integriteten som är förknippade med ett register av den här typen. Den tidigare konventionen ger ju utrymme för intrång i människors liv, som i dataåldern är synnerligen riskfyllt. I dagarna har vi i Sverige en stor debatt om möjligheterna att övervaka människor och att tränga in i människors personliga liv på ett sätt som tidigare inte har varit möjligt.

Jag skulle därför vilja fråga utskottets företrädare, om man i samband med behandlingen av förslaget ändå inte har diskuterat sårbarhetsfrågorna och möjligheterna att skydda den personliga integriteten.

Om utskottet nu inte har övervägt de här frågorna, tycker jag det finns anledning att innan man fattar beslut se över säkerhetsfrågorna litet extra. Jag kommer att aktualisera den saken i annat sammanhang och avstår nu från att rösta för det förslag som föreligger.

Guðrún Helgadóttir: Fru præsident! Jeg tror faktisk i anledning af fru Ylva Annerstedts tale, at der ingen grund er til ængstelse angående den sag vi nu diskuterer om. Hvert land har sin lovgivning om folkeregistrering og folks rettigheder angående overvågning. Men jeg er helt enig med den sidste taler i, at måske burde Nordisk Råd tage den sag op, men som en helt anden sag. Jeg kan ikke se, at der er nogen grund til at tage standpunkt imod vort forslag nu, men så sandelig er der grund til at tage hele den personlige dataoplysningsmulighed op i Nordisk Råd en anden gang.

Ylva Annerstedt: Fru president! Fru Guðrún Helgadóttir säger att det inte finns någon anledning att vara ängslig. Jag skulle vilja protestera på det bestämdaste – så fort det gäller registrering finns det anledning att vara ängslig. Jag menar därför att man också i det här fallet måste överväga säkerhetsfrågan och de frågor som gäller den personliga integriteten.

Bernhardt Tastesen: Fru præsident! Jeg betragter det som selvklart, at det spørgsmål, som er rejst her, og som vi også har drøftet i forbindelse med udvalgets behandling af dette medlemsforslag, må indgå i de overvejelser, som Nordisk Ministerråd på baggrund af vedtagelsen her nu må gøre sig. Det er en ganske klar ting, at de personoplysninger, som ligger i folkeregistrene, ikke kan bruges til sammenkøring med en række andre registre, således at man går den personlige integritet for nær. Det er også et synspunkt, som vi klart dækker og deler i juridisk udvalg. Men det rent praktiske, at det skal være nemmere for nordboere at få ensartede regler i forbindelse med flygtninge rundt omkring i Norden, det er vort klare formål. Vi har intet formål derudover, og vi har den samme opfattelse om beskyttelse af den personlige integritet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande juridiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Almgren, Svein Alsaker, Lennart Andersson, Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Arne Gadd, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per Olof Håkansson, Tytti Isohokkanaan-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Ragna Berget Jørgensen, Antti Kalliomäki, Thea Knutzen, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Tuulikki Petäjämäki, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Peder Sønderby, Bernhard Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pirkko Turpeinen, Marjatta Väänänen, Henrik Westlund, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Ylva Annerstedt och Elver Jonsson avstod från att rösta.

Frånvarande var:

Esko Aho, Arne Andersson, Margrete Auker, Frode Nør Christensen, Ólafur G. Einarsson, Kjell Magne Fredheim, Eidiur Guðnason, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Jens Peter Jensen, Preben Lange, Inga Lantz, Martti Lähdesmäki, Agnar Nielsen, Arnljot Norwich, Hans Petersson, Oddrun Pettersen, Páll Pétursson, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Harald Synnes, Jan P. Syse, Karin Söder, Anders Talleraas, Pekka Tuominen och Ole Gabriel Ueland.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 55 röster. 2 medlemmar avstod från att rösta.

7

735/j: Medlemsförslag om avhållande av en nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte anta följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

1. i fællesskab med Nordisk Råds præsidium at arrangere en nordisk kvindekongference – Nordisk Forum i 1988 for kvinder med tilknytning til kvindeorganisationer, faglige organisationer, græsrodsbevægelser og andre ikke-officielle foreninger eller sammenslutninger,

2. i fællesskab med Nordisk Råds præsidium at arrangere en officiel konference samtidig med Nordisk Forum,

3. at afsætte projektmidler til forberedelse og gennemførelse af konferencerne.

Åsa Solberg Iversen (juridiska utskottets talesman): Ærede president! Førstkommende lørdag er 8. mars og den internasjonale kvinnedagen. Det passer derfor at Nordisk Råd i dag tar opp medlemsforslaget av 13. november 1985 om en nordisk kvinnekonferanse – Nordisk Forum.

Nordisk Råd har tidligere også ligget i forkant av utviklingen når det gjelder kvinner og likestilling. Jeg kan bare vise til statsråd Anita Gradins innlegg 8. mars i fjor, hvor hun konstaterte at Nordisk Råd startet opp ett år før FN og Kvinneåret.

Medlemsforslaget har vært ute på høring, og samtlige uttalelser – bortsett fra to – var positive til forslagene om en nordisk kvinnekonferanse.

Århus kommune har ved en henvendelse til Nordisk Råds presidium og Nordisk Råds ministerråd tilbudt seg å være vertskap for konferansen. Juridisk utvalg har ikke tatt stilling til hvor konferansen skal holdes, men det er vedtatt at den skal holdes i 1988, for da vil det være passe avstand i tid fra FNs konferanse i Nairobi.

Konferansen bør også ha en offisiell karakter, hvor det legges opp til at det med bakgrunn i konferansen lages et handlingsprogram, f.eks. fram til år 2000. Dette vil være mer forpliktende for de enkelte lands myndigheter.

Uten at vi binder opp noen faste punkter for programmet, bør en vel gi noen signaler om hva Nordisk Råd ønsker, f.eks. kvinners representasjon i politiske fora – minst 40 pst. på alle nivåer innen år 2000 – arbeidstid og omsorg for barn osv.

Vi må bare inrømme at vi ikke er kommet lenger i vårt samfunn enn at når det gjelder familie og omsorgsoppgaver, er det vanlig at det bare er kvinner som kommer sammen for å drøfte slike ting, men egentlig skulle dette i høyeste grad være emner hvor våre menn skulle delta, for først da vil vi i fællesskab ha mulighet til å stake ut vår likestillingsvei også for kommende slekter.

Vi har i budsjettssammenheng vist til at det føres opp dekning på 1987-budsjettet til planlegging og videre til gjennomføring av konferansen.

Det er videre viktig at det blir nedsatt en arbeidsgruppe for hele det store opplegget, slik at denne konferansen kan gjennomføres på en verdig og fin måte. Jeg vil ikke gå i detalj om opplegget og gjennomføringen fordi planleggingsgruppen skal få mulighet til å arbeide fram planene etter de intensjonene forslagsstillerne har signalisert.

Forslagsstillerne er inne på at konferansen bør legges opp etter samme modell som FNs kvinnekonferanse, og det betyr at et Nordisk Forum også bør tilrettelegges med en rekke tilbud, så som workshops, utstillinger, seminarer og annet, som interesserte deltakere sjøl står for.

Noen, og spesielt menn, hevder at kvinnekampen om likestilling har gått for langt. Men til det er å si at mye gjenstår også i nordisk sammenheng før likestillingen er en full realitet. Enda verre er det globalt.

Fra min egen kvinnebevegelse skal vi i vår sette i gang en solidaritetsaksjon med sikte på både å skaffe midler til mødrekomiteen i El Salvadors arbeid og å spre informasjon om komiteen. Med andre ord kan vi si at vi er privilegert i forhold til medsøstre i andre deler av verden, og det er gjennom søstersolidariteten vi kan stå sammen og vinne fram.

Et godt gjennomarbeidet opplegg til en nordisk kvinnekonferanse kan etter min mening gi sporen til nye tiltak, som igjen kan gi bedre kår for kvinner verden over.

Med disse ord anbefaler jeg juridisk utvalgs forslag til en nordisk kvinnekonferanse.

Minister **Grethe Fenger Møller**: Fru præsident! Jeg holder dette indlæg på vegne af de nordiske ligestillingsministre.

Nordisk Råds juridiske udvalg har netop præsenteret et forslag om afholdelse af en nordisk kvindekonference, Nordisk Forum, i 1988, for kvinder med tillknytning til kvindeorganisationer, faglige organisationer, græsrodsbevægelser og andre ikke officielle foreninger eller sammenslutninger. Forum foreslås arrangeret af Nordisk Ministerråd sammen med Nordisk Råd.

Ved FNs kvindekonference i Nairobi i juli 1985 blev dokumentet "Fremadrettede strategier for gennemførelse af fremskridt for kvinder i perioden frem til år 2000 og konkrete forholdsregler til overvindelse af vanskelighederne for opnåelse af målene for og hensigterne med FNs kvindetår: "ligestilling, udvikling og fred" enstemmigt vedtaget.

Selv om vi i Norden er kommet langt i forhold til den øvrige verden, hvad angår ligestilling mellem kvinder og mænd, står der desværre meget tilbage at gøre endnu. Strategidokumentet er i denne sammenhæng i høj grad relevant for ligestillingsbestræbelserne i vore lande og også i det nordiske samarbejde.

I september 1985 arrangerede Nordisk Ministerråd en nordisk opfølgingskonference til FNs kvindekonference i Nairobi. Yderligere en nordisk opfølgingskonference om kvinder og bistand vil blive arrangeret i efteråret 1986.

Nordisk Ministerråds ligestillingsudvalg har gennem årene arrangeret en lang række seminarer og konferencer. Der har både været tale om konferencer, der har behandlet ligestillingsspørgsmål generelt, og konferencer, hvor man har taget specielle ligestillingsproblemer op f.eks. ligestillingen i folkeskolen.

I modsætning til forum på verdenskonferencerne har der her været tale om et enkelt specifikt emne, som en kreds af inviterede deltog i. Dette har i et vist omfang medført, at det ofte har været de samme deltagere, der har været med i mange af seminarerne. Hvis man arrangerer et nordisk forum, således som foreslået, vil man have mulighed for at skabe rammer for mange arrangementer på én gang, som en større kreds af interesserede kan deltage i efter lyst og behov. Det ville efter vores opfattelse være en god måde at

modvirke på, at det altid er de samme, der deltager, og vi ville få vores kreds blandet meget mere, end vi er vant til; det mener jeg også er godt for det nordiske ligestillingsarbejde.

På konferencen i september 1985 blev det diskuteret, hvorledes strategidokumentet kan anvendes i det nordiske samarbejde ud fra følgende tema: beskæftigelse, sundhed og uddannelse. Deltagerne på konferencen var repræsentanter for kvindeorganisationerne, arbejdsmarkedets parter, nationale ligestillingsråd og lignende samt Nordisk Råd.

Flere konkrete forslag kom frem, bl.a. dette om et nordisk forum baseret på samme model som den parallelle konference til FNs kvindekonference eller de parallelle fora, fordi der har jo faktisk været tre i alt.

De nordiske ligestillingsministre anser det for meget positivt, at medlemmer af Nordisk Råd har arbejdet videre med forslaget om et nordisk forum, og også at høringsvarene i så overvældende grad har været positive. Ligeledes finder vi, at det er positivt, at det juridiske udvalg i sin betænkning støtter forslaget.

De nordiske ligestillingsministre mener, at et nordisk forum kommer til at udgøre et vigtigt led i den fortsatte opfølgning af FNs kvindetår og i opfølgningen af strategidokumentet. Desuden mener ministerrådet, at det kan udgøre en del af de nordiske kvinders forberedelse til den næste globale kvindekonference.

I forslaget foreslås, at et nordisk forum arrangeres fælles af Nordisk Råds præsidium og Nordisk Ministerråd. De nordiske ligestillingsministre ser positivt på et sådant samarbejde, men vi holder nu også lidt med dem, som udtaler, at det foreslåede samarbejde hovedsagelig skal være af praktisk og af koordinerende art. Vi mener, at ansvaret for planlægningen og indholdet i konferencen hovedsagelig skal ligge hos kvindeorganisationerne.

Det er et vigtigt udgangspunkt, at Nordens kvinder via deres organisationer sammen med andre relevante organisationer selv er med til at bestemme, hvordan et nordisk forum skal se ud ud fra en fastlagt økonomisk ramme.

For at gøre det muligt med et samspil mellem beslutningstagere og de frivillige organi-

sationer, så støtter ministerrådet forslaget om en officiel konference samtidig med forum.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande juridiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Almgren, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Johan Buttedahl, Kaj Bärnlund, Bjarne Mørk Eidem, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Elsi Hetemäki-Olander, Per Olof Håkansson, Tytti Isohookana-Asunmaa, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Ragna Berget Jørgensen, Antti Kalliomäki, Thea Knutzen, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Inga Lantz, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lundblad, Barbro Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Oddrunn Pettersen, Tuulikki Petäjänemi, Kaj Poulsen, Asbjørn Sjøthun, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Harald Synnes, Bernhard Tastesen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Henrik Westerland, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var:

Esko Aho, Margrete Auken, Frode Nør Christensen, Ólafur G. Einarsson, Eidur Guðnason, Rune Gustavsson, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Jens Peter Jensen, Preben Lange, Martti Lähdesmäki, Agnar Nielsen, Arnljot Norwich, Hans Petersson, Páll Pétursson, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Jan P. Syse, Karin Söder, Peder Sønderby, Anders Talleraas, Friðjón Þórðarson och Pekka Tuominen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 58 röster.

8

D 1986/18/1985/j: Meddelande om rekommendation nr 18/1985 angående stöd till Internationella rehabiliterings- och forskningscentret för tortyroffer (RCT) i Köpenhamn

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session.

Bernhardt Tastesen (juridiska utskottets talesman): Fru præsident! Rådets medlemmer og måske især ministerrådets medlemmer vil kunne erindre sessionen i Reykjavik for et år siden, hvor dette medlemsforslag blev vedtaget, og hvor rådet og ministerrådet nærmest var på kollisionskurs. Men bagefter har vi kunnet glæde os over, at ministerrådet har fulgt Nordisk Råds henstilling om at støtte rehabiliteringscentret og forskningscentret for torturofre i København, idet man på budgettet for 1986 har stillet 500.000 NOK till rådighed.

I det budgetforslag, som skal til behandling senere på dagsordenen, giver budgetkomiteen udtryk for, at dette arbejde bør støttes i fremtiden. Vi har ikke villet afskrive denne rekommandation, før vi er sikre på, hvad der videre sker. Da der dels foregår forskning, dels foregår undervisning af sundhedspersonale fra alle de nordiske lande på Rigshospitalets center, som er ganske enestående, og som vel er det første center af den karakter overhovedet i verden, må det være rimeligt, at man sørger for grundlaget, 1 mill. DKK, som dækker den fællesnordiske virksomhed, den fællesnordiske kontakt i denne forbindelse.

Vi har med juridisk udvalg været på besøg her under sessionen på Rigshospitalet og besøgt denne afdeling, og vi er ganske påvirkede af de oplysninger, vi har fået. Torturen skifter ligesom ansigt. Før brugte man tortur for at fremkalde tilståelse ved fysisk og psykisk vold. I dag bruger man torturen på samme måde, måske med en overvægt af psykisk vold, for simpelt hen at nedbryde mennesket, således at det kun er kroppen, der bliver tilbage. Det er ganske forfærdende forhold, vi oplever, når menneskerettigheder trædes under fode, og den umenneskelige behandling, man konfronteres med derude.

Det er en klar ting – det er også med i programmet om flygtningepolitikken – at her er et område, hvor vi skal være årvågne, og vi forventer, at ministerrådet fortsat viser positiv vilje over for dette medlemsforslag, som vi stadig væk har liggende i rådet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *biföljs utskottets förslag.*

9

D 1986/19/1985/j: Meddelande om rekommendation nr 19/1985 angående samarbete för de mänskliga rättigheterna

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session.

Nyhage (juridiska utskottets talesman): Fru president! Frågan om nordiskt samarbete om de mänskliga rättigheterna har under många år varit aktuell på rådets saklista. Det finns i alla nordiska länder en stark önskan att stärka samarbetet på detta område. Behovet av information, undervisning och forskning på nordiskt plan är här stort.

Vid Nordiska rådets 33:e session 1985 antog rådet en rekommendation efter förslag från juridiska utskottet enligt vilken ministerrådet skall pröva möjligheterna att göra ett i Oslo planlagt forskningsinstitut för mänskliga rättigheter till ett samnordiskt institut.

Med anledning härav har ministerrådet lämnat ett meddelande till årets session, i vilket ges information om arbetet med rekommendationen. Meddelandet har hänvisats till juridiska utskottet för beredande sakbehandling.

Juridiska utskottet noterar, vilket framgår av här föreliggande betänkande, att för närvarande undersöks möjligheterna för ett utvidgat samarbete mellan sådana institutioner, som bedriver forskning rörande de mänskliga rättigheterna. Utskottet är också tillfreds med att ett nordiskt seminarium planeras vid ett vid Lunds universitet upprättat forskningsinstitut för mänskliga rättigheter och humanitär rätt, varvid frågan om nordiskt samarbete på här ifrågakvarande område blir ett av huvudämnena. Detta kan emellertid bara ses som ett första steg på vägen mot det mål som

Nordiska rådet avsett med sin rekommendation, nämligen ett samnordiskt institut i Oslo, som skall bygga på det planerade forskningsinstitutet för mänskliga rättigheter i Oslo.

I rekommendationen uttalar Nordiska rådet vidare att ministerrådet i C 1 skall redogöra för de nordiska regeringarnas insatser för att hävda de mänskliga rättigheterna. I sitt meddelande behandlar ministerrådet i första hand det nordiska samarbetet inom FN och Europarådet. Ministerrådet betonar att de nordiska länderna har ägnat stor uppmärksamhet i tredje utskottet i FN:s generalförsamling åt bl.a. arbetet med dödsstraffets avskaffande, frigivande av politiska och fackliga fångar liksom att inrätta en fond för tortyroffer. Personligen har jag haft tillfälle att i ett par omgångar kunnat få följa just detta arbete och vill här gärna betyga värdet av de insatser som görs och understryka betydelsen av att vi aldrig får förtrötta i arbetet med dessa så oerhört viktiga frågor.

Juridiska utskottet föreslår att ministerrådets meddelande läggs till handlingarna.

Fru president! De mänskliga rättigheterna är en fråga av allra största intresse och betydelse för de nordiska länderna. I dessa dagar ter sig samarbetet på detta område särskilt angeläget mot bakgrund av den händelse, som så hårt har drabbat våra nordiska demokratier.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *biföljs utskottets förslag.*

10

C 11/j: Berättelser på juridiska utskottets verksamhetsområde 1984

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga berättelserna till handlingarna.

Utskottets förslag biföljs.

11

E-saker

E 36: Fråga till Danmarks regering om Danmarks undertecknande av den nordiska språkkonventionen¹

Siri Häggmark: Fru president! Ingrid Sundberg har inte kunnat närvara här idag, och

¹ Frågan tryckt s. 2503

hon har bett mig att i hennes ställe ta emot svaret på den fråga som hon ställt. Frågan har följande lydelse: När avser den danska regeringen att underteckna den nordiska språkkonventionen så att den äntligen kan träda i kraft?

Minister Erik Ninn-Hansen: Fru præsident! Som det tidligere er tilkendegivet, er vi fra dansk side meget positive over for ratifikation af den nordiske sprogkonvention. Vi anser den for et væsentligt skridt fremad i det nordiske samarbejde, og derfor arbejder vi fortsat på at tilvejebringe de interne forudsætninger for dansk ratifikation af konventionen.

Jeg kan oplyse i den forbindelse, at forslag om ændring af den danske retsplejelov er forelagt folketinget med henblik på anvendelse af de nordiske sprog ved danske domstole. Dette forslag er altså forelagt af mig i det danske folketing.

Ændringerne var oprindeligt planlagt til ikrafttræden pr. den 1. april 1986, men folketinget har endnu ikke færdigbehandlet forslaget. Jeg regner dog med, at det færdigbehandles i dette folketingsår, således at jeg håber på en vedtagelse i løbet af de nærmeste par måneder.

Med henblik på at sikre konventionens gennemførelse i den offentlige forvaltning vil justitsministeriet indføre et særligt afsnit om konventionen i den vejledning om den nu gennemførte generelle *forvaltningslov*, der er under udarbejdelse.

Siri Häggmark: Fru president! Jag tackar statsrådet för svaret. Ingrid Sundberg ställde frågan till Danmarks regering. Jag är själv nöjd med svaret, och jag utgår från att också Ingrid Sundberg är det. Den här frågan kommer nu att "falla framåt" ordentligt, så att vi kan räkna med att få ett besked från regeringen så snart som ett beslut i frågan har fattats i folketinget.

Minister Erik Ninn-Hansen: Ja, det regner jeg bestemt med. Der var tilslutning i folketinget ved første behandlingen, og derfor regner jeg også med, at folketinget færdiggør sagen nu. Men vi har det jo i Danmark som i de øvrige lande, regeringer kan jo ikke jage med folketinget, men vi håber bestemt,

at det gennemføres i løbet af de nærmeste måneder.

Diskussionen förklarades härefter avslud.

E 40: Fråga till Nordiska ministerrådet om flyktningarnas deltagande i korta skolresor till grannländerna¹

Kaj Poulsen: Hvad agter ministerrådet at gøre for at ændre de regler, der i dag påvirker, at flygtningebørn, som går i dansk skole, kun med stort besvær på grund af grænsekontrol kan deltage i korte skolerejser til nabolandene?

Statsråd Haugstvedt: Ærede president! Kaj Poulsens spørgsmål berører de generelle problemer som opstår for alle som må ha visum for å reise inn i ett av landene i Norden. Kravet om særskilt innreisetillatelse er avhengig av hva slags pass den reisende har. Dermed berøres også en del flyktninger og andre innvandrere som er bosatt i Norden, men som kommer fra land med visumsplikt, og som ikke har fått pass som berettiger til innreise uten særskilt tillatelse. For barn kan det dessuten oppstå spesielle problemer, ettersom de svært ofte ikke har egne pass.

Spørsmålet om å forenkle grensepasseringen mellom de nordiske landene på forskjellige måter diskuteres i forbindelse med samarbeidet om håndhevelsen av den nordiske passkontrolloverenskomsten. De spørsmålene som representanten her har tatt opp, står på dagsordenen for det nordiske utlendingsutvalget, som har til oppgave å ivareta samordningen av dette på nordisk plan. Utvalget vil på sitt møte i juni 1986 diskutere muligheten for harmonisering av de regler som nå gjelder nasjonalt.

Kaj Poulsen: Jeg vil gerne takke for det svar, jeg fik, men også udtrykke min skuffelse over, at der ikke i svaret lå noget konkret om, at vi kunne lette de problemer, man har på skolerne i vore lande.

Det er sådan, at det kommer til at virke diskriminerende for invandrerbørn, såfremt der opstår problemer for skoleklassers rejser

¹ Frågan tryckt s. 2507

til nabolande, hvor det drejer sig om rejser på 1-2-3 eller 4 dage, og derfor vil jeg gerne stille det tillægsspørgsmål, om der er udsigt til, at der fra efteråret vil være politisk enighed mellem de nordiske lande om, at denne diskriminerende regel over for børnene fjernes.

Lad de voksne slås, men lad det slagsmål gå børnene forbi.

Statsråd Haugstvedt: Ærede president! Jeg skulle ønske at jeg fra denne talerstol kunne svare 100 pst. bekræftende på det spørgsmålet som representanten nå stillede meg.

Det er en del tekniske problemer som skal løses i forbindelse med det møtet som jeg antydnet skal holdes i juni måned dette år. Men la meg få uttrykke at jeg deler spørgerens håp om at det skal lykkes for de nordiske regeringer å nå fram til en løsning på dette møtet. Det er – som jeg forsøkte å si – visse problemer som ennå ikke er løst, men vi deler ønsket om at disse skal kunne løses på det nevnte tidspunkt.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 43: Fråga till Nordiska ministerrådet om de homosexuellas mänskliga rättigheter¹

Hanna Kvanmo: President! Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til Ministerrådet:

Hvilke initiativ akter de nordiske landenes regeringer å ta for å fremme og verne om de homoseksuelles menneskerettigheter?

Hvordan ser Nordisk Ministerråd på FNs, Europarådets (ECOSOC, CAHAR), EF-parlamentets rolle i disse spørsmål?

Minister Erik Ninn-Hansen: Fru præsident! Som det er bekendt, er der i de nordiske lande diskussioner om de homoseksuelles retsstilling i samfundet. Jeg kan således nævne, at i Danmark har en kommission fået til opgave at fremkomme med forslag til forbedring af de homoseksuelles stilling i samfundet på en række områder.

I Sverige har en tilsvarende kommission allerede afgivet betænkning herom, og betækningsforslaget bliver nu drøftet nærmere. Også i Norge er der netop blevet nedsat en kommission, der skal behandle bl.a. de homoseksuelles situation.

På baggrund af disse initiativer blev der i januar i år afholdt et nordisk møde om de homoseksuelles retsstilling med deltagelse af repræsentanter justits- og socialministerierne. Det blev her bl. a. diskuteret, om der kan findes ensartede løsninger i de nordiske lande til fremme af de homoseksuelles livsvilkår. Disse drøftelser er langt fra tilendebragt, men vil blive fortsat ved senere møder.

Det menneskeretlige værn mod diskriminering tilkommer alle mennesker. De nordiske lande har gennem årene taget initiativer og udført et omfattende arbejde med henblik på at styrke menneskerettighederne i det internationale samarbejde.

Så vidt jeg er informeret, har ingen af de nordiske lande haft særlig anledning til at tage initiativer med henblik på at sikre, at menneskerettighederne bliver overholdt specielt i forhold til de homoseksuelle. Samtlige regeringer i de nordiske lande er imidlertid klar til at reagere, hvis der skulle opstå situationer, hvor der er grund til at formode, at der sker overtrædelse af menneskerettighederne, også overtrædelser i forhold til de homoseksuelle.

De internationale organisationer og råd, der er nævnt i spørgsmålet, har jo ganske omfattende og til dels forskellige opgaver at udføre. Disse opgaver må selvfølgelig udføres inden for de rammer, som de internationale aftaler fastlægger. De nordiske lande arbejder i disse organer altid på at fremme de idealer, som vi bekender os til, og som jeg her kort har nævnt. Det må naturligtvis ske på den måde, som i de konkrete tilfælde skønnes at føre til de bedste resultater. Det er derfor ikke muligt generelt at angive, hvordan sager af denne karakter bør behandles i disse organer, hvor de bedste resultater kan opnås.

Hanna Kvanmo: President! Jeg vil gjerne be om Rådets tillatelse til å bruke 5 minutter på dette, for det har en viss sammenheng med en sak som kommer litt senere. –

Takk, president! Som Nordisk Råd er kjent med, foreslar Juridisk utvalg å avskrive Rådets rekommandasjon nr. 18 som ble vedtatt i Stockholm for to år siden. Begrunnelsen for å avskrive rekommandasjonen sies å være at de nordiske lands regeringer samarbeider med sikte på å eliminere diskriminering i sin alminnelighet, eller som det heter i dagens dokument – det

¹ Frågan tryckt s. 2510

”omfattar självfallet också frågor och initiativ som specifikt tar sikte på de homosexuellas situation”.

Men det var ikke dét flertallet i Nordisk Råd tok sikte på da det vedtok rekommandasjon nr. 18. Det var spesielt arbeidet med de homoseksuelles menneskerettigheter det gjaldt den gang. Så spør jeg altså i dag – hvilke initiativ vil de nordiske lands regjeringer ta for å fremme og verne de homoseksuelles menneskerettigheter? Og jeg får til svar: De nordiske land vil ikke ta noe initiativ, men hvis det oppstår situasjoner der det er grunn til å formode at det skjer overtredelse av menneskerettighetene i forhold til de homoseksuelle, vil de nordiske land reagere.

Ministerrådet viser altså null interesse for den diskriminering som skjer daglig i de fleste land i verden – også de nordiske. De nordiske land har ingenting gjort for å oppfylle rekommandasjon nr. 18, og det akter de å fortsette med. Men ministeren forsikrer oss om at samarbeidet om å gjøre ingenting er godt.

Ministeren peker på at det foregår utredningsarbeid om de homoseksuelles situasjon i Sverige, Danmark og Norge. Jeg skal vokte meg vel for å si noe om arbeidet i Sverige og Danmark – det ser ut til å være godt. Men for Norges vedkommende er det i beste fall en sannhet med modifikasjoner. Utredningen i Norge tar sikte på å finne fram til lovforslag for å regulere bofellesskap også mellom samboere. Og det er det hele.

Den annen del av mitt spørsmål gjelder hvordan en del internasjonale organisasjoner ser på de homoseksuelles menneskerettigheter. Til det svarer ministeren at det ikke er mulig å angi hvordan saker av denne karakter bør behandles i disse organene for å oppnå de beste resultater. Jeg ville tro at det å ta opp saker iallfall er en begynnelse til å oppnå et resultat. De homofiles organisasjoner har bl. a. pekt på diskriminering på arbeidsmarkedet, og de ber også om at de nordiske land må ta initiativ til en revisjon av den internasjonale sykdomsklassifikasjonen, slik at homofili fjernes fra diagnoselista. Homofili er da ingen sykdom.

Jeg vil da spørre: Vil Ministerrådet ta slike initiativ?

Minister **Erik Ninn-Hansen**: I det væsentlige kan jeg henvise til det svar jeg har givet.

Jeg skal vedrørende det internasjonale samarbejde sige, at jeg synes her, det afgørende må være, at de nordiske lande tager initiativ i de forhandlinger, der kan være i FN og andre steder, hvis man ser, der opstår diskriminering, og man er opmærksom på dette.

Med henblik herpå synes jeg også, det er vigtigt, som jeg også nævnte det, at der mellem de nordiske ministerier er møder, som vil fortsætte i den kommende tid, hvor der jo også er anledning til at tage spørgsmål op, hvis man mener på mere international basis at der opstår diskriminering, og der derfor kan være grundlag for, således som man drøftede det for 2 år siden i Nordisk Råd, at tage spørgsmålet op i internationale forsamlinger.

Med henblik på, hvad det sker i de nordiske lande internt, synes jeg i hvert fald, at der er to ting, man fra spørgerens side må betragte som fremskridt. Den ene er det arbejde, der foregår i kommissioner i de tre lande, jeg nævnte, og den anden er det fællesnordiske ministerielle samarbejde, som jeg omtalte før.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

12

D 1986/2/1982/j: Meddelande om rekommendation nr 2/1982 angående lagstifningssamarbetet på arbetsrättens område

D 1986/18/1984/j: Meddelande om rekommendation nr 18/1984 angående samarbete inom FN och andra internationella organ rörande homosexuellas mänskliga rättigheter

D 1986/16/1985/j: Meddelande om rekommendation nr 16/1985 angående ändring i Helsingforsavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet

D 1986/17/1985/j: Meddelande om rekommendation nr 17/1985 angående ändring i Helsingforsavtalet och kulturavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet

Rådet företog ovannämnda saker i ett sammanhang.

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spørgsmålen för rådets del slutbehandlade.

Hanna Kvanmo: President! Jeg vil gjerne stemme imot avskrivning av rekommandasjon nr 18/1984. Det går vel an å stemme først over nr 18, og deretter over alle de andre rekommandasjonene.

Bernhardt Tastesen: Fru præsident! Jeg mener, at det er i overensstemmelse med forretningsordenen – jeg håber, at det er det – at vi trekker denne rekommandation tilbake, så den følges med den anden rekommandation. Det er bestemt ikke livsviktig, at den bliver afskrevet nu. Dermed vil vi imødekomme de indvendinger, der har været fremsat, så de to rekommandationer følges ad, og derved undgår vi også afstemningen om specielt denne rekommandation. Jeg håber, det er i overensstemmelse med forretningsordenen at vi gør det.

Hanna Kvanmo: Hvis dét er mulig, trekker jeg mitt forslag om avstemming tilbake. Men da forblir rekommandasjonen 18/1984 i Nordisk Råd.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölles utskottets förslag beträffande rekommendationerna 2/1982/j, 16/1985/j och 17/1985/j.

Rekommendation nr 18/1984/j lades till handlingarna i avvaktan på nytt meddelande till nästa ordinarie session.

13

C 2: Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1987 (budgetkommitténs betänkande)

Budgetkommittén hade föreslagit,

A. at Nordisk Råd i anledning av beretning C 2/1986 vedtar følgende uttalelse:

Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å øke det fremlagte budsjett for 1987 med 15 millioner DKK i overensstemmelse med Budsjettkomiteens spesifisering samt vedta det justerte budsjett under hensynstaken av Budsjettkomiteens merknader.

B. at Nordisk Råd tar til etterretning beretning C 2/1986.

C. at Nordisk Råd pålegger presidiet å ta opp drøftelser med Nordisk Ministerråd for å sikre finansieringen av nordiske samarbeidstiltak.

Mørk Eidem: Fru president! Innledningsvis vil jeg få nevne at det fra ministerrådssiden under sesjonen har vært nevnt ulike prosenttall om veksten i budsjettet for 1987. Det nordiske budsjett er imidlertid så beskjedent at selv store prosentpåslag blir ganske ubetydelige beløp. Jeg tror det er viktig i denne debatten ikke helt å tape perspektivet i budsjettbehandlingen når det fra den parlamentariske side foreslås tilleggsbevilgninger.

Budsjettkomiteen har siden den første diskusjonen om budsjettet for 1987 i november i fjor gått ut fra at veksten i de tradisjonelle deler bør være på 5 pst. Komiteen satte denne ramme for veksten fordi budsjettet for etablerte virksomheter lenge reelt sett har stått stille. Det nordiske budsjett er ikke tilstrekkelig stort til å kunne foreta omfordelinger og dermed finansiere nye virksomheter og samtidig trygge de igangværende.

Det er i dette perspektiv man skal se statsministrenes uttalelse fra 1981 om at nye samarbeidsprosjekter av mer betydelig omfang må finansieres ved tilskudd til budsjettet.

Den statsfinansielle situasjon for de nordiske land er ikke lett. Midlene må brukes effektivt. Budsjettkomiteen peker på at nettopp det nordiske samarbeid gir mervinster som ikke er mulige å oppnå på nasjonalt plan. Dette er også en oppfatning som deles av selve Ministerrådet. I budsjettforslaget sies det:

''Ministerrådets oppfatning er at mange tiltak som i dag gjennomføres eller planlegges på nasjonalt plan, kan ofte drives mer effektivt på nordisk basis.''

Komiteen foreslår derfor at budsjettet, når vi ser bort fra finansieringen av Nordiska Hälsovårdshögskolan og Ministerrådets sekretariat, for de igangværende virksomheter eller de tradisjonelle deler økes med 15 mill. danske kr. Av disse 15 mill. danske kr foreslås 5 mill. danske kr til kulturområdet, 7 mill. danske kr til det økonomiske området, 1 mill. danske kr til turisme, kommunikasjon og teknikk, 1 mill. danske kr til Internasjonale rehabiliterings- og forskningscenter for torturoffer i København og til slutt 0.8 mill. danske kr til likestillingsområdet.

La meg understreke komiteens uttalelse om den tvil vi føler ved at Nordiska Hälsovårdshögskolans virksomhet tas ut av budsjettet.

Jeg vil her særskilt nevne at i forbindelse med kultursatsningen i Japan bør Ministerrådet samtidig initiere nasjonale organer, f.eks. eksportrådene, til å samarbeide om en nordisk satsning for å presentere nordisk næringsliv på dette store og interessante marked. På industriområdet bør det satses mer på å utvikle et dynamisk industrisenter i Oslo i forbindelse med flyttingen dit av NORDFORSK og Nordisk Industrifond. Rådet har i går vedtatt en rekommandasjon om å gjennomføre et nordisk teknologiår 1988. For å planlegge dette året foreslår komiteen bevilget 300 000 danske kr på 1987-budsjettet.

Budsjettkomiteens forslag innebærer at en relativt stor del av den foreslåtte forhøyning i budsjettet tilføres kultursektoren. Dette kan ses som et uttrykk for den betydning komiteen tillegger en utbygging av kultursamarbeidet, særlig med den situasjon vi nå har ved at det nordiske samarbeidet skal føres videre innen rammen for en ny organisasjon. De økninger som foreslås, har fremfor alt til formål å sikre bredden i det nordiske kultursamarbeidet og å trygge samarbeidets folkelige forankring. Jeg peker her på anslagene til f.eks. ungdomsarbeidet og til lærer- og elevutveksling. Dessuten er et av formålene å øke kunnskapen om kulturen i de enkelte nordiske land. En fordobling av litteratur- og musikkprisene, som i reell verdi har stått uendret i det siste decennium, og en utvidet utstillingsutveksling er betydningsfull i denne sammenheng.

Budsjettkomiteen har ikke foreslått økte bevilgninger til Nordisk Journalistkurs, men jeg vil gjerne gi uttrykk for viktigheten av at journalister fra hele Norden fortsatt kan møtes. Den betydning dette har for informasjon om Rådets virksomhet og om samarbeidet i Norden, er meget stor. De 600 journalister som har deltatt på de nordiske journalistkursene, er gode ambassadører for oss i det nordiske samarbeidet.

Jeg vil til slutt fremholde at budsjettkomiteen foreslår at Rådet pålegger Presidiet å ta opp drøftelser med Ministerrådet for å sikre finansieringen av nordiske samarbeidstiltak. Derved kan vi forhåpentligvis få mer samsvar mellom de mål og ambisjoner som parlamentarikere, arbeidstakere og arbeidsgivere i Norden har om det nordiske samarbeidet og gjennomføringen av dette.

Ved å lytte til hva parlamentarikerne fra ulike land har uttalt både i generaldebatt og i saksdebatten når det gjelder nivået på budsjettet, kan det slås fast at det er et enstemmig Nordisk Råd som står bak kravene om økte budsjetttrammer til det nordiske samarbeidet. De forslag som budsjettkomiteen i dag presenterer, er vel begrunnet, og vi forutsetter at Ministerrådet tar de fornødne hensyn. Jeg synes budsjettkomiteen har strukket seg langt. Vår påplussing vil utgjøre 75 øre pr. nordisk innbygger.

La meg helt til slutt understreke komiteens synspunkter på prisforutsetningene. Skulle disse forutsetninger ikke holde, regner jeg med at Ministerrådet kommer tilbake med saken til det nye budsjett- og kontrollutvalg.

Eiður Guðnason: Fru president! Jag vill här framföra synpunkter främst på kulturdelen av budgetförslaget, utöver den presentation av budgetkommitténs betänkande som budgetkommitténs ordförande har givit.

Den budget som ministerrådet nu har lagt fram är den första gemensamma budgeten. I motiveringarna till budgetförslaget uttalas att sammanslagningen av budgetarna ger nya möjligheter för ministerrådet att starkare markera de prioriterade arbetsuppgifterna, och att detta inte minst kommer att kunna stärka kultursamarbetet och knyta de övriga sektorer starkare till detta viktiga område.

Det är beklagligt att den principiella hållning som ministerrådet har givit uttryck för inte har påverkat den konkreta utformningen av budgetförslaget. Den aktivitetsökning på de traditionella områdena som ingår i budgetförslaget är närmast marginell och ger inte möjligheter att på ett tillfredsställande sätt utveckla vare sig det nordiska samarbetet som helhet eller det nordiska kultursamarbetet.

För att den av Nordiska rådet förutsatta aktivitetsökningen på 5 % skall kunna uppnås krävs omfattande förändringar av budgeten, som på kulturområdet bör tillföras ytterligare drygt 5 miljoner danska kronor. Det kan icke vara någon omöjlig uppgift för fem länder gemensamt.

Jag vill här kort redogöra för de områden som vi anser att ministerrådet särskilt bör beakta. Kulturutskottets synpunkter fram-

fördes redan senaste höst till ministerrådet.

Budgetkommittén har uttalat att prissummorna för litteratur- och musikprisen bör fördubblas i budgeten. För att förverkliga utskottets förslag krävs en aktivitetsökning på 75 000 danska kronor på denna post under 1987.

För kulturutskottets del kan även hänvisas till betänkandet om medlemsförslaget om alternativa former för stöd till den nordiska tonkonsten (A 703/k), i vilket bl.a. föreslås åtgärder för att göra de verk som nomineras för Nordiska rådets musikpris tillgängliga för en större publik.

I budgeten föreslås inte heller någon förhöjning av anslaget till Nordiskt konstcentrum. Centret bör anvisas anslag för att föra verksamheten med nordiskt utställningsutbyte vidare i enlighet med rekommendation nr 22/1984. För detta ändamål krävs ca 500 000 danska kronor under 1987.

Vidare bör det lokala och regionala ungdomsarbetet ytterligare byggas ut, och dessutom bör arbetet på området barn och kultur bli permanent och anslag i detta syfte intas på fast post i budgeten.

På utbildningsområdet har inga anslag avsatts för att inleda ny verksamhet som syftar till ett ökat lärar- och elevutbyte i Norden. Kulturutskottet har uttalat att såväl språksekretariatet som Nordiska språk- och informationscentret har en central ställning på detta område och ansett att budgeten bör utformas så, att den ger beredskap för inledande av ny verksamhet.

Dessutom kan konstateras att Nordiska forskningspolitiska rådet i sitt uttalande om budgeten för 1987 har förordat aktivitetsökningar för NORDVOLC och NORDPLAN på ca 1 miljon danska kronor sammanlagt. Utvärderingarna har givit positiva resultat och borde därför följas upp av ministerrådet så att verksamheten vid institutionerna kan byggas ut i önskad riktning.

Till detta kommer att dispositionsmedlen borde höjas till en nivå som gör det möjligt att utgående från Nordiska rådets rekommendationer inleda nya projekt på kulturområdet. I nu föreliggande budgetförslag är hela aktivitetsökningen inom dispositionsmedlen på förhand uppbunden till vissa bestämda områden. Jag vill även i detta sammanhang påminna om att Nordiska sommaruniversitetet pla-

nerar att hålla sitt sommarmöte i Island 1987, men att det är nödvändigt att NSU får ett extra anslag för att detta skall bli möjligt. NSU brukar samlas bara vart tionde år i Island, och ett särskilt anslag för detta ändamål tycker jag att NSU vore förtjänt av efter den hårdhänta behandling NSU har utsatts för tidigare i budgetsammanhang och särskilt nu efter den mycket positiva utvärderingen av verksamheten som har gjorts.

Det finns även positiva sidor i ministerrådets förslag. För Nordens institut i Grönland har intagits anslag på fast post i budgeten, och vidare redovisas den fortsatta utbyggnaden av denna institution. På forskningsområdet föreslås vissa aktivitetsökningar på den egentliga budgeten och dessutom anslag för nya projekt över den ekonomiska handlingsplanen. Kultursatsningen i Japan föreslås, i enlighet med de synpunkter Nordiska rådet har framfört, finansierad genom tillskott av nya medel till budgeten.

Dessa sistnämnda anslag i budgeten påverkar emellertid den nuvarande normala verksamheten på kulturområdet i ringa utsträckning. En helhetsgranskning av budgetförslaget leder därför till den slutsatsen att nu föreliggande förslag innebär fortsatt stagnation på de traditionella områdena inom det nordiska kultursamarbetet. Det är detta tillstånd som nu bör förändras, och det är därför som budgetkommittén för fram dessa omfattande tilläggsförslag. Jag vill starkt understryka att ministerrådet nu bör följa upp de principiella uttalanden som har gjorts av såväl Nordiska rådet som ministerrådet angående en aktivare utbyggnad av det nordiska samarbetet.

Minister Christian Christensen: Fru præsident! Det budgetförslag, ministerrådet har forelagt Nordisk Råd, er – som alle budgetter – et kompromis mellem det ønskelige og det realistisk mulige.

Det er udarbejdet af fem ansvarlige regeringer, som alle anser en stram statsfinansiel kurs for nødvendig under de rådende forhold.

Jeg erindrer om, at de nordiske statsministre i december 1981 understregede dette forbehold, der i øvrigt er gentaget som et fortsat gældende vilkår i handlingsplanen for økonomisk samarbejde og fuld beskæftigelse.

Jeg vil gerne understrege indholdet i statsministrenes udtalelse fra 1981: For det første

er der en henvisning til det nødvendige i at iagttage en stram statslig finanspolitik. Herved kan det nordiske samarbejde udnyttes til at opnå størst mulig ressourceanvendelse.

For det andet er der et ønske om at sikre niveauet inden for vigtige og vedtagne samarbejdsområder.

Og for det tredje siger de nordiske statsministre, at man konstaterer, at i det omfang de nordiske lande enes om nye samarbejdsprojekter af meget betydeligt omfang, må finansieringen heraf i alt væsentligt ske ved tilskud til de fællesnordiske budgetter.

Jeg vil gerne understrege, at statsministrenes udtalelse er taget i betragtning ved det fremlagte budgetforslag for 1987. Jeg kan fortælle, at vi ved udarbejdelsen af budgettet har taget hensyn til opfølgningen og udvidelserne af den økonomiske handlingsplan. Endvidere har vi afsat betydelige midler til kulturelle satsninger, såsom Japanudstillingen, Grønlandsinstituttet, og når det gælder forskning.

Hertil kommer, at vi gennemfører en betydelig udbygning af Hälsovårdshögskolan i Göteborg. Resultatet er blevet, at budgettet i sin helhed og med tillæg af det højere beløb i 1987 til Nordiska Hälsovårdshögskolan, der jo stadig er nordisk og stadig betales af regeringerne, om end i 1987 uden for budgettet, er steget med 5,5 pct.

Jeg vil gerne understrege, at det, ministerrådet her har fremlagt, er et budgetforslag, hvis endelige vedtagelse sker på samarbejdsministrenes møde den 20. marts 1986. Efter et samarbejdsministermøde kan jeg oplyse rådet om, at vi er indstillet på omhyggeligt at vurdere de forslag, der er fremsat fra Nordisk Råds side ud over det foreliggende budgetforslag, fra ministerrådets side.

Hertil kommer, at vi selvfølgelig vurderer de rekommandationer, årets session har besluttet. Ministerrådet finder, at det afgørende for os er det konkrete arbejde, herunder, hvordan midlerne udnyttes effektivt, altså hvor meget udbytte vi får af hver anvendt krone. Ministerrådet er indstillet på at sikre en budgetprocedure, hvori ønsker og forslag fra rådssiden indgår som et naturligt led. Dette synspunkt ligger også bag de fremsatte forslag om en forkortet budgetprocedure og om en flerårig rammestyning, forslag, der samtidig skulle sikre Nordisk Råd længere tid

til behandlingen af budgetforslag.

Hensigten er ud over at forkorte proceduren administrativt at forenkle proceduren. Vi har noteret os komiteens ønske om, at finansieringsordningen tages op til drøftelse mellem ministerrådet og præsидiet. Jeg kan tilsikre ministerrådets beredvillighed til at indgå i sådanne drøftelser.

Buttedahl: Fru president! Som jeg sa under generaldebatten mandag, synes det å være enkelte økonomiske skjær i sjøen i det nordiske samarbeidet.

Debatten om budsjettets størrelse og reelle vekst har vært litt spesiell – till Nordisk Råd å være. Vi har jo alle våre store ambisjoner på Rådets vegne, men disse synes å kunne stagnere på grunn av for små bevilgninger.

Vi har under de siste sesjoner vedtatt flere viktige og framtidrettede handlingsplaner, som må få slike økonomiske rammer at de kan komme til utførelse innen rimelig tid. Etter Stockholm- og Reykjavik-sesjonen har det vært betydelig optimisme i det nordiske samarbeidet. Ministerrådets budsjettforslag synes ikke å ha fulgt opp de forutsetninger som budsjettkomiteen og Nordisk Råd la til grunn for den økonomiske vekst i det videre arbeidet. Dette kan vi altså rette opp i dag. Vi har ikke råd til å gå imot budsjettkomiteens forslag om å øke det kommende budsjett med 15 mill. kr.

Dette forslaget innebærer bl.a. at det planlagte industrisenteret i Oslo kan få utvikle et aktivt miljø for nordisk industrielt samarbeid. Videre ser jeg av forslaget som er fremlagt, at det foreslås økte bevilgninger til det nordiske ungdomsarbeidet, og dette bør også være et høyt prioritert arbeid i tiden fremover.

Jeg registrerte at samarbeidsministeren, som nå hadde ordet, var positiv til det forslag som foreligger, og at han, slik jeg forstod ham, ville ta det til etterretning.

Med disse korte merknader vil jeg støtte det fremlagte forslag fra budsjettkomiteen.

Anker Jørgensen övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Mørk Eidem: President! Jeg synes det var noe gledelig i det samarbeidsminister Christensen sa om at man ville vurdere de fremsatte forslag meget nøye.

Jeg skal ikke ta opp noen debatt omkring disse prosentene. Men hvis min gode venn, Christian Christensen, legger statsministrenes betraktninger til grunn, og hvis han tar med den økonomiske handlingsplanen, det han nevnte om Grønland og om Japan-satsingen, blir den prosentvise veksten usedvanlig beskjeden. Men la nå det være. For å vise hvordan de som er utenfor Nordisk Råd betrakter oss, har jeg lyst til, ved slutten av denne debatt, å sitere fra lederartikkelen i Norges største avis for i dag:

“I stedet for å ta et tak, sitter nordiske politikere og jubler for Volvo-sjefen Pehr G. Gyllenhammar og hans gruppe for all iderikdommen den legger på bordet for å styrke Nordens plass på verdenskartet. Men Gyllenhammar-gruppen sitter ikke i Nordisk Råd – der de økonomiske og politiske beslutninger tas. De som sitter i Nordisk Råd, henger med hodet så snart de får et spørsmål om økonomi på bordet. Det skyldes ikke møteformen. Det har med nordisk arbeidslyst å gjøre, og det er den vi etterlyser”.

Skal vi som nordiske politikere ta et tak for det nordiske samarbeidet, eller skal denne artikkel – som jeg er dypt uenig i – få rett: at vi er politiske hengehoder som ikke er villige til å ta et krafttak når det er nødvendig? Fra budsjettkomiteens side har vi vist stor forståelse for den situasjon som de nordiske lands økonomier er i, men vi forutsetter at de påplussingene som vi har foreslått, og som beløper seg til 75 øre pr. nordisk medborger, er det minste vi kan godta. Og så håper vi at Ministerrådet tar det til følge.

Stefan Benediktsson: Hr. præsident! Det er ikke min mening at forlænge diskussionen unødigt, men jeg kan ikke unnlade at kritisere en iøjnefaldende sag, som jeg tror er vigtig, når man gør sig sine tanker om prioriteringer og principper i nordisk samarbejde.

På side 45 og 47 i C 2 findes der et budgetforslag til Nordisk Teaterkomité og Nordisk Amatørteater. Nordisk Teaterkomité skal have 4 mill. DKK. Nordisk Amatørteater skal have knap 500 000 DKK. Det vil sige, at

Nordisk Teaterkomité skal have ni gange så meget som Nordisk Amatørteater.

Her tror jeg, at vi ikke har tænkt rigtigt. Hvorfor giver vi mere til professionelle end til amatører? Hvad vil vi opnå med vores støtte til nordiske organisationer? Vi forsøger jo at forene mennesker, vi vil gøre det muligt for mennesker at opnå kontakt med hverandre, og da vi er nordiske, så vil vi, at alle mennesker skal have lige muligheder for at udnytte deres evner. Det vil sige, at en lastbilchauffør, som er amatørskuespiller, er lige så vigtig som en professionel skuespiller. Eller er det ikke sådan?

Jeg synes generelt, at vort budget ikke giver udtryk for denne tankegang. Jeg synes overhovedet, at vort budget giver udtryk for en større sympati for de øverste lag i vort samfund, akademikere, professionelle og politikere, end til de almindelige mennesker i Norden.

Jeg ved, at det er vigtigt, at vi træffer hverandre, snakker sammen, drikker en øl og har det godt, men jeg tror også, at konen, som sidder i linje 6 på Vesterbrogade, må kunne føle, at vi eksisterer og gør noget for hende.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande budgetkommitténs förslag till yttrande till Nordiska ministerrådet.

För yttrandet röstade:

Esko Aho, Esko Almgren, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Aukes, Hallvard Bakke, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Eidur Guðnason, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per Olof Håkansson, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Ragna Berget Jørgensen, Antti Kalliomäki, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Inga Lantz, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lundblad, Agnar Nielsen, Barbro Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen.

Berit Oscarsson, Robert Pedersen, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjänie-mi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Ingrid Sundberg, Harald Synnes, Jan P. Syse, Karin Söder, Peder Søn-derby, Anders Talleraas, Bernhardt Tastesen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Henrik Westerlund, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Stefán Benediktsson *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Dorte Bennedsen, Frode Nør Christensen, Flemming Hansen, Åsa Solberg Iversen, Thea Knutzen, Preben Lange, Martti Lähdesmäki, Arnljot Norwich, Erlendur Pat-ursson, Hans Petersson, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Jens Steffensen, Ilkka Suo-minen, Sten Svensson, Friðjón Þorðarson och Pekka Tuominen.

Yttrandet hade sålunda antagits med 69 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

Budgetkommitténs förslag, punkt B, bi-fölls.

Härefter skedde votering beträffande bud-getkommitténs förslag, punkt C.

För budgetkommitténs förslag, röstade:

Esko Aho, Esko Almgren, Svein Alsaker, Arne Andersson, Lennart Andersson, Ylva Annerstedt, Margrete Auken, Hallvard Bakke, Stefán Benediktsson, Johan Butte-dahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Óla-fur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Per-Kristian Foss, Kjell Magne Fredheim, Arne Gadd, Eiður Guðnason, Rune Gustavs-son, Lilli Gyldenkilde, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per Olof Håkansson, Tytti Isohookana-Asun-maa, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Brit Jørgensen, Ragna Berget Jør-gensen, Antti Kalliomäki, Wiggo Komstedt, Hanna Kvanmo, Inga Lantz, Paavo Lip-ponen, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lund-blad, Agnar Nielsen, Barbro Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Ro-

bert Pedersen, Oddrunn Pettersen, Páll Pé-tursson, Tuulikki Petäjänie-mi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Ingrid Sundberg, Harald Synnes, Jan P. Syse, Karin Söder, Peder Søn-derby, An-ders Talleraas, Bernhardt Tastesen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Marjatta Väänänen, Henrik Westerlund, Lena Öhrsvik och Olle Östrand.

Frånvarande var:

Dorte Bennedsen, Frode Nør Christensen, Flemming Hansen, Åsa Solberg Iversen, Thea Knutzen, Preben Lange, Martti Lähdesmäki, Arnljot Norwich, Erlendur Pa-tursson, Hans Petersson, Pétur Sigurðsson, Asbjørn Sjøthun, Jens Steffensen, Ilkka Suo-minen, Sten Svensson, Friðjón Þorðarson och Pekka Tuominen.

Budgetkommitténs förslag, punkt C, hade sålunda antagits med 70 röster.

14

Bemyndigande för presidiet att tillsätta kommittéer

Presidiet hade föreslagit, att plenarförsam-lingen i överensstämmelse med § 49 i arbets-ordningen ger presidiet fullmakt att tillsätta kommittéer för utredning av särskilda saker.

Presidiets förslag bifölls.

15

Bemyndigande för presidiet att besluta om för-delningen av gemensamma utgifter mellan de-legationerna för 1987

Presidiet hade föreslagit, att plenarförsam-lingen i överensstämmelse med artikel 58 i Helsingforsavtalet ger presidiet fullmakt att besluta om fördelningen av de gemensamma utgifterna mellan delegationerna för 1987.

Presidiets förslag bifölls.

16

Fastställande av tidpunkt och plats för nästa ordinarie session

Elsi Hetemäki-Olander: Herr president! När denna intensiva vecka här i Köpenhamn lider

mot sitt slut har jag den angenäma uppgiften att på rådets vägnar till våra danska värdar framföra ett uppriktigt och varmt tack för den 34:e sessionen. Vi har mött dansk vänlighet och hjälpsamhet i rikt mått under dessa dagar. Vi har mött värme i dubbel mening, både från våra danska vänners sida och i ett för oss, som kommit från nordligare nejder, redan av den förestående våren då och då präglad milt Danmark.

Vi riktar vårt tack till det danska folketingets förman och genom honom till hela folketinget för att vi fått hålla våra möten i folketingets förnämliga och traditionsrika plenisal och övriga utrymmen. Vårt tack riktar sig inte minst till folketingets personal, som så vänligt och glatt hjälpt oss under sessionen.

Vi vill också rikta ett särskilt tack till Köpenhamns kommun och dess överborgmästare för den förnämliga inramning som kommunen låtit utdelningen av litteratur- och musikprisen få genom att upplåta ert vackra rådhus för vår kulturella fest.

Så vill jag övergå till dem som har dragit lasset. Den danska delegationens sekretariat – ingen nämnd och ingen glömd – har ställt allt så väl tillrätta, att den komplicerade procedur som en råds-session innebär har kunnat genomföras framgångsrikt och effektivt. Vi tackar också presidiesekretariatets personal, utskottssekreterarna och de nationella sekretariatets personal för en fullödlig insats.

Det är inte min sak att här värdesätta sessionens resultat. För bedömningen av dem är emellertid tidningspressens och övriga massmedias förmedling av vad som har passerat under sessionen av största betydelse. Vi vill gärna tacka representerna för "den tredje statsmakten" för den engagerade insats de har gjort för att föra ut vårt arbete till folken i de nordiska länderna.

För min del vill jag också tacka ministerrådet för dess aktivitet och goda välgrundade och sakliga svar på våra frågor – så har det minsann inte alltid varit.

I mångt och mycket har vi varit eniga, det har varit mestadels lätt att rösta. I en stor fråga har meningarna gått i sär. Jag vågar dock påstå att diskussionerna har varit nyttiga. I själva saken har vi märkt, att vi är eniga och alla länderna vill hjälpa till att lösa denna svåra fråga i dagens värld.

Och till slut vill jag tacka dig Anker som rådets president för det utomordentliga sätt på vilket du lett vårt arbete såväl i presidium och plenisal som under hela den 34:e sessionen i övrigt. Detta har du gjort med både säker och van och fast men samtidigt vänlig hand, som du alltid brukar göra, då det gäller saker.

Denna session har varit präglad av särskilda omständigheter. Stämningen har inte kunnat vara den glättiga nordiska som vi varit vana vid. Men jag tror att vi ändå har gjort ett stycke gott arbete tillsammans och vi måste tro på framtiden.

"Foråret så sakta kommer" hette på 40-talet en bok av Kaj Munck, som många av oss kanske läste den gången, när hela Norden skakades om budet om hans bortgång, också den så våldsamt och tragisk.

"Foråret så sakta kommer", det är sant, men vi vet även att våren kommer, den ger oss hopp.

Jag har glädjen att på den finska delegationens vägnar inbjuda er alla att hålla rådets 35:e session i Helsingfors i den finska riksdagen om ett år. Hjärtligt välkomna till Finland nästa år! Tervetuloa Helsinkiin!

Presidenten: Jeg vil sige tak til dig, Elsi Hetemäki-Olander, for din tale og på den baggrund foreslå, at rådets 35. session holdes i Helsingfors i perioden 23.–27. februar 1987.

Rådet beslöt att förlägga nästa ordinarie session till Helsingfors den 23–27 februari 1987.

17

Sessionen avslutas

Presidenten: Jeg må konstatere, at Nordisk Råds 34. session har været præget af tragedien i Stockholm for snart en uge siden, da Olof Palme, Sveriges statsminister, brutalt blev myrdet.

Den sorg, som vi alle i Norden føler, er kommet stærkt til udtryk under sessionen, i øvrigt også uden for dette hus. Den har også dæmpet diskussionerne og debatlysten, men sessionen er samtidigt blevet en manifestation af demokratiet i Norden. Vort værdifællesskab i grundlæggende spørgsmål er kommet stærkt frem, ikke mindst ved den indle-

dende mindehøjtidelighed. Olof Palmes arbejde vil leve videre.

Vi har under diskussionerne taget fat også på spørgsmål, som skiller os meningsmæssigt, men jeg mener alligevel, at vi på sessionen har lagt hovedvægten på det, der forener os. Jeg mener, at det nordiske samarbejde er blevet uddybet i de seneste år. Den økonomiske handlingsplan, overenskomsten om radio- og TV-samarbejde, styrkelsen af Vestnordensamarbejdet og ændringerne og effektiviseringen af rådets og ministerrådets organisation er tydelige eksempler herpå.

Samtidig er partigruppensamarbejdet blevet udviklet. Det ideologiske samarbejde i partigrupperne er blevet forstærket og har også betydning, at rådets initiativer er blevet styrket. Gennem indførelsen af partistøtten gives nu også muligheder for et fastere grundlag for samarbejdet.

Jeg tror også, jeg kan tillade mig at sige, at samarbejdsklimaet mellem de nordiske lande og de selvstyrende områder er blevet forbedret.

Oprettelsen af et budgetudvalg markerer også rådets og de valgte medlemmers vilje til at tage ansvaret, ikke alene for ressourcernes størrelse, men også for deres fordeling i det nordiske samarbejde.

Der er også under sessionen rejst forslag om kraftigt øgede økonomiske ressourcer. Formålet er naturligvis at udvikle og forstærke det nordiske samarbejde i konkrete udviklingsprojekter. Det er efter min mening helt nødvendigt. Norden kan ikke være tjent med at sakke bagud, når andre samarbejdsorganisationer investerer i langt større omfang. Vi må sørge for, at den økonomiske handlingsplan gennemføres. Jeg mener også, vi må lægge afgørende vægt på, at den fornyes som en rullende plan.

Vi må finde en løsning på, at også Danmark aktivt kommer med i radio- og TV-samarbejdet. Det samme gælder for Islands vedkommende.

At vi skal arbejde med at afvikle tekniske og administrative handelshindringer, er jo vedtaget af rådet. Vi må søge at opnå konkrete resultater. Vi må derfor i præsidiets meget nøje sammen med økonomisk udvalg følge ministerrådets arbejde i dette spørgsmål.

Afviklingen af administrative hindringer

for nordboere må stærkt fremmes. Udredningen af nordboeres rettigheder giver et godt grundlag for at fremme og udvikle de nordiske medborgeres rettigheder.

Nordisk Råds konference om grænseoverskridende luftforurening finder, som vi alle ved, sted i Stockholm i begyndelsen af september i år. Det skal understreges, at det er en international konference. Det er en absolut nydannelse, at vi tager et initiativ, der inddrager så mange landes parlamentarikere i en fælles konference. Konferencen skal skabe en stærkere international opinion blandt parlamentarikerne først og fremmest, og det skal være en opinion mod den mere og mere alvorlige luftforurening. Vi håber at få bredere tilslutning til de gældende overenskomster, og vi håber samtidig at bane vej for nye overenskomster om reduktion af miljøforureningen på internationalt plan.

Styrkelsen af det nordiske samarbejde gør, at vi også kan diskutere spørgsmål, som tidligere blev betragtet som kontroversielle. Diskussionerne om flygtningepolitikken kan tages som et eksempel på dette. Overenskomsten i flygtningespørgsmålet mellem Danmark, Norge og Sverige er et eksempel på byggeklodsmetoden i det nordiske samarbejde. Selv om ikke alle de nordiske lande mener at kunne indgå fælles overenskomster i et givet spørgsmål, er det positivt, hvis bare nogle kan gøre det. Det kan på længere sigt bane vej for et bredere samarbejde.

De sikkerhedspolitiske spørgsmål ligger efter Helsingforsaftalen uden for det officielle nordiske samarbejde. Jeg skal derfor ikke her tage disse spørgsmål op igen. Lad mig bare konstatere, at den nordiske parlamentarikerkonference, som fandt sted i København i slutningen af sidste år uden for rammerne af det nordiske samarbejde, kunne gennemføres i en konstruktiv ånd. Nordisk samarbejde og meningsudveksling kan også ske uden for det officielle samarbejdes rammer, og det sker jo på mange områder.

Mere specielt kan jeg fortælle, at under sessionen er 7 ministerrådsforslag og 34 medlemsforslag blevet behandlet. 34 rekommandationer er blevet vedtaget. Det er faktisk et omfattende arbejde, som det her har været muligt at gennemføre.

Jeg vil fra præsidiets side fremføre vor tak

til de valgte medlemmer og til ministerrådet for, at sessionen har kunnet gennemføres med dette resultat.

Jeg vil også på præsidiets vegne sige tak til sekretariatspersonalet for det arbejde, som er blevet gjort. Det har gjort arbejdet lettere for rådets medlemmer. Forhåbentlig også lettere for presse, radio og TV. Jeg håber også at organisationer, der har fulgt Nordisk Råds session, har kunnet følge med i og have overblik over, hvad det er, der er foregået i rådets arbejde, og finde ud af, hvad der har betydning netop for dem.

Nordisk Råd har mange vigtige opgaver foran sig. Jeg tillader mig at udpege tre ting som de vigtigste:

Bedre økonomisk fundament for rådets arbejde, fremme af den økonomiske handlingsplan, kraftig indsats mod forureningen.

Jeg håber på præsidiets vegne, at det kommende år vil blive præget af såvel vilje til arbejde og vilje til samarbejde, således at konkrete resultater kan fremlægges på næste års session i Helsingfors.

34. session er hermed afsluttet.

Sessionen avslutades kl 12.55.

Godkännande av protokollen

Dessa protokoll, som omfattar stenografiska referat av förhandlingarna vid Nordiska rådets 34:e session i Köbenhavn den 3–7 mars 1986, har förts av rådets fungerande sekreterare, generalsekretær Henrik Hagemann.

I enlighet med § 16 i rådets arbetsordning godkännes protokollen härmed.

För Nordiska rådets presidium

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

SAKER M. M.

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland

(Medlemsförslaget väckt av Esko Aho, Tytti Isohökana-Asunmaa, Elver Jonsson, Sakari Knuuttila, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Páll Pétursson, Heikki Riihijärvi, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Ingrid Sundberg, Petter Thomassen och Marjatta Väänänen, se s. 403.

Remissyttranden, se supplement)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland. Förslaget har behandlats vid möten 5–6 maj 1984, 23–24 september 1984, 13–14 november 1984, 31 januari–1 februari 1985, 21–22 maj 1985, 12–13 november 1985 och 30 januari 1986.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda förutsättningarna för att inrätta ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland, med avsikt att knyta områdets till inemot 900 000 människor uppgående finskspråkiga befolkning närmare det övriga Norden genom att ge dem information, stimulera kulturutbytet, språkinläringen och de mänskliga kontakterna.

Det främsta hindret för Finlands jämställdhet i nordiska sammanhang är, enligt medlemsförslaget, den språkbarriär många skandinaver upplever i Finland och de svårigheter många finskspråkiga upplever i umgänget med skandinaver.

Ur motiveringarna till förslaget framgår att alla finska grundskoleelever i dag läser minst tre år svenska medan några procent läser ämnet sex år. De cirka 50 % av årsklasserna som fortsätter i gymnasiet läser ytterligare tre år svenska och svenska är ett obligatoriskt studentexamensämne för dem. På högskolenivå har svenskundervisningen förstärkts och ett mindre språk-

prov avläggs numera. Den s.k. mellanstadierformen innebär att yrkesskoleeleverna under minst ett år läser svenska. Frivillig svenskundervisning förekommer i de flesta kommunala arbetar- och medborgarinstitut. Trots denna grund är det många finskspråkiga som har alltför få kontakter med andra nordbor och med levande nordism eller med ett skandinaviskt språk.

Förslagsställarna anser det därför vara en angelägen uppgift att närma de enspråkigt finska delarna av Finland till det övriga Norden och ge invånarna i främst Kuopio, mellersta Finlands, norra Karelens och St Michels län bättre information om skandinavisk inklusive isländsk, färöisk och grönländsk kultur och om samhällsliv och ekonomi samt skapa förutsättningar för att invånarna i dessa länder i praktiken skulle konfronteras med de skandinaviska språken. Ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland skulle erbjuda många skandinaver en möjlighet till en konkret insats för att utveckla kontakterna till det finskspråkiga Finland. Områdets befolkning förmodas sluta upp kring projektet med entusiasm.

Centrets uppgift skulle enligt förslaget vara att bidra till östra Finlands kulturella, språkliga, samhälleliga m.fl. kontakter med det övriga Norden. Det skulle inbjuda föreläsare, arrangera turnéer, befrämja vänortssamhet, stimulera språkundervisningen och sprida information om det övriga Norden i området. Centret kunde samarbeta med andra organisationer och institutioner, t.ex. områdets högskolor, Pohjola-Norden, Nordiska språk- och informationscentret samt fungera som centralpunkt också för de officiella nordiska samarbetsinstitutionerna. Tillkomsten av ett dylikt centrum anses av förslagsställarna minst lika viktigt som skapandet av Norden-husen i Reykjavík och Tórshavn.

2. Remissyttrandena

Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande om medlemsförslaget:

Föreningarna Nordens förbund
Nordens folkliga akademi
Nordens hus i Reykjavík
Hanaholmen, Kulturcentrum för Sverige och Finland
Nordens Hus på Färöarna

Danmark

Udenrigsministeriet
Grønlands Hjemmestyre
Amtsrådsforeningen i Danmark
Foreningen Norden
Dansk folkeoplysnings Samråd

Finland

Undervisningsministeriet
 Länsstyrelsen i St Michels län
 Länsstyrelsen i Kuopio län
 Länsstyrelsen i Norra Karelens län
 Länsstyrelsen i Mellersta Finlands län
 Jyväskylä universitet
 Joensuu universitet
 Kuopio universitet
 Skolstyrelsen
 Delegationen för biblioteksärenden
 St Michels stad
 Kuopio stad
 Joensuu stad
 Jyväskylä stad
 Nyslott stad
 Mellersta Finlands landskapsförbund
 St Michels läns landskapsförbund
 Norra Karelens landskapsförbund
 Norra Savolax landskapsförbund
 Pohjola-Norden rf
 Samverkande bildningsorganisationer
 Ålands landskapsstyrelse

Island

Utbildningsministeriet

Norge

Kultur- och vitenskapsdepartementet
 Foreningen Norden
 Norsk kulturråd

Sverige

Statens kulturråd
 Skolöverstyrelsen
 Sveriges allmänna biblioteksörening
 Folkbildningsförbundet

En stor del av remissorganen stöder medlemsförslaget. Även de remissinstanser som inte förordar det konkreta förslaget om ett särskilt kultur- och informationscentrum stöder syftet att förbättra kulturkontakterna mellan östra och mellersta Finland och det övriga Norden, främst genom att utnyttja redan befintliga institutioner.

Medlemsförslaget har genomgått en mer omfattande remissbehandling i Finland än i de övriga länderna. I många finländska yttranden anläggs även

synpunkter på placeringsorten för ett eventuellt kulturcentrum och på möjligheterna att delta i finansieringen av ett sådant centrum. Flera danska och norska remissorgan tar inte överhuvudtaget ställning till förslaget.

I det följande redogörs för de särskilda synpunkter som remissinstanserna anlagt på medlemsförslaget.

2.1 Positiva

2.1.1 Nordiska remissyttranden

Nordens folkliga akademi framhåller i sitt yttrande att nordiska institutioner av typ *Nordens hus* har visat sig kunna ha synnerligen stor betydelse för placeringsregionens kontakter med de övriga nordiska länderna, deras kultur och språk. Satsningar på nya fasta institutioner bör enligt akademien, ifall det överhuvudtaget är ekonomiskt möjligt i dagens läge, ske på områden som tidigare har varit dåligt utrustade för nordiska kontakter. Mellersta och östra Finland är härvidlag en region som befinner sig på ett såväl geografiskt som språkligt avstånd från det övriga Norden. Nordens folkliga akademi finner medlemsförslaget väl motiverat och hoppas att det skall visa sig möjligt att finansiera kultur- och informationscentret. Enligt akademien torde det finnas skäl att ta fasta på de lokala möjligheter till delfinansiering som förslagsställarna pekar på.

Styrelsen för *Nordens hus i Reykjavik* anser det principiellt viktigt att samtliga delar av Norden också i praktiken kommer i åtnjutande av nordiskt kulturellt samarbete. Styrelsen stöder förslaget och anser att uppmärksamhet också bör fästas vid erfarenheterna av de nordiska informationskontor som varit verksamma under de senaste åren. Vidare bör beaktas att inrättandet av en ny institution inte sker på bekostnad av redan etablerade institutioner av liknande karaktär.

Med hänvisning till sina egna erfarenheter och begränsningar omfattar *Hanaholmen, kulturcentrum för Sverige och Finland*, till alla delar medlemsförslagets motiveringar för behovet av ett nordiskt kultur- och informationscentrum. Detta centrum borde enligt Hanaholmen inrättas snabbt och koncentrera sin verksamhet på att stimulera intresset för svenskan och de andra skandinaviska språken i området, förmedla gästföreläsare, konstnärer och besöksgrupper från Skandinavien till området och göra området känt i det övriga Norden genom utåtriktad informationsverksamhet. Detta uppdrag kan framgångsrikt verkställas inom ramen för ett kurscentrum med konferensutrymmen och hotell- och restaurangfaciliteter. Dessutom borde ett bibliotek med nordisk litteratur inrättas. Centret kan starta i blygsamma former, men det är viktigt att det får goda resurser från början. Hanaholmen anser att ett dylikt centrum inte till några som helst delar konkurrerar med existerande institutioner. Befintliga institutioner kan däremot framgångsrikt stöda detta regionala centrum. Enligt yttrandet borde centret sannolikt förläggas till en högskoleort. I Joensuu och Jyväskylä finns förutsättningar i avseende å bibliotek och undervisning i nordiska

språk. Hanaholmen förordar varmt att medlemsförslaget antas av Nordiska rådet.

I yttrandet från *Nordens Hus på Färöarna* uttalas att upprättandet av ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland är ett särskilt angeläget projekt, för alla som går in för nordiskt samarbete och anser det viktigt att förstärka de ömsesidiga förbindelserna med Finland, om gemensam vilja och nödvändiga ekonomiska resurser tillåter förverkligandet av detta.

I yttrandet betonas vikten av att Norden-husen i framtiden uppfattar varandra som besläktade informations- och spridningsorganisationer med gemensam historisk bakgrund i tanken om nordiskt samarbete, och att de småningom bygger upp ett kontaktnät och samarbetsrutiner. Kunde inrättandet av ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland förverkligas, vore det ett steg framåt för nordiskt kulturellt samarbete.

2.1.2 *Danska remissyttranden*

Grönlands Hjemmestyre hänvisar i sitt yttrande till kultur- och undervisningsdirektoratets uttalande enligt vilket direktoratet kan stöda upprättandet av ett nordiskt kultur- och informationscentrum i östra och mellersta Finland. Samtidigt påminner direktoratet om de grönländska önskemålen om ett mera formaliserat samarbete angående kultur- och informationsverksamheten mellan Grönland och Norden.

2.1.3 *Finländska remissyttranden*

Undervisningsministeriet har översänt ett yttrande från delegationen för nordiskt kulturellt samarbete. Ministeriet har även bifogat en skrivelse till ministeriet från Outokumpu stad. Ministeriet meddelar att man tar slutlig ställning till medlemsförslaget då saken behandlas i de nordiska kultursamarbetsorganen. Delegationen för nordiskt kulturellt samarbete, sektionen för allmänskulturellt samarbete, understöder förslaget om att inrätta ett särskilt kulturcentrum. På grund av kulturcentrets karaktär skulle det, enligt delegationen, kanske vara möjligt att uppnå en lösning enligt vilken förläggningsskommunen för kulturcentret skulle betala en del av de kostnader som verksamheten vid centret förorsaker. Outokumpu stad ber i sin skrivelse undervisningsministeriet vidta åtgärder för förverkligandet av centret och föreslår att det placeras i Outokumpu.

Länsstyrelsen i St Michels län anser medlemsförslaget vara synnerligen viktigt. Länsstyrelsen anser att de funktioner som nämns i förslaget är centrala med tanke på kultur- och informationscentrets målsättning. Institutet kunde enligt länsstyrelsen placeras i Nyslott. Nyslott stad är beredd att främja grundandet av ett nordiskt kultur- och informationscentrum.

Länsstyrelsen i Kuopio län stöder förslaget. Länsstyrelsen hänvisar till Kuopio stads förutsättningar att som universitetsstad fungera som place-

ringsort för centret. Kommunikationerna till Kuopio är även goda. Länsstyrelsen är beredd att främja projektets förverkligande.

Länsstyrelsen i Norra Karelen understöder inrättandet av ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland, i norra Karelen. Länsstyrelsen hänvisar till norra Karelen kulturella särdrag och de kulturtjänster länet kan erbjuda. Länsstyrelsen meddelar att städerna Joensuu och Outokumpu i norra Karelen har erbjudit sig som lokaliseringsorter för ett kulturcentrum.

Länsstyrelsen i Mellersta Finland hänvisar i sitt yttrande till de goda erfarenheter man har av Pohjola-Nordens informationskontor i Jyväskylä. I en region som saknar naturliga geografiska och språkliga förbindelser med de övriga nordiska länderna har man funnit informationskontorets verksamhet viktig och nödvändig. Länsstyrelsen föreslår att ett nordiskt kultur- och informationscentrum inrättas och anser att det nuvarande informationskontoret i Jyväskylä utgör en god grund för detta centrum.

Jyväskylä universitet anser det vara ändamålsenligt att det nordiska kultur- och informationscentret skulle förläggas till Jyväskylä, eftersom det skulle bli möjligt för universitetets lärare och elever att direkt dra nytta av den service som institutionen skulle erbjuda. Genom sin egen utbildnings- och forskningsverksamhet kan universitetet stöda kulturcentrets informationsverksamhet.

Joensuu universitet säger i sitt yttrande att det planerade centret skulle ha stor betydelse för den högre undervisningen och forskningen särskilt med tanke på studierna i nordiska språk. Universitetet konstaterar att det har uppstått svårigheter i universitetets undervisning i norska och danska. Universitetet anser Joensuu vara den bästa platsen för centret.

Enligt *skolstyrelsens* uppfattning har nordiska språk- och informationscentret såsom även Norden-husen i Reykjavík och Torshavn varit till nytta bl.a. vid främjandet av samarbetet på undervisningens område i Norden. Skolstyrelsen anser det vara ändamålsenligt att resurser i tillräcklig mån anslås för en vidare utveckling av den redan inrättade samnordiska kultur- och informationsverksamheten. Skolstyrelsen hänvisar även till de nordiska informationskontorens verksamhet i Finland. Då målet är att fortgående utveckla informations- och kulturverksamheten anser skolstyrelsen det för motiverat att godkänna den rekommendation som ingår i medlemsförslaget.

St Michels stad är intresserad av grundandet av ett nordiskt kultur- och informationscentrum och är beredd att diskutera alla de omständigheter som är förknippade med förverkligandet. Enligt stadsstyrelsens åsikt borde anläggningen uttryckligen ligga i länets huvudstad, varvid den kunde stöda sig på övrig service i länets centrum.

Joensuu stad understöder medlemsförslaget och föreslår att centret grundläggs i Joensuu. Stadsstyrelsen meddelar att den är beredd att uthyra utrymmen för centret på förmånliga hyresvillkor. I fall förutsättningen för

centret är ett nybygge är stadsstyrelsen beredd att på förmånliga villkor överlåta en tomt på ett ställe som är lämpligt för kultur- och informationscentret och dess verksamhet.

Jyväskylä stad konstaterar i sitt yttrande att ett regionalt nordiskt informationskontor har fungerat i mellersta Finland på försöksbasis sedan år 1981. Bl.a. på basen av erfarenheterna av informationskontorets verksamhet finner stadsstyrelsen inrättandet av det föreslagna kultur- och informationscentret i östra och mellersta Finland viktigt och föreslår att centret skall vara beläget i Jyväskylä.

Nyslott stad anser att den kulturella bakgrund som operafestivalen ger och det faktum att Joensuu universitet har en filial i Nyslott skapar en god grund för ett kultur- och informationscentrum. Staden är färdig att med alla tillgängliga medel medverka till grundandet av det nordiska kultur- och informationscentret och hoppas att man i fortsatta underhandlingar kan komma överens om de åtgärder med vilka staden kan bidra till att planen snabbt kan förverkligas.

Mellersta Finlands landskapsförbund hänvisar till det informationskontor som har fungerat på försöksbasis i mellersta Finland under ca tre års tid. Erfarenheterna av verksamheten har varit enbart positiva. På basen av dessa erfarenheter understöder landskapsförbundet medlemsförslaget och anser Jyväskylä vara en naturlig placeringsort för detta centrum. Landskapsförbundet önskar inleda diskussioner om finansieringen, utrymmebehoven och övriga praktiska åtgärder i samband med inrättandet av centret.

Landskapsförbundet för St Michels län har utrett frågan tillsammans med de städer som kan tänkas komma i fråga som placeringsorter och konstaterar att både St Michel och Nyslott har framfört synpunkter som talar för en placering av centret i någondera staden.

Norra Karelen landskapsförbund understöder varmt grundandet av ett kultur- och informationscentrum och föreslår Nordkarelen som förläggningsort. Förbundet konstaterar att de största bristerna när det gäller att stimulera kulturutbytet och öka kontakterna mellan de nordiska folken samt ge undervisning i nordiska språk finns i den östligaste delen av Finland, Nordkarelen. Om centret förläggs till Nordkarelen skulle det bidra till att sprida information om Norden på ett genomfinskt område längst bort från det övriga Norden. Universitetet i Joensuu förs fram som ett starkt argument för att centret borde förläggas till Nordkarelen. Förbundet meddelar att de nordkarelska kommunerna Joensuu och Outokumpu har uttryckt sitt intresse för centret.

Norra Savolax landskapsförbund, Kuopio stadsstyrelse och Kuopio universitet har avgivit ett gemensamt yttrande i vilken de anslutar sig till motiveringarna i medlemsförslaget och föreslår att det nordiska kultur- och informationscentret skulle placeras i Kuopio. Kuopio stadsstyrelse meddelar sin beredskap att inleda förhandlingar om de lokaliteter som kultur-

och informationscentret behöver och om andra samarbetsformer. I yttrandet framförs bl.a. att Kuopio stad har ett centralt läge och goda kommunikationer. Vidare hänvisas till Kuopio stads traditioner som skolstad och till befintliga kulturinstitutioner i staden, till internationella evenemang som arrangeras samt till stadens omfattande vänortsverksamhet.

Ålands landskapsstyrelse konstaterar att verksamhet som är ägnad att främja kunskapen om Norden och informera om förhållandena i de nordiska länderna, inklusive de självstyrande områdena, bör betraktas positivt. Landskapsstyrelsen förordar förslaget.

2.1.4 *Isländska remissyttranden*

Med hänsyn till den motivering som framläggs i förslaget om den språkliga och geografiska situationen i östra och mellersta Finland stöder *utbildningsministeriet* den föreslagna undersökningen.

2.1.5 *Norska remissyttranden*

Kultur- og vitenskapsdepartementet anser att ett kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland utan tvivel skulle vara en nyttig åtgärd för att stimulera kontakterna mellan den finskspråkiga kulturen och de övriga nordiska länderna. I yttrandet hänvisas bl.a. till att finska deltagare på grund av språksvårigheter inte aktivt kan delta i nordiska sammankomster. Det nordiska språk- och informationscentret i Helsingfors fyller här en viktig funktion. Upprättandet av ett motsvarande centrum i en annan del av Finland skulle enligt departementet vara av stort värde för att behålla och vidareutveckla samarbetet mellan Finland och de övriga nordiska länderna.

2.1.6 *Svenska remissyttranden*

Skolöverstyrelsen stöder förslaget om att utreda förutsättningarna för att inrätta ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland. I sitt yttrande konstaterar skolöverstyrelsen att det finns ett väletablerat centrum i Hanaholmen för ett kultursamarbete mellan Finland och Sverige och att det föreslagna centret kan fungera som ett komplement för fördjupade kontakter i ett traditionellt helt finskspråkigt område. Skolstyrelsen anser att man inom ramen för ett kultur- och informationscentrum borde överväga möjligheten att ordna elevutbyte och lägerskolverksamhet mellan länderna. I yttrandet hänvisas vidare till att hemspråkslärare i finska på sikt kommer att ha ett ökat behov av samverkan med Finland.

Sveriges allmänna biblioteksörening anser det vara av stort värde att man på olika sätt försöker närma de enspråkigt finska delarna av Finland till övriga Norden. Öreningen tillstyrker det framlagda förslaget.

Folkbildningsförbundet tillstyrker förslaget. I en särskild skrivelse meddelar Arbetarnas bildningsförbund, som är medlem i folkbildningsförbun-

det, att man inte delar den i yttrandet framförda uppfattningen. Bildningsförbundet anslutar sig till den uppfattning Statens kulturråd framför (se nedan).

2.2 *Negativa eller avsaknad av ställningstagande*

2.2.1 *Nordiska remissyttranden*

Föreningarna Nordens Förbund meddelar att förbundet avstår från att avge ett eget yttrande och hänvisar till ett yttrande från föreningen Pohjola-Norden i Finland, som helt omfattas av förbundet. Pohjola-Norden omfattar utgångspunkterna för medlemsförslaget. Enligt förbundet synes det som om ett onödigt konkurrensförhållande skulle uppstå ifall ett betydande nordiskt institut av samma typ som Nordens hus i Reykjavik eller Tórshavn skulle förläggas till någon av de orter i mellersta eller östra Finland som framfört sin kandidatur för centret. Det regionala tänkandet i de fyra länen är så långt utvecklat och den geografiska utbredningen så stor att ett rättvist och allsidigt handläggande av det nordiska arbetet utgående från en enda stark verksamhetspunkt enligt föreningen förefaller omöjlig. I denna situation finner föreningen det motiverat att som ett alternativ framföra verksamheten med regionala informationskontor. I praktiken skulle detta innebära en ökad satsning på det existerande informationskontoret i Jyväskylä samt det kontor som hösten 1983 tillkom i Kuopio. Liknande insatser borde göras för att etablera regionala kontor i St Michels län och Norra Karelen län. Föreningen hänvisar även till medlemsförslaget om regional nordisk informationsverksamhet (A 660/k).

2.2.2 *Danska remissyttranden*

Udenrigsministeriet hänvisar till en skrivelse från *Ministeriet for kulturelle anliggender* i vilket meddelas att ministeriet i detta skede inte har några kommentarer till förslaget.

Amtsrådsforeningen i Danmark har inte några kommentarer till förslaget.

Dansk folkeoplysnings Samråd konstaterar att folkbildningsorganisationerna når ut med kontakter till stora delar av befolkningen. Ytterligare insatser på detta område, med ökat offentligt stöd till nordiska initiativ, bidrar till att stärka den nordiska kulturgemenskapen. Samrådet är också av den uppfattningen att det är viktigt att runt om i Norden upprätta särskilda nordiska kulturinstitutioner. Utan mera ingående underhandlingar med de finska folkbildningsorganisationerna kan samrådet emellertid inte ta mera konkret ställning till det föreliggande förslaget men kan dock förorda att saken utreds närmare.

Föreningen Norden hänvisar till yttrande från *Föreningarna Nordens Förbund*.

2.2.3 *Finländska remissyttranden*

Delegationen för biblioteksärenden hänvisar i sitt yttrande till den verksamhet kulturcentret på Hanaholmen bedriver och till de nordiska informationskontor som finns i Kuopio och Jyväskylä. I yttrandet konstateras att ovannämnda inrättnings verksamhet i nuvarande form inte är tillräcklig för upprätthållandet av nordiska kontakter och förmedling av nordisk information. Det missförhållande som finns kunde naturligtast och mest ekonomiskt avhjälpas genom att de redan existerande inrättningarnas verksamhetsformer förbättras.

Pohjola-Nordens yttrande har refererats under nordiska remissyttranden (se ovan).

Samverkande bildningsorganisationer konstaterar att inrättandet av ett nordiskt centrum kommer att kräva stora ekonomiska resurser. Enligt bildningsorganisationerna kunde man uppnå samma målsättning också genom att koncentrera uppmärksamheten till utvecklandet av de redan befintliga institutionerna. Bildningsorganisationerna understryker att Nordens folkliga akademi är ett utomordentligt nordiskt utbildningscentrum för vuxenutbildning och att verksamheten kan effektivteras genom ökade ekonomiska resurser. Genom att tillföra både Nordens folkliga akademi och Hanaholmens kulturcentrum mera medel och genom att stöda det kulturutbyte folkbildningsorganisationerna bedriver kunde man avsevärt främja medlemsförslagets intentioner. Inrättandet av ett nordiskt centrum i östra Finland kunde komma i fråga senare när det ekonomiska läget har blivit bättre.

2.2.4 *Norska remissyttranden*

Föreningen Norden hänvisar till Föreningarna Nordens gemensamma yttrande.

Norsk kulturråd meddelar att man inte kommer att avge något uttalande om medlemsförslaget.

2.2.5 *Svenska remissyttranden*

Statens kulturråd konstaterar i sitt yttrande att man har strävat till att stärka de skandinaviska språkens ställning i Finland bl.a. genom att placera det nordiska språk- och informationscentret i Helsingfors. Kulturrådet hänvisar till de avsevärda svårigheter som de nordiska institutionerna för närvarande har med driftsfinansieringen och ser det som mera ändamålsenligt att eventuella medel satsas på verksamhet som syftar till att närma Finlands finskspråkiga befolkning till det övriga Norden med information, kulturutbyte mm. Kulturrådet motsätter sig inte att frågan utreds vidare men anser att ytterligare medel i rådande ekonomiska läge bör satsas på verksamhet och inte på nya institutioner.

3. Utskottet

Vid behandlingen av Nordiska ministerrådets förslag om nordiskt kultursamarbete under 1980-talet (*B 37/k*) rekommenderade Nordiska rådet på förslag av kulturutskottet att Nordiska ministerrådet fortlöpande utvidgar det nordiska kultursamarbetet "genom att i samarbetet inbegripa allt vidare medborgarkretsar i syfte att ytterligare stärka den nordiska gemenskapen".

I syfte att stärka den kulturella växelverkan mellan olika delar av Norden har nordiska kulturinstitutioner inrättats i bl.a. Reykjavik, Kautokeino, Tórshavn och Mariehamn. Institutionerna tjänar bl.a. syftet att överbygga den geografiska klyfta som de långa avstånden från dessa områden till det övriga Norden innebär och att bredda kontakterna med det övriga Norden. I medlemsförslaget ses även östra Finland som ett område där särskilda insatser är nödvändiga på nordiskt plan för att kontakterna till andra delar av Norden skall kunna upprätthållas och utbyggas.

Utskottet konstaterar att man i medlemsförslaget föreslår en utredning om förutsättningarna att inrätta ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland. Utskottet omfattar självfallet de önskemål som framförs i medlemsförslaget om förbättrad information i östra Finland om de övriga nordiska ländernas kultur och samhällsliv och förbättrade förutsättningar för invånarna i östra Finland till direkta kontakter med andra nordbor. Utskottet anser att syftet att knyta den finskspråkiga befolkningen i östra Finland närmare det övriga Norden genom att stimulera kulturutbytet, kan uppnås på olika sätt. Syftet kan uppnås genom att en ny nordisk institution inrättas i området, genom att redan befintliga institutioner utnyttjas, eller på annat sätt genom ökade satsningar på verksamhet som medför ett aktivare kulturutbyte mellan östra Finland och andra områden i Norden. Mot bakgrund av att många befintliga nordiska institutioner på kulturområdet har saknat ekonomiska förutsättningar att på ett tillfredsställande sätt bygga ut sin verksamhet, har utskottet förhållit sig restriktivt till etableringen av nya institutioner.

Utskottet anser därför att den i medlemsförslaget föreslagna utredningen bör inriktas på en kartläggning av möjligheterna att överhuvudtaget utbygga kulturförbindelserna mellan östra och mellersta Finland och övriga delar av Norden. Det väsentliga är härvid, enligt utskottet, att skapa fungerande kanaler för kulturutbytet mellan den i medlemsförslaget berörda regionen och andra delar av Norden. Genom sådana kanaler ges möjligheter att berika kulturlivet i Norden som helhet, samtidigt som man i det regionala kulturlivet kan få nya impulser utifrån. Utskottet betonar, att en väsentlig faktor, när det gäller att bygga ut kultursamarbetet med det nu berörda området, är den nordiska språkförståelsen och möjligheterna att främja denna förståelse genom direkta kontakter mellan den finskspråkiga befolkningen i området och andra nordiska medborgare. Utredningen bör därför fästa stor vikt vid faktorer som i ett kommande kulturutbyte särskilt

bidrar till ökad språkförståelse. Den tämligen höga språkmuren bidrar nämligen i annat fall till att ytterligare isolera ett område som även i övrigt anses ha en relativt liten nordisk kontaktyta. Den verksamhet som för närvarande bedrivs i området, framför allt genom föreningarna Norden, har även visat att någon form av fast organisation behövs som stöd för frivilliga insatser, aktiviteter inom högskolor och andra utbildningsinstitutioner samt för att främja den nordiska verksamheten inom kommunala och regionala organ.

Utskottet har noterat att en stor del av remissorganen stöder medlemsförslaget. Syftet att förbättra kulturkontakterna mellan östra och mellersta Finland stöds även av remissinstanser som inte förordar förslaget om en särskild ny institution. Redan befintliga institutioner anses av vissa remissorgan kunna uppfylla de funktioner som krävs för ett utbyggt kultursamarbete mellan östra Finland och övriga Norden. I många finländska yttranden anläggs även synpunkter på placeringsorten för ett eventuellt kulturcentrum och på möjligheterna att delta i finansieringen av ett sådant centrum. Utskottet finner det väsentligt att finansieringsfrågorna närmare kartläggs i en kommande utredning och anser att man som en förutsättning för nordisk finansiering av ett utvidgat kulturutbyte mellan östra och mellersta Finland och det övriga Norden bör kunna utgå från att man såväl lokalt och regionalt som nationellt i Finland kännbart bidrar till finansieringen av verksamheten.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår utskottet att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda hur de kulturella förbindelserna mellan östra och mellersta Finland och det övriga Norden ytterligare kan stärkas, och att lägga fram förslag om åtgärder i detta syfte.

Stockholm den 30 januari 1986

Kjell Magne Fredheim (A)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Eiður Guðnason (A.)
Förman

Kirsti Kalle Grøndahl (A)

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Karen Højte Jensen (KF)

Jens Peter Jensen (V)

Thea Knutzen (H)

Gunnel Jonäng (c)

Barbro Nilsson (s)

Paavo Lipponen (Sdp)

Berit Oscarsson (s)

Robert Pedersen (S)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Reiulf Steen (A)

Hans Petersson (fp)

Ingrid Sundberg (m)

Otto Steenholdt (At)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Anders Talleraas (H)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Medlemsförslag

om ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland

(Väckt av Esko Aho, Tytti Isohookana-Asunmaa, Elver Jonsson, Sakari Knuuttila, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Páll Pétursson, Heikki Riihi-järvi, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Ingrid Sundberg, Petter Thomassen och Marjatta Väänänen)

Finlands samhörighet med Norden är i dag oomstridd. Den politiska viljan är klart uttalad, de kulturella och ekonomiska banden växer sig allt starkare. Viljan till ett aktivt umgänge med det övriga Norden är i många sammanhang manifesterad.

Det främsta hindret för Finlands jämställdhet i nordiska sammanhang är den språkbarriär många skandinaver upplever i Finland och de svårigheter många finskspråkiga upplever i umgänget med skandinaver. Ibland överdrivs dessa problem och barriären är mera psykologisk än praktisk till sin natur.

Finlands språkliga särställning har erkänts inom det officiella nordiska samarbetet. Beslutet att placera det nordiska språk- och informationscentret i Helsingfors motiverades bl. a. med behovet att stärka de skandinaviska språkens ställning i Finland. Också på det bilaterala planet förekommer en aktiv verksamhet för att överbrygga språkklyftan t. ex. genom de bilaterala kulturfondernas försorg och Hanaholmens svensk-finländska kulturcentrum i Esbo. Förståelsen för de finskspråkigas problem har ökat i de nordiska organen där tolkhjälp numera ofta ges och finskans ställning som ett nordiskt språk ofta understryks.

Många skandinaver inbillar sig att språkundervisningen i svenska skulle ha minskat i finska skolor. I dag läser alla finska grundskoleelever minst 3 år svenska medan några procent läser ämnet 6 år. De cirka 50% av årsklasserna som fortsätter i gymnasiet läser ytterligare 3 år svenska och svenska är ett obligatoriskt studentexamensämne för dem. På högskolenivån har svenskundervisningen förstärkts och ett mindre språkprov avläggs numera. Den s. k. mellanstadiereformen innebär att yrkesskoleleverna under minst ett år läser svenska. Frivillig svenskundervisning förekommer i de flesta kommunala arbetar- och medborgarinstitut.

Trots denna grund är det många finskspråkiga som har alltför få kontakter med andra nordbor och med en levande nordism eller med ett

skandinaviskt språk. Speciellt de som bor i det inre av Finland kommer på grund av geografiska skäl mera sällan i kontakt med Norden eller den svenskspråkiga delen av sitt eget land. I kusttrakterna och i norra Finland är situationen delvis en annan.

Det vore därför en angelägen uppgift att närma de enspråkigt finska delarna av Finland till det övriga Norden och ge invånarna i främst Kuopio, mellersta Finlands, norra Karelens och St Michels län bättre information om skandinavisk inklusive isländsk, färöisk och grönländsk kultur och om samhällsliv och ekonomi samt skapa förutsättningar för att invånarna i dessa länder i praktiken skulle konfronteras med de skandinaviska språken. På grund av de språkliga och geografiska skiljelinjerna befinner sig de inemot 900 000 invånarna i dessa län längst från det nordiska samarbetets huvudstråk och centra och från naturliga beröringspunkter med de nordiska grannländerna.

Det beprövade medlet hittills har varit att inrätta en nordisk institution för att betjäna ett försummat område. Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har få andra medel till sitt förfogande när det gäller att i konkret form bygga ut kontakt- och informationsnätet. Trots de svårigheter som uppstått med driftsfinansieringen av redan existerande nordiska institutioner vore ett *nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland* ett angeläget projekt. Det skulle erbjuda alla de skandinaver som under årens lopp klagat över kommunikationssvårigheter med det finskspråkiga Finland en möjlighet till en konkret insats. Områdets befolkning skulle sannolikt sluta upp kring projektet med entusiasm och finansieringsbidrag kunde säkerligen erhållas också från lokala källor.

Centrets uppgift skulle förslagsvis vara att bidra till östra Finlands kulturella, språkliga, samhälleliga m. fl. kontakter med det övriga Norden. Det skulle inbjuda föreläsare, arrangera turnéer, befrämja vänortssamhet, stimulera språkundervisningen och sprida information om det övriga Norden i området. Centret kunde samarbeta med andra organisationer och institutioner, t. ex. områdets högskolor, Pohjola-Norden, Nordiska språk- och informationscentret samt fungera som centralpunkt också för de officiella nordiska samarbetsinstitutionerna. Tillkomsten av ett dylikt centrum är minst lika viktigt som skapandet av Norden-husen i Reykjavík och Tórshavn. När nu resursbrist råder bör satsningar göras där de bäst behövs.

Med hänvisning till ovanstående föreslår undertecknade att Nordiska rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda förutsättningarna för att inrätta ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland, med avsikt att knyta området till inemot 900 000 människor uppgående finsk-

språkiga befolkning närmare det övriga Norden genom att ge dem information, stimulera kulturutbytet, språkinläringen och de mänskliga kontakterna.

Stockholm den 2 mars 1984

Esko Aho (K)

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Elver Jonsson (fp)

Sakari Knuutila (Sdp)

Erkki Liikanen (Sdp)

Paavo Lipponen (Sdp)

Páll Pétursson (F.)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Jens Steffensen (KrF)

Pär Stenbäck (Sfp)

Ingrid Sundberg (m)

Petter Thomassen (H)

Marjatta Väänänen (K)

Kommunikationsutskottets betänkande

över medlemsförslag om skattefri försäljning för flygpas- sagerare vid inresa inom Norden

(Medlemsförslaget väckt av Pär Stenbäck m. fl., se s. 415

Remissyttranden, se supplement)

Till kommunikationsutskottet har hänvisats medlemsförslag A 691/t om skattefri försäljning för flygpasagerare vid inresa inom Norden. Kommunikationsutskottet har behandlat medlemsförslaget vid sina möten den 13 november 1984 i Helsingør, den 29 januari 1985 i Stockholm, den 11 februari 1985 på Arlanda, den 27 juni 1985 i Köpenhamn, den 12 november 1985 i Mariehamn och den 30 januari 1986 i Stockholm.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget, som väckts av Pär Stenbäck samt Tuulikki Petäjämäki, Gudrún Helgadóttir och Marjatta Väänänen, hemställs

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna till skattefri försäljning på inresestation vid flygresa i Norden.

Inledningsvis erinrar förslagsställarna om att man på några flygfält, t.ex. i Reykjavik, kan handla skattefria varor såväl vid in- som utresa samt ombord på flygplanet. Vidare påpekas att om flygpasagerare fick möjlighet att köpa skattefria varor även vid inresan, skulle man avsevärt minska behovet av att i flygplanets kabiner transportera stora mängder lättantändliga alkoholdrycker samt tobaksvaror. Enligt förslagsställarna skulle en minskning av sådan transport öka flygpasagerarnas säkerhet, kabinpersonalens arbete skulle underlättas och flygplanets driftsekonomi förbättras.

Förslagsställarna poängterar att det enligt nuvarande tullbestämmelser är en förutsättning för skattefri försäljning att varorna förs ut ur landet. En ändring av bestämmelserna vore enligt förslagsställarna motiverad med tanke på de fördelar som kunde uppnås genom skattefri försäljning på inresestationen.

2. Medlemsförslagets remissbehandling

Vid sitt möte i Köpenhamn den 22 augusti 1984 beslöt Nordiska rådets presidium att medlemsförslaget skulle hänvisas till trafikutskottet (kommunikationsutskottet), att förslaget skulle undergå en vanlig remissbehandling samt att social- och miljöutskottet skulle få möjlighet att uttala sig om förslaget.

Förslaget har sedan behandlats i vanlig ordning. Svar har inkommit från följande remissinstanser.

Norden

Nordiska rådets social- och miljöutskott
Nordiska tulladministrativa rådet
Nordiska turistrådet
Nordens fackliga samorganisation

Danmark

Danmarks Rejsebureau Forening
Danmarks Turistråd
British Airways
Lufthansa
Maersk Air
Trafikministeriet
Den Kongelig Grønlandske Handel, Handelsinspektoratet
Sterling Airways A/S
AS Conair

Grönland

Grønlands Hjemstyre, Trafikavdelingen

Finland

Finnair Oy
Luftfartsstyrelsen
Trafikministeriet
Oy Alko Ab
Finlands flygvärdinne- och stuartförening
Inrikesministeriet
Helsingfors handelskammare
Tullstyrelsen
Social- och hälsovårdsministeriet
Finansministeriet
Centralen för turistfrämjande
Resebyråföreningen i Finland

Åland

Ålands landskapsstyrelse

Island

Kommunikationsministeriet

Norge

Tull- og avgiftsdirektoratet

Samferdselsdepartementet

Justis- og polisdepartementet

Braaten Safe

Finansdepartementet

Luftfartsverket

Sosialdepartementet

Helsedirektoratet

Statens tobaksskaderåd

Sverige

Luftfartsverket

SAS

Socialstyrelsen, byrån för alkohol- och narkotikafrågor

Generaltullstyrelsen

*2.1. Remissinstanser som stödjer medlemsförslaget**Norden*

Nordiska turistrådet

Danmark

Danmarks Rejsebureau Forening

Danmarks Turistråd

British Airways

Lufthansa

Den Kongelige Grønlandske Handel, handelsinspektoratet

Grönland

Grønlands Hjemstyre, Trafikafdelingen

Finland

Luftfartsstyrelsen

Trafikministeriet

Oy Alko Ab

Finlands flygvärdinne- och stuartförening

Inrikesministeriet

Helsingfors handelskammare
Centralen för turistfrämjande
Resebyråföreningen i Finland

Åland

Ålands landskapsstyrelse

Island

Kommunikationsdepartementet

Norge

Samferdselsdepartementet

Justis- och polisdepartementet

Braaten Safe

Luftfartsverket

Sverige

Luftfartsverket

SAS

De remissinstanser som stödjer medlemsförslaget betonar i sina yttranden alla de argument som finns i medlemsförslaget. Det påpekas också att förslagets grundtanke skulle anses som en komplettering och inte som ett slopande av nuvarande rätt till inköp vid utresa eller ombord på flygplanen.

Nordiska turistrådet anser att förslagets argument är så vägande att en ändring av nuvarande bestämmelser borde fås till stånd samt att det skulle anses som komplettering av nuvarande rätt till inköp vid utresa. *Danmarks Rejsebureau Forening* finner att fördelarna i förslagets argument överväger de nackdelar som systemet kunde medföra. *Danmarks turistråd* och *Centralen för turistfrämjande* i Finland förklarar sig eniga med förslagets argument liksom *SAS*, som även anser att förslaget innebär fördelar för turismen och påverkar flygplanens bränsleekonomi på ett positivt sätt.

Luftfartsverket i Sverige anser att fördelarna med ankomstförsäljning är uppenbara och påpekar att ett dylikt system skulle bidra till minskat valutautflöde och ökat valutainflöde. Vidare framhåller luftfartsverket att "den principiella grunden för tull- och skattefriheten vid försäljning från exportbutiker på flygplatser att varorna utförs ur riket" inte längre gäller, eftersom många passagerare vid inresan i riket för tillbaka varor inköpta vid utresan.

Luftfartsstyrelsen i Finland anser att en utredning av frågan är särskilt aktuell i beaktande bl.a. av att principbeslut nyligen fattats om att utvidga det skattefria varusortimentet på internationella flygplatser i Norden. Luftfartsstyrelsen erinrar också om att det nordiska luftfartsinspektionsmötet år 1982 rekommenderade en undersökning av möjligheterna till skattefri

försäljning för flygpassagerare på ankomstflygplatser. Det *finska trafikministeriet* instämmer i luftfartsstyrelsens synpunkter.

Luftfartsverket i Norge föreslår även att man bör pröva en försöksdrift av "dubbelsalg" på flygplatser där ytförhållanden och andra hänsyn möjliggör detta och påpekar att försäljningen inte behöver genomföras på traditionellt sätt. Till detta ansluter sig *Samferdselsdepartementet* i Norge.

British Airways anser att skattefri försäljning vid inresa har många fördelar och *Lufthansa* att ett dylikt system skulle vara fördelaktigt för flygbolagen både när det gäller handbagage och därmed också säkerheten samt vikten.

Grønlands Hjemmestyre stödjer förslaget men varnar för en speciell ordning i Norden som skiljer sig väsentligt från den praxis som gäller i den övriga världen. *Den Kongelige Grønlandske Handel* kan principiellt ansluta sig till förslaget.

Finlands flygvärldinne- och stuartförening stödjer förslaget och *inrikesministeriet i Finland*, *Braaten Safe*, det *isländska kommunikationsdepartementet*, *Ålands landskapsstyrelse* samt det *norska justis- og politidepartementet* har inte någonting att anmärka på förslaget. *Oy Alko Ab* betonar att det föreslagna arrangemanget inte torde vara avsett att bli den enda möjligheten för resande att göra skattefria inköp och *Helsingfors handelskammare* erinrar om att den redan på eget initiativ har framlagt ett förslag i samma ärende till den *Internationella handelskammaren*.

Resebyråföreningen i Finland anser att förändringen kan förbättra servicen till resande eller ge möjligheten därtill – i synnerhet under flyg men också i anslutning till flygresor som helhet.

2.2. Remissinstanser som inte tar direkt ställning till medlemsförslaget

Norden

Nordiska rådets social- och miljöutskott

Nordens fackliga samorganisation

Finland

Finnair Oy Tullstyrelsen

Nordiska rådets social- och miljöutskott finner att förslaget saknar relevans för utskottets arbetsområde och är därför inte motiverat att avge något yttrande i saken. *Finnair Oy* avstår, eftersom frågan inte direkt ligger inom bolagets behörighet, och *Nordens fackliga samorganisation* har beslutat avstå från att yttra sig över förslaget.

Tullstyrelsen i Finland erinrar om överenskommelsen om beskattning av resgods i resandetrafik mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige samt om skattefri försäljning på flygplatser i dessa länder. Enligt denna överenskommelse är försäljningen tillåten endast till personer som reser till utlan-

det. Vidare påpekar tullstyrelsen att överenskommelserna och de gällande stadgandena grundar sig på den allmänt accepterade skattetekniska principen att sådana varor som förs till utlandet och förbrukas där inte skall beläggas med skatter i det exporterande landet. Tullstyrelsen anser att man inte borde avvika från denna princip, även om man vet att resande i praktiken kan återinföra och konsumera alkoholdrycker som köps skattefritt vid utresan. Tullstyrelsen motsätter sig inte den föreslagna utredningen men anser att det finns anledning att förhålla sig tvekan till nyttan av sådan utredning.

2.3. Remissinstanser som går emot medlemsförslaget

Norden

Nordiska tulladministrativa rådet

Danmark

Maersk Air

Trafikministeriet

Sterling Airways A/S

A/S Conair

Finland

Social- och hälsovårdsministeriet

Finansministeriet

Norge

Tull- og avgiftsdirektoratet

Finansdepartementet

Sosialdepartementet

Helsedirektoratet

Statens tobaksskaderåd

Sverige

Socialstyrelsen, byrån för alkohol- och narkotikafrågor

Generaltullstyrelsen, bevaknings- och kontrollbyrån

De flygbolag som ställer sig negativa till medlemsförslaget fruktar att försäljningen på inresestation skulle betyda hård ekonomisk konkurrens för bolagens drift. Departement och andra offentliga organ påpekar att ett sådant system först och främst skulle stå i strid med grundtankarna om tullfrihet, d.v.s. att varor som förs till utlandet och förbrukas där inte skall beläggas med skatter i det exporterande landet.

Maersk Air understryker den betydelse som försäljningen av tullfria varor ombord på flygplanen har för charterbolagens ekonomi. *Sterling*

Airways är inte enig med förslaget argument om säkerhet, ekonomi eller alkoholkonsumtion ombord på flygplanen och *A/S Conair* framhåller att flygpassagerare inte vill nyttja skattefri försäljning vid ankomst med mindre priserna är lika eller lägre än konkurrerande inköpsmöjligheter.

Nordiska tulladministrativa rådet behandlade frågan vid sitt möte den 18-20 juni 1985. Majoriteten av deltagarna i mötet uttalade sig starkt negativt till förslaget och ansåg att genomförandet av en sådan ordning som förslaget innebär skulle medföra såväl praktiska-kontrollmässiga som principiella problem. Vidare hänvisades till rekommendationen från tull-samarbetsrådet (CCC), enligt vilken försäljningen i tax-free shops bör begränsas till resande som avreser till utlandet. Från Island, som har tillämpat ankomstförsäljning i över tio år, sade man sig ej ha denna negativa syn på systemet.

Socialdepartementet i Norge påpekar att Vinmonopolet har ensamförsäljningsrätt av alkoholvaror i Norge men att eventuell försäljning vid inresa skulle ske vid sidan av Vinmonopolets verksamhet. *Statens tobaksskaderåd* i Norge varnar för ändring av nuvarande ordning, som kunde innebära stimulans till ökad tobaksförbrukning. *Helsedirektoratet* i Norge ansluter sig till tobaksskaderådets argument.

Social- och hälsovårdsministeriet i Finland anser att man borde eftersträva alla initiativ som syftar till en allmän inskränkning av skattefrihet i samband med utlandsresor, särskilt när det gäller alkoholdrycker och cigaretter. Av samma åsikt är *finansdepartementet* i Finland, som även anser att en bättre lösning vore att totalt slopa den skattefria försäljningen vid resa inom Norden och *socialstyrelsen, byrån för alkohol- och narkotikafrågor* i Sverige, som ifrågasätter om skattefri införsel skall tillåtas.

Generaltullstyrelsen, bevaknings- och kontrollbyrån, i Sverige erinrar om att frågan har varit uppe i Nordiska tulladministrativa rådet (juni 1983), som uttalade att "Finland, Danmark, Sverige och Norge var eniga om att det skulle vara i strid med grundtankarna om tullfrihet att tillåta köp i tax-free shops vid ankomst". Generaltullstyrelsen pekar också på vissa problem som kan uppstå vid ankomstförsäljning, såsom ökad kontrollinsats från tullverkets sida. Vidare anser generaltullstyrelsen att försäljning av skattefria varor inte bör få ske till passagerare ombord på flygplan som trafikerar flygplatser med exportbutiker, åtminstone inte på internordiska flyglinjer, samt att försäljning i exportbutik inte får ske till resande som ankommer från annat nordiskt land.

Finansdepartementet i Norge hänvisar till att Norge har anslutit sig till en CCC-rekommendation av den 16 juni 1960, men enligt den skall avgiftsfri försäljning på flygplatser begränsas till resande som reser till utlandet. Vidare erinras om uttalandet från Nordiska tulladministrativa rådet ovan.

Trafikministeriet i Danmark påpekar att gällande lagar om skattefri försäljning förutsätter att inköpta varor föres ut ur landet och att skattefri försäljning på flygplatser bygger på dessa lagar. Också påpekas att skatte-

fri försäljning till inresande passagerare strider mot momsdirektivens regler. Vidare erinras om de problem som kan uppstå på flygplatser, eftersom passagerarterminaler har planerats med hänsyn till det nu rådande försäljningsbruket.

3. Utskottet

Utskottet har gått igenom de inkomna remissvaren samt de olika resonemang som ligger bakom ställningstagandena och ingående diskuterat förslagens möjliga konsekvenser.

Utskottet noterar att det ser ut som om några av remissinstanserna har missförstått medlemsförslaget på så sätt att det gick ut på att föreslå "*skattefri försäljning vid inresa*" i stället för en "*utredning av möjligheterna av skattefri försäljning på inresestation*" samt att förslaget skulle innebära ett slopande av nuvarande skattefri försäljning vid utresa och ombord på flygplanen. Troligen karakteriseras några av remissvaren av detta missförstånd.

Ett stort flertal remissinstanser ställer sig positiva till förslaget. I de positiva remissvaren framförs att skattefri försäljning på inresestation skulle kunna öka flygsäkerheten, driftsekonomin, passagerarnas bekvämlighet, kabinpersonalens servicenivå samt ha en positiv inverkan på turismen.

I de negativa remissvaren framhävs bl.a. att de ovan anförda resonemangen är utan bevis samt att förslaget strider mot grundtankarna om skattefri försäljning och kan skapa besvärligheter för tullverket och på passagerarterminalerna, eftersom de inte är planerade med hänsyn till sådan försäljning vid inresa. Vidare erinras om medlemsförslaget A 580/s, som utmynnade i Nordiska rådets rekommendation nr 26/1981 angående internationella begränsningar beträffande skattefri alkoholförsel.

Det noteras att remissinstanser inom turism och reguljär luftfart i stora drag ställer sig positiva, medan charterflygbolag, tull-, finans- och socialmyndigheter ställer sig negativa.

Kommunikationsutskottet, som vid sina överläggningar har tagit hänsyn till de olika resonemang som finns i remissvaren, hänvisar till det ovan anförda och flertalet av utskottets medlemmar föreslår:

att Nordiska rådet icke företar sig något i anledning av medlemsförslaget.

Stockholm den 30 januari 1986

Bjarne Mørk Eidem (A)

Lahja Exner (s)

Margit Hansen-Krone (H) *Hanne Thanning Jacobsen (SF)*

Olof Jansson (ÅC)

Kaj Poulsen (S)

Peder Sønnerby (V)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Marjatta Väänänen (K)

Olle Östrand (s)

Förman

4. Reservation

Med hänvisning till att en majoritet av remissinstanserna ställer sig positiva och en mängd sakliga skäl talar för medlemsförslaget, yrkar undertecknade att kommunikationsutskottet föreslår Nordiska rådet att rekommendera Nordiska ministerrådet

att utreda möjligheterna till en provverksamhet med skattefri försäljning också vid inresa på internationella flygplatser i Norden.

Stockholm den 30 januari 1986

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Wiggo Komstedt (m)

Medlemsförslag

om skattefri försäljning för flygpassagerare vid inresa inom Norden

(Väckt av Pär Stenbäck samt Guðrún Helgadóttir, Tuulikki Petäjaniemi och Marjatta Väänänen)

Enligt nu gällande regler kan skattefria varor inhandlas vid utresan eller ombord på flygplanet. På några flygfält, t. ex. i Reykjavík, har man dock taxfree-försäljning även vid inresa. För ibruktagandet av samma system även vid övriga flygfält i Norden talar flera, speciellt med flygsäkerheten sammanhängande omständigheter.

Om flygpassagerarna skulle få möjlighet att köpa skattefria varor även vid inresan, skulle man avsevärt minska behovet av att transportera stora mängder lättantändliga alkoholdrycker samt tobaksvaror i flygplanens kabiner. Relativt tunga flaskor uppe på hatthyllorna, som är lätta att öppna och ibland kan gå upp av sig själva, har ofta varit nära att förorsaka olycksfall bland passagerarna. Taxfree-försäljning på inresestationen skulle också minska flygplanens bränsleförbrukning, enär transporterandet av inköpen fram och tillbaka skulle bortfalla och lastmängden därigenom reduceras. Om passagerarna kunde köpa skattefria alkoholdrycker även på inresestationen skulle kabinpersonalens arbete underlättas. Medhavda flaskors öppnande utan tillåtelse utgör ett ofta förekommande problem på de flesta charterflyg, ibland också i reguljärtrafiken. Okontrollerad alkoholkonsumtion förorsakar ibland störningar i kabinen. Genom att tillåta alkoholköp på inresestationen kunde man uppnå en förbättring även i detta hänseende. Ytterligare skulle trafiksäkerheten förbättras och försäljningsinkomsterna på inresestationen öka.

Enligt nuvarande tullbestämmelser är en förutsättning för skattefrihet att varorna förs ut ur landet. Bestämmelserna bör sålunda revideras till dessa delar. Det bör vara nog med att resenärerna rest utanför landets gränser för att kunna köpa skattefria varor. Denna ändring vore enligt undertecknade motiverad med tanke på de fördelar som man skulle uppnå genom skattefri försäljning på inresestationen.

Med hänvisning till det ovanstående hemställer vi,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna till skattefri försäljning på inresestation vid flygresa i Norden.

Helsingfors och Reykjavík den 27 juli 1984

Pär Stenbäck (Sfp)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Marjatta Väänänen (K)

Juridiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om enhetliga rättsregler angående födsel efter insemination

(Medlemsförslaget väckt av Tuulikki Petäjaniemi m. fl., se s. 422

Remissyttranden, se supplement)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag A 694/j om ensartede retsregler angående fødsel efter insemination. Udvalget har behandlet forslaget på møder den 13. november 1984 i Helsingør, den 22. april 1985 i Rønne, den 6. august 1985 i Tammerfors og den 12. november 1985 i Mariehamn.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget er fremsat den 28. september 1984.

I forslaget anbefales det, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at foretage en udredning af, hvilke forholdsregler der vil være nødvendige for at opnå så ensartet en situation som muligt i de nordiske lande i spørgsmålet om formerne for og de retlige virkninger af fødsel efter insemination.

Forslagsstillerne henviser til, at fødsel efter insemination i den seneste tid kontinuerligt er vokset, og at det er åbenbart, at fødsel efter insemination vil blive endnu mere almindelig.

Ligeledes anføres det, at "den svenske riksdag sandsynligvis i nær fremtid vil vedtage lovregler på området." Dette er sket i mellemtiden, jvfr. nedenfor under punkt 3. I den debat, som er gået forud for lovgivningen, har spørgsmålet om, hvorvidt sæddonor skal forblive anonym eller ej, påkaldt sig særlig interesse. Hensigten med en lovgivning er at sætte barnet og dets interesser i centrum og beskytte dets retssikkerhed. Sagen er forbundet med en række både følelsesmæssige og vanskelige problemstillinger af dels etisk og dels retlig karakter. Forslagsstillerne anfører, at i sidstnævnte henseende har man indtil videre ikke i egentlig forstand taget fat på de retsvirkninger, udviklingen giver behov for på længere sigt både ud fra individets og samfundets synspunkt.

I medlemsforslaget anføres det, at en alsidig forudsætningsløs udredning af disse spørgsmål er påkrævet, og at det vil være naturligt, at en sådan

udredning foretages i samnordisk regie med udgangspunkt i det udredningsarbejde, der allerede er udført i Sverige.

2. Remissudtalelser

Der er indkommet remissudtalelser fra følgende:

Danmark:

Justitsministeriet (dækker ligeledes Indenrigsministeriets og Socialministeriets synspunkter)

Finland:

Justitieministeriet
Undervisningsministeriet
Social- og hälsovårdsministeriet
Finlands ortodoxa kyrkostyrelse
Finlands evangelisk-lutherska kyrka, Biskopsmötet
Finska befolkningsförbundet
Svenska befolkningsförbundet i Finland
Centralförbundet för Barnskydd

Norge:

Justis- og politidepartementet
Sosialdepartementet

Sverige:

Justitiekanslern
Socialstyrelsen
Universitets- och högskoleämbetet
Svea hovrätt
Stockholms universitet, juridiska fakulteten
Stockholms universitet, institutionen för socialt arbete
Uppsala universitet, juridiska fakultetsstyrelsen
Lunds universitet, medicinska fakulteten
Lunds universitet, juridiska fakultetsstyrelsens forskningsnämnd
Svenska läkaresällskapet
Sveriges läkarförbund

De afgivne udtalelser kan sammenfattes således:

Der er generelt enighed om at *anbefale nordisk retsenhed* på området. Ligeledes er der enighed om, at varetagelsen af barnets interesser er det centrale.

Med hensyn til selve medlemsforslaget om en *samnordisk udredning* stiller man sig fra *dansk* og *norsk* side *tvivlende* over for værdien af dette, medens man fra størstedelen af de *finske* og *svenske* remisinstanser *anbefaler* forslaget.

For medlemsforslaget udtaler sig *Justitieministeriet i Finland, Svenska befolkningsförbundet i Finland, Centralförbundet for Barnskydd, Finska befolkningsförbundet, Undervisningsministeriet i Finland, Socialstyrelsen i Sverige, Svea Hovrätt, Svenska läkaresällskapet, Sveriges läkarförbund og Universitets- och Högskoleämbetet i Sverige.*

Imod medlemsforslaget udtaler sig det norske *Justis- og politidepartementet og det norske Sosialdepartementet*, medens det danske *Justitsministerium og Social- og hälsovårdsministeriet* i Finland udtaler sig mere *tvivlende* over for behovet for og værdien af en *samnordisk udredning*.

Justis- og politidepartementets og Sosialdepartementets begrundelse for ikke at anbefale forslaget er, at der allerede er foretaget *udredningsarbejde* om problemstillingen i Norge, jvfr. nærmere under punkt 3.

På tilsvarende måde anfører *Social- och hälsovårdsministeriet* som begrundelse for ikke at gå ind for medlemsforslaget, at der allerede er indført en lovgivning i Sverige, og at der også i Finland er foretaget en *udredning af spørgsmålet af Medicinalstyrelsen*, jvfr. nærmere under punkt 3.

I flere af udtalelserne er det særlige spørgsmål om bevarelsen af *sæddonors anonymitet* trukket frem. Dette skal bl. a. ses på baggrund af den gennemførte nye svenske lovgivning, hvorefter et barn født efter insemination har krav på at få oplyst navnet på den biologiske fader, jvfr. nærmere nedenfor under punkt 3. Imod at ophæve sæddonors anonymitet udtaler sig bl. a. *Justitsministeriet i Danmark, Finska befolkningsförbundet, Social- och hälsovårdsministeriet i Finland, Svenska läkaresällskapet og Sveriges läkarförbund*. De to sidstnævnte lægeorganisationer samt *Universitets- og högskoleämbetet i Sverige* beklager i øvrigt, at spørgsmålet om en *samnordisk udredning* først er blevet aktuel efter gennemførelsen af den svenske lovgivning. De har alle været hørt over det svenske lovforslag før gennemførelsen og har udtalt sig imod en ophævelse af sæddonors anonymitet.

3. Andre oplysninger

Som det fremgår af ovenstående er der allerede i de fleste af de nordiske lande foretaget *udredninger af problemerne i forbindelse med kunstig befrugtning*. I *Danmark* har de etiske sider af inseminationsvirksomheden været drøftet i en arbejdsgruppe. I sin betænkning "Fremskridtets pris"

konkluderer udvalget, at der ikke er behov for nogen lovgivning om insemination, men at der bør oprettes et etisk råd for sundhedsvæsenet.

Justitsministeriet peger i øvrigt i sin udtalelse på, at der tidligere på møder mellem de nordiske justitsministre har været enighed om, at det ikke er afgørende, om man i det enkelte land vælger at lovgive på området eller regulerer på anden måde. Det er den danske opfattelse, at der ikke er behov for egentlig lovgivning. Spørgsmålet om den familieretlige stilling for børn født efter insemination følger den gældende lovgivning om børns retsstilling, hvilket betyder, at disse børn stilles på samme måde som børn undfanget på naturlig måde. Selve inseminationsvirksomheden kan reguleres af Indenrigsministeriet, der i kraft af sit generelle tilsyn med sundhedsvæsenet kan fastsætte retningslinjer for den virksomhed, der foregår på sygehusene. Efter dansk opfattelse vil det ikke være hensigtsmæssig med et forbud mod at udføre insemination uden for sygehusene.

I *Finland* har en arbejdsgruppe under Medicinalstyrelsen set på de juridiske problemer i forbindelse med insemination. Arbejdsgruppen går ind for lovgivning både med hensyn til regulering af inseminationsvirksomheden og af barnets retlige stilling og har udarbejdet et lovforslag om dette.

I *Norge* har en interdepartemental arbejdsgruppe med repræsentanter fra Helseinspektoratet, Justisdepartementet og Sosialdepartementet udarbejdet et problemnotat vedrørende kunstig befrugtning. Notatet er sendt til høring med frist den 1. juni 1985. Arbejdsgruppen er delt i opfattelsen af, hvor omfattende en lovregulering og kontrol bør være. Dette vil der fra Sosialdepartementet og Justisdepartementets side blive taget stilling til efter høringsrundens afslutning. Ifølge det oplyste, vil arbejdet med et eventuelt norsk lovforslag finde sted i efteråret 1985 og lovforslag vil formentlig blive fremlagt i stortinget i foråret 1986. Det vil derfor være meget tvivlsomt, om en samnordisk udredning ville kunne foretages, inden der også i Norge er gennemført lovgivning på området.

I *Sverige* er der med virkning fra den 1. marts 1985 gennemført en lovgivning om insemination. Samtidig er der indført en ny bestemmelse i föräldrabalken og et tillæg til sekretesslagen.

Den svenske lovgivning går i store træk ud på følgende:

Forudsætningen for insemination er, at kvinden er gift eller samlever under ægteskabsliggende forhold. Den mand, som kvinden lever sammen med, skal skriftligt give sit samtykke til inseminationen. Et barn, som fødes efter insemination med samtykke af den mand, kvinden lever sammen med, får samme retlige stilling i forhold til denne, som et barn, der er undfanget på naturlig måde. Denne mand skal således betragtes som barnets retlige fader.

Insemination kan kun udføres på sygehuse under ansvar af en specialist i gynækologi og obstetrik. Det kræves, at inseminationen kan betragtes som hensigtsmæssig under hensyntagen til ægtefællernes eller de samboendes medicinske, psykologiske og sociale forhold. Sæddonor har ikke ret til at forblive anonym. Barnet har ret til, når det har opnået en tilstrækkelig modenhed, at få oplyst, hvem der er sæddonor.

4. Juridisk udvalg

Udvalget deler forslagsstillernes vurdering af, at det er ønskværdigt at få kontrol over den hastigt øgende inseminationsvirksomhed, specielt for at sikre barnets retssikkerhed. I overensstemmelse med den vidtgående ensartethed, som allerede længe har været fremherskende på familierettens område og ikke mindst på områder, der vedrører børns retsstilling, mener udvalget, at man også i forbindelse med fødsel efter insemination bør arbejde hen imod en nordisk retsenhed.

Juridisk udvalg er af den opfattelse, at den familieretlige stilling for børn født efter insemination bør være den samme som for børn, der er undfanget på naturlig måde. Det vil bl. a. betyde, at i de tilfælde, hvor en gift kvinde får foretaget insemination, vil ægtemanden, hvis han har samtykket i inseminationen ikke kunne fragå faderskabet.

Det samme bør gælde ved insemination af kvinder, der lever i faste samlivsforhold, hvor samleveren har samtykket i inseminationen og over for pågældende offentlige myndighed har anerkendt faderskabet.

Også de afgivne remisudtalelser viser, at der er stor tilslutning til tanken om nordisk retsenhed på området. Juridisk udvalg har imidlertid noteret sig, at der er forskellige opfattelser af spørgsmålet om, hvorvidt sæddonor bør kunne opretholde sin anonymitet, eller om barnet – hvis det ønsker det – skal have mulighed for på et tidspunkt at få oplyst den biologiske faders identitet. Ligeledes er der i remisudtalelserne forskellige opfattelser af, om selve inseminationsvirksomheden kun bør finde sted på sygehuse.

Blandt juridisk udvalgs medlemmer er der også forskellige meninger om disse spørgsmål. Alligevel er der i udvalget enighed om, at det vil være ønskeligt med en ensartet nordisk retstilstand på området.

Som det fremgår af remisudtalelserne er der både i Danmark, Finland, Norge og Sverige foretaget udredninger om de juridiske og andre problemer i forbindelse med insemination. Endvidere er der i Sverige allerede gennemført en lovgivning om insemination, medens der i Finland og Norge forberedes en sådan lovgivning. På denne baggrund mener juridisk udvalg

ikke, der vil være behov for også at lade foretage en nordisk udredning om disse problemer.

Juridisk udvalg skal derfor indstille,

at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at arbejde hen imod at opnå så ensartet en situation som muligt i de nordiske lande i spørgsmålet om formerne for og de retlige virkninger af fødsel efter insemination.

Mariehamn, den 12. november 1985

Lennart Andersson (s)

Alice Brask (KF)

Mikko Elo (Sdp)

Ragna Berget Jørgensen (A)

Arnljot Norwich (H)

Hans Nyhage (m)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Ashbjørn Sjøthun (A)

Jens Steffensen (KrF)

Bernhardt Tastesen (S)

Lars Werner (vpk)

Formand

Medlemsförslag

om enhetliga rättsregler angående födsel efter insemination

(Väckt av Tuulikki Petäjaniemi samt Mikko Elo, Hans Nyhage, Heikki Riihijärvi och Bernhardt Tastesen)

Födsel efter insemination har på senaste tid kontinuerligt ökat som en vårdmetod vid barnlöshet. I Sverige föds årligen något hundratal barn efter insemination medan talen på andra håll i världen är betydligt högre, i USA exempelvis cirka 10000 om året. Också i Finland har några barn fötts efter insemination. Det är uppenbart att födsel efter insemination kommer att bli allt allmännare i de nordiska länderna. Av dessa är Sverige det första land och därmed också ett av de första i världen som vidtagit åtgärder för att i lag söka reglera denna verksamhet. Det är sannolikt att den svenska riksdagen redan inom en nära framtid kan anta lagregler på området.

I samband med det utredningsarbete som föregått utarbetandet av det svenska lagförslaget fördes en livlig debatt om vissa centrala etiska och rättsliga frågeställningar. Föremål för ett särskilt intresse har varit frågan om huruvida spermadonator skall få förbli anonym eller ej. Svenska regeringen har gått in för att föreslå att den hittills garanterade anonymiteten skall upphävas. Det har uttryckts farhågor för att detta skulle strypa inseminationsverksamheten i Sverige och medföra att vårdbehövande skulle söka sig till utlandet, bland annat till Danmark.

Ett av huvudsyftena med lagstiftningen om insemination är att det är önskvärt att få kontroll över den snabbt ökande verksamheten. Avsikten är att sätta barnet och dess intressen i centrum. Barnets rättssäkerhet måste tryggas och medlet är en lagstiftning som tillvaratar barnets intressen. Man önskar vidare regler om frågor såsom vilka kategorier som kan erhålla insemination, om förvaring och hantering av sperma och förbud mot införsel av sperma från utlandet.

Redan den diskussion som förts kring det aktuella lagförslaget i Sverige visar att frågan om födsel genom insemination är förknippad med en rad både känsliga och svårlösta frågeställningar av dels etisk och dels rättslig art. I det sistnämnda hänseendet har man tillsvidare inte i egentlig mening tagit itu med de rättsverkningar den pågående utvecklingen på detta område ger upphov till på längre sikt både ur individens och ur samhällets synpunkt. Det är sannolikt att en allsidig förutsättningslös utredning om denna sida av saken vore av behovet påkallad.

Vägande skäl synes tala för att en sådan utredning skulle bedrivas i samnordisk regi. Härför talar det mycket livliga umgänge över gränserna mellan de nordiska länderna som kännetecknar Norden idag. Det utred-

ningsarbete som redan utförts i Sverige på området skulle utgöra en naturlig utgångspunkt för en samnordisk utredning. Syftet bör vara att söka uppnå en så enhetlig situation som möjligt på detta område i rättsligt hänseende i Norden. Denna strävan står helt i överensstämmelse med den långtgående enhetlighet som sedan länge råder på familje- och ej minst barnrättens område mellan de nordiska länderna och som är ett resultat av ett målmedvetet nordiskt harmoniseringsarbete på dessa rättsområden.

Med stöd av vad ovan anförts föreslår undertecknade,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att företa en utredning om vilka åtgärder som är påkallade för att uppnå en så enhetlig situation som möjligt i de nordiska länderna i fråga om formerna för och de rättsliga verkningarna av födsel efter insemination.

Helsingfors, Stockholm och Köbenhavn den 28 september 1984

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Mikko Elo (Sdp)

Hans Nyhage (m)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Bernhardt Tastesen (Sd)

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen i de nordiska länderna

(Medlemsförslaget väckt av Elsi Hetemäki-Olander, Peter Muurman, Heikki Riihijärvi, Henrik Westerlund, Marjatta Väänänen m. fl., se s. 433

Remissyttranden, se supplement)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen i de nordiska länderna. Förslaget har behandlats vid möten 21–22.5.1985, 12–13 november 1985 och 30 januari 1986.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås en utredning av möjligheterna att harmonisera utbildningen inom byggnadsbranschen i Norden och att i samband med utbildningen kräva en obligatorisk period för orientering i arbete före slutexamen och övergången till den fria arbetsmarknaden.

I motiveringarna till medlemsförslaget konstateras att enhetlig nordisk utbildning inom byggnadsbranschen har fått större betydelse under de senaste åren och att behovet av sådan utbildning har framhävts genom arbetskraftens fria rörlighet mellan de nordiska länderna. Behovet att harmonisera utbildningen kommer till uttryck bland annat i språkskillnaderna i fackterminologin samt i olikheterna i instruktioner och synsätt.

Studierna i ett annat nordiskt land och därtill ansluten praktisk arbetserfarenhet inom byggnadsbranschen borde enligt förslagsställarna förenhetligas och likställas med de inhemska examina, så att en examen inom byggnadsbranschen som avlagts i vilket nordiskt land som helst under vederbörande skolmyndighets tillsyn skulle ge kompetens att utföra motsvarande uppgifter överallt i Norden.

I förslaget påpekas vidare att de nordiska länderna genom enhetlig utbildning också har bättre möjligheter att gemensamt delta i internationella entreprenadtävlingar om byggnadsexportprojekt utanför Norden. De olika nordiska ländernas egna resurser är ännu jämförelsevis anspråkslösa då man ute i världen tävlar om verkligt stora byggnadsobjekt, men de erfarenheter som erhållits av sammanslutningar av flera stora nationella

företag inom byggnadsbranschen uppmuntrar till en mer omfattande samnordisk företagsverksamhet inom byggnadsexporten.

En framgångsrik marknadsföring av nordiskt kvalitetsarbete och nordisk byggnadskonst förutsätter att utbildningen omorganiseras så, att man för de olika utbildningsnivåerna inom byggnadsbranschen planerar kurser med samma innehåll, liknande undervisningsmaterial och likadana läroböcker. Dessutom borde utbildningen innefatta en tillräckligt lång period för praktisk yrkesorientering, betonas det i medlemsförslaget.

2. Remissyttranden

Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande om medlemsförslaget:

Nordens fackliga samorganisation

Danmark:

Udenrigsministeriet
Entreprenørforeningen
Dansk Teknisk Lærerforening
Dansk Arbejdsgiverforening

Finland:

Undervisningsministeriet
Arbetskraftministeriet
Yrkesutbildningsstyrelsen
Skolstyrelsen
Finlands byggnadsingenjörers förbund
Byggmästarnas centralförbund
Svenska byggmästareförbundet
Byggnadsingenjörer och arkitekter i Finland
Arbetsgivarnas i Finland centralförbund
Ålands landskapsstyrelse

Norge:

Norsk arbeidsgiverforening
Industridepartementet
Norges håndverkerforbund

Sverige:

Skolöverstyrelsen
Arbetsmarknadsstyrelsen
Byggförbundet
Byggnadsindustrins yrkesnämnd
Svenska facklärarförbundet

Remissinstansernas inställning till medlemsförslaget är delad. Vissa remissorgan förordar en närmare utredning av de frågor som tas upp i medlemsförslaget, medan andra anser att de nuvarande problemen inte är av den storleksordningen att konkreta nya åtgärder vore motiverade.

De remissinstanser som ställer sig tveksamma till förslaget anser bl.a. att det samarbete som redan nu äger rum är tillräckligt och att det leder till en gradvis ökad harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen.

I det följande redogörs för de särskilda synpunkter som remissinstanserna anlagt på medlemsförslaget.

2.1 Positiva

2.1.1 Nordiska remissyttranden

Nordens fackliga samorganisation ger förslagsställarna rätt i att det vore en fördel för byggnadsindustrin om yrkesutbildningen vore identisk lika i de nordiska länderna. Alla de skäl förslagsställarna anför anses vara giltiga. I yttrandet hänvisas vidare till tidigare beslut inom Nordiska ministerrådet att intensifiera samarbetet på yrkesutbildningens område och genomföra utredningar om yrkesutbildningens innehåll och yrkeskompetens i olika fack. NFS konstaterar att ett intensivt samarbete har ägt rum inom vissa begränsade fack-områden där en ökad harmonisering visat sig möjlig, exempelvis rörfacket och elektrikerfacket. Nordisk elutbildningskommitté (NEUK) har genom sitt arbete lagt stor vikt på att samordna grundutbildningen för elektrikerfacken.

Även om NFS inte anser det vara realistiskt att eftersträva en fullständig harmonisering av yrkesutbildningen på kort sikt anser organisationen att förnyade ansträngningar på detta område är motiverade.

2.1.2 Danska remissyttranden

Dansk Teknisk Lärarförening anser att det vore mycket positivt om Nordiska rådet skulle igångsätta ett målinriktat arbete för att harmonisera utbildningen inom byggnadsbranschen. Som en förutsättning för att arbetet skall lyckas bör lärarna och lärarorganisationerna indras i arbetet. Detta föreslås ske genom anordnandet av nordiska kurser och konferenser för lärare i de olika ämnena inom byggnadsbranschen. För att arbetet skall lyckas krävs ekonomiska anslag.

2.1.3 Finländska remissyttranden

Yrkesutbildningsstyrelsen understöder strävandena att förenhetliga utbildningen inom byggnadsbranschen. För att underlätta ett förenhetligande borde också bestämmelserna angående byggverksamhet förenhetligas i de olika länderna.

Skolstyrelsen framhåller att medlemsförslaget, om det förverkligas, leder till sådana fördelar som anges i medlemsförslaget. Speciellt perioden för orientering i arbete före slutexamen och övergången till arbetsmarkna-

den anses viktig inom det tekniska området. Skolstyrelsen anser dock att en eventuell harmonisering inte borde sänka nivån på utbildningen i Finland.

Finlands byggnadsingenjörers förbund anser att utbildningen inom byggnadsbranschen borde förenhetligas så att systemen i de övriga nordiska länderna anpassas till systemet i Finland. Om man på nordiskt plan kan enas om detta är det skäl att företa de i medlemsförslaget angivna utredningarna. Förbundet lägger även fram förslag till konkreta åtgärder som kunde genomföras på nordiskt plan.

Byggmästarnas centralförbund finner att de erfarenheter som vunnits genom praktisk byggnadsverksamhet talar för en harmonisering av utbildningen, med särskild vikt lagd på de praktiska kunskapernas och färdigheternas betydelse inom utbildningen. Förbundet hälsar medlemsförslaget med glädje och hoppas att det kommer att leda till ett positivt beslut.

Svenska byggmästareförbundet i Finland omfattar till alla delar medlemsförslaget och de där framförda principerna. SBF betonar särskilt att reformen inte får kopplas ihop med eventuella förslag till reformer av hela den tekniska utbildningen i Norden. Behovet av gemensam utbildning och gemensamma bestämmelser är mycket större inom byggnadsbranschen än inom andra branscher bl.a. därför att byggnadsexporten till stor del fortfarande är export av arbete och inte av varor.

Ålands landskapsstyrelse framhåller att svårigheter för den enskilda arbetstagaren kunde undvikas genom ett förenhetligande av i medlemsförslaget uppskisserat slag. Landskapsstyrelsen anser att studier i annat nordiskt land inom byggnadsbranschen borde jämföras med inhemska studier.

2.1.4 Svenska remissyttranden

Skolöverstyrelsen ser inga direkta hinder för en harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen ur utbildningssynpunkt. Problemen torde, enligt skolöverstyrelsen, i första hand ligga i de olikheter som finns inom de nordiska byggyrkena som har olika innehåll och olika yrkesbenämningar. För att åstadkomma den harmonisering av utbildningen som efterlyses bör frågan utredas i samråd med de berörda branschorganisationerna i de nordiska länderna.

Mot bakgrund av den fria arbetsmarknaden i Norden men även med hänsynstagande till eventuella gemensamma internationella uppdrag utanför Norden tillstyrker *arbetsmarknadsstyrelsen* att en utredning sker om möjligheten att harmonisera utbildningen inom byggnadsbranschen.

Svenska fackläraryrket ställer sig tveksamt till att gemensamma läro-, tim- och kursplaner utarbetas. En alltför långtgående samordning kan enligt förbundet skapa ett utbildningssystem som är låst och där utveckling och förändring försvåras genom de samordningsproblem som kan uppstå. SFL anser emellertid förslaget att utreda möjligheten att harmonisera utbildningen väl berättigat.

2.2 Avsaknad av ställningstagande eller negativa

2.2.1 Danska remissyttranden

Udenrigsministeriet hänvisar till en skrivelse från boligministeriet. *Boligministeriet* meddelar att man återkommer till frågan efter det att den arbetsgrupp som på nordiskt plan behandlar de nordiska byggsektorernas strukturproblem har diskuterat frågan närmare. Vidare hänvisar boligministeriet till ett uttalande från *Direktoratet for Erhvervsuddannelserne*. Direktoratet konstaterar att innehållet i utbildningarna på området i Danmark styrs genom ett i lag formaliserat samarbete mellan de fackliga organisationerna på området. Alla utbildningar på direktoratets områden ger yrkeskompetens, vilket innebär att arbetsmarknadens parter har tagit ställning till utbildningarnas fackliga mål och innehåll. Man anser att det inflytande arbetsmarknadens organisationer har svårligen kan åsidosättas till förmån för harmoniseringssträvandena.

Dansk Arbejdsgiverforening ställer sig tveksam till önskemålet om ytterligare harmonisering utöver det naturliga samarbete som redan förekommer på området. Föreningen hänvisar till att det i Danmark är arbetsmarknadens parter som fastställer utbildningens mål, innehåll och struktur på det berörda området. Föreningen nämner vidare att det i EG, inom det Europeiska centret för utveckling av yrkesutbildningen (CEDEFOP) kontinuerligt förs en diskussion om yrkesutbildningsspörsmål. Frågan om ökad harmonisering har resulterat i ett beslut om en kartläggning av yrkesutbildningen på olika områden. Enligt föreningens uppfattning bör man förfara på motsvarande sätt på nordiskt plan och därmed göra det lättare och mera översiktligt för företagen att anställa främmande arbetskraft.

Entreprenørforeningen anslutar sig till Dansk Arbejdsgiverforenings uttalande.

2.2.2 Finländska remissyttranden

Undervisningsministeriet meddelar att man kommer att fastställa sin definitiva ståndpunkt i samband med att ärendet behandlas i kulturavtalets organ. Som inbegärt yttrande sänder ministeriet ett yttrande från ministeriets skolavdelning. Skolavdelningen konstaterar att examina i Finland skiljer sig från examina i de andra nordiska länderna vad beträffar såväl utbildningstiden som graden av specialisering och tiden för praktisering. Det finns även sådana examina, som inte förekommer i alla nordiska länder. En harmonisering av dessa examina skulle förutsätta stora förändringar i de enskilda ländernas utbildningsstruktur. Avdelningen hänvisar till det samarbete som traditionellt bedrivs mellan utbildningsmyndigheter och lärare i form av olika seminarier och möten. Skolavdelningen anser att ett samarbete av detta slag på lång sikt leder till en mer enhetlig utbildning.

Arbetskraftministeriet anser en utredning och harmonisering av städganden om byggandet i olika nordiska länder vara en första åtgärd innan

man kan börja harmonisera utbildningen. Den innehållsmässiga harmoniseringen av utbildningen i samtliga nordiska länder är enligt ministeriet mycket svår att genomföra i praktiken.

Byggnadsingenjörer och arkitekter i Finland påpekar att ett hinder för det nordiska samarbetet inom byggnadsbranschen är att de olika länderna har från varandra avvikande struktur, innehåll och kontrollsystem med hänsyn till de normer som styr byggandet. Information om de regler som gäller står till buds, men det är vanskligt att bedöma deras faktiska tekniska och ekonomiska inverknings. Föreningen anser att den tekniska utbildning som ges i Finland svårigen kan samordnas med den utbildning som tillämpas på annat håll.

Föreningen har en positiv inställning till en förlängd praktikperiod, men pekar på svårigheten att få praktikplatser i utlandet. Föreningen föreslår bl.a. att man borde förenhetliga terminologin inom byggnadsbranschen.

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund förordar ett mera utvecklat erfarenhets- och informationsutbyte mellan utbildningsmyndigheter. En långtgående harmonisering över gränserna torde enligt förbundet inte vara möjlig eller ens önskvärd. Förbundet ställer sig därför tveksam till medlemsförslaget.

2.2.3 Norska remissyttranden

Norsk arbeidsgiverforening hänvisar till ett svar utarbetat av Entreprenörernas landssammenslutning. Sammenslutningen konstaterar att speciellt Norge har ett stort inslag av byggnadsarbetare och av ingenjörer och tekniker från de andra nordiska länderna. Trots olikheterna i utbildningssystemen synes det enligt sammenslutningen inte som om yrkesutbildningen i ett land skulle skapa väsentliga problem för fackarbetare sysselsatta i ett annat land. Man utgår från att detta beror på att man genom informella kanaler har en relativ stor grad av harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen. Utöver det naturliga samarbete som redan äger rum ställer sig organisationen tvivlande till ytterligare harmonisering. I likhet med den danska arbetsgivarföreningen hänvisar man till den typ av utredningsarbete som har utförts inom EG.

Industridepartementet hänvisar till att examina från utländska skolor och universitet från linjer som motsvarar norska utbildningar godkänns som likvärdiga med examina från norska skolor och universitet. På yrkesutbildningsområdet kan ett särskilt organ godkänna utländska examina som likvärdiga med norska. Industridepartementet kan svårigen se något behov för ytterligare harmonisering av norsk och utländsk utbildning på byggnadsområdet utöver de bestämmelser som finns.

Norges håndværkerforbund är skeptisk till förslaget och anser olägenheterna med en harmonisering vara större än de fördelar som kan uppnås.

2.2.4 Svenska remissyttranden

När det gäller yrkesarbetarutbildning inom byggnadssektorn är skillnaderna mellan de nordiska länderna enligt *Byggförbundet* i dag inte så stora att detta skapar problem vid arbete i annat land. De förändringar i utbildningens innehåll och organisation som skett i länderna under det senaste decenniet har enligt förbundet inneburit en betydande harmonisering. Om man på sikt önskar harmonisera bygglagstiftningen i Norden och därigenom undanröja handelshinder inom byggandet, kan dock den föreslagna utredningen, speciellt avseende teknikerutbildningen, vara av intresse.

Byggnadsindustrins yrkesnämnd ställer sig tveksam till att en harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen kan åstadkommas under överskådlig tid med hjälp av att utbildningarna görs enhetligare. Nämnden hänvisar till de kontakter som förekommer mellan de nordiska byggorganisationerna om utbildningens innehåll och utformning.

3. Utskottet

I medlemsförslaget eftersträvas en harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen i Norden. Denna harmonisering motiveras bl a med att den skulle bidra till ökad rörlighet mellan de nordiska länderna. Vidare skulle en samordning enligt det framlagda förslaget även främja det ekonomiska samarbetet i Norden.

Utskottet konstaterar att föreliggande medlemsförslag berör yrkesutbildningen på *ett* område, utbildningen inom byggnadsbranschen. Utskottet anslutar sig till motiveringarna för ett närmare samarbete inom denna sektor men finner för sin del anledning betona att samarbetet kring yrkesutbildningen som helhet i Norden bör förstärkas. Målet är härvid att erhållen yrkesutbildning skall betraktas som likvärdig i de nordiska länderna. Detta är en förutsättning för att den gemensamma nordiska arbetsmarknaden ska bli verklighet för den enskilda arbetstagaren, något som utskottet även tidigare har understrukit, bl a vid behandlingen av medlemsförslaget A 520/k om yrkesutbildning för ungdom m.fl. grupper.

I sitt betänkande om sistnämnda medlemsförslag konstatera de utskottet att utvecklingen inom yrkesutbildningen i de enskilda länderna har varit sådan att det har uppstått skillnader bl a i lärlingsbestämmelser och kompetensregler, och att detta har vållat svårigheter för dem som velat utnyttja rätten till fri rörlighet på den nordiska arbetsmarknaden. Det medlemsförslag som nu föreligger pekar på samma typ av problem inom yrkesutbildningen.

I betänkandet över medlemsförslaget A 520/k uttalade kulturutskottet att den fortsatta utvecklingen av yrkesutbildningen i de enskilda länderna bör samordnas bättre på nordisk plan än hittills. Utskottet framhöll att samordningen bör bygga på kulturavtalets artikel 14 som förpliktigar avtalsparterna att samråda inför beslut av väsentlig betydelse på sådana

områden som omfattas av avtalet. Vidare framhöll utskottet att samordning av yrkesutbildningen inom Norden hittills inte har varit av den omfattningen att skillnader har kunnat undvikas, med påföljden att den gemensamma nordiska arbetsmarknaden inte kan sägas erbjuda alla lika möjligheter.

Medlemsförslaget A520/k resulterade i en rekommendation om en kartläggning av olika hinder för arbetskraftens fria rörlighet mellan de nordiska länderna och ett intensifierat samarbete på yrkesutbildningens område (*rek. nr 18/1979*).

Utgående från *rek.nr 18/1979* har det företagits en revision av den nordiska yrkesklassificeringen i syfte att åstadkomma en gemensam standard för klassificering av yrken (Nordisk yrkesklassificering NYK 82, NAUT-rapport 1982: 10). På yrkesutbildningens området har vidare igångsatts ett relativt omfattande projektarbete. Detta arbete omfattar bl a läromedelsprojekt för små yrkesområden och olika fortbildningskurser. Rekommendationen *18/1979* slutbehandlades av Nordiska Rådet vid 31:a sessionen 1983.

Utskotten konstaterar att samordningen av yrkesutbildningen på nordiskt plan är en fråga som ständigt är aktuell, något som även nu föreliggande medlemsförslag visar. Med hänsyn till utskottets tidigare uttalade önskemål om en ökad samordning inom yrkesutbildningen och med beaktande av att man inom det officiella skolsamarbetet inte synes ge denna samordning hög prioritet, anser utskottet att förnyade ansträngningar i syfte att ytterligare intensifiera samarbetet kring yrkesutbildningen är motiverade.

Exempel på åtgärder som i detta sammanhang kan vidtas, såväl inom byggnadsutbildningen som på andra yrkesutbildningsområden, framförs av många remissorgan i deras yttranden över föreliggande medlemsförslag. Kulturutskottet betonar för sin del betydelsen av att kartläggningar av yrkesutbildningen på olika områden genomförs för att underlätta företagens möjligheter att anställa arbetskraft från de andra nordiska länderna. Liknande kartläggningar har utförts på europeiskt plan. Vidare understryker utskottet att lärarna och deras organisationer aktivare bör dras in i ett intensifierat samarbete på yrkesutbildningens område. En utgångspunkt för ett sådant intensivare samarbete är även det åtgärdsprogram som Nordiska ministerrådet har antagit i anslutning till det reviderade nordiska samarbetsprogrammet på arbetsmarknadsområdet från 1984.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår utskottet att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att intensifiera det nordiska samarbetet på yrkesutbildningens område i syfte att uppnå en ökad likvärdighet av yrkesutbildningen i Norden.

Stockholm den 30 januari 1986

Kjell Magne Fredheim (A)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Eiður Guðnason (A.)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Förman

Tytti Isohookana-Asunmaa (K) *Elsi Hetemäki-Olander (Kok)*

Karen Højte Jensen (KF)

Jens Peter Jensen (V)

Thea Knutzen (H)

Gunnel Jonäng (c)

Barbro Nilsson (s)

Paavo Lipponen (Sd p)

Berit Oscarsson (s)

Robert Pedersen (S)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Reiulf Steen (A)

Hans Petersson (fp)

Ingrid Sundberg (m)

Otto Steenholdt (At)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Anders Talleraas (H)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Medlemsförslag

om harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen i de nordiska länderna

(Väckt av Elsi Hetemäki-Olander, Peter Muurman, Heikki Riihijärvi, Henrik Westerlund, Marjatta Väänänen samt Olof Jansson, Karin Söder och Pekka Tuominen)

Ett konkret uttryck för samhörigheten i Norden är den fria arbetsmarknaden, vars betydelse betonas varje gång konjunkturförändringar sker i sysselsättningsläget. Arbetskraftens rörelser i de nordiska länderna blir livligare då efterfrågan ökar exempelvis i samband med något större projekt. Erfarenheterna har å andra sidan utvisat, att man behöver eftersträva enhetligare utbildning som bättre tillgodoser arbetsfältets behov ävensom ett förnuftigare utnyttjande av arbetskraften.

Enhetlig nordisk utbildning inom byggnadsbranschen har fått större betydelse under de senaste åren och behovet av sådan utbildning har framhävts vid arbetskraftens fria rörelser mellan de nordiska länderna. Nationella företags expansion och samarbetets utvidgning i Norden innebär också att den utbildade arbetsledningen och arbetskraften flyttar mellan de nordiska länderna. Därvid har framgått att utbildningen och de lagar, föreskrifter och direktiv som reglerar byggandet varierar från land till land. Behovet att harmonisera utbildningen kommer till uttryck bland annat i språkskillnaderna i fackterminologin samt i olikheterna av instruktioner och synsätt. Dessa omständigheter försvårar samarbetet och leder till tolkningsskillnader, förseningar av tidtabeller och kostnadsstegring. Efter införandet av enhetlig utbildning och överensstämmande begrepp kan missförstånd och skillnader vid tolkningen av olika tekniska termer och föreskrifter undvikas.

Enhetlig utbildning skulle också innebära en lättnad för den del av yrkeskåren inom byggnadsbranschen som av en eller annan anledning, exempelvis av familjeskäl, måste söka sig till grannländer för likadana eller motsvarande uppgifter som i hemlandet. Efter att ha fått enhetlig utbildning kunde de snabbt placeras i sådant arbete som svarar mot deras utbildning.

Studierna i ett annat nordiskt land och därtill ansluten praktisk arbetserfarenhet inom byggnadsbranschen borde förenhetligas och likställas med de inhemska examina, så att byggnadsbranschens examen som avlagts i vilket nordiskt land som helst under vederbörande skolmyndighets tillsyn skulle ge kompetensen att utföra respektive uppgifter överallt i Norden.

Genom enhetlig utbildning har de nordiska länderna också bättre möjligheter att gemensamt delta i internationella entreprenadtävlingar om byggnadsexportprojekt utanför Norden. De olika nordiska ländernas egna resurser är ännu jämförelsevis anspråkslösa då man ute i världen tävlar om verkligt stora byggnadsobjekt, men de erfarenheter som erhållits av sammanlutningarna av flera stora nationella företag inom byggnadsbranschen uppmuntrar till en mer omfattande samnordisk företagsverksamhet inom byggnadsexporten.

Utan ett enhetligt system för utbildning och praktik kan de nordiska länderna tillsammans inte klara sig med framgång i den allt stramare internationella konkurrensen, då den olika teoretiska och praktiska yrkeskunnigheten hos företagare och arbetstagare inom byggnadsbranschen i de nordiska länderna inte skapar tillräckliga förutsättningar för friktionsfritt samarbete.

En framgångsrik marknadsföring av nordiskt kvalitetsarbete och nordisk byggnadskonst förutsätter att utbildningen omorganiserar så, att man för de olika utbildningsnivåerna inom byggnadsbranschen planerar kurser med samma innehåll, liknande undervisningsmaterial och likadana läroböcker. Dessutom borde utbildningen innefatta en tillräckligt lång period för praktisk yrkesorientering under handledning (t. ex. 1–2 år), varvid studeranden kan bekanta sig med de praktiska förhållandena på arbetsplatsen under olika årstider. Också en period för kontrollerad yrkesorientering utomlands, t. ex. i anslutning till förkovrandet av språkkunskaperna, borde vara möjlig. Detta vore ägnat att orientera studeranden i utländska förhållanden.

En hög yrkeskunnighet är en av grundbetingelserna för välfärd och utveckling i samhället. Också av denna anledning vore det fördelaktigt för de nordiska länderna att förenhetliga utbildningen och därigenom även utnyttja den kunskap och kunnighet som vunnits genom forskning och praktiska erfarenheter.

Med hänvisning till det ovanstående hemställer vi,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna att harmonisera utbildningen inom byggnadsbranschen i Norden och att i samband med utbildningen kräva en obligatorisk period för orientering i arbete före slutexamen och övergången till den fria arbetsmarknaden.

Helsingfors, Mariehamn och Stockholm den 11 oktober 1984

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Marjatta Väänänen (K)

Karin Söder (c)

Peter Muurman (Sdp)

Henrik Westerlund (Sfp)

Olof Jansson (ÅC)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om upprättande av en fond till stöd för samisk, färöisk och grönländsk litteratur

(Medlemsförslaget väckt av Erlendur Patursson m. fl., se s. 438)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om upprättande av en fond till stöd för samisk, färöisk och grönländsk litteratur. Förslaget har behandlats vid möten den 31 januari–1 februari 1985, den 3–4 mars 1985 och den 21–22 maj 1985.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att ta initiativ till upprättandet av en fond till stöd för samisk, färöisk och grönländsk litteratur.

I motiveringarna till medlemsförslaget betonas att de språkområden förslaget berör har en långt svårare ställning än andra språk i Norden. Befolkningsunderlaget är litet och utan en stor bokmarknad har både förläggare och författare stora ekonomiska svårigheter. Vidare anförs att de samiska, färöiska och grönländska författarna har svårigheter att delta i umgänget med författare från Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige på grund av de stora avstånden och de höga resekostnaderna.

2. Utskottet

Utskottet konstaterar, i likhet med förslagsställarna, att litteraturen inom de språkområden som medlemsförslaget berör har en svårare ställning än inom andra språk i Norden. Utskottet anser därför att man inom det nordiska kultursamarbetet bör ta särskild hänsyn till de problem den samiska, färöiska och grönländska litteraturen kämpar med.

Utskottet noterar att frågan om stöd för kulturlivet på Färöarna och Grönland och till det samiska kulturlivet i olika sammanhang har behandlats i Nordiska rådet.

Nordiska rådet rekommenderade år 1973 Nordiska ministerrådet att i kulturbudgeten uppta ett belopp som stöd till den färöiska litteraturen (*rek. 20/1973*). När denna rekommendation avskrevs vid Nordiska rådets session 1983 uttalade kulturutskottet sitt stöd för nabolandslitteraturkommit-

téns förslag om ett särskilt projektstöd i syfte att få fram flera kvalificerade översättare för de små språkområdena. Det hade nämligen visat sig vara svårt för de små språkområdena att till fullo utnyttja sin del av stödordningen.

År 1982 rekommenderade rådet Nordiska ministerrådet att ställa ökade medel till förfogande för kultursamarbetet på Nordkalotten (*rek. 8/1982*). Vid behandlingen av förslaget ansåg kulturutskottet att ökade medel på budgeten var att föredra framom en särskild, ny fond. Utskottet har även föreslagit att Nordiska kulturfondens styrelse skulle administrera detta stöd.

Utskottet noterar vidare att det samlade stödet till samiskt kulturliv på kulturbudgeten har ökat väsentligt under de senaste åren, och att Nordiska kulturfonden har stött distributionen av samisk skönlitteratur på samiskt område. I den utredning om utvecklingen av kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden som nyligen genomförts (*NU 1984:11*) föreslås även stödåtgärder på litteraturens område. Utskottet har förutsatt att behandlingen av utredningen om utvecklingen av kulturförbindelserna med Grönland bör föras vidare så att förslag kan läggas fram till Nordiska rådets 34:e session 1986.

Utskottet anser, med beaktande av de stödåtgärder som hittills har vidtagits, att de befintliga nordiska stödordningarna ger möjligheter till ytterligare insatser för att stödja den färöiska, grönländska och samiska litteraturen. Detta förutsätter emellertid att man, när beslut om stödåtgärder fattas, reserverar särskilda anslag för verksamhet på dessa språkområden, och att man även på annat sätt i utformningen av stödordningarna beaktar de speciella förhållanden som råder i de aktuella språkområdena. Ett exempel på åtgärder som kan vidtas i detta sammanhang är nabolandslitteraturkommitténs beslut att av 1985 års anslag avsätta 75 000 DKK för tre stipendier för översättare från eller till vart av de tre språkområdena. Kommittén har även försökt koncentrera sitt stöd till en eller två översättningar, avsedda för de tre språkområdena, för att säkra att verken ges ut. För att stödet i framtiden skall kunna utvidgas i den omfattning utskottet anser vara nödvändig bör även anslaget i den nordiska budgeten för översättning av nabolandslitteratur ökas.

Nordiska kulturfonden har under 1984 stött författarbesök i de nordiska länderna och de tre språkområdena har också deltagit i denna verksamhet. Enligt utskottet bör man i framtiden i anslutning till ett sådant stöd reservera ett särskilt belopp för stöd till samiska författare samt författare från Färöarna och Grönland. Det har även blivit möjligt att nominera ett verk på färöiska, ett på grönländska och ett på samiska för Nordiska rådets litteraturpris. Nomineringen sker av respektive författarorganisation på dessa språkområden. Bedömningskommittén för litteraturpriset har även uppmärksammat behovet av förbättrad information om litteraturen från de tre språkområdena.

Utskottet noterar att Färöarnas landsstyre har fattat beslut om att upprätta en särskild boklånefond. Utskottet anser att en sådan fond kan ge goda erfarenheter för utformningen av stödet till litteraturen på Grönland och inom det samiska språkområdet.

Nordiska ministerrådet avgav inför Nordiska rådets 33:e session 1985 ett förslag till handlingsprogram för förstärkning och utveckling av västnordensamarbetet (*B 58/e*). I handlingsprogrammet ingår även förslag som syftar till att förbättra kunskapen om språk och kultur i Västnorden. Utskottet riktade under behandlingen av ovannämnda ministerrådsförslag uppmärksamhet vid medlemsförslag A 697/k och vid betydelsen av att de problem som aktualiseras i medlemsförslaget även beaktas vid utvecklingen av västnordensamarbetet.

Med hänsyn till utskottets uppfattning om att de befintliga nordiska stödordningarna ger möjligheter till insatser för den färöiska, grönländska och samiska litteraturen anser utskottet det inte vara ändamålsenligt att upprätta en särskild fond till stöd för denna litteratur. Med hänvisning till de motiveringar utskottet har anfört bör emellertid konkreta åtgärder vidtas för att utveckla de nordiska stödordningarna så att stödet till litteraturen på de berörda tre språkområdena kan förstärkas. Utskottet föreslår därför

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genom utnyttjande av befintliga nordiska stödordningar öka stödet till den färöiska, grönländska och samiska litteraturen.

Lund den 22 maj 1985

Geörg Andersson (s)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Jens Peter Jensen (V)

Gunnel Jonäng (c)

Karin Kjølbro (Tvfl)

Barbro Nilsson (s)

Jimmy Stahr (S)

Liv Stubberud (A)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Eiður Guðnason (A.)

Förman

Tyra Johansson (s)

Timo Kietäväinen (K)

Lars Lefdal (H)

Gunvor Schnitler (H)

Reiulf Steen (A)

Ingrid Sundberg (m)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Medlemsförslag

om upprättande av en fond till stöd för samisk, färöisk och grönländsk litteratur

(Väckt av Erlendur Patursson samt Jógvan Sundstein och Pekka Tuominen)

Det erkjennes nå fra alle sider, at det samiske, færøyske og grønlandske innslag har beriket det nordiske kulturliv, og at samene, færøyinger og grønlandinger har bidratt med en ikke ubetydelig innsats til dette vårt felles kulturlivs trivsel og utfoldelse, især innenfor litteraturen.

Imidlertid må det også erkjennes, at disse språkområder har en langt vanskeligere stilling enn de øvrige språkområder.

For det første er befolkningsunderlaget langt mindre med ca. 50 000 innbyggere i hvert område. Hvor man ikke har større bokmarked vil både forleggere og forfattere ha store økonomiske vanskeligheter. Det betyr, at hverken utgivere eller forfattere kan få sine utgifter dekket, enda mindre få noen avlønning til dekning av forlagsutgifter eller som forfatterhonorar.

For det andre hemmes de samiske, færøyske og grønlandske forfatters deltakelse i det naturlige og nødvendige samkvem med forfattere fra de andre land på grunn av de store avstander og store reiseomkostninger.

Under henvisning til foranstående foreslås,

at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å ta initiativ til opprettelse av et fond til støtte for samisk, færøysk og grønlandsk litteratur.

Kirkjubøur, Tórshavn og Mariehamn, 1. november 1984

Erlendur Patursson (Tvfl)

Jógvan Sundstein (Fkfl)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Social- och miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare

(Medlemsförslaget väckt av Karin Söder m. fl., se s. 450 Remissyttranden, se supplement)

Till social- och miljöutskottet har hänvisats ett medlemsförslag om gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare. Utskottet har behandlat förslaget på sina möten den 5 augusti 1985 i Helsingborg och den 12 november 1985 i Mariehamn.

1. Medlemsförslaget

I förslaget hemställs,
att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att skyndsamt vidtaga åtgärder i syfte att etablera en gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare.

Förslaget inleds med en redogörelse för överenskommelsen om den fria nordiska arbetsmarknaden och de separata överenskommelser som senare tillkommit och utmynnat i 1983 års överenskommelse om gemensam arbetsmarknad för hälso- och sjukvårds- och veterinärpersonal vilka ej omfattats av den fria nordiska arbetsmarknaden, då särskild auktorisation eller legitimation krävdes.

Förslagsställarna konstaterar, att den andra inskränkningen av betydelse i 1954 års överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad var att de fria näringsidkarna undantogs. Från Nordiska rådets sida hade tidigare föreslagits att revisorer och arkitekter skulle bli delaktiga i den nordiska arbetsmarknaden, men utan resultat. I den reviderade överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad som gäller från 1 augusti 1983 stadgas sålunda i ett tilläggsprotokoll att hinder inte reses mot att det i länderna förekommer bestämmelser som förbehåller anställning vid företag eller verksamhet för vilken krävs koncession eller i yrke för vars utövande krävs auktorisation åt inhemska medborgare. Vidare hänvisar förslagsställarna till ministerrådets arbetsplan "Norden som hemmamarknad" och Nordiska rådets rekommendationer om en handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning samt om en friare nordisk kapitalmarknad.

I den gemensamma nordiska arbetsmarknadens anda och i den ekonomiska sammansmältningens och företagsintegrationens spår anser därför förslagsställarna, som är medlemmar av mittengruppen inom Nordiska rådet, att vissa kvarvarande hinder borde kunna undanröjas för yrkesgrupper som kan betecknas som fria näringsidkare och föreslår att en gemensam nordisk utredning tillsättes. Uppgiften bör vara att avskaffa de hinder som föreligger för att etablera en nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare eller ge nordisk koncession för advokater, arkitekter, fastighetsmäklare, revisorer m. fl. Utredningsarbetet kan med fördel sammankopplas med arbetsplanen "Norden som hemmamarknad" och bör bedrivas med största skyndsamhet.

2. Remissinstanser

Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande över medlemsförslaget:

Norden

De nordiske industriforbunds fellesorgan

Nordiska akademikerrådet

Nordiska unionen för arbetsledare, tekniska funktionärer och andra chefer

Nordisk förening av registrerade revisorer NFRR

Nordiska revisorsförbundet

Danmark

Justitsministeriet

Industriministeriet

Dansk Arbejdsgiverforening

Advokatrådet

Det danske Advokatsamfund

Dansk Ejendomsmæglerforening

Finland

Handels- och industriministeriet

Ålands landskapsstyrelse

Akava ry (Finlands akademikers centralorganisation)

Finlands advokatförbund

Finlands fastighetsmäklareförbund

Finlands byggnadsingenjörers förbund

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund

Norge

Justits- og politidepartementet
 Departementet for handel- og skipsfart
 Kommunal- og arbeidsdepartementet
 Norsk arbeidsgiverforening

Sverige

Kommerskollegium med underremisser från:
 Svenska arkitekters riksförbund, Svenska inredningsarkitekters riksförbund, Sveriges praktiserade arkitekter, Svenska revisorssamfundet, Föreningen auktoriserade revisorer, Sveriges bokförings- och revisionsbyråers förbund, Sveriges fastighetsmäklarsamfund, Föreningen auktoriserade translatorer, Svenska byggnadsentreprenörsföreningen, Svenska konsultföreningen och Sveriges advokatsamfund
 Arbetsmarknadsstyrelsen
 Näringspolitiska rådet
 Svenska arbetsgivareföreningen
 SHIO-Familjeföretagen

2.1. Remissinstanser som stödjer medlemsförslagets syfte

Knappast mer än en av remissinstanserna ställer sig bakom medlemsförslagets yrkande som det uttrycks i klämman, dvs. skyndsamma åtgärder i syfte att etablera en gemensam arbetsmarknad för fria näringsidkare, medan de flesta stödjer tanken på att tillsätta en utredning som siktar till en gemensam fri nordisk arbetsmarknad för flera yrkesgrupper. Man har olika uppfattning om möjligheten att utredningen resulterar i en gemensam arbetsmarknad.

Endast *Nordiska akademikerrådet* ger sin fulla tillslutning till förslaget som om det genomförs skulle kunna öka de gemensamma rättigheterna för nordiska medborgare, dock under förutsättning att utbildningsnivån för de aktuella grupperna är likvärdig i de enskilda länderna.

Nordiska unionen för arbetsledare, tekniska funktionärer och andra chefer (NAU) stöder tanken att en gemensam nordisk utredning tillsätts enligt förslaget samt att utredningsarbetet sammankopplas med arbetsplanen "Norden som hemmamarknad". Utredningen bör belysa hur utbildnings- eller andra auktorisationskrav kan göras likformiga, liksom yrkesetiska regler för berörda grupper som avokater, revisorer m. m. samt sanktionssystemen i anslutning till sådana regler. Även frågan om eventuella överetableringsrisker bör bli föremål för studier. Först sedan dessa och övriga frågor som kan utgöra hinder för en gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare belysts bör ett ställningstagande ske till att vidtaga åtgärder på sätt som undertecknarna av medlemsförslaget föreslår.

De nordiske industriforbunds fellesorgan anser att inskränkningar i näringsfriheten genom krav på auktorisation etc. måste vara grundade på

hänsyn till liv, hälsa och stora ekonomiska värden. Strävan bör vara att främja möjligheterna för utländska medborgare att erhålla sådan auktorisation. Frågor om harmonisering av auktorisationskraven och hur man skall ställa sig till utländska examina bör utredas. Om en nordisk konvention kunde lösa dessa problem vore den enligt industriförbundens uppfattning nyttig. En nordisk utredning bör enligt industriförbunden belysa de inskränkningar som finns på varje enskilt område och värdera om de krav som ställs för att uppnå auktorisation etc. är motiverade av de hänsyn som ovan antytts samt mot bakgrund av de negativa verkningar de kan få genom att minska konkurrensen.

Industriförbunden understryker slutligen att utredningsarbetet inte får leda till att inskränkningar i näringsfriheten i något land blir fastlåsta i sin nuvarande form eller smittar av till andra länder.

Nordisk förening av registrerade revisorer förordar att en utredning genomförs i enlighet med medlemsförslaget men pekar samtidigt på alla hinder som finns för ett genomförande av en gemensam arbetsmarknad för revisorer. Sålunda lägger i regel ländernas associationsrättsliga lagstiftning hinder i vägen, ofta i form av regler att revisor skall vara medborgare och bosatt i det land vari bolaget har domicil (hemvist). Lagstiftningen inom hithörande områden har uppbyggts under stark inverkan av motsvarande lagstiftning i andra nordiska länder. Helt enhetlig lagstiftning har emellertid inte kunnat uppnås. Näringsrättslig och framför allt skatterättslig lagstiftning företer ibland betydande olikheter, som kan påverka möjligheterna till en fri gemensam arbetsmarknad för revisorer. Särskilt kritiserar den svenska lagen från 1984 om effektivare företagsrevision enligt vilken revisorer pålagts en gransknings- och anmälningsskyldighet avseende företagens efterlevnad av vissa skatte- och avgiftsförfattningar, som kräver en ingående kännedom om svensk skatte-, avgifts- och uppbördslagstiftning. Dylig nationell särslagstiftning finns även i de övriga nordiska länderna. I praktiken skapas därför betydande hinder för en fri arbetsmarknad för revisorer inom Norden.

Nordiska revisorsförbundet (NRF), ser med tillfredsställelse att en samnordisk arbetsgrupp tillsätts för att behandla de i förslaget framförda frågeställningarna. Instiftandet av en "nordisk koncession" för de auktoriserade revisorerna kan dock stöta på praktiska problem. Genom lagbestämmelserna och de föreningsrättsliga reglerna för auktorisation har man velat säkerställa de auktoriserade revisorernas höga yrkesetik, kunskaper i modern revisionsmetodik samt kännedom om gällande lagregler på främst skatte- och associationsrättsens områden. Då dessa regler är nationellt stiftade och avviker från varandra, ställer främst detta hinder i vägen för inrättandet av en "nordisk koncession" för de auktoriserade revisorerna. Härtill bidrar ytterligare de harmoniseringssträvanden gällande revisionen i medlemsländerna man inom EG arbetar på. Detta arbete planeras vara genomfört den 1 januari 1990. Man bör därför i detta skede koncentrera sig

på de problem kravet på medborgarskap och/eller hemland i vissa länders regler medför för erhållandet av revisorsauktorisering och utövande av revisorsyrket.

Justitsministeriet i Danmark tillstyrker en rekommendation av *Advokatrådet* att det tillsätts en arbetsgrupp i syfte att etablera en gemensam nordisk arbetsmarknad, samtidigt som det erinras om att det rör sig om stora och komplicerade problem.

Dansk Arbejdsgiverforening finner ett initiativ för att kartlägga existerande hinder mot fri etablering för fria näringsidkare i alla de nordiska länderna positivt. Föreningen tar dock därigenom inte ställning till eventuella initiativ för att avlägsna dessa hinder eller till lämpligheten att införa nordisk koncession för vissa grupper av näringsidkare.

Finlands byggnadsingenjörers förbund ser positivt på förslaget och anser att den fria arbetsmarknaden ger bättre möjligheter till internationalisering. ökar det nordiska umgänget, förbättrar språkkunskaperna samt ökar konkurrensen i fråga om studierna och undervisningen samt upprätthållandet och utvecklandet av yrkesskickligheten inom branschen. Den stimulerar strävandena att följa med den internationella utvecklingen inom byggbranschen och förbättrar exportkonkurrensförmågan. I syfte att förebygga eventuella olägenheter med den fria arbetsmarknaden borde åtgärderna innefatta en utredning om utbildnings- och anspråksnivån på de olika utbildningsnivåerna i de enskilda länderna och om jämförligheten av dessa.

Akava rf (akademikernas centralorganisation) anser det naturligt, att man för de näringsidkare som ännu inte omfattas av den nordiska överenskommelsen, försöker ordna likadana möjligheter att vara fritt verksamma på den nordiska arbetsmarknaden. Akava förordar sålunda en utredning vari även bör beaktas, att de flesta här avsedda näringsidkare kommer i sin verksamhet i en direkt kontakt med allmänheten. Klienternas rättsskydd och andra frågor beträffande konsumentskyddet kan förutsätta, att man exempelvis med avseende på språkkunskaper och lagkunnighet bör ställa vissa specialvillkor innan verksamheten kan inledas. Slutligen påpekar Akava att man i utbildning och praktisering inte utan fog bör gynna en näringsidkare som överflyttar från ett land till annat, såsom fallet nu kan vara i fråga om läkare och tandläkare.

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund (AFC) erinrar om de krav som bör ställas på fria näringsidkare av såväl samhället som klienterna. Därför kan det i praktiken bli aktuellt med någon form av tilläggsutbildning och kompetensprövning. Vad gäller den föreslagna utredningen bör den först kartlägga de hinder och begränsningar som finns beträffande den gemensamma arbetsmarknaden för fria näringsidkare, och möjligheterna att avskaffa dem. Först därefter kan man ta slutlig ställning till frågan.

Finlands advokatförbund anser att omotiverade hinder bör undanröjas och tillstyrker en utredning härom. Vad speciellt gäller advokatycket påpekas att i Danmark och Norge beviljar justitieministeriet koncession för

advokater, men i Sverige och Finland förutsätter handhavandet av advokatuppdrag inte någon särskild koncession av någon myndighet. I Finland, liksom även i Sverige gäller emellertid en bestämmelse, enligt vilken endast person, som avlagt sådan juridisk examen, som i hemlandet berättigar till innehav av domartjänst och som är medborgare i landet, kan godkännas som medlem i den lagstadgade advokatorganisationen (i Finland Finlands advokatförbund och i Sverige Sveriges advokatsamfund) och kalla sig advokat. Förbundet pekar dock på positiva erfarenheter av advokatuppdrag i annat land inom gränsområden, för Finlands del närmast på vardera sidan om Torne älv. I enklare ärenden kan advokater på vardera sidan om Torne älv handha sina huvudmäns ärenden tillfälligt också i grannlandet. I svårare ärenden förekommer sådana skillnader i omtändigheterna och i de rättsregler som skall tillämpas att en advokat från ett land inte tillräckligt behärskar dem utgående från sin erfarenhet och utbildning.

Justis- og politidepartementet i Norge ansluter sig till ett yttrande från *den norske advokatforening* där en nordisk utredning tillstyrkes. Advokatföreningen hänvisar till att man är i färd med att lösa dessa problem inom EG och anser det naturligt att man förverkligar dessa tankar i Norden, där förutsättningen för ett vällyckat samarbete bör vara större än i övriga Europa.

Departementet for handel og skipsfart har ingen erinran mot att det tillsätts en utredning, men anser att det finns så stora skillnader i lagstiftning, utbildning och auktorisationsordningar att det kan vara problematiskt att införa en gemensam arbetsmarknad utan särskilda inskränkningar och förutsättningar. Strävandena inom EG vad gäller revisorer har sålunda visat sig svår genomförbara. Utvecklingen inom EG blir enligt departementet intressant även för det nordiska samarbetet.

Kommunal- og arbeidsdepartementet tillstyrker en nordisk utredning.

Norsk arbeidsgiverforening tillstyrker en utredning och förutsätter att föreningen får tillfälle att ta ställning till utredningens förslag när de föreligger.

Kommerskollegium i Sverige anser det angeläget att i största möjliga utsträckning undanröja hinder för en gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare och tillstyrker därför att den föreslagna utredningen tillsätts. Det handlar här om att öka rörligheten i arbetslivet, vidga etableringsrätten, att säkra ett ömsesidigt erkännande av examina och andra kvalifikationsbevis, att harmonisera lagstiftning och auktorisationssystem samt att undanröja skattemässiga hinder. Kollegiet påpekar, att det för några yrken krävs medborgarskap i landet för att få utöva det eller bli auktoriserad och anser att det kan ifrågasättas om sådana regler längre har någon betydelse inom Norden. Samma gäller förekommande krav på bosättning i landet för att få utöva ett visst yrke. Utredningen bör sålunda undersöka i vilka fall sådana krav på medborgarskap och/eller bosättning kan tas bort eller lindras.

Betydligt svårare och mer tidskrävande frågor att undersöka är undanröjande av skattehinder, samt åtgärder för att underlätta att nationella examina och kompetensbevis erkänns i hela Norden.

Vidare anser kollegiet att utredningen i sitt arbete bör följa och beakta utvecklingen i dessa frågor inom EG. I fråga om etableringsrätten för fria näringsidkare (liberal profession) konstateras att det inte är en framkomlig väg att alltid harmonisera utbildningar eller auktoriseringssystem. I stället föreslår man att principen om ömsesidigt förtroende (mutual trust) bör följas så att man godtar utbildningsbevis eller auktorisationsbevis utan vidare granskning. Vidare lämnas förslag om avlägsnande av skatteproblem vid anställning i annat land och om fri bosättningsrätt för alla inom EG.

Till kommerskollegiets yttrande har fogats yttranden från olika branschföreningar som tillstyrker eller har inget att erinra mot att den föreslagna utredningen tillsätts. Samtidigt påpekar flera att det på vissa områden inte är möjligt att etablera en helt fri arbetsmarknad. Detta hindras av olika krav på yrkeskvalifikationer, utbildning, skillnader i lagstiftning, olika auktorisationssystem, vilka ofta går att återföra till reella skillnader mellan länderna. För tolkar och översättare är t. ex. kravet på fullgoda kunskaper i respektive lands språk ett oeftergivligt krav. För revisorer skapar nationell näringsrättslig-, skatte- och associationsrättslig lagstiftning hinder för en helt fri arbetsmarknad.

Sveriges advokatsamfund erinrar om att utövande av advokatycket förutsätter ingående kunskap om den nationella rätten. Enligt samfundets uppfattning är det därför ett oeftergivligt krav att den som praktiserar som advokat i Sverige skall ha avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen. Bland annat med hänsyn härtill ifrågasätter samfundet om det finns förutsättningar att åstadkomma den föreslagna ordningen med en nordisk koncession för advokater.

Arbetsmarknadsstyrelsen har inget att erinra mot att en gemensam nordisk utredning tillsätts.

Svenska arbetsgivareföreningen är i princip positiv till att åtgärder vidtas i syfte att etablera en gemensam nordisk arbetsmarknad även för fria näringsidkare. Föreningen utgår ifrån att den föreslagna utredningen först kommer att kartlägga existerande hinder för en gemensam arbetsmarknad för berörda kategorier samt lämna förslag på hur dessa kan avskaffas.

SHIO-Familjeföretagen har i och för sig inget att erinra mot den föreslagna utredningen. Dock påpekas vissa praktiska hinder, kanske främst beträffande advokater, då deras verksamhet i inte ringa utsträckning är beroende av den interna lagstiftningen.

2.2. Remissinstanser som ställer sig negativa eller mer reserverade till medlemsförslagets syfte

Industriministeriet i Danmark betvivlar intresset hos i Danmark verk-

samma fria näringsutövare att medlemsförslaget genomförs. En fri arbetsmarknad skulle förutsätta en harmonisering av respektive utbildningskrav. Vidare synes enligt ministeriet knappast realistiskt att uppge kravet på en viss praktiktid i det land där respektive yrke skall utövas, som t. ex. kravet på 3 års praktik i Danmark för att erhålla auktorisation som revisor. Liknande betänkligheter anförs även gentemot tanken på nordisk auktorisation för andra fria näringsidkare.

Dansk Ejendomsæglerforening understryker kraven på bosättning i Danmark och minst 2 års praktik för att uppnå auktorisation, bl. a. med hänsyn till den mycket omfattande och komplicerade lagstiftningen i Danmark om förvärv av fast egendom. Av detta skäl anser föreningen inte att mäklarutbildning i andra länder bör kunna medföra rätt att utöva yrket i Danmark. Bosättningskravet måste enligt föreningen upprätthållas då den danska lagstiftningen förbjuder filialverksamhet. Endast de som uppfyller dessa krav får avlägga s. k. egendomsæglerprøve.

Liknande synpunkter framförs av *Finlands fastighetsmäklareförbund* som menar att man kan avstå från kravet på medborgarskap, men att vederbörande i övrigt måste uppfylla de krav, som landets lagstiftning ställer. Detta är synnerligen viktigt, eftersom lagstiftningen i anslutning till köp av fastigheter och bostäder samt bl. a. till överlåtelsebeskattning varierar i de olika nordiska länderna.

Finlands fastighetsmäklareförbund anser därför, att en fastighetsmäklartutbildning i andra länder, inbegripet de nordiska länderna, inte kan medföra rätt att utöva fastighetsmäklaryrket i Finland. Den som önskar idka fastighetsförmedling i Finland, måste därför förvärva tillräcklig erfarenhet om branschen såsom fastighetsagent och avlägga erforderat prov. På fastighetsagenter ställs inte de höga krav som gäller fastighetsmäklare.

Handels- och industriministeriet i Finland erinrar om att de nordiska industriministrarna 1983 beslöt att utfärda en rekommendation om sådana ändringar i lagstiftningen som underlättar för medborgare i ett nordiskt land att grunda företag i ett annat nordiskt land. Ministeriet bereder bl. a. ett förslag till ändring i lagen angående rättighet att idka näring så att man skulle avstå från krav på näringstillstånd för en medborgare i annat nordiskt land som avser att idka näring i Finland. Därför anser handels- och industriministeriet att det inte behövs åtgärder som syftar till att slopa tillståndskrav endast för vissa yrkesgrupper.

Ålands landskapsstyrelse påpekar, att vid beklädande av tjänster inom självstyrelseförvaltningen har landskapsstyrelsen länge tillämpat principen om nordisk examensgiltighet, varför behovet av inhemsk auktorisation eller legitimation bör förbehållas landskapsstyrelsens prövning. Tillstånd krävs på Åland av fria näringsidkare som varit bosatt i landskapet under kortare tid än under oavbrutet fem år. Avsikten med näringsrättsinstitutet är enligt självstyrelselagens 4 § 2 mom till åtskillnad från de nationella bestämmelserna att trygga utvecklandet och bevarandet av Ålands ställ-

ning som självstyrt svenskspråkigt landskap enligt de folkrättsliga principer på vilka självstyrelselagen bygger. Vid prövning av ansökan om näringsrätt likställs annan nordisk medborgare med finsk medborgare. För utlänning och utländsk sammanslutning erfordras utöver landskapsstyrelsens tillstånd dessutom näringstillstånd av länsstyrelsen i enlighet med finländsk lag, varför det vore ändamålsenligt att regleringen av näringsutövning på Åland anförtros självstyrelseorganen, utan direkta förbehåll vad gäller utländska medborgare, sålunda att det i tekniskt hänseende blir jämförbart med det förfarande som nu gäller för övriga delar av landet.

3. Utskottet

Utskottet noterar, att den övervägande delen av remissinstanserna stödjer medlemsförslagets syfte, dvs. att arbeta för en gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare. Detta stöd ges dock inte utan reservationer, utan flera instanser påpekar att gällande inskränkningar i den fria arbetsmarknaden tillkommit för att skydda allmänheten/konsumenterna och säkerställa en erforderlig kvalitet hos verksamheten. Ett utredningsarbete anses av de flesta erforderligt. Några hänvisar till reglerna inom EG. Ett fåtal remissinstanser anser, att nuvarande inskränkningar är nödvändiga och därför måste bibehållas.

Utskottet noterar, att det – som förslagsställarna i sina motiveringar indirekt erkänner – endast torde bli fråga om att tillsätta en utredning, och att yrkandet "att skyndsamt vidtaga åtgärder i syfte att etablera en gemensam nordisk arbetsmarknad" inte är aktuellt. Utskottet instämmer i förslagsställarnas uppfattning att målsättningen för utredningen kan vara att se på möjligheterna att avskaffa de hinder som föreligger för att etablera en nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare eller ge nordisk koncession för advokater, arkitekter, fastighetsmäklare, revisorer m. fl. Förslagsställarna pekar också på det inom ministerrådet pågående utredningsarbetet under rubriken "Norden som hemmamarknad" där man bl. a. undersökt frågor om etableringsrätt för företag, samt på att de nordiska länderna börjat tillåta etablering av utländska banker.

Utskottet vill även erinra om den utredning om nordiska medborgares rättigheter och skyldigheter i samband med flyttning i Norden som pågår inom ramen för Nordiska ministerrådet. En första rapport väntas vid årsskiftet 1985/86. Detta utredningsarbete har sin bakgrund i det program som utskottet presenterade till rådets 31:a session som en bilaga till utskottets betänkande över ministerrådets berättelse C 1. Som en principskiss presenterades förslag till några av de åtgärder som kunde vidtas för att jämna vägen mot ett "nordiskt medborgarskap". Det förutsattes att det fortsatta konkretiseringsarbetet skulle utmynna i medlemsförslag. Bland dessa åtgärdstyper nämndes en gemensam arbetsmarknad för fria näringsidkare. Utskottet vill erinra om att ministerrådet efter rekommendation av

Nordiska rådet 1976 tillsatte en arbetsgrupp för att se över om det fanns ytterligare yrkesgrupper inom hälso- och sjukvårdsområdet för vilka en gemensam nordisk arbetsmarknad var möjlig. Resultatet blev en överenskommelse om gemensam arbetsmarknad för hälso-, sjukvårds- och veterinärpersonal, dvs. sådana kategorier där auktorisation erfordrades för att få tillstånd att utöva respektive yrke. Arbetsgruppen hade granskat gällande och planerade överenskommelser för olika personalgrupper och utrett problemen för de yrkesgrupper för vilka överenskommelse inte kommit till stånd samt möjligheterna att genomföra fri arbetsmarknad även för yrkesgrupper där legitimation endast krävdes i vissa länder. Huvudregeln i den överenskommelse som blev resultatet är att den som i något av de nordiska länderna erhållit legitimation, auktorisation eller annan jämförlig form av rättsligt godkännande som yrkesutövare skall – enligt de förutsättningar som stadgas i överenskommelsen – ha rätt att vinna sådant godkännande även i övriga länder där bestämmelser om godkännande gäller.

Fördragsslutande stat kan enligt överenskommelsen kräva, att den som söker godkännande har tillfredsställande kunskap om lagar och administrativa föreskrifter av betydelse för hans yrkesutövning i staten. Vidare ingår i överenskommelsen ett antal regler för vissa av de omfattade yrkesgrupperna om språkkunskaper, praktisk erfarenhet etc.

Enligt utskottet bör tanken prövas om det ej är möjligt att uppnå en eller flera liknande överenskommelser beträffande s. k. fria yrken där krav på auktorisation etc. gäller. Den främsta skillnaden gentemot den ovan nämnda överenskommelsen är att denna gäller yrkesgrupper inom den offentliga sektorn medan det nu aktuella medlemsförslaget gäller fria yrkesgrupper som konkurrerar på en öppen marknad. De regler om auktorisation etc. som gäller för dessa grupper är dock såtillvida jämförbara med yrkesgrupperna inom social- och hälsovården som de syftar till att garantera att verksamheten utövas av kompetenta och lämpliga personer som har praktisk erfarenhet. Det förefaller enligt utskottets uppfattning – mot bakgrund av den allmänna målsättningen att sträva mot möjligast likartade rättsregler i de nordiska länderna samt att samhälle, ekonomi och traditioner m. m. är väsentligen likartade – naturligt att sträva mot en harmonisering av reglerna för att få tillstånd att utöva de flesta s. k. fria yrken. Remissuttalandena visar dock på att detta ej kan bli möjligt förrän efter en grundlig genomgång av regler m. m. i de nordiska länderna som utgör hinder för etablerande av en gemensam arbetsmarknad för fria näringsidkare.

Utskottet hemställer därför

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utreda möjligheterna att etablera en gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare.

Mariehamn den 12 november 1985

Arne Andersson (m)

Margrete Auken (SF)

Jo Benkow (H)
Förman

Dorte Bennedsen (S)

Kaj Bärlund (Sdp)

Elver Jonsson (fp)

Hannu Kemppainen (K)

Grethe Lundblad (s)

Marit Rotnes (A)

Borghild Røyseland (Kr.F.)

Pétur Sigurðsson (Sj.)

Medlemsförslag

om gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare

(Väckt av Karin Söder samt Rune Gustavsson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Peder Sønderby, Hans Olav Tungesvik, Ole Gabriel Ueland, Odd With och Marjatta Väänänen)

1. Bakgrund

Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. kom vid 1950-talets början med förslag till en rad betydelsefulla och långtgående nordiska reformer. En av dem var 1954 års överenskommelse om en gemensam nordisk arbetsmarknad, en annan 1957 års nordiska passkontrollöverenskommelse. 1954 års arbetsmarknadsöverenskommelse tillförsäkrade nordiska medborgare rätt att fritt välja arbete och bostadsort i Norden. Genom åren har mer än en miljon flyttningar ägt rum i de nordiska länderna. Merparten av dem har skett mellan Finland och Sverige.

1954 års överenskommelse kompletterades år 1973 med ett bilateralt avtal mellan Finland och Sverige om arbetskraftens kanalisering via de offentliga arbetsförmedlingarna. Avtalet har senare reviderats och utvidgats till än fler arbetsgivarkategorier.

En inskränkning i den nordiska arbetsmarknadsöverenskommelsen var att den ej gällde för arbetstagargrupper för vilka särskild auktorisation eller legitimation krävdes. Sedan i slutet av 1950-talet ett misslyckat försök gjorts att undanröja hinder som stod i vägen för en gemensam nordisk arbetsmarknad för samtliga kategorier av arbetstagare, valde man att gå fram steg för steg. På hälso- och sjukvårdsområdet ingicks separata överenskommelser om en gemensam arbetsmarknad för läkare år 1965, för tandläkare år 1966, för sjuksköterskor år 1968, för apotekare år 1969 och för sjukgymnaster år 1976.

På initiativ från Nordiska rådets sida tillsattes år 1976 en utredning med uppgift att se över om det fanns ytterligare yrkesgrupper inom hälso- och sjukvårdsområdet för vilka en gemensam nordisk arbetsmarknad var möjlig. Nordiska ministerrådet—hälsovårdsministrarna undertecknade år 1981 en överenskommelse om gemensam arbetsmarknad för hälso-, sjukvårds- och veterinärpersonal. Överenskommelsen som formellt trädde i kraft år 1983, gäller 18 olika yrkeskategorier. Förutom ovannämnda fem grupper gäller den nya överenskommelsen bl. a. för barnmorskor, optiker, psykologer, receptarier, tandskötare och tandtekniker.

Den andra inskränkningen av betydelse som vidlådde 1954 års överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad var att de fria näringsidkarna undantogs. Från Nordiska rådets sida föreslogs revisorer och arkitekter bli delaktiga i den nordiska arbetsmarknaden, men utan resultat hittills.

2. Problemfältet

En reviderad överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad gäller från den 1 augusti 1983. 1954 års grundprinciper består, men viktiga preciseringar och avsiktsförklaringar har gjorts i den nya överenskommelsen. Enligt punkt 7 i ett till den nya arbetsmarknadsöverenskommelsen fogat protokoll stadgas, att hinder inte reses mot att det i länderna förekommer bestämmelser som förbehåller anställning vid företag eller verksamhet för vilken krävs koncession eller i yrke för vars utövande krävs auktorisation åt inhemska medborgare.

Inom Nordiska ministerrådet inleddes för några år sedan förberedelserna för arbetsplanen "Norden som hemmamarknad". Det skedde under intryck av en alltmera stagnerande nordisk internhandel och i medvetande om att en rad tekniska handelshinder ännu bestod i Norden. Vid 1983 och 1984 års sessioner har Nordiska rådet också begärt att Nordiska ministerrådet skall låta utarbeta en handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Vid Nordiska rådets 32:a session antogs *rekommendation nr 23/1984* om en friare nordisk kapitalmarknad. Etablering av utländska, inklusive nordiska banker, tillåts redan i Danmark och Finland. Norge följer efter vid årsskiftet 1984/85. Från svenska regeringens sida har aviserats förslag i samma riktning. Företagsköpen i Norden har också ökat högst väsentligt på senare år.

3. Förslag till åtgärder

I den gemensamma nordiska arbetsmarknadens anda och i den ekonomiska sammansmältningens och företagsintegrationens spår anser vi medlemmar av mittengruppen inom Nordiska rådet, att vissa kvarvarande hinder borde kunna undanröjas för yrkesgrupper som kan betecknas som fria näringsidkare. Vi föreslår därför att en gemensam nordisk utredning tillsättes. Uppgiften bör vara att avskaffa de hinder som föreligger för att etablera en nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare eller ge nordisk koncession för advokater, arkitekter, fastighetsmäklare, revisorer m. fl. Utredningsarbetet kan med fördel sammankopplas med arbetsplanen "Norden som hemmamarknad". Det bör därför bedrivas med största skyndsamhet.

Under hänvisning till vad som ovan anförts hemställer vi medlemmar av den nordiska mittengruppen

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att skyndsamt vidtaga åtgärder i syfte att etablera en gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare.

Helsingör den 13 november 1984

Karin Söder (c)

Rune Gustavsson (c)

Elver Jonsson (fp)

Gunnel Jonäng (c)

Jens Steffensen (KrF)

Pär Stenbäck (Sfp)

Peder Sønnerby (V)

Hans Olav Tungesvik (Kr.F.)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Odd With (Kr.F.)

Marjatta Väänänen (K)

Social- och miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning eller resa inom Norden

(Medlemsförslaget väckt av Rune Gustavsson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Páll Pétursson, Pär Stenbäck, Karin Söder, Peder Sønderby, Hans Olav Tungesvik, Ole Gabriel Ueland, Odd With och Marjatta Väänänen, se s. 468

Tillägg, se s. 469

Remissyttranden, se supplement)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats medlemsförslag A 699/s om utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning eller resa inom Norden.

Utskottet har behandlat förslaget vid sina möten den 5 augusti 1985 i Helsingborg, den 12 november 1985 i Mariehamn och i Stockholm den 30 januari 1986.

Nordiska rådets juridiska utskott har uttalat sig över förslaget.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs, att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att inom ramen för arbetet med Nordiskt medborgarskap snabbtreda frågan om utvidgade rättigheter och förenklingar för nordiska medborgare vid flyttning inom Norden beträffande:

- a. avskaffande av krav på inhemskt medborgarskap vid beklädande av vissa offentliga tjänster,
- b. avskaffande av anmälningsplikt hos utlänningspolisen,
- c. likställighet för i nordiskt grannland bosatta nordbor med inflyttningslandets egna medborgare vad beträffar förvärv av fast egendom i form av permanent- eller fritidsbostad samt
- d. införande av enhetliga regler i Norden avseende tillträde till militära skyddsområden.

Förslagsställarna hänvisar till det inom Nordiska rådet aktualiserade parlamentariska handlingsprogrammet benämnt Nordiskt medborgarskap (Codex Nordicus). Dess utgångspunkt har varit vidtagandet av åtgärder

som kan förenkla flyttning och/eller resa inom Norden, dvs. att systematiskt avlägsna de administrativa hinder som uppträder före, under och efter flyttning och/eller resa till ett nordiskt grannland liksom för återflyttare.

Vidare hänvisas till 1954 års överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad och de diskussioner som fördes om vissa kvarvarande inskränkningar i samband med att överenskommelsen reviderades 1982. Förslagsställarnas uppfattning är, att den som får arbeta och bo utan särskilt tillstånd i ett nordiskt grannland också bör medges rätten att, utan tidsödande och stundtals kränkande undersökningar av polisiär eller annan karaktär, förvärva fast egendom i form av permanent bostad eller fritidsbostad. Det finns regler som verkar starkt hämmande på nordbors rätt att förvärva egenägd bostad. Bestämmelsernas innebörd kan antingen vara att särskilda krav uppställs på den nordiska medborgare som önskar förvärva fast egendom eller som gör det omöjligt att inköpa bostad inom militärt känsliga områden. Stadgandena om tillträde till militära skyddsområden bör, enligt förslagsställarna, vara enhetliga i Norden. Inte sällan har helt oavsiktliga överträdelser av militära skyddsbestämmelser lett till rättsliga påföljder t.ex i samband med segling.

2. Remissinstanser

Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande över medlemsförslaget:

Nordiska

Nordens fackliga samorganisation (NFS)

Nordiska akademikerrådet

Nordiska unionen för arbetsledare, tekniska funktionärer och andra chefer (NAU)

Föreningarna Nordens Förbund

Nordiska rådets juridiska utskott

Danmark

Indenrigsministeriet (samråd med försvarsministeriet och justitisministeriet)

Finland

Justitieministeriet

Utrikesministeriet

Inrikesministeriet

Försvarsministeriet

Arbetskraftsministeriet

Ålands landskapsstyrelse

Arbetsgivarnas i Finland Centralförbund

Akava

Island

Utrikesministeriet
Naturvernrådet

Norge

Justis- og politidepartementet

Sverige

Svea Hovrätt
Rikspolisstyrelsen
Överbefälhavaren
Statens arbetsgivarverk
Länsstyrelsen i Stockholms län

2.1. Remissinstanser med principiella synpunkter på medlemsförslaget som helhet

Föreningarna Nordens Förbund har under många decennier verkat för ökad jämställdhet mellan nordiska medborgare, oavsett i vilket annat nordiskt land de bor och arbetar utanför det egna hemlandet och tillstyrker förslaget i dess helhet. I dag kan konstateras att stora framsteg har gjorts på ett flertal områden av genomgripande natur.

Föreningarna Nordens Förbund ser med stor tillfredsställelse på de framsteg som hittills gjorts i det nordiska samarbetet. Passfrihet råder, en gemensam nordiskt arbetsmarknad har utvecklats långt och på den sociala trygghetssektorn råder långtgående jämlikhet. Alla förslag i syfte att vidareutveckla nuvarande rättigheter och öka jämlikheten mellan nordiska medborgare välkomnas därför.

Nordens Fackliga Samorganisation (NFS) stödjer medlemsförslaget och framhåller behovet av mer enhetliga och begränsade specialregler för nordbor inom de nordiska länderna.

Nordiska akademikerrådet ställer sig bakom ett yttrande av *Akava* i Finland, att principen om att avlägsna hinder som försvårar flyttning och resa inom de nordiska länderna är värd att understödjas. Av tradition och kanske överdriven misstänksamhet förknippas med resa och flyttning alltjämt en massa regler och bestämmelser vars berättigande kan ifrågasättas speciellt när det gäller nordiska medborgare inom Norden. Det är dock skäl att minnas att begränsningarna uppkommit av skilda orsaker och regleras av stadganden som kan sägas vara av olika tyngd.

Indenrigsministeriet i Danmark erinrar om att samtliga de i förslaget upptagna delområdena skall behandlas av den av samarbetsministrarna tillsatta arbetsgruppen om nordiska medborgares rättigheter. Gruppen skall avsluta sitt arbete före utgången av 1985 och ministeriet hemställer att besvarandet av medlemsförslaget yrkanden måtte invänta gruppens redogörelse.

Utrikesministeriet i Finland erinrar om att utgångspunkten för de centrala nordiska avtalen är en jämställd behandling av andra nordiska medborgare i varje nordiskt land. Vidare erinras om ministerrådets pågående utredning om de nationella lagstiftningshinder, vilka försvårar ett jämställt förverkligande av andra nordiska medborgares rättigheter i ett annat nordiskt land. I Finland är det även fråga om avlägsnande av hinder för återflyttning, närmast från Sverige. Vad det aktuella förslaget beträffar anser utrikesministeriet att de olika delfrågorna till sin juridiska natur är på olika nivå. En del av frågorna är administrativa och åtminstone en kräver en i grundlagsordning antagen lag. Eftersom tidtabellen för förverkligandet av varje fråga blir av olika längd, borde ett eventuellt förverkligande ske i form av lagstiftningssamarbete mellan fackmyndigheter och inte i form av ett nordiskt avtal.

Justitieministeriet har inte några principiella invändningar mot att man börjar utreda möjligheterna att utvidga nordiska medborgares rättigheter vid flyttning eller resa inom Norden men anser att det är viktigt att alla frågor som gäller saken reds ut grundligt. I utredningsarbetet måste särskild uppmärksamhet fästas vid de nationella synpunkter som är orsak till de nuvarande begränsningarna.

Arbetskraftsministeriet erinrar om de nordiska avtalens grundprincip, nämligen en för varje nordiskt lands medborgare jämbördig behandling med landets egna medborgare överallt i Norden. Trots detta finns det fortfarande också i Finlands nationella lagstiftning vissa punkter som utgör hinder för sådan likställighet eller som försvårar övriga nordiska länders medborgares eller före detta finska medborgares flyttning till och yrkesutövning i Finland.

De problem som tagits upp i det aktuella medlemsförslaget kommer att utredas i samband med ministerrådets projekt. Arbetskraftsministeriet anser dock att det är motiverat att ta upp dem också skilt för sig för att man på så sätt skall kunna påskynda nödiga ändringar i lagstiftningen. Ministeriet anser att det också är fråga om den finländska migrationspolitikens trovärdighet. Finland utgår från att de övriga nordiska länderna, speciellt Sverige, behandlar de finländare som bor och arbetar i landet på samma sätt som landets egen befolkning. Vikten av dessa krav vore förstås betydligt större om Finland i sin egen lagstiftning och sin egen förvaltningspraxis skulle eftersträva motsvarande jämställdhet för nordiska medborgare.

Utrikesministeriet i Island tillstyrker medlemsförslaget.

Svea Hovrätt, som är positivt inställd till förslagens grundtanke, förordar i enlighet härmed att en utredning görs med sikte på att åstadkomma utvidgade rättigheter och förenklingar för nordiska medborgare vid flyttning eller resa inom Norden. Hovrätten erinrar om att i Sverige tillsatts en utredning, benämnd diskrimineringsutredningen, som 1984 avgav ett delbetänkande (Ds A 1984: 6) om utlänningars rättsliga ställning. Utredningens uppgift har angetts vara att från fall till fall fästa regeringens uppmärk-

samhet på bestämmelser som, utan att det finns starka skäl härför, innebär en olikartad behandling av utländska och svenska medborgare. I betänkandet behandlas bl a frågorna om krav på svenskt medborgarskap vid offentlig anställning och om krav på tillstånd för utländsk medborgare för förvärv av fast egendom. Vad som framkommit under utredningen i dessa frågor bör vara av värde för den föreslagna nordiska utredningen.

2.2. *Remissinstansernas synpunkter beträffande medlemsförslagets yrkande a), dvs. avskaffande av krav på inhemskt medborgarskap vid beklädandet av vissa offentliga tjänster*

De nordiska remissinstanserna, *NFS och NAU (Nordiska unionen för arbetsledare, tekniska funktionärer och andra chefer)* anser att kravet på inhemskt medborgarskap bör avvecklas. *NFS* anser att enhetliga regler bör skapas för i vilka fall detta skall ske.

Nordiska akademikerrådet ansluter sig till *Akavas* åsikt att kravet på inhemskt medborgarskap inte behöver vara en ovillkorlig förutsättning för alla statliga tjänster och att de nordiska länderna gemensamt kunde komma överens om en likartad uppmjukning av kravet på medborgarskap vid utnämning till vissa offentliga tjänster. I samband därmed kunde kanske också gemensamma regler om behörighet till tjänster i övrigt avtalas.

Justitieministeriet i Finland erinrar om att en omfattande reform av lagstiftningen om statens tjänstemän är under behandling inom riksdagen. Reformförslaget gäller dock inte regeringsformens 84 §, enligt vilken finskt medborgarskap utgör ett allmänt behörighetsvillkor för statlig tjänst.

Enligt hävdvunnen tolkningspraxis tillämpas RF 84 § även på kommunala tjänster, om myndighetsutövning hör till tjänsteinnehavarens uppgifter. Till tjänster inom kommunens skolväsende – fränsett lärartjänster i främmande språk och klasslärartjänster i grundskolan med stöd av den nordiska överenskommelsen – är det bara möjligt att välja finska medborgare, ty innehavarna av sådana tjänster utövar offentlig makt. Enligt justitieministeriets uppfattning torde det inte finnas några hinder för att börja utreda om nationalitetskravet är ändamålsenligt. Det förefaller dock som om det vore motiverat att avgränsa ifrågavarande tjänster till sådana som inte innebär myndighetsutövning.

Justitieministeriet erinrar dock om att behörighetsvillkoren för tjänster är förhållandevis noggrant reglerade i Finland. Att nationalitetskravet upphävs gör det inte alltid möjligt att utse utlänningar till offentliga tjänster, ty sökanden måste också uppfylla de övriga behörighetsvillkoren, dvs i regel högskolexamen, vilket inte i motsvarande utsträckning krävs i Danmark, Norge eller Sverige.

Inrikesministeriet anser att medborgarskap erfordras för innehav av sådana tjänster som omfattar utövande av offentlig makt eller rikets inre och yttre säkerhet. Sålunda måste inom ministeriets område åtminstone ledande tjänstemän, personal vid polisen samt vid gränsbevakningen absolut vara finska medborgare.

Arbetskraftsministeriet erinrar om att medlemsförslaget förutsätter utredning av en lindring av RF:s 84 § utgående från att de tjänster för vilka krävs finskt medborgarskap nämns särskilt. Däremot kan befattningar av teknisk natur, lärartjänster vid universitet eller annan högskola i Finland besättas med andra än finska medborgare. Till undantagen hör också yrkesgrupper, för vilka gäller särskilda överenskommelser om godkännande av sådan verksamhet på den nordiska arbetsmarknaden (hälsovårds- och undervisningsbranschen). För dessa yrkesgrupper kan de myndigheter som svarar för tillämpningen av överenskommelsen fastställa särskilda krav på auktorisation. Nivån på sådana krav borde kunna justeras vid behov enligt de mål som ställts i den nordiska arbetsmarknadsöverenskommelsen.

Utrikesministeriet anser att om man vill ändra RF § 84, som begränsar offentliga tjänster till finländska medborgare, bör förordningen ändras eller en skild lag stiftas i grundlagsenlig ordning. För före detta finska medborgares del kunde övervägas en utvidgning av undantagsbestämmelserna, speciellt beträffande kommunala tjänster.

Arbetsgivarnas i Finland Centralförbund anser att kravet på inhemskt medborgarskap borde kunna begränsas till särskilt angivna undantagsfall som har med rikets inre ordning och säkerhet att göra (särskilt inom försvarsmakten och gränsbevakningsväsendet), och beträffande de högsta tjänsterna inom statsförvaltningen, framför allt inom utrikesförvaltningen.

Ålands landskapsstyrelse finner, att avskaffande av krav på inhemskt medborgarskap skulle avsevärt förbättra arbetsmöjligheterna över de nordiska ländernas gränser, då den offentliga sektorn utgör en betydande del av den nationella arbetsmarknaden. Möjligheten till nordiskt tjänstemannautbyte kunde även sålunda komma att utnyttjas i större utsträckning. Landskapsstyrelsen anser dessutom att avskaffandet av de statliga kompetensfordringar som bygger på nationella examina torde vara helt förenliga med riktlinjerna på vilka det nordiska samarbetet bygger. Inom den åländska självstyrelseförvaltningen följes vid besättandet av tjänster principen om nordisk examensgiltighet.

Justis- og politidepartementet i Norge antar att det för närvarande ej är aktuellt att ändra den aktuella bestämmelsen i den norska grundlagen (§ 42) och pekar bl a på ett statligt direktiv från 1975 där det bl a sägs att man skall vara försiktig med att använda utlänningar i den offentliga förvaltningen. Detta gäller också nordiska medborgare även om direktivet i praxis ges mindre vikt gentemot nordbor än vissa andra nationaliteter. Departementet anser att man fått överblick över detta problemområde först när ministerrådets allmänna utredning om nordiska medborgares rättigheter är slutförd.

Statens arbetsgivarverk i Sverige anser inte att det finns anledning att utreda kravet på svenskt medborgarskap för de offentliga tjänster som särskilt anges i regeringsformen och lagen om offentlig anställning, dvs bl a

domare, vissa myndighetschefer och diplomater, men har ingen erinran mot att kravet för övriga statliga tjänster utreds.

Överbefälhavaren instämmer vad gäller kravet på svenskt medborgarskap vid beklädnad av vissa offentliga tjänster med diskrimineringsutredningens uppfattning i dess delbetänkande, Lag mot etnisk diskriminering i arbetslivet. Utredningen fann att principen om negativ särbehandling på grund av nationalitet måste accepteras för en rad offentliga tjänster.

Rikspolisstyrelsen anser, att ett naturligt hjälpmedel i bedömningen av vilka tjänster och uppdrag som skall respektive inte skall kräva svenskt medborgarskap är personalkontrollkungörelsen och med stöd därav meddelade bestämmelser. Tjänst som är underkastad prövning enligt kungörelsen kan enligt rikspolisstyrelsens uppfattning inte innehas av utländsk medborgare, eftersom motsvarande kontroll inte kan erhållas i dennes hemland.

Länsstyrelsen i Stockholms län har ingen erinran mot förslaget vad gäller de flesta offentliga tjänster, där kravet på medborgarskap i landet har mera formell grund. Detta gäller därför inte de tjänster som har särskild betydelse för totalförsvaret eller säkerhetstjänsten. För innehav av vissa tjänster inom totalförsvaret, polisen, utrikesförvaltningen m fl bör därför fortfarande krävas svenskt medborgarskap.

2.3. Remissinstansernas synpunkter på förslagets punkt b), dvs avskaffande av anmälningsplikt hos utlänningspolisen

NFS och NAU påpekar, att anmälningsplikt hos polismyndighet inte harmoniserar med de strävanden som uttrycks i överenskommelsen om en gemensam nordisk arbetsmarknad.

Arbetskraftsministeriet i Finland påpekar att det i lagstiftningen ingår vissa anmälningsplikter för utlänningar. Dessa kunde för de nordiska medborgarnas vidkommande avskaffas helt, i synnerhet som systemet i sin nu gällande form inte ens fungerar i praktiken. Enligt *inrikesministeriet* är problemet de utlänningar som efter 2–3 års vistelse fått medborgarskap i något nordiskt land. Deras band till vederbörande samhälle är ofta tämligen lösa.

Utrikesministeriet anser, att för nordiska medborgare torde anmälning ha krävts endast i undantagsfall. Möjligheterna att avlägsna denna plikt bör undersökas för nordiska medborgares del.

Arbetsgivarnas i Finland Centralförbund (AFC) finner, att anmälningsplikt för nordiska medborgare borde kunna avskaffas utan några negativa konsekvenser. För övrigt konstaterar AFC att anmälningspliktinstitutet inte baseras på det protokoll som fogats till den reviderade nordiska arbetsmarknadsöverenskommelsen; i protokollet konstateras bara denna möjlighet enligt de enskilda ländernas interna bestämmelser.

Ålands landskapsstyrelse ser avskaffande av anmälningsplikt hos utlänningspolisen som ett naturligt led i det nordiska samarbetet där bl a nord-

bor kan flytta inom Norden utan att varken arbets-, uppehållstillstånd eller pass erfordras.

Justis- og politidepartementet i Norge erinrar om att frågan om anmälningspliktens anskaffande är under behandling i samband med utarbetandet av en ny utlänningslag (fremmedlov).

Svea hovrätt påpekar, att regler om skyldighet för utländsk medborgare att anmäla sig hos polismyndighet saknas i svensk rätt. Däremot finns i utlänningsförordningen (1980: 377) bestämmelser om skyldighet för vissa myndigheter, för hotell m fl samt i vissa fall för privatpersoner att göra anmälan till polismyndigheten om utlännings vistelse, om upplåtelse av bostad åt utlännings och i fråga om anställande av utlännings. Av dessa bestämmelser är endast den sistnämnda tillämplig när det gäller medborgare i annat nordiskt land.

2.4. Remissinstanser med synpunkter på förslagets punkt c), dvs likställighet vid förvärv av fast egendom (permanent eller fritidsbostad)

Nordiska unionen för arbetsledare, tekniska funktionärer och andra chefer (NAU) anser att likställighet för i nordiskt grannland bosatta nordbor med inflyttningslandets egna medborgare vid förvärv av fast egendom i form av permanent- eller fritidsbostad är en följdriktig fortsättning på bildandet av den samnordiska arbetsmarknaden, varför nuvarande hinder för detta bör undanröjas.

NFS anser, att nuvarande tillståndsförfarande med i vissa fall höga avgifter bör undanröjas; man föreslår för att förhindra egendomsförvärv i rent spekulationssyfte att krav på "bostad för eget och familjens bruk" bör ingå i förslaget.

Nordiska akademikerrådet påpekar, att begränsningarna för utlänningsars rätt att förvärva och inneha fastighet är så starkt grundade att de troligen inte helt och hållet kan avskaffas. Däremot kan det mycket väl vara genomförbart att sätta upp gemensamma regler för beviljandet av undantag när det gäller nordiska medborgares rätt att äga bostad och fritidshus för privat bruk, i all synnerhet som dispens i enskilda fall beviljas rätt allmänt.

Nordiska rådets juridiska utskott betecknar förslaget i denna punkt i sitt yttrande den 29 januari 1985 som ogenomförbart, bl a då det måste antas få oöverskådliga konsekvenser i förhållandet mellan Danmark och EG-länderna.

Arbetskraftsministeriet i Finland erinrar om den s k begränsningslagen. Enligt denna förutsätts för ägande eller för en längre tid än två års hyrning särskilt tillstånd av statsrådet. Också anskaffning av bostadsaktier kan vara svårt i sådana bostadsaktiebolag, i vilkas bolagsordning intagits begränsningar, men efter en lagändring blev det möjligt för utlännings att skaffa sig bostad i bolag med s k totalt utlänningsförbud genom särskilt tillstånd. Problemet kvarstår dock i vissa andra typer av bostadsaktiebo-

lag. Arbetskraftsministeriet anser att utländska medborgares möjligheter att skaffa sig permanent bostad borde underlättas. I synnerhet gäller detta för nordbornas vidkommande. Samtidigt borde man skyndsamt utreda möjligheterna att underlätta anskaffningen av fastighet för näringsverksamhet. Också det i det nordiska tänkandet allmänt omfattade målet Norden som hemmamarknad förutsätter sådana lindringar i lagstiftningen.

Utrikesministeriet påpekar att ojämlikheten mellan nordiska medborgare berör i huvudsak egnahemshus och fritidsbostäder, vilka inte ägs på aktiebolagsgrund. Ett problem utgör anskaffande av bostadsaktier i bostadsbolag, där bolagsordningen inskränker utländska medborgares rätt att anskaffa aktier. Ministeriet stöder tanken på att inleda ett utredningsarbete om minskande av ojämlikhet för nordiska medborgares del.

Inrikesministeriet som handlägger ett stort antal tillståndsansökningar som gäller inköp av fastighet påpekar, att det i lagen inte finns stadganden om, under vilka förutsättningar tillstånd kan beviljas. Vid tillämpande av lagen har en sådan princip godtagits, att tillstånd beviljas endast ifall sökanden har en viss anknytning till Finland och till den trakt där fastigheten är belägen. I sådana fall, där sökanden kan anses stadigvarande bo i Finland, har tillstånden beviljats. Ca. 75 % av de tillståndsansökningar, som inkommer till inrikesministeriet, gäller anskaffande av sommarbostad. Tillstånd att anskaffa sommarbostad i Finland beviljas endast, om sökanden har anknytning till Finland och till den ort, där fastigheten är belägen. Enligt ministeriets uppfattning skulle man vad gäller permanent bostad kunna avstå från tillståndsförfarandet, men då skulle svårigheten bestå i övervakningen av det användningssyfte som uppgivits i ansökan.

Vid anskaffande av fritidsbostäder borde man enligt ministeriet överväga att avveckla tillståndsförfarandet mot bakgrund av att speciellt svenskarna är intresserade att anskaffa fritidsbostäder i Finland, eftersom trafikförbindelserna har förbättrats och tomternas prisnivå i Finland är lägre än i de övriga nordiska länderna. Det är enligt ministeriet dock svårt att förutspå, hur stor efterfrågan på tomter skulle vara, om tillståndsförfarandet skulle bortfalla.

Mer problematisk är denna punkt i medlemsförslaget för *Ålands landskapsstyrelse* som påpekar att i den åländska självstyrelselagen stadgas om det åländska sk hembygdsrättsinstitutet som är ett slags åländskt medborgarskap vilket på ansökan kan beviljas efter fem års oavbruten bosättning på Åland och vilket bygger på det finska. Åländsk hembygdsrätt är en rättighet som avser att skydda det svenska språket och kulturen på Åland. Det åländska nationalitetsskyddet kan således inte jämföras med den funktion det statliga medborgarskapet har, varför medlemsförslaget inte kan gälla på Åland. Dock kan landskapsstyrelsen bevilja dispens från hembygdsrättskravet. Enligt rådande praxis föreligger ingen skillnad mellan nordiska medborgare, förutom de begränsningar som regler knutna till det finländska medborgarskapet förutsätter.

Arbetsgivarnas i Finland Centralförbund anser, att reglerna beträffande förvärv av fast egendom eller därmed jämförbara bostadsaktier för bostadsändamål borde kunna uppmjukas väsentligt, antingen så att total likställighet för nordiska medborgare införs, eller så att tillståndsförfarandet delegeras till t ex kommunal nivå.

Landbruksdepartementet i Norge har inga principiella invändningar (motforeställingar) mot att det ges möjlighet för nordiska medborgare bosatta i Norge att förvärva fritidsbostad utan särskilt tillstånd. Koncessionsfriheten bör dock begränsas till *en* fritidsfastighet samtidigt som man fortfarande endast bör kunna förvärva en bostadsfastighet, enligt nu gällande regler. Förutsättningen är att motsvarande regler införs i övriga nordiska länder.

Sveriges riksbank ser inga hinder i valutaregleringen för utlänningars köp av bostad. Betalningarna kan fritt verkställas. Valutautlåningar får även uppta kredit i Sverige förutsatt att de avser att själva nyttja bostaden. Det påpekas att hinder finns även för valutainlåningar i det egna landet att skaffa sig permanent bostad eller fritidsbostad i ett annat nordiskt land. I Sverige gäller att förvärv av fritidshus normalt begränsas till 250 000 kronor per hushåll. Förvärv av annan bostad utan samband med emigration medges efter behovsprövning. En ytterligare liberalisering i fråga om valutainlåningars förvärv av permanentbostad och fritidshus kan, på grund av Sveriges anknytning till OECD:s kapitalliberaliseringsstadga, för närvarande endast ske generellt och icke begränsas till de nordiska länderna.

Rikspolisstyrelsen har från polisiär synpunkt inget att erinran emot att i nordiskt grannland bosatta nordbor likställs med svenska medborgare då det gäller förvärv av fast egendom i form av permanent- eller fritidsbostad. Den enda begränsningen synes vara om fastigheten ligger inom militärt skyddsområde.

2.5. Remissinstansernas synpunkter på medlemsförslagets punkt d), dvs enhetliga regler om tillträde till militära skyddsområden

NFS anser, att medborgarskap i nordiskt land skall innebära likställdhet också i detta avseende, medan *NAU* befarar att krav på enhetliga regler för tillträde till militära skyddsområden skulle, med hänsyn till att de nordiska länderna valt olika säkerhetspolitiska lösningar i förhållande till främmande stater, innebära en risk för att enhetliga regler skulle begränsas till en minsta gemensamma nämnare. En sådan minsta gemensamma nämnare skulle sannolikt medföra inskränkningar även för medborgarna inom respektive land. Det är därmed inte troligt att rörelsefriheten totalt sett för de nordiska ländernas medborgare skulle utökas.

Om man accepterar de enskilda ländernas rätt att självständigt fatta beslut om sina försvarsfrågor och så länge de nordiska länderna inte har en gemensam försvarspolitik måste man sålunda enligt *NAU* också godkänna inskränkningarna i fråga om militära skyddsområden.

Försvarsministeriet i Finland erinrar om att man då de finska skyddsområdesreglerna förbereddes, beaktade de erfarenheter, som erhållits i Sverige beträffande skyddsområdena, som varit i kraft en längre tid. Vid denna förberedelse strävade man till att rörelsebegränsningarna inte skulle vålla orimlig olägenhet för skärgårdens stadigvarande invånare och nöjesbåtstrafiken. Skyddsområdena i Finland är mycket mindre än motsvarande områden i Sverige och hela regelsamlingen med begränsningar och licensförfarande är mycket flexibel i jämförelse med det svenska systemet. Försvarsministeriet anser att en harmonisering av skyddsområdesreglerna skulle vara på grund av liknande förhållanden i princip lättast för Finlands och Sveriges vidkommande.

Ifall Sverige i framtiden för de finska medborgarnas vidkommande underlättar sina för tillfället stränga stadganden, skulle det enligt försvarsministeriets uppfattning vara naturligt, att Finlands skyddsområdesregler skulle bringas till samma nivå i förhållande till de svenska medborgarna. *Inrikesministeriet* anser däremot att det åtminstone i Finland ur gränsbevaknings- och övervakningssynpunkt är påkallat att alla utlänningars rätt att anskaffa fast egendom i omedelbar närhet av gränsen även i framtiden är beroende av tillstånd.

Justits- og politidepartementet i Norge, som samrått med försvarsdepartementet, finner det svårt att gå in för en motsvarande samordning. Det hänvisas till de nordiska ländernas olika säkerhetspolitiska orientering och de starka försvars- och säkerhetsintressen som är knutna till skyddsområdena.

Överbefälhavaren i Sverige kan inte tillstyrka, att medborgare i ett annat nordiskt land ges utvidgade rättigheter vad gäller tillträde till eller möjlighet att förvärva fast egendom inom för rikets försvar och säkerhet känsliga områden. Däremot skulle åtminstone viss nordisk enhetlighet vad gäller några bestämmelser för tillträde till skyddsområde, främst information, t ex markering i kartor och sjökort, symboler på/i upplysnings- och förbudstavlor/broschyrer m m, kunna ernås genom ändring av dessa bestämmelser.

Överbefälhavarens bestämda uppfattning är, att totalförsvarets säkerhetskrav måste tillåtas väga tyngre än önskemålet om utvidgade rättigheter för medborgare i de nordiska länderna vid flyttning, resa eller nöjessegling inom Norden.

Rikspolisstyrelsen hänvisar till att frågan är föremål för en särskild utredning om tillträdesskydd, vars resultat måste avvaktas innan man kan ta ställning.

Länsstyrelsen i Stockholms län hänvisar till att olika nordiska länder har valt olika säkerhetspolitiska lösningar. Länsstyrelsen anser att tilltron till Sveriges alliansfria politik skulle kunna försämrats om man genom olika administrativa åtgärder luckrar upp bestämmelserna om tillträde för utlänningar till militära skyddsområden, även om det skulle röra sig om fritids-

seglare. Det är givetvis en fördel, om reglerna för tillträde till militära skyddsområden kan vara enhetliga inom hela Norden.

Länsstyrelsen anser att de frågor som upptagits i medlemsförslaget har ett så betydande militärt och säkerhetspolitiskt intresse att de i första hand bör behandlas centralt. De eventuella regionala intressen som kan finnas för underlättande av sjösport m m måste underordnas dessa riksintressen.

3. Utskottet

Utskottet har noterat att en utredning inom Nordiska ministerrådet som utgör en första del av det arbete som fått arbetsnamnet "Codex Nordicus" nyligen färdigställts och publicerats i NU 1985:6, "*Nordbors rättigheter i Norden*". Utredningen utgör i så måtto ett svar på medlemsförslagets yrkanden som de olika delyrkandenas ämnen behandlas i utredningen. På grundval av fem nationella rapporter, som i stor utsträckning är olika utformade har man gjort en kartläggning av olika hinder som möter nordiska medborgare vid bosättning eller vistelse i annat nordiskt land samt ett försök till jämförande analys av ländernas lagstiftning vad gäller sådana hinder. Resultatet har blivit en s k hinderkatalog, som har till syfte att visa på eventuella brister i rättsställningshänseende mellan medborgarna i landet och inflyttande nordiska medborgare. I inledningen uttalas förhoppningen att rapportens innehåll skall kunna utgöra underlag för en viss debatt om vad som bör innefattas i nordiska medborgerliga rättigheter. Genom en sådan debatt kan regeringarna få vägledning för fortsatta reformer, med syfte att stärka rättsställningen för dem, som besöker eller bor och verkar i något annat nordiskt land än sitt eget.

Även om man i utredningens sammandrag gör reservationer för de begränsade möjligheter som stått till buds att sammanlikna de nationella rapporterna och att rapporten endast omfattar fall där lagstiftningen ställer nordbor sämre än bosättningslandets egna medborgare synes den innehålla en relevant översikt över de slag av bestämmelser som tas upp i medlemsförslaget. Det ligger dock i utredningens begränsning att den endast är ett första steg i att uppfylla medlemsförslagets yrkande att utreda frågan om utvidgade rättigheter och förenklingar för nordiska medborgare vid flyttning inom Norden inom fyra delområden. Den kan tillsammans med remissuttalanden utgöra grunden för en bedömning angående möjligheten och önskvärheten att föreslå vidare åtgärder inom dessa områden.

Vad gäller medlemsförslagets första yrkande, avskaffande av krav på inhemskt medborgarskap för att erhålla vissa offentliga tjänster, är de sammanfattningar som ges i utredningen "*Nordbors rättigheter i Norden*" i olika utsträckning detaljerade varför det ej utan vidare kan sägas att något land i praktiken har mer liberala regler än de andra. Alla länder förbehåller dock vissa sektorer, större eller mindre, för inhemska medborgare. De bestämmelser som innehåller dessa begränsningar är dock olika utformade

och är av olika typ så att t ex Finland, Norge och Sverige har lagregler av grundlagsstatus.

Av remissinstanserna framgår att man på myndighetshåll i dessa länder inte anser det aktuellt att företa ändringar i de relevanta grundlagsreglerna, då man finner att de existerande bestämmelserna fyller en viktig funktion.

Det kan dock konstateras, att reglerna är olika utformade på flera olika nivåer, liksom att det antal offentliga tjänster som förbehålls egna medborgare, är olika stor i de nordiska länderna. Regelverket är sålunda så oöverskådligt att det i sig genom utformningen utgör ett praktiskt hinder för nordbor att överblicka möjligheterna att söka offentliga tjänster i andra nordiska länder.

Det är därför med hänsyn till den gemensamma nordiska arbetsmarknaden önskvärt att sträva mot en harmonisering av reglerna innebärande en likartad uppmjukning av kravet på medborgarskap för behållande av offentlig tjänst.

Kretsen av tjänster som förbehålls inhemska medborgare bör sålunda vara lika stor i alla de nordiska länderna och reglerna härom relativt enkla och möjliga att överblicka för medborgare i alla länder. Utskottet har ingen erinran mot att högre ämbeten av betydelse för rikets centrala ledning och säkerhet förbehålls inhemska medborgare. En i flera länder använd gränsdragning är att tjänster som innebär myndighetsutövning är förbehållna egna medborgare. Denna regel kan vara ett allmänt riktämärke, men det kan t ex ifrågasättas om den svenska regeln, att filmcensur skall vara svensk medborgare, även om filmcensur är en form av myndighetsutövning, bör bibehållas.

Vad gäller medlemsförslagets andra yrkande att avskaffa anmälningsplikt hos utlänningspolisen för nordbor, torde detta i praktiken tillämpas i Norge. De remissinstanser som uttalar sig om denna punkt tillstyrker samtliga avveckling av anmälningsplikten. Enda undantaget är justis- och politidepartementet i Norge, som hänvisar till att frågan är under behandling i samband med utarbetande av en ny fremmedlov. Av den av ministerrådet nu presenterade rapporten om nordbors rättigheter framgår att enligt gällande norsk rätt skall alla utlänningar som avser att stanna i Norge mer än tre månader anmäla sig hos polisen på den ort de bor eller avser att bo. Denna regel gäller även för nordiska medborgare, som är befriade från krav på uppehålls- och arbetstillstånd — och därmed inte utvisas ur landet om de inte uppfyller anmälningsplikten. I förslaget till ny fremmedlov ges möjlighet att ålägga utlänningar, inklusive nordbor, anmälningsplikt. Man har velat behålla möjligheten att ålägga även nordbor anmälningsplikt med tanke på att det för vissa områden (distrikt) finns särskilda säkerhetshänsyn. Fremmedloven i sin nya utformning torde motsvara medlemsförslagets önskemål eller åtminstone i viss utsträckning tillmötesgå detta.

Vad beträffar medlemsförslagets tredje yrkande, likställighet för nordbor med inhemska medborgare vid förvärv av fast egendom i form av

permanent- eller fritidsbostad, noterar utskottet att alla remissinstanser som uttalat sig i denne del, med undantag av Ålands landskapsstyrelse, anser att lättnader i nuvarande beträffelser om tillstånd etc bör kunna införas åtminstone efter vederbörlig utredning. Av ministerrådets rapport om nordbors rättigheter framgår att alla de nordiska länderna ställer krav på särskilt tillstånd för att utländska medborgare, inklusive nordbor, skall kunna förvärva fast egendom. Som antyds av flera av remissinstanserna avser gällande bestämmelser att skydda inhemsk fast egendom och framför allt att förhindra att fast egendom köps upp av utländska bolag i spekulationssyfte. En liberalisering av dessa bestämmelser bör sålunda göras med sådana begränsningar, att utnyttjande för detta syfte utesluts. Några av remissinstanserna föreslår t ex begränsning till en fastighet för permanent- respektive fritidsbostad per familj eller någon form av garanti för att fastigheten verkligen används som bostad. Utskottet anser att det bör utredas under vilka förutsättningar och med vilka begränsningar, som t. ex. hänsyn till minoritetsskydd, det kan ges fri möjlighet för nordbor att förvärva fast egendom för bostadsändamål i hela Norden. Utskottet ser detta som en naturlig konsekvens av den fria nordiska arbetsmarknaden likaväl som ett led i förverkligandet av Norden som en hemmamarknad.

Medlemsförslagets fjärde yrkande, enhetliga regler om tillträde till militära skyddsområden, möter invändningar från remissinstanserna med hänsyn till de skyddsintressen, säkerhetspolitiska och totalförsvarets krav, som ligger till grund för de varierande bestämmelserna om skyddsområden. I detta sammanhang kan erinras om ett svenskt utredningsförslag sommaren 1985 om en avsevärd utvidgning av det militära skyddsområdet utefter Torne älv. Bl a mot bakgrund härav kan det ej förutsättas att de förändringar, som skulle kunna bli resultatet om de nordiska ländernas regler om militära skyddsområden togs upp till samlad översyn, skulle bli i liberaliserande riktning. Ett par av remissinstanserna har ansett det troligt att den mest restriktiva linjen skulle få genomslag som en minsta gemensam nämnare. En av remissinstanserna har antytt möjligheten till större enhetlighet vad gäller t ex markeringar på kartor och sjökort, symboler på förbuds- och upplysningatavlor, broschyrer etc. Utskottet anser det mot denna bakgrund knappast motiverat att föreslå någon åtgärd vad gäller denna del av medlemsförslagets yrkande.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts föreslår utskottet

- att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att följande utredningen "Nordbors rättigheter i Norden" genomföra
- a) harmonisera reglerna om tillträde till offentliga tjänster i riktning mot likställighet för nordiska medborgare

b) utreda möjligheterna att ge nordbor möjlighet att fritt förvärva fast egendom för bostadsändamål i hela Norden.

Stockholm den 30 januari 1986

Svein Alsaker (Kr.F.)

Arne Andersson (m)

Margrete Auken (SF)

Jo Benkow (H)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Poul Henrik Houe (KF)

Elver Jonsson (fp)

Brit Jørgensen (A)

Riitta Järvisalo-Kanerva (Sdp)

Hannu Kemppainen (K)

Grethe Lundblad (s)

Helena Pesola (Kok)

Pétur Sigurðsson (Sj.)

Medlemsförslag

om utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning eller resa inom Norden

(Väckt av Rune Gustavsson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Páll Pétursson, Pär Stenbäck, Karin Söder, Peder Sønnderby, Hans Olav Tungesvik, Ole Gabriel Ueland, Odd With och Marjatta Väänänen)

Inom Nordiska rådet har ett parlamentariskt handlingsprogram benämnt Nordiskt medborgarskap diskuterats. Dess utgångspunkt har varit vidtagandet av åtgärder som kan förenkla flyttning och/eller resa inom Norden. Med andra ord att systematiskt avlägsna de administrativa hinder som uppträder före, under och efter flyttning och/eller resa till ett nordiskt grannland. De svårigheter som återflyttare möter skall också minimeras.

Enligt överenskommelsen om en gemensam nordisk arbetsmarknad kan nordbor fritt söka arbete och välja uppehållsort inom Norden. De som flyttar inom Norden omfattas av konventionen om social trygghet, vars innebörd i stort är, att flyttande nordbor tillförsäkras samma sociala förmåner som inflyttningslandets medborgare. Utan ett dylikt socialt skyddsnät skulle den gemensamma nordiska arbetsmarknaden inte fungera i praktiken.

I samband med att 1954 års arbetsmarknadsöverenskommelse reviderades år 1982 kom en del inskränkningar i överenskommelsen att sättas i fråga. Att nationella bestämmelser med krav på inhemskt medborgarskap vid offentlig anställning kvarstår är bara ett exempel. Nordbor kan åläggas att anmäla sig hos utlänningspolisen vid bosättning i ett nordiskt grannland, enligt det protokoll som fogats till den reviderade nordiska arbetsmarknadsöverenskommelsen.

Enligt vår mening bör den som utan särskilt tillstånd får arbeta och bo i ett nordiskt grannland också medges rätten att, utan tidsödande och stundtals kränkande undersökningar av polisiär eller annan karaktär, förvärva fast egendom i form av permanent bostad eller fritidsbostad. I dag finns regler som verkar starkt hämmande på nordbors rätt att förvärva egenägd bostad. Bestämmelserna kan antingen innebära att särskilda krav uppställs på den nordiske medborgare som önskar förvärva fast egendom eller göra det omöjligt att inköpa bostad inom militärt känsliga områden.

Det kan också vara påkallat att över huvud taget se över stadgandena om tillträde till militära skyddsområden inom Norden. Dessa regler bör,

enligt vår mening, vara enhetliga i Norden. Det bör ingående prövas om skäl finns för att antaga att medborgare från ett annat nordiskt land utgör en större säkerhetsrisk än medborgare från det egna landet. Inte sällan har helt oavsiktliga överträdelser av militära skyddsbestämmelser lett till rättsliga påföljder t. ex. i samband med segling (*se Tillägg*).

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställes

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att inom ramen för arbetet med nordiskt medborgarskap snabbtutreda frågan om utvidgade rättigheter och förenklingar för nordiska medborgare vid flyttning inom Norden beträffande:

- a. avskaffande av krav på inhemskt medborgarskap vid beklädande av vissa offentliga tjänster,
- b. avskaffande av anmälningsplikt hos utlänningspolisen,
- c. likställighet för i nordiskt grannland bosatta nordbor med inflyttningslandets egna medborgare vad beträffar förvärv av fast egendom i form av permanent- eller fritidsbostad samt
- d. införande av enhetliga regler i Norden avseende tillträde till militära skyddsområden.

Helsingör den 13 november 1984

Rune Gustavsson (c)

Elver Jonsson (fp)

Gunnel Jonäng (c)

Páll Pétursson (F)

Pär Stenbäck (Sfp)

Peder Sønderby (V)

Karin Söder (c)

Hans Olav Tungesvik (Kr.F.)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Odd With (Kr.F.)

Marjatta Väänänen (K)

TILLÄGG

PM angående Sjösportens samarbetsdelegations och KR-sektionens inom Finland seglarförbund (sektionen för främjandesegelse) syn på militära skyddsområden inom Norden

Från utgångspunkten att nuvarande regler medfört ett stort antal ingripanden mot nöjessegelare, främst familjer från de nordiska grannländerna, medan ett fåtal, om ens något, av förekomna rapporterade ingripanden kan bedömas ha avsett allvarligt spioneriförsök, känner vi ett starkt behov av att reglerna reformeras. Ledande principer i vår syn på detta reformbehov är följande.

1. Vi accepterar att reglerna om skyddsområden kan fylla ett syfte närmast som skydd mot organiserat spionage från ovänligt sinnade makter,

och vi godtar i princip att sådana områden anordnas för att tillgodose det syftet, men ej andra syften.

2. Vi ser ingen anledning att betrakta medborgare från vilket som helst nordiskt land som större säkerhetsrisker ur den nämnda synpunkten än det egna landets medborgare. En begränsning av rörelsefriheten inom skyddsområden bör vara enhetlig för nordbor och båtar under de nordiska ländernas flaggor.

3. Regler om militära skyddsområden bör vara enhetliga inom hela Norden.

De av oss kända reglerna för militära skyddsområden i Sverige och Finland, vilka ger det egna landets medborgare fritt tillträde men utesluter alla andra länders medborgare, är sådana att de nämnda principerna inte tillgodoses. Det finns enligt vår åsikt fullgott skäl att diskutera militärområdesproblematiken på nordisk basis. Detta kan endast göras med Nordiska rådet som forum.

Från utgångspunkten att medborgarna i alla nordiska länder är likvärdiga som säkerhetsrisker framstår nuvarande regler som diskriminerande. Eftersom vem som helst som verkligen har ont uppsåt ganska enkelt kan undgå upptäckt, kan vi ej tro att en öppnare attityd mot just nordbor skulle minska den militära sekretessen i Sverige och Finland. Om det inom särskilda zoner finns behov av total sekretess menar vi å andra sidan att en sådan kan tillgodoses endast genom totalt tillträdesförbud.

Enligt gällande regler kan en utländsk medborgare erhålla tillstånd att röra sig inom svenska eller finska skyddsområden. Det torde vara vanligare att sådana tillstånd beviljas i Finland än i Sverige. Teoretiskt vore det möjligt att utveckla och förenkla detta system. I synnerhet för seglare är det emellertid ofta med hänsyn till vindförhållandena olämpligt att i förväg binda sig ifråga om exakt färdväg och mål, och även vid en liberal praxis i detta hänseende förefaller det tydligt att en utveckling i den nämnda riktningen skulle öka myndigheternas arbete utan att i motsvarande grad kunna förhindra organiserat spionage.

Med motiveringen att de militära skyddsområdena på många platser är onödiga hinder för nöjesbåtar under nordisk flagg utan att i motsvarande grad kunna öka den militära säkerheten anholder vi om att problemet tas upp till diskussion inom Nordiska rådet.

Stockholm och Åbo den 2 januari 1984

Sjösportens samarbetsdelegation Finlands seglarförbund, KR-sektionen

Social- och miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om familjepolitiska insatser

(Medlemsförslaget väckt av Hans Olav Tungesvik m.fl., se s. 481)

Remissyttranden, se Supplement)

Till social- och miljöutskottet har hänvisats ett medlemsförslag om familjepolitiska insatser. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid möten i Helsingborg den 5 augusti och Mariehamn den 12 november 1985 samt i Stockholm den 30 januari 1986.

1. Medlemsförslaget

I förslaget hemställs,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka förutsättningarna för att etablera en utbildning för unga människor vars syfte är att förbereda dem för de uppgifter som hem, barnuppfostran och familj medför.

Förslagsställarna vill sätta familjepolitiken i fokus och satsa maximalt på att stärka familjens situation och ställning i de nordiska länderna. Allt flera forskare pekar på de negativa konsekvenserna för samhället av den kris för familjen som man bevittnar idag.

De pekar på en undersökning som tyder på att barn och tonåringar på många sätt är samhällets förlorare. Bristande vuxenkontakt har medfört att många barn hämtar sina idoler och referensramar från den kommersiella reklamens, filmens och videons halv värld, vilken präglas av klichéer och fördomar. Vart femte barn visar sig ha psykiska störningar med ångest, aggressivitet och psykosomatiska symptom. Det kan sägas, att barnen är en mätare på hur samhället lyckats att lösa sina grundläggande problem. Förslagsställarna ser detta som en klar utmaning och samhället måste ta itu på allvar med de problem som barn och familjer möter. Det familjepolitiska arbetet bör inrättas så att det tillgodoser barnens känslomässiga trygghetsbehov och stärka kontakten generationerna emellan.

Genom att planlägga samhället så att mera hänsyn tas till barnens och familjens behov via införandet av en skatte- och bidragspolitik som värdesätter arbete i hem och familj kan de ekonomiska villkoren förbättras för familjerna. Större vikt vid förmedling av etik och normer i uppfostran kan

medverka till attitydbildning inom familjen, som ger äktenskapet och familjen bättre förutsättningar att fungera i det moderna samhället. I samma syfte bör man på nordiskt plan etablera en utbildning för unga människor inriktad på att förbättra och rusta för de uppgifter och de förpliktelser som hem och familj medför.

2. Remissyttranden

Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande över medlemsförslaget:

Danmark

Socialministeriet/Undervisningsministeriet
 Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF)
 Skole og Samfund

Finland

Undervisningsministeriet
 Skolstyrelsen
 Yrkesutbildningsstyrelsen
 Socialstyrelsen
 Statens ungdomsråd
 Ålands landskapsstyrelse
 Centralförbundet för barnskydd
 Samfundet folkhälsan

Norge

Kirke- og undervisningsdepartementet
 Kultur- og vitenskapsdepartementet

Sverige

Socialstyrelsen
 Skolöverstyrelsen
 Statens ungdomsråd
 Svenska kommunförbundet
 Landstingsförbundet
 Rädda Barnens riksförbund
 Riksförbundet Hem och Skola

2.1. Reminssinstanser som tillstyrker medlemsförslaget

Undervisningsministeriet och *Skolstyrelsen* i Finland erinrar om ett nytt beslut om timfördelningen i grundskolan i Finland. Enligt beslutet skall i den för alla elever gemensamma undervisningen i huslig ekonomi i årskurs 9 innefattas familje- och konsumentfostran. Under den tid som reserverats

för detta ändamål är syftet att behandla stoff bl a i anslutning till hemmets vård, hemmets ekonomi, barnavård och barnuppfostran.

Skolstyrelsen anser att detta för grundskolans i Finland del delvis motsvarar den utbildning som avses i medlemsförslaget. Familjefostran borde dock även ges i läroanstalterna på mellanstadiet (gymnasiet och yrkesläroanstalterna) med beaktande av elevernas behov och förväntningar i dessa skolformer.

Skolstyrelsen anser samtliga i medlemsförslaget föreslagna insatser för motiverade och värda att understöda. En åtgärd i rätt riktning anser skolstyrelsen även vara att man i första rummet försöker påverka de ungas attityder och hos dem utveckla de färdigheter som behövs som ansvars-kännande familjemedlemmar. Då familjefostran bör ses som en utmaning också för lärarna, bör lärarnas färdigheter i ämnet utvecklas såväl vid grundutbildningen som fortbildningen. Skolstyrelsen anser det också viktigt, att innehållet och metoderna för familjefostran fortgående utvecklas och utvärderas också med hjälp av försök och forskning.

Utvecklandet av familjefostran kunde ges nya dimensioner genom nordiskt samarbete, såsom utbyte av försöks- och forskningsresultat, gemensamma projekt, seminarier och utbildningsdagar, anser skolstyrelsen.

Yrkesutbildningsstyrelsen anser medlemsförslaget vara betydelsefullt med avseende på försöken att få till stånd en sådan utbildning, som skulle förbereda de unga för uppgifter inom hemmet, barnuppfostran och familjen.

I egenskap av allmänbildande skola har grundskolan även i fråga om familjefostran som uppgift att förse eleverna med kunskaper och färdigheter som är nödvändiga i livet. Målet för yrkesutbildningen är förutom att lära eleverna ett yrke att fullfölja uppfostringsarbetet i personlighetsutvecklande syfte. Vid yrkesläroanstalterna kan teman som ansluter sig till familjefostran behandlas bl a inom ramen för undervisningen i medborgarkunskap, elevhandledningen samt den branschriktade undervisningen.

Socialstyrelsen erinrar om att kommunerna i Finland enligt lagen om socialvård 1982 ålagts familjerådgivning och familjeuppfostran, dvs att man lär familjemedlemmarna de grundläggande kunskaper och färdigheter, som familjemedlemskapet förutsätter. Socialvårdens möjligheter är dock begränsade, varför samarbete över de administrativa gränserna behövs.

Socialstyrelsen anser, att medlemsförslaget följer de åsikter, som socialvården har i ifrågavarande ärende. Styrelsen framhäver dock, att spridning av information allena inte är tillfyllest. På familjeuppfostran borde man inte ställa alltför många förväntningar; dess betydelse är närmast förebyggande. Då det väckta förslaget konkretiseras, borde särskild uppmärksamhet fästas vid skapandet av sådant läromaterial som är lämpligt för de unga, vid utbildningen av lärare och utbildare samt vid den människouppfattning som lägger grunden till familjeuppfostran.

Statens ungdomsråd konstaterar, att inhämtandet av kunskap om famil-

jefostran är nödvändig i utbildningsskedet innan man bildar familj. Enligt rådet behöver man utöver denna fostran en attitydsfostran, som främjar och stärker föräldrar till att ta och bära ansvar såväl när det gäller barnuppföstran som familjesamliv. Enligt ungdomsrådets ungdomspolitiska sektion åsikt ger medlemsförslaget i andra delar inte anledning till åtgärder.

I medlemsförslaget understryks stärkandet av familjens situation och ställning och man förutsätter bland annat samhällsekononiska stödåtgärder. Ungdomspolitiska sektionen anser, att de viktigaste faktorerna som hänför sig till familjens bestående, är förknippade med grundtryggheten.

Samfundet Folkhälsan uttalar sin tillfredsställelse över att frågan om utbildning i familjefostran aktualiserats av Nordiska rådet. Denna typ av utbildning fyller en synnerligen viktig förebyggande funktion.

Folkhälsan anser emellertid att ingen ny organisation behövs för etablerande av en dylik utbildning, utan att utbildningen kan vidareutvecklas med användande av existerande kanaler som framför allt är skolan och organisationerna.

Folkhälsan anser att skolans möjligheter att ge denna familjefostran försvåras i och med att den nya grundskollagen träder i kraft i Finland. Då försvinner nämligen medborgarfärdigheten som särskilt läsåmne i vilket familjefostran ingått som en viktig del. Flera organisationer har idag ett färdigt system för utbildning i familjefostran. Utbildningen genomförs i allmänhet i samarbete med social- och hälsovården.

Ålands landskapsstyrelse understryker vikten av att de unga blir medvetna om betydelsen av ett personligt ställningstagande till frågan om mål och mening i livet och de värderingar och prioriteringar ett sådant ställningstagande leder till. En granskning av hur dessa frågor behandlas inom det allmänna undervisningsväsendet kunde vara påkallad liksom även en på något sätt premierad äktenskaps- och föräldraskolning för unga par.

Centralförbundet för Barnskydd konstaterar, att de missförhållanden i barnens uppväxtmiljö och i samhället, som förts fram i förslaget, bör ses som en allmän samhällelig fråga. Man borde klargöra, hur man på ett bättre sätt kunde anpassa till behov och fordringar inom arbete och familjeliv. Vidare, den nuvarande bostadspolitiken och ungdomarnas bostadsproblem och problem med att få arbete försvårar ungdomarnas självständighetssträvanden, och tär för mycket på de unga familjernas motståndskraft. Tyngdpunkten för att korrigera sådana missförhållanden kan inte enbart ligga på ungdomarnas utbildning. Ur förslaget framgår det inte närmare, vad man i detta sammanhang avser med utbildning. Därför har centralförbundet uppfattat att utbildning i vidsträckt bemärkelse avser all den verksamhet, som stöder familjer samt som ger föräldrar och ungdomar fostrings- och familjerådgivning. Enligt centralförbundet är det inte ändamålsenligt att skapa nya vägar för att förverkliga familjefostran utan man borde stöda och utveckla den service som redan finns. Vidare hoppas centralför-

bundet, att familjefostran skulle fogas till den allmänna diskussionen om familjens ställning. Diskussionen kunde synas i det nordiska samarbetet på regeringsnivå t ex så, att man som ett gemensamt nordiskt initiativ för att stärka familjens ställning i framtiden kunde fira familjens år som offentliggjorts av FN.

Kirke- og undervisningsdepartementet i Norge stödjer medlemsförslaget och påpekar att skolan ställs inför nya utmaningar som den ändrade samhälls- och familjestrukturen medför. Dessa frågor har nyligen dryftats i samband med förslag om reviderad mönsterplan för grundskolan där bl a ingår en förstärkning av ämnet hemkunskap. Undervisningen skall enligt förslaget syfta till att lära eleverna att ta ansvar och visa omsorg i hem och närmiljö samt ge dem kunskap om hemmets och familjens betydelse för individ och samhälle.

Vad gäller den vidare utbildningen har departementet pekat på skolans ansvar i den aktuella samhällsutvecklingen med familjeupplösning etc. Departementet anser att det idag är viktigare än någonsin att inrikta skolans arbete utifrån den värdetradition som det fortfarande torde finnas enighet om och som i norsk lagstiftning preciseras med uttryck som "kristna grundvärderingar" och "vårt nationella kulturarv". Skolan har ett speciellt ansvar att följa upp grundskolans arbete inom familjekunskap och samlivslära, däribland frågor om äktenskap och de förpliktelser det innebär med hänsyn till barnuppfosttran.

Skolöverstyrelsen i Sverige har inga invändningar mot den föreslagna rekommendationen till Nordiska ministerrådet, utan finner den angelägen. Styrelsen förutsätter dock att denna utbildning innebär en vidareutveckling av befintlig utbildning inom ungdomsskolan. Styrelsen har för Sveriges del tagit fram stöd- och stimulansmaterial för samlevnadsundervisningen i såväl grundskola som gymnasieskola. Detta material kan tas i bruk från hösten 1985.

Riksförbundet Hem och Skola i Sverige finner medlemsförslaget om familjepolitiska insatser mycket kortfattat. Det är svårt att utläsa vad som konkret ligger i vissa formuleringar liksom även att överblicka och bedöma möjligheten av att etablera utbildning på nordiskt plan i dessa frågor. Däremot vill förbundet starkt stödja tanken på ett utvidgat erfarenhetsutbyte. Folkutbildningsarbetet och det ideella föreningslivet kan därvid bidra på ett värdefullt sätt. Riksförbundet Hem och Skola är berett att medverka tillsammans med sina systerorganisationer i de nordiska länderna.

Desvärre har man erfarit svårigheter att få ekonomiskt stöd för det nordiska samarbete som redan finns och som har god grogrund för att utvecklas vidare. 1982 genomfördes en nordisk konferens kring tonårsåldrarna "Att vara 13-16 år i Norden", och i september 1985 planeras en motsvarande konferens om åren kring skolstarten.

Med dessa allmänna synpunkter och med tillägget att man i första hand bör ge förutsättningar för folkbildningen och det ideella föreningslivet att

på sina egna villkor arbeta med utbildningsinslagen, stöder förbundet tanken på ökade insatser för barnfamiljerna.

Rädda Barnen tillstyrker förslaget att Nordiska ministerrådet låter undersöka förutsättningarna för att skapa en utbildning för unga människor i syfte att förbereda dem för de uppgifter som hem, barnuppfostran och familj medför.

Förslaget skulle dock enligt *Rädda Barnens* uppfattning ha vunnit åtskilligt i styrka om det hade preciserats åtminstone i några principiella punkter. Som det nu föreligger är det så allmänt hållet att *Rädda Barnen* måste inskränka sig till ett helt allmänt tillstyrkande. *Rädda Barnen* vill dock framhålla att officiella utredningar i Sverige behandlat föräldrautbildning och närliggande frågor tidigare. Både vissa myndigheter och frivilligorganisationer, bland dem *Rädda Barnen*, arbetar i den riktning förslaget ger uttryck för och har samlat mycken erfarenhet som bör beaktas i undersökningen.

2.2. Remissinstanser som har vissa reservationer eller ställer sig tveksamma till medlemsförslaget

Undervisningsministeriet i Danmark hänvisar till yttrande från *Direktoratet for folkeskolen og seminarer m v* som ej har något att invända mot en undersökning för att kartlägga behovet av bredare utbildning för att ge förståelse bland befolkningen för barns behov. Däremot anser direktoratet det betänkligt om avsikten med en sådan undersökning är att främja vissa familjemönster och -normer. Under förutsättning att man inte på förhand tagit ställning till ett bestämt innehåll i en eventuell "familjeutbildning" kan en förundersökning förordas.

Undervisningsministeriet påpekar för sin del, att förslaget har nära samband med folkskolans målsättning. Bland annat därför bör förslaget värderas och lösas i ett bredare sammanhang.

Dansk ungdoms fællesråd stödjer medlemsförslagets syften, men anser att barnens försämrade uppväxtmiljö måste ses i ett bredare perspektiv, bl. a. mot bakgrund av de stora förändringarna i samhälle och arbetsmarknad på 60- och 70-talen. Fler kvinnor har sökt sig ut på arbetsmarknaden och kvalifikationskraven har höjts. För barn och ungdom har detta medfört ökad "institutionalisering" i form av ökad barnspassing i offentlig regi och längre utbildningstid. Fællesrådet vill därför varna mot att definiera familjepolitiken (som medlemsförslaget synes göra) som avseende ett gift par med barn.

Som ett material som bör tas in i det vidare arbetet med anledning av medlemsförslaget hänvisar fællesrådet till en rapport från regeringens ungdomsudvalg "En fremtidig ungdomspolitik". Vidare anföres att ämnet "familjekunskap" måste utvidgas till att omfatta delar av näringslära, hälsopedagogik och demokratilära, inklusive jämställdhetsfrågor.

Kultur- og vitenskapsdepartementet i Norge anser att den föreslagna

utbildningen inte hör hemma på högskolenivå utan att den i första hand bör värderas i förhållande till vidareutbildningen.

Landstingsförbundet i Sverige ställer sig generellt positivt till sådana samhällseliga åtgärder som kan underlätta för familjerna att vårda och fostra barnen. I sammanhanget erinras om den föräldrautbildning som bedrivs inom mödra- och barnhälsovården och på sjukhusen. Det som förs fram i medlemsförslaget anser förbundet i första hand bör vara en uppgift för den ordinarie skolan.

2.3. Remissinstanser som avstyrker medlemsförslaget

Skole og Samfund i Danmark vill ej tillstyrka förslaget då man anser att nuvarande skolordning i Danmark ger tillräckliga möjligheter för familjekunskap.

Socialstyrelsen i Sverige anser att förslaget i dess nuvarande utformning inte bör stödjas. Föräldrautbildning är ett viktigt område och mer insatser bör kunna göras. Styrelsen anser det däremot tveksamt om det skall ske på nordiskt plan, och finner det oklart om förslagsställarna avser föräldrautbildning eller om man har en vidare tolkning av begreppet att utbilda unga.

Vidare pekas på att familjens ekonomiska förhållanden är en aktuell fråga i Sverige där uppfattningarna skiljer sig. Också i frågor om familjebildning, äktenskap, separationer dvs samhällsförändringar i stort och värderingar kring dessa är uppfattningarna mycket olika.

Ett erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna förekommer redan och ett vidgat sådant är säkert värdefullt, anser socialstyrelsen. Förslaget präglas i viss utsträckning av föreställningarna att det som är bra för vuxna också är bra för barnen. Man blundar då för att barn inte alltid kan vänta på de vuxna och att det finns många motsättningar mellan å ena sidan barns och ungdomars och å andra sidan vuxnas behov och krav. Detta behöver inte innebära en motsättning mellan familjepolitik och barn- och ungdomspolitik. Socialstyrelsen ser det som mer angeläget att barn- och ungdomspolitikens sätts i fokus ur olika aspekter och inte bara ur familjeperspektivets.

Statens ungdomsråd instämmer i den inledande analysen som görs i medlemsförslaget och erinrar om sin ungdomsutredning "Ej till salu", en studie kring den kommersiella ungdomskulturen, dess värderingar, hur den påverkar barn och ungdomar.

För många har ungdomstiden mer eller mindre kommit att betraktas som en väntetid – en väntetid på att bli vuxen. Känslan av att inte behövas förstärks också av situationen på arbetsmarknaden. Fritiden och konsumtionen av fritidsprylar har allt mer blivit det viktiga i barns och ungdomars liv. Den roll som ungdomar har är att vara konsument.

Dagens samhälle har också skilt barn och vuxna ifrån varandra, eftersom man inte har några gemensamma upplevelser med barnen. Rollen som fostrare får TV, video och den kommersiella ungdomsindustrin överta.

Ungdomsrådets undersökningar visar att det ungdomar och barn efterfrågar är fler sociala relationer, inte ökat materiellt välstånd. Den kommersiella kulturens roll är ofta att kompensera ungdomar för att de inte får vara delaktiga och för bristande sociala relationer. Utredningen menade att de viktigaste åtgärderna är att förändra barns och ungdomars uppväxtmiljö och ta ungdomar på allvar och tilldela dem viktiga arbetsuppgifter.

Det är viktigt att betona familjens roll i samhället för att barn och ungdomar skall få trygga uppväxtvillkor. Samtidigt är det viktigt att komma bort från isolering och utsatthet som många familjer kännetecknas av. För att uppnå detta är det nödvändigt att samhället stimulerar nya kollektiva samlevnadsformer. Detta kunde leda fram till utvidgat hushållsbegrepp som inte enbart bygger på en eller två vuxna med eller utan barn. Det är också viktigt att stimulera nya former av samarbete när det gäller omsorg, hushållsarbete, matlag m m för att bygga ut de sociala nätverken och bryta många familjers isolering.

Som framgår av ovanstående ställer sig ungdomsrådet avvisande till de slutsatser som framförs i medlemsförslaget och det konkreta förslaget om en speciell utbildning för unga människor. För det första måste insatser av den typ som ungdomsrådet redovisat bygga på en förändring av de lokala miljöerna. Ett sådant arbete har redan på många håll startats i Norden. Ungdomsrådet skulle se det som mycket positivt om ett utbyte av erfarenheter mellan de nordiska länderna skulle komma till stånd. Detta skulle ge betydligt större effekt än en begränsad utbildning på nordisk nivå som föreslås.

De andra invändningarna som kan resas är hur många som egentligen skulle nås av en sådan utbildning och vad det egentliga syftet är. Den typ av kunskaper och erfarenheter som avses överförs knappast bäst genom en formell utbildning utan genom social samvaro i bostadsområden. Där kan erfarenheter och kunskaper på ett praktiskt sätt överföras. Dessutom är ungdomsrådet ytterst tveksamt om detta skulle vara en uppgift för Nordiska rådet.

Svenska kommunförbundet anser, att skolornas sex- och samlevnadsundervisning har en viktig uppgift att fylla liksom den stegvisa utbildning föräldrar erbjuds på olika håll i landet. Även om dragen i samhällsutvecklingen till stor del är gemensamma för de nordiska länderna finns också stora skillnader i kultur och traditioner länderna emellan. Förbundet är för sin del tveksamt till värdet av att på nordiskt plan etablera utbildning för unga människor. Viktigare är i stället att utveckla och bygga vidare på de insatser som redan görs i olika länder.

3. Utskottet

Utskottet instämmer i förslagsställarnas syfte att sätta familjepolitiken i fokus och stärka familjens situation och ställning i de nordiska länderna

och i bedömningen att det familjepolitiska arbetet bör inrättas så att det tillgodoser barnens känslomässiga trygghetsbehov och stärker kontakten generationerna emellan.

Utskottet vill vidare erinra om att Nordiska rådet antog en rekommendation (*nr 10/1982* angående barns miljö) som innehöll tre yrkanden:

1. att införa likartade lagbestämmelser om förbud mot kroppslig aga eller annan kränkande behandling av barn,
2. att samarbeta i syfte att vidareutveckla föräldrautbildningen i de nordiska länderna samt
3. att särskilt beakta de handikappade barnens situation.

De meddelanden, som inkommit från ministerrådet har hittills avsett punkterna 1 och 3 i rekommendationen medan punkt 2 inte har behandlats. Det är sålunda lämpligt att rådet nu åter understryker detta yrkande. Utskottet uttalade i det betänkande som utmynnade i denna rekommendation, att en målinriktad, systematisk föräldrautbildning borde etableras i de nordiska länderna. Här kunde även folkbildning- och ungdomsorganisationerna göra en värdefull insats som ett komplement till de åtgärder som staten samt primär- och sekundärkommunerna i de nordiska länderna borde vidta. Inom föräldrautbildningens ram borde bli information ges om barnens psykiska utveckling och kunskaper om de olika åldrarnas särdrag förmedlas. Rådets kulturutskott hade i sitt yttrande förordat ett nordiskt samarbete på föräldrautbildningens område i form av ett allmänt erfarenhetsutbyte, materialproduktion och lärarutbildning. Social- och miljöutskottet instämde däri.

I det temaförslag (*A 604/s*) som låg bakom utskottets betänkande definierades den föräldrautbildning som kunde ges i skolan eller inom mödra- och barnavården. Syftet med föräldrautbildningen skulle vara att öka kunskaperna om föräldraskap, graviditet, förlossning och barnavård, möjliggöra kontakt och gemenskap vuxna och barn emellan samt öka insikten om hur samhället påverkade de mänskliga relationerna. I Sverige infördes 1980 föräldrautbildning i samband med barns födelse. Då de sociala miljöerna och socialpolitiken var likartad i de nordiska länderna borde föräldrautbildningsfrågan tas upp på nordiskt plan. De erfarenheter som man gjort i Sverige borde kunna vara de övriga nordiska länderna till nytta.

Vad gäller det nu aktuella medlemsförslaget konstaterar utskottet, att remissinstanserna är delade med en viss övervikt för ett positivt ställningstagande till själva yrkandet, även om några anser att detta är en uppgift för de befintliga nationella skolorna eller att man på samnordiskt plan bör nöja sig med utvidgat erfarenhetsutbyte. De som ställer sig mer reserverade eller negativa till förslaget gör detta i flera fall på grundval av en annan syn på orsakerna till ungdomsproblemen och önskvärheten att stärka familjen i traditionell mening än den som präglar medlemsförslaget. Förslaget aktualiserar de vitt skilda värderingar i familjeägar m m som finns hos olika samhällsinstanser. I några fall presenterar man utförligt sin syn på ungdoms-

mens och familjens situation, som väsentligen avviker från förslagsställarnas. Det synes på denna grund problematiskt att ta ställning till det närmare innehållet i den utbildning som det blir fråga om. I synnerhet gäller detta de värderingar om familjens och ungdomens villkor som ligger till grund för medlemsförslaget och där remissinstanserna intar olika ståndpunkter.

Utskottet vill mot denna bakgrund understryka vikten av de synpunkter som utskottet anförde 1982 angående betydelsen av åtgärder för att förbereda unga människor för de uppgifter som föräldraskapet medför. Enighet föreligger om vikten att ge familjen och de uppväxande barnen bästa möjliga villkor, samtidigt som det konstateras att det moderna samhället utmärkes av en mångfald av värderingar och samlevnadsformer, liksom av olika synsätt beträffande de kulturella, juridiska och politiska delfrågor som är relevanta i detta sammanhang. Utskottet vill dock kraftigt understryka vikten av att ministerrådet arbetar vidare med Nordiska rådets *rekommendation nr 10/1982*, där en rapportering om punkt 2, dvs att samarbeta i syfte att vidareutveckla föräldrautbildningen i de nordiska länderna, emotes.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts föreslår utskottet

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslaget.

Stockholm den 30 januari 1986

Svein Alsaker (Kr.F.)

Arne Andersson (m)

Margrete Auken (SF)

Jo Benkow (H)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Poul Henrik Houe (KF)

Elver Jonsson (fp)

Brit Jørgensen (A)

Riitta Järvisalo-Kanerva (Sdp)

Hannu Kemppainen (K)

Grethe Lundblad (s)

Helena Pesola (Kok)

Pétur Sigurðsson (Sj.)

Medlemsförslag om familjepolitiska insatser

(Väckt av Hans Olav Tungesvik samt Johan Buttedahl, Rune Gustavsson, Olof Jansson, Bente Juncker, Jens Steffensen, Ole Gabriel Ueland, Odd With och Marjatta Väänänen)

Undertecknade vill sätta familjepolitiken i fokus och satsa maximalt på att stärka familjens situation och ställning i de nordiska länderna. Allt flera forskare pekar på de negativa konsekvenserna för samhället av den kris för familjen som vi bevittnar i dag. Politiker på alla plan måste arbeta för att vända den negativa utvecklingen.

En nyligen genomförd undersökning tyder på att barn och tonåringar på många sätt är samhällets förlorare. Bristande vuxenkontakt har medfört att många barn hämtar sina idoler och referensramar från den kommersiella reklamens, filmens och videons halvvard, vilken präglas av klichéer och fördomar. Vart femte barn visar sig ha psykiska störningar med ångest, aggressivitet och psykosomatiska symptom.

Förändring i samhället leder till förändringar i barnens psykiska hälsa. Man kan säga att barnen är en mätare på hur samhället lyckats att lösa sina grundläggande problem. Denna realitet är en klar utmaning för våra samhällen, som måste ta itu på allvar med de problem som barn och familjer möter. Det familjepolitiska arbetet bör inrättas så att det tillgodoser barnens känslomässiga trygghetsbehov och stärka kontakten generationerna emellan. Familjens livskvalitet är viktig för barn och vuxna.

Genom att planlägga samhället så att mera hänsyn tas till barnens och familjens behov via införandet av en skatte- och bidragspolitik som värdesätter arbete i hem och familj kan de ekonomiska villkoren förbättras för familjerna. Större vikt vid förmedling av etik och normer i uppfostran kan medverka till attitydbildning inom familjen, som ger äktenskapet och familjen bättre förutsättningar att fungera i det moderna samhället.

För att stärka äktenskapet och ge de unga förutsättningar att leva samman och klara av barnuppfostran, anser vi att man på nordiskt plan bör etablera en utbildning för unga människor. Denna utbildning bör vara inriktad på att förbereda och rusta de unga för de uppgifter och de förpliktelser som hem och familj medför.

Under hänvisning till vad som ovan anförts hemställer vi att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka förutsättningarna för att etablera en utbildning för unga människor vars syfte är att förbereda dem för de uppgifter som hem, barnuppfostran och familj medför.

Helsingör den 13 november 1984

Hans Olav Tungesvik (Kr.F.)

Johan Buttedahl (Sp)

Rune Gustavsson (c)

Olof Jansson (ÅC)

Bente Juncker (CD)

Jens Steffensen (KrF)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Odd With (Kr.F.)

Marjatta Väänänen (K)

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om alternativa former för stöd till den nordiska tonkonsten

(Medlemsförslaget väckt av Georg Andersson m. fl., se s. 491

Remissyttranden, se Supplement)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om alternativa former för stöd till den nordiska tonkonsten. Förslaget har behandlats vid möten den 21–22 maj 1985, den 15 oktober 1985 och den 12 november 1985.

1. Medlemsförslaget

I enlighet med en rekommendation antagen av Nordiska rådet år 1964 instiftades Nordiska rådets musikpris för skapande konst. Priset utdelades första gången 1965.

I medlemsförslaget föreslås att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka alternativa former för att stimulera den skapande tonkonsten i Norden samt i vilka former medel bör ges för inspelning, utgivning och distribution av de prisbelönda verken.

Ur medlemsförslaget framgår att statuterna för musikpriset, som fastställdes av de nordiska ländernas regeringar år 1965, har reviderats vid två tillfällen. Dels år 1969 med anledning av att musikpriset räknat från år 1968 skulle utdelas vartannat år i stället för vart tredje, dels år 1977 då ministerrådet beslöt höja prissumman från 50 000 till 75 000 DKK.

I motiveringarna till medlemsförslaget hänvisar förslagsställarna till de kritiska synpunkter Nordiska komponistrådet, som hörde till initiativtagarna när musikpriset inrättades, har på priset och det sätt på vilket det delas ut. Om Nordiska rådet väljer att behålla ordningen med ett musikpris har komponistrådet uttalat att priset skall utdelas varje år, att prissumman skall vara större och att det dessutom bör reserveras medel för inspelning, utgivning och distribution av prisverket.

Förslagsställarna anser att Nordiska rådets musikpris bör vara en inspirerande och stimulerande faktor i nordiskt musikliv. En del av den kritik som framförs av komponistrådet kan enligt medlemsförslaget anses berättigad främst vad gäller den bristande spridningen av prisverket och de i förhållande till prissumman höga administrationskostnaderna.

I förslaget hänvisas även till kulturutskottets uttalande om att medel borde anvisas för att stödja spridningen av musikpristagarens verk.

2. Remissyttrandena

Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande om medlemsförslaget:

Nordiska:

Bedömningskommittén för Nordiska rådets musikpris
NOMUS

Danmark:

Udenrigsministeriet

Finland:

Undervisningsministeriet
Oy Yleisradio AB
MTV Oy
Föreningen populärauktörer i Finland
Finlands tonsättare
Ålands landskapsstyrelse

Norge:

Kultur- og vitenskapsdepartementet
Norsk rikskringkasting
Norsk musikerforbund

Sverige:

Statens kulturråd
Stiftelsen institutet för rikskonserter
Sveriges allmänna biblioteksforening
Sveriges radio AB
Svenska musikförläggareföreningen
Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS)
Svenska tonsättares internationella musikbyrå (STIM)

I de yttranden som har avgivits uttrycks stöd för medlemsförslagets syfte att undersöka alternativa former för att stimulera den skapande tonkonsten i Norden. Remissorganen utgår emellertid i de flesta fall från tanken att Nordiska rådets musikpris som sådant är värdefullt för tonkonsten i Norden, men att prissumman bör höjas och att medel därtill borde anvisas för att öka spridningen av de nominerade verken. Besparingar som eventuellt kan uppnås inom administrationen borde även, enligt remissyttrandena, användas för informationsändamål. Några remissorgan anser att priset borde utdelas varje år och i några yttranden föreslås att administrationen av priset skall överföras till NOMUS.

I det följande redogörs för de särskilda synpunkter som remissorganen har anlagt på medlemsförslaget.

2.1 Nordiska remissyttranden

Bedömningskommittén för Nordiska rådets musikpris förordar förslagsställarnas önskan om en utredning av alternativa former för att stimulera tonkonsten i Norden. Vidare anslutar sig bedömningskommittén till förslagsställarnas uttalande om att musikpriset bör vara en inspirerande och stimulerande faktor i det nordiska musiklivet. Enligt kommitténs uppfattning sker detta enligt de nu gällande bestämmelserna för musikpriset bl.a. genom att en utgångspunkt för prisutdelningen är att priset skall ges till en färdig konstnärlig produkt. Denna ordning ger i princip rum för att unga och begåvade komponister kan konkurrera om priset utan att höra till de etablerade i en bestämd miljö. En ordning med beställningsverk eller stipendier skulle medföra att det först och främst blir de etablerade som kommer i sökljuset. Man anser inte att en eventuell förändring av priset till beställningsverk eller stipendier skulle reducera administrationskostnaderna. Kommittén anser emellertid det vara mycket önskvärt att musikpriset kunde utdelas varje år. Kommittén har även tidigare lagt fram förslag om åtgärder för att förbättra informationen om de nominerade verken. Utöver önskemålet om prisutdelning varje år har kommittén inte önskemål om ändringar av stadgarna för musikpriset.

NOMUS anser att det är viktigt att Nordiska rådet behåller ordningen med att utdela ett musikpris och ser positivt på en utdelning av priset varje år. Därtill önskar *NOMUS* att man verkställer åtgärder som kan bidra till större spridning av de prisbelönade verken. Utgivning och inspelning av det vinnande verket bör ingå som en del av priset. Dessutom bör det läggas större vikt vid informationen om verket och om komponisten. *NOMUS* lägger vidare fram ett förslag som man anser kunde leda till reducerade kostnader för administrationen av priset. Enligt förslaget skulle det slutliga beslutet om val av verk fattas av *NOMUS*-nämnden på förslag av en jury bestående av nationella representanter.

2.2 Danmark

Udenrigsministeriet hänvisar till skrivelse från Ministeriet for kulturelle anliggender. Ministeriet for kulturelle anliggender hänvisar till behandlingen av den nordiska kulturbudgeten för 1986 och konstaterar att det inte har funnits möjligheter att prioritera vissa förslag om tilläggsanslag till nya aktiviteter i anslutning till utdelningen av Nordiska rådets musikpris.

2.3 Finland

Undervisningsministeriet har insänt yttranden avgivna av Statens tonkonstkommission, delegationen för nordiskt kultursamarbete samt Centralen för främjande av utövande tonkonst.

Enligt *Statens tonkonstkommission* borde man inte avstå från att utdela priset. Kommissionen hemställer att utdelningen av priset skulle åläggas samarbetsorganet NOMUS.

Delegationen för nordiskt kulturellt samarbete konstaterar i sitt yttrande att det inte finns möjligheter att förenkla sättet för utdelning av priset i någon stor utsträckning om man vill bibehålla prisets värdesättning. Man påminner även om att det inte åligger enbart de nordiska organen att göra de verk som fått priset bekanta. Delegationen förenar sig dock om initiativtagarnas uppfattning om att man borde leta efter nya former för att understöda den nordiska tonkonsten. Delegationen hänvisar även till en skrivelse i ärendet från Pohjola-Norden.

Centralen för främjandet av utövande tonkonst anser att man även i framtiden borde bevara Nordiska rådets musikpris. Prissumman borde dock justeras i överensstämmelse med inflationsutvecklingen. De stora administrationskostnaderna finner man naturliga i anslutning till en verksamhet som berör flera länder.

Oy Yleisradio AB anser det vara möjligt att med den disponibla penningsumman främja den skapande tonkonsten mer effektivt än för tillfället.

MTV Oy anser att man för tonkonstens del borde använda de nordiska kulturmedlen så, att det skulle möjliggöra uppkomsten av så många nya livskraftiga tonverk som möjligt.

Föreningen populärauktörer i Finland föreslår ett tillägg till stadgarna för musikpriset så att det klart framgår att priset är avsett för såväl så kallad seriös musik som så kallad lätt musik. Föreningen kan inte samtycka till att pristagaren skulle väljas av Nordiska komponistrådet.

Finlands tonsättare hänvisar till frågans behandling i Nordiska komponistrådet.

Ålands landskapsstyrelse förordar medlemsförslaget.

2.4 Norge

Det kongelige kultur- og vitenskapsdepartement ansluter sig till förslaget om en utredning om alternativa former för att stimulera den skapande tonkonsten i Norden.

Norsk rikskringkasting framhåller att en styrka med den nuvarande ordningen är att man ger priset till en färdig konstnärlig produkt. I princip ger ordningen utrymme för unga och begåvade komponister att konkurrera om priset, utan att de är en av de etablerade i en bestämd miljö. En ordning med beställningsverk eller stipendier skulle medföra att det först och

främst blir de etablerade som kommer i sökljuset. I yttrandet konstateras att kritik kan riktas mot administrationskostnaderna med den nuvarande ordningen. Men så länge det är meningen att representanter från fem nordiska länder gemensamt skall komma fram till en vinnare, medför detta resekostnader.

En ändring av verksamhetens inriktning skulle reducera utgifterna. Det kan tvärtom vara nödvändigt att utvidga kommitténs arbete om man inte har nominerade verk att hålla sig till. I varje nordiskt land finns flera möjligheter till beställningsverk och stipendier. Nordiska rådets musikpris bör framstå som något helt speciellt, samtidigt som priset skall bidra till att stimulera och stärka den skapande tonkonsten i länderna. I yttrandet uttrycks även farhågor för att en ordning med beställningsverk eller stipendier skulle ge större möjligheter att förfäktat nationella intressen. Enligt norsk rikskringkasting skulle tonkonsten i Norden ytterligare stimuleras om priset kunde utdelas varje år. I anslutning till priset borde vidare avsättas medel för att uppföra verket, och eventuellt också för att trycka det.

Norsk musikerförbund ger medlemsförslaget sitt fulla stöd, men uttrycker samtidigt behov för en evaluering också av de stödordningar som gäller utövande konst.

2.5 Sverige

Statens kulturråd delar förslagsställarnas synpunkter på behovet av en översyn av det nuvarande musikpriset. Kulturrådet understryker att det med den ökande internationaliseringen av musiklivet är mycket viktigt att det nutida musiksamarbetet på flera plan såväl internordiskt som gentemot övriga världen kan utvecklas ytterligare. Man anser det vara angeläget att försöka finna former för en minimering av de administrativa kostnaderna som är förknippade med priset, och att man härvid särskilt beaktar det arbete som bedrivs av NOMUS.

Rikskonserter framhåller att musikpriset är av stort värde för att uppmärksamma den nutida tonkonsten, och att priset är ett klart politiskt uttryck för att stödja denna musik. För att utveckla stödordningen föreslår rikskonserter att den prisbelönade kompositionen spelas in så snart som möjligt och distribueras på ett effektivt sätt. Till de viktigaste konsertgivande institutionerna i Norden inklusive radiobolagen bör verket distribueras utan kostnad. Vidare föreslås en tryckt broschyr om kompositionen och tonsättaren och dessutom föreslår rikskonserter att Nordiska rådet tar initiativ till en överläggning med de viktigaste konsertgivande institutionerna i Norden för att hos dem skapa en beredskap att åta sig framföranden av den prisbelönade kompositionen.

Sveriges allmänna biblioteksörening framhåller att de folkbibliotek som har skivutlåning eller utlån av noter har ett synnerligen begränsat urval av

modern nordisk musik som de kan erbjuda biblioteksbesökarna. Som en tänkbar modell för att säkra spridningen av modern musik på fonogram och i form av noter föreslås en stödform där dessa fonogram och noter ställs gratis till bibliotekens förfogande på villkor att de lånas ut till allmänheten.

Sveriges radio delar Nordiska komponistrådets uppfattning att de medel som används för Nordiska rådets musikpris bör kunna användas för beställning av musikverk av nordiska kompositörer. Samtidigt bör garantier skapas för att verken når ut till en stor nordisk publik.

Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS) anser att musikpriset bör finnas kvar. Nämnden framhåller att de höga administrationskostnaderna synes indikera att priset är för litet. Det borde för övrigt av andra skäl redan ha höjts, det ter sig en aning genant att ett nordiskt pris i värde ligger under många nationella pris och stipendier. KLYS finner det dock rimligt att priset utdelas endast vartannat år. Lika rimligt anser man det vara att de nordiska länderna på tonkonstens främjande lägger ner samma belopp som på litteraturen. KLYS förorder därför att ett belopp motsvarande prissumman står till förfogande varje år. På så sätt kan priset följas upp genom att ett belopp som motsvarar prissumman anslås det efterföljande året för spridning av det belönade verket genom tryckning, inspelning och annan information om verket. KLYS föreslår även att Nordiska rådet skulle rekommendera de enskilda länderna att genom utveckling av upphovsrättslagstiftningen och olika ersättningsformer samt genom direkta anslag i högre grad än för närvarande främja den tonkonst som på ett helt annat sätt än litteratur och bildkonst kämpar om publikutrymmet med den klassiska repertoaren.

Svenska tonsättares internationella musikbyrå (STIM) delar de synpunkter som framkommit i yttrandet av KLYS.

Svenska musikförläggareföreningen delar de synpunkter som framförts av KLYS och STIM.

3. Utskottet

Nordiska rådets musikpris utdelades första gången 1965. I medlemsförslaget framförs förslag om en utredning av alternativa former för att stimulera den skapande tonkonsten i Norden och för att öka spridningen av musikverken.

Kulturutskottet konstaterar att remissbehandlingen av medlemsförslaget visar att det finns ett brett stöd för ett musikpris i Norden utformat enligt de regler som för närvarande gäller för Nordiska rådets musikpris. Utskottet har härvid även noterat att en övergång till beställningsverk eller stipendier av många remissorgan bedöms medföra nya olägenheter.

Utgående från synpunkter som har framkommit under remissbehandlingen anser utskottet därför att den utredning som föreslås i medlemsför-

slaget bör inriktas på möjligheterna att förbättra distributionen av de nominerade verken för musikpriset så att de i framtiden når ut till en större publik. Utskottet hänvisar här framför allt till de förslag bedömningskommittén för Nordiska rådets musikpris har lagt fram i detta syfte. Bedömningskommittén har efterlyst ökade anslag för uppförande av det vinnande verket i alla nordiska länder. Vidare har kommittén ansett det önskvärt att de nominerade verken utsänds i radio. Kulturutskottet betonar att de nordiska radiobolagen har ett stort ansvar för att på detta sätt förbättra kännedomen om musik i Norden. Utskottet har även tidigare uttalat att medel borde anvisas för att stöda spridningen av musikpristagarnas verk.

Utskottet har även noterat förslagen om en utdelning av musikpriset varje år, samt ett förslag om en fördubbling av anslaget för musikpriset, dock så att priset fortsatt skulle delas ut vartannat år men anslag årligen skulle avsättas för att ge utrymme för nya åtgärder för att öka spridningen av verken.

En övergång till årlig utdelning av musikpriset skulle ge möjligheter att vid sidan av symfoniska verk tilldela andra verk av hög kvalitet priset, och därigenom utvidga den krets av komponister som berörs av priset. Utskottet anser emellertid att en förbättrad distribution bör prioriteras i de fortsatta övervägandena. I anslutning till utredningsarbetet finner utskottet det även naturligt att man kartlägger de erfarenheter man hittills har haft av ordningen med ett nordiskt musikpris.

Norden som hemmamarknad för musikutgivningen diskuterades senast av kulturutskottet i anslutning till behandlingen av medlemsförslaget A 693/k. Utgående från rek. nr. 15/1985 pågår ett arbete för att bereda förslag till åtgärder för att förbättra distributionen av nordisk musik. Utskottet finner det angeläget att frågan om distribution av de verk som nominerats för Nordiska rådets pris även beaktas i detta sammanhang.

Mellan kostnaderna för verksamheten med musikpriset och själva prissumman råder i dag stor obalans. Utskottet konstaterar att en förutsättning för utdelning av priset är att beslut fattas av ett nordiskt organ. Arbetet i en nordisk bedömningskommitté är förenat med vissa resor och andra administrativa kostnader. En förändring av musikprisets inriktning skulle heller inte ändra på detta förhållande. Prissumman har emellertid inte höjts sedan 1977, något som kulturutskottet även tidigare påpekat. Samtidigt har kostnaderna för verksamheten i övrigt årligen ökat. Vid överläggningarna mellan kulturutskottet och Nordiska ministerrådet den 15 oktober 1985 aktualiserade utskottet ånyo denna fråga. Utskottet avser även återkomma till frågan under den fortsatta behandlingen av Nordiska ministerrådets budget för 1987, i syfte att få till stånd en väsentlig förhöjning av prissumman.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår utskottet att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda på vilket sätt de verk som nomineras för Nordiska rådets musikpris kan göras tillgängliga för en större publik i Norden, och att utgående från utredningens förslag vidta behövliga åtgärder för att förbättra distributionen av de nominerade verken.

Mariehamn den 12 november 1985

<i>Georg Andersson (s)</i>	<i>Stefán Benediktsson (Bj.)</i>
<i>Haakon Blankenborg (A)</i>	<i>Karl-Gunnar Fagerholm (lib)</i>
<i>Kjell Magne Fredheim (A)</i>	<i>Kirsti Kalle Grøndahl (A)</i>
<i>Eiður Guðnason (A.)</i> Förman	<i>Rune Gustavsson (c)</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander (Kok)</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa (K)</i>
<i>Karen Højte Jensen (KF)</i>	<i>Jens Peter Jensen (V)</i>
<i>Karin Kjølbro (Tvfl)</i>	<i>Thea Knutzen (H)</i>
<i>Barbro Nilsson (s)</i>	<i>Hans Petersson (fp)</i>
<i>Ingrid Sundberg (m)</i>	<i>Anders Talleraas (H)</i>

Medlemsförslag

om alternativa former för stöd till den nordiska tonkonsten

(Väckt av Georg Andersson samt Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Sture Palm och Pekka Tuominen)

I enlighet med en rekommendation antagen av rådet år 1964 instiftades Nordiska rådets musikpris för skapande konst. Priset utdelades första gången 1965.

Statuterna för musikpriset, som fastställdes av de nordiska ländernas regeringar år 1965, har reviderats vid två tillfällen. Dels år 1969 med anledning av att musikpriset räknat från år 1968 skulle utdelas vartannat år i stället för vart tredje, dels år 1977 då ministerrådet beslöt höja prissumman från 50 000 till 75 000 DKK. Musikpriset utdelas i förbindelse med rådets session för ett musikverk av en levande tonsättare. Med musikverk förstås enligt stadgarna ett symfoniskt, kammarmusikaliskt eller musikdramatiskt verk eller annan komposition som uppfyller höga konstnärliga krav. Urvalet av de verk, som skall belönas med detta pris, företages av en nordisk bedömningskommitté, bestående av tio medlemmar, två från varje land.

Nordiska komponistrådet, som hörde till initiativtagarna när musikpriset inrättades, har i samband med utdelningen av 1984 års musikpris framfört en rad kritiska synpunkter på priset och det sätt på vilket det delas ut. Komponistrådet anser bl. a. att det är tveksamt om nordiska kulturmedel bör användas till ett pris som kostar mer att administrera än vad själva prissumman uppgår till.

Nordiska komponistrådet hävdar att de medel som i dag används för musikpriset och till administrationen av detta bättre kunde nyttjas på annat sätt t. ex. om de gavs till beställning av musikverk av nordiska kompositörer. Om Nordiska rådet väljer att behålla ordningen med ett musikpris anser komponistrådet att priset skall utdelas varje år och att prissumman skall vara större och att det dessutom bör reserveras medel för inspelning, utgivning och distribution av prisverket.

Undertecknade medlemmar av rådet anser att Nordiska rådets musikpris bör vara en inspirerande och stimulerande faktor i nordiskt musikliv. En del av den kritik som framförs av komponistrådet kan anses berättigad främst vad gäller den bristande spridningen av prisverket och de i förhållande till prissumman höga administrationskostnaderna.

Enligt vår mening borde såväl prisverket som övriga nominerade verk nå ut till en större publik än vad som är fallet i dag. Rådets kulturutskott som

behandlat skrivelsen från komponistrådet ansåg för sin del att medel borde anvisas för att stödja spridningen av musikpristagarens verk.

Mot bakgrund av den kritik som framförts samt av att någon utvärdering av musikpriset inte gjorts sedan dess tillkomst 1965 anser vi att det skulle vara värdefullt att få till stånd en utredning om alternativa former för att stimulera den skapande tonkonsten i Norden. Komponistrådet nämner som ett alternativ beställningsverk, men även andra former kan vara aktuella, t. ex. stipendier.

Med stöd av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att undersöka alternativa former för att stimulera den skapande
tonkonsten i Norden samt i vilka former medel bör ges för inspelning,
utgivning och distribution av de prisbelönda verken.

Helsingör den 13 november 1984

Georg Andersson (s)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Eiður Guðnason (A.)

Sture Palm (s)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Social- och miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om samarbete på länsnivå om sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn

(Medlemsförslaget väckt av Margrete Auken Guðrún Helgadóttir, Arvo Kemppainen, Lars Werner m. fl., se s. 506

Remissyttranden, se supplement)

Till social- och miljöutskottet har hänvisats ett medlemsförslag om samarbete på länsnivå om sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn.

Kulturutskottet har beretts tillfälle att uttala sig om förslaget. En första behandling av förslaget ägde rum i en för de båda utskotten gemensam arbetsgrupp som möttes den 5 augusti och 11 november 1985. Arbetsgruppen avslutade behandlingen den 28 januari 1986 och social- och miljöutskottet behandlade förslaget den 30 januari 1986.

1. Medlemsförslaget

I förslaget hemställes

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att det etableras ett mer omfattande samarbete på fylkes/amts/länsnivå om sysselsättningsåtgärder för utsatta ungdomsgrupper inom kultursektorn.

Förslagsställarna hänvisar till den omfattande ungdomsarbetslösheten som är gemensam för de nordiska länderna. I samband med de åtgärder som vidtagits för att ge bl a ungdom meningsfull sysselsättning har det visat sig att ett betydande antal arbeten kan skaffas inom kultursektorn, vanligtvis till obetydlig merkostnad utöver löner. Olika nationella projekt, t ex i Akershus fylkeskommun i Norge, anses visa att åtgärder inom kultursektorn kan bidra positivt till sysselsättningen, även för utsatta ungdomsgrupper. Det konkreta samarbetet på detta område bör enligt förslagsställarna äga rum på regional nivå. På fylkes/amts/länsnivå har redan etablerats ett nordiskt samarbete mellan myndigheterna i liknande frågor, men det har inskränkt sig till allmänt kontakt- och informationsutbyte.

2. Remissinstanser

Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande över medlemsförslaget.

Norden

Föreningarna Nordens Förbund
Nordens fackliga samorganisation
Nordiska akademikerrådet
Rådgivande kommittén för allmänkulturell verksamhet

Danmark

Arbetsministeriet
Amtsrådsforeningen i Danmark
Kommunernes Landsforening
Dansk Ungdoms Fællesråd

Finland

Arbetskraftsministeriet
Undervisningsministeriet med underremisser från:
yrkesutbildningsstyrelsen, skolstyrelsen,
länsstyrelserna, centralkommissionen för konst, konstkommissioner-
na i länen samt statens ungdomsråd
Inrikesministeriet
Ålands landskapsstyrelse
Finlands kommunförbund
Finlands svenska kommunförbund

Norge

Kirke- og undervisningsdepartementet
Kommunal- og arbeidsdepartementet
Kultur- og vitenskapsdepartementet

Sverige

Statens kulturråd
Statens ungdomsråd
Arbetsmarknadsstyrelsen
Svenska kommunförbundet
Landstingsförbundet

2.1. Remissinstanser som helt stödjer medlemsförslaget

Föreningarna Nordens Förbund påpekar, att den omfattande arbetslösheten utgör ett hot mot nationell välfärd och demokrati och drabbar synnerligen hårt den unga generationen. Samtidigt som det är viktigt att gå in

för omfattande helhetslösningar i syfte att minska och upphäva arbetslösheten, måste även lokala och regionala åtgärder vidtas. Förbundet stödjer därför förslaget.

Nordens Fackliga Samorganisation (NFS) är enig med förslagsställarna i att ett intensivt utbyte av idéer och erfarenheter på det nordiska planet är viktigt i arbetet med att utveckla och förstärka insatserna mot ungdomsarbetslösheten i de enskilda länderna. NFS uttalar sitt gillande av i förslaget omnämnda aktiviteter för ungdom inom kultursektorn, liksom att man understryker vikten av projekt som kombinerar arbete och inläring och som slår en bro mellan en social, sysselsättnings- och utbildningsmässig insats. Dock anser NFS att sådana insatser också bör gälla andra områden än kultursektorn.

Arbetsministeriet i Danmark, som samrätt med ministeriet för kulturelle anliggender erinrar om de projektmöjligheter som finns i Danmark på lokalt plan för att skapa sysselsättning för unga på det kulturella området. En hel del projekt har utförts och den nya lagstiftningen om sysselsättningsmöjligheter för unga torde kunna innefatta vidareföring av många projekt inom kultursektorn. Som exempel på projekt nämns bl a utbildningsprojekt, t ex framställning av undervisningsmaterial, projekt inom bibliotek, museer och arkiv, konst och konstförmedling, musik, renovering och registrering av fotografier, inrättande av kulturhus och klubbhus inom idrotten.

Dansk Ungdoms Fællesråd tillstyrker utvidgat samarbete enligt medlemsförslaget och anser att ungdomsorganisationernas möjligheter att delta i sysselsättningsåtgärder på kultursektorn bör undersökas och tas in i ett mer omfattande nordiskt samarbete.

Inrikesministeriet i Finland, som inhämtat uttalanden från länsstyrelserna i Wasa och Lapplands län, anser att sysselsättningsåtgärder för de utsatta ungdomsgrupperna på kulturområdet med de i förslaget nämnda ändamålen och på basen av nuvarande samarbete lämpligen kan förverkligas på länsnivå. Utom det i förslaget nämnda byggandet av videoverkstäder och -centra samt ordnande av kulturservice, föreslår länsstyrelsen i Wasa län därutöver t ex gemensamma arbetsläger, -verkstäder (handarbetestradition) och olika slags kurser. Länsstyrelsen i Lapplands län påminner bl a om, att samekulturen redan idag är samnordisk och kan utvecklas gemensamt. Länsstyrelsen anser att det i Lapplands län, i kommuner och i olika organisationer borde finnas förutsättningar för i förslaget nämnda åtgärder och experiment.

Arbetskraftsministeriet i Finland erinrar om positiva erfarenheter av deltagande i det s.k. ungdomsgarantiprojektet på fyra nordiska lokalorter. På nationell nivå utvidgades ungdomsgarantin först till att gälla en rad kommuner och gjordes sedan till ett system med samhällsgaranti för unga. Ministeriet tillstyrker medlemsförslaget bl a därför att tillgången på arbetskraft och sysselsättningsfrågor borde ägnas en särskild uppmärksamhet

när man behandlar utvecklingen och skötseln av t ex kulturområdet. Kultursektorn torde också innefatta nya uppgifter som lämpar sig för unga och som bör beaktas i de planerade och redan igångsatta nordiska projekten. Bland dem må nämnas de ungdomarbetslöshetsprojekt för åren 1986–88 som ingår i handlingsplanen "Norden i växt" samt SKOLARB-projektet.

Av de underremisser som undervisningsministeriet i Finland infordrat, är så gott som samtliga positiva till medlemsförslaget. Detta gäller Skolstyrelsen, Yrkesutbildningsstyrelsen, Centralkommissionen för konst, Länsstyrelserna och Konstkommissionerna i Lapplands län, Nylands län, Tavastehus län, Uleåborgs län, Länsstyrelserna i Kymmene, Kuopio, Norra Karelen och S:t Michels län samt konstkommissionen i Vasa län. *Skolstyrelsen* erinrar om att kommunerna i Finland har möjlighet att få statsbidrag för att avlöna kultur- och konstledare. Skolstyrelsen anser, att man borde försöka göra samarbetet med olika fritids- och kulturnämnder, direktionerna för medborgar- och arbetsinstitut m fl sammanslutningar fastare sålunda, att man redan under skoltiden ger de unga en möjlighet att bekanta sig med arbetslivet i den egna livsmiljön, såsom föreslagits av kommittén för det internationella ungdomsåret.

Centralkommissionen för konst anser, att genom att man satsar på en ungdomskultur, som är så högklassig och skapande som möjligt skapas samtidigt möjligheter att de, som får ett stipendium kan "stå på sina egna fötter" och i fortsättningen sysselsätta sig själva.

Enligt centralkommissionens uppfattning kunde man vidare för vissa konstområdets vidkommande, t ex tonkonsten (orkestrar), pröva en för unga avsedd verksamhet med utbyte av praktikantplatser. Indirekt kunde man också underlätta de ungas placering på arbetsmarknaden genom att man i form av samnordiska projekt arrangerar utbildningstillfällen, kurser och dylikt på sådana konstområden, på vilka utbildningen, bl a på grund av alltför knappa lärarresurser, är bristfällig, t ex koreografutbildningen. De ungas deltagande i sådana kurser borde tryggas med lämpliga stipendierangemang.

Länsstyrelsen i Lapplands län fäster uppmärksamheten vid att det i Lappland finns en samisk minoritet och att utvecklandet och bevarandet av den samiska kulturen framhävts såväl i riksdagen som av regeringen i många ställningstaganden. Fritids- och kulturverksamheten bör utvecklas också så att samerna har en möjlighet att delta på sitt eget modersmål. Eftersom samekulturen redan är väsentligen och fast samnordisk och som samnordisk verksamhet naturlig, kunde sysselsättandet av de unga på samekulturens olika områden vara en av de snabbast genomförbara nordiska uppgifterna.

Länsstyrelsen i Nylands län noterar, att mellan de nordiska huvudstadsregionlänen och -områdena (Københavns amtskommune, Akershus fylkeskommune, Stockholms län och Nylands län) har under de senaste åren idkats samarbete i en liten skala och på basen av frivillighet. Erfarenheter-

na av detta samarbete kan vara av nytta för att börja utveckla och utvidga samarbetet på ifrågavarande område. Länsstyrelsen pekar bl a på lokalradioverksamheten som ett möjligt område, där de unga kunde sysselsättas. Vid experiment med lokalradioverksamhet skulle det vara möjligt för de unga att pröva sina egna möjligheter att själva producera egna program. Som ett annat alternativ nämns sådana multifunktionella kulturcentraler, i vilka man kunde organisera utställningar, konserter och andra föreställningar, klubbverksamhet för barn och artotekverksamhet. Från dessa centraler kunde de unga föra kulturutbud till olika slags inrättningar genom att där arrangera exempelvis konserter, skådespel och konstutställningar.

Nordiskt samarbete kunde realiserats vid sidan av den egentliga informationen också som utbyte av stipendiater.

Länsstyrelsen i Uleåborgs län anser att man i skolorna kunde avlöna fler skolbiträden än för tillfället. Kommunernas läromaterial- och AV-centraler kunde också sysselsätta ungdom i olika slags uppgifter. Inom biblioteksväsendet kunde unga användas i biträdande uppgifter i bibliotek och i bokbussar. Unga kunde också anställas som ledare för klubbar. Det bör dock beaktas, att de unga som sysselsätts kunde vara verksamma i ovannämnda uppgifter enbart som biträden för de tjänste- och befattningsinnehavare, som sköter uppgifterna med tjänsteansvar.

Länsstyrelsen i Kymmene län anser det mycket sannolikt, att möjligheterna att sysselsätta de unga inom primärproduktionen och förädlingsnäringarna är ytterst svaga. Sysselsättningsmöjligheterna bör således sökas i huvudsak inom serviceområden. Möjligheterna inom kulturverksamheten har ännu knappast kartlagts. Strävan bör vara att arbetslösa unga själva skall inverka på de lösningar, som gäller verksamheten i sina detaljer. Detta skulle erbjuda möjligheten att i sin helhet tillvarata deras kreativitet och initiativförmåga och skulle ge en möjlighet till en positiv utveckling av de ungas självkänsla.

Länsstyrelsen i Åbo och Björneborgs län anser att man vid planläggningen av det nordiska samarbetet borde ta kommunen som grundenhet samt i princip betrakta utbildningen av de unga som en sysselsättningsåtgärd. Likartade utbildningspolitiska målsättningar i de nordiska länderna främjar sysselsättningen av de unga genom utbildning. Genom att utbudet av utbildning utvidgas kan man genomföra samhällelig och utbildningsmässig jämställdhet, befrämja det andliga och materiella väståndet samt socialisationen. Utbildningen kan betraktas som en viktig åtgärd då man planerar sysselsättningsåtgärder för de unga. Planläggning på länsnivå i nordiskt samarbete ökar det gemensamma metodurvalet samt integrerar samhällspolitiken och utbildningspolitiken i anslutning därtill.

Finlands kommunförbund erinrar om statens sysselsättningsstöd för kommunernas kultur- och fritidsverksamhet bl a i bibliotek, medborgar- och arbetarinstitut samt i arbeten under kultur-, motions- och ungdomsnämnder till och med för att täcka behovet av fast anställd personal.

Förbundet betraktar det som ytterst viktigt att de tjänster och befattningar som inrättas bl a inom verksamhetsområdena för kultur och fritid i kommuner men som är vakanta i brist på statsunderstöd, skulle omfattas av systemet för statsbidrag. Vidare borde man enligt förbundet utreda frågor i anslutning till orienterande utbildning, arrangerande av arbetshandledning och en förlängning av sysselsättningsperioden.

På läns- och kommunnivå borde man stöda ungdomars initiativförmåga för att få till stånd verkstäder och kulturverksamheter av olika slag som bekostas genom statliga anslag. Ökad information om utbildningsmöjligheter borde riktas till de unga som borde uppmuntras att söka sig till utbildning på mellanstadiet som ansluter sig exempelvis till kultur- och fritidsverksamheten. Även *Finlands svenska kommunförbund* tillstyrker förslaget.

Kirke- og undervisningsdepartementet i Norge hänvisar till positiva erfarenheter från de i medlemsförslaget omnämnda sysselsättningsåtgärderna i Akershus fylke och anser det värdefullt att möjligheterna för sysselsättning för ungdom inom kultursektorn värderas närmare som ett led i det nordiska regionalpolitiska samarbetet.

Ålands landskapsstyrelse tillstyrker förslaget.

Statens ungdomsråd i Sverige delar medlemsförslagets resonemang om kulturverksamhetens betydelse för att aktivera unga arbetslösa. Både kommuner och föreningar bedriver den typen av verksamhet som beskrivs i medlemsförslaget. Bland annat har Beredningsgruppen för världsongdomsåret 1985 beviljat medel till att bygga upp kulturverksamhet för att motverka passivitet och öka ungdomars engagemang och inflytande.

Större delen av arbetet sker på kommunal nivå eller i olika bostadsområden i kommunerna. Det är enligt ungdomsrådet naturligt, då man på kommunnivå har bättre kännedom om särskilda problem i olika områden än vad man har på regional nivå. En av utgångspunkterna för denna typ av verksamhet är också att den skall bedrivas i ungdomars egen närmiljö.

Ungdomsrådet kan för sin del inte uttala på vilken nivå ett erfarenhets- och informationsutbyte i Norden borde ske, men det syns naturligt att detta sker på samma nivå som den nationella verksamheten. Oavsett var ansvaret för utbytet skall ligga vill ungdomsrådet dock betona att ett nordiskt utbyte kan vara av stort intresse. Det innebär att värdefulla erfarenheter sprids till andra länder.

Landstingsförbundet anser att förslaget är ett värdefullt initiativ. Landstingen har fått ett allt större ansvar för sysselsättningen i länen. Utöver mer traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärder, bl a ungdomsplatser och ungdomslag, har många landsting satsat på speciella projekt. Däribland finns några med anknytning till kultursektorn. Vissa landsting har direkt uttalat att en ökad satsning på arbetstillfällen inom kultursektorn kommer att vara en nödvändighet inom en snar framtid. Projekt har t ex startats för att öka tillgången på hemslöjdsprodukter och för att ta tillvara

länets speciella kulturarv. Ungdomar har erbjudits utbildning i trä- och textilslöjd för att kunna ta vid efter de äldre slöjdarna.

Landstingen anser att kultursektorn överhuvudtaget är en tämligen outforskad arbetsmarknad med sysselsättningsproblem för etablerade kulturarbetare att ta hänsyn till.

2.2. Remissinstanser som stödjer medlemsförslaget med vissa reservationer och påpekanden

Statens ungdomsråd i Finland intar i princip en positiv inställning till förslaget om sysselsättningsåtgärder för sådana ungdomar, som är i en svår position men anser att man borde granska verksamhetsområdet i ett vidare perspektiv: inte endast på kulturområdet, utan också inom socialverksamheten finns meningsfulla arbeten för de unga. Sysselsättningsåtgärder borde arrangeras och planläggas efter ettvarit lands egna behov och utgångspunkter: enligt ungdomsrådets uppfattning torde nordiskt samarbete inte vara det effektivaste sättet att ta hand om sysselsättningsfrågor.

Länsstyrelsen i Tavastehus län nämner som exempel på lämpliga arbetsuppgifter för ungdomar verksamhet som skolbiträden och handledare för fritidsverksamhet. Länsstyrelsen betonar emellertid vikten av att arbetet bör vara meningsfullt. De unga borde redan tidigt kunna känna, att de gör ett "nyttigt" arbete. Detta gäller i synnerhet de unga, som har svårigheter i en "vanlig" skol- eller arbetsgemenskap.

Konstkommissionen i Kuopio län anser att unga kunde fungera som biträdande anställda vid kultur- och konstanstalter, organisationer, skolor och inom den offentliga förvaltningen. De kunde föra med sig ungdomens syn på planerna beträffande utrymmen och verksamheten samt vara med att genomföra olika slags projekt inom kultursektorn. Mångahanda verkstäder exempelvis på områdena för konstindustri, biograf- och videoproduktion samt ungdomsorkesterverksamhet erbjuder ett stort antal arbetsmöjligheter till unga. Då man i förslaget talar om extraordinarie arbetsplatser, torde man enligt kommissionen inte ha avsett att dessa skulle vara permanenta. De är dock ofta erforderliga som ett övergångsskede under den tid då unga orienterar sig till utbildning, yrke och samhälle. Bland dessa torde också finnas föremål för ett samarbete på länsnivå mellan de nordiska länderna.

Konstkommissionen i Mellersta Finlands län anser att man kunde öppna möjligheter för unga arbetslösa att vara biträdande arbetskraft inom kultursektorn. Det skulle dock gälla tillfälliga arbetsplatser som ett övergångsskede exempelvis innan de unga söker sig till en ordinarie utbildning, som ger en kvalifikation för kultursektorn. Annars föreligger fara, att institutioner och exempelvis kommuner, då de med sysselsättningsmedel kan avlöna ung, icke yrkesskicklig arbetskraft för kulturaktiviteter, avstår från att för dessa uppgifter inrätta ordinarie befattningar, som förutsätter en viss kompetens.

Länsstyrelsen i Mellersta Finlands län konstaterar, att det redan bl a i kommunernas bibliotek och i olika läroanstalter finns relativt många unga arbetstagare, som anställts genom sysselsättningsmedel. Den personal, som avlönats med sysselsättningsmedel, får emellertid, enligt länsstyrelsens uppfattning, inte ens i uppgifter inom kulturområdet ersätta den erforderliga ordinarie personalen, såsom beklagligtvis ofta händer. Systemet borde inte bli en omväg att sköta uppgifterna så billigt som möjligt med tillhjälp av en utbildad och tillfällig arbetskraft – och samtidigt med en sämre servicenivå. Detta står också i strid med de unga arbetstagarnas intressen. En ökning i det nordiska samarbetet beträffande sysselsättningsåtgärder för de unga på kulturområdet är nödvändig med tanke på ett utbyte av erfarenheter och en förmedling av idéer. Information om lyckade lösningar kunde t ex ges genom förmedling av ministerrådet. Även en försöksverksamhet kunde igångsättas. Det nordiska samarbetet kunde också utsträckas till arbetstagarna.

Konstkommissionen i S:t Michels län anser, att kortvariga arbetsplatser i enlighet med förslaget kunde skapas bl a i sociala och konstanstalter. I dessa anstalter kunde man dock inte förvärva en yrkeskompetens. I konstutbildningen kunde unga användas som hjälppersonal, inte för att kvalificera dem för ett yrke. Permanenta arbetsplatser kunde skapas enbart inom områdena för hantverk och konstindustri, såvida utbildningen av typen lärjungegesäll kunde ökas i de nordiska länderna.

Kultur- og vitenskapsdepartementet i Norge har i samarbete med Kirke- og undervisnings- og kommunal og arbeidsdepartementen tagit initiativ gentemot fylkeskommunerna till en kartläggning av läget inom den högre utbildningen och arbetslivet för att få till stånd åtgärder som kan bidra till ungdomsgarantin. Kultursektorn skall fungera som samordnare mellan undervisnings- och arbetsmarknadsmyndigheter på fylkesnivå. Målgruppen är 16–19-åringar.

Då arbetslöshetssituationen i Norden tycks uppvisa gemensamma drag anser departementet att utväxling av erfarenheter och annat samarbete kan ge nyttig information för det nationella projektarbetet. Ett samarbete på regional nivå måste främst begränsas till erfarenhetsutbyte och organiseras med hänsyn till det syftet.

Statens kulturråd i Sverige stödjer förslaget att på olika sätt förbättra samarbetet mellan de nordiska länderna för att finna möjligheter att ge arbetslös ungdom en meningsfull sysselsättning inom kulturområdet. Kulturrådet erinrar dock om att många utbildade konstnärer går arbetslösa eller är undersysselsatta inom sitt egentliga verksamhetsområde. Frågan om arbetstillfällen inom denne sektor måste därför sättas in i ett större arbetsmarknadspolitiskt sammanhang.

Däremot finns erfarenheter från en rad kulturprojekt och verksamheter i kommuner och i föreningslivet samt inom fritidsgårdsprojekt och Världsdomsåret som visar att kultursektorn kan erbjuda arbetslös ungdom en

meningsfullare tillvaro och på så sätt både berika dem som människor och motverka en utslagning. Idéer och kunskaper från dessa verksamheter bör enligt kulturrådet kunna utgöra ett viktigt bidrag till ett samnordiskt erfarenhetsutbyte.

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) anser det vara av största betydelse att arbetslösa ungdomar i riskzonen får möjlighet att pröva på olika arbetsuppgifter, får uppleva värdet av att ingå i en arbetsgemenskap och därigenom stärka sin självkänsla och utveckla sina resurser. Detta skapar bättre förutsättningar att motivera dem för en satsning på yrkesutbildning och ökar deras chanser till en fast anställning på den öppna marknaden. AMS anser, att kultursektorn utgör ett mycket stort och omfattande arbetsområde där många olika arbetsuppgifter bör kunna tas fram som skulle kunna locka ungdomarna. Arbetslösa ungdomar kan sålunda ges tillfälle att delta i t ex amatörteatrar, musikgrupper och kurser i dramapedagogik under handledning av professionella konstnärer. Förhoppningsvis kan konstnärerna genom sådana sysselsättningsåtgärder påverka och öka ungdomarnas intresse för kultur. Detta kan i sin tur vidga arbetsmarknaden för konstnärer genom att efterfrågan på kulturella aktiviteter ökar. I detta sammanhang erinrar AMS om, att beredskapsarbeten i viss utsträckning använts till att söka vidga kulturarbetarnas arbetsmarknad och till att visa på det latenta behov av kulturarbetare som kan finnas på olika områden. Bland annat har detta gällt olika sociala institutioner, sjukvårdsinrättningar, skolor m.m. dvs områden inom vilka arbetslösa ungdomar enligt förslagsställarna till Nordiska rådet skall arbeta kulturellt.

Den bekymmersamma sysselsättnings- och inkomstsituationen för kulturarbetarna har föranlett krav att arbetsmarknadspolitiska åtgärder skall riktas enbart mot redan etablerade kulturarbetare. Arbetsmarknadsstyrelsen har accepterat detta synsätt. Grundutbildning inom kulturområdet skall således meddelas enbart via det ordinarie utbildningsväsendet. 450 nya platser i grundskolan har inrättats härför. Trots dessa svårigheter anser AMS det möjligt att ge ungdomar praktisk och meningsfull sysselsättning inom kulturområdet. Verksamheten får dock inte läggas upp så att ungdomarna tror att de genom den erhållna praktiken är kvalificerade för fortsatta uppgifter inom kulturområdet. Arbete inom kultursektorn kombinerat med vägledning och information om utbildningsvägar och arbetsmarknad kan skapa bättre förutsättningar för vissa utsatta ungdomsgrupper att finna en lösning på sysselsättningssituationen.

Svenska kommunförbundet erinrar om att kommunerna i Sverige har det yttersta ansvaret för att anskaffa arbetsuppgifter för ungdomar i åldrarna 16–19 år, men att kultursektorn är en sysselsättningsmässigt mycket liten del av den kommunala arbetsmarknaden. Av totalt ca 380 000 årsverken utgör antalet årsverken i de primärkommunala kulturförvaltningarna – den kommunala musikskolan inräknad – endast något över 11 000. Arbetslösheten inom kultursektorn är stor, och i de arbetsmarknadspolitiska

åtgärderna ingår därför att söka få till stånd en objektreserv av arbeten på kulturområdet. För att objektreserven skall kunna utnyttjas krävs att de statliga bidragen för beredskapsarbeten kompletteras med kommunal finansiering av resterande kostnader vilket är problematiskt. Även om reserven är avsedd för dagens kommunalekonomiska läge och yrkesutövande konstnärer torde arbetslös ungdom kunna beredas sysselsättning som medhjälpare i aktuella projekt, som avser t ex teater, offentlig utsmyckning, musikarrangemang, mediaproduktion etc.

Med hänsyn till skillnader i de olika ländernas regelsystem för de sysselsättningspolitiska insatserna anser Kommunförbundet det svårt att åstadkomma ett samordnat handlande på nordisk nivå. Det är därför enligt dess uppfattning realistiskt att nu begränsa ambitionerna till ett erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna.

2.3. Remissinstanser som avstyrker medlemsförslaget

Nordiska akademikerrådet anser att arbetsmarknadspolitiska åtgärder främst bör sättas in på sektorer där det finns en rimlig chans att senare erbjuda varaktig anställning. Vad speciellt gäller kultursektorn påpekas, att även välutbildade akademiker inom överskådlig framtid har svårigheter att få arbete inom denna sektor.

Konstkommissionen i Åbo och Björneborgs län anser, att även om behovet av arbetskraft inom kulturförvaltningen, forskningen och vägledningen är stort, kan detta behov inte fyllas med en icke-utbildad arbetskraft, i synnerhet då det på området finns ett stort antal utbildade arbetslösa.

Kommunal- og arbeidsdepartementet i Norge erinrar om det projekt för att bekämpa ungdomsarbetslösheten som framlagts inom ramen för Nordiska ministerrådets handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning "Norden i vekst" samt att 7,5 milj NOK skall avsättas till detta projekt under en treårsperiod, inklusive nationella medel. Då detta projekt även innefattar åtgärder för sysselsättning inom kultursektorn antar departementet att syftet med medlemsförslaget är uppfyllt och att det inte är aktuellt med särskild uppföljning av förslaget.

2.4. Remissinstanser som ej tar ställning till medlemsförslaget

Amtsrådsforeningen och Kommunernes Landsforening i Danmark har ingen erinran mot att det etableras ett mer omfattande samarbete på fylkes/amts/länsnivå i enlighet med medlemsförslaget.

Undervisningsministeriet i Finland, som bifogar ett 30-tal underremitter, vill för egen del ej ta ståndpunkt till medlemsförslaget förrän i samband med att ärendet behandlas i organ för nordiskt kulturellt samarbete.

3. Utskottet

Behandlingen av förslaget har koordinerats av en för social- och miljöutskottet och kulturutskottet gemensam arbetsgrupp.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att en utvidgad verksamhet med sysselsättningsåtgärder på kultursektorn bör genomföras i anslutning till uppföljningen av den ekonomiska handlingsplanen "Norden i växt". I handlingsplanen har intagits anslag för att bekämpa ungdomsarbetslösheten i de nordiska länderna. De nordiska medel som avsatts, 4,5 miljoner NOK att användas under en treårig projektperiod, ger dock utrymme för aktiviteter i relativt begränsad omfattning. Utskottet anser att projekt på detta område bör ges högre prioritet i det fortsatta arbetet med planen och att de ekonomiska ramarna bör utvidgas. I projektet ingår konkreta aktiviteter inom utvalda områden för sysselsättning, inklusive industriservicenärings och kultursektorn. Utskottet anser att man här bör kunna utvidga denna verksamhet till att även gälla informations- och erfarenhetsutbyte om sysselsättningsåtgärder på regional nivå inom kultursektorn.

Förslag om regionalt och lokalt erfarenhetsutbyte kan även ses i anslutning till de ställningstaganden Nordiska rådets kulturutskott gjorde vid behandlingen av den ekonomiska handlingsplanen. Utskottet ansåg att förslaget borde kompletteras med beslut om en analys av möjliga åtgärder på såväl det almänkulturella området som inom utbildning och forskning i syfte att öka sysselsättningen och utveckla det ekonomiska samarbetet.

Även inom nuvarande budgetramar bör det finnas utrymme för stöd till projekt av regional karaktär. Spridningseffekterna av nordiska anslag blir större om man kan ge samarbetet en större bredd och mobilisera lokala resurser. En sådan inriktning av nordiska projekt skulle i sig gynna det nordiska samarbetet genom att allt fler skulle förstå den konkreta nyttan därav.

Samarbetet med fylken/län/amt är fördelaktigt då de har god inblick i de lokala förhållandena i respektive land och därigenom kan spela en nyckelroll i genomföringen av sådana projekt. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om det sk fyrstadsprojektet inom ramen för ungdomsgarantin som genomförts under åren 1981–1984. De fyra städer som deltog i projektet var Randers i Danmark, Jakobstad i Finland, Trondheim i Norge och Karlstad i Sverige. Arbetet har varit organiserat kring olika konferenser där representanter för de deltagande städerna har tagit upp gemensamma frågor som har behandlats under året före konferensen. Ministerrådets roll i detta projekt har således varit att bidra till ett erfarenhetsutbyte kring frågor som gäller ungdomsgarantin i Norden. Projektstädernas erfarenheter av fyrstadsprojektet är övervägande positiva. I samtliga städer kan man peka på åtgärder som varit av betydelse för de andra deltagande städerna.

Den utvärdering som genomförts av fyrstadsprojektet visar att ett nätverksamarbete på lokal nivå kan ge värdefulla resultat. En möjlighet är

därför att i framtiden utvidga inriktningen på det fyrstadsprojekt som nu har genomförts.

Ett annat intressant projekt där arbetslös ungdom engagerats i bl a utbyggnad och drift av videoverkstäder är "Akershusprojektet" i Norge. Detta projekt riktar sig särskilt till utsatta ungdomsgrupper och kan redan efter kort tid uppvisa positiva erfarenheter.

I förlängningen av Akershusprojektet har huvudstadsområdena i de nordiska länderna utvecklat ett förprojekt, "Ungdom, kultur och sysselsättning – nordiskt nätverk för projektarbete i huvudstadsområdena". Målet är att etablera ett nordiskt nätverk för praktiskt erfarenhetsutbyte, utveckling av nya idéer och diskussion av metoder och strategi. Häri ingår också en kartläggning av aktuella projekt i huvudstadsområdena.

I de samarbetsprojekt som ovan berörts motsvarar inte de nordiska medlen någon stor del av totalkostnaderna, utan största delen av resurserna härrör från nationella och regionala källor. Nordiskt stöd är dock väsentligt och ofta det avgörande bidraget för att få projektet till stånd. Ett enskilt projekt kan fungera även om det är avgränsat till ett lokalsamhälle eller en region, men spridningseffekterna bör kunna bli mer omfattande när det nordiska perspektivet tas med.

Kulturområdet torde ha möjligheter att erbjuda ökande sysselsättning i framtiden. Produktionen inom området är till största delen inhemsk, om man undantar televisionen, och den är endast i liten grad inflationsdrivande samt ägnar sig väl för att engagera ungdom. Det är dessutom ett expansivt område stätt i förändring som ger möjlighet för skapande insatser. Utan att gå in i detalj på vilken typ av projekt som bäst lämpar sig för nordiskt stöd vill utskottet framhålla att inriktningen bör vara otraditionell och administrationen flexibel. I detta sammanhang erinras om uttalandet från rådgivande kommittén för allmänkulturell verksamhet (RKK) som avsåg både medlemsförslag A 704/s och handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. I RKK's yttrande framhålls att det är speciellt viktigt att ta vara på initiativ som avser sysselsättning av ungdom. Kartläggning av förslag i detta syfte bör ske med direkt bistånd av ungdomsorganisationer och ungdomsgrupper. Därvid bör man också använda otraditionella metoder, t ex att ge möjlighet för ungdomar att utveckla projekt inom nya media. RKK hänvisar till att försök att utveckla videoverkstäder pågår i flera nordiska länder och att dessa bör ge intressanta arbetsmöjligheter.

Om projekten engagerar deltagarna är det enligt utskottet av mindre vikt om det gäller videoverkstäder, lokalradio, bibliotek, hantverk, ungdomshus, kulturlokaler, amatörteater, idrott eller musik, allt aktiviteter som redan finns på lokal nivå. I detta sammanhang bör även erinras om den ökade datoriseringen inom biblioteksväsendet. Utbildning i datateknik med sikte på sysselsättning inom biblioteksväsendet skulle även vara till nytta med tanke på sysselsättning utanför kultursektorn. Dock vill utskot-

tet framhålla, att kulturpolitiska värderingar bör utgöra underlag för beslut om sådana sysselsättningsåtgärder. I samband med "Akershusprojektet" framhölls att deltagarna inte erhöill avlönat arbete eller utbildningsplats genom projektet men att deltagandet gav värdefull erfarenhet av att gå in i en arbets- eller utbildningssituation. Om projekten görs tidsbegränsade anser utskottet att man undgår risken att denna sysselsättning ersätter fasta arbetsplatser inom kultursektorn. Utskottet anser tvärt emot att dessa insatser bör skapa fler arbetsplatser för kulturarbetare som t ex skådespelare, musiker och balettdansörer som kan fungera som ledare, instruktörer eller förvaltare.

Projekt av detta slag kan få betydelse för kulturlivet i allmänhet och därmed göra nordisk kultur mer intressant för befolkningen i Norden, inte minst ungdomen. Rådet bör sålunda rekommendera Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna till ett utvidgat samarbete på läns-, fylkes-, amtsnivå för att bereda ungdom sysselsättning inom kulturområdet. Utredningsuppdraget bör även innehålla projektens omfattning och tidsram när evaluering skall företas. Vidare bör fastställas vilken roll ministerrådet skall spela, dvs om och i vilken grad erfarenhetsutbytet skall ske inom ministerrådets ram.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställer utskottet

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

1. i samarbete med amt/fylken/län och berörda organisationer genomföra ett erfarenhetsutbyte om de olika åtgärder och projekt som utförs på lokalt och regionalt plan för att skapa sysselsättning för ungdom inom kultursektorn, samt
2. ta initiativ till och stödja tidsbegränsade nätverksprojekt på lokal och regional nivå syftande till att engagera arbetslös ungdom inom kultursektorn.

Stockholm den 30 januari 1986

Svein Alsaker (Kr.F.)

Arne Andersson (m)

Margrete Auken (SF)

Jo Benkow (H)
Förman

Dorte Bennedsen (S)

Poul Henrik Houe (KF)

Elver Jonsson (fp)

Brit Jørgensen (A)

Riitta Järvisalo-Kanerva (Sdp)

Hannu Kemppainen (K)

Grethe Lundblad (s)

Helena Pesola (Kok)

Medlemsforslag

om samarbejde på länsnivå om sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn

(Väckt av Margrete Auken, Guðrún Helgadóttir, Arvo Kempainen, Lars Werner samt Kirsti Kolle Grøndahl, Hanna Kvanmo och Astrid Murberg Martinsen)

Ungdomsarbejdsløsheden er fælles for de nordiske lande, selv om den varierer noget i omfang. Samtlige lande har iværksat ordninger med støtte af offentlige midler med sigte på at give meningsfuld beskæftigelse, ikke mindst for ungdommen. Blandt andet viser det sig at der kan skaffes et betydeligt antal job til veje inden for kultursektoren, sædvanligvis med meget beskedne omkostninger ud over aflønningen. Her er utvivlsomt et betydeligt potentiale for bekæmpelse af arbejdsløsheden som hidtil kun er udnyttet i begrænset udstrækning.

Forskellige projekter, bl. a. i Akershus fylkeskommune i Norge, har vist at tiltag på dette område kan bidrage positivt til beskæftigelsen også for ungdomsgrupper i en udsat situation. Det gælder unge som ellers har problemer med at fungere i vanlig arbejds-/skolesammenhæng, som har ringe støtte i familie og nærmiljø og som er i risikozonen når det gælder alkohol-/stofmisbrug, kriminalitet eller andre destruktive handlingsmønstre.

De aktiviteter det drejer sig om må i høj grad tage udgangspunkt i de unges eget initiativ, som eksempel kan nævnes opbygning af videoværksteder og etablering af centre for et vidt spektrum af kulturelt betoned arbejdsopgaver. Projekter som kombinerer arbejde, produktion og indlæring er aktuelle for unge som har vanskeligt ved at finde fodfæste i arbejdslivet. Arbejdsløse med en vis erfaring fra kulturområdet trækkes ind i udarbejdelse af særligt tilpassede kulturtilbud bl. a. ved sociale institutioner.

Det konkrete arbejde på dette felt må i stor udstrækning foregå på regionalt niveau, hvor der er muligheder for at skabe tilbud og nært kendskab til problemerne i lokalmiljøerne. Fylkes-/amts-/länsniveau peger sig naturligt ud i denne sammenhæng. Der er allerede etableret et nordisk samarbejde mellem myndigheder på dette niveau omkring de spørgsmål det her gælder, men dette har indskrænket sig til almindelig kontakt- og informationsudvikling. Samtidig tyder erfaringerne fra ministerrådets samarbejdsprogram, og særlig da fra det såkaldte 4-by-projekt, på at etableringen af regionale samarbejdsnetværk inden for Norden kan have stor

betydning for udviklingen i de regioner det gælder, og dermed også danne grundlaget for formidling af erfaringer til andre regioner.

Hensigten med et nærmere nordisk samarbejde på regionalt niveau inden for kultursektoren kan opsummeres således:

- At få vurderet i hvilken udstrækning kultursektoren kan give aktive bidrag til løsning af beskæftigelsesproblemer blandt ungdommen i Norden.
- At få kortlagt oprettelsen af ekstraordinære arbejdspladser inden for kultursektoren for ungdom i Norden, og de videre muligheder som måtte foreligge på dette område.
- At få kortlagt hvilke ungdomsgrupper der står i en særlig vanskelig situation, og som eventuelt kan nås gennem tiltag på dette område.
- At få vurderet forholdet mellem frivillig indsats og offentlige tiltag på dette felt, herunder også organisationens rolle.

Det samarbejde som er kommet i gang på dette område, bør forstærkes gennem en mere omfattende kontakt og muligheder for mere aktiv indsats. Det synes her naturligt at bygge på det regionale samarbejde som allerede er etableret, og hvor mulighederne for udvidet samarbejde ligger til grund for et konkret forslag, der er fremmet overfor Nordisk Ministerråd.

På denne baggrund vil vi foreslå

at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at der etableres et mere omfattende samarbejde på fylkes-/amts-/länsniveau om beskæftigelsestiltag for udsatte ungdomsgrupper inden for kultursektoren.

København, Reykjavík, Helsingfors, Stockholm og Oslo, den 30. november 1984

Margrete Auken (SF)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Arvo Kemppainen (Skdl)

Lars Werner (vpk)

Kirsti Kalle Grøndahl (A)

Hanna Kvanmo (SV)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om stöd till utställningen "Norden år 2030"

(Medlemsförslaget väckt av Gunnel Jonäng m. fl. se s. 511)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om stöd till utställningen "Norden år 2030". Förslaget har behandlats vid möten den 21–22 maj 1985, den 15 oktober 1985 och den 12 november 1985.

1 Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås att Nordiska rådet beslutar stöda utställningsprojektet "Norden år 2030" genom att stå som dess beskyddare.

Avsikten med utställningen, som beräknas bli klar våren 1988, är att stimulera till en bred debatt, främst hos den unga generationen om hur det framtida Norden bör formars. "Norden år 2030" vill aktivera skolor, högskolor och fackliga organisationer till diskussion och forskning kring dessa frågor.

Det totala resursbehovet för projektet har beräknats till 15 miljoner SEK. Finansierare och sponsorer söks bland nationella organ, nordiska samarbetsorgan, kooperationen, folkrorelserna, serviceföretag, industrier och privata fonder. I juli 1984 bildades en formell stiftelse med en svensk riksdagsledamot som ordförande och med representanter från samtliga nordiska länder.

Initiativtagarna till utställningen har anhållit om att rådet måtte ge utställningen "Norden år 2030" sitt stöd i form av dess "beskyddare" dock utan att önskemål uttalats om att rådet skulle medverka till projektets finansiering. I medlemsförslaget redogörs kort för den tidigare behandlingen av denna fråga inom rådsorganen. Anhållan behandlades i såväl rådets presidium som i dess informationskommitté. Dessa organ ställde sig avvisande till förslaget. En föredragning av ärendet har även gjorts i kulturutskottet. Utskottet tog inte ställning till ett eventuellt deltagande i projektet "Norden år 2030", eftersom frågan tidigare hade behandlats i presidiet.

Förslagsställarna anser att Nordiska rådet bör stöda utställningen "Norden år 2030". Förslaget motiveras med att utställningen ger rådet möjlighet att nå ut till den breda allmänheten och att den erbjuder den unga genera-

tionen en möjlighet att aktivt delta i diskussionen om hur deras och deras barns framtid bör formas. Man finner det därför viktigt att Nordiska rådet omprövar sitt tidigare ställningstagande och ger utställningsprojektet det moraliska stöd som krävs för att det skall kunna förverkligas.

2 Utskottet

Utskottet konstaterar att syftet med projektet "Norden år 2030" är att stimulera till en bred debatt, främst hos den unga generationen om hur det framtida Norden bör formas. Avsikten är att genom en utställning i samlad form presentera nya ideer, produkter, systemlösningar och arbetsformer som kunde bli en nordisk modell för ett framtida samhälle. Utskottet konstaterar vidare att projektet kännetecknas av god vilja beträffande kvaliteten på det arbete man har för avsikt att utföra, och av en öppenhet för att pröva nya idéer också i den konkreta genomföringen av utställningen. Utskottet ser därför projektet "Norden 2030" som ett led i debatten om framtidsfrågor i allmänhet och i synnerhet om Nordens framtid.

Utskottet har den principiella uppfattningen att det inte är en uppgift för Nordiska rådet att uppträda som beskyddare för olika projekt eller utställningar. Utskottet hänvisar härvid även till den tidigare behandlingen av frågan inom Nordiska rådets organ. Nordiska rådets informationskommitté behandlade vid sitt möte den 23 februari 1983 frågan om rådet skulle ställa sig som beskyddare för utställningen. Vid mötet ställde sig kommittén tveksam till att Nordiska rådet skulle låna projektet sitt namn och beslöt efter votering att överlåta det slutliga avgörandet till presidiet. Den 27 april 1983 beslöt Nordiska rådets presidium uttala att rådet har en positiv inställning till projektet och till åtgärder som anslutar sig till tankar och visioner om framtiden i Norden. Presidiet anförde vidare att rådet har den uppfattningen att det inte bör preferera ett enskilt projekt framom andra genom att påtaga sig en beskyddarroll. Samtidigt meddelade presidiet sin beredskap att bidra till projektet med ett lämpligt informationsmaterial. Kulturutskottet beslöt den 15 november 1983, efter att ha mottagit en skrivelse i ärendet, att inte behandla frågan om ett eventuellt deltagande av Nordiska rådet i utställningsprojektet, eftersom frågan behandlats i såväl informationskommittén som presidiet, vilka ställt sig avvisande till ett deltagande.

Avslutningsvis hänvisar utskottet till att Nordiska rådet vid 33:e sessionen 1985 rekommenderade Nordiska ministerrådet att följa det arbete med framtidsstudier som pågår i de nordiska länderna och presentera en översikt över aktuella projekt samt förslag till nordiskt erfarenhetsutbyte utgående från det arbete som bedrivs nationellt (*rek nr. 10/1985*). Enligt utskottet avser rekommendationen även den typ av verksamhet som planeras inom ramen för projektet "Norden år 2030".

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår utskottet,
att Nordiska rådet inte företar sig något med anledning av medlems-
förslaget.

Mariehamn den 12 november 1985

<i>Georg Andersson (s)</i>	<i>Stefán Benediktsson (Bj.)</i>
<i>Haakon Blankenborg (A)</i>	<i>Karl-Gunnar Fagerholm (lib)</i>
<i>Kjell Magne Fredheim (A)</i>	<i>Kirsti Kolle Grøndahl (A)</i>
<i>Eiður Guðnason (A.)</i>	<i>Rune Gustavsson (c)</i>
Förman	
<i>Elsi Hetemäki-Olander (Kok)</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa (K)</i>
<i>Karen Højte Jensen (KF)</i>	<i>Jens Peter Jensen (V)</i>
<i>Karin Kjølbro (Tvfl)</i>	<i>Thea Knutzen (H)</i>
<i>Barbro Nilsson (s)</i>	<i>Robert Pedersen (S)</i>
<i>Hans Petersson (fp)</i>	<i>Ingrid Sundberg (m)</i>
<i>Anders Talleraas (H)</i>	

Reservation

Nordiska rådet har emot sina ursprungliga strävanden koncentrerat sig på att driva det internationella och nationella kapitalets sak på bekostnad av medborgarnas intressen. Kulturutskottet har stött utställningen "Scandinavia Today" i USA och för närvarande planeras en utställning i Japan. USA och Japan är länder med hård internationell kapitalism. Samarbetet med dessa länder binder de nordiska länderna i allt högre grad till attityder som upprätthåller ojämlikhet.

Enligt min åsikt borde kulturutskottet som motvikt till ovannämnda faktorer ha fungerat som beskyddare av utställningen "Norden år 2030". Enligt den information vi fått kommer utställningen "Norden år 2030" att arbeta för att väcka ungdomen till debatt för ett alternativt samhälle och en alternativt produktion, och att aktivera ett självständigt alternativt tänkande och skapande. I ett Norden som tillspetsas av ojämlikhet och våld vore utställningen "Norden år 2030" ett viktigt stödobjekt. Därför kan jag inte förena mig om utskottets beslut.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslås
att Nordiska rådet beslutar stöda utställningsprojektet "Norden år
2030" genom att stå som dess beskyddare.

Mariehamn den 12 november 1985

Pirkko Turpeinen-Kajanoja (Skdl)

Medlemsförslag om stöd till utställningen "Norden år 2030"

(Väckt av Gunnel Jonäng samt Pirkko Turpeinen)

Idén till utställningen "Norden år 2030" utgår från boken med samma namn, vilken utkom 1982, författad av industridesignern Henrik Wahlforss och fotografen Leif O. Pehrsson, som till sin hjälp har haft ett stort antal specialister på olika områden. Boken förespråkar ett intensivt och metodiskt utvecklat samarbete mellan de nordiska länderna.

Avsikten med utställningen, som beräknas bli klar våren 1988, är att stimulera till en bred debatt, främst hos den unga generationen om hur det framtida Norden bör formas. "Norden år 2030" vill aktivera skolor, högskolor och fackliga organisationer till diskussion och forskning kring dessa frågor. Utställningen är tänkt att visas på en tåg färja som ägs av De danske Statsbaner (DSB) med vilka förhandlingar för närvarande pågår. Tanken är att bygga om tåg färjan till ett utställningsfartyg och döpa om den till "Nordens framtid" och bogsera dem mellan olika hamnar i de nordiska länderna.

Det totala resursbehovet för projektet har beräknats till 15 miljoner SEK. Finansörer och sponsorer söks bland nationella organ, nordiska samarbetsorgan, kooperationen, folkrörelserna, serviceföretag, industrier och privata fonder.

I juli 1984 bildades en formell stiftelse med en svensk riksdagsledamot som ordförande och med representanter från samtliga nordiska länder. Stiftarnas intention är att studera de positiva utvecklingsmöjligheter som finns för Norden och ange olika framtidsscenarier för ett Norden år 2030.

Initiativtagarna till utställningen har anhållit om att rådet måtte ge utställningen "Norden år 2030" sitt stöd i form av dess "beskyddare" dock utan att önskemål uttalats om att rådet skulle medverka till projektets finansiering. Denna anhållan har behandlats i såväl rådets presidium som i dess informationskommitté. Dessa organ ställde sig avvisande, uppenbarligen främst av formella skäl.

En föredragning av ärendet har även gjorts i Nordiska rådets kulturutskott. Utskottet ville dock inte ta ställning till ett eventuellt deltagande i projektet "Norden år 2030", eftersom frågan tidigare hade behandlats i presidiet. Av presidiets svarsskrivelse framgår att presidiet är välvilligt

inställt till utställningsprojektet, men att man inte anser att rådet bör stödja enskilda initiativ av denna och liknande art därför att det kan skapa besvärande prejudikat. Mot detta kan invändas dels att Nordiska rådet eller dess organ tidigare givit sitt stöd åt initiativ som tagits från "enskilt" håll, dels att det här rör sig om en idé och ett projekt av så unik karaktär att riskerna för prejudicerande effekter måste bedömas som försumbara.

Man kan konstatera att det nordiska samarbetet undan för undan har fördjupats. Av den allmänna debatten kring nordiska samarbetsfrågor under senare år framgår emellertid att risk föreligger att detta samarbete kan stelnas i hittills givna former. "Norden år 2030" präglas av nya och tankeväckande idéer. Enligt vår bedömning är det synnerligen viktigt att nya vägar till vidgat nordiskt samarbete prövas vid sidan av de traditionella. I en sådan situation är det av största betydelse att genomtänkta initiativ av den typ det här är fråga om får Nordiska rådets stöd.

Undertecknade anser därför att Nordiska rådet bör stödja utställningen "Norden år 2030". Utställningen ger rådet möjlighet att nå ut till den breda allmänheten och erbjuder den unga generationen möjlighet att aktivt delta i diskussionen om hur deras och deras barns framtid bör formas.

Medarbetarna kring "Norden år 2030" har anvisat en möjlig väg för att fördjupa debatten om Nordens framtid. Det är därför viktigt att Nordiska rådet omprövar sitt tidigare ställningstagande och ger utställningsprojektet det moraliska stöd som krävs för att det skall kunna förverkligas. Vi anser att rådet skulle komma i en egendomlig dager om det inte ens kan stå som utställningens "beskyddare", vilket ju inte skulle innebära att rådet skulle sanktionera dess innehåll.

Detta projekt är så unikt att ett positivt ställningstagande från rådets sida inte borde få prejudicerande verkan för framtiden.

Med hänvisning till ovanstående föreslås,

att Nordiska rådet beslutar stödja utställningsprojektet "Norden år 2030" genom att stå som dess beskyddare.

Stockholm och Helsingfors den 4 februari 1985

Gunnel Jonäng (c)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Social- och miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om inrättande av en internationell luftvårdsfond

(Medlemsförslaget väckt av Esko Aho, Johan Buttedahl och Karin Söder, se s. 523

Remissyttranden, se Supplement)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats ett medlemsförslag om inrättande av en internationell luftvårdsfond. Utskottet har behandlat förslaget vid sina möten i Mariehamn den 12 november 1985 och i Stockholm den 30 januari 1986.

1. Medlemsförslaget

I förslaget hemställs,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka förutsättningarna för att få till stånd en internationell luftvårdsfond och att ta erforderliga initiativ för att en sådan fond skall förverkligas.

Förslagsställarna påpekar att försurningen utgör det för närvarande allvarligaste och mest akuta miljöhotet och påminner om att i de nordiska länderna har skogen en avgörande ekonomisk och ekologisk betydelse. Utöver skogsskadorna ger försurningen också en rad andra skador och problem även för människors hälsa. De nordiska länderna har i många avseenden gått i spetsen när det gäller nationella insatser, men många av försurningsproblemen kan inte lösas utan ett långtgående internationellt samarbete.

Det internationella arbetet mot försurningen kräver emellertid inte bara politisk vilja utan också ekonomiska resurser. Ett allvarligt hinder på vägen är i dag att åtskilliga länder i Europa har så svag ekonomi att de inom överskådlig tid inte anser sig ha råd med att satsa på bättre rening och utveckling av effektivare förbränningsanläggningar. För att få till stånd användning av bästa möjliga tillgängliga teknik också i dessa länder krävs enligt förslagsställarnas uppfattning gemensamma ekonomiska insatser.

2. Remissinstanser

Följande myndigheter, institutioner och organisationer har inkommit med yttrande:

Norden

De nordiska industriförbundens miljöskyddskommitté (NIM)

Danmark

Miljøstyrelsen

Finland

Utrikesministeriet

Miljöministeriet

Vattenstyrelsen

Helsingfors universitet

Jord- och skogsbruksministeriet

Finlands naturskyddsförbund

Luftvårdsföreningen

Island

Hygieniska institutet, luftvårdsavdelningen

Norge

Miljøverndepartementet

Norges naturvernforbund

Norsk forening for bekjempelse av luftforurensninger

Sverige

Statens naturvårdsverk

Skogsstyrelsen

Institutet för vatten- och luftvårdsforskning

Sveriges lantbruksuniversitet, Skogsvetenskapliga fakulteten

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)

Svenska naturskyddsföreningen

2.1. Remissinstanser som helt tillstyrker medlemsförslaget

Rådet för naturtillgångarna, jord och skogsbruksministeriet i Finland, stöder inrättandet av en fond enligt medlemsförslaget och anser att det finns länder, vars utsläpp utgör en betydande del av totalutsläppen i Europa, och som sannolikt inte förmår att tillräckligt effektivt rengöra sina utsläpp utan ett ekonomiskt stöd från övriga länder. Det påpekas, att om en luftvårdsfond inrättas, avviker förfarandet från den inom miljövärden gällande sk förorsakandepincipen. Rådet för naturtill-

gångarna anser, att detta avvikande är motiverat. Vissa länder är tvungna att själva använda svavelrikt stenkol och brunkol. Således skulle exempelvis Polen vara tvunget att göra mycket vidlyftiga reningsinvesteringar, och inte heller många andra länder i Mellersta Europa har en verklig möjlighet att välja sitt bränsle.

Rådet påpekar vidare att man med de nordiska ländernas egna luftvårdsåtgärder inte kan i oändlighet förbättra luftens kvalitet. Först en minskning av den utländska belastningen kommer att i framtiden innebära en betydande förbättring i situationen. Därför drar Norden en omedelbar nytta av inrättande av en luftvårdsfond, om användningen av fondens medel kan effektivt användas för att minska utsläppen i olika länder.

Finlands naturskyddsförbund anser, att utan ett internationellt finansieringsstöd är ekonomiskt svaga länder inte i stånd att själva minska sina utsläpp. Flera av sådana länder (bl a Polen) är emellertid betydande källor till luftföroreningar. Förbundet tillstyrker både inrättande av en fond och att erforderliga medel i överensstämmelse med medlemsförslaget erhålles genom att avgifter skulle uppbäras på fossila bränslen.

Ålands landskapsstyrelse påpekar att man även i landskapet Åland, som nästan helt saknar tung luftförorenande industri, gjort iakttagelser om skador och märkbara försurningar av vissa åländska sjöar. Det sura nedfallet emanerar till största delen från omkringliggande stora bosättningscentra och från stora industricentra på kontinenten och i Storbritannien. Landskapsstyrelsen anser det därför värdefullt att inrätta en internationell luftvårdsfond som kan bistå ekonomiskt svaga länder att satsa på bättre rening och mindre försurande utsläpp.

Hygieniska institutet, luftvårdsavdelningen i Island tillstyrker både upprättande av en internationell luftvårdsfond och att fonden tillförs kapital genom att avgiftsbelägga bränsle. Avdelningen anser det som rimligt att fondens kapital främst används för att minska svaveldioxid- och kväveoxidföroreningar men även för att stödja forskning angående dessa ämnens spridning och verkan på naturen.

Norges naturvernforbund stöder likaledes initiativet med sikte på upprättande av en fond samt att den finansieras genom en avgift på fossilt bränsle. Förbundet anser att detta initiativ förhållandevis snabbt torde kunna bidra till konkreta resultat i kampen mot sur nederörd och andra luftföroreningar.

Norsk forening for bekjempelse av luftforurensninger är visserligen anhängare av principen att den som förorenar bör betala som riktlinje vid bekämpning av luftföroreningar men erkänner att de ekonomiska förhållandena i vissa länder medför att det inte i tillräcklig utsträckning genomförs åtgärder som minskar luftföroreningarna. Föreningen ställer sig därför positiv till en nordisk undersökning av möjligheterna att upprätta en nordisk luftvårdsfond. Föreningen anser att teknologin för erforderlig rening av utsläpp och effektiv energianvändning finns och att bindande internatio-

nella avtal torde vara ett effektivt medel att minska gränsöverskridande luftföroreningar.

Skogsstyrelsen i Sverige anser, att mot bakgrund av skogens mycket stora betydelse för de nordiska länderna är bevisen tillräckliga angående sambandet mellan luftföroreningar och skogsskador för att man utan att avvakta fler undersökningar bör vidta utsläppsbegränsande åtgärder i samarbete med andra länder. Styrelsen anser det angeläget att alla tänkbara vägar prövas för att bryta utvecklingen mot ökande skogsskador. Nordiska rådets förslag kan därvid vara en del av ett samlat program för emissionsbegränsningar.

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) stöder uppfattningen att försurningsproblematiken inte kan lösas utan långtgående internationellt samarbete. De ekonomiska förutsättningarna är ofta ett hinder och inrättandet av en fond borde kunna underlätta finansiering av åtgärder ledande till en önskvärd minskning av utsläppen. Frågan hur och var resurserna bör satsas för att få bäst effekt på miljön i Norden är en form av optimeringsproblem där modeller för långdistanstransport av luftföroreningar kan förbättra beslutsunderlaget. Hur mycket bättre blir det t. ex. i Sverige, Norge eller Finland om man förutsätter att en viss rening installeras i södra Polen (till en viss kostnad) eller i norra Polen (hög källa, låg källa) etc?

SMHI:s uppfattning är att ministerrådet borde ställa krav på att en sådan optimering görs. Detta skulle utgöra ett viktigt underlag för vad man kan tänkas få ut av fondens olika insatser. I ett framtidsperspektiv så kan t ex metaller, dioxiner m m behandlas i sådana modeller.

Svenska naturskyddsföreningen anser att inrättandet av en internationell luftvårdsfond finansierad på det sätt som föreslås i medlemsförslaget skulle kunna göra det lättare att få åtgärder genomförda även i länder som har svårt att själva bekosta nödvändiga satsningar. Föreningen vill tillägga att det är önskvärt att fondens medel inte enbart kan användas i fråga om försurande luftföroreningar utan för ett så brett spektrum av luftföroreningar som möjligt.

2.2. Remissinstanser som tillstyrker förslaget med vissa synpunkter angående den föreslagna undersökningen

Helsingfors universitet, konsistoriet erinrar om att det är en internationellt accepterad princip att den bör svara för kostnaderna för bekämpningen av föroreningar som förorsakar föroreningarna och anser det tvivelaktigt att frågå denna princip. Men då skogarna har en avgörande ekonomisk och ekologisk betydelse i de nordiska länderna, bör man skrida till alla tänkbara åtgärder för att minska försurningen och andra luftföroreningar. Problemet är obestridligen internationellt och förutsätter internationella lösningar.

En möjlighet härvidlag är en internationell luftvårdsfond. På detta sätt

kunde internationella medel riktas på sådana åtgärder som siktar på att minska försurningen och de utsläpp som förorenar luften. Även om man bör hålla fast vid principen om att "den som förorenar också betalar", kunde man ur fonden bevilja lån för byggandet av luftskyddsanläggningar för att skydda sjöar och skogar i Europa åt de länder som inte direkt själva kan finansiera verksamheten. I detta sammanhang är det också skäl att fästa uppmärksamhet vid att de europeiska staternas betalningsförmåga i en fråga av denna art är ett tämligen relativt begrepp. Det är i hög grad fråga om med hurdana åtgärder och relativa uppoffringar varje nation anser det vara motiverat att göra för att skydda naturens produktivitet och livsduglighet i sitt eget land även i framtiden.

Universitetet anser att det fortfarande saknas grundligare kännedom om de skador som de sura regnen förorsakar. Detta innebär att bekämpningsåtgärderna kan vara fel riktade och att de föreslagna ekonomiska investeringarna senare kan visa sig mindre effektiva. I fortsättningen kunde alltså effekten av motåtgärderna ökas med hjälp av nya forskningsrön och därigenom kunde antalet felinvesteringar minskas. En effektiv luftskydds-forskning, gemensamma internationella konventioner och nationella åtgärder kunde enligt universitetets uppfattning ha en många gånger större betydelse för skyddandet av skogarna och sjöarna i Europa än den föreslagna luftvårdsfonden.

Institutet för vatten- och luftvårdsforskning i Sverige anser att möjligheten att inrätta en luftvårdsfond enligt förslaget bör utredas, även om svårigheterna torde vara mycket stora. I utredningsarbetet bör dock ingå att utreda andra vägar för att aktivt stödja andra länder i deras arbete att minska utsläppen. Nya vägar bör prövas, utöver internationella förhandlingar och tekniskt-vetenskapligt utbyte, för att förmå utomnordiska länder att på samma sätt som de nordiska minska sina utsläpp. Inrättande av en europeisk luftvårdsfond är en intressant möjlighet men endast en väg av flera. Ett intensifierat och målinriktat arbete för överföring av tekniska kunskaper liksom forskning och utveckling kring åtgärder som är anpassade till de aktuella förhållandena i respektive land är exempel på andra vägar. Ytterligare en möjlighet kan vara inrättandet av ett konsult- och rådgivningsorgan kring åtgärdsteknik och åtgärdsstrategier.

Naturvårdsverket menar att de nordiska länderna i det fortsatta arbetet inom ramen för ECE-konventionen närmast bör inrikta sig på att få fram ytterligare konkreta överenskommelser om utsläppsbegränsningar. Bland annat bör man söka få till stånd åtaganden om att minska kväveoxidutsläppen.

Frågan om en internationell luftvårdsfond måste enligt verkets uppfattning studeras ytterligare innan konkreta förslag kan läggas fram.

Det är angeläget att klarlägga

– vad som är en kostnadseffektiv fördelning av åtgärder mot försurning och luftföroreningar för Europa som helhet

- hur konkurrensvillkoren för olika länders företag påverkas av de avgifter och bidrag som skall utgå i ett gemensamt finansieringssystem
- hur ländernas egenfinansierade åtgärder mot förorening och luftföroreningar påverkas av en gemensam finansiering av vissa åtgärder
- hur kostnadsfördelningen mellan olika länder blir vid olika utformning av systemet.

I de arbetsgrupper som inrättats under konventionens verkställande organ har man börjat studera hur de försurande utsläppen i Europa skulle kunna minskas på ett kostnadseffektivt sätt. En analys av kostnadseffektiva strategier för Europa har även påbörjats.

Naturvårdsverket föreslår att frågan om en internationell luftvårdsfond tas upp i en undersökning om det finns förutsättningar för ett gemensamt nordiskt förslag att utreda frågan inom ramen för konventionsarbetet.

Sveriges lantbruksuniversitet hänvisar till olika typer av föroreningsskador och anser, att den sammanlagda hotbilden klart markerar att kraftåtgärder vidtas internationellt för att minska utsläppen av svavel och kväveoxider. Universitetet stöder därför förslaget att Nordiska rådet utreder förutsättningarna för att inrätta en internationell luftvårdsfond men är däremot inte berett att ta ställning till hur fonden bör finansieras. Det är angeläget att undersöka vilka hinder som skulle föreligga för en sådan fond samt att klara ut vilka möjligheter den skulle ge för att uppnå en reduktion av utsläppen i länder där de ekonomiska förutsättningarna idag saknas.

2.3. Remissinstanser som avstyrker medlemsförslaget

Nordiska industriförbundens miljövårdskommitté instämmer i att en del av de långväga gränsöverskridande luftföreningarna i de nordiska länderna härstammar från länder som bara i mycket liten utsträckning har råd till emissionsbegränsande åtgärder. Miljövårdskommittén har uppfattat förslaget så att en internationell luftvårdsfond skulle kunna finansiera bl a sådana avsvavlingsåtgärder som annars inte kunde förverkligas i länder som är stora emittenter men har begränsade ekonomiska möjligheter. I bästa fall kunde dessa åtgärder minska emissionerna några tiotals procent i respektive nordiskt land.

En fond skulle inte öka mängden ekonomiska resurser som totalt kan satsas på miljövård. Fonden skulle betyda en överföring av utgifter från inhemska till utländska åtgärder. Dessa resurser utnyttjas bättre i respektive nordiskt land för miljövårdsutgifter. Fonden skulle också förorsaka en allvarlig avvikelse från principen om förorenarens kostnadsansvar som är en grundläggande princip i de västeuropeiska industriländerna för sund miljövårdspolitik. Genom fonden skulle de länder, företag och konsumenter som redan sköter sin egen andel av miljövårdsåtgärderna och uppbär deras kostnader, betala också åtgärderna annorstädes. Detta skulle innebära dubbelbelastning.

Mottagarlandet av fondpengarna skulle kunna minska sina egna an-

strängningar för luftvård genom att lita på kontinuerligheten av stödet från fonden. Denna negativa, demoraliserande utveckling skulle enligt kommittén helt neutralisera fördelarna av en fond. Redan behandlingen av denna fondidé kunde i princip förorsaka dröjsmål för luftvårdsåtgärder i sådana länder som kunde tänka sig att dra nytta av fonden.

Miljøstyrelsen i Danmark delar förslagsställarnas uppfattning om vikten att genomföra ECE-konventionen om luftföroreningar, men anser inte att en luftvårdsfond är ett lämpligt medel härför. Sålunda betvivlas, att det i Europa finns stater, vars ekonomi är så svag, att de måste få ekonomiskt bistånd för att lösa problemen med luftföroreningar. Knappast torde det vara acceptabelt att beteckna Storbritannien som ett sådant land. Bekämpning av luftföroreningar hänger samman med ett antal politiska ställningstaganden så att ländernas ekonomier och produktionsstruktur utvecklas i mer miljövänlig riktning. Denna process kan man genom internationellt samarbete söka påverka så att länderna inser att moderniseringar är i deras eget intresse. En fond kunde lätt uppfattas som en inblandning i deras inre angelägenheter.

Vidare påpekar *miljøstyrelsen* att en fond skulle strida mot principen, att den som förorenar skall betala kostnaderna för bekämpning av föroreningarna. Denna princip är allmänt accepterad och man har på dansk sida påtagit sig stora utgifter för bekämpning av luftföroreningar och förväntar sig att andra länder gör likadant.

Utrikesministeriet i Finland erinrar om landets deltagande i internationellt miljösamarbete och att man på nordiskt plan deltar i samarbetsorgan under Nordiska ministerrådet inklusive arbetsgrupper och med dessa likställda organ. Dessas verksamhet finansieras över ministerrådets budget, vars finländska andel utbetalas över utrikesministeriets huvudtitel. Sådana internationella finansieringsarrangemang täcker inte de direkta kostnader som föranleds av eliminerandet av miljönedsmutsning eller av ersättandet av miljöskador, vilket svarat mot Finlands ståndpunkt, enligt vilken kostnaderna av förhindrandet och ersättandet av skadliga miljöpåkänningar skall betalas av den som förorsakat dessa. Denna sk förorsakandeprincip har bl a fastställts i de rekommendationer, som utfärdats av OECD.

Ett inrättande av sådan internationell luftvårdsfond, som avses i förslaget, skulle innebära en avvikelse från ovannämnda förorsakandeprincip och det skulle utan tvivel vara svårt att genom internationella arrangemang åstadkomma en fond.

Luftvårdsföreningen r.y. anser, att utvecklingsländernas största miljöproblem är förknippat med exploateringen av naturresurserna och med exploateringens slitande inverkan på den ursprungliga naturen. Luftvårdssynpunkterna bör naturligtvis beaktas som en del av systemet med utvecklingsbistånd, men härför behöver man inte en särskild fond. Försurningen och dess följder kan i huvudsak ses i de mest utvecklade länderna. Luftvårdsföreningen anser, att man bör sträva till att de industrialiserade

(utvecklade) länderna använder sina extra resurser för att minska sina egna utsläpp.

Miljøverndepartementet i Norge, som understryker vikten av aktivt arbete för att utvidga det internationella engagemanget inom ramen för ECE-konventionen, ser problem i medlemsförslaget. Både i Norden och i stora delar av den övriga världen gäller sålunda principen "förearen betalar". Detta innebär att förearen själv bör betala vad det kostar att rena utsläppen till en acceptabel nivå eller i värsta fall betala de skador som utsläppen medför. Denna princip anser departementet också böra gälla för föreningar över landgränserna. En fond som betalar för åtgärder i ekonomiskt svaga länder skulle strida mot denna princip och skulle kunna leda till att en oönskad och mindre ändamålsenlig industristruktur upprätthålls. Fondens syften skulle också kunna uppfattas som en oacceptabel inblandning i vederbörande lands inre angelägenheter.

3. Utskottet

Utskottet instämmer i förslagsställarnas uppfattning att luftföreningar utgör ett av de allvarigaste miljöhoten. Medvetenheten om de faror den medför har ökat i hela Europa under senare år. Norden, där skogen har en avgörande ekonomisk och ekologisk betydelse, har också spelat och spelar fortfarande en pådrivande roll i det internationella arbetet för att komma till rätta med försurningsproblemen. Utskottet har med tillfredsställelse noterat den roll de nordiska länderna spelat för att få till stånd det protokoll som undertecknades i Helsingfors den 9 juli 1985 av 21 av de länder som deltar i ECE-konventionen om långväga gränsöverskridande luftföreningar om 30% reduktion av svavelutsläppen mellan 1980 och 1993. Nordiska rådet har varit pådrivande i ansträngningarna på regeringsnivå att förmå framför allt Storbritannien att ansluta sig till detta protokoll. Utskottet har också, senast vid sitt möte med miljöministrarna i Mariehamn den 12 november 1985, framhållit att insatserna på forskningsplanet bör ligga före den internationella opinionen och arbeta med en väsentligt högre ambitionsnivå och även ta upp mer komplicerade problem som samspelet mellan kväve- och svaveldioxidföreningar. Forskningen borde också fördjupa studiet av försurningens effekter på grundvattnet och lövskogen, något som var av betydelse för att motivera i synnerhet central-europeiska länder att vidta effektiva åtgärder för att minska svavelutsläppen. Utskottet förhöll sig dock förstående till att man i sina kontakter med utomnordiska länder på diplomatiskt plan borde driva krav på en realistisk nivå, dvs sådana krav som det fanns utsikter att erhålla internationell uppslutning kring.

Utskottet har noterat en viss tveksamhet bland de remissinstanser, som uttalat sig över medlemsförslaget om en internationell luftvårdsfond att inrättande av en sådan fond skulle innebära att man överger principen att

den som förorenar skall betala kostnaderna för bekämpning av föroreningarna. Denna princip är allmänt accepterad och de flesta länder har påtagit sig stora utgifter för bekämpning av luftföroreningar. Den sk förorsakande-principen har bl a fastställts i rekommendationer utfärdade av OECD. Möjligheterna att uppnå internationell anslutning kring ett frångående av "förorenaren betalar" principen kan sålunda ifrågasättas. Det kan dessutom noteras att de länder som skulle kunna anses vara i behov av särskilda åtgärder samtliga tillhör de utvecklade industrialiserade länderna, även om inte alla är marknadsekonomier. Om de kan övertygas om att åtgärder är påkallade torde europeiska länder knappast behöva ekonomiskt bistånd för att lösa problemen med luftföroreningar. En fond kunde lätt uppfattas som en inblandning i ett lands inre angelägenheter, och dessutom torde kunna emotes svårigheter att förmå andra länder att ta ut avgifter ur energiproduktionen för att finansiera en sådan fond.

Medan utskottet sålunda ställer sig tveksamt till förslaget att inrätta en internationell fond vill utskottet understryka vikten av ett fortsatt kraftfullt arbete för att motverka försurningarna. Alla remissinstanser som kommenterat saken anser att de senaste årens forskning klart visat att svavelutsläpp medverkar till miljökador i form av försurning, skogsskador etc. De åtgärder som erfordras torde på sikt sträcka sig långt utöver den reduktion av svavelutsläppen som nu accepteras av flera länder. Dessutom bör andra ämnen, t ex kväveoxider och kolväten, också kraftigt begränsas.

Som ett led i ansträngningarna att förmå utomnordiska länder att, på ett liknande sätt som sker i Norden minska sina utsläpp, kan man se den inbjudan till en internationell konferens om luftföroreningar 1986 som Nordiska rådets presidium tillställt parlamenten i 16 europeiska länder och 9 internationella organisationer i november 1985. Genom att på detta sätt föra samman parlamentariker från norra och mellersta Europa vill rådet öka medvetenheten om allvaret i luftföroreningssituationen och förstärka motivationen att såväl nationellt som internationellt vidta effektiva åtgärder. Ett viktigt syfte är att skapa en så långtgående concensus som möjligt om behovet av åtgärder för att reducera föroreningskällorna respektive vidta effektiva reningsåtgärder.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts föreslår utskottet att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslaget.

Stockholm den 30 januari 1986

Svein Alsaker (Kr.F.)

Arne Andersson (m)

Margrete Auken (SF)

Jo Benkow (H)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Poul Henrik Houe (KF)

Elver Jonsson (fp)

Brit Jørgensen (A)

Riitta Järvisalo-Kanerva (Sdp)

Hannu Kemppainen (K)

Grethe Lundblad (s)

Helena Pesola (Kok)

Pétur Sigurðsson (Sj.)

Medlemsförslag

om inrättande av en internationell luftvårdsfond

(Väckt av Esko Aho, Johan Buttedahl och Karin Söder)

Försurningen utgör det för närvarande allvarligaste och mest akuta miljöhotet. I Västtyskland uppskattades skogsskadorna som en följd av försurningen för bara tre år sedan till 8 procent av landets skogar. De undersökningar som blev klara hösten 1984 visade i stället på 40-procentiga skador.

I de nordiska länderna har skogen en avgörande ekonomisk och ekologisk betydelse. Utöver skogsskadorna ger försurningen också en rad andra skador och problem även på människors hälsa. Försurningen framstår därför som ett av de mest angelägna problemen att åtgärda.

De nordiska länderna har i många avseenden gått i spetsen när det gäller nationella insatser. Men många av försurningsproblemen kan inte lösas utan ett långtgående internationellt samarbete. Också när det gäller det internationella arbetet driver de nordiska länderna på – var för sig och tillsammans.

Det hittills viktigaste steget på det internationella området togs 1979. Då undertecknade 34 länder och sammanslutningar i olika delar av Europa och Nordamerika ECE-konventionen om långväga gränsöverskridanden.

Den tar framför allt sikte på att minska försurande utsläpp från nya anläggningar. Därmed har man fått en bra grund i det internationella arbetet mot försurningen. Det är emellertid också viktigt att inom och utom ECE-konventionens ram ta tillvara de möjligheter, som kan finnas att få till stånd bindande krav när det gäller befintliga anläggningar och krav på rening av bilavgaser.

Glädjande nog har allt fler länder de senaste åren börjat inse situationens allvar och mer målmedvetet ta sig an försurningsproblemen. Det kunde t. ex. märkas vid den konferens som hölls 1982 i Stockholm – 10 år efter FN:s stora miljökonferens. Det framkom ännu tydligare vid de internationella konferenser som ägde rum i Ottawa och München förra året. Vid det möte som hölls i Ottawa förband sig en grupp av konventionsländer att reducera svavelutsläppen med minst 30 procent mellan år 1980 och år 1993. Det mest remarkabla undantaget i Västeuropa är Storbritannien, något som också lett till stark och välbefogad kritik från alla de nordiska länderna.

Det internationella arbetet mot försurningen kräver emellertid inte bara politisk vilja utan också ekonomiska resurser. Ett allvarligt hinder på vägen är i dag att åtskilliga länder i Europa har så svag ekonomi att de inom överskådlig tid inte anser sig har råd med att satsa på bättre rening och utveckling av effektivare förbränningsanläggningar. För att få till stånd användning av bästa möjliga tillgängliga teknik också i dessa länder krävs enligt vår uppfattning gemensamma ekonomiska insatser.

Mot denna bakgrund vill vi föreslå att de nordiska länderna gemensamt undersöker möjligheterna att inrätta en internationell luftvårdsfond. Förebilder finns redan att hämta på såväl internationellt som nationellt plan. För att få fram resurser av tillräcklig omfattning bör avgifter tas ut på fossila bränslen. Medlen bör utnyttjas för åtgärder som syftar till minskade försurande utsläpp. Det kan ske genom effektivare reningsmetoder, effektivare energianvändning och/eller övergång till mindre försurande energislag. I samtliga fall bör anläggningar i ekonomiskt svaga länder ges förtur. Investeringsstimulanser av detta slag torde vara en förutsättning för att det skall bli möjligt för ekonomiskt svaga länder att inom rimlig tid satsa på bättre rening och mindre försurande utsläpp.

Med stöd av det anförda hemställer vi,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka förutsättningarna för att få till stånd en internationell luftvårdsfond och att ta erforderliga initiativ för att en sådan fond skall förverkligas.

Helsingfors, Oslo och Stockholm den 15 februari 1985

Esko Aho (K)

Johan Buttedahl (Sp)

Karin Söder (c)

Social- och miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag och ändringsförslag om insamling av nordisk forskning och utredning om arbetstidsförkortningar och en konferens om sex timmars arbetsdag

(Medlemsförslaget väckt av Margrete Auken, Lilli Gyldenkilde, Guðrún Helgadóttir, Arvo Kempainen, Hanna Kvanmo, Erlendur Patursson och Lars Werner, se s. 527

Ändringsförslaget väckt av Margrete Auken, Lilli Gyldenkilde, Guðrún Helgadóttir, Arvo Kempainen, Hanna Kvanmo, Erlendur Patursson och Lars Werner, se s. 530

Remissyttranden, se supplement)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats ett medlemsförslag om försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag. Ekonomiska utskottet har fått förslaget på underremiss och uttalat sig den 12 november 1985.

I medlemsförslaget hemställes,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att ta initiativ till att införa en försöksordning med sex timmars normalarbetsdag i offentlig verksamhet i respektive länder som ett första steg på vägen till en allmän förkortning av arbetstiden.

I ändringsförslaget hemställes,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att ta initiativ till att samla de erfarenheter, förslag och planer som kommit fram genom utredningsarbetet om arbetstidsförkortningar i de nordiska länderna.

Detta material skall läggas fram på en egen konferens i regi av Nordiska rådet för att dryfta hur man skall arbeta vidare med frågan om införande av sex timmars arbetsdag i de respektive länderna och i nordiskt sammanhang.

Ändringsförslaget presenterades för utskottet vid dess möte 4 mars 1986. Utskottet beslöt, att genom en skrivelse via Nordiska rådets presi-

dium hemställa om införskaffande av tillgängliga utredningar, statistik och annat material från de nordiska länderna om arbetstidsförkortning. Utskottet skall därefter slutbehandla de båda förslagen på grundval av detta material.

Behandlingen av förslagen fortsätter sålunda i utskottet. Utskottet har önskat anmäla detta för rådet.

Köpenhamn den 4 mars 1986

Svein Alsaker (Kr.F.)

Arne Andersson (m)

Margrete Auken (SF)

Dorte Bennedsen (S)

Kaj Bärlund (Sdp)

Brit Jørgensen (A)

Vice förman

Hannu Kemppainen (K)

Grethe Lundblad (s)

Helena Pesola (Kok)

Pétur Sigurðsson (Sj.)

Medlemsforslag

om försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag

(Väckt av Margrete Auken, Lilli Gyldenkilde, Guðrún Helgadóttir, Arvo Kemppainen, Hanna Kvanmo, Erlendur Patursson och Lars Werner)

En overordnet oppgave i likestillingsarbeidet er å omforme samfunnet slik at kvinner og menn kan ha samme mulighet til å ta i det lønnete og ulønnete arbeidet, dvs. en lik og solidarisk fordeling av arbeid og oppgaver i familien, i arbeidslivet og i samfunnslivet. Tradisjonelt er det mannen som har hatt lønnet arbeid og forsørget familien. Kvinnene har tatt seg av det ulønnete omsorgsarbeidet. De siste 10–15 årene har imidlertid kvinnene i stadig økende grad gått ut i arbeidslivet, noe som har ført til at de har fått en større del av døgnet opptatt av arbeid, fordi det fortsatt er kvinnen som har hovedansvaret for barn og hjem.

Når begge foreldrene har en normalarbeidsdag på 8 timer – i tillegg kommer ofte lange reiseavstander – går dette utover barna. Barn trenger foreldre som har tid og overskudd til å være sammen med dem – og som har krefter til å engasjere seg i det nærmiljøet barna lever i.

6-timersdagen representerer en fordeling av arbeid og fritid som vil være til gode for barn, kjernefamilien og storfamilien, hvor foreldre får frigjort tid til å være sammen med barn – med venner – med familie.

Kvinnens måte å løse konflikten mellom arbeid og omsorg på – er gjennom ulike former for tilpasning – som å bli hjemme eller å arbeide deltid – ofte på ubekvemme tider.

Yrkesdeltakingen for kvinner i de nordiske land er idag på rundt 60%. Men med unntak av Finland, hvor andelen deltidsarbeidende er lav, så arbeider omtrent halvparten av kvinnene en eller annen form for deltid.

Deltid betyr redusert lønn, noe som gjør at kvinnen fortsatt blir avhengig av mannen som hovedforsørger. De deltidsarbeidende utgjør et B-lag i arbeidslivet, med løsere ansettelsesforhold, mindre mulighet for opplæring – til å delta i fagforeningsarbeid m. v. enn de heltidsansatte.

6-timersdagen vil kunne overflødiggjøre deltidarbeidet for svært mange. Det vil kunne bety riktigere balanse i arbeidet hjemme og ute og økonomisk selvstendighet for mange kvinner.

Kvinnene er stadig i et stort mindretall der viktige beslutninger tas. Kvinnerepresentasjonen i parlamentariske organer og i offentlige råd og

utvalg har vært økende i 1970-åra. Men det er ennå langt igjen til gjennomsnittlig lik representasjon av kvinner og menn. En av grunnene til at det er slik, er at mange kvinner ikke har tid og overskudd til å delta i det politiske liv ved siden av sin lønnede jobb og arbeidet hjemme.

De nordiske land har i sin samfunnsplanlegging i liten grad tatt konsekvensen av kvinners økte yrkesaktivitet, bl. a. når det gjelder organisering av – og lengden på arbeidsdagen.

Arbeidsløsheten har de seinere åra blitt et alvorlig problem i alle de nordiske land. Undersøkelser fra ulike land viser at kortere arbeidsdag vil kunne gi flere arbeidsplasser avhengig av på hvilken måte en kortere arbeidsdag blir innført.

En innføring av 6 timers normalarbeidsdag må skje gradvis. En gradvis innføring kan skje på ulike måter. Man kan tenke seg tre hovedstrategier:

- a) Trinnvis nedsetting av arbeidstida
- b) Forbundsvis og lokale avtaler
- c) 6-timersdag som offentlig politikk

a) En trinnvis nedsetting av arbeidstida kan skje ved at partene i arbeidslivet med staten som tredje part inngår en rammeavtale. Rammeavtalen legger en tidsplan for nedkorting av arbeidsdagen. Jo kortere skritt en tar av gangen, jo mindre problemer blir det å sikre full lønnskompensasjon, jo mindre vil til gjengjeld sysselsettingsgevinsten bli.

b) En annen vei å gå er at forbund og/eller klubber i bransjer eller bedrifter forhandler seg fram til kortere arbeidstid uten å avvente sentrale rammeavtaler. Svakheten ved en slik framgangsmåte er at den i første omgang vil føre til større ulikheter i arbeidstiden enn vi allerede har. Graden av lønnskompensasjon vil også variere sterkt med lokale forhold, dersom en ikke har inngått en sentral rammeavtale. Fordelen med slike desentraliserte forhandlinger er i første rekke at en skaper mulighet til å ta initiativ på lokalplanet uten å avvente full enighet på sentralt hold. Dette vil også påvirke forhandlingene på sentralt hold. Både de praktiske og økonomiske mulighetene for å forkorte arbeidsdagen vil variere fra bransje til bransje, fra bedrift til bedrift. Gjennom desentraliserte forhandlinger kan en foreta en tilpassing og dermed etter hvert skape det nødvendige grunnlag for gjennomføringen av 6-timersdagen. Sysselsettingsvirkningene av forkortet arbeidstid er trolig mer oversiktlig i lokalsammenheng enn gjennom store sentrale løsninger. Lokale forhandlinger vil være særlig aktuelle i forbindelse med omfattende rasjonalisering eller omorganisering i bedriften. Det vil da både være mulig og ønskelig å forkorte arbeidsdagen framfor å skjære ned på arbeidsstokken.

c) Staten og kommunene kan bruke forkortet arbeidstid som ledd i sin sysselsettingspolitikk. I Frankrike har bedriftene anledning til å forhandle seg fram til kontrakter mellom bedriftsledelse/lokal fagforening og med staten som 3. part. Kontrakten går ut på at bedriftene skal få visse støt-teordninger og direkte pengeoverføringer. Til gjengjeld skal bedriftene

forkorte arbeidstida og ansette nye folk time for time i den grad det er mulig. Bedriftene har ikke anledning til å utvide bruk av nattarbeid, men heller ikke innskrenke driftstiden. Lønnskompensasjon avtales lokalt.

I prinsippet vil denne strategien ikke være forskjellig fra den ordningen som i dag gjelder i Norge for bedrifter som innskrenker til 4-dagers uke og som kan trekke på arbeidsledighetstrygd for den 5. dagen. I stedet for at arbeidsledighetstrygden oppfattes som å gjelde en dag i uken, kan en tenke seg en ordning hvor en gjennom offentlige overføringer dekker den siste timen av arbeidsdagen istedenfor at bedriften sier opp folk. Det offentlige kan gå foran med å sette ned arbeidstiden, slik enkelte kommuner i Norge har innført lik arbeidstid for arbeidere og funksjonærer. Spesielt kan både stat og kommune drive forsøksvirksomhet med 6 timers normalarbeidsdag for å høste praktiske erfaringer for hvordan den organiseres, hvordan slikt bygges opp og hvilke konsekvenser dette får for åpningstider m. m.

Disse tre hovedstrategiene for innføring av 6-timersdagen utelukker ikke hverandre, men kan med fordel kombineres.

Det foregår i dag et utstrakt utredningsarbeid i de nordiske land når det gjelder ulike sider og konsekvenser av arbeidstidsproblemet.

På denne bakgrunn henstiller vi,

at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at ta initiativ til å sette i gang forsøksordningen med 6 timers arbeidsdag i offentlig virksomhet i sine respektive land som et første steg på veien til en allmen forkortelse av arbeidstiden.

København, Reykjavík, Helsingfors, Oslo, Tórshavn og Stockholm,
19. februar 1985.

Margrete Auken (SF)

Lilli Gyldenkilde (SF)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Arvo Kemppainen (m)(Skdl)

Hanna Kvanmo (SV)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Lars Werner (vpk)

Ändringsförslag

om insamling av nordisk forskning och utredning av arbetstidsförkortning och om arrangerandet av en egen konferens om sex timmars arbetsdag

(Väckt av Margrete Auken, Lilli Gyldenkilde, Guðrún Helgadóttir, Arvo Kemppainen, Hanna Kvanmo, Erlendur Patursson och Lars Werner)

Til tross for at likestillingsarbeidet i de nordiske land har foregått i en årrekke har det gitt få resultater når det gjelder kvinners situasjon på arbeidsmarkedet. Fremdeles er det slik at:

- Kvinner arbeider deltid i stor utstrekning (i Norge er gjennomsnittlig ukentlig arbeidstid for kvinner 29 timer og for menn 42 timer).
- Det er store ulikheter mellom kvinners og menns lønninger – og disse ulighetene er økende – ikke minkende.
- Det er en sterk grad av kjønnsdeling på arbeidsmarkedet.
- Mannsrollen har endret seg lite – fremdeles tar kvinner størstedelen av husarbeid og omsorgsarbeid i hjemmet. Det gjør de også når de er i lønnet arbeid på heltid eller deltid.

Til tross for at store grupper kvinner med omsorgsoppgaver har tatt lønnet arbeid de siste 10–15 åra, har verken arbeidstiden eller organisering av arbeidet endret seg. Fremdeles er lønnsarbeidet i samfunnet organisert slik som det var da arbeidsfordelinga i kjernefamilien var at mannen var i lønnsarbeide og familiens forsørger og kvinnen var hjemmearbeidende og ble forsørget.

Dette har tvunget mange kvinner til å tilpasse seg arbeidsmarkedet på individuell basis. Kvinner som gruppe arbeider i gjennomsnitt 6 timer pr. dag, de får ingen lønnskompensasjon og de arbeider ofte på ubekvemme tider.

Høringsrunden i forbindelse med medlemsforslaget om forsøksordning med innføring av 6-timers-normalarbeidsdag, viser at mange er positivt innstilt til organisering av lønnsarbeidet slik at den daglige arbeidstida blir kortere. Høringsrunden vitner også om et bredt engasjement for arbeidstidsforkortelser.

Det er også på det rene at det i de ulike nordiske land er foretatt et utstrakt utredningsarbeide og forskningsarbeide om reduksjon av den daglige arbeidstida. Disse vil tilsammen kunne belyse de fleste sider ved innføring av 6-timers-arbeidsdag, og de resultatene som man har kommet

fram til i de ulike nordiske land vil være nyttige for andre land i det nordiske samarbeidet.

Det er behov for videre debatt om nedkorting av den daglige arbeidstida for å følge opp det arbeidet som allerede er gjort og for å videreutvikle planer for hvordan dette kan skje. En konferanse i Nordisk Råds regi om dette temaet der ulike land og forskjellige forskere og utredere legger fram de resultatene man har kommet til, vil være et viktig bidrag for fortsatt arbeide med denne saken.

På bakgrunn av den store interessen det er for arbeidstidsforkortelser i de ulike nordiske land og på bakgrunn av at mange land har investert betydelig i forskning og utredning om dette spørsmålet, henstiller vi:

at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å ta initiativet til å samle de erfaringer, forslag og planer som er kommet fram gjennom utredningsarbeidet om arbeidstidsforkortelser i de respektive nordiske land. Dette materialet legges så fram på en egen konferanse i regi av Nordisk Råd, for å drøfte hvordan det kan arbeides videre med spørsmålet om innføring av 6-timers arbeidsdag i de respektive land og i nordisk sammenheng.

København, den 3. mars 1986

Margrete Auken (SF)

Lilli Gyldenkilde (SF)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Arvo Kemppainen (Skdl)

Hanna Kvanmo (SV)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Lars Werner (vpk)

Social- och miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om skydd av Tana-, Torne-, Muonio- och Könkämäenoälvar

(Medlemsförslaget väckt av Kaj Bärlund, Hannu Kemppainen och Helena Pesola, se s. 538

Remissyttranden, se supplement)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats ett medlemsförslag om skydd av Tana-, Torne-, Muonio- och Könkämäenoälvar. Utskottet har behandlat medlemsförslaget på sina möten i Mariehamn den 12 november 1985 och i Stockholm den 30 januari 1986.

1. Medlemsförslaget

I förslaget hemställs,
att Nordiska rådet uppmanar Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att åstadkomma ett gemensamt skydd av Tana-, Torne-, Muonio- och Könkämäenoälvar.

Förslagsställarna anser att älvarna och speciellt forsarna bör bevaras i naturtillstånd och skyddas, eftersom älvarna utgör en del av det lappländska naturlandskapet och även rinner genom många olika landskaps typer.

Tack vare den öppna förbindelsen med havet har älvarna ett rikt och mångsidigt fiskliv, påpekar förslagsställarna vidare. Fisket är viktigt för näringslivet och en del traditioner kring fisket har också utvecklats. Ett exempel som nämns i medlemsförslaget är fiskefesterna vid Kukkolafor sen.

Avsikten med medlemsförslaget är, enligt förslagsställarna, att efterlysa en överenskommelse med myndigheterna i Norge och Sverige, så att dessa skrider till åtgärder för att åstadkomma ett lagstadgat skydd av sina delar av gränsälvarna jämte biflöden.

2. Remissinstanser

Följande myndigheter, organisationer och institutioner har inkommit med yttrande över förslaget:

Norden

Nordkalottkommittén

Danmark

Danmarks Naturfredningsforening

Finland

Jord- och skogsbruksministeriet

Miljöministeriet

Rådet för naturtillgångarna

Vattenstyrelsen

Länsstyrelsen i Lapplands län

Finlands kommunförbund

Lapplands landskapsförbund

Centralen för turistfrämjande

Finlands naturskyddsförbund

Ålands landskapsstyrelse

Norge

Miljøverndepartementet

Norges Naturvernforbund

Sverige

Statens naturvårdsverk

Fiskeristyrelsen

Sveriges turistråd

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Svenska kommunförbundet

Svenska naturskyddsföreningen

2.1. Remissinstanser som helt stödjer medlemsförslaget

Centralen för turistfrämjande i Finland anser det med tanke på turismen i området viktigt att älvarna också i framtiden bevaras i naturligt tillstånd. Tana älv är Europas förnämsta laxälv och samtidigt Utsjokis trumfkort i turismen. Också gränsälvarna mellan Sverige och Finland är betydande sportfiskeregioner. Som outbyggda lämpar älvarna sig för utflykter och båtfärder.

Finlands naturskyddsförbund r.f. understöder kraftigt medlemsförslaget och erinrar om att ett av miljöministeriet utarbetat förslag om skydd av forsar omfattar Tana-, Torne-, Muonio- och Känkämäenoälvarnas förgreningar på den finska sidan. Skyddet av själva gränsfloderna kräver ett avtal mellan Sverige och Norge och förbundet hoppas att Nordiska rådet påskyndar åstadkommandet av ett dylikt avtal.

Även *Finlands kommunförbund* och *Lapplands landskapsförbund* tillstyrker medlemsförslaget.

Miljøverndepartementet i Norge erinrar om att Tana älv genom lagstiftning är skyddad mot kraftutbyggnad. I samband med arbetet på en mer omfattande "verneplan for vassdrag" har genom rundskrivelse till fylken och kommuner riktats uppmärksamhet på att viktiga älvar inte bör ödeläggas genom annat utnyttjande än kraftutbyggnad. Departementet anser det mycket olyckligt om värden som skyddas genom bestämmelserna om kraftutbyggnad ödeläggs genom andra ingrepp. Existerande naturskyddslag i Norge ger bara begränsade möjligheter för skydd mot sådana ingrepp. Dessa bestämmelser bör därför utvidgas. I fall av beslut av Nordiska ministerrådet om skydd för Tana älv kan man på norsk sida utnyttja möjligheter som ges i naturvernloven eller den nya plan- och byggningsloven.

Även *Norges naturvernforbund* och *Sveriges turistråd* stödjer medlemsförslaget.

Fiskeristyrelsen i Sverige ser det som värdefullt att förslaget innebär att man skall eftersträva ett gemensamt skydd för hela vattensystemet kring Torne älv. *Fiskeristyrelsens utredningskontor i Luleå* gör en genomgång av de olika fiskarter som finns i Torne älv och anser att denna unika fiskfauna är skyddsvärd och även är av stor ekonomisk betydelse. Älven bör därför ges ett skydd mot olika former av exploatering. Detta kan i första hand ske genom en riktig tillämpning av befintliga bestämmelser. Bevarandet av fiskbestånden och reglering av fiskets bedrivande i älven handläggs av finsksvenska gränsälvscommissionen, vilket medför en enhetlig handläggning av fiskefrågorna i gränsälven. För områden, som ligger utanför commissionens beslutanderätt, kan en översyn göras och en samordning av skyddsbestämmelser vara värdefullt.

Naturvårdsverket erinrar om den nordiska rapporten om biotopskydd i Norden från ett seminarium anordnat 1984 på uppdrag av Nordiska ministerrådet. Oregerade sjöar och vattendrag tas där upp som exempel på naturtyper/biotoper som behöver skyddas.

Enligt den svenska regeringens förslag till ny lag om hushållning med naturresurser får bl a Torne älvs vattenområde inte utnyttjas för kraftändamål.

Som lämpliga skyddsåtgärder i övrigt för svensk del bedöms av naturvårdsverket riktlinjer i kommunala översiktsplaner med skydd mot vattenreglerande åtgärder och olämpligt lokaliserad bebyggelse. Vidare kan naturvårdsområde för forssträckorna övervägas. För exempelvis Hietaniemi och Karungiselen kan naturreservat komma i fråga, om särskilt omfattande skydds- och vårdåtgärder behövs. Naturvårdsverket förklarar sig även berett att medverka till fortsatt samordning över gränserna av skyddsåtgärderna.

Länsstyrelsen i Norrbottens län tillstyrker principiellt förslaget om ett gemensamt nordiskt skydd för de aktuella älvarna. Skyddet bör i så fall

anslutas till den lagstiftning som för närvarande förbereds i Sverige. Antags denna av riksdagen kommer Sverige att ha ett lagreglerat skydd för gränsälvarna. Torne, Muonio och Könkämä älvdalar utgör ett sammanhängande vatten- och kulturområde. Därför finns skäl som talar för gemensamma och samordnade ställningstaganden på ömse sidor om riksgränsen.

Svenska kommunförbundet, Norrbottens länsavdelning erinrar om att riksdagen beslutat att Torneå, Muonio och Könkämä älvar (gränsälvar mot Finland) skall skyddas mot exploatering. I anslutning till fiskeproblemen erinras om problemet att stora kostnader läggs ner i form av laxodlingar och dylika anordningar för att reproducera älvarnas fiskbestånd samtidigt som rovfiske bedrivs av en mängd stater i Östersjön. Endast en bråkdel av den reproducerade fiskmängden har möjlighet att komma tillbaka. Det är viktigt att det fiskbestånd som sedan gammalt har funnits i dessa gränsälvar får bli kvar och även kan utökas. När det gäller en eventuell exploatering för vattenkraftsändamål torde några farhågor inte behöva hysas med hänsyn till riksdagens beslut.

Svenska naturskyddsföreningen har vid flera tillfällen fört fram önskemål om att de ännu orörda älvarna skulle ges status av nationalälvar och därmed ges ett skydd som kan jämföras med nationalparker. Medlemsförslaget ligger helt i linje med de ansträngningar föreningen sålunda gjort under snart 20 års tid för att få till stånd ett bestående skydd för Torne älv med källflödena Muonio och Könkämäeno älvar. Föreningen tillstyrker varmt förslaget. Föreningen anser det också vara mycket önskvärt att Tana älv erhåller ett lika starkt skydd som Torne älv.

2.2. Remissinstanser som är positiva till medlemsförslaget och dessutom framför synpunkter angående genomförandet av förslaget

Nordkalottkommittén tillstyrker principiellt förslaget om ett gemensamt nordiskt skydd för de aktuella älvarna, men anser att innan ett mer detaljerat yttrande avges borde både omfattning och natur av skyddet utredas mer noggrant. Speciellt viktigt är att utreda hur det planerade skyddet kommer att påverka levnadsförhållanden och livsmiljö för befolkningen i älvdalarna.

Jord- och skogsbruksministeriet i Finland tillstyrker medlemsförslaget men anser att skyddet förutom de nämnda gränsälvarna även bör omfatta Enare älv. Samma yrkande framför *Rådet för naturtillgångarna*. Rådet erinrar om att gränsälvarna skyddas för Sveriges och Norges vidkommande genom beslut av dessa länders parlament. I Finland har så inte skett. Till grund torde ha legat den uppfattningen att internationellt-rättsliga synvinklar skulle ha utgjort hinder för ett beslut om skyddet av gränslödena. Mot bakgrund av Sveriges och Norges skyddsbeslut finns det inte sådana hinder. Därför borde Tana-, Torne-, Muonio- och Könkämäenoälvar samt Enareälv, som inte ingår i förslaget, införas i regeringens proposition om en lag angående skydd av forsar även för kungsådrans och inte bara för biflodernas vidkommande.

Vattenstyrelsen förordar i princip skyddet av Tanaälv, Torneälv, Muonioälv och Könkämäenoälv. Eftersom ifrågavarande beslut skulle vara mycket vittgående, borde man emellertid i detta skede göra endast en framställning om att man tillsammans utreder behovet att skydda dessa älvar samt om ifrågakommande medel, möjligheter, omfattning och inverningar. Oberoende av detta borde man se till att användningen av ifrågavarande älvar i överensstämmelse med naturhushållningen befordras genom att man i första skedet gör utredningar därom. Av förslaget framgår inte på vilka sätt skyddet är avsett att genomföras. Vattenstyrelsen anser, att det inte är ändamålsenligt att fatta ett eventuellt skyddsbeslut i samnordisk regi, exempelvis i form av ett beslut av Nordiska rådet. Nordiska rådet torde därför kunna i det här ärendet göra endast en rekommendation om att skyddet skall fås till stånd. Eftersom skyddet skulle vid sidan av Finland gälla endast Sverige och Norge, med vilka Finland har ingått överenskommelser om gränsvattendrag, borde ett eventuellt skydd genomföras genom att dessa överenskommelser kompletteras. Till det som bör utredas hör t ex skyddets omfattning och dess effekter. För att skyddet skulle vara effektivt borde det, förutom spärrandet av kungsådran, också gälla vattendragets ändring och vattnets kvalitet. Begränsningar som eventuellt fastställs för en belastning av vattendragen torde vara svåra att definiera. Sådan användning eller andra åtgärder i anslutning till vattentillgångarna, vilka inte äventyrar vattendragens skyddsvärde, borde dock inte onödigt förhindras eller begränsas. Till exempel i Torne älvs vattendrag kan det vara nödvändigt att genomföra röjningar och terrasseringsåtgärder som åsyftar ett skydd mot översvämningar, eftersom det i vattendraget både senaste vår och i synnerhet föregående vår har förekommit översvämningar som förorsakats av isdammar och som medfört stora skador. På motsvarande sätt kan det vara nödvändigt att på vissa ställen utföra röjningar exempelvis med anledning av istandsättandet av vattendrag och båttrafiken. Genom skyddet borde man inte i själva verket fjättra vattendragen sålunda, att man förhindrar ett aktivt utvecklande av vattendragen.

3. Utskottet

Utskottet noterar att samtliga inkomna remissvar stödjer medlemsförslaget och några påpekar, att ett antal legala och tekniska frågor bör undersökas i samband med ett beslut om skydd för gränssälvorna. En av remissinstanserna erinrar om Nordiska ministerrådets arbete angående biotopskydd, som inleddes med rapporten *Representativa naturtyper i Norden (NU 1983:2)* och fortsatte med ett antal rapporter och ett seminarium året därpå. Oreglerade sjöar och vattendrag togs därvid upp som exempel på naturtyper/biotoper som behövde skyddas. Samtliga remissinstanser erkänner behovet av skydd för de i medlemsförslaget omtalade älvorna och två remissinstanser vill även utvidga det föreslagna skyddet till

Enare älv i Finland, sistnämnda främst med hänsyn till fisket. Utskottet har ingen erinran mot detta senare förslag, i synnerhet då det i första hand torde bli tal om en utredning och älvarna torde utgöra ett sammanhängande område.

Genomförandet av skydd för de aktuella älvarna torde dock bära föregås av ett undersöknings- och utredningsarbete som utmynnar i förslag till det tekniska genomförandet och avtal mellan Finland, Norge och Sverige.

Till de frågor som bör utredas hör den geografiska omfattningen av skyddet, dvs om även Enare älv bör inkluderas. Arbetet bör samordnas med det planeringsarbete som äger rum i Lapplands län och i samarbete med Sverige för Torne- Muonio- och Könkämäenoälvarna samt för Tana älv i Norge och som i olika grad omfattar fiskerihushållning, turism och andra näringar samt utnyttjande av stränder och vattendrag. Förutom skyddets geografiska omfattning bör dess konkreta innehåll utredas gemensamt av Finland, Norge och Sverige. Ett ur alla synvinklar effektivt skydd kan innebära spärrande av kungsådran och andra begränsningar av vattendragens utnyttjande. Sådan användning som inte äventyrar de väsentliga skyddsintressena bör sålunda inte i onödan begränsas. Sålunda kan tex åtgärder för att förhindra översvämningar vid vårflod behöva vidtas i förväg. En kompromiss mellan en mångsidig användning av vattendragen och skyddsintressena bör eftersträvas. Effekterna av utebliven vattenkraftutbyggnad för energikostnaderna i området bör eventuellt kompenseras. Detta gäller även de restriktioner för t ex fiskodling, utdikning, gödsling och strandanvändning som kan bli aktuella. Utredningen bör sålunda kartlägga de ekonomiska och andra konsekvenserna av ett omfattande skyddssystem för de berörda älvarna. Vidare bör ett avtalssystem utarbetas, antingen i form av bilaterala avtal mellan Finland, Norge och Sverige eller som kompletteringar till gällande gränslösöverenskommelser.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställer utskottet

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att låta utföra erforderliga utredningar för att åstadkomma ett gemensamt skydd för Tana-, Torne- m.fl. älvar av gemensamt intresse på Nordkalotten.

Stockholm 30 januari 1986

Svein Alsaker (Kr.F.)

Arne Andersson (m)

Margrete Auken (SF)

Jo Benkow (H)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Poul Henrik Houe (KF)

Elver Jonsson (fp)

Brit Jørgensen (A)

Riitta Järvisalo-Kanerva (Sdp)

Hannu Kempainen (K)

Grethe Lundblad (s)

Helena Pesola (Kok)

Pétur Sigurðsson (Sj.)

Medlemsförslag

om skydd av Tana-, Torne-, Muonio- och Könkämäenoälvar

(Väckt av Kaj Bärlund, Hannu Kemppainen och Helena Pesola)

I förslaget till skydd av forsar finns ett uttalat intresse från finländsk sida att Tana älv samt Torne-, Muonio och Könkämäenoälvar skall bevaras i naturtillståndet. Ett skydd av dessa älvar är klart motiverat. Älvarna utgör en del av det lappländska naturlandskapet och genom sin längd kommer de att rinna genom många olika landskapstyper. Tack vare den öppna förbindelsen med havet har de ett rikt och mångsidigt fiskliv. Fisket är viktigt för näringslivet och traditioner kring fisket har utvecklats. Ett exempel är fiskfesterna vid Kukkolaforsen. Försäljningen av kort som berättigar till fiske i Tana älv är en viktig inkomstkälla i Utsjoki. För att det önskvärda skyddet av våra gränsälvar skall kunna förverkligas krävs en överenskommelse med myndigheterna i Sverige och Norge, så att dessa skrider till åtgärder för att åstadkomma ett lagstadgat skydd av sina delar av gränsälvarna jämte biflöden.

Med hänvisning till ovanstående föreslår undertecknade,

att Nordiska rådet uppmanar Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att åstadkomma ett gemensamt skydd av Tana-, Torne-, Muonio- och Könkämäenoälvar.

Reykjavík den 4 mars 1985

Kaj Bärlund (Sdp)

Hannu Kemppainen (K)

Helena Pesola (Kok)

Kommunikationsutskottets betänkande

över medlemsförslag om harmonisering av övergång till distribution och försäljning av blyfri bensin i Norden

(Medlemsförslaget väckt av Marjatta Väänänen m.fl., se s. 547)

Remissyttranden, se supplement)

Till kommunikationsutskottet har hänvisats medlemsförslag A 710/t om harmonisering av övergång till distribution och försäljning av blyfri bensin i Norden. Kommunikationsutskottet behandlade medlemsförslaget vid sina möten i Köpenhamn den 25–27 juni 1985, i Mariehamn den 12 november 1985 och i Stockholm den 30–31 januari 1986.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget, som väckts av Marjatta Väänänen samt Esko Aho, Bjarne Mørk Eidem, Lilli Gyldenkilde, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Olof Jansson, Elver Jonsson, Sakari Knuutila och Per Petersson, hemställs

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna för de nordiska länderna att harmonisera övergången till distribution och försäljning av blyfri bensin i Norden.

I medlemsförslaget hänvisar förslagsställarna till miljömässiga, tekniska och ekonomiska skäl för att harmonisera övergången till distribution och försäljning av blyfri bensin i Norden. I förslaget påpekas att de nackdelar som blyrik bensin har på miljön och människans hälsa och speciellt betonas hur farlig en hög blyhalt är för små barn och foster. Vidare påpekas att tillgång till blyfri bensin är nödvändig om katalysatorer skall användas för att rengöra bilavgaserna och avlägsna bl. a. kväveoxider och kolväten samt de ekonomiska fördelarna om de nordiska länderna samordnat övergick till försäljning och distribution av likartad blyfri bensin.

Eftersom blyfri bensin kommer såväl i Norden som i EG-länderna, finner förslagsställarna att det skulle vara en betydande fördel om motorerna i nya bilar som säljs på den nordiska marknaden anpassades såväl till förbrukning av blyfri bensin som till skärpta krav på rening av avgaserna.

2. Remissbehandling

Vid sitt möte i Lund den 6–7 maj 1985 beslöt Nordiska rådets presidium att medlemsförslaget skulle hänvisas till kommunikationsutskottet, att förslaget skulle undergå en vanlig remissbehandling samt att social- och miljöutskottet skulle få möjlighet att yttra sig om förslaget.

Medlemsförslaget har sedan behandlats i vanlig ordning. Följande myndigheter, institutioner och organisationer har angivit yttrande över medlemsförslaget:

Norden

Nordiska rådets social- och miljöutskott
Nordiska ämbetsmannakommittén för miljövärdsfrågor
Nordisk bilteknisk kommitté

Danmark

Forenede Danske Motorejere (FDM)
Automobil-Importørernes Sammenslutning
Miljøministeriet

Finland

Trafikministeriet
Statens tekniska forskningscentral
Neste Oy
Finlands transportekonomiska förening
Miljöministeriet, miljö- och naturskyddsavdelningen
Finlands lastbilsförbund r. f.
Oljebranschens centralförbund
Finlands naturskyddsförbund

Åland

Ålands landskapsstyrelse

Island

Trafikministeriet

Norge

Samferdselsdepartementet
Miljøverndepartementet
Industridepartementet
Olje- og energidepartementet
Norges Naturvernforbund
Nordisk petroleuminstitutt
Motorførernes avholdsforbund (MA)
Norges automobil forbund (NAF)
Transportøkonomisk institutt

Sverige

Motormännens riksförbund (M)
Statens naturvårdsverk
Trafiksäkerhetsverket
Väg- och trafikinstitutet

*2.2. Remissinstanser som stöder medlemsförslaget**Norden*

Nordiska rådets social- och miljöutskott

Danmark

Forenede danske Motorejere (FDM)

Finland

Statens tekniska forskningscentral
Neste Oy
Finlands transportekonomiska förening
Finlands lastbilsförbund r. f.
Finlands naturskyddsförbund

Åland

Ålands landskapsstyrelse

Norge

Industridepartementet
Olje- och energidepartementet
Norges naturvernforbund
Norsk petroleuminstitut
Motorførernes avholdsforbund (MA)
Norges automobilforbund (NAF)
Transportøkonomisk institutt

Sverige

Motormännens riksförbund (M)
Trafiksäkerhetsverket

Samtliga remissinstanser ställer sig positiva till medlemsförslaget. Några påpekar dock att nordisk harmonisering skall ses i enighet med de övriga europeiska länderna samt att de nordiska regeringarna genom prispolitiska åtgärder skall gynna den blyfria bensinen.

Nordiska rådets social- och miljöutskott understödjer yrkandena i förslaget och noterar med tillfredsställelse att Danmark, Finland, Norge och Sverige tillsammans med Canada, Lichtenstein, Schweiz och Österrike den 5 juli 1985 undertecknade en deklaration om luftföroreningar från

motorfordon. Särskilt tillfredsställande finner utskottet det vara att Danmarks regering funnit det möjligt att ansluta sig till deklarationen samt att övriga nordiska länder ställt sig bakom Danmark i denna viktiga miljöfråga.

Transportøkonomisk institutt finner tanken på harmonisering av regler för produktion och försäljning av blyfri bensin omedelbart tilltalande och *Norges automobil forbund* uttrycker sin glädje över Nordiska rådets initiativ. *Trafiksäkerhetsverket (TSV)* i Sverige påpekar att statens naturvårdsverk (SNV) sedan oktober 1979 är föreskrivande myndighet när det gäller avgasreningsföreskrifter, vilka dock först kan meddelas efter samråd med TSV. Utifrån de intressen som TSV i dag har att företräda har TSV inga erinringar mot förslaget. *Finlands transportekonomiska förening* anser medlemsförslaget är synnerligen värt att understödja och menar att dess syfte gynnar såväl invånarna i de nordiska länderna som turismen. I sitt yttrande understryker *Motorførernes avholdsforbund (MA)* i Norge att bruk av katalysatorer inte är den viktigaste motiveringen när det gäller blyfri bensin, eftersom andra och bättre lösningar på avgasproblemet är nära. Vidare betonar MA betydelsen av att reducera avgifterna på blyfri bensin.

Finlands lastbilsförbund r.f. anser att försäljning av fordon som använder blyfri bensin kunde främjas genom att man beviljade lättnader i fordonsskatten, vilket dock måste göras på sådant sätt att det inte sker på bekostnad av andra fordonsgrupper.

Finlands naturskyddsförbund betonar hur viktigt det är att skyndsamt övergå till användningen av blyfri bensin och avgasrengörande katalysatorer för att minska de miljöproblem som blyutsläppen förorsakar. Vidare påpekas att en nordisk harmonisering skulle underlätta problemen av teknisk och ekonomisk karaktär.

Norsk petroleuminstitutt har länge varit intresserat i saken och framhäver vikten av att introduktion av blyfri bensin och avgaskrav på bilar internationaliseras. I yttrandet framhålls vidare att man i Norge räknar med att föreskrifter om introduktion av blyfri bensin kommer i augusti/september 1985, att avgiftsdifferentiering som prioriterar blyfri bensin införs i början av 1986, att blyfri bensin skall säljas över hela Norge från mitten av 1987 samt att föreskrifter om avgaskrav på bilar kommer att föreligga senast 1987.

Neste Oy erinrar att i Finland har alla marknadsföringsbolag tillsammans med Neste Oy som producent deltagit i uppbyggandet av ett distributions- och försäljningsnät av blyfri bensin. *Industridepartementet* i Norge stödjer förslaget ävensom *Norges naturvernforbund*, som också anmärker att sådan harmonisering som förslaget innebär redan är förberedd. *Ålands landskapsstyrelse* stödjer förslaget och betonar i sitt yttrande den menliga inverkan som bly tillsatt i bensin och bilavgaser har på vår livsmiljö.

Olje- og energidepartementet i Norge ställer sig positivt till förslaget och

poängterar att harmoniseringen är särskilt viktig om de nordiska länderna inför krav om bruk av katalysatorer. I det sammanhanget framhålls önskvärdheten av harmonisering av produktspecifikationer samt att bilisterna genom avgiftsdifferentiering motiveras att övergå till blyfri bensin.

Statens tekniska forskningscentral i Finland påpekar att det skulle vara viktigt att ha enhetliga specifikationer på blyfri bensin i hela Europa. Yttrandet framhåller vidare att ECE 15-reglementet för avgasutsläpp från personbilar gäller i de flesta europeiska länder men att detta reglemente inte ställer krav på katalytisk rening av avgaser. Yttrandet anser det troligt att reglementet utvecklas i riktning mot USA-Federal-reglementet, vilket med dagens motorteknologi gör det nödvändigt att utnyttja katalytisk avgasrening. Dessutom anses det viktigt att blyfria bensinen blir billigare än blyad bensin.

Forenede danske Motorejere (FDM) samt *Motormännens riksförbund (M)* i Sverige betonar att harmoniseringen i Norden skall ske i takt med det övriga Europa.

2.2 Remissinstanser som inte tar direkt ställning till medlemsförslaget

Norden

Nordiska ämbetsmannakommittén för miljövårdsfrågor
Nordisk bilteknisk kommitté

Danmark

Automobil-Importørernes Sammenslutning

Finland

Trafikministeriet

Island

Trafikministeriet

Norge

Samferdselsdepartementet

Sverige

Väg- och trafikinstitutet

Nordisk bilteknisk kommitté samt *trafikministerierna i Finland och Island* avstår från att yttra sig om förslaget eftersom miljöfrågor inte behandlas av dessa.

Nordiska ämbetsmannakommittén för miljövårdsfrågor erinrar i sitt yttrande om det arbete som redan är på gång inom fältet. Nordiska ministerrådet (miljöministrarna) behandlade frågan om luftföroreningar från vägtrafiken vid sina möten i februari 1984 och mars 1985. Ministerrådet var överens om att de nordiska länderna så snart som möjligt borde besluta om

att införa blyfri bensin samt skärpa kraven på avgasrening. Besluten skall tas med hänsyn till de regler som gäller i det övriga Europa. Ministerrådet har givit ämbetsmannakommittén för miljövårdsfrågor i uppdrag att harmonisera det nordiska samarbetet om införandet av blyfri bensin och skärpta krav på bilavgaser.

Det nordiska samarbetet på bilavgasområdet började redan 1980 med att en ad hoc-grupp – sernare styrgrupp – upprättades. Gruppen har utarbetat ett förslag till handlingsplan som innebär konkreta förslag för det nordiska samarbetet både när det gäller bilavgaser och blyfri bensin.

Den 5 juli 1985 utfärdade Danmark, Finland, Norge, Sverige, Canada, Österrike, Lichtenstein och Schweiz en gemensam deklARATION om luftföroreningar för motorfordon. Enligt deklARATIONEN skall redan 1985 vidtas åtgärder för distribution av blyfri bensin.

Ämbetsmannakommittén är av den åsikten att krav på harmoniserad distribution och försäljning av blyfri bensin knappast kommer att påskynda den pågående processen i frågan. Vidare påpekas behovet av fortsatt uppföljning av utvecklingen i Europa.

Automobil-Importørernes Sammenslutning i Danmark och det norska *Samferdselsdepartementet* anser inte att det föreligger behov av ytterligare harmonisering i frågan utöver den som redan pågår men går inte emot medlemsförslaget.

Miljøministeriet i Danmark har i sitt remissvar utöver egna åsikter koordinerat svaren från *justitsministeriet*, *industriministeriet* och *energiministeriet*. Justits- och industriministerierna har avstått från att uttala sig i frågan, medan energiministeriet är enigt med medlemsförslagets grundtanke att harmonisera införandet av blyfri bensin i Norden. Miljøministeriet menar att harmonisering behövs när det gäller de tekniska problemen, medan tidpunkten för införandet är så olika de nordiska länderna emellan att ytterligare harmonisering skulle vara svår. Det upplyses att blyfri bensin skall vara generellt tillgänglig på den danska marknaden före slutet av 1986. Vidare erinrar ministeriet om det samarbete som redan pågår i Nordiska ministerrådets regi.

Väg- och trafikinstitutet i Sverige avstår från kommentarer, eftersom institutet inte har ägnat frågan någon forskning.

2.3. Remissinstanser som går emot medlemsförslaget

Finland

Miljöministeriet, miljö- och naturskyddsavdelningen
Oljebranschens centralförbund

Norge

Miljøverndepartementet

Sverige

Statens naturvårdsverk

Statens naturvårdsverk i Sverige påpekar i sitt yttrande att samtliga nordiska länder i princip har tagit ställning till frågan om införande av blyfri bensin samt att introduktionen av denna redan har påbörjats i samtliga länder. Ett etablerat nordiskt samarbete under Nordiska ministerrådet finns redan, och naturvårdsverket ser inte något behov av förändringar eller kompletteringar.

Miljöministeriet i Finland konstaterar att eftersom man från år 1985 har kunnat köpa blyfri bensin i samtliga nordiska länder, är medlemsförslaget inte aktuellt.

Oljebranschens centralförbund i Finland anser att ett genomförande av förslaget syften är onödigt med beaktande av att det redan genom oljebolagens försorg har kommit till stånd och distribution och försäljning av blyfri bensin i Danmark, Finland, Norge och Sverige i sådan utsträckning som efterfrågan och tekniska förutsättningar förutsätter. Det erinras om att antalet bilar försedda med katalytiska efterbränningsanordningar är försvinnande litet i Norden samt att utvecklingen när det gäller produktionen av dylika bilar är beroende av europeiska beslut och genomförandet av dessa i Norden samt av de skattearrangemang som de nordiska länderna eventuellt beslutar om i avsikt att gynna katalytiska efterbränningsanordningar.

Miljøverndepartementet i Norge påpekar att Statens forurensningstilsyn redan har föreslagit att blyfri bensin skall vara allmänt tillgängligt i Norge i början av 1987. Det förslaget behandlas nu i Miljøverndepartementet. I sitt svar pekar departementet också på det arbete som redan pågår i Nordiska ministerrådet i denna fråga. Det erinras om att det i dag finns en bred enighet i Norden och Västeuropa om att oktantalet i den blyfria bensinen skall vara 95 RON. Ytterligare harmonisering anses inte nödvändig. Vidare anser departementet att den bästa uppföljningen av ministerrådsåtgärderna från 1984 och 1985 skulle vara att de enskilda länderna införde blyfri bensin snarast möjligt. Ytterligare harmonisering – förutom den som redan finns – anses kunna försena införandet i flera av länderna.

3. Utskottet

Utskottet har genomgått de inkomna remissvaren samt de olika resonemang som ligger bakom ställningstagandena och ingående diskuterat förslaget.

Det noteras med tillfredsställelse att man redan nu till viss del har påbörjat arbetet med att harmonisera övergången till försäljning av blyfri bensin i Norden samt att blyfri bensin nu finns att köpa i alla de nordiska länderna utom Island.

Med hänsyn till de uppenbara fördelar som användningen av blyfri

bensin har på miljön jämfört med den vanliga bensinen uppmanar utskottet alla de nordiska länderna till ett snabbt införande av den blyfria bensinen. Utskottet anser det därvid viktigt att tillgången på blyfri bensin säkerställs i alla delar av de nordiska länderna.

Utskottet uppmärksammar att katalysatorer förstörs om man använder blyad bensin. Därför betonas vikten av att munstycket som används för påfyllning av blyad bensin märkes på betryggande sätt.

Vidare uppfordrar utskottet regeringarna att överväga att genom prispolitiska åtgärder gynna försäljningen av den blyfria bensinen.

Kommunikationsutskottet, som vid sina överväganden har tagit hänsyn till de olika resonemang som förs i remissvaren, hänvisar till det ovan anförda och föreslår:

- att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att verka för att blyfri bensin snabbt blir tillgänglig i alla delar av de nordiska länderna samt
- att överväga att genom prispolitiska åtgärder gynna försäljningen av blyfri bensin.

Stockholm den 31 januari 1986

Bjarne Mørk Eidem (A)

Lahja Exner (s)

Margit Hansen-Krone (H)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Hanne Thanning Jacobsen (SF)

Olof Jansson (ÅC)

Wiggo Komstedt (m)

Sakari Knuutila (Sdp)

Kaj Poulsen (S)

Peder Søndersby (V)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Marjatta Väänänen (K)

Förman

Olle Östrand (s)

Medlemsförslag

om harmonisering av övergång till distribution och försäljning av blyfri bensin i Norden

(Väckt av Marjatta Väänänen samt Esko Aho, Bjarne Mørk Eidem, Lilli Gyldenkilde, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Olof Jansson, Elver Jonsson, Sakari Knuutila och Per Petersson)

På flera håll runtom i världen, så även i Norden, finns det redan tydliga tecken på att samhället överlag kräver att bensinen bör bli blyfri, inte blott på grund av miljöskyddsaspekterna.

De nackdelar som blyrik bensin medför är allvarliga för människans hälsa och välfärd. Speciellt farligt är en hög blyhalt för små barn och foster.

Blyfri bensin är på kommande även i Norden. I Danmark kan man redan från och med slutet av år 1984 på ett fåtal ställen införskaffa blyfri bensin. I Finland är blyhalten i lågoktanig bensin sänkt från 0,4 gram per liter till 0,15 gram per liter. Från och med början av år 1986 sänkes även blyhalten i högoktanig bensin. Den norska regeringen har meddelat att beslut om att införa skärpta avgaskrav torde ske år 1986. I Sverige väntas ett distributionsnät för försäljning av blyfri bensin förekomma år 1986.

I EG-länderna är man i stort sett eniga om att blyfri bensin bör göras tillgänglig från och med den 1 oktober 1989. I USA och Japan har man redan relativt länge haft katalysatorer i de där i bruk tagna nya bilarna. Katalysatorernas uppgift är att rengöra avgaserna och avlägsna bl. a. kväveoxider och kolväten. Katalysatorerna kan inte användas om bensinen innehåller bly. Den viktigaste orsaken för införandet av blyfri bensin är att göra bruket av katalysatorer möjligt. Utvecklingen torde inom en förhållandevis nära framtid gå mot användning av blyfri bensin. Det är nödvändigt för att få till stånd en minskning av luftföroreningarna från biltrafiken.

På grund av olikheter i lagstiftningen, variationer i bilparkernas storlek samt bilarnas antal i de olika länderna framskrider åtgärderna för att övergå till blyfri bensin på olika sätt och i olika takt. En betydlig fördel för de nordiska länderna skulle utan vidare vara att nya bilar som säljs på den nordiska marknaden, dvs. i de olika nordiska länderna, tillverkas så att de redan i samband med ihopsättningen förses med motorer som är anpassade till förbrukning av blyfri bensin och till skärpta krav på reningen av avgaserna eller under övergångsperioden förses med en avgasförbrännare, katalysator.

Tekniskt sett finns det inga hinder mot att övergå till blyfri bensen. Problemen uppkommer uttryckligen i övergångsskedet. Även kostnaderna spelar då en betydande roll.

De största problemen kan sökas i distributionsprocessen. För den relativt långa övergångstiden från blyhaltig till blyfri bensen behövs en dubbel utrustning för att hålla de olika sorterna separat. Tankbilarna, som nu kör blyhaltig bensen, behöver en längre tid för att bli helt blyfria. Likadana problem förekommer hos bensinstationerna i de underjordiska cisternerna. För den enskilda bilisten är problemen säkert de största i såväl praktiskt som ekonomiskt avseende.

De bilar som förses med katalysatorer blir betydligt dyrare att införskaffa. Likaså blir kostnaderna för service och förbrukning dyrare. Blyfritt bränsle förbrukas betydligt mera än vad fallet varit med blyhaltig bensen.

I praktiken kommer det under övergångsskedet att vara ytterst svårt för bilisten att försäkra sig om att den köpta bensinen faktiskt är helt blyfri. T. o. m. en liten mängd bly i bensinen förstör den dyra katalysatorn på kort tid. Katalysatorerna bör i normala fall förnyas med 50 000–80 000 kilometers intervaller. I normala fall torde det vara klart att en genomsnittsbilist inte vill byta katalysator i detta skede, speciellt då det inte är nödvändigt för att köra fordonet. I sådana fall där man av misstag har tankat blyrik bensen och således gjort katalysatorn obrukbar är det osannolikt att katalysatorn byts ut tidigare än beräknat. En katalysator beräknas i Finland kosta mellan 3 000–15 000 mark, helt beroende på beskattningen. Även nödvändiga investeringar av detta slag torde nog majoriteten dra sig för.

Därför skulle det både tekniskt och ekonomiskt vara en stor fördel, om de nordiska länderna samordnat övergick till försäljning och distribution av likartad blyfri bensen. Ett enhetligt nordiskt försäljningsnät för bensen gynnar såväl den nordiska ekonomin i dess helhet som turismen både inom och till Norden och skulle vara till gagn för den enskilda individen i Norden.

Med hänvisning till det ovanstående hemställer vi,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna för de nordiska länderna att harmonisera övergången till distribution och försäljning av blyfri bensen i Norden.

Reykjavík den 6 mars 1985

Marjatta Väänänen (K)

Esko Aho (K)

Bjarne Mørk Eidem (A)

Lilli Gyldenkilde (SF)

Margit Hansen-Krone (H)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Olof Jansson (ÅC)

Elver Jonsson (fp)

Sakari Knuutila (Sdp)

Per Petersson (m)

Ekonomiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om nordiskt samarbete i internationella sammanhang

(Medlemsförslaget väckt av Pär Stenbäck m.fl., se s. 553

Remissyttranden, se Supplement)

Økonomisk utvalg har mottatt ovennevnte medlemsforslag til behandling. Utvalget har behandlet forslaget på sine møter 1.–3. juli, 12.–13. november 1985 og 30.–31. januar 1986.

Medlemsforslaget ble sendt på underremiss til Nordisk Råds øvrige utvalg.

1. Sammendrag av medlemsforslaget

I medlemsforslaget begrunnes det hvorfor nordisk samarbeid i internasjonale fora etter hvert er blitt mer omfattende. En rekke organisasjoner og fagområder der de nordiske land samarbeider internasjonalt nevnes. Det redegjøres videre for hvilken informasjon Nordisk Råd får om dette samarbeidet og for de kontaktflater som finnes mellom Rådet og internasjonale organisasjoner.

Forslagsstillerne mener at en mer systematisk behandling av internasjonale spørsmål i Rådsorganene bør bygges ut for å oppnå en fruktbar vekselvirkning mellom det samarbeidet som de nordiske land utfører internasjonalt og det som utføres innen Norden. De nåværende virksomhetsformer bør utvikles og systematiseres. Særlig bør man på møter mellom Rådets utvalg og Nordisk Ministerråd ta opp internasjonale samarbeidsspørsmål. Det bør videre være mulig å fortsette å utvikle og samordne det nordiske bistanndssamarbeidet. Også på kulturområdet bør det nordiske samarbeidet internasjonalt utvides. Dette kan gi verdifull erfaring med tanke på samarbeid på andre områder.

Det foreslås tilslutt at Nordisk Råd skal rekommandere Nordisk Ministerråd, i samråd med Nordisk Råd, å tilsette en komité for å utrede hvordan det nordiske samarbeidet i internasjonal sammenheng ytterligere kan utvikles og forsterkes. Med utgangspunkt i utredningens resultater legges forslag om saken fram for Nordisk Råd.

2. Sammendrag av remissvar

Nordisk Råd, Juridisk utvalg

Juridisk utvalg er generelt positiv overfor tanken om å utvikle og forsterke det nordiske samarbeid i internasjonale fora. Utvalget støtter derfor forslaget.

Juridisk utvalg foreslår at det i medlemsforslaget rekommanderes, at Nordisk Ministerråd i samråd med Nordisk Råds Presidium nedsetter en komité for å utrede spørsmålet. Utvalget foreslår videre at parlamentarikere blir representert i utredningskomitéen.

Nordisk Råd, Kommunikasjonsutvalget

Kommunikasjonsutvalget er enig i forslagsstillernes oppfatning om at samarbeidet mellom de nordiske land har gitt større innflytelse i internasjonal sammenheng enn hva landene enkeltvis kunne oppnådd.

Utenriks- og sikkerhetsspørsmål behandles tradisjonelt ikke av Nordisk Råd.

På denne bakgrunn slutter Kommunikasjonsutvalget seg til medlemsforslaget.

Nordisk Råd, Kulturutvalget

Utvalget slutter seg til motivene som fremføres i medlemsforslaget for å intensivere nordisk samarbeid på internasjonalt plan. Et samarbeid mellom landene i Norden gir større tyngde i det internasjonale samarbeidet.

Kulturutvalget anser at en særskilt komité, i samsvar med medlemsforslaget og de synspunkter Kulturutvalget har fremført, bør nedsettes. I følge utvalget bør komitéen legge fram sine forslag innen november 1986. Ut fra komitéens forslag bør Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd legge fram forslag som grunnlag for debatt og eventuelle beslutninger ved Nordisk Råds sesjon i 1987.

Nordisk Råd, Sosial- og miljøutvalget

På bakgrunn av positive erfaringer fra nordisk samarbeid i internasjonal sammenheng understreker utvalget betydningen av nordiske kontakter foran viktige beslutninger i internasjonal sammenheng.

Når noen av de nordiske land legger fram forslag i internasjonale fora er det av stor verdi om en kan få nordisk oppslutning om forslaget. Nordiske kontakter finner allerede sted under de fleste store internasjonale møter og konferanser, men det er likevel rom for ytterligere forbedring og forsterkning av det nordiske samarbeidet på internasjonalt plan.

Utvalget er enig i forslagsstillernes oppfatning om at det parlamentariske innslaget i det nordiske samarbeidet på internasjonalt plan bør forsterkes.

3. Økonomisk utvalgs synspunkter

De nordiske land samarbeider i internasjonal sammenheng på en rekke områder. Samarbeidet er mangeartet og utstrakt. Det rapporteres bare om

en del av samarbeidet til Nordisk Råd. Rapporteringen skjer hovedsaklig gjennom den årlige beretningen om Ministerrådets virksomhet. Innenfor det området som faller innunder Økonomisk utvalgs saksfelt rapporteres det særlig om det nordiske samarbeidet i forskjellige internasjonale organisasjoner i forbindelse med behandlingen av økonomiske og handelspolitiske spørsmål i GATT, FN, OECD, Verdensbanken, IMF og EFTA. Videre gjennomgås det nordiske bistandssamarbeidet. I virksomhetsberetningen for 1985 pekes det spesielt på at de nordiske lands utspill om et bredere økonomisk og kulturelt samarbeid med de s.k. SADCC-landene i det sørlige Afrika har fått en positiv mottakelse. Via årsberetningene for Nordisk Investeringsbank og Nordisk prosjektportfond blir det nordiske samarbeid med Verdensbanken og andre regionale utviklingsbanker berørt. Økonomisk utvalg har dessuten hvert år besøk av representanter fra internasjonale organisasjoner for diskusjoner om den økonomiske situasjon og utveksling av informasjon om aktuelle saker i de ulike organisasjoner. Hittil har utvalget truffet representanter fra OECD, EFTA, EF, IMF og ECE. Remissvarene fra de andre utvalgene viser et omfattende samarbeid også innenfor andre felt.

Økonomisk utvalg deler forslagsstillernes oppfatning om at samarbeidet mellom de nordiske land i internasjonal sammenheng har ført til større innflytelse enn hva landene hver for seg kunne oppnådd. Økonomisk utvalg har ved flere anledninger ytret seg om viktigheten av nordisk samarbeid internasjonalt. Dette gjelder spesielt samarbeidet på det bistandspolitiske området, intensivert samarbeid i internasjonale fora og styrking av det nordiske eksportsamarbeidet. Yttringene viser at Økonomisk utvalg er generelt positivt overfor tanken om å utvikle og forsterke det nordiske samarbeidet i internasjonal sammenheng. Dette er et syn som også kommer til uttrykk i remissvarene fra de andre utvalgene. Økonomisk utvalg er enig med forslagsstillerne at en mer systematisk behandling av internasjonale spørsmål i Rådsorganene bør bygges ut for å oppnå en fruktbar vekselvirkning mellom det samarbeidet som de nordiske land bedriver internasjonalt og det som bedrives innen Norden. Utvalget mener at det bør nedsettes en nordisk komité for å kartlegge nåværende samarbeidsformer samt fremme forslag til hvordan det nordiske samarbeidet i internasjonal sammenheng ytterligere kan utvikles og forsterkes. Komitéens sammensetning bør bestemmes ut fra de prinsipper som blir nevnt i medlemsforslaget. Dette er en forutsetning for at en i det videre arbeid skal kunne oppnå et nødvendig samspill mellom Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds organer.

Under henvisning til det som er anført ovenfor vil Økonomisk utvalg foreslå at Nordisk Råd antar følgende rekommendasjon:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd, i samråd med Nordisk Råd, å tilsette en komité for å utrede hvordan det nordiske samarbeidet i internasjonal sammenheng ytterligere kan utvikles og forsterkes og med utgangspunkt i utredningens resultater legge fram forslag for Nordisk Råds session i 1987.

Stockholm, 31. januar 1986

<i>Ylva Annerstedt (fp)</i>	<i>Hallvard Bakke (A)</i>
<i>Johan Buttedahl (Sp)</i>	<i>Ólafur G. Einarsson (Sj.)</i>
<i>Arne Gadd (s)</i> Formann	<i>Ivar Hansen (V)</i>
<i>Karen Thurøe Hansen (KF)</i>	<i>Per Olof Håkansson (s)</i>
<i>Arvo Kempainen (Skdl)</i>	<i>Timo Kietäväinen (K)</i>
<i>Hanna Kvanmo (SV)</i>	<i>Preben Lange (Si)</i>
<i>Aase Olesen (RV)</i>	<i>Oddrunn Pettersen (A)</i>
<i>Páll Pétursson (F.)</i>	<i>Sten Svensson (m)</i>
<i>Harald Synnes (Kr.F.)</i>	<i>Jan P. Syse (H)</i>
<i>Karin Söder (c)</i>	<i>Henrik Westerlund (Sfp)</i>
	<i>Lena Öhrsvik (s)</i>

Medlemsförslag

om nordiskt samarbete i internationella sammanhang

(Väckt av Pär Stenbäck samt Anker Jørgensen, Páll Pétursson, Reiulf Steen och Ingrid Sundberg)

De nordiska länderna samarbetar traditionellt i internationella sammanhang, och detta samarbete har efterhand utvidgats till allt flera områden. En ofta likartad syn på internationella frågor har gjort en sådan utveckling naturlig. Samtidigt har ett samarbete mellan länderna i Norden givit dessa större inflytande i internationella sammanhang, än vad de var för sig hade kunnat uppnå. Norden har även på allt flera samhällsområden blivit allt mera beroende av utvecklingen utanför Norden. Även detta har bidragit till ett intensifierat nordiskt samarbete i internationella sammanhang.

De nordiska länderna har aktivt arbetat för att stärka Förenta nationernas ställning, och har ett nära samarbete i många FN-organ. För närvarande gör de nordiska länderna en insats för att utveckla UNESCO:s organisation och verksamhet på ett sådant sätt att organisationen skall kunna åtnjuta förtroende på alla håll i världen. Exempel på andra internationella organ där länderna har en nära samverkan är Internationella valutafonden och världsbanken samt OECD. Vidare samarbetar de nordiska länderna i internationella sammanhang kring tex frågor om handelspolitik, u-hjälp, jämställdhetsfrågor, miljövård och nedrustning samt i arbetet mot apartheid.

För att bereda samarbetsfrågor i internationella sammanhang håller de nordiska ländernas representanter vid internationella organisationer gemensamma överläggningar. Det förekommer kontakter mellan berörda departement i de enskilda länderna och i vissa fall hålls gemensamma nordiska ministermöten inför internationella konferenser och möten. Som en följd av den utveckling som har ägt rum på internationellt plan har man även inom Nordiska rådets organ under senaste tid börjat fästa allt större uppmärksamhet vid betydelsen av nordisk samverkan i internationella sammanhang.

Nordiska rådet får på olika sätt information om det arbete länderna bedriver utanför Norden. Under de senaste åren har Nordiska ministerrådet i sin berättelse rörande det nordiska samarbetet även redogjort för vissa åtgärder och initiativ på internationellt plan. Vidare har Nordiska rådets utskott i några fall hört sakkunniga från internationella organ. Nor-

diska rådets presidium har även besökt internationella organisationer och sammanträffat med nordiska representanter vid dessa, och sådan kontaktverksamhet har också bedrivits av representanter för utskotten. Företrädare för Nordiska ministerrådet och dess sekretariat har även i viss utsträckning deltagit i det nordiska samarbetet i internationella sammanhang. Behandlingen av internationella frågor inom rådsorganen har dock varit sporadisk och man har hittills inte på ett systematiskt sätt byggt ut denna verksamhet i syfte att få till stånd en växelverkan mellan det samarbete som de nordiska länderna bedriver internationellt och det som bedrivs inom Norden. En sådan växelverkan skulle emellertid i många avseenden kunna vitalisera de nordiska ländernas verksamhet såväl internationellt som inom Norden. De nordiska ländernas arbete i internationella sammanhang skulle tillföras den sakkunskap som rådsorganen besitter i nordiska frågor och samtidigt ge ett nordiskt perspektiv på upplägningen av det internationella samarbetet. Det arbete som bedrivs inom rådets och ministerrådets organ skulle även tillföras nya impulser från internationellt plan och i högre grad säkerställa att det arbete som bedrivs är relevant även ur ett internationellt perspektiv. Utan en sådan närmare koppling mellan det internationella och det nordiska samarbetet finns det risker för att de samlagsfrågor som drivs inom Norden i framtiden kan komma att betraktas som sekundära i jämförelse med de frågor de nordiska länderna samarbetar kring i andra internationella sammanhang.

En sådan närmare koppling mellan det nordiska och det internationella samarbetet kan bl. a. uppnås genom att de verksamhetsformer som hittills har förekommit ytterligare utvecklas och systematiseras. Härvid bör man speciellt uppmärksamma möjligheterna att vid gemensamma möten mellan Nordiska ministerrådet och rådets utskott ta upp internationella samlagsfrågor, att i högre grad ge nordiska sakkunniga möjligheter att delta i beredningen av frågor som de nordiska länderna avser driva på internationellt plan, att utse nordiska företrädare vid internationella konferenser och möten och att i Norden ordna internationella konferenser för parlamentarer och tjänstemän från nordiska och internationella organ.

Det finns emellertid områden där man redan nu har goda möjligheter att gå ett steg längre för att konkret utveckla det nordiska samarbetet utanför Norden.

Inom det nordiska biståndssamarbetet genomförs gemensamma projekt i utvecklingsländerna och dessutom samarbetar länderna i internationella biståndsorgan. Vidare förekommer gemensamt utredningsarbete och erfarenhetsutbyte på detta område. En av ministerrådet tillsatt ämbetsmannakommitté för biståndsfrågor koordinerar arbetet. Ett aktuellt projekt är för närvarande frågan om ett närmare ekonomiskt samarbete mellan Norden och medlemsländerna i Southern African Development Coordination Conference (SADCC-länderna). Det bör därför vara möjligt att ytterligare utveckla och samordna det nordiska biståndssamarbetet så att det blir förpliktande för våra biståndsmyndigheter.

Under de senaste åren har de nordiska länderna inlett en verksamhet med gemensamma kulturkampanjer i utlandet. Scandinavia Today som genomfördes i USA 1982–1983 blev en stor framgång och gav goda erfarenheter med tanke på liknande verksamhet i framtiden. Under 1986–1987 kommer en nordisk konstutställning att visas i London, Düsseldorf och Paris. För närvarande undersöks även förutsättningarna för ett kulturprojekt i Japan. För verksamheten med samnordisk kulturinformation i utlandet finns det numera även ett särskilt nordiskt rådgivande organ. Kultursamarbetet erbjuder emellertid goda möjligheter att ytterligare utveckla de nordiska ländernas samverkan utanför Norden. Vid sidan av ett samarbete kring enskilda utlandsprojekt borde även möjligheterna att överhuvudtaget samordna och bygga ut ländernas utlandsinformation närmare utredas. Genom att inleda ett sådant samarbete inom kultursektorn, där länderna kan dra stor nytta av samordnade insatser, kan värdefulla erfarenheter även fås med tanke på ett mera formaliserat samarbete på andra områden.

Såväl Helsingforsavtalet som det nordiska kulturavtalet innehåller stadganden om samarbete mellan länderna på internationellt plan. Enligt Helsingforsavtalet bör länderna i de fall detta är möjligt och lämpligt rådgöra med varandra i frågor av gemensamt intresse, som behandlas i internationella organisationer och vid internationella konferenser. Enligt kulturavtalet skall avtalsparterna eftersträva gemensamt uppträdande i internationella sammanhang inom de områden avtalet omfattar. Ett av syftena med kulturavtalet är att skapa grundval för en samordnad insats i internationellt kulturellt samarbete. Även mot denna bakgrund vore det naturligt att, där det är möjligt, utnyttja de gemensamma nordiska beredningsorganen för att samordna ländernas insatser i det internationella samarbetet.

Undertecknade anser att förslag till åtgärder i syfte att stärka det nordiska samarbetet i internationella sammanhang närmare bör beredas av en nordisk kommitté bestående av personer med erfarenheter av såväl nordiskt som internationellt samarbete. För att ge utredningsarbetet den nödvändiga kopplingen till Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets organ kunde kommittén förslagsvis tillsättas enligt samma principer som den kommitté som under 1983 utredde frågan om det nordiska samarbetets organisation. Kommittén bör naturligtvis även ges nödvändiga resurser för att anställa sekreterare och utnyttja särskilda sakkunniga i den utsträckning utredningsarbetet kräver.

Detta utredningsarbete syftar självfallet främst till att kartlägga nuvarande samarbetsformer och göra förslag om förbättrade procedurer, inte till ett försök att forma en gemensam nordisk utrikespolitik på något område. Själva substansen i det samarbete som bedrivs i och gentemot internationella organisationer måste självfallet utformas enligt respektive länders nationella beslutsprocess och först därefter koordineras, såvida länderna inte särskilt beslutar att ge över beslutsrätten till ett samnordiskt organ.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår undertecknade, att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att i samråd med Nordiska rådet tillsätta en kommitté för att utreda hur det nordiska samarbetet i internationella sammanhang ytterligare kan utvecklas och förstärkas, och att utgående från de resultat utredningen ger lägga fram förslag för Nordiska rådet.

Reykjavík den 6 mars 1985

Pär Stenbäck (Sfp)

Anker Jørgensen (S)

Páll Pétursson (F.)

Reiulf Steen (A)

Ingrid Sundberg (m)

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om ett "Polar Zoo" på Nordkalotten

(Medlemsförslaget väckt av Karl-Erik Häll m.fl., se s. 569

Remissyttranden, se supplement)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om ett "Polar Zoo" på Nordkalotten. Förslaget har behandlats vid möten den 12–13 november 1985, den 30–31 januari och den 2 mars 1986.

1 Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås en undersökning av möjligheterna att upprätta ett "Polar Zoo" på Nordkalotten.

I motiveringarna till medlemsförslaget konstateras att det i dag inte finns något zoo i världen som enbart härbärgerar de kalla trakternas djurarter. Tanken bakom förslaget är att göra "Polar Zoo" till ett centrum för forskning kring och uppfödning av utrotningshotade djurarter. Även utbildning skulle kunna knytas till centret. Det planerade projektet skulle också kunna bli en turistattraktion och få positiva effekter på sysselsättningen.

Det planerade djurparksprojektet skulle innehålla:

- En pedagogisk-turistisk del där besökaren får se djur i rätt miljö och lära sig djurens ekologiska, ekonomiska och kulturella betydelse för människan genom tiderna.
- En rymlig forskningsdel främst avsedd för ekologisk forskning på ryggradsdjur.
- En avelsavdelning där bl. a. utrotningshotade djur kan uppfödas. Avdelningen är nödvändig för att "Polar Zoo" skall kunna fungera som en genbank för djur som av olika orsaker är på väg att försvinna.

Ur turistisk synpunkt borde ett "Polar Zoo", enligt förslagsställarna, förläggas på lämplig plats utmed Midnattsolsvägen som sträcker sig från Piteå över Jokkmokk-Karesuando i Sverige genom Enontekiö i Finland, till Kautokeino i Norge och vidare norrut till Nordkap.

2 Remissyttrandena

Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande om medlemsförslaget:

Nordiska

Nordiska turistrådet
Kvarkenrådet
Nordiska samerådet
Nordkalottkommittén
Nordisk kollegium for vildtforskning (NKU)

Danmark

Kommunernes Landsforening
Danmarks Naturfredningsforening
Københavns Zoologiske Have

Finland

Jord- och skogsbruksministeriet
Miljöministeriet
Länsstyrelsen i Lapplands län
Länsstyrelsen i Uleåborgs län
Kuusamo kommun
Ranua kommun
Enontekiö kommun
Helsingfors universitet
Uleåborgs universitet
Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet
Högholmens djurgård
Ålands landskapsstyrelse

Island

Undervisningsministeriet
Naturvernrådet

Norge

Norges dyrebeskyttelsesforbund
Norsk zoologisk forening
Norges naturvernforbund
Finmarks fylkeskommune
Troms fylkeskommune
Miljøverndepartementet
Kultur- og vitenskapsdepartementet
Universitetet i Tromsø

Sverige

Universitets- och högskoleämbetet
Stiftelsen Skansen
Sveriges lantbruksuniversitet
Statens naturvårdsverk
Svenska naturskyddsföreningen
Länsstyrelsen i Västerbottens län
Länsstyrelsen i Norrbottens län
Svenska kommunförbundet

Remissorganens inställning till förslaget är delad. I de remissvar som förordar förslaget betonas framför allt parkens betydelse för turismen och sysselsättningen. Även i de positiva yttrandena tar man emellertid i de flesta fall avstånd från tanken att grunda en helt ny djurpark på Nordkalotten. I stället uttalas stöd för att ge någon av de nuvarande eller under planering varande parkerna i området benämningen "Polar Zoo". De parker eller orter som föreslås få "Polar Zoo" är Bardu, Enontekiö, Jokkmokk, Junsele, Kautokeino, Kuusamo, Lycksele eller Ranua.

De remissorgan som ställer sig negativa till förslaget anser att det inte kan motiveras ur forskningssynpunkt, att miljöskäl talar mot förslaget och att projektet är osäkert även ur ekonomisk synpunkt.

I det följande redogörs för de särskilda synpunkter som remissinstanserna har anlagt på medlemsförslaget.

2.1 Positiva

2.1.1. Nordiska remissyttrandena

Nordiska turistrådet understöder förslaget om att grunda ett "Polar Zoo" på Nordkalotten. Turistrådet betonar att det ur marknadsföringssynpunkt är viktigt att finna nya projekt som bidrar till att förlänga turistsäsongen. Turistrådet understryker även, att lokaliseringen till Nordkalotten gör, att många regioner utmed färdvägarna kommer att dra nytta av projektet. Turistrådet anser sig inte kunde ta ställning till frågan om orten, där ett "Polar Zoo" kunde förläggas, men hänvisar till existerande djurparker, som visat stort intresse för projektet.

Nordkalottkommittén (NKK) stöder förslaget om en undersökning av möjligheterna att upprätta ett "Polar Zoo" på Nordkalotten.

I yttrandet konstateras att Ranua djurpark, efter det att parken kompletterats i enlighet med de planer som finns, innehållsmässigt kommer att motsvara en sådan park som medlemsförslaget syftar till.

NKK framhåller att det ur turistisk synvinkel är oerhört viktigt att Nordkalottens olika delområden inte är konkurrerande på något sätt utan att de kompletterar varandra.

2.1.2. *Danska remissyttranden*

Danmarks Naturfredningsforening stöder varmt förslaget.

Københavns Zoologiske Have finner förslaget seriöst och tekniskt möjligt att realiseras. Man anser sig dock inte ha möjligheter att värdera de ekonomiska frågorna i anslutning till projektet. Man fäster emellertid uppmärksamhet vid att det i norra Finland finns en djurpark, Ranua djurpark, med ett djurbestand som enbart omfattar nordiska-arktiska djur och som har en generalplan för utbyggnad till ett egentligt "Polar Zoo".

2.1.3. *Finländska remissyttranden*

Jord- och skogsbruksministeriet understöder inrättandet av en djurpark enligt en decentraliserad modell, varvid den redan existerande djurparken i Ranua och Kuusamo djurpark, som är under grundläggning, skulle anknyttas till projektet. Enligt ministeriet borde projektet också utvidgas till att omfatta flora, grunden och berggrunden, kalottområdets klimat och övriga naturfaktorers inverknings samt människans inverkan på den nordliga naturen. Vidare hänvisar ministeriet till ett yttrande avgivet av rådet för naturtillgångarna.

Miljöministeriet konstaterar i sitt yttrande att uppfödningen av vissa hotade däggdjur och fågelarter inom det arktiska området är svårt i djurparker och i vissa fall även omöjligt eller oändamålsenligt. I de nordiska länderna finns inte ett sådant hotat arktiskt ryggradsdjur, vars skydd på ett betydande sätt kunde främjas i den planlagda djurparken. Ministeriet anser emellertid en djurpark ha också en mer allmän betydelse och att Finland i detta avseende väl skulle lämpa sig för en sådan arktisk djurpark, som skulle innehålla skogs- och kärrbältets nordliga däggdjur, fåglar och eventuellt fiskar. Man anser det knappast vara lämpligt att placera "Polar Zoo" i samband med någon av de nuvarande djurparkerna, däremot borde den vara belägen längs en internationell turistled. En sådan ort är exempelvis Kuusamo.

Lapplands länsstyrelse understöder medlemsförslaget. Beträffande förläggningssorten hänvisar länsstyrelsen till Ranua djurpark på Nordkalottområdet. Parken upprättades för två år sedan och besöks av ca 100 000 personer. Parken är av stor omfattning och tio miljoner mark har redan investerats i den. Parken förfogar över ett landområde på 10 ha, av vilka ca 40 ha för tillfället är bebyggda. I kommunens delgeneralplan har ett reservområde på trehundra ha anvisats för parken. (I en särskild bilaga till yttrandet beskrivs området och planerna för parken). Länsstyrelsen finner det viktigt att man på Nordkalottområdet inte upprättar en ny djurpark som skulle konkurrera med den nuvarande parken. Länsstyrelsen anser det därför vara angeläget att Ranua djurpark skulle utvecklas till en gemensam arktisk djurpark på Nordkalotten.

Länsstyrelsen i Uleåborgs län anser att den rovdjurspark som kommer att inrättas i Kuusamo är en ypperlig placeringsort för en arktisk djurpark

såväl vad beträffar läget och klimatet som den mångsidiga naturen. Dessutom kunde, enligt yttrandet, utbildnings- och forskningsbehovet tillgodoseas i anslutning till Uleåborgs universitets verksamhet. Länsstyrelsen hänvisar även till yttrandet avgivet av miljökyddsdelegationen i Uleåborgs län.

Kommunalstyrelsen i Kuusamo kommun understöder det framlagda djurparksinitiativet. Kommunalstyrelsen är av den åsikten, att Kuusamo i många avseenden är en lämplig förläggningsplats för en sådan park. Man hänvisar bl. a. till den mångsidiga naturen, till att de arktiska djurarterna är väl representerade och till den zoologiska forskningstraditionen i området. Såväl Uleåborgs universitet som statens vilt- och fiskeriforskningsinstitut har forskningsenheter i området. I planerna för djurparken i Kuusamo kan man enligt styrelsen, beakta alla de behov som ett eventuellt samnordiskt projekt förutsätter. Kommunen uttalar sin beredskap att bidra till projektets förverkligande.

Ranua kommun hemställer i sitt yttrande att Nordiska rådet skulle ge djurparken i Ranua benämningen "Polar Zoo" för Nordkalotten. Ranua kommun ligger i Lapplands län, i omedelbar närhet av polcirkeln. Djurparken i Ranua grundades för två år sedan och har för tillfället ca femtio djurarter. Parken har till övervägande del finansierats med allmänna medel (staten, kommunen och utvecklingsområdesfonden). Parken är världens nordligaste djurpark och enligt kommunen är ortens läge på kalottområdet bra. Kommunikationerna till Rovaniemi, Pello och Kemi skall ytterligare förbättras genom en ny landsväg, vars byggnadsarbeten inleds hösten 1986. Ett nytt hotell blir färdigt i Ranua våren 1986. Kommunen är beredd att fortsätta förhandlingarna om detaljer i anslutning till förslaget.

Enontekiö kommun förenar sig om medlemsförslaget. Kommunen konstaterar att Enontekiö-området skulle erbjuda ypperliga förutsättningar för djurparksverksamhet såväl med anseende på turistsatsningar som i forsknings- och undervisningshänseende. Kommunen meddelar sin beredskap att samarbeta med nordiska myndigheter och experter för att utarbeta vidare utredningar om möjligheterna att realisera ett "Polar Zoo".

Helsingfors universitet konstaterar i sitt yttrande att projektet är omfattande och kräver långvarig och omsorgsfull planering och betydande resurser. Placeringen av djurparken i ett fjällområde anses sannolikt vara en naturlig lösning för att skapa en ur landskapssynpunkt äkta och verkningsfull helhet. Vidare anser man att det av många skäl vore önskvärt att parken skulle anläggas i Finland. Med tanke på forskningsverksamheten anses Kuusamo vara en möjlig placeringsort. Trots invändningar mot vissa av motiveringarna för förslaget stöder universitetet en utredning av frågan.

Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet anser det vara ändamålsenligt att understryka den föreslagna djurparkens funktion som turistsevärighet. Enligt viltforskningsinstitutets uppfattning kan grundandet av en djurpark inte motiveras utgående från forskningsbehov. I de nordiska länderna är nätverket av biologiska stationer på kalottområdet mycket täckande. Djur-

parcsprojektet som sådant förespråkas emellertid under förutsättning att målsättningen koncentreras och utvecklas. Av ekonomiska skäl anser man att parken bör sammanfogas med någon på kalottområdet redan befintlig eller planerad djurpark. Ranua och Kuusamo nämns i yttrandet.

Högholmens djurgård anser medlemsförslaget principiellt värt att beaktas. Grundandet av en djurpark kan i hög grad främja forskningen om de nordligaste områdena. Vid en utredning bör man undersöka om de biologiska stationer som finns på Nordkalottområdet har utvecklingsplaner, och om det är ändamålsenligt att utveckla redan befintliga stationer. Enligt Högholmens djurgård förefaller det även redan finnas ett tillräckligt antal djurparker i Nordeuropa. Vid ett eventuellt beslut bör därför parkens lokalisering noga övervägas och förbindelserna till högskolor och biologiska stationer beaktas.

Ålands landskapsstyrelse meddelar att man inte har några invändningar mot den föreslagna undersökningen.

2.1.4 *Isländska remissyttranden*

Undervisningsministeriet menar att det inte är riktigt att Island deltar i projektet, men har i övrigt inga invändningar mot förslaget.

Naturvernrådet har inga invändningar mot upprättandet av en zoologisk park, men anser den kommer att beröra Island i liten utsträckning och att isländska resurser därför inte borde utnyttjas för den.

2.1.5 *Norska remissyttranden*

Kultur- og vitenskapsdepartementet finner medlemsförslaget intressant och har inga invändningar mot att möjligheterna för att upprätta ett "Polar Zoo" på Nordkalotten utreds i nordiska sammanhang.

Departementet har i sin värdering lagt vikt på att förslaget vid sidan av en djurpark, också är tänkt som ett centrum för forskning och utbildning. Departementet anser en förutsättning för projektet vara att man kan garantera en försvarlig standard när det gäller djurens behandling och trivsel. Frågan om den geografiska placeringen bör värderas bl. a. mot bakgrund av att flera aktuella djurarter miljömässigt är knutna till havet.

Norsk zoologisk forening anser förslaget vara så tilltalande att det bör studeras närmare av fackfolk. I yttrandet anges ett antal områden som särskilt bör granskas för att ett genomarbetat förslag skall kunna läggas fram som underlag för ett eventuellt beslut.

Finmark fylkeskommune föreslår att närmare kontakt tas med Kautokeino kommun i det fortsatta arbetet med förslaget, och hänvisar i övrigt till ett yttrande från Finmark reiselivsråd. Reiselivsrådet anser att ett "Polar Zoo" skulle kunna ge turister en god inblick i den särpräglade naturen och en mera upplevelserik vistelse på Nordkalotten. Beträffande lokaliseringsort för ett "Polar Zoo" föreslås Kautokeino kommun i Finmark. Kautokeino kommun är en del av Finmarksvidda, och enligt yttran-

det Europas största sammanhängande vildmarksområde. Inom kommunen har för en tid sedan framlagts idéer om en etablering av en djurpark. Man avser att planera vidare utgående från den kompetens man i dag har inom renforskning, lantbruk och zoologi vid Nordisk samisk institut och ren-driftsadministrationen.

Troms fylkeskommune uttalar genom plan- och utbyggingsutvalget att man ser positivt på förslaget. Man rekommenderar att arbetet med planerna förs vidare så att de snabbt kan realiseras. Vidare anses att de planer medlemsförslaget efterlyser bör samordnas med existerande planer om ett "Polar Zoo" i Bardu kommun.

Universitetet i Tromsø anser att forskningen beträffande polara däggdjur bättre kan tillvaratas vid universitetsinstitutioner som redan existerar. Universitetet anser även att den föreslagna djurparken skulle vara av begränsad betydelse för den högre undervisningen. Däremot anser man att "Polar Zoo" kan ha mycket stor betydelse för sysselsättningen och turismen. Universitetet stöder därför projektet under förutsättning att man kan finna de resurser som behövs för att ett representativt urval av Nordkalottens djur skall kunna visas under tillfredsställande naturförhållanden.

2.1.6 Svenska remissyttranden

Länsstyrelsen i Norrbottens län finner idén med ett "Polar Zoo" mycket intressant, även om inte alla djur som finns kring den norra polcirkeln skulle vara möjliga att hålla i djurpark. Beträffande lokaliseringen konstateras i yttrandet att man i Jokkmokk med bl. a. kommunens och länsstyrelsens medverkan har planerat ett fjällcentrum som är under uppbyggnad. Länsstyrelsen ser ett "Polar Zoo" placerat i anslutning till Jokkmokk som ett värdefullt komplement till ett fjällcentrum som är under uppbyggnad och konstaterar även att förekomsten av fjällcentret är ett argument för att lägga ett "Polar Zoo" i Jokkmokk. Länsstyrelsen tillstyrker därför förslaget under förutsättning att driftsekonomin utreds och lönsamhet kan uppnås.

Svenska naturskyddsföreningen ställer sig positiv till grundtanken i medlemsförslaget. Föreningen framhåller att stora resurser måste ställas till förfogande om en djurpark skall kunna leva upp till de ambitioner som uttrycks i medlemsförslaget. Föreningen framhåller även att djurparken inte får ges en sådan lokalisering att några från naturvårdssynpunkt skyddsvärda områden måste offras. Vidare anses det angeläget att de högt ställda forskningsambitionerna realiseras och leder till att djurparken utrustas med särskilda avels- och forskningsavdelningar.

Enligt *Stiftelsen Skansen* är projektets mål, en djurpark med företrädare för ett hundratal djurarter från hela Nordkalotten unikt. Däremot finns flera djurparker specialiserade på arktiska djur från en mera begränsad region, t. ex. djurparkerna i Junsele och Lycksele samt de finska parkerna Ranua och Ähtäri. Man anser att en park av föreslagen typ sannolikt torde

ha en stor attraktionskraft och kanske märkbart kunna påverka turismen i regionen. Man bör dock inte bortse från den konkurrenssituation som kan komma att uppstå gentemot etablerade djurparker med liknande inriktning. Enligt Skansen är det troligt att ett "Polar Zoo" med den skisserade starkt betonade uppdelningen av verksamheten på upplysning, genresursbevarande och forskning, förutsett att det ges tillräckliga ekonomiska resurser, kan bli ett effektivt verktyg för nordisk faunavård.

Svenska kommunförbundet har överlämnat ett yttrande från Norrbottens länsavdelning. I yttrandet uttalas ett positivt intresse för projektet. Vidare förutsätts att projektet förverkligas genom tillskott av statliga medel från de berörda nordiska länderna.

2.2 *Negativa eller avsaknad av ställningstagande*

2.2.1 *Nordiska remissyttranden*

Kvarkenrådet konstaterar att djurparksverksamheten är förhållandevis väl etablerad i Finland och Sverige. Kvarkenrådet noterar vidare att forskningen och utbildningen kring uppfödning av utrotningshotade djur i första hand torde koncentreras till redan befintliga parker. Även ur turistisk synpunkt anser man det vara tveksamt att etablera nya djurparker i det finsk-svenska Nordkalottområdet som sannolikt hotar redan existerande parker i t. ex. Lycksele, Ranua och Ähtäri och planerade projekt i Uleåborgs län. Eftersom djurparksverksamheten inte är etablerad i Norge och det finns hotade arktiska djurarter vid Norra ishavs kusten kan man överväga etablering av ett "Polar Zoo" t. ex. vid Ishavskusten i Norge. Kvarkenrådet finner emellertid inte anledning till att styrka medlemsförslaget.

Nordiskt kollegium för viltforskning (NKV) anser förslaget först och främst vara av intresse ekonomiskt och turismmässigt på lokal nivå. Beträffande det viltbiologiska och forskningsmässiga värdet av förslaget pekar man på att det finns förhållanden som gör att värdet av ett "Polar Zoo" i praktiken är reducerat. NKV rekommenderar därför att ett eventuellt "Polar Zoo" görs mindre ambitiöst och primärt inskränks till att hålla sådana arter som kan trivas i fångenskap. Det påpekas att det redan finns ett nät av forskningsinstitutioner på området och konstateras att om Nordiska rådet önskar föra planerna på ett "Polar Zoo" vidare kan utgångspunkt tas i en av dessa forskningsinstitutioner eller i en av de djurparker som existerar i området.

Nordiska samrådet motsätter sig i princip inte att det upprättas en djurpark. Samrådet betonar emellertid att näringsgrenarna inom naturhushållningen är hörnstenar i samekulturen. En naturpark får, när den förverkligas, inte förhindra utövandet av de traditionella näringarna. Den föreslagna parken skulle enligt samrådet skapa olägenheter för utövande av de traditionella näringarna och samrådet ser det således inte lämpligt att djurparken placeras på samiskt område. Till yttrandet har även bifogats ett uttalande från sameinstitutet.

2.2.2 *Danska remissyttranden*

Kommunernes Landsforening har inga kommentarer till det framlagda förslaget.

2.2.3 *Finländska remissyttranden*

Uleåborgs universitet har som sitt yttrande insänt ett utlåtande från universitetets naturvetenskapliga fakultet. I yttrandet konstateras att medlemsförslaget innehåller flera tankar värda att understödjas. Man anser emellertid att planen borde granskas utgående från att de uppställda målsättningarna verkligen kan genomföras. Man framhåller särskilt att, samtidigt som genbanksidén utvecklas, man även bör se till att ifrågasvarande arter blir effektivt skyddade i sin naturliga miljö.

2.2.4 *Norska remissyttranden*

Norges dyrebeskyttelsesforbund framhåller i sitt yttrande att inga polara djurarter kan räknas som utrotningshotade, dvs. hotade i hela sitt utbredningsområde. Man anser därför detta vara en dålig ursäkt för att upprätta ett "Polar Zoo". Om man lyckas öka turisttrafiken i polarområdet kan miljöslitage lokalt bli så stort att det hindrar en naturlig livsgrund för de djurarter man önskar bevara. Samtidigt är det svårt att tro att trafiken kan bli tillräckligt stor för att säkra "Polar Zoo" en tillräcklig ekonomisk grund. Förbundet avråder Nordiska rådet från att upprätta eller att använda pengar för ett sådant projekt.

Norges naturvernforbund är av den uppfattningen att så stora betänkligheter ansluter sig till projektet att det inte bör realiseras. Man anser det bl. a. vara omöjligt att finna ett område som samtidigt tillgodoser de många olika krav som arterna ställer på sin miljö. För forskningen har projektet mycket begränsad betydelse eftersom miljön kommer att vara bristfällig eller direkt oäkta för många arter. Beträffande möjligheterna att säkra genmaterial från utrotningshotade arter anser förbundet det vara bäst att detta utförs vid existerande forskningsmiljöer vid något av de nordiska universiteten.

Miljøverndepartementet anser det inte vara möjligt att komma med ett slutligt ställningstagande på grundval av föreliggande material. Departementet önskar bl. a. att man närmare utreder vilket behov det finns för en genbank, vilka konkreta forskningsbehov som finns, hur stor parken skall vara och vem som skall finansiera och driva den.

2.2.5 *Svenska remissyttranden*

Universitets- och högskoleämbetet kan inte i det redovisade förslaget finna några argument för ett "Polar Zoo" som från forsknings- och utbildningssynpunkt är så starka att de motiverar tillkomsten av en ny anläggning av skisserad utformning och lokalisering. Universitets- och högskoleämbetet har berett samtliga universitet, Kungliga vetenskapsakademien,

Naturhistoriska riksmuseet samt Naturvetenskapliga forskningsrådet tillfälle att yttra sig. UHR har till sitt remissyttrande bifogat inkomna svar.

Sveriges lantbruksuniversitet riktar uppmärksamhet på att det är relativt få arter som är hotade i arktis och att dessa arter i stor utsträckning finns i marina miljöer samt kustnära våtmarker. Med hänsyn till de hotade arterna anser man det vara bättre att göra forskningssatsningar i anslutning till befintliga anläggningar. Lantbruksuniversitetet pekar på att Ranua djurpark i norra Finland redan har ambitionen att bli ett "Polar Zoo". Lantbruksuniversitetet anser att projektet bör bestämmas från sitt turistiska värde och att motiven rörande hotade arter och forskning talar för andra typer av satsningar.

Statens naturvårdsverk anser att många av de arter medlemsförslaget berör inte lämpar sig för att hålla i djurpark. Naturvårdsverket konstaterar vidare att det redan finns en djurpark inom området (Ranua djurpark i Finland) som efter utbyggnad skulle kunna fylla de aktuella behoven. Strax söder om polcirkeln finns dessutom en svensk djurpark (Lycksele) som också skulle kunna fylla den föreslagna funktionen. Att mot denna bakgrund bygga ytterligare en djurpark anser naturvårdsverket vara felaktigt. Naturvårdsverket avstyrker därför förslaget. Naturvårdsverket har även bifogat ett yttrande från lantbruksstyrelsen.

Länsstyrelsen i Västerbottens län instämmer i de yttranden som avgivits av Lycksele kommun samt Kvarkenrådet och avstyrker därmed förslaget.

I det av länsstyrelsen i Västerbottens län bilagda yttrandet från *Lycksele kommun* konstateras att det i kommunen sedan drygt 25 år finns en välfungerande djurpark. Parken har successivt utvecklats till en modern djurpark med generösa utrymmen för djur och besökare. Djurparken omfattar ett område om ca 30 ha. För närvarande finns 160 djur av 35 arter. Kommunen betraktar turismen som en väsentlig näring, enligt vedertagna beräkningsmetoder sysselsätter turismen ca 240 årsarbetare inom kommunen. Ca 500 personer kan beräknas få en inte oväsentlig del av sin årsinkomst från turismen. Djurparken besöktes sommaren 1984 av 103 000 personer. I yttrandet från kommunen konstateras vidare att en djurpark är en dyr anläggning och att det därför är mycket tveksamt om det finns underlag för ytterligare en djurparksanläggning i norra Sverige. Det finns uppenbara risker för att en ytterligare djurpark skulle få stora ekonomiska svårigheter. Förutsättningarna för att upprätthålla och vidareutveckla djurparken i Lycksele skulle därtill allvarligt kunna försvåras. Ur yttrandet framgår vidare att viss utbildningsverksamhet redan bedrivs i anslutning till Lycksele djurpark och att det vid Lycksele gymnasieskola finns en speciell tvåårig djurvårdslinje. Man anser att forsknings- och avelsverksamhet även med fördel kan ske i Lycksele djurpark.

3 Utskottet

I medlemsförslaget föreslås en undersökning av möjligheterna att upprätta ett "Polar Zoo" på Nordkalotten.

Utskottet konstaterar att remissorganens inställning till förslaget är delad. Många remissorgan anser att miljöskäl talar mot etableringen av ett "Polar Zoo". Vidare har under remissbehandlingen av förslaget inte anförts några starka motiv för att ur forsknings- och utbildningssynpunkt etablera ny djurparksverksamhet utöver de djurparker som redan finns.

Kulturutskottet har i sin bedömning av medlemsförslaget främst fäst avseende vid förslagets forskningsaspekter. Då remissbehandlingen har visat att det finns divergerande uppfattningar om betydelsen av att överhuvudtaget etablera ett "Polar Zoo", och då några starka motiv för förslaget ur forskningssynpunkt inte har uttalats, kan utskottet inte förorda att den i medlemsförslaget föreslagna utredningen genomförs.

Samtidigt anser utskottet att den forskning som gäller de arktiska områdena fortsatt bör ägnas stor uppmärksamhet. Utskottet finner det därför positivt att arbetet med ökat nordiskt samarbete inom polarforskningen under senaste tid har resulterat i förslag om konkreta nya projekt och att Nordiska ministerrådet i budgetförslaget för 1987 har avsatt en ram på 2 000 000 DKK för sådana ändamål.

Utskottet har vid behandlingen av medlemsförslaget även noterat att man i de positiva yttrandena över förslaget i de flesta fall tar avstånd från tanken att grunda en helt ny djurpark på Nordkalotten. I stället uttalas stöd för att ge någon av de nuvarande eller under planering varande parkerna i området benämningen "Polar Zoo". Det har även under behandlingen av frågan framgått att tre av de nordliga djurparkerna, parkerna i Bardu, Lycksele och Ranua har ingått ett föravtal i syfte att utveckla ett samarbete utgående från tanken om ett "Polar Zoo". Enligt avtalet skall de tre djurparkerna utveckla sin verksamhet med tonvikt på undervisning och forskning samt bevarande av utrotningshotade djurarter. Utskottet finner det naturligt att man utgående från det regionala intresse som finns fortsatt bygger ut detta samarbete. Utskottet understryker att ett utvidgat samarbete på Nordkalotten är av stort nordiskt intresse. Utskottet konstaterar även att det, med beaktande av de intressen som på turistområdet finns för förslaget, kan finnas motiv för att föra arbetet med frågan om ett "Polar Zoo" vidare. En eventuell bedömning inom Nordiska rådet av möjligheterna att förverkliga förslaget från denna utgångspunkt bör emellertid göras av rådets kommunikationsutskott.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår utskottet att Nordiska rådet inte företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

København den 2 mars 1986

<i>Stefán Benediktsson (Bj.)</i>	<i>Kjell Magne Fredheim (A)</i>
<i>Kirsti Kalle Grøndahl (A)</i>	<i>Eiðdur Guðnason (A.)</i>
	Förman
<i>Rune Gustavsson (c)</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander (Kok)</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa (K)</i>	<i>Jens Peter Jensen (V)</i>
<i>Karen Højte Jensen (KF)</i>	<i>Thea Knutzen (H)</i>
<i>Paavo Lipponen (Sdp)</i>	<i>Barbro Nilsson (s)</i>
<i>Berit Oscarsson (s)</i>	<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>
<i>Robert Pedersen (S)</i>	<i>Hans Petersson (fp)</i>
<i>Reiulf Steen (A)</i>	<i>Ingrid Sundberg (m)</i>
<i>Pekka Tuominen (ÅSD)</i>	<i>Pirkko Turpeinen (Skdl)</i>

Medlemsförslag

om ett "Polar Zoo" på Nordkalotten

(Väckt av Karl-Erik Häll samt Lennart Andersson, Kaj Bärlund, Lahja Exner, Margit Hansen-Krone, Tyra Johansson, Peter Muurman, Berit Oscarsson, Otto Steenholdt och Bengt Wiklund)

Det finns i dag inget zoo i världen som enbart härbärgerar de kalla trakternas djurarter. I den djurparksidé "Polar Zoo", som vi vill försöka realisera, skulle vi kunna presentera 600 djur av 100 arter, alla med hemvist nära den norra polcirkeln på jordklotet. Tanken är att göra "Polar Zoo" till ett centrum för forskning kring och uppfödning av utrotningshotade djurarter. Även utbildning skulle kunna knytas till centret. Det planerade projektet skulle också kunna bli en turistattraktion och få positiva effekter på sysselsättningen, som i dessa trakter i allra högsta grad bör stödjas.

"Polar Zoo" skulle ge människor möjlighet att få se djur som lever runt jorden på polarcirkelns breddgrad. Eftersom strävan i "Polar Zoo" kommer att vara att visa djurarter från hela världen men enbart de som lever i arktiskt klimat, skulle man i "Polar Zoo" kunna se den mångfald av raser och arter som finns uppe på Nordkalotten. Strävan i "Polar Zoo" skall också vara att visa djurarter i en så riktig omgivning som möjligt vad gäller växter och miljö.

Som tidigare nämnts är tanken att "Polar Zoo", förutom sin pedagogiska och turistiska roll, skall sträva efter att tillgodose forskningen och dessutom fungera som genbank för hotade djurarter. Många hotade djurarter kan i dag endast överleva med hjälp av djurparker.

Det planerade djurparksprojektet skulle innehålla:

- En pedagogisk – turistisk del där besökaren får se djur i rätt miljö och lära sig djurens ekologiska, ekonomiska och kulturella betydelse för människan genom tiderna.
- En rymlig forskningsdel främst avsedd för ekologisk forskning på ryggradsdjur.
- En avelsavelning där bl. a. utrotningshotade djur kan uppfödvas. Avelshägnen är nödvändiga för att "Polar Zoo" skall fungera som en genbank för djur som av olika orsaker är på väg att försvinna och kan på så sätt delta i att bevara och restaurera hotade arter.

"Polar Zoo" blir om det kommer till stånd unikt i världen och det kommer att bli en naturlig forskningsplats för ekologer, geologer, etologer och botanister och många andra specialister. Därtill kommer en djurpark av ovan skisserat slag att med all säkerhet öka turistströmmen till och förlänga turistsäsongen på Nordkalotten. Under utbyggnadstiden och även därefter kan projektet också bidra till att skapa arbetstillfällen.

Ur turistisk synpunkt borde ett "Polar Zoo" förläggas på lämplig plats utmed Midnattsolvägen som sträcker sig från Piteå över Jokkmokk – Kare-suando i Sverige genom Enontekiö i Finland, till Kautokeino i Norge och vidare norrut till Nordkap.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställes,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna för upprättandet av ett "Polar Zoo" på Nordkalotten.

Reykjavík den 5 mars 1985

Karl-Erik Häll (s)

Lennart Andersson (s)

Kaj Bärlund (Sdp)

Lahja Exner (s)

Margit Hansen-Krone (H)

Tyra Johansson (s)

Peter Muurman (Sdp)

Berit Oscarsson (s)

Otto Steenholdt (At)

Bengt Wiklund (s)

Ekonomiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om upprättande av ett nordiskt institut för bioteknik i Island

(Medlemsförslaget väckt av Pétur Sigurðsson m.fl., se s. 576)

Remissyttranden, se Supplement)

Økonomisk utvalg har mottatt ovennevnte medlemsforslag til behandling. Utvalget har behandlet medlemsforslaget på sine møter 1.–3. juli, 12.–13. november 1985 og 30.–31. januar 1986.

1. Sammendrag av medlemsforslaget

Medlemsforslaget tar utgangspunkt i de muligheter bioteknologien gir ved f. eks. framstilling av forskjellige organiske stoffer og medisiner, i matvareproduksjon og ved foredling av planter og husdyrraser.

Det påpekes at i Norden finnes det organismer som lever under marginale betingelser. I havet lever organismer som er tilpasset en temperatur nær frysepunktet. I varme kilder lever organismer som tåler særskilt høye temperaturer. Kulderesistente organismer kan sannsynligvis nyttes i fiskeforedling og ved annen utnytting av fiskefangst. Mikroorganismene i de varme kilder kan komme til nytte i biokjemisk industri, i matvareproduksjon og annen industri.

Det foreslås derfor å opprette et institutt for bioteknisk utforskning av de ovenfor nevnte organismer. Instituttet foreslås plassert i Island p. g. a. landets særstilling hva gjelder varme kilder. Videre påpekes den betydning fiskefangst og fiskeindustri har for det islandske næringsliv. Man ser det som naturlig at den nordiske satsingen på det industrielle og tekniske området blir fulgt opp med en tilsvarende satsing på næringsgrener av stor betydning for de nasjoner i Norden som har fiskefangst og fiskeindustri som hovednæringer.

Medlemsforslaget munner ut i et forslag om at Nordisk Råd skal rekommandere Nordisk Ministerråd å vedta tiltak for å opprette et nordisk institutt for bioteknikk i Island med den hovedoppgave å utvikle tekniske metoder som kan anvendes ved utnytting av havets ressurser.

2. Forslagets remissbehandling

Medlemsforslaget er remissbehandlet på vanlig måte og svar er kommet inn fra følgende remissinstanser:

Nordiske

NORDFORSK

Nordisk Industrifond

Nordens fackliga samorganisation

De nordiske industriforbunds fellesorgan

Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning

Nordisk industrialiseringsfond för Island

Danske

Fiskeriministeriet

Finske

Oy Alko Ab

Uleåborgs universitet

Ålands landskapsstyrelse

Helsingfors universitet

Islandske

Fiskeindustriens forskningsinstitut

Statens forskningsråd

Landbrukets forskningsinstitut

Islands industriforbund

Islands universitet

Norske

Norges Fiskeriforskningsråd

(Fiskeridepartementet slutter seg til uttalelsen)

Norges Landbruksvitenskaplige forskningsråd

Svenske

Fiskeristyrelsen/Havsfiskelaboratoriet

Delegationen för samordning av havsresursverksamheten

Alle remissinstansene er positive til utvidet nordisk samarbeid og satsing innenfor bioteknikken. Remissuttalelsene kan grovt grupperes som følger:

- remissinstanser som gir full støtte til forslaget
- remissinstanser som ønsker utredning/samarbeidsprosjekt for å høste erfaringer
- remissinstanser som er negativ til oppretting av et institutt i Island

2.1 Remissinstanser som gir full støtte til forslaget

Nordiske

Nordiske Industrialiseringsfondet for Island

Finske

Oy Alko Ab

Ålands landskapsstyrelse

Islandske

Fiskeriindustriens forskningsinstitutt

Statens forskningsråd

Landbrukets forskningsinstitutt

Islands universitet

Svenske

Fiskeristyrelsen

Ovennevnte remissinstanser gir full tilslutning til forslaget. Imidlertid er noen av dem inne på en drøfting om ikke det biotekniske institutts arbeidsområde bør være mer omfattende enn det som er foreslått.

Ålands landskapsstyrelse etterlyser opplysninger om hvordan forskningsresultatene skal anvendes og under hvilke samarbeidsformer eventuelle produkter skal framstilles. Videre savnes et mer målrettet forskningsområde. Islands universitet sier i sin uttalelse at hovedvekten bør legges på bioteknisk grunnlagsforskning.

2.2. Remissinstanser som ønsker utredning/samarbeidsprosjekt for å høste erfaring

Nordiske

Nordens fackliga samorganisation

Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning

NORDFORSK

Nordisk industrifond

De nordiske industriforbunds fellesorgan

Islandske

Islands Industriforbund

Norske

Norges Fiskeriforskningsråd/Fiskeridepartementet

Svenske

Delegationen för samordning av havsresursverksamheten

Disse instansene ønsker en nærmere utredning. Nordisk Industriforbund, De nordiske industriforbunds fellesorgan og Islands industriforbund foreslår at en starter med et samarbeidsprosjekt.

NORDFORSK vil ta initiativ til et forprosjekt for å belyse perspektiver, behov og aktuelle nordiske forskningsoppgaver innenfor bioteknologi som grunnlag for et større nordisk forskningsprogram og en nærmere vurdering av behovet for et nordisk institutt.

Nordens fackliga samorganisation viser til den nordiske handlingsplanen på jord- og skogbruksområdet. Organisasjonen mener Ministerrådet snart bør utarbeide en helhetsplan for nordisk samarbeid omkring forskning innen bioteknikken.

2.3. Remissinstanser som er negative til forslaget

Danske

Fiskeriministeriet

Finske

Uleåborgs universitet

Helsingfors universitetet

Fiskeriministeriet i Danmark anbefaler at utbyggingen av det nordiske samarbeidet på området søkes etablert på annet vis.

Uleåborgs universitet peker på at bioteknikken er et meget vidt begrep og omfatter også jord- og skogbruk. Universitetet mener det er mer fornuftig å opprette instituttet i det kontinentale Norden for at også disse sektorer blir ivaretatt og at det i Island opprettes en spesialisert underenhet.

I uttalelsen fra Helsingfors universitet heter det at nytten av instituttet vil være liten for Finland i forhold til utgiftene som vil oppstå. Helsingfors universitet kan derfor ikke støtte forslaget uten forbehold.

3. Utvalgets synspunkter

Forskning og utvikling innen bioteknikk har økt kraftig i løpet av den siste tiårsperioden. Forslagsstillerne peker på at det nå finner sted meget hurtige framskritt i bioteknologien og at man øyner stadig flere muligheter for utnytting av den, f.eks. ved framstilling av forskjellige organiske stoffer og medisiner, i matvareproduksjon og ved foredling av planter og husdyrraser. Remissinstansene er positive til utvidet nordisk samarbeid og satsing innen bioteknologien. Økonomisk utvalg deler denne oppfatning og mener behovet for økt nordisk samarbeid innen dette området er stort.

Utvalget finner idéen om å opprette et nordisk senter i Island for bioteknisk utforskning av organismer som lever under nordiske marginalbetingelser interessant. På bakgrunn av det foreliggende remissmateriale anser imidlertid utvalget at det er behov for ytterligere informasjon

før en tar endelig stilling til spørsmålet. Utvalget foreslår derfor at det iverksettes et forprosjekt for å belyse ulike samarbeidsperspektiver som foreligger samt hvilken rolle et slikt institutt for bioteknikk vil kunne spille for det nordiske næringslivet. Utvalget ønsker videre at det i forprosjektet blir lagt fram konkrete forslag til arbeidsformer for et eventuelt institutt.

Med hensyn til den raske utviklingen som for tiden finner sted innen bioteknikken mener utvalget det er nødvendig at forprosjektet blir slutført i løpet av 1986.

Under henvisning til det som er anført ovenfor vil Økonomisk utvalg foreslå at Nordisk Råd antar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å gjennomføre et forprosjekt i løpet av 1986 for å belyse hvilke ulike samarbeidsperspektiver som foreligger samt hvilken rolle et eventuelt bioteknisk institutt, med mulig plassering i Island, for utforskning av organismer som lever under nordiske marginalbetingelser vil kunne spille for det nordiske næringslivet.

Stockholm, 31. januar 1986

Ylva Annerstedt (fp)

Hallvard Bakke (A)

Johan Buttedahl (Sp)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Arne Gadd (s)

Ivar Hansen (V)

Formann

Karen Thurøe Hansen (KF)

Per Olof Håkansson (s)

Arvo Kempainen (Skdl)

Timo Kietäväinen (K)

Hanna Kvanmo (SV)

Preben Lange (Si)

Aase Olesen (RV)

Oddrunn Pettersen (A)

Páll Pétursson (F.)

Sten Svensson (m)

Harald Synnes (Kr.F.)

Jan P. Syse (H)

Karin Söder (c)

Henrik Westerlund (Sfp)

Lena Öhrsvik (s)

Medlemsforslag

om opprättande av ett nordiskt institut för bioteknik i Island

(Väckt av Pétur Sigurðsson samt Stefán Benediktsson, Johan Buttedahl, Ólafur G. Einarsson, Eiður Guðnason, Guðrún Helgadóttir, Bertil Jonasson, Elver Jonsson, Preben Lange, Erlendur Patursson, Páll Pétursson, Jens Steffensen, Otto Steenholdt, Jógvan Sundstein, Friðjón Þórðarson, Hans Olav Tungesvik, Ole Gabriel Ueland, Odd With och Marjatta Väänänen)

Som kjent finner det nå sted meget hurtige fremskritt i bioteknologien, og man öyner stadig flere muligheter for utnytting av den, f. eks. ved fremstilling av forskjellige organiske stoffer og medisiner, i matvareproduksjon og ved foredling av planter og husdyrraser. Det foreligger nå forskjellige muligheter for å anvende bioteknikkens metoder både ved vitenskapelige undersøkelser av organismer i nordiske områder og ved utnyttingen av dem.

De fleste organismer i nordlige områder er tilpasset en lav temperatur. Det gjelder især organismer i havet, der den årlige temperatursvingning bare er noen få grader i nærheten av frysepunktet. Blant disse finnes mange arter mikroorganismer. Andre slike som lever i varme kilder, tåler på den annen side høyere temperatur enn noen andre organismer. Disse spesialiserte mikroorganismer i havet og de i varme kildene er utrustet med uvanlige egenskaper som kan utnyttes på forskjellig måte, i tillegg til at de er interessante fra et teoretisk synspunkt. Oppmerksomheten må særlig rettes mot disse mikroorganismers enzymer. Av mikroorganismene i de varme kilder kan det utvinnes forskjellige slags enzymer som kan katalysere kjemiske prosesser ved langt høyere temperatur enn vanlige enzymer. Det er mange slags bruk for slike enzymer i biokjemisk industri, i matvareproduksjon og annen industri, men utforskningen av dem er ennå kommet realitært kort. Av kulderesistente mikroorganismer kan det utvilsomt utvinnes forskjellige enzymer som kan virke ved svært lave temperaturer. Slike enzymer kan sannsynligvis bli til stor nytte, f. eks. i fiskeforedlingen og annen utnytting av fiskefangst. Utforskningen av slike enzymer befinner seg ennå på begynnelsesstadiet og det er viktig at de nordiske nasjoner tar initiativ på disse områder.

Av denne grunn foreslås det at det blir opprettet et nordisk bioteknisk institutt. Opprettelsen av et slikt institutt er logisk på grunn av den store praktiske betydning virksomheten kunne få for innbyggerne i de nordiske

land, ikke minst de vestnordiske. Instituttet ville også være med å styrke de nordiske lands særstilling på det internasjonale plan og på det vitenskapelige området, som alle nasjoner nå legger stor og voksende vekt på.

For innbyggerne i det vestlige Norden er saken viktig både på grunn av de praktiske resultater den kunne føre til, og ikke minst på grunn av nødvendigheten av å bygge næringsliv og økonomi i økende utstrekning på kunnskap og høy teknikk. På det biotekniske område kunne det nettopp skjule seg viktige muligheter som ville ha tilknytning til landenes natur og folkenes tradisjonelle næringsveier. Blant de nordiske land har Island en særstilling hva angår de store og varierende områder med varme kilder. De har en meget rik vegetasjon som ennå er relativt lite undersøkt. Et nordisk samarbeid om å bygge opp innsikt på dette felt ville bli til uvurderlig nytte for disse nasjoner.

Det institutt som foreslås opprettet, skulle ha som oppgave å være et sentrum for bioteknisk utforskning av organismer som lever under nordiske marginalbetingelser. Hovedvekten burde legges på utvikling av biotekniske metoder som kunne anvendes ved utnyttningen av fiskefangst, men også oppgaver på det industrielle område burde vies oppmerksomhet. Instituttet måtte også være et organ for internasjonalt samarbeid om forskning på det biotekniske område.

På grunn av Islands særstilling vedrørende områdene med varme kilder, men også, og ikke minst, på grunn av den særstilling Island sammen med de andre vestnordiske land har når det gjelder betydningen av fiskefangst og fiskeindustri finner man det naturligst at dette institutt blir plassert i Island.

I denne forbindelse er det verdt å minne om den store oppbygging av nordisk samarbeid som nå finner sted på det industrielle og tekniske område. Man finner det derfor naturlig at det samtidig med denne oppbyggingen av samarbeid innen hovednæringene til de nasjoner i Norden som bygger sin økonomi hovedsakelig på industri, blir innledet en oppbygging av et slikt samarbeid som nå foreslås, ettersom det kunne bli til stor nytte for de nasjoner i Norden som har fiskefangst og fiskeindustri som hovednæringer.

Med henvisning til det ovenfor anførte henstiller undertegnede,
 at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta tiltak
 for å opprette et nordisk institutt for bioteknikk i Ísland med den
 hovedoppgave å utvikle tekniske metoder som kunne anvendes
 ved utnytting av havets ressurser.

Reykjavík, Oslo, Stockholm, København, Tórshavn og Helsingfors, 10.
 april 1985

Pétur Sigurðsson (Sj.)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Johan Buttedahl (Sp)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Eiður Guðnason (A.)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Bertil Jonasson (c)

Elver Jonsson (fp)

Preben Lange (Si)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Páll Pétursson (F.)

Jens Steffensen (KrF)

Otto Steenholdt (At)

Jógvan Sundstein (Fkfl)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Hans Olav Tungesvik (Kr.F.)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Odd With (Kr.F.)

Marjatta Väänänen (K)

Juridiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om att upprätta ett nordiskt register över personer som dömts till förbud att driva rörelse

(Medlemsförslaget väckt av Tuulikki Petäjaniemi m.fl., se s. 587)

Remissyttranden, se supplement)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag A 715/j om at oprette et nordisk register over personer, der er idømt forbud mod virksomhed. Udvalget har behandlet forslaget på møder den 6. august 1985 i Tammerfors, den 12. november 1985 i Mariehamn og den 30. og 31. januar 1986 i Stockholm.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget er fremsat den 22. april 1985.

I forslaget anbefales det, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) at undersøge, i hvilken udstrækning registeroplysninger om forbud mod at drive virksomhed er tilgængelige i de nordiske lande samt

2) at – om muligt – oprette et samnordisk register til indførelse af oplysninger om økonomisk kriminalitet i Norden med henblik på at forhindre, at personer, som er idømt forbud mod at drive virksomhed, udøver forretningsvirksomhed i andet nordisk land.

Forslagsstillerne henviser til, at man i de seneste år har kunnet opleve, at den samme person gentagne gange har stået som konkursskyldner eller haft en dominerende stilling i virksomheder, som erklæres konkurs. Konkurs af denne slags tyder ofte på, at virksomheden har været drevet med henblik på at svindle, og at man ikke har forsøgt at gøre virksomheden varig og lønsam.

Det anføres endvidere, at i Norge og Sverige er der allerede lovmæssig hjemmel til at idømme en person, der i forbindelse med konkurs groft har forbrudt sig imod kreditorernes interesser, forbud mod at drive virksomhed – såkaldt konkursskarantæne – og at et lignende lovforslag er under behandling i Finland.

Da der i Norden er indført fælles arbejdsmarked, pasfrihed m.m. kan den enkelte nordboer rejse frit omkring i Norden. Det er også i begrænset udstrækning muligt for en nordisk statsborger i et nordisk land at skaffe en aktiebeholdning i et selskab i et andet nordisk land og på denne måde få en vis indflydelse på selskabets beslutningsproces uden at støde på større administrative forhindringer.

Da det yderligere er således, at der til stadighed arbejdes på at betragte Norden som et hjemmemarked, og da man har udarbejdet forslag til lovttekster om samordnede købelove for Danmark, Finland, Norge og Sverige, mener forslagsstillerne, at det vil være nyttigt med et samnordisk register.

Formålet med et fælles nordisk register skulle være, at samfundet på denne måde kan gardere sig imod, at en person, der er idømt forbud mod at drive virksomhed, trods dette fortsætter med en eller anden form for virksomhed i sit eget eller andet nordisk land. De nationale myndigheder skulle indføre oplysninger i registeret, der frit skulle kunne benyttes af de andre landes myndigheder.

2. Remissudtalelser

Der er indkommet remissudtalelser fra følgende:

Norden:

De nordiska industriförbunden
Nordens fackliga samorganisation

Danmark:

Justitsministeriet

Finland:

Justitieministeriet
Handels- och industriministeriet
Centralhandelskammaren
Ålands landskapsstyrelse
Arbetsgivarnas i Finland Centralförbund
Finlands Advokatförbund
Arbetarrörelsens ekonomiska forskningsinstitut
Ekonomiska Planeringscentralen
Centralförbundet för småindustri

Norge:

Justis- og politidepartementet
Datatilsynet
Riksadvokaten
Norsk Arbeidsgiverforening

Sverige:

Rikspolisstyrelsen

Brottsforebyggande rådet, BRÅ

Datainspektionen

Riksskatteverket

Svenska Arbetsgivareföreningen

2.1. Remissinstanser, som støtter medlemsforslaget

Nordens Fackliga Samorganisation (NFS) støtter forslaget om at oprette et nordisk register over personer, der er idømt forbud mod at drive virksomhed. NFS henviser i denne forbindelse til sit remissvar i anledning af Nordisk Ministerråds udredning "Grå virksomhed" (NU 1983: 7), hvor NFS i sit svar bl.a. giver sin fulde støtte til arbejdsgruppens forslag om at skabe et nordisk kontrolsystem med et virksomhedslederregister og et "virksomhedslederbevis".

Arbetarrörelsens ekonomiska forskningsinstitut, Ekonomiska planeringscentralen og Centralförbundet för småindustri støtter også medlemsforslaget uden forbehold. Sidstnævnte anfører dog, at et nordisk register ikke vil spille en nævneværdig rolle, hvis ikke selve forbudet mod at drive virksomhed vedrører erhvervsvirksomhed i alle de nordiske lande.

2.2. Remissinstanser, som har visse reservationer eller stiller sig tvivlende over for medlemsforslaget

Justitsministeriet, hvis svar afgives efter aftale med industriministeriet, oplyser, at der iflg. de i Danmark gældende regler kun er mulighed for at frakende en person retten til at udøve virksomhed, som kræver en særlig offentlig autorisation eller godkendelse. Spørgsmålet om gennemførelse af særlige regler om konkurskarantæne eller næringsforbud overvejes for tiden i et udvalg vedrørende bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, der forventes at afgive betænkning i 1986. Justitsministeriet mener ikke, at der i dag er behov for noget fællesnordisk register om rettighedsfrakendelse. Efter justitsministeriets opfattelse vil det dog være mest hensigtsmæssigt først at tage spørgsmålet op til endelig vurdering efter en eventuel gennemførelse af danske regler om konkurskarantæne.

Justitieministeriet i Finland oplyser, at et lovforslag om forbud mod at drive virksomhed er under behandling i riksdagen. Imidlertid vil der hverken iflg. det finske lovforslag eller de tilsvarende love i Norge og Sverige være mulighed for at meddele et forbud mod at drive virksomhed på grundlag af en konkurs, der erklæres i et andet nordisk land. Virkningerne af et forbud begrænser sig ligeledes til vedkommende land.

Justitieministeriet mener ikke, at man kan begynde at overveje at oprette et samnordisk register, før der er skabt mulighed for, at et forbud i

et nordisk land også gælder i de øvrige nordiske lande. Derimod mener justitieministeriet, at det ville være velmotiveret at skabe en samnordisk regulering af bestemmelserne om forbud mod at drive virksomhed.

Centralhandelskammaren i Finland mener, at det i og for sig vil være ønskeligt at bringe de nordiske landes statsborgere i en ligeværdig stilling med hensyn til mulighederne og forudsætningerne for at drive erhvervsvirksomhed i de nordiske lande. Da retsstillingen i de nordiske lande er forskellig, og da et forbud mod at drive virksomhed i et nordisk land ikke gælder i et andet, vil det være velbegrundet at sætte spørgsmålstegn ved, om et samnordisk register i overensstemmelse med medlemsforslaget vil have den betydning og tjene det formål, som man stræber efter med dette initiativ.

Ålands landskapsstyrelse mener, at næringsretlige beskyttelsesforanstaltninger som i medlemsforslaget kan være af betydning. Imidlertid er der ikke på Åland behov for et nordisk register som foreslået. Det er nemlig i selvstyrelsesloven for Åland bestemt, at såvel næringsdrivende, der har været bosat i landskabet i kortere tid end 5 år, som juridiske personer med et eller flere bestyrelsesmedlemmer, der ikke har ålandsk "hembygdsrätt", skal have tilladelse til at drive næring. Det betyder, at ansøgninger om næringsret prøves i hvert enkelt tilfælde.

Finlands Advokatförbund er ikke overbevist om, at der foreligger noget større behov for at oprette et register som foreslået. Der er hverken i Finland eller i andre nordiske lande opnået nogen erfaring om betydningen af et forbud mod at drive virksomhed, ligesom der heller ikke findes noget tilsvarende register andre steder. Der kunne dog være grund til at overveje et nordisk register, hvis et forbud i et nordisk land også ville gælde i de øvrige nordiske lande, og dette kunne forhindre den som var udsat for forbudet, mod at udøve virksomhed uden for det lands grænser, hvor forbudet er udstedt.

Det norske *justis- og politidepartement* oplyser, at den nye konkurslovgivning i Norge, der bl.a. indeholder regler om konkurskarantæne, træder i kraft den 1. januar 1986. Det er bl.a. departementets opfattelse, at et centralt register nok ville gøre de omtalte forbud mere effektive, især hvis man samtidig fik regler, som pålagde førere af firmaregistre at kontrollere, at de personer, som opgives som indehavere, bestyrelsesmedlemmer o.l. i firmaledelsen, ikke var pålagt et forbud mod at indtage sådanne stillinger. Under alle omstændigheder ville det være naturligt at få en vis erfaring med praktiseringen af de nye karantænerregler i konkurslovgivningen, før man tager stilling til spørgsmålet om oprettelse af et centralt register. Departementet mener imidlertid, at der kan rejses principielle indvendinger mod et samnordisk register, bl.a. fordi et fællesnordisk register let kunne give indtryk af, at reglerne er ens i de nordiske lande, hvilket ikke er tilfældet. Man kunne godt tænke sig at kombinere oprettelsen af et sådant register med en konvention om, at handlinger i strid med konkurskaran-

tæne eller anden form for næringsforbud pålagt i et nordisk land, skulle være strafbar også i de andre nordiske lande, hvis handlingen foretages der. En anden mulighed ville være at ændre landenes regler om straffelovgivningens stedlige virkekreds, således at handlinger i strid med konkurskarantæner o.l. skal være strafbar i det land, hvor karantænen er pålagt, også når handlingen er foretaget i et andet land. Departementet mener dog ikke, at nogen af disse kan kaldes "kurante reformer". Det er opfattelsen, at man generelt bør være tilbageholdende med at straffe folk for handlinger, som er begået i udlandet, eller fordi de har brudt et udenlandsk offentligretligt påbud.

Det norske *datatilsyn* mener, at hvis der gennemføres en lovgivning, som indebærer, at næringsforbud/konkurskarantæne i et land skal kunne forhindre iværksættelse af eller deltagelse i virksomhed i andet nordisk land, vil der være behov for adgang til oplysninger om en person er idømt et sådant forbud. Datatilsynet peger på, at etablering af et centralt nordisk register vil rejse visse problemer vedrørende registeransvar og forholdet til de forskellige love om beskyttelse af personoplysninger. Der findes ligeledes alternative løsninger til et samnordisk register, f.eks. adgang til udlevering af sådan information, men på nuværende tidspunkt vil datatilsynet ikke afvise forslaget.

Riksadvokaten i Norge mener, at det er vanskeligt at udtale sig om behovet for et samnordisk register som det foreslåede. Han mener dog ikke, at der i dag er egnede pålidelige registre i Norge, der kan tjene det formål, som medlemsforslaget tager op.

Rikspolisstyrelsen i Sverige er enig med forslagsstillerne om det ønskværdige i at gøre det sværere for useriøse næringsdrivende at flytte sin virksomhed mellem de nordiske lande. Spørgsmålet er, om et samnordisk register ville kunne bidrage til dette formål på en hensigtsmæssig måde. Allerede fordi et forbud principielt kun gælder i det land, hvor det er udstedt, forekommer nytten af et samnordisk register over meddelte forbud begrænset. I Sverige føres der i dag af riksskatteverket et register med oplysninger om næringsforbud.

Oplysningerne om næringsforbud er offentlige og dermed tilgængelige også for medborgere, virksomheder og myndigheder i nabolandene. Et samnordisk register ville muligvis kunne medføre en øget bekvemmelighed for den, som vil undersøge, om en eventuel aftalepartner har en seriøs fortid. Sammenfattende finder rikspolisstyrelsen – ud fra de synspunkter som myndigheden er nærmest til at varetage – ikke der findes grund til at have indvendinger imod det foreslåede register.

Brottsförebyggande rådet (BRA) i Sverige deler i alt væsentligt forslagsstillernes opfattelse, at det er en betydningsfuld opgave at forhindre fortsat næringsvirksomhed af personer, der er idømt næringsforbud. Effektiviteten af et register vil dog afhænge af, om den, som ikke overholder forbudet, kan udleveres til og strafforfølges i det land, hvor forbudet er idømt.

Sådanne muligheder foreligger så vidt rådet ved ikke i dag. Det foreslåede register ville få størst betydning som information til myndigheder og privatpersoner i det land, som den til næringsforbud dømte begiver sig. I denne situation mangler forbudet iflg. den gældende retstilstand en direkte retsvirkning. Efter BRÅ's mening er det af største betydning, at registeret i givet fald også kommer til at indeholde en beskrivelse af grunden til det pålagte forbud. Dette vil være nødvendigt, for at almenheden ikke skal få et fejlslagtigt billede af den enkelte, da årsagerne til meddelelse af næringsforbud er forskellig i de forskellige lande.

Datainspektionen i Sverige mener, at forslagens gennemførelse forudsætter en ensartet nordisk lovgivning om kriterierne for bl.a. meddelelse af næringsforbud og om sanktionerne ved overtrædelse. Før dette bør det foreslåede register ikke indrettes.

Det svenske *riksskatteverket* mener også, at en almen registrering forudsætter, at de nationale love har større lighed, end tilfældet er i dag. Efter riksskatteverkets opfattelse har hverken skatte- eller eksekutionsmyndighederne i øjeblikket noget udtalt behov for et samnordisk næringsforbudsregister. Riksskatteverket anser, at forslaget i hvert fald er for tidligt rejst. Verket fraråder derfor p.t. indførelsen af et samnordisk næringsforbudsregister. Man bør i stedet for overveje en almen information af berørte myndigheder om, hvor de kan vende sig i en aktuel sag og få oplysninger om gældende næringsforbud i et andet nordisk land.

Svenska arbetsgivareföreningen har ikke noget imod, at det undersøges, i hvilken udstrækning registeroplysninger om forbud mod at drive virksomhed er tilgængelige i de nordiske lande. I og for sig har de heller ikke noget imod, at disse oplysninger indføres i et samnordisk register, i det omfang det er muligt og rationelt. Imidlertid er de generelt skeptiske over for registreringsvirksomhed som et effektivt middel mod ikke ønskværdige foreteelser i samfundet. Ligeledes stiller de sig tvivlende, hvis tanken med medlemsforslaget er, at ét nordisk lands regler om begrænsninger i retten til at drive erhvervsvirksomhed automatisk bliver gældende i de øvrige lande.

2.3. Remissinstanser, som går imod medlemsforslaget

De nordiska industriförbunden mener ikke, at der er behov for et samnordisk register som foreslået. Dette begrundes med, at bestemmelserne om forbud mod at drive virksomhed/konkurskarantæne ikke er enslydende i de nordiske lande, og i Danmark er der ikke lovgivning om disse spørgsmål endnu. Forbundet mener, at bekæmpelsen af økonomisk kriminalitet bør ske med andre midler, end det som her foreslås. *Norsk arbeidsgiverforening* henholder sig til denne udtalelse.

Handels- og industriministeriet i Finland fremfører, at vedkommende nordiske myndigheder på begæring kan få ret til at få oplysninger om

forbud, som gælder en bestemt navngiven person. Desuden bør vedkommende myndighed i loven pålægges pligt til at informere tilsvarende myndighed i andet nordisk land om forbudet, hvis det er sandsynligt, at firmaet vil fortsætte sin virksomhed i andet nordisk land. På denne baggrund anser ministeriet det ikke for Finlands del hensigtsmæssigt, at der dannes et register over forbud mod at drive virksomhed.

Arbetsgivarnas i Finland Centralförbund er generelt skeptiske over for registreringsvirksomhed som et effektivt middel mod ikke ønskværdige foreteelser i samfundet, og med tanke på det nye bureaukrati, som et register ville give anledning til, stiller de sig meget tvivlende over for forslaget. Direkte kontakter ved behov mellem myndighederne i de berørte lande, burde tjene samme formål.

3. Juridisk udvalg

Udvalget har noteret sig, at der i remissudtalelsene generelt peges på, at overvejelserne om et nordisk register først bør ske, når og hvis retstilstanden på området bliver ensartet i de nordiske lande, og hvis et forbud udstedt i et nordisk land også har virkning i de øvrige nordiske lande.

Forslagsstillerne har under udvalgsbehandlingen understreget, at hovedformålet med medlemsforslaget netop er at få gennemført en retstilstand i de nordiske lande, hvorefter et forbud mod udøvelse af virksomhed udstedt i et nordisk land også bliver gældende i de øvrige nordiske lande.

I udvalget er der enighed om, at samfundet bør kunne gardere sig imod, at en person, der er idømt forbud mod at drive virksomhed, trods dette fortsætter med en eller anden form for virksomhed i sit eget eller andet nordisk land.

På denne baggrund er der i udvalget ligeledes enighed om, at retstilstanden på området bør være ens i de nordiske lande, og at et forbud udstedt i et nordisk land også får virkning i de øvrige nordiske lande.

Derimod er der – på samme måde som i remissudtalelserne – i udvalget forskellige opfattelser af, om beskyttelsen af samfundet mod sådanne personer mest hensigtsmæssigt tilgodeses gennem oprettelsen af et fælles nordisk register.

Et mindre bureaukratisk og uformelt system, hvorefter myndigheder og andre, der har behov for sådanne oplysninger, i det enkelte konkrete tilfælde har mulighed for at indhente oplysninger fra de pågældende myndigheder i de andre nordiske lande, vil muligvis være tilstrækkeligt.

Under henvisning til det tidligere anførte og på baggrund bl.a. af bestræbelserne på at gøre Norden til et hjemmemarked og at indføre ensartede købelove i de nordiske lande skal juridisk udvalg indstille, at Nordisk Råd vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) at undersøge mulighederne for at indføre ensartede regler om forbud mod at drive virksomhed i de nordiske lande, herunder at et forbud i et nordisk land også vil få virkning i de øvrige nordiske lande samt

2) at det overvejes at indføre et system, som gør det muligt at indhente oplysninger om økonomisk kriminalitet fra de andre nordiske lande med henblik på at forhindre, at personer, som er idømt forbud mod at drive virksomhed, udøver forretningsvirksomhed i andet nordisk land.

Stockholm, den 31. januar 1986

Flemming Hansen (KF)

Inga Lantz (vpk)

Hans Nyhage (m)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Jens Steffensen (KrF)

Åsa Solberg Iversen (A)

Arnljot Norwich (H)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Ashbjørn Sjøthun (A)

Bernhardt Tastesen (S)
Formand

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Medlemsförslag

om att upprätta ett nordiskt register över personer som dömts till förbud att driva rörelse

(Väckt av Tuulikki Petäjaniemi samt Riitta Järvisalo-Kanerva, Hans Nyhage, Heikki Riihijärvi, Jens Steffensen, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson och Lena Öhrsvik)

Under de senaste åren har man kunnat uppmärksamma att samma personer upprepade gånger stått som konkursgäldenärer eller haft en dominerande ställning i företag som försatts i konkurs. Konkurser av det här slaget tyder ofta på att affärsverksamheten bedrivits i avsikt att svindla och att man inte ens försökt göra företaget bestående och lönsamt. Avsikten har av allt att döma varit att dra ekonomisk nytta av samhället och till och med av enskilda borgenärer. En dylik verksamhet har ofta även varit förödande för lokalsamhället och de anställda då verksamheten plötsligt och oväntat lagts ned. Ofta har de anställdas och eventuella oskyldiga delägares samt tredje parts framtidsplaner rasat och de har förlorat arbete, inkomstkälla och förmögenhet m. m., men fortsättningsvis varit tvungna att svara för sina bostads- och andra skulder samt övriga boendekostnader, vilka uppkommit som en följd av att man i god tro har bundit sig vid affärsverksamheten som gått i konkurs.

I Finland har regeringen i slutet av mars 1985 avlåtit en proposition till riksdagen om förbud att driva rörelse. Detta lagförslag ansluter sig till revideringen av konkurslagstiftningen. Avsikten med propositionen är att förebygga ekonomisk bottenlighet. Enligt förslaget kan en person som i samband med konkurs grovt förbrutit sig mot borgenärernas intressen, av domstol förbjudas att driva rörelse. Förbudet kan gälla från två år till fem år. Brott mot förbudet kan bestraffas med upp till två års fängelse. Motsvarande lagstiftning är redan i kraft i bl. a. Sverige och Norge. Här går förbudet under benämningen konkurskarantän.

Med förbudet att driva rörelse strävar man till att personer, som visat sig vara olämpliga som affärsidkare, hindras att fortsätta sin verksamhet och att på samhällets och enskilda borgenärers bekostnad skaffa sig ekonomisk fördel.

Person som meddelats förbud att driva rörelse skall inte heller få vara personligen ansvarig bolagsman eller styrelsemedlem, suppleant, verkställande direktör eller ha annan därmed jämförbar ställning i t. ex. aktiebolag.

Han skall inte heller utan formell ställning i praktiken få leda företag av det här slaget.

Emedan vi i Norden har infört en gemensam nordisk arbetsmarknad, passfrihet m. m. är det fritt för enskilda nordbor att resa omkring i Norden. Det är även nu i begränsad utsträckning möjligt för en medborgare att i ett nordiskt land införskaffa en aktieportfölj i ett bolag i ett annat nordiskt land och på detta sätt få ett visst inflytande i bolagets beslutsprocess utan att stöta på större administrativa hinder. Likaså kan det bli möjligt, enligt den i Finland som bäst pågående reformen av lag om aktiebolag, att också medborgare i andra nordiska länder utan specialtillstånd kan bli styrelseledamöter i finländska aktiebolag.

Tanken om ett samnordiskt register vinner även stöd däri att man också ständigt arbetar för och i enlighet med strävan att anse Norden som hemmamarknad (*rekommendation nr 23/1980*) samt att man utarbetat förslag till lagtexter (*NU 1984:5*) om samordnade köplagar för Danmark, Finland, Norge och Sverige.

För att undvika att person, som begått ett brott och blivit dömd till förbud att bedriva affärsverksamhet, trots allt fortsätter med någon typ av affärsverksamhet i eget eller annat nordiskt land, borde samhället garderas mot detta genom att införa ett samnordiskt register. Till detta register skulle information införas av de nationella myndigheterna och fritt kunna utnyttjas av de andra nordiska ländernas myndigheter.

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- 1) att undersöka i vilken utsträckning registreringsuppgifter om förbud att driva rörelse är tillgängliga i de nordiska länderna samt
- 2) att om möjligt bilda ett samnordiskt register för införande av uppgifter rörande ekonomisk brottslighet i Norden i syfte att förhindra personer som dömts till förbud att driva rörelse att idka affärsverksamhet i annat nordiskt land.

Rønne den 22 april 1985

Tuulikki Petäjänemi (Kok) *Riitta Järvisalo-Kanerva (Sdp)*

Hans Nyhage (m) *Heikki Riihijärvi (Smp)*

Jens Steffensen (KrF) *Bernhardt Tastesen (S)*

Friðjón Þórðarson (Sj.) *Lena Öhrsvik (s)*

Ekonomiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om forskningsinsatser inom den kooperativa sektorn

(Medlemsförslaget väckt av Gunnar Berge, Arne Gadd, Eiður Guðnason, Anker Jørgensen, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Bernhardt Tastesen och Pekka Tuominen, se s. 596

Remissyttranden, se Supplement)

Økonomisk utvalg har mottatt ovennevnte medlemsforslag til behandling. Utvalget har behandlet medlemsforlaget på sine møter 1.–3. juli og 12.–13. november 1985 samt 30.–31. januar 1986.

1. Sammendrag av medlemsforlaget

I medlemsforlaget tas det utgangspunkt i den betydning konsument- og produsentkooperasjonen har i de nordiske land. Det vises til en svensk utredning, Kooperationen i samhället; SOU 1981:60. I utredningen konkluderte man med at det var vanskelig å finne tilstrekkelig med og aktuell nok data om kooperasjonen. Det foregikk lite forskning, utvikling och utdanning vedrørende kooperasjonen.

Det sies i medlemsforlaget at de oversikter som er laget på forskningsområdet i de ulike nordiske land tyder på at situasjonen er omtrent den samme som i Sverige.

Kooperasjonen har ulike aspekter, f. eks. kooperasjonen som idéhistorisk element. Videre skiller kooperasjonen seg fra andre virksomhetsformer gjennom måten beslutninger blir tatt på samt gjennom de økonomiske målsettinger kooperasjonen setter seg.

Det nevnes at erfaringene om kooperasjonen i de nordiske land kan komme til nytte i utviklingsland.

Medlemsforlaget munner ut i følgende rekommandasjonsforslag:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. i samråd med nært berørte organisasjoner, og med ivaretagelse av de erfaringer som er oppnådd innenfor rammen av det forskningsprogram som er etablert innen den landbrukskooperative sektor, å utarbeide et nordisk forskningsprogram for kooperasjonen:
2. snarest, og innenfor rammen av tilgjengelige prosjektmidler, å gi rom

for delfinansiering også av samnordiske forskningsprosjekter vedrørende konsumentkooperative spørsmål;

3. å medvirke til at man i de nordiske land fremmer forslag om forskning og utdanning vedrørende både produsent- og konsumentkooperativ virksomhet.

2. Remissbehandling

Medlemsforslaget er remissbehandlet på vanlig måte.

Remissvar er mottatt fra følgende myndigheter, institusjoner og organisasjoner:

Nordiske

Nordens Faglige Samorganisasjon

Danske

Det kooperative Fællesforbund

FDB

De samvirkende danske Andelsselskaber

Undervisningsministeriet

Samfunnsvitenskaplige forskningsråd

Industriministeriet

Landbruksministeriet

Boligministeriet

Finske

Handels- og industriministeriet

Helsingforsuniversitetet

Finlands Svenska Andelsförbund

Arbetarrörelsens ekonomiska forskningsinstitut

Centrallaget för handelslagen i Finland

Islandske

Islands Kooperative forbund

Norske

Forbruker- og administrasjonsdepartementet

Universitetet i Oslo ved Sosialøkonomisk institutt, Instituttet for sosiologi og Institutt for statsvitenskap

Institutt for landbruksøkonomi

Det Kgl. Selskap for Norges Vel

Kooperative Tarifforening

Norges Kooperative landsforening

Norges Handelshøyskole

Landbruksdepartementet

Kultur- og Vitenskapsdepartementet

Svenske

Universitets- och Högskoleämbetet ved universitetene i Stockholm, Linköping, Göteborg, Umeå, Lund og Uppsala

Kooperativa instituttet

Forskningsrådsnämnden

Föreningen Kooperativa Studier

Humanistisk - samhällsvetenskapliga forskningsrådet

Lantbrukarnas Riksförbund

Konsumentverket

3. Remissammendrag

Remissinstansene er med noen få unntak positive til de synspunkter som fremføres i medlemsforslaget. Enkelte av remissinstansene påpeker at medlemsforslagets punkt 2. og 3. kan utvides til andre kooperative områder. Noen av remissinstansene tar ikke stilling til medlemsforslaget.

Nordiske

Nordens Faglige Samorganisasjon støtter medlemsforslaget og slutter seg til motivene for forskningsinnsatser innen den kooperative sektor.

Danske

Det kooperative Fællesforbund anbefaler økte forskningsinnsatser innen den kooperative sektor. Forbundet foreslår at medlemsforslagets punkt 2. utvides til også å omhandle produsentkooperative spørsmål.

FDB støtter forslaget. Under henvisning til forslaget pkt 2. om et felles nordisk forskningsprosjekt med vekt på forbrukerkooperative spørsmål er *FDB* villig til å delta i delfinansieringen.

De samvirkende danske Andelselskaber støtter forslaget.

Undervisningsministeriet finner ikke å kunne uttale seg om forslaget faglige innhold. Med hensyn til eventuelle budsjettmessige konsekvenser forutsettes det at aktiviteter, såfremt de realiseres, blir finansiert i og innenfor den samlede ramme for nordisk forskningssamarbeid.

Statens samfundsvidenskaplige Forskningsråd er positiv til forslaget, idet en gjerne ser en økt innsats på nordisk plan.

Industriministeriet har for sitt vedkommende ikke konstatert at det foreligger behov for et program for kooperativ forskning og kan derfor ikke anbefale forslaget om et nordisk program på dette området.

Landbruksministeriet har ingen merknader til forslaget.

Boligministeriet har ingen merknader til forslaget.

Finske

Handels- og industriministeriet viser til finske institutters forsknings- og publikasjonsvirksomhet samt at institusjonen for kooperative studier

har spesialisert seg i kooperasjonsproblematikken. Ministeriet anser synspunktene i medlemsforslaget vedrørende forskning og undervisning som viktig. Forutsetningen for et stillingstaken til den praktiske gjennomføringen av forslaget er at en utreder hvilke ressurser en gjennomføring krever og hvilke ressurser som er tilgjengelig.

Helsingforsuniversitetet har innhentet uttalelse fra statsvetenskaplige fakulteten. *Statsvetenskapliga fakulteten* viser til at institusjonen for kooperative studier har vært med i det nordiske landbrukskooperative forskningsprosjekt. Fakultetet mener at tilsvarende forskningsprosjekt innen øvrige kooperative delområder, som konsumentkooperasjonen, er viktig.

Konsumentkooperative Centralförbundet støtter medlemsforslaget. Forbundet mener en kan starte forskningen innen konsumentkooperasjonen.

Finlands Svenska Andelsförbund anser en aktivisering og koordinering av kooperasjonsforskningen på samnordisk basis som nødvendig og ønskelig samt at kooperasjonsforskningen utvides til den konsumentkooperative sektoren.

I uttalelsen fra *Arbetarrörelsens ekonomiska forskningsinstitut* heter det bl. a. at siden den kooperative virksomheten i de nordiske land spiller en viktig rolle, samtidig som forskningen innen den kooperative sektor er beskjedent, er det ønskelig å utvide det nordiske samarbeidet.

Islandske

Islands kooperative forbund støtter medlemsforslaget.

Norske

Universitetet i Oslo har innhentet uttalelse fra Sosialøkonomisk institutt, Instituttet for sosiologi og Instituttet for statsvitenskap. Sosialøkonomisk institutt mener det er en viktig forskningsoppgave å utrede virkemåter ved alternative organisasjonsformer i en økonomi. Slik medlemsforslaget er utformet virker det imidlertid etter instituttets oppfatning for snevert rettet mot nedarvete organisasjonsformer. Instituttets konklusjon er derfor at tiltak som kan bidra til økt forskning om funksjonsmåter for alternative økonomiske systemer vil være nyttig. Instituttet mener at man ikke på forhånd i særlig grad bør innsnevre det sett av systemer som skal utredes. Institutt for sosiologi og Institutt for statsvitenskap stiller seg positiv til forslaget.

Institutt for landbruksøkonomi mener det faglige grunnlaget nå er så solid at det skulle være mulig å gjennomføre en effektiv forskning. Det forsknings- og kunnskapsmessige grunnlaget idag skulle være tilstrekkelig til at undervisningsmaterieell kan utvikles. Det er imidlertid ønskelig at kunnskapsgrunnlaget styrkes.

Det Kgl. Selskap for Norges Vel ser på medlemsforslaget som et positivt initiativ og håper det kan bidra til å styrke samvirkeforskningen både i de enkelte nordiske land og som et felles nordisk forskningsprosjekt. Det blir

videre uttrykt at det vil være en fordel om en kunne organisere et samarbeid mellom de forskerne som engasjeres på de ulike kooperative områder.

Den Kooperative Tarifforening støtter fullt ut det foreliggende forslag.

Norges Kooperative Landsforening (NKL) er først og fremst opptatt av pkt 2 i forslaget og er villig til å delta i delfinansieringen av dette.

Norges Handelshøyskole anfører at en systematisk forskning om de kooperative bevegelser og deres samfunnsmessige bidrag i de nordiske land vil være av stor verdi. Høyskolen mener det kan være viktig at perspektivet utvides til generelt å omfatte administrative og markedsøkonomiske aspekter ved samvirke mellom flere ellers selvstendige økonomiske enheter.

Forbruker- og administrasjonsdepartementet viser til at spørsmålet om kooperativ forskning har vært drøftet i embetsmannskomiteén for forbruksspørsmål. Hverken ut fra det nordiske samarbeidsprogrammet eller ut fra forbrukerpolitiske hensyn var det behov for å prioritere forskning innen den kooperative sektor spesielt.

Landbruksdepartementet har oversendt forslaget til *Norges Landbruksvitenskaplige forskningsråd* som stiller seg positiv til idéen om et felles nordisk forskningsprogram på det kooperative området. En avventer imidlertid en nærmere konkretisering av programidéen før forslaget kan undergis en mer konkret vurdering. Landbruksdepartementet slutter seg til uttalelsen.

Kultur- og Vitenskapsdepartementet viser til at det på norsk side er lagt opp til visse prioriteringer av forskningsområder innen den kooperative sektor, med sikte på å styrke oppbyggingen av en tilfredstillende grunnkompetanse og infrastruktur for virksomheten.

Svenske

Universitets- och Högskoleämbetet har innhentet uttalelser fra universitetene i Stockholm, Linköping, Göteborg, Umeå, Lund og Uppsala. Ved *Universitetet i Stockholm* har medlemsforslaget vært behandlet ved statsvetenskapliga institutionen og företagsekonomiska institutionen. Statsvetenskapliga institutionen mener punkt 1. og punkt 2. i medlemsforslaget er uklare. Forslagets pkt 3. støttes. Företagsekonomiska institutionen mener det er viktig at forslaget får Nordisk Råds støtte.

Universitetet i Linköping støtter forslaget og mener det bør avsettes særskilte ressurser for finansiering av et samnordisk forskningsprosjekt som innrettes på konsumentkooperative spørsmål.

Universitetet i Göteborg stiller seg positiv til å medvirke i ulike prosjekt som kan belyse den kooperative virksomhet fra flere ulike aspekter. Det pekes på at en mer aktiv forskning innen kooperative spørsmål forutsetter ressurser.

Umeå universitet mener det finnes behov for økt forskning. Universitetet mener forskningen ikke bør begrenses til konsument- og landbrukskoo-

perasjonen. Under forutsetning av at innsatsene også omfatter kooperasjon utover den etablerte støttes forslaget.

Lunds universitet støtter forslaget.

Kooperativa institutet støtter forslaget og uttrykker glede over at medlemsforslag i Nordisk Råd på denne måten tar opp den kooperative virksomhet.

Forskningsnämnden finner at forslaget samsvarer med nemndens egen bedømming av behovet for kooperasjonsforskning og støtter forslaget. Det pekes på at økt samarbeid også vil fremme utvikling av kooperasjonsforskning på nasjonalt nivå.

Föreningen Kooperativa studier mener det er av særlig betydning at samarbeid på nordisk basis kan utvikles. Et nordisk forskningsprogram for kooperasjonen er i denne forbindelse viktig. Foreningen legger spesiell vekt på spørsmålet om en aktiv forskningsinformasjon.

Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet støtter forslaget og fremholder at en kraftig satsing på nordisk plan under alle omstendigheter kommer til å kreve betydelige ressurser.

Lantbrukarnas Riksförbund mener at en satsing på kooperasjonsforskning fra Nordisk Råds side vil utgjøre et vesentlig bidrag til å utvikle denne foretaksformen. Forbundet understreker betydningen av at det nordiske forskningssamarbeidet som allerede eksisterer på det landbrukskooperative området får fortsette og utvikles, og vil motsette seg at forslaget tas til inntekt for en overføring av ressurser fra landbrukskooperativ til konsumentkooperativ forskning.

Konsumentverket mener Nordisk Ministerråd bør kunne støtte prosjekt knyttet til et konsumentkooperativt forskningsprogram. I følge Konsumentverkets oppfatning bør det ikke være Ministerrådets oppgave å utarbeide et slikt forskningsprogram. Konkrete forslag til konsumentkooperative prosjekt kan delfinansieres via midler fra Embetsmannskomiteén for konsumentspørsmål. Disse må imidlertid på vanlig måte vurderes mot andre prosjektområder.

4. Utvalgets synspunkter

Kooperativ virksomhet spiller en stor rolle på en rekke områder i de nordiske land. En stor del av befolkningen i de nordiske land er på ulike måter knyttet til kooperasjonen. På den annen side har forskningen om kooperasjonen vært beskjeden.

Økonomisk utvalg anser det derfor viktig å utvikle det nordiske forskningssamarbeidet omkring det kooperative området. Utarbeidning av et nordisk forskningsprogram vil utgjøre et viktig steg i denne retning. Utvalget stiller seg således positiv til det foreliggende medlemsforslag om et felles nordisk forskningsprogram for kooperasjonen. Utvalget vil dessuten understreke at erfaringer og økt innsikt om kooperasjonen i Norden vil komme til nytte og anvendelse i utviklingslandene. Utvalget går ut ifra at

de positive erfaringer som er vunnet i forbindelse med det nordiske forskningsprogram som er etablert innen den landbrukskooperative sektor blir ivarettatt og bygget videre på. Nær kontakt og samarbeid med kooperasjonens organisasjoner og forskere er selvfølgelig.

I medlemsforslaget blir det pekt på at forskningsinnsatsen om kooperasjonen er beskjeden og savner langsiktig struktur. Det understrekes at dette gjelder all kooperasjonsforskning og særlig forskning om konsumentkooperative virksomheter. Utvalget deler oppfatningen om at det er behov for økt innsats for å fremme forskningen innen dette området. Utvalget vil dessuten peke på at det er viktig at kunnskapsoppbyggingen rundt kooperasjonen blir mer systematisk og styrkes. Dette er nødvendig for utviklingen av sektoren. Utvalget slutter seg forøvrig til de synspunkter som blir fremført i medlemsforslaget og viser til de mange positive remissvarene.

Under henvisning til det som er anført ovenfor vil Økonomisk utvalg foreslå at Nordisk Råd antar følgende rekommandasjon.

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. i samråd med nært berørte organisasjoner, og med ivarettelse av de erfaringer som er oppnådd innenfor rammen av det forskningsprogram som er etablert innen den landbrukskooperative sektor, å utarbeide et nordisk forskningsprogram for kooperasjonen;
2. snarest, og innenfor rammen av tilgjengelige prosjektmidler, å gi rom for delfinansiering også av samnordiske forskningsprosjekter vedrørende konsumentkooperative spørsmål;
3. å medvirke til at man i de nordiske land fremmer forskning og utdanning vedrørende både produsent- og konsumentkooperativ virksomhet.

Stockholm, 31. januar 1986

Ylva Annerstedt (fp)

Hallvard Bakke (A)

Johan Buttedahl (Sp)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Arne Gadd (s)

Ivar Hansen (V)

Formann

Karen Thurøe Hansen (KF)

Per Olof Håkansson (s)

Arvo Kempainen (Skdl)

Timo Kietäväinen (K)

Hanna Kvanmo (SV)

Preben Lange (Si)

Aase Olesen (RV)

Oddrunn Pettersen (A)

Páll Pétursson (F.)

Sten Svensson (m)

Harald Synnes (Kr.F.)

Jan P. Syse (H)

Karin Söder (c)

Henrik Westerlund (Sfp)

Lena Öhrsvik (s)

Medlemsförslag

om forskningsinsatser inom den kooperativa sektorn

(Väckt av Gunnar Berge, Arne Gadd, Eiddur Guðnason, Anker Jørgensen, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Bernhardt Tastesen och Pekka Tuominen)

Kooperativa verksamheter, både konsument- och lantbrukskooperativa, utgör sedan gammalt betydande delar i alla de nordiska ländernas näringsliv. De är i hög grad hemmamarknadsinriktade, spänner över vida delar av tillverkning och förmedling av varor och tjänster och finns numera på de flesta av de nordiska innevånarnas grundläggande behovsområden. Kooperativa verksamheter har sedan gammalt olika former av produktions- och inköpssamarbete över landgränserna och engagerar genom sin demokratiska uppbyggnad enligt principen en person – en röst många människor i utvecklingsarbetet.

Det är bl. a. av dessa orsaker angeläget att kooperativa verksamheter kan fortsätta att utvecklas till ett betydande inslag i Nordens näringsliv.

För svensk del har en av regeringen tillsatt utredning gjort en genomgång av den svenska Kooperationen (''Kooperationen i samhället''; SOU 1981:60). Utredningen konstaterade en anmärkningsvärd brist i Kooperationens samhälleliga utvecklingsförutsättningar och sammanfattade (s. 400):

– Samhällets och beslutsfattarnas allmänna kunskap om Kooperationens egenskaper, omfattning, struktur och problem är liten och svårigheterna att finna tillräckliga och aktuella data om Kooperationen är stora.

– Forskningen om och utvecklingen av kooperativ teori, teknik och tillämpning är liten och otillräcklig för att Kooperationen skall kunna ta större del i och ett vidgat ansvar för samhällsutvecklingen.

– De tillgängliga samhälleliga resurserna för kooperativ utbildning och utveckling är obetydliga, bl. a. därför att de kooperativa frågorna och behoven är förbisedda vid resursernas fördelning.

Vad gäller själva forskningen ansåg sig utredningen kunna karakterisera läget på följande sätt (s. 409):

När forskningssituationen i olika länder jämförs, är det uppenbart att den svenska Kooperationsforskningen inte prioriteras av högskolemyndigheter och finansierande statliga organ, i samma utsträckning som i vissa andra länder. Detta trots att Sverige är ett av de kooperativt mest utvecklade länderna i världen.

Handelshögskolor och tekniska högskolor är inriktade på, och i vissa fall grundade för, att förse näringsliv och industri med välutbildad personal. Den utbildning som där ges är emellertid inte alltid relevant för den kooperativa delen av svensk samhällsekonomi. De kooperativa organisationerna har fram till 1970-talet inte heller varit pådrivande eller medverkat vid inrättandet av några högre läroanstalter. Kooperativa lösningar på ekonomiska problem har därigenom hamnat vid sidan om i den svenska undervisning och forskning som bedrivs i t. ex. ekonomiska ämnen. En nyexaminerad ekonom kan helt sakna kunskap om den ekonomiska föreningens särart och det kooperativa sättet att hantera samhälls- och företagsproblem.

Kunskapsbristen finns inte endast inom det ekonomiska området. Det är t. ex. möjligt att gå igenom en grundutbildning i samhällsvetenskapliga ämnen utan att veta vad Kooperation innebär. Detta avspeglar sig naturligtvis i de forskningsområden som doktorander och andra forskare senare väljer att arbeta med.

Bristen på forskning om Kooperation tar sig också uttryck i brist på handlednings- och lärarkompetens. Därmed tillförs inget stoff kurslitteraturen i undervisningen vid universiteten. Den undervisning som ges behandlar ofta Kooperationen på ett mycket ytligt plan.

En stor del av Sveriges befolkning har anknytning till Kooperationen: genom medlemskap i någon av organisationerna, genom boendet, som försäkringstagare, som anställd etc. Ungefär hälften av de svenska hushållen är medlemmar enbart i KF (ca 1,9 miljoner medlemmar 1979). Det är alltså en stor grupp människor som kan ha intresse av att forskning om Kooperation bedrivs. Samhället i övrigt skulle också kunna ha nytta av sådan forskning. Forskning kring kooperativa vägar att söka lösa sociala och ekonomiska problem skulle kunna berika samhällsdebatten.

Under 1984 påbörjade forskningsrådsnämnden (FRN) en genomgång av svensk Kooperationsforskning med sikte på att få till stånd en mer systematiserad forskning om Kooperation.

I övriga nordiska länder finns inte motsvarande typ av genomgångar av "Kooperation och samhälle". Men de inventeringar som finns på forskningsområdet tyder på att situationen är ungefär densamma som i Sverige. Forskningsinsatserna om Kooperationen är alltså få och saknar långsiktig struktur. Det sagda gäller all Kooperationsforskning och särskilt forskning om konsumentkooperativa verksamheter. Det innebär bl. a. att många av de nordiska ländernas innevånare går miste om intressant samhällslig kunskapsbildning. Detta går sedan igen i utbildningen på olika nivåer i skolsystemet, från grundskola till universitet.

Kooperationen som verksamhetsform – såväl den konsumentinriktade som den producentinriktade – har många olika dimensioner. En är den idéhistoriska, eftersom den illustrerar och belyser en nog så väsentlig del av våra samhällens utveckling under 1900-talet. En annan gäller beslutsfattandet, som för den kooperativa verksamhetsformen starkt skiljer sig från andra företagsformer. Ytterligare en gäller de rent företagsekonomiska, eftersom den kooperativa företagsformen är till för medlemmarnas nytta och inte i första hand för att maximera vinsten.

Inför framtiden är det angeläget för såväl nordiskt näringsliv som för de nordiska samhällena som helhet att Kooperation som företagsform, beslutsform – och idé – ges möjligheter att utvecklas. En av förutsättningarna för det är att det sker en vetenskaplig kunskapsutveckling på området.

Eftersom den kooperativa företagsformen har stora möjligheter att användas i utvecklingsländerna, borde det vara av värde om erfarenheterna i våra nordiska länder systematiserades genom en genomtänkt forskning inom såväl de konsument- som producentkooperativa sektorerna.

Med hänvisning till vad som anförts hemställer vi,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att – i samråd med nära berörda organisationer och med tillvaratagande av de erfarenheter som vunnits inom ramen för det forskningsprogram som etablerats inom den lantbrukskooperativa sektorn – utarbeta ett nordiskt forskningsprogram för Kooperationen;
2. att snarast och inom ramen för tillgängliga projektmedel bereda utrymme för delfinansiering också av samnordiska forskningsprojekt med inriktning på konsumentkooperativa frågor; samt
3. att medverka till att i de nordiska länderna främja förslag om forskning och utbildning rörande såväl producent- som konsumentkooperativ verksamhet.

Oslo, Stockholm, Reykjavík, Köpenhamn och Helsingfors den 24 april 1985

Gunnar Berge (A)

Arne Gadd (S)

Eiður Guðnason (A.)

Anker Jørgensen (S)

Grethe Lundblad (S)

Peter Muurman (Sdp)

Bernhardt Tastesen (S)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Kommunikationsutskottets betänkande

över medlemsförslag om ibruktagandet av tilläggsbroms- ljus på bilar

(Medlemsförslaget väckt av Elsi Hetemäki-Olander m.fl., se s. 608

Remissyttranden, se Supplement)

Till kommunikationsutskottet har hänvisats medlemsförslag A 717/t om ibruktagandet av tilläggsbromsljus på bilar. Kommunikationsutskottet har behandlat medlemsförslaget vid sina möten i Köpenhamn den 25–27 juni 1985, i Mariehamn den 12 november 1985 och i Stockholm den 30–31 januari 1986.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget, som väckts av Elsi Hetemäki-Olander samt Tytti Isohookana-Asunmaa, Eišur Guðnason, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Hannu Kempainen, Peter Muurman, Per Petersson, Tuulikki Petäjaniemi, Heikki Riihijärvi och Pirkko Turpeinen, hemställs:

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att i Norden tillvarata den trafiksäkerhetsmässiga nyttan av tilläggsbromsljus på bilar.

I medlemsförslaget hänvisar förslagsställarna till den gynnsamma utvecklingen inom trafiksäkerheten i Norden under tiden 1973–1983 vad gäller antal dödsfall i trafiken. Vidare erinras om att utvecklingen inte har varit lika positiv för alla slags trafikskador.

Det påpekas att strävandena att förbättra trafiksäkerheten i första hand således har resulterat i ett minskat antal dödade i trafiken medan risken för andra trafikolyckor har ökat med den ökade trafiken. Bland dessa kan nämnas upphinnandeolyckor för fordon, som numera utgör ett stort och ständigt växande problem i Norden.

Förslagsställarna hänvisar till undersökningar i Förenta staterna, enligt vilka man kan konstatera en ca 50-procentig minskning av upphinnandeolyckorna för bilar med upptill placerat bromsljus. I USA blir upptill placerade tilläggsbromsljus obligatoriska fr.o.m. 1986 års personbilar.

Vidare påpekas att inverkan av tilläggsbromsljus har undersökts i Sveri-

ge (VTI's rapport nr 261/83) samt tagits upp i ett nordiskt seminarium i Gentofte i Danmark.

I seminarierapporten konstateras enhälligt att man också i Norden kan uppnå en positiv effekt med upptill placerade tilläggsbromsljus.

Enligt förslagsställarna är tilläggsbromsljus nu tillåtna i alla nordiska länder utom Finland.

2. Remissbehandlingen

Vid sitt möte i Rovaniemi den 3 juli 1985 beslöt Nordiska rådets presidium att medlemsförslaget skulle hänvisas till kommunikationsutskottet och att förslaget skulle undergå en vanlig remissbehandling.

Medlemsförslaget har sedan behandlats i vanlig ordning. Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande över medlemsförslaget:

Norden

- Nordisk Trafiksikkerhedsråd

Danmark

- Justitsministeriet
- Dansk Kørelærer-Union
- Forenede danske Motorejere (FDM)

Finland

- Ministeriet för inrikesärendena
- Trafikministeriet
- Delegationen för trafiksäkerhetsärenden
- Statens tekniska forskningscentral
- Trafikförsäkringsföreningen
- Trafikskyddet
- Finlands bilskoleförbund
- Automobilförbundet (AF)
- Finlands lastbilsförbund

Åland

- Ålands landskapsstyrelse

Island

- Trafikkrádet
- Statens bítilsyn
- Islands sjáförálarerforening

Norge

- Norges landbrugsvitenskapelige forskningsråd
- Motorførernes avholdsforbund (MA)
- Norges forsikringsforbund
- Norges automobilforbund (NAF)
- Kongelig norsk automobilklub (KNA)
- Trygg Trafikk

Sverige

- Trafiksäkerhetsverket
- Väg- och trafikinstitutet
- Trafiksäkerhetsföreningen
- AB Svensk bilprovning
- Sveriges trafikskolors riksförbund (STR)
- Motormännens riksförbund (M)

*2.1. Remissinstanser som stöder förslaget**Nordisk*

- Nordisk Trafiksikkerhedsråd

Danmark

- Justitsministeriet
- Dansk Kørelærer-Union
- Forenede danske Motorejere

Finland

- Trafikskyddet
- Automobilförbundet
- Trafikministeriet
- Statens tekniska forskningscentral
- Trafikförsäkringsföreningen
- Ministeriet för inrikesärendena
- Finlands bilskoleförbund
- Finlands lastbilförbund

Åland

- Ålands landskapsstyrelse

Island

- Trafikkrádet
- Statens bitilsyn

Norge

- Motorførernes avholdsforbund
- Norges forsikringsforbund
- Kongelig norsk automobilklub
- Trygg Trafikk

Sverige

- Trafiksäkerhetsföreningen
- Trafiksäkerhetsverket
- AB Svensk bilprovning
- Sveriges trafikskolors riksförbund
- Väg- och trafikinstitutet
- Motormännens riksförbund

Samtliga remissinstanser ställer sig positiva till medlemsförslaget. Några påpekar alternativa lösningar och andra att man borde utarbeta förslag till en ny europeisk E-regel för tilläggsbromsljus.

Nordisk Trafiksikkerhedsråd erinrar om seminarier och utredningar i frågan och upplyser att Nordisk bilteknisk kommitté har fått i uppdrag att överväga om närmare harmonisering av bestämmelserna om användandet av extra bromsljus i de nordiska länderna. Trafiksäkerhetsrådet anser att extra bromsljus borde tillåtas i de nordiska länderna men att obligatorisk montering inte skall inledas vid nuvarande tidpunkt.

Justitsministeriet i Danmark överväger att med verkan från den 1 april 1986 tillåta ett supplerande bromsljus. Det är redan tillåtet att använda två supplerande bromsljus. Ministeriet anser inte att det finns orsak att göra extrabromsljus obligatoriska men vill följa utvecklingen av användandet av dessa både i Danmark och i utlandet.

Dansk Kørelærer-Union anser att verkan av extra bromsljus borde undersökas närmare innan de blir obligatoriska. Om krav på obligatorium blir aktuellt, tror unionen att det bästa vore ett symmetriskt i bakrutan placerat extrabromsljus, något som skulle innebära att ljuset syntes bättre mellan framsätenas nackskydd. Vidare föreslås att ljuset skall ha en trekantsform.

Forenede danske Motorejere anser att ensartade regler för hela Europa skulle vara den ändamålsenligaste lösningen samt att ett stoppljus vore bättre än två, men att möjligheten att montera ett eller två extra stoppljus borde finnas.

Trafikskyddet i Finland anser det sannolikt att bromsljus som är placerade separat från de andra bakljusen har ett betydligt större varselvärde än kombinerad armatur, varför en dylik lösning borde eftersträvas i de internationella stadgandena. På det sättet torde man kunna nedbringa antalet påkörningar bakifrån. Trafikskyddet pekar också på att det förefaller som om högt placerade extra bromsljus kan förkorta förarens reaktionstid – särskilt i skymning och mörker.

Automobilförbundet i Finland gjorde redan under 1981 en framställning i frågan till trafikministeriet. Eftersom bilföraren förutom den framförvarande bilens bromsljus även måste följa dennas körriktningssljus, föreslår förbundet två alternativa lösningar till förbättring av situationen.

Alternativ I innebär att de extra bromsljusen kopplas så att när man använder blinker under bromsningen, tänds och släcks vederbörande sidas blinker i takt med de övriga körriktningssljusen. I situationer då man inte bromsar, fungerar de extra bromsljusen som körriktningssljus.

Alternativ II innebär att man i samband med montering av extra bromsljus också monterar extra körriktningssljus.

Vidare erinras om att för att det skall vara möjligt att montera extra bromsljus på bilar i Finland, borde Finlands trafikministeriums verkställighetsbeslut av Fordonsförordningens § 10, moment 2, upphävas.

Trafikförsäkringsföreningen i Finland stöder förslaget och anser att detta bör genomföras så snart som möjligt samt att försäkringsbranschen för egen del bör låta göra ekonomiska kalkyler om nyttan av tilläggsbromsljus. TFF anser också att ändamålsenligheten hos bilens hela ljussystem borde undersökas ur trafiksäkerhetssynpunkt.

Trafikministeriet i Finland är av den uppfattningen att ibruktagandet av tilläggsbromsljus kunde verka främjande för trafiksäkerheten under förutsättning att:

1. enhetliga, lämpliga ljustekniska internationella bestämmelser utarbetas för tilläggsbromsljusen med tanke på deras placering,
2. enhetliga internationella bestämmelser utarbetas om var de skall placeras och hur de skall fästas,
3. de fr. o. m. en viss tidpunkt utgör obligatorisk utrustning och monteras på nya bilar redan på fabriken och
4. deras montering i efterhand på redan i bruk varande bilar blir tillåten och sker enligt villkoren i punkterna 1. och 2. ovan.

Vidare erinrar ministeriet om att Nordisk bilteknisk kommitté kommer att ta upp ärendet vid sitt möte i oktober 1985. Ministeriet är berett att ta upp frågan om tilläggsbromsljus i kommitténs arbetsprogram i syfte att utarbeta samnordiska regler eller att tillsammans med de nordiska länderna utarbeta förslag till en ny europeisk E-regel för tilläggsbromsljus.

Statens tekniska forskningscentral i Finland anser medlemsförslaget välgrundat och erinrar om att VTT deltagit i utredningsarbetet om tilläggsbromsljusen samt om det arbete med kostnadsnyttoanalys som för närvarande pågår, varvid man bl.a. beräknar s.k. break-even-tider när det gäller kraven på tilläggsbromsljus för de olika nordiska länderna.

Ålands landskapsstyrelse anser att den trafiksäkerhetsökning som uppnås med tilläggsbromsljusen väger över eventuella negativa biverkningar. Till biverkningarna hör att tilläggsbromsljusen vid kollision lätt kan lossna och förorsaka personsador samt att de kan kasta reflexer från en snöig eller frostig bakruta. Om tilläggsbromsljus blir obligatoriska, kan man emellertid lätt råda bot på dessa bristfälligheter enligt landskapsstyrelsen.

Trafikrådet och *Statens biltillsyn* i Island samt *Norges forsikringsforbund* och *Motorførernes avholdsforbund* stöder förslaget under förutsättning att tilläggsbromsljusen får en säker montering.

Kongelig norsk automobilklub stöder förslaget under förutsättning att ljusen är monterade av bilfabriken. Vidare anser KNA att Norden borde samordna sina bestämmelser med övriga Europa innan regler utfärdas.

Trafiksäkerhetsföreningen i Sverige påpekar att Statistiska centralbyråns redovisning över av polisen rapporterade upphinnandeolyckor med personskada ökade från 700 under 1980 till 1 100 under 1984. Dessa olyckor utgjorde därmed 17% av personskadeolyckorna med motorfordon under 1984 jämfört med 12% under 1980. Denna negativa utveckling och resultatet av de undersökningar som gjorts utgör enligt föreningen ett starkt skäl för att tillvarata de möjligheter till åtgärder som finns för att minska antalet olyckor och skador. Användningen av extra, högt monterat bromsljus anses utgöra en sådan åtgärd.

Trafiksäkerhetsverket i Sverige delar bedömningen att extra, högmonterade bromsljus torde ha en positiv effekt på trafiksäkerheten. För att eventuella bestämmelser om dessa ljus skall bli enhetliga i Europa har TSV väckt frågan i rapportgruppen för belysningsfrågor inom ECE. Sveriges mekanstandardisering har tillsatt en arbetsgrupp för att förbereda en forskningsplan för komplettering av nuvarande beslutsunderlag. TSV anser att slutmålet bör vara en harmonisering av bestämmelserna inom Norden och Europa med bestämmelserna i USA.

AB Svensk bilprovning har ingen anledning att ifrågasätta de resultat som refereras till i medlemsförslaget och anser att krav på tilläggsbromsljus inte i nämnvärd grad skulle öka tidsåtgången för besiktning eller påverka ASB's resursbehov.

Sveriges trafikskolors riksförbund konstaterar att när tilläggsbromsljus introducerades på marknaden 1980–1981, erbjöds STR av importörerna att hos sina medlemmar ta med denna produkt i sitt sortiment, vilket förbundet gjorde. Det första året inköptes extra bromsljus av ca 125–150 trafikskolor (av STR's ca 650 medlemmar) att i första hand användas på övningsbilar.

I slutet av 1981 gjorde STR en enkät bland de trafikskolor som köpt extra bromsljus för att efterhöra deras erfarenheter och synpunkter. Den allmänna uppfattningen var att påkörningsolyckor bakifrån på övningsbilarna minskade om dessa försetts med extra bromsljus. Vidare menade man att bilarna syntes bättre i trafiken då inbromsningen uppmärksammades bättre. En annan fördel var att extra bromsljus ej blir nedsmutsade eller insnöade och därför även syntes bättre i bl.a. snörök. Några trafikskolor ansåg emellertid att bromsljusen hade en bländande effekt på bakomvarande bilförare.

I svaret på STR's enkät i september 1985 kan man skönja en något ändrad inställning bland dem som använder eller har använt extra broms-

ljus. Många trafikskolor hävdar fortfarande att påkörningsolyckorna minskat och att framförvarande bilars inbromsningar syns bättre då dessa är försedda med extra bromsljus, speciellt om de är monterade i ögonhöjd.

Andra trafikskolor, som har slutat använda extra bromsljus, anser att påkörningsolyckorna bakifrån minskat av det skälet att bilmodeller under senare år har fått klart förbättrade bromsljus. Genom sin ökade storlek och sitt kraftfullare ljussken blir den totala effekten densamma som då extra bromsljus monteras.

För att öka uppmärksamheten föreslår STR i stället för obligatorium en ökad information för frivilligt användande av extra bromsljus. Vidare anser STR att ytterligare studier erfordras med utgångspunkt bl.a. i dagens ändrade och sannolikt förbättrade förutsättningar innan ett obligatorium diskuteras.

Väg- och trafikinstitutet i Sverige är enigt med förslagsställarna om att något bör göras på nordisk bas bl a med anledning av den lagstiftning på området som nyligen trätt i kraft i USA. VTI påpekar att det mot bakgrund av slutsatserna i VTI's rapport nr 261 och "Arbetsnotatet" från NTR-seminariet i Gentofte finns ett antal frågeställningar rörande högt sittande bromsljus som ännu inte är besvarade.

En viktig frågeställning är om ett högt placerat extra stoppljus bör bestå av en centralt placerad lykta (som i USA) eller två sidoplacerade lyktor. En annan är att med tillfredsställande säkerhet visa storleken av olycksreduktionen vid införande av högt sittande bromsljus i nordisk trafikmiljö.

VTI anser att lagstiftningen på området bör samordnas inom Norden och helst harmoniseras internationellt. Ur denna synvinkel anser VTI att nya forskningsprojekt beträffande högt placerade bromsljus bör ges en samnordisk bas.

Motormännens riksförbund i Sverige håller med om att högt placerade tilläggsbromsljus säkerligen har en positiv effekt när det gäller att minska upphinnandeolyckor.

Det påpekas att flertalet av de tilläggsbromsljus som i dag säljs på eftermarknaden har vissa tekniska brister, framför allt med avseende på montering och den s.k. gloriaeffekt som uppstår i bilkupén. Trots detta anser man att de som frivilligt vill utrusta bilen med tilläggsbromsljus skall ha den möjligheten, och därför motsätter sig förbundet inte gemensamma regler i Norden för utförande och montering.

Trygg Trafikk i Norge påpekar att extra bromsljus som är monterade inne i bilen även kan vara livsfarliga för chaufför och passagerare, t.ex. vid nödbromsning. Därför anser Trygg Trafikk att det borde utarbetas tekniska krav bl.a. om monteringen, ljusstyrkan samt reflektvinkeln.

Ministeriet för inrikesärendena i Finland stöder förslaget och anser det naturligt att tilläggsbromsljusens placering, förebyggandet av oförmånliga reflexer etc. beaktas i lagstiftningen med detaljerade bestämmelser.

Finlands bilskoleförbund stöder förslaget ävensom *Finlands lastbilsförbund*, som påpekar att den allmännaste orsaken till upphinnandeolyckor har varit "försenade bromsningar" på grund av observationsfel. Lastbilsförbundet anser att upptill placerade tilläggsbromsljus syns bättre än traditionella bromsljus och därmed varnar fordon som kör bakom för att hastigheten minskar. Också konstateras att upptill placerade bromsljus syns ganska effektivt genom bakrutan på de bilar som kör framför i en bilkö.

2.2. Remissinstanser som går emot medlemsförslaget

Endast en remissinstans går emot medlemsförslaget, nämligen *Norges automobilförbund*. I yttrandet framkommer att högt monterade bromsljus sannolikt skulle förhindra en del upphinnandeolyckor. Men när en sådan olycka händer beror det på att bilisterna kört för nära varandra, vilket är förbjudet enligt trafikreglernas § 11.3. NAF anser att man genom att införa en teknisk lösning som högt placerade bromsljus tar uppmärksamheten från själva orsaken till upphinnandeolyckan.

Vidare betonas att en del av NAF's medlemmar har uttalat sig negativt om dessa bromsljus. De slås lätt ut från sin placering och är svåra att byta glödlampor i. Ljuset från dem verkar irriterande på andra trafikanter och kan också vara direkt bländande. NAF anser att om dessa ljus blir obligatoriska, skulle det påverka bilarnas pris och resultera i att producenter/importhörerna tar fram billigare konstruktioner som i sin tur skulle påverka kvaliteten och hållbarheten.

Den viktigaste invändningen mot tilläggsbromsljuset menar NAF är att enligt den information som de har fått har dessa ljus direkt förorsakat personskador vid en rad tillfällen både vid påkörning och nödbromsning.

3. Utskottet

Kommunikationsutskottet konstaterar att flertalet av remissinstanserna är positivt inställda till tilläggsbromsljus på bilar, eftersom de synes ha en positiv inverkan på trafiksäkerheten.

Enligt utskottets mening är det viktigt att bryta den ökande tendensen i antalet upphinnandeolyckor. Utskottet anser att högt placerade tilläggsbromsljus kan vara ett bidrag till detta.

Flera remissinstanser understryker vikten av att de extra bromsljuset får en säker placering. Utskottet delar den uppfattningen och anser att för Norden enhetliga regler bör utarbetas beträffande tilläggsbromsljusens utformning och montering. De nordiska länderna bör även verka för att enhetliga regler inom detta område införs på europeisk nivå.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår kommunikationsutskottet att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att verka för enhetliga regler beträffande utformning och montering av tilläggsbromsljus på bilar.

Stockholm den 31 januari 1986

Bjarne Mørk Eidem (A)

Lahja Exner (s)

Margit Hansen-Krone (H)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Hanne Thanning Jacobsen (SF)

Olof Jansson (ÅC)

Wiggo Komstedt (m)

Sakkari Knuuttila (Sdp)

Kaj Poulsen (S)

Peder Sønnerby (V)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Marjatta Väänänen (K)

Förman

Olle Östrand (s)

Medlemsförslag

om ibruktagandet av tilläggsbromsljus på bilar

(Väckt av Elsi Hetemäki-Olander samt Eiður Guðnason, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Tytti Isohookana-Asunmaa, Hannu Kempainen, Peter Muurman, Per Petersson, Tuulikki Petäjaniemi, Heikki Riihijärvi och Pirkko Turpeinen)

Trafiksäkerheten i de nordiska länderna har sedan början av 1970-talet haft en gynnsam utveckling. Under tiden 1973–1983 minskade antalet dödsfall i trafiken i Danmark med 41 %, i Finland med 44 %, i Norge med 20 % och i Sverige med 34 % trots att trafiken i respektive land ökade. Trafiksäkerheten i de nordiska länderna hör till den bästa i världen.

Utvecklingen har dock inte varit lika positiv för alla slags trafikskador. Till försäkringsbolagen inkom t. ex. begäran om ersättning för trafikolyckor år 1983 jämfört med år 1971 enligt följande: i Danmark 20 % färre, i Finland 13 % fler och i Sverige 2 % färre. För skadade är motsvarande tal i Danmark 45 % mindre, i Finland 26 % mindre, i Norge 7 % mindre och i Sverige (år 1982) 7 % mindre.

Strävandena att förbättra trafiksäkerheten har således framför allt resulterat i att antalet olyckor som förorsakat dödsfall minskat. I och med att trafiken ökar, ökar å andra sidan även risken för mindre trafikolyckor. Ibruktagandet av trafikljus i korsningar minskar enligt undersökningarna korsningsolyckorna, men ökar upphinnandeolyckorna.

Upphinnandeolyckorna för fordon utgör ett stort och ständigt växande problem i Norden. I Finland har upphinnandeolyckornas andel ökat bland de trafikolyckor som ersätts av trafikförsäkringen från 20 % år 1971 till 30 % år 1982. Andelen olyckor som inträffar på allmän väg var 33 %, på gator 40 % och på övriga vägar och områden 7 % år 1982. Av de trafikolyckor som ledde till personersättningar var 18 % upphinnandeolyckor år 1982 (Försäkringsbolagens trafikförsäkringsstatistik 1982). Av personskadorna enligt den officiella statistiken år 1983 utgjorde upphinnandeolyckorna över 6 % (Vägtrafikolyckorna 1983). Vid de trafikolyckor som haverikommissionerna för vägtrafikolyckor i Finland undersökt framgår åter, att observationsfel var den vanligaste (i 56 %) omedelbara orsaken till upphinnandeolyckor (S. Häkkinen m. fl. Tekniska högskolans rapport 68/1982).

I Förenta staterna har man gjort tre av varandra oberoende undersökningar, i vilka man nästan enhälligt konstaterat en ca 50-procentig minskning av upphinnandeolyckorna där man på personbilarna använt ett upptill placerat bromsljus. I USA har även ett upptill placerat tilläggsbromsljus

stipulerats obligatoriskt på 1986 års personbilar. Inverkan av tilläggsbromsljus har undersökts bl. a. i Sverige (VTI:s rapport nr 261/83) och vid det nordiska seminariet i Gentofte i Danmark 27–28.8.1984 (Seminariets vurderinger och konklusioner). Vid seminariet presenterades även en analys över kostnaderna och nyttan av bromsljus (Ronald R. Sommers m. fl. 1982). I seminarierapporten konstaterades enhälligt, att "det må anses för sikkert at man også i Norden kan forvente at opnå en positiv effekt af højtsiddende, ekstra stoplygte . . ."

Tilläggsbromsljus är tillåtet i Sverige (1 eller 2 lyktor), i Danmark (endast 2 lyktor) och i Norge (enbart 2 lyktor). – I Finland är det inte tillåtet.

Av ovanstående framgår, att användningen av tilläggsbromsljus är ett bra sätt att minska trafikolyckorna med lidande och nöd samt ekonomiska förluster.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställer vi,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att i Norden tillvarata den trafiksäkerhetsmässiga nyttan av tilläggsbromsljus på bilar.

Helsingfors, Reykjavík, Oslo och Stockholm den 26 april 1983

<i>Elsi Hetemäki-Olander (Kok)</i>	<i>Eiður Guðnason (A.)</i>
<i>Margit Hansen-Krone (H)</i>	<i>Guðrún Helgadóttir (Ab.)</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa (K)</i>	<i>Hannu Kemppainen (K)</i>
<i>Peter Muurman (Sdp)</i>	<i>Per Petersson (m)</i>
<i>Tuulikki Petäjaniemi (Kok)</i>	<i>Heikki Riihijärvi (Smp)</i>
<i>Pirkko Turpeinen (Skdl)</i>	

Kommunikationsutskottets betänkande

över medlemsförslag om ökad trygghet för cyklister i Norden

(Medlemsförslaget väckt av Sakari Knuuttila och Marjatta Väänänen m.fl., se s. 620

Remissyttranden, se Supplement)

Till kommunikationsutskottet har hänvisats medlemsförslag A 719 /t om ökad trygghet för cyklister i Norden. Kommunikationsutskottet behandlade förslaget vid sitt möte i Köpenhamn den 25–27 juni 1985, Mariehamn den 12 november 1985 och Stockholm den 30–31 januari 1986.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget, som väckts av Sakari Knuuttila och Marjatta Väänänen samt Olof Jansson och Margit Hansen-Krone, hemställs att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) att utreda möjligheterna att ta i bruk tillräckligt breda och belagda vägrenar, eventuellt som ett alternativ till leder för den lätta trafiken

2) att medverka till att trafikundervisning i samband med cykling intas i det egentliga undervisningsprogrammet i grundskolan och att informationskampanjer arrangeras i skolorna och informationsmedierna inför varje cyklingssäsong i syfte att öka cyklisternas kännedom om trafikreglerna och särskilt för att minska antalet korsningsolyckor samt

3) att utreda möjligheterna att utveckla speciella cykelhjälmars samt främja deras bruk med speciell hänsyn till de ungas behov.

I medlemsförslaget hänvisar förslagsställarna till att trots en ökad cykeltrafik befinner sig cyklisterna ännu i bakgrunden i den stora trafikdebatten.

Det påpekas att byggandet av cykelvägar på ett avgörande sätt ökar cyklisternas trygghet men att cykelvägar inte kan byggas överallt. I Sverige bygger man t.ex. breda vägrenar invid huvudvägarna, vilket har erkänts vara av stor vikt ur trafiksäkerhetssynpunkt för den lätta trafiken; cyklister och fotgängare. Vidare påpekas att vägrenar är billigare än nya leder för den lätta trafiken. Det medverkar också till att effektivisera och underlätta skötseln och underhållet av vägrenarna.

Förslagsställarna erinrar om att ett ökat antal vägrenar för den lätta trafiken även ökar antalet korsningar mellan vägrenar och vägar eller gator. Därmed har dessa korsningsställen blivit farliga för cyklister.

Det anses att okunnighet om trafikregler ofta är orsaken till just olyckor i korsningar. Därför anses det nödvändigt att öka och sprida kännedom om trafikreglerna, så att de centrala trafikmärkena blir kända för alla cyklister.

De farliga skullskadorna hos cyklister poängteras och därmed betydelsen av att cyklister använder goda skyddshjälm. En undersökning av cykelolyckor vid Helsingfors universitet visar att skyddshjälmen kunde ha räddat livet i fyra fall av åtta och förhindrat uppkomsten av skador hos cyklister i 42 fall.

Det hänvisas till att man i Sverige har testat cykelhjälm och konnat konstatera att ingen av de testade hjälmarna fanns i barnstorlekar samt att konsumentbladet Råd och Rön har testat 13 olika hjälmmodeller, av vilka bara två befunnits tillräckligt goda. I testen konstaterades dock att de två hjälmarna som befunnits bra var obekväma att använda. På marknaden lär det för tillfället inte finnas någon annan skyddshjälm än ishockeyhjälm som uppfyller nödvändiga säkerhetsnormer.

2. Remissbehandlingen

Vid sitt möte i Rovaniemi den 3 juli 1985 beslöt Nordiska rådets presidium att medlemsförslaget skulle hänvisas till kommunikationsutskottet och att förslaget skulle undergå en vanlig remissbehandling.

Medlemsförslaget har sedan behandlats i vanlig ordning och följande har avgivit yttrande över förslaget:

Norden

Nordisk Trafiksikkerhedsråd
Nordiska polisförbundet

Danmark

Justitsministeriet
Undervisningsministeriet
Trafikministeriet
Vejdirektoratet
Amtsrådsforeningen i Danmark
Kommunernes Landsforening
Rådet for større Færdselssikkerhed
Dansk Politi Forbund
Foreningen af Politimestre i Danmark
Dansk Cyklist Forbund

Finland

Undervisningsministeriet
Trafikministeriet
Skolstyrelsen
Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen
Finlands svenska kommunförbund
Trafikförsäkringsföreningen
Automobilförbundet
Rädda Barnen rf
Finlands polisförbund
Trafikskyddet
Finlands lastbilsförbund

Norge

Samferdselsdepartementet
Trygg Trafikk
Syklisternes landsforening
Norsk politiforbund

Sverige

Trafiksäkerhetsverket
Vägverket
Konsumentverket
Skolöverstyrelsen
Statens planverk
Svenska kommunförbundet
Cykelfrämjandet
Svenska polisförbundet

*2.1. Remissinstanser som stöder medlemsförslaget**Norden*

Nordisk Trafiksikkerhedsråd
Nordiska polisförbundet

Finland

Trafikministeriet
Finlands svenska kommunförbund
Trafikförsäkringsföreningen
Automobilförbundet
Rädda Barnen rf
Finlands polisförbund
Finlands lastbilsförbund

Danmark

Justitsministeriet
 Trafikministeriet
 Vejdirektoratet
 Foreningen af Politimestre i Danmark
 Amtsrådsforeningen i Danmark

Norge

Samferdselsdepartementet
 Syklisternas landsforening
 Norsk politiforbund

Sverige

Vägverket
 Svenska polisförbundet

Samtliga remissinstanser ställer sig positiva till medlemsförslaget. Några påpekar dock att vägrenen inte är den slutliga lösningen utan att ändamålet borde vara separata cykelstigar. Några påpekar också att de ställer sig emot obligatoriskt bruk av cykelhjälm.

Amtsrådsforeningen i Danmark, det danska *justitsministeriet* och *Foreningen af Politimestre* i Danmark tillstyrker förslaget. Det påpekas att man i Danmark redan har gjort undersökningar om vägrenarnas betydelse samt att omfattande trafikutbildning pågår i danska skolor.

Finlands lastbilsförbund anser att bidragande orsaker till cyklisternas trafikolyckor bl.a. har varit bristfällig kännedom om trafikreglerna, smala vägrenar, plankorsningar av leder för den lätta trafiken och gator samt cyklisternas ökade hastighet.

Trafikministeriet i Danmark ansluter sig till det danska *Vejdirektoratets* yttrande, där det bl.a. hänvisas till en dansk undersökning som visar att vägrenar som är mera än 0,5 m breda och cykelstigar i stort sett har samma trafiksäkerhetsmässiga effekter.

Finlands svenska kommunförbund finner skäl att påpeka att breddade belagda vägrenar inte får bli ett surrogat för separata leder för lätt trafik längs hårt trafikerade leder inom och intill tätorter.

Trafikförsäkringsföreningen (TFF) i Finland påpekar att enligt en svensk undersökning är risken att omkomma i trafiken på cykel 8,3 gånger så stor som vid bilkörning, räknat per kilometer. TFF anser att breda vägrenar inte regelmässigt borde ersätta de lätta trafiklederna, utan att det lätta trafikledsalternativet borde övervägas allt efter behov.

Enligt TFF's uppfattning borde trafikundervisning införas i undervisningsprogrammen, vari även borde ingå cykelundervisning och information före cykelsäsongens början.

Rädda Barnen rf i Finland anser medlemsförslaget viktigt samt *Automobilförbundet* i Finland, som även föreslår att tävlingscyklisterna skulle tillåtas använda körbanan trots förefintligheten av trafikleder för lätt trafik, emedan tävlingscyklisternas höga hastigheter förorsakar farliga situationer på de lätta trafiklederna.

Samferdselsdepartementet i Norge ansluter sig till *Nordisk Trafiksikkerhedsråd*, som i sitt yttrande understryker att rådet i sin projektverksamhet lägger stor vikt vid projekt som behandlar mjuka trafikanter, inklusive cyklister. Under 1985 påbörjade rådet ett stort projekt om cykelolyckor. Syftet med projektet är att öka cyklisternas trafiksäkerhet. Vidare konstateras att rådet anser att den trafiksäkerhetsmässiga betydelsen av cykelstigar och cykelvägar borde väga tungt, när det gäller användningen av vägmyndigheternas ekonomiska resurser.

Syklisternes landsforening i Norge anser att vägrenen är en provisorisk lösning och *Finlands polisförbund* ställer sig tvekan till ett allmänt bruk av cykelhjälm på frivillig grund och anser att även brukstvång skulle framstå som "nödvärnsexcess".

Norsk politiforbund pekar på en annan utveckling i cykelolycksstatistiken i Norge än i det övriga Norden, dvs. antalet döda och skadade cyklister i Norge har varit förhållandevis stabilt sedan 1980. Det erinras också om att mopedförare som kan uppnå en hastighet av 50 km/h måste använda hjälm, medan cyklister som kan uppnå samma hastighet inte lyder under samma påbud.

Nordiska polisförbundet och *Svenska polisförbundet* påpekar att erfarenheterna av vägrensutnyttjande inte är odelat positiva i Sverige, eftersom vägrenen allt mer har kommit att brukas som ett extra körfält. Det anses därför som nödvändigt, att därest vägrenen i högre grad än i dag kommer att användas av oskyddade trafikantgrupper, så måste lagstiftningen anpassas för att understödja en sådan utveckling.

Trafikministeriet i Finland fäster uppmärksamheten på att byggandet av breda vägrenar inte är särskilt billigt, eftersom vägen måste dimensioneras med tanke på den tunga fordonstrafiken. Ministeriet konstaterar att vägrenar av lämplig bredd ur säkerhetssynpunkt är nyttiga för all trafik. Ur cykeltrafikens synpunkt är en dylik lösning dock inte tillnärmelsevis lika bra som en skild led för den lätta trafiken. Leder för den lätta trafiken bör därför också i framtiden byggas i mån av behov och möjlighet.

Vägverket i Sverige erinrar om att det som i dag upplevs som en brist är att det saknas preciserade kriterier för val av vägstandard och prioritering mellan olika objekt, som tar hänsyn till cykeltrafikens storlek. På samma sätt saknas kriterier för när separata cykelstigar skall byggas. Inom vägverket har därför diskuterats att utreda detta. Om en sådan utredning kan göras genom nordiskt samarbete anser vägverket det fördelaktigt.

2.2. Remissinstanser som till dels stöder medlemsförslaget

Danmark

Kommunernes Landsforening
Dansk Politi Forbund
Dansk Cyklist Forbund
Undervisningsministeriet
Rådet for større Færdselssikkerhed

Finland

Skolstyrelsen
Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen
Trafikskyddet
Undervisningsministeriet

Norge

Trygg Trafikk

Sverige

Trafiksäkerhetsverket
Skolöverstyrelsen
Statens planverk
Cykelfrämjandet
Konsumentverket

Kommunernes Landsforening i Danmark yttrar sig inte om förslagets tredje punkt men tillstyrker punkterna 1 och 2. Vad gäller punkten 1 anser föreningen att den utredning som föreslås kunde suppleras redan existerande undersökningar och aktiviteter.

Trafikskyddet i Finland anser beträffande punkten 1 att det för att öka cyklisternas trafiksäkerhet skulle vara viktigast att förbättra trafikmiljön samt att genom information och utbildning påverka trafikanterna, bl.a. med åtgärder genom vilka man söker förebygga att skador uppstår. I tätbebyggda områden kan man endast med hjälp av särskilda leder för den lätta trafiken effektivt trygga fotgängarnas och cyklisternas säkerhet. Det påpekas att det spårslitage som det permanentbelagda vägnätet drabbats av under de senaste åren har lett till att bilisterna försöker undvika att köra i spåren och därmed ofta förflyttar sig till körbanans kant. Detta ökar faran för den lätta trafiken, varför separata leder för denna bl.a. av denna orsak är att föredra. Enligt trafikskyddets mening kommer vägrensalternativet endast i fråga på platser där lätt trafik förekommer i ringa utsträckning.

Trafikskyddet stöder de andra två punkterna i förslaget.

Rådet for større Færdselssikkerhed i Danmark yttrar sig inte över förslagets första punkt men stöder de andra två.

Konsumentverket i Sverige yttrar sig enbart om förslagets tredje punkt. Det upplyses att konsumentverket den 1 oktober 1985 fastställde riktlinjer för cykelhjälmarna vilka träder i kraft den 1 mars 1987.

Riktlinjerna omfattar krav på:

- stötdämpande förmåga
- kraftfördelande förmåga
- hjälmens festsättning
- utförande och konstruktion i övrigt
- information och skötselansvisning

Konsumentverket räknar med att det stora flertalet av cykelhjälmarna som kommer att marknadsföras under våren–sommaren 1986 uppfyller riktlinjernas krav.

Statens planverk i Sverige yttrar sig inte om medlemsförslagets punkter 2 och 3 men anser att vägrenar av lämplig bredd under vissa förutsättningar kan innebära ett brukbart, om än inte likvärdigt alternativ till separat cykelbana/väg.

Trafiksäkerhetsverket i Sverige tillstyrker medlemsförslaget i princip.

Det påpekas att praktiskt taget alla vägrenar i Sverige är belagda, och enligt gällande vägtrafiklagstiftning skall cykel framföras på sådan om cykelbana saknas. Vidare erinras att trafikundervisning rörande barns cykling ingår som en obligatorisk del i läroplanen för den svenska grundskolan samt att konsumentverket håller på att ge ut riktlinjer för cykelhjälmarna. Trafiksäkerhetsverket ställer sig därför tveksamt till nyttan av ytterligare utredning om cykelhjälmarna.

Cykelfrämjandet i Sverige konstaterar att de åtgärder som hemställs om i medlemsförslaget i allt väsentligt redan har genomförts i Sverige. Cykelfrämjandet ställer sig tveksamt till förslaget att vägrenar skall användas för cykeltrafik, eftersom cykeltrafiken så långt som möjligt borde separeras från motorfordonstrafiken.

Undervisningsministeriet i Danmark samt *undervisningsministeriet* och *skolstyrelsen* i Finland yttrar sig enbart om trafikundervisningen. Det konstateras att cykelundervisning ges i varje skola och kommun i behövlig omfattning och med beaktande av barnens och ungdomens förutsättningar och kraven i trafikmiljön.

Dansk Cyklist Förbund är inte enig med förslagsställarna om vägrenar och deras användande för cykling. Vidare påpekas att en undersökning av Nordjyllands Amtskommune visar att separata cykelstigar är billigare än breda vägrenar. Nordiska rådet uppfordras därför att verka för utbyggnad av separata cykelstigar i stället för användande av vägrenar för cyklister. Förbundet stöder punkterna 2 och 3 i förslaget.

Skolöverstyrelsen i Sverige yttrar sig enbart om punkt 2 i medlemsförslaget. Det anses att en målmedveten trafikundervisning, där elever, föräldrar och lärare arbetar tillsammans, är mer effektiv för att höja trafiksäkerheten än informationskampanjer.

Dansk Politiforbund yttrar sig inte om punkt 2 i medlemsförslaget. Det betonas att förbundet anser att det skulle uppstå problem om man införde obligatoriskt bruk av cykelhjälm.

Trygg Trafikk i Norge stöder punkterna 2 och 3 i medlemsförslaget men ställer sig tveksamt till förslagets punkt 1 om att generellt ta vägrenarna i bruk som alternativ till gång- och cykelstigar.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (VVS) i Finland instämmer i förslaget att en skyddshjälm borde utvecklas samt att information och skolning är viktiga och nödvändiga medel för att förbättra säkerheten på de förenämnda ställena. VVS erinrar om persontrafikundersökningarna under 1974 och 1980, enligt vilka cykelresornas antal har ökat med ca 50%.

Det påpekas att över hälften av cykelolyckorna på de allmänna vägarna sker i tätorterna och att en bred vägren inte är någon lämplig lösning på gång- och cykeltrafikens säkerhetsproblem i tätorter. På basis av utredningen av behovet att bygga gång- och cykelvägar verkar det som om det på breda vägar skulle inträffa flera gång- och cykeltrafikolyckor med personsador än på smala vägar per en viss väglängd (=olyckstäthet). På lågtrafikerade tätortsvägar, där det inte förekommer långväga biltrafik, anses det inte nödvändigt att skilja transportsätten åt för att trygga gång- och cykeltrafikens säkerhet. Inte ens då kan breda vägrenar rekommenderas.

VVS anser att breda vägrenar lämpar sig bäst för glesbygder, där det förekommer ringa gång- och cykeltrafik.

2.3. Remissinstanser som inte tar ställning till medlemsförslaget

Svenska kommunförbundet i Sverige är den enda instans som har beslutat avstå från att avge yttrande i ärendet.

3. Utskottet

Medlemsförslaget syftar för det första till att utreda möjligheterna att bruka belagda vägrenar som ett alternativ till leder för den lätta trafiken, för det andra till att öka cyklisternas kännedom om trafikreglerna och för det tredje till att utveckla speciella cykelhjälmars samt främja deras bruk.

Efter genomgång av de inkomna remissvaren samt de resonemang som ligger bakom ställningstagandena har utskottet diskuterat förslaget och kommit fram till följande slutsatser.

3.1. Vägrenar

Kommunikationsutskottet anser att vägrenar ur trafiksäkerhetssynpunkt är till gagn för all trafik. För cykeltrafiken är emellertid den lösningen inte till närmelsevis lika bra som en skild led för den lätta trafiken. eftersom cyklisterna vid användning av vägrenarna blir utsatta för större fara på grund av biltrafikens närhet. Bilarna använder vägrenarna ganska

mycket, bl.a. vid passering och parkering. På grund av spårslitage på det permanentbelagda vägnätet undviker bilisterna dessutom ofta att köra i spåren och förflyttar sig till körbanans kant, d. v. s. till vägrenen.

Vägrenar måste dimensioneras med tanke på den tunga fordonstrafiken. I praktiken betyder det att byggandet av en bred vägren oftast blir dyrare än om man bygger en skild led för den lätta trafiken.

Med hänsyn till detta anser utskottet att alternativet att använda vägrenar för den lätta trafiken inte borde finnas. Man borde i stället eftersträva att bygga skilda cykelstigar, något som tillstyrks både av trafiksäkerhetsmässiga och ekonomiska skäl. Utskottet anser det därför inte berättigat att föreslå bruk av vägrenar som alternativ till leder för den lätta trafiken.

3.2. Cyklisternas undervisning

Kommunikationsutskottet har alltid verkat för att förbättra den undervisning som ges för att öka säkerheten i trafiken samt för att öka information och propaganda i samma syfte.

Utskottet noterar med tillfredsställelse den undervisning som redan nu finns i Nordens grundskolor samt de aktiviteter som förekommer på andra håll för att öka cyklisternas trafiksäkerhet och trafiksäkerheten i sin helhet.

Utskottet anser att även om det arbetas ganska mycket med trafikundervisning i grundskolorna samt att ganska mycket information ges i massmedierna om allmän trafiksäkerhet, borde undervisningen och informationen om cyklisternas trafiksäkerhet ökas. Den offentliga statistiken visar bl.a. att man inom detta delområde av trafiksäkerheten borde arbeta intensivare i Norden.

Med hänsyn till detta tillstyrker utskottet förslaget punkt 2.

3.3. Cykelhjälm

Utskottet konstaterar att det råder enighet bland remissinstanserna om att användandet av lämpliga cykelhjälm betydligt ökar säkerheten för cyklister. Utskottet delar den uppfattningen och anser att ökade insatser bör genomföras för att främja användandet av sådana hjälm.

När det gäller utformningen av speciella cykelhjälm anser utskottet att det är viktigt att det pågående arbetet med utvecklingen av lämpliga hjälm fortsätter.

3.4. Utskottet

Kommunikationsutskottet, som vid sina överläggningar har tagit hänsyn till de olika resonemang som förs i remissvaren, hänvisar till det ovan anförda och föreslår:

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- 1) att medverka till att trafikundervisning i samband med cykling stimuleras i undervisningen i grundskolan och att informations-

kampanjer arrangeras i skolorna och informationsmedierna inför varje cyklingssäsong i syfte att öka cyklisternas kännedom om trafikreglerna och särskilt för att minska antalet korsningsolyckor samt

- 2) att stödja utvecklandet av lämpliga cykelhjälmars samt att främja deras bruk med speciell hänsyn till de ungas behov.

Stockholm den 31 januari 1986

Bjarne Mørk Eidem (A)

Lahja Exner (s)

Margit Hansen-Krone (H)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Hanne Thanning Jacobsen (SF)

Olof Jansson (ÅC)

Wiggo Komstedt (m)

Sakari Knuuttila (Sdp)

Kaj Poulsen (S)

Peder Sønderby (V)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Marjatta Väänänen (K)

Förman

Olle Östrand (s)

Medlemsförslag

om ökad trygghet för cyklister i Norden

(Väckt av Sakari Knuutila och Marjatta Väänänen samt Olof Jansson och Margit Hansen-Krone)

Trots att cyklingen ökat befinner sig cyklisterna ännu i bakgrunden i den stora trafikdebatten. I och med att cykeltrafiken ökar uppstår också ett större antal säkerhetsproblem.

Byggandet av cykelvägar har under de senaste åren t. ex. i Finland på ett avgörande sätt ökat cyklisternas trygghet. Men det är inte möjligt att bygga cykelvägar överallt. Tillräckligt breda vägrenar vid huvudvägar har bl. a. i Sverige erkänts vara av vikt ur trafiksäkerhetssynpunkt. Tillräckligt breda och belagda vägrenar för den lätta trafiken är ett gott skyddsmedel för cyklister och fotgängare. Cyklisterna som färdas på vägrenar behöver inte vara rädda för luftdrag som de tunga fordonen medför. Dessutom blir vägrenar billigare än nya leder för den lätta trafiken och skötseln och underhållet av vägrenar är effektivare och förmånligare. Vid behov kan breda vägrenar tjäna som väjningsplatser för fordon som rör sig långsamt. Vägrenar skall kunna breddas och beläggas ekonomiskt t. ex. i samband med att vägarna istandsätts.

Medan antalet leder för den lätta trafiken ökat har speciellt sådana korsningar, där en led för den lätta trafiken korsar en väg eller gata på samma nivå, blivit farliga ställen för cyklister. Olyckorna i korsningen kan bero på psykologiska faktorer, t. ex. på bilistens eller cyklistens observationsfel eller ouppmärksamhet. Särdeles ofta är dock okunnigheten om trafikreglerna orsaken till olyckor i korsningar. Enligt en undersökning, som gjorts i Finland, var trafikmärket "Väjningsplikt i korsning" känt för inte mera än hälften av 7-14 åringar och för cirka 60% av de cyklister som fyllt 50 år. Det är skäl att anta att överväldigande delen av dessa 50-åriga och äldre cyklister inte har körkort och därför har en bristande kännedom om trafikreglerna och -märkena. såframt denna undervisning inte ges redan i skolan. Därför är det nödvändigt att i skolan och i informationsmedierna öka och effektivera kännedomen om trafikreglerna för att de centrala trafikmärkena skall bli bekanta för alla cyklister. Inför varje cyklingssäsong bör man i skolan och informationsmedierna också arrangera informationskampanjer, där särskild uppmärksamhet fästes vid speciella riskområden för bilister och cyklister, såsom korsningar. Hösten 1985 kommer trafikundervisning i samband med cykling på försök att inledas i vissa grundskolor i Finland. I varje klass på lågstadiet ges 12

timmar undervisning i cykling. En dylik undervisning borde inkluderas i det egentliga undervisningsprogrammet i grundskolan.

Under hela cyklingssäsongen har t. ex. i Finland 10 cyklisterna i medeltal omkommit i månaden. Cykelolyckorna är mycket vanliga även bland barn. Enligt en undersökning, som gjorts av Norges transportekonomiska institut, skadas varje år 12 000–15 000 cyklisterna i åldersgruppen 7–14 år, och av dessa måste 1 100–1 600 tas in i sjukhus för vård. Dessa olyckor inträffar dock betydligt oftare än vad statistiken berättar. Exempelvis i Sverige skadas varje år ungefär 1 500 barn och ungdomar i åldersgruppen 7–14 år vid trafikolyckor. En undersökning, som gjorts av trafiksäkerhetsinstitutet, visar emellertid att av 7–14 åringarna råkar omkring 100 000 ut för olika slags trafikolyckor under ett år. Skallskador är ofta livsfarliga eller leder till en bestående hjärnskada. Vid Helsingfors universitet har en undersökning gjorts, som grundar sig på de cykelolyckor prövningsnämnden för trafikolyckor i Helsingfors undersökt under tre års tid. Enligt prövningsnämndens beräkning skulle skyddshjälmen ha räddat livet i fyra fall av åtta och förhindrat uppkomsten av skador hos cyklisterna i 42 fall.

Även utländska undersökningar visar, att bruket av cykelhjälm minskat dödsolyckor och förhindrat uppkomsten av skallskador. I Sverige har bruket av cykelhjälm ökat och hälften av de svenska föräldrarna anser det vara viktigt att cyklande barn använder hjälm. I Sverige har man också testat cykelhjälm och konstaterat, att ingen av de testade hjälmarna var tillgänglig i barnstorlekar. Andra hjälmarna än de som är avsedda för tävlingscyklisterna är svåra att finna i sportaffärer. I Sverige har en arbetsgrupp verkat och framlagt ett förslag till normer som en cykelhjälm måste uppfylla. Hjälmen måste dämpa stötar i tillräcklig utsträckning och därvid fördela stötarna på ett större område än stötpunkten. Konsumentbladet Råd och Rön har testat 13 olika hjälmmodeller, av vilka bara två befunnits vara tillräckligt goda. I testen konstaterades dock, att de två hjälmarna som befunnits bra var obekväma att använda. För unga cyklisterna finns för tillfället på marknaden ingen annan skyddshjälm som uppfyller säkerhetsnormerna än ishockeyhjälm. En produktutveckling är således påkallad för att man på marknaden skall kunna få cykelhjälm eller -huvudbonader, som uppfyller säkerhetsnormerna och passar cyklisterna i varje ålder.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer undertecknade,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- 1) att utreda möjligheterna att ta i bruk tillräckligt breda och belagda vägrenar, eventuellt som ett alternativ till leder för den lätta trafiken.
- 2) att medverka till att trafikundervisning i samband med cykling intas i det egentliga undervisningsprogrammet i grundskolan och att informationskampanjer arrangeras i skolorna och i informationsmedierna inför varje cyklingssäsong i syfte att öka cyklisternas kännedom om trafikreglerna och särskilt för att minska antalet korsningsolyckor samt

- 3) att utreda möjligheterna att utveckla speciella cykelhjälmars samt främja deras bruk med speciell hänsyn till de ungas behov.

Helsingfors, Mariehamn och Oslo den 23 maj 1985

Sakari Knuuttila (Sdp)

Marjatta Väänänen (K)

Olof Jansson (ÅC)

Margit Hansen-Krone (H)

Kommunikationsutskottets betänkande

över medlemsförslag om klassificering av låsningsfria bromssystem som säkerhetsanordningar i bilar i Norden

(Medlemsförslaget väckt av Sakari Knuutila och Marjatta Väänänen m.fl., se s. 631

Remissyttranden, se supplement)

Till kommunikationsutskottet har hänvisats medlemsförslag A 720/t om klassificering av låsningsfria bromssystem som säkerhetsanordningar i bilar i Norden. Utskottet behandlade förslaget vid sina möten i Mariehamn den 12 november 1985, Stockholm den 30–31 januari 1986 och Helsingfors den 12–13 februari 1986.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget, som väckts av Sakari Knuutila och Marjatta Väänänen samt Bjarne Mørk Eidem, Guðrún Helgadóttir och Olof Jansson, hemställs

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna att i Norden klassificera låsningsfria bromssystem som säkerhetsanordningar i bilar.

I medlemsförslaget definieras låsningsfria bromssystem som sådana elektroniskt styrda system som förhindrar hjulen att låsa sig vid hård bromsning, varvid bilen fortsätter att vara helt styrningsbar.

Förslagsställarna framhåller att det obestridligt har kunnat bevisas att låsningsfria bromsar ökar trafiksäkerheten samt att de anser att låsningsfria bromsar torde vara den viktigaste av de nya uppfinningarna bland säkerhetsanordningar i bilar sedan ibruktagandet av luftfyllda däck, hydrauliska bromsar och bilbälten.

Det påpekas att låsningsfria bromssystem inte enbart gör att bilen bibehåller sin kursstabilitet och styrbarhet under bromsningen utan också att själva bromssträckan blir kortare i de flesta fören, dock speciellt på halt väglag.

Vidare framhålls att även ur samhällsekonomisk synvinkel är det av stor betydelse att låsningsfria bromsar blir allmännare, eftersom antalet dubbar

som fårar vägarna då minskar på däck i bilar som är försedda med sådant system.

Förslagsställarna menar att om låsningsfria bromssystem även i beskattningshänseende klassificeras som säkerhetsanordningar i bilar, skulle det bidra till att dylika system skulle bli allmänna även i de mindre bilarna i och med att tillverkningskostnaderna blir större och tillverkningskostnaderna mindre.

Slutligen anser förslagsställarna att en samnordisk planering och forskning också skulle kunna leda till konkurrenskraftiga bromssystem, vilka med framgång skulle kunna marknadsföras även utanför Norden.

2. Remissbehandlingen

Vid sitt möte i Rovaniemi den 3 juli 1985 beslöt Nordiska rådets presidium att medlemsförslaget skulle hänvisas till kommunikationsutskottet samt att det skulle undergå remissbehandling.

Medlemsförslaget har sedan behandlats i vanlig ordning. Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande över medlemsförslaget:

Norden

- Nordisk Trafiksikkerhetsråd
- Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet
- Nordisk Tolladministrativ Råd

Danmark

- Justitsministeriet

Finland

- Finlands transportekonomiska förening r.f.
- Trafikförsäkringsföreningen
- Tullstyrelsen
- Statens tekniska forskningscentral (VTT)
- Finlands lastbilsförbund
- Trafikministeriet
- Automobilförbundet (AL)

Island

- Trafikkrådet
- Statens biltillsyn

Norge

- Kongelig Norsk Automobilklub (KNA)
- Trygg Trafikk
- Finans- og tolldepartementet
- Norges automobil-forbund (NAF)
- Samferdselsdepartementet

Sverige

- Trafiksäkerhetsverket (TSV)
- Motormännens riksförbund (M)
- Finansdepartementet
- Generaltullstyrelsen
- Väg- och trafikinstitutet (VTI)
- Vägverket
- Bilindustriföreningen
- Riksskatteverket

*2.1. Remissinstanser som stöder medlemsförslaget**Norden*

- Nordisk Tolladministrativ Råd

Finland

- Automobilförbundet (AL)
- Statens tekniska forskningscentral (VTT)
- Finlands lastbilsförbund
- Trafikförsäkringsföreningen
- Finlands transportekonomiska förening r.f.

Island

- Trafikkrådet
- Statens biltillsyn

Norge

- Norges automobil-forbund (NAF)
- Kongelig Norsk Automobilklub (KNA)
- Trygg Trafikk

Sverige

- Trafiksäkerhetsverket (TSV)
- Motormännens riksförbund (M)
- Väg- och trafikinstitutet (VTI)
- Vägverket
- Bilindustriföreningen

Samtliga remissinstanser ställer sig positiva till medlemsförslaget. Några påpekar dock att de inte är eniga med förslagsställarna när det gäller antalet dubbar i däckerna samt att bilbeskattningens regler inte är gemensamma i Norden.

Nordisk Tolladministrativ Råd framhåller således att reglerna för bilbeskattningen i Norden är komplicerade och att önskan om förenkling därför är en central fråga. Det påpekas att i Danmark och Finland existerar redan vissa regler för avgiftsrabatt för speciell säkerhetsutrustning i motorfordon.

Rådet poängterar att det skulle vara fördelaktigt om en utredning kunde värdera frågan i ett större sammanhang, inkluderande alla sidor av problemkomplexet. Dit hör bl.a. tulladministrativa och tulltekniska synpunkter. Svårigheten att dra gränsen mellan tekniska lösningar som skall klassificeras som säkerhetsutrustning och sådana som inte skall det betonas, och den gränsdragningen skall bedömas av tekniska myndigheter, inte av tull- eller avgiftsmyndigheter.

Automobilförbundet (AL) i Finland påpekar att förbundet redan i början av 1984 gjorde en framställning till finansministeriet om att befria låsningsfria bromssystem från bilskatt samt att liknande förslag gjorts av bl.a. Trafikskyddet och Bil- och trafikredaktörernas förening.

Statens tekniska forskningscentral (VTT) i Finland erinrar om att enligt en preliminär utredning som VTT har gjort på basis av de underlag som haverikommissionerna för vägtrafikolyckor haft, kunde antalet trafikolyckor minskas i och med att låsningsfria bromsar blir allmänna i sådana fall där föraren förlorat fordonets styrbarhet under bromsningen men dock haft tillräckligt med tid för att handla för undvikandet av olycka.

Det samma framhålls av *Finlands lastbilsförbund*, som också påpekar att de trafiksäkerhetsfrämjande dragen hos detta system tydligt kommer fram hos förare som har ringa erfarenheter av körning vintertid. Det betonas emellertid att ett sådant system med tiden passiviserar bilisternas förmåga att köra bil i halt väglag samt skapar en falsk känsla av säkerhet, vilket kan ha till följd att körhastigheten kommer att onödigt öka under vintertid. Oberoende av detta eventuellt negativa drag anses systemet dock öka fordonets styrbarhet så mycket att det borde klassificeras som en säkerhetsanordning i fordon även i beskattningshänseende.

Trafikförsäkringsföreningen i Finland erinrar om att de låsningsfria bromsarnas säkerhetsinverkan har uppskattats i de nordiska länderna. I en undersökning av Transportøkonomisk Institutt i Norge sluter man sig t.ex. till en variation från 25% ökning till 41% minskning av antalet olyckor beroende av förhållandena. I Finland uppskattade en grupp teknikerstuderande de låsningsfria bromsarnas inverkan på basis av haverikommissionens material. Enligt preliminära uppgifter skulle 8.3% av de olyckor som lett till döden för någon av de i fordonet medvarande ha kunnat förhindras och 7.7% av andra olyckor förmildras med låsningsfria bromsar. Vidare

påpekas att med tanke på de låsningsfria bromsarnas trafiksäkerhetsinverkan har bilförsäkringsbolagen i Finland fr.o.m. 10 november 1983 beviljat 20% rabatt på premien för den frivilliga bilförsäkringen för bilar utrustade med låsningsfria bromsar.

I sitt remissvar betonar Trafikförsäkringsföreningen att bilskattelagstiftningen borde utvecklas så att den befrämjar ibruktagandet av säkerhetsanordningar i motorfordon. Föreningen presenterar i sitt svar en grov modell som bas för kommande resonemang i den frågan.

Finlands transportekonomiska förening r.f., Trygg Trafikk i Norge, Bilindustriföreningen i Sverige, Trafikkrådet och Statens biltillsyn i Island, Norges automobil-forbund, Kongelig Norsk Automobilklub och Motormännens riksförbund i Sverige anser att låsningsfria bromsar är en av de mest säkerhetskänsliga utrustningsdetaljer som tagits fram på senare år.

Motormännens riksförbund (M) påpekar i detta sammanhang att M för 1985 har tilldelat Ford Motor Company sin säkerhetsmedalj för att företaget som förste biltillverkare infört låsningsfria bromsar som standardutrustning på alla modeller av Ford Scorpio.

Trafiksäkerhetsverket (TSV) i Sverige anser att alla tänkbara åtgärder för höjande av trafiksäkerheten borde prövas och tillstyrker därför förslaget. TSV föreslår dock att en eventuell utredning också skall innefatta möjligheterna att inom Norden etablera ett gemensamt synsätt beträffande användningen av ekonomiska styrmedel för att stimulera användningen av säkerhetsanordningar på fordon.

Väg- och trafikinstitutet (VTI) i Sverige tillstyrker förslaget men påpekar att låsningsfria bromsar inte skall ses som en ersättning för dubbdäck utan som ett komplement till dessa i utvecklingen mot säkrare köregenskaper vid vinterväglag. Vidare anser VTI att låsningsfria bromssystem, som klassificeras i enlighet med förslaget, skall uppfylla kraven för kategori I i förslag till nya ECE-bestämmelser för låsningsfria bromsar samt dessutom ha undergått praktiska prov på bl.a. isunderlag med godkända resultat avseende stabilitet, styrbarhet och bromsförmåga vid nödbromsning såväl på rak kurs som i kurva.

Vägverket i Sverige anser att åtgärder för att öka användandet av låsningsfria bromsar är en trafiksäkerhetskänslig åtgärd. Därför borde beskattningen av dylika bromssystem inte utformas så att installationer av sådana onödigtvis fördröjas.

2.2. Remissinstanser som inte tar direkt ställning till medlemsförslaget Norden

- Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet
- Nordisk Trafiksikkerhetsråd

Danmark

- Justitsministeriet

Finland

- Tullstyrelsen
- Trafikministeriet

Norge

- Finans- og tolldepartementet

Sverige

- Finansdepartementet
- Generaltullstyrelsen
- Riksskatteverket

Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet anser att förslaget behandlar frågor som faller utanför rådets verksamhetsområde, varför rådet i sak inte har något att anföra utöver förslaget.

Riksskatteverket i Sverige påpekar att försäljningsskatten i Sverige är en viktsskatt. I den mån ett fordon inte blir tyngre av att det förses med låsningsfria bromsar, påverkas inte skatten på fordonet.

Justitsministeriet i Danmark ansluter sig till *Nordisk trafiksikkerhedsråd*, som i sitt yttrande anser att låsningsfria bromsar på våt väg samt i snö eller halt före kan förhindra olyckor, eftersom fordonen kan manövreras bättre under bromsning. Det påpekas att kunskap saknas om i vilken grad dessa system påverkar körhastigheten. Vidare erinras om att i Danmark finns en ordning med registreringsavgiftsrabatter för person- och lastbilar med låsningsfria bromsar. Det betonas att frågor om avgifter och beskattning av motorfordon innehåller en rad värderingar, som inte primärt tar trafiksäkerhetsmässiga hänsyn. *Nordisk trafiksikkerhedsråd* vill därför inte väcka förslag om att använda avgiftsreglerna som trafiksäkerhetsmässigt verkningssmedel.

Tullstyrelsen i Finland anser det obestridligt att låsningsfria bromsar samt andra system som innebär att bilarna är bättre styrbara ökar trafiksäkerheten. Det påpekas att eftersom tillräckliga standarder för sådana system saknas, kan det vara möjligt att de i Finlands svåra väder- och väglagsförhållanden inte fungerar på ett tillfredsställande sätt. Därför anser tullstyrelsen att man i den situation som nu råder borde förhålla sig avhållsam till sådana åtgärder genom vilka man försöker medverka till att fordon förses med sådana bromssystem som i Finlands svåra förhållanden eventuellt fungerar på ett otillfredsställande sätt. Enligt tullstyrelsens uppfattning finns det således inte skäl att fastställa en beskattningmässig särställning för låsningsfria bromsar i det nuvarande utvecklingskedet.

Trafikministeriet i Finland anser att låsningsfria bromsar tekniskt sätt är en del av fordonets bromssystem som, då det fungerar rätt, på de flesta typer av vägbeläggning förbättrar fordonets styrförmåga vid panikbromsning. Det påpekas att det inte är obestridligt bevisat att låsningsfria bromsar kan medverka till att antalet dubbar i däck kan minskas. Slutligen anser

ministeriet att en eventuell beskattningsmässig klassificering av låsningsfria bromssystem som säkerhetsanordning i bilar är ett ärende som borde behandlas av finansministeriet.

Finans- og tolldepartementet i Norge hänvisar till den avgiftsmässiga sidan av skatte- och avgiftspropositionen för 1986, vari det bl.a. framkommer att regeringen har en positiv hållning till arbetet på att göra bilarna mera trafiksäkra. En interdepartemental arbetsgrupp har därför bildats för att utreda frågan om avgiftsrabatter för säkerhets- och miljöskyddsutrustning för personbilar för att främja bruket av sådan utrustning.

Finansdepartementet i Sverige påpekar att skatten på motorfordon i Sverige är en "viktskatt", d.v.s. att i den mån ett fordon inte blir tyngre av att det förses med låsningsfria bromsar, påverkas inte skatten för fordonet.

Generaltullstyrelsen i Sverige anser att förutsättningen för den ifrågasatta klassificeringen är att begreppet "säkerhetsanordningar" kan definieras, att frågan anses ligga utanför styrelsens kompetensområde och att det borde vara trafiksäkerhetsverket som svarar för dylika frågor. Styrelsen konstaterar att andra säkerhetsanordningar, t.ex. bilbälten, inte medför några skattelättnader i Sverige.

2.3. Remissinstanser som inte yttrar sig över medlemsförslaget

Norge

– Samferdselsdepartementet

Samferdselsdepartementet i Norge finner inte grund för att vid nuvarande tidpunkt yttra sig över förslaget, eftersom frågan om avgiftsfrihet för säkerhetsanordningar i Norge behandlas i en särskild arbetsgrupp.

3. Utskottet

Förslagsställarna menar att om man i Norden även i beskattningshänseende skulle få låsningsfria bromssystem klassificerade som säkerhetsutrustning, skulle det medverka till att dylika system blir allmänna i bilar.

Utskottet betonar svårigheten att dra gränsen mellan biltekniska lösningar som skall klassificeras som säkerhetsanordningar och sådana som inte skall göra det. Samtidigt konstateras att tull- och skattefrågor inte tillhör utskottets verksamhetsområden.

Kommunikationsutskottet håller med förslagsställarna om att låsningsfria bromssystem i bilar är trafiksäkerhetsfrämjande och att man därför i Norden borde uppmuntra till ökat användande av dylika system.

Utskottet påminner om att i det svåra vinterföre som ofta förekommer i Norden skulle låsningsfria bromssystem i motorfordon säkert minska antalet trafikolyckor i sådana fall där föraren förlorat fordonets styrbarhet under bromsningen. Speciellt påpekas den trafiksäkerhetsfrämjande inverkan som låsningsfria bromsar har när det gäller förare med ringa erfarenheter av bilkörning vintertid.

Kommunikationsutskottet anser att innan man i Norden börjar diskutera eventuell lagstiftning om standard och användande av låsningsfria bromssystem, borde man utreda vilka möjligheter som finns för en sådan lagstiftning, om användandet skall vara obligatoriskt eller inte, vilka ekonomiska styrmedel som finns för att stimulera användningen av dessa bromsar samt vilka konsekvenser som alternativa åtgärder kan ha.

Kommunikationsutskottet, som vid sina överväganden har tagit hänsyn till de olika resonemang som förs i remissvaren, hänvisar till det ovan anförda och föreslår

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna och konsekvenserna av att i Norden införa låsningsfria bromssystem i bilar.

Helsingfors den 12 februari 1986

Lahja Exner (s)

Margit Hansen-Krone (H)

Inger Harms (SF)

Olof Jansson (ÅC)

Sakari Knuutila (Sdp)

Bjarne Mørk Eidem (A)

Fung. formann

Kaj Poulsen (S)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Olle Östrand (s)

Medlemsförslag

om klassificering av låsningsfria bromssystem som säkerhetsanordningar i bilar i Norden

(Väckt av Sakari Knuuttila och Marjatta Väänänen samt Bjarne Mørk Eidem, Guðrún Helgadóttir och Olof Jansson)

Låsningsfria bromssystem avser sådana elektroniskt styrda system, som förhindrar hjulen att låsa sig vid hård bromsning, varvid bilen fortsätter att vara helt styrningsbar.

Obestridligt har det kunnat bevisas att låsningsfria bromsar ökar trafik-säkerheten. Sedan ibruktagandet av luftfyllda däck, hydrauliska bromsar och bilbälten torde låsningsfria bromsar vara den viktigaste av de nya uppfinningarna bland säkerhetsanordningar i bilar. Eftersom ett sådant bromssystem förhindrar hjulen att låsa sig under bromsning, bibehålls bilens kursstabilitet och styrbarhet. Detta spelar en roll även med tanke på fotgängarnas och den lätta trafikens säkerhet i synnerhet i tätorter, eftersom en bil försedd med låsningsfria bromsar under bromsningen inte hamnar utanför körbanan. Vid mätningar har det bevisats att också bromssträckan blir kortare i de flesta fören.

Speciellt under vinterförhållandena i Norden är låsningsfria bromsar en mycket viktig trafiksäkerhetsfrämjande faktor, då bilisterna inte sällan under hälften av året måste färdas längs snöiga och isiga vägar. På färade vägar finns stor risk för vattenplaning också om sommaren redan vid relativt låga hastigheter.

En bilist kan vara tvungen att nödbromsa i vissa oförutsedda situationer, t. ex. då en älg eller ett barn överraskande springer ut på körbanan. Därvid är låsningsfria bromsar av största vikt för att klara av en sådan situation, då dessa kan hindra bilen från att hamna i motsatta filen eller helt och hållet utanför körbanan.

Även ur samhällsekonomisk synvinkel är det av stor betydelse att låsningsfria bromsar blir allmännare. För vägunderhållet behövs avsevärt mindre medel, då antalet dubbar som fårar vägarna kan minskas på däck i bilar som är försedda med låsningsfria bromsar. Däremot är det inte möjligt att väsentligt minska antalet dubbar på däck i fordon med det sedvanliga bromssystemet utan att samtidigt äventyra trafiksäkerheten, eftersom däck med få dubbar kan låsa sig i en sådan ställning att inte en enda dubb förhindrar slirandet.

I Finland har system med låsningsfria bromsar för tillfället inte klassificerats som säkerhetsanordningar i bilar, och därför är de inte skattefria. Låsningsfria bromssystem måste monteras i bilarna redan i sammansättningskedet på fabriken, vilket höjer bilens cif-pris, dvs. tullvärdet. Skattebelagt kostar det låsningsfria bromssystemet för närvarande i Finland ungefär 15 000 mark. Genomsnittsbilisten vill med all sannolikhet inte betala så stora summor för en anordning, som inte är nödvändig för körandet. På grund av gällande beskattningspraxis kommer låsningsfria bromssystem t. ex. i Finland att bli vanliga endast i de allra dyraste bilarna.

Om låsningsfria bromssystem även i beskattningshänseende klassificeras som säkerhetsanordningar i bilar – något som systemet obesträtt är – skulle det bli allmänt även i de mindre bilarna i och med att tillverkningskosterna blir större och tillverkningskostnaderna mindre. En samnordisk planering och forskning skulle också kunna leda till konkurrenskraftiga bromssystem, vilka med framgång skulle kunna marknadsföras även utanför Norden.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas.

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna att i Norden klassificera låsningsfria bromssystem som säkerhetsanordningar i bilar.

Helsingfors, Oslo, Reykjavík och Mariehamn den 4 juni 1985

Sakari Knuutila (Sdp)

Marjatta Väänänen (K)

Bjarne Mørk Eidem (A)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Olof Jansson (ÅC)

Social- och miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om gemensamma nordiska åtgärder för att förhindra handeln med utrotningshotade djurarter

(Medlemsförslaget väckt av Pekka Tuominen m. fl. se s. 644

Remissyttranden, se supplement)

Till social- och miljöutskottet har hänvisats ett medlemsförslag om nordiska åtgärder för att förhindra handel med utrotningshotade djurarter. Utskottet har behandlat förslaget vid sina möten i Mariehamn den 12 november 1985 och i Stockholm den 30 januari 1986.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidtaga åtgärder i syfte att förbättra fortlevnadsmöjligheterna för de utrotningshotade djurarterna i Norden och för att stävja den illegala handeln med utrotningshotade djurarter.

Förslagsställarna anför att Norden har många djurarter som internationellt sett är sällsynta och utrotningshotade. Detta gäller särskilt rovfåglar, deras ägg och ungar. Utsatta arter är falkar, örnar, hökar, vråkar, fiskljuse och ugglor, men även vissa däggdjur som fladdermöss och vesslor samt olika kräddjur och groddjur.

Under senare år har den olagliga internationella handeln som bedrivs av professionella insamlare ökat. Enligt uppgift betalas i vissa fall mycket höga belopp som dessutom stiger i takt med att arterna blir allt mer sällsynta. Insamlingen och handeln bedrivs av allt att döma av kvalificerade ligor med ett välförgrenat nät av agenter, som omfattar stora delar av Västeuropa ända ner till Orienten och länderna runt Persiska viken.

På grund av att såväl enskilda insamlare som ligor ofta reser från det ena nordiska landet till det andra, skulle ett rapportsystem mellan ländernas myndigheter avsevärt underlätta övervakningen. Genom information i massmedierna kunde allmänheten då hållas informerad om när insamlare är på kommande och uppgifter om vilka de är skulle genom allmänhetens hjälp snabbt innebära att personerna blir upptäckta.

Även polisens, tullens och gränsbevakningens möjligheter att ingripa skulle på ett betydande sätt underlättas om ett gemensamt nordiskt rapportsystem och likartade arbetsrutiner fanns. Dessutom borde lagstiftning och övriga bestämmelser angående förhindrande av handeln med utrotningshotade arter göras mer enhetlig i hela Norden, så att samma brott behandlas lika men också så att myndigheternas möjligheter att ingripa förbättras.

2. Remissinstanser

Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande över förslaget:

Danmark

Justitsministeriet
Ministeriet for skatter og afgifter
Fredningsstyrelsen
Danmarks Naturfredningsforening

Finland

Inrikesministeriet
Miljöministeriet
Tullstyrelsen
Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet
Jägarnas centralorganisation
Finlands naturskyddsförbund
Nordenskiöld-samfundet i Finland
Ålands landskapsstyrelse

Island

Naturvårdsrådet

Norge

Miljøverndepartementet
Justis- og politidepartementet
Norges Naturvernforbund
Norges Jeger- og Fiskerforbund
Verdens Villmarksfond (World Wildlife Fund i Norge)

Sverige

Rikspolisstyrelsen
Generaltullstyrelsen
Statens naturvårdsverk
Sveriges ornitologiska förening

Svenska jägareförbundet
Jägarnas riksförbund – Landsbygdens jägare
Svenska naturskyddsföreningen

2.1. Remissinstanser som helt tillstyrker medlemsförslaget

Inrikesministeriet i Finland påpekar att de nordiska länderna ur naturvetenskaplig synvinkel utgör en helhet med så gott som fri rörlighet mellan länderna. Det vore därför ändamålsenligt att lagstiftningen i alla nordiska länder vore lika. Stadgandena borde i misstänkta fall göra en undersökning möjlig även annorstädes än enligt tullföreskrifterna i tullen. Straffen borde motsvara rättsmedvetandet och de kunde sammanfalla t ex med straffet för uppsåtligt dödande av hjortdjur.

Utbytet av information mellan polisen i de nordiska länderna förutsätter inte särskilda arrangemang, anser ministeriet som även föreslår att problemets omfattning borde utredas och åtgärder vidtas i samverkan mellan övervakningsmyndigheterna och intresserade organisationer.

Finlands naturskyddsförbund anser att följande åtgärder bland dem som angivits i förslaget är särskilt viktiga och bör förverkligas skyndsamt:

- en samnordisk harmonisering av skyddsbestämmelserna om sällsynta och utrotningshotade arter,
- en förbättring av samarbetet och koordineringen mellan polis, tull och gränsbevakning i frågor om insamling av och handel med utrotningshotade arter,
- ett skärpande och förenhetligande av straffbestämmelserna i de nordiska länderna. Straffbestämmelserna speciellt i Finlands naturskyddslag är alltför lindriga och efter sin tid; naturskyddsförbundet tillsammans med många andra instanser har flera gånger krävt, att denna omständighet bör snabbt korrigeras.

Nordenskiöld-samfundet understöder å det varmaste gemensamma nordiska ansträngningar för att förbättra den helt otillfredsställande situation som råder. En skärpning av straffbestämmelserna borde genomföras omgående och vara kännbar. Det vore ändamålsenligt att de blev lika i hela Norden för att undvika att vissa länder blir "lättare" samlarland än andra. Straffsatserna bör graderas så, att det anses graverande om det illegalt tillskansade objektet tillhör en utrotningshotad art. Samfundet kommenterar också uttrycket "att förbättra fortlevnadsmöjligheterna för de utrotningshotade djurarterna i Norden" en aspekt som är ytterst viktig, ty därigenom beaktas hotbilden i dess helhet.

Norges Naturvernforbund ger förslaget sitt helhjärtade stöd.

Generaltullstyrelsen i Sverige anser att Washingtonkonventionen 1973 är ett effektivt verktyg och överträdelse beivras enligt varusmuggningslagen, vilket ger tullen stora befogenheter som exempelvis visitation, inledande av förundersökning m.m.

Tullverket har visserligen befogenheter att beivra olaga handel över

gränserna men kan inom befintlig resursram inte ägna särskild uppmärksamhet åt den olaga handeln med utrotningshotade djurarter. Exportkontroll kan endast utföras sporadiskt och övervakningen ute på fältet är ytterst personalkrävande. Denna övervakning kan dock kombineras med tulltjänstens – särskilt landgränsbevakningens – övriga bevakningsuppgifter. Tullverkets gränsbevakning omfattar förutom tullbevakning bl a jakt- och fisketillsyn samt skyddsområdestillsyn. Från fjälltrakterna i norra Dalarna och längs gränsen mot Norge och Finland förfogar tullverket över 125 man från gränsbevakningstjänsten. För rörlig bevakning är helt eller delvis avdelade ca 60 man som är väl förtrogna med sina lokala fjällområden. Personalen förfogar över för fjälltrakterna erforderliga transportmedel och sambandsresurser och kan i samband med patrullering inom fjällområdena medverka i tillsyn av den illegala handeln med utrotningshotade djurarter. En sådan medverkan från tullverkets sida kräver dock att gränsbevakningen tilldelas erforderliga befogenheter.

Även *Rikspolisstyrelsen* erinrar om Washingtonkonventionen som bl a syftar till att söka hindra den pågående och omfattande handeln med utrotningshotade djurarter. Till konventionen har bl a Sverige, Danmark, Finland och Norge anslutit sig. Konventionen omfattar inte alla berörda djurarter. Detta leder till vissa svårigheter som måste lösas med en effektiv lagstiftning. Inom ramen för konventionen förekommer olika former av samverkan mellan allmänheten, ideella organisationer och myndigheter, bl a polis- och tullmyndigheterna, i viss utsträckning mellan de nordiska länderna. Detta arbete är värdefullt men inte tillräckligt. Rikspolisstyrelsen finner därför det angeläget att ytterligare åtgärder vidtas enligt medlemsförslaget.

Enligt rikspolisstyrelsens uppfattning bör det finnas ett centralt ansvar för fasta samarbetsformer mellan de berörda parterna, dvs. polis, tull, ideella organisationer m.fl. Vidare erfordras gemensamma insatser för information och utbildning. Det är värdefullt om polis, åklagare, jägare, jaktbevakare och medlemmar i ideella organisationer m. fl. får kunskap om hur arbetet skall bedrivas. Det är angeläget att polismyndigheterna aktivt deltar i samarbetet och tar sin del av ansvaret.

Jägarnas riksförbund – Landsbygdens jägare delar förslagsställarnas uppfattning att en samordning mellan de nordiska länderna är önskvärd. Förutom en lämplig, i vissa fall nödvändig, beskattning av de jaktbara viltstammarna, svarar landets jägarkår för den allt övervägande delen av viltvården (även allmän faunavård) och de kostnader som är förenade därmed. Häri ingår jämväl en mycket betydelsefull bevakning av skog och mark mot illegala intrång – exempelvis jakt på fridlysta djurarter. En mera fullständig samordning av jakttiderna inom de nordiska länderna torde dock inte vara möjlig, eller lämplig, att genomföra. Däremot synes en mera likartad lagstiftning om brottspåföljder för jakt och handel med utrotningshotade djurarter böra övervägas de nordiska länderna emellan. Även det

system för rapportering som anges i ovannämnda förslag, bör bli föremål för en praktisk prövning för att uppnå avsett syfte.

Sveriges ornitologiska förening ser med stor tillfredsställelse på förslaget. Flera av de åtgärder som föreslås är också delvis i praktiken tillämpade i föreningens regi. Den mest omfattande satsningen hittills har skett under 1985 då föreningen under tiden april–juli haft en person dygnet runt anställd som kontaktman mellan allmänhet, myndigheter och massmedia när det gäller verksamhet med illegal handel med fågelarter, "projekt fågelvakten". Verksamheten kommer att fortsätta även under 1986.

Naturvårdsverket anser att motionärerna tagit upp ett angeläget ämne och att det finns anledning att vidta åtgärder i syfte att förbättra överlevnadsmöjligheterna för de utrotningshotade djurarterna i Norden. Dessa åtgärder bör då omfatta en viss översyn av lagstiftningen, särskilt när det gäller utförelsebestämmelserna. Därjämte finns det fog för att försöka samordna de nordiska bestämmelserna, bl a när det gäller straffsätser o dyl även om en viss samordning redan har skett som en följd av Washingtonkonventionens regler.

Naturvårdsverket visar till en rapport om handel med vilda djur som verket utarbetat och finner det angeläget att däri framförda förslag snarast förverkligas. Särskilt gäller detta utförelsedelen, eftersom önskemålen om att få föra ut vilda djur blivit allt vanligare. Trots det arbete som bedrivs av de ideella organisationerna, av polis och tull är det uppenbart att ytterligare insatser bör göras för att komma till rätta med den illegala handeln med djur. När det gäller lagstiftningen torde det främst vara utförelsebestämmelserna som behöver kompletteras i Sverige. I övrigt torde nu befintliga regler vara tillfyllest även om de kan göras enklare. Däremot krävs det ökade resurser hos polis och tull för att efterföljden av bestämmelserna skall kunna kontrolleras.

En samordning de nordiska länderna emellan när det gäller lagstiftning inom aktuellt område är naturligtvis önskvärd, även om den sannolikt inte skulle leda till några stora vinster så länge övervakningsresurserna är så små som de är. I viss utsträckning kan problemen också minskas genom information om de regler som gäller.

Statens naturvårdsverk är berett att medverka i arbetet med att samordna bestämmelserna i de nordiska länderna om en sådan samordning bedöms motiverad från olika utgångspunkter och om resurser härför ställs till förfogande.

2.2. Remissinstanser som tillstyrker medlemsförslaget och dessutom framför egna förslag och synpunkter

Miljöministeriet anser att förslaget tar upp aktuella och svåra naturskyddsproblem. Föremål för denna illegala verksamhet har blivit i synnerhet levande rovfåglar, som efterfrågas i Mellanuropa och i Mellanöstern därför att de behövs för jakt med falk. Det är emellertid mycket sannolikt

att den illegala handeln med levande rovfåglar i själva verket är bara en del av de illegala åtgärder som hotar ifrågavarande arter. Mycket talar för att de som bedriver sagda verksamhet är professionella, t ex de redskap som använts och detaljerad sakkunskap om bl a de orter, där de eftersökta djuren förekommer. Även avslöjandet av de olika redskap och medel, som används för kontakter ger en uppfattning om att denna illegala verksamhet är organiserad. Därför anser miljöministeriet att de åtgärder, som ett nordiskt land ensamt vidtar inte räcker till när det gäller att motstå den illegala handeln med djur. Ministeriet föreslår att man under Nordiska ämbetsmannakommittén för miljöskyddsfrågor inom Nordiska ministerrådet snarast tillsätter en tillfällig arbetsgrupp, med uppgift att utreda gemensamma åtgärder bl a för skapande av en effektiv organisation och för förenhetligande av lagstiftningen i syfte att förebygga den illegala handeln med djur. Miljöministeriets uppfattning är vidare, att ett eventuellt gemensamt nordiskt övervaknings- och rapporteringssystem inte borde baseras enbart på myndigheter utan att man även borde anlita medlemmarna i naturskydds-, naturväs-, jägar- o dyl organisationer.

Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet i Finland ser den illegala handeln med levande djur som ett omfattande internationellt problem. För de nordiska ländernas vidkommande är främst rovfåglar, som används inom falkenerarsporten (jaktfalk, pilgrimsfalk och även duvhök) aktuella. Också övriga rovfåglar är efterfrågade. Man har beräknat, att enbart i Västtyskland finns ett årlig behov av ca 20 000 fåglar för att ersätta fåglar som dött i olika rovfågelsparker. Arabländernas årliga behov av stora falkar uppgår till minst 5 000 fåglar, av vilka en del förmedlas från Europa. Djur som är avsedda att bli uppstoppade förmedlas troligen delvis av inhemska konserveratorer. För vissa djur betalas tillräckligt höga priser för att göra frestelsen stor.

Ett annat problem är att ägg är lättare att smugla. Portabla inkubatorer installeras ofta i små väskor och termosflaskor. Antalet äggsamlare i Europa torde uppgå till några tusen. Övervakningen och förhindrandet av olagligheter är en mycket svår uppgift, som förutsätter betydande ornitologisk sakkunskap. En viss form av övervakning torde kunna förverkligas genom en omfattande informationsverksamhet, så att ornitologerna skulle hålla ett öga på vissa sällsynta arters allmänt kända häckplatser (t ex tereksnäppa och gyllensparv i Uleåborg). Sådana preventiva åtgärder kunde visa sig vara ett effektivare sätt än att direkt försöka komma åt den illegala handeln och utsmugglingen. Som första åtgärd anser institutet det motiverat att sammankalla en kommitté med representanter för olika intressegrupper, vars uppgift skulle vara att planera praktiska åtgärder. I kommittén borde åtminstone tullverket, polisen, miljöministeriet och den ornitologiska sakkunskapen vara representerad. Åtgärder för att sammankalla en sådan kommitté borde vidtas omedelbart.

Enligt *tullstyrelsens* uppfattning kunde den olagliga handeln med utrot-

ningsshotade djurarter effektivare än för närvarande hindras genom att på basen av informationsutväxlingen mellan de nordiska myndigheterna inrikta övervakningen på misstänkta fall.

Ålands landskapsstyrelse anser att alla tänkbara åtgärder bör vidtas i brådskande ordning. Vissa åtgärder, såväl på det nationella planet som inom ramarna för ett internationellt samarbete kan förhållandevis enkelt vidtagas för att avsevärt försvåra den illegala handeln med fridlysta arter.

Ett rimligt krav från naturvårdssynpunkt är att de nordiska länderna gemensamt strävar till att avskaffa allmän jakttid på i synnerhet rovfåglar. I detta avseende är landskapet Åland ett föregångsområde eftersom samtliga arter av rovfåglar samt deras ägg, ungar och bon är totalt fridlysta. Insamling av rovfågelägg eller -ungar eller jakt efter rovfågel kan ske enbart på basen av särskilt tillstånd.

Landskapsstyrelsen anser det viktigt att i mån av möjlighet åstadkomma likartade regler inom de nordiska länderna angående vilka slag av vilt som skall anses vara s k kronans villebråd och därmed alltid tillfalla staten. I brist på resurser att tillvarata vilt tvingas naturvårdsmyndigheten på Åland att i stor utsträckning bevilja enskilda rätt att äga även sällsynta arter av däggdjur och fåglar, vilket självfallet på sikt kan stimulera såväl legal som illegal handel med sådana arter. Det är viktigt att ett fridlyst vilt icke får hållas i enskild ägo utan särskilt tillstånd. På Åland utfärdas dylika tillstånd av landskapsstyrelsen och systemet har visat sig fungera väl.

Vidare anser landskapsstyrelsen att det bör anses åligga konservatorerna att tillse att personer som inlämnar fridlysta djur för preparering kan uppvisa tillstånd att inneha djuret. Eftersom det i några fall kunnat påvisas att konservatorer underlåtit att kontrollera kundens rätt att äga en inlämnad fridlyst djurart samt då misstankar förekommit att konservatorer t o m medverkat i illegal handel med djur anser landskapsstyrelsen att det ligger i sakens natur att konservatorsyrket auktoriseras samt att auktorisation i de nordiska länderna skall innefatta även skyldigheten att samarbeta på olika sätt med naturvårdsmyndigheterna.

Vidare anser landskapsstyrelsen att övervakningen vid gränserna i mån av möjlighet bör effektiviseras samt att även någon form av gemensamt system för rapportering mellan de olika ländernas myndigheter bör utarbetas, t ex vad gäller misstänkta fordons eller farkosters rörelser.

Också om straffsatserna för brott emot naturvårds- och jaktlagstiftningen nödvändigtvis icke bör vara desamma i de nordiska länderna är det dock viktigt att straffet vid olagligt innehav av en sällsynt eller utrotningshotad djurart i varje nordiskt land är så strängt att det vid misstänkt brott ger myndigheten rätt till husundersökning.

Verdens Villmarksfond (World Wildlife Fund i Norge) anser att det är hög tid att något blir gjort i Norge för att förhindra illegal handel med hotade djurarter och emotser därför med stora förhoppningar åtgärder enligt medlemsförslaget. Bl a hoppas man på ökad information till allmän-

heten om vilka arter som är skyddade och hur man skall förhålla sig vid misstanke att olovlig jakt försiggår etc. I Norge sköts detta informationsarbete av privata organisationer och det offentliga bör nu ta sin del av ansvaret och ge instruktioner åt tjänstemän i tull- och polisväsendet om hotade arter m m.

WWF vill därutöver föreslå, att de föreslagna åtgärderna utvidgas till att omfatta även hotade växter och biotoper, detta i konsekvens med tanken att förbättra livsmöjligheterna för utsatta djurarter. Likaledes bör den illegala importen bekämpas likaväl som exporten. De internationella konventionerna, Washingtonkonventionen och Bernkonventionen (om skydd av vilda växt- och djurarter och deras naturliga livsområden) bör vara vägledande för de nordiska ländernas insatser att skydda sin natur för framtiden.

2.3. Remissinstanser som med viss reservation tillstyrker förslaget

Justitsministeriet i Danmark har inga invändningar mot att man eftersträvar enhetlig lagstiftning och straffmöjligheter och vill inte heller motsätta sig att man inför ett övervaknings- och rapporteringssystem för att förbättra kontrollmöjligheterna. Det är dock inte möjligt att på föreliggande material uttala sig närmare om hur ett sådant system skulle byggas upp.

Ministeriet för skatter og avgifter instämmer i att gränskontrollen skulle underlättas om det fanns ett nordiskt rapporteringssystem men kan ej ta ställning därtill innan förslagen konkretiseras.

Fredningsstyrelsen erinrar om att de nordiska länderna deltar i Washingtonkonventionen av 1973 om internationell handel med utrotningshotade vilda djur och växter. Kontrollen i Danmark av konventionens efterlevnad utförs av fredningsstyrelsen i samarbete med tullväsendet och i viss utsträckning polisen. Styrelsen välkomnar varje samarbete som kan bidra till skydd av utrotningshotade arter. Ett omfattande samarbete mellan myndigheter i Norden förekommer redan men behovet av informationsutväxling, samordning och lagstiftning torde öka till följd av den växande turistströmmen. Styrelsen kan dock inte uttala sig om hur en samordning och rapporteringsprocedur kan genomföras innan man får en konkretisering av förslagen.

2.4. Remissinstanser som reserverar sig mot medlemsförslaget i vissa delar

Jägarnas centralorganisation i Finland reserverar sig mot det i förslaget framförda önskemålet om en total fridlysning av duvhöken. Ett sådant behov föreligger inte, eftersom den nuvarande lagstiftningen redan i tillräcklig mån begränsar exporten av individer och ägg av duvhökarten. Sålunda stadgas i förordningen om fridlysning av vissa fågelarter att duvhökens bon, ägg och ungar inte får skadas eller tas under fridlysningstiden och i lagen om ändring av djurskyddslagen, vilken träder ikraft vid årsskiftet, att duvhöken inte får uppfödats. Härigenom hindras möjligheten att

försälja duvhökar i Finland. Jägarnas centralorganisation hänvisar samtidigt till nuvarande duvhöksbestånds livskraft, som tydligt försvårar jaktvården på många orter och anser att total fridlysning av duvhöken inte heller i detta avseende är begrundad.

Justis- og politidepartementet i Norge är enig med förslagsställarna att man i mån av behov bör förstärka kontrollen av den olovliga hanteringen med hotade djurarter. Däremot betvivlar departementet önskvärdheten att inrätta en ordning innebärande information i massmedia när insamlare antas vara på väg. Det torde ej alltid vara möjligt att på förhand fastslå att vederbörande är ute i olovliga ärenden och en sådan allmän information skulle då drabba oskyldiga. Ett mer internt rapportsystem mellan ländernas kontrollmyndigheter möts inte av samma betänkligheter men även en sådan ordning skulle kräva att förhållandet till personvård och tystnadsplikt klarlades.

Norges jeger- og fiskerforbund stödjer förslaget för de arter som verkligen kan anses som hotade, men är ej övertygat om att detta gäller alla de arter som nämns i förslaget. Särskilt gäller detta duvhök som enligt tillgängliga forskningsresultat är en vanligt förekommande och livskraftig art. Den är överhuvudtaget inte hotad och förbundet rekommenderar, att jakt på duvhök införs.

Generaltullstyrelsen i Sverige erinrar om att enligt avtal den 11 september 1981 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om ömsesidigt bistånd i tullfrågor skall tullen i respektive länder spontant delge berört land alla väsentliga upplysningar angående misstänkta tullbrott. Sådana upplysningar skall särskilt avse förflyttningar av personer, varor och transportmedel. Detta rapportsystem får anses fungera fullt tillfredsställande. Generaltullstyrelsen delar inte förslagsställarnas åsikt att allmänheten via massmedia skulle hållas informerad när man antar att samlare har för avsikt att bege sig från ett nordiskt land till ett annat. Däremot bör tullmyndigheterna i de nordiska länderna kunna informera de frivilliga bevakningsorganisationernas sambandsmän, de s k fågelvakterna, om rådande smugglingssituation på området och vid behov begära hjälp i samband med spaningsaktioner. Byggs ett sådant informations- och rapportsystem ut i alla nordiska länder bör möjligheten att upptäcka den olaga handeln över gränserna väsentligt öka.

Även *Naturvårdsverket*, som i övrigt stödjer förslaget, finner förslaget om ett särskilt rapportsystem mellan ländernas myndigheter tveksamt. Redan förekommer ett omfattande samarbete via sedvanliga kanaler och Washington-konventionen har betytt mycket för att skapa och vidmakthålla sådana kanaler. Det är osäkert om ytterligare fördelar står att vinna genom ett särskilt rapportsystem. Dessutom vore det knappast möjligt att genom information i massmedia hålla allmänheten underrättad om när insamlare är på inkommande. Så länge de inte begått något brott skall de givetvis inte pekats ut som brottslingar.

3. Utskottet

Utskottet noterar, att nästan alla remissinstanser tillstyrker medlemsförslaget. Tveksamhet förekommer i vissa detaljfrågor som omfattningen av de arter som är i behov av skydd och lämpligheten av det övervaknings- och rapporteringssystem som omtalas. Utskottet kan på grundval av remissmaterialet instämma i förslagsställarnas bedömning att flera sällsynta och sårbara arter i Norden är utsatta för ett starkt hot genom en till synes ökande illegal internationell handel som bedrivs av mer eller mindre professionella insamlare och uppköpare, ibland t o m under medverkan av konservatorer. Förslagsställarna nämner ett antal arter, främst rovfåglar som falkar, örnar, vråkar och ugglor men även fladdermöss och vesslor samt vissa kräldjur och groddjur. Kärrhöken anses tillhöra de hotade arterna, medan duvhöken enligt några remissinstanser ej hör till denna kategori. För att möta problemet som är av internationell art med räckvidd utanför Norden har Danmark, Finland, Norge och Sverige anslutit sig till Washingtonkonventionen om handel med utrotningshotade arter av djur och växter. Konventionen har fått en mycket bred anslutning internationellt. Konventionen omfattar emellertid inte alla berörda djurarter, vilket ibland kan leda till svårigheter och nödvändiggör en väl utvecklad lagstiftning också av annan typ. Förutom det nationella skyddet för djuren i form av fridlysningsbestämmelser etc finns också i de nordiska länderna veterinär införsel- respektive utförsellagstiftning. Införsellagstiftningen är relativt väl utvecklad medan utförsellagstiftningen anses otillfredsställande och inte användbar från naturvårdssynpunkt.

En översyn av lagstiftningen är sålunda motiverad både vad gäller fridlysningsbestämmelser, införselbestämmelser och straffbestämmelser för överträdelse av dessa. Bestämmelserna bör enligt de flesta remissinstanserna förenhetligas och skärpas och utskottet instämmer däri. Flera remissinstanser understryker behovet av ett bättre samarbete och bättre koordination mellan polis, tull och gränsbevakning och frivilliga organisationer. Förslagsställarna påpekar, att övervakningen ofta försvåras av brist på resurser och personal samt oklara arbetsrutiner. Brist på erfarenhet och insikt om problemets art och omfattning torde enligt utskottets uppfattning även spela in. Ett sätt att förbättra insikten om problemets allvar är enligt förslaget ett rapporteringssystem mellan länderna. Några remissinstanser har uttryckt tveksamhet till ett system med t ex information i massmedia när insamlare antas vara på väg. Ett mer internt rapportsystem mellan ländernas kontrollmyndigheter möts inte av samma betänkligheter men även en sådan ordning skulle kräva att förhållandet till personvård och tystnadsplikt klarläggas. Genom ett ur dessa synvinklar acceptabelt system kunde information spridas till bevakningspersonal och sambandsmän inom ideella organisationer på aktuella orter. Den preventiva effekt som kännedom om ett välutvecklat sådant rapportsystem skulle få gentemot

den illegala handeln kan enligt utskottets uppfattning bidra till att motverka handeln med utrotningshotade arter.

Utskottet hemställer därför

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genomföra lämpliga åtgärder inom lagstiftning, övervakning och information för att förhindra handel med utrotningshotade djurarter i Norden.

Stockholm den 31 januari 1986

Svein Alsaker (Kr.F.)

Arne Andersson (m)

Margrete Auken (SF)

Jo Benkow (H)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Poul Henrik Houe (KF)

Elver Jonsson (fp)

Brit Jørgensen (A)

Riitta Järvisalo-Kanerva (Sdp)

Hannu Kemppainen (K)

Grethe Lundblad (s)

Helena Pesola (Kok)

Pétur Sigurðsson (Sj.)

Medlemsförslag

om gemensamma nordiska åtgärder för att förhindra handeln med utrotningshotade djurarter

(Väckt av Pekka Tuominen samt Kaj Bärlund, Olof Jansson, Hannu Kemppainen och Jens Steffensen)

Inom de nordiska länderna finns förhållandevis många djurarter som i ett större sammanhang bör anses sällsynta, sårbara eller direkt utrotningshotade. Dessa arters existens kan förhoppningsvis tryggas under förutsättning att trycket mot arterna inte ytterligare ökar.

Under senare år har emellertid vissa arter blivit utsatta för ett nytt hot, nämligen den tilltagande olagliga internationella handeln som bedrivs av professionella insamlare. Enligt uppgift betalas i vissa fall mycket höga belopp som dessutom stiger i takt med att arterna blir allt mera sällsynta. Insamlingen och handeln bedrivs av allt att döma av kvalificerade ligor med ett välförgrenat nät av agenter, som omfattar stora delar av Västeuropa ända ner till Orienten och länderna runt Persiska viken.

I främsta rummet är det fråga om rovfåglar, deras ägg och ungar. Utsatta arter är falkar, örnar, hökar, vråkar, fiskgjuse och ugglor, men även vissa däggdjur som fladdermöss och vesslor samt olika kräldjur och groddjur.

I de nordiska länderna finns var för sig lagstiftning till skydd för de fridlysta arterna och dessutom görs betydande insatser även inom ramen för internationella projekt för tryggnad av bestånden såsom vinterutfodring av havs- och kungsörn, uppfödning och utplantering av berguvar och pilgrimsfalk samt skydd av häckningsbiotoper och övervakning av häckningen.

Den växande turistströmmen och den i vissa av våra länder och självstyrande områden mycket omfattande allemansrätten gör det enkelt för insamlarna att arbeta i skydd av en förhållandevis god anonymitet.

Övervakningen av handeln med utrotningshotade arter försvåras i de flesta fallen på grund av personalbrist och oklara arbetsrutiner samt bristfälliga straffbestämmelser. Praxis på basen av vunna erfarenheter har ännu inte hunnit utvecklas i tillräcklig omfattning och handeln med utrotningshotade arter har av allt att döma hitintills kunnat fortgå med framgång.

Hotet mot vissa särskilt åtråvärda arter anses numera på grund av den olagliga handeln vara så starkt, att vissa regioner i de nordiska länderna har svårigheter att värja sig. varför en gemensam samordning av skyddet inom Norden är angeläget.

Inom Norden finns skillnader i lagar och bestämmelser som kan utnyttjas av professionella insamlare och av dem som handlar med utrotningshotade arter. Ett sådant exempel är duvhöken som är helt fridlyst på Åland, men som ej åtnjuter samma skydd på det finländska fastlandet och i de övriga nordiska länderna. Härigenom är det således möjligt att från Åland föra ut denna fridlysta art till angränsande områden där den ej åtnjuter samma skydd. Förhållandet torde vara likartat beträffande andra arter där fridlysningsbestämmelserna inte är enhetliga inom Norden.

Även beträffande straffbestämmelserna för brott mot de i respektive land fridlysta arterna råder olikheter och detsamma torde vara fallet beträffande in- och utförsel av fridlysta och utrotningshotade arter mellan de nordiska länderna.

På grund av att såväl enskilda insamlare som ligor ofta reser från det ena nordiska landet till det andra, skulle ett rapportsystem mellan ländernas myndigheter avsevärt underlätta övervakningen. Genom information i massmedierna kunde allmänheten då hållas informerad om när insamlare är på kommande och uppgifter om vilka de är skulle genom allmänhetens hjälp snabbt innebära att personerna blir upptäckta. Men ett sådant system förutsätter en samordnad nordisk rapportverksamhet.

Även polisens, tullens och gränsbevakningens möjligheter att ingripa, skulle på ett betydande sätt underlättas om ett gemensamt nordiskt rapportsystem och likartade arbetsrutiner fanns. Dessutom borde lagstiftning och övriga bestämmelser angående förhindrande av handeln med utrotningshotade arter göras mer enhetligt i hela Norden, så att samma brott behandlas lika men också så att myndigheternas möjligheter att ingripa förbättras.

Mot bakgrunden av vad som ovan framförts, hemställer undertecknade att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidtaga åtgärder i syfte att förbättra fortlevnadsmöjligheterna för de utrotningshotade djurarterna i Norden och för att stävja den illegala handeln med utrotningshotade djurarter.

Mariehamn, Helsingfors och København den 6 juni 1985

Pekka Tuominen (ÅSD)

Kaj Bärlund (Sdp)

Olof Jansson (ÅC)

Hannu Kempainen (K)

Jens Steffensen (KrF)

Kommunikationsutskottets betänkande

över medlemsförslag om datateknologin som hjälpmedel i distriktspolitiken

(Medlemsförslaget väckt av Bjarne Mørk Eidem och Ole Gabriel Ueland m.fl., se s. 658

Remissyttranden, se supplement)

Till kommunikationsutskottet har hänvisats medlemsförslag A 722/t om datateknologin som hjälpmedel i distriktspolitiken. Utskottet har behandlat förslaget vid sitt möte i Mariehamn den 12 november 1985, Stockholm den 30–31 januari 1986 och Helsingfors den 12–13 februari 1986.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget, som väckts av Bjarne Mørk Eidem och Ole Gabriel Ueland samt Lilli Gyldenkilde, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Karl-Erik Häll, Olof Jansson, Sakari Knuutila, Per Petersson, Kaj Poulsen, Peder Sønderby, Marjatta Väänänen och Olle Östrand, föreslås att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att intensifiera kartläggningsarbetet av vilka typer av verksamheter inom datateknologiområdet som ägnar sig bäst för decentralisering. Kartläggningen bör också omfatta en översikt över aktuella stimuleringsåtgärder som kan föra till bättre spridning av verksamheten.

2. att genomföra åtgärder som förbereder koordineringen av utbildningsmöjligheterna inom Norden på datateknologiområdet. Det är viktigt att hela Norden kan få nytta av den specialkompetens som finns hos de olika institutionerna.

att låta en eller flera av de existerande nordiska institutionerna bygga upp undervisningstillfällen inom dataanvändningen, speciellt med tanke på glesbefolkade distrikt.

Det bör utvärderas om dylika undervisningsmöjligheter kan kombineras med praktisk hjälp/konsulenthjälp åt mindre företag och institutioner i distrikten.

Förslagsställarna konstaterar att den nya datateknologin skapar förutsättningar för ny tillväxt och utveckling i glesbefolkade områden. Den viktigaste frågan anses dock vara om dessa förutsättningar blir omsatta i politiska beslut som stimulerar bosättning och sysselsättning i distrikten.

Det påpekas att man inom datateknologin i dag ser den motsatta tendensen, d.v.s. till ökad centralisering.

Det anses viktigt att få säkra upplysningar om hur situationen är i verkligheten i de nordiska länderna. Det påpekas att utredning och forskning inom området redan är på gång, men trots denna forskning vet man inte mycket om hur de tekniska förutsättningarna inom datateknologiområdet påverkar glesbygden. Därför föreslås en konkret kartläggning av vilka verksamheter inom datateknologiområdet som ägnar sig bäst för decentralisering samt vilka stimuleringsåtgärder som verkar bäst för att decentralisera verksamheten.

Förslagsställarna anser att det råder kris på kvalificerad arbetskraft inom området i Norden och att det därför är viktigt att genomföra åtgärder som förbättrar koordineringen av utbudet av utbildning på området i kombination med konsulttjänster. Vidare påpekas att det borde värderas om någon av de existerande nordiska institutionerna skulle specialiseras på utbildning av personer inom datateknologin med speciell inriktning på de glest befolkade distrikten.

2. Remissbehandlingen

Vid sitt möte i Rovaniemi den 3 juli 1985 beslöt Nordiska rådets presidium att medlemsförslaget skulle hänvisas till kommunikationsutskottet, att kulturutskottet skulle få möjlighet att yttra sig över förslaget och att förslaget skulle undergå en vanlig remissbehandling.

Medlemsförslaget har sedan behandlats i vanlig ordning. Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande över förslaget:

Norden

- Nordiska rådets kulturutskott
- Nordisk industrifond
- Mittnordenkommittén
- Nordkalottkommittén
- Nordisk institut för regionalpolitisk forskning (NordREFO)

Danmark

- Administrationsdepartementet
- Indenrigsministeriet
- Industriministeriet
- Undervisningsministeriet
- Forskningssekretariatet
- Teknik-samfund initiativet
- Direktoratet for arbejdsmarkedsuddannelse
- Amtsrådsforeningen i Danmark

Finland

- Finlands akademi
- Statens teknisk-vetenskapliga kommission
- Finlands stadsförbund
- Regionalpolitiska delegationen
- Inrikesministeriet
- Arbetskraftsministeriet
- Utvecklingsområdesfonden Ab
- Förbundet för informationsteknik i Finland r.f.
- Finska kommunförbundet

Norge

- Kirke- og undervisningsdepartementet
- Det Kgl. Selskap for Norges Vel (SNV)
- Den norske dataforening
- Forbruker- og administrasjonsdepartementet
- Statens rasjonaliseringsdirektorat
- Kommunal- og arbeidsdepartementet
- Kultur- og vitenskapsdepartementet
- Industridepartementet

Sverige

- Svenska kommunförbundet
- Datainspektionen
- Skolöverstyrelsen
- Länsstyrelsen i Norrbottens län
- Televerket
- Länsstyrelsen i Värmlands län
- Expertgruppen för forskning om regional utveckling (ERU)
- Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS)
- Glesbygdsdelegationen
- Statens industriverk (SIND)
- Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ)
- Styrelsen för teknisk utveckling (STU)
- Länsstyrelsen Jämtlands län

*2.1. Remissinstanser som stöder medlemsförslaget**Norden*

- Nordiska rådets kulturutskott
- Mittnordenkommittén
- Nordkalottkommittén

Danmark

- Direktoratet for arbejdsmarkedssuddannelse
- Industriministeriet

Finland

- Finska kommunförbundet
- Förbundet för informationsteknik i Finland r.f.
- Utvecklingsområdesfonden Ab
- Arbetskraftsministeriet
- Inrikesministeriet
- Regionalpolitiska delegationen
- Finlands stadsförbund
- Finlands Akademi
- Statens teknisk-vetenskapliga kommission

Norge

- Det Kgl. Selskap for Norges Vel (SNV)
- Den norske dataforening
- Forbruker- og administrasjonsdepartementet
- Statens rasjonaliseringsdirektorat

Sverige

- Televerket
- Datainspektionen
- Skolöverstyrelsen
- Länsstyrelsen i Värmlands län
- Expertgruppen för forskning om regional utveckling (ERU)
- Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS)
- Glesbygdsdelegationen
- Statens industriverk (SIND)
- Styrelsen för teknisk utveckling (STU)
- Länsstyrelsen Jämtlands län

Nordiska rådets kulturutskott anser att de positiva följdverkningarna av ökade satsningar inom datateknologin på regional nivå är betydelsefulla för utbildningen och den regionala utvecklingen som helhet.

Nordkalottkommittén biträder medlemsförslaget och pekar på behovet av ökad kunskap om de omständigheter som styr när, hur och vilken teknologi som skall komma till användning och var den skall lokaliseras. Vidare föreslår kommittén att Nordkalottens AMU-center etableras på försök som nordisk skola för datateknologi och som samverkanscentral mellan näringsliv, produktutveckling, samhälle och utbildning.

Kommittén erinrar om att man i tidigare utvecklingssammanhang allt för mycket har förbisett behovet av att påverka de samhälleliga, sociala, regionala och ekonomiska faktorer som styr utveckling och lokalisering av produktion. Det anses att en ökad kännedom om dessa faktorer kan bidra till nya möjligheter att utnyttja teknikutvecklingen för att utveckla balans mellan regioner.

Vidare anses utbildningen ha en nyckelroll som drivkraft i den ekonomiska och sociala utvecklingen samt att en spridning av utbildningens lokalisering bidrar till en jämnare fördelning av utbildad arbetskraft och medverkar till rättvisare regional utjämning.

Mittnordenkommittén anser att datateknologin allmänt sett är ett viktigt inslag i den framtida regionalpolitiska utvecklingen, men förutsättningen för att arbetsplatser och tjänster skall kunna skapas i Mittnorden-regionen är att man lyckas sprida användningen av datateknologi till allt flera små och medelstora företag där. Detta måste i sin tur följas upp av utbildningsväsendet på olika nivåer. En förutsättning för att utbildningsväsendet skall kunna påverka den regionala utvecklingen anses vara att personer med lokal och regional anknytning utbildas. För att dessa skall börja arbeta i regionen förutsätts att utbildningsväsendet har gott samarbete med företagen i regionen.

Vidare konstateras att vad Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet kan göra är att ställa medel till förfogande för sådana projekt som påskyndar spridningen av dataanvändandet i regionen.

Det Kgl. Selskap for Norges Vel anser att utvecklingen av kunskap och kompetens på datateknologiområdet blir en viktig faktor i regionalutvecklingen.

Den Norske Dataforening samt *Forbruker- og administrasjonsdepartementet* i Norge anser medlemsförslaget mycket viktigt. De menar att de nordiska länderna här har ett gemensamt intresse och att gemensamma projekt kan tillföra länderna värdefulla kunskaper. Det påpekas dock att ett kartläggningsarbete redan har igångsatts inom delar av området, både nationellt och inom den nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet. När det gäller frågan om koordinering av utbildningen pekar departementet på att detta inte får medföra nya byråkratiska organ.

Statens rasjonaliseringsdirektorat i Norge ställer sig positivt till förslaget, speciellt till önskan om kartläggning av de offentliga stimuleringsåtgärderna och koordinering av utbildningen.

Datainspektionen i Sverige påpekar att telematiken (datorer och kommunikationssystem) nu i många avseenden medger en kraftig decentralisering. Här erinras om den kartläggning som Svenska Arbetsgivareföreningen genomförde, som resulterade i en katalog innehållande 140 sysslor lämpade för s.k. distansarbete. Datainspektionen tillstyrker därför medlemsförslagets första punkt och anser att den där föreslagna kartläggningen har goda förutsättningar att konstruktivt föra frågan vidare.

Beträffande medlemsförslagets andra punkt anses telematiken medföra ökade förutsättningar att koordinera och sprida utbildningsutbudet. Detta anses dock i första hand gälla en allmän baskunskap om datorer.

Länsstyrelsen i Värmlands län erinrar om att en övergång till ny teknik ofta förändrar arbetsuppgifternas innehåll och att det därför inte räcker med att enbart införa den nya tekniken. Om man vill höja produktiviteten

måste man också satsa på mer utbildning. Mot bakgrund av bl.a. det arbete som bedrivs med teknik- och datafrågor inom Värmlands län, anser länsstyrelsen det utomordentligt värdefullt att de förslag som framlagts i medlemsförslaget kommer att genomföras.

Glesbygdsdelegationen i Sverige anser att informations- och datatekniken kan och bör spela en viktig roll även i glesbygd. Det anses att en spridning och utveckling av verksamheter uppbyggda på datateknologi i glesbygd fordrar extra stimulans och bistånd från samhällets sida.

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) i Sverige anser, liksom förslagsställarna, att bristen på kvalificerad arbetskraft i sig verkar centraliserande. Därför understryker AMS att tillväxten även i glesbygdsregionerna gynnas om tillgången på kvalificerad arbetskraft förbättras. För att komma till rätta med bristen på arbetskraft påpekas att det krävs en högre grad av flexibilitet i utbildningssystemet. En samordning av utbildningstillgångarna inom Norden på dataområdet, på det sätt som föreslås, anses kunna innebära ökad flexibilitet.

Expertgruppen för forskning om regional utveckling (ERU) i Sverige instämmer i förslagets bedömning att forskningen visar att den nya datateknologin förändrar förutsättningarna både i riktning mot ökad och minskad centralisering av verksamheter, vilket även påverkar glesbygden. ERU:s bedömning är att ju förr en allsidig kunskap om den nya teknikens innebörd och konsekvenser kan tas fram, desto större är möjligheterna att påverka utvecklingen.

ERU anser att de föreslagna utbildningsinsatserna är viktiga. Det anses möjligt att en planmässig nordisk koordinering av utbildningsutbudet skulle vara effektivt, men det påpekas att detta givetvis måste ställas mot de administrativa kostnader som en sådan koordinering kräver. Det påpekas också att det möjligen kan vara så att behovet av samordning av utbildningsinsatser inom respektive land är lika stort och lätt att åstadkomma.

Statens industriverk (SIND) i Sverige anser det angeläget att kunskap och utveckling sprids till de mer renodlade glesbygdsområdena. Det påpekas att detta berör ett omfattande utvecklingsarbete och ett intimt samarbete mellan olika sektorer såsom utbildning, arbetsmarknadspolitik, regionalpolitik etc.

Styrelsen för teknisk utveckling (STU) i Sverige tillstyrker förslaget och betonar i sitt remissvar att det planerade utredningsuppdraget inte orienteras mot en uppbyggnad av ytterligare fasta administrativa organ. STU anser att även om den föreslagna kartläggningen är omfattande, skulle på detta sätt också en värdefull struktur kunna redovisas över olika verksamheters behov av datateknologi. Vidare anser STU att samordningen av olika utbildningsinsatser i Norden blir speciellt värdefull när det gäller specialutbildning inom dataområdet samt utbildning som kräver dyr utrustning.

Direktoratet for arbejdsmarkedssuddannelse i Danmark anser att försla-

gets ändamål redan är tillgodosett i Danmark men förklarar stort intresse för samarbete med de övriga nordiska länderna inom förslagets ramar.

Industriministeriet i Danmark stöder förslaget under förutsättning att de utgifter som förslaget kan förorsaka kan hållas inom de godkända beviljningarna för den nordiska datahandlingsplanen.

Finska kommunförbundet konstaterar att kommunerna i landsorten i Finland har satt som ett naturligt mål att de möjligheter som datateknologin erbjuder skall utnyttjas så effektivt som möjligt som ett hjälpmedel i gles bebyggda regioners nya tillväxt och utveckling. Detta anses vara ett centralt hjälpmedel i regionalpolitiken.

Förbundet för informationsteknik i Finland r.f. anser att det i de nordiska länderna har varit en kontinuerlig brist på datateknologiexperter under två decennier. Vidare anses att en allsidig effektivisering av kartläggningsarbetet inom datateknologiområdet, utgående från statistikföring, forskning och en utredning av de inverkningsområden som området har, medverkar till tillförlitliga kartläggningar även vad beträffar en decentralisering av datateknologin.

Utvecklingsområdesfonden Ab i Finland anser att innan man inleder nya kartläggningar, borde grundligt utredas vilka slags kartläggningar som i ärendet redan utförts eller håller på att utföras för att utnyttja den kunskap som man kan få av dessa. Vidare anses att utbildningen har en nyckelställning då datateknologin tillämpas och att i samtliga nordiska länder råder brist på yrkeskunniga personer.

Det påpekas att även om avstånden mellan de nordiska länderna är relativt korta och kommunikationerna bra, torde avstånden och kostnaderna i anslutning till dem utgöra ett effektivt hinder, åtminstone för en omfattande samnordisk utbildning. Vid utbildningen av de personer som undervisar i datateknologin anser fonden att en samnordisk verksamhet torde ha bästa förutsättningar att lyckas. Det anses att i glesbebyggda områden blir ovannämnda problem i samband med avstånden ännu mera betonade. Av detta skäl anser utvecklingsområdesfonden att det skulle vara bäst för gles bebyggda områden om varje land effektiviserade sin egen lokala utbildning i anslutning till datateknologin.

Arbetskraftsministeriet i Finland påpekar att det redan finns utredningar, både i de nordiska länderna gemensamt och i länderna var för sig, som man kan dra nytta av. Dock anser ministeriet att det finns behov av ytterligare utredningar för att bedöma de möjligheter som datateknologin i dag erbjuder olika verksamhetsområden och regioner av olika typer. Särskilt anses det viktigt att undersöka hur datateknologin tillämpas i förhållande till de speciella strukturerna inom den regionala produktionen. Förslaget att omorganisera Nordkalottens AMU-center till ett samnordiskt institut för utbildning inom datateknologibranschen ses som ett mycket lämpligt projekt med tanke på både regionalpolitiska och sysselsättningspolitiska aspekter.

Inrikesministeriet i Finland konstaterar att utnyttjande av datateknologin och hela den nya teknologin över huvud taget i det regionala utvecklingsarbetet har blivit en av de centralaste frågorna inom regionalpolitiken samt att främjandet av den nya teknologin på olika områden utgör en tyngdpunkt för förnyandet av regionalpolitiken i de nordiska länderna. Vidare anses att utbildningen samt forsknings- och utvecklingsverksamheten i anslutning till denna intar en nyckelställning, då man främjar utnyttjandet av datateknologin på olika områden. Ministeriet anser att det nordiska samarbetet i utbildnings- samt forsknings- och utvecklingsverksamheten säkerligen vore nyttigt och givande för olika parter.

Regionalpolitiska delegationen i Finland påpekar att en av de mest aktuella frågorna inom regionalpolitiken är hur den nya teknologin skall kunna införas på ett regionalt balanserat sätt. Vidare anses att med hjälp av utbildningen kan man främja den regionala jämvikten då ny teknologi tas i bruk.

Finlands stadsförbund erinrar om att i en situation av fri konkurrens förläggs företagsverksamheten i det långa loppet till de delar av landet där resultatet i ekonomiska termer mätt blir det bästa.

Televerket i Sverige har intet att erinra mot förslaget, eftersom det ligger väl i linje med den 3-årsplan som televerket ingivit till den svenska riksdagen samt med pågående och planerad samverkan med övriga nordiska teleföretag (inom ramen för NORDTEL).

Finlands akademi och Statens teknisk-vetenskapliga kommission i Finland omfattar förslagets ståndpunkt om den nya datateknologins möjligheter att bidra till en ny tillväxt och utveckling även i glest bebyggda områden. Båda instanserna menar att medlemsförslagets rekommendationer främjar en opartisk regional utveckling.

2.2. Remissinstanser som delvis stöder medlemsförslaget

Norden

- Nordisk institut för regionalpolitisk forskning (NordREFO)
- Nordisk industrifond

Norge

- Kommunal- og arbeidsdepartementet
- Industridepartementet
- Kirke- og undervisningsdepartementet

Sverige

- Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ)
- Länsstyrelsen i Norrbottens län

Nordisk institut för regionalpolitisk forskning (NordREFO) yttrar sig endast om kartläggningsarbetet och uppbyggandet av undervisningstillfällena inom dataanvändningen. När det gäller kartläggningsarbetet anser

NordREFO det vara mycket viktigt att göra en distinktion mellan de två basala syftena med decentraliseringen. Det ena gäller direkt sysselsatta i datateknologisk verksamhet och det andra decentraliseringens betydelse för den lokala och regionala tillgången på information och service.

Nordisk industrifond yttrar sig enbart om medlemsförslagets andra punkt. Fonden anser att behovet av ökad utbildning inom dataområdet är stort i alla de nordiska länderna och att betydande resurser kommer att krävas inom detta område under de kommande åren. Det anses därför viktigt att utbyte av erfarenheter mellan de nordiska länderna inom denna sektor kommer till stånd och att en koordinering av utbildningsaktiviteter eftersträvas inom de specialområden där förutsättningar för detta bedöms föreligga.

Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) i Sverige begränsar sitt yttrande till utbildnings- och forskningsfrågor inom högskolan. UHÄ anser att vid en kartläggning av vilken typ av verksamhet inom informationsteknologiområdet som lämpar sig för decentralisering, bör för svensk del uppmärksammas det regeringsuppdrag om kunskaps- och teknikspridning som UHÄ m.fl. myndigheter fått.

Enligt UHÄ:s mening är det värdefullt med ett nordiskt samarbete i dessa frågor. Det betonas dock att UHÄ i detta sammanhang anser att man bör undvika att bygga upp nya administrativa överbyggnader. I stället, anser UHÄ, borde existerande samverkansorgan och utökade möjligheter till personliga kontakter över gränserna kunna utgöra bas för en vidgad samverkan.

Kommunal- og arbeidsdepartementet i Norge anser att det kartläggningsarbete som föreslås i förslagets första punkt redan nu pågår eller har utförts både nationellt och av Nordiska ministerrådet. Departementet stöder förslagets andra punkt om koordinering av utbildningsmöjligheterna på datateknologiområdet, men ställer sig tveksam till nyttan av upprättandet av en nordisk institution för att bygga upp undervisningstillfällen inom datateknologiområdet.

Länsstyrelsen i Norrbottens län i Sverige anser det vara mindre meningsfullt att intensifiera kartläggningsarbetet av vilka typer av verksamheter inom datateknologiområdet som bäst lämpar sig för decentralisering. Det anses däremot vara mer ändamålsenligt att decentralisera kompetensen genom utbildning, eftersom utbildningen utgör en grundläggande förutsättning för att förhindra att glesbygden blir den förlorande parten i samhällets "elektronisering". I detta sammanhang anses det lämpligt att ge Nordkalottens AMU-center en mer aktiv roll än vad som för närvarande är fallet.

Industridepartementet i Norge anser att näringslivet har huvudansvaret för en riktig lokalisering av dataverksamheten och att sådana lokaliseringar måste tas utifrån driftsekonomiska principer. Ett kartläggningsarbete av vilka typer av verksamheter inom datateknologiområdet som ägnar sig bäst för decentralisering anser departementet därför vara av liten nytta.

Förslagets andra punkt stöds delvis av departementet, som anser det nyttigt att koordinera datautbildningen i Norden. Frågorna om att bygga upp undervisningstillfällena inom dataanvändningen samt om praktisk hjälp åt mindre företag och institutioner, yttrar sig departementet inte över.

Kirke- og undervisningsdepartementet i Norge yttrar sig enbart om koordineringen av utbildningsmöjligheterna inom datateknologiområdet och anser att den borde utvecklas inom det nordiska samarbetet.

2.3. Remissinstanser som inte tar ställning till medlemsförslaget

Danmark

- Undervisningsministeriet
- Indenrigsministeriet
- Administrationsdepartementet
- Amtsrådsforeningen i Danmark

Norge

- Kultur- og vitenskapsdepartementet

Sverige

- Svenska kommunförbundet
- Skolöverstyrelsen

Amtsrådsforeningen i Danmark tar inte ställning till medlemsförslaget men hänvisar till Nordjyllands amtskommuns "Oplæg til NORDTEK-program" för främjande av närings- och sysselsättningsstrukturen i Nordjylland.

Kultur- og vitenskapsdepartementet i Norge och Svenska kommunförbundet avstår från att avge yttrande liksom *Skolöverstyrelsen* i Sverige, som hänvisar till att arbetsmarknadsutbildningen fr.o.m. 1986-01-01 övergår till annan organisation. Dock konstaterar skolöverstyrelsen att det informella nordiska samarbete som uppstått på olika sektorer av datautbildningsområdet och erfarenhetsutbytet genom reguljära kanaler mellan de olika länderna i nuvarande läge är tillräckligt, varför några särskilda nordiska institutioner inte behöver skapas.

Indenrigsministeriet och Administrationsdepartementet i Danmark avstår från att yttra sig liksom *Undervisningsministeriet* i Danmark, som påpekar att de geografiska förhållandena i Danmark är annorlunda än i övriga Norden samt att utbildningen på dataområdet med hänsyn till geografisk spridning är ganska god i Danmark.

2.4. Remissinstanser som går emot medlemsförslaget

Danmark

- Forskningssekretariatet
- Teknik-samfund initiativet

Forskningssekretariatet i Danmark är av samma åsikt som *Tekniksam-*

fund initiativet i Danmark, som inte anser något behov föreligga för att etablera nya mekanismer för kartläggning och koordinering enligt förslaget.

3. Utskottet

Kommunikationsutskottet anser att datateknologin både nu och i framtiden kan ha en stor positiv inverkan på utvecklingen och sysselsättningen i glesbebyggda områden i Norden. För att utvecklingen i dessa områden skall stimuleras av denna nya teknik måste dock tillkomma politiska beslut och direkta åtgärder.

En av dessa åtgärder är att ta reda på vilken verksamhet inom datateknologiområdet som bäst ägnar sig för lokalisering i dessa områden. Utvecklingen inom datateknologin är snabb och därför måste ett sådant kartläggningsarbete intensifieras.

En av förutsättningarna för att de glesbefolkade distrikten skall kunna använda datateknologins fördelar är att det inom distrikten finns kvalificerad arbetskraft, som kan arbeta inom området och även utveckla fördelarna för regionen. Kommunikationsutskottet anser därför att man i Norden borde koordinera de utbildningsmöjligheter som finns och även bygga upp en eller flera nordiska institutioner, som bl.a. specialiserar sin verksamhet på utbildning och utveckling inom datateknologin med tanke på glesbefolkade distrikt. Detta anser utskottet vara verksamhet som inte enbart kunde bli till nytta i Norden utan också i internationella hänseenden. Om institutioner av detta slag skulle få internationellt erkännande, skulle det ytterligare bidra till en gynnsam regionalpolitisk utveckling i Norden.

Kommunikationsutskottet anser det viktigt att mindre företag och institutioner i dessa distrikt kan få hjälp med att anpassa sig till denna nya teknologi och därmed utnyttja de fördelar som den innebär. En eventuell nordisk institution kunde på ett lämpligt och fördelaktigt sätt sköta sådana uppgifter.

Med hänvisning till det ovan anförda samt de resonemang som förs i remissvaren föreslår kommunikationsutskottet att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet,

1. att intensifiera kartläggningsarbetet av vilka typer av verksamheter inom datateknologiområdet som ägnar sig bäst för decentralisering. Kartläggningen bör också omfatta en översikt över aktuella stimuleringsåtgärder som kan föra till bättre spridning av verksamheten.
2. att genomföra åtgärder som förbereder koordineringen av utbildningsmöjligheterna inom Norden på datateknologiområdet. Det är viktigt att hela Norden kan få nytta av den specialkompetens som finns hos de olika institutionerna samt

att låta en eller flera av de eksisterande nordiska institutionerna bygga upp undervisningstillfällen inom dataanvändningen, speciellt med tanke på glesbefolkade distrikt.

Det bör utvärderas om dylika undervisningsmöjligheter kan kombineras med praktisk hjälp/konsulenthjälp åt mindre företag och institutioner i distrikten.

Helsingfors den 12 februari 1986

Lahja Exner (s)

Margit Hansen-Krone (H)

Inger Harms (SF)

Olof Jansson (ÅC)

Sakari Knuuttila (Sdp)

Bjarne Mørk Eidem (A)

Fung. formann

Kaj Poulsen (S)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Olle Östrand (s)

Medlemsforslag

om datateknologin som hjelpemedel i distrikts- politiken

*(Vækt av Bjarne Mørk Eidem och Ole Gabriel Ueland samt Lilli Gylden-
kilde, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Karl-Erik Häll, Olof
Jansson, Sakari Knuutila, Per Petersson, Kaj Poulsen, Peder Sønderby,
Marjatta Väänänen och Olle Östrand)*

Det er en klar oppfatning ut i fra foreliggende forskning og utredningsarbeid at den nye datateknologien skaper forutsetninger for ny vekst og utvikling i de tynnest befolkede distriktene. På mange måter blir vi mer uavhengige av de geografiske avstandene enn tidligere og dette skaper nye utfordringer for distriktene.

Det viktigste spørsmålet er likevel om disse forutsetningene blir omsatt til praktiske politiske vedtak som stimulerer bosetting og sysselsettingen i distriktene. På mange felt innen datateknologien ser en i dag den motsatte tendens, en økende sentralisering. Selv om det foregår en funksjonell desentralisering fra store til små enheter fører ikke dette automatisk til regional desentralisering. Det aller meste av virksomheten er i dag knyttet til hovedstadsområdene.

Kartlegging av situasjonen

Det er viktig å få gode og sikre opplysninger om hvordan situasjonen i virkeligheten er i de enkelte nordiske land, og vi er kommet godt i gang med utredninger på området. Initiativene fra Nordisk Råd, *rekommendasjonene nr. 15/1980 og nr. 16/1980* førte til utredningene *NU 1981:9* og *NU 1982:7*. Disse ble videre fulgt opp med nye rekommendasjoner som resulterte i *B 53/e 1984*, Nordisk handlingsplan på datateknologiområdet. Regionalpolitikken og distriktenes rolle blir berørt i flere deler av planen og det blir slått fast at dette er en viktig del av det datateknologiske samarbeidet i Norden.

Det er positivt at disse delene av handlingsplanen er fulgt opp med konkrete prosjektplaner, selv om det er forholdsvis begrensede midler som blir satset. Disse prosjektene kan bli nyttige bidrag i tillegg til nasjonale tiltak om de kommer raskt nok.

Innføring av datatjenester i bedrifter og servicevirksomhet fører som oftest til rasjonalisering og dermed færre arbeidsplasser. Ofte er det denne virkningen distriktene får merke, mens forskning, utviklingsarbeid, ulike konsulenttjenester osv. blir lagt til de største byområdene. De nordiske land er små og den internasjonale konkurransen er hard. Sett i dette bildet kan forholdet mellom sentra og periferi innen hvert enkelt land fort bli en forsømt del av den datateknologiske utviklingen. En nordisk innsats vil kunne være med på å motvirke en slik tendens. Det er selvfølgelig også viktig å få kartlagt hvilke fysiske begrensninger distriktene har ved at den tekniske infrastrukturen ikke er like godt utbygd over alt. Men det finnes positive eksempler på virksomheter som klarer å etablere seg i distriktene. Dette kan være bedrifter som har spesialisert seg innen en smal nisje i markedet, det kan være mindre konsulentfirmaer som spesialiserer seg på innføring av datatjenester i eksisterende industri og servicevirksomhet osv.

Tross denne forskningen så vet vi lite om hvordan de tekniske forutsetningene på datateknologiområdet påvirker distriktene og det er viktig at den pågående kartleggingen blir konkret. Den bør føres så langt at politikerne kan danne seg et bilde av hvilke type tjenester innen datateknologien som egner seg best for desentralisering og hvilke stimulerings tiltak som må til for å få en bedre spredning av virksomheten. Også den offentlige sektor bør være med i denne vurderingen.

Utdanning

Et fellestrekk for datasektoren i alle de nordiske land er at det er mangel på kvalifisert arbeidskraft. Bransjefolk i Norge har f. eks. uttalt at studiekapasiteten på alle nivå kan fordobles uten at det vil skape overproduksjon.

Denne skarpe konkurransen om arbeidskraften virker sentraliserende i seg selv. Mangelen på utdanningskapasitet blir derfor en viktig hindring for å få til desentralisering av virksomhet. Det er derfor viktig å få vurdert om det er aktuelt med en planmessig nordisk *koordinering av utdanningstilbudene*. Universitet og andre utdanningsinstitusjoner i Norden har spesialkompetanse på enkelte områder og studiesøkende fra alle de nordiske land bør få nytte seg av dette.

Det bør også vurderes om noen av de eksisterende *nordiske institusjoner* skal spesialisere seg på å utdanne personell innen databruk og da spesielt med tanke på de tynnest befolkede distriktene. I mange regioner i Norden finner vi fellestrekk i næringsliv- og bosettingsstruktur på tvers av landegrensene, og det er rimelig å anta at vi finner mange felles utdanningsbehov innenfor dataområdet. Målsettingen for en slik utdanning bør være å "skreddersy" tilbud for virksomhet i distriktene, spesielt tiltak som er for små til å organisere dette selv. Nordkalottens AMU-senter i Øvertorneå er

en institusjon som bør vurderes i en slik sammenheng. En oversikt over dagens utdanningstilbud ved institusjonen viser at datateknologi i svært liten grad preger undervisningen.

Ut fra dette foreslår vi at Nordisk Råd vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd.

1. å intensivere kartleggingsarbeidet av hvilke type virksomheter innen datateknologiområdet som egner seg best for desentralisering. Kartleggingen bør også omfatte en oversikt over aktuelle stimuleringsiltak som kan føre til bedre spredning av virksomheten.
2. – å gjennomføre tiltak som forbedrer koordineringen av utdanningstilbudene innen Norden på datateknologiområdet. Det er viktig at hele Norden kan få nytte av den spesialkompetanse som finnes ved de enkelte institusjoner.
 - å la en eller flere av de eksisterende nordiske institusjoner bygge opp undervisningstilbud innen databruk, spesielt med tanke på de tynneste befolkede distriktene.
 Det bør vurderes om slike undervisningstilbud kan kombineres med å gi praktisk hjelp/konsulenthjelp til små bedrifter og institusjoner i distriktene.

Oslo, København, Helsingfors, Mariehamn, Reykjavik och Stockholm den 28 juni 1985

Bjarne Mørk Eidem (A)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Lilli Gyldenkilde (SF)

Margit Hansen-Krone (H)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Karl-Erik Häll (s)

Olof Jansson (ÅC)

Sakari Knuutila (Sdp)

Per Petersson (m)

Kaj Poulsen (S)

Peder Sønderby (V)

Marjatta Väänänen (K)

Formann

Olle Östrand (s)

Social- och miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag A 723/s om förbättrad övervakning och handlingsberedskap beträffande långväga gränsöverskridande luftföroreningar samt medlemsförslag A 732/s om nedtrappning av gränsöverskridande luftförorening

(Medlemsförslag A 723/s väckt av Elsi Hetemäki-Olander m.fl., se s. 677)

(Medlemsförslag A 732/s väckt av Margrete Auken och Lilli Gyldenkilde m.fl., se s. 699)

Remissyttranden, se supplement)

Till social- och miljöutskottet har hänvisats två medlemsförslag om gränsöverskridande luftföroreningar. Utskottet har behandlat förslagen vid sina möten i Stockholm den 30 januari och 10 februari samt i Köpenhamn den 2 mars 1986.

1. Medlemsförslaget A 723/s

I medlemsförslaget hemställs,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att förbättra övervakningen och handlingsberedskapen beträffande långväga gränsöverskridande luftföroreningar samt att utbygga en rapportering därom till Nordiska rådet.

I medlemsförslagets motiveringar hänvisas bla till medlemsförslag A 707/s om inrättandet av en internationell luftvårdsfond. De nordiska länderna arbetar synnerligen aktivt med att bekämpa luftföroreningar. Arbetet försvåras dock av att informationen ofta är knapp. I Västtyskland har tex Buschhaus kraftverk nyligen körts igång utan att detta noterats i Norden i någon nämnvärd omfattning. Brunkol används som bränsle i kraftverket. Kraftverkskorstenen är vidare 300 meter hög för att föra föroreningarna möjligast långt bort vilket innebär att stora delar av Nord-europa är utsatta för dem.

Det är av största vikt att de nordiska länderna gemensamt och med kraft kan reagera på luftföroreningsfrågor när så krävs. Ett effektivt ingripande av ministerrådet kräver i första hand ett tillräckligt brett och detaljerat informationsunderlag. Informationen bör framför allt gälla planerandet och

ibruktagandet av nya luftförorenande anläggningar. Också en rapportering om luftföroreningarna till Nordiska rådet bör utbyggas. Årliga rapporter, vid behov kompletterade med omedelbara rapporter om betydelsefulla förändringar, ger rådet i sin helhet möjlighet att fördjupa sig i och ta ställning till luftföroreningsfrågorna.

1.1. Remissinstanser

Följande myndigheter, institutioner och organisationer har inkommit med yttrande:

Norden

Nordiska industriförbundens miljöskyddskommitté

Danmark

Miljøstyrelsen
Undervisningsministeriet
Danmarks Naturfredningsforening
Verdensnaturfondet
Greenpeace
Foreningen Norden
Laboratoriet for økologi og miljølære

Finland

Jord- och skogsbruksministeriet
Miljöministeriet
Vattenstyrelsen
Finlands naturskyddsförbund
Luftvårdsföreningen
Ålands landskapsstyrelse

Island

Naturvernráðet

Norge

Miljøverndepartementet
Norges naturvernforbund
Norsk Forening for bekjempelse av luftforurensning
Skogsbrukets og skogsindustriens forskningsråd
Norsk institutt for vannforskning (NIVA)
Det Norske skogselskap
Norges landbrukshøgskole

Sverige

Koncessionsnämnden för miljövård

Statens naturvårdsverk
Institut för vatten- och luftvårdsforskning
Skogsstyrelsen
Svenska naturskyddsföreningen

2. Medlemsförslag A 732/s

I medlemsförslaget hemställs,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att igångsätta ett handlingsprogram för reduktion och fortsatt nedtrappning av luftföroreningen inom fastlagda tidsramar. Detta bör ske på såväl nordiskt som europeiskt plan och bör understödjas med resurser för mätning och övervakning av miljökvaliteten för att säkra en sund miljö. Förslagsställarna hänvisar till internationella förhandlingar och avtal om luftföroreningar, framför allt till ECE-konventionen från 1979 om långväga gränsöverskridande luftföroreningar och protokollet om minskning av svavelutsläppen med 30% i perioden 1980–1993. Dessa utgör betydelsefulla steg mot en renare luftmiljö men är som konkreta åtgärder i sig inte tillräckliga. För att uppnå konventionens mål krävs också åtgärder mot skador på skogar, sjöar och jord, något som inte kan uppnås med bara reduktion av svavelutsläppen. Därtill krävs ytterligare nedtrappning av försurande föroreningar och mer långtgående åtgärder mot t ex lufttransporterade tungmetaller och fotokemiska oxidanter, särskilt ozon, ett ämne vars möjliga skadeverkningar hittills torde ha underskattats.

Som riktlinjer för den handlingsplan som erfordras krävs bl a fastställande av emissionsnormer likaväl som normer för luftkvalitet (emissionsgränsvärden). De nordiska länderna ligger väl framme internationellt och har särskilda förutsättningar att ta initiativ till gemensamma övervakningsprogram, resultat- och datautväxling och samordnad forsknings- och utvecklingsverksamhet. I Norden har t ex deponering av metallföroreningar i mossar analyserats sedan 1980 och ett antal luft- och nederbördskemiska övervakningsstationer har inrättats inom ramen för ECE:s EMEP-program. Integrerad övervakning av luftföroreningens effekter på mindre utloppsområden prioriteras, även om det inte påbörjats i alla nordiska länder. Särskilt på detta område erfordras en samnordisk insats och komplettering av nuvarande aktiviteter. Vid ett expertmöte inom Nordiska ministerrådet i oktober 1985 underströks behovet av integrerad fortlöpande mätning (monitoring) och löpande objektiv registrering av skadeverkningar på de nordiska skogarna. Medan i Centraleuropa uppmärksamheten fästs på direkta skadeverkningar har de skandinaviska rapporterna i högre grad pekat på mer komplicerade samspel mellan flera föroreningskomponenter.

De nordiska länderna bör ge ökad prioritet åt sina insatser mot luftföroreningarna. Förutom konkreta begränsningsåtgärder mot svavel- och kväveföroreningar krävs samnordiska mätnings- och övervakningsprogram

för miljö kvalitet. Resurser bör avsättas för inrättande av mätstationer, för vetenskaplig registrering av skogens hälsotillstånd och luftföroreningarnas effekter på utloppsområden. Insatser bör inte bara omfatta barrskog utan även lövskog och tundra, hedmark osv.

2.1. Remissinstanser

Remissuttalanden har inkommit från följande myndigheter, organisationer och institutioner:

Nordiska

Nordiska industriförbundens miljövårdskommitté

Danmark

Miljøstyrelsen
Undervisningsministeriet
Foreningen Norden
Danmarks Naturfredningsforening
Greenpeace
Verdensnaturfond
Laboratoriet for økologi og miljølære

Finland

Jord- och skogsbruksministeriet
Miljöministeriet
Vattenstyrelsen
Finlands naturskyddsförbund
Luftvårdsföreningen
Ålands landskapsstyrelse

Norge

Norges landbrukshøgskole
Norges naturvernforbund
Norsk forening for bekjempelse av luftforurensning
Skogsbrukets og skogindustriens forskningsråd
Norsk institutt for vannforskning
Det norske skogselskap
Norsk institutt for skogforskning

Sverige

Sveriges lantbruksuniversitet
Statens naturvårdsverk
Koncessionsnämnden för vatten- och luftvårdsforskning
Skogsstyrelsen
Svenska naturskyddsföreningen

3. Sammanfattning

Långt ifrån alla remissvar har inkommit vid den utsatta tidsfristen. Inställningen till medlemsförslagen är, med endast ett undantag, allmänt positivt beträffande båda förslagen.

3.1. Remissinstanser som uttalar sig om båda förslagen i samma yttrande

Foreningen Norden i Danmark instämmer med innehållet i båda medlemsförslagen, och erinrar bl a om uppgifter från Tyskland om försurningsskador på 52% av skogsarealen vilket understryker behovet av en handlingsplan med gemensamma luftkvalitetsnormer för hela Europa. Vidare påpekas att man fortsatt bör sätta press på Storbritannien, som är nettoexportör av föroreningar och bara har ett fåtal skador i sitt eget land.

Danmarks naturfredningsforening stödjer båda förslagen och vill särskilt rekommendera att ett nordiskt nät av mätstationer byggs ut som föreslås i A 732/s. En utbyggnad av nordiska mättnings- och miljökvalitetsövervakningsprogram kan enligt föreningen bäst finansieras via ministerrådet.

Greenpeace tillstyrker båda förslagen och instämmer i nödvändigheten av ökad rapportering om luftföroreningsfrågor, information om nya luftförorenande anläggningar, utbyggnad av gemensamma nordiska mättnings- och övervakningsprogram, resurser för mätstationer beträffande skogens hälsotillstånd och luftföroreningarnas effekter på utflödesområden samt fastställande av gemensamma emissions- och imissionsnormer. Däremot anser *Greenpeace*, att förslagen är otillräckliga som grundval för en egentlig handlingsplan. En sådan måste även omfatta planer för avveckling av föroreningskällorna. En handlingsplan måste sålunda ta sikte på roten till det onda – den hittillsvarande energipolitiken som grundats på övervägande koleldade kraftverk. *Greenpeace* erinrar om att Organisationen till Oplysning om Atomkraft presenterat en alternativ energiplan för Danmark som visar att Danmark under loppet av 50 år kan ställa om hela sin energiförbrukning till förnybara energikällor. *Greenpeace* rekommenderar därför rådet: att föreslå att information anskaffas för att utarbeta en alternativ energiplan för hela Skandinavien, att föreslå ökat forsknings- och utvecklingsstöd till förnybara energikällor och teknisk energibesparing, att föreslå fortsatt utbyggnad av naturgasnäten, att föreslå stopp för utbyggnad av kolkraftverk samt att föreslå en plan för avveckling av existerande (kol)kraftverk över en period på 10–20 år. Slutligen uppmanar *Greenpeace* rådet att ge ekonomiskt stöd till en nordisk mättnings- (monitorings)fond och att uppmana den danska regeringen att kräva att skogsmyndigheterna företar systematiska undersökningar av de danska skogarnas hälsotillstånd.

Finlands naturskyddsförbund konstaterar att en nedskärning av svavelutsläppen med 30% endast är ett första steg i rätt riktning. En del forsk-

ningar, som utförts utgående från naturens toleransförmåga och återställningen av de förorsakade skadorna, pekar på att målsättningen för nedskärningen av svavelutsläppen borde vara omkring 75 %. Likaså är det nödvändigt att inleda utredningar och vidta åtgärder beträffande en nedskärning av kväveutsläppen. Nordiska rådet kan i detta arbete spela en mycket betydande roll.

Jord- och skogsbruksministeriet stöder nordiskt samarbete vid internationella fora med målsättningen att uppnå allt effektivare avtalsmässig begränsning av luftföroreningar och anser det nödvändigt att målsättningen för begränsning av luftföroreningar succesivt förhöjs. Ministerrådet utgår från att nordiskt samarbete med uppgiften att följa upp förändringar i naturen som följd av luftföroreningar skall ha en prioriterad ställning. Vidare konstaterar ministerrådet, att omfattande samarbete angående forskning och uppföljning av skogsnaturens tillstånd på begäran av Nordiska Ämbetsmannakommittén för Jord- och Skogsforskning inletts – samt att detta bygger på omfattande forskningsprogram i länderna. Ministeriet omfattar också förslaget om en kontinuerlig rapportering till Nordiska rådet.

3.2. Remissinstanser som uttalar sig om medlemsförslag A 723/s

Nordiska industriförbundens miljövårdskommitté anser att det väl passar in i ministerrådets roll att noggrant följa händelser i de delar av världen som kan påverka luftkvaliteten i Norden. Det är industriförbundens erfarenhet att ett samlat nordiskt agerande ger de nordiska ländernas synpunkter större tyngd. Det är därför angeläget att de nordiska länderna yttrar sig koordinerat för att bättre kunna påverka beslutsfattandet i andra länder.

Miljøstyrelsen i Danmark stödjer tanken på förbättrad övervakning och ökade insatser på internationellt plan, men ställer sig tveksam att bygga upp ett informationssystem om planerade anläggningar i grannländerna eller att utarbeta specialrapporter till Nordiska rådet om luftförorening. Styrelsen hänvisar till att rapportering sker till internationella organisationer löpande och även från ministerrådet till Nordiska rådet.

Miljöministeriet i Finland erinrar om att Nordiska ministerrådet de senaste åren satsat stora belopp för utredandet av långväga gränsöverskridande luftföroreningar. Ett treårigt program genomförs för omkring tre miljoner norska kronor per år. Inom FN:s europeiska ekonomiska kommission (ECE) har man från 1978 genomfört ett program om övervakning och uppföljning av luftföroreningar (EMEP). I programmet uppföljs långväga gränsöverskridande luftföroreningar med tillhjälp av spridningsmodeller och uppmätningar i över 80 mätningsställen. Sålunda anser ministeriet, att kontrollen av långväga gränsöverskridande luftföroreningar redan är effektivt organiserad i Europa och att de nordiska ländernas handlingsberedskap upprätthålls kontinuerligt. Informationen från ministerrådet till

Nordiska rådet kan dock förbättras. Den konferens om försurning, som rådet kommer att arrangera i september 1986, tjänar delvis detta ändamål.

Vattenstyrelsen påpekar, att statsmakten i Finland började ge ett effektivare stöd till undersökningar om försurning först 1985. Anslagen är fortfarande knappa i jämförelse med de övriga nordiska ländernas. De nordiska ländernas uppträdande som en gemensam front i ärendet om långväga gränsöverskridande luftföroreningar lägger en mycket bra politisk grund för verksamheten. För att förbättra inflytandemöjligheterna behövs emellertid forskningsresultat och deras effektiva tillgodogörande.

I vattenstyrelsen har nedfallens art övervakats inom hela Finland från 1971. I forskningsprogrammet har ingått förutom svavel- och kväveföreningar även andra luftföroreningskomponenter. För att man skulle kunna effektivisera uppföljningen och rapporteringen borde resurserna intensivt inriktas på dessa forskningar, även för att snabbt ge även Nordiska rådet de senaste forskningsresultaten.

Ålands landskapsstyrelse erinrar om att Åland har en mätstation för luftföroreningar och ett provområde för undersökning av inverkan på skogen och växttäcket.

Enligt landskapsstyrelsens uppfattning är det viktigt att man inom de nordiska länderna förbättrar och koordinerar övervakningen och handlingsberedskapen beträffande gränsöverskridande luftföroreningar. Viktigt är även att det utarbetas likartade normer inom de nordiska länderna för bedömning av skador på miljön som härrör från luftföroreningar. Härvid bör även beaktas sekundäreffekter på miljön.

Luftvårdsföreningen erinrar bl a om Finlands deltagande i det europeiska EMEP-programmet, enligt vilket uppmätningar företas på cirka 90 stationer i 23 europeiska länder. Varje land rapporterar sina mätresultat till projektets koordineringscentrum tre gånger om året.

Vid sidan av den internationella informationen rapporteras mätresultaten i hemlandet i publikationer av det meteorologiska institutet. Resultaten från åren 1970–1979 har utgetts i en samlingspublikation och från åren 1984–1985 finns ett mätningssammandrag. Nationellt kommer mätresultaten att rapporteras i fortsättningen halvårsvis.

Inom luftvårdsforskningen har det nordiska samarbetet betydande traditioner. Luftvårdsföreningen fäster uppmärksamhet vid en förbättrad forskning om oxidanter (ozon och de övriga försurande föreningarna). Forskning behövs speciellt om oxidanternas långväga gränsöverskridningar och i allmänhet om dessa föreningars halter. Föreningen föreslår att man i nordiskt samarbete försöker främja speciellt uppföljningen av ozon- och syreföreningarna.

Naturvernrådet i Island och *Norges naturvernforbund* stöder helt medlemsförslaget, liksom även *Norsk forening for bekjempelse av luftforurensninger* (NFBL), som anser, att framstötter för att förbättra övervakning och handlingsberedskap bör ske på grundval av de kunskaper och de övervakningsprogram som redan etablerats.

Miljøverndepartementet redogör för det övervakningsprogram som drivs i Norge och dess samarbete med ECE och Nordiska ministerrådets projekt. Ministeriet tillstyrker förslaget vad gäller övervakning enligt ECE-konventionen. Vad gäller rapportering hänvisar ministeriet till existerande rutiner för utarbetande av information och rapporteringskanaler. Sålunda utarbetas ett antal årliga och andra löpande rapporter, som om så önskas kan ställas till Nordiska rådets förfogande. Departementet ser därför inget behov att upprätta nya separata rapporteringskanaler till Nordiska rådet.

Norges landbruks-høgskole, institutt for jordkultur anser det värdefullt om man uppnår minskning av luftföroreningarna och om forskningsmedel ställs till förfogande för att klarlägga mängden tillförda föroreningar och konsekvenserna därav, särskilt de långsiktiga effekterna på miljön.

Norsk institutt for vannforskning (NIVA), påpekar att åtskilliga aktiviteter pågår i den riktning som medlemsförslaget anger och att man bör utnyttja existerande möjligheter fullt ut innan man sätter igång nya åtgärder. Sålunda anser NIVA t ex att Norge redan har en väl utbyggd övervakning av långväga luftföroreningar och deras kemiska och biologiska effekter på vattnet. NIVA saknar uppgift om den konkreta innebörden av den handlingsberedskap som förslaget talar om.

Motsvarande institution i Sverige, *Institutet för vatten- och luftvårdsforskning*, IVL anser att det totala antalet mätstationer i Sverige som uppfyller kraven för att ingå i ECE:s stationsnät (EMEP) är mycket begränsat (6 st) och samtliga utom en ligger söder om Mälardalen. En utökning av antalet mätstationer är därför önskvärd och då speciellt 2–3 stationer ytterligare i Norrland. Vidare bör några mätstationer placeras och utrustas så att de på ett bättre sätt än de nuvarande kan beskriva föroreningsbelastningen i känsliga ekosystem. Frågan om ytterligare parametrar t ex peroxiacetylnitrat, kolväten och klorerade organiska föreningar bör också beaktas. De ytterligare medel som jordbruksdepartementet innevarande budgetår avsatt till en förstärkt övervakning av det storregionala föroreningsproblemet (1.2 Mkr) har hittills visat sig otillräckliga för detta ändamål. Beloppet motsvarar endast kostnaden för att starta och driva en mätstation för luftföroreningar av den avancerade typ som idag är vanlig i Västtyskland.

Beträffande förslaget till förbättrad handlingsberedskap påpekar IVL att Nordiska ministerrådet redan tagit initiativ till inrättandet av en funktion för kunskapsöverföring och samordning av de nordiska luftvårdsfrågorna. Möjligen bör denna funktion förstärkas och bli ett mindre sekretariat inom ministerrådet.

Skogsstyrelsen anser det ytterst angeläget att en 30% reduktion också kommer till stånd när det gäller kväveoxidutsläppen. Det är mycket som tyder på att kvävet roll i den negativa miljöpåverkan har undervärderats, vilket gäller inte minst dess påverkan på skogen. Med minskade utsläpp av svaveldioxid kommer inverkan av NO_x-utsläppen att få ökande relativ

betydelse. Vad gäller de nordiska länders deltagande i EMEP-nätet erinras om att det för närvarande finns 3 stationer i Danmark, 1 i Island, 8 i Norge, 3 i Finland och 5 stationer i Sverige. Mätningarna utförs dock inte alltid enhetligt och i vissa fall ingår inte samma parametrar i programmen. Förutom EMEP finns i Sverige nederbördskemiska nät och i Danmark och i Norge landsomfattande nät som mäter luften i stadsmiljö. Styrelsen anser det därför, för att förbättra den långsiktiga övervakningen, angeläget att bygga ut antalet mätstationer så att bättre areell täckning erhålls. För Sveriges del är exempelvis Norrland alltför dåligt representerat i EMEP-nätet. Vidare bör man bättre utnyttja befintliga nät och göra sammanställningar av denna information. Dessutom bör enhetliga mätprogram tas fram och kanske också fler parametrar analyseras exempelvis organiska ämnen och metaller. Ozon framhålls som en viktig variabel som mäts på endast ett fåtal platser i Norden. Styrelsen noterar, att övervakningsnäten främst är inriktade på att beskriva mängden och ursprunget av olika luftföroreningar och anser det viktigt att i framtiden belysa hur olika grader av belastning och exposition inverkar på skogens långsiktiga produktionsförmåga. En möjlighet är inrättande av fasta provtyper i ett nät över Norden, till vilka kopplas mätningar av olika luftföroreningsparametrar.

Vid idrifttagande av nya luftförorenande anläggningar är det, enligt skogsstyrelsens mening, en självklarhet att största möjliga krav ställs på utsläppsbegränsande åtgärder. Redan i planeringsstadiet bör man beakta de tekniska och andra möjligheter som erbjuds. Även lokaliseringen av luftförorenande anläggningar har stor betydelse för miljöpåverkan. Genom ett bättre internationellt samarbete i dessa frågor finns vissa möjligheter att begränsa de negativa effekterna på ett tidigt stadium.

Genom att bättre utnyttja befintlig information, och genom att verka för utvidgade och nya internationella överenskommelser och kontakter, bedömer skogsstyrelsen att Nordiska rådets förslag kan ingå som en del i ett samlat program för emissionsbegränsningar.

Naturvernrådet, Island, anser att förslaget inte närmare diskuterar hur det praktiska arbetet skulle gå till eller omfattningen av arbetet. Det finns i dag ett omfattande nordiskt samarbete både på expertplanet och på ministernivå i fråga om långväga gränsöverskridande luftföroreningar, bl a nordiska överläggningar inför viktigare internationella möten. Informations- och rapporteringsverksamheten kan alltid förbättras. Det är dock viktigt att en eventuellt mer formaliserad sådan verksamhet kan inrymmas i ordinarie verksamhet på området och använda etablerade kanaler.

Svenska naturskyddsföreningen anser, att det mot bakgrund av situationens allvar är angeläget att ännu mycket större ansträngningar än hittills görs för att minska på de nordiska utsläppen och för att via diplomatiska kanaler och på annat sätt förmå de länder som ännu inte vidtagit kraftfulla åtgärder att göra detta. Föreningen välkomnar föreslagen rekommendation att förbättra övervakningen och handlingsberedskapen beträffande lång-

våga gränsöverskridande luftföroreningar men vill dock betona att ökad övervakning och höjd handlingsberedskap inte i sig minskar föroreningshotet utan måste följas av verkningfulla åtgärder av ovan angivet slag.

3.3. Remissinstanser som uttalar sig om medlemsförslag A 732/s

Miljøstyrelsen i Danmark, som instämmer med förslagsställarna i, att arbetet mot luftföroreningar bör prioriteras högt och att det nordiska samarbetet för övervakning av miljökvaliteten förstärks, ställer sig tvivlande inför internationella avtal som bygger på emissionsnormer för enskilda anläggningar. Denna princip stämmer ej med de avtal som redan ingåtts inom ramen för ECE-konventionen om luftföroreningar. Det är dock inte otänkbart att sådana normer kan inarbetas i framtida avtal.

Laboratoriet for økologi og miljølære noterar den stora insats som sker inom miljökvalitetsövervakning i Norden inklusive den stora kontaktyta mellan forskare som byggts upp. Men samordningen av den samlade nordiska insatsen är f n mycket bristfällig då den nästan bara bygger på enskilda forskares eget initiativ inom vissa områden av föroreningsskontrollen. En sådan samordning skulle emellertid kräva en överordnad styrning av interkalibreringsundersökningar, provningsutrustning och metodik m. m. Nordiska ministerrådet bör därför avsätta ekonomiska resurser härför, liksom även för att driva de mätprogram, som är gemensamma för de nordiska länderna, då den nationella finansieringen hämmat den samordnade övervakningen. Även samordningen med EG's övervakningsprogram bör förstärkas.

Verdensnaturfonden (WWF) i Danmark anser att man bör förstärka strävandena att nedbringa de gränsöverskridande luftföroreningarna med svavel, kväve och ozon samt aerosoler (ammoniumsalter, tungmetaller etc). För att effektivera det internationella samarbetet i Europa är det särskilt viktigt med ökade kontakter och öppenhet vad gäller föroreningssituationen i öststaterna. Öppenheten bör omfatta upplysningar om aktuella utsläpp och prognoser härom. Dessutom bör gemensamma mätprogram och övervakning av potentiellt hotade naturliga ekosystem inrättas. Då en nordisk insats för begränsning av luftföroreningarna skulle ha blygsamt värde om den skedde isolerat anser WWF att Nordiska rådet bör ta initiativ till ökat internationellt samarbete för att få till stånd långsiktiga övervakningsprogram av naturområden inom och utom Norden.

Miljöministeriet i Finland erinrar om, att ministerrådet påbörjat eller håller på att påbörja flera av de verksamheter, som nämns i medlemsförslaget. Detta ger anledning att föreslå bättre informationsflöde från ministerrådet till rådet i dessa frågor. Vad gäller gemensamma aktioner för att begränsa bilarnas avgasutsläpp erinras om, att läget i Europa är mycket komplicerat vad gäller bestämmelser om avgasutsläpp och beredningen av dessa bestämmelser. Därför bör nya bilaterala eller multilaterala aktioner noggrant övervägas för att inte skapa ännu större diversifiering. Vad

gäller förslaget om övernationella emissions- och luftkvalitetsnormer erinras om att sådana tankar i FN's Ekonomiska kommission för Europa förts fram närmast av Förenta staternas representanter, men förslagen har inte fått politisk genklang. Det har visat sig vara bättre att slå fast gemensamma mål för utsläppsreduktioner. Dessa mål kan varje land uppnå med medel de själva valt.

Vattenstyrelsen anser att man mellan de nordiska länderna med fördel kan genomföra ett integrerat samarbete. För Finlands vidkommande behöver man inte nödvändigtvis inrätta nya integrerade stationer, då bl a vattenstyrelsen har sedan 1971 ett fungerande nätverk för uppföljning av nedfall. Dessa bestämmningar kan med fördel kompletteras t ex med mossanalyser. En uppföljning av luftkvaliteten är i och för sig inte tillräcklig utan det är skäl att fästa större uppmärksamhet vid undersökningar om nedfallets inverknings på t ex trädbeståndet, jordmånen, vattendragen och vattenorganismerna. På denna sektor kunde det nordiska samarbetet bli ännu starkare och utvecklas. Styrelsen instämmer i kravet på ett kraftfullt gemensamt uppträdande. Även finansieringen av forskningen bör staterna trygga, för att man skall kunna på det europeiska planet uppnå en kontinuerlig och kraftfull kontroll över miljöns kvalitet.

Luftvårdsföreningen anser att det är skäl att i fortsättningen förstärka miljövärdetsforskningen och samarbetet i synnerhet på de områden, där forskning just börjat, såsom oxidantforskning, samt att öka de resurser som används för forskning. Eftersom andelen av de föroreningar, som kommer från andra länder, är stor i de nordiska länderna, spelar internationella åtgärder en stor roll vid begränsningen av utsläpp.

Ålands landskapsstyrelse stödjer helt förslaget och anser det nödvändigt att utöka och utveckla samnordiska monitoring- och övervakningsprogram för miljö kvalitet för att få bättre underlag för åtgärdsprogram. Enligt landskapsstyrelsens uppfattning bör man därvid även kartlägga i vilken utsträckning tungmetaller och dioxin och liknande ämnen sprids genom luften och nederbörden.

Norsk institutt for vannforskning (NIVA) finner att detta medlemsförslag antyder ett konkret innehåll i en handlingsplan mot luftföroreningar, nämligen emissionsnormer och luftkvalitetsnormer. Dessa kan bli instrument (virkemidler) att uppnå de mål de nordiska länderna strävar efter, där även kväveoxider ingår. Huruvida detta är praktiskt och ändamålsenligt beror enligt NIVA främst på nationell förvaltningspraxis. Ett särskilt förhållande är Danmarks medlemskap i EG som förutsätter uppföljning av gemenskapens direktiv för luftkvalitetskontroll.

Norges landbrukshøgskole (NLH), institutt for skogforskning, anser att de i förslaget beskrivna skogsskadorna ökar från söder till norr, och bl a därför kan förklaras med hänvisning till torka.

NLH, institutt for jordbrukslære anser att medlemsförslagets beskrivningar av orsakssammanhangen bör kritiskt genomgå, då det ofta är fråga

om ett komplicerat samspel mellan olika föroreningskomponenter. Särskilt bör man vara uppmärksam på att de brittiska kraftbolagen har kvalificerade forskare som nagelfar skandinaviska forskningsrapporter om luftburna föroreningar och kan utnyttja alla svagheter i dessa rapporter för att så tvivel på deras pålitlighet och försena reduceringen av luftföroreningarna.

Det norske skogselskap stödjer helt förslaget och anser att luftföroreningarnas verkningar på skogen och fisken är så allvarliga att allt borde göras för att reducera utsläppen.

Norsk forening for bekjempelse av luftforurensninger anser det viktigt att de nordiska länderna prioriterar arbetet i ECE:s arbetsgrupp för kväveoxider för att komma fram till ett protokoll om reduktion av kväveutsläpp. Härvid bör hänsyn också tas till ozonbildningen i atmosfären. En grupp nordiska forskare arbetar på en del av det tekniska grundmaterialet i detta arbete. Föreningen understryker vidare behovet av att de nordiska länderna ställer nödvändiga resurser till förfogande för ett tillfredsställande övervakningsprogram.

Norges naturvernforbund anser, att forskningsresultat tyder på störningar i skogens ekologiska näringsomsättning genom luftföroreningar. Forskningen bör i starkare grad inriktas på synergistiska (ömsesidigt förstärkande) verkningar av många olika föroreningskomponenter. En sådan förstärkt forskning torde avslöja behovet av en starkare enhetlig handlingsplan för allmän minskning av luftföroreningar.

Naturvårdsverket i Sverige erinrar om att det i Sverige finns beslut om en reduktion av utsläppen av svaveldioxid med 65 % och kväveoxider med 30 % från 1980 till 1995 i och med att riksdagen godkände den sk försurningspropositionen. I Danmark kommer svaveldioxidutsläppen att minskas med 50 % mellan 1980 och 1995. Norge och Finland har åtagit sig att minska utsläppen av svaveldioxid med 30 % från 1980 till 1993. Några beslut om totalreduktion av kväveoxider finns inte för de andra nordiska länderna men en reduktion kommer att ske så snart beslut om katalytisk avgasrening för bensindrivna personbilar tas. I de nordiska länderna finns omfattande program för övervakning av miljö kvaliteten. Ett handlingsprogram för begränsning av utsläppen av försurade ämnen i såväl Norden som Europa enligt förslaget anser verket redan finns för svaveloxider i de nordiska länderna fram till 1995. Från svensk sida har föreslagits att de nordiska länderna tillsammans skall försöka arbeta fram en "Aktionsplan Europa" för begränsning av utsläppen efter 1995. De 30 % åtaganden som gjorts i många länder räcker inte för att lösa försurningsproblemen, betydligt större reduktioner krävs. En dylik aktionsplan skall baseras på luftkvalité och depositionsgränser som utgår ifrån vad miljön kan ta emot utan effekter av betydelse. Det svenska förslaget har accepterats av de andra nordiska länderna och utgör en del av programmet för ämbetsmannakommitténs arbete. Ett samlat underlag som kan presenteras i en vidare krets av länder bör vara klar till 1987. Ett första förslag till gränser för vad mark och vatten kan ta emot av försurning kommer att presenteras redan i vår.

Enligt naturvårdsverkets mening är förslaget som lagts fram av medlemmar i Nordiska rådet om åtgärder mot försurningen i sak bra och riktiga. Det arbete som redan pågår inom ramen för Nordiska ministerrådet är i linje med dessa förslag och några särskilda föranstaltningar synes för närvarande inte vara behövliga.

Skogsstyrelsen anser det angeläget att ett kraftfullt gemensamt internationellt handlingsprogram för reduktion av utsläppen verkställs. I många fall finns redan tekniska lösningar framtagna som möjliggör begränsningar av svavel- och kväveutsläpp vid förbränning av fossila bränslen samt vid industriella processer. En viktig del i ett internationellt samarbete gäller de länder som ännu står utanför den s k 30%-klubben för reduktion av SO₂-utsläpp. Här krävs ett gemensamt och kraftfullt agerande från de nordiska ländernas sida. Styrelsen erinrar om att monitoringverksamhet och övervakning av miljö kvalitet pågår i vissa europeiska länder och ser det som värdefullt om mer enhetliga mätprogram med bättre areell täckning kan tas fram. Härigenom kan likartad information och jämförbara resultat erhållas.

Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (IVL) anser att den inom ECE-överenskomna nedtrappningen av svavelutsläpp med 30% är otillräcklig. För att uppnå belastningsnivåer för svavelnedfallet som är acceptabla ur försurnings synpunkt i känsliga områden krävs långt större åtgärder. Frågan om en fortsatt nedtrappning är därför av mycket stor vikt liksom frågan om hur långt svavelutsläppen måste minskas för att acceptabla belastningsnivåer skall uppnås i stora områden i Europa. Inför detta fortsatta luftvårdsarbete är det viktigt att vetenskapligt baserade underlag tas fram om sambandet mellan miljöeffekter och olika reduktionsnivåer. Ett arbete i denna riktning har påbörjats inom IIASA (International Institute for Applied System Analysis) i Wien. Denna typ av arbete behöver intensifieras och sannolikt kompletteras och ett nordiskt initiativ på detta område kan därför vara av stort värde. Dessutom tillstyrks förslaget om intensifierad övervakning vad avser miljöeffekter och de deponerade föroreningarnas interaktion i terrestra och akvatiska ekosystem. En samlad mätning av deposition och flöden genom ekosystemen skulle ge mycket värdefull kunskap hur svavel- och kvävedeposition påverkar olika system. Inte minst vore det av värde att följa effekten av minskningar – föroreningsbelastning. Dessutom anser institutet det viktigt att metoderna är likartade. Ett samlat nordiskt initiativ på detta område vore därför värdefullt.

Sveriges lantbruksuniversitet anser att det redan på nordisk nivå, bl a inom ämbetsmannakommittén för miljövard, pågår ett sådant arbete som efterlyses i förslaget. Det är angeläget att detta ges ett fortsatt och ökat stöd. Vad gäller förslaget om ökade insatser till intensifierad monitoring av luftkvalitet anföres att Sverige har en ofullständig monitoring främst när det gäller kväveoxider och ozons regionala förhållanden och med hänsyn

till skogsmiljön. Större uppmärksamhet bör också ägnas organiska mikro-föreningar.

4. Utskottet

Utskottet behandlar båda medlemsförslagen tillsammans då båda syftar till åtgärder mot gränsöverskridande luftföreningar som går längre än de som hittills vidtagits. Remissinstanserna förordar alla att man vidtar ytterligare åtgärder, även om man har olika uppfattning om hur högt ambitionsnivån bör sättas. Utskottet, som bl a diskuterat dessa frågor vid ett möte med miljöministrarna i november 1985, anser att ambitionsnivån bör väsentligt höjas jämfört med nuvarande insatser.

ECE-konventionen om långväga gränsöverskridande luftföreningar, som till stor del kan tillskrivas de nordiska regeringarnas insatser trädde i kraft 1983. Redan innan konventionen trädde i kraft påbörjades ett omfattande luftvårdssamarbete bl a ett mättnings- och uppföljningsprogram av luftens föreningar på 88 stationer i 23 länder. Därtill har man utvecklat spridningsmodeller och nedfallsberäkningar för långväga luftföreningar. Med hjälp av meddelanden från medlemsländerna kan man följa föreningarnas spridning i Europa och göra upp svavelbalanser, som visar hur svavlet rör sig från det ena landet till det andra inom Europa. Flera remissinstanser har påtalat behovet av fler mätstationer inom ramen för programmet, särskilt i de norra områdena. Ett bindande protokoll undertecknades i samband med ett möte med konventionens verkställande organ i Helsingfors den 9 juli 1985 av representanter för 21 länder som åtar sig att senast fram till 1993 minska sina svavelutsläpp med 30% jämfört med nivån 1980. Flera remissinstanser understryker behovet av ansträngningar att förmå Storbritannien att ansluta sig till detta protokoll.

Många av de undertecknande länderna har vidtagit betydligt längre gående minskningar av utsläppen (50–60%). Dessa är bl a Finland, Sverige, Norge, Danmark, Förbundsrepubliken Tyskland och Frankrike. Protokollet förpliktar medlemsländerna att årligen anmäla utsläppens totala omfattning. Med hjälp av spridningsmodellerna och mätningarna kan man uppskatta det sura nedfallets mängd och kontrollera gjorda meddelandens riktighet. Om meddelandena inte motsvarar mätningarna, kan man utföra kontroller vid utsläppskällorna dvs fabrikerna och kraftverken. Inom ECE har även utarbetats en långsiktplan för begränsningen av utsläppen av kväveoxider.

Flera remissinstanser tar fasta på ovannämnda internationella insatser och menar att det arbete som försiggår beträffande övervakning av miljö-kvalitet i de nordiska länderna är i behov av bättre samordning vad gäller typer av föreningar, provtagningsmetodik m m. Särskilt en remissinstans understryker, att Nordiska ministerrådet bör avsätta särskilda medel för att gemensamt driva de mättningsprogram, som finns i flera nordiska

länder. Även om de nordiska länderna anser sig ligga väl framme internationellt instämmer utskottet i att de nordiska projekten i högre grad bör samordnas med motsvarande projekt i Centraleuropa, där stora investeringar gjorts beträffande miljö kvalitet och försurningsskador. Några remissinstanser har erinrat om att skadorna troligen förorsakas av ett komplicerat samspel mellan svaveldioxid, kvävedioxid och andra faktorer och att mätningarna därför bör ta sikte just på detta samspel. Klarläggande av sådana mer komplicerade sammanhang ställer krav på en mer omfattande och kvalificerad forskningsinsats. Utskottet instämmer sålunda i vad flera remissinstanser framhållit angående behovet av utbyggd mätning och övervakning av miljö kvaliteten, både vad gäller utveckling av mätningarna att omfatta flera parametrar utöver svaveldioxid och kväveoxid, t ex ozon, kolväten, klorerade föreningar och i önskemålen om ett utökat antal mätstationer. Lokaliseringen av dessa bör göras samnordiskt, så att hela Norden täcks på ett tillfredsställande sätt. Ett rapporteringssystem från ministerrådet till Nordiska rådet om luftföreningar och förändringar i föreningssituationen bör byggas upp.

Utskottet vill härutöver erinra om att några remissinstanser understrukt behovet av ytterligare nedskärningar av utsläppen av både svaveldioxid och kväve. I förlängningen härav torde erfordras en omläggning av energiproduktionen genom minskad användning av fossila bränslen, främst kol. Att åstadkomma en sådan omorientering på ett vidare europeiskt plan är en uppgift som kräver insatser på både forskningsområdet och genom internationella kontakter. Utskottet framhöll vid sitt möte med miljöministrarna i november 1985, att forskningen bör ligga före den internationella opinionen och arbeta med en väsentlig högre ambitionsnivå och även ta upp mer komplicerade problem som samspelet mellan kväve- och svaveldioxidföreningar. Forskningen borde också fördjupa studiet av försurningens effekter på grundvattnet och lövskogen, något som var av betydelse för att motivera i synnerhet centraleuropeiska länder att vidta effektiva åtgärder för att minska svavelutsläppen. Utskottet förhöll sig dock förstående till att man i sina kontakter med utomnordiska länder på diplomatiskt plan borde driva krav på en realistisk nivå, dvs sådana krav som det fanns utsikter att erhålla internationell uppslutning kring.

I detta sammanhang kan erinras om att Nordiska rådets presidium inbjudit till en internationell konferens om luftföreningar i september 1986 för att föra samman parlamentariker från norra och mellersta Europa och öka medvetenheten om allvaret i luftföreningssituationen och förstärka motivationen att såväl nationellt som internationellt vidta effektiva åtgärder. Ett viktigt syfte är att skapa en så långtgående consensus som möjligt om behovet av åtgärder för att reducera föroreningskällorna respektive vidta effektiva reningsåtgärder.

Sammanfattningsvis vill utskottet förorda, att man inom ramen för Nordiska ministerrådet utarbetar en plan för övervakning och nedtrappning av

gränsöverskridande luftföroreningar. I denna plan bör ingå forskning för att fastställa nödvändiga gränsvärden för miljöskadorna och ett tidsschema för nödvändiga ytterligare minskningar av utsläppen av svaveldioxider, kväve och andra ämnen både inom och utanför Norden.

Vidare bör planen omfatta teknisk utveckling av erforderlig utrustning och enhetliga metoder för mätning och övervakning. Detta innebär att ökade resurser bör ställas till förfogande för forskning och för fler mätstationer. Slutligen bör strävan vara att energipolitiken på sikt inriktas på minskad användning av fossila bränslen genom effektivare energianvändning, energibesparing och ökad satsning på förnybara energikällor.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställer utskottet

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fastställa en plan för övervakning och nedskärning av gränsöverskridande luftföroreningar, innefattande ökade resurser för mätning och övervakning, system för rapportering, förstärkt forskning och samnordiska insatser på internationellt plan.

København den 2 mars 1986

Esko Almgren (SkI)

Arne Andersson (m)

Dorte Bennedsen (S)

Brit Jørgensen (A)

Helena Pesola (Kok)

Svein Alsaker (Kr.F.)

Margrete Auken (SF)

Elver Jonsson (fp)

Grethe Lundblad (s)

Fung. förman

Pétur Sigurdsson (Sj.)

Medlemsförslag

om förbättrad övervakning och handlingsberedskap beträffande långväga gränsöverskridande luftföroreningar

(Väckt av Elsi Hetemäki-Olander samt Johan Buttedahl, Erlendur Paturs-son och Hans Olav Tungevik)

Miljöskyddet är en allt viktigare del av det nordiska samarbetet. Under senare år har bekämpandet av långväga gränsöverskridande luftföroreningar intagit en speciellt central plats.

De nordiska länderna medverkade aktivt i det arbete som år 1979 resulterade i ECE-konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar. Konventionen tar i första hand sikte på att minska försurande utsläpp från nya anläggningar.

På nordiskt initiativ diskuterades och färdigställdes i Ottawa år 1983 ett förslag om en nedskärning av svavelutsläppen med minst 30 procent fram till år 1993.

Senare har de nordiska länderna arbetat enligt samma linjer. Man har bl. a. eftersträvat att förmå Storbritannien att ställa sig positivt till den föreslagna 30-procentiga nedskärningen. Storbritannien är det viktigaste av de länder i Europa, som inte önskat vara med om en sådan nedskärning. Nordiska rådet har varit synnerligen aktivt i saken och bl. a. avgav de nordiska statsministrarna en skrivelse till brittiska premiärministern om behovet av nedskärningar i utsläppen. Det svar som erhöles var inte tillfredsställande och rådets presidium uppmanade till nya initiativ i saken. Vid sessionen i Reykjavik detta år kritiserades Storbritanniens inställning skarpt. De nordiska samarbetsministrarna diskuterade frågan på ett speciellt möte i samband med sessionen.

Denna sommar hölls en stor internationell luftskyddskonferens i Helsingfors, där ett tjugotal länder slutgiltigt undertecknade en konvention om en 30-procentig nedskärning av svavelutsläppen fram till år 1993. Storbritannien finns dock fortsättningsvis inte med bland dem. Under luftskyddsmötet beslöt man också om tillsättandet av en internationell kvävearbetsgrupp. Gruppen skall utreda möjligheterna att internationellt komma överens om nedskärningar om kväveutsläppen.

Under året har vidare väckts ett medlemsförslag om inrättandet av en internationell luftvårdsfond. Förslaget har dock ännu inte behandlats. De

nordiska länderna arbetar sålunda synnerligen aktivt med att bekämpa luftföroreningar. Arbetet försvåras dock av att informationen ofta är knapp. I Västtyskland har t. ex. Buschhaus kraftverk nyligen körts i gång utan att detta noterats i Norden i någon nämnvärd omfattning. Ändå användes brunkol som bränsle i kraftverket. Kraftverksskorstenen är dessutom 300 meter hög för att föra föroreningarna så långt bort som möjligt. I praktiken är stora delar av Nordeuropa utsatt för dem. Enbart Buschhaus kraftverk och två äldre brunkolskraftverk i grannskapet ger årligen ifrån sig 125 000 ton svaveldioxid.

Det är av största vikt att de nordiska länderna gemensamt och med kraft kan reagera på luftföroreningsfrågor när så krävs. Ministerrådets ställning är central i detta sammanhang. Ett effektivt ingripande av ministerrådet kräver i första hand ett tillräckligt brett och detaljerat informationsunderlag. Informationen bör framför allt gälla planerandet och ibruktagandet av nya luftförorenande anläggningar. Också en rapportering om luftföroreningarna till Nordiska rådet bör utbyggas. Årliga rapporter, vid behov kompletterade med omedelbara rapporter om betydelsefulla förändringar, ger rådet i sin helhet möjlighet att fördjupa sig i och ta ställning till luftföroreningsfrågorna.

Med stöd av det anförda hemställas,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att förbättra övervakningen och handlingsberedskapen beträffande långväga gränsöverskridande luftföroreningar samt att utbygga en rapportering därom till Nordiska rådet.

Helsingfors, Oslo och Törshavn den 26 augusti 1985

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Johan Buttedahl (Sp)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Hans Olav Tungesvik (Kr. F.)

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete (NORDLEK)

(Medlemsförslaget väckt av Ingrid Sundberg m.fl., se s. 682)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om stöd till NORDLEK. Förslaget har behandlats vid möten den 12–13 november 1985 och 30 januari 1986.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås att särskilda medel på den nordiska budgeten anvisas för NORDLEK från och med 1987.

Ur medlemsförslaget framgår att det nordiska folkkultursamarbetet har sina rötter i 1920-talet. Samarbetet skedde främst genom de återkommande nordiska folkdans- och folkmusikstämmorna.

I samband med folkkulturens allt mer framskjutna position bildades 1975 NORDLEK, ett folkkulturavtal mellan de olika nationella folkkulturorganisationerna. NORDLEK-avtalets ändamål är

- att med förenade krafter främja den traditionella folkkulturen i Norden
- att med ömsesidig växelverkan undvika dubbelarbete och tillvinna sig nya idéer
- att genom personliga kontakter förstärka vänskapen samt känslan av gemenskap mellan de nordiska folken samt
- att i samråd representera nordiska folkkulturen utanför Norden.

NORDLEK består av 19 nationella organisationer från samtliga nordiska länder och självstyrande områden. Tillsammans representerar dessa 200 000 medlemmar inom folkkulturområdet. NORDLEK-rådet är NORDLEK:s högsta beslutande organ och sammanträder vart tredje år i samband med de nordiska folkdans- och folkmusikstämmor som NORDLEK anordnar på olika platser i Norden.

Ett av NORDLEK:s viktigaste områden är att svara för utbildning och information i nordisk folkkultur. Kurser och seminarer ordnas i detta syfte för både barn, ungdom och vuxna.

I motiveringarna till förslaget hänvisas till att NORDLEK vid flera tillfällen har sökt stöd i de olika nordiska bevilningarna, men ständigt

blivit hänvisad till att något organisationsstöd ej kan lämnas till nordiska organisationer med åldersintegrerad verksamhet.

I medlemsförslaget konstateras vidare att ämbetsmannakommittén för kulturellt samarbete har tagit upp diskussioner kring NORDLEK. I en rapport till ÅK anser kulturetsekretariatet att NORDLEK:s verksamhet att främja den traditionella folkkulturen i Norden ligger närmare amatörmusiken än amatörteaterfältet. Förslagsställarna vill dock framhålla att verksamheten är speciell och inte går att hänföra till stöd från Nämnden för nordiskt musiksamarbete (NOMUS). Dansen, slöjden m.m. skulle vid en sådan tillämpning lämnas helt utanför det folkulturella samarbetet.

För att säkerställa det framtida samarbetet, eftersom speciellt de små avtalsparterna har svårt att alltid ge bidrag, är det helt nödvändigt att NORDLEK i likhet med Nordiska amatörteaterrådet får ett nordiskt stöd via kulturbudgeten. Vid en bedömning av NORDLEK:s verksamhet skulle nivån på anslagssidan, enligt medlemsförslaget, ligga vid ca 150 000 SEK per år utöver de anslag som organisationerna själva ger. Det sekretariatsarbete som i dag utförs i NORDLEK värderas till en halvtidsanställd.

2. Utskottet

Utskottet konstaterar att medlemsförslaget direkt berör Nordiska ministerrådets budget för 1987.

Ökat samarbete mellan folkrörelser i Norden är ett av utskottet högt prioriterat samarbetsområde. Ur medlemsförslaget framgår att NORDLEK består av 19 organisationer, från samtliga nordiska länder, som representerar 200.000 medlemmar inom folkkulturområdet. NORDLEK har framför allt tagit sig an utbildning och information i nordisk folkkultur, vilket utskottet anser vara särskilt värdefullt med tanke på möjligheterna att främja denna kulturyttring. Utskottet anser således att NORDLEK som organisation i alla avseenden uppfyller de krav som kan ställas för att stöd över den nordiska budgeten skall kunna utgå.

Inför arbetet med budgetförslaget för 1987 har utskottet bl.a. uttalat att man inom ramen för en särskild handlingsplan för kultursamarbetet ytterligare kunde skapa möjligheter för att förbättra förutsättningarna för folkrörelsesamarbetet och för folkkulturen som helhet.

I den promemoria om Nordiska ministerrådets budget för 1987 (*P-KU 436a/1985*) som utskottet i november 1985 överlämnade till Nordiska rådets budgetkommitté förordade utskottet att särskilda medel på den nordiska budgeten anvisas för NORDLEK. Förslaget har även omfattats av budgetkommittén, och av kommittén framförts till Nordiska ministerrådet. Utskottet bevakar frågan under den fortsatta behandlingen av den nordiska budgeten för 1987 inom Nordiska rådets organ.

Utskottet anser att stöd till NORDLEK under en första försöksperiod bör kunna beviljas ur ministerrådets dispositionsmedel, och att stödet

därefter, med beaktande av resultaten under försöksperioden, bör ges i form av ett fast anslag på budgeten.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår utskottet att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att anvisa medel på den nordiska budgeten för NORDLEK från och med 1987.

Stockholm den 30 januari 1986

Kjell Magne Fredheim (A)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Eiður Guðnason (A.)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Förman

Tytti Isohookana-Asunmaa (K) *Elsi Hetemäki-Olander (Kok)*

Karen Højte Jensen (KF)

Jens Peter Jensen (V)

Thea Knutzen (H)

Gunnel Jonäng (c)

Barbro Nilsson (s)

Paavo Lipponen (Sdp)

Berit Oscarsson (s)

Robert Pedersen (S)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Reiulf Steen (A)

Hans Petersson (fp)

Ingrid Sundberg (m)

Otto Steenholdt (At)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Anders Talleraas (H)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Medlemsförslag

om stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete (NORDLEK)

(Väckt av Ingrid Sundberg samt Kirsti Kolle Grøndahl, Elsi Hetemäki-Olander, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Gunnel Jonäng, Marit Løvvig och Karin Söder)

Under senare år har den folkliga kulturen i våra nordiska länder upplevt en renässans utan motstycke. Särskilt påtagligt är det starkt ökade intresset för folkmusik inte minst bland ungdomar.

På samma sätt har folkdansen och dräktkulturen attraherat allt fler människor, vilket bl. a. medfört ett kraftigt ökat medlemsantal i de organisationer som bedriver verksamhet med folkkulturell inriktning.

Folkkulturens renässans kan sannolikt förklaras med hänvisning till ett flertal samspelande faktorer. Vi har att göra med kulturyttringar som inte är kommersiella och saknar elitistiska drag. Ett utövande av folkdans och folkmusik anknyter till en historisk tradition med förankring i lokalmiljön, hembygden. De gemenskapsupplevelser som erbjuds i denna kultur har stora möjligheter att framgångsrikt hävda sig gentemot dagens högexploaterade kommersiella nöjesliv.

Folkkulturen betecknas ibland felaktigt som ett uttryck för isolering från samhället utanför. Det förhållandet att kontakterna mellan utövare av folkkultur i Norden är utomordentligt livliga liksom mellan Norden och utomnordiska folkkulturer jävar detta påstående.

Det nordiska folkkultursamarbetet har sina rötter i 1920-talet. Samarbetet skedde främst genom de återkommande nordiska folkdans- och folkmusikstämmorna.

I samband med folkkulturens allt mer framskjutna position bildades 1975 NORDLEK, ett folkkulturavtal mellan de olika nationella folkkulturorganisationerna.

NORDLEK-avtalets ändamål är

att med förenade krafter främja den traditionella folkkulturen i Norden
att med ömsesidig växelverkan undvika dubbelarbete och tillvinna sig nya idéer

att genom personliga kontakter förstärka vänskapen och känslan av gemenskap mellan de nordiska folken samt

att i samråd representera nordiska folkkulturen utanför Norden.

NORDLEK består av 19 nationella organisationer från samtliga nordiska länder och självstyrande områden. Tillsammans representerar dessa 200 000 medlemmar inom folkkulturområdet. NORDLEK-rådet är NORDLEK:s högsta beslutande organ och sammanträder vart tredje år i samband med de nordiska folkdans- och folkmusikstämmor som NORDLEK anordnar på olika platser i Norden.

NORDLEK-rådet fattar beslut om kurser och övergripande verksamhet. Dessa beslut måste dock godkännas av de olika avtalsparterna vilket borgar för väl förankrade idéer och beslut. För att verkställa besluten finns en styrelse och ett sekretariat.

Ett av NORDLEK:s viktigaste områden är att svara för utbildning och information i nordisk folkkultur. Kurser och seminarier ordnas i detta syfte för både barn, ungdom och vuxna. En viktig del i detta arbete är att skapa gemenskap över både nations- och åldersgränserna. NORDLEK har två permanenta utskott, utbildning och folkmusik, som förbereder frågor till rådet och ansvarar för att kurser och seminarier som rådet beslutat genomförs.

Allt efter som tiden har gått har verksamheten utökats och därmed informationsbehovet mellan de olika folkkulturella organisationerna och myndigheterna. Detta har medfört att organisationen har fått ett eget oavlönat sekretariat och en administrativ styrelse.

Vid flera tillfällen har NORDLEK sökt stöd i de olika nordiska beviljningarna, men ständigt blivit hänvisad till att något organisationsstöd ej kan lämnas till nordiska organisationer med åldersintegrerad verksamhet. Ändå är det just samarbetet över generations- och nationsgränser som så ofta påpekas i nordiska sammanhang.

Enligt Helsingforsavtalet från 1971, artikel 5, skall kultursamarbetet främja kulturlivets institutionella, organisatoriska och finansiella förhållanden. Artikeln avser också främjandet av verksamhet inom föreningar och organisationer med allmän kulturell verksamhet, däribland ungdomsarbete.

Ämbetsmannakommittén för kulturellt samarbete (ÄK) har vid möte den 6 november 1984 tagit upp diskussioner kring NORDLEK. I en rapport till ÄK anser kultursekretariatet att NORDLEK:s verksamhet att främja den traditionella folkkulturen i Norden ligger närmare amatörmusiken än amatörteaterfältet. Undertecknade förslagsställare vill dock framhålla att verksamheten är speciell och inte går att hänföra till stöd från Nämnden för nordiskt musiksamarbete (NOMUS). Dansen, slöjden m. m. skulle vid en sådan tillämpning lämnas helt utanför det folkkulturella samarbetet.

Det är därför av synnerligen stor vikt att det nordiska samarbetet inom folkkulturen får en egen plattform att stå på.

Med NORDLEK-avtalet och dess organisationer har ministerrådet möjlighet att inom det officiella kultursamarbetet också ta med folkkulturen, en verksamhet som i dag ligger helt utanför detta samarbete.

Det folkkulturella samarbetet inom NORDLEK finansieras i dag till den absolut största delen genom avgifter till organisationen samt deltagarnas kursavgifter för seminarier m. m. För att alla organisationer skall ha möjlighet att delta i utbildning och möten tillämpar NORDLEK en resekostnadsutjämning vilket innebär att alla betalar lika mycket oavsett varifrån i Norden de kommer. Solidariteten är därmed maximal.

För att säkerställa det framtida samarbetet, eftersom speciellt de små avtalsparterna har svårt att alltid ge bidrag, är det helt nödvändigt att NORDLEK får i likhet med Nordiska amatörteaterrådet ett nordiskt stöd via kulturbudgeten. Vid en bedömning av NORDLEK:s verksamhet skulle nivån på anslagssidan ligga vid ca 150 000 SEK per år utöver de anslag som organisationerna själva ger. Poängteras bör också att det sekretariatsarbete som i dag utförs i NORDLEK kan värderas till en halvtidsanställd. Detta sker dock helt ideellt d. v. s. helt utan betalning.

Undertecknade förslagsställare anser det vara av största vikt att den nordiska folkkulturen får det stöd den behöver från nordiskt officiellt håll. Nordiska rådet har uttalat sitt stöd för en mängd olika kulturyttringar och det borde därför vara naturligt för rådet att även stödja folkkulturen. "våra levande rötter".

Med hänvisning till de goda erfarenheter och den betydelse som NORDLEK:s verksamhet har för det nordiska samarbetet och folkkulturen, föreslår undertecknade,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att anvisa särskilda medel på den nordiska budgeten för NORDLEK från och med 1987.

Stockholm, Oslo, Helsingfors och Mariehamn den 25 september 1985

Ingrid Sundberg (m)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok) Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Olof Jansson (ÅC)

Gunnel Jonäng (c)

Marit Løvving (m)

Karin Söder (c)

Social- och miljöutskottets betänkande över medlemsförslag om nordiskt center för funktions- hämmande på Nordkalotten

(Medlemsförslaget väckt av Margit Hansen-Krone
m.fl., se s. 695
Remissyttranden, se supplement)

Till social- och miljöutskottet har hänvisats ett medlemsförslag om nordiskt center för funktionshämmande på Nordkalotten. Utskottet har behandlat förslaget vid sina möten i Stockholm den 30 januari och i Köpenhamn den 2 mars 1986.

1. Medlemsförslaget

I förslaget hemställas,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta undersöka möjligheterna att inrätta ett nordiskt behandlings- och informationscenter för funktionshämmande på Nordkalotten.

Förslagsställarna erinrar bl a om att utskottet vid förarbetena till *rekommendation nr 35/1983* om nordiskt samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämmande om behovet av en viss centralisering av åtgärder till de områden där det finns personal med specialkunskaper på området. Detta stred enligt utskottet inte mot huvudprincipen att ge nödvändig hjälp och behandling så nära hemmet som möjligt. En centralisering av behandlingsformer och kunskapshämtande måste ske för att det skulle kunna bli en effektiv decentralisering till närmiljö. För att tillgodose sådana behov på Nordkalotten hade i Norge utarbetats det s k Kvennes-projektet dvs, ett förslag till en institution med friområden och plats för 21 funktionshämmande med familjer.

Som modell för projektet har man pekat på Frambu helsesenter, en institution för behandling av och information till funktionshämmande i närheten av Oslo. Målsättningen för Frambu helsecenter var att förbättra deltagarnas förmåga att fungera trots sin funktionshämning både inom skolan och i arbetslivet samt att stärka familjens roll i omvårdnaden. Behovet av sådan behandling, information och förmedling var större än som kunde täckas av en institution. Bl a mot bakgrund av att det redan i

Nordnorge skulle bli aktuellt att bereda behandlingsmuligheter for samisk- och finsktalande var det naturligt att vacka forslag om att utvidga projektet till hela Nordkalotten efter att forst ha planlagt ett nationellt behandlings- och informationscenter. Troms fylke hade salunda beslutat undersoka om dessa planer kunde utvidgas till att ocksa omfatta funktionshammade i norra Finland och Sverige. Man hade inlamnat en projektansokan till Nordiska ministerradet pa 100000 NOK for 1986. Ett dylikt center pa Nordkalotten skulle fa stor betydelse for samarbetet mellan Finland, Norge och Sverige i norr, bl a genom att det skulle ge anledning till forskningssamarbete i handikappfragor mellan universitetet i Tromso och motsvarande universitet och hogskolor i de andra landerna.

2. Remissinstanser

Foljande myndigheter, organisationer och institutioner har ink ommit med remissyttranden:

Nordiska

Nordiska halsovårdshogskolan
Nordiska namnden for handikappfragor
Nordiska handikappforbundet
Handikapporganisationernas Nordiska Rad (HNR)

Danmark

Socialministeriet
Indenrigsministeriet
Undervisningsministeriet
Socialstyrelsen

Finland

Social- och halsovårdsministeriet
Lansstyrelsen i Lapplans lan
Uleaborgs universitet
Invalidforbundet r.f.
Finlands stadsforbund
Suomen kunnallisliitto
(Finlands kommunforbund)
Ålands landskapsstyrelse

Norge

Sosialdepartementet
Funksjonshemmedes fellesorganisasjon
Nordreisa kommune
Universitetet i Tromsø
Radet for funksjonshemmede i Nordreise kommune

Sverige

Socialstyrelsen
 Statens handikappråd
 Statens handikappinstitut
 Medicinska forskningsrådet
 Landstingsförbundet
 Svenska kommunförbundet

2.1. Remissinstanser som i huvudsak tillstyrker medlemsförslaget

Nordiska hälsovårdshögskolan tillstyrker varmt en utredning av möjlig heterna att inrätta en institution av föreslagen typ på Nordkalotten.

Förslaget att kopiera Frambu i norra Norge anses väl motiverat och kommer att bli ett viktigt stöd för handikappvården i den delen av landet. Genom att man vill driva verksamheten på samnordisk basis och öppna den också för nordsvenska och nordfinska patienter får handikappvården på Nordkalotten en välbehövlig stimulans, både praktiskt och vetenskapligt, samtidigt som man hushållar med resurserna.

Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH) tillstyrker att en utredning genomförs om möjligheterna att inrätta ett nordiskt behandlings- och informationscenter på Nordkalotten. NNH förutsätter därvid att utredningen genomförs i nära kontakt med social- och hälsoministrerierna för att ge utredningen en realistisk inriktning.

Socialministeriet i Danmark, som hänvisar till uttalanden från *inrikesministeriet* och *undervisningsministeriet*, har ingen erinran mot förslaget. Vidare påpekar ministeriet att *socialstyrelsen* utifrån ett allmänt intresse för bättre behandling, forskning och information för små och mindre kända grupper av handikappade kan tillstyrka förslaget.

Eftersom ingen närmare kartläggning företagits, anser *social- och hälsovårdsministeriet* i Finland det vara motiverat att trots reservationer förorda förslaget om att låta undersöka möjligheterna att inrätta ett nordiskt behandlings- och informationscenter för funktionshämjade på Nordkalotten. Enligt ministeriets uppfattning borde man i en eventuell utredning också tillräckligt utförligt klarlägga frågor rörande finansiering av den verksamhet som skisseras i medlemsförslaget. Vad reservationerna beträffar påpekar ministeriet att det inom Lapplands län, som närmast skulle komma i fråga, finns förhållandevis god rehabiliteringsservice för handikappade. En central verksamhetsenhet är den av Invalidförbundet upprättade rehabiliteringscentralen i Rovaniemi med 40 vårdplatser. Dessutom finns det planer på institutioner i Kittilä kommun och i Kemi stad. Ministeriet anser den tilltänkta placeringen i Nordreisa kommun i Troms fylke inte helt tillfredsställande, eftersom den härvid närmast skulle kunna tillgodose invånare i Enontekis kommun i Finland. För de övriga kommunernas del ligger Rovaniemi bättre till med tanke på kommunikationer m. m.

Enligt en försiktig bedömning av behovet sådant detta ter sig ur ministe-

iets synpunkt förefaller det som om behovet av rehabiliteringsservice enligt den nu presenterade modellen skulle vara förhållandevis ringa. Vidare tilläggs att frågan om på vilket språk vården ges är av stor betydelse.

Finlands kommunförbund anser det viktigt, då Finlands deltagande i det föreslagna projektet prövas, att utreda, om det planerade centret kan erbjuda tjänster för funktionshämmande på deras egna modersmål. De erfarenheter, som man fått av de förutsättningar som hälsovårdssystemet i norra Norge har att ge samisk- och finskspråkiga personer tjänster på deras egna modersmål, anser förbundet inte ha varit speciellt uppmuntrande. Förbundet anser vidare att i fall av positivt beslut bör verksamheten lämpligast finansieras av staten. I detta fall skulle användningen av centret för funktionshämmande inte bli beroende av ekonomiska synpunkter och möjligheter inom försäkringssystem och kommunalförvaltning. Vidare påpekas att man bör undersöka vilka möjligheter det planerade behandlingscentret har att betjäna den samiskspråkiga funktionshämmande befolkningen på Nordkalotten. Denna språkminoritet kan ha verkliga svårigheter att få tjänster på sitt eget modersmål på nuvarande anstalter. Finlands deltagande i samarbete av detta slag kan också vara begrundat. Slutligen påpekas, att språkliga begränsningar inte gäller det nordiska forskningssamarbetet. Forskningsarbete och utbyte av information beträffande vården av funktionshämmande och deras möjligheter att klara sig i allmänhet borde därför bedrivas mer än för tillfället på ett sätt, som är till nytta för samtliga nordiska länder.

Finlands stadsförbund anser att saken är värd att undersökas, och påpekar vikten av att funktionshämmande som kommer från olika länder får service på sitt eget modersmål. Vad gäller finansieringen av anläggnings- och underhållskostnaderna för centret anser förbundet det naturligt att en sådan verksamhet skulle finansieras över medlemsländernas budgeter. Vidare påpekas att Folkpensionsanstalten i Finland har arrangerat anpassningsträning för små funktionshämmande grupper. Därför borde man mellan de olika arrangörer skapa sådana samarbetskanaler mellan staterna att en överlappande verksamhet skulle kunna undvikas.

Uleåborgs universitet noterar, att det finns ett klart behov att ytterligare förbättra samarbetet inom handikappvården inom det nordiska planet framför allt så att erfarenheter och arbetsmetoder kan utbytas mellan olika centra. Denna verksamhet bör gärna organiseras och center av denna typ av verksamhet kunde lika gärna ligga i Kvennes. För övrigt vör man helst sträva till att friktionsfritt och utan störande byråkrati utnyttja de i olika länder förefintliga resurserna. Bl a på grund av de stora kraven på terapeuternas språkkunskaper kan det vara tveksamt att koncentrera habiliteringen till en institution. Däremot är det helt uppenbart att behovet av ett samnordiskt kunskapscentrum inom handikappområdet är väl omvitnat. Detta betyder närmast att man vid en institution strävar till att samla litteratur och annan dokumentation om erfarenheter av habilitering av

personer med sällsynta sjukdomar. Dessa erfarenheter skulle därefter kunna utnyttjas i vart och ett land inom den lokala eller regionala rehabiliteringen.

I habiliterings- och sjukvård sammanhang är patientens språk ibland ett problem. Både i nord-Norge och nord-Sverige finns det en finskspråkig minoritet vars kunskaper i norska resp. svenska inte alltid är de bästa tänkbara. Ett samarbete inom rehabiliteringen skulle därför möjligen bäst kunna lösas så att särskilt när det gäller kommunikationsproblem skulle vederbörande för vård kunna remitteras till det land där vården kan ges på det egna språket. Som exempel kan nämnas framför allt barn med talsvårigheter eller vuxna med afasiskador. I dessa fall är det tämligen självklart att undervisning bör ges på vederbörandes eget tungmål.

Rådet for funksjonshemmede i Norge anser, att ett nordiskt center på Nordkalotten skulle ge större möjligheter att engagera experter inom olika områden, och därigenom främja insatserna för olika grupper av funktionshämjade i ett glest befolkat område. Genom ett nordiskt samarbete av detta slag blir befolkningsunderlaget större och det kan bli möjligt att ge service åt små grupper som det från början inte var möjligt att erbjuda detta.

Ett center skulle även få ett värde för utbildningen inom hälsosektorn. Det skulle kunna erbjuda praktikplatser för studenter och vara en utgångspunkt för studentutbyte mellan länderna.

Nordreisa Kommune, som tagit del av projektansökan från interimstyrelsen för Kvennesprojektet uttalar starkt stöd för projektet. Lokala remissinstanser har uttalat sig positivt om behovet av ett sådant projekt och Troms fylkeskommune och sosialdepartementet har gett ekonomiskt stöd till planeringsarbetet. Nordreisa kommun har i sin arealplanering tagit hänsyn till projektet och reserverat en tomt i nära anslutning till kommunens administrativa center och Helsesentret Sonjatun. Kommunen har också förklarat sig villig att stå för kostnaderna vid köp och iordningställande av nödvändig areal som sin andel av projektet. Nordreisa och den övriga delen av Nord-Troms har alltid haft nära anknytning till de nordliga områdena i Finland och Sverige. En stor del av befolkningen har sina rötter där, och finska och samiska talas fortfarande i Nordreisa. Undervisning i finska ges vid Nordreisa Videregående skole. Intresset för nordkalottkultur anses vara i stigande, i synnerhet efter inrättande av NordTroms Museum.

Svenska komunförbundet har ingen erinran mot förslaget då förbundet anser att det för handikappgrupper som är mindre kända och/eller mera sällan förekommande kan vara motiverat av såväl ekonomiska som kunskapsmässiga skäl att koncentrera erforderliga åtgärder till det land/den region där det finns personal med specialkunskaper.

Statens handikappråd, SHR, som deltar i den nordiska arbetsgruppen för små och mindre kända handikappgrupper, tillstyrker att rådet rekom-

menderar ministerrådet att låta undersöka möjligheterna att inrätta ett nordiskt behandlings- och informationscenter för funktionshindrade på Nordkalotten. Vidare föreslås, att en utredning om vilka insatser, som behövs, genomförs i nära samarbete med berörda handikapporganisationer i respektive land.

Handikappinstitutet ställer sig positivt till förslaget och påpekar, att i de norra delarna av Finland, Norge och Sverige, där de geografiska och kulturella förhållandena skiljer sig från vad som gäller i de södra delarna av länderna, finns ofta behov av särskilda lösningar. Detta gäller t ex inom hjälpmedelsområdet där i Sverige lokala verkstäder, i några fall, utbildats och kontrakterats för att utföra uppgifter som i övriga landet sköts av hjälpmedelscentraler.

Handikappinstitutet ser förslaget som ett led i arbetet på att finna lämpliga sätt att arbeta med handikappfrågor inom nordkalottenområdet. Institutet vill också framhålla vikten av att de tre ländernas administrativa olikheter vad gäller t ex hjälpmedelsförsörjningen belyses.

Medicinska forskningsrådet (MFR) som finner att forskningsaspekterna endast berörs förbigående i förslaget, anser att ett centrum för framför allt samisk- och finsktalande grupper borde ge underlag för vissa forskningsprojekt inom medicinsk rehabilitering och socialmedicin. MFR har dock svårigheter att mera konkret belysa möjligheter och begränsningar för denna forskning.

Landstingsförbundet har inget att erinra mot förslaget. Förbundet utgår ifrån att företrädare från berörda länder avses delta i utredningsarbetet och att detta sker i nära kontakt med respektive lands social- och hälsovårdsministerier. Därmed kan säkerställas att utredningen får en bred utgångspunkt och en även i övrigt realistisk inriktning.

2.2. Remissinstanser som ställer sig mer reserverade med förordar en utredning

Nordiska handikappförbundet kan i avsaknad av uppgift om de skilda diagnosgruppernas frekvens inom Nordkalottområdet ej bedöma om behov finns av ett särskilt behandlingscenter på Nordkalotten. Därför anser förbundet, att innan beslut fattas om att starta ett särskilt center på Nordkalotten bör de berörda ländernas social- och hälsovårdsmyndigheter utreda frekvensen av funktionshindrade inom området och deras behov av särskilda insatser. Utredningen bör särskilt beakta behovet för den finsk- och samisktalande befolkningen. Vidare påpekas, att det på Nordkalotten finns behandlings- och rehabiliteringsresurser bl a i Rovaniemi. Det är sålunda viktigt att man också utreder om befintliga institutioner har kapacitet att svara för den verksamhet som anges i medlemsförslaget. Om ett centrum inrättas förutsätter NHF att kostnaderna för den enskilde blir densamma i den samnordiska verksamheten, som för motsvarande vård/ behandling i det egna landet.

Handikapporganisationernas Nordiska Råd (HNR) vill inte ställa sig negativ till att behovet för ett nordiskt center utreds, men anser att utredningen inte bör knytas speciellt till Kvennesprojektet utan ske på fri grundval. Sålunda bör man göra en översikt över andra planer på Nordkalottområdet, existerande center samt hur detta skall samordnas. Vidare bör storleken på det tilltänkta centret bedömas. Kvennesprojektet förefaller enligt NHR knappast stort nog för att kunna ta emot funktionshämmande från hela Nordkalotten. Problem som måste utredas berör också nationella olikheter i sociala bidragssystem och information och uppföljning i hemmiljön. För att ge användarna inflytande på centrets uppbyggnad bör den arbetsgrupp som tillsätts för att utreda frågan ha representanter för NHR och handikapporganisationer på Nordkalotten.

Länsstyrelsen i Lapplands län anser, att det finns ett uppenbart regionalt behov att inrätta ett nordiskt center för funktionshämmande på Nordkalotten, i synnerhet då efterfrågan på rehabiliteringstjänster kan antas öka från det nuvarande. Å andra sidan är den ort, som planerats för centret, trafikmässigt svår ur Finlands synvinkel, och detta kommer sannolikt att betydligt inskränka antalet klienter. För den fysikala vården, som är central vid medicinsk rehabilitering, finns det i Lapplands län förutom Invalidförbundets rehabiliteringscenter i Lappland även ett trettiotal privata vårdanstalter, som ger öppen vård. Då man beaktar hälsocentralernas begränsade resurser speciellt när det gäller att ge rehabiliteringstjänster, samt å andra sidan att den nytta, som kan fås av poliklinisk fysikalisk vård, kan ifrågasättas vid långa rehabiliteringsresor, finns det speciellt i Lappland ett behov av rehabiliteringstjänster.

Invalidförbundets rehabiliteringscenter i Rovaniemi inriktar sig alltmest på rehabiliteringen av svårt handikappade, i främsta rummet ryggmärskadade. Härav följer att de som kräver rehabilitering på anstalt bör resa längre bort, och de som behöver rehabiliteringsforskning, ända till Åbo och Helsingfors. I samband med att en ökning av de medicinska rehabiliteringstjänsterna på det nordliga Nordkalottområdet planläggs, bör man i synnerhet fästa uppmärksamhet vid rehabiliteringstjänster för mentalpatienter, bl a vid yrkesmässig rehabilitering och anpassningsträning.

Då ett center för funktionshämmande planläggs, är stödet till obotligt sjuka och deras familjer en beaktansvärd omständighet ävensom en längre uppföljning av sådana familjer och insamlandet av upplysningar om en svår sjukdoms inflytande på individen och hans eller hennes familj.

Sosialdepartementet i Norge ställer sig tveksamt till möjligheterna att inrätta ett nordiskt center med behandlings- och diagnostiseringsuppgifter. Även om dessa uppgifter skulle begränsas till de tre nordliga fylkena i Norge skulle de vara omfattande och krävande, och en utvidgning till hela Nordkalotten skulle ställa väsentligt större krav. Departementet anser sålunda att det är fördelaktigast med nationella insatser vad gäller behandling och diagnosticering, medan forsknings- och informationsdelen gärna kan organiseras som ett nordiskt samarbetsprojekt.

Universitetet i Tromsø, fagområdet medicin, anser, att även om Frambomodellen varit framgångsrik vad gäller rekrytering av personal och samarbete med forskningsmiljöer kan ett liknande center i Nordnorge få problem på grund av annorlunda förutsättningar. Ett sådant center skulle få minst tre huvudfunktioner, nämligen dels att ge information och vägledning åt funktionshämmande och deras familjer, dels ge råd och vägledning i handikappfrågor åt social- och hälsojämsten på kommun- och fylkesplan och dels att vara ett forsknings- och informationscentrum i handikappfrågor. Fagstyret anser sammanfattningsvis att förslaget är värt att arbeta vidare med, även om man ställer sig reserverad till den föreslagna lokaliseringen. Men det återstår ett betydande arbete i förprojektform innan man kan ta ställning till frågor som finansiering, lokalisering, uppgifter, storlek m. m.

En arbetsgrupp borde tillsätts för ett förprojekt med deltagande av myndigheter, handikapporganisationer, universitet och sakkunniga. Särskilt menar fagstyret att medlemsförslaget alltför litet behandlar forskningsområdet. Nordiskt forskningsamarbete pågår redan om tekniska hjälpmedel för handikappade. Forskningsområdena bör sålunda konkretiseras i planprojektet då det i första hand är inom forskningen som ett nordiskt samarbete bör starta.

Funksjonshemmedes fellesorganisasjon anser att många skäl talar för Kvennesprojektet men att bl. a. den föreslagna storleken vållar problem. Utredningen borde därför vara obunden vad gäller lokaliseringen.

2.3. Remissinstanser som avstyrker medlemsförslaget

Invalidförbundet i Finland påpekar, att förbundet har i samarbete med statliga myndigheter, hälsovårdsmyndigheter i Lapplands län och Lapplands centralsjukhus grundat en rehabiliteringscentral i Rovaniemi, som inledde sin verksamhet i november 1983. Centralen fungerar som rehabiliteringsenhet för Lapplands centralsjukhus och plats för fortsatt rehabilitering för klienter från alla sjukvårds- och hälsovårdsenheter samt rehabiliteringsorganisationer i norra Finland. Dess kapacitet räcker till för att tillfredsställa rehabiliteringsbehovet för befolkningen i norra Finland och kunde eventuellt räcka till för att betjäna också ett större område. Sålunda sköter Invalidförbundets rehabiliteringscentral i Lappland redan nu i stor utsträckning den uppgift, till vilken Kvennesprojektet syftar. Enligt förbundet bör man, om rådet rekommenderar en gemensam rehabiliteringscentral för Nordkalotten, utveckla rehabiliteringscentralen i Lappland till ett handikappcenter för hela området.

Socialstyrelsen i Sverige ställer sig tveksam till det föreslagna centret i Kvennes. Socialstyrelsen påpekar att ansvaret för diagnostisering, behandling och information av de funktionshämningar som här avses åligger respektive landsting. Socialstyrelsen är tillsynsmyndighet över verksamheten. Inom landstingen finns organisationer och personal anställda för att

fullgöra de uppgifter som projektet avser. Det finns även avlastnings- och korttidsvård för barn, ungdomar och vuxna i samma syfte. Styrelsen anser att i den mån behovet av sådan diagnostisering, behandling och information inte är täckt, bör detta ske genom en utvidgning av verksamheten i varje landsting vartill kommer de regionala resurser som finns vid region-sjukhuset i Umeå. Ett utvecklingsarbete och forskning i dessa frågor i norra Sverige bör ske genom en fortsatt utbyggnad av högskolan i Umeå.

3. Utskottet

Utskottet noterar, att medlemsförslaget fått en ganska blandad remissbehandling, även om en klar majoritet anser att det finns behov av förbättrad rehabilitering och information för handikappade på Nordkalotten. Uppfattningarna går isär beträffande lokaliseringen och omfattningen av ett eventuellt nordiskt center för handikappade på Nordkalotten, men de flesta remissinstanserna stödjer tanken på en utredning av frågan. Det konkreta förslaget om en institution med plats för 21 funktionshämmande barn eller vuxna med familjer i Kvennes i Nordreise kommun, Troms fylke där grupper med likartad funktionshämning bereds 2–4 veckors uppehåll för diagnostisering, behandling och information om respektive funktionshämning och som dessutom kan initiera ett forskningssamarbete i handikappfrågor mellan universitet och högskolor, vinner inte allmän anslutning men är en av de möjliga lösningar som bör utredas. Allmänt torde ett center innebära en nyttig stimulans för handikappvården på Nordkalotten.

Utskottet vill särskilt peka på att lokalisering till Kvennes borde ställa sig fördelaktig vad gäller möjligheterna att erbjuda service åt finsk- och samisktalande funktionshämmande från hela Nordkalottområdet. Ett nordiskt center för funktionshämmande på Nordkalotten skulle få ett särskilt värde som ett centrum för informations- och erfarenhetsutbyte mellan lokala och regionala organ och för att initiera forskningsprojekt i samarbete mellan universitet och högskolor i norr. Forskning i handikappfrågor bedrivs på nordiskt plan inom ramen för Nordiska nämnden för handikappfrågor och ett samarbete mellan denna och ett center på Nordkalotten kan ge fruktbara uppslag vad gäller t ex hjälpmedel, rehabilitering- och socialmedicin.

Utskottet vill sålunda tillstyrka att en utredning företas om möjligheterna att inrätta ett center för funktionshämmande på Nordkalotten med uppgifter inom rehabilitering, information och forskning.

Även finansieringsfrågor och administrativa frågor i anslutning därtill bör undersökas. Utredningen bör ske i samråd med handikapporganisationer, myndigheter och forskningsinstitutioner på Nordkalotten. Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställer utskottet

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utreda möjligheterna att inrätta ett nordiskt rehabiliterings- och informations- och forskningscenter för funktionshämjade på Nordkalotten.

København den 2 mars 1986

Esko Almgren (Skl)

Arne Andersson (m)

Dorte Bennedsen (S)

Brit Jørgensen (A)

Helena Pesola (Kok)

Svein Alsaker (Kr.F.)

Margrete Auken (SF)

Elver Jonsson (fp)

Grethe Lundblad (s)

Fung. förman

Pétur Sigurðsson (Sj.)

Medlemsförslag

om nordiskt center för funktionshämmande på Nordkalotten

(Väckt av Margit Hansen-Krone samt Jo Benkow, Gro Harlem Brundtland, Johan Buttedahl, Rune Gustavsson, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Hanna Kvanmo och Harald Synnes)

Nordiska rådet har från sin tillblivelse med uppmärksamhet följt arbetet med de handikappades problem och spelat en pådrivande roll för att förbättra deras situation i Norden. Senast antog rådet en rekommendation 1983 om nordiskt samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämmande (*rek. nr 35/1983*). I sitt betänkande i denna sak underströk social- och miljöutskottet behovet av en viss centralisering av åtgärder till de områden där det finns personal med specialkunskaper på området. Detta ställningstagande stred enligt utskottet inte mot den huvudprincip som gällde i de nordiska länderna, d. v. s. att ge nödvändig hjälp och behandling så nära hemmet som möjligt. En centralisering av behandlingsformer och kunskapsinhämtande måste ske för att det skulle kunna bli en effektiv decentralisering till närmiljö. För att tillgodose dels behovet av vård nära hemorten, dels en effektivitetsmässigt motiverad centralisering och därigenom förbättra vård- och rehabiliteringsmöjligheterna på Nordkalotten har i Norge utarbetats det s. k. Kvennes-projektet. Detta är ett förslag till en institution med friområden och plats för 21 funktionshämmande med familjer. På detta sätt skall grupper med likartad funktionshämning beredas två till fyra veckors uppehåll för diagnostisering, behandling och information om respektive form för funktionshämning.

Som modell för projektet har man pekat på Frambu helsesenter, en institution för behandling av och information till funktionshämmande i närheten av Oslo. Vid Frambu prioriteras små och mindre kända grupper av funktionshämmande från hela Norge. Frambu ägs av en privat stiftelse, men kostnaderna för de funktionshämmandes uppehåll och resor liksom för vissa anhöriga täcks av folketrygden i Norge. Detta innebär att vistelse på Frambu helsesenter blir kostnadsfri för den enskilde och för hans hemkommun.

Målsättningen för Frambu helsesenter är att förbättra deltagarnas förmåga att fungera trots sin funktionshämning både inom skolan och i arbetslivet samt att stärka familjens roll i omvårdnanden. Både de rent fysiska och de socialmedicinska aspekterna av handikapp tas på detta sätt in i behandlingen. Frambu erbjuder uppehåll i två veckor för föräldrar och funktionshämmande barn för behandling och information (instruktion), två veckors hälsoläger för funktionshämmande barn under sommarlovet samt fyra veckors vistelse med behandling och information/instruktion för funktionshämmande och kroniskt sjuka vuxna.

Till Frambu har även inbjudits flera grupper av barn och vuxna med fortskridande obotliga sjukdomar utan medicinska behandlingsmöjligheter. Detta är ett led i att öka kunskapen om hur familjen upplever en sådan sjukdom och vilka möjligheter som finns att bemästra denna. Härtill medverkar också att dessa familjer kan följas upp under en längre tid efter vistelse på Frambu. Frambu har spelat en roll vad gäller upplysning, informationsförmedling och påverkan både vad gäller de funktionshämmande själva, familjen, skolan, hälsotjänsten och beslutsfattare.

Frambu har givit underlag för ett antal forskningsprojekt och ett löpande samarbete äger rum med de funktionshämmandes intresseorganisationer.

Behovet av sådan information och förmedling är större än vad som kan tackas av en institution. Därför har ovannämnda projektförslag lagts fram till en institution liknande Frambu i Nordnorge där det största behovet finns. Detta förslag, det s. k. Kvennes-projektet, skall ej ses som en isolerad del av hälsovården i Nordnorge utan som ett komplement och en integrerad del av de totala hjälpresurserna för funktionshämmande och deras familjer. Bl. a. mot bakgrund av att det redan i Nordnorge blir aktuellt att bereda behandlingsmöjligheter för samisk- och finsktalande har det varit naturligt att väcka förslag om att utvidga projektet till hela Nordkalotten.

Interimsstyrelsen för Kvennesprojektet har sålunda efter att först ha planlagt ett nationellt behandlings- och informationscenter lokaliserat till Kvennes i Nordreisa kommun, Troms fylke beslutat gå vidare och undersöka om dessa planer kan utvidgas till att också omfatta funktionshämmande i norra Finland och Sverige. Man har därför inlämnat en projektansökan till Nordiska ministerrådet avseende 100 000 NOK för 1986 och bl. a. hänvisat till att motsvarande behandlingsmöjligheter saknas på Nordkalotten och önskvärdheten att funktionshämmande på Nordkalotten ges diagnostisering, behandling och information så nära hemorten som möjligt. Ett dylikt center på Nordkalotten skulle få stor betydelse för samarbetet mellan Finland, Norge och Sverige i norr, bl. a. genom att det bör ge anledning till forskningssamarbete i handikappfrågor mellan universitetet i Tromsø och motsvarande universitet och högskolor i de andra länderna.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställas därför,
att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att
låta undersöka möjligheterna att inrätta ett nordiskt behandlings-
och informationscenter för funktionshämmande på Nordkalotten.

Oslo, Stockholm och Helsingfors den 9 oktober 1985

Margit Hansen-Krone (H)

Jo Benkow (H)

Gro Harlem Brundtland (A)

Johan Buttedahl (Sp)

Rune Gustavsson (c)

Arvo Kemppainen (Skdl)

Hannu Kemppainen (K)

Hanna Kvanmo (SV)

Harald Synnes (Kr.F.)

Social- och miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag A 732/s om nedtrappning av gränsöverskridande luftförorening samt medlemsförslag A 723/s om förbättrad övervakning och handlingsberedskap beträffande långväga gränsöverskridande luftföroreningar

(Medlemsförslag A 732/s väckt av Margrete Auken och Lilli Gyldenkilde m.fl., se s. 699)

Medlemsförslag A 723/s väckt av Elsi Hetemäki-Olander m. fl., se s. 677

Remissyttranden, se supplement)

(Betänkandet, se sak A 723/s)

Medlemsförslag om nedtrappning av gränsöverskridande luftförorening

(Väckt av Margrete Auken och Lilli Gyldenkilde samt Dorte Bennedsen, Guðrún Helgadóttir, Arvo Kempainen, Karin Kjølbro, Hanna Kvanmo, och Lars Werner)

Efter miljøministerkonferencen i Ottawa i 1983 har et stort antal lande på nordisk initiativ forpligtet sig gensidigt til at gennemføre reduktion af luftforureningen. For svovlforurening er det specielt vedtaget at reducere SO₂-udslippet med 30% i løbet af årene 1980–1993, og en tilsvarende mulighed må opfattes som nærliggende med hensyn til begrænsningen af kvælstofiltetforureningen.

Reduktion i det øjeblikkelige forureningsniveau på denne måde er en følge af Genève-konventionen af 1979 om grænseoverskridende luftforurening, og der er givetvis tale om betydningsfulde første skridt imod et renere luftmiljø. Som konkrete foranstaltninger er de imidlertid ikke i sig selv tilstrækkelige. Målet for arbejdet indenfor Genève-konventionens rammer er at sikre et sundt miljø som helhed, dvs. det må også omfatte sikring imod skader på skove, søer og jord. Dette mål vil ikke kunne nås alene ved den nævnte reduktion i SO₂-forureningen. Der kræves yderligere nedtrapping af de forsurende luftforureninger, og der er behov for mere langtrækkende foranstaltninger, f. eks. imod lufttransporterede tungmetaller og imod fotokemiske oxidanter, herunder specielt ozon. Ozon synes efter nyere undersøgelser at være blevet undervurderet i hidtidige opgørelser over mulige skadevoldere i europæisk sammenhæng.

Der kræves af disse grunde en samlet handlingsplan for den yderligere reduktion af den grænseoverskridende luftforurening, hvilket bør hvile på planlægning og iværksættelse af foranstaltninger i et integreret samarbejde og på en indsats, der koordineres over landegrænserne. Som retningslinier for et sådant arbejde er det bl. a. nødvendigt at fastlægge emissionsnormer såvel som fælles luftkvalitetsnormer (eller emissionsgrænseværdier).

De nordiske lande har både tradition og samarbejdsformer, der giver særlige forudsætninger for at tage initiativer i et sådant arbejde. Det gælder ikke mindst planer for luftforureningsbegrænsning på basis af fælles overvågningsprogrammer for miljøkvalitet, for rutinemæssige resultat- og dataudvekslinger og en koordineret forsknings- og udviklingsaktivitet.

I internationalt perspektiv ligger den nordiske miljøovervågning langt fremme. Depositionsmålinger af luftbåren metalforurening ved analyse af

mossier har f. eks. været gennemført siden 1980. En del luft- og nedbørskemiske overvågningsstationer er allerede etableret som supplement til det europæiske EMEP-stationssamarbejde, og en integreret overvågning af luftforureningseffekter på mindre afstrømningsområder er prioriteret, om end dette ikke er påbegyndt i alle de nordiske lande.

Specielt på det sidste område er der et betydeligt behov for en øget fællesnordisk indsats, og der er brug for væsentlige kompletteringer af den eksisterende aktivitet. Ved et nyligt nordisk møde under Nordisk Ministerråd i København (den 21.-22. oktober 1985) om luftforurening og skove blev det tydeligt understreget, at det var nødvendigt med en integreret monitorering og løbende objektive registreringer af skadeudviklinger i nordiske skove.

Der blev også fremlagt forskningsresultater vedrørende sur nedbørs effekter på træer og i skove, inklusive jordbundskemiske forandringer og forstyrrelser i skovens økologiske næringsstofomsætning som følge af luftforurening. Mens de seneste års efterretninger om alvorlige midteuropæiske skovskader er knyttet til direkte påvirkninger af SO₂ og sandsynligvis kvælstofilter, synes de skandinaviske rapporter i højere grad at tyde på indirekte påvirkninger i mere komplicerede samspil mellem flere forskellige forureningskomponenter. De skader som registreres med objektive, videnskabelige metoder i de skandinaviske lande er stigende uden at kunne forklares ud fra tidligere kendte, naturlige stress-faktorer, som f. eks. klima, tørke m. v.

På denne alvorlige baggrund bør de nordiske lande opprioritere indsatsen for at imødegå luftforureningen og dens skadelige konsekvenser på miljøet. Det er nødvendigt med fortsat nedtrapning af svovl- og kvælstof-forurening gennem konkrete begrænsningsforanstaltninger. Til planlægning og iværksættelse af dette er det yderligere nødvendigt at udbygge fællesnordiske monitorings- og overvågningsprogrammer for miljøkvalitet. Der bør afsættes særlige ressourcer til etablering af målestationer til videnskabelig registrering af skovens sundhedstilstand og effekten af luftforureningen på afstrømningsområder. Indsatsen bør ikke alene omfatte sårbare nåleskovsområder (barskog), men også løvskove og andre for Norden karakteristiske naturtyper, jfr. tundra, hedestrækninger osv.

Med henvisning til dette

rekommanderer Nordisk Råd at Nordisk Ministerråd iværksætter et handlingsprogram til reduktion og fortsat nedtrapning af luftforureningen inden for fastlagte tidsrammer. Det bør ske på såvel nordisk som europæisk plan, og det bør understøttes med res-

sourcer til monitoring og overvågning af miljøkvalitet for at sikre et sundt miljø.

København og Oslo, den 30. oktober 1985

Margrete Auken (SF)

Lilli Gyldenkilde (SF)

Dorte Bennedsen (S)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Arvo Kemppainen (Skdl)

Karin Kjølbro (Tvfl)

Hanna Kvanmo (SV)

Lars Werner (vpk)

Juridiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om en nordisk konvention om folkregistrering (som ersätter och utvidgar överenskommelsen av den 5 december 1968 om folkregistrering)

(Medlemsförslaget väckt av Guðrún Helgadóttir m. fl., se s. 709)

Remissyttranden, se supplement)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag A 733/j om en nordisk konvention om folkeregistrering (som erstatter og udvider overenskomsten af 5/12 1968 om folkeregistrering). Udvalget har behandlet forslaget på møder den 21. februar 1986 og den 2. marts 1986 i København.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget er fremsat den 31. oktober 1985. I forslaget anbefales det, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udarbejde en nordisk konvention om folkeregistrering (til afløsning og udvidelse af overenskomsten af 5/12 1968) med det formål at samordne og forenkle reglerne med hensyn til flytning, (midlertidigt) ophold og (fast) bopæl mellem de nordiske lande, således at Norden bliver en helhed i så henseende.

Forslagsstillerne anfører bl. a., at Nordisk Råds hovedopgave er at sikre alle nordiske borgere social og kulturel tryghed, juridisk ligestilling og størst mulig frihed i deres daglige liv, uanset hvor i Norden de måtte slå sig ned.

Det erkendes, at meget væsentlige fremskridt er opnået i denne retning, men at de grundlæggende og helt afgørende fremskridt blev gjort i det første årti af Nordisk Råds eksistens.

Imidlertid slås det også fast i indledningen til den reviderede arbejdsmarkedsoverenskomst, som trådte i kraft ved årsskiftet 1981/82, at de nordiske landes regeringer anser det for en grundlæggende rettighed for medborgere i de nordiske lande, at de frit kan tage arbejde og bosætte sig i andet nordisk land, og at regeringerne er enige om, at dette skal kunne ske under på forhånd kendte samt økonomisk og socialt betryggende forhold.

Forslagsstillerne understreger, at de nordiske lande hermed endnu en gang har påtaget sig forpligtelsen til hurtigst muligt at fjerne flest mulige af de hindringer og den forskelsbehandling, som nordiske statsborgere kan udsættes for – og faktisk også bliver udsat for, når de tager (midlertidigt) kort ophold eller (længerevarende) fast bopæl i et andet nordisk land.

Forslagsstillerne henviser i øvrigt til et spørgsmål om den nordiske overenskomst om folkeregistrering, der blev stillet på Nordisk Råds 33. session (sag E 17/1985). Konklusionen på det svar, der blev givet på Nordisk Ministerråds vegne, var, at det var den almindelige opfattelse, at overenskomsten fungerer temmelig tilfredsstillende. Det blev dog erkendt, at det nok var muligt, at overenskomsten i visse henseender trængte til en modernisering. Det blev imidlertid samtidig oplyst, at der ikke var nogen konkrete planer om initiativer i denne retning.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at den internordiske flytteattest og det internordiske flyttebevis, som indførtes med overenskomsten, først og fremmest har tjent myndighedernes interesse. Det er imidlertid i borgernes interesse, at flytning mellem nordiske lande ikke er mere besværlig med hensyn til folkeregistrering end inden for det enkelte nordiske land. En samordning og forenkling af disse regler vil i sidste ende også være i myndighedernes interesse, og ordningen vil efter forslagsstillernes opfattelse formentlig være selvfinansierende og sidst, men ikke mindst vil den være med til at styrke den nordiske samhørighed.

2. Remissudtalelser

Der er indkommet remissudtalelser fra følgende:

Danmark:

Indenrigsministeriet

Finland:

Inrikesministeriet

Finlands Evangelisk-Lutheranska kyrkan, kyrkostyrelsen

Finlands ortodoxa kyrkostyrelse

Ålands landskapsstyrelse

Island:

Island statistiske byrå Reykjavik bys kontorer, folkeregistret

Norge:

Justis- og politidepartementet

Finans- og tolldepartementet

Sentralkontoret for folkeregistrering

Sverige:

Riksskatteverket

2.1. Remissinstanser, der støtter forslaget, eller som er positive over for et fortsat samarbejde

Det danske *indenrigsministerium* betragter den nuværende overenskomst som stort set tilfredsstillende i betragtning af de forskelle, der fremdeles består mellem de nordiske landes opfattelse af bopælsbegrebet, samt i den måde bopælsbegrebet anvendes ved administrationen af de forskellige fagområder.

I Danmark er alle folkeregisteroplysninger samlet i det centrale personregister (CPR), og registreringer her danner grundlag for stort set hele den offentlige administration – herunder de lokale folkeregistre.

Selv om der på en lang række fagområder (skattelovgivning, sociallovgivning m.v.) er forudsat en særskilt bedømmelse af bopælsbegrebet bliver registreringen i CPR rent faktisk afgørende inden for det enkelte fagområdes konkrete sagsbehandling. En samordning af bopælsbegrebet inden for folkeregisterlovgivningen vil derfor næppe kunne gennemføres isoleret, men skal vurderes og sammenholdes med regler inden for andre fagområder.

Vedrørende de internordiske flytteattester/beviser gør *indenrigsministeriet* opmærksom på, at det fra dansk side tillige anses for værende i borgernes interesse, at verificerede personoplysninger automatisk udveksles mellem de nordiske folkeregistreringsmyndigheder. Den enkelte borger er som følge heraf fritaget for at skulle fremlægge dokumentation for personoplysningerne over for tilflytningslandets folkeregistreringsmyndighed. Det er i øvrigt den danske opfattelse, at ordningen med udveksling af internordiske flytteattester/beviser fungerer tilfredsstillende.

Det oplyses i øvrigt, at der i de senere år har været løbende kontakter imellem de nordiske landes registreringsmyndigheder, og at man fra dansk side er villig til fortsatte drøftelser af de her rejste spørgsmål, herunder eventuelt også mulighederne for en løbende udveksling af folkeregisteroplysninger, f.eks. om indtrufne dødsfald blandt nordiske borgere, bosat i andet nordisk land.

Inrikesministeriet i Finland støtter medlemsforslaget og mener, at det haster med en revidering og udvidelse af den nordiske overenskomst om folkeregistrering, specielt på grund af overenskomstens mange mangler og forældede detaljer.

Det anføres bl. a., at erfaringerne har vist, at de forskelle, der findes mellem landenes interne lovgivning vedrørende flytning, midlertidigt ophold og permanent bopæl, har givet en del problemer, og har i visse tilfælde ført til direkte lovstridige foranstaltninger. For at afhjælpe dette mener ministeriet, at de nordiske landes lovgivning bør gøres så ensartet som muligt i denne henseende.

Udover de uheldige forhold, der peges på i medlemsforslaget, findes der også andre, som kunne motivere en reform. F. eks. gælder overenskomsten kun selve flytningen fra et nordisk land til et andet. Der er mange andre oplysninger, som folkeregistermyndighederne kunne have nytte af at få, f. eks. adresseændringer, ændringer i civilstand osv.

Inrikesministeriet mener også, at det i forbindelse med en fornyelse af overenskomsten ville være begrundet at forny blanketten for det internordiske flyttebevis.

Finlands evangelisk-lutherska kyrkan, kyrkostyrelsen mener, at den nordiske overenskomst om folkeregistrering fungerer tilfredsstillende. Princippet om, at indflytningslandets regler skal afgøre, hvem der kan registreres i det respektive lands folkeregister, er i princippet tydeligt og rimeligt, såvel fra myndighedernes som medborgernes synsvinkel.

Kirkestyrelsen konstaterer, at den praktiske anvendelse af det nævnte princip ikke er ensartet, hvilket skyldes, at der i de enkelte nordiske lande ikke findes ensartede regler om, hvilken slags flytning der betragtes som midlertidig, og hvilken slags flytning der er permanent. Kirkestyrelsen finder det nødvendigt, at det udredes, hvordan de nationale regler i de enkelte nordiske lande har udviklet sig siden 1968, da den nuværende overenskomst blev indgået. Kirkestyrelsen peger i øvrigt specielt på problemerne i forbindelse med, at den svenske kirke i praksis er folkeregistreringsmyndighed, hvilket kan give anledning til misforståelser om medlemskab af den svenske evangelisk-lutherske kirke.

Finlands ortodoxa kyrkostyrelse har ingen bemærkninger til forslaget.

Ålands landskapsstyrelse mener, at det nuværende system med internordisk flyttebevis rent teknisk fungerer tilfredsstillende.

Det påpeges bl. a., at der inden for det nordiske samarbejde allerede kan noteres betydelige resultater med hensyn til at sikre social og juridisk ligestilling mellem de nordiske medborgere. Landskapsstyrelsen tilslutter sig medlemsforslaget om folkeregistrering med henblik på at samordne og forenkle reglerne ved flytning såvel ved midlertidig som permanent bosætning mellem de nordiske lande, da det må anses for at være helt i overensstemmelse med den egentlige mening med det nordiske samarbejde.

Islands statistiske byrå finder det ønskeligt, at man påny forsøger at fastsætte samordnede regler af den slags, som forudsættes i forslaget, men at det kan blive vanskeligt at forene synspunkterne på grund af de forskellige forhold i landene. Det statistiske byrå peger bl. a. på, at der tidligere har været fremsat indstilling om generelle registreringsregler, som skulle være fælles for alle de nordiske lande. Da bestemmelserne om fællesnordiske flyttebeviser trådte i kraft, viste det sig imidlertid, at de blev tolket og gennemført på forskellig måde i de enkelte lande.

De regler, der har været fulgt i de andre nordiske lande – specielt i Danmark – har forårsaget store forvaltningsmæssige vanskeligheder på

Island. Specielt peges der på, at man tidligere fra Islands side har fremsat ønske om særbestemmelser, der fritager nogle nærmere beskrevne persongrupper for pligt til at aflevere fællesnordisk flytteattest i tilflytningslandet.

På denne baggrund støtter Islands statistiske byrå medlemsforslaget.

Reykjaviks by's kontorer, folkeregistret mener, det er aktuelt og rigtigt at tage overenskomsten af december 1968 op til revision for at samordne reglerne og forenkle gennemførelsen af dem.

Folkeregistret peger specielt på problemer i forbindelse med studerendes stemmeret, ulemper i forbindelse med, at den ene ægtefælle rejser til et andet nordisk land for studium eller videnskabeligt arbejde samt ikke-nordiske statsborgeres flytning mellem nordiske lande.

Justis- og politidepartementet i Norge har ingen bemærkninger til medlemsforslaget.

Finans- og tolldepartementet i Norge henviser til udtalelsen fra sentralkontoret for folkeregistrering og har i øvrigt ingen kommentarer til forslaget.

Sentralkontoret for folkeregistrering i Norge anfører, at det problem, der rejses i medlemsforslaget, ikke er ukendt for kontoret. I og med at Norden efter overenskomsten regnes som ét registreringsområde, og reglerne for bopælsregistrering ikke er ens i landene, har det ved flere lejligheder ført til registreringer, som ikke har været helt heldige. Sentralkontoret har i princippet ikke noget imod, at spørgsmålet om udarbejdelse af fælles nordiske bopælsregler bliver taget op.

Sentralkontoret gør opmærksom på, at spørgsmålet om indføring af fælles nordiske regler for bopælsregistrering tidligere er taget op med den centrale folkeregistreringsmyndighed i Danmark, uden at det har ført til noget resultat. Problemerne med at opnå ens regler skyldes, at anden lovgivning i de respektive lande bygger på de folkeregistreringsmæssige regler.

Efter de erfaringer, som *Riksskatteverket* i Sverige har om anvendelsen af den nordiske folkeregistreringsoverenskomst kan denne ikke betegnes som totalt utilfredsstillende set ud fra den enkeltes og fra det nordiske samarbejdes synspunkt. RSV mener endvidere, at målsætningen må betragtes som urealistisk høj, hvis man mener, at flytning mellem de nordiske lande med hensyn til folkeregistrering ikke bør være mere besværlig end flytning inden for landets grænser.

Det anføres af RSV, at hovedformålet med forslaget er at få fælles regler inden for Norden med hensyn til registrering som bosat i et land ved kortere eller længere ophold og med hensyn til undtagelser fra princippet om, at registrering følger af bosætning. Den nuværende lovgivning i landene viser, som påpeget i forslaget, forskelligheder i denne henseende, der reguleres ved, at indflytningslandets bestemmelser bliver udslagsgivende.

RSV mener, at det ville være ønskværdigt, hvis bosætningsreglerne i landene ville kunne gøres ensartede. Der kan imidlertid forudses meget

store vanskeligheder, hvis dette mål skal nås. RSV mener, at det ville være principielt urigtigt, hvis indflyttere fra udlandet fik særbehandling i forskellige kategorier afhængig af, fra hvilket land de kom (nordisk eller andet).

Det anføres i øvrigt, at der i 1968-overenskomsten findes visse bestemmelser, som ikke længere modsvarer de faktiske forhold. Også i øvrigt er det under hensyn til erfaringerne fra anvendelsen siden ikrafttrædelsen i 1969 velbegrunderet, at konventionen gennemgås og revideres. En sådan gennemgang bør også omfatte en udredning om mulighederne for at tilgodese de ønsker, der er fremsat i medlemsforslaget.

RSV anbefaler derfor, at der tages initiativ til en gennemgang med henblik på revision af 1968-overenskomsten.

3. Juridisk udvalg

Udvalget har bemærket, at ingen af remissinstanserne stiller sig afvisende over for tanken om en revision af den nordiske konvention om folkeregistrering, men at flere af remissinstanserne samtidig anfører, at den nuværende overenskomst stort set fungerer tilfredsstillende.

Specielt har udvalget noteret sig, at der i en del af remissudtalelserne peges på, at erfaringerne har vist, at de forskelle, der er mellem de enkelte landes interne lovgivning vedrørende flytning, midlertidigt ophold og permanent bopæl, har givet en del problemer, og at det ville være ønskeligt med en samordning af bopælsbegrebet.

Der er også fra flere sider udtrykt et ønske om, at der blev udvekslet andre oplysninger end selve flytningen fra et nordisk land til et andet, f.eks. senere adresseændringer, ændringer i civilstand o.s.v.

Udvalget har også bemærket, at det er den generelle opfattelse hos remissinstanserne, at det sandsynligvis vil blive vanskeligt at indføre fælles nordiske regler for bopælsregistrering, bl. a. fordi anden lovgivning i de nordiske lande bygger på de folkeregistreringsmæssige regler.

Udvalget er enig med forslagsstillerne i, at en af Nordisk Råds hovedopgaver er at sikre alle nordiske borgere social og kulturel tryghed, juridisk ligestilling og størst mulig frihed i deres daglige liv, uanset hvor i Norden de slår sig ned.

Udvalget er ligeledes enig i, at Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd bør arbejde for så hurtigt som muligt at fjerne flest mulige af de hindringer og den forskelbehandling, som nordiske statsborgere kan blive udsat for, når de tager midlertidigt kort ophold eller længerevarende fast bopæl i et andet nordisk land.

Under hensyn til oplysningerne i remissudtalelserne er juridisk udvalg også enig i, at der er behov for at sikre fuld ligestilling mellem alle nordiske borgere på grundlag af samordnede, forenklede regler med hensyn til folkeregistrering i forbindelse med flytning mellem de nordiske lande. Det er udvalgets opfattelse, at den nuværende overenskomst trænger til at

blive gennemgået og revideret på baggrund af de indvundne erfaringer, og at overenskomsten i øvrigt har en række mangler, som der bør tages hensyn til ved en sådan revision.

Under hensyn til det ovenfor anførte henstilles det,

at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at udarbejde en nordisk konvention om folkeregistrering (til afløsning og udvidelse af overenskomsten af 5. dec. 1968) med det formål at samordne og forenkle reglerne med hensyn til flytning, midlertidigt ophold og fast bopæl mellem de nordiske lande, således at Norden bliver en helhed i så henseende.

København, den 2. marts 1986

Lennart Andersson (s)

Alice Brask (KF)

Mikko Elo (Sdp)

Åsa Solberg Iversen (A)

Inger Lantz (vpk)

Arnljot Norwich (H)

Hans Nyhage (m)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Asbjørn Sjøthun (A)

Jens Steffensen (KrF)

Bernhardt Tastesen (S)

Formand

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Medlemsförslag

om en nordisk konvention om folkregistrering (som ersätter och utvidgar överenskommelsen av den 5 december 1968 om folkregistrering)

(Väckt av Guðrún Helgadóttir samt Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Ólafur G. Einarsson, Eidur Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Arvo Kempainen, Karin Kjølbros, Hanna Kvanmo, Páll Pétursson, Pétur Sigurðsson, Lars Werner och Friðjón Þórðarson)

Det nordiske samarbejde har igennem tiderne skiftet tyngdepunkt. I de sidste ét til to årtier har de forskellige aspekter af økonomisk art været i forgrunden: Handels-, told- og valutapolitik, industri-, energi- og transportpolitik for at nævne nogle områder. Det må i almindelighed hilses velkomment. Der er dog en stor fare for at sådant samarbejde antager en temmelig abstrakt karakter for den største del af den nordiske befolkning, såfremt disse tiltag ikke parallelt efterfølges af virkelige lettelser med hensyn til at være nordisk borger. Vi må trods alt aldrig glemme, at det nordiske samarbejdes kerne og ædleste formål, dermed altså også Nordisk Råds hovedopgave, er at sikre alle nordiske borgere social og kulturel tryghed, juridisk ligestilling og størst mulig frihed i deres daglige liv, uanset hvor i Norden de måtte slå sig ned.

Meget væsentlige fremskridt er opnået i denne retning, men det må også, helt ærligt, siges, at de grundlæggende og helt afgørende fremskridt blev gjort i det første årti af Nordisk Råds eksistens: 1954 indgåelse af overenskomsten om fællesnordisk arbejdsmarked, revideret 1982; 1954 undertegnelse af protokol angående fritagelse for nordiske statsborgere fra at besidde pas og opholdstilladelse under ophold i andet nordisk land, som i 1957 udvidedes til at gøre Norden til ét fælles pasområde; 1955 indgåelse af konvention om social tryghed, som fornyedes 1981. For en ordens skyld bør den nordiske samarbejdsoverenskomst fra 1962, Helsingfors-aftalen, også nævnes (ændret 1971 og 1974).

I den reviderede arbejdsmarkedsoverenskomst, som trådte i kraft ved årsskiftet 1981/82, hedder det indledningsvis:

Regeringarna i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge, som anser att det är en grundläggande rättighet för medborgare i de nordiska länderna att fritt kunna ta arbete och bosätta sig i annat nordiskt land,

som är ense om att detta skall kunna ske under på förhand kända samt ekonomiskt och socialt tryggade förhållanden, . . .

Med uttryckene at det anses som *en grundlæggende rettighed* for medborgere i de nordiske lande frit at kunne tage arbejde og frit at kunne tage bopæl i et andet nordisk land påtager de nordiske lande sig endnu en gang forpligtelsen til hurtigst muligt at fjerne flest mulige af de hindringer og den forskelsbehandling, som nordiske borgere kan udsættes for – og faktisk også bliver udsat for, når de tager (midlertidigt) kort ophold eller (længerevarende) fast bopæl i et andet nordisk land.

Her er behov for at sikre fuld ligestilling mellem alle nordiske borgere på grundlag af samordnede, forenklede regler.

Som svar på undertegnedes forespørgsel om de nordiske landes gennemførelse af overenskomsten fra 1968 om folkeregistrering (*sag E 17/1985*) svarede hr. Gustav Björkstrand på Nordisk Ministerråds vegne bl. a. følgende:

Tillämpningen är inte helt enhetlig. Det beror i grunden på konstruktionen i överenskommelsen. Redan när den träffades fanns skillnader i synen på vilka förhållanden som borde motivera folkbokföring. Man kunde inte enas om enhetliga regler i det här avseendet, utan beslöt att låta *inflyttningslandets regler* vara avgörande för vem som skall registreras. När så skett måste utflyttningslandet avregistrera vederbörande, vilket leder till att en del rättigheter och skyldigheter, som automatiskt följer med bosättningen, faller bort. Vilka dessa är beror på lagstiftningen i resp. land.

Her er med andre ord stort set kun tale om en formalisering og bekræftelse af de enkelte landes regler, sådan som de var før aftalens indgåelse 1968, med de ændringer, som de enkelte lande senere måtte have gennemført.

Set fra den nordiske *borgers* og fra det nordiske samarbejdes synspunkt er dette forhold totalt utilfredsstillende. Bevægeligheden over de nordiske landegrænser er blevet styrket og borgernes rettigheder i andre nordiske lande blevet udvidet og sikret på mange områder, men dette hinker uhjælpeligt efter.

Hr. Björkstrand konkluderede sit svar (*sag E 17/1985*) således:

Den allmänna uppfattningen är att överenskommelsen fungerar tämligen tillfredsställande. Det är dock troligt att överenskommelsen i vissa avseenden behöver moderniseras. Några konkreta planer på initiativ i den riktningen finns emellertid inte för dagen.

Det er undertegnede forslagsstillers opfattelse at den internordiske flytteattest og det internordiske flyttebevis, som indførtes med overenskomsten af 5. dec. 1968 først og fremmest har tjent myndighedernes interesser. Det er imidlertid i *borgernes* interesse at flytning mellem nordiske lande ikke er mere besværlig med hensyn til folkeregistrering end indenfor det

enkelte nordiske land. Det er ligeledes *i borgernes* interesse at der gælder klare, samordnede, fællesnordiske regler for hvad, som regnes for "rejse", (midlertidigt) kortere "ophold" og for (længerevarende), permanent "bopæl" og at disse regler gøres gældende indenfor Norden som en helhed, uanset landegrænser. En sådan samordning og forenkling vil i sidste ende også være i myndighedernes interesse, og ordningen vil sikkert være selvfinansierende. Ikke mindst vil den være med til at styrke den nordiske samhörighed.

Under hensyntagen til det ovenfor anførte henstilles,

at Nordisk Råd rekommanderer at Nordisk Ministerråd udarbejder en nordisk konvention om folkeregistrering (til afløsning og udvidelse af overenskomsten af 5. dec. 1968) med det formål at samordne og forenkle reglerne med hensyn til flytning, (midlertidigt) ophold og (fast) bopæl mellem de nordiske lande, således at Norden bliver en helhed i så henseende.

Reykjavík, København, Helsingfors, Tórshavn og Oslo, den 31. oktober 1985

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Margrete Auken (SF)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Eiður Guðnason (A.)

Lilli Gyldenkilde (SF)

Arvo Kemppainen (Skdl)

Karin Kjølbro (Tvfl)

Hanna Kvanmo (SV)

Páll Pétursson (F.)

Pétur Sigurðsson (Sj.)

Lars Werner (vpk)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Juridiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om åstadkommande av ett utökat och fördjupat samarbete om flyktingpolitik

(Medlemsförslaget väckt av Lennart Andersson, Dorte Bennedsen, Eiður Guðnason, Ragna Berget Jørgensen, Grethe Lundblad, Asbjørn Sjøthun, Jens Steffensen och Bernhardt Tastesen, se s. 737

Remissyttranden, se supplement)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag A 734/j om tilvejebringelse af et udvidet og fordybet samarbejde om flygtningepolitik. Udvalget har behandlet forslaget på møder den 30. januar 1986 i Stockholm, den 21. februar 1986 i København og den 2. marts 1986 i København.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget er fremsat den 12. november 1985.

I forslaget anbefales det, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at tage initiativ til et udvidet og fordybet samarbejde i flygtningespørgsmål med henblik på at sikre nordisk samarbejde om initiativer til forebyggelse af flygtningeproblemer, modtagelse og placering af flygtninge i de enkelte nordiske lande, fælles nordisk holdning for behandling af modtagne flygtninge og hjælp til flygtninge, der kan og vil returnere til hjemlandet, samarbejde om informationsvirksomhed om flygtninges vilkår samt fælles indsatser i lande uden for Europa som er første asylland.

Forslagsstillerne henviser til, at flygtningestrømmen til de nordiske lande er tiltaget væsentligt i de sidste par år, hvilket stiller landene over for praktiske og lovgivningsmæssige problemer, samt øger risikoen for konfrontationer mellem forskellige grupper i det enkelte land.

Der peges på, at selv om der er forskel på antallet af flygtninge i de nordiske lande, er problemerne i forbindelse med en rimelig modtagelse af flygtningene og disses integration i de nordiske samfund identiske. På

denne baggrund synes behovet for et udvidet nordisk samarbejde at være til stede.

Forslagsstillerne understreger, at de ønsker at fortsætte i det spor, som har givet de nordiske lande ry for at være humanistiske og forstående over for de kolossale problemer, som nødlidende i mange af verdens lande står med. Derfor ønsker de, at de fællesnordiske anstrengelser tager udgangspunkt i en fortsat positiv politik over for flygtningeproblemet, hvor de nordiske lande modtager såvel kvotaflygtninge som spontanflygtninge.

Forslagsstillerne forestiller sig ikke, at spørgsmålet om det enkelte lands modtagelse af flygtninge søges reguleret i selve samarbejdet, men på nordisk plan kan og bør der tages initiativer til en harmonisering af flygtningemodtagelsen.

Samarbejdet skal efter forslagsstillernes opfattelse indeholde følgende elementer:

1. Koordineret nordisk indsats *i det mellemfolkelige samarbejde* for at sikre menneskerettighedernes overholdelse og for at modvirke alle faktorer som giver anledning til flygtningestrømme.

2. Fælles indsats for at give hjælp til *flygtninge, der har været udsat for tortur*, med deraf følgende fysiske og psykiske følgevirkninger.

3. Fælles nordisk samarbejde omkring *placering af kvotaflygtninge* og behandlingen af disse, eventuelt således, at lande, der modtager færre spontanflygtninge til gengæld åbner deres grænse for flere kvotaflygtninge.

4. Samarbejde omkring tilrettelæggelsen af *integreringsprocessen* i det enkelte land, hvad angår uddannelse, bolig, beskæftigelse, fritidsaktiviteter m.v.

5. Fælles nordisk holdning for hjælp til flygtninge, der har mulighed for og ønsker at *vende tilbage til deres hjemland*.

6. Samarbejde om *informationsvirksomheden* omkring flygtningens vilkår i hjemlandet og i modtagerlandet. Denne informationsvirksomhed skal forebygge misforståelser i befolkningerne om flygtninges vilkår og dermed forbundne problemer med modtagelsen og integreringen af flygtningene i de nordiske lande.

7. Fælles indsatser til hjælp til *lande uden for Europa* som er første asyllande for et stort antal flygtninge.

Andre elementer end de opregnede kan naturligvis også komme på tale, anføres det af forslagsstillerne.

2. Remissudtalelser

Der er indkommet remissudtalelser fra nedenstående. Endvidere har lederen af det regionale nordiske kontor for FN's højkommisær for flygtninge (UNHCR) givet en redegørelse på udvalgets møde den 30. januar 1986. Udtalelsen er optrykt sammen med remissudtalelserne, ligesom hans synspunkter er medtaget nedenfor.

Danmark:

Justitsministeriet
Dansk Flygtningehjælp

Finland

Inrikesministeriet
Finlands Röda Kors

Norge:

Utenriksdepartementet
Sosialdepartementet
Statens flyktningsekretariat
Justis- og politidepartementet
Kommunal- og arbeidsdepartementet
Amnesty International – norsk avdeling
Det Norske Flyktningeråd

Sverige:

Rikspolisstyrelsen
Statens invandrarverk
Svenska röda korset
Rädda barnen

2.1. Remissinstanser, der støtter medlemsforslaget

Forslaget støttes generelt af UNHCR, det danske justitsministerium, Dansk Flygtningehjælp, Finlands Röda Kors, det norske sosialdepartement og statens flyktningsekretariat, det norske justis- og politidepartement, det norske kommunal- og arbeidsdepartement, Amnesty International, Det Norske Flyktningeråd, rikspolisstyrelsen i Sverige, statens invandrarverk i Sverige og Rädda barnen i Sverige.

UNHCR oplyser, at der er regionale kontorer i mere end 80 lande i hele verden, men indtil den 1. januar 1986 var de nordiske lande den eneste region med et betragteligt flygtningeproblem både kvalitativt og kvantitativt, hvor flygtningekommissæren ikke var repræsenteret. For næsten to år siden tog den tidligere flygtningehøjkommissær Poul Hartling i et møde i Stockholm med den svenske udenrigsminister initiativet til åbning af det nordiske kontor. Han informerede ministeren om, at han mente, det kunne være nyttigt først og fremmest for flygtningene, der jo er hans primære ansvar, men også for myndighederne og de private organisationer, hvis UNHCR var på pladsen. Idéen blev pænt modtaget af de svenske myndigheder og var senere genstand for en brevveksling mellem flygtningehøjkommissæren og de øvrige nordiske regeringer, der alle bød idéen om åbningen af et nordisk regionalkontor varmt velkommen.

Regionalkontoret i Norden skal udføre de samme funktioner som regio-

nal-kontorer overalt i verden, hvor UNHCR er repræsenteret. Dvs for det første i overensstemmelse med det mandat, UNHCR har fået af FN's generalforsamling: sørge for at flygtningene får retsbeskyttelse, dvs at de behandles i overensstemmelse med de internationale flygtningekonventioner, som de nordiske lande alle har ratificeret. For det andet også i overensstemmelse med mandatet: at hjælpe myndigheder og organisationer med at søge holdbare løsninger på flygtningenes problemer.

I de nordiske lande vil UNHCR koncentrere sig om *informationsaspektet*, da de mener, at det netop i den øjeblikkelige situation er essentielt, at en objektiv korrekt information om flygtningene, deres baggrund og deres problemer når ud til en større offentlighed. En anden væsentlig opgave i denne region er at bidrage til en større *harmonisering af de nordiske landes flygtningepolitik*, end tilfældet er i dag. UNHCR mener, at en så homogen region som den nordiske på mange felter også på flygtningeområdet bør kunne komme nærmere hinanden på den måde, man tager imod og behandler flygtningene på. Denne funktion er i fuld overensstemmelse med medlemsforslaget.

Udgangspunktet for flygtningepolitik må baseres på et internationalt ansvar og solidaritet mellem nationer på den ene side, og mellem nationer og de der skal hjælpes på den anden side. Derudover må udgangspunktet være, at landene skal lægge samme principper til grund for behandlingen af de flygtninge, de har taget imod, specielt hvis det drejer sig om lande, der har ratificeret flygtningekonventionen, og derfor er bundet til at følge dens regler. Det er dog klart, at man ikke helt ukvalificeret kan stille krav om, at alle behandler flygtninge på fuldstændig samme måde, men det man må kræve er, at de enkelte nationer deltager i det internationale flygtningearbejde efter kapacitet. Der må altså være tale om en byrdefordeling mellem verdens nationer.

Udgangspunktet for nordisk flygtningepolitik må ligeledes være et internationalt ansvar og en solidaritet mellem landene og mellem landene og flygtningene. Når man ser på, hvordan Norden kan bidrage til løsningen af det internationale flygtningeproblem, vil det være rigtigt at se på dette både fra et nationalt og fra et internationalt perspektiv. Bidraget til internationalt flygtningearbejde kan finde sted både i funktioner, der retter sig udadtil og i funktioner, der er mere indadrettede. Hvis man ser på medlemsforslaget, er punkterne 1 og 7, hvad man kan kalde de eksternt rettede funktioner, mens punkterne 2, 3, 4 og 6 vel må beskrives som internt rettede funktioner. Punkt 5 er måske en blandning af eksterne og interne funktioner.

Det danske *justitsministerium* udtaler, at man fra dansk side gerne ser og aktivt arbejder for en øget nordisk koordination af indsatsen og øget samarbejde på dette område. Det oplyses, at der bl.a. med dette sigte netop er gennemført en ændring af udlændingeloven, således at reglerne vedrørende asylsagers behandling tilnærmes de regler, der gælder i de

andre nordiske lande. Efter såvel svensk som norsk lovgivning er der adgang til at afvise en asylansøger, hvis ansøgning må anses som åbenbart grundløs, eller hvis et andet land må anses for at være 1. asylland, og der ikke er risiko for tilbagesendelse til hjemlandet. Den nu gennemførte ændring af udlændingeloven betyder blandt andet, at åbenbart grundløse asylansøgninger også i Danmark kan behandles efter en hurtigere procedure. Ændringen indebærer således, at direktoratet for udlændinge kan bestemme, at afgørelsen i en sag, hvor ansøgningen må anses for åbenbart grundløs, ikke som i andre tilfælde kan indbringes for flygtningenævnet.

Dansk Flygtningehjælp oplyser, at der allerede i en del år har eksisteret et nordisk samarbejde om spørgsmål i relation til flygtningenes integration mellem Dansk Flygtningehjælp, Statens Flyktningsekretariat i Norge, Statens Invandrarverk i Sverige og Social- og Hälsovårdsministeriet i Finland.

Der har de sidste fire år været afholdt en årlig nordisk konference for medarbejdere i de nordiske flygtningeadministrationer om forskellige spørgsmål i forbindelse med flygtninges integration i de nordiske lande.

Desuden er der nedsat et kontaktudvalg mellem flygtningeadministrationerne, der mødes et par gange om året for at drøfte spørgsmål af fælles interesse. Der har også i årenes løb fundet en del erfaringsudveksling sted gennem studiebesøg o.l.

Dansk Flygtningehjælp finder dette nordiske samarbejde på det praktiske plan særdeles nyttigt og givende og håber meget, at dette samarbejde kan fortsætte og udbygges i fremtiden.

Finlands röda kors fremhæver specielt, at forslaget tager hele flygtningespørgsmålet op som et af de alvorligste humanitære problemer i vor tid. Da indstillingen til flygtninge på mange måder får et mere og mere afvisende og bureaukratisk udtryk, er det efter FRK's opfattelse vigtigt, at de nordiske lande arbejder videre efter sin traditionelle linie, som betoner de menneskelige rettigheder, og at de i denne ånd intensiverer såvel deres indbyrdes samarbejde som deres fælles internationale optræden.

Endvidere peger FRK på det betydningsfulde i, at vekselvirkningen mellem de nordiske landes regeringer, myndigheder og organisationer udvikles gennem konsultering, seminarer og praktiske foranstaltninger.

Det norske *sosialdepartement* tilslutter sig, hvad Statens flyktningsekretariat udtaler om de enkelte punkter i forslaget (se nærmere nedenfor). For øvrigt er departementet enig i, at flygtningepolitik og samarbejde på dette felt i større grad bør behandles i Nordisk Råds organer.

Statens flyktningsekretariat i Norge gør opmærksom på, at forskellige lovregler i de enkelte lande i nogen grad kan forhindre et samarbejde, og foreslår derfor, at forslaget vurderes på embedsmandsniveau, for at få en bedre oversigt over konsekvenserne i de enkelte lande. Intentionen bør imidlertid være et bedre samarbejde end i dag.

Det norske *justis- og politidepartement* peger på, at der allerede eksiste-

rer et udstrakt nordisk samarbejde både formelt og uformelt på flere af de områder, der tages op i medlemsforslaget. I tillæg til de nordiske fora, så som Nordisk Udlænding udvalg og diverse arbejds- og embedsmandsgrupper, er der udstrakt kontakt i tilknytning til arbejdet i internationale fora som FN, Europarådet og andre.

Kommunal- og arbejdsdepartementet i Norge henviser til, at der fra sommeren 1985 er oprettet en nordisk kontaktgruppe for migrationspolitisk samarbejde. Gruppen sorterer under Nordisk arbejdsmarkedsudvalg og består af repræsentanter fra de myndigheder, som koordinerer arbejdet med indvandrerspørgsmålene i de enkelte lande. Flygtningespørgsmål er ikke defineret ind i gruppens opgaver.

Amnesty International – norsk afdeling – udtaler sig på vegne af alle Amnesty Internationals sektioner i de nordiske lande. Det oplyses, at i flygtningesager er organisationens hovedanliggende at forhindre, at personer, som søger asyl, bliver sendt tilbage efter afslag eller afvist til lande, hvor de har grund til at frygte forfølgelse, som falder ind under Amnesty Internationals mandat, eller til land hvor de ved videre udlevering kan blive udsat for lignende overgreb.

Ståtens invandrarverk i Sverige foreslår, at der i tillæg til de områder for samarbejde, som nævnes i forslaget, også samarbejdes om flygtningelovgivning og praksisdannelse på asylrettens område.

2.2. Remissinstanser, der stiller sig tvivlende, men ikke afviser medlemsforslaget

Svenska röda korset beklager, at de tidligere anstrengelser for at harmonisere udlændingelovgivningen i de nordiske lande – efter SRK's opfattelse – ikke førte til noget konkret resultat, og at spørgsmålet derfor blev afskrevet fra Nordisk Råds dagsorden i 1982. Sammenfatningsvis mener SRK, at de hidtil gjort anstrengelser for at tilvejebringe et samarbejde har givet meget små resultater. SRK mener derfor, at man må stille sig det spørgsmål, om der nu findes ændrede forudsætninger. Med kendskab til forholdene i de respektive lande, mener SRK ikke, man kan være alt for optimistisk.

Det anføres, at de europæiske lande i den senere tid har fået en øget tilstrømning af asylsøgere, der kommer fra lande uden for Europa. Visse foreteelser, som ikke tidligere har været så udbredt, har skabt store problemer og har ført til, at landene i større udstrækning har indført restriktioner af forskellig slags for at forhindre strømmen af asylansøgere. Der tænkes her bl. a. på problemet med, at asylansøgere nu i større udstrækning ankommer med forfalskede dokumenter eller helt uden dokumenter for at vildlede myndighederne om deres rute og evt. ophold i et muligt "1. asylland".

Det er SRK's opfattelse, at de europæiske landes fortolkning af Genèvekonventionens flygtningebegreb er blevet mere restriktiv med årene, og at

det samme gælder for den internationale praksis, som kaldes "1. asyllandsprincippet". Efter SRK's mening har dette bidraget til at skabe det nye fænomen, som er opstået, med forfalskede og ødelagte dokumenter, således at tilfredsstillende løsninger ikke er fundet i de første asyllande. Risikoen for at blive sendt videre har for mange indebåret en katastrofe. Derfor har man forsøgt at udnytte enhver mulighed for at blive.

SRK har villet tage denne udvikling op i denne sammenhæng for at pege på vanskelighederne, når det drejer sig om samarbejde inden for flygtningepolitikens område mellem landene i Europa. Mangelen på et sådant samarbejde har ført til protektionisme, og foranstaltninger gennemført af visse lande har ført til, at problemerne er skubbet over på andre osv.

SRK påpeger, at nye initiativer til samarbejde mellem de nordiske lande ikke må føre til, at Norden skaber en "beskyttet zone" mod nye strømme af flygtninge, der har behov for beskyttelse.

Set i dette perspektiv stiller SRK sig ikke afvisende over for tilvejebringelse af et udvidet og fordybet samarbejde om flygtningespørgsmål i Norden. SRK har imidlertid noteret sig, at forslagsstillerne blandt sine forslag har udeladt spørgsmål om en harmonisering af lovgivningen, som regulerer flygtningeindvandringen til Norden, jfr. iøvrigt bemærkningerne nedenfor til punkterne 3 og 4.

Med hensyn til de øvrige områder, dvs. punkterne 1, 2, 5, 6 og 7 mener SRK, at der findes gode forudsætninger for et udvidet samarbejde mellem de nordiske lande. I visse henseender viser landene stort set samme holdning og har fælles interesser, som kan samordnes og derved give et bedre samlet resultat, jfr. nærmere bemærkningerne nedenfor til de enkelte punkter.

2.3. Remissinstanser, der ikke støtter medlemsforslaget

Det finske *inrikesministerium* mener, at de i medlemsforslaget fremførte nummererede punkter angående nordisk samarbejde, er anført i meget almen form. På samme måde som anført i *punkterne 1 og 7* burde man stræbe efter at hjælpe personer, der befinder sig i en flygtningesituation, på det område, hvor de opholder sig, eller hvis dette ikke er muligt, så nær ved deres hjemland som muligt.

Forslaget i *punkt 3* om, at de lande, der modtager færre spontanflygtninge, til gengæld skulle åbne deres grænser for flere kvotaflygtninge, mener inrikesministeriet er meget svagt motiveret.

Ifølge det standpunkt, som Finland allerede tidligere har taget, bør hver stat selvstændigt afgøre, hvilket antal flygtninge, den kan tage imod. Antallet af flygtninge er ikke og bør ikke være et internordisk spørgsmål. Med hensyn til spontane flygtninge mener ministeriet, at man ikke engang kan gætte sig til antallet, og det kan ikke på nogen måde reguleres.

Inrikesministeriet konstaterer, at verdens flygtningeproblem ikke kan løses ved at tage imod flygtninge. Derfor er der også grund til på internor-

disk niveau at koncentrere sig om, hvorledes man vil kunne afværge fremkomsten og tilvæksten af flygtningeproblemer. Hvis der er behov for hjælp, bør man også på internordisk niveau stræbe efter at rette den mod de områder, hvor flygtningeproblemerne findes, samtidig med at man burde stræbe efter en løsning, som ville gøre det muligt for de mennesker, der er blevet flygtninge, trygt at vende tilbage til deres hjemland.

3. Synspunkter på de enkelte elementer i medlemsforslaget

ad 1. Koordineret nordisk indsats i *det mellemfolkelige samarbejde* for at sikre menneskerettighedernes overholdelse og for at modvirke alle faktorer som giver anledning til flygtningestrømme.

Den rolle Norden *eksternt*, dvs på den internationale scene, kan og bør spille, opdeler UNHCR på tre områder, nemlig det politiske, det moralske og det finansielle.

En *politisk rolle* spiller Norden allerede, dels i FN's diverse organer som generalforsamlingen, dels bilateralt, i forhold til de nationer, der producerer flygtninge, eller de der tager imod flygtninge, og dels også som medlemmer af UNHCR's eksekutivkomité. Både Danmark, Finland, Norge og Sverige er medlemmer af eksekutivkomiteen.

Norden har også altid spillet en vældig vigtig *moralsk rolle* i internationale fora, og det er uhyre vigtigt, at denne rolle fortsætter. Det er de samme fora som nævnt ovenfor, dvs FN, bilateralt og i eksekutivkomiteen. Det vil dog være på sin plads at understrege, at det netop er det, som lande over hele verden opfatter som de nordiske landes moralske integritet, der gør, at man lytter til de nordiske lande, når de taler om humanitære spørgsmål og flygtningespørgsmål. Det er derfor klart, at hvis man i andre regioner af verden opdager tendenser til en vis restriktivitet – tendenser der ikke er helt i klang med den røst, som de nordiske lande normalt repræsenterer – hvis man oplever disse tendenser nu på den nordiske scene, er der nogle, der måske vil opfatte dette som dobbeltmoral, og den nordiske moralske autoritet vil ikke have samme effekt. Det er meget vigtigt også for UNHCR, at Norden vil være i stand til at fortsætte med at spille denne moralske rolle eksternt.

For det tredje har de nordiske lande altid bidraget eksternt med generøse, *finansielle tilsagn* til flygtningeprojekter, og det er en rolle, som UNHCR også forventer, vil fortsætte usvækket. De nordiske lande ligger samlet på omkring ca 8% af UNHCR's samlede indtægter. På et tidspunkt, hvor flygtningekommissæren oplever en finansiell krise som aldrig før, udtrykker UNHCR et stærkt håb om, at disse finansielle bidrag fra de nordiske lande ikke alene vil fortsætte, men også vil øges ganske betydeligt, jfr. nedenfor ad 7.

Justitsministeriet i Danmark gør opmærksom på, at medlemsforslaget i et vist omfang afspejler det samarbejdsmonster, som i stigende grad tegner

sig allerede i dag på det administrative plan såvel formelt som uformelt mellem de nordiske lande, i nordiske organer og lignende eller i forbindelse med fælles deltagelse i større internationale sammenhænge. Der er på det bredere europæiske plan fra svensk side taget initiativ til konsultationer mellem en række af de vesteuropæiske lande, herunder Danmark, som er særligt berørt af den øgede tilstrømning af asylansøgere til Vesteuropa. Et af de spørgsmål, som er taget op i denne forbindelse, er en koordineret holdning til en ordnet modtagelse af flygtninge gennem FN's Højkommissær for Flygtninge (UNHCR). Den indsats, som de nordiske lande på denne og andre måder kan bidrage med i det mellemfolkelige samarbejde, anser justitsministeriet for meget vigtig.

Dansk Flygtningehjælp giver al mulig støtte til et sådant initiativ.

Der henvises til det finske *inrikesministeriums* synspunkt refereret foran under 2.3.

Det norske *utenriksdepartement* oplyser bl.a. , at der i praksis er etableret en fast nordisk konsultationsordning om menneskerettighedsspørgsmål, som behandles i FN. Der er ligeledes etableret en rotationsordning, således at et nordisk land altid er medlem af FN's menneskerettighedskommission.

Statens flyktningsekretariat i Norge mener, at de under punkt 1 nævnte synspunkter bør være koordineret både i nordisk, i europæisk og i FN-sammenhæng.

Amnesty International tror, at en yderligere samordning mellem de nordiske lande på dette felt med fordel kan finde sted i mellemstatslige organer, over for enkelte stater og over for grupper af lande, hvor overgreb har regionalt omfang. En sådan samordning ville give de nordiske lande øget tyngde på feltet. De nordiske lande kan regne med bistand fra Amnesty Internationals sektioner i Norden med hensyn til information og anbefalinger, som falder ind under Amnesty Internationals mandat.

Svenska röda korset mener, at en af de vigtigste foranstaltninger for at modvirke fremkomsten af flygtningeproblemer, er at få landene til i det internationale samarbejde at løse konflikter og forbedre situationen på området "menneskelige rettigheder". Med en samlet nordisk optræden er der større forudsætninger for at opnå resultater, end hvis hvert land optræder hver for sig. Dette kræver i givet fald, at bestræbelserne koordineres forud for møder o.lign. på det internationale plan, f.eks. FN's generalforsamling, UNHCR's eksekutivkomitee m.fl. Også på det bilaterale område kan meget opnås gennem en samlet nordisk optræden. De nordiske lande har hver tilsammen overordentlig store muligheder for inden for bistandspolitikens område at påvirke andre lande til at forbedre forholdene på MR-området ved efter behov at sætte vilkår for bistanden. Det er ikke rimeligt, anfører SRK, at udføre store bistandsindsatser i lande, som samtidig producerer flygtninge, hvis årsagerne er politisk forfølgelse og lign.

Sammenfatning: Der er almindelig enighed om, at den nordiske indsats i det mellemfolkelige samarbejde bør koordineres, at dette allerede sker i vidt omfang, og at der er store fordele at opnå gennem et sådant nordisk samarbejde.

ad 2. Fælles indsats for at give hjælp til *flygtninge, der har været udsat for tortur*, med deraf følgende fysiske og psykiske følgevirkninger.

UNHCR peger på, at det jo i dag er vist fra alle sider, hvor uhyre vigtigt det er at tackle de problemer, der er forbundet med den tortur, som flygtninge meget ofte har været udsat for. Der er her f.eks. tale om en udveksling af erfaringer blandt de torturcentre, der allerede eksisterer i de nordiske lande.

Dansk Flygtningehjælp gør opmærksom på, at flygtninge med psykiske problemer, både som følge af tortur og som følge af andre traumatiske oplevelser, udgør et stort og stigende problem.

En undersøgelse gennemført i efteråret 1985 har vist, at ca. 10% af alle flygtninge under Dansk Flygtningehjælps forsorg har så svære psykiske problemer, at de kræver psykiatrisk eller psykologisk behandling.

Det almindelige danske sygehussystem er ikke udrustet til at tage sig af disse specielle problemer. Som bekendt findes der i Danmark en institution med særlig ekspertise på området, nemlig Rehabiliteringscentret for Torturofre (RCT) i København. For øjeblikket er der under medvirken af Dansk Flygtningehjælp ved at blive oprettet en aflægger af RCT i Sønderjyllands amt. Kapaciteten på RCT er imidlertid langt fra tilstrækkelig, og yderligere findes der, som nævnt, en række flygtninge, der har svære psykiske problemer, men som ikke er egentlige torturofre.

Dansk Flygtningehjælp ville på denne baggrund hilse det med stor glæde, om der kunne indledes et nærmere nordisk samarbejde med henblik på at hjælpe flygtninge med psykiske problemer, både torturofre og andre.

Specielt ville flygtningehjælpen hilse det velkomment, om der i Nordisk Ministerråds regi kunne afsættes midler til et sådant udvidet nordisk samarbejde, fx. til afholdelse af konferencer eller lignende.

Det norske *utenriksdepartement* peger på, at Danmark var det nordiske land, som først etablerede et center for hjælp til personer, som har været udsat for tortur. Amnesty Internationals helsegruppe i Stavanger har taget initiativ til at få oprettet et lignende behandlingstilbud for flygtninge ved Rogaland Sentralsykehus. En fastere form for samråd mellem de nordiske lande om behandlingstilbud for torturofre synes nyttig. Utenriksdepartementet mener endvidere, at et videre internationalt samarbejde også er vigtigt og anfører, at de nordiske lande er blandt de største bidragsydere til FN's fond for torturofre og deres familier.

Statens flyktningsekretariat oplyser, at der også i Norge i den senere tid har været arbejdet med tilrettelæggelse af et psykosocialt team til behandling af torturofre, formelt oprettet den 1. januar 1986 som et forskningsprojekt. SFS finder det helt nødvendigt, at der bliver et samarbejde mellem

Danmark, Norge og Sverige på dette område, og oplyser, at der fra norsk side har været udvekslet erfaringer med torturcentret i København.

Amnesty International oplyser, at organisationen arbejder for at forbedre det medicinske tilbud om hjælp til torturofre. På initiativ af sundhedspersonale er der i enkelte af de nordiske lande opbygget ekspertise og centre for behandling af torturofre. Der er et klart behov for mere omfattende behovsregistrering, yderligere udvikling af ekspertise og mere udbygget behandlingskapacitet. På globalt plan foreligger der et stort udækket behov på disse felter, særligt i lande der grænser op til stater, hvor grove overgreb mod menneskerettighederne præger situationen.

En nordisk samordning med henblik på at øge brugen af offentlige ressourcer både over for de behov, som foreligger i de nordiske lande, og for at bistå mere omfattende på globalt plan, vil være af stor betydning for det omfattende antal torturofre, som i dag tilbydes utilfredsstillende behandling eller ingen behandling overhovedet.

Statens invandrarverk i Sverige anfører, at erfaringerne inden for Norden om behandling af torturofre fortsat er begrænsede. Det er vigtigt at forstærke disse ressourcer og at opbygge kompetence og erfaring. For Sveriges del er der grund til at opfordre til en udvikling på to områder:

- dels en satsning på det center, som netop er startet i Stockholm for behandling af torturofre. Der bør opbygges erfaringer, som senere kan spredes til personale inden for de berørte erhverv.
- dels en udvikling af kompetencen hos sundhedspersonale for behandling af flygtninge, som er blevet tortureret eller i øvrigt har behov for psykisk eller somatisk behandling. Her er det normalt ikke et spørgsmål om eksklusiv indretning på torturerede.

Med hensyn til det nordiske samarbejde på dette område ville det efter invandrarverkets opfattelse være hensigtsmæssigt i form af erfaringsudveksling og samarbejde omkring metodeudvikling og uddannelse.

Svenska röda korset mener, at der allerede er sket en udvikling i Norden på dette område. Der har i flere år eksisteret et rehabiliteringscenter for torturskadede ved Rigshospitalet i København. Dette er fulgt op af et nyåbnet rehabiliteringscenter ved SRK's sygehus i Stockholm. Disse to institutioner kommer til at få stor betydning, såvel for behandlingen af torturerede flygtninge som for uddannelse af personale inden for den ordinære sygepleje, mener SRK. Det er deres opfattelse, at et samarbejde inden for Norden på dette område i første række bør tage sigte på at sikre disse to institutioners fremtidige eksistens og i det omfang, der er behov for det, få flere behandlingsmuligheder.

Sammenfatning: I remissudtalelserne peges der specielt på, at der er et stort behov for hjælp til personer, der har været udsat for tortur, at der bør være specielle behandlingstilbud til disse personer, at der allerede er eller er ved at blive oprettet behandlingscentre i Danmark, Norge og Sverige, og at det ville være nyttigt med et nærmere nordisk samarbejde, f.eks. om

erfaringsudveksling, uddannelse, udvikling af ekspertise, metodeudvikling, behovsregistrering og mere omfattende bistand globalt.

ad 3. Fælles nordisk samarbejde omkring placering af kvotaflygtninge og behandlingen af disse, eventuelt således, at lande, der modtager færre spontanflygtninge til gengæld åbner deres grænse for flere kvotaflygtninge.

Med hensyn til de nordiske landes bidrag til flygtningearbejde internt, slår *UNHCR* fast, at man som udgangspunkt må fremsætte ønske om, at flygtningene får stort set samme behandling, lige meget i hvilket land de opholder sig, så man ikke ved en uensartet behandling skaber kunstige bevægelser. Det vil sige at man skaber det, der er blevet kaldt en pulleffekt, hvis man har en meget favorabel behandling, eller at man måske skaber det, der kaldes en push-effekt, dvs. overflytter flygtninge og dermed måske problemer til andre lande, hvis man har en mindre favorabel behandling. Men det er dog klart, at når man anlægger et ønske om samme behandling, må man på samme tid også være realistisk og se på kapaciteten, dvs. hvilke muligheder de enkelte lande har for at afhjælpe flygtningeproblemet. Det er klart, at det er ikke alle lande i den nordiske region, der har den samme mulighed.

Samme behandling betyder vel også harmonisering. Her understreges det, at det må være harmonisering ikke på det lavest mulige niveau, men harmonisering på højest mulige niveau. Man kan tale om harmonisering dels på det juridiske felt og dels på det materielle felt.

På det juridiske område vil det være hensigtsmæssigt at sondre mellem juridisk behandling af spontanflygtninge og juridisk behandling af de flygtninge, der kommer under organiserede eller kvotaprogrammer. Når det drejer sig om spontanflygtninge, er udgangspunktet for behandlingen naturligvis den FN-konvention, som alle lande har ratificeret. Og derudover de nationale lovgivninger, der ofte i høj grad er baseret på 1951-konventionen. Det ville være ønskværdigt, om man anlagde nogenlunde samme kriterier for bedømmelse af, hvem der er flygtning, og at man havde nogenlunde samme kriterier og samme procedure for prøvningen af de enkelte tilfælde. *UNHCR*'s eksekutivkomité, som Danmark, Finland, Norge og Sverige er medlem af, har for nogle år siden vedtaget en rekommandation, der siger, at det i prøvningen af disse tilfælde bør være den centrale kompetente myndighed, der er det ansvarlige organ for prøvningen. Det ville endvidere være ønskværdigt, om de enkelte lande i Norden anlagde samme indstilling over for diverse kategorier af flygtninge. I dag er der ulykkeligvis en forskel i den måde, hvorpå man bedømmer forskellige kategorier. F.eks. har Danmark og Sverige to forskellige fortolkninger af palæstinensere som gruppe. (Det er dog klart, at ingen af landene har gruppebedømmelser, men bedømmer disse tilfælde individuelt, men udgangspunktet for gruppen er forskelligt i de to lande).

UNHCR fremsætter endvidere det ønske, at de nordiske lande også ville

have stort set samme fortolkning af det yderst komplekse problem, der hedder *første asylland*. Den fundamentale vanskelighed her er, at man ikke i europæisk sammenhæng har kunnet nå frem til enighed om en konvention om første asylland. Første asyllandsprincippet går jo – lidt forenklet – ud på at have kriterier for, hvilket land der er ansvarlig for at tage stilling til en ansøgning om asyl. Initiativer hertil har været taget inden for Europarådet, men efter 4-5 års forhandlinger i den komite, der har set på dette spørgsmål (CAHAR), har det desværre vist sig umuligt for de europæiske lande at nå frem til enighed om en endelig tekst. Det er en afgjort svaghed i europæisk flygtningearbejde, at der i dag ikke er enighed om første asyllands-kriteriet. Det fører i praksis til, at mange, mange flygtninge kastes fra lufthavn til lufthavn som bordtennisbolde, og mange har tilbragt 2-3 måneder, hvor de er sendt fra den ene lufthavn til den anden. Det er meget ofte familier, der er tale om, og det er store tragedier, der på den måde udspiller sig i europæiske lufthavne.

Det ville være et meget velkomment nordisk initiativ, om man kunne søge at få relanceret forhandlingen om en første asyllandskonvention i Europarådet. Det kan nævnes, at der f.eks. i dansk udlændingelov er en vis definition af første asyllandsbegrebet. Derudover har UNHCR's eksekutivkomite i sin konklusion nr. 15 også anlagt en række principper på første asylland, der kunne bruges i en europæisk konvention.

Om de flygtninge, der kommer til de nordiske lande under organiserede resettlement eller *kvotaprogrammer*, skal kort bemærkes, at det ville være ønskværdigt, om de nordiske lande kunne tage initiativer til at fremme et europæisk kvotasystem. Dette ville for det første introducere en lille smule orden i de spontante bevægelser, der nu opleves, og for det andet også kunne bidrage til at skabe en bedre fordeling af flygtningene iblandt de europæiske lande. Et nordisk initiativ på dette område ville være meget velkomment.

Justitsministeriet i Danmark gør opmærksom på, at tanken om en fordeling af flygtninge mellem de nordiske lande blev nævnt af den danske justitsminister under mødet den 12. november 1985 i Mariehamn mellem de nordiske justitsministre og Nordisk Råds juridiske udvalg. Forslaget om en mulig udligningsordning mellem spontanflygtninge og kvotaflygtninge i de enkelte nordiske lande, mener man eventuelt kan realiseres som en internordisk udligningsmodel, derved at spontanflygtninge i et nordisk land kan overføres som kvotaflygtninge til et andet nordisk land. Justitsministeriet har taget initiativ til at følge drøftelserne under Mariehamn-mødet op ved et møde mellem den danske og norske justitsminister og den svenske arbetsmarknadsminister i februar måned.

Dansk Flygtningehjælp vil finde et samarbejde nyttigt.

Det finske *inrikesministeriums* opfattelse er refereret foran under 2.3

Det norske *sosialdepartement* gør opmærksom på, at der i forslaget ikke er lagt op til et eventuelt samarbejde vedrørende tilstrømningen af asylan-

søgere og behandlingen af disse ansøgere. Forslaget omtaler heller ikke, at de nordiske lande har forskellig lovgivning på dette område.

Statens flyktningsekretariat mener, det er et omfattende forslag, og at det går ind på det enkelte lands selvbestemmelsesret (med forslaget om størrelsen på kvoter). Forslaget bør vurderes grundigt, før man tilslutter sig det, mener sekretariatet.

Amnesty International finder grund til at præcisere følgende:

Modtagelse af flygtninge eller beslutning om oprettelse af kvoter i et land må ikke under nogen omstændigheder af myndighederne i dette land kunne bruges som argument for at underminere eller fravige den internationale forpligtelse, en stat har til ikke at afvise spontanansøgere, hvis disse ved eventuel afvisning/tilbagesendelse bliver sendt til et land, hvor de har grund til at frygte forfølgelse, eller hvor de kan blive videre udleveret til et land, hvor de risikerer forfølgelse.

Statens invandrarverk støtter tanken om, at lande, som har få asylansøgere, i stedet forøger sin kvota desto mere.

Svenska röda korset mener, at et samarbejde om punkterne 3 og 4 vanskeligt lader sig gennemføre, med mindre en harmonisering af lovgivningen kommer i stand. Forskellen i lovgivningen vedrørende boligforholdene, de sociale forhold og flygtningestatus m.m. må elimineres, inden man opnår varige resultater i samarbejdet på disse områder.

Rädda barnen i Sverige fastslår, at et nordisk samarbejde ikke må indebære en fælles nordisk holdning om at begrænse spontanindvandringen og at forringe retssikkerheden for de asylansøgere, som kommer til vore grænser. Overføringen af kvotaflygtninge er en vigtig del af flygtningepolitikken, men den må ikke føre til, at en hårdere linie anvendes over for enkelte indrejsende. Hvis et land er villig til at forhøje sin kvota et bestemt år, er det positivt, men det er vigtigt, ikke at prioritere kvotaflytningene før asylansøgerne, hvor jo forskellige overvejelser ligger bag og FN's flygtningekommissær har medvirket ved udvælgelsen af kvotaflytninge. *Rädda barnen* mener, at asylundersøgelser af familier med børn ikke varetages på en tilfredsstillende måde i øjeblikket, hvor der ikke tages hensyn til barnets situation, og hvor denne ikke vejer med i bedømmelsen af familiens argumenter for at få asyl.

Ved et foretræde hos den svenske invandrarminister har *Rädda Barnen* krævet, at alle børn skal bedømmes individuelt, at børn aldrig må tages i forvaring, at ingen familier må splittes gennem myndighedernes handle-måde, at ingen børn må sendes tilbage til Libanon, og at der bør afsættes flere ressourcer for at tilgodese flygtningebørns behov. Først når der foretages en sådan bedømmelse af hver enkelt barns situation, findes der efter *Rädda Barnens* opfattelse et tilfredsstillende grundlag for en bedømmelse af de humanitære grunde familien har for at få asyl.

Rädda barnen anfører, at hvis forslaget har til hensigt at tilvejebringe en i egentligste forstand generøs og retssikker nordisk flygtningepolitik, hvor

der også tages hensyn til flygtningebørnenes situation, kan forslaget hilse med tilfredshed.

Sammenfatning: De officielle danske og svenske myndigheder er positive over for et nordisk samarbejde på dette område. Fra norsk side er man forbeholden, medens man fra finsk side mener, at dette problem bør afgøres nationalt. De frivillige hjælpeorganisationer understreger, at det nordiske samarbejde om kvotaflugtninge ikke bør indebære en begrænsning i spontanindvandringen eller forringe retssikkerheden for spontanflugtninge. Endvidere peges der på de specielle problemer, der er i forbindelse med familier med børn.

ad 4. Samarbejde omkring tilrettelæggelsen af integreringsprocessen i det enkelte land, hvad angår uddannelse, bolig, beskæftigelse, fritidsaktiviteter m.v.

UNHCR anfører med hensyn til en harmonisering af den materielle behandling af flygtningene, der er kommet til de nordiske lande, at udgangspunktet igen er, at man så vidt mulig forsøger at give flygtningene samme behandling, for det første i den periode, hvor de venter på status, dvs i præasylfasen, og for det andet i perioden når de har fået status, dvs efterasylfasen.

Dansk Flygtningehjælp oplyser, som ovenfor nævnt, at der allerede eksisterer et nordisk samarbejde på det praktiske plan på dette område. Flygtningehjælpen vil hilse en udvidelse af dette samarbejde i form af afholdelse af konferencer, kurser og studiebesøg velkommen.

Hvad angår en egentlig fælles tilrettelæggelse af integrationsarbejdet, mener flygtningehjælpen, at man må gøre sig klart, at dette arbejde udføres under ret forskellige vilkår i de nordiske lande.

I Danmark er det én instans – Dansk Flygtningehjælp – der i hovedsagen tilrettelægger og gennemfører alle integrationsforanstaltninger i de første 18 måneder efter, at flygtningene har fået asyl i Danmark.

I øvrigt oplyses det, at arbejdet i Norge og Sverige gennemføres decentralt i de enkelte kommuner og af denne grund udviser store lokale forskelle. Ligeledes anføres det, at de meget få flygtninge i Finland i den første lange tid bor i en flygtningeforlægning under social- og helsevårdsministeriets ansvar.

På grund af disse ret store strukturelle forskelle de nordiske lande imellem finder Dansk Flygtningehjælp, at et udvidet nordisk samarbejde omkring integrationen af flygtninge først og fremmest må tage form af en øget udveksling af erfaringer og arbejdsmetoder de nordiske flygtningeadministrationer imellem. Et udvidet nordisk samarbejde omkring efteruddannelse af personale ville efter Dansk Flygtningehjælps mening ligeledes være positivt. F.eks. kunne man tænke sig, at Nordisk Ministerråd i samråd med de nordiske flygtningeadministrationer arrangerede nordiske efteruddannelseskurser, fx. for tolke, socialarbejdere og fritids- og kulturmedarbejdere.

En overordnet nordisk samordning og harmonisering af tilrettelæggelsen af integrationsarbejdet er derimod efter flygtningehjælpens opfattelse næppe gennemførlig eller ønskværdig.

Statens flyktningsekretariat fremkommer ligeledes med oplysninger om det nordiske samarbejde på dette område. SFS har positive erfaringer med samarbejdet.

Statens invandrarverk giver stort set de samme oplysninger om det nordiske samarbejde på dette område, som er anført foran under de generelle bemærkninger – punkt 2.1 – fra Dansk Flygtningehjælp. Invandrarverket mener, at denne virksomhed er værdifuld og bør fortsætte.

For så vidt angår *Svenska röda korset* henvises til bemærkningerne ovenfor ad 3.

Rädda barnen i Sverige peger på, at Nordisk Råds rekommandation fra 1973 om en harmonisering af de nordiske udlændingelove blev afskrevet i 1982, da disse tanker ikke vandt nogen større fremgang. På baggrund af dette har *Rädda barnen* i øjeblikket svært ved at tage stilling til, hvorledes et udvidet samarbejde som foreslået skulle kunne udformes, f.eks. når det gælder integreringsprocesser.

Sammenfatning: Der eksisterer allerede et nordisk samarbejde på dette område mellem Dansk Flygtningehjælp, social- och hälsovårdsministeriet i Finland, Statens flyktningsekretariat i Norge og statens invandrarverk i Sverige. Denne virksomhed betragtes som nyttig og værdifuld og bør fortsætte, men der sættes spørgsmålstegn ved et udvidet samarbejde på dette område, bortset fra afholdelse af konferencer, kurser, studiebesøg og lignende.

ad 5. Fælles nordisk holdning for hjælp til flygtninge, der har mulighed for og ønsker at vende tilbage til deres hjemland.

UNHCR gør opmærksom på, at de nordiske bistandsprogrammer også kunne bruges til at fremme frivillig repatriering. Det er klart, at når flygtninge vender tilbage til et land, f.eks. visse lande i Latinamerika, der har gennemgået en vanskelig periode, som også har ramt de økonomiske og sociale områder, dér vil et bistandsprogram kunne bidrage til at cementere stabiliteten, men også til at integrere de hjemvendende flygtninge hurtigere og mere effektivt.

Dansk Flygtningehjælp oplyser, at flygtninge, der ønsker at repatriere (vende hjem til deres eget land) i dag kan få bistand efter følgende retningslinier:

Flygtninge, der stadig er under Dansk Flygtningehjælps forsorg (d.v.s. indtil 18 måneder efter tildelingen af asyl), får rådgivning om en eventuel hjemvenden i Dansk Flygtningehjælps asylafdeling. Hjemrejsen arrangeres gennem ICM (Intergovernmental Committee for Migration) til ca. halvdelen af normalprisen. Dansk Flygtningehjælp betaler i henhold til bistandslovens § 47.3 for rejsen.

Også flygtninge, der er udgået af Dansk Flygtningehjælps forsorg, kan få

rådgivning om repatriering i flygtningehjælpens asylafdeling. I deres tilfælde er det hjemkommunen, der afgør, om der kan udbetales et beløb til tilbagerejsen.

Som et supplement til disse stærkt begrænsede hjælpemuligheder har Dansk Flygtningehjælp for privat indsamlede midler etableret et beskedent fond, der efter ansøgning kan give støtte til flygtninges erhvervsmæssige etablering i hjemlandet, fx. i form af støtte til indkøb af værktøj. Tillige har Dansk Flygtningehjælp indtil for nylig kunnet bevilge – af private midler – fra 1 til 3 måneders underholdshjælp.

Dansk Flygtningehjælp så gerne etableret en fælles nordisk holdning på dette område. Efter deres opfattelse er det langt den bedste løsning for en flygtning, hvis han eller hun igen kan vende hjem til sit eget land. En sådan løsning bør derfor støttes så kraftigt som muligt.

Flygtningen bør som et minimum få tilskud til følgende: hjemrejse, hjemtransport af bagage samt støtte til at komme i gang igen i hjemlandet.

De privat indsamlede midler i Dansk Flygtningehjælp har vist sig helt utilstrækkelige til dette formål og bør efter flygtningehjælpens opfattelse erstattes af offentlige midler. Det må imidlertid understreges, at der kun bør ydes bistand til flygtninge, der ønsker at blive repatrieret til et hjemland, hvor forholdene har forbedret sig, således at hjemvenden kan foregå risikofrit.

Det norske *utenriksdepartement* mener, at hjælp til flygtninge, som kan og vil vende tilbage til deres hjemland, i første omgang bliver et økonomisk spørgsmål. Fra norsk side giver man gerne direkte bidrag til repatrieringsprogrammer, som iværksættes af anerkendte internationale humanitære organisationer som UNHCR og ICM. Endvidere har man i Norge iværksat en ordning, hvorved økonomisk støtte gives til flygtninge i Norge, som ønsker at vende tilbage til hjemlandet, men hvor ingen international repatrieringsordning er blevet iværksat. Det må her blive op til det enkelte nordiske land at afgøre, hvor langt det vil gå. Utenriksdepartementet antager, at det eneste på dette område, som vil kunne betyde øget hjælp til flygtningene, er at alle landene lægger sig på den for flygtningene mest gunstige ordning. Dette må imidlertid være op til det enkelte lands myndigheder.

Statens invandrarverk mener, at det vigtigste på dette område må være udveksling af erfaringer mellem nordiske myndigheder, som er engageret i denne virksomhed.

Svenska röda korset mener, at den bedste løsning på flygtningeproblemet er frivillig tilbagevenden til hjemlandet. Dette forudsætter, at de forhold, der førte til flugten, er ændret. Gennem indsats i det internationale samarbejde kan de nordiske lande bidrage til, at sådanne forudsætninger skabes. Problemerne i forbindelse med tilbagevenden blev belyst i forbindelse med de politiske forandringer, der indtrådte i Argentina og Uruguay i de senere år, hvilket har indebåret, at mange flygtninge fra de nordiske

lande har kunnet vende tilbage. Den hjælp, som tilbagevendende flygtninge har kunnet regne med, har ofte indskrænket sig til rejseomkostninger og et mindre startbidrag. I nogle tilfælde er lokale genhusningsprojekter startet af frivillige organisationer. Indsatsen har imidlertid hidtil været helt utilstrækkelig. Et flertal af de tilbagevendende flygtninge har mødt så store vanskeligheder, at de ikke har klaret det, men er vendt tilbage til Europa igen.

Der er meget at gøre såvel under exiltiden for at forbedre en evt. tilbagevenden, når tiden er inde, som under selve fasen for tilbagevenden. Et nordisk samarbejde om disse spørgsmål – gerne i samarbejde med Intergovernmental Committee for Migration (ICM) ville betyde meget.

Sammenfatning: Der er enighed om, at den bedste løsning på flygtningeproblemet er en frivillig tilbagevenden til hjemlandet, men det understreges, at dette kun bør ske, hvis forholdene har ændret sig så meget, at dette kan ske risikofrit. Der er imidlertid lidt forskellige synspunkter på et nordisk samarbejde på dette område.

ad 6. Samarbejde om informationsvirksomheden omkring flygtningens vilkår i hjemlandet og i modtagerlandet. Denne informationsvirksomhed skal forebygge misforståelser i befolkningerne om flygtninges vilkår og dermed forbundne problemer med modtagelsen og integreringen af flygtningene i de nordiske lande.

UNHCR anfører, at informationsspørgsmålet er alfa og omega for tacklingen af hele det problem, man står overfor i Europa i dag med spontane asylsøgere fra andre kontinenter. Specielt knytter der store håb til "Flygtning -86" dvs. den nordiske kampagne, som frivillige organisationer i de fem nordiske lande er ved at forberede, og som skal kulminere i efteråret -86. Denne kampagne har dels til hensigt at samle penge ind til internationale flygtningeprogrammer, hvilket er en væsentlig aktivitet, men lige så vigtig er den anden del af kampagnens målsætning, nemlig at forsøge at sprede information om flygtningespørgsmålene i de nordiske lande. Det er uhyre vigtigt.

Dansk Flygtningehjælp oplyser, at de i mange år for privat indsamlede midler har drevet oplysningsvirksomhed om flygtninges vilkår i Danmark og i udlandet. Først i november 1985 har de fået tilladelse til at anvende penge fra den statslige rammebevilling til flygtninges integration til dette formål.

Der har igennem flere år eksisteret et nordisk samarbejde på informationsområdet mellem organisationerne Norsk flyktingeråd, Rädda barnen (Sverige) og Dansk Flygtningehjælp. Samarbejdet har bl.a. givet sig udslag i flere fælles udgivelser af oplysningsmateriale. Et nordisk samarbejde finder ligeledes sted i oplysnings- og indsamlingskampagnen FLYGTNING 86. Dette samarbejde involverer Norsk flyktingeråd, Rädda barnen (Sverige), Frikyrkan hjälper (Sverige), Finsk flyktingeråd, Islands Røde Kors og Dansk Flygtningehjælp. I løbet af 1986 vil der blive udgivet

forskelligt oplysningsmateriale om det globale flygtningeproblem i hele Norden, og de nordiske TV-stationer vil udsende en række film om nogle flygtningeskæbner fra forskellige lande.

Mens der således allerede findes et udbygget samarbejde om oplysning om flygtninge mellem private flygtningeorganisationer i de nordiske lande, så har et sådant samarbejde mellem de nordiske flygtningeadministrationer endnu ikke været praktiseret. Dog har man i de sidste par år udvekslet informationsmateriale og publikationer med hinanden.

Efter Dansk Flygtningehjælps opfattelse kunne et udvidet og fordybet nordisk samarbejde om oplysning om flygtningespørgsmål først og fremmest være gavnligt på to områder:

- a) En øget oplysnings- og underretningsvirksomhed om vilkårene i flygtningenes hjemlande og om de forhold, der får mennesker til at flygte.
- b) En øget oplysningsvirksomhed om flygtningenes vilkår i de nordiske lande.

Flygtningehjælpen gør opmærksom på, at en sådan øget oplysningsvirksomhed koster penge, men den er efter deres opfattelse nødvendig for at lette flygtningenes tilpasning i de nordiske samfund. Samtidig anfører de, at et nordisk samarbejde omkring disse spørgsmål *kun* bør finde sted på områder, hvor der enten kan spares arbejdskraft eller penge gennem en samlet indsats. Dette må vurderes i hvert enkelt tilfælde, idet et samarbejde i sig selv koster ressourcer.

Statens flyktningsekretariat mener, at et samarbejde på informationssiden er positivt – og oplyser, at det til en vis grad også er foregået, idet SFS har været både i Danmark og Sverige for at få informationsmateriale og for at diskutere tiltag.

SFS mener, at Sveriges Invandrarverk har en meget fint udbygget informationsafdeling. Fordi organisationsmønstret er sammenligneligt, mener SFS, at Norge bør samarbejde aktivt med informationsmateriale for grupper, som er ens i begge lande.

Statens invandrarverk mener, at den bedste form for et nordisk samarbejde må være udveksling af informationsmateriale og erfaringer omkring arbejdsmetoder m. m.

Svenska röda korset mener, at bort set fra sproglige og konceptuelle forskelligheder burde der findes store forudsætninger for at samarbejde inden for informations- og opinionsområdet. SRK henviser også i denne forbindelse til "Flygtning -86".

Sammenfatning: Der er almindelig enighed om det nyttige i et nordisk samarbejde på informationsområdet. Et sådant eksisterer allerede i et vist omfang, men det kunne være nyttigt med et udvidet og fordybet samarbejde.

ad 7. Fælles indsatser til hjælp til lande uden for Europa, som er første asyllande for et stort antal flygtninge.

UNHCR udtrykker ønske om, at Norden i fremtiden vil bruge sine

betydelige bistandsprogrammer eller udviklingsprogrammer også i en flygtningesammenhæng. Dels som bidrag til en mere effektiv integrering af flygtningene, dels som et præventivt bidrag. Her tænkes på, at det må være muligt for de nordiske lande at bruge den indflydelse, der følger med, at man har betydelige bistandsprogrammer. Denne indflydelse kan bruges enten over for lande, der producerer flygtninge, eller måske i endnu højere grad over for lande, der tager imod flygtninge. Gennem disse bistandsprogrammer kan man muligvis skabe en situation, der gør det unødvendigt for flygtninge at søge langt væk, ofte til andre kontinenter, altså bistandsprogrammer der kan bruges til at søge at nå frem til det, der er blevet kaldt regionale løsninger.

Her tænkes f.eks. på tamilerne, der i øjeblikket flygter til f. eks. Europa fra Sri Lanka, men hvor man måske med en bedre udnyttelse af de nordiske landes bistandsprogrammer kunne finde løsninger i regionen i nabolandene til Sri Lanka.

Dansk Flygtningehjælp oplyser, at de i en lang årrække for privat indsamlede midler har ydet støtte til hjælpearbejdet for flygtninge i den tredje verden. Et lignende hjælpearbejde udføres af private organisationer i de øvrige nordiske lande, og den nordiske informations- og indsamlingskampagne FLYGTNING 86 tjener netop til at sætte focus på de globale flygtningeproblemer og til at indsamle penge til projekter, der kan bidrage til deres løsning.

I denne forbindelse er det vigtigt at understrege, at der findes 10–12 millioner flygtninge i verden. Uagtet at antallet af asylsøgere i Danmark og Sverige i det sidste år er steget stærkt, så er det stadig således, at langt størstedelen af verdens flygtninge findes i U-landene.

Hvis de nordiske lande forsøger at dirigere strømmen af flygtninge uden om Norden, således som det f.eks. sker gennem de aftaler, der netop er indgået mellem på den ene side DDR og på den anden side Danmark og Sverige, så er det efter flygtningehjælpens opfattelse vigtigt, at de nordiske lande samtidig sørger for at opretholde en rimelig stor kvota for flygtninge, der befinder sig i lande i den tredje verden.

Det finske *inrikesministeriums* synspunkt er refereret foran under 2.3.

Det norske *utenriksdepartement* oplyser, at sådanne fællesanstrengelser, som der her sigtes til, allerede finder sted på et større internationalt plan end det nordiske, f.eks. inden for FN-systemet (UNHCR). Utenriksdepartementet kan være enig i, at mere kan gøres, men er ikke sikker på, at fællesnordiske indsatser vil være den bedste måde. En anden ting er, at utenriksdepartementet finder, at det er helt naturligt med nordisk samråd med henblik på mest mulig fælles optræden/synspunkter i større internationale fora, hvor sådanne spørgsmål behandles. Sådanne nordiske konsultationer finder allerede sted efter behov. I princippet vil også fællesnordiske udviklingsprojekter kunne komme sådanne lande til gode, som der er tænkt på i medlemsforslaget, når de ellers opfylder de kriterier, som lægges til grund for sådanne projekter.

Statens flyktningsekretariat forudsætter, at der her er tale om økonomiske tiltag. SFS mener, at disse bør koordineres over for UNHCR.

Det norske flyktningeråd foreslår, at man i medlemsforslaget i stedet for at tale om "Fælles indsatser til hjælp til lande uden for Europa som er første asylland for et stort antal flygtninge" understreger koordinering af hjælpearbejdet i sådanne lande, da dette i praksis vil vise sig mere hensigtsmæssigt og ønskeligt.

Svenska röda korset anfører, at de nordiske lande allerede i dag giver sådan støtte gennem bidrag først og fremmest til FN's Højkommissær for Flygtninge. Bortset fra mulighederne for direkte bilateral støtte til visse lande med særskilt interesse for Norden – f.eks. lande hvorfra de nordiske lande traditionelt tager imod mange kvotaflygtninge – så bør støtten under dette punkt formidles gennem UNHCR, mener også SRK. Indsatsen bør gøres i de første asyllande, først og fremmest i den 3. verden, så at flygtningene der kan få hjælp. Kun i specielle tilfælde bør der ske overførsel til 3. land, f.eks. hvis tilfredsstillende beskyttelse ikke kan opnås, eller hvis byrden for det første asylland bliver så stor, at det ikke er rimeligt, at det pågældende land alene skal bære byrden.

For at klare dette – anfører SRK, må UNHCR styrkes, så at han kan udføre sin rolle inden for området "internal protection and assistance". De nordiske lande kan gøre meget for at støtte UNHCR og derigennem flygtninge i 3. land.

Sammenfatning: Der er almindelig enighed om, at der bør ydes hjælp til lande uden for Europa, der modtager et stort antal flygtninge. Derimod sættes der spørgsmålstejn ved, om det vil være hensigtsmæssigt at samordne dette på nordisk plan, ud over hvad der allerede sker i dag. Samarbejde inden for FN-systemet, specielt UNHCR nævnes som en mere nærliggende løsning.

4. Juridisk udvalg

Baggrunden for medlemsforslaget er, at flygtningestrømmen til de nordiske lande er tiltaget væsentligt siden 1982, da Nordisk Råd besluttede at afskrive en rekommandation fra 1973 om en nordisk udlændingepolitik og en nordisk fremmedlovgivning. Juridisk udvalg fandt i 1982, at den nævnte rekommandation havde præget udviklingen og fortsat ville gøre det, således at sigtet med rekommandationen var opfyldt i en sådan grad, at denne kunne anses for opfyldt.

I de nordiske lande er der tradition for vilje til at hjælpe folk, der er forfulgte og i nød. Denne holdning har bl.a. fundet udtryk i de nordiske landes indsats internationalt, hvor man har et fælles syn på spørgsmål, der vedrører humanitær hjælp og beskyttelse af de menneskelige rettigheder.

Dette har ligeledes været det fælles grundsynspunkt hos medlemmerne af juridisk udvalg både i de interne drøftelser af medlemsforslaget i udval-

get, og ved de drøftelser som udvalget har haft om flygtningespørgsmål, dels med de nordiske justits- og indvandrere ministre i november 1985 i Mariehamn, og dels med lederen af det nordiske regionalkontor for UNHCR og med en repræsentant for Nordisk udlændingeudvalg i januar 1986 i Stockholm.

Som det fremgår af medlemsforslaget, mener forslagsstillerne, at et fordybet og udvidet samarbejde om en nordisk flygtningepolitik i hvert fald bør indeholde 7 nærmere beskrevne elementer.

Punkterne 1 og 7 vedrører forslag, som man kunne kalde eksterne indsatser. Det drejer sig for det første om en koordineret nordisk indsats i det mellemfolkelige samarbejde for at sikre menneskerettighedernes overholdelse og for at modvirke alle faktorer, som giver anledning til flygtningestrømme. For det andet drejer det sig om fælles indsatser til hjælp til lande uden for Europa, som er første asylland for et stort antal flygtninge.

Der har blandt et flertal af juridisk udvalgs medlemmer været fuld enighed om at anbefale, at det nordiske samarbejde, der allerede er på disse områder, bør udvides så meget som muligt, og at dette så vidt muligt bør ske inden for rammerne af de internationale organisationer. En samlet nordisk opfattelse og optræden i international sammenhæng – først og fremmest i FN og Europarådet – vil forhåbentlig kunne forbedre mulighederne for at løse nogle af flygtningeproblemerne og forbedre situationen med hensyn til beskyttelsen af de menneskelige rettigheder.

Juridisk udvalg vil støtte forslaget fra UNHCR om, at de nordiske lande i fremtiden bruger sine betydelige bistandsprogrammer eller udviklingsprogrammer også i en flygtningesammenhæng. Dette vil muligvis kunne bidrage til, at flygtningene ikke behøver at søge så langt væk, men kan blive i den region, hvorfra de kommer.

Med hensyn til de mere interne indsatser kan udvalget give sin fulde tilslutning til *punkt 2* om en fælles nordisk indsats for at give hjælp til flygtninge, der har været udsat for tortur, med deraf følgende fysiske og psykiske følgevirkninger. Udvalget har specielt bemærket sig, at der i remissudtalelserne peges på, *at* der er et stort behov for hjælp til personer, der har været udsat for tortur, *at* der bør være specielle behandlingstilbud til disse personer, *at* der allerede er eller er ved at blive oprettet behandlingscentre i Danmark, Norge og Sverige, og *at* det ville være nyttigt med et nærmere nordisk samarbejde, f.eks. om erfaringsudveksling, uddannelse, udvikling af ekspertise, metodeudvikling, behovsregistrering og mere omfattende bistand globalt.

Udvalget vil i denne forbindelse henvise til FN-konventionen af 10/12 1984 mod tortur – convention against torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment – og samtidig gøre opmærksom på, at Nordisk Råds rekommandation nr 18/1985 om støtte til Internationalt Rehabiliterings- og forskningscenter for Torturofre i København vil være på dagsorden for Nordisk Råds 34. session i København.

Remissudtalelser om *punkt 3* i medlemsforslaget viser, at der er forskellige opfattelser af forslaget om et fælles nordisk samarbejde om placering af kvotaflygtninge og behandlingen af disse, eventuelt således, at lande, der modtager færre spontanflygtninge til gengæld åbner deres grænser for flere kvotaflygtninge. Udvalget er dog vidende om, at landenes beredskab for modtagelse af flygtninge er varierende, samt om de vanskeligheder, som det kan forårsage for de mindre nationer at tage imod et forholdsvis stort antal flygtninge. Udvalgets medlemmer er positive over for et sådant samarbejde, men de finske medlemmer mener, at problemet bør løses nationalt.

Der er også i udvalget enighed om, at et nordisk samarbejde om modtagelse af flere kvotaflygtninge ikke bør føre til en hårdere linie over for spontanflygtningene eller forringe spontanflygtningenes retssikkerhed.

Juridisk udvalg har specielt bemærket, at der kan opstå store problemer i forbindelse med asylundersøgelser af familier med børn. Ifølge det oplyste, tages der ikke hensyn til barnets situation, og denne vejer ikke med i bedømmelsen af familiens argumenter for at få asyl. Dette finder juridisk udvalg helt uacceptabelt, og mener, at man i de videre drøftelser af flygtningepolitikken, bør tage problemerne i forbindelse med børn og familieadskillelser op til nærmere overvejelse. Udvalget er ligeledes enig med UNHCR i, at det ville være ønskeligt med et nordisk initiativ for at søge at få relanceret forhandlingerne om en første assylandskonvention i Europarådet.

Juridisk udvalg har noteret sig, at der allerede eksisterer et nordisk samarbejde om tilrettelæggelsen af integreringsprocessen i det enkelte land, hvad angår uddannelse, bolig, beskæftigelse, fritidsaktiviteter m.v. (*punkt 4* i medlemsforslaget), og at denne virksomhed betragtes som både nyttig og værdifuld.

Juridisk udvalg er enig med de remissinstanser, der peger på, at den bedste løsning på flygtningeproblemet ville være en frivillig tilbagevenden til hjemlandet – støtte hertil både økonomisk og moralsk bør naturligvis kun gives under forudsætning af, at forholdene har ændret sig så meget, at dette kan ske risikofrit (*punkt 5*).

Udvalget vil finde det naturligt, at overvejelser om en fælles nordisk holdning til dette problem også indgår i de videre drøftelser om en udvidet fælles nordisk flygtningepolitik.

Informationsvirksomheden omkring flygtningens vilkår i hjemlandet og i modtagerlandet (*punkt 6*) for at forebygge misforståelser i befolkningerne om flygtningenes vilkår betragter juridisk udvalg som meget vigtig. Bl.a. på baggrund af uheldige episoder med racistisk præg, der har været i flere af de nordiske lande, er det nødvendigt med mere information.

Selv om der i juridisk udvalg ikke har været fuld enighed om alle detaljerne i medlemsforslaget, har der – som anført foran – været en fælles grundholdning i forbindelse med udvalgets drøftelser af forslaget.

På denne baggrund skal juridisk udvalg indstille,

at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer at

tage initiativ til et udvidet og fordybet samarbejde om flygtningespørgsmål med henblik på at sikre nordisk samarbejde om initiativer til forebyggelse af flygtningeproblemer, modtagelse og placering af flygtninge i de enkelte nordiske lande, fælles nordisk holdning til behandling af modtagne flygtninge og hjælp til flygtninge, der kan og vil returnere til hjemlandet, samarbejde om informationsvirksomhed om flygtninges vilkår samt fælles indsatser i lande uden for Europa, som er første asylland.

København, den 2. marts 1986

Lennart Andersson (s)

Alice Brask (KF)

Åsa Solberg Iversen (A)

Inga Lantz (vpk)

Arnljot Norwich (H)

Hans Nyhage (m)

Asbjørn Sjøthun (A)

Jens Steffensen (KrF)

Bernhardt Tastesen (S)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Formand

Reservation

Den internationella flyktingsituationen har på senaste tid fått alltmer oroväckande drag. Också de nordiska länderna har i ökad omfattning fått kännning av dess konsekvenser. Det är därför på sin plats att man på internationellt plan försöker utveckla samarbetet om dessa frågor och strävar att koordinera sina åtgärder så långt som möjligt.

De nordiska länderna har också inom ramen för FN och i talrika internationella organisationer deltagit i samarbetet om flyktingfrågorna. Det är fullt möjligt att utveckla samarbetet ytterligare genom kontakter och utbyte av erfarenheter mellan olika fackmyndigheter och sakkunniga i flyktingfrågor.

Inom ramen för samarbetet på utvecklingshjälpens område kan utvecklingshjälpen inriktas på så sätt, att den humanitära hjälpen till flyktingar anknyts till utvecklingshjälpen.

I överensstämmelse med den finska grundinställningen borde flyktingfrågorna lösas i främsta rummet inom den geografiska region, där flyktingarna befinner sig. Genom att understöda olika internationella flyktingorganisationer och genom att öka den humanitära hjälpen kan man även hjälpa sådana länder, till vilka flyktingarna först söker sig från sitt hemland.

Från finsk sida vill man speciellt betona, att antalet flyktingar som tas emot måste ställas i relation till landets och dess invånares beredskap att ta emot flyktingar och dra försorg om dem bl a genom att trygga bostad, utbildning och arbetsplatser för dem.

Frågan om att ta emot flyktingar är till sin karaktär nationell. Dess behandling hör ej till det nordiska samarbetets område. Den har beröring med landets internationella relationer och utrikespolitiken i så hög grad, att den inte borde tas med inom det nordiska samarbetet. Varje land bör själv avgöra i vilken omfattning det är redo att ta emot flyktingar.

I Helsingforsavtalet har uppräknats vissa samarbetsområden. De nordiska länderna har förbundit sig att upprätthålla samarbete på dessa områden. Även samarbete på andra områden kan försiggå, om det är möjligt och lämpligt. Enligt uppfattningen i Finland är behandling av flyktingfrågor i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet ej möjlig och lämplig.

Av denna orsak och då ej heller andra nordiska samarbetsavtal innehåller omnämmande av flyktingfrågan anser de finska medlemmarna att medlemsförslaget ej bör föranleda åtgärder.

Med hänvisning till vad som ovan anförts får vi föreslå,

att rådet icke måtte företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

København den 2 mars 1986

Mikko Elo (Sdp)

Tuulikki Petäjämäki (Kok)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Medlemsförslag

om åstadkommande av ett utökat och fördjupat samarbete om flyktingpolitik

(Väckt av Lennart Andersson, Dorte Bennedsen, Eiður Guðnadon, Ragna Berget Jørgensen, Grethe Lundblad, Asbjørn Sjøthun, Jens Steffensen och Bernhardt Tastesen)

I 1982 beslutade Nordisk Råd att afskriva en rekommandation från 1973 om tilvejebringelse af en fremmedlovgivning i de nordiske lande efter visse nærmere retningslinier, samt undersøgelser af mulighederne for en yderligere samordning af udlændingepolitikken i de nordiske lande. Denne rekommandation bestod i perioden 1973 til 1982.

Baggrunden for at afskrive rekommandationen var vedtagelsen af en fremmedlov i Sverige, samt lovforberedende arbejde i Danmark, Norge og Finland, der ligeledes ville føre til vedtagelse af fremmedlove.

Nordisk Ministerråd og Nordisk Råds juridiske udvalg lagde vægt på, at de foreliggende lovudkast i de 4 lande ville blive samordnede, så langt det var praktisk muligt og hensigtsmæssigt. Rekommandationen var derfor opfyldt.

Siden 1982 er flygtningestrømmen til de nordiske lande tiltaget væsentligt. Dette har stillet og stillet fortsat landene over for praktiske og lovgivningsmæssige problemer, samt øger risikoen for konfrontationer mellem forskellige grupper i det enkelte land.

Selv om der er forskel på antallet af flygtninge i de nordiske lande er problemerne i forbindelse med en rimelig modtagelse af flygtningene og disses integration i de nordiske samfund identiske fra land til land. På den baggrund synes behovet af et udvidet nordisk samarbejde til stede.

Spørgsmålet blev kort berørt under Nordisk Råds session i marts 1985 i Reykjavik og denne debat samt de fortsatte flygtningeproblemer i de enkelte lande er baggrunden for dette medlemsforslag.

Det er forslagsstillernes ønske at fortsætte i det spor, som har givet de nordiske lande ry for at være humanistiske og forstående over for de kolossale problemer, som nødlidende i mange af verdens lande står med. Derfor ønsker forslagsstillerne at de fællesnordiske anstrengelser tager udgangspunkt i en fortsat positiv politik over for flygtningeproblemet, hvor de nordiske lande modtager såvel kvotaflygtninge som spontanflygtninge.

Spørgsmålet om det enkelte lands modtagelse af flygtninge søges ikke reguleret i selve samarbejdet, men på nordisk plan kan og bør tages initiativer til en harmonisering af flygtningemodtagelsen.

Samarbejdet skal efter forslagsstillernes opfattelse indeholde følgende elementer:

1. Koordineret nordisk indsats i det mellemfolkelige samarbejde for at

sikre menneskerettighedernes overholdelse og for at modvirke alle faktorer som giver anledning til flygtningestrømme.

2. Fælles indsats for at give hjælp til flygtninge, der har været udsat for tortur, med deraf følgende fysiske og psykiske følgevirkninger.

3. Fælles nordisk samarbejde omkring placering af kvota-flygtninge og behandlingen af disse, eventuelt således, at lande, der modtager færre spontanflygtninge til gengæld åbner deres grænse for flere kvota-flygtninge.

4. Samarbejde omkring tilrettelæggelsen af integreringsprocessen i det enkelte land, hvad angår uddannelse, bolig, beskæftigelse, fritidsaktiviteter m. v.

5. Fælles nordisk holdning for hjælp til flygtninge, der har mulighed for og ønsker at vende tilbage til deres hjemland.

6. Samarbejde om informationsvirksomheden omkring flygtningens vilkår i hjemlandet og i modtagerlandet. Denne informationsvirksomhed skal forebygge misforståelser i befolkningerne om flygtninges vilkår og dermed forbundne problemer med modtagelsen og integreringen af flygtningene i de nordiske lande.

7. Fælles indsatser til hjælp til lande uden for Europa som er første asyllande for et stort antal flygtninge.

Andre elementer end de nævnte kan komme på tale, men de opregnede elementer sikrer samarbejde om indsatsen for at nedbringe antallet af flygtninge i det internationale samfund ved initiativer til fremme af de fundamentale menneskerettigheder i verden, samarbejde om modtagelse af flygtninge og deres mest hensigtsmæssige placering, overvejelser om fordeling af flygtningestrømmen mellem de enkelte lande, samarbejde om behandlingen af flygtningene i modtagerlandet samt øget oplysning om flygtningene til de nordiske landes befolkninger for at forebygge misforståelser og deraf følgende problemer.

Under henvisning til det anførte henstiller undertegnede forslagstillere, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at tage initiativ til et udvidet og fordybet samarbejde i flygtningespørgsmål med henblik på at sikre nordisk samarbejde om initiativer til forebyggelse af flygtningeproblemer, modtagelse og placering af flygtninge i de enkelte nordiske lande, fælles nordisk holdning til behandling af modtagne flygtninge og hjælp til flygtninge, der kan og vil returnere til hjemlandet, samarbejde om informationsvirksomhed om flygtninges vilkår samt fælles indsatser i lande uden for Europa som er første asyllande.

Mariehamn, den 12. november 1985

Lennart Andersson (S)

Dorte Bennedsen (S)

Eiður Guðnason (A.)

Ragna Berget Jørgensen (A)

Grethe Lundblad (S)

Asbjørn Sjøthun (A)

Jens Steffensen (KrF)

Bernhardt Tastesen (S)

Juridiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om avhållande av en nordisk kvin- nokonferens – Nordisk Forum

(Medlemsförslaget väckt av Lennart Andersson, Margrete Auken, Alice Brask, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Guðrún Helgadóttir, Ragna Berget Jørgensen, Hanna Kvanmo, Tuulikki Pe-täjaniemi, Bernhardt Tastesen, Pekka Tuominen och Lars Werner, se s. 748

Remissyttranden, se supplement)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag A 735/j om affoldelse af en nordisk kvindekonference – Nordisk Forum. Udvalget har behandlet forslaget på møder den 30. januar 1986 i Stockholm og den 21. februar 1986 i København.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget er fremsat den 13. november 1985.

I forslaget anbefales det, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) i fællesskab med Nordisk Råds præsidium at arrangere en nordisk kvindekonference specielt for kvinder med tilknytning til kvindeorganisationer, græsrodsbevægelser og lignende ikke offentlige foreninger eller sammenslutninger og

2) at afsætte projektmidler til forberedelse af konferencen.

Forslagsstillerne henviser til, at det i dokumentet om de fremadrettede strategier for gennemførelse af fremskridt for kvinder i perioden frem til år 2000, der blev vedtaget på FN's kvindekonference i Nairobi 1985, blandt andet slås fast, at der også fremover bør holdes kvindekonferencer. Endvidere fremhæves det, at der på Nordisk Ministerråds konference, der blev holdt i september 1985 i Reykjavik, og hvori bl. a. deltog repræsentanter for kvindeorganisationer og arbejdsmarkedets parter, var stor tilslutning til et forslag om, at der regionalt på Nordisk plan bliver mulighed for at holde alternative konferencer – såkaldte Forum. Dette vil give mulighed for at videreudbygge den særlige nordiske samfundsmodel og for at få mere

præcise forslag til, hvor og hvordan man kommer videre i bestræbelserne på at opnå fuld ligestilling mellem kvinder og mænd.

Det fremhæves i øvrigt, at selv om kvinder i Norden har opnået store fremskridt i ligestillingsmæssig henseende sammenlignet med kvinder i udviklingslandene, er der alligevel lang vej igen, før der kan tales om reel ligestilling mellem kvinderne på en lang række områder, som f. eks. inden for arbejdslivet, familielivet, det politiske liv, uddannelse osv.

Derfor anser forslagsstillerne det for vigtigt, at der samarbejdes nordisk, ikke kun for at udviklingen på dette område ikke skal gå i stå i Norden, men også for fortsat samlet at kunne påvirke udviklingen i den øvrige del af verden.

2. Remissinstanser

Der er indkommet remissudtalelser fra følgende:

Norden:

Nordens fackliga samorganisation
Nordiska akademikerrådet

Danmark:

Statsministeriet
Arbejdsministeriet
Ligestillingsrådet
Dansk Kvindesamfund

Finland:

Social- og hälsovårdsministeriet
Delegationen för jämlikhetsärenden
Unionen kvinnoaksförbund i Finland
Kvinnoorganisationernas centralförbund
Samlingspartiets kvinnoförbund
Centerpartiets kvinnor
Demokratiska förbundets för Finlands folk kvinnoförbund
Socialdemokratiska kvinnor
Arbetsgivarnas i Finland centralförbund og
Affärsarbetsgivarnas centralförbund AAC
Ålands landskapsstyrelse

Norge:

Forbruker- og administrasjonsdepartementet
Likestillingsombudet og Likestillingsrådet
Norske kvinners nasjonalråd
Norsk arbeidsgiverforening

Sverige:

Jämställdhetsombudsmannen
Delegationen för jämställdhetsforskning
Centerns kvinnoförbund
Folkpartiets kvinnoförbund
Moderata samlingspartiets kvinnoförbund
Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund
Svenska arbetsgivareföreningen

2.1. Remissinstanser, der anbefaler forslaget

Nordens faglige samorganisation støtter forslaget. De gør bl. a. opmærksom på, at de faglige organisationer er de, som har tilskyndet mest til nordisk ligestillingsarbejde, og at kvinderne udgør 3,5 mill. ud af NFS's totale medlemstal på 7,3 mill. De mener, at konferencen ikke bare skal rette sig mod kvindeorganisationer og græsrodsbevægelser, men også mod fagforeningsbevægelsen i Norden. NFS foreslår derfor, at arbejdsmarkedets parter kommer til at indgå i den projektgruppe, som skal forberede konferencen.

Nordiska akademikerrådet anbefaler forslaget ud fra den betragtning, at de nordiske lande vil have nytte af udveksling af erfaringer om disse spørgsmål, da man har arbejdet ud fra noget forskellige udgangspunkter. Rådet forudsætter, at konferencen bliver åben for både kvinder og mænd, og at indbydelse foruden til Forum-deltagere også går til de organisationer, myndigheder og grupper, som deltog på FN's kvindekonference i Nairobi i 1985.

Statsministeriet og arbejdsministeriet i Danmark anbefaler medlemsforslaget og henholder sig i øvrigt til udtalelsen fra ligestillingsrådet.

Ligestillingsrådet i Danmark anbefaler forslaget og er enig med forslagsstillerne i, at det vil være af afgørende betydning, at Forum forberedes grundigt over en længere periode. Ligestillingsrådet finder, at sådanne fremtidige nordiske fora vil være en vigtig fornyelse af det ligestillingsmæssige arbejde i det nordiske samarbejde. De nordiske kvinder har brug for at få fastholdt og udbygget det netværk, som er en forudsætning for både kvindeforskning og arbejde på det mere praktiske plan.

Ligestillingsrådet gør opmærksom på, at der i medlemsforslaget ikke er taget stilling til, hvorledes et nordisk forum skal arrangeres. Rådet anfører, at det på seminaret i Reykjavik var en klar forudsætning, at et nordisk forum skulle tilrettelægges med en lang række tilbud, såsom workshops, seminarer o. a., som interesserede deltagere stod for. Hvis denne model skal følges – og det er heri, fornyelsen ligger, understreger rådet – vil samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og Nordisk Råds præsidium hovedsagelig være af praktisk og koordinerende art.

Ligestillingsrådet finder i det hele, at forslaget er et godt initiativ, som bør fremmes i den ovenfor skitserede form. Ligestillingsrådet lægger vægt

på, at de fornødne projektmidler afsættes til forberedelsen af konferencen. Ligestillingsrådet forventer at blive hørt i det videre arbejde, når konferencen skal tilrettelægges.

Dansk Kvindesamfund, der også udtaler sig på vegne af de nordiske kvindesagsforeningers samorganisation, giver udtryk for stor interesse og opbakning til forslaget, og påpeger bl. a., at det vil være hensigtsmæssigt at inddrage kvindeorganisationer og kvindegrupper så tidligt som muligt i planlægningen.

Social- og hälsovårdsministeriet i Finland støtter forslaget. Ministeriet anfører bl. a., at man med støtte i denne konference på nordisk basis kunne vurdere, i hvilken udstrækning kvindernes ligestilling virkelig er fremmet under perioden for FN's kvindedecennium 1976–1985, specielt inden for de områder, som var hovedemnerne for kvindetåret. Under konferencen kunne man også tage spørgsmål op om, på hvilken måde kvinders ligestilling fortsat kunne fremmes også efter udløbet af FN's kvindetår. Ministeriet understreger i øvrigt betydningen af, at man under konferencen også tager det globale ansvar op, hvor det drejer sig om at arbejde for at fremme kvindernes stilling.

Delegationen för jämlikhetsärenden i Finland er positiv over for forslaget om afholdelse af en nordisk kvindekonference – Nordisk Forum. Delegationen foreslår, at der ved forberedelsen og arrangementet af Forum bl. a. tages hensyn til følgende:

1) Der bør afsættes tilstrækkelige midler til tolkning – helst simultantolkning – for finner.

2) Organisationerne bør selve have ansvar for arrangement, temaer, deltagere osv, men Nordisk Ministerråd bør anvise midler, teknik og koordineringshjælp.

3) Ved fastlæggelse af tidspunktet for konferencen bør man stræbe efter, at der samtidig også vil kunne arrangeres officielle møder til fremme af kvinders stilling og ligestilling mellem kønnene.

4) Man bør i arrangementet medtage nordiske såkaldte minoritetsgrupper, f. eks. samer, romaner og handicappede, ligesom man også bør tage hensyn til ligestillingsarbejde på kommuneplan.

Endelig mener delegationen, at forum kunne se på det nordiske udviklingsamarbejdes indflydelse på kvinders stilling i modtagerlandene ved at invitere repræsentanter fra de berørte lande til konferencen.

Unionen kvinnoaksförbund i Finland ser det som yderst ønskværdigt, at der arrangeres en nordisk konference af den type, som angives i forslaget. Formålet med konferencen bør efter unionens opfattelse først og fremmest være en kortlægning af, hvilke målsætninger de nordiske kvinder har i de forskellige lande, hvad de kunne gøre sammen, og hvorledes de kan påvirke udviklingen også i andre dele af verden, samt hvorledes de i fællesskab kunne bidrage til en forbedring af de forhold, som kvinderne i udviklingslandene lever under.

Unionen fraråder, at en konference af forum- typen skulle arrangeres af Nordisk Råds embedsmænd, men foreslår at man snarest nedsætter en kommission, som har ansvar for arrangementet, og hvor de forskellige nordiske landes kvindeorganisationer, som er politisk og funktionelt dækkende, er repræsenterede, dog således at Nordisk Ministerråd skulle stå for finansieringen.

Kvinnoorganisationernas centralförbund i Finland betragter initiativet som meget understøttelseværdigt. Specielt peger de på det tidligere fremførte synspunkt om, at regeringer og frivillige organisationer i sin fremtidige virksomhed bør kunne samarbejde.

Centralförbundet anfører endvidere bl. a., at afholdelse af et nordisk forum med alle midler, som videnskaben og kunsten kender til, rammer det rette med tanke på kvindernes stilling, og at det er en foranstaltning, som er til nytte for kvinder og i denne henseende også for udviklingen af de nordiske samfund.

Samlingspartiets kvinnoförbund i Finland anser, at motiveringerne, som er fremført for afholdelse af en nordisk kvindekongress – Nordisk Forum. er rigtige og støtter forslaget.

Centerpartiets kvinnor i Finland støtter forslaget. Det anføres, at de nordiske lande er velfærdslande, hvor også kvindernes ligestilling er længst fremme i hele verden. Af den grund mener Centerpartiets kvinder, at man i det nordiske kvindesamarbejde burde føle ansvar for kvindernes stilling i udviklingslandene. Det foreslås derfor, at man på forum netop fra dette udgangspunkt skulle skabe en fælles retning og tyngdepunktsområder for udviklingsarbejdet.

Finlands demokratiska kvinnoförbund støtter medlemsforslaget og foreslår, at Nordisk Ministerråd ved sin forberedelse af konferencen og ved indbydelsen af deltagere samarbejder med kvindeorganisationer og fagforbund, specielt med fagforbund på kvindedominerede områder.

Ålands landskapsstyrelse anbefaler medlemsforslaget af hensyn til den betydning det kunne få at få del i de erfaringer og den viden, man har inden for ligestillingsarbejdet i Norden.

Forbruker- og Administrasjonsdepartementet i Norge tilslutter sig forslaget, og gør opmærksom på, at samarbejde mellem offentlige myndigheder og kvindeorganisationer er i tråd med strategidokumentet, som blev vedtaget i Nairobi i august 1985.

Likestillingsombudet og Likestillingsrådet i Norge tilslutter sig ligeledes forslaget og bemærker i denne forbindelse, at en sådan konference vil give mulighed for en videreføring og videreudbygning af de planer og forslag, som kvindetåret har ført til. Det er i øvrigt deres opfattelse, at forberedelserne og gennemførelsen bør ske i nært samarbejde med de fritstående kvindeorganisationer, hvis konferencen skal have karakter af et Forum. Ligeledes mener de, at en vellykket afvikling vil være afhængig af, at Nordisk Ministerråd påtager sig hele finansieringen.

Norske kvinners nasjonalråd stiller sig positiv til forslaget. Selvom flere af de norske kvindeorganisationer har et nært samarbejde med sine nordiske søsterorganisationer, er der alligevel et behov for bedre informationsudveksling mellem kvindeorganisationerne og kvindebevægelserne i Norden. Ligeledes peges der på, at det vil være naturligt, at kvindeorganisationerne bliver centrale både i planlægning og gennemførelse af arrangementet, men at mange af disse har begrænsede ressourcer, hvorfor man vil være afhængig af offentlig støtte for at gennemføre en konference som foreslået.

Norsk arbeidsgiverforening anfører, at selv om kvinder i Norden står i en positiv særstilling, når det drejer sig om fremskridt i ligestillingsarbejdet, er der alligevel et stykke vej igen, før man kan tale om reel ligestilling mellem kvinderne i f. eks. familielivet, det politiske liv og uddannelse. På denne baggrund ser NAF positivt på spørgsmålet om afholdelse af en nordisk kvindekonference – Nordisk Forum.

Jämställdhetsombudsmannen i Sverige tilslutter sig forslaget om, at der arrangeres en regional alternativ kvindekonference for kvindeorganisationer og andre i Norden, som arbejder med ligestillings spørgsmål.

Hun anfører bl. a., at det ville være værdifuldt, hvis forskellige organisationer og enkeltpersoner, som arbejder for ligestilling, kunne samles for at udveksle erfaringer. En sådan sammenkomst ville uden tvivl indebære en inspiration for det fortsatte arbejde. Fælles nordiske strategier kunne formuleres og fælles nordiske initiativer planlægges. Det netværk og de kontakter, som blev knyttet i Mexico, København og Nairobi ville kunne opretholdes og forstærkes, til gensidig nytte og glæde i ligestillingsarbejdet.

Ombudsmanden påpeger også, at der ikke er besluttet noget om, hvornår en ny FN-konference og alternativkonference i tilslutning hertil vil kunne holdes. Måske bliver det først henimod år 2000. En regional alternativkonference bør efter hendes opfattelse mest hensigtsmæssigt planlægges til 1988 eller 1989. Derved kommer den ikke for tæt på Nairobi-konferencen, men heller ikke så langt frem i tiden, at erfaringerne fra 1985-konferencen ikke længere er aktuelle.

Delegationen för jäm ställdhetsforskning i Sverige er enig i, at det er vigtigt med nordisk samarbejde på ligestillingsområdet, dels for at forhindre stagnation, dels for i fællesskab at kunne påvirke udviklingen i den øvrige verden.

Centerns kvinnoförbund anbefaler forslaget i sin helhed.

Folkpartiets kvinnoförbund har den opfattelse, at kvinders problemer og kvinders muligheder ikke udelukkende kan løses under ét kvindetår. Dog er det lykkedes at få problemer identificeret, problemløsninger er skitseret og forslag til handling er kommet frem. Derfor mener de, at forslaget om en nordisk kvindekonference er værd at prøve.

Selv om udviklingen i Norden synes at være kommet længere end i den øvrige del af verden, er det forbundets opfattelse, at vi bør fortsætte at

virke i den retning, ikke mindst af solidaritet med kvinder rundt om i verden. Forbundet mener også, at der bør findes et stærkt fælles grundlag for arbejde omkring fredsspørgsmål.

Moderata kvinnoförbundet deler forslagsstillernes opfattelse af, at der også i fremtiden bør arrangeres internationale kvindekonerferencer. Det anføres i øvrigt, at da vi har en relativt ensartet udvikling inden for ligestillingsområdet i de nordiske lande, burde en nordisk kvindekoneference kunne blive et forum for konstruktive diskussioner omkring fælles problemer og løsninger. Forbundet støtter forslaget i sin helhed, og peger på, at hvis man skal have et frugtbart udbytte, bør konferencen være alsidig og forberedes godt.

Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund støtter forslaget og anfører bl. a., at et forum som foreslået vil kunne blive en imponerende manifestation af nordisk kvindekraft og kvindekultur. Det ville også uden tvivl kunne blive en kilde til inspiration for det fortsatte arbejde i Norden, såvel når det gælder ligestilling som fredsarbejdet og solidariteten med u-landskvinderne.

Forbundet gør opmærksom på, at det er vigtigt, at man indgående diskuterer, hvad man vil have ud af et forum, og hvorledes forums ideer skal kanaliseres. At Nordens kvinder og kvindeorganisationer får mulighed for at komme sammen i "workshops" med udstillinger osv. har naturligvis en værdi i sig selv, men samtidig er der risiko for skuffelser, hvis ikke en del af de ideer, som opstår, kan omsættes til praksis, f. eks. gennem politiske initiativer på nordisk og national basis. Man bør derfor være klar over, at et nordisk kvindeforum kræver en ganske lang forberedelse, og at der sandsynligvis vil blive en meget stor tilstrømning af deltagere.

Svenska arbetsgivareföreningen finder, at erfaringene fra globale Forum i forbindelse med FN's tre kvindekonerferencer overvejende har været positive. De mener derfor, at en tilsvarende nordisk konference, forberedt på den rette måde, kan give værdifulde bidrag til udviklingen på det nordiske arbejdsmarked. SAF støtter derfor forslaget om en kvindekoneference på regionalt, nordisk basis.

2.2. Remissinstanser, som går imod medlemsforslaget

Socialdemokratiska kvinnor i Finland anser ikke, at medlemsforslaget i og for sig er værd at støtte. De mener, at Nordisk Ministerråd imidlertid burde reservere midler til et mere intensivt nordisk samarbejde mellem kvindeorganisationer, og nævner som eksempel, at de bevillinger, som nordisk socialdemokratisk kvindeforbund har ansøgt om til møder med hinanden, er afslået år for år.

På nordisk plan, anføres det, er det officielle og uofficielle samarbejde mellem kvindeorganisationer relativt etableret og forudsætter ikke et arrangement af Forum-typen, men derimod nok økonomisk støtte fra kultur-fonden.

Hvis man på nordisk plan ønskede at gennemføre den Forumidé, som anvendtes under kvindekongressen i FN's regi, så mener Socialdemokratiske kvinnor, at man kunne arrangere et møde, hvor de nordiske kvindeorganisationer skulle møde kvindeorganisationer i de lande, hvor de nordiske lande har projekter inden for rammen for udviklingssamarbejde. En idé for Forum er, at kvinder fra forskellige steder i verden, fra forskellige samfundsklasser og forskellige kulturer træffer hinanden og derigennem øger forståelsen og det mellemfolkelige samarbejde.

Som et andet alternativ foreslår Socialdemokratiske kvinnor, at man arrangerer et møde mellem kvindeorganisationer og kvinder, som repræsenterer de nordiske landes urbefolkning og/eller etniske minoriteter.

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund og Affärsarbetsgivarnas centralförbund AAC finder det ikke motiveret at anbefale et forslag om en nordisk kvindekongress. Forbundene mener ikke, at forslaget indeholder nogen egentlig motivering for en nordisk opfølgning af den serie internationale kvindekongresser, der er arrangeret i løbet af de sidste 10 år.

Det anføres endvidere bl. a., at de overordnede målsætninger ligestilling, udvikling og fred næppe kan anses for at være udelukkende typiske kvindespørgsmål, men at de mest hensigtsmæssigt kan nås i et samarbejde mellem kvinder og mænd.

3. Andre oplysninger

Århus kommune i Danmark har ved en henvendelse til Nordisk Råds præsidium og Nordisk Ministerråd tilbudt at påtage sig værtskabet for en nordisk kvindekongress, og fremfører i denne forbindelse, at Århus har været rammen for en række nationale og internationale kongresser.

4. Juridisk udvalg

Juridisk udvalg har noteret sig, at der er en positiv indstilling til forslaget om afholdelse af en nordisk kvindekongress – Nordisk Forum.

I remissudtalelserne er der mange forslag til og synspunkter på spørgsmål om deltagere, formen for kongressen, hvem der bør deltage i planlægningen, længden og tidspunktet for kongressen osv.

Udvalget har ingen mulighed for og finder det heller ikke hensigtsmæssigt at tage stilling til alle disse detaljer. Det vil være mere naturligt, at Nordisk Ministerråd og Nordisk Råds præsidium i fællesskab finder frem til, hvem der bør forberede kongressen og varetage de praktiske og koordinerende opgaver. Udvalget forudsætter naturligvis, at man i denne forbindelse forsøger at tage hensyn til forslagene i remissudtalelserne. Udvalget vil dog gøre opmærksom på, at arbejdsmarkedets parter hører med i den naturlige deltagerkreds ved et arrangement af den pågældende

art. og samtidig nævne, at det muligvis ville være nyttigt med kontakt til de nordiske universiteter i forbindelse med forberedelsen af konferencen.

Udvalget vil også gerne understrege, at der i medlemsforslaget tales om en nordisk kvindekongference – et såkaldt Forum, dvs samme model som ved FN's kvindekongferencer. Det betyder, at et nordisk forum vil skulle tilrettelægges med en lang række tilbud, såsom workshops, udstillinger, seminarer og andet, som interesserede deltagere selv står for. Samarbejdet mellem Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd vil derfor fortrinsvis være af praktisk og koordinerende art.

Udvalget støtter denne model, men vil også nævne den mulighed, at ministerrådet samtidig med nordisk forum – på samme måde som ved FN's kvindekongferencer – arrangerer en officiel kongference. Man vil i så fald også få mulighed for at tilgodese ønsket om et større samarbejde mellem offentlige myndigheder og kvindeorganisationer og andre, der beskæftiger sig med ligestillingspørgsmål.

Efter udvalgets opfattelse bør kvindekongferencen – Nordisk Forum afholdes i 1988. På denne måde til forum komme på en passende afstand af FN-kongferencen i Nairobi, medens på den anden side erfaringerne fra denne kongference stadig er aktuelle.

Juridisk udvalg forudsætter, at der i Nordisk Ministerråds budgetter afsættes tilstrækkelige midler til forberedelse og gennemførelse af kongferencen – Nordisk Forum.

Under henvisning til det ovenfor anførte skal juridisk udvalg indstille, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. i fællesskab med Nordisk Råds præsidium at arrangere en nordisk kvindekongference – Nordisk Forum i 1988 for kvinder med tilknytning til kvindeorganisationer, faglige organisationer, græsrødsbevægelser og andre ikke-officielle foreninger eller sammenslutninger,
2. i fællesskab med Nordisk Råds præsidium at arrangere en officiel kongference samtidig med Nordisk Forum,
3. at afsætte projektmidler til forberedelse og gennemførelse af kongferencerne.

København, den 21. februar 1986

Lennart Andersson (s)

Alice Brask (KF)

Åsa Solberg Iversen (A)

Riitta Järvisalo-Kanerva (Sdp)

Arnljot Norwich (H)

Hans Nyhage (m)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Inger Stilling Pedersen (KrF)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Asbjørn Sjøthun (A)

Bernhardt Tastesen (S)

Formand

Medlemsforslag

om avhållande av en nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum

(Väckt av Lennart Andersson, Margrete Auken, Alice Brask, Kirsti Kolle Grøndahl, Eíður Guðnason, Guðrún Helgadóttir, Ragna Berget Jørgensen, Hanna Kvanmo, Tuulikki Petäjaniemi, Bernhardt Tastesen, Pekka Tuominen och Lars Werner)

FN's første kvindekonference blev holdt i *Mexico i 1975* og samlede deltagere fra 130 lande. På konferencen blev det rekommanderet at proklamere tiden 1976–1985 for FN's kvinde-tiår. FN's generalforsamling vedtog i efteråret 1975 rekommandationen og besluttede samtidig, at den næste kvindekonference skulle holdes i 1980 i København.

Hovedemnerne for kvinde-tåret har været: ligestilling, udvikling og fred.

Ligestilling er ikke bare et spørgsmål om lovgivning om ligestilling og udryddelse af al diskriminering af kvinder, men også at kvinder på alle områder skal have de samme rettigheder, forpligtelser og muligheder som mænd.

Udvikling bør føre til bedre forhold for kvinder økonomisk, socialt, politisk, kulturelt og i alle andre menneskelige relationer.

Fred kan ikke opnås, uden at man udrydder uligheder på alle niveauer, mellem kvinder og mænd, mellem de som har og som ikke har noget, inden for lande og mellem lande.

Derfor er kvinde-tårets mål afhængige af hinanden: fremgang eller ej på et af målene vil have effekt på alle de andre.

På konferencen i *København i 1980* deltog 145 lande. Man vurderede de fremskridt, der var gjort siden Mexico-konferencen, og planerne for anden halvdel af kvinde-tåret blev justeret i lyset heraf og på baggrund af nye oplysninger og forskningsresultater. Hovedemnerne for kvinde-tåret: ligestilling, udvikling og fred blev koncentreret til emnerne: arbejde, sundhed og uddannelse.

Den reviderede handlingsplan indeholdt bl. a. rekommandationer til medlemslandene om, hvorledes arbejdet for ligestilling kan udføres nationalt. Bl. a. siges det, at for at kvinder skal kunne forbedre deres stilling kræves det, at både mænd og kvinder ændrer attituder til deres roller og forpligtelser i samfundet. Kvinders og mænds ansvar for familien i almindelighed og for børnene i særdeleshed må på ny bekræftes. Kvindernes

deltagelse i det politiske liv skal garanteres og antallet af kvinder på offentlige poster og med opgaver på alle niveauer bør øges, så kvinder bliver rimeligt repræsenteret. Handlingsplanen opfordrede også til samarbejde mellem regeringer og frivillige organisationer for at føre handlingsplanen ud i livet.

Nairobi-konferencen 1985 markerede afslutningen på FN's kvinde-tiår. 157 lande var repræsenteret denne gang. På konferencen lykkedes det enstemmigt at få vedtaget: "Fremadrettede strategier for gennemførelse af fremskridt for kvinder i perioden frem til år 2000 og konkrete forholdsregler til overvindelse af vanskelighederne for opnåelse af målene for og hensigterne med FN's kvinde-tiår: ligestilling, udvikling og fred."

Samtidig med de officielle kvindekongresser har der både i Mexico, København og Nairobi været arrangeret alternative konferencer – FORUM – af ikke statslige organisationer, f. eks. kvindeorganisationer. Samspejlet mellem de officielt udpegede delegationer og deltagerne i FORUM har været af stor værdi og har givet megen inspiration til det fortsatte arbejde. Dette samspil mellem de offentlige myndigheder og specielt kvindeorganisationerne er også et vigtigt element i de fremadrettede strategier. Offentlige myndigheder opfordres til at betragte kvindeorganisationerne som aktive medspillere og sætte dem i stand til at gøre en indsats for ligestillingen.

I strategipapiret fastslås det bl. a., at der også fremover skal holdes kvindekongresser. Det er imidlertid ikke nærmere præciseret, hvornår sådanne konferencer skal holdes, hvor de skal holdes, om det skal være officielle eller alternative konferencer, hvilken deltagerkreds, hvor mange konferencer der skal holdes, om der skal holdes regionale konferencer o. s. v. På FORUM 1985 var det et meget stort ønske om, at der i forbindelse med officielle konferencer også blev arrangeret alternative, og at disse blev holdt med jævne mellemrum, da man ellers mister de erfaringer og det netværk, der nu er bygget op.

I september 1985 arrangerede Nordisk Ministerråd en konference i Reykjavik, hvori bl. a. deltog repræsentanter for kvindeorganisationer og arbejdsmarkedets parter. På konferencen drøftede man, hvorledes man på nordisk plan kan arbejde videre efter afslutningen af kvinde-tiåret.

På denne konference var der stor tilslutning til et forslag om, at der regionalt på nordisk plan bliver mulighed for at holde alternative konferencer. Dette vil give mulighed for at videreudbygge den særlige nordiske samfundsmodel og for at få mere præcise forslag til, hvor og hvordan man kommer videre i bestræbelserne på at opnå fuld ligestilling mellem kvinder og mænd.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at sådanne alternative konferencer bør være af mindst en uges varighed, for at man kan få tilstrækkelig udbytte af dem, ligesom det vil være af afgørende betydning, at konferencerne forberedes grundligt under en længere periode.

FN's kvinde-tiår har været medvirkende til, at vi overalt i verden er kommet et godt stykke videre i retning af ligestilling mellem kvinder og mænd. Alle er enige om, at et af de konkrete resultater af FN's kvinde-tiår er, at kvinders problemer er blevet gjort synlige.

Kvinder i Norden har opnået store fremskridt i ligestillingsmæssig henseende sammenlignet med kvinder i udviklingslandene. Alligevel er der stadig lang vej igen, før der kan tales om reel ligestilling mellem kønnene på en lang række områder som f. eks. inden for arbejdslivet, familielivet, det politiske liv, uddannelse o. s. v., jvfr. i øvrigt det nordiske samarbejdsprogram på ligestillingsområdet, der er vedtaget af Nordisk Ministerråd.

Det er derfor vigtigt, at der samarbejdes nordisk, ikke kun for at udviklingen på dette område ikke skal gå i stå i Norden, men også for fortsat samlet at kunne påvirke udviklingen i den øvrige del af verden.

På denne baggrund foreslår undertegnede,

at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

- 1) i fællesskab med Nordisk Råds præsidium at arrangere en nordisk kvindekonference specielt for kvinder med tilknytning til kvindeorganisationer, græsrodsbevægelser og lignende ikke offentlige foreninger eller sammenslutninger og
- 2) at afsætte projektmidler til forberedelse af konferencen.

Mariehamn, den 13. november 1985

Lennart Andersson (S)

Margrete Auken (SF)

Alice Brask (KF)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Eiður Guðnason (A.)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Ragna Berget Jørgensen (A)

Hanna Kvanmo (SV)

Tuulikki Petäjäniemi (Kok)

Bernhardt Tastesen (S)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Lars Werner (vpk)

Kommunikationsutskottets betänkande

över medlemsförslag om stöd till genomförande av ett nordiskt teknologiår 1988

(Medlemsförslaget väckt av Bjarne Mørk Eidem m. fl., se s. 757

Remissyttranden, se supplement)

Till kommunikationsutskottet har hänvisats medlemsförslag A 736/t om genomförande av ett nordiskt teknologiår. Kommunikationsutskottet har behandlat medlemsförslaget vid sina möten i Stockholm den 30–31 januari 1986 och Helsingfors den 12–13 februari 1986.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget, som väckts av Bjarne Mørk Eidem samt Hallvard Bakke, Paavo Lipponen, Páll Pétursson, Kaj Poulsen, Harald Synnes, Peder Sønderby, Anders Talleraas, Ole Gabriel Ueland och Marjatta Väänänen, föreslås att:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att upprätta en planeringskommitté med tillräckliga sekretariatsresurser för att utarbeta en plan för genomförande av ett nordiskt teknologiår 1988.

I medlemsförslaget påpekar förslagsställarna att det framstår allt tydligare att teknologin måste betraktas som en grundläggande faktor i näringslivsutvecklingen, och att denna faktor blir av avgörande betydelse för konkurrensförmågan på det internationella planet. Vidare erinras i förslaget om att det mesta av produktivitetstillväxten i industrin i detta århundrade har sitt ursprung i den teknologiska utvecklingen.

Den teknologiska kompetensutvecklingen i industrin och förmågan att överföra och använda ny teknologi vid utveckling av nya produkter och tillverkningsprocesser anses också vara en central fråga.

Förslagsställarna menar att en fri och effektivare nordisk utväxling av teknologi och forskningsresultat – och av teknologer och forskare – skulle stärka utvecklingen av näringslivet i de nordiska länderna och förbättra möjligheterna till teknologisk utväxling med utomnordiska länder.

Det anses att många uppgifter på området skulle kunna lösas mera effektivt och med mindre resurser genom nordiskt samarbete än genom olika nationella lösningar.

2. Remissbehandlingen

Vid sitt möte den 18 december 1985 beslöt Nordiska rådets presidium att medlemsförslaget skulle hänvisas till kommunikationsutskottet samt att det skulle undergå remissbehandling. Presidiet beslöt att sätta remisstiden till den 1 februari 1986 för att möjliggöra att förslaget behandlas under Nordiska rådets 34:e session.

Medlemsförslaget har sedan behandlats i vanlig ordning. Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande över medlemsförslaget:

Norden

- Nordiska unionen för arbetsledare
- Nordens fackliga samorganisation
- Nordtest

Danmark

- Dansk Databehandlingsforening
- Dansk Arbejdsgiverforening
- Dansk Ingeniørforening

Finland

- Arbetsgivarnas i Finland centralförbund
- Tekniska föreningen i Finland
- Suomen teknillinen seura (Finlands tekniska förbund)
- Statens tekniska forskningscentral
- Affärsarbetsgivarnas centralförbund
- Tekniska högskolan

Åland

- Ålands landskapsstyrelse

Island

- Islands ingenjörsförbund
- Datateknologiföreningen

Norge

- Den norske dataforening
- Norges ingeniørorganisasjon
- Norske sivilingeniørers forening

- Forbruker- og administrasjonsdepartementet
- Norsk arbeidsgiverforening

Sverige

- Naturvetenskapliga forskningsrådet
- Sveriges civilingenjörsförbund
- Styrelsen för teknisk utveckling
- Universitets- och högskoleämbetet
- Svenska ingenjörssamfundet

2.1. Remissinstanser som støder forslaget

Norden

- Nordiska unionen för arbetsledare
- Nordtest

Danmark

- Dansk Databehandlingsforening
- Dansk Arbejdsgiverforening
- Dansk Ingeniørforening

Finland

- Arbetsgivarnas i Finland centralförbund
- Tekniska föreningen i Finland
- Suomen teknillinen seura (Finlands tekniska förbund)
- Tekniska högskolan *Island*

Island

- Islands ingenjörsförbund
- Datateknologiföreningen

Norge

- Den norske dataforening
- Norges ingeniørorganisasjon
- Norske sivilingenjørerers forening
- Forbruker- og administrasjonsdepartementet
- Norsk arbeidsgiverforening

Sverige

- Sveriges civilingenjörsförbund
- Styrelsen för teknisk utveckling
- Universitets- och högskoleämbetet
- Svenska ingenjörssamfundet

Samtliga remissinstanser ställer sig positiva till medlemsförslaget och många förklarar sig beredda att medverka aktivt till planeringen och genomförandet av ett nordiskt teknologiår 1988.

Norsk arbeidsgiverforening pekar bl.a. på att man inte får tolka teknologin för trångt utan tar hänsyn till organisatoriska, mänskliga och miljömässiga förutsättningar för användandet av teknologin och den teknologiska utvecklingen.

Datateknologiföreningen och *Ingenjörförbundet* i Island samt *Tekniska föreningen* i Finland, *Statens tekniska forskningscentral* i Finland, *Den norske dataforening* stöder förslaget, liksom *Universitets- och högskoleämbetet* i Sverige, som erinrar att teknisk utbildning och forskning spelar en väsentlig roll för näringslivets utveckling. Vidare påpekas att alltmer teknikintensiva produkter ställer ökade krav på kompetens.

Forbruker- og administrasjonsdepartementet i Norge förutsätter att teknologiåret genomförs som en integrerad del av det övriga nordiska samarbetet på området.

Dansk ingeniørforening anser det mycket positivt att göra en koordinerad nordisk insats med ett teknologiår.

Nordtest stöder förslaget under förutsättning att det uppnås verkligt nationellt intresse för idén, så att tillräckliga såväl ekonomiska som personella resurser kan ställas till förfogande. Vidare anses det vara en förutsättning att Nordiska rådet intar en central roll i arrangementet.

Styrelsen för teknisk utveckling i Sverige framhåller sin principiellt positiva inställning till alla aktiviteter som kan förstärka det nordiska FoU-samarbetet.

Sveriges civilingenjörskförbund är övertygat om att ett nordiskt teknologiår väsentligt kan förbättra förutsättningarna för ett ökat nordiskt tekniskt samarbete.

Suomen teknillinen seura (Finlands tekniska förbund) anser att en omfattande diskussion och förståelse för teknikens möjligheter är viktig för att vi även som nationer skall kunna tillämpa och tillgodogöra oss tekniken i vårt näringsliv, bevara vår internationella konkurrensförmåga och kontinuerligt bygga upp vårt samhälle.

Nordiska unionen för arbetsledare anser det vara av stort intresse för sina medlemsorganisationer att överföra kunskaper om den tekniska utvecklingen mellan de nordiska länderna och därmed medverka till ett livskraftigt, framtidsinriktat näringsliv inom Norden.

Norske sivilingeniørers forening menar att man i och med genomförandet av ett nordiskt teknologiår kan åstadkomma mera än med det nuvarande samarbetet.

Dansk arbejdsgiverforening betonar att en lång rad aspekter, som har betydelse för den teknologiska utvecklingen, primärt regleras i de enskilda länderna enligt dessas nationella regler och överenskommelser. Foreningen menar att det nordiska samarbetet kunde komplettera dessa.

Dansk databehandlingsforening kommer så snart som möjligt att i Nordisk Dataunion ta initiativ till en koordinering av den nordiska insatsen på ADB-området.

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund påpekar att den teknologiska utvecklingen är en nödvändig förutsättning för en fortsatt välståndsutveckling och att de nordiska länderna måste se till att deras teknologiska utveckling håller minst samma takt som i omvärlden. Vidare anses att ett nordiskt teknologiår för sin del kan inverka gynnsamt på det nordiska samarbetet för den teknologiska utvecklingen. Samtidigt varnas för att det inte får ha negativa konsekvenser, bl.a. resursmässigt, för det nordiska teknologisamarbetet under övriga år.

Norges ingenjörorganisation understryker att ett nordiskt teknologiår måste vara omfattande. Det anses att man måste engagera verksamheter av varierande storlek, teknologiska utbildningsinstitutioner och produktionsenheter både centralt och regionalt samt centrala och regionala politiker.

Svenska ingenjörssamfundet stöder tanken på ett nordiskt teknologiår liksom *Tekniska högskolan* i Finland, som menar att det kan bidra till att utveckla samarbetet mellan högskolorna och näringslivet.

2.2. Remissinstanser som delvis stöder medlemsförslaget

Norden

– Nordens fackliga samorganisation

Finland

– Affärsarbetsgivarnas centralförbund

Nordens fackliga samorganisation ställer sig positiv till andan bakom och syftet med medlemsförslaget. Huruvida detta bör manifesteras sig genom ett nordiskt teknologiår 1988 har NFS emellertid inte tagit ställning till.

Affärsarbetsgivarnas centralförbund i Finland anser att idén om ett nordiskt teknologiår i och för sig är positiv, även om man kanske inte är helt övertygad om att teknologiåret skall ha den stora omfattning som planeras. Förbundet anser det ändamålsenligare att koncentrera sig på något särskilt tema.

2.3. Remissinstanser som inte yttrar sig över medlemsförslaget

Åland

– Ålands landskapsstyrelse

Sverige

– Naturvetenskapliga forskningsrådet

Ålands landskapsstyrelse avstår från att yttra sig ävensom *Naturvetenskapliga forskningsrådet* i Sverige, som anser medlemsförslaget falla utanför rådets kompetensområde.

3. Utskottet

Kommunikationsutskottet konstaterar att nästan alla remissinstanser ställer sig positiva till genomförandet av ett nordiskt teknologiår 1988. Även de remissinstanser som ställer sig något reserverade till förslaget ställer sig positiva till andan bakom det.

Enligt utskottets mening är det viktigt att Norden som helhet ställer upp, visar en gemensam front och arbetar tillsammans på att i Norden främja användandet av de fördelar som den nya teknologiska utvecklingen medför. Utskottet anser, liksom förslagsställarna och många remissinstanser, att de nordiska länderna tillsammans måste se till att den teknologiska utvecklingen inom Norden håller minst samma takt som i omvärlden. Det är, enligt utskottet, en förutsättning för den fortsatta välståndsutvecklingen i de nordiska länderna.

Ett sätt att främja denna utveckling är att Norden tillsammans och på ett effektivt och ändamålsenligt sätt organiserar ett nordiskt teknologiår, då näringslivet, de politiska myndigheterna, vetenskapsmännen och forskarna utbyter erfarenheter och informationer med varandra och allmänheten i Norden. Utskottet anser att detta initiativ – eller en kampanj – skulle öka kunskaperna om teknologin och förståelsen för dennas betydelse för samhället och de enskilda människorna.

Kommunikationsutskottet håller med förslagsställarna om att de aktiviteter och åtgärder som genomförs under ett nordiskt teknologiår borde finansieras på nationell basis, bl.a. genom stöd från näringslivet och dess organisationer. Behovet av medel över Nordiska ministerrådets budget begränsas således till ett nordiskt planerings- och harmoniseringsutskott och dess sekretariatsbehov.

Utskottet anser att representationen i ett sådant planeringsutskott måste vara bred och därför innehålla såväl regeringar som parlamenten, näringslivets organisationer, den offentliga administrationen samt fackliga teknologiska organisationer och eventuellt fler.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår kommunikationsutskottet att:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att tillsätta en planeringskommitté med erforderliga sekretariatsresurser för att planera genomförandet av ett nordiskt teknologiår 1988.

Helsingfors den 12 februari 1986

Lahja Exner (S)

Margit Hansen-Krone (H)

Inger Harms (SF)

Olof Jansson (ÅC)

Sakari Knuutila (Sdp)

Bjarne Mørk Eidem (A)

Fung. formann

Kaj Poulsen (S)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Olle Östrand (S)

Medlemsforslag

om stöd till genomförande av ett nordiskt teknologigruppår 1988

(Väckt av Bjarne Mørk Eidem samt Hallvard Bakke, Paavo Lipponen, Páll Pétursson, Kaj Poulsen, Harald Synnes, Peder Sønderby, Anders Talleraas, Ole Gabriel Ueland och Marjatta Väänänen)

Det blir stadig klarere at teknologien etter hvert må betraktes som en grunnleggende innsatsfaktor i utviklingen av næringslivet, og at denne faktor i mange sammenhenger vil få avgjørende betydning for konkurranseevnen internasjonalt. Teknologiens betydning understrekes ved at det meste av produktivitetsveksten i industrien i dette århundre skyldes teknologisk utvikling; et forhold som er blitt ytterligere forsterket de siste år.

Det er imidlertid ikke bare det teknologiske *nivå*, slik det gjenspeiles i et lands utdannings- og forskningsmiljøer, som er avgjørende. Den teknologiske kompetanseutvikling i industrien og den samlede evnen til å overføre og ta i bruk ny teknologi i utvikling av nye produkter og produksjonsprosesser er også helt sentral. På dette området står hvert av de nordiske landene overfor store utfordringer i årene som kommer. Disse utfordringene må møtes på en tilfredsstillende måte dersom det skal utvikles et livskraftig fremtidsrettet næringsliv som grunnlag for full sysselsetting. I denne sammenheng er det også helt nødvendig at forskjellige typer grunnforskning, mer målrettet teknologisk forskning samt teknologisk grunn-, etter- og videreutdanning kan gis tilfredsstillende kår.

Det nordiske samarbeid vil kunne bli et viktig instrument i å møte de utfordringene som er beskrevet ovenfor på flere områder, bla:

En fri og mer effektiv og målrettet nordisk utveksling av teknologi og forskningsresultater, og av teknologer og forskere, vil styrke utviklingen av næringslivet i de nordiske land og bedre mulighetene for teknologiutveksling med andre deler av verden.

De forskjellige nordiske land har kompetanse og andre ressurser, som kompletterer hverandre når det gjelder utvikling av teknologi og næringsliv.

Mange oppgaver vil kunne løses langt mer effektivt og med mindre ressurser gjennom et nordisk samarbeid enn ved forskjellige nasjonale løsninger.

I tillegg til å være vesentlig for etablering av nye arbeidsplasser har teknologiutviklingen stor betydning for løsningen av viktige samfunns-

problemer innen f. eks. miljøvern og helsesektoren og for desentralisering i distriktpolitisk sammenheng.

På denne bakgrunn og særlig ut fra de spesielle muligheter som foreligger til å forsterke de nordiske lands posisjon i internasjonal konkurranse gjennom et mer målrettet og systematisk teknologisk samarbeid mellom bedrifter, forskningsinstitutter, undervisningsinstitusjoner, offentlige etater, bransje- og teknologiforeninger, vil vi foreslå:

Et Nordisk Teknologiår i 1988 med følgende målsetting:

Å øke kunnskapene om teknologi og bedre forståelsen for teknologiens og teknologiutviklingens betydning for samfunnet og det enkelte menneske i alle deler av befolkningen i Norden.

Å fremme nordisk teknologisk samarbeid mellom bedrifter, forskningsinstitutter, undervisningsinstitusjoner og offentlige etater ut fra erkjennelsen av at vi kan få langt bedre utnyttelse av små ressurser gjennom et aktivt samarbeid på alle nivåer.

Initiativet til et Nordisk teknologiår med ovennevnte målsetting er kommet fra samtlige nordiske lands sivilingeniørforeninger. Disse foreningene har som medlemmer alle kategorier teknologiske eksperter, mellomledere og toppledere i næringsliv, teknologisk forskning og undervisning.

De fleste av foreningene er allerede, i samarbeid med andre relevante organisasjoner og institusjoner, i gang med å utvikle planer for tilsvarende nasjonale arrangementer i 1988.

Det meste av planleggingsarbeidet og også ansvaret for gjennomføringen av de planlagte tiltak i forbindelse med et Nordisk teknologiår bør kunne skje i regi av nasjonale planleggingsutvalg og nasjonale institusjoner og organisasjoner. Finansieringen av de tiltak som skal gjennomføres i teknologiåret, forutsettes å skje på nasjonal basis, bl. a. gjennom aktiv støtte fra næringslivet og organisasjonene innen nærings- og arbeidslivet.

For så vidt angår siste ledd i målsettingen, vil arrangementene i Teknologiåret virke som utløser for idéer og konkrete tiltak og virkemidler som forventes å få vesentlig betydning på permanent basis. Noe av dette forventes å bli avhengig av offentlige virkemidler etter at Teknologiåret er gjennomført.

Behovet for midler over Nordisk Ministerråds budsjett er således begrenset til kostnadene til et nordisk planleggings- og samordningsutvalg med tilhørende sekretariatsfunksjoner.

Dette nordiske planleggingsutvalg bør etter vår mening bestå av parlamentarikere, representanter for regjeringssiden og administrasjonen, representanter for næringslivs- og arbeidstakerorganisasjonene og representanter for de faglige teknologiske organisasjoner.

Med henvisning til dette foreslår vi at Nordisk Råd vedtar følgende rekommendasjon:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd, å sette ned et planleggingsutvalg med tilstrekkelige sekretariatsressurser til å lage et opplegg for gjennomføringen av et Nordisk Teknologiår i 1988.

Oslo, Helsingfors, Reykjavík og København 22. november 1985

Bjarne Mørk Eidem (A)

Hallvard Bakke (A)

Paavo Lipponen (Sdp)

Páll Pétursson (F.)

Kaj Poulsen (S)

Harald Synnes (Kr.F.)

Peder Sønnderby (V)

Anders Talleraas (H)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Marjatta Väänänen (K)

Social- och miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om samnordisk information och forskning om AIDS

(Medlemsförslaget väckt av Karin Söder m. fl., se s. 761)

Till social- och miljöutskottet har hänvisats ett medlemsförslag om åtgärder mot immunbristsjukdomen AIDS (Acquired Immune Deficiency Syndrome). I medlemsförslaget hemställs att rådet måtte anta följande rekommendationer:

- A. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att i skyndsamt ordning anta ett nordiskt handlingsprogram på AIDS-bekämpningens område innefattande bl. a. samordningsåtgärder beträffande forskning och information.
- B. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att i internationella fora såsom Världshälsoorganisationen samfällt verka för att forskningen och informationen om AIDS intensifieras.

Utskottet, som fått en orientering om läget beträffande AIDS i samband med sitt januarimöte 1986, kan redan nu konstatera att sifferuppgifterna i förslaget om spridningen av AIDS är föråldrade. Sjukdomen sprids så snabbt att effektiva samordnade åtgärder torde erfordras snarast. Medlemsförslaget har sänts på remiss till ett avsevärt antal myndigheter och organisationer i Norden. Utskottet kommer att slutbehandla förslaget så snart remissyttrandena föreligger.

Behandlingen av medlemsförslaget fortsätter. Utskottet har önskat anmäla detta för rådet.

Köpenhamn den 2 mars 1986

Esko Almgren (Skl)

Arne Andersson (m)

Dorte Bennedsen (S)

Brit Jørgensen (A)

Helena Pesola (Kok)

Svein Alsaker (Kr.F.)

Margrete Auken (SF)

Elver Jonsson (fp)

Grethe Lundblad (s)

Fung. förman

Pétur Sigurðsson (Sj.)

Medlemsförslag om samnordisk information och forskning om AIDS

(Väckt av Karin Söder samt Ylva Annerstedt, Johan Buttedahl, Elver Jonsson, Páll Pétursson, Jens Steffensen, Harald Synnes, Henrik Westerland och Marjatta Väänänen)

1. Bakgrund

Under slutet av 1970-talet uppmärksammades i USA ett sjukdomstillstånd som tidigare inte var känt där. Det benämndes Acquired Immune Deficiency Syndrome (AIDS). På svenska har tillståndet kallats "förvärvat immunbrist". I USA har hittills över 13 000 fall av AIDS diagnostiserats och 6 000 människor har dött. Spridningen har gått mycket snabbt också i Europa. 1 400 fall av AIDS har upptäckts, därav har 700 personer avlidit. Antalet AIDS-fall per miljon invånare är högst i Danmark och Belgien. Sverige finns på åttonde plats.

I juni 1985 beräknades ca 10 000 nordbor vara bärare av AIDS-smittan. Sedan dess har läget i Norden försämrats ytterligare, inte minst i Danmark och Sverige där sjukdomen fått ordentligt fäste. Antalet AIDS-fall i de nordiska länderna var enligt tillgängliga uppgifter i juni 1985 i Danmark 48, Finland 6, Island 0, Norge 11 och Sverige 27.

Kunskaperna om AIDS är ännu så länge ofullständiga trots att omfattande forskning på området bedrivs. Sjukdomen kan för närvarande begränsas endast genom förebyggande åtgärder. Medicinsk behandling för att bota sjukdomen saknas. AIDS utvecklas hos personer som smittats med ett virus som benäms HTLV-3. Viruset finns framför allt i blodet men även i andra kroppsvätskor som t. ex. sperma och saliv. Smittspridning sker genom sexuella kontakter eller via överföring av blod och blodprodukter. Bland dem som smittats har omkring 20 procent senare utvecklat sjukdomen. Dödligheten hos de smittade som utvecklat AIDS är sannolikt 100 procent.

En av de viktigaste uppgifterna för samhället är att bidra till att det sprids en vederhäftig information om risken för AIDS-smitta. Smittan har hittills sin största utbredning bland homo- och bisexuella män som haft sexuell umgänge med många partners. Inom den gruppen finns det stor risk för att smittan sprids extremt snabbt. En tredje grupp som drabbats är mottagare av blodprodukter. Efter införande av testning av blodgivare är nu smittrisen för denna grupp mycket liten. Bland de homo- och bisexuella männen förefaller det som om en stor grupp efter att ha fått information

om smittvägarna ändrat sitt levnadssätt i syfte att minimera riskerna. Även i gruppen injektionsmissbrukare verkar informationen ha haft en viss effekt. Det finns idag en större vilja hos dem att söka vård för sitt missbruk. Detta ställer emellertid stora krav på narkomanvården.

2. Lägesbeskrivning

I *Danmark* övervägs för närvarande om sjukdomen AIDS skall klassificeras som en venerisk sjukdom. Av de nordiska länderna har Danmark hittills registrerat flest AIDS-fall. Även i Grönland har ett fall av AIDS rapporterats.

I *Finland* har 90 procent av AIDS-fallen drabbat homo- och bisexuella män. Två kvinnor har fått AIDS och tre av de insjuknade har haft blödarsjuka.

I *Island* har framlagts ett lagförslag om att AIDS skall betraktas som en venerisk sjukdom. I juni 1985 hade ännu inget fall av AIDS rapporterats.

Som i de flesta andra länder har man i *Norge* funnit flertalet AIDS-smittade bland homo- och bisexuella män. Av 17 konstaterade fall av AIDS tillhörde 15 denna grupp, en var blödarsjuk och en sprutnarkoman. Även om den största riskgruppen är homo- och bisexuella män fruktar man en ökning av sjukdomen främst bland sprutnarkomaner.

I *Sverige* diagnostiserades de första AIDS-fallen 1982. Under det senaste året har antalet fall nästan tredubblats, vilket väl överensstämmer med utvecklingen i Europa. Fram till och med juni 1985 fanns det 27 konstaterade AIDS-fall i Sverige. 15 personer har avlidit. I mitten av december 1985 hade man genom provtagning upptäckt 910 smittbärare i Sverige. Det totala antalet uppskattas dock till 3 000–5 000. Vid samma tidpunkt rapporterades 42 fall av AIDS, av vilka 22 avlidit. Man beräknar att antalet AIDS-fall fördubblas omkring var åttonde månad. Som ett led i kampen mot AIDS har svenska regeringen beslutat att smittskyddslagens bestämmelser om venerisk sjukdom skall tillämpas på infektion av HTLV-3 från den 1 november 1985.

3. Överväganden

Immunbristsjukdomen AIDS ställer nya krav på samhället. Kraftfulla åtgärder måste till för att smittan inte skall få en bred spridning. Hittills har insatserna i första hand koncentrerats till information om AIDS, hur sjukdomen sprider sig och vilka som utgör riskgrupperna. Förvånansvärt är att man med dagens avancerade medicinska utveckling inte har funnit medel som kan hejda sjukdomsförloppet. Åtgärder måste därför nu sättas in för att få fram effektiva behandlingsformer för dem som har sjukdomen. Inte minst är forskning kring sjukdomens uppkomst, förlopp och spridning nödvändig.

Även i de nordiska länderna är utvecklingen av AIDS bland intravenösa narkotikamissbrukare alarmerande. I samtliga länder görs olika insatser för att hindra spridningen av AIDS. Någon nordisk samordning synes inte för närvarande förekomma, vilka vi finner anmärkningsvärt mot bakgrund av det nära samarbete som i övrigt finns på hälso- och sjukvårdsområdet i de nordiska länderna.

Nordiska ministerrådet antog år 1985 en handlingsplan mot narkotika. De här aktualiserade problemen har en mycket nära anknytning till den.

Ett effektivt vapen mot smittspridningen av AIDS bland narkotikamissbrukarna vore en väl fungerande narkomanvård. Det är också viktigt att åtgärder vidtas för att möta de redan smittades behov av information, krisstöd och vård.

4. Förslag till åtgärder

Ett nordiskt åtgärdsprogram på AIDS-bekämpningens område borde, enligt vår uppfattning, omfatta bl. a. följande.

1. Informationsutbyte de nordiska länderna emellan om de åtgärder som vidtagits eller kommer att vidtagas på nationellt eller nordiskt plan för att förhindra spridning av AIDS.

2. Samordnad och intensifierad nordisk forskning om orsakerna till AIDS, dess smittvägar och adekvata behandlingsmetoder.

3. Samarbete om informationen om AIDS till allmänheten.

4. Upplysningsinsatser av gemensamt slag till nordiska biståndsarbetare stationerade i regioner där AIDS är särskilt utbredd.

5. Samverkan mellan de nordiska länderna inom internationella fora såsom Världshälsoorganisationen i syfte att uppnå största möjliga gehör för de nordiska ländernas synsätt beträffande bekämpningen av AIDS.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställer vi, att

A. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att i skyndsam ordning anta ett nordiskt handlingsprogram på AIDS-bekämpningens område innefattande bl. a. samordningsåtgärder beträffande forskning och information.

B. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att i internationella fora såsom Världshälsoorganisationen samfällt verka för att forskningen och informationen om AIDS intensifieras.

Stockholm den 30 januari 1986

Karin Söder (c)

Ylva Annerstedt (fp)

Johan Buttedahl (Sp)

Elver Jonsson (fp)

Páll Pétursson (F.)

Jens Steffensen (KrF)

Harald Synnes (Kr.F.)

Henrik Westerlund (Sfp)

Marjatta Väänänen (K)

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om en handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet

(Medlemsförslaget väckt av Georg Andersson, Stefán Benediktsson, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiddur Guðnason, Tytti Isohookana-Asunmaa, Karen Højte Jensen, Gunnel Jonäng, Thea Knutzen, Paavo Lipponen, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Hans Petersson, Reilulf Steen, Ingrid Sundberg och Pekka Tuominen, se s. 768)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om en handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet. Förslaget har behandlats vid möte den 2 mars 1986.

1. Medlemsförslag

I medlemsförslaget föreslås att en särskild handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet bör utarbetas och föreläggas Nordiska rådet inför 35:e sessionen 1987.

I motiveringarna till förslaget konstateras att det nordiska kultursamarbetet under de senaste åren har förts vidare med utgångspunkt i bl. a. det dokument som av Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) framlades 1981 angående kultursamarbetet under 1980-talet (*B 37/k*). Dokumentet har emellertid inte haft karaktären av någon handlingsplan, utan närmast utgjort en uppföljning av tidigare genomförda utvärderingar av kultursamarbetet.

Under de år som har gått sedan behandlingen av ministerrådets dokument slutfördes inom Nordiska rådets organ har enligt förslagsställarna behovet av en konkret handlingsplan vuxit allt starkare fram.

En sådan plan anses nödvändig för att man inom det nordiska samarbetet skall kunna upprätthålla en hög ambitionsnivå även i framtiden på kulturområdet. Vidare anføres att kraven på resultat har blivit allt starkare samtidigt som man på senare tid inom kultursamarbetet inte har haft resurser att sätta igång nya och stora projekt. Ett undantag är radio- och TV-samarbetet via TELE-X, som i denna bemärkelse av förslagsställarna

ses som inledningen till en ny och expansiv satsning på nordiskt kultursamarbete. Genom en särskild handlingsplan vill man även säkra att den nya nordiska samarbetsorganisationen kommer att gagna kultursamarbetet, samtidigt som kultursamarbetet även kan utsträckas till nya områden och beaktas inom samarbetet som helhet.

Enligt medlemsförslaget bör handlingsplanen utarbetas för en femårsperiod omfattande slutet av 1980-talet och början av 1990-talet. Arbetet bör ges en inriktning som resulterar i en handlingsplan med förslag till konkreta åtgärder för att utveckla kultursamarbetet och ett program för finansieringen av dessa förslag. Samtidigt bör, enligt förslaget, ministerrådet årligen i budgeten reservera motsvarande anslag för att verkställa handlingsplanen. En handlingsplan på kulturområdet skulle enligt förslagsställarna ge möjligheter till en kraftig förstärkning av det nordiska samarbetet på de traditionella samarbetsområdena inom kultursektorn, och skapar utrymme för en aktivering av verksamheten på nya områden. Samtidigt bör planen ge möjligheter till omprioriteringar för att kunna svara mot de krav 1990-talets kultursamarbete kommer att ställa.

I medlemsförslaget betonas att beredningen av handlingsplanen bör inledas så fort som möjligt för att den skall kunna läggas fram i god tid före Nordiska rådets session 1987. För arbetet med handlingsplanen bör enligt förslaget utses en särskild ledningsgrupp i vilken även ingår representanter för parlamentarikerna i Nordiska rådet.

2. Utskottet

Vid de överläggningar kulturutskottet förde med Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) i oktober 1985 föreslog utskottet att en särskild handlingsplan för utvecklingen av det nordiska kultursamarbetet bör utarbetas och föreläggas Nordiska rådet i form av ett ministerrådsförslag. I den promemoria som överlämnades till ministerrådet inför överläggningarna redogjorde utskottet närmare för hur en sådan handlingsplan kunde utformas.

Utskottet konstaterar att nu föreliggande medlemsförslag har utformats i överensstämmelse med de synpunkter utskottet tidigare har anfört beträffande behovet av en särskild handlingsplan för utvecklingen av det nordiska kultursamarbetet. Utskottet förordar därför den i medlemsförslaget föreslagna rekommendationen.

Vid det ovannämnda gemensamma mötet mellan utskottet och ministerrådet fick kulturutskottet även den uppfattningen att det inom ministerrådet fanns en beredskap att inleda en planering av utvecklingen av det nordiska kultursamarbetet på längre sikt och att föra in en sådan planering i budgetprocessen. Utskottet förutsätter därför att ministerrådet nu inleder beredningen av en sådan handlingsplan för att den skall kunna föreläggas

Nordiska rådet inom den i medlemsförslaget angivna tidsramen. Utskottet är för sin del berett att delta i arbetet med handlingsplanen.

Vid arbetet med handlingsplanen bör man ge planen en inriktning som ger möjligheter till en offensiv satsning på nordiskt kultursamarbete. Härvid bör man beakta den resurs Norden som helhet, med 22 miljoner invånare, utgör. Samtidigt som åtgärder är nödvändiga för att bevara och stärka den kulturella identiteten i Norden är det även av stor betydelse att de nordiska länderna aktivt tar del i det internationella kulturutbytet och aktivt påverkar detta. Genom en sådan växelverkan kan man tillföra det nordiska kulturlivet nya impulser genom att ta till vara det bästa som erbjuds på det internationella planet.

I medlemsförslaget prioriteras framför allt åtgärder som tryggar bredden i samarbetet och därmed den folkliga förankringen av detta. En utbyggnad av lärar- och elevutbytet i Norden bör därför enligt utskottet ges stor uppmärksamhet i handlingsplanen, och de nordiska samarbetsorganen på skolområdet bör ges möjligheter att aktivt bidra till en utveckling av utbytesverksamheten.

Vid sidan av de olika åtgärder som föreslås i medlemsförslaget på det allmänkulturella området understryker utskottet att man även inom den nordiska handlingsplanen bör beakta möjligheterna att utveckla förutsättningarna för den professionella kulturen. Åtgärder som i högre grad kan göra Norden till en hemmamarknad på kulturområdet är här av stor betydelse.

Utskottet betonar även för sin del betydelsen av starka nordiska satsningar på medieområdet. Utskottet har i sitt betänkande över Nordiska ministerrådets berättelse för 1985 (*C 11/1986*) uttalat att ministerrådet bör utreda på vilket sätt samproduktioner av nordisk film kan underlättas och att förslag i detta syfte bör läggas fram. Vidare har utskottet efterlyst åtgärder för att förbättra distributionen och marknadsföringen av nordiska filmer. I distributionen av videogram med nordiska filmer och TV-program har några avgörande förbättringar ännu inte kunnat fås till stånd.

Utskottet har tidigare uttalat tillfredsställelse över det samarbete som har inletts inom kultursektorn på dataområdet. De resurser som hittills har ställts till förfogande för detta samarbete har emellertid varit blygsamma. När detta framtida samarbetet på utbildnings- och forskningsområdet utformas är det nödvändigt att särskilt beakta hur de nordiska länderna skall kunna upprätthålla en hög nivå på utbildningen och forskningen inom dataområdet.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslår utskottet,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utarbeta en särskild handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet

och att förelägga Nordiska rådet en sådan plan i god tid före Nordiska rådets 35:e session 1987.

Köpenhamn den 2 mars 1986

<i>Stefán Benediktsson (Bj.)</i>	<i>Kjell Magne Fredheim (A)</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl (A)</i>	<i>Eiður Guðnason (A.)</i>
	Förman
<i>Rune Gustavsson (c)</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander (Kok)</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa (K)</i>	<i>Jens Peter Jensen (V)</i>
<i>Karen Højte Jensen (KF)</i>	<i>Thea Knutzen (H)</i>
<i>Paavo Lipponen (Sdp)</i>	<i>Barbro Nilsson (s)</i>
<i>Berit Oscarsson (s)</i>	<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>
<i>Robert Pedersen (S)</i>	<i>Hans Petersson (fp)</i>
<i>Reiulf Steen (A)</i>	<i>Ingrid Sundberg (m)</i>
<i>Pekka Tuominen (ÅSD)</i>	<i>Pirkko Turpeinen (Skdl)</i>

Medlemsförslag

om en handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet

(Väckt av Georg Anderson, Stefán Benediktsson, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiddur Guðnason, Tytti Isohookana-Asunmaa, Karen Højte Jensen, Gunnel Jonäng, Thea Knutzen, Paavo Lipponen, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Hans Petersson, Reiulf Steen, Ingrid Sundberg och Pekka Tuominen)

Det nordiska kultursamarbetet har under de senaste åren förts vidare med utgångspunkt i bl. a. det dokument som av Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) framlades 1981 angående kultursamarbetet under 1980-talet (*B 37/k*), och de synpunkter Nordiska rådet framförde i anslutning till behandlingen av dokumentet. Dokumentet har emellertid inte haft karaktären av någon handlingsplan, utan närmast utgjort en uppföljning av tidigare genomförda utvärderingar av kultursamarbetet. Rådets kulturutskott såg även dokumentet som ett inlägg i debatten om kultursamarbetets framtida inriktning.

Under de år som har gått sedan behandlingen av ministerrådets dokument slutfördes inom Nordiska rådets organ har behovet av en konkret handlingsplan vuxit allt starkare fram. Många motiv kan anföras för ett nytt dokument med prioriteringar och riktlinjer för utvecklingen av det framtida kultursamarbetet.

Inom kultursamarbetet har många betydelsefulla resultat uppnåtts under åren, vi har etablerat ett omfattande samarbete som berör de flesta områden inom utbildning, forskning och annan kulturell verksamhet. Det finns därför stora förväntningar på att man inom det nordiska samarbetet skall kunna upprätthålla en hög ambitionsnivå även i framtiden på kulturområdet och att man ständigt skall sikta mot nya mål. Kraven på resultat har blivit allt starkare samtidigt som man på senaste tid inom kultursamarbetet inte har haft resurser att sätta igång nya och stora projekt. Ett undantag är radio- och TV-samarbetet via TELE-X, som i denna bemärkelse kan ses som inledningen till en ny och expansiv satsning på nordiskt kultursamarbete.

Under 1986 träder en ny organisation för det nordiska samarbetet i kraft, med nytt gemensamt sekretariat för ministerrådet och en gemensam budget. I den nya organisationen utgör kultursamarbete en integrerad del av

det nordiska samarbetet som helhet. Genom en särskild handlingsplan kan man säkra att den nya samarbetsorganisationen kommer att gagna även kultursamarbetet, samtidigt som kultursamarbetet även kan utsträckas till nya områden och beaktas inom samarbetet som helhet.

Ett aktivt kultursamarbete ses dessutom som en grundförutsättning för möjligheterna att över huvudtaget bygga ut samarbetet mellan länderna. Samarbetet på kulturområdet får därför inte tillåtas stagnera, utan nya samarbetsinitiativ bör tas i syfte att ytterligare utveckla detta samarbete.

I en tid som kännetecknas av snabb omvandling av samhällen och en stark internationalisering är det av avgörande betydelse att kultursamarbete står i förgrunden för det nordiska samarbetet. Vi får inte riskera att i denna förändringsprocess fjärras från varandra, utan säkerställa att vi, utgående från starka satsningar på kulturlivet i Norden, aktivt kan delta i det internationella utbytet.

Vi anser därför att en särskild handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet bör utarbetas för en femårsperiod omfattande slutet av 1980-talet och början av 1990-talet. Arbetet bör ges en inriktning som resulterar i en handlingsplan med förslag till konkreta åtgärder för att utveckla kultursamarbetet och ett program för finansiering av dessa förslag. Samtidigt bör ministerrådet årligen i budgeten reservera motsvarande anslag för att verkställa handlingsplanen. I detta sammanhang kan även hänvisas till att stora framsteg under senaste tid har uppnåtts på det ekonomiska området i Norden, och att dessa resultat har uppnåtts genom att det har funnits en aktiv politisk vilja att föra samarbetet vidare genom en särskild handlingsplan på området. En handlingsplan på kulturområdet skulle ge möjligheter till en kraftig förstärkning av det nordiska samarbetet på de traditionella samarbetsområdena inom kultursektorn, och skapa utrymmet för en aktivering av verksamheten på nya områden. Samtidigt bör planen ge möjligheter till omprioriteringar för att kunna svara mot de krav 1990-talets kultursamarbete kommer att ställa.

Detta innebär att planen bör beakta kultursamarbetet som helhet, samarbetet på skolområdet, forskningssamarbetet, det allmänskulturella samarbetet och mediasamarbetet.

Inom det kulturella samarbetet anser vi att man framför allt bör prioritera åtgärder som tryggar bredden i samarbetet och därmed den folkliga förankringen av detta. Förutsättningarna för folkrörelsesamarbetet och för folkkulturen som helhet bör därför ytterligare förbättras.

Inom kultursamarbetet har man på nordiskt plan goda erfarenheter av gemensamma utlandssatsningar. Den verksamhet som har inletts bör därför även få en uppföljning i planen, då detta samarbete på ett unikt sätt ger de nordiska länderna möjligheter att presentera nordisk kultur i utlandet och göra en insats för ökat internationellt kulturutbyte.

Mediesamarbetet, som med beslutet om programutbyte via TELE-X, har tagit ett stort steg framåt bör särskilt beaktas i planen. TV-satelliterna

ökar i antal och kabelnätet byggs ut, såväl inom Norden som inom de enskilda länderna. Mottagningen av program blir därmed enklare, och detta gäller såväl nordiska som utomnordiska program. För det nordiska mediasamarbetet är det därför av avgörande betydelse att man ställer höga krav på kvaliteten i programutbytet. Innehållet, inte tekniken, kommer att avgöra om man väljer nordiska program fram om andra. Stora resurser bör avsättas för programproduktionen nationellt, men samtidigt bör även samarbete etableras kring samproduktioner av nordiska TV-program och filmer. Anslag för stöd av samproduktion av spelfilm bör därför ingå i handlingsplanen, i syfte att uppmuntra filmproducenter i Norden till ökat samarbete. Därtill bör möjligheterna att förbättra spridningen av nordiska spelfilmer såväl till biografier som i form av videogram väsentligt stärkas.

Vidare bör forskningssamarbetet få en framträdande plats i handlingsplanen. Framför allt bör nordiska forskningspolitiska rådet snabbt byggas ut och större anslag avsättas för kurser och stipendier för forskare.

På utbildningsområdet ställer framför allt den snabba tekniska utvecklingen nya krav på skolan och undervisningen. En ytterligare förstärkning av samarbetet på skolområdet är därför nödvändig för att motverka en utveckling som kan innebära att länderna väljer olika lösningar och därmed fjärras från varandra på utbildningens område. Möjligheterna att utnyttja informationsteknologin såväl inom utbildningen som på andra samhällsområden bör ges stor uppmärksamhet i handlingsplanen, och särskild vikt fästas vid att forsknings- och utvecklingsarbetet i Norden kan upprätthålla på hög nivå.

På utbildningsområdet krävs även fortsatta åtgärder för att öka den nordiska språkförståelsen och vidare bör en utbyggnad av lärar- och elevutbytet i Nordens stödjas genom att verksamheten aktivt koordineras på nordiskt plan. På utbildningsområdet kan även många reformer genomföras utan stora kostnader. Vi avser här framför allt nya initiativ för att stärka den nordiska tentamens- och examensgiltigheten och för att även i övrigt underlätta ökad rörlighet inom Norden för lärare och studenter.

Beredningen av den föreslagna handlingsplanen bör inledas så fort som möjligt för att den skall kunna läggas fram i god tid före Nordiska rådets session 1987.

För arbetet med handlingsplanen bör utses en särskild ledningsgrupp i vilken även ingår representanter för parlamentarikerna i Nordiska rådet.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår undertecknade, att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utarbeta en särskild handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet och

att förelägga Nordiska rådet en sådan plan i god tid före Nordiska rådets 35:e session 1987.

Stockholm den 31 januari 1986

Georg Andersson (s)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Eiður Guðnason (A.)

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Karen Højte Jensen (KF)

Gunnel Jonäng (c)

Thea Knutzen (H)

Paavo Lipponen (Sdp)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Robert Pedersen (S)

Hans Petersson (fp)

Reiulf Steen (A)

Ingrid Sundberg (m)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Kulturutskottets betänkande

över ministerrådsförslag om ökat radio och TV-samarbete i Norden

(Ministerrådsförslaget, se s. 777)

Till kulturutskottet har hänvisats ministerrådsförslag om ökat radio- och TV-samarbete i Norden. Förslaget har behandlats vid möte den 12–13 november 1985.

1. Ministerrådsförslaget

Enligt förslaget avser ministerrådet att som ett led i etableringen av ett utökat radio- och TV-samarbete via satellit i Norden i en inledande försöksverksamhet använda TV-kapaciteten i den direktsändande satelliten Tele-X.

Verksamheten skall inledas andra halvåret 1987, och pågå under tre år (36 månader) varunder erfarenheter inhämtas som underlag för ett nytt särskilt beslut om ett eventuellt permanent radio- och TV-samarbete i Norden via satellit. De i samarbetet deltagande länderna är enligt ministerrådsförslaget eniga om att inleda överläggningar om formerna för samarbetet efter den treåriga försöksperioden senast i anslutning till att försöksverksamheten inleds.

Samarbetet under försöksperioden skall omfatta två TV-kanaler med program från de medverkande ländernas nationellt verkande radioföretag.

Som ett underlag för ministerrådets närmare ställningstagande till utformningen av programsamarbetet har ministerrådet anmodat de nationella radioföretagen att utarbeta förslag till detaljerade riktlinjer.

Täckningsområdet för sändningar över Tele-X-satelliten beräknas inte medge mottagning i Island. De närmare formerna för programservicen till Island kommer att läggas fast när resultaten av radioföretagens arbete föreligger.

För kostnader som skall täckas gemensamt kommer länderna för den treåriga försöksperioden att avsätta för hyra av TV-kapaciteten i Tele-X-systemet 225 milj. SEK, för hyra av upplänkfunktion i Nittedal (Oslo) 7 milj. SEK, för hyra av radiolänkförbindelser Stockholm–Oslo 18 milj. SEK samt för översättningsservicen 84 milj. SEK, allt i 1985 års prisnivå.

Från den isländska regeringen anmäls att frågan om Islands deltagande

kommer att övervägas på nytt när förutsättningarna rörande programsändningar till och från Island har klarlagts.

Danmark har avstått från att delta i beslutet.

2. Utskottet

Nordiska rådet rekommenderade år 1982 regeringarna i Finland, Island, Norge och Sverige att uppta förhandlingar i syfte att träffa avtal om den fortsatta utvecklingen av ett radio- och TV-samarbete baserat på överföring via ett satellitsystem. Rådet förutsatte att utvecklingen av samarbetet skulle ske inom ramen för Helsingforsavtalet, att Nordiska rådet skulle hållas informerat om denna utveckling samt att en eventuell realisering av ett radio- och TV- samt telesamarbete via satellit underställs Nordiska rådets session (*rek. nr 3/1982*).

Kulturutskottet konstaterar med stor tillfredsställelse att ett förslag i enlighet med *rek. nr 3/1982* nu har avgivits till Nordiska rådet.

När kulturutskottet behandlade det medlemsförslag (*A 624/k*) som ledde till *rek. nr 3/1982* framhöll utskottet, att utskottet alltid har hävdatt uppfattningen att det är en väsentlig uppgift att genom nordiskt samarbete bevara och styrka de nordiska folkens nära kulturgemenskap samt att främja det ömsesidiga intresset för och kunskaperna om de nordiska grannländerna, och att därigenom befordra förståelsen av varje lands särart. Utskottet ansåg att dessa syften, vilka finns inskrivna i det nordiska kulturavtalet, kan betjänas av en spridning av ländernas radio- och TV-program via satellit över Norden. Vidare ansåg utskottet att en nordisk spridning av radio- och TV-program ger nordborna möjlighet att välja ett programutbud av större omfattning än vad det enskilda landet har möjlighet till, och att en sådan spridning samtidigt möjliggör en ökad samverkan mellan de nordiska ländernas rundradioföretag i syfte att åstadkomma en utvidgad programverksamhet. Utskottet fann även de kulturpolitiska motiven för ett utvidgat nordiskt radio- och TV-samarbete väga tyngre, ju fler utomnordiska TV-program som genom användning av satellittekniken blir tillgängliga i Norden.

Utskottet finner att det ministerrådsförslag som nu föreligger till behandling tar sin utgångspunkt i dessa av utskottet uttalade kulturpolitiska motiv för ett utvidgat radio- och TV-samarbete i Norden.

Utskottet biträder ministerrådets förslag och anser att ett radio- och TV-samarbete via satellit under en försöksperiod kan genomföras utgående från de riktlinjer som anges i ministerrådsförslaget. Utskottet konstaterar emellertid att förslaget endast anger de grundläggande betingelserna för ett kommande radio- och TV-samarbete via satellit och förutsätter därför att Nordiska rådet fortgående informeras om den fortsatta beredningen av projektet. Utskottet har vid sitt ställningstagande utgått ifrån att frågor beträffande programverksamheten kan få en tillfredsställande lösning.

Utskottet upprepar sitt tidigare önskemål om dansk medverkan i samarbetet.

Vidare förutsätter utskottet att det fortsatta beredningsarbetet ges en sådan inriktning att ett isländskt deltagande i programutbytet kan möjliggöras och att anslag utöver den nu angivna totalramen avsätts för programservice till och från Island. De grundläggande kulturpolitiska målsättningarna för ett nordiskt radio- och TV-samarbete, som såväl Nordiska ministerrådet som kulturutskottet har uttalat, kan uppfyllas först när Island och Danmark deltar i utbytet. Under det fortsatta arbetet bör även utredas vilket det grönländska och färöiska intresset för ett satellitutbyte är och hur det kan tillgodoses.

Utskottet avser senare återkomma med närmare synpunkter på såväl programsamarbetet som andra frågor i förbindelse med utvecklingen av radio- och TV-samarbetet i Norden.

Utskottet förutsätter även att Nordiska rådet, när förslag till uppläggningsplan för programsamarbetet föreligger, ges möjlighet att avge yttrande över förslaget och att denna möjlighet beaktas när tidsplanen för det fortsatta arbetet fastslås. I övrigt förordar utskottet att arbetet förs vidare enligt den framlagda tidsplanen.

Fortsatt samarbete

Utskottet noterar att ministerrådet avser fatta beslut om ett eventuellt permanent radio- och TV-samarbete i god tid före det att försöksverksamheten avslutas.

Utgående från de kulturpolitiska mål kulturutskottet har uttalat bör ett radio- och TV-utbyte i Norden ses som en kontinuerlig verksamhet som fortgående utbyggs. Det bör därför enligt utskottet redan från början stå klart att man syftar till ett permanent samarbete och att verksamheten under försöksperioden därför bör inriktas på att skaffa erfarenheter med tanke på utformningen av det fortsatta samarbetet och möjligheterna att utnyttja satellittekniken för detta.

Framställning till ministerrådet

Vid Nordiska rådets 33:e session 1985 föreslog utskottet i sitt betänkande om ministerrådets meddelande över *rek. nr 3/1982* att Nordiska rådets presidium, för att ytterligare dröjsmål i den fortsatta handläggningen av ett ministerrådsförslag om radio- och TV-samarbete inte skulle uppstå, be- myndigas att, på förslag av kulturutskottet, avge rådets yttrande över ett kommande förslag till Nordiska ministerrådet. Utskottets förslag till be- myndigande omfattas av Nordiska rådet.

Utskottet konstaterar att Nordiska rådets presidium i enlighet med ovan refererat bemyndigande och med stöd av artikel 56 Helsingforsavtalet i stället för rekommendation av plenarförsamlingen avger i sagda artikel, andra stycket, avsedd framställning över ministerrådsförslaget. Utskottet förutsätter att ministerrådet årligen till Nordiska rådets session i enlighet med artikel 65 Helsingforsavtalet avger meddelande om de åtgärder som har vidtagits med anledning av denna framställan.

De danska utskottsmedlemmarna har under utskottsbehandlingen av ministerrådets förslag inte haft några erinringar till förslaget under hänvisning till att Danmark har avstått från att delta i ministerrådets beslut.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår utskottet

att Nordiska rådets presidium anmodar Nordiska ministerrådet, att under en försöksperiod åren 1987–1990, genomföra ett radio- och TV-samarbete via satelliten Tele-X utgående från ministerrådets förslag B 61/k och med beaktande av de synpunkter som framförs av kulturutskottet i utskottets betänkande över ministerrådsförslaget,

att verka för ett danskt deltagande i samarbetet,

att i skyndsam ordning fastställa hur programservicen till och från Island skall ske och att ange en nordisk kostnadsram för detta utbyte, och

att i god tid före försöksperiodens utgång till Nordiska rådet avge förslag om ett fortsatt nordiskt radio- och TV-samarbete.

Mariehamn den 13 november 1985

<i>Georg Andersson (s)</i>	<i>Stefán Benediktsson (Bj.)</i>
<i>Haakon Blankenborg (A)</i>	<i>Kjell Magne Fredheim (A)</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl (A)</i>	<i>Eiður Guðnason (A.)</i>

Förman

<i>Rune Gustavsson (c)</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander (Kok)</i>
<i>Karen Højte Jensen (KF)</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa (K)</i>
<i>Jens Peter Jensen (V)</i>	<i>Karin Kjølbros (Tvfl)</i>
<i>Thea Knutzen (H)</i>	<i>Barbro Nilsson (s)</i>
<i>Robert Pedersen (S)</i>	<i>Hans Petersson (fp)</i>
<i>Ingrid Sundberg (m)</i>	<i>Anders Talleraas (H)</i>

Pekka Tuominen (ÅSD)

Särskilt yttrande

Jag kan inte dela utskottets åsikt i Tele-X-frågan. Det är fråga om ett svenskt rymdteknologiskt projekt, som sannolikt i ett senare skede kommer att anknytas till ett krigsteknologiskt utvecklingsarbete. I en hård

rymdteknologisk tävling strävar Sverige till att komma på nivå med de västliga kapitalistiska länderna. För Finland finns det ingen anledning att delta i finansieringen av projektet.

Ett ökat nyhets- och dokumentationsmaterial om Norden, där några är Nato-länder, några EEC-länder, kommer att binda finländarnas värderingar allt mera till en verklighet som ligger till grund för ett förstärkande av den internationella kapitalismen. Denna verklighet innebär ett accepterande av att människorna värderas olika.

De finländska ministrarna Björkstrand och Luttinen har inte kunnat redovisa hur Tele-X-projektet finansieras. En finansiering genom reklam betalas av konsumenterna. En finansiering med licensintäkter eller via statsbudgeten är även ett dåligt alternativ i en situation där Finlands rundradio kämpar med övermäktiga finansieringssvårigheter.

Tele-X bör ses som ett projekt som tjänar det internationella kapitalet och dess värderingar. Projektet är, med undantag för några detaljer i programverksamheten, enbart till skada för Finlands samhällsutveckling.

Mariehamn den 13 november 1985

Pirkko Turpeinen-Kajanoja (Skdl)

Ministerrådsförslag om ökat radio- och TV-samarbete i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar har inom Nordiska ministerrådet i sammansättningen industri-, kommunikations- och kulturministrarna den 10 november 1985 fastställt ett ministerrådsförslag om ökat radio- och TV-samarbete i Norden. Förslaget innebär att en treårig försöksverksamhet med i första hand TV-sändningar i två TV-kanaler skall inledas andra halvåret 1987 med användning av TV-kapaciteten i Tele-X-satelliten.

Ministerrådsförslaget samt en bilaga till förslaget med redogörelser för de närmare förutsättningarna och riktlinjerna för försöksverksamheten överlämnas bifogat. Vidare överlämnas för kännedom direktiven för det uppdrag ministerrådet givit till radioföretagen att utarbeta förslag till närmare riktlinjer för programsamarbetet i försöksverksamheten (*se Bilaga*).

Med hänvisning till Nordiska rådets *rek. nr 3/1982* om ökat radio- och TV-samarbete i Norden hemställer ministerrådet om rådets yttrande över ministerrådsförslaget. Ministerrådet beklagar den utdragna behandlingen av frågan i förhandlingarna mellan regeringarna men får med hänsyn till tidsplanen för den fortsatta beredningen hemställa om att rådets yttrande delges ministerrådet så snabbt som möjligt.

Helsingfors den 11 november 1985

På ministerrådets vägnar

Gustav Björkstrand

Ordförande

Ministerrådsförslag

om ökat radio- och TV-samarbete i Norden

Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar, som i Nordiska ministerrådet i sammansättningen industri-, kommunikations- och kulturministrar,

- konstaterar att spridning av radio- och TV-program via satellit på ett värdefullt sätt främjar den nordiska kulturgemenskapen samt intresset för och kunskaperna om grannländerna. Därigenom ökar också förståelsen för varje lands särart. En programspridning via satellit ökar inomnordiska språkliga och etniska minoriteters möjligheter att få del av kulturutbud och information på eget språk. Vidare ger ett nordiskt programsamarbete invånarna i de nordiska länderna tillgång till ett större programutbud.
- understryker det värde ett nordiskt samarbete och en programspridning via satellit har i ett läge där ett alltmer omfattande programutbud via satellit från andra länder kan tas emot i de nordiska länderna,
- konstaterar att ett nordiskt samarbete skapar förutsättningar för en programverksamhet som det enskilda landet inte har möjlighet till,
- hänvisar till den studiefas som genomfördes under tiden april 1982– augusti 1984 som ett led i utvecklingen av ett nordiskt radio- och TV-samt telesamarbete via satellit samt de riktlinjer ministerrådet fastställde för detta arbete, i första hand systemets omfattning för radio- och TV-användning under en inledande fas, samt
- konstaterar att enligt projektavtalet om Tele-X-satelliten, som ingåtts mellan Norges och Sveriges regeringar inom ramen för Överenskommelsen om samarbete på telesatellitområdet, användningen av TV-kapaciteten i satelliten skall ske med beaktande av Nordiska ministerrådets rekommendationer,

har *enats* om följande:

Ministerrådet avser att som ett led i etableringen av ett utökat radio- och TV-samarbete via satellit i Norden i en inledande försöksverksamhet använda TV-kapaciteten i den direktsändande satelliten Tele-X.

Verksamheten skall inledas så snart det är möjligt att använda Tele-X-satelliten, f. n. beräknat till andra halvåret 1987, och skall pågå under tre år (36 månader) varunder erfarenheter skall inhämtas som underlag för ett nytt särskilt beslut om ett eventuellt permanent radio- och TV-samarbete i Norden via satellit. Ett sådant beslut skall fattas senast två år efter det att försöksverksamheten inletts. Detta gäller även ett eventuellt beslut om en fortsatt användning av Tele-X-satelliten. De i samarbetet deltagande länderna är eniga om att inleda överläggningar om formerna för samarbetet efter den treåriga försöksperioden senast i anslutning till att försöksverksamheten inleds. Dessa överläggningar skall genomföras skilda från driften av försöksverksamheten.

Samarbetet under försöksperioden skall omfatta två TV-kanaler med program från de medverkande ländernas nationellt verkande radioföretag. TV-programutbudet skall i första hand bestå av program som produceras inom de i samarbetet medverkande länderna. Målsättningen med sändningarna i de två TV-kanalerna skall vara att de skall utgöra ett attraktivt och konkurrenskraftigt alternativ till andra satellitsända TV-kanaler samtidigt som de skall främja den nordiska samhörigheten och ge olika grupper tillgång till program på det egna språket. Samarbetet skall planeras på sådant sätt att de två kanalerna får skilda profiler. Den ena kanalen bör därvid i första hand kunna inriktas på nyhets- och aktualitetsprogram. Den andra kanalen bör i huvudsak kunna inriktas på kultur- och underhållningsprogram. Program i sändningarna skall översättas till grannlandsspråk i så stor omfattning som möjligt inom den kostnadsram ministerrådet fastställt och enligt de riktlinjer som ministerrådet senare fastställer.

Som ett underlag för ministerrådets närmare ställningstagande till utformningen av programsamarbetet i enlighet med ovan redovisade principer har ministerrådet anmodat de nationella radioföretagen att utarbeta förslag till detaljerade riktlinjer.

Omfattningen och inriktningen av samarbetet i fråga om ljudradioprogram under försöksperioden kommer att fastställas senare.

Täckningsområdet för sändningar över Tele-X-satelliten beräknas inte medge mottagning i Island. Radioföretagen kommer att anmodas att redovisa möjlig utformning av programöverföring till och från Island. De närmare formerna för programöverföringen kommer att läggas fast när resultaten av radioföretagens arbete föreligger.

Ministerrådet utgår från att de i samarbetet deltagande länderna skapar de juridiska förutsättningar som krävs nationellt för radioföretagens medverkan i samarbetet.

Ministerrådet utgår vidare ifrån att de deltagande länderna anmodar sina respektive teleförvaltningar eller andra relevanta organ att vidtaga de åtgärder som är nödvändiga för etablering och drift av radiolänkförbindelser för överföring av signaler till upplänkstation för TV i Tele-X-systemet eller för annan överföring av signaler till satellitens TV-del. Dessa åtgärder förutsätts samordnade med radioföretagens arbete med utformningen av programsamarbetet.

De i samarbetet deltagande ländernas regeringar förklarar sig beredda att tillskjuta medel för verksamhetens fortsatta planering och för genomförandet av den treåriga försöksverksamheten. Ministerrådet har därutöver för avsikt att utreda och värdera alternativa intäktsmöjligheter under försöksperioden.

För kostnader som skall täckas gemensamt kommer länderna för den treåriga försöksperioden att avsätta för hyra av TV-kapaciteten i Tele-X-systemet omfattande tre TV-transpondrar i satelliten samt kontrollfunktion 225 milj. SEK, för hyra av upplänkfunktion för två TV-kanaler i

jordstationen inom Tele-X-systemet i Nittedal (Oslo) 7 milj. SEK, för hyra av två radiolänkförbindelser Stockholm—Oslo 18 milj. SEK samt för översättningsservicen 84 milj. SEK, allt i 1985 års genomsnittliga prisnivå och enligt växelkurser per den 1 juli 1985. Det förutsätts att den nordiskt finansierade verksamheten hålls inom en total kostnadsram på 334 milj. SEK. En nordisk kostnadsram för programöverföring till och från Island kommer att fastställas samtidigt som ställning tas till den närmare utformningen av programsamarbetet i de två TV-kanalerna i Tele-X-satelliten efter det att radioföretagen redovisat resultaten av sitt arbete.

Medlen anvisas av länderna enligt en fördelning baserad på ländernas samlade bruttonationalintäkt (BNI) och med årlig justering av fördelningsnyckeln.

Ministerrådets fortsatta arbete avseende den försöksvisa programspridningen och överväganden om ett fortsatt samarbete kommer att ske i enlighet med *bilaga*: Förutsättningar och riktlinjer för försöksverksamhet med radio- och TV-samarbete i Norden genom användning av TV-kapaciteten i Tele-X-satelliten samt överväganden om fortsatt samarbete.

Den isländska regeringen har anmält att frågan om Islands deltagande kommer att övervägas på nytt när förutsättningarna rörande programsändningar till och från Island under försöksperioden ytterligare har klarlagts, bl. a. mot bakgrund av radioföretagens rapport.

Danmark har avstått från att delta i beslutet.

De i samarbetet deltagande ländernas regeringar, som samtliga eftersträvar en dansk medverkan, är beredda att omedelbart inleda förhandlingar med den danska regeringen om dansk medverkan i samarbetet.

Stockholm den 10 november 1985

Anm.

Ministerrådet har vid möte per capsulam (skriftligt förfarande) den 25 november 1985 fastställt beslutet av den 10 november 1985 efter att ha tagit del av Nordiska rådets framställning angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden (*B 61/k*).

BILAGA

Förutsättningar och riktlinjer

för försöksverksamhet med radio- och TV-samarbete i Norden genom användning av TV-kapaciteten i Tele-X-satelliten samt överväganden om fortsatt samarbete

1 Inledning

Ministerrådets beslut om att inleda en försöksverksamhet med nordiskt TV-programmsamarbete baseras på ett omfattande utredningsarbete – senast den år 1984 avslutade tvååriga studiefasen –, den industriella utvecklingen av en satellit i Norden – Tele-X – samt den internationella medieutvecklingen inom satellitområdet med ökat TV-programutbud via satelliter.

Ministerrådet har som en del av förberedelserna inför försöksverksamheten uppdragit åt radioföretagen i de deltagande länderna att senast den 30 april 1986 föreslå hur ett samarbete enligt de principer ministerrådet fastställt närmare kan utformas. Uppdraget till radioföretagen i Finland, Island, Norge och Sverige återfinns i *appendix*.

2 Tele-X-satelliten

Tele-X är en experimentell telekommunikationssatellit avsedd för s. k. preoperativ drift. Satelliten kan bl. a. överföra direktsänd TV för enskild mottagning (DBS) till det s. k. östnordiska täckningsområdet, dvs. Danmark, Finland, Norge och Sverige. Satelliten är utrustad med två s. k. transpondrar (sändare) för rundradio (radio och TV) samt två transpondrar för andra tjänster (data- och videoöverföring) med två reservtranspondrar, en för respektive ändamål. Satelliten beräknas komma att ha en livslängd på 5–7 år.

Tele-X-satelliten utvecklas i samarbete mellan nordiska länder. Överenskommelsen om Tele-X-samarbetet är gjord i två avtalskomplex, dels ett antal avtal mellan Norge och Sverige om samarbete på telesatellitområdet, där Tele-X är ett första projekt, dels ett avtal mellan Finland och Sverige som reglerar finsk industris deltagande i Tele-X-projektet.

För samarbetet har Norge och Sverige bildat ett konsortium, Nordiska telesatellitkonsortiet, i vilket Finland ingår som observatör. Inom konsortiet finns två aktiebolag – ett inköpsbolag och ett driftbolag.

Inköpsbolaget, Nordiska satellitaktiebolaget, svarar för upphandling och idriftsättande av Tele-X med tillhörande markutrustning enligt fastställd projektplan. Bolagets uppgifter verkställs av Svenska rymdaktiebolaget.

Driftbolaget, Nordiska telesatellitaktiebolaget NOTELSAT, skall svara för utformning och genomförande av de teletekniska experimenten med satelliten. Bolaget förutsätts enligt avtal överta Tele-X-satelliten senast vid utgången av år 1988 och vara verkställande organ i det framtida samarbetet om operativa telesatellitprojekt. Bolaget ägs till lika delar av de norska och svenska televerken.

3 Programsamarbete via Tele-X

3.1 Programsamarbetets inriktning

Medverkande radioföretag i programsamarbetet skall vara de nuvarande nationella och rikstäckande rundradioföretagen i de deltagande länderna. Dessa är Oy Yleisradio Ab, Finland, Ríkisútvarpid, Island, Norsk rikskringkasting, Norge, och Sveriges radio AB, Sverige. Respektive land skall på lämpligt sätt fastställa att det ingår i dessa rundradioföretags uppgifter att delta i samarbetet.

En ytterligare precisering av de övergripande riktlinjerna för samarbetet kommer att ske när resultatet av radioföretagens kompletterande arbete föreligger.

Gällande nationell programpolitik förutsätts ligga till grund för företagens medverkan i samarbetet. Det enskilda företaget svarar inom dessa riktlinjer självständigt för sin del av sändningarna.

Sändningar av TV-program skall kunna ske samtidigt som programmen sänds över respektive lands marknät men satellitsändning skall även kunna ske såväl före som efter sändning efter marknätet. Sändningsverksamheten bör övervägas organiserad på sådant sätt att sändningar även äger rum under tiden då sådana ej förekommer över marknäten.

Sändningar av kommersiell reklam mot vederlag skall ej förekomma om inte annat överenskommes.

Medverkan av eventuellt nytillkommande nationellt verkande radioföretag fastställs av ministerrådet efter nödvändiga beslut i aktuellt land. Vid medverkan av nya nationellt verkande radioföretag förutsätts behövliga justeringar av sändningstider ske.

3.2 Fördelning av sändningstid

Den sammanlagda sändningstiden i de två satellitkanalerna fastställs av ministerrådet efter förslag från radioföretagen.

Sändningstiden förutsätts kunna öka successivt under den treåriga försöksperioden från cirka 35 timmar till cirka 45 timmar per kanal och vecka.

Fördelningen av sändningstiden mellan de medverkande radioföretagen skall ske med utgångspunkt i varje företags andel av det i länderna samlade nationellt producerade programutbudet. Hänsyn kan därvid tas bl. a. till översättningsservicens omfattning och inriktning. Fördelningen av sändningstiden förutsätts ske årsvis av radioföretagen.

3.3 Ökad programproduktion

De deltagande länderna ser det såsom en del av samarbetet eftersträvsvärt med en ökning av den nationella produktionens andel i radioföretagens utbud. Detta förutsätts för närvarande ske enligt nationella beslut och med finansiering inom varje enskilt land. De deltagande länderna avser att pröva hur medel skall kunna avsättas för gemensam programproduktion.

3.4 Översättning

Program i sändningarna skall översättas till grannlandsspråk. TV-program som sänds från Finland skall textas eller på annat sätt översättas till norska eller svenska. Program som sänds från Island, Norge eller Sverige skall översättas till finska. Program som sänds från Island skall översättas till norska eller svenska.

En målsättning för översättningsservicen skall vara att program skall översättas till finska i största möjliga omfattning med beaktande av programmets karaktär och därav följande förutsättningar att översätta dem.

De av ministerrådet avsatta medlen för översättningsservicen skall fördelas årligen i relation till sändningstiden.

Den närmare inriktningen av översättningsservicen kommer att fastställas av ministerrådet när radioföretagen redovisat resultaten av sitt uppdrag.

3.5 Rättsliga principer

Den s.k. sändarlandsprincipen skall ligga till grund för samarbetet. Invånare i de i samarbetet deltagande länderna skall beredas möjligheter att framföra synpunkter eller klagomål på program i sändningarna till behörigt organ i sändarlandet. De i samarbetet deltagande länderna avser att utveckla former som underlättar framförandet av sådana synpunkter eller klagomål. Med sändarland förstås det land i vilket varje medverkande radioföretag har sitt säte och har ställning som nationellt rikstäckande verkande radioföretag i enlighet med landets lagstiftning.

Det straff- och skadeståndsrättsliga ansvaret för program som ingår i sändningarna skall om inte särskilda skäl motiverar annat åligga sändarlandets radioföretag. Sådant ansvar kan endast göras gällande vid domstol i sändarlandet och enligt sändarlandets lagstiftning. De i samarbetet deltagande länderna avser tillskapa förutsättningar för att invånarna i mottagarländerna skall kunna vidtaga rättsliga åtgärder mot sändarlandets radioföretag.

Varje enskilt lands radioföretag skall svara för att de program som ingår i samarbetet är rättsenliga och får sändas till övriga länder och är i det sammanhanget ansvarigt för att nödvändiga avtal ingås med rättighetshavare. Villkoren för överlåtelse av sändningsrätt förutsätts fastställda i nationella förhandlingar mellan företagen och berörda parter. Eventuella kostnader för förvärv av rättigheter förutsätts täckta nationellt.

Fastställs i de deltagande länderna regler som innebär plikt att vidare-sprida nationella TV-kanaler i kabelnät, kommer länderna även att eftersträva att motsvarande skall gälla för de kanaler som ingår i det nordiska programsamarbetet.

3.6 Ändring av programsamarbetets omfattning

Programsamarbetet skall enligt ministerrådets beslut ske i två TV-kanaler. En utvidgning av samarbetet till att omfatta tre TV-kanaler förutsätter ett samfällt beslut i ministerrådet. Vidare förutsätter en sådan utvidgning att de tekniska förutsättningarna för detta föreligger (se vidare avsnitt 4.1).

4 Tekniska frågor

4.1 TV-kapaciteten i Tele-X

I projektavtalet om Tele-X, som ingåtts mellan de norska och svenska regeringarna, har överenskommit att utnyttjandet av Tele-X-satelliten skall fastställas med en rimlig fördelning mellan de båda länderna. Disponering av TV-kapaciteten skall enligt överenskommelsen ske med beaktande av Nordiska ministerrådets rekommendationer. Enligt avtalet skall teletekniska experiment genomföras av satelliten.

Nordiska ministerrådet har genom sitt förslag till beslut om ökat radio- och TV-samarbete i Norden redovisat sin avsikt att använda direkt-TV-kapaciteten i Tele-X för en försöksverksamhet med sändningar över två TV-kanaler under tre år. I sitt beslut har ministerrådet angivit vilken ersättning som kommer att erläggas för användningen av denna TV-kapacitet under försöksperioden. De norska och svenska regeringarna har genom beslutet i Nordiska ministerrådet redovisat sin avsikt att tillhandahålla TV-kapaciteten i Tele-X-satelliten för nordiskt samarbete.

Programsamarbetet kommer att ske i två TV-kanaler. Samtliga tre rundradiotranspondrar i Tele-X inklusive kontrollfunktioner för dessa kommer att förhyras för samarbetet med möjlighet (effektförsörjningsmässigt i satelliten) att sända över två transpondrar och med den tredje som reserv.

Sändning över samtliga tre TV-transpondrar i satelliten förutsätter att ägaren av satelliten avdelar effekt för detta. Om ministerrådet efter samfällt principbeslut om att utvidga programsamarbetet till att omfatta tre TV-kanaler begär att tre TV-transpondrar skall kunna tas i anspråk samtidigt förutsätts att förhandlingar äger rum med ägaren av satelliten om de tekniska förutsättningarna samt storleken på ersättningen för förhyrningen. På motsvarande sätt förutsätts att förhandlingar äger rum om ersättningens storlek om ägaren av satelliten erbjuder drift av tre TV-kanaler samtidigt. Ministerrådet är införstått med att en högre ersättning skall erläggas om tre TV-transpondrar tas i anspråk samtidigt.

Oaktat TV-kapaciteten i Tele-X-satelliten i sin helhet kommer att för-

hyras för nordiskt radio- och TV-samarbete garanterar Nordiska ministerrådet att under tider då sändningar till allmänheten ej förekommer skall TV-kapacitet i satelliten stå till förfogande för experiment i enlighet med projektavtalet om Tele-X.

Frekvenskanalerna 26, 32 och 40 kommer att användas för Tele-X-satellitens sändningar av direkt-TV. Dessa kanaler är enligt det internationella radioreglementet (WARC-BS 77) avsedda för och disponerade av respektive Finland, Norge och Sverige. Frekvenskanalerna ställs till disposition av länderna att användas i samarbetet utan hänsyn till nationell tillhörighet. För användningen av kanalerna i Tele-X svarar det svenska televerket för internationell frekvenskoordinering.

Ansvar för program som sänds åvilar sändarlandet oberoende av vilket land använd frekvenskanal tillhör.

Avtal om användning av TV-kapaciteten i Tele-X-satelliten, som bekräftar ministerrådets beslut, kommer att ingås. I detta avtal kommer bl. a. att fastställas regler för behandling av eventuellt uppkommande situationer som avviker från den förutsatta användningen av kapaciteten med två TV-transpondrar i dift och en i reserv. Vidare kommer i avtalet att regleras tidpunkt för samarbetets tekniska start, erläggande av hyresersättning m. m.

4.2 Programtillförsel

För radio- och TV-samarbetet kommer utöver de tre TV-transpondrarna i Tele-X-satelliten med tillhörande kontrollfunktion att förhyras upplänkfunktion för TV-kanalerna vid den inom Tele-X-projektet etablerade jordstationen i Nittedal (Oslo).

För programöverföring från Stockholm till Oslo kommer att av svenska och norska televerken förhyras radiolänkförbindelser för överföring av två TV-kanaler. Under de tider länkförbindelserna ej behövs för programsamarbetet förutsätts dessa kunna användas av televerken för andra ändamål. Eventuell överföring till jordstationen av ljudradioprogram förutsätts ske i samma länkförbindelser som används för TV-programmen.

Övriga förbindelser för programöverföring till Tele-X-satelliten, till förbindelse med anknötning till jordstationen i Nittedal eller direkt till denna jordstation förutsätts använda i enlighet med nationella beslut och med nationell finansiering. Om Danmark inträder i samarbetet förutsätts nämnda princip tillämplad. Finland har förklarat sig berett att etablera och nationellt finansiera anslutning till Tele-X-systemet genom radiolänkförbindelse Helsingfors–Stockholm eller genom nationell jordstation.

5 Sändningar till och från Island

Program från Island till det s. k. östnordiska serviceområdet kommer att ingå i samarbetet. Täckningsområdet för sändningar över Tele-X-satelliten beräknas inte medge mottagning i Island. De närmare formerna för programservicen till och från Island och en kostnadsram för detta kommer att läggas fast när förslaget redovisats av radioföretagen. Det förutsätts att det därvid föreligger en redovisning och ett beslut från isländsk sida om hur programöverföringen från övriga deltagande länder kommer att anordnas och spridas vidare i Island.

Teleförvaltningarna i de deltagande länderna har på ministerrådets uppdrag värderat om och hur ett för Norden gemensamt täckningsområde för direktsändning av radio- och TV skulle kunna åstadkommas. I teleförvaltningarnas rapport konstateras att de tekniska och formella möjligheterna att modifiera gällande internationell frekvensplan till ett för Norden gemensamt täckningsområde bedöms vara goda.

Ministerrådet uttalar mot bakgrund av teleförvaltningarnas bedömning att om ett permanent nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit omfattande direktsänd radio och TV etableras bör det ske i sådana former att mottagning i Island kan ske i samma omfattning och på samma sätt som i övriga nordiska länder, vilket förutsätter en ändring av gällande frekvensplan. Åtgärder för att få till stånd ett gemensamt täckningsområde kommer att vidtas när beslut om ett permanent samarbete föreligger.

6 Kostnader och finansiering

De deltagande länderna ställer följande medel till förfogande för den treåriga försöksperioden (miljoner SEK i 1985 års genomsnittliga prisnivå och växelkurser per den 1 juli 1985) enligt följande:

1. Ersättning för användning av TV-kapaciteten i Tele-X-satelliten med nödvändig kontrollfunktion	225
2. Ersättning till norska och svenska televerken för förhyring av radiolänkförbindelser Stockholm–Oslo	18
3. Ersättning för användning av upplänkfunktion för TV-sändningar vid jordstationen i Nittendal (Oslo)	7
4. Översättningsservice	84
5. Programöverföring till och från Island	(Fastställs senare)

Ministerrådet kommer att anmoda de deltagande ländernas nationellt verkande radioföretag att närmare precisera utformningen av programservicen till och från Island. Lösningar vid olika totalkostnadsnivåer kommer därvid att analyseras. Ministerrådet kommer att ta ställning till kostnadsramarna för detta ändamål under den treåriga försöksperioden när resultaten av radioföretagens arbete föreligger.

För fortsatt nordisk beredning i perioden 1986–1987 ställer ministerrådet högst 2 milj. SEK till disposition.

Kostnaderna skall fördelas enligt sedvanlig nordisk fördelningprincip. Enligt denna fördelas kostnader efter respektive lands andel av ländernas samlade bruttonationalintäkt, s. k. BNI, och fastställs för ett år åt gången. För budget- och kalenderåret 1986 är den till fyra länder anpassade nordiska fördelningsnyckeln följande (procent):

Finland	24,7
Island	1,0
Norge	27,0
Sverige	47,3
	100,0

Länderna avgör självständigt hur deras andel av kostnaderna finansieras.

Andra kostnader än ovan angivna förbundna med samarbetet skall betraktas som nationella och skall täckas nationellt. Sådana kostnader är bl. a. upphovsrättsliga ersättningar och administration.

7 Fortsatt beredning

Innan försöksverksamheten inleds är en fortsatt beredning mellan de deltagande länderna nödvändig vad gäller frågor som hänger samman med förberedelserna av samarbetet. Detta arbete liksom det som kommer att äga rum under själva försöksperioden skall bedrivas inom ramen för det nordiska samarbetsavtalet av 1962 och sålunda vara underställt Nordiska ministerrådet, som i detta sammanhang fortsatt avses ha sammansättningen industri-, kommunikations- och kulturministrarna. Ministerrådet avser delegera den fortsatta ledningen av arbetet till en ämbetsmannakommitté för nordiskt radio- och TV-samarbete.

Frågor som avses bli behandlade i det gemensamma förberedelsearbetet inför försöksperioden är bl. a. fastställande av närmare riktlinjer för radioföretagens samarbete, utformning av nödvändiga avtal mellan de deltagande länderna samt åtgärder för att möjliggöra en fungerande översättnings-service och programservice till och från Island, vidare teknisk-organisatoriska lösningar för användning av Tele-X-systemet, finansiella frågor, bl. a. betalningsprocedurer och revision samt utredning av eventuella intäktsmöjligheter i verksamheten.

8 Eventuellt permanent samarbete

Enligt ministerrådets förslag till beslut skall de i försöksverksamheten deltagande länderna senast två år efter det att försöksverksamheten inletts fatta beslut om de fortsatta formerna för ett radio- och TV-samarbete i Norden via satellit och möjlig fortsatt användning av Tele-X-satelliten intill ett eventuellt permanent samarbete kan realiseras.

Det forutsatts at åmbetsmannakommittén, i förlängning av förberedelsearbeitet inför försøksperioden, vid læmplig tidpunkt, dock senast vid försøksverksamhetens start, inleder øverlæggninger om formerna for samarbeidet efter den treårige försøksverksamheten.

Vad gæller formerna for ett samarbeide efter försøksperioden skall avtal ingås bl. a. om formerna for finansiering av ett permanent radio- og TV-samarbeide, programsamarbeidets omfattning og inriktning samt prinsippene for anskaffning av drift av ett satellitsystem for permanent samarbeide.

9 Tidsplan

Føljende tidsplan kan redovisas som føljd av ministerrådetts beslut:

1985	november	Beslut om oppdrag till radioforetagen
	november	Behandling av ministerrådetts forslag i Nordiska rådetts organ
		Ministerrådet faststæller forslaget med beaktande av Nordiska rådetts yttrande
1986	våren	Utformning av detaljavtal
	april	Rapport frå radioforetagen
	sommaren	Ministerrådet faststæller nærmere riktlinjer for bl. a. programsamarbeidet (inkl. progranservicen till og frå Island), tekniska frågor og finansiella frågor
	sommaren	Rapport till Nordiska rådet
	høsten	Nasjonella parlamentariska behandlingar
1987	juni–oktober	Uppskjutning av Tele-X-satelliten og uttestning i rymden
	høsten	Førsøksperioden inleds
1989	høsten	Senaste tidpunkt for beslut om fortsatt samarbeide efter försøksperioden
1990	høsten	Førsøksperiodens slut

10 Særskilda yttranden

Norges og Islands regjeringer vil fremholde som sin målsetting at et nordisk satellittsystem må muliggøre en spredning av de deltakende lands nasjonale, riksdekkende programmer til hverandre, foruten at systemet må kunne gi rom for å kunne realisere andre nordiske og nasjonale behov.

Disse henviser videre m. h. t. mulig realisering av et permanent system til Nordisk ministerråds vedtak av den 21.2.1984. Det forutsattes i dette vedtak at et eventuelt permanent system skal anskaffes og etableres etter anbudsinnhenting og reell konkurranse. Regjeringene forutsetter at disse prinsipper blir lagt til grunn når forhandlingar om en realisering av et slikt system tas opp.

Islands regering framhåller, att deltagandet i samarbetet under försöksperioden är baserat på förutsättningen att en eventuell permanent samarbetsordning kommer att innebära direkt mottagning i Island av nordiska TV-program.

Finlands regering konstaterar att Finlands riksdag i samband med godkännandet av Tele-X-avtalet mellan Finland och Sverige av 29.10.1983 förutsatte, att ett eventuellt avtal om utnyttjandet av satelliten bör underställas riksdagens godkännande.

Appendix

Uppdrag till Oy Yleisradio Ab, Ríkisútvarpid, Norsk Riksringkasting och Sveriges Radio AB

1 Utgångspunkter

Ledningsgruppen/program har i sin slutrapport (NU 1984: 8) i studiefasen avseende Nordsat-samarbetet redovisat olika alternativ för sändning av två eller tre TV-kanaler via Tele-X-satelliten. I ledningsgruppen ingick företrädare för radioföretagen och kulturdepartementen i Finland, Island, Norge och Sverige. Danmarks Radio deltog i gruppens arbete som observatör.

Nordiska ministerrådet i sammansättning industri-, kommunikations- och kulturministrarna har den 10 november 1985 beslutat att förelägga Nordiska rådet ett förslag till ministerrådsbeslut om ökat radio- och TV-samarbete i Norden. Som ett första led i etableringen av ett utökat nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit kommer såsom en försöksverksamhet Tele-X-satelliten att användas. Verksamheten skall inledas så snart detta medges, f. n. beräknat till andra halvåret 1987 och skall pågå under minimum tre år (36 månader) varunder erfarenheter skall inhämtas som underlag för ett nytt särskilt beslut om ett eventuellt permanent radio- och TV-samarbete i Norden via satellit. En ytterligare användning av Tele-X-satelliten efter treårsperioden kan bli aktuell.

Samarbetet under försöksperioden skall omfatta två TV-kanaler med program från de medverkande ländernas nationellt verkande radioföretag. TV-programutbudet skall i första hand bestå av program som produceras inom de i samarbetet medverkande länderna. Målsättningen med sändningarna i de två TV-kanalerna skall vara att de skall utgöra ett attraktivt och konkurrenskraftigt alternativ till andra satellitsända TV-kanaler samtidigt som de skall främja den nordiska samhörigheten och ge olika grupper tillgång till program på det egna språket. Samarbetet skall planeras på sådant sätt att de två kanalerna får skilda profiler. Den ena kanalen bör därvid i första hand kunna inriktas på nyhets- och aktualitetsprogram. Den andra kanalen bör i huvudsak kunna inriktas på kultur- och underhållnings-

program. Program i sändningarna skall översättas till grannlandsspråk i så stor omfattning som möjligt inom den kostnadsram ministerrådet fastställt och enligt de riktlinjer som ministerrådet senare fastställer.

Gällande nationell programpolitik förutsätts ligga till grund för företagens medverkan i samarbetet.

Program i sändningarna skall översättas till grannlandsspråk. TV-program som sänds från Finland skall textas eller på annat sätt översättas till norska eller svenska. Program som sänds från Island, Norge och Sverige skall översättas till finska. Program som sänds från Island skall översättas till norska eller svenska. En målsättning för översättningsservicen skall vara att program skall översättas till finska i största möjliga omfattning med beaktande av programmens karaktär och därav följande förutsättningar att översätta dem.

Island avses under försöksperioden erbjudas TV-program från Finland, Norge och Sverige. Likaledes avses program överförda från Island till övriga länder. Ministerrådet avser att ta ställning till utformningen av formerna för programöverföringen på grundval av en redovisning från radioföretagen av möjliga lösningar för insatserna under den treåriga försöksperioden.

Ministerrådet har i sitt beslut betonat att möjligheten hålls öppen för ett eventuellt danskt deltagande i samarbetet.

De i samarbetet deltagande länderna har för avsikt att i nationell lagstiftning eller på annat sätt klargöra att deltagande i samarbetet ingår i radioföretagens uppgifter.

Sändning över satellit skall kunna ske samtidigt som programmen sänds över respektive marknät men sändning skall likväl kunna ske såväl före som efter sändning över marknät. Sändning av reklam skall ej förekomma.

Omfattningen av respektive lands medverkan i samarbetet uttryckt i sändningstid bör ta sin utgångspunkt i respektive programföretags andel av det i länderna samlade nationellt producerade programutbudet.

Verksamheten bör organiseras så att sändningar även sker under tider då sådana ej förekommer över de nationella marknäten.

En ytterligare precisering av de alternativ för ett samarbete i två kanaler som presenterats i ledningsgruppens rapport behövs. Detta arbete bör utföras av de nationella radioföretagen i de deltagande länderna. Arbetet skall därvid ta sikte på en användning av de två TV-kanalerna enligt de riktlinjer som lagts fast i ministerrådets beslut.

2 Uppdraget

Med utgångspunkt i redovisade riktlinjer skall radioföretagen presentera förslag till den närmare utformningen av samarbetet. Samtliga frågor som av företagen bedöms som nödvändiga att belysa skall behandlas varvid följande särskilt skall uppmärksammas.

Radioföretagen skall redovisa hur samarbetet mellan företagen bör organiseras vad gäller såväl fastställandet av de mer generella riktlinjerna som kontakterna i den löpande dagliga verksamheten. Gränsdragningen mellan det enskilda företagens kompetens respektive olika samarbetsorgan skall klargöras liksom tänkbar samverkansform och arbetsfördelning när det gäller eventuella inköp och sändningar av utländska program. I sina överväganden skall företagen utgå från att samarbetet skall ske inom existerande företagsstrukturer.

Tänkbara programtablåer för de två kanalerna utifrån den typ av programmaterial som nu disponeras skall redovisas. Vidare bör klargöras hur information skall lämnas i sändningarna om programinslagens ursprung, dvs. vilket programföretag som svarar för sändningen. Radioföretagen bör vidare redovisa hur en koordinering av sändningstiderna i de två kanalerna och de nationella terrestra kanalerna skulle kunna ske utan att överlappningar eller luckor uppkommer vid samtidig sändning.

Den s. k. sändarlandsprincipen avses tillämpad i programsamarbetet. Radioföretagen anmodas därför redovisa vilka åtgärder som bör vidtas för att invånare i andra länder än sändarlandet på ett enkelt sätt skall kunna framföra synpunkter och klagomål på enskilda program till granskningsorganet i sändarlandet. På motsvarande sätt bör redovisas hur straff- och skadeståndsrättsliga anspråk på ett smidigt sätt skall kunna anhängiggöras vid domstol i sändarlandet. Samarbetet kan aktualisera även andra frågor av radorättslig karaktär. Radioföretagen bör redovisa vilka förändringar som bedöms behöva ske samt formerna för dem.

De i samarbetet deltagande länderna ser det såsom en del av samarbetet önskvärt med en ökning av den nationella produktionens andel i radioföretagens utbud. Radioföretagen bör redovisa vilken typ av program som därvid bedöms som särskilt intressanta samt hur en sådan utveckling kan ske i samarbete mellan företagen och inom det enskilda företaget.

Beträffande översättning av TV-programmen skall företagen presentera förslag till utformningen av denna verksamhet inom en total kostnadsram för den treåriga försöksperioden om 84 milj. SEK. De av ministerrådet avsatta medlen skall fördelas i relation till sändningstiden. Kostnaden för verksamheten får det tredje året uppgå till högst 32 milj. SEK. I analysen och förslagen skall ingå alternativet med köp av funktioner i översättningsarbetet från externa företag.

Vad gäller programöverföring till och från Island skall radioföretagen redovisa möjliga lösningar inom olika kostnadsnivåer för den treåriga försöksperioden. Arbetet skall bedrivas i kontakt med relevanta teleförvaltningar. I redogörelsen för olika alternativ skall radioföretagen utgå från att medel ej skall avsättas för kostnader för etablering eller användning av någon form för sändarnät i Island. Vid beräkning av kostnader för överföring via satellit skall förutsättas att upplänkstationer och mottagningsstationer även har annan användning än den som blir aktuell i försöksverksamheten.

Radioföretagen skall mot bakgrund av presenterade programpolitiska lösningar redovisa förslag till lösning också för programkontributionen till Tele-X-satelliten. En utgångspunkt skall härvid vara att en upplänksfunktion kommer att etableras vid den inom Tele-X-projektet i Nittedal (Oslo) etablerade jordstationen samt att radiolänkförbindelser för två TV-kanaler kommer att finnas tillgängliga mellan Stockholm och Oslo. Finland kommer att nationellt etablera radiolänkförbindelse Helsingfors–Stockholm eller egen jordstation. Arbetet skall bedrivas i samarbete med teleförvaltningarna i de deltagande länderna och med relevanta organ inom Nordiska telesatellitkonsortiet.

Utöver förslag till riktlinjer för ett samarbete med sändningar av TV-program via Tele-X-satelliten skall radioföretagen också redovisa förutsättningar för att ge förslag om hur ett samarbete med ljudradiosändningar kan utformas samt vilka kostnader det skulle medföra. Arbetet skall bedrivas i samarbete med teleförvaltningarna i de medverkande länderna och med relevanta organ inom Nordiska telesatellitkonsortiet.

Radioföretagen skall vidare presentera en tidsplan för det nödvändiga förberedelsearbetet innan ett faktiskt samarbete med sändningar kan inledas, organisationen för arbetet samt kostnaderna för detta.

Slutligen skall radioföretagen mot bakgrund av de samlade övervägandena och förslagen om samarbetets utformning redovisa en samlad kostnadsöversikt med uppdelning på relevanta kostnadsslag och kostnadsställen för ett radio- och TV-samarbete via Tele-X-satelliten för vart och ett av de tre åren i den planerade försöksperioden. Kostnaderna för översättningsservicen och islandsservicen förutsätts täckta nordiskt. Övriga kostnader förutsätts täckta nationellt av de deltagande länderna. Radioföretagen skall vidare redovisa hur de samnordiska medlen kommer att förvaltas och den revisionella granskningen ordnas.

3 Tidsplan

Radioföretagen skall åiterrapportera till Nordiska ministerrådet senast den 30 april 1986. För arbetet i perioden fram till den 1 maj 1986 ställer ministerrådet 250 000 SEK till disposition. Danmarks Radio skall, om man så önskar, kunna delta i arbetet som observatör.

Anm.

Ministerrådet har avgivit uppdraget till radioföretagen vid möte den 10 november 1985.

Ekonomiska utskottets betänkande

över ministerrådsförslag om en nordisk utvecklingsfond för Västnorden

(Ministerrådsförslaget, se s. 796)

Ovennevnte ministerrådsförslag er henvist til Økonomisk utvalg. Utvalget behandlet forslaget på sitt møte 30.–31. januar 1986.

1. Sammendrag av ministerrådsforlaget

Nordisk utviklingsfond for Vestnorden har til formål å fremme utviklingen av et allsidig og reelt konkurransedyktig næringsliv i Vestnorden (Færøyene, Grønland, Island). Fondet kan gi lån, bidrag samt stille garantier for gjennomføring av prosjekter med tilknytning til eller til fordel for små og mellomstore bedrifter. Hovedregelen er at fondet gir lån og stiller garantier på bankmessige vilkår. I spesielle tilfeller kan lån og garantier også gis på gunstigere vilkår. Til særskilte formål kan fondet gi tilskudd eller vilkårslån, dvs. lån som kun skal tilbakebetales og forrentes i det omfang vedkommende prosjekts forløp gir grunnlag for. Vilkårslån og tilskudd kan kun bevilges fra Fondets samlede overskudd. Fondet skal i sin virksomhet tilstrebe en rimelig fordeling av Fondets bevilgede og utbetalte midler mellom Færøyene, Grønland og Island. Fondet bør prioritere prosjekter som omfatter mer enn ett område i Vestnorden eller innebærer samarbeid med det øvrige Norden. Hovedsetet er plassert i Reykjavik. Fondet skal også være representert i Tórshavn og i Nuuk. Fondet får en grunnkapital på 14.1 millioner USD som tilføres Fondet fram til 1995 i samsvar med vedtektenes § 2. Fondet starter sin virksomhet 1.3.87. Overenskomst mellom de nordiske land og statutter for Fondets virksomhet følger vedlagt som bilag.

2. Økonomisk utvalgs synspunkter

Økonomisk utvalg behandlet i 1985 ministerrådsförslag B 60/e om opprettelse av et nordisk utviklingsfond for Vestnorden. Ministerrådet skulle etter Rådets behandling ved 33. sesjon i Reykjavik utarbeide et forslag til

statutter for Fondet og legge frem forslaget for Økonomisk utvalg i løpet av 1985 slik at Fondet kunne bli operativt fra 1986. Utvalget konstaterer at saken er blitt forsinket og dermed legges frem for behandling under Nordisk Råds 34. sesjon i København.

I sin betenkning til ministerrådsforslag B 60/e, som var et prinsippforslag, sluttet utvalget seg til forslaget om å opprette et Vestnordenfond og de hovedprinsipper som var lagt til grunn for dette. Utvalget la særlig vekt på at Vestnordenfondet i tillegg til å gi lån på kommersielle vilkår også kan gi lån på lempeligere vilkår, støtte samt garantier. Utvalget var av den oppfatning at en slik finansieringsinstitusjon burde plasseres i Vestnorden og at små og mellomstore bedrifter skulle være Fondets målgruppe.

Økonomisk utvalg konstaterer at det foreliggende forslag om å opprette et nordisk utviklingsfond for Vestnorden og statuttene for dette er i samsvar med prinsippene i ministerrådsforslag B 60/e samt Nordisk Råds synspunkter på dette forslag. Til de enkelte punkter i forslaget vil utvalget bemerke følgende:

Utvalget slutter seg til forslaget om at hovedregelen er at Fondet skal yte lån og stille garantier på bankmessige vilkår. På bakgrunn av variasjoner i økonomiske forutsetninger mellom de ulike land/ områder i Vestnorden og de særlige behov som Vestnorden har på grunn av sin spesielle geografiske beliggenhet anser utvalget det som viktig at en i tillegg åpner adgang til å yte lån, garantier og tilskudd på mer fordelaktige vilkår. Dette vil være med på å bidra til å skape fleksible ordninger. Økonomisk utvalg mener disse forhold kan ivaretas gjennom det foreliggende forslag.

Økonomisk utvalg anser det som en fordel at Fondets administrasjon plasseres i Vestnorden. Dette vil gi Fondet bedre kunnskap om regionen og Fondet vil være lettere tilgjengelig for potensielle låntakere. Dette vil særlig ha betydning for små og mellomstore bedrifter som er Fondets målgrupper. Utvalget har derfor ingen motforestillinger til at Fondets hovedsete blir i Reykjavik og at Fondet skal være representert i Tórshavn og Nuuk.

Økonomisk utvalg er enig i at prosjekter som omfatter mer enn ett område i Vestnorden eller innebærer samarbeide med det øvrige Norden bør prioriteres. På grunn av Vestnordenområdets spesielle karakter med store avstander mellom ulike samarbeidspartnere vil utvalget imidlertid understreke at dette ikke må fremstå som en betingelse for å oppnå lån, garantier og tilskudd.

Med disse merknader foreslår Økonomisk utvalg at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å opprette et nordisk utviklingsfond for Vestnorden i samsvar med minister-rådsforslag B 62/e.

Stockholm 30. januar 1986

Ylva Annerstedt (fp)

Gunnar Björk (c)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Ivar Hansen (V)

Per Olof Håkansson (s)

Anker Jørgensen (S)

Timo Kietäväinen (K)

Preben Lange (Si)

Aase Olesen (RV)

Páll Pétursson (F.)

Harald Synnes (Kr.F.)

Henrik Westerlund (Sfp)

Hallvard Bakke (A)

Johan Buttedahl (Sp)

Arne Gadd (s)

Formann

Karen Thurøe Hansen (KF)

Heikki Järvenpää (Kok)

Arvo Kemppainen (Skdl)

Hanna Kvanmo (SV)

Peter Muurman (Sdp)

Oddrunn Pettersen (A)

Sten Svensson (m)

Jan P. Syse (H)

Lena Öhrsvik (s)

Ministerrådsförslag
om en nordisk utvecklingsfond för Västnorden
(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) överlämnar härmed ett ministerrådsförslag om en nordisk utvecklingsfond för Västnorden för behandling under rådets 34:e session i Köpenhamn.

Ministerrådet ber om rådets synpunkter på förslaget.

Köpenhamn den 10 december 1985

På Nordiska ministerrådets vägnar

Christian Christensen

Miljøminister

Ragnar Sohlman

Generalsekreterare

Nordisk utvecklingsfond för Västnorden beslutad av Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) den . . .

Med hänvisning till

- Nordiska ministerrådets (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarnas) beslut den 7 december 1983 om en utredning i syfte att till Nordiska rådets 33:e session lägga fram ett ministerrådsförslag om en utvecklingsfond för Västnorden;
- Det utredningsarbete som redovisats i rapporten "Økonomisk udvikling i Vestnorden. Redegørelse fra ekspertgruppen til undersøgelse af en udviklingsfond for Vestnorden" (NU 1984:15)
- Nordiska ministerrådets (samarbetsministrarnas) möte den 13 december 1984
- Nordiska ministerrådets (finansministrarnas) möte den 22–23 januari 1985
- Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, som fastställdes av Ministerrådet den 26 mars 1985;
- Nordiska ministerrådets (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarnas) beslut den 1 mars 1985 att till Nordiska rådets 33: session lägga fram ett ministerrådsförslag om principer för upprättande av en nordisk utvecklingsfond för Västnorden
- Nordiska rådets rekommendation nr 8/1985 om en nordisk utvecklingsfond för Västnorden

beslutar Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) att upprätta en nordisk utvecklingsfond för Västnorden i enlighet med en särskild överenskommelse mellan de nordiska länderna (*bilaga 1*) och stadgar för fondens verksamhet (*bilaga 2*).

1. Fondens ändamål och uppgifter

Nordiska utvecklingsfonden för Västnorden har till uppgift att främja utvecklingen av ett allsidigt och konkurrenskraftigt näringsliv i Västnorden (Färöarna, Grönland, Island). Fonden kan ge lån och bidrag samt ställa garantier för genomförandet av projekt med anknytning till eller till förmån för små och medelstora företag. I detta sammanhang skall fonden bidra till det industriella, kommersiella och tekniska samarbetet inom Västnorden samt mellan Västnorden och Norden i övrigt.

Fonden skall ha ställning som juridisk person och undantagas från betalnings- och valutarestriktioner och kreditpolitiska åtgärder, som hindrar eller försvårar fondens verksamhet. Fondens tillgångar och intäkter skall vara fria från beskattning.

Huvudregeln är att fonden ger lån och ställer garantier på bankmässiga villkor. Under speciella omständigheter kan lån och garantier också ges på fördelaktigare villkor. Till särskilda föremål kan fonden bevilja bidrag eller

ge villkorslån, dvs lån som skall betalas tillbaka och förräntas endast i den omfattning projektet ger anledning till detta. Sådana bidrag och villkorslån kan endast beviljas från fondens samlade överskott.

Som allmänna riktlinjer för verksamheten gäller dessutom följande. I fondens verksamhet skall man eftersträva en rimlig fördelning av fondens beviljade och utbetalda medel mellan Färöarna, Grönland och Island. Fonden bör prioritera projekt som omfattar flera än ett område i Västnorden eller innebär samarbete med det övriga Norden. Det är av vikt att fonden eftersträvar ett nära samarbete med de näringslivets organisationer, andra finansieringsinstitut samt offentliga och privata organ som har anknytning till fondens verksamhetsområde såväl inom Västnorden-området som Norden i övrigt.

2. Fondens organisation

Fondens styrelse består av sju ledamöter, av vilka varje deltagande regering samt Färöarnas landsstyre och Grönlands landstyre utser en ledamot var för en period av högst fyra år i taget. För varje ledamot utses en suppleant enligt samma principer.

För att underlätta ett önskvärt samarbete med olika organisationer, finansieringsinstitut etc kan utomstående inbjudas vid behov till styrelsens sammanträden.

Styrelsen väljer inom sig en ordförande och en vice ordförande för en period av två år. Ordförandeskapet alternerar mellan representanterna för Färöarna, Grönland och Island.

Styrelsen kan delegera beslutanderätt till den verkställande direktören eller till ett beredande utskott (forretningsudvalg) bestående av styrelsens ordförande jämte de två andra styrelseledamöterna för Västnorden.

Fondens administration bör vara liten och smidig. Huvudsätet är placerat i Reykjavík. Fonden skall också vara representerad i Tórshavn och i Nuuk.

3. Finansiering av fondens grundkapital

Fondens grundkapital tillskjutes av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar samt Färöarnas landsstyre och Grönlands landsstyre. Grundkapitalet uppgår till motsværdet i danska kronor av 14,1 milj USD, som fördelas enligt följande.

Danmarks regering	2,7 milj USD
Finlands regering	2,7 milj USD
Färöarnas landsstyre	0,1 milj USD
Grönlands landsstyre	0,1 milj USD
Islands regering	0,4 milj USD
Norges regering	2,7 milj USD och
Sveriges regering	5,4 milj USD

Grundkapitalet ställs till fondens förfogande räntefritt och tillförs fonden fram till 1995 i enlighet med inbetalningsplanen i § 2 i stadgan. Per den 1 mars 1987 tillförs fonden sammanlagt 2 624.000 USD.

Fondens medel skall förvaltas enligt sedvanliga ekonomiska principer således att grundkapitalet förblir intakt fram till 31.12.1999.

Ökning av fondens grundkapital kan endast ske genom beslut av Nordiska ministerrådet.

4. Ikraftträdande och uppföljning

Fondens verksamhet inleds den 1.3.1987 med förbehåll av de olika avtalsparternas interna procedurer för godkännande.

Nordiska ministerrådet ger Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) ansvaret för uppföljning av fondens verksamhet.

Ministerrådet beslutar om ändringar eller tillägg till fondens stadgar och skall senast den 1.3.1996 ta ställning till fondens verksamhet efter 1996.

BILAGA 1

Overenskomst den . . . 1986 om oprettelse af den nordiske udviklingsfond for Vestnorden

Danmarks regering sammen med Færøernes og Grønlands landsstyrelser samt Finlands, Islands, Norges og Sveriges regeringer, der som led i det nordiske regionalpolitiske samarbejde ønsker at fremme den økonomiske udvikling i Vestnorden (Færøerne, Grønland og Island) og udbygge samarbejdet inden for Vestnorden og Norden iøvrigt, indgår følgende overenskomst:

Artikel 1

Den nordiske udviklingsfond for Vestnorden, herefter kaldet Fonden, oprettes med henblik på at fremme udviklingen af et alsidigt og konkurrencedygtigt erhvervsliv i Vestnorden (Færøerne, Grønland og Island) ved at yde lån og tilskud samt stille garantier for gennemførelse af projekter med tilknytning til eller til fordel for små og middelstore virksomheder. I denne sammenhæng skal Fonden bidrage til det industrielle, komercielle og tekniske samarbejde inden for Vestnorden samt mellem Vestnorden og Norden iøvrigt.

Artikel 2

Fonden skal have status som juridisk person.

Artikel 3

Fondens virksomhed skal drives i overensstemmelse med de vedtægter, som er vedlagt denne overenskomst. Disse vedtægter kan ændres efter beslutning af Nordisk Ministerråd; dog ikke på en sådan måde, at eksisterende kreditorers sikkerhed forringes.

Artikel 4

Fondens grundkapital indskydes af Danmarks, Finlands, Islands, Norges og Sveriges regeringer samt Færøernes og Grønlands landsstyrelser. Disse hæfter for Fondens forpligtelser med deres andele af grundkapitalen, indtil samtlige af Fondens forpligtelser overfor kreditorerne er dækket.

Om grundkapitalens størrelse, fordeling, indbetaling samt forhøjelse af denne træffes bestemmelse i vedtægternes § 2.

Artikel 5

Fondens hovedsæde skal være i Reykjavik.

Fonden skal være repræsenteret i Tórshavn og i Nuuk.

Artikel 6

Fonden skal være undtaget fra betalings- og valutarestriktioner og kreditpolitiske foranstaltninger, som hindrer eller vanskeliggør Fondens virksomhed eller opfyldelsen af nogen del af Fondens forpligtelser.

Fondens aktiver og indtægter skal være fritagne for beskatning.

Låneaftaler, i hvilke Fonden er part, skal være fritagne for stempelafgifter og andre gebyrer til det offentlige. Er sådanne gebyrer blevet pålagt, skal de på anmodning refunderes.

Artikel 7

Skulle omstændigheder indtræffe, som væsentligt forandrer forudsætningerne for Fondens oprettelse, skal aftaleparterne rådføre sig med hinanden om Fondens fremtidige virksomhed.

Nordisk Ministerråd skal senest den 1.3.1996 tage stilling til Fondens videre virksomhed efter år 1999.

Hvis Ministerrådet beslutter, at Fonden skal afvikles, skal det ske i overensstemmelse med den fremgangsmåde, der er fastsat i vedtægternes § 14.

Artikel 8

Hver aftalepart kan efter den 1.1.2000 opsiges overenskomsten ved at afgive en erklæring herom til den danske regering, som straks underretter de øvrige aftaleparter, Nordisk Ministerråds Sekretariat og Fondens bestyrelse herom. Opsigelsen træder i kraft tidligst ved udgangen af det regnskabsår, som følger efter året, hvor opsigelsen fandt sted.

Med mindre Nordisk Ministerråd efter modtagelsen af opsigelsen træffer

beslutning om Fondens likvidation, skal det senest inden opsigelsens ikrafttræden fastsætte fremgangsmåden for afviklingen af forholdet mellem Fonden og den udtrædende aftalepart. Det skal herved sikres, at den udtrædende aftalepart fortsat hæfter på lige fod med de øvrige parter for de af Fondens forpligtelser, som eksisterede ved vedkommende parts udtræden.

Artikel 9

Denne overenskomst skal snarest deponeres hos det danske udenrigsministerium, som skal overlevere bekræftede afskrifter af overenskomsten til de øvrige aftaleparter og til Nordisk Ministerråds Sekretariat.

Artikel 10

Overenskomsten og de i artikel 3 omhandlede vedtægter træder i kraft den dag, Nordisk Ministerråd beslutter, efter at samtlige aftaleparter har meddelt det danske udenrigsministerium, at overenskomsten er blevet godkendt.

Det danske udenrigsministerium underretter de øvrige aftaleparter og Nordisk Ministerråds Sekretariat om modtagelsen af ovennævnte meddelelser.

BILAGA 2

Vedtægter for den nordiske udviklingsfond for Vestnorden fastsat den ... 1986

Danmarks regering sammen med Færøernes og Grønlands landsstyrelser, samt Finlands, Islands, Norges og Sveriges regeringer har ved overenskomst af 00.001900 besluttet at oprette en nordisk udviklingsfond for Vestnorden (Færøerne, Grønland og Island). For fonden gælder følgende vedtægter:

Formål

§ 1

Den nordiske udviklingsfond for Vestnorden, herefter kaldet Fonden, har til formål at fremme udviklingen af et alsidigt og konkurrencedygtigt erhvervsliv i Vestnorden (Færøerne, Grønland og Island) ved at yde lån og bidrag samt stille garantier for gennemførelsen af projekter med tilknytning til eller til fordel for små og mellemstore virksomheder. I denne sammenhæng skal Fonden bidrage til det industrielle og tekniske samarbejde inden for Vestnorden samt mellem Vestnorden og Norden iøvrigt.

Fondens grundkapital

§ 2

Fondens grundkapital beløber sig til modværdien i danske kroner af 14,1 millioner USD, der fordeles således:

Danmarks regering	2,7 mill. USD
Finlands regering	2,7 mill. USD
Færøernes landsstyre	0,1 mill. USD
Grønlands landsstyre	0,1 mill. USD
Islands regering	0,4 mill. USD
Norges regering	2,7 mill. USD og
Sveriges regering	5,4 mill. USD

Grundkapitalen stilles til Fondens rådighed rentefrit. Den indbetales i overensstemmelse med nedenstående plan (i 1000 USD):

<i>Dato</i>	<i>S</i>	<i>DK</i>	<i>SF</i>	<i>N</i>	<i>IS</i>	<i>FR</i>	<i>GR</i>	<i>Totalt</i>	<i>Grund kapital Totalt</i>
1.3.87	1004	502	502	502	76	19	19	2624	2624
1.3.88	276	138	138	138	20	5	5	720	3344
1.3.89	328	164	164	164	24	6	6	856	4200
1.3.90	388	194	194	194	28	7	7	1012	5212
1.3.91	464	232	232	232	36	9	9	1214	6426
1.3.92	552	276	276	276	40	10	10	1440	7866
1.3.93	660	330	330	330	48	12	12	1722	9588
1.3.94	788	394	394	394	60	15	15	2060	11648
1.3.95	940	470	470	470	68	17	17	2452	14100
Totalt	5400	2700	2700	2700	400	100	100	14100	

På anmodning fra Fondens bestyrelse skal indskyderne indbetale deres andele af grundkapitalen, helt eller delvist, tidligere end forudsat i ovenstående indbetalingsplan, ifølge ovenstående fordelingsnøgle, med mindre andet aftales. For den tid, i hvilken beløb kan betragtes som forudbetalte i forhold til indbetalingsplanen, har den indskydende part ret til at oppebære en markedsbestemt rente.

Grundfondsbidragene kan indbetales enten i US-dollars eller i danske kroner med et kronebeløb, der modsvarer vedkommende bidragsbeløb i US-dollars, omregnet efter indbetalingsdagens officielle salgskurs i København for US-dollars.

I Fondens regnskaber bogføres den indbetalte grundkapital i danske kroner. Beløb, der modtages i US-dollars, omregnes til danske kroner efter indbetalingsdagens officielle salgskurs i København.

Frem til den 1.3.1995 beregnes værdien i danske kroner af den ikke indbetalte del af grundkapitalen til enhver tid efter den officielle salgskurs i København for US-dollars.

En eventuel forhøjelse af grundkapitalen kan kun ske ved beslutning af Nordisk Ministerråd.

§ 3

Fondens midler skal forvaltes således, at grundkapitalen denomineret i danske kroner, som foreskrevet i § 2, forbliver intakt, foreløbig indtil 31.12.1999.

Virksomhed

§ 4

Fonden yder lån og stiller garantier på bankmæssige vilkår.

Når omstændighederne taler herfor, kan lån og garantier gives på vilkår, der er mere fordelagtige end bankmæssige vilkår.

Til særlige formål kan Fonden bevilge tilskud eller vilkårlån, d.v.s. lån, der kun skal tilbagebetales og forrentes, i det omfang vedkommende projekts forløb giver grundlag herfor.

Tilskud og vilkårlån kan kun bevilges af Fondens samlede overskud.

Beløb skal afsættes til dækning af tab på udlån og garantier. Afsætningen skal stå i rimeligt forhold til risikoen ved de ordinære lån og garantier.

I Fondens virksomhed skal man i det hele tilstræbe en rimelig fordeling af Fondens bevilgede og udbetalte midler imellem Færøerne, Grønland og Island.

Projekter, som omfatter mere end eet område i Vestnorden eller indebærer samarbejde med det øvrige Norden, bør prioriteres.

Fonden skal tilstræbe et nært samarbejde med erhvervsorganisationer, andre finansieringsinstitutter samt offentlige og private organer, der har tilknytning til Fondens virkeområde.

§ 5

Lån kan bevilges af Fondens grundkapital og reserver. Fonden kan desuden optage lån til finansiering af sin virksomhed.

Den samlede udestående lån- og garantimasse kan højst udgøre 2 gange Fondens grundkapital.

§ 6

Fondens likvide midler bør placeres på bedst mulige vilkår og i forståelse med de vedkommende myndigheder på Færøerne, Grønland og i Island. Fonden skal i så vid udstrækning, som det er praktisk muligt, undgå kursrisici.

§ 7

Fondens regnskaber skal føres i danske kroner. Regnskabsåret følger kalenderåret.

Fondens årsrapport og årsregnskab skal oversendes til Nordisk Ministerråd.

Administration

§ 8

Fonden har en bestyrelse, en administrerende direktør og sådant personale iøvrigt, som er nødvendigt.

§ 9

Bestyrelsen består af 7 medlemmer, hvoraf hver deltagende regering samt Færøernes landsstyre og Grønlands landsstyre udpeger eet medlem for en periode af højst fire år ad gangen. For hvert medlem vælges en suppleant efter samme principper.

Bestyrelsen vælger af sin midte en formand og en næstformand for en periode af to år. Formandsposten alternerer mellem repræsentanterne for Islands regering samt Færøernes og Grønlands landsstyrene.

Bestyrelsen er beslutningsdygtig, når formanden eller næstformanden tillige med mindst halvdelen af de øvrige medlemmer, eller ved disses forfald deres suppleanter, er nærværende. Hvert medlem har een stemme. Til beslutninger kræves et flertal af de tilstedeværendes stemmer. Lån, garanti eller bidrag kan ikke bevilges, hvis modtagerens land eller område modsætter sig dette.

Beslutninger kan også træffes ved skriftlig procedure.

Bestyrelsen sammentræder, når formanden bestemmer det, eller når mindst to bestyrelsesmedlemmer eller direktøren anmoder derom, dog mindst to gange om året.

Andre kan ved behov herfor indbydes til bestyrelsesmøderne.

§ 10

Bestyrelsen træffer beslutninger vedrørende samtlige af Fondens anliggender.

Bestyrelsen kan delegerer beslutningsmyndighed til den administrerende direktør eller til et forretningsudvalg bestående af bestyrelsesformanden samt de to andre bestyrelsesmedlemmer for Vestnorden.

§ 11

Den administrerende direktør forestår Fondens løbende virksomhed, er ansvarlig for forberedelsen af låne-, garanti- og støttesager og skal følge de retningslinier og pålæg, som bestyrelsen har givet.

Direktøren udpeges af bestyrelsen for et tidsrum af højst fem år ad gangen. Han må ikke være medlem af eller suppleant i bestyrelsen, men deltager i bestyrelsesmøderne uden stemmeret.

Fonden tegnes af bestyrelsens formand, direktøren eller den, bestyrelsen bemyndiger.

§ 12

Fondens hovedsæde skal være i Reykjavik

Fonden skal være repræsenteret i Tórshavn og i Nuuk.

Regionalinstituttet (Byggdastofnun) stiller de nødvendige ekspeditions- mæssige og administrative faciliteter angående lokaler, bogholderi, ekspedition, daglig revision, juridisk bistand, inkassation, opbevaring af værdipapirer m. m. til rådighed for Fonden.

Øvrige bestemmelser

§ 13

Nordisk Ministerråd udpeger 2 revisorer til gennemgang af bestyrelsens virksomhed og Fondens regnskaber. Revisorerne afgiver årligt en revisionsindberetning til det Nordiske Ministerråd.

§ 14

Nordisk Ministerråd træffer beslutning om ændring af eller tilføjelse til Fondens vedtægter; dog ikke på en sådan måde, at eksisterende kreditørers sikkerhed forringes. Ministerrådet skal senest den 1.3.1996 tage stilling til Fondens virksomhed efter år 1999.

Dersom Nordisk Ministerråd beslutter, at Fonden skal afvikles, udpeger ministerrådet de personer, som skal forestå afviklingen.

En afvikling af Fonden ved tilbagebetaling eller anden anvendelse af grundkapitalen kan ikke ske hurtigere, end hvad afviklingen af Fondens udlåns- og tilskuds-tilsagn samt dens gældsforpligtelser på tidspunktet for beslutning om afvikling tillader.

Ekonomiska utskottets betänkande

över ministerrådsförslag om ett reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik

(Kommunikationsutskottets yttrande över ministerrådsförslaget, se s. 812

Ministerrådsförslaget, se s. 814)

Ovennevnte ministerrådsförslag er henvist til Økonomisk udvalg. Utvalget behandlet forslaget på sine møter 30.–31. januar og 12. februar 1986. Nordisk Råds Kommunikasjonsutvalg har også uttalt seg om forslaget. Ministerrådsforlaget presenteres i rapporten "Nordiskt samarbetsprogram".

1. Sammendrag av ministerrådsforlaget

Kapittel 1. Innledning

Hovedlinjene i gjeldende handlingsprogram og konkretiseringen av dette blir beskrevet. Dessuten gjøres det rede for bakgrunn og hensikten med den foreslåtte revisjon av gjeldende handlingsprogram. Det blir ikke foreslått omfattende endringsforslag i forhold til det nå gjeldende handlingsprogram.

Kapittel 2. Målsettinger og midler for nordisk regionalpolitisk samarbeid

Målsettinger og retningslinjer i gjeldende handlingsprogram foreslås endret på visse punkter for å få dem mer realistisk og konkret. Hovedmålsettingen for det nordiske samarbeidet på det regionalpolitiske området bør være å drive et regionalt utviklingsarbeid som kan bidra til såvel nordisk som nasjonal utvikling. Arbeidet bør omfatte innsatser for å fremme næringslivsutvikling i regioner som gis regionalpolitisk prioritet, hvilket skaper sysselsetting og tilgang til tjenester av betydning for befolkningens levevilkår. I tillegg til hovedmålsettingen stilles det opp fem delmål.

Kapittel 3. Grenseregionalt og grensekommunalt samarbeid

Det gjøres rede for den stadig mer omfattende virksomhet innen grenseregionalt og grensekommunalt samarbeid. I rapporten blir det sagt at det grenseregionale samarbeidet følger og oppfyller de mål som er fastsatt for

samarbeidet. Det er Ministerrådets oppfatning at man fortsatt bør streve etter å gjøre det regionalpolitiske samarbeidet så konkret som mulig og feste oppmerksomheten på utvikling av nye samarbeidsformer. Arbeidet har så langt vært innrettet mot konkrete samarbeidsprosjekt. Anstregelsene fremover bør settes inn på å fordype samarbeidet samt å kvalitativt forbedre prosjektenes innhold gjennom systematisk planlegging, gjennomføring og oppfølging.

Nordre forsøksområdet har fra og med 1.1.85 opphørt som et selvstendig samarbeidsorgan og organiseres som en arbeidsgruppe, såvel virksomhets- og budsjettmessig som organisatorisk, under Nordkalottkomitéen. Samme organisasjonsmodell gjelder fra og med 1986 for en samordning av virksomheten i Søndre forsøksområdet innen Midtnordenkomitéens virksomhet. Angående geografisk avgrensning anses at det for tiden ikke foreligger forutsetninger for ytterligere sammenslåing av nåværende samarbeidsområder. Det finnes et behov for økt samarbeid, mer effektiv erfaringsutveksling og utvikling av samvirkeformene mellom områdene for koordinering av prosjektvirksomheten. Det foreslås derfor at de geografisk nært liggende samarbeidsorgan møtes minst en gang i året for å drøfte prosjektplanleggingen. Ministerrådet går fortsatt inn for finansiering av grunnadministrasjon i 3-årsperioder i de av Ministerrådet tidligere spesielt utpekte seks samarbeidsområder. Betydningen av at forsterkningen av samarbeidet på Nordkalotten og i Vestnorden fortsetter i de nærmeste årene blir understreket. Økte ambisjoner i samarbeidsområdene stiller allerede krav om økte ressurser til konkrete prosjekt. Ministerrådet uttrykker et ønske om at disse krav skal kunne tilgodeses i løpet av de nærmeste årene.

Behovet for bedre kunnskapsmessig underlag for fortløpende arbeid med utvikling av det regionalpolitiske handlingsprogrammet har blitt tatt opp ved flere anledninger. Det foreslås at innsatsen for å utveksle informasjon og erfaringer av samarbeidet økes.

Det foreslås at kapitlene 241, 244 og 245 i budsjettet slås sammen til et kapittel. I stedet for bevilgninger på prosjektnivå, som nå er tilfellet, foreslås at de grenseregionale samarbeidsområdene gis en rammebevilgning basert på et program for samarbeidsområdets virksomhet med en generell beskrivelse av de prosjektene man har til hensikt å gjennomføre. Hensikten er at samarbeidsorganene selv får bestemme med hvilken prioritet og i hvilken takt de vil gjennomføre prosjektene innen rammebevilgningen.

Kapittel 4. Regionalpolitiske støtteordninger

Ulike former for regionalpolitiske støtteordninger behandles. På bakgrunn av et ministerrådsforslag i 1985 om opprettelse av et utviklingsfond for Vestnorden er det utarbeidet statutter og en særskilt overenskomst om Fondet mellom de nordiske regjeringene. Fondet skal bidra til å styrke næringslivsutviklingen i Vestnorden. Fondets virksomhet vil bli fulgt for å bevake at det blir det instrument man hadde ansett for å styrke Vestnor-

densamarbeidet. Det redegjøres også for NIB's regionallåneordning. Forslaget innebærer at ordningen forlenges inntil videre og at regionallåneordningen blir vurdert når hele rammen er utnyttet.

Kapittel 5. Utrednings- og utviklingsarbeidet

Virksomheten som foregår presenteres. Det vil også i fremtiden være behov for de tre utredningsprosjektene, basprosjektet, storbyprosjektet og det glesbygdpolitiske samarbeidet samt forskningsinstituttet.

Tyngdepunktet i Basprosjektets arbeid bør også i fremtiden være at en i årsrapporter, spesialstudier og i særskilte notater beskriver og kommenterer den regionale utviklingen og de midler som anvendes for å gjennomføre regionalpolitikken.

Med fremlegging av en policy-rapport fra Storbyprosjektet i 1985 er behovet for samlede redegjørelser for storbyproblemer/politikk dekket de nærmeste år. Ministerrådet anser at prosjektet ressursmessig skal trappes ned. Det er fremdeles et stort behov for et nordisk forum for byspørsmål og spesielt storbyspørsmål, men det fortsatte arbeid bør skje i en annen form enn hittil. Fremtidige aktiviteter omkring by- og storbyspørsmål bør fra 1986 hovedsaklig skje i form av seminarer og konferanser om spesifikke temaer.

Det foreslås at den glesbygdpolitiske arbeidsgruppe, innenfor rammen av tilgjengelige ressurser, fortsatt arbeider videre med de spørsmålsstillinger som gruppen selv har foreslått vedrørende kommunenes rolle i det glesbygdpolitiske arbeidet, informasjonsteknologien og småskaleteknikkspørsmål. Gruppen vil bli gitt ytterligere retningslinjer for det videre arbeid.

Kapittel 6. Nordisk regionalpolitisk forskning

Det redegjøres for bakgrunn og motiv for nordisk regionalpolitisk forskning. NordREFO's styrelse kommer høsten 1986 til å formulere og anta et nytt forskningsprogram. Det nye forskningsprogrammet vil bli utformet i samråd med NERP som mener forskningsprogrammet bør inneholde forslag til forskning på følgende områder

- Regionalplanlegging
- Regionale konsekvenser av teknisk og økonomisk utvikling
- Konsekvenser av regionalpolitiske beslutninger
- Hvilke kriterier bør nyttes for å indentifisere regionalpolitiske problem og definere regional balanse/ubalanse
- Hvilke virksomheter kan samfunnet påvirke lokaliseringen av i fremtiden

Kapittel 7. Informasjons- og erfaringsutveksling

Det redegjøres for informasjons- og erfaringsutvekslingen og dennes betydning i det nordiske regionalpolitiske samarbeidet. Foruten de aktivi-

teter som er igang og som det arbeides med å forbedre, søker Ministerrådet å finne ytterligere informasjonskanaler. Blant annet nevnes at de regionale nordiske informasjonskontorene, Nordens Hus m.fl. bør kunne medvirke i en aktiv informasjonsutveksling. Det foreslås at grenseprosedyreordningen videreføres.

2. Utvalgets synspunkter

Økonomisk utvalg mener at de generelle målsettinger og retningslinjer som ble trukket opp i gjeldende handlingsprogram har gitt et godt grunnlag for utviklingen av det nordiske samarbeid på det regionalpolitiske området. Utvalget mener det ikke foreligger forhold som tilsier at en bør endre innholdet i hovedmålsettingen fra 1979 eller gjennomføre omfattende endringer i nåværende program. I målformuleringene fra 1979 heter det blant annet at en samlet målsetting skal være å virke for en i regionalt henseende balansert utvikling i Norden. Dette skal gjelde blant annet sysselsettingsmuligheter og inntektsforhold, samt spørsmål om bosteds- og fritidsmiljø. Utvalget vil peke på at dette er en omfattende og ambisiøs målsetting og at det derfor er behov for mer konkrete delmål innenfor denne almenne rammen. Utvalget slutter seg til de delmål som er stilt opp for det nordiske regionalpolitiske samarbeidet i det foreliggende ministerrådsforslaget. Forøvrig mener utvalget rapporten om "Nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitikk" er et godt utgangspunkt for utviklingen av det videre samarbeid på dette området. Utvalget vil imidlertid henstille til Nordisk Ministerråd å legge avgjørende vekt på at programmet blir utformet så konkret og handlingsrettet som mulig.

Vedrørende de ulike forslag og omtale av virksomhetsområdene i ovennevnte rapport vil utvalget uttale følgende:

Det grenseregionale og grensekommunale samarbeid har vist seg å bli stadig mer omfattende. Dette er i samsvar med utvalgets prioriteringer. Utvalget mener en må tilstrebe å videreutvikle det grenseregionale samarbeidet slik at en også i fremtiden kan vise til konkrete resultat. Rapporten viser at det har funnet sted en utvikling mot konkrete spørsmål med tilknytning till handel og næringsliv i det grenseregionale samarbeidet. Utvalget mener denne utvikling bør fortsette.

Økonomisk utvalg har flere ganger tidligere uttalt at Nordkalotten og Vestnorden er de to høyest prioriterte grenseregionale samarbeidsområder. Spørsmål i tilknytning til handel- og industriutvikling har vært dominerende i Nordkalottsamarbeidet. Dette er i samsvar med utvalgets synspunkter og en nødvendig del av arbeidet mot en variert næringsstruktur i området. Også i fremtiden bør tyngdepunktet i arbeidet ligge på industriell utvikling. Økonomisk utvalg savner en omtale av det samarbeid som er innledet for å øke mulighetene for å oppnå positive effekter ved eventuelle funn av olje og gass utenfor Nord-Norge. Det vises i denne

forbindelse til ministerrådsforslag *B 49/e* og Økonomisk utvalgs synspunkter på forslaget. Utvalget vil be om at det blir sørget for en hensiktsmessig koordinering med det Ministerråd som har hovedansvar for energiområdet.

Når det gjelder Vestnordensamarbeidet har hovedtyngden av samarbeidet vært rettet mot havets ressurser. Dette skyldes områdets spesielle ressursmessige forutsetninger. Utvalget konstaterer dessuten at en rekke andre områder i tillegg vil bli prioritert i fremtiden. Dette gjelder kommunikasjon, turisme, handel, industri, forvaltningssystem, primærnæringer, energi, gruvedrift og oljeutvinning. Utvalget slutter seg til denne prioriteringen og mener det bør legges vekt på å konkretisere tiltak som skal gjennomføres. Dette gjelder særlig samarbeidet om handel og industri. Utvalget ser dessuten gjerne at en legger spesiell vekt på energisamarbeidet, herunder olje- og gassamarbeidet.

Utvalget vil uttrykke tilfredshet over det arbeid Midtordenkomitéen utfører for å styrke det industrielle og økonomiske samarbeidet over landegrensene. I årene som kommer mener utvalget arbeidet i sterkere grad bør rettes mot endringer av lover og regler som virker hemmende på handelen over grensene.

I samsvar med Nordisk Råds ytring nr. 1/1985 pkt. 7 er det gjort undersøkelser for å utforske interessen for et regionalt samarbeid i Skagerak/Oslofjordområdet. Utvalget vil oppfordre Nordisk Ministerråd til å videreføre dette.

Økonomisk utvalg er positiv til forslaget om at de grenseregionale samarbeidsområdene gis en rammebevilgning basert på et program for samarbeidsområdets virksomhet med en almann beskrivelse av de prosjekt en har til hensikt å gjennomføre. En slik delegering av økonomisk ansvar og friere anvendelse av ressurser vil etter utvalgets oppfatning kunne lede til en effektivisering av virksomheten. Rammer og retningslinjer for virksomheten i overensstemmelse med fastlagte kriterier og handlingsprogram må imidlertid gis. Utvalget kan imidlertid ikke slutte seg til forslaget om å slå sammen kapitlene 241, 244 og 245 i budsjettet til et kapittel. Inndelingen i kapitler er etter utvalgets oppfatning ingen sterk øremerking av midler og er ikke til hinder for å forenkle budsjettprosedyren eller for å sikre en friere anvendelse av prosjektmidler eller effektivisering.

Når det gjelder de felles regionale støtteordningene har utvalget sluttet seg til forslaget om opprettelse av et utviklingsfond for Vestnorden. Det vises til utvalgets uttalelse vedrørende ministerrådsforslag *B 62/e* om et nordisk utviklingsfond for Vestnorden. I rapporten redegjøres også for NIB's regionallåneordning. Denne skulle tas opp til ny vurdering i 1985 i forbindelse med revidering av handlingsprogrammet fra 1979. Forslaget innebærer at ordningen forlenges og vurderes på et senere tidspunkt når hele utlånsrammen eventuelt er utnyttet. Utvalget slutter seg til dette.

Nordisk regionalpolitisk utrednings- og forskningsvirksomhet utføres

innen rammen av tre ulike forskningsprosjekt samt et forskningsinstitutt. Utvalget deler oppfatningen om at det også i fremtiden vil være behov for en videreføring av utrednings- og forskningsvirksomheten, dog i samsvar med den foreslåtte omlegging og nedtrapping av ressurser når det gjelder storbyaktiviteter.

Forskning kan og bør gi informasjon og underlag for planleggere og politikere på nordisk og nasjonalt nivå. Utvalget mener en må ha dette for øye når det nye forskningsprogrammet for NordREFO skal utformes. Det er viktig at NordREFO arbeider med problemstillinger, som står sentralt i den nordiske regionalpolitiske debatt.

Gjensidig informasjons- og erfaringsutveksling om aktuell regionalpolitikk i de ulike landene er viktig for at samarbeidet skal kunne videreutvikles. Utvalget noterer seg derfor med interesse at Ministerrådet søker å finne nye informasjonskanaler samtidig som det arbeides for å bedre de informasjonsaktiviteter som allerede er i gang.

Avslutningsvis vil utvalget minne om *rekommandasjon nr 34/1983* som har følgende ordlyd:

''Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å intensivere arbeidet med å forenkle administrative, skattemessige o.l. bestemmelser for å styrke det regionalpolitiske samarbeidet i Norden.''

Utvalget er som tidligere nevnt kjent med at det er gjort et omfattende arbeid for å kartlegge regler, bestemmelser o.l. som virker hemmende over grensene i Norden. Utvalget mener det er viktig for det regionalpolitiske samarbeid at dette arbeidet munner ut i tiltak for å fjerne eller endre slike regler, bestemmelser o.l.

Når det gjelder virksomhetsområdene

- transporter
- telekommunikasjoner
- turisme
- teknikk
- datateknologi

viser utvalget til Kommunikasjonsutvalgets uttalelse.

Med disse merknader foreslår Økonomisk utvalg at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta et revidert nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitikk, i samsvar med ministerrådsforslag B 63/e og Nordisk Råds synspunkter.

København, 12. februar 1986

<i>Esko Aho (K)</i>	<i>Ylva Annerstedt (fp)</i>
<i>Hallvard Bakke (A)</i>	<i>Johan Buttedahl (Sp)</i>
<i>Per-Kristian Foss (H)</i>	<i>Kjell Furnes (Kr.F.)</i>
<i>Ivar Hansen (V)</i>	<i>Karen Thurøe Hansen (KF)</i>
Fung. formann	
<i>Per Olof Håkansson (s)</i>	<i>Gunnel Jonäng (c)</i>
<i>Anker Jørgensen (S)</i>	<i>Arvo Kemppainen (Skdl)</i>
<i>Hanna Kvanmo (SV)</i>	<i>Aase Olesen (RV)</i>
<i>Johannes Martin Olsen (Sb.)</i>	<i>Oddrunn Pettersen (A)</i>
<i>Hans Pettersson (s)</i>	<i>Sten Svensson (m)</i>
<i>Henrik Westerlund (Sfp)</i>	<i>Lena Öhrsvik (s)</i>

BIHANG

Kommunikationsutskottets yttrande över ministerrådsforslag B 63/e om ett reviderat nordiskt samarbeidsprogram för regionalpolitik

Vid sitt möte i Stockholm den 30 januari 1986 beslöt Nordiska rådets presidium att ge kommunikationsutskottet möjlighet att yttra sig över ministerrådsforslag B 63/e om ett reviderat nordiskt samarbeidsprogram för regionalpolitik.

Väsentliga delar av de regionalpolitiska åtgärder som behandlas i ministerrådsforslaget berör direkt kommunikationsutskottets verksamhetsområden. Dessa är:

- Transporter
- Telekommunikationer
- Turism
- Teknik
- Datateknologi

För kommunikationsutskottet är ministerrådsforslaget inte enbart intressant för den betoning som läggs på turism, transporter och andra kommunikationer utan också för att tyngdpunkten nu stegvis har flyttats över till tekniken och datateknologiska projekt.

Utskottet har under det gångna verksamhetsåret behandlat medlemsförslag A 722/t om datateknologi som hjälpmedel i distriktspolitiken. Vid

denna behandling har utskottet kunnat konstatera att datateknologin skapar förutsättningar för en ny tillväxt och utveckling i glesbefolkade områden, eftersom människan med den nya tekniken på många sätt blir oberoende av geografiska avstånd. Utskottet har även noterat att man inom datateknologin i dag ser den motsatta tendensen, dvs till centralisering. Utskottet anser mot denna bakgrund att en spridning och utveckling av verksamheter uppbyggda på datateknologi i glesbygd bör ges extra stimulans och stöd.

Goda kommunikationer är en av grunderna för den ekonomiska tillväxten, vilken i sin tur bidrar till ökad sysselsättning. Det är därför som kommunikationerna från allra första början har spelat en stor och viktig roll i den nordiska regionalpolitiken.

Det nordiska kommunikationsnätet har under de senaste årtiondena förbättrats väsentligt, även om det fortfarande finns stora kommunikationsproblem i Norden, t.ex. i Västnorden. Utskottet anser det betydelsefullt att man även i det fortsatta arbetet skall verka för att förbättra kommunikationerna i de regioner som ännu har problem på det området.

Turism är ett annat område inom regionalpolitiken som man har satsat mycket på och kommer att fortsätta att satsa på. Utskottet har alltid varit av den åsikten att väl planerade åtgärder inom turismen inverkar gynnsamt på sysselsättningen. Men turismen kan också ha sina negativa sidor. Därför vill utskottet påminna om att man i turismplaneringen måste ta hänsyn till bl.a. den ömtåliga natur som finns i många av de regioner som ministerrådsförslaget behandlar.

Slutligen vill utskottet påpeka att regionalt samarbete mellan funktionellt likartade regioner kan ge lika stora resultat som samarbete mellan regioner som geografiskt hör samman.

Med hänsyn till det ovan anförda tillstyrker kommunikationsutskottet ministerrådsförslaget i den del som berör utskottets verksamhetsområden.

Helsingfors den 12 februari 1986

Bjarne Mørk Eidem
Fung. ordförande

Ministerrådsförslag
om ett reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) överlämnar härmed ett ministerrådsförslag om ett reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik för behandling under rådets 34:e session i Köpenhamn.

Ministerrådet ber om rådets synpunkter på förslaget. Ministerrådet avser att därefter fastställa samarbetsprogrammet.

Köpenhamn den 6 december 1985

På Nordiska ministerrådets vägnar

Christian Christensen

Miljøminister

Ragnar Sohlman

Generalsekreterare

Reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik beslutat av nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) den

Med hänvisning till

följande rekommendationer som getts av Nordiska rådet och tillhörande ministerrådsbeslut;

- 1/1979 Program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete
- 34/1983 Stärkande av det regionalpolitiska samarbetet i Norden
- 5/1984 Vidareutveckling av Nordiska investeringsbankens regionallåneordning
- 6/1984 Förstärkning och utveckling av Nordkalottsamarbetet
- 7/1985 Handlingsprogram för förstärkning av Västnordensamarbetet
- 8/1985 En nordisk utvecklingsfond för Västnorden

samt den utvärdering och revidering av det regionalpolitiska handlingsprogrammet från 1979 som genomförts på basen av ett MR-REG beslut i december 1983 och vilket arbete redovisas i rapportform under namnet "Nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik"

antar Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) det reviderade nordiska samarbetsprogrammet för regionalpolitik i den form det presenteras i bifogad rapport under namnet "Nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik", och som sammanfattningsvis presenteras i det följande.

1. Allmänt

Till grund för det nordiska samarbetet på det regionalpolitiska området ligger det handlingsprogram som fastställdes av Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna – MR-REG) i april 1979.

Resultaten av arbetet med att utveckla och effektivisera samarbetet i enlighet med målsättningarna i handlingsprogrammet från 1979 framgår i huvudsak av rapporten "Nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik", som är bifogad detta MR-förslag, liksom av C1/1985 (årsberättelsen för år 1985).

I förslaget till 1985 års budgetprogram för den regionalpolitiska sektorn, vilket MR-REG fastslog vid sitt möte i december 1983, framhöll NÄRP att en revision av gällande handlingsprogram från 1979 bör ske under 1985. Bakgrunden till förslaget låg i huvudsak i behovet av löpande uppföljning och värdering av verksamheten, med hänvisning till en allt mera omfattande verksamhet, samt ökade krav om större ekonomiska resurser till de olika verksamheterna, speciellt inom ramen för kap 244 (konkreta åtgär-

der). Förutsättningarna för regionalpolitiken hade därtill underhand genomgått en ganska stark förändring. NÄRP:s arbetsutskott (NÄRP/au) valdes att leda utvärderings- och revideringsarbetet. NÄRP har hållits löpande orienterad om utredningsarbetet och har i slutfasen av arbetet godkänt och ställt sig bakom konklusionerna i rapporten.

Resultatet av utvärderingen och detaljförslagen för ett reviderat samarbetsprogram presenteras i bifogad rapport (Nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik).

I rapporten föreslås inte några genomgripande förändringar av gällande handlingsprogram, då nuvarande inriktning av verksamheten i sina huvuddrag fungerar bra. De ändringar i förutsättningarna för regionalpolitiken som inträffat sedan föregående handlingsprogram, anser ministerrådet kan tas in och behandlas i huvudsak inom ramen för den organisation och verksamhet som nu existerar. Det ligger också enligt ministerrådets uppfattning ett värde i att inte göra stora och omfattande förändringar med täta mellanrum.

2. Tyngdpunktsområden och föreslagen verksamhet

Utgångspunkterna i det reviderade samarbetsprogrammet tas i följande, till dagens regionalpolitiska situation mera avpassade och preciserade målsättningar:

Huvudmålsättningen för det nordiska samarbetet på det regionalpolitiska området bör vara att i nordiskt sammanhang bedriva ett regionalt utvecklingsarbete för ökat bidrag till såväl nordisk som nationell utveckling.

Arbetet bör omfatta insatser för att åstadkomma näringslivsutveckling i regioner som ges regionalpolitisk prioritet, vilket skapar sysselsättning och tillgång till service av betydelse för befolkningens levnadsvillkor.

Följande delmål för det nordiska regionalpolitiska samarbetet bör ställas upp för det fortsatta arbetet. Dessa delmål står i överensstämmelse med de som gällt hittills. En precisering har gjorts under punkt 4:

1. Samarbetet skall bidra till erfarenhetsutbyte av betydelse som underlag för utformningen av en effektiv nationell regionalpolitik.
2. De nordiska regionalpolitiska insatserna bör utgöra ett komplement till respektive lands regionalpolitik.
3. Det nordiska regionalpolitiska samarbetet skall speciellt inriktas på dels gränsområden mellan två eller flera länder, dels regioner som i ett nordiskt perspektiv bedömes ha speciellt svåra regionala problem.
4. I det regionalpolitiska samarbetet bör fästas stor vikt vid att man i nämnda regioner så långt det är möjligt verkar för ökad samverkan inom bl. a. handel, näringsliv, utbildning och forskning/utvecklingsarbete (FoU).

5. Samarbetet bör utgöra en grund för ett gemensamt uppträdande i annat internationellt samarbete, såvida dette värderas som ändamålsenligt.

Utgående från en indelning av verksamheten på det regionalpolitiska området i a) gränsregional och gränskommunal verksamhet, b) forsknings- och utredningsverksamhet samt c) övrig verksamhet, kan det konstateras att tyngdpunkten i verksamheten i allt högre grad föreslås ligga inom den förstnämnda verksamheten.

Det är ministerrådets uppfattning att man fortsatt bör sträva efter att göra det regionalpolitiska samarbetet så konkret som möjligt och fästa uppmärksamheten på utveckling av nya samarbetsformer. *Samarbete i gränsregioner* har därmed utvecklats till ett viktigt instrument. Arbetet har så långt som möjligt inriktats på konkreta samarbetsprojekt. Ansträngningarna framöver bör sättas in på att fördjupa samarbetet samt att kvalitativt förbättra projektets innehåll genom systematisk planering, genomförande och uppföljning.

De områden som erhåller nordisk finansiering är:

Nordkalotten (Nordland, Troms och Finnmark fylken i Norge, Norrbottens län i Sverige och Lapplands län i Finland)

Västnorden (Grönland, Island och Färöarna)

Öresund (Skåne i Sverige och Sjælland i Danmark)

Kvarken (Vasa län i Finland och Västerbottens län i Sverige)

Mittnorden (Nord- och Sør-Trøndelag fylken i Norge, Jämtlands och Västernorrlands län i Sverige samt Vasa och Mellersta Finlands län i Finland)

Skärgårdssamarbetet (skärgården i Stockholms-regionen, Åland och Åboland)

ARKO (Arvika-Kongsvinger-regionen)

Østfold – Bohuslän

Bornholm – Sydöstra Skåne

Den tidigare på försöksbasis drivna verksamheten i Norra och Södra försöksområdena har omorganiserats som arbetsgrupper under Nordkalottkommittén fr. o. m. 1985 respektive Mittnordenkommittén fr. o. m. 1986. Därmed har gränskommunalt samarbete generellt införts som en del av de båda gränsregionala samarbetsorganens ordinära verksamhet bl. a. i enlighet med intentionerna i överenskommelsen om kommunalt samarbete över riksgränser.

Ministerrådet går fortsatt in för finansiering av grundadministration i 3-års-perioder i de av ministerrådet tidigare speciellt utpekade sex samarbetsområdena. Man vill även understryka betydelsen av att förstärkningen av samarbetet på Nordkalotten och i Västnorden fortsätter under de närmaste åren.

Resurserna till konkret projektarbete har även, bland annat på grund av långvarigt krav från den regionalpolitiska sektorn, inom ramen för Hand-

lingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, höjts till 10 milj NOK under åren 1986–88 för finansiering över Nordiska ministerrådets budget.

Ökade ambitioner i samarbetsområdena som en följd av bl. a. MR-förslag om utveckling och förstärkning av Nordkalotten och Västnorden, ställer redan högre krav om ytterligare resurstilldelning för konkreta projekt. Ministerrådet uttrycker en förhoppning om att dessa krav skall kunna tillgodoses inom de närmaste åren.

För en mer rationell hantering av projektansökningar och uppföljning av den växande projektmängden, föreslås en ny budgetprocedur för den gränsregionala/gränskommunala verksamheten, utgående från rambeviljningar.

Beträffande framtida *forsknings- och utredningsverksamhet* föreslås inga betydande förändringar.

Ministerrådet värdesätter den verksamhet som bedrivs inom *Basprojektet* och är inställd på att verksamheten skall fortsätta efter de principer man har kommit fram till och redan nu arbetar efter.

Ministerrådet bedömer att i och med framläggandet av en policyrapport från *Storstadsprojektet* i slutet av år 1985, kommer behovet av samlade redogörelser för storstadsproblem-/politik troligen att vara täckt de första par åren. Ministerrådet anser därför att projektet resursmässigt skall trappas ned och framtida storstadsaktiviteter under NMR bör från och med 1986 huvudsakligen ske i form av seminarier och konferenser. En styrgrupp med en sekreterare bör ersätta nuvarande Storstadsprojekt och ha till uppgift att följa utvecklingen samt sköta nämnda arrangemang.

Man ser det som angeläget att *glesbygdspolitiska arbetsgruppen* fortsatt arbetar vidare med glesbygdskommunernas problem samt informations- teknologins och småskaleteknikens betydelse för glesbygden på sitt program, och med kommungruppens verksamhet som första prioritet.

Förutom dessa tre utredningsprojekt vill ministerrådet ta upp *teknikspridning* i sin verksamhet under kommande handlingsprogramperiod. Inget nytt projekt är tänkt att startas speciellt för denna fråga, utan arbetet avses tas om hand inom ramen för de redan befintliga utredningsprojekten med ringverkningar även till den gränsregionala och gränskommunala verksamheten.

Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning (NordREFO) flyttade sitt sekretariat från Oslo til Helsingfors under sommaren 1985 och inledde därefter sin 5:e forskningsetapp under ledning av en ny instituttschef. Under andra halvåret 1985 kommer NordREFO:s styrelse att formulera och anta ett nytt forskningsprogram för nästa fyraårsperiod.

Det nya forskningsprogrammet kommer att utformas inom ramen för ett samspel mellan NÄRP och NordREFO:s styrelse. Ministerrådet utgår ifrån att programmet bör bygga på erfarenheter från såväl det tidigare forskningsprogrammet som på helt nya element.

Vad beträffar övrig verksamhet tas grundandet av *en utvecklingsfond för Västnorden* upp i samarbetsprogrammet. Det hänvisas dock i detta sammanhang till särskilda MR-förslag om detta till Nordiska rådets session 1985 och 1986.

I samarbetsprogrammet redogörs även för *Nordiska investeringsbankens regionallåneordning*, vilken var avsedd att utvärderas under år 1985 i samband med revideringen av handlingsprogrammet från 1979.

Det föreslås dock, på basen av svagt utnyttjande av lånemedlen av olika orsaker, att ingen utvärdering företas under 1985, att låneordningen förlängs tills vidare och att det efter 1.4.1986 (tidpunkten för utgången av tidigare fastslagen försöksperiod) dryftas huruvida alla outnyttjade låne-medel skall sättas i en ram, inom vilken NIB ges möjlighet att bevilja lån (kvoterna slopas) samt slutligen att utvärdering av regionallåneordningen, på basen av MR-beslut, företas när hela ramen har utnyttjats.

Inom ramen för ett *informations- och erfarenhetsutbyte* avser ministerrådet att arbeta för vidareutveckling och effektivisering av de informationsaktiviteter och åtgärder som är i gång. Förutom detta försöker ministerrådet samtidigt finna ytterligare informationskanaler. Härvid nämns bl. a. de regionala nordiska informationskontoren, Nordens Hus och "Förslag till nordiskt samarbete mellan de centrala regionalpolitiska stödmyndigheterna".

En central ställning inom informations- och erfarenhetsutbytet har den s. k. gränsprocedurordningen, dvs ömsesidig information om nya nationella åtgärders inverkan på den regionala utvecklingen i grannländerna. Det föreslås ingen förändring av nuvarande ordning.

3. Uppföljning och ekonomiska ramar

Nordiska ministerrådet (MR-REG) avser att med beaktande av Nordiska rådets uttalande fastställa samarbetsprogrammet efter Nordiska rådets session 1986, och i förbindelse med detta ge Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) i uppdrag att stå för genomförandet av programmet samt fortlöpande arbeta med dess utveckling på bakgrund av de erfarenheter som vinnes och de synpunkter som framkommer.

Genomförandet av samarbetsprogrammet samt den fortlöpande utvecklingen av det är avsedd att i huvudsak bedrivs inom ramen för de årliga tilldelningarna av medel för den regionalpolitiska sektorn på Nordiska ministerrådets budget, samt delvis genom nationella och regionala satsningar.

Nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik

Innehållsförteckning

	Sida
FÖRORD	822
SAMMANDRAG	824
YHTEENVETO (finskt sammandrag)	829
Kap 1 INLEDNING	835
1.1 Bakgrund	835
1.2 Det regionalpolitiska handlingsprogrammet från 1979	835
1.3 Genomföringen och konkretiseringen av handlingsprogrammet ..	836
1.4 Konklusioner	837
Kap 2 MÅLSÄTTNINGAR OCH MEDEL FÖR NORDISKT REGIONALPOLITISKT SAMARBETE	838
Kap 3 GRÄNSREGIONALT OCH GRÄNSKOMMUNALT SAMARBETE	839
3.1 Syfte och principer för utvärdering	839
3.2 Utveckling av mål och medel i det gränsregionala och gränskom- munala samarbetet	840
3.3 Nordiskt stöd till samsarbetsområdenas verksamhet	844
3.4 Samarbetsområdenas verksamhet	848
3.4.1 Nordkalotten	848
3.4.2 Västnorden	851
3.4.3 Mittnorden	854
3.4.4 Kvarken	856
3.4.5 Skärgårdssamarbetet	858
3.4.6 Østfold – N Bohuslän	860
3.4.7 ARKO (Arvika-Kongsvinger)	862
3.4.8 Bornholm – SÖ Skåne	864
3.4.9 Öresund	866
3.5 Samarbetsområdenas syn på sitt arbete	867
3.5.1 Resultat i förhållande till mål	868
3.5.2 Organisationsform	868
3.5.3 Ekonomi	869
3.5.4 Avgränsning – geografiskt, ämnesvis	870
3.6 NÄRP:s slutsatser	870
3.6.1 Samarbetets innehåll	870
3.6.2 Samarbetets organisation	872
3.6.3 Att initiera samarbete över riksgränser	873
3.6.4 Samarbetets finansiering	874
3.6.5 Förslag till ny budgetprocedur	876

Kap. 4 GEMENSAMMA REGIONALPOLITISKA STÖD- ORDNINGAR	878
4.1 Nordisk utvecklingsfond för Västnorden	878
4.2 Nordiska Investeringsbankens regionallåneordning	879
4.2.1 Principer för regionallåneordningen	879
4.2.2 NÄRP:s värdering av låneordningen	881
4.2.3 Vidareföring av NIB:s regionallåneordning	883
Kap. 5 UTREDNINGS- OCH UTVECKLINGSARBETE	884
5.1 Gränsdragningar mellan nordisk regionalpolitisk forskningsverk- samhet och utredningsverksamhet	884
5.2 Basprojektet	885
5.2.1 Projektets bakgrund	885
5.2.2 Huvuddrag i Basprojektets verksamhet	886
5.2.3 Vidareföring av Basprojektet	887
5.3 Storstadsprojektet	888
5.3.1 Projektets bakgrund	888
5.3.2 Huvuddrag i Storstadsprojektets verksamhet	888
5.3.3 Vidareföring av Storstadsprojektet	889
5.4 Glesbygdspolitiskt samarbete	890
5.4.1 Glesbygdprojektets bakgrund	890
5.4.2 Huvuddrag i glesbygdprojektets verksamhet	891
5.4.3 Vidareföring av Glesbygdprojektet	893
Kap. 6 NORDISK REGIONALPOLITISK FORSKNING	893
6.1 NordREFO:s bakgrund	893
6.2 Vidareföring av NordREFO:s verksamhet	895
Kap. 7 INFORMATIONS- OCH ERFARENHETSUTBYTE	896
7.1 Generellt	896
7.2 Vidareföring	897
7.3 Nationella åtgärders inverkan på den regionala utvecklingen i övriga länder (gränsprocedurordningen)	898
Bilaga 1: Prioriteringskriterier för kap 244	900
Bilaga 2: Anslag till konkreta regionalpolitiska projekt (kap 244) åren 1980–1985	902
Bilaga 3: Nordisk finansiering till gränsregionala samarbetsor- gan (kap 241, 244 och 245) under åren 1980–1985	906
Bilaga 4: Nordiskt stöd till konkreta projekt (kap 244) i olika kate- gorier under 1980–1985	906
Bilaga 5: NordREFO – Organisationsschema	907

Förord

Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna – MR-REG) fastslog gällande nordiska regionalpolitiska handlingsprogram den 2 april 1979.

Efter att ha arbetat med genomföringen av handlingsprogrammet i ca 2 år företog Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) år 1981 en grundlig genomgång och utvärdering av de olika verksamhetsområdena, och utarbetade i samband därmed en rapport (NU 1981:12) "Genomföringen av det nordiske regionalpolitiske handlingsprogrammet 1979". Den rapporten är ett led i arbetet med att konkretisera och effektivisera det nordiska regionalpolitiska samarbetet.

Arbetet med genomförandet av handlingsprogrammet har utgått från de rekommendationer som getts av Nordiska rådet och de ministerårsbeslut som tagits under perioden. Härvid har följande rekommendationer med tillhörande ministerrårsbeslut haft en central roll:

- 1/1979 Program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete
- 34/1983 Stärkande av det regionalpolitiska samarbetet i Norden
- 5/1984 Vidareutveckling av Nordiska investeringsbankens regional-låneordning
- 6/1984 Förstärkning och utveckling av Nordkalottsamarbetet
- 7/1985 Handlingsprogram för förstärkning av Västnordensamarbetet
- 8/1985 En nordisk utvecklingsfond för Västnorden

MR-REG fastslog vid sitt möte i december 1983 budgetprogrammet för 1985. I förslaget till nämnda budgetprogram framhöll NÄRP att en revision av gällande handlingsprogram bör ske under 1985. Bakgrunden till förslaget låg i huvudsak i behovet av löpande uppföljning och värdering av verksamheten, med hänvisning till en allt mera omfattande verksamhet, samt ökade krav om större ekonomiska resurser till de olika verksamheterna, speciellt inom ramen för kap 244 (konkreta åtgärder). Förutsättningarna för regionalpolitiken hade därtill underhand genomgått en ganska stark förändring.

Resultatet av utvärderingen och det reviderade samarbetsprogrammet* beslöts behandlas av ministerrådet hösten 1985 och föreläggas Nordiska rådet vid sessionen 1986.

Resultatet av utvärderingen och förslaget till reviderat samarbetsprogram presenteras i föreliggande rapport (Nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik), som till stor del baseras på den tidigare utvärderingsrapporten NU 1981:12.

* I den fortsatta texten ersätter ordet "samarbetsprogram" ordet "handlingsprogram" i de fall man avser förslaget till reviderat program för det nordiska regionalpolitiska samarbetet.

NÄRP föreslår inte några genomgripande förändringar av gällande handlingsprogram då nuvarande inriktning av verksamheten i sina huvuddrag fungerar bra. De ändringar i förutsättningarna för regionalpolitiken som inträffat sedan föregående handlingsprogram anser NÄRP kan tas in och behandlas i huvudsak inom ramen för den organisation och verksamhet som nu existerar. Det ligger också enligt NÄRP:s uppfattning ett värde i att inte göra stora och omfattande förändringar med täta mellanrum.

NÄRP:s arbetsutskott (NÄRP/au) valdes att leda utvärderings- och revideringsarbetet. I NÄRP/au har ingått Kontorchef Mette Mikkelsen, Planstyrelsen, Danmark, Projektchef Risto Tienari, Inrikesministeriet, Helsingfors, Direktør Bjarni Einarsson, Økonomisk utviklingsinstitutt, Island, Ekspedisjonssjef Annfinn Lund, Kommunal- og arbeidsdepartementet, Norge och Departementsrådet Göran Aldskogius, Industridepartementet, Sverige (ordförande). Länsrådet Harry Forsell, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Sverige, har biträtt NÄRP/au i enlighet med expertförordnande från industridepartementet i Sverige. NÄRP:s sekretariat, konsulent Soili Aintila och konsulent Jan Sundstén, har förestått utredningsarbetet.

NÄRP har hållits löpande orienterad om utredningsarbetet och har i slutfasen av arbetet godkänt och ställt sig bakom konklusionerna i rapporten.

Sammandrag

Föreliggande rapport ger status för genomföringen av det regionalpolitiska handlingsprogrammet från 1979, samt redogör för det förslag till reviderat samarbetsprogram som är resultatet av NÄRP:s utvärdering av 1979 års handlingsprogram.

I *kapitel 1* redogörs för huvudlinjerna i gällande handlingsprogram och konkretiseringen av det. Dessutom redogörs för bakgrunden till och avsikten med den genomförda utvärderingen och den föreslagna revideringen av gällande handlingsprogram.

I *kapitel 2* beskrivs målsättningar och medel för nordiskt regionalpolitiskt samarbete. Målsättningarna och riktlinjerna i gällande handlingsprogram föreslås ändras på vissa punkter för att få dem mera realistiska och konkreta. Målsättningarna har följande utformning:

Huvudmålsättningen för det nordiska samarbetet på det regionalpolitiska området bör vara att i nordiskt sammanhang bedriva ett regionalt utvecklingsarbete för ökat bidrag till såväl nordisk som nationell utveckling.

Arbetet bör omfatta insatser för att åstadkomma näringslivsutveckling i regioner som ges regionalpolitisk prioritet, vilket skapar sysselsättning och tillgång till service av betydelse för befolkningens levnadsvillkor.

Följande delmål kan ställas upp för det nordiska regionalpolitiska samarbetet:

1. Samarbetet skall bidra till erfarenhetsutbyte av betydelse som underlag för utformningen av en effektiv nationell regionalpolitik.
2. De nordiska regionalpolitiska insatserna bör utgöra ett komplement till respektive lands regionalpolitik.
3. Det nordiska regionalpolitiska samarbetet skall speciellt inriktas på dels gränsområden mellan två eller flera länder, dels regioner som i ett nordiskt perspektiv bedömes ha speciellt svåra regionala problem.
4. I det regionalpolitiska samarbetet bör fästas stor vikt vid att man i nämnda regioner så långt det är möjligt verkar för ökad samverkan inom bl. a. handel, näringsliv, utbildning och forskning/utvecklingsarbete (FoU).
5. Samarbetet bör utgöra en grund för ett gemensamt uppträdande i annat internationellt samarbete, såvida detta värderas som ändamålsenligt.

I *kapitel 3* redovisas för den inom sektorn allt mera omfattande verksamheten inom gränsregionalt och gränskommunalt samarbete. En utvärdering som syftar till att dels beskriva hur arbetet organiserats och vilka resultat man vunnit, dels sprida kunskap och information om erfarenheter av arbetet i de olika områdena, har genomförts av sekretariatet för utvärderingsarbetet i samarbete med de existerande samarbetsområdena.

Avsikten är inte att strömlinjeforma verksamheten i de olika samarbetsområdena utan att de kan behålla sin egenart, trots att NÄRP:s ambition är

att fortsatt fastlägga vissa riktlinjer och rambetingelser för denna dominerande verksamhet.

NÄRP har stävat efter att göra det regionalpolitiska samarbetet så konkret som möjligt och fäst uppmärksamheten på utveckling av nya samarbetsformer. Samarbete i gränsregioner har därmed blivit ett viktigt instrument. Arbetet har så långt som möjligt inriktats på konkreta samarbetsprojekt.

NÄRP anser också att ansträngningarna framöver bör sättas in på att fördjupa samarbetet samt att kvalitativt förbättra projektets innehåll genom systematisk planering, genomförande och uppföljning.

NÄRP aktualiserade behovet av, och framförde principer för, omorganiseringen av den gränskommunala verksamheten i Norra och Södra försöksområdena i rapporten om revideringen av det regionalpolitiska handlingsprogrammet år 1981. Under tiden för senaste utvärdering har, i enlighet med ovannämnda tidigare framförda principer, Norra försöksområdet från och med 1.1.1985 upphört som ett självständigt samarbetsorgan och organiserats som en arbetsgrupp, såväl verksamhets- och budgetmässigt som organisatoriskt, under Nordkalottkommittén. Samma omorganisationsmodell gäller från och med 1986 för en samordning av verksamheten i Södra försöksområdet inom Mittnordkommitténs verksamhet.

Härvid har gränskommunalt samarbete generellt införts som en del av de båda gränsregionala samarbetsorganens ordinära verksamhet, bl. a. i enlighet med intentionerna i överenskommelsen om kommunalt samarbete över riksgränser.

Angående geografisk avgränsning av samarbetsområden anser NÄRP att det för närvarande inte finns förutsättningar för ytterligare sammanslagningar av nuvarande samarbetsområden som överlappar eller ligger bredvid varandra, inte heller utvidgningar genom införlivande av nya områden.

NÄRP går fortsatt in för finansiering av grundadministration i 3-årsperioder i de av ministerrådet tidigare speciellt utpekade sex samarbetsområdena. Det gränsregionala samarbetet stabiliseras fortsatt genom detta liksom att de projektanställdas villkor förbättras. Man vill även understryka betydelsen av att förstärkningen av samarbetet på Nordkalotten och i Västnorden fortsätter under de närmaste åren.

NÄRP har lagt tyngpunkten i det gränskommunala och gränsregionala samarbetet på utvecklingsarbete inom ramen för konkreta projekt. Detta är ett viktigt led i arbetet med att konkretisera samarbetet. Efterfrågan på medel till konkreta projekt från kap 244 har även ökat successivt. Resurserna till konkret projektarbete har även, bland annat på grund av långvarigt krav från NÄRP och MR-REG, inom ramen för Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, höjts till 10 milj NOK under åren 1986–88 för finansiering över Nordiska ministerrådets budget.

Ökade ambitioner i samarbetsområdena ställer redan högre krav om ytterligare resurstilldelning för konkreta projekt. NÄRP uttrycker en förhoppning om att dessa krav skall kunna tillgodoses inom de närmaste åren.

NÄRP föreslår, för en mer rationell hantering av projektansökningar och uppföljning av den växande projektmängden, en ny budgetprocedur, utgående från rambeviljningar.

I *kapitel 4* behandlas olika former för gemensamma regionalpolitiska stödordningar. Utgående från ett MR-förslag våren 1985 om grundandet av en Västnordenfond med verksamhetsstart i början av år 1986, har NÄRP arbetat vidare med stadgar och en särskild överenskommelse om fonden mellan de nordiska regeringarna för att få fonden i drift för stärkande av näringslivsutvecklingen i Västnorden. NÄRP avser arbeta vidare med saken genom uppföljning av fondens verksamhet för att bevaka att fonden blir det instrument man avsett för att stärka Västnorden-samarbetet.

I samma kapitel redogörs även för NIB:s regionallåneordning vilken var avsedd att utvärderas under år 1985 i samband med revideringen av handlingsprogrammet.

NÄRP föreslår dock, på basen av svagt utnyttjande av lånemedlen av olika orsaker, att ingen utvärdering företas under 1985, att låneordningen förlängs tills vidare och att det efter 1.4.1986 (tidpunkten för utgången av tidigare fastslagen försöksperiod) dryftas huruvida alla outnyttjade låne-medel skall sättas i en ram inom vilken NIB ges möjlighet att bevilja lån (kvoterna slopas) samt slutligen att utvärdering av regionallåneordningen företas när hela ramen har utnyttjats.

I *kapitel 5* presenteras den verksamhet som bedrivits och skall bedrivas inom ramen för NÄRP:s långsiktiga utredningsprojekt.

I ett kort avsnitt redogörs för den diskussion som förts i samband med utvärderingsarbetet angående gränsdragningsfrågor mellan projekten samt en ev samordning av Basprojektets och NordREFO:s verksamheter. NÄRP visar på en klar arbetsfördelning mellan projekten samt konstaterar, att en samordning av Basprojektets och NordREFO:s verksamheter under kommande samarbetsprogramperiod inte bedömes som någon förbättring av verksamheten. NÄRP fastslår att såvida ytterligare samordning och styrning av verksamheterna önskas, är detta möjligt att uppnå i samband med det årliga budgetarbetet.

Basprojektet arbetar primärt med att ge underlag för regionalpolitiska beslut och utvärdering av dem på nordisk nivå. De huvudsakliga arbets- och rapporteringsformerna är årsrapporterna över den regionala utvecklingen i Norden, specialutredningar över aktuella problem samt övriga utredningar åt NÄRP och samarbete med olika nordiska organ.

NÄRP prioriterar högt den verksamhet som bedrivs inom Basprojektet och är inställd på att verksamheten skall fortsätta efter de principer man har kommit fram till och redan nu arbetar efter.

Inom ramen för *Storstadsprojektets* verksamheter jämförs regionalpolitiska problem med städernas och speciellt storstädernas utvecklingstendenser, innefattande även kommunalekonomiska aspekter. Dessutom jämför man användningen av existerande åtgärder (medel) samt belyser behovet av ändrade åtgärder i politiken för städerna vad gäller storstäderna.

NÄRP bedömer att i och med framläggandet av en policy- rapport från Storstadsprojektet i slutet av år 1985, kommer behovet av samlade redogörelser för storstadsproblem/- politik troligen att vara täckt de första par åren. NÄRP anser därför att projektet resursmässigt skall trappas ned och framtida storstadsaktiviteter under NMR bör från 1985 huvudsakligen ske i form av seminarier och konferenser. En styrgrupp med en sekreterare bör ersätta nuvarande Storstadsprojekt och ha till uppgift att följa utvecklingen samt sköta nämnda arrangemang.

NÄRP:s *glesbygdspolitiska arbetsgrupp* kom inledningsvis i mitten på 1970-talet att koncentrera sig om gränskommunalt samarbete. I början av 1980-talet kom arbetsgruppen alltmer att ägna sig åt mer generella glesbygdspolitiska frågor i Norden. Under åren 1984–85 har arbetsgruppen allt mera engagerat sig i glesbygdskommunernas problem och bildat en "kommunal samverkansgrupp i Norden".

Samtidigt har gruppen även upptagit informationsteknologins och småskaleteknikens betydelse för glesbygden på sitt program.

NÄRP ser det som angeläget att glesbygdspolitiska arbetsgruppen fortsatt arbetar vidare med de nämnda frågeställningarna med kommungruppens verksamhet som första prioritet. NÄRP kommer underhand att granska och bedöma de projekt gruppen driver och kommer att ge gruppen ytterligare ramar och riktlinjer för det fortsatta arbetet.

Förutom dessa tre utredningsprojekt vill NÄRP ta upp *teknikspridning* i sin verksamhet under kommande handlingsprogramperiod. Inget nytt projekt är tänkt att startas speciellt för denna fråga, utan arbetet avses tas om hand inom ramen för de redan befintliga utredningsprojekten med ringverkningar även till den gränsregionala och gränskommunala verksamheten.

Vad gäller redan i handlingsprogrammet från 1979 planlagd och lanserad projektverksamhet angående "*regional planlægging og distriktspolitiske virkemidler*", vilken verksamhet hittills i första hand pågått inom ramen för ett projekt under åren 1984–85 avseende "Øversikt over sammenlignende analyse af planlovgivning i de nordiske landene", förutom den verksamhet som ingår i Storstadsprojektets och Basprojektets verksamheter, ser NÄRP ingen möjlighet att framöver ta upp dessa frågor inom ramen för något skilt projekt. Frågorna får framöver tas upp i lämpliga former inom ramen för existerande verksamhet. NÄRP vill dock värdera om man skall ta upp till behandling vissa generella frågor inom ramen för den fysiska planläggningen i ett regionalpolitiskt sammanhang.

I *kapitel 6* redogörs för bakgrund och motiv för nordisk regionalpolitisk forskning. Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning (NordREFO) flyttade sitt sekretariat från Oslo till Helsingfors under sommaren 1985 och inledde därefter sin 5:e forskningssetapp under ledning av en ny instituttschef. Under andra halvåret 1985 kommer NordREFO:s styrelse att formulera och anta ett nytt forskningsprogram för nästa fyraårsperiod.

Det nya forskningsprogrammet kommer att utformas inom ramen för ett samspel mellan NÄRP och NordREFO:s styrelse. NÄRP utgår ifrån att programmet bör bygga på erfarenheter från såväl det tidigare forskningsprogrammet som på helt nya element.

NÄRP anser utifrån detta att forskningsprogrammet bör innehålla förslag till forskning inom följande områden:

- Regional planering
- Regionala konsekvenser av teknisk och ekonomisk utveckling
- Konsekvenser av regionalpolitiska åtgärder
- Vilka kriterier bör användas för att identifiera regionalpolitiska problem och definiera regional balans/obalans
- Vilka verksamheter kan samhället påverka lokalisering av i framtiden

I *kapitel 7* redogörs för informations- och erfarenhetsutbytet och dess betydelse i det nordiska regionalpolitiska samarbetet. Utgångspunkten är att ett effektivt informations- och erfarenhetsutbyte på alla nivåer utgör en viktig del i det nordiska samarbetet och dess vidareutveckling.

Utgående från detta och uppställda målformuleringar avser NÄRP att arbeta för vidareutveckling och effektivisering av de informationsaktiviteter och åtgärder som är i gång. Förutom detta försöker NÄRP samtidigt finna ytterligare informationskanaler. Härvid nämns bl. a. de regionala nordiska informationskontoren, Nordens Hus och "Förslag till nordiskt samarbete mellan de centrala regionalpolitiska stödmyndigheterna".

En central ställning inom informations- och erfarenhetsutbytet har den s. k. gränsprocedurordningen, dvs ömsesidig information om nya nationella åtgärders inverkan på den regionala utvecklingen i grannländerna.

Ordningen fungerade som försök från 1.4.1980 till 1.4.1984. MR-REG beslöt hösten 1983 att inte förlänga ordningen i den prövade formen efter att försöksperioden utlöpt den 1.4.1984. De beslöt däremot att den skulle vidareföras på följande sätt efter nämnt datum:

- 1 Fylken/län/amt och kommuner uppmanas dels på bilateralt plan, dels genom det organiserade gränsöverskridande samarbetet att lägga tillräcklig vikt på informations- och erfarenhetsutbyte, bl. a. som en del av det gränsregionala samarbetet.
- 2 Vidareutveckla NÄRP:s centrala informationssystem ytterligare något genom att tidvis be om synpunkter på speciellt utpekade problemställningar/teman i det material som sänds ut.
- 3 Att NÄRP och regionalministrarna på sina möten följer upp intentionen i gränsprocedurordningen genom att utnyttja möjligheten till ömsesidigt informations- och erfarenhetsutbyte under den fasta punkten på dagordningen "Aktuellt om regionalpolitik i de enskilda länderna".

NÄRP ser ingen anledning att nu föreslå någon förändring i denna ordning.

Yhteenveto (finskt sammandrag)

Tässä raportissa kerrotaan vuonna 1979 hyväksytyyn aluepoliittisen toimintaohjelman toteutumisen nykytilanteesta sekä selostetaan yhteistyöohjelman tarkistusehdotusta, joka on laadittu NÄRP:n arvioitua vuonna 1979 hyväksytyä toimintaohjelmaa.

Luvussa 1 selostetaan voimassa olevan toimintaohjelman pääpiirteitä ja konkretisointia. Liksäksi selostetaan suoritettujen arvioinnin ja toimintaohjelman tarkistusehdotuksen taustaa ja tarkoitusta.

Luvussa 2 kuvataan pohjoismaiden aluepoliittisen yhteistyön tavoitteita ja keinoja. Voimassa olevan toimintaohjelman sisältämiä tavoitteita ja suuntaviivoja ehdotetaan joiltakin osin muutettaviksi jotta ne saataisiin realistisemmiksi ja konkreettisemmiksi. Tavoitteet on muotoiltu seuraavasti:

Pohjoismaiden aluepoliittisen yhteistyön päätavoitteena tulee olla alueellisen kehityksen harjoittaminen pohjoismaisesti suuremman hyödyn saamiseksi sekä pohjoismaisen että kansallisen kehityksen kannalta.

Työn tulee sisältää toimia, joiden avulla pyritään kehittämään elinkeinoelämää aluepoliittisesti korostetuilla alueilla. Tämä luo työllisyyttä ja tuo seudulle väestön elinehtojen kannalta tärkeitä palveluja.

Pohjoismaiden aluepoliittiselle yhteistyölle voidaan asettaa seuraavat osatavoitteet:

1. Yhteistyön tulee aikaansaada merkityksellistä kokemustenvaihtoa, jota käytetään tehokkaan kansallisen aluepolitiikan luomisen pohjana.

2. Pohjoismaisten aluepoliittisten toimien tulee täydentää yksittäisten maiden aluepolitiikkaa.

3. Pohjoismaiden aluepoliittinen yhteistyö tulee erityisesti suunnata kahden tai useamman maan raja-alueille sekä alueille, joilla pohjoismaisesta näkökulmasta katsotaan olevan erityisen vaikeita alueellisia ongelmia.

4. Aluepoliittisessa yhteistyössä tulee kiinnittää suurta huomiota siihen, että mainituilla alueilla mahdollisuuksien mukaan toimitaan yhteistyön lisäämiseksi mm. kaupan, elinkeinoelämän, koulutuksen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan alalla.

5. Yhteistyön tulee muodostaa pohja yhteiselle esiintymiselle muussa kansainvälisessä yhteistyössä silloin kun se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi.

Luvussa 3 selostetaan yhä laajenevaa rajaseutu- ja rajakuntayhteistyötä. Arviointityön sihteeristö on yhteistyössä olemassaolevien yhteistyöalueiden kanssa suorittanut arvioinnin, jossa toisaalta kuvataan työn organisaatiota ja saatuja tuloksia ja toisaalta annetaan tietoja eri alueilla tehtävästä työstä.

Tarkoituksena ei ole virtaviivaistaa yhteistyöalueiden toimintaa siinä määrin, että ne menettävät omaleimaisuutensa, vaikkakin NÄRP:n tavoit-

teena edelleen on vahvistaa tietyt suuntaviivat ja puite-edellytykset tätä hallitsevassa olevaa toimintaa varten.

NÄRP on pyrkinyt tekemään aluepoliittisen yhteistyön mahdollisimman konkreettiseksi ja kiinnittänyt huomiota uusien yhteistyömuotojen kehittämiseen. Rajaseudun alueellisesta yhteistyöstä on täten tullut tärkeä väline. Työ on mahdollisuuksien mukaan suunnattu konkreettisiin yhteistyöprojekteihin. NÄRP on myös sitä mieltä, että jatkossa on pyrittävä syventämään yhteistyötä sekä laadullisesti parantamaan projektin sisältöä järjestelmällisen suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan avulla.

NÄRP otti esiin rajakuntatoiminnan uudelleenorganisoinnin tarpeen pohjoisella ja eteläisellä kokeilualueella sekä esitti tämän uudelleenorganisoinnin periaatteet raportissaan, joka koski aluepoliittisen toimintaohjelman tarkistusta vuonna 1981. Viimeisimmän arvioinnin kestäessä on pohjoinen kokeilualue edellä mainittujen aikaisemmin esitettyjen periaatteiden mukaisesti lakkautettu 1.1.1985 alkaen itsenäisenä yhteistyöelimenä ja muutettu työryhmäksi, joka toimintansa, budjettinsa ja organisaationsa puolesta on Pohjoiskalottikomitean alainen. Samaa uudelleenorganisointimallia käytetään saatettaessa eteläisen kokeilualueen toiminta vuodesta 1986 alkaen Keskipohjolakomitean alaisuuteen.

Näin on rajakuntayhteistyö yleisesti ottaen tullut osaksi raja-alueiden yhteistyöelinten normaalia toimintaa, mikä vastaa mm. maiden rajojen yli tehtävää kuntayhteistyötä koskevan sopimuksen päämääriä.

Yhteistyöalueiden maantieteellisen rajaamisen osalta NÄRP on sitä mieltä, että tällä hetkellä ei ole olemassa edellytyksiä liittää toisiinsa nykyisiä yhteistyöalueita, jotka menevät osittain päällekkäin tai rajoittuvat toisiinsa, eikä myöskään laajentaa yhteistyöalueita liittämällä niihin uusia alueita.

NÄRP kannattaa edelleen perushallinnon rahoittamista kolmen vuoden jaksoissa ministerineuvoston aikaisemmin erityisesti osoittamalla kuudella yhteistyöalueella. Tämä vakauttaa raja-alueyhteistyötä ja parantaa projektityöntekijöiden asemaa. NÄRP haluaa myös korostaa sen merkitystä, että Pohjoiskalotin ja Länsipohjolan yhteistyön vahvistaminen jatkuu lähivuosina.

NÄRP on asettanut rajakuntien ja rajaseudun alueellisen yhteistyön painopisteen kehitystyöhön konkreettisten projektien puitteissa. Tämä on tärkeä osa työn konkretisointia. Konkreettisiin projekteihin pääluokasta 244 myönnettävien varojen kysyntä on myös kasvanut jatkuvasti.

Muun muassa NÄRPin ja aluepolitiikasta vastaavien ministereiden jo pitkään esittämien vaatimusten ansiosta on konkreettiseen projektityöhön Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetista myönnettyjä varoja myös korotettu 10 miljoonaan NOK vuosina 1986–88 taloudellisen kehityksen ja täystyöllisyyden toimintasuunitelman puitteissa.

Yhteistyöalueiden tavoitetason kohoaminen aiheuttaa jo nyt vaatimuksia entistä suurempien voimavarojen myöntämisestä konkreettisiin projekteihin. NÄRP toivoo, että nämä vaatimukset voitaisiin täyttää lähivuosina.

Jotta projektihakemuksia voitaisiin käsitellä järkiperaisemmin ja kasvavaa projektimäärää seurata paremmin, NÄRP ehdottaa uutta budjettimennettelyä, jonka lähtökohtana ovat puitemäärärahat.

Luvussa 4 käsitellään yhteisten aluepoliittisten tukijärjestelmien eri muotoja. Keväällä 1985 tehdyn ministerineuvoston ehdotuksen pohjalta, joka koskee Länsipohjolarahaston perustamista ja sen toiminnan aloittamista vuoden 1986 alussa, NÄRP on valmistellut edelleen rahaston sääntöjä ja rahastoa koskevaa erityistä pohjoismaiden hallitusten välistä sopimusta jotta rahasto saataisiin toimintaan Länsipohjolan elinkeinoelämän kehityksen vahvistamiseksi. NÄRP aikoo jatkaa asian käsittelyä seuraamalla rahaston toimintaa valvoakseen, että rahastosta tulee se väline Länsipohjolayhteistyön vahvistamiseksi kuin on tarkoitus.

Samassa luvussa selostetaan myös Pohjoismaiden investointipankin aluelainajärjestelmää, jota oli tarkoitus arvioida vuonna 1985 toimintaohjelman tarkistuksen yhteydessä.

Koska lainajärjestelmää eri syistä on käytetty vähäisessä määrin hyväksi, NÄRP ehdottaa kuitenkin, että arviointia ei suoriteta vuonna 1985, että lainajärjestelmää jatkettaisiin toistaiseksi ja että 1.4.1986 jälkeen (jolloin aikaisemmin määrätty kokeilukausi päättyy) pohdittaisiin tulisiko kaikki käyttämättömät lainavarat asettaa puitteisiin, joista investointipankki saa mahdollisuuden myöntää lainoja (kiintiöt poistettaisiin) sekä lisäksi että aluelainajärjestelmää arvioitaisiin kun puitteet on kokonaan käytetty.

Luvussa 5 esitellään toimintaa, jota on harjoitettu ja tullaan harjoittamaan NÄRP:n pitkän aikavälin selvitysprojekteissa.

Lyhyesti mainitaan keskustelu, jota on käyty arvioitaessa projektien välistä rajanvetoa sekä mahdollista Perusprojektin ja NordREFOn toimintamuotojen koordinoitua. NÄRP viittaa projektien väliseen selvään työnjakoon ja toteaa, että Perusprojektin ja NordREFOn toimintamuotojen välistä koordinoitua ei tulevalle yhteistyöohjelmakaudella katsota toiminnan parannukseksi. NÄRP toteaa, että mikäli toimintamuotoja halutaan koordinoita ja ohjata entistä suuremmissa määrin, se on mahdollista vuotuisen budjettityön kautta.

Perusprojektin työn tarkoituksena on ensisijaisesti antaa pohjaa aluepoliittisten päätösten teolle ja arvioinnille pohjoismaisella tasolla. Sen pääasiallisia työ- ja raportointimuotoja ovat pohjoismaiden alueellista kehitystä koskevat vuosiraportit, ajankohtaisia ongelmia koskevat erityisselvitykset sekä muut NÄRP:lle tehtävät selvitykset ja yhteistyö eri pohjoismaisten elinten kanssa.

NÄRP panee suuren painon Perusprojektin toiminnalle ja haluaa toiminnan jatkuvan niiden periaatteiden mukaan, joihin on päädytty ja joiden mukaisesti jo nyt toimitaan.

Suurkaupunkiprojektissa vertaillaan aluepoliittisia ongelmia kaupunkien ja erityisesti suurkaupunkien kehityssuuntauksiin. Myös kunnallistalou-

delliset näkökohdat otetaan huomioon. Lisäksi vertaillaan olemassaolevien toimenpiteiden (keinojen) käyttöä sekä valotetaan kaupunkipoliittisten toimenpiteiden muuttamisen tavetta suurkaupungeissa.

NÄRP katsoo, että Suurkaupunkiprojektin policy-raportin valmistuessa vuoden 1985 lopussa tulee suurkaupunkien ongelmia ja suurkaupunkipoliittikkaa koskevien kokonaisselvitysten tarve luultavasti olemaan katettu parin lähimmän vuoden ajaksi. NÄRP katsoo sen vuoksi, että projektin saamia varoja tulee supistaa ja että tuleva ministerineuvoston alainen suurkaupunkitoiminta tulee vuodesta 1985 lähtien pääasiassa järjestää seminaarien ja konferenssien muodossa. Nykyinen Suurkaupunkiprojekti tulee korvata johtoryhmällä ja sihteerillä, joiden tehtävänä on seurata kehitystä ja hoitaa edellä mainitut tilaisuudet.

NÄRP:n *haja-asutuspoliittinen työryhmä* keskittyi aluksi 1970-luvun puolivälissä rajaseutukuntien yhteistyöhön. 1980-luvun alkupuolella ryhmä alkoi yhä enemmän keskittyä yleisempiin haja-asutuspoliittisiin kysymyksiin. Vuosina 1984–85 ryhmä on käsitellyt entistä enemmän harvaan asuttujen kuntien ongelmia ja muodostanut ”pohjoismaiden kunnallisen yhteistoimintaryhmän”.

Samalla työryhmä on ottanut ohjelmaansa myös tietoteknologian ja pientimuotoisen tekniikan merkityksen haja – asutust alueella.

NÄRP pitää tärkeänä, että haja-asutuspoliittinen työryhmä edelleen jatkaa mainittujen kysymysten käsittelyä ja panee pääpainon kuntaryhmän toimintaan. NÄRP tulee ajan myötä tarkastamaan ja arvioimaan ryhmän toteuttamia projekteja ja antamaan ryhmälle lisäohjeita sekä puitteet tulevaa työtä varten.

Näiden kolmen selvitysprojektin lisäksi NÄRP ottaa toimintaansa mukaan *tekniikan levittämisen* tulevalle toimintaohjelmakaudella. Tätä kysymystä varten ei ole tarkoitus käynnistää uutta projektia, vaan työtä on tarkoitus tehdä olemassaolevissa selvitysprojekteissa. Tästä odotetaan olevan seurausvaikutuksia myös rajaseutu- ja rajakuntatoiminnalle.

Jo vuonna 1979 hyväksytyssä toimintaohjelmassa suunniteltiin projekti-toimintaa, joka koski ”*alueellista suunnittelua ja aluepoliittisia toimenpiteitä*”. Tätä toimintaa on tähän mennessä harjoitettu lähinnä vuosina 1984–85 toteutetun projektin ”Katsaus pohjoismaiden kaavoituslainsäädäntöä koskevasta vertailevasta analyysistä” muodossa, ellei oteta huomioon Suurkaupunkiprojektiin ja Perusprojektiin kuuluvaa toimintaa. NÄRP ei näe lähitulevaisuudessa mitään mahdollisuutta ottaa näitä kysymyksiä esiin erillisen projektin puitteissa. Ne on jatkossa otettava esiin sopivassa muodossa jo olemassa olevan toiminnan puitteissa. NÄRP tulee kuitenkin arvioimaan tulisiko eräät kaavoitukseen liittyvät yleiset kysymykset ottaa käsiteltäviksi aluepoliittisissa yhteyksissä.

Luvussa 6 selostetaan pohjoismaiden aluepoliittisen tutkimuksen taustaa ja motiiveja. Pohjoismaiden aluepoliittinen tutkimuslaitos (NordREFO) siirsi sihteeristönsä Oslostta Helsinkiin kesällä 1985 ja aloitti sen jälkeen

viidennen tutkimusvaiheensa uuden päällikkönsä johdolla. NordREFOn hallitus tulee vuoden 1985 jälkipuoliskolla muotoilemaan ja hyväksymään uuden tutkimusohjelman seuraavaksi nelivuotiskaudeksi.

Uusi tutkimusohjelma tullaan muotoilemaan NARPin ja NordREFOn hallitusten välisen vuorovaikutuksen pohjalta. NÄRP odottaa, että ohjelma rakentuu sekä aikaisemmasta tutkimusohjelmasta saatujen kokemusten pohjalta että aivan uusille elementeille.

Näin ollen NÄRP katsoo, että tutkimusohjelman tulee sisältää ehdotukset seuraavien alojen tutkimuksesta:

- Alueellinen suunnittelu
- Teknisen ja taloudellisen kehityksen alueelliset seuraukset
- Aluepoliittisten toimenpiteiden seuraukset
- Mitä arvosteluperusteita tulisi käyttää aluepoliittisten ongelmien tunnistamisessa ja alueellisen tasapainon/epätasapainon määrittelyssä
- Minkä toiminnan sijoituspaikan valintaan yhteiskunta voi tulevaisuudessa vaikuttaa.

Luvussa 7 kerrotaan tietojen ja kokemusten vaihdosta sekä sen merkityksestä pohjoismaiden aluepoliittisessa yhteistyössä. Lähtökohtana on se, että tehokas tietojen ja kokemusten vaihto kaikilla tasoilla on tärkeä osa pohjoismaista yhteistyötä ja sen edelleen kehittämistä.

Tältä pohjalta ja asetettujen tavoitteiden mukaisesti NÄRP aikoo työskennellä käynnissä olevan tiedotustoiminnan kehittämiseksi. Tämän lisäksi NÄRP pyrkii löytämään uusia tiedotuskanavia. Tässä yhteydessä mainitaan mm. pohjoismaiden alueelliset tiedotustoimistot, Pohjolan talot sekä ”Ehdotus keskeisten aluepoliittisten tukiviranomaisten väliseksi pohjoismaiseksi yhteistyöksi”.

Keskeinen asema tietojen ja kokemusten vaihdossa on ns. rajamenettelyjärjestelmällä. Se tarkoittaa keskinäistä tiedotusta kansallisten toimenpiteiden vaikutuksesta naapurimaiden alueelliseen kehitykseen.

Järjestelmä oli toiminnassa koeluontoisesti 1.4.1980–1.4.1984. Aluepolitiikasta vastaavat ministerit päättivät syksyllä 1983 olla pidentämättä järjestelmän voimassaoloaikaa sen päättyessä 1.4.1984, siinä muodossa kuin sitä kokeiltiin. He päättivät kuitenkin jatkaa järjestelmää seuraavassa muodossa mainitun päivämäärän jälkeen:

1. Läänejä ja kuntia kehoitetaan toisaalta kahdenkeskisellä tasolla, toisaalta järjestetyn, rajojen yli tapahtuvan yhteistyön kautta, kiinnittämään riittävästi huomiota tietojen ja kokemusten vaihtoon, mm. osana rajaseudun alueellista yhteistyötä.
2. NARPin keskeistä tiedotusjärjestelmää kehitetään jossakin määrin edelleen pyytämällä lähetettävässä aineistossa ajoittain kommentteja erityisesti osoitetuista ongelmista/aiheista.
3. NÄRP ja aluepolitiikasta vastaavat ministerit noudattavat kokouksissaan aluemenettelyjärjestelmän tarkoituksia käyttämällä mahdollisuutta keskinäiseen tietojen ja kokemusten vaihtoon vakituudessa

päiväjärjestyksen kohdassa "Ajankohtaista eri maiden aluepolitiikasta".

NÄRP ei katso tällä hetkellä olevan syytä ehdottaa mitään muutosta tähän järjestelmään.

Kap. 1 Inledning

1.1 Bakgrund

Det nordiska samarbetet på det regionalpolitiska området vilar formellt på det s. k. Helsingforsavtalet från 1962, en samarbetsöverenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Från mitten av 1960-talet inledde ad hoc- kommittén för Nordkalotten och Nordiska arbetsgruppen för regionalpolitisk forskning (NordREFO) sitt arbete. 1971 inrättades Nordiska ministerrådet och 1973 tillkom Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP). Redan 1972 antogs dock det första regionalpolitiska handlingsprogrammet.

Den historiska utvecklingen visar att det nordiska regionalpolitiska samarbetet under åren har gått från generellt samarbete och erfarenhetsutbyte till mera sektorsarbete med en mera direkt nyttoinriktad verksamhet dominerad av näringslivssamarbete med tyngpunkt på frågor kring industrisamarbete i olika former, teknikspridningsfrågor och turism. Detta har gett ett stort tryck på budgeten och speciellt projektbudgeten för konkreta åtgärder, kap 244.

Inom ramen för Rek. 1/85, Nordisk handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, tillmötesgicks NÄRP:s mångåriga förslag om 10 milj NOK till kap 244 för att kunna möta den positiva utveckling som det gränsregionala och gränskommunala samarbetet lett till.

En klar och medveten tyngdpunktsförskjutning i resultatgivande riktning har fortgående skett inom det regionalpolitiska samarbete i Norden under de senaste tio åren.

1.2 Det regionalpolitiska handlingsprogrammet från 1979

Åren 1977/78 utvärderades det regionalpolitiska samarbetet. På grundval härav utarbetades förslag till nytt handlingsprogram, vilket fastställdes av MR-REG (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) 1979. Det uppdrogs åt NÄRP att:

- arbeta med genomförandet av programmet
- därvid beakta Nordiska rådets rekommendation nr 1/1979 och
- fortlöpaende arbeta med programmets utveckling mot bakgrund av de erfarenheter som vinnas och de synpunkter som förs fram.

Det nya handlingsprogrammet gav uttryck åt en höjd ambitionsnivå i det regionalpolitiska samarbetet. Ett samlat mål för den nationella politiken och för det nordiska samarbetet gavs formuleringen: "Att verka för en i regionalt hänseende balanserad utveckling i Norden". Detta skulle gälla bl. a. sysselsättningsmöjligheter och inkomstförhållanden, tillgången till service samt i fråga om boende- och fritidsmiljö.

I december 1980 beslöt NMR att verksamheten ånyo skulle utvärderas med speciell inriktning på samarbetet över riksgränserna. Utvärderingen

syftade till att förbättra förutsättningarna för ett effektivare samarbete. Samtidigt skulle utvärderingen ge underlag för den praktiska planeringen och styrningen, finansieringen och organiseringen. Resultatet framgår dels av MR-REG 18/1980 27.10.1980 "Utvärdering av gränsregionalt och gränskommunalt samarbete. Statusrapport", dels av NÄRP 1981: Utvärdering av det gränsregionala och -kommunala samarbetet på basis av projektledarnas erfarenhetsrapporter".

I 1979 års handlingsprogram betonades vikten av konkretisering av den nordiska regionalpolitiken. Ett uttryck härför var införandet av budgetposten 244 för s. k. konkreta projekt.

En överenskommelse om gränskommunalt samarbete över nordiska riksgränser har ratificerats av samtliga fördragsslutande parter och trätt i kraft den 26 januari 1979. Enligt denna har de nordiska regeringarna ansett det önskvärt att kommunerna samarbetar över riksgränserna i fråga om kulturliv, miljövård, sjukvård, samfärdsel och turism. Samtidigt lovar staterna att bl. a. undanröja hinder och svårigheter genom att ändra eller göra tillägg i det egna landets lagar och bestämmelser.

1.3 Genomföringen och konkretiseringen av handlingsprogrammet

Det finns flera grunder till att NÄRP (såväl år 1981 som åren 1984/1985) har företagit utvärderingar och revideringar av verksamheten. De viktigaste är:

a) Nordiska ministerrådets (de för regionalpolitiken ansvariga ministerråden – MR-REG) godkännande av gällande handlingsprogram den 2 april 1979 med följande uppdrag till NÄRP:

- att arbeta med genomföringen av programmet och i förbindelse därmed ta hänsyn till Nordiska rådets rekommendation 1/1979
- att löpande arbeta med utveckling av programmet på basen av de erfarenheter som vinnes och de synpunkter som framkommer.

b) NÄRP är intresserad av en snabb utveckling och effektivisering av det regionalpolitiska samarbetet. Det är önskvärt och nödvändigt med en koordinering av de enskilda samarbetssektorerna som lanserades i handlingsprogrammet från år 1979. En dokumentation av det arbete som pågår och en precisering av planerna för de närmaste åren, ger bättre möjligheter att mäta de ekonomiska resurserna med de politiska förväntningarna på samarbetet inom detta område.

c) I handlingsprogrammet från 1979 introducerades flera nya åtgärder för en tvåårig försöksperiod (vilken förlängts med 4 resp. 2 år för NIB:s regionalläneordning, se Kap. 4.2 och Gränsprocedurordningen, se Kap. 7.3). För att kunna vidareföra och vidareutveckla dessa försöksåtgärder har det underhand varit nödvändigt med en genomgång och diskussion av dessa som underlag för nya beslut om verksamhetens fortsatta inriktning.

d) Det gränsregionala och gränskommunala samarbetet har efterhand fått en mycket dominerande plats i samarbetet. Det har varit nödvändigt att utvärdera detta samarbete för att omsätta vunna erfarenheter i form av nya riktlinjer och rambetingelser för denna typ av verksamhet vad det gäller organisering, projektarbete, finansiering m m.

e) Som en följd av 1979 års handlingsprogram introducerades ett nytt kapitel för konkreta regionalpolitiska åtgärder (kap 244) på ministerrådets budget. Detta har bidragit till att stärka och konkretisera samarbetet i gränsregionerna (jfr. Kap 3.3). En utvärdering av genomförda projekt har under hand varit nödvändig för att precisera de kriterier som bör gälla för denna beviljning på så sätt att den blir ett effektivt medel i det nordiska gränsregionala och gränskommunala samarbetet, samt för genomföringen av olika pilotprojekt av gemensamt intresse.

f) Regionalpolitikens förändrade förutsättningar. I de flesta nordiska länder förs en debatt huruvida betingelserna för nuvarande regionalpolitiska medel håller på att förändras så att åtgärdsarsenalen bör ses över.

NÄRP:s forsknings- och utredningsorgan, som bl. a. har till uppgift att följa med strukturella förändringar i samhället, har bistått NÄRP med aktuella synpunkter beträffande ändrade förutsättningar för regionalpolitiken. Förutom till enbart synpunkter kan därtill hänvisas till bl. a. Basprojektets årsrapporter 1983–84 och 1985 samt till tidskrifter och publikationer från NordREFO:s senaste forskningsperiod (jfr kap 6.1). Av de sistnämnda kan speciellt nämnas nr 1984:3 "Regionalpolitikens förutsättningar" i NordREFO:s tidskriftsserie samt tidskrifter och rapporter under temagruppen "Regionala konsekvenser av strukturuomvandling och teknisk utveckling".

De aktuella synpunkterna och den långsiktiga informationen från nämnda organ, samt övriga organ, har legat som underlag för NÄRP:s bedömning av nödvändigheten av en revidering av handlingsprogrammet.

1.4 Konklusioner

Mot ovanstående bakgrund, med en bred verksamhet som spänner från utrednings- och forskningsverksamhet över kontakt- och erfarenhetsutbytesystem till gränsregionalt och gränskommunalt samarbete, innehållande såväl generellt samarbete som konkret projektsamarbete, kunde man tänka sig att den snabba utvecklingen i samhället och även inom nämnda arbetsfält, tillsammans med de förändrade allmänna förutsättningarna för regionalpolitiken, skulle ställa stora krav på förändring av gällande regionalpolitiska handlingsprogram.

Men utgående från NÄRP:s utvärdering bedöms att så icke är fallet. Tack vare den långsiktighet som präglat handlingsprogrammet från 1979 och de åtgärder och korrigeringar av verksamheten som NÄRP och Nordiska ministerrådet vidtagit under hand samt på basen av den bedrivna

resultatgivande verksamheten, har NÄRP inte funnit anledning till att föreslå några omfattande reviderings- eller ändringsförslag till det nu gällande handlingsprogrammet. Ändringsförslagen i handlingsprogrammet för det nordiska regionalpolitiska samarbetet framgår i de enskilda kapitlen i denna rapport.

Kap. 2 Målsättningar och medel för nordiskt regionalpolitiskt samarbete

Likheter i samhällsstruktur, näringsekonomiska förhållanden och kulturellt mönster kännetecknar de nordiska länderna. Dessa likheter är en av förutsättningarna för utvecklingen av ett omfattande samarbete. De värderingar som styr samhällsutvecklingen i länderna är också i stor utsträckning desamma. *Ett överordnat mål* för det fortsatta samarbetet bör därför vara att främja en utveckling som stärker gemenskapen mellan samtliga nordiska länder.

Nordiskt samarbete måste vara förankrat i den nationella regionalpolitiken och förutom att gagna utvecklingen i ett nordiskt sammanhang kan det vara ett betydelsefullt komplement till nationell regionalpolitik.

Nordiskt regionalpolitiskt samarbete skall som en huvudregel i sitt konkreta genomförande omfatta samtliga nordiska länder, men kan i vissa tillfällen genomföras av färre länder när detta är önskvärt av praktiska och administrativa orsaker. De många gränsregionala och gränskommunala samarbetsprojekten är exempel på detta. Det bör vidare vara en huvudregel att de olika aktiviteterna skall innebära en fördel för de medverkande parterna och de nordiska länderna sammantaget antingen kunskaps- och metodmässigt, ekonomiskt eller på annat sätt. Det är generellt, liksom även utgående från den nordiska samarbetstanken, önskvärt och eftersträvanvärt att samarbetsprojekt bör komma till stånd när man genom utnyttjande av gemensamma resurser och kunskaper kan nå bättre resultat eller arbeta mera effektivt än på nationell nivå.

Huvudmålsättningen för det nordiska samarbetet på det regionalpolitiska området bör vara att i nordiskt sammanhang bedriva ett regionalt utvecklingsarbete som kan ge ett ökat bidrag till såväl nordisk som nationell utveckling.

Arbetet bör omfatta insatser för att åstadkomma näringslivsutveckling i regioner som i ett nordiskt sammanhang ges regionalpolitisk prioritet, vilket skapar sysselsättning och tillgång till service av betydelse för befolkningens levnadsvillkor.

Följande *delmål* för det nordiska regionalpolitiska samarbetet bör ställas upp för det fortsatta arbetet. Dessa delmål står i överensstämmelse med de som gällt hittills. En precisering har gjorts under punkt 4:

1. Samarbetet skall bidra till erfarenhetsutbyte av betydelse som underlag för utformningen av en effektiv nationell regionalpolitik.
2. De nordiska regionalpolitiska insatserna bör utgöra ett komplement till respektive lands regionalpolitik.
3. Det nordiska regionalpolitiska samarbetet skall speciellt inriktas på dels gränsområden mellan två eller flera länder, dels regioner som i ett nordiskt perspektiv bedömes ha speciellt svåra regionala problem.
4. I det regionalpolitiska samarbetet bör fästas stor vikt vid att man i nämnda regioner så långt det är möjligt verkar för ökad samverkan inom bl. a. handel, näringsliv, utbildning och forskning/utvecklingsarbete (FoU).
5. Samarbetet bör utgöra en grund för ett gemensamt uppträdande i annat internationellt samarbete, såvida detta värderas som ändamålsenligt.

Bland nu gällande delmål finns också uppställt att man skall uppnå en nordisk harmonisering av planering och konkreta åtgärder. NÄRP har på grundval av erfarenheter från det praktiska samarbetet, samt på basen av de olikheter mellan regioner och länder som alla likheter till trots dock existerar, funnit denna målsättning alltför oprecis och anser att samarbetet snarast bör ha som mål att skapa ett effektivt erfarenhets- och informationsutbyte.

Det hänvisas i övrigt till NU 1978:11 och NU 1981:12 beträffande hittillsvarande mål och kriterier för nordiskt regionalpolitiskt samarbete, från vilka ovanstående målsättningar vidareutvecklats.

Preciseringar och målsättningar skall också i största möjliga mån anknyttas till varje enskilt projekt eller samsarbetsområde. Dessa bör vara så operativa som möjligt och mer konkreta än ovannämnda överordnade målsättningar.

Kap. 3 Gränsregionalt och gränskommunalt samarbete

3.1 Syfte och principer för utvärdering

På grund av att det gränsregionala samarbetet nu har pågått under en ganska lång tid, har Nordiska ministerrådet som tidigare nämnts beslutat att verksamheten skall utvärderas.

Utvärderingen syftar till att dels beskriva hur arbetet har organiserats och vilka resultat man vunnit, dels sprida kunskap och information om erfarenheter av arbetet i de olika områdena. I tillämpliga delar skall utvärderingen läggas till grund för förslag till förändringar.

Villkoren för samarbetet i de olika områdena är vid en jämförelse relativt sett olika. Avsikten är inte att strömlinjeforma verksamheten i de olika samsarbetsområdena. De bör behålla sin egenart. Det ligger emellertid stort värde i att de olika områdena kan dra nytta av varandras erfarenheter beträffande bl. a. samsarbetsformer, organisation, finansiering och projektverksamhet.

En strikt utvärdering av det regionalpolitiska samarbetet i de gränsregionala och gränskommunala samarbetsområdena är förenat med olika problem. Dels har verksamheten tidigare varit föremål för utvärdering, dels är arbetet olika organiserat och bedrivs på olika nivåer i de olika områdena. Förutsättningarna för samarbetet varierar också.

En vetenskapligt inriktad studie kräver stora resursinsatser. Dessutom är verksamhetens art varierande och skapar mätproblem. Dessa omständigheter, vägda mot resursinsatser, har lett till en mera översiktlig och praktiskt inriktad studie av den hittillsvarande verksamheten i samarbetsområdena. Revideringar, preciseringar och prioriteringar sker också fortlöpande i det årliga budgetarbetet. I detta sammanhang kompletteras verksamheten successivt med hänsyn till ändrade förutsättningar.

3.2 Utveckling av mål och medel i det gränsregionala och gränskommunala samarbetet

Enligt målen i det regionalpolitiska handlingsprogrammet från 1979 skall det nordiska regionalpolitiska samarbetet särskilt inriktas mot dels gränsområden mellan två eller flera länder, dels regioner som i ett nordiskt perspektiv bedöms ha särskilt svåra regionala problem. NÄRP har inriktat samarbetet på att medverka till utbyggnaden av fungerande regioner i områden där riksgränser utgör hinder för samarbete och utveckling. Samarbetet på Nordkalotten och i Västnorden har särskild prioritet. Initiering av och stöd till samnordiska projekt (t ex gemensamt utnyttjande av naturresurser, gemensamma infrastrukturinvesteringar m m) har blivit viktiga medel för dessa ansträngningar. Ökad nordisk samverkan har eftersträvat bl. a. genom en förbättrad kunskapsöverföring och erfarenhetsutbyte. NÄRP har med detta syftat till att åstadkomma en mer tillfredsställande regional balans i Norden.

För att uppnå dessa mål har NÄRP strävat efter att göra det regionalpolitiska samarbetet så konkret och praktiskt inriktat som möjligt och fäst uppmärksamheten på utveckling av nya samarbetsformer. Det gränsregionala samarbetet har blivit ett viktigt instrument i detta arbete. De samarbetsområden som genom beslut av Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) erhåller nordisk finansiering är:

Nordkalotten (Nordland, Troms och Finnmark fylken i Norge, Norrbottens län i Sverige och Lapplands län i Finland),

Västnorden (Grönland, Island, Färöarna),

Öresund (Skåne i Sverige och Själland i Danmark),

Kvarken (Vasa län i Finland och Västerbottens län i Sverige),

Mittnorden (Nord- och Sør-Trøndelag fylken i Norge, Jämtlands och Västernorrlands län i Sverige samt Vasa och Mellerst Finlands län i Finland),

Skärgårdssamarbetet (skärgården i Stockholms-regionen, Åland och Åboland),

ARKO (Arvika- och Kongsvinger-regionen),
Østfold – Bohuslän,
Bornholm – Sydöstra Skåne

Den tidigare på försöksbasis drivna verksamheten i Norra och Södra försöksområdena har omorganiserats som arbetsgrupper under Nordkalottkommittén fr. o. m. 1985 respektive Mittnordkommittén fr. o. m. 1986. (Karta 1 och karta 2.)

Gränssamarbetet upptar en alltmer omfattande del av det nordiska regionalpolitiska samarbetet. De medel NÄRP använt för att förverkliga målen för denna verksamhet är framför allt följande:

Karta 1

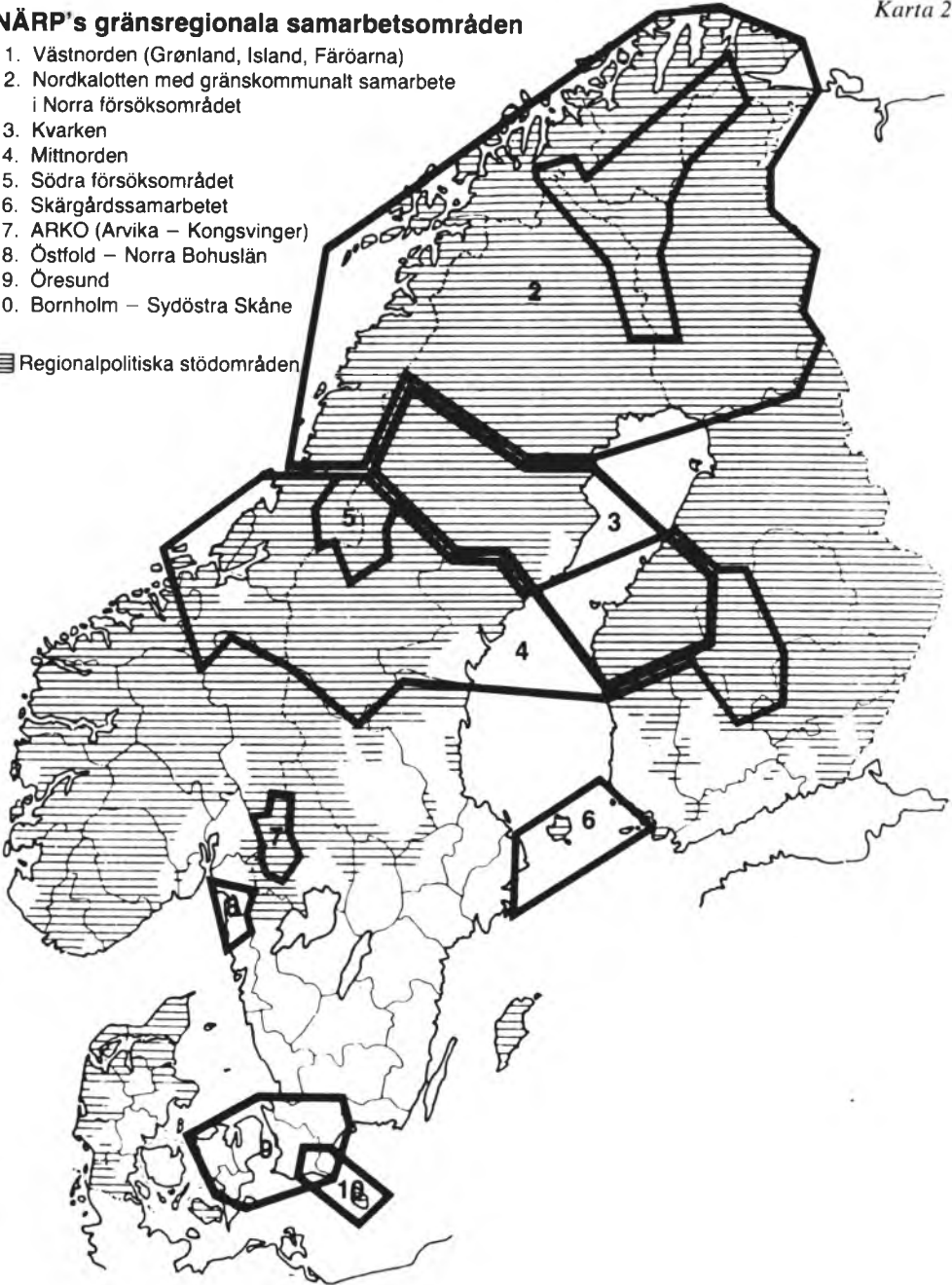

VÄSTNORDEN (Grönland, Island, Færøerne)

NÄRP's gränsregionala samarbetsområden

1. Västnorden (Grönland, Island, Färöarna)
2. Nordkalotten med gränskommunalt samarbete i Norra försöksområdet
3. Kvarken
4. Mittnorden
5. Södra försöksområdet
6. Skärgårdssamarbetet
7. ARKO (Arvika – Kongsvinger)
8. Östfold – Norra Bohuslän
9. Öresund
10. Bornholm – Sydöstra Skåne

 Regionalpolitiska stödområden

- Anslag till gränsregionala samarbetsorgans grundadministration (kap 241 och 245) har utnyttjats bl. a. för anställning av särskilda projektsekreterare för projektledning och för vissa utredningsresurser.
- En särskild budgetpost (kap 244) har tillkommit för att tillgodose de behov av gemensamt arbete över gränserna i angelägna frågor som förts fram som projekt i samsamarbetsområdena.
- Genom att bedöma de olika projektens innehåll, kvalitet och inriktning utifrån ett antal generella kriterier har det gränsregionala arbetet kunnat länkas in på konkreta frågor i överensstämmelse med målen.
- Genom kontinuerligt deltagande i projektarbetet, möten och konferenser samt genom årliga projektledarseminarier har erfarenheter kunnat utbytas och kunskap kunnat spridas till förmån för verksamhetens utveckling.

Verksamheten i samsamarbetsområdena har i ökande grad inriktats på att undanröja gränshinder och åstadkomma gemensamt utvecklingsarbete. Arbetet inriktas så långt möjligt på konkreta samsamarbetsprojekt.

Riktlinjer för utdelning av stöd till konkreta projekt i gränsområdena över kap 244 i Nordiska ministerrådets budget har fastlagts i det regionalpolitiska handlingsprogrammet från 1979. Behovet av budgetmedel till konkreta projekt bedömdes då vara 10 miljoner NOK, eventuellt med en stegvis uppbyggnad under ett par år. De första medlen, sammanlagt drygt 2,1 miljoner NOK, beviljades 1980. Därefter har det fram till 1986 skett en långsam uppbyggnad av de disponibla medlen, så att drygt 6,3 milj NOK kunde beviljas 1985. Under en sexårsperiod åren 1980–1985 har sålunda sammanlagt 27 miljoner NOK utdelats till över 90 konkreta projekt. En förteckning finns i Bilaga 2. Det gränsregionala samarbetet har utvecklats gynnsamt. Verksamheten har prioriterats högt av Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Vid flera tillfällen har betonats målsättningen av ökade budgetmedel upp till 10 milj NOK. Ministerrådet har nu i den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning höjt den årliga budgetramen för kap 244 till 10 miljoner NOK för åren 1986, 1987 och 1988.

Efter en första fas av verksamheten under åren 1980–83, som kan karaktäriseras som uppsökande, gjorde NÄRP en översyn och reviderade de tillämpade prioriteringskriterierna. Kriterierna har utvecklats successivt med syfte på fortlöpande konkretisering och precisering av beslutsunderlaget. NÄRP har dock önskat behålla flexibiliteten såtillvida att kriterierna skall kunna ge utrymme för prövning och förnyelse. Ett mål i detta fortlöpande arbete är att förenkla behandlingsrutinerna.

De nu gällande prioriteringskriterierna för projektansökningar har fastlagts av regionalministrarna i december 1983 (bilaga 1). I överensstämmelse med de övergripande målen i det gällande nordiska regionalpolitiska handlingsprogrammet kan stöd beviljas till konkreta projekt för att verka för en i regionalt hänseende balanserad utveckling i Norden. Kraven som ställs på projektens nordiskhet är avhängiga bl. a. av projekttyp och vari-

erar beroende på geografiskt samarbetsområde. NÄRP tillämpar vanligtvis regeln att minst två länder bör delta i projektsamarbetet. Insatser på Nordkalotten och i Västnorden har högst prioritet. När det gäller en del Västnorden-projekt har NÄRP varit pragmatisk och lättat på kravet på nordiskhet på grund av Västnorden-områdets speciella karaktär med stora avstånd mellan olika samarbetspartners. Minimikravet har varit att projekt som får nordiskt stöd skall genomföras inom ramen för Västnorden-samarbetet och att resultaten skall vara tillgängliga för alla intresserade.

Avsikten är att med nordiskt stöd bidra till en självständig utvecklingsprocess i regionerna. Mot denna bakgrund har projektarbetet till syfte att förbättra människornas levnadsvillkor och allmänna förutsättningar för näringslivets utveckling. Exempel på projekt som har erhållit bidrag är sådana som förbättrar sysselsättningsmöjligheterna, inkomstförhållandena samt tillgången till service för företag och befolkning.

Stöd kan också ges till försöks- och pilotprojekt. Den nordiska finansieringen från kap 244 skall gälla för initierande och nyskapande verksamhet. Därför kan projektbidrag beviljas endast under en period av högst 3 år till ett och samma projekt. För större och fleråriga projekt bör man finna nationella finansieringsmöjligheter, t. ex. kommuner, statliga organ, organisationer, företag etc. Investerings- och driftkostnader kan inte subventioneras i enskilda företag på så sätt att konkurrensförhållandena snedvrides.

Den utveckling av mål och medel i det gränsregionala och gränskomunalasamarbetet, som här relaterats, är mera ett resultat av en växelverkan mellan NÄRP och de olika områdena var för sig eller som grupp, mindre ett resultat av någon direkt styrning.

Samarbetsområdena är var för sig olika. De frågor som dominerar arbetet växlar från område till område över tiden. Arbetet är organiserat på olika sätt, det ligger på olika nivåer och omfattas av större och mindre personkretsar och har olika finansiella villkor på regional och lokal egen nivå.

Samarbetet har växt fram successivt och vägen till framgång är i större omfattning beroende av de personer som engagerar sig i verksamheten än av den organisation eller systemansats som tillämpas. Genom ett samnordiskt agerande är det i vissa sammanhang lättare att åstadkomma ett bättre resursutnyttjande och nå positiva resultat.

3.3 Nordiskt stöd till samarbetsområdenas verksamhet

Som ovan nämnts har stöd till samarbetsområdenas verksamhet utgått över Nordiska ministerrådets allmänna budget i följande form:

- direkt finansiellt bidrag till gränsområdenas grundadministration (kap 241 och 245), samt
- finansieringsstöd till konkreta projekt över kap 244.

Med medel från kapitel 241 Regionalpolitik – Nordkalotten och kap 245

Gränsregionalt samarbete har samarbetsområdena kunnat bygga upp en grundadministration, vilket betyder att samarbetsorgan som har det övergripande ansvaret för samarbetet i gränsregionerna har fått möjlighet att engagera en administrativ resurs för verksamhetens organisation, genomförande och utveckling.

Bidrag har gått till löneutgifter för anställning av projektsekreterare som behövs för berednings- och utvecklingsarbete, resekostnader samt till en del utredningar och förstudier för att skaffa fram planeringsunderlag för konkreta samarbetsprojekt.

I förbindelse med upprättandet av kap 244 har behovet av en fast administrativ resurs i gränsregionerna ytterligare betonats. En grundadministration har visat sig vara en nödvändig förutsättning för att utveckla och effektivt bedriva verksamheten. Projektsekreterarna har en avgörande roll i detta arbete. Deras arbetsuppgifter består av att planlägga, genomföra och utvärdera konkret projektarbete. En viktig uppgift är också att koordinera och samordna olika aktiviteter som pågår i respektive samarbetsområdes regi.

Initiering av samarbetsprojekt innebär bl. a. att försöka stimulera kommuner, myndigheter, organisationer m. fl. att tänka i samarbetstermer och att få dem att aktivt delta i verksamheten. Det är viktigt att kontinuerligt förankra samarbetet och samarbetsorganisationens verksamhet hos regionala huvudmän; kommuner, myndigheter, företag, organisationer osv. Detta är viktigt i synnerhet angående större och fleråriga projekt. Förankringen skapar kontinuitet för verksamheten och kan dessutom förväntas att generera projektidéer på sikt.

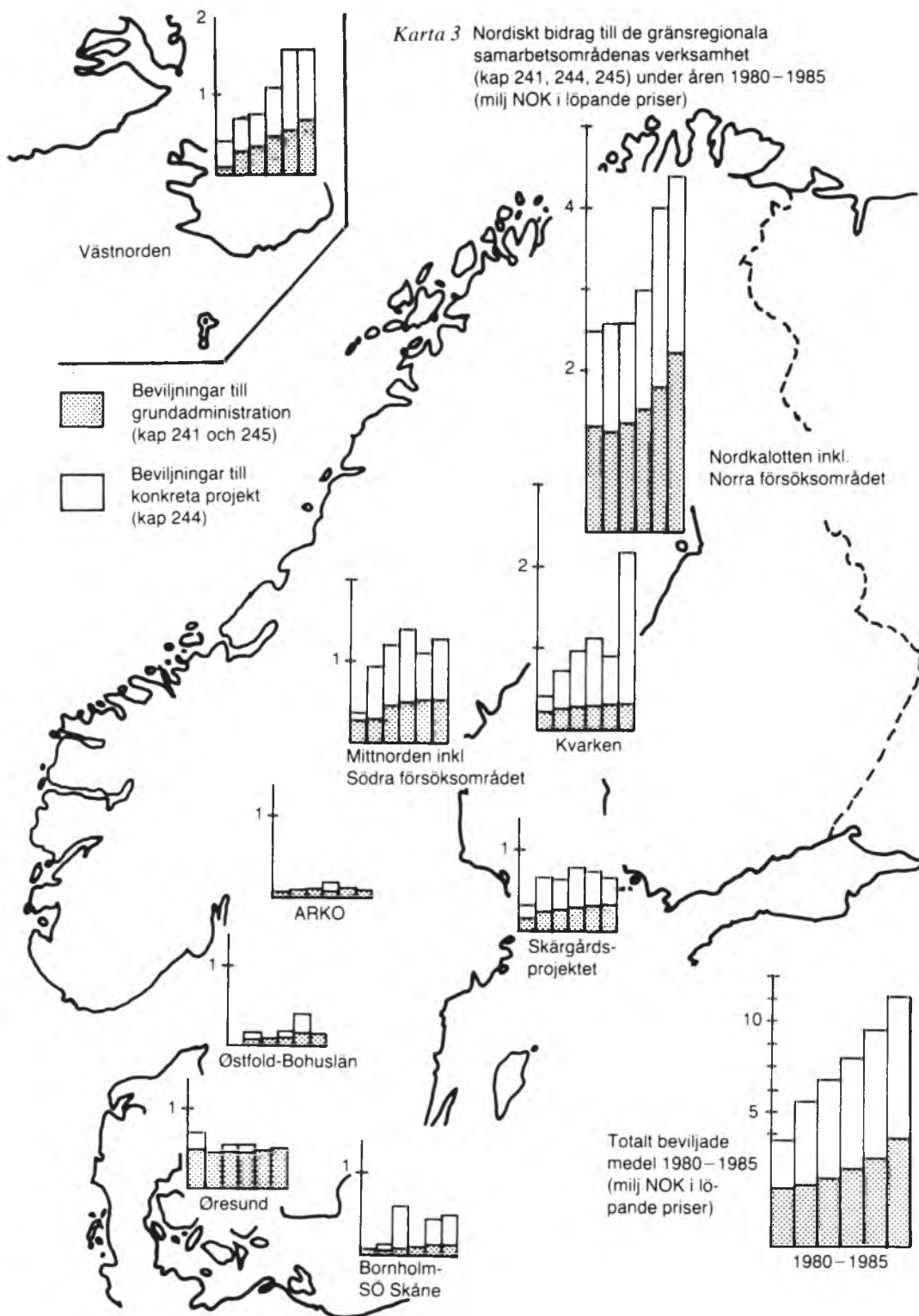
Projektsekreterarnas roll är central också i fortlöpande kunskapsöverföring och informationsverksamhet bl. a. om möjligheterna för stöd från nordiska ministerrådet, om beviljningskriterier, om genomförda projekt osv.

Som redan konstaterats ovan, kan det fastslås att denna administrativa resurs är en förutsättning för organisering av samarbetet och för en försvarlig genomföring av projektverksamheten i gränsområdena. Eftersom utbyggnaden av verksamheten har visat sig vara ett långsiktigt arbete, har ministerrådet försökt att förbättra arbetsförutsättningarna genom att garantera en treårig grundadministration i följande sex högst prioriterade samarbetsområden: Nordkalotten, Västnorden, Öresund, Kvarken, Mittnorden och Skärgårdssamarbetet. NÄRP vill understryka att den nordiska finansieringen i de flesta fall endast kan utgöra en delfinansiering för att initiera angelägen verksamhet. En komplettering av finansieringen från kommuner, myndigheter, företag, organisationer m. m. är nödvändig.

Omfattningen och utvecklingen av anslagen till de gränsregionala samarbetsområdenas verksamhet, såväl till grundadministrationen som till konkreta projekt under sexårsperioden 1980–1985, illustreras på karta 3 och i bilaga 3.

Verksamhetens volym och ambitioner har ökat med tiden. Under den

Karta 3 Nordiskt bidrag till de gränsregionala
samarbetsområdenas verksamhet
(kap 241, 244, 245) under åren 1980–1985
(milj NOK i löpande priser)

senaste sexårsperioden har NÄRP prioriterat arbete med konkreta projekt och samtidigt varit restriktiv vad gäller utbyggnaden av allmän grundadministration i samarbetsområdena. Det finns dock stora variationer mellan regionerna, dels på grund av verksamhetens omfattning och inriktning, och dels är finansieringsstrukturen olika i områdena. Som inledningsvis konstaterats har arbetet organiserats på olika sätt och ligger på olika nivåer. Detta ger naturligtvis utslag också på finansieringsbilden. Ökade medel till grundadministration under de senaste två åren har kommit närmast Nordkalotten och Västnorden till godo. Vad gäller Nordkalotten beror detta dels på organisering av verksamheten i Norra försöksområdet under Nordkalottkommittén, även budgetmässigt. Dessutom har Västnordkommittén avsevärt ökade resekostnader och stort behov av förstärkning av erfarenhetsutbyte mellan områdena i och med att Grönland fullt ut har kommit med i Västnorden-samarbetet.

Aktiviteterna speciellt på Nordkalotten och i Västnorden, men också i Kvarken och i Mittnorden, har erhållit en allt större andel av stödet. Under perioden 1980–1985 har ca 40 procent av de totala resurserna gått till Nordkalotten (inkl Norra försöksområdet) och ca 13 procent till vardera Västnorden, Kvarken och Mittnorden (inkl Södra försöksområdet).

När man ser på stödets fördelning på konkreta projekt i olika sektorer och kategorier kan man konstatera en snabb ökning av näringslivsriktad projektverksamhet.

Tabell 1. Fördelning av nordiskt bidrag (kap 244) till konkreta projekt i olika kategorier under 1980–1985

	%
1. Primärnäringsar:	25
jord- och skogsbruk	8
fiske och havsresurser	17
2. Handel och industri	40
(inkl hantverk och transport))	
3. Turism	25
4. Kultur/utbildning och informationsutbyte	10

En förteckning över årlig utdelning av nordiskt stöd till konkreta projekt från kap 244 i olika kategorier och sektorer under 1980–1985 finns i bilaga 4.

I synnerhet har projektverksamheten inom industri, ny teknik och handel haft en ökad betydelse. Under perioden 1980–1985 har ca 40 procent av de totala resurserna till konkreta projekt gått till denna kategori. Turismutveckling har också blivit en allt vanligare aktivitet i flera gränsregionala samarbetsområden. Man har i ökande grad satsat också på marknadsföring av turismen. Turistprojekt upptar en fjärdedel av de totalt beviljade medlen under 1980-talet. Detsamma gäller för beviljningar till projekt inom primärnäringsarna; jord- och skogsbruk och fiske. Beviljningar till projekt inom havsresurser och fiske har också haft en stabil ökning under de senaste åren.

Sammanlagt har ca 90 procent av alla projektbeviljningar tilldelats utveckling av näringslivet i gränsregionerna. Projekt som genomförs inom ramen för resterande 10 procent av de totalt beviljade medlen har i allmänhet syftat på kunskapsöverföring och erfarenhetsutbyte.

Det finns stora regionala variationer mellan områdena vad gäller verksamhetens inriktning. En beskrivning av verksamheten i samarbetsområdena presenteras i avsnitt 3.4.

3.4 Samarbetsområdenas verksamhet

Som ovan anförts bedrivs det gränsregionala och gränskommunala samarbetet i nio samarbetsområden från och med 1986. Verksamhetens omfattning och inriktning varierar mellan olika samarbetsområden. Olikheterna mellan regionerna beror i första hand på det geografiska samarbetsområdets karaktär. Å ena sidan finns det till arealen vittomfattande regioner som t. ex. Västnorden med stora avstånd mellan samarbetspartnerna och Nordkalotten – ett glest bebyggt område som sträcker sig över ca en tredje- till fjärdedel av den totala ytan i de av i samarbetet deltagande länderna – eller Öresund med sina drygt 3 miljoner invånare den befolkningsrikaste gränsregionen i Norden. Å andra sidan finns det små regioner vilkas verksamhet baserar sig på gränskommunalt samarbete som t. ex. ARKO (Arvika-Kongsvinger)-regionen med sex kommuner med en yta som motsvarar knappt 2 procent av Nordkalottens totala areal.

Verksamheternas omfattning och inriktning utgår naturligt från de förutsättningar som finns inom varje område och speglar den regionala verkligheten. En förutsättning för att det nordiska samarbetet skall kunna utvecklas är att det bygger på idéer som växer fram genom ett starkt lokalt och regionalt engagemang.

I det föreliggande kapitlet ges en kort redogörelse för verksamheten i de gränsregionala och gränskommunala samarbetsområden som NÅRP gett stöd under 1980–1985. För en mera detaljerad beskrivning hänvisas till samarbetsorganens egna verksamhetsberättelser.

3.4.1 Nordkalotten

Nordkalottsamarbetet omfattar Nordland, Troms och Finnmark fylken i Norge, Norrbottens län i Sverige och Lapplands län i Finland. Nordkalottkommittén (NKK) tillsattes 1967 av regeringarna i Finland, Norge och Danmark efter en rekommendation av Nordiska rådet. För närvarande är NKK ett samarbetsorgan för centrala nationella och regionala myndigheter med ansvar för arbetsmarknad och regional planering. Den har till uppgift att främja samarbete på det regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska området på Nordkalotten i syfte att påverka sysselsättningen och samhällsutvecklingen i området. Nordiska rådet har vid flera tillfällen framhållit behovet av utveckling av Nordkalottsamarbetet.

På begäran av Nordiska rådet 1982 utarbetades ett särskilt förslag till förstärkning och utveckling av Nordkalott-samarbetet. Detta behandlades på Nordiska rådets session 1984. Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) har i enlighet med Nordiska rådets rekommendation uppdragit åt NÄRP att i nära samarbete med NKK fortlöpande förstärka och utveckla Nordkalottsamarbetet. Enligt programmets riktlinjer skall samarbetets utveckling på Nordkalotten ske bl. a. på följande områden:

- handels- och industrisamarbete
- forskning och högre utbildning
- arbetsmarknad
- gränskommunalt samarbete.

NKK har koncentrerat sitt arbete dels på övergripande frågor, dels på genomförande av konkreta projekt. Beträffande övergripande frågor har kommittén arbetat med kartläggning av handelshinder och andra gemensamma problem för områdets utveckling, bl. a. en del infrastrukturella frågor. Speciell uppmärksamhet har ägnats åt att förbättra kommunikationerna på Nordkalotten, bl. a. tvärgående flygförbindelser som har stora svårigheter. Vidare har kommittén arbetat med kartläggning och analyser av möjligheterna till samordning av godstransporterna på Nordkalotten.

Det konkreta arbetet utförs av särskilda arbetsgrupper inom olika ämnesområden. Ett fast sekretariat med ansvar för verksamheten är placerat i Rovaniemi i Finland. Verksamheten finansieras till största delen med nordiska medel.

Den nordiska finansieringen sektorsvis framgår av tabellen nedan.

Tabell 2. Nordiskt stöd till Nordkalottkommittén inklusive Norra försöksområdet (kap 241, 245 och 244) i olika kategorier under 1980–1985 (1000 NOK i löpande priser).

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	Totalt
Sekretariat	466	322,5	474	545	605	700	3 112,5
Primärnäringsar	217	335	437	593	1 127	765	3 474
Industri/data, ny teknik o. handel	774	892,5	1 204	1 198	1 377	1 605	7 050,5
Turism	583	675	161	376	465	700	2 960
Information	292	232	273	275	329	570	1 971
Högskolesamarbete					33	40	73
Kultur	138	86	22				246
Totalt	2 470	2 543	2 571	2 987	3 936	4 380	18 887

Vad gäller den konkreta projektverksamheten har den hittills inriktats på industri, primärnäringsar, turism och informationsutbyte. Ett konkret samarbete mellan högskolorna har startats under de två senaste åren. Inom högskolesamarbetet avses att initiera konkreta forsknings- och utvecklingsprojekt med anknytning till den ekonomisk-industriella utvecklingen.

I överensstämmelse med prioriteringar hos Nordiska rådet och Nordiska

ministerrådet har frågor i anslutning till *handels- och industriutveckling* varit dominerande i Nordkalottsarbetet. Detta har skett genom utbyggnaden av Nordkalottens handels- och industrikontor (NHI), som skall verka aktivt för fortsatt utveckling av Nordkalottens näringsliv genom att arbeta för ökade möjligheter till samverkan. I detta syfte har NHI aktivt bearbetat internationella marknader främst i Nederländerna för att hjälpa Nordkalottföretag att etablera sig på den mellaneuropeiska marknaden.

Arbetsgrupper inom *primärnärigen* har inriktat sig mot erfarenhets- och kunskapsutbyte. Detta har ägt rum i form av olika seminarier för forskare och rådgivare, utbyte av praktikanter och föredragshållare samt översättning av facklitteratur. Därtill har man gjort en betydande insats för samordning av forskningsprojekt på Nordkalotten. Det har bl. a. genomförts projekt med syfte på en bättre försörjning med vallutsäde i området samt ett stort och flerårigt projekt "Klimatriktiga plantor" med målsättningen att utveckla ett hårdigt sortiment av plantmaterial för nordliga områden.

Samarbetet för att främja *turismen* på Nordkalotten syftar dels till utveckling av turistprodukter. Dels är marknadsföring av Nordkalotten som resmål central. Genom ett paraplyprojekt, "Top of Europe", bedrivs aktiv marknadsföring främst på den utomnordiska marknaden. Vid sidan av marknadsföringsarbetet har man arbetat med gemensam produktutveckling och profilering av områdets turistiska utbud bl. a. genom en stor internationell kanottävling "Arctic Canoe Race", på gränsälven mellan Finland och Sverige.

Vid sidan av det beskrivna arbetet som har en klar näringspolitisk inriktning har NKK haft en omfattande *informationsverksamhet*. Den huvudsakliga informationen sker genom kommitténs egen bulletin "Nordkalott-Nytt", som kommer ut fyra gånger om året och distribueras gratis till företag och myndigheter på Nordkalotten. Ett förnyat informationsmaterial kommer att riktas, förutom till de traditionella målgrupperna, även till Nordkalottens skolungdom.

Försöksverksamheten för *gränskommunalt samarbete* i glesbygden, som initierats av NÄRP:s glesbygdspolitiska arbetsgrupp, har från och med 1975 bedrivits i tre delområden i Norra försöksområdet. Verksamheten kom först i gång i Enontekiö och Muonio kommuner i Finland, Kautokeino och Storfjord kommuner i Norge och Karesuando-delen av Kiruna kommun i Sverige. Därefter utvidgades samarbetet att också gälla området med Kolari och Muonio kommuner i Finland och Pajala kommun i Sverige samt ett tredje område med Utsjoki kommun i Finland och Karasjok och Tana kommuner i Norge.

I det förstnämnda området har man satsat på informationsverksamhet för näringslivet inom ramen för ett informations- och näringskontor. Kontoret har arbetat i syfte att förbättra förutsättningarna för näringslivet i området samt för utveckling av samarbetet mellan kommunernas näringskonsulenter/tiltaks konsulenter.

Den nordiska finansieringen beviljades till kontorets verksamhet under en period fram till 1985. De deltagande kommunerna har försökt att få nationell finansiering till fortsättning av verksamheten, utan att lyckas. Man har också gjort satsningar på turismen som har stor betydelse för ekonomin och sysselsättningen i området. Viktiga insatsområden har varit gemensam utveckling av turistiska aktiviteter samt förbättring av marknadsföringen i syfte att förlänga turistsäsongen och att få resande att stanna en längre tid i området. Som ett led i detta arbete har bl. a. utgivits kanotledskartorna över gränssälvarna i Tornedalen samt arbetats med kartläggning och utveckling av traditionella marknader.

Arbetet inom skol- och kultursektorn har varit livligt. En gemensam biblioteksbusstransportverksamhet för kommunerna Kautokeino, Enontekiö, Kiruna och Muonio har organiserats med nordisk delfinansiering. Bussen går turer i alla tre länderna och har bl. a. all litteratur som utgetts på samiska. Verksamheten har från 1983 bedrivits med nationella medel.

I olika gränskommuner har man också arrangerat gemensamma idrotts-tävlingar och lägerskolverksamhet samt olika kulturaktiviteter.

NÄRP har nu i samråd med Nordkalottkommittén och Norra försöksområdet omorganiserat det gränskommunala samarbetet som bedrivits på försöksbasis. Principer för omorganisationen framfördes i revidering av det regionalpolitiska handlingsprogrammet 1981. Norra försöksområdet har från och med 1985 upphört som ett självständigt samarbetsorgan och organiserats som en arbetsgrupp, såväl verksamhets- och budgetmässigt som organisatoriskt, under NKK. NÄRP har ansett detta vara en nödvändig åtgärd. Dels har verksamheten i Norra försöksområdet bedrivits under en 10-årsperiod på försöksbasis, dels har den varit likartad med den verksamhet som bedrivs av NKK. Det har under hand uppstått ett starkt koordineringsbehov.

3.4.2 Västnorden

Västnordensamarbetet omfattar Island, Färöarna och Grönland. Idén till ett regionalt samarbete togs upp i det regionalpolitiska handlingsprogrammet år 1979. En styrgrupp för Västnorden-samarbetet etablerades 1980 med två representanter från Färöarna och två från Island. Från och med 1983 har också Grönland kommit med i samarbetet med två representanter. Ett fast sekretariat som sedan 1981 ansvarar för det löpande arbetet är placerat i Tórshavn på Färöarna. På grund av Västnorden-områdets speciella karaktär med långa avstånd och dåliga kommunikationer mellan de samarbetande områdena är projektsekreteraren periodvis utstationerad också i Island och Grönland.

En gradvis utvidgning av området och successiv utbyggnad av verksamheten har ansetts vara riktigt, inte minst när man tar i betraktning att Grönland under tiden har varit föremål för stora samhällsmässiga förändringar.

Samarbetet i Västnorden finansieras delvis med nordiska, delvis med nationella och regionala medel. Stödet till verksamheten har haft formen av:

- direkt finansiellt bidrag från Nordiska ministerrådets allmänna budget
- indirekt stöd till förundersökningar, överföring av information, förmedling av kontakter samt erfarenhetsutväxling genom konsult hjälp till företagen, och arrangerande av branschträffar.

Den nordiska finansieringsfördelningen sektorsvis framgår av tabellen nedan.

Tabell 3. Nordiskt stöd till Västnordensamarbetet (Kap 245 och 244) i olika kategorier under 1980–1985 (1 000 NOK i löpande priser)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	Totalt
Sekretariat	80	270	345	469	558	680	2 402
Fiskerinäring/ havsresurser	334	435	403	581	986	620	3 359
Turism						250	250
Kultur och utbildning				35			35
Totalt	414	705	748	1 085	1 544	1 550	6 046

Västnorden-samarbetet prioriteras högt av Nordiska ministerrådet. För att förstärka och utveckla samarbetet i området uppdrog regionalministrarna i december 1983 åt NÄRP att i samarbete med Västnordenkommittén utarbeta ett konkret förslag till hur Västnorden-samarbetet bör utvecklas innehållsmässigt, samt vilka resurser detta kräver. På basen av ett förslag från Västnordenkommittén "Vestnordenfremtid – målsætninger for nye aktiviteter i regi af Vestnorden- samarbejdet" (NU 1984:14) utarbetades ett ministerrådsförslag till Nordiska rådets 33:e session i Reykjavik 1985.

Ministerrådet har i enlighet med Nordiska rådets rekommendation fastställt riktlinjerna för förstärkning och utveckling av Västnordensamarbetet. Målet för det intensifierade samarbetet är att befrämja en mer tillfredsställande regional balans i Norden samt att bidra till möjligheten att skapa en gynnsam utveckling i Västnorden genom att anknyta området närmare till det övriga Norden.

Följande insatsområden prioriteras i den framtida verksamheten:

- havsresurser
- transporter
- turism
- handel
- industri
- förvaltningssystem
- jordbruk, trädgårdsodling och pälsdjursuppfödning
- energi
- gruvdrift och oljeutvinning

På grund av områdets speciella resursmässiga förutsättningar och den stora betydelse *fisket* har för ekonomierna i Västnorden, har samarbetet inriktats mot utveckling av fiskerinäringen och utnyttjande av havsresurser. Speciell vikt läggs på satsningar på fiskodling och kartläggning av kompletterande havsresurser genom olika försöksfiskeprojekt. Avsikten är bl.a. att genom överföring av teknisk kunskap göra satsningar på produktutveckling och därmed utvidga och utveckla basförutsättningarna för näringslivet i området.

Resultaten har hittills varit lovande bl. a. angående kammussleresurser på Grönland. Arbetet koncentreras för närvarande på planering av försöksproduktion.

Utveckling av *kommunikationerna* spelar stor roll i området som har så speciell karaktär med långa avstånd mellan de samarbetande parterna. Passagerartrafiken till och från Västnorden försiggår i stort sett med flygförbindelser. De direkta förbindelserna mellan de tre delarna av det västnordiska området är underutbyggda. Under sommarmånaderna finns en bilfärjeförbindelse mellan Island och Färöarna som också går till Norge och Danmark. Målsättningen är att arbetet kan bidra till en förbättrad transportstruktur med speciell vikt lagd på öst-väst-förbindelser. Bl a har ett färöisk-isländskt transportsällskap etablerats på initiativ av Västnorden-samarbetet.

Utvecklingsarbetet med *turismen* som näring är i en inledningsfas i Västnorden som helhet. Koordinering av den tvärgående turismen har startats under 1985 med nordiskt bidrag. I en första fas är det naturligt att utbyggnaden av turismen i området sker mellan Färöarna och Island. Turisttrafiken till Island via Färöarna har ökat konstant efter att man börjat trafikera en regelbunden bilfärjelinje under sommarmånaderna. Av de drygt 80 000 turister som årligen besöker Island kommer ca 6 000 via Färöarna.

På längre sikt avser man bygga ut en gemensam marknadsföring för hela Västnorden-området. Utveckling av förbättrade tvärförbindelser anses vara en förutsättning för att Grönland fullt ut skall kunna komma med i arbetet.

Aktiv utveckling av *handel* anses vara en förutsättning för uppbyggnaden av en modern ekonomi i en region med en så ensidig näringsstruktur som Västnorden. Samhandeln inom Västnorden är emellertid begränsad dels på grund av likheter i näringsstrukturen, dels på grund av begränsade marknader och transportsvårigheter mellan områdena. Det största hindret är ett traditionellt handelsmönster med fiskeprodukternas stora betydelse. Västnordenkommitténs arbete på detta område inriktas i en första fas på kontaktskapande verksamhet.

För närvarande är de tre delarna av det västnordiska området på olika utvecklingsstadier när det gäller utbyggnaden av alternativa sysselsättningsmöjligheter och utveckling av annan *industri* än fiske. Island har

kommit längst i utvecklingen med en mångsidig industri bl. a. inom högteknologi. Också på Färöarna har en del företag satsat på högteknologi. Utvecklingsarbetet har hittills koncentrerats till förmedling av kontakter mellan företagen. Ett samarbetsprojekt angående automatiska styrningsprocesser inom fiskeriindustrin har kommit igång med hjälp av Västnordkommittén.

Verksamheten inom förvaltningssystem, primärnärings, energi samt gruvsdrift och oljeutvinning avses i en första fas inriktas på erfarenhetsutbyte och kunskapsöverföring för att utveckla de förutsättningar som finns i regionen.

3.4.3 Mittnorden

Mittnorden omfattar Nord- och Sør-Trøndelag fylken i Norge, Jämtlands och Västernorrlands län i Sverige samt Vasa och Mellersta Finlands län i Finland. Kuopio län samt Møre och Romsdals fylke har observatörsstatus inom Mittnordensamarbetet. Mittnordenskommittén är högsta beslutsfattande organ och består av sammanlagt 18 representanter från de sex länen/fylkena. Målsättningen är att främja samarbete och utbyte mellan de deltagande länen/fylkena, och då speciellt inom områdena näringsliv, kommunikationer, turism samt utbildning och kultur. Mittnordensamarbetet har hela tiden ökat sedan starten 1977 genom samarbete inom allt flera samhällssektorer. En central administration i form av ett kansli finns sedan 1982 permanent stationerad i Sundsvall i Sverige. Det praktiska arbetet utförs av särskilda arbetsgrupper inom olika ämnesområden. Tyngdpunkten har från början legat på näringsliv och kommunikationer. Verksamheten utvidgas ständigt att omfatta allt flera sektorer i samhället bl. a. kultur, utbildning, sjukvård, turism, vattenbruk m m.

Verksamheten finansieras både med nordiska, regionala och i vissa fall statliga medel. Mittnordensamarbetet har omfattande regional finansiering. Nordiska medel har under de senaste åren uppgått till ca 40 procent av den totala finansieringen.

Tabell 4. Nordiskt stöd till Mittnordensamarbetet inkl Södra försöksområdet (kap 245 och 244) i olika kategorier under 1980–1985 (1 000 NOK i löpande priser)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	Totalt
Sekretariat	249	378	442	496	529	420	2 514
Primärnärings; jord- och skogs- bruk, fiske		183	164	82			429
Industri/data och ny teknik, handel	106	378	599	796	479	657	3 015
Turism		100			100	105	332
Totalt	335	1 039	1 205	1 401	1 108	1 182	6 290

Mittnordensamarbetet har inriktats bl. a. på följande insatsområden:

För att underlätta *industriellt* och ekonomiskt samarbete över gränserna har Mittnordenkommittén initierat grundandet av ömsesidigt samarbetsnät av handelskontor i Mittnorden. Verksamheten utgör en grundläggande förutsättning för ökade kontakter inom näringsliv och industri i regionen. Handelskontor har grundats i Jakobstad (Viexpo), Jyväskylä (Center-Expo), Sundsvall (Mittnorska handelskontoret) samt Trondheim (Mittsvenska handelskontoret). Efter ett treårigt nordiskt bidrag finansieras handelskontorsverksamheten nu helt med regionala medel och självfinansiering.

Handelskontorsverksamheten har hela tiden ökat i omfattning och förutom handelskontorens enskilda verksamhet har ca 400 uppdrag utförts årligen mellan handelskontoren i form av uppdragsutbyte. Verksamheten består bl. a. av marknadsundersökningar, kontaktförmedlande och uppsökande verksamhet till kunder, agenter, importörer, leverantörer, finansierare, konsulter etc. Handelskontoren har även fått rollen som regionala resursorgan på en rad närliggande ämnesområden som handelshindrens registrerande och avskaffande, upprätthållandet av regionala företags- och underleverantörsregister, utredningsarbeten som rör handel och industri.

Mittnordenkommittén har arrangerat årliga *branschträffar* och har utvecklat dessa till viktiga insatser för att öka samarbetet och handeln i Mittnorden. Samarbetet har med tiden kommit att omfatta allt flera branscher. Hittills har branschträffar hållits för mekanisk träförädling, metall, plastindustrin, projektexport, byggsektorn och livsmedelsbranschen.

Handelshindrens lindrande och avskaffande är av stor vikt vid utvecklandet av en "nordisk hemmamarknad". Nordiska rådet har därför fäst uppmärksamhet vid detta problemområde. Mittnordenkommittén har engagerat sig starkt och har startat ett regionalt försöksprojekt i Mittnorden.

Tvärgående flygförbindelser har ordnats genom kommitténs enträgna arbete. Sedan 1980 trafikeras ett *Mittnordenflyg* sträckan Trondheim-Östersund-Sundsvall-Vasa. Linjen bedrivs nu kommersiellt dvs utan understöd, men vissa problem med koncessionerna beträffande inrikespassagerare i Sverige återstår ännu att övervinnas. För närvarande finns två tur-retur-förbindelser alla vardagar.

Mittnordenkommittén har sedan 1981 en *olja- och gasgrupp* som har som uppgift att samla information om olje- och gasverksamheten i Norge och delge denna på olika sätt till industrin i Mittnorden för att göra den olje- och gasrelaterade verksamheten i Norge till en mittnordisk angelägenhet med avseende på leveranser av varor och tjänster. Mittnordiska olje- och gasgruppen (MNOG) utger en bulletin, som informerar företag, myndigheter och institutioner om utvecklingen. Verksamheten bedrivs också för att anordna företagsträffar, företagsbesök, konferenser för utbyte av teknikkompetens.

Som ett led i utvecklingsarbetet med *turismen* i området har en konkret

satsning gjorts på ett samverkansprojekt mellan Jämtlands län och Nord- och Sør-Trøndelags fylken. Projektets målsättning är att förbättra förutsättningarna och ta till vara den tillväxtpotential som finns inom turistnäringen i området. Arbetet drivs på två nivåer; dels genomförs en kartläggande förutsättningsstudie för formulering av gemensamma mål, dels görs satsningar på konkret utvecklingsarbete av olika typer av verksamheter, så att regionens gemensamma resurser kan tas till vara och utvecklas. Mot bakgrund av bl. a. förbättrade kommunikationer kan denna satsning breddas och utvecklas till att gälla hela Mittnorden-området.

Om det övriga utvecklingsarbete som Mittnordenkommittén aktivt satsar på kan nämnas bl. a. arbetet inom ramen för högre forskning och utbildning. Ett utvecklingsarbete inom vattenbruk speciellt inom fiskodling är i en inledningsfas.

Verksamheten i Södra försöksområdet initierades 1977 som försöksverksamhet mellan gränskommuner i glesbygden, på samma sätt som gäller för Norra försöksområdet, av NÄRP:s glesbygdspolitiska arbetsgrupp. Samarbetsområdet omfattar Lierne och Røyrvik kommuner i Norge och delar av Krokoms och Strömsunds kommuner i Sverige. Arbetet har koncentrerats på primärnäringsar, speciellt fiske, samt turism. Samma modell för sammanslagning av verksamheten med Mittnordenkommittén som den som gäller för Norra försöksområdet-Nordkalottkommittén har beslutats ske från och med 1986.

3.4.4 Kvarken

Det gränsregionala samarbetet mellan Vasa län i Finland och Västerbottens län i Sverige har långa traditioner. Särskilt har den svenskspråkiga befolkningen i Vasa läns kustkommuner orienterat sig mot Sverige.

Kvarkenrådet bildades 1972 som ett samarbetsorgan för kommuner, myndigheter och organisationer i området. Målsättningen är att stimulera och förbättra förutsättningarna för det samarbete som direkt bedrivs av kommuner, myndigheter och organisationer, företag osv. samt att initiera, planera och medverka vid genomförandet av konkreta samarbetsprojekt. Kvarkenrådet, som är högsta beslutsfattande organ, består av 16 representanter från länsstyrelser, landsting och kommunförbunden och kommuner. För en bredare kommunal förankring av verksamheten arrangeras vartannat år Kvarkenkonferens med deltagare från alla kommuner i Vasa och Västerbottens län.

Kvarkenrådet har sedan år 1979 ett fast sekretariat i Vasa vars huvuduppgift är att initiera, planera och samordna verksamheten i samarbetsområdet.

Kvarkenrådets verksamhet har expanderat kraftigt under de senaste två åren. Näringslivsutvecklingen har stått centralt för projektverksamheten. Den övergripande verksamheten har inneburit en breddning till att omfatta sektorer som sjukvård och datateknologi.

Verksamheten finansieras med nordiska och med regionala och lokala medel. Kommuner och landsting i Vasa och Västerbottens län finansierar ca 25% av kvarkensamarbetets grundadministration innefattande bl.a. konferenser, projektplanering, kultursamarbete, informationsverksamhet m m.

Tabell 5. Nordiskt stöd till Kvarkensamarbetet (kap 245 och 244) i olika kategorier under 1980–1985 (1 000 NOK i löpande priser).

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	Totalt
Sekretariat	209	248	272	289	302	315	1 635
Jord- och skogsbruk							
Fiskerinäring/havsresurser				123	505	535	1 163
Industri/data og ny teknik		107	264	218	95	1 120	1 804
Turism		120	163	501		210	994
Vägledning (arbetsmarknads- och studie- vägledning)	193	238	262				693
Totalt	402	713	961	1 131	902	2 180	6 289

Kvarkenrådet har under de senaste åren utbyggt sin verksamhet kraftigt mot näringslivet. Projektet *Ny teknik*, som syftar till att öka småföretagarnas teknologiska kapacitet och kunnande samt till att samutnyttja regionens tekniska utvecklingsresurser, har inletts 1985. Projektarbetet avser i en första fas insatser i branscherna metall/verkstadsteknik, träbearbetning samt inom avancerad teknik. Avsikten är att utarbete modeller för fasta arbetsformer för ett gränsregionalt teknologiskt samarbete som på sikt kan drivas självständigt. Vid sidan av den nordiska finansieringen svarar kommuner och regionala utvecklingsinstitutioner för en betydande regional finansiering.

Energisamarbetet kring torv och flis till värme, som under en treårsperiod bedrevs med nordiska medel, har fortsatt med regional finansiering inom temat "Lokala värmeförsörjningssystem".

Inom *primärnäringarna* syftar projektet Kvarkenfisk till att utveckla fångstmetoder och fiskhantering i regionen med betoning på sik. Två försöksprojekt, det ena inom tomatodling och det andra inom havslaxodling avser att genom konsult- och rådgivningssamarbete trygga fast bosättning i skärgården.

Inom *turism* har Kvarkenrådet satsat såväl på småbåtssjökort för Kvarkenkusterna som ett pilotprojekt om en småbåtshamn med tillhörande vederbörlig service. För närvarande syftar utvecklingsarbetet med turism till att genom insatser ifråga om "ruska-resande", lägerskoleverksamhet och företagsturism sprida resandet över olika årstider för att förlänga säsongerna och öka beläggningen på turistanläggningar och trafikmedel under lågsäsong.

Av nya aktiviteter som aktualiserats av Kvarkenrådet kan nämnas ''*Fler kvinnor som företagare*'' . Projektet är sysselsättningsinriktat och försöker att genom samarbete och konkreta satsningar bl. a. på utbildning, utställnings- och kontaktverksamhet samt rådgivning tillvarata den kreativitet och de ambitioner som kvinnor har i fråga om att etablera sig som företagare.

Som ett led i näringslivsutvecklingen i regionen har Kvarkenrådet aktualiserat arbete med utveckling av *telekommunikationer* och planering för en framtida bredbandsteleförbindelse över Kvarken.

Inom *specialistsjukvården* planeras samarbete beträffande i första hand hjärtkirurgi, kranskärlskirurgi, plastikkirurgi osv. mellan Västerbottens läns landsting och huvudmännen för de tre centralsjukhusen i Vasalän.

Kvarkenrådet har under den senaste tiden breddat sin verksamhet och initierat *samarbete mellan enskilda kommuner* i speciella frågor, bl. a. inlandsturism i Ähtäri och Lycksele. Ett annat gränskommunalt initiativ avser en delvis gemensam rekreationsplanering i gränskommunerna Umeå och Korsholm, som bl. a. innebär en fortsättning på de åtgärder som Kvarkenrådet vidtagit i syfte att trygga en fast bosättning i skärgårds- och kustområden, och för att utveckla servicen för rörligt friluftsliv och rekreation.

3.4.5 Skärgårdssamarbetet

Skärgårdsprojektets verksamhetsområde omfattar de ca 40 000 öarna med ca 50 000 invånare som sträcker sig från Stockholmsregionen i väster över landskapet Åland till Åboland i öster. Målsättningen är att genom erfarenhetsutbyte, samordnade åtgärder och egna specialutredningar åstadkomma förbättrade utkomstmöjligheter för skärgårdsborna samt skapa ett bättre samspel mellan skärgårdsbornas utkomstmöjligheter och de omgivande regionernas rekreationsbehov.

Befolkningen i de tre skärgårdsregionerna har sedan gammalt bedrivit ett livligt utbyte av varor, tjänster, kunskap om skeppsbyggnadskonst och fiskemetoder osv. Kulturutbytet har varit livligt och den inbördes kulturpåverkan stor.

Ett regelbundet samarbete uppstod på myndighetsnivå 1970. Bilfärjetrafiken mellan Sverige och Finland över Åland, som inleddes år 1959, hade vuxit så snabbt att en gemensam planering av hamnar, tillfartsleder och farleder blev nödvändig. Samtidigt påbörjades ett samarbete för att öka beredskapen mot sjöolyckor. Denna *katastrofberedskap* inkluderar säkrare farleder, sjöräddning, brandbekämpning, sjukvård samt gemensamma katastrofövningar. En grundplan för katastrofberedskapen i skärgårdshavet utarbetades 1983.

Skärgårdshavets samarbetsråd är högsta beslutande organ och har 8 representanter från Ålands landskapsstyrelse, länsstyrelserna både i

Stockholms och i Åbo och Björneborgs län, landstinget, regionplaneförbundet och landskpsförbundet. Vid Årliga mötet samlas de berörda regionernas ledande politiker och tjänstemän för att gå igenom det gångna verksamhetsårets arbetsresultat och dra upp riktlinjer för det förestående verksamhetsåret.

Skärgårdssamarbetet finansieras huvudsakligen med nordiska medel. Det förekommer ingen "synlig" regional finansiering. Eftersom en statlig regional finansiering inte hittills varit möjlig, faller hela det regionala finansieringsansvaret på kommunerna. På grund av att både de åländska och åboländska skärgårdskommunerna är små – de minsta har endast 150 invånare och de största drygt 1 000 invånare – har också denna finansieringsmöjlighet varit utesluten. Förhållandena är annorlunda i Stockholmsregionen, men det har inte ansetts vara riktigt att Stockholmsregionen ensam skall bära hela den regionala finansieringsbördan.

Regionerna bidrar emellertid med en "osynlig" finansiering. Ålands landskapsstyrelse ställer gratis kansliutrymmen till sekretariatets förfogande och står för kontorskostnader samt sköter betalningsrörelsen, bokföringen och redovisningen. Respektive region står för samarbetsrådets och arbetsutskottets kostnader. Den osynliga finansieringsandelen kan uppskattas till ca 100 000 FIM.

För att handha de mest omfattande delprojekten tillsättes expertgrupper med representanter från samtliga tre samarbetsregioner. Arbetsgruppernas uppdrag är avgränsade både till omfattning och tid.

Tabell 6. Nordiskt stöd till Skärgårdssamarbetet (kap 245 och 244) i olika kategorier under 1980–1985 (1 000 NOK i löpande priser).

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	Totalt
Sekretariat	159	216	246	287	302	315	1 504
Industri				327	356		683
Turism	138	436	376	174	74	344	1 542
Totalt	297	653	622	788	732	659	3 751

De näringspolitiska frågorna har fått en stadigt större roll för verksamheten.

Åland besöks varje år av ca en miljon besökande. En stor del av dessa kommer med fritidsbåtar. Därför har största delen av den nordiska finansieringen gått till projekt med syfte att kanalisera turistströmmen samt att ge information och service. Utbyggnaden av *gästhamnar*, en i vart område, har varit central för detta ändamål. Ett utbyggt nät av gästhamnar har ansetts vara en förutsättning för att minimera miljö-problem och turisternas intrång på skärgårdsbefolkningens produktionsområde.

Kombinerade *småbåtssjökort med handböcker* har producerats för Åboland och för Åland. Sjökorthäftena innefattar utöver kartmaterial också information om skärgårdsbefolkningens levnadsbetingelser, båtfolkets rät-

tigheter och skyldigheter, allemansrätten, gästhamnar, riskzoner för den snabba färjetrafiken, räddningstjänst osv. En informativ kartbroschyr har också getts ut för cykelturister.

Stuguthyrningen har studerats och utmynnat i rapporten "Stuguthyrning i samband med gårdsbruksturism och skärgårdsföretag". Denna rapport ledde till en stughandbok för blivande stugföretagare.

Ett samlat *marknadsföringsprojekt* av skärgårdsturism har inletts. Målsättningen är att samlat marknadsföra samarbetsområdets turistanläggningar i avsikt att åstadkomma ett bättre resultat av det hittills gjorda turistsatsningarna.

Under de senaste åren har skärgårdssamarbetet riktats mot utvecklingen av skärgårdsnärningar. En *småskalig flisterminal* har byggts i syfte att utveckla alternativa energikällor baserade på lokal råvara och att förbättra självförsörjningsgraden för skärgårdens energibehov.

En utredning av *yrkeskombinationerna* i skärgården har genomförts med en bedömning av utvecklingstendenserna samt kartläggning av olika hinder för en önskvärd utveckling samt förslag till åtgärder. Som ett led i dessa ansträngningar har utvecklingsarbete med *hemslojden* startats.

Som sin största satsning hittills har Skärgårdsprojektet inletts en övergripande utredning om *utkomstmöjligheter* och serviceutbud i en levande skärgård. Med detta arbete önskar Skärgårdsprojektet åstadkomma en gemensam belysning av hur man framöver bör arbeta med skärgårdens försörjnings- och servicefrågor. En av de centrala frågor som tas upp är bl. a. om det finns behov av en förnyad eller justerad inriktning av skärgårdspolitiken.

3.4.6 Østfold – Bohuslän

Gränskommittén Østfold-Bohuslän konstituerade sin verksamhet 1980. De tre norska kommunerna Fredrikstad, Sarpsborg och Halden och de två svenska kommunerna Strömstad och Tanum samt Østfold fylkeskommune och Bohuslandstinget är representerade i Gränskommittén.

Kommitténs huvuduppgift är att följa utvecklingen inom gränsregionen och ta initiativ till samarbete inom skilda områden. Gränsregionens resurser betraktas så långt möjligt som gemensamma. En viktig förutsättning för verksamheten är att den sker på lokal nivå och på kommunernas villkor. Själva grundidén för samarbetet är att befolkningen i Østfold och norra Bohuslän i största möjliga utsträckning och oavsett riksgränsen skall ha tillgång till gränsregionens samlade utbud av arbetstillfällen, samhällelig och kommersiell service, fritids- och rekreationsmöjligheter, kulturaktiviteter m m. Näringslivet på båda sidor om gränsen bör på motsvarande sätt fullt ut kunna tillvarata de resurser som hela regionen kan erbjuda i form av t. ex. arbetskraft, varor och tjänster.

Skapandet av kontakter mellan likartade verksamheter över riksgränsen har visat sig vara efterfrågade och värdefulla. Detta märks inte minst på de

gensvar kommittén fått på de trycksaker som utarbetats som uppföljningsprojekt av olika typer av företagsträffar m m. Som exempel kan nämnas trycksakerna "Verdt å vite/Vårt att veta" som är en gränspendlarbroschyr som avser att underlätta för gränspendlare att orientera sig om respektive lands arbetsmarknad och skatteregler samt viktigare sociala frågor. Broschyren riktar sig till såväl enskilda människor som till företag. Ett annat exempel är en tullkatalog som framför allt riktar sig till de mindre företagen som saknar egna administrativa resurser.

Verksamheten finansieras såväl med lokala och regionala som med nordiska medel. Det årliga tillskottet från lokala och regionala intressenter ligger på en nivå av 150 000 NOK. Kansliresurserna administreras av Bohusläns samarbetskommitté (BOSAM), som också utser sekreterare för kommittén.

Verksamheten inom Gränskommittén påbörjades hösten 1980 som en treårig försöksverksamhet. Vid utvärderingen konstaterades behovet och värdet av ett fortsatt och fördjupat samarbete mellan kommunerna. En ny avstämning av verksamheten avses att göras vid årsskiftet 1986/87.

Tabell 7: Nordiskt stöd till Gränskommittén Østfold-Bohuslän (kap 245 och 244) i olika kategorier under 1980–1985 (1 000 NOK i löpande priser)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	Totalt
Sekretariat		54	82	98	135	131	500
Turism		115			270		385
Utbildning				82	82		
Totalt		169	82	180	405	131	967

Den nordiska finansieringen till grundadministrationen avser i första hand arbete med företagarsamverkan, gränspendlarbroschyr och resursutveckling inom verksamheten som har anknytning till turism.

Kommittén har tagit initiativ till och genomfört en rad olika samverkansprojekt. Förutom den direkta projektverksamheten är olika typer av informationsfrågor av stor betydelse.

Som nämnts ovan var ett av de första viktigare resultaten gränspendlarbroschyren. *Gränspendlarbroschyren* utvecklas och aktualiseras i takt med förändringar inom lagstiftning etc inom respektive land samt samarbetsavtal mellan länderna.

Gränskommittén har nu kompletterat broschyren med en speciell handläggargränspärm. Gränspärmen innehåller övergripande information i anslutning till pendling och flyttning. Pärmen riktar sig till handläggande instanser och redovisar gällande regler och förhållanden i respektive land samt lokal och konkret information anpassad till Gränskommitténs område. Målsättningen är bl. a. att öka kunskapen och det personliga kontaktnätet hos handläggande instanser i gränsspecifika frågor samt att olika typer av problem skall kunna hanteras på ett smidigare sätt. Pärmen

kommer kontinuerligt att aktualiseras genom ett speciellt bevakningssystem i samverkan med berörda instanser.

Beträffande engagemanget i *näringslivsfrågor* har som en uppföljning av företags-/kontaktträffar, hearings och seminarier projekt "Gränsinvest" påbörjats. Projektet innebär i sina inledningsfaser bl. a. ett samlat och målinriktat kontaktskapande mellan å ena sidan företag och resurser inom gränsregionen och å andra sidan mellan gränsregionens gemensamma resursutbud och tänkbara företag/resurser utanför regionen. Härvid åsyftas att samlat lyfta fram, utveckla och samordna specifika förutsättningar som upplevs som intressanta av företagen m. fl. i första hand belägna i Norge och Sverige.

För att informera om respektive regions resurser när det gäller *arbetsmarknadsutbildning* samt olika typer av sysselsättningsskapande projekt arrangeras arbetsmarknadsträffar. Kommittén har i samverkan med arbetsmarknadsorganen bl. a. tagit initiativ till en stensättarutbildning i syfte att föra vidare en traditionell näring i gränsregionen. Intresset för att ta vara på tradition, kunskap och resurser kring stenindsutrin, som är unik för Bohuslän och Østfold, är kraftigt ökande.

Turismen är en av de största näringsgrenarna. Minst 1 miljon turister gästar regionen varje säsong. Kommittén har framhållit behovet av en samordnad turistinformation i området. Det pågår projektering av en informationscentral och utställningslokal (SVENO E6) vid Svinesund. verksamheten planeras fullt ut komma igång sommaren 1986.

Båt- och annan vattenanknuten sport är sommartid en dominerande fritids-/turistsysselsättning. Kustläget, skärgården m. m. nära Oslo och Göteborg gör området extra attraktivt för semesterändamål. "Båttrycket" skapar emellertid även problem av skilda slag. Andra vattenanknutna intressen expanderar, t ex havsbruk. Gränskommittén har arrangerat omfattande erfarenhetsutbyten genom seminarier kring turism och båtliv. Studieresor till bl. a. skärgårdsprojektet på Åland har arrangerats.

Utvecklingen av *högskolesamverkan* är i en inledningsfas. På ömse sidor riksgänsen finns ett rikt utbud av högskole- och specialutbildningsmöjligheter. Gränskommittén har bl. a. i samverkan med Haldens lärarhögskola och ARKO-regionen studerat eventuella "problem för norska barn i svensk skola". Detta mot bakgrund av det ökade antalet flyttningar över gränsen under senare år. I samarbete med Göteborgs universitet har en kulturinventering genomförts i gränsregionen.

3.4.7 ARKO (Arvika-Kongsvinger-regionen)

ARKO-regionen omfattar geografiskt kommunerna Arvika och Eda i Värmlands län i Sverige samt kommunerna Eidskog, Grue, Kongsvinger och Sör-Odal i Hedmarks fylke i Norge. Huvudmålsättningen för samarbetet är för närvarande att initiera olika typer av projekt i syfte att medverka

till ökad samverkan över gränsen och förbättra gränsbefolkningens levnadsvillkor.

Kontakterna över riksgränsen mellan Värmland och Östlandet har sedan länge varit omfattande. ARKO-samarbetet inleddes i organiserade former på 1960-talet på initiativ av fylkes- och länsplanerare. Intresse, engagemang och aktivitet har varierat från tid till annan liksom samarbetets inriktning och ARKO-regionens avgränsning. År 1968 bildades ett särskilt samarbetsorgan, ARKO-delegationen, med representanter från kommuner och industri, med huvuduppgift att organisera produktions- och försäljningssamverkan inom industrin i området. Tonvikten i samarbetet låg inom det näringspolitiska området. Delegationens verksamhet dämpades efter hand och verksamheten övertogs av det gränskommunala bolaget AS Grenseland-Morokulien. Turism blev därmed den främsta samarbetsfrågan.

De regionala myndigheternas intresse för gränsregionala frågor ökade åter i mitten av 1970-talet. Vid en konferens 1978 definierades utvecklingslinjerna för ARKO-samarbetet till att främst gälla företags- och arbetsmarknadsfrågor. Länsstyrelsen i Värmlands län påtog sig huvudmannskapet och utsåg sekreterare för samarbetet som sedan 1978 bedrivits med medel från Nordiska ministerrådet.

ARKO-samarbetet har efter hand varit föremål för en omorganisation. Det blev svårt för länsstyrelsen i längden att administrera och utveckla verksamheten utanför det geografiska samarbetsområdet. Vid en konferens 1982 framhölls också behovet av ett eget sekretariat för ARKO-samarbetet. För att öka den gränskommunala aktiviteteten ansågs det vara en viktig uppgift för kommunerna att klara ut sekretariatets former, arbetsätt och resurser. I avsikt att öka det kommunala ansvaret har de sex kommuner som ingår i ARKO-regionen 1984 övertagit ledningen och huvudansvaret för samarbetet.

Som en administrativ resurs har ett i två-årsperioder roterande sekretariat, med placering för närvarande i Grue kommun, 1984 anknutits till verksamheten.

Verksamheten finansieras nu med medel från kommunerna och från Nordiska ministerrådet. Kommunerna deltar i sekretariatets kostnader med ca 110 000 NOK per år. Varje kommun svarar också för sina utgifter vid ledningsgruppens sammanträden.

Tabell 8: Nordiskt stöd till ARKO-samarbetet (kap 245 och 244) i olika kategorier under 1980–1985 (1 000 NOK i löpande priser)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	Totalt
Sekretariat	53	62	82	76	97	79	549
Utbildning				100			100
Totalt	53	62	82	176	97	79	649

Bidrag som beviljats till sekretariatet inkluderar också projektet "kartläggning av de regionalekonomiska sambanden i ARKO-regionen", som bedrivits fram till 1984.

ARKO-samarbetet har haft betoning på företagssamarbete och näringslivsfrågor. Verksamheten har genom projektet "Kartläggning av de regionalekonomiska sambanden i ARKO-regionen", som länsstyrelsen i Värmlands län bedrivit tillsammans med fylkeskommunen i Hedmarks fylke, strävat efter att uppnå ett nära samarbete mellan företagsverksamhet och regionala näringspolitiska organ. Detta har skett bl. a. genom företagsträffar, nyetableringskampanjer samt information om gränshandel. På arbetsmarknadsområdet har speciellt gränspendlarnas situation tagits upp i en gränspendlarbroschyr.

Efter hand har också kultur- och skolsektorernas betydelse betonats i det fortsatta samarbetet.

Mot bakgrund av ett gemensamt kulturarv och natur- och kulturlandskap står satsningar på utvecklingsarbete inom turism och kultur centralt för verksamheten.

3.4.8 Bornholm – Sydöstra Skåne

Det gränsregionala samarbetet mellan Bornholm och Sydöstra Skåne inleddes 1980. Initiativet till samarbetet togs i det regionalpolitiska handlingsprogrammet från 1979. De första årens verksamhet kan karaktäriseras som ett trevande försök till samarbete på olika områden. Det resulterade framför allt i etablering av kontakter. Under 1980 konstituerades en styrgrupp med åtta representanter från såväl kommunala som regionala myndigheter; Bornholms amtskommun samt länsstyrelserna i Malmöhus och i Kristianstads län.

Sekretariatsfunktionerna sköts i samarbete mellan Bornholms amtskommun och Sydöstra Skånes Samarbetskommitté.

För att inleda arbetet antogs ett program för förstudier inom följande sex områden:

Jordbruks- och trädgårdsnäringen

Fiskerinäringen

Turistnäringen

Hälso- och sjukvård

Skola och kultur

Fysisk planering m m

Syftet med förstudierna var att förutsättningslöst undersöka möjligheterna till samarbete inom de olika områdena och föreslå konkreta samarbetsprojekt och åtgärder. Sedan förstudierna avslutats, har konkreta samarbetsprojekt påbörjats inom jordbruks- och trädgårdsnäringen, turistnäringen samt skola och kultur. Bristande förutsättningar för samarbete inom hälso- och sjukvård resulterade i att den arbetsgruppen lades ned under 1982. Av samma skäl upplöstes arbetsgruppen för fysisk planering m. m.

under 1983. Samtidigt beslöts att inrätta en ny arbetsgrupp för kommunikation och information. Denna grupp har därefter inlett konkret samarbete på flera olika delområden.

Under 1980–1985 har Bornholm-Sydöstra Skåne beviljats drygt 1.8 milj NOK i nordiskt stöd till grundadministration och konkreta projekt.

Tabell 9: Nordiskt stöd till samarbetsområdet Bornholm-Sydöstra Skåne (kap 245 och 244) i olika kategorier under 1980–1985 (1 000 NOK i löpande priser)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	Totalt
Sekretariat	53	54	82	98	135	131	553
Jord- och skogsbruk		109					109
Turism		60	409		324	350	1 143
Totalt	53	223	491	98	459	481	1 805

Efter den gångna sexårsperioden börjar samarbetet ge positiva resultat på flera områden.

Inom *jordbruks- och trädgårdsnäringen*, som är regionens basnäring, har man under flera år närmast satsat på informations- och erfarenhetsutbyte och bl. a. arrangerat studieresor till Själland och Öland.

Samarbetsområdet har dock först och främst gjort satsningar på gemensam *turistutveckling*. I en första fas har man tagit fram informativa temahäften bl. a. om natur- och kulturhistoriska sevärdheter. Detta material används nu i en gemensam marknadsföring av "Nordens Feriehjärne" som syftar till att förlänga säsongen med hjälp av paketresor med aktivt innehåll och till att därmed bättre utnyttja befintliga resurser.

Kommunikationsfrågor har efterhand framstått som allt viktigare och har fått hög prioritet. En undersökning av färjeförbindelserna har genomförts 1984. För att utveckla färjetrafiken har flera förbättringsförslag aktualiserats under 1985, som bl. a. förändringar av de nordiska provianteringsbestämmelserna, de svenska bruttoviktsbestämmelserna för lastbilstrafik samt dispensationsmöjligheter från den europeiska överenskommelsen om arbetsförhållanden vid internationella vägtransporter. Vidare arbetas för att få särskild zontaxa mellan Bornholm och Sydöstra Skåne.

Inom området *skola och kultur* bedrivs en omfattande utbytesverksamhet inom konst, musik, teater och skola. Klassutväxling på mellanstadiet har pågått några år. En utvärdering visar på goda resultat och stor uppskattning hos alla berörda parter. Från regionens sida anses det angeläget att förutsättningar skapas för en kontinuerlig utbytesverksamhet inom kulturens område.

Fastän samarbetet är ganska ungt och det inte finns gamla traditioner har verksamheten kommit gott igång och har under de senaste två åren stabiliserats.

Under 1986 kommer ett konkret samarbetsprojekt att startas också inom *fiskets område*.

3.4.9 Öresund

Öresundsregionen omfattar Skåne i Sverige och Sjælland i Danmark. Med sina över 3 miljoner invånare på knappt 18 500 km² är regionen det tätast befolkade samarbetsområdet i Norden. Under senare år har Öresunds-regionen blivit det område i Norden där arbetslöshet och sviktande gränsregional kommunikation har satt djupa spår (14% av Nordens samlade befolkning och 20% av Nordens arbetslösa).

Mot denna bakgrund har det gränsregionala samarbetet över Öresund fått en något annan karaktär än de övriga gränsregionala samarbetsområdena.

Vid sin första session 1953 rekommenderade Nordiska rådet Danmarks och Sveriges regeringar att bygga en tunnel- eller broförbindelse mellan Skåne och Sjælland. Sedan dess har ett flertal dansk-svenska ämbetsmannautskott utrett förutsättningarna för, och presenterat planer på, Öresundsförbindelser.

På det kommunala planet har samverkan formaliserats 1964 då kommunalpolitiker på bägge sidor av Sundet bildade det dansk-svenska Öresundsrådet. Rådet har behandlat frågor av gemensamt intresse för Öresundskommunerna – speciellt inom miljö- och kulturområdet.

Behovet av ett ökat samarbete i regionen på det statliga planet togs upp av NÄRP i det första regionalpolitiska handlingsprogrammet från 1972. En styrgrupp för verksamheten, den s. k. NÄRP:s Öresundsgrupp, tillsattes 1976. Den har representation från statliga, regionala och kommunala myndigheter i regionen.

Fram till 1980 genomförde Öresundsgruppen större utredningar och kartläggningar bl. a. rörande friluftsliv och fritidsbosättning i regionen, migrationen mellan Danmark och Sverige, teknologiutvecklingen i regionen samt i vilken utsträckning dagspressen vid Öresund tar upp förhållanden på den motsatta sidan av Sundet.

År 1980 ansåg gruppen sig ha tillräckligt underlagsmaterial för att kunna sätta igång egentliga aktiviteter. Ett resultat härav är den gränsregionala informationsfunktionen, Öresunds Kontakt, som tillvaratas av en heltidsanställd informationsmedarbetare med kontor både i Köpenhamn och Malmö. Verksamheten försöker med systematisk informationsförmedling över Öresund främja samarbetet både på det näringslivsmässiga och på det kulturella och sociala området.

Under den senast sexårsperioden har öresundssamarbetet erhållit sammanlagt drygt 3 miljoner NOK för sin verksamhet.

Tabell 10: Nordiskt stöd till Öresundssamarbetet (kap 245 och 244) i olika kategorier under 1980–1985 (1 000 NOK i löpande priser)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	Totalt
Öresunds Kontakt (inkl sekretariat)	480	432	436	427	448	500	2 723
Handel och industri			114	120			234
Information	212						212
Totalt	692	432	550	547	448	500	3 169

En regional egenfinansiering uppskattas till ca 200 000 NOK årligen. Denna omfattar kansliutrymmen och -faciliteter, kassa- och räkenskapsfunktioner samt resekostnader mellan Malmö och Köpenhamn.

Öresundsgruppen knyter sina aktiviteter kring den regionala hemmamarknaden till en mängd planlagda, överordnade aktiviteter omkring temat "Norden somma hemmamarknad". Dessa aktiviteter har arrangerats i form av kontaktseminarier såväl för redaktörer och journalister som för näringslivets representanter.

Informationsservicen över Öresund har inriktats främst mot regionens små och medelstora företag och deras organisationer, massmedia, regionala och kommunala planmyndigheter, samt opinionsledare. Som arbetsredskap för informationsverksamheten produceras en skriftserie som fram till sommaren 1985 upptar ca 20 titlar. Handböckerna är dels informerande, dels motiverande.

En av de mest populära skrifterna har varit "Øresund rundt på cykel" som inte bara fick ett stort antal cyklister att besöka andra sidan av Sundet men även inspirerade kommuner i regionen att bygga ut cykelvägar.

Sedan 1981 har Öresundsgruppen årligen arrangerat regionala planläggarkonferenser om aktuella teman – t ex samverkan mellan forskning och näringsliv, rekreation och turism, trafiken över Øresund och 1985 avfallshandling i regionen. En skrift "Unga vid Öresund" belyser danska och svenska ungdomars levnadsförhållanden, skolsystem, arbetslöshet, kultur och nöjen och har getts ut som bidrag till den nordiska ungdomskampanjen.

3.5 Samarbetsområdenas egen syn på sitt arbete

Redogörelsen i detta avsnitt tar sin utgångspunkt i frågeställningen: – Hur ser samarbetsområdena på sin egen verksamhet?

Underlaget har insamlats genom att samarbetsområdena per brev ombetts ge en kort redogörelse för erfarenheterna av arbetet och sin syn på verksamheten. Svaren har i vissa fall lämnats direkt av projektsekreterarna, i några fall har redogörelserna behandlats av förtroendevalda organ såsom arbetsutskott eller styrelse.

1. Den egna verksamheten. Tolkning av uppnådda resultat i förhållande till mål för arbetet.
2. Områdets organisationsform. Frågor om bl. a. organisationsformen behöver ändras m m.
3. De ekonomiska resurserna för verksamheten. Synpunkter på NMR:s finansiering, budgetbehandlingen i NMR, NMR:s finansiering kontra regional finansiering, andelen regional finansiering och möjligheter till regional finansiering.
4. Avgränsningsfrågor. Ändamålsenlighet med geografisk avgränsning av samarbetsområden samt avgränsning av frågor att samarbeta kring. Ev. behov av samarbete med andra gränsregionala samarbetsområden.
5. Presentation av nya tankar och idéer beträffande gränsregionalt-gränskommunalt samarbete och regionalpolitiskt samarbete i Norden.

Det bör understrykas att vad som här återges i sammandrag är subjektiva omdömen om den egna verksamheten. Även om graden av självkritik är olika i områdena torde materialet väl spegla den aktuella arbetssituationen och upplevelsen av olika spörsmål och problemställningar förknippade med verksamheten.

3.5.1 Resultat i förhållande till mål

Av den subjektiva bedömningen av hur förväntningarna i arbetet infriats framgår att tillfredsställelsen överlag är god. Naturligtvis varierar skattningen av resultaten från upplevelsen av mycket goda resultat till mindre goda. Det är dock vanskligt att systematiskt kategorisera och rangordna de olika samarbetsområdenas resultat.

Ett genomgående drag för måluppfyllelsen synes vara den mobilisering av resurser och engagemang som olika organ och myndigheter på lokal/regional nivå kan mönstra i samarbetet både allmänt och i form av stöd för olika projekt. Konkreta och nyttoinriktade projekt leder till en högre grad av resursmobilisering. Det omvända förhållandet gäller också, dvs att om man bestämmer sig lokalt/regionalt för att satsa resurser, ser man också till att projekten fullföljs i enlighet med målen. Ett uttryck för mycket tillfredsställande måluppfyllelse är att verksamheten utifrån vissa projekt fortlever och vidareutvecklas med lokala/regionala medel sedan finansieringen från NÄRP:s sida upphört. Ett flertal sådana verksamhetsområden återfinns hos Kvarkenrådet och Mittnorden.

Även med beaktande av svårigheten att formellt mäta måluppfyllelsen i det arbete som bedrivs i samarbetsområdena synes måluppfyllelsen vara god och i vissa områden mycket god.

3.5.2 Organisationsform

Samtliga samarbetsområden har enligt sin egen bedömning funnit en väl fungerande organisation. Inga egentliga organisationsförändringar aktualiseras. Kvarkenrådet och Mittnorden tar upp frågan om förstärkning av

kansliresurserna. Båda dessa områden berör också värdet och behovet av samarbete mellan områdena.

3.5.3 *Ekonomi*

Samtliga områden diskuterar behov av förändringar. De mest förekommande önskemålen är följande:

- Mera resurser totalt
- Förenklad budgetprocess
- Snabbare besked om anslagstilldelning
- Delegering av ekonomiskt ansvar, friare användning
- Ökade anslag till grundadministration
- Modell för att säkra lokal/regional egenfinansiering.

De flesta synpunkterna från samarbetsområdena återfinnes just på ekonomiavsnittet. Verksamhetens volym och ambition har ökat över tiden. Samtliga betonar behovet av ökade resurser. Budgetprocessen kritiseras. Den betecknas som föråldrad och byråkratisk. Framför allt dröjer det för länge innan besked erhålles om anslag för planerade projekt. Flera områden framhåller att de därigenom mister en del av argumentations- och förhandlingskraften gentemot de lokala/regionala finansierarna av verksamheten. Det framkommer i svaren en betydande oro över finansieringssituationen över huvud taget. Redan nu, menar flera områden, satsar de lokala/regionala organen så mycket, såväl ekonomiskt som personellt, att det knappast är tänkbart med en ökning.

En delegering av det ekonomiska ansvaret i form av att samarbetsområdena tilldelas medelsramar aktualiseras. Därigenom skulle den lokala/regionala nivån själv få ta ansvar för prioriteringar och dispositioner. En sådan ordning skulle bl. a. få till följd snabbare igångsättning och bättre förhandlingssituation för att säkra kommunala och regionala ekonomiska åtaganden. Särskilda svårigheter noteras av Skärgårdsprojektet, där de små finska kommunerna har stora svårigheter att ställa upp med sin del av finansieringen.

I takt med att verksamheten ökat och att större anspråk därmed ställts på ledning och sammanhållning av arbetet, har naturligen behoven av ökade kansliresurser och administrationskostnader gjort sig påmind. Inom Kvarkenrådet finansierar f.n. kommuner och landsting direkt ca. 25% av grundadministrationen. Därtill kommer alla "osynliga" resurser som satsas lokalt/regionalt i form av: lokaler, disponering av skriv- och kopieringsutrustning, resor och framför allt personalkostnader. En mycket stor del ligger i att såväl tjänstemän som förtroendevalda ägnar mycket tid åt det regionala samarbetet inom ramen för sitt dagliga värv.

De av Kvarkenrådet aktualiserade förändringarna kan tjäna som ett bra exempel för vad områdena generellt anför som önskemål:

- att grundadministrationsanslaget ökas

- att regionala statliga organ (länsstyrelserna) ges möjlighet att delta i finansieringen. Det bedöms som ett problem att Finland för närvarande ej kan
- att målet om 10 milj NOK för kap 244 infrias
- att åstadkomma en förändring av den tidsfördröjning av projektstart (8–9 mån f.n) som nu är fallet i förhållande til ansökan
- att överväga delegering av medel till regionerna
- att fördjupa verksamheten och kvalitativt förbättra projektens innehåll, planering, genomförande och uppföljning i stället för en utökning.

3.5.4 Avgränsning – geografiskt, ämnesvis

Flera samarbetsområden betonar vikten av små områden med ett begränsat antal parter. Det framkommer en positiv syn på ökat samarbete och erfarenhetsutbyte. En del områden har diskuterat införlivning av nya områden och/eller sammanslagningar. Inget område för dock f.n. fram några förslag i detta avseende.

3.6 NÄRP:s slutsatser

3.6.1 Samarbetets innehåll

NÄRP finner att det gränsregionala samarbetet väl följer och uppfyller de mål som är fastställda för samarbetet. De viktigaste argumenten för att fortsätta och vidareutveckla det gränsregionala samarbetet enligt det gällande regionalpolitiska handlingsprogrammet har varit att man kan visa på konkreta resultat, som direkt förankrats i gränsregionernas vardagsliv.

Vissa grundläggande geografiska och politiska förhållanden utgör givna utgångspunkter för verksamheten. Hit hör bl. a. skillnader i geografiskt läge, utsträckning, befolkningstäthet, etc och hit hör också skillnaderna i ekonomisk och industriell utveckling i olika delar av Norden, liksom t. ex. den speciella geografiska situationen och näringsstrukturen i Västnorden.

Framväxten av samarbetet bygger ofta på en kulturtradition som man inom ramen för det nordiska regionalpolitiska samarbetet fortsatt och förvaltats vidare. I en begynnelsefas av verksamheten har det legat nära till hands att tyngdpunkten av innehållet har legat på kulturellt samarbete, t. ex. lägerskolor, utväxling av skolklasser, teaterutbyte, biblioteksverksamhet m m. Behov av ökade möjligheter att resa mellan länderna och av bättre kontakter har lett till att större vikt successivt har lagts på utveckling och förbättrande av kommunikationer, såväl sjö- som land- och flygtrafik, både vad gäller person- och godstransporter. Redan i det första regionalpolitiska handlingsprogrammet från 1972 framfördes samarbetsprojekt inom trafikpolitik och turism som särskilt angelägna. Arbetets tyngdpunkt har stegvis utvecklats att omfatta även andra näringar än reselivsningen.

Exempel på ett ökat utbyte av erfarenheter av gemensamt utnyttjande

av råvaror är projekt inom fiske samt inom energiområdet, som t. ex. torv och flis samt olja och gas. Vidare har utveckling skett beträffande ökad handel och ökat verksamhetsutbyte mellan företag. I det senaste skedet har ny teknik i produktionen som resultat av elektronikens framväxt samt nya bearbetningsmetoder såsom bearbetning med laser och datorstödd design och produktion tilldragit sig ett större intresse. Även ny telekommunikation, exempelvis nyttjandet av fiberoptik har kommit in i bilden.

När NÄRP nu studerat utvecklingen av det gränsregionala samarbetet är slutsatsen att det har skett en tyngdpunktsförskjutning från mera allmänt traditionellt samarbetsinnehåll över till konkreta frågor som handlar om utveckling av handel och näringsliv. Detta är ett resultat av att de regionalpolitiska insatserna har förstärkts med särskilda medel till konkreta projekt. Det är också ett resultat av spontana behov av regional utveckling i områden för förbättrade utkomstmöjligheter för befolkningen och för att ge människorna möjlighet att bo kvar. Projektmedlen kan naturligtvis endast i en begränsad utsträckning bidra till att lösa områdenas sysselsättningsproblem. Medlen har emellertid visat sig vara ett mycket värdefullt komplement till övriga stödformer i en gränsregion. I de projekt som initierats med dessa medel har ofta betydande resurser tillkommit genom insatser från de lokala och regionala intressenter som medverkar i samarbetet.

Eftersom projekten framsprungit ur känsla av ansvar för utkomstmöjligheterna, har samarbetet stegvis blivit starkt nyttoinriktat. Samarbetet uppfattas inte endast som en möjlighet att träffas. Av allt att döma är man nu inne i ett konkret skede av nyttobetonad verksamhet. Det är viktigt att de deltagande parterna får ytterligare utbyte av samarbete av varaktigt slag som successivt vidareutvecklas. Ju fler engagerade människor som deltar lokalt och ju starkare anknytning verksamheten har till regionens företag, desto mer konkret kan verksamheten bli.

NÄRP har diskuterat behovet av och möjligheterna för att fastställa vissa prioriteringsområden generellt i syfte att styra verksamheten. På grund av att villkoren för samarbetet är olika inom olika områden beroende på förhållandena och läget i Norden har NÄRP emellertid inte velat styra verksamheten mot vissa, på förhand givna insatsområden. Det ämnesval och innehåll som verksamheten får i olika områden är direkt beroende av de förhållandena och det engagemang som finns i regionen.

NÄRP anser det angeläget att samlagsorganen fäster stor uppmärksamhet vid lokal och regional förankring av verksamheten. Som tidigare konstaterats, är detta angeläget i synnerhet vad gäller större och fleråriga projekt.

Genom en nära förankring skapas bättre kontinuitet för samarbetet och idéproduktion kan befrämjas för samlagsprojekt. Det är angeläget att detta anses som en kontinuerlig process. Ett effektivt sätt att få fram projekt med bättre kvalitet och innehåll är att satsa på förarbetet och planeringen av projekten.

Verksamhetens innehåll i de olika områdena bör också i framtiden vara ett resultat av personligt engagemang för i regionen angelägna frågor.

3.6.2 *Samarbetets organisation*

Som ovan beskrivits varierar organisationen av samarbetet mellan de olika samarbetsområdena. Varje område har utvecklat sin egen organisationsform utifrån sina speciella regionala och lokala förutsättningar. Mot bakgrunden av de svar som lämnats i enkäten anser NÄRP inte att det finns någon anledning att ändra verksamheten när det gäller samarbetets organisation. I detta sammanhang kan det konstateras att samarbetet har haft de bästa möjligheter till positiv utveckling i de fall verksamheten har varit lokalt och regionalt väl förankrad. NÄRP vill emellertid understryka betydelsen av att samarbetsområdena undviker en stor byråkrati och fortlöpande noga värderar sin organisation så att den inte med tiden, i takt med ökade ambitioner och verksamhet, växer sig alltför stor.

Den gränskommunala verksamheten i Norra och Södra försöksområdena, som bedrivits på försöksbasis under flera år, har jämsides med utvärderingsarbetet varit föremål för omorganisation. NÄRP aktualiserade behovet av och framförde principer för omorganisationen i rapporten om revidering av det regionalpolitiska handlingsprogrammet år 1981. Därmed har gränskommunalt samarbete generellt införts som en integrerad del av Nordkalottkommitténs respektive Mittnordkommitténs ordinära verksamhet i enlighet med intentionerna i överenskommelsen om gränskommunalt samarbete över riksgränser.

NÄRP har ansett denna omorganisation vara en nödvändig åtgärd för effektivisering av det gränsregionala och gränskommunala samarbetet generellt. Dels har verksamheten i de båda försöksområdena bedrivits under flera år på försöksbasis, dels har den varit likartad med den verksamhet som bedrivs inom de gränsregionala samarbetsområden som försöksområdena geografiskt ingått i. Därför har det uppstått ett starkt koordineringsbehov. Speciellt har en tillfredsställande förankring regionalt visat sig vara en problematisk fråga för små gränskommunala samarbetsorgan. NÄRP har med den ändrade organisationen eftersträvat att åstadkomma bättre samverkan med organisationer och myndigheter på länsnivå samt bredare deltagande och större engagemang i gränskommunala projekt generellt. Därigenom eftersträvas större effektivitet och bättre resursutnyttjande inom det gränsregionala-gränskommunala samarbetet totalt sett.

NÄRP anser att det gränsregionala samarbetet i allmänhet har funnit sin form. NÄRP vill dock konstatera att i ett levande samarbete bör verksamhets- och organisationsformer utvecklas fortlöpande samt att nödvändiga förändringar bör ske i växelverkan mellan de i samarbetet deltagande parterna.

Vad gäller geografisk avgränsning anser NÄRP att det för närvarande inte finns förutsättningar för ytterligare sammanslagningar av de nuvarande

de samarbetsområden som överlappar eller ligger bredvid varandra, inte heller utvidgningar med införlivning av nya områden. Flera av samarbetsområdena har betonat vikten av hanterbara och relativt små områden. För verksamhetens konkretisering har det visat sig vara mest fördelaktigt att samarbetsområdena inte är alltför stora och omfattande med ett alltför stort antal samarbetsparter.

I stället anser NÄRP att det finns ett behov av ökat samarbete, effektivare erfarenhetsutbyte och utveckling av samverkansformer mellan områdena för koordinering av projektverksamheten. NÄRP föreslår därför att de geografiskt nära liggande samarbetsorganen minst en gång om året, förslagsvis i anslutning till beredningen av anslagsframställningar, träffar varandra (i arbetsutskott eller i den form man finner ändamålsenligt) för att stämna av och överlägga om projektplanering.

Behovet av bättre kunskapsmässigt underlag för fortlöpande arbete med utveckling av det regionalpolitiska handlingsprogrammet har tagits upp vid flera tillfällen. NÄRP föreslår att insatserna ökas för utbyte av information och erfarenheter av samarbetet. Det behövs särskilda insatser för att ta fram kunskap och att öka kunskapsspridning om det nordiska regionalpolitiska utvecklingsarbetet. Avsikten är att mobilisera resurser på lokal och regional nivå samt att rekrytera personer som säkrar samarbetets fortbestånd och utveckling över tiden. NÄRP anser det vara angeläget att frågorna om uppföljning och utvärdering av verksamheten kontinuerligt ägnas uppmärksamhet.

3.6.3 Att initiera samarbete över riksgränser

NÄRP har genom det gränsregionala samarbetet strävat efter att bygga upp väl fungerande regioner. Ett annat mål för verksamheten har varit att bidra till ökad nordisk samverkan genom kunskapsöverföring och erfarenhetsutbyte. Som ett led i dessa ansträngningar har NÄRP med nordiskt finansieringsstöd bidragit till att bygga upp och organisera verksamheten i ett antal gränsregioner. Som ovan beskrivits bedrivs verksamheten i 9 samarbetsområden från och med 1986. Vid överväganden om det gränssamarbete som äger rum med nordisk finansiering, bör man ha klart för sig att det emellertid förekommer samarbete över riksgränser utan sådant stöd. Kölengruppen, som omfattar kommunerna Bodø, Rana och Vefsen i Nordland fylke i Norge samt Lycksele, Skellefteå och Umeå i Västerbottens län i Sverige, är en sådan samarbetsorganisation. Gruppen grundades år 1974 och arbetar speciellt med näringspolitiska frågor som industriutveckling, kommunikationer och handelsutbyte. Sedan hösten 1980 har kommunerna som ingår i Kölengruppen finansierat en sekreterare på deltid.

Kölengruppen har vid två tillfällen fått nordiskt stöd till sitt projektarbete. Under år 1984 har gruppen bl. a. med nordisk finansiering arrangerat ett

seminarium och en utställning om Graddis-vägen/Silvrevägen och dess betydelse för handel, turism och kultur i området i samband med Nord-Norge-mässan.

NÄRP är också informerad om flera initiativ till ett regionalt samarbete över riksgränser, speciellt mellan Sverige och Norge. Bland annat har den s. k. Gyllenhammargruppen startat ett pilotprojekt mellan Telemarks fylke i Norge och Småland i Sverige.

Nordiska rådets ekonomiska utskott har hänvisat till det väl fungerande samarbetet över Öresund mellan Sjælland i Danmark och Skåne i Sverige och efterlyst en utredning om intresset och möjligheterna för att få igång samarbete runt Skagerak och Oslofjorden. Ekonomiska utskottet hänvisar till de starka kulturförbindelser som Nord- och Nordväst-Jylland har med det övriga Norden, speciellt med sydostkusten i Norge och västkusten i Sverige.

NÄRP har under utvärderingsarbetet gjort undersökningar i Norge och i Danmark för att utröna intresset för ett sådant samarbete. Kontakterna visar tydligt att det finns ett spirande intresse för ett bredare regionalt samarbete i områdena. En konferens planeras för att kartlägga och värdera möjligheterna för ett bredare samarbete. Störst intresse har uttryckts för erfarenhetsutbyte, kunskapsöverföring och näringslivssamarbete kring konkret projektverksamhet. Förslaget har också mottagits med viss tvekan. Ett sammanhängande samarbetsområde runt Skagerak kunde bli för stort för att den lokala och regionala intressegemenskapen och förankringen av verksamheten kan uppnås.

NÄRP anser det angeläget att genom det nordiska regionalpolitiska samarbetet initiera och uppmuntra samarbete över riksgränser. NÄRP kan för närvarande endast medverka i kontaktskapande verksamhet och erfarenhetsutbyte. Inom den nuvarande finansieringsramen finns det inga möjligheter att starta nya samarbetsområden med nordiskt stöd utan att verksamheten av de nu aktuella samarbetsområdena skulle riskeras.

3.6.4 Samarbetets finansiering

Som beskrivits ovan finansieras det gränsregionala samarbetet delvis med nordiska, delvis med nationella och regionala medel. Stödet till verksamheten har haft följande form:

- Över nordiska ministerrådets allmänna budget har stöd utgått till direkt finansiellt bidrag till de gränsregionala samarbetsområdenas grundadministration inklusive förstudier (kap 241 och 245).
- Finansieringsstöd till konkret projektverksamhet inom samarbetsområdena över kap 244
- Efter att Nordiska kulturfonden har sett över sina utdelningskriterier, har de gränsregionala samarbetsområdena nu fått möjlighet att initiera och genomföra kulturprojekt med finansiering från Kulturfonden

- Nationella och regionala medel har använts till delfinansiering av grundadministrationsutgifter, samt delfinansiering av en del större samarbetsprojekt
- Det har också utgått indirekt stöd i form av osynliga resurser som satsas lokalt och regionalt till bl. a. kanslifunktioner, personalkostnader samt i form av tjänstemännens som förtroendevaldas tidsåtgång.

Det nordiska stödet till de gränsregionala samarbetsområdenas verksamhet har gradvis ökat år för år under 1980-talet och uppgår under 1985 till drygt 11 milj NOK. Som nämnts ovan har det gränsregionala samarbetet i handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning tillskrivits en större realökning, vad gäller konkret projektarbete. Den totala budgetramen för 1986 uppgår till drygt 15 milj NOK. Detta belopp fördelas mellan de olika budgetposterna så att det har avsatts 5,6 milj NOK till grundadministration – 2,5 milj NOK till Nordkalotten och 3,1 milj NOK till gränsregionalt samarbete i övrigt – samt 10 milj NOK till konkret projektarbete.

NÄRP har i sin verksamhet lagt tyngdpunkten på utvecklingsarbete med konkreta projekt och därmed stimulerat till gemensam utveckling inom näringslivet. Efterfrågan på medel till konkreta projekt från kap 244 har ökat successivt. Projektverksamheten har varit det mest expansiva samsarbetsfältet. Det har emellertid varit en tidskrävande process att kunna mobilisera erforderliga resurser till verksamheten.

I 1979 års handlingsprogram framhölls att budgetposten för konkreta åtgärder borde byggas upp så att den inom ett par år skulle nå storleksordningen 10 milj NOK per år. Infriande av detta mål har framförts vid flera tillfällen. Om man tar hänsyn till prisutvecklingen under den gångna sexårsperioden, motsvarar beloppet ca 6,5 milj NOK, med andra ord endast ca två tredjedelar av det uppsatta målet. I dagens prisläge borde nivån enligt handlingsprogrammet vara ca 15–16 milj NOK. När man ser på utvecklingen av projektverksamheten och gemensamt utvecklingsarbete i samsarbetsområdena, kan man se ett tydligt växande behov av ytterligare resursökning. Bland annat har samsarbetsområdena för 1986 framställt projektansökningar till sammanlagt drygt 15 milj NOK.

Verksamhetens volym och omfattning har under de senaste åren ökat i snabb takt. Projektarbetet har utvecklats systematiskt och blivit en integrerad del av samarbetet.

Såsom redovisats ovan har de flesta av samsarbetsområdena i sina svar framfört en oro över finansieringssituationen generellt. NÄRP finner det angeläget att framöver lägga ner ansträngningar för ökning av resurserna på alla samsarbetsnivåer: nordiskt, nationellt, regionalt och lokalt. Viktiga ekonomiska frågor blir framöver dels den löpande verksamheten innefattande fördelning av relativt begränsade medel till ett ganska stort antal områden med växande ambitioner och ökade behov av finansiering av konkreta projekt. Dels har samsarbetsområdena kritiserat den nuvarande budgetproceduren som byråkratisk, föråldrad och tidskrävande.

NÄRP har konstaterat att med en ökad volym på verksamheten och med ökade ambitioner följer naturligt nog behov av större resurser också för grundadministration. NÄRP har emellertid haft den uppfattningen att det inte är önskvärt att grundadministrationen sväller ut till en stor nordisk förvaltningsapparat på regional nivå. Behovet av ökade resurser får dels tillgodoses genom ökade tillskott från lokal och regional nivå, och dels genom projektbudgeten.

Under den senaste tiden har man speciellt i Sverige, men också i Finland, satsat mera på förbättring av möjligheterna för en regional finansiering. I Sverige har länsstyrelserna fått beslutanderätten över medel för regionalt utvecklingsarbete och kan helt eller delvis finansiera vidareutveckling av de olika förslag som kommer fram i det regionalpolitiska utvecklingsarbetet i länen. Dessa medel får användas också för projekt som innebär samarbete över riksgräns. För budgetåret 1985/86 har 80 milj kronor anslagits för regional projektverksamhet.

Man har också i Finland, i första hand i Lapplands län, infört ökade resurser för länsstyrelsens deltagande i nordiskt samarbete.

3.6.5 Förslag till ny budgetprocedur

Samtliga gränsregionala samarbetsområden har som beskrivits i kap 3.5 diskuterat behov av förändringar på den finansiella sidan. De flesta har kritiserat den nuvarande budgetproceduren som föråldrad och byråkratisk. Framför allt har man pekat på det förhållandet att tiden mellan projektplanering, upprättande av ansökan och projektstart ofta är alltför lång. Budgetproceduren gör att samarbetsområdena är tvungna att fastslå verksamheten på projektnivån redan ett år före verksamhetsårets början. Detta är, hävdar flera samarbetsorgan, ett hinder för effektivisering av verksamheten och samarbetets utveckling. Flera områden framhåller att de därigenom mister en del argumentations- och förhandlingskraft gentemot de lokala och regionala finansierarna av verksamheten. Samarbetsområdena har dels begärt en förenklad budgetprocedur för att få snabbare besked om anslagstilldelningen, dels har de betonat behovet av en ökad delegering av ekonomiskt ansvar och friare användning av budgetmedel för att bättre kunna säkra lokal och regional egenfinansiering.

Nordiska ministerrådets budgetprocedur som är en omständlig process med en stegvis uppbyggnad och precisering av detaljningsnivån över ett antal år är för närvarande föremål för förändringar. En ny procedur för beslut om disposition av projektmedel har införts under 1985. Denna betyder att projektmedel disponeras av ministerrådet i sammansättningen fackministrarna.

Mot denna bakgrund föreslår NÄRP en förenklad och flexibel budgetprocedur för de budgetposter som gäller gränsregionalt samarbete (kap 241, 244 och 245) enligt principen att de gränsregionala samarbetsområdena får större beslutanderätt över medlen. En naturlig följd av detta är att de olika budgetposterna slås ihop till ett kapitel.

NÄRP föreslår att i stället för beviljningsbeslut på projektnivå, som nu är fallet, de gränsregionala samarbetsområdena ges en rambeviljning baserad på ett program för samarbetsområdets verksamhet med en allmän beskrivning av de projekt som man avser att genomföra. Beslutet om medelstildelning föreslås fattas på grundval av en ganska översiktlig verksamhetsbeskrivning. NÄRP anser det inte vara nödvändigt att i sitt förslag till fördelning av medlen besluta vilka enskilda projekt som samarbetsområdena skall arbeta med utan endast ange vissa ramar och riktlinjer för verksamheten i överensstämmelse med fastlagda kriterier och handlingsprogram. Avsikten är att samarbetsorganen själva får bestämma med vilken prioritet och i vilken takt de vill genomföra projekten inom rambeviljningen. För att lösa en del problem med projektförberedelser föreslår NÄRP också att en viss resursandel för planering av projekt och smärre utredningar får inräknas i projektkostnader.

I samband med kommande års ansökningar föreslås ske en detaljerad resultatredovisning innehållande uppgifter bl. a. om ett antal kostnadsposter samt vilka resultat som uppnåtts. Resultatredovisningen bör kunna utgöra underlag för en av sekretariatet årligen utarbetad rapport om den samlade verksamheten. Syftet med sådan rapportering är att få en uppföljning och erfarenhetsspridning och att skapa underlag för fortlöpande evaluering och granskning av verksamheten.

NÄRP anser det angeläget att genom en rullande planering och fortlöpande efterprövning av verksamheten skapa en fruktbar dialog med samarbetsområdena. NÄRP ser som sin uppgift att genom en ömsesidig dialog ge samarbetsområdena service och vägledning och bidra till att undanröja olika typer av samarbetshinder.

Enligt NÄRP:s mening bör en ny budgetprocedur innebära dels en klar decentralisering av viktiga prioriteringsbeslut, dels bättre möjligheter för samarbetsområdena att effektivt ta till vara de initiativ, idéer, resurser etc som finns i regionen. Genom närheten till problemen har de gränsregionala samarbetsorganen bättre förutsättningar än NÄRP att finna konstruktiva lösningar.

Som tidigare framhållits har det lokala och regionala engagemanget stor betydelse för möjligheten att nå framgång i arbetet med olika utvecklingsfrågor. Den lokala och regionala förankringen och engagemanget ökar när man vet att det finns ekonomiska resurser som möjliggör genomförandet av konkreta åtgärder.

En viktig aspekt är kopplingen mellan utvecklings- och genomförandefaserna i ett projekt. I och med att hela denna process i hög grad är decentraliserad går det snabbt att komma från idé till genomförande. NÄRP vill också framhålla att genom att samarbetsorganet redan i inledningskedet av projektarbetet kan garantera en nordisk finansiering leder detta till bättre förhandlingsmöjligheter gentemot andra finansiärer. Detta skapar också bättre möjligheter för samfinansiering av projekt så att bl. a. olika intres-

senter kan finansiera olika stadier i utvecklingsarbetet. En tendens till stigande andel av delfinansiering från andra intressenter innebär en allt bättre förankring av projekten och en ökad möjlighet till konkreta resultat.

Kap. 4 Gemensamma regionalpolitiska stödordningar

4.1 Nordiska utvecklingsfonden för Västnorden

Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) uppdrog på sitt möte den 7 december 1983 åt NÄRP att utreda behovet för och vilken roll en utvecklingsfond för Västnorden (Färöarna, Grönland, Island) skulle kunna spela, samt eventuellt lägga fram förslag till statuter för en sådan fond. Det framhölls att utredningen bör ses i sammanhang med övriga nordiska regionalpolitiska stödordningar. Ministerrådet fastslog att arbetet bör avslutas så att ministrarna kan behandla frågan under hösten 1984 i syfte att framlägga ett ministerrådsförslag på Nordiska rådets session i Reykjavik 1985.

Närp tillsatte våren 1984 en expertgrupp för utredning av en utvecklingsfond för Västnorden med följande mandat;

- 1) Ekspertgruppen skal utrede behovet for og hvilken rolle et utviklingsfond for Vestnorden vil kunne spille. Analysen bør ta utgangspunkt i eksisterende nordiske og internasjonale støtteordninger som kan anvendes for utvikling av næringsliv og infrastruktur i Vestnorden (f.eks. Nordisk Investeringsbank (NIB), Nordisk Industrifond, Kap 244 på Nordisk Ministerråds budsjett, Nordisk Industrialiseringsfond for Island, EF's regionalfond).
- 2) Hvis ekspertgruppens konklusjon er positiv vedrørende mandatets pkt 1) skal gruppen fremme et konkret forslag til vedtekter for et slikt fond. Spesielt skal behandles:
 - a) fondets formål (geografisk virkeområde, prosjekttyper som kan støttes osv);
 - b) fondets grunnkapital og hvordan denne fremskaffes;
 - c) forslag om i hvilke former støtte kan gis (lån, garantier for lån, tilskudd) samt vilkår for øvrig;
 - d) administrasjon av fondets midler
 - e) forholdet mellom utviklingsfondet og virksomheten til øvrige relevante nordiske og nasjonale støtteordninger.

Expertgruppen lämnade sin rapport "Økonomisk utvikling i Vestnorden" (NU 1984: 15) i november 1984. I rapporten ges en beskrivning av centrala karaktäristiska drag för samhälls- och näringsstrukturen i Västnorden-området. På basen av en redogörelse för såväl investerings- och finansieringsbehov som existerande finansieringsmöjligheter framhöll expertgruppen områdets speciella behov av finansieringsstöd på varierande

villkor. Expertgruppen påpekade att i Västnorden spelar fisket för närvarande en dominerande roll för näringslivet. Ett av hindren för den ekonomiska utvecklingen ansågs vara avståndet till de centrala delarna av Norden och Europa samt bristfälliga traditioner och kunskap inom andra näringar än fiske. Mot den bakgrunden föreslogs i rapporten att det upprättas en nordisk utvecklingsfond för Västnorden med huvuduppgift att hjälpa till att finansiera uppbyggnaden av ett allsidigt och konkurrenskraftigt näringsliv i området.

Ministerrådet konstaterade att Västnorden på grund av områdets speciella geografiska förhållanden och ensidiga näringsstruktur har behov av ytterligare tillförsel av kapital på varierande villkor. För att uppfylla kravet på förnyelse och nyskapande i näringslivet ansågs det vara speciellt behov av en supplerande finansieringsordning för genomförandet av projekt med anknytning till små och medelstora företag.

I den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning konstaterades att återbetalningarna av de bidrag som de nordiska länderna – Danmark, Finland, Norge och Sverige – ställt som räntefria lån till Nordiska industrialiseringsfonden för Island (NIFI), sammanlagt 13,5 milj USD, skall utgöra utgångspunkten för värdering av storleken av fondens grundkapital.

Mot denna bakgrund överlämnade regionalministrarna ett principförslag om Västnordenfonden till Nordiska rådets 33:e session i Reykjavik 1985. Avsikten var att därefter utarbeta ett detaljerat förslag till fondens stadga.

Ministerrådet avser att lägga fram ett förslag om mer detaljerad utformning av fonden, stadgar för verksamheten etc till rådets 34:e session 1986.

4.2 Nordiska Investeringsbankens regionallåneordning

Avsikten med Nordiska investeringsbankens (NIB) regionallåneordning är att öppna möjligheter för finansiering av investeringsprojekt av nordiskt regionalpolitiskt intresse inom bestämda utvecklingsområden i hela Norden. Vid möten med Nordiska ministerrådet den 18 januari 1979 (samarbetsministrarna) och den 2 april 1979 (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) blev låneordningen fastlagd.

4.2.1 Principer för regionallåneordningen

Nordiska ministerrådet har gett följande rambetingelser för NIB:s regionallåneordning.

1) Allmänt

De godkända nationella kreditinstitutionerna bör vid utnyttjandet av regionallån från Nordiska investeringsbanken till de enskilda investeringsprojekten i så stor utsträckning som möjligt ta hänsyn till deras betydelse för ökat nordiskt ekonomiskt samarbete, t. ex. vid leveranser av kapitalvara till själva investeringarna, ökad handel mellan de nordiska utveck-

lingsområdena samt sysselsättningsmässig inverkan. Det bör vidare försäkras att de enskilda investeringsprojekten inte medför konkurrensförvridning i förhållande till andra verksamheter i de andra nordiska länderna. Försäkran bör gälla två år.

Såvida ett eller flera av medlemsländerna önskar få ordningen förlängd, bör det i ljuset av de erfarenheter som erhålles tas upp till förnyad behandling.

2) Tidplan

Nordiska ministerrådet har beslutat, att den tvååriga försöksperioden för regionallån skulle vara från 1.4.1980 till 1.4.1982. Regionallåneordningen har senare (25.6.1984) förlängts av Nordiska ministerrådet fram till den 1.4.1986.

3) Regioner som omfattas av låneordningen

Nordiska ministerrådet har fastslagit vilka regioner som är "av nordiskt intresse" när det gäller regionallån från NIB. Regionerna finns nämnda bl. a. i rapporten NU 1981:12 (s. 43-45).

De fastslagna regionerna är dels de högst prioriterade i nationell regionalpolitik på grund av stora regionala problem, dels gränsregioner som är utpekade i det regionalpolitiska handlingsprogrammet från 1979. I samband med förlängningen av regionallåneordningen har denna den 25.6.1984 av Nordiska ministerrådet beslutats omfatta även Grönland.

4) Ansvariga nationella organ

Ministerrådet har tidigare fastslagit att följande organ tas med bland de nationella kreditinstitutioner som kan motta regionallån.

Färöarna:	Industrifondet och
(Danmark)	Udviklingsfondet
Finland:	Utvecklingsområdesfonden AB KERA
Island:	Statens Økonomiske Institutt (sedermera Regionalinstituttet) samt Nordisk Industrialiseringsfond for Island
Norge:	Distriktenes utbyggingsfond
Sverige:	Norrlandsfonden samt respektive regionala utvecklingsfond i de län som innehåller regioner av "nordiskt intresse".

Senare, i samband med förlängningen av låneordningen år 1984 har ministerrådet fastslagit att förvaltningen av NIB:s lånemedel på Grönland sköts av institution som Grønlands Hjemmestyre utpekar.

5) Regionallånens fördelning mellan länderna

Ministerrådet fastslog vid sitt möte den 4 februari 1980 att följande fördelning av NIB:s regionallån skulle gälla under den första försöksperioden fram till 1.4.1982:

Finland	110 milj NOK
Island	65 milj NOK
Danmark	50 milj NOK
Norge	50 milj NOK
Sverige	50 milj NOK

Våren 1982 förlängde ministerrådet regionallåneordningen fram till 1.4.1984 utan att tillskjuta nya medel.

Den 25.6.1984 beslöt ministerrådet i samband med förlängningen av låneordningen fram till den 1.4.1986 att den av Finland utnyttjade lånemedelssumman på 80 milj NOK skulle utgöra låneram för år 1984 och fördelas enligt följande procentsatser:

Västnorden	40 % (Färöarna, Grönland och Island)
	1/3 var av totalbeloppet till Västnorden)
Finland	20 %
Norge	20 %
Sverige	20 %

Samtidigt beslöts att låneramen för åren 1985–1986, ca 392,5 milj NOK, skulle fördelas mellan länderna och regionerna enligt samma procentsatser som för år 1984.

Ministerrådet har senare per den 27.2.1985 beslutat om följande omfördelning av regionallånekvoterna för år 1984:

Grönlands odisponerade andel på 10.6 milj NOK för 1984 överfördes för disposition av Grönland under 1985/1986.

De av Finland och Sverige icke utnyttjade kvoterna för år 1984 på tillsammans 32 milj NOK, vilka nämnda länder ställt till disposition för omfördelning, överfördes till Västnorden för disposition under 1985/1986. Medlen fördelas jämnt mellan Färöarna, Grönland och Island, dvs 10.6 milj NOK vardera.

4.2.2 NÄRP:s värdering av låneordningen

Som ett led i arbetet med att utvärdera NIB:s regionallåneordning tillsatte NÄRP år 1981 en särskild arbetsgrupp som hade till uppgift dels att förmedla de olika ländernas behov för och syn på låneordningen, dels att företa en oavhängig värdering och föreslå eventuella lösningar för att utveckla och förbättra låneordningen. Arbetsgruppen konstaterade att erfarenheterna med regionallåneordningen var intressanta, men att det på dåvarande tidpunkt inte var möjligt att slutligt evaluera ordningen. För detta hade den verkat för kort tid och en stor del av låneramen var inte utlånad till konkreta investeringsprojekt. Arbetsgruppen föreslog att försöksperioden skulle förlängas med två år till den 1 april 1984, men utan att öka låneramen på 325 milj NOK och med samma geografiska verkningsområde och samma lånevillkor som tidigare. Efter att frågan behandlats i

NÄRP och Nordiska ministerrådet hösten 1981 samt på Nordiska rådets session 1982 beslöt regionalministrarna våren 1982 att förlänga försöksperioden till den 1 april 1984. Vidare beslöts att det före försöksperiodens utgång skulle utarbetas en ny rapport som något grundligare utvärderar olika sidor av låneordningen.

I linje härmed tillsatte NÄRP 1983 en ny arbetsgrupp som skulle utvärdera regionallåneordningen under hela dess 4-åriga försöksperiod. Arbetsgruppens rapport från september 1983 kan uppsummeras på följande sätt:

Effekterna och erfarenheterna av regionallåneordningen varierade från land till land. Orsakerna till detta var bl. a. variationer i möjligheterna att skaffa sig inhemska och alternativa utländska krediter samt olikheter i ländernas kreditpolitik. Detta medförde variationer i räntenivå, nationella kvoters relativa betydelse för respektive lands totalekonomi, ländernas strukturella utveckling, den regionalpolitik som fördes i respektive land osv.

Regionallåneordningen hade haft störst effekt på Färöarna och i Island. Detta berodde bl. a. på att de aktuella lånekvoterna relativt sett hade varit större för dessa områden och de administrativa organens ekonomier än för de andra länderna. Vidare hade medlen i dessa områden inte bara kanalisrats till tillverkningsindustrin, utan också till servicesektorn (Färöarna) och till utbyggnad av infrastrukturen (Island).

Regionallånemedlen hade dessutom varit ett konkurrensdugligare finansieringsalternativ för kreditinstitutionernas verksamhet i dessa regioner än i de övriga länderna.

Erfarenheterna av regionallåneordningen var övervägande positiva också i Norge. Förmedlingen av resurserna från Distriktenes utbyggingsfond till konkreta investeringsprojekt hade fungerat smidigt. De svenska erfarenheterna var mer blandade. Detta berodde bl. a. på kursförlust som följde av den starka stigningen i dollarkursen.

I Finland hade regionallånemedlen haft svagast efterfrågan. Vid ifrågasvarande tidpunkt hade endast ca 30 milj av lånekvoten på 110 milj NOK förmedlats till konkreta investeringsprojekt. Den höga nominella räntan på regionallånen uppgavs vara den avgörande orsaken till detta.

I regionalpolitiskt sammanhang är man i alla länder positiv till att regionallånemedlen är ett tillägg till andra stödordningar för utbyggningsområden. I den utsträckning pengarna har använts har de kunnat integreras i de nationella kreditinstitutionernas normala verksamhet och har inneburit en förstärkning av den totala resursramen hos respektive organ.

På basen av arbetsgruppens rapport och på en helhetsvärdering av saken beslöt Nordiska ministerrådet (regionalministrarna) den 25.6.1984; efter att saken förelagts Nordiska rådets session, att regionallåneordningen skulle vidareföras och försöksperioden förlängas till den 1.4.1986.

De vidhängande besluten om vilka kreditinstitutioner som skall förvalta medlen under denna tid, liksom utvidgningen av det geografiska verknings-

området till att omfatta även Grönland samt låneramarna för åren 1984–1986 har tidigare presenterats under punkterna 3 och 5 ovan.

Slutligen beslöts att NÄRP skulle evaluera låneordningen under år 1985 i samband med revideringen av det nordiska regionalpolitiska handlingsprogrammet. De nationella kreditinstitutionerna ålades att rapportera till Nordiska ministerrådets sekretariat före september 1985 om vilka typer av projekt regionallånemedlen har gått till och vilken effekt de har haft.

NÄRP har i samarbete med Nordiska investeringsbanken utrett möjligheten att evaluera låneordningen under år 1985 i samband med revideringen av handlingsprogrammet.

Följande sakförhållanden och synpunkter från NIB framkom som underlag för NÄRP:s beslutsfattande angående möjligheten att evaluera regionallåneordningen under 1985:

Nordiska ministerrådet (regionalministrarna) blev så sent som den 27.2.1985 tvungna att omfördela regionallånekvoterna för år 1984 pga outnyttjade regionallånemedel från Finland, Sverige och Grönland.

Av kvoten för 1984 har per den 13.5.1985 beviljats tre lån på tillsammans 36,6 milj NOK, men bara ett lån på 10 milj NOK var vid denna tidpunkt utbetalat. Av 1985-kvoten var endast ett lån på 11,5 milj NOK per den 13.5.1985 beviljat men icke utbetalat.

Mot bakgrund av bl. a. ovanstående var det NIB:s värdering att grundlaget för en evaluering av låneordningen under år 1985 var för klen för att man skulle kunna dra några konklusioner av effekten av låneordningen. Dessutom var det NIB:s värdering att en tämligen stor del av lånekvoten för 1985/1986 inte kommer att vara utnyttjad vid utgången av provperioden den 1 april 1986.

4.2.3 Vidareföring av NIB:s regionallåneordning

På basen av det som redovisats i det föregående har NÄRP kommit till följande slutsatser:

- att ingen reell utvärdering har kunnat företas under 1985
- att låneordningen bör förlängas tillsvidare
- att det efter 1.4.1986 dryftas huruvida alla outnyttjade lånemedel skall sättas i en ram inom vilken NIB ges möjlighet att bevilja lån (kvoterna slopas genom ministerrådsbeslut)
- att möjligheterna till utvärdering av regionallåneordningen bedöms när hela ramen har utnyttjats

NÄRP vill vidare framhålla betydelsen av att NIB tillsammans med de organ som nationellt ålagts ansvaret för regionallåneordningen aktivt verkar för att denna finansieringsmöjlighet används för att utveckla näringslivet i de prioriterade regionerna. NÄRP avser även att själv mera aktivt verka för detta, samtidigt som man avser ge ett aktivt stöd till de organ som nationellt ålagts ansvaret för regionallåneordningen i deras verksamhet (jfr förslag till erfarenhetsutbyte mellan några av dessa organ under kap 7.2).

Kap. 5 Utrednings- och utvecklingsarbete

5.1 Gränsdragningar mellan nordisk regionalpolitisk forskningsverksamhet och utredningsverksamhet

Nordisk regionalpolitisk utrednings- och forskningsverksamhet bedrivs inom ramen för tre olika utredningsprojekt och ett forskningsinstitut. Utredningsprojekten: basprojektet, storstadsprojektet och det glesbygdspolitiska samarbetet presenteras utförligt i kapitel 5. Forskningsverksamheten bedrivs inom ramen för Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning (NordREFO). Bakgrunden och avsikten med institutets verksamhet presenteras närmare i kapitel 6.

Som en följd av ett snabbt föränderligt samhälle, och i detta fall förändrade förutsättningar för regionalpolitiken, har NÄRP inom ramen för revideringsarbetet med det regionalpolitiska handlingsprogrammet även granskat innehållet i och behovet för utredningsverksamheten och forskningsverksamheten.

Härvid har NÄRP kommit fram till att behovet av att de tre utredningsprojekten och forskningsinstitutet fortsätter sin verksamhet är påkallat även för framtiden. De närmare motiven för denna slutsats framgår av kapitel 5.2 (Basprojektet), kapitel 5.3 (Storstadsprojektet), kapitel 5.4 (Glesbygdspolitiskt samarbete) och kapitel 6 (NordREFO). Verksamheternas omfattning, strukturering och eventuella nyinriktning framgår också av de enskilda projektpresentationerna i dessa kapitel.

En fråga som alltid är aktuell i dylik verksamhet och som även aktualiserats i samband med revideringsarbetet är arbetsfördelningen mellan de existerande forsknings- och utredningsprojekten.

Rollfördelningen mellan de olika forsknings- och utredningsprojekten är principiellt klar. Storstadsprojektet och Glesbygdprojektet sysslar båda med klart avgränsade temata, vilka i och för sig ingår i Basprojektets allmänna uppföljningsverksamhet, men tyngdpunkten i Basprojektets verksamhet är fortsatt den regionala utvecklingen och någon överlappning har det inte varit fråga om.

En ny fråga som bedömts behöva få utrymme inom ramen för utrednings- och utvecklingsarbetet är de generella teknikspridningsfrågorna. Detta arbete är icke avsett att drivas inom ramen för något speciellt nytt projekt, utan bör ske inom ramen för befintliga resurser och nuvarande projektuppbyggnad.

NordREFO har liksom Basprojektet en allmän verksamhetsinriktning, men har en helt annan karaktär genom att NordREFO mera är ett kontaktorgan för forskare och därvid har en bredare ansats, medan Basprojektet snarare är ett organ för de olika nationella myndigheter som har ansvar för den regionalpolitiska planeringen, och direkt sörjer för NÄRP:s informationsbehov. NordREFO:s institutschef deltar i Basprojektets möten, varigenom NordREFO har insyn i vad som pågår rent konkret i Basprojektet.

Från Basprojektets sida finns det ett motsvarande behov av att kunna ta del av NordREFO:s arbete redan i ett tidigt skede. Från och med halvårsskiftet 1985 har projektchefen för Basprojektet därför adjungerats till NordREFO:s styrelsemöten. Genom att NordREFO från mitten av 1985 lokaliseras till samma förvaltningsorgan som Basprojektet, inrikesministeriet i Finland, ökar samarbetsmöjligheterna.

En samordning under kommande handlingsprogramsperiod bedöms inte som någon förbättring av verksamheten, vare sig beträffande eventuella överlappningsproblem, effektivitet, resursbesparingar eller beträffande slutresultatet av verksamheten. Som en direkt negativ sak i samband med en övervägd samordning av de två projekten bedöms svårigheten att från NÄRP:s sida i så fall kunna utnyttja Basprojektet för snabbutredningar. NÄRP har behov av dylika utredningar och inom ramen för ett institut (NordREFO) med egen styrelse och på fyraårsbasis fastlagda forskningsprogram, kunde det vara svårt att plötsligt kunna påta sig olika snabbutredningar.

Det fastslås att såvida ytterligare samordning och styrning av verksamheterna önskas, är det möjligt att uppnå detta i samband med det årliga budgetarbetet.

5.2 Basprojektet

5.2.1 Projektets bakgrund

En förutsättning för det regionalpolitiska samarbetet i Norden är en fortlöpande information om de regionala förhållandena i de olika länderna. För att tillgodose detta behov har NÄRP till sitt förfogande ett permanent organ kallat Basprojektet.

Basprojektet startades 1979. Motiveringen i det nordiska regionalpolitiska handlingsprogrammet från 1979 löd:

Som bakgrund till utvecklingen av det regionalpolitiska samarbetet och till en kontinuerlig utvärdering av detta bör finnas en viss fortlöpande kartläggning av regionala förhållanden och problem, aktuella utvecklingstendenser, prognoser och framtidsbedömningar. Ett sådant material är en förutsättning för t. ex. ställningstaganden till olika "nordiska regioner" som kan aktualiseras i anslutning till vissa gemensamma insatser.

Syftet med projektet är primärt att ge underlag för regionalpolitiska beslut och en utvärdering av dem på nordisk nivå, bl. a. i Nordiska rådet, Ministerrådet, NÄRP, Nordiska investeringsbanken m. fl. instanser och organ.

Även för de enskilda ländernas regionalpolitik ger Basprojektet värdefull information.

Det underlagsmaterial som insamlas och sammanställs skall vara aktuellt och jämförbart mellan länderna samt behandlas utifrån en nordisk komparativ synvinkel.

En sammanställning och åjourhållning av grundinformation om de regio-

nala befolknings- och sysselsättningsförhållandena i Norden är också av intresse i det nationella regionalpolitiska arbetet. Det kan dels skapa en allmän referensram, dels göra det lättare att i ett tidigt skede bli klar över problem som uppstår vid olika tidpunkter i respektive land. Möjligheten till systematiska jämförelser mellan olika regioner i Norden kan också rikta uppmärksamheten på problem som man annars inte skulle bli uppmärksam på.

5.2.2 Huvuddrag i Basprojektets verksamhet

De huvudsakliga arbets- och rapporteringsformerna är årsrapporterna över den regionala utvecklingen i Norden, specialutredningar över aktuella problem samt övriga mindre utredningar åt NÄRP och samarbete med olika nordiska organ.

Beroende på vilka frågor som för tillfället är mest aktuella har årsrapporterna något olika inriktning och innehåll varje år. Det grundläggande statistiska materialet är dock lika från år till år.

Årsrapporten för år 1982 innehöll en analys av hur efterkrigstidens demografiska förändring från och med början av 1980-talet lett till en mer eller mindre permanent folkminskning i stora delar av Norden. Rapporten för år 1983/84 redogör för utvecklingen inom de perifera områdena i Norden (Nordkalotten, Färöarna, Island och Grönland). Dessutom behandlas situationen inom Ministerrådets dåvarande elva regionalpolitiska samarbetsområden.

I samband med utarbetningen av årsrapporterna framkommer ofta aktuella frågor som borde behandlas något mera ingående än vad som är meningsfullt inom ramen för årsrapporten som bör vara överskådlig. Basprojektet gör därför särskilda specialutredningar där man översiktligt belyser speciella fenomen inom regionalpolitiken. Det har till exempel varit frågan om Industrins regionala fördelning eller Tynande gruvsamhällen i Norden – en studie initierad av Nordiska rådet. I maj 1984 utgavs en studie över Ensidiga industriorter i Norden. Studien innehåller en kartläggning av hur många ensidiga orter det finns, vilka egenskaper de har, vilken utveckling de genomgått och vilka erfarenheter man har av omställningsprocesserna och åtgärder för att lindra följdverkningarna av dessa. Specialstudierna kompletterar tidigare årsrapporter och bildar samtidigt underlag för slutsatser som dras i kommande årsrapporter.

Förutom dessa två rapporteringsformer görs vid behov mindre utredningar som underlag för de regionalpolitiska ministrarnas och NÄRP:s beslutsfattande. Som exempel kan nämnas en rapport om Ministerrådets samarbetsområden jämfört med nationella utpekade problemregioner, två rapporter om Basprojektets uppföljningsverksamhet och en förstudie om datateknologins regionala spridning i Norden.

Såsom framgår av ovanstående består Basprojektets verksamhet i huvudsak av utarbetande av översikter av regionala förhållanden och utveck-

lingstendenser samt regionalpolitiska medel som används i den praktiska regionalpolitiken. Eftersom Basprojektets syfte är att för Nordiska ministerrådet och NÄRP producera basinformation om den aktuella regionalpolitiska situationen, är målformuleringen allmän och projektet har inte på förhand fastslagna innehållsmässiga gränser. Den allmänna uppföljningsverksamheten styrs av de faktiska regionalpolitiska problemen och specialstudierna definieras på basen härav ad hoc av NÄRP. Systemet är klart och ändamålsenligt, och det har visat sig finnas ett klart behov av ovanstående grundinformation.

Basprojektets viktigaste målgrupper är de olika myndigheter som har ansvaret för den regionalpolitiska planläggningen på nordisk, nationell och delvis även på regional nivå. Framst är det MR-REG, NÄRP men i viss mån även nationella regionalpolitiska myndigheters behov och önskemål som påverkar Basprojektets utformning och inriktning.

Inom ramen för det gränsregionala och gränskommunala samarbetet genomförs en mera konkret projektverksamhet, och databehovet är där ofta av en annan karaktär än vad Basprojektet kan bidra med. Detta framskaffas enklast av de enskilda samarbetsområdena. Det skall dock inte uteslutas att Basprojektet kan bidra med material till mer allmänna studier inom ramen för det gränsregionala samarbetet.

5.2.3 Vidareföring av Basprojektet

Tyngdpunkten i Basprojektets arbete bör också i framtiden vara att i en årsrapport, i specialstudier och i särskilda notat beskriva och kommentera den regionala utvecklingen och de medel som används för genomförandet av regionalpolitiken. På detta sätt kan Basprojektet också fylla sin funktion för NÄRP. För tillfället arbetar Basprojektet med tre specialstudier. Den första handlar om regionalpolitikens förutsättningar ändrats i grunden vid övergången till 1980-talet och vilka följer dessa förändringar i så fall kan tänkas få. Den andra är en statistiksammanställning av regionala data från folk- och bostadsräkningarna. Den tredje studien, som utförs med assistans av för ändamålet särskilt anställda konsulter, behandlar den på mikroelektronik baserade nya teknikens följer för företagens lokaliseringsmönster. Datateknologistudien förväntas pågå under tre år med avslutande under år 1986, medan de andra specialstudierna torde bli färdiga 1985.

Skall Basprojektet kunna fylla funktionen som utredningsorgan för NÄRP och de regionalpolitiska ministrarna bör NÄRP löpande dra upp riktlinjer för Basprojektet och löpande kontakter hållas med NÄRP.

Erfarenheterna av att använda Basprojektet som ett slags paraplyorganisation för tillfälliga utredningsuppdrag av typen Datateknologins regionala betydelse har också varit positiva. Inom ramen för Basprojektet bör det på grund av direktiv från NÄRP också i framtiden vara lämpligt att driva tillfälliga utredningsprojekt med konsultpengar i frågor som anknuter till Basprojektets allmänna kompetens.

Projektorganisationen bör som hittills bestå av en styrningsgrupp med representanter från de deltagande länderna och NÄRP:s sekreterare samt ett sekretariat med en ledare och en sekreterare-utredare. Med denna bemanning bör det vara möjligt att utarbeta årsrapporten, 1–2 specialstudier samt några policy-notat varje år.

Som framgått ovan har NÄRP under utvärderings- och revideringsarbetet även preliminärt utrett och diskuterat möjligheterna för en eventuell samordning mellan Basprojektets och NordREFO:s verksamheter i framtiden. Såsom redovisas närmare i kap 5.1 har NÄRP inte nu föreslagit någon förändring av nuvarande organisation.

5.3 Storstadsprojektet

5.3.1 Projektets bakgrund

På det nordiska regionalpolitiska ministermötet i april 1978 underströks de klara sambanden mellan storstädernas problem å ena sidan och den generella regionala utvecklingen och regionalpolitiken å den andra sidan. Storstäderna blev som regel endast behandlade ifall deras expansion kunde medföra negativa konsekvenser för de övriga delarna av länderna. Det har under senare år skett en ändring i denna syn på regionalpolitiken, på bakgrund av bl a de ständigt större interna problemen i storstäderna.

Detta är bakgrunden till att NÄRP i början av år 1979 tillsatte en arbetsgrupp för det så kallade storstadsprojektet. Projektet är också starkt motiverat utgående från Nordiska rådets rekommendation från år 1980 där Nordiska ministerrådet blev ombett att utreda frågeställningar kring de nordiska storstädernas problem i anslutning till OECD:s omfattande stadsprojekt.

5.3.2 Huvuddrag i Storstadsprojektets verksamhet

Arbetsgruppen för storstadsprojektet framlade i slutet av 1979 en förprojecktrapport. Förslagen i förprojektet med hänsyn till storstadsprojektets målsättningar har senare fått godkännande av NÄRP:

- att jämföra regionalpolitiska problem med storstädernas utvecklingstendenser, innefattande även kommunalekonomiska aspekter
- att jämföra användningen av existerande åtgärder (medel)
- att belysa behovet av ändrade åtgärder i politiken för städerna vad gäller storstäderna.

Storstadsprojektets mandat har från starten varit mycket vitt definierat och de berörda länderna har haft delvis olika önskemål (som det har kommit till uttryck i Nordiska rådet och NÄRP). Det har dock hela tiden varit enighet i Storstadsprojektets styrelse om projektets innehåll och väsentliga prioriteringar.

Projektet har genom en enkät till samtliga deltagande länder, besök i samtliga nordiska storstäder (för de flestas vidkommande upprepade

gångar) samt studier av statistik, kommunala, regionala och statliga rapporter, forskningsrapporter m m, försökt göra sig en bild av de aktuella problemen och viktigaste politikområden och politikformer.

I Storstadsprojektet har det mot bakgrund av storstadsproblemens komplexitet varit nödvändigt att låta undersökningsarbetet spänna över en rad olika fält: förvärvs- frågor, levnadsvillkor i vid mening (bl a bostadsfrågor), kommunal ekonomi samt planläggnings- och styrningsfrågor. Dessutom har det varit nödvändigt att se både på olikheter mellan regioner – det traditionella regionalpolitiska perspektivet – och, nog så väsentligt i ett storstadssammanhang, olikheter mellan lokalområden internt i storstadsregionerna. Härmed har projektet flyttat sig ut till gränserna för de regionalpolitiska problemställningarna, såsom de har definierats i NÄRP:s generella uttalanden och målsättningar.

Avrapporteringen av Storstadsprojektet har hittills skett i 14 rapporter. Projektet har också gett anledning till bl. a. artiklar i tidskrifter och tidningar.

I projektets regi har hittills avhållits 3 konferenser, dels en om förprojektets resultat och det vidare arbetsprogrammet (Köpenhamn 1980), dels en om fas I-rapporten (Stockholm 1982) och dels en arbetskonferens om stadsforskning i Oslo 1983.

Slutrapporteringen från projektets fas II äger rum under 2:a halvåret 1985. Slutdokumentet sätter in de aktuella problemen, målen och medlen i ett framtidsorienterat perspektiv – omfattande bl. a. en diskussion av demografiska utvecklingstendenser, teknologiutveckling, arbetskraftsutbud och -efterfrågan samt levnadsvillkor i övrigt, bl. a. bostadsförhållanden. Det skisseras också storstadsperspektiv av några möjliga framtidsscenarier.

5.3.3 Vidareföring av Storstadsprojektet

Med framläggandet av en policy-rapport från Storstadsprojektet 1985 bedömer NÄRP att behovet av samlade redogörelser för storstadsproblem/politik är täckt de närmaste åren. En ev fortsatt aktivitet från NÄRP:s sida omkring storstadsfrågor bör därför ske i en annan form.

Det är projektets och NÄRP:s värdering, att de beskrivna storstadsproblemen är av en sådan art, att det även i fortsättningen finns ett stort behov av ett nordiskt forum för stadsfrågor och speciellt storstadsfrågor, men att det fortsatta arbetet kan ske i annan form än hittills. Ett sådant forum bör enligt NÄRP vara tvärfackligt och omfatta deltagande parter på såväl statlig, regional och kommunal nivå som forskare vid läroanstalter och forskningsinstitut. Idag finns inget sådant forum utöver NÄRP:s Storstadsprojekt.

Framtida aktiviteter kring stadsfrågor och storstadsaktiviteter under NMR bör från 1986 huvudsakligen ske i form av seminarier och konferenser om specifika teman och gärna också konkreta projekt i praktiken.

NordREFO bör till sitt forskningsprogram kunna lägga forskningsproblem som rests av Storstadsprojektet. Arbetet med vidareutveckling av stadsfrågor och stadspolitiken i de enskilda länderna och städerna måste hela tiden ses som en löpande process. Det är samtidigt bruk för en flexibel definition av antalet deltagande storstäder, där antalet kan variera beroende på temat. En styrgrupp med en sekreterare bör ersätta nuvarande Storstadsprojekt och ha till uppgift att följa utvecklingen samt att arrangera nämnda seminarier och konferenser. Gruppen bör inte utarbeta omfattande rapporter, utan bara kortare konferensupplägg samt säkra utgivandet av konferensmaterial (föredragsmanuskript, referat m m) samt fungera som kontaktpunkt, inspirator och liknande. Då det efterhand står mycket klart, att de flesta stadsproblemen och då speciellt storstadsproblemen är av tvärgående natur, skulle detta gärna i ännu högre grad än hittills präglade vidare arbetet. Det bör också läggas en betydlig vikt vid förmedlingen av erfarenheter från konkreta projektexempel.

Fortsättningsvis kommer det alltid att vara ändamålsenligt med en bred definition av problemställningen, så att den omfattar både förvärvsarbete, levnadsvillkor i övrigt, kommunalekonomi och planläggning/styrning samt både mellanregionala och storstadsinterna skevheter.

Storstadsregionernas och den stadsmiljöns inflytande på den regionala utvecklingen i hela Norden bör dock vara en huvudprincip. Storstadsregionernas effekter på befolkningsflyttningen och koncentrationen av teknik- och kunskapsutveckling utgör exempel på frågeställningar som därvid är viktiga.

Följande temaområden där näringspolitiska och ekonomiska frågor bör utgöra tyndpunkten, kan värderas ha aktualitet även framöver:

- Näringspolitiska problemställningar
- Social- och bostadspolitiska problemställningar
- Problemställningar omkring det offentligas uppgiftsfördelning, möjligheter för decentralisering samt ökad lokal demokrati.

Efter en behandling av slutrapporten från Fas II kommer NÄRP att ge den föreslagna styrgruppen för Storstadsprojektet nya mer preciserade direktiv i linje med det som ovan skisserats.

5.4 Glesbygdspolitiskt samarbete

5.4.1 Glesbygdprojektets bakgrund

NÄRP upprättade en glesbygdspolitisk arbetsgrupp redan år 1974. En av gruppens huvuduppgifter är att främja kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna om åtgärder som gynnsamt påverkar utvecklingen i landsbygderna i Norden.

Arbetsgruppen kom inledningsvis att koncentrera sig på gränskommunalt samarbete då gruppen i sina kontakter bedömde det vara av stort värde att på ett konkret sätt pröva olika former av samarbete och få en

direkt bild av de praktiska och institutionella hinder som föreligger för praktiskt gränssamarbete på lokal nivå. Det gränskommunala samarbetet visade på den stora värdegemenskap som råder i gränsbygderna och den betydelsefulla potential som ligger i att öka den lokala aktiviteten genom att ställa upp operationella mål för verksamheten. Samtidigt har det gränskommunala arbetet visat på en serie hinder av både praktisk och institutionell karaktär som kräver stora insatser från både regional och central nivå för att lösas. Det gränskommunala samarbetet har visat den stora betydelse som den lokala nivån har att som viktigt känslspröt uppmärksamma konkreta problem som den regionala och centrala nivån har svårigheter att själv identifiera. Det gränskommunala arbetet har också visat på intressanta möjligheter när det gäller att skapa ny sysselsättning, förbättrad service och lokalt anpassad utbildning. Den glesbygdspolitiska arbetsgruppens synpunkter på gränskommunalt samarbete har tidigare redovisats till NÄRP i en särskild rapport.

Under 1981 kom den glesbygdspolitiska arbetsgruppen alltmer att ägna sig åt mer generella glesbygdspolitiska frågor i Norden. En markering av en ökad information och erfarenhetsutbyte av glesbygdspolitiska problem och glesbygdspolitik mellan de nordiska länderna innebar att verksamheten breddades. I samband därmed kom även Danmark och Island att bli representerade i gruppen. Under hösten 1981 redovisades rapporten "Glesbygdspolitiskt arbete i Norden" som gav en överblick av glesbygdspolitiska problemen och glesbygdspolitiken i de nordiska länderna. Rapporten beskriver förutsättningar, problem och ekonomiska och administrativa styrmedel i respektive land. Därmed lades grunden för ett fortsatt och utvecklat nordiskt samarbete kring glesbygdspolitiska frågor.

Den glesbygdspolitiska arbetsgruppen har därefter successivt konkretiserat sitt arbete i delprojekt av generell betydelse för insatser i glesbygden.

5.4.2 Huvuddrag i glesbygdprojektets verksamhet

Det lokala engagemanget och den lokala nivåns betydelse för en positiv utveckling; vilket bl. a. det gränskommunala arbetet visat, var en viktig bakgrund till arbetsgruppens beslut att utarbeta ett temahäfte kring lokalt utvecklingsarbete i Norden. Den rapport som detta arbete resulterade i, "Framtid för landsbygderna i Norden", belyser genom en serie exempel från de olika nordiska länderna de arbetssätt efter vilka man söker delvis nya och okonventionella vägar att medverka till en positiv glesbygdsutveckling.

De generella slutsatser som kan dras är att den lokala och kommunala nivån är av betydelse för en positiv utveckling. Eftersom kommunen är den samhällsorganisation som står närmast medborgarna har det varit naturligt att den glesbygdspolitiska arbetsgruppen kommit att intressera sig för att närmare studera de metoder och det arbetssätt som glesbygdskommunerna utnyttjar för att medverka i en positiv utveckling.

Den traditionella kommunala rollen har i huvudsak varit att svara för utbildning, social omvårdnad och insatser för att hålla en rimlig infrastruktur i form av va-anläggningar, vägar m m. Den hittillsvarande utvecklingen har emellertid gjort att glesbygdskommunerna också kommit att engagera sig i näringspolitiskt arbete inom sina geografiska områden.

Enligt den glesbygdspolitiska arbetsgruppen kan den kommunala nivån komma att spela en än mer betydelsefull roll i det framtida regionalpolitiska arbetet. Glesbygdgruppen har därför funnit det angeläget att ett systematiskt arbete påbörjas mellan de nordiska länderna i denna fråga och under våren 1984 har en kommunal samverkansgrupp bildats.

Gruppen består av Nørre-Rangstrup kommun i Danmark, kommunförbundet i Vestlandet i Island, Ølen kommun i Norge, Bräcke kommun i Sverige samt Kauhajoki kommun i Finland. De i gruppen ingående kommunerna är typiska glesbygdskommuner som på ett aktivt och otraditionellt sätt nått goda resultat när det gäller att skapa sysselsättning och förstärka serviceförsörjningen. Enligt arbetsgruppens mening har genom bildandet av denna kommungrupp skapats ett forum för ett viktigt erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna. Kommungruppen har stor frihet att själv utforma sitt arbete. De erfarenheter och förslag som gruppen redovisar kommer successivt att kanaliseras via den glesbygdspolitiska arbetsgruppen till NÄRP.

Glesbygdproblemen är i hög grad kopplade till åtkomlighetsproblem vad gäller arbete och service. Kommunikationsmöjligheterna är därför av helt avgörande betydelse för glesbygdens utveckling. Den snabba utvecklingen inom informationsteknologin innebär både hot och möjligheter för glesbygden. Hot genom att glesbygdens näringsliv inte förmår utnyttja tekniken i samma utsträckning som i andra mer tätbefolkade områden men, rätt utnyttjad, även möjligheter.

Arbetsgruppen har som sitt andra viktiga arbetsområde därför valt att i projektform driva ett arbete med temat informationsteknologi hot eller möjlighet för glesbygden. Gruppen anser det mycket angeläget att detta projekt drivs i nära samarbete med NÄRP:s projekt "Datateknologins regionala konsekvenser och potentialer" för att projektet skall kunna drivas framgångsrikt. Arbetsgruppen anser det angeläget att vissa konkreta försök påbörjas så snart det är möjligt i något eller några försöksområden.

Arbetsgruppens tredje delprojekt som även det är av stor betydelse för att skapa en lokal utveckling av glesbygdens resurser är småskaletekniken. Med hänsyn till den situation som råder i glesbygden är en viktig faktor att utveckling sker i liten skala så att den passar den lokala arbetsmarknadens förutsättningar. Utvecklingsresurser läggs idag i hög grad vid fortsatt utveckling av storskaliga produktionssystem som förutsätter stora upptagningsområden och stora marknader. Den småskaliga tekniken ägnas relativt liten uppmärksamhet.

Glesbygdspolitiska arbetsgruppen vill genom ett projektarbete med detta tema identifiera och sammanställa den teknikutveckling som bedrivs inom småskaleteknikområdet och utarbeta förslag till fortsatt utveckling och forskningsarbete inom detta område. Detta föreslår arbetsgruppen bör göras i nära samarbete med högskolorna i Norden.

5.4.3 Vidareföring av Glesbygdsprojektet

Det arbetsfält som glesbygdsgruppen arbetar med är stort och berör frågor som är av intresse för glesbygdsinsatserna.

NÄRP föreslår att den glesbygdspolitiska arbetsgruppen, inom ramen för de resurser som ges den, fortsatt arbetar vidare med de frågeställningar som gruppen själv föreslagit rörande kommunernas roll i det glesbygdspolitiska arbetet, informationsteknologin och småskaleteknikfrågorna.

Glesbygdsgruppen bör enligt NÄRP fungera som koordinatör och mer övergripande medverka i att projekten fullföljs. Grundprincipen bör vara att operativt arbete skall drivas av de organ som har specifik kompetens härför. En successiv avrapportering av erfarenheterna från de angivna områdena bör ske till NÄRP. NÄRP kommer därefter att bedöma de projekt gruppen driver och ge gruppen ytterligare ramar och riktlinjer för det fortsatta arbetet.

Kap 6. Nordisk regionalpolitisk forskning

6.1 NordREFO:s bakgrund

Medan utredningar och konkreta samarbetsprojekt i första hand syftar till utveckling av samhället genom tillämpning av redan existerande kunskap, så är forskningens uppgift att kritiskt granska denna kunskap, och utveckla ny sådan.

Utvecklingen i de nordiska samhällena ställer ständigt krav på ny kunskap om hur obalansproblem och andra regionalpolitiska problem skall kunna angripas.

Nordiska arbetsgruppen för regionalpolitisk forskning, benämnd NordREFO, tillsattes av de nordiska arbetsministrarna år 1966 efter en rekommendation av Nordiska rådet. Sedan 1974 har NordREFO erhållit medel för projektverksamhet över Nordiska ministerrådets allmänna budget.

Genom samlingsministrarnas beslut hösten 1979 ombildades NordREFO till institution med egen styrelse fr. o. m. den 1 januari 1980. Vid övergången till den nya organisationen antogs namnet Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning. Förkortningen NordREFO har bibehållits.

Forskningssamarbetet har därmed givits en ny organisation, som bättre kan främja målsättningarna med samarbetet. (Bilaga 5 visar forskningssamarbetets organisatoriska uppbyggnad).

NordREFO:s huvudsakliga arbetsuppgifter kan sammanfattas i följande punkter:

- NordREFO skall samordna forskning inom det regionalpolitiska fältet. Detta innebär inte endast att systematisk uppföljning och initieringsverksamhet skall förekomma i förhållande till den regionalpolitiska forskning som på olika sätt anknutits till ministerrådets verksamhet. Översikt av och olika former av kontakt skall prövas även i förhållande till annan relevant forskning.
- Egen forskning skall bedrivas med nordiskt komparativa utgångspunkter inom det regionalpolitiska fältet. Forskningen skall vara problemorienterad, vilket som regel kräver tvärvetenskapliga angreppssätt. Forskningen måste också vara inriktad på att få praktisk betydelse för regionalpolitisk verksamhet i de olika nordiska länderna så att forskningsresultaten kan omsättas i praktisk politik.
- NordREFO skall också verka som ett kontaktorgan mellan forskare, forskningsinstitutioner och planeringsinstitutioner med anknytning till regionalpolitik.
- Informationsverksamhet och kunskapsöverföring skall ske, huvudsakligen mellan forskning och planering. Som ett led i denna verksamhet utges tidskriften NordREFO. Dessutom anordnas konferenser, symposier och annan praktisk verksamhet. I NordREFO:s publiceringsverksamhet ingår också att utge forskningsrapporter, och i särskilda fall också böcker.

Med utgångspunkt från detta har NordREFO utformat sitt forskningsprogram. NordREFO:s innevarande forskningsetapp har avslutats vid halvårsskiftet 1985. Under perioden 1980–85 har NordREFO:s huvudsakliga arbete legat i projektverksamheten. Sex projekt har bedrivits under fyra temaområden. Under temat "*Regionalpolitikens förutsättningar*" har det ena projektet behandlat den ekonomiska och välfärdsmissiga förankringen av regionalpolitiken och det andra projektet industrins utvecklingsbetingelser i små orter. Under temat "*Regional planering*" har en projektgrupp behandlat administrativa betingelser för regional planering i Norden. Under temaområdet "*Regionala effekter av regional politiska medel och av lagar och offentliga åtgärder*" har evaluering av traditionella regionalpolitiska medel och av offentlig sektors roll i regionalpolitiken skett. Det sista temaområdet har behandlat "*Regionala konsekvenser av teknisk och ekonomisk utveckling*" i ett projekt med samma namn.

En stor del av arbetet under 1984–1985 lades på slutproduktion av grupp rapporterna som publicerats, liksom slutförandet av alla speciella forskningsuppgifter som initierats i anslutning till gruppernas arbeten. Några forskningsrapporter kommer att publiceras efter det att slutrapporterna är färdigställda.

Under maj månad 1985 genomfördes ett stort avslutande symposium i Korsör, med syfte att evaluera och sprida information om det arbete som

utförts under forskningsetappen samt att pröva nya idéer inför det nya forskningsprogrammet.

Vid ingången av andra halvåret 1985 lokaliserades NordREFO från Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) i Oslo, till ny värdinstitution, den regionalpolitiska avdelningen vid inrikesministeriet i Finland, samtidigt som en ny instituttschef tillträdde och en ny administration byggdes upp inför en ny forskningsetapp.

6.2 Vidareföring av NordREFO:s verksamhet

Forskningen kan och bör ge information och underlag för planerare och politiker för beslutsfattande på nordisk och nationell nivå. Samarbetet ger information om forskning med likartade förutsättningar som bedrivs i nordiska grannländer. Liksom i annat nordiskt praktiskt samarbete finns det anledning att forskare lär sig grannländernas forsknings''kulturer''. I ett nordiskt forskarforum kan nya idéer fångas upp och prövas.

Samarbete kan också ske i form av samordning av forskning för kompletterande insatser över stora problemfält och onödigt dubbelarbete undvikas.

NordREFO:s styrelse kommer under hösten 1985 att formulera och anta ett nytt forskningsprogram. Det nya forskningsprogrammet kommer att utföras inom ramen för ett samspel och dialog mellan NÄRP och NordREFO:s styrelse. Programmet torde i stor utsträckning komma att bygga på erfarenheter från det tidigare forskningsprogrammet sådana dessa redovisats i NordREFO:s omfattande publikationsverksamhet, liksom på erfarenheter från uppföljningsseminariet i Korsør.

I praktiken utgör forskningsverksamhet en kontinuerlig process där ny kunskap i förhållande till nya problem ständigt utvecklas.

Det arbetssätt som NordREFO tidigare har tillämpat, d v s att med informella tekniker påverka och utnyttja en redan existerande infrastruktur mellan forskning och planering inom det regionalpolitiska fältet, har visat sig fruktbar. Till låga kostnader har man fått ett stort utbyte, både i form av direkta forskningsresultat och i form av vidareutbyggda nätverk mellan och inom forskning och planering.

NÄRP utgår från att den arbetsmodell som hittills tillämpats varit så värdefull att liknande arbetssätt i sina huvuddrag bör fortsätta. NÄRP förutsätter ett nära samarbete mellan NÄRP och NordREFO med en ömsesidig påverkan så att ett samspel mellan den praktiska politiken och forskningen säkras, där NÄRP ger forskningen information om vad som är relevant forskning från den praktiska politikens utgångspunkter. För att kunna ta vara på forskningsresultaten i den praktiska politiken är det också önskvärt med en successiv avrapportering till NÄRP och en successiv initiering av forskning under den nya forskningsetappen.

Utifrån detta anser NÄRP att forskningsprogrammet bör innehålla förslag till forskning inom följande områden:

- a) Fortsättning från tidigare etapp
 - Regional planering
 - Regionala konsekvenser av teknisk och ekonomisk utveckling.
- b) Nya forskningsfrågor
 - Konsekvenser av ett delegerat/decentraliserat genomförande av regionalpolitiska åtgärder
 - Vilka kriterier bör användas för att identifiera regionalpolitiska problem och definiera regional balans/obalans
 - Vilka verksamheter kan samhället påverka lokalisering av i framtiden.

Med hänvisning till gränsdragningsfrågor för verksamhet direkt underlagd NÄRP har NÄRP, vilket framkommer i kap. 5, under utvärderings- och revideringsarbetet, även diskuterat möjligheterna för en eventuell samordning mellan Basprojektets och NordREFO:s verksamheter i framtiden. NÄRP har dock beslutat föreslå att ingen ytterligare samordning än som hittills skett, bör ske inom ramen för det nya samarbetsprogrammet.

Kap 7. Informations- och erfarenhetsutbyte

7.1 Generellt

Ett effektivt informations- och erfarenhetsutbyte på alla nivåer utgör en viktig del i det nordiska samarbetet och dess vidareutveckling. Det är därför ett mål att informationsströmmen mellan olika regionalpolitiska myndigheter ytterligare skall effektiviseras i det framtida samarbetet. Den ömsesidiga kunskapsuppbyggnaden kan ske i en mängd olika former, bl. a. genom symposier, konferenser, informella personliga kontakter och utbyte av skriftligt material.

Ett omfattande och väl fungerande system för informationsutbyte bör ha som målsättning:

- ”a) att ge en allmän bakgrund för utformning av regional politiken inom varje land eller delar av detta
- b) att ge bakgrund för att identifiera nya områden för samarbete både när det gäller att effektivisera den nationella politiken och för att befrämja nordisk samordning
- c) att ge underlag för att identifiera projekt som ägnar sig för gemensamma nordiska åtgärder (jfr kap 244)
- d) att ge förutsättningar för ett utvidgat och förbättrat samarbete i gränsområdena mellan länderna”

Med utgångspunkt i dessa målformuleringar har informations- och erfarenhetsutbytet inriktats på följande:

- På de regionalpolitiska ministermötena är det en fast punkt på program-

- met att det ges en kort beskrivning av aktuella problem och utvecklings-tendenser samt nya förslag och beslut rörande regionalpolitiken i respektive land.
- Motsvarande ges det på varje NÄRP-möte information om regionalpolitiska nyheter inom länderna (aktuella regionalpolitiska diskussionsämnen, nya lagförslag, regionalpolitiska åtgärder m m, intressanta utredningar, forskningsrapporter m m). En gång per år ges representanterna för ett land möjlighet att redogöra för sitt lands för tiden bedrivna regionalpolitik i sin totala omfattning.
 - Det etableras många personliga kontakter och löpande informationsutbyte i kommittéer och arbetsgrupper anknutna till NÄRP samt i samarbetet över riksgrensarna. Dessa kontakter gör det möjligt att skaffa nationella utredningar m. m. av intresse.
 - Det har etablerats ett centralt väl fungerande informationssystem där viktiga regionalpolitiska dokument (propositioner, meldingar, utredningar m m) sänds direkt från de olika länderna till de viktigaste regionalpolitiska myndigheterna och organen i respektive land.
 - Det har etablerats ett speciellt informationssystem för det nordiska gränsregionala och gränskommunala samarbetet. Genom detta hålls projektledarna i samarbetsområdena (se kap. 3) orienterade om vad som föregår i de andra samarbetsområdena. En gång per år samlas projektledarna till ett seminarium där man diskuterar gemensamma problem och planlägger på vilket sätt nordiskt samarbete i gränsområden kan effektiviseras och vidareutvecklas.
 - Det har vid några tillfällen arrangerats seminarier och informationsmöten om olika regionalpolitiska teman. Det är meningen att arrangerandet av liknande samnordiska symposier, konferenser skall intensifieras och utvecklas i framtiden.
 - NordREFO utger 4 gånger per år den s. k. NordREFO-tidskriften som rapporterar från den forskningsverksamhet som drives inom det nordiska regionalpolitiska samarbetet. Det är meningen att tidskriften i framtiden skall innehålla mera uppgifter om NordREFO:s aktuella forskning..
 - Basprojektet avger årligen en rapport om den regionala utvecklingen i Norden samt ger årligen ut en folder med statistik över bl. a. regional struktur och utveckling i Norden.
 - Flera gränsregionala samarbetsområden utger regelbundet informationsskrifter som orienterar om aktuella problemställningar samt konkreta projekt i samarbetsområdena (Nordkalott-Nytt, Öresundskontakt, Mittnordenkommitténs MNOG-bulletin osv).

7.2 Vidareföring

Regionalpolitiskt samarbete är en sektorövergripande verksamhet som berör de flesta samhällssektorer. Det är därför behov av ökat samarbete

mellan, och koordinering av verksamheten till NÄRP och de andra ämbetsmannakommittéerna.

Ett ömsesidigt informationsutbyte och kontakter mellan NÄRP och andra ämbetsmannakommittéer bör ge grundlag för en översikt över arbetsuppgifter på andra samarbetsområden som har intresse för regionalpolitiken och vice versa. Speciellt verksamheten med de många konkreta åtgärder som genomföres med stöd från kap 244 på ministerrådets budget, har beröringspunkter med andra sektorer och bör därför enligt NÄRP:s mening delges andra ämbetsmannakommittéer.

Förutom de aktiviteter som är igång och vilka NÄRP arbetar med att förbättra, bör man försöka finna ytterligare informationskanaler. Det är därför NÄRP:s uppfattning att bl. a. de regionala nordiska informationskontoren i de områden där sådana finns, liksom Nordens Hus m. fl. nordiska institutioner bör kunna medverka i ett aktivt informationsutbyte.

Förslag till nordiskt samarbete mellan de centrala regionalpolitiska stödmyndigheterna har lagts fram. Förslaget har följande utgångspunkter:

Det befintliga nordiska samarbetet inom regionalpolitiken inom ramen för NÄRP:s verksamhet är omfattande. Däremot saknas på nordisk nivå ett utbyte om den praktiska stödhanteringen, dvs nya stödformers uppläggning, hantering och effekter. Det skulle förmodligen vara av stor nytta att samla den erfarenhet som finns hos finska Utvecklingsområdesfonden KERA, norska Distriktenes Utbyggingsfond DU, danska Egnsudviklingsdirektoratet, svenska Statens industriverk (SIND) m. fl. till ett utbyte vid någorlunda regelbundna konferenser och seminarier.

NÄRP föreslår att detta samarbete liksom andra liknande informations- och erfarenhetsutbytesinitiativ, utgående från de målsättningar för informationsutbyte som NÄRP lagt upp till, ges ett aktivt stöd.

7.3 Nationella åtgärders inverkan på den regionala utvecklingen i övriga länder (gränsprocedurordningen)

MR-REG beslöt den 4 februari 1980 att myndigheterna i de nordiska länderna i samband med förberedelser av frågor av regionalpolitisk betydelse för ett annat nordiskt land, skall inhämta uttalanden från myndigheterna i detta land innan beslut fattas. Denna så kallade gränsprocedurordning blev fastslagen som en försöksordning på två år fram till den 1 april 1982. Gränsprocedurordningen förlängdes med ytterligare två år till den 1 april 1984.

NÄRP företog hösten 1983 en genomgång av avsikten med och bruket av gränsprocedurordningen. På basen av inhämtade upplysningar i Finland, Norge och Sverige kan det konstateras, att ordningen relativt sällan har praktiserats både på central och regional nivå. Detta har flera orsaker:

– Formella uttalanden som proceduren lägger upp till har som regel ersatts med informella kontakter i NÄRP, gränsregionala samarbetsområ-

den osv. Avsikten med ordningen har således blivit tillvaratagen, men på ett något annorlunda sätt än som beskrivits i proceduren.

- NÄRP:s centrala informationssystem, som omfattar ömsesidig utsändning av rapporter, lagar, beslut osv, blir ofta utnyttjat och ger möjlighet till att komma med synpunkter, såvida man finner detta ändamålsenligt.
- Gränsprocedurordningen har visat sig en svår att praktisera, speciellt när det gäller remissbegäran av centrala offentliga dokument såsom propositioner och andra regeringsförslag. Problemen består i att avgöra när i beslutsprocessen remissförandet bör ske. Å den ena sidan är det svårt att sända saken till uttalande innan ett någorlunda klart förslag föreligger. Å andra sidan måste remissförandet ske före det att förslaget är politiskt avklarat.

Enligt NÄRP:s åsikt är det viktigt att information om regionalpolitiska beslut på lokal, regional och central nivå av betydelse för grannlandet sker mellan de nordiska länderna. Detta ger olika organ insikt i vilka planer som existerar på olika områden i grannlandet och möjlighet att påverka det slutliga avgörandet i saken samt inrätta sin egen planläggning utifrån vad som pågår i grannregionen i ett annat land.

Avsikten med gränsprocedurordningen är att få till en dialog mellan nordiska grannar i frågor av gemensamt intresse, och detta är så positivt och viktigt att arbetet med att effektivisera detta regionalpolitiska informations- och remissarbete bör stärkas. I samband med genomgången av bruket av gränsprocedurordningen föreföll det dock föga ändamålsenligt att vidareföra detta arbete genom en förlängning av ordningen i sin ursprungliga form. Både på regional och central nivå finns kanaler som i stor utsträckning täcker avsikten med gränsprocedurordningen. På basen av detta beslöt regionalministrarna den 7 december 1983 att gränsprocedurordningen skulle vidareföras på följande sätt efter att försöksperioden utlöpt den 1.4.1984:

- 1 Fylken/län/amt och kommuner uppmanas dels på bilateralt plan, dels genom det organiserade gränsöverskridande samarbetet att lägga tillräcklig vikt på informations- och erfarenhetsutbyte, bl. a. som en del av det gränsregionala samarbetet.
- 2 Vidareutveckla NÄRP:s centrala informationssystem ytterligare något genom att tidvis be om synpunkter på speciellt utpekade problemställningar/teman i det material som sänds ut.
- 3 Att NÄRP och regionalministrarna på sina möten följer upp intentionen i gränsprocedurordningen genom att utnyttja möjligheten till ömsesidigt informations- och erfarenhetsutbyte under en fas punkt på dagordningen "Aktuellt om regionalpolitik i de enskilda länderna".

Någon anledning att nu föreslå förändringar av den ordning som regionalministrarna beslutade om 1983, har NÄRP inte funnit.

*BILAGA 1***Prioriteringskriterier för projektansökningar till kap 244 – Regionalpolitik – konkreta åtgärder fastställda av Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) den 7 december 1983****1. Övergripande målsättning**

Nordiskt stöd kan beviljas till konkreta projekt för att verka för en i regionalt hänseende balanserad utveckling i Norden i överensstämmelse med det regionalpolitiska handlingsprogram vari användning av Nordiska ministerrådets budgetpost kap 244 Regionalpolitik – konkreta åtgärder är fastlagt. Ansökningar från NÄRP's gränsregionala samarbetsområden, speciellt från Nordkalotten och Västnorden, har högst prioritet.

2. Allmänna förutsättningar

Minst två nordiska länder skall delta i projektsamarbetet. När det gäller vissa Västnorden-projekt kan det vara ändamålsenligt att lätta på kravet på nordiskhet på grund av områdets speciella karaktär med långa avstånd. Projektansökningar från gränsregionala samarbetsområden skall utformas med hänsyn tagen till de flerårsprogram som upprättas för Nordiska ministerrådets budgetposter kap 241 och 245. Den som får nordiskt stöd är skyldig att ställa resultaten och erfarenheterna från projektverksamheten till allmän disposition.

3. Projekt som kan få stöd

Konkreta projekt skall ha till syfte att förbättra människornas levnadsvillkor och de allmänna förutsättningarna för näringslivets utveckling i en region. Exempel på projekt som kan stödjas är sådana som förbättrar sysselsättningsmöjligheterna, inkomstförhållandena, samt tillgången till service för företag och människor. Stöd kan också ges till försöks- och pilotprojekt.

4. Regler för stödet

- a. Stöd beviljas i form av nordiskt bidrag under en period av högst 3 år och bör successivt nedtrappas.
- b. Planer för projektets totalfinansiering fördelat på olika finansieringskällor för varje år projektet pågår bör redovisas i ansökningen.
- c. Angående fleråriga projekt beaktas möjligheterna till fortsättningsfinansiering och överföring av projektet till en huvudmans ansvar i respektive land (tex kommuner, statliga organ, organisationer, företag etc).
- d. Stöd kan inte utgå till subventionering av direkta investerings- eller driftskostnader i enskilda företag på så sätt att konkurrensförvriddning kan uppstå.

- e. Bidrag utgår vanligtvis inte till utredningsprojekt. Planeringsbidrag kan beviljas i särskilda fall när det föreligger behov av att klarlägga förutsättningarna för konkreta projekt.

BILAGA 2

Anslag till konkreta regionalpolitiska projekt (kap. 244) åren 1980–1985 i löpande priser (1 000 NOK)

244 Konkreta åtgärder	1980/81	1982	1983	1984	1985
0. Förstudier, seminarier	–	–	–	–	14
Sammanlagt	–	–	–	–	14
1. Öresund					
1.01 Informationsskrift	53	0	0	0	0
1.02 Kortfilm	159	0	0	0	0
1.04 Varor över Sundet	–	38	0	0	0
1.05 Branschuppdelat företagsregister	–	76	76	0	0
1.06 Vägledning om dansk och svensk handels- och kreditpraxis	–	–	44	0	0
Sammanlagt	212	114	120	0	0
2. Nordkalotten					
2.01 Handelskonsult	804	594	(kap. 241)	0	0
2.02 Bokningssystem	964	0	0	0	0
2.03 Byggprodukter	214	218	0	0	0
2.04 Fröprojekt (kartläggning av möjligheter för vallväxternas fröproduktion)	–	109	267	378	0
2.05 Organisation av odling och handel med bruksfrö av vallutsäde	54	76	65	0	0
2.06 Nordkalottens elektronikforum	–	–	192	0	0
2.07 Förbättrad marknadsföring av livsmedelsprodukter	–	–	82	0	0
2.09 Marknadsseminarium för studium av komponenter i en oljeplattform	–	–	33	0	0
2.12 Multivisionsprogram	–	–	80	0	0
2.13 Nordkalottens aktivitetskarta	–	–	50	0	0
2.14 Arctic Canoe Race	–	–	–	287	0
2.15 Klimatriktiga plantor för Nordkalotten	–	–	–	376	240
2.16 Kompetens för petroleumverksamheten på Nordkalotten	–	–	90	0	150
2.17 Information om petroleumverksamheten på Nordkalotten	–	–	55	0	90
2.18 Transportsamordning på Nordkalotten	–	–	–	281	0
2.19 Utvecklandet av hantverksproduktion på Nordkalotten	–	–	–	150	150
2.20 Inventering och förslag till utvecklingsmöjligheter inom elektronik- och data-branschen på Nordkalotten	–	–	–	125	66
2.21 Nordkalottens handels- och industrikontor	–	–	–	–	512
2.22 Mobil utställning i samband med invigningen av Nordkalottvägen	–	–	–	200	0
2.23 Marknadsföringskampanj "Top of Europe"	–	–	–	–	450
Sammanlagt	2036	997	914	1797	1658

244 Konkreta åtgärder	1980/81	1982	1983	1984	1985
3. Västnorden					
3.01 Lax i Island	326	0	0	0	0
3.02 Lax på Färöarna	343	185	0	0	0
3.03 Projektkonsulent	216	316	360	396	(kap. 245)
3.04 Fiskeopdress i Grönland	100	218	163	0	0
3.05 Utsetting av laksesmolt	—	—	218	216	200
3.06 Kommerciel udnyttelse af indsføfisk	—	—	200	216	200
3.07 Vestnordensprog	—	—	35	0	0
3.08 Grönlandsinitiativ	—	—	—	54	0
3.09 Grönlandsscallops	—	—	—	500	220
3.10 Turistkoordination	—	—	—	—	250
Sammanlagt	985	719	976	1 382	870
4. Norra försöksområdet					
4.01 Utveckling av företags verksamhet – servicekontor	180	207	326	346	0
4.02 Biblioteksbusen	224	22	0	0	0
4.03 Servicekatalog för Pajala, Muonio och Kolari kommuner	50	0	0	0	0
4.04 Gemensam telefonkatalog för Utsjoki, Tana och Karasjok kommuner	—	—	44	0	0
4.06 Gränsälven som kanotled	—	—	175	0	150
4.07 Utveckling av de traditionella marknaderna	—	—	—	—	77
4.08 Utveckling av sport- och näringsfiske i Tanavassdraget	—	—	—	—	280
Sammanlagt	454	229	545	346	507
Kvarken					
5.01 Arbetsmarknadssekreterare	431	262	0	0	0
5.02 Småbåtssjökort	120	163	130	0	0
5.03 Energisamarbete	107	180	218	0	0
5.04 Sophanteringssamarbete Vasa-Umeåregionen	—	84	0	0	0
5.05 Gästhamnsservice i Kaskö	—	—	371	0	0
5.06 Tomatodlingsförsök på Holmön	—	—	52	54	60
5.07 Havslaxodling i Kvarken	—	—	71	73	82
5.08 Kvarken-fisk	—	—	—	378	393
5.09 Ny teknik	—	—	—	95	850
5.10 Nittioalets hantverk	—	—	—	—	270
5.11 Lägsåsongturism	—	—	—	—	210
Sammanlagt	658	689	842	600	1 865
6. Skärgårdsprojektet					
6.01 Sjökort	138	0	0	28	0
6.02 Gästhamn i Degerby	259	213	0	0	0
6.03 Handbok om uthyrningsstugor	177	0	0	0	0
6.04 Gästhamn i Korpo	—	163	174	0	0
6.05 Flisterminal	—	—	327	356	0
6.06 Cykelleder i skärgården	—	—	—	46	0
6.07 Gästhamnen i Kapellskär	—	—	—	—	194
6.08 Marknadsföring av skärgårdsturism	—	—	—	—	150
Sammanlagt	575	376	501	430	344

244 Konkrete åtgärder	1980/81	1982	1983	1984	1985
7. Mittnorden					
7.01 Företagsregister	106	0	0	0	0
7.02 Bedriftsregister	108	0	0	0	0
7.03 Handelskontor	270	512	327	119	0
7.04 Turistsamarbete	100	0	0	0	0
7.05 Inter-Nord II	—	54	0	0	0
7.06 Branschträff – plastindustri	—	33	0	0	0
7.08 Branschträff för projektexport	—	—	109	0	0
7.09 Kunskapsuppbyggnad inom området datorstödd kon- struktion och produktion (CAD/CAM)	—	—	250	216	0
7.10 Branschträff för byggnadsteknik	—	—	110	0	0
7.11 Samverkan mellan Trønde- lags fylke och Jämtlands län i turistutvecklingsfrågor	—	—	—	100	105
7.12 Mat i Mittnorden – branschseminarium	—	—	—	—	120
7.13 Handelshinder i mitt- nordiskt perspektiv – konferens	—	—	—	80	0
7.14 Ny teknik och regional utveckling	—	—	—	64	0
7.15 Telekommunikationsåret i Midtnorden	—	—	—	—	160
7.16 Mittnordiska skolnings- dagar för kommunal- utveckling	—	—	—	—	150
7.17 Instruktorsutbildning CAD/CAM	—	—	—	—	147
7.18 Underleverantörsregister i Mittnorden	—	—	—	—	80
Sammanlagt	584	599	796	579	762
8. Södra försöksområdet					
8.01 Förädling av naturresurser	183	163	0	0	0
8.02 Fiskeprojekt i Sverige	—	—	82	0	0
8.03 Kartläggning av turism	—	—	27	0	0
Sammanlagt	183	163	109	0	0
9. Östfold-N Bohuslän					
9.01 Vandringssled	15	0	0	0	0
9.02 Turistinformation	100	0	0	0	0
9.03 Upplärningscenter för bruk av sten	—	—	82	0	0
9.04 Informationscentral ved Svinesund	—	—	—	270	0
Sammanlagt	115	0	82	270	0
10. Bornholm-Sö Skåne					
10.01 Turistbefrämjande åtgärder	60	409	0	324	0
10.02 Pilotprojekt med purjolök	—	109	0	0	0
10.03 Aktiv ferie i Nordens Feriehjørne	—	—	—	—	350
Sammanlagt	60	518	0	324	350

244 Konkrete åtgärder	1980/81	1982	1983	1984	1985
11. Arko					
11.01 Utbildning av presumtiva företagare i ARKO-regionen	—	—	100	0	0
Sammanlagt	0	0	100	0	0
12. Kölengruppen					
12.01 Företagsregister	67	0	0	0	0
12.02 Graddis/Silverbågen — seminarium	—	—	—	50	0
Sammanlagt	67	0	0	50	0
13. Övriga	0	0	0	0	0
Sammanlagt	5 929	4 404	4 985	5 778	6 370

BILAGA 3

Nordisk finansiering till gränsregionala samarbetsorgan (kap. 241, 244 och 245) under åren 1980–1985 i löpande priser (1 000 NOK)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	Totalt
Nordkalotten	1 898	2 333	2 151	2 235	3 363	4 380 ¹	16 360
Norra försöksområdet	572	210	420	752	573		2 527
Södra försöksområdet	169	367	359	316	227	105	1 543
ARKO	53	62	82	176	97	79	549
Öresund	692	432	550	547	448	500	3 169
Skärgårdsprojektet	297	653	622	788	732	659	3 751
Kvarken	402	713	961	1 131	902	2 180	6 289
Västnorden	414	705	748	1 085	1 544	1 550	6 046
Mittnorden	186	672	845	1 085	881	1 077	4 746
Bornholm-Sö Skåne	53	114	600	98	459	481	1 805
Östfold-N. Bohuslän		169	82	180	405	131	967
Kölengruppen		67			50		117
Totalt	4 736	6 497	7 420	8 393	9 681	11 142	47 869

¹ Verksamheten i Norra försöksområdet ingår

BILAGA 4

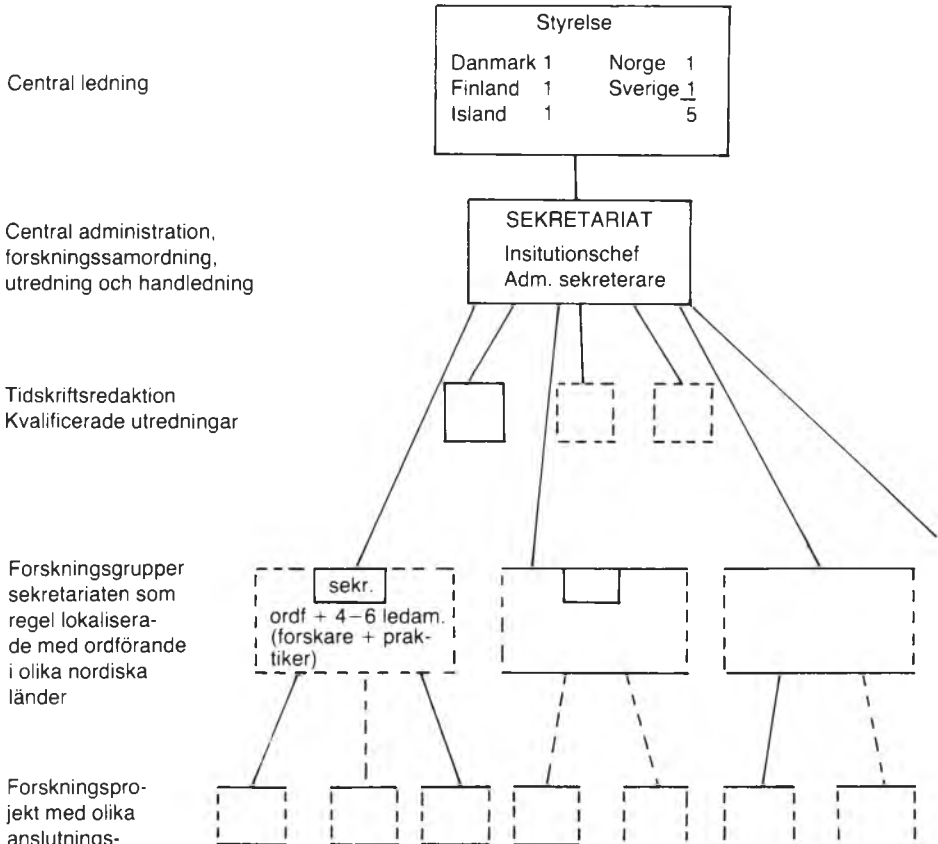
Nordiskt stöd till konkreta projekt (kap. 244, 1 000 NOK i löpande priser) i olika kategorier under 1980–1985

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	Totalt	%
Jord- och skogsbruk		237	457	384	808	300	2 186	8
Fiske och havsresurser	334	435	403	734	1 383	1 375	4 664	17
Industri/data och ny teknik, handel och transport	710	1 129	1 996	2 410	2 086	2 732	11 063	40,2
Turism	562	1 371	948	1 007	1 055	1 859	6 802	24,8
Informationsutbyte och kunskapsöverföring	405	521	578	415	446	104	2 469	9,0
Kultur och utbildning	138	86	22	35			281	1,0
	2 149	3 779	4 404	4 985	5 778	6 370	27 465	

BILAGA 5

NordREFO

Organisationsschema

Antalet anställda vid sekretariatet: 2

Styrelsen har en ledamot och en suppleant från varje nordiskt land. NMR-s sänder adjungerad ledamot, liksom Basprojektet.

Social- och miljöutskottets betänkande

över ministerrådsförslag om plan för utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet

(Ministerrådsförslaget, se s. 922)

Till social- och miljöutskottet har hänvisats ett ministerrådsförslag om utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet. Utskottet har behandlat förslaget vid sitt möte i Stockholm den 30 januari 1986.

1. Inledning

Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV) i Göteborg är en samnordisk institution för högre utbildning inom hälso- och sjukvård. Utbildningen avses enligt riktlinjerna motsvara den som förekommer vid anglo-amerikanska "Schools of public health" och på detta område ligga på en nivå ovanför vad vart och ett av de nordiska länderna kan anordna nationellt.

Med ursprung i kurser för ämbetsläkare 1953 har skolan gradvis utvecklats och ställdes 1978 under Nordiska ministerrådet. Utbildningen vid högskolan är inriktad på att leda fram till examen, Master of Public Health MPH (folkhälsovetenskap), och omfattar fyra huvudkurser i ämnena epidemiologi og biostatistik, socialmedicin och preventiv medicin, hälso- och sjukvårdsadministration och miljömedicin. Kursen i miljömedicin kan utbytas mot följande alternativa huvudkurser: samhällsodontologi, socialpediatrik, omvårdnadsvetenskap och hälsouppllysning.

Sammanlagda studietiden skall vara 8 månader. Härtill kommer ett examensarbete i form av en vetenskaplig uppsats. Utbildningen riktar sig i första hand – i motsats till den amerikanska och engelska utbildningen – till personer med ett antal yrkesverksamma år bakom sig inom en rad skilda yrkeskategorier och som redan har eller siktar till administrativa uppgifter i ledande ställning inom hälso- och sjukvården och angränsande områden. Undervisningen är tvärfacklig och till största delen gemensam för olika elevkategorier såsom läkare, sjuksköterskor, tandläkare, administratörer, veterinärer, socialvårdstjänstemän, ingenjörer, fysioterapeuter, hälsovårdsinspektörer, m.fl. Huvudvikten läggs på sådant som har generell betydelse för befolkningens hälsa, d v s epidemiologi, sjukdomsförebyggande, planeringsmetodik, hälsoekonomi, personaladministrering samt fysikaliska, kemiska och biologiska hälso- och miljöfaktorer.

Förutom de kurser som ingår i masterexamen ger högskolan också kortare specialkurser, t ex socialpsykiatri, sjukhushygien, perspektiv på åldrandet. Några riktar sig till målgrupper utanför Norden och ges i samarbete med andra internationella organ, som t ex WHO och nationella biståndsorgan. Högskolan ger också kortare konferenser i aktuella ämnen. Exempel på anordnade konferenser är: hälsoekonomi, mätning av hälsa, kost och cancer, hälsa år 2000, barnens trafikmiljö, prevention i primärvården och hälsa för äldre i Norden år 2000.

Högskolan har också resurser för forskning, som enligt stadgarna skall inriktas på frågor av praktisk betydelse (tillämpad forskning) och bedrivs i samråd med andra myndigheter, organisationer och forskningsråd inom de nordiska länderna, i vissa fall på uppdrag av myndigheter.

Antalet fasta tjänster uppgår till 19 varav fyra professorer och en docentur. Den årliga budgeten är för 1986 9,7 milj SEK. Kostnaderna fördelas enligt den nordiska fördelningsnyckeln, dvs för närvarande Danmark 19,9%, Finland 18,3%, Island 0,9%, Norge 21,7% och Sverige 39,9%.

2. Ministerrådsförslaget

Nordiska ministerrådet överlämnade den 19 december 1985 ett ministerrådsförslag angående plan för utbyggnad av hälsovårdshögskolans verksamhet. Förslaget om en utökad verksamhet bör ses mot bakgrund av att skolan enligt sina riktlinjer skall meddela undervisning inom folkhälsovetenskapsområdet på en nivå som överstiger vad som kan erbjudas nationellt, samt det behov som bl a kommer till uttryck i relationen mellan antalet sökande till skolans kurser och antalet antagna elever. (Till 1986 års kurser kan i genomsnitt endast var sjätte sökande antas).

En väsentlig kvalitetshöjning är enligt ministerrådets mening nödvändig om NHV även på sikt skall kunna leva upp till de krav som ställts på verksamheten.

Hälsovårdshögskolans bristande kapacitet utgör ett problem bl a genom att framtvunga ökade nationella utbildningsinsatser inom det aktuella området. Genomströmningstakten är dessutom onödigt låg beroende på att kapacitetsbristen tvingar eleverna till långa, ofrivilliga uppehåll mellan de olika kurserna.

Mot denna bakgrund har Nordiska ministerrådet beslutat föreslå att Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet skall byggas ut under perioden 1987–1991 i huvudsaklig överensstämmelse med ett förslag från skolans styrelse. Styrelsens förslag innebär bl a att huvudkurserna i hälso- och sjukvårdsadministration samt i epidemiologi och biostatistik föreslås bli fördubblade. Dessutom föreslås två nya alternativa huvudkurser. Fyra nya professorer föreslås bli inrättade inom följande områden: ekonomi och planering, omvårdnadsvetenskap, epidemiologi samt samhällsmedicin.

Vidare föreslås ett kosortium i folkhälsovetenskap. Två adjungerade

professorer, dvs lärare från samarbetsinstitutioner, föreslås bli knutna till NHV som externa lärare under en begränsad period av läsåret. Dessutom föreslås en del av den egna fasta lärarpersonalens tid bli avsatt för undervisning i konsortieinstitutionernas kurser. Enligt konsortiemodellen skall skolan samarbeta med andra nordiska högskolor, som också är engagerade i folkhälsovetenskaplig utbildning och forskning. Avsikten är att på sikt skapa en gemensam pool av MPH-kurser i Norden, sammansatta så att innehåll, inriktning och utformning bildar en folkhälsovetenskaplig enhet men ändå så att de olika institutionernas speciella intressen och kunskaper kan tillvaratas. En elev skall sålunda kunna tillgodoräkna sig genomgången kurs vid någon av dessa samarbetande högskolor som del i NHV:s examen.

För eleverna betyder det att utbudet av kurser ökar stort. För de nationella högskolorna betyder det att man utan större resurser kan lotsa in sina elever i en MPH-utbildning, och att man slipper att bygga upp en resurskrävande utbildninglinje helt själv. I stället kan man satsa på det man är bäst på och senare i långsammare takt eventuellt bygga upp en mera komplett utbildning. För statsfinanserna betyder det att en bred och slagkraftig utbildning kan åstadkommas med avsevärt mindre kostnader än vad nationella utbildninglinjer av motsvarande kvalitet skulle kräva.

Denna samordning, först av utbildning, sedan av forskning, leder till en tätare bindning mellan institutionerna, ett intimare utbyte av kunskaper och erfarenheter, en ännu mer framträdande nordisk profil och ett bättre utnyttjande av resurser. En särskild tjänst som studierektor för att samordna konsortieverksamheten föreslås. Styrelsen vill dock understryka att denna utveckling inte kan ske med en gång utan måste byggas upp efter hand, och ministerrådet uppdrar åt styrelsen att konkretisera och utveckla konsortiemodellen i enlighet med de redovisade planerna.

Vidare föreslås professuren i socialmedicin och preventiv medicin (rektorns professur) bli omvandlad till en professur i socialpediatrik med samtidig uppgift att vara rektor. En tjänst som forskarassistent i miljömedicin förslås även samt en ny forskarutbildningstjänst. En ny nordisk examen, Doctor of Public Health, föreslås bli inrättad. I linje härmed föreslås fyra assistenttjänster för doktorander, varav en för år 1987. En del av forskarutbildningen förutsätts kunna ske vid andra institutioner enligt konsortiemodellen. Inledningsvis påbörjas en forskarutbildningskurs per år. Vidare föreslås utökad forskningsverksamhet och ökade administrativa resurser.

Beträffande finansieringen, som från 1985 sker i enlighet med den nordiska fördelningsnyckeln, föreslår ministerrådet att kostnaderna för skolans verksamhet fr o m år 1987 skall fördelas mellan länderna i proportion till det under året utnyttjande antalet elevmånader. Detta innebär en återgång till den fördelningsprincip, som tillämpades t o m år 1984.

Dock införs en sk garantnivå för finansieringen fr o m år 1987. Denna

innebär att varje deltagande land förbinder sig att bidra med ett belopp motsvarande respektive lands andel av NHV:s budget för år 1986 i enlighet med den nordiska fördelningsnyckeln.

Garantinivån tillförsäkrar respektive land ett antal elevmånader motsvarande förhållandet mellan bidragsbeloppet och elevmånadspriset med mindre särskild överenskommelse träffas mellan berörda länder om temporär omfördelning av antalet elevmånader. Kostnadsansvaret skall i så fall omfördelas på motsvarande sätt.

Kostnaderna för expansionen enligt utbyggnadsplanen delas mellan Finland, Island, Norge och Sverige, vilka även fördelar de nytillkomna elevplatserna sins emellan.

Danmark bereds möjlighet att vid senare tillfälle ta del i expansionen på samma villkor som de övriga länderna men garantinivån betraktas tills vidare som begränsande för antalet danska elever vid skolan. Dessa utses genom nationell procedur.

För att motverka den kraftiga kostnadshöjningen under 1987 enligt budgetförslaget föreslår ministerrådet att utbyggnadsplanen senareläggs med 6 månader och träder i kraft den 1 juli 1987.

En egenandel om 1000 SEK per elev och kursperiod införs för elevernas resor till och från skolan. Vidare slopas det nuvarande kontantstipendiet om 700 SEK per elev och månad och styrelsen skall undersöka möjligheterna att anordna självfinansierande kurser.

Utbyggnadsplanen innebär enligt denna modell en ökning från 9 719 000 SEK 1986 till 14 715 000 SEK 1987 och 18 milj SEK 1988.

3. Förslagets beredning

Ministerrådsförslaget bygger på en utvärdering av hälsovårdshögskolans verksamhet som ministerrådet beslutade redan 1976 och som genomfördes under 1984 av en styrgrupp som tillsattes av socialpolitiska kommittén 1983. Styrgruppen bestod av en representant för vart nordiskt land (departement eller hälsovårdsadministration) samt en särskild konsulent (norsk). Styrgruppen höll tre möten och deltog i nationella möten i samband med utredningsarbetet samt förde samtal med representanter för hälsovårdsmyndigheterna, arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna och forskningsmiljöer i de nordiska länderna. Ett frågeformulär har utsänts till skolans tidigare elever. 253 av 476 svarade. En sammanfattning av remissyttrandena över utvärderingen bifogas (*se Bihang*).

Bland utvärderingens slutsatser nämner ministerrådet att en utvidgning och konsolidering av skolans verksamhet är nödvändig om den skall leva upp till förväntningarna om att vara en ledande institution i Norden inom folkhälsovetenskapsområdet. Vidare anføres att en stagnation kommer att göra skolan överflödigt i takt med att nationella utbildningar etableras inom det samhällsmedicinska området. Skolans potential som samnordisk och

tvärfacklig institution bör således utnyttjas bättre om inte dess roll som inspirations- och informationskälla skall gå förlorad. Utvärderingsrapporten anger en fördubblad kapacitet som såväl möjlig som önskvärd om Nordiska hälsovårdshögskolan skall kunna uppfylla de mål för verksamheten som angavs i 1976 års ministerrådsbeslut.

Mot bakgrund av utvärderingsrapporten och remissbehandlingen av densamma fick skolans styrelse i uppdrag att framlägga förslag till alternativa strategier för skolans framtida utveckling. Resultatet presenterades i rapporten "Nordiska hälsovårdshögskolan – Strategier för utveckling" i januari 1985. I detta dokument föreslås en vidareutveckling av högskolan så att den kan uppnå högre kapacitet samt större kontaktytor med andra folkhälsoinstitutioner. För att uppnå den föreslagna nivån på verksamheten föreslogs en fördubbling redan första året (1987) vilket genom ministerrådets beslut om senareläggning nu sänkts avsevärt. Ministerrådets förslag till senareläggning motiverades bl a med hänsyn till remissyttrandena.

Styrelsen har tagit kontakter med en rad universitet och högskolor och mötts med ett positivt intresse. Längst har diskussionerna kommit med Socialmedicinska institutionen vid Karolinska institutet i Stockholm, och med Allmänmedicinska institutionen vid universitetet i Tromsø. Också vid andra universitet har de ansvariga för MPH-planerna uttalat ett starkt intresse för samarbete med NHV. (Stockholm, Uppsala, Linköping, Köpenhamn, Helsingfors). Den snabba och likartade utvecklingen av förslag till MPH-utbildning vid en rad universitet i Norden anses ha gjort förslaget om ett konsortium mer aktuellt och styrelsens avsikt är att avtal skall upprättas mellan NHV och andra institutioner om att vissa av deras kurser godkänns för att ingå som del i hälsovårdshögskolans MPH-examen.

Mot bakgrund av den omfattande utvärdering och remissbehandling av rapporten därom som ägt rum inom ramen för ministerrådet har ingen extern remissbehandling företagits i Nordiska rådets regi.

4. Utskottet

Social- och miljöutskottet noterar att Nordiska rådet redan från början stött tanken på en central hälsovårdshögskola i Norden och de förslag som framkommit om dess vidare utveckling. Vidareutbildning på nordiskt plan inom hälsovårdsområdet har bedrivits i Göteborg sedan år 1953. Efter förslag från Nordiska rådet, *rekommendation nr 12/1954* angående nordisk hälsovårdshögskola och *rekommendation nr 13/1958* angående gemensam nordiska hälsovårdsutbildning, inrättade regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige en permanent nordisk hälsovårdshögskola år 1962. Syftet med högskolan var att anordna vidareutbildning för personal inom det allmänna hälso- och sjukvårdsväsendet i de nordiska länderna. I *rekommendation nr 28/1970* angående forskning vid Nordiska hälsovårdshögskolan förordade Nordiska rådet en utbyggnad av hälsovårdshögskolan

till en forskningsinstitution. Vid detta tillfälle anförde social- och miljöutskottet att det syntes lämpligt att forskningen vid hälsovårdshögskolan företrädesvis bedrevs i form av komparativa studier inom miljövard och socialmedicin med användning av epidemiologiska och statistiska metoder. Skolans uppgift borde på forskningsområdet vara att initiera, stimulera och organisera samnordiska forskningsprojekt. Som för skolan lämpliga och angelägna forskningsuppgifter nämnde utskottet även studier rörande effektiviteten i den medicinska vården i de nordiska länderna. Ländernas gemenskap i ekonomiska, kulturella och sociala förhållanden gav goda möjligheter att undersöka effekten av olikheter beträffande socialpolitiska åtgärder eller i fråga om skillnader i hälso- och sjukvårdens organisation. Av intresse vid en sådan undersökning var att söka nå fram till mätbara angivelser av vad en kvalificerad sjukvård tillförde bruttonationalinkomsten av positivt värde.

Utskottet anser att dessa synpunkter fortfarande har relevans inför den utbyggnad av forskningen vid högskolan som ingår som en del i förslaget. Enligt riktlinjerna för högskolan skall forskningen i första hand bedrivas inom ämnesområdena socialmedicin/preventiv medicin och hälso- och sjukvårdsadministration innefattande planering och ekonomi. Om forskningen sägs mycket litet i ministerrådsförslaget, där det blott konstateras att den skall inriktas på frågor av praktisk betydelse (tillämpad forskning) och bedrivas i samråd med myndigheter, organisationer m.fl. Mer konkret är förslaget om forskarutbildning som skall leda till doktorsgrad.

Motiven att inrätta en nordisk hälsovårdshögskola var bl a att elevunderlaget för vissa kurser i vart och ett av länderna är för litet och att rekryteringen av kvalificerade lärarkrafter underlättas om de nordiska länderna går samman. Avsikten är sålunda att utnyttja befintliga resurser på ett effektivare sätt, men också förekomsten av en samnordisk undervisningsmiljö har tillagts betydelse. Utskottet finner att skolans hittillsvarande verksamhet och de resultat som redovisats i utvärderingen visar att den motsvarat sina syften. Under utvärderingen har noterats ett brett stöd för den nordiska ideologin som ligger till grund för skolan. Sålunda har understrukits att de likheter som finns i de nordiska samhällena återspeglas i hälso- och sjukvården. Forskningsresultat och erfarenheter från utomnordiska länder kan inte utan reservationer överföras på nordiska förhållanden, medan förhållandena i Norden är så likartade att man kan dra nytta av direkta jämförelser. I utvärderingen framhålls att samnordiska institutioner har stor betydelse för de nordiska ländernas kulturella och sociala självständighet. Samtidigt noterar utskottet att man i utvärderingen ser den svenska dominansen på lärarsidan som ett problem vad gäller den nordiska profilen. Utskottet vill starkt understryka uppmaningen till skolans ansvariga organ att arbeta för att göra anställningsvillkoren sådana att lärartjänsterna blir attraktiva för kvalificerade sökande från alla nordiska länder. Man har sökt kompensera obalansen genom att utnyttja externa föreläsare,

något som ibland medfört problem i relation till den nordiska sammansättningen bland eleverna. På elevsidan har man i huvudsak lyckats kompensera olikheterna i ansökningsfrekvensen genom kvoteringsystem.

I sina motiveringar för förslaget om ökad utbildning vid skolan framhåller styrelsen att, trots den utveckling som äger rum på många håll finns det för närvarande i den traditionella utbildning som personal inom hälso- och sjukvården genomgått föga av sådana ämnen som samhällsmedicin, epidemiologi, miljömedicin, administration och planering. En utbildning som skall föra ut ett så brett och helhetsinriktat synsätt till dem som skall leda och utveckla hälso- och sjukvården måste vara tvärvetenskapligt uppbyggd med inslag från samhälls- och beteendevetenskaper som sociologi, psykologi, pedagogik, ekonomi, från humanistiska vetenskaper som historia och filosofi, från naturvetenskaper som statistik, matematik och teknik, och naturligtvis från medicinska vetenskaper. De nya hälsopolitiska strategierna i de nordiska länderna har understrukit behovet av en utbildning med en sådan profil.

Medan eleverna på så sätt garanteras en bred kunskap om hälsoproblem i samhället och om de metoder som finns för att söka lösa dem har det med tiden utvecklats ett behov att kunna erbjuda en viss differentiering av examensinnehållet, utöver de alternativ som finns (socialpediatrik, samhällsodontologi, hälsoupplýsning och omvårdnadsvetenskap). Vissa av de i övriga Europa förekommande MPH-kurserna saknas vid NHV, t ex psykiatri, internationell hälsovård, åldringsvård. Ett sätt att lösa detta problem är den föreslagna konsortiemodellen.

Praktiskt innebär konsortiet att en gemensam pool av MPH-kurser upprättas i Norden, sammansatta så att innehåll, inriktning och utformning bildar en folkhälsovetenskaplig enhet men ändå så att de olika institutionernas speciella intressen och kunskaper kan framträda.

Utskottet har senast uppehållit sig vid synpunkter liknande de som skolans styrelse anfört i samband med förarbetet inför *rekommendation nr 11/1984* om förstärkt socialmedicinsk insats och framhöll därvid att ökad uppmärksamhet måste ägnas skador och sjukdomar som uppkommer genom brister i miljön (t ex trafiken, arbetslivet) och genom den enskildes livsföring (bl a kosten). Alkohol- och drogmissbruk är allvarliga och växande sociala och medicinska problem. Den traditionella sjukvårdens möjligheter att i detta läge ytterligare förbättra folkhälsan är begränsade. I stället måste nya insatser koncentreras på förebyggande åtgärder riktade mot områden som ligger utanför den egentliga hälso- och sjukvården. Denna förändring av hälso- och sjukvårdens roll påverkade också läkarnas grundutbildning. Utskottet noterade, att försök med att integrera social- och hälsovård pågått en längre tid på många ställen i Norden och alltefter- som primärvården byggs ut och förstärks torde sådant samarbete bli helt naturligt och oundgängligt. Dessutom fann utskottet det mycket angeläget med ett kontinuerligt och fördjupat erfarenhetsutbyte mellan de nordiska

länderna när det gällde aktuella frågor inom samhällsmedicinens område. Nordiska hälsovårdshögskolan hade en viktig funktion när det gäller att utbyta erfarenheter mellan de nordiska länderna.

Utskottet vill understryka värdet av tvärfacklighet i den utbyggda utbildningen vid hälsovårdshögskolan liksom möjligheterna till ett större utbud av tilläggskurser. En oprövad möjlighet som kan visa sig fruktbar vore ett samarbete med organisationer på handikappområdet och miljöområdet vid planering av kurser och förmedling av expertis i berörda samhällsmedicinska frågor, liksom patientorganisationer och arbetsmarknadsorganisationer. Det finns också möjligheter till samarbete mellan nordiska samarbetsorgan som NORDPLAN och Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH), t ex vid utformning av kurser och i urvalet av forskningsämnen för uppsatser och doktorandernas avhandlingar. Handikappkunskap torde vara ett välägnat ämne för nordisk forskning och utbildning.

Vid behandlingen av ministerrådets allmänna budget, budgetprogram för 1987 ställde sig utskottet i princip positivt till den föreslagna utbyggnaden av högskolan och ville avvakta vilka förslag angående finansieringen ämbetsmannakommittén framlägger. Oberoende av vilken modell man skulle stanna vid, var beloppet så stort att det väsentligt påverkade nivån på budgeten inom social- och miljöutskottets område. En så betydande omorganisation borde finansieras genom tillskott av "friska" medel från ministerrådet och inte genom en omfördelning inom en enda sektor vilket skulle få helt oacceptabla konsekvenser för den övriga verksamheten.

Utskottet konstaterar att detta önskemål i praktiken uppfyllts genom att ministerrådet nu föreslår en återgång till systemet med fördelning av kostnaderna vad gäller ökningen efter nyttjandegrad med nuvarande fördelning (efter fördelningsnyckeln) som en garantinivå. Tidsförskjutningen på ett halvår medför att den stora ökningen på budgeten för 1987 så gott som halveras, vilket kan underlätta beslutsprocessen i initialskedet. Utskottet har ingen erinran häremot och vill uttala förhoppningen att det därigenom blir lättare för samtliga nordiska länder att delta i utbyggnaden av skolans verksamhet.

Utskottet vill avslutningsvis erinra om att en utbyggnad av verksamheten torde föranleda ändringar i stadgan för Nordiska hälsovårdshögskolan som trädde i kraft den 1 januari 1978 samt i de därtill fogade riktlinjerna för undervisnings- och forskningsverksamheten vid hälsovårdshögskolan (*Nordisk statutsamling 1977*).

Mot bakgrund av vad som ovan anförts föreslår utskottet

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fastställa en plan för utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet i enlighet med ministerrådsförslag B 64/s och med

beaktande av de synpunkter som anförts av social- och miljöutskottet.

Stockholm den 30 januari 1986

Svein Alsaker (Kr.F)

Arne Andersson (m)

Margrete Auken (SF)

Jo Benkow (H)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Poul Henrik Houe (KF)

Elver Jonsson (fp)

Brit Jørgensen (A)

Riitta Järvisalo-Kanerva (Sdp)

Hannu Kemppainen (K)

Grethe Lundblad (s)

Helena Pesola (Kok)

Pétur Sigurðsson (Sj.)

Yttranden över Harald Siems rapport Utvärdering av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet 1984 – skolans mål i dag och i morgon

Nordiska socialpolitiska kommittén (ÄK-S) beslöt vid sitt höstmöte 1983 att en utvärdering av Nordiska hälsovårdshögskolan skulle genomföras före den 30 juni 1984 i enlighet med de direktiv som fastställdes vid samma tillfälle. Utvärderingsarbetet genomfördes av ass. överlege Harald Siem, Oslo helseråd, under ledning av en nordisk styrgrupp bestående av en ledamot per land. Rapporten översändes till kontaktpersonerna den 7 augusti 1984 för nationell remissbehandling med begäran att de nationella remissammanställningarna skulle vara sekretariatet tillhanda under hösten 1984. Vidare blev ytterligare en utvärderingsrapport av Nordiska hälsovårdshögskolan, som sammanställts av European Association of Programmes in Health Services (EAPHSS), framlagd vid ÄK-S:s höstmöte i Göteborg den 8–9 oktober 1984.

Till mitten av mars månad 1985 har sekretariatet emottagit tre sammanställningar, dvs. från Danmark, Finland och Sverige. Enligt besked från Helsedirektoratet den 14 mars blir Norges yttrande färdigt före ÄK-S:s möte i Dronninglund och blir framlagt där. Här följer sammanställning av de inkomna remissyttrandena. De inkluderar både allmänna ställningstaganden och synpunkter angående MPH-utbildningen, forskningsverksamheten, internationellt samarbete, nordiska profilen etc.

Danmark

Indenrigsministeriet har udsendt rapporten til høring til de på vedlagte fortegnelse anførte institutioner m. v.

Fristen for de hørte myndigheder, organisationer m. v. var sat til 15. december 1984 og indenrigsministeriet har til dato modtaget svar fra de på fortegnelsen¹ med X-markede, jfr. iøvrigt de ligeledes vedlagte kopier¹ af de respektive høringssvar, hvortil der for mere detaljerede oplysninger henvises.

Generelt viser de *indkomne høringssvar* tilslutning til de af konsulenten i rapporten anførte konklusioner vedrørende de enkelte elementer, der er omfattet af den gennemførte evaluering.

Indenrigsministeriet skal i denne forbindelse særlig fremhæve følgende:

Ad MPH-uddannelsen

Der er tilslutning til tanken om større valgfrihed i MPH-uddannelsesinstitutioner (etablering af et point-system), ligesom værdien af tværfagligheden i uddannelsen understreges.

¹ *Här ej tryckt.*

Ad forskning og forskeruddannelse

Der er endvidere tilslutning till tanken om øget forskningsaktivitet på skolen (initieret af skolen selv i modsætning til opdragsforskning), samt til tanken om iværksættelse af egen forskeruddannelse på skolen.

Fra flere sider påpeges i denne forbindelse nødvendigheden af at få tilført flere ressourcer til skolen, herunder eventuelt en udbygning af skolens kapacitet.

Endvidere påpeges i en række høringssvar det ønskelige i et stærkere samarbejde med andre samfundsmedicinske uddannelsesinstitutioner i Norden, ligesom nødvendigheden af, at arbejdsgiverne for de uddannelsessøgende i større omfang informeres om skolens aktiviteter bl. a. også med henblik på at lette de finansielle forhold for kursusedtagere.

Værdien i den nordiske ideologi som ligger bag skolens oprettelse påpeges, og det understreges i denne forbindelse, at det vil være overordentlig ønskeligt, såfremt denne ideologi i højere grad kunne afspejles i f. eks. skolens lærerkorps.

Det bemærkes endeligt, at der ikke er tilslutning til oprettelse af en egentlig "social uddannelseslinie" på skolen.

Indenrigsministeriet kan for sit vedkommende også tilslutte sig hovedpunkterne i den gennemførte evaluering, herunder de ovenfor fremhævede forhold, *bortset fra*, at ministeriet ikke kan tilslutte sig forslag, som indebærer en væsentlig øget ressourcetilførsel til skolen. Omlægninger og omprioriteringer inden for skolens virksomhed bør derfor efter ministeriets opfattelse ske inden for skolens eksisterende økonomiske rammer.

Finland

I de finska utlåtandena understryks Nordiska hälsovårdshögskolans betydelse som ett nordiskt samarbetsorgan. Vikten av jämna kvoter för både lärarkår och studerande de olika nordiska länderna emellan betonas. Att utvidga och utveckla forskningsverksamheten anses speciellt viktigt för att upprätthålla skolans höga nivå. Det internationella samarbetets betydelse erkänns, men ställningstagandena till utbildningen inom detta område är försiktiga. Högskolans inriktning på MPH-examen anses motiverad dock så att vissa delar av grundutbildningen borde kunna avläggas vid nationella universitet och högskolor. Samtidigt betonas utlåtandena betydelsen av att vidareutveckla MPH-examens innehåll samt att för övrigt utveckla undervisningen så, att den kunde inrymma kurser för snävare specialister samt även för andra yrkesgrupper t. ex. inom socialvården.

Att avsevärt öka omfattningen av högskolans verksamhet, som föreslås i rapporten, har icke fått direkt stöd i utlåtandena.

Social- och hälsovårdsministeriet framhäver den grundläggande betydelsen av MPH-examen i skolans verksamhet. Enligt ministeriet är också en högklassig forskning en av de primära förutsättningarna för upprätthållandet av Nordiska hälsovårdshögskolans nivå. Ministeriet anser vidare att

Nordiska hälsovårdshögskolans nordiska profil samt den nordiska ideologin hör till de grundläggande elementen som högskolans verksamhet bör basera sig på. Men social- och hälsovårdsministeriet ställer sig reserverat till en ökning av skolans internationella kontakter.

Undervisningsministeriet konstaterar, att högskolans möjligheter till att sluta samarbetsavtal med olika akademiska enheter i de olika nordiska länderna borde utredas. Ministeriet konstaterar, att basen för MPH-examen kunde vara omfångsrikare, kompletterad t.ex. med de ämnen som nämns i rapporten.

Flera remissinstanser anser det eftersträvansvärt att utöka forskningsverksamheten. Det konstateras också att behovet samt förutsättningarna för en samnordisk profil för Nordiska hälsovårdshögskolan bör vidare utredas samt att resultaten av detta används som utgångspunkt för skolans vidare utveckling.

Sverige

Flertalet remissinstanser i Sverige instämmer på flera punkter i de värderingar som framförts i rapporten. Huvudintrycket är att skolan har en hög målsättning för sin verksamhet och man är i huvudsak positiv till Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet.

Socialstyrelsen och *Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ)* anser dock att utvärderingen saknar närmare analyser vilket gör det svårt att bedöma vilka konsekvenser och kostnader förslagen får.

Forskningsrådsnämnden och *Spri* framhåller att det är svårt att på ett rättvisande sätt utvärdera utbildningsverksamheten då utvärderingen baserats på två enkäter, varav den ena har ett bortfall på 54%.

Flera remissinstanser anser att det är viktigt att man även i fortsättning, på nordisk bas, kan genomföra en MPH-utbildning. Kapaciteten för MPH-programmet bör utvidgas t.ex. genom att det bör vara möjligt att läsa alternativa kurser vid andra akademiska institutioner.

Remissinstanserna understryker vikten av ökad inriktning mot forskning och forskarutbildning. Konsortietanken tillstyrks i flertalet yttranden.

Flera remissinstanser förordar ett förstärkt inflytande för arbetsgivaren.

Flera remissinstanser talar också för värdet av internationellt engagemang.

Följande remissinstanser i Danmark, Finland och Sverige har yttrat sig över Siemensrapporten

Danmark

Indenrigsministeriet

- Amdsrådsforeningen
- Københavns kommune

- Frederiksbergs kommune
- Seruminstitutet
- Foreningen af Sygehusadministratorer i Danmark
- Dansk Sygeplejeråd
- Danske Fysioterapeuter
- Ergoterapeutforeningen
- Dansk Tandlægeforening
- Embedslægeforeningen
- Dansk Sygehusinstitut
- Institut for Socialmedicin
- Århus Universitet
- Socialstyrelsen (styrelsechef Ole Høeg)
- Dansk Institut for Sundheds- og Sygeplejeforskning
- Embedslæge Jens Misfeldt

Finland

Social- och hälsovårdsministeriet
Undervisningsministeriet
Medicinalstyrelsen
Finlands kommunförbund
Finlands stadsförbund
Finlands läkarförbund
Sjukhusförbundet
Hälsovårdens fackorganisation Tehy

Norge

Kultur- og vitenskapsdepartementet
Kirke- og undervisningsdepartementet
Sosialdepartementet
Helsedirektoratet
Den norske lægeforening
Norsk Sykepleierforbund
Norsk Fysioterapeutforbund
Norsk Sosionomforbund
Norske Kommuners Sentralforbund
Det medisinske fakultet i Oslo
Det medisinske fakultet i Bergen
Det medisinske fakultet i Trondheim
Det medisinske fakultet i Tromsø
Landets fylkesleger/stadsfysikus i Oslo
Landets sykehussjefer

Sverige

Socialdepartementet
Socialstyrelsen
Universitet och högskoleämbetet (UHÄ)
Forskningsrådsnämnden
Delegationen för social forskning
SIDA
Skolöverstyrelsen
Spri
Landstingsförbundet
Svenska kommunförbundet
SACO/SR
TCO
Svenska epidemiologiska föreningen
Svenska läkaresällskapet

Ministerrådsförslag

om plan för utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed ett ministerrådsförslag angående plan för utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet för behandling under rådets 34:e session i Köpenhamn. Ministerrådet ber om rådets synpunkter på förslaget. Ministerrådet avser att därefter fastställa planen.

Köpenhamn den 19 december 1985

På Nordiska ministerrådets vägnar

Britta Schall Holberg

Ragnar Sohlman

Ministerrådsförslag angående plan för utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet (1987–1991) fastställd av Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) den 1986

Med hänvisning till:

- Betänkandet "Gemensam nordisk hälsovårdsutbildning" (SOU 1958: 8)
- 1962 års avtal mellan regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige om en nordisk hälsovårdshögskola i Göteborg
- Nordiska rådets rekommendation nr 29/1962 angående nordiskt samarbete i fråga om sjukvårdsplanering
- Betänkandet "Utbildning av sjukhusadministratörer i Norden (NU 1965: 6)
- Nordiska rådets rekommendation nr 19/1967 angående förutsättningarna för en samnordisk högre utbildning av sjuksköterskor
- Nordiska rådets rekommendation nr 3/1970 angående utbildning av sjukhusadministratörer
- Nordiska rådets rekommendation nr 28/1970 angående forskning av Nordiska hälsovårdshögskolan

- Betänkandet "Nordiska hälsovårdshögskolan – Mål och riktlinjer för dess fortsatta verksamhet" (NU 1973: 18)
- Betänkandet "Høyere utdanning av sykepleiere" (NU 1974: 7)
- Nordiska rådets rekommendation nr 11/1975 angående samnordisk vidareutbildning av sjuksköterskor
- Betänkandet "Nordiska hälsovårdshögskolans framtida verksamhet", Stockholm 1975 (Stencil)
- Nordiska ministerrådets (social- och hälsovårdsministrarna) beslut den 8–9 november 1976 angående ny organisation för Nordiska hälsovårdshögskolan fr. o. m. den 1 januari 1978 samt uppdrag till Nordiska socialpolitiska kommittén att vidta åtgärder för att genomföra en utvärdering av skolans verksamhet
- Rapporten "Utvärdering av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet 1984 – Skolens mål i dag og i morgen", Oslo, juli 1984 (Stencil)
- Intern evaluering av kursverksamheten 1978–1981, Nordiska hälsovårdshögskolan, Göteborg, januari 1982 (Stencil)
- Nordiska rådets rekommendation nr 11/1984 angående förstärkt socialmedicinsk insats
- Rapporten "Nordiska hälsovårdshögskolan – Strategier för utveckling", Nordiska hälsovårdshögskolan, Göteborg, januari 1985 (Stencil)
- "Nordiska hälsovårdshögskolan – Budgetförslag för 1987. Budgetprogram för åren 1988–1989", Dnr A 202/85: 92 (Stencil)

antar Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) följande plan för utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet.

1. Bakgrund

De första planerna att organisera en högre hälsovårdsutbildning på nordisk bas framkom redan under slutet av 1940-talet, då ett gemensamt nordiskt förslag utarbetades till en hälsovårdshögskola i Göteborg enligt anglosaxiskt mönster. Den föreslagna utbildningen avvek betydligt från nordiska akademiska traditioner. Sålunda föreslogs kurser ledande till "Master of Public Health" och "Doctor of Public Health". Den erforderliga personalen beräknades till 43 personer, varav 12 professorer och 15 docenter.

Planerna måste dock ställas på framtiden sedan det visat sig att anslag från tilltänkta finansiärer (Rockefeller Foundation och Kellogg Foundation) inte kunde påräknas.

Med världshälsoorganisationens (WHO) ekonomiska och administrativa stöd igångsattes hösten 1953 en begränsad kursverksamhet i Göteborg för nordiska elever. Den första kursen omfattade två månader och var avsedd för ämbetsläkare.

På initiativ av Nordiska rådet tillsatte de nordiska ländernas regeringar år 1955 en kommitté för hälsovårdsutbildning. I kommitténs betänkande –

”Gemensam nordisk hälsovårdsutbildning” (SOU 1958:8) – framlades förslag om en gemensam nordisk vidareutbildning för högre hälsovårdstjänstemän omfattande kurser för läkare, veterinärer, sjuksköterskor och sanitäringenjörer.

Som mål för undervisningen angavs att ge eleverna en allsidig bild av hela ämnesområdet allmän hälsovård beträffande såväl de vetenskapliga grunderna som hälsovårdsarbetets praktiska utövande.

Kommittén föreslog att en hälsovårdshögskola skulle inrättas och förläggas till Göteborg. Den undervisande personalen föreslog omfatta en professor och sju adjungerade professorer förutom timplärare.

År 1962 tecknade regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige avtal om en nordisk hälsovårdshögskola i Göteborg. Utbildningsplatser skulle enligt avtalet även ställas till förfogande för Island. Den tidigare provisoriska utbildningsverksamheten med kurser i hälsovård för läkare, i vilka även veterinärer och sjuksköterskor hade deltagit, samt för ingenjörer och hälsovårdsinspektörer skulle enligt avtalet fortsätta och även utökas.

Nordiska rådet har genom åren tagit flera initiativ i syfte att vidareutveckla skolans verksamhet. Rekommendationen nr 29/1962 angående ”nordiskt samarbete i fråga om sjukvårdsplanering” resulterade i att en kurs i sjukhusadministration inrättades fr. o. m. vårterminen 1968.

Rekommendation nr 19/1967 angående ”förutsättningarna för en samnordisk högre utbildning av sjuksköterskor” samt nr 28/1970 angående ”forskning vid Nordiska hälsovårdshögskolan” resulterade i omfattande utredningar, vilka låg till grund för Nordiska ministerrådets (social- och hälsovårdsministrarna) beslut den 8–9 november 1976.

Enligt detta beslut skulle skolan få sin nuvarande organisation och finansieras över ministerrådets allmänna budget. Beslutet trädde i kraft den 1 januari 1978.

2. Beskrivning av nuvarande verksamhet

Stadgans 1 § anger att ”Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV) har till huvudsaklig uppgift att anordna högre utbildning för personal inom hälso- och sjukvård och angränsande områden samt att bedriva forskning inom de ämnesområden som företräds av de vid högskolan anställda lärarna”.

Enligt riktlinjerna för undervisnings- och forskningsverksamheten vid hälsovårdshögskolan avses utbildningen ”ligga på en nivå ovanför vad vart och ett av de fyra länderna kan anordna nationellt och motsvara den vid anglosaxiska public health skolor”.

”Utbildningen inriktar sig i första hand till tjänstemän” – inom en rad skilda yrkeskategorier – ”som redan har eller som siktar till administrativa uppgifter i ledande ställning inom hälso- och sjukvården och angränsande områden”.

Utbildning till "Master of Public Health" (MPH) – examen utgör skolans huvuduppgift sedan 1978 års omorganisation. Det innebär att de planer, som lancerades C:a 30 år tidigare, åtminstone delvis kommit att förverkligas.

MPH är en amerikansk magistergrad, som kan uppnås efter c:a ett års studier på "Post Graduate"-nivå vid någon "School of Public Health". Motsvarande utbildning förekommer även i Storbritannien. En viktig skillnad är dock att utbildningen i dessa länder främst inriktas på studerande med nyligen avlagd grundexamen, medan Nordiska hälsovårdshögskolan vänder sig till personer med ett flertal yrkesverksamma år bakom sig.

2.1 Undervisning

MPH-utbildningen omfattar fyra huvudkurser (var och en om två månader) i ämnena:

- Epidemiologi och biostatistik
- Socialmedicin och preventiv medicin
- Hälso- och sjukvårdsadministration
- Miljömedicin

Kursen i miljömedicin kan utbytas mot följande alternativa huvudkurser:

- Samhällsodontologi (1 mån)
- Socialpediatrik (1 mån)
- Omvårdnadsvetenskap (1 mån)

så att den sammanlagda studietiden blir 8 månader. Härtill kommer ett examensarbete i form av en vetenskaplig uppsats. Kurserna kan genomgåas i valfri ordning och spridas över flera år. De kan också genomgåas utan krav på examen. Tvåmånaderskurserna är delade på en vårmånad och en höstmånad.

Undervisningen är tvärfacklig och till största delen gemensam för olika elevkategorier såsom läkare, sjuksköterskor, tandläkare, administratörer, veterinärer, socialvårdstjänstemän, ingenjörer, fysioterapeuter, hälsovårdsinspektörer, m. fl. Huvudvikten läggs på sådant som har generell betydelse för befolkningens hälsa, dvs. epidemiologi, sjukdomsförebyggande, planeringsmetodik, hälsoekonomi, personalplanering samt fysikaliska, kemiska och biologiska hälso- och miljöfaktorer.

Vid undervisningen uppmärksammas sådana sociala och miljömässiga faktorer som kan påverka såväl befolkningens som den enskilde individens hälsa och välbefinnande. U-ländernas speciella problem tas också upp.

En bred utbildning i folkhälsovetenskap (public health) kan vara en lämplig bas för arbete i u-land, eftersom ämnena har giltighet i olika samhällen.

Förutom de kurser, som ingår i MPH-examen, ger högskolan också kortare specialkurser, t. ex. inom socialpsykiatri och sjukhushygien. Några riktar sig till målgrupper utanför Norden och ges i samarbete med andra organ (t. ex. nationella biståndsorgan samt WHO).

Högskolan ger också kortare konferenser i aktuella ämnen, t. ex. "Inequalities in Health and Health Care", "Sjukhusets roll i den framtida häls- och sjukvården", "Medicinska basdata i dataåldern", "Intersectoral Cooperation in National Strategies for Health for All" samt "Health and Population".

De engelskspråkiga konferanserna har anordnats i samarbete med WHO.

Målet för undervisningen är

- I *för alla elever* – att ge en orientering om de olika ämnenas begrepp, principer och metoder,
 - att öka förståelsen för folkhälsovetenskapens betydelse för hälsoarbetet och skapa intresse för tvärfackliga hälsovårdsinsatser på lokalt, internordiskt eller internationellt plan,
 - att ge kunskap om nomenklatur, undersökningsprinciper, forskningsmetoder, så att eleverna kritiskt kan granska publikationer och debatter inom folkhälsovetenskapliga ämnen,
- II *för speciellt intresserade elever* – att ge metoidkunskaper som möjliggör att eleverna aktivt kan delta i större nationella eller internationella projekt,
- III *för elever, som genomgått alla huvudkurserna* – att uppnå specialisering i folkhälsovetenskap – svarande till den internationella och av WHO erkända vetenskapliga graden Master of Public Health (MPH).

Undervisning sker i form av föreläsningar, demonstrationer, grupparbeten, studiebesök, projektarbeten och utnyttjar ledande experter inom hälsovårdsområdet i Norden som lärare.

Eleverna får fria resor till och från Göteborg. För deltagare i huvudkurserna betalar högskolan dessutom inkvartering i enkelrum på hotell samt ett mindre kontant stipendium.

Skolans kapacitet år 1986 (oförändrad jämfört med år 1985) uppgår till 300 elevmånader för huvudkurserna inklusive alternativa huvudkurser, 50 elevmånader för specialkurser och 50 elevmånader för konferenser och symposier, dvs. totalt 400 elevmånader.

Antalet fasta tjänster uppgår till 19 varav fyra professurer och en docentur.

2.2 *Forskning*

Högskolan har också resurser för forskning, som enligt stadgarna skall inriktas på frågor av praktisk betydelse (tillämpad forskning) och bedrivs i samråd med andra myndigheter, organisationer och forskningsråd inom de nordiska länderna, i vissa fall på uppdrag av myndigheter.

3. Ärendets beredning

3.1 Utvärdering av NHV:s verksamhet

Nordiska ministerrådets (social- och hälsovårdsministrarna) beslut den 8–9 november 1976 innehöll även ett uppdrag till Nordiska socialpolitiska kommittén (ÄK-S) att vidta åtgärder för att genomföra en utvärdering av skolans verksamhet. En sådan utvärdering genomfördes under år 1984 och en rapport framlades i juli samma år.

Bland rapportens konklusioner kan nämnas att en utvidgning och konsolidering av skolans verksamhet är nödvändig om den skall leva upp till förväntningarna om att vara en ledande institution i Norden inom folkhälsovetenskapsområdet. Vidare anføres att en stagnation kommer att göra skolan överflödig i takt med att nationella utbildningar etableras inom det samhällsmedicinska området. Skolans potential som samnordiska och tvärfcklig institution bör således utnyttjas bättre om inte dess roll som inspirations- och informationskälla skall gå förlorad.

Utredningsrapporten anger slutligen en fördubblad kapacitet som såväl möjlig som önskvärd om Nordiska hälsovårdshögskolan skall kunna uppfylla de mål för verksamheten som angavs i 1976 års ministerrådsbeslut.

Mot bakgrund av utvärderingsrapporten och remissbehandlingen av densamma gav ÄK-S skolans styrelse i uppdrag att framlägga förslag till alternativa strategier för skolans framtida utveckling. Resultatet presenterades i rapporten "Nordiska hälsovårdshögskolan – Strategier för utveckling" i januari 1985.

Vid sitt vårmöte 1985 beslöt ÄK-S att uppmana skolans styrelse att *dels* närmare utveckla och konkretisera den konsortiemodell, som framfördes i ovan nämnda rapport, inom en ofröändrad respektive utvidgad resursram, *dels* konkretisera rapportens utbyggnadsalternativ 3 i budgetförslaget för år 1987.

Kommittén uttalade att förutsättningen för dess stöd till utbyggnadsalternativ 3 är att finansieringen kan ske genom omfördelning av medel inom ministerrådets budget.

Beslutet grundades på en gemensam syn på behovet av en utvidgad kapacitet vad gäller MPH-utbildning i Norden.

"Konsortiemodellen" innebär ett nära samarbete mellan NHV och relevanta nationella institutioner i Norden genom t. ex. ekvivalering av kurser eller delar av kurser inom MPH-området samt genom en viss utbytestjänstgöring för undervisningspersonal.

Efter ett första möte med företrädare för olika aktuella institutioner den 16 september 1985 kunde dock skolans styrelse konstatera att ett sådant samarbete fordrar åtskillig omstrukturering av utbildningsprogram etc. hos berörda parter och därför inte kan genomföras förrän på längre sikt.

"Konsortiemodellen" bedömdes därför inte kunna utgöra ett substitut för en utbyggnad av NHV utan snarare ett komplement.

3.2 NHV:s budgetförslag och -program för perioden 1987–1989

Av de alternativa förslag, som ÄK-S begärt, återstår således endast det mest långtgående. "Strategidokumentets" *utbyggnadsalternativ 3* innebär i korthet en fördubblad utbildning av MPH-elever, fler alternativa huvudkurser, intensifierad forskning, uppbyggnad av forskarutbildning, förstärkt internationellt samarbete samt uppbyggnad av ett konsortium i folkhälsovetenskap. Utbyggnad förutsätts bli genomförd under en period av fem år.

Styrelsens budgetförslag och -program utgör en direkt översättning av detta utbyggnadsalternativ i konkreta termer. Den största delen av utbyggnaden – 63% av medelsbehovet uttryckt i 1985 års kostnadsläge – faller inom år 1987. För perioden i övrigt fördelas ökningen enligt följande:

- 1988: 12 %
- 1989: 12 %
- 1990: 4 %
- 1991: 9 %

Skolans budget uppgår till 9 719 000 SEK år 1986. Styrelsens förslag för år 1987 uppgår till 19 733 000 SEK och för åren 1988 och 1989 till 22 270 000 SEK resp. 25 190 000 SEK.

- Budgetförslaget innebär år 1987 framgår av följande sammanfattning:
- Huvudkurserna i Hälso- och sjukvårdsadministration samt i Epidemiologi och biostatistik föreslås bli fördubblade. Dessutom föreslås två nya alternativa huvudkurser. Detta innebär en ökning av antalet elevmånader från 300 till 476. Utbudet av specialkurser och konferenser föreslås bli oförändrat (50 elevmånader vardera). Det totala antalet elevmånader uppgår således till 576.
 - Det föreslagna konsortiet i folkhälsovetenskap leder till ett ökat resursbehov. Två adjungerade professorer, dvs. lärare från samarbetsinstitutioner, föreslås bli knutna till NHV som externa lärare under en begränsad period av läsåret. Dessutom föreslås sammanlagt 120 timmar av den egna fasta lärarpersonalens tid bli avsatt för undervisning i konsortieinstitutionernas kurser.
 - Fyra nya professorer föreslås bli inrättade inom följande områden: Ekonomi och planering, omvårdnadsvetenskap, epidemiologi samt samhällsmedicin.
Den nuvarande professuren i socialmedicin och preventiv medicin (rektorns professur) föreslås bli omvandlad till en professur i socialpediatrik med samtidig uppgift att vara rektor.
 - En ny tjänst som studierektor föreslås. Arbetsuppgifterna gäller i första hand samordning av konsortieverksamheten på MPH-nivå, men även bl. a. samordning av NHV:s kurser och elevernas önskemål vad gäller egen utbildningsprofil.
 - En tjänst som forskarassistent i miljömedicin föreslås även. Miljömedicin är det enda huvudämne vid NHV som ännu saknar forskarassistent.
 - En ny forskarutbildningstjänst föreslås.

- Anslagsposten "Arvoden till timlärare" – dvs. externa lärare – föreslås bli uppräknad med 143 t SEK.
- En ny nordisk examen, Doctor of Public Health, föreslås bli inrättad. I linje härmed föreslås fyra assistenttjänster för doktorander, varav en för år 1987. En del av forskarutbildningen förutsätts kunna ske vid andra institutioner enligt konsortiemodellen. Inledningsvis påbörjas en forskarutbildningskurs per år.
- Den generellt sett höjda nivån vid NHV i enlighet med styrelsens förslag, medför även önskemål om utökad forskningsverksamhet. I reella termer ligger ökningsförslaget på 669 t SEK det första året.
- En utbyggd verksamhet medför även krav på ökade administrativa resurser. Följande tjänster föreslås:
 - 1 avdelningsdirektör (byrådirektör indrages)
 - 1 byrådirektör (1:e byråsekreterare indrages)
 - 1 byråsekreterare
 - 6 assistenter
 - 2 expeditionsvakter
 - 1 ekonomibiträdeKostnaderna för dessa nya tjänster beräknas till 1 329 t SEK.
- Även delanslagen under "Varor och tjänster" föreslås bli uppräknade. Det gäller t. ex. kontorsutrustning, förstärkt kopieringsanläggning, inköp av resp. hyra av mikrodatorer för undervisning och forskning, böcker och tidskrifter, skrivmaterial, reseersättningar och traktamenten, studieresor samt reseersättning för eleverna.
- Hyra för elevbostäder är en anslagspost som kommer att öka vid en utbyggnad av skolan (+ 1 637 t SEK).
- Även med oförändrad ersättningsnivå (700 SEK per elevmånad) ökar anslagsposten "Elevstipendier".
- Tryckningskostnader är en annan relativt tung anslagspost.
- Vid sidan av elevbostäderna är hyra av lokaler för skolans verksamhet den tyngsta delposten under "Varor och tjänster". De nuvarande lokalerna omfattar 1 025 m² exkl. biutrymmen, medan det av den svenska byggnadsstyrelsen uppskattade lokalbehovet för en utbyggd skola uppgår till C:a 2 300 m² exkl. biutrymmen. Den reala kostnadsökningen för lokalhyra uppskattas till 1 104 t SEK.

4. Ministerrådets överväganden och beslut

Förslaget om en utökad verksamhet vid NHV bör ses mot bakgrund av *dels* vad som enligt statuterna åligger skolan, nämligen att meddela undervisning inom folkhälsovetenskapsområdet på en nivå som överstiger vad som kan erbjudas nationellt, *dels* det behov som bl. a. kommer till uttryck i relationen mellan antalet sökande till skolans kurser och antalet antagna elever. (Till 1986 års kurser kan i genomsnitt endast var sjätte sökande antas).

Flera av de ökningsförslaget framförda åtgärderna – t. ex. utökning av den fasta lärarstaben, inrättade av forskarutbildning, uppbyggnad av ett konsortium i folkhälsovetenskap – avses bidra till en väsentlig kvalitetsförbättring vad gäller skolans verksamhet. Detta är enligt ministerrådets mening nödvändigt om NHV även på sikt skall kunna leva upp till de krav som ställts på verksamheten.

NHV:s bristande kapacitet utgör ett problem bl. a. genom att framtvunga ökade nationella utbildningsinsatser inom det aktuella området. Genomströmningstakten för MPH-elever är dessutom onödigt låg beroende på att kapacitetsbristen tvingar eleverna till långa, ofrilliga uppehåll mellan de olika kurserna.

- Mot denna bakgrund beslutar Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) att Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet skall byggas ut under perioden 1987–1991 i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget från skolans styrelse.
utbyggnadsplanen skall dock senareläggas med 6 månader och således träda i kraft den 1 juli 1987.
- En egenandel om 1 000 SEK per elev och kursperiod införs för elevernas resor till och från skolan. Vidare slopas det nuvarande kontantstipendiet om 700 SEK per elev och månad.
- Anslaget för projektverksamhet vid skolan år 1987 ökas med 85 000 SEK jämfört med föregående år.
- Ett schablonbelopp om 250 000 SEK har av ministerrådet beräknats som årlig inkomst för kursverksamhet – vid sidan av den reguljära verksamheten – fr. o. m. år 1988.
- Ministerrådet beslutar vidare att kostnaderna för skolans verksamhet fr. o. m. år 1987 skall fördelas mellan länderna i proportion till det under året utnyttjade antalet elevmånader. Detta innebär en återgång till den fördelningsprincip, som tillämpades t. o. m. år 1984. Fr. o. m. år 1985 fördelas kostnaderna i enlighet med den nordiska fördelningsnyckeln.
Kostnaden per elevmånad fastställs årligen med utgångspunkt i skolans budget och antalet tillgängliga elevmånader.
- En garantinivå för finansieringen införs fr. o. m. år 1987. Denna innebär att varje deltagande land förbinder sig att bidra med ett belopp motsvarande respektive land andel av NHV:s budget för år 1986 i enlighet med den nordiska fördelningsnyckeln.
Garantinivån justeras årligen med högst det prisomräkningstal som används för ministerrådets budget.
Garantinivån tillförsäkrar respektive land ett antal elevmånader motsvarande förhållandet mellan bidragsbeloppet och elevmånadspriset med mindre särskild överenskommelse träffas mellan berörda länder om temporär omfördelning av antalet elevmånader. Kostnadsansvaret skall i så fall omfördelas på motsvarande sätt.
Kostnaderna för expansionen enligt utbyggnadsplanen delar mellan

Finland, Island, Norge och Sverige, vilka även fördelar de nytillkomna eleplatserna sig emellan i enlighet med skolans stadga, 4 §.

Danmark bereds möjlighet att vid senare tillfälle ta del i expansionen på samma villkor som de övriga länderna men garantinivån betraktas tills vidare som limiterande för antalet danska elever vid skolan. Dessa utses genom nationell procedur.

- NHV:s styrelse får i uppdrag att utveckla och konkretisera den s. k. "konsortiemodellen" i enlighet med de planer, som redovisas i budgetförslaget. Statusrapport skall avges i samband med det årliga budgetförslaget.
- Styrelsen får vidare i uppdrag att undersöka möjligheterna att anordna självfinansierande kurser i den utsträckning skolans kapacitet medger.

5. Ekonomisk översikt

Planens ekonomiska konsekvenser för de två första åren (1987–1988) framgår av nedanstående sammanställning.

(1 000-tal SEK)

1984 Räkenskap	1985 Budget	1985 Beräknat utfall	1986 Budget	1987 Budget	1988 Budget preliminär
8 463	9 165	9 321	9 719	14 715*	18 000*

Kostnadsökningarna under utbyggnadsperiodens senare del (1989–1991) beräknas uppgå till väsentligt lägre belopp än under de första två åren.

* 1987 års prisnivå

Ekonomiska utskottets betänkande

över ministerrådsförslag om en nordisk handlingsplan för ökad sysselsättning inom byggsektorn

(Ministerrådsförslaget, se s. 936)

Ovennevnte ministerrådsförslag er henvist til Økonomisk utvalg. Utvalget behandlet forslaget på sitt møte 30.–31. januar 1986.

1. Sammendrag av ministerrådsforlaget

Drøftelser og overveielser vedrørende Norden som hjemmemarked – økt harmonisering av byggeforeskrifter med økt samhandel som følge

Byggesektoren eksporterer tre former for produkter eller ytelser: entreprenørytelser, byggevarer og arkitekt – og ingeniørrådgivning. På byggevareresiden må det konstateres at det stadig blir meldt om handelshindringer. Virksomhetene har i sine eksportbestrebelsler vanskelig for å få godkjent produkter i et annet nordisk land. Ministerrådet mener det nå er aktuelt med en grundig kartlegging av handelshindringer. Ministerrådet er av den oppfatning at det er helt nødvendig med et godt nordisk hjemmemarked. Harmoniseringsbestrebelsler er imidlertid ikke tilstrekkelig for å øke byggeaktiviteten i de nordiske land, men vil sikre en større mobilitet og fleksibilitet av såvel arbeidskraft som produksjon.

Samnordisk byggeeksport

En vesentlig faktor for en økning av byggeaktiviteten i de nordiske land er økt eksport til tredjeland. Vesentlige incitament for økt samnordisk eksport har vært etableringen av Nordisk Investeringsbank og Nordisk prosjekteksportfond. Det bør gå ut mer informasjon til de enkelte virksomheter i de nordiske land om såvel Investeringsbankens som Prosjekteksportfondets eksportfinansieringsmuligheter. Ministerrådet støtter en mer utviklet form for fullfinansieringspakker for samnordiske eksportprosjekter.

Særskilte tiltak

– øke Nordens muligheter som hjemmemarked for de nordiske lands byggesektor samt tilstrebe en økt harmonisering for å lette samhandelen med byggevarer

- en bedre balanse i samhandelen med de enkelte nasjonale regioner for å oppnå størst mulig mobilitet og fleksibilitet hva angår arbeidskraft og produksjon
- effektive ordninger for behandling av handelshindringer
- nordisk samarbeid i internasjonale organisasjoner styrkes
- nye former for finansieringspakker gjennom Nordisk Investeringsbank og Nordisk prosjektfond
- økt samarbeid mellom de etablerte og nye nordiske eksportfremmeorganer innen byggesektoren
- det innledes et fellesnordisk samarbeid for å skape nye eksportprodukter i form av prosjekt- og systempakker
- muligheten for å starte byggeeksportutdanning på nordisk basis undersøkes.

Nærmere redegjørelse for handlingsplanens finansiering vil bli gitt etter at de nordiske budsjett for 1987 er behandlet.

2. Utvalgets synspunkter

Den nordiske handlingsplanen for bolig- og byggesektoren ble vedtatt i 1983 etter en rekke kritiske bemerkninger fra Nordisk Råd og dets organer. Hovedinnvendingen var at man i handlingsprogrammet ikke hadde lagt tilstrekkelig vekt på hvordan man kunne øke produksjon og sysselsetting innen bolig- og byggesektoren. Utvalget registrerer derfor med tilfredshet at det nå foreligger et ministerrådsforslag som behandler dette sentrale spørsmål innen byggesektoren. Behovet for å prioritere samarbeid med stor betydning for produksjon og sysselsetting synes nå å ha fått god gjennomslagskraft. Hensynet til sysselsettingen innen denne sektoren var en av hovedgrunnene for rekommandasjon nr. 27/1983 om handlingsprogram for samarbeid innen bolig- og byggeområdet.

Utvalget konstaterer at det fremlagte forslag særlig er konsentrert om spørsmål i tilknytning til Norden som hjemmemarked, herunder økt harmonisering av byggeforeskrifter for å lette samhandelen med byggevarer, samt samnordisk byggeeksport.

Økonomisk utvalg er kjent med at en eksportør/importør innen byggeområdet støter på ikke tariffære handelshindringer av mange slag innen Norden. Dette gjelder særlig små virksomheter. Det er et stort behov for å få etablert raskere prosedyrer som kan behandle og løse de ulike klagemål som fremsettes. I samsvar med dette vil utvalget understreke betydningen av rask framdrift i arbeidet med å skape mer likeartet regelverk. Dette vil være et vesentlig bidrag til liberalisering av handelen med varer og tjenester over de nordiske lands grenser. Parallelt med harmoniseringsarbeidet bør det søkes å forenkle byggebestemmelser, normer og standarder. Utvalget mener det er svært uheldig at små virksomheter på grunn av manglende

kapasitet har problemer med å følge prosedyrer i et annet land, slik det blir nevnt i forslaget.

Utvalget vil dessuten vise til de nylig utarbeidede rapportene fra de nordiske entreprenørforeningene. Disse konkluderer med at de viktigste handelshindringer kommer fra ulikheter i lover og regler for handels- og næringsvirksomhet landene imellom, fra skatte- og avgiftsregler og praktiseringen av disse regler, samt fra landenes ulike tekniske krav til byggevarer. Samtidig oppfattes lover og regler ofte som svært kompliserte. Utvalget ber om at det settes tidsgrenser for arbeidet med disse spørsmål slik at resultater kan påvises raskt.

Utvalget deler oppfatningen om at harmoniseringsarbeidet alene ikke er tilstrekkelig til å øke byggeaktiviteten i de nordiske land. Det er behov for andre tiltak og utvalget vil be om at det videre arbeidet med konkrete tiltak blir tillagt stor vekt.

Utvalget er meget godt tilfreds med at samnordisk byggeeksport har fått en bred plass i forslaget. Dette er i samsvar med handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting. Utvalget mener det bør være en prioritert oppgave å utnytte mulighetene på eksportmarkedene gjennom eksport både av varer og tjenester. Dette er en vesentlig forutsetning for økning av byggeaktiviteten. I forslaget til handlingsprogram nevnes en rekke tiltak. Dette gjelder økt samarbeid i internasjonale organisasjoner og mellom nordiske eksportfremmeorganer samt nye finansieringspakker og produkter. Dessuten foreslås det at muligheten for byggeeksportutdanning på nordisk basis undersøkes.

Eksport av byggeprodukter til u-land er et særskilt interessant område. Utvalget vil i den forbindelse vise til sin uttalelse om ministerrådsforslag B 43/e hvor det bl. a. heter

''Utvalget støtter fullt ut at et samarbeid innledes på nordisk plan mellom byggsektoren og bistandsorgner. I tillegg vil utvalget rette oppmerksomheten mot andre nordiske organer som kan bidra til å øke eksporten av byggprodukter til u-land. Eksempler er Nordisk prosjektexportfond og Nordisk investeringsbank. Det må være en viktig oppgave å informere næringslivet om de finansieringsordninger som finnes ved engasjementer i u-land.''

Økonomisk utvalg oppfatter det foreliggende forslag som et supplement til handlingsprogrammet innen bolig- og byggeområdet fra 1983. Utvalget forutsetter at det blir knyttet et prosjektprogram til de mer generelle retningslinjene og tiltak som nå er foreslått. Det kan i denne forbindelse opplyses at utvalget sluttet seg til forslaget fra Embetsmannskomiteén for samarbeid innen byggesektoren om en vesentlig økning av bevilgningene over kapittel 230 – Byggespørsmål. Utvalget er innforstått med at det er prosjektprogrammet som i praksis vil ha betydning for hvordan det nordiske samarbeidet på bolig- og byggesektoren blir drevet. Utvalget forutsetter at prosjektprogrammet vil presisere og konkretisere det foreslåtte hand-

lingsprogrammet. Utvalget ber om å få oversendt prosjektprogrammet til behandling når dette foreligger.

Med disse merknader foreslår Økonomisk utvalg at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta en nordisk handlingsplan for økt sysselsetting innen byggesektoren, i samsvar med ministerrådsforslag B 65/e og Nordisk Råds synspunkter.

Stockholm, 31. januar 1986

Ylva Annerstedt (fp)

Hallvard Bakke (A)

Johan Buttedahl (Sp)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Arne Gadd (s)

Ivar Hansen (V)

Formann

Karen Thurøe Hansen (KF)

Per Olof Håkansson (s)

Arvo Kemppainen (Skdl)

Timo Kietäväinen (K)

Hanna Kvanmo (SV)

Preben Lange (Si)

Aase Olesen (RV)

Oddrunn Pettersen (A)

Páll Pétursson (F.)

Sten Svensson (m)

Harald Synnes (Kr.F.)

Jan P. Syse (H)

Karin Söder (c)

Henrik Westerlund (Sfp)

Lena Öhrsvik (s)

Ministerrådsförslag om en nordisk handlingsplan för ökad sysselsättning inom byggsektorn

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed ett preliminärt ministerrådsförslag om en nordisk handlingsplan för ökad sysselsättning inom byggsektorn för behandling under rådets 34:e session i Köpenhamn.

Ministerrådet avser att återkomma i fråga om resurser för den föreslagna planens förverkligande, senast i samband med förslaget till ministerrådsbudget för 1987.

Köpenhamn den 17 december 1985

Niels Bollman

Boligminister

Ragnar Sohlman

Generalsekreterare

Nordisk handlingsplan för ökad sysselsättning inom byggsektorn, beslutad av Nordiska ministerrådet (bostadsministrarna) den 11 december 1985

Med hänvisning till

- handlingsplanen för nordiskt samarbete inom bostads- och byggsektorn, fastställd av ministerrådet (bostadsministrarna) den 22 augusti 1983;
- den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, som fastställdes av ministerrådet den 26 mars 1985;
- bostadsministrarnas beslut den 19 mars 1985 om att utarbeta ett ministerrådsförslag om åtgärder som främjar sysselsättningen inom den nordiska byggsektorn

antar Nordiska ministerrådet (bostadsministrarna) följande handlingsplan för ökad sysselsättning inom byggsektorn.

1. Generellt

Ved Nordisk Råds session i 1984 blev det anbefalet Nordisk Ministerråd at fremlægge en handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse ved Nordisk Råds session i 1985. En sådan handlingsplan blev herefter

udarbejdet og godkendt af Nordisk Råd ved Rådets 33. session i marts 1985.

For så vidt angår byggesektoren henvises der i handlingsplanen til den centrale betydning, som en tilpasset og effektiv byggeindustri har for de nordiske landes økonomi. Efter Nordisk Råds opfattelse bør byggesektoren have gode udviklingsmuligheder. Det bør være en prioriteret opgave at udnytte mulighederne på eksportmarkederne gennem eksport af både varer og tjenesteydelser.

På nordisk boligministermøde i Danmark i marts 1985 blev ministerrådets handlingsplan taget op til drøftelse. Boligministrene besluttede i denne forbindelse at pålægge den nordiske embedsmandskomiteé for bygge- og boligsektoren at koncentrere sig om og forcere arbejdet med emner, der kan fremme beskæftigelsen inden for den nordiske byggesektor. Embedsmandskomiteen fik således til opgave snarest at udarbejde en handlingsplan for beskæftigelsesfremmende aktiviteter, der kunne forelægges de nordiske boligministre ved et kommende nordisk boligministermøde. Embedsmandskomiteen skulle i denne forbindelse særlig koncentrere sig om at styrke Norden som hjemmemarked for ydelser inden for byggeriet, specielt med henblik på at fremme beskæftigelsen inden for byggesektoren. Endvidere skulle embedsmandskomiteen styrke indsatsen for fællesnordiske eksportfremstød på tredjelandsmarkeder og på et fællesnordisk finansieringsgrundlag samt endelig foretage en belysning af mulighederne for at fremme erfaringsudveksling vedrørende nordiske byggeskifter og byggeudstillinger og støtte initiativer inden for det internationale hjemløseår i 1987.

Embedsmandskomiteen for bygge- og boligsektoren har siden på ovennævnte grundlag løbende drøftet og overvejet forslag til fremme af beskæftigelsen inden for den nordiske byggesektor. Embedsmandskomiteens overvejelser blev senest forelagt et ekspertmøde i Oslo i slutningen af oktober 1985. Ved ekspertmødet deltog en række repræsentanter fra de nordiske landes offentlige myndigheder og private organisationer inden for byggeriet. Herudover deltog repræsentanter fra Nordisk Investeringsbank og Nordisk Projektfond.

Hvad angår samarbejde om byggeriets internationalisering, det være sig ved fælles medlemskab af internationale officielle organisationer eller ved eksport til tredjelande, har man i embedsmandskomiteen været enige om, at man skulle søge yderligere at styrke et nordisk samarbejde med henblik på at højne et fællesnordisk image på grundlag af en eksisterende høj kvalitet og effektivitet inden for byggeriet.

2. Program för nordiskt samarbete inom bostads- och byggesektorn

Byggesektorns senaste samarbetsprogram fastställdes den 22 augusti 1983. Det drar upp huvudlinjer för samarbetets inriktning och omfång såväl inom

byggpolitik, bostadspolitik som beträffande det internationella samarbetet. Ämbetsmannakommittén utarbetar ett projektprogram där man preciserar och prioriterar de projekt som skall genomföras under de närmaste åren.

I samarbetsprogrammet understryks vikten av effektivisering av internationellt harmoniseringsarbete samt att man bör verka för att kvalitetsklassificeringar och tillämpningar av kriterier i Norden får genomslagskraft i internationella organ.

På byggexportområdet påpekas problem av organisatorisk och juridisk karaktär som lämpliga samarbetsuppgifter, men även förutsättningar för ökad export av byggmaterial bör ägnas uppmärksamhet.

Slutligen kan nämnas att det pekas på att nordiska biståndsprojekt bör kunna prioritera bygg- och anläggningsverksamhet, fysisk planering samt administrerande och finansiering av bostadsbyggande för låginkomstgrupper. I denna förbindelse kan överförande av tekniskt kunnande och teknologi vara av värde i utvecklingsländer.

3. Drøftelser og overvejelser vedrørende Norden som hjemmemarked — øget harmonisering af byggeforskrifter med øget samhandel som følge

Byggesektoren eksporterer tre former for produkter eller ydelser: entreprenørydelser, byggevarer og arkitekt- og ingeniørrådgivning. Efter indhentede oplysninger fra embedsmandskomiteens side findes der ikke egentlige handelshindringer på entreprenør- og rådgivningssiden. Visse formelle hindringer for etableringsmuligheder over grænserne i Norden er blevet løst henad vejen. På byggevarer siden må det imidlertid konstateres, at der løbende anmeldes handelshindringer. Virksomhederne har i deres eksportbestræbelser ofte svært ved at få godkendt produkter i et andet nordisk land. I de seneste år har særlige embedsmandsudvalg nedsatt direkte under Nordisk Ministerråd og med tilknytning til den nordiske embedsmandskomité for handel mere generelt søgt at kulegrave handels-hindringsproblematikken inden for alle eksporterende sektorer. Man har her for byggesektorens vedkommende, som allerede nævnt ovenfor, konstateret, at særlig byggevareproducenterne i visse tilfælde støder på hindringer hvad angår godkendelse af deres produkter i et andet nordisk land.

Nordisk Ministerråd (boligministrene) vedtog i 1983 "retningslinier for gensidig accept af centralt godkendte byggeprodukter og officiel kontrol-ordning". Disse retningslinier kan betragtes som en rammeaftale, som forudsætter at de tekniske betingelser for godkendelse og kontrol af byggeprodukter harmoniseres i form af produktregler. Dette vil sikre en smidig godkendelse og kontrol af byggeprodukter ved handel over grænserne i Norden.

Det er dog således, at anmeldelser om handelshindringer på byggevarer siden ikke altid er helt entydige. Visse virksomheder gør gældende, at der

næppe findes handelshindringer, og at sådanne, hvis de findes, kan fjernes på baggrund af forståelse og anvendelse af et andet nordisk lands afprøvnings- og godkendelsesregler. Andre virksomheder, og formentlig især mindre virksomheder, gør gældende, at de gang på gang støder på handelshindringer, hvilket eventuelt kan være begrundet med manglende kapacitet til at søge disse hindringer overvundet ved at følge procedureerne i et andet land.

I midten av 1970erne gennemførte embedsmandskomiteen for bygge- og boligsektoren under Nordisk Ministerråd et kortlægningsarbejde af handelshindringer for byggeri i Norden. Generelt viste denne undersøgelse, at handelshindringerne var af mindre omfang, og at de i mange tilfælde kunne overvindes. Man er dog fra ministerrådets side enige i, at der løbende opstår problemer, specielt for eksport af byggevarer mellem de nordiske lande, således at en betydelig mere radikal og indgående kortlægning af handelshindringerne nu er aktuel med henblik på, at disse kan afhjælpes mest hensigtsmæssigt som et led i samarbejdet under den nordiske komité for byggebestemmelser (NKB) og det nordiske standardiseringssamarbejde (INSTA). Ministerrådet er af den opfattelse, at det er helt nødvendigt med et godt nordisk hjemmemarked, men at harmoniseringsbestrebelsler, for at nå de optimale resultater i nordisk samhandel, ikke er tilstrækkeligt til at øge byggeaktiviteten i de nordiske lande, men på den anden side tilsikrer en større mobilitet og fleksibilitet hvad angår bevægelse af såvel arbejdskraft som produktion.

4. Byggeriets internationalisering — samnordisk byggeeksport

De nordiske lande har gennem mange år arbejdet tæt sammen i internationale organisationer som FN (ECE) og HABITAT (UNCHS — United Nations Committee on Human Settlements). Inden for det internationale samarbejde i FN (ECE) gennemføres en omfattende udveksling af informationer om byggeforskrifter m. v. samt udarbejdelse af rekommandationer for optagelse af nye principper, standarder og normer i medlemslandenes lovgivning. Man finder, at dette arbejde er nyttigt, da det samtidig giver de nordiske lande en viden om reglerne på eksportmarkederne, d. v. s. de vest- og østeuropæiske lande, der er tilsluttet ECE. I denne forbindelse har Danmark yderligere en funktion, som man løbende har varetaget med hensyn til at informere om arbejdet med tekniske og lovmæssige handelshindringer i EF-regie.

Indenfor samarbejdet i HABITAT har man bl. a. etableret en nordisk samarbejdskomité som støttepunkt for de enkelte nordiske landes nedsættelse af nationalkomiteer til gennemførelse af FN's internationale hjemløseår i 1987.

En væsentlig faktor for øgning af byggeaktiviteten i de nordiske lande er øget byggeeksport til tredjelande. Den nordiske embedsmandskomité for

bygge- og boligsektoren har tidligere gennemført en undersøgelse af mulighederne for samnordisk byggeeksport ("Samarbejde om byggeexport" NORD 1981). Hovedkonklusionen af denne undersøgelse var, at man fra interviews med nordiske byggevirksomheder konstaterede, at disse var interesserede i at samarbejde over landegrænserne, men samtidig fandt, at omkostningsniveauet i de nordiske lande betød, at samnordiske projekter hyppigt ikke prismæssigt ville være tilstrækkeligt konkurrencedygtige på det internationale marked. Der har dog været gennemført og gennemføres stadig en række fællesnordiske projekter, men absolut ikke af en ønskelig størrelsesorden. Væsentlige incitament for en øget samnordisk eksport har været etableringen af den Nordiske Investeringsbank og den Nordiske Projekteksportfond. Investeringsbanken har muligheder for ved samnordiske eksportprojekter at yde meget langfristede lån, der er konkurrencedygtige i lande, hvor man eksempelvis ønsker kredittider helt op til 15 år med "grace"-perioder på 3-4 år. Banken har da også været medvirkende til at finansiere en række nordiske projekter til tredjelande. Der kan samtidig konstateres en stadig større interesse for mulighederne i Nordisk Projekteksportfond. Derudover ønskes for den private byggesektor betydelig mere information ud til de enkelte virksomheder i de nordiske lande om såvel investeringsbankens som projekteksportfondens eksportfinansieringsmuligheder. Ministerrådet støtter en mere udviklet form for fuldfinansieringspakker for samnordiske eksportprojekter.

Ministerrådet konstaterer, at eksportkreditordningerne, som er velharmoniserede mellem de nordiske lande, bl. a. på grundlag af internationale bindinger (Bernunionen), ikke altid i tilstrækkeligt omfang er tilpasset byggesektorens krav. Dette gælder specielt for entreprenørvirksomheder og rådgivervirksomheder, hvor egenkapitalandelen traditionelt er forholdsvis lav. Herudover påpeges, særligt fra den private sektor, at eksportinstitutionerne generelt ikke er tilstrækkeligt risikovillige og særligt ikke overfor mere usikre markeder.

Det danske byggeeksportråd og det relativt nyetablerede svenske byggeeksportråd (SWEBEX) har indledet et nærmere samarbejde om fælles aktiviteter og udveksling af informationer. Der bør i langt større omfang mellem de nordiske eksportorganer være en udveksling af generelt og ikke direkte kommercielt betonedede informationer, markedsstudier m. v. om eksportmarkederne. For øyeblikket foregår der en overlapning i undersøgelse af eksportmarkederne, hvilket må karakteriseres som en vis form for ressourcetilslud. Det ville således være hensigtsmæssigt at styrke koordineringen på nordisk plan på dette område. Der bør også i stigende omfang i overensstemmelse med intentionerne i Nordisk Projekteksportfond etableres fællesnordiske finansielle pakked løsninger, bl. a. også i samarbejde med bistandsorganerne, ligesom der bør udfindes samarbejdsformer for fællesudviklet nordisk byggesektor af høj kvalitet. Spørgsmålet om samarbejdsformer som joint ventures eller mere permanente former for

samarbejde mellem udførende, rådgivende og producerende virksomheder over de nordiske grænser bør overvejes.

5. Særskilte foranstaltninger

A. Norden som hjemmemarked – øget harmonisering af byggeforskrifter med øget samhandel som følge

– Ministerrådet vil fortsat øge Nordens muligheder som hjemmemarked for de nordiske landes byggesektorer og tilstræbe en øget harmonisering særligt med henblik på at lette samhandelen med byggevarer.

– I forbindelse med dette arbejde påses en bedre balance i samhandelen med de enkelte nationale regioner i de nordiske lande for at opnå den størst mulige mobilitet og fleksibilitet hvad angår arbejdskraft og produktion.

– Det pålægges embedsmandskomiteén at få etableret effektive ordninger for behandling af løbende handelshindringer både direkte og indirekte. I denne forbindelse forberedes en arbejdsplan for at fjerne hindringer på volumemæssigt vigtige delområder.

– Det pålægges embedsmandskomiteén at undersøge udviklingsbehov for højteknologi inden for byggeriet og initiere projekter for videreudvikling af sektorens kvalitetsniveau.

B. Byggeriets internationalisering – samnordisk byggeeksport

– Det nordiske samarbejde om forberedelse til samarbejdet i de internationale organisationer tilstyrkes fortsat, og specielt samarbejdet om gennemførelsen af FN's internationale hjemløseår i 1987. I denne forbindelse søges også udvirket et tættere samarbejde omkring ydelse fra de nordiske bistandsorganer til bolig- og byggeprojekter i udviklingslandene.

– De fællesnordiske finansieringsorganer som Nordisk Investeringsbank og specielt Nordisk Projekteksporthold tilstyrkes i videst muligt omfang af de nordiske lande med henblik på skabelsen af nye former for finansieringspakker, der i bedst muligt omfang tilgodeser de særlige vilkår, byggeeksporten er undergivet på tredjelandsmarkeder. I denne forbindelse foreslås nedsat en samarbejdsgruppe under nordisk embedsmandskomiteé for byggesektoren med deltagelse af repræsentanter for de nordiske landes byggesektorer med henblik på at etablere sådanne finansieringstilbud til samnordiske byggeeksportinitiativer.

– Der tilstræbes et mere omfattende og tættere samarbejde mellem de etablerede samt nye nordiske eksportfremmeorganer inden for byggesektoren som eksempelvis byggeeksportrådene og dokumentationscenterne. Dette gælder også udveksling af erfaringer, markedsinformationer, udstillings- og messearrangementer. Samgående på store markeder kan desuden virke besparende for de enkelte nationer.

– Der indledes et fællesnordisk samarbejde under embedsmandskomiteén for bygge- og boligsektoren under Nordisk Ministerråd med henblik

på at skabe nye eksportprodukter i form af projekt- og systemeksport-pakker. I denne forbindelse drøftes også mulighederne for samarbejds-former mellem de enkelte nordiske landes byggevirksomheder. Det er særlig med henblik på offentlig tjenesteeksport at nye samarbejdsformer overvejes.

– Der undersøges muligheder for at etablere byggeeksportuddannelse på nordisk basis.

6. Handlingsplanens genomförande

Byggsektorns handlingsplan för främjande av ökad sysselsättning följer de intentioner som framförs i den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling. Det anses nödvändigt att utvidga byggsektorns finansiella resurser under en bestämd tidsperiod för att genomföra sektorns handlingsplan. Sålunda vill detta betyda budgetmässiga konsekvenser för den nordiska budgeten 1987.

Bostadsministrarna beslöt på sitt möte den 11 december 1985 att det under 1986 hålls en *nordisk byggkonferens* med deltagare från myndigheter, organisationer och det privata näringslivet. Konferensens huvudsyfte skulle vara att peka på förslag till förbättrade villkor för sektorn, inte minst med tanke på samgående om export på tredje land. De frågar man sålunda främst önskar få diskuterade berör exportfinansiering, marknadsföring samt informationsutbyte för främjande av byggbranschens internationalisering.

På bostadsministrarnas möte den 11 december 1985 beslöt man vidare att ålägga ämbetsmannakommittén att påbörja projektförberedelser för handlingsplanens genomförande, i största möjliga omfattning inom budgetramarna för 1986. För detta ändamål har på budgeten avsatts 200 000 NOK. Av dessa medel är 120 000 NOK avsedda för projektet "Samarbejde mellem de nordiske lande og udviklingslandene indenfor bosætningsområdet".

Likaledes har NKB (Nordiska kommittén för byggbestämmelser) avsatt 300 000 NOK 1986 för intensifiering av arbetet med produktregler i enlighet med "Nordiska riktlinjer för ömsesidigt acceptering av centralt godkända byggprodukter och officiell kontrollordning".

7. Handlingsplanens finansiering

Närmare redogörelse för handlingsplanens finansiering avväntar behandling av den nordiska budgeten för år 1987.

Ekonomiska utskottets betänkande

över ministerrådsförslag om en höjd beloppsram för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringslån

(Ministerrådsförslaget, se s. 946)

Ovennevnte ministerrådsförslag er henvist til Økonomisk udvalg. Utvalget behandlet forslaget på sitt møte 30.–31. januar 1986.

1. Sammendrag av ministerrådsforlaget

Innføring av låneordningen

Innledningsvis vises det til det utredningsarbeid som ble gjennomført før låneordningen trådte i kraft. Lånerammen er 350 mill SDR. Lånene kompletterer eksisterende internasjonale og nordiske finansieringsmuligheter slik at det er mulig å skaffe til veie en totalfinansiering av investeringsprosjekt av nordisk interesse. Lånene ytes på kommersielle vilkår, med fast eller rørlig rente og med lang løpetid.

Erfaringer fra prosjektinvesteringslåneordningen

Låneordningen har virket en relativt kort periode. Vurderingen av virksomheten hittil kan gjøres på basis av følgende kriterier

- etterspørsel etter prosjektinvesteringslån
- samarbeidet med internasjonale og nordiske finansieringsinstitutt
- fordeling av "nyten" av prosjektinvesteringslån mellom de nordiske land
- risiko knyttet til prosjektinvesteringslån
- hvilke fordeler gir prosjektinvesteringslån og på hvilken måte har eller kan NIB få en unik stilling som långiver til nordisk prosjektexport

I den treårsperiode låneordningen har vært i kraft har NIB sammenlagt registrert vel 200 prosjektforslag som kunne oppfylle kravet til nordisk interesse. Pr. 1 september 1985 er 90 % av lånerammen for prosjektinvesteringslån, dvs. 314 mill. SDR, nyttet til lånetilsagn inklusive avtalte og utbetalte lån. Det konstateres at det foreligger en betydelig interesse for prosjektinvesteringslån hos både nordiske foretak og låntakerland samt nordiske og internasjonale finansieringsinstitutt.

Praktisk talt alle låneærend er basert på en samfinansiering med nordis-

ke og/eller internasjonale finansieringsinstitutt. Dette belyses ved statistikk. Samarbeidet med Verdensbanken har resultert i fire samfinansierte prosjekt. I 1985 ble NIB for første gang invitert til å delta i de ledende multilaterale utviklingsbankenes møte. NIB har også inngått en samarbeidsavtale med United Nations Development Programme (UNDP).

Den prosentuelle fordelingen mellom de nordiske land har vært følgende når det gjelder antall prosjekt som er styrebehandlet.

Danmark	16
Finland	20
Island	0,5
Norge	12
Sverige	51,5

Tallene endres når en ser på hittil avtalte lån.

For å begrense prosjektrisikoen har NIB gått inn for å gi lån direkte til stater eller mot statlig garanti. Det konstateres at NIB ennå ikke har hatt noe tap i forbindelse med sine prosjektinvesteringsslån.

Låneordningen synes å være både et komplement og et supplement til det nordiske nasjonale finansieringssystem og dermed medføre økte muligheter til nordisk prosjekteksport. I denne sammenheng er NIB's muligheter for å oppnå en "preferred creditor status" av største interesse fra nordisk synsvinkel gjennom den risikobegrensning en slik status innebærer.

Behovet for en økt beløpsramme for prosjektinvesteringsslån

Ettersom banken har gitt lånetilsagn som tilsvarer 90% av lånerammen foreslås en økning av rammen til 700 mill. SDR for å sikre kontinuiteten i virksomheten.

2. Utvalgets synspunkter

Økonomisk utvalg konstaterer at interessen for prosjektinvesteringsslån er stor blant nordiske foretak og et antall utviklings- og statshandelsland. Prosjektinvesteringsslåneordningen utgjør en stadig større del av Nordisk Investeringsbanks totale utlån. Delårsrapporten fra Investeringsbanken for 1985 viser at det er gitt tilsagn om 15 nye prosjektinvesteringsslån tilsvarende et beløp av 178,5 mill. SDR i løpet av de første 8 månedene av 1985. Utvalget konstaterer at dette er en betydelig økning i forhold til samme periode i 1984. Per september 1985 er 90% av lånerammen for prosjektinvesteringsslån, dvs. 314 mill. SDR, nyttet til lånetilsagn inklusive avtalte og utbetalte lån. Utvalget noterer ellers med tilfredshet at samarbeidet med Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene samt nordiske og internasjonale finansieringsinstitutt er under stadig utvikling.

Økonomisk utvalg er av den oppfatning at ordningen med prosjektinvesteringslån synes å ha utviklet seg til å bli et positivt instrument til både å styrke det nordiske samarbeidet og nordisk prosjekteksport. Utvalget registrerer dessuten en betydelig interesse i låntakerlandene.

Nordisk Investeringsbank har allerede gitt lånetilsagn som tilsvarer 90 % av lånerammen for prosjektinvesteringslån. Det er derfor behov for og nødvendig med en økning av rammen for å sikre kontinuitet i virksomheten. Utvalget slutter seg således til forslaget om at den nåværende ramme på 350 mill. SDR økes til 700 mill. SDR.

Med disse merknader foreslår Økonomisk utvalg at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å øke den nåværende ramme for prosjektinvesteringslån til 700 mill. SDR.

Stockholm 30. januar 1986

Ylva Annerstedt (fp)

Gunnar Björk (c)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Ivar Hansen (V)

Per Olof Håkansson (s)

Anker Jørgensen (S)

Timo Kietäväinen (K)

Preben Lange (Si)

Aase Olesen (RV)

Páll Pétursson (F.)

Harald Synnes (Kr.F.)

Henrik Westerlund (Sfp)

Hallvard Bakke (A)

Johan Buttedahl (Sp)

Arne Gadd (s)
Formann

Karen Thurøe Hansen (KF)

Heikki Järvenpää (Kok)

Arvo Kempainen (Skdl)

Hanna Kvanmo (SV)

Peter Muurman (Sdp)

Oddrunn Pettersen (A)

Sten Svensson (m)

Jan P. Syse (H)

Lena Öhrsvik (s)

Ministerrådsförslag**om en höjd beloppsram för Nordiska
investeringsbankens projektinvesteringslån**

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed ett ministerrådsförslag om höjd beloppsram för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringslån för behandling under rådets 34:e session i Köpenhamn.

Ministerrådet ber om rådets synpunkter på förslaget. Ministerrådet avser att därefter fastställa den förhöjda beloppsramen.

Helsingfors den 18 december 1985

På Nordiska ministerrådets vägnar

Christian Christensen

Ragnar Sohlman

Förhöjning av beloppsramen för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringslån beslutad av Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) den 18 december 1985

Med hänvisning till

- Nordiska ministerrådets handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, som framlades vid Nordiska rådets session 1985, där bland exportfrämjande åtgärder bl. a. angavs att "Ministerrådet noterar at det troligt allerede i løpet av høsten 1985 må tas stilling til spørsmålet om en økning av rammen for denne låneordning" (dvs. projektinvesteringslån),
- Nordiska investeringsbankens (NIB) utvärdering av erfarenheterna av projektinvesteringslåneordningen,
- Nordiska ministerrådets (samarbetsministrarnas) beslut den 18 december 1985 att till Nordiska rådets 34:e session lägga fram ett ministerrådsförslag om en förhöjning av beloppsramen för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringslån,
- Nordiska rådets behandling av ministerrådsförslaget under sin 34:e session i mars 1986

antar Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) följande förslag till en förhöjning av beloppsramen för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringslån.

1. Låneordningens tillkomst

1.1 Inledning

Den 31.3.1978 beslöt Nordiska ministerrådet att tillsätta en utredningsgrupp med uppgift att undersöka samarbetsmöjligheterna vid projektexport. Utredningen "Nordisk samarbejde om projekteksport" (NU A 1980:7) presenterades den 14.3.1980. I denna utredning ingick ett förslag om införandet av ett system med nordiska projektinvesteringslån. Utredningen utsändes på remiss till nordiska och nationella organ, varefter en särskild beredningsgrupp utarbetade ett förslag som framlades för Nordiska rådet 1981. Den 28.2.1982 beslöt Ministerrådet om vissa exportfrämjande åtgärder, däribland om införandet av låneordningen att administreras av NIB. Den 1.7.1982 trädde låneordningen i kraft.

Beloppsramen för projektinvesteringslån uppgår till SDR 350 milj. Lånen skall komplettera existerande internationella och nordiska finansieringsmöjligheter i avsikt att möjliggöra en totalfinansiering av investeringsprojekt av nordiskt intresse. Lånen skall lämnas främst till utvecklingsländer, men även bl. a. till statshandelsländer och företrädesvis till länder med relativt god kreditvärdighet. Projektinvesteringslån kan lämnas antingen av NIB eller av nordiska affärsbanker eller andra finansieringsinstitut, varvid NIB ställer garantier.

Lånen beviljas på bankmässiga villkor, med fast eller rörlig ränta och med långa löptider. Återbetalningen kan anpassas till projektens förväntade återbetalningstid. Lånen används för finansiering av investeringskostnader inklusive infrastruktur, fast rörelsekapital, räntor under byggnadstiden, etc.

Projektet skall vara av intresse för minst två nordiska länder. Härvid avses samarbete mellan leverantörer i minst två nordiska länder. Ett annat exempel är leveransintressen vid tidpunkten för lånebeslutet från minst två nordiska länder, även om beställningen slutligen sker från enbart ett nordiskt land, t. ex. efter nordisk anbudskonkurrens. Andra möjligheter är ett långvarigt samarbete mellan nordiska företag och företag i låntagarlandet avseende råvaruutvinning, produktion, utveckling och tillämpning av teknologi och/eller fortgående leveranser av komponenter.

Lånen skall lämnas selektivt och inom områden där nordiska företag bedöms kunna vara internationellt konkurrenskraftiga i avsikt att främja nordiskt samarbete och nordisk projektexport. Därtill förutsätts att NIB strävar till att uppnå en rimlig balans över en längre tidsperiod mellan de enskilda ländernas insats i form av statliga garantier och "nytta" i form av export eller andra ekonomiska intressen avseende projekt för vilka lån lämnas.

För att projektinvesteringsslånen inte skall belasta NIBs ordinarie verksamhet har de nordiska länderna lämnat särskilda garantier till NIB utgående från den nordiska fördelningsnyckeln. Garantierna täcker 90% av NIBs eventuella kreditförluster. I första hand skall dock NIBs särskilda kreditriskfond eller medel från den allmänna kreditriskfonden utnyttjas i enlighet med av Ministerrådet fastslagna riktlinjer.

1.2 Ministerrådsdirektiv avseende initialskedet

I syfte att begränsa risktagningen vid nordiska projektinvesteringsslån samt minska risken för konkurrensförvrängningar fastställde Nordiska ministerrådet bl. a. följande direktiv till NIB. Direktiven är avsedda att gälla i inledningsskedet av den nya verksamheten och kan, när NIB erhållit erfarenhet av verksamheten, ändras av Ministerrådet på framställan av banken:

(1) NIB skall, i fall där det är möjligt och ändamålsenligt, eftersträva att projektinvesteringsslån lämnas till eller garanteras av mottagarstat eller motsvarande (t. ex.) centralbank).

(2) NIB skall särskilt uppmärksamma sådana projekt där samfinansiering kan komma till stånd med Världsbanken och andra internationella finansieringsorganisationer.

(3) Utfästelser att lämna projektinvesteringsslån eller -garantier skall i sin helhet avräknats mot beloppsramen för projektinvesteringsslån.

(4) NIB skall inte lämna projektinvesteringsgarantier till andra banker eller finansieringsinstitut på bättre villkor än de som gäller avseende medlemsstaternas garantier till NIB.

(5) NIB skall söka ett nära samarbete avseende informations- och erfarenhetsutbyte, förutom med de nationella garantiinstituten, även med berörda exportkreditinstitut, institut för riskkapitalinvesteringar i u-länder, biståndsmyndigheter och nationella exportfrämjande organisationer. Ändamålet härmed är bl. a. att minska risken för konkurrensförvrängning mellan företag i de nordiska länderna vid enskilda projektinvesteringslån. Särskild uppmärksamhet bör härvid fästas vid risken för konkurrensförvrängning i projekt där biståndsmedel kan komma till användning i samfinansiering med projektinvesteringslån.

2. Erfarenheterna av projektinvesteringslån

2.1. Inledning

Låneordningen har varit i kraft under tre år. Detta är en relativt kort tidsperiod i jämförelse med den s. k. projektcykeln från projektidentifiering till upphandling och slutligt låneavtal för projekt i utvecklings- och statshandelsländer.

I initialskedet har NIB lagt stor vikt vid information om låneordningen till nordiska företag och banker, de ledande internationella utvecklingsbankerna samt drygt tio potentiella låntagarländer som bedömts vara av största intresse för låneverksamheten. NIB har från början eftersträvat att etablera sig som en s. k. preferred creditor (se avsnitt 3.5.).

Inom banken handhas administrationen av låneordningen av en särskild avdelning som nu består av 11 personer. Chefen för avdelningen är direktionsmedlem och även VDs ställföreträdare. Närmast underställda honom är tre regionansvariga personer med erfarenhet från utvecklingsländer, internationella utvecklingsbanker och nordiskt näringsliv. En direktionsmedlem i banken svarar därutöver för landriskbedömningar.

Utvärderingen av verksamheten hittills kan göras på basis av följande kriterier:

- efterfrågan på projektinvesteringslån
- samarbetet med internationella och nordiska finansieringsinstitut
- fördelningen av "nyttan" av projektinvesteringslån mellan de enskilda nordiska länderna
- risktagningen vid projektinvesteringslån
- vilka fördelar uppvisar projektinvesteringslån och på vilket sätt har eller kan NIB få en unik ställning som långgivare till nordisk projektexport.

På basis av den relativt korta tidsperiod låneordningen varit i kraft synes det mest relevanta vara att som utgångspunkt ta de styrelsebehandlade låneärendena, snarare än slutligt avtalade lån, emedan huvuddelen av de för närvarande aktuella låneutfästelserna ännu befinner sig i förhandlingskedet.

2.2. Efterfrågan på projektinvesteringsslån

I ministerrådsbeslutet om nordiskt samarbete om projektexport konstaterades att det föreligger ett behov för ett samnordiskt kompletterande finansieringssystem. Det angavs att projektinvesteringsslånen kunde förbättra nordiska företags möjligheter att konkurrera med övriga industriländer på den internationella projektexportmarknaden samt att lånen kunde tillgodose en totalfinansiering av projekt av nordiskt intresse i utvecklings- och statshandelsländer.

Fr. o. m. den 1.7.1982, då låneordningen trädde i kraft, har NIB sammanlagt registrerat drygt tvåhundra projektförslag som kunde uppfylla kravet på nordiskt intresse. 62 av dessa har framlagts för NIBs styrelse. Per september 1985 har 90 % av låneramen för projektinvesteringsslån, dvs SDR 314 milj., tagits i anspråk för låneutfästelser inklusive avtalade och utbetalda lån. För åtta projekt har låneavtal undertecknats, vilket motsvarar ett belopp på SDR 61 milj. De utbetalda lånen utgör SDR 23 milj. Avseende flera låneutfästelser är låneförhandlingarna i slutskedet. Av de utestående utfästelserna (exkl. avtalade lån) på SDR 253 milj. beräknas SDR 178,5 milj. för 14 projekt med relativt stor sannolikhet bli utnyttjade.

NIB lämnar i regel låneutfästelser i ett tidigt skede för att stöda nordiska exportföretag i anbudskonkurrens. Detta medför att en betydande del av låneutfästelserna inte blir utnyttjade på grund av att nordiska företag slutligen inte erhåller ifrågavarande leveransorder. Tidsperioden från det NIB lämnat en låneutfästelse till dess klarhet om dess ianspråktagande erhålls är ofta 1–3 år. Detta innebär bl. a. att de avtalade lånen i initialskedet av verksamheten naturligen utgör endast en liten del av NIBs låneutfästelser, vilket belyses av nedanstående uppställning. NIB har dock bedömt det som väsentligt, för att låneordningen skall ha en exportfrämjande effekt, att nordiska företag kan utnyttja projektinvesteringsslånen redan i anbudsskedet.

Förteckning över styrelsebehandlade låneärenden:

	antal projekt	belopp i milj. SDR		antal projekt	belopp i milj. SDR
1982	5	54,5	lett till avtal	1	15
(1.7.–)			fallit bort	4	39,5
			ännu aktuella	–	–
1983	21	191	lett till avtal	3	14,5
			fallit bort	14	116,5
			bordlagda	3	50
			ännu aktuella	1	10
1984	17	182	lett till avtal	4	31,5
			fallit bort	5	73,5
			bordlagda	3	12,5
			ännu aktuella	5	64,5
1985	19	223,5	lett till avtal	–	–
(–15.9.)			fallit bort	1	–
			bordlagda	3	45
			ännu aktuella	15	178,5

Geografisk fördelning av styrelsebehandlade låneärenden:

	Antal projekt	Lånebelopp i milj. SDR
Asien		
Indien	2	50
Indonesien	1	20
Kina	4	35
Syd-Korea	1	30
Thailand	1	20
Därtill avskrivna eller bordlagda	<u>9</u>	<u>155</u>
	10	131
Afrika		
Botswana	2	19,5
Egypten	1	10
Kamerun	1	12
Tunisien	1	12
Därtill avskrivna eller bordlagda	<u>5</u>	<u>53,5</u>
	9	74
Latinamerika		
Colombia	2	20
Peru (med riskavlyftning från Latinamerikanska utvecklingsbanken)	1	30
Därtill avskrivna eller bordlagda	<u>3</u>	<u>70</u>
	5	
Östeuropa		
Jugoslavien	1	0,5
Ungern	7	35
Därtill avskrivna eller bordlagda	<u>8</u>	<u>35,5</u>
	4	25
Övriga		
Grekland	2	25
Portugal	2	13
Turkiet	1	2
Därtill avskrivna eller bordlagda	<u>5</u>	<u>40</u>
	4	37
Alla länder totalt	62	651

Flera delegationer från för nordisk projektexport intressanta länder har besökt NIB. Som exempel kan nämnas en indonesisk delegation som bekantade sig med leveransmöjligheterna inom den maritima sektorn och en ungersk delegation som informerade nordiska företag om landets aktuella investeringar inom agrosektorn. Representanter för utvecklingsbanker från Syd-Korea, Thailand och Egypten har besökt NIB för att diskutera samarbetsmöjligheter mellan sina länder och NIB.

Fördelning av styrelsebehandlade låneärenden enligt projekttyp:

	Antal projekt	Belopp i milj. SDR
Agroprojekt	6	51,5
Värmekraftverk	8	69,5
Vattenkraftverk	8	95
Transmissionsprojekt	1	20
Övriga energiprojekt	3	9
Bevattningsprojekt, hamnar	9	85
Kommunikationsprojekt (vägar, telekommunikation)	7	65,5
Övriga entreprenadprojekt	7	56
Gruvprojekt	2	39
Industriprojekt	6	45
Låneprogram för industrisektorer	3	75
Generella låneprogram	2	70
Totalt	62	651

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det föreligger ett betydande intresse för projektinvesteringsslån hos både nordiska företag och låntagarländer liksom nordiska och internationella finansieringsinstitut. De främsta orsakerna härtill synes vara NIBs möjligheter att som multilateralt finansieringsinstitut med högsta kreditvärdighet ("AAA-rating") kunna erbjuda låntagare konkurrenskraftiga lånevillkor samt dess möjligheter att bidra med en kompletterande finansiering för en totalfinansiering av projekt. Likaledes finns det ett stort antal projekt, i vilka leverantörer från flera nordiska länder samarbetar eller där det föreligger ett nordiskt intresse i någon annan form.

2.3. *Samarbete med andra finansieringsinstitut*

Ministerrådsdirektiven angav att NIB bör eftersträva en samfinansiering med internationella finansieringsinstitut. NIB ingick 1982 ett samarbetsavtal med Världsbanken. Efter en provperiod på två år förlängdes avtalet år 1984. Detta avtal ger NIB tillgång till projektinformation i ett tidigt skede och till Världsbankens administrativa tjänster, såsom projektbedömning och -uppföljning. Avtalet underlättar även NIBs strävanden att etablera sig som ett multilateralt finansieringsinstitut.

Samarbetet med Världsbanken har resulterat i fyra samfinansierade projekt. Med Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) har uppnåtts överenskommelse om en första samfinansiering, och några ytterligare projekt är under diskussion. Det första lånet som finansieras med Asiatiska utvecklingsbanken (ADB) väntas genomfört inom en nära framtid. NIB har samfinansierat två projekt med Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB). Med Europeiska Investeringsbanken (EIB) har NIB samfinansierat ett projekt. Totalbeloppet för avtalade, samfinansierade projekt uppgår till SDR 37 milj., vilket utgör ca 60 % av samtliga avtalade lån.

År 1985 blev NIB för första gången inbjuden att delta i de ledande multilaterala utvecklingsbankernas årliga möte, vilket kan sägas utgöra ett erkännande av NIBs status och roll vid projektfinansiering i utvecklingsländer. Mötet hålls i samband med Världsbankens årsmöte.

NIB har även ingått ett samarbetsavtal med United Nations Development Programme (UNDP). I detta sammanhang kan särskilt nämnas NIBs och Nordiska projektexportfondens (NoPEFs) samarbete med UNDP/Världsbanken inom energisektorn. NIB och NoPEF har arrangerat symposier om UNDPs och Världsbankens energiinvesteringsprogram i de nordiska huvudstäderna. Detta omfattar 70 utvecklingsländer och kan, avseende vissa länder, innebära intressanta projektmöjligheter för nordiska leverantörer och konsulter inom energisektorn. Totalt deltog ca 200 personer i symposierna. NIB har tillsammans med NoPEF etablerat en rådgivande grupp bestående av energiexperter från de fem nordiska länderna för kartläggning av nordiska leveransmöjligheter inom energiområdet. I första fasen har verksamheten fokuserats på tre länder. En målinriktad informationsverksamhet till intresserade nordiska företag pågår. Två energiprojekt som har uppkommit på basis av dessa initiativ har redan framlagts för NIBs resp. NoPEFs styrelse.

Praktiskt taget alla låneärenden är baserade på en samfinansiering med nordiska och/eller internationella finansieringsinstitut. Detta belyses av följande statistik. Det bör observeras att en dubbelräkning av siffrorna föreligger på grund av att projekt ofta baseras på en samfinansiering med flera institut.

Planerade samfinansieringar för styrelsebehandlade låneärenden:

<i>Finansieringsinstitut</i>	<i>Antal samfinansieringar</i>
Världsbanken	12
Asiatiska utvecklingsbanken	2
Latinamerikanska utvecklingsbanken	3
Afrikanska utvecklingsbanken	2
Europeiska investeringsbanken	2
Nordiska exportkreditinstitut	32
Nordiska affärsbanker	19
Nordiska biståndsorgan och BITS	18

2.4. Den nordiska intressefördelningen

De flesta låneförfrågningarna har avsett nordiska sk. turn-key offerter. Det nordiska intresset i projekten baserar sig härvid antingen på ett samarbete mellan leverantörer i två eller flera nordiska länder eller på att en nordisk huvudleverantör avskiljer en del av upphandlingen av underleveranser till ett projekt till övriga nordiska länder, t. ex. i form av nordisk anbudskonkurrens. En annan grupp av förfrågningar avser projekt som finansieras av de internationella utvecklingsbankerna. Det nordiska intresset betår i dyli-

ka fall i regel av en anbuds konkurrenssituation med leveransintressen från företag i flera nordiska länder. Den tredje huvudgruppen av förfrågningar avser låneprogram eller motsvarande, där det nordiska intresset uppkommer genom att låntagaren/-köparen förlägger upphandlingen av ett antal projekt till Norden som en upphandlingsregion. Ofta förväntas NIB bistå med att finna intresserade potentiella leverantörer. Härvid är det möjligt att ett enskilt, mindre projekt levereras från ett nordiskt land. För att tillvarata det nordiska intresset i sina lån eftersträvar NIB att leveranserna inom hela låneprogrammet fördelar sig på flera nordiska länder.

Följande statistik illustrerar de olika nordiska ländernas relativa intresse i de styrelsebehandlade lån där leveransintressena är kända på förhand.

Procentuell fördelning av leveransintressen i alla styrelsebeviljade låneärenden:

	<i>Procentuell andel</i>
Danmark	16
Finland	20
Island	0,5
Norge	12
Sverige	51,5

I 19 låneärenden har dessutom ingått nordisk anbuds konkurrens och i 10 låneärenden har Norden utgjort en upphandlingsregion. I och med att svenska företag oftast är huvudleverantörer har andra nordiska länder än Sverige i regel huvudintresset vid nordisk anbuds konkurrens av underleveranser.

Ifall man enbart ser på de hittills avtalade lånen har danska och norska företag en något högre andel än i statistiken ovan:

	<i>Procentuell andel</i>
Danmark	26
Finland	11
Island	—
Norge	16
Sverige	47

I de avtalade lånen föreligger dessutom ett nordiskt intresse i form av nordisk anbuds konkurrens i två låneärenden och "Norden som upphandlingsregion" likaledes i två låneärenden.

2.5 Risktagningen vid projektinvesteringsslån

I enlighet med ministerrådsdirektiven för låneordningen har NIB vid beviljandet av projektinvesteringsslån gått in för att begränsa sin risk i största möjliga utsträckning.

Vid beredningen av varje låneärende görs en landriskbedömning. I bankens direktion är en medlem, som organisatoriskt är fristående från utlåningsavdelningen, ansvarig för beredningen av landriskbedömningen. Denna baseras på material som erhålls från bl. a. Världsbanken, Valutafonden (IMF) och nordiska exportgarantiinstitut. Vid varje låneärende framlägger direktionen sin värdering till styrelsen huruvida landrisken kan anses acceptabel för NIB i det enskilda fallet.

För att uppnå riskspridning eftersträvar NIB en utlåning till ca 20 länder. Detta illustreras av tabellen på sidan 6 med landinriktningen på styrelsebehandlade låneärenden. Samtidigt har NIB eftersträvat en viss landkoncentration bl. a. för att – med sina begränsade resurser – möjliggöra en kontinuitet och tillräckligt intensiv marknadsbearbetning och uppföljning.

Den kanske viktigaste möjligheten för NIB att begränsa sin risktagning – förutom landvalet – är bankens strävan att uppnå en s. k. preferred creditor status. Ett betydande antal utvecklingsländer har idag en bytes- och betalningsbalanssituation som inte möjliggör en avtalsmässig amortering av utländska lån. Dessa länder har därför varit tvungna att konsolidera en del av sin utlandsskuld (amorteringar och i vissa fall även räntebetalningar). Skuldkonsolideringen avser huvudsakligen exportkrediter som garanteras av nationella exportkreditgarantiinstitut och/eller affärsbankskrediter.

Traditionellt har multilaterala finansieringsinstitutioner inte deltagit i skuldkonsolideringar och lånebetjäningen till dessa har skett i överensstämmelse med uppgjorda avtal. En sådan särbehandling har ansetts nödvändig för att bevara dessa institutioners höga kreditvärdighet (en så kallad AAA-rating) som låntagare på kapitalmarknaderna. Detta gagnar även låntagarländerna eftersom lånen kan ges på gynnsamma villkor. Låntagarländerna och de övriga kreditorerna har traditionellt accepterat särbehandlingen bl. a. för att de multilaterala instituten på lång sikt har en nettokapitalöverföring till utvecklingsländerna. Utvecklingsbankernas utlåning har således inte lett till kreditförluster.

De ledande internationella utvecklingsbankerna liksom EIB accepterar således icke att delta i skuldkonsolideringar under hänvisning till sin multilaterala status. Samma gäller NIB. Då NIB har en treårig erfarenhet av projektinvesteringsslåneordningen, har frågan om NIB:s status och därav följande särbehandling endast aktualiserats vid två tillfällen. I båda dessa fall har NIB fått sin status som multilateralt institut bekräftad. Vid varje projektinvesteringsslån förutsätter NIB att bankens politik på denna punkt på förhand bekräftas av låntagaren och – vid relevanta tillfällen – också av övriga kreditorer.

Proceduren att på förhand erhålla en bekräftelse på NIBs status som multilateralt finansieringsinstitut är i flera länder tidskrävande. För närvarande har undertecknandet av färdigförhandlade låneavtal uppskjutits i ett antal fall i avvaktan på att nämnda fråga blir klarlagd. NIB har dock bedömt att de långsiktiga fördelarna i dessa fall överväger de mera kortvariga nackdelarna.

Generellt bör dock konstateras att en stor grupp utvecklingsländers skuldsättningssituation är mycket allvarlig och att skuldskrisen ter sig svårslöst. Av denna anledning finns det en risk för kreditförluster för NIB, trots bankens strävanden att uppnå en s. k. preferred creditor status och trots att NIB i huvudsak inte har lämnat lån till länder, där problemen är störst och framtidsutsikterna mest osäkra.

I syfte att begränsa den s. k. projektrisken har NIB gått in för att tillvidare endast lämna in lån direkt till stater eller mot statlig garanti eller motsvarande (t. ex. till centralbanken i Ungern). Därtill strävar NIB till att en betydande del av lånen samfinansieras med ledande internationella utvecklingsbanker, enligt redogörelsen på sidan 8 ovan. Vid samfinansiering åtar sig utvecklingsbankerna som regel projektbedömningen och -uppföljningen. I övriga fall strävar NIB att till erforderliga delar själv utföra projektbedömning och -uppföljning med hjälp av konsulter och NIBs egna resurser. Ett annat alternativ är att NIB:s nordiska medfinansiärer utför detta arbete.

NIB har hittills inte råkat ut för några betalningsstörningar i samband med sina projektinvesteringsslån.

2.6. Fördelar med projektinvesteringsslånen

NIBs erfarenheter av verksamheten med projektinvesteringsslånen visar att NIB har vissa speciella och i Norden unika möjligheter att stöda nordisk projektexport:

a) Långivning på basen av en "preferred creditor status"

Som nämnts eftersträvar NIB att systematiskt etablera sig som ett s. k. multilateralt finansieringsinstitut i samma grupp som Världsbanken, de ledande regionala utvecklingsbankerna och EIB. En dylik status innebär att NIB inte accepterar att delta i skuldkonsolideringar som avser exportkrediter och affärsbankslån. Erfarenheterna hittills har visat att en dylik utlåning bör kunna ske med mindre risktagning än vad som är fallet med nationella exportkrediter och affärsbankslån.

b) Samarbete med internationella utvecklingsbanker

NIB har ingått ett samarbetsavtal med Världsbanken. Ett motsvarande samarbete har även inletts med Afrikanska, Asiatiska och Latinamerikanska utvecklingsbankerna samt Europeiska Investeringsbanken. Samarbetet har gett NIB – och indirekt nordiska företag – tillgång till projektinformation i ett tidigt stadium. NIBs målsättning är att söka påverka konkurrenssituationen i samfinansierade projekt till fördel för berörda nordis-

ka företag, dock med beaktande av de regler som utvecklingsbankerna tillämpar avseende internationellt anbudskonkurrensförfarande. Dessa regler utgör naturligtvis även den viktigaste begränsningen för användningen av projektinvesteringsslån i en samfinansiering.

c) En kompletterande finansiering vid nordiska turn-key projekt

De flesta låneförfrågningar avser nordiska turn-key offerter. NIBs roll är härvid i regel att komplettera tillgängliga nordiska exportkrediter och affärsbankslån. Denna komplettering kan avse olika aspekter, såsom

- att finansiera projektkostnader för vilka nordiska exportkrediter inte är tillgängliga för att därigenom kunna erbjuda köparen samma kompletta finansieringslösning som vissa konkurrenter kan tänkas erbjuda;
- att vid industriprojekt täcka bedömda "cash-flow gaps" så att projektens totala finansiering kan anpassas till projektens bedömda cash-flow;
- att främst vid infrastrukturinvesteringar bidra med lån med relativt lång löptid som är anpassad till projektens teknisk-ekonomiska livslängd.

d) Låneprogram till statshandelsländer och nationella utvecklingsbanker med Norden som upphandlingsregion

I ett samarbete med vissa statshandelsländer och nationella utvecklingsbanker synes ett långsiktigt låneprogram som täcker flera projekt vara av intresse både för nordisk industri och låntagarländerna. NIB har etablerat resp. fört ingående förhandlingar om dylika låneprogram med Ungern och Kina samt därtill med statliga utvecklingsbanker i Syd-Korea, Indien och Thailand. Diskussioner har även förts med utvecklings- eller investeringsbanker i Brasilien, Tjeckoslovakien och Egypten. Inom ramen för dylika arrangemang kan NIB finansiera även mindre och medelstora projekt till rimliga administrativa kostnader. I NIBs uppgifter har även ingått att identifiera nordiska exportörer med potentiellt intresse för investeringar i berörda länder. Dylika låneprogram syftar till att stöda nordiska företags konkurrensförutsättningar.

Sammanfattningsvis synes den samnordiska låneordningen vara klart komplementär och additionell till nordiska nationella finansieringssystem och därmed medföra ökade möjligheter och nordisk projektexport. I detta sammanhang är NIBs möjlighet att uppnå en "preferred creditor status" av största intresse ur nordisk synvinkel genom den riskbegränsning en sådan status innebär.

3. Behovet av en utökad beloppsram för projektinvesteringsslån — resursbehov

Eftersom banken lämnat utfästelser som motsvarar 90% av låneramen för projektinvesteringsslån fordras en utökning av låneramen. Erfarenheterna av låneverksamheten har hittills varit positiva. För att säkerställa kontinuitet i verksamheten bör beloppsramen för projektinvesteringsslån fördubblas från nuvarande SDR 350 milj. till SDR 700 milj.

En beloppsram för projektinvesteringslån på SDR 700 milj. utgör ca 25 % av NIBs totala utlåningsram på SDR 2 700 milj. för utlåning i Norden jämte den utökade beloppsramen för projektinvesteringslån. Detta motsvarar den andel som projektinvesteringslåneramen ursprungligen hade i förhållande till bankens totala utlåningsram år 1982.

Ett beslut om en utökad beloppsram för projektinvesteringslån förutsätter att medlemsländerna utvidgar riskavlyftningen i form av garantier gentemot banken för att bibehålla dess kreditvärdighet oförändrad.

Dessa garantier skall i överensstämmelse med beslutet i samband med införandet av projektinvesteringslåneordningen täcka 90 % av den utvidgade beloppsramen, således att medlemsländernas maximala garantiåtaganden blir enligt följande. Garantiåtagandet för det utökade beloppet fördelas enligt den för närvarande gällande nordiska fördelningsnyckeln.

	Ursprungliga beloppsramen		Förhöjningen av beloppsramen		Sammanlagda maximala garantiåtagandet
	nordiska fördelningsnyckeln	max. garantiåtagande i milj. SDR	nordiska fördelningsnyckeln	max. garantiåtagande i milj. SDR	
Danmark	23,7	74,655	21,4	67,410	142,065
Finland	16,0	50,400	19,4	61,110	111,510
Island	0,9	2,830	0,8	2,520	5,350
Norge	18,0	56,700	21,2	66,780	123,480
Sverige	41,4	130,415	37,2	117,180	247,595
	100,0	315,000	100,0	315,000	630,000

I enlighet med ovannämnda ändras NIBs stadgar, § 6 A, enligt följande:

Lån och garantier som beviljas för investeringar utanför de nordiska länderna kan, i enlighet med beslut härom av styrelsen, ges som projektinvesteringslån och projektinvesteringsgarantier. Medlemsstaterna täcker bankens förluster i anledning av sådana lån och garantier upp till följande belopp: Danmark 74,655 miljoner SDR, Finland 50,400 miljoner SDR, Island 2,830 miljoner SDR, Norge 56,700 miljoner SDR och Sverige 130,415 miljoner SDR. Medlemsländernas garanti täcker härvid högst 90 procent av kreditförluster vid enskilt

Lån och garantier som beviljas för investeringar utanför de nordiska länderna kan, i enlighet med beslut härom av styrelsen, ges som projektinvesteringslån och projektinvesteringsgarantier. Medlemsstaterna täcker bankens förluster i anledning av sådana lån och garantier upp till följande belopp: Danmark 142,065 miljoner SDR, Finland 111,510 miljoner SDR, Island 5,350 miljoner SDR, Norge 123,480 miljoner SDR och Sverige 247,595 miljoner SDR. Medlemsländernas garanti täcker härvid högst 90 procent av kreditförluster vid enskilt

projektinvesteringslån. Inbetalning sker på anmodan av styrelsen i enlighet med avtal som ingås mellan banken och vart och ett av medlemsländerna.

Avsättningarna skall göras för lämnade projektinvesteringslån och projektinvesteringssgarantier i en särskild kreditriskfond för att i första hand täcka förluster vid projektinvesteringslån och projektinvesteringssgarantier.

projektinvesteringslån. Inbetalning sker på anmodan av styrelsen i enlighet med avtal som ingås mellan banken och vart och ett av medlemsländerna.

Avsättningarna skall göras för lämnade projektinvesteringslån och projektinvesteringssgarantier i en särskild kreditriskfond för att i första hand täcka förluster vid projektinvesteringslån och projektinvesteringssgarantier.

Ekonomiska utskottets betänkande

över ministerrådsförslag om en plan för nordiskt samarbete på energiområdet

(Uttalande av social- och miljöutskottet, se s. 963
Ministerrådsförslaget, se s. 967)

Ovennevnte ministerrådsförslag er henvist til Økonomisk utvalg. Utvalget behandlet forslaget på sine møter 30.–31. januar, 12. februar og 3. mars 1986. Nordisk Råd Sosial- og miljøutvalg har også uttalt seg om forslaget.

1. Hovedpunktene i ministerrådsforlaget

Samarbeidsplanen gjelder årene 1986–1988. Hovedområdene i planen er Norden som hjemmemarked vedrørende energiutrustning, miljø og energi, eksporttiltak og informasjonsarbeide.

Forslaget inneholder dessuten forslag på følgende områder:

- energiplanlegging
- forskning og teknologisk utvikling
- energiøkonomisering
- olje og gass
- elektrisitet
- kull
- vedvarende energi
- finansiering av felles nordiske initiativ
- internasjonale forhold

2. Utvalgets synpunkter

Energiområdet har vært gjenstand for flere initiativ fra Nordisk Råd de senere år. Økonomisk utvalg konstaterer med tilfredshet at det nå foreligger et forslag til en omfattende samarbeidsplan for perioden 1986–88. Utvalget mener ministerrådsforlaget vil føre til en mer effektiv samarbeidsform enn de relativt sett mer uformelle programmer samarbeidet har blitt drevet etter de senere år. Hovedområdene i planen er Norden som hjemmemarked vedrørende energiutrustning, miljø og energi, eksporttiltak

og informasjonsarbeide. Utvalget mener disse danner et godt grunnlag for det videre samarbeid. Alle fire områdene er av interesse for det nordiske samarbeidet. Utvalget vil imidlertid anse det som formålstjenlig at det blir utarbeidet målsettinger for det videre arbeid under disse områdene. Dette gjelder spesielt for arbeidet knyttet til Norden som hjemmemarked innen energiområdet. Utvalget er av den oppfatning at det utrednings- og studiarbeid som er skissert innen dette området virker interessant. Utvalget vil dog understreke at dette bare må være en begynnelse. Siktemålet med arbeidet må være at det blir iverksatt konkrete tiltak så snart som mulig.

Økonomisk utvalg støtter også fullt ut de eksporttiltak som blir foreslått. Utvalget mener arbeidet med å medvirke til felles nordisk eksportsatsning innen dette området bør prioriteres høyt slik at en så snart som mulig kan oppnå konkrete resultater.

Økonomisk utvalg er av den oppfatning at det foreliggende ministerrådsforslag er preget av et for lavt ambisjonsnivå med hensyn til nordisk samarbeid om tiltak for å minske miljøproblemene på energiområdet. Det er behov for særskilte innsatser for å motvirke farer for miljøskader ved energiproduksjon. Utvalget mener miljøaspektene må tas inn på et tidlig stadium av energiplanleggingen. Forøvrig vil utvalget vise til de rekommendasjoner som står på Nordisk Råds dagsorden og til uttalelsen fra Sosial- og miljøutvalget.

Vedrørende de ulike forslag og omtale av virksomhetsområdene vil utvalget uttale følgende:

Utvalget må konstatere at det foreligger lite nytt når det gjelder samarbeidet innen oljesektoren. Vedrørende oljesamarbeidet inneholder samarbeidsplanen ingen konkrete forslag. Gassamarbeidet dreier seg hovedsakelig om informasjonsutveksling. Utvalget vil henstille til Nordisk Ministerråd å intensivere samarbeidet innen oljesektoren. Utvalget vil dessuten vise til ytring nr 1/1985 om å vurdere en utvidelse av det nordiske samarbeid til også å omfatte Vestnorden. Vestnorden er et høyt prioritert samarbeidsområde. Økonomisk utvalg vil på det sterkeste oppfordre Nordisk Ministerråd til å undersøke om det finnes ønsker og behov for et nordisk olje- og gassamarbeid i Vestnorden.

Energiforskningssamarbeidet er under utvikling. Energiforskningsutvalget skal fremme forskningssamarbeidet mellom de nordiske land. Forskningsutvalget utarbeider forslag om prosjektarbeid. Økonomisk utvalg slutter seg til en slik videreføring av det nordiske energiforskningssamarbeidet. Forskningssamarbeid over grensene vil føre til overføring av kompetanse til de ulike forskningsområder i de nordiske land.

Utvalget er dessuten kjent med at et nytt forskningsprogram skal iverksettes. Programmet innebærer den hittil største nordiske satsning på energiområdet og omfatter samarbeidsområdene oljeteknologi, fjernvarme, faste brenslere og bioenergi. Økonomisk utvalg ser positivt på den utvikling som finner sted innen energiforskningssamarbeidet.

Det nordiske energiøkonomiseringsarbeidet synes å bli stadig mer omfattende. Utvalget mener det er viktig at det foregår en utvikling på dette området slik at en kan få alternativer til videre utbygging.

Økonomisk utvalg savner en reell behandling av sårbarhetsspørsmål i det fremlagte ministerrådsforslag. Utvalget mener samarbeidsplanen bør virke til å fremme tiltak for å minske sårbarhet ved f. eks. endringer i priser, forsyningsvanskeligheter og ulykker. Utvalget vil i denne forbindelse også peke på nødvendigheten av å spre energiforbruk og produksjon til flere ulike energikilder. Energiforskningen bør i sterk grad rettes mot nye energikilder og større insatser bør etter utvalgets oppfatning konsentreres mot fornybare energislag. Utvalget ber om at Ministerrådet vier sårbarhetsspørsmål større oppmerksomhet i det videre nordiske samarbeid innen energiområdet.

I forbindelse med ressurser i tilknytning til ministerrådsforslaget vil utvalget bemerke at det sluttet seg til forslaget fra Embetsmannskomiteén for energispørsmål om en vesentlig økning av bevilgningen over kapittel 222 – Energispørsmål til handlingsplanen.

Med disse merknader foreslår Økonomisk utvalg at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta en plan for nordisk samarbeid på energiområdet, i samsvar med ministerrådsforslag B 67/e og Nordisk Råds synspunkter.

København, 3. mars 1986

Ylva Annerstedt (fp)

Gro Harlem Brundtland (A)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Karen Thurøe Hansen (KF)

Anna-Liisa Jokinen (Skdl)

Hanna Kvanmo (SV)

Erkki Liikanen (Sdp)

Ilkka Suominen (Kok)

Harald Synnes (Kr. F.)

Karin Söder (c)

Hallvard Bakke (A)

John Buttedahl (Sp)

Arne Gadd (s)

Formann

Per Olof Håkansson (s)

Anker Jørgensen (S)

Preben Lange (Si)

Aase Olesen (RV)

Sten Svensson (m)

Jan P. Syse (H)

Lena Öhrsvik (s)

BIHANG

Yttrande av social- och miljöutskottet över ministerrådsförslaget

Social- och miljöutskottet har av Nordiska rådets presidium beretts tillfälle att yttra sig över ett till ekonomiska utskottet hänvisat ministerrådsförslag B 67/e.

Ministerrådsförslaget är en uppföljning av en arbetsplan som energiministrarna antog 1982 och omfattar hela energisamarbetet. Utskottets synpunkter berör mest avsnitten Miljö och energi, Exportåtgärder, Forskning och utveckling, Energibesparing, Kol och Förnyelsebar energi.

Som exempel på åtgärder inom området Miljö och energi pekar ministerrådet (energiministrarna) på de nordiska initiativen på internationell nivå avseende gränsöverskridande luftföroreningar samt åtgärder för införande av blyfri bensin. Dessutom nämns som ett annat exempel åtgärder för att minska miljöfarliga utsläpp från förbränningsanläggningar. Energiministrarna uttalar sin avsikt att före utgången av 1986 genomföra en undersökning av möjligheterna för ett intensifierat nordiskt samarbete om åtgärder för att minska miljöproblemen på energiområdet i ljuset av den olika strukturen i energianvändning och – produktion i de enskilda länderna samt att kontinuerligt undersöka möjligheterna för ett förstärkt gemensamt nordiskt uppträdande gentemot tredje land beträffande miljöåtgärder på energiområdet.

Utskottet finner, att programmet helt präglas av en ekonomisk syn på energiproblemen och att ambitionsnivån i denna avsiktsdeklaration vad gäller miljön är alltför låg och vill föreslå, att energiministrarna bättre samordnar arbetet härvidlag med miljöministrarna. Frågor om miljö och energi har starkt engagerat social- och miljöutskottet. Tillsammans med ekonomiska utskottet arrangerades i Södertälje 1981 ett seminarium på temat "Energi i Norden – ekonomi, miljö och försörjningstrygghet". Seminariets överläggningar gavs ut i "Energi i Norden" (NU 1981:11). De förslag som framkom vid seminariet sammanfattades i två medlemsförslag som efter behandling vid sessionen 1983 utmynnade i sex rekommendationer av rådet.

- om intensifierat nordiskt forskningssamarbete på energi- och miljöområdet,
- om data och statistik på energi- och miljöområdet,
- om gemensamma nordiska normer för svavelutsläpp,
- om intensifierat arbete på internationellt plan för begränsning av svavelutsläppen,
- om program för mätning och evaluering av olika energislags miljöskadliga effekter samt förutsättningarna för förebyggande av miljöskadlig verksamhet i annat nordiskt land, samt
- om miljövärdaspekternas beaktande i internationella sammanhang av energipolitiken.

Fem av dessa kvarstår på rådets dagordning då utskottet ännu ej anser att ministerrådet/miljöministrarna på ett tillfredsställande sätt uppfyllt rekommendationernas syften.

Utskottet anser att dessa rekommendationer från rådet bör beaktas även av energiministrarna och att arbetet med en ny samarbetsplan på energiområdet måste "stämmas av" med miljöministrarna och de insatser som gjorts och planeras med anledning av dessa rekommendationer. Dessutom kan emotses en ny rekommendation om gränsöverskridande luftföroreningar vid den kommande sessionen som innebär en väsentlig ökad ambitionsnivå.

Avsnittet om "Exportåtgärder" finner utskottet mer tillfredsställande, då energiministrarna i anslutning till finansministrarnas handlingsplan "Norden i vekst" konstaterar att omvärlden visat intresse för nordiska lösningar i energisammanhang, något som bör utnyttjas i gemensamma exportsammanhang. På biståndsområdet bör enligt energiministrarna samarbetet om införande av nya och varaktiga energikällor fortsatt undersökas och följas upp i samarbete med bl. a. ämbetsmannakommittén för biståndsfrågor. Miljökonsekvenserna bör över huvud taget ägnas mer uppmärksamhet i biståndsarbetet.

Som exempel på möjliga gemensamma internationella projektinsatser för att komma in på nya marknader nämns i ministerrådsförslaget bl. a. avsvavlingsutrustning, energibesparing i byggnader och i industrin, miljövänliga anläggningar för fast bränsle, torvutvinning, vattenkraft och värmepumpar. Utskottet instämmer i att dessa områden kan vara lämpliga som nordiska exportprojekt och vill dessutom erinra om sitt yttrande över den ekonomiska handlingsplanen. Utskottet påpekade med hänvisning till bl. a. rapporten "Norden och den globala miljön" (NU 1984:4) att det inom miljöområdet torde finnas möjlighet till en lång rad projekt som både är arbetskraftsintensiva och skulle utgöra ett speciellt nordiskt bidrag i debatten om den globala miljösituationen vad gällde bättre hushållning med naturresurserna. Utskottet skulle gärna se, att sådana projekt inarbetades i planen om detta vore möjligt, och ansåg det absolut nödvändigt att de skulle ingå i en rullande revision av handlingsplanen. Detta gällde projekt som t. ex. avgasrening, rökgasrening, föroreningskontroll, föroreningsbekämpning, lantbruk, skogsbruk, fiskerinäring, energi och skydd för biotoper. Norden borde sålunda utveckla en miljövänlig teknik som kunde ge arbetstillfällen och dessutom exportmöjligheter på utomnordiska marknader. Även på kort sikt kunde sådana projekt visa sig medföra direkt ekonomisk nytta. Utskottet anser att dessa synpunkter bör beaktas vid utformning och genomföring av de gemensamma nordiska exportaktiviteter som energiministrarna planerar. Utskottet vill dessutom tillägga en punkt vad gäller avsvavling, som nämndes ovan, nämligen återanvändning av avsvavlingsprodukter, där en stor oanvänd potential torde finnas.

Inom avsnittet "Forskning och teknologisk utveckling" nämns genom-

förda och löpande forskningsprogram om säkerheten inom energiområdet inom Nordisk kontaktorgan för atomenergi (NKA). Inom NKA har bl. a. även diskuterats dumpning av radioaktivt avfall i havet, där de nordiska länderna intar en gemensam hållning inom Pariskonventionen. Utskottet vill i detta efterlysa en närmare dokumentation om NKA:s positiva roll i anslutning till diskussionerna om dumpning av radioaktivt avfall. Utskottet har noterat de siffror som anges i avsnittet "Finansiering av gemensamma nordiska initiativ" angående anslagen till NKA jämfört med anslagen till energiändamål på ministerrådets ordinarie budget och anser för sin del, att större medel bör anslås till den forskning som är inriktad på framtidens energikällor, särskilt förnyelsebar energi.

Utskottet noterar med tillfredsställelse det nordiska samarbete som ägt rum beträffande *energibesparing* och att man kan märka ett stigande internationellt intresse för besparing som alternativ till utbyggnad, något som är positivt med hänsyn både till ekonomi och miljö. Ministerrådet konstaterar dock att det saknas data och metoder för rationell bestämning av den optimala (bästa möjliga) balansen mellan dessa områden. Utskottet vill undersöka vikten av att lämpliga finansieringsordningar kan göra det ekonomiskt gynnsamt att spara energi.

Utskottet vill inte minst med hänsyn till miljöskyddet uppmana ministerrådet att prioritera undersökningar där möjligheter till energibesparing ingår som ett viktigt element då sådana lösningar under alla omständigheter torde vara de miljövänligaste. Om besparingsaspekten tas in i ett tidigt stadium av energiplaneringen, torde många senare problem kunna undgås. I detta sammanhang vill utskottet framhålla att det organiserade samarbetet inom Nordel även bör kunna ge möjligheter att spara energi.

Vad gäller de olika energislag som därefter nämns i förslaget vill utskottet beträffande oljan erinra om vikten av konsekvensanalyser vad gäller oljeutvinning och -transporter vad gäller vattenföroreningar och erinrar om rådets *rekommendation nr 21/1983* om bl. a. evaluering av olika energislags miljökadliga effekter. Allmänt bör man prioritera naturgas som ett jämförelsevis miljövänligt alternativ. Utskottet vill sålunda starkt förorda fortsatt informationsutbyte om utvecklingen på gasområdet, utredning om tekniska möjligheter att förbättra försörjningstryggheten samt intensifiering av arbetet för att ytterligare integrera de nordiska naturgasnäten. Utskottet anser att naturgasen kan innebära utomordentliga möjligheter, även för produktion av elkraft, något som bl. a. framgår av de nya planer för gasutnyttjande som finns i Norge.

Utskottet vill vidare uttala sitt stöd för en samordnad forskningsinsats angående miljöeffekterna vid kolförbränning. Utskottet anser dock att energiministrarnas förslag att "undersöka möjligheterna för intensifierat samarbete om åtgärder för att begränsa miljöeffekterna av kolanvändning" inte är tillräckligt långtgående i synnerhet som ministerrådet konstaterar att kolanvändningen ökat och kan förväntas ytterligare öka under kom-

mande år. Kolanvändningen ses i förslaget helt ur ekonomisk synvinkel. Sett ur miljösynvinkel vore det önskvärt att man vidtog åtgärder för att bromsa och begränsa kolanvändningen och inte nöjde sig med att sträva efter att en under alla omständigheter ökande kolanvändning skedde på ett sådant sätt att den vållade minsta möjliga skada på miljön. Utskottet vill uttala sitt stöd för energiministrarnas förslag att prioritera samarbetet inom forskning, erfarenhetsutbyte och information beträffande varaktig (förnyelsebar) energi (solvärme, värmepumpar, biomassa, vågenergi, vindkraft). Provningsnormerna är harmoniserade vilket utskottet noterar med tillfredsställelse samtidigt som utskottet emotser ytterligare konkreta initiativ på detta område. Utskottet anser det önskvärt att man eftersträvar ökning av användningen av förnyelsebara energislag. Utskottet anser att de resurser som sätts in samnordiskt på energiområdet bör fokuseras på förnyelsebara energiformer som är de minst kontroversiella och mest miljövänliga metoderna på sikt ägnade att tillfredsställa energibehoven både i Norden och internationellt.

Sammanfattningsvis vill utskottet framhålla att ministerrådsförslaget från miljösynpunkt präglas av en alltför låg ambitionsnivå och att det föreslagna energisamarbetet bör innehålla en starkare viljeinriktning och större insatser för att motverka miljörisker vid energiproduktion och skydda miljön genom att medvetet eftersträva energibesparing och ökad användning av förnyelsebara energiformer.

Stockholm den 10 februari 1986

För social- och miljöutskottet

Jo Benkow

Förman

Ministerrådsförslag

om en plan för nordiskt samarbete på energiområdet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed ett preliminärt ministerrådsförslag om en plan för nordiskt samarbete på energiområdet för behandling under rådets 34:e session i Köpenhamn.

Ministerrådet avser att återkomma i fråga om resurser för den föreslagna planens förverkligande, senast i samband med förslaget till ministerrådsbudget för 1987.

Köpenhamn den 17 december 1985

På Nordiska ministerrådets vägnar

Knud Enggaard
Energiminister

Ragnar Sohlman
Generalsekreterare

Indhold

0.	Sammenfatning	969
I.	Indledning	971
II.	Udgangspunkt for samarbejdsplanen	972
III.	Hovedområder for det nordiske energipolitiske samarbejde	973
	1. Norden som hjemmemarked vedrørende energiudrustning	
	2. Miljø og energi	973
	3. Eksporttiltag	974
	4. Information	975
IV.	Udbygning af samarbejdet inden for de enkelte områder.	976
	1. Energiplanlægning	976
	2. Forskning og teknologisk udvikling	977
	3. Energiøkonomisering	978
	4. Olie og gas	979
	5. Kul	982
	6. Elektricitet	982
	7. Vedvarende energi	984
	8. Finansiering af fælles nordiske initiativer på energiområdet	985
	9. Internationale forhold	986
	10. Samarbejdsplanens økonomiske konsekvenser	986
	Bilag: Energisamarbetet 1981–1985	987

0. Sammenfatning

Samarbeidsplanen gjelder årene 1986–1988 og innebærer en videre utvikling av det hittidige samarbeidet. Den tar også hensyn til de anbefalinger som er gitt i finansministrenes handlingsplan for økonomisk utvikling og full beskjeftigelse.

Hovedområdene i planen er Norden som hjemmemarked vedrørende energiutrustning, miljø og energi, eksporttiltak og informasjonsarbeide.

Norden som hjemmemarked: Man vil studere varestrømmen innenfor Norden, virkningerne av offentlige tiltak på energiområdet og muligheter for kapitalbevegelser, samt skatte- og avgiftsspørsmål.

Miljø og energi: Energiministrene vil i samarbeide med miljøministrene gjennomføre en undersøkelse av mulighetene for et intensivt nordisk samarbeid om tiltak for å minske miljøproblemene på energiområdet i lys av den forskjellige struktur i energiforbruk og produksjon i de enkelte land, og kontinuerlig undersøke mulighetene for en forsterket felles nordisk oppreden overfor tredjeland i miljøforanstaltninger på energiområdet.

Eksportframstøt: De nordiske land har en fordeling av ressurser som gjør det mulig å kunne anvende disse i felles eksportbestrebelse utenfor Norden. Energiministrene vil bl. a. fremheve mulighetene for et nordisk samarbeid på energibistandsområdet. Fremstøt på dette området vil skje i samråd med embedsmannskomiteén for bistandsspørsmål, Nordisk Investeringsbank, NOPEF, bransjeorganisasjoner og eksportmyndigheter.

Informasjonsarbeid: Energiministrene vil bedre informasjonen inden for hele feltet av nordisk energisamarbeid. En vurdering av effektene av informasjonssatsing planlegges.

Energiministrene vil også fortette samarbeidsbestrebelsene på flere andre områder:

- Innenfor *energiplanlegging* legges det opp til et samarbeid om metodeutvikling, utdannelsesaktiviteter og kunnskaps- og kompetanseoppbygning på energisystemområdet. Man ønsker også en bredere belysning av energipolitiske problemstillinger. Dette tenkes gjort ved, i seminarieform, å foreta en idé- og oversiktsutveksling om energipolitiske problemer. Dessuten videreutdanning i energiplanlegging og publisering av vitenskapelige artikler om energiplanlegging.
- Samarbeidet innenfor *forskning og teknologisk utvikling* vil bli intensivert. Et treårig program for forskning innenfor områdene oljeteknologi, faste brenslere, bioenergi og fjernvarme er for nylig innledet. I den nye samarbeidsplanen legges det også opp til å trekke industrien inn i forskningssamarbeidet.
- *Nordisk Kontaktorgan for Atomenergispørsmål (NKA)* har påbegynt et nytt 4-års forskningsprogram 1985–89. Programmet sikter hovedsakelig mot sikkerhetsforskning innenfor kjerneenergiområdet, men resultatene skal også kunne anvendes på andre områder.

- Samarbeidet på området *energiøkonomisering* tar sikte på å utveksle erfaringer og å utarbeide metoder for å gjennomføre en mer økonomisk bruk av energi. Det nordiske samarbeid omfatter områder som ventes å få stigende interesse, og energiministrene vil særlig peke på transportsystem, energistyring, offentlig egeninnsats og informasjon.
- Når det gjelder *oljesamarbeidet* er det i alle nordiske lands interesse å fremme nordisk samhandel av oljeprodukter med hensyn til de enkelte lands multilaterale og bilaterale handelspolitiske avtaler. Utvikling av nordisk samhandel er også et viktig bidrag i forsyningssammenheng. Man ønsker et nordisk samarbeid som kan være et supplement til det eksisterende internasjonale beredskapssamarbeid i fredstid.

Overkapasitet på raffineringssiden og endrede krav til produkter stiller den nordiske oljeindustri overfor krav om vesentlige omlegginger og strukturendringer. Energiministrene poengterer at utvekslingen på raffineringområdet åpner en rekke muligheter for et nordisk samarbeid.

- Når det gjelder *naturgass* er en ytterligere integrasjon av det nordiske naturgassnett ønskelig, noe som vil ha både forsynings- og driftsmessige fordeler. På bakgrunn av dette ønsker energiministrene at informasjongruppen for gasspørsmål fortsetter sitt arbeide.
- På *kullområdet* inneholder planen bl. a. undersøkelse om mulighetene for miljøsamarbeid om tiltak for å begrense effektene av kullbrenning.
- Gjennom *NORDEL-samarbeidet* foregår det en utstrakt samkjøring av elsystemene i de ulike land. Samordnet utbygning og drift av elforsyningen i de nordiske land kan være et ønskelig mål sett fra forsyningssikkerhetsmessige, forurensningsmessige og økonomiske synspunkter. Energiministrene vil i samarbeid med NORDEL drøfte muligheten for en ytterligere utbygning av det nordiske samarbeide under hensynet til kommersielle forhold og nasjonale målsettinger.
- Hva gjelder *vedvarende energianlegg* prioriterer energiministrene følgende: forskningsprosjekt som har til formål å forbedre rentabiliteten og minske tilpasningsproblemene, temadager for å videreføre informasjon til aktuelle brukergrupper og erfaringsutveksling om driftsresultat, fortsatt arbeide med harmonisering av testmetoder og samarbeide om konkrete demonstrasjonsprosjekter.
- Hva gjelder *finansieringsmuligheter* for fellesnordiske initiativer vil kontaktene med de nasjonale industri- og tjenestebedrifter bli forbedret. Informasjonen til eksportindustrien om Nordisk Investeringsbanks og NOPEF's muligheter for å medvirke til finansiering anses også å ville forbedres.
- Man vil fortsatt søke en nordisk koordinasjon i *de internasjonale fora* hvor flere nordiske land deltar.

I. Inledning

I 1980 vedtog de nordiske energiministre visse retningslinier for nordisk energipolitisk samarbejde. Disse retningslinier dannede baggrund for udarbejdelsen af en arbejdsplan, som blev vedtaget af energiministrene den 9. februar 1982. Denne arbejdsplan indeholdt en beskrivelse af det kommende nordiske samarbejde inden for felterne: energihusholdning, energiplanlægning og systemanalyse, nye og vedvarende energikilder, energiforskning, kul, olie og naturgas. På baggrund af denne arbejdsplan er der inden for de forskellige områder taget en lang række initiativer, som er omtalt i Ministerrådets beretning (C 1) for årene 1982, 1983 og 1984. Yderligere initiativer er taget under hensyntagen til de bemærkninger, som er givet fra økonomisk udvalg, og de rekommandationer, der er fremsat i Nordisk Råd angående energispørgsmål.

Den nordiske finansministre fremlagde i forbindelse med Nordisk Råds 33. session i Reykjavik i marts 1985 en handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse. Denne plan omfatter initiativer blandt andet inden for områderne:

- Norden som hjemmemarked
- Eksportfremmende tiltag
- Industripolitik og forskning
- Arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitik
- Regionalpolitik
- Investeringer på infrastrukturområdet
- Økonomisk politik

I afsnittet om investeringer på infrastrukturområdet er der for så vidt angår energisektoren peget på mulighederne inden for el-sektoren og naturgasområdet.

Ministerrådet har endvidere bemærket, at Nordisk Råds økonomiske udvalg i forbindelse med behandlingen af energisamarbejdet på Nordisk Råds 33. session 1985 har udtalt, at økonomisk udvalg finder, at man i større grad bør formalisere initiativerne på det nordiske energipolitiske område, samt at planerne for samarbejdet bør revideres, samles i et dokument og præsenteres for Nordisk Råd i form af et ministerrådsforslag til sessionen i 1986 i København.

De nordiske energiministre har fundet det rigtigt at lade en sådan samarbejdsplan være gældende for en 3-årig periode, nemlig for årene 1986–88. Planen vil endvidere tage hensyn til de anbefalinger, der er givet i finansministrenes handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse.

II. Udgangspunkt for samarbejdsplanen

I det bilagte statusnotat er der givet en redegørelse for det hidtil gennemførte nordiske energipolitiske samarbejde i Nordisk Ministerråds regie i årene 1981–85. Dette arbejde bygger på det af energiministrene vedtagne arbejdsprogram i 1982 og de delprogrammer for de enkelte sektorer, der er blevet godkendt af energiministrene, og som har været forelagt Nordisk Råd i forbindelse med sessionerne i 1982–85.

Ministerrådets arbejde på energiområdet er baseret på en række grupper, som er nedsat af embedsmandskomiteen for energipolitik. Der har således været nedsat faggrupper for bl. a. felterne: energiøkonomisering, energiforskning, energiplanlægning, raffinering og informationssamarbejde samt en informationsgruppe om naturgas og en Nordisk Kontaktgruppe for olie og gas i Nord. Endvidere er der på sikkerhedsområdet gennemført et omfattende arbejde af NKA (Nordisk Kontaktorgan for Atomenergispørgsmål). Dette arbejde videreføres i det vedtagne 4-års program (1985–89).

Derudover er de indgået en protokolaftale med NORDEL om information om elsamarbejdet i Norden.

Det samarbejde, der foregår på myndighedsplan i nordisk regie, gennemføres dels i de af embedsmandskomiteen for energispørgsmål nedsatte faggrupper, dels i samarbejde med en række nordiske institutioner, såsom Nordisk Industrifond, Nordisk Investeringsbank, Nordisk Projekteksporfond, Nordtest, Nordisk Statistisk Sekretariat samt de nordiske Byggeforskningsorganers samarbejdsgruppe NBSE. Endvidere bør nævnes det eksisterende projektsamarbejde mellem embedsmandskomiteen for energipolitik samt embedsmandskomiteerne for miljø- og bygningsspørgsmål.

Endelig bør det nævnes, at der også finder et omfattende nordisk samarbejde sted på energiområdet mellem statslige styrelser og forskningsinstitutioner samt statsejede og privatejede selskaber inden for energisektoren.

Ved vurderingen af mulighederne for etablering af nordisk samarbejde på energiområdet, må det således tages i betragtning, at samarbejdet i mange henseender allerede er veludviklet, og at dette giver naturlige grænser for, hvilke nye samarbejdsaktiviteter, der kan igangsættes.

I det følgende afsnit III gennemgås flere af de hovedområder, der i særlig grad kan påkalde sig interesse som nordiske samarbejdsområder. Afsnittet indeholder en drøftelse af Norden som hjemmemarked på energiområdet, miljø og energi, mulighederne for eksporttiltag og samarbejde om information. Efter denne redegørelse, angives i kapitel IV en række af de specifikke områder, hvor det i øvrigt kan anses for muligt, at der kan ske en udbygning af det eksisterende samarbejde.

III. Hovedområder for det nordiske energipolitiske samarbejde

1. Norden som hjemmemarked vedrørende energiudrustning

Finansministrenes handlingsplan fra 1985 analyserer begrebet "Norden som hjemmemarked", under bl. a. følgende rubrikker:

- konkurrenceforvridende statsstøtte
- Hindringer for industrielt samarbejde
- Grænsehandel
- Liberalisering af kapitalbevægelser
- Lettelser i internordiske etableringer
- Skatte- og afgiftsspørgsmål
- Etablering af en nordisk database for underleverandører.

I industriministrenes arbejdsplan fra 1982 blev der taget initiativ til at foretage en nærmere analyse af statslige støtteordninger nedsatte på denne baggrund en arbejdsgruppe. Arbejdsgruppen har afleveret en rapport.

På energisiden forekommer et relativt stort offentligt engagement. Formodentlig vil dette være hovedspørgsmålet for hjemmemarkedsproblematikken for energisektoren.

Elementer i en samarbejdsplan på området "Norden som hjemmemarked" bør omfatte:

- Et sammenfattende studie angående de varestrømme, der finder sted inden for området energiudrustning. Dette studie bør bl. a. indbefatte leverancer till offshore, vandkraft, miljøforebyggende og energibesparende formål.
- En vurdering af virkningerne af offentlige tiltag på energiområdet i de enkelte lande.
- En vurdering af mulighederne for kapitalbevægelser, skatte- og afgiftsspørgsmål inden for energisektoren.
- En vurdering af, hvorvidt normer og krav i de enkelte lande danner hindringer for handel med energiudrustning. (Her kan til sammenligning anføres den harmonisering, der er gennemført på området nye og vedvarende energikilder af NORDTEST).

Energiministrene vil inden udgangen af 1986 vurdere mulighederne for at etablere et Norden som hjemmemarked på energiområdet.

2. Miljø og energi

I international sammenhæng har miljøforanstaltninger været diskuteret ud fra forskellige indfaldsvinkler. For det første med udgangspunkt i det forhold, at miljøproblemer f. eks. luft eller havforureningen er at grænseoverskridende problem. For det andet med udgangspunkt i, at forskellige udformninger af de nationale miljøforanstaltninger kan hindre den frie samhandel og færdsel mellem landene. For det tredje kan der peges på miljømæssige konsekvenser af forskellige energisystemer.

De nordiske initiativer for en nedbringelse af svovldioxidemissionen er et eksempel på allerede iværksatte initiativer, hvor problemstillingen primært har haft det første udgangspunkt, dvs. i miljøproblemer som grænseoverskridende problemer. For at støtte disse initiativer er det vigtigt med en fortsat samordnet indsats i forskellige internationale fora.

Som eksempler på miljøforanstaltninger indenfor energiområdet, hvor det er vigtigt at samordne foranstaltningerne af hensyn til den frie samhandel og samfærdsel, kan man nævne indførelse af blyfri benzin og gennemførelse af foranstaltninger mod forurening forårsaget af motorkøretøjer. Et andet eksempel er tiltag for at mindske miljøfarlige udslip fra forbrændingsanlæg.

Energiministrene vil:

- i samråd med miljøministrene uden udgangen af 1986 gennemføre en undersøgelse af mulighederne for et intensiveret nordisk samarbejde om tiltag for at mindske miljøproblemer på energiområdet i lys af den forskellige struktur i energiforbrug og -produktion i de enkelte lande, samt
- kontinuerligt undersøge mulighederne for en forstærket fælles nordisk optræden overfor tredielande i miljøforanstaltninger på energiområdet.

3. Eksporttiltag

I finansministrenes handlingsplan fra 1985 konstateres, at de nordiske lande har et højt indkomstniveau, samtidig med at indkomstfordelingen er ligelig. Norden udgør således et købekraftigt marked, hvor der efterspørges et vidt spektrum af varer og tjenester, herunder på energiområdet.

Ressourcernes fordeling indebærer også, at de nordiske lande effektivt har mulighed for at komplementere hinanden, hvorfor det er rimeligt at antage, at denne gunstige situation bør kunne anvendes i fælles eksportbestræbelser uden for Norden.

De forskellige tiltag, der allerede er anvendt i planlægningen af energipolitikken i de nordiske lande, har bibragt en betydelig og forskelligartet viden på energiområdet. Omverden har idvist stor og stadig stigende interesse for de nordiske resultater, hvilket bør anvendes i fællesnordisk eksportsammenheng.

Endvidere bør man fortsætte undersøgelserne af mulighederne for et nordisk samarbejde på energibistandsområdet. Specielt bør samarbejdet om introduktion af nye og vedvarende energikilder fortsat undersøges og følges op i kontakt med embedsmandskomiteen for bistandsspørgsmål, Nordisk Investeringsbank og NOPEF.

Som eksempler på områder, hvor der kan gøres en fælles indsats, herunder internationale projekter men henblik på at komme ind på nye markeder, bør nævnes:

- afsvovlingsudstyr,
- energibesparelse i bygninger,
- energieffektive industrielle processer,
- energiplanlægning,
- fjernvarmeudrustning,
- højeffektive og miljøvenlige anlæg for fast brændsel,
- offshore industrien,
- tørveodvinding og tørveforædling,
- udstyr til udvinding og transport af olie og naturgas,
- vandkraft og kraftoverførsel,
- varmepumper,
- affaldsforbrænding.

Disse områder bør analyseres nøjere, og det bør belyses i hvilket omfang, der eksisterer muligheder for samnordisk finansiering af sådanne aktiviteter.

Energiministrene vil på denne baggrund medvirke til afholdelse af fællesnordiske eksporttiltag. Følgende konkrete punkter kunne danne udgangspunkt for sådanne initiativer.

I samarbejde med de berørte erhvervsorganisationer og eksportfremmede myndigheder, at medvirke til:

- gennemførelse af fællesnordiske eksportaktiviteter med deltagelse af interesserede nordiske virksomheder,
- styrkelse af det igangværende samarbejde mellem nordiske virksomheder indenfor dette område.

4. Information

Det nordiske samarbejde på informationsområdet varetages af embedsmandskomiteén for energipolitik og en nedsat arbejdsgruppe om energiinformation. I denne gruppe sidder informationsmedarbejdere fra de statslige energimyndigheder. Som det er beskrevet i statusnotatet vedrørende det nordiske energisamarbejde 1981–1985 har denne gruppe taget initiativer til nordisk samarbejde omkring energispørgsmål, bl. a. i form af energiinformationsmateriale fra de enkelte lande, journalistseminarer samt vandredstillinger om energi. Man har i efteråret 1984 taget initiativ til et omfattende informationsprojekt primært til brug i de nordiske landes skoler.

Netop på informationsområdet findes der naturlige fordele ved et nordisk samarbejde. Dette samarbejde bør derfor nu gives en klarere form ved en gennemgang af informationsgruppen mandat. Gruppen bør rapportere direkte til embedsmandskomiteén, og dens opgave bør være, at virke for en velfungerende informationsspredning omkring hele feltet af nordisk energisamarbejde. Det bør således også være informationsgruppens opgave at sprede resultater, som fremkommer i de øvrige faggrupper og at

vurdere effekten af gennemførte informationsindsatser. Ved at indføre informationsplanlægning, målgruppeplanlægning, etc. allerede i de tidlige faser af arbejdet, kan erfaringerne fra de forskellige faggrupper hurtigt spredes til interesserede målgrupper.

Man bør dels sprede information, der hentes fra de enkelte faggrupper, dels sprede information af mere generel karakter, bl. a. inden for skole- og uddannelsesområdet om de nordiske landes energisituation.

IV. Udbygning af samarbejdet i de enkelte områder

1. Energiplanlægning

Et væsentligt moment i det nordiske samarbejde på dette område, er udveksling af information om national energiplanlægning, herunder udarbejdelse af nationale programmer.

Som arbejdsområder kan nævnes:

- Energiskatter/priser og disses effekt på forskellige dele af energimarkederne,
- Prisfølsomhedsstudier og ingeniørmæssige studier af forskellige energikilders, energioverføring og energiteknikers forudsætninger på et afgrænset område, f. eks. transportområdet,
- Forandringer på energimarkedet og energipolitikens muligheder for at påvirke disse markeder,
- Ide- og erfaringsudveksling på nordisk basis om f. eks. kraftvarme og vandkraftudbygning,
- Forholdet mellem nationale og lokale energiplaner,
- Energiplanlægning på langt sigt (30–50 år), varige energisystemer, fornybar energi, "alternativ energiplanlægning".

Tyngdepunktet i dette samarbejde kan lægges på metodeudvikling, uddannelsesaktiviteter og samarbejde om kundskabs- og kompetenceopbygning på energisystemområdet. Endvidere skal samarbejdet på området i større udstrækning end hidtil bidrage til belysning af bredere energipolitiske problemstillinger. Energiplanlægningsgruppen bør fortsætte med at arbejde og videreudvikle samarbejdslinier på følgende måde:

- Ide- og oversigtsudveksling i seminarieform om energipolitiske problemer og håndteringen af disse samt om metodespørgsmål i forbindelse med energiplanlægning.
- Videreuddannelse i energiplanlægningen.
- Publicering af videnskabelige artikler om energiplanlægning, med det formål at sprede forskningsresultater på energiplanlægningsområdet og at studere dem med henblik på videnskabelig kvalitet og relevans for energiplanlægningen.

2. Forskning og teknologisk udvikling

Energiforskning

I 1982 besluttede energiministrene at etablere et nordisk samarbejde på energiforskningsområdet. Der blev nedsat en kontaktgruppe med repræsentanter for de programstyrende organer i de nordiske lande, der er nærmere omtalt i det vedlagte statusnotat om energisamarbejdet i Norden i tidsrummet 1981–1985.

I 1984 afløstes kontaktgruppen af et nordisk energiforskningsudvalg der sorterer under embedsmandskomiteen for energipolitik. Udvalget består af særlige eksperter, som hvert enkelt land udnævner. I henhold til sit mandat, som energiministrene har godkendt, skal udvalget fremme forsknings-samarbejde på energiområdet, særskilt mellem forskningsinstitutter. Udvalget udarbejder forslag om projektsamarbejde og har også fået i opdrag at fremme informationsudveksling på forskningsområdet (projektregistrering, seminarer m. m.). Udvalget refererer til embedsmandskomiteen for energipolitik.

Det nye nordiske energiforskningsudvalg har forelagt et program til samarbejde mellem en række tekniske højskoler og universitetscentre i de nordiske lande med henblik på at opbygge know-how og etablere et øget samarbejde inden for projektområdet. Man har udvalgt felterne: olieteknologi, oliegeologi, fjernvarme, faste brændsler og bioenergi som velegnet for denne type samarbejde. Hovedretningslinjerne for programmet blev godkendt af de nordiske energiministre i januar 1985 og de første arrangementer med konferencer inden for de angivne emner er indledt i efteråret 1985 i henhold til beslutningen i embedsmandskomiteen for energipolitik og det nordiske energiforskningsudvalg.

Samarbejdet er planlagt som et treårigt program fra 1985–88. Programmet er beskrevet i publikationen "Nordisk Energiforsknings-samarbejde" om hvilken Nordisk Forskningspolitisk Råd har afgivet en positiv udtalelse.

I tilknytning til dette program vil det blive vurderet, hvilke industrielle muligheder samarbejdet kan indebære.

Nordisk projektsamarbejde inden for kernesikkerhedsområdet

Et af de centrale områder for Nordisk Kontaktorgan for Atomenergi (NKA) har været gennemførelse af flerårige forskningsprogrammer om sikkerhed inden for energiområdet. Der har været gennemført to flerårige programmer og et nyt 4-årigt forskningsprogram (1985–1989) er under gennemførelse. Programmet, som hovedsagelig sigter mod sikkerhedsforskning på kerneenergiområdet, omfatter områderne risikoanalyse, materialeteknik, informationsteknologi, aktivitetsfrigørelse og affaldshåndtering.

Sikkerhedsforskningsprogrammet er samordnet med både nationale og internationale programmer. Forskningen foregår på tværs af de nordiske landegrænser og sigter mod industriel udnyttelse, både i forbindelse med nukleare anlæg og på områder, hvor forskningsresultaterne i lige så høj grad kan anvendes, f. eks. i den kemiske industri og på off-shore området.

Herudover er NKA bl. a. forum for drøftelser af spørgsmål af fælles interesse inden for internationale organisationer som Den Internationale Atomenergiorganisation (IAEA) samt OECD's atomenergiorganisation (NEA). Blandt de spørgsmål der drøftes kan nævnes dumpning af radioaktivt affald i havene, hvor de nordiske lande har indtaget en fælles holdning mod havdumpning, og internationale kontrolforanstaltninger i forbindelse med anvendelse af kernekraft og forskningsreaktorer m.v.

Energiministrene vil løbende følge udviklingen i det netop iværksatte 4-årige program og vurdere hvordan resultaterne fra den nyligt afsluttede programperiode er blevet udnyttet.

3. Energiøkonomisering

Energiøkonomisering kan i princippet finde sted i hele energisystemet, fra produktionsstadiet til stadiet for energiens slutanvendelse. Enerkipolitisk kan man sondre mellem adfærdsændring, substitution og effektivitetsforbedring, jvf. det ofte anvendte udtryk energibesparelse.

Det nordiske samarbejde på dette område omfattede i første fase forsøgsbyggeri, uddannelse, energisparekampagner, lokal energiplanlægning samt rådgivningsvirksomhed. Senere iværksattes samarbejde vedrørende indendørsklima, eksperimentbyggeri og ikke mindst energiøkonomisering i industrien, hvor et omfattende program for 22 udvalgte brancher er under gennemførelse. Det er væsentligt, at resultaterne fra disse seminarer og andre resultater spredes og gøres så anvendelige som mulige, ikke mindst for virksomheder.

De potentielle sparemuligheder afhænger af en lang række faktorer, f. eks. energipris, rentabilitetskrav, afledede virkninger og foranstaltningernes levetid. Som grundlag for eventuelle nye nationale initiativer vil en kortlægning af muligheder og investeringsbehov være central. Huidtidige opgørelser synes imidlertid at hvile på meget uensartede grundlag. Erfaringsudveksling og metodeudvikling kan derfor være nyttig. Også de forskellige muligheder for inddragelse af potentialerne kunne belyses.

Der synes at være stigende international interesse for at betragte besparelser som et delvist alternativ til forsyningsudbygning. Den seneste norske handlingsplan på energiøkonomiseringsområdet er et eksempel herpå. Såvel økonomiske hensyn som miljøhensyn peger i stigende grad på dette aspekt. Der savnes imidlertid data og metoder til en rationel bestemmelse af den optimale balance mellem disse områder.

Det nordiske samarbejde bør især omfatte områder, som på nuværende tidspunkt må skønnes at få stigende interesse, men som ikke hidtil har været behandlet, og som ikke udpræget er af specifik national interesse. Blandt disse kan f. eks. nævnes:

- transportsystemer
- energistyring
- offentlig egenindsats (bygninger og transportmidler)
- information

4. Olie og gas

A. Samarbejde om olie

Norden som helhed har gennem de senere år skiftet fra at være næsten fuldt afhængig af importeret olie til at nærme sig balance mellem produktion og forbrug. I 1973 udgjorde olieproduktionen i den dansk-norske olieproduktion 2 mill. tons og forbruget i Norden var 70 mill. tons. Fra slutningen af 1970'erne steg olieproduktionen væsentligt og udgjorde 33 mill. tons i 1983 mod et forbrug på 52 mill. tons. I de nærmeste år forventes olieproduktionen fortsat at stige, medens forbruget stort set må forventes at stagnere.

Forsynings- og forbrugsmønstret er forskelligt i de enkelte lande. Norge er nettoeksportør af olie, den danske egenproduktion nærmer sig halvdelen af forbruget medens de øvrige nordiske lande stort set importerer al deres olie.

Der kan være behov for et nordisk samarbejde, der kan supplere det eksisterende internationale beredskabssamarbejde i fredstid.

Udvikling af nordisk samhandel er et vigtigt bidrag i forsyningsammenhæng, og derfor er det i alles interesse med et frit marked fra situationen omkring udvinding til distribution og salg.

De nordiske landes deltagelse i de internationale organisationers beredskabsarrangementer i fredstid er forskelligt. Således er eksempelvis Danmark medlem af både De Europæiske Fællesskaber og Det Internationale Energiagentur, medens andre lande deltager i internationale organisationers samarbejde om olieberedskab. Disse organisationers formelle beredskabssystem har aldrig været iværksat, skønt der har optrådt alvorlige oliekriser.

Det statslige engagement i forsynings- og raffineringsindustrien varierer betydeligt mellem de enkelte nordiske lande, ligesom industrien er en vigtig faktor i de enkelte landes energipolitik. En række ydre faktorer, hvoraf især kan nævnes overkapacitet på raffinaderisiden og ændrede krav til produkter, som følge dels af ændret efterspørgsel, dels af ændrede miljøkrav, stiller imidlertid den nordiske olieindustri overfor krav om væsentlige omlægninger og strukturændringer.

Inden for oliesektoren har bestræbelserne i energipolitikken rettet sig mod dels langsigtede strukturelle ændringer, der formindsker afhængigheden af importeret olie, dels et kriseberedskab med lageropbygning, potentielle forbrugsbegrænsende foranstaltninger, og for de fleste landes vedkommende deltagelse i internationalt samarbejde vedrørende beredskabsarrangementer. Det indgår således i landenes politik at fastholde en vis raffinaderikapacitet, som i vanskelige situationer vil kunne bidrage til at forsyne hjemmemarkedet. Raffinaderivirksomhed er et væsentligt element i infrastrukturen i energisektoren.

I Norden som helhed vil der i løbet af få år blive produceret mere olie end der forbruges i området. En øget kommerciel samhandel i Norden med olie (og gas) vil kunne øge forsynings sikkerheden for de enkelte deltagere. Nordiske olieressourcer vil kunne yde et vigtigt bidrag i så henseende. Udviklingen på raffinaderiområdet åbner en række muligheder for et samarbejde omkring såvel teknisk/økonomiske som uddannelsesmæssige aspekter i både selskabs- og myndighedsregie.

Problemstillingen er behandlet i Nordisk Ministerråds rapport "Raffineringsindustrien i Norden" (1985). Opfølgning af raffinaderirapporten skete gennem et seminar i efteråret 1985. På seminariet udtaltes fra bl. a. olieindustriens side en interesse for kontinuerlige diskussioner og informationsudbytte angående raffinaderinæringens og oliemarkedets udvikling i Norden.

Energiministrene vil på grundlag af embedsmandskomiteéens løbende drøftelser heraf,

- følge udviklingen på oliemarkedet og i raffinaderisektoren med henblik på at vurdere behov og muligheder for yderligere samarbejde.

B. Samarbejde om gas

Naturgas anvendes til rumopvarmning og industrielle formål m. v. i Finland, Danmark og Sverige. Markedspotentialet i forbindelse med de eksisterende netudbygninger andrager overslagsmæssigt henholdsvis 1, 2 og 1/2 mia. m³/år for de tre nævnte lande, men der pågår overvejelser om yderligere udbygninger af disse net.

Udnyttelsen af naturgas i Norden kom sent i gang sammenlignet med de fleste lande i Vest-Europa. Naturgasforsyningen etableredes først i Finland, dernæst i Danmark, og fra 1985 vil Sverige også tage naturgassen i brug fra den danske kontinentsokkel. En eventuel yderligere forlængelse og udvidelse af den svenske stamgasledning mod Norge kan på sigt åbne interessante perspektiver for et samarbejde mellem de nordiske lande på naturgasområdet for såvidt angår leveranser, transport og udnyttelse af naturgas som energikilde.

Forsyningen sker for Finlands vedkommende gennem en rørledning fra Sovjetunionen, mens forsyningen til Danmark og Sverige finder sted via en ledning fra Tyra-feltet i Nordsøen. I begge tilfælde er der tale om mar-

keder, der er integreret i større gasnet, og som for Finlands vedkommende kun forsynes via et enkelt rør, mens der er mulighed for en vis nødforsyning fra Tyskland gennem en ledning til det dansk/svenske marked.

Der er således i udgangssituationen en større følsomhed for tekniske og mekaniske fejl i forbindelse med gasforsyningen i de nordiske gasmarkeder, end tilfældet er i de fleste andre europæiske lande, hvor der vil være mulighed for forsyning fra andre dele af netværket i tilfælde af nedbrud af en hovedledning. Dette forhold har været erkendt af såvel de statslige gasselskaber som af energimyndighederne og har bl. a. været genstand for en løbende drøftelse i Nordisk informationsgruppe for gasspørgsmål.

Blandt de tekniske muligheder for fremover at forbedre forsynings sikkerheden kan især nævnes:

1. Dublering af dele af transmissionssystemet, som ellers i tilfælde af nedbrud vil bevirke længerevarende forsynings svigt.
2. Etablering af lagerkapacitet som kan anvendes i tilfælde af reduktion eller bortfald af den normale forsyning.
3. Yderligere integration af de nordiske naturgasnet.

Udover de umiddelbare forsyningsmæssige fordele ved en øget integration mellem de nordiske naturgasnet vil der i en sådan situation også være mulighed for at samarbejde omkring driften og herved opnå en række mere indirekte fordele, eksempelvis bistand i spidsbelastningssituationer og fælles udnyttelse af lagerfaciliteter til såvel belastningsudjævning som nødforsyning.

Den statslige indflydelse på gasforsyningen er betydeligt større end på oliesiden i de pågældende nordiske lande. Endvidere foregår leverancerne i henhold til langsigtede kontrakter.

Bortset fra samarbejdet mellem DONG og Swedegas er samarbejdet på selskabsniveau på indeværende tidspunkt begrænset til udveksling af erfaringer og drøftelse af fælles anliggender, hvilket bl. a. foregår i Nordisk informationsgruppe for naturgasspørgsmål, hvori også repræsentanter for energimyndighederne deltager som observatører. På længere sigt vil der være mulighed for et egentligt forsynings samarbejde og fælles udnyttelse af transmissions- og lageranlæg.

Energiministrene ønsker:

- at informationsgruppen for gasspørgsmål fortsætter sit arbejde med at udveksle information om udviklingen på gasområdet i de nordiske lande,
- at der foretages en vurdering af, hvorvidt de tekniske muligheder for at forbedre forsynings sikkerheden kan fremskyndes, samt
- intensivere overvejelserne omkring yderligere integration af de nordiske naturgasnet i lys af at det øvrige europæiske samarbejde intensiveres.

5. Kul

Kulforbruget i de nordiske lande har været stigende, og kuls betydning i energiforsyningen må forventes at blive yderligere styrket i de kommende år. Det er derfor vigtigt, at det øgede kulforbrug kan ske på en måde, der forvolder mindst mulig skade på miljøet. Emissionsbegrænsende foranstaltninger er allerede gennemført i flere nordiske lande og samarbejdet herom bør fortsætte. I denne forbindelse bør endvidere de nordiske landes forskning på dette område koordineres, og samarbejdet mellem nordiske forskningsinstitutioner intensiveres.

I Norden er omlægningen af energiforbruget dog foregået på forskellig måde. I Norge er der sket en omlægning i retning af forøget forbrug af el produceret ved hjælp af vandkraft. I Sverige og Finland er udviklingen bort fra forbrug af især olie sket gennem en stigning i forbruget af kernekraftproduceret el og indenlandske brændsler såsom tørv og træ. Kun i Danmark er der sket en voldsom stigning i kulforbruget, idet elværkerne er blevet ændret fra at være oliefyrede til at være kulfyrede.

Forsyningsikkerheden for kul er god på både kort og lang sigt. Et nordisk samarbejde har tidligere været overvejet i forbindelse med import af kul, og dette spørgsmål må fortsat følges. Kul spiller en vidt forskellig rolle i energiforsyningen i de enkelte lande, og kulforbruget varierer stærkt. Især variationer i kulbaseret elproduktion er afgørende for kulforbruget.

Rapporten "Gemensam nordisk kulimport" 1983 belyser de transportøkonomiske konsekvenser, som kan være forbundet med fællesnordisk kulimport, f. eks. gennem en nordisk centralhavn for kulimport. Idet der fortsat henvises til ovennævnte rapport vil energiministrene foreslå, at eventuelle yderligere initiativer bør koncentrerer omkring:

- undersøgelse af mulighederne for et intensiveret samarbejde vedrørende foranstaltninger til begrænsning af miljøeffekterne af kulanvendelse samt en
- undersøgelse af mulighederne for en koordineret forskningsindsats vedrørende miljøpåvirkningerne ved kulforbrænding.

6. Elektricitet

Det nordiske elsamarbejde startede allerede i 1915, da det første søkabel mellem Sverige og Danmark blev taget i brug. Samkøringsforbindelserne mellem de nordiske lande er siden da udvidet kraftigt især i de seneste 25 år, og udgøres i dag af 17 forskellige forbindelser. På grundlag af forskellig produktionsstruktur i de nordiske lande muliggør samkøringsforbindelserne et omfattende elsamarbejde, hvis forudsætninger er fastlagt gennem rekommandationer udarbejdet af NORDEL. Med hensyn til fælles nordisk elsamarbejde, må det konstateres, at spørgsmål om udbygning af el-pro-

duktionkapacitet besluttet nationalt, mens udvekslingsaftaler normalt træffes bilateralt.

De nordiske landes elsystemer er i vidt omfang integrerede, og der foregår en betydelig udveksling af elektricitet inden for Norden. Dette indebærer en mere optimal udnyttelse af el-produktionssystemet i Norden og skaber forudsætningen for forbedret forsyningssikkerhed. Uden denne samkøring/udveksling ville fejlfrekvensen i de enkelte landes el-systemer have været højere. De tekniske sammenkoblinger af net kan imidlertid, under særskilt uheldige omstændigheder medføre, at strømsvigt i ét land også får konsekvenser for et andet land. Det er derfor vigtigt fortsat at vurdere udbygelse af udvekslingskapaciteten.

NORDEL, som blev stiftet i 1963, er en sammenslutning af deltagere inden for el-forsyningen i de nordiske lande. Det er et rådgivende og rekommanderende organ med det formål at fremme internationalt, og især nordisk, samarbejde vedrørende produktion, distribution og forbrug af elektrisk energi.

De enkelte landes udbygninger kan tilrettelægges under hensyntagen til eksisterende samkøringsledninger. Etableringen af disse er sket gennem bilaterale aftaler, og aftaler om udveksling landene imellem sker ligeledes bilateralt. Princippet for midlertidig udveksling er, at gevinster deles lige- ligt på en sådan måde, at prisen på den udvekslede kraft lægges på et niveau midt imellem marginalkraftværdien i begge områder, mellem hvilke udvekslingen har fundet sted. Herudover forekommer også aftaler om fast udveksling af kraft. De enkelte områder træffer aftaler om udveksling, når en sådan er lønsom.

Skal det nordiske system fuldt ud udbygges og drives som ét system, og skal forskellighederne mellem de enkelte landes produktionssystemer udnyttes fuldt ud, kræver dette en vilje til at se bort fra nationale begrænsninger i såvel planlægning som i den daglige driftstilrettelæggelse.

Samordnet udbygning og drift af elforsyningen i de nordiske lande kan være et ønskeligt mål set ud fra forsyningssikkerhedsmæssige, forureningsmæssige og økonomiske synspunkter. Det kræves imidlertid flere og mere dybtgående tekniske/økonomiske undersøgelser.

Fra finansministrenes handlingsplan kan fremhæves udbygninger af følgende overføringsforbindelser:

- Kontiskan (Jylland–Vestsverige)
- Ivalo-Varangerbotn (Finland–Norge)
- Ålands Hav (Raumo–Forsmark)
- Ajaure-Rössåga (Nordland fylke (N)–Västerbotten (S))

Det konstateres, at NORDEL samarbejdet fungerer meget tilfredsstillende, og det forudsættes, at NORDEL fortsat vurderer mulighederne for optimal udbygning og udnyttelse af el-produktionskapacitet.

Energiministrene vil i samarbejde med NORDEL drøfte mulighederne for en yderligere udbygning af det nordiske samarbejde under hensyntagen til kommercielle forhold og nationale målsætninger.

7. Vedvarende energi

Energiforskning, vedvarende energi

Som nævnt i statusnotatet er der inden for det nordiske energiforskningsprogram taget særlig hensyn til området "nyere vedvarende energikilder". Det er vigtigt at fortsætte og videreudvikle aktiviteterne på dette område, hvis vedvarende energianlæg skal komme til at spille en reel rolle i de nordiske landes energiforsyning.

Energiministrene vil prioritere et samarbejde på følgende områder:

- Undersøgelser af muligheder for flere forskningsprojekter med det formål, at forbedre rentabiliteten af vedvarende energianlæg (herunder kombinerede anlæg), samt mindske indpasningsproblemerne til de eksisterende energiforsyningssystemer. Eventuelt kan der foretages en opdeling af forskningen, således at det enkelte nordiske land koncentrerer sig om løningen af specifikke problemer.
- Afholdelse af temadage for vedvarende energianlæg (solenergi, varmepumper etc.) med hovedformål at videregive informationer til potentielle brugergrupper.
- Erfaringsudveksling af driftsresultater.

Driftsresultaterne fra disse anlæg som indtil videre er temmelig sparsomme, er efterhånden ved at dukke op og bør derfor videregives til relevante aftagere på udstillinger, konferencer, temadage, fagtidsskrifter etc.

Harmonisering af resultater fra afprøvninger af vedvarende energianlæg

På foranledning af Nordisk Ministerråd er der de senere år udført et stort arbejde med harmonisering af afprøvningsmetoder og -resultater for solvarmeanlæg, varmepumper, mindre biomasse-/biogasanlæg samt mindre vindmøller.

Arbejdet, som nu er afsluttet, er foregået i Nordtests regie med deltagelse af en lang række afprøvningsinstitutioner fra Norge, Sverige, Finland og Danmark.

Dette betyder, at solvarmeanlæg, varmepumper og mindre biobrændselsanlæg, som er godkendt i et nordisk land, uden videre kan anvendes i samtlige nordiske lande.

For vindmølleanlægs vedkommende, som specielt er udbredt i Danmark, er en harmonisering indtil videre kun relevant mellem Danmark og Sverige, hvorfor der er indgået en harmoniseringsaftale mellem afprøvningsinstitutionerne for vindmøller i disse to lande.

På trods af, at ovennævnte harmoniseringsarbejde må karakteriseres som værende bragt op på et rimeligt niveau, skønnes det fortsat ønskeligt, at man konkretiserer yderligere initiativer på området.

Demonstrationsprojekter

Af særlig betydning bør nævnes det nordiske samarbejde om konkrete demonstrationsprojekter. Af mulige sådanne kan, f. eks. inden for feltet forædlingsteknik for tørv og træ, nævnes:

- fremstilling af syntetisk gas ved produktion af erstatningsbrændstoffer og kemikalier,
- hydreringsteknik,
- forgasning af affald,
- afvandingsmetoder af tørv.

8. Finansiering af fælles nordiske initiativer

Nordiske energiinitiativer kan dels finansieres over Nordisk Ministerråds budget dels gennem bidrag fra de enkelte nordiske lande.

Et vigtigt virkemiddel for at få nordiske samarbejdsprojekter etableret er ofte, at man udover bistand fra Nordisk Ministerråd, Nordisk Industriefond, Nordisk Investeringsbank og Nordisk Projekteksporthold råder over andre midler (lån og/eller tilskud), som kan benyttes til at finansiere samarbejdsaktiviteter.

Af fællesnordiske midler over Nordisk Ministerråds ordinære budget til energiformål disponeres årligt ca. 2 mio. NOK til forskellige generelle energiprojekter, primært af koordinerende og igangsættende karakter, samt forskellige udredningsopgaver. Endvidere er der gennem en årrække afsat midler til sikkerhedsforskning på energiproduktionsområdet, specielt kerneenergi. Gennem Nordisk Kontaktorgan for Atomenergispørgsmål (NKA) disponeres her for tiden 6–7 mio. NOK pr. år. Endelig anvendes nationale bidrag, som er væsentlig større end den fællesnordiske finansiering.

Finansiering af projekter med nationale midler er en form, som har været brugt i flere tilfælde som et supplement til fællesnordiske midler. Det nye 3-årige forskningsprogram vil, stort set, i sin helhed blive finansieret med nationale midler, hvor bidragenes størrelse følger den sædvanlige fordelingsnøgle.

Nordisk Industriefond vil i 1985 kunne disponere over 4. mio. NOK til direkte støtte til samarbejdsprojekter inden for industriområdet – herunder energi.

Nordisk Projekteksporthold (NOPEF) giver støtte til virksomheder, der selv tager initiativ til at gå sammen om fælles eksportfremstød i udviklingslande. NOPEF har i enkelte tilfælde også selv taget initiativet til at undersøge mulighederne for et sådant samarbejde.

Nordisk Investeringsbank (NIB) har for tiden en total låneramme på 3.1 mia. NOK. Indtil 50% af et projekt kan finansieres af NIB, og lånene ydes på kommercielle vilkår. En forudsætning for at NIB yder lån er, at projektet har interesse for to eller flere af de nordiske lande, men der ydes ikke

lån til projekter som oppebærer statslige subsidier. På eksportsiden har banken et nært samarbejde med NOPEF. Energi- og olierelaterede virksomheder er den største lånemodtager, ca. 35% i perioden 1976–84, og andelen ser ud til at øges. Af energiprojekter, som har fået eller vil kunne søge om lån, kan bl. a. nævnes udbygning af det nordiske el-forsyningsnet og gasdistributionsnettet.

Generelt eksisterer der således en række muligheder for at finansiere nordiske samarbejdsprojekter. Der skulle derfor ikke være behov for at etablere nye finansieringsordninger.

Energiministrene vil arbejde for at:

- Bedre kontakten til de nationale industri- og tjenestebedrifter med henblik på at finansiere generelle samarbejdsaktiviteter.
- Bedre informationen til eksportindustrien om hvordan Nordisk Investeringsbank og Nordisk Projekteksporthold kan bruges med tanke på at øge samarbejdet mellem nordiske virksomheder på eksportmarkedet.

9. Internationale forhold

Det nordiske energipolitiske samarbejde vil i overensstemmelse med arbejdsplanen fra 1982 kunne danne udgangspunktet for diskussion og koordinering i relation til internationale energipolitiske spørgsmål. Dette finder i nødvendigt omfang sted både i ministerrådet og i embedsmandskomiteen. I denne forbindelse er også mulighederne for sammenkobling mellem det nordiske samarbejde på energiområdet og samarbejde på bistandsområdet blevet diskuteret.

Energiministrene vil fortsat søge en nordisk koordination i de internationale fora, hvor flere nordiske lande deltager.

De nordiske udenrigsministre blev den 18. oktober 1985 enige om et handlingsprogram mod Syd-Afrika. Programmet indeholder bl. a. rekommandationer af betydning på energiområdet.

10. Samarbejdsplanens økonomiske konsekvenser

(Ministerrådsforslaget kompletteres senere på dette punkt, senest i forbindelse med forslag til ministerrådsbudget for 1987).

BILAGA

ENERGISAMARBEJDE

1981—1985

STATUS

oktober 1985

INLEDNING

I det følgende er givet en redegørelse for det nordiske samarbejde inden for energiområdet, der er blevet gennemført i Nordisk Ministerråds regi i årene 1981 - 1985.

Redegørelsen omfatter en beskrivelse af arbejdet inden for feltene energiøkonomisering, energiforskning, energiplanlægning, olie og gas, kul, elområdet, informationssamarbejde og beretningen er afsluttet med en oversigt over det bilaterale samarbejde, der finder sted inden for olie- og gasområdet.

Redegørelsen bygger på det arbejde, der gennemføres af de nordiske grupper, der er blevet nedsat af den nordiske embedsmandskomite for energipolitik. Den tager udgangspunkt i det arbejdsprogram, der blev vedtaget af de nordiske energiministre i 1982. Endvidere er fremhævet de rapporter og udredninger, som de nordiske energiministre har godkendt og som herefter har givet anledning til nye initiativer.

ENERGIØKONOMISERING

Det nordiske samarbejde inden for dette område startede med, at de nordiske energiministre iværksatte en række initiativer på baggrund af en rapport om energihusholdning i Norden af 27. februar 1981. Disse initiativer omfattede nordisk samarbejde angående forsøgsbygningsvirksomhed, uddannelse inden for energiøkonomisering, erfaring med og vurdering af energisparekampagner, lokal energiplanlægning og rådgivningsvirksomhed vedrørende energibesparelser for husejere samt generelt informationssamarbejde på området. Hvad angår den del af programmet, som var særlig relateret til boligsektoren, herunder bl.a. forsøgsbygningsvirksomhed blev der iværksat et samarbejde med nordiske bygforskningsråds samarbejdsgrupper. Dette program blev gennemført i løbet af 1981 og 82.

Indeholder samarbejdsoplæg godkendt af energiministrene i februar 1981.

Eksempler på fagrappporter udarbejdet på grundlag af samarbejdsoplægget.

Næste del af samarbejdet på dette område er baseret på et særligt arbejdsprogram for perioden 1983-85, som findes beskrevet i rapporten "Energiokonomisering - Nordisk samarbejdsprogram". Dette arbejdsprogram omfatter initiativer vedrørende energioekonomisering i industrien, klimaspørgsmål i bygninger samt eksperimentbygningsvirksomhed.

Arbejdsprogram 83-85

Specielt på feltet "energioekonomisering i industrien" er der indledt et omfattende samarbejde mellem de nordiske landes energimyndigheder med henblik på at gennemføre et fælles program. Dette program omfatter størstedelen af den del af industrien, som har et såkaldt mellemintensivt energiforbrug. Denne industri omfatter bl.a. slagterier, teglværker, fiskemelfabrikker, gartnerier, træindustri, støberier m.v. I alt er udvalgt 22 brancher inden for hvilke der udpeges demonstrationsvirksomheder, afholdes seminarer samt publiceres branchevejledninger. Programmet indebærer en meget omfattende kortlægning af det energiforbrug, der finder sted inden for selve industrisektoren og vil formentlig

Eksempler på nogle af de 22 branchevejledninger, der er under udarbejdelse.

virke eksportfremmende i kraft af, at den nordiske industri bliver mere konkurrencedygtig, og dermed også beskæftigelsesfremmende i og med, at ny teknologi udvikles for de respektive felter.

Nye initiativer på energiøkonomiseringsområdet overvejes, blandt andet inden for felterne vejtransport, energistyring, indsatsen inden for den offentlige sektor og energispareinformation. Angående gennemførelse af disse initiativer vil dette ske i nær samarbejde med embedskomiteerne for bygningssspørgsmål og transport.

ENERGIFORSKNING

De nordiske energiministre nedsatte i foråret 1982 for en prøveperiode på to år en kontaktgruppe for energiforskning med henblik på at udbygge det nordiske samarbejde på dette område.

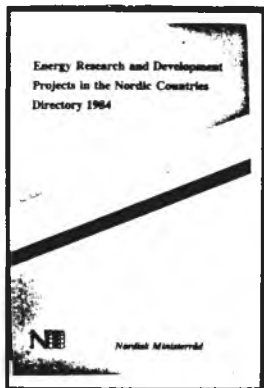

Rapporter med beskrivelse af 1 del af samarbejdet.

Kontaktgruppens virksomhed i de forløbne år har bl.a. vedrørt koordinering af den støtte, de nationale myndigheder yder til energiforskning i de enkelte nordiske lande. Denne støtte andrager på årsbasis ca. 900 mio. DKK i offentlige midler. Endvidere har gruppen, gennem fællesnordiske initiativer søgt at fremme samarbejdet inden for konkrete områder. Man har bl.a. iværksat et fælles registreringssystem for energiforskningsprojekter og energilitteratur, der medfører, at man til enhver tid har en samlet og up to date oversigt over igangværende forskningsprojekter inden for energiområdet samt den seneste energilitteratur. Denne registrering finder sted på EDB og der udgives en samlet årlig fortegnelse, hvoraf den seneste indeholder en beskrivelse af 1647 igangværende projekter. Registreringssystemet benyttes dels af energimyndighederne dels af en lang række private firmaer, som har aktiviteter på energiforskningsområdet. Disse har etableret en on-line terminalforbindelse til systemet.

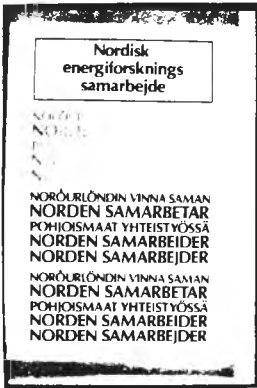
Man udfærdiger endvidere hvert år et katalog over specialkurser inden for olie og gasområdet i Norden samt udgiver fælles publikationer. Blandt disse kan nævnes et nordisk katalog over vind-

møller samt en netop udkommet publikation om bølgeenergi. Man samarbejder om evaluering af konkrete projekter samt fælles seminar-aktiviteter og giver endvidere støtte til forskerrejser på energiområdet imellem de nordiske lande.

Eksempler på rapporter og kataloger.

Det hidtige arbejde har vist, at der er behov for en udbygning af det nordiske energiforsknings samarbejde, bl.a. det institutionelle samarbejde. På denne baggrund besluttede de nordiske energiministre at danne et nyt energiforskningsudvalg med ledende repræsentanter fra de enkelte nordiske lande. Dette udvalg fremlagde for ministrene i januar 1985 et forslag til et omfattende forskningssamarbejde inden for områderne olieteknologi, oliegeologi, fjernvarme, faste brændsler og bioenergi. Dette nordiske program bygger på et tæt samarbejde mellem en række universitetsmiljøer i de nordiske lande og er det mest omfattende nordiske forskningsprogram, som hidtil er blevet foreslået. Programmet blev principielt godkendt af de nordiske ministre i forbindelse med deres møde i januar 1985. Programmet er startet i september 1985 og forventes at løbe over en 5-årig periode. I forbindelse med programmet vil der blive etableret en række samarbejdsprojekter og stillinger, som gæsteprofessorer og forskningschefer ved enkelte landes tekniske højskoler og universiteter. Når programmet er kommet i gang forventes, at en række industriforetagender vil yde betydelige bidrag i de energiprojekter, der etableres i de lidt senere faser af programmet.

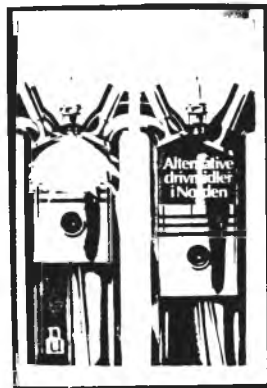
Programoplæg til institutions
samarbejde

Andre energiforskningsudredninger

NYE OG VEDVARENDE ENERGIKILDER (Energiforskning)

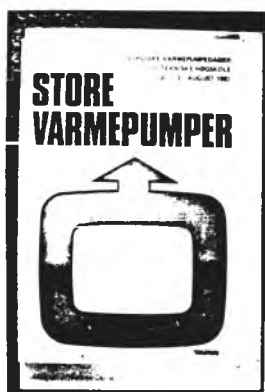
Inden for rammerne af det nordiske energiforskningsprogram er der taget særlig hensyn til området "nyere vedvarende energikilder" i forbindelse med gennemførelsen af det nordiske samarbejde. Aktiviteterne på dette område blev startet i 1981 ved udgivelsen af rapporten "Introduktion af nye og vedvarende energikilder". Der blev afholdt en række energiseminarer bl.a. med emnerne: store varmepumper, biobrændsler, sæsonlagring samt introduktion og markedsføring af nye energiteknologier. Endvidere har en række faggrupper arbejdet inden for områderne: bølgeenergi og vindenergi.

Specielt hvad angår alternative drivmidler har man foretaget en kortlægning, hvori der er belyst, hvilke initiativer man har mulighed for at tage, såfremt man ønsker at satse på disse drivmidler i de nordiske lande. Rapporten giver endvidere oplæg til konkrete ændringer i de nordiske landes bestemmelser inden for områderne: extern miljø, arbejdsmiljø, giftlovgivning, brandlovgivning og transportregler med henblik på, at der ikke skal være hindringer i de nordiske lande for anvendelsen af alternative drivmidler. I sammenhæng med dette arbejde må det dog fremhæves, at kortlægningen også har vist, at der vil være betydelige samfundsmæssige udgifter forbundet med at anvende alternative drivmidler i stor skala i den nuværende energisituation i Norden.

Ved Statens Prøvningsanstalt i Sverige har man i samarbejde med de øvrige nordiske landes prøvningsanstalter etableret fælles godkendelsesregler for energirelevant udstyr inden for områderne: varmepumper, solvarme og biobrændselsanlæg. Således kan udstyr godkendt i et nordisk land automatisk betragtes som værende anvendeligt i samtlige nordiske lande.

Ud over de nævnte aktiviteter har man på nordisk basis fremmet anvendelsen af alternative drivmidler gennem en række vandredstillinger; vindmøller, bølgeenergi og biobrændsler, som har cirkuleret mellem praktisk taget alle universiteter og højskoler i Norden.

På dette område er nordisk ministerråd ved at overveje initiativer angående: mulighederne for at øge rentabiliteten af vedvarende energianlæg, afholdelse af temadage (solenergi, varmepumper etc) samt at etablere en nordisk erfaringsudveksling om driftsresultater af vedvarende energianlæg. Specielt overvejes mulighederne for at etablere fælles demonstrationsprojekter.

Også initiativer inden for feltet energi og miljø vil blive gennemført, og et studie er iværksat om miljøfordelene ved brug af alternative drivmidler og nye bremsesystemer i busser i storbyer.

ENERGIPLANLÆGNING

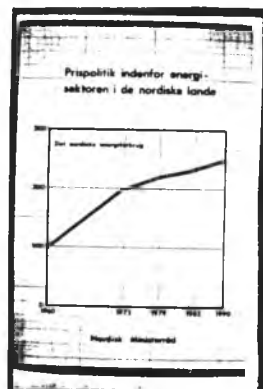
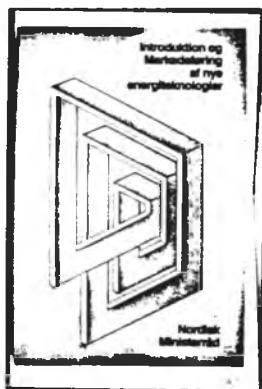
I overensstemmelse med det vedtagne arbejdsprogram for det nordiske energisamarbejde er der blevet etableret et samarbejde inden for området "energiplanlægning" og "systemanalyse". Målsætningen med dette samarbejde er dels, at repræsentanter fra de nationale energimyndigheder, som varetager den nationale energiplanlægning, skal drøfte det arbejde, der finder sted i de enkelte lande herunder vurdere, hvorledes man hensigtsmæssigt kan drage nytte af hinandens erfaringer. Endvidere er formålet inden for en række konkrete områder, hvor der er behov for øget viden om systemanalyse og energiplanlægning at iværksætte projekter og seminarer på disse områder.

Den nordiske gruppe for energiplanlægning gennemførte i 1982 initiativer vedrørende energiprognoser for økonomiseringstiltag, lokal energiplanlægning, varmforsyningsplanlægning samt et generelt systemstudie for Norden.

Et arbejdsprogram blev fremlagt i 1983 og godkendt af Ministerrådet. Dette omfattede initiativer angående måling af gevinster ved økonomiseringstiltag, udarbejdelse af sammenlignelige energistatistikker mellem de nordiske lande i overensstemmelse med den af Nordisk Råd vedtagne rekommendation om dette samt udarbejdelse af oversigt over energipriser og afgifter i de nordiske lande. Der blev endvidere iværksat et arbejde om anvendelsen af energimodeler i Norden.

Ud over at gennemføre disse initiativer inden for energiplanlægning har de seneste aktiviteter koncentreret sig om problemfelter, hvor der er behov for opbygning af faglig ekspertise i de nordiske lande. Der har således 1984 været afholdt seminarer om planlægning under usikkerhed og seminar om betydningen af den teknologiske udvikling, introduktion og markedsføring af ny energiteknologi. Man tilrettelægger en række konkrete projekter, hvoraf kan nævnes måling af energiøkonomiseringstiltag. I 1985 vil der blive gennemført seminarer om langtidsprognoser, et internationalt seminar om målemetoder samt en række projekter inden for området "energiplanlægning under usikkerhed". Man har etableret et forsøgsprojekt i samarbejde med NORDPLAN om uddannelse af folk ansat i kommuner og styrelser inden for energiplanlægningsområdet. Såfremt dette forsøgsprojekt giver positive resultater, kan der forventes et omfattende initiativ på dette felt.

Eksempler på nogle af de studier, som er gennemført af den nordiske gruppe for energiplanlægning.

I overensstemmelse med Ministerrådets beslutning af januar 1984 om samarbejde mellem de nordiske lande inden for el-planlægningsfeltet har man gennemført et samarbejde mellem det nedsatte energiplanlægningsudvalg og NORDEL's planlægningsudskot, som er ansvarlig for en række omfattende udredninger og analyser angående den langsigtede el-planlægning i Norden.

NORDISK SAMARBEJDE OM OLIE OG GAS**Baggrund**

Nordisk Råd bad i sin henstilling (nr 4/1982, pkt 9) Ministerrådet fremlægge en rapport om forholdsregler som kunne fremme et mere omfattende substantielt samarbejde inden for olie- og gasområdet i Norden, til brug for diskussion på sessionen i 1983.

I forbindelse med behandlingen af arbejdsplanen af den 9. februar 1982 udtalte Nordisk ministerråd (energiministrene) følgende:

"Med henblik på at styrke det nordiske samarbejde på olie- og gasområdet har ministerrådet besluttet at give embedsmandskomiteen som opgave at identificere og fremstille forslag til eliminering af de hindringer som i dag kan eksistere med henblik på et mere substantielt samarbejde inden for olie- og gasområdet i Norden, f.eks. på områder som indkøb, raffinering, transport, projektering, udvinding, uddannelse og udbytte af teknisk know how. Komiteen skal aflægge rapport til ministerrådet inden udgangen af år 1982."

På baggrund heraf udarbejdedes rapporten "Nordiskt samarbete om olja och gas", der blev behandlet og godkendt af ministerrådet (energiministrene) i november 1982. Rapporten, der blev forelagt Nordisk Råd på sessionen 1983, peger på en række områder, der vil være relevante i den videre diskussion om nordisk samarbejde. Således peges på udveksling og udnyttelse af ekspertise (bl.a. vedrørende prospektering), kortlægning af raffineringsindustrien og kortlægning af, om der findes faktorer, der skaber problemer med lokal grænsehandel med olieprodukter. Endvidere foreslås afholdelse af nordiske seminarer om emner af relevans for olievirksomheden, såsom sikkerhedskrav, tekniske normsystemer og mere specifikke juridiske forhold, der gør sig gældende i forbindelse med olievirksomheden. Rapporten peger også på behovet for at de nordiske energiministre får kontinuerlig information om udviklingen på gasområdet. Endelig understreges det, at virkningen af

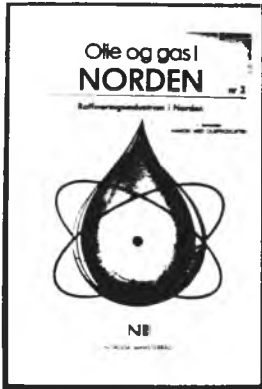
gasfund og gasproduktion i Norge og Danmark og udviklingen iøvrigt på gasområdet i alle de nordiske lande har stor betydning for den samlede udvikling i Norden.

De enkelte samarbejdsinitiativer

Der er udarbejdet kortlægning af raffineringsindustrien i Norden. Denne kortlægning blev godkendt af den nordiske embedsmandskomite for energipolitik den 24. januar 1985.

I den generelle vurdering i rapporten går man ind i spørgsmål som overkapacitet, rentabilitet og strukturændringer i raffineringsindustrien i de nordiske lande. Der nævnes mulighederne for en forandring i de nuværende markedsandele i Norden, herunder egen-dækningen af olieprodukter. Særlige spørgsmål som specifikationskrav til specielt bly og svovl i benzin, beskæftigelse, uddannelse og nordiske petroleumsinstitutterts samarbejde tages op. På baggrund af denne rapport har repræsentanter fra raffineringindustrien og myndighederne ved et seminar i Malmø i september 1985 drøftet mulighederne for at udbygge samarbejdet på dette område. Man har anbefalet, at der foretages en undersøgelse af mulighederne for at harmonisere specifikationskravene til bly- og svovlindholdet i benzinen i de enkelte nordiske lande.

Raffinering

Gassamarbejde

På gasområdet er der etableret en nordisk informationsgruppe om gasspørgsmål. Gruppens formål er informationsudveksling om gas og gruppen har som medlemmer repræsentanter for de statslige selskaber. I gruppens møder deltager også embedsmænd fra energiministerier/departementer. Udover informationsudveksling har gruppen også mulighed for mere detaljerede vurderinger af konkrete spørgsmål. Således har gruppen foretaget et feasibilitystudie over sammenkoblingen af Eko-fisk systemet i Nordsøen og de danske og svenske gastransmissionssystemer. Studiet er ikke publiceret for en større kreds, men kan indgå i det grundliggende materiale ved eventuelle fremtidige kommercielle gasaftaler. Som led i gruppens arbejde vil man også vurdere økonomiske aspekter ved markedsføringen af LNG. De nuværende økonomiske analyser tyder imidlertid ikke på, at det er økonomisk forsvarligt at udbygge gasfelter baseret på skibstransport med LNG. Endelig gennemføres i denne gruppes regi for tiden undersøgelser af, hvilke muligheder, der eksisterer for oplagring af naturgas i undergrunden. Disse undersøgelser er baseret på danske og svenske studier. Et fælles studie om mulighederne for introduktion af naturgas på nye markeder er iværksat.

Inden for olie- og gasområdet har også eventuelle olie- og gasforekomster ud for kysten af Nordnorge tiltrukket sig opmærksomheden. I marts 1980 nedsattes en arbejdsgruppe med formålet at udrede mulighederne for at udvide samarbejdet på Nordkalotten i anledning af eventuelle olie- og gasforekomster ud for kysten. Gruppen synspunkter og forslag findes publiceret i rapporten Naturgas I Nord, der blev udsendt i 1982. Det videre arbejde følges af en særlig gruppe, der er nedsat af embedsmandskomiteen

for energipolitik, med repræsentanter for NERP og en repræsentant udpeget af embedsmand komiteen for industripolitik. Gruppen har haft det generelle ønske ikke af forcere udviklingen i området ud fra forventninger til olie- og gasfund, før disse er en realitet. Gruppens virksomhed har derfor indtil videre primært bestået i en informationsudveksling om den generelle udvikling og potentielle konsekvenser.

Af andre initiativer inden for olie- og gasområdet kan nævnes, at embedsmandskomiteen for energipolitik har godkendt, at der i samarbejde med de nordiske industriråd arrangeres en række konferencer om de vilkår, som indgåelse af kontrakter inden for off-shore industrien indebærer. Endvidere er der planlagt en større konference om arktisk olie- og gasefterforskning. Denne konference vil blive afholdt på Island i 1986 og imødekommer bl.a. et ønske fremsat af Nordisk Råd om samarbejde inden for det vestlige Norden.

Et specielt område, der har været genstand for intensivt nordisk samarbejde, er off-shore forsikring. Der er på dette område afholdt flere seminarer med henblik på at belyse spørgsmål og problemer inden for off-shore forsikring, der på forskellig vis berører olieselskaber, forsikringsselskaber, en række myndigheder og andre engageret i olie- og gassektoren. Tilrettelæggelsen af det videre arbejde på dette felt vil ske i samarbejde med Nordisk Institutt for Sjørett.

Nordisk Råds økonomiske udvalg henstillede i udtalelse nr. 7/1983 til ministerrådet at vurdere mulighederne og interessen for et nordisk industrielt samarbejde ved en eventuel bygning af en gasrørledning fra Nordnorge til kontinentet. Denne henstilling om gastransitering vurderes af den nordiske embedsmandskomite for energipolitik og den nedsatte gasgruppe i lyset af de nationale overvejelser om udbygningen af gasfelter i Nordnorge.

KUL

I 1979 besluttede den daværende embedsmandskomité for industri- og energipolitik at gennemføre et udredningsarbejde om muligheden for fælles nordisk kulimport. I 1981 forelå den første del af udredningen, publiceret i NORD-serien. Anden del af udredningen er sammen med del 1 og en sammenfatning publiceret i rapporten "Gemensam nordisk kolimport?" NU 83:3. Rapporten konkluderer, at det ikke under de givne forhold vil være økonomisk fordelagtigt at etablere en fælles nordisk kulimport. Rapporten blev i juni 1983 forelagt ministerrådet (energiministrene), der tog konklusionen til efterretning.

I forbindelse med behandling af rekommendationer udtalte Nordisk Råds økonomiske udvalg, at udvalget ønskede, at ministerrådet vurderer hensigtsmæssigheden af at gå videre med spørgsmålet fælles nordisk kulimport.

På grundlag af denne udtalelse og den aktuelle situation på kulmarkedet har embedsmandskomiteen for energipolitik diskuteret spørgsmålet.

Rapporten "Gemensam nordisk kolimport?" indeholder en økonomisk analyse af forskellige transportløsninger. Spørgsmålet for denne

økonomiske analyse har været om omlastning i et andet land er økonomisk mere fordelagtigt end direkte import.

I den forbindelse har man studeret eksisterende og planlagte større kulhavne i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Rapporten belyser således, i hvilken udstrækning transportøkonomien forandres, såfremt der sker ændringer i infrastrukturen, f.eks. gennem en udbygning af en nordisk centralhavn for kulimport. Konklusionen er, at fra et transportøkonomisk synspunkt vil formentlig kun en begrænset del af kulimporten blive aktuel for nordisk samarbejde.

I den transportøkonomiske analyse er havne - og omlastningsomkostninger ikke behandlet, eftersom disse afgifter, der fastsættes af havnene, fastsættes ud fra konkurrencehensyn og normalt ikke med henblik på de faktiske omkostninger. Havneafgifterne skønnes at blive af samme størrelsesorden for samtlige eksisterende og planlagte kulomlastningshavne i Norden.

Det kan dog konstateres, at eventuelle forskelle i afgiftsniveauer kan have stor betydning for valget af omlastningshavn. Omkostningsniveauet i omlastningshavn er først og fremmest afhængigt af investeringsomkostningerne og omsætningsvolumet. I en situation, hvor kulanvendelsen er under opbygning i et land eller en region, kan det derfor være lønsomt at udnytte omlastning i et andet nordisk land.

Endvidere antager rapporten, f.s.v. angår import fra Australien til konsumenthavn med begrænset kapacitet i Finland eller på Sveriges østkyst, at omlastning i havn før indløb i Østersøen er mere fordelagtigt end omlastning i omlastningshavn ved Østersøen. Sker import til dybhavn ved Østersøen, hvor omlastning til anden båd ikke er aktuel, er dellosning i havn før indløb til Østersøen fordelagtigst. Samme konklusion gælder for kul fra vest Canada, hvis det i fremtiden bliver billigere at transportere kul med meget store fartøj rundt om Sydamerika end med såkaldte Panamax-fartøj gennem Panama kanalen.

I rapporten påpeges det, at de angivne muligheder for nordisk samarbejde ved kulimport er af en sådan karakter, at det tilkommer de berørte kulimportører at tage initiativ til samarbejde.

Ved gennemgang af om de ovenfor angivne konklusioner stadig er gældende har embedsmandskomiteen noteret, at kulmarkedet generelt er blevet mere fordelagtigt for køberne. Mulighederne for at importere kul fra Australien på lønsomme vilkår er øget. Forandringer er også sket inden for de nordiske lande. F.eks. fastsatte den svenske riksdag foråret 1984 nye retningslinier for introduktion af kul. Kulanvendelsen i år 1990 skal således begrænses til et niveau på omkring 3-4 mill ton i stedet for det niveau på omkring 4-6 mill. ton, som indgik i de retningslinier, den svenske riksdag besluttede foråret 1981. Videre blev det konstateret, at et svensk statsligt engagement i en centralhavn for kulimport ikke synes motiveret.

Sammenfattende har embedsmandskomiteen ud fra et transportøkonomisk synspunkt fundet, at den tidligere antagelse, om at kun en begrænset del af kulimporten kan være aktuel for nordisk samarbejde, fortsat er gældende. Hertil kommer, at initiativet til samarbejde primært ligger hos de berørte kulimportører. Embedsmandskomiteen har derfor ikke på det nuværende grundlag fundet anledning til at gå videre med spørgsmålet, men følger udviklingen nationalt som internationalt.

EL-SAMARBEJDET OG NORDEL

En vigtig del af det nordiske energisamarbejde udgøres af el-samarbejdet og det samarbejde, der udføres i Nordel. Et naturligt led i udbygningen af det nordiske energisamarbejde har derfor også været tættere kontakt mellem myndigheder og el-producenter. Der blev således i forbindelse med det nordiske energiminister-møde den 1. februar 1984 truffet aftale mellem de nordiske landes energimyndigheder og elproducerende selskaber om et øget samarbejde. Dette samarbejde indebærer, at topfolk fra de enkelte landes elproducenter og energimyndigheder drøfter langsigtede samarbejdsmuligheder, herunder vurderinger af udbygningen af elsystemet mellem de nordiske lande, samt de enkelte specifikke analyser og feasibility studier, der foretages vedrørende konkrete ledningsføringer.

Et vigtigt element i dette samarbejde er de udredninger, som specielt angår en langsigtet opbygning af elsystemerne i de nordiske lande. Disse udredninger fremlægges af Nordels planlægningsudskot og flere initiativer er her taget på baggrund af opfordringer fra Nordisk Ministerråd. Eksempler på udredninger fremlagt af planlægningsudskottet er studierne: Nordenergi 2020, Kostnader för olika slag av kraftproduktion (okt. 84) og Optimeret udbygning af nordelsystemet (juni 83).

Nordel

NORDENERGI 2020

oktober 1982

Några synpunkter på nordiskt
samarbete med isocentraler
på energiområden i Övrigt

Rapport framtagen av
Nordels planeringsutskott

KOSTNADER FÖR OLIKA SLAG AV KRAFTPRODUKTION

Rapport till Nordiska Ministerrådet från Nordel, Oktober 1984

Selv om Nordelsamarbejdet har en lidt anden karakter - det er ikke formelt tilknyttet ministerrådet og modtager ikke finansiel støtte - har det dog en sådan tilknytning, at det er naturligt at Nordels beretning nævnes her.

Nordel blev grundlagt i 1963 og er en sammenslutning for nordisk elkraftsamarbejde. Nordel består af ledende personer fra kraftforsyningen i Danmark, Finland, Island, Sverige og Norge. Det er et rådgivende og rekommanderende organ med det sigte, at fremme internationalt, først og fremmest nordisk, samarbejde angående produktion, distribution og forbrug af el-energi.

Nordel har følgende faste arbejdsopgaver:

- kontinuert at følge udviklingen af produktionen og forbruget af el-energi i de nordiske lande, bl.a. gennem publicering af velegnet statistik.
- at sammensætte de nationalt opgjorte forbrugsprognoser og udbygningsplaner.
- at publicere en årsrapport, der udover oplysninger om det arbejde, der er udført inden for Nordel samt statistiske oplysninger angående elkraftforsyningen i de nordiske lande, også skal indeholde specielle artikler af interesse for nordisk elkraftsamarbejde.

En stor del af Nordels arbejde udføres af udvalg og grupper. Udvalg findes for drifts-, planlægnings- og varmekraftspørgsmål. Gennem disse har man adgang til specialister inden for alle områder af elforsyningen. For indsamling af statistik findes specielle kontaktfolk i de enkelte lande. Inden for Nordel findes også kontaktfolk i mange internationale organisationer på energiområdet.

Nordels ordfører vælges for en periode på 3 år. Valget af ordfører cirkulerer mellem landene. Ordføreren udpeger sekretær og svarer for sekretariatet, som også skifter hvert 3. år. Sidste ordførervalg skete ved årsmødet i august 1984. For perioden

september 1984 til september 1987 er sekretariatet placeret hos Imatran Voima i Finland.

Det omfattende elsamarbejde, der sker inden for Nordel, indebærer miljømæssige og økonomiske fordele for landene. At angive et nøjagtigt beløb på de årlige besparelser som Nordelsamarbejdet medfører er dog ikke muligt. Dette skyldes dels, at der sker fluktuationer i priserne fra år til år beroende på den aktuelle kraftsituation, dels at man ikke har oplysninger om, hvilke merudgifter elforsyningen ville have haft, hvis samarbejdet ikke havde eksisteret. Endvidere har de forskellige lande også forskellige metoder for vurdering af de besparelser, som samarbejdet indebærer. Alle kraftselskaberne inden for Nordel er dog enige om, Nordelsamarbejdet indebærer besparelser for Norden af størrelsesordenen flere hundrede millioner kroner om året. De besparelser, som gøres gennem elsamarbejdet, kommer de enkelte forbrugere til gode i form af lavere priser.

Islands geografiske beliggenhed indebærer, at man ikke kan drage nytte af de gevinster, som samkøringen af de nordiske elsystemer medfører. Man har dog bedømt det værdifuldt, at man i Island kan deltage i Nordelsamarbejdet og man deltager aktivt angående erfaringsudveksling.

Ved Nordels årsmøde redegør de enkelte udvalg og grupper for virksomheden og de aktuelle spørgsmål inden for energiforsyningen i Norden.

INFOMATIONSSAMARBEJDE PÅ ENERGIOMRÅDET

Da det arbejde, der foregår inden for det nordiske energisamarbejde, må formodes at have interesse og betydning også uden for den kreds, der deltager direkte i samarbejdet, har nordisk embedsmandskomite for energipolitik anset energiinformation for en vigtig og nødvendig del af det nordiske energipolitiske samarbejde.

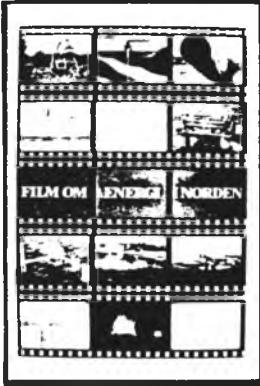
Informationsmedarbejderne ved energimyndighederne i de nordiske lande indledte derfor i 1983 et samarbejde bl.a. med henblik på at udveksle erfaringer om informationsvirksomhed på energiområdet og tilrettelæggelsen af fælles nordisk energiinformation.

Som led i dette samarbejde afholdes der regelmæssigt seminarer for journalister fra dagblade og TV angående udvalgte emner inden for energiområdet. Et sådant journalistseminar om olie og gas blev afholdt i 1983 i Stavanger og et tilsvarende arrangement afholdes i 1985 om emnerne energiplanlægning, -økonomisering og nordisk elforsyning.

Inden for emnerne nye og vedvarende energikilder er der arrangeret en række vandrestillinger, der cirkulerer mellem samtlige nordiske landes tekniske højskoler og universiteter. I tilslutning til disse udstillinger udleveres en række af Nordisk Ministerråds energipublikationer samt arrangeres demonstration af det nordiske databasesystem for energilitteratur og energiprojekter.

Man har endvidere startet et omfattende informationsprojekt primært til brug i de nordiske landes skoler. Som led i dette projekt produceres dels en film om energi i Norden, dels en bog om de nordiske landes energisituation, et opgavehæfte om energi og et EDB-spil beregnet til brug på de minidatamater, der findes i de fleste skoler. Projektet er et af de største fællesnordiske informationsprojekter og er etableret ved et samarbejde mellem energi- og undervisningsmyndighederne i de nordiske lande. Der-

udover indgår en række større private og statslige selskaber. Disse omfatter Statoil, Norsk Hydro, Statens Vattenfallsverk, Elsam, Elkraft, Esso, Imatran Voima, Neste og VAPO. Materialet testes i udvalgte skoler i de nordiske lande efter sommeren 1985 og vil være klar til generel distribution fra efteråret 1985.

BILATERALT NORDISK SAMARBEJDE PÅ OLIE- OG GASOMRÅDETAftale mellem Statoil og D.O.N.G. om uddannelse

D.O.N.G og Statoil indgik i september 1981 en aftale, ifølge hvilken Statoil skal udøve konsultativ bistand i forbindelse med eftersøgning og udvinding samt transport af olie og gas fra den danske del af Nordsøen.

Norsk-svensk aftale om industri- og energisamarbejde

I forbindelse med aftalen den 25. marts 1981 mellem Norges og Sveriges regeringer om økonomisk samarbejde, blev der undertegnet en protokol om mulige langsigtede leverancer af råolie og olieprodukter fra Norge til Sverige. Ifølge protokollen, som gælder i 20 år, kan leverancerne omfatte mindst 2 mill. tons i året 1983 og mindst 2,5 mill. tons fra og med år 1984. Leverancerne er afhængige af, at der indgås forretningsmæssige aftaler mellem selskaber i de to lande. I følge protokollen skal man på norsk side have mulighed for levere op til 3/4 af leverancerne som produkter. I den samme aftale indgår en protokol om køb af elektrisk kraft fra Sverige til Norge.

I de sidste år har der været en stærk øgning i eksporten af olie fra Norge til Sverige, i første halvår af 1984 var eksporten oppe på 2,1 mill. tons alene for råolie.

Der er imidlertid ikke indgået aftaler, som tidmæssigt strækker sig ud over, hvad der er sædvanligt på kontraktmarkedet for råolie. Dette indebærer således, at der ikke er indgået nogle forretningsmæssige aftaler om leverancer af olie for resten af den 20-årige periode, som er nævnt i olieprotokollen.

Fra norsk side har man ikke udnyttet optionen om køb af elektrisk kraft fra Sverige. Baggrunden for dette, er den vurdering, som er foretaget, baseret på bl.a. analyser fra NORDEL vedrørende kraft-

situationen i det nordiske system fremover. Kraftsituationen i de enkelte år kan variere. Baseret på senere tids rigelige nedbør i Norge, er f.eks. krafteksporten fra Norge til Sverige i 1983 kommet op på 9,6 TWh., en forøgelse på 148,4% i forhold til året før.

Dansk-svensk naturgassamarbejde

Dansk Olie og Naturgas A/S og Swedegas AB samarbejder på grundlag af de aftaler om transport og leverance af naturgas, som blev indgået mellem selskaber i 1984 inden for rammerne af en rege-ringsaftale. En tillægsaftale om at øge gasleverancerne blev indgået 1982. Dermed dækkes hele det forudsete behov af gas for det såkaldte Sydgasprojekt i den sydvestlige del af Skåne frem til år 2003. Leverancerne beregnes at påbegynde i midten af 1985.

I året 1983 er der sket forhandlinger om sydgasprojektet mellem staten og regionale selskaber på baggrund af ændrede økonomiske forudsætninger for projektet. Forhandlingerne har resulteret i en afale om, at projektet skal fuldføres og at staten skal indtræde som halvdelejer i Sydgas AB. Forholdet til D.O.N.G. A/S påvirkes ikke herigennem.

Swedegas har videre i løbet af 1984 ført diskussioner med D.O.N.G og DUC angående forudsætningerne for leverance af gas til et udvidet svensk naturgassystem. Der indgået en ny tillægsaftale mellem D.O.N.G A/S og Swedegas AB om leverance af yderligere 95 mill. m³ om året.

Neste-Swedegas

Swedegas har diskuteret med Neste angående en eventuel transite-ring af naturgas fra Sovjetunionen over Finland til Sverige. Swedegas har i september 1984 fremlagt en rapport til den sven-ske regering angående det såkaldte Østgasprojekt.

Indholdet af rapporten er, at der for tiden ikke findes kommercielle muligheder for at gennemføre dette projekt. Den svenske regering har derfor ikke fundet anledning til at aktualisere projektet.

Organiseringen af det nordiske energisamarbejde.

Det nordiske energisamarbejde tilrettelægges af Nordisk Ministerråd (energiministerne) på deres 2-3 årlige møder. På disse møder behandles og besluttet initiativer, retningslinier, samarbejdsplaner m.v. inden for de respektive felter, ligesom man løbende følger udviklingen på energiområdet. Mere detaljeret planlægning af dette samarbejde finder sted i den nordiske embedsmandskomite for energipolitik, hvor ledende repræsentanter fra energimyndighederne dels drøfter nationale energisatsninger dels drøfter mulighederne for at fremme det nordiske energisamarbejde.

Den nordiske embedsmandskomite har nedsat en del udvalg, hvoraf de vigtigste er: energiforskningsudvalget, informationsgruppen om gasspørgsmål, energiøkonomiseringsgruppen og energiplanlægningsgruppen. Disse grupper og andre ad hoc-grupper, som eksempelvis grupperne om raffinering og alternative drivmidler rapporterer til den nordiske embedsmandskomite og giver forslag til samarbejdsprojekter inden for de respektive felter.

Derudover findes af betydning for det nordiske energisamarbejde en række nordiske institutioner der arbejder med aktiviteter af betydning for energiområdet. Blandt de vigtigste kan nævnes: Nordisk Industrifond, Nordisk Investeringsbank, Nordisk Projekt-eksportfond, De nordiske byggeforskningsorganers samarbejdsgruppe (NBS-E) samt det nordiske kontaktorgan for atomenergispørgsmål (NKA).

Endvidere arbejder en lang række statslige og private foretagener med projekter og aktiviteter fortrinsvis af bilateral karakter inden for energiområdet.

Berättelse

rörande det nordiska samarbetet

(Överlämnad av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet avger härmed, i överensstämmelse med artikel 64 i samarbetsavtalet av den 23 mars 1962 (Helsingforsavtalet), sin berättelse om nordiskt samarbete till Nordiska rådets 34:e session.

Oslo i december 1985.

På Nordiska ministerrådets vägnar

Christian Christensen

Ragnar Sohlman

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ALLMÄNT

I	Inledning	1031
1	Allmänt	1031
1.1	Introduktion	1031
1.2	Den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning	1031
1.3	Den nordiska datahandlingsplanen	1032
2	Norden och omvärlden	1032
2.1	Inledning	1032
2.2	Internationell bekämpning av luftföroreningar och andra miljöproblem	1033
2.3	FN:s kvinnokonferens i Nairobi	1033
2.4	FN:s ungdomsår	1034
2.5	Kulturinformation i utlandet	1034
2.6	Norden/SADCC-initiativet	1034
2.7	Bistånd till utvecklingsländerna	1035
3	Ett öppet Norden	1035
3.1	Nordbors rättigheter i Norden	1035
3.2	Den nordiska språkkonventionen	1035
3.3	Migrationsfrågor	1036
3.4	Stöd till Internationella rehabiliterings- och forsknings- centret för tortyroffer (RCT) i Köpenhamn	1036
4	Arbetsmarknad och arbetsliv	1037
4.1	Arbetslöshetens kostnader	1037
4.2	Åtgärder för att bryta den könsuppdelade arbetsmarkna- den	1037
4.3	Vidgat samarbete om arbetslivs- och arbetsrättsfrågor ...	1038
5	Samarbetet om utbildning, forskning och kultur	1038
5.1	Nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit	1038
5.2	Särskilda regionala kulturinsatser	1039
5.3	Samarbete på bildkonstområdet	1039
5.4	Programvarusamarbete på skolområdet	1040
5.5	Forskningsfrågor	1040
6	Viktigare samarbetsinitiativ i övrigt	1041
6.1	Beslutade ministerrådsförslag till 1986 års rådssession ...	1041
6.1.1	Reviderat regionalpolitiskt samarbetsprogram	1041
6.1.2	Inrättande av en utvecklingsfond för Västnorden	1041
6.2	Eventuella ministerrådsförslag till 34:e sessionen	1041

6.2.1	Samarbetsplan på energiområdet	1041
6.2.2	Utvidgad verksamhet vid Nordiska hälsovårdshögskolan	1042
6.2.3	Ökning av Nordiska Investeringsbankens (NIB) beloppsram för projektinvesteringsslån	1042
6.2.4	Handlingsplan för ökad sysselsättning inom byggsektorn	1043
6.3	Andra större samarbetsinitiativ	1043
6.3.1	Åtgärder mot ekonomisk brottslighet	1043
6.3.2	Ny ämbetsmannakommitté för fiskerifrågor	1043
6.3.3	Undanröjande av handelshinder i Norden	1044
6.3.4	Den nordiska budgetens finansiering; frågan om en ny budgetprocedur m.m.	1044
7.	Nordiska rådet och ministerrådet	1045
7.1	Ett nytt ministerrådssekretariat tar form; nordiskt centrum för industriell forskning och utveckling i Oslo	1045
7.2	Information om det nordiska samarbetet	1046
II	Sammanfattningar av fackkapitlen	1047
	Lagstiftning	1047
	Konsumentpolitik	1048
	Jämställdhet	1049
	Livsmedelsfrågor	1050
	Samarbete om utbildning, forskning och kultur	1051
	Arbetsmarknad	1053
	Arbetsmiljö	1055
	Socialpolitik	1055
	Miljövård	1056
	Transport, kommunikation och trafiksäkerhet	1058
	Turism	1059
	Finans- og valutapolitik m.m.	1060
	Industripolitik	1061
	Energipolitik	1062
	Handelspolitik	1063
	Regionalpolitik	1064
	Bistånd till utvecklingsländerna	1067
	Jord- och skogsbruk	1067
	Bostads- och byggsektorn	1069
III	Den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning	1071
1	Handlingsplanens vedtakelse og iverksättning	1071
2	Vidtagna åtgärder för att förverkliga handlingsplanen	1071
3	Handlingsplanens videreføring	1083

4	Planene for 1987	1084
5	Den internationella och den nordiska ekonomiska utvecklingen	1084
5.1	Inledning	1084
5.2	Udviklingen i de vigtigste OECD-lande	1086
5.3	Utvecklingen i Norden	1087
5.4	Faktorer som vil påvirke udviklingen i 1986	1088
6	Den økonomiske politiken i de nordiske länderna	1090
6.1	Danmark	1090
6.2	Finland	1091
6.3	Island	1092
6.4	Norge	1093
6.5	Sverige	1094

JURIDISKA UTSKOTTET

IV	Lagstiftningssamarbetet	1095
	Indledning; Nordisk Råds ytringer	1095
1	Familieret	1095
1.1	Ægteskabslovgivningen	1096
1.1.1	Indgåelse og opløsning af ægteskab	1096
1.1.2	Ægtefællers formueforhold	1096
1.2	Ugifte samlevendes formueforhold	1097
1.3	Forældre og børn	1097
1.3.1	Forældremyndighed og samværsret	1097
1.3.2	Fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed og samværsret	1098
1.3.3	Forbud mod revselse af børn	1098
1.3.4	Ratifikation af børnebortførelseskonventionerne	1098
1.4	Insemination m.v.	1099
1.5	Adoption	1099
2	Aftaleret, køberet og forbrugerbeskyttelse	1099
2.1	Aftalevilkår	1100
2.2	Køb	1100
2.3	Dørsalg	1101
2.4	Kreditkøb og forbrugerkreditter	1101
2.5	Forbrugerbeskyttelse ved køb af bolig og fast ejendom ..	1102
2.6	Forbrugerbeskyttelse ved tjenesteydelser	1103
2.7	Renter	1103
2.8	Handelsagenter og handelsrepræsentanter	1104
2.9	Forsikringsaftaler	1104

2.10	Lovgivning om gennemførelse af konventionen om kontraktretlige forpligtelser	1105
3	Transportret	1105
3.1	Søret	1105
3.2	Jernbanetransport	1105
3.3	Landevejstransport	1106
3.4	Lufttransport	1106
4	Immaterielret	1107
4.1	Ophavsret m.v.	1107
4.2	Varemærkeret	1108
4.3	Patentret	1108
4.4	Firmaret	1109
5	Erstatningsret	1109
5.1	Erstatningsret generelt	1109
5.2	Produktansvar	1110
5.3	Erstatningsansvar for atomskader	1111
5.4	Miljøskader	1112
6	Selskabsret	1113
6.1	Aktieselskaber og anpartsselskaber	1113
6.2	Andre selskabsformer	1113
7	EDB	1114
7.1	Indledning	1114
7.2	Integritetsspørgsmål	1115
7.3	Øvrige juridiske spørgsmål omkring EDB	1116
8	Strafferet	1116
8.1	Indledning	1116
8.2	Sanktionssystemet	1117
8.3	Narkotikakriminalitet	1119
8.4	Datakriminalitet	1120
8.5	Økonomisk kriminalitet	1121
9	Procesret	1123
10	Offentlig ret	1123
V	Konsumentpolitik	1125
1	Inledning	1125
2	Samarbete inom olika utskotts verksamhetsområden	1125
2.1	Allmänna konsumentpolitiska frågor	1125
2.2	Undersökning av varor och tjänster	1126
2.3	Produktinformation	1127

2.4	Utbildning och information	1127
2.5	Konsumenträtt	1128
VI	Jämställdhet	1129
1	Inledning	1129
2	Nordiska rådets rekommendation 25/1985 samt yttranden rörande det nordiska jämställdhetsarbetet	1129
2.1	Rekommendation nr 25/1985	1129
2.2	Yttranden	1129
3	Möten under år 1985	1130
4	Arbetslivet	1131
4.1	Brytprojektet	1131
4.2	Likalön och lönebildning	1132
4.3	Seminarium om personalpolitik i statsförvaltningen	1132
4.4	ILO och jämställdhet i arbetslivet	1133
4.5	Rekrytering av kvinnor till databranschen	1133
4.6	Arbetstid	1133
5	Social- och familjepolitik	1133
5.1	Seminarium om våld i parförhållanden	1133
5.2	Inventering av nordisk forskning kring olika aspekter på parrelationer	1133
5.3	Jämförande nordisk analys av orsakerna till nativitetens förändring	1134
6	Utbildning	1134
6.1	Kontaktmöte för tjänstemän inom undervisningsförvaltningarna	1134
7	Boende- och samhällsplanering	1134
7.1	Det nya vardagslivet	1134
8	Deltagande i det politiska livet och i samhällslivet i övrigt ..	1135
8.1	Kvinnor i politiska beslutsprocesser	1135
9	Lagstiftning	1135
9.1	Seminarium om jämställdhetslagstiftning	1135
9.2	Nordisk lovoversikt – viktiga lover för kvinnor ca. 1810–1980	1135
10.	FN:s kvinnokonferens i Nairobi 1985	1135
10.1	Nordisk förberedande konferens	1136
10.2	Ministerrådssekretariatets deltagande i FN:s kvinnokonferens	1136
10.3	Uppföljningsseminarier til kvinnokonferensen	1136

VII	Livsmedelsfrågor	1137
1.	Innledning	1137
2	Uttalelser fra Nordisk Råd	1138
3	Norden som hjemmemarked	1138
4	 Lovgivning og administrasjon	1138
5	Kosthold og ernæring	1139
6	Toksikologi og risikovurdering	1140
7	Næringsmiddelkontroll	1141

KULTURUTSKOTTET

VIII	Samarbete om utdanning, forskning och kultur	1143
1	Inledning	1143
2	Övergripande frågor	1143
2.1	Kulturbudgeten för 1986	1143
2.2	Den ekonomiska handlingsplanen	1144
2.3	Handlingsplan på datateknologiområdet	1145
2.4	Kulturinformation i utlandet	1146
3	Uddannelse	1147
3.1	Verksamhet och planering	1147
3.2	Nordiskt samarbeite på skolområdet	1148
3.3	Voksenundervisning	1151
3.4	Handlingsprogrammet for ökad språkförståelse i Norden	1152
3.5	Fælles arbejdsmarked for lærere i grundskolen	1152
3.6	Kursverksamhet m. m. på utbildningsområdet	1153
3.7	Evt. nordisk kulturinstitution i Vestnorge	1153
3.8	Institutioner (tilsv.) indenfor uddannelsesområdet	1154
4	Forskning	1154
4.1	Den forskningspolitiske udvikling i Norden	1154
4.2	Nordiska forskningspolitiska rådet	1155
4.3	Utvärdering av forskningsverksamhet	1158
4.4	Samarbete om vetenskaplig utrustning	1161
4.5	Udlandslektorsamarbejdet	1163
4.6	Samarbejde om højere uddannelse	1164
5	Allmänkulturell verksamhet	1166
5.1	Verksamhet och planering	1166
5.2	Projektvirksomhed under FN:s ungdomsår	1167
5.3	Etniska och språkliga minoriteter	1168

5.4	Nordens Hus m.m.	1169
5.5	Samarbetet kring barn och kultur	1170
5.6	Amatörorganisationer	1171
5.7	Kulturförmedling	1171
5.8	Konstnärlig verksamhet	1172
5.9	Kulturkonsumtion/Kulturstatistik	1175
5.10	Kultur og massemedier	1175
6	Nordiskt radio- og TV-samarbete via satellit	1179

SOCIAL- OCH MILJÖUTSKOTTET

IX	Arbetsmarked	1181
1	Indledning	1181
1.1	Arbetsmarkedssituationen i Norden	1181
1.2	Udsigterne på arbejdsmarkedet	1182
1.3	Nordisk Råds ytring om ungdomsarbejdsløshed	1183
1.4	Nordisk Råds ytring om EDB i arbejdsformidlingen	1183
1.5	Medlemspørgsmål om organiseret samarbejde med Nordisk arbejdslederunion (NAU) og Nordisk akademikerråd (NAR)	1183
2	Nordiske overenskomster på arbejdsmarkedsområdet	1184
2.1	Overenskomst om fælles nordisk arbejdsmarked af 1. august 1983	1184
2.2	Overenskomst om samarbejde mellem myndigheder og institutioner inden for erhvervsmæssig revalidering og arbejdsmarkedsuddannelse	1184
2.3	Revision af 1976-års overenskomst om regler for godskrivning af kvalifikationsperioder m.v. i forbindelse med ret til dagpenge for arbejdsløshedsforsikrede	1185
2.4	Overenskomster om fælles arbejdsmarked for visse erhverv og øvrige overenskomster	1185
2.5	Principper for samarbejde vedrørende løngaranti ved konkurs	1185
3	Ministerrådets samarbejdsprogram på arbejdsmarkedsområdet	1186
3.1	Økonomiske ressourcer til det nordiske samarbejde på arbejdsmarkedsområdet	1186
3.2	Videreuddannelse af arbejdsmarkedsforvaltningernes medarbejdere	1187
3.3	Arbetsmarkedsservice	1187
3.4	Arbetsmarkedsforskning	1188
3.5	Arbejdstid og ligestilling	1188

3.6	Sysselsætningstiltag	1189
3.7	Migrationspolitik	1189
3.8	Arbejdsmarkedsinformation	1189
3.9	Arbejdet med den økonomiske handlingsplan	1190
3.9.1	Konkretiseringen af de operative projekter	1190
3.9.2	Jämställdhetsaspektet i handlingsplanens operative projekter	1190
4	Arbejdsmarkedssamarbejdet fremover	1191
X	Arbetsmiljö	1193
1	Inledning	1193
1.1	Samarbetsprogram	1193
1.2	Organisation och samarbetsformer	1193
1.3	Effekter av samarbetet	1193
1.4	Resurser m.m	1193
2	Kommentarer till Nordiska rådets yttranden	1194
2.1	Arbetsmiljökonvention	1194
2.2	Samarbete på arbetslivs- och arbetsrättsområdet	1195
3	Samarbete på prioriterade områden	1198
3.1	Arbetsolycksfall	1198
3.2	Kemiska risiker	1198
3.2.1	Yrkeshygieniska gränsvärden	1198
3.2.2	Lösningsmedel – consensusrapport	1199
3.2.3	Arbetsförhållandenans betydelse för fosterskador	1199
3.3	Biologiska risiker	1200
3.4	Fysiska belastningar och arbetsanpassning	1200
3.5	Psykosociala belastningar	1200
3.6	Arbetstidsfrågor	1201
3.7	Datateknologi	1201
3.8	Samordning av lagstiftning och föreskrifter	1201
3.8.1	Nordisk samordning av arbetarskyddsföreskrifter	1202
3.8.2	Nordisk samordning vid bruk av produktkontroll	1202
3.9	Arbetsmiljö, hälsa och ekonomi	1203
3.10	Vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet	1203
3.11	Nordisk dokumentationsverksamhet på arbetsmiljöområdet	1203
4	Samarbete med arbetsmarknadens parter; kontakter med organisationer m.fl.	1204
XI	Socialpolitik	1205
1	Inledning	1205

2	Kommentarer til Nordiska rådets yttranden	1206
3	Socialpolitiskt ministermöte	1206
4	Ny nordisk konvention om social trygghet	1206
5	Samarbete inom hälso- och sjukvårdens område	1207
5.1	1985 års medicinaldirektörmöte	1207
5.2	Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (NIOM)	1207
5.3	Medicinalstatistiskt samarbete	1208
5.4	Hälsofostran (sundhetspedagogik) i Norden	1208
5.5	Nordiska sjuklighetsundersökningar	1208
5.6	Samarbete inom den högspecialiserade sjukvården	1208
6	Läkemedelssamarbete	1209
7	Samarbete på socialvårdens område	1209
7.1	Möte med cheferna för de centrala nationella myndighe- terna inom socialsektorn	1209
7.2	Socialstatistiskt samarbete	1210
7.3	Åtgärder inom service- och bostadssektor för äldre	1210
7.4	Invandrarfrågor inom social- och hälsovården	1210
7.5	Männen och prostitutionen	1210
8	Barn-, ungdoms- och familjepolitiskt samarbete	1211
8.1	Fritidshemmens mål, innehåll och organisation i Norden ..	1211
8.2	Fritidsaktiviteter för barn och ungdom	1211
8.3	Samhällets respektive familjens ansvar för barnen	1211
8.4	Föräldraledighet i Norden	1212
9	Samarbete på handikappområdet	1212
9.1	Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH)	1212
9.2	Utredning angående förutsättningarna för ett nordiskt hjälpmedelsinstitut inom handikappområdet	1213
10	Gemensam arbetsmarknad för medicinalpersonal	1214
11	Efter- och vidareutbildning	1214
11.1	Nordiska hälsovårdshögskolen (NVH)	1214
12	Forsknings- och utvecklingssamarbete	1215
12.1	Inledning	1215
12.2	Forskning kring välfärdsstaten	1216
12.3	Samarbete inom datateknologiområdet	1216
13	Samverkan mot rusmedelsmissbruk	1217
13.1	Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)	1217
13.2	Nordisk handlingsplan mot narkotika	1217

14	Informations- och dokumentationssamarbete	1217
XII	Miljöbeskyttelse	1218
1	Nordisk Råds uttalelser fra sessionen 1985	1218
2	Revideret samarbejdsprogram	1218
3	Globale miljø- og ressourceproblemer	1218
4	Luftforurening	1219
5	Miljøeffekter ved energiproduktion	1221
6	Miljöbeskyttelsesforskning	1222
7	Miljøøkonomi	1222
8	Havforurening	1222
9	Vand, afløb og kemikalieulykker	1223
10	Støj	1223
11	Genanvendelse og affald	1224
12	Kontrol med kemiske stoffer og produkter	1225
13	Naturværn og friluftsliv	1227
14	Miljødata	1228
15	Miljøkvalitetsovervågning	1229

KOMMUNIKATIONSUTSKOTTET

XIII	Transport, kommunikation och trafiksikkerhed	1230
1	Indledning	1230
2	Nordisk Råds uttalelser 1985	1230
3	Generelt om NET's virksomhed i 1985	1231
4	Øresundsforbindelser	1233
5	Samarbejdsorganene	1234
5.1	Nordisk komité for transportforskning (NKTF)	1234
5.2	Planleggingsutvalget (PU)	1235
5.3	Øvrige samarbejdsorganer	1235
6	Projektverksamheten	1235
6.1	Projekt som avslutas 1985	1235
6.2	Pågående projekt som fortsätter 1986	1236
6.3	Nya projekt som påbörjas 1986	1238

7	Nordiskt samarbete inom flygsäkerhetsområdet	1239
8	Nordisk samarbejde på sjøfartssikkerhetsområdet	1241
8.1	Alment	1241
8.2	Internationalt samarbejde	1241
8.3	Nordisk samarbejde	1241
9	Nordisk sikkerhetssamarbeid for jernbanene	1241
9.1	Inledning	1241
9.2	Ulykkesstatistikk	1242
9.3	Videre utbygging av sikringsanlegg og fjernstyringssystem for trafikksvake baner	1242
9.4	Mål for trafikksikkerhetsarbeidet	1242
10	Nordisk Trafiksikkerhedsråd	1243
10.1	Indledning	1243
10.2	Nye initiativer med hensyn til det nordiske færdselssikker- hedsarbejde	1243
10.2.1	Allment	1243
10.2.2	Opfølgning	1244
10.2.3	Internationalt færdselssikkerhedsarbejde	1244
10.2.4	Strukturovervejelser	1245
10.3	Samarbejdsorganerne	1245
10.3.1	Nordisk Bilteknisk Komité (NBK)	1245
10.3.2	Nordisk komité for trafikksikkerhedsforskning (NKT)	1245
10.3.3	Nordisk komité for Vejtrafiklovgivningen (NKV)	1246
10.4	Prosjektvirksomhed	1246
10.4.1	Avslutade och pågående prosjekt	1246
10.4.2	Kommande prosjektvirksomhed	1249
11	Nordpost	1249
12	Nordtel	1250
13	Nordisk Vejteknisk Forbund	1251
XIV	Turism	1253
1	Nordiska rådets yttrande	1253
2	Allmänt	1253
3	Generellt om turistutskottets verksamhet	1253
4	Projektverksamheten	1254
4.1	Marknadsföringskampanj i Västtyskland	1254
4.2	Övriga prosjekt	1254
4.2.1	Res i Norden	1254
4.2.2	Nordiska marknadsundersökningar	1254

4.2.3	Utbildningsseminarium inom turismen	1255
4.2.4	Semesterundersøkingar – samordning	1255
4.2.5	”Ikke-reisende”	1255
4.2.6	Utveckling av ett nordiskt statistiskprogram for turism ...	1255
4.2.7	Seminarium for guider	1255
4.2.8	Resehandbok for ungdom	1255
4.3	Översikt over turistutskottets projektverksamhet	1256
5	Regionalt samarbeite	1256
6	Samråd och samarbeite i internasjonella spør	1256

EKONOMISKA UTSKOTTET

XV	Finans- og valutapolitik m.m.	1258
1	Inledning	1258
2	Kommentarer till Nordiska rådets yttranden	1259
3	Uttalanden i internasjonella valutafonden (IMF)	1260
4	Nordisk agerande i OECD	1262
5	NÄVF:s kontakter med ämbetsmannakommittén for industripolitikk	1262
6	Ändringar i de nordiska ländernas valutaregleringar	1263
7	Förbättring av statistiken over kapitalrørelser i Norden ...	1266
8	Utvecklingen på växelkursområdet i Norden	1266
8.1	Möjligheten att förbättra det nordiska valutasamarbeidet .	1266
8.2	Kursutvecklingen for de nordiska valutorna	1268
9	Nordiska økonomiske forskningsrådet	1271
XVI	Industripolitikk	1273
1	Hovedområder i det nordiske industripolitiske samarbeidet	1273
1.1	Arbeidsplan for det nordiske industripolitiske samarbeidet	1273
1.2	Teknisk FoU	1273
1.2.1	Det tekniske FoU-programmet	1273
1.2.2	De enkelte aktiviteter i FoU-programmet	1274
1.2.3	Status for de ulike aktivitetene i FoU-programmet	1275
1.3	Tiltak for å lette industrielt samarbeid og bedriftsetablering over grensene i Norden	1276
1.4	Spørsmål i forbindelse med småbedrifter	1277

1.4.1	Forslag til ny låneordning i Nordisk Investeringsbank, nordiske innovasjons- og markedsutviklingslån til små og middels store bedrifter, NIM-lån.	1277
1.4.2	Nordisk leverandørdatabase	1278
1.5	Multinasjonale selskaper	1279
1.6	Statlige støtteordninger	1279
1.6.1	Subsidierte eksportkreditter i samhandelen mellom de nordiske land	1279
1.6.2	Andre statlige støtteordninger	1280
1.6.3	Kartlegging av statlige støtteordninger til industrien i internasjonal sammenheng	1280
1.7	Ressurspolitikk	1280
1.7.1	Geologisk kartlegging av Nordkalotten	1281
1.8	Styrking av Norden som hjemmemarked	1282
1.9	Andre områder	1284
1.9.1	Datateknologisk samarbeid	1284
1.9.2	Nordisk samarbeid om offentlige innkjøp	1286
2	Nordiske samarbeidsorganisasjoner på industrisektoren ..	1286
2.1	Nordisk Industrifond	1286
2.2	NORDTEST	1288
3	Samarbeidsorganisasjoner utenfor Nordisk Ministerråd ...	1289
3.1	Nordisk Investeringsbank	1289
3.2	NORDFORSK	1289
3.3	Nordisk industrialiseringsfond for Island	1290
3.4	Fondet for svensk-norsk industrielt samarbeid	1291
XVII	Energipolitikk	1292
1	Energipolitisk samarbeide	1292
1.1	Innledning; Nordisk Råds uttalelser	1292
1.2	Plan for nordisk samarbeid 1986–1988	1292
1.3	Pågående samarbeid	1294
1.3.1	Nordisk olie- og gassamarbeide i NMR-regi	1294
1.3.2	Energiøkonomisering	1295
1.3.3	Energiforskning	1296
1.3.4	Nye og vedvarende energikilder (energiforskning)	1297
1.3.5	Energiplanlegging	1297
1.3.6	Eksport	1298
1.3.7	Informasjon	1298
1.4	Samarbeidet med Nordisk Kontaktorgan for Atomenergispmålsprosjekt (NKA)	1299
1.4.1	NKA's virksomhet	1299
1.4.2	Baggrund for det nordiske projektsamarbeide	1299

1.4.3	Afslutning af sikkerhedsprogrammet 1981–85	1300
1.4.4	Sikkerhedsprogrammet 1985–89	1301
1.5	Bilateralt nordiskt samarbejde på olje- og gasområdet ...	1303
1.6	NORDEL-samarbeidet	1304
2	Energisituasjonen i de enkelte nordiske land	1306
2.1	Danmark	1306
2.2	Finland	1307
2.3	Island	1308
2.4	Norge	1309
2.5	Sverige	1310
XVIII	Handelspolitikk	1312
1	Norden som hjemmemarked	1312
2	Handelspolitisk samarbejde i Vest-Europa	1312
3	Nordisk samarbejde i de internationale organisationer angående handelspolitik	1313
4	Nordisk samhandel	1314
5	Samarbejde om fjernelse af tekniske og andre handelshindringer	1316
6	Forenkling av handelsprosedyrer	1319
7	Nordisk samarbeid angående etterutdanning i eksportmarkedsføring	1321
8	Nordisk eksportfinansiering	1321
8.1	Nordiska projektexportfonden (NOPEF)	1322
8.2	Nordiska projektinvesteringsslån	1325
8.3	Samarbeid innen eksportkreditter og eksportkredittgarantier	1329
9	Samarbeidet mellom de nordiske eksportfremmeorganisasjoner	1329
XIX	Regionalpolitik	1337
1	Inledning; Nordiska rådets yttrande 1985	1337
2	Samarbejde över riksgränser	1339
2.1	Nordkalotten	1342
2.2	Västnorden	1345
2.3	Öresundsregionen	1347
2.4	Kvarken	1349
2.5	Mittnorden	1350

2.6	Skärgårdssamarbetet	1352
2.7	ARKO (Arvika-Kongsvinger-regionen)	1353
2.8	Østfold – Norra Bohuslän	1354
2.9	Bornholm – Sydöstra Skåne	1355
2.10	Gränskommunalt samarbete	1356
2.11	Initiering av samarbete över gränser	1357
3	Nordiska regionalpolitiska åtgärder	1358
3.1	Konkreta regionalpolitiska åtgärder	1358
3.2	Nordiska Investeringsbankens regionallåneordning	1360
4	Utredningsarbete	1361
4.1	Basprojektet	1361
4.2	Storstadsprojektet	1363
4.3	Glesbygdspolitiskt samarbete	1364
5	Forskningssamarbete	1366
6	Informations- och erfarenhetsutbyte	1367
6.1	Generellt	1367
6.2	Nationella åtgärders inverkan på den regionala utvecklingen i grannländerna (gränsprocedurordningen)	1367
7	Gränshandel och resandetrafik	1368
XX	Bistånd till utvecklingsländerna	1369
1	Indledning	1369
1.1	Nordisk Råds uttalelse 1985	1370
2	Generelt om det nordiske bistandssamarbejde	1370
3	Behandling af konkrete spørgsmål	1371
4	Embedsmandskomiteen for bistandsspørgsmål	1374
5	Den Rådgivende Komité for Bistandsspørgsmål	1374
6	De fælles finansierede nordiske projekter	1375
6.1	Det nordiske andelsprojekt i Kenya	1375
6.2	Det nordiske andelsprojekt i Tanzania	1376
6.3	Stöd til Mozambique Nordic Agricultural Programme (MONAP)	1377
6.4	Southern African Transport and Communication Commission (SATCC)	1378
6.5	Uyole Landbrukscenter, Tanzania	1379

XXI	Jord- og skovbrug	1381
1	Jord- og skovbrugspolitisk samarbejde og de vigtigste samarbejdsorganer	1381
2	Opfølgning af det nordiske handlingsprogram på jord- og skovbrugsområdet	1382
3	Jordbrugsforskning	1383
4	Skovforskning	1385
5	Gensamarbejde	1388
5.1	Nordisk genbank for jord- og havebrugsplanter (NGB) ..	1388
5.2	Genbanksamarbejde med husdyr	1390
5.3	Genbanksamarbejde med fisk	1390
6	Planteforædling	1391
7	Forskeruddannelse	1393
8	Mikrobiologisk samarbejde	1394
XXII	Bostads- og byggsektorn	1396
1	Inledning	1396
2	Generellt om ÄK-BYGG:s verksamhet	1396
2.1	Samarbete inom byggpolitiken	1397
2.2	Samarbete inom bostadspolitiken	1397
2.3	Internationellt samarbete	1397
2.4	Projektprogram	1398
3	Samarbetsorgan och projektverksamhet	1398
3.1	Harmonisering, standardisering och provning	1398
3.1.1	Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)	1398
3.1.2	INSTA-Bygg	1399
3.1.3	NORDTEST	1402
3.1.4	Nordiska träskyddsrådet (NTR)	1402
3.2	Byggforskning	1403
3.2.1	Nordiska byggforskningsorganens samarbetsgrupp (NBS)	1403
3.2.2	Nordiska ventilationsgruppen (NVG)	1404
3.3	Bostadspolitik	1404
3.3.1	Bostadsadministrativa mötet	1404
3.4	Samarbete inom utomnordiska organ	1405
Bilaga 1	Ekonomiska utskottets betänkande	1406
Bilaga 2	Juridiska utskottets betänkande	1428
Bilaga 3	Kulturutskottets betänkande	1442
Bilaga 4	Kommunikationsutskottets betänkande	1467
Bilaga 5	Social- och miljöutskottets betänkande	1479

Kapitel I

Inledning

1. Allmänt

1.1 Introduktion

Nordiska ministerrådet lägger härmed fram sin årliga berättelse till Nordiska rådet. Den behandlar i huvudsak verksamheten under tiden den 1 december 1984 – den 30 november 1985. Berättelsen är indelad i fackkapitel (kap IV-XXII), ett särskilt kapitel (III) om arbetet med den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning och ett kapitel med sammanfattningar av fackkapitlen (kap II). I detta inledningskapitel tar ministerrådet upp främst frågor av särskild vikt, huvudsakligen vid sidan av den ekonomiska handlingsplanen. En bedömning av den ekonomiska utvecklingen i Norden och av situationen på arbetsmarknaden återfinns i kap. III.

Strävan har varit att koncentrera verksamhetsberättelsen kring åtgärder och initiativ som redan genomförts eller beslutats. Planer för framtiden jämte budgetförslag behandlas i dokument C2. I fackkapitlen kommenterar ministerrådet de yttranden som Nordiska rådet antog under den senaste sessionen.

Arbetet inom några områden, särskilt handlingsplanerna om datateknologi och mot narkotika, redovisas huvudsakligen i meddelanden med anledning av Nordiska rådets rekommendationer. Det gäller också de nordiska regeringarnas insatser till förmån för de mänskliga rättigheterna.

1.2 Den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning

Arbetet under 1985 har i betydande grad ägnats åt frågor inom ramen för handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning; (för enkelhetens skull omnämns den i försettningen som "den ekonomiska handlingsplanen").

Den ekonomiska handlingsplanen präglade diskussionen under Nordiska rådets 33:e session i Reykjavík. Rådets positiva mottagande har stimulerat ministerrådets uppföljningsarbete. Kort tid efter sessionen började sammanlagt 14 ämbetsmannakommittéer och fyra ad hoc-grupper att planera det arbete som fullt ut skall ta sin början 1986. Hittills har arbetet i stora drag följt den inriktning och de tidsplaner som har förutsatts.

Här kan särskilt följande punkter framhållas:

- planeringen för den nordiska turistkampanjen i Förbundsrepubliken Tyskland har startat, genom att intill en dryg femtedel av avsatta medel har kunnat användas redan under 1985;
- arbetet med förbättrad datakommunikation mellan nordiska universitet

och forskare (Nordunet-projektet) har påbörjats, bl.a. tack vare ett extra anslag under 1985 på 800 000 NOK;

- planläggningen av arbetet med ett väderradarnät har inletts; även här har medel (ca 0,5 milj. NOK) beviljats i särskild ordning för startfasen;
- det gränsregionala samarbetet har intensifierats på det sätt som förutsatts i handlingsplanen;
- arbetet med att undanröja hinder i den inter-nordiska handeln har redan under 1985 lett till konkreta resultat; (se avsnitt 6.3.3 nedan);
- planerna för infrastrukturinvesteringar under 1986 är långt framskridna; i fråga om väginvesteringar är de belopp som avsatts, i flera länder delvis större än som förutsatts i handlingsplanen.

Ministerrådet redogör i kapitel III närmare för arbetet med handlingsplanen. Vissa frågor behandlas även i fackkapitlen. En del överlappningar kan därför förekomma. I några enstaka fall sker rapporteringen huvudsakligen i fackkapitlet, men då med tydliga hänvisningar. Ministerrådet avser att lämna ytterligare information i ett meddelande (jfr. rek. nr. 1/85) efter årsskiftet 1985–86.

1.3 Den nordiska datahandlingsplanen

Arbetet med att förverkliga den nordiska datahandlingsplanen startade på allvar under 1985. Under året har totalt omkring 22 milj. NOK fördelats till handlingsplanens olika ändamål. Tyngdpunkten har legat på delprogrammet för industriell forskning och utveckling, där Nordiska Industriefonden under året – inom en ram av 15 milj. NOK – gett finansiellt stöd till ett tiotal projekt.

Ett annat viktigt insatsområde har varit ADB-baserade hjälpmedel för handikappade, där mer än tio konkreta projekt nu bedrivs i regi av Nordiska nämnden för handikappfrågor. Sammanlagt har ministerrådet här satsat inemot 2 milj. NOK.

En samlad redogörelse för arbetet lämnas i ministerrådets meddelande med anledning av rek. nr. 2/1984.

2. Norden och omvärlden

2.1 Inledning

Ministerrådet har de senaste åren gett exempel på nordisk samverkan i olika internationella sammanhang. Redogörelserna har av naturliga skäl inte kunnat bli uttömmande.

Det är en huvudregel att Norden samordnar sina ståndpunkter internationellt, både genom organiserade samråd på förhand och i informella kontakter på ort och ställe mellan nordiska delegater.

Regeringarna tar, så långt det är möjligt, vara på möjligheten att skapa internationell styrka genom samling och enighet.

I det följande tar ministerrådet upp några frågor med internationell anknytning.

2.2 Internationell bekämpning av luftföroreningar och andra miljöproblem

Norden försätter att spela en pådrivande roll i den internationella bekämpningen av luftföroreningar och andra miljöproblem.

ECE-konventionen om gränsöverskridande luftföroreningar, som varit i kraft sedan mars 1983, kompletterades under 1985 med ett särskilt protokoll om reduktion av svavelutsläpp. Gemensamma nordiska strävanden har haft stor betydelse för resultatet. Genom att underteckna protokollet har nu 21 länder förpliktat sig att reducera svavelutsläppen med minst 30% före 1993, med utgångspunkt från läget 1980. Flera länder, däribland de nordiska, är beredda att gå längre än så – upp mot 50%.

Arbetet med att på internationellt plan bekämpa också andra typer av skadliga luftföroreningar går nu vidare, inom konventionens ramar. De nordiska miljöministrarna har gett sina ämbetsmän i uppdrag att fortsätta de gemensamma nordiska insatserna. Arbetet har inspirerats av ett svenskt förslag till aktionsplan för Europa. Ämbetsmannakommittén kommer särskilt att inrikta sig på initiativ, som kan utnyttjas inom ramen för konventionsarbetet. Det gäller bl. a. uppföljningen av beslutet under ministerkonferensen i Helsingfors i juli 1985 om att söka åstadkomma ett avtal om att begränsa utsläppen av kväveoxider.

Också frågan om övergång till blyfri bensin har varit föremål för internationella förhandlingar på nordiskt initiativ. I juli 1985 undertecknades, efter överläggningar i Stockholm, en deklaration om luftförorening från motorfordon av miljöministrar (eller deras representanter) från åtta länder, nämligen Canada, Danmark, Finland, Liechtenstein, Norge, Schweiz, Sverige och Österrike.

Här bör också uppmärksammas de nordiska ländernas gemensamma strävanden inom ramen för den globala kommissionen för miljö och utveckling. Vid dess möte i juni 1985 talade den svenske miljöministern på samtliga nordiska regeringars vägnar. En särskild nordisk ad hoc-grupp har under året fått förnyat mandat att arbeta vidare med dessa frågor.

2.3 FN:s kvinnokonferens i Nairobi

FN:s kvinnokonferens hölls sommaren 1985 i Nairobi. Ministerrådet lade under konferensen fram två uppskattade informationsskrifter (*Equality between the sexes – myth or reality in Norden* resp. *Nordic Cooperation on Issues Relating to Equal Status*).

Konferensens syfte var bl. a. att lägga fast strategier för framtiden. Slutdokumentet "Forward-looking strategies" antogs – trots stora olikheter i förutsättningarna – utan omröstning mellan de deltagande länderna. Konferensen rekommenderade fortsatta kvinnokonferenser och att åtminstone en världskonferens anordnas under perioden 1985–2000.

I september 1985 hölls ett nordiskt seminarium för att se närmare på hur FN-konferensens slutdokument kan användas i det nordiska jämställdhets-

arbetet. Seminariet resulterade i förslag, som skall behandlas av Nordiska jämställdhetsutskottet i början av 1986.

2.4 FN:s ungdomsår

För 1985 gav ministerrådet ett extraordinärt anslag på 925 000 DKK till Nordiska ungdomskommittén till planläggning och genomförande av särskilda projekt under FN:s internationella ungdomsår 1985. Anslaget har använts till stöd åt lokalt och regionalt nordiskt samarbete på ungdomsområdet samt till Ungdomens nordiska råd 1985 i samband med Nordiska rådets session i Reykjavík.

I Ungdomens nordiska råd 1985 deltog 150 representanter från politiska och andra ungdomsorganisationer i Norden. Det är första gången de icke-politiska ungdomsorganisationerna har fått tillfälle att diskutera ungdomspolitiska frågor i samband med Nordiska rådets session.

2.5 Kulturinformation i utlandet

Planerna på en utställning av nordisk sekelskifteskunst har tagit form under 1985. En överenskommelse har nu träffats om att genomföra projektet med början i London i juli 1986 i samarbete med ARTS Council of Great Britain. Därefter presenteras utställningen i Düsseldorf i oktober 1986 i samband med en nordisk kultursatsning i Nordrhein-Westfalen, vilket planeras av de nordiska ambassaderna i Bonn i samarbete med olika kulturinstitutioner i delstaten.

Utställningen kommer att omfatta ca 120 konstverk, huvudsakligen från 1890-talet, från alla de nordiska länderna. Utställningen kommer i en utökad version att visas i Paris i februari 1987. På varje utställningsplats kommer seminarier att ordnas om periodens nordiska konst i ett internationellt konstvetenskapligt perspektiv.

Ministerrådet beslöt under 1985 att utarbeta ett förslag till nordiskt kulturprojekt i Japan 1987–1988 inom en planeringsram på 9 milj. DKK. Huvudinriktningen skall vara nordisk samtidskultur inom bl. a. områdena bildkonst, design och konsthantverk, film, musik och litteratur, i enlighet med det intresse som visats från japansk sida. Planeringen sker i nära kontakt med den nordiska ländernas ambassader i Japan.

2.6 Norden/SADCC-initiativet

De nordiska ländernas utspel om ett bredare ekonomiskt och kulturellt samarbete med de s. k. SADCC-länderna i Södra Afrika har fått ett positivt mottagande. Initiativet har fått ökad aktualitet och betydelse i takt med den senaste tidens utveckling i Republiken Sydafrika. Det står i samklang med de nordiska regeringarnas handlingsprogram för att isolera apartheid-systemet i detta land.

Under 1985 har man arbetat med att precisera innehållet i det kommande samarbetet. Det gäller bl. a. åtgärder som skall effektivisera biståndssam-

arbetet, underlätta handeln och främja investeringar och kulturellt samarbete. En gemensam deklaration kommer att undertecknas mellan de nordiska länderna och SADCC-länderna i samband med SADCC:s ministermöte i januari 1986 i Harare. Samarbetet avses gå vidare genom återkommande möten på hög nivå, företrädesvis i samband med de reguljära SADCC-konferenserna.

2.7 Bistånd till utvecklingsländerna

Hösten 1985 hölls för första gången ett möte mellan Nordiska rådets ekonomiska utskott och de nordiska biståndsministrarna. Det gav båda parter möjlighet att redovisa sin syn på det nordiska biståndssamarbetet, och visade bl. a. på enighet om ett av de grundläggande kriterierna, nämligen hänsynen till biståndsmottagarna. Biståndet bör i varje konkret fall sätta mottagarnas behov och villkor främst. Ministerrådet anser att mötet var värdefullt.

3. Ett öppet Norden

3.1 Nordbors rättigheter i Norden

Kartläggningen av vilka rättigheter som tillkommer nordiska medborgare vid bosättning eller vistelse i annat nordiskt land har avslutats under året. På grundval av nationella redogörelser har ministerrådet låtit göra en jämförelse. Resultatet blir en s. k. hinderkatalog, som skall kunna påvisa eventuella brister i rättsställningshänseende.

Kartläggningen omfattar ett tiotal rättsområden alltifrån de fundamentala grundlagsskyddade fri- och rättigheterna till mer specifika frågor. Som exempel kan nämnas nordiska medborgares möjligheter att inneha offentliga befattningar, att köpa fast egendom och att bedriva näringsverksamhet.

Materialet sammanställs i en rapport i NU-serien, som skall kunna föreligga i januari 1986, i tid före Nordiska rådets utskottsmöten. Det är ministerrådets förhoppning att rapportens innehåll skall kunna utgöra en del av underlaget för generaldebatten under rådssessionen och därmed stimulera diskussionen om behovet av fortsatta reformer.

3.2 Den nordiska språkkonventionen

På grundval av ett ministerrådsförslag (B 32/j) till 1981 års rådssession och Nordiska rådets behandling därav, antog ministerrådet den nordiska språkkonventionen. Alla de nordiska länderna undertecknade konventionen den 17 juni 1981. Konventionen träder i kraft när fyra länder har ratificerat den. Finland, Norge och Sverige har tillträtt konventionen.

Danmark och Island är nu på god väg att följa efter. I Island har ratifikationsförfarandet inletts genom proposition till Alltinget. I Danmark vidtas nu åtgärder, som bereder vägen för en ratifikation, bl. a. vissa ändringar i Retsplejloven.

Konventionen bör alltså kunna träda i kraft under vintern/våren 1985–86. Därmed kan nordiska medborgare vid behov använda sitt eget språk i kontakter med myndigheter och andra offentliga organ i annat fördragsslutande land.

3.3 *Migrationsfrågor*

Ministerrådets arbete på migrationsområdet har under 1985 fått fastare former. En kontaktgrupp för migrationsfrågor har inrättats. Den består av representanter för de departement/ministerier som nationellt har ansvar för samordning av migrationspolitiken. Dess uppgift är att – tills vidare under en period av tre år – bl.a. följa och samordna nordiskt samarbete som rör migrationsfrågor. Gruppen skall vidare initiera samarbete, t. ex. vad gäller forskning och dokumentation, statistik samt tolk- och översättarfrågor. Den skall också utbyta information om utvecklingen på migrationsområdet. Närmast planerar kontaktgruppen ett seminarium för nordiska migrationsforskare.

Varje land förutsätts utse en minister som samlat skall representera nationella intressen på det migrationspolitiska fältet. Vid behov skall informella möten kunna hållas mellan dessa ministrar.

Migrationsfrågorna har fått särskild aktualitet under det gångna året, då särskilt Danmark och Sverige fått ta emot fler flyktingar och asylsökande än vad som varit normalt under 1980-talets första år. I båda länderna har tillströmningen ställt stora krav på beredskap hos stat, kommun och frivilliga organisationer. Ministerrådet har – bl.a. mot bakgrund av ett initiativ inom Nordiska rådets juridiska utskott – diskuterat frågan.

3.4 *Stöd till Internationella rehabiliterings- och forskningscentret för tortyroffer (RCT) i Köpenhamn.*

Frågan om ekonomiskt stöd till rehabiliterings- och forskningscentret aktualiserades under den senaste rådssessionen i Reykjavík. Med utgångspunkt från Nordiska rådets rekommendation i ärendet (nr. 18/1985) har ministerrådet under året övervägt behovet av ekonomiskt stöd till verksamheten från den gemensamma nordiska budgeten.

Under beredningen har det visat sig, att initiativ tagits för att skapa liknande institutioner även i andra nordiska länder, i första hand Sverige, där behovet av insatser också är stort. I samband härmed har RCT spelat en roll som exempel och idégivare.

Ministerrådet beslöt under hösten 1985 att bevilja 500 000 NOK som ett engångsbidrag till RCT, för att honorera dess insatser – inte minst på forskningsområdet – i samband med etableringen av liknande verksamheter i de övriga länderna.

Dessutom har Nordiska socialpolitiska komittén fått i uppdrag att överväga förutsättningarna för framtida bidrag till RCT:s verksamhet, med utgångspunkt i de övriga ländernas intresse av ytterligare insatser på

nordiskt plan från RCT:s sida. En direkt avgiftsfinansiering av de RCT-tjänster, som de övriga länderna tar i anspråk, kan härvid utgöra ett alternativ.

4. Arbetsmarknad och arbetsliv

4.1 *Arbetslöshetens kostnader*

Studien *Arbetslöshetens kostnader*, som de senaste två åren genomförts på uppdrag av de nordiska finans- och arbetsmarknadsministrarna, avslutades under 1985 i och med den tredje och sista delrapporten. Projektet har gett en utförlig kartläggning av arbetslöshetens kostnader, som bör kunna bli ett viktigt underlag för den sysselsättningspolitiska diskussionen i de nordiska länderna.

Arbetslöshetens kostnader är utomordentligt stora både för samhället och för de enskilda individer som drabbas. Att bekämpa arbetslösheten måste därför vara ett primärt mål för den ekonomiska politiken. Varaktig och full sysselsättning eller arbete åt alla är också ett grundläggande ekonomiskt-politiskt mål i de nordiska länderna. Det motiveras av såväl ekonomiska som sociala överväganden.

Slutsatser som ministerrådet hittills kunnat dra av det nu avslutade projektet är bl. a. att sysselsättningspolitiken bör prioritera skapandet av arbetstillfällen i stället för ensidigt utbetalande av arbetslöshetsunderstöd och att flexibiliteten på arbetsmarknaden bör främjas, både yrkesmässigt och geografiskt. Vidare måste utbildningen anpassas till förändrade strukturella behov.

Arbetslösheten har flera orsaker och den måste bekämpas med olika medel på flera områden samtidigt. Sålunda måste den ekonomiska politiken tillsammans med arbetsmarknadspolitik, utbildnings- och forskningspolitiken med all kraft inriktas mot att minska arbetslösheten. I den ekonomiska handlingsplanen ingår en rad projekt som kommer att ha påtagliga sysselsättningsskapande effekter; (jfr. kapitel III). I ministerrådets vidare arbete med handlingsplanen kommer resultaten av projektet *Arbetslöshetens kostnader* att vara av stor betydelse. Det gäller bl. a. de åtgärder som planeras, för att bekämpa arbetslöshet bland ungdom resp. till förmån för långtidsarbetslösa.

4.2 *Åtgärder för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden*

Ministerrådet har under 1985 avsatt sammanlagt närmare 500 000 NOK till olika projekt med inriktning på jämställdhet i arbetslivet. Deras viktigaste mål är att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden. Kvinnorna sysselsätts huvudsakligen inom ett fåtal låglöneyrken. Därför måste deras arbetsmöjligheter och yrkesval breddas. Därigenom skall man kunna utjämna löneskillnaderna och förbättra möjligheterna till sysselsättning.

I linje med Nordiska rådets rek. nr. 25/1985 har ministerrådet under 1985

startat ett fyraårigt åtgärdsinriktat projekt (det s. k. BRYT-projektet), vars syfte är att utveckla och pröva metoder som bidrar till att bryta den konsuppdelade arbetsmarknaden. Det avses ske genom försöksverksamhet i utvalda lokalområden i de fem nordiska länderna. Projektet kommer att genomföras i samarbete med de lokala arbetsmarknads- och skolmyndigheterna liksom enskilda företag och organisationer. Målsättningen är att utvidga och säkra kvinnors utbildningsval och yrkesmöjligheter genom insatser i både utbildningssystemet och arbetslivet. Projektstarten markerar ministerrådets största satsning hittills inom ramen för det nordiska jämställdhetssamarbetet.

4.3 Vidgat samarbete om arbetslivs- och arbetsrättsfrågor

Ministerrådet har under 1985 diskuterat en vidareutveckling av samarbetet kring arbetslivsfrågor i vid mening. Utgångspunkten för diskussionen har varit Nordiska rådets rekommendation nr. 2/1982 om lagstiftningssamarbete på arbetsrättens område och de nya problemställningar, som med nödvändighet kommer att prägla utvecklingen under de närmaste åren:

- konsekvenser av ny teknologi
- nya former för arbetsorganisation
- arbetslivets demokratisering
- arbetstidsfrågor etc.

Många av dessa frågor regleras i Norden genom avtal mellan arbetsmarknadens parter, men också myndigheterna deltar i utvecklingen på olika sätt, inte minst på forskningsområdet.

Ministerrådet har – efter särskilt samråd med parterna på arbetsmarknaden – beslutat att vidga samarbetet kring de ovannämnda problemställningarna och därtill angränsande frågor. Arbetet avses omfatta också frågor som i vissa av de nordiska länderna ligger inom det rent arbetsrättsliga området. En särskild kontaktgrupp har därför inrättats under ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor och NAUT med ansvar för att arbeta vidare med detta.

5. Samarbetet om utbildning, forskning och kultur

5.1 Nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit

Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar antog inom Nordiska ministerrådet i sammansättningen industri-, kommunikations- och kulturministrarna den 10 november 1985 ett ministerrådsförslag (B61/k) om ökat radio- och TV-samarbete i Norden. Sedan Nordiska rådets presidium yttrat sig om förslaget fastställdes det slutligt av ministerrådet.

Förslaget innebär att en treårig försöksverksamhet med i första hand TV-sändningar i två TV-kanaler inleds andra halvåret 1987 med användning av TV-kapaciteten i Tele-X-satelliten.

Programsamarbetet i de två kanalerna avses ske med program produce-

rade inom de deltagande länderna, i första hand ur de nationellt verkande radioföretagens utbud. Samarbetet skall planeras så att kanalerna ges skilda profiler. Den ena kanalen bör därvid i huvudsak kunna inriktas på nyhets- och aktualitetsprogram. Den andra kanalen i huvudsak på kultur- och underhållningsprogram. Programmen skall översättas till grannlandsspråk.

Innan försöksverksamheten inleds, är en fortsatt beredning mellan de deltagande länderna nödvändig under Nordiska ministerrådet, i sammansättningen industri-, kommunikations- och kulturministrarna, i syfte att träffa detaljavtal om bl. a. finansieringsfrågor, den närmare inriktningen av programsamarbetet samt formerna för Islands medverkan i samarbetet.

Danmark deltog inte i beslutet. De deltagande länderna tillkännagav för den danska regeringen att de gärna ser en dansk medverkan i samarbetet. Danmarks regering har den 27 november förklarat sig berett att vid en passande tidpunkt efter årsskiftet 1985–86 inleda förhandlingar inom Nordiska ministerrådet om villkoren för en eventuell dansk medverkan i det försöksmässiga programsamarbetet via Tele-X.

5.2 Särskilda regionala kulturinsatser

Särskilda insatser görs för att säkerställa en plats för Island, Färöarna, Grönland, Åland och samerna i det nordiska kultursamarbetet. Av det totala anslaget till det allmänkulturella området inom det nordiska kulturavtalets ram, avser nära 40% medel till åtgärder i detta syfte. De nordiska kulturhusen är viktiga led i denna insats. Nordens Hus i Reykjavík och Nordiskt samiskt institut har en etablerad position för sina arbetsuppgifter. 1983 invigdes Nordens Hus på Färöarna, en kulturinstitution som nu är under uppbyggnad. Under det gångna året har ministerrådet inrättat ett Nordens institut på Åland. Institutet invigdes i Mariehamn i oktober 1985.

Nordiska rådet gav i ett yttrande 1982 uttryck för att kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden borde utvecklas. Ministerrådet har låtit göra en utredning, "Grönland – Norden" (NU 1984:11). I oktober 1985 beslöt ministerrådet – mot bakgrund av utredningens förslag och den efterföljande remissbehandlingen – att avsätta intill 600 000 DKK för att under 1986 starta ett Nordens institut på Grönland. Syftet är att institutet i en enkel och decentraliserad form skall främja de kulturella förbindelserna mellan Grönland och Norden i övrigt.

5.3 Samarbete på bildkonstområdet

Genom etableringen av Nordiskt konstcentrum 1978 har skapats en grund för ett mera systematiskt samarbete på bildkonstområdet. I augusti 1985 invigdes konstcentrets nya byggnad Garnisonskasernen, där lokaler ställts till förfogande av den finska regeringen.

I planerna för Nordiskt konstcentrum ingick etableringen av gästateljéer (jfr. rek. nr 11/1981). Fem gästateljéer på Sveaborg invigdes i augusti 1981.

Det har vidare inrättats gästateljéer i Uddevalla och på Hässelby slott i Sverige, vid Viborg i Danmark samt i Sydgrönlands kulturhus i Julianehåb. Inredning av en gästateljé pågår också i Hafnarfjörður i Island.

5.4 Programvarusamarbete på skolområdet

Vid ministerrådets möte i juni 1984 diskuterades utvecklingen inom datateknologin på kulturavtalets område. Ministerrådet framhöll då betydelsen av att ett nordiskt samarbete etableras beträffande försörjning av datateknologisk programvara för skolorna.

I flera av de nordiska länderna har betydande summor avsatts för planering och utveckling på området. Behoven ökar snabbt. Inom en snar framtid kommer man att behöva satsa miljardbelopp på programvara för skolan.

En analys av behov och arbetsuppgifter på området lades fram för ministerrådet i oktober 1985. Här framhålls bl. a. behovet av enhetlig nordisk katalogisering och utvärdering av undervisningsprogram. Likaså uppmärksammas behovet av gemensamma lösningar av upphovsrättsliga problem i samband med utbyte av programvara. Vidare bör Norden, enligt analysen, kunna samarbeta om gemensamma pilotkurser och seminarier på hög nivå för lärarutbildare och lärare m m.

Till det fortsatta arbetet med dessa frågor under 1986 har motsvarande 950 000 DKK beviljats från de nordiska budgetarna.

5.5 Forskningsfrågor

När Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) inrättades av ministerrådet 1982, framhölls att en viktig del av FPR:s uppgifter bl a låg i att genom ett aktivt analys- och utredningsarbete skapa forskningspolitisk överblick samt en bas för ett samordnat resursutnyttjande och ökat nordiskt forskningssamarbete.

I augusti 1985 publicerade FPR sin första samlade översikt över den forskningspolitiska utvecklingen i Norden på 1980-talet. Den belyser särskilt aktuella planer, initiativ och prioriteringar på politisk nivå. Vidare presenteras forskningsrådets prioriteringar och långtidsplaner och det nordiska forskningssamarbetet.

En väsentlig uppgift för FPR är att främja nordiskt samarbete om forskarutbildning. FPR planerar f.n. – i samråd med styrelsen för Nordiska forskarkurser – en utvidgad försöksverksamhet med systematiserad nordisk forskarutbildning.

Vidare har FPR låtit utreda möjligheterna för ett nordiskt samarbete inom forskning och forskarutbildning på bioteknologins område. Dessutom har en expertgrupp fått i uppdrag att föreslå åtgärder på nordiskt plan inom näringsforskningen.

Hösten 1985 inbjöd den danska regeringen till ett informellt möte med nordiska ministrar med ansvar för forskningsfrågor. Syftet var att under

hand diskutera aktuella forskningspolitiska frågor. Bl. a. tog man upp det initiativ som Frankrikes regering tagit under året till ett vidgat högteknologiskt samarbete i Europa, den s. k. EUREKA-planen.

6. Viktigare samarbetsinitiativ i övrigt

6.1 *Beslutade ministerrådsförslag till 1986 års rådssession*

6.1.1 Reviderat regionalpolitiskt samarbetsprogram

Nordiska rådet kommer till den 34:e sessionen 1986 att föreläggas ett ministerrådsförslag om reviderat samarbetsprogram på det regionalpolitiska området.

Den utvärdering, som nu gjorts av det regionalpolitiska samarbetet, visar att handlingsprogrammet från 1979 i huvudsak varit och är ändamålsenligt. Erfarenheterna pekar dock på att målsättningarna för programmet liksom formerna för den praktiska verksamheten behöver preciseras i vissa avseenden.

Den generella bedömningen gäller också det gränsregionala samarbetet. Dess styrka har varit att konkreta resultat kunnat redovisas, vilka haft stark förankring i den regionala och lokala vardagen. Denna styrka bör man enligt utvärderingen ta väl vara på. Därför har en förändrad procedur för budgetering och ekonomiförvaltning inom de gränsregionala områdena diskuterats. Genom delegering av ansvar samt decentralisering av planering och uppföljning, skall samarbetet kunna göras effektivare.

6.1.2 Inrättande av en utvecklingsfond för Västnorden

Frågan om en utvecklingsfond för Västnorden behandlades av Nordiska rådet under den senaste rådssessionen, på grundval av ett principiellt inriktat ministerrådsförslag (B 60/e). Förslaget skulle sedan preciseras i ett förslag till rådets ekonomiska utskott, med sikte på att fonden – utan ny behandling i rådets plenum – skulle kunna börja verka under våren 1986.

Arbetet med att klara ut förutsättningarna för genomförandet har emellertid tagit längre tid än planerat. Mot den bakgrunden lägger ministerrådet till rådets 34:e session nu fram ett ministerrådsförslag om mer detaljerad utformning av fonden, stadgar för verksamheten etc. Målsättningen är att fonden skall kunna etableras från och med början av 1987 med säte i Reykjavík.

6.2 *Eventuella ministerrådsförslag till 34:e sessionen*

6.2.1 Samarbetsplan på energiområdet

I enlighet med Nordiska rådets (ekonomiska utskottet) yttrande under rådssessionen i Reykjavík, har ministerrådet under 1985 fattat principbeslut om en plan för samarbetet på energiområdet. Samarbetsplanens huvudområden avses bli följande.

– Utveckling av Norden som hemmamarknad för energiutrustning.

- Energi och miljö; (miljöaspekter på energiproduktionen; miljömässiga konsekvenser av olika energisystem).
- Åtgärder för att främja export inom energiområdet.
- Informationsåtgärder.

Samarbetsprogrammet står i nära relation till andra större ministerrådsinitiativ, främst den ekonomiska handlingsplanen och arbetet med att utveckla Norden som hemmamarknad. Planen avses bli treårig med start under 1986. Frågan om att lägga fram planen som ett ministerrådsförslag till rådets 34:e session övervägs f. n.

6.2.2 Utvidgad verksamhet vid Nordiska hälsovårdshögskolan

På ministerrådets uppdrag har verksamheten vid Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV) nu utvärderats. En särskild rapport med förslag om utvecklingsstrategier har behandlats av Nordiska socialpolitiska komittén under 1985 och sedan lagts till grund för ministerrådets bedömning av den framtida inriktningen.

Inom ministerrådets organisation har under hösten 1985 flera olika utvecklingsalternativ diskuterats. Det alternativ, som hittills bedömts som mest intressant, innebär i korthet:

- en fördubbling av antalet s. k. MPH-elever ("Master of Public Health")
- fler alternativa huvudkurser
- intensifierad forskning
- utbyggnad av forskarutbildningen
- förstärkt internationellt samarbete
- uppbyggnad av ett konsortium för folkhälsovetenskap.

Den pågående beredningen av förslag kan resultera i ett ministerrådsförslag till rådssessionen i Köpenhamn 1986.

6.2.3 Ökning av Nordiska Investeringsbankens (NIB) beloppsram för projektinvesteringsslån

NIB:s nuvarande ordning för projektinvesteringsslån har nu varit i kraft i drygt tre år. Under denna tid har NIB:s styrelse prövat ett 60-tal låneansökningar. Hittills har avtal om lån tecknats i åtta fall motsvarande ett sammanlagt lånebelopp på 61 milj. SDR. Ytterligare ett 15-tal projekt väntas leda till avtal.

Denna utveckling skulle innebära att så mycket som 90 % av NIB:s låneram skulle vara utnyttjad. Mot den bakgrunden diskuterar ministerrådet f.n. lämpligheten och möjligheten av att öka NIB:s beloppsram för projektinvesteringsslånen. Ett beslut om en utökad beloppsram för projektinvesteringsslån förutsätter att medlemsländerna utvidgar sin beredskap att ge garantier till banken, för att ge banken oförändrad kreditvärdighet. Arbetet kan leda fram till att ett ministerrådsförslag i ämnet föreläggs rådssessionen i Köpenhamn 1986.

6.2.4 Handlingsplan för ökad sysselsättning inom byggsektorn

De nordiska ministrarna med ansvar för byggsektorn gav under våren 1985 sin ämbetsmannakommitté i uppdrag att koncentrera arbetet kring aktiviteter, som kan förbättra sysselsättningen inom byggsektorn i samtliga nordiska länder och stärka Norden som hemmamarknad.

Sådana aktiviteter kan bl. a. avse ökad harmonisering av byggföreskrifter för enklare samhandel med byggvaror och -tjänster och åtgärder i syfte att främja gemensam nordisk byggexport.

Arbetet avses gå in i ett slutskede under december 1985. Resultatet av ämbetsmannakommitténs arbete under året presenteras då för ministerrådet. Arbetet kan få till resultat att ett ministerrådsförslag läggs fram för behandling vid Nordiska rådets 34:e session.

6.3 Andra större samarbetsinitiativ

6.3.1 Åtgärder mot ekonomisk brottslighet

Arbetet med gemensamma nordiska åtgärder mot ekonomisk brottslighet gick under år 1985 in i ny fas. Den expertgrupp, som på ministerrådets uppdrag tagit fram förslag till åtgärder, avslutade sitt arbete under hösten 1985. Dess rapport (NU 1984:12) har remissbehandlats. Materialet har sedan beretts med sikte på avrapportering till rådssessionen 1986.

Ministerrådet (justitieministrarna) har, på grundval av expertgruppens förslag, beslutat starta ett par särskilt angelägna utrednings-/forskningsprojekt. Det ena av dessa går ut på att klarlägga de hinder för samarbetet över gränserna, som kan ligga i ländernas sekretesslagstiftningar. Ett förhållandevis smidigt informationsutbyte utgör en viktig grund för ett närmare samarbete mellan berörda myndigheter i kampen mot den gränsöverskridande ekonomiska brottsligheten.

Det andra projektet avser en undersökning om ekonomisk brottslighet i samband med export och import. Det avses bli genomfört i nära samarbete med tullmyndigheterna i Norden.

Dessutom planerar ministerrådet ett seminarium under 1986, för att få underlag för ytterligare gemensamma åtgärder. Avsikten är att, med hjälp av Nordiska samarbetsrådet för kriminologi, skapa kontakt mellan forskare på området, vilka kan bidra till en effektiv samverkan på nordiskt plan.

6.3.2 Ny ämbetsmannakommitté för fiskerifrågor

Det organiserade nordiska samarbetet om fiskeri har under flera år bedrivits inom Nordiska kontaktorganet för fiskerifrågor och genom nordiska fiskerikonferenser på ministernivå. Detta samarbete har fyllt viktiga funktioner.

I takt med att nya samarbetsområden – främst om akvakultur och forskning – utvecklats har behovet av en fastare struktur ökat. Ministerrådet avser därför att inrätta en reguljär ämbetsmannakommitté för fiskerifrågor. Dess uppgifter blir inledningsvis att:

- leda och samordna redan etablerat samarbete på fiskeriområdet,
- starta nya projekt på de mest angelägna samarbetsområdena,
- utreda möjligheterna på längre sikt för ett vidare nordiskt fiskerisamarbete.

6.3.3 Undanröjande av handelshinder i Norden

I nära samarbete med näringslivet har under 1985 genomförts en omfattande kartläggning och analys av tekniska och andra icke-tariffära handelshinder i de fem nordiska länderna.

Enligt en rapport om *allmänna handelshinder* har en del av de problem som näringslivet pekat på helt eller delvis avlägsnats. Som exempel kan nämnas lättnader i kraven rörande bosättning och medborgarskap för näringsidkare och ledamöter av aktiebolagsstyrelser och förenklad tullklarering vid upprepade likadana leveranser.

En del anmälda problem har ännu inte funnit sin lösning. Arbetet med dem går vidare. En viktig uppgift i fortsättningen är dessutom att undvika att nya hinder uppkommer.

En expertgrupp för *tekniska handelshinder* har utarbetat en rapport i vilken rekommenderas, att alla nordiska samarbetsorgan lägger vikt vid att avskaffa tekniska handelshinder. Expertgruppen föreslår riktlinjer som syftar till att underlätta provning och godkännande av varor på den nordiska hemmamarknaden. Utrikeshandelsministrarna har tillstyrkt expertgruppens förslag. Det fortsatta utredningsarbetet skall här bl. a. avse frågan om s. k. omvänd bevisbörda. Härmed menas att det skulle ankomma på den, som inte accepterar ett annat nordiskt lands provning och godkännande, att visa varför detta inte är möjligt.

Det pågående nordiska samarbetet om avskaffande av handelshinder har en nära anknytning till det bredare internationella arbetet. Både inom GATT och mellan EFTA-länderna och EG är arbetet med icke-tariffära handelshinder av central betydelse. Många frågor kan endast lösas i ett större internationellt sammanhang. Det nordiska samarbetet kan dessutom ha en inspirerande funktion i ett bredare internationellt samarbete.

Ministerrådet överväger att till 1987 års rådssession återkomma med ett samlat ministerrådsförslag om samarbetet om undanröjande av handelshinder.

Närmare redogörelser för arbetet med att avskaffa handelshinder lämnas i kapitel III och i kapitel XVIII.

6.3.4 Den nordiska budgetens finansiering ; frågan om en ny budgetprocedur m.m.

Under samma tidsrymd har två olika arbetsgrupper arbetat med frågor rörande budgetproceduren för resp finansieringen och budgeteringen av det nordiska samarbetet. Även om arbetsgrupperna har haft skilda områden att studera har vissa av arbetsgruppernas förslag kommit att beröra varandra.

Den av Nordiska rådet och ministerrådet gemensamt tillsatta utredningen om ändrad budgetprocedur har som främsta uppgift haft att utreda förutsättningarna för att korta av nuvarande budgetprocedur från två år till ett år. Arbetsgruppen har därvid förutsatt att nuvarande budgeteringsprinciper skall gälla.

Den av finansministrarna tillsatta arbetsgruppen rörande den framtida finansieringen och budgeteringen av det nordiska samarbetet har främst diskuterat förutsättningarna för en ny finansiering av det nordiska samarbetet. Som en andra huvuduppgift har arbetsgruppen också studerat möjligheterna att få till stånd ändrade budgeteringsprinciper.

Båda arbetsgruppernas rapporter är nu föremål för överväganden. Arbetet syftar bl. a. till att harmonisera de förslag som presenterats, så att en för parlamentarikersidan och regeringssidan tillfredsställande budgetprocedur kan etableras. Det kan i detta avseende också bli nödvändigt att anpassa nationella rutiner, för att skapa bästa möjliga förutsättningar för det nordiska samarbetet.

7. Nordiska rådet och ministerrådet

7.1 Ett nytt ministerrådssekretariat tar form; nordiskt centrum för industriell forskning och utveckling i Oslo

Förberedelserna för det nya gemensamma ministerrådssekretariatet har varit en tung arbetsuppgift under det gångna året. Med ledning i frågans behandling under rådssessionen i Reykjavik och på grundval av det organisationsarbete som genomförts, har ministerrådet under 1985 fattat de grundläggande besluten om det nya sekretariatets organisation och inriktning.

Genom sammanläggningen fullföljer ministerrådet intentionerna om en bättre samordning av verksamheten på olika samarbetsområden. Inte minst kommer detta att kunna stärka kultursamarbetet, genom en närmare anknytning till övriga samarbetssektorer.

Den reguljära personalramen för det nya sekretariatet har satts till 84 tjänster. Detta innebär en väsentlig besparing jämfört med nuläget.

Sekretariatet skall organiseras för att kunna fylla initierande, utredande och beredande funktioner till förmån för de politiskt ansvariga samarbetsorganen (ministerråden) och deras olika förberedande instanser. Verksamheten skall samtidigt på olika sätt effektiviseras och göras mer rationell, så att samarbetsmaskineriet sammantaget kan stärkas. Det nya sekretariatet avses bli formellt inrättat fr. o. m. den 1 april 1986. Ministerrådet räknar med att den nya organisationen blir fullt operativ på plats i Köpenhamn under sommaren 1986.

Samtidigt med att det nya ministerrådssekretariatet nu byggs upp, planeras etableringen av ett nordiskt centrum för industriell forskning och utveckling i Oslo. Nordiska Industrifondens sekretariat förstärks och flyt-

tas från Stockholm till Oslo under 1986. Det sker parallellt med att fondens verksamhet utvidgas genom väsentliga medelstillskott. Därtill bör nämnas att NORDFORSK:s styrelse hösten 1985 beslöt att flytta ledningen för NORDFORSK:s verksamhet till Oslo, enligt nuvarande planer omkring årsskiftet 1986–87. Industrifonden och NORDFORSK kommer under 1986 att diskutera lämpliga former för det framtida samarbetet dem emellan.

7.2 Information om det nordiska samarbetet

Ministerrådets informationsverksamhet har under året följt den uppläggning som Nordiska rådets presidium och ministerrådet enats om i den gemensamma informationsplanen. Strategin har varit att framhålla *resultaten* av det nordiska samarbetet. Under året väckte särskilt den ekonomiska handlingsplanen, utbildningen av lärare för dövblinda och arbetet kring sammanslagningen av de båda ministerrådssekretariaten stort intresse. Vidare kan framhållas ministerrådets engagemang i fri-idrottslandskampen mellan Norden och Sovjetunionen.

Efter en utvärdering av verksamheten vid Föreningarna Nordens regionala informationskontor, beslöt ministerrådet om väsentligt förstärkta bidrag för 1986 och 1987 enligt en ny uppläggning. Kontoren kan nu få intill 100 000 NOK/år vardera som bidrag till verksamheten, förutsatt att lika mycket kan garanteras ur lokala eller nationella källor. En motsvarande ordning skall gälla för Danmark – som saknar regionala kontor – med Föreningen Norden som bidragsmottagare.

Ministerrådet anser att den verksamhet, som bedrivs vid de regionala kontoren, därmed bör vara tryggad för den angivna perioden. En närmare redogörelse lämnas i ministerrådets meddelanden m. a. a. rådets rek. nr. 11 och 12/1985.

Kapitel II

Sammanfattningar av fackkapitlen

Lovgivningssamarbejdet

Det nordiske samarbejde omkring lovgivningsspørgsmål fandt sin form i slutningen af 1970'erne. Lovgivningssamarbejdet er også i 1985 foregået hovedsagelig indenfor den ramme, der udgør det rullerende nordiske lovgivningsprogram fra 1974. Dette program omfatter en lang række emner:

- Familieret
- Aftaleret, købelovgivning og forbrugerbeskyttelse
- Transportret
- Immaterialret
- Erstatningsret
- Selskabsret
- EDB
- Strafferet
- Procesret
- Offentlig ret

De nordiske justitsministre mødtes den 18.–19. juni 1985 på Haikko Gård i Finland og igen den 12. november i Mariehamn. Embedsmandskomiteen for lovgivningsspørgsmål afholdt møde i Oslo den 7. maj 1985 og mødtes igen uformelt i tilknytning til ministermødet den 12. november 1985 i Mariehamn. De nordiske retschefer afholdt møde den 9. oktober 1985.

Udover disse møder har lovgivningssamarbejdet fundet sted i forbindelse med drøftelserne mellem de nordiske lande om påtænkte lovgivningsinitiativer. Endvidere foregår der et intensivt samarbejde mellem de repræsentanter for de nordiske justitsministre m.v., som deltager i drøftelserne i de forskellige internationale organer. I almindelighed er det muligt for de nordiske lande her at indtage en fælles holdning, ofte med baggrund i en ensartet nordisk lovgivning eller i nordiske drøftelser på det pågældende sagsområde.

Nogle enkelte emneområder for det nordiske samarbejde skal her fremhæves.

For så vidt angår en generel lovgivning om *produktansvar* er der nu vedtaget et EF-direktiv om produktansvar. På denne baggrund vil de nordiske forhandlinger om dette spørgsmål blive intensiveret med henblik på at fastslå mulighederne for en ensartet lovgivning på dette område.

I 1985 begyndte arbejdet med *den nordiske handlingsplan mod narkotika*. Handlingsplanen indebærer gennemførelse af en række fælles-nordiske initiativer – særlig inden for det sociale område – med henblik på forebyggelse og på andre måder bekæmpelse af narkotikaen. Det særlige politi- og toldsamarbejde indgår som et led i den samlede handlingsplan.

I begyndelsen af 1983 nedsattes, efter beslutning fra de nordiske stats- og samarbejdsministre, en særlig nordisk arbejdsgruppe med det formål at kortlægge behovet for et nordisk samarbejde for så vidt angår *bekæmpelse af økonomisk kriminalitet*. Spørgsmålet om en udvidelse af det eksisterende samarbejde drøftedes på justitsministermødet 18.–19. juni 1985 i Finland.

Ministerrådet har besluttet, på grundlag af ekspertgruppens forslag, at starte et par særlig interessante udrednings-/forskningsprojekter. Det ene af disse går ud på at klarlægge de hindringer for samarbejdet over grænserne, som kan ligge i landenes bestemmelser vedrørende tavshedspligt. Det andet projekt sigter mod en undersøgelse om økonomisk kriminalitet i forbindelse med eksport/import. Desuden planlægger ministerrådet et seminarium i løbet af 1986, for at få et grundlag for yderligere fælles initiativer.

I de forslag til *nye købslove*, som er lagt frem af den nordiske købslovarbejdsgruppe, har man i stor udstrækning kunnet enes om grundsynet på aktuelle spørgsmålsstillinger. De nordiske justitsministre har i løbet af efteråret 1985 diskuteret disse spørgsmål. De ser, for sin del, lyst på mulighederne for at nå frem til ensartede bestemmelser. Arbejdet på propositioner til nye købslove er blevet indledt. I dette arbejde skal man i fællesskab vurdere remisudtalelserne i de forskellige lande, med henblik på at forslagene ikke skal være divergerende.

Konsumentpolitik

Det nordiska samarbetet på det konsumentpolitiska området styrs av ett samarbetsprogram som reviderades år 1984. Programmet syftar till en effektivare konsumentpolitik, bättre resurssutnyttjande samt undanröjande av handelshinder. I programmet anges några arbetsområden som särskilt viktiga. De högt prioriterade områden som Nordiska ämbetsmannakommittén för konsumentfrågor (NÄK) har berört i sin verksamhet 1985 är, frågor om hushållens ekonomi, produktsäkerhet, gemensamma undersökningar av varor och tjänster, varudistributionsfrågor, frågor kring konsumentinflytande samt konsumentverksamhet på lokal nivå.

Budgeten för projektverksamheten år 1985 inom sektorn har uppgått till 3 290 000 NOK. Sammanlagt 35 projekt har pågått under året. Sammanlagt 20 projekt har avslutats.

På det hushållsekonomiska området har förprojektet om hushållsekonomiska effekter av omställningar och kriser och ett projekt om konsumenternas betalningsproblem med kreditkort slutförts, medan planering av seminarier om konsumentorganens önskemål rörande lokala prisundersökningar och om ungdomars konsumtion har startats. Dessutom har ett projekt med syfte att söka få fram utbildning i hushållsekonomi för kortutbildade påbörjats.

Varudistributionsfrågor har uppmärksammats i projektet rörande konsumentinflytande på utvecklingen av varuförsörjningen, och i projektet om discountbutikens för- och nackdelar från konsumentsynpunkt. Olika former för konsumentinflytande har dryftats vid ett seminarium.

Gemensamma nordiska provningar har under året gjorts beträffande elektriskt drivna bormaskiner och kolfilterfläktar. Fackgruppen NORDTEST-konsument har under året lagts ned. I stället har tillsatts en ny programgrupp för konsumentfrågor direkt underställd NORDTEST:s styrelse.

Inom området produktsäkerhet har det under året slutförts ett projekt om uppföljning av de aktiviteter som pågår i de nordiska länderna vad avser registrering och inrapportering av hem- och fritidsolyckor. Det har även startats projekt om säkerhet hos leksaksprojektiler och provning av lekplatsutrustningar.

Arbetet med att ta fram en gemensam nordisk blankett för deklaration av begagnade bilar har förts vidare.

Under året har det påbörjats ett projekt med syfte att kartlägga för- och nackdelar för konsumenterna vid förmedling av databaserad information om varor och tjänster och ett projekt angående nya media och konsumenten har följts upp av ett seminarium med huvudtemat "Framtidens konsumentinformation".

Inom arbetet för en förstärkt lokal konsumentverksamhet har genomförts ett projekt, där man kartlagt hur de lokala konsumentorganen samarbetar med skolan i de olika länderna och lagt fram olika modeller för att utöka verksamheten.

Konsumenträttsliga frågor har betonats i projekt, som bygger på de nationella konsumentmyndigheternas kontrollverksamhet på marknadsföringsområdet. Problem i samband med användandet av ny datateknologi och betalningskort i varuhandeln har beslysts i ett projekt. Vidare tillhör lagregler, avtalsvillkor och praxis rörande banktjänster, liksom skydd för barn och unga gentemot reklampåverkan, de konsumenträttsliga frågor som behandlats under verksamhetsåret 1985.

Jämställdhet

Jämställdhetsutskottet har till uppgift att koordinera det nordiska samarbetet på jämställdhetsområdet på grundval av det program som antogs år 1978 av ministerrådet och som reviderats under år 1982. Programmet anger följande huvudområden för samarbetet: arbetsliv, social- och familjepolitik, utbildning, boende- och samhällsplanering samt deltagande i det politiska livet och samhället i övrigt. Projektverksamhet pågår inom alla dessa områden.

Under år 1985 har 1 421 000 NOK beviljats för sammanlagt 15 projekt

varav 171 000 NOK från NAUT:s budget samt 100 000 NOK från budgetreserven. Den indikativa ramen för 1986 är 1 408 000 NOK.

De nordiska jämställdhetsministrarna möttes den 15 februari 1985 för att diskutera den Nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning och förberedelserna till FN:s kvinnokonferens. Samma dag hölls ett möte med jämställdhetsministrarna och representanter för Nordiska rådets social- och miljöutskott, som var initiativtagare till mötet. De frågor som diskuterades var effektivisering av det nordiska jämställdhetssamarbetet och de nordiska förberedelserna till FN:s kvinnokonferens i Nairobi 1985.

Årets arbete inom sektorn har i hög grad präglats av förberedelser och igångsättning av det s. k. "Bryt-projektet" vars syfte är att pröva och utarbeta modeller för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. Projektet är den största satsning som hittills gjorts inom sektorn och engagerar också Nordiska arbetsmarknadsutskottet och ämbetsmannakommittén för nordiskt kulturellt samarbete.

Nordiska ministerrådets sekretariat inbjöds att delta som observatör vid FN:s kvinnokonferens i Nairobi i juli 1985. Vid konferensen presenterade ministerrådet två uppskattade informationskrifter om kvinnors situation i Norden och om det nordiska jämställdhetssamarbetet.

I september hölls ett nordiskt uppföljningsseminarium till FN:s kvinnokonferens. Underlaget för seminariet var slutdokumentet från Nairobi-konferensen "Forward-Looking Strategies" (FLS). De förslag som seminariet lade fram rörande det fortsatta nordiska jämställdhetssamarbetet kommer att behandlas i början av 1986. Ytterligare ett uppföljningsseminarium kommer att hållas våren 1986 angående kvinnoinriktat bistånd.

Næringsmiddelspørsmål

Det permanente nordiske utvalg for næringsmiddelspørsmål (PNUN) under Nordisk Ministerråds stedfortrederkomité har ansvaret for det nordiske samarbeidet på næringsmiddel- og ernæringsområdet. PNUN ble opprettet i 1980 og de første samarbeidsprosjekter ble startet opp i 1982.

Virksomheten under PNUN har i 1985 omfattet 16 prosjekter på områdene lovgivning og administrasjon, kosthold og ernæring, toksikologi/risikovurdering og næringsmiddelkontroll. Bevilgningen over ministerrådets budsjett har i 1985 vært 780 000 NOK.

Flere prosjekter har som siktemål å styrke Norden som hjemmemarked gjennom harmonisering av lovgivningen vedrørende matvarer. I 1985 har arbeidet særlig vært konsentrert om bestemmelser som gjelder tilsetningsstoffer og merking av matvarer, om samordning av mikrobiologiske krav og av kontrollen med importerte matvarer. Det internordiske varslingsystem for informasjon om matvarepartier som avvises for import er kommet i funksjon.

Et nordisk ekspertmøte om forekomst og forebyggelse av hjertekarsykdommer videreføres i et prosjekt om de ressurs- og forvaltningsmessige forutsetninger for å gjennomføre en ernæringspolitikk i de nordiske land.

Et nordisk datanett (NORFOODS) for informasjon om innhold av næringsstoffer, energi m.v. i matvarer og matretter er snart ferdig utviklet. Det har også pågått samarbeid om analysevirksomhet med sikte på en nordisk arbeidsdeling.

I 1985 er det publisert rapporter om "Vurdering og regulering av helsekostprodukter i Norden", "Spedbarns og småbarns ernæring" og "Valg av metode for kostholdsundersøkelser".

Samarbete om utdanning, forskning og kultur

Den nordiska kulturbudgeten för 1986 uppgår till 160 074 000 DKK (inkl. löne-, pris- och valutajusteringsreserv), vilket innebär en ökning med 8,1 procent i jämförelse med 1985. I budgeten för 1986 utgör 5,0 procent automatiska ökningar (löne- och prisökningar) och 3,1 procent aktivitetsökningar. Härtill kommer de medel som särskilt kommer att anvisas till projekt inom ramen för den ekonomiska handlingsplanen (4 565 000 DKK).

Aktivitetsökningarna på kulturområdet avser främst Nordens hus i Reykjavík, Nordiskt institut på Åland, Nordiskt konstcentrum samt stödordningen för nordiskt ungdomssamarbete. På forskningsområdet sker aktivitetsökningar för NORDPLAN och Nordiska forskarkurser, stipendier och symposier liksom för Nordiska forskningspolitiska rådet och Nordiskt vulkanologiskt institut. På utbildningsområdet beviljas Nordiska hushållshögskolan och Nordiska språk- och informationscentret ökning 1986. Där emot minskas utgifterna till kursverksamhet på utbildningsområdet.

I *handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning* ingår fyra projekt av särskilt intresse för kulturavtalets organ: samordning och modernisering av utbildningskapaciteten, samarbetsformer mellan arbetsmarknadens parter, utbildningsmyndigheterna och arbetsmarknadsmyndigheterna, nya vägar för att bekämpa arbetslösheten bland ungdom samt initiativ för långtidsarbetslösa.

I handlingsplanen ingår vidare ett förverkligande av det nordiska universitetsdatanätet NORDUNET, dvs. utveckling av datakommunikationssystem mellan de forskningsinriktade datacentralerna vid universitet och forskningscentra i Norden. NORDUNET-projektet, som i huvudsak skall genomföras under en fyrsårsperiod, förutsätter både nationella och samnordiska resurser. De sammanlagda kostnaderna har beräknats till 22 miljoner NOK. Inom ramen för den ekonomiska handlingsplanen avser ministerrådet bevilja sammanlagt 9,2 miljoner NOK av samnordiska medel under perioden 1986–1989 för detta projekt.

Överenskommelse har under 1985 träffats om en *utställning av nordisk sekelskifteskunst*. Utställningen visas först i London i juli 1986 i samarbete

med Arts Council of Great Britain. Därefter i Düsseldorf i oktober 1986 i samband med genomförandet av ett nordiskt kulturprojekt i Nordrhein-Westfalen. Arbetet med ett *nordiskt kulturprojekt i Japan 1987–88* har fortsatt. I juni gästades de nordiska länderna av en japansk delegation i syfte att diskutera ett för Japan lämpligt innehåll på projektet. Ministerrådet beslöt i maj 1985 att låta utarbeta förslag till ett konkret projekt inom en planeringsram av 9 milj DKK.

För *undervisningssamarbetet* har de stora frågorna varit dels förberedelserna för genomförandet av delar av den ekonomiska handlingsplanen, dels övervägandena om samarbete om försörjning av *ADB-programvara till skolorna*. Bland de mest angelägna uppgifterna är enhetlig nordisk katalogisering och utvärdering av undervisningsprogram, gemensam planläggning av hardware- och software-standards, upphovsrättsliga frågor i samband med utbyte av programvara m.m.

I augusti 1985 publicerade Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) sin första samlade översikt över *den forskningspolitiska utvecklingen i Norden* på 1980-talet. Den fokuserar särskilt på de nya planer, initiativ och prioriteringar som föreligger från politiskt ansvarigt håll. Vidare presenterats forskningsrådets prioriteringar och långtidsplaner liksom det nordiska forskningssamarbetet.

En väsentlig uppgift för FPR är att främja nordiskt samarbete om forskarutbildning. Efter undersökning av intresset vid universitet och högskolor i Norden planerar FPR i samråd med styrelsen för Nordiska forskarkurser en utvidgad försöksverksamhet med systematiserad nordisk forskarutbildning.

Arbejdet indenfor den *almenkulturelle virksomhed* i 1985 har i første række været indstillet på at opbygge samarbejdet på kultur- og massemediområdet, planlægning af kulturinformationsindsatser udenfor Norden, på at styrke kulturforbindelserne med Grønland, at analysere problemstillinger i forbindelse med spørgsmål om kultur og beskæftigelse samt at forberede en principdiskussion i ministerrådet i december om det nordiske kulturelle samarbejde.

For 1985 bevilgede ministerrådet ekstraordinært 925 000 DKK til *Nordisk ungdomskomité* til planlægning og igangsættelse af særskilt projektvirksomhed under FN's internationale ungdomsår 1985. Bevillingen er anvendt til særskilt støtte til lokalt og regionalt nordisk samarbejde på ungdomsområdet samt til afholdelse af Ungdommens Nordisk Råd 1985 i forbindelse med Nordisk Råds session i Reykjavík.

Mod baggrund af udredningen om *udvikling af kulturforbindelserne Grønland–Norden* (NU 1984:1) har ministerrådet i samarbejde med Grønlands Hjemmestyre besluttet at oprette et Nordens Institut i Grønland i Nuuk fra 1986 med den opgave at styrke og udvikle kultursamarbejdet mellem Grønland og Norden.

Udviklingen på *mediområdet* i de nordiske lande er gået stærkt siden

begyndelsen af 1970'erne. Aktuelt er situationen præget af projekt/forsøgs-virksomhed, der bl. a. omfatter modtagelse af udefra kommende TV, lokal-TV, nærradio, kabel-systemer, bredbånds(hybrid)net, video, teledata samt integrerede telematikforsøg i nordiske lokalsamfund. Denne massive udvikling på medieområdet var baggrund for, at ministerrådet (kultur- og undervisningsministrene) i januar 1985 vedtog et samlet virksomhedsprogram på kultur- og massemedieområdet for perioden 1985–87 samt tilsatte en ny arbejdsgruppe for kultur og massemedier til at gennemføre virksomheden på området.

Nordiska ministerrådet i sammansättningen industri-, kommunikations- och kulturministrarna antog den 10 november ett förslag om *ökat radio- och TV-samarbete i Norden*. Nordiska rådets presidium har yttrat sig över förslaget varefter det fastställts slutligt av ministerrådet.

Förslaget innebär att en treårig försöksverksamhet med i första hand TV-sändningar i två TV-kanaler skall inledas andra halvåret 1987 med användning av TV-kapaciteten i Tele-X-satelliten.

Programsamarbetet i de två kanalerna avses ske med program producerade inom de deltagande länderna, i första hand ur de nationellt verkande radioföretagens utbud. Samarbetet skall planeras så att kanalerna ges skilda profiler. Den ena kanalen bör därvid i huvudsak kunna inriktas på nyhets- och aktualitetsprogram. Den andra kanalen i huvudsak på kultur- och underhållningsprogram. Programmen skall översättas till grannlandsspråk.

Radiobolagen har fått i uppdrag att utarbeta förslag till närmare riktlinjer för programsamarbetet. Förslaget skall utgå ifrån de principer ministerrådet fastställt och utgöra underlag för ministerrådets närmare ställningstagande till utformningen av programsamarbetet.

För den treåriga försöksperioden beräknar ministerrådet en kostnad av 334 miljoner SEK för bl. a. hyra av TV-kapaciteten i Tele-X-satelliten och för översättning och textning av programmen. Vid lämplig tidpunkt, dock senast vid försöksverksamhetens start, skall överläggningar om formerna för samarbetet efter den treåriga försöksverksamheten inledas.

Danmark har inte deltagit i beslutet. De i beslutet deltagande länderna har för den danska regeringen tillkännagivit att de gärna ser en dansk medverkan i samarbetet och är beredda att omedelbart inleda förhandlingar med Danmark om detta. Danmarks regering har senare förklarat sig berett att vid en passande tidpunkt efter årsskiftet 1985–86 inleda förhandlingar inom Nordiska ministerrådet om villkoren för en eventuell dansk medverkan i det försöksmässiga programsamarbetet via Tele-X.

Arbejdsmarked

Væksten i den samlede beskæftigelse i de nordiske lande har fortsat været stigende i 1985. Samtidig er arbejdsløsheden som helhed begyndt at falde efter en kulmination først i 80'erne.

Det økonomiske opsving er blevet fastholdt, således at den samlede udvikling på arbejdsmarkedet udvikler sig i gunstig retning.

Specielt for ungdomsarbejdsløsheden tyder udviklingen på et markant fald. Der er grund til at forvente, at en fortsat gunstig udvikling – sammenholdt med udviklingen i befolkningsstrukturen – om nogle år vil medføre en mangel på unge med faglige uddannelser på enkelte områder.

Derimod fortsætter den ugunstige udvikling for langtidsarbejdsløse kvinder på trods af at arbejdsløsheden som helhed viser en klart sigende tendens.

Arbejdsløsheden som helhed ligger dog fortsat på et højt niveau, opimod 600 000 registrerede fuldtidsarbejdsløse i Norden som helhed.

I alle nordiske lande er målet om fuld sysselsætning blevet fastholdt, og hvert land tilstræber ud fra nationale forudsætninger at begrænse udbetaling af arbejdsløshedsydelse i forhold til igangsættelse af arbejde, der giver sysselsætning til arbejdsløse.

Genoprettelse af den fulde sysselsætning vil i sammenhæng med behovet for omstillingen af arbejdskraften kræve et forøget samspil mellem de arbejdsmarkedspolitiske og de økonomisk politiske virkemidler.

I dette samspil er det af betydning, at arbejdsmarkedets parter samarbejde med arbejdsmarkedsmyndighederne videreføres og uddybes. Derudover kræves et nordisk og internationalt samarbejde om samordningen af politik og virkemidler, der understøtter den fortsatte bekæmpelse af arbejdsløsheden, der i den vestlige verden som helhed fortsat udvikler sig i ugunstig retning.

Det nordiske samarbejde på arbejdsmarkedsområdet er omfattet af overenskomster, der dækker de vigtigste områder af arbejdsmarkedspolitikken. Grundlaget for det nordisk samarbejde baseres på overenskomsten om fælles nordisk arbejdsmarked, som trådte i kraft 1983. Samtidigt trådte overenskomsten om arbejdsmarkedssuddannelse og erhvervsmæssig rehabilitering i kraft samme dato.

I 1985 har ministerrådet undertegnet en revideret overenskomst om ydelser ved arbejdsløshed.

Pr. 15. juni 1985 har ministerrådet vedtaget et nyt samarbejdsprogram som angiver retningslinier for samarbejdet i de kommende år. Som opfølgning af samarbejdsprogrammet har det nordiske arbejdsmarkedsudvalg (NAUT) iværksat en række projektprogrammer, som både indeholder udredninger af fælles nordiske problemstillinger, arbejdsmarkedsforskning, opfølgning af overenskomsterne og operative projekter.

Projektprogrammet om arbejdsløshedens omkostninger er afsluttet i 1985. Dette projekt videreføres som grundlag for den del af den økonomiske handlingsplan, der vedrører samspillet mellem arbejdsmarkedspolitikken og uddannelsespolitikken.

Arbetsmiljö

Samarbetet på arbetsmiljöområdet styrs av ett samarbetsprogram som fastställdes av ministerrådet (arbetsmiljöministrarna) år 1984. I programmet har ministerrådet dragit upp riktlinjerna för samarbetet inom tolv prioriterade områden. Sambanden mellan den tekniska utvecklingen, arbetsmiljön och arbetsmiljöpolitiken utgör ett genomgående tema i samarbetsprogrammet.

Ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor ansvar för den övergripande koordineringen och styrningen av samarbetet inom sektorn.

Inom ramen för ministerrådets projektbudget har under året drivits ca. 25 projekt. Ett särskilt angeläget projekt syftar till att ta fram underlag för tillsynsmyndigheternas beslut om yrkeshygieniska gränsvärden. Ett annat projekt som förtjänar att nämnas särskilt har som mål att harmonisera de föreskrifter som tillsynsmyndigheterna på arbetsmiljöområdet utarbetar.

Under året har ministerrådet (arbetsmiljöministrarna) beslutat att inleda ett arbete för att undersöka förutsättningarna för en eventuell nordisk arbetsmiljökonvention. En sådan konvention har sedan lång tid tillbaka efterlysts av Nordiska rådet.

Ministrar med ansvar för arbetslivs- och arbetsrättsfrågor har vidare beslutat att uppmana ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor och Nordiska arbetsmarknadsutskottet att inleda ett nordiskt samarbete på arbetslivs- och arbetsrättsområdet. De båda ämbetsmannakommittéerna har beslutat att bilda en särskild kontaktgrupp för uppgiften. Huvudansvaret för kontaktgruppen vilar på ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor.

Den nya kontaktgruppen kommer bl. a. att behandla frågor som knyter an till arbetslivets demokratisering och konsekvenser av ny teknik. Samarbete kring dessa frågor har bl. a. tagits upp i Nordiska rådets rekommendation nr 2/1982 angående lagstiftningssamarbete på arbetsrättens område.

Socialpolitik

Till grund för Nordiska ministerrådets verksamhet inom social- och hälsovårdsmrådet ligger det reviderade samarbetsprogram, som fastställdes i augusti 1982. Samarbetet bedrivs *dels* inom de fem permanenta institutionerna.

- Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV)
- Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (NIOM)
- Nordiska läkemedelsnämnden (NLN)
- Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)
- Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH), (inklusive Nordiskt utbildningscenter för dövblindpersonal),
dels i form av projektverksamhet.

Under hösten 1985 lade NHV:s styrelse fram förslag om utbyggnad av skolans verksamhet. Detta förslag, som för närvarande behandlas inom berörda ministerrådsorgan, innebär en fördubbling av verksamheten under en femårsperiod.

NIOM:s styrelse har bl. a. fått i uppdrag att utreda förutsättningarna för en finansiering av institutets verksamhet genom nationella producent-/leverantörsavgifter.

NLN kommer inom kort att publicera en ny utgåva av Nordisk läkemedelsstatistik avseende åren 1981–1983.

NAD har under år 1985 arrangerat olika forskarmöten i Norden, under bl. a. följande temata: "Alkoholens kulturella betydelser" och "Narkotikapolitikens konsekvenser".

Nordiskt utbildningscenter för dövblindpersonal som utgör en dotterinstitution under NNH har under året inlett sin verksamhet i Dronninglunds slott i Danmark. Centret har två huvuduppgifter, dels att anordna kurser för dövblindpersonal och dels att fungera som ett resurscenter för dövblindarbetet i Norden.

Nordiska socialstatistikkommittén (NOSOSKO) har under året koncentrerat sin verksamhet på att bearbeta resultaten från en rad specialundersökningar med sikte på användning i kommande utgåvor av publikationen "Social trygghet i de nordiska länderna".

Nordiska medicinalstatistikkommittén (NOMESKO) har under år 1985 bl. a. inrättat en ny arbetsgrupp för registrering av olycksfall i Norden (ARON).

Projektverksamhet bedrivs för övrigt inom flertalet av de delområden som anges i samarbetsprogrammets operativa avsnitt. Verksamheten omspänner områden som förhållandet mellan välfärdsstaten och ekonomin, samhällets respektive familjens ansvar för barnen och föräldraledighet i Norden. Bland de rapporter som publicerats under året kan nämnas "Fritidsaktiviteter för de 10–14 årige" och "Barnevern i Norden".

Av pågående förstudier kan särskilt nämnas den som gäller samarbete inom den högspecialiserade sjukvården. Denna typ av samarbete utgör exempel på områden där möjligheterna att göra besparingar nationellt anses vara stora.

Informationsbulletinen "Social- och hälsovårdsnytt i Norden" har under år 1985 fått mer professionell utformning. Utgivningen omfattar nu 3–4 nummer årligen.

Miljöbeskyttelse

Miljöministrene vedtog i 1983 program for nordisk samarbejde om miljøbeskyttelse 1983–87. Arbejdet i 1985 har været præget af aktiviteter inden for samarbejdsprogrammet. Det gælder f.eks. på prioriterede områder som luftforurening, kemiske stoffer og produkter, naturværn og støjbekæmpelse.

Verden står idag over for en række meget alvorlige miljø- og ressourceproblemer, bl.a nedbrydningen af atmosfærens ozonlag, sur nedbør, spredning af farlige kemikalier og ørkenspredningen. Der er udarbejdet en fælles nordisk rapport til Verdenskommissionen for miljø og udvikling, til dennes møde i Oslo juni 1985. Rapporten tog bl. a. udgangspunkt i debatoplægget NU 1984:4 om årsagerne til disse alvorlige problemer, og om hvordan de nordiske lande kan medvirke til at rette op herpå. Der vil fremover blive arbejdet videre med en koordineret indsats fra de nordiske lande med hensyn til globale miljø- og ressourceproblemer. Miljøministrene vedtog i november 1985, at samarbejdet mellem miljø-, udenrigs- og bistandsmyndighederne bør videreudvikles og forstærkes.

De nordiske lande har i 1984 iværksat et særligt projektprogram på luftforureningsområdet, som skal gennemføres over tre år. Det omfatter langtransporteret luftforurening, luftforureningsproblemer i byerne og kontrolskabende arbejde og informationsudveksling. Hensigten er bl.a at forstærke de nordiske landes kompetance og dermed den førende position faglig set, som de har indtaget på luftforureningsområdet.

Indenfor ECE-konventionen om grænseoverskridende luftforurening i Europa, har de nordiske lande være initiativtagende til en bindende aftale om at begrænse udslippet af svovldioxid med mindst 30% før 1993, med 1980 som basisår. 21 lande undertegnede i juli 1985 denne protokol. Der er nu sat arbejde igang med en aftale om at reducere udslippene af nitrogenoksider i Europa.

De nordiske lande har arbejdet på at opfylde den fælles nordiske mål-sætning om, at de nordiske lande så snart som muligt bør skærpe kravene til forurenende udslip fra køretøjer, og at forholdene bør lægges til rette for at blyfri benzin bliver tilgængelig i de nordiske lande. I juli 1985 undertegnede en ministerdeklaration af 8 lande, heriblandt Danmark, Finland, Norge og Sverige. Miljøministrene drøftede det fortsatte arbejde i november og var enige om at arbejde fælles for at gennemføre intentionerne i deklARATIONEN gennem fortsat ekspertsamarbejde, og at bestræbe sig på at søge at udvide dette internationale samarbejde.

På havforureningsområdet er i 1985 etableret en nordisk kontaktgruppe, som skal samordne de nordiske landes synspunkter og forslag inden for Oslo-, Paris-, London- og Helsingforskonventionerne. Miljøministrene har i marts og november 1985 drøftet initiativerne med hensyn til radioaktive udslip, udslip af næringsalte, dumpning af affald og forbrænding af kemisk affald på havet.

Flyselskaberne i Norden vil i løbet af den kommende 10-års periode skulle udskifte store dele af den eksisterende flyflåde. Man har derfor taget mulighederne for at kunne påvirke udskiftningstidspunkt og flytyper op, med henblik på at reducere støjbelastningen. Miljøministrene vedtog i marts 1985, at problemet med flystøj er så omfattende, at der er behov for foranstaltninger, først og fremmest omkring de store trafikflyvepladser i

Norden, og at der bør ske en mærkbar effekt i formindsket støjbelastning før år 2000. Udredninger gennemføres i nær kontakt med de nordiske luftfartsmyndigheder og flyselskaber.

De nordiske landes systemer for klassificering og mærkning af kemiske stoffer og produkter er fortsat forsøgt harmoniseret for at undgå hindringer for handel mellem landene, og for at håndteringen i virksomheder og hos forbrugerne bliver mere sikker. De nordiske industriforbund, de nordiske arbejdsgiverforeninger og foreninger af kemisk industri har i 1985 taget spørgsmålet om øget harmonisering op. Samarbejdet med repræsentanter fra arbejdsmiljømyndighederne om et forslag til aftale om udveksling af information af oplysninger om kemiske stoffer og produkter er fortsat. Behovet herfor er stort, og der kan spares store ressourcer ved at kende nabolandenes vurderinger og oplysninger. Repræsentanter for bekæmpelsesmiddel- og kosmetik/hygiejneområderne har tilkendegivet at ville være med i en sådan aftale.

Der er taget initiativ til et tværfagligt samarbejde om allergispørgsmål, som opfølgning af et ønske fra Nordisk Råd. Miljøministrene besluttede i november et samarbejde med social-, arbejdsmiljø-, forbruger- og næringsmiddelområderne.

En omfattende planlægning af natur- og kulturlandskabet finder sted i de nordiske lande i disse år. Det bliver mere og mere klart, at naturværnhen-synene må indarbejdes i arealplanlægningen og disponering for at blive tilgodeset på bedst mulig måde. Til dette formål kræves gode planlægningsredskaber. Som supplement til det arbejde, som er udført vedrørende naturlandskabet, er iværksat et større opfølgningsprojekt specielt angående behandlingen af kulturlandskabet. Projektet som løber til og med 1986 har rådgivende arbejdsgrupper og udvalgte modelområder i alle de nordiske lande. Der er endvidere iværksat et projektarbejde om beskyttelse af biotoper, d v s bevarelse af omgivelserne for truede dyr og planter.

Embedsmandskommittéen for miljøbeskyttelsesspørgsmål har i 1985 haft forberedende arbejdsgrupper nedsat på følgende sagsområder: forskning og styring af projekterne om miljøeffekter ved energiproduktion, havforurening, vand- og afløb, luftforurening, støj, genanvendelse og affald, produktkontrol (kemiske produkter) naturværn og friluftsliv og miljødata. Miljøsektoren har i 1985 rådet over samlet 7 300.000 NOK på ministerrådets almene budget.

Transport, kommunikation och trafiksäkerhet

Enligt den nordiska transportöverenskommelsen har Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor (NÄT) till uppgift att följa utvecklingen inom området och ta fram samarbetsuppgifter som med fördel kan studeras i ett nordiskt perspektiv.

Ämbetsmannakommittén bistås av Nordisk kommitté för transport-

forskning (NKTF) som har till uppgift att koordinera och stimulera transportekonomisk forskning i Norden.

Den teknologiska utvecklingen på kommunikationsområdet har kommit att bli ett allt viktigare ämne i denna sektors verksamhet. Vid den expertkonferens som NÄT genomförde i februari 1985 presenterades 14 projektförslag. De flesta projekten kunde grupperas inom huvudområdena "Databehandling och teleteknologi" och "Vägfrågor". Stöd till projekt inom det förra området skall ges i ljuset av resultaten av det teknologiprojekt som igångsatts 1985: "Telekommunikation og EDB til effektivisering af transporter". De övriga projekt som startats 1985 är "Trafiksäkerhet och vägytans egenskaper" samt, vid slutet av året "Ett nordisk väderradar-nät". Det senare projektet utgör en del av den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Inom den starkt begränsade ramen för ny verksamhet 1986 har projektet "Minskade skadeverkningar av vägsalt" prioriterats. Syftet med projektet är att undersöka möjligheterna för att bekämpa halt väglag med alternativa metoder som inte har saltets negativa egenskaper.

Den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning och dess verkställande har utgjort en viktig del av verksamheten 1985. NÄT är uppföljningsorgan bl. a. för de i handlingsplanen förhållandevis omfattande infrastrukturinvesteringarna på väg- och järnvägsområdet. Nordiska trafiksäkerhetsrådet (NTR), som är ett kontakt-, koordinerings- och planeringsorgan på trafiksäkerhetsområdet i de nordiska länderna, har under 1985 fäst stor vikt vid att utvidga de existerande kontakterna i det nordiska trafiksäkerhetsarbetet. I linje härmed har NTR arrangerat ett seminarium "Nordiska trafiksäkerhetsdagar 1985; äldre trafikanter".

Vidare har under 1985 en kurs – den första i sitt slag – om trafiksäkerhetsfrågor anordnats. Som ett led i uppföljningen av ett tidigare projekt "Barn i bil" har NTR 1985 bildat en särskild arbetsgrupp för att behandla frågan om barns säkerhet i bilar. 1986 kommer ett nytt projekt om olycksregistrering att påbörjas.

Förutom dessa delar av ämbetsmannakommitténs och trafiksäkerhetsrådets verksamhetsfält har samarbete förekommit också inom flygsäkerhetsområdet, sjöfartssäkerhetsområdet och om säkerhet för tågtrafiken. I ministerrådets årsberättelse redogörs också för det organiserade samarbetet mellan postverken (NORDPOST), för det telesamarbete som bedrivs inom de nordiska telekonferenserna (NORDTEL) samt för verksamheten inom Nordiska vägtekniska förbundet.

Turism

Nordiska ministerrådets turistutskott (NMT) har som uppgift att ta initiativ, styra och koordinera de nordiska regeringsorganens samarbete i

turistfrågor. Samtidigt är det ett forum för erfarenhetsutbyte om all den verksamhet som är av betydelse för turismen. Samarbetet bedrivs i nära kontakt med Nordiska turistrådet (NT), ett samarbetsorgan för de nationella turistråden. NMT och NT håller årligen ett gemensamt möte.

Turistutskottets arbete baserar sig på det program för nordiskt samarbete på turistområdet, som blev fastställt av Nordiska ministerrådet 1978. Dessutom bedrivs omfattande nordiskt turistsamarbete inom ministerrådets regionalpolitiska sektor.

Förberedelser för marknadsföringskampanjen i Västtyskland har utgjort ett centralt inslag i utskottets arbete under året. Projektet, som ingår i handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, omfattar en större ekonomisk satsning inom turismen under åren 1986–88. Förberedelser har pågått under 1985.

Ett utbildningsseminarium hölls under 1985. Seminariets resultat sammanfattas i ett antal förslag till Nordiska ministerrådet om vidare åtgärder inom såväl utbildning som forskning och utveckling. Behovet av ökat samarbete mellan turistnäringen och utbildningsinstitutionerna framhölls.

Utveckling av ett nordiskt statistikprogram för turism har påbörjats som projektarbete under turistutskottet. Projektet har som målsättning att öka jämförbarheten och informationsvärdet i den nordiska statistiken inom sektorn. Projektet har också anknytning till harmoniseringsarbetet inom OECD:s turismkommitté.

En nordisk kongress för guider avhölls 1985. Syftet var att utarbeta förslag till förenhetligande av nordiska föreskrifter om guidernas trafiksäkerhet och arbetsmiljö. Även frågor om utbildning för reseledare diskuterades.

Turistutskottet lägger särskild vikt vid ömsesidig orientering om turistpolitiska frågor, såväl nationella som internationella. På det nationella planet har bl. a. redogjorts för norsk perspektivanalys och svensk verksamhetsplan för turism. Internationellt har en central uppgift varit att samordna synpunkter inför OECD:s turismkommitté.

Finans- och valutapolitik m. m.

Arbetet med den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning har under 1985 utgjort en viktig del av det nordiska samarbetet på det finans- och valutapolitiska området. Vid sidan av detta och av de traditionella arbetsuppgifterna avseende förberedelser för det nordiska agerandet i Internationella valutafonden har verksamheten inom sektorn berört förutsättningarna för kapitalliberalisering i Norden. I anslutning härtill har ämbetsmannakommittén för valutafrågor och finansiella frågor (NÄVF) gått igenom vidtagna och planerade valutaregleringsåtgärder i de nordiska länder. Denna fråga har också behandlats i samarbete med ämbetsmannakommittén för industrifrågor.

NÄVF har under 1985 behandlet projektet "Arbetslöshetens kostnader i Norden" som slutførdes 1985. Behandlingen utmynnede i ett sammanfattande yttrande om rapporten, vilket låg till grund for det uttalande som gjordes av de nordiska finansministrarna vid deras møte i juni.

Den nordiska konjunkturgruppen har under høsten 1985 utarbetet en andra nordisk konjunkturrapport.

Forsknings- og utredningsverksamheten inom sektorn sker huvudsakligen inom ramen for Nordiska ekonomiska forskningsrådet.

En diskussion har inletts om kommitténs framtida roll og arbeidsformer. Bakgrunden till detta är att många frågor inom ekonomi/finansministrarnas ansvarsområde, t. ex. skatte- og budgetfrågor, som inte tidigare behandlats av NÄVF, fått allt større betydelse i det nordiska samarbetet. Många frågor inom ramen for den nordiska handlingsplanen for ekonomisk utveckling og full sysselsättning är av denna typ. De nordiska finansministrarna kommer att behandle dessa frågor vid møtet i mars 1986.

Industripolitikk

Nordisk ministerråd (industriministrene) vedtok i 1982 en ny arbeidsplan for det industripolitiske samarbeidet. Enkelte av arbeidsoppgavene var av langsiktig karakter, mens flere av delmålsettingene er i ferd med å nås. Samarbeidsplanen for det industripolitiske området er derfor under revisjon og ventes ferdig høsten 1986.

Fra et industripolitisk synspunkt er det spesielt viktig med en forsterkning av det nordiske tekniske FoU-samarbeidet og Nordens rolle som hjemmemarked. Samarbeidet på disse områdene blir ansett å være det som i første rekke kan bidra til å styrke de nordiske lands industri og bedre den internasjonale konkurransevnen.

Ministerrådet vedtok i 1983 et prinsippprogram for teknisk FoU-samarbeid. Programmet inneholder en rekke forslag til prosjektsamarbeid som hovedsakelig skal gjennomføres ved øket samarbeid mellom nasjonale organer. Etter at flerårig finansiering var sikret i mars 1985 har Ministerrådet i samarbeid med berørte nordiske og nasjonale organer startet opp FoU-programmet som løper over en treårsperiode.

Ministerrådet har i flere år arbeidet for å lette industrielt samarbeid og bedriftsetableringer over grensene i Norden. Siktemålet er å dra nytte av de fordeler en nærmere integrasjon av de nordiske markeder innebærer. Ministerrådet vil med utgangspunkt i rapporten av november 1985, "Industrisamarbeid og porteføljeinvesteringer i Norden", arbeide videre med sikte på å foreslå tiltak for å lette kapitalbevegelser og internordiske etableringer.

Ministerrådet har i 1985 også diskutert spørsmålet om statlige støtteordninger til industrien på bakgrunn av rapporten "Industri-tød og offentlige finansieringsordninger i Norden". Rapporten er under videre oppfølging i

Ministerrådet, og vil bli offentliggjort før Nordisk Råds sesjon i 1986. Den inneholder bl. a. en beskrivelse og analyse av statlige støtteordninger til industrien i de nordiske land, og konkluderer med områder der det bør foretas nærmere analyser for å identifisere støtteordninger som kan ha forvridende effekter på samhandelen og det industrielle samarbeid i Norden.

Det flerårige samarbeidsprosjektet "Geologisk samarbeid på Nordkalotten" er i 1985 ført videre etter planene. Arbeidsprogrammet går over 6 år, og vil bli avsluttet med et internasjonalt symposium i 1986. Foreløpige resultater av prosjektet blir allerede benyttet av bergverksindustrien i de nordiske land.

Viktige samarbeidsorganisasjoner på industrisektoren innen Nordisk ministerråd er bl. a. Nordisk Industrifond og NORDTEST. Samarbeidsorganisasjoner av viktighet utenfor Nordisk ministerråds organisasjon er bl. a. Nordisk investeringsbank, NORDFORSK, Nordisk industrialiseringsfond for Island og Fondet for svensk-norsk industrielt samarbeid.

Nordisk Ministerråd besluttet våren 1985 å flytte sekretariatet for Nordisk Industrifond fra Stockholm til Oslo samt å øke fondets ressurser i betydelig grad. Ministerrådet oppfordret samtidig til flytting av NORDFORSK's hovedsekretariat fra Stockholm til Oslo som ledd i etablering av et nordisk industrielt senter. NORDFORSK's styre har senere besluttet om at en flytting av sekretariatet skal skje, sannsynlig fra ca. 1 januar 1987.

Energipolitikk

Energisektoren har vært preget av stor aktivitet i 1985. Det formelle grunnlag for det nordiske samarbeide er stadig den arbeidsplan, som ble vedtatt av energiministrene den 9. februar 1982. Imidlertid har de nordiske energiministre høsten 1985 vedtatt en plan for nordisk samarbeide på energiområdet for perioden 1986–1988. Dette er en ytterligere styrkning av det nordiske samarbeidet.

Blant de konkrete elementer i planen kan nevnes:

- Innen utgangen av 1986 skal energiministrene ha vurdert mulighetene for å etablere Norden som hjemmemarked på energiområdet. I dette mål inngår å harmonisere normer og krav i de enkelte land.
- Energiministrene vil undersøke mulighetene for ytterligere å styrke det nordiske samarbeidet for å minske miljøproblemene på energiområdet. Som eksempel på konkrete tiltak nevner man innføringen av blyfri bensin, bestemmelser mot forurensinger som forårsakes av bileksos og tiltak for å minske miljøfarlige utslipp fra forbrenningsanlegg.
- De nordiske land bør finne former for å opptre felles som eksportør av kunnskaper innenfor energiområdet og eksportfremstøt av den slags skal støttes.

- Energiministrene har besluttet å sette igang et forskningsprogram på områdene oljegeologi, oljeteknologi, faste brensler, bioenergi og fjernvarme. Programmet vil koste ca. 10. millioner NOK 1986 og pågår i tre år med mulighet til forlengelse i to år. Dette program er den hittil største nordiske satsingen på forskning innenfor energiområdet.
- Sammen med NORDEL skal energiministrene undersøke mulighetene for ytterligere utvikling av samarbeidet på eldistribusjonsområdet. Bl. a. vil det bli bygd en ny overføringsforbindelse mellom Syd-Finland og Sverige. Den nuværende jevnstrømsforbindelse mellom Jylland og Sverige vil bli erstattet.

Ministerrådet vurderer spørsmålet om å legge planen frem som et ministerrådsforslag til 1986 års sesjon med Nordisk Råd.

Under Embedsmannskomiteén for energipolitikk er det nedsatt en rekke undergrupper. Alle grupper har hatt minst ett møte siste år, de fleste langt flere. Innenfor olje- og gass finnes følgende grupper, Nordisk Informasjonsgruppe om Gassspørsmål og Nordisk Kontaktgruppe for Olje- og Gassspørsmål i Nord. Innenfor feltet olje og gas fortsetter arbeidet med spørsmål innenfor off-shore forsikring. Et seminar er avholdt i april 1985 og et vil bli avholdt i januar 1986. Rapporten "Raffineringsindustrien i Norden – herunder handel med olieprodukter" ble godkjent av energiministrene i 1985. Det ble også avholdt et seminar om dette emne i Malmø i september.

Innen områdene energiøkonomisering, energiforskning, energiplanlegging er det avholdt en rekke seminarer. Særlig står energiforskningen overfor store nye oppgaver og initiativer på bakgrunn av det energiforskningsprogram, som energiministrene nu har vedtatt.

NORDEL samarbeidet er ikke formelt tilknyttet ministerrådet og mottar ikke finansiell støtte. Likefullt er dette en meget viktig del av det nordiske energisamarbeidet. Det er nu etablert regelmessige informasjonsmøter mellom embedsmannskomiteén og NORDEL's ledelse.

Energiinformasjon som et selvstendig samarbeidsområde har også fått en sterkere plass, slik at kunnskap om initiativ og resultater på energisektoren får størst mulig utbredelse.

Handelspolitikk

Det er i 1985 gjennomført et særlig arbeid for å identifisere, analysere og avvikle ulike hinder for handelen mellom de nordiske land. Det er funnet løsninger på en rekke konkrete hindringer og retningslinjer er fastsatt for det videre arbeidet med å avvikle ytterligere hindringer både av teknisk og administrativ karakter.

Det finner sted regelbundne kontakter mellom tjenestemenn som er ansvarlig for handelsspørsmål innenfor EFTA/EF- samarbeidet og andre internasjonale handelsorganisasjoner.

DEDIST-prosjektet ble avsluttet ved årsskiftet 1984–85 og materialet er

distribuert til næringslivet i Norden. Et prosjekt som retter seg mot markedsføringen av tillempningsstøtten av prosjektet er igangsatt. Det er videre satt igang et prosjekt som tar sikte på å forenkle dokument- og fortollingsprosedyrer ved postforsendelser.

Det er arrangert en eksportsjefskonferanse om temaet internasjonalisering med deltakelse fra bedrifter i de nordiske land. Nordisk Prosjekt-eksportfond har fram til høsten 1985 hatt ca 150 prosjekt til behandling. Flere enn 80 av dem er innvilget støtte. Fondet har i samarbeid med de nordiske eksportfremmende organisasjoner utarbeidet forslag til program for punktinnsetser på eksportområdet. Ministerrådet har under året startet behandlingen av Fondets fremtidige virksomhet etter dets forsøksperiode utløper ved utgangen av 1986.

Det er undertegnet avtale for 8 lån innenfor Nordisk Investeringsbanks prosjektinvesteringslåneordning. Det er hittil gitt lånetilsagn for 90% av ordningens totale ramme på 350 mill. SDR. Ministerrådet vurderer muligheten av å legge fram et ministerrådsforslag om en fordobling av lånerammen til SDR 700 mill.

For å forsterke det nordiske samarbeidet på eksportfinansieringsområdet ble det holdt et seminar i Oslo i juni 1985 med deltakelse av representanter for eksportgaranti- og -kredittinstitusjonene, foretak, banker og berørte myndigheter. Et nytt seminar vil bli arrangert i Danmark i 1986.

Regionalpolitikk

Till grund för det nordiska samarbetet på det regionalpolitiska området ligger det handlingsprogram som fastställdes av Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna – MR-REG) i april 1979, och vilket genomgick en översyn under år 1981 samt en utvärdering och revidering under åren 1984–1985. Resultatet av utvärderingen och *det reviderade samarbetsprogrammet* behandlades av ministerrådet hösten 1985 och föreläggs Nordiska rådet i form av ett ministerrådsförslag till sessionen 1986.

Det gränsregionala samarbetet upptar en allt mer omfattande del av det nordiska regionalpolitiska samarbetet. Verksamheten har utvecklats enligt de politiska prioriteringar som har fastlagts av Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet (jmf. NU 1981:12). Under 1985 har verksamheten bedrivits i 10 gränsregionala och gränskommunala samarbetsområden.

Stöd till samarbetsområdenas verksamhet har utgått över Nordiska ministerrådets allmänna budget i följande form:

- direkt finansiellt bidrag till gränsområdenas grundadministration
- finansieringsstöd till konkreta projekt.

Eftersom utbyggnaden av verksamheten har visat sig vara ett långsiktigt arbete, har ministerrådet försökt att förbättra arbetsförutsättningarna ge-

nom att garantera en grundadministration för en treårsperiod från och med 1.1 1983 i de sex högst prioriterade samarbetsområdena.

Nordiskt stöd till konkreta regionalpolitiska projekt beviljas över Nordiska ministerrådets budget. Projekten genomföres som en del av det gränsregionala och gränskommunala samarbetet. Den första medelsbeviljningen ägde rum 1980. Under den gångna sexårsperioden t o m 1985 har drygt 27 miljoner NOK delats ut till 90 regionalpolitiska projekt. Projektansökningar från Västnorden och Nordkalotten prioriteras högst. Ministerrådet har i den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning höjt den årliga budgetramen till 10 milj NOK för åren 1986, 1987 och 1988.

I enlighet med ett ministerrådsbeslut i juni 1984 om att NÄRP skulle evaluera Nordiska Investeringsbankens (NIB) regionallåneordning under år 1985 i samband med revideringen av det regionalpolitiska handlingsprogrammet, har NÄRP under året utgående från detta tagit upp frågan om en utvärdering till behandling. Det föreslås dock i ministerrådsförslaget till Nordiska rådet inför sessionen 1986 angående "Reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik", att ingen utvärdering företas under 1985, p.g.a. att lånemedlen inte utnyttjats i någon större utsträckning. Samtidigt föreslås att låneordningen förlängs tills vidare, att det efter 1.4 1986 (tidpunkten för försöksperiodens slut) dryftas huruvida alla outnyttjade låne-medel skall sättas i en ram, inom vilken NIB ges möjlighet att bevilja lån (kvoterna slopas) samt slutligen att utvärdering av regionallåneordningen företas, när hela ramen har utnyttjats.

Forsknings- och utredningsverksamheten har en central plats i det nordiska regionalpolitiska samarbetet. NÄRP:s utredningsarbete koncentreras i tre långsiktiga projekt.

En förutsättning för det regionalpolitiska samarbetet i Norden är att man fortlöpande får information om hur de regionala förhållandena utvecklas i de olika länderna. Detta behov tillgodsas av *Basprojektet* vars resultat presenteras huvudsakligen i tre former: 1) årsrapporter om den regionala utvecklingen i Norden, 2) specialutredningar över särskilda problem, och 3) övriga mindre utredningar åt NÄRP och samarbete med olika nordiska organ. Årsrapporten för år 1985 innehåller ett specialkapitel om regionalpolitikens ändrade villkor. Under året gjordes inom ramen för Nordiska ministerrådets datahandlingsplan med Basprojektet som styrgrupp en litteraturstudie om ny teknik och regional utveckling. Avsikten är att studien under 1986–1987 skall följas upp med en nordisk undersökning om data-teknologins inverkan på perifera regioner.

Storstadsprojektet har i augusti 1985 färdigställt ett utkast till projektets fas-II-rapport "Storbypolitik i Norden", och på basen av detta hållit en konferens i Göteborg med 60 deltagare från fyra nordiska länder. Rappor-

ten och konklusionerna från konferensen publiceras i NU-serien vid årsskiftet 1985–86. Storstadsprojektet kommer under 1986/87 att fortsätta verksamheten bl. a. genom att arrangera specialseminarier m. m. under projektets tema med hänsyn till den prioritering som kommer att läggas fast, inom ramen för ett reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik.

Glesbygdspolitiska arbetsgruppen tillmäter den lokala/kommunala nivån en mycket stor betydelse. Under 1984 bildades en särskild kommungrupp med uppgift att närmare diskutera och successivt finna former för kommunens roll i det glesbygdspolitiska utvecklingsarbetet. Gruppen har arbetat vidare under året.

Ett första seminarium om informationsteknologi i glesbygd genomfördes i april månad 1985. Seminariet har dokumenterats i rapporten "Glesbygdsutveckling med den nya tekniken". Ett uppföljningseminarium har hållits i november månad 1985.

Småskaleteknikprojektet har i avvaktan på genomförandet av seminarier rörande ny informationsteknik bedrivits med begränsade insatser. Under hösten 1985 utarbetas dock program för de fortsatta insatserna inom detta område, med målsättningen att under hösten 1986 genomföra ett symposium om småskaleteknik kopplat till en utställning.

Det regionalpolitiska forskningssamarbetet sker i regi av det Nordiska institutet för regionalpolitisk forskning (NordREFO). NordREFO:s sekretariat har under år 1985 flyttat till Helsingfors. Under perioden 1980–1985 har sex projekt bedrivits inom fyra temaområden. Samtliga projektgrupper har nu avslutat sitt arbete. I maj månad 1985 hölls ett avslutande symposium. Slutrapporten från etappen 1980–1985 kommer att föreligga vid början av år 1986.

Under senare hälften av år 1985 kommer ett nytt forskningsprogram att tas fram och under år 1986 kommer forskningsgrupper att konstitueras kring olika forskningsteman.

NÄRP har under året arbetat vidare för vidareutveckling och effektivisering av det *informations- och erfarenhetsutbyte* som är i gång inom ramen för olika informationssystem samt olika former för publikationsverksamheter. Härvid kan nämnas den s. k. gränsprocedurordningen, de regionala nordiska informationskontoren, Nordens Hus och "Förslag till nordiskt samarbete mellan de centrala regionalpolitiska stödmyndigheterna".

Expertgruppen för *gränshandel och resandetrafik* fick i handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning ett förnyat mandat att senast under hösten 1985 utveckla förslag till harmonisering och liberalisering av gränshandelsreglerna för Nordkalotten. Gruppen skulle också lämna förslag till hur reglerna i resandetraffiken i övrigt skall kunna förenklas och harmoniseras. Den har under hösten 1985 lämnat två rapporter till ministerrådet. Förslagen skall nu beredas på ministernivå.

Bistand til utviklingslandene

Det ble i november 1985 for første gang avholdt møte mellom Nordisk Råds økonomiske utvalg og de nordiske bistandsministre for å drøfte det videre nordiske samarbeidet på bistandssektoren.

Det nordiske initiativet vis á vis de såkalte SADCC-landene (Southern African Development Cooperation Conference) ble mottatt med stor og positiv interesse da de ble presentert ved SADCC-donerkonferansen i Swaziland i januar 1985. Det ble derefter innledet konsultasjoner mellom de to parter og på et høynivåmøte i Oslo i november 1985 drøftet man utkast til en "Joint declaration" som inneholder de overordnede målsettinger for samarbeidet og som vil bli undertegnet i forbindelse med SADCC- ministermøte i Zimbabwe i januar/ februar 1986.

De nordiske lands utenriksministre vedtok i oktober 1985 et nordisk handlingsprogram mot Syd-Afrika.

Det er gjennomført en utredning for å vurdere mulighetene for å etablere en fellesnordisk ordning med konsesjonelle lån til utviklingsland.

Det har i løpet av 1985 blitt innledet et nærmere samråd mellom de nordiske land bl. a. for å koordinere bistanden til tørkebeltet i Afrika (Sahel-området) og bestrebe seg på en tettere koordinering av katastrofebistanden til Afrika.

Det er igangsatt drøftinger for å klargjøre den fremtidige nordiske bistanden til andelsbevegelsen i Kenya. Av hensyn til sikkerhetssituasjonen i Mocambique har MONAP-projektet i 1985 blitt gjennomført som ett ettårig program, samtidig som man har drøftet muligheten og formen for mer langsiktig støtte. Støtten til Uyole landbruksenter i Tanzania ble fra 1. juli 1985 overtatt av Finland som et bilateralt prosjekt.

I februar 1985 ble det foretatt en vurdering av det nordiske samarbeidet med SATCC (Southern African Transport and Communication Commission). Vurderingen konkluderer med at det er behov for fortsatt nordisk støtte til Transportkommissjonen under de kommende tre år.

Jord- og skogsbruk

Den mest centrale begivenhed i jord- og skovbrugssamarbejdet i 1985 blev ministerrådets slutbehandling af det nordiske handlingsprogram på jord- og skovbrugsområdet.

Ministerrådet (landbrugsministrene) tilføjede handlingsprogrammet nogle udvidelser som følge af bemærkningerne afgivet fra Nordisk Råd.

Handlingsprogrammet er det første af sin art inden for jord- og skovbrugsområdet. Programmet sammenfatter målsætningen for en lang række samarbejdsområder, der frem til 1995 skal søges gennemført efter en nærmere tidsplan.

Ministerrådet pålægger Nordisk Embedsmandskomité for Jord- og Skovbrugsspørgsmål (NEJS) et opfølgingsansvar, hvad angår handlings-

programmets gennemførelse tillige med koordineringsansvaret iøvrigt på jord- og skovbrugsområdet.

Et andet centralt organ i det jord- og skovbrugspolitiske samarbejde er Nordisk Kontaktorgan for Jord- og Skovbrugsspørgsmål. Kontaktorganet har gennemført en mandatudvidelse og ændret sin arbejdsform som rekommanderet i handlingsprogrammet. De nordiske landbrugsministre deltog i kontaktorganets møde i juni 1985, hvor også et særskilt seminar afholdtes om produktionsbegrænsninger i nordisk landbrug.

NEJS har i 1985 påbegyndt opfølgningen af handlingsprogrammet og justeret udbygningen af det allerede etablerede samarbejde.

Som nye samarbejdsområder omfattet af handlingsprogrammet lægger NEJS særlig vægt på at udbygge et samarbejde om maskin- og byggeteknologisk udvikling for jord- og skovbruget, herunder også en arbejdsdeling mellem myndigheder, som prøver og tester maskiner og bygninger inden for sektoren. Samarbejdet på de tre kontrolområder vedrørende frøkontrol, plantesundhed (væxtskyddskontrol) og vurdering af bekæmpelsesmidler søges udbygget med løbende indsigt fra embedsmandskomiteens side. Et samarbejde mellem landbrugskemiske institutioner planlægges igangsat i 1986.

Det planlagte samarbejde på akvakulturområdet har i 1985 bevirket, at Nordisk Kontaktorgan for Fiskerispørgsmål har koordineret henvendelser til de nordiske samarbejdsministre om oprettelse af en særlig embedsmandskomite for fiskerispørgsmål. Ministerrådet har til hensigt at etablere en sådan embedsmandskomite.

De etablerede samarbejdsområder inden for jord- og skovbrugssektoren omfatter iøvrigt jordbrugsforskning, skovforskning, genbankvirksomhed, planteforædling, forskeruddannelse og mikrobiologisk samarbejde.

Den nordiske jordbrugsforskning er betydelig, og NEJS har i 1985 udarbejdet en evalueringsrapport om samarbejdsaftalen med Nordisk Kontaktorgan for Jordbrugsforskning (NKJ). Dette organ er centralt i jordbrugsforskningen, da de nordiske landes landbrugsvidenskabelige forskningsråd her mødes og koordinerer fælles forskningsprojekter på nordisk niveau.

NEJS og NKJ har på baggrund af rapporten givet tilslutning til, at nye vedtægter for NKJ skal søges udarbejdet med henblik på at give de nationale forskningsråd en stærkere tilknytning til samarbejdsbestræbelserne under Nordisk Ministerråd på jordbrugsforskningens område.

Samarbejdet på skovforskningens område varetages af Samarbejdsnævnet for Nordisk Skovforskning (SNS), der er en nordisk institution. Samarbejdet er vel udbygget med en etablering (1972), der ligger forud for embedsmandskomiteens etablering (1979). Ministerrådet konstaterer i handlingsprogrammet, at der ikke inden første evaluering af handlingsprogrammet i 1989 synes behov for ændringer af organisationsformen for SNS, men henstiller til landene at overveje, hvordan den formelle kontakt mellem SNS og de nationale forskningsråd bedst kan sikres. SNS har

iøvrigt i 1985 medvirket på de samarbejdsopgaver, der er nævnt i handlingsprogrammet, og som berører skovforskningen, herunder bl. a. proveniensforsøg med skovtyper på de nordlige marginalområder.

Nordisk genbanksamarbejde omfatter tre forskellige områder. Mest udbygget er Nordisk Genbank for jord- og havebrugsplanter (NGB), der er etableret som et nordisk institut ved Malmø. NGB har til opgave at bevare og dokumentere den genetiske variation af alt plantemateriale, som kan være værdifuldt for kommende planteforædlingsarbejde i Norden. Genbanken har i 1985 igangsat indlagring af frømateriale i et dubletlager i permafrostomgivelser på Svalbard. De to øvrige områder omfatter planlægningsprojekter vedrørende husdyr og fisk.

Siden 1981 er et nordisk samarbejde om planteforædling blevet etableret. Samarbejdet ledes af en nordisk styringsgruppe, der under navnet Samnordisk Planteforædling (SNP) fungerer som et paraplyprojekt for en række aktiviteter opdelt på planteforædlingsprojekter og udredninger. På forslag fra SNP har NEJS i 1985 behandlet udkast til vedtægter for SNP, der vil give samarbejdet mere faste arbejdsforudsætninger ved etablering af en nordisk institution på planteforædlingsområdet. NEJS har besluttet, at den endelige forelæggelse med henblik på vedtagelse i ministerrådet skal afvente udarbejdelse af nye vedtægter for Nordisk Kontaktorgan for Jordbrugsforskning (NKJ).

NEJS har senest i årene 1982–85 ydet tilskud til et pilotprojekt om systematiseret nordisk forskeruddannelse på jord- og skovbrugsområdet. Projektet er fællesfinansieret med kulturbudgettet. Pilotprojektet afsluttes i 1985 med en evalueringsrapport, og NEJS vil snarest herefter fremlægge forslag til en mere permanent samarbejdsordning på området i lyset af de indvundne erfaringer.

Mikrobiologisk samarbejde vedrører etablering af en nordisk styringsgruppe, der for en treårig forsøgsperiode (1984–86) skal fungere som et nordisk kontaktorgan på området og bl. a. overvåge opbygningen af et nordisk dataregister over mikroorganismer med tilknytning til jord- og skovbrug. Den hurtige udvikling inden for mikrobiologien har især betydet, at forskellige og aktuelle forskningspolitiske spørgsmål er blevet drøftet i styringsgruppen.

Bostads- och byggsektorn

Handlingsprogrammet för nordiskt samarbete inom bostads- och byggsektorn fastställdes av Nordiska ministerrådet (bostadsministrarna) i augusti 1983. Huvudansvaret för samordning och genomförande av handlingsprogrammet ligger hos ämbetsmannakommittén för samarbete inom byggsektorn (ÄK-BYGG). Kommittén skal inhämta ytterligare sakkunskap från de möten som hålls mellan de nordiska bostadsmyndigheterna samt plan- och byggmyndigheterna och även i övrigt höra sakkunniga på

olika områden. För genomförande av handlingsprogrammet bistås ÄK-BYGG av ett antal permanenta samarbetsorgan. Dessa är bl. a. Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB), INSTA-Bygg, som är ett samarbetsforum för de nordiska byggstandardiseringsorganen, NORDTEST, som är det nordiska samarbetsorganet inom provningsområdet, de nordiska byggforskningsorganens samarbetsgrupp (NBS) samt Bostadsadministrativa mötet, ett forum för ländernas centrala bostadsmyndigheter.

Ämbetsmannakommittén fick i mars 1985 i uppdrag av bostadsministrarna att förbereda en åtgärdsplan för sektorn. Det pågående utredningsarbetet om byggsektorns strukturella problem ingår nu som ett led i detta arbete. I januari kallade gruppen till ett expertmöte för att diskutera strukturproblemen inom sektorn. Som led i ministrarnas uppdrag höll ämbetsmannakommittén ett expertmöte i oktober i avsikt att tillföra handlingsplanen om ekonomisk utveckling och full sysselsättning förslag om konkreta åtgärder inom byggsektorn. Frågan om ett ministerrådsförslag i ämnet övervägs för närvarande.

En särskild utredningsgrupp som behandlar byggsektorns roll i biståndssamarbetet avlägger rapport under första delen av 1986.

För att upprätthålla och vidareutveckla den tekniska nivån läggs stor vikt vid ökade ansträngningar inom forsknings- och utvecklingsverksamheten. Ämbetsmannakommittén har fått i uppdrag av Nordiska ministerrådet att – inom ramen för den nordiska datahandlingsplanen på datateknologiområdet – successivt utarbeta och redovisa förslag till gemensamma nordiska projekt. Deras syfte skall vara att effektivisera nordisk byggnadsindustri, bl. a. genom att utveckla och harmonisera datarutiner för konstruktion, produktion och kontroll inom byggbranschen. Ämbetsmannakommittén prioriterar f.n. projekt som

- innebär direkta åtgärder med positiv inverkan på sysselsättning och byggsektorns allmänna utveckling,
- belyser bostads- och bebyggelsepolitiska aspekter av byggsamarbetet; härvid avses områden som t. ex. bostadsfinansiering, bostadsförbättring, ombyggnadsbehov, alternativa boendeformer, närmiljö, förvaltningsformer och driftskostnader,
- beskriver och analyserar ROT-sektorns (reparation, ombyggnad, tillbyggnad) potentiella möjligheter bl. a. för rationellt och ekonomiskt utnyttjande av det befintliga byggnadsbeståndet eller som
- utreder exportproblematiken inom byggsektorn, med hänsyn till såväl finansiella som organisatoriska och juridiska frågor.

ÄK-BYGG:s projektbudget för 1985 har omfattat 2 330 000 NOK uppdelat på ett 25-tal projektposter. Därtill har NKB som institution beviljats 1 545 000 NOK som dels avser sekretariatskostnader, dels projektverksamhet.

Kapitel III

Den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning

1. Handlingsplanens vedtakelse og iverksetting

Handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting ble lagt fram i et ministerrådsforslag (B 59/e) til den 33. sesjonen. Fra Nordisk Råds side ble planen møtt med stor interesse og den fikk i all hovedsak oppslutning fra rådets medlemmer. Ministerrådet svarte på oppslutning ved umiddelbart etter rådets behandling å fastsette planen og ved å vedta en iverksettingsplan som fordelte ansvaret for i alt 44 enkelt-tiltak som inngikk i planen på 14 av embetsmannskomiteene hvorav EK-Industri, EK-Handel, NAUT og EK-Kultur ble gitt i oppdrag å iverksette de fleste tiltakene. Ut over dette opprettet ministerrådet 4 ad hoc-grupper for ytterligere utredninger.

For 15 av handlingsplanens ulike tiltak ble det forutsatt et særlig nasjonalt oppfølgingsansvar, i første rekke infrastrukturinvesteringene, men også her ble embetsmannskomiteene pålagt et koordinerende informasjonsansvar.

Under planleggingen av iverksettelsestiltakene hadde ministerrådet drøftingen med Nordisk Råds presidium og både presidiet og utvalgene har mottatt informasjon om iverksettingsplanen.

I alt avsatte ministerrådet for 1986 47.6 millioner NOK av nordiske midler. I tillegg til dette er det forutsatt at 503 millioner NOK skal avsettes over de nasjonale budsjettene i Danmark, Finland, Norge og Sverige til veg- og jernbanesinvesteringen. Budsjettbehandlingen pågår fortsatt i flere av landene.

Ministerrådet ga i begynnelsen av desember 1985 Nordisk Råd og partene på arbeidsmarkedet en rapport om iverksettingen av handlingsplanen. I avsnitt 2 gis en redegørelse for status i arbeidet. Ministerrådet henviser forøvrig til informasjon som gis i meddelelse til rekomendasjon nr. 1/85. Kapitlet avsluttes med redegørelser for den økonomiske utviklingen i Norden og omverden.

2. Vidtagna åtgärder för att förverkliga handlingsplanen

De åtgärder som handlingsplanen innehåller är grupperade under följande huvudrubriker:

1. Norden som hemmamarknad. (6.1 i handlingsplan).
2. Exportfrämjande åtgärder och turism. (6.2).
3. Industripolitik samt forskning och utveckling. (6.3).
4. Arbetsmarknads- och utbildningspolitik. (6.4).

5. Västnorden-fonden och regionalpolitik. (6.5).
6. Investeringar på infrastrukturområdet. (6.6).
7. Ekonomisk politik och nordiskt samarbete i internationella ekonomiska fora. (6.7).

Nedan ges en redogörelse för det vid slutet av 1985 aktuella läget vad gäller verkställandet av de olika åtgärderna i handlingsplanen.

Avskaffelse av bruken av statlige eksportkreditsubsidier (Pkt. 6.1.1.1 i handlingsplanen)

Ministerrådet har i 1985 fullgt utvecklingen med sikte på å gjenoppta diskusjonene om reduksjon av eksportkreditsubsidier i den nordiske samhandel. Spørsmålet er bl. a. vurdert i diskusjonen om statlige støtteordninger til industrien i de nordiske land. En vurdering av spørsmålet i EF/EFTA-sammenheng kan bli aktuell som oppfølging av Luxemburg-deklarasjonen av april 1984.

Andre konkurransevidende statlige støtteordninger (6.1.1.2)

Rapporten "Industriestöd och offentliga finansieringsordningar i Norden" inneholder en beskrivelse og analyse av statlige støtteordninger i Norden. Rapporten peker på områder der det bør foretas nærmere analyse med sikte på å identifisere støtteordninger som kan ha konkurranseforvridende effekter på samhandelen og det industrielle samarbeid i Norden. Rapporten er under oppfølging i ministerrådet (industri) og vil bli offentliggjort før Nordisk Råds sesjon i 1986.

Budsjettering av beskattningsutgifter (6.1.1.3)

Ad hoc-gruppen ble nedsatt av MR-Finans den 11. juni. (Gruppens konstituerende møte ble holdt den 11. oktober.) Gruppens rapport skal foreligge under MR-Finans' møte i juni 1986. Det er ved å bli engasjert en utreder; midlene til dette avholdes av generalsekretærens disponeringsreserver.

Avskaffe forskjellige ikke-tarifære handelshindringer (6.1.2.1)

I nära samarbete med näringslivet har under 1985 genomförts en omfattande kartläggning och analys av tekniska och andra icke-tariffära handels hinder i de fem nordiska länderna.

Enligt en rapport om *allmänna handelshinder* har en del av de problem som näringslivet pekat på helt eller delvis avlägsnats. Som exempel kan nämnas lättnader i kraven rörande bosättning och medborgarskap för näringsidkare och ledamöter av aktiebolagsstyrelser, förenklad tullklarering vid upprepade likadana leveranser, likartade tidsgränser för temorär tullfrihet, förenklingar i den nordiska förpassningsordningen och snabbare tullbehandling av postförsändelser.

Problem har också lösts som gäller framförda klagomål om bl. a. för-

skottsbetaling ved import, inkrävande av kilometerskatt, radiostörnings-testning av elektriska handverktyg, bestämmelser om bly och kadmium i hushållsprodukter och om registreringstid för läkemedel.

Möjligheterna har vidare underlättats för en nordisk koordinering av tekniska krav och bestämmelser för bl. a. fabrikssteriliserade engångsartiklar för hälsovårdssektorn, campingvagnar, märkning av tekovaror, brandsläcknings- och alarmsystem och livräddningsflottar.

En del anmälda hinder har ännu inte funnit sin lösning. Arbetet går vidare. En viktig oppgitt i fortsättningen är dessutom att undvika att nya hinder oppkommer. Ett kontinuerligt oppföljningsarbeite såväl nationellt som nordiskt är av största betydelse.

En expertgrupp för *tekniska handelshinder* har utarbeitat en rapport i vilken rekkommeras, att alla nordiska samarbeitsorgan legger vikt ved att avskaffa tekniska handelshinder. Expertgruppen foreslår riktlinjer som syftar till att underlette provning og godkännande av varor på den nordiska hemmamarknaden. Utrikeshandelsministrarna har tillstyrkt expertgruppens forslag. Det fortsatta utredningsarbeitet skall här bl. a. avse frågan om s. k. omvænd bevisbörda. Härmed menas att det skulle ankomma på den, som inte aksepterer ett annat nordiskt lands provning og godkännande, att visa varfor dette inte är möjligt.

Kontakterna med næringslivet har varit av central betydelse i det pågående arbeitet. Denna dialog är myclet betydelsefull også i det videre arbeitet, bl. a. for att få varsel om og når nye handelshinder oppstår. Minst lika viktig är kontakten når det gæller att till næringslivet formedla de resultat som oppnås.

Det pågående nordiska samarbeitet om avskaffande av handelshinder har en nära anknytning till det bredere internationella arbeitet. Inom GATT, EG og EFTA samt mellom EFTA-länderna og EG är arbeitet med ikke-tariffære handelshinder av central betydelse. Många frågor kan endast løses i ett større internasjonelt sammenhang. Det nordiska samarbeitet kan här ha en inspirerende funksjon i ett bredere internasjonelt samarbeite.

Ministerrådet overveger att till 1987 års rådssession återkomma med ett samlat MR-forslag om arbeitet med att undanrøja handelshinder.

En nærmere redogørelse for arbeitet med att avskaffa handelshinder finns i kapitel XVIII Handelspolitikk.

Samarbeide på standardiseringsområdet (6.1.2.2)

Arbeidet på disse områder vil bli søkt knyttet til ovennevnte arbeid med ikke-tariffære handelshinder. En rekke av de klager som er fremkommet fra næringslivet i handelshinderarbeidet angår standardisering og prøvning. De ulike resurser som INSTA-NORDTEST er tilført under handlingsplanen vil kunne bidra til å finne løsninger på disse klagenene.

Grenshandel (6.1.3)

I slutrapporten har expertgruppen dels övervägt vissa frågor och förslag angående en lösning av problem i samband med handeln mellan vissa gränsregioner inom nordkalottområdet, dels vissa frågor och förslag angående en förenkling av gränshandelsbestämmelserna i allmänhet.

Expertgruppen har nu övervägt följande frågor och förslag med sikte speciellt på lösning av problem i samband med Nordkalotthandeln:

- Förhöjd värdegräns, för norsk del avskaffande av 24-timmarsregeln för andra varor än alkohol och tobak och av 12-årsgränsen för livsmedel för vissa gränsregioner,
- Import av vissa varor till Finland och Sverige utan sundhetscertifikat,
- Utökande av specialrättigheterna för invånarna i vissa gränsregioner i Finland, avskaffande av de produktbaserade viktgränserna för vissa livsmedel i Finland och Norge samt importlicensiering för fisk till restauranger i vissa nordfinska kommuner.

Angående frågor och förslag med sikte på förenkling av gränshandelsbestämmelserna i allmänhet har expertgruppen bl. a. diskuterat:

- Förenklad tullprocedur
- Moms-/omsbeskattning av reparations- och underhållsarbeten,
- Harmonisering av bestämmelserna om varor som får införas tullfritt utöver den allmänna värdegränsen, respektive inte alls får införas tullfritt.

Expertgruppen har under hösten redovisat resultatet av sitt arbete för ministerrådet i två omgångar, den senaste i slutet av november 1985.

Expertgruppen är i princip enig om en förhöjd värdegräns i handeln mellan vissa gränsregioner inom Nordkalottområdet. Man hade dock inom gruppen skilda uppfattningar om hur långt man kunde gå. Enligt slutrapporten anser expertgruppen det vara föga ändamåls enligt att den, utan förändrade förutsättningar, ges ytterligare mandat att överväga dessa frågor.

Gruppens rapport och förslag kommer att övervägas på ministernivå.

Liberalisering av kapitalbevegelser (6.1.4)

EK-Valuta & Finans och EK-Industri har etablerat ett samarbete om dessa frågor. Samarbetet skall fortsätta 1986.

Nordiska ministerrådet är enig om att en liberalisering av kapitalrörelserna är en avgörande förutsättning för realiserandet av ett vidgat ekonomiskt samarbete mellan de nordiska länderna. Det rådet samtidigt enighet om att vart och ett av de nordiska länderna på det nationella planet skall verka för ytterligare liberalisering av kapitalrörelserna inom ramen för OECD:s kapitalkod.

Tiltak for å lette internordiske etableringer for personer og bedrifter (6.1.5).

EK-Industri har utarbeidet en rapport med oversikt over nordiske konsesjons- og valutaregler, praksis på området og revisjonsplaner. Rapporten, "Industrisamarbeid og porteføljeinvesteringer i Norden" ble diskutert av ministerrådet (industri) 19. november 1985. Følgende beslutning ble fattet:

"Som ledd i en oppfølging av Nordisk ministerråd (industriministrene) beslutning av 1983 om etableringsrettslig likestilling av nordiske statsborgere og rekommendasjon 1/1985 om nordisk handlingsplan for økonomisk vekst og full sysselsetting, bes embetsmannskomiteén for industripolitikk, eventuelt i samråd med embetsmannskomiteén for valuta- og finansielle spørsmål, arbeide videre med etableringsrettslige spørsmål vedrørende industrisamarbeid og porteføljeinvesteringer over landegrensene.

Med utgangspunkt i rapporten "Industrisamarbeid og porteføljeinvesteringer i Norden" bør siktemålet for det videre arbeid være å foreslå tiltak for å lette kapitalbevegelser og internordiske etableringer. Forslagene bør i første rekke sikte mot kortere behandlingstid og forenklete rutiner".

Skatter (6.1.6)

MR-Finans vedtok i sitt møte den 11. juni å gi den uformelle nordiske skattegruppe i oppdrag å selv behandle de spørsmål, som ikke allerede er under behandling. Gruppen skal avgi en rapport om arbeidet med de spørsmål som er nevnt i pkt. 6.1.6 i begynnelsen av 1986.

Etablering av en nordisk database for underleveranser (6.1.7)

Rapport angående denna fråga väntas i början av 1986 från de nordiska mekanförbunden.

Enhetlig nordisk köplagstiftning (6.1.8)

I de förslag till nya köplagar som har lagts fram av den nordiska köplagsarbetsgruppen har man i stor utsträckning kunnat enas om grundsynen på aktuella frågeställningar. De framlagda förslagen företer inbördes stora likheter, men i vissa avseenden har olika lösningar valts.

Betänkandet (NU 1984:5) har remissbehandlats under 1985. Även om remissopinionen är övervägande positiv, riktas kritik mot att förslagen inte har kunnat göras ännu mer likalydande. Framför allt gäller det behandlingen av internationella köp och sättet för FN-konventionens införlivande med nationell rätt.

De nordiska justitieministrarna har under hösten 1985 diskuterat dessa frågor. Arbetet på propositioner till nya köplagar har inletts. I det arbetet skall man gemensamt utvärdera remissuttalandena i de olika länderna, för att förslagen skall kunna jämkas samman ytterligare. Tidsplanen för arbe-

tet är något olika. I Finland och Norge är avsikten att gå fram med propositioner med nya köplagar våren 1986, medan propositionerna avses komma senare i Danmark och Sverige.

Nordisk Prosjektekseportfond (6.2.1)

Förutom till en utvidgning av den ordinarie verksamheten kommer den budgetökning som handlingsplanen innebär att användas till särskilda punktinsatser, (se 6.2.4).

Nordisk Investeringsbanks prosjektinvesteringslån (6.2.2)

NIB:s styrelse har behandlat ett förslag om höjd beloppsram för projektinvesteringsslånen från 1987. Frågan kommer att behandlas av samarbetsministrarna i mitten av december. De nordiska finansministrarna har uttryckt en positiv inställning till förslaget om utvidgning av ramen.

Samarbeid mellom nordiske eksportkredit- og kredittgarantiinstitutter (6.2.3)

Redegörelsen under denna punkt återfinns i kapitel XVIII (handelspolitik).

Vurdering av opplegg for punktinnsetser for å styrke det nordiske eksportfremmede samarbeidet på tredjelandsmarkeder 6.2.4

NOPEF's sekretariat har utarbeidet et opplegg, som ble behandlet i Fondens bestyrelse den 16. sept. og i EK-Handel den 4. oktober. Initieringen av de ulike punktinsatsene kommer intilvidere att kunne gjennomføres innenfor NOPEF's ordinarie budsjet.

Turisme (6.2.5)

MR-SAM beslöt 16. oktober att max. 1,3 milj. NOK av de medel (5. milj. NOK), som är avsatta på 1986 års budget, kan användas för turistkampanjen i Förbundsrepubliken Tyskland redan 1985.

Utvikling av industriel FoU i Norden (6.3.1)

Arbetet har igångsatts inom ramen för ÄK-Industri, Nordiska industrifonden och Nordinfo.

Nordisk Industrifond (6.3.2)

Nordiska Industrifonden flyttar till Oslo i april 1986. Nordforsk:s styrelse har hösten 1985 beslutat att flytta ledningen för sin verksamhet till Oslo. Industrifonden och Nordforsk skall nu diskutera formerna för samarbetet dem emellan.

Nordiske innovasjons- og markedsutviklingslån (NIM-lån) (6.3.3)

NIB's styrelse behandlade en reviderad uppläggning den 22 oktober. NIB avser att tillsammans med aktuella berörda nationella organ göra en genomgång av innovations- och marknadsutvecklingsproblemen för mindre och medelstora företag. Härefter tas ställning till behovet och den närmare utformningen av en NIM-låneordning.

Nordisk Investeringsbanks tilgang til det nordiske kapitalmarkedet (6.3.4)

Frågan behandlas av respektive myndigheter i de nordiska länderna.

Nordisk værradarnett (6.3.5)

MR-SAM beslöt vid mötet den 16. oktober att bevilja 440 000 NOK ur ministerrådets reserv i 1986 års budget till projektet. För 1985 kommer 45 000 NOK att avsättas ur generalsekreterarens reserv för start av fas 1 av projektet.

Bygg-samarbeidet (6.3.6)

Bostadsministrarna gav i mars 1985 ÄK-bygg i uppdrag att utarbeta ett ministerrådsförslag för ökad sysselsättning inom byggsektorn. ÄK-bygg har under året, med bakgrund i det arbete som utförts inom arbetsgruppen för "Byggsektorns strukturella problem" behandlat frågan, senast på ett särskilt expertmöte den 29 oktober. För finansiering av aktivitetsprogrammet har ämbetsmannakommittén föreslagit ett rambelopp på 2.5 milj. NOK under perioden 1987–1989.

Bostadsministrarna tar ställning till frågan om ministerrådsförslag den 11 december 1985.

Superdator for forskningsformål (6.3.7.1)

Forskningspolitiska rådet har bett de naturvetenskapliga forskningsrådets nordiska samarbetsorgan att bedöma behov och möjligheter när det gäller nordiskt superdatorsamarbete i enlighet med handlingsplanen.

Datakommunikasjonssystem for forskersamvirke (Nordunet) (6.3.7.2)

Projektet har startat 1985 i enlighet med handlingsplanen. En särskild programstyrelse svarar för projektledningen. Nordforsk förvaltar (under ÄK-Kultur) projektmedlen.

Bredbåndstjeneste, telekommunikasjoner (6.3.7.3)

I samtliga nordiska länder siktar man mot samma mål för nätutbyggnaden, nämligen ett digitalt fiberoptiskt bredbandsnät. Inom NORDTEL finns en särskild kontaktnamnagrupp som regelbundet rapporterar läget i de olika länderna då det gäller bredbandsnät och optofibertechnik. Nära kontakter hålls också mellan de nordiska representanterna i den europeiska samarbetsgruppen för standardiseringsfrågor inom bredbandsområdet

och mellan dessa och kontaktgruppen. Ett seminarium om bredbandsnät hölls i Köpenhamn den 18–19 februari med deltagande från de nordiska förvaltningarna, forskningsinstitutioner och industrier. Som ett resultat av mötet togs ett antal förslag fram för vidare analys och eventuell fortsatt verksamhet. Det gäller ett nordiskt videokonferensnät, mätmetoder för bildkvalitet, kodningsutrustning för videoöverföring och scenarion för nätutvecklingen.

NORDTEL samordnar de nordiska ländernas agerande på det europeiska planet i fråga om bredbandsutveckling. EG har tagit en rad initiativ. RACE är det viktigaste projektet.

Det är inriktat på att omkring år 1995 skapa ett bredbandsnät i Europa i vilket ljud-, bild-, text- och datakommunikation överförs.

Digitaliseringen är ett led i bredbandsutvecklingen. Mellan de nordiska länderna kommer digitala radiolänkanläggningar att etableras mellan Danmark-Sverige, Finland-Sverige och Norge-Sverige under 1985 och i början av 1986. Mot bakgrund av de digitaliseringsprogram som är under genomförande i resp. lands nationella nät, kan internordisk digital trafik förutses bli införd med början under 1986.

De nordiska länderna har förvärvat kapacitet i den första fiberoptiska transatlantiska sjökabeln vilken kommer att tas i drift 1988.

Vidare kommer de nordiska televerken att skaffa sig speciella, mindre jordstationer för att kunna utnyttja bredbandstjänster som erbjuds bl. a. inom INTELSAT- och EUTELSAT-systemet, t. ex. för videokonferenser och dataöverföring med hög hastighet.

Polarforskning (6.3.8)

Nordiska forskningspolitiska rådet har behandlat frågan. Förslag till samarbetsprojekt väntas från polarforskningsinstitutet. I mån av behov kommer medel att föreslås bli avsatta för samarbetsprojekt inom området.

Nordisk utbildningssamarbeid, samordning og modernisering av utdanningskapasiteten (6.4.1.1)

Årsberetningen om dette projekt fremgår af kapitel VIII om uddannelse, forskning og kultur hvortil der henvises.

Samarbejdsformer mellem arbejdsmarkedets parter, uddanningsmyndighetene og arbejdsmarkedsmyndighetene (6.4.1.2)

Projektet er delt op i to delprojekter om henholdsvis forsøg med nye styringsformer i forbindelse med erhvervskompetance givende uddannelser og dels i et forskningsprogram om arbejdsgivernes fremtidige efterspørgsel efter kvalificeret arbejdskraft.

I det første delprojekt vil man nærmere fokusere på mulighederne for placering af unge med faglige uddannelser i relevante job. I den forbindelse vil formidlingsprocessen blive evalueret.

Derudover vil man iværksætte forsøg med branchevis efteruddannelse for grupper af arbejdstagere, der har særlige omstillingsproblemer som følge af den teknologiske og strukturelle udvikling på arbejdsmarkedet.

I det andet delprojekt vil man bl. a. fokusere på den såkaldte substitutionsproblematik, dvs. muligheden for at uddannelser, der er rettet til ét fagområde kan anvendes – helt eller delvist – til andre jobfunktioner. Derudover vil man videreudvikle det hidtidige nordiske samarbejde om prognose- og analysemetoder med henblik på forebyggelse af ubalancer på delarbejdsmarkeder.

Nye veier til bekjempelse av arbeidsløshet blant ungdom (6.4.2.1)

Der vil blive iværksat et netværk af pilotprojekter i hvert af de nordiske lande med henblik at finde nye veje i ungdomsarbejdslededsindsatsen. I den forbindelse vil man særligt fokusere på nye og utraditionelle beskæftigelsesmuligheder for unge kvinder og unge uden erhvervskompetencegivende uddannelser.

Tiltak for langtidsarbeidsløse (6.4.2.2)

Der vil blive iværksat et netværk af pilotprojekter i hvert af de nordiske lande med henblik på at udvikle nye tiltag for langtidsarbejdsløse.

I den forbindelse vil man særligt fokusere på nye og utraditionelle beskæftigelsesmuligheder for langtidsarbejdsløse med sociale problemer og arbejdsløse uden relevante eller passende uddannelser i forhold til de beskæftigelsesmuligheder der findes.

Arbeidstidsspørsmål (6.4.3)

Arbejdstidsfrågan behandlas tvärsektoriellt i det nordiska samarbetet. De sektorer som berörs är främst arbetsmiljö, arbetsmarknad, social- och hälsovård, jämställdhet och industri. I ett särskilt tvärsektoriellt projekt behandlas uppföljningen av Nordiska rådets rekommendation nr. 6/1977 på området. Projektet går efter planerna och avses bli avslutat 1989.

Fackligt samarbete på företagsnivå i takt med den industriella integrationen i Norden (6.4.4)

Opfølgningen af dette projekt er henlagt til en kontaktgruppe under NAUT og Nordisk embedsmandskomité for arbejdsmiljøspørgsmål. Der gives en beretning herom i kap. X, hvortil der henvises.

Utleie av arbeidskraft (6.4.5)

Det er hensigten at iværksætte et udredningsprojekt om opfølgning af de problemstillinger, der er peget på i rapporten "Grå verksamhet" (NU 1983:7). Projektet vil gennemføres i NAUT's regi med koordinering på nationalt plan med den styrgruppe som skal svare for samarbejdet mod økonomisk kriminalitet.

Nordisk finansieringsordning för Västnorden-fonden (6.5.1)

Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) har på sitt möte den 20 november 1985 beslutat att till Nordiska rådets 34:e session lägga fram ett ministerrådsförslag om nordisk utvecklingsfond för Västnorden, inklusive förslag till en särskild överenskommelse mellan de nordiska länderna samt förslag till stadgar för fondens verksamhet. Avsikten är att fondens verksamhet skall kunna inledas den 1 mars 1987. Inklusivt Islands bidrag skall, enligt förslaget, fondens grundkapital uppgå till 14,1 milj. USD.

Det grenseregionale samarbeidets utvikling og finansiering (6.5.2)

Genom budgetökningen har det varit möjligt för NÄRP att stödja flera och mera omfattande näringslivsutvecklingsprojekt än hittills inom de gränseregionala samarbetsområdena. NÄRP har under arbetet med revidering av det nordiska regionalpolitiska handlingsprogrammet konstaterat att genom förstärkning av särskilda medel till konkreta projekt har samarbetet successivt utvecklats till en starkt nyttoinriktad verksamhet med olika typer av näringslivsfrågor bl. a. inom primärnärings, industriutveckling, bl. a. teknikspridning, samt inom turism.

Efterfrågan på medel till konkreta projekt har ökat succesivt. Samarbetsområdena har för 1986 framställt projektansökningar till sammanlagt drygt 15 milj. NOK och har för 1987 presenterat ett behov på ca. 17 milj. NOK.

Mot denna bakgrund har NÄRP efter sitt möte den 20 november 1985 disponerat hela ramen för projektet för 1986. Ansökningar från Nordkalotten och Västnorden har hög prioritet.

Veginvesteringer (6.6.1.1)

I *Danmark* omfattar handlingsplanen utbyggnad av europaväg 4 mellan Rønnede och Udby. Det beräknas att investeringarna på motsvarande 23 milj. NOK kommer att genomföras som planlagt. På dansk sida har regeringen inte tagit ställning till om finansiering skall sökas genom den nya lånemöjligheten i Nordiska Investeringsbanken (NIB).

I *Norge* ingår bl. a. flera objekt på europaväg 6. För år 1986 föreslogs i budgetpropositionen att 25 milj. kr. skulle beviljas till den gemensamma nordiska handlingsplanen. Hela beviljningen för 1986 föreslås användas på väg E6 i Akershus på sträckan Vinterbru-Vassum. Beloppet är 9 milj. NOK högre än de 16 milj. NOK som förutsatts i handlingsplanen. Som framgått sker finansieringen över statsbudgeten.

För *Finlands* vidkommande skall det i samband med fastställandet av arbets- och sysselsättningsprogrammet för 1986 slutgiltigt avgöras i vilken mån projekten aktualiseras redan under året 1986.

I *Sverige* har två av de tre vägobjekt som ingår i den nordiska handlingsplanen påbörjats. Regeringen har uppdragit åt vägverket att bygga två

objekt på väg E6 för en beräknad kostnad av motsvarande 50 milj. NOK. Objekten kommer att vara klara i slutet av år 1986. Regeringen har vidare i januari 1985 uppdragit åt vägverket att projektera en ca. 40 km lång motorväg mellan Stenungsund och Uddevalla. Projekteringsarbetet beräknas kosta motsvarande ca. 60 milj. NOK. Arbetet bedrivs skyndsamt så att vägbygget skall kunna påbörjas senast under år 1987. Byggtiden beräknas till nära fem år. Motorvägen skall kunna öppnas för trafik år 1991. Byggekostnaden för den billigaste av de många alternativa sträckningarna som nu studeras beräknas till motsvarande nära 800 milj. NOK i 1985 års prisnivå. Det är ca. 300 milj. mer än som beräknades i handlingsplanen.

Jernbaneinvesteringer (6.6.1.2)

I *Danmark* pågår första fasen i projektet "Danmarksvägen" med etablering av en ny färjeförbindelse mellan Helsingborg och Köpenhamn samt byggande av extra färjelägen i Rødby och Puttgarten. Denna fas förutsätts vara klar den 1 juni 1986. Danmark kommer inte att söka särskilda nordiska medel till dessa utbyggnader.

I handlingsplanen har det förutsatts att det i en senare fas eventuellt kan bli behov av att bygga en ny färja till en beräknad kostnad av 265 milj. NOK. DSB har emellertid i stället fått en beviljning på 150 milj. DKK för ombyggnad av en existerande färja. Beviljningen är fördelad med 75 milj. DKK på vardera åren 1985 och 1986. Det kommer härefter inte att finnas behov av investering i en ny färja.

För *Norges* del anger handlingsplanen järnvägsinvesteringar, perioden 1986–1989. I budgetförslaget för 1986–89 har regeringen reserverat 25,6 milj. NOK för igångsättning av de treåriga investeringar som förutsätts i handlingsplanen.

I *Sverige* har åtgärder vidtagits för att höja beredskapen för ett snart igångsättande av järnvägsprojekten. På Västkustbanan har expropriationsförorande inlets för det planerade dubbelspåret mellan Brännarp och Slöinge. Riksdagen har vidare under våren 1985 beslutat att man, för den planerade ombyggnaden av järnvägstunneln i Nuolja på malmbana, får göra intrång i Abisko nationalpark.

Sverige har inte tagit slutlig ställning till hur finansieringen av väg- och järnvägsinvesteringarna skall ske. Förhandlingar har förts med Nordiska Investeringsbanken. Finansieringsfrågorna behandlas i det pågående budgetarbetet i Sverige.

Øresundsforbindelsene (6.6.1.3)

Ämbetsmannautskottets rapport lades fram i juli 1985. Förutsättningarna för en överenskommelse om Öresundsförbindelser föreligger emellertid för närvarande inte, på grund av att definitivt beslut om en fast förbindelse över Stora Bält ännu inte är fattat.

Elkraftsamarbeidet (6.6.2.1)

NORDEL undersöker möjligheterna för en ytterligare utbyggnad av elförsörjningsnätet i Norden. Förslag föreligger och beslut kommer att fattas i de berörda länderna angående förbindelse över Ålands hav.

Naturgassamarbeidet (6.6.2.2)

MR-Energi behandlar dette spørsmål innenfor rammene av et eventuelt ministerrådsforslag, inneholdende en plan for samarbeidet på energiområdet. På møte den 23 oktober ga de nordiske energiministre sin prinsipielle tilslutning til denne plan. Planen har et eget avsnitt om naturgassamarbeid.

Innenfor naturgassområdet innebærer planen:

- at informationsgruppen for gasspørgsmål fortsætter sit arbejde med at udveksle information om udviklingen på gasområdet i de nordiske lande,
- at der foretages en vurdering af, hvorvidt de tekniske muligheder for at forbedre forsyningssikkerheden kan fremskyndes, samt
- at overvejelserne omkring yderligere integration af de nordiske naturgasnet intensiveres i lys af det øvrige europæiske samarbejde.

Begrensning av svoveldioxidforurensninger (6.6.3)

EK-Miljø behandler dette spørsmål indenfor rammerne af et projektprogram om luftforurening 1984–86. Et nyt nordisk projektprogram for perioden 1987–89 er fornylig påbegyndt i arbejdsgruppen for luftforurening.

Udredninger og undersøgelser knyttet til behovet b.a. for videre tiltag mod forureningen vil stå centralt.

Nordisk samarbeid om handtering av problemavfall (6.6.4)

EK-Miljø har en fast arbeidsgruppe for genanvendelse og affald, som koordinerer det nordiske samarbejde om bl. a. problemaffald.

Felles konjunkturrapport (6.7)

Vid finansministermötet den 27 november 1985 godkändes den informella arbetsgruppens nordiska konjunkturrapport.

Rapporten har översänts till Nordiska rådet.

Samarbeid om valutakurspolitikk (6.7)

I kapitel XV återfinns en redogörelse för ändringar i de nordiska ländernas valutaregleringar samt för utvecklingen på växelkursområdet i Norden.

Handelshindringer mellom EFTA- og EF-landene (6.7)

(Se punkt 6.1.2.1 ovan).

Nordisk samarbeid med visse utviklingsland (6.7)

SADCC-landene har hilst de nordiske lands initiativ velkommen, og det har i løpet av høsten 1985 blitt holdt *dels* et møte med deltagelse av eksperter fra de to regioner, *dels* et møte på høyt embetsmannsnivå. Videre vil det i januar 1986 holdes et møte på ministernivå, da en felles deklarasjon om et bredere samarbeide mellom de to regioner ventes bli undertegnet.

De nordiska finansministrarna stödde vid sitt möte den 27 november ett förslag om att den framlagda utredningen om "mjuka" projektinvesteringslån inom NIB skall bearbetas av en arbetsgrupp sammansatt av nationella representanter för finansdepartementen, handelsdepartementen och biståndsdepartementen.

Från biståndsmyndigheternas sida har rests tvivel om lämpligheten av sådana lån. Mot bakgrund av nationella kontakter med berörda departement och myndigheter, kommer samarbetsministrarna att ta upp förslaget till prövning.

Opprettelse av utlånsordning for nordiske investeringsprosjekt (UNI) (7.2)

NIB har ved underhåndskontakter erfaret interesse i landene for å benytte seg den nye utlånsordning. Det har ännu inte inkommit några formella ansökningar.

Finansiering av det løpende nordiske samarbeidet (7.3).

Rapport fra "Katznelson-gruppen" blev oversendt til ministerrådet i begyndelsen af november. De nordiske finansministre besluttede den 27. november at rekommandere samarbeidsministrene at gennemføre forslaget vedrørende rammebudgettering og flerårsbudgettering. I forlængelse af diskussionen om finansiering af det nordiske samarbejdet blev det besluttet at se nærmere på mulighederne for en harmonisering af merværdiafgiftssystemerne i de nordiske lande som led i udviklingen af et nordisk hjemmemarked.

3. Handlingsplanens videreføring

Under Nordisk Råds behandling av handlingsplanen ble det understreket at planen måtte videreføres (rulleres). Dette synspunkt gjentok også Presidiet under drøftingene med samarbeidsministrene.

Handlingsplanens nåværende omfang har en tidsramme på 4 år med delvis opstartning i 1985 og med virksomhet i full bredde i 1986.

I planens finansierings- og budsjetteringskapittel er det konkretisert budsjettanslag på det nordiske budsjettet for perioden 1985–1988. Infrastrukturinvesteringene har i planen en tidshorisont fram til 1990.

Under ministerrådets arbeide med å iverksette planen har en lagt vekt på at de ulike tiltakene i planen skulle sammenkobles med den ordinære virksomheten innen de ulike samarbeidssektorene.

En rekke av handlingsplanens tiltak vil således bli integrert i de arbeidsplaner fagministerrådene vil legge til grunn for sin virksomhet i årene framover, for eksempel det nordiske utdannings samarbeidet og arbeidsmarkedstiltakene. Andre punkter vid etter hvert ingå som permanent virksomhet, f.eks. Vest-Norden-fondet.

Ministerrådet anerkjenner at det fra tid til annen kan være hensiktsmessig å utforme tverrsektorielle handlingsplaner av den karakter som ble lagt fram i 1985 for dermed å få fram et samlet opplegg for utvidelse av det nordiske samarbeidets ambisjoner. Ministerrådet mener imidlertid at en ikke for ofte bør gripe inn i sektorssamarbeidet gjennom slike spesielle planer. Over tid bør en ta sikte på å utvikle samarbeidsformer som innebærer at det nordiske samarbeidet på alle sektorer inngår i de målsettingen det vil være naturlig å definere for spesielle handlingsplaner. De organisatoriske endringer som er forberedt i løpet av 1985 og som vil bli gjennomført i 1986 som oppfølging av Benkowkomiteens forslag, tar også sikte på å styrke det sektorovergripende samarbeidet.

Det er ministerrådets oppfatning at en rekke av handlingsplanens ulike innsatser og intensjoner har en rullerende karakter. Når det gjelder de tiltak i handlingsplanen som er tidsbegrensede mener ministerrådet at spørsmålet om hvor vidt og på hvilken måte en eventuell videreføring av arbeidet skulle skje, bør avgjøres samnordisk in casu og med bakgrunn i de erfaringer som er høstet.

4. Planene for 1987

Ministerrådet legger i budsjettforslaget for 1987 (dokument C 2) fram de planer som er oppgjort for videreføring av handlingsplanen. Basis for disse planene er de rammer som er gitt for handlingsplanens budsjettmessige grunnlag for de årene handlingsplanen er fastsatt.

5. Den internationella och den nordiska ekonomiska utvecklingen

5.1 Inledning

For OECD-området under *ét* synes det igangværende konjunkturopsving foreløbig at have kulminert i 1984 med en vækst i *bruttonationalproduktet* på knap 5 pct., jfr. tabel 1. Siden anden halvdel af 1984 har den samlede vækst ligget på ca. 3 pct. Opsvinget i USA var frem til midten af 1984 det kraftigste siden Koreakrigen, men en afmatning synes nu indtrådt hurtigere end ventet. I Vesteuropa har væksten siden begyndelsen af 1984 været stabil på omkring 2-2 1/2 pct., men nærmer sig kun langsomt et selv bærende forløb. Væksten fra 1985 til 1986 ventes at blive 2 1/2 pct. Væksten i udviklingslandene har været noget stærkere, men trues nu af lave råvarepriser og gældsproblemerne.

Arbejdsløsheden i OECD-området på 8 1/2 pct. har været stort set uæn-

dret siden midten af 1984. I Vesteuropa er der dog sket en yderligere opgang.

Prisstigningstakten, som er nedbragt til niveauet fra før 1973 på ca. 4 1/2 pct., aftager fortsat efter en kort opblussen i starten af 1985, og forskellene mellem de enkelte lande er indsnævret.

Betalingsbalancesituationen er præget af det store amerikanske underskud (i 1985 ca. 135 mia. dollars), som delvis modsvares af overskud i Japan (i 1985 ca. 50 mia. dollars), og i tiltagende grad i Tyskland. OECD-områdets samlede betalingsbalanceunderskud ventes i 1985 at blive omkring 75 mia. Uligevægten indenfor OECD-området ventes øget yderligere i 1986.

Tabel 1. Nøgletal for den internationale økonomi¹

	1984	1985	1986
	Pct. vis stigning i f. t. foregående år		
<i>Bruttonationalprodukt i faste priser</i>			
USA	6 3/4	2 1/2	3
Japan	5 3/4	5	3 3/4
OECD-Europa	2 1/2	2 1/4	2 1/2
Norden	3 1/2	2 3/4	2
OECD-totalt	5	3	3
	Pct. vis stigning i f. t. foregående år		
<i>Deflator for det private forbrug</i>			
USA	3 1/4	3 1/4	3 1/2
Japan	2	2 1/2	1 1/2
OECD-Europa	8	7 1/4	6 1/2
Norden	7 1/4	6 1/2	4 1/4
OECD-Totalt	5	4 3/4	4 1/2
	Mia. dollars		
<i>Saldo på betalingsbalancens løbende poster</i>			
USA	-101 1/2	-134 1/4	-155 1/4
Japan	35	48 1/2	58
OECD-Europa	10 1/2	19	33
Norden	1 3/4	- 1/4	- 1 3/4
OECD-Totalt	- 63 3/4	- 73 1/2	- 70 1/4
	Pct. af samlede arbejdsstyrke		
<i>Arbejdsløshed</i>			
USA	7 1/2	7 1/4	7 1/4
Japan	2 3/4	2 1/2	2 3/4
OECD-Europa	10 3/4	11	11 1/4
Norden	5	4 1/2	4 1/2
OECD-Totalt	8 1/2	8 1/2	8 1/2

¹ Det regionale sammenvejningsgrundlag er bruttonationalprodukterne i 1982.

Kilde: OECD. For de nordiske lande nationale skøn.

5.2 *Udviklingen i de vigtigste OECD-lande*

En ekspansiv finanspolitik i USA siden slutningen af 1981 – præget af gunstige afskrivningsregler, skattelettelser og øgede forsvarsudgifter – satte gang i den indenlandske efterspørgsel, men uden at den afledede stigning i skatteindtægterne var i stand til at hindre, at der fremkom en betydelig stigning i budgetunderskuddet. Samtidig har en relativ stram pengepolitik været medvirkende årsag til en stor kapitalimport og sammenhængende hermed en langvarig og kraftig opgang i dollarkursen, som dog blev brudt i foråret 1985.

Efter en kraftig økonomisk vækst – på 8 1/4 pct. p.a. – i første halvdel af 1984 faldt vækstraten, især som resultat af en nedadgående lagertilpasning og en forringet handelsbalance til 3 1/2 pct. p.a. i andet halvår og videre til godt 1 1/2 pct. p.a. i første halvdel af 1985. Efter nedbringelsen af lagrene og med en fortsat vækst på ca. 5 pct. i forbrug og investeringer under ét er der tegn på, at aktiviteten stiger i andet halvår og resulterer i en samlet vækst for 1985 på 2 1/2 pct. For 1986 regner OECD med en vækst på 3 pct., mens den amerikanske administration skønner vækstraten for 1986 til ca. 4 pct. Eksporten, boligbyggeriet og lagerinvesteringerne ventes at bidrage til forstærket vækst i 1986, mens det modsatte ventes at være tilfældet for privat forbrug og erhvervsinvesteringer. Samtidig skønnes væksten i importen at aftage yderligere.

Efter tredje kvartal 1984 er faldet i arbejdsløsheden nærmest ophørt, og kapacitetsudnyttelsen har efter alt at dømme været dalende bl. a. som følge af forringelsen af konkurrenceevnen. Trods dollarkursens faldende tendens siden foråret er prisstigningstakten fortsat lav, hjulpet af vigende råvarepriser og fortsat moderate lønstigninger.

Som følge af den hurtigere vækst i USA end i de øvrige industrilande samt den stigende dollarkurs frem til foråret 1985 er den amerikanske efterspørgselsvækst i tiltagende grad blevet dækket af import. Markedet for amerikansk eksport har samtidig udviklet sig i langsommere takt end det amerikanske marked. Dette skyldes dels en langsommere vækst i de øvrige industrilande, dels at udviklingslandenes gældsproblemer har ført til behersket importvækst eller direkte fald i deres import. Den voldsomme opgang i importen har medført, at USA's løbende betalingsbalance er blevet drastisk forringet. For 1985 ventes således et underskud på ca. 135 mia. dollars, og underskuddet ventes forøget i 1986.

Finanspolitikken vil fortsat være ekspansiv, omend i mindre grad end hidtil. Kongressen vedtog i juli budgetrammer for 1986, der indebærer besparelser på omkring 50 mia. dollars. Disse besparelser er endnu ikke udmøntet i lovgivning, og selv med en fuld gennemførelse vil underskuddet fortsat ligge på et højt niveau og med risiko for, at det tilstræbte budgetunderskud for 1986 vil blive overskredet. I pengepolitikken synes der at være sket en opblødning, idet der er sket et rentefald, ligesom en opjustering af måltalene for pengemængdevæksten synes accepteret.

I *Vesteuropa* har væksten siden begyndelsen af 1984 været stabil på omkring 2–2 1/2 pct. p.a. Trods aftagende vækst i eksporten er denne fortsat en væsentlig konjunkturstimulerende faktor, men den indenlandske efterspørgsel er tiltagende.

For første gang i fire år har beskæftigelsen i Europa i det seneste års tid været stigende, men har ikke kunnet holde trit med tilgangen til arbejdsmarkedet. Arbejdsløsheden har derfor i 1985 været fortsat stigende omend kun i langsomt tempo. Prisstigningstakten tog i begyndelsen af året noget til, bl. a. under indtryk af opgangen i dollarkursen. Siden har faldet i dollarkursen understøttet af forholdsvis lave eller vigende fødevarer- og energipriser bevirket, at prisudviklingen i de fleste europæiske lande nu er moderat. Betalingsbalancestillingen for Europa som helhed har siden 1983 været præget af kraftig bedring, men med et uensartet forløb i de enkelte lande.

Finanspolitikken i *Vesteuropa* er fortsat stram sigtende mod på mellemlangt sigt at skabe bedre betingelser for en ikke-inflationær vækst og nedbringe de offentlige budgetunderskud. Udover et ønske om at nedbringe prisstigningstakten, lægges der betydelig vægt på at øge indtjeningen og derved investeringerne i erhvervslivet, bl. a. via lempelser i pengepolitikken.

I *Vesttyskland* indhentedes i anden halvdel af 1984 væksttilbageslaget fra forsommerens arbejdsmarkedskonflikt. Væksten i BNP for 1984 blev godt 2 1/2 pct. med eksporten som den drivende faktor. Et væksttilbageslag indtraf påny i første halvår 1985 – især forårsaget af en nedgang i boligbyggeriet bl. a. som følge af den strenge vinter. Siden sommeren er der i kraft af et øget bilsalg på hjemmemarkedet og fortsat opgang i eksport og erhvervsinvesteringer sket en betydelig stigning i industriens ordretilgang. Den samlede vækst i BNP i 1985 skønnes at blive opimod 2 1/2 pct. med en vækstrate på over 5 pct. p.a. i andet halvår.

Med virkning fra nytår 1986 træder første del af den længe forberedte indkomstskattereform i kraft. Ved den moderate forøgelse af de disponible indkomster ventes det private forbrug – målt i faste priser – i 1986 at stige med opimod 3 pct. imod en ventet stigning på 1 1/4 pct. i år. Erhvervsinvesteringerne ventes at være klart stigende både i resten af 1985 og 1986. Også byggeaktiviteten ventes at stige fra 1985 til 1986, og væksten i BNP skønnes at blive godt 3 pct. fra 1985 til 1986 samtidig med, at betalingsbalanceoverskuddet ventes at gå yderligere i vejret.

5.3 *Utvecklingen i Norden*

Tillväxttakten i de nordiska ländernas ekonomier har under 1984 och 1985 varit något starkare än i övriga Västeuropa.

Bidragen till tillväxten har alltmer kommit att förskjutas från den externa sektorn till inhemska efterfrågefaktorer. Arbetslösheten har emellertid minskat endast marginellt. Andelen arbetslösa är dock klart lägre än i

OECD-området som helhet och betydligt lägre än i övriga Västeuropa. Prisstegringstakten i Norden ligger fortfarande på en högre nivå än i industriländerområdet totalt, även om skillnaden har krympt under 1985. I motsats till de övriga västeuropeiska länderna har inte bytesbalansen för Norden som helhet förbättrats från 1984 till 1985. Ett mindre bytesbalansöverskott 1984 synes ha bytts i ett litet underskott 1985.

5.4 Faktorer som vil påvirke udviklingen i 1986

Det generelle billede, der i dag tegner sig af udsigterne for den økonomiske vækst i OECD-området, synes at være, at væksten i 1986, ligesom i år, vil komme til at ligge på et niveau på op imod 3 pct. De foreliggende internationale vurderinger peger endvidere i retning af, at der vil være væsentlig mindre forskelle i den økonomiske udvikling i Nordamerika, Japan og Vesteuropa end i de nærmest foregående år. For de nordiske lande er det af betydning, at der ventes en behersket forøgelse af den indenlandske efterspørgsel i Vesteuropa i den intereuropæiske handel. I kraft af en svagere eksportvækst til USA vil BNP-stigningen for Vesteuropa som helhed dog næppe blive på mere end 2 1/2 pct., hvilket kun er marginalt højere end i indeværende år.

For de nordiske lande som helhed har udviklingen i 1984 og 1985, jfr. tabel 1, været præget af en noget stærkere vækst end i Vesteuropa som helhed men svagere end i hele OECD-området. I 1986 peger udsigerne derimod i retning af en lavere vækst i Norden end i de øvrige industrilande. Inflationstakten (målt ved forbrugerpriserne) i Norden har i 1984 og 1985 været lidt lavere end gennemsnittet for Europa, men højere end for OECD-landene som helhed. I 1986 ventes infaltionstakten at komme ned på OECD-gennemsnittet. Den økonomiske udvikling i Norden som helhed er samtidig præget af et væsentligt lavere arbejdsløshedsniveau end i de øvrige industrilande (bortset fra Japan), men uden klare tendenser til nedgang i 1986. Betalingsbalancestillingen for Norden er karakteriseret af en fortsat ret kraftig forringelse. Det bør imidlertid understreges, at de i tabel 1 anførte tal for Norden dækker over betydelige forskelle i udviklingen i de enkelte nordiske lande, jfr. de efterfølgende kapitler. Man bør derfor være varsom med at lægge for stor vægt på tallene for Norden som helhed.

Der knytter sig en ikke ringe usikkerhed til det videre internationale forløb. Usikkerheden knytter sig især til (1) samspillet mellem finans- og pengepolitik i USA samt dollarkursens udvikling, (2) gældssituationen i udviklingslandene, (3) de stærke protektionistiske strømninger især i USA samt (4) – omend af en anden valør – til udviklingen i olieprisen. De foran anførte skøn bygger på forudsætninger om, at der ikke fra nogen af disse forhold vil udgå sådanne påvirkninger af verdensøkonomien, at den fortsatte økonomiske vækst slås i stykker. Det bør dog understreges, at risikoelementerne, der afspejler de store uløste balanceproblemer i den

internationale økonomi, er af en sådan karakter, at fastholdelsen af en fortsat international opgangskonjunktur nødvendiggør en koordineret økonomisk politik i industrilandene.

Et vigtigt led i en sådan proces vil være dollarkursudviklingen. Siden foråret 1985 er der sket et dollarkursfald bl. a. forårsaget af lavere vækst og rentefald i USA, og kursen er dermed kommet tilbage på stort set samme niveau som i første halvår af 1984. Under indtryk af et voksende underskud på handelsbalancen er der i USA fra flere sider sat spørgsmålstegn ved ønskeligheden af udelukkende at lade dollarens kurs bestemmes af markedskræfterne, således som tilfældet har været siden 1981. I september, hvor der på ny var tendenser til opgang i dollarkursen, blev der i New York afholdt et møde mellem finansministrene fra USA, Japan, Tyskland, Frankrig og UK. Man synes ved dette møde fra amerikansk side at være mere åben end hidtil for centralbankindgreb på valutamarkedet for at opnå en lavere kurs for dollar'en, og den umiddelbare reaktion på New York-mødet var, at dollar'en faldt ret kraftigt ikke mindst som følge af japansk intervention på valutamarkedet.

Det betydelige fald, der er sket siden foråret, må som helhed antages at lette den internationale økonomiske situation. I USA vil det give bedre vilkår for både eksport- og importkonkurrerende erhverv, og prisvirkningerne ventes at være små. Et vigtigt resultat er, at kursfaldet sandsynligvis vil dæmpe det voksende politiske pres for protektionistiske foranstaltninger i USA. For Vesteuropa har det indtrufne fald i dollarkursen lettet den økonomiske situation i kraft af dæmpningen i prisstigningstakten og den dermed forbundne stimulering af realindkomst- og forbrugsudviklingen. Det er dog uvist, om den økonomiske udvikling i Vesteuropa fuldt ud vil kompensere for det mindskede efterspørgselstræk fra USA. Endelig har den lavere dollarkurs også lettet de gældstyngede udviklingslandes problemer.

Et stort usikkerhedsmoment er imidlertid, hvorledes den videre dollarkursudvikling, vil forme sig. Det indtrufne fald er ikke så stort, at det opvejer den forringelse af den amerikanske konkurrenceevne, der er sket i de seneste år.

Der er således potentiel mulighed for yderligere dollarkursfald, som – især hvis det sker hurtigt – kan føre til fornyede prisstigningsimpulser og ustabile internationale kapitalbevægelser og dermed resultere i en stramning af pengepolitikken i USA.

På denne baggrund er der et stærkt behov for et koordineret samarbejde om den økonomiske politik mellem USA og de øvrige store industrilande for at sikre en fortsat – og mere balanceret – økonomisk vækst i OECD. Dette er også en forudsætning for en lettelse af udviklingslandenes problemer, men der kræves herudover en supplerende koordineret indsats for en holdbar løsning af disse landes gældsproblemer.

For så vidt angår udsigterne for den økonomiske vækst i industrilandene

vil meget bero på udviklingen i Vesteuropa. Her vil eksporten nok aftage i betydning som vækstfaktor, men til gengæld vil – som anført – en lavere prisstigningstakt stimulere forbruget og lette problemerne i den økonomiske politik. Om dette kan føre til en vækst, der bliver stærkere end den hidtidige, er imidlertid et åbent spørgsmål. Det videre internationale forløb og mulighederne for at reducere arbejdsløsheden i Vesteuropa vil derfor i høj grad bero på, om de lande, der er kommet længst i stabiliseringsprocessen, vil være beredt til at dreje den økonomiske politik i vækstfremmende retning.

6. Den økonomiska politiken i de nordiska länderna

6.1 Danmark

Den danske økonomi vil i både 1985 og 1986 være præget af en videreførelse af en stram indkomst- og finanspolitik.

Ved *helhedsløsningen* i foråret fastlagdes rammer for lønstigningerne på 2 pct. i overenskomståret 1985-86 på 1 1/2 pct. i overenskomståret 1986-87 plus en arbejdstidsforkortelse på 1 timer pr. uge med fuld lønkompensation omkring årsskiftet 1986-87. Dette indebærer en yderligere mærkbar dæmpning af lønstigningstakten i forhold til den allerede opnåede i den to-årige overenskomstperiode, der sluttede i foråret 1985. Som led i den antiinflationiske politik gennemførtes samtidig en nedsættelse af arbejdsgivernes bidrag til de sociale ordninger fra efteråret 1985 svarende til 1 1/2 pct. pr. arbejdstime, ligesom pris- og avancelovgivningen skærpedes. Provenutabet ved nedsættelsen af arbejdsgiverbidragene blev dækket af en forhøjelse af selskabsskatteprocenten fra 40 til 50, og endelig gennemførtes en bunden opsparing med et provenu på ca. 1 1/2 mia. kr. til indbetaling i de fire sidste måneder af 1985.

Ved en *justering af den økonomiske politik* i forbindelse med færdigbehandling af finansloven for 1986 gennemførtes en stramning af finanspolitikken. For så vidt angår *de offentlige finanser* skønnes de reale udgifter for stat og kommuner under ét at stige svagt i 1985, mens der ventes et mindre fald af nogenlunde samme størrelse i 1986. De statslige udgifter er underlagt en uændret totalramme, og det er henstillet til kommunerne at fastholde deres udgiftsniveau i 1986 på 1984-niveauet. Såfremt kommunerne ikke overholder denne henstilling, vil statens tilskud til kommunerne blive reduceret svarende til overskridelsen.

For at dæmpe *aktiviteten i bygge- og anlægssektoren* og dermed modvirke flaskehalsproblemer sker der i 1986 en begrænsning af de offentlige bygge- og anlægsarbejder med ca. 2 1/2 mia. kr. Der sker udskydelse af statslige anlægsarbejder, og det pålægges kommunerne at indbetale et beløb på 10 pct. af anlægsudgifterne, for endnu ikke igangsatte anlægsarbejder dog 20 pct. Der udskydes også påtænkte anlægsarbejder inden for energi- og telesektorerne.

I både 1985 og 1986 er trinene på den statslige skatteskala blevet reguleret med 2 pct., mens den gennemsnitlige kommunale beskatningsprocent i både 1985 og 1986 er stort set uændret i forhold til 1984. Da indkomstopgangen fra 1984 til 1985 som gennemsnit har været noget større end reguleringen af den statslige skatteskala, er der i 1985 sket en moderat skærpelse af beskatningsniveauet. I løbet af 1986 gennemføres en forhøjelse af energiafgifterne med et merproveny på ca. 2,4 mia.kr. i 1986. De offentlige indtægter næste år vil desuden som anført være præget af forhøjelsen af selskabsskatten til 50 pct.

Underskuddet på de offentlige budgetter ventes på baggrund heraf og på baggrund af den fortsatte vækst i den private sektors efterspørgsel, produktion og beskæftigelse at fortsætte de senere års hurtige nedgang. For 1986 ventes for den offentlige sektor som helhed balance i de offentlige finanser.

I *pengepolitikken* er i 1985 gennemført en yderligere liberalisering af kapitalbevægelserne overfor udlandet, og samtidig er styringen af de indenlandske pengeforhold blevet omlagt fra mere direkte kontrol af pengeinstitutternes udlån til en markedsfølsom styring af pengeinstitutternes likviditet i form af indskudsbeviser, som kan belånes til en af Nationalbanken bestemt rente. Lempelserne i restriktionerne overfor kapitalbevægelserne og den faste kronekurspolitik har ført til et mærkbart rentefald og en indsnævring af spændet mellem det danske og det internationale renteniveau.

6.2 Finland

De vigtigste målene for den økonomiske politikken har under de seneste åren varit att dämpa inflationen och därigenom trygga sysselsättningen på sikt. Samtidigt har man försökt förstärka statens finansiella läge.

Den åtstramande finanspolitiska linjen har under år 1985 förändrats i neutral riktning. Statens bruttofinansieringsbehov ökar i år något, men nettofinansieringsbehovet blir i stort sett oförändrat och beräknas uppgå till en procent av bruttonationalprodukten. Kommunernas finanser stärks.

Budgetförslaget för år 1986 är svagt expansivt. Det blir sålunda en viss försvagning av det statsfinansiella läget år 1986, mätt med nettofinansieringsbehovet, fastän det knappast blir någon real utgiftsökning alls. Inkomstökningen bromsas av vissa skattelättnader, däribland de stora justeringarna i skatteskalorna. Beskattningen kommer att reellt sett lättas och dessa åtgärder väntas skapa gynnsamma betingelser för nästa års inkomstuppökning. Inflationen kan ytterligare dämpas. Då hushållens disponibla inkomster ökar, kommer åtgärderna att stimulera ekonomin. Uppgången i förhållandet mellan statskulden och bruttonationalprodukten har avstannat och ny skuld upptas alltmer i hemlandet. Kommunernas finansiella läge undergår också en liten försämring år 1986.

En relativt stram linje har under de senaste åren följts också inom

penningpolitiken. Realräntenivån har varit på en helt annan nivå än man vande sig vid på 1970-talet. Den höga realräntan har styrt finansströmmarna mot finansiella fordringar i stället för mot realinvesteringar. Ränteskillnaden gentemot utlandet har tillfört landet ytterligare kapital. Centralbanken har dock till stor del lyckats binda ekonomins extra likviditet.

Den nominella dagräntan har sänkts försiktigt i år. Grundräntan sänktes 1/2 procentenhet i februari. Om inflationstakten fortsätter att falla öppnas möjligheter till fortsatta sänkningar av den nominella räntan, utan att ambitionen beträffande positiv realränta fördenskull skulle komma i fara. Bytesbalansen är inte på samma sätt en restriktion för penningpolitiken som tidigare i motsvarande konjunkturlägen.

Inom inkomstpolitiken har följts riktlinjerna i den tvååriga helhetsuppgörelse som är i kraft till slutet av februari 1986.

6.3 Island

I regeringens Nationalbudget for 1986, som blev fremlagt i Altinget i midten af oktober 1985, er der fremsat en økonomisk plan for to år, 1986 og 1987, baseret på regeringens økonomiske politik. Der er også fremsat prognoser for 1988, ud fra den forudsætning at den økonomiske politik vil blive uændret hele perioden.

Hovedvægten i regeringens økonomiske plan er lagt på at formindske underskuddet på udenrigsbalancen, standse yderligere stigning i udlandsgælden og bringe inflationstakten ned. Dette kræver en stærkt forøget indsats på produktionssiden samt en opbremsning på udgiftssiden.

Regeringens erhvervs politik er af afgørende betydning for den økonomiske plan presenteret i Nationalbudgettet. Fiskeripolitikken tager sigte på at sikre en kraftig produktionstilvækst indenfor de næste to-tre år ved fastsættelse af bestemte kvoter for perioden 1986–1988. Disse vil imidlertid komme op til revision årligt. Med hensyn til andre erhver vil der fra regeringens side blive lagt stor vægt på en kraftigere produktionstilvækst, både indenfor de traditionelle erhverv og ikke mindst i forbindelse med udvikling af nye erhverv. I denne forbindelse lægges der vægt på særlige kredittilførsler til erhvervene samt adskillige indgreb fra offentlig side for at bidrag til en rentabel udvidelse og opbygning af erhvervsgrundlaget.

Regeringens finanspolitik fremkommer i budgetforslaget for 1986. Den karakteriseres ved en begrænsning af udenlandsk låntagning til afbetaling og renter af nuværende gæld samtidigt med, at det ventes, at de samlede driftsudgifter og -indtægter bliver balanceret.

Valutakurspolitikken vil fortsat blive forholdsvis stram for at bidrag til en stabilisering af de økonomiske forhold. Det samme gælder for penge- og kreditpolitikken, hvor der søges en yderligere begrænsning af udlånsstigningen samtidigt med, at realrenten bliver fortsat klart positiv.

Pris- og indkomstpolitikken tager sigte på de målsætninger, regeringen har fremsat, hvor der lægges stor vægt på begrænsede stigninger i de

samlede udgifter for at få underskuddet på udenrigsbalancen bragt ned og utenlandsk låntagning bremsed, samtidig med at inflasjonstakten bliver formindsket. Dette muliggjør kun en meget svag stigning i realindkomsterne i de kommende år. Af afgørende betydning i dette sammenheng er derfor et nært samarbejde med arbeidsmarkedets parter for at opnå disse mål.

6.4 Norge

Opplegget av stabilisering- eller etterspørselspolitikken i 1986 fremgår af følgende tre budsjetter:

- statsbudsjettet medregnet folketrygden
- kredittbudsjettet
- statsbankenes innvilgningsbudsjett.

Gjennom finanspolitikken ønsker Regjeringen å bidra til en rimelig vekst i den innenlandske etterspørsel i 1986. Samtidig er det viktig å få til en moderat pris- og kostnadsutvikling og dempet vekst i privat konsu. Det er derfor nødvendig å redusere den meget sterke veksten i kreditttilførselen fra det private kredittmarked. Dette krever bl. a. en effektivisering av de kredittpolitiske virkemidlene. Regjeringen legger derfor bl. a. opp til en større fleksibilitet i rentepolitikken.

En hovedindikator for *statsbudsjettets* virkninger på den innenlandske etterspørsel og pris- og kostnadsudvikling er underskuddet før lånetransaksjoner korrigert for oljeskatter og overføringer fra Norges Bank. Det anslås å øke med 4,2 milliarder kroner fra 1985 til 1986, fra anslått 6,2 pst. av BNP utenom olje og sjøfart i 1985 til 6,7 pst. i 1986.

En annen viktig indikator er utgiftene til kjøp av varer og tjenester og overføringer som andel av BNP utenom olje og sjøfart. Den anslås å øke fra 50,7 pst. i 1985 til 51,0 pst. i 1986.

Regjeringen har også for 1986 foreslått lettelser i person- og familiebeskatningen. I tillegg er det foreslått ytterligere lettelser i bedriftsbeskatningen. Særavgiftene er foreslått økt litt mer enn forventet prisstigning, og det foreslås en forsiktig reduksjon av satsene for forbrukersubsidier på matvarer.

Den innenlandske kreditttilførselen er i *kredittbudsjettet* satt til om lag 53,4 milliarder kroner mot hele 64,4 milliarder kroner i 1986. Rammen for forretnings- og sparebankene er 23 milliarder kroner som innebærer at økningen i utestående lån kan stige med 11 1/2 pst. Dette er allikevel mye lavere enn i år og vil kreve en meget stram kredittpolitisk virkemiddelbruk i tiden fremover.

I *statsbankenes innvilgningsbudsjett* er økningen av nye lån begrenset til knapt 480 mill. kroner eller 2,9 pst. fra 1985 til 1986.

Veksten i *pengemengden* (M_2) er beregnet til 10,5 pst. i 1986 mot 13,5 pst. i 1985. Til sammenlikning er den nominelle vekst i BNP utenom olje og sjøfart antatt å bli henholdsvis 9,3 pst. og 8,9 pst. i 1985 og 1986.

Det legges ikke opp til prinsipielle endringer i *inntektspolitikken*. Gjennom skattelettelser og den generelle økonomiske politikken, har Regjeringen lagt til rette rammebetingelser for inntektsoppgjørene. Et hovedansvar for moderate lønnsoppgjør ligger etter dette hos partene i arbeidslivet. Samtidig er partene i arbeidslivet og regjeringen enige om å utrede muligheten for forbedringer i det nåværende system for fastsetting av inntekter.

6.5 Sverige

Den ekonomiska politiken är inriktad på att uppnå full sysselsättning, ökad tillväxt, låg inflation, balans i utrikesaffärerna och en rättvis fördelning av produktionsresultatet. Under senare år har väsentliga framsteg gjorts för att häva balansbristerna i den svenska ekonomin. Fortfarande återstår emellertid en del obalanser. En förutsättning för att den svenska ekonomin skall utvecklas mot en bestående bättre balans är att löne- och prisbildningen anpassas, så att konkurrenskraften bevaras och helst förstärks. En annan förutsättning för en balanserad ekonomisk utveckling är att statens budgetunderskott successivt reduceras så att statens anspråk på inte minst finansiella resurser kan sänkas.

Mot bakgrund av fortsatt höga inflationsförväntningar i början av 1985 infördes i mars ett allmänt prisstopp. I takt med att löneavtal har träffats och utfästelser har givits rörande företagens prissättning har prisstoppet successivt avvecklats med sista steget i oktober.

Den höga likviditeten i den svenska ekonomin och väntade ytterligare likvidiseringar andra halvåret 1985 ledde till förslag i kompletteringspropositionen i april om indragningar av ca. 8,5 miljarder kr. från företag och kommuner till riksbanken (6 % av lönesumman överstigande 20 milj.kr.).

Det kraftiga valutautflödet i början av året föranledde riksbanken att i mitten av maj höja räntorna (diskontot höjdes med 2 procentenheter), skärpa rekommendationen om bankernas nettoutlåning och finansbolagens utlåningstak samt ytterligare begränsa bostadsinstitutens oprioriterade utlåning. Vidare skärptes reglerna för avbetalningsköp, bilaccisen höjdes m. m. Sedan juni har bytesbalansen utvecklats bättre än i början av året och ett betydande valutainflöde har medgett en sänkning av räntenivån i juli och oktober.

Arbetet med statsbudgeten för budgetåret 1986/87 kommer att redovisas den 10 januari 1986. Diskussioner har inletts med arbetsmarknadens parter inför avtalsförhandlingarna om nästa års löner.

Kapitel IV

Lagstiftningssamarbetet:

Indledning; Nordisk Råds ytringer

Det nordiske samarbejde omkring lovgivningsspørgsmål fandt sin form i slutningen af 1970'erne og har siden stabiliseret sig til en bæredygtig og flexibel ramme for de nordiske drøftelser på dette felt. Justitsministrene mødtes den 18.–19. juni 1985 på Haikko Gård i Finland og igen den 12. november i Mariehamn. Embedsmandskomiteen for lovgivningsspørgsmål mødtes i Oslo den 7. maj 1985 og igen uformelt den 12. november i Mariehamn. Der afholdtes retschefsmøde den 9. oktober 1985. Endelig har Nordisk Råds juridiske udvalg og justitsministrene afholdt fællesmøde den 12. november 1985 i Mariehamn.

Udover disse møder og møderne mellem de forskellige ekspertkomiteer i Nordisk Ministerråds regie foregår lovgivningssamarbejdet i vidt omfang ved de møder, der afholdes mellem repræsentanter for de respektive ministerier til drøftelse af specifikke lovgivningsinitiativer.

Endvidere foregår der et intensivt samarbejde mellem de nordiske lande i forbindelse med møder i internationalt regie. Dette samarbejde indebærer, at de nordiske lande i mange tilfælde kan indtage fælles standpunkter i de spørgsmål, der drøftes, og at de nordiske lande i vidt omfang kan støtte de synspunkter, som de enkelte nordiske lande fremkommer med. Som et par af mange eksempler herpå kan nævnes samarbejdet omkring de kriminalpolitiske spørgsmål ved FN-konferencen i Milano den 23. august til 6. september 1985, og databeskyttelsesspørgsmål i Europarådets og OECD's regie.

Redegørelsen er i år opbygget på tilsvarende måde som tidligere år. Særligt for så vidt angår Nordisk Råds bemærkninger til det juridiske udvalgs sagsområde i CI bemærkes, at rådet ved sin 33. session vedtog at opfordre Nordisk Ministerråd til at tage en række skridt vedrørende ægtefællers og samboendes formueforhold, produktansvar, erstatning for miljøskader og økonomisk kriminalitet. I de enkelte fagafsnit er redegjort for de foranstaltninger, som disse udtalelser har givet anledning til. Det henvises til afsnit 1.1.2 og 1.2 resp. 5.2, 5.4 og 8.5.

1 Familieret

På familierettens område er der lang tradition for et nordisk lovgivningssamarbejde. Fra de senere år kan som eksempler på lovsamarbejde nævnes de regler om forældremyndighed og samværsret, som er gennemført i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige, og de navneregler, der er vedtaget i Danmark, Finland, Norge og Sverige.

Der foregår et løbende samarbejde på dette område mellem de respektive departementer i nordisk regie og på internationalt plan.

I Nordisk Råds udtalelse på den 33. session har rådet udtrykt tilfredshed med oplysningerne om gennembrudet i forhandlingerne om nye harmoniserede lovregler om ægteskabets økonomiske retsvirkninger og tilskyndet til, at disse regler søges gennemført så vidt muligt samtidigt i de nordiske lande. Rådet har endvidere udtrykt forventning om, at arbejdet vil fortsætte med henblik på at nå en ensartet retstilstand om de økonomiske retsvirkninger for personer, der samlever under de nye familiestrukturer, som gennem en årrække er blevet mere udbredte. Der henvises herom til det under pkt. 1.1.2. og 1.2. anførte.

1.1. Ægteskabslovgivningen

1.1.1. Indgåelse og opløsning af ægteskab

I Danmark fremsatte ægteskabsudvalget i to delbetænkninger fra 1973 forslag til revision af reglerne om ægteskabs indgåelse og opløsning. I Finland afgav ægteskabskommissionen i 1983 en betænkning om indgåelse og opløsning af ægteskab. Det forventes, at der på grundlag af denne betænkning vil blive fremsat et lovforslag i løbet af kortere tid. Den norske ægteskabskomité afgav i efteråret 1985 sin betænkning om revision af bl. a. reglerne om indgåelse og opløsning af ægteskab. Sverige har som det eneste nordiske land allerede i 1974 gennemført en revision af reglerne om ægteskabs indgåelse og opløsning.

Der er ikke for tiden nordiske forhandlinger på dette område. Der foregår imidlertid løbende en orientering på departementsplan om reformovervejelserne.

Det er hensigten at lade en samlet revision af den nordiske ægteskabskonvention afvente resultaterne af reformovervejelserne i de forskellige lande.

1.1.2. Ægtefællers formueforhold

Ægteskabsudvalgene i de nordiske lande har behandlet eller behandler for tiden spørgsmålet om ægtefællers økonomiske forhold. Det danske udvalg afgav sin betænkning herom i 1974. I Finland afgav ægteskabskomiteen forslag i 1976, hvorefter en revision af reglerne på dette område er sat i bero på fremkomsten af nye regler om indgåelse og opløsning af ægteskab.

De svenske familieretssagkyndige afgav deres betænkning om formueordningen i 1981, og der er fremsat lovforslag på grundlag af betænkningen og høringsssvarene herover. I Norge og i Island arbejder ægteskabsudvalgene for tiden med spørgsmålet om ægtefællers formueforhold.

Der er afholdt jævnlige møder mellem repræsentanter for justitsministerierne og de norske og islandske ægteskabsudvalg om ægtefællers formueordning, og det er hensigten at fortsætte møderne med henblik på at følge reformerne i de enkelte lande.

Under disse drøftelser har det vist sig, at der findes endnu større muligheder for at opnå ensartethed i Norden på dette område, end sket under det tidligere komitearbejde.

Spørgsmålet drøftedes endvidere på justitsministermødet den 18.–19. juni 1985 i Finland og igen ved fællesmødet den 12. november 1985.

Nordisk Råd udtrykte på sin 33. session i 1985 tilfredshed med fremskridtet i forhandlingerne om nye harmoniserede lovregler om ægtefællers formueforhold og tilskyndede til, at disse regler søges gennemført så vidt muligt samtidigt i de nordiske lande.

Under hensyn til de forskelle, der som nævnt ovenfor er med hensyn til, hvor langt de enkelte lande er nået med hensyn til at udarbejde nye regler på dette område, forekommer det imidlertid ikke realistisk, at regler herom kan blive gennemført samtidigt i de nordiske lande.

1.2. Ugifte samlevendes formueforhold

I Danmark, Norge og Sverige har ægteskabsudvalgene afgivet betænkning om de ugifte samlevendes forhold, og der arbejdes videre på departementsplan med udvalgenes forslag. I Sverige er der fremsat lovforslag om ugift samlevendes fælles bolig og bohave.

Også de ugifte samlevendes forhold er jævnlige drøftet på embedsmandsplan og var endvidere genstand for forhandlinger under justitsministermødet i Finland. Det er næppe for tiden muligt at gennemføre en ensartet generel lovgivning på dette område.

1.3. Forældre og børn

1.3.1. Forældremyndighed og samværret

I Norge, Sverige, Finland og nu også fra 1. januar 1986 i Danmark er der i forbindelse med ny lovgivning indført regler om mulighed for fælles forældremyndighed efter separation og skilsmisse. I de samme lande samt i Island er der desuden indført adgang til, at ugifte forældre kan få fælles forældremyndighed over deres børn, uanset om forældrene bor sammen eller ej. Retsstillingen i de nordiske lande er således stort set ens på dette område.

Der er dog visse mindre forskelle landene imellem med hensyn til udformningen af reglerne om den fælles forældremyndighed. I Danmark kræves der således en aftale mellem forældrene, for at de kan få fælles forældremyndighed som ugifte eller efter separation og skilsmisse. Forældrene i Finland og Sverige fortsætter automatisk med at have fælles forældremyndighed efter skilsmisse, medmindre begge forældre eller en af forældrene ønsker den bragt til ophør, eller domstolen i skilsmissegangen finder, at fælles forældremyndighed er åbenbart uforenelig med barnets tarv. I Norge vedvarer den fælles forældremyndighed efter en skilsmisse, medmindre andet aftales eller bestemmes. I Finland og Norge kan enhver af forældrene, der har fælles forældreansvar, kræve rettens afgørelse af,

hos hvem barnet skal bo fast. Efter finsk ret er der mulighed for, at retten kan træffe beslutning om opgavefordelingen mellem flere forældremyndighedsindehavere. I Island får samboende ugifte forældre automatisk fælles forældremyndighed.

I de senere år er der desuden sket en styrkelse af samværsretten for barnet og den af forældrene, som barnet ikke bor fast hos.

1.3.2. Fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed og samværsret

Der er visse mindre forskelle i reglerne i de nordiske lande om fuldbyrdelse af forældremyndighed og samværsret.

Med hensyn til fuldbyrdelse af forældremyndighed er retsstillingen i det væsentlige ens, i det der er adgang til at hente barnet eller idømme bøde. I Island kan der dog kun anvendes bøde.

For så vidt angår samværsret er forskellen større, idet der i Finland, Norge og Island kun er adgang til at anvende bøde, mens der i Danmark også kan ske afhentning af barnet. I Sverige er der i 1983 indført visse begrænsninger i adgangen til direkte at hente barnet. Selv om der er visse forskelle i reglerne om fuldbyrdelse af samværsret, er den praktiske fremgangsmåde i det væsentlige ens. I alle lande er det således i praksis bødesanktionen (vite), der anvendes i de tilfælde, hvor der opstår behov for fuldbyrdelse af samværsret.

1.3.3. Forbud mod revselse af børn

I Sverige blev revselsesretten afskaffet i 1979 ved en særlig bestemmelse i forældreloven om, at et barn ikke må udsættes for kropslig afstraffelse eller anden krænkende behandling. En lignende bestemmelse blev indført i Finland ved den nye børnelov (lag angående vårdnad om barn och umgängesrätt) fra 1983. I Norge ophævedes i 1972 en lov fra 1891, som hjemlede ret til kropslig afstraffelse af børn. Et udvalg har i 1982 foreslået, at der i børneloven indføres et direkte forbud mod revselse af børn på tilsvarende måde som i Finland og Sverige. I Danmark er der med virkning fra 1. januar 1986 indført en regel i myndighedsloven, hvorefter forældremyndigheden medfører pligt til at beskytte barnet mod fysisk og psykisk vold og anden krænkende behandling.

Nordisk Råds rekommandation nr. 10/1982 om indførelse af ensartede lovbestemmelser om forbud mod fysisk og psykisk afstraffelse af børn er efter Ministerrådets opfattelse i det væsentlige opfyldt.

1.3.4. Ratifikation af børnebortførelseskonventionerne

Spørgsmålet om ratifikation af henholdsvis Europarådets og Haag-konferencens konventioner om børnebortførelser har løbende været genstand for nordiske forhandlinger, senest på et møde i november 1984 i Oslo. I Sverige arbejdes der for tiden på udarbejdelse af et lovforslag, der muliggør ratifikation af de to konventioner. I de andre nordiske lande er der endnu ikke taget endelig politisk stilling hertil.

1.4. Insemination m. v.

I Sverige er der med virkning fra 1. marts 1985 gennemført en lovgivning om insemination. I 1985 blev der afgivet en betænkning om barn gennem befrugtning uden for kroppen m. v. I Finland er en arbejdsgruppe nedsat af medicinalstyrelsen i efteråret 1984 fremkommet med et forslag vedrørende insemination. Arbejdsgruppen foreslår ændringer i loven om faderskab, således at der etableres et retsforhold mellem det barn, der er avlet ved insemination af ægtemanden. Derimod skal retsforholdet mellem barn og sæddonor afbrydes. Endvidere foreslås en lovregulering af, hvem der må udføre insemination og betingelserne herfor. I Norge har en interdepartemental arbejdsgruppe fremlagt et notat om kunstig insemination i efteråret 1984. Et lovforslag er under udarbejdelse, og der er også nedsat en arbejdsgruppe, som skal udrede spørgsmålet om befrugtning udenfor kroppen m. v. I Danmark har en arbejdsgruppe afgivet betænkning om behovet for retningslinier i forhold til de etiske aspekter af bl. a. insemination. I begyndelsen af 1986 forventes der fremsat lovforslag om præcisering af de familieretlige aspekter af insemination og ægtransplantation.

1.5. Adoption

Den nordiske adoptionslovgivning er altovervejende baseret på de samme grundlæggende principper.

I februar 1983 vedtog Nordisk Råd en rekommandation til Nordisk Ministerråd, hvorefter de nordiske lande burde forsøge at harmonisere deres regler om international adoptionsvirksomhed og at opnå ensartede regler for international adoptionsformidling og adoptionshjælp.

I Finland er der med virkning fra 1. maj 1985 gennemført en ny adoptionslov, der bl. a. indebærer, at der til de gældende regler om adoption føjes nye kapitler om internationale adoptioner og om lovvalget i adoptionsager. De vedtagne regler bygger på samme principper, som anvendes i Danmark, Norge og Sverige ved international formidling af adoptivbørn og forhåndsgodkendelse af adoptanter. I Danmark har adoptionsudvalget i efteråret 1985 afgivet sin slutbetænkning om forskellige problemer i relation til adoption af udenlandske børn, herunder spørgsmålet om adoptionsformidling og annoncering. Udvalget har ved udarbejdelsen af lovforslagene taget hensyn til ønsket om nordisk retsenhed. Der vil formentlig blive fremsat lovforslag herom i folketingssamlingen 1985/86.

2 Aftaleret, køberet og forbrugerbeskyttelse

Disse emner hører til de mest centrale dele af det nordiske lovgivnings-samarbejde og anses for at være nogle af de vigtigste juridiske spørgsmål i det arbejde, der siden 1981 har været kendt under betegnelsen "Norden som hjemmemarked", og nu også i handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse. Der henvises herom til kapitel III.

På aftale- og køberettens område har man i Norden traditionelt arbejdet på at opnå en så ensartet lovgivning som muligt. Inden for området for forbrugerbeskyttelse har man ofte valgt forskellige lovtekniske løsninger, men i det væsentlige indebærer reglerne dog en ensartet beskyttelse af forbrugerne i de enkelte lande.

Nordisk Råd har erklæret sig enig i den prioritering, samarbejdet inden for formuerettens område har fået, og opfordret til, at samarbejdet fortsætter efter de retningslinier, som ministerrådet har lagt op til.

Det er klart, at de heromhandlede emnekredse har nær tilknytning til den generelle forbrugerpolitik. I henhold til Nordisk Råds rekommandation nr. 16/1984 har ministerrådet vedtaget et revideret samarbejdsprogram under hensyntagen til de synspunkter og præciseringer herom, som juridisk udvalg har udtrykt. Der henvises herom til kapitel V.

2.1. Aftalevilkår

I Sverige har man siden 1971 haft en lov om aftalevilkår i forbrugerforhold. Efter en ændring i 1977 gælder loven udover varer og tjenester også for andre formuegoder som fast ejendom. Loven giver markedsdomstolen kompetence til at forbyde vilkår, som er urimelige for forbrugerne.

I Danmark indeholder markedsføringsloven et generelt forbud mod, at virksomheder foretager handlinger, som strider mod god markedsføringsetik. I Finland findes reglerne om forbud mod urimelige aftalevilkår i forbrugerforhold i forbrugerbeskyttelsesloven fra 1978. I Norge blev tilsvarende regler indført i markedsføringsloven i 1981.

Vedrørende kontrol af standardvilkår i aftaler mellem næringsdrivende gælder i Danmark reglerne i markedsføringsloven. I Norge blev dette spørgsmål drøftet i forbindelse med ændringen af markedsføringsloven i 1981, men bl. a. af praktiske grunde blev ændringen begrænset til at vedrøre forbrugeraftaler. I Finland har man undersøgt aftalepraksis mellem næringsdrivende med henblik på at klarlægge, i hvilket omfang sådanne urimelige aftalevilkår forekommer. Undersøgelsen har ført til, at standardvilkårene i dagligvare-, benzin- og transportbrancherne er ændret. I Sverige er en lov om aftalevilkår mellem næringsdrivende trådt i kraft den 1. juli 1984. Efter loven kan den næringsdrivende, som har stillet et urimeligt vilkår i forbindelse med indgåelse af en aftale med en anden næringsdrivende, af markedsdomstolen få forbud mod at anvende vilkåret i lignende tilfælde.

I Danmark, Finland, Norge og Sverige indeholder aftalelovens § 36 en generalklausul, hvorefter urimelige aftalevilkår kan tilsidesættes helt eller delvis.

2.2. Køb

De nordiske justitsministre nedsatte i 1980 en nordisk arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra Danmark, Finland, Norge og Sverige, der

senest fik til opgave at udarbejde udkast til en ny købelov. Arbejdsgruppens arbejde er blevet fulgt af en observatør fra Island.

I maj 1981 undertegnede Danmark, Finland, Norge og Sverige FN-konventionen om internationalt køb fra 1980, og den nordiske arbejdsgruppe har overvejet, hvorledes konventionens bestemmelser kan gennemføres.

Arbejdsgruppen har afgivet sin betænkning med forslag til nye købelove i marts 1985. Forslaget har været til høring.

Justitsministrene har drøftet det fortsatte arbejde med købelovgivningen i efteråret 1985 og har på fællesmødet med juridisk udvalg redegjort for spørgsmålet. Som et resultat af disse forhandlinger er forberedelsen af købelovene fortsat ved et møde, som er afholdt i Helsingfors i november 1985, hvor høringssvarene og mulighederne for yderligere koordinering drøftedes.

De særlige regler om forbruger køb er i Danmark og Norge indarbejdet i købeloven. I Sverige og Finland findes bestemmelserne herom i selvstændige love. Uanset de forskellige lovtekniske metoder er det materielle indhold af bestemmelserne stort set ens. Arbejdet i den nordiske arbejdsgruppe vedrørende køb omfattede ikke forbruger køb. Reglerne vedrørende forbruger køb er undersøgt i Sverige af et udvalg, der har afgivet betænkning i 1984. I Finland udarbejder en arbejdsgruppe et forslag til nye bestemmelser om forbruger køb.

2.3. Dørsalg

Bl. a. på baggrund af en anbefaling fra Nordisk Råd har man i de nordiske lande indført regler om fortrydelsesret ved dørsalg o. lign. I Norge og Danmark findes bestemmelserne herom i selvstændige love fra henholdsvis 1972 og 1978. Den norske lov er ændret i 1983. I Finland findes reglerne i et særligt kapitel i forbrugerbeskyttelsesloven fra 1978, som er ændret i 1982 og trådt i kraft den 1. januar 1983. I Sverige vedtoges i 1982 en ny lov om "hemförsäljning", som erstatter en tidligere lov fra 1971. De anførte lovændringer er forberedt under nordiske drøftelser og indebærer, at reglerne om fortrydelsesret i de forskellige lande efterhånden har nærmet sig til hinanden. Den danske lov indeholder allerede en vid forbrugerbeskyttelse, og der er ikke planer om at ændre denne lov.

2.4. Kreditkøb og forbruger kreditter

Bestemmelserne om afbetalingskøb og andre køb på kredit har været gjort til genstand for udvalgsarbejde i de nordiske lande. I Sverige vedtog man en forbruger kreditlov i 1977 og en lov om afbetalingskøb mellem næringsdrivende med flere i 1978. En lov om køb på kredit blev vedtaget i Danmark i 1982 og i Norge i 1985. Loven indeholder også regler om kontokøb. I Island fremlagde man i 1978 et forslag til lov om køb på afbetaling, som har stor lighed med de øvrige nordiske forslag. I Finland er

en proposition med bestemmelser om forbrugerkreditter givet i foråret 1985. Bestemmelserne skal indgå i forbrugerbeskyttelsesloven. Samtidig foreslås nogle ændringer i loven om afbetalingskøb.

I Sverige har et udvalg, der blev nedsat for at undersøge virksomheden med kontokort, afsluttet sit arbejde i 1984. I Danmark er der i 1984 gennemført en lovgivning om betalingskort. I Finland overvejes en lovgivning om selskaber, som driver kontokortvirksomhed.

I Nordisk Ministerråds regie er endelig i 1983 udarbejdet en rapport om elektronisk betalingssystemer i Norden. Rapporten følges op dels indenfor rammerne af arbejdet med den nordiske datahandlingsplan, dels gennem et projekt om de forbrugerretlige aspekter ved anvendelsen af datateknik ved dagligvarekøb.

Nordisk Råd besluttede ved sessionen i 1984 at anmode ministerrådet om at foretage en vurdering af behovet for regler om kreditkøb ved brug af kontokort. På det nordiske justitsministermøde i 1984 i Laugarvatn drøftedes spørgsmålet om betaling gennem pengeinstitutioner på grundlag af et oplæg fra Finland. Der var enighed om, at der er behov for at fortsætte det nordiske samarbejde på dette felt. Spørgsmålet har i 1985 været berørt under justitsministermødet i Finland i forbindelse med en mere generel drøftelse af lovgivningen og den nye teknik.

2.5. Forbrugerbeskyttelse ved køb af bolig og fast ejendom

I Danmark blev der i 1980 nedsat et udvalg, der skal vurdere behovet for forbrugerbeskyttelse ved aftaler om opførelse eller salg af fast ejendom. Udvalget skal overveje muligheden for at indføre regler, der sikrer forbrugerne visse ufravigelige beføjelser i tilfælde af mangler ved huset, samt for at indføre en fortrydelsesret ved køb af fast ejendom.

På grundlag af udvalgsarbejde er den finske forbrugerbeskyttelseslov i begyndelsen af 1984 blevet ændret, således at lovens ufravigelige regler om markedsføring og aftalevilkår også finder anvendelse ved køb af bolig. Siden 1983 har man arbejdet på en udredning om reglerne for køb af bolig. En kommission udarbejder for tiden en lov om fastighedskøb.

I Norge udarbejdede et udvalg i 1979 et forslag til lov om køb af fast ejendom. Ifølge sigter på at fremsætte lovforslag herom i løbet af 1986.

I Sverige har et udvalg siden januar 1983 haft til opgave at undersøge, om hvilke lovregler der er behov for, for at forbedre forbrugerens stilling ved erhvervelse af småhuse m. m.

Ministerrådet har tidligere udtalt, at tidsplanerne for arbejdet i de forskellige udvalg skal samordnes, og at der på sædvanlig vis skal afholdes departementsforhandlinger, før der gennemføres lovændringer. Ministerrådet peger dog på, at udvalgene på grund af forskellige boligformer i Norden til dels har forskellige kommissorier, hvilket kan forhindre en ensartet lovgivning på området.

Ved siden af arbejdet med at udforme regler vedrørende forbrugerbeskyttelse ved køb af fast ejendom arbejdes der med regler, der beskytter de forbrugere, der har antaget en ejendomsmægler i forbindelse med køb eller salg af fast ejendom. I Danmark er der således udfærdiget en ny bekendtgørelse om ejendomsmæglere. I Sverige har man gennemført en lov om ejendomsmæglere og om forholdet mellem mæglerne og forbrugerne, der er trådt i kraft den 1. juli 1984. I Finland har et lovforslag om forholdet mellem mæglerne og forbrugerne været til høring, og lovforslag herom udarbejdes i justitsministeriet. I Norge vil et udvalg fremlægge et udkast til en revision af gældende lovgivning, formentlig i løbet af 1986.

2.6 Forbrugerbeskyttelse ved tjenesteydelser

Behovet for regler, der beskytter forbrugeren ved aftaler om tjenesteydelser, er eller har været under overvejelse i Danmark, Finland, Norge og Sverige. I 1979 afgav udvalgene i Norge og Sverige betænkning, der indeholder forslag til adskillige ufravigelige bestemmelser, der beskytter forbrugerne i forbindelse med aftaler om tjenesteydelser på løsøre og fast ejendom. Den finske betænkning fra 1982 indeholder et lignende forslag, som dog omfatter flere typer af forbrugertjenester. I april 1985 nedsattes en arbejdsgruppe for at udarbejde et forslag med bestemmelser om tilvirkning og arbejde på løsøre og om opbevaring. Bestemmelserne skal indgå i forbrugerbeskyttelseslovgivningen. Det danske udvalg arbejder på tilsvarende forslag vedrørende arbejde på løsøre eller fast ejendom samt opbevaring.

I Sverige er en forbrugertjenestelov, som vedrører arbejde på løsøre og fast ejendom samt opbevaring, blevet vedtaget i riksdagen i maj 1985. Loven skal træde i kraft den 1. juli 1986.

Der har været afholdt flere departementsforhandlinger med repræsentanter for de berørte lande. Under disse forhandlinger har man også diskuteret den erhvervsdrivendes ret til at sælge løsøre, som ikke afhentes. I Sverige er der vedtaget en lov herom, som træder i kraft samtidig med forbrugertjenesteloven, og i Finland er et lovforslag om dette emne sendt til høring i laggranskningsrådet i efteråret 1985.

Ministerrådet har ved flere lejligheder udtalt, at man bør arbejde på størst mulig retsenhed på dette område. Ministerrådet har stadig denne opfattelse.

2.7. Renter

Lovgivning om morarenter m. m. gennemførtes i Sverige, Norge, Danmark og Finland i årene 1975–1982. I modsætning til renteloven i Danmark og Sverige, hvor morarentesatsen står i et vist bestemt forhold til diskon-toen, bygger den finske lov på en fast morarentesats, mens den ifølge den norske lov fastsættes administrativt.

I Finland gennemførtes i begyndelsen af 1984 visse indskrænkninger i

rentelovens anvendelsesområde. I Danmark og Sverige blev der i 1984 gennemført visse ændringer i renteloven, herunder bl. a. morarentesatsens størrelse. Samtidig nedsattes i begge lande udvalg med henblik på at revidere renteloven. I Sverige afgav udvalget i 1985 en betænkning med forslag til en ny rentelov. Betænkningen er for tiden til høring.

2.8. Handelsagenter og handelsrepræsentanter

Efter nordiske forhandlinger gennemførtes i Norge i 1973 og i Sverige i 1974 ændringer i kommissionsloven med henblik på at styrke handelsagenternes og handelsrepræsentanternes stilling. I Finland indførtes i 1976 tilsvarende bestemmelser ved en særlig lov om handelsrepræsentanter. I Danmark blev behandlingen af en betænkning om spørgsmålet sat i bero på udviklingen i EF, hvor man søger at opnå en harmonisering af medlemslandenes lovgivning vedrørende agentspørgsmål.

I Sverige afgav et udvalg i 1984 en betænkning med forslag til en ny kommissionslov. Udvalgsarbejdet har været fulgt af observatører fra Danmark, Finland og Norge.

2.9. Forsikringsaftaler

De nuværende nordiske forsikringsaftalelove er resultat af nordisk samarbejde, og reglerne er stort set de samme i Danmark, Finland, Norge og Sverige. I disse lande blev der i midten af 70'erne nedsat udvalg med den opgave at overveje, hvorvidt der var behov for at revidere lovene.

For så vidt angår skadesforsikring blev det i Danmark besluttet at stille overvejelserne i bero på arbejdet med et forslag, der var blevet fremsat i EF i 1979, til et direktiv om forsikringsaftaler.

I Finland udarbejdes for tiden i justitsministeriet forslag til en lovgivning om skadesforsikring.

I Sverige indførtes i 1981 – som det første resultat af det svenske udvalgsarbejde – et forslag til en særlig forbrugerforsikringslov. Den indeholder bl. a. regler om retten til at tegne og forny forsikring, om præmiebetaling og om nedsættelse af forsikringserstatningen.

Et norsk udvalg har udarbejdet et udkast til en almindelig personforsikringslov og overvejer for tiden spørgsmål om skadesforsikring. Det norske udvalg fremlagde i efteråret 1983 en betænkning om personforsikring. Den finske betænkning om personforsikring er afgivet i efteråret 1985, og den svenske betænkning herom vil komme i 1986.

I Danmark vedtog man i 1984 en lov om erstatningsansvar; der henvises bl. a. herom til punkt 5. Loven indeholder ændrede regler om regres mod den erstatningsansvarlige. Ændrede retsregler er også vedtaget i Norge i 1985.

På det nordiske justitsministermøde den 14. november 1984 drøftedes de tidsmæssige rammer for gennemførelsen af forsikringskomiteernes forslag. Der var enighed om, at lovgivning herom bør gennemføres på samme tidspunkt i de nordiske lande.

2.10. Lovgivning om gennemførelse af konventionen om kontraktretlige forpligtelser

Danmark har i marts 1981 underskrevet EF-konventionen fra 1980 om hvilken lov der skal anvendes på kontraktretlige forpligtelser. Konventionen er gennemført ved en lov fra maj 1984. I Finland er et lovforslag herom sendt til høring i sommeren 1985. Et regeringslovforslag udarbejdes for tiden i justitsministeriet. Forslaget bygger på samme principper som EF-konventionen.

I Norge har man i justitsministeriet udarbejdet et udkast til en lov om lovvalg inden for formuerettens område, som har været til høring i efteråret 1985. Lovforslaget bygger i det store og hele på EF-konventionen fra 1980.

I Sverige overvejer man også spørgsmålet om lovgivning om lovvalg med hensyn til kontraktretlige forpligtelser.

3 Transportret

3.1. Søret

I Danmark og Norge er der i henholdsvis 1981 og 1979 blevet gennemført lovgivning, som regulerer spørgsmålet om olieplatformes civilretlige stilling. I Sverige berøres spørgsmålet af en arbejdsgruppe, som forventes at afslutte sit arbejde i løbet af 1985.

Danmark, Finland, Norge og Sverige har gennemført ændringer af sølovenes bestemmelser om begrænsning af rederens ansvar og om befordring af passagerer. De vedtagne ændringer i de nordiske sølove er i det væsentlige enslydende.

I 1985 har Danmark, Norge og Sverige med virkning fra samme tidspunkt ophævet den lovgivning i de respektive lande, som var baseret på konossementskonventionen fra 1924. Sedan Finland har tiltrådt de såkaldte Haag-Visbyregler, bygger de fire landes lovgivning om søtransport af gods således på samme internationale regelsæt.

Sølovskomiteerne indledte i 1981 arbejdet med en revision af de bestemmelser i søloven, som vedrører befordring af gods. I komiteernes opgaver indgår bl. a. at undersøge spørgsmålet om tiltrædelse af reglerne i en FN-konvention fra 1978, de såkaldte Hamburgregler, der skal erstatte Haag-Visbyreglerne. Der har været afholdt adskillige nordiske møder om spørgsmålet i 1984 og 1985, bl. a. et plenarmøde i Stockholm den 4.-6. november 1985, hvor hovedlinierne for det fortsatte arbejde blev lagt fast. Komiteerne påregner ikke at fremlægge nye forslag førend tidligst i sidste del af 1986.

3.2 Jernbanetransport

I Danmark blev ansvarsbegrænsningen for erstatning for personskade ophævet i 1980 gennem en ændring i jernbancerstatningsloven. For tiden

behandles forslaget i riksdagen. Et norsk udvalg afgav i efteråret 1980 betænkning med forslag til ny lovgivning om indenrigs godsbefordring med jernbane. Der har været indhentet udtalelser over betænkningen (NOU 1980: 38), og det videre arbejde med forslaget udføres for tiden i Samfærdighedsdepartementet. I Sverige er en ny jernbanelov trådt i kraft den 1. maj 1985.

I 1980 blev der indgået en ny konvention om international jernbanetrafik (COTIF). Om konventionen henvises til den svenske betænkning (Ds Ju 1983: 12) om international jernbanebefordring m. v.

Sverige tiltrådte konventionen i marts 1985. Den 1. maj 1985 trådte en lov om international jernbanetransport i kraft. Loven bygger på COTIF.

I Finland er den lovgivning, som er nødvendig for en tiltrædelse af COTIF, blevet gennemført i foråret 1984.

I Norge er der i 1984 blevet vedtaget en ny lov om befordring af personer og gods med jernbane. Lovforslaget bygger på COTIF. Den ny lov skal erstatte loven fra 1973 om international befordring af personer og gods med jernbane.

3.3. Landevejstransport

I Finland, Norge og Sverige er der tidligere blevet gennemført ensartet lovgivning om indenrigs vejgodsbefordring. Den norske og finske lov om vejfragtaftaler gælder også international befordring af gods, mens der i Sverige findes en særlig lov om sådan godsbefordring. I Norge og Sverige er der gennemført en forhøjelse af beløbsgrænsen for fragtførerens ansvar ved tab eller skade på det transporterede gods for så vidt angår indenrigs befordring. Spørgsmålet om en tilsvarende forhøjelse overvejes også i Finland.

I Danmark blev der i 1979 afgivet betænkning om indenrigs godsbefordring. Lovforslag på grundlag af betænkningen forventes at blive fremsat i nær fremtid.

3.4. Luftransport

I samtlige nordiske lande foregår der for tiden arbejde med at gennemføre de ændringer i luftfartslovgivningen, som er nødvendige for en tiltrædelse af Montrealprotokol nr. 3 og nr. 4, og der er løbende kontakt mellem de berørte ministerier i Danmark, Finland, Norge og Sverige herom. I Finland afsluttedes i efteråret 1985 arbejdet med et lovforslag. I Sverige er et tilsvarende lovforslag planlagt til foråret 1986. Da det imidlertid fortsat er uvist, om og hvornår Montrealprotokollerne kan træde i kraft, er der i Danmark, Norge og Sverige – som en midlertidig foranstaltning – gennemført lovgivning, hvorved ansvarsgrænserne for de respektive landes indenlandske flyveselskaber vedrørende passagerskader er forhøjet til ansvarsbeløbet i Montrealprotokol nr. 3, nemlig 100.000 SDR.

Alle de 4 berørte lande overvejer også mulighederne for at indføre en ordning med supplerende obligatorisk forsikringsdækning for flypassagererne.

I Norge og Sverige overvejes fortsat spørgsmålet om gennemførelse af særskilte regler om ansvar for privat luftfart samt regler om en luftfartsansvarsforsikring. Danmark og Finland, der allerede har lovgivning herom, følger dette arbejde.

4 Immaterialret

4.1. *Ophavsret m. v.*

Ministerrådet besluttede i 1975, at arbejdet med at gennemgå de nordiske regler på det ophavsretlige område skulle udføres i de nationale udvalg, således at formændene for disse udvalg tilsammen skulle danne et arbejdsudvalg med det formål at koordinere udredningsarbejdet.

Det danske udvalg har i 1984 afgivet en betænkning om film- og videogramspørgsmål. I 1985 har udvalget offentliggjort en betænkning om ophavsretligt biblioteksvederlag. Udvalget har endvidere arbejdet på en betænkning om billedkunstneres, fotografers og arkitekters retsbeskyttelse.

Den finske komité har især arbejdet med en delindstilling omhandlende beskyttelse af de såkaldte nærtstående rettigheder, beskyttelsen af fotografier, videogramspørgsmål og ophavsrettens overgang i ansættelsesforhold. Endvidere har man arbejdet med spørgsmål vedrørende ophavsret og EDB, og komitéen har udarbejdet et udkast til lovforslag om ratifikation af Bernerkonventionens og Verdenskonventionens 1971-tekster.

Det norske udvalg afgav i maj 1984 en udtalelse til Justisdepartementet, hvori man anbefalede, at den midlertidige lov om fotokopiering til undervisningsbrug blev udvidet til at gælde for udenlandske rettighedshavere. Forslaget blev vedtaget i foråret 1985. I marts 1985 afgav udvalget delindstillingen *Arbeidstakers opphavsrett*, herunder om opphavsret for tjenestemenn i Norsk rikskringkasting. Udvalget har iøvrigt bl. a. beskæftiget sig med ophavsret og EDB samt kopiering i virksomheder, institutioner o. lign. I Norge forberedes et lovforslag i 1986 om ændringer i ophavsretsloven om bl. a. videogramspørgsmål, nærtstående rettigheder og skærpede sanktioner.

I Island er der ikke nedsat et egentligt lovrevisionsudvalg, men formanden for den permanente, konsultative ophavsretskomité følger arbejdsudvalgets arbejde.

I Sverige foreligger der et lovforslag om nærtstående rettigheder.

Den svenske udredning har i oktober 1985 fremlagt en betænkning vedrørende spørgsmålet om ophavsret og EDB. Desuden beskæftiger en arbejdsgruppe sig med beskyttelsen af fotografier, og en anden arbejdsgruppe drøfter kopieringen i institutioner, virksomheder o. lign.

Det nordiske arbejdsudvalg har været enige om at prioritere spørgsmålene om ophavsret og EDB meget højt. Der er her tale om tre problemstillinger, nemlig 1) udnyttelse og frembringelse af kendte værkstyper ved hjælp af datamater, 2) beskyttelse af EDB-programmer og 3) beskyttelse af integrerede halvleder kredsløb. Samordningen vedrørende en række ophavsretlige spørgsmål søges endvidere fremmet, ligesom man forsøger at lade udformningen af betænkninger m. v. følge de samme retningslinier.

Herudover har Nordisk Ministerråd sammensat en særlig fællesnordisk arbejdsgruppe med den opgave at foretage en bedømmelse af de juridiske spørgsmål i forbindelse med spredning m. v. af nabolandes TV-programmer i kabelnet m. m. Arbejdsgruppen skal bl. a. fremlægge et udkast til mulige løsninger på de ophavsretlige spørgsmål, som opstår i den forbindelse. Arbejdsgruppen har i løbet af forsommeren 1984 afgivet en betænkning (NU 1983: 12) om nabolandes TV i kabel. Betænkningen er indgået i grundlaget for den nationale lovgivning i flere nordiske lande. Lovgivning herom er således vedtaget i Danmark og Norge i foråret 1985 og planlægges i Finland og Sverige til 1986.

4.2. Varemærkeret

De nordiske udvalg har i nært samarbejde gennemført en undersøgelse inden for varemærkelovgivningen. Danmark har deltaget i dette arbejde som observatør. Foruden en gennemgang af varemærkelovgivningen er udarbejdet forslag til sådan lovgivning, som er nødvendig for at ratificere konventionen fra 1973 om international registrering af varemærker. I Finland afventer man for tiden oplysninger om, hvilken tilslutning konventionen vil få. Den svenske komité har i 1983 afsluttet sit arbejde uden at fremkomme med nogen betænkning. Den norske komité fremkom i 1981 med en betænkning om international registrering af varemærker.

Danmark deltager i EF i overvejelserne om EF-kommissionens forslag til en forordning om EF-varemærker og til et første direktiv om harmonisering af medlemsstaternes varemærkelovgivning. Disse overvejelser foregår i ministerrådets regie i en arbejdsgruppe for immateriel- og varemærkeret. Arbejdsgruppen påbegyndte i 1981 en indledende teknisk gennemgang af forordningsforslaget, og denne gennemgang afsluttedes i forsommeren 1984.

4.3. Patentret

Det nordiske samarbejde om patentretten har i de senere år koncentreret sig om Budapest-overenskomsten fra 1977 om deponering af mikroorganismer i patentsager og om en række andre spørgsmål, herunder ændringer i lovgivningen af hensyn til gennemførelsen af samarbejdskonventionen og den europæiske patentkonvention. Endvidere har man behandlet ændringer i reglerne om årsafgifter i patentsager. Denne del af samarbejdet ledte i begyndelsen af 1983 frem til enighed mellem de berørte departe-

menter i Danmark, Finland, Norge og Sverige om ændringsforslag, som i alt væsentligt er enslydende i de 4 lande.

Dette har i Finland og i Sverige ført til en ændring i lovgivningen, som er trådt i kraft i Sverige den 1. oktober 1983 og i Finland 1. september 1985. I Danmark er et lovforslag, som indeholder de ændringer, som man var blevet enige om, vedtaget i folketinget i april 1984. En del af disse regler er trådt i kraft den 14. juli 1984, og resten i begyndelsen af 1985. I Finland forberedes lovforslag om lovændringer på grundlag af det forslag, som samarbejdet er resulteret i. I Norge blev et tilsvarende lovforslag vedtaget af Stortinget den 12. april 1985 og sat i kraft fra 1. juli 1985. I Norge er ansvaret for lovgivningen omkring patent og beskyttelse af industrielle rettigheder ført over til justisdepartementet fra industridepartementet fra og med den 1. juli 1983.

4.4. Firmaret

Forslag til en ny lovgivning om firmaer blev udarbejdet som resultatet af et nordisk samarbejde i slutningen af 1960'erne i Finland, Norge og Sverige samt i Danmark i 1971. I Sverige trådte en ny firmalov i kraft i 1974 og i Finland i 1979. I Norge er der i 1985 vedtaget en ny firmalov. Det er endnu ikke fastsat, hvornår den nye lov skal træde i kraft. I Danmark bliver firmaloven behandlet i forbindelse med en kommende betænkning om handelsselskaber.

5 Erstatningsret

5.1. Erstatningsret generelt

På erstatningsrettens område er der i de sidste årtier foregået et omfattende reformarbejde inden for rammerne af det nordiske lovgivningssamarbejde. Et betydningsfuldt resultat af dette arbejde er de erstatningslove, som trådte i kraft i Norge i 1969, i Sverige i 1972, i Finland i 1974 og i Danmark i 1984. I Sverige er erstatningsloven siden hen blevet fulgt op af regler om erstatning ved personskade og regler om lempelse af urimeligt tyngende erstatningsansvar. Disse regler trådte i kraft i 1976. Nye regler om erstatning ved personskade trådte i kraft i Norge i 1974. Samme land vedtog i 1985 en række ændringer i skadeserstatningsloven bl. a. om regres, lempelse og ansvar for dyr. Samtidig blev der også foretaget visse ændringer i bilansvarsloven.

Det har i det hele taget ved det nordiske lovgivningssamarbejde inden for den almindelige erstatningsret været tilstræbt at opnå en så høj grad af harmonisering som muligt i landene. Lovene i disse lande viser da også store ligheder.

Der henvises til det under pkt. 2.9. anførte vedrørende de bestemmelser om regres mod den erstatningsansvarlige, der er gennemført eller foreslået i de nordiske lande.

På den 33. session udtalte Nordisk Råd, at man tog oplysningerne om samarbejdet vedrørende ensartede regler om *produktansvar* til efterretning, men betonede vigtigheden af, at det nordiske samarbejde genoptages, så snart muligheden for en bredere international løsning er afklaret.

Der henvises herom til det undzr pkt. 5.2. anførte.

Endvidere opfordrede rådet Nordisk Ministerråd til at fortsætte de nordiske bestræbelser for at opnå fælles regler om *erstatning for miljøskader* og anmode Nordisk Ministerråd om til næste session at afgive en mere fyldig redegørelse for mulighederne og vanskelighederne i de nordiske forhandlinger.

Der henvises herom til det under pkt. 5.4. anførte.

5.2. Produktansvar

Nordisk Råd har ved flere lejligheder – senest i udtalelsen til juridisk udvalgs sagsområde på den 33. session – opfordret til, at der tages skridt til gennemførelse af ensartede regler om produktansvar i de nordiske lande. Man har dog været indstillet på at afvente udviklingen i EF med hensyn til produktansvarsdirektivforslaget.

I EF er der nu den 25. juli 1985 vedtaget et direktiv om produktansvar. Efter direktivet skal der være objektivt ansvar for produktskader. De enkelte lande kan fastsætte et loft over ansvaret på et beløb, der ikke kan være mindre end 70 mill. ECU (ca. 560 mill. DKK). Forbrugertingskade er omfattet af ansvaret, dog med en vis selvrisiko. Det er efter direktivet op til de enkelte lande at bestemme, om ansvaret skal omfatte udviklingskader.

Direktivet skal gennemføres i medlemslandene inden 3 år. Direktivet åbner på flere punkter mulighed for, at de enkelte lande kan fastsætte individuelle ordninger.

Både i Norge, Sverige og Finland er der inden for de senere år udarbejdet betænkninger om produktansvar indeholdende udkast til lovforslag.

Den norske betænkings lovforslag (NOU 1980: 29) går bl. a. ud på, at der skal gælde et objektivt og ubegrænset ansvar, dog betinget af, at produktet lider af en sikkerhedsmangel. Visse – men ikke alle – udviklingskader er omfattet af dette ansvar. Forbrugertingskade er endvidere omfattet. Der foreslås gennemført særlige regler vedrørende skader forvoldt af medicinalprodukter. For sådanne skaders vedkommende er ansvaret rent objektivt, og det foreslås, at der oprettes en kollektiv forsikringsordning. Ansvaret for skader forvoldt af medicinalprodukter foreslås begrænset til 80 mill. NOK pr. år, for serieskaders vedkommende dog 50 mill. NOK (uden tidsbegrænsning). Der sigtes på at fremsætte lovforslag herom i 1986.

Den svenske betænkings lovforslag (SOU 1979: 79) går bl. a. ud på, at der skal gælde et objektivt og ubegrænset ansvar for skader forvoldt af produkter, der lider af en defekt, hvilket udtryk stort set har samme

betydning som det, der i det norske forslag udtrykkes med en sikkerhedsmangel. Udviklingsskader er omfattet af ansvaret, mens tingsskader ikke er omfattet. Visse områder, f. eks. lægemiddelområdet, skal være undtaget fra reguleringen i produktansvarsloven, fordi der gælder specialregler på disse områder. Specielt om ansvar for skader forvoldt af medicinalprodukter gælder der i Sverige en frivillig erstatningsordning, som lægemiddelindustrien har etableret i form af en særskilt lægemiddelforsikring. Forsikringen trådte i kraft den 1. juli 1978. Ordningen ligger meget tæt op af et forslag, som produktansvarskomiteen foreslog i betænkningen SOU 1976: 23. I Sverige blev der endvidere i 1975 indført en særlig patientforsikring, der betales af "sjukvårdshuvudmännen".

I Finland afgav en komité i 1978 betænkning med forslag til lov om produktansvar. Forslaget angår såvel personskade som tingsskade, og der foreskrives et objektivt ansvar for producenter og importører. Justitsministeriet nedsatte i 1981 en arbejdsgruppe, der skal udarbejde et revideret forslag til lovgivning om produktansvar. Forslaget skal i første omgang angå personskade, men det kan udvides til også at omfatte tingsskade, dersom den internationale udvikling giver grundlag for en sådan udvidelse. I Finland er ligeledes foretaget en undersøgelse af farlige produkter og i forbindelse hermed af forekomsten af produktskader. Undersøgelsens resultat giver dog ikke afgørende retningslinier for lovgivningsarbejdet.

Det finske justitsministerium har endvidere udarbejdet et forslag til lov om ansvar for skader forvoldt af medicinalprodukter. Dette forslag er i hovedsagen overensstemmende med det frivillige erstatningssystem, der gælder i Sverige. Producenter og importører af medicinalprodukter har i juli 1984 gennemført en frivillig forsikringsordning svarende til den svenske ordning.

En kommission, nedsat af det finske socialministerium, fremlagde i september 1982 forslag til lov om erstatning for skader på patienter. Efter forslaget, der i hovedsagen svarer til den svenske patientforsikring, skal personskader, som forvoldes inden for sundhedssektoren, godtgøres af en forsikring. En frivillig forsikringsordning på et begrænset område er ligeledes gennemført i 1984. Et forslag er under udarbejdelse i social- og helsevårdsministeriet.

På baggrund af vedtagelsen af EF-direktivet har der fundet nordiske forhandlinger sted i oktober 1985. På fællesmødet med juridisk udvalg den 12. november 1985 har justitsministrene endvidere redegjort nærmere for det nordiske samarbejde på dette område.

5.3. Erstatningsansvar for atomskader

Lovgivningen i Danmark, Finland, Norge og Sverige om erstatningsansvar for atomskader bygger på Pariskonventionen fra 1960 og Bruxelleslægskonventionen fra 1963. På initiativ af de nordiske lande blev spørgsmålet om en forhøjelse af ansvarsbeløbene i de to konventioner rejst i en

ekspertkomité under OECD. I 1981 blev der i ekspertkomitéen opnået enighed om ændringsprotokoller til såvel Pariskonventionen som Bruxelles-tillægskonventionen, og protokollerne blev godkendt af OECD's råd i november 1982. Arbejdet med hensyn til at gennemføre de lovændringer, som er nødvendige for at tiltræde protokollerne, er sket i nordisk samarbejde. I Sverige er der blevet gennemført lovændringer i 1982. Sverige har også ratificeret protokollerne. Tilsvarende lovændringer forberedes og ventes gennemført i Danmark og Norge i løbet af kort tid. I Finland vil en lovændring først blive gennemført i forbindelse med en samlet revision af lovgivningen vedrørende atomenergi.

Danmark, Norge og Sverige har ratificeret 1971-konventionen om erstatningsansvar i forbindelse med søtransport af nukleare substanser.

5.4. Miljøskader

Nordisk Råd har ved flere lejligheder opfordret ministerrådet til at intensivere samarbejdet med henblik på at skabe en fælles nordisk holdning i spørgsmålet om lovgivning om erstatning for miljøskader. Senest blev der på den 33. session vedtaget en udtalelse, hvorefter Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til gennem et parlamentarisk udvalg at redegøre for mulighederne for en mere omfattende harmonisering af de nordiske landes lovgivning på miljøbeskyttelsesområdet.

Om spørgsmålet om erstatning for miljøskader foreligger der en norsk betænkning (NOU 1982:19): *Generelle lovregler om erstatning for forureningsskade* og en svensk betænkning (SOU 1983:7) *Ersättning för miljöskador*, begge indeholdende forslag til lovgivning. De norske og svenske betænkningers lovforslag bygger på, at der som hovedregel skal gælde et objektivt ansvar for skadevolderen for miljøskader.

I Sverige har regeringen fremlagt et forslag til miljøskadelov. Forslaget er udarbejdet på grundlag af den svenske betænkning. I Norge vil et lovforslag tidligst kunne fremsættes i 1986.

I Finland sigter man på i efteråret 1985 at nedsætte et udvalg om bl. a. styringen af miljøbeskyttelsens økonomiske virkninger.

Fra dansk side overvejes spørgsmålet ligeledes.

Endelig kan nævnes, at den svenske regering i juni 1985 nedsatte en komité for at undersøge, hvorledes et fondssystem til dækning af omkostningerne til udledning og erstatning ved miljøskader kan opbygges.

Det er hensigten at lade det nordiske samarbejde fortsætte, idet landene holder hinanden nøje orienteret om udviklingen med henblik på, at der eventuelt på et senere tidspunkt gennemføres en samordning af miljøbeskyttelsesreglerne i Norden.

Om det nordiske samarbejde kan iøvrigt oplyses, at der har været afholdt møde i embedsmandskomitéen for lovgivningsspørgsmål i 1984 i Stockholm, hvor der under hensyn til, at alene Sverige og Norge havde afsluttet udvalgsarbejdet, var enighed om, at der for tiden ikke umiddelbart

synes at være udsigt til etablering af en fælles nordisk holdning til spørgsmålet om erstatning for miljøskader. Spørgsmålet har endvidere været behandlet på justitsministermødet den 18.–19. juni 1985, hvor der var enighed om at afgive denne redegørelse for spørgsmålet.

6 Selskabsret

6.1. Aktieselskaber og anpartsselskaber

På baggrund af det nordiske samarbejde trådte nye aktieselskabsregler i kraft i Danmark, Norge og Sverige i årene 1973–77. Tilsvarende love blev vedtaget i Finland og Island i 1978 og trådte i kraft i 1980. Siden da er der foretaget mindre ændringer i aktieselskabslovgivningen i Finland, Norge og Sverige. I Danmark indførtes i 1980 nye regler om medarbejderrepræsentation i aktieselskabernes bestyrelser. I 1985 blev valgperioden forlænget fra 2 til 4 år. I 1981 indførtes en særlig lov om aktieselskabers årsregnskaber, og i 1982 fandt omfattende ændringer af aktieselskabsloven sted. Såvel disse ændringer som årsregnskabsloven var et led i EF-harmoniseringen på selskabsområdet, der ligeledes har bevirket, at man er i gang med udarbejdelse af ændrede regler for koncernregnskaber. I Finland undersøger man for tiden gennemførelse af regler om "ansvarsgenombrott" i aktieselskaber og ansattes medindflydelse i selskaber.

I Norge er vedtaget et lovforslag, der for nordiske borgere lempet bopælskravet for bestyrelsesmedlemmer, direktører m. v. I Sverige trådte et tilsvarende lovforslag i kraft den 1. januar 1985. En tilsvarende ændring er gennemført i Finland og gælder både bopæl og medborgerskab.

I Norge er der endvidere vedtaget et lovforslag om oprettelse af en værdipapircentral. Lovsagen omfatter ændringer i aktieselskabslovgivningen. Bl. a. vil registrering i værdipapircentralen afløse aktiebrevene for de selskaber, som omfattes af reformen. Muligheden for at gå bort fra aktiebrev, obligationer og andre værdipapirer undersøges i Finland af en kommission.

6.2. Andre selskabsformer

Lovgivningen om handelsselskaber og kommanditselskaber vil blive eller har været gennemgået i Danmark, Finland, Norge og Sverige. En ny lov om handelsselskaber m. v. trådte i kraft i Sverige den 1. juli 1981. I Danmark arbejder et udvalg under industriministeriet med et lovforslag om andelselskaber. I Finland har en kommission i juni 1983 afgivet en betænkning om en ny lovgivning om handelsselskaber. Forslaget er i oktober 1985 sendt til høring i laggranskningsrådet. I Norge er der i 1985 vedtaget en ny lov om ansvarlige selskaber (handelsselskaber) og kommanditselskaber. Det er ikke fastsat, hvornår loven skal træde i kraft.

Den svenske lov om handelsselskaber indeholder også bestemmelser om kommanditselskaber. I Danmark har en komité, der henhører under indu-

striministeriet, udarbejdet et forslag til lovgivning om kommanditselskaber. I Finland omfatter forslaget om handelsselskaber også kommanditselskaber.

I forbindelse med gennemgangen af lovgivningen om handelsselskaber og kommanditselskaber har man også overvejet spørgsmålet om en ny selskabsform for mindre virksomheder. I Sverige og Finland har man fundet, at der ikke foreligger noget behov for en sådan selskabsform.

I Sverige har kooperationsudredningen i 1984 fremlagt et forslag til lov om kooperative foreninger, som skal erstatte den gældende lov om økonomiske foreninger. Forslaget har været til høring, og i justitiedepartementet forberedes nu et lovforslag herom. I Finland kortlægger man andelsselskaberne og deres virksomhed med henblik på en totalreform af loven på dette område.

I Danmark blev der i 1984 vedtaget en lov om fonde og visse foreninger og en lov om erhvervsdrivende fonde. Lovene blev fremsat af henholdsvis justits- og industriministeren. I Norge vedtoges en ny lov om stiftelser i 1980 med ikrafttræden pr. 1. januar 1982. I Finland er et forslag til en begrænset ændring af lovgivningen om stiftelser til behandling i rigsdagen. I Sverige overvejes i justitiedepartementet spørgsmålet om en lovgivning om stiftelser. I Finland er et forslag til en ny lov om ideelle foreninger sendt til høring i 1985. Justitsministeriet forbereder et lovforslag herom.

7 EDB

7.1 Indledning

Samarbejdet mellem de nordiske lande omkring de forskellige spørgsmål, både af juridisk og økonomisk art, som rejser sig i forbindelse med den hastigt stigende anvendelse af EDB, er relativt nyt. Alligevel er betydningen af dette samarbejde gentagne gange understreget såvel i rådets som i ministerrådets drøftelser. Efter ministerrådets vedtagelse den 10. april 1984 af den nordiske handlingsplan på datateknologiområdet - hvo'ei samarbejdet omkring lovgivningen på dataområdet foreslås intensiveret - har embedsmandskomiteen drøftet disse spørgsmål. Endvidere har embedsmandskomiteen inddraget Nordisk Råds rekommandation nr. 3/1985 om nordisk datasamarbejde i sine overvejelser.

Der var i embedsmandskomiteen enighed om, at spørgsmålet om harmonisering af lovgivning vedrørende databeskyttelse berører et stort antal særlige sagsområder, hvor der i mange tilfælde gør sig forskellige hensyn og synspunkter gældende. Det er derfor vanskeligt at foretage en generel harmonisering af de bestemmelser i lovgivningen på de enkelte områder, som netop har tilknytning til registre og anvendelse m. v. af data. Efter embedsmandskomiteens mening bør samarbejdet omkring datalogivningsspørgsmål som hovedregel tages op til særskilt overvejelse, efterhånden som udviklingen på de respektive områder kræver dette.

De nordiske justitsministre har på mødet i juni 1985 mere generelt drøftet spørgsmålene omkring lovgivningen og den ny teknik på grundlag af bl. a. et finsk notat om emnet.

Drøftelserne resulterede bl. a. i, at Finland indvilgede i at afholde et seminar med henblik på at kortlægge betydningen af EDB i fremtiden på justitsministeriernes område. Seminaret planlægges i samarbejde med ministerrådssekretariatet og fremtidssekretariatet i Sverige.

7.2. Integritetsspørgsmål

Lovgivning om registre, der indeholder personhenførbare oplysninger, findes i Danmark, Island, Norge og Sverige. I Finland er der fremsat forslag til en lov om personregistre. Centrale interessegrupper er hørt over forslaget i august/september i 1984. Slutredigering af forslaget foregår for tiden i justitsministeriet. Foruden en personregisterlov kommer forslaget til at indeholde en lov om en datasekretessombudsmand og et datasekretessnævn, samt en lov om ændring af offentlighedsloven.

I Sverige har regeringen i 1983 besluttet at nedsætte en komité, der skal undersøge spørgsmålet om offentlighedsprincippernes anvendelse på EDB-registreringer og spørgsmål om anvendelse af personnumre i den offentlige og private sektor.

I Norge foreligger der en udredning fra 1983 med forslag til ændringer i personregisterloven, bl. a. på baggrund af den hurtige teknologiske udvikling. Udredningen har været til høring, og det videre arbejde med lovændringen foregår i departementet.

I Island, hvor den gældende registerlov er forsynet med en revisionsklausul, forbereder man for tiden en revideret lov.

I Danmark vil justitsministeren afholde en konference om registre for at vurdere, om der er behov for en ændring af den danske lovgivning på dette område.

I januar 1981 blev den europæiske konvention om individets beskyttelse ved EDB-behandling af personoplysninger åbnet for undertegnelse. Sverige ratificerede konventionen i 1982. Den 20. februar 1984 har også Norge tiltrådt konventionen, hvorefter den nu er ratificeret af Frankrig, Norge, Spanien, Sverige og Tyskland. Konventionen er underskrevet af bl. a. Danmark og Island. Konventionen er trådt i kraft den 1. oktober 1985.

Selv om der er forskelle i opbygningen af de nordiske datalove og deres anvendelsesområde, er principperne for databeskyttelse i de nordiske lovgivninger dog i det store og hele ens. De danske, islandske, norske og svenske registertilsynsmyndigheder samt en repræsentant for det finske justitsministerium har gennem nogle år holdt jævnlige møder med henblik på at drøfte aktuelle problemer såvel af principiel som af praktisk art og med henblik på at samordne myndighedernes praksis.

7.3. Øvrige juridiske spørgsmål omkring EDB

Den nærmere opfølgning af den nordiske datahandlingsplan er blevet drøftet på et møde den 3. maj 1984 i embedsmandskomiteen for lovgivningsspørgsmål. Arbejdet på dette område vil blive fortsat og intensiveret dels i embedsmandskomiteens regie, dels gennem en fortsættelse af det direkte og uformelle samarbejde mellem de berørte departementer i Norden. Som hidtil foregår den sidstnævnte kontakt gennem en ordning, hvorefter der er udpeget en kontaktperson i hvert medlemslands justitsministerium (justitiedepartement), der bl. a. har til opgave at orientere indbyrdes om de spørgsmål vedrørende datapolitik og datalovgivning, der behandles i de nordiske lande.

Handlingsplanen berører et stort antal sagsområder, der hver for sig er reguleret i en særlig lovgivning i de enkelte lande. Spørgsmålet om anvendelse m. v. af EDB inden for et bestemt område udgør kun en beskedent del af lovreguleringen, og den lovgivning, der findes, vil tit være resultatet af en konkret afvejning af de interesser og synspunkter, der gør sig gældende på dette område.

En lovregulering af dataområdet kan således bedst vurderes på baggrund af et dybtgående kendskab til selve sagsområdet. Den nærmere vurdering af spørgsmålet om harmonisering af lovgivningen kan derfor ofte bedst foretages i forbindelse med selve gennemdrøftelsen i de respektive komiteer af de spørgsmål af harmoniseringsmæssig art, som det pågældende sagsområde rejser.

Som eksempel kan nævnes spørgsmålet om registrering ved betalingsformidling (betalingskort) og omsætning af værdipapirer (værdipapircentraler). Der henvises endvidere til redegørelsen for spørgsmålene omkring EDB og ophavsret under pkt. 4.1. Den nordiske handlingsplan på datateknologiområdet vedrører bl. a. strafferetslovgivningen, herunder bestemmelserne om den kriminalitet, der er knyttet til anvendelsen af datamaskiner samt den strafferetlige bedømmelse af gerninger med tilknytning til datamaskiner. Nedenfor under pkt. 8.4. er der nærmere redegjort for dette samarbejde.

I OECD har man i 1985 fortsat behandlingen af bl. a. spørgsmålet om *transborder data flow*. Endvidere er visse civilretlige spørgsmål blevet aktuelle, bl. a. en harmonisering af visse ophavsretlige regler med hensyn til de internationale datakommunikationssystemer. Tilsvarende ophavsretlige overvejelser med hensyn til EDB-programmer foregår i ophavsretskomiteens arbejdsudvalg.

8 Strafferet

8.1. Indledning

Det nordiske samarbejde på strafferettens område har ikke en ligeså lang tradition som samarbejdet på privatrettens område, men har dog i en

årrække foregået i etablerede former. Foruden et verserende samarbejde omkring udarbejdelse af fælles regler for det fremtidige strafferetlige sanktionssystem har i den senere tid navnlig indsatsen mod narkotikamisbrug været et centralt emne for samarbejdet på dette område. På grundlag af Nordisk Råds rekommandation nr. 9/1984 har Ministerrådet vedtaget en fællesnordisk handlingsplan mod narkotika. Der henvises til redegørelsen under pkt. 8.3 og til meddelelsen om rek. nr. 23/1985.

I udtalelsen til juridisk udvalgs sagsområde på den 33. session opfordrede Nordisk Råd til på grundlag af det omfattende udredningsmateriale, der foreligger, snarest muligt at iværksætte konkrete samarbejdsprojekter vedrørende bekæmpelsen af økonomisk kriminalitet.

Der henvises herom til det under pkt. 8.5. anførte.

8.2. Sanktionssystemet

I de nordiske lande har der gennem længere tid foregået et omfattende udvalgsarbejde vedrørende udformning af det strafferetlige sanktionssystem.

I Sverige sluttede frivårdskommittén sit arbejde i juni 1984. I slutbetænkningen (SOU 1984: 32) *Nya alternativ till frihetsstraff* overvejes, om nye sanktionsformer bør indføres. Kommittéen foreslår, at alkohol- og narkotikamisbrugere skal kunne dømmes til "kontraktsvård" i situationer, hvor retsfølgen i dag i praksis ville blive fængsel. Kommittéens majoritet tager afstand fra at indføre samfundstjeneste som en ny sanktion. Betænkningen har været til høring og overvejes nu i regeringen. Et lovforslag ventes afgivet i første halvår 1986.

Kommissionen mod økonomisk kriminalitet har i en betænkning (Ds Ju 1984: 5) *Företagsbot* foreslået, at man i Sverige indfører et særligt strafferetligt ansvar for juridiske personer og andre organer, som driver erhvervsvirksomhed. Også den nordiske strafferetskomité arbejder med dette spørgsmål. Den svenske regering har i oktober 1985 fremsat lovforslag til riksdagen. Efter forslaget skal erhvervsdrivende kunne pålægges bøde (foretagsbot) for overtrædelser, som er begået i hans erhvervsvirksomhed. Sanktionen er udformet som en særlig retsvirkning for overtrædelser.

Fængselsstrafkomiteen forventes at afgive sin hovedbetænkning i begyndelsen af 1986. I betænkningen behandles bl. a. spørgsmålet om strafudmåling for forskellige handlinger, og om der bør indføres generelle regler om sanktionsfastsættelse i straffeloven. På grundlag af en betænkning (SOU 1984: 64) fra socialberedningen overvejes endvidere reglerne om psykisk afvigende lovovertrædere. Arbejdet, der også vedrører spørgsmålet om psykiatrisk tvangsanbringelse i almindelighed, vil resultere i en lagrådsremiss i begyndelsen af 1986.

I Norge blev der ved kongelig resolution af 26. september 1980 nedsat en straffelovskommission med den opgave at udarbejde forslag til en ny straffelov. Kommissionens første delbetænkning blev fremlagt 4. novem-

ber 1983 (NOU 1983: 57 Straffelovgivningen under omformning). Den indeholder hovedsynspunkter om strafferetlige reformspørgsmål af mere generel art og har været til høring. Høringssvarene vurderes af kommissionen i dens videre arbejde med et konkret lovforslag.

I Finland forberedes en reform af det strafferetlige sanktionssystem af den projektorganisation, som blev nedsat for at udarbejde en fuldstændig revision af straffeloven. Sanktionssystemet i sin helhed tages op til undersøgelse først i projektarbejdets sidste fase. I projektorganisationens første delbetænkning fra 1984 foreslås det bl. a., at fængselsstraffens minimum sænkes fra 13 dage til et døgn, og at fængselsstraf i kortere tid end 3 måneder idømmes i dage. Justitsministeriet forbereder de lovændringer, som foreslås i delbetænkningen. En arbejdsgruppe vedrørende de strafferetlige retsfølger, der er nedsat af projektorganisationen, har fået til opgave at udarbejde en principbetænkning om alternativer til fængselsstraf. Ved siden af projektorganisationens arbejde er der udarbejdet et udkast til lovforslag vedrørende løsladelse på vilkår. I udkastet foreslås, at mindstetidsfristerne for prøveløsladelse på vilkår sænkes.

I Danmark behandler straffelovrådet spørgsmål om den fremtidige udformning af det strafferetlige sanktionssystem. Af særlig interesse er arbejdet med udfærdigelse af udkast til en ny lov om fyldbyrdelse af straf m. v., som en arbejdsgruppe under straffelovrådet siden forsommeren 1985 har forestået. Af særlig interesse er endvidere forsøget med samfundstjeneste, som gennemføres på grundlag af de gældende regler i straffeloven om betingede domme. Det er hensigten senere at forelægge forsøgsresultaterne for straffelovrådet med henblik på at få rådets vurdering af, om samfundstjeneste bør indføres som en permanent sanktion i det strafferetlige sanktionssystem. Der foregår regelmæssige orienteringer til alle de øvrige nordiske lande om disse resultater.

Inden for rammerne af den undersøgelse af sanktionssystemet, der som nævnt foregår i samtlige nordiske lande, er der løbende kontakter landene imellem. Nordisk strafferetskomité behandler for tiden spørgsmålet om kollektive enheders strafansvar og herunder spørgsmålet om behovet for særlige sanktioner for disse.

Siden 1982 har der foregået forhandlinger mellem de nordiske justitsministerier med henblik på at undersøge mulighederne for at udvide den nordiske fuldbyrdelseslovgivning til også at gælde visse bøder (viten).

Baggrunden herfor er et ønske fra svensk og finsk side om, at viten i markedsforhold, som pålægges af den svenske eller finske markedsdomstol eller af den svenske eller finske forbrugerombudsmand, skal kunne indføres i de øvrige lande på samme måde som bøder. I Sverige er et lovforslag herom vedtaget i riksdagen. De nye regler trådte i kraft i forhold til Finland i maj 1985. I forhold til Danmark, Island og Norge gælder, at tilsvarende lovgivning først må gennemføres i de respektive lande, inden

den nye ordning kan finde anvendelse. I Danmark vil et lovforslag herom formentlig blive fremsat i den nu aktuelle folketingssamling.

Europarådets konvention om overførelse af dømte personer til straffuldbyrdelse åbnedes den 21. marts 1983 for undertegnelse. Indtil nu har Sverige, Danmark og Norge tiltrådt konventionen, som trådte i kraft den 1. juli 1985. Finland vil i nær fremtid ratificere konventionen. Gennem de overenskomster, som allerede findes mellem de nordiske lande, kommer konventionen dog kun i begrænset omfang til at få betydning for det nordiske samarbejde med hensyn til straffuldbyrdelsesspørgsmål.

8.3. Narkotikakriminalitet

Kampen mod narkotikakriminalitet indtager en meget central placering i det nordiske samarbejde.

Den nordiske styringsgruppe, der nedsattes på baggrund af de nordiske justits- og socialministres drøftelser i februar 1982, afsluttede sit arbejde i september 1983 med en række konkrete analyser af foranstaltninger til styrkelse af såvel den politi- som toldmæssige indsats i kampen mod narkotikakriminaliteten. Styringsgruppens rapport drøftedes på mødet i februar 1984 mellem de nordiske justits- og socialministre, hvor der var bred enighed om at intensivere det nordiske politi- og toldsamarbejde på området yderligere.

Det løbende fælles-nordiske politi- og toldsamarbejde i narkotikabekæmpelsen er videreført i en særlig politi- og toldgruppe. Blandt de spørgsmål som gruppen har taget op til nærmere drøftelse, er sambandsmandsordningen (udstationering af nordiske politi- og toldfolk i udlandet), informationsudveksling og samarbejdsrutiner inden for politi og toldvæsenet i Norden.

Nordisk Råd godkendte på den 33. session 1985 (rekommandation nr. 23/1985) Ministerrådets forslag til nordisk handlingsplan vedrørende narkotikabekæmpelsen inden for Norden. Handlingsplanen indebærer gennemførelse af en række fælles-nordiske initiativer – særlig inden for det sociale område – med henblik på forebyggelse og på andre måder bekæmpelse af narkotikaen. Det særlige politi- og toldarbejde indgår som et led i den samlede handlingsplan. Om det samlede arbejde med handlingsplanen henvises til Ministerrådets meddelelse om rekommandation nr. 23/1985.

I de nordiske lande har man taget en række yderligere initiativer til bekæmpelse af narkotikakriminaliteten. I flere af de nordiske lande overvejer man for tiden nye regler om straffeprocessuelle tvangsindgreb.

I Danmark er der i 1985 gennemført nye regler om indgreb i meddelelsehemmeligheden (telefonaflytning m. v.), ligesom folketinget har fået forelagt forslag til regler i retsplejeloven om anvendelse af agenter i efterforskningen.

I Finland har regeringen fremsat lovforslag om en totalreform af lovgivningen om forundersøgelse og tvangsmidler i straffesager. Riksdagen behandler forslaget. Regeringen har imidlertid ikke anset det for nødvendigt at indføre mulighed for telefonaflytning, som heller ikke i dag er tilladt, eller for andre sådanne særlige undersøgelsesmetoder, f. eks. anvendelse af agenter.

I Norge er gyldighedstiden for den midlertidige lov af 17. december 1976 om adgang til telefonkontrol i narkotikasager forlænget til udgangen af 1990. Der vil blive nedsat et udvalg for at føre kontrol med politiets anvendelse af telefonaflytning i disse sager. Et forslag fra rigsadvokaten om, at politiet i narkotikasager også bør have adgang til at foretage aflytning ved hjælp af skjulte mikrofoner ("rumaflytning") har været til høring, men har ikke ført til lovgivningsinitiativer.

8.4. Datakriminalitet

Nordisk Råd har opfordret Ministerrådet til at undersøge mulighederne for på fælles nordisk basis at udarbejde ensartede regler med henblik på at hindre datakriminalitet. Som nævnt ovenfor indgår spørgsmålet om datakriminalitet i Ministerrådets handlingsplan på datateknologiområdet. Vedrørende arbejdet med handlingsplanen henvises til afsnit 7.

De problemer, som spørgsmålet om datakriminalitet rejser, er i det store og hele de samme i de nordiske lande. Det er derfor vigtigt, at de løsninger – ikke mindst af lovteknisk art –, som der nås til, bliver ensartede. Spørgsmålet om, hvorledes en sådan harmonisering skal tilvejebringes, er bl. a. diskuteret i embedsmandskomitéen for lovgivningsspørgsmål under mødet i maj 1984. På baggrund heraf har der i 1984 og 1985 været afholdt en række møder mellem embedsmænd fra de nordiske lande om datakriminalitet. Et fælles udgangspunkt i lovgivningsarbejdet er, at forbrydelser i tilslutning til datamaskiner i størst mulig udstrækning bør ske på baggrund af de traditionelle gerningsbeskrivelser i de centrale straffelove.

I Norge afgav straffelovrådet i efteråret 1985 en betænkning om datakriminalitet. Efter høring vil departementet formentlig fremsætte lovforslag i 1986.

I Sverige offentliggjordes i 1983 en betænkning (SOU 1983: 50) om en gennemgang af strafferettens formueforbrydelser, der bl. a. indeholdt forslag til nye regler i brottsbalken om ansvar for bedrageri i tilfælde, hvor nogen forårsager økonomisk skade ved ulovligt at påvirke resultatet af en automatisk databehandling. På grundlag af bl. a. disse forslag har den svenske regering utarbejdet forslag til ændringer i straffeloven, som sigter til at forbedre mulighederne for at modvirke kriminalitet med tilknytning til datamaskiner. I overensstemmelse med de almindelige principper som der er enighed om i Norden er bestemmelserne gjort teknikneutrale. Forslaget, som blev fremsat i riksdagen i efteråret 1985 indebærer i korthed følgende. Bedrageribestemmelsen udvides med særligt strafansvar for den som ulov-

ligt påvirker resultatet af en automatisk informationsbehandling. Gennem en justering af bestemmelsen om ulovligt brug gøres denne anvendelig på det såkaldte tidstyveri. Strafansvaret for mandatsvig udvides til visse personer med tekniske opgaver, f. eks. ledere af datacentraler. Bestemmelsen i dataloven om dataindtrængen justeres for lettere at kunne anvendes mod ulovlig aflytning og lignende af information, som er under transport.

I Finland er indledt en almindelig gennemgang af strafferetten. Den finske projektorganisation til en totalrevision af straffeloven har i sin første delbetænkning fra juni 1984 også behandlet spørgsmålet om datakriminalitet. Formålet er ikke at foreslå særlige foranstaltninger vedrørende dataforstyrrelser, men at ændre de traditionelle gerningsbeskrivelser, således at de kommer til at omfatte dataforbrydelser. I forslaget er udtrykkeligt nævnt databehandlingsproblemer såsom "datorbedrageri", dataforfalskning, lagrede data som mål for skadegørende adfærd og virksomhedsspionage rettet mod datasystemer. Hensigten er at sætte forslaget i kraft allerede som en delvis reform af straffeloven. I projektorganisationen er udarbejdet et foreløbigt udkast til de strafferetlige foranstaltninger mod forbrydelse mod informations- og kommunikationssystemet. Forslaget til en ny personregisterlov, som er nævnt ovenfor, vil også indeholde straffebestemmelser. For nylig skærpedes også straffen for ophavsretskrænkelser med særlig tanke på "datapiracy".

I Danmark er der i juni 1985 på grundlag af straffelovrådets betænkning nr. 1032/85 om datakriminalitet og de fælles nordiske drøftelser foretaget ændringer af straffeloven med henblik på en mere effektiv bekæmpelse af datakriminalitet. Der er således i straffelovens § 279 a indsat en ny bestemmelse om databedrageri og i § 263 en ny bestemmelse om indtrængen i dataanlæg og en strafskærpselsesregel vedrørende erhvervshemmeligheder m. v. Endelig er straffelovens § 193 ændret, således at indgreb, som fremkalder omfattende driftsforstyrrelser af visse dataanlæg, er strafbare.

Der foregår løbende orienteringer mellem de nordiske landes justitsministerier om disse spørgsmål. De løsninger, som er aktualiseret eller gennemført på området er også på væsentlige principielle punkter ligeartede.

8.5. Økonomisk kriminalitet

På den 33. session opfordrede Nordisk Råd til på grundlag af det omfattende udredningsmateriale, der foreligger, snarest muligt at iværksætte konkrete samarbejdsprojekter vedrørende bekæmpelsen af økonomisk kriminalitet.

I begyndelsen af 1983 nedsattes, efter beslutning fra de nordiske stats- og samarbejdsministre, en særlig nordisk arbejdsgruppe med det formål at kortlægge behovet for et nordisk samarbejde for så vidt angår bekæmpelse af økonomisk kriminalitet. Arbejdsgruppen har afgivet en betænkning, som har været til høring. Blandt forslagene fandtes bl. a. spørgsmålet om

tavshedspligt som eventuel hindring for informationsudveksling mellem myndighederne i de nordiske lande.

Spørgsmålet om en udvidelse af det eksisterende samarbejde drøftedes på justitsministermødet 18.–19. juni 1985 i Finland. Der var mellem ministrene enighed om, at det burde tilstræbes, at landene støttede hinanden i et konkret og praktisk samarbejde på dette område, og at bureaukratiske ordninger burde undgås.

På denne baggrund har Ministerrådet besluttet at iværksætte et par særligt egnede forskningsprojekter. Det ene af disse går ud på at klarlægge de hindringer for samarbejdet over grænserne, som kan ligge i landenes bestemmelser vedrørende tavshedspligt. En forholdsvis smidig udveksling af oplysninger er en forudsætning for et nærmere samarbejde mellem de berørte myndigheder i kampen mod den grænseoverskridende økonomiske kriminalitet.

Det andet projekt sigter mod problemer med økonomisk kriminalitet i forbindelse med import og export. Dette vil blive gennemført i nært samarbejde med toldmyndighederne i Norden.

Herudover planlægger Ministerrådet et seminarium i 1986 for at skabe grundlag for yderligere fælles foranstaltninger. Det er hensigten – med bistand fra Nordisk samarbejdsråd for kriminologi – at skabe kontakt mellem forskere på området, som kan bidrage til et effektivt nordisk samarbejde.

Spørgsmålet om bekæmpelse af økonomisk kriminalitet overvejes endvidere på nationalt plan i de enkelte lande.

I Danmark forventer udvalget vedrørende bekæmpelse af økonomisk kriminalitet af afgive betænkning i begyndelsen af 1986.

Betænkningen vil formentlig indeholde forslag til ændringer i retsplejelovens regler om tiltalerejsning og påtaleundladelse, således at der i højere grad gives anklagemyndigheden mulighed for at beskære sager af procesøkonomiske og ressourcemæssige hensyn. Endvidere vil forslaget indeholde ændringer i de gældende regler om straf for urigtig bogføring. Endelig forventes forslaget at skulle vedrøre spørgsmålet om frakendelse af retten til at drive virksomhed i selskabsform (konkursrytteri).

Det må forventes, at betænkningen fra udvalget vil blive forelagt for straffelovrådet og retsplejerådet, inden lovforslag fremsættes. Forslaget kan derfor næppe forventes fremsat før i begyndelsen af april måned 1986.

Med henblik på at bekæmpe økonomisk kriminalitet er der i Finland dels udarbejdet et forslag til nye straffebestemmelser på dette område og dels nedsat en arbejdsgruppe for at koordinere bestræbelserne på at bekæmpe økonomisk kriminalitet.

I Sverige nedsattes i slutningen af 1982 en særlig kommission - normalt kaldet eko-kommissionen – med den opgave hurtigt at udarbejde et grundlag for en kraftfuld og effektiv indsats mod økonomisk kriminalitet. Da kommissionen afsluttede sit arbejde i foråret 1984, havde den til regeringen

overgivet ca. tredive betænkninger, notater, rapporter og skrivelser med forslag til foranstaltninger. Disse forslag har dannet grundlag for beslutninger og foranstaltninger fra regering og riksdag. Ny lovgivning er foreslået eller besluttet vedrørende bl. a. domstolenes behandling af sager om økonomisk kriminalitet, selskabsrevisionen, juridiske og økonomiske rådgivere, leverandørkontrol, samt næringsforbud. Kommissionens arbejde lå ligeledes til grund for det forslag om retningslinierne for det fremtidige arbejde med økonomisk kriminalitet, som regeringen fremlagde i efteråret 1984, og som riksdagen vedtog i foråret 1985.

9 Procesret

Det nordiske samarbejde på procesrettens område har navnlig centreret sig omkring konkursretten. Dette samarbejde har medvirket til, at nye konkurslove trådte i kraft i Danmark i 1978 og i Island i 1979. I Norge er en ny konkurslov vedtaget i 1984 og ventes sat i kraft 1. januar 1986. I Sverige, hvor konkurslovgivningen revideres i etaper, arbejdes der med at udforme en ny konkurslov på grundlag af konkurslovkomiteens endelige betænkning i juni 1983 og en betænkning afgivet af kommissionen mod økonomisk kriminalitet i oktober 1983, hvori foreslås mere effektive regler om omstødelse i konkurs. Lovforslaget vil formentlig kunne fremsættes i riksdagen i 1986. I den nye konkurslov, som foreslås, vil de tidligere delreformer være indarbejdede, ligesom en række nyheder foreslås. Nordiske overvejelser herom har fundet sted. Også i Finland arbejdes der fortsat med en revision af konkurslovgivningen. Riksdagen har i tilknytning til dette revisionsarbejde fremsat lovforslag om forbud mod at drive virksomhed (såkaldt konkurskarantæne).

I 1979 opnåedes enighed om en række ændringer i den nordiske konkurskonvention. Disse ændringer er trådt i kraft den 1. maj 1983 i forholdet mellem Danmark, Finland og Sverige.

I Danmark er der i foråret 1984 gennemført en vigtig konkursreform, der omfatter en fuldstændig revision af reglerne om betalingsstandsning samt helt nye bestemmelser om gældssanering. Justitsministeriet har endvidere i foråret 1985 iværksat en omfattende høring af myndigheder og organisationer om mulige lovændringer på konkurslovgivningens område. Høringen omfatter bl. a. spørgsmålet om ændrede regler for salærberegning til kurator og om ændrede regler om realisation af boaktiver.

10 Offentlig ret

Spørgsmålet om valgret for nordiske statsborgere ved parlamentsvalg blev drøftet indgående i 1984 i embedsmandskomiteen og af justitsministrene. Drøftelserne i Sverige har i 1985 vedrørt mere spørgsmålet om dobbelt statsborgerskab. Spørgsmålet er behandlet i det svenske arbejts-

marknadsdepartementets regie ved nordiske drøftelser i januar 1985 og ved en international konference i september. Spørgsmålet blev endvidere drøftet på justitsministermødet i Finland.

I Danmark har regeringen i foråret 1984 fremsat forslag til en ny forvaltningslov og en ny offentlighedslov. Lovforslagene blev ikke færdigbehandlet i folketinget i samlingen 1984/85. Regeringen vil i efteråret 1985 genfremsætte lovforslagene. I Danmark har der ikke hidtil i lovgivningen været fastsat generelle regler for forvaltningens sagsbehandling. Sigtet med forslaget til en forvaltningslov er at gennemføre almindeligt gældende regler om inhabilitet, parters aktindsigt, partshøring, begrundelse og klagevejledning. Forslaget til en ny offentlighedslov udvider anvendelsesområdet for loven og til også at omfatte faktisk forvaltningsvirksomhed og indeholder i øvrigt forskellige ændringer i forhold til den gældende offentlighedslov.

I Norge fremlagde et udvalg i november 1983 et udkast til en ny fremmedlov. Udredningen har været til høring, og det videre arbejde med forslaget foregår i justisdepartementet. Regeringen fremlagde i efteråret 1985 et forslag om ændring i særlovgivningen om tavshedspligt (tilpasning til forvaltningsloven).

I Sverige har man i 1984 nedsat en parlamentarisk komité med den opgave at undersøge centrale spørgsmål om folkestyrets vilkår. Bl. a. vil spørgsmålet om forlængelse af mandatperioden for rigsdags- og kommunevalg fra 3 til 4 år samt om fælles eller adskilte valgdage blive undersøgt.

Spørgsmålet om øget beskyttelse af ytringsfriheden i massemedierne er undersøgt af yttrandefrihedsudredningen, der i 1983 har fremlagt et forslag herom, som skal supplere trykkefrihedsforordningen. Arbejdet i justitsministeriet med udarbejdelsen af forslaget sker med henblik på en lagrådsremiss i foråret 1986.

I Sverige er forslag til en ny forvaltningslov fremsat i efteråret 1985. Forslaget skal gøre myndighedernes sagsbehandling enklere og hurtigere samtidig med, at kontakten mellem myndighed og borgere skal forbedres.

I Finland behandler riksdagen fire forslag om revision af statsforfatningen. Forslagene indeholder bestemmelser om rådgivende folkeafstemninger, måden for valg af republikkens præsident, justering af visse af præsidentens magtbeføjelser og reform af lovgivningsordningen.

Forvaltningsproceskomitéen, som nedsattes i 1983, forbereder en reform af forvaltningslovgivningens organisation. Spørgsmålene gælder først og fremmest länsrätternas og högsta förvaltningsdomstolens stilling og betingelserne for dens virksomhed. Komitéens mandat er udløbet den 31. oktober 1985.

Justitsministeriet arbejder med spørgsmålet om almindelige bestemmelser om sagsbehandlingen i forbindelse med forvaltningslovgivningen.

Kapitel V

Konsumentpolitik

1. Inledning

Det nordiska samarbetet på det konsumentpolitiska området styrs av ett samarbetsprogram som reviderades år 1984. Programmet syftar till en effektivare konsumentpolitik, bättre resursutnyttjande samt undanröjande av handelshinder. I programmet anges några arbetsområden som särskilt viktiga. Högt prioriterade områden som har berörts av 1985 års verksamhet är:

- frågor om hushållens ekonomi
- insatser för att minska eller undanröja handelshinder mellan de nordiska länderna
- produktsäkerhet
- gemensamma undersökningar av varor och tjänster
- varudistributionsfrågor
- frågor kring konsumentinflytande samt
- konsumentverksamhet på lokal nivå.

Under år 1986 beräknas också samarbetsprogrammets övriga prioriteringar få fullt genomslag i det nordiska konsumentpolitiska samarbetet.

Under år 1985 har lagts särskild vikt på uppföljning av tidigare genomförda projekts effekter. Detta uppföljningsarbete avses fortsätta också kommande år.

Budgeten för projektverksamheten år 1985 inom sektorn har uppgått till 3 290 000 NOK. Sammanlagt 35 projekt har pågått under året, medan 20 projekt har avslutats.

Vid sidan av projektverksamheten har information kontinuerligt utväxlats som nationell konsumentverksamhet och arbetet i internationella organisationer, speciellt OECD, EG och ISO.

Under Nordiska ämbetsmannakommittén för konsumentfrågor (NÄK) arbetar ett antal utskott med ansvar för olika konsumentpolitiska delområden. För närvarande består organisationen av följande utskott

- Utskottet för allmänna konsumentpolitiska frågor
- Utskottet för undersökningssamordning
- Utskottet för produktinformation
- Utskottet för utbildning och information
- Utskottet för konsumenträtt.

2. Samarbete inom olika utskotts verksamhetsområden

2.1 Allmänna konsumentpolitiska frågor

På det hushållsekonomiska området har ett utvecklingsarbete, som genomförts under åren 1983–84, lagts till grund för ett omfattande projektar-

bete under år 1985. Förprojektet om hushållsekonomiska effekter av omställningar och kriser, som drabbar hushållen, har slutförts. Huvudprojektet påbörjas i januari 1986. Vidare har ett projekt om konsumenternas betalningsproblem med kreditkort avslutats. I rapporten belyses orsakerna till missbruk av krediter.

För att få fram bättre underlag för det hushållsekonomiska arbetet har samarbete inletts med statistikproducenter och prismyndigheter.

Inom den hushållsekonomiska sektorn har två seminarier förberetts. Vid det ena seminariet kommer man bl. a. att diskutera konsumentorganens önskemål rörande lokala prisundersökningar. Det andra kommer att uppmärksamma ungdomars konsumtion. Båda seminarierna kommer att genomföras under år 1986.

På varudistributionsområdet har den andra fasen av projektet rörande konsumentinflytande på utvecklingen av varuförsörjningen avslutats. De nationella rapporterna om projektets praktiska försök med lokal samverkan mellan konsumenter och handel har utkommit. Projektet om discountbutikers för- och nackdelar från konsumentsynpunkt har drivits vidare.

Ett forskningsseminarium om olika former för konsumentinflytande har genomförts. På grundval av diskussionen vid seminariet planeras ett forskningsprogram på detta tema.

2.2 Undersökning av varor och tjänster

Den under 1984 påbörjade jämförande provningen av kolfilterfläktar, vilken utgör en uppföljning av den tidigare genomförda provningen av spisfläktar, har slutförts och en rapport har sammanställts. Inom området gemensam provning har under året påbörjats en undersökning av elektriskt drivna bormaskiner. Bakgrunden till projektet är den ökade användningen av eldrivna hobbymaskiner i hemmen och den därav följande ökade risken för olycksfall. Denna undersökning är planerad att fortgå också under 1986-87.

En viktig förutsättning för genomförandet av gemensamma nordiska varuprovningar är tillgång till metoder. Inom utskottet för undersökningsamordning har under året slutförts ett projekt avseende metod för provning av hushållsspisar och ett nytt projekt har påbörjats gällande metod för provning av tvättmaskiner. Utskottet har vidare följt och stött verksamheten inom fackgruppen NORDTEST-konsument. Av de inom fackgruppen framtagna och bearbetade provningsmetoderna har tre under 1985 antagits som NORDTEST-metoder.

Fackgruppen konsument har under året nedlagts. I stället har tillsatts en ny programgrupp för konsumentfrågor direkt underställd NORDTEST:s styrelse.

Inom området produktsäkerhet har under året slutförts en uppföljning av de aktiviteter som pågår i de nordiska länderna vad avser registrering och inrapportering av hem- och fritidsolyckor.

I övrigt pågår inom området bl.a. ett projekt med syfte att finna en metod för provning av säkerhet hos leksaksprojektiler och ett projekt rörande provning av lekplatsutrustningar för privat bruk.

Den under 1984 genomförda litteraturstudien angående förvaring av klimatkänsliga livsmedel i hushållen har slutförts och avrapporterats. Inom området har inletts två nya utredningar med syfte att få underlag för bedömning av behovet av att förbättra konsumenternas möjligheter att förvara livsmedel.

En rapport från det i november 1984 hållna seminariet med deltagare från konsumentorgan och standardiseringsorgan har sammanställts. Den utgör ett underlag för fortsatt arbete inom området. Ett förberedande nordiskt möte inför ett sammanträde med work-shop ISO-COPOLCO har hållits.

Under året har också genomförts två uppföljningsprojekt, ett avseende dammsugare och ett avseende hushållskemikalier.

2.3 Produktinformation

Arbetet med att ta fram en gemensam nordisk blankett för deklaration av begagnade bilar har fortsatt under året. Ett första utkast till blankett är närvarande under diskussion i de nordiska länderna. Ett gemensamt förslag till deklarationsformulär torde kunna presenteras i början av 1986.

Inom området för ny informationsteknik har under året påbörjats ett projekt med syfte att kartlägga för- och nackdelar för konsumenterna vid förmedling av databaserad information om varor och tjänster. I ett kommande skede skall, mot bakgrund av den erfarenhet man fått, övervägas vilka konsumentkrav som bör ställas inom detta område.

Under utskottet har tidigare genomförts två projekt rörande skötsel av beklädnadsskinn respektive terminologin på det området. Inom metodområdet har vidare genomförts en bearbetning av metoden för provning av flytutrustning med avseende på brandhärdighet/antändlighet.

Ett seminarium rörande information om möbler har genomförts.

2.4 Utbildning och information

Det under utskottet under 1982–85 genomförda projektet angående nya media och konsumenten har under året följts upp av ett seminarium med huvudtemat "Framtidens konsumentinformation". Vid detta seminarium har diskuterats hur den nya informationsteknologin skall kunna användas för att förstärka och effektivisera konsumentinformationen och göra det möjligt för konsumentorganen att också nå ut till "informationssvaga grupper".

Strävandena att få in undervisning i konsumentfrågor på olika nivåer inom skolan och utbildningsväsendet i övrigt har fortsatt. Under året har projektet "Konsumentfrågor i förskolan" avslutats. Diskussioner har förts nationellt inför ett eventuellt fortsatt nordiskt arbete inom området. Ett

projekt med syfte att söka få fram utbildning i hushållsekonomi för kortutbildade har påbörjats. Det har diskuterats hur konsumentfrågorna skall få större utrymme inom universitet och högskolor.

Det nordiska samarbetet för att stärka den lokala konsumentverksamheten fortsätter. Under året har genomförts ett projekt, där man kartlagt hur de lokala organen samarbetar med skolan i de olika länderna och lagt fram olika modeller för att utöka verksamheten.

Den nordiska fortbildningskursen för konsumentvägledare och anställda inom konsumentorganen har avslutats. En preliminär utvärdering tyder på att kursen har gett ett positivt resultat.

Informationsbulletinen "Konsumentnytt från Norden" har utkommit med tre nummer.

Under året, som har varit FN:s ungdomsår, har de nordiska länderna utnyttjat varandras konsumentinformationsmaterial för ungdomar och därigenom tillvaratagit resurser i form av både material och planeringsarbete.

2.5 Konsumenträtt

En utvärdering av de nationella konsumentmyndigheternas kontrollverksamhet på marknadsföringsområdet har påbörjats. I projektet undersöks hur den konsumenträttsliga regleringen av marknadsföringen har verkat. Avsikten är att man med ledning av utvärderingen skall kunna bedöma kontroll- och sanktionssystemets effektivitet samt behovet av reformer inom lagstiftning och administration.

En undersökning om konsumenträttsliga problem i samband med användandet av ny datateknologi och betalningskort i varuhandeln har avslutats liksom ett projekt om lagregler, avtalsvillkor och praxis rörande banktjänster.

Ett seminarium om användandet av garantier i marknadsföringen har genomförts. Syftet med seminariet var att finna lösningar på de konsumentproblem som är förknippade med garantier.

Ett förprojekt om behovet av särskilt skydd för barn och unga gentemot reklampåverkan har påbörjats.

På grundval av en arbetsrapport om kollektiv talan samt en rapport om återkallande av farliga varor har inletts planering av ett seminarium under år 1987.

Ett utbyte av erfarenheter från behandlingen av ärenden vid FO/KO-myndigheterna i de nordiska länderna har genomförts.

Kapitel VI

Jämställdhet

1. Inledning

Jämställdhetsutskottet har till uppgift att koordinera det nordiska samarbetet på jämställdhetsområdet på grundval av det program som antogs år 1978 av ministerrådet och som reviderats under år 1982. Programmet anger följande huvudområden för samarbetet: arbetsliv, social- och familjepolitik, utbildning, boende- och samhällsplanering samt deltagande i det politiska livet och samhället i övrigt.

Under år 1985 har 1 421 000 NOK beviljats för sammanlagt 15 projekt varav 171 000 NOK från NAUT:s budget samt 100 000 NOK från budgetreserven. Den indikativa ramen för 1986 är 1 408 000 NOK.

Ministerrådet har i samarbetsprogrammet framhållit vikten av att sätta in åtgärder i arbetslivet främjar jämställdheten mellan kvinnor och män. Årets arbete inom sektorn har i hög grad präglats av förberedelser och igångsättning av det s. k. "Bryt-projektet" vars syfte är att pröva och utarbeta modeller för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. Projektet är den största satsning som gjorts inom sektorn och delfinansieras av Nordiska arbetsmarknadsutskottet och ämbetsmannakommittén för nordiskt kulturellt samarbete.

2. Nordiska rådets rekommendation 25/1985 samt yttranden rörande det nordiska jämställdhetsarbetet

2.1 Rekommendation 25/1985

Nordiska rådet har i en rekommendation nr 25/1985 rekommenderat Nordiska ministerrådet att genomföra åtgärder för att minska rollbundenheten inom utbildning och yrkesval i de nordiska länderna.

Arbetet med denna rekommendation behandlas under nedanstående avsnitt om "Arbetslivet".

2.2 Yttranden

Nordiska rådet har i ett yttrande uttalat att möjligheten att engagera fler ämbetsmannakommittéer än jämställdhetsutskottet bör tas till vara. Rapporter om härav skall ske regelbundet till jämställdhetsutskottet.

Denna fråga diskuterades vid ett möte med ställföreträdarkommittén den 11–12 juni 1985 vid vilket även jämställdhetsutskottets ordförande och sekreterare var närvarande.

På förslag från ställföreträdarkommittén beslutade samarbetsministrarna den 4 oktober 1985 att sända ut ett brev till samtliga ämbetsmannakommittéer med följande innehåll:

”I det nordiske samarbejdsprogram vedrørende ligestillingspørgsmål fremhæves betydningen af at ligestilling mellem kvinder og mænd fremmes indenfor den virksomhed og de organisationer som indgår i det nordiske samarbejde under Nordisk Ministerråd.

Ved udførelsen af samarbejdsprogram og projekter indenfor de forskellige samarbejdssektorer under Nordisk Ministerråd, skal der således til stadighed tages hensyn til ligestillingsaspekter. Ligestillingsudvalget har en central funktion i dette arbejde.

For at styrke integrationen af ligestillingsaspektet indenfor embedsmandskomiteernes arbejde har Nordisk Ministerråd (samarbejdsministrene) besluttet at anmode samtlige embedsmandkomiteer om at lade en repræsentant for ligestillingsudvalget deltage i embedsmandskomitémøderne, når udvalget måtte ønske dette. Herved opnår ligestillingsudvalget at kunne give den respektive embedsmandskomité sine synspunkter på konkrete projekter m.v. ud fra et ligestillingsaspekt.”

Jämställhetsutskottet menar att den modell som samarbetsministrarna beslutat innebär en bättre möjlighet för utskottet att kunna påverka jämställdhetsfrågans integrering på andra områden än enbart en regelbunden rapportering från ämbetsmannakommittéerna om vad som gjorts under året. Samtidigt innebär den beslutade modellen att jämställdhetsutskottet mer aktivt får bevaka de övriga sektorerna.

I ett annat yttrande framhåller Nordiska rådet att ministerrådet bör rikta en uppmaning till regeringarna att medverka till jämnare könsmässig fördelning i nordiska ämbetsmannakommiteer m. fl. organ.

I nordiska samarbetsprogrammet för jämställdhetsområdet, som i vissa delar gäller för samtliga ministerrådets organ sägs att ”Ministerrådet vill alltid genom sin egen verksamhet arbeta för en jämn könsfördelning vid utnämning av ledamöter i nordiska kommittéer och arbetsgrupper”. Brev med påminnelse om detta gick ut till samtliga ämbetsmannakommittéer i augusti 1984 i samband med en hemställan om rapportering av vad som gjorts för jämställdhet på de olika sektorerna.

Genom de svar som gavs framgick det dock klart att den könsmässiga fördelningen i ämbetsmannakommittéer och arbetsgrupper fortfarande är mycket ojämn.

Den utvärdering som gjordes av jämställdhetssektorn 1984 visade på brister i uppföljningen av avslutade projekt. Jämställdhetsutskottet kommer därför i början av år 1986 att ha ett möte som enbart ägnar sig åt denna fråga. Samtliga avslutade projekt under de senaste tre åren kommer att behandlas från uppföljningssynpunkt.

3. Möten under 1985

De nordiska jämställdhetsministrarna möttes den 15 februari 1985 för att diskutera den Nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning och förberedelserna till FN:s kvinnokonferens. Samma dag

hölls ett möte med jämställdhetsministrarna och representanter för Nordiska rådets social- och miljöutskott, som var initiativtagare till mötet. De frågor som diskuterades var effektivisering av det nordiska jämställdhets-samarbetet och de nordiska förberedelserna till FN:s kvinnokonferens i Nairobi 1985.

Nordiska jämställdhetsutskottet har sedan december 1984 haft sex möten.

4. Arbetslivet

Nordiska ministerrådet avsatte 1985 724 000 NOK till projekt som berör arbetslivet och jämställdhet. Av dessa medel kommer 171 000 NOK från Nordiska arbetsmarknadsutskottet (NAUT) som delfinansiering av projektet *Program för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden* samt 40 000 NOK respektive 60 000 NOK från budgetreserven till projekten *ILO och jämställdhet i arbetslivet* och *Rekrytering av kvinnor till databranschen*. Detta visar att jämställdhet i arbetslivet är ett prioriterat samarbetsområde inom sektorn.

4.1 Brytprojektet

Det viktigaste målet är att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden. Kvinnorna är koncentrerade till ett fåtal låglöneyrken. Därför måste deras arbetsmöjligheter och yrkesval breddas för att därigenom kunna utjämna löneskillnaderna och förbättra arbetsmöjligheterna i en svår arbetsmarknadssituation.

Detta menar även Nordiska rådet som i sin rekommendation 25/1985 rekommenderar Nordiska ministerrådet att genomföra åtgärder för att minska rollbundenheten inom utbildning och yrkesval i de nordiska länderna.

I linje med Nordiska rådets rekommendation startade Nordiska ministerrådet 1985 ett fyraårigt åtgärdsinriktat projekt vars syfte är att utveckla och pröva metoder som bidrar till att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden genom försöksverksamhet i utvalda lokala områden i de fem nordiska länderna.

Målsättningen är att utvidga och säkra kvinnors utbildningsval och yrkesmöjligheter genom en insats i såväl utbildningssystemet som arbetslivet och härmed även företag.

Som underlag för försöksverksamheten kommer det att göras en analys av lokalområdets utbildnings- och sysselsättningsförhållanden, om en sådan analys ännu inte föreligger.

Projektet kommer att genomföras i samarbete med de lokala arbetsmarknadsmyndigheterna, skolmyndigheterna och enskilda företag/organisationer.

Projektet skall bedrivas i följande områden:

Danmark: Fredriksborg

Finland: Vammala stad

Island: Akureyri kommun

Norge: Rogaland fylke

Sverige: Västmanlands län

De nationella projektbeskrivningarna är under utarbetande.

I styrgruppen ingår jämställdhetsutskottet, representanter för arbetsmarknadens parter, NAUT och ÄK-kultur.

Projektet är den största satsning som ministerrådet gjort på jämställdhetssektorn. Det engagerar också Nordiska arbetsmarknadsutskottet och ämbetsmannakommittén för nordiskt kulturellt samarbete och finansieras delvis över båda ministerrådsbudgetarna.

4.2 Likalön och lönebildning

I Nordiska rådets social- och miljöutskotts betänkande över Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet 1983 under punkt 8, Jämställdhet, framhålls att "enligt utskottets mening utgör värderingar av olika yrken en av de kärnfrågor som måste lösas för att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden". I nordiska samarbetsprogrammet på jämställdhetsområdet tas frågan om löneskillnader upp. I linje med detta avslutades ett projekt om lika lön och lönebildning vars syfte är att öka insikten om den lokala lönebildningen som fördelningsprocess samt att få större förståelse för de systematiska och osystematiska arbetsvärderingarna som faktorer i lönebildningsprocessen för kvinnor och män. Studien genomfördes inom en privat sektor och en del av den offentliga sektorn i Sverige och Norge. Slutrapporten utkom under hösten som Nord-publikation med titeln "Likelønnens mulighet".

4.3 Seminarium om personalpolitik i statsförvaltningen

I samarbetsprogrammet på jämställdhetsområdet framhålls att genomförandet av jämställdhet på hela arbetsmarknaden är oerhört viktigt och den offentliga sektorn har ett speciellt ansvar som administratör av samhällsservice och som opinionsbildare, i samband med lagstiftning och som ländernas största arbetsgivare.

I juni 1985 hölls ett seminarium om personalpolitiken i statsförvaltningen. Deltagare var tjänstemän med ansvar för personalpolitiken i de nordiska statsförvaltningarna. Dessa redovisade respektive lands erfarenheter och arbetssätt samt diskuterade hur myndigheterna bättre kan beakta jämställdhetsaspekten i intern- och vidareutbildningsfrågor och vid anställning av personal. Rapport från seminariet kommer att föreligga i början av 1986.

4.4 ILO och jämställdhet i arbetslivet

Vid 1985 års ILO konferens presenterades en nordisk rapport finansierad av Nordiska ministerrådet kallad "Public Machinery and Legislation for the Promotion of Equal Opportunities in the Nordic Countries, Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden". Rapporten är en uppdatering av den utredning som företogs 1975 "ILO og kvinner i arbeidslivet" (NU 1976:6) och redovisar vad som skett i de nordiska länderna vad gäller vissa konventioner som berör jämställdhet i arbetslivet.

4.5 Rekrytering av kvinnor till databranschen

Nordiska rådets social- och miljöutskott uttalade i sitt betänkande över Nordiska ministerrådets berättelse (C1) för 1984 sitt stöd för ett seminarium om rekrytering av fler kvinnor till databranschen. Medel till projektet beviljades ur budgetreserven och seminariet ägde rum i oktober 1985. Ämnen som diskuterades var bl. a. rekryterings- och jämställdhetsåtgärder i utbildningssektorn och i näringslivet, nationella mål och planer och förslag till vidare arbete. Resultatet från seminariet kommer att redovisas i en rapport som väntas bli klar i början av 1986.

4.6 Arbetstid

Arbetstidens förläggning och omfattning är en central fråga i jämställdhetssammanhang. Jämställdhetsutskottet, som yttrat sig över sekretariatets förslag till organisering av det fortsatta arbetet med arbetstidsfrågan inom Nordiska ministerrådet, bevakar arbetet på detta område. Vad gäller arbetstidsfrågan i övrigt hänvisas till kapitel X Arbetsmiljö.

5. Social- och familjepolitik

5.1 Seminarium om våld i parförhållanden

I november 1984 genomfördes ett seminarium där forskare, tjänstemän och praktiker inom området diskuterade våld i parförhållanden med utgångspunkt från hittillsvarande forsknings- och undersökningsresultat, de nordiska ländernas lagstiftning gällande kontrollen av dessa fenomen samt behandlingspolitiken i Norden. Rapport från seminariet utkom i slutet av år 1985 som Nord-publikation.

5.2 Inventering av nordisk forskning kring olika aspekter på parrelationer

1985 utarbetades en förstudierapport utgörande en kartläggning av den forskning som gjorts i Norden rörande parrelationer inom den psykologiska, den sociologiska och den socialantropologiska samhällsvetenskapliga forskningen i perioden 1950–1985. Förstudien kommer att publiceras som Nord-publikation och följas upp med ett stort nordiskt forskningsprojekt i ämnet 1986–1988.

5.3 Jämförande nordisk analys av orsakerna till nativitetens förändring

Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) diskuterade vid ett möte den 24 augusti 1984, vid vilket även Nordiska rådets social- och miljöutskott deltog, Nordiska rådets hemställan om en jämförande nordisk analys av orsakerna till nativitetens förändring över en längre tidsperiod. Frågans praktiska handläggning redovisas under kapitel XI Socialpolitik.

6. Utbildning

6.1 Kontaktmöte för tjänstemän inom undervisningsförvaltningarna

Utbildningen av pojkar och flickor har en avgörande betydelse för jämställdhet i både skola och arbetsliv. Det är nödvändigt att arbeta för att skolan ger flickor och pojkar samma grundläggande kompetens, så att elever inte lämnar skolan med könsbundna kunskaper och färdigheter. I december 1984 hölls ett kontaktmöte för tjänstemän inom undervisningsförvaltningen i syfte att utbyta information och erfarenheter om jämställdhetsfrågor som ansluter sig till utbildning och uppfostran i grundskolan och gymnasiet (eller motsvarande) samt i syfte att lägga fram projektförslag som uppföljning av mötet. Resultatet av detta kontaktmöte finns publicerat i en NORD-publikation med titeln "Køn og roller i skolen".

Vad gäller övriga utbildningsfrågor hänvisas till avsnittet om "Arbetsliv" i detta kapitel.

7. Boende- och samhällsplanering

Samhällets fysiska uppbyggnad har avgörande betydelse för att jämställdhet mellan kvinnor och män skall kunna bli en realitet och således göra det möjligt för båda makarna i en familj att ha förvärvsarbete.

7.1 Det nya vardagslivet

Under år 1982 gjordes en förstudie till ett projekt vars syfte är att utveckla modeller för ett nytt sätt att organisera vardagslivets viktigaste områden med hänsyn till jämställdhet mellan män och kvinnor, representerade av begreppen boende, omsorg och arbete. Förstudien har publicerats som NORD-publikation med titeln "Det nya vardagslivet". Publikationen har haft stor efterfrågan. Förstudien har lett till att ministerrådet genomfört projektet under åren 1984 och 1985. Projektets resultat kommer att publiceras i början av 1986.

8. Deltagande i det politiska livet och i samhällslivet i övrigt

8.1 *Kvinnor i politiska beslutsprocesser*

Det är viktigt att kvinnor likaväl som män har inflytande på samhällets utveckling. 1983 inleddes ett forskningsprojekt om "Kvinnor i politiska beslutsprocesser". Projektet är en uppföljning av ett seminarium om "Kvinnor i styrande organ" och en efterföljande förstudie. Syftet med projektet är att göra en jämförande nordisk undersökning av de hinder för kvinnors deltagande och inflytande i politiska beslutsprocesser samt att undersöka vad som gjorts i de fem nordiska länderna för att försöka undanröja dessa hinder och därmed öka kvinnors representation och inflytande. Projektet beräknas vara avslutat under första kvartalet 1986.

Resultatet har delvis presenterats i en bok med intervjuer med 35 kvinnliga politiker kallad "Blomster och spark – samtaler med kvindelige politikere i Norden". I början av 1986 kommer dessutom en handbok för kvinnliga politiker på samtliga nordiska språk.

9. Lagstiftning

9.1 *Seminarium om jämställdhetslagstiftning*

År 1984 anordnades ett seminarium om jämställdhetslagstiftning och dess tillämpning. Då fick representanter för jämställdhetsmyndigheter, arbetsmarknadens parter och forskare möjlighet att utbyta information och erfarenheter om jämställdhetslagstiftningens tillämpning, problem och möjligheter till vidare utveckling. Seminariet ledde fram till förslag om vidare samarbete och forskning på området. Rapport kommer ut som NORD-publikation senhösten 1985.

9.2 *Nordisk lovoversikt – viktige lover for kvinder ca 1810–1980*

Under hösten publicerades en rapport som Nord-publikation kallad "Nordisk lovoversikt – viktige lover for kvinder ca 1810–1980". Rapporten är en kronologisk sammanställning av de lagar i de nordiska länderna vilka angår kvinnors arbete och levnadsvillkor under nämnda tid. Sammanställningen avses utgöra underlag för vidare jämförande nordisk forskning på området samt berika kunskapen om respektive lands jämställdhetsarbete. Sammanställningen berör även lagstiftningen inom social- och familjepolitiken.

10. FN:s kvinnokonferens i Nairobi 1985

Det formella ansvaret för förberedelserna för FN:s kvinnokonferens i Nairobi 1985 vilade på de nordiska ländernas utrikesförvaltningar.

10.1 Nordisk förberedande konferens

Efter yrkande från Nordiska rådet hölls 1984 en nordisk förberedande konferens till FN:s kvinnokonferens. En rapport från konferensen utkom som NORD-publikation 1985.

10.2 Ministerrådssekretariatets deltagande i FN:s kvinnokonferens

Nordiska ministerrådets sekretariat deltog som observatör vid FN:s kvinnokonferens i Nairobi. Sekretariatets representant var konsulenten på jämställdhetsområdet.

Vid konferensen presenterade ministerrådet två nordiska informationskrifter: "Equality between the sexes – myth or reality in Norden" av Torild Skard och Elina Haavio-Mannila samt "Nordic Cooperation on Issues Relating to Equal Status". Den förstnämnda är en artikel om kvinnors situation i Norden och den andra en redogörelse för det nordiska jämställdhetssamarbetet. Den sistnämnda har resulterat i förfrågningar om nordiska projekt från länder utanför Norden.

10.3 Uppföljningsseminarier till kvinnokonferensen

I september hölls ett nordiskt seminarium om uppföljning av FN:s kvinnokonferens. Seminariet hade som utgångspunkt slutdokumentet från Nairobi-konferensen, "Forward-looking strategies (FLS)". Syftet var att utarbeta förslag till hur FLS kan användas i det nordiska jämställdhetsarbetet. Dessa förslag kommer att behandlas i början av 1986.

Deltagare på seminariet var representanter för nationellt jämställdhetsansvariga, arbetsmarknadens parter, kvinnoorganisationer och Nordiska rådet.

Rapport kommer ut i slutet av år 1985 som NORD-publikation.

Ytterligare ett uppföljningsseminarium kommer att hållas våren 1986 rörande kvinnoinriktat bistånd. Deltagare blir chefer inom de nordiska biståndsmyndigheterna.

Kapitel VII

Livsmedelsfrågor

1. Innledning

Produksjon av og handel med matvarer utgjør en betydelig andel av de nordiske lands økonomi. Teknologien på området er i rask utvikling og tilbudet av matvarer på markedet øker i omfang og mangfold. Matvarenes sammensetning og innhold av fremmedstoffer endres også. Senere års forskning har vist klare sammenhenger mellom matens ernæringsmessige og hygieniske kvalitet og befolkningens helse. En tilfredsstillende og effektiv kontroll av matsektoren, som sikrer forbrukerne et helsemessig forsvarlig tilbud og en redelig markedsføring av matvarer, stiller derfor store og økte krav til administrasjonen og til faglige og økonomiske ressurser i alle de nordiske land.

De nordiske land har i stor grad samme økonomiske struktur og kostholdet i Norden har mange fellestrekk. Produksjon, handel og kontroll omfatter i stor grad samme grupper og typer av matvarer, og det er naturlig og hensiktsmessig at de nordiske land samarbeider om felles faglige og administrative oppgaver og problemer. Gjennom samordning og arbeidsdeling kan de begrensede fagmiljøene utfylle og styrke hverandre i arbeidet med å avklare faglige spørsmål og finne fram til mest mulig hensiktsmessige administrative ordninger. Et nordisk samarbeid vil også kunne føre til vesentlige innsparinger i de nasjonale utgifter på denne sektoren.

Det Permanente nordiske utvalg for næringsmiddelsspørsmål (PNUN) under Nordisk Ministerråds stedfortrederkomité har ansvaret for det nordiske samarbeidet på næringsmiddel- og ernæringsområdet og legger opp retningslinjer, prioriterer samarbeidsoppgaver og koordinerer det nordiske samarbeidet på området. Næringsmiddelutvalget ble opprettet i 1980 og de første samarbeidsprosjekter ble startet opp i 1982.

Virksomheten på næringsmiddelområdet har i 1985 økt betydelig. I dokumentet: "Organisering av og prioriteringer for det nordiske samarbeidet på næringsmiddelområdet" (PNUN-11.12.84), er de viktigste prinsipper og prioriteringer for samarbeidsområdet de kommende årene fastlagt. Det er også utarbeidet særskilte anvisninger for prosjektarbeidet.

Samarbeidsoppgavene er nå fordelt på fire hovedområder:

- Lovgivning/regelverk/administrative spørsmål
- Kosthold og ernæring
- Toksikologi/risikovurdering
- Næringsmiddelkontroll.

PNUN har selv ansvaret for spørsmål og oppgaver knyttet til lovgivning/regelverk og administrasjon, mens de tre andre hovedområder ivaretas av egne arbeidsgrupper. Bevilgningen over Ministerrådets budsjett har i 1985 vært 780 000 NOK.

2. Uttalelser fra Nordisk Råd

Fra 1985 års sesjon i Nordisk Råd er det kommet tre uttalelser som angår samarbeidet på næringsmiddelområdet. Næringsmiddelutvalget har følgende kommentarer til uttalelsene:

- Samarbeidet for å kartlegge befolkningens kostvaner gjennom prosjekter om friskvård, helsekost m. v. pågår under Nordisk arbeidsgruppe for kost- og ernærings spørsmål, og er nærmere omtalt i kapittel 3.
- Kartlegging av bestemmelser på næringsmiddelområdet som kan innebære handelshindringer er gjennomført på flere områder. Den videre oppfølging med forslag til harmonisering av slike bestemmelser vil bli intensivert i 1986. De enkelte tiltak er nærmere omtalt i kapitlene 3, 4, 6 og 7.
- Et tverfaglig samarbeid om allergis spørsmål er under planlegging i regi av Embetsmannskomiteén for miljøvern spørsmål (Kapitel XII). På matvareområdet er det flere nasjonale tiltak igang som kan utgjøre deler av det tverfaglige opplegget.

3. Norden som hjemmemarked

Arbeidet for å styrke Norden som hjemmemarked nødvendiggjør nedbygging av ikke-tollmessige handelshindringer på næringsmiddelområdet. Et initiativ fra en arbeidsgruppe under EK-Handel har ført til drøftinger og avklaringer av problemer forbundet med å redusere handelshindringer gjennom harmonisering av de nordiske lands lovgivning vedrørende matvarer. Nødvendigheten av politisk støtte for et slikt harmoniseringsarbeid er fremhevet fra PNUN's side. Det er konkludert med at et harmoniseringsarbeid i første omgang bør konsentreres om bestemmelser som gjelder tilsetningsstoffer, merking og kontaminanter i matvarer. Det er også besluttet å arbeide for en harmonisering av regelverk og rutiner for importkontroll i de nordiske land.

4. Lovgivning og administrasjon

I 1985 er det foretatt en sammenstilling av de nordiske lands bestemmelser om merking av ferdigpakke de matvarer. Med utgangspunkt i denne oversikten har en prosjektgruppe identifisert likheter og forskjeller i bestemmelser og mulige problemer/handelshindringer som kan forårsakes av ulikheter i merkingsbestemmelsene. Gruppen vil i 1986 arbeide med å utarbeide forslag til harmonisering av de bestemmelser som skaper problemer for handel og/eller myndigheter.

5. Kosthold og ernæring

Samarbeidet som angår kosthold, ernæring og ernæringsrelaterte helseproblemer ivaretas av nordisk arbeidsgruppe for kost- og ernæringsspørsmål. I 1985 har området omfattet 6 ulike prosjekter.

Ved årets begynnelse ble det avholdt et nordisk ekspertmøte om "Forekomst og forebygging av hjertekarsykdommer i de nordiske land". En sammenfatning av de faglige diskusjoner og konklusjoner har vært publisert i flere nordiske tidsskrifter, og de politiske myndigheter er oppfordret til å ta hensyn til forebygging av disse alvorlige helseproblemene i utformingen av bl. a. jordbruks- og prispolitikken. Konklusjonene fra møtet vil også bli videreført gjennom et samarbeidsprosjekt om ernæringspolitikk i de nordiske land. Det tas sikte på å utrede de ressurs- og forvaltningsmessige forutsetninger for å gjennomføre en ernæringspolitikk i de enkelte land og drøfte erfaringer ved bruk av ulike ernæringspolitiske virkemidler.

De mange fellestrekk ved de nordiske lands kosthold og mattilbud tilsier at arbeidet med analyser av og tabeller over matvarenes innhold av næringsstoffer m. v. samordnes og koordineres. Mulighetene for en slik samordning i form av et nordisk datanett (NORFOODS) for oppbevaring av informasjon og næringsinnhold m. v. i de viktigste matvarer og matretter er utredet, og forslag til mere permanente samordningssystemer er utarbeidet. Oversikter over analysevirksomhet vedrørende næringsstoffer og muligheter for samordning av denne er også utarbeidet. Arbeidet, bl. a. med den datatekniske siden av NORFOODS, vil videreføres i 1986.

Kunnskap om befolkningens kosthold og endringer i dette over tid er en viktig forutsetning for ernæringspolitiske tiltak. Kostholdsundersøkelser er omfattende og kostbare, og det pågår arbeid for å samordne og standardisere opplegg og metoder slik at det blir mulig å utnytte og sammenlikne resultater fra slike undersøkelser i de nordiske land. Rapporten "Valg av metode for kostholdsundersøkelser" (PNUN 1985: 3) er publisert i 1985, og det arbeides også med en felles nordisk innføring i kostholdsforskningens metoder og problemer.

Vurdering, regulering og kontroll av helsekostprodukter byr på betydelige administrative problemer i alle nordiske land. Det foregår en utstrakt internordisk handel med helsekostprodukter, og en prosjektgruppe har hatt i oppdrag å kartlegge helsekostmarkedets varesortiment og någjeldende lovgivning og utarbeide forslag til mere enhetlig regulering av dette markedet. Rapporten "Vurdering og regulering av helsekostprodukter i Norden" (PNUN 1985: 1) er publisert i 1985.

Kunnskap om kosthold og ernæring for barn i aldersgruppen 0-7 år er relativt begrenset i alle de nordiske land. Det pågår nå samarbeid for å samle kunnskap om kostholds- og ernærings situasjonen for denne aldersgruppen, samordne kostrekommandasjoner og andre tiltak for å nå risikogrupper. Rapporten "Spedbarns og småbarns ernæring - en utredning om

behov og muligheter for nordisk samarbeid'' (PNUN 1985: 2) er publisert i 1985.

Kostholdsinformasjon til ulike grupper av de nordiske lands befolkninger er en viktig del av det ernæringspolitiske arbeidet. I 1985 er det andre nordiske seminar om kostholdsinformasjon avholdt, der hovedvekten ble lagt på metoder og opplegg for informasjon til barn og ungdom.

6. Toksikologi og risikovurdering

Vurdering av helserisiko forbundet med fremmedstoffer i matvarer skjer til dels etter ulike prinsipper og metoder i de nordiske land, og har ført til ulikheter i de bestemmelser som regulerer tillatte stoffer og mengder i de enkelte matvarer. Nordisk arbeidsgruppe for toksikologi og risikovurdering er særlig pålagt å samarbeide om risikovurdering som grunnlag for administrative tiltak, og å fremme forslag til mere enhetlige vurderinger og anbefalinger. De nordiske toksikologene samarbeider også om å bringe fram ny kunnskap om enkelte tilsetningsstoffer som er i bruk i de nordiske land. En rapport om tilsetningsstoffet karragenan med vurdering av stoffets mulige toksisitet og anbefalinger angående bruk av dette stoffet i matvarer er avgitt i 1985.

I 1985 er det også utført en sammenstilling av de gjeldende bestemmelser om tilsetningsstoffer til matvarer. Under forutsetning av tilstrekkelige bevilgninger vil dette arbeidet følges opp i 1986 med forslag til harmonisering, særlig av de bestemmelser som betyr en hindring for den nordiske handel. Et tilsvarende prosjekt vedrørende kontaminanter i matvarer planlegges iverksatt i 1986.

Migrasjon av mulige kreftfremkallende stoffer fra plastemballasje til matvarer er et økende problem, og analyse og vurdering av slik migrasjon er svært ressurskrevende. Det pågående samarbeid, for å utarbeide felles forslag til dokumentasjonskrav for bedømmelse av plastemballasje og felles kriterier for godkjenning, forventes å gi en økt utnyttelse av de nordiske lands faglige og økonomiske ressurser på dette området. Det samarbeides også om det praktiske analysearbeidet for å bestemme slik migrasjon.

I de nordiske land anvendes idag ulike prinsipper og praksis når det gjelder bruk av legemidler til næringsmiddelproduserende dyr. Det er også ulike myndigheter som har ansvar for registrering av slike legemidler, for å fastsette karenstider og for kontroll av legemiddelrester i matvarer. Det har pågått drøftinger for å etablere kontakt og kommunikasjon mellom representanter for disse myndigheter om faglige og administrative spørsmål og utarbeide forslag til videre nordisk samarbeid og samordning på dette området.

Man har lenge visst at kostvaner spiller en stor rolle for forekomst av visse kreftsykdommer, og at tillagningsmåten for matvarer kan føre til

dannelse av helseskadelige kontaminanter. Stadig større interesse knyttes til forekomst og mulig betydning av arvestoffskadende stoffer som kan oppstå ved oppvarming av matvarer. På bakgrunn av et internasjonalt møte sommeren 1985, bl. a. om mutagener som kan oppstå ved kraftig steking, planlegges et samarbeid i de nordiske land for å kartlegge den helsemessige betydning av at slike stoffer kan oppstå i matvarer og utarbeide felles råd og anbefalinger til myndighetene.

7. Næringsmiddelkontroll

De nordiske land har mange sammenfallende problemer og oppgaver knyttet til kontrollen av mattilbudet. Dette gjelder både organisering av kontrollvirksomheten, prioritering av kontrolloppgaver og metoder for analyser av matvarer.

Nordisk arbeidsgruppe for næringsmiddelkontroll har det faglige ansvar for samarbeidet på området, og det er startet opp et omfattende samarbeid om overvåking og kontroll av matvareimporten til de nordiske land.

De nordiske land importerer i stor utstrekning matvarer fra samme land og sannsynligvis også fra samme produsenter og leverandører. En sammenstilling av importstatistikk for matvarer til de nordiske land er under utarbeidelse og vil utgjøre nødvendig bakgrunnsmateriale for den videre samordning av importkontrollen. Det vil også bli utarbeidet en oversikt over regelverk og rutiner for importkontrollen i de nordiske land og fremmet forslag til samordning av disse. Et internordisk varslingsystem, Nordic Hot line, er bygget opp for å kunne gi umiddelbar informasjon om matvarepartier som avvises for import i et eller flere av landene.

De nordiske land har idag ulike krav til næringsmidlers hygieniske kvalitet. Dette kan i praksis bety en handelshindring og en ekstra belastning for produsent/importør og for næringsmiddelkontrollen. Samarbeid for å komme fram til mere tilfredstillende og samordnede retningslinjer på dette området har pågått også i 1985. På grunnlag av de oversikter som er utarbeidet over eksisterende krav og retningslinjer i de nordiske land vil en prosjektgruppe i nær framtid legge frem forslag til felles nordiske retningslinjer for mikrobiologisk kvalitet av næringsmidler, særlig for produkter som inngår i nordisk samhandel. Det er også planer om å komme fram til mere enhetlige regler for matvarer som importeres fra land utenfor Norden.

Analysemetoder for matvarer utvikles og vurderes på ulike måter innenfor rammen av nordiske og internasjonale organisasjoner. Nordisk Metodikkomité for Livsmedel (NMKL) har gjennom mange år vært det nordiske organet for vurdering, utprøving og publisering av analysemetoder. NMKL's virksomhet har vært finansiert gjennom nasjonale bevilgninger. Ut fra en vurdering av metode- og analysearbeidets betydning for det nordiske samarbeidet på kontrollområdet, har Næringsmiddelutvalget nå

gått inn for å bidra til driften av NMKL's sekretariat over Nordisk Ministerråds budsjett. I 1985 er det, i regi av NMKL, satt igang en utredning av de behov som kontrollmyndigheter og laboratorier vil ha for analysemetoder i de kommende år. Det vil også bli etablert et felles nordisk register over hvilke laboratorier som har kompetanse for å utføre særlig ressurskrevende analyser, slik som vitaminer, rester av plantevernmidler m. v. Siktemålet er å oppnå en arbeidsdeling gjennom kjøp og salg av analysetjenester mellom de nordiske land.

Erfaringer har vist at mikrobiologiske analyser av samme matvare ofte kan gi ulike resultater, selv om standardiserte metoder benyttes. Feilaktige undersøkelsesresultater skaper problemer for handel med matvarer og kan også medføre unødig kostbar kassering av varepartier. Et nordisk samarbeid om kvalitetsvurdering av mikrobiologiske laboratorier tar sikte på å utvikle et fellesnordisk system for vurdering av slike analyseresultater. Det arbeides også med en veiledende håndbok for kvalitetskontroll av laboratorier for næringsmiddelmikrobiologi.

Kapitel VIII

Samarbete inom utbildning, forskning och kultur

1 Inledning

I kapitlet om samarbetet inom utbildning, forskning och annan kulturell verksamhet redovisas på traditionellt sätt resultaten av det gångna årets arbete. Speciell uppmärksamhet ägnas de av Nordiska rådet antagna rekommendationerna på dessa samarbetsområden och de av Nordiska rådet avgivna yttrandena med relevans för kulturavtalets område, dvs yttrande nr 3/1985 och 6/1985. Dessa yttranden behandlas i avsnitt 2.1, 2.3, 3.4, 3.8, 4.6, 5.3 och 5.8.

2 Övergripande frågor

2.1 Kulturbudgeten för 1986

Den 30 januari 1985 fattade Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) beslut om förslag till kulturbudget 1986. Enligt den procedur, som infördes 1983 och som gäller båda ministerrådsbudgetarna, översändes förslaget till kulturbudget (C2/1985) till Nordiska rådet tillsammans med förslaget till ministerrådets allmänna budget (Oslo-sekretariatets verksamhetsområde). Efter behandling i de skilda fackutskotten och budgetkommittén antog Nordiska rådet ett yttrande om de båda ministerrådsbudgetarna (yttrande nr 6/1985). Mot denna bakgrund och efter ytterligare beredning i kultursekretariatet och ämbetsmannakommittén fastställdes budgeten för 1986 den 8 mars 1985 med förbehåll för de nationella parlamentens godkännande och, beträffande Nordens hus på Färöarna, godkännande av Färöarnas landstyre.

Driftsbudgeten uppgår till 160 074 000 DKK (inkl löne-, pris- och valutajusteringsreserv), vilket innebär en ökning med 8,1 procent i jämförelse med 1985. I budgeten för 1986 utgör 5,0 procent automatiska ökning (löne- och prisökningar) och 3,1 procent aktivitetsökningar. Eftersom en del institutioner förutsätts ta reservationsmedel och vissa inräkter i anspråk blir ländernas sammanlagda bidrag till nordiskt kulturellt samarbete 1986 153 789 000 DKK. Härtill kommer de medel som särskilt kommer att anvisas till projekt inom ramen för den ekonomiska handlingsplanen, 4 565 000 DKK. Budgeten avspeglar framför allt strävandena att bygga upp verksamheten inom kulturavtalets ram och/eller hålla den på den nivå ministerrådet tidigare förutsatt.

Av aktivitetsökningen på kulturområdet avser 350 000 DKK Nordens hus i Reykjavik, 571 000 DKK Nordiskt institut på Åland, 799 000 DKK Nordiskt konstcentrum samt 200 000 DKK Nordiskt ungdomssamarbete. På forskningsområdet tilldelas NORDPLAN en aktivitetsökning på 108 000 DKK. Vidare ingår i budgeten ökning till Nordiska forskar-

kurser, stipendier och symposier med sammanlagt 567 000 DKK. Vidare omfattar budgeten en ökning av anslagen till Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) med 650 000 DKK och Nordiskt vulkanologiskt institut med 150 000 DKK. På utbildningsområdet beviljas Nordiska hushållshögskolan 115 000 DKK i ökning 1986 och Nordiska språk- och informationscentret 132 000 DKK. Däremot minskar utgifterna till kursverksamhet på utbildningsområdet med totalt 506 000 DKK genom att bidrag inte utgår till vissa av kurserna för 1986.

2.2 Den ekonomiska handlingsplanen

Efter den endelige godkendelse af den økonomiske handlingsplan er arbejdet indledt med at forberede programmet for den egentlige igangsætning i 1986 (jfr. kapitel III).

Planen indeholder fire projekter af særlig interesse for kulturaftalens organer:

Samordning og modernisering av utdanningskapasiteten (p. 6.4.1.1), samarbeidsformer mellom arbeidsmarkedets parter, utdanningsmyndighetene og arbeidsmarkedsmyndighetene (p. 6.4.2.1), nye veier til bekjempelsen av arbeidsløsheten blant ungdom (p. 6.4.2.2), tiltak for langtidsarbeidsløse (p. 6.4.2.2).

Disse projekter skal gennemføres i et samarbejde med Nordisk Arbejdsmarkedsudvalg (NAUT), således at Embedsmandskomiteen for nordisk kulturelt samarbejde (EK-Kultur) har hovedansvaret for det første projekt og NAUT for de øvrige. Endvidere skal arbejdsmarkedets parter inddrages.

Til at forestå forberedelsesarbejdet for kulturaftalens del (p. 6.4.1.1) har EK-Kultur efter bemyndigelse fra ministerrådet nedsat en nordisk gruppe med repræsentanter for de overordnede planlægningsfunktionerne på nationalt plan. Til gruppen er knyttet en særlig sagkyndig sekretær på halvtid. Gruppen har på Ministerrådets vegne udarbejdet forslag til en række delprojekter, der samler sig om følgende temaområder:

- Erhvervspædagogisk FoU-arbejde
- Uddannelsesplanlægning
- Uddannelser, der tilgodeser forventede vækstområder i økonomien som følge af teknologiske spring: a. Informationsteknologi; b. Bio-teknologi
- Den almene kultursektor

I sit arbejde med konkretisering af handlingsplanen er projektgruppen nået frem til følgende prioriteringer for projekterne under afsnit 6.4.1.1:

- a) *Uddannelserne* (deres mål, indhold, struktur og dimensionering) – og navnlig uddannelserne i det *ordinære* uddannelsessystem – anses for at udgøre det væsentligste område for en indsats, der har som mål at fremme vækst og beskæftigelse.
- b) *Tekniker*-uddannelserne anses for at udgøre en meget central sektor i uddannelsessystemet, m. h. t. vækstproblematikken.

- c) Som *samarbejdsformer*, der er egnet i relation til flaskehalsproblematikken, vil man særlig pege på:
- nordisk *erfaringsudveksling*, hvor der gennem informationsudveksling, beskrivelser, sammenstillinger og sammenligninger gives mulighed for, at man kan lære af hinandens erfaringer. Der lægges navnlig vægt på, at alle lande kan drage nytte af særlig fremragende eksempler, pionerindsatser o. l.
 - *konkret samarbejde* om løsning af opgaver, hvor en national indsats er utilstrækkelig.

Det er forudsat, at arbejdet koordineres med igangværende aktiviteter på området, særlig SKOLARB- og BRYT-projektet. Under henvisning til det sidste er det ikke tanken at arbejde med ligestillingsaspektet i noget særskilt projekt, men derimod at lade dette aspekt indgå i de enkelte delprojekter.

2.3 *Handlingsplanen på datateknologiområdet*

Styringsgruppen for datateknologi inden for kulturområdet (DAKU-gruppen), der skal bistå kultursekretariatet med prioritering, forberedelse og gennemførelse af enkeltprojekter inden for kulturaftalens del af handlingsprogrammet, har under 1985 gennemført eller haft under udarbejdelse en række projekter. Af dispositionsmidlerne for 1985 er der til projektvirksomhed og gruppens egen mødevirksomhed bevilget 500 000 DKK.

I februar blev der arrangeret et seminar om datateknologi i samfundsfag for 16–19-årige. På seminaret redegjordes der for situationen på området i hvert land, og hvilke intentioner man har om undervisningen i fremtiden, man diskuterede mulige nordiske samarbejdstiltag, og deltagerne prøvede og diskuterede aktuel undervisningsprogramvare på området.

I juni blev der afholdt en konference på Åland om kundskabsformidling i 1995. Formålet med projektet var at søge afdækket, hvorledes kundskabsformidling må tænkes at foregå omkring 1995, samt hvilken rolle datateknologien vil spille deri, og herved skabe et bedre grundlag for en målsætningsdebat. Rapport fra konferencen udkom i november.

En arbejdsgruppe, der blev nedsat i april 1984 for at behandle spørgsmålet om brug af edb-tekniske hjælpemidler til styring af værktøjsmaskiner, afsluttede sit arbejde i februar 1985 med indsendelse af rapporten *Pædagogiske specifikationskrav til EDB-tekniske hjælpemidler*. Gruppen peger på nødvendigheden af at undersøge nærmere den økonomiske og pædagogiske gevinst ved anvendelse af modeller/simulering i undervisningssituationer.

I juni 1984 blev der nedsat en ad hoc-arbejdsgruppe for at behandle spørgsmålet om mulig brug af datamaskiner i fremmedsprogsundervisning. Gruppen har afleveret sin rapport, som distribueres til skoler og uddannelsesmyndigheder i de nordiske lande.

DAKU-gruppen har fået udarbejdet foreløbigt forslag til en beskrivelse

af et 30–35 timers grundkursus i datateknologi for voksne. Kurset skal kunne fungere som modelkursus i alle nordiske lande og kunne modificeres efter det enkelte lands behov. Forslaget drøftes på et finsk-nordisk seminar i januar 1986.

I marts 1985 udkom en rapport fra en nordisk konference om pædagogiske modeller for dataformidlet undervisning. Formålet med konferencen var at diskutere de indlæringssteoretiske aspekter ved de datamatbaserede indlæringsprogrammer, vi kender i dag.

I samarbejde med Jyväskylä universitet afholdtes en nordisk konference i maj 1985 i Jyväskylä om skolens og især lærernes rolle, når det gælder udviklingen mod det såkaldte informationsfund, og hvordan grund- og videreuddannelse af lærere må ændres i lyset heraf. Overskriften på konferencen var *Uppfostran och informationssamhället*. Rapporten fra konferencen udkom i oktober.

Der er gennemført en kortlægning af, hvad der findes af projekter om datamatstøttet specialundervisning i de nordiske lande. Kortlægningen afsluttedes med en rapport i efteråret 1985 med forslag om nordiske tiltag vedrørende brug af datateknologi i specialundervisningen.

I efteråret gennemførtes kortlægning af større lettilgængelige informationsdatabaser i Norden og deres edb-tekniske oplysninger i det øjemed at starte undervisningsforsøg med anvendelse af baser fra forskellige nordiske lande. Til projektet har DAKU-gruppen fået støtte med 190 000 NOK af bevillingen til handlingsplanen på datateknologiområdet inden det almene nordiske budget. Iøvrigt henvises til afsnit 3.2.9, 4.2.1, 4.4.1 og 4.4.2 samt til meddelelserne i anledning af rek. nr 2/84 og 3/85.

2.4 Kulturinformation i utlandet

Tidigare nämnda planer på en utställning av nordisk sekelskifteskunst har under 1985 vidareutvecklats och överenskommelse träffats om att genomföra projektet med början på Hayward Gallery i London i juli 1986 i samarbete med Arts Council of Great Britain. Därefter presenteras utställningen på Kunstmuseum Düsseldorf i oktober 1986 i samband med genomförandet av ett nordiskt kulturprojekt i Nordrhein-Westfalen, vilket planeras av de nordiska ambassaderna i Bonn i samarbete med olika kulturinstitutioner i delstaten.

Utställningen kommer att innehålla ca 110 konstverk, huvudsakligen från 1890-talet, från alla de nordiska länderna.

Avslutningsvis kommer utställningen i en utökad version att presenteras på Musée du Petit Palais i Paris i februari 1987. Här kommer utställningen att omfatta ca 140 konstverk.

För samtliga utställningsplatser planeras en omfattande och rikt illustrerad katalog. I planeringen ingår vidare att genomföra seminarier på varje utställningsplats i syfte att få periodens nordiska konst behandlad i ett internationellt konstvetenskapligt perspektiv.

Planerna på ett nordiskt kulturprojekt i Japan 1987–88 har fortsatt. I juni gästades de nordiska länderna av en japansk delegation i syfte att diskutera ett för Japan lämpligt innehåll på projektet. Under besöket framkom från japanskt håll i första hand ett starkt intresse för att i Japan presentera nordisk samtidskultur inom områdena bildkonst, design/konsthandverk, film, musik och litteratur samt möjligen dans.

Ministerrådet beslöt i maj 1985 att uppdraga till sekretariatet att utarbeta förslag till ett konkret projekt inklusive kostnadsberäkningar inom en planeringsram av 9 miljoner DKK. Vid ministerrådets sammanträde i oktober 1985 beslöts inrikta projektet i huvudsak på nordisk samtidskultur i enlighet med det intresse som framkommit från japansk sida. Planeringen av projektet sker främst genom ledningsgruppen för samnordisk kulturinformation i utlandet och i nära kontakt med de nordiska ländernas ambassader i Japan.

En särskild projektgrupp bestående av företrädare för de s. k. SADCC-länderna (Angola, Botswana, Lesotho, Malawi, Moçambique, Swaziland, Tanzania, Zambia och Zimbabwe) och de nordiska länderna (det s. k. Sorsa-initiativet) har presenterat förslag om att i ett bredare ekonomiskt samarbete mellan de två regionerna också inkludera kultursektorn. ÄK/kultur har uttalat sin beredskap att efter anmodan medverka i ett kulturbiståndssamarbete med SADCC-länderna (se kapitel XX).

En av ministerrådet beslutad kartläggning av kulturförbindelserna mellan Norden och arabvärlden har avslutats.

3. Uddannelse

3.1 Verksamhet och planering

For undervisningssamarbejdet har de store spørgsmål været dels arbejdet med forberedelsen og udfyldningen af den økonomiske handlingsplan (se afsnit 2.4), dels overvejelserne om hvordan det på nordisk plan vil være muligt at opfange det presserende behov for programvarer til skolerne i forbindelse med den hastige udvikling i anvendelsen af ny teknologi i skolerne. Disse overvejelser er der gjort nærmere rede for i afsnit 3.2.9.

Set i sammenhæng også med handlingsprogrammet på datateknologiområdet (se nærmere afsnit 2.3) er det spørgsmål, som både har en aktuel praktisk side, en samfundsøkonomisk og en kulturpolitisk side. På den praktiske side drejer det sig om mangel på arbejdspladser og mangel på undervisningsprogrammer. På den samfundsøkonomiske berører det mulighed for at erstatte import med egen produktion, eventuelt endda med eksport og på den kulturpolitiske side handler det om muligheden for i hvert fald på nordisk plan at præstere et modspil til et internationaliseret marked, hvis produkter ikke er blevet til på de meget langt fælles præmisser, hvorpå de nordiske landes skolevæsener i øvrigt arbejder.

3.2 Nordiskt samarbeite på skolområdet

3.2.1 Information

Handboken från 1977 beträffande lärarutbildningen i Norden föreligger nu i en aktuell, reviderad utgåva, *Lærerutdanningen i Norden 1985* (NORD), 1985.

Från 1984 har ledningsgruppen för det nordiska skolsamarbetet företagit en omstrukturering av informationsbulletinen *Skolan i Norden*. Det innebär bl. a. att utgångspunkten för temadelen blir ett nordiskt projekt inom ramen för skolsamarbetet.

Första numret 1985 behandlade skolbyggeri på nordiskt plan och nr 2 1985 tog upp temat "Kön och roller i skolan".

3.2.2 Skolutveckling och arbeidsmiljø i grundskolan

Vid ett møte 1981 med nordiska FoU-administratörer och forskare föreslogs att ett nordiskt projekt rörande skolutveckling i grundskolan skulle etableras. Mot den bakgrunden tillsatte ledningsgruppen i maj 1982 en arbeidsgruppe med oppgitt att planera den kommende verksamheten på området.

I planeringen hadde man fastslått at n gott nytt projekt inte skulle startas. I stället kopplades redan pågående nasjonell försöksverksamhet saman. Arbeidsgruppen utsåg 14 skoler (2 skoler från Island og 3 skoler från vart av de øvrige länderna) som arbeidete med ulike former av skolutveckling og l t dessa gå in i ett samarbeite med varandra og arbeidsgruppen. Samarbeidet har under 1984–85 haft formen av kontaktmöten, stipendier og rapporter.

Slutligen har arbeidsgruppen utarbeidet en nordisk handbok f r lärare om skolutveckling. I handboken knyts det praktiske utvecklingsarbeidet som utførtes i de 14 skolorna saman med ulike strategiske modeller f r en utveckling i grundskolan. Av rubriker kan nämnas "Strategier og roller i skolutvecklingen", "Modeller i skolutveckling", "Att hålla skolutveckling i gång" og "Att v rdere resultatet av skolutveckling".

3.2.3 Yrkespedagogisk forsknings- og utviklingsarbeid

En arbeidsgruppe la i 1982 fram forslag til en 3-årig prosjektplan på dette området. Planen er spesielt preget av den nye teknologiens konsekvenser for yrkesutdanningen. I 1984 satte man i gang en serie fellesnordiske kurs i datateknikk og yrkesutdanning beregnet på personer med nasjonalt ansvar for etterutdanning av yrkeslærere. En rapport med utgangspunkt i denne kursserien forelå i september 1985.

Derutover har man arrangert programvare-workshops, drøftet målrettet evaluering i yrkesutdanningen og holdt en st rre konferanse om arbeid, utdanning og ny teknologi.

3.2.4 Skole-arbeidsliv

I nettverksprosjektet *Arbeidslivskunnskap* har ti lokalområder i Norden, to i hvert land, samarbeidet om ungdomsutdanningenes forhold til arbeidslivet. Formålet var å forbedre kvaliteten i arbeidslivskunnskap både med hensyn til læremidler, lærer kvalifikasjoner, gjesteundervisning og praksisperioder. Siste ordinære konferanse i dette prosjektet fant sted i Torneå i Finland i 1984. Prosjektet har hele tiden vært under evaluering, og en evalueringsrapport har vært utgangspunkt for et oppsummerende seminar senhøsten 1985 der man også drøftet nye samarbeidsformer på skole-arbeidslivsområdet.

3.2.5 Specialundervisning

1984 utkom en omfattende rapport om integreringssträvanden inom specialundervisningen i grundskolan, *En skole for alle* (NORD), 1984.

Hösten 1984 inleddes ett nytt projekt utgående från tankarna kring *En skole for alle* men överfört från grundskolenivå till gymnasieplan. Projektet leds av en nordisk arbetsgrupp och kommer att realiseras enligt nätverksmodellen, dvs redan pågående nationellt finansierat utvecklingsarbete sammankopplas på nordiskt plan. Viktiga delar av projektet skall behandla övergången grundskola/gymnasieskola och belysa problematiken kring försummade eller avbrutna studier.

I arbetet deltar 14 nordiska skolor, 2 från Island och 3 från vart och ett av de övriga nordiska länderna, som speciellt är engagerade i utvecklingsarbete på detta område. I januari 1985 hölls det första kontaktmötet mellan gruppen och skolorna och projektplanerna genomgicks. För utväxlingsstipendier mellan skolorna har 1985 avsatts 45 000 DKK av projektmedlen.

Ett kontaktmöte hölls i oktober 1985, där bl. a. specialpedagogiska stödåtgärder diskuterades och planerna på en nordisk handbok utvecklades.

3.2.6 Læremiddelsamarbeid innen små yrkesfag

Et samarbeid om læremidler innen små yrkesfag har pågått siden 1978. Konkrete resultater av dette er bl. a. en nordisk lærebok i optikk og AV-læremidler innen plantesunnhetslæren. Et samarbeid om nasjonale lærebøker innen flymekanikerfaget har også pågått. I 1983 fikk man utarbeidet rapporten *Små yrkesfag i Norden*. Rapporten dannet grunnlag for en utvidelse av småfagssamarbeidet, bl. a. til å omfatte også etterutdanning og kontaktmøter. En særlig arbeidsgruppe ble nedsatt. I denne gruppens regi ble det høsten 1985 arrangert etterutdanningskurs for trebåtbyggerlærere. Kurs for optikere, fotografer og stenhuggere avvikles vinteren 1985–86.

Følgende prosjekter har mere eller mindre tilknytning til skolesamarbeidet, men finansieres ved disposisjonsmidlene:

3.2.7 SKOLARB

Det nordiske 4-by prosjektet om ungdomsgarantien, som ble avsluttet i 1983, har gitt impulser til et 3-årig prosjekt om veiledning av unge på overgang skole-arbeidsliv. Første del av prosjektet som startet i 1984, var en kartleggingsfase der nasjonale tiltak på veiledningsområdet ble beskrevet. Deretter ble disse sammenstillet nordisk for å få fram sentrale problemstillinger som danner grunnlag for prosjektet. Prosjektet ledes av en heltidsansatt prosjektleder og er et samarbeid mellom Embetsmannskomiteen for nordisk kulturelt samarbeid og Nordisk Arbeidsmarkedsutvalg.

3.2.8 Fiskeriundervisning

Høringsrunden for en rapport om samarbeidsmulighetene innen fiskeriundervisningen i grunnskolen og den videregående skole i Norden ble avsluttet våren 1984. Som et resultat av denne ble det i mars 1985 holdt en konferanse der man drøftet etablering av kontaktnettverk mellom lærere i fiskerifag, bristområder på læremiddelfronten, fellesnordiske kurs/seminarer og opprettelse av et sekretariat for læremiddelinformasjon tilknyttet et fiskerifaglig miljø. Akvakultur og datateknologi i fiskeindustrien ble særlig vektlagt. På dette grunnlag har et 3-årig prosjekt blitt vedtatt.

3.2.9 Samarbete om programvaruforsörjning på skolområdet

Vid ministerrådets möte i juni 1984 diskuterades utvecklingen inom datateknologin på kulturavtalets område. I detta sammanhang framhölls bl. a. betydelsen av att ett nordiskt samarbete etableras beträffande data-teknologisk programvaruforsörjning på skolans område.

På grundval av diskussionerna i ministerrådet behandlades frågan i ledningsgruppen för det nordiska skolsamarbetet som var enig i att det snarast bör etableras ett nordiskt samarbete kring programvaruproduktion på skolområdet, bl. a. för att undgå ett beroende av internationella utbud. I flera av de nordiska länderna har avsatts betydande summor för planering och utveckling på området och ärendets brådskande natur har poängterats från många håll. Bakgrunden är den snabba utveckling som sker på området och de miljardbelopp som på inte alltför lång sikt kommer att bli använda på programvaruområdet.

I september 1984 tillsatte ministerrådet från 1985 en arbetsgrupp direkt under sig med ansvar för ett nordiskt samarbete på området. Gruppen består av nationella beslutsfattare på området. En analys av behov och arbetsuppgifter samt förslag till lösningsmodell lades fram för ministerrådet som beviljade medel, sammanlagt 950000 DKK, för fortsatt arbete med projektet 1986. Beträffande 1987 tas ställning i samband med budgetbehandlingen.

3.3 Voksenundervisning

3.3.1 Voksenundervisning i arbejdslivet

Om begreberne arbejde, læring og fritid og den ændring, de undergår, er der blevet produceret et videobånd "Forvandlinger – læring, arbejde, fritid" samt et følgehæfte. De er tænkt som oplæg til diskussion om relationerne mellem disse elementer og om, hvilken rolle voksenundervisningen kan spille deri. Videobåndet blev præsenteret og dets anvendelsesmuligheder diskuteret på et møde i begyndelsen af december 1984 med repræsentanter for oplysningsforbundene, og fra efteråret 1985 har båndet og hæftet kunnet lånes gennem distributionssystemerne for undervisningsmidler i de respektive nordiske lande.

I juni måned afholdtes i Landskrona et europæisk-nordisk seminar om voksenlæring. Seminaret støttedes af Europarådet, CDCC, som gennem de seneste år har arbejdet med projektet *Adult education and community development*, hvori projekter fra de nordiske lande har deltaget, bl.a. projektet i forbindelse med nedlæggelse af skibsværftet i Landskrona. Hovedtemaet for seminaret var *Changes in working life – opportunities for learning?* I seminaret deltog repræsentanter for undervisningsministerierne, arbejdsministerierne, arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationerne i de nordiske lande samt deltagere fra nogle andre europæiske lande.

3.3.2 Forskning, forsøg og udviklingsarbejde indenfor voksenundervisning og folkeoplysning

I 1976–77 gennemførtes en kortlægning af FoU-arbejde indenfor voksenundervisningsområdet i de nordiske lande. I 1984 arbejdede udvalget, der forestod kortlægningen, med at finde mere permanente ordninger for denne dokumentationsvirksomhed. Udvalget fremlagde i oktober 1984 et forslag om at organisere denne virksomhed i et nært samspil mellem institutioner med et biblioteks- og dokumentationsmæssigt arbejdsfelt på den ene side og på den anden side institutioner, som arbejder med forsknings- og udviklingsarbejde i tæt kontakt med voksenundervisningen og folkeoplysningen. Det har endnu ikke været muligt at få en afklaring af den forudsatte nationale medvirken hos de respektive nationale institutioner, som skal fremskaffe den dokumentation, der skal være fødekilde for den nordiske del.

3.3.3 Voksenundervisning for specielt udsatte grupper

I 1985 startede et netværksprojekt, som skal have til formål at tilvejebringe metoder og løsningsforslag samt stimulere informations- og erfaringsudveksling vedrørende rekruttering af udsatte grupper, kombineret og afbalanceret af kreative og kompetencegivende aktiviteter, afprøvning af undervisningsmetoder til at overvinde barrierer, som ligger i undervisningsformerne, med hensyn til at nå de pågældende grupper samt udvikling af metoder for vejledning.

3.3.4 Jobskabelse i lokalmiljø

I december 1985 blev et nordisk seminar om nye måder at skabe arbejdspladser på afholdt i samarbejde med NAUT's sysselsættelsesudvalg. Seminaret's mål var at samle hidtidige erfaringer med at styrke beskæftigelse og reducere arbejdsløsheden og finde frem til nye tiltag på området.

3.3.5 Informationsformidling

Forsøgsperioden med *Nordisk Tidsskrift for folkeoplysning og voksenundervisning* fortsætter. Tidsskriftets indhold skal koncentreres om uddannelsespolitiske aspekter, nye veje i teori og praksis og aktuelle notiser. Nordens folkliga akademi i Kungälv står for udgivelsen. Tidsskriftet udkom med 3 numre i fjor i en skandinavisk/finsk version, og med fire i 1985.

Med henblik på at fremme diskussion om prioriteringer og alternativ ressourcetildeling og ressourceanvendelse indenfor voksendannelserne udkom i det ovenfor nævnte første nummer af tidsskriftet i 1985 et specielt indlæg med en række artikler om voksenlæringens økonomi. Indlægget udkommer også på engelsk.

3.4 *Handlingsprogrammet för ökad språkförståelse i Norden*

3.4.1 Lärar- och elevutväxling

Handboken *Öppna dörren mot Norden* (NORD), 1985 är en publikation om lärar- och elevutväxling som utgivits av Nordiska ministerrådet i samarbete med Nordiska rådet. Handboken är inriktad på att ge tips och råd om hur utbytesverksamhet lämpligen kan genomföras. Boken har under 1985 utkommit i en skandinavisk och en finskspråkig version. Publikationen har distribuerats främst till grundskolorna i Norden.

3.4.2 Det gymnasiala stadiet

Utredningen om behovet av lärarfortbildning och läromedelsproduktion inom grannspråksundervisningen på det gymnasiala stadiet och inom yrkesutbildningen (inklusive en genomgång av läroplanerna) kommer att tryckas och därefter sändas till centrala skolmyndigheter på remiss.

3.4.3 Vuxenutbildningen

En liknande utredning angående behovet av produktion av läromedel i grannspråksundervisning inom vuxenutbildningen är under utarbetande och förväntas föreligga vid årsskiftet.

3.5 *Fælles arbejdsmarked for lærere i grundskolen*

En arbejdsgruppe med en repræsentant fra de respektive nordiske undervisningsministerier har arbejdet videre med spørgsmålet om at udvide mulighederne for fælles nordisk arbejdsmarked for grupper af faglærere i grundskolen og for gymnasielærere. Udkast til aftaletekst foreligger.

3.6 Kursverksamhet m. m. på utbildningsområdet

Kursverksamheten på utbildningsområdet består idag av tio kursområden. Några av kurserna härstammar från Nordiska kulturkommissionens tid, de senaste har tagits in på kulturbudgeten 1981. Kursernas bakgrund är olika och även i kursernas relation till kulturavtalets organ finns stor variation. Några av kurserna har stadgar godkända och styrelse utnämnd av Nordiska ministerrådet, andra har ingen formaliserad relation till den anslagsbeviljande myndigheten utan erhåller enbart medel för att genomföra sin verksamhet.

I dag kan det vara svårt att se vilka kriterier som har varit gällande för upptagning på kulturbudgeten – ett förhållande som även har påpekats av Nordiska rådet.

Kursverksamheten som helhet drabbades av anslagsminskningar vid behandlingen av 1986 års budget. Verksamheten har för övrigt också varit belastad med relativt stora resekostnader, ett förhållande som ytterligare har förstärkts av resekostnadsutvecklingen.

Av kursverksamheten på utbildningsområdet finns endast en kurs som varje år i huvudsak hålls på samma ställen och har samma kursledare. Verksamheten utgör dessutom en hörnsten i nordiskt samarbete; nämligen Nordiska kurser i språk och litteratur. Kursen upptar för övrigt drygt hälften av den totala beviljningsramen för kursverksamhet på utbildningsområdet.

Mot ovan skisserade bakgrund anses det motiverat att arbeta med en ny struktur som dels säkrar att den kursverksamhet som är baserad på en gemensam kulturbakgrund (jfr universitetskurser i historia, fortbildningskurser för modersmållärare) eller representerar "smala" områden (jfr konservatorerna) fortsatt kan genomföras, dels inom en flexibel budgetram ger möjlighet att uppta kurser inom nya aktuella ämnesområden.

En organisatorisk ram liknande Nordiska forskarkursers med en fast styrelse där medel beviljas efter ansökan kunde vara en användbar modell för ny struktur.

Detaljerna för en ny organisationsstruktur utarbetas först när den nya sekretariatsstrukturen har fastlagts. Det förutsätts dock att redan vid budgetbehandlingen för 1987 avsätts en rambeviljning för kursverksamheten på utbildningsområdet.

3.7 Evt. nordisk kulturinstitution i Vestnorge (rek.nr. 21/1979)

En arbetsgrupp har genomfört en utredning om behov og forudsætninger for en evt. nordisk kulturinstitution i Vest-Norge på den ejendom, som Fagerheimstiftelsen har tilbudt Nordisk Ministerråd. Udredningen munder ud i et forslag om en udbygning af ejendommen og oprettelse af et nordisk "hemslojdsforsknings- og dokumentationscentrum" på stedet.

3.8 *Institusjoner (tilsv.) indenfor uddannelsesområdet*

Behandlingen av 1986 års budget för Nordiska journalistkursen resulterade i oändrad verksamhetsnivå i avvaktan på ytterligare uppföljning av den evaluering som avslutades 1984. Styrelsens synpunkter på institutetens framtida verksamhet har behandlats av ministerrådet. Styrelsens förslag om aktivitetsökning prövas i budgetbehandlingen för 1987.

I *Nordiska språksekretariatet* har en ny konsulenttjänst inrättats från 1985. Den nya konsulenten skall ta sig an arbetsuppgifter kring handlingsprogrammet för ökad språkförståelse i Norden, speciellt grannspråksforskning och grannspråksundervisning.

Nordiska språk- och informationscentrets anslag 1985 upptar ökade medel för anskaffning av AV-material till centrets bibliotek och till fortbildning av nordiska tolkar.

4. Forskning

4.1 *Den forskningspolitiske utvikling i Norden*

Da Nordisk forskningspolitisk råd (FPR) ble opprettet av ministerrådet i 1982, ble det framholdt at en viktig del av FPR's oppgaver bl. a. besto i gjennom et aktivt analyse- og utredningsarbeid å skape forskningspolitisk overblikk samt en basis for et samordnet ressursutnyttelse og økt nordisk forskningssamarbeid. FPRs vedtekter foreskriver videre at rådet hvert tredje år skal avgi en redegjørelse over den aktuelle forskningspolitiske utviklingen nasjonalt og nordisk.

I august 1985 offentliggjorde FPR sin første samlede oversikt over den forskningspolitiske utvikling i Norden på 1980-tallet.

Redegjørelsen tar utgangspunkt i en rekke forskningspolitiske dokumenter som nylig er blitt presentert fra ulike forskningspolitiske aktører og beslutningstakere i de nordiske land. Den fokuserer særlig på nye planer, tiltak og prioriteringer som foreligger fra de politiske myndigheters side.

Forskning og utvikling i industrien utgjør en vesentlig del av den nasjonale forskningsinnsats. Tyngdepunkter og prioriteringer av FoU innen den teknisk-industrielle sektor gjennomgås derfor spesielt. Likeså presenteres forskningsrådenes prioriteringer og langtidsplaner. Det nordiske forskningssamarbeidet behandles særskilt.

I separate avsnitt beskrives videre en rekke sentrale problemer innen forskningssystemet som går på tvers av de nordiske landegrensene: forskerrekuttering og forskerutdanning, kvinnelige forskeres situasjon samt evaluering av forskning og forskningsorganisasjon.

Forskningens ressurs- og finansieringsmessige utvikling i Norden på 70- og 80-tallet belyses gjennom nasjonal og internasjonal forskningsstatistikk.

4.2 Nordiska forskningspolitiska rådet

4.2.1 Översyn av forskningssamarbetet och nya samarbetsinitiativ

I syfte att få fram underlag för en övergripande forskningspolitisk bedömning som kan utnyttjas av ministerrådet i samband med beslut om långsiktiga prioriteringar fortsätter FPR sin analys av ministerrådets FoU-insatser. Under året har energisektorn varit aktuell. I det sammanhanget avgav FPR även yttrande till ministerrådet om ett förslag till samarbetsprogram för nordisk energiforskning. Vidare har FPR gått igenom FoU-aktiviteterna inom sektorn för regionalpolitik och samhällsplanering. I samband med behandlingen av en utvärdering av Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN) har synpunkter avgivits om förslaget till nytt handlingsprogram för Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) och Nordiska institutet för regionalpolitisk forskning (NordREFO). Härvid framhölls särskilt behovet av samordning med NORDPLAN:s verksamhet.

En väsentlig uppgift för FPR är att främja nordiskt samarbete om forskarutbildning. På grundval av svar på en rundfråga till universitet och högskolor i Norden planerar FPR i samråd med styrelsen för Nordiska forskarkurser en utvidgad försöksverksamhet med systematiserad nordisk forskarutbildning. Längst framskridet är arbetet med en nordisk kursserie på datateknologiområdet. En första kurs på detta fält (modern digital filtrering) hölls i slutet av 1985 och huvuddragen för ett kursprogram under en försöksperiod fram till utgången av 1988 har fastlagts. Även inom vårdforskningsområdet har ett översiktligt kursprogram fastställts. En särskild styrgrupp har fått i uppgift att svara för fortsatt planering och genomförande av kurserna. Dessa avses hållas under perioden 1986–1990. I slutet av året framlades förslag beträffande kurser på försöksdjursforskningens område. Vidare har planeringsgrupper tillsatts för att utarbeta förslag till kursserier på områdena astrofysiska observationsmetoder, cellbiologiska metoder, expertsystem-metodik, litteraturvetenskaplig textanalys och miljötoxikologiska metoder.

Ett tidigare planerat samarbetsprojekt mellan Nordiska samarbetsorganet för teknisk-naturvetenskaplig forskning (NORDFORSK) och FPR om forskningsevaluering och utvärderingsmetodik har utvecklats till två separata projekt som genomförs i samarbete med varandra. Det ena projektet kommer att behandla erfarenheter av utvärdering av teknisk-industriell FoU-verksamhet, medan det andra projektet syftar till en systematisk genomgång av forskningsevalueringens metodologi, belyst med exempel från nordiska utvärderingar.

FPR söker bidra till ett mer långsiktigt nordiskt forskningssamarbete när det gäller datateknologi (jfr ovan nämnda planer på ett systematiserat forskarutbildningssamarbete). Ett av FPR finansierat projekt, som syftar till att initiera samarbete inom datalingsvistik, har pågått under 1985. Nordisk samverkan på detta fält är särskilt angelägen, eftersom engelskans

dominerade roll inom databehandlingen riskerar att få kulturellt likriktande effekter i det framtida informationssamhället. Två delprojekt har genomförts som gäller metoder för informationssökning på de nordiska språken respektive igenkänning av ordformer med datormetoder. Projektet avslutades i december 1985 med en konferens, som resulterade i en rapport med förslag till framtida nordiska samarbetsinsatser.

Under våren genomfördes även ett nordiskt forskarsymposium om data-teknologi, kvalifikationsstruktur och yrkesutbildning. Förslag om ett fortsatt forskningssamarbete på detta område förbereds för närvarande.

FPR har även tagit initiativ på andra snabbt expanderande områden, där det bl. a. är angeläget att söka undgå flaskhalsproblem. Som närmare beskrivs i avsnitt 4.2.3 har sålunda t. ex. en utredning gjorts om möjligheterna för ett nordiskt samarbete inom forskning och forskarutbildning på bioteknologins område. De förslag som kommit fram bereds vidare i en särskild arbetsgrupp (rek. nr 17/1979/k). Vidare har en av FPR tillsatt expertgrupp i slutet av året lämnat förslag till samarbetsåtgärder inom näringsforskningen.

FPR har bedömt att det bör finnas goda förutsättningar att bygga ut det nordiska samarbetet på olika områden inom hälso- och socialforskningen. En av FPR tillsatt arbetsgrupp med uppgift att initiera samarbete inom äldreforskningen överlämnade i slutet av året en rapport. I denna redovisas ett antal tvärvetenskapliga initiativ i vilka forskare representerande medicin, samhällsvetenskap och humaniora samarbetar omkring olika problemställningar angående åldrandet. Arbetsgruppen har bl. a. arbetat fram förslag till olika forskningsprojekt som föreslås bli finansierade huvudsakligen via de nationella forskningsråden, men genomförda i nordiskt samarbete.

Med stöd från FPR hölls ett symposium på försommaren 1985 med syfte att få fram förslag till nordiska samarbetsåtgärder inom u-landsforskning/u-landsstudier. Rapporten från symposiet och förslag om framtida samarbetsåtgärder kommer att behandlas under våren 1986.

Enligt FPR kan nordiskt samarbete vara särskilt relevant för områden som är så små att de inte kan erbjuda en livskraftig vetenskaplig miljö i varje enskilt land. Som en pilotstudie har FPR låtit utföra en utredning om den klassiska filologins situation i Norden. FPR:s syfte med projektet är att om möjligt få fram förslag på samarbetsåtgärder som kan tillämpas inte bara inom klassisk filologi utan även inom andra små områden.

FPR har pekat på behovet av nordiska forskningspolitiska studier. En av FPR tillsatt arbetsgrupp har under 1985 utarbetat en sådan jämförande studie om procedurerna vid tillsättning av forskartjänster inom universitet, högskolor och forskningsråd i de nordiska länderna. Studien förelåg färdig i slutet av året.

Förutom den verksamhet som ovan redovisats har FPR på uppdrag av ministerrådet bl. a. granskat Nordiska sommaruniversitetets verksamhet.

(Se även avsnitt 4.3.) Vidare har på uppdrag av FPR det nordiska universitetsrektorrådet påbörjat en utredning av villkoren för ökad geografisk rörlighet bland universitetslärare i Norden (se 4.6.3.). Avsikten är att ett förslag till utbytesordning skall tas fram. (Jfr. yttrande 3.4/1985).

4.2.2 Skabelse af større fleksibilitet på kulturbudgetets forskningsdel

I tilknytning til bearbejdningen af ministerrådets budgetter for 1986 indledte FPR en analyse af mulighederne for at skabe en større fleksibilitet i ministerrådets støtte til nordisk samarbejde omkring forsknings- og udviklingsopgaver. I første omgang er analysen blevet koncentreret omkring kulturbudgetets forskningsdel, men det er FPRs ønske at man tilstræber en udvidelse af det område, der omfattes af bestræbelserne på at skabe fleksibilitet til efterhånden at omfatte hele ministerrådets budget.

Efter FPRs opfattelse bør den nordiske støtte først og fremmest anvendes til at fremme samarbejde på forskningsområdet, hvor det skønnes særligt vigtigt at fremme det nordiske samarbejde ud fra forskningspolitiske prioriteringer. Det kan f.eks. være områder, der er på hastig vækst i alle lande, områder, hvor et enkelt land har en særlig stor ekspertise, områder, hvor der kræves særlig dyr eller specialiseret udstyr.

Initieringsstøtten skal kun tildeles de udvalgte fagområder i en begrænset årrække, idet det forudsættes at samarbejdsaktiviteterne derefter kan finansieres som led i den sædvanlige nationale forskningsfinansiering.

Som led i overvejelserne om mulighederne for at kunne financiere en sådan mere målrettet støtte til at initiere samarbejde på forskellige forskningsområder, er FPR ved at udarbejde et forslag til reorganisering af de fondslignende samarbejdsorganer i første omgang på kulturbudgetets forskningsdel. Det er tanken at fastsætte en tidsbegrænsning på den aktuelle støtte til kollegier m. v. således at der frem til 1990 kan frigøres stadigt større midler til nye samarbejdsinitiativ. Forslaget vil indgå i FPRs behandling af ministerrådets forslag til budget for 1987.

4.2.3 Bioteknik-samarbejdet

FPR har ladet mulighederne for et "nordisk samarbejde indenfor forskning og forskeruddannelse på bioteknikkens område" udrede. En rapport er foreløbigt behandlet i foråret 1985. Under denne behandling har FPR fæstet sig ved bl. a. følgende forslag i rapporten:

- Der er behov for nærmere at udrede mulighederne for en harmonisering af rammerne for anvendelsen af bioteknikken i den praktiske produktion i de nordiske lande, herunder også patenteringsspørgsmålene
- Der er behov for at skabe samarbejdsstimulerende netværk på området gennem tidsbegrænsede bevillinger til f.eks. rejsestipendier, fælles forskerkurser og en systematisk informationsformidling vedrørende forskningsspørgsmål på området i samarbejde med relevante forskergrupper i de nordiske lande.

Det første forslag er blevet videreført til de berørte ministerråd, først og fremmest industri- og handelsministrene, mens FPR fortsætter behandling-
en af rapportens øvrige forslag.

4.3 *Utværdering av forskningsverksamhet*

4.3.1 Forskningsevaluering

Forskningsevaluering har blivit ett centralt begrepp också i den nordiska forskningspolitiken. Evaluering betraktas sålunda idag som ett viktigt instrument för att förmedla erfarenheter i syfte att garantera forskningsverksamhetens kvalitet och relevans samt för att trygga ett rationellt utnyttjande av forskningsinsatserna. FPR har fortsatt diskuterat en systematisering av evalueringsmetodiken och rådet har bl. a. tillsatt en särskild arbetsgrupp för detta. Som ett led i analys- och utvecklingsarbetet omkring forskningsevaluering har FPR under året utgivit en rapport med en inledande metodinventering och en översikt över utvärderingsverksamheten i de nordiska länderna. Rapporten innehåller även bidrag från FPR:s forskningsevalueringskonferens år 1984. I övrigt har rådet fortsatt medverkat i arbetet med utvärdering av nordiska FoU-institutioner.

4.3.2 **NORDPLAN**

Den internationale evalueringsgruppe afleverede sin rapport i begyndelsen af juni måned. Gruppen giver udtryk for, at Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN) har en særstilling som en tværfaglig efteruddannelsesinstitution, hvis netværksskabende funktion blandt samfundsplanlæggere i Norden det er vigtigt at videreudbygge. Gruppen giver en række anbefalinger om modificeringer af NORDPLANs virksomhed.

FPR har behandlet rapporten i løbet af efteråret samtidig med at man skal behandle virksomheden ved NordREFO og udredningsvirksomheden i tilknytning til Nordisk embedsmandskomite for regionalpolitik (NERP) og mulighederne for et nærmere samarbejde mellem disse tre institutioner.

4.3.3 **CINA**

I juli avlämnade en internationell expertgrupp en rapport med en utvärdering av forskningsverksamheten vid Centralinstitutet för nordisk asienforskning (CINA). Evalueringen hade utförts på ministerrådets uppdrag efter förslag av FPR. Utvärderingsgruppen bestod av experter inom såväl humaniora som samhällsvetenskaper. Rapporten är mycket kritisk till den hittillsvarande verksamheten vid CINA. Gruppen har i sin rapport ett flertal rekommendationer med syfte att vitalisera CINA.

Bland annat föreslås en koncentration av verksamheten kring ett antal klart angivna uppgifter och en tydlig prioritering av dessa uppgifter inbördes. I rekommendationerna förordas effektivisering av vissa centrala servicefunktioner och en övergång till arbetsmetoder som stimulerar asienforskning i alla de nordiska länderna.

Evalueringsgruppen skisserer en utveckling längs några olika linjer anpassade till olika budgetnivåer. Vid nolltillväxt menar man att en radikal koncentration bör ske av verksamhetsfält och av det geografiska området till Östasien och Sydostasien. Vid en måttlig tillväxtnivå bör verksamheten koncentreras till östra, sydöstra och södra Asien samtidigt som utrymme bereds för vissa speciella initiativ inom information, kursverksamhet m. m. Vid en betydande tillväxt skisseras en utveckling som bl. a. innefattar ett intensivt datoriseringsprogram samtidigt med satsning på arbetsstipendier för besök på CINA av unga forskare.

Gruppen diskuterar slutligen alternativet att överge den ursprungliga CINA-idén till förmån för ett regelrätt nordiskt forskningscenter för asiatiska studier. Utvärderingen förväntas bli slutbehandlad våren 1986, sedan FPR fått tillfälle att yttra sig över utvärderingen och ev. kompletterande nationell höring genomförts.

4.3.4 Nordisk sommeruniversitet

Ministerrådet ga i januar 1985 FPR i oppdrag å evaluere virksomheten i Nordisk sommeruniversitet (NSU) som grunnlag for ministerrådets stillingstaken til NSU i forbindelse med budsjettet for 1987. FPR ble bedt om å vurdere om NSU fortsatt bør støttes med nordiske midler og om prioriterte tiltak i NSU's regi på en mer hensiktsmessig måte kan samordnes med virksomheten innen andre nordiske institusjoner. FPR vedtok en uttalelse om NSU sommeren 1985.

FPR konstaterer at NSU først og fremst er en forskningsstimulerende institusjon og ikke en egentlig forskningsutførende institusjon. En valgte derfor å se nærmere på NSU's bakgrunn, formål og arbeidsmåte og å gjennomgå tidligere evalueringer. På bakgrunn av utviklingen av NSU's virksomhet etter den evaluering Rådgivande kommittén for forskning (RKF) utførte i 1978, har FPR vurdert i hvilken grad NSU har tatt hensyn til den kritikk og de anbefalinger som kom fram i RKF-evalueringen og på denne bakgrunn vurdert NSU's nåværende rolle i det nordiske samarbeidssystem.

FPR konstaterer i sin rapport at NSU har intensivert sitt arbeid med å oppnå en større aldersmessig, nasjonal og faglig balanse i sine aktiviteter, slik RKF anbefalte i sin evaluering. FPR finner det dog ønskelig at NSU fortsatt arbeider for å sikre en bredere balanse i sine aktiviteter. FPR peker videre på NSU's betydning når det gjelder å skape kontakter mellom yngre forskere i de nordiske land. FPR konstaterer således at flere av de forslag og søknader, som sendes Nordiske forskerkurser, -symposier og -stipendier samt Nordisk kulturfond, har sitt opphav i kontakter og aktiviteter innen NSU. Dette gjelder også til en viss grad søknader til forskningsrådenes nordiske samarbeidsorganer om prosjektmidler. I denne forstand spiller NSU en rolle som en forskningsstimulerende institusjon. FPR konstaterer videre at NSU også fungerer som en rekrutteringsbase for nordisk

samarbeid på andre områder, f.eks. innen undervisning, administrasjon og kultur.

FPR konkluderer at en ikke kan se at NSU's aktiviteter kan overtas av andre nordiske institusjoner samtidig som de fornyende, kontaktskapende og tverrvitenskapelige aspekter ivaretas. FPR anbefaler derfor at NSU opprettholdes på ministerrådets budsjett og sikres muligheten for å fungere med et aktivitetsnivå som tilsvarer 1985-nivået.

Ministerrådet kommer til å ta stilling til FPRs vurdering og forslag i samband med behandlingen av budsjettforslaget for 1987.

4.3.5 NoSAMF

I FPR's uttalelse om Nordisk ministerråds budsjetter 1986 het det bl. a. om Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF):

''Samarbeidet på dette området må ses i lys av en samlet vurdering av det nordiske samarbeid om arktisk forskning. FPR vil derfor ta komiteens fortsatte virksomhet inn i sin behandling av Nordisk råds rekommendasjon 15/1983 om arktisk forskning og herunder overveie om det bør gjennomføres en evaluering av komitéens virksomhet''.

I løpet av sommeren har FPR påbegynt en granskning av NoSAMF's virksomhet. Med hensynstagen til at NoSAMF først og fremst er en institusjon for koordinering og samordning av den nordiske virksomheten på sitt område og ikke en forskningsutførende institusjon anser FPR at institusjonens videre utvikling i første hånd må avgjøres ut fra NoSAMF's relevans som nordisk samarbeidsorgan og ut fra forskningspolitiske avveininger. Granskningen forventes avsluttet våren 1986.

4.3.6 NORDICOM

Som ledd i den pågående evaluering av Nordisk dokumentasjonssentral for massekommunikasjonsforskning ble NORDICOM i juni 1984 pålagt av Embetsmannskomiteen å utarbeide en detaljert plan for institusjonens framtidige virksomhet, drift og finansiering innen utgangen av juni 1985. I denne forbindelse forutsatte man også at NORDICOM samtidig gjennomførte en undersøkelse av behovet for de tjenester som tilbys brukerne, samt at konsekvensen for brukerne av å innføre ulike betalingsordninger ble vurdert.

I april 1985 forelå en første rapport basert på en empirisk studie av hvordan NORDICOMs tjenester anvendes og vurderes av sine brukere. Denne rapport utgjør et av underlagene til en sammenfattende rapport der man i sin helhet vurderer NORDICOMs framtidige virksomhet ut fra de av EK-kultur definerte problemstillinger. På grunn av uforutsette vanskeligheter forventes imidlertid sistnevnte rapport først å foreligge i månedskiftet november/desember 1985. Resultatene av dette arbeidet vil bli behand-

let sammen med en utredning som gjennomføres av NORDINFO om samfunnsvitenskapelige databaser i Norden.

4.4 Samarbete om vetenskaplig utrustning

4.4.1 Nordiskt universitetsdatanät – NORDUNET

I den av ministerrådet (finansministrarna) under våren fastställda handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning ingår ett förverkligande av det nordiska universitetsdatanätet NORDUNET, dvs. utveckling av datakommunikationssystem mellan de forskningsinriktade datacentralerna vid universitet och forskningscentra i Norden.

NORDUNET-projektet, som i huvudsak skall genomföras under en 4-årsperiod, förutsätter både nationella och samnordiska resursinsatser. De sammanlagda kostnaderna har beräknats till 22 milj NOK varav den samnordiska finansieringen beräknats till 9,2 milj NOK. Enligt finansministrarnas handlingsplan avser ministerrådet bevilja projektet 9,2 milj NOK under perioden 1986–1989. I nordiska kulturbudgeten har för 1986 uppförts 2 milj NOK för projektet.

Det har bedömts vara viktigt att NORDUNET-projektet kan inledas snarast möjligt och FPR och samarbetsministrarna har därför beviljat sammanlagt 800 000 NOK för projektets startfas under år 1985.

Efter beslut i ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) ansvarar NORDFORSK för projektledningen och den löpande projektadministrationen.

4.4.2 Nordiskt forskningssamarbete på superdatorområdet

I tillägg till de mera konkreta satsningarna på forskningsområdet som ingår i den ovannämnda handlingsplanen anger ministerrådet i planen även ambitionen att utveckla ett nordiskt samarbete på superdatorområdet.

När det gäller superdatorsamarbetet saknar handlingsplanen emellertid tillsvidare närmare planer och uppgifter om vad detta samarbete kan innehålla. Superdatorsamarbetet har i handlingsplanen skisserats som två huvudfrågor, dels anskaffning av en superdator för forskningsändamål, varvid angivits att det för tillfället i första hand är fråga om ett bilateralt samarbete mellan Finland och Sverige, dels utveckling av ett samarbete om användarmiljö och programvara för superdatorer.

Efter önskemål från ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) har FPR preliminärt diskuterat de aktuella samarbetsfrågorna. Härvid har bl. a. noterats de olika anskaffningsplanerna och förslagen i de nordiska länderna (det danska EDB-kapacitetsutvalgets förslag om anskaffning av en vektorprocessor, förslaget från Statens datamaskincentral i Finland angående anskaffningen av en superdator, Norges Tekniske Høyskoles (NTH) och SINTEF:s planer om en superdatoranskaffning i Norge samt den andra superdatorutredningen i Sverige).

Inför den fortsatta beredningen har FPR bett de nordiska naturvetenskapliga och teknisk-naturvetenskapliga forskningsrådets (motsv.) nordiska samarbetsorgan bedöma behov och möjligheter när det gäller ett nordiskt superdatorsamarbete som föreslagits i den nordiska handlingsplanen. De naturvetenskapliga forskningsrådets praktiska erfarenheter av nordiskt superdatorsamarbete kan förhoppningsvis härvid utgöra en bas för värdefulla synpunkter.

NOS-N, Nordforsk och en rad nationella organ på det naturvetenskapliga och det tekniskvetenskapliga området förväntas lämna synpunkter och förslag i första hand angående ett programvarusamarbete samt utvecklingen av en s. k. användarmiljö, d. v. s. stödformer som kan främja och stöda forskarnas superdatoranvändning.

4.4.3 Tungjon-accelerator

Spørgsmålet om nordisk samarbejde indenfor den acceleratorbaserede forskning (rek. nr 5/1982) har haft en særlig aktualitet i de seneste år på grund af planer i såvel Finland som Sverige om opførelse af en tungjon-accelerator.

Fra svensk side meddeltes det dog, som tidligere oplyst, i november 1983, at man ikke i de nærmeste år vil bygge en tungjon-accelerator i Sverige. Statens Vetenskapsråd i Finland har udtalt, at man i den nuværende økonomiske situation ikke kan anbefale, at der satses så mange ressourcer på kernefysisk forskning i Finland i betragtning af de store behov for midler, der er dokumenteret indenfor andre videnskabsgrene.

4.4.4 Andet instrumentsamarbejde

På grundlag af de hidtidige gode erfaringer med nordisk instrumentsamarbejde er samarbejdsnævnet for de nordiske naturvidenskabelige forskningsråd (NOS-N) ved at overveje en række forslag til nye projekter om samarbejde ved anskaffelse eller drift af dyre og/eller specialiserede instrumenter.

Således overvejer man for øjeblikket hvorledes man i et fællesskab kan komme til at deltage i det såkaldte Ocean Drilling Programme (ODP). Dette stort anlagte internationale forskningsprogram vil i en nårig periode gennemføre en række dybhavsboringer, bl. a. i Nordatlanten, som vil give langt bedre muligheder for at forstå jordklodens geologiske historie. Boreprogrammets resultater vil derfor være af stor betydning for tilrettelæggelsen af råstofefterforskning såvel til lands som til vands, ligesom de vil kunne give et nyt grundlag for afgrænsningen af kontinentalsoklen bl. a. i det nordatlantiske område.

På denne baggrund søger de nordiske landes naturvidenskabelige forskningsråd i samarbejde med tilsvarende forskningsråd i de andre mindre

europæiske lande at opnå et såkaldt "konsortiemedlemsskab". Efter den aktuelle plan søger de nordiske lande at skaffe financieret dækning for den ene halvdel af medlemsafgiften på 2,5 millioner USD, mens de andre lande forsøger at dække den anden halvdel.

4.4.5 Arktisk forskning

Som nævnt i ministerrådets årsberetning for 1984 afholdtes der i løbet af 1984 to videnskabelige konferencer om mulighederne for at udvide det nordiske samarbejde om arktisk forskning. I ministerrådets handlingsplan om økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse opfordres polarforskningsinstitutterne og modsvarende i de nordiske lande til at videreudvikle samarbejdet. Kultursekretariatet har på denne baggrund på FPRs vegne dels afholdt et møde med disse institutioner, dels anmodet en række forskningsfinansierende og -gennemførende institutioner i de enkelte nordiske lande om at kommentere og udbygge nogle forslag til mulige samarbejdstiltag på området. Materialeindsamlingen har vist, at der er stor interesse for et øget samarbejde på en række områder.

Et første forslag om en iskerneboring på Renland-halvøen i Grønland er udarbejdet i samarbejde mellem danske, islandske og svenske forskere og forelagt ministerrådet med ansøgning om støtte i 1986 og 1987 til dækning af de store logistiske omkostninger ved projektets gennemførelse.

Forslagsstillerne er meget interesserede i at udvide forskningsgruppen med forskere fra Finland og Norge, ligesom man er interesseret i at fortsætte samarbejdet med at gennemføre en iskerneboring på Svalbard i 1988.

4.5 Udlandslektorsamarbejdet

Samarbejdsnævnet for de nordiske lektoratsadministrationer, som har fungeret siden efteråret 1984 har i 1985 gennemført to større konferencer. Den ene konference, der blev holdt i Finland, henvendte sig til de udlandslektorer, der arbejder indenfor Norden, medens den anden konference blev gennemført i Wien i maj for de nordiske lektorer, der arbejder i den tysktalende del af Europa. Temaet for Wien-konferencen var landeskunde, d. v. s. beskæftigelse med landenes samfundsforhold i vid forstand. For humanistisk uddannede kandidater, der normalt underviser i sprog m. v., er dette et både vigtigt og problemfyldt arbejdsfelt. Deltagerne gav udtryk for, at konferencen har sat et værdifuldt samarbejde igang mellem lektorerne ved de enkelte universiteter.

Videre er der i samarbejdsnævnets regie i løbet af foråret 1985 blevet indsamlet et landeskundemateriale vedrørende Island. En sådan samling, der sigter på udlandslektorers virksomhed, har hidtil ikke foreligget. Materialesamlingen forelå til Wien-konferencen, hvor kriterier for indsamling

og bearbejdelse blev drøftet. En indsamling af tilsvarende materiale for Danmark blev samtidig præsenteret og relateret til det islandske.

Samarbejdsnævnet har ligeledes distribueret allerede eksisterende informationsmaterialer til samtlige udlandslektorer og de for de nordiske kontakter vigtigste universiteter udenfor Norden.

Samarbejdsnævnet har i foråret afleveret den sidste del af den nordiske boggave til universiteter i Polen, hvor der i særligt omfang gives undervisning i Nordens sprog. Boggaven består af bøger fra samtlige nordiske lande på originalsproget. Det drejer sig om såvel håndbøger som skønlitterære værker.

For at sikre, at en så bred kreds af lektorer som muligt får chance for at gennemføre nordiske arrangementer og for at kunne opfange initiativer fra sendelektorerne har samarbejdsnævnet indenfor sin bevilling øremærket et beløb af hvilket samtlige lektorer i og udenfor Norden kan søge støtte.

I slutningen af april traf embedsmandskomiteen beslutning om ændring af nævnets arbejdsorden. Ændringen indebærer, at den økonomiske forvaltning af nævnets bevilling flyttes fra kultursekretariatet til det land, der – efter turnus – iøvrigt har ansvaret for sekretariatsfunktionerne.

4.6 *Samarbejde om højere uddannelse*

4.6.1 Generelt

For at øge samarbejdet indenfor højere uddannelse i Norden er der i løbet af de seneste år iværksat en del projekter fortrinsvis om generelle spørgsmål. For disse projekter gælder det alment, at kulturaftalens organer ikke bærer hovedansvaret for virksomheden. Dette kan for såvidt siges at være en positiv situation, fordi projekterne hermed har en mere direkte forankring i nationale miljøer, ligesom deres fortsatte eksistens beror på den interesse, der manifesteres af de berørte personer m. fl.

På den anden side kan arbejdet komme til at savne en overordnet prioritering og planlægning, der kan føre til at de enkelte projekter fremstår ukoordinerede – såvel indbyrdes og i relation til andre nordiske aktiviteter som i forhold til bestræbelser, der udfoldes af internationale organisationer. For at tilvaretage samarbejdsmulighederne bør området i den kommende tid få større opmærksomhed, og man bør overveje samarbejdet indenfor de højere uddannelser som et samlet område.

4.6.2 Rektorsamarbejdet (Nordisk universitetsrektorråd)

I foråret 1985 bevilgede Nordisk forskningspolitisk råd midler til universitetsrektorrådet til at gennemføre en undersøgelse af nordisk lærermobilitet med henblik på forslag til en fremtidig ordning, der kan styrke samarbejde mellem universiteternes lærerkræfter til gensidig nytte for lærerkorpset, uddannelserne og de studerende i samtlige nordiske lande. Ministerrådet har også præliminært diskuteret muligheden at etablere en udbytte-

sordning for universitetslærere, specielt ved små universitetsinstitutioner.

Som et eksempel på samarbejde om universiteternes lærerkræfter kan der peges på en aftale, der i foråret 1985 er indgået mellem universiteterne i København og Lund. Herefter skal de to universiteter i fællesskab udbyde områdekurser skiftevis i Danmark og Sverige med inddragelse af underviser- og forskerkompetence fra begge lande. Kurserne, der allerede er planlagt, vedrører Kina, de arabiske lande og Japan.

Universiteterne ser samarbejdet som en hensigtsmæssig udnyttelse af de undervisnings- og forskningsmæssige ressourcer indenfor sprog- og kulturområdet, og som en frugtbar kontakt mellem institutionernes universitetslærere. Samarbejdet overvejes senere udvidet til også at omfatte andre institutioner i de to lande og/eller universitetslærere i Norge.

4.6.3 Administratorsamarbejdet

Uden at fungere som et formelt rådgivningsorgan har universitetsadministratorsamarbejdet virket som et samlende og initierende organ for en del af samarbejdsaktiviteterne indenfor de højere uddannelsers område.

Administratorsamarbejdet spiller for tiden en aktiv rolle når det gælder studievejledersamarbejdet, behandlingen af ækvivalenssager og når det gælder informationsmedarbejdernes samarbejde.

Indenfor rammen for studievejleder- og studieadministratorsamarbejdet er der i foråret 1985 afholdt en temakonference om bl. a. ADB's anvendelse ved studievejledning og- administration. Man har ligeledes opdateret materialet til Katalog over studievejledere og administratorer i Norden, der i slutningen af februar 1985 udsendtes i sin 2. udgave. 3. udgave er under redaktion til forventet udgivelse i årsskiftet 1985–86. Kataloget omfatter foruden de fem nordiske lande også de selvstyrende områder.

I studievejledersamarbejdet er der peget på områder, der er af betydning for en videre udvikling af nordisk studentermobilitet og samarbejde iøvrigt indenfor højere uddannelse i Norden. De vigtigste af disse områder er en udredning om gældende regler og procedurer for ækvivalenssagers behandling i Norden og forslag til gennemførelse af en kvantitativ måling af studentermobiliteten mellem de nordiske lande. Der savnes pålidelige oplysninger på dette felt. En konference om ækvivalenssagers behandling blev afholdt i Helsingør, Danmark i november, 1985 med deltagelse af 50 personer fra universitetsverdenen, centraladministration og forskellige andre organer, beskæftiget med ækvivalenssager. Konferencen arrangeredes indenfor rammen af universitetsadministratorsamarbejdet i samarbejde med kultursekretariatet.

Informationsmedarbejdere ved universiteter og højere læreanstalter har i nogle år holdt møde en gang om året. Ved disse lejligheder har man bl. a. drøftet, hvordan man kan bidrage til samarbejdet om højere uddannelse og medvirke til at gøre forskningen og dens resultater kendt for offentligheden. Ved den seneste konference, som blev afholdt i Uppsala sommeren

1985, behandledes bl. a. forudsætningerne for et velfungerende samarbejde indenfor den højere uddannelse og forskningen i Norden.

4.6.4 Samarbejde om ingeniøruddannelser – INUT NORD/PINKO

Ingeniøruddannelser i Norden er det, der gemmer sig bag forkortelsen INUT NORD/PINKO i henholdsvis skandinavisk/finsk version. Samarbejdet, der i første række sigter på de s. k. korte ingeniøruddannelser i de nordiske lande, etableredes i 1982 på initiativ af de svenske uddannelsesmyndigheder. Arbejdet begyndtes med en konference i Västerås i Sverige og er blevet videreført med en konference i Björneborg i Finland i 1983. Den tredje konference er præliminært planlagt til våren 1987 i Norge.

Formålet med konferencen er en videreudvikling af de kontakter, der tidligere er knyttet, samt en behandling af temaer, der har betydning for ingeniørhøjskolernes udvikling. De konkrete temaer er endnu ikke fastsat.

4.6.5 Att studera i Norden

Femte udgave af studiehåndbogen *Att studera i Norden* (NORD), 1985 udkom i oktober. Den følger i sit indhold den linie op, der er blevet lagt i tidligere udgaver.

I femte udgave er der imidlertid lagt vægt på, hvor det er muligt, at fremhæve mulighederne for at gennemføre kortere studieophold i et andet nordisk land. Det er sigtet, at denne linie kan yderligere uddybes i kommende udgaver eksempelvis med oplysninger om tentamensgyldighed/ækvivalens mellem landene for visse kurser/uddannelser.

Den nye udgave indeholder foruden oplysninger om uddannelser m.v. i de fem nordiske lande beskrivelser vedr. de selvstyrende områder i Norden.

5. Allmänkulturell verksamhet

5.1 Verksamhet och planering

Ett antal delvis nya samarbetsområden har genom olika initiativ i Nordiska rådet, Rådgivande kommittén för kultur (RKK) och ministerrådet under senare år gjort sig gällande på det allmänkulturella området, bl. a.

- ett intensifierat samarbete om kulturen och massmedierna,
- ett vidgat utställningssamarbete,
- flera nordiska pris, bl. a. på designområdet,
- ett utvecklat samarbete med Grönland,
- produktion och distribution av fonogram med nordisk musik,
- samnordisk kulturinformation i utlandet,
- insatser för att sprida nordisk litteratur på originalspråk i grannländerna,
- kultursektorns betydelse för samhällsekonomi och sysselsättning samt
- kopplingen mellan kulturutbud och turism.

Arbetet har under året i första hand varit inriktat på att bygga upp

samarbetet på kultur og massmedieområdet, planering av kulturinformationsinsatser i utlandet, styrke kulturforbindelserne med Grønland, analysere problemstillinger i samband med frågan om kultur og sysselsætning samt berede en promemoria inför ministerrådets principdiskussion om nordiskt kulturellt samarbeide vid dess sammanträde i december.

En fortsatt positiv anslagsutveckling för befintliga samsarbeitsområden och en samtidig satsning på delvis "nya" områden torde svårigen kunna genomföras utan att ytterligare medel tillförs det allmänskulturella samsarbetet. För att detta skall kunna realiseras krävs att kulturlivet nationellt anser att de nordiska insatserna är så betydande att man är beredd att låta en del av de ökningar som kan tillfalla kulturektorn i respektive land kanaliseras till det nordiska samsarbetet. Det torde endast kunna uppnås om samsarbetet känns naturligt och leder till bestående resultat både på kort och lång sikt.

En diskussionspromemoria med bl. a. ovanstående problemstillinger har lagts fram för ministerrådet i december 1985 som underlag för en behandling av inriktningen och omfattningen beträffande det framtida samsarbetet på kulturområdet.

5.2 *Projektvirksomhed under FNs ungdomsår*

For 1985 bevilgede ministerrådet ekstraordinært 925 000 DKK til Nordisk ungdomskomite til planlægning og igangsættelse af særskilt projektvirksomhed under FNs internationale ungdomsår 1985. Bevillingen er anvendt til særskilt støtte til lokalt og regionalt nordisk samarbeide på ungdomsområdet samt til afholdelse af Ungdommens Nordisk Råd 1985 i forbindelse med Nordisk Råds session i Reykjavík.

Til den ekstraordinære støtteordning til lokalt og regionalt samarbeide indkom ialt 293 ansøgninger til et samlet beløb på 9,1 millioner DKK. Ungdomskomiteen havde mulighed for at uddele 725 000 DKK til formålet.

I Ungdommens Nordiske Råd 1985 deltog 150 repræsentanter fra politiske og ikke-politiske ungdomsorganisationer i Norden. Det er første gang de ikke-politiske ungdomsorganisationer har fået lejlighed til at diskutere de ungdomspolitiske spørgsmål i forbindelse med Nordisk Råds session. Organisationerne har anmodet om, at arrangementet fortsat indgår som en del af de årlige sessioner. Ungdomskomiteen har tilsluttet sig dette, men peger på at finansieringen bør ske over Nordisk Råds budget.

På baggrund af den store interesse for lokalt og regionalt samarbeide besluttede ungdomskomiteen på sit møde i foråret 1985 at foreslå Ministerrådet at der afsættes permanente ressourcer til den lokale og regionale ungdomsstøtteordning med henvisning til at det regionale og det lokale ungdomssamarbeide i overensstemmelse med de gældende retningslinier for fordeling af støtten til nordisk ungdomssamarbeide ikke tidligere har kunnet komme i betragtning. Ungdomskomiteen har på baggrund af en henvendelse fra Grønlands Landsstyre vedtaget at anbefale ministerrådet, at der i fremtiden optages et grønlandsk medlem i Ungdomskomiteen.

5.3 *Etniska och språkliga minoriteter*

Nordisk Råd gav i et yttrande ved Nordisk Råds session i 1982 i Helsingfors (yttrande 2/1982) udtryk for ønske om, at ministerrådet skulle fremlægge forslag til udvikling af kulturforbindelserne mellem Grønland og det øvrige Norden. Dette ønske er siden yderligere blevet understreget i Nordisk Råd i 1983, 1984 og 1985.

På den baggrund har Ministerrådet gennemført en udredning om udvikling af kulturforbindelserne, *Grønland – Norden, en udredning om udvikling af kulturforbindelserne* (NU 1984: 11). Udredningen indeholder en samlet beskrivelse af samfundsforholdene i Grønland med speciel vægt på den kulturelle situation samt forslag om, hvorledes kulturforbindelserne mellem Grønland og det øvrige Norden kan styrkes i fremtiden.

Udredningen og dens forslag er i foråret 1985 blevet remissbehandlet med positivt resultat.

Forslagene indebærer at et Nordens Institut i Grønland vil blive oprettet i Nuuk med den opgave at styrke og udvikle kultursamarbejdet mellem Grønland og Norden. Instituttet har tilknyttet et rejse- og aktivitetsstøtteordning og skal varetage informations- og servicevirksomhed. Virksomheden opbygges over en periode på fem år med en trinvis optrapning af aktiviteterne og drives i en organisationsform, således at alle befolkningsgrupper i Grønland får mulighed for at deltage i samarbejdet.

I oktober fattede Nordisk ministerråd beslutning om, at den endelige udformning af et Nordens Institut i Grønland skulle foregå i enighed med oven skitserede forslag. Ved forhandlinger med Grønlands Hjemmestyre er der opnået enighed om vedtægter for instituttet, om aftale mellem ministerrådet og hjemmestyret og om budget for virksomheden 1986, herunder de nærmere byrdefordelinger. Aftalen indebærer, at Grønlands Hjemmestyre afholder udgifter til lokaler og kontorhold.

Af vedtægterne for Nordens Institut i Grønland fremgår at instituttets virksomhed skal omfatte aktiviteter indenfor det almenkulturelle område, undervisning og forskning, med opgave at:

- styrke og udvikle det grønlandske kulturliv og at opretholde og udvikle egne kontakter med andre nordiske lande og selvstyrende områder,
- forvalte den virksomhed, der igangsættes gennem instituttet, herunder informationsformidling, idé- og erfaringsudveksling, igangsættelse af projekter af betydning for den kulturelle udvikling af forbindelserne mellem Grønland og de øvrige nordiske lande,
- fordele aktivitets- og rejsestøtte, samt give vejledning og praktisk hjælp i forbindelse med udvikling af samarbejdet,
- formidle information i Grønland om nordisk samarbejde,
- følge det grønlandsk-nordiske kultursamarbejde samt på grundlag heraf fremlægge forslag om, hvordan dette kan videreudvikles.

Budget for virksomheden 1986 omfatter ialt 920 000 DKK til personale, lokaler og aktiviteter. Fra ministerrådets dispositionsmidler for 1986 hentes ministerrådets andel af driften, 600 000 DKK.

5.4 *Nordens Hus m. m.*

Særskilda insatser görs för att säkerställa deltagande från Island, Färöarna, Grönland, Åland och samiskt håll i det nordiska kultursamarbetet. Bl. a. kan konstateras att ca 40 procent av de medel som för 1985 reserverats för det allmänskulturella området går till institutioner (Nordens hus etc) i dessa områden för att upprätthålla och utveckla kulturförbindelserna med övriga Norden. En huvudförutsättning för att önskemålen om förbättrade insatser när det gäller detta kultursamarbete är att medel kan ställas till förfogande. Kulturförbindelserna mellan flertalet av dessa områden och övriga Norden är förknippade med stora ekonomiska problem beroende i första hand på de geografiska avstånden.

Nordens Hus i Reykjavik har en stærkt etableret stilling i det islandske kulturliv. Institutionen har under nogle år haft at kæmpe med økonomiske vanskeligheder. Ministerrådet har derfor gennemført en udredning af institutionens virksomhed i relation til forudsat niveau og fastlagt budget. Udredningen pegede bl. a. på behov for justering af virksomhedsbudgettet og særlige reparations- og vedligeholdelsesarbejde. Institutionen har bl. a. mod denne baggrund fået tilladelse til i fremtiden at kunne overføre de midler som bliver afsat på budgettet til reparationer, vedligeholdelse og nyanskaffelser til de kommende budgetår, således at institutionen får mulighed for at gennemføre en langsigtet planlægning. Desuden har Ministerrådet bevilget en aktivitetsøgning på 1 076 000 ISK på budget 1986 med henblik på at bringe virksomheden op på forudsat niveau.

I 1975 traf ministerrådet bl. a. på rekommandation af Nordisk Råd principbeslutning om at etablere et *Nordens Hus på Færøerne*, som finansieres af ministerrådet og Færøernes Landsstyre i fællesskab. Som udgangspunkt for denne virksomhed er bygningen indrettet til både teater-, koncert-, film-, udstillings-, konference- og mødeformål samt til studieophold, folkedans, cafeteria, håndbogsbibliotek, læse- og lytterum, atelier og grafisk værksted.

Efter indvielse i 1983 er husets første virksomhedsår startet med et program i overensstemmelse med de ide- og bygningsmæssige hensigter. Styrelsen har i 1985 udarbejdet en evalueringsrapport for de første to virksomhedsår. Heri konstateres bl. a.:

”For at tilsigte at gøre tilkommende nordiske kunst- og kulturudtryk udvidende og inspirerende fremfor fremmedgørende og konkurrerende i forhold til det stedlige kulturliv blev det i forsøgsperioden et hovedformål at gennemføre så mange projekter som muligt i samarbejde med stedlige arrangører og foreninger, og udforme så mange gæstespil som muligt som integreret i og kombineret med stedligt dominerede arrangementer, både

indenfor teater, koncerter, folkekultur, forskningsmøder, konferencer etc.”

En ny direktør for Nordens Hus på Færøerne har tiltrådt i september 1985.

Ministerrådet besluttede i juni 1984 at inrätta ett *Nordens institut på Åland* från 1985. Kostnaderna till driften 1985 täcks av ministerrådets dispositionsmedel och av Ålands landskapsstyrelse. Samtidigt har ministerrådet fastställt stadgar för institutet och träffat avtal med landskapsstyrelsen om kostnadsfördelning m.m.

Institutet invigdes 14 oktober 1985 i närvaro av bl. a. de nordiska kultur- och undervisningsministrarna och Nordiska rådets kulturutskott. Samtidigt med invigningen höll institutet en konferens där institutets uppgifter på längre sikt diskuterades. Ledare för institutet anställdes av ministerrådet våren 1985. Från 1986 är anslaget till Nordens institut på Åland uppfört på fast nordisk budget.

5.5 Samarbetet kring barn och kultur

Ministerrådet beslutade i 1983 at intensivere indsatserne på børnekulturområdet inden for rammerne af et samlet arbejdsprogram. En nordisk arbejdsgruppe for børnekulturområdet har til opgave at følge udviklingen på børnekulturområdet og holde kontakt med det arbejde, som sker nationalt og inden for andre nordiske organer, at kontinuerligt rapportere om denne udvikling samt fremlægge forslag, udkast og idéskitser til specielle nordiske fællesprojekter, at initiere projektvirksomhed samt gennemføre konferencer, seminarer o.l. på børnekulturområdet.

For 1985 bevilgedes 500 000 DKK til virksomheden. Arbejdsgruppen udarbejdede et arbejdsprogram som bl. a. omfattede en nordisk nyhedstjeneste samt årlige temaprojekter for børnekultur. Temaprojekterne gennemføres på skift i de nordiske lande ligesom den organisatoriske tilrettelæggelse af arbejdet.

Den nordiske informationstjeneste om børn og kultur har til formål at sprede oplysninger om initiativer og aktiviteter på børn- og kulturområdet til offentligheden i Norden. Informationstjenesten er opbygget som et organ under den nordiske arbejdsgruppe, der regelmæssig udsender nyhedsbulletiner og en tema-avis til modtagere i hele Norden.

Som tema i 1985 valgte arbejdsgruppen *Professionalisering af børnekultur*. Temaet har dannet grundlag for et nordisk forskningsprojekt i tilknytning til Sentret for barneforskning i Norge med en projektleder og tilknyttede forskere i de enkelte nordiske lande.

Projektets hovedmål var at undersøge omfanget og effekten af eksisterende offentlige, private og børnekulturelle tilbud i Norden gennem et feltstudium i udvalgte områder, ved interviews, stilskrivning samt en sammenfattende helhedsvurdering. Projektet afsluttedes med et seminar om de børnekulturelle tilbud i Norden i november 1985 i Oslo.

I 1986 bliver temaet *Børn og bevægelige billeder*. Projektet, som koordineres af de svenske arbejdsgrupperepræsentanter, samler sig om tre hovedtemaer: filmoplevelse, filmforståelse og egenvirksomhed med bevægelige billeder.

5.6 Amatørorganisationer

Amatørteaterstøtten utgør siden 1981 en fast post på kulturbudsjettet. I 1985 ble der uddelt 484 000 DKK gennem Nordisk amatørteaterråd. I 1985 holdt amatørteaterrådet et seminar på Færøerne om de små kultursamfunns situasjon i relasjon til aktuelle nordiske samarbeidsprosjekter.

Støtteordningen for nordisk amatørmusiksamarbejde er i 1985 fortsat på forsøgsbasis i SAMNAMs regi. I 1985 er bevilget 390 000 DKK. Støtteordningen har fortrinsvis givet støtte til kormusikken i de nordiske lande.

Forsøgsvirksomheden ble evalueret i 1984 med henblik på stillingstagen til den fortsatte virksomhed på amatørmusikområdet fra 1986. NOMUS er i denne forbindelse anmodet om å komme med forslag om hvordan det nordiske samarbeid innenfor amatørmusikken kan finansieres og organiseres fra 1986. På embedsmannskomiteens møte i november 1985 ble det vedtatt at NOMUS i samråd med SAMNAM i 1986 skal disponere et tilskudd på 450 000 DKK til amatørmusikksamarbeidet.

5.7 Kulturförmedling

Nordiska ministerrådet beslöt 1982 att sätta igång kursverksamhet för *folkbibliotekarier* i Norden under 1982–84. För verksamheten har en kommitté med företrädare för samtliga biblioteksintressen i Norden (NORD-FOLK) ansvarat.

NORDFOLKs første forsøgsperiode er blevet evalueret af de nationale biblioteksforeninger, bibliotekarforbund, biblioteksskoler og statslige biblioteksinstanser med positivt resultat. Ministerrådet besluttede at fortsætte financiere folkebibliotekssamarbejdet på forsøgsbasis i 1985, samt at forlænge folkebibliotekskomiteens mandatperiode til udgangen af 1985. Der afsattes 450 000 DKK af dispositionsmidlerne til formålet.

I 1985 har NORDFOLK gennemført kurser i bestandsopbygning, børnelitteratur samt et kursus om biblioteksforskning. Endvidere har NORDFOLK haft samarbejde med en række andre instanser med relation til biblioteksområdet. Det gælder bl. a. NORDINFO, NUUK (Nordisk Udvalg for undervisnings- og kulturstatistik) samt en række udenlandske biblioteksinstanser. I 1986 er der planlagt kurser om islandsk litteratur (Reykjavík), biblioteksbetjening i landsbyer (Tammerfors) samt om bibliotekslovgivning (Borås).

NORDFOLK samledes i januar 1985 med repræsentanter fra de nationale bibliotekstilsyn, biblioteksskoler, bibliotekarforeninger og bibliotekarforbund med henblik på at opnå en fælles holdning til indretningen af det fremtidige nordiske bibliotekssamarbejde. På mødet understregedes, at

en fortsættelse af det nordiske bibliotekssamarbejde er af afgørende betydning for det nationale biblioteksarbejde. Samtidig opnåedes enighed om en model, som indebærer, at det enkelte komiteemedlem i NORDFOLK fortsat bør repræsentere sit land, men at det samtidig bør påses, at der er repræsentation for samtlige biblioteksinstanser.

En utredning om problemene kring *produksjon og distribusjon av tale- og punktskriftsbøker* i Norden ble presentert høsten 1984. Uttalelser om utredningen er blitt innhentet fra nordiske og nasjonale organer. Med tilskudd fra Ministerrådet ble det i oktober/november 1985 arrangert et nordisk arbeidsmøte, der man drøftet hvilke tiltak innenfor tale- og punktskriftområdet som bør løses nasjonalt eller nordisk. En rekke tiltak kan løses nasjonalt innenfor rammen av eksisterende nasjonale støtteordninger, mens spørsmål som f. eks. styrking av katalog- og lånesamarbeidet vil ha behov for nordisk finansiering. Ministerrådet har på møte i desember vedtatt å avsette 100 000 DKK til videre oppfølging av dette arbeidet, samt forutsatt at eventuelle ytterligere midler vil bli vurdert i forbindelse med det sammenlagte budsjett og det sosialpolitiske samarbeid.

På bakgrunn av rek. nr. 5/1980 om *felles nordisk bokmarked* ble det i 1984 holdt en konferanse på Hässelby Slott der man spesielt drøftet muligheten for en bedre distribusjon av nabolandenes og de små språkområdenes litteratur. På konferansen ble det nedsatt en arbeidsgruppe med representanter for bokbransjen som fikk i mandat å utarbeide en handlingsplan for nordisk bokdistribusjon. Arbeidsgruppen har lagt fram forslag til handlingsprogram, som impliserer en rekke nasjonale och nordiske organer både innenfor offentlig og privat sektor. Ministerrådet har i desember 1985 vedtatt å avsette 150 000 DKK til oppfølging av arbeidsgruppens forslag.

Kultursekretariatet utga i samarbeid med presidiesekretariatet brosjyren *Læs noget nordisk*. Brosjyren utkom i forbindelse med Nordisk råds sesjon og utdelingen av Nordisk råds litteraturpris i mars 1985. Foruten omtale av de nominerte verk til litteraturprisen gir brosjyren informasjon om annen aktuell nordisk skjønnlitteratur. Brosjyren, som denne gang var gratis, ble trykt i 30 000 eks på dansk og 5 000 eks på finsk. Hele opplaget er distribuert.

5.8 *Konstnärlig verksamhet*

5.8.1 Bildkonst

Genom etableringen av Nordiskt konstcentrum 1978 har det skapats en grund för ett mera systematiskt samarbete på bildkonstområdet.

Under 1985 har konstcentret bl. a. arrangerat följande utställningar: "Palmstierna 4" (om gjesteatelierkunstnernes arbeider), "Tecken på snö", "Lambretta", "Færøysk kunst" og "Aurora", som omfatter verk av 10 unge nordiske kunstnere. Dessuten er det arrangert flere vandrestillinger 1985 samt samarbeidsutstillinger, bl. a. "Borealis".

I närvaro av bl.a. Grönlands kulturminister invigdes i augusti 1985 konstcentrets nye byggnad "Garnisonskasernen" av H K H Kronprinsessan Sonja av Norge. Kultur- og vetenskapsminister Gustav Björkstrand överlämnade på vägnar av den finska regeringen lokalerna till ministerrådet för att disponeras av konstcentret.

I planerna för Nordiskt konstcentrum ingick som ett integrerat led etableringen av gästateljéer (rek.nr 11/1981). Fem gästateljéer på Sveaborg invigdes i augusti 1981. Det har vidare etablerats gästateljéer i Uddevalla och på Hässelby slott i Sverige, vid Viborg i Danmark samt i Sydgrönlands kulturhus i Julianehåb. Nordiska Kulturfonden beviljade 125 000 DKK till inredning av gästateljé i Hafnarfjörður i Island, som vil bli innviet om kort tid. Det arbeides med planer om gjesteatelierer ved den nordiske kunsthøleskolen i Karleby, i Bergen og Hanstholm. Dessuten er det på samisk hold interesse for å få innredet et gjesteatelier i det samiske kunstnersentret i Masi.

Ministerrådet uttalade vid behandlingen av budgeten for 1986 att man senere ønskede prøve frågan om utvidgade funktioner inom ett utbyggt nordiskt utstillingsutbyte for Nordiskt konstcentrum, dvs. i forbindelse med behandlingen av budgeten for 1987 og senere.

Nordisk Kunstforbund feiret i november 1985 sitt 40-årsjubileum. I denne forbindelse ble det på Waldemarsudde i Stockholm arrangert en utstilling med tittelen "Nordiskt 40-tal – Nordiskt 80-tal". Til jubileet er det med støtte fra Nordisk kulturfond utgitt et skrift som skisserer forbundets utvikling og det nordiske samarbeid innen kunstsektoren.

5.8.2 Teater

Nordisk Teaterkomitees bevilgning for 1985, 3 029 000 NOK, disponeres til henholdsvis gjestespillvirksomhet og etterutdanningskurs. Gjestespillstøtte bevilges til turneer i Norden etter søknad gjennom hele året. Etterutdanningsvirksomheten gjelder alle yrkesgrupper innen teatret, og slike kurs gjennomføres delvis i regi av komiteen eller i samarbeid med teatre/institusjoner i de nordiske land. Komiteen medvirket bl. a. i den nordiske scenskolefestival i Göteborg i juni 1985.

Teaterkomiteen arbeider for tiden med en vurdering av de erfaringer man har fått om det nordiske teatersamarbeid i perioden 1981-85. Rapporten ventes foreligge ved årsskiftet 1985-86.

I forbindelse med sitt budsjettforslag for 1987 har komiteen pekt på at de tildelte midler for gjestespill er altfor små til å kunne oppnå en merkbar effekt av denne virksomhet. Komiteen mener at man i høyre grad bør konsentrere midlene om større arrangement som f.eks. festivaler og andre arrangement som kan oppnå en bred oppmerksomhet og dermed nå et større publikum. Teaterkomiteen har i 1985 drøftet muligheten for en styrking av det nordiske dans- og balettsamarbeid samt innenfor dukketeaterområdet.

For øvrig har Nordisk Teaterkomite og Nordisk Amatørteaterråd i samarbeid med samiske teaterarbeidere forberedt og gjennomført kurs for samiske teatergrupper. Kursene er blitt finansiert av Teaterkomiteen og Amatørteaterrådet samt ved tilskudd fra Nordisk Kulturfond. Denne kursvirksomheten har uten tvil vært en viktig stimulans for de samiske teaterarbeidere.

5.8.3 Musikk

Bevilgningen for 1985 til Komiteen for nordisk musikk samarbeid (NOMUS) er på 1 661 000 NOK og kan disponeres til aktiviteter innenfor hele musikkfeltet. I juni 1985 ble det holdt en konferanse på Hässelby Slott med temaet "Nordiskt musiksamarbete nu och i framtiden". Man drøftet bl. a. NOMUS støtteprinsipper, informasjon om det nordisk musikk samarbeid, amatørmusikk samarbeidet og rek. nr. 15/1985 om hjemmemarked for fonogram med nordisk musikk. NOMUS har i høst foreslått at det utgis en informasjonskatalog over produsenter og distributører i Norden av nordisk musikk, slik at brukerne lettere kan finne fram til verkene. Dessuten foreslår NOMUS at det iverksettes tiltak for å forbedre distribusjonen av nordiske fonogram. Komiteen hevder at dette er den viktigste sak å satse på. Komiteen har søkt Nordisk kulturfond om tilskudd til å holde et seminar våren 1986, der man skal drøfte konkrete opplegg for bedring av distribusjonen. NOMUS hevder også at det bør iverksettes nordiske prosjekter for fonogram og nevner som eksempel at man bør foreta innspilling av de verk som blir tildelt Nordisk råds musikkpris. NOMUS sekretariat er nå plassert i Norsk Musikkinformasjons lokaler i Oslo.

5.8.4 Film

För åren 1981–1985 har ministerrådet avsatt medel till en försöksverksamhet för att främja distributionen av nordisk film. 1982 och 1983 avsattes 1 miljon DKK, 1984 1,2 miljoner DKK och för 1985 1 miljon DKK. En kommitté med en representant för varje nordiskt land har till uppgift att på förslag av filminstituten (motsv.) fördela stödet som huvudsakligen disponeras till distribution av nordiska spelfilmer och till de nordiska filmfestivalerna (vuxenfilm och barn- och ungdomsfilmfestivalerna). Detta kan till viss del också användas för att främja distribution av nordisk film utanför Norden. En utvärdering av försöksverksamheten lades fram för ministerrådet i samband med anslagsframställningen för 1986 och det beslutades att föra upp anslaget på fast budget från 1986 med 1,2 miljoner DKK. Ministerrådet fastställde i december 1985 nye stadgar för filmdistributionssamarbetet.

5.9 Kulturkonsumtion/Kulturstatistik

I meddelelse til NRs session i Reykjavík i 1985 blev der redegjort for, at arbejdet på rek. nr 16/1977 om kulturkonsumtionen i Norden delvis videreføres i det arbejde som ministerrådet har iværksat gennem arbejdsgruppen for kultur og massemedier.

Arbejdet på at udvikle en nordisk kultur- og mediestatistik, som ministerrådet har haft igang siden 1979 er videreført af kultursekretariatet i samarbejde med Nordisk Udvalg for Uddannelses- og Kulturstatistik (NUUK) og Nordisk Statistisk Sekretariat. Der er udarbejdet nye tabeller på medieområdet til Nordisk Statistisk Årbog. Der er ligeledes igangsat udvikling af en nordisk biblioteks- og museumsstatistik, bl. a. med støtte fra Nordisk kulturfond, individorienteret kulturstatistik samt statistik som omfatter registrering af offentlige og privat udgifter til kulturformål.

Kultursekretariatet har udarbejdet en samlet oversigt over arbejdet. Der peges i oversigten bl. a. på, at det fremtidige arbejde bør fortsætte som en selvstændig del af det samarbejde, der foregår mellem de nationale statistiske centralbureauer inden for NUUK (Nordisk Udvalg for uddannelses- og kulturstatistik). Ministerrådet har i efteråret 1985 besluttet at henstille at kulturstatistikarbejdet fortsættes af disse institutioner, og at sekretariatet i fremtiden følger arbejdet.

5.10 Kultur og massemedier

Mot bakgrund av kulturutskottets initiativ (jfr yttrande 6.1/85) och det intresse som även för övrigt knyts till utvecklingen på området lämnas i det följande en relativt utförlig redovisning av det pågående arbetet.

5.10.1 Overordnede synspunkter

Udviklingen på medieområdet i de nordiske lande er gået stærkt siden begyndelsen af 1970'erne. Aktuelt er situationen præget af projekt/forsøgsvirksomhed, der bl. a. omfatter modtagelse af udefrakommende TV, lokal-TV, nærradio, kabel-systemer, bredbånds(hybrid)net, video, teledata samt integrerede telematikforsøg i de nordiske lokalsamfund.

De nordiske regeringer arbejder nationalt med nye lovgivningsinitiativer på de forskellige medieområder. I de nye lovgivningsovervejelser indgår bl. a. spørgsmålet om de statlige radiofoniers virksomhed og status, de nye mediers finansiering/organisationsformer, reklamespørgsmål, kravet til programindhold og sendetilladelse.

Desuden igangsættes der et stort antal udredninger og der gennemføres ny lovgivning på de traditionelle medieområder – presse, film m. m. Endelig har der meldt sig som aktuelt behov nationalt som nordisk, at diskutere de nye kulturpolitiske udfordringer og muligheder, som de nye medier implicerer.

Denne massive udvikling på medieområdet var baggrund for, at Ministerrådet (kultur- og undervisningsministrene) i januar 1985 vedtog et sam-

let virksomhedsprogram på kultur- og massemedieområdet for perioden 1985–87 samt tilsatte en ny arbejdsgruppe for kultur og massemedier til at gennemføre virksomheden på området.

Behovet for en intensiveret indsats på området er ligeledes blevet understreget af det store antal rekommendationer angående et udvidet nordisk samarbejde på kultur- og massemedieområdet, som Nordisk Råd har vedtaget siden 1973. Til virksomhedens gennemførelse i 1985 afsattes 750 000 DKK på dispositionsmidler.

Arbejdsgruppen for kultur og massemedier har i 1985 videreført det konkrete arbejde på en lang række områder. I det følgende gennemgås arbejdet i 1985, samt de forslag til kommende virksomhed som arbejdsgruppen har besluttet at foreslå iværksat på sit møde i oktober 1985.

5.10.2 Nærradioen i Norden

I forbindelse med den omfattende forsøgsvirksomhed på nærradioområdet der er igangsat i de nordiske lande (for øjeblikket næsten 1500 koncessioner), gennemførte arbejdsgruppen et nordisk seminar om nærradioen i Norden i Århus i maj 1985. I seminaret deltog nærradiostationer, lovgivere og kulturplanlæggere.

Hensigten med seminaret var, at diskutere de indholdsmæssige organisatoriske og lovgivningsmæssige problemstillinger, der knytter sig til de nærradioforsøg der er iværksat i Norden. Det var første gang, at en sådan diskussion fandt sted på nordisk plan. Seminarets diskussioner blev omtalt i de fleste nærradioer i Norden samt i de statslige radiofonier og dagspressen.

En debatbog, *Nærradioen i Norden*, er udarbejdet på grundlag af seminaret. Bogen udkom den 1. oktober 1985. Bogen er blevet distribueret til samtlige nærradiokoncessionshavere i Norden.

Som en opfølgning af seminaret har de nationale nærradiosers sammenlutning taget initiativet til et nordisk nærradiotræf med henblik på, at igangsætte et intensiveret samarbejde på nærradioområdet på længere sigt. Nærradiotræffet blev afholdt i december måned 1985 i Norge.

5.10.3 Lokal-TV i Norden

Arbejdsgruppen for kultur og massemedier har i november måned holdt en nordisk konference om *Lokal-TV i Norden*. Konferencen fandt sted i Kristiansand i november.

Formålet med konferencen var at give TV-producenter, administratorer, politikere og brancherepresentanter mulighed for at diskutere de væsentligste problemstillinger, der knytter sig til indretning og udvikling af lokal-TV.

Hvilken funktion har lokal-TV i kulturpolitikken? Hvordan kan/skal lokal-TV finansieres? Hvilke uddannelseskrav stilles der til lokal-TV-producenter? Hvordan kan/skal lovgivningen indrettes? Det var nogle af de

spørgsmål, der blev rejst og diskuteret på konferencen. Som baggrund for diskussionerne var der udarbejdet en kortlægning af de eksisterende lokal-TV-ordninger i Norden.

Hverken producenter eller lovgivere har tidligere haft mulighed for at udveksle erfaringer og diskutere de kulturpolitiske problemstillinger på nordisk plan. For øjeblikket udarbejdes der en rapport om konferencens diskussioner. Rapporten vil blive udsendt i bokform i februar 1986.

5.10.4 Videogram

Med udgangspunkt i Nordisk Råds rekkommendation om videogrammer angående distribution af nordiske TV-programmer og film på videogram samt erfaringsudveksling angående konsekvenser af øget videogramdistribution (rek. 8/1976, 13/1983, 14/1983) har arbejdsgruppen for kultur og massemedier videreført arbejdet med henblik på, at afklare problemstillingerne og muligheden for at igangsætte konkrete initiativer på videogramområdet.

Den nordiske interesse for at udvikle samarbejdet på videogramområdet blev på Nordisk Råds 33. session i Reykjavík understreget af kulturudvalgets spørgsmål til Ministerrådet om, hvilke nye opgaver Ministerrådet ville iværksætte med henblik på at intensivere samarbejdet på videogramområdet.

I svaret fra ministerrådet blev det understreget, at det er væsentligt at udrede såvel forudsætningerne for at etablere en generel videogramdistribution af nordiske TV-programmer og film på længere sigt som at undersøge behovet for at iværksætte nordiske initiativer på særlige videogramområder. I den forbindelse blev der bl.a. peget på at videogram for høreskadede kunne være et velegnet samarbejdsområde.

Med udgangspunkt i bl.a. disse overvejelser har arbejdsgruppen for kultur og massemedier fortsat undersøgelsen af muligheden for at iværksætte en nordisk forsøgsdistributionsordning af nordiske TV-programmer og film på videogram i fire udvalgte forsøgsinstitutioner (Nordens Hus i Reykjavík, Nordens Hus i Tórshavn samt bibliotekerne i Västerås i Sverige og Kyrkslätt i Finland).

Arbejdet har omfattet samtaler med de statslige radiofonier, filmbranchen og de statslige filmcentraler, også om de ophavsretsrlige problemer og økonomiske spørgsmål i den sammenheng. Samtlige instanser har principielt stillet sig positivt. Samtidig har der særlig i forbindelse med distribution af film vist sig at være problemer af ophavsretslig og økonomisk karakter, som det er nødvendigt at løse inden det er muligt at iværksætte en forsøgsordning.

Arbejdsgruppen for kultur og massemedier har herudover i 1985 igangsat arbejde på at etablere og udvikle et nordisk samarbejde omkring videogrammer for høreskadede. Arbejde er igangsat i samarbejde med repræsentanter fra de nationale døvefilmvideoinstitutioner i Norden.

Da foreløbige samtaler og forhandlinger med døvefilmvideoproducenterne og døvesammenslutningerne har vist, at der er en stor interesse for igangsættelse af en nordisk distributionsordning af videogrammer til høreskadede for en fællesnordisk produktion af videogrammer til høreskadede samt for etablering af fællesnordisk uddannelsesvirksomhed for producenter af videogram på tegnsprog.

Arbejdsgruppen har i efteråret 1985 truffet beslutning om igangsættelse af en nordisk forsøgsordning af distribution af videogram til høreskadede. Til formålet er afsat 165 000 DKK i 1986.

5.10.5 "Nordisk Medie Nyt"

Ved ministerrådets drøftelse af virksomheden på kultur- og massemedieområdet 1985–87 i januar 1985, blev forslag om en permanent dokumentation og information om kultur og massemedier i Norden i form af udgivelsen af et nyhedsbrev lagt frem. En rundspørge som arbejdsgruppen for kultur og massemedier siden har foretaget til de nationale departementer, mediekomiteer, radiofonier, mediesammenslutninger, kulturarbejderorganisationer, presse og TV, forskningsinstitutioner og private medieforetagender har vist, at der er stor interesse for udgivelsen af et fælles nordisk nyhedsbrev på medieområdet.

På den baggrund har arbejdsgruppen udarbejdet planer til udgivelsen af et nyhedsbrev *Nordisk Medie Nyt*, fra 1986. Nyhedsbrevet skal i faktaform orientere om udviklingen på de forskellige medieområder, om ny lovgivning, udredninger, nationale og nordiske forsøgsordninger og aktiviteter på medieområdet udenfor Norden, som har betydning for de nordiske lande. Det første nummer af *Nordisk Medie Nyt* vil ifølge oplægget blive udsendt i februar 1986. Efter de foreløbige planer skal nyhedsbrevet udkomme fire gange om året.

Det henvender sig først og fremmest til de aktivt involverede på medieområdet – lovgivere, medieproducenter, mediearbejdere og andre medieinteressanter, som har brug for saglig information og dokumentation af udviklingen på medieområdet.

5.10.6 Ændring af kulturaftalen

På baggrund af de seneste års diskussioner i Nordisk Råd og Ministerrådet angående muligheden for og ønsket om at intensivere det nordiske regeringssamarbejde på alle medieområder, har arbejdsgruppen for kultur og massemedier i 1985 fremsat forslag til Ministerrådet om udvidelse af kulturaftalen således, at den også omfatter mediesamarbejde. Arbejdsgruppen har udarbejdet et konkret tekstforslag, som indgår i det arbejde på at revidere kulturaftalen, som udføres i forbindelse med sammenlægningen af ministerrådets sekretariater i Oslo og København.

5.10.7 Arbejdets organisation og tilrettelæggelse

Fra 1. oktober 1985 er der til at initiere, udvikle og koordinere arbejdet på kultur- og massemedieområdet ansat en projektleder samt assistent-hjælp. Projektlederen arbejder i relation til arbejdsgruppen for kultur og massemedier og er arbejdsmæssigt placeret i ministerrådets sekretariat. Projektlederen er samtidig ansat som redaktør af nyhedsbrevet *Nordisk Medie Nyt*.

6 Nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit

Nordiska ministerrådet i sammansättningen industri-, kommunikations- och kulturministrarna antog den 10 november ett förslag om ökat radio- och TV-samarbete i Norden. Nordiska rådets presidium har yttrat sig över förslaget (B61/k) varefter det fastställts slutligt av ministerrådet.

Danmark har inte deltagit i beslutet. De i beslutet deltagande länderna har för den danska regeringen tillkännagivet att de gärna ser en dansk medverkan i samarbetet och är beredda att omedelbart inleda förhandlingar med Danmark om detta.

Förslaget innebär att en treårig försöksverksamhet med i första hand TV-sändningar i två TV-kanaler skall inledas andra halvåret 1987 med användning av TV-kapaciteten i Tele-X-satelliten.

Programsamarbetet i de två kanalerna avses ske med program producerade inom de deltagande länderna, i första hand ur de nationellt verkande radioföretagens utbud. Samarbetet skall planeras så att kanalerna ges skilda profiler. Den ena kanalen bör därvid i huvudsak kunna inriktas på nyhets- och aktualitetsprogram. Den andra kanalen i huvudsak på kultur- och underhållningsprogram. Programmen skall översättas till grannlandsspråk.

Oy Yleisradio Ab, Rikisútvarpid, Norsk Rikskringkasting och Sveriges Radio AB har fått i uppdrag att utarbeta förslag till närmare riktlinjer för programsamarbetet. Förslaget skall utgå ifrån de principer ministerrådet fastställt och utgöra underlag för ministerrådets närmare ställningstagande till utformningen av programsamarbetet.

Innan försöksverksamheten inleds är en fortsatt beredning mellan de deltagande länderna nödvändig vad gäller frågor som hänger samman med förberedelserna av samarbetet. Detta arbete liksom det som kommer att äga rum under själva försöksperioden skall fortsatt bedrivas inom ramen för det nordiska samarbetsavtalet av 1962 och sålunda vara underställt Nordiska ministerrådet, som i detta sammanhang fortsatt avses ha sammansättningen industri-, kommunikations- och kulturministrarna. Ministerrådet avser delegera den fortsatta ledningen av arbetet till en ämbetsmannakommitté för nordiskt radio- och TV-samarbete. För den treåriga försöksperioden anslår ministerrådet 334 miljoner SEK för bl. a. hyra av TV-kapaciteten i Tele-X-satelliten och för översättning och textning av programmen.

*Kapitel VIII**Samarbete inom utbildning, forskning och kultur***Innehåll**

1	Inledning	1143
2	Övergripande frågor	1143
2.1	Kulturbudgeten för 1986	1143
2.2	Den ekonomiska handlingsplanen	1144
2.3	Handlingsplanen på datateknologiområdet	1145
2.4	Kulturinformation i utlandet	1146
3	Uddannelse	1147
3.1	Verksamhet och planering	1147
3.2	Nordiskt samarbete på skolområdet	1148
3.3	Voksenundervisning	1151
3.4	Handlingsprogrammet för ökad språkförståelse i Norden	1152
3.5	Fælles arbejdsmarked for lærere i grundskolen	1152
3.6	Kursverksamhet m. m. på utbildningsområdet	1153
3.7	Evt. nordisk kulturinstitution i Vestnorge	1153
3.8	Institutioner (tilsv.) indenfor uddannelsesområdet	1154
4	Forskning	1154
4.1	Den forskningspolitiske udvikling i Norden	1154
4.2	Nordiska forskningspolitiske rådet	1155
4.3	Utvärdering av forskningsverksamhet	1158
4.4	Samarbete om vetenskaplig utrustning	1161
4.5	Udlandslektorsamarbejdet	1163
4.6	Samarbejde om højere uddannelse	1164
5	Allmänskulturell verksamhet	1166
5.1	Verksamhet och planering	1166
5.2	Projektvirksomhed under FN:s ungdomsår	1167
5.3	Etniska och språkliga minoriteter	1168
5.4	Nordens Hus m. m.	1169
5.5	Samarbetet kring barn och kultur	1170
5.6	Amatörorganisationer	1171
5.7	Kulturförmedling	1171
5.8	Konstnärlig verksamhet	1172
5.9	Kulturkonsumtion/Kulturstatistik	1175
5.10	Kultur og massemedier	1175
6	Nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit	1179

Kapitel IX

Arbejdsmarked

1. Indledning

1.1 Arbejdsmarkedssituationen i Norden

Væksten i den samlede beskæftigelse i de nordiske lande har fortsat været stigende i 1985. Samtidig er arbejdsløsheden begyndt at falde svagt i Norden som helhed i 1985 efter en kulmination i 1984.

Det økonomiske opsving er blevet fastholdt, således at den samlede udvikling på arbejdsmarkedet fortsat udvikler sig i gunstig retning.

Den åbne, registrerede arbejdsløshed ligger dog fortsat på et relativt højt niveau, omkring 600 000 i Norden som helhed.

Vedrørende arbejdsløshedens struktur er visse tendenser – som viste sig i 1984 – begyndt at slå mere markant igennem. Der er således sket et relativt kraftigt fald i ungdomsarbejdsløsheden. Omfanget er dog i Norden som helhed fortsat på et uacceptabelt højt niveau. Indsatsen mod ungdomsarbejdsløsheden har imidlertid været effektiv og der er – sammenholdt med udviklingen i befolkningsstrukturen – grund til forvente et fortsat fald i arbejdsløsheden for unge, der har en uddannelse.

Derimod er der tendenser til en fortsat vækst i kvindernes andel af den samlede arbejdsløshed. Specielt er det alarmerende, at kvindernes andel af langtidsarbejdsløsheden er markant stigende på trods af at langtidsarbejdsløsheden i Norden som helhed er stagnerende.

For øvrige vanskeligt stillede grupper, langtidsarbejdsløse med sociale problemer, handicappede og den ældre del af arbejdsstyrken, er der ikke tegn på væsentlige forbedringer af mulighederne på arbejdsmarkedet.

Den konstaterede vækst i beskæftigelsen er ikke slået igennem i alle lande og i alle dele af arbejdsmarkedet. I enkelte lande kan imidlertid konstateres en afgørende ændring i udviklingen med en betydelig vækst i den samlede beskæftigelse til følge. Et generelt træk er at faldet i beskæftigelsen i industrien i Norden som helhed er ophørt. Den faldende beskæftigelse i bygge- og anlægssektoren har tilsvarende nået et lavpunkt, hvor en stabilisering og begyndende vækst kan konstateres.

Landenes økonomiske politik tager fortsat sigte på at bremse væksten i den offentlige sektor, hvilket slår igennem i beskæftigelsesudviklingen. Dette skal sammenholdes med, at servicesektoren – vurderet under et – ikke har kunnet opsuge tilgangen til arbejdsmarkedet.

En væsentlig del af væksten i beskæftigelsen sker i enkelte brancher, der er karakteriserede ved en udbredt anvendelse af deltidsordninger. Derudover kan der som følge af det fortsat svage konjunkturopsving konstateres en tendens til at tidligere deltidsbeskæftigede forøger den ugentlige arbejdstid og at der i visse brancher er sket en vækst i omfanget af overrar-

bejde. Begge udviklingstræk bidrager til en reduktion af beskæftigelsesudviklingens positive effekt overfor den åbne, registrerede arbejdsløshed.

De nordiske landes satsning på arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger har i begyndelsen af 1980-erne nået et større omfang end nogen sinde tidligere. Den gunstige udvikling i beskæftigelsen har muliggjort en svag nedtrapning af antallet af beskæftigede i arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger som helhed.

Der findes ikke en ensartet og sammenlignelig registrering af omfanget af de forskellige foranstaltninger. Det kan imidlertid – på basis af de enkelte landes arbejdsmarkedssstatistik – konstateres, at omfanget fortsat ligger på et niveau omkring 250–300 000 beskæftigede personer.

I international sammenhæng er de nordiske lande som helhed fortsat i en gunstigere situation, når det gælder arbejdsmarkedssituationen, sammenlignet med de øvrige vestlige lande. De økonomisk-politiske balanceproblemer er imidlertid fortsat påtrængende. Det må forventes, at indgreb overfor ubalancer vil få effekt på arbejdsmarkedssituationen. Samtidig meldes om stigende omstillingsproblemer for arbejdskraften på forskellige delmarkeder og stigende strukturproblemer i dele af den private sektor. Disse udviklingstræk vil slå igennem som nye og øgede udfordringer for arbejdsmarkedspolitikken.

Tilsammen medfører de økonomiske balanceproblemer og de strukturelle problemer i forskellige brancher og sektorer, at det fortsat er meget vanskeligt at opretholde målet – fuld beskæftigelse – i de nordiske lande.

Om den aktuelle arbejdsmarkedssituation i de enkelte lande henvises i øvrigt til arbejdsmarkedssektorens årsrapport *Arbejdsmarkedet og arbejdsmarkedspolitik i Norden i 1984* (NAUT-rapport 1985:6).

1.2 Udsigterne på arbejdsmarkedet

Et fælles mål for de nordiske lande er, at der fortsat skal føres en beskæftigelsesfremmende økonomisk politik både indenfor og udenfor de nordiske lande.

Som følge af den forskellige udvikling inden for de enkelte lande, kan der konstateres en udvikling hvor de enkelte lande prioriterer de økonomisk-politiske virkemidler på forskellig måde. På trods heraf kan der konstateres væsentlige fællestræk i den arbejdsmarkedspolitiske indsats. Et markant fællestræk er en enighed om, at en passiv økonomisk understøttelse af arbejdsløse erstattes af beskæftigelsesmuligheder, som for den enkelte arbejdssøgende vil have en forebyggende funktion i forhold til arbejdsløshedens sociale følger. For samfundsøkonomien vil beskæftigelsestilbud til arbejdsløse bidrage til en forøgelse af den samlede produktion under forudsætning af, at det iværksatte arbejde er opgaver, der ellers ikke ville blive udført. Derudover er det fortsat et fælles mål, at politikken på nordisk plan samordnes i større omfang, både indenfor det nordiske samarbejde og i fælles nordiske initiativer overfor internationale organisationer på det økonomiske område.

I fortsættelse af det såkaldte kærneprojekt, om de arbejdsmarkedspolitiske udfordringer i 80'erne, er der afsluttet en række projekter om omstillingsproblemer og – muligheder på arbejdsmarkedet i Norden. Der peges heri som fremtidige udviklingstræk og udfordringer for arbejdsmarkedspolitikken på behovet for fornyelse af virkemidler, således at arbejdsmarkedsforvaltningen på en effektivere måde kan fungere som beredskab overfor effekter af omstillingsprocesserne på arbejdsmarkedet. Den hidtidige erfaring peger på, at disse effekter – både tilsigtede og ikke-tilsigtede – optræder med så kort varsel, at fleksibiliteten i de arbejdsmarkedspolitiske virkemidler ikke i alle tilfælde vil være tilstrækkelig. Det vil være en opgave for det nordiske samarbejde på arbejdsmarkedsområdet at udbygge kontakterne og erfaringsudveksling mellem arbejdsmarkedsforvaltningerne i de enkelte lande, som kan bidrage til en effektivisering af beredskabet.

Samarbejdet på arbejdsmarkedsområdet indgår som et væsentlig element i handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld sysselsætning. Et vigtigt bidrag til dette arbejde er fællesprojektet mellem det nordiske arbejdsmarkedsudvalg (NAUT) og embedsmandskomiteen for valuta- og finansielle spørgsmål, under benævnelsen: "Arbejdsløshedens omkostninger i Norden". 1. delrapport udkom i 1983 (NU 1983:15). 2. delrapport, som analyserer beskæftigelsespolitiske handlingsalternativer udkom i (NU 1984:9). Projektet er afsluttet med en 3. rapport som er udkommet i 1985 (NU 1985:2) med en bilagsrapport som omfatter en literaturgennemgang af den foreliggende forskning om arbejdsløshedens sociale og psykologiske følger.

1.3 Nordisk Råds ytring om ungdomsarbejdsløshed

Nordisk Råd ytrede på 32. session i Stockholm følgende vedrørende ungdomsarbejdsløsheden: "att samarbetsinsatserna för att hindra de stora mänskliga, sociala och ekonomiska problem som ungdomsarbetslösheten innebär måste intensifieras." Der henvises til det følgende afsnit 3.8 om ungdomsarbejdsløshedstiltag.

1.4 Nordisk Råds ytring om EDB i arbejdsformidlingen

Nordisk Råd ytrede på den 33. session i Reykjavík følgende om EDB i arbejdsformidlingen: "Arbetsmarknadssamarbetet bör intensifieras bl. a. genom utökad användning av datateknik i arbetsförmedlingen. Förslaget om en nordisk databank för lediga platser bör tas upp till prövning." Der henvises til følgende afsnit 3.3 om arbejdsmarkedsservice.

1.5 Medlemsspørgsmål om organiseret samarbejde med Nordisk arbejdslederunion (NAU) og Nordisk akademiker råd (NAR)

Som svar på medlemsspørgsmål om det organiserede samarbejde med NAU og NAR, udtalte Ministerrådet på Nordisk Råds 33. session, at

Ministerrådet fortsat vil samarbejde med nordiske faglige organisationer på relevante område og om spørgsmål, hvor disse organisationer repræsenterer en særlig ekspertise. Ministerrådet har på møde i 1985 påny behandlet det rejste spørgsmål. Ministerrådet fastholder det afgivne svar.

2. Nordiske overenskomster på arbejdsmarkedsområdet

Det nordiske samarbejde på arbejdsmarkedsområdet er reguleret ved flere overenskomster og aftaler med opfølgende retningslinier og ved samarbejdsprogrammet.

2.1. Overenskomst om fælles nordisk arbejdsmarked af 1. august 1983

På baggrund af erfaringerne fra 1954-overenskomsten om fælles nordisk arbejdsmarked blev et ministerrådsforslag om en revision af overenskomsten lagt frem på Nordisk Råds session i Helsingfors i 1982. Overenskomsten er ratificeret og trådte i kraft den 1. august 1983. Fra dette tidspunkt indgår også Island i det fælles nordiske arbejdsmarked.

NAUT har opfølgende revideret retningslinierne for det praktiske samarbejde mellem arbejdsformidlingskontorerne. I den forbindelse er målsætningerne i overenskomsten om betjeningen af arbejdssøgende og arbejdsgivere blevet konkretiseret.

Retningslinierne understreger behovet for information mellem arbejdsmarkedsmyndighederne om forholdene på det nordiske arbejdsmarked. Derudover er servicebehovet overfor arbejdssøgende og arbejdsgivere på det nordiske arbejdsmarked blevet understreget. Også arbejdsformidlingens rolle i forhold til andre lokale myndigheder, når det vedrører det nordiske samarbejde på arbejdsmarkedsområdet, er markeret. Endelig behandles behovet for en udbygning af det direkte samarbejde mellem medarbejderne på arbejdsformidlingskontorerne i form af information og medarbejderuddannelse.

Retningslinierne trådte i kraft samtidig med den reviderede overenskomst. Som opfølgning af retningslinierne er gennemført et forsøg med fælles nordiske formidlings- og pladsanmeldelsesblanketter. Det kan påregnes at de fælles nordiske blanketter vil blive taget i anvendelse i løbet af 1986. Udover den ensartede sagsbehandling af arbejdssøgende og arbejdsgivere som dette vil medføre, vil anvendelse af en fælles blanket forbedre statistikken over nordisk arbejdsformidling.

2.2. Overenskomst om samarbejde mellem myndigheder og institutioner indenfor erhvervs-mæssig revalidering og arbejdsmarkedsuddannelse

På sessionen i Helsingfors i 1982 fremlagde ministerrådet også et forslag om samarbejde mellem myndigheder og institutioner indenfor erhvervs-mæssig revalidering og arbejdsmarkedsuddannelse. Denne overenskomst er tilsvarende blevet ratificeret med ikrafttræden den 1. august 1983.

NAUT har ligeledes udarbejdet retningslinier til denne overenskomst under henvisning til overenskomstens artikel 5. I retningslinierne understreges det, at arbejdsformidlingskontorerne er den centrale og koordinerende instans i sagsbehandlingen, hvori indgår flere myndigheder og institutioner.

2.3. Revision af 1976-overenskomsten om regler for godskrivning af kvalifikationsperioder m.v. i forbindelse med ret til dagpenge for arbejdsløshedsforsikrede

NAUT udarbejdede et forslag til revision af 1976-overenskomsten vedrørende arbejdsløshedsforsikring som blev lagt frem på Nordisk Råds 32. session i Stockholm. Med udgangspunkt i Social- og Miljøudvalgets behandling blev teksten revideret og fremlagt til orientering på Nordisk Råds 33. session. Ministerrådet i 1985 har endeligt godkendt og underskrevet den reviderede overenskomst, som vil træde i kraft i 1986. Derudover er arbejdet med opfølgende retningslinier og informationsmateriale blevet igangsat, således at dette vil være færdigt ved overenskomstens ikrafttræden.

2.4. Overenskomster om fælles arbejdsmarked for visse erhverv og øvrige overenskomster

Med ikrafttræden den 3. august 1983 har fire nordiske lande, Island undtaget, undertegnet en overenskomst om godkendelse af erhvervsudøvelse for visse personalegrupper indenfor sundheds- og veterinærvæsenet. Island har tilsluttet sig overenskomsten for enkelte personalegruppers vedkommende.

Derudover har de nordiske landes regeringer i 1982 undertegnet en overenskomst om arbejdsmarkedet for klasselærere i folkeskolen i de nordiske lande.

På bilateral basis er der truffet en aftale mellem Finland og Sverige om kanalisering af arbejdskraftbevægelserne gennem arbejdsformidlingen. Aftalen er blevet revideret i 1985.

Mellem Finland, Sverige og Norge er der indgået overenskomst om den fortsatte virksomhed ved Nordkalottens arbejdsmarkedsuddannelsescenter. I forbindelse med omorganiseringen af det svenske arbejdsmarkedsuddannelsessystem er der i 1985 vedtaget en del tilføjelser til overenskomsten. Derudover har NAUT besluttet at igangsætte en udredning med henblik på centrets omdannelse – på sigt – til en egentlig nordisk institution.

2.5. Principper for samarbejde vedrørende løngaranti ved konkurs

På baggrund af problemer som er konstateret vedrørende løngaranti ved konkurs, hvor arbejdstagere fra andre lande har været involveret, har NAUT taget initiativ til en udredning om samarbejde mellem de nationale

løngarantimyndigheder. Udredningen har ført til beslutningen om principper for et nordisk samarbejde, der efter en forsøgsperiode skal evalueres i 1987.

3. Ministerrådets samarbejdsprogram på arbejdsmarkedsområdet

3.1 Indledning

Arbejdsmarkedsprogrammets principielle del blev vedtaget den 26. november 1975. Programmets første etape blev gennemført i perioden 1975 til 1979. Ministerrådet gav i en særlig meddelelse til Nordisk Råd om rekommendation 19/1975 i 1979 en redegørelse for de projekter, der blev gennemført under første etape.

Arbejdet med den anden etape er i hovedtræk gennemført. På baggrund af anden etape gennemgik NAUT i løbet af 1982 organiseringen og arbejdsformerne med sigte på dels at forenkle strukturen og dels at styrke arbejdsformerne indenfor arbejdsmarkedsområdet. Organisationsstrukturen er blevet endelig justeret i 1985. Herefter har NAUT tre faglige underudvalg, som er tilført sekretærressurser på halvtid over projektbudgettet. Desuden har NAUT oprettet et arbejdsudvalg med opgaven at forberede NAUTs møder og i øvrigt at fungere som forretningsudvalg for NAUT. Samarbejdet med arbejdsmarkedets parter har fundet nye former og er blevet styrket i form af årlige kontakt- og konsultationsmøder, hvor er bredt spektrum af problemstillinger drøftes.

Vedrørende nordisk migrationssamarbejde har NAUT i 1985 nedsat en kontaktgruppe af eksperter i migrations- og indvandringsspørgsmål. Gruppen har igangsat arbejdet på basis af de prioriterede områder, der fremgår af den migrationsrapport som er udsendt i 1985. Migrationsgruppen kan derudover tage kontakt med andre nordiske organer i tværsektorielle spørgsmål, der opstår i forbindelse med migration og indvandring over landegrænserne i Norden. Derudover har NAUT – i samarbejde med nordisk embedsmandskomité for arbejdsmiljø – nedsat en kontaktgruppe om arbejdslivs- og arbejdsretlige spørgsmål. Der henvises iøvrigt til kap. VIII for beretning om gruppens arbejde.

På baggrund af de erfaringer, som er gjort med arbejdet under den anden etape og drøftelserne om revisionen af overenskomsten om det fælles nordiske arbejdsmarked, har NAUT færdiggjort arbejdet med en revision af samarbejdsprogrammet. Ministerrådet har godkendt det reviderede samarbejdsprogram med ikrafttræden den 15. juni 1985.

Nedenfor gives en kort opsummering af virksomheden i den nordiske arbejdsmarkedssektor i 1985.

Bevillingen til det nordiske samarbejde på arbejdsmarkedsområdets almene budget omfattede i 1985 4 812 000 DKK.

3.2 Videreuddannelse af arbejdsmarkedsforvaltningernes medarbejdere

Hvert år arrangerer NAUT et emneseminar for medarbejdere fra de nationale arbejdsmarkedsforvaltninger. I 1985 blev dette afviklet i Finland med tema om informationsarbejdet ved arbejdsformidlingskontorerne.

Ved emneseminalet i 1985 blev der fremlagt værdifulde erfaringer om de informationscentre for både arbejdssøgende og arbejdsgivere, der etableres i disse år ved arbejdsformidlingskontorerne i de fleste nordiske lande.

3.3. Arbejdsmarkedservice

Dette område omfatter samarbejdet mellem arbejdsmarkedsmyndighederne vedrørende arbejdsformidlingskontorerne servicevirksomhed som ydes gennem formidling og vejledning. Derudover omfattes den erhvervs-mæssige revalidering og arbejdsmarkedsuddannelse samt arbejdsløshed-forsikring.

NAUT's Serviceudvalg har i 1985 afsluttet et projekt, der har til formål at videreudvikle samarbejdet mellem arbejdsformidlingskontorerne og arbejdsgiverne. I dette projekt har arbejdsmarkedets parter medvirket.

Projektet om "ADB inom arbetsmarknadsorganen i Norden" er videreført i 1985. Et seminar i 1984 for embedsmænd, der arbejder med indførelse af administrativ teknologi i arbejdsmarkedsforvaltningerne, etablerede et grundlag for et fortsat samarbejde på dette område. I projektets anden fase følges implementeringen af forskellige nye metoder og arbejdsformer ved udvalgte arbejdsformidlingskontorer i de nordiske lande. Projektet har som en delopgave foretaget en udredning af de spørgsmål, der rejses i Nordisk Råds ytring om EDB i arbejdsformidlingen. Det fremgår af udredningen, at der kan etableres en teknisk enkel og relativ billig løsning ved at koble terminaler mellem de centrale driftcentre (arbejdsformidlingskontorerne i hovedstæderne eller de centrale styrelser) i de nordiske lande. Mellem befolkningstynde områder rekommanderes en telexløsning.

Arbejdsmarkedsforvaltningerne i de nordiske lande har dels imødekommet disse krav ved iværksættelsen af organisationsudvikling og ved måljusteringer, der er i overensstemmelse med de nye udfordringer for arbejdsmarkedspolitikken – og dels ved iværksættelse af et nordisk projektprogram om målstyring og aktivitetsplanlægning.

En første fase af et projekt, "planlægning af formidlingsvirksomheden" er afsluttet hvoraf det fremgår, at der er grundlag for en effektivisering af det fremtidige udviklingsarbejde ved et udbygget samarbejde mellem forvaltningerne på dette område.

Den anden fase, der blev påbegyndt i 1984, vil omfatte forsøg og udviklingsarbejde i udvalgte regioner. Projektprogrammet videreføres med et analytisk projekt i 1986 om målstyringsmodeller.

Et samarbejde mellem NAUT og arbejdsløshedskasserne om et fællesmøde hvert andet år videreføres. På møderne drøftes sammenhængen og fælles problemer, der berører arbejdsformidlingskontorerne og arbejdsløs-

hedskasserne. Tema for fællesmøde i 1986 vil være opfølgning af arbejdet med den reviderede overenskomsten om arbejdsløshed, drøftelse om arbejdsløshedens omkostninger samt udforskningsproblematikken.

Et projekt om langtidsarbejdsløshedsindsatsen i de nordiske lande er afsluttet i 1985. Erfaringerne fra dette projekt videreføres i handlingsplanens projekt om langtidsarbejdsløsheden.

Som opfølgning på revisionen af overenskomsten om det fælles arbejdsmarked i Norden blev et projekt med henblik på effektivisering af det direkte formidlingssamarbejde over landegrænserne igangsat. En rapportering blev fremlagt i 1985 til drøftelse med arbejdsmarkedsmyndighederne med henblik på en samordning med udviklingen på andre områder, som f.eks. formidlingsstatistik, informationsvirksomhed og medarbejderuddannelse. Derudover blev der iværksat et forsøgsprojekt med anvendelse af fælles nordiske formidlingsblanketter.

3.4. Arbejdsmarkedsforskning

Det flerårige program for nordisk samarbejde om arbejdsmarkedsforskning er videreført i 1985.

NAUTs forskningsudvalg har i samarbejde med nordisk statistisk sekretariat startet udgivelsen af en halvårlig publikation, der indeholder aktuel og sammenlignelig statistik om forhold på arbejdsmarkedet. Derudover samarbejdes med nordisk statistisk sekretariat om udviklingen af en sammenlignelig indkomststatistik.

Projektet om bruttostrømme på arbejdsmarkedet videreføres i 1985. I projektet belyses de bevægelser på arbejdsmarkedet, der kan resultere i ubalancer mellem udbud og efterspørgsel.

Et flerårligt program om evaluering af arbejdsmarkedspolitiske tiltag er fortsat i 1985. En tredje etape iværksættes i 1985 med henblik på evaluering af tiltagens effekt og samspil med øvrige arbejdsmarkedspolitiske instrumenter.

Et projekt, der blev iværksat i 1985, analyserer arbejdsgiversidens medvirken i bestræbelserne på at opretholde balance på forskellige delarbejdsmarkeder. Undersøgelsen omfatter de strukturændringer i brancher og sektorer, der indgår i et samspil med bevægelserne i arbejdsstyrken.

3.5 Arbejdstid og ligestilling

I et fortsat samarbejde med Nordisk Ligestillingsudvalg og Nordisk Embedsmandskomité for kulturelle spørgsmål medvirker NAUT i et projekt om "nedbrydning af det kønsopdelte arbejdsmarked", hvori arbejdstidsspørgsmål indgår som et af flere elementer. Derudover indgår ligestillingsaspektet i alle projekter under NAUT, der omfatter arbejdsmarkedspolitiske tiltag overfor arbejdssøgende og arbejdsgivere. Der henvises iøvrigt til beretning om ligestillingsamarbejdet kap VI.

Endvidere medvirker ministerrådssekretariatets arbejdsmarkedssektor i et tværsektorielt udviklingsarbejde om arbejdstidsspørgsmål, som ligeledes er omtalt i årsberetningens kap X Arbejdsmiljø.

3.6. *Sysselsættningstiltag*

Det flerårige projekt om udviklingstendenser og udfordringer på arbejdsmarkedet i 80-erne, som blev afsluttet i 1980, er opsummerende omtalt i årsberetningen for 1982. Projektet er blevet videreført af NAUT's Sysselsætningsudvalg dels i en faseopdelt analyse af den offentlige sektors betydning for beskæftigelsen og dels i flere analyser om beskæftigelseseffekter af udviklingen på efterspørgselssiden.

Vedrørende den offentlige sektors beskæftigelse er projektets 3. etape afsluttet med en rapport om "Sysselsættningseffekter ved minskede offentlige udgifter".

Der er i 1985 afsluttet et projektprogram med en omfattende analyse af efterspørgselssidens arbejdsmarkedspolitiske betydning og effekt. Dette vedrører dels et projekt om effekter af virksomhedsnedlægelser og de omstillingsproblemer, der følger heraf. Et andet projekt omhandler beskæftigelsestiltag for små og mellemstore virksomheder. Et tredje projekt analyserer arbejdsmarkedspolitikens rolle og funktion ved etablering af nye virksomheder.

I 1985 er afsluttet et projekt om beredskabsarbejde og jobskabelse, som beskriver mulighederne for iværksættelse af ny produktion. Derudover belyses de begrænsninger, der er for udvidelse af de traditionelle beskæftigelsesarbejder.

3.7 *Migrationspolitik*

NAUT har i 1985 nedsat en kontaktgruppe for migrationsspørgsmål. Med udgangspunkt i en rapport om nordisk samarbejde om disse spørgsmål har kontaktgruppen startet arbejdet med fire prioriterede områder. Disse vedrører migrationsforskning, migrationsstatistik tolke- og oversætterspørgsmål samt ligestillingsproblemer i forbindelse med arbejdskraftens mobilitet over landegrænserne i Norden.

Derudover er det hensigten at afholde et nordisk ministermøde for ministre med ansvar for migrations- og indvandringsspørgsmål.

3.8 *Arbejdsmarkedsinformation*

Et forsøgsprojekt om en nordisk informationsvirksomhed på arbejdsmarkedsområdet har været afprøvet i 1980-84.

Projektet har bidraget til en udvikling og systematisering af kommunikationen mellem de nationale arbejdsmarkedsmyndigheder og forvaltninger. En evaluering af projektet viste, at virksomheden har styrket det direkte samarbejde mellem arbejdsformidlingskontorerne og andre instanser, der varetager administrationen af det fælles arbejdsmarked i Norden. I 1985 er

projektet blevet integreret i Ministerrådssekretariatets informationsvirksomhed. Der vedligeholdes årligt et katalog over adresser og telefonnumre på nordiske arbejdsmarkedsmyndigheder. Derudover udgives tre gange årligt en publikation, "NAUT- information", der indeholder oplysninger om nationale og nordiske forsøg, udredninger og iværksatte ændringer i lovgivning, forskrifter og i den praktiske udførelse af arbejdsmarkedspolitikken i de enkelte lande. Der udgives i den forbindelse en årlig oversigt, "NAUT-katalogen", om igangværende projekter, aktiviteter og samarbejdsorganer indenfor samarbejdet på arbejdsmarkedsområdet. Udgivelse og distribution af publikationer på arbejdsmarkedsområdet er siden 1982 blevet systematiseret i en særlig "NAUT-rapportserie".

Udgivelsen i 1985 er opretholdt med samme omfang som i 1984. Informationsafdelingen varetager oversættelser til finsk af sammendrag i rapporter og oversættelse af øvrige publikationer, brochurer m.v. på arbejdsmarkedsområdet.

3.9 Arbejdet med den økonomiske handlingsplan, kap. 6.4, om arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitik

3.9.1 Konkretiseringen af de operative projekter

Arbejdet med konkretiseringen af handlingsplanens operative projekter om arbejdsmarkeds og uddannelsespolitik kom igang i sommeren 1985 efter en forudgående drøftelse på et fællesmøde mellem det nordiske arbejdsmarkedsudvalg (NAUT) og embedsmandskomiteen for nordisk kulturelt samarbejde (EK-Kultur).

På fællesmødet blev det aftalt, at EK-Kultur skal have hovedansvaret for projektet *Nordisk Uddannelsessamarbejde* (projektnr. 6.4.1.1), og at NAUT skal have hovedansvar for de øvrige projekter.

En statusrapport om konkretiseringen har været forelagt Ministerrådet, der anbefalede iværksættelse af projekterne efter de angivne retningslinier.

Projektet *Nordisk Uddannelsessamarbejde* blive ledet af en nordisk styringsgruppe. De øvrige projekter vil blive ledet af en fælles nordisk styringsgruppe, hvor *Nordisk Ligestillingsudvalg* vil være repræsenteret. I begge grupper vil arbejdsmarkedets parter blive tilbudt adjungeret repræsentation.

De enkelte projekter omtales nærmere i kapitel III om den økonomiske handlingsplan, hvortil der henvises.

3.9.2 Jämställdhetsaspektet i handlingsplanens operative projekter

Nordiska rådets social- och miljöutskott har påpekat att handlingsplanen inte nämner jämställdhetsarbetet. I en handlingsplan som genomsyras av en positiv inställning till ny teknik och ökad flexibilitet på arbetsmarknaden bör inte jämställheten förbises, menar utskottet. Medan en del av insatserna i planen särskilt riktar sig mot manliga arbetslösa, finns det överhuvudtaget inte något förslag till särskilda insatser för kvinnoarbets-

lösheten. Social- og miljøutskottet menar att denna skevhet måste rättas till.

Även Nordiska rådets ekonomiska utskott menar att speciella åtgärder bör sättas igång för att kvinnor i tillräcklig grad skall kunna utnyttja de möjligheter som erbjuds när det gäller vidareutbildning inom den nya tekniken och nya sysselsättningsområden.

Mot denna bakgrund har nordiska jämställdhetsutskottet bevakat uppföljningen av handlingsplanen främst vad gäller projekten under kapitel 6.4 Arbetsmarknads- og utbildningspolitik, I de för jämställdhetsarbetet viktiga projekten under detta kapitel, särskilt utbildningsprojektet (6.4.1.1), ungdomsarbetslöshetsprojektet (6.4.2.1) og projektet om långtidsarbetslösa (6.4.2.2) har utskottet konstaterat att kvinnoaspekten tagits med.

Vid NAUT's höstmöte där även en representant för jämställdhetsutskottet deltog beslutades att arbetsmarknadssektorn bör hålla nära kontakt med nordiska jämställdhetsutskottet. Jämställdhetsutskottet kommer att erbjudas representation i eventuella koordinations-/referensgrupper för handlingsplanens projekt.

4. Arbejdsmarkedssamarbejdet i fremtiden

Det nordiske samarbejde på arbejdsmarkedsområdet vil i de kommende år bygge på det nye samarbejdsprogram.

Ministerrådet har i drøftelserne i 1985 udvist stor interesse for de arbejdsmarkedspolitiske balanceproblemer og udfordringerne for arbejdsmarkedsmyndighederne som følger heraf.

Dette arbejde vil blive fulgt op, da der i de nærmeste år kan forventes en forværring af de omstillingsproblemer, der viser sig som "flaskehalse" på forskellige delarbejdsmarkeder. De gennemførte analyser og udredninger peger samstemmende på en yderligere uddybning af problemerne, både vedrørende arbejdskraftens kvalifikationer, arbejdsgivernes efterspørgsel efter arbejdskraft samt ændringer i arbejdsmarkedets struktur som helhed. Derudover har ministerrådet besluttet at igangsætte en nordisk eksamination som i 1986–1987 vil omhandle arbejdsmarkedsuddannelsen.

I en situation, hvor der ikke umiddelbart er udsigt til et kraftigt opsving i den økonomiske vækst, indgår arbejdsmarkedspolitikken i voksende grad i et samspil med den økonomiske politiks øvrige virkemidler.

Problemer og udfordringer på arbejdsmarkedet kan derfor ikke alene løses ved isolerede arbejdsmarkedspolitiske tiltag, hverken på nationalt eller internationalt plan. De væsentligste hovedtræk i sammenkædningen af forskellige politikområder taget op i handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld sysselsætning. Derudover intensiveres samarbejdet mellem arbejdsmarkedssektoren og øvrige sektorer på den ene side og samarbejdet med arbejdsmarkedets parter på den anden side for at fastholde og videreføre et engagement for en samvirken om de fremtidige opgaver på arbejdsmarkedet.

Prioriteringen af arbejdsmarkedssamarbejdet på nordisk plan er fastholdt i beretningsåret i forhold til året før. Dette har muliggjort iværksættelse af initiativer ud fra aktuelle problemstillinger som konstateres i de nationale arbejdsmarkedsforvaltninger.

I den forbindelse kan peges på det behov, der er konstateret for en effektivisering af styringsinstrumenter og af ressourceanvendelse i forvaltningerne, hvor det nordiske samarbejde kan bidrage med erfaringsudveksling og udviklingsforsøg.

Det fortsat høje arbejdsløshedsniveau i Norden som helhed nødvendiggør en effektivisering af de tiltag, der kan iværksættes for at reducere arbejdsløshedens følgevirkninger.

Koblingen mellem de arbejdsmarkedspolitiske virkemidler og den økonomiske politik aktualiserer en fornyet diskussion om både nationale og internationale strategier for at opretholde den fulde beskæftigelse som mål, herunder at forebygge følgevirkningerne af et eventuel konjunkturafmatning.

Koblingen mellem arbejdsmarkedspolitikken og øvrige politiske virkemidler, der direkte eller indirekte påvirker situationen på arbejdsmarkedet, står centralt i de kommende års udvikling af samarbejdet på den nordiske arbejdsmarkedssektor.

Kapitel X

Arbetsmiljö

1. Inledning

1.1 Samarbetsprogram

Det nordiska samarbetet på arbetsmiljöområdet styrs av ett samarbetsprogram som reviderades år 1984 (Nordiska rådets rekommendationer nr 19/1981 och 13/1984).

Revideringen föregicks av ett relativt omfattande utredningsarbete. En rad organ hade tillfälle att lämna synpunkter i frågan och bl.a. hölls överläggningar mellan ministerrådet och Nordiska rådets social- och miljöutskott respektive företrädare för parterna på arbetsmarknaden.

Det nya programmet skiljer sig från de båda tidigare både när det gäller disposition och innehåll. I det nya programmet drar ministerrådet upp riktlinjerna för det kommande samarbetet inom tolv st prioriterade samarbetsområden. Sambanden mellan den tekniska utvecklingen, arbetsmiljön och arbetsmiljöpolitiken utgör ett genomgående tema i programmet.

1.2 Organisation och samarbetsformer

Ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor svarar för den övergripande koordineringen och styrningen av samarbetet inom sektorn. Under ämbetsmannakommittén ansvarar en arbetsgrupp för samarbetet på tillsynsområdet och en annan arbetsgrupp för samarbetet på forskningsområdet.

1.3 Effekter av samarbetet

Samarbetets innehåll har över tiden blivit mer konkret och anses som mycket värdefullt för samtliga länder. Genom samarbetet höjs kvaliteten på arbetsmiljöverksamheten och vissa av de forskningsprojekt som bedrivs hade inte varit möjliga att genomföra för ett enskilt nordiskt land.

Arbetet med att harmonisera föreskrifter är av betydelse både handelspolitiskt och tekniskt-ekonomiskt, samtidigt som man sparar resurser ekonomiskt. Konkreta resultat av föreskriftssamarbetet i form av förbättrad arbetsmiljö i de enskilda länderna är emellertid svåra att ange. Resultaten uppnås som regel på längre sikt genom nationella tillämpningar.

1.4 Resurser m.m.

Budgeten för projektsamarbetet inom sektorn inklusive särskilda medel för datateknologiprojekt balanserade år 1985 på 4 304.000 NOK. Ett tjugotal projekt har löpt under året. Flera mindre projekt har avslutats. En redogörelse för projektverksamheten under år 1985 lämnas i avsnitt 3.

Budgetramen för år 1986 uppgår till ca 3 790.000 NOK exklusive eventuella särskilda medel för dataprojekt.

2. Kommentarer till Nordiska rådets yttranden

I ett yttrande över ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet (C1) under år 1984 har Nordiska rådet uppmanat ministerrådet att inleda arbete för en nordisk arbetsmiljökonvention.

Rådet har i ett annat yttrande över verksamhetsberättelsen uppmanat ministerrådet "att udvide det nordiske lovgivningsprogramms katalog af samarbejdsprojekter med lovgivning på arbejdsrettens område og redegøre for samarbejdet herom i ministerrådets årlige beretning". Uppmaningen i yttrandet knyter an till rådets rekommendation nr 2/1982 angående lagstiftningssamarbete på arbetsrättens område.

Här nedan redovisas vissa överväganden och åtgärder från ministerrådets sida bl. a. med anledning av Nordiska rådets yttranden.

2.1 Arbetsmiljökonvention

Nordiska rådet har vid återkommande tillfällen sedan år 1975 tagit upp frågan om en eventuell nordisk konvention på arbetsmiljöområdet. Rådets social- och miljöutskott behandlade frågan senast vid rådets 33:e session år 1985 och vidhöll då att en konvention vore en lämplig ram för samarbetet inom området. Utskottet hänvisade bl. a. till de konventioner som redan har slutits på arbetsmarknadsområdet och det sociala trygghetsområdet.

Enligt utskottet skulle grundidén i en konvention t. ex. kunna vara att nordiska medborgare, som flyttar till och tar anställning i annat nordiskt land, bör möta samma arbetsmiljöregler och ha rätt att ställa samma krav på arbetsmiljön som i sitt hemland. Sämre arbetsmiljö får enligt utskottet inte vara ett konkurrensmedel inom Norden.

Ministerrådet har tidigare tagit avstånd från idén om en arbetsmiljökonvention bl. a. med hänvisning till att arbetsmiljösamarbetet redan idag drivs på ett brett område och med goda resultat. Vidare har ministerrådet tidigare betonat att med hänsyn till nationella särförhållanden och ländernas suveränitet skulle en eventuell konvention få utformas så allmänt att den inte skulle bidra till ett djupare eller bredare ptaktiskt samarbete än det som bedrivs idag.

Mot bakgrund av att Nordiska rådet återkom i konventionsfrågan vid sin senaste session har nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor låtit utföra en studie över förutsättningarna för en eventuell konvention. I studien konstateras bl. a. att lagstiftningsfrågorna haft en framträdande plats i det nordiska samarbetet på arbetsmiljöområdet. En relativt stor likformighet har också uppnåtts mellan länderna när det gäller lagstiftningen. En god överensstämmelse gäller också beträffande det materiella innehållet i många av de tillämpningsföreskrifter som har utfärdats med stöd av arbetsmiljölagarna.

Inom forskningsområdet finns ett väl utvecklat samarbete bl. a. i form av gemensamma projekt som finansieras inom ramen för ministerrådets bud-

get. En särskild nordisk institution för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA) inrättades år 1982. Samarbetet stärks ytterligare genom att ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor ansvarar för koordinering av nationell utrednings- och forskningsverksamhet inom hela arbetsmiljöområdet.

Trots det samarbete som bedrivs och de harmoniseringssträvanden som finns är synen på och sättet att reglera arbetsmiljöfrågor tämligen olika mellan länderna. Detta förhållande blir särskilt tydligt om man utsträcker jämförelsen till att gälla hela arbetsmiljöpolitiken. Definitionen av arbetsmiljöbegreppet liksom t. ex. möjligheterna för parterna på arbetsmarknaden att inom olika delområden träffa avtal skiljer sig i stora delar mellan länderna.

Frågan om en eventuell arbetsmiljökonvention har behandlats vid ett konsultationsmöte mellan ministerrådet (arbetsmiljöministrarna) och parterna på arbetsmarknaden den 12 november 1985. Vid mötet förklarade parterna att man ansåg det ytterst tveksamt om en konvention skulle förbättra det redan nu väl fungerande samarbetet på området.

Mot den redovisade bakgrunden har ministerrådet funnit det angeläget att, innan ett eventuellt beslut fattas om att inleda arbete med en arbetsmiljökonvention, närmare precisera vilken inriktning och ambitionsnivå som bör gälla för ett konventionsarbete.

Det nordiska samarbetsprogrammet på arbetsmiljöområdet fastställdes år 1984. I programmet har ministerrådet förklarat sig berett att löpande värdera målsättningar och prioriteringar för samarbetet. Programmets struktur, principer och målsättningar samt innehåll i övrigt skall enligt ministerrådets beslut värderas senast år 1987.

Ministerrådet har beslutat att starta en utredning för att närmare belysa förutsättningarna för en eventuell konvention på arbetsmiljöområdet. Utredningen skall särskilt belysa vilken inriktning och ambitionsnivå som bör gälla för ett eventuellt konventionsarbete. Arbetet i utredningen skall läggas upp på ett sådant sätt att resultaten också skall kunna utgöra ett underlag för den kommande översynen av samarbetsprogrammet på arbetsmiljöområdet.

2.2 Samarbete på arbetslivs- och arbetsrättsområdet

Under senare tid har ett antal frågor som inte kan karakteriseras som renodlade arbetsmiljö- eller arbetsmarknadsfrågor tilldragit sig alltmer uppmärksamhet. Frågorna gäller förhållandena i arbetslivet i vidare mening t. ex. arbetsorganisation och medbestämmande, anställningsförhållanden, sociala och organisatoriska konsekvenser av ny teknik och arbetstidsfrågor.

De arbetsrättsliga aspekterna på de nämnda frågorna är framträdande och Nordiska rådet har i sin rekommendation nr 2/1982 angående lagstiftningssamarbete på arbetsrättens område, uppmanat ministerrådet att vidta

åtgärder för att "videreudvikle demokratiet i arbejdslivet og løse de arbejdsretlige problemer, der er forbundet med indførelse og anvendelse af ny teknik". Rådet har i rekkommendationen också bl. a. uppmanat ministerrådet att ge de arbetsrättsliga frågorna en mer framträdande placering i det nordiska samarbetet.

I den Nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet (NU 1984: 1), vilken antogs av ministerrådet (samarbetsministrarna) år 1984 tas som en viktig aspekt upp att datasystem och program bör utvecklas i nära kontakt med de anställda och med beaktande av deras behov. En reell medverkan av de anställda är viktig inte bara som ett bidrag till ökad demokratisering och förbättring av arbetsmiljön, utan också för att utveckla system och organisatoriska lösningar som fungerar väl både administrativt och organisatoriskt.

I sammanhanget kan också nämnas att nordiska forskningspolitiska rådet i sitt yttrande över ministerrådets budgetprogram för år 1986 anförde att man ansåg det önskvärt med en upprioritering av gemensamma nordiska arbetslivsstudier vid sidan av samarbetet omkring de mer traditionella arbetsmiljöfrågorna.

Utvecklingen i de nordiska länderna när det gäller arbetslivs- och arbetsrättsfrågorna har noggrannt följts av ministerrådet. Man har därvid bl. a. kunnat konstatera att normbildningen på det arbetsrättsliga området sker på olika sätt i de enskilda länderna. En fråga som i ett land löses t. ex. genom lagstiftning löses i ett annat land genom kollektivavtal. Dessa förhållanden har för övrigt påvisats i den bok "Arbetsrätten i Norden" (NU 1984: 10) som givits ut med ekonomiskt stöd av ministerrådet. Med hänsyn till de olikheter som gäller i fråga om reglering av de arbetsrättsliga förhållandena är det, enligt ministerrådets mening, inte lämpligt att sträva efter en harmonisering av den arbetsrättsliga lagstiftningen. Inom vissa begränsade områden kan emellertid en harmonisering vara lämplig. Trots de olikheter som gäller mellan länderna i fråga om reglering av de arbetsrättsliga förhållandena synes emellertid många av de problemställningar man har att hantera vara gemensamma. Man kan därför anta att ett samarbete inom området skulle vara till nytta för utvecklingen i länderna. Ett oformellt nordiskt samarbete inom området förekommer för övrigt sedan år 1980 mellan arbetsrättsexperten i ministerier med ansvar för arbetsrättsliga frågor.

När det gäller arbetslivsfrågorna kan man inledningsvis konstatera att parterna på arbetsmarknaden, i takt med att ny teknik tagits i bruk kommit att engagera sig djupare i frågorna. Till viss del har man från parternas sida också sökt reglera arbetslivsfrågorna i de teknik- och utvecklingsavtal (teknologiavtal) som slutits på många delar av de nordiska arbetsmarknaderna. Här bör också nämnas att stora resurser årligen satsas på forskning kring arbetslivsfrågor. Särskilt stora satsningar görs nationellt på studier av konsekvenser av användning av ny teknik. Sådana satsningar är ange-

lägna bl. a. med hänsyn till att en god anpassning av organisationen i samband med att modernare produktionsutrustning införs kan leda till avsevärt förbättrade arbetsvillkor vilket ytterligare ökar möjligheterna att höja produktiviteten.

Det är angeläget att redan vunna erfarenheter och kunskaper i frågor som rör arbetslivsförhållanden i vidare mening kan spridas mellan de nordiska länderna. Det är också viktigt att ett samarbete kan startas för att driva utvecklingen vidare inom de områden där länderna har gemensamma intressen.

Ministrar med ansvar för arbetslivs- och arbetsrättsfrågor har vid ett konsultationsmöte med parterna på arbetsmarknaden bl. a. dryftat frågan om ett nordiskt samarbete på arbetslivs- och arbetsrättsområdet. Parterna delar ministrarnas bedömning av värdet av ett samarbete på området. Samarbetet får dock, enligt parternas mening, inte leda till begränsningar i möjligheterna till avtalsregleringar. Förslag om en harmonisering av den arbetsrättsliga lagstiftningen, annat än på begränsade områden, stöds därför inte av parterna. Från arbetsgivarhåll har också påpekats att man i samarbetet bör ta hänsyn till de olika förutsättningar som gäller nationellt, särskilt i fråga om formerna för medbestämmande.

Arbetslivs- och arbetsrättsfrågorna har starka beröringspunkter med de frågor som behandlas av nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor (ÄK-arbetsmiljö) och det nordiska arbetsmarknadsutskottet (NAUT). Exempelvis kan arbetsrätten i vissa länder betraktas dels som ett sätt att tekniskt reglera sakfrågor inom arbetsmiljö- och arbetsmarknadssektorerna och dels som ett instrument för att reglera förhållandena mellan parterna på arbetsmarknaden. I det arbete som drivs inom ÄK-arbetsmiljö och NAUT (i viss mån också i nordiska jämställdhetsutskottet, ÄK-socialpolitik m. fl. samarbetsorgan) är således arbetsrättsliga värderingar integrerade i de ställningstaganden kommittéerna gör i olika sakfrågor. Samma förhållande gäller mellan arbetslivsfrågor och arbetsrättsfrågor. Det materiella innehållet i arbetslivsfrågorna kan därför, lika lite som det materiella innehållet i de frågor som hanteras av ÄK-arbetsmiljö och NAUT, skiljas från de arbetsrättsliga aspekterna.

Mot denna bakgrund har ministrar med ansvar för arbetslivs- och arbetsrättsfrågor beslutat ge ÄK-arbetsmiljö och NAUT i uppdrag att ansvara för organiseringen av det framtida nordiska samarbetet inom arbetslivs- och arbetsrättsområdet. Enligt en överenskommelse som träffats mellan de båda kommittéerna skall en gemensam kontaktgrupp för arbetslivs- och arbetsrättsfrågor bildas under de båda kommittéerna. Huvudansvaret för kontaktgruppen skall vila på ÄK-arbetsmiljö. För enskilda projekt som kommer att drivas i gruppens regi skall huvudansvaret läggas på den ämbetsmannakommitté där projektet med hänsyn till sitt innehåll främst hör hemma. ÄK-arbetsmiljö och NAUT skall fastställa mandat för kon-

taktgruppen, vilken skall bestå av högst två ledamöter från varje land representerande kompetens inom arbetslivs- och arbetsrättsområdena.

Ministerrådet avser att årligen i verksamhetsberättelsen (C1) rapportera om samarbetet på arbetslivs- och arbetsrättsområdet.

3. Samarbete inom prioriterade områden

Den följande redovisningen av projektverksamheten inom arbetsmiljösektorn är disponerad på samma sätt som beskrivningen av prioriterade samarbetsområden i det nya samarbetsprogrammet. Endast större eller mer betydelsefulla projekt behandlas i redovisningen.

3.1 Arbetsolycksfall

Att förebygga arbetsolycksfall har alltid varit en högt prioriterad målsättning i arbetsmiljöarbetet. Trots de ansträngningar som görs inträffar varje år i Norden ca en halv miljon arbetsolycksfall och omkring 500 personer omkommer i olyckorna.

För att göra bekämpningen av arbetsolycksfallen mer effektiv startades år 1983 ett projekt som syftar till att finna de mest effektiva åtgärderna för att reducera antalet arbetsolyckor. I projektet deltar åtta forskningsinstitutioner i fyra av de nordiska länderna. Projektets överordnade målsättning är att med utgångspunkt i praktiska försök i verkliga miljöer ta fram fakta och erfarenheter om effektiva åtgärder i arbetet med olycksfallsbekämpning. Resultaten av nationella delprojekt inom ett 10-tal olika branscher skall sammanställas för att utgöra grund för rekommendationer till myndigheter och praktiker i arbetsmiljöarbetet. Flera delprojekt, vilka finansieras nationellt, har avslutats och preliminärt analyserats under år 1985. Projektet beräknas bli avslutat under år 1987.

Riskanalys är ett instrument som ämbetsmannakommittén har ägnat stor uppmärksamhet. En rad nationella aktiviteter är igång inom området och resultaten av ett nordiskt seminarium visar att en kompetensuppbyggnad inom området hos tillsynsmyndigheterna är angelägen.

Ministerrådet planerar att under år 1986 göra ytterligare satsningar inom arbetsolycksfallsområdet som helhet.

3.2 Kemiska risker

En relativt stor del av arbetsmiljösektorns budget satsas årligen på forskning och utredning rörande kemiska risker. För år 1985 uppgick beloppet till över 1 milj NOK vilket motsvarar mer än en fjärdedel av de disponibla medlen.

3.2.1 Yrkeshygieniska gränsvärden

De hälsorisker som exponering i arbetsmiljön för kemiska ämnen kan medföra är av central betydelse vid prioritering och dimensionering av

arbetsmiljöåtgärder. Ett samarbete som syftar till att samla in, värdera och sammanställa dokumentation för att ta fram bästa möjliga underlag för tillsynsmyndigheternas beslut om yrkeshygieniska gränsvärden för olika ämnen har drivits i nordisk regi under ett antal år. Avsikten är att gemensamt utnyttja den sakkunskap och det dokumentationsunderlag som finns i varje land samt att undvika dubbelarbete. Före utgången av år 1985 beräknas dokumentation för fler än 60 olika ämnen tagits fram och publicerats i skriftserien "Arbete och Hälsa". Ett antal dokument är under arbete. Verksamheten bedöms av ministerrådet som mycket angelägen och planeras fortgå.

3.2.2 Lösningssmedel – consensusrapport

Under den senaste 10-års perioden har kliniker och forskare i de nordiska länderna arbetat med att bedöma de kroniska neurotoxiska effekterna av exponering för organiska lösningssmedel. I syfte bl. a. att utarbeta en översikt över de väsentligaste problemen vid användning av organiska lösningssmedel i arbetslivet samt att uppnå consensus om diagnoskriterier, effekter etc hölls i ministerrådets och WHO:s regi i juni månad 1985 ett internationellt seminarium. I seminariet deltog ett antal internationellt framstående forskare. De hälsoeffekter av lösningssmedelsexposition som kunnat konstateras av nordiska forskare bekräftades vid seminariet av forskare från bl. a. USA och Italien. En rapport från seminariet kommer att publiceras vid årsskiftet 1985–86.

3.2.3 Arbetsförhållandenas betydelse för fosterskador

Vissa faktorer i arbetsmiljön kan vara orsaken till en anhopning av fosterskador som kunnat konstateras hos kvinnor inom speciella yrken. Sedan flera år drivs ett nordiskt projektsamarbete på området. Samarbetet är särskilt angeläget bl. a. med hänsyn till det relativt stora underlag som är nödvändigt för de undersökningar som genomförs inom projektet.

Sedan ministerrådet senast rapporterade om projektet har arbetet fortsatt med att bl. a. söka finna metoder för löpande värdering av missfall. De slutsatser man hittills kunnat dra av projektet visar bl. a. att en framtida koordinering av insatser för att utvärdera arbetsmiljöfaktorernas betydelse för fosterskador förutsätter att insatserna i de enskilda länderna kan organiseras fastare med en klar ansvarsfördelning mellan myndigheterna. Projektet väntas bli avslutat kring årsskiftet 1985–86.

Projektet har anknytning till Nordiska rådets rekommendation nr 18/1980 om arbetsmiljörisker i samband med graviditet m. m. I ministerrådets meddelande om rekommendationen lämnas bl. a. en närmare redovisning över de planer som gäller för ett fortsatt samarbete inom området.

3.3 *Biologiska risker*

Bakterier, virus och svampar orsakar risker i arbetsmiljön och kan framkalla arbetssjukdomar. Ett projekt för att harmonisera provtagning och analys av svampsporer har startats under år 1985. I projektet skall precisionen vid analys av sporer med SEM-teknik (scanning electron mikroskopi) undersökas och en gemensam mätningssätt utarbetas. Vidare planeras uppbyggnad av en nordisk referenssamling av mögelsvampar som isolerats i olika arbetsmiljöer. I projektet deltar laboratorier i Norge, Sverige och Finland. Arbejdsmiljøinstituttet i Danmark deltar med en observatör. Projektet är planerat att drivas också under år 1986.

3.4 *Fysiska belastningar och arbetsanpassning*

En av utgångspunkterna för arbetsmiljöverksamheten är att arbetet skall anpassas efter människans fysiska förutsättningar. Många människor lider av sjukdomar i stöd- och rörelseorganen. Sjukdomarna orsakar ofta ned-satt arbetsförmåga eller att man tvingas lämna arbetslivet före pensionsåldern. För att kunna förebygga dessa sjukdomar är det viktigt att utreda i vilken mån de orsakas eller förvärras av brister i arbetsmiljön.

Ministerrådet driver ett projekt för att bl. a. klargöra samband mellan arbetsbelastning och sjuklighet och för att ta fram metoder inom företags-hälsovården och den övriga arbetarskyddsverksamheten för att förebygga belastningssjukdomarna.

Arbetet genomförs i form av ett antal delprojekt. Ett delprojekt med syfte att jämföra metoder för mätning av belastningsexponering startades år 1984. Projektet har under år 1985 följts upp bl. a. med validering av några utvalda observationsmetoder mot relevanta fysiologiska och psykologiska metoder vid olika typer av arbeten. Under år 1986 kommer ytterligare fyra delprojekt att startas och den totala kostnaden för satsningarna kommer under året att uppgå till mer än 500 000 NOK.

Vid en internationell jämförelse ligger de nordiska länderna långt framme när det gäller forskning inom området. De projekt som skall startas har en klart teoretisk inriktning, vilket är nödvändigt för att nya kunskapsge-nombrott skall kunna vinnas. Som avslutning av forskningssatsningen övervägar ministerrådet att år 1987 hålla ett internationellt symposium i syfte att ta fram underlag för en "state of the art"-rapport.

3.5 *Psykosociala belastningar*

De psykosociala belastningarna utgör ett förhållandevis nytt delområde inom arbetsmiljöverksamheten. Som särskilda problem inom området kan nämnas stress, monoton och brist på social kontakt. Även frågor som rör arbetsorganisation, ledningsorganisation, lönesystem och arbetstagarnas medbestämmande bör nämnas i sammanhanget.

Forskning inom arbetspsykologins område har förekommit nationellt sedan en lång tid tillbaka. Varken de yrkeshygieniska enheterna eller

arbetskyddsmyndigheterna i de nordiska länderna har emellertid särskilt betydande traditioner då det gäller att möta problemen. En central målsättning för samarbetet är att få fram forskningsresultat som kan omsättas i den praktiska i arbetsmiljöverksamheten.

Ett seminarium som behandlade psykosociala belastningar genomfördes år 1983. Som en uppföljning av seminariet startades år 1984 ett projekt, vilket har som mål att undersöka validiteten och möjligheterna att använda ett föreslaget klassifikationssystem för beskrivning av psykosociala arbetsbelastningar.

3.6 Arbetstidsfrågor

Arbetstids- och ledighetsfrågorna har under senare tid debatterats livligt i de nordiska länderna. Flera utredningar på området har också genomförts. Det första nordiska projekt om arbetstids- och ledighetslagstiftningens effekter inleddes år 1982.

Ministerrådet har tidigare i rapporten "Arbetstid i Norden" (NU 1983: 10) redovisat resultatet av projektet. Med utgångspunkt bl. a. i detta material har ministerrådet i enlighet med Nordiska rådets rekommendation nr 6/1977 angående förkortning av arbetstiden, i år startat ett projekt för att utreda de samhällsekonomiska och sociala konsekvenserna av en betydande arbetstidsförkortning.

Projektet syftar till att belysa förändringar i produktionsförutsättningar för näringslivet, verkningar på tillgång och efterfrågan på arbetskraft samt arbetstidsförkortningens inverkan på arbetsinnehåll, medinflytande och arbetsmiljö. Projektet bedrivs tvärsektorielt och berör främst sektorerna arbetsmiljö, arbetsmarknad, social- och hälsovård samt jämställdhet. Arbetet beräknas vara avslutat 1986.

3.7 Datateknologi

Inom ramen för det särskilda samarbete som startats på det datateknologiska området har arbetsmiljöfrågorna fått en framträdande plats.

Inom samarbetsområdet har två mer omfattande projekt pågått under året. Dessa har rört personsäkerhet vid mikroprocessorstyrning och standarder för värdering och godkänning av kontrollrum. Särskilt bör också nämnas ett projekt som behandlat hälsorisker vid bildskärmsarbete. Detta projekt har utmynnat i en koncentrerad översikt över forskningen och resultaten av forskningen på bildskärmsområdet. Projektet har rönt stor uppmärksamhet i den debatt som under senare tid har förts om risker för graviditetsstörningar i samband med bildskärmsarbete.

3.8 Samordning av lagstiftning och föreskrifter

Arbetskyddsmyndigheternas organisation och verksamhetsformer samt målsättningarna i arbetsmiljölagstiftningen överensstämmer i stort mellan de nordiska länderna. Eftersom även behovet av nya föreskrifter

ofta sammanfaller är förutsättningarna för ett givande samarbete goda. Målsättningen med samarbetet på detta område är bl. a. att harmonisera de föreskrifter som utarbetas i anslutning till arbetsmiljölagarna. Harmoniseringen är viktig bl. a. med tanke på att ett högt prioriterat mål i det nordiska samarbetet är att undanröja handelshinder.

Nordiska rådet antog år 1982 rekommendation nr 2/1982 angående lagstiftningssamarbetet på arbetsrättens område. Rekommendationen berör flera samarbetssektorer och organ inom ministerrådet. Uppföljning av rekommendationen har tidigare redovisats. Arbetet med en bok som samlat redovisar regleringen på arbetsrättens område har slutförts under år 1985. Boken med titeln "Arbetsrätten i Norden" har publicerats i den gemensamma publikationsserien NU.

3.8.1 Nordisk samordning av arbetarskyddsföreskrifter

Samarbetet som rör koordinering av föreskrifter har som målsättning både att harmonisera föreskrifter och att spara resurser.

En plan för föreskriftssamordningen utarbetas årligen av arbetsgruppen för arbetsmiljötillsyn. Samordning och harmonisering av vissa föreskrifter behandlas vid möten mellan experter som företräder de olika ländernas tillsynsmyndigheter. Mötena finansieras med projektmedel över ministerrådets budget. Under år 1985 har följande ämnen behandlats vid sådana möten; kranar, stegar, byggnadsställningar, pressar, tryckkärl samt lastning och lossning av fartyg. Samarbetet, som är av mycket stor betydelse för harmoniseringsarbetet, kommer att fortsätta.

3.8.2 Nordisk samordning vid bruk av produktkontroll

Egenskaperna hos tekniska anordningar är av central betydelse för arbetsmiljön. Kontrollen av anordningarna är därför en viktig del av arbetarskyddsverksamheten. Att utveckla typgodkännanden och förhandskontroll kan vara alternativ till efterhandskontroll på arbetsplatserna. En förhandskontroll kan även leda till ekonomiska besparingar.

Ett projekt med målet att utreda möjligheterna för en ökad användning av produktkontroll eller typgodkännande i tillsynsverksamheten avslutades år 1984. Med anledning av förslag i slutrapporten från projektet beslöt ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor att ett speciellt förfarande bör tillämpas av arbetsmiljömyndigheterna för att förbättra samordningen vid produktkontroll av tekniska anordningar och personlig skyddsutrustning.

I anslutning till den mer allmänna utredningen om möjligheterna till ett gemensamt provnings- och godkännandeförfarande startades år 1984 ett tillämpningsprojekt inom området. Projektet har resulterat i förslag om gemensamma föreskrifter för motorsågar samt förslag om gemensamt provningsförfarande. Flera myndigheter inom provningsområdet samt NORDTEST har deltagit i projektet som avslutats under år 1985. Minister-

rådet avser att även i framtiden ägna produktkontrollfrågorna stor uppmärksamhet.

3.9 Arbetsmiljö, hälsa och ekonomi

I de nordiska länderna har under senare år diskuterats kostnadsaspekter som är förknippade med arbetarskyddsföreskrifter och övriga arbetsmiljöåtgärder. Analyser har också gjorts av konsekvenserna av nya och ändrade föreskrifter. Vissa utredningar har gjorts om hur stora kostnader arbetsolycksfall och arbetsjukdomar medför. Resultaten av utredningarna visar att kostnaderna kan uppskattas motsvara flera procent av bruttonationalprodukten. Ett nordiskt samarbete på området inleddes år 1982 i syfte att få fram fakta som underlag för arbetsmiljöpolitiken i de enskilda länderna.

Det samarbete som bedrivs syftar bl. a. till att vidareutveckla myndigheternas konsekvensbeskrivningar i samband med författningsarbete. Ett annat syfte är att finna lämpliga metoder för att åskådliggöra positiva ekonomiska effekter av arbetsmiljöverksamheten samt att sprida kunskaper om dessa effekter.

Ett särskilt projekt för jämförande studier mellan de nordiska länderna med avseende på konsekvenser av arbetsmiljöföreskrifter har drivits under år 1985. Projektet skall belysa specifika föreskrifters ekonomiska effekter och syftar också till att lösa några av de metodproblem som är förknippade med ekonomiska analyser av verkningarna av arbetarskyddsföreskrifter.

3.10 Vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet

Ett samarbete för vidareutbildning av specialister inom arbetsmedicin, yrkeshygien och företagshälsovård inleddes på projektbasis år 1978. Verksamheten permanentades när NIVA inrättades år 1982. Institutionaliseringsen innebar att förutsättningarna förbättrades för en långsiktiga planering och utveckling av verksamheten. Institutionen som finansieras över ministerrådets institutionsbudget avger en särskild verksamhetsberättelse.

3.11 Nordisk dokumentationsverksamhet på arbetsmiljöområdet

I samband med att det tidigare nämnda föreskriftssamarbetet startade i sin nuvarande form år 1975, inleddes också ett projekt för att förse myndigheterna med nordiskt och internationellt material med anknytning till föreskriftsarbete.

Projektet som benämns den Samnordiska dokumentationscentralen för arbetsmiljö (SDA) har utvecklats över tiden och såväl den service som lämnas som avnämargrupperna har utökats.

Verksamheten i projektet kan indelas i tre grenar

- referat av arbetsmiljölitteratur från de nordiska länderna och EG länderna
- förmedling av litteratur
- informationssökningar.

Frågan om att institutionalisera SDA har väckts vid ett flertal tillfällen och en särskild arbetsgrupp under ÄK-arbetsmiljö fick år 1984 i uppdrag att utreda förutsättningarna för en permanentning av verksamheten. Arbetsgruppen avlämnade sin rapport våren 1985. Ämbetsmannakommittén behandlade institutionaliseringsfrågan vid sitt höstmöte 1985 efter att arbetsgruppens rapport hade remissbehandlats. Kommittén konstaterade att ett nordiskt samarbete inom området är angeläget. Man kunde emellertid inte enas om hur samarbetet bör organiseras. Därför beslutade kommittén att frågan om att inrätta en nordisk institution på området skall överlämnas till ministerrådet för avgörande.

4. Samarbete med arbetsmarknadens parter; kontakter med organisationer m. fl.

Ministerrådet har ett etablerat ett fast samarbete med arbetsmarknadens parter då det gäller verksamheten på arbetsmiljöområdet. Parternas insatser bl. a. i samband med budgetberedning är värdefulla med hänsyn till utvecklingen av arbetsmiljösamarbetet.

Arbetsgruppen för arbetsmiljötillsyn har hållit ett möte med representanter för Stiftelsen for industriell og teknisk forskning ved Norges tekniske høgskole (SINTEF). I det löpande projektarbetet etableras i många fall arbets- och kontaktgrupper där representanter för såväl nordiska organ som myndigheter i de enskilda länderna deltar.

Kontakter och möten med de frivilliga arbetarskyddsorganisationerna respektive arbetsmiljöfonderna har också förekommit. När det gäller samarbetet med arbetsmiljöfonderna har preliminärt diskuterats formerna för ett utvecklat informationsutväxlingssystem. Ett sådant system skulle i förlängningen kunna leda till ett projektsamarbete där kompetensen hos ämbetsmannakommittén och resurserna hos fonderna kunde utnyttjas på ett effektivt sätt.

Kapitel XI

Socialpolitik

1. Inledning

Mellan de nordiska länderna har sedan länge pågått ett omfattande samarbete på social- och hälsovårdsområdet.

Till grund för Nordiska ministerrådets verksamhet inom detta område ligger det reviderade samarbetsprogram, som fastställdes av Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) i augusti 1982.

Programmets operativa avsnitt upptar elva rubriker.

- Ny nordisk konvention om social trygghet
- Samarbete på hälso- och sjukvårdens område
- Läkemedelssamarbete
- Samarbete på socialvårdens område
- Barn-, ungdoms- och familjepolitiskt samarbete
- Samarbete på handikappområdet
- Gemensam arbetsmarknad för medicinalpersonal
- Efter- och vidareutbildning av social- och medicinalpersonal
- Forsknings- och utvecklingssamarbete
- Samverkan mot rusmedelsmissbruk
- Informations- och dokumentationssamarbete

Det övergripande målet för verksamheten är att vidareutveckla gemenskapen i fråga om de värderingar som styr samhällsutvecklingen i de nordiska länderna. Det gäller vidare att underlätta för nordiska medborgare att arbeta och bosätta sig i samt besöka andra nordiska länder än hemlandet vilket utgör ett viktigt komplement till överenskommelsen om en gemensam nordisk arbetsmarknad.

En bättre och effektivare resursanvändning är ett annat viktigt mål för det nordiska samarbetet.

Det råder enighet i Norden kring synsättet att socialpolitiken och hälso- och sjukvården måste arbeta utifrån en syn på individen som utgår från människans hela livssituation. Det angelägna i samordning mellan social- respektive hälso- och sjukvården omvittnas allmänt, inte minst när det gäller behovet av olika förebyggande insatser och rehabiliteringsinsatser.

För att understryka sambandet mellan den socialpolitiska sektorn och andra samhällssektorer slås det vidare fast att full sysselsättning och god arbetsmiljö är av största betydelse när det gäller att motverka sociala problem och ohälsa.

Samarbetet inom de olika delsektorerna bedrivs *dels* inom de fem permanenta institutionerna

- Nordiska hälsovårdshögskolan
- Nordiska institutet för odontologisk materialprovning

- Nordiska läkemedelsnämnden
- Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning
- Nordiska nämnden för handikappfrågor (inklusive Nordiskt utbildningscenter för dövblindpersonal),
dels i form av projektverksamhet.

2. Kommentarer till Nordiska rådets yttranden

Nordiska rådets yttrande om att en tvärssektoriell undersökning inom allergiområdet bör inledas i samarbete med miljö-, hälsovårds- och livsmedelsområdena diskuterades vid Nordiska socialpolitiska kommitténs möte i Köpenhamn den 3–4 oktober 1985. Ställföreträdarkommittén hade redan vid sitt möte den 22 april 1985 beslutat att en sådan undersökning som omfattar de ovannämnda sektorerna samt arbetsmiljösektorn bör inledas. Nordiska socialpolitiska kommittén ställde sig positiv till ett samarbete av detta slag.

3. Socialpolitiskt ministermöte

På grund av val till de nationella parlamentariska församlingarna i Norge och Sverige under september månad, blev det planerade socialpolitiska ministermötet uppskjutet till nästa år.

4. Ny nordisk konvention om social trygghet

En ny nordisk konvention om social trygghet, som ersätter 1955 års konvention, trädde i kraft den 1 januari 1982. Den innebär att man genom samordning av nationella bestämmelser genomför lättnader för i första hand nordiska medborgare som flyttar eller byter uppehållsort inom de nordiska länderna. Dessa personer kommer härigenom att i största möjliga utsträckning skyddas mot den förlust av sociala rättigheter som ett byte av uppehållsort annars ofta medför.

Konventionen innebär givetvis inte en slutgiltig lösning på problemen inom detta område. Det krävs därför uppföljande insatser för att anpassa konventionen till den pågående utvecklingen. För att konventionen skall fungera på ett tillfredsställande sätt erfordras information såväl bland enskilda som hos de myndigheter och institutioner som skall tillämpa den. Samråd och samarbete mellan de tillämpande myndigheterna – såväl inom varje enskilt land som mellan länderna – är likaså en grundläggande förutsättning för en tillfredsställande tillämpning.

I anslutning till detta kan nämnas att en översiktlig redovisning av kartläggningen "Nordbors rättigheter i Norden" lämnas i inledningskapitlet till denna årsberättelse.

5. Samarbete på hälso- och sjukvårdens område

5.1 1985 års medicinaldirektörmöte

Cheferna för hälsovårdsmyndigheterna i de nordiska länderna har sedan länge anordnat årliga möten. Dessa möten har utvecklats till ett viktigt forum för erfarenhetsutbyte och samråd rörande aktuella hälso- och sjukvårdsfrågor där även en förberedande överläggning om vissa i Nordiska socialpolitiska kommittén aktuella hälso- och sjukvårdsfrågor kunnat ske.

Bland de ärenden som togs upp vid årets möte kan nämnas "Annus Medicus 1984", Planering inom hälso- och sjukvården, Nordens inflytande på WHO:s klassifikationer, Samarbete om blodförsörjning samt Hälsoindikatorer i samband med WHO:s strategiplan om "Hälsa för alla år 2000".

5.2 Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (NIOM)

NIOM har till uppgift att genom systematisk utprovning och målinriktad forskning arbeta för att material, som används inom tandhälsovården i de nordiska länderna, fyller hälsomässiga och tekniska krav. Därtill kommer arbetet med utveckling av bättre material och metoder samt upplysningsverksamhet.

Institutets arbetsuppgifter kan indelas i standardisering, materialprovning, forskning och upplysningverksamhet.

Standardiseringsarbetet har till väsentlig del skett i International Organization for Standardization (ISO) regi, samt i Federation Dentaire Internationale.

Materialprovningen bygger på ett frivilligt avtal mellan NIOM och producenterna, där producenten garanterar att produkten tillfredsställer de kvalitetskrav som är specificerade i gällande ISO-standard. Stickprovskontroller genomförs genom inköp på den öppna marknaden i Norden av produkter som sedan testas.

I forskningsverksamheten har tyngdpunkten legat på att få fram data som kan ligga till grund för materialprovning, standardisering och utvecklingsarbete.

Upplysningsverksamheten har i likhet med föregående år huvudsakligen rört publicering av listor över kontrollerade produkter i spalten "NIOM-Nytt", som ingår i åtskilliga av de 18 nordiska odontologiska tidskrifterna samt publicering av artiklar i andra vetenskapliga tidskrifter.

Frågan om en eventuell avgiftsfinansiering av institutets verksamhet övervägs för närvarande inom Nordiska socialpolitiska kommittén. NIOM:s styrelse har av kommittén fått i uppdrag att utreda förutsättningarna för en finansiering av institutets verksamhet genom nationella producent-/leverantörsavgifter.

5.3 Medicinalstatistiskt samarbete

Nordiska medicinalstatistikkommittén (NOMESKO) är en i princip permanent kommitté under Nordiska socialpolitiska kommittén och skall verka för att den medicinalstatistiska redovisningen i de nordiska länderna i största möjliga utsträckning blir jämförbara.

Kommittén skall vidare ta initiativ till utvecklingsprojekt med medicinalstatistisk relevans, följa den internationella utvecklingen på medicinalstatistikens område etc.

Den aktuella projektverksamheten som bedrivs inom en rad arbetsgrupper omfattar bl. a. följande:

- Nordens status med hänsyn till WHO:s program "Hälsa för alla år 2000" (ADAT)
- medicinsk födelseregistering (AFÖD)
- deltagande i det internationella revisionsarbetet beträffande ICD (International Classification of Diseases) (AKLASS)
- utformning av tabeller/metoder för insamling av medicinalstatistik/ data till Nordisk statistisk årsbok (APUB)
- registrering av olycksfall i Norden (ARON).

5.4 Hälsofostran (sundhetspedagogik) i Norden

Projektet inleddes år 1983 och gick ut på att dels utveckla en modellkurs avseende hälsofostran för grundskolan, dels driva nationell försöksverksamhet samt slutligen att utvärdera såväl försöksverksamheten som projektet i sin helhet.

Projektet avslutas i november 1985 med ett seminarium.

5.5 Nordiska sjuklighetsundersökningar

Projektet inleddes år 1983 med en kartläggning av de olika undersökningar inom området som genomförts i de nordiska länderna samt av metodologisk litteratur. Följande fas gick ut på dokumentation, beskrivning och analys av innehållet i nämnda undersökningar som underlag för konkreta förslag beträffande gemensamma element i eventuella framtida komparativa undersökningar. Fas II avslutades år 1984.

Den tredje fasen, som omfattar rapportering samt förberedelser för implementering av förslagen i nationell regi, beräknas bli avslutad under år 1985.

5.6 Samarbete inom den högspecialiserade sjukvården

Under år 1985 inleddes en förstudie vars syfte är att utarbeta ett konkret underlag för diskussioner med behöriga nationella instanser vad gäller samordning av resurser, inomnordisk arbetsfördelning etc. inom den högspecialiserade sjukvården.

Uppläggning av konkreta projekt kommer att ske i nära samverkan med de nationella sjukvårdshuvudmännen när förstudien är avslutad. Denna

typ av samarbete utgör ett exempel på områden där möjligheterna att göra besparingar nationellt anses vara goda.

6. Läkemedelssamarbete

Nordiska läkemedelsnämnden är en permanent nordisk institution med uppgift att verka för harmonisering av lagstiftning och administrativ praxis på läkemedelsområdet i Norden.

Inom det nordiska registreringsarbetet har under år 1985 utarbetats förslag till nordiska riktlinjer för utredningsprotokoll (kontrollmyndigheternas utvärdering av ansökningar om registrering av läkemedel). Detta för att myndigheterna lättare skall kunna dra nytta av varandras arbete.

Arbetet med Nordisk läkemedelsstatistik för åren 1981–1983 har pågått under år 1985. Materialet beräknas inom kort vara klart för tryckning. Konkret ger arbetet möjlighet till jämförelser mellan regioner och mellan länder samtidigt som det inspirerar andra länder att ta fram motsvarande statistik. Genom den nordiska läkemedelsstatistiken har den nationella statistiken utvecklats så att NLN kan minska sitt engagemang efter den tredje utgåvan.

De gemensamma nordiska riktlinjerna för registreringsansökningar utvärderas för närvarande. Ministerrådets synpunkter vad gäller det fortsatta registreringsarbetet framgår av meddelandet om rekommendation nr 12/1984.

Ett arbete med att revidera de nordiska riktlinjerna från 1980 avseende allergenläkemedel har inletts.

Reviderade riktlinjer för märkning av läkemedel har fastställts och kommer att publiceras under året.

Ett försöksprojekt för att studera likheter i värderingen av anmälningar om läkemedelsbiverkningar har inletts. Detta arbete har som mål att få enhetliga värderingar av biverkningar så att bedömningar kan göras med hela Norden som underlag.

7. Samarbete på socialvårdens område

7.1 Möte med cheferna för de centrala nationella myndigheterna inom socialsektorn

I likhet med medicinaldirektörerna i Norden håller cheferna för de centrala nationella myndigheterna inom socialsektorn numera årliga möten.

Vid det senaste mötet diskuterades bl. a. organisation och utvecklingstendenser inom socialtjänsten, internationellt samarbete, integrerad socialtjänst jämfört med specialiserad och ekonomiskt bistånd till kommunerna i de olika länderna.

7.2 Socialstatistiskt samarbete

Det nordiska socialstatistiska samarbetet leds av Nordiska socialstatistikkommittén (NOSOSKO), som fr. o. m. den 1 januari 1979 är ett i princip permanent samarbetsorgan knutet till Nordiska socialpolitiska kommittén. Dess verksamhet syftar till att förbättra jämförbarhet av socialstatistik och statistik över de sociala utgifterna i Norden. Statistiskt material insamlas löpande för jämförelse och analys. Särskilda undersökningar genomförs därutöver inom utvalda delområden.

Efter den senaste utgåvan av "Social trygghet i de Nordiska länderna" under år 1984, har verksamheten koncentrerats på att bearbeta resultaten från en rad specialundersökningar med sikte på användning i kommande utgåvor av "Social trygghet". Det gäller rapporterna "Socialförsäkringen och de arbetsoförmögna i Norden", "Avgifter för hälso- och socialvård i de nordiska länderna år 1981" och "Sammenligning af udgifter til sociale kontantydelse i Norden".

7.3 Åtgärder inom service- och bostadssektorn för äldre

Projektet inleddes år 1983 som ett led i uppföljningen av 1982 års socialpolitiska ministermöte under temat "Vård och omsorg om de äldre i framtiden".

De äldres möjligheter att i enlighet med sina önskemål bo kvar i egna bostäder står i centrum för uppmärksamheten. Lägenheternas fördelning, tillgången till gemensamhetslokaler, dagligvarubutiker, service inom social- och hälsovård etc. studeras inom projektet. Syftet är att konkret redovisa hur boendemiljön bör utvecklas för att bättre passa de äldres behov. Projektet består av fyra nationella delprojekt med nationell finansiering och en gemensam nordisk del. En delrapport, "Gammal i Norden", utgavs i början av år 1985.

7.4 Invandrarfrågor inom social- och hälsovården

Även detta projekt inleddes år 1983. Det syftar till att värdera effekten av skilda strategier från myndigheters sida vad gäller invandras integration genom analys av hur dessa grupper utnyttjar samhällets tjänster inom social- och hälsovården. Arbetet bygger i hög grad på nationella delprojekt, där invandrare av olika nationalitet utgör indelningsgrund.

Projektet kommer att avslutas år 1986.

7.5 Männen och prostitutionen

Under år 1985 har ministerrådet finansierat en förstudie med inriktning på de prostituerades kunder. Vid sitt möte i oktober 1985 beslöt dock Nordiska socialpolitiska kommittén att för år 1986 endast föreslå ett mindre belopp till stöd för fortsatt kontaktverksamhet mellan prostitutionsforskare i Norden.

8. Barn-, ungdoms- och familjepolitiskt samarbete

8.1 *Fritidshemmens mål, innehåll och organisation i Norden*

Nordiska kontaktkommittén för förskolor och fritidshem, som består av företrädare för de nordiska ländernas socialstyrelser/motsvarande, ansvarar för projektet "Fritidshemmens mål och innehåll i Norden". Detta projekt utgör en direkt fortsättning på projektet "Barnehagens mål og innhold i Norden" som avslutades år 1983.

Syftet med projektet är att insamla, bearbeta och dra konklusioner av kunskap, erfarenheter och utvecklingsarbete om fritidshemmens mål, innehåll och organisation i Norden.

8.2 *Fritidsaktiviteter för barn och ungdom*

Inom ramen för projektet belyses skillnader och likheter i fråga om utbudet av förebyggande fritidsaktiviteter för barn och ungdom i åldersintervallet 10–14 år. Genom ett erfarenhets- och informationsutbyte kan man utveckla de nationella aktiviteterna inom detta område med hänsyn till de problem som möter dagens ungdom.

Projektverksamheten inleddes år 1983 och avslutades år 1985 med publicering av rapporten "Fritidsaktiviteter för de 10–14 årige".

8.3 *Samhällets respektive familjens ansvar för barnen*

Projektet, som inleddes år 1983, har sin bakgrund i den mycket varierande praxis som råder i de nordiska länderna vad gäller samhällsinslag till förmån för barn. Detta gäller såväl stöd till familjer med problem som bruk av tvångsomhändertagande av barn.

Genom att undersöka vad som ligger till grund för dessa variationer kan man bygga upp ett kunskapsunderlag, som bör vara till stor hjälp nationellt när man överväger såväl stöd- som förebyggande insatser, metodutveckling etc. Den första delrapporten, "Barnevern i Norden", publicerades under sommaren 1985.

8.4 *Föräldradidighet i Norden*

Avsikten med projektet, som bygger på en år 1984 genomförd förstudie, är att systematisera information om de politiska och samhälleliga förutsättningarna för rätten till föräldradidighet i samband med havandeskap, födsel samt vård av små barn. Härigenom kan man få ett bättre underlag för det fortsatta arbetet med att utforma dessa rättigheter. Bakgrunden utgörs av de variationer i fråga om rättigheternas utformning i de nordiska länderna, som i sin tur orsakas av skilda traditioner, varierande yrkesfrekvens hos kvinnor etc.

Projektet kommer att avslutas år 1986.

9. Samarbete på handikappområdet

9.1 Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH)

Nordiska nämnden för handikappfrågor är ministerrådets samarbetsorgan för handikappfrågor inom det socialpolitiska området.

Nämnden skall bl. a. främja hjälpmedelsförsörjningen i de nordiska länderna genom att initiera, följa och vidareutveckla samarbete inom området. Nämnden skall också i övrigt stimulera nordiskt samarbete inom sitt ansvarsområde, exempelvis i forsknings- och utvecklingsfrågor.

Det datorbaserade informationssystem – Nordiskt hjälpmedelsregister – som NNH utvecklat i samarbete med nationella samhällsorgan togs i drift i januari 1984.

Under år 1985 har bland annat skett en fortsatt uppbyggnad av ett engelskspråkigt delregister med information om i första hand inomnordiskt tillverkade hjälpmedel. Detta för att möta det stora internationella intresset för det Nordiska hjälpmedelsregistret och samtidigt främja export av handikaphjälpmiddel från de nordiska länderna.

NNH deltar för närvarande i två internationella projekt på hjälpmedelsområdet. Det ena drivs av EG-kommissionen och har anknytning till såväl det Nordiska hjälpmedelsregistret som det nordiska klassificeringssystemet för handikaphjälpmiddel. I den ad hoc-grupp som har bildats för projektet ingår två representanter för vart och ett av EG-länderna samt en representant för NNH.

Nordiska ministerrådet antog i april 1984 en nordisk handlingsplan på datateknologiområdet. I ett särskilt avsnitt i handlingsplanen gavs Nordiska nämnden för handikappfrågor i uppdrag att från och med år 1985 inleda ett arbete på att utveckla datorbaserade handikaphjälpmiddel. Härvidlag hänvisas till ministerrådets meddelande m.a.o. Nordiska rådets rek. nr. 2/1984.

En viktig insats på forskningsområdet gör NNH genom att inventera, registrera och i en periodisk publikation informera om pågående handikappforskning i de nordiska länderna. En ny inventering genomfördes under år 1984 och redovisades i två böcker under år 1985, den ena skandinavisk – och den andra engelskspråkig.

Försöksverksamheten med nordiska kurser för personal som arbetar med dövblinda barn, ungdomar och vuxna avslutades år 1984. Verksamheten gjordes permanent med verkan från år 1985 i form av en dotterinstitution till NNH – Nordiskt utbildningscenter för dövblindpersonal på Dronninglunds Slott i Danmark.

Centret har två huvuduppgifter, dels att anordna kurser för dövblindpersonal och dels att fungera som ett resurscenter för dövblindarbetet i Norden.

Under året har utbildningscentret genomfört ett fullt kursprogram om sammanlagt 20 veckor, fördelat på tre sexveckorskurser och en tvåveckors

studiekrets. Dessutom har arrangerats en veckolång nordisk arbetskonferens för ögonläkare och audiologer.

Det nordiska samarbetet om förståndshandikappades behov av hjälpmedel har fortsatt under år 1985. NNH har bland annat, i samarbete med det svenska Handikappinstitutet, anordnat en nordisk arbetskonferens. Konferensen hade två temata, dels utbildnings- och informationsmaterial och dels aktuella forsknings- och utvecklingsprojekt inom området.

Arbetet med det av Nordiska rådet rekommenderade samarbetsprojektet för små och mindre kända grupper av funktionshämmande inleddes i full utsträckning år 1985. Genom att påbörja arbetet i form av ett förprojekt under år 1984 kunde NNH redan under första halvåret 1985 presentera en publikation med beskrivningar av ett tjugotal grupper samt befintliga organisationer och andra resurser i de nordiska länderna. Publikationen ger en god grundval för det fortsatta arbetet. I den nordiska projektgrupp som bildats för arbetet ingår representanter för såväl handikappförbundens nationella samorganisationer som social- och hälsovårdsmyndigheterna i de nordiska länderna.

9.2. Utredning angående förutsättningarna för ett nordiskt hjälpmedelsinstitut inom handikappområdet

Nordiska socialpolitiska kommittén har under hösten 1985 beslutat genomföra en förstudie, som går ut på att undersöka förutsättningarna för ett gemensamt nordiskt hjälpmedelsinstitut inom handikappområdet.

Hittillsvarande erfarenheter ger vid handen att förutsättningarna för ett utvidgat samarbete i hjälpmedelsfrågor är goda. Motiven är socialpolitiska, samhällsekonomiska, konsumentpolitiska och handelspolitiska.

NNH:s verksamhet består till stor del av samordning av aktiviteter i de nordiska länderna t. ex. genom inomnordisk arbetsfördelning. Även när det gäller verksamhet, som bedrivs i egen regi är dock NNH beroende av nationella organ.

Denna samarbetsform har visat sig fungera väl inom de relativt begränsade ramar som hitintills varit aktuella. Ambitionen att utvidga samarbetet ger dock anledning att närmare överväga de organisatoriska formerna.

Utredningen kommer att inledas med en kartläggning av vilka funktioner i berörda nationella organ som grundas på i princip identiska krav och önskemål samt vilka funktioner som grundar sig på nationella särkrav. I ett senare steg kommer de praktiska möjligheterna att bryta ut de identiska funktionerna ur de nationella organen och föra dem samman i ett gemensamt nordiskt organ att belysas liksom de ekonomiska, personella och övriga praktiska konsekvenser som detta skulle medföra för vart och ett av de nordiska länderna.

10. Gemensam arbetsmarknad för medicinalpersonal

En överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om godkännande av vissa yrkesgrupper för verksamhet inom hälso- och sjukvården och veterinärväsendet undertecknades av Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) i augusti 1981 och trädde i kraft i augusti 1983.

Överenskommelsen innebär i korthet att nordiska medborgare, som i något av de föredragsslutande länderna har legitimation, auktorisation eller annat rättsligt godkännande att utöva ett yrke inom någon av de 18 yrkesgrupper som omfattas av avtalet, har rätt att vinna samma godkännande i de övriga länderna. Därmed får dessa personalkategorier samma möjligheter till rörlighet på den nordiska arbetsmarknaden som andra yrkesgrupper redan åtnjuter. En särskild arbetsgrupp har tillsatts för uppföljning av denna överenskommelse.

Bland de ärenden som har diskuterats under år 1985 kan nämnas den nya svenska sjuksköterskeutbildningen, krav på praktisk tjänstgöring och prov för receptarier, nordisk arbetsmarknad för laboratorieassistenter och ändringar i psykologutbildningen.

11. Efter- och vidareutbildning

Utbildningsfrågor har länge utgjort viktiga inslag i det nordiska socialpolitiska samarbetet. En av orsakerna till detta är att det i länderna finns behov av efter- och vidareutbildning på ett stort antal olika och ibland mycket speciella ämnesområden, som motiverar samnordiska insatser. Särskild uppmärksamhet har riktats på möjligheterna att undanröja formella eller andra hinder för att bättre utnyttja befintliga nationella kurser vad gäller efter- och vidareutbildning och främja att elever från andra nordiska länder får plats vid dessa kurser.

Behovet av gemensamma nordiska insatser vad gäller vidareutbildning av socialpersonal har speciellt aktualiserats under år 1985.

11.1 Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV)

Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg är en samnordisk institution för högre utbildning och forskning inom hälso- och sjukvård. Utbildningen avses ligga på en nivå ovanför vad vart och ett av de nordiska länderna kan anordna nationellt och motsvara den utbildning som förekommer vid anglo-amerikanska "Schools of Public Health".

Tyngdpunkten i verksamheten ligger på utbildning till Master of Public Health (MPH).

Under året har förutom huvudkurserna i Epidemiologi och biostatistik, Hälso- och sjukvårdsadministration, Miljömedicin samt Socialmedicin och preventiv medicin anordnats alternativa huvudkurser i Socialpediatrik,

Samhällsodontologi och Omvårdnadsvetenskap samt specialkurser inom områdena "Management for Primary Health Care" (tillsammans med det svenska biståndsorganet SIDA och WHO), Socialpsykiatri och Sjukhushygien.

Kortare konferenser har arrangerats inom områdena "Inequalities in Health and Health Care", "Sjukhusets roll i den framtida hälso- och sjukvården", "Medicinska basdata i dataåldern", "Intersectorial Cooperation in National Strategies for Health for All" samt "Health and Population". De engelskspråkiga konferanserna har anordnats i samarbete med WHO.

Genom ett samarbetsavtal bekostar SIDA fr.o.m. den 1 juli 1983 en lärartjänst i internationell hälsovård för konsultverksamhet och undervisning.

Fem forskningsprojekt pågår för närvarande: "Hälso- och sjukvårdsplanering i Norden", "Kroniskt sjuka barn i Norden", "Sjukvårdskonsumtion som epidemiologiskt mått", "Uretan i bröd" och "Jämförelse av insjuknande och mortalitet i hjärtsjukdomar i de nordiska länderna".

Som ett led i uppföljningen av förra årets utvärdering av NHV:s verksamhet har skolans styrelse lagt fram rapporten "Nordiska hälsovårdshögskolan – strategier för utveckling". Vid sitt vårmöte beslöt Nordiska socialpolitiska kommittén att uppmana skolans styrelse att *dels* närmare utveckla och konkretisera den konsortiemodell, som framfördes i ovan nämnda rapport inom en oförändrad respektive utvidgad resursram, *dels* konkretisera rapportens utbyggnadsalternativ 3 i budgetförslaget för år 1987. Detta alternativ innebär en fördubbling av verksamheten under en femårsperiod.

Budgetförslaget bereds för närvarande inom berörda ministerrådsorgan.

12. Forsknings- och utvecklingssamarbete

12.1 Inledning

Det nordiska samarbetet på forskningsområdet regleras av det s.k. kulturavtalet. Kulturavtalet omfattar i princip alla forskningsområden och alla former av nordiskt forsknings-samarbete. I praktiken har det dock skett en viss fördelning av forskningsuppgifterna mellan kulturavtalets organ och andra nordiska samarbetsorgan.

Detta har lett till att samarbetet inom social- och hälsovårdssektorn även har berört forskning. Denna har oftast varit av praktisk karaktär med huvudvikten lagd på utvecklingsaspekten. Då forsknings- och utvecklingsarbetet vanligtvis är mycket resurskrävande talar vägande skäl för ett nordiskt samarbete.

Målet för forsknings- och utvecklingssamarbetet är bl. a. att finna metoder för effektiv identifiering av olika behov av forsknings- och utvecklingsarbete, belysa sambandet mellan forsknings- och utvecklingsarbete och

planläggning samt stimulera informationen om detta arbete i länderna genom bl. a. samverkan rörande dokumentation om forskningsverksamhet m.m.

Verksamheten vid samtliga fem institutioner inom den socialpolitiska sektorn har forskningsanknytning i varierande grad. Detta gäller även ett antal av de ad hoc-betonade projekten inom sektorn.

12.2 Forskning kring välfärdsstaten

Vid det socialpolitiska ministermötet i augusti 1983 uttrycktes starka önskemål om utökad forskning kring välfärdsstaten och dess problem. Nordiska socialpolitiska kommittén avsatte medel för en förstudie under år 1984. Den egentliga projektverksamheten inleddes i början av år 1985. Projektet har en inriktning på vissa problemställningar som gäller förhållandet mellan välfärdsstaten och ekonomin, nedskärningar och omläggningar inom välfärdsstaten etc. Finansieringsfrågor samt fördelningen mellan offentlig och privat verksamhet avses även bli belysta. Huvuddelen av forskningsverksamheten finansieras via olika nationella instanser, medan själva samordningen sker i nordisk regi. Verksamheten förväntas bidra till ett breddat och fördjupat kunskapsunderlag för den politiska debatten och beslutsfattandet.

12.3 Samarbete inom datateknologiområdet

Datateknologiområdet har prioriterats högt av både Nordiska rådet och ministerrådet. Den nordiska handlingsplan på datateknologiområdet, som antogs den 10 april 1984, avses gälla i fem år fr. o. m. år 1985.

Social- och hälsovårdssektorn (handikappsektorn ej medräknad) har hittills tilldelats medel för följande projekt:

- "Kartläggning av datateknologianvändning inom social- och hälsovårdssektorn"
- "Kunskapsbaserade systemer i helsevesenet/kunskapsbaserat expertstöd inom hälso- och sjukvården"

I ett särskilt avsnitt i datahandlingsplanen ges Nordiska nämnden för handikappfrågor i uppdrag att fr. o. m. år 1985 inleda ett arbete på att utveckla datorbaserade handikapphjälpmedel. Beslut har under år 1985 fattats om att fördela 2 milj. NOK till konkreta samarbetsprojekt i NNH:s regi.

Nämndens uppgift är i första hand att samordna nationella aktiviteter i syfte att undvika dubbelarbete i Norden samt att få till stånd en större marknad än de nationella. Uppgiften förutsätter samverkan med relevanta nationella myndigheter och organisationer samt nordiska samarbetsorgan. Som ett led i arbetet på datateknologiområdet skall nämnden också undersöka möjligheterna att inom ramen för de nordiska ländernas handelspolitiska åtaganden få till stånd en samordnad teknikupphandling av datorbaserade hjälpmedel för handikappade.

13. Samverkan mot rusmedelsmissbruk

13.1 Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning har till uppgift att främja och utveckla tvärvetenskapliga kontakter bl. a. genom stöd till planering och genomförande av nordiska forskningsprojekt, nordiska forskarkonferenser, nordiskt informations- och dokumentationssamarbete m. m. Nämndens verksamhet inriktas speciellt på den samhällsvetenskapliga forskningen inklusive socialmedicin och socialpsykiatri, men även den biologiskt-naturvetenskapliga forskningen beaktas.

NAD sammankallade i januari 1985 ett forskarmöte med temat "Alkoholens kulturella betydelse". I mars 1985 arrangerade NAD ett forskarmöte med temat "Narkotikapolitikens konsekvenser". Ett nordiskt forskarseminarium om alkoholpolitik arrangerades i maj 1985.

Den samnordiska alkoholskadeundersökningen (SAS) har under året fortsatt sitt arbete. Det nordiska forskningsprojektet om "Alkoholbruk, alkoholattityder och konsekvenser av alkoholbruk" har hållit sitt slutmöte. En nordisk projektgrupp har konstituerats kring temat "Narkotikafrågan och rättssystemet".

Bland övriga seminarier, som anordnats av nämnden, kan nämnas ett med temat "Ungdomskulturer och uppsökande arbete".

13.2 Nordisk handlingsplan mot narkotika

Arbetet med uppföljningen av den nordiska handlingsplan mot narkotika, som fastställdes av Nordiska ministerrådet den 6 maj 1985, redovisas i meddelandet om rekommendation nr 23/1985.

14. Informations- och dokumentationssamarbete

En förutsättning för nordisk samverkan är att ett erfarenhetsutbyte kan ske så effektivt som möjligt mellan länderna. Information och dokumentation utgör av denna orsak ett viktigt element i aktiviteterna på de olika delområden som ovan berörts. En fortlöpande samverkan om information och dokumentation sker bl. a. inom ramen för verksamheten i de ministerrådsorgan som har ansvaret för social- och hälsovårdsområdet, vid olika symposier och konferenser samt genom direkta kontakter.

Inom sektorn utges informationsbulletinen "Social- och hälsovårdsnytt i Norden". Den har fr. o. m. det första numret 1985 fått en mer professionell utformning och utgivningen sker nu med 4 nummer årligen. Upplagan har under året höjts från ca 800 till 6000 ex.

Kapitel XII

Miljøbeskyttelse

1. Nordisk Råds udtalelser fra sessionen 1985

På miljøbeskyttelsesområdet vedtog Nordisk Råd følgende udtalelse: "De nordiska länderna bör förverkliga de uttalade intentionerna om blyfri benzin". Om samarbejdet med hensyn til bekæmpelse af luftforurening herunder bilavgasser, se afsnit 4 nedenfor.

Embedsmandskomitéen for miljøbeskyttelse (EK-M) har endvidere fået hovedansvaret for udtalelsen: "En tvärfacklig undersökning om allergifrågor bör inledas i samarbete mellan miljö-, hälsovårds- och livsmedelsområdena". Arbejdet med allergispørgsmål er omtalt under afsnit 12 om kontrol med kemiske stoffer og produkter.

2. Revideret samarbejdsprogram

Miljøministrene vedtog i 1983 program for nordisk samarbejde om miljøbeskyttelse 1983-87. Arbejdet i 1985 har været præget af aktiviteter inden for samarbejdsprogrammet. Det gælder f.eks. på prioriterede områder som luftforurening, kemiske stoffer og produkter, naturværn og støjbekæmpelse.

3. Globale miljø- og ressourceproblemer

Ad hoc gruppen for globale miljø- og ressourceproblemer og udviklings-samarbejde under EK-M har udarbejdet en rapport til Verdenskommissionen for miljø og udvikling, som holdt møde i Oslo juni 1985. Rapporten tog bl. a. udgangspunkt i Norden og det Globale Miljø (NU 1984:4) om årsagerne til de store globale og regionale miljøproblemer, som truer jordens miljø, bl.a. nedbrydningen af atmosfærens ozonlag, sur nedbør, spredningen af farlige kemikalier og ørkenspredningen. De nordiske miljøministre afgav endvidere en fælles udtalelse til kommissionen, hvor man tilkendegav store forhåbninger til kommissionens arbejde, som man til-sagde sin fulde støtte.

Man har endvidere vurderet behovet for et formaliseret samarbejde mellem de nordiske landes miljømyndigheder i relation til udviklingsbistanden. Ministerrådet (miljøministrene) vedtog i november 1985, at samarbejdet mellem miljø-, udenrigs- og bistandsmyndighederne bør videreudvikles og forstærkes.

4. Luftforurening

EK-M har besluttet, at arbejdet på luftforureningsområdet skal have en høj prioritet i det fremtidige arbejde på miljøområdet. Det er et vigtigt formål med arbejdet at vedligeholde den førende position fagligt set, som de nordiske lande har opbygget gennem det hidtidige arbejde. Denne position er en nødvendig forudsætning for, at de nordiske lande kan opnå resultater også på det politiske plan og derved opnå en reduktion af de samlede udslip i Europa.

De nordiske lande har i lang tid haft et udstrakt samarbejde om problemer knyttet til luftforureninger. Særligt har samarbejdet om langtransporterede forureninger haft stor betydning, både på det politiske og det tekniske plan. Et godt eksempel er den aktive indsats fra de nordiske lande ved højniveauekonferencen for miljøbeskyttelse i 1979, inden for rammerne af ECE-samarbejdet, som opfølgning af den europæiske sikkerheds- og samarbejdskonference. ECE-konventionen om langtransporteret grænseoverskridende luftforurening (også kaldet "sur nedbør"-konventionen) blev undertegnet i november 1979 og trådte i kraft i marts 1983. Et vigtigt skridt i konkretiseringen af arbejdet indenfor konventionens rammer, var undertegnelsen af en bindende protokol i juli 1985. Protokollen blev undertegnet af 21 lande, som dermed forpligter sig til at reducere svovludslippene med mindst 30% før 1993, med 1980 som basisår. Også i forhandlingerne om svovl-protokollen har de nordiske lande spillet en aktiv rolle. Der er nu sat arbejde igang med en aftale om at reducere udslippene af nitrogenoksider i Europa. Dette vil kræve komplicerede forhandlinger, hvor der kan blive behov for en betydelig indsats.

Fra 1983 har Nordisk ministerråd haft en egen arbejdsgruppe for luftforureninger under EK-M. Luftgruppen skal virke som et kontaktorgan mellem de nordiske landes myndigheder på luftforureningsområdet, og bidrage til at samordne de nordiske landes aktiviteter og synspunkter i internationale organer. En central del af luftgruppens arbejde er projekter, som udføres for de midler som stilles til disposition.

Et særligt projektprogram på luftforureningsområdet blev fremlagt for ministerrådet i efteråret 1983. Projekterne omfatter såvel langtransporteret luftforurening, som luftforureningsproblemer i byer. Endvidere indeholder programmet kontaktskabende arbejde og informationsudveksling.

Programmet gennemføres over tre år med start i 1984 og med en bevilning på godt 3,5 mill NOK pr år. Hensigten med programmet er bl.a at forstærke de nordiske landes kompetence og dermed deres stilling i relation til de lande, fra hvilke luftforureninger overføres til Norden i stor mængde. Ministerrådet følger med denne plan Nordisk Råds anbefalinger "om at luftforureningsarbejdet skal gives høj prioritet" op.

Størrelsen af projekterne varierer stærkt, fra en-dags seminarer for informationsudveksling inden for et aftalt tema til større måleprogrammer, hvor alle de nordiske lande deltager.

Projektarbejdet vedrørende langtransporterede luftforureninger er i første række knyttet til arbejdet inden for internationale organisationer. Projekter vedrørende forsurening og fotokemiske oxidanter (ozon) er derfor centrale. Specielt er arbejdet knyttet til gennemførelsen af ECE-konventionen om langtransporteret grænseoverskridende luftforureninger givet høj prioritet. Et måleprogram for forsurening og fotokemiske oxidanter udgør således det største projekt. De nordiske lande vil gennem dette afprøve måleteknik for nitrogenkomponenter i luft og for fotokemiske oxidanter, med tanke på senere brug i det europæiske overvågningsprogram EMEP. Måleprogrammet vil desuden give måledata fra Norden om koncentrationer og afsætninger af forskellige forureninger, bl. a. for at give et bedre grundlag for den biologiske vurdering af forureningsproblemerne.

Beregninger med matematiske modeller og videreudvikling af disse, udgør en anden del af arbejdet med langtransporterede luftforureninger. Gennem disse kan man få informationer om, f. eks. hvor stor del af forureningene i et land skyldes udslip fra hvert af de øvrige lande.

Luftgruppen har ikke ressourcer til at gennemføre større forskningsprogrammer vedrørende effekter af luftforureninger. En vigtig del af arbejdet er alligevel knyttet til dette område, dels ved udredningsarbejde, og dels ved at nordiske midler gør det muligt at samordne nationale projektaktiviteter. Eksempelvis kan nævnes: Indsamling af eksisterende viden om effekterne på granskov i Central- Europa, vurdere disse i lyset af nordiske forhold, og at udvikle et overvågningsprogram for skader på granskov i de nordiske lande. Vurdering af alt eksisterende datamateriale med tanke på at kunne angive belastningsgrænser for skov, grundvand og ferskvand, når det gælder deposition af svovl- og nitrogenforureninger. Udarbejdelse af fælles nordisk rapport om nye forskningsresultater om forsurening.

Arbejdet med luftforureninger i byer har hidtil hovedsagelig været koncentreret om *bilavgasser*. Arbejdet udføres af en særlig styringsgruppe for nordisk samarbejde om bilavgasser.

Udviklingen i Europa går mod blyfri benzin og indførelse af skærpede krav til bilernes udslip af forurenende stoffer. De nordiske lande har arbejdet på at opfylde den fællesnordiske målsætning om, at de nordiske lande så snart som muligt bør skærpe kravene til forurenende udslip fra køretøjer, og at forholdene bør lægges til rette for at blyfri benzin bliver tilgængelig i de nordiske lande, under hensyn til udviklingen i Europa. I juli 1985 i Stockholm undertegnede en deklARATION af de ansvarlige ministre eller deres repræsentanter fra Canada, Danmark, Finland, Liechtenstein, Norge, Sverige, Schweiz og Østrig. Ministerrådet (miljøministrene) drøftede det fortsatte arbejde i november 1985, og var enige om at arbejde fælles for at gennemføre intentionerne i deklARATIONEN gennem fortsat ekspert samarbejde, og at bestræbe sig på at søge at udvide dette internationale samarbejde. Det var endvidere enighed om, at det nordiske samarbejde på bilavgasområdet bør sigte mod informationsudveksling omkring

anvendelsen af avgasbestemmelserne, prøvemeter, rensningsteknik m v, samt at indførelse af blyfri benzin bør koordineres så langt som muligt, både med hensyn til tidspunkter og forskellige tekniske forskrifter, information m v, således at de nordiske lande kan udnytte eksisterende viden og ressourcer bedst muligt.

5. Miljøeffekter ved energiproduktion

Ministerrådet igangsatte i 1981 et stort energiforskningsprogram, som er opdelt i en "energi-del" og en "miljøeffekt-del". Programmets miljøeffekt-del "Miljøeffekter ved energiproduktion" (MIL-projekterne) ligger under EK-M og består af 5 delprojekter:

MIL-1: Deponering af flyveaske fra forbrænding af kul og tørv. Projektets formål er at danne udgangspunkt for fastsættelsen af vilkår for deponering af flyveaske fra forbrænding af kul og tørv under forskellige forhold. Projektet omfatter såvel sammenfatning af eksisterende viden, som indhentning af ny viden ved eksperimenter og forsøg i fuld skala.

MIL-2: Cancerogene og mutagene stoffer fra energiproduktion og bilavgasser. Formålet med arbejdet er at fremstille pålidelige data om mutagene og cancerogene stoffer i udslip fra forbrændingsanlæg og i udslippet af bilavgasser.

MIL-3: Forsuringens indvirkning på metaltransport i miljøet. Projektets formål er at kvantificere den betydning forsuren har på metallers forekomst i jorden og for transport af metaller fra jord til overfladevand og grundvand. Endvidere vil man undersøge, hvordan metallernes biologiske effekter påvirkes af forsuren.

MIL-4: Relative tilskud af forurening til menneske og miljø. Hensigten med arbejdet er at forsøge at kvantificere, hvor meget forskellige alternativer for energiproduktion bidrager til forureningsbelastningen af menneske og miljø, sammenlignet med andre naturlige og antropogene kilder.

MIL-6: Miljøkonsekvenser af energiformer baseret på fornybare energikilder. Gennem projektarbejdet sammenfattes eksisterende kundskab på området. Målet er at foreslå videre udredningsprojekter, som kan give grundlag for analyse af miljøkonsekvenser af energisystemer baseret på fornybare energikilder.

Alle projekterne vil være færdigafsluttet i 1985. Videnskabeligt materiale fra projektarbejdet er blevet udgivet løbende. Slutrapporterne fra de enkelte projekter vil blive udgivet i ministerrådssekretariatets miljørapportserie. For bedst muligt at udbrede kendskab til MIL-projekternes resultater og for at øge forståelsen for nordisk samarbejde om miljøforskning, vil der endvidere blive udarbejdet en samlerapport i en kortfattet udgave, i stil med den informationsbrochure som blev udgivet i 1983. Det er endvidere planlagt at afholde et seminar til foråret 1986, hvor resultaterne præsenteres og diskuteres, herunder hvordan de kan anvendes i praktisk

miljøbeskyttelsesarbejde, og hvor eventuelt fortsat nordisk samarbejde inden for området drøftes.

6. Miljøbeskyttelsesforskning

De nordiske miljømyndigheder har i årets løb udvekslet information om forskningsprojekter, som igangsættes nationalt. Enkelte af myndighedernes egne udredningsprojekter er udvalgt og har undergået en nærmere nordisk bearbejdning, således at de øvrige lande har ydet bidrag til udredningerne. En sådan fælles faktasammenstilling er gennemført vedrørende cadmium i 1985. Flere emner, f.eks. miljøgifte og dioxiner, vil blive taget op i årene fremover. På forskningsområdet har man videre besluttet at iværksætte konkret forskningskoordinering, således at der sættes op og vedligeholdes en liste over felter, hvor de enkelte lande har særlig kompetence. Man er startet med området miljøgifte og påbegyndt indsamling af baggrundmateriale nationalt.

7. Miljøøkonomi

I 1985 har man færdiggjort arbejdet med en håndbog for beregning af miljøomkostninger med henblik på at fremskaffe et værktøj til harmonisering af omkostningsberegninger for virksomheder af miljøforanstaltninger. Dermed skabes en større sammenlignelighed mellem de økonomiske analyser, som af hensyn til miljøbeskyttelsen udføres i de nordiske lande. Håndbogen redegør for de forskellige økonomiske analysemetoder, deres relevans generelt og specielt i forhold til miljøområdet, deres begrænsninger og fortolkningsmuligheder af analysemetodernes resultater. Håndbogen er udarbejdet i en pædagogisk og let tilgængelig form, således at den kan blive et hensigtsmæssigt værktøj i de nordiske miljøadministrationers arbejde.

I 1985 er indledt et projekt om udnyttelse af forskellige nye typer styringsmidler, f.eks. afgifter og overførselsbare udslipsrettigheder, i første omgang knyttet til luftbårne emissioner i et forsøgsområde i Göteborg.

8. Havforurening

Forureningssituationen i de nordiske landes kyst- og havområder kræver såvel national indsats som indsats i form af bilaterale, nordiske og internationale aftaler om samarbejde. Nordisk Råd har gennem årene aktualiseret disse spørgsmål gennem flere rekommandationer.

En række samarbejdsaftaler er gennemført på internationalt plan. Der kan nævnes de bilaterale samarbejdsaftaler mellem Finland og Sverige om forureningsforholdene i Bottenviken, aftalen mellem Danmark og Sverige om værn af Øresund mod forurening og aftalen mellem Sverige, Danmark,

Finland og Norge om samarbejde om tiltag mod olieforurening af havet (Københavnsaftalen). Endvidere den regionale aftale om værn af det maritime miljø i Østersøen (Helsingforsaftalen) og de internationale aftaler Oslo-, London- og Paris- konventionerne, samt MARPOL.

EK-M har i 1985 tilsat en ny arbejdsgruppe, som skal være kontaktorgan mellem de nordiske landes myndigheder på det internationale havforureningsområde, og specielt bidrage til samordning af de nordiske landes synspunkter og forslag inden for Oslo-, Paris-, London- og Helsingforskonventionerne. Ministerrådet (miljøministrene) besluttede i marts 1985 at tage initiativer på 4 områder inden for de internationale havkonventioner, nemlig om radioaktive udslip, udslip af næringssalte, dumpning af affald, samt forbrænding af kemisk affald på havet. Miljøministrene drøftede i november 1985 arbejdet med gennemførelsen af disse initiativer og konstaterede, at de allerede har ført til en række positive resultater. Ministerrådet drøftede samtidigt disse spørgsmål med miljø- og socialudvalget i Nordisk Råd og fik udvalgets støtte til prioriteringen af dette område.

9. Vand, afløb og kemikalieulykker

Hovedhensigten med arbejdet vedrørende spildevands- og afløbsproblemer er at samordne indsatsen på VA-sektoren. Denne sektor udgør en økonomisk set meget betydningsfuld sektor i landene. Projektets resultater rapporteres løbende i en serie Nordpublikationer. I 1985 er udkommet "Avloppsnett i Norden" (VA-rapport 1985:5) og "Behandling af perkolat fra lossepladser" (VA-rapport 1985:6). Der er foretaget en særlig evaluering over slutførte projekter i perioden 1979-1983, som bl. a. viser, at projektmaterialer har haft en god efterspørgsel og har givet grundlag for dimensionering og besparelser på driftsomkostninger ved rensningsanlæg. Fremover vil en række andre problemstillinger i relation til rensningsanlæg, afløbsnet og affaldspladser blive taget op til gennemgang. Der vil blive en særlig informationsindsats gennem en årlig projektkatalog, og muligheden for at sprede kundskab om spildevandsproblemer gennem forskellige massemedier vil blive undersøgt.

I 1985 er et nyt område om bekæmpelse af *kemikalieulykker* blevet planlagt gennem et forprojekt. Der vil være tale om et fælles nordisk forsknings- og udviklingssamarbejde om bl. a. bekæmpelsesmetodik og teknik ved udslip af kemikalier på land, i søer, havne og på havet.

10. Støj

Ministerrådet har siden 1975 drevet et omfattende samarbejde på støjområdet. Formålet med arbejdet har dels været at samordne undersøgelseraktiviteterne og dermed spare penge i de nationale forvaltninger, dels at skabe fælles forudsætninger for bedømmelse af støjproblemerne i de nor-

diske lande. Man har endvidere koordineret synspunkter i forbindelse med internationalt samarbejde i OECD og ECE.

Også i 1985 har projektarbejdet fundet sted inden for rammerne af to hovedområder: Beregningsmodeller for støj og Effekter af støj på mennesker. Endvidere har man arbejdet med opbygningen af en nordisk støj-databank.

Der er udviklet fælles nordiske beregningsmodeller for støj fra veje, flyanlæg, jernbaner, skydebaner, bygge- og anlægsvirksomhed og motorsportsbaner. Der vil fremover være behov for at revidere og forbedre modellerne, således at de fortsat kan danne ramme for en ensartet høj nordisk indsats til forebyggelse af støjgener. I årets løb har man vurderet en revision af den fælles nordiske vejstøjmodel.

Forskningsprogrammet om støjs effekter på mennesker påbegyndtes i 1984 og omfatter 10 projekter, som alle er sat i værk. Programmet finansieres med både nordiske og nationale midler. Det er tanken, at resultaterne af programmet bl. a. skal præsenteres på en international kongres om støj som sundhedsproblem (Noise '88), som Sverige vil være arrangør for i 1988. Ministerrådet har tilkendegivet at stille sig bag om konferencen, hvis planlægning er gået i gang i 1985.

Ministerrådet (miljøministrene) drøftede i februar 1984 målsætningen om en støjgrænse på 80 dB(A) for alle typer køretøjer. Miljøministrene vedtog at fastholde denne målsætning. Der er arbejdet videre med at planlægge nødvendige udredninger med henblik på at gennemføre målsætningen også for tunge køretøjer. Miljøministrene vedtog at beslutning burde træffes så snart som muligt i sidste halvdel af 80'tallet.

Flyselskaberne i Norden vil i løbet af den kommende 10-års periode skulle udskifte store dele af den eksisterende flyflåde. Man har derfor taget mulighederne op for at kunne påvirke udskiftningstidspunkt og flytyper, med henblik på at reducere støjbelastningen. Ministerrådet (miljøministrene) var i marts 1985 enige om, at problemet med flystøj er så omfattende, at der er behov for foranstaltninger, først og fremmest omkring de store trafikflyvepladser i Norden, og at der bør ske en mærkbar effekt i formindsket støjbelastning før år 2000. Der arbejdes på en strategi på baggrund af udredninger, hvor speciel vægt lægges ved muligheden for at udskifte den nuværende flyflåde med mere støjsvage fly. Udredningerne gennemføres i nær kontakt med de nordiske luftfartsmyndigheder og efter høring af berørte flyselskaber. Et sådant samarbejde blev bl. a. drøftet på et seminar i maj måned 1985.

11. Genanvendelse og affald

Arbejdet med genanvendelses- og affaldsspørgsmål drives mest effektivt ved koordinering af nationale aktiviteter, informationsudveksling samt holdningskabende virksomhed. Samarbejdet drives bl. a. gennem seminar-

virksomhed, f.eks. om at tilvejebringe effektive indsamlings-, transport- og behandlingssystemer for problemaffald og fjernelse af begrænsninger for handel mellem landene med returmaterialer.

I 1985 er der arbejdet videre med spørgsmålet om styringsmidler til sikring af genanvendelsen i materialestrømmene, produktionens indretning og restprodukternes håndtering (miljørapport 1985:1). Der er startet en undersøgelse af, om der findes forudsætninger for at etablere en permanent nordisk affalds- og genanvendelsesstatistik. Man har også taget op muligheder og hindringer for anvendelse af centrale sorteringsanlæg som behandlingsmulighed for fast affald.

Der er endvidere arbejdet med spørgsmålet om øget genanvendelse af plast. Et udredningsprojekt om kvalitetsspecifikationer for regenereret plast, samt status for genanvendelse af plast i Norden er igangsat.

Fremover vil man arbejde med at reducere dioxinproblemet i Norden gennem øget genanvendelse. Man vil endvidere styrke arbejdet med hensyn til informationsindsamling og -udveksling.

12. Kontrol med kemiske stoffer og produkter

Samarbejdet under EK-M på produktkontrolområdet omfatter kun kemiske stoffer og produkter. Hovedopgaven har også i 1985 været knyttet til harmoniseringen af de nordiske landes systemer for klassificering og mærkning af kemiske stoffer og produkter. Harmoniseringen er søgt etableret ved direkte og uformelt samarbejde mellem landenes myndigheder og ved drøftelser i EK-M's arbejdsgruppe for produktkontrol. Derved undgås hindringer for handel mellem landene, og håndteringen i virksomheder og hos forbrugerne bliver mere sikker.

De nordiske industriforbund, de nordiske arbejdsgiverforeninger og de nordiske foreninger af kemiske industrier, har i 1985 taget spørgsmålet om øget harmonisering af de nordiske landes regler på produktkontrolområdet op. Det gælder særligt kræftfremkaldende stoffer og produkter, notifikation af nye stoffer og information om produkter med skadelige miljøpåvirkninger. EK-M vil i den grad det er fagligt, administrativt og praktisk muligt arbejde for, at reglerne bliver så ens som muligt og praktiseres på samme måde.

En række uløste problemer i forbindelse med klassificerings- og mærkningssystemerne har været genstand for udredning. Det gælder f.eks. en vurdering af det videnskabelige grundlag for gradering af carcinogener efter deres kræftfremkaldende evne, samt mulighederne for at komme frem til et praktisk administrativt system. Det tegner til at materialet vil blive anvendt i vidt omfang af miljø- og arbejdsmiljømyndighederne i de nordiske lande. Materialet er publiceret i miljørapport 1985:4 og vil blive oversat til engelsk. Man har endvidere undersøgt, om forbrugerne kender, forstår og reagerer hensigtsmæssigt på den advarselsmærkning, som

myndighederne forsyner farlige kemiske stoffer og produkter med. Det er hensigten at udforme konkrete retningslinier til mere observerbare etiketter, at planlægge eventuelle informationskampagner overfor forbrugerne, samt om nødvendigt og muligt at udarbejde praktiske forslag til ændringer af dele af de nugældende mærkningsregler.

En række nye problemstillinger med udgangspunkt i klassificering og mærkning er blevet taget op, bl. a. udvikling af kriterier for vurdering af stoffer, der er farlige for miljøet, f. eks. på grund af stor giftighed, eller fordi de ophobes i organismerne, samt stoffer med fosterbeskadigende effekter.

Der er endvidere taget initiativ til et tværfagligt samarbejde om allergispørgsmål, som opfølgning af en ønske fra Nordisk Råd. Ministerrådet (miljøministrene) drøftede i november 1985 et samarbejde mellem social-, arbejdsmiljø-, forbruger-, næringsmiddel- og miljøområdene. Samarbejdet vil dels omfatte en generel gennemgang af, hvad sektorene opfatter som allergiproblemer, dels konkret at tage op allergifremkaldende stoffer i produkter, som kommer i berøring med huden, f. eks. kosmetik, sæbe og hårshampoo. På længere sigt vil dette arbejde kunne føre til et fælles grundlag for vurdering og regulering af allergifremkaldende stoffer.

Behovet for udveksling af information på produktkontrolområdet er stort, og der kan spares store ressourcer ved at kende nabolandenes vurderinger og oplysninger vedrørende kemiske stoffer og produkter. En lang række oplysninger kan frit udveksles mellem landene, og det bliver de i vidt omfang. En række centrale oplysninger er imidlertid underkastet fortrolighed (sekretess) og kan ikke videregives. OECD har arbejdet med dette problem, og OECD-council vedtog i sommeren 1983 en opfordring til landene om at etablere aftaler, som kan lette udvekslingen af denne type information. Samtidig vedtog man visse principper for hvordan dette skal ske. De nordiske lande ønsker at følge dette op og har gennemført en udredning, som kan tjene som underlag for videre drøftelse om en aftale mellem landene herom. Et forslag til aftale er i 1985 fortsat drøftet med repræsentanter for arbejdsmiljøside. Endvidere har repræsentanter for bekæmpelsesmiddel- og kosmetik/hygijneområdene tilkendegivet at ville være med i en sådan aftale.

Nedbrydningen af ozonlaget omkring jorden er stadig en aktuell fare. De nordiske lande har været aktive i de internationale forhandlinger om etableringen af en verdensdækkende konvention på området, som den 22. marts 1985 undertegnedes i Wien. Konventionen er i det alt væsentlige en rammekonvention om forskning og informationsudveksling. Fra nordisk side vil der blive arbejdet videre med at få i stand en bindende protokol, som bl. a. forpligter til reduktion af udslippene af de stoffer, som menes at have den største nedbrydende effekt på ozonlaget, nemlig de såkaldte klorfluorcarboner. En kontaktgruppe af de førende nordiske forskere på feltet følger forskningen og afgiver vurderinger heraf til EK-M. Der er

udarbejdet en konsekvensanalyse af eventuelle restriktioner mod brugen af klorfluorcarboner til industrielle formål.

Produktkontrolgruppen har endelig fungeret som forum for debat og koordinering af landenes arbejde inden for internationale organer f. eks. UNEP, OECD og EF.

I 1985 er der under ministerrådet indledt et nordisk samarbejde om vurdering af dokumentation af bekæmpelsesmidler i samarbejde med embedsmandskomitéen for jord- og skovbrug (NEJS). Formålet er at fremskynde og fordele det arbejde, som i dag foretages i hvert enkelt land for at vurdere den toksikologiske og miljømæssige risiko ved anvendelse af gamle bekæmpelsesmidler, som har været på markedet i adskillige år, og som derfor ikke svarer til nutidens krav. Det er endvidere formålet at samordne den biologiske prøvning af nye midler så langt som muligt for at undgå unødvendigt dobbeltarbejde.

13. Naturværn og friluftsliv

Det bliver mere og mere klart, at naturværn hensynene må indarbejdes i arealplanlægning og disponering for at blive tilgodeset på bedst mulig måde. Til dette formål kræves gode planlægningsredskaber. Det tidligere gennemførte projekt om repræsentative naturtyper i Norden (NU 1983:2) har bidraget væsentlig til udarbejdelse af sådanne redskaber. Et videre udviklingsarbejde er imidlertid nødvendigt specielt angående behandlingen af kulturlandskabet- i samspil med naturlandskabet- i arealplanlægningen. Arbejdet med et sådant opfølgingsprojekt er sat igang i 1983 og løber til og med 1986. Det projekt vil også indebære praktisk afprøvning på kommunalt niveau af de udarbejdede planlægningsredskaber. Der er udpeget rådgivende arbejdsgrupper i alle de nordiske lande, og første fase af projektet, som omhandler kriterier og metoder for beskrivelse af kulturlandskabets variation er gennemført på baggrund af udvalgte modelområder. Endvidere er projektets 2. fase, som omfatter metoder for udpegning af landskabelementer, som kræver særskilt behandling i planlægningen, gennemført. Dette arbejde danner det teoretiske og metodiske grundlag for de mere praktisk orienterede undersøgelser i projektets sidste fase. I 3. fase er foreliggende registreringer af natur- og kulturforhold i et konkret prøveområde i Rygge i Norge sammenfattet. Der er udført vegetationskortlægning og registrering af faste kulturminde. Der er endvidere arbejdet med vurdering af værneinteresser som grundlag for konkret udpegning af aktuelle værneområder og -objekter. I 1986 vil projektet omfatte en udredning af virkemidler for gennemførelse af interesseafvejninger og prioriteringer.

De nordiske principper om beskyttelse af truede dyr og planter har været genstand for nationalt opfølgingsarbejde. Spørgsmålet om hvordan arbejdet med beskyttelse af biotoper, dvs. bevarelse af omgivelser for truede dyr og planter, bedst tilrettelægges er blevet taget op på et nordisk seminar

i oktober 1984. Et nærmere udredningsarbejde er påbegyndt i 1985. Arbejdet vil sigte mod at udpege et antal repræsentative områder i Norden med gammelt kulturlandskab, samt principper for hvorledes disse miljøers biologiske værdier bevares.

Arbejdet med en kortlægning af metoder til overvågning af fuglelivet i Norden er afsluttet (Miljørapport 1983:1). Det vil i den kommende tid blive overvejet, hvordan man i fremtiden bedst udnytter fuglebestandene som indikator for miljøforandring, og hvordan fremtidens overvågningsarbejde bedst organiseres og finansieres. Det er tanken at finde frem til 1 eller 2 inventeringsmetoder, som kan accepteres og anvendes fælles i alle de nordiske lande.

Friluftslivet skal fremover prioriteres højere. Den nordiske politik på området er nærmere beskrevet i NU 1982:1. I september 1984 afholdtes et seminar med repræsentanter for ca. 35 friluftslivsorganisationer med et samlet medlemstal på knap 2. mill. Der var enighed om at bakke op om ministerrådets målsætning for friluftslivet som en ramme for organisationernes virke nationalt og fælles nordisk. Man var endvidere indstillet på at udbygge det nordiske samarbejde, bl. a. med henblik på dannelsen af fællesnordiske vandre- og cykelstier, samarbejde omkring gæstehavne for sejlere, og øget samarbejde mellem sportsfiskere. En rapport fra seminariet er udarbejdet i 1985 (miljørapport 1985:3). I 1985 er indledt et toårigt arbejde om friluftslivets status i den fysiske planlægning på kommunalt niveau, med særligt hensyn til nærrekreation. Formålet er at give idéer og forslag til, hvordan friluftsliv kan indgå i den fysiske planlægning, sådan at den fælles nordiske målsætning for friluftslivet varetages bedst muligt. I november 1985 afholdtes en nordisk forskningskonference om friluftsliv. Der er endvidere planlagt et samarbejde med turistområdet om naturvejledning. Det er af vital betydning for udviklingen af et øget nordisk friluftsliv og turisme, at dette sker på basis af en øget forståelse blandt turisterne for hensynet til naturen.

14. Miljødata

Som grundlag for arbejdet på miljødataområdet er udarbejdet en langtidsplan "Ramprogram för 1983–1986". I den indledende fase gennemførtes en behovsundersøgelse i landene for at søge klarlagt, hvor behovet for samordnende indsats er størst.

Aktiviteten har i 1985 bestået af to hoveddele. Udarbejdelse af kodelister eller opslagsregistre, som vil lette kommunikationen mellem dataproducenter og databrugere er blevet videreført, og en fælles nordisk kodecentral er blevet oprettet i forbindelse med BIODATA ved Naturhistoriska Riksmuséet i Stockholm. Bearbejdelsen og nyudgivelsen af håndbog i karakterisering af miljødata i en ny og mere pædagogisk udgave er blevet afsluttet. Håndbogen er udgivet på dansk, finsk og engelsk. Der er endvi-

dere arbejdet med forslag til et landskabsinformationssystem med henblik på håndtering af behandling af kortdata.

15. Miljøkvalitetsovervågning

Samordningen af de nordiske landes indsats vedrørende miljøkvalitetsovervågningen, specielt på land-siden er fortsat i 1985. Arbejdet har været koncentreret om at fremstille en fælles metodevejledning for prøvetagning af mosser med henblik på efterfølgende analyse for tungmetaller. Totalt vil mere end 2200 prøver fra store dele af Norden, herunder Grønland, Færøerne, Island og Svalbard, blive indsamlet og analyseret i 1985. Andre europæiske lande er blevet indbudt til at tage del i projektet, hvoraf bl. a. Holland, Østrig og Østtyskland har tilkendegivet interesse i at være med i programmet.

Der er arbejdet med anvisninger for integreret overvågning i små afstrømningsområder. Et første udkast til vejledning har været til høring i 1985. Endvidere er der begyndt en planlægning af et miljøgiftsprogram, knyttet til alkfuglepopulationer i kystnære områder.

Kapitel XIII

Transport, kommunikation og trafikikkerhed

1. Indledning

Virksomhedsområderne omfatter dels samarbejdet på transport- og kommunikationsområdet i henhold til Nordisk transportoverenskomst af 6. november 1972, der trådte i kraft den 1. marts 1973, og dels samarbejdet om nordisk trafikikkerhed i de nordiske lande ifølge regeringsoverenskomst 1971.

Nordisk embedsmandskomité for transportspørgsmål (NET) varetager ifølge transportoverenskomstens art. 4 udførelsen af de hverv, der følger af overenskomsten, som har til formål at styrke og udvikle samarbejdet med henblik på rationelt tilrettelagte og effektive transport- og kommunikationssystemer samt at sikre en bedre udnyttelse og en større samlet effektivitet af arbejdet på dette område gennem samordning, samvirke og arbejdsfordeling.

I henhold til art. 6 bistår Embedsmandskomiteen af Nordisk komité for transportforskning (NKTF), som har til opgave at koordinere og stimulere den transportøkonomiske forskning i de nordiske lande. Vejforsknings-samarbejdet i Norden koordineres under NET af et "planeringsudskott" (PU). Desuden findes arbejdsgrupper under NET for særlige opgaver.

Fra samarbejde i henhold til transportoverenskomsten er undtaget spørgsmål om sikkerheden for vejtrafikken, der behandles af Nordisk trafikikkerhedsråd.

Nordisk trafikikkerhedsråd (NTR) er kontakt-, samordnings- og planlægningsorgan for trafikikkerhedsarbejdet i de nordiske lande.

NTR bistås af tre permanente samarbejdsgrupper, Nordisk komité for vejtrafiklovgivning (NKV), Nordisk komité for trafikikkerhedsforskning (NKT) og Nordisk bilteknisk komité (NBK). NKV har desuden et trafikteknisk udvalg (TTU). Det forekommer også at såvel NTR som samarbejdsorganerne nedsætter arbejdsgrupper til behandling af mere afgrænsede spørgsmål.

2. Nordisk Råds udtalelser 1985

I anledning af Nordisk Råds udtalelse kan følgende bemærkninger gives:

ad punkt 1. Transportoverenskomsten

Som ministerrådet allerede bemærkede til Nordisk Råds udtalelse nr. 5/1984 finder ministerrådet, at det vil være muligt at foretage en koordineret rapportering på transport- og kommunikationsområdet, uden at det er nødvendigt at foretage ændringer i transportoverenskomsten.

I sidste års C.1 blev medtaget bidrag fra NORDPOST og NORDTEL og i år er beretningen suppleret med et afsnit om Nordisk Vejteknisk Forbund.

I bidragene er medtaget oplysning om finansieringen af samarbejdet på de pågældende områder.

ad punkt 2. Datakommunikation og moderne telekommunikation

Ministerrådet er enig i, at det fremtidig vil være nødvendigt i vidt omfang at satse på teknologiprojekter. Som det fremgår af det efterfølgende har NET iværksat et projekt som bl. a. har det formål at afdække mulighederne på anvendelse af ny teknologi på transportområdet.

Ministerrådet henviser endvidere til redegørelsen for NORDTEL's virksomhed (afsnit 12) og til meddelelsen om arbejdet med den nordiske datahandlingsplan (rek. nr. 2/1984). Samtidig henvises til det såkaldte NORDUNET-projekt, der indgår som en del af den nordiske handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse (kapitel III).

ad punkt 3. Trafiksikkerhed

Ministerrådet henviser til afsnit 10 nedenfor.

ad punkt 4. Opfølgning af udredninger

Ministerrådet er enig i, at de enkelte landes regeringer bør sørge for en effektiv opfølgning af de udredninger, der er udarbejdet i nordisk regi.

Som tidligere oplyst er der i 1985 gennemført en generel vurdering af de resultater, der er kommet ud af NORDKOLT-projektet.

NET har truffet beslutning om, at der også fremover skal ske en sådan opfølgning af udvalgte projekter, evt. således at NET hvert år foretager en vurdering af, om der er ét eller flere projekter, som bør gøres til genstand for en nærmere undersøgelse.

ad punkt 5. Ungdomsrejser

Som bekendt har de nordiske jernbaneforvaltninger i ungdomsåret 1985 gennemført en forsøgsordning med et særligt ungdomsrejsekort i Norden.

Erfaringerne fra dette forsøg er omtalt nedenfor.

Ministerrådet er indstillet på også fremover at medvirke til, at Norden gøres til et attraktivt rejsemål for ungdommen, men det må understreges, at de særordninger, som evt. etableres for ungdomsrejser bør baseres på forretningsmæssige principper, således at opretholdelsen af særordningerne kan forsvares også ud fra et driftsmæssigt synspunkt.

3. Generelt om NET's virksomhed i 1985

I februar 1985 gennemførte NET en ekspertkonference med henblik på en gennemgang af projektidéer, som kan indgå i NET's fremtidige arbejde.

Forud for konferencen var der foregået et grundigt forberedelsesarbejde. Der var således i første omgang indhentet en lang række projektidéer fra forskellige myndigheder, forskningsgrupper m.v.

NET havde ikke på forhånd afgrænset de emner som kunne tages op på konferencen, men det lå klart, at den teknologiske udvikling på kommunikationsområdet måtte blive et centralt emne.

Henvendelsen til myndigheder og forskningsorganer resulterede i fremkomsten af en lang række projektidéer. NET udvalgte herefter 14 projektoplæg, som blev drøftet på konferencen. Oplæggene kunne inddeles i følgende hovedgrupper: "Vejområdet", "EDB og teleteknologi" samt "Øvrige emner".

På området "EDB og teleteknologi" fremkom flere interessante emner, som vil indgå i NET's fremtidige overvejelser. Efter konferencen blev det imidlertid besluttet, at iværksættelsen af nye projekter på dette område bør afvente resultatet af det teknologiprojekt, NET allerede har iværksat: "Telekommunikation og EDB til effektivisering af transporter", som primært har til formål at kortlægge eksisterende viden og udviklingstendenser, således at det kan danne grundlag for gennemførelse af et eller flere konkrete projekter.

Selv om vejforskningen ikke længere indtager samme centrale rolle i NET's arbejde som tidligere er det stadig et område, der er velegnet til fællesnordiske projekter, og det var derfor også med på denne ekspertkonference som centralt emne. Dette skyldes ikke mindst, at de midler, der fremover vil være til rådighed for vejforskningsprojekter, bliver stærkt begrænsede, og at det derfor er nødvendigt med en grundig prioritering af de emner der tages op. På konferencen blev drøftet flere gode projektidéer. Blandt disse var "Mindskede skadevirkninger af vejsalt", som NET nu har planlagt at iværksætte i 1986. Formålet med projektet er at undersøge mulighederne for alternative metoder til bekæmpelser af glat føre, som ikke har saltets negative egenskaber.

Blandt de forslag, som blev drøftet under "Øvrige emner" kan nævnes "Utraditionelle finansieringsmåder for transportinfrastruktur". Den nuværende bevillingsramme giver ikke plads til at iværksætte et projekt herom, men NET er indstillet på at tage emnet op på et senere tidspunkt. Endvidere kan nævnes "Metoder til prisdifferenciering indenfor kollektivtrafikken". NET har ikke besluttet at igangsætte et projekt herom, men har i første omgang iværksat en kortlægning af de eksisterende prisdifferencieringsordninger.

Som nævnt ovenfor har NET i 1985 igangsat projektet "Telekommunikation og EDB til effektivisering af transporter". Et andet nyere projekt, som har lagt beslag på en forholdsvis stor del af NET's projektmidler, og som også har udpræget karakter af et teknologiprojekt, er projektet vedrørende etablering af en nordisk, operationel vejrprognosemodel (HIRLAM-projektet).

Endelig kan nævnes det nye vejforskningsprojekt "Trafiksikkerhed og vejoverfladens egenskaber (TOVE II).

Blandt de publikationer, der er udgivet i 1985 kan nævnes "Kjøremåte, bilvedlikehold og drivstofforbrug" (NORD-serien).

En projektgruppe under NET har i maj 1985 udarbejdet "Rapport om transport af farligt gods i Norden", jfr. Nordisk Råds rekommandationer nr. 16 og 17/1981.

Ligeledes har en arbejdsgruppe under NET i juni 1985 udarbejdet "Rapport om miljøsikre sjötransporter", jfr. Nordisk Råds rekommandation nr. 14 og 15/1981.

Et emne, som blev drøftet indgående på Nordisk Råds 33. session i Reykjavik var spørgsmålet om indførelse af et særligt ungdomsrejsekort. Som en forsøgsordning i Ungdomsåret 1985 har de nordiske jernbaneforvaltninger introduceret og markedsført en billet for unge under 26 år med 30 dages gyldighed til en særlig favorabel pris. Desværre må det siges, indførelsen af kortet ikke har været nogen succes, idet der i samtlige medlemslande kun er solgt et meget beskedent antal kort. Det må nu overvejes nøjere, om der er grundlag for at forlænge forsøgsordningen.

Et andet emne, som var genstand for langvarige drøftelser på sessionen var den nordiske handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse. NET følger udviklingen på de punkter, der vedrører transport- og kommunikationsområdet og vil fremover rapportere herom i forbindelse med udarbejdelse af ministerrådets årsberetninger.

På sessionen gav ministerrådet tilsagn om, at der ville blive udarbejdet en redegørelse for status vedrørende "Flyforbindelserne i Nord" og "Mellemrigsvejene". En sådan redegørelse er fremsendt til Nordisk Råd i juni måned. Det er ministerrådets håb, at denne redegørelse opfylder Rådets behov for information på disse områder, og der er derfor ikke i denne årsberetning medtaget yderligere oplysninger herom.

Som lovet på sessionen er der foretaget en vurdering af de resultater, der er kommet ud af NORDKOLT-projektet om trafikken i de nordiske byer. Rapporten er af et sådant omfang, at det ikke er hensigtsmæssigt at optage den i årsberetningen. Den vil derfor blive fremsendt særskilt til Nordisk Råd.

4. Øresundsforbindelser

Det danske og svenske embedsmandsudvalg, der i 1984 blev nedsat med den opgave i samarbejde at udarbejde forslag til regeringsoverenskomst om dels en fast forbindelse mellem København og Malmø, dels en jernbanetunnel mellem Helsingør og Helsingborg, har foretaget en ny gennemgang af de tekniske, økonomiske, finansielle og miljømæssige spørgsmål, som hænger sammen med anlæg af faste forbindelser over Øresund. Resultatet af denne gennemgang vil blive fremsendt særskilt til Nordisk Råd.

tatet af dette arbejde fremgår af "Øresundsforbindelser – Rapport afgivet af den danske og den svenske Øresundsdelegation af 1984" – juli 1985.

Grundlaget for en overenskomst om Øresundsforbindelser er på nuværende tidspunkt imidlertid ikke til stede, da der ikke foreligger nogen endelig beslutning om en fast Storebæltsforbindelse. Udvalget har derfor endnu ikke helt løst sin opgave.

Udvalgene anbefaler en firesporet vejforbindelse mellem København og Malmø samt en enekeltsporet jernbanetunnel for person- og godstrafik mellem Helsingør og Helsingborg. Forbindelsen mellem København og Malmø tænkes anlagt i en linie 700 m syd for Saltholm, og således at de miljømæssige hensyn bliver tilgodeset på tilfredsstillende måde. Med hensyn til forbindelsen Helsingør – Helsingborg vil der blive tale om en sænketunnel og en linieføring gennem Helsingør by. Anlægsomkostningerne er for de to projekter beregnet til henholdsvis 4,1 mia. og 2,8 mia. DKK. Begge beløb er i prisniveau januar 1984.

Bygningstiden, inklusive forberedelser, vurderes til 7–9 år for København-Malmø forbindelsen og ca. 8 år for Helsingør- Helsingborg forbindelsen.

5. Samarbejdsorganene

5.1 Nordisk komité for transportforskning (NKTF)

NKTF har to medlemmer fra hvert av de nordiske land. Den ene repræsenterer den statlige forvaltningen (ministerium eller departement) og den andre transportforskningssektoren (høyskole, forskningsinstitut eller liknende).

NKTFs oppgaver er å samordne transportforskningen i de nordiske land og stimulere til utvikling av et felles forskningsmiljø på området. NKTF skal ifølge den nordiske transportoverenskomsten bistå NET i dens virksomhet.

NKTF ivaretar sine oppgaver ved å arrangere konferanser og etterutdanningskurs og ta initiativ til nordiske forskningsprosjekter. NKTF er også et informasjonsorgan for fagfolk, myndigheter og beslutningsfattere i trafikk- og transportsektoren i de nordiske land.

I 1985 arrangerte NKTF tre konferanser.

- Vurderingsmetoder og beslutningsunderlag i trafikkplanleggingen, 28. – 29. mai i Helsingfors, Finland.
- Taxinæringens rolle i dagens og morgendagens samfunn, 1. – 3. oktober i Gøteborg, Sverige.
- Transportsektoren i informasjonssamfunnet – problemer og muligheter, 11. – 13. desember i Stockholm, Sverige.

NKTF har foretatt en oppsummering av erfaringene fra de tre NORDTRANS-kursene som har vært gjennomført. Etter å ha gjort visse endringer i opplegget vil NKTF satse på å gjennomføre NORDTRANS-kurset

som et permanent nordisk etterutdanningstilbud innen transportsektoren. Neste NORDTRANS-kurs vil bli arrangert i august/september 1986 i Danmark.

NKTF har ansvaret for projektet "Nordisk transportstatistikk", som finansieres av NET. Prosjektet har bestått av to deler; oppdatering av NKTF-publikasjonen "Transportarbeidet i Norden", og vurdering av behovet for – og organiseringen av – en felles løpende transportstatistikk. NKTF-rapporten "Transportarbeidet i Norden" blir kontinuerlig oppdatert med to til tre års mellomrom. Forrige utgave kom i 1983. En oppdatering av rapporten er gjennomført i 1985. NKTF utga i 1985 dokumentet "Løpende nordisk transportstatistikk – en dokumentasjon av eksisterende datagrunnlag og forslag til forbedringer og prioritering av arbeidet".

NKTF har fortsatt å vurdere mulighetene for å utgi en lærebok i trafikk og transport. I løpet av vinteren 85/86 vil det bli endelig avgjort om projektet skal gjennomføres og eventuelt i hvilken form.

NKTF deltog i planleggingen av en NKT-konferanse om "Eldre i Trafikken" som ble arrangert i Mariehamn på Åland 30. til 31. oktober.

NKTF har i 1985 utgitt 4 publikasjoner i sin faste rapportserie.

NKTF nr. 46: Prognoser – til hva og for hvem (utsatt fra 1984).

NKTF nr. 47: Modernisering av samferdselens rammebetingelser.

NKTF nr. 48: Vurderingsmetoder og beslutningsunderlag i trafikkplanleggingen.

NKTF nr. 49: Taxinæringens rolle i dagens og morgendagens samfunn.

5.2 Planleggingsutvalget (PU)

PU's oppgave er å koordinere innsatsen på vegforskningsområdet. PU forelegger aktuelle prosjektforslag for NET og er ansvarlig overfor NET for gjennomføringen av fellesnordiske vegforskningsprosjekter. Representanter for Nordisk Vejteknisk forbund (NVF), vegadministrasjonene og trafikkforskningsinstitusjonene inngår i PU.

5.3 Øvrige samarbeidsorganer

NET har i spørsmål av felles interesse samråd med Nordisk trafikksikkerhetsråd og andre nordiske embetsmannskomiteer, som EK-miljø, NERP (embetsmannskomiteen for regionalpolitikk) og Turistutvalget. NET står også i kontakt med Nordisk utvalg for samferdselsstatistikk (NUSA).

6. Projektverksamheten

6.1 Prosjekt som avslutas 1985

Vägstandard och transportkostnader

Igångsatt 1982.

Rapport utkommer i början av 1986.

Beviljninger: 1 219 000 NOK.

Målet har veret å klarlegge sammenhengen mellom vegnettets vedlikeholdsstandard, primært beleggets tilstand, og de lokale transportkostnader. Det gjelder kostnadene for vedlikehold av vegene og trafikantkostnadene i form av energi, ulykker og slitasje på kjøretøyene.

Hastighetsbegrensninger og energiforbruk

Rapport utkommer i början av 1986.

Prosjektet ventes gi svar på spørsmålene:

Hvor mye energi kan spares gjennom mindre endringer av gjeldende hastighetsgrenser?

Hvor mye energi kan spares gjennom større reduksjon av hastighetsgrensene i tilfelle det blir mangel på brennstoff?

Skipsbevegelser i havne

Igangsatt 1981.

Avsluttes 1986.

Bevilgninger t. o. m. 1985: 1 692 000 NOK.

Målsettingen er å etablere kriterier for tillatelige bevegelser av fartøyene for sikker oppbevaring ved kai samt for laste- og losseoperasjoner. Resultatet vil formentlig forbedre kunnskapene i forbindelse med projektering av nye havner og skip.

Ferger og lastebiler

Igangsatt 1983.

Avsluttes 1986.

Bevilgninger t. o. m. 1984: 310 000 NOK.

Prosjektet er et nordisk bidrag til transportsamarbeidet i ECE. På grunnlag av nordiske forhold vil det bli redegjort for fergetrafikkens utvikling og dens betydning for internasjonale godstransporter.

6.2 Pågående projekt som fortsätter 1986

Vintervedlikehold

Igangsatt 1983.

Avsluttes 1986.

Bevilgninger t. o. m. 1985: 835 000 NOK.

Målet er å etablere kriterier for valg av vedlikeholdsstandard om vinteren slik at samfunnets totale kostnader med hensyn til trafikksikkerhet, trafikantkostnader og vegholdskostnader minimaliseres.

Næringslivets transportkostnader

Igangsatt 1984.

Avsluttes 1987.

Bevilgning t. o. m. 1985: 533 000 NOK.

Målet er å fremskaffe kunnskaper om transportkostnadenes betydning og sammensetning samt hvordan kostnadene kan reduseres ved

- 1) bedriftenes tilpasning og organisering,
- 2) myndighetenes politikk og virkemidler og
- 3) transportutøvernes effektivisering

Trafiksikkerhet och vägytans egenskaper (TOVE)

Igångsatt 1985.

Avslutas 1988.

Beviljning 1985: 120 000 NOK.

Prosjektets målsætning är att kartlägga samband mellan vägytans egenskaper och trafiksikkerheten. Inom projektets ram skall utarbetas en metod att väga samman mätetal för de olika egenskaperna till två kvalitetsindex, ett för nya och ett för slitna beläggningar. Vidare skall kriterier för dessa två index fastställas.

Telekommunikation og EDB til effektivisering av transporter

Igångsatt 1985.

Avslutas 1986.

Beviljning 1985: 300 000 NOK.

Formålet med projektet er at få transportsektoren i Norden mere målrettet ind i diskussionen om konsekvenserne af den teknologiske udvikling, især på tele- og edb-området. Projektet skal skabe et overblik over det meget brede område, udbrede kendskabet til de teknologiske muligheder og udpege eventuelle projekter, der egner sig for fælles nordisk forskning.

Samferdselspolitikken i de nordiske land

Igangsatt 1984.

Avsluttes 1986.

Bevilgning t. o. m. 1985: 290 000 NOK.

Projektet har sin bakgrunn i Nordisk Råds rek. nr. 1/1982 om samferdselspolitikken. Målet er å få sammenlignbare oversikter over sentrale samferdselspolitiske tiltak i 1970 og -80 årene i de nordiske land. Oversiktene omfatter:

- a) skatte-, avgifts- og takstpolitikk,
- b) investeringspolitikk og
- c) direkte reguleringer (konsesjonspolitikk).

Resultatet av projektet vil bli til hjelp ved vurderingen av den samferdselspolitikk som føres i det respektive nordiske land.

Nordisk operasjonell meteorologisk prognosemodell med høy oppløsning (HIRLAM)

Igangsatt 1984.

Avsluttes 1988.

Bevilgning t. o. m. 1985: 751 000 NOK.

Projektet omfattar utveckling av en dynamisk værprognosemodell med høy oppløsning og et tilhørende datasystem for assimilasjon av observerte meteorologiske data, og som i fremtiden kan benyttes ved de nordiske, meteorologiske institutter.

6.3 Nya projekt som påbörjas 1986

Minskade skadeverkningar av salt för väghållningsändamål

Igångsättes 1986.

Avslutas 1988.

Bevilgning för 1986: 200 000 NOK.

Halkbekämpning utgör en viktig del av trafiksäkerhetsarbetet. Användningen av salt medför skador på vatten, växtlighet, fordon, byggnadskonstruktioner m. m. Syftet med detta projekt är att utvärdera åtgärder för att minska skadeverkningarna av vägsalt. Metoder som skall behandlas är bl.a.

- ökad användning av mekanisk halkbekämpning,
- nya halkbekämpningsmetoder,
- nya halkbekämpningsstrategier.

Ett nordiskt väderradarnät

Projektet är en del av den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Projektet finansieras inte över NÄT:s ordinarie budget. För 1986 har 440 000 NOK beviljats ur Nordiska Ministerrådets reservationsanslag till projektet.

Den första fasen av projektet, som är en utredningsfas, avslutas 1987.

Syftet med projektet är att realisera ett nordiskt väderradarnät. Av handlingsplanens huvuddokument (NU 1985: 1, punkt 6.3.5) framgår följande:

”Med hjälp av bl. a. modern väderradar kan små och kortlivade väderfenomen kartläggas och kortsiktiga detaljerade prognoser utfärdas. Dessa prognoser är till stor hjälp bl. a. för vinterväghållningen.

Nordiska företag är verksamma på väderradarområdet. Vid upphandling av ett nordiskt väderradarnät bör dessa företag vara konkurrenskraftiga och kunna leverera kompletta radarsystem och delar härav.

Intresset för väderradar ökar utomlands. Marknadspotentialen för väderradarsystem uppskattas till flera miljarder SEK. Ett operativt väderradarnät i Norden torde vara en förutsättning för de nordiska företagens konkurrensförmåga på exportmarknaderna. Avgörande för ett sådant referensprojekts värde är inte bara att de rent tekniska installationerna är av hög kvalitet, utan också att radarinformationen utnyttjas av kvalificerade användare. Förutsättningarna för detta är mycket goda i Norden.

Produktion av utrustning för export kommer, om man blir framgångsrik, att ge den största sysselsättningseffekten.

Projektering och uppbyggnad av ett väderradarnät om 25–35 radarstationer beräknas kräva ett kapitaltillskott på 100–150 mio. SEK. Driftskostnaderna får förutsättas bli täckta inom ordinarie anslag eller genom ökade uppdragsintäkter. Detta bör dock analyseras ytterligare före ett definitivt beslut”.

7. Nordiskt samarbete inom flygsäkerhetsområdet

Det nordiska samarbetet inom flygsäkerhetsområdet har fortsatt under året. Ett antal nationella förslag och projekt har diskuterats och orientering har lämnats om utvecklingen inom olika projekt.

Sedan flera år tillbaka gäller gemensamma *målsättningar och rollfördelningar* myndighet-marknad inom Norden. Årets erfarenheter i de berörda länderna beträffande tillämpningen visar att normerna är lämpliga och fungerar väl. En grundkurs i ämnet för nyanställd inspektionspersonal genomfördes i Sverige hösten 1985. Under våren 1985 hölls det första nordiska seminarier i Egenkontroll i Sverige, där ytterligare enhetlighet av arbetsmetoderna grundlades.

Nordiskt luftfartsinspektionsmöte 1985. Det årliga mötet mellan luftfartsinspektionerna i Norden var i år förlagt till Sverige. Där gavs tillfälle att informellt diskutera och utbyta erfarenheter i flygsäkerhetsfrågor samt nå fram till gemensamma lösningar.

För att spara resurser har de nordiska länderna enats om gemensam representation i ett antal *internationella arbetsgrupper*, främst inom ICAO (International Civil Aviation Organization) och ECAC (European Civil Aviation Conference). Bl. a. berörs följande områden av arbetsgruppernas verksamhet:

- Flygoperativa frågor
- Helikopterfrågor
- Utbildning av luftfartspersonal
- Luftvärdighet
- Flygning oberoende av väderförhållanden
- Säkerhetsutrustning i luftfartyg
- Miljöfrågor – flygbuller, avgaser.

Representationen i dessa arbetsgrupper ses över vid varje årligt luftfartsinspektionsmöte.

För att bättre utnyttja specialistresurser i respektive länder sker då så är lämpligt ett *utbyte av personal*. Detta är möjligt främst på grund av den gemensamma målsättningen och de enhetliga bestämmelserna. Emellertid har under året ingen renodlad utbytestjänstgöring ägt rum.

NORDAIDS, den gemensamma nordiska haveridatabanken är nu i full drift och terminaler finns i varje land. Ett användarseminarium med deltagare från de nordiska luftfartsmyndigheterna och haverikommissionerna har genomförts. I en kommande utveckling kommer även störningar inom

luftfarten att ingå i databanken. I samband med genomförandet av utredningen angående flygplatsernas brand- och räddningstjänst, som skedde med nordisk medverkan, var haveridatabanken till stor hjälp.

Samordning av bestämmelser sker nu enligt den överenskommelse som träffades vid 1983 års luftfartsinspektionsmöte. Den ökade samordningen underlättar bl. a. det nordiska gemensamma agerandet inom ICAO och ECAC. Under året har samordning skett av nya bestämmelser inom bl. a. materielområdet, flygoperativa området samt flygplatsområdet. Luftfartsinspektionen i Sverige har fått regeringens uppdrag att i samråd med statens brandnämnd utreda om nuvarande *krav på brand- och räddningstjänst vid flygplatser* – särskilt vad gäller inrikestrafik och trafik på de mindre flygplatserna – är samhällsekonomiskt försvarbart och om det står i rimlig relation till samhällets ambitioner och resursinsatser på andra områden, där brand- och räddningstjänst kan erfordras med motsvarande frekvens. Utredningen har nu slutförts och tillställts kommunikationsdepartementet i Sverige och även luftfartsmyndigheterna i de övriga nordiska länderna. Under innevarande höst remissbehandlas utredningen i Sverige. Det skall noteras att den nordiska referensgruppen anslutit sig till de framförda förslagen. Rapporten är ännu inte behandlad i det norska luftfartsverket.

OPS-utvalget, de skandinaviska luftfartsmyndigheternas tekniska arbetsorgan, har utöver SAS-ärenden även behandlat frågor av nordiskt intresse. Bl. a. kan nämnas att ett arbete pågår angående operativt tillsynssystem vid privatflygning med tunga flygplan. Vidare pågår behandling av ICAO-ärendet angående flygning med tvåmotoriga transportflygplan på längre distanser över hav.

Slutligen kan nämnas att det skandinaviska tillsynskontoret har förstärkts med flygoperativ kompetens under året, vilket kan vara av nordiskt intresse framdeles.

Verksamheten vid det nordiska sekretariatet vid ICAO – NORDICAO – har pågått planenligt. Vissa personalbyten har ägt rum. Norden är trots dessa representerat i ICAO:s råd, Air Navigation Commission – ANC; Air Transport Committee – ATC; Joint Support Committee – JSC; och Finance Committee – FIC.

Det *europiska luftvärdighetssamarbetet*, som pågått under ett antal år och i vilket de nordiska länderna deltar, har under året pågått planenligt. Beträffande flygplanet SF 340, som förra året certifierades även av alla de nordiska länderna, är detta nu under serietillverkning. SAAB-SCANIA AB har således under detta år erhållit produktionscertifikat.

8. Nordisk samarbejde på søfartssikkerhedsområdet

8.1 Alment

Som oplyst i beretningen for 1984 foregår der et tæt samarbejde mellem de nordiske landes søfartsadministrationer vedrørende spørgsmål, der berører søfartssikkerheden.

Der er ikke kommet nye aktiviteter til i forhold til 1984-beretningen.

8.2 Internationalt samarbejde

I det internationella samarbetet har en lång rad konventioner och rekommendationer utarbetats, som bl. a. berör sjöfartssäkerheten och havsmiljöskyddet. De mera betydelsefulla resultaten av detta arbete är

- SOLAS 1974 med ändringar 1978, 1981 och 1983 rörande byggning och utrustning av fartyg samt inspektion av dessa,
- MARPOL 1973/78 rörande förebyggande av havsförorening från fartyg,
- STCW-konventionen rörande kvalifikationskrav för sjöfarande,
- COST 301-programmet rörande forskning om säkerhetssystem i nationernas omliggande farvatten,
- Port State Control – samarbete mellan 14 västeuropeiska sjöfartsadministrationer rörande kontroll av utländska fartyg,
- Helsingfors-konventionen rörande skyddet av Östersjöområdets marina miljö. Som ett led i detta arbete har på prov införts ett positionsanmälningsystem, vilket nu är upphävt till följd av att inte alla Östersjöstater önskade att ansluta sig till systemet.

8.3 Nordisk samarbejde

Dette omfatter:

- Udarbejdelsen af en Iskode samt koordinering af indsats af isbrydere.
- Fællesregler for transport af farligt gods.
- Gennemførelse af miljøsikre søtransporter.

9. Nordisk sikkerhetssamarbeid for jernbanene

9.1 Inledning

Det årlige møtet mellom lederna av Sikkerhetskontorene i Norden fant sted i Stockholm i dagene 20.–22. august.

I den gjensidige informasjonutvekslingen fremkom det bl. a. at:

- DSB arbeider med et nytt "tende- og lukkesystem" for sikring av trafikk over planoverganger.
- VR skal på nye anlegg og strekninger innføre lysende tall for hastighetsangivning.
- SJ er i ferd med å øke tillatt hastighet til 160 km/h. Det ble redegjort for de sikringstekniske foranstaltninger som forutsettes iverksatt i forbindelse med hastighetsøkningen.

- NSB har inntil videre satt ned største tillatte hastighet for godstog til 80 km/h. Dette for å kunne øke aksellasten til 20 tonn.

9.2 Ulykkesstatistikk

En arbeidsgruppe har vært nedsatt for å se på mulighetene for å få en ensartet ulykkesstatistikk for jernbanene i Norden. Innstilling er levert, og det var i Stockholm enighet om at gruppens forslag burde kunne gjennomføres fra 1985. En mente imidlertid det ville være gunstig om f.eks. også vegforvaltningene nyttet de samme definisjoner som jernbanen for "drept" og "skadet" og kanskje også tilpasset for "reisende". Definisjoner for disse tre begrepene er etter den internasjonale jernbaneunions (UIC) forskrifter følgende:

- Drept = person som avgår ved døden på uhellsstedet, eller som dør innen 30 dager som følge av påførte skader.
- Skadet = person som blir påført slike skader at vedkommende blir arbeidsufør i mer enn 14 dager.
- Reisende = person som reiser med tog, og som ikke er tjenestemann. Til reisende regnes også person som befinner seg på jernbanens område og som har reist eller skal reise med tog.

Arbeidsgruppen foreslo også å innføre begrepet "lettere skadet".

Da det imidlertid synes vanskelig å finne fram til en klar definisjon, var det en del motforestillinger mot bruk av denne betegnelsen. Det ble spesielt nevnt at det eventuelt burde nyttes sammen definisjon som for vegtrafikk – om slik finnes.

9.3 Videre utbygging av sikringsanlegg og fjernstyringssystem for trafikksvake baner

De forskjellige land er nå kommet så langt i arbeidet for å finne nye tekniske løsninger at det er grunn til å tro, at så vel sikringsanlegg som fjernstyringssystem vil kunne bygges for vesentlig rimeligere kostnader enn i dag. Også linjeblokksystemer som tilfredsstillt sikkerhetskravene mener man å kjenne. Selv om trafikkforholdene er noe forskjellige fra land til land, vil det være et nært samarbeid i de videre prosjektene.

9.4 Mål for trafikk sikkerhetsarbeidet

Både SJ og DSB har nedsatt arbeidsgrupper som har sett på mål for trafikk sikkerhetsarbeidet. Arbeidsgruppene innstillinger vil bli brukt som beslutningsunderlag for investeringer i sikkerhetsarbeidet. Disse innstillingene vil nå bli studert av NSB og VR. En håper således å komme fram til mest mulig ensartethet også på dette området.

10. Nordisk Trafiksikkerhedsråd

10.1 Indledning

Nordisk Trafiksikkerhedsråd (NTR) er et kontakt- koordinerings- og planlægningsorgan inden for færdselssikkerhedssektoren i de nordiske lande. NTR bistås i sit arbejde af tre permanente samarbejdsorganer: Nordisk Bilteknisk Komité (NBK), Nordisk Komité for Trafiksikkerhedsforskning (NKT) og Nordisk Komité for Vejtrafiklovgivning (NKV). Endvidere nedsættes der undertiden såvel af NTR som af samarbejdsorganerne særlige ad hoc grupper, som får til opgave at undersøge eller drøfte nærmere afgrænsede spørgsmål.

NTR har haft 3 møder i løbet af året, ligesom NKT og NBK hver har haft 3 møder. NKV har haft 2 møder.

NTR's møder har også i 1985 fungeret som en velindarbejdet ramme for gensidig orientering om og drøftelse af vigtigere nationale beslutninger, forslag og projekter på færdselssikkerhedsområdet. I denne forbindelse kan særligt nævnes, at NTR har modtaget orientering om de nationale målsætningsdiskussioner, som i årets løb har været ført på grundlag af de overordnede redegørelser for færdselssikkerhedsarbejdet, der blev fremlagt i 1984.

NTR følger endvidere det arbejde, der foregår indenfor NET, ligesom programmer for forskningsprojekter udveksles med NET.

10.2 Nye initiativer med hensyn til det nordiske færdsels sikkerhedsarbejde

10.2.1 Allment

NTR har i 1985 lagt betydelig vægt på at udvide de eksisterende kontakter vedrørende nordisk færdselssikkerhedsarbejde.

NTR har således i samarbejde med Nordisk Råd arrangeret et seminar: "Nordiske Trafiksikkerhedsdage 1985; Ældre trafikanter". Seminaret, der er inspireret af de positive erfaringer fra det nordiske trafikikkerhedsår 1983, har haft til formål at fokusere på et væsentligt færdselssikkerhedsmæssigt emneområde. Den befolkningsudvikling med et øget antal ældre, som de nordiske lande vil opleve i de kommende år, bevirker, at der er knyttet en særlig interesse i alle de nordiske lande til at overveje grundlaget for eventuelle initiativer på dette område. Ved tilrettelæggelsen af seminaret er der lagt vægt på at inddrage politikere, embedsmænd og forskere, som repræsenterer det centrale, regionale og lokale færdselssikkerhedsarbejde. Tilsvarende seminarer om aktuelle færdselssikkerhedsmæssige emner vil i de kommende år blive afholdt som et led i det nordiske samarbejde om færdselssikkerhed.

En effektiv anvendelse af de økonomiske midler, der står til rådighed for færdselssikkerhedsarbejdet i de enkelte lande gør det påkrævet gennem særlig uddannelsesvirksomhed at intensivere arbejdet med at formidle

erfaringerne fra færdselssikkerhedsarbejdet i de enkelte nordiske lande til de regionale og lokale myndigheder. NTR har derfor i 1985 i samarbejde med et større forskningscenter arrangeret et særligt tilrettelagt færdselssikkerhedskursus. Kurset har taget sigte på – inden for fleksible rammer – at formidle viden om færdselssikkerhedsmæssige forhold og virkemidler. Efter det første kursus i 1985 vil NTR nærmere overveje grundlaget for at anvende sådanne kurser i det nordiske samarbejde indenfor færdselssikkerhedsområdet.

Endvidere har NTR i 1985 anbefalet, at der under projektvirksomheden i 1986 gives bevilling til et projekt om ulykkesregistrering. Projektet foreslås gennemført i samarbejde med NOMESKO (Nordisk Medicinalstatistikkomité) og NKT. Projektet vil i givet fald indebære et samarbejde på tværs af de sektorgrænser, der inden for det nordiske samarbejde. NTR anser det for værdifuldt, at der etableres sådanne kontakter, som i det konkrete tilfælde såvel på nordisk som op nationalt plan giver mulighed for at udbygge samarbejdet mellem færdselssikkerhedssektoren og sundhedssektoren.

10.2.2 Opfølgning

Det er et vigtigt led i NTR's arbejde, at foretage en opfølgning af NTR's anbefalinger, som f.eks. kommer til udtryk i de rapporter, NTR udgiver. Som eksempel herpå kan nævnes, at NTR i 1985 har nedsat en særlig arbejdsgruppe om børns sikkerhed i biler. Formålet hermed er at ajourføre NTR's rapport nr. 11: "Barn i Bil" og herunder bl. a. overveje hvilke nye skridt, der bør tages for at forbedre sikkerheden for børn i biler i de nordiske lande.

10.2.3 Internationalt færdselssikkerhedsarbejde

I international sammenhæng har NTR og samarbejdsorganerne søgt at samordne de nordiske synspunkter i møderne indenfor ECE og CEMT.

Det kan i denne forbindelse nævnes, at offentliggørelsen af NTR's rapport 37 A om sikkerhedsseler på bagsæder (Restraints for Adults and Children in the Back Seat of Private Cars) og rapport 41 om bremsekraftfordeling (Distribution of Braking Forces in Road Trains) allerede nu har været anvendt i forskellige internationale sammenhænge. Rapporterne har således været medvirkende til at markere de nordiske synspunkter vedrørende væsentlige færdselssikkerhedsmæssige spørgsmål.

Det kan oplyses, at rapporten om sikkerhedsseler på bagsæder har været fremlagt i ECE (GE 20), og at den ligeledes er blevet inddraget på den internationale workshop om sikkerhedsseler, der som en del af OECD's Road Reserch Program blev afholdt i Washington i november 1985.

Med hensyn til rapporten om "bremsekraftfordeling" kan det oplyses, at rapporten indgår som et væsentligt element i beslutningsgrundlaget ved en revision af et ECE-regulativ om bremser. Rapporten har endvidere

givet anledning til, at der i et EF-direktiv er fastsat skærpede bestemmelser vedrørende bremsler.

Det kan således konstateres, at nordiske rapporter af den omhandlede art kan være nyttige virkemidler også i international sammenhæng. NTR har noteret sig, at der i særlige tilfælde kan være anledning til at offentliggøre NTR-Rapporter på et internationalt hovesprog, således at de i deres helhed kan indgå i den internationale debat og herigennem markere væsentlige nordiske forskningsresultater, m. v.

10.2.4 Strukturovervejelser

I de seneste årsberetninger er der redegjort for NTR og dets samarbejdsorganers overvejelser om fordeling af opgaver, m.v. Disse overvejelser er i 1985 afsluttet ved drøftelser mellem NTR og NBK. Der er på baggrund heraf taget skridt til en udbygning af det formelle samarbejde og koordineringen mellem NTR og NBK ud fra de eksisterende målsætninger for NBK's arbejde.

10.3 Samarbejdsorganerne

10.3.1 Nordisk Bilteknisk Komité NBK

Den fortsatte internationale udvikling inden for bilteknikken og den nødvendige internationale harmonisering inden for ECE og EF udgør et fundamentalt behov for det nordiske samarbejde i NBK. Komitéen har også i 1985 søgt at koordinere de nordiske synspunkter i forbindelse med det internationale arbejde i ECE (WP 29).

NBK har i 1985 fulgt arbejdet i forbindelse med et projekt om køretøjskontrol, ligesom man har drøftet tilrettelæggelsen af et projekt i 1986 om bremsler på vogntog i brug. Med hensyn til sidstnævnte projekt kan det særligt nævnes, at projektet er nøje koordineret med et projekt om tunge køretøjer (TUGO II b: særtræk), der i 1985 er påbegyndt i NKT's regie. Den foretagne koordinering har samtidig sikret en effektiv anvendelse af NTR's projektmidler.

10.3.2 Nordisk Komité for Trafiksikkerhedsforskning, NKT

NKT har overvejet og udformet konkrete forslag til en række nordiske projekter for trafiksikkerhedsforskning, ligesom man har fulgt arbejdet med de igangværende projekter.

Ved udvælgelsen af projektforslag til 1986 har komitéen prioriteret projekter om sikkerheden for tunge køretøjer og cyklister. Endvidere har NKT foreslået, at der gennemføres en række projekter, der dækker et bredt spektrum af væsentlige færdselssikkerhedsmæssige spørgsmål.

I denne forbindelse kan særligt fremhæves et projekt om evalueringsmetoder for trafikundervisningen. NKT har herved lagt vægt på at prioritere forskningsvirksomhed, der berører trafikantadfærd. Dette emneområde må i de kommende år forventes at blive tillagt en stadig stigende betydning i færdselssikkerhedsarbejdet.

10.3.3 Nordisk komité for Vejtrafiklovgivning, NKV

Det internationale samarbejde i forbindelse med færdselskonventionen af 1968 sker igennem drøftelser i ECE (GE 20). NKV har i forbindelse hermed taget skridt til at sikre den fornødne koordination af de nordiske synspunkter og interesser. I denne forbindelse har NKV påbegyndt en gennemgang af de færdselstavler, der ikke er omfattet af Wienerkonventionerne.

NKV's arbejde har i 1985 været tilrettelagt i overensstemmelse med de retningslinier for komiteens arbejde, der blev vedtaget i 1984.

NKV har i 1985 bl. a. drøftet tilrettelæggelsen og gennemførelsen af to projekter om henholdsvis akustiske trafiksignaler og afmærkning af vejarbejder.

10.4 Projektvirksomhed

10.4.1 Avslutade och pågående projekt

NKT/NTR bibliografik

Bibliografier over trafikikkerhedsforskning i Norden er offentliggjort i NTR's rapportserie kontinuerligt siden begyndelsen af 1970'erne. Bibliografien for 1983 er offentliggjort som NTR rapport 38. Nordisk Ministerråd har til projektet bevilget 20 000 NOK i 1985. NTR har anbefalet, at der i de kommende år bevilges 21 000 NOK årligt til ajourføring af bibliografien.

Tunge køretøjer – trafikarbejde

Formålet med projektet er at udvikle en metode til at registrere tunge køretøjers trafikarbejde, således at uheldsfrekvenser for forskellige typer tunge køretøjer kan beregnes under forskellige forhold. Nordisk Ministerråd har til projektet bevilget 150 000 NOK i 1985. NTR har anbefalet, at der i 1986 bevilges 157 500 NOK til afslutning af projektet.

Tunge køretøjer – særtræk

Projektet har til formål at sammenligne forhold med hensyn til konstruktion, last og vedligeholdelse ved ulykkesimplicerede køretøjer med køretøjer, der ikke har været impliceret i uheld. De nærmere forhold med hensyn til førerne af køretøjerne vil ligeledes indgå i undersøgelsen. Nordisk Ministerråd har bevilget 180 000 NOK til projektet i 1985. NTR har anbefalet, at der til projektets fortsættelse i 1986 bevilges 178 000 NOK.

Tunge køretøjer – sideafskærmninger

Projektets formål er at beskrive omfanget og omstændighederne i forbindelse med uheld med tunge køretøjer, hvor sideafskærmninger kunne have afværget eller begrænset uheldets alvorlighed. I projektet indgår endvidere en indsamling af oplysninger om effekten af sideafskærmninger.

Nordisk Ministerråd har bevilget 65 000 NOK til projektet i 1985, og

NTR har anbefalet, at der til projektets fortsættelse bevilges 147 000 NOK i 1986.

Cyklende børns trafikrisiko (CYBA)

Projektet, der startede i 1981, har til formål, dels ved en landsundersøgelse, dels ved en byundersøgelse, at klarlægge, i hvilken grad forskellige uheldstal kan henføres til nationale forskelle med hensyn til cykelbrugens art og omfang. Til projektets afslutning i 1985 har Nordisk Ministerråd bevilget 170 000 NOK.

Cykelulykker

Projektet, der er et forprojekt, har til formål at foretage en udredning om den eksisterende nordiske viden om cykelulykker og klarlægge behovet for på hvilke punkter, det navnlig ville have betydning at foretage yderligere forskning. Til projektet har Nordisk Ministerråd i 1985 bevilget 170 000 NOK. Til projektets fortsættelse har NTR anbefalet, at der i 1986 bevilges 52 500 NOK.

Motorcyklisters sikkerhed

Dette projekts formål er at sammenholde de foreliggende oplysninger om motorcykeluheld i Norden for derved at få et bedre grundlag for at foretage videre initiativer til nedbringelse af antallet af motorcykeluheld. I projektet indgår endvidere en interviewundersøgelse. Til projektet har Nordisk Ministerråd i 1985 bevilget 290 000 NOK.

Efteruddannelse af motorcyklistere

Projektets formål er at gennemføre en undersøgelse af motorcykelkøreuddannelsen i de nordiske lande i relation til de nyeste forskningsresultater med henblik på at få et grundlag for en forbedring af køreuddannelsen af motorcyklistere. Til projektet har Nordisk Ministerråd i 1985 bevilget 80 000 NOK.

Vigepligtsregler (forkjørsregulering og sikkerhed (FOSIT))

Projektets formål er at beskrive vigepligtsreglerne i de forskellige nordiske lande, herunder hvordan reglerne praktiseres. Under projektet søges det vurderet, hvorledes de forskellige vigepligtsregler indvirker på trafikantens risiko og adfærd. Nordisk Ministerråd har for 1985 bevilget 110 000 NOK til projektet. NTR har anbefalet, at der i 1986 bevilges 221 000 NOK til projektets fortsættelse.

Vejarbejdsafmærkning

Projektets formål er at undersøge effekten af fysiske beskyttelsesanordninger ved henholdsvis faste og bevægelige vejarbejdsplaner. Til projektet har Nordisk Ministerråd i 1985 bevilget 50 000 NOK og NTR har anbefalet, at der til projektets fortsættelse i 1986 bevilges 189 000 NOK.

Akustiske signaler

I dette projekt vil der blive foretaget en vurdering af effekten på længere sigt af akustiske signaler i lysregulerede kryds. Nordisk Ministerråd har for 1985 bevilget 50 000 NOK til projektet, og NTR har anbefalet, at der for 1986 bevilges 147 000 NOK til projektets fortsættelse.

Køretøjskontrol

I dette projekt vil der blive foretaget en kortlægning af køretøjskontrollen i de nordiske lande med henblik på at klarlægge forudsætningerne for et fælles nordisk projekt om effekten af køretøjskontrol. I forbindelse med gennemførelsen af projektet er eksisterende nye nationale undersøgelser anvendt, således at det har været muligt at udvide projektet til også at omfatte vurderinger af sammenhængen mellem køretøjers tekniske stand og ulykkesrisikoen. Til dette projekt har Nordisk Ministerråd i 1985 bevilget 110 000 NOK.

Projektforberedelser

Nordisk Ministerråd har bevilget 140 000 NOK til NTR's projektforberedelser i 1985. Endvidere er et overskud fra det nordiske trafiksikkerhedsår 1983 på ca. 165 000 NOK overført til Nordisk Trafiksikkerhedsråd.

Heraf er anvendt 50 000 NOK til Nordiske Trafiksikkerhedsdage 1985; Ældre Trafikanter. Endvidere er der anvendt 25 000 NOK til udarbejdelse af en rapport angående grundlaget for at fortsætte et tidligere NTR-projekt (Kontra). Endelig er der anvendt 65 000 NOK til udarbejdelse af en resumérapport angående de byundersøgelser, som indgik i CYBA-projektet.

Den nævnte overførsel på ca. 165 000 NOK er for 110 000 NOK's vedkommende anvendt til arbejdsgruppen om børn i biler. Resten er beholdt initiativer i forbindelse med NTD-85: Ældre Trafikanter.

Offentliggørelse af rapporter, m. v.

NTR har i 1985 til de nordiske regeringer fremsendt rapporten "Trafiksignaler. Forslag til Nordiske bestemmelser", som man har anbefalet regeringerne at tage under overvejelse. Rapporten er en opfølgning af tidligere nordisk trafikteknisk samarbejde.

- I løbet af året er der i NTR's rapportserie udsendt 5 rapporter:
- NTR rapport 37 A: Restraints for Adults and Children in the Back Seat of Private Cars.
 - NTR rapport 38: Bibliografi 1983.
 - NTR rapport 39: Cyklende børn i Norden, Exponering och skaderisker.
 - NTR rapport 40: Statistik over spirituskørsel i Norden. Tilgængelige data samt forslag til nordisk standard.
 - NTR rapport 41: Distribution of Braking Forces in Road Trains.

10.4.2 Kommende projektvirksomhed

NTR har i 1985 påbegyndt en række projekter, der fortsætter i de kommende år. Projekterne vedrørende tunge køretøjer fortsætter således i 1986, hvor projektet om trafikarbejde afsluttes, mens såvel projektet om særtræk som projektet om sideafskærmninger fortsætter også i 1987. I 1986 har NTR endvidere anbefalet, at der iværksættes et projekt om bremsere på vogntog i brug. De nævnte forslag om tunge køretøjer er udtryk for en samlet indsats for at styrke færdselssikkerheden i relation til denne køretøjskategori. NTR har fundet, at der bør gøres en særlig indsats på dette område, idet der herved navnlig vil kunne opnås fordele for de svage trafikanter, som er impliceret i et stort antal færdselsulykker med tunge køretøjer.

Projekterne om cykelulykker og om vigepligtsregler, der påbegyndtes i 1985, fortsættes i 1986. For så vidt angår projektet om cykelulykker er der tale om et forprojekt, der skal anvendes som beslutningsgrundlag for en forstærket indsats på dette område i det kommende år.

Det kan endvidere nævnes, at der i 1986 foreslås påbegyndt et større projekt om evalueringsmetoder i færdselsundervisningen. Projektet tager i første række sigte på at analysere væsentlige adfærdsvariable hos børn i trafikken. NTR finder, at dette projekt, der beskæftiger sig med trafikantadfærd, er af væsentlig betydning i relation til det kommende færdselssikkerhedsarbejde, som må forventes i stigende grad at beskæftige sig med spørgsmål vedrørende trafikantadfærd.

NTR vil anbefale, at projektet vedrørende vejarbejdsafmærkning fortsættes til og med 1988 og at projektet vedrørende akustiske signaler fortsætter til og med 1987.

Endelig vil der i 1986 iværksættes et projekt vedrørende ulykkesregistrering. Projektet betegner en opfølgning af det arbejde, der tidligere er foregået i forbindelse med NTR-projekter om ulykkesregistrering.

11. Nordpost

Det gällande avtalet om Nordiska Postföreningen är från 1980 och det organiserade samarbetet mellan de nordiska postverken räknar sina anor från mitten av 1800-talet. Det för postkunderna mest märkbara resultatet är att inrikes porto för brevöversändelser gäller också i förbindelse med övriga nordiska länder.

Föreningens högsta organ är NORDPOST konferensen med deltagande av verkscheferna och deras närmaste medarbetare. Uppgiften att svara för föreningens sekretariat cirkulerar och vilar på det land som skall arrangera nästa NORDPOST (1986 Finland).

Årets NORDPOST ägnades åt ett utbyte av erfarenheter och synpunkter på utvecklingen inom de nordiska postverken samt åt en genomgång av kommittéernas rapporter inkl. program för det närmaste verksamhetsåret.

I föreningens verksamhet har frågan om postservicens kvalitet och utveckling intagit en framträdande plats. Likaså har prioritet givits åt utvecklandet av nya tjänster typ specialexpress-service (EMS) och elektronisk post.

Nordiska postföreningen har även aktivt tagit del i den globala verksamheten för posttekniskt bistånd till u-länderna.

Möten och seminarier har under det gångna året även hållits kring olika temata, bl. a. automatisering och mekanisering, elektronisk postservice, kvalitetsmätning, tidningstrafiken, kassaservice, internationella betalningar: En serie motsvarande möten finns planerade för det löpande verksamhetsåret.

Nordiska postföreningen har ingen egen budget och de kostnader som uppkommer till följd av föreningens verksamhet och nordiskt samarbete fördelas normalt inte mellan de nordiska postförvaltningarna.

Ett undantag är dock kostnaderna för Nordisk Posttidskrift, vilka år 1984 uppgick till SEK. 328 561 och år 1985 uppskattas uppgå till SEK. 370 000.

12. Nordtel

Det fast organiserade telesamarbetet bedrivs inom de nordiska telekonferenserna – NORDTEL – i vilka generaldirektörerna för de fem nordiska teleförvaltningarna deltar, samt inom speciella ämnesorienterade kommittéer och arbetsgrupper, som rapporterar till NORDTEL. Ändamålet med samarbetet är att förbättra och utveckla teletjänsterna inom Norden och mellan de nordiska länderna och övriga länder genom:

- att i möjligaste mån få till stånd enhetliga regler för de nordiska ländernas teletrafik
- att åstadkomma bästa möjliga och ekonomiskt mest fördelaktiga utbyggnad och användning av teleförbindelserna mellan de nordiska länderna samt mellan de nordiska länderna och övriga länder samt
- att främja teknisk och teknologisk koordinering inom Norden.

Samarbetet syftar även till att samordna de nordiska ländernas inställning till frågor som behandlas i internationella organisationer.

Förutom kommittéer och arbetsgrupper finns tre styrelser för jordstationer för satellittrafik och en styrelse för samarbete om telextrafik med fartyg (maritex). Dessa är underställda förvaltningarna och deras verksamhet är reglerad genom särskilda avtal.

Det nordiska samarbetet inom nätplaneringsområdet regleras genom ett särskilt avtal som till sin utformning är världsunikt. De grundläggande principerna i detta avtal innebär att det nordiska telenätet (som omfattar relationer både inom Norden och till länder utanför Norden) skall planeras, utbyggas och utnyttjas på så sätt att ett samnordiskt optimalt resultat erhålles med avseende på ekonomi och andra relevanta faktorer.

NORDTEL håller ordinarie möten i maj/juni varje år och sammanträder däremellan vid behov. Ordförande- och sekreterarskap skiftar mellan förvaltningarna efter en bestämd rotationsplan. Under tvåårsperioden juli 1985 – juni 1987 innehas ordförandeskapet av generaldirektören för finska post- och televerket, doktor Pekka Tarjanne.

Bland de viktigaste frågorna som behandlats under 1985 kan nämnas:

- det aktuella läget vad gäller telekommunikationsområdet i respektive land
- behandling av telematik-problem inom NORDTEL:s organisation
- fortsatt utbyggnad av det nordiska datanätet och det automatiska mobiltelefonsystemet (NMT)
- erfarenheter av nya teletjänster (datex, personsökare, teletex, telefax och datapak)

Direkta kostnader för verksamheten inom NORDTEL och närmast underlydande organ, dvs. kommittéer och styrelser, är knutna till sekretariatsfunktionen. 1985 uppgick dessa kostnader till drygt 200 000 NOK.

Under den kommande tvåårsperioden kommer de nordiska teleförvaltningarna att fortsätta samarbetet för att förbättra teletjänsterna i Norden.

- Bland de ämnesområden som kommer att ges särskild prioritet kan nämnas
- inomnordisk och utomnordisk utbyggnad av det digitala telenätet syftande till ett s. k. serviceintegrerat digitalt nät (ISDN), i vilket ljud-, bild-, text- och datakommunikation överförs i ett och samma nät
 - mobilkommunikation, bl. a. fortsatt utbyggnad av det nordiska mobiltelefonsystemet
 - satellittjänster. För att kunna tillgodeose förväntade speciella kundbehov för affärskommunikation kommer de nordiska länderna att skaffa sig speciella, mindre jordstationer för att kunna utnyttja de specialtjänster som erbjuds bl. a. inom INTELSAT- och EUTELSAT-systemen, t. ex. för videokonferenser och dataöverföring med hög hastighet.

13. Nordisk Vejteknisk Forbund

Nordisk Vejteknisk Forbunds (NVF) formål er gennem samarbejde mellem vej- og trafikteknikere i de nordiske lande fremme udviklingen inden for vej-, vejtrafik- og vejtransportområdet. Dette sker ved:

- afholdelse af vejkongresser,
- forskellige former for møder og udvalgsvirksomhed, og
- samordning af forskning.

NVF er en uafhængig og upolitisk forening, der driver sin egen virksomhed. Den omfatter offentlige myndigheder, læreanstalter og forskningsinstitutioner samt organisationer, sammenslutninger og virksomheder.

NVF ledes af en forbundsstyrelse, hvor der sidder repræsentanter for alle lande. Formandskabet og hermed ledelsen af forbundet går på skift

mellem de 4 største lande. I perioden 1985–1988 er Danmark ledende land i forbundet.

NVF's vejkongresser afholdes hvert 4. år, den sidste således i 1984 i Stockholm, medens den næste finder sted i Danmark i 1988.

Der er ialt i NVF nedsat 14 udvalg, der beskæftiger sig med en række emner inden for vej-, trafik- og transportområdet. Udvalgets titler viser rækkevidden af NVF's virksomhed: Vejtrafikøkonomi, administration og arbejdsorganisation, planlægning af veje og gader, Projektering af veje og gader, Vejensopbygning, Cementbundne materialer og specialprodukter, Asfaltbelægninger, Drift- og vedligeholdelse af veje og gader, Broer og færger, Databehandling og måleteknik, Vejmaskiner og Miljø.

Udvalgenes virksomhed omfatter dels udveksling af erfaringer og orientering om udviklingen indenfor deres respektive arbejdsområder, dels arbejde med konkrete projekter, som resulterer i udgivelse af rapporter. I 1985 har udvalgene overvejende beskæftiget sig med opstart af nye projekter.

NVF's virksomhed i 1985 har ellers været koncentreret om forbundets 50-års jubilæum, som blev fejret den 19. juni med afholdelsen af en nordisk vejdag. Ca. 240 personer deltog i vejdagen, hvor der dels blev givet et tilbageblik på NVF's 50-årige historie, og den betydning forbundet har haft for udviklingen inden for vej- og trafikområdet, dels givet bud på, hvilke opgaver vejsektoren vil komme til at beskæftige sig med i de kommende år, og hvilken udvikling der kan forudses indenfor hele vejområdet.

Kapitel XIV

Turism

1. Nordiska rådets yttrande

Nordiska rådet hemställde att Nordiska ministerrådet vidtar åtgärder för att öka turistnäringens utvecklingsmöjligheter i Norden och därvid särskilt beakta behovet av överensstämmelse mellan marknadsföring och den miljö och de rekreativsmöjligheter som turisterna möter.

Turistnäringens utvecklingsmöjligheter har i de nordiska länderna uppmärksamats tydligt under de senaste åren. På nordiskt plan har bl. a. utförts projektet "Turismutveckling på lokal/regional nivå", som har resulterat i en handbok, främst avsedd för turismplanerare. Likaså kan ställas stora förväntningar på den marknadsföringskampanj i Västtyskland som skall sträcka sig över åren 1986–1988.

Inom det samarbete som under ministerrådet utförs på miljösektorn verkar en arbetsgrupp om friluftsliv i Norden. Här förbereds bl. a. ett projekt om växelverkan mellan friluftsliv och turism. Man har föreslagit att i valda pilotområden i Norden göra försök med målinriktad vägledning om ökad förståelse för den hänsyn man måste ta till miljön.

Ministerrådets turistutskott avser att kontinuerligt driva projektverksamhet med framtids- och utvecklingsorienterade aspekter.

2. Allmänt

Nordiska ministerrådets turistutskott (NMT) har som uppgift att ta initiativ, styra och koordinera de nordiska regeringsorganens samarbete i turistfrågor. Samtidigt är det ett forum för erfarenhetsutväxling om all den verksamhet som är av betydelse för turismen. Samarbetet bedrivs i nära kontakt med Nordiska turistrådet (NT), som är ett samarbetsorgan för de nationella turistråden. NMT och NT håller årligen ett gemensamt möte.

Turistutskottets arbete baserar sig på program för nordiskt samarbete på turistområdet som blev fastställt av Nordiska ministerrådet 1978. Utskottet utarbetar budgetförslag för projektverksamheten på turistområdet, som finansieras över ministerrådets budget. Ministerrådet anvisade 1 050 000 NOK för turistutskottets projektverksamhet under 1985. Därutöver anslags medel till projekt knutna till turistområdet inom den regionalpolitiska sektorn.

3. Generellt om turistutskottets verksamhet

Förberedelser för marknadskampanjen i Västtyskland har utgjort ett centralt inslag i utskottets arbete under året. På det gemensamma mötet

mellan NT och NMT under hösten klargjordes att näringslivets medverkan är säkrad åtminstone i Norge, Sverige och Finland. Det redogjordes även för de implikationer som det medför att man i Danmark har ålagt det danska turistrådet att stå för Danmarks del av de nordiska medlen. Man försäkrade dock från dansk sida att detta inte skulle få negativa verkningar på själva satsningen. Tillsvi vidare deltar inte Island i kampanjen, eftersom man ej har kunnat acceptera kampanjens huvudtema "Der Skandinavische Sommer 1986-88".

På det gemensamma mötet mellan NMT och NT diskuterades även den övriga projektverksamheten för 1986 och 1987.

En annan central fråga i utskottets arbete har varit samordning av synpunkter inför arbetet i OECD:s turismkommitté. Danmark har redogjort för turistfrågor i EG där man behandlar riktlinjer för gemensam turistpolitik.

Vidare har man ömsesidigt orienterat om aktuella turistpolitiska frågor i de nordiska länderna. Det gäller t. ex. perspektivanalys på turistområdet fram mot 1990 i Norge och en treårig verksamhetsplan för turism i Sverige.

4. Projektverksamheten

4.1 Marknadsföringskampanj i Västtyskland

Handlingsplanen för ekonomisk växt och full sysselsättning omfattar en större ekonomisk satsning inom turismen under åren 1986-88. Förberedelser har pågått under 1985. Härvidlag har kontakter etablerats med de nordiska gränsregionerna och uttalande från ÄK-kultur erhållits. Ministerrådet har under 1985 utbetalat i förskott 1.3 milj. NOK av avsatta medel på 5 milj. NOK för 1986.

4.2 Övriga projekt

4.2.1 Res i Norden

Kampanjen är avslutad och turistutskottet kommer i samförstånd med Nordiska turistrådet att genomföra en utvärdering och senare överväga eventuella nya åtgärder.

4.2.2 Nordiska marknadsundersökningar

Under de senaste åren har nordiska marknadsundersökningar utförts i några länder. Sålunda utfördes sådana undersökningar i Frankrike och Belgien 1984 och i USA 1985. På förslag av Nordiska Turistrådet budgeteras inga nordiska medel för detta ändamål under 1986. Nämnas bör att i förbindelse med marknadskampanjen i Västtyskland är avsikten att kontinuerligt följa åtgärdernas utfall på den västtyska marknaden.

4.2.3 Utbildningsseminarium inom turismen

Seminarieret avhölls i Norrköping i augusti 1985. Seminariets resultat sammanfattas i ett antal förslag till Nordiska ministerrådet om vidare åtgärder inom såväl utbildning som forskning och utveckling. Behovet av ökat samarbete mellan turistnäringen och utbildningsinstitutionerna framhölls. Vidare framfördes ett starkt önskemål att ministerrådet fortsätter att stödja nordiskt utbyte genom att bevilja medel för ett nytt seminarium 1987.

4.2.4 Semesterundersökningar; samordning

Man har för avsikt att förbättra möjligheterna att jämföra semesterundersökningar i de nordiska länderna. Redan nu utförs i länderna semesterundersökningar av olika slag, men för att bättre kunna bruka dem som mättnings- och planeringsinstrument behövs en samordning av innehåll, metoder och frekvens.

4.2.5 "Ikke-reisende"

Avsikten är att ta fram material som belyser vilka det är som inte reser på semester och varför. Eventuella skillnader mellan de nordiska länderna skall kunna observeras liksom möjligheterna att registrera ändringar under senaste 10–15 åren. Projektet startade 1985 och väntas bli avslutat under 1986.

4.2.6 Utveckling av ett nordiskt statistikprogram för turism

Projektet har som målsättning att öka jämförbarheten och informationsvärdet i den nordiska turismstatistiken. Projektet har också anknytning till harmoniseringsarbetet inom OECD:s turismkommitté.

4.2.7 Seminarium för guider

En nordisk kongress för guider avhölls i mars 1985. Syftet var bl. a. att utarbeta förslag till förenhetligande av nordiska föreskrifter om guidernas trafiksäkerhet och arbetsmiljö. Även frågor om utbildning för reseledare diskuterades. Kongressens resultat kommer att tillställas respektive myndigheter i Norden.

4.2.8 Resehandbok för ungdom

Föreningarna Nordens ungdomsrepresentantskap har sedan 1982 utgivit en resehandbok för ungdom. De medel som beviljats 1985 kommer att brukas till en omarbetad upplaga för 1986.

4.3 Översikt över NMT:s projektverksamhet

(1 000-tal NOK)	Beviljat t. o. m. 1984	Beviljat 1985
Res i Norden	795 ¹	115
Marknadsundersökningar	641	262
Utbildningsledare (seminarium)	100	100
Reiseliv i Norden (publ.)	184	
Kultur och turism (seminarium)	98	
Turismkonsekvenser, utveckling incl. Ålands konferensen	453	
(engelsk översätt. handbok)		10
Semesterundersökningar	100	100
''Ikke-reisende''		100
Seminarium för guider		70
Turiststatistik		173
Resehandbok för ungdom		60
Marknadsföringskampanj i Västtyskland – förberedelser	60	
	(2087)	1050

¹ Projektet har också fått ekonomiskt bidrag från NT (284 000 NOK)

5. Regionalt samarbete

Turismsektorn bidrar i flera av de nordiska länderna till den regionala utvecklingen inte minst genom ökad sysselsättning. Turismsamarbetet är också omfattande inom ministerrådets regionalpolitiska samarbete. Kontinuerliga kontakter förekommer mellan de två sektorerna inom Nordiska ministerrådets organisation. NMT finner det angeläget att detta samarbete kan leda till en ytterligare samordning av olika nordiska satsningar på central och regional nivå. Under 1985 tilldelades regionala turistsatsningar ca. 1.5 milj. NOK över ministerrådets budget.

För arbetet redogörs utförligare under kapitlet om regionalpolitik.

6. Samråd och samarbete i internationella frågor

Turistutskottets medlemmar samarbetar inför internationella möten inom turism. Särskilt gäller detta inför möten i OECD:s turismkommitté. Här strävar man till att nå gemensamma ställningstaganden i frågor av nordiskt intresse.

Under 1985 slutfördes inom OECD:s turismkommitté arbetet med ett nytt turisminstrument som väntas bidra till att liberalisera bestämmelser och stimulera lätnader på turismområdet.

I övrigt håller utskottet sig orienterat om arbetet i andra internationella organisationer. Detta gäller i första hand ETC (European Travel Commission) och WTO (World Tourism Organisation). Danmark orienterar även om det arbete som utförs inom EG med sikte på en gemensam turismpolitik.

Kapitel XV

Finans- och valutapolitik m. m.

1 Inledning

Utöver uppföljningen av den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, som redovisas separat i kapitel III, har det nordiska samarbetet på det finans- och valutapolitiska området under 1985 avsett ett stort antal frågor av skiftande karaktär.

Ämbetsmannakommittén för valutafrågor och finansiella frågor (NÄVF) har, vid sidan av de traditionella arbetsuppgifterna avseende förberedelser för det nordiska agerandet i Internationella valutafonden, fortsatt att diskutera förutsättningarna för kapitalliberalisering i Norden. Inom ramen för denna diskussion har NÄVF haft genomgångar av vidtagna eller planerade valutareglersåtgärder i de nordiska länderna.

NÄVF har vidare behandlat projektet "Arbetslöshetens kostnader i Norden" som slutfördes under 1985. Behandlingen utmynnade i ett sammanfattande yttrande om rapporten, vilket låg till grund för det uttalande som gjordes av finansministrarna vid mötet i juni.

NÄVF har också inlett en diskussion om kommitténs framtida roll och arbetsformer. Bakgrunden är att NÄVF i ökande utsträckning förelagts ärenden som faller utanför det finansiella och valutapolitiska området i egentlig mening, men som ingår i ekonomi/finansministrarnas ansvarsområde (t.ex. skatte- eller budgetfrågor). Det huvudsakliga skälet till att dessa ärenden hänvisats till NÄVF är att det inte finns någon ämbetsmannakommitté för områdena ifråga. Frågan om hur ministermötena skall beredas har även tagits upp i detta sammanhang. Ministerrådet (finansministrarna) hade en första diskussion kring dessa frågor vid sitt möte i november 1985 och kommer att ta upp dem på nytt vid nästa sammanträde i mars 1986.

Förutom inom NÄVF har det nordiska samarbetet på det ekonomisk-politiska området fortgått i en rad andra fora. Den nordiska konjunkturexpertgruppen har i enlighet med finansministrarnas beslut från oktober 1984 fortsatt att utarbeta gemensamma nordiska konjunkturöversikter (jfr meddelande rörande rek. nr 2/1985). Överläggningar har också skett vid andra möten mellan tjänstemän i berörda departement samt i kontakter mellan centralbankerna.

I detta kapitel kommenteras först Nordiska rådets yttranden vid 1985 års session. Därefter redovisas det nordiska agerandet i IMF och OECD. I avsnitt 5 berörs NÄVF:s kontakter med ämbetsmannakommittén för industripolitik (ÄK-industri) i kapitalliberaliseringsfrågor och i avsnitt 6 ändringar i de nordiska valutareglerna. Det valutapolitiska samarbetet i Norden diskuteras i avsnitt 8. Slutligen redovisas Nordiska ekonomiska forskningsrådets verksamhet 1985.

2 Kommentarer till Nordiska rådets yttranden

Nordiska rådet har hemställt om en undersökning av möjligheterna för ökad gemensam nordisk representation i internationella fora. I ekonomiska utskottets betänkande hänvisas särskilt till att de nordiska regeringarna bör undersöka möjligheterna för Norden att få deltaga med en gemensam representant vid de årliga mötena mellan ledarna för de sju stora industriationerna.

Samarbetsministrarna har behandlat denna fråga. Slutsatsen var att de nordiska länderna genom gemensamt agerande i internationella organisationer, framför allt OECD, bör söka påverka den internationella ekonomiska politikens inriktning. OECD:s årliga ministermöten brukar föregå de årliga mötena mellan de sju. Under år 1985 framför finansministrarna, mot denna bakgrund, gemensamma nordiska synpunkter på internationella frågor till OECD:s generalsekreterare.

Ministerrådet anser att det är på detta sätt som de nordiska länderna bör påverka överläggningarna mellan de sju, snarare än genom att försöka bli representerade vid mötena.

Nordiska rådets begäran om förbättring av det valutapolitiska samarbetet i Norden behandlas under punkt 7 "Utvecklingen på växelkursområdet i Norden".

Nordiska rådets yttrande om genomgång av de nordiska ländernas skattelagstiftning i syfte att främja industriella samarbetsprojekt i Norden kommenteras i det meddelande som avges av ministerrådet i anledning av Nordiska rådets rekommendation på detta område (rek. nr 23/1980).

Nordiska rådet har hemställt om en ändring i ändamålsparagrafen för Nordiska ekonomiska forskningsrådet enligt följande: "Forskningsrådet har till uppgift att främja nordiskt ekonomiskt samarbete genom att stödja analyser och utredningar om ämnen som är centrala i nordisk ekonomisk debatt och framlägga material på de viktigaste ekonomiska områdena med konsekvensvärderingar. Konsekvensvärderingarna och eventuella förslag kan innehålla alternativa bidrag".

Vid behandlingen av detta yttrande har i första hand konstaterats att forskningsrådet i växande utsträckning tagit upp ämnen som intar en central plats i den ekonomiska debatten. Ett viktigt exempel är utredningen om de nordiska ländernas devalveringar 1982. Även Nordiska rådets ekonomiska utskott har i sitt betänkande 1984 noterat att forskningsrådet visat beredskap att ta upp frågeställningar som nordiska politiker finner vara centrala. Den preliminära slutsats som nåtts är därför att det för närvarande ej finns anledning att ändra forskningsrådets ändamålsparagraf. Ministerrådet utgår därvid från att forskningsrådet också i fortsättningen kommer att fästa stor vikt vid aktuella ämnen.

Kontakter mellan ministerrådssekretariatet och Nordiska rådets presi-

dium har emellertid utvisat att det aktuella yttrandet möjligen kan tolkas så att det är en mera långtgående förändring av forskningsrådets verksamhet som åsyftas. Denna skulle innebära, att forskningsrådet också skulle fungera som ett slags "ekonomiskt råd". En sådan ändring reser givetvis helt nya frågor. NÄVF:s inställning är att forskningsrådet med nuvarande struktur och resurser inte är lämpat att ikläda sig rollen som "visemansråd".

Forskningsrådet, som beretts tillfälle att uttala sig i frågan, anser också att det är något oklart hur Nordiska rådets yttrande skall tolkas. Enligt forskningsrådet är det uppenbart att dess sammansättning och resurser inte gör det lämpat för uppgiften att vara ett ekonomiskt-politiskt råd som regelbundet gör uttalanden om de nordiska ländernas ekonomiska politik. En snävare tolkning skulle vara att rådet skulle ta fram bakgrundsmaterial för diskussion av de viktigaste ekonomisk-politiska problemen i Norden. Detta är redan en angiven målsättning för rådets arbete. En tredje tolkning vore att rådet skulle lägga vikt vid att presentera de politiska implikationerna av de resultat rådets projekt kommer fram till. Även detta är redan en del av rådets målsättning. Rådet konstaterar också att man försöker ändra arbetsformerna så att en större del av projektmedlen används till beställda projekt. Därigenom blir det lättare att styra ämnesvalet samt att tillse att de politiska implikationerna får en grundlig behandling.

Ministerrådet (finansministrarna) beslöt vid sitt möte i november 1985 att inte ändra den nuvarande ändamålsparagrafen. Samtidigt uttryckte ministerrådet tillfredsställelse över forskningsrådets sätt att fullgöra sina uppgifter.

3 Uttalanden i internationella valutafonden (IMF)

De nordiska länderna har i IMF gemensam representant såväl i exekutivstyrelsen som i organisationens policyskapande organ, den s. k. interimskommittén. Ländernas synpunkter på de ärenden, som behandlas där, samordnas fortlöpande av berörda myndigheter.

Under 1985 har överläggningarna i IMF om utvecklingen i världsekonomin framför allt avsett utsikterna för den ekonomiska tillväxten i industriländerna, vikten av att vända de protektionistiska tendenserna, det ökade valutapolitiska samarbetet mellan de stora industriländerna samt de fortsatta skuldproblemen i u-länderna. Skuldproblemen ägnades särskild uppmärksamhet både vid interimskommitténs möte våren 1985 samt vid årsmötet i oktober. Liksom tidigare har givetvis fondens roll i det internationella samarbetet varit ett viktigt ämne i diskussionerna.

Från nordisk sida har i huvudsak följande synpunkter framförts:

- Mot bakgrund av en fortsatt lägre tillväxt än beräknat i industriländerna, hög arbetslöshet, stora betalningsbalansrubbningsar, ökade protektionistiska tendenser samt fortsatta skuldproblem i u-länderna är det av

största vikt att i-länderna söker samordna sin ekonomiska politik för att uppnå högre tillväxt. Detta kräver ändringar av den ekonomiska politiken i en rad i-länder.

- Budgetunderskottet i USA måste minskas snabbare än planerat. Detta skulle ge möjlighet till lägre räntor, sjunkande dollarkurs och ett minskat bytesbalansunderskott och därmed motverka protektionistiska tendenser. Samtidigt är det av vikt, att Japan och vissa överskottsländer i Europa följer en något mer expansiv politik. Detta bör kunna ske utan risk för inflationistiska återverkningar. En anpassning i denna riktning skulle kompensera en nedgång till en mera hållbar nivå i USA:s inhemska efterfrågetillväxt.
- Behovet av att öka flexibiliteten i ekonomierna i Europa via åtgärder på utbudssidan kvarstår. En minskning av statliga industri- och exportsubventioner i i-länderna skulle också kunna bidra till ökad tillväxt.
- De nuvarande protektionistiska tendenserna måste omedelbart vändas. Norden stödjer till fullo strävandena att snarast möjligt sammankalla en ny multilateral förhandlingsrunda. Under tiden måste bl. a. tidigare åtaganden om 'stand-still' och avveckling av importrestriktioner genomföras. En avveckling av icke-tariffära hinder samt ett ytterligare öppnande av den japanska marknaden vore värdefullt.
- Det ökade valutapolitiska samarbetet till följd av G 5-mötet hösten 1985 välkomnas som ett led i att uppnå bättre anpassade växelkursrelationer, minskade obalanser bland industriländerna samt högre tillväxt bl. a. genom en bättre samordning av den ekonomiska politiken i de fem stora industriländerna. Dessa länder tycks nu i ökad utsträckning godta regerings- och centralbanksingripanden för att influera växelkurserna. I samband med de kommande diskussionerna om förbättringar av det internationella monetära systemet finns det anledning att närmare diskutera hur man mer stadigvarande ska kunna förverkliga denna förändrade inställning.
- Norden har anslutit sig till den hittillsvarande strategin för att hantera skuldproblemen i u-länderna. Denna strategi, som har tagit sikte på att ta upp problemen från fall till fall, förutsätter intern anpassning i ifrågasvarande länder, gynnsamma yttre faktorer för deras exporttillväxt såsom hög, stabil tillväxt i i-länderna och en liberal handelspolitik samt tillräcklig finansiering. För låginkomstländerna krävs ökat utvecklingsbistånd. Fondens roll i skuldhanteringen är central.
- De resultat, som hittills uppnåtts på skuldområdet, är emellertid bräckliga. Mot denna bakgrund finner Norden det vid årsmötet framlagda amerikanska förslaget om att kombinera fortsatt anpassning med en högre tillväxt i skuldländerna intressant och väl värt ett studium. Detta aktualiserar också vikten av ett ökat samarbete mellan fonden och Världsbanken. Norden ställer sig positiv till ett sådant utvidgat samarbete, som dock inte får ändra de båda institutionernas karaktär.

- För den tillfälliga utvidgade låneanordningen inom fonden – Enlarged Access Policy (EAP) – har Norden, mot bakgrund av den vanskliga betalningsbalanssituationen för åtskilliga länder, i första hand förordat oförändrade utlåningsmöjligheter. Liksom tidigare har Norden önskat en moderat tilldelning av särskilda dragningsrätter (SDR).
- Fonden borde genom sin övervakning söka medverka till en bättre samordning av den ekonomiska politiken mellan de större i-länderna. Norden har också välkomnat fondens ökade möjligheter att via s. k. förstärkt övervakning bidra till att normalt marknadstillträde underlättas för skuldländer med väl genomförda anpassningsprogram. Samtidigt har det särskilt betonats, att fonden aldrig får uppfattas som en "lånegarant" gentemot de privata långivarna.

4 Nordiskt agerande i OECD

Det nära nordiska samarbetet i anknytning till OECD:s verksamhet på det ekonomisk-politiska området fortsatte under 1985. Detta samarbete tar sig uttryck i såväl löpande kontakter mellan de nordiska ländernas delegationer vid OECD som samråd inför större enskilda händelser.

OECD:s generalsekreterare Paye besökte flera av de nordiska länderna i februari 1985. Han fick därvid tillfälle att ta närmare del av nordiska synpunkter på inriktningen av OECD:s arbete och på den internationella ekonomiska utvecklingen. Dessa synpunkter utvecklades vidare vid ministerrådsmötet i april, som på sedvanligt sätt föregåtts av samråd beträffande de nordiska inläggen. Bl. a. framhölls där vikten av att ekonomisk-politiska åtgärder vidtogs utanför USA för att stimulera tillväxten och därmed underlätta konsolideringen av den federala budgeten därstädes. Med detta uttalande åsyftades främst Japan men även några av de större länderna i Västeuropa. En mer livaktig efterfrågan i Europa skulle också göra det lättare att komma till rätta med de strukturproblem som de facto existerar. I samband härmed presenterades den nordiska handlingsplanen för full sysselsättning och ekonomisk utveckling som exempel på en för flera länder gemensam aktion i syfte att åstadkomma ökad tillväxt.

Vid det nordiska finansministermötet i november 1985 antogs ett dokument som redovisar en gemensam nordisk syn på den internationella ekonomiska utvecklingen och som kan tjäna som underlag för de nordiska ländernas inlägg vid kommande sammankomster inom OECD och i andra internationella fora.

5 NÄVF:s kontakter med ÄK-industri

Som ett led i NÄVF:s arbete på kapitalliberaliseringsområdet har kontakt etablerats med ämbetsmannakommittén för industripolitik. Syftet med dessa kontakter är att söka få en samlad bild av i vilken utsträckning de

nordiska ländernas regler och praxis på valuta- och etableringsområdena hindrar eller försvårar industrisamarbete över gränserna. I de interna överläggningarna i respektive kommitté, bl. a. i samband med uppföljningen av Nordiska rådets rekommendation om en friare nordisk kapitalmarknad (nr 3/1984), har framkommit att valuta- och koncessionsregler stundom hänger samman vad gäller etableringsrätt i vid mening. Mot denna bakgrund finns det behov av samråd mellan de båda kommittéerna.

I ett första steg har NÄVF:s och ÄK-industrin:s samarbete inriktats på att identifiera de enskilda regler eller den praxis som kan försvåra industriellt samarbete över gränserna i Norden. Särskild uppmärksamhet har därvid ägnats åt de svårigheter som kan uppkomma för mindre företag. En närmare redovisning av resultatet av samarbetet mellan de båda kommittéerna kommer att läggas fram när detta granskningsarbete slutförts.

6 Ändringar i de nordiska ländernas valutaregleringar

De senaste årens omfattande liberaliseringar i *Danmark* har nu förts vidare under 1985. Med effekt från den 1 juni 1985:

- sänktes minimilöptiden för danska företags finansiella lån i utlandet från fem till ett år. Bakgrunden var att sådana finansiella lån kunde förlängas genom upptagande av nya ettåriga lån. Då detta resulterat i att en stor del av tidigare upptagna lån med en ursprunglig löptid på fem år avlöstes av ettårslån, fanns ej längre någon grund att hålla kvar kravet på längre löptider för nya låntagare,
- höjdes frigränserna för såväl ingående som utgående direkta investeringar från 5 respektive 2 miljoner DKK till en enhetlig årlig limit om 10 miljoner DKK. I praxis föreligger det inte några restriktioner, eftersom ansökningar på belopp överstigande 10 miljoner DKK regelmässigt beviljas,
- höjdes frigränsen för sådana valutatransaktioner som ej omfattas av valutakungörelsens regler från 25 000 till 40 000 DKK.

Dessutom har Danmarks Nationalbank infört en liberal praxis avseende valutainlåningars förvärv av utländska, icke-börsnoterade värdepapper i de fall där köpet kan karakteriseras som en genuin portföljinvestering i utlandet.

Ändringarna i valutaregleringen i *Finland* sedan föregående redovisningstillfälle omfattar bl. a. följande:

- sedan början av december 1984 har bankerna givits större möjligheter att förmedla utländska krediter till finländska låntagare. Dessutom ökades bankernas befogenheter att bevilja utländska låntagare krediter och att bedriva utländsk fondhandel. En förutsättning för denna rent internationella bankverksamhet är dock att den refinansieras med krediter från utlandet. Vidare tilläts försäkringsbolagen att på vissa villkor placera medel, som influtit från den utländska försäkringsrörelsen, i utländska aktier,

- fr. o. m. den 1 mars 1985 gav Finlands Bank valutabankerna möjligheten att förmedla utländska valutaoptioner, dock ej i finska mark, till inhemska företag. Dessutom får företagen sluta valutaoptionskontrakt direkt med valutautlåning efter särskilt tillstånd från Finlands Bank,
- med verkan fr. o. m. den 24 juni 1985 stoppades, tillsvidare, försäljningen till utlandet av börsnoterade "masskuldebrev" denominerade i finska mark. Denna försäljning hade ökat snabbt och därvid medfört en alltför stark inströmning av likviditet,
- reglerna avseende valutabankernas och företagens verksamhet på terminsmarknaden preciserades och förenklades den 1 september 1985. Bl. a. görs kopplingen mellan deltagandet på terminsmarknaden och de faktiska valutakursriskerna tydligare.

Under årets lopp har valutalagstiftningen i Finland varit föremål för en grundlig översyn. Ett nytt förslag till valutalag har nyligen överlämnats till riksdagen för godkännande. Förslaget till valutalag, som beräknas träda i kraft den 1 januari 1986, innehåller i stort sett samma valutareglingsbefogenheter som existerande lagstiftning på området. Ett nytt drag är att reglering av löpande transaktioner endast blir möjlig för att avvärja allvarliga störningar i samhällsekonomin. I övrigt är löpande transaktioner, efter äkhetsprövning, i princip fria (med vissa undantag i samband med bilaterala och multilaterala betalningsavtal). Dessutom bör noteras att en omskrivning av valutabestämmelserna har påbörjats i syfte att göra dem enklare och mer överskådliga.

I juli fastställdes i *Island* nya regler rörande valutakonton i inhemska banker. Bl. a. gäller att:

- privatpersoner och företag kan öppna valutakonton. Behållningarna får användas till betalning av alla varor som fritt kan importeras och för köp av alla slags tjänster, inklusive reseutgifter,
- exportörer kan öppna s. k. exportkonton för exportintäkter i utländska valutor. Behållningarna får användas till betalning av import eller andra utgifter i utlandet med anknytning till verksamheten inom sex månader från insättnings tidpunkten. Dessutom kan kontot användas för betalning av reseutgifter,
- såväl vanliga valutakonton som exportkonton kan öppnas i samtliga valutor som noteras dagligen av Sedlabanki. Bankerna får själva fastställa räntesatserna. Vissa företag äger rätt att, efter överenskommelse med respektive bank, använda sig av checkar för att fullgöra betalning av kontraktsenliga utländska fordringar.

Följande ändringar har företagits i valutaregleringen i *Norge* sedan föregående rapporttillfälle:

- Bindningstiden för medel som norskt företag håller på valutakonto har upphävts. Valutabankerna får fritt öppna konto i utländsk valuta för norska verksamheter som har såväl intäkter som utgifter i sådan valuta. För företag som endast har intäkter *eller* utgifter i utländsk valuta krävs tillstånd från Norges Bank för öppnande av valutakonto,

- Privatpersoner och företag ges möjlighet att förvärva börsnoterade obligationer denominerade i utländsk valuta. Beloppsgränserna är 1 respektive 5 miljoner NOK. Tillstånd måste dock sökas hos Norges Bank i varje särskilt fall. Redan tidigare har norska företag givits möjlighet till placeringar i utländska obligationer för kurssäkringsändamål.
- Möjligheterna till terminshandel av valutor har vidgats till att omfatta kurssäkring i anknytning till avgivande av anbud om leverans av varor och tjänster. Vidare får valutabanker ingå (dvs. sälja) valutaoptionskontrakt utan särskilt tillstånd. Slutligen kan valutabank, efter tillstånd, köpa valutaoptioner från annan valutainlåning än bank.
- Lån i utländsk valuta får endast lämnas av valutabank till sådan valutainlåning som erhållit tillstånd att uppta dylika lån. Tidigare har tillstånd ej erfordrats.
- Mot bakgrund av ett omfattande kapitalinflöde och en stark penningmängdtillväxt blev tillståndet för utlåningar att köpa obligationer för upp till 1 miljon NOK per person upphävt i november 1984.

Den svenska valutaregleringen har inte blivit föremål för några större ändringar under redovisningsperioden. Riksbankens valutastyrelse beslöt dock i mars 1985 att öka möjligheterna för valutabankerna att göra korta avistaaffärer med utländsk bank i utländsk valuta mot svenska kronor. Samtidigt uppmjukades reglerna för terminsaffärer, innebärande bl. a. att valutabankerna tillåts göra terminsaffärer inte bara med utländsk bank utan även med annan valutautlåning samt att sådana affärer i utländsk valuta mot annan utländsk valuta på obegränsad tid tillåts.

Den s. k. valutakommittén framlade i november 1985 en slutlig rapport om den svenska valutaregleringens framtida utformning och inriktning. Kommittén har ej kunnat enas om några långtgående förändringar i valutaregleringen. Majoriteten anser att valutaregleringen utgör ett stöd för penning- och valutapolitiken, inte minst påtagligt i nuvarande läge med stora obalanser i ekonomin. Minoriteten däremot menar att starka principiella skäl talar för en total avveckling och att en sådan avveckling bör inledas snarast.

Kommittén har dock enats om att rekommendera avreglering vad gäller följande transaktionskategorier:

- guld,
- höjning av beloppet för förvärv av rekreationsbostad i utlandet för privatpersoner till 1 miljon SEK per hushåll,
- deltagande i fond- och nyemissioner motsvarande innehavet av utländska börsnoterade aktier.

Vidare förordas liberalare tillståndsgivning innebärande:

- förtida återbetalning av vissa utlandslån bör medges,
- krav på finansiering utomlands av utgående direktinvesteringar mildras,
- vidgade möjligheter att förvärva utländska, börsnoterade aktier. Som exempel har angetts innehav av utländska aktier som medför ett stöd för innehavarens rörelse utan att innebära en direktinvestering,

- möjlighet för företag att förvärva utländska obligationer i kurssäkrings-syfte,
- ytterligare förenklingar beträffande terminsaffärer,
- uppmjukning av reglerna om svensk anknytning i kredit- och garanti-givning för valutabankerna.

Kommittén föreslår dessutom att vissa viktiga transaktionskategorier som för närvarande regleras formellt men ej reellt uttryckligen anges som undantag från förbuden i valutalagen. Detta gäller bl. a. utgående och ingående direktinvesteringar efter äkthetsprövning och avyttring av börs-registrerade svenska aktier.

Valutakommitténs betänkande har överlämnats till regeringen, som efter sedvanlig remissbehandling väntas lägga proposition till riksdagen under våren 1986.

7 Förbättring av statistiken över kapitalrörelser i Norden

Den av NÄVF i april 1982 tillsatta arbetsgruppen för statistik över kapitalrörelser har fortsatt sitt arbete enligt de riktlinjer som NÄVF faststälde i oktober 1984. Arbetsgruppen fungerar i huvudsak som ett forum för överläggningar och informationsutbyte på statistikområdet mellan de nordiska länderna, bl. a. som ett led i förberedelserna för motsvarande arbete inom OECD:s ram.

8 Utvecklingen på växelkursområdet i Norden

8.1 Möjligheterna att förbättra det nordiska valutasamarbetet

I ett yttrande har Nordiska rådet hemställt till ministerrådet "att förbättra det valutapolitiska samarbetet i Norden". I betänkandet från rådets ekonomiska utskott sägs att utskottet vid flera tillfällen tagit upp frågan, men att ministerrådet underlåtit att svara. Därvid hänvisas särskilt till utskottets uttalande från augusti 1983 angående en rapport om valutapolitiska konsultationer i Norden som sammanställts av NÄVF. Enligt utskottet skulle detta uttalande ej alls ha beaktats i ministerrådets redogörelser.

Med anledning av dessa synpunkter bör först erinras om att ifrågavarande uttalande tas upp redan i det ministerrådsförslag om riktlinjer för ekonomisk politik och nordiskt ekonomiskt samarbete som lades fram inför rådets session 1984. I det valutapolitiska avsnittet i detta förslag finns en direkt referens till utskottets uttalande liksom kommentarer till frågan om konsultationer och information vid valutakursändringar.

Vad sedan gäller det sakliga innehållet i rådets yttrande synes en huvudpunkt vara att varje nordiskt land bör eftersträva att få till stånd konsultationer med övriga länder i Norden innan beslut om växelkursjustering tas. Den förbättrade samarbets- och informationsordning som de nordiska finansministrarna ställde sig bakom i sitt uttalande av den 20 juni 1983 –

och som överensstämmer med slutsatserna i NÄVF:s ovannämnda rapport – anses alltså inte tillräcklig.

Frågan om förhandskonsultationer behandlades utförligt i NÄVF:s utredning. De slutsatser som därvid nåddes förefaller alltså gälla. Utgångspunkten är det faktum att de nordiska länderna har valt olika växelkursregimer. Danmark har knutit sin valuta till det europeiska valutssystemet (EMS), Finland, Norge och Sverige har valt indexstyrda kursregimer, medan den isländska kronan följer en styrd flytande kurs (s. k. managed floating). En nordisk ordning med förhandskonsultationer vid formella kursändringar skulle vara förenad med vissa svårigheter vad gäller Danmarks deltagande. De kursjusteringar, som företas inom EMS, framkommer ju vanligen efter förhandlingar mellan deltagarländerna i systemet. Vidare förefaller det svårt att för Islands del fastställa riktlinjer för de kursändringar som skulle påkalla konsultationer. Slutsatsen blir alltså att en avtalsbunden procedur i praktiken fick begränsas till att gälla fullt ut för endast tre nordiska länder.

Även rent allmänt – oavsett växelkursregim – ter det sig svårt att formalisera en nordisk förhandsprocedur vid kursjusteringar. Beslut om kursjusteringar måste ofta fattas snabbt och behandlas med största diskretion. Detta gör det svårt, och stundom omöjligt, att genomföra överläggningar som har karaktären av reella konsultationer. Ekonomiska utskottet förefaller dela denna uppfattning. I det aktuella uttalandet sägs att en informationsprocedur av den typ NÄVF föreslagit kan vara acceptabel i de fall en konsultationsprocedur ej är praktiskt genomförbar.

Sammanfattningsvis kan sägas att den utvidgade nordiska informationsordning som tillkom 1983 innebär att varje nordiskt land skall eftersträva att lämna information i så god tid som möjligt innan planerade kursåtgärder vidtas. Detta får under nuvarande förhållanden anses vara "ett så nära valutapolitiskt samarbete i Norden som är praktiskt möjligt", vilket är det mål ekonomiska utskottet har uppställt. I detta sammanhang bör understrykas att det inom ramen för tillämpningen av informationsordningen slagits fast, att plikten att informera inte bara avser förestående beslut om kursändringar av traditionellt slag, utan även åtgärder som betecknas som tekniska kursjusteringar, t. ex. inom ett etablerat fluktuationsområde. Med andra ord skall information om växelkursåtgärder alltid lämnas till övriga nordiska länder så tidigt som möjligt oavsett åtgärdens formella klassificering.

Självfallet är det i och för sig tänkbart med ett specifikt nordiskt kursarrangemang, t. ex. i form av ett fastkurssystem. Som närmare utvecklats i NÄVF:s rapport från 1983, förutsätter emellertid ett sådant system att det finns politiska förutsättningar för ett mycket närmare samarbete inom andra delar av den ekonomiska politiken. Valutapolitiken kan inte avskiljas från den ekonomiska politiken i övrigt och bli föremål för ett fristående mellanstatligt samarbete. Den ekonomiska utvecklingen i industriländerna

under de senaste åren kan sägas ha inneburit att det nära sambandet mellan särskilt valuta- och penningpolitik blivit allt tydligare. Exempelvis har de internationella kapitalrörelsernas snabbt växande betydelse, delvis till följd av fortgående kapitalliberalisering, samt det faktum att förväntningar rörande den ekonomiska politikens utformning kommit att spela en större roll för växelkursutvecklingen, gett ökad tyngd åt slutsatserna i 1983 års rapport. Först när det valutapolitiska samgåendet kombineras med en bred ekonomisk-politisk koordinering skapas förutsättningar för ökad växelkursstabilitet mellan valutorna ifråga.

En sådan förbättrad stabilitet inom ett valutasamarbete i Norden innebär givetvis inte att instabiliteten gentemot huvudvalutorna i världsekonomin förändras. För att få till stånd mindre svängningar mellan dessa huvudvalutor, och därmed ett stabilare valutasystem globalt sett, krävs – på liknande sätt som för ett fungerande regionalt valutasamarbete – en betydande grad av ekonomisk-politisk konvergens mellan de viktigaste industriländerna. Det utvidgade samarbete som under 1985 inletts mellan dessa länder inom den s. k. Femgruppen kan ses som ett steg i rätt riktning och har därför välkomnats från nordisk sida.

8.2 Kursutvecklingen för de nordiska valutorna

Under redovisningsperioden (15 oktober 1984–15 oktober 1985) har följande beslut fattats om kursändringar för de nordiska valutorna eller om viktiga tekniska ändringar i de kursarrangemang som tillämpas:

- För *Danmarks* del genomfördes på italienskt initiativ en kursjustering inom EMS som trädde i kraft den 22 juli 1985. Ändringen, som var den första i systemet sedan mars 1983, innebar att de bilaterala paritetskurserna gentemot den italienska liran justerades. Ändringen för den danska kronan, liksom för övriga valutor i EMS' växelkurssamarbete exklusive liran, uppgick till +2 procent, medan ändringen för liran uppgick till –6 procent. Detta innebar en devalvering av liran gentemot övriga valutor med 7,8 procent. Den danska kronans centalkurs gentemot den europeiska valutaenheten (ECU) ändrades vid kursjusteringen från 8,14 till 8,13 DKK. Det kan tilläggas, att övriga nordiska länder informerades av de danska myndigheterna omedelbart efter det att EMS-kursjusteringen vidtagits den 20 juli.
- I *Finland* har inga ändringar i växelkurspolitiken vidtagits under redovisningsperioden.
- Den *isländska* regeringens målsättning i den nationalbudget för 1985 som framlades i oktober 1984 var att valutakursändringen under loppet av 1985 skulle begränsas till 5 procent. Lönehöjningar under oktober–november 1984 nödvändiggjorde dock en devalvering på 12 procent den 20 november 1984, dock utan att målsättningen för 1985 ändrades. Under första halvåret 1985 reducerades kronans kurs gradvis med 5 procent. Efter ytterligare lönestegringar beslutades att låta kursen falla

yterligare 5 procent under andra halvåret. Syftet med beslutet är att kompensera exportindustrin för kostnadshöjningar och därmed bevara konkurrenskraften.

- Med utgångspunkt i den nya lagen för Norges Bank och penningväsendet har finansdepartementet i *Norge* utformat föreskrifter för kronans kursordning. Dessa föreskrifter (av den 15 augusti 1985) innebär i huvudsak en formalisering av nuvarande arrangemang. En nyhet är dock att de tillåtna fluktuationsmarginalerna ($\pm 2,25$ procent) omkring riktvärdet för kursindex (100) nu offentliggörs. Dessutom bestäms att Norges Bank genom sina interventioner tills vidare skall välja ett kursläge i den översta kvartilen av fluktuationsområdet (101,13 till 102,25).
- I *Sverige* har också beslut fattats om att offentliggöra det intervall inom vilket valutakursindex skall tillåtas fluktuera. Beslutet, som togs den 27 juni 1985, innebär att fluktuationerna i fortsättningen kommer att begränsas till högst 1,5 procent under respektive över riktvärdet 132. Index kommer alltså att kunna röra sig mellan lägst 130 och högst 134. Beslutet innebär en krympning av intervallet. Tidigare hade riksbanken arbetat med ett icke offentliggjort intervall som tillåtit fluktuationer med $\pm 2,25$ procent.

Vid sidan av beslut om kursjusteringar påverkas kursrelationerna mellan de nordiska valutorna av mera marknadsbestämda kursförändringar mellan huvudvalutorna, i synnerhet US dollar, tyska mark och engelska pund. Liksom i tidigare årsberättelser visas dessa kursförskjutningar nedan med användande av den särskilda dragningsrätten (SDR) som räkneenhet. SDR är sammansatt av fastställda mängder av de fem internationella huvudvalutorna (US dollar, tyska mark, japanska yen, engelska pund och franska francs).

Tabell 1 nedan visar de totala kursförändringarna gentemot SDR, vilka uppkommit dels genom kursjusteringsbeslut, dels genom marknadsbestämda förskjutningar mellan huvudvalutorna. Under redovisningsperioden har – frånsett den isländska kronan – samtliga nordiska valutor apprecierat gentemot SDR, varvid den största förändringen inträffat för den danska kronan.

I tabell 1 redovisas även kursförändringarna gentemot SDR sedan januari 1982. Härav framgår att, utöver den omfattande deprecieringen av den isländska kronan, de största förskjutningarna skett mellan den danska kronan samt den finska marken å ena sidan och den svenska kronan å den andra. I diagram 1 visas de nordiska valutornas förändringar gentemot SDR sedan 1980.

Tabell

Kursförändring (i procent för de nordiska valutorna och vissa huvudvalutor gentemot SDR

	Redovisningsperioden 15 oktober 1984– 15 oktober 1985	Perioden 4 januari 1982– 15 oktober 1985
Nordiska valutor gentemot SDR:		
DKK	+ 9,2	-16,8
FIM	+ 5,2	-16,6
NOK	+ 5,5	-19,4
SEK	+ 2,4	-24,0
ISK	-24,5	-75,5 ¹
Huvudvalutor gentemot SDR:		
USD	- 7,2	+10,2
GBP	+ 8,2	-19,5
DEM	+ 9,5	- 7,5
JPY	+ 6,9	+11,4

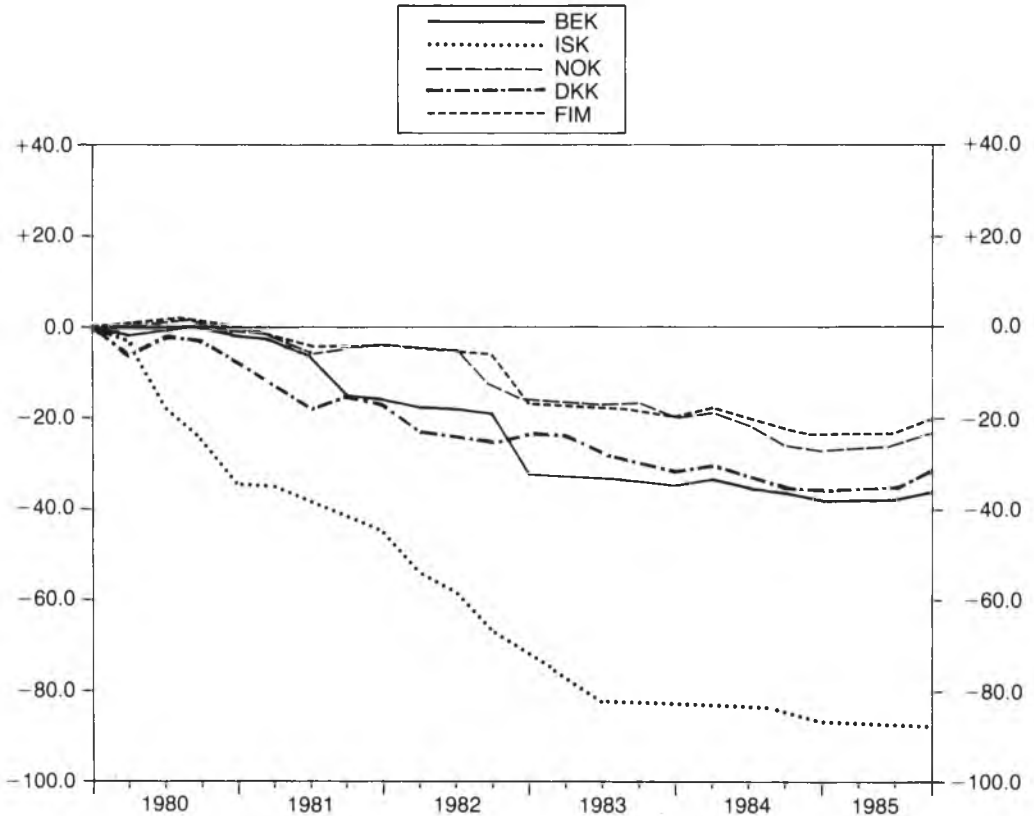
+ appreciering

- depreciering

¹ räknat från 1982-01-14

Diagram 1.

Procentuella kursändringar för de nordiska valutorna i förhållande till SDR

Bas: växelkurserna vid årsskiftet 1979/80
 (+ = appreciering, - = depreciering)

9 Nordiska ekonomiska forskningsrådet

Nordiska ekonomiska forskningsrådets uppgift är att medverka till att analyser och utredningar genomförs om det ömsesidiga ekonomiska beroendet mellan de nordiska länderna och om förutsättningarna för ett närmare ekonomiskt samarbete i Norden.

Forskningsrådet har för 1985 en budget om ca 2 miljoner NOK. Av detta används 2/3 som direkt stöd till forskningsprojekt. För närvarande pågår 14 projekt till vilka stöd lämnats efter ansökan till rådet. Vid urvalet av projekt som skall stödjas fäster rådet stor vikt vid att resultaten skall kunna ha betydelse för utformningen av den ekonomiska politiken i de nordiska länderna.

Rådet har under 1985 beställt en utredning om de sociala transfereringssystemen i de nordiska länderna. Utredningen kommer att föreligga i början av 1986.

Forskningsrådet har vidare arrangerat ett forskningsseminarium om "selektivt statligt stöd till industrin". Syftet var att få en översikt över kunskaperna om stödets effekter samt att identifiera intressanta forskningsprojekt på området. Det föreligger en skriftlig rapport från seminariet. Rådet har dessutom under 1985 arrangerat ett ekonomisk-politiskt seminarium om "Långsiktiga verkningar av statliga budgetunderskott". Vid seminariet diskuterades utformningen av den ekonomiska politiken i situationer med stor och stigande statsskuld, vilket är ett aktuellt problem i flera av de nordiska länderna. Föredragen vid seminariet kommer att publiceras i forskningsrådets årsbok.

Slutligen kan noteras att den utredning om orsakerna till och effekterna av de nordiska ländernas devalveringar 1982 vilken behandlades vid ett seminarium 1984 publicerades i april 1985. Utredningen, som rubricerats "Devalveringar – ett inslag i de nordiska ländernas stabiliseringspolitik", har utförts av professor Johan Lybeck från Göteborgs Universitet.

Kapitel XVI

Industripolitikk

1. Hovedområder i det nordiske industripolitiske samarbeidet

1.1 Arbeidsplan for det nordisk industripolitiske samarbeidet.

Nordisk ministerråd (industriministrene) vedtok i 1982 en arbeidsplan for "översyn över det nordiska industripolitiska samarbetet". Planen ble oversendt Nordisk råd til orientering og presentert ved sesjonen 1982 i Helsingfors.

Planen var formulert som en rekke oppdrag til daværende nordisk embetsmannskomiteé for industri og energipolitikk og forutsatte jevnlig rapportering fra embetsmannskomiteéen til industriministrene. En omfattende rapport fra embetsmannskomiteéen var vedlagt årsberetningen for 1983. Det videre arbeid med oppgavene fremgår av punktene nedenfor.

1.2. Teknisk FoU.

Den tekniske FoU-virksomheten øker i samtlige nordiske land. Betydelige kostnader er involvert i slike prosjekter. Dette stiller krav til den totalramme som kan utnyttes samt til de enkelte prosjekters lønnsomhet. Betydelige fordeler kan oppnås gjennom økt nordisk samarbeid som bl. a. kan bidra til å dele kostnader og øke mulighetene for tekniske og økonomisk lønnsomme prosjekter.

I nordisk sammenheng har Nordisk Industrifond og NORDFORSK (jfr. punkt 2.1 og 3.2) til oppgave å fremme FoU-samarbeid. Tilgjengelige ressurser i nordisk sammenheng representerer begrensede muligheter til innsatser. Øket samarbeid mellom nasjonale FoU-organer er derfor fortsatt viktig for økt nordisk FoU-samarbeid. Siktemålet må være en bedre utnyttelse av de ressurser som samlet satses på dette området i de nordiske land.

1.2.1 Det tekniske FoU-programmet

I arbeidsplanen understrekes viktigheten av et fortsatt intensivt nordisk samarbeid om teknisk forskning og utvikling. Nordisk Industrifond og NORDFORSK ble spesielt fremhevet i denne sammenheng. Det ble videre understreket at industrifondets ressurser måtte økes for fullt ut å utnytte fondets rolle som initiativtaker og katalysator i det nordiske tekniske FoU-samarbeidet. Et annet viktig element var en effektiv utnyttelse av eksisterende organer og at resultater av FoU-prosjekter videreføres til produkt-utvikling og industriell utnyttelse i nordisk sammenheng.

Embetsmannskomiteéen nedsatte på denne bakgrunn en arbeidsgruppe som i samarbeid med nasjonale organer på FoU-området skulle fremme

forslag til samarbeidsprosjekter. Arbeidsgruppens rapport, "Økat nordisk teknisk FoU-samarbete" ble avgitt i 1983 og er utgitt i Nord-serien.

En nærmere redegjørelse for forslagene finnes i denne rapporten og på s. 219–222 i årsberetningen til Nordisk Råds sesjon i 1984.

Gjennomføring av de foreslåtte aktivitetene ble i 1983 beregnet til 39 mill SEK over Nordiske fellesbudsjett i treårsperioden 1985–1987. Av disse midlene var det forutsatt at 60% skulle kanaliseres via Nordisk Industrifond.

Prinsipprogrammet for teknisk FoU-samarbeid ble godkjent av Nordisk ministerråd (industriministrene) 27. oktober 1983. Høsten 1984 besluttet Ministerrådet å benytte 5 mill NOK av midlene til datahandlingsplanen til delvis igangsettelse av det tekniske FoU-programmet. Ministerrådet stilte i Nordisk handlingsplan for økonomisk vekst og full sysselsetting til disposisjon en tilsagnsramme på inntil 16 170 000 NOK for 1986 og inntil 17 080 000 NOK for 1987. Programmet kan dermed gjennomføres omtrent i samsvar med det opprinnelige programmet, men på et senere tidspunkt enn antatt.

1.2.2 De enkelte aktiviteter i FoU-programmet

Gjennomføring av prosjektforslagene i det tekniske FoU-programmet forutsetter aktiv medvirkning fra Nordisk Industrifond og NORDFORSK, NORDINFO og nasjonalt ansvarlige FoU-organer. Planleggingsaktiviteter startet opp etter at flerårig finansiering av programmet var fastlagt i mars 1985. På grunn av arbeid med betydelige organisasjonsmessige forandringer i Industrifondet og NORDFORSK er forberedelsene blitt noe forsinket.

De midler som kanaliseres gjennom Nordisk Industrifond kommer først og fremst til å utnyttes til følgende aktiviteter:

- kollektive forskningsprogram
- store nordiske samarbeidsprosjekter
- industriforskerutdannelse
- samarbeid mellom regionale (desentraliserte) tekniske informasjonssentraler.

De midler som administreres av embetsmannskomiteén for industripolitikk kommer i første rekke å benyttes til:

- system for bedriftsinformasjon
- høyere teknisk utdannelse, videreutdannelse og grunnforskning.

Både Nordisk Industrifond og embetsmannskomiteén vil vurdere å støtte andre aktiviteter som ligger på linje med forslagene i det tekniske FoU-programmet.

En evaluering av samarbeidsprogrammet vil bli foretatt etter annet virksomhetsår av embetsmannskomiteén for industripolitikk i samarbeid med Nordisk Industrifond og NORDFORSK.

1.2.3 Status for de ulike aktivitetene i FoU-programmet

Utgangspunkt for det tekniske FoU-programmet var et *økt samarbeid mellom nasjonalt ansvarlige FoU-organer*, bl. a. informasjonsutveksling om organisasjonenes ansvarsområde og utviklingsplaner, personlige kontakter på ulike nivåer samt diskusjoner om konkrete planer og prosjekter. Kostnadene ved et utvidet samarbeid på dette området skulle i prinsipp dekkes over nasjonale budsjetter.

Ministerrådet konstaterer at samarbeidet mellom de nasjonalt ansvarlige FoU-organer er under videreutvikling. Det er bl. a. gjennomført kontaktkonferanser, tjenestemannsutvekslinger, prosjektsamarbeid og samfinansiering av prosjekter.

Kollektive forskningsprogram. I FoU-programmet ble det vedtatt å foreta en gjennomgang av muligheter for å samordne kollektive forskningsprogrammer innen ulike bransjer og innen konkrete programmer. NORD-FORSK planlegger å starte en slik gjennomgang i begynnelsen av 1986 i samarbeid med nasjonale organer. Planlegging av konkrete programaktiviteter antas å kunne påbegynnes i annet halvår 1986.

Store nordiske samarbeidsprosjekter. Planlegging av prosjektene startet siste kvartal 1985 i samarbeid mellom Nordisk Industrifond og NORD-FORSK. Bl. a. er materialteknikk og produksjonsteknikk innen verkstedsindustrien nevnt som egnede samarbeidsområder.

Nordisk industriforskerutdanning. Industrifondet har bevilget midler til denne delen av programmet som innebærer samarbeid mellom en industribedrift i et nordisk land og en eller flere tekniske høyskoler i annet nordisk land.

Akademiet for de Tekniske Videnskaber, ATV, har påtatt seg å administrere programmet. Industrifondet har oppnevnt en styringsgruppe som skal bistå ATV med planlegging og gjennomføring av programmet. I 1986 antas 8 personer å kunne påbegynne sin utdanning, og antallet ventes å øke til 16 personer de kommende år. Prøveperioden er forutsatt å vare minst 3 år.

Samarbeid mellom regionale (desentraliserte) tekniske informasjonsentraler. En kontaktgruppe er opprettet og den har mottatt midler fra Industrifondet for å planlegge det fremtidige samarbeidet. En planleggingskonferanse ble holdt i slutten av 1985.

System for bedriftsinformasjon. Prosjektforslag er under utarbeidelse av NORDINFO i samarbeid med eksperter på bedrifters informasjonsbehov.

Prosjektet "*Høyere teknisk utdanning, videreutdanning og grunnforskning*" har mottatt midler fra det tekniske FoU-programmet. Ordning med samarbeid om spesialisering av sivilingeniørutdanning ble påbegynt i 1985. Det er etablert en utvekslingsordning for studenter på tekniske høyskoler i de nordiske land. Det avsluttende spesialiseringsår foregår ved en institusjon i annet nordisk land enn hjemlandet. I oktober 1985 var 10 teknologer opptatt i ordningen, og antallet kandidater ventes å øke.

1.3 Tiltak for å lette industrielt samarbeid og bedriftsetablering over grensene i Norden

De nordiske industriministre ga i februar 1982 embetsmannskomiteén i oppdrag å "verke for att lättnader i gällande bestämmelser i de nordiska länderna genomförs där detta är möjligt inom ramen för de nordiska ländernas ekonomiska politik och internationella åtaganden för att ge nordiska industriella projekt bättre förutsättningar när det gäller investeringar, etablering och tillgång till kapitalmarknaderna i de nordiska länderna".

I januar 1983 besluttet industriministrene at: "nordiska medborgare, som flyttar till ett nordiskt land, i princip bör likställas med landets egna medborgare när det gäller rätten att driva selvständig industri eller hantverksnäring, att förvärva fastighet för eget bostads- eller för näringsändamål och att stifta, vara verkställande direktör eller ingå i styrelsen för aktiebolag".

Beslutningen innebar at visse forandringer i nasjonal lovgivning var nødvendig i Finland, Island, Norge og Sverige. Reglene i Danmark har i flere år vært liberalisert og innebærer at en statsborger i annet nordisk land som ønsker å etablere næringsvirksomhet i Danmark vil bli likestilt med danske statsborgere.

Av den økonomiske handlingsplanen framgår dessuten at Ministerrådet løpende vil vurdere muligheten av å lette nordiske bedrifters adgang til å etablere seg i et annet nordisk land samt å liberalisere kapitalbevegelser.

Embetsmannskomiteén for industripolitikk har på denne bakgrunn arbeidet videre med å analysere mulighetene for å lette etableringer i annet nordisk land for nordiske statsborgere og virksomheter samt liberalisering av kapitalbevegelser. Siktemålet er bl. a. å skape bedre forutsetninger for bedriftsetableringer over grensene. Det vises til rapport fra Nordisk embetsmannskomiteé for industripolitikk om "Industrisamarbeid og porteføljinvesteringer i Norden", jfr. vedlegg til meddelelse om rek 23/1980 til sesjonen i 1986.

Lovendringer er i perioden 1983–1985 gjennomført i Finland, Norge og Sverige. Endringene gjelder *enkeltpersoners* adgang til å stifte aksjeselskap og delta i aksjeselskaps styrer m.v.

I Finland er det gjennomført en endring i loven om aktiebolag, der nordiske statsborgere blir likestilt med finske statsborgere. Ifølge lovendringen kan statsborgere i annet nordisk land uten spesiell tillatelse stifte aksjeselskap og delta i selskapers styre. Dessuten kan inntil halvparten av stifterne og styremedlemmene være bosatt i annet nordisk land. Av styrerepresentantene kan maksimalt en tredjedel være bosatt utenfor Norden eller være statsborger i land utenfor Norden.

I Sverige er det også gjennomført en endring i aktiebolagslagen. Endringen innebærer at nordiske statsborgere blir likestilt med svenske statsbor-

gere med hensyn til deltakelse i aksjeselskapers styre. En forutsetning er at minst halvparten av styrerepresentantene er bosatt i Sverige.

I Norge forberedes liberalisering og forenkling av lovgivningen som regulerer utlendingers adgang til å etablere seg i Norge. Dette gjelder bl. a. lovendring for at erhverv av næringslokaler til eget bruk skal kunne skje konsesjonsfritt og at konsesjonsplikten for aksjeehverv reduseres. Et høringsnotat ble sendt ut i 1984 og det tas sikte på å fremme en lovproposisjon våren 1986.

I Island er arbeidet med å liberalisere rettsreglene på etableringsområdet videreført i 1985 uten at det er fremlagt forslag til lovendringer. Den 9. mai 1985 vedtok Alltinget en resolusjon om betydelig revisjon av all lovgivning vedrørende etablering av utenlandske bedrifter i Island. Det er en forutsetning at endring i rettsreglene på dette området blir sett under ett. Det er vedtatt å vente med særskilte lovendringer vedrørende nordiske statsborgere og bedrifter mens regjeringen arbeider med oppfølging av den vedtatte resolusjonen.

OECDs kapitalkode representerer en begrensning m.h.t. mulighetene for å gi nordiske *juridiske personer* særbehandling ved etablering i et annet nordisk land.

Embetsmannskomiteén holder på å utrede om det gjennom etableringsrett og valutabestemmelser kan skapes et friere aksjemarked og lettere muligheter for børsintroduksjon.

Industriministrene besluttet i november 1985 at embetsmannskomiteén for industripolitikk, eventuelt i samråd med embetsmannskomiteén for valuta- og finansielle spørsmål, skulle arbeide videre med etableringsrettslige spørsmål vedrørende industrisamarbeid og porteføljeinvesteringer over landegrensene. Med utgangspunkt i rapporten "Industrisamarbeid og porteføljeinvesteringer i Norden" skal siktemålet for det videre arbeid være å foreslå tiltak for å lette kapitalbevegelser og internordiske etableringer. Forslagene skal i første rekke sikte mot kortere behandlingstid og forenklede rutiner.

1.4 Spørsmål i forbindelse med småbedrifter.

1.4.1 Forslag til ny låneordning i Nordisk Investeringsbank, nordiske innovasjons- og markedsutviklingslån til små og middels store bedrifter, NIM-lån.

På bakgrunn av Nordisk råds rekommendasjon nr 33/1983: "Om tiltak for å stimulere innovasjoner innen næringslivet i Norden", diskuterte ministerrådet i 1984 forslag til ny låneordning, NIM-lån i Nordisk Investeringsbank. Det var imidlertid ikke mulig å oppnå enighet i ministerrådet ut fra en industripolitisk synsvinkel å fremme et ministerrådsforslag om den foreslåtte ordningen.

Nordisk Investeringsbank fikk i den økonomiske handlingsplanen i oppdrag å utrede mulighetene for en selv bærende NIM-låneordning og fremme

forslag til statutter for en slik låneordning. Banken har på denne bakgrunn arbeidet videre med forslaget til ny låneordning, men kommet til at spørsmålet må utredes ytterligere.

Nordisk Investeringsbank framholder at tilgangen på risiko-villig kapital har økt betydelig de senere år. Den låneordning Investeringsbanken har skissert kan ifølge banken neppe gjøres selv bærende uten at det gis muligheter til "vinstandels" og eller konverteringslån, noe som vil stride mot de grunnleggende prinsipper for virksomheten i Nordisk Investeringsbank. Banken har derfor til hensikt sammen med aktuelle nasjonale finansieringsinstitusjoner å foreta en gjennomgang av innovasjons- og markedsutviklingsproblemer for små og mellomstore bedrifter. Finansieringsproblemer vil også bli vurdert, særlig med hensyn til "venture" kapitalmarkedet. Samtidig vil det pågå informasjonsutveksling mellom berørte nasjonale organer og Nordisk Investeringsbank. Når dette arbeidet er gjennomført ønsker banken å ta stilling til behovet og den nærmere utforming av en eventuell NIM-låneordning i Investeringsbanken.

Ministerrådet har tatt til etterretning at Nordisk Investeringsbank har til hensikt å foreta en videre gjennomgang av forslaget til låneordning i samarbeid med aktuelle nasjonale finansieringsinstitusjoner.

1.4.2 Nordisk leverandørdatabase

På bakgrunn av Nordisk råds rek. nr. 19/1982 om nordiske underleveranser, utførte Statens industriverk i Stockholm i 1983 en utredning etter anmodning fra embetsmannskomiteén. Rapporten "Ökade underleveranser i Norden", publisert i Nord-serien i 1983, konkluderer bl. a. med at den databaserte underleverandørsbase som på svensk initiativ var planlagt mellom de verkstedmekaniske bransjeorganisasjonene kunne bli et nyttig hjelpemiddel.

Ministerrådet bevilget i desember 1984 midler til et prosjekt i regi av de mekaniske verksteders bransjeorganisasjoner i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Ministerrådet anså at et slikt prosjekt ville være av stor betydning for små og mellomstore bedrifter.

Prosjektet er utfomet som en forstudie. Formålet er å belyse mulighetene for etablering av en nordisk database for formidling av informasjon mellom de nordiske land mellom leverandører av komponenter og bearbeidings tjenester på den ene side og konstruktører og innkjøpere på den andre side. Siktemålet med forstudien er å utarbeide en komplett rapport med forslag til oversiktlig system for databasens innhold og struktur samt en forsøksdatabase for å belyse realiteten i forslaget om en database for underleverandører. Det er opprettet en referansegruppe for prosjektet og rapport om forstudien ventes ferdig første kvartal 1986.

Ministerrådet har understreket at eventuell etablering av en slik database må baseres på kommersiell drift.

1.5 Multinasjonale selskaper

Etter initiativ fra Nordisk råd, rek.nr. 25/1974, ble det i 1979 presentert en nordisk utredning om multinasjonale selskapers rolle i de nordiske lands økonomier, NU A 1979:19. En tilleggsutredning om de samfunnsøkonomiske effekter av multinasjonale selskaper ble foretatt i 1982 av Industriøkonomisk institutt i Bergen.

Nordisk statistisk sekretariat har gjennom Nordiska utskottet för näringsstatistik påtatt seg å komplettere og modifisere nasjonale statistikker om multinasjonale selskaper. Siktemålet er å oppnå større grad av sammenlignbarhet mellom de nordiske land.

Samråd finner regelmessig sted mellom representanter fra nordiske land i forbindelse med internasjonale møter og forhandlinger om multinasjonale selskaper.

1.6 Statlige støtteordninger.

1.6.1 Subsidierte eksportkreditter i samhandelen mellom de nordiske land

I industriministrenes arbeidsplan fikk embetsmannskomiteén i oppdrag å studere mulighetene for å begrense eller avskaffe subsidierte eksportkreditter i den internordiske samhandel. Forutsetningen var at nordisk industri konkurranseevne på de nordiske lands markeder ikke skulle forrykkes i forhold til leveranser fra land utenom Norden. Da det bl. a. var ønskelig å trekke inn handelspolitiske interesser foreslo embetsmannskomiteén overfor samarbeidsministrene at det ble opprettet en tverrministeriell arbeidsgruppe.

Samarbeidsministrene nedsatte i november 1982 en ekspertgruppe for å vurdere mulighetene for å begrense eller avskaffe statlig støttede eksportkreditter i den internordiske samhandelen. Gruppen presenterte sin rapport i september 1983. Rapporten konkluderte med at det var mulig å utforme et system med en markedsmessig referanserente, men at det ville være å foretrekke om samtlige industriland ble enige om å avskaffe subsidierte eksportkreditter i samhandelen seg imellom. På denne bakgrunn besluttet ministerrådet i februar 1984 å stille saken i bero. Det ble samtidig vedtatt at ekspertgruppens medlemmer skulle holde kontakt med sikte på å følge utviklingen på dette området i OECDs konsensusgruppe.

Ministerrådet har i 1985 fulgt utviklingen med sikte på å gjenoppta diskusjonene om reduksjon av eksportkreditt-subsidier i den nordiske samhandel. Spørsmålet er bl. a. vurdert i diskusjonen om statlige støtteordninger til industrien i de nordiske land. Ministerrådet har imidlertid konstatert at det ikke har vært behov for noe initiativ på nordisk basis. En vurdering av spørsmålet i EF/EFTA-sammenheng kan bli aktuell som oppfølging av Luxemburg-deklarasjonen av april 1984.

1.6.2 Andre statlige støtteordninger

Samtidig med at Nordisk ministerråd (samarbeidsministrene) besluttet å oppnevne en ekspertgruppe for å studere eksportkreditt-subsidier i internordisk handel ble man enige om å diskutere andre nasjonale statlige støtteordninger og eventuelle konkurranseforvridende effekter på den internordiske samhandelen. Det var enighet om å gjennomføre denne diskusjonen når arbeidet med spørsmålet om eksportkreditt-subsidier var avsluttet.

Nordisk ministerråd (industriministrene) besluttet på denne bakgrunn i oktober 1983 å gi embetsmannskomiteen for industripolitikk sammen med andre berørte embetsmannskomiteer i oppdrag å analysere eventuelle problemer i tilknytning til statsstøtte til industrien. Analysen skulle primært omfatte driftsstøtte med industripolitisk siktemål som kan ha vesentlig forvridende effekt på samhandelen og det industrielle samarbeid i Norden.

Embetsmannskomiteen fikk i oppdrag å definere og identifisere de støtteordninger som skulle omfattes av analysen. Analysen skulle være grunnlag for embetsmannskomiteens senere vurdering av støtteordningene.

Embetsmannskomiteen vedtok på dette grunnlag å opprette en arbeidsgruppe og utarbeidet retningslinjer for gruppens arbeid. Arbeidsgruppen presenterte sin rapport, "Industristöd och offentliga finansieringsordningar i Norden", i juni 1985. Rapporten inneholder en beskrivelse og analyse av statlige støtteordninger til industrien i de nordiske land. Arbeidsgruppen har også foreslått områder der det bør foretas nærmere analyse med sikte på å identifisere støtteordninger som kan ha forvridende effekter på samhandelen og det industrielle samarbeid i Norden. Arbeidsgruppens rapport er under oppfølging i ministerrådet og vil bli offentliggjort før Nordisk Råds sesjon i 1986.

1.6.3 Kartlegging av statlige støtteordninger til industrien i internasjonal sammenheng

Etter vedtak i Rådet i oktober 1984 opprettet EFTA i 1985 en arbeidsgruppe for å kartlegge støtteordninger til industrien i medlemslandene. Arbeidsgruppen hadde sitt første møte i mars 1985. De nordiske land med unntak av Danmark er representert i arbeidsgruppen. Samarbeidet mellom landene har bidratt til at arbeidet i EFTA-sammenheng i stor grad er lagt opp etter de retningslinjer og analysemetoder som har vært benyttet i den nordiske rapporten. Liknende arbeid pågår i OECDs Industrikomité og i EF.

1.7 Ressurspolitikk

I industriministrenes arbeidsplan konstateres at en felles nordisk strategi for ressurspolitikk ikke er en realistisk målsetting. Dette har ikke vært til hinder for en nærmere vurdering av samarbeidsmulighetene på dette områ-

det, for i så stor grad som mulig å trygge grunnlaget for foredlingsindustrien i Norden.

På bakgrunn av en forventet knapphet på flere av de råvarer som er nødvendig for industrien i de nordiske land tok embetsmannskomiteen allerede i 1979 initiativ til utredningen "Nordiska råvaru- och ressursutredningen". Formålet var å undersøke samarbeidsmulighetene på dette området. Av de samarbeidsprosjekter som ble foreslått i utredningen ble det enighet om å gjennomføre en geologisk kartlegging av Nordkalotten samt å innlede et samarbeid om prosjektexport. Det nordiske prosjektexport-samarbeidet er realisert bl. a. ved opprettelse av Nordiska Projektexport-fonden i juli 1982, jfr. kapitel XVIII, avsnitt 8. Den geologiske kartlegging av Nordkalotten pågår, jfr. nedenfor.

1.7.1 Geologisk kartlegging av Nordkalotten

Det flerårige prosjektet "Geologisk samarbeid på Nordkalotten" er et internordisk forskningsprosjekt med formål å identifisere malmgeologiske strukturer på Nordkalotten ved hjelp av regionale geologiske, geofysiske, geokjemiske og fotogeologiske arbeider. Arbeidsprogrammet går over 6 år. Endelig rapportering for prosjektet vil skje i forbindelse med et stort internasjonalt symposium som arrangeres av International Association for Ore Genesis, IAGOD, i Luleå 18–22 august 1986. Det antas at ca. 400 av verdens fremste malmgeologer kommer til å delta.

Nordkalottenprosjektet finansieres hovedsakelig gjennom årlige statlige bidrag gjennom de respektive deltakerlandenes geologiske undersøkelser, FGF i Finland, NGU i Norge og SGU i Sverige. Bidrag over ministerrådetets budsjett utgjør ca. 1/10 av prosjektets totale kostnader.

Grønlands geologiske undersøgelse, GGU, har fra begynnelsen deltatt som observatør i prosjektet, men har også deltatt aktivt i flere av undergruppens oppgaver. Dette gjelder først og fremst delprosjektet geokjemi, men også delprosjektene berggrunnsgeologi og geofysikk.

Arbeidet med prosjektet går som planlagt og rapporter fra de 5 delprosjektene er under utarbeidelse. Kartmateriale med oversikt over topografisk underlag, flymagnetisk kart og gravimetrisk kart er under bearbeidelse i skala 1:1 000 000.

Prosjektet har vakt betydelig internasjonal interesse og høstet stor anerkjennelse. Innsamling av materiale er avsluttet og bearbeidelse av data pågår. Foreløpige resultater blir allerede benyttet av bergverksindustrien i de nordiske land og brukerne ser frem til å kunne utnytte resten av resultatene.

De geofysiske kart er under trykking og tolkingsarbeidet er i full gang.

Arbeidet med de berggrunnsgeologiske kart både innenfor fjellkjeden og grunnfjellet følger timeplanen. Det fremstilles fire forskjellige karttyper og databasene for malm- og industrimineralforekomstene kompletteres.

Arbeidet med de kvartærgeologiske kartene går tilfredsstillende, og man

venter å kunne legge fram fem forskjellige karttyper over Nordkalotten innen prosjektets avslutning.

Den geokjemiske feltprøvetakingen er avsluttet. Laboratoriearbeidet, kontroll og bearbeiding av materialet er i gang og datagruppen utfører statistisk bearbeiding sammen med informasjon fra de andre delprosjektene.

Datagruppen har sitt hovedarbeid rettet mot oppbygging av regionalgeologiske, geokjemiske og geofysiske databaser samt en database over mineralforekomstene. Arbeidet følger timeplanen.

I løpet av 1985 har rapportering blitt diskutert videre i detalj i prosjektets ulike styrings- og arbeidsgrupper. Ved prosjektets slutføring vil hele bakgrunns materialet foreligge på databaser i digitalisert form, noe som er unikt for et så omfattende, mangesidig geovitenskapelig materiale. For å kunne utnytte fordelene med dette blir også kartframstillingen innen de ulike delprosjektene fremstilt ved moderne datateknikk. Når prosjektet er gjennomført kommer materiale dels å foreligge på database, dels i form av kart. Det er dessuten planlagt at hvert delprosjekt skal utarbeide en egen rapport eller kartbeskrivelse. Prosjektlederen skal utarbeide en sammenfattende rapport.

1.8 Styrking av Norden som hjemmemarked.

Ur industripolitisk synvinkel finns det starka skäl för att främja utvecklingen och integrationen av den nordiska marknaden. En fortsatt angelägen uppgift från industripolitisk samarbetssynpunkt är därför att verka för att lättnader i gällande bestämmelser i länderna genomförs i den mån bestämmelserna utgör hinder härför. Dessa lättnader kan ge bättre förutsättningar när det gäller investeringar och etableringar över gränserna i Norden, samt tillgång till kapitalmarknaderna i de nordiska länderna.

En annan fråga som har betydelse för intresset och förutsättningarna för industriellt samarbete över gränserna, är olikheter i principerna för företagsbeskattningen. Denna fråga som i sin tid anmäldes från näringslivets sida, som en från industrisamarbetssynpunkt angelägen uppgift att ta itu med är under uppföljning inom ministerrådets ram, jfr. meddelande om rek 23/1980.

Insikten om det nordiska näringslivets behov av tillgång till de stora internationella marknaderna har lett till att de nordiska länderna, i det internationella ekonomiska samarbetet, argumenterat mot protektionism och för största möjliga öppenhet i detta samarbete. För egen del har länderna följaktligen också fört en liberal politik när det gäller det egna näringslivets internationalisering och utländskt ägande i det egna näringslivet. I hägnet härav och tack vare den geografiska och kulturella närheten och resultaten av det nordiska samarbetet på en lång rad samhällsområden har det nordiska näringslivet fortskridande integrerats vilket positivt bidragit till den ekonomiska utvecklingen i Norden.

Den internationella ekonomiska utveckling förstärker behovet att kunna ta tillvara de fördelar som en fortgående integration av de nordiska marknaderna skulle medföra. En primär uppgift i det nordiska industripolitiska samarbetet blir därför att bevaka att omotiverade hinder för denna process undanröjs eller ej reses och att samarbetsländerna i sin praktiska politik följer upp sin gemensamma ståndpunkt.

Detta innebär bl. a. att den nordiska marknadsaspekten bör väga tungt vid prövningen av tillståndsärenden gällande "nordiska etableringar". En sådan politik står ej i motsats till de nordiska ländernas gemensamma strävanden att underlätta en vidare internationell ekonomisk integration.

Den ökade betoning på den nordiska marknaden i den nationella industripolitiken i de nordiska länderna innebär vidmakthållande av den liberala bedömningen av nyetableringar och sammanslagningen av företag över gränserna i Norden. Kan det dessutom påvisas att en etablering kan bidra till en gynnsammare nordisk struktur, sett i ett internationellt perspektiv, bör endast ytterst starka skäl kunna motivera ett avslag.

Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendation nr 23/1980 har, bl. a. genom det utrednings- och förhandlingsarbete som skett i ämbetsmannakommittén för industripolitik, visat att möjligheter finns till liberaliseringar och förenklingar i de nationella reglerna för företagsetableringar över gränserna som skulle främja det industriella samarbetet i Norden, jfr. punkt 1.3. Vid sidan av dessa frågor, studeras möjligheterna för att i ökande grad få nordiska företag introducerade på flera nordiska aktiebörser.

Ökad kunskap och tillgång till respektive lands marknad bör kunna uppnås genom lämpliga former för samarbete beträffande underleveranser och offentliga inköp. Kommittén har tidigare pekat på några sådana möjligheter. Pågående analyser av verkningarna av statligt stöd i olika former till näringslivet vill också vara av viktighet för "Norden som hemmamarknad".

En viktig uppgift i utvecklingen av den nordiska marknaden är att undanröja tekniska och andra icke tullmässiga hinder för handeln över gränserna.

Arbetet med att undanröja sådana hinder har också en handelspolitisk sida. En undersökning har kommit igång om hur de nordiska ländernas provningsmyndigheter genom sitt samarbete i NORDTEST i högre grad skall kunna bidra till att de tekniska handelshindren i form av bl. a. provningskrav och godkännandebestämmelser minskar i handeln mellan de nordiska länderna och mellan Norden och omvärlden. Rapport om tekniska handelshinder kommer att behandlas av ministerrådet 1986.

1.9. Andre områder

1.9.1 Datateknologisk samarbaid

Nordisk handlingsplan på datateknologi-området ble vedtatt av ministerrådet (samarbeidsministrene) våren 1984. Det vises her til ministerrådets melding om oppfølging av Nordisk råds rekommendasjon nr 2/1984.

Siktemålet med handlingsplanen er en opprioritering av samarbeidet på datateknologi-området bl. a. gjennom å styrke kompetansenivået og konkurransevnen i nordisk industri.

I forbindelse med handlingsplanen har Ministerrådet til hensikt å satse 100 mill. NOK over en femårsperiode fra 1985 i støtte til industriell forskning og utvikling på datateknologi-området. Det er foreløpig bevilget 15 mill. NOK for 1985. Beslutning om bevilgning for 1986 vil etter planen bli truffet i slutten av 1985. Ministerrådet vedtok høsten 1984 retningslinjer for støtteprogrammet til industriell FoU. En utførlig redegjørelse for disse retningslinjene ble gitt til Nordisk Råds sesjon i 1985.

Programmet blir administrert av Nordisk Industrifond. Programforslag utarbeides av Nordisk Industrifond og NORDFORSK i samarbeid med en planleggingsgruppe med representanter for nasjonale organer.

Insatserna inom delprogrammet för industriell FoU har under 1985 inriktats på fyra områden:

- mikroelektronik
- programvara
- produktionsteknologi
- särskilda tillämpningar.

De valda områdena har ansetts viktiga för kompetensuppbyggnad inför framtida industriella tillämpningar. Urvalet begränsar dock inte projektbidrag enbart till högteknologibranscher, utan det läggs stor vikt även vid projekt som avser tillämpningar i traditionella branscher.

Inom området *mikroelektronik* har satsningar gjort på framställning och testning av integrerade kiselbaserade kretsar. Två förprojekt har genomförts angående utveckling av elektronikprodukter och samnordisk komponenttestning.

På *programvarusidan* har medel beviljats för ett projekt, som strävar till att göra programmeringen av datorer effektivare. Större satsningar är även att vänta i fråga om databaser och på s. k. expertsystem.

Inom området *produktionsteknologi*, dvs. datorassisterad planering och tillverkning, har satsningarna tills vidare inskränkt sig till ett förprojekt inom textil- och konfektionsindustrin. Här är större projekt dock att vänta inom den närmaste framtiden.

Inom området *särskilda tillämpningar* kan främst nämnas det s. k. CART-projektet (Computer Aided Radio Therapy eller datorassisterad radioterapi). Här deltar expertis på både medicin och dator teknik från alla nordiska länderna.

Inom NORDFORSK arbeider man med å initiere prosjekt på området for produksjonsteknologi. Eit større prosjekt er å vente under høsten 1985 som ein følgd av forprosjektet innan tekstil- og konfeksjonsbransjen. Æven på programvaruområdet pågår aktiv initiering og syftet er å få til stand eit større prosjekt angående expertsystem.

Nordisk Industrifond kommer under den nærmaste tiden å konsentrere sine initieringsinsatser til två sektorar. Dessa er avansert halvledarteknologi og produksjonsteknologi fræmst innan verstadssektoren. Arbetet kommer i bægge fallen å ske i samråd med industrien.

Utöver dessa aktivitetar inkommer Æven prosjektforslag direkt frå industrien og ulike forskningsmiljøer. For nærvarande er fyra prosjektforslag under behandling, av vilka tre kan hænføres til programvaruområdet og eit til området for særskilda tillæmpningar.

Embetsmannskomiteen for industripolitikk fikk også i oppdrag av ministerrådet å utrede mulighetene for et nordisk samarbeid om tilgang på komponentar til data- og elektronikk-industrien. Embetsmannskomiteen arrangerte i august 1984 ein konferanse for nærmere å belyse mulighetene for et slikt samarbeid. Deltakere var representantar fra industribedrifter på brukar og produsentsiden, bransjeorganisasjonar, forskningsinstitusjonar og myndighetene i de nordiske land.

Ministerrådet har konstatert at konferansen ga et nyttig informasjonsgrunnlag med synspunktar fra industrien. Ein rekke saker fra konferansen er fulgt opp nasjonalt og i deltakende bedrifters regi. Det er også bevilget midlar fra Nordisk Industrifond til prosjekter som er et direkte resultat av konferansen.

Nordisk ministerråd ga dessuten embetsmannskomiteen i oppdrag i samarbeid med berørte embetsmannskomiteer å følge opp spørsmålet om utvidet samarbeid om "teknikkupphandling" (utviklingskontraktar) på datateknologiområdet. Embetsmannskomiteen har frarådet et for høyt ambisjonsnivå på dette området. Komiteen avventer resultatar av de forsøk som pågår innan handicap-området.

Nordisk ministerråd har dessuten i det tekniske FoU-programmet oppfordret berørte nasjonale myndigheter og organar til å styrke samarbeidet mellom de nordiske lands tekniske attachéer. Det er etablert ein arbeidsgruppe med deltakere fra de ansvarlige organar for tekniske utsendingar og tilsvarende virksomheter i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Arbeidsgruppen møtes et par gonger pr. år og representantene holder kontinuerlig uformell kontakt med hverandre. Det er dessuten utstrakt kontakt mellom attachéene for de ulike nordiske land på de respektive stasjoneringss-plasser. Rapportar utveksles eller utarbeides i fellesskap og det arrangeres felles studiebesøk, reiser og konferansar.

Ministerrådet konstaterer at samarbeidet på dette området fungerer meget bra og at det vil bidra til å øke den tekniske kompetansen i de nordiske land. Det er ikke behov for ytterligere formalisering av samarbeidet på dette området.

1.9.2 Nordisk samarbeid om offentlige innkjøp

Nordisk samarbeid om offentlige innkjøp har tidligere vært diskutert i Nordisk Råds økonomiske utvalg. Ministerrådet er i denne sammenheng anmodet om å undersøke omfanget av offentlig innkjøpsvirksomhet og vurdere hvilke former for samarbeid som kan være formålstjenlige på dette området.

Ministerrådet har tidligere vurdert dette spørsmålet og konkluderte med at behov for og muligheter til formelle nordiske samarbeidsordninger om offentlige innkjøp er meget begrenset da samtlige land har sluttet seg til GATTs kode på dette området. Ministerrådet anså at det på denne bakgrunn ikke var behov for noen utredning om mulige samarbeidsformer om offentlige innkjøp i Norden, jfr. årsberetning til sesjonen i 1984.

Ministerrådet vil imidlertid vise til det samarbeid som pågår mellom de nordiske lands tekniske attacheer om "teknikkupphandling" (utviklingskontrakter), jfr. ovenfor, punkt 1.9.1.

I oktober 1985 besluttet EF og EFTA å nedsette en felles komité for å studere spørsmålet om offentlige innkjøpsordninger i europeisk sammenheng. Et uttalt ønskemål fra EFs side er å liberalisere adgangen til offentlige innkjøpsmarkeder i Vest-Europa. Eventuelle muligheter for slike ordninger i Norden kan bli diskutert i denne sammenheng.

2. Nordiske samarbeidsorganisasjoner på industrisektoren

2.1 Nordisk Industrifond.

Nordisk Industrifond började sin verksamhet i 1973. Nordisk Industrifonds huvudsyfte är att stärka den nordiska industrins konkurrenskraft genom att bidra till ökat samverkan inom nordisk industri. Nordiska ministerrådet (industriministrarna) har närmare angivit fondens inriktning på följande sätt:

Fonden skall lägga stor vikt vid att stimulera teknologiskt samarbete mellan nordiska industriföretag. Fonden bör därvid stödja dels tekniska utvecklingsprojekt mellan ett fåtal industrier dels bransch- eller teknikinriktade projekt som avser att lösa problem av central betydelse för viss industrisektor.

Utöver den industriellt inriktade verksamheten skall fonden ansvara för FoU-samarbete inom de sektorer av energiområdet där nordisk samverkan ej tillvaratas av andra organ.

Om det bedöms nödvändigt stöder fonden verksamhet alltifrån de grundläggande forskningsmomenten till produkt-, process- och systemutveckling samt förberedande marknadsintroduktion. Fonden kan även medverka finansiellt vid utredning av de marknadsmässiga förutsättningarna för utvecklingssamarbete mellan industriföretag.

Under det senaste året har sekretariatet försökt stimulera till ökat samarbete främst inom bioteknik och därtill angränsande områden samt inom

kemiteknik. Ett antal större projekt med bioteknisk och kemiteknisk inriktning har beviljats stöd. Inom kemiområdet har dessutom medel beviljats till ett antal planeringsprojekt.

Fonden har för verksamheten 1985 tillförts 37 mill. SEK. Utöver detta har fonden under året möjlighet att påtaga sig fleråriga förpliktelser för de närmaste åren inom av ministerrådet fastställda ekonomiska ramar. För 1985 är fonden tillförd 3 mill. SEK för det tekniska FoU-programmet, jfr. punkt 1.2.1, och 15 mill. SEK för datahandlingsprogrammet, jfr. punkt 1.9.1. För den ordinarie verksamheten 1986 har Ministerrådet beslutat att fonden skall tillföras 45 mill. och för verksamheten i 1987 55 mill. SEK.

Et stort antal projektförslag är för närvarande under utredning. Per 1. oktober 1985 var den totala sökvolymen som avser perioden 1985–1988 på 36 mill. SEK inom ordinarie budget och 20 mill. SEK inom dataprogrammet.

Nordiska ministerrådet har under första halvåret 1985 fattat beslut av stor betydelse för Nordisk Industrifonds fortsatta verksamhet. Besluten omfattar dels förflyttning av fondens sekretariat under 1986 från Stockholm till Oslo och dels väsentlig ökning av fondens ekonomiska resurser.

Flyttningen av fondens sekretariat kommer att äga rum ca 1 april 1986, varvid fonden kommer att flytta in i centralt belägna lokaler i Oslo. På grund av den beslutade ökningen av fondens resurser har beslut fattats om att succesivt fram till den 1 januari 1987 öka sekretariatets personal från 8 till 13 personer.

I den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning som antogs av ministerrådet i mars 1985 framhålls i kapitlet "Industripolitik samt forskning och utveckling" att en framgångsrik forsknings- och utvecklingsverksamhet är en förutsättning för att de nordiska länderna skall kunna behålla sin ekonomiska styrka. Nordiska ministerrådet framhåller att Nordisk Industrifond är ett viktigt organ för att i detta sammanhang främja nordiskt industriellt samarbete.

Ministerrådets beslut i datahandlingsplanen och i den ekonomiska handlingsplanen innebär att fonden får ökade resurser och att fondens verksamhetsområde utvidgas. Dette medför att fonden får möjlighet att spela en mer central roll inom teknisk forskning och utveckling i Norden. Fondens initierande och planerande verksamhet kommer att öka väsentligt och utgångspunkten för denna verksamhet kommer att vara fastställda nationella prioriteringar. Det kommer även att bli aktuellt att i ökande grad bevaka den internationella utvecklingen.

Industrifondens sekretariat har påbörjat arbetet med en plan för fondens planerande och initierande verksamhet under de närmaste åren. I denna plan kommer att ingå både aktiviteter inom fondens ordinarie verksamhet och inom de delar av FoU-programmet som fonden fått ansvar för. För att utnyttja de samarbetsmöjligheter, som finns i uppgjorda nationella hand-

lingsplaner, kommer detta planeringsarbete att ske i nära kontakt med aktuella nationella organ.

Nordisk ministerråd (industriministrene) uttalte 19. november 1985 følgende om Nordisk Industrifond:

''Nordisk ministerråd (industriministrene) er enige om at Nordisk Industrifond er et viktig organ for fremme av nordisk industrielt samarbeid. I forbindelse med ministerrådets beslutning om å flytte Nordisk Industrifond fra Stockholm til Oslo var det enighet om å styrke fondets budsjett. Det ble samtidig vedtatt å opprette et nordisk industrielt senter i Oslo.

Totalbudsjett for Nordisk Industrifond øker de nærmeste år som resultat av den økonomiske handlingsplan samt midler som er bevilget til det tekniske FoU-programmet og til Datahandlingsplanen. Når rammen for den økonomiske handlingsplanen og spesialprogrammene er utnyttet må bevilgningene over Nordisk ministerråds almene budsjett konsolideres. Ministerrådet ønsker å satse på viktige samarbeidsområder også i framtiden. Det er derfor ønskelig med en jevn utvikling i bevilgningene. En styrking av Industrifondets innsatsmuligheter vil også bidra til å utvikle det nordiske industrielle senter. Fondets ordinære budsjett må derfor styrkes slik at nordisk industrielt samarbeid kan videreføres på disse viktige områdene.''

2.2 NORDTEST.

NORDTEST bildades i 1973 av Nordiska ministerrådet på initiativ av Nordiska rådet. Ministerrådets stadga för NORDTEST trädde i kraft den 1 mars 1979. Stadgan ersätter tidigare riktlinjer för samarbete inom NORDTEST. NORDTEST har från den 1 januari 1979 införts på Nordiska ministerrådets allmänna budget.

NORDTEST har till uppgift att samordna aktiviteter inom provnings- och kontrollområdet i Norden. Verksamheten bedrivs i styrelse, sekretariat och för givna delområden utsedda fackgrupper. Arbetet bedrivs i 8 fackgrupper för områdena BYGG, BRAND, AKUSTIK och BULLER, NDT (oförstörande provning), VVS, ELEKTRONIK, MEKANIK och KEMI, samt i två programgrupper HARMONISERING inom provningsområdet och för området KONSUMENTVARUPROVNING. Härutöver genomförs specifika uppgifter hörande till andra områden under styrelsens direkta ledning. Områden som bearbetats har utvalts genom övergripande behovsanalys. Valda områden har detaljgranskats i separata analyser.

Verksamheten bedrivs enligt 5-årig rullande långtidsplan. Fackgrupperna behandlar inkomna eller på eget initiativ framtagna projektförslag. Av fackgrupperna rekommenderade NORDTEST-projekt beställs hos institutioner, företag eller enskilda personer för genomförande under viss tid och för fast pris. Projekten resulterar vanligen i provningsmetoder som styrelsen efter fackgruppernas bearbetning och remissbehandling utser till NORDTEST-metoder. Programgrupperna har ett övergripande ansvar för

verksamheten inom sine områder. Deras aktiviteter sker i intimt samarbeide med NORDTEST:s fackgrupper.

NORDTEST har tagit opp frågan om att øka sin insats for harmonisering inom området prøvning og kontroll. Åmbetsmannakommittén har anmodet NORDTEST om att arbeide vidare med forslagen i samråd med TBT-gruppen og nasjonella organer.

For den redovisade verksamhetsperioden som omfattar kalenderåret 1985 er budjeten 5,695 milj. FIM. For verksamheten 1986 har Nordiska ministerrådet faststøllt budjeten till 6,325 milj. FIM.

Hittills har framstøllt sammanlagt 953 forslag till projekt. Av dessa har under år 1985 inkommit 69 nye forslag. Bland inkomne forslag har hittills under året utvalts 47 nye arbeide jømte fortsøtning på 5 tidligere projekt som bestøllt vid ulike institusjoner og foretag for en sammanlagt kostnad av ca 3 milj. FIM. Samtidig bør noteras att av 1985 års medel har bundits ca 1.6 milj. FIM i projekt som bestøllt 1984.

Av sammanlagt 582 beslutade projekt har per den 20 september 1985 læmnats slutrapport over 427 arbeide.

Arbeidet har hittills resulterat i 658 rekkommenderade NORDTEST- metoder. I publikasjonsserien NORDTEST TECHNICAL REPORTS har hittills upptagits 50 arbeide. Verksamhetsberøttelsen og register over godkønde NORDTEST metoder ingår i publikasjonsserien NORDTEST GENERAL DOCUMENTS. Informationsbladet NORDTEST-Nytt utges två gånge pr. år.

3. Samarbeidsorganisasjoner utenfor Nordisk ministerråd

3.1. Nordisk Investeringsbank

Nordisk Investeringsbank, NIB, ble opprettet i 1975 etter overenskomme mellom regjeringene i de 5 nordiske land. Bankens oppgave er å styrke økonomien i Norden ved å gi lån og stille garantier på bankmessige betingelser til investeringsprosjekter og eksport av nordiske varer og tjenester.

Bankens forvaltningskapital ble pr 2 januar 1984 fordoblet til 800 mill. SDR, som gir en utlånsramme på 2000 mill. SDR. Siden banken startet sin virksomhet i 1976 har den bevilget 316 lån til en total verdi av 1600 mill. SDR. I 1984 ble det bevilget 57 lån til en samlet verdi av 288 mill. SDR, og i perioden 1 januar – 31 august 1985 har banken bevilget 63 lån til en verdi av 418 mill. SDR. (1 SDR motsvarer ca. 8,50 NOK).

For nærmere opplysninger om Investeringsbankens virksomhet vises til årsberetninger som er oversendt Nordisk Råd til orientering.

3.2. NORDFORSK

NORDFORSK er et serviceorgan for teknisk-vitenskapelig forsknings-samarbeid innenfor rammen av de 5 nordiske land. Organisasjonen er

opprettet av de tekniske forskningsrådene og ingeniørvitenskapsakademiene. 1985 var NORDFORSKs 38. virksomhetsår.

NORDFORSK tilrettelegger forutsetningene for konkret samarbeid i program eller prosjektform mellom en rekke forskjellige parter innen forskning, næringsliv og den offentlige sektor.

NORDFORSK medvirker til aktivt FoU samarbeid innen en rekke felt, bl. a. bioteknikk, datanett, datateknikk, fiskeriteknikk, genetikk, informasjonsbehandling, korrosjonsbeskyttelse, miljøvernteknikk og produksjonsteknikk.

Virksomheten finansieres gjennom medlemsavgifter som utgjør ca 8–9 mill. SEK pr år, mens den samlede omsetning i NORDFORSK-samarbeidet inklusive eksterne prosjektinnsatser utgjør 50–70 mill. SEK pr år. Virksomheten drives via et sekretariat med kontorer i København, Helsingfors, Trondheim og Stockholm.

I forbindelse med ministerrådets beslutning våren 1985 om å flytte Nordisk Industrifonds sekretariat fra Stockholm til Oslo, oppfordret ministerrådet samtidig til flytting av NORDFORSKs hovedsekretariat fra Stockholm til Oslo. NORDFORSKs styre har besluttet å flytte virksomheten til Oslo pr. 1. januar 1987. I denne forbindelse pågår en utredning om NORDFORSKs interne organisasjon.

3.3 Nordisk industrialiseringsfond for Island.

Nordisk industrialiseringsfond for Island ble opprettet i 1970 ved en spesiell traktat mellom de nordiske lands regjeringer. Fondets grunnkapital utgjorde motveriden av 14 mill. USD. Island bidro med 0,5 mill. USD og 13,5 mill. ble gitt som et rentefritt lån fra regjeringene i de øvrige nordiske land. Lånet har en løpetid på 25 år og skal nedbetales i perioden 1981–1995. Ved utgangen av 1984 utgjorde samlede tilbakebetalinger av grunnkapitalen 1 mill. USD.

Fondet ledes av et styre på 5 representanter og 5 vararepresentanter, en fra hvert land. Den daglige ledelse skjer ved direksjonen på 4 representanter.

Formålet med fondet er å bidra til Islands tekniske og industrielle utvikling ved landets tilslutning til EFTA, lette industriens tilpasning til endrede markedsforhold, bidra til utvikling av eksportindustrien samt øke samarbeidet mellom Island og de øvrige nordiske land. Industrifondet samarbeider med Nordisk Investeringsbank.

Industrialiseringsfondets hovedvirksomhet er å gi investeringslån til industrivirksomhet. Lånene utgjør vanligvis inntil 70% av den samlede investering. Andelen er lavere hvis det gis lån til samme prosjekt fra andre institusjoner. Utlånene er kurssikret overfor USD.

Det var en betydelig stigning i etterspørselen etter lån i 1984. Ialt inkom 75 søknader til en samlet verdi av 444 mill. ISK. Herav ble 59 lån godkjent

til en verdi av 304 mill. ISK. I 1983 inkom 56 søknader til en verdi av 203 mill. ISK mens det ble godkjent 44 lån for ialt 85 mill. ISK.

Ifølge Industrialiseringsfondets statutter kan en del av midlene gis som direkte bidrag dersom det dreier seg om oppgaver med generell betydning for industrien som helhet eller for enkelte industrigrener. I 1984 ble det utbetalt 10 mill. ISK fordelt på 16 ulike bidrag. Størstedelen av bidragene gikk til eksportrettede prosjekter.

I 1984 ble det bl.a. bevilget et tilskudd på NOK 300 000 til å styrke industrieksporten til de øvrige nordiske land.

3.4 Fondet for svensk-norsk industrielt samarbeid.

Fondet ble opprettet i 1981 etter inngåelse av avtale mellom den norske og svenske regjering om "økonomisk samarbeid, særlig på industri- og energi-områdene". Formålet med fondet er å gi støtte i form av lån til samarbeidsprosjekter mellom norske og svenske bedrifter til fremme av teknisk eller markedsmessig utvikling av slike bedrifter på industriområdet i begge landene. Fondskapitalen er på 250 mill. SEK.

Fondet har pr. 1. november 1985 inngått avtale om lån til 16 samarbeidsprosjekter for ca. 68 mill. SEK. For nærmere opplysninger om fondets virksomhet vises til årsberetninger som er oversendt Nordisk råd til orientering.

Kapitel XVII

Energiolitikk

1. Energitolitisk samarbeide

1.1 Innledning; Nordisk Råds uttalelser

Med henblikk på intensivering av det nordiske energisamarbeide vedtok de nordiske energiministre den 9. februar 1982 en arbeidsplan for det fremtidige samarbeide. Ennvidere godkjente energiministrene i november 1982 rapporten "Nordisk samarbeide om olje og gass", hvori det utpekes en rekke samarbeidsområder innenfor olje- og gassområdet. Med utgangspunkt i bl. a. disse beslutninger har Nordisk embedsmannskomiteé for energitolitikk igangsatt et praktisk samarbeide på en rekke av de utpekte områder.

Nordisk Råd vedtok i 1985 følgende uttalelser:

- Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å utbygge det nordiske energiforsknings-samarbeidet
- Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge ministerrådsforslag om det nordiske energisamarbeidet til Nordisk Råds sesjon i 1986
- Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å vurdere en utvidelse av det nordiske olje- og gass-samarbeidet til også å omfatte Vestnorden.

Det henvises her først til respektive avsnitt 1.3.3 og 1.2 nedenfor. Vedrørende punkt 3 ovenfor henvises til ministerrådsforslag B 58/e om handlingsprogram for Vestnordensamarbeidet og melding om rek. nr. 7/1985; innenfor Vestnordensamarbeidet er olje- og gassområdet et av prioriterte felter.

1.2 Plan for nordisk samarbeid 1986–1988

Det nordiske energisamarbeidet vil nu bli ytterligere intensivert på bakgrunn av den "Plan for nordisk samarbeide på energiområdet for perioden 1986–1988", som ble vedtatt høsten 1985 av de nordiske energiministre.

Samarbeidsplanen gjelder årene 1986–1988 og innebærer en videre utvikling av det hittidige samarbeidet. Den tar også hensyn til de anbefalinger som er gitt i den nordiske handlingsplan for økonomisk utvikling og full beskjeftigelse.

Hovedområdene i planen er Norden som hjemmemarked vedrørende energiutrustning, miljø og energi, eksporttiltak og informasjonsarbeide.

Norden som hjemmemarked: Man vil vedrørende energiutrustning studere varestrømmen innenfor Norden, virkningerne av offentlige tiltak på energiområdet og muligheter for kapitalbevegelser, samt skatte og avgiftsspørsmål.

Miljø og energi: Energiministrene vil i samarbeide med miljøministrene

gjennomføre en undersøkelse av mulighetene for et intensivt nordisk samarbeid om tiltak for å minske miljøproblemene på energiområdet i lys av den forskjellige struktur i energiforbruk og produksjon i de enkelte land, og kontinuerlig undersøke mulighetene for en forsterket felles nordisk opptreden overfor tredjeland i miljøforanstaltninger på energiområdet.

Eksporframstøt: De nordiske land har en fordeling av ressurser som gjør det mulig å kunne anvende disse i felles eksportbestrebelse utenfor Norden. Energiministrene vil bl. a. fremheve mulighetene for et nordisk samarbeid på energibistandsområdet. Fremstøt på dette området vil skje i samråd med embedsmannskomiteén for bistandsspørsmål, Nordisk Investeringsbank, Nordisk Prosjekteksportfond (NOPEF), bransjeorganisasjoner og eksportmyndigheter.

Informasjonsarbeid: Energiministrene vil bedre informasjonen innen for hele feltet av nordisk energisamarbeid. En vurdering av effektene av informasjonssatsing planlegges.

Energiministrene vil også fortette samarbeidsbestrebelsene på flere andre områder:

- Innenfor *energiplanlegging* legges det opp til et samarbeid om metodeutvikling, utdannelseaktiviteter og kunnskaps- og kompetanseoppbygning på energisystemområdet. Man ønsker også en bredere belysning av energipolitiske problemstillinger. Dette tenkes gjort ved, i seminarform, å foreta en idé- og oversiktsutveksling om energipolitiske problemer. Dessuten videreutdanning i energiplanlegging og publisering av vitenskapelige artikler om energiplanlegging.
- Samarbeidet innenfor *forskning og teknologisk utvikling* vil bli intensivert. Et treårig program for forskning innenfor områdene oljeteknologi, faste brenslere, bioenergi og fjernvarme er for nylig innledet. I den nye samarbeidsplanen legges det også opp til å trekke industrien inn i forskningssamarbeidet.
- *Nordisk Kontaktorgan for Atomenergispørsmål (NKA)* har påbegynt et nytt 4-års forskningsprogram 1985–89. Programmet sikter hovedsakelig mot sikkerhetsforskning innenfor kjerneenergiområdet, men resultatene skal også kunne anvendes på andre områder.
- Samarbeidet på området *energiøkonomisering* tar sikte på å utveksle erfaringer og å utarbeide metoder for å gjennomføre en mer økonomisk bruk av energi. Det nordiske samarbeid omfatter områder som ventes å få stigende interesse, og energiministrene vil særlig peke på transportsystem, energistyring, offentlig egeninnsats og informasjon.
- Når det gjelder *oljesamarbeidet* er det i alle nordiske lands interesse å fremme nordisk samhandel av oljeprodukter med hensyn til de enkelte lands multilaterale og bilaterale handelspolitiske avtaler. Utvikling av nordisk samhandel er også et viktig bidrag i forsyningsssammenheng. Man ønsker et nordisk samarbeid som kan være et supplement til det eksisterende internasjonale beredskapssamarbeid i fredstid.

Overkapasitet på raffineringssiden og endrede krav til produkter stiller den nordiske oljeindustri overfor krav om vesentlige omlegginger og strukturendringer. Energiministrene poengterer at utvekslingen på raffineringområdet åpner en rekke muligheter for et nordisk samarbeid.

- Når det gjelder *naturgass* er en ytterligere integrasjon av det nordiske naturgassnett ønskelig, noe som vil ha både forsynings- og driftsmessige fordeler. På bakgrunn av dette ønsker energiministrene at informasjonsgruppen for gasspørsmål fortsetter sitt arbeide.
- På *kullområdet* inneholder planen bl. a. undersøkelse om mulighetene for miljøsamarbeid om tiltak for å begrense effektene av kullbrenning.
- Gjennom *NORDEL-samarbeidet* foregår det en utstrakt samkjøring av elsystemene i de ulike land. Samordnet utbygning og drift av elforsyningen i de nordiske land kan være et ønskelig mål sett ut fra forsyningsikkerhetsmessige, forurensningsmessige og økonomiske synspunkter. Energiministrene vil i samarbeid med NORDEL drøfte muligheten for en ytterligere utbygning av det nordiske samarbeide under hensynet til kommersielle forhold og nasjonale målsettinger.
- Hva gjelder *vedvarende energianlegg* prioriterer energiministrene følgende: forskningsprosjekt som har til formål å forbedre rentabiliteten og minske tilpasningsproblemene, temadager for å videreføre informasjon til aktuelle brukergrupper og erfaringsutveksling om driftsresultat, fortsatt arbeide med harmonisering av testmetoder og samarbeide om konkrete demonstrasjonsprosjekter.
- Hva gjelder *finansieringsmuligheter* for fellesnordiske initiativer vil kontaktene med de nasjonale industri- og tjenestebedrifter bli forbedret. Informasjonen til eksportindustrien om Nordisk Investeringsbanks og NOPEF's muligheter for å medvirke til finansiering anses også å ville forbedres.
- Man vil fortsatt søke en nordisk koordinasjon i *de internasjonale fora* hvor flere nordiske land deltar.

1.3 Pågående samarbeide

1.3.1 Nordisk olje- og gassarbeide i NMR-regi

Det nordiske samarbeidet på olje- og gassområdet har etterhånden blitt mere intensivt.

Rapporten "Raffineringsindustrien i Norden – herunder handel med oljeprodukter" ble godkjent av de nordiske energiministre i januar 1985. Rapporten la opp til avholdelsen av et seminar om emnet. Dette seminaret ble avholdt i Malmö den 26. og 27. september 1985. Deltagelsen var meget positiv både fra myndighetssiden og med en særlig allsidig deltagelse fra industrisiden. Energiministrene vil følge utviklingen på oljemarkedet og i raffineringsektoren med henblikk på å vurdere behov og muligheter for ytterligere samarbeide.

Våren 1984 ble det avholdt et seminar om generelle *forsikringsaspekter*

vedrørende *off-shore virksomheten*. Våren 1985 ble ytterligere et seminar avholdt om "Off-shore forsikringer i byggeperioden". Endelig et tredje seminar om "Sikkerhetsproblematikken innenfor olje- og gassutvinnin-gen" vil bli avholdt i januar 1986. Dette siste seminar vil belyse samspillet mellom myndigheter, operatør, leverandører, arbeidstagere, assurandører og klassifikasjonssekskapene.

Den nordiske informasjonsgruppe om gasspørsmål har til formål å være et forum for informasjonsutveksling om gass og har som medlemmer representanter for de statlige gasselskaper. I gruppens møter deltar også embedsmenn fra energiministerier/departementer som observatører.

Selskapene i gruppen har orientert om flere studier av samarbeidsmuligheter.

Gruppen har i 1985 avholdt to møter, og bl. a. arbeider selskapene for tiden med muligheten av et nærmere samarbeid vedrørende lagring av naturgass.

Siden 1983 har det vært etablert en *Nordisk Kontaktgruppe for olje- og gasspørsmål i Nord*. Kontaktgruppens mandat er å vareta nordiske samarbeidsaspekter i forbindelse med den fortsatte utvikling av petroleumsvirksomheten utenfor Nord-Norge.

Kontaktgruppen skal følge utviklingen og tjene som organ for innsamling og utveksling av opplysninger av betydning for utnyttelse av olje- og gassfunn utenfor Nord-Norge. Kontaktgruppen kan når det er ønskelig ta initiativ til nordiske samarbeidsaktiviteter i aktuelle regioner.

Kontaktgruppen henhører under embedsmannskomiteén for energipolitikk og består foruten av 4 representanter utpekt av denne embedsmannskomiteé også av 1 representant utpekt av NERP og 1 representant pekt ut av Embedsmannskomiteé for industripolitikk.

Gruppen har hatt jevnlig møter siden den ble nedsatt. Under hensynta-gen til det generelle ønske, om ikke å forsere utviklingen i området ut fra forventninger til olje- og gassfunn før de er en realitet, har gruppens virksomhet primært bestått i informasjonsutveksling om den generelle utvikling og de potensielle konsekvenser.

Gruppen har i 1985 avholdt møte i Luleå, hvor gruppen fikk en orientering fra Länsstyrelsen om Nordkalottsamarbeidet, samt besøk på Luleå tekniske høyskole hvor gruppen ble orientert om det arbeide som der utføres i forbindelse med forskning om permafrost og dens betydning for legging av rørledninger.

1.3.2 Energiøkonomisering

Det nordiske samarbeide på dette område startet med aktiviteter innenfor forsøksbygningsvirksomhet, utdanning innenfor energiøkonomisering, erfaring med og vurdering av energisparekampanjer, lokal energiplanlegging og rådgivningsvirksomhet angående energibesparelser for hus-eiere. Alle disse aktiviteter er blitt avviklet i løpet av 1982.

Samarbeidet på dette område har i løpet av året vært basert på et særlig arbeidsprogram for perioden 1983–85, som finnes beskrevet i rapporten "Energioøkonomisering – nordisk samarbeidsprogram". Dette arbeidsprogram omfatter initiativer vedrørende energioøkonomisering i industrien, eksperimentbygningsevne, klimaspørsmål i bygninger samt generelt samarbeide på energioøkonomiseringsområdet.

Spesielt på feltet energioøkonomisering i industrien er det et omfattende samarbeide mellom de nordiske lands energimyndigheter med henblikk på å gjennomføre et felles program. Programmet, som omfatter størstedelen av den mellomintensive energiforbrukende industri i de nordiske land, innebærer avholdelsen av seminarer, utpeking av demonstrasjonsvirksomheter samt publisering av bransjeveiledninger innenfor de utvalgte bransjer, i alt 22. Man har således gjennomført samarbeidsinitiativer innenfor feltene: slakterier, tegelverk, fiskemelsfabrikker, gartnerier, treindustri, papirindustri, støperier m.v. Programmet vil sannsynligvis virke eksportfremmende i kraft av at den nordiske industri blir mere konkurransedyktig, og dermed også beskjeftigelsesfremmende i og med at ny teknologi utvikles innenfor de respektive felter.

1.3.3 Energiforskning

Den 23. oktober 1985 godkjente de nordiske energiministre iverksettelsen av et nytt nordisk energiforskningsprogram. Dette programmet omfatter samarbeidsområdene: oljeteknologi, oljegeologi, fjernvarme, faste brensler og bioenergi. Programmets målsetning er å etablere et tett samarbeid mellom de nordiske lands universiteter og høyere læresteder, hvor det pågår forskning innenfor de angjeldende områder. I forbindelse med programmet etableres en rekke samarbeidsprosjekter og det opprettes stillinger som gjesteprofessorer og forskningssjefer ved de enkelte lands tekniske høyskoler og universiteter. Programmet er den hittil største nordiske satsing på energiforskningsområdet og forventes å løpe over en 3-årig periode med mulighet for forlengelse i 2 år.

Energiforsknings samarbeidet på det nevnte felt er etablert etter innstilling fra embedsmannskomiteens særlige energiforskningsutvalg, der refererer til den nordiske embedsmannskomite for energispørsmål. I utvalgets arbeide deltar fremtredende representanter med kontakt til de nasjonale energiforskningsprogrammer.

Utover oppbygningen av de nye nordiske energiforskningsprogram har utvalget tatt initiativ til fortsatt videreutvikling av systemer med henblikk på å kunne koordinere den støtte de nasjonale energimyndigheter yter til energiforskning i de enkelte nordiske land. Denne støtte er på årsbasis ca. 900 mill. DKK i offentlige midler. Man har således iverksatt et felles registreringssystem for energiforskningsprosjekter innenfor energilitteratur, som medfører at man til enhver tid har en samlet "up to date" oversikt over igangværende forskningsprosjekter. Denne registrering finner sted på

EDB og det gis ut en samlet årlig fortegnelse, hvorav den seneste inneholder en beskrivelse af ca. 1700 igangværende forskningsprosjekter. Registreringssystemet benyttes dels av energimyndigheter, dels av en lang rekke private firmaer, som har aktiviteter på energiforskningsområdet. Disse virksomheter har etablert en on-line terminalforbindelse til systemet.

Man utarbeider hvert år også en katalog over spesialkurser innenfor olje- og gasområdet i Norden samt utgir felles publikasjoner. Blant disse kan nevnes en katalog over vindmøller samt en katalog om bølgeenergi. Man samarbeider om evaluering om konkrete prosjekter samt felles seminaraktiviteter og gir støtte til forskerreiser på energiområdet mellom de nordiske land.

1.3.4 Nye og vedvarende energikilder (energiforskning)

Aktivitetene på dette område ble startet i 1981 med utgivelsen av rapporten "Introduktion af nye og vedvarende energikilder". Det er således blitt avholdt en rekke energiseminarer bl. a. om emnerne: store varmepumper, biobrensler, sesonglagring samt introduksjon og markedsføring av de nye energiteknologier. En rekke faggrupper har arbeidet innenfor områdene: bølgeenergi og vindenergi.

Spesielt hva angår *alternative drivmidler* har man foretatt en kartlegging, hvor man har belyst hvilke initiativer det er mulighet for å ta, hvis man ønsker å satse på disse drivmidler i de nordiske land. På grunnlag av denne rapport er det gjennomført en harmonisering av de nordiske lands bestemmelser angående alternative drivmidler innenfor områdene: ekstern miljø, arbeidsmiljø, giftlovgivning, brannlovgivning og transportregler. Denne harmonisering er skjedd med henblikk på å unngå hindringer i de nordiske land for anvendelse av alternative drivmidler. Det bør også nevnes, at rapporten har vist at det vil være betydelige samfunnsmessige utgifter forbundet med anvendelsen av alternative drivmidler i stor skala i den nåværende energisituasjon i Norden.

Ved *Statens prøvningsanstalt i Sverige* har man i samarbeide med de øvrige nordiske landes prøvningsanstalter etablert felles godkjennelsesregler for energirelevant utstyr innenfor områdene: varmepumper, solvarme og biobrenselanlegg. Således kan utstyr godkjent i ett nordisk land betraktes som værende anvendelig i samtlige nordiske land.

1.3.5 Energiplanlegging

Samarbeidet mellom de nordiske lands energimyndigheter angående planlegging finner sted i en energiplanleggingsgruppe nedsatt av de nordiske energiministre. Målsetningen med dette samarbeidet er dels at representanter fra de nasjonale energimyndigheter, som varetar den nasjonale energiplanlegging, skal drøfte det arbeid som finner sted i de enkelte land – herunder vurdere hvordan man hensiktsmessig kan dra nytte av hver-

andres erfaringer. Videre er det formålet innenfor en rekke felter, hvor det er behov for øket viten om systemanalyse og energiplanlegging, å iverksette prosjekter og seminarer på disse områder.

Man har således i 1985 avholdt et seminar om måling av energioekonomiseringsgevinster. Man er også i ferd med å gjennomføre et prosjekt om energiplanlegging under usikkerhet. Det er etablert et forsøksprosjekt i samarbeid med NORDPLAN om utdanning av folk ansatt i kommuner og styrelser innenfor energiplanleggingsområdet. Hvis dette forsøksprosjekt gir positive resultater, forventes det et omfattende initiativ på feltet. En større internasjonal konferanse om energiplanlegging under usikkerhet vil bli avholdt i februar 1986.

I overensstemmelse med ministerrådets beslutning i januar 1984 om samarbeide mellom de nordiske land innenfor elplanleggingsfeltet har man også gjennomført et samarbeid mellom det nedsatte energiplanleggingsutvalg og NORDEL's planleggingsutvalg, som er ansvarlig for en rekke omfattende utredninger av analyser angående den langsiktede elplanlegging i Norden.

Vedrørende energimodeller har man tidligere kartlagt de modeller som anvendes nasjonalt og slike modeller samt modelteorier danner grunnlag for de utredninger som bl. a. iverksettes under temaet "Norden som hjemmemarked".

1.3.6 Eksport

De nordiske energiministre har vedtatt å undersøke mulighetene for å samarbeide på eksportområdet. En rekke av de tiltak som allerede er anvendt i planlegging av energipolitikken i de enkelte nordiske land har bidratt til en betydelig og forskjelligartet viten på energiområdet. Omverdenen har utvist stor og stadig interesse for de nordiske resultater, og ministrene ønsker å undersøke mulighetene for å anvende den viten som er oppnådd i felles nordisk eksportsammenheng. Blant de områder man har oppregnet som interessante er felles eksportinitiativer innenfor områdene: energiutstyr, energibesparelser i bygninger, energieffektive industrielle prosesser, energiplanlegging, fjernvarmeutrustning, høyeffektive og miljøvennlige anlegg for fast brensel, offshoreindustrien, torvutvinning og torvforedling, utstyr til utvinning og transport av olje og naturgas, vannkraft og kraftoverførsel, varmepumper og avfallsforbrenning.

De nordiske industri- og energimyndigheter samt eksportrådene og industrirådene i de enkelte land er i ferd med å vurdere hvordan man hensiktsmessig vil kunne tilrettelegge eksportfremstøt innenfor energiområdet. NOPEF og Nordisk Investeringsbank (NIB) deltar i dette arbeidet.

1.3.7 Informasjon

Da det arbeid som utføres i de enkelte faggrupper har betydelig interesse i videre kretse søker Nordisk Ministerråd også å spre informasjon om det

nordiske samarbeid på energiområdet. Dette skjer bl. a. ved avholdelsen av fagutstillinger og man har hatt en rekke utstillinger som sirkulerer mellom de nordiske land. Temaene har vært bølgeenergi, vindmøller, bioenergi og NORDEL.

Det avholdes også regelmessig seminar for energijournalister og det seneste ble holdt i juni 1985 utenfor Stockholm. På dette seminar ble det redegjort om det nordiske samarbeid innenfor energiøkonomisering, energiforskning og elsamarbeidet.

I tillegg er det startet et omfattende informasjonsprosjekt i samarbeid med det nordiske kultursekretariat. Prosjektet er primært beregnet til bruk i de nordiske lands skoler. Som ledd i dette prosjekt produseres dels en film om "Energi i Norden", dels en bok om de nordiske lands energisituasjon, et oppgavehefte om energi og et EDB-spil beregnet til bruk på de minidatamater som fins i de fleste skoler.

1.4 Samarbeidet med Nordisk Kontaktorgan for Atomenergi spørsmål (NKA)

1.4.1 NKA's virksomhet

I kontaktorganets arbejde indgår fællesnordiske sikkerhedsprogrammer som en vigtig aktivitet. Kontaktorganets generelle virksomhed rapporteres i dets årlige rapport til Nordisk Råd. Nedenfor omtales derfor kun den del af arbejdet, som vedrører sikkerhedsprogrammerne.

1.4.2 Baggrund for det nordiske projektsamarbejde

På initiativ af Nordisk Ministerråd iværksatte NKA i 1977 et flerårsprogram på sikkerhedsområdet, idet man ønskede en mere effektiv udnyttelse af forskningsressourcerne i Norden. Dette program afsluttedes i 1980 og afløstes af et andet fireårsprogram "Sikkerhedsforskning inden for energiproduktionsområdet" i 1981.

Efter afslutning af det første program udviklede NKA en metodik til evaluering af nordisk projektvirksomhed. Derefter foranledigede NKA, at programmet blev vurderet. Evalueringen viste, at man gennem programmet havde samordnet nationale indsatser på de udvalgte fagområder, at den valgte styrings- og administrationsform var formålstjenlig, at nordiske projekter skal have et vist minimumsomfang (mindst 1 personår/år), at konkrete resultater af høj kvalitet var fremkommet, men at man burde forbedre kendskabet til resultaterne. Disse konstateringer blev taget i betragtning ved gennemførelse af det andet fireårsprogram, som er blevet afsluttet i april 1985. Dette program var orienteret mod bedømmelse af særligt aktuelle sikkerhedsforhold, dels ved kernekraftanlæg (reaktorer og affaldsanlæg), dels ved anden risikofyldt energiproduktion (olieindustri, procesanlæg). Programmets resultater er udgivet i form af 18 slutrapporter i NORD-serien.

I maj 1985 igangsattes et nyt fireårigt sikkerhedsprogram, som var udfor-

met efter et omfattende forarbejde siden 1983, og som blev godkendt af Nordisk Ministerråd i 1984. I det moderne højteknologiske samfund spiller sikkerhedsspørgsmål en stadig større rolle. Dette gælder på en række forskellige områder: inden for energiforsyning, og inden for anden industri hvor der stilles høje krav til sikkerhed og til anlæggenes tilgængelighed, for eksempel kemiske procesanlæg. En særlig rolle spiller de avancerede metoder til sikkerhedsanalyse, som udvikles på kernekraftområdet, og som kan overføres til kemisk industri og til olieindustrien. Ved tilrettelæggelse af det nye program har man taget ved lære af erfaringerne fra energisikkerhedsprogrammet 1981–85, som nu er under evaluering.

1.4.3 Afslutning af sikkerhedsprogrammet 1981–85

I de første måneder af året blev de sidste eksperimenter og udredninger afsluttet. Formulering af konklusioner, udgivelse af slutrapporter og spredning af resultaterne er fortsat også efter april 1985, og flere initiativer er taget for at sikre udnyttelse af resultaterne på en række industrielle områder. Resultater af denne teknologioverføring ventes at foreligge i 1986. Nordisk ministerråd bidrog med 2,268 millioner NOK til programmet i 1985, hvortil der kom nationale arbejdsindsatser af tilsvarende størrelsesorden.

Programmets slutresultater skal her kort opsummeres for de fire største arbejdsområders vedkommende. Et femte arbejdsområde, kvalitetssikring, afsluttedes allerede i 1983.

Oprindeligt indgik yderligere et programområde, miljøeffekter ved energiproduktion, idet planerne var udarbejdet i tilknytning til NKA's seminar 1979 om miljøeffekter ved elproduktion. Disse projekter (MIL-projekterne) rapporteres andetsteds, idet gennemførelsen administreres af Embedsmandskomiteén for miljøbeskyttelsesspørgsmål. Der er også afholdt en række seminarer med bred deltagerkreds for at gøre programmets resultater kendt.

Reaktorsikkerhed: Man har nu overblik over de metoder, som kan anvendes til at beregne konsekvenserne af små brud i reaktorernes kølesystemer, og heri indgår kendskab til forholdene, når varmeoverføringen fra delvis tørtlagte brændselselementer skal beregnes. De vigtigste typer af korrosionsangreb er analyseret, og man har metoder til at foretage sikkerhedsanalyser, hvor man tager hensyn til sandsynligheden for fejl i de enkelte anlægsdele. Navnlig de sidste resultater – varmeoverføring, korrosion og sandsynlighedsbaseret sikkerhedsanalyse – har bredt interessefelt uden for kernekraftområdet.

Menneskelig pålidelighed: Man har udviklet en strategi til at undgå fejl ved vedligeholdelsesarbejder, og en metode til at undersøge, hvordan arbejdsklimaet i et firma påvirker sikkerheden. Desuden er der udviklet hjælpemidler for at undgå fejl ved dataassisteret konstruktion og drift, og endelig er forudsætningerne forbedret for at træne driftspersonale i at klare

uventede situationer. Alle de her nævnte resultater er af interesse for en lang række industrigrene.

Radioaktivt affald: Der er gennemført en udredning om, hvordan radioaktivt affald kan behandles, når der optræder en brændselsskade i en reaktor, og man har opnået god forståelse for, hvordan det indkapslede affald vil forholde sig ved den endelige lagring. De nordiske lande har gennem NKA- programmet deltaget i et internationalt projekt om grundvandets bevægelser i forskellige geologiske forekomster. Man har også fået ny viden om affald, som fremkommer, når udtjente reaktorer skal nedlægges.

Radioøkologi: Gennem eksperimentel virksomhed er der udviklet metoder til at følge radioaktive udslip i nordiske farvande, og man har fastlagt retningslinier for, hvordan prøver skal indsamles både til vands og til lands. Desuden har man et billede af udslip af radioaktivt materiale, både for kul- og tørvfyrede værker under normal drift, og fra kernekraftværker ved normal drift og ved ulykker. Radioøkologiske metoder kan med fordel bruges på tungmetaller og andre miljøgifte.

1.4.4 Sikkerhedsprogrammet 1985–89

Programmet blev igangsat i 1985. Fem nordiske styringsgrupper er etableret, og 30 projektledere udpeget. De administrative regler, som fastlægger deltagernes opgaver og ansvar, er modificeret på baggrund af erfaringerne fra programmet 1980–85. Således er der for hvert af de fem programmer udpeget en koordinator; denne støttes af hver sin værtsorganisation. De fem værtsorganisationer, påtager sig ansvaret for regnskabsføring og revision. Inden for hvert af områderne fremlægges årets resultater ved et seminar, hvor også det følgende års arbejdsplaner lægges frem til diskussion.

Programmets fem områder giver tilsammen et billede af sikkerheden ved drift, uheldsbekæmpelse, affaldsbehandling, transport og nedlægning i forbindelse med kraft- og forskningsreaktorer. Programmet omfatter vigtige fænomener og metoder, som indgår i sikkerhedsbedømmelsen, og som – som et led i programmet – skal appliceres på andre industrigrene, som ofte kan have lignende sikkerheds-, materiale- og pålidelighedsproblemer. Nordisk Ministerråd har i 1985 bidraget til programmet med 4,536 millioner NOK, hvortil kommer at en lang række institutioner medvirker i projekterne

Resultaterne af arbejdet i 1985 sammenfattes kort i det følgende:

Aktivitetsfrigørelse, spredning og omgivningspåvirkning: Nye erkendelser om, hvor meget radioaktivitet der i virkeligheden vil slippe ud ved en reaktorulykke, er sammenfattet i en statusrapport, og detaljeret udredningsarbejde er igangsat vedrørende nogle afgørende spørgsmål i ulykkesforløbet; de frigjorte produkters kemiske og fysiske form, deres transport inden for reaktorindeslutningen, og selve frigørelsesprocessen. Beregnin-

gerne for spredning i omgivelserne forbedres ved at vurdere udslipstider og partikelfordeling, og effekten på omgivelserne måles blandt andet ved forsøg på hustage og ved beregning af, hvordan radioaktivt materiale afsættes. Desuden har man igangsat vurderinger af effekten af forskellige modforholdsregler.

Kerneaffaldshåndtering: Gennem programmet deltager de nordiske lande i to store internationale projekter. Det første fortsætter fra projektperioden 1981–85; i årets løb har man sammenlignet de i dag tilgængelige programmer til beregning af grundvandsbevægelser i geologiske medier. Det andet er et nyt projekt, hvor man beregner vandringen af både radioaktive og giftige stoffer i forskellige biologiske systemer. Geologiske undersøgelser er også forberedt for at konstatere bevægelser i undergrunden og for at bestemme alderen af underjordiske sprækker. Desuden har man undersøgt, hvor meget radioaktivt materiale der skal transporteres bort fra en nedlagt reaktor, og hvordan periodisk kontrol af transportbeholdere skal tilrettelægges af hensyn til sikkerheden.

Risikoanalyse og sikkerhedsfilosofi: I 1985 er arbejdet koncentreret om eksempler fra kernekraftindustrien, mens olieplatforme skal studeres senere. Man undersøger, hvor langt man bør gå med at automatisere inspektionsvirksomheden under driften, og hvad man kan vinde ved forskellige typer af personalebeskyttelse. Systemer af betydning for sikkerheden må kun være ude af drift i en vis tid; denne kan optimeres ved at beregne risikoen for forskellige hændelser. Ligeledes undersøges fejl som samtidigt påvirker flere hændelsesforløb, og som derfor ikke bliver uafhængige af hinanden. Endelig er arbejde igangsat for at undersøge, hvilke brancher i Norden som arbejder med risikoanalyser, og hvilke teoretiske modeller de bruger.

Materialeteknik: Undersøgelser er foretaget, blandt andet i Nordsøen, for at bestemme korrosion af konstruktionsmaterialer, som anvendes i kraftværker og off-shore anlæg. Svejsede forbindelser, som har været udsat for reaktorbetingselser i ti år undersøges med en ny metode i en række nordiske laboratorier for at konstatere arten af eventuelle korrosionsangreb. Spørgsmålet om sprækker i konstruktionsmateriale vil vokse eller lukke sig selv, er ligeledes undersøgt ved sammenligning i forskellige laboratorier. Også prøvemateriale fra en stor beholder, som senere skal trykprøves, er rundsendt i Norden for at forberede en fælles brudmekanisk afprøvning.

Avanceret informationsteknologi: Moderne informationsteknologi, såkaldte eksperter-systemer, bør kunne udnyttes i tilfælde, hvor hurtige beslutninger må tages for at undgå ulykker. Man har derfor undersøgt en række scenarier af denne type, blandt andet øvelser og beredskabsplanlægning ved nukleare anlæg, og hændelser offshore. Desuden har man kortlagt tilgængelige modeller for, hvordan operatører træffer deres beslutninger i sådanne situationer. Endelig har man undersøgt, hvordan man vil kunne

indsamle den nødvendige ekspertviden for at kunne stille den til rådighed for operatørerne.

Sikkerhedsprogrammet blev igangsat i maj 1985, og det er endnu for tidligt at vurdere resultaterne. Det store antal organisationer, som deltager i projekterne, og den store interesse, som er vist for at bidrage med egen mandskabsindsats, tyder imidlertid på, at programmet bedømmes positivt i store kredse i Norden.

1.5 Bilateralt nordiskt samarbete

Norsk-svensk avtale om industri- og energisamarbeide

I forbindelse med avtalen den 25. mars 1981 mellom Norges og Sveriges regjeringer om økonomisk samarbeid, ble det bl. a. satt opp en protokoll om mulige langsiktige leveranser av råolje og oljeprodukter fra Norge til Sverige. Ifølge protokollen, som gjelder i 20 år, kan leveringene omfatte minst 2 mill. tonn år 1983 og minst 2.5 mill. ton fr. o. m. år 1984. Leveringene er avhengig av at det kommer i stand forretningsmessige avtaler mellom selskaper i de to land. Ifølge protokollen skal en på norsk side ha muligheten til å levere opp til 3/4 som produkter. I den samme avtalen inngår en protokoll om kjøp av elektrisk kraft fra Sverige til Norge.

De siste årene har det vært en sterk økning i eksporten av olje fra Norge til Sverige, i 1984 var eksporten oppe i 3.2 mill. tonn bare for råolje. I 1985 vil ventelig eksporten være noe mindre, og er ved utgangen av 3. kvartal på ca. 2.0 mill. tonn.

Det er ikke inngått avtaler som i tid strekker seg utover det som ellers er vanlig i kontraktmarkedet for råolje. Dette innebærer således at det ikke er gjort noen forretningsmessige avtaler om leveringer av olje for resten av den 20-års perioden som er nevnt i oljeprotokollen.

Fra norsk side har man ikke utnyttet opsjonen om kjøp av elektrisk kraft fra Sverige. Bakgrunnen for dette er den vurdering som er foretatt, basert på bl. a. analyser fra NORDEL vedrørende kraftsituasjonen i det nordiske system i årene framover.

Dansk-svenskt naturgassamarbete

Dansk Naturgas A/S och Swedegas AB samarbeitar på grundval av de avtal om transport och leverans av naturgas som träffades mellan bolagen år 1980 inom ramen för en regeringsöverenskommelse. Ett tilläggsavtal om ökade gasleveranser träffades år 1982. Därmed täcks hela det förutsedda behovet av gas för det s. k. Sydgasprojektet i sydvästra Skåne fram till år 2003.

Projektet avser dels import av upp till 440 miljoner m³ naturgas pr. år från den danska delen av Nordsjön till Sverige under perioden 1985–2003, dels transitering av gas via det danska naturgasnätet. Den totala kontrakterade volymen som skall levereras av Dansk Naturgas är ca 6 600 miljoner m³. Ledningssystemet är dimensionerat så att en årlig överföring av 2 000

miljoner m³ är möjlig. Sydgasprosjektet invigdes offisielt i juni 1985. Parallellt med arbeidet att fullfølja oppgifterne inom Sydgasprosjektet har Swedegas AB kartlagt og analyserat nya marknader for naturgas i Sverige. I første hand gæller dette en utvidgning av Sydgasprosjektet mot Halmstad, benæmnd Sydgas 2, og vidare mot Göteborgsregionen, benæmnd Västgas 1. Mot denna bakgrund har Swedegas sen 1 februar 1985 fått en option från Dansk Naturgas A/S om gasleveranser i en omfattning som skulle möjliggöra etablerandet av ett Sydgas 2- og ett Västgas 1-projekt med starttidpunkter våren 1987 respektive våren 1988.

Avtal mellan Statoil og Swedegas AB om naturgasintroduktion

Statoil og Swedegas øverenskom i december 1984 om ett samarbeide med syftet att beskriva möjliga alternativ for gjennomførandet av naturgasintroduktion på en integrerad østnorsk/svensk marknad. En første avrapportering har skett under år 1985.

Samarbeid mellom Statoil og Asea

ASEA/Statoil samarbeider om flere FoU-(Forsknings- og Utviklings-)prosjekter. Samarbeidet omfatter fjernstyring av periodevis ubemannede plattformer til havs og flere aktiviteter innen utvikling av undervannsproduksjonssystemer. Videre pågår det prosjekter for å utvikle nye komposittmaterialer til utstyr og rørledninger og forskning på fiberoptiske sensorer for å utvikle metangassdetektorer.

Ny elforbindelse mellom Finland og Sverige

Forsknings- og utredningsarbeidet på sjøkabeln mellom Forsmark og Raumo har inleets i enlighet med det ramavtal som underteknades i mars 1985. Imatran Voima og Vattenfall har grundat projektgrupper som handhar planering og utlægning av kabeln. Det egentlige byggnadsskedet inleets år 1987 og kabeln skall tas i bruk i december 1989.

Av kostnads- og tekniska skæl blir det en likstrømsforbindelse. Øverføringkapaciteten skall bli ca. 420 MW, vilket kompletterar elforbindelserna norr om Bottniska Viken. Næra staden Raumo skall byggas en transformatorstation från vilken en 35 kilometer lång luftledning dras till kusten og den 180 kilometer långa sjøkabeln. På svenska sidan blir det en kort luftledning till motsvarande transformatorstation.

1.6 NORDEL-samarbeidet

En viktig del av det Nordiske energisamarbeide utgjøres av elsamarbeidet og det samarbeide som utføres i Nordel. Et naturlig ledd i utviklingen av det nordiske energisamarbeide har derfor også vært tettere kontakt mellom myndigheter og elprodusenter. Det ble således i forbindelse med det nordiske energiministtermøte den 1. februar 1984 truffet avtale mellom de nordiske lands energimyndigheter og elselskaper (Nordel) om et øket

samarbeide. Dette samarbeide innebærer at toppfolk fra de enkelte lands el- og energimyndigheter drøfter langsiktige samarbeidsmuligheter, herunder vurderinger av utbygningen av elsystemet mellom de nordiske land samt de enkelte spesifikke analyser og feasibility studier, som foretaes angående konkrete ledningsføringer.

Selv om Nordel-samarbeidet har en litt annen karakter – det er ikke formelt tilknyttet ministerrådet og mottar ikke finansiell støtte – enn det under de øvrige punkter nevnte energisamarbeide, har det dog en sådan tilknytning til dette at Nordels beretning for helhetens skyld skal nevnes her.

Nordel, som grundades 1963, är en sammanslutning för nordiskt elkraft-samarbete. Nordel består av ledande personer inom kraftförsörjningen i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Det är ett rådgivande och rekommenderande organ med syfte att befrämja internationellt, främst nordiskt samarbete, beträffande produktion, distribution och konsumtion av elenergi.

Nordel har följande fasta arbetsuppgifter:

- att kontinuerligt följa utvecklingen av produktionen och konsumtionen av elenergi i de nordiska länderna, bl. a. genom publicering av lämplig statistik
- att sammanställa inom respektive länder uppgjorda konsumtionsprognoser och utbyggnadsplaner
- att publicera en årsberättelse, som förutom uppgifter om under året utfört arbete inom Nordel samt statistiska uppgifter angående elkraftförsörjningen i de nordiska länderna även kan innehålla speciella artiklar av intresse för nordiskt kraftsamarbete.

En stor del av Nordels arbete utförs av utskott och grupper. Utskott finns för drift-, planerings- och värmekraftfrågor. Genom dessa har man tillgång till specialister inom alla områden av elförsörjningen. För insamling av statistik finns speciella kontaktmän i de olika länderna. Inom Nordel finns också kontaktmän i många internationella organisationer på energiområdet.

Nordels ordförande väljs för en period på tre år. Ordförandeskapet cirkulerar mellan länderna. Ordförande utser sekreterare, som svarar för sekretariatet vilket alltså även det växlar vart tredje år. Ordförandeval skedde vid årsmötet i augusti 1984. Under tiden september 1984 – september 1987 är sekretariatet placerat hos Imatran Voima i Finland.

Det omfattande elsamarbete som sker inom Nordel innebär miljömässiga och ekonomiska fördelar för länderna. Att ange några belopp på de årliga besparingar som Nordel-samarbetet medför är dock ej möjligt. Detta dels därför att värdet varierar väsentligt från år till år beroende av den aktuella kraftsituationen, dels därför att man ju inte kan ha några uppgifter om vilka merkostnader elförsörjningen skulle ha om samarbetet inte existerade. Vidare kan man också i de enskilda länderna ha en något olika

värdering av de besparingar man gör. Kraftföretagen inom Nordel är dock eniga om att Nordel-samarbetet innebär besparingar för Norden av storleksordningen flera hundra miljoner kronor per år. De besparingar som görs genom elsamarbetet kommer de enskilda konsumenterna tillgodo i form av lägre elpriser.

Islands geografiska läge innebär att man inte kan dra nytta av de vinster som samkörningen av de nordiska elsystemen innebär. Man har ändå bedömt det värdefullt att delta i Nordelsamarbetet och deltar aktivt i kunskaps- och erfarenhetsutbytet.

Vid Nordels årsmöte redogör utskotten och grupperna för sin verksamhet och de aktuella frågorna inom energiförsörjningen i Norden.

2. Energisituationen i de enkelte nordiske land

2.1 Danmark

I første halvdel af 1985 steg nettovalutaudgiften til importeret energi med 6% i forhold til den tilsvarende periode i 1984. Denne stigning, der bl. a. skyldtes en kold vinter og højere priser på kul, ville imidlertid have været væsentligt større, såfremt den danske produktion af olie og naturgas ikke var øget væsentligt. Den øgede produktion fra Nordsøen sparede Danmark for en valutaudgift på ca. 4,2 mia. kroner. Eksport af energiråvarer udgjorde ca. 1,6 mia. kroner.

Energiforbruget i Danmark er sammensat af 57% olie, 2% naturgas, 39% kul og 2% vedvarende energi. Den danske produktion af primærenergi svarer nu til 21% af energiforbruget (mod 14% året før) og fordeler sig på 3,5 mio. m³ olie og 1 mia m³ naturgas.

Efterforskningsaktiviteten på dansk sokkel- og landområde vil i 1985 nå sit hidtil højeste niveau.

På anlægssiden skrider naturgasprojektet planmæssigt frem, og afsætningen af naturgas har i det forløbne år været inde i en positiv udvikling. Der er truffet beslutning om, at naturgasprojektet udvides til Nordjylland. Indtil 1. oktober 1985 har salget af naturgas udgjort ca. 810 mio. m³, hvoraf halvdelen er eksporteret til Sverige og Tyskland, mens resten er afsat på det indenlandske marked. Udover den gældende kontrakt med Sverige, der omfatter årlige leverancer på 400 mio. m³, har det svenske statselskab Swedegas AB fået option på op til yderligere 250 mio. m³ naturgas pr. år.

I varmeplanlægningen er der i 1985 taget initiativer til at fremme anvendelsen af indenlandske energiressourcer i form af naturgas, overskudsvarme, halm, affald, flis, m. v. Dette indebærer, at oliefyrede fjernvarmeverker og blokcentraler beliggende i områder udlagt til forsyning med naturgas eller lokale energiressourcer ikke kan overgå til kulfyring, men forudsættes at anvende den lokale energi eller naturgas.

Planerne for elforsyningen indebærer, at der må skaffes ny effekt for at klare det stigende elforbrug og kompensere for lukningen af nedslidte

værker. Behovet er størst vest for Storebælt. En eventuel elforbindelse under Storebælt overvejes stadig. I samme forbindelse bør det nævnes, at Folketinget i marts 1985 pålagde regeringen, at tilrettelægge den offentlige energiplanlægning ud fra den forudsætning, at atomkraft ikke vil blive anvendt.

Bestræbelser på at fremme vedvarende energi har fortsat været resultatgivende. De største bidrag kommer fra udnyttelsen af affald og halm i varmforsyningen, men også vindkraft har fået stigende betydning. Det er fortsat hensigten at yde støtte til forskning og produktudvikling samt forskellige former for tilskud, men ny teknik og det generelle rentefald i Danmark har eksempelvis forbedret vindmøllers privatøkonomiske fordelagtighed, hvorfor de økonomiske vilkår for vedvarende energianlæg fortsat vil blive fulgt nøje med henblik på at afbalancere størrelsen af tilskud til de generelle økonomiske forbedringer, som viser sig.

2.2 Finland

Energiholdning i januari – juni 1985

Ökningen av den totala energiförbrukningen har blivit långsammare. Under årets andra kvartal har ökningen, korrigerad att motsvara normala väderleksförhållanden, endast tre procent. Motsvarande ökning under första kvartalet översteg fem procent. I januari – juni ökade energiförbrukningen med över 8 procent jämfört med motsvarande period föregående år. Ökningen förklaras av vinterns köldperioder och å andra sidan av det varma vädret våren 1984.

Ökningen berodde både på det stora värmebehovet och högkonjunkturen inom skogsindustrin. Inom skogsindustrin ökades bränsleförbrukningen även av en dryg produktion av mottrycksel, vilket å andra sidan minskade behovet att producera kondensel. Inom fjärrvärmesektorn steg både värme- och elproduktionen med 30 % från motsvarande period föregående år.

Torvförbrukningen ökade nästan med en fjärdedel från januari-juni år 1984. Användningen av övrig inhemsk energi utvecklades inte lika gynnsamt.

Användningen av olja steg med nästan 10 %. Mest ökade användningen av tung brännolja inom varmeproduktionen. Trots en tillfällig konsumtionsökning håller användningen av brännoljor på att sjunka ytterligare. Oljans andel av energibehovet under årets första hälft var 34 %.

Förbrukningen av stenkol steg med över 50 %. Kolförbrukningen ökade inom alla konsumtionssektorer, mest dock inom produktionen av kondensel. Användningen av stenkol ökar ytterligare i takt med den ökade elanvändningen.

Under årets andra kvartal ökade elförbrukningen med ca. 8 %. Under första hälften var ökningen närmare 11 %.

Produktionen av vattenkraft uppgick till samma mängder som under

normalt år. Under första hälften produceras vattenkraft 10% mindre än för ett år sedan. Däremot ökade produktionen av mottrycksel med nästan 30%. Ökningen berodde på det kalla vädret under årets första hälft och ett litet utbud av tillfällig el som ersätter mottrycksel. Produktionen av kärnkraft har legat nära de rekordmängder som producerades förra året.

Notan för energiimporten steg i januari – juni till 9,4 miljarder mark. Ökningen från förra årets första hälft, 1,3 mrd. mk, berodde nästan enbart på ökade mängder av importerad råolja och stegringen av medelpriset i markbelopp.

Revideringen av det energipolitiska programmet pågår. Energipolitiska rådet har berett ett energibesparingsprogram och ett program för främjande av inhemsk energi, vilka utgör bakgrundsmaterial för det energipolitiska programmet.

Publikationen *Energistatistik 1984* har utkommit och säljs av statens tryckericentral. Publikationen är trespråkig (svenska, finska och engelska).

Likströmsförbindelsen från Sovjetunionen invigdes officiellt

I mitten av juni månad 1985 invigdes likströmsstationen nära Viborg på ryska sidan av gränsen, där Finlands och Sovjetunionens elnät är förenade med varandra. Stationen består av tre stycken likströmsförbindelser på 350 MW var. Den första förbindelsen togs i bruk år 1981 och den sista blev färdig i december i fjol. Det är fråga om en av världens största likströmsförbindelser, och den gör en fortsatt pålitlig och omfattande elimport från Sovjetunionen möjlig. Via stationen leverades år 1983 ca. 3900 GWh till Finland och år 1984 ca. 4000 GWh. Förbindelsen är tekniskt modern och har god reglerbarhet vilket skapar förutsättningar för en mångsidigare elhandel; vid sidan av konstant elimport kan man även göra tillfälliga elinköp.

2.3 Island

Elproduktionen

Produktionen af elektrisk energi hele året 1984 udgjorde 3920 GWh. Det var en forøgelse fra forrige år med 4,1%. Heraf blev 94,8% produceret med vandkraft, 5,1% med geotermisk kraft og 0,1% med dieselkraft.

Tilvæksten i forbruget på det almindelige marked forøgedes med 1,7%, som er en væsentlig nedgang i forøgelsen, sammenlignet med husopvarmning på grund af relativt varmt år og forøget energibesparelse.

Forbruget i den kraftkrævende industri steg med 6,1%, som skyldes både forøget produktion i ferrocilicium fabrikken (Icelandic Alloys), som steg med 17,8% samt forøget produktion i Aluminiumsfabrikken, som steg med 3,8%, men derimod var der nedgang i forbruget hos Gødningsfabrikken.

Husopvarmning

Produktionen af varmt vand fra de geotermiske felter til husopvarmning i hele året 1984 forøgedes noget. Dette skyldes hovedsagelig Reykjaviks Varmtvandsværks udvidelse som foregår i ret jævnt tempo over årene.

Reykjaviks Varmtvandsværk producerer nu årligt over 50 mio. m³ af 80–85°C varmt vand.

På grund af foruroligende fald i de sidste år af den geotermiske vandspejl indenfor det område som Reykjaviks Varmtvandsværk udnytter, har man sat op tempoet i forskning af et geotermisk felt ca. 35 km fra Reykjavik. Det er et af de såkaldte højtemperaturfelter d.v.s., hvor temperaturen ligger over 150°C. Dette felt ligger lige ved Tingvallasøen. Der har man for nylig boret en brønd på 2265 m og målt den hidtil højeste temperatur i Island eller 381°C. Man agter at begynde udvinding af varme der i årene 1988 eller 1989.

Fordelingen mellem energikilderne til husopvarmning er 82 % geotermisk kraft, 14 % elkraft og 4 % olie.

Nye elenergiprognoser 1985–2015

Den nye prognose dækker det almindelige forbrug og den eksisterende kraftkrævende industri til året 2015.

Ifølge prognosen vokser det almindelige forbrug gennemsnitlig med 4,2 % per år under årene 1984–1990, 2,7 % per år 1990–2000 og 1,8 % per år, årene 2000–2015.

Den nye elprognose er væsentlig lavere end forrige, fra 1981. Differencen udgør i år og næste år f. eks. 200–300 GWh per år.

Denne reduktion i forbruget har allerede haft den indflydelse, at man har udsat færdiggørelsen af et 150 MW vandkraftprojekt i Nord Island (Blanda-projektet) indtil året 1989, og sandsynligvis vil det blive udsat til året 1990. Dette beror dog på en eventuel ny kontrakt om kraftkrævende industri. Uden ny kraftkrævende industri vil den nuværende elproduktion (Blanda-vandkraftanlægget inkluderet) dække elforbruget til året 2000.

Kraftkrævende industri

I fortsættelse af overenskomsten med Alusuisse i slutningen af 1984 om energiprisen til Aluminiumsværket, har man den 17. juli 1985 undertegnet en overenskomst angående skatter og afgifter af Aluminiumsværket. Dermed er den sidste del af forhandlingerne med Alusuisse afsluttet hvad angår den eksisterende fabrik.

2.4 Norge

Norges innenlandske energiforbrug økte med omlag 7 % i 1984. Den sterke veksten i energiforbruket i 1984 skyldtes først og framst veksten i elektrisitetsforbruket i kraftintensiv industri og treforedling. Energiforbruket i 1984 var det høyeste som hittil er registrert i Norge. Første halvår

1985 var energiforbruket (temperaturkorrigerat) det samme som i første halvår 1984, og det forventes ikke store avvik mellom energiforbruket totalt i 1984 og 1985.

Produksjonen av elektrisk kraft var i 1984 106.7 TWh, en økning på 0.4% fra 1983. Eksporten av kraft i 1984 ble 9.2 TWh, en nedgang på 33.8% fra året før. Dette betyr at mer av den tilfeldige kraften i 1984 ble nyttet innenlands. I de første 9 månedene av 1985 var produksjonen av elektrisk kraft 74.0 TWh, 5.6% lavere enn i tilsvarende periode i 1984.

Forbruket av fastkraft i alminnelig forsyning ble i 1984 3.8 % høyere enn i 1983. Temperaturkorrigerat var veksten 4.2 %. Økningen av fastkraft til alminnelig forsyning i 1984 var kraftigere enn forventet, og skyldtes bl. a. en kraftig vekst i treforedlingsindustrien. Temperaturkorrigerat forbruk av fastkraft i de 9 første månedene av 1985 lå 4.9 prosent over tilsvarende forbruk i 1984. P.g.a. en uvanlig kald vinter lå det *registrerte* forbruket i denne perioden hele 8.8% høyere enn i de 9 første månedene i 1984.

Brutto elforbruk i kraftintensiv industri økte med 9.7% fra 1983 til 1984 og kom opp i 32.5 TWh. Etter et godt år for kraftintensiv industri i 1984 synes konjunktorene for denne industrigren nå noe mere usikre. I de 9 første månedene av 1985 *falt* brutto elforbruk i kraftintensiv industri med 3.6% sett i forhold til samme periode året før.

Totalt salg av petroleumsprodukter var i 1984 7908 mill. liter, 1.8% høyere enn i 1983. I de 9 første månedene av 1985 lå salget av petroleumsprodukter 2.8% over tilsvarende periode i 1984. Det er en svak nedgang i salget av fyringsoljer og økning i salget av drivstoff.

Produksjonen av olje og gass på norsk kontinentalsokkel forventes i 1985 å ligge rundt 60 mill. toe. Med de felt som er i produksjon eller er besluttet utbygd forventes produksjonen å øke til over 70 mill. toe fram mot 1990. Blant viktige felt som er til vurdering er Troll, hvor forhandlinger med kjøperne av gassen nå er i gang.

2.5 Sverige

Användningen av energi i Sverige uppgick år 1984 till 356 TWh, vilket innebar en ökning med ca 2% jämfört med år 1983. För år 1985 förutses en ökning med ytterligare ca 2,8% (10 TWh). Denna ökning beror till helt övervägande del på den extremt kalla vintern. Om förbrukningsuppgifterna korrigeras med hänsyn till detta erhålls i stället en minskning av den totala slutliga energianvändningen med ca 2 TWh. Energianvändningen år 1986 väntas bli på samma nivå som år 1984, dvs. ca 10 TWh lägre än år 1985.

Under år 1985 beräknas elproduktionen netto öka med nära 11 TWh jämfört med år 1984. Detta beror dels på god vattentillgång, dels på att de två sista aggregaten i kärnkraftprogrammet har tagits i kommersiell drift under året. För år 1986 förutses en fortsatt ökning av kärnkraftens andel av kraftproduktionen. Kärnkraften väntas då svara för nära 61 TWh eller ca

47% av nettoproduktionen. Resterande del produceras nästan uteslutande i vattenkraftverk.

Oljeanvändningen bedöms öka mellan 1984 och 1985 till följd av den kalla vintern. För år 1986 förutses dock en återgång till den vikande trenden i oljeanvändningen. Den genomsnittliga årliga minskningen av oljeanvändningen väntas därmed bli ca 3% per år för perioden 1984–1986.

De inhemska bränslena svarar f.n. för ca 15% av den totala energianvändningen. Huvuddelen utgörs av avfallslutar eller andra restprodukter inom massa- och pappersindustrin. Resterande del – ca 35% – används för enskild uppvärmning och för fjärrvärmeproduktion. För åren 1985 och 1986 förutses en ganska stark ökning – ca 3% per år – av användningen av inhemska bränslen. Även användningen av kol har ökat starkt mellan 1984 och 1985 (12%). För år 1986 förutses en svag eller obetydlig ökning.

Elanvändningen – inkl. överförings- och distributionsförluster – var 120 TWh under år 1984. För åren 1985 och 1986 väntas motsvarande siffror bli 127 respektive 130 TWh, en genomsnittlig årlig ökning från olja till el i såväl industrin som byggnadsbeståndet.

Kapitel XVIII

Handelspolitikk

1. Norden som hemmamarknad

Arbetet med att stärka Norden som hemmamarknad ges en framträdande plats i den nordiska handlingsplanen för ekonomisk tillväxt och full sysselsättning. Viktiga områden som prioriteras är avvecklingen av handelshinder och åtgärder för att underlätta och stärka samarbetet på utomnordiska marknader. Detta framgick även vid sessionen i Reykjavik, där flera talare välkomnade den höjda ambitionsnivån i handels- och exportfrämjandesamarbetet.

De nordiska ministrarna som ansvarar för utrikeshandelsfrågor möttes i Oslo i november 1984, där de bl. a. fastlade rikslinjerna för det fortsatta arbetet med att identifiera, analysera och avveckla olika hinder för handeln som anmälts av ländernas näringsliv. Som en följd har ett 100-tal handelshinder behandlats i en särskild expertgrupp tillsatt under ämbetsmannakommittén för handelspolitik. I sin rapport till utrikeshandelsministermötet i november 1985 har gruppen kunnat redovisa konkreta lösningar på uppkomna problem i en del fall, och avgett vägledning för det fortsatta avvecklingsarbetet där det ännu återstår hinder. Vidare har ett särskilt arbete om tekniska handelshinder genomförts.

Utrikeshandelsministrarna har även diskuterat möjligheterna att utöka ländernas samarbete vad gäller exportfrämjandet, liksom Nordiska Investeringsbankens (NIB) och Nordiska Projektexportfondens (NOPEF) viktiga roll för att främja nordisk export, inte minst system- och projektexporten (se avsnitt 8 nedan).

Regelbundna möten och direktkontakter äger rum bl. a. inom ramen för ÄK-Handel och de s. k. handelschefsmötena mellan de tjänstemän som bevakar handelsfrågorna såväl inom Norden som inom ramen för EFTA-EG-samarbetet och de internationella handelsorganisationerna. Likaså samarbetar de nordiska exportfrämjandeorganisationerna såväl i Norden som ute på de aktuella exportmarknaderna.

2. Handelspolitisk samarbeide i vesteuropa

Oppfølgingen av ministermøtet EFTA/EF i Luxembourg i april 1984 og EFTA-toppmøtet i Visby i mai samme år, har stått sentralt i arbeidet med handelspolitiske spørsmål i Vesteuropa. Klimaet for et utvidet handelspolitisk samarbeide mellom EFTA-landene og EF er vesentlig bedret. Dette ble ytterligere forsterket med et felles EFTA/EF-kommuniké i forbindelse med EF markeringen av EFTA's 25 års jubileum i Wien 8.-10. mai 1985.

Gjennom disse møtene og oppfølgingsprosessen har en staket ut kursen for en videre utbygging av det vest-europeiske handelspolitiske samarbeidet.

Erklæringen fra Luxembourg-møtet bærer bud om ny fase i samarbeidet mellom EF og EFTA-landene. På det handelspolitiske området er hovedmålsettingen å legge forholdene til rette for fremveksten av et vest-europeisk hjemmemarked for 350 mill. konsumenter. I oppfølgingsarbeidet har en gitt spesiell prioritet til samarbeide om konkrete tiltak: Harmonisering av standarder, avskaffelse av tekniske handelshinder, forenkling av grenseformaliteter og av opprinnelseeregler, bekjempelse av illoyal handelspraksis, bekjempelse av statsstøtte samt adgang til å avgi tilbud i forbindelse med offentlige innkjøp. (se også avsnitt 3)

Foruten tiltak av handelspolitisk karakter ble det også lagt spesiell vekt på samarbeid innen forskning og utvikling. I erklæringen nevnes også behovet for intensivt samarbeid innenfor økonomisk politikk, transport, landbruk, fiskeri, energi, foruten samråd, kontakter og utveksling av opplysninger om arbeidsmiljø, forbrukerpolitikk, miljøvern, nord-sør-spørsmålet, turisme og kultur.

Det er opprettet en EFTA/EF-embedsmannsgruppe på høyt nivå for å følge opp intensjonene for Luxembourg-møtet for å sikre at den politiske erklæring hurtig kan omformes til praktiske resultater. For utvalgte områder er det utarbeidet felles mandater for det videre oppfølgingsarbeidet.

Gjennom EFTA har de nordiske land også drøftet spørsmål av mere generell karakter i forbindelse med spansk og portugisisk tiltredelse til EF fra 1. januar 1986.

I spesielle brevvekslinger med EF har Finland, Norge og Sverige akseptert en midlertidig tolkning av frihandelsavtalen med kull- og stålunionen (CECA) ved å påta seg å tilpasse de prisregler som inngår i den såkalte Davignonplanen. Det avholdes regelmessige møter på nordiske plan for drøftinger av forholdene på stålsektoren spesielt hva angår forhandlinger med EF.

EF's økende bruk av anti-dumpingsundersøkelser har også vært rettet mot nordiske foretak og har bl. a. for ferrosilisium og trefiberplater ført til inngåelse av prisavtaler. Gjennom de nordiske handelssjefsmøtene og andre kontakter følger de nordiske EFTA land utviklingen i sine avtaler med EF. Det arrangeres regelmessige diskusjoner om EF-spørsmål mellom Danmark og de respektive nordiske land.

De tradisjonelle møtene i de blandede komiteer under Frihandelsavtalene er forum for regelmessig gjennomgang av de vansker partene støter på i gjennomføringen av Frihandelsavtalenes bestemmelser.

Et nytt element i samarbeidet etter 1981 er de årlige møter på politisk nivå mellom EF-kommisjonen og Norge, respektive Sverige. Arbeidet for å bekjempe det proteksjonistiske press og for å oppnå en vedvarende økonomisk oppgang, var sentrale spørsmål på møtene. Partene uttrykte ønske om å utdype og utvide det gode samarbeid ytterligere.

På det bilaterale plan er det etableret kontakt mellem Kommissionen og Finland, respektive Norge og Sverige, om områdene transport, miljøvern, arbeidsmiljø, industripolitikk, økonomisk og monetær politikk og statlige støttetiltak. På det bistandspolitiske området har det vært kontakter med Sverige og Norge, og på energiområdet med Norge. Sverige, Norge og Finland har innledet drøftinger med EF med sikte på å komme fram til en rammeavtale for forskning og utvikling med Kommissionen.

Finland har i 1983 inngått en rammeavtale med EF om fiske med sikte på å regulere de gjensidige fiskerettigheter. Sverige, Færøyene og Norge har tidligere inngått tilsvarende avtaler med EF. Island har fortsatt forhandlingene med Kommissionen og fiskespørsmål på grunn av utvidet fiskerigrense ved Øst-Grønland.

3. Nordisk samarbejde i de internationale organisationer angående handelspolitik

Regelmæssige embedsmandskontakter og andet samarbejde mellem de nordiske lande er i dag et naturligt led i det arbejde, som foregår inden for forskellige internationale organisationer på det handelspolitiske område. Et vigtigt forum for uformel informationsudveksling og koordinering med henblik på aktuelle handelspolitiske spørgsmål er det såkaldte *nordiske handelschefermøde*, som i de senere år har fundet sted to gange årligt. Udover dette møde mellem embedsmænd med ansvar for de nordiske landes udenrigshandel holdes løbende kontakt på embedsmandsniveau både mellem de nordiske hovedstæder og ved ambassaderne, især de som har tilknytning til de internationale organisationer på handelsområdet.

Der er et nært samarbejde mellem de nordiske lande om de handelspolitiske spørgsmål i GATT. Der er således fuld enighed om, at GATT er og fortsat skal være det centrale handelspolitiske forum, og at GATT's rolle og regler må styrkes og udvikles. Det åbne, multilaterale handelssystem og respekten såvel for GATT's regler som for de kontraherende parters rettigheder og forpligtelser er af vital betydning for lande, der som de nordiske er små og meget afhængige af deres udenrigshandel. I lyset af det stærke protektionistiske pres og svækkelsen i de senere år af det åbne, multilaterale handelssystem gennem selvbegrænsningsaftaler og andre "gråzone-foranstaltninger" er de nordiske lande helt enige om behovet for en snarlig iværksættelse af en ny runde af multilaterale handelsforhandlinger i GATT. De er også enige om, at deagordenen bør være meget omfattende, således at alle parters interesser kan blive varetaget og således at der kan opnås brede løsninger, der samlet er til fordel for alle parter. Ligeledes ønsker de nordiske lande, at flest mulige lande deltager i den ny GATT-runde.

De nordiske lande samarbejder ligeledes i forbindelse med behandlingen af økonomiske og handelspolitiske spørgsmål i andre internationale organi-

sationer, især FN og OECD, Verdensbanken og IMF. På flere områder i FN-sammenheng avgives således felles nordiske innlæg. Det kan yderligere fremhæves, at der i de analytiske forberedelser af en række forhandlinger på det økonomiske område i FN er etableret en praksis for nordiske samrådsmøder, eksempelvis forud for UNCTAD's styrelsesrådssamlinger og ECOSOC's sommersamlinger. Dette samarbejde er fra 1985 udvidet til at omfatte samråd om økonomisk samarbejde i FN forud for FN's generalforsamling.

Inden OECD's ministermøder i maj 1984 og april 1985 etableredes der udstrakt konvergens mellem de nordiske lande indbyrdes og i vidt omfang ligeledes mellem EF- og EFTA- medlemslandene om den linie, der skulle følges på organisationens møde, såvel med hensyn til almindelig handelspolitisk som til Nord/Syd-dialogen og Øst/Vest-handel.

4. Nordisk samhandel

Den internordiske handelen (importtall) beløp seg i 1984 til USD 15,3 mrd som tilsvarende 21,8% av Nordens totale import. Tilsvarende import i 1983 var USD 14,8 mrd. (21,3% av totalimporten), noe som innebærer en økning på 3,4% fra 1983 til 1984. Nordens import *totalt* steg til sammlikning med 0,7% i den samme periode.

Når det gjelder eksporttallene viser disse den samme utvikling. De nordiske lands eksport til Norden var i 1984 15,9 mrd. USD mot 15,2 mrd. USD i 1983, en økning på 4,2%. De nordiske lands totale eksport økte i samme tidsrom med 4,8%. Dette innebærer at andelen av eksporten som går til Norden sank fra 20,4% i 1983 til 20,2% i 1984.

Importandelene fra Norden er høyest for Norge og Island med henholdsvis 28,4 og 26,1%. For Islands vedkommende innebærer dette en reduksjon på et par prosent i forhold til 1983. For de øvrige nordiske land var andelene henholdsvis 21,7% for Danmark, 17,0% for Finland og 20,6% for Sverige, noe som innebærer en forholdsvis stabil utvikling fra 1983.

Når det gjelder eksportandelene er variasjonen ennå større enn for importen. 23,5% (24,6% i 1983) av Sveriges eksport i 1984 går til de øvrige nordiske land, mens Islands andel er nede på 7,6%. For Islands vedkommende skal nevnes at andelen er økt kraftig fra 1983 (4,5%) og at utviklingen i 1984 innebærer et brudd på en flerårig nedadgående trend.

For de øvrige land var eksportandelen i 1984 (1983 i parentes) henholdsvis 20,3% (19,5%) for Danmark, 21,0% (19,6%) for Finland og 15,1% (15,0%) for Norge.

Både de nordiske lands eksport og import fra det øvrige Norden har hatt en negativ utvikling i første halvår 1985, målt i USD. Så nær som for Islands import fra de nordiske land, som viste en svak økning, er det nedgang for de øvrige lands vedkommende når man sammenlikner utviklingen i første halvår 1985 med samme tidsrom i 1984. De negative utvik-

lingstallene beror bl. a. på oppgangen i dollarkursen. Målt i nasjonal valuta har handelen øket. Handelen med de øvrige nordiske land har dog i de fleste tilfeller økt mindre enn med omverdenen.

Utviklingen i forholdet mellom tradisjonelle og ikke-tradisjonelle eksportprodukter følger noenlunde det samme stabile mønster som tidligere år. Fortsatt ligger andelen av de ikke-tradisjonelle eksportproduktene som går til de nordiske land, langt høyere enn eksportandelene totalt.

Samme mønster gjelder også for Island, selv om den andel som består av ikke tradisjonelle varer er redusert de senere år fra 23,5 % i 1980 til 14,3 % i 1984.

Nord-hand-prosjektet som ble avsluttet høsten 1984 og redegjort for i fjorårets melding, omfattet et modellsystem for nordisk samhandel. I det seneste året har man drøftet analytiske tillempinger av modellen. Det synes klart at modellen kan passe for to typer analyse, nemlig:

- å gjøre konsistente prognoser over den internordiske handelens fremtidige utvikling
- å simulere den effekt ulike tiltak kan ha på den internordiske handelen.

Det er trolig at man vil konsentrere seg om det siste aspektet i den videre bruken av modellen.

Prosjektet som tok sikte på å analysere likheter og ulikheter i innenriks-handelen i Norden la i august 1985 fram sin rapport. Rapporten er en analyse av norske konsumenters innkjøp i de øvrige nordiske land i 1983 og 1984.

Rapporten viser at norske konsumenters grensehandel i 1983 beløp seg til ca. 4 mrd. NOK, mens det i 1984 var på 3,9 mrd. NOK. Utviklingen i 1985 viser en fortsatt nedadgående trend.

Omlag 2/3 av grensehandelen fant sted i Sverige, 28% i Danmark og omtrent 4% i Finland. Handelen den andre veien var i de nevnte år helt ubetydelig. Anslagsvis kjøpte svensker for ca. 10 mill. SEK i Norge i 1983.

Som nevnt viser undersøkelsen at underskuddet i grensehandelen særlig med Sverige, er i ferd med å reduseres. Årsaken synes å ligge i at virkningene av de to seneste svenske devalueringer er i ferd med å forsvinne. Det er videre trolig at de norske kronejusteringene har bidradd til å redusere underskuddet. Anslagsvis vil den *varemengde* nordmenn får med seg fra Sverige reduseres med 30% i 1985 sammenliknet med toppåret 1983.

5. Samarbejde om fjernelse af tekniske og andre handelshindringer

De nordiska länderna samarbetar inom en rad olika områden för att undanröja tekniska handelshinder. Inom vissa områden, t. ex. arbetarskydd, byggbestämmelser och elsäkerhet, har sådant samarbete pågått under en längre tid. Verksamheten varierar såväl vad gäller inriktning som karaktär. På vissa områden syftar samarbetet endast till informationsutbyte, medan målsättningen på andra områden kan vara att utarbета förslag

till gemensamma nordiska regler och/eller att försöka harmonisera redan befintliga sådana. Samarbete finns även sedan länge på provningssidan, t.ex. inom NORDTEST och EMKO, liksom i fråga om standardisering (inom INSTA).

Internordiskt samarbete förekommer dels inom produkt/branchorienterade områden, dels inom mer övergripande icke direkt produktrelaterade områden. Till de förra hör samarbete på områden: fordon, byggsektorn, elektrisk utrustning, läkemedel, lantbruksmaskiner, personlig skyddsutrustning, kemikalier, livsmedel och tryckkärl. Till icke-produktorierade områden hör samarbete beträffande arbetsmiljö, konsumentfrågor och miljövård. Det här uppräknade samarbetet syftar i första hand till att samordna och förbättra t. ex. säkerheten, hälso- och miljöskyddet i de nordiska länderna. I den mån samarbetet resulterar i harmoniserade föreskrifter i de nordiska länderna bidrar de härmed till att undanröja tekniska handelshinder länderna emellan. Närmare redogörelse för nämnda samarbete redovisas under resp. fackavsnitt.

För att närmare överväga lämpliga åtgärder för att förebygga och undanröja handelshinder av detta slag har på mandat av samarbetsministrarna tillsatts en särskild arbetsgrupp för tekniska handelshinderfrågor. Arbetet i denna grupp bedrivs med sikte på en slutrapport behandlas av Samarbetsministrarna innan utgången av 1985.

Med beaktande av redan existerande samarbete för att undanröja handelshinder har gruppen enligt sitt mandat inriktat sig på att söka finna olika arrangemang som kan möjliggöra snabbare framsteg i dessa strävanden. Således övervägs tankar som i största möjliga utsträckning avser att skapa förutsättningar för att varor, som lagligen kan saluföras och användas med hänsyn till krav från statliga myndighetsorgan i ett nordiskt land, också skall få saluföras och användas i ett annat nordiskt land utan att ytterligare krav på varorna uppställs av statliga myndighetsorgan i det importerande nordiska landet. Grunden härför är att krav beträffande säkerhet, hälsa, miljö- och konsumentskydd i de nordiska länderna i huvudsak är baserade på samma grundläggande förutsättningar och att avvikelser i ländernas nationella bestämmelser normalt inte är av principiell karaktär. Vidare övervägs inom gruppen förslag om att i mandaten för olika nordiska samarbetsorgan tillägga undanröjandet av tekniska handelshinder som uttalad målsättning för samordning av nationella regler. Förslag förbereds också om allmänna riktlinjer för den nordiska harmoniseringsverksamheten. I gruppen prövas vidare möjligheten till generella arrangemang för ömsesidigt erkännande av provningsresultat. Därtill uppmärksammas betydelsen av väl fungerande och tillförlitliga system för auktorisation av provningslaboratorier. Samarbetet om frågor avseende tekniska handelshinder sker också bilateralt genom t. ex. återkommande tjänstemannaöverläggningar.

Ämbetsmannakommittén för handelspolitik har på uppdrag av de nordis-

ka utrikeshandelsministrarna lagt fram en rapport om icke tariffära handelshinder, vari särskilt behandlas några tekniska handelshinderområden. Det är byggområdet, livsmedelsområdet, campingvagnar, brandsläckningsapparater, alarmsystem, textilmärkning och sterila engångsartiklar för sjukvården. På dessa områden har föreslagits fortsatt behandling tills problemen är lösta dels under respektive nordiska fackorgan dels i särskilda projektgrupper.

Ämbetsmannakommittén rapporterar vidare att man tillsammans med företrädare för de nordiska post- och tullverken behandlat klagomål från näringslivet på lånagsam tullbehandling och/eller expediering av postförsänt gods. Vissa förbättringar har uppnåtts, särskilt beträffande tiden för tullbehandling.

Lastbilstransporter inom Norden har också varit föremål för behandling. Några förbättringar på området kan noteras såsom förenklad uppbörd av kilometerskatt och ändrade bestämmelser för överlastavgifter.

De nordiska länderna deltar aktivt i de pågående diskussionerna om ett utvidgat samarbete mellan EFTA och EG om tekniska handelshinder. Samarbetet inom EFTA:s ram utgör här en naturlig fortsättning av det nordiska samarbetet. Inom EFTA sker en uppföljning av intentionerna enligt deklARATIONERNA från toppmötet EFTA/EG i Luxemburg och EFTA:s toppmöte i Visby. De hittills aktualiserade frågorna (förberedelser och koordinering mellan EFTA-länderna) är bl. a. följande:

- frågor rörande EFTA-ländernas deltagande tillsammans med EG i en informationsprocedur för standarder,
- frågor rörande gemensamma standardiseringsuppdrag till CEN, CENELEC och på informationsteknologiområdet även till CEPT,
- frågor rörande annat samarbete genom standardiseringsorganen t. ex. ICONE-projektet,
- frågor rörande framtida samarbete av tekniska föreskrifter (informationsprocedur, lågspänningsdirektivet och "the new approach"),
- frågor rörande framtida samarbete avseende provning och certifiering (explosionsskyddad elektrisk materiel och andra elektrotekniska frågor),
- frågor rörande EFTA-initiativ till nya provnings- och certifieringsöverenskommelser.

En informell nordisk arbetsgrupp har under året undersökt möjligheterna att förenkla ursprungsdokumentationen inom Norden. Som ett resultat av detta infördes den 1 juli 1985 i hela Norden ett periodiskt varucertifikat EUR 1. Sådant varucertifikat kan användas under vissa förutsättningar bl. a. att exporten av varorna är regelbunden och av ensartat slag. Varucertifikatet täcker en tidsperiod om högst 6 månader.

De nordiska länderna deltar vidare aktivt i de diskussioner om förenklingar och förbättringar av de ursprungsregler som gäller mellan EFTAländerna och EG.

Detta gäller även andra frågor som aktualiserats i diskussioner mellan EG och EFTA nämligen EG:s enhetsdokument samt EG:s direktiv angående lättnader i kontroll och formaliteter vad gäller godstransporter mellan medlemsländerna.

De nordiska länderna liksom övriga EFTA-länder och vissa EG-länder m. fl. deltar även i de mellanstatliga konventioner och överenskommelser mellan ansvariga nationella instanser om ömsesidigt erkännande av provningsresultat som utarbetats på initiativ av EFTA.

GATT överenskommelsen om tekniska handelshinder har hittills under-tecknats av 36 länder och EG. Alla nordiska länder med undantag av Island har ratificerat avtalet. Inför möten i GATT-TBT-kommittén avseende tillämpningen av överenskommelsen samordnar sig de nordiska länderna via regelbundna förmöten. Ofta utarbetar de nordiska länderna gemensamma förslag till åtgärder för effektivisering av överenskommelsens tillämpning.

Förutom det organiserade internordiska samarbetet förekommer ofta informella kontakter mellan de ansvariga nordiska myndigheterna inför arbete i olika internationella organisationer.

Det nordiske samarbeidet bør sees på som en naturlig del av det ovennevnte bredere internasjonale samarbeidet. Det vil ikke være snakk om et enten-eller, men et både-og. Det nordiske samarbeidet bør og kan være en pådriver i arbeidet for bredere internasjonale løsninger.

De hindringer som er avdekket i samhandelen mellom de nordiske land understreker ønskeligheten av en videre oppfølging av dette. Noe av dette oppfølgingsarbeidet bør kunne finne sted innenfor det eksisterende nordiske apparat. Et effektivt oppfølgingsarbeid vil imidlertid kreve at økte ressurser settes inn. Videre vil koordineringen av de ulike tiltak som settes igang være av stor betydning. Ikke minst er dette viktig på nasjonalt plan.

En fortsatt god kontakt med næringslivet vil være av avgjørende betydning for det videre oppfølgingsarbeidet, bl. a. for å få del i nye handelshinder som oppstår. Minst like viktig er imidlertid tilbakemeldingen til næringslivet om de løsninger man kommer fram til. Det er dette som vil være det viktigste for bedriftene og være utslagsgivende for om de fortsatt vil være interessert i en dialog med myndighetene om disse spørsmål. Rapporten fra EK-Handel er oversendt Nordisk Råd.

6. Forenkling av handelsprosedyrer

Det nordiske prosjektsamarbeidet om forenkling av handelsprosedyrer – som blir koordinert gjennom et felles utvalg, kalt NORDIPRO (Nordic Committee on Trade Procedures) – har i stor grad vært konsentrert om utvikling av metoder for elektronisk overføring av handels- og transportdata.

Hovedprosjektet, DEDIST (Data Elements Distribution), ble ved års-

skiftet 1984/85 sluttført. Prosjektmateriale er samlet i fire hovedrapporter, som til sammen utgjør en håndbok i oppbygging av system for slik datautveksling. Materialet, som er distribuert til næringslivebedrifter i Danmark, Finland, Norge og Sverige samt til berørte internasjonale organisasjoner, er blitt mottatt med stor interesse.

Arbeidet har bl. a. ført til at ECE's "Guidelines for Trade Data Interchange" vil bli oppdatert i henhold til de detaljløsninger man er kommet fram til gjennom DEDIST-prosjektet. Likeledes har østblokk-landene, som deltar i arbeidet i ECE, offisielt uttalt at de vil gå inn for DEDIST som systemløsning. Også det europeiske "COST 306"-prosjekt, som er konsentrert om elektronisk utveksling av transportdata, legger opp til en løsning i henhold til DEDIST.

Det videre arbeid på dette område er fulgt opp med et nytt prosjekt, som ble satt i gang i 1985. Prosjektet, som har betegnelsen "Markedsføring, tillempningsstøtte og underhold av DEDIST", vil være av største betydning for implementeringen og den praktiske bruk av DEDIST som system.

Forenkling av handelsprosedyrer er ofte forbundet med visse juridiske problemer. Dette gjelder spesielt i forbindelse med innføring av automatiske prosedyrer. I 1985 har det vært arbeidet med å få i gang en internasjonal oppfølging av det nordiske forslag om "Uniform Rules for Communication Agreement". Saken har vært tatt opp bl. a. med ECE, UNCITRAL, CCC og ICC, og hvor det nå vil bli nedsatt en felles komité som skal gjennomgå forslaget. Det forventes at den nordiske prosjektgruppen vil bli sterkt engasjert i dette arbeid for å få reglene utgitt med status som internasjonal standard.

En del materiale fra det nordiske prosjektarbeidet med juridiske problemer har tidligere vært utgitt som FN-rekommandasjoner.

"Nordisk Havnestudie" er beregnet sluttført ved utgangen av 1985. Gjennom dette prosjekt er det foretatt kartlegging og analyse av dokumentprosedyrene i de største nordiske trafikkhavner. Siktemålet er å komme fram til mer rasjonelle og ensartede prosedyrer, som styrer godsgjennomgangen i havnene. Prosjektmateriale vil også være verdifullt i opplæring av personell som er involvert i transport og spedisjon.

I 1985 har det også vært arbeidet med å få i gang et postprosedyre-prosjekt, som vil ta for seg forenkling av dokument- og fortollingsprosedyrer ved pakkepost-forsendelser.

Det nordiske prosjektarbeidet er blitt utført i nært samarbeide med tilsvarende arbeid som pågår i ECE og i andre internasjonale fora. Arbeidet er blitt fulgt med stor interesse både internasjonalt og blant brukergruppene i Norden, som forventer en videre oppfølging av arbeidet med prosedyreforenklingen i takt med utviklingen for øvrig.

7. Nordisk samarbeid angående etterutdanning i eksportmarkedsføring

Samarbeidet mellom eksportskolene i Norden fortsetter i 1984 og 1985 under samarbeidsorganet NES – Nordiske Eksportskoler.

Det har det siste året vært en hyppig kontakt skolene imellom, hvor spesielt ideer til nye seminarer/kurs, samt gode forelesere har vært fokusert.

Medarbeidere fra de ulike skoler har hatt anledning til å besøke hverandre utenom de formelle, halvårlige møter, for å sette seg inn i spesielle seminarprogram for senere gjennomføring i deres egne organisasjoner.

Det viser seg i praksis, at også den uformelle kontakten har vært til stor nytte det siste året.

Over 70 deltagende bedrifter var med under den tre dager lange eksportsjefskonferansen i Helsingfors med tema: Internasjonalisering, tvang eller utfordring. Representanter fra flere av de deltagende bedrifter har møtt hverandre siden for å drøfte samarbeid på eksportmarkedene. En ny eksportsjefskonferanse i 1986 i Oslo eller Stockholm er derfor under planlegging.

Følgende felles prosjekter er under videre utvikling.

Prosjektet internasjonale leverings- og betalingsvilkår ble påbegynt i 1984, og har til formål å gi en oversikt over de ulike, internasjonale betalings- og leveringsvilkår. På en systematisk måte vil man ved hjelp av visuelt materiell kunne presentere dette vanskelige tema på en forenklet måte i kursoppleggene i de nordiske land.

Basismateriellet vil være klart i løpet av 1985.

De ulike land vil selv forestå språktilpasning av materiellet.

Et større case med tema: "*Internasjonaliseringens ulike stadier*", er under utvikling, og beregnes ferdig våren 1986.

Caset er beregnet til bruk i undervisning ved kurs og seminarer innen internasjonalisering i de ulike land, og vil visualieres ved hjelp av overheads og slides.

Nordiske eksportskolers ansatte møtes 2–3 ganger pr. år i de respektive nordiske hovedsteder.

Utvekslingen av kurs- og seminarideer, forelesere og kursdokumentasjon er blitt utvidet. Samarbeidet generelt er også blitt intensivert det siste året.

Nytt av i år er at Island blir med som fullverdig medlem, fra en tidligere, delvis observatørstatus i samarbeidet med NES.

Det tas sikte på å støtte samarbeidet mellom eksportskolene også i 1986.

8. Nordisk eksportfinansiering

Embedsmannskomiteén for handelspolitikk gjennomførte i 1985 en utredning om mulighetene for å øke nordiske forretningsfolks kunnskaper om Japan.

Utredningen viser at det er et stort behov for Japan-kyndige i de nordiske land. Det er et høynet kunnskapsnivå om Japan hva angår landets økonomi, mens den kunnskap om den språklige og kulturelle siden av Japan er mangelfull.

Utredningen er sendt på remiss til industrien og Ministerrådet vil vurdere eventuelle tiltak på nordisk plan bl.a. på basis av de svar som innkommer.

8.1 Nordiska projektexportfonden (NOPEF)

Vid utgången av augusti måned 1985 hadde fonden totalt registrert 150 prosjekt for behandling. I samband med dessa prosjekt har det beviljats stöd på totalt 13,2 milj. FIM samtidig som det i samband med prosjekt, som ännu inte har behandlats, är ansökt om stöd på totalt ca 6 milj. FIM

Sammanlagt har det beviljats stöd för 84 prosjekt. 17 prosjekt var ännu inte behandlade. 17 prosjekt har avslagits och 32 har av olika anledningar bortfallit.

Hittills har tre prosjekt lett till tillbakabetalning av stöd och vid ytterligare ett tillfälle har kontrakt uppnåtts men stödet ännu inte återbetalts. Vid sju tillfällen har fonden beviljat efterskänkning av utbetalt stödbelopp.

Det nordiske deltagandet i projekten har fördelat sig som följer:

Svenska företag i	104 prosjekt
Norska	87
Danska	84
Finska	77
Isländska	24

När det gäller den geografiska fördelningen är denna spridd över totalt 57 länder. Fördelningen på världsdelar är enligt följande:

Asien	47 prosjekt
Afrika	37
Mellanöstern	24
Europa inkl USSR & Östeuropa	15
Latinamerika	10

De länder som intresset speciellt har koncentrerat sig på är följande:

Indonesien	17 projekt
Saudi Arabien	8
Egypten	8
Malaysien	6
Thailand	6
Senegal	5
USSR	5
Filippinerna	4
Algeriet	4
Colombia	3
Turkiet	3
Kina	3

Fördelat på branscher har ansökningarna om projektstöd varit som följer:

Energi	25 projekt
Bygge	24
Industri	23
Fiskeri	23
Lantbruk	13
Maritim transport	10
Träförädling	8
Flyg	5
Vattendistribution	4
Seminarier, etc	15

Under loppet av 1985 kommer Fondens styrelse att ha avhållit sex möten, där man har behandlat såväl de inkomna ansökningarna om stöd som konkreta initiativ för främjande av det nordiske samarbetet inom projektexporten; vidarearbetet med de exportfrämjande organisationerna inom Norden med nordiska finansieringsinstitutioner, internationella organ samt behandlat praktiska organisations- och ekonomifrågor.

Inom ramen för den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning har fonden fått som uppdrag i samarbete med de nordiska exportfrämjande organisationerna att utarbeta ett förslag till ett program för punktinsatser under åren 1986 och 1987.

Fondens styrelse har också i fortsättningen lagt vikt vid, inte endast att bearbeta mottagna ansökningar om stöd, utan även aktivt engagerat sig i projektarbetet, t. ex. med rådgivning vad avser val av samarbetsformer och -partners, annan praktisk rådgivning med hänsyn till själva marknads-

bearbetningen och uppbyggnaden av finansieringen för ett projekts genomförande, och även i någon grad deltagande i själva projektidentifieringen.

Huvuddelen av de projekt som förelagts fonden med ansökan om stöd har kommit direkt från näringslivet. Utöver de direkta ansökningarna om stöd har det också varit en fortsatt ökning av antalet förfrågningar från näringslivet med önskan om diskussion omkring problem relaterade speciellt till finansieringen av projektexporten.

Det goda samarbetet med Nordiska Investeringsbanken har fortsatt. Av konkreta fall skall först och främst nämnas uppföljningen av det indonesiska delegationsbesöket i Norden under 1984, speciellt med tanke på projekt inom det maritima transportområdet och fiskerinäringen. I samarbete med de indonesiska ambassaderna i Norden och de exportfrämjande organisationerna har det förts diskussioner om ett mer generellt och brett upplagt nordiskt projektsamarbete i Indonesien.

När det gäller energifrågor har också samarbetet mellan NIB och fonden varit mycket aktivt genom seminarier för intresserade nordiska företag (totalt 125 nordiska företag har deltagit i dessa seminarier) och genom projektresor till utvalda målområden, i första hand Turkiet, Indonesien och Kina. Andra målområden är under diskussion.

På samma sätt har det goda samarbetet med de exportfrämjande organisationerna fortsatt, likaså har man utvecklat det informella samarbetet med de nordiska organisationerna för industriellt utvecklingssamarbete och med Förenta Nationernas organisationer och då speciellt International Finance Corporation.

En ny informationsbroschyr om fondens verksamhet har utarbetats och distribuerats till företag, finansieringsinstitutioner, och andra intresserade i Norden. Samtidigt har informationsarbetet stött sig på publicitet genom de exportfrämjande organisationernas publikationer, genom artiklar och intervjuer i dagspressen i de olika nordiska länderna och genom den publicitet som i någon mån kommer tillstånd genom det praktiska samarbetet mellan näringslivet och fonden.

Under årets lopp har fonden också deltagit i konferenser och seminarier i exportsammanhang inom branschorganisationer och genom orientering och föredrag under kurser arrangerade av olika forum.

När det gäller budgeten för projektstöd var det fram till utgången av augusti månad utfäst at i allt 3,5 milj. FIM av den totala årsbudgeten på 3871 milj. FIM. Under året har fonden emellertid fått möjlighet till att utfästa intill 20% mer än budgeten och samtidigt väntar man att en del projektmedel under loppet av den återstående delen av året förs tillbaka till disponibla projektmedel. Budgeten kommer otvivelaktigt att helt användas under året, vilket betyder att uppskattningsvis 30% av de ansökningar som mottages under resten av året kommer att kunna tillgodoses.

Fonden upprättades den 1 juli 1982 för en treårig försöksperiod. Denna period blev senare förlängd av ministerrådet fram till den 31 december

1987. Frågan om fondens framtida verksamhet utöver försöksperioden har under året tagits upp till diskussion. Ett formellt beslut om fondens framtida verksamhet kommer sannolikt att fattas under första kvartalet 1986.

EK-Handel understreket i sin behandling av spørsmålet om forlängelse at det bør gjennomføres en grundig gjennomgang av NOPEF's hittidige virksomhet i løpet av 1987 og at spørsmålet om en eventuell permanentisering bør fattes bl. a. på bakgrunn av de konklusjoner som denne trekker.

8.2 Nordiska projektinvesteringslån

Låneordningen har varit i kraft under tre år. Detta är en relativt kort tidsperiod i jämförelse med den sk. projektcykeln från projektidentifiering till upphandling och slutligt låneavtal för projekt i utvecklings- och stats-handelsländer.

I initialskedet har NIB lagt stor vikt vid information om låneordningen till nordiske företag och banker, de ladande internationella utvecklingsbankerna samt drygt tio potentiella låntagarländer som bedömts vara av störst intresse för låneverksamheten. NIB har från början eftersträvat att etablera sig som en sk. preferred creditor.

Utvärderingen av verksamheten hittills kan göras på basis av följande kriterier:

- efterfrågan på projektinvesteringslån
- samarbetet med internationella och nordiska finansieringsinstitut
- risktagningen vid projektinvesteringslån
- fördelningen av "nyttan" av projektinvesteringslån mellan de enskilda nordiska länderna
- vilka fördelar uppvisar projektinvesteringslånen och på vilket sätt har eller kan NIB få en unik ställning.

På basis av den relativt korta tidsperiod låneordningen varit i kraft synes det mest relevanta vara att som utgångspunkt ta de styrelsebehandlade låneärendena, snarare än slutligt avtalade lån, emedan huvuddelen av de för närvarande aktuella låneutfästelserna ännu befinner sig i förhandlings-skedet.

Fr.o.m. den 1.7 1982, då låneordningen trädde i kraft, har NIB sammanlagt registrerat drygt tvåhundra projektförslag som kunde uppfylla kravet på nordiskt intresse. 62 av dessa har framlagts för NIB:s styrelse. Per september 1985 har 90% av låneramen för projektinvesteringslån, dvs 314 milj. SDR, tagits i anspråk för låneutfästelser inklusive avtalade och utbetalda lån. För åtta projekt har låneavtal undertecknats, vilket motsvarar ett belopp på 61 milj. SDR. Avseende flera låneutfästelser är låneförhandlingarna i slutskedet. Av de utestående utfästelserna (exkl. avtalade lån) på 253 milj. SDR beräknas SDR 178,5 milj. för 14 projekt med relativt stor sannolikhet bli utnyttjade.

NIB lämnar i regel låneutfästelser i ett tidigt skede för att stöda nordiska exportföretag i anbudskonkurrens. Detta medför att en betydande del av

låneutfästelserna inte blir utnyttjade på grund av att nordiska företag slutligen inte erhåller ifrågavarande leveransorder. Tidsperioden från det NIB lämnat en låneutfästelse till dess klarhet om dess anspråktagande erhålls är ofta 1–2 år. Detta innebär bl. a. att de avtalade lånen i initialskedet av verksamheten naturligen utgör endast en liten del av NIB:s låneutfästelser, vilket belyses av nedanstående uppställning. NIB har dock bedömt det som väsentligt, för att låneordningen skall ha en exportfrämjande effekt, att nordiske företag kan utnyttja projektinvesteringsslånen redan i anbudsskedet.

Förteckning över styrelsebehandlade låneärenden i 1985 (till medio september):

antal projekt	belopp i milj. SDR	antal projekt	belopp i milj. SDR
1985 19	223,5	lett till avtal	–
		fallit bort	1
		ännu aktuella	18 223,5

Geografisk fördelning av styrelsebehandlade låneärenden:

	Antal projekt	Lånebelopp i milj. SDR
Asien	19	286
Afrika	14	127,5
Latinamerika	8	100
Östeuropa	12	60,3
Övriga	9	77,2
TOTALT	62	651

Flera delegationer från för nordisk projektexport intressanta länder har besökt NIB. Som exempel kan nämnas en indonesisk delegation som bekantade sig med leveransmöjligheterna inom den maritima sektorn och en ungersk delegation som informerade nordiska företag om landets aktuella investeringar inom agrosektorn. representanter för utvecklingsbanker från Syd-Korea, Thailand och Egypten har besökt NIB för att diskutera samarbetsmöjligheter mellan sina länder och NIB.

Fördelning av styrelsebehandlade låneärenden enligt projekttyp:

	Antal projekt	Belopp i milj. SDR
Agroprojekt	6	51,5
Värme kraftverk	8	69,5
Vattenkraftverk	8	95
Transmissionsprojekt	1	20
Övriga energiprojekt	3	9
Bevattningsprojekt, hamnar	9	85
Kommunikationsprojekt (vägar, telekommunikation)	7	65,5
Övriga entreprenadprojekt	7	56
Gruvprojekt	2	39
Industriprojekt	6	45
Låneprogram för industrisektorer	3	75
Generella låneprogram	2	70
TOTALT	62	651

Det kan konstateras att det föreligger ett betydande intresse för projektinvesteringsslån hos både nordiska företag och låntagarländer liksom nordiska och internationella finansieringsinstitut. Den främsta orsaken härtill synes vara NIBs möjligheter att som internationellt finansieringsinstitut med högsta kreditvärdighet ("aaa/AAA-rating") kunna erbjuda låntagare konkurrenskraftiga lånevillkor i kombination med möjligheter att bidra med en kompletterande finansiering för en totalfinansiering av projekt. Likaledes finns det ett stort antal projekt, i vilka leverantörer från flera nordiska länder samarbetar eller där det föreligger ett nordiskt intresse i någon annan form.

Ministerrådsdirektiven angav att NIB bör eftersträva en samfinansiering med internationella finansieringsinstitut. NIB ingick 1982 ett samarbetsavtal med Världsbanken. Efter en provperiod på två år förlängdes avtalet år 1984. Detta avtal ger NIB tillgång till projektinformation i ett tidigt skede och till Världsbankens administrativa tjänster, såsom projektbedömning och -uppföljning. Avtalen underlättar även NIB:s strävanden att etablera sig som ett internationellt finansieringsinstitut.

Samarbetet med Världsbanken har resulterat i fyra samfinansierade projekt. Med Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) har uppnåtts överenskommelse om en första samfinansiering, och några ytterligare projekt är under diskussion. Det första lånet som finansieras med Asiatiska utvecklingsbanken (ADB) väntas genomfört inom en nära framtid. NIB

har samfinansierat två projekt med Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB). Med Europeiska Investeringsbanken (IB) har NIB samfinansierat ett projekt. Totalbeloppet för avtalade, samfinansierade projekt uppgår till SDR 37 milj.

1985 blev NIB första gången inbluden att delta i ett årligt möte för de ledande multilaterala utvecklingsbankerna, vilket utgör ett betydande erkännande av NIB:s status och roll vid projektfinsiering i utvecklingsländer. Mötet hålls i samband med Världsbankens årsmöte.

NIB har även ingått ett samarbetsavtal med United Nations Development Programme (UNDP). I detta sammanhang kan särskilt nämnas NIB:s och NPPEF:s samarbete med UNDP/Världsbanken inom energisektorn.

Följande statistik illustrerar de olika nordiska ländernas relativa intresse i de styrelsebehandlade lån där leveransintressena är kända på förhand:

Procentuell fördelning av leveransintressen i alla styrelsebeviljade låneärenden:

	Prosentuell andel
Danmark	16
Finland	20
Island	0,5
Norge	12
Sverige	51,5

I 19 låneärenden har dessutom ingått en nordisk anbuds konkurrens och i 10 låneärenden har Norden utgjort en upphandlingsregion. I och med att svenska företag oftast är huvudleverantörer har andra nordiska länder än Sverige i regel huvudintresset vid en nordisk anbuds konkurrens av underleveranser.

Om man enbart ser på de tills vidare avtalade lånen har danska och norska företag en något högre andel än i statistiken ovan:

	Prosentuell andel
Danmark	26
Finland	11
Island	–
Norge	16
Sverige	47

I de avtalade lånen föreligger dessutom ett nordisk intresse i form av nordisk anbuds konkurrens i två låneärenden och "Norden som upphandlingsregion" likaledes i två låneärenden.

I NIB's styre har man i løpet av året drøftet en fordobling av grunnkapitalen for prosjektinvesteringsslån. Styret har gitt sin tilslutning til en forhøyelse, en innstilling EK-Handel også har sluttet seg til.

8.3 Samarbeid innen eksportkreditter og eksportkreditt garantier

De nordiske garanti-institusjoner (EKN i Sverige, EKR i Danmark, GIEK i Norge og VTL i Finland) har en årrekke hatt et nært samarbeid på flere områder.

I et antall tilfeller av nordisk prosjekteksport har flere eksportkredittinstitusjoner stått for finansieringen og garantistillelsen i fellesskap. Dette samarbeid mellom nordiske entreprenører og leverandører av teknisk utrustning finner sted først og fremst innenfor sektorene energi og bygg/anlegg.

Arbeidet med å tilrettelegge finanstekniske forhold har fortsatt.

Det finnes allerede en avtale mellom EKN, GIEK og VTL om garanti-dekning av inntil 40% underleveranser fra bedrifter i medkontrahentenes land. For Danmark (som EF-land) gjelder i prinsippet den vanlige regel om inntil 30% underleveranser fra tredjeland. I praksis tillempes imidlertid Danmark regler som er overensstemmende med de øvrige nordiske lands.

De nordiske garanti-instituttene kan også gi garanti til underleverandører når betaling er avhengig av at den utenlandske hovedleverandør mottar betaling fra den endelige kjøper i et tredje land. Dette forutsetter samordnede garantier med andre land i forbindelse med hovedkontrakten.

Avtalene tar primært sikte på leverandørkreditter, men avtalene mellom Norge, Sverige, Finland og Danmark skal søkes praktisert tilsvarende også for kjøperkreditter.

Det er videre inngått avtaler om såkalte kontragarantier. Dette innebærer at en nordisk garantiinstitusjon kan garantere finansieringen av samnordiske eksportforretninger. Garantiinstituttene i de andre nordiske landene (underleverandørlandene) forplikter seg da til å svare for tap i den utstrekning som kan henføres til finansieringen av deres andel av eksporten.

De nordiske garantiinstitusjoner samarbeider nært m.h.t. vurdering av landrisiko. Møter holdes to ganger pr. år hvor et større antall land diskuteres og synspunkter utveksles. Dessuten er det opprettet et specialistsamarbeid for land risikovurderinger og juridiske garantitekniske spørsmål. Danmark, Finland, Sverige og Norge samarbeider m.h.t. innhenting av informasjon (abonnement på spesielle tjenester). For øvrig foregår utveksling av synspunkter på landrisiko blant alle medlemmer av Bern-unionen.

For å forsterke det nordiske samarbeidet på eksportfinansieringsområdet ble det holdt et seminar i Oslo i juni 1985 med deltakelse av representanter for garanti- og kredittinstituttene, foretak, banker og berørte departement. Et nytt seminar vil bli holdt i Danmark i 1986.

9. Samarbeidet mellom de nordiske eksportfremmeorganisasjoner

Der finder til stadighet et konstruktivt samarbejde sted mellem nordiske landes eksportfremmeorganisasjoner. På chefsniveau afholdes et årligt

møde på skift i hovedstæderne, senest i september 1985 i Oslo. Desuden mødes nordiske arbejdsgrupper vedrørende projekteksport, østhandel, handelsjura og eksportfremme efter behov.

Formålet med disse regelmæssigt stedfindende møder er gensidig orientering om nye tiltag, udveksling af erfaringer og planlægning af aktiviteter af fælles interesse til fremme af nordiske landes eksport.

Eksportfremmecheferne behandlede på mødet i Oslo spørgsmål som rådgivningsansvar, trade facilitation, projekteksport samarbejde, problemer i forbindelse med "modkøb" og europæisk samarbejde indenfor eksportfremmearbejdet.

Tabel 1. De nordiske landes import fra og eksport til Norden og Verden i 1983 og 1984 samt procentvis ændring 1983-1984

Mill. US-dollars

Rapporterende land	Import						Import fra Norden i % af samlet import 1984
	Fra: Norden			Verden			
	1983	1984	%	1983	1984	%	
Til: Danmark	3 493,4	3 598,2	3,0	16 281,7	16 590,9	1,9	21,7
Finland	2 092,6	2 109,1	0,8	12 841,6	12 426,2	-3,2	17,0
Island	236,5	220,7	-6,7	829,5	845,0	1,9	26,1
Norge	3 881,6	3 942,2	1,6	13 480,5	13 860,6	2,8	28,4
Sverige	5 107,0	5 438,4	6,5	26 123,6	26 345,4	0,8	20,6
Norden	14 811,1	15 308,6	3,4	69 556,9	70 068,1	0,7	21,8

Rapporterende land	Eksport						Eksport til Norden i % af samlet eksport 1984
	Til: Norden			Verden			
	1983	1984	%	1983	1984	%	
Fra: Danmark	3 117,1	3 239,9	3,9	16 052,5	15 967,3	0,5	20,3
Finland	2 456,0	2 833,6	15,4	12 512,1	13 461,6	7,6	21,0
Island	33,5	56,3	68,1	750,0	743,3	-0,9	7,6
Norge	2 873,0	2 843,5	-1,0	17 999,6	18 876,8	4,9	15,1
Sverige	6 747,9	6 889,6	2,1	27 446,7	29 321,0	6,8	23,5
Norden	15 227,5	15 862,9	4,2	74 760,9	78 370,0	4,8	20,2

Kilde: National statistik
Nordisk statistisk sekretariat

Dollarkurser:		1983	1984
Danmark	1 US \$ =	9,1450	10,3566 DKK
Finland	1 US \$ =	5,570	6,010 FIM
Island	1 US \$ =	24,8428	31,6937 ISK
Norge	1 US \$ =	7,30	8,16 NOK
Sverige	1 US \$ =	7,67	8,27 SEK

Tabel II. De nordiske landes import fra og eksport til Norden og Verden i 1. halvår 1985 og ændring fra tilsvarende periode 1984

Mill. US-dollars

Import	Fra:		Verden		Import fra Norden i % af total
	Norden		Verden		
	1. halvår 1985	%	1. halvår 1985	%	
Rapporterende land					
Til: Danmark	1 747,3	-8,9	8 341,3	-2,6	20,9
Finland	1 028,6	-6,7	6 075,2	-1,7	16,9
Island	113,2	3,6	427,3	-2,3	26,5
Norge	1 986,1	-2,8	6 966,9	-4,0	28,5
Sverige	2 606,2	-6,1	13 567,5	1,4	19,0

Eksport	Til:		Verden		Eksport til Norden i % af total
	Norden		Verden		
	1. halvår 1985	%	1. halvår 1985	%	
Rapporterende land					
Fra: Danmark	1 641,9	- 0,6	7 809,5	-4,4	21,0
Finland	1 379,0	- 6,0	6 455,5	-5,7	21,4
Island	28,6	-16,4	373,4	2,4	7,7
Norge	1 353,3	- 8,1	9 189,4	-4,9	14,7
Sverige	3 424,1	- 5,8	14 224,6	-6,9	24,1

Kilde: National statistik
Nordisk statistisk sekretariat

Dollarkurser	(gennemsnit januar-juni 1985)	
Danmark	1 US \$ = 11,3617	DKK
Finland	1 US \$ = 6,603	FIM
Island	1 US \$ = 41,5069	ISK
Norge	1 US \$ = 9,13	NOK
Sverige	1 US \$ = 9,10	SEK

Tabel II A. De nordiske landes import fra og eksport til Norden og Verden i 1. halvår 1985 og ændring fra tilsvarende periode 1984

1 000 nationale møntenheder

Import	Fra:				Import fra Norden i % af total
	Norden		Verden		
	Rapporterende land	1. halvår 1985	%	1. halvår 1985	
Til: Danmark	19 851 939	4,6	94 771 411	11,8	20,9
Finland	6 792 076	6,7	40 114 453	12,4	16,9
Island	4 697 395	46,5	17 734 491	38,2	26,5
Norge	18 133 257	15,0	63 607 784	13,6	28,5
Sverige	23 716 661	7,0	123 464 368	15,5	19,0

Eksport	Til:				Eksport til Norden i % af total
	Norden		Verden		
	Rapporterende land	1. halvår 1985	%	1. halvår 1985	
Fra: Danmark	18 654 906	14,1	88 728 765	9,7	21,0
Finland	9 105 704	7,5	42 625 989	7,8	21,4
Island	1 186 722	18,4	15 499 020	45,0	7,7
Norge	12 355 233	8,8	83 898 987	12,6	14,7
Sverige	29 056 392	7,2	129 444 272	6,0	24,1

Kilde: National statistik
Nordisk statistisk sekretariat

Tabell III. Nordisk samhandel i 1983 og 1984, procentvis ændring

Mill. US-dollars

Import Rappor- terende land	Fra: Danmark			Finland			Island			Norge			Sverige			Norden		
	1983	1984	%	1983	1984	%	1983	1984	%	1983	1984	%	1983	1984	%	1983	1984	%
	Til: D				662,0	580,6	-12,3	13,6	23,2	71,3	671,0	682,4	1,7	2147,0	2312,0	7,7	3493,4	3598,2
F	310,2	303,0	-2,3				8,4	17,2	104,8	338,4	259,1	-23,4	1435,5	1529,8	6,6	2092,6	2109,1	0,8
I	80,8	77,4	-4,2	20,5	19,9	-2,9				66,1	52,2	-21,0	69,1	71,3	3,2	236,5	220,7	-6,7
N	873,2	884,2	1,3	469,7	670,6	42,7	6,5	8,2	26,2				2532,3	2379,2	-6,0	3881,6	3942,2	1,6
S	1605,9	1728,7	7,6	1539,9	1669,8	8,4	10,6	10,3	-2,8	1950,5	2029,6	4,1				5107,0	5438,4	6,5

Eksport Rappor- terende land	Til: Danmark			Finland			Island			Norge			Sverige			Norden		
	1983	1984	%	1983	1984	%	1983	1984	%	1983	1984	%	1983	1984	%	1983	1984	%
	Fra: D				321,8	311,8	-3,1	84,5	90,3	6,9	1025,7	1015,4	-1,0	1685,1	1822,4	8,2	3117,1	3239,9
F	463,3	548,7	18,4				15,6	17,9	14,7	426,7	609,5	42,8	1550,3	1657,5	6,9	2456,0	2833,6	15,4
I	11,6	21,6	86,2	7,8	14,4	84,6				5,3	9,5	79,2	8,8	10,7	21,6	33,5	56,3	68,1
N	656,4	673,8	2,7	348,9	275,6	-21,0	60,6	53,1	-12,4				1807,1	1841,0	1,9	2873,0	2843,5	-1,0
S	2313,4	2432,5	5,1	1598,6	1687,0	5,5	60,7	64,9	6,9	2775,2	2705,2	-2,5				6747,9	6889,6	2,1

Kilde: National statistik
Nordisk statistisk sekretariat

Dollarkurser:		1983	1984	
	Danmark	1 US \$ = 9,1450	10,3566	DKK
	Finland	1 US \$ = 5,570	6,010	FIM
	Island	1 US \$ = 24,8428	31,6937	ISK
	Norge	1 US \$ = 7,30	8,16	NOK
	Sverige	1 US \$ = 7,67	8,27	SEK

Tabel IV. Nordisk samhandel 1. halvår 1985 og procentvis ændring fra foregående år
Mill. US-dollars

Import		Fra:		Finland		Island		Norge		Sverige	
		Danmark									
Rapporterende land		%		%		%		%		%	
Til:	Danmark			280,5	-12,7	11,1	-16,5	342,0	0,6	1 113,6	-10,4
	Finland	144,9	-8,0			9,9	-16,8	169,0	26,3	704,9	-11,8
	Island	36,6	-7,1	12,8	26,7			31,1	37,0	32,6	-11,9
	Norge	450,6	4,2	298,6	-6,0	5,3	76,7			1 229,7	0,0
	Sverige	877,2	3,8	912,5	9,0	7,0	-7,9	809,6	-25,3		

Exsport		Til:		Finland		Island		Norge		Sverige	
		Danmark									
Rapporterende land		%		%		%		%		%	
Fra:	Danmark			164,9	-1,9	44,4	-2,2	496,1	-7,2	936,4	3,6
	Finland	250,4	-15,1			11,2	25,8	273,9	-20,4	843,6	3,1
	Island	10,0	-14,5	6,9	-33,0			5,5	19,6	6,2	-18,4
	Norge	340,8	0,1	137,4	4,6	30,2	11,9			823,7	-15,4
	Sverige	1 188,1	-9,6	809,1	-9,9	33,2	-4,3	1 393,8	0,2		

Kilde: National statistik
Nordisk statistisk sekretariat

Dollarkurser: (gennemsnit januar-juni 1985)

Danmark	1 US \$ = 11,3617 DKK
Finland	1 US \$ = 6,603 FIM
Island	1 US \$ = 41,5069 ISK
Norge	1 US \$ = 9,13 NOK
Sverige	1 US \$ = 9,10 SEK

Tabel IV A. Nordisk samhandel 1. halvår 1985 og procentvis ændring fra foregående år
1 000 nationale møntenheder

Import		Fra:		Finland		Island		Norge		Sverige	
		Danmark									
Rapporterende land		%		%		%		%		%	
Til: Danmark				3 187 405	0,2	126 063	-4,5	3 885 547	15,4	12 652 924	2,8
Finland	956 556	5,1				65 348	-4,6	1 115 879	44,4	4 654 293	0,8
Island	1 517 503	31,2		532 487	79,0			1 292 456	94,2	1 354 944	24,7
Norge	4 114 392	23,3		2 726 309	-0,3	48 381	107,0			11 227 472	18,3
Sverige	7 982 607	18,2		8 303 521	24,1	63 358	4,8	7 367 175	-14,9		

Eksport		Til:		Finland		Island		Norge		Sverige	
		Danmark									
Rapporterende land		%		%		%		%		%	
Fra: Danmark				1 873 824	12,6	505 025	12,4	5 636 444	6,5	10 639 615	18,9
Finland	1 653 310	-2,9				73 799	43,0	1 808 499	-9,0	5 570 096	17,9
Island	416 141	21,5		286 087	-4,9			227 564	67,8	256 930	14,9
Norge	3 111 450	10,5		1 254 791	23,8	275 746	32,3			7 520 331	0,2
Sverige	10 811 530	3,0		7 362 764	2,7	301 750	8,9	12 683 418	14,2		

Kilde: National statistik
Nordisk statistisk sekretariat

Tabel V. Nordens andel af de nordiske landes eksport i procent

Fra	Total				Specialiteter*				Øvrigt			
	1980	1982	1983	1984	1980	1982	1983	1984	1980	1982	1983	1984
Danmark	21,4	20,2	19,4	20,3	11,0	9,7	9,7	9,7	28,3	27,4	25,3	26,8
Finland	24,3	20,6	19,6	21,0	10,3	11,4	7,5	10,1	37,3	28,4	30,6	31,3
Island	9,0	5,4	4,5	7,6	6,1	3,0	2,5	5,9	23,5	17,8	16,3	14,3
Norge	15,5	15,0	16,0	15,1	7,5	8,0	9,6	8,9	41,6	39,3	39,6	39,1
Sverige	24,7	25,1	24,6	23,5	16,9	16,3	16,1	15,4	31,7	32,5	31,6	30,8

Kilde: Nordisk statistisk årsbok
National statistik

* Definitioner af specialiteter:

<i>SITC Danmark</i>	<i>SITC Finland</i>	<i>SITC Island</i>	<i>SITC Norge</i>	<i>SITC Sverige</i>
0 Livsmedel	02 Mejeriprod.	03 Fiskprodukter	03 Fisk	24 Trävaror
1 Drycker och tobak	24 Trävaror	08 Fiskmjöl	24 Trävaror	25 Massa
71 Motorer	25 Massa	68 Andra metaller (aluminium)	25 Massa	28 Malm
72 Spec. maskiner för industrin	63 Snickerier		28 Malm	64 Papper
82 Möbler	64 Papper		33 Olja	67 Stål
	79 Fartyg		34 Gas	72 Spec. maskiner för industrin
			64 Papper	75 Kontorsmaskiner
			67 Stål	78 Bilar
			68 Andra metaller	
			79 Oljeringar o. dyl.	

Kapitel XIX

Regionalpolitik

1. Inledning

Nordiska rådets yttrande om värdering av att sätta igång ett regionalt samarbete i Skagerak/Oslofjord-området kommenteras i avsnitt 2.11.

De regionala problemen och villkoren för att påverka dem är idag andra än vid tidpunkten för regionalpolitikens framväxt i början av 1960-talet. Flera av problemen från den tiden har lindrats avsevärt. Något direkt avfolkningshot föreligger inte längre i de perifera regionerna, skillnaderna i inkomster och löner har reducerats märkbart och möjligheterna för kvinnor att hitta arbete i sin hemtrakt är idag större än för tjugo år sedan. Däremot är arbetslösheten fortfarande det allvarligaste problemet i de nordiska ländernas utkanter och genom att arbetslösheten stigit också i de centrala delarna av länderna är utsikterna för att råda bot på situationen kanske ännu svårare idag.

År 1984 hade 25 regioner av 69 en befolkningsminskning på minst en halv promille. I allt högre grad beror folkminskningen på den sjunkande nativiteten men fortfarande är det huvudsakligen på grund av flyttningsrörelsen som utkantsområdenas befolkning minskar. Efter den relativt balanserade flyttningsituationen i slutet på 1970-talet har flyttningsströmmarna mot huvudstadsområdena åter satt fart under de senaste åren. Denna tendens förstärktes ytterligare under år 1984. Särskilt kraftig har flyttningen varit från den isländska landsbygden till Reykjavik och från Nordnorge till de expanderande regionerna i söder.

Även om flyttningsströmmarna åter ökat något är situationen inte jämförbar med det direkta avfolkningshot som rådde för femton år sedan. Däremot är arbetslösheten i ländernas utkantsområden fortfarande lika kraftig som vid tiden då de regionalpolitiska stöden infördes. Arbetslösheten är fortfarande det största regionalpolitiska problemet.

Arbetslösheten som stigit i alla nordiska länder under 1980-talet sjönk år 1984 något i Danmark, Finland och Sverige medan en viss ökning ännu skedde i Island och i Norge där arbetslösheten från förut var låg.

Det regionala mönstret i arbetslösheten är anmärkningsvärt stabilt från år till år och visar därigenom på strukturella problem i regionerna med de högsta värdena. Ganska stora skillnader råder dock mellan de regionala mönstren i de olika länderna. Danmark, som har den högsta arbetslösheten, har de lägsta regionala skillnaderna. Inte heller de inomregionala skillnaderna, mellan kommunerna i amten, är särskilt stora.

Finland, som har den näst högsta arbetslöshetsgraden, har i motsats till Danmark också stora skillnader regionerna emellan. I Finland har man också stora skillnader mellan centrum och periferi inom regionerna.

I Island är arbetslösheten extremt låg. Då nivån överallt ligger under 2%, kan man heller inte tala om stora regionala skillnader.

Under 1980-talet har arbetslösheten i de centrala delarna av Norge närmat sig nivån i Nordnorge, som traditionellt haft den högsta arbetslösheten. År 1984 ökade skillnaderna dock åter genom att situationen åter förvärrats just i norr.

I Sverige har arbetslösheten sjunkit, vilket också gäller situationen i skogslänen. Däremot har de inomregionala skillnaderna ökat ganska kraftigt och speciellt i Norrbotten.

Vid sidan av arbetslösheten har den regionala problembilden under 1980-talet karaktäriserats av ett växande antal inomregionala utvecklingsproblem, som kanske inte är lika dramatiska som de ursprungliga regionalpolitiska problemen men som icke desto mindre skapar allvarliga flaskhalsar för regionalekonomin. De regionalpolitiska åtgärderna har därför under de senaste åren justerats för att bättre motsvara den nya situationen.

Framför allt i Sverige men också i Finland och Norge har en kontinuerlig utveckling i riktning mot ökad decentralisering av de regionala stöden skett. Fältet av näringar som kan erhålla stöd har successivt vidgats. Man försöker undvika fortlöpande stöd för att i stället ge strategiska injektioner till företag som bedöms såsom konkurrenskraftiga på sikt. En tendens är också att man hellre stöder utvecklingsinsatser än finansierar anläggningar. Vidare kan man säga att det i alla länder företas en fortlöpande rationalisering av de till regionalpolitiken anslutna administrativa systemen. Den problemställning som för närvarande i de flesta länder upplevts som viktigast är olika former av teknikspridningsprojekt, -utredningar och -stöd.

Den regionalpolitiska situationen har närmare behandlats i Basprojektets årsrapport för år 1985.

Förändringarna i den regionalpolitiska situationen har ställt även det nordiska regionalpolitiska samarbetet inför nya frågeställningar.

Till grund för det nordiska samarbetet på det regionalpolitiska området ligger det handlingsprogram som fastställdes av Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna – MR-REG) i april 1979. Som ett led i arbetet med att utveckla och effektivisera samarbetet enligt målsättningarna i handlingsprogrammet genomförde Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) under 1981 en översyn av de olika verksamhetsområdena. Resultaten från detta arbete har publicerats i rapporten "Gjennomføringen av det nordiske regionalpolitiske handlingsprogrammet 1979" (NU 1981:12) som regionalministrarna antog på sitt möte i november 1981. Nordiska rådets session i mars 1982 anslöt sig till de riktlinjer som NÄRP hade anlagt i rapporten för det fortsatta regionalpolitiska samarbetet.

I förslaget till 1985 års budgetprogram för den regionalpolitiska sektorn, vilket MR-REG fastslog vid sitt möte i december 1983 framhöll NÄRP att en revision av gällande handlingsprogram från 1979 bör ske under 1985.

Bakgrunden till förslaget låg i huvudsak i behovet av löpande uppföljning och värdering av verksamheten, med hänvisning till en allt mera omfattande verksamhet, samt ökade krav om större ekonomiska resurser till de olika verksamheterna, speciellt inom ramen för kap 244 (konkreta åtgärder). Förutsättningarna för regionalpolitiken hade därtill underhand genomgått en ganska stark förändring.

Resultatet av utvärderingen (som startade redan 1984) och det reviderade samarbetsprogrammet behandlades av ministerrådet i november 1985 och beslöts att föreläggas Nordiska rådet vid sessionen 1986.

2. Samarbete över riksgränser

Det gränsregionala samarbetet upptar en allt mer omfattande del av det nordiska regionalpolitiska samarbetet. Verksamheten har utvecklats enligt de politiska prioriteringar som har fastlagts av Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet (jmf. NU 1981:12). Under 1985 har verksamheten bedrivits i 10 gränsregionala och gränskommunala samarbetsområden. Dessa är Nordkalotten, Västnorden, Öresund, Kvarken, Mittnorden, Skärgårdsprojektet, Arvika/Kongsvingerregionen (ARKO), Östfold-Norra Bohuslän, Bornholm-Sydöstra Skåne samt Södra försöksområdet för det gränskommunala samarbetet i glesbygden. NÄRP har under året beslutat att omorganisera den på försöksbasis bedrivna verksamheten i Södra försöksområdet som arbetsgrupp under Mittnordenskommittén enligt samma modell som gäller för Nordkalottkommittén-Norra försöksområdet fr. o. m. 1985.

Stöd till samarbetsområdenas verksamhet har utgått över Nordiska ministerrådets allmänna budget i följande form:

- direkt finansiellt bidrag till gränsområdenas grundadministration (kap 241 och 245), samt
- finansieringsstöd till konkreta projekt över kap 244.

Med medel från kap 241 Regionalpolitik – Nordkalotten och kap 245 Gränsregionalt samarbete har samarbetsområdena kunnat bygga upp en grundadministration, vilket betyder att samarbetsorgan, som har det övergripande ansvaret för samarbetet i gränsregionerna, har fått möjlighet att engagera en administrativ resurs för verksamhetens organisation, genomförande och utveckling.

Bidrag har gått till löneutgifter för anställning av projektsekreterare som behövs för berednings- och utvecklingsarbete, resekostnader samt till en del utredningar och förstudier för att skaffa fram planeringsunderlag för konkreta samarbetsprojekt.

Eftersom utbyggnaden av verksamheten har visat sig vara ett långsiktigt arbete, har ministerrådet försökt att förbättra arbetsförutsättningarna genom att garantera en grundadministration för en treårsperiod från och med

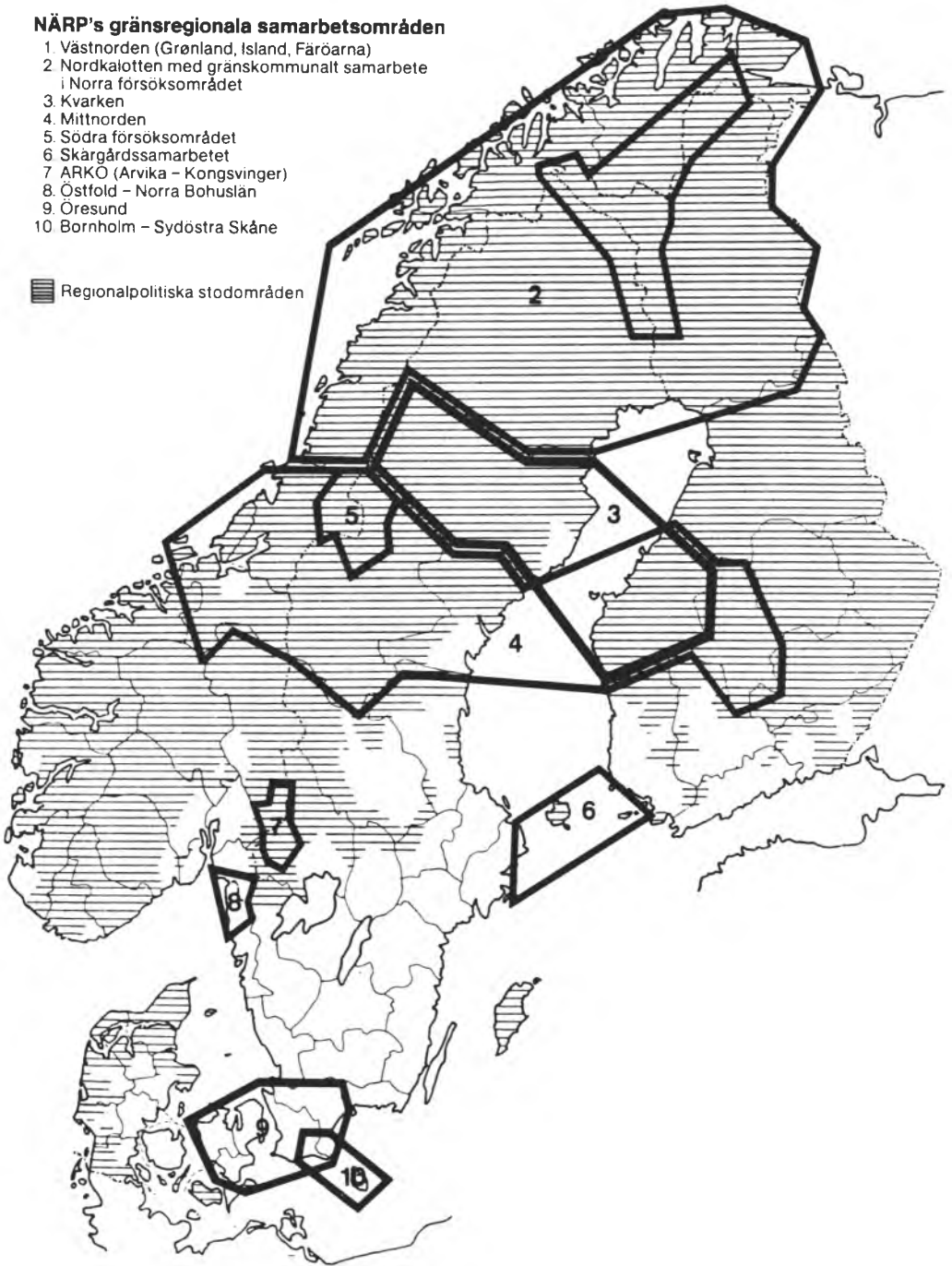

VÄSTNORDEN (Grönland, Island, Færøerne)

NÄRP's gränsregionala samarbetsområden

- 1 Västnorden (Grönland, Island, Färöarna)
- 2 Nordkalotten med gränskommunalt samarbete i Norra försöksområdet
- 3 Kvarken
- 4 Mittnorden
- 5 Södra försöksområdet
- 6 Skärgårdssamarbetet
- 7 ARKO (Arvika – Kongsvinger)
- 8 Östfold – Norra Bohuslän
- 9 Öresund
- 10 Bornholm – Sydöstra Skåne

 Regionalpolitiska stodområden

1.1 1983 i följande sex högst prioriterade samarbetsområden: Nordkalotten, Västnorden, Öresund, Kvarken, Mittnorden och Skärgårdssamarbetet. Genom ett nytt beslut har dessa kontrakt förlängts med en ny treårsperiod fram till 1989.

Genom årliga projektledarseminarier utbytes erfarenheter och sprides kunskap till förmån för verksamhetens utveckling. År 1985 arrangerades det årliga seminariet i finska Lappland, i Ivalo. Seminariets tema gällde utverklingsarbete med turismen på Nordkalotten. På seminariet behandlades också konkret projektarbete i samarbetsområdena.

Det nordiska bidraget för grundadministrationen genom kap 241, Nordkalotten, och kap 245, Gränsregionalt samarbete, i ministerrådets budget har under 1985 sammanlagt varit 4.8 milj. NOK.

Nordkalotten inkl gränskommunalt samarbete (kap 241)	2 215 000
Västnorden	680 000
Öresund	500 000
Kvarken	315 000
Mittnorden	315 000
Skärgårdsprojektet	315 000
ARKO (Arvika-Kongsvinger-regionen)	79 000
Östfold–N. Bohuslän	131 000
Bornholm–SÖ Skåne	131 000
Gränskommunalt samarbete	
– Södra försöksområdet	105 000
	<hr/> 4 786 000

2.1 Nordkalotten

Nordkalottsamarbetet omfattar Nordland, Troms och Finnmark fylken i Norge, Norrbottens län i Sverige och Lapplands län i Finland.

Nordkalottkommittén (NKK), som tillsattes på ad hoc basis 1967 och permanentades 1970 av arbetsmarknadsministrarna, har till uppgift att främja samarbete på det regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska området på Nordkalotten i syfte att påverka sysselsättningen i området. Den alltjämt problematiska situationen på arbetsmarknaden med en arbetslöshet som är avsevärt högre än landsgenomsnittet i respektive land har ställt ökade krav på verksamheten. Nordiska rådet har vid flera tillfällen framhållit behovet av utveckling av nordkalottsamarbetet.

Ett speciellt program för förstärkning och utveckling av Nordkalottsamarbetet utarbetades år 1983 och fastställdes av regionalministrarna år 1984. Nordiska ministerrådet har i enlighet med Nordiska rådets rekommendation (Rek 6/1984/e) uppdragit åt NÄRP att i nära samarbete med NKK förstärka och utveckla nordkalottsamarbetet i enlighet med de riktlinjer som dragits upp i ministerrådsförslaget (B 49/e). Enligt programmets riktlinjer skall samarbetets utveckling på Nordkalotten ske bl. a. på följande områden:

- handels- och industrisamarbete
- forskning och högre utbildning
- arbetsmarknad
- gränskommunalt samarbete

Verksamhetens utveckling enligt programmets riktlinjer startades år 1984 och det har fortsatt även år 1985. Bl. a. har en ny arbetsordning för Nordkalottkommittén fastställts.

Därtill har NKK under året startat ett arbete i syfte att utveckla ett långsiktigt program för sin projektverksamhet.

NKK har koncentrerat sitt arbete dels på övergripande frågor, dels på genomförande av konkreta projekt. Det första gäller arbetet med kartläggning av handelshinder och andra gemensamma problem för områdets utveckling, bl. a. en del infrastrukturella frågor. Speciell uppmärksamhet har fästs på att förbättra kommunikationerna på Nordkalotten. Områdets tvärgående flygförbindelser kämpar fortfarande med stora svårigheter, speciellt efter nedläggningen av flyglinjen mellan Tromsö och Rovaniemi. NKK har lagt ned mycket arbete för att finna en permanent lösning för flyget. Vidare har NKK arbetat med kartläggning och analyser av möjligheterna till samordning av godstransporterna på Nordkalotten.

Konkret projektverksamhet har hittills inriktats på industri, primärnäringsringar, turism och informationsutbyte. Under delområdena finns det för närvarande sju arbetsgrupper.

Handels- och industrisamarbete på Nordkalotten har varit ett av de högprioriterade områdena i NKK:s verksamhet. Förstärkning av detta samarbete har fortsatt genom utbyggnad av den tidigare handelskonsultverksamheten till ett Nordkalottens Handels- och Industrikontor (NHI). NHI har fått resursförstärkning i form av en biträdande konsult och en sekreterare. Vidare har man etablerat en industrigrupp som skall fungera som rådgivande organ för NHI.

NHI har under 1985 bl. a. färdigställt arbetet med Nordkalottens produktregister också för Nordnorges del och därmed är inventeringen av produkter som tillverkas på Nordkalotten avslutad. Kontoret har fortsatt bearbetningen av den nederländska marknaden i syfte att kunna hjälpa nordkalottföretag att etablera sig på den mellaneuropeiska marknaden. Ett stort livsmedelsseminarium gällande både bär, vilt och fiske arrangerades i syfte att etablera samverkan inom branschen. NHI har fortsatt arbetet också inom elektronik- och datasektorn genom att avsluta företags/resursinventeringen. Projektet är ett led i ett långsiktigt arbete med utvecklingsåtgärder som planeras att ske i samverkan mellan företag och forskning.

För att hjälpa små och medelstora företag på Nordkalotten i frågor som gäller transport till utlandet har NKK bl. a. producerat en guide vid transportservice.

NKK har aktivt följt utvecklingen av oljerelaterad verksamhet i Nordnorge och vidtagit åtgärder för att stärka det industriella samarbetet på

Nordkalotten vid en eventuell utbyggnad av nordnorsk olje- och gasproduktion. Ett nordnorskt projekt med Nordkalottperspektiv är Ofoten-projektet, som dels har till syfte att utreda fysiska förutsättningar för plattformbyggnaden i Nordnorge. Dels genomförs studier av vilka förväntade konsekvenser en sådan satsning skulle kunna medföra för näringslivet och arbetsmarknaden på hela Nordkalotten.

Arbetsgrupperna inom *primärnäringsarna* har fortsatt sitt arbete beträffande erfarenhets- och kunskapsutbyte. Detta har ägt rum i form av olika seminarier för forskare och rådgivare, utbyte av praktikanter och föredragshållare samt översättning av facklitteratur. Därtill har man gjort en betydande insats för samordning av forskningsprojekt på Nordkalotten. Jordbruksarbetsgruppen har vidare fortsatt med ett projekt som syftar till en bättre försörjning med vallutsäde i området. Arbetsgruppen för trädgårdsfrågor har fortsatt med sin fleråriga satsning "Klimatriktiga plantor" med målsättningen att utveckla ett härdigt sortiment av plantmaterial för nordliga områden.

NKK har sedan 1977 gjort satsningar för att främja *turismen* på Nordkalotten. Detta samarbete gäller i första hand marknadsföring av området utanför regionen. Den hittills största marknadsföringssatsningen "Top of Europe" har startats år 1985 med deltagande i bl. a. internationella rese- och turistmässor. Bl. a. har man också 1985 arrangerat kanottävlingen "Arctic Canoe Race", nu med regionalt stöd och bidrag från näringen.

Högskolesamarbete, som startades under år 1984 har fortsatt på projektnivå år 1985. Detta gäller arbetet med kartläggning av både strukturen och omfattningen av gränshandel på Nordkalotten. Vidare vill man belysa gränshandelns betydelse för glesbygdsområdena på Nordkalotten och även komma med förslag till undanröjande av handelshinder i sammanhanget. Därtill har man fortsatt diskussionen med Samarbetskommisjonen för Nordkalottens universitet och högskolor för att kunna initiera och starta konkreta forsknings- och utvecklingsprojekt med anknytning till den ekonomisk-industriella utvecklingen.

År 1985 organiserades verksamheten i Norra försöksområdet under NKK. Samtidigt har NKK vidtagit åtgärder för att utveckla *gränskommunalt samarbete* generellt på Nordkalotten.

I Enontekiö-Muonio-Karesuando-Kautokeino-Storfjord-området har Informations- och näringskontorets verksamhet avvecklats och slutrapporten utarbetats. Vidare har man startat ett turistprojekt för att utveckla områdets turistaktiviteter och effektivisera dess marknadsföring. Även gemensamma kultur- och idrottsaktiviteter har genomförts under året. Beträffande Pajala-Kolari-Muonio-området är kanotledskartorna färdiga för Könkämäeno, Muonio och Torne älvar. Områdets kulturhistoriska material presenteras som bilagsmaterial till kartorna. Samarbete inom läkarvården har inletts. Utsjoki-Tana-Karasjok-området har för sin del startat ett större projekt kring utveckling av sport- och näringsfiske i

Tanavassdraget. En undersökning av möjligheterna till ett yrkesutbildningssamarbete i sameområdet har genomförts.

Vid sidan av arbetet med en klar näringspolitisk inriktning har NKK haft en omfattande *informationsverksamhet*. Den huvudsakliga informationen sker genom kommitténs egen bulletin "Nordkalott-Nytt", som kommer ut fyra gånger om året och distribueras gratis till företag och myndigheter på Nordkalotten. Ett förnyat informationsmaterial 1985 riktas, förutom till de traditionella målgrupperna, även till Nordkalottens ungdom.

2.2 Västnorden

Västnorden omfattar geografiskt Island, Färöarna och Grönland. Idén till ett regionalt samarbete togs upp i det regionalpolitiska handlingsprogrammet från 1979. År 1980 etablerades en styrgrupp med två representanter från Färöarna och två från Island. Från och med 1983 har också Grönland kommit med i samarbetet med två representanter.

Mot bakgrund av Västnorden-områdets speciella resursmässiga förutsättningar har arbetet inriktats mot utveckling av fiskerinäringen och utnyttjande av havsresurser. Det har emellertid också lagts ned mycket arbete på att förbättra infrastrukturen, i första hand kommunikationerna, och att utveckla industrisamarbetet.

Västnordensamarbetet prioriteras högt i det regionalpolitiska samarbetet. Ett ministerrådsförslag om förstärkning och utveckling av Västnordensamarbetet (B 58/e), som utarbetats på grundval av Västnordenskommitténs förslag "Vestnordenframtid" (NU 1984:14), förelades Nordiska rådet inför 33:e sessionen i Reykjavik 1985. Nordiska ministerrådet har i enlighet med Nordiska rådets rekommendation (Rek 7/1985/e) i april 1985 slutligt fastställt handlingsprogrammet för förstärkning och utveckling av Västnordensamarbetet i enlighet med ministerrådsförslaget, och gett Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) i uppdrag att i nära samarbete med Västnordenskommittén stå för ett successivt genomförande av programmet samt fortlöpande arbeta med dess utveckling på bakgrund av de synpunkter som har förts fram från Nordiska rådet och de erfarenheter som vinnes.

Syftet med det intensifierade samarbetet är att befrämja en mer tillfredsställande regional balans i Norden samt att bidra till möjligheten att skapa en gynnsam utveckling i Västnorden genom att anknyta området närmare till det övriga Norden. I detta utvecklingsarbete har satsningar inom havsresurser, kommunikationsområdet, turism, handel och industri högst prioritet. Verksamheten inom förvaltningssystem, primärnärings, energi samt gruvdrift och oljeutvinning avses i en första fas inriktas på erfarenhetsutbyte och kunskapsöverföring för att utveckla de förutsättningar som finns i regionen.

Nordiska rådet var enigt i att, vid utveckling av Västnordensamarbetet, huvudvikten läggs vid havsresurser, och betonade samarbetet kring ut-

veckling av kvalitetssäkra odlingsmetoder. Vad gäller andra områden, dvs transport och kommunikationer, turism, handel och industri ansågs att planerna kunde ha varit mer konkreta.

Angående energisamarbetet framhöll rådets ekonomiska utskott att i förslaget borde högre prioritet getts till olje- och gassamarbetet i Västnorden. Utskottet underströk dock att det är positivt inställt till samarbetet om alternativa energikällor. Nordiska rådet har i ett yttrande anmodat om att det genomförs en värdering av att utvidga det nordiska olje- och gassamarbetet till att också omfatta Västnorden. Uppföljningsarbetet sker i regi av Nordiska ämbetsmannakommittén för energipolitik som är huvudansvarig för detta arbete. Det hänvisas till kapitel XVII.

Verksamhetens utveckling enligt handlingsprogrammets riktlinjer har startats under 1985.

Som en uppföljning av projektet "*Grönlandsscallops*" som hade för avsikt att kartlägga "kammussle"-resurserna utanför Nuuk-området på Grönlands västkust, har man fortsatt med försöksproduktion och produktionsutveckling av maskinell behandling av musslorna. Projektets målsättning har varit att genom överföring av teknisk kunskap utveckla och utvidga basförutsättningarna för Grönlands näringsliv.

Utsättning av märkt laxsmolt i Östisland, som avser en kartläggning av laxresursernas fördelning mellan Island och Färöarna, har under 1985 fortsatt sitt tredje och sista år. Detsamma gäller *Kommerciellt utnyttjande av insjöfisk*, som går ut på att öka utnyttjandegraden av fiskresurser i Östislands insjöar.

Som ett led i ansträngningarna för *överföring av teknisk kunskap* och know-how inom fiskeriproduktionen har en nyutbildad grönländsk ingenjör under 1985 avslutat sitt besök i den färöiska fiskeindustrin och har kommit tillbaka till Grönland, där han har placerats inom Hjemmestyrets produktionssektor. Studiebesöket har lett till att det för närvarande är nära kontakter mellan färöiska företag och grönländska produktionsmyndigheter.

Vidare har Västnordenkommittén arbetat med överföring av färöisk kunskap till Grönland angående laxfiske med långlina. Kontaktskapande verksamhet i samband med branschträffar har utvidgats.

Arbetet inom *industrisektorn* har koncentrerats till förmedling av kontakter mellan företagen i syfte att utveckla industrisamarbetet. Ett konkret exempel är ett högteknologiskt samarbetsprojekt mellan ett färöiskt och isländskt företag angående automatiska styrningsprocesser inom fiskeriindustrin.

I arbetet med att förbättra *kommunikationerna* mellan områden i Västnorden har ett färöisk-isländskt transportsällskap, som etablerats på initiativ av Västnorden-samarbetet, nu utvidgat sin reguljära linje till Trondheim vid sidan av förbindelsen mellan Östisland och Färöarna. Denna förbindelse anses för närvarande fungera tillfredsställande. Transittrafiken via Fär-

öarna till Östisland har ökat under 1985. En flygförbindelse har under hösten öppnats mellan Grönland och Island.

Arbetet med att utveckla *turismen* är i en inledningsfas i Västnordenområdet. Under 1985 har man startat ett projekt med turistkoordination i området. Arbetet har inletts med en marknadsföringsinsats gemensamt för Island och Färöarna. Samtidigt har man tagit kontakt med grönländska myndigheter för utvidgning av projektet på sikt.

Vad gäller *handeln* har västnordensamarbetet under året medverkat till anknäytning av flera handelsförbindelser dels mellan Grönland och Island, dels mellan Island och Färöarna.

Angående *andra utvecklingsområden* som samhälls- och förvaltnings-system, jordbruk, energi och oljeutvinning har arbetet till största delen koncentrerats om erfarenhetsutväxling bl. a. ifråga om lagstiftning avseende mekanismer för kvalitetskontroll bl. a. av fisk och medverkat till kontaktförmedling inom jordbruket.

Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) överlämnade också ett ministerrådsförslag om principer för upprättande av en *nordisk utvecklingsfond för Västnorden* (B 60/e) för behandling under Nordiska rådets 33:e session i Reykjavik. Ministerrådet bad om rådets synpunkter på principförslaget och avsåg att därefter utarbeta ett detaljerat förslag till fondens stadga och framlägga förslaget för Nordiska rådets ekonomiska utskott under 1985. Nordiska rådet rekommenderade Nordiska ministerrådet att upprätta fonden i enlighet med ministerrådsförslaget och Nordiska rådets synpunkter på detta förslag och det kommande förslaget om fondens stadga (Rek 8/1985 e).

NÄRP har fortsatt sitt förberedelsearbete med fondens stadga på basen av expertgruppens rapport "Ökonomisk udvikling i Vestnorden" (NU 1984:15) och de principer som finansministrarna godkänt i handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Ett förslag till en särskild överenskommelse mellan de nordiska länderna och stadga för Västnordenfondens verksamhet har behandlats på regionalministrarnas möte den 20 november 1985. Ett ministerrådsförslag beslöts att läggas fram till Nordiska rådets 34:e session 1986.

2.3 Øresundsregionen

Øresundssamarbejdet omfatter Sjælland i Danmark og Skåne i Sverige. Regionens landareal på godt 18 200 km² udgør cirka 1 1/2 % af det samlede landareal i det europæiske Norden, mens folkemængden på knap 3 168 000 udgør hele 14 % af den nordiske befolkning. Øresundsregionen er således ikke bare det folkerigeste grænseregionale samarbejdsområde i Norden, men med sine 174 indbyggere per km² også det tættest befolkede. Trods en lille bedring i sysselsætningen 1985 er regionen fortsat hjemsted for godt 20 % af alle registrerede arbejdsløse i Norden.

Bristen på rimelige fysiske kommunikationsmuligheder mellem regio-

nens skånske og sjællandske del har i 1985 manifesteret sig tydeligere end nogensinde. I årets 3 første måneder var al planmæssig trafik over det sydlige Øresund umuliggjort grundet isvinteren og bristen på hensigtsmæssig tonnage. I praksis betød det, at trafikken mellem regionens to største befolkningscentre – Københavnsområdet og Malmø-Lundområdet med henholdsvis 1 og 1 1/2 million indbyggere – i en fjerdedel af året 1985 enten var totalt indstillet eller kun bestod af uforudsigelige sejladeser med overfartstider på op til 6 timer for den kun 15–25 km lange strækning.

Ikke bare bristende fysisk kommunikation over Øresund, men også bristende viden og information om regionsdelen på den anden side vandet, er årsag til, at Øresund danner en barriere for samarbejdet mellem de to regionsdele. Det nordisk finansierede Øresundssamarbejde, der regionalt styres af NÄRP:s Øresundsgruppe, har derfor koncentreret virksomheden om at fremme kommunikationen over Øresund gennem en kontinuerlig og systematisk informationsindsats, som sigter mod såvel åndelige som fysiske broanlæg over den smalle stribe vand, der skiller ikke blot Skåne fra Sjælland, men også Sverige og det øvrige Norden fra Danmark og kontinentet – i overensstemmelse med Nordisk Råds ældste rekommandation om Øresundsforbindelser vedtaget på rådets første session i København februar 1953 for 33 år siden.

Øresundssamarbejdets basisaktivitet er *informations- og kontaktfremmingsfunktionen "Øresunds Kontakt"*, som etableredes 1981. Med kontaktfremmelse over Øresund og informationsservice for massemedier, små og store virksomheder og disses organisationer, regionale og kommunale planmyndigheder, skoler samt opinionsledere i bred almindelighed har funktionen i 1985 udøvet sit virke. Som redskaber for informationsfremmelsen har "Øresunds Kontakt" fortsat produktionen og distributionen af sin skriftserie, som høsten 1985 omfatter 17 forskellige publikationer på ialt 740 sider i et oplag på omkring 70 000 eksemplarer.

De primære målgrupper for Øresunds Kontakt's aktiviteter er fortsat næringslivet og regionens massemedier, men også skoleungdommen er en vigtig målgruppe. Kontakten er på dette område udbygget med udgivelsen af en viderelæsningsbog om unge i Øresundsregionen, som fra høsten 1985 tilbydes de ældste klasser i regionens skoler – blandt andet som en regional markering af ungdomsåret.

I publikationen "Fem redere på planken", som udsendes først i 1985, er brister og manglende koordination i den nuværende færge- og bådtrafik over Sundet påvist – med en række mindre forbedringer til følge. Arbejdet på dette område fortsætter, så rederier og offentlige myndigheder inspireres og motiveres til optimal udnyttelse af de meget knappe ressourcer, der sættes ind på Øresund – selv om det med sikkerhed kan fastslås, at trafikken – uanset en eventuel beslutning om bro- og tunnelbyggeri – må opretholdes med færger og både i endnu en lang årrække.

Gennem en konference for regionens planlæggere indenfor affaldsområ-

det sist i 1985 har NÄRP:s Øresundsgrupp søgt at skabe et fælles forum for erfaringsudveksling og samarbejde over Sundet med hensyn til affalds-problematikken, som bliver stadig mere påtrængende i den tæt beboede grænseregion.

2.4 Kvarken

Kvarkenrådet, som är samarbetsorgan för kommuner, myndigheter och organisationer i Vasa och Västerbottens län, arbetar med konkreta samarbetsprojekt i syfte att förbättra förutsättningarna för direkt samarbete mellan kommuner, myndigheter, organisationer osv.

Verksamheten 1985 har inneburit en breddning från regionalpolitik till att omfatta sektorer som sjukvård, datateknologi, ADB-hantering m. m.

Havslaxodlingsprojektet i Vallgrund och på Holmön som inleddes 1983 avslutades 1985. Forskare från institutionen för ekologisk zoologi vid Umeå universitet är engagerade för undersöknings- och rådgivningsupp-gifter.

Växthusodlingssamarbete har etablerats kring ett projekt på Holmön där en familj etablerat sig som tomatodlare. Projektet innebär rådgivnings- och konsulentsamarbete i första hand kring byggnads- och odlingsteknik mellan Lantbruksnämnden i Västerbotten och Österbottens Svenska Lantbrukssällskap. Uppgiften är att redovisa förutsättningarna för växthusodling i skärgårdsområden jämfört med fastlandsodlingar. Projektet avslutas 1985.

Projektet Kvarkenfisk, som syftar till att utveckla fiskhanteringen i regi-onen med betoning på sik, pågick andra året 1985. Insatser görs ifråga om fångstteknik, mottagning, hantering, transporter, infrysning, fryslagring, förädling, distribution och marknadsföring. Under 1985 har insatser gjorts bl. a. med praktiskt försök med nya metoder att djupfrysa sik, deltagande i utredning angående fiskehandeln i Västerbotten och produktion av video-band.

Tre nya samarbetsprojekt inleddes under 1985. *Ny teknik* innebär sats-ning på att öka småföretagens teknologiska kapacitet och kunnande genom exempelvis samutnyttjande av Kvarken-regionens tekniska utvecklingsre-surser. Projektarbetet kommer att koncentreras på branscherna verkstads-industri/metall, träbearbetning och framtidsinriktad teknik som exempel-vis tele/data/laser osv. Teknologicentrum Kvarken etablerades i Vasa i mars 1985.

Nittioalets hantverk/hemslöjd avser satsning på ökad formgivning inom hantverk/hemslöjd dels i form av konsultverksamhet, dels i form av ut-bildning/fortbildning i syfte att säkra bevarandet av det yrkeskunnande som ännu finns i en del traditionella hantverkaryrken, som är i utdöende. Vidare har planerats insatser för att i högre grad använda lokala och traditionella råvaror i hantverks- och hemslöjdsproduktionen.

Lågsäsöngturism syftar till att genom nya insatser sprida resandet över

olika årstider för att förlänga säsongerna och öka beläggningen på turistanläggningar och trafikmedel under lågsäsong.

I övrigt har Kvarkenrådet genomfört ett seminarium om gränsregionalt kultursamarbete på Hanaholmen i januari 1985.

Planeringen av nya projekt är en kontinuerlig process inom Kvarken-samarbetet. Under 1985 har sex nya projekt planerats för start under 1986 förutsatt att medel beviljas. Här kan speciellt projektet "Fler kvinnor som företagare" nämnas.

Av övrig verksamhet inom Kvarkenrådet kan noteras att *högskolesamarbetet* och *energisamarbetet kring fasta bränslen* fortsätter. Rådet deltar dessutom i informations- och kultursatsningar, bl. a. ett stort upplagt seminarium i Storkyro i augusti månad angående den Öster- Västerbottniska förhistorien.

2.5 Mittnorden

Mittnorden omfattar Nord- och Sör-Trøndelag fylken i Norge, Jämtlands och Västernorrlands län i Sverige samt Vasa och Mellersta Finlands län i Finland. Kuopio län samt Möre- och Romsdals fylke har observatörsstatus inom Mittnordensamarbetet. Mittnordenskommittén är högsta beslutande organ och består av sammanlagt 18 representanter från de sex länen/fylkena. Målsättningen är att främja samarbete och utbyte mellan de deltagande länen/fylkena, och då speciellt inom områdena näringsliv, kommunikationer, turism samt utbildning och kultur. Målsättningen är att främja samarbete och utbyte mellan de deltagande länen/fylkena och då speciellt inom områdena näringsliv, kommunikationer, turism samt utbildning och kultur. Det praktiska arbetet utförs av särskilda arbetsgrupper inom olika ämnesområden.

Under 1985 har Mittnordenskommittén haft följande verksamhet.

Handelskontorsverksamheten som startats med stöd från Nordiska ministerrådet år 1981 har hela tiden vuxit i omfattning. I dagsläget utbyts mellan dessa ca 400 uppdrag årligen. Efter ett treårigt nordiskt bidrag finansieras verksamheten nu helt med regionala medel och självfinansiering. Mittnordiska handelskammardagar anordnades i Trondheim i september och det centrala temat var framtida utmaningar och möjligheter för industriell verksamhet i Mittnorden.

Mittnordens Olje- och Gasgrupp (MNOG) har under året arbetat bl. a. med att skapa underleverantörsregister för olje- och gasindustrin. MNOG informerar om utvecklingen inom olje- och gasmarknaden genom en bulletin vars upplaga är ca 1 300 ex.

Högskole- och universitetssamarbetet i Mittnorden strävar till att genom samarbete mellan högskolor, näringsliv och institutioner skapa bättre förutsättningar för en god regional utveckling. Under året genomfördes en högskolekonferens i Steinkjer på temat "Mittnordenkonferens om regional planering och utveckling".

Under året tillsattes en arbetsgrupp med uppdrag att påbörja ett konkret arbete för *handelshindrens undanröjande* i Mittnorden. Mittnordenkommittén har under de senaste åren fäst stor uppmärksamhet vid kartläggningen av handelshindren i Norden. Ett 100-tal olika typer av handels hinder har registrerats. En del av dessa är av den beskaffenheten att lagändringar behövs för att genomföra lättnader och förbättringar, andra kan avhjälpas genom bättre information och samverkan mellan olika myndigheter, näringslivet och dess organisationer. Mittnordenkommitténs arbete har därför igångsatts med tonvikt på åtgärder av det senare slaget.

Mittnordenflyget Vasa-Sundsvall-Östersund-Trondheim har med stöd från Mittnordenkommittén utvecklats så att fr. o. m. 1.4 1985 Mittnordenflyget nu övergått till att bedrivas helt på kommersiell bas i och med att Norving A/S nu beflyger sträckan Sundsvall-Östersund-Trondheim på egen risk och räkning.

Nytt för året är det *Mittnordentåg* som i samarbete med svenska och norska statens järnvägar insatts mellan Sundsvall-Östersund-Trondheim. Detta innebär att inga tågbyten behövs på sträckan.

Kultursamarbetets huvudtema för året var museiverksamhet. Årets huvudbegivenhet anordnades i juni i Steinkjer då ett 90-tal representanter för kultur- och museiverksamheten i hela Mittnorden samlades till Mittnordisk kulturvecka 1985. Temat för dagarna var "Kulturlandskap, kulturvårn- och museidagar i Mittnorden". Museidagarna genomfördes med stöd från Nordiska Kulturfonden. Under dagarna utdelades även *Mittnordenkommitténs kulturstipendium* för 1985 med 10 000 SEK till Sverre Ödegaard från Röros för hans "berömvärda och betydande insatser för vårnandet av kulturarvet i Mittnorden".

Läns- och fylkeskommunalt samarbete i Mittnorden bedrivs av en speciell arbetsgrupp. De viktigaste områdena är erfarenhetsutbyte när det gäller utvecklingsprojekt inom förvaltningen och administrationen, som syftar till att förenkla och effektivisera organisationen på olika nivåer, samt gemensamt resursutnyttjande inom hälso- och sjukvård. Gemensamma sektorer som är föremål för samarbete är organisationsutveckling, data- och informationssystem inom patientadministration, ömsesidigt stöd vad gäller bristpersoner, distriktsläkare m m, upphandling och produktutveckling, vårdpolitik m m.

Under året har ett *turistprojekt* bedrivits i samarbete mellan Tröndelags fylken och Jämtlands län. Detta projekt utvecklas i olika delprojekt. Ett övergripande och analyserande arbete beträffande naturresurserna, befintliga investeringar i turism, kulturhistoriska resurser, kommunikationer och möjliga marknader fullföljes med konkreta planerings- och genomförandeinsatser där kommuner och lokala intressenter kommer att medverka.

Mittnordenkommittén anordnar årligen en *branschträff* inom någon av näringslivets sektorer. År 1985 behandlade branschträffen livsmedelsbranschen i Mittnorden. Under träffen fästes huvudvikten vid branschens

framtidsutsikter, hot och möjligheter, dagens och morgondagens konsument, köpvanor och attityder.

En av Mittnordenkommittén utsedd arbetsgrupp för *vattenbruk* påbörjade sitt arbete under 1985. Arbetet berör samtliga i Mittnorden ingående län och dess inriktning är att med gemensamma krafter förbättra förutsättningarna för ett rationellt drivet vattenbruk med animal produktion i Mittnordenområdet.

Inom *telekommunikationssektorn* påbörjade en arbetsgrupp samarbetet för att utnyttja de ständigt förbättrade möjligheterna till informations- och programutbyte över läns- och landgränserna.

De i Mittnordenområdet ingående kommunerna och samhällena upplever betydande skillnader vad gäller näringslivsutveckling och -förutsättningar. Vissa kommuner/samhällen som tidigare upplevt stora svårigheter har lyckats bättre än andra. För att samla kunskapen och erfarenheterna samt initiera till nya välgrundade åtgärder för en god näringslivsutveckling i Mittnorden anordnade Mittnordenkommittén i november i Vasa *Mittnordiska utbildningsdagar* för de som arbetar med och berörs av näringslivsutvecklingsåtgärder i kommunerna.

2.6 Skärgårdssamarbetet

Skärgårdsprojektet omfattar de 40 000 öar med 50 000 invånare som sträcker sig från Stockholmsregionen i väst över landskapet Åland och till Åboland i öst. Skärgårdsprojektets målsättning är att genom erfarenhetsutbyte, samordnade åtgärder och egna specialutredningar åstadkomma förbättrade utkomstmöjligheter för skärgårdsborna samt skapa ett bättre samspel mellan skärgårdsbornas utkomstmöjligheter och de omgivande regionernas rekreationsbehov.

För 1985 kan följande resultat redovisas.

Utredningen *Yrkeskombinationerna i skärgården* slutfördes och utgavs i NORD-serien. Utredningen granskar yrkeskombinationernas eller det s. k. mångsyssleriets dagsläge, problem och utvecklingsmöjligheter i samarbetsområdets skärgårdar. Utvecklingsförutsättningarna konstateras vara goda. Vissa åtgärder krävs dock, bl. a. att yrkeskombinationerna erkänns officiellt, att uppmärksamhet fästs vid kvinnans situation, att beskattningsproblematiken granskas. Skattefrihet intill viss gräns föreslås för vissa arbetsintensiva verksamheter såsom hemslöjden. S. k. samverkansföretag introduceras som en lämplig modell att sammanföra olika intressen med befintliga resurser.

Utredningen *Hemslöjden i skärgården* slutfördes. Uppläggningsen av utredningen följer samma mönster som för yrkeskombinationerna. Även här konstateras att hemslöjden har goda utvecklingsförutsättningar. Såsom åtgärder föreslås bl. a. en profilering av skärgårdsslöjden genom samordning av marknadsföringen i de tre regionerna, en ökad mekanisering av produktionen, ett utbyte av sakkunniga, gemensamma utställningar,

granskning av beskattningen og ett ökat stöd från kommunerna till hemslöjden. Dessutom föreslås att en formgivare-instruktör i hårdslöjd anställs i varje region för en treårsperiod.

Arbetena på *gästhamnen i Kapellskär* inleddes. Gästhamnen byggs i etapper og beräknas vara färdig 1986. Hamnen kommer då att omfatta 60 båtplatser jämte servicehus.

Projektet *Marknadsföring av skärgårdsturismen* inleddes. Målsättningen är att samlat marknadsföra samarbetsområdets turistanläggningar på den norska og inhemska marknaden, i avsikt att åstadkomma ett bättre resultat av gjorda turistsatsningar.

Som sin största satsning hittills har Skärgårdsprojektet inlett en övergripande utredning om *utkomstmöjligheter og serviceutbud* i en levande skärgård. Med detta arbete önskar Skärgårdsprojektet åstadkomma en gemensam belysning av hur man framöver bör arbeta med skärgårdens försörjnings- og servicefrågor. En av de centrala frågor som tas upp är bl. a. om det finns behov av en förnyad eller justerad inriktning av skärgårdspolitiken.

2.7 ARKO (Arvika – Kongsvinger-regionen)

Det grensekommunale samarbeidet i denne regionen har lange tradisjoner. Siden 1978 har arbeidet vært støttet fra Nordisk Ministerråd, men først i 1984 ble det etablert et lokalt sekretariat.

Regionen omfatter de to svenske kommunene Arvika og Eda, og de fire norske kommunene Eidskog, Grue, Kongsvinger og Sør-Odal. Hovedmålsettingen med arbeidet er å ta initiativ til og støtte ulike typer prosjekter som kan forbedre kontakten og levevilkårene for menneskene i grenseregionen.

I 1985 har arbeidet med et felles friluftskart stått sentralt. Grenseområdet er en naturlig kulturgeografisk region, og felles kartmateriale har vært savnet. Kartet vil komme ut i 1986, og det vil også bli produsert en enkel folder som presenterer regionen og kartet. Både for regionens innbyggere, nye innflyttere og tilreisende er det vesentlig å kunne presentere regionen og alle dens tilbud og muligheter under ett. Man har også tatt initiativ overfor Hedmarksradioen og Radio Värmland med tanke på bedre informasjonsutbytte, og de lokale avisene kontaktes jevnlig i forbindelse med møter og konkrete prosjekter.

Blant andre interessante prosjekter i 1985 kan nevnes en felles utstilling av kunsthåndverk i "Grenseriket Morokulien", kombinert med et lite grensebibliotek. Dette vil trolig bli en årviss foreteelse.

Man har ellers engasjert seg i spørsmål omkring skolegang i nabolandet og andre "grensependlerspørsmål", til dels i samarbeid med Gränskommittén Østfold/Norra Bohuslän.

I 1986 vil man konsentrere seg om videreutvikling av samarbeidet på turist- og kultursektoren (kart, brosjyre, utstillinger, andre kontakter), samt engasjere seg i spørsmål vedr. høgre utdanning og kommunikasjonsproblematikk. Man vil dessuten revidere grensependlerbrosjyren fra 1982.

2.8 Østfold – Norra Bohuslän

Gränskommitténs verksamhet påbörjades hösten 1980. Tonvikten i arbetet är lagd på gränskommunal samverkan med målsättningen att regionens samlade utbud av resurser så långt möjligt skall betraktas som gemensamma. Skapandet av kontakter mellan likartade verksamheten över riksgränsen och initiering till samverkan på olika sätt är viktiga inslag i det löpande arbetet. Gränskommittén representeras av de tre norska kommunerna Halden, Sarpsborg och Fredrikstad, de två svenska kommunerna Strömstad och Tanum samt Østfold fylkeskommune och Bohuslänstinget.

Under verksamhetsåret 1985 har Gränskommittén bl. a. engagerat sig i följande frågor/projekt:

Företagssamverkan''Gränsinvest'' som innebär ett ökat engagemang i näringslivsfrågor och som skall ses som en uppföljning av tidigare genomförda företags/kontakträffar. I inledningsfasen går projektet ut på ett samlat och målinriktat kontaktskapande mellan å ena sida företag och resurser inom gränsregionen och å andra sidan mellan gränsregionens gemensamma resursutbud och företag/resurser utanför regionen. Kommittén har för detta ändamål utarbetat en speciell portfölj innehållande ett intresseväckande presentationsmaterial. I förlängningen kommer uppföljningar och utvärderingar av den kontaktskapande verksamheten att ligga till grund för ett ställningstagande om bildandet av ett investmentbolag – ''Gränsinvest''.

Gränspendlarbroschyren ''Verdt å vite/vært att veta'' har aktualiserats och kompletterats. Den riktar sig i första hand till enskilda människor som vill veta mer om förutsättningar för arbetspendling över riksgränsen.

En *handläggargränspärm* har utarbetats på initiativ av bl. a. tjänstemän från social- och hälsovårdskontoren i gränskommunerna. Pärmen riktar sig till handläggande instanser och innehåller övergripande gällande regler och förhållanden i respektive land inom skilda områden – bostad, arbete och arbetslöshet, sjukvård, pension, familjerätt, föräldraskap, skatter, barns förhållanden, äldres förhållanden, utbildning, övrigt. Till varje avsnitt kopplas lokal och konkret information anpassad till Gränskommitténs område. Målsättningen med pärmen är bl. a. att öka kunskapen och det personliga kontaktnätet hos handläggande instanser i gränsspecifika frågor. Pärmen kommer kontinuerligt att aktualiseras genom ett speciellt bevakningssystem i samverkan med berörda instanser.

Planeringen, projekteringen och byggnationen av den nya banklokalen och *informationscentralen/utställningslokalen (SVENO E6)* vid Svinesund fortskrider enligt planerna. Kreditkassen i Halden står som byggherre. Invigning sker sommaren 1986. Försöksverksamhet med gemensam turistinformation (norsk-svensk bemanning) har pågått i befintliga lokaler vid Svinesund sedan sommarsäsongen 1983.

Kommitténs engagemang med bl. a. Bohuslandstinget och Östfold fylkeskommune i frågan om *tryckkammarberedskap* vid dykolycksfall har medfört att Bohuslandstinget har tecknat hyresavtal med privat dykfirma i Strömstad angående tillgång till befintlig tryckkammare.

I samverkan med Halden lärarhögskola och ARKO-regionen har kommittén studerat ev "problem för norska barn i svensk skola". Undersökningen konstaterar att insatser krävs för att förbättra elevernas situation framför allt när det gäller ordförståelse och stavning.

I samverkan med kulturvetarlinjen på Göteborgs Universitet har kommittén låtit utföra en omfattande *kulturinventering* som även redovisar förslag på åtgärder/projekt som syftar till att öka den kulturella aktiviteten över gränsen.

Tillsammans med bl. a. Valands Konstskola i Göteborg och Gerlesborgsskolan i Tanums kommun pågår planering av en nordisk bildhuggarkurs med granit som råmaterial. Kursens syfte är att ta vara på tradition, kunskap och resurser som är unika för Bohuslän/Östfold.

Bohusläns museum och fylkesmuseet i Östfold studerar tillsammans med Gränskommittén förutsättningarna för ett "*Gränsmuseum*" knutet till gränsregionen. Gränsmuseet avses utgöra en aktivitet/resurs kring den gemensamma natur- och kulturhistorien.

Under år 1986 kommer Gränskommitténs verksamhet att koncentreras mot framför allt arbetet kring företagarsamverkan "Gränsinvest", turistinformationsverksamhet, planering av fritidsbåtlivet, olika kulturprojekt/-aktiviteter samt informations- och samordningsfrågor inom utbildningsområdet.

2.9 Bornholm—Sydöstra Skåne

Samarbetet mellan Bornholm och de fem kommunerna i Sydöstra Skåne inleddes under 1980. De första årens trevande försök till samarbete på olika områden resulterade framförallt i att kontakter etablerades. Nu är kanalerna självklara och samarbetet börjar ge högst konkreta resultat.

Den gemensamma *turistsatsningen "Nordens Feriehörn"* innebär gemensam marknadsföring av turistregionen och syftar till att förlänga säsongen med hjälp av paketresor med aktivt innehåll och till att därmed bättre utnyttja befintliga resurser. Marknadsföringen sker bl. a. med hjälp av en säljtidning som under 1985 producerats och distribuerats i 700 000 exemplar.

Inom området *skola och kultur* bedrivs en omfattande utbytesverksamhet. Klassutväxling på mellanstadier har nu pågått i tre år. En utvärdering visar på goda resultat och stor uppskattning hos alla berörda parter. Under 1985 har även förekommit utväxling av teater- och musikgrupper och Bornholms vårsalong har visats på Ystads konstmuseum. Det är angeläget att förutsättningar skapas för en kontinuerlig utbytesverksamhet inom kulturens område.

Inom *jordbruks- och trädgårdsnäringen* har under flera år förekommit informations- och erfarenhetsutbyte och studieresor för odlare har arrangerats; under 1984 till Öland och under 1985 till Bornholm och Själland.

Inom *fiskerinäringen* har under 1985 tillsammans med fiskeberedningsindustrin, Lunds universitet och danska fiskerilaboratoriet förberett ett projekt som syftar till att ta tillvara och utnyttja inälvor från torsk.

Kommunikationsfrågor har efter hand som samarbetet fortskridit framstått som allt viktigare och har under 1984–1985 haft hög prioritet. År 1984 genomfördes en undersökning av färjeförbindelserna. Undersökningen har följts upp under 1985 och arbetet har resulterat i flera förbättringar. För att utveckla färjetrafiken har även aktualiserats förändringar av de nordiska provianteringsbestämmelserna, de svenska bruttoviktsbestämmelserna för lastbilstrafik samt dispensmöjligheter från den europeiska överenskomsten om arbetsförhållanden vid internationella vägtransporter. Vidare har fråga om gränsteletaxa/zonteletaxa inom de gränsregionala samarbetsområdena väckts.

2.10 Gränskommunalt samarbete

Som redan beskrivits under redogörelse för verksamheten på Nordkalotten har verksamheten i Norra försöksområdet omorganiserats under Nordkalottkommittén fr. o. m. början av 1985. Det har under året beslutats att samma modell också skall gälla för Södra försöksområdet och Mittnordenkommittén. Därmed har gränskommunalt samarbete generellt införts som en integrerad del av Nordkalottkommitténs respektive Mittnordenkommitténs ordinära verksamhet i enlighet med principer för omorganisationen framförd i rapporten om revidering av det regionalpolitiska handlingsprogrammet år 1981.

NÄRP har ansett denna omorganisation vara en nödvändig åtgärd för effektivisering av det gränsregionala och gränskommunala samarbetet generellt. Dels har verksamheten i de båda försöksområdena bedrivits under flera år på försöksbasis, dels har den varit likartad med den verksamhet som bedrivs inom de gränsregionala samarbetsområdena som försöksområdena geografiskt ingått i. Därför har det uppstått ett starkt koordineringsbehov. Speciellt har en tillfredsställande förankring regionalt visat sig vara en problematisk fråga för små gränskommunala samarbetsorgan. NÄRP har med den ändrade organisationen eftersträvat att åstadkomma bättre

samverkan med organisationer och myndigheter på länsnivå samt bredare deltagande och större engagemang i gränskommunala projekt generellt.

Södra försöksområdet, som omfattar Lierne och Røyrvik kommuner i Norge samt delar av Krokoms och Strömsunds kommuner i Sverige, har under 1985 bl. a. arbetat huvudsakligen med fiske, turism samt planering av sin verksamhet på lång sikt.

2.11 Initiering av samarbete över riksgränser

NÄRP har genom det gränsregionala samarbetet strävat efter att bygga upp väl fungerande regioner. Ett annat mål för verksamheten har varit att bidra till ökad nordisk samverkan genom kunskapsöverföring. Som ett led i dessa ansträngningar har NÄRP med nordiskt finansieringsstöd bidragit till att bygga upp och organisera verksamheten i ett antal gränsregioner. Som ovan beskrivits bedrivs verksamheten i nio samarbetsområden från och med 1986. Det finns exempel på samarbete över riksgränser som på grund av knappa resurser inte fått löpande nordisk finansiering. *Kölen-gruppen*, som omfattar kommunerna Bodø, Rana och Vefsen i Nordland fylke i Norge samt Lycksele, Skellefteå och Umeå i Västerbottens län i Sverige, är en sådan samarbetsorganisation. Gruppen grundades år 1974 och arbetar speciellt med näringspolitiska frågor som industriutveckling, kommunikationer och handelsutbyte. Sedan hösten 1980 har kommunerna som ingår i Kölengruppen finansierat en sekreterare på deltid.

Kölengruppen har vid två tillfällen fått nordiskt stöd till sitt projektarbete. Under år 1984 har gruppen bl. a. med nordisk finansiering arrangerat ett seminarium och en utställning om Graddis-vägen/Silvrevägen och dess betydelse för handel, turism och kultur i området i samband med Nord-Norge-mässan.

Nordiska rådets ekonomiska utskott har i ett yttrande hänvisat till det väl fungerande samarbetet över Öresund mellan Själland i Danmark och Skåne i Sverige och efterlyst en utredning om intresset och möjligheterna för att få igång samarbete runt Skagerak och Oslofjorden. Ekonomiska utskottet hänvisar till de starka kulturförbindelser som Nord- och Nordväst-Jylland har med det övriga Norden, speciellt med sydostkusten i Norge.

NÄRP hänvisar till de undersökningar som gjorts i Norge och i Danmark, i samband med revideringen av det regionalpolitiska handlingsprogrammet, för att utröna intresset för ett sådant samarbete.

Kontakterna visar tydligt att det finns ett spirande intresse för ett bredare regionalt samarbete i områdena. Störst intresse har uttryckts för erfarenhetsutbyte, kunskapsöverföring och näringslivssamarbete kring konkret projektverksamhet. Förslaget har också mottagits med viss tvekan; ett sammanhängande samarbetsområde runt Skagerak kunde bli för stort för att den lokala och regionala intressegemenskapen och förankring-

Mittnorden

1. Samverkan mellan Trøndelags fylken och Jämtlands län i turismutvecklingsfrågor (1984)	100 000	105 000
2. Mat i Mittnorden (branschträff)	—	120 000
3. Telekommunikasjonsåret i Midtnorden	—	160 000
4. Mittnordiska skolningsdagar för kommunalutveckling	—	150 000
5. Instruktörsutbildning CAD/CAM	—	147 000
6. Underleverantörsregister i Mittnorden	—	80 000

Kvarken

1. Tomatodlingsförsök på Holmön (1983)	106 000	60 000
2. Havslaxodling i Kvarken (1983)	144 000	82 000
3. Kvarken-fisk (1984)	378 000	393 000
4. Ny teknik (1984)	95 000	850 000
5. Nittioalets hantverk	—	270 000
6. Lågsäsonturism	—	210 000

Skärgårdsprojektet

1. Gästhamn i Kapellskär	—	194 000
2. Marknadsföring av skärgårdsturism	—	150 000

Bornholm—Sydöstra Skåne

1. Aktiv ferie i Nordens Feriehjørne	—	350 000
Totalt		<u>6 370 000</u>

3.2 Nordiska investeringsbankens (NIB) regionallåneordning

Syftet med regionallåneordningen är att öppna möjligheter till att finansiera investeringsprojekt av nordiskt regionalpolitiskt intresse i utvecklingsområden i hela Norden. Lånen förmedlas genom nationella kreditinstitut. Medlen kan utnyttjas dels i de områden som i respektive land är högst prioriterade i nationell regionalpolitik, dels i de gränsregionala samarbetsområden som har pekats ut i det nordiska regionalpolitiska handlingsprogrammet.

Under en 4-årig försöksperiod april 1980 – mars 1984 hade ett belopp på totalt 325 miljoner NOK ställts till disposition. Under 1983 genomfördes en utvärdering av den första försöksperioden. På basis av utvärderingsrapporten beslöt regionalministrarna i juni 1984 att regionallåneordningen fortsätter med försöksperioden förlängd till den 1 april 1986. Låneordningen beslöts också utvidgas geografiskt till att omfatta Grönland. Låneramen för 1984 har fastställts till 80 milj NOK, vilket motsvarar ett outnyttjat belopp av den finska kvoten. För perioden 1985–1986 har låneramen

fastställt till 50 milj SDR eller ca 400 milj NOK. Mot bakgrund av de positiva erfarenheterna med låneordningen på Färöarna och Island, fördelas 40% av låneramen till Västnorden-området (Färöarna, Grönland och Island med en tredjedel vardera) samt till Finland, Norge och Sverige 20% per land. Slutligen beslöts att NÄRP skulle utvärdera låneordningen under år 1985 i samband med revideringen av det regionalpolitiska handlingsprogrammet från 1979.

NÄRP har under året utgående från detta tagit upp frågan om en utvärdering till behandling.

Regionalministrarna föreslår dock i sitt ministerrådsförslag till Nordiska rådet inför sessionen 1986 angående "Reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik", att ingen utvärdering företas under 1985, på basen av svagt utnyttjande av lånemedlen. Samtidigt föreslås att låneordningen förlängs tills vidare och att det efter 1.4 1986 (tidpunkten för utgången av tidigare fastslagen försöksperiod) dryftas huruvida alla outnyttjade lånemedel skall sättas i en ram inom vilken NIB ges möjlighet att bevilja lån (kvoterna slopas) samt slutligen att utvärdering av regionallåneordningen företas, när hela ramen har utnyttjats.

NÄRP har på olika sätt, men speciellt i samband med att man utredde möjligheten att evaluera låneordningen under år 1985, diskuterat stimulering av framtagning av nya företagsprojekt i de områden som omfattas av låneordningen. I förslaget till reviderat samarbetsprogram framhålls även betydelsen av att de organ som nationellt ålagts ansvaret för regionallåneordningen aktivt verkar för att denna finansieringsmöjlighet används för att utveckla näringslivet i de prioriterade regionerna.

NÄRP föreslår även i enlighet med förslaget till reviderat samarbetsprogram vad gäller informations- och erfarenhetsutbyte ge sitt aktiva stöd till det nordiska utbytet om den praktiska stödhanteringen som det läggs upp till mellan den finska Utvecklingsområdesfonden KERA, norska Distriktenes Utbyggingsfond DU, danska Egnsudvicklingsdirektoratet samt svenska Statens industriverk SIND m fl.

I övrigt hänvisas beträffande NIB:s regionallåneordning till nämnda ministerrådsförslag om ett reviderat regionalpolitiskt samarbetsprogram, vilket förelägges Nordiska rådets session våren 1986.

4. Utredningsarbete

4.1 Basprojektet

En förutsättning för det regionalpolitiska samarbetet i Norden är att man fortlöpande får information om hur de regionala förhållandena utvecklas i de olika länderna. För att tillgodose detta behov har NÄRP ett permanent organ kallat Basprojektet, som kontinuerligt sammanställer och analyserar grundläggande information om regionala problem och utvecklingstrender samt aktuella regionalpolitiska frågor, åtgärder och utredningar.

Basprojektet avger årligen en rapport om den regionalpolitiska situationen för de nordiska regionalministrarna på deras möte. Basprojektet har också i uppgift att bereda ärenden i anslutning till den policy NÄRP bedriver. Primärt syftar Basprojektet till att ge underlag för regionalpolitiska beslut på nordisk nivå (Nordiska rådet, Ministerrådet, NÄRP, Nordiska investeringsbanken m.m.). Men det har visat sig att rapporterna också varit av värde i det nationella regionalpolitiska arbetet.

Basprojektets resultat presenteras huvudsakligen i tre former: 1) årsrapporter om den regionala utvecklingen i Norden, 2) specialutredningar över särskilda problem, och 3) övriga mindre utredningar åt NÄRP och samarbete med olika nordiska organ.

Årsrapporterna redogör för var problemen varit svårast, i vilka regioner det skett en försämring respektive förbättring samt vilken karaktär problemen haft sedda ur ett nordiskt komparativt perspektiv.

Därtill redogörs för aktuella frågor i själva regionalpolitiken; akuta problem, nya åtgärder och utredningar m. m. Beroende på vilka frågor som för tillfället är mest aktuella har årsrapporterna en något olika inriktning varje år. Det grundläggande statistiska materialet är dock lika från år till år.

Årsrapporten för år 1982 innehöll en analys av hur efterkrigstidens demografiska utveckling från och med början av 1980-talet lett till en mer eller mindre permanent folkminskning i stora delar av Norden. Rapporten för år 1983/84 redogjorde för utvecklingen inom de perifera områdena i Norden (Nordkalotten, Färöarna, Island och Grönland). Dessutom behandlades situationen inom Ministerrådets elva regionalpolitiska samarbetsområden. Årsrapporten för år 1985 innehåller ett specialkapitel om regionalpolitikens ändrade villkor. Årsrapporterna för åren 1986–1988 kommer att innehålla samma grundrapportering över den regionalpolitiska situationen som hittills och därtill kommer man att behandla de särspörsmål som för tillfället är mest aktuella.

I samband med utarbetandet av årsrapporterna framkommer ofta aktuella frågor som borde analyseras mera ingående än vad som är möjligt inom ramen för årsrapporten. Basprojektet gör därför särskilda *specialutredningar* där man översiktligt belyser speciella fenomen inom regionalpolitiken.

Som exempel kan nämnas utredningarna "Industrins regionala fördelning i Norden" och "Tynande gruvsamhällen i Norden" – en studie initierad av Nordiska rådet. År 1984 utgavs en studie "Ensidiga industriorter i Norden". Studien innehåller en kartläggning av antalet ensidiga industriorter, deras egenskaper, vilken utveckling de genomgått och vilka erfarenheter man har av omställningsprocesserna och åtgärder för att lindra följdverkningarna av dessa. År 1985 gjordes inom Nordiska ministerrådets datahandlingsplan en litteraturstudie om "Ny teknik och regional utveckling". Studien kommer under 1986–1987 att följas upp med en konkret nordisk studie över datateknologins inverkan på perifera regioner. Special-

studierna kompletterar tidigare årsrapporter och bildar samtidigt underlag för slutsatser som dras i kommande årsrapporter.

Förutom dessa två rapporteringsformer görs vid behov *mindre utredningar* och policynotat åt de regionalpolitiska ministrarna och NÄRP. Basprojektets verksamhet är planerad och utformad för att i så hög utsträckning som möjligt förena kontinuitet och flexibilitet. Kontinuiteten åstadkoms med en fast uppgiftsbeskrivning, fasta former för basstatistik och rapportering samt relativt permanent organisation och personal, vilket sörjer för att kunskapen om de nordiska förhållandena ackumuleras. Flexibiliteten åter garanteras av att man låter de vid varje tidpunkt mest aktuella frågorna styra vad som betonas i utredningsarbetet. I rapporteringen kommer detta till uttryck dels i att årsrapporternas inriktning varierar efter behov, dels i att besluten om specialutredningarnas ämnen görs alltefter som nya frågeställningar framträder. Basprojektet fungerar också som styrgrupp för större tillfälliga konsultutredningar av typen *Datateknologins inverkan på perifera regioner*.

Det har visat sig att den inriktning man i det nordiska regionalpolitiska handlingsprogrammet gett Basprojektet förutsätter två heltidsanställda personer. Därtill har Basprojektet kunnat disponera vissa tjänster från förvaltningsorganets sida. Konsultuppdragen har finansierats med tilläggsanslag.

4.2 Storstadsprojektet

Storbyprojektet, der har været igang siden 1979, har konstateret, at der er grund til at være opmærksom på de nordiske storbyers situation. Det gælder både storbyregionernes udvikling i forhold til udviklingen i landene i øvrigt og ikke mindst den ulige udvikling mellem forskellige regiondele, kommuner og bydele internt i storbyregionerne.

I august 1985 ferdigstilledes et udkast til projektets fase 2 rapport "Storbypolitik i Norden" og på denne baggrund er der afholdt en 2 dages konference i Göteborg med støtte fra Göteborg kommune og 60 deltagere fra 4 nordiske lande. Rapporten og konklusionerne fra konferencen er planlagt publiceret i NU-serien ved nytår 1985/86.

"Storbypolitik i Norden" indledes med en betragtning over de nordiske storbyer i et historisk og internationalt perspektiv, herunder stagnationen i ældre industrielle storbyer, og det konstateres at den nordiske situation på vigtige punkter afviger fra situationen i resten af Nordvest-Europa og i det nordøstlige USA. Der påpeges to forskellige langtidstendenser i storbyudviklingen, dels en udvikling koncentreret omkring højteknologi, topmanagement og elitekultur, dels en udvikling præget af en marginalisering af relativt store befolkningsgrupper.

Rapportens to hoveddele omhandler dels de 13 største nordiske byregioner set i et nationalt perspektiv, dels interne ubalancer i storbyregionerne.

I det nationale perspektiv kan det konstateres at nettotilflytningen til storbyregionerne nu atter er positiv og stigende i de fleste af storbyregionerne. Dette er bl. a. udtryk for en relativt gunstig erhvervsudvikling. Arbejdsløsheden er dog stadig stor i absolutte tal, især i de danske storbyer. Det påpeges at der også er behov for en erhvervs politik rettet mod storbyerne, dels for bedre at udnytte storbyernes erhvervspotentialer indenfor produktion, innovation og kommunikation, dels for at bekæmpe arbejdsløsheden. Med hensyn til storbyregionernes øvrige levevilkår konstateres det bl. a. at situationen på boligmarkedet ofte er meget forskellig, men at der generelt er brug for flere ungdoms- og ældreboliger. I de danske og norske storbyer er der endvidere et stort boligforbedringsbehov og i Finland et stort behov af flere udlejningsboliger. Kommunaløkonomisk er situationen præget af voksende utilfredshed med de statslige tilskuds- og udligningssystemer, der fører til at en del storbykommuner bliver hårt ramt af systemreformer, stramninger og nedskæringer.

Internt i storbyregionerne er der ofte store uligheder mellem forskellige delområder som følge af boligmæssig og erhvervmæssig segregation. Visse områder har en koncentration af dårlige levevilkår, hvad der bliver særlig alvorligt, når segregationen også slår igennem på det kommunaløkonomiske niveau. På denne baggrund diskuterer rapporten mulighederne for at føre dels en antisegregationspolitik, dels en lokal ressourcemobiliserende politik og dels en kommunaløkonomisk udligning indenfor den enkelte storbyregion.

Rapporten slutter med et afsnit om styring og forvaltning i de nordiske storbyer, hvor det fremgår at der i mange af storbyerne fortsat er uhen-sigtsmæssige administrative inddelinger. Der er ofte brug for både stærkere regionale myndigheder og decentralisering af visse opgaver til bydelsniveau. Planlægningssystemerne er også tildels også både for ufleksible og for utilstrækkelige.

Storbyprojektet er i 1984/85 i øvrigt blevet brugt i forbindelse med flere Nordplanseminarer, har deltaget i et seminar med den svenske BFR-storbygruppe og er ved en af konsulenterne repræsenteret i projektet "Urban decline" under EF:s regionalpolitiske fond.

Storbyprojektet vil i 1986/87 fortsætte virksomheden bl. a. med afholdelse af specialeminarer om delemner indenfor projektets samlede tema på baggrund af en prioritering der vil blive fastlagt indenfor rammen af MR-forslaget om et revideret regionalpolitisk samarbejdsprogram.

4.3 Glesbygdspolitisk samarbejde

Den glesbygdspolitiska arbetsgruppens främsta arbetsuppgift är att främja kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna om åtgärder som gynnsamt påverkar utvecklingen av landsbygderna i Norden. Den glesbygdspolitiska arbetsgruppen har arbetat sedan år 1975.

Arbetsgruppen arbetade inledningsvis med utveckling av gränskommu-

nalt samarbete där en serie olika praktiska försök av gränsövergripande karaktär genomfördes. De försök och den utredningsverksamhet som drevs i anslutning till projekten gav en serie konkreta bilder av praktiska och organisatoriska hinder för ett utvecklat kommunsamarbete. Flera av försöken gav också praktiska anvisningar om hur gränskommunala angelägenheter på ett enkelt sätt och utan större ekonomiska insatser kunde lösas genom ett starkt kommunalt engagemang. Försöksverksamheten har dokumenterats i rapporten "Grenseregionalt samarbete i Norden". Samarbetet har även visat på hinder och problem som tidigare inte uppmärksammas och som för att lösas kräver insatser från såväl regional som central nivå. Den kommunala nivåns betydelse för en aktiv landsbygdsutveckling kom således att prägla glesbygdsgruppens arbete på ett tidigt stadium.

Intresset för den kommunala och lokala nivåns betydelse har därefter successivt förstärkts och kommit att omfatta mer *generella glesbygdspolitiska frågor*. Under hösten 1981 lämnades i rapporten "Glesbygdspolitiskt samarbete i Norden" en beskrivning av glesbygdspolitiska problem och glesbygdspolitik i de nordiska länderna. Arbetsgruppen har därefter systematiskt följt utvecklingen av glesbygdspolitiken i Norden och utbytt erfarenheter av det praktiska utvecklingsarbete som växt fram i de nordiska länderna.

Glesbygdspolitiska arbetsgruppen tillmäter den *lokala/kommunala nivån* en mycket stor betydelse. För att belysa det utvecklingsarbete som bedrivs i de nordiska länderna utarbetade gruppen temahäftet "Framtid för landsbygderna i Norden". Häftet publicerades våren 1984.

Under våren 1984 arrangerades även ett seminarium rörande lokalt engagemang och *lokal mobilisering* i näringslivsutveckling i glesbygd med deltagare från centrala och regionala forskningsorganisationer, intresseorganisationer, länsstyrelser, kommuner m fl. Seminariet har dokumenterats i rapporten "Lokalt engagemang i glesbygd".

Under 1984 bildades en särskild *kommungrupp* med uppgift att närmare diskutera och successivt finna former för kommunens roll i det glesbygdspolitiska utvecklingsarbetet. Kommungruppen skall även fungera som en form av referensgrupp för den glesbygdspolitiska arbetsgruppen i frågor som glesbygdsgruppen har ett primärt ansvar för.

De ämnesområden som kommungruppen valt att arbeta med är frågor rörande utbildning, lokala utvecklingsmodeller, projektarbete och den kommunala rollen i industri- och näringspolitik. Av hittills bedrivet arbete framgår att det direkta erfarenhetsutbytet mellan de inblandade kommunerna har givit en serie goda uppslag till avgränsade utredningsprojekt bl. a. inom utbildningsområdet. Kommungruppen avser att inom kort lämna en redogörelse för de skilda ekonomiska och administrativa förutsättningar som råder i de nordiska länderna med tonvikt på den typ av glesbygdskommun kommungruppen representerar.

Vid sidan av glesbygdsgruppens arbete som riktats mot den kommunala/lokala nivån har glesbygdsgruppen i sitt handlingsprogram tagit upp den

nya tekniken. Inom detta område har två verksamhetsområden prioriterats, nämligen informationsteknologi och småskaleteknik.

Ett första seminarium om *informationsteknologi* i glesbygd genomfördes i april månad 1985. Seminariet har dokumenterats i rapporten "Glesbygdsutveckling med den nya tekniken".

Under seminariet presenterades en serie projektidéer. Bl. a. togs följande punkter upp som lämpliga utvecklingsprojekt: Kvalificerad utbildning på små orter med hjälp av ny teknik, decentralisering av jordbrukets informationshantering och "Telestugor" – servicecentraler i nordisk glesbygd.

Intresset för att fortsätta seminarieserien med den föreslagna uppläggningsen är betydande, vilket bl. a. kan avläsas i att praktiskt taget alla som deltog i det första seminariet har anmält intresse att delta i fördjupningsarbetet. Ett uppföljningsseminarium ordnades i november 1985.

Småskaleteknikprojektet har i avvaktan på genomförandet av seminarieserien rörande ny informationsteknik bedrivits med begränsade insatser. Under hösten 1985 kommer dock program för de fortsatta insatserna inom detta område att utarbetas med målsättningen att under hösten 1986 genomföra ett symposium om småskaleteknik kopplat till en utställning.

Det program som glesbygdgruppen nu arbetar efter kommer i hög grad att präglade arbetet även under år 1986.

5. Forskningssamarbete

Det regionalpolitiska forskningssamarbetet sker i regi av det Nordiska institutet för regionalpolitisk forskning (NordREFO).

Institutets formen, som beslutades år 1980, innebär att NordREFO under styrelsens ledning och inom ramen för de riktlinjer som givits organisationen tar egna initiativ och har självständigt ansvar för hur den regionalpolitiska forskningen bedrivs.

NordREFO:s sekretariat har under år 1985 flyttat till Helsingfors och har samtidigt bytt institutchef. Avsikten är att institutet även framdeles vid etappskiften skall byta lokaliseringsort.

Under perioden 1980–1985 har sex projekt bedrivits inom fyra temaområden. Under temat "Regionalpolitikens förutsättningar" har det ena projektet behandlat den ekonomiska och välfärdsrättsliga förankringen av regionalpolitiken och det andra projektet industrins utvecklingsbetingelser i små orter. Under temat "Regional planering" har en projektgrupp behandlat administrativa betingelser för regional planering i Norden. Under temaområdet "Regionala effekter av regionalpolitiska medel och av lagar och offentliga åtgärder" har evaluering av traditionella regionalpolitiska medel och av offentlig sektors roll i regionalpolitiken skett. Det sista temaområdet har behandlat "Regionala konsekvenser av teknisk och ekonomisk utveckling".

Samtliga projektgrupper har nu avslutat sitt arbete.

I maj månad 1985 hölls ett avslutande symposium i Korsör under temat "Regionalpolitiska utmaningar inför 90-talet". Avsikten med seminariet var att *dels* sprida kunskap om vunna resultat, *dels* bidra till en evaluering av det arbete som utförts, *dels* pröva idéer inför det nya forskningsprogrammet. Slutrapporten från etappen 1980–1985 kommer att föreligga vid början av år 1986.

Under senare hälften av år 1985 kommer ett nytt forskningsprogram att tas fram och under år 1986 kommer forskningsgrupper att konstitueras kring olika forskningsteman.

6. Informations- och erfarenhetsutbyte

6.1 Generellt

Ett effektivt informations- och erfarenhetsutbyte på alla nivåer utgör en viktig del i det nordiska samarbetet och dess vidareutveckling. Utgående från detta och uppställda målformuleringar har NÄRP arbetat vidare för vidareutveckling och effektivisering av de informationsaktiviteter och åtgärder som är i gång. Rapporter, utredningar, regeringspropositioner o l cirkuleras genom ett centralt nordiskt informationssystem. På ämbetsmannakommittémöten informeras om aktuella regionalpolitiska frågor i respektive land. Man har etablerat ett eget informationssystem för det gränsregionala och gränskommunala samarbetet. Flera av samarbetsområdena ger också regelbundet ut informationsskrifter och broschyrer som informerar om aktuella frågor och projekt i samarbetsområdena (Nordkalott-Nytt, Øresunds Kontakt m fl). Fyra gånger om året utges NordREFO-tidskriften som rapporterar om regionalpolitisk forskning och aktuell regionalpolitisk debatt i de nordiska länderna.

Förutom detta försöker NÄRP samtidigt finna ytterligare informationskanaler. Härvid kan nämnas bl. a. de regionala nordiska informationskontoren, Nordens Hus och "Förslag till nordiskt samarbete mellan de centrala regionalpolitiska stödmyndigheterna".

6.2 Nationella åtgärders inverkan på den regionala utvecklingen i grannländerna (gränsprocedurordningen)

En central ställning inom informations- och erfarenhetsutbytet har den s. k. gränsprocedurordningen, dvs. ömsesidig information om nya nationella åtgärders inverkan på den regionala utvecklingen i grannländerna. Det kan vara åtgärder av mer generell karaktär (allmänekonomiska åtgärder, branschstöd osv.), men också regionalpolitiskt motiverade åtgärder (stöd till företag i gränsregioner). Proceduren är begränsad till projekt som har regionalpolitisk betydelse för grannlandet och där regionalpolitiska myndigheter på central och regional nivå är ansvariga.

Ordningen fungerade som försök från 1.4 1980 till 1.4 1984. MR-REG

beslöt hösten 1983 att inte förlänga ordningen i den prövade formen efter att försöksperioden utlöpt den 1.4 1984. De beslöt däremot att den skulle vidareföras på följande sätt efter nämnt datum:

- 1 Fylken/län/amt och kommuner uppmanas dels på bilateralt plan, dels genom det organiserade gränsöverskridande samarbetet att lägga tillräcklig vikt på informations- och erfarenhetsutbyte, bl. a. som en del av det gränsregionala samarbetet.
 - 2 Vidareutveckla NÄRP:s centrala informationssystem ytterligare något genom att tidvis be om synpunkter på speciellt utpekade problemställningar/teman i det material som sänds ut.
 - 3 Att NÄRP och regionalministrarna på sina möten följer upp intentionen i gränsprocedurordningen genom att utnyttja möjligheten till ömsesidigt informations- och erfarenhetsutbyte under den fasta punkten på dagordningen "Aktuellt om regionalpolitik i de enskilda länderna".
- NÄRP har inte sett någon anledning till förändring av denna ordning.

7. Gränshandel och resandetrafik

Expertgruppen för gränshandel och resandetrafik fick i anslutning till den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning ett förnyat, tredje mandat. Gruppen skulle utveckla ett konkret förslag till harmonisering och liberalisering av gränshandelsreglerna för Nordkalotten samt lämna förslag till hur reglerna i resandetrafiken i övrigt skall kunna förenklas och harmoniseras. Expertgruppen har under hösten redovisat resultat av sitt arbetet för ministerrådet i två omgångar, senast i slutet av november 1985.

Expertgruppen har dels övervägt vissa frågor och förslag med sikte speciellt på en lösning av problem i samband med Nordkalotthandeln och dels vissa frågor och förslag med sikte på en förenkling av gränshandelsbestämmelserna i allmänhet. Gruppens förslag övervägs för närvarande på ministernivå.

Ministerrådet hänvisar också till sitt meddelande med anledning av Nordiska rådets rek. nr. 4/1985.

Kapitel XX

Bistand til udviklingslandene

1. Indledning

Som det er tradition behandles i nærværende afsnit både det formelle nordiske bistandssamarbejde der gennemføres i henhold til København-konventionen af 1981, og det uformelle samarbejde, som gennem årene er vokset frem på grundlag af de nordiske landes sammenfaldende interesser på det bistandspolitiske område.

I det forløbne år er det økonomiske opsving i den industrialiserede del af verden fortsat, omend med formindsket styrke i USA. For den tredje verden som helhed har der været tale om en svagt stigende vækst, men denne gennemsnitsstigning dækker over meget betydelige variationer mellem forskellige grupper af udviklingslande.

Medens hovedparten af de sydøstasiatiske lande har klaret sig igennem den økonomiske krise uden afgørende vanskeligheder, har de latinamerikanske lande nok formået at øge deres eksport til industrilandene, men for at kunne begrænse deres store betalingsbalanceunderskud forårsaget af bl. a. deres voksende gældsforpligtelser, har de tillige måttet gennemføre drastiske begrænsninger af importen, hvilket har haft negative virkninger for befolkningens levestandard.

For de afrikanske lande syd for Sahara har opsvinget i den vestlige verden kun haft meget lille betydning. Den stigning i priserne og efterspørgslen på råvarer, som traditionelt er en følge af et økonomisk opsving er stort set udeblevet. Samtidig har fødevarerproduktionen i denne region været præget af stagnation eller tilbagegang. Årsagerne hertil har været både eksterne i form af katastrofale klimatiske forhold og interne i form af en uhensigtsmæssig økonomisk politik f.eks. med hensyn til valutakurser eller til producentpriser for landbrugsvarer. Kombineret med en fortsat stærk befolkningstilvækst er mange af regionens lande bragt ud i en fødevarerkrise, som har nødvendiggjort en massiv nødhjælpsindsats fra det internationale donorsamfunds side.

Denne nødhjælpsindsats har været en væsentlig medvirkende årsag til at de vestlige industrilandes (DAC-landenes) samlede udviklingsbistand i 1984 var 6% højere end i 1983. Som følge af den samtidige vækst i DAC-landenes BNP forblev bistandsprocenten imidlertid uændret på 0,36% eller kun godt halvdelen af målsætningen på 0,7% i den internationale udviklingsstrategi.

Dialogen mellem de fattige og de rige lande har i det forløbne år kun udvist få positive resultater. Ganske vist er det lykkedes at opnå konsensus under midtvejskonferencerne for den Internationale Udviklingsstrategi og Handlingsprogrammet for de Mindst udviklede Lande, men indholdet af

de afsluttende konklusioner er på ingen måde spektakulære. Tilsagn på 1,2 mia. dollars til Verdensbankens særlige fond for Afrika må hilses velkommen, men er på den anden side kun en delvis kompensation for den helt utilstrækkelige opfyldning af IDA VII. Spørgsmålet om genopfyldning af IFAD, der anses for at være en af de mest effektive bistandsorganisationer, er fortsat uafklaret. Bidragene til UNDP ligger i indeværende programperiode (1982–86) fortsat langt under den oprindelige målsætning.

Karakteren af Nord-Syd-dialogen er ved at undergå en forandring. Hvor udviklingslandene tidligere tilstræbte både emnemæssigt og geografisk set globale løsninger f.eks. kravet om en ny økonomisk verdensorden, er det nu en stigende tendens – tildels forårsaget af de stadig mere divergerende forhold i forskellige grupper udviklingslande – til at søge konkrete, sektorvise og regionale løsninger.

1.1 Nordisk Råds udtalelse 1985

Nordisk Råd henstillede 1985 til Nordisk Ministerråd å legge fram et ministerrådsforslag som trygger et fortsatt konkret prosjektsamarbeid i u-landene mellom de nordiske land innenfor rammen av en arbeidsplan på det bistandspolitiske området.

Det ble i november 1985 holdt et møte mellom Nordisk Råds økonomiske utvalg og de nordiske lands bistandsministre hvor man drøftet det fremtidige bistandssamarbeidet. Det vises i denne forbindelse til pkt. 2 nedenfor.

2. Generelt om det nordiske bistandssamarbejde

Det aftalemæssige grundlag for det nordiske samarbejde på bistandsområdet er Københavnkonventionen af 1981. Formelt omhandler konventionen kun de fælles finansierede nordiske projekter, men i praksis rækker det nordiske bistandssamarbejde, som det også er forudset i præambelen til Københavnkonventionen, langt videre, og finder sted både på det bilaterale og multilaterale område.

Det er det nordiske bistandssamarbejdes styrke, at det har kunnet udvikle sig uformelt og fleksibelt, således at man hurtigt og uden vanskeligheder har kunnet imødekomme behov for nordisk koordination og samarbejde, så snart de opstod.

Stigende kapacitet og bredere erfaringsgrundlag i de enkelte nordiske landes bistandsadministrationer har også øvet indflydelse på karakteren af det nordiske bistandssamarbejde uden dog at begrænse dets omfang eller intensitet. Der har således været en tendens i retning til at søge nye, mere fleksible finansieringsformer for projektsamarbejdet, f.eks. parallelfinansiering.

I udviklingslande, hvor flere nordiske lande er bistandsmæssigt engageret, holder de nordiske landes ambassader/bistandsmissioner nøje kon-

takt med hinanden og koordinerer indsatsen både indbyrdes og med andre donerlande.

I de nordiske bistandsadministrationer har man fortsat den allerede omfattende kontakt på sektorniveau, og forud for og under internationale konferencer om bistandsspørgsmål finder der en indgående koordination sted.

Det nordiske bistandssamarbejde blev i november 1985 i Mariehamn drøftet under et møde mellem Nordisk Råds økonomiske udvalg og de nordiske landes bistandsministre, samt repræsentanter for RK-B og EK-B. Den nordiske bistandsminister redegjorde for de nordiske regeringers syn på det nordiske bistandssamarbejde og nævnte bl.a., at en grundig rapport herom var blevet overgivet til Nordisk Råd i 1984.

Formålet med det nordiske bistandssamarbejde må være at opnå den størst mulige effektivitet i bistandsindsatsen. Fordelen ved nordisk samarbejde er, at det fører til en bedre ressourceudnyttelse i udviklingslandene, ligesom man i de multilaterale organisationer får forøgede muligheder for at påvirke organisationernes politik.

Der har udviklet sig et omfattende netværk af samarbejde mellem de nordiske bistandsadministrationer på alle plan. Med hensyn til de fællesfinansierede projekter er situationen, at de enkelte landes kapacitet og ressourcer på bistandsområdet er vokset stærkt, at det enkelte land nu ofte kan klare opgaver, som før naturligt måtte løses i fællesskab, og de nordiske bistandsadministrationer tilpasser til stadighed samarbejdsformerne i overensstemmelse med ændringer i rammebetingelser, således at den størst mulige effektivitet opnås.

De formelle rammer for bistandssamarbejdet bør efter bistandsadministrationernes opfattelse opretholdes, og det eksisterende praktiske fleksible og uformelle samarbejde skal fortsætte på alle niveauer og i alle sektorer. De typer af nordiske samarbejdsprojekter, man bør satse på i fremtiden er imidlertid ikke først og fremmest fællesfinansierede nordiske projekter, men f.eks. koordination af bilaterale indsatser, et udbygget samarbejde med SADCC regionen og en koordination af de voksende nordiske indsatser i tørkebæltet i Afrika i Sahel-regionen.

I de internationale organisationer skal de nordiske lande fortsætte deres fællesoptræden og koordinere synspunkter samt afgive fællesnordiske indlæg, hvor dette er hensigtsmæssigt, både i FN-systemets organisationer og i de multilaterale udviklingsbanker og fonde.

3. Behandling af konkrete spørgsmål

- a. Den rapport vedrørende et bredere økonomisk samarbejde mellem de nordiske lande og SADCC-landene, som en fællesnordisk arbejdsgruppe havde udarbejdet i 1983/84, og som EKB godkendte på sit møde i oktober 1984, blev forelagt de nordiske landes statsministre på deres

møde i Reykjavik den 11.–12. december 1984. Statsministrene tog rapporten til efterretning og godkendte en politisk hensigtserklæring, der dannede grundlag for præsentationen af det nordiske initiativ på SADCC- donorkonferencen i Swaziland den 1. februar 1985.

Det nordiske udspil blev modtaget med stor og positiv interesse af SADCC-landene. Efter interne overvejelser mellem SADCC-landene indledtes i juni måned konsultationer mellem de to regioner. Under disse konsultationer er man enedes om at stile mod undertegnelsen af en Joint Declaration under et møde på ministerniveau i forbindelse med SADCC-donorkonferencen i Harare i januar/februar 1986. Den pågældende Joint Declaration forudses at indeholde de overordnede målsætninger for et udvidet samarbejde mellem de nordiske lande og SADCC-landene, samt retningslinierne for udarbejdelsen af et konkret samarbejdsprogram.

- b. Beskæftigelse og træning er nyt område af mulig interesse i samarbejdet mellem SADCC og de nordiske lande. Et baggrundsdokument om spørgsmålet drøftedes på et møde i Oslo i oktober 1985 mellem repræsentanter for de nordiske bistandsadministrationer. Et initiativ til samarbejde på området forudses præsenteret for SADCC på den kommende SADCC-konference i Harare i begyndelsen af 1986.
- c. De nordiske landes udenrigsministre vedtog på deres møde i Oslo den 17.–18. oktober 1985 et nordisk handlingsprogram mod Sydafrika. Handlingsprogrammet er en opfølgning af et tilsvarende handlingsprogram fra 1978.

Som komponenter i handlingsprogrammet indgår, at de nordiske lande skal forøge deres bistand til flygtninge, frihedsbevægelser samt ofre for og modstandere af apartheid-politikken, samt at de nordiske lande skal forøge deres støtte til frontliniestaterne, de øvrige SADCC-lande og til SADCC-samarbejdet for at mindske landenes afhængighed af Sydafrika og derigennem øge deres evne til at modstå Sydafrikas destabiliseringspolitik. En nordisk arbejdsgruppe vil løbende vurdere eventuelle nye foranstaltninger mod Sydafrika.

- d. I november 1984 afholdtes i Dar es Salaam et to-dages symposium om Tanzanias økonomiske problemer. I mødet deltog en række ledende ministre og embedsmænd fra Tanzania og cheferne for de nordiske landes bistandsadministrationer. Under mødet udveksledes oplysninger og informationer om den økonomiske krise i Tanzania og bistandens rolle som bidrag til at løse den. Der var tale om en meget åbenhjertig meningsudveksling, som faldt godt i tråd med de nordiske landes ønske om en dialog med modtagerne af nordisk bistand. Symposiumet kan også ses som udtryk for den betydning, der tillægges en koordinering af bistand til udviklingslandene, både mellem donorlandene og med modtagerlandet, med henblik på at opnå den bedst mulige udnyttelse af udviklingsbistanden.

e. Ud fra ønsket om at forbedre koordineringen af de nordiske landes deltagelse i FN's generalforsamlings behandling af økonomiske og bistandspolitiske spørgsmål afholdtes i august 1985 det første møde mellem repræsentanter for de nordiske landes udenrigs- og bistandsministrier. Under mødet drøftedes afholdelsen af fællesnordiske indlæg i generalforsamlingens 2. udvalg og opgaverne med hensyn til udarbejdelsen og afgivelsen af fælles indlæg fordeltes mellem de enkelte nordiske lande.

De nordiske lande har i flere år afholdt tilsvarende samråd i forbindelse med ECOSOC's sessioner, og de fleste af de nordiske landes indlæg i denne session har været afholdt som fællesnordiske indlæg.

- f. I overensstemmelse med Nordisk Råds rekommendation har der i det forløbne år været gennemført en udredning med hensyn til mulighederne for at etablere en fællesnordisk ordning for koncensionelle lån til udviklingslandene. Udrederen, ambassadør Poul Kryger, har i oktober 1985 afgivet sin rapport, som blev drøftet i EK-B den 22. oktober 1985. Komitéens første reaktion var, at en sådan blød låneordning øjensynlig ikke ville være af særlig interesse i SADCC-sammenhæng, idet de fleste SADCC-landes kreditværdighed ikke var tilstrækkelig stor. Hvorvidt ordningen ville være af interesse i øvrigt, måtte undersøges nærmere, men alle lande havde fortsat den samme bistandspolitiske bekymring i sagen, som da denne behandlede i komitéen i 1983, nemlig at det ville være betænkeligt og i strid med fattigdomsorienteringen i de nordiske landes bistandspolitik at overføre bistandsmidler til et kommercielt orienteret arrangement, som var rettet imod lande i mellemindkomstgruppen, dvs. lande som ikke er målgruppe i de nordiske landes bistand. — Rapporten vil også være genstand for overvejelse i andre embedsmandskomiteer.
- g. Som følge af det voksende behov for koordinering af katastrofebistanden til Afrika afholdtes i Stockholm den 5. september 1985 et møde mellem repræsentanter for de nordiske bistandsadministrationer og den øverste ledelse af FN's katastrofekontor for Afrika (OEDA). På mødet, hvor man gennemgik OEDA's virksomhed, blev det understreget, at det ikke mindst takket være de nordiske landes indsats i Afrika i det forløbne år, at mellem tre og fem millioner mennesker var blevet reddet. På mødet enedes parterne om at undersøge vigtigheden af donerkoordination i forbindelse med katastrofehjælp samt koordinering mellem katastrofehjælp og den mere langsigtede bistandsindsats i katastrofeområderne.
- h. Med udgangspunkt i den vedvarende katastrofale tørkesituation i Sahelområdet afholdtes den 15. oktober 1985 et nordisk møde i Oslo med henblik på en vurdering af behovet for en øget koordinering af de nordiske landes indstats mod virkningerne af tørken i området. Der var

mellem deltagerne enighed om, at der var grundlag for en øget nordisk indsats i tørkebæltet og for en forbedret koordination af denne.

- i. I marts 1985 afholdt den Østafrikanske Udviklingsbank et seminar med titlen "Regional Co-operation The Nordic Model". En delegation fra Nordisk Ministerråds Sekretariat under ledelse af generalsekretæren holdt tilsammen 15 foredrag, hvorunder man redegjorde for de forskellige aspekter af det nordiske samarbejde. I seminaret deltog 26 embedsmænd fra Kenya, Tanzania og Uganda samt 9 medarbejdere fra den Østafrikanske Udviklingsbank.

- j. ODA Task Force.

På et møde i Verdensbankens Udviklingskomité i Seoul i oktober 1985 behandlede en rapport fra den såkaldte ODA Task Force vedrørende bistandens volumen, samt bistandens mandat. Den pågældende Task Force, bestående af fremtrædende bistandssagkyndige, blev nedsat i 1982, ikke mindst som følge af et nordisk initiativ. Rapporten indeholder mange interessante synspunkter, men er alligevel noget skuffende set med nordiske øjne.

De nordiske lande vil imidlertid kunne benytte en lang række elementer i rapporten som støtte for argumentationen i forskellige fora til fordel for substantielle forhøjelser af ressourceoverførslerne til udviklingslandene.

4. Embedsmandskomitéen for bistandsspørgsmål

EK-B har i det forløbne år afholdt 3 møder, hvorunder komitéen er blevet orienteret om bl. a. forløbet af det nordiske initiativ om et udvidet nordisk samarbejde med SADCC-landene. Af andre vigtige spørgsmål, som har været på komitéens dagsorden, kan nævnes fornyelse af aftaler på flere af de fællesnordiske projekter, udredning om de bløde lån, forskellige emner inden for SADCC-samarbejdet samt multilaterale bistandsspørgsmål.

EK-B er i år i lighed med tidligere år blevet orienteret om en mængde spørgsmål af fællesnordisk interesse og har fungeret som nordisk koordinationsorgan på bistandsområdet.

5. Den rådgivende komité for bistandsspørgsmål

RK-B har i det forløbne år holdt 3 møder, hvorunder komitéen er blevet orienteret om og har drøftet det nordiske initiativ om et udvidet økonomisk samarbejde med SADCC-landene. RKB har hilst initiativet velkommen og med tilfredshed noteret sig den positive reaktion, der er kommet fra SADCC-landenes side under konferencen i Swaziland i begyndelse af 1985.

Endvidere har RKB drøftet det nordiske bistandssamarbejde i konkrete

modtagerlande. Det konstateredes, at samarbejdet var af varierende intensitet, og at der derfor var muligheder for forbedringer, især i lande hvor kun et mindre antal nordiske lande var bistandsmæssigt engagerede.

Repræsentanter for RK-B deltog den 12. november 1985 i det under pkt. 2 omtalte møde med Nordisk Råds økonomiske udvalg. Under mødet gav repræsentanterne for RKB udtryk for, at komitéen ikke følte, at den med de nuværende vilkår var i stand til at løse de opgaver af rådgivende karakter, som var dens mandat. RK-B havde brug for en mere omfattende sekretariatsbistand, hvis den skulle kunne yde et effektivt bidrag i form af planer og tanker til debatten om det nordiske bistandssamarbejde.

6. De fælles finansierede nordiske projekter

6.1 Det nordiske andelsprojekt i Kenya

Det nordiske andelsprojekt i Kenya blev indledt i 1967. Administrationen varetages af Danmark. Den seneste 3-årige projektperiode, der påbegyndtes den 1. juli 1980, blev i første omgang forlænget med et år til 30. juni 1984. Med henblik på en toårig udfasning af de nuværende aktiviteter blev støtten i 1984 forlænget med to år indtil den 30. juni 1986. Ved udløbet af denne periode vil den samlede nordiske bistand have beløbet sig til ca. 190 mio. Dkr. med en samlet ekspertbistand på ca. 600 mandår.

På basis af en kenyansk anmodning om fortsat støtte til andelssektoren blev der i januar/februar 1985 udsendt en fælles nordisk/kenyansk forundersøgelsesmission, hvis anbefalinger blev forelagt EK-B i juni 1985.

Missionen anbefaler, at Kenya's andelssektor fortsat modtager støtte fra de nordiske lande efter juni 1986 afhængig af, at kenyanerne opfylder visse betingelser.

Det primære mål for det program rapporten anbefaler, er at støtte og udvikle andelsforeningerne i de fattigste og tættest befolkede landområder i Kenya.

De seks fagområder, der er identificeret til foreslået støtte, er: (1) Træning og uddannelse, (2) Forsyning og marketing, (3) Kredit og finansiering, (4) Organisation og styring, (5) Andelsbevægelsens hovedorganisation og (6) Andelsministeriet.

Især uddannelse og træning på decentralt plan af medlemmer og af medarbejdere ved andelsforeninger fremhæves i rapportens anbefalinger ikke mindst med henblik på, at flere kvinder kan deltage.

Rapporten peger på områder, hvor den nordiske andelsbevægelse kan blive praktisk involveret i støtten til den kenyanske kooperation gennem samarbejde fra "bevægelse til bevægelse".

EK-B havde på mødet i juni en positiv grundholdning til forundersøgelsesrapportens anbefaling af at fortsætte den nordiske støtte til Kenyas andelssektor. Fra nordisk og svensk side kunne man imidlertid ikke godkende det danske forslag om, at der allerede på nuværende tidspunkt blev

truffet beslutning om at føre forhandlinger på højt niveau på basis af anbefalingerne i missionens rapport.

Det blev på denne baggrund besluttet til brug for EK-B's fortsatte overvejelser om en eventuel nyflerårig støtte at foretage en grundig vurdering af en række spørgsmål, hvis besvarelse skal bidrage til et færdigt beslutningsunderlag. Da dette skønnedes at kunne tage tid, var der i EK-B principiel enighed om at tage sigte på en etårig forlængelse af den nugældende aftale.

SIDA meddelte imidlertid senere i juni, at Sverige ikke ville kunne deltage i en forlængelse af den nordisk/kenyanske aftale om andelsprojektet, når denne udløb pr. 30. juni 1986. SIDA fandt, at der fortsat var behov for at støtte den kooperative udvikling i Kenya, men foretrak at yde en eventuel kommende svensk bistand gennem den svenske andelsbevægelses samarbejdsorgan, Swedish Cooperative Centre, idet der fandtes at være gode muligheder for at udvikle de nordiske andelsbevægelsers direkte engagement i Kenya.

DANIDA er i øjeblikket i samråd med de øvrige nordiske bistandsorganer og den kooperative Samrådsgruppe ved at undersøge, under hvilke former en eventuel koordineret nordisk bistand til den kenyanske andelssektor kan ydes efter den 30. juni 1986, fra hvilket tidspunkt der ikke længere vil være basis for et fællesfinansieret projekt i sædvanlig forstand.

Der har i indsatsgruppen været tilslutning til, at DANIDA indleder foreløbige, sonderende drøftelser med de kenyanske myndigheder. Sådanne drøftelser fandt sted i Nairobi i oktober 1985. Hovedformålet for drøftelserne var at undersøge, om de kenyanske myndigheder og de nordiske lande har de samme hensigter med fremtidig støtte til andelssektoren, og om de kenyanske myndigheder er parate til at søge nye måder til at tilvejebringe støtten. Det er DANIDA's opfattelse, at der er konstateret et grundlag for fortsatte drøftelser med de kenyanske myndigheder. Andelsbevægelserne i de nordiske lande forventes at deltage i sådanne drøftelser.

Det kan forventes, at de kenyanske myndigheder inden for kort tid vil anmode om støtte i en et-årig periode for at sikre kontinuiteten af den nordiske indsats.

På grund af de igangsværende drøftelser er det herudover ikke muligt at sige noget nærmere om den fremtidige nordiske støtte til Kenya's andelssektor.

6.2 *Det nordiske andelsprojekt i Tanzania*

Støtten til andelsprojektet i Tanzania, der blev påbegyndt i 1968, administreres af Danmark.

Efter godkendelse af en ny andelslov (cooperative act) af det tanzanianske parlament i april 1982, imødekom de nordiske lande en tanzaniansk anmodning om en forlængelse af den nordiske bistand til andelssektoren i årene 1983–88. Den finansielle ramme for projektet er 203 mio.

Dkr., heri er indkluderet udgifter til nordiske rådgivere svarende til ca. 225 mandår. Projektaftalen er baseret på såkaldte "rullende 2-årsplaner", idet der skal udarbejdes arbejdsplaner for 2 år ad gangen under hele perioden.

Projektets hovedformål er at yde støtte til nyoprettede andelsforeninger. I lyset af Tanzanias alvorlige økonomiske situation og på basis af anbefalingerne af en nordisk- tanzaniansk review mission udsendt i august-september 1984, er det med de tanzanianske myndigheder aftalt, at andelsprojektet koncentrerer sin indsats om et færre antal regioner, hvor opbygningen af de kooperative unioner økonomisk set er mest lovende, og hvor de lokale myndigheder er indstillet på at modtage nordisk støtte.

Efter disse retningslinier arbejder der for tiden 30 nordiske rådgivere under projektet, hvoraf hovedparten er stationeret ved unionerne.

Endvidere støtter projektet Cooperative College i Moshi med udvidelse af kapaciteten fra 300 til 600 studenter og med afholdelse af kursusvirksomhed. Særlig opmærksomhed er i den forbindelse rettet mod uddannelse af kvinder.

Herudover bidrager projektet med 50 mio. Dkr. til en kooperativ lånefond under Cooperative and Rural Development Bank med henblik på at finansiere nødvendige nyinvesteringer hos andelsforeninger i transportmidler, forarbejdningsanlæg etc.

Da de kooperative unioner er nystartede, er det ikke muligt på nuværende tidspunkt at udtale sig nærmere om planerne for projektets fremtid, der vil være afhængige af de indvundne erfaringer i startfasen.

En eventuel fortsat nordisk støtte til den tanzanianske andelssektor efter 1988 vil bl. a. blive baseret på en evaluering af projektet, som forventes at finde sted 1986/87.

6.3 Stöd till Mocambique Nordic Agricultural Programme (MONAP)

Stödet avsåg ett stort antal projekt inom jordbruk, skogsbruk och fiske-sektorn. Programmet inleddes 1977 med ett förberedelseår följt av en fas om tre år, MONAP I, under perioden 1978-'80 och en andra fas, MONAP II, under tre år med ett års förlängning, 1981-'84. MONAP I bestod av 26 och MONAP II av 23 projekt. Det sammanlagda nordiska stödet uppgick till USD 129 milj. För att utnyttja överskjutande medel från 1984 förlängdes avtalet t.o.m. 30 juni 1985.

Beredningen av fortsatt stöd till landbrukssektorn inriktades på färre delsektorer och förbättring av livsmedelsförsörjningen. Särskild vikt skulle läggas vid stöd till småbrukare. Beredningen ledde till att avtal om fortsatt stöd till aktiviteter inom jordbruksministeriets områden, MONAP. Vidare ingicks särskilda avtal avseende stöd till marknadsföringsorganisationen AGRICOM och hantverkefiske. Båda har tidigt erhållit stöd under MONAP-avtalen men särskilt på grund av att de lyder under andra myndigheter än jordbruksministeriet.

Beredningen av stödet till MONAP och AGRICOM syftade till femåriga avtal, 1985–1989, under det att fiskeprojektet skulle erhålla ett treårigt, avslutade stöd. Till följd av säkerhetssituationen i Mocambique beslöts emellertid att stödet till de två förstnämnda skulle göras ettårigt i avvaktan på utvecklingen.

Stödet till MONAP 1985 och AGRICOM 1985 uppgår till SEK 75 milj. resp. SEK 20 milj. och avtalet angående fiskeprojektet omfattar SEK 34 milj. under tre år, 1985–87. MONAP finansieras av samtliga fem nordiska länder och de två övriga insatserna av Danmark, Norge och Sverige.

Säkerhetssituationen har varit oförändrat dålig sedan slutet av 1984 vilket påverkat projekten fastän i olika omfattning. I synnerhet har fältverksamheten till stöd för småbrukare drabbats. De medel som därmed inta kunnat utnyttjas har enligt särskilt direktiv använts för upphandling av insatsvaror för jordbruket, såsom utsäden och handverktyg. AGRICOM och fiskeprojektet har inte påverkats i samma utsträckning.

Säkerhetssituationen har medfört att nästan all utländsk personal stationerats i huvudstaden Maputo. Den 30. juni 1985 tjänstgjorda i Mocambique 20 nordiska och 16 FAD- experter samt 106 s. k. coöporanter, dvs. lokalt anställda icke mocambikaner.

6.4 SATCC (*Southern African Transport and Communication Commission*)

SATCC, som är förkortningen för Transportkommissionen inom det regionala samarbetsorganet SADCC i södra Afrika, inrättades i Maputo år 1980. Transportkommissionens uppgift är att främja en samordnad utveckling av transporter och kommunikationer i de nio SADCC-länderna.

En teknisk enhet (Technical Unit) inom SATCC, bemannad med experter på olika delar av transport- och kommunikationssektorn, svarar för det utrednings- och samordningsarbete som SATCC har att utföra. De nordiska länderna har alltsedan kommissionen inrättades tillhandehållit flertalet av de experter som utgör den tekniska enheten. Förutom de nordiska experterna har Italien ställt två experter inom kommunikationsområdet till förfaranda.

Det pågående nordiska biståndet till Transportkommissionen administreras av SIDA och de nordiska experterna är i innevarande avtal rekryterade och anställda genom det svenska konsultföretaget SWECO. Kostnaderna för insatsen under perioden november 1981–mars 1986 beräknas uppgå till SEK 25 400 000 och kostnaderna delas lika mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige.

I februari 1985 genomfördes en halvtidsöversyn av det nordiska biståndet till SATCC.

Översynsarbetet och slutsatserna från detta redovisas i en rapport kallad "Report on Midterm Review of the Nordic Support to SATCC:s Technical Unit, March 1985". Slutsatserna från översynen är att SATCC är en

förhållandevis effektiv organisation och att transport- och kommunikationssamarbetet i SADCC regionen främjats genom kommissionens arbete.

Det nordiska stödet till den tekniska enheten har varit av avgörande betydelse för SATCC:s framgångar. I halvtidsöversynen konstateras vidare att fortsatt stöd till Transportkommissionen är nödvändigt under ytterligare tre år (1986–89) och att sådant stöd mod fördel kan tillhandahållas av de nordiska länderna på liknande sätt som tillämpats under 1984–85.

Fortsatt utländskt stöd till SATCC är av avgörande betydelse för organisationens möjligheter att fullfölja sina uppdrag. Det nordiska biståndet har visat sig effektivt och har funnit väl fungerande former.

SIDA, liksom den nordiska grupp som utförde halvtidsöversynen, anser att SATCC:s önskemål om fortsatt nordiskt stöd bör tillmötesgås. Om en utökad medverkan av personal från regionen kan åstadkommas bör det nordiska personalbiståndet gradvis kunna minskas under treårsperioden. Behov av viss utländsk personal och visst ekonomiskt stöd också efter 1989 kan dock förutses.

Kostnaderna för nordisk personal under perioden 1986-'89 beräknas uppgå till SEK 25 750 000. Till detta kommer vissa kostnader för experter från SADCC-regionen som beräknas uppgå till högst SEK 2 250 000. Den sammanlagda kostnaden inklusive SEK 2 000 000 för oförutsett beräknas således uppgå till högst SEK 30 000 000 eller SEK. 2 500 000 per år och nordiskt land under tre år.

6.5 *Uyole landbrukscenter, Tanzania*

Målet för Uyole Agricultural Centre är att lantbruksproduktion och bidrag till landsbygdens utveckling i Mbeya, Tringa, Ruvuma ja rukwa regionerna i Tanzania. Centrets verksamhet omfattar tre huvudområden, nämligen

- 1) utbildning av jordbruks- och hushållskunnpersonal på mellannivå jämte vidareutbildning och kortare kurser för lantbrukare från de fyra regionerna
- 2) forskning och försöksverksamhet inklusive rådgivning och
- 3) jordbruksproduktion både vid centret och dess sju försöksstationer. Samnordiskt stöd till centret har utgått sedan 1970.

Det avslutande samnordiska avtalet omfattade perioden 1.7 1982–30.6 1985. Totalt har de nordiska länderna bistått projektet med sammanlagt ca. 200 miljoner tshs. Projektet evaluerades under våren 1984, men redan då hade de nordiska länderna väckt frågan om formen för det fortsatta stödet till centret. Nordiska ministerrådet beslöt i december 1984 att överlåta åt FINNIDA – som svarat för administrationen av projektet – att ensam ta över det planerade fortsatta biståndet till centret efter utgången av det samnordiska avtalet, dvs. 30. juni 1985.

FINNIDA fortsätter således att bilateralt stöda projektet. Det sammanlagda finska åtagandet är 46 miljoner FIM för perioden 1.7.1985–31.12.1987. Medel har budgeterats för stöd till fortsatt normal verksamhet men även för grundreparationer, renoveringar och underhåll av centrets byggnader och anläggningar.

FINNIDA kommer att lämna en slutredovisning och -rapport över det samnordiska stödet till Uyole Agricultural Centre senast 30. juni 1986.

Kapitel XXI

Jord- og skovbrug

1. Jord- og skovbrugspolitisk samarbejde og de vigtigste samarbejdsorganer

Den mest centrale begivenhed i jord- og skovbrugssamarbejdet i 1985 blev ministerrådets slutbehandling af det nordiske handlingsprogram på jord- og skovbrugsområdet.

De nordiske landbrugsministre samledes for anden gang som Nordisk Ministerråd (juni 1985) for at slutbehandle det ministerrådsforslag, som året forud var udarbejdet og sendt til udtalelse og behandling i Nordisk Råd.

Ministerrådet tilføjede handlingsprogrammet nogle udvidelser ved slutbehandlingen som følge af de bemærkninger, der blev afgivet fra Nordisk Råds side (rek. 6/1985).

Handlingsprogrammet er det første af sin art inden for jord- og skovbrugsområdet. Programmet sammenfatter målsætningen for en lang række samarbejdsområder, der frem til 1995 skal søges gennemført efter en nærmere tidsplan.

Handlingsprogrammet bygger på den nordiske landbrugsudredning (NU 1983:16), som blev udarbejdet på forslag af Nordisk Embedsmandskomité for Jord- og Skovbrugsspørgsmål (NEJS), etableret 1979. Under ministerrådet koordinerer NEJS samarbejdet på jord- og skovbrugsområdet, og embedsmandskomitéen har ligeledes opfølgingsansvaret for handlingsprogrammet.

Et andet centralt organ i det jord- og skovbrugspolitiske samarbejde er Nordisk Kontaktorgan for Jord- og Skovbrugsspørgsmål. I kontaktorganet sidder repræsentanter for såvel regeringsmyndigheder som jord- og skovbrugsorganisationerne samt for organisationer, der repræsenterer de tilknyttede industrier. Kontaktorganets hovedopgave er at følge udviklingen i sektorernes produktions- og eksportforhold samt drøfte vigtige politiske ændringer og forhold på erhvervsområdet, nationalt og internationalt. I kontaktorganets møde den 25.-27. juni 1985 drøftedes bl. a. de internationale landbrugsforhandlinger og de luftbårne forureningers indvirkning på skovbrugspolitikken i Norden. De nordiske jordbrugsministre deltog i kontaktorganets møde, og i forbindelse hermed afholdtes et særskilt seminar, hvor man drøftede produktionsbegrænsninger i nordisk landbrug. Den udvidede aktivitet i kontaktorganet besluttedes videreført for de efterfølgende år.

2. Opfølgning af det nordiske handlingsprogram på jord- og skovbrugsområdet

Nordisk Embedsmandskomité for Jord- og Skovbrugsspørgsmål (NEJS) har under tre møder i 1985 arbejdet med opfølgning af handlingsprogrammet. Komitéen har især under udarbejdelsen af sit budgetprogram tillagt opfølgingsarbejdet størst mulig prioritet ligesom dette har været tilfældet ved indstillingen af projektmidlernes disponering for 1986.

En del af opfølgingsarbejdet berører dog også udbygningen af det allerede etablerede samarbejde, og i disse tilfælde vil en beskrivelse heraf blive givet indledningsvis i de efterstående afsnit.

På de nye samarbejdsområder, omfattet af handlingsprogrammet, kan følgende fremskridt noteres:

- 1) Mandatudvidelsen og arbejdsformerne for Nordisk Kontaktorgan for Jordbrugsspørgsmål er allerede ændret som rekommanderet.
- 2) Forberedende kontaktvirksomhed om udredning af behov og former for genbanksamarbejde på det skovlige område er gennemført ved foranstaltninger fra skovforskningsinstitutionens (SNS's) side med afslutning planlagt i 1986.
- 3) Samarbejde om maskin- og byggeteknologisk udvikling for jord- og skovbruget er planlagt til at skulle udredes i 1986. Samtidig med udredes også den påtænkte arbejdsdeling mellem myndigheder, som prøver og tester maskiner og bygninger inden for sektoren. Området påtænkes givet en høj prioritet i udviklingen af det nordiske samarbejde inden for jord- og skovbrugssektoren.
- 4) Samarbejdet på de tre kontrolområder vedrørende frøkontrol, plante-sundhed (växtskyddskontrol) og vurdering af bekæmpelsesmidler planlægges igangsat i 1986 eller udbygget i 1986. En håndbog for planteinspektører er under udarbejdelse. Samarbejdet vil ske under en løbende indsigt fra embedsmandskomiteens side.
- 5) Samarbejdet mellem landbrugskemiske institutioner planlægges igangsat i 1986 med etablering af en nordisk styringsgruppe, der skal programlægge og prioritere det forudsatte samarbejde.
- 6) Der er i 1985 afsat midler til en nordisk arbejdsgruppe for akvakultur til planlægning af samarbejdet på kortere sigt. Samarbejdsrådets betydning har imidlertid foranlediget Nordisk Kontaktorgan for Fiskerispørgsmål til at drøfte og iværksætte koordinering af anmodninger fra de nordiske fiskeriministre til samarbejdsministrene om etablering af en særlig embedsmandskomité for fiskerispørgsmål. Denne proces har dog samtidig medført en midlertidig udsættelse af arbejdsgruppens etablering på grund af manglende udpegning af repræsentanter til arbejdsgruppen fra et af de nordiske lande.
- 7) Udredning om bioenergisamarbejdet i Norden inden for jord- og skovbrugsområdet planlægges indledt i 1986 med første tildeling af projektmidler.

Til jord- og skovbrugspolitiske udredninger samt projekter af almen karakter og til igangsætning af nye aktiviteter under handlingsprogrammet har NEJS disponeret følgende nordiske midler:

Årlig finansiering i 1 000 NOK	1985	1986
Projektvirksomhed	410	655

3. Jordbrugsforskning

3.1 *Opfølgning af handlingsprogrammet*

Ministerrådet har i handlingsprogrammet pålagt NEJS at evaluere samarbejdsaftalen mellem Nordisk Kontaktorgan for Jordbrugsforskning (NKJ) og ministerrådssekretariatet og i samråd med NKJ drøfte, hvorledes samarbejdet bedst kan organiseres med henblik på at styrke den samnordiske jordbrugsforskning, der støttes over ministerrådets budget. En evalueringsrapport er blevet udarbejdet og drøftet i 1985, og NEJS samt NKJ har begge givet tilslutning til, at nye vedtægter skal søges etableret for NKJ med henblik på at give de nationale forskningsråd en stærkere tilknytning til samarbejdsbestræbelserne under Nordisk Ministerråd på jordbrugsforskningens område. Det forventes, at nye vedtægter for NKJ kan etableres i løbet af 1986 med tilslutning fra NKJ's nuværende medlemsorganisationer og ministerrådet til erstatning af den samarbejdsaftale, som har været anvendt siden 1. januar 1983.

3.2 *Samarbejdets indhold*

Ministerrådet har i de seneste år øget bevillingerne til samarbejdsprojekter på jordbrugsforskningens område. I 1985 har ministerrådet støttet projekter vedrørende biologisk bekæmpelse af plantepatogener, bekæmpelse af mastitis (juverinflammationer) og landbrugskooperationen i Norden. I 1986 indledes projektvirksomhed på to nye områder. Et projekt vedrører etologi og husdurproduktion og sigter på via forskning at kunne give bedre vejledning om dyrenes nærmiljø.

To andre projekter vedrører akvakultur og angår fodringsrelaterede sygdomme hos stamfisk og yngel samt bakterielle sygdomme hos laksefisk.

Siden NEJS indledte støtte til det nordiske forskningssamarbejde på jordbrugsområdet har følgende generelle retningslinjer været fulgt:

Samarbejdsprojekter skal være i overensstemmelse med de nationale landbrugspolitiske og forskningspolitiske målsætninger. Om muligt skal der være interesse for et projekt i mindst tre lande. Den samnordiske finansiering skal i de fleste tilfælde kun udgøre et tillæg til totalfinansieringen og dække meromkostningerne ved, at projektet er internordisk. Der stilles samme videnskabelige kvalitetskrav til nordiske projekter som til nationale projekter. Samarbejdet bør give klare effektivitetsfordele, og

finansieringen bør endvidere normalt kun gives til tidsbegrænsede projekter.

Projektvirksomheden vil for både 1985 og 1986 blive gennemført i overensstemmelse med samarbejdsaftalen mellem ministerrådessekretariatet og Nordisk Kontaktorgan for Jordbrugsforskning (NKJ).

NKJ er i sin nuværende form et samarbejdsorgan for de nationale jordbrugsvidenskabelige forskningsråd eller tilsvarende forskningsinstitutioner. Kontaktorganet samordner endvidere anden projektvirksomhed på nordisk niveau, og sikre midler hertil fra de nationale forskningsråd eller forskningsinstitutioner. Ved samarbejdsaftalen sikrer ministerrådet sig, at de nordiske projektmidler indpasses og udnyttes bedst muligt i den nordiske projektforskning på jordbrugsområdet.

For at dække omkostningerne i forbindelse med de funktioner, som NKJ har påtaget sig, har ministerrådet ydet 90000 NOK i 1985 og planlægger et tilsvarende beløb herfor i 1986. NKJ har i 1985 udarbejdet sit 4. handlingsprogram, hvori der redegøres dels for de generelle forudsætninger for et udvidet nordisk samarbejde og dels for de konkrete områder, hvor et nordisk forskningssamarbejde synes særligt ønskværdigt. Det er således NKJ's opfattelse, at der er potentielle muligheder for en betydelig forøgelse af det nordiske forskningssamarbejde, hvis nødvendige midler kan stilles til disposition for arbejdet.

Motiveringen for et nordisk samarbejde er ofte, at det i et land er opbygget en ekspertise, som kan stimulere udviklingen i de øvrige nordiske lande og dermed fremme en udvikling, som havde gået betydeligt langsommere gennem isolerede nationale indsatser. Nordiske projekter kan i andre sammenhænge betyde, at angrebsvinkelen på et givet problemområde bliver bredere, og at den samlede indsats kan føre til hurtigere og bedre resultater eventuelt kombineret med økonomiske besparelser. Endelig er der mulighed for rationaliseringer ved gennemførelse af komparative studier af udvalgte emner, når det f.eks. gælder vurdering af nye metoders anvendelsesmuligheder under forskellige vilkår.

NKJ har i handlingsprogrammet foreslået, at nordisk samarbejde i de kommende år særligt søges gennemført på følgende områder:

- Planteforædling
- Biologisk bekæmpelse af skadegørere
- Mastitis
- Fodervurdering og næringsfysiologi
- Kvælstoffets kredsløb
- Alternative og økologiske produktionsmetoder
- Planlægning af vandingsbehovet i jordbruget
- Akvakultur
- Immunologi
- Reproduktion
- Måle- og reguleringsteknik i jordbruget

- Etologi og husdyrenes miljø
- Bioteknik
- Levnedsmiddelkvalitet.

NKJ har taget initiativ til, at der igangsættes aktiviteter på flere af de ovennævnte områder. Udviklingen inden for elektronikken, datateknik og sammenhængende systemanalyser betyder, at der opstår nye tekniske muligheder inden for jordbruget. Med støtte af midler fra ministerrådet planlægges et seminar i 1986, som skal vurdere fremtidige samarbejds muligheder inden for området. Videre påbegyndes et planlægningsarbejde i 1985 vedrørende levnedsmiddelkvalitet, særlig hvad angår råvarernes kvalitetsegenskaber og de produktionshensyn, som i denne forbindelse er væsentlige for jordbruget. I forbindelse hermed undersøges også mulighederne for et øget nordisk samarbejde angående alternative og økologiske produktionsformer.

Det skal bemærkes, at samordningen af den nordiske jordbrugsforskning på mange niveauer hjælpes i betydelig grad af den virksomhed, som udøves af Nordisk Jordbrugsforskeres Forening (NJF), der tæller ca. 2 500 medlemmer. Foreningens uformelle og kontaktskabende virke samt foreningens 11 videnskabelige sektorer spiller ofte en central rolle ved initiering af nye aktiviteter inden for jordbrugsforskningen.

NKJ har i de seneste år bevilget ca. 4-6 mill. NOK pr. år til projektvirksomhed, og ministerrådet har for sin del støttet andre projekter med følgende beløb:

Jordbrugsforskning		
Årlig finansiering i 1 000 NOK	1985	1986
Projektvirksomhed	1 800	1 900

4. Skovforskning

4.1 Opfølgning af handlingsprogrammet

Ministerrådet konstaterer i handlingsprogrammet, at der ikke inden den første evaluering af handlingsprogrammet i 1989 synes behov for ændring af organisationsform eller samarbejdsform, hvad angår den nordiske skovforskning. Dog henstilles det til landene at overveje, hvordan den formelle kontakt mellem SNS og de nationale forskningsråd bedst kan sikres. SNS er i handlingsprogrammet pålagt at medvirke på bl. a. områderne: Genbankvirksomhed på skovbrugsområdet, arbejdsfordeling vedrørende skovtræforædling og i samarbejde med islandske skovmyndigheder og Nordkalottkomiteens skovbrugsgruppe koordinere nordisk proveniensforsøg med skovtyper, som kan vokse ved grænsen til marginale områder for skovtræer. De tre sidstnævnte områder er inddraget i SNS's virksomhed for 1985 og videre planlægning er berammet for 1986.

4.2 Samarbejdets indhold

Samarbejdet inden for sektoren ledes af den nordiske institution Samarbejdsnævnet for Nordisk Skovforskning (SNS). SNS blev oprettet i 1972 og kom i 1978 ind på ministerrådets budget. Nordiska Skogsarbetsstudiernas Råd (NSR), som indtil da havde været en selvstændig institution på ministerrådets budget, blev i 1982 indlemmet i SNS. SNS har til opgave at samordne nordisk skovforskning og prioritere og støtte fælles forskning, samt fremme virksomhed med nordisk forskeruddannelse inden for skovbruget.

Fra 1. januar 1985 er Island kommet med som fuldgyldig medlem på linje med de 4 øvrige nordiske lande. SNS's styre består af 3 repræsentanter fra henholdsvis Danmark, Finland, Norge og Sverige og 1 repræsentant fra Island. Formandskabet er fra 1. januar tillagt Norge, og fra samme dato ivaretages sekretariatfunktionen af Norges landbrugsvidenskabelige forskningsråd (NLVF).

SNS støtter sig i sit arbejde til 16 samarbejdsgrupper, som repræsenterer forskellige kompetanceområder. Den største gruppe med eget omfattende forskningsprogram er Nordiska Skogsarbetsstudiernas Råd, som også har eget sekretariat, der ivaretages af forskningsstiftelsen Skogsarbeten, Sverige.

Gennemførelsen af fællesnordiske forskningsprojekter er den mest omfattende aktivitet inden for SNS's virksomhed, hvilket genspejler sig i institutionens budgetdispositioner. SNS støtter gennem sine bevillinger i første række de omkostninger, som er forbundet med samarbejdet, og der kan derfor påregnes en betydelig effekt af SNS's marginale bevillinger. Ved igangsætning af forskningsprojekter lægger SNS stor vægt på, at projekterne er tilrettelagt i overensstemmelse med de kriterier, som er angivet i SNS's retningslinjer, og som generelt er besluttet for forsknings-samarbejde på jord- og skovbrugsområdet:

- at samarbejdet vil føre til en bedre ressourceudnyttelse
- at konkrete resultater kan påregnes
- at samarbejdet er forankret i nationale prioriteringer
- at der er samme krav til kvalitet af de nordiske som af de nationale projekter
- at projekterne er tidsbegrænsede og at slutrapporteringen sker senest efter 3 år.

Tilsvarende vedtog SNS i 1984 en handlingsplan for perioden 1985–89, som er afstemt med de intentioner, ministerrådet har udtrykt i det nordiske handlingsprogram på jord- og skovbrugsområdet.

I 1985 finansierede SNS ialt 14 flerårige forskningsprojekter med et samlet beløb på 5 617.000 NOK. Fire af projekterne gennemføres i samarbejde mellem alle 5 nordiske lande, tre af projekterne sker i samarbejde mellem 4 af landene, mens de øvrige 7 projekter er samarbejdsprojekter, hvor 3 af medlemslandene gennemfører delprojekter. Ialt 14 forskningsin-

stitutioner i Norden modtager midler til gennemførelse af SNS-projekter, herunder et 30-tals institutter og afdelinger.

Projekterne er:

1. Samspilseffekter mellem gødsning og tynding
2. Udnyttelse af fjernanalyseteknik i skovinventering
3. Tilvækst- og næringsøkologiske effekter ved heltræudnyttelse
4. Bedre skovteknisk arbejdsstudieteknik
5. Bedre landbrugstraktorer til skovbruget
6. Udvikling af metoder og udstyr for vedligehold af bilskovveje
7. Tyndingsteknik i ungskov
8. Næringsemnernes fordeling og dynamik i skovøkosystemet på tørve-
mark under forskellige klimaforhold
9. Angrebsrisiko og populationsstørrelse hos granbarkbillen – ferro-
moner
10. Praktiserende skovejeres arbejdsmiljø
11. Kvalitetstømmer
12. Provenienskrydsning af gran
13. Udnyttelse af automatiseringssystemer (giverteknologi) i skovbruget
14. Udvikling af teknik og metoder for jordbehandling.

Projekterne 11–14 blev igangsat i 1985. Når det gælder projektet kvalitetstømmer er projektets mål at belyse lønsomheden af stammeafkvistning under forskellige forudsætninger. Produktion af værdifuldt træ, så som savtømmer af høj kvalitet og finértømmer, er af afgørende betydning for skovbrugets og skovindustriens lønsomhed. Den eneste mulighed for at få bedre kvalitet i yngre skov, som allerede er etableret, er stammeafkvistning.

Projektet "Provenienskrydsninger" tager sigte på at analysere, om det er muligt at få forædlingsgevinster ved at krydse østeuropæisk og nordisk gran. Gennem samarbejdet organiseres udveksling af plantemateriale fra de forskellige nordiske lande. I projektet om automatiseringssystemer (giverteknologi) tager man sigte på at belyse forskellige sider af de maskinelle automatiseringsmuligheder i skovlig sammenhæng med henblik på at øge skovmaskinernes automatiseringsgrad. Målet for projektet "Jordbehandlingsteknik" er at identificere og stimulere udviklingen af teknik og metoder for jordbehandling i forbindelse med etablering af ny skov.

I tillæg til, at SNS bevilger midler til sammenkomster for de 16 samarbejdsgrupper, som repræsenterer forskellig skovlige kompetanceområder, gennemføres der en række konferencer og seminarer i løbet af året med støtte fra SNS. Her skal specielt nævnes, at der i løbet af 1985 er gennemført flere større konferencer i forbindelse med skovgenetisk forskning dels i sammenhæng med, at der for tiden pågår drøftelser med tanke på yderligere samordning af forskellige nordiske organers engagement inden for dette felt og dels med basis i, at SNS for tiden gennemfører udredningsarbejde inden for bioteknologien.

Den nye aktualisering af luftforureningernes eventuelle virkning på skov har været udgangspunkt for ialt 3 større møder, hvor forskere fra alle de nordiske lande har været samlet for at drøfte situationen generelt, men også mere specielt med tanke på at komme frem til fælles kriterier for registrering af skader og en arbejdsdeling i øvrig inden for flere felter. I tillæg kan nævnes, at der har været afholdt flere konferencer/seminarer inden for f.eks. skovøkonomi, skovpatologi og skoventomologi.

I tillæg til projekt- og seminarvirksomhed har SNS i 1985 givet midler til den nordiske samarbejdsgruppe for højere skovbrugsuddannelse til gennemførelse af forskerkurser.

SNS har også videreført arbejdet med at etablere et nordisk skovligt tidsskrift af høj videnskabelig kvalitet. SNS har indgået en aftale med Kgl. Skogs- og lantbruksakademien om udgivelse af "Scandinavian Journal of Forest Research" for en prøveperiode frem til udgangen af 1988. Formålet med tidsskriftet er at gøre nordisk skovforskning internationalt kendt og anerkendt. Tidsskriftet er åbent for publicering af nordiske skovforskningsresultater af høj videnskabelig kvalitet og med international nyhedsværdi.

Skovforskning

Årlig finansiering i 1 000 NOK	1985	1986
SNS	6 587	6 948

5. Genbanksamarbejde

Nordisk genbanksamarbejde gennemføres dels inden for rammerne af den nordiske institution: Nordisk Genbank for jord- og havebrugsplanter og dels i form af projektmidler til planlægningsopgaver for et genbanksamarbejde vedrørende husdyr og fisk.

5.1 Nordisk genbank for jord- og havebrugsplanter (NGB)

Den Nordiske genbank har til opgave at bevare og dokumentere den genetiske variation af alt plantemateriale, som kan være værdifuldt for kommende planteforædlingsarbejde med jord- og havebrugsplanter i Norden. Bevaringen gælder både forædlet og oprindeligt plantemateriale. Genbanken skal betjene planteforædlere og forskere ved at kunne stille materiale og dokumentation frit tilgængeligt. NGB udgør således et led i både det europæiske og globale genbanksamarbejde og varetager derved funktioner, som i modsat fald havde påhvilet de enkelte nordiske lande eller landenes planteforædlingsinstitutioner.

Ministerrådet har i handlingsprogrammet på jord- og skovbrugsområdet præciseret genbankens centrale betydning og pålagt genbanken i samarbejde med Samnordisk Planteforædling (SNP) at udrede dels metoder og dokumentationssystemer for effektiv udnyttelse af det opbevarede mate-

riales genetiske potentiale og dels forbedre kundskabsformidlingen til brugere af genbankens tjenester. Denne opgave har NGB påbegyndt i 1985 og udredningen ventes færdiggjort i 1986.

Genbanken ledes af en styrelse. Hvert land udpeger et medlem og en suppleant. Specialister i de enkelte lande indgår i et rådgivende nævn for styrelsen. Den rådgivende funktion forenes ofte med den praktiske gennemførelse af genbanksamarbejdet. Dette sker gennem etablering af samnordiske arbejdsgrupper for de vigtigste plantegrupper. Medlemmerne i disse samnordiske arbejdsgrupper er nationale specialister, hvis medvirken i genbankens planlægning sikrer en koordineret og afbalanceret nordisk løsning i udvælgelsen af bevaringsværdigt plantemateriale.

Genbanken har i 1985 samnordiske arbejdsgrupper for følgende plantegrupper:

- Selvbefrugtende korn (stråsåd)
- Fremmedbefrugtende korn (stråsåd)
- Frugt og bær
- Kartoffler
- Græsser
- Grønsager
- Vedagtige prydplanter
- Rodfrugter og olieplanter
- Bælgplanter
- Kryderi- og medicinalplanter

Den foretrukne bevaring af plantegener sker ved frøopbevaring, hvor dette er mulig. For visse plantetyper må bevaringen dog ske i form af vegetativt materiale. Dette kan ske i en form for planterefugier eller i det naturlige miljø (in situ).

Den praktiske gennemførelse er kommet længst på frøopbevaringsområdet, hvor der i 1985 er nået et niveau på 10 200 prøver af forskellige plantearter. Genbanken har endvidere i året igangsat indlagring af frømateriale i et dubletlager på Svalbard, hvor et sikkerhedslager er oprettet i et permafrost område i en tidligere kulmine.

Ved siden af den praktiske frøhåndtering, har genbanken færdigudviklet den primære databaserede internregistrering, og udvikler planmæssig opbygningen af et samlet databehandlings-netværk.

Genbanken er nået langt frem med udviklingen af et informationsbank-system. NGB har bistået det europæiske genbanksamarbejde (IBPGR og ECP/GR) og har herunder udvekslet data med andre genbanker.

Genbanken har udviklet et servicesystem, der på tidssvarende måde kan betjene nordiske planteforædlere og forskere. NGB har i 1985 modtaget ca. 30 henvendelser om frøprøver, og ca. 1200 frøprøver er på dette grundlag blevet afgivet. Der er endvidere blevet registreret stor interesse for gamle sorter af kartofler, æbler og pærer.

5.2 *Genbanksamarbejde med husdyr*

Avancerede avlsmetoder og teknik har medført hurtige genetiske forandringer i husdyrbestanden med en stærk ensrettet udvikling af husdyrracerne til følge. Udviklingen går meget hurtigt efter udbredt anvendelse af kunstig sædovertføring og koncentreret anvendelse af eliteavlsdyr. En bred genetisk variation er grundlæggende for et langsigtet avlsarbejde.

Da det er betænkeligt, at racer og varieteter forsvinder, blev der i 1983 udarbejdet en plan for nordisk husdyrgenbanksamarbejde. Ifølge planen skal hovedreglen være, at hvert land organiserer sine egne genbanker efter nationale forhold og prioriteringer. En nordisk genbankstyrelse er udpeget med repræsentanter fra hvert land. Styrelsen arbejder inden for et 3-årigt planlægningsprojekt, som blev påbegyndt i 1985. Målsætningen for styrelsens arbejde er følgende:

- initiere oprettelsen af genbanker på nationalt niveau i Norden
- kortlægge truede husdyrpopulationer
- skabe en informationscentral på nordisk niveau
- følge forskningens fremskridt og virke for tilpasning af de mest moderne metoder for lagring af gener
- virke for en aktiv information både på videnskabeligt og populært niveau
- aktivt samarbejde med lignende virksomheder på både plante- og dyresiden, nationalt og internationalt.

NEJS konstaterer, at projektet forløber tilfredsstillende, og at virksomhed er indledt i 1985 på alle de målsatte områder. Planerne for 1986 indikerer passende fremdrift.

5.3 *Genbanksamarbejde med fisk*

Ministerrådet finansierede i årene 1981–83 en nordisk kontaktgruppe, som arbejdede med genbankspørgsmål for fisk. Gruppen har i årene 1984 og 1985 arbejdet efter et udbygget programoplæg med aktiviteter angivet i prioritetsorden. Med de relativt beskedne beløb, som er tilstået projektet, har projektarbejdsgruppen udført følgende opgaver:

- støttet grundlæggende forskning omkring dybfrysning af fiskesperma m.m.
- bidraget til omfattende beskrivelse af inventering af laksestammerne på Island, som arbejdsgruppen anser for mest truet
- arbejdet med generelle rekkommendationer i international sammenhæng vedrørende bevaring af genetiske naturressourcer hos fisk
- arbejdet med risikomomenter ved genetisk påvirkning fra opdrætfisk på vilde fiskestammer
- formidlet og koordineret oplysninger til støtte for nationale genbankaktiviteter.

I 1985 arbejdedes der især med at udbygge et samspil mellem bevaring af fiskegenressourcer i det naturlige miljø (in situ) og støtteaktiviteter med

udvidet anvendelse og udvikling af dybfrysningsteknikken på både rogn og embryoner.

For 1986 planlægges fortsat udvikling af dybfrysningsteknikken samt planlægning af et EDB-registreringssystem som med tiden kan udvikles til et samnordisk genbankregister. Der planlægges kurser for at udvikle ensartede metoder for genbankvirksomhed på nationalt niveau i de nordiske lande.

Genbanksamarbejdet

Årlig finansiering i 1 000 NOK	1985	1986
NGB	3 056	2 986
Planlægningsprojekter (husdyr og fisk)	210	273

6. Planteforædling

6.1 Opfølgning af handlingsprogrammet

Ministerrådet konstaterer i handlingsprogrammet, at betydelige resultater kan opnåes gennem nordisk planteforædlingsamarbejde. Ministerrådet pålægger NEJS at udrede spørgsmålet om arbejdsfordeling vedrørende nordisk samarbejde inden for skovtræforædlingen og at studere hvorledes faste arbejdsforudsætninger for Samnordisk Planteforædling (SNP) kan etableres.

Ved nævnte udredning skal både SNS og SNP medvirke, og et samarbejde herom mellem de to nordiske organer er indledt i 1985, og det vil fortsætte i 1986. På forslag fra SNP har NEJS i 1985 behandlet udkast til vedtægter for SNP, der vil ændre den nuværende projektstyringsgruppe til et styrende organ for en nordisk institution på planteforædlingsområdet. NEJS har besluttet, at den endelige forelæggelse med henblik på vedtagelse i ministerrådet skal afvente udarbejdelsen af nye vedtægter for Nordisk Kontaktorgan for Jordbrugsforskning (NKJ). Denne afventning skal sikre, at der kan gøres de fornødne overvejelser med henblik på koordinering af forskningssiden inden for planteforædlingen med det almene forskningssamarbejde på jord- og skovbrugsområdet. Der sigtes på at have en afklaring heraf i løbet af 1986.

6.2 Samarbejdets indhold

Inden for planteforædlingsområdet i Norden findes der et meget bredt spektrum af opgaver, fra forskning og udvikling via egentlig planteforædling til afprøvning og identifikation af færdige sorter. Kravene til planteforædlingen stiger i takt med, at nye metoder og ny teknik bliver tilgængeligt (f.eks. genteknologi) og gennem øgede krav til planteprodukternes kvalitet. En række problemer er fælles for flere af de nordiske lande bl. a. derved, at flere klimatiske forskellige regioner strækker sig tværs over de nationale grænser. Et øget nordisk samarbejde, arbejdsdeling, koordine-

ring af arbejdet, harmonisering af lovgivningen m. m. kan stærkt bidrage til, at de nationale ressourcer, som sættes ind på planteforædlingsområdet, udnyttes mere effektivt.

I 1981 påbegyndtes et sådan øget nordisk samarbejde på planteforædlingsområdet gennem etableringen af Samnordisk Planteforædling (SNP), der ledes af en nordisk styringsgruppe med medlemmer fra de fem nordiske lande. SNP søger at etablere fællesnordiske projekter omkring de emner indenfor planteforædlingsområdet, hvor dette er hensigtsmæssigt. Initiating af samarbejdsprojekter sker gennem SNP's styringsgruppe, som tager initiativ til gennemførelse af udredningsarbejder på udvalgte emner. Hensigten med udredningerne er at få specialister i de nordiske lande til at kortlægge de nationale aktiviteter på de pågældende områder, at vurdere behovet for fremtidige aktiviteter og at vurdere fordelene ved eventuelt øget nordisk samarbejde. Udredningerne skal normalt være færdige efter to år og kan derefter danne grundlag for nye former for nordisk samarbejde koordineret af SNP. Hensigten er at tage 1–2 nye områder op til udredning hvert år, så at man kan få en kvalificeret gennemgang af alle relevante emner inden for planteforædlingsområdet med etablering af et samarbejde, hvor det er ønskværdigt.

De projekter, som SNP tager initiativ til, er stort set baseret på nationale aktiviteter. Finansieringen af projekterne sker helt overvejende fra normale nationale kanaler. SNP tilstræber en finansiering af de merudgifter, som samarbejdet medfører, samt et vist tillæg til de egentlige projektkomkostninger for at gøre samarbejdet mere attraktivt for de deltagende parter. SNP's aktiviteter berører forskning i et vist omfang, medens den væsentligste del af aktiviteterne ligger på planteforædling og sortprøvning.

I 1985 har følgende projekter fået bevilling via SNP:

- Resistens mod plantesygdomme/uspesifik meldugresistens hos byg (korn)
- Forædling af græsmarkplanter i Nordens nordlige områder
- Koordinering af sortsafprøvning og -identifikation i Norden
- Haploider af grønsager
- Koordineret udvalg af grønsagssorter i Norden
- Samarbejdsudvalg for forædling af frugt og bær i Norden
- Kartoffelforædling (potatisforædling)

Det sidstnævnte projekt om kartoffelforædling blev påbegyndt i 1985 på grundlag af udredningen "Samarbete i nordisk potatisförädling" (SNP nr. 9). Projektet tager i første række sigte på resistensforædling mod visse kartoffelsygdomme.

Projektet "Variation og stabilitet i nordisk materiale af byg og timoté" som blev givet bevilling i 1984 har været indstillet i 1985 på grund af manglende finansieringsmuligheder.

Der er videre givet bevillinger til følgende udredninger i 1985:

- samnordisk forædling af vedagtige prydblplanter

- Vinterfasthed (vinterherdighed)
- Databehandling i planteforædlingen
- Vegetabilsk protein til husdyrfoder
- Genteknologi i planteforædling og forædlingsforskning

De fire sidstnævnte udredninger er påbegyndt i 1985. Udredningen om forædlingen af vedagtige prydplanter er afsluttet i 1985 og vil blive publiceret i Nord-serien.

Fremdriften i aktiviteterne har ifølge rapportering til SNP's styringsgruppe været tilfredsstillende og i overensstemmelse med de opsatte tidsplaner for 1985. Arbejdet med delrapport fra SNP's største projekt, "Nordgræs" er påbegyndt i 1985 og vil blive afsluttet i 1986.

Planteforædling

Årlig finansiering i 1 000 NOK	1985	1986
Samnordisk Planteforædling	1 200	1 320

7. Forskeruddannelse

7.1 Opfølgning af handlingsprogrammet

Ministerrådet har i handlingsprogrammet pålagt NEJS at studere udredningsresultatet af et pilotprojekt for systemiseret forskeruddannelse inden for jord- og skovbrugsforskningen med henblik på at fremlægge et forslag til, hvorledes en fortsat og permanent samarbejdsordning på området kan sikres. Udredningsresultatet vil foreligge ved udgangen af 1985, hvorefter NEJS snarest vil fremlægge forslag til en mere permanent udvikling af forskeruddannelsen i lyset af de indvundne erfaringer.

7.2 Samarbejdets indhold

NJF, NKJ, og SNS har i sit arbejde på forskellig vis givet støtte til nordiske forskerkurser samt udnyttet aktivt mulighederne under den nordiske institution "Nordiske Forskerkurser". NEJS har senest i årene 1982–85 ydet tilskud til et pilotprojekt vedrørende systemiserede nordiske forskeruddannelseskurser på jord- og skovbrugsområdet. Projektet har været ledet af en styringsgruppe nedsat af den Nordiske rektorforsamling på landbrugsområdet og midlerne ydet ligeligt mellem kulturbudgettet og det almene budget. Projektet påbegyndtes på forslag af udredningen NU 1981:1 om "Øget nordisk forskningssamarbejde". En udredningsrapport planlægges som omtalt ved udgangen af 1985.

I afventning af den endelige vurdering af udredningsresultatet og på baggrund af erfaringerne med de gennemførte forskerkurser planlægger NEJS for 1986 at lade styringsgruppen videreføre nordiske forskerkurser på de fagområder, hvor de bedste kursusoplæg er fremkommet. Styringsgruppens målsætning er i første række at iværksætte kurser i sammenhængende kursusrækker over 3 år, hvori der ligger et velafstemt uddannelsesforløb.

Under udarbejdelse af det kommende regelsæt for systematiseret forskeruddannelse vil NEJS stræbe efter at sænke den nordiske finansieringsandel, således at flere kurser kan indbygges som et naturligt led i universiteternes planlægning for den højere uddannelse.

Forskeruddannelse

Årlig finansiering i 1 000 NOK	1985	1986
Projektvirksomhed	260	800
(Andel fra kulturbudgettet)	(226)	(0)

8. Mikrobiologisk samarbejde

Nordisk Ministerråd nedsatte fra og med begyndelsen af 1984 en nordisk styringsgruppe for mikrobiologisk samarbejde. Styregruppen har under en treårig forsøgsperiode fået til opgave at varetage følgende:

1. Fungere som nordisk kontaktorgan for mikrobiologisk samarbejde.
2. Overvåge opbygningen af et nordisk dataregister over mikroorganismer med tilknytning til jord-, have- og skovbrug.
3. Udpege ekspertgrupper for de grupper af mikroorganismer, som registreres og overvåge ekspertgruppernes arbejde.
4. Følge den internationale udvikling vedrørende dataregistrering inden for det mikrobiologiske område.

Projektmidlerne inden for området er anvendt til registeropbygningen, medens styringsgruppens mødevirksomhed dækkes nationalt.

Den hurtige udvikling inden for mikrobiologien har vist, at store fuldt-dækkende dataregister næppe er realistiske, eller umiddelbart gennemførlige. Udviklingen går gradvis gennem opbygningen af specialregistre, hvor den nordiske model på jord- og skovbrugsområdet har påkaldt sig opmærksomhed i forbindelse med planer om opbygningen af et globalt netværk.

Frem til april 1985 er den grundlæggende dataregistrering under projektet gennemført ved kontaktvirksomhed og kortlægning af de mikrobiologiske institutioner og virksomheder i Norden. 120 virksomheder/institutioner har reageret positivt på henvendelser, og af disse besidder 90 virksomheder/institutioner relevante samlinger af mikroorganismer, hvor det samlede antal af mikrobestammer skønnes at overstige 100 000. Kun de grundlæggende dataoplysninger om disse samlinger er endnu registreret. Under den resterende forsøgsperiode søges registeroplysningerne udbygget med de mere specifikke oplysninger, der vil gøre registret værdifuldt ved en hurtig indgang til de veldokumenterede mikrobесamlinger, som findes i de nordiske lande.

Den nordiske styringsgruppe har under sin mødevirksomhed i øvrig drøftet forskningspolitiske spørgsmål, der berører det mikrobiologiske område. Aktuel er genteknologiens særligt kraftige udvikling inden for det

mikrobiologiske område og spørgsmål som patentrettigheder samt sikkerhedsforanstaltninger vedrørende genteknologi og miljø.

Mikrobiologisk informationssamarbejde

Årlig finansiering i 1 000 NOK	1985	1986
Mikroberegisterprojektet	180	215

Kapitel XXII

Bostads- och byggsektorn

1. Inledning

Handlingsprogrammet för nordiskt samarbete inom bostads- och byggsektorn fastställdes av Nordiska ministerrådet (bostadsministrarna) 1983.

Huvudansvaret för samordning och genomförande av handlingsprogrammet handhas av ämbetsmannakommittén för samarbete inom byggsektorn, ÄK-BYGG. Ämbetsmannakommittén skall inhämta ytterligare sakkunskap från de möten som hålls mellan de nordiska bostadsmyndigheterna samt plan- och byggmyndigheterna och även i övrigt höra sakkunniga på olika områden. För genomförande av handlingsprogrammet bistås ÄK-BYGG av ett antal permanenta samarbetsorgan. Dessa är bl. a. Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB), INSTA-Bbygg, som är ett samarbetsforum för de nordiska byggstandardieringsorganen, det nordiska samarbetsorganet inom provningsområdet (NORDTEST), de nordiska byggforskningsorganens samarbetsgrupp (NBS) samt Bostadsadministrativa mötet, ett forum för ländernas centrala bostadsmyndigheter.

Det nordiska byggsamarbetet finansieras med anslag såväl från ministerrådet som de myndigheter och institutioner som är nationellt representerade i de nordiska samarbetsorganen. För 1985 har ministerrådet beviljat medel för projektverksamheten inom bostads- och byggområdet på 2 330 000 NOK. Därtill har NKB som institution beviljats 1 545 000 NOK som dels avser sekretariatskostnader och dels projektverksamhet.

2. Generellt om ÄK-BYGG:s verksamhet

Ämbetsmannakommitténs utredningsgrupp om byggsektorns strukturella problem kallade till ett expertmöte i januari. Ett av de konkreta områden man var ense om kunde tillföra sektorn ökad sysselsättning var utvidgad utomlandsaktivitet.

När sedan bostadsministrarna på möte i mars gav ämbetsmannakommittén i uppdrag att utarbeta ett ministerrådsförslag om ökad sysselsättning inom sektorn som uppföljning av nordisk handlingsplan för ekonomisk växt, beslöt man sammanföra utredningsgruppens arbete med bostadsministrarnas uppdrag. Som led i utarbetande av ministerrådsförslaget inbjöd ämbetsmannakommittén till ett expertmöte i oktober.

Här diskuterade man tekniska handelshinder, samt vilka förutsättningar det finns för att öka möjligheterna till nordisk samverkan vid byggelexport på tredje land och vilken roll myndigheter respektive näringsliv skall ha.

Som ett exempel på konkret samverkan föreslog man bl. a. nordiskt programtilbud för byggelexportutbildning. Det vore även möjligt att utföra gemensamma marknadsundersökningar.

Till de mera långsiktiga åtgärderna inom sektorn, dels för att upprätthålla och dels vidareutveckla den tekniska nivån, hör ökade ansträngningar inom forsknings- och utvecklingsverksamheten. Ämbetsmannakommittén har fått i uppdrag att, inom ramen för den nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet, successivt utarbeta och redovisa förslag till gemensamma nordiska projekt som har till syfte att effektivisera nordisk byggnadsindustri, bl. a. genom att utveckla och harmonisera datarutiner för konstruktion, produktion och kontroll inom byggbranschen. För ämbetsmannakommittén har utarbetats en kartläggning av bruk och behov av datateknologi inom byggsektorn. Utifrån utredningens prioriteringar kommer ämbetsmannakommittén att förorda projekt inom dataområdet.

2.1 Samarbete inom byggpolitiken

Förutom frågor om byggsektorns allmänna utveckling innefattar samarbetet inom byggpolitiken, harmonisering samt forsknings- och utvecklingsarbete. Forsknings- och utvecklingsarbetet utförs särskilt inom Nordiska byggforskningsorganens samarbetsgrupp (NBS), medan harmoniseringsarbetet försiggår huvudsakligen inom samarbetsorganet Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB) och inom standardiseringsorganet (INSTA-Bygg).

Harmoniseringen av de regelverk som styr byggandet i de nordiska länderna är relativt långt driven. Dessa regelverk är dock i takt med bl. a. den tekniska utvecklingen och kontinuerligt under förändring, varvid ständig påverkan och informationsutväxling mellan ländernas byggmyndigheter är nödvändig. Härvidlag har man velat fästa uppmärksamhet vid sådana saker som direkt kan leda till undanröjande av handelshinder och i övrigt utöka handelsutbytet. Samarbetet och därmed det löpande informationsutbytet har också en stor betydelse med hänsyn till att förstärka resursunderlaget för utveckling och innovation.

De nordiska riktlinjer för ömsesidigt accepterande av centralt godkända byggprodukter och officiell kontrollordning, som ministerrådet (bostadsministrarna) fastställde i november 1983 är ett led i strävan efter ökad samhandel. Riktlinjerna följs nu upp med utarbetande av produktregler såväl inom NKB, INSTA-Bygg som NORDTEST.

2.2 Samarbete inom bostadspolitiken

ÄK-BYGG:s huvudsakliga samarbetsorgan inom bostadsfrågor är Bostadsadministrativa mötet och de arbetsgrupper som där blir nedsatta. Redogörelser för samarbetet 1985 framgår under avsnittet för samarbetsorgan.

2.3 Internationellt samarbete

Samarbetsorganens internationella deltagande framgår av respektive delavsnitt.

Under året har en utredningsgrupp, utsedd av ämbetsmannakommittén, behandlat byggsektorns roll i biståndssamarbetet. Gruppen lämnar sin rapport våren 1986.

2.4 Projektprogram

Ämbetsmannakommittén skall verka för att överlappningar inte sker mellan samarbetsorganen och i övrigt försöka fokusera projektverksamheten på områden som det uppenbarligen är fördelaktigt att studera ur nordiskt perspektiv.

Projektprogrammet revideras årligen och har till syfte att konkretisera genomförandet av handlingsprogrammet. Ämbetsmannakommittén prioriterar f. n. projekt, som

- innebär direkta åtgärder med positiv inverkan på sysselsättning och byggsektorns allmänna utveckling
- belyser bostads- och bebyggelsepolitiska aspekter av byggsamarbetet. Härvid avses områden som t. ex. bostads finansiering, bostadsförbättring, ombyggnadsbehov, alternativa boendeformer, närmiljö, förvaltningsformer och driftskostnader
- beskriver och analyserar ROT-sektorns (reparation, ombyggnad, tillbyggnad) potentiella möjligheter bl. a. för rationellt och ekonomiskt utnyttjande av det befintliga byggnadsbeståndet, eller
- som utreder exportproblematiken inom byggsektorn, såväl med hänsyn till finansiella, organisatoriska som även juridiska frågor.

ÄK-BYGG:s projektbudget för 1985 upptar 25 projektposter.

3. Samarbetsorgan och projektverksamhet

3.1 Harmonisering, standardisering och provning

3.1.1 Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)

NKB är ett samarbetsorgan för de nordiska ländernas centrala byggmyndigheter. NKB:s uppgift är att samordna byggbestämmelserna i de nordiska länderna inom områden där en samordning är angelägen samt främja nordiskt samarbete av väsentlig betydelse för en sund utveckling rörande byggbestämmelser i enlighet med vad som anges i NKB:s arbetsprogram.

NKB har under verksamhetsåret arbetat enligt det arbetsprogram som godkändes i mars 1983 samt det handlingsprogram som fastställts för byggsektorn av Nordiska ministerrådet. Verksamheten har under 1985 bl. a. omfattat projekt rörande bärande konstruktioner, energihushållning, beständighet och underhåll av byggnader, byggnaders tillgänglighet, inneklimat och hälsofarliga material, va-installationer, byggnaders brandsäkerhet samt dataområdet. Ett omfattande samarbetsområde har därtill varit verksamheten med att utarbeta produktregler för godkännande och kontroll av byggprodukter.

Inom det internationella samarbetet har NKB försökt bidra till det pågående utvecklingsarbetet genom att till de nationella representanternas förfogande ställa all den erfarenhet och den sakkunskap som finns inom organisationen. I Norden sker ett fortlöpande samarbete med andra organisationer, främst NORDTEST och INSTA-Bygg.

Projektverksamhet

Ministerrådet har under 1985 bidragit till finansiering av projekten inom energihushållning, beständighet och underhåll, konstruktionsområdet, tekniska installationer, utarbetande av produktregler och brandskydd.

Inom konstruktionsområdet har man bl. a. arbetat med en generell kvalitetsanalys av programvaror för konstruktionsritningar, baserat på en förstudierapport beträffande data. Konstruktionsutskottet har därutöver medverkat till en koordinering av den nordiska insatsen i det internationella arbetet, i första hand inom CEB, CEN och ISO.

Inom brandområdet har man bl. a. tagit upp till behandling de brandtekniska problem som uppstår i förbindelse med övertäckta areor såsom balkonger, gårdar, gator etc. Uppdraget har anknytning till energibesparingsområdet eftersom man stött på brandtekniska svårigheter då man i energiekonomiskt syfte försökt utnyttja passiv solvärme.

I syfte att komplettera den godkännande- och kontrollverksamhet som förekommer har nya produktregler för monteringsfärdiga stålskorstenar godkänts, som träder i kraft från 1 januari 1986. Under arbete är för närvarande produktregler för spånplattor för golv och för varmvattenbeständiga plaströr och för tapparmaturer. Under planering är bl. a. regler för brandområdet och för värmeisolerande material.

Inom dataområdet utarbetas ett förslag till riktlinjer för dokumentation av redovisning av dimensioneringshandlingar som tillkommit med hjälp av datamaskin. I ett första skede har uppgiften berört konstruktionsområdet.

Inomhusklimatfrågorna har tagits upp till diskussion. För närvarande försiggår en del aktiviteter beträffande forskningen på området och behovet av produktregler för material och anordningar som inverkar på inomhusklimatet har aktualiserats. En närmare anknytning av det tidigare projektområdet hälsofarliga material till inneklimatektorn är därför motiverad. Under året har även frågan om ett ökat produktansvar från producentens sida preliminärt behandlats och en sammanställning av gällande produktsäkerhetslagstiftning i de nordiska länderna har påbörjats.

3.1.2 INSTA-Bygg

Samarbetsformen mellan byggbranschens standardiseringsorgan i Norden kallas INSTA-Bygg. Samarbetet bedrivs främst i projektgrupper med representanter från minst två länder. De s. k. planeringsmötena styr standardiseringssamarbetet samt det formella och fria aktiva informationsutbytet. Samarbetsparterna är Byggstandardiseringen (SIS:s fackorgan),

Dansk Standardiseringsråd, Norges Byggstandardiseringsråd (NSF:s fackorgan), Iðnþróunarstofnun Íslands och Bygginformationsstiftelsen (SFS:s fackorgan).

INSTA-Byggs uppgift är att genom standardisering underlätta handel-sutbytet inom byggbranschen, samt entreprenad-, konsultverksamhet och handel med byggvaror de nordiska länderna emellan och mellan andra länder och Norden.

INSTA-standardiseringsarbetet är starkt anknutet till det internationella standardiseringsarbetet genom ISO och det europeiska CEN. Detta sker genom att samordna de nationella ställningstagandena nordiskt till internationella och europeiska standardförslag samt att gemensamt förbereda samnordiska standardiseringsförslag, som man strävar att antingen via ISO eller CEN göra internationella.

INSTA-Bygg har prioriterat sådana områden inom byggsektorn där handeln mellan de nordiska länderna, Europa eller internationellt kan få den största nyttan av standardiseringen.

Projektverksamhet

INSTA-Byggs verksamhet finansieras i huvudsak med budgetmedel från de nationella standardiseringsorganen och industrin. Nordiska ministerrådet har under år 1985 gett stöd till följande projekt.

- På värmeisoleringsområdet arbetar INSTA-Bygg med flera delprojekt avseende isolermaterialens egenskaper, värmeisolerande förmåga och täthet hos byggnadens klimatskärm samt beständigheten hos dessa egenskaper. Remissbehandling pågår av ett standardförslag för provning av dörrars och fönsters värmemotstånd med hjälp av varmlåda (hot box). Tre "in-situ"-metoder för bestämning av byggnaders lufttäthet, tilluftsflöde av uteluft till byggnader och byggnadsdelars värmemotstånd är klara för remiss. Andra aktuella delprojekt gäller terminologi och provning av fogs-kum. I arbetet ingår kontakter med NKB och NORDTEST samt samordning av nordiska synpunkter i ISO-arbetet, där Norden har en framträdande roll på värmeisoleringsområdet bl. a. genom att INSTA-Bygg-organisationerna håller flera sekretariat.
- Projektet avseende "Installationer, som bruger eller styrer energi", har inletts med ett pilotprojekt, som har till syfte att undersöka möjligheten för att laga prestationsstandarder för värmväxlar med tillhörande provningsmetoder.
- Projektet gällande "Inredning" syftar till likalydande nordiska standarder för funktionskrav för inredningar samt provningsmetoder för att bedöma inredningars egenskaper, även med avsikt att samordna nordiska synpunkter till ISO.
- 13 förslag till provningsmetoder för möbler och inredning har varit ute till samtidig kritik i de nordiska länderna under 1985. De har utarbetats i

samarbete med INSTA C7, Möbler, och skall kritikbehandlas i båda kommittéerna.

Fem förslag till prestationsstandarder för inredning har sänts ut tillsammans med prövningsmetoderna. Ett av förslagen ger generella bestämmelser, medan de fyra övriga klassificerar varje grupp av egenskaper.

- Projektet avseende "Fogar" har som målsättning att åstadkomma lika nordiska standarder när det gäller funktionskrav, måttuppgifter och toleranser, beräkning samt provning av fogar. Man har inventerat och sammanställt en förteckning över existerande nordiska och internationella metoder, utarbetat ett arbetsprogram och sänt ut två förslag till standard på samtidig remiss i alla fyra deltagande nordiska länder.
- Projektet "Standardträ" har som mål att ersätta det virke som är standardiserat idag med en ny produkt som är bättre anpassad till olika ändamål, speciellt byggande. Bland annat betyder detta att tvärsnittsmåtten minskas i antal och anpassas till ekonomisk hyvling, längdmåtten anpassas till användarnas behov och kvalitetssortering enligt tre oberoende parametrar – raket, utseende och styrka – införs. Syftet är att säkra träets ledande roll som byggmaterial och att sprida nordisk träbyggnadsteknik även utanför Norden. Medlet är en ny, gemensam nordisk trästandard, baserad på samråd i de fem nordiska länderna och uppbackad av en gedigen information i introduktionsstadiet.

Samordningsgruppen, SAKO, utför en löpande koordinering av det nordiska deltagandet i internationella organ (ISO och ECE).

Gruppen bidrar också till att effektivisera det nordiska deltagandet i CEB.

Revisionsarbetet i förbindelse med NKB-rapport nr 35 "Retningslinier for last- og sikkerhedsbestemmelser for bærende konstruktioner", har kommit långt och omfattar bl. a. partialkoefficienter, nyttolastvärden, brottgränstillstånd vid brand och olyckslaster.

- Projekt som avser att uppgöra i Norden likalydande standarder för reparations-, ombyggnads- och tillbyggnadsområdet har påbörjats under 1985. Först utarbetas standarder för "allmän konditionsbedömning och för bedömning av putsade ytors kondition inklusive testmetoder".
- Projektet "Insta-Bygg finsk samarbetssekreterare", har visat sig vara nyttigt och har på betydande sätt förbättrat samt aktiverat det finska deltagandet inom det samnordiska byggstandardiseringsarbetet. Kontakterna kan nu skötas snabbare och mera systematiskt i båda riktningarna, och det viktigaste översättningsarbetet kan bli gjort utan dröjsmål.
- Ett INSTA-Bygg seminarium med syfte att effektivisera och förbättra samarbetet har hållits i oktober 1985 på Island. Deltagare från alla de fem nordiska länderna deltog. Seminariet resulterade bland annat i att Island i framtiden kommer att delta i flera Nordiska byggstandardiseringsprojekt.

3.1.3 NORDTEST

NORDTEST är ett nordiskt samarbetsorgan inom provningsområdet där byggområdet bearbetas av fackgrupperna Bygg, Brand, Akustik och Buller samt VVS. I långtidsplanen för 1985–1989 framgår att ca hälften av NORDTEST:s behov av projektmedel avser projekt inom byggsektorn.

Prioriterande delområden	Projekt för 1985
Nordtest bygg	
beständighet, energihushållning utnyttjande av materialresurser	material fuktegenskaper, 6 proj
säkerhet och biverkan, underhåll	isolermaterial, 3 proj
Nordtest brand	åldring och livstid, 4 proj
förebyggande brandförsvar: material, produkter; släckande brandförsvar: fasta och mobila system	föreb. brandförsvar, 2 proj – isolermaterial, vätskesprayer
Nordtest akustik och buller	
byggnadsakustik	fönsters ljudisolering buller från värmepumpar
Nordtest VVS	
energihushållning, inneklimat, beständighet, säkerhet, drift och underhåll	luftväxling o ventilation, 3 proj energiförbrukning, 2 proj vatten och avlopp, 2 proj

NORDTEST-metoder, som berör byggsektorn, hittills 390 metoder, har registrerats av de fyra fackgrupperna. Innanför det fortsatta arbetet med ömsesidigt godkännande av provningsresultat bearbetas för närvarande kvalitetshandböcker för brand- och akustiklaboratorier. Liknande projekt planeras för bygg- och VVS-områdena.

En utförligare redogörelse för NORDTEST:s verksamhet ingår i kapitlet om industrisektorn.

3.1.4 Nordiska träskyddsrådet (NTR)

NTR fungerar sedan 1980 som officiell instans i Norden när det gäller godkännande ur effektivitetssynpunkt av träskyddsmedel för industriellt bruk. I övrigt har NTR som målsättning att främja utvecklingen på träskyddsområdet. Verksamheten omfattar forsknings- och utvecklingsarbete, provning av träskyddsmedel, arbete med normer och provningsmetoder, information och internationellt samarbete.

Projektverksamhet

Under 1985 har ministerrådet beviljat medel till två projekt:

- Provningsmetoder för träimpregneringsmedel.
- Impregnerat limträ

3.2 Bygghforskning

3.2.1 Nordiska bygghforskningsorganens samarbetsgrupp (NBS)

NBS har till uppgift att främja nordiskt samarbete och information inom bygghforskningen. Syftet är att utnyttja ländernas resurser på bästa sätt genom att vara forum för informationsutbyte och diskussion, verka för direkt samarbete mellan aktiva forskare samt initiera samarbets- och informationsgrupper samt att främja gemensamma intressen genom nordisk samverkan i internationellt arbete. NBS har löpande samråd med Nordiska ministerrådet och ämbetsmannakommittéerna för byggnads- och energifrågor. Verksamheten sker dels i NBS, som har ett särskilt sekretariat, dels i NBS arbetsgrupper och dels genom särskilda möten kallade Nordiska Bygghforskningsmöten (NBM).

Arbetsgrupperna arbetar i sammanträdesform och initierar seminarier och konferenser samt bedriver utredningsverksamhet.

Ett treårsprogram för verksamheten t. o. m. 1987 har utarbetats.

Projektverksamhet

Nordiska ministerrådet har beviljat anslag till verksamheten inom de flesta NBS arbetsgrupper. Dessutom ges finansiellt stöd för en del av verksamheten genom de enskilda medlemsorganen som även ger anslag till sekretariatet. Vissa projekt inom arbetsgrupperna har erhållit anslag från industrin.

- Inom ämnesområdet "Samhällsorienterad forskning och utveckling" verkar arbetsgrupper för Förvaltning (NBS-F), Samhällsekonomi (NBS-SE), Samhällsplanering (NBS-S). Även frågor rörande socialt bostadsbyggande och boendedemokrati har ägnats stor uppmärksamhet. De boendes roll kommer härvid att betyda alltmer för utvecklingstendenserna.
- Inom ämnesområdet "Forskning och utveckling rörande byggnadsteknik och produktion" verkar arbetsgrupper för Material och konstruktioner (NBS-MK), Byggplatsens arbetsmiljö (NBS-BA), Sanitär (NBS-VS), Byggnadsförbättring (NBS-BF) samt Datateknik i byggprocessen (NBS-D). Den sistnämnda har under året utarbetat ett handlingsprogram för samarbete inom byggsektorns datateknik. En förberedande arbetsgrupp för Trä i byggandet (NBS-T) har planerat kommande verksamhet inom sitt arbetsområde.
- Inom ämnesområdet "Forskning och utveckling rörande energihushållning och nya energikällor" pågår en rad projekt under ledning av särskilda grupper, nämligen Energibesparingsgruppen, Inomhusklimatgruppen, Energimättningsgruppen, Solvärmegruppen, Lågtemperaturgruppen samt Säsonglagringsgruppen. Grupperna för Energiberäkningsmodell, Värmepumpar samt Experimentbyggande har slutfört sina projekt. Utöver befintliga grupper studeras energiplanering, styrnings- och kontrollsystem samt förbrukarinflytande på energiförbruk.

3.2.2 Nordiska ventilationsgruppen (NVG)

NVG är ett nordiskt samarbetsorgan inom ventilationsområdet. NVG främjar, initierar och bedriver forskning inom området genom samarbete mellan forskande organ i de nordiska länderna.

NVG arbetar med frågor som omfattar systemval, projektering, injustering, kontroll och drift av ventilationsinstallationer. Arbetet innebär klarläggning av mätmetoder och -instrument för fält- och laboratoriebruk, besiktningrutiner, mätningar av termiskt inneklimat, renoveringsteknik och luftkvalitet. Resultaten läggs fram som administrativa regler, metoder eller som teoretiskt underlag.

Projektverksamhet

Under 1985 har aktiva expertgrupper inom NVG varit kalibrering, industriventilation, ventilationseffektivitet, ventilation vid ombyggnad och luftkvalitet, av vilka den sista var en av arrangörerna för Inneklimatseminariet i maj. Dessutom har två ordinarie möten hållits under året.

Finansiering av verksamheten har kommit för täckande av expertgruppernas resekostnader från Nordiska ministerrådets medel och för övriga kostnader helt från medlemmarnas egna institutioner.

3.3 Bostadspolitik

3.3.1 Bostadsadministrativa mötet

Bostadsadministrativa mötet är samarbetsorgan för de centrala nordiska bostadsmyndigheterna. Syftet är att öka erfarenhetsutbyte om aktuella problem och utvecklingstendenser inom det bostadspolitiska området.

Bostadsadministrativa mötet sammanträder en gång om året och konferensen 1985 förlades till Norge. Förutom ländernas årsrapporter utgjorde försummelse av bostadslån, det internationella året för bostadslösa och bostadsmässor huvuddiskussionsämnen på mötet, som var det trettioförsta i ordningen.

Projektverksamhet

Bostadsadministrativa mötet 1985 nedsatte en projektkoordinerande arbetsgrupp som har till uppgift att förbereda projektansökningar inom delsektorn.

Nordiska medel för 1985 har tilldelats projekten:

- De ungas bostadssituation i Norden, där man analyserar gemensamma bostadsproblem bland de unga i Norden samt de olikheter som finns länderna emellan.

Projektet avslutas 1986

- Realfinansiering och realbeskattning, med avsikt att analysera finansierings- och beskattningssystemen i Norden för att öka bostadspolitisk beredskap på dessa områden.

projektet avslutas 1986

- Metoder för bedömning av bostadsbehov och -efterfrågan
Projektet fortsätter 1986

3.4 Samarbete inom utomnordiska organ

De nordiska länderna samverkar i internationellt byggsamarbete, bl. a. det som pågår inom FN och dess kommission för Europa (ECE) om bosättning, samhällsplanering och byggande samt inom den internationella standardiseringsorganisationen ISO om byggstandarder. Ytterligare ett exempel är Conseil International du Bâtiment pour la Recherche, l'Etude de la Documentation (CIB), där man behandlar byggforskningsfrågor. Slutligen bör nämnas samarbetet kring byggnadsmaterial och provningsmetoder inom International Union of Testing and Research Laboratories for Materials and Structures (RILEM).

BILAGA 1

Ekonomiska utskottets betänkande

över C 1, Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

samt över meddelandena om rekommendationerna nr 1/1979 angående program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete, nr 23/1980 angående gemensamma industriella projekt, nr 24/1980 angående glasindustrin i Norden, nr 27/1980 angående gemensamma åtgärder beträffande stadsforskning, nr 5/1981 angående initiativ för att avhjälpa tynande gruvsamhällens svårigheter, nr 6/1981 angående utveckling av samlarbetsåtgärder rörande fiskodling, nr 17/1982 angående nordisk utbildning för exportmarknadsföring, nr 18/1982 angående samarbete inom nordisk möbelindustri, nr 31/1983 angående kartläggning och samordning av utbudet och behovet av u-landsutbildning, nr 32/1983 angående samarbete om energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik, nr 33/1983 angående åtgärder för att stimulera innovationer inom näringslivet i Norden, nr 34/1983 angående stärkandet av det regionalpolitiska samarbetet i Norden, nr 4/1984 angående nordiska mjuka projektinvesteringslån, nr 6/1984 angående Nordkalottsamarbetet, nr 1/1985 angående handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, nr 2/1985 angående gemensam nordisk konjunkturbedömning, nr 4/1985 angående höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa, nr 5/1985 angående den offentliga sektorns roll i ekonomin, nr 6/1985 angående handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet och nr 7/1985 angående handlingsprogram för förstärkning av Västnordensamarbetet

Til Økonomisk utvalg er henvist visse deler av Nordisk Ministerråds beretning om nordisk samarbeid (C 1) til Nordisk Råds 34. sesjon. Dette gjelder visse deler av kapittel I samt

- kap. III Den nordiske handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting
- kap. XV Finans- og valutapolitikk m.m.
- kap. XVI Industripolitikk
- kap. XVII Energipolitikk
- kap. XVIII Handelspolitikk
- kap. XIX Regionalpolitikk
- kap. XX Bistand til utviklingslandene
- kap. XXI Jord- og skogbruk
- kap. XXII Bolig- og byggesektoren

Videre uttaler seg utvalget om meldinger til følgende rekommendasjoner:

- Rek. nr. 1/1979 om program for nordisk regionalpolitisk samarbeid
- Rek. nr. 23/1980 om felles industrielle prosjekt
- Rek. nr. 24/1980 om glassindustrien i Norden
- Rek. nr. 27/1980 om felles tiltak vedrørende byforskning
- Rek. nr. 5/1981 om initiativ for å avhjelpe nedleggingstruede gruvesamfunns vanskeligheter.
- Rek. nr. 6/1981 om utvikling av samarbeidstiltak vedrørende fiskeoppdrett
- Rek. nr. 17/1982 om nordisk utdanning vedrørende eksportmarkedsføring
- Rek. nr. 18/1982 om nordisk møbelindustri
- Rek. nr. 31/1983 om kartlegging og samordning av tilbud og behov for u-landsutdanning
- Rek. nr. 32/1983 om samarbeid om energi- og miljørelatert industri- og regionalpolitikk
- Rek. nr. 33/1983 om tiltak for å stimulere innovasjoner innen næringslivet i Norden
- Rek. nr. 34/1983 om styrking av det regionalpolitiske samarbeidet i Norden
- Rek. nr. 4/1984 om nordiske myke prosjektinvesteringsslån
- Rek. nr. 6/1984 om Nordkalottsamarbeidet
- Rek. nr. 1/1985 om nordisk handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting
- Rek. nr. 2/1985 om felles nordisk konjunkturbedømmning
- Rek. nr. 4/1985 om økte og harmoniserte beløpsgrenser ved innførsel av varer for eget bruk i forbindelse med reiser
- Rek. nr. 5/1985 om utredning av den offentlige sektors rolle i økonomien
- Rek. nr. 6/1985 om et nordisk handlingsprogram på jordbruks- og skogbruksområdet
- Rek. nr. 7/1985 om et handlingsprogram for en forsterking og utvikling av Vestnordensamarbeidet

Rek. nr. 8/1985 om å opprette et nordisk utviklingsfond for Vestnorden

Beretningen og meldingene er behandlet av utvalget på møte 30.–31. januar 1986 i Stockholm.

1. Den økonomiske utviklingen

For OECD-området sett under ett anslås veksten i bruttonasjonalprodukt (BNP) til 2 3/4 prosent i 1985 og 1986 mot knapt 5 prosent i 1984. Den gjennomsnittlige veksten for Vest-Europa har siden 1984 vært stabil på omkring 2–2 1/2 prosent. For 1986 anslås veksten til 2 1/4 prosent. Veksten i utviklingslandene har vært noe sterkere enn for OECD-området, men trues nå av lave råvarepriser og gjeldsproblemer.

Inflasjonstakten i OECD-området vil avta til 4 1/2 prosent i 1985. Arbeidsledigheten på vel 8 prosent har vært stort sett uendret siden midten av 1984. I Vest-Europa har imidlertid økningen fortsatt og nærmer seg nå 20 millioner eller ca. 11 prosent.

Veksten i de nordiske lands økonomier har vært noe varierende. Størst vekst hadde Finland hvor økningen i BNP var ca 3 3/4 prosent. Også i Danmark, Norge og Sverige har utviklingen i BNP vært noe sterkere enn i Vest-Europa for øvrig. I Island ble veksten på ca. 2 prosent.

Inflasjonstakten i de nordiske land har fortsatt å avta. I Danmark var inflasjonen fra 1984 til 1985 4,7 prosent. Dette er det samme som gjennomsnittet i OECD-landene. I Finland og Norge var prisstigningen på knapt 6 prosent. I Sverige hvor det ble innført en allmenn prisstopp i mars som ble gradvis avvirket frem t.o.m. oktober, ble prisstigningen fra 1984 til 1985 på 7,4 prosent. I løpet av 1985 har imidlertid prisstigningstakten i Sverige vært avtagende. Den samme utviklingen har funnet sted i Danmark og Finland. Island hadde den høyeste inflasjonen på 32,4 prosent. Situasjonen på arbeidsmarkedet har bedret seg noe gjennom 1985. Likvel kan ikke situasjonen karakteriseres som tilfredsstillende. Andelen av arbeidsledige er dog klart lavere enn i OECD-området og betydelig lavere enn i Vest-Europa.

Økonomisk utvalg vil understreke at landenes hovedoppgave blir å få redusert arbeidsledigheten uten fornyet inflasjon og uholdbare budsjettstiasjoner.

2. Det nordiske samarbeidet internasjonalt

Det nordiske samarbeid i internasjonale fora er stadig blitt mer omfattende. Årlig rapporterer Ministerrådet om deler av dette samarbeidet. I beretningen for 1985 blir følgende områder spesielt behandlet:

- internasjonal bekjempelse av luftforurensninger og andre miljøproblemer
- FN's kvinnekongress i Nairobi

- FN's ungdomsår
- kulturinformasjon i utlandet
- Norden/SADCC-initiativet
- bistand til utviklingsland

Innenfor det området som faller innunder Økonomisk utvalgs områder rapporteres det særlig om det nordiske samarbeidet i forskjellige internasjonale organisasjoner. Dette gjelder behandlingen av økonomiske og handelspolitiske spørsmål i GATT, FN, OECD, Verdensbanken, IMF, EFTA osv. Videre gjennomgås det nordiske bistandssamarbeidet.

I tilknytning til ovennevnte vil utvalget vise til sin betenkning om medlemsforslag A 711/e om nordisk samarbeid i internasjonal sammenheng.

3. Den nordiske handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting

Rek. nr. 1/1985 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta og gjennomføre en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting i samsvar med Nordisk Råds synspunkter og ministerrådsforslag B 59/e.

Økonomisk utvalg registrerer med tilfredshet at handlingsplanen er omtalt i et særskilt kapittel. En slik framstillingsform forenkler Rådets kontrolloppgaver samtidig som det er med på å understreke handlingsplanens betydning for det nordiske samarbeid. Det er også i samsvar med utvalgets synspunkter at den årlige rapporteringen blir komplettert med en melding om den ovennevnte rekommandasjon, hvor den seneste utviklingen vedrørende handlingsplanen blir omtalt. Ministerrådet legger i budsjettforslaget for 1987 fram de planer som er gjort for videreføring av handlingsplanen. Utvalget konkluderer med at prinsippene som her er lagt til grunn for metoden å informere Rådet om arbeidet som er utført eller pågår og fremtidige planer synes hensiktsmessig.

Framstillingen av handlingsplanen i Ministerrådets virksomhetsberetning gir en generell og summarisk oversikt over arbeidet som er igang. Etterhvert som arbeidet skrider frem ønsker imidlertid utvalget en mer utførlig omtale av arbeidet med de ulike områder i handlingsplanen i dette særskilte kapitlet. Som en konsekvens av dette bør man i de enkelte sakskapitler nøye seg med henvisninger når det gjelder saker som hører innunder handlingsplanen. Utvalget mener en slik framstillingsmåte er nødvendig for å oppfylle ønsket om en samlet avrapportering av handlingsplanen.

Utvalget har også mottatt en rapport om iverksetting av handlingsplanen. Utvalget har merket seg at delprosjekter drives framover uten at Ministerrådet har satt bestemte tidsrammer for gjennomføring. Utvalget

vil henstille til Ministerrådet å arbeide videre med nærmere fastsettelse av tidsangivelser for gjennomføring av de enkelte prosjekter.

Under Nordisk Råds behandling av handlingsplanen i 1985 ble det understreket at planen måtte være rullerende. Handlingsplanens nåværende omfang har en tidsramme på 4 år. Utvalget vil peke på at det er skapt store forventninger til at handlingsplanen skal videreføres og videreutvikles. Det er derfor nødvendig med regelmessige revisjoner, enten årlig eller hvert annet år. Nye idéer og forslag må følge i de kommende år. Økonomisk utvalg anser nettopp dette som særdeles viktig og tenker for egen del å vise stor aktivitet.

I tilknytning til ovennevnte vil Økonomisk utvalg henstille til Nordisk Ministerråd å iverksette et utredningsarbeid som tar for seg en total gjennomgang av de nordiske lands skatte- og avgiftssystemer. I en slik utredning bør det bl.a. pekes på likheter og ulikheter i landenes skattelovgivning og skattepolitikk samt hvilke virkninger dette har for det nordiske samarbeidet.

Når det gjelder arbeidsmarkedet er det iverksatt flere pilotprosjekter for å finne nye veier for bekjempelse av ungdomsarbeidsløshet og tiltak for langtidsarbeidsløse. I sin betenkning om ministerrådsforslag B 59/e omtalte utvalget særskilt kvinnenes stilling på arbeidsmarkedet. Utvalget vil i samsvar med dette anmode Nordisk Ministerråd om å iverksette prosjekter med henblikk på tiltak for å styrke denne gruppens stilling på arbeidsmarkedet.

Eksport- og importandelene er høye i alle de nordiske land. Det er allerede etablert et nordisk samarbeid om eksportfremmetiltak. Økonomisk utvalg mener nordisk samarbeid med sikte på eksport av varer og tjenester er et særdeles viktig område. Fordeler kan oppnås gjennom økt nordisk samarbeid innen dette området. Utvalget mener det er behov for en plan for det framtidige nordiske eksportsamarbeid. En slik plan bør inneholde forslag til nye konkrete tiltak på områder hvor samordnings- og stordriftsfordeler kan oppnås.

Økonomisk utvalg foreslår at rek. nr. 1/1985 blir tatt til etterretning og at ny melding imøteses til neste sesjon.

4. Finans- og valutapolitikk

Utover rek. nr. 1/1985 om handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting, som er omtalt foran, tok Nordisk Råd ved sesjonen i 1985 initiativ til følgende saker på det finans- og valutapolitiske området.

- i) Rek. nr. 2/1985 om felles nordisk konjunkturbedømmning
- ii) Rek. nr. 5/1985 om den offentlige sektors rolle i økonomien
- iii) Ytring nr. 1/1985 pkt. 1 om å undersøke mulighetene for felles nordisk representasjon i internasjonale fora

- iv) Ytring nr. 2/1985 pkt. 2 om å bedre det valutapolitiske samarbeidet i Norden
- v) Ytring nr. 1/1985 pkt. 9 om å endre Nordisk økonomisk forskningsråds formålsparagraf
Fra tidligere følger utvalget bl. a. følgende sak:
- vi) Rek. nr. 3/1984 om et friere kapitalmarked
Til punkt i) om felles nordiske konjunkturbedømminger.
Rek. nr. 2/1985 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd suksessivt å utvide det nåværende samarbeid med informasjon og samråd om konjunkturbedømminger med sikte på at regjeringene regelmessig presenterer en felles nordisk konjunkturbedømming.

Økonomisk utvalg konstaterer at Ministerrådet ikke har fulgt utvalgets oppfordring om at konjunkturrapporten bl.a. skal belyse virkningene på det øvrige Norden av tiltak som planlegges eller nettopp er innført i et nordisk land. Utvalget beklager dette og vil henstille til Ministerrådet å videreutvikle konjunkturrapporten i denne retning. En særskilt utredning om spredningseffektene mellom de nordiske land av ulike økonomiske endringer og tiltak kan berede grunnen for å utarbeide ytterligere integrerte nordiske konjunkturbedømminger.

Økonomisk utvalg foreslår at rek. nr. 2/1985 blir tatt til etterretning og ny melding imøteses neste sesjon.

Til punkt ii) om den offentlige sektors rolle i økonomien

Rek. nr. 5/1985 lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å stimulere en bred meningsutveksling om den offentlige sektors rolle i de nordiske lands økonomier ved å ta initiativ til forskning, utredning og konferanser om emnet.

Økonomisk utvalg har med tilfredshet notert seg at ovennevnte emne har vært et sentralt tema for arbeidet i Nordisk økonomisk forskningsråd. Først og fremst arbeider forskningsrådet med analyser av den offentlige sektors økonomiske politikk, hvor det er gjort en lang rekke studier. Seminarene og prosjekter om bl.a. statlige budsjettunderskudd, valuta- og kapitalmarkedet, statlige overføringsordninger og kommuners adferd er nylig gjennomført eller planlagt. Forskningsrådet støtter også prosjekter som tar sikte på å studere utviklingen innen den offentlige sektor.

Økonomisk utvalg foreslår at rek. nr. 5/1985 tas til etterretning og ny melding imøteses til neste sesjon.

Til punkt iii) om å undersøke mulighetene for felles nordisk representasjon i internasjonale fora.

Økonomisk utvalg konstaterer at Ministerrådet ikke anser det hensiktsmessig å forsøke å få istand ordninger med felles nordisk representasjon ved de årlige møtene mellom lederne for de 7 store industrinasjonene.

Utvalget viser i denne forbindelse til sin betenkning om medlemsforslag A 711/e om nordisk samarbeid i internasjonal sammenheng.

Forøvrig er utvalget kjent med at det også denne gang er lagt opp til et nordisk samarbeid under forberedelsene til en ny GATT-runde.

Til punkt iv) om å bedre det valutapolitiske samarbeidet i Norden.

Ytringen er denne gang relativt grundig omtalt i virksomhetsberetningen for 1985. Økonomisk utvalg vil presisere at en avtalefestet prosedyre mellom alle de nordiske land aldri har vært foreslått av utvalget. Utvikling av eksisterende informasjonsprosedyrer og konsultasjoner der dette er mulig mener utvalget vil være verdifullt for det nordiske samarbeid på det valutapolitiske området. Det nordiske økonomiske samarbeid er under utvikling på en rekke områder. Utvalget henstiller til Ministerrådet å medvirke til at det valutapolitiske samarbeidet i Norden også kan videreutvikles. Det vises forøvrig til utvalgets særskilte betenkning til melding om rekommandasjon nr. 3/1984 om et friere kapitalmarked.

Til punkt v) om å endre Nordisk økonomisk forskningsråds formålsparagraf.

Ministerrådet har besluttet å ikke endre forskningsrådets nåværende formålsparagraf. Utvalget vil i den forbindelse vise til sin betenkning om forskningsrådets beretning for 1984, hvor det blir gjort rede for årsakene til at utvalget ønsker å endre formålsparagrafen.

5. Industripolitikk

Ved Nordisk Råds sesjon i 1985 tok Rådet følgende initiativ på det industripolitiske området:

i) Ytring nr. 1/1985 pkt. 3 om en gjennomgang av de nordiske lands skattelovgivning for å fremme industrielle samarbeidsprosjekter i Norden

Fra tidligere følger utvalget bl.a. følgende saker

ii) Ytring nr. 2/1984 pkt. 4 om å styrke FoU-virksomheten for å fremme industrielt samarbeid

iii) Ytring nr 2/1984 pkt. 7 om å bedre finansieringsmulighetene for små og mellomstore foretak for å fremme innovasjonsvirksomheten i Norden

iv) Rek. nr. 33/1983 om tiltak for å stimulere innovasjoner innen næringslivet i Norden

v) Rek. nr. 18/1982 om samarbeid innen nordisk møbelindustri

vi) Rek. nr. 23/1980 om felles industrielle prosjekt

vii) Rek. nr. 24/1980 om glassindustrien i Norden

Til punkt i) om en gjennomgang av de nordiske lands skattelovgivning for å fremme industrielle samarbeidsprosjekt i Norden

Utvalget vil vise til at denne ytringen er en del av rek. nr. 23/1980 og til følgende uttalelse i betenkningen til virksomhetsberetningen fra 1984.

Økonomisk utvalg mener det har tatt lang tid å komme igang med gjennomgangen av de nordiske lands lovbestemmelser om bedriftsbeskatningen. Opprinnelig forventet Ministerrådet resultatet av en undersøkelse gjennomført av OECD. Utvalget håper man kan slippe flere utsettelsler slik at utredningen av bedriftsbeskatningen i Norden kan gjennomføres i løpet av 1985. Hensikten må være å bedre mulighetene for foretaksetableringer over grensene i Norden.

I meldingen om rekommandasjonen er det opplyst at Ministerrådet har innhentet uttalelser fra de nordiske industriforbundene angående bestemmelser på fortetaksbeskatningsområdet som ifølge industriforbundene er et problem i samband med industrielle samarbeidsprosjekt. Uttalelsene er behandlet av den uformelle nordiske skattegruppen. En rapport fra skattegruppen forventes å foreligge i begynnelsen av 1986. I Ministerrådets virksomhetsberetning er spørsmålet ikke berørt. Utvalget vil henstille til Ministerrådet å prioritere dette viktige arbeidet. Rapporten fra skattegruppen må følges opp med konkrete tiltak.

Til punkt ii) om å styrke FoU-virksomheten for å fremme industrielt samarbeid

Utvalget noterer med tilfredshet at aktivitetene innen FoU-programmet virker variert og omfattende. Dette gjelder både med hensyn til de midler som kanaliseres gjennom Nordisk industrifond og de som administreres av Embetsmannskomiteén for industripolitikk. Utvalget har tidligere ytret seg om behovet for tiltak for en offensiv satsing på kapital- og teknikkintensive bransjer. Gjennomføringen av prosjektforslagene vil bidra til styrking av disse bransjer. Utvalget vil dog, i likhet med ifjor, minne om andre tiltak for å styrke denne type bransjer, f.eks. felles eksportsatsinger.

Til punkten iii) og iv) om stimulering av innovasjoner innen næringslivet i Norden.

Rekommandasjon nr. 33/1983 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å tillegge arbeidsgruppen for fremme av teknisk FoU, oppgaven med å utrede tiltak for å stimulere innovasjoner innen næringslivet i Norden

Økonomisk utvalg har tidligere fått oversendt et brev med orientering om Nordisk Investeringsbanks arbeid med å utrede mulighetene for å innføre en særskilt låneordning for nordiske innovasjons- og markedsutviklingslån, NIM-låneordning, til små og mellomstore bedrifter. Utvalget tar til etterretning at Investeringsbanken har til hensikt å foreta en videre gjennomgang av NIM-låneordningen i samarbeid med aktuelle nasjonale finansieringsinstitusjoner. Utvalget vil be om at arbeidet avsluttes senest innen månedsskiftet september-oktober 1986.

Utvalget foreslår at rek. nr. 33/1983 tas til etterretning og ny melding imøteses til neste sesjon.

Til punkt v) om samarbeid innen nordisk møbelindustri.

Rekommandasjon nr. 18/1982 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd i nært samarbeid med berørte parter, å konkretisere behovet for økt nordisk samarbeid innen møbelbransjen

Ministerrådet bevilget i 1985 midler til delfinansiering av et prosjekt for å bedre grunnlaget for vurdering av nytten ved å forebygge uhell i nordisk møbelindustri.

Økonomisk utvalg konstaterer dessuten at bransjeorganisasjonene i det siste har økt samarbeidet på 3. lands markeder. Utvalget er kjent med at det skal foretas en felles nordisk undersøkelse av møbelmarkedene i Sydøst Asia og Japan. Det er bevilget penger over NOPEF's budsjett til dette formål. Utvalget mener derfor det er hensiktsmessig å innkalle partene for å drøfte mulighetene for å videreutvikle eksportsamarbeidet innen denne bransjen.

Utvalget foreslår at rek. nr. 18/1982 tas til etterretning og ny melding imøteses til neste sesjon.

Til punkt vi) om felles industrielle prosjekt

Rekommandasjon nr 23/1980 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å foreta en oversikt over de nordiske landenes lovgivning med sikte på å fremme felles prosjekt på det industrielle området.

Oppfølgingen av rekommandasjonen foregår på følgende fem områder:

1. Gjennomgang av de nordiske lands valutilovgivning
2. Gjennomgang av de nordiske lands etablerings- og konsesjonslovgivning
3. Gjennomgang av de nordiske lands skattelovgivning
4. Analyse av spørsmål om en nordisk aksjeselskapsform
5. Vurdering av de industripolitiske aspekter ved utredningen "Arbeidskraftens og kapitalens mobilitet i Norden".

Ad 1. Det vises her til utvalgets kommentar til melding om rek. nr. 3/1984 om et friere nordisk kapitalmarked.

Ad 2. Rapporten fra Nordisk embetsmannskomite for industripolitikk om "Industrisamarbeid og porteføljeinvesteringer i Norden" er oversiktlig og informativ. Økonomisk utvalg konstaterer at det er grunnlag for å anta at de ulike regler som i dag er virksomme i de nordiske land virker begrensende for industrisamarbeidet over landegrensene i Norden. Med utgangspunkt i ovennevnte rapport bør siktemålet for det videre arbeid være å foreslå mer liberale og ensartede regler på dette området i Norden for å lette kapitalbevegelser og internordiske etableringer. Utvalget mener forslag om kortere behandlingstid og forenklete behandlingsrutiner er viktig, men vil dessuten henstille til Ministerrådet å utarbeide forslag til harmonisering og endringer i regelverk som kan gi bedre grunnlag for

Norden som hjemmemarked. Utvalget er oppmerksom på at ulike nasjonale betraktninger setter grenser for hvor langt man kan nå i dette arbeid. Det vises forøvrig til utvalgets kommentarer til rek. nr. 3/1984 om et friere nordisk kapitalmarked.

Ad 3. Det vises til utvalgets kommentarer under pkt. 1.

Ad 4. Økonomisk utvalg tar til etterretning at erfaringene fra arbeidet i EF inngikk i bakgrunns materialet da Nordisk Ministerråd tidligere konkluderte med at det for tiden ikke er grunnlag for å arbeide i retning av en felles nordisk aksjeselskapsform.

Ad 5. Utvalget tar omtalen av forslagene i rapporten *NU A 1980:11* "Arbeidskraftens og kapitalens mobilitet i Norden" til etterretning.

Utvalget foreslår at melding en om rek. nr. 23/1980 blir tatt til etterretning og at ny melding imøteses til neste sesjon.

Til punkt vii) om glassindustrien i Norden

Rek. nr. 24/1980 lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å la foreta en gjennomgang av problemene for glassindustrien i Norden med sikte på å motvirke monopoltendenser og å undersøke mulighetene for å bevare nordisk glassindustri.

En forstudie om nordisk glassyrkesutdanning er gjennomført. Sluttrapporten konkluderer med forslag til to områder for videre oppfølging. Utvalget viser til sin betenkning om meldingen i 1985 om denne rekommandasjon for ytterligere synspunkter.

Økonomisk utvalg vil dessuten vise til rek. nr. 14/1985 som har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å utrede mulighetene for å utforme et enhetlig system for erstatning til kommuner for spesialutdanning av elever fra annet nordisk land.

I motivering for rekommandasjonen blir spesielt pekt på finansiering over glassyrkesutdanning. Utvalget er av den oppfatning at rek. nr. 14/1985 dermed omfatter det arbeid som foregår på glassindustriområdet i forbindelse med rek. nr. 24/1980.

Utvalget har i en særskilt betenkning foreslått å avskrive rekommandasjonen.

Annet

Offentlige innkjøp. Økonomisk utvalg har tidligere oppfordret Ministerrådet aktivt å arbeide for at nordisk innkjøpsorganer i større grad skulle kunne samarbeide. Ministerrådet har vurdert dette spørsmålet og konkluderte med at behov for og muligheter til formelle nordiske samarbeidsordninger om offentlige innkjøp er meget begrenset da samtlige land har sluttet

seg til GATT's kode på dette området. Utvalget tar dette til etterretning. EF og EFTA studerer spørsmålet om offentlige innkjøpsordninger i europeisk sammenheng. Ønskemålet er å liberalisere ordninger til offentlige innkjøpsordninger i Vest-Europa. Utvalget ber om at eventuelle muligheter for slike ordninger i Norden blir diskutert.

Nordisk industrifond. Det er i 1985 fattet beslutninger av vesentlig betydning for Nordisk Industrifonds fortsatte virksomhet. For det første vil Fondet administrere deler av det tekniske FoU-program som Ministerrådet via handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting fant finansielle ressurser for. Videre skal Fondet ha ansvar for midler til det industrielle datatekniske utviklingsprogrammet som var en hovedkomponent i Ministerrådets handlingsplan på datateknologiområdet. Fondets sekretariat skal flytte til Oslo hvor det er vedtatt å opprette et nordisk industrielt senter. En følge av handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting er kraftige økninger i Fondets midler til den ordinære virksomheten. Økonomisk utvalg har hele tiden støttet opp om denne utviklingen. I sin betenkning til Ministerrådets forslag om handlingsplanen uttalte utvalget bl.a.:

''Nordisk industrifond går nå inn i en viktig omstillingsfase. Alt tyder på at man skal opprette et nordisk industrielt ''kraftsenter'' i Oslo fra midten av 1986. Nordisk industrifond skal her danne kjernen. Økonomisk utvalg mener at målet med dette senter ikke kan være begrenset til å få istand en ren overflytting av eksisterende institusjoner fra Stockholm til Oslo. Overflyttingen blir interessant først når disse institusjoner får en utvidet slagkraft. De forslag Ministerrådet har lagt fram om styrking av Nordisk industrifonds finansielle basis vil, sammen med de nye FoU-ordninger industrifondet skal forvalte, gi industrifondet en slik slagkraft.''

Økonomisk utvalg er kjent med at arbeid er satt igang for å forberede aktivitetene i det nordiske industrielle senteret som skal opprettes i Oslo. Utvalget vil be om at Ministerrådet utarbeider en utførlig redegjørelse for arbeidsoppgaver, funksjoner og oppbygging av det industrielle senteret og at dette presenteres for Rådet i form av et ministerrådsforslag til sesjonen i 1987.

Industristøtte og statlige finansieringsordninger. Utvalget har mottatt rapporten om industristøtte og statlige finansieringsordninger. Med utgangspunkt i den gjennomførte analysen har en ikke kunnet påvise noen handelsforvridninger av industristøtten. Utvalget vil senere vurdere å komme tilbake med synspunkter på om arbeidet bør videreføres. Siktemålet må da være å finne fram til samarbeidsmuligheter som kan gi positive resultater i nordisk sammenheng.

6. Energipolitikk

Ved Nordisk Råds sesjon i 1985 tok Rådet følgende initiativ på det energipolitiske området:

- i) Ytring nr. 1/1985 pkt. 4 om å utbygge det nordiske energiforsknings-samarbeidet
- ii) Ytring nr. 1/1985 pkt. 5 om å vurdere en utvidelse av det nordiske olje- og gassamarbeidet til også om å omfatte Vestnorden
- iii) Ytring nr. 1/1985 pkt. 6 om et ministerrådsforslag om det nordiske energisamarbeidet

Fra tidligere følger utvalget bl.a. følgende sak:

- iv) Rekommandasjon nr. 32/1983 om samarbeid om energi- og miljørelatert industri- og regionalpolitikk

Til punkt i) om å utbygge det nordiske energiforsknings-samarbeidet.

Et nytt forskningsprogram skal iverksettes. Programmet innebærer den hittil største nordiske satsing på energiområdet og omfatter samarbeidsområdene oljeteknologi, oljegeologi, fjernvarme, faste brensler og bioenergi. Økonomisk utvalg ser positivt på den utvikling som finner sted innen energiforsknings-samarbeidet. Forsknings-samarbeid over grensene vil føre til overføring av kompetanse.

Til punkt ii) om å vurdere en utvidelse av det nordiske olje- og gassamarbeidet til også å omfatte Vestnorden.

Økonomisk utvalg konstaterer med beklagelse at arbeidet i forbindelse med denne ytringen skrider svært sakte frem. Det er heller ikke omtalt i planen for det nordiske samarbeid på energiområdet. Seminaret i Island om oljeutvinning er dog et skritt i riktig retning. Dette bør kunne gi nyttig materiale for det videre arbeid. Vestnorden er et høyt prioritert samarbeidsområde. Økonomisk utvalg vil på det sterkeste oppfordre Nordisk Ministerråd til å undersøke om det finnes ønsker eller behov for et nordisk olje- og gassamarbeid i Vestnorden. Utvalget vil i denne forbindelse henstille til Ministerrådet å medvirke til en bedre koordinering mellom energi- og regionalsamarbeidet.

Til punkt iii) om et ministerrådsforslag om det nordiske energisamarbeidet.

Økonomisk utvalg konstaterer med tilfredshet at det nå foreligger et forslag til en omfattende samarbeidsplan for perioden 1986–88. Utvalget viser i denne forbindelse til sin betenkning om ministerrådsforslag B 67/e.

Til punkt iv) om samarbeid om energi- og miljørelatert industripolitikk.

Rekommandasjon nr. 32/1983 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Minsiterråd å

1. vedta tiltak for å fremme energisamarbeidet med sikte på sikre leveranser av såvel energi som andre viktige råvarer,
2. fortsette vurderingen av mulighetene for utvidet el-kraftsamarbeid,

3. vedta tiltak for å styrke energi- og miljøindustrien samt å
4. fremme samarbeidet om lokalisering av energianlegg.

Økonomisk utvalg savner informasjon om hvilke samarbeidsinitiativer og konkrete tiltak som er gjennomført eller vil bli iverksatt. Det gjelder særlig rekommandasjonens punkter 1, 3 og 4. Utvalget konstaterte i 1985 at lite eller ingenting var gjort for å følge opp disse punktene. Med hensyn til samarbeidet på elkraftområdet synes dette å være under utvikling.

Utvalget foreslår at melding om rek. nr. 32/1983 tas til etterretning og ny melding imøteses til neste sesjon.

7. Handelspolitikk

Ved Nordisk Råds sesjon i 1985 tok Rådet følgende initiativ på det handelspolitiske området:

- i) Rek. nr. 4/1985 om økte og harmoniserte beløpsgrenser ved innførsel av varer for eget bruk i forbindelse med reiser
Fra før av følger bl.a. utvalget følgende saker
- ii) Ytring nr 2/1984 pkt. 1 om framlegging av forslag til handlingsprogram for Norden som hjemmemarked til Nordisk Råds 33. sesjon
- iii) Ytring nr 4/1983 pkt. 6 om utredning av årsakene til tilbakegangen i den nordiske samhandelen samt forslag til tiltak for å snu denne utviklingen
- iv) Rek. nr. 17/1982 om nordisk utdanning for eksportmarkedsføring
Til punkt i) om økte og harmoniserte beløpsgrenser ved innførsel av varer for eget bruk i forbindelse med reiser.

Rekommandasjon nr 4/1985 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer å innføre økte og harmoniserte beløpsgrenser ved innførsel av varer for eget bruk i forbindelse med reiser.

Den nordiske ekspertgruppen for grensehandel og reisetraffikk har fått i oppdrag å utarbeide konkrete forslag om harmonisering og liberalisering av grensehandelsreglene for Nordkalotten samt om hvordan reglene for reisetrafikken forøvrig skal kunne forenkles og harmoniseres. Ekspertgruppen har overveid en del spørsmål og forslag med sikte på en spesiell løsning av problemene med Nordkalotthandelen samt med sikte på forenkling av grensehandelen i alminnelighet. Økonomisk utvalg konstaterer at ingen konkrete resultater foreløpig er oppnådd og beklager dette. Å gjøre Norden til hjemmemarked er en av de viktigste oppgaver i det nordiske samarbeidet. Utvalget mener økte og harmoniserte beløpsgrenser ved innførsel av varer til eget bruk vil være et bidrag til dette arbeidet. Utvalget vil henstille til Ministerrådet å føre arbeidet videre med sikte på å oppnå konkrete resultater i 1986.

Utvalget foreslår at meldingen om rek. nr. 4/1985 tas til etterretning og ny melding imøteses til neste sesjon.

Til punkt ii) om framlegging av forslag til handlingsprogram for Norden som hjemmemarked.

Økonomisk utvalg konstaterte i 1985 at handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting inneholdt viktige forslag for å virkeliggjøre målsettingen om Norden som hjemmemarked. Utvalget festet særlig oppmerksomheten på forslaget om konkret arbeid for å bygge ned og fjerne ikke tariffære handelshindringer i Norden. Utvalget ser derfor frem til å motta den rapport de nordiske utenrikshandelsministre har latt utarbeide om ikke tariffære handelshindre. Arbeidet med fjerning av handelshindringer er en oppgave som har stor betydning for å stimulere næringslivet i de nordiske land. Særlig stor er betydningen for små og mellomstore bedrifter som ofte ikke har ressurser til å tilpasse seg regelverket i de ulike land. Utvalget vil peke på nødvendigheten av rask framdrift i det fortsatte arbeidet med konkrete tiltak. Økonomisk utvalg vil derfor henstille til Nordisk Ministerråd å utarbeide et ministerrådsforslag om fjerning av handelshindringer i Norden.

Til punkt iii) om nordisk samhandel.

Økonomisk utvalg registrerer at både de nordiske lands eksport og import fra det øvrige Norden har hatt en negativ utvikling målt i USD. Dette beror bl.a. på oppgangen i dollarkursen. Målt i nasjonal valuta kan det registreres en økning. Handelen med de nordiske land har dog i de fleste tilfeller økt mindre enn med omverdenen. Et stabilt og ekspanderende nordisk hjemmemarked er en av forutsetningene for å styrke næringslivet i Norden. Utvalget mener det er viktig å legge forholdene til rette for å øke samhandelen.

Til punkt iv) om nordisk utdanning for eksportmarkedsføring. Rek. nr. 17/1982 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta samarbeids tiltak med sikte på å styrke utdannelses tilbudet innen faget eksportmarkedsføring.

Økonomisk utvalg mener det er positivt med den hyppige kontakten mellom eksportkolene i Norden og den aktivitet som foregår for å utvikle samarbeidet på eksportmarkedene. Det ble i 1985 gjennomført en utredning av mulighetene for å øke nordiske forretningsfolks kunnskaper om Japan. Utredningen viser at det er et stort behov for Japan-kyndige i de nordiske land. Utvalget finner derfor å måtte rette oppmerksomheten mot det tidligere forslag om å få istand en nordisk ordning med utdanning av studenter for å bedre eksportmulighetene til fjerntliggende land. Det ble i den forbindelse vist til EF-landenes ordning med utdanning av europeiske studenter i Japan.

Utvalget er kjent med at Ministerrådets organer det seneste året har vurdert mulighetene for å sette igang et særlig prosjekt om å øke de nordiske lands næringslivskunnskap om Japan. På denne bakgrunn ble det

søkt om en bevilgning på 624.000 NOK på Ministerrådets almenne budsjett for 1987. Både Økonomisk utvalg og Nordisk Råds budsjettkomité har gått inn for at dette beløp bevilges.

Utvalget ønsker å orienteres om framgangen i denne sak i neste års melding om rek. nr. 17/1982.

Utvalget foreslår at meldingen om rek. nr. 17/1982 blir tatt til etterretning og at ny melding imøteses til neste sesjon.

8. Regionalpolitikk

Ved Nordisk Råds sesjon i 1985 tok Rådet følgende initiativ på det regionalpolitiske området:

- i) Rek. nr. 7/1985 om handlingsprogram for forsterking av Vestnordensamarbeidet
- ii) Rek. nr. 8/1985 om opprettelse av et nordisk utviklingsfond for Vestnorden
- iii) Ytring nr. 1/1985 pkt. 7 om et regionalt samarbeid i Skagerak/Oslofjordområdet
- iv) Rek. nr. 6/1984 om Nordkalottensamarbeidet
- v) Rek. nr. 34/1983 om styrking av det regionalpolitiske samarbeidet i Norden
- vi) Rek. nr. 5/1981 om initiativ for å avhjelpe nedleggingstruede gruvesamfunns vanskeligheter
- vii) Rek. nr. 27/1980 om felles tiltak vedrørende byforskning
- viii) Rek. nr. 1/1979 om program for nordisk regionalpolitisk samarbeid

Til punkt i) om handlingsprogram for forsterking av Vestnordensamarbeidet

Rek. nr. 7/1985 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta et handlingsprogram for en forsterking og utvikling av Vestnordensamarbeidet, vesentlig i samsvar med ministerrådsforslag B 58/e samt Nordisk Råds synspunkter.

Økonomisk utvalg har flere ganger tidligere uttalt at Vestnordensamarbeidet er høyt prioritert. Vedrørende det nå fortsatte handlingsprogrammet for dette samarbeidsområdet vil utvalget vise til betenkningene om ministerrådsforslagene B 58/e om forsterking og utvikling av Vestnordensamarbeidet, B 62/e om et nordisk utviklingsfond for Vestnorden og B 63/e om et revidert nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitikk. Utvalget vil understreke at det må tas hensyn til synspunkter utvalget her har gitt uttrykk for. Dette gjelder særlig konkretisering av planer når det gjelder samarbeid om handel og industri samt større vektlegging på energisamarbeidet.

Utvalget foreslår i en særskilt betenkning at rekommandasjonen blir

avskrevet og at melding om forsterking av Vestnordensamarbeidet blir gitt i meldingen om det reviderte samarbeidsprogram for regionalpolitikk.

Til punkt ii) om et Vestnordenfond

Rek. nr. 8/1985 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å opprette et nordisk utviklingsfond for Vestnorden i samsvar med ministerrådsforslag B 60/e samt Nordisk Råds synspunkter på dette forslag og på det kommende forslag om Fondets statutter.

Utvalget konstaterer med tilfredshet at det nå foreligger et ministerrådsforslag om et Vestnordenfond i samsvar med prinsippene i ministerrådsforslag B 60/e samt Nordisk Råds synspunkter på dette forslag. Forøvrig vil utvalget vise til sin betenkning over det fremlagte ministerrådsforslag.

Med framleggelsen av ministerrådsforslag B 62/e er hensikten med den her behandlede rekommandasjonen oppfylt. I en særskilt betenkning av 12. februar 1986 er det foreslått å avskrive rekommandasjon nr. 8/1985.

Til punkt iii) om et regionalt samarbeid i Skagerak/Oslofjordområdet

I forbindelse med revidering av det regionalpolitiske handlingsprogrammet er det gjort undersøkelser for å utforske interessen for et slik samarbeid. Erfaringene som er høstet tyder på at der er interesse for et bredere regionalt samarbeid. Utvalget ser positivt på det arbeid som her er iverksatt og vil oppfordre Ministerrådet til å videreføre dette.

Til punkt iv) om Nordkalottsamarbeidet

Rek. nr. 6/1984 om Nordkalottsamarbeidet lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å forsterke og videreutvikle Nordkalottsamarbeidet, vesentlig i samsvar med retningslinjene som trekkes opp i ministerrådsforslag B 49/e.

Nordkalottsamarbeidet er omfattet av ministerrådsforslaget om et revidert nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitikk. Spørsmål i tilknytning til handel- og industriutvikling har vært dominerende i Nordkalottsamarbeidet. Dette er i samsvar med utvalgets syn og en nødvendig del av arbeidet mot en variert næringsstruktur i området. Det vises forøvrig til utvalgets betenkning om ministerrådsforslag B 63/e om et revidert nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitikk.

Utvalget foreslår i en særskilt betenkning at rekommandasjonen blir avskrevet og at det blir rapportert om Nordkalottsamarbeidet i meldingen om det reviderte samarbeidsprogram for regionalpolitikk.

Til punkt v) om styrking av det regionalpolitiske samarbeid i Norden.

Rek. nr. 34/1983 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å intensivere arbeidet med å forenkle administrative, skattemessige o.l. bestemmelser for å styrke det regionalpolitiske samarbeidet i Norden.

Økonomisk utvalg vil nok en gang uttrykke tilfredshet over det arbeid Midtnordenkomiteén utfører. Det ser også meget positivt på at andre nordiske grenseregioner også er gått igang med tilsvarende arbeid. Utvalget noterer med interesse at det er startet et praktisk innrettet prosjekt angående avskaffelse av handelshindringer i Midtnorden. Utvalget ser nå frem til å motta melding om arbeidet med endringer av lover og regler som virker hemmende på handelen over grensene.

Utvalget foreslår i en særskilt betenkning at rekommandasjonen blir avskrevet og det blir rapportert om det videre arbeid i meldingen om det reviderte nordiske samarbeidsprogram for regionalpolitikk.

Til punkt vi) om initiativ for å avhjelpe nedleggingstruede gruvesamfunns vanskeligheter.

Rek. nr. 5/1981 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd, med sikte på å avhjelpe de vanskeligheter som gruvesamfunnene møter når malmførekomstene minsker eller tar slutt, eller når gruvedriften av annen årsak bygges ned, å ta initiativ til

- at det blir vurdert f.eks. gjennom konsesjonslovgivningen å stille krav om at nedbyggingen/avviklingen skjer i planlagte former innenfor tidsstillende tidsrammer,
- at myndigheter og regionale utviklingsinstitusjoner i god tid utreder behovet for og planleggingen av alternativ virksomhet,
- at det skjer utveksling av erfaringer vedrørende ulike sider ved avvikling av gruvedrift
- at samarbeidmulighetene mellom nordiske foretak utredes.

I sin betenkning til Ministerrådets virksomhetsberetning for 1984 påpekte Økonomisk utvalg bl.a. at det så frem mot redegjørelsen om de initiativ Ministerrådet vil ta for at myndigheter og regionale utviklingsinstitusjoner i god tid utreder behovet for og planleggingen av alternativ virksomhet. Utvalget kan ikke se at dette spørsmålet er berørt i meldingen om ovennevnte rekommandasjon. Utvalget ønsker informasjon om dette arbeidet.

Utvalget foreslår at meldingen om rek. nr. 5/1981 blir tatt til etterretning og at ny melding imøteses neste år.

Til punkt vii) om felles tiltak vedrørende byforskning

Rek. nr. 27/1980 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å først sammenstille en rapport om byutviklingens nåværende situasjon for OECD's byprosjekt, og deretter på grunnlag av denne rapport og de erfaringer man vinner fra Nordisk Ministerråds storbyprosjekt overveie behovet av et problem- og programorientert forskningsprogram om byutviklingen.

Økonomisk utvalg konstaterer at fase 2 i storbyprosjektet er avsluttet og at virksomheten vil fortsette bl.a. ved å gjennomføre spesialseminarer om deler innenfor prosjektets samlede tema. Utvalget viser til sin be-

tenkning om ministerrådsforslag B 63/e om et revidert nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitikk hvor utvalget slutter seg til den foreslåtte omlegging og nedtrapping av ressurser når det gjelder storbyaktiviteter.

Utvalget foreslår i en særskilt betenkning at rekommandasjonen blir avskrevet og at det blir rapportert om det videre arbeid i meldingen om det reviderte samarbeidsprogram for regionalpolitikk.

Til punkt viii) om program for nordisk regionalpolitisk samarbeid.

Rek. nr. 1/1979 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta et handlingsprogram for det nordiske regionalpolitiske samarbeid, vesentlig i samsvar med ministerrådsforslag B 28/e.

Økonomisk utvalg konstaterer med tilfredshet at det er lagt fram et forslag om revidert nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitikk til behandling på Nordisk Råds sesjon i 1986.

Utvalget foreslår i en særskilt betenkning at rekommandasjonen blir avskrevet.

9. Bistand til utviklingsland

Ved Nordisk Råds sesjon i 1984 tok Rådet initiativ til denne sak.

i) Ytring nr 1/1985 pkt. 8 om et ministerrådsforslag som trygger et fortsatt konkret prosjektsamarbeid innenfor rammen av en arbeidsplan på det bistandspolitiske området

Fra tidligere følger utvalget bl.a. følgende saker:

ii) Rek. nr. 4/1984 om nordiske myke prosjektinvesteringsslån

iii) Rek. nr. 31/1983 om u-landsutdannelse

Til punkt i) om et ministerrådsforslag på det bistandspolitiske området.

Økonomisk utvalg har ved flere anledninger ytret seg om behovet for en arbeidsplan på det bistandspolitiske området. Også i 1983 og 1984 etterlyste utvalget en konkret arbeidsplan. Utvalget vil derfor uttrykke skuffelse over at det heller ikke til Nordisk Råds sesjon i 1986 vil bli lagt frem et Ministerrådsforslag om bistandssamarbeidet.

Det foregår i dag et utstrakt samarbeid på det bistandspolitiske området. Dette er grundig dokumentert i bl.a. rapporten om oversikt og sammenlikning av eksisterende former for nordisk bistandssamarbeid som fulgte som bilag til Ministerrådets virksomhetsberetning for 1984. Samarbeidet har antatt stadig mer varierende former og utgjør idag et omfattende nettverk av koordinering, samråd og ulike andre samarbeidsformer hva angår bistandspolitikk, land- og sektorprogram, bistandsformer og administrasjon. Samtidig strekker samarbeidet på det multilaterale plan seg fra felles rotasjonsbaserte representasjon i ulike fora til løpende koordinering av de nordiske lands synspunkter.

Det ble i november 1985 for første gang avholdt møte mellom utvalget og

de nordiske lands bistandsministre for å drøfte det nordiske samarbeidet på bistandssektoren. Fra utvalgets side ble det på møtet konkludert med at forholdene ligger til rette for en arbeidsplan på det bistandspolitiske området og det ble gjort rede for hvilke saker som var særlig aktuelle i det framtidige samarbeid.

Utvalget vil understreke at det er hensynet til mottakerlandet som er det primære. Dette må danne basis for det videre bistandssamarbeidet og legges til grunn for en arbeidsplan. Dette fordrer at effektivitet og fleksibilitet i bistandsinnsatsen vektlegges. Siktemålet må være en koordinering som kommer mottakerlandet til gode.

Utvalget viser forøvrig til sin betenkning om virksomhetsberetningen for 1984 og vil spesielt peke på behovet for samnordisk innsats for å forebygge tørkekatastrofer i det sørlige Afrika.

Utvalget er videre av den oppfatning at det er et klart behov for Den nordiske rådgivende komité for bistandsspørsmål. Utvalget mener komitéen bør tilføres ressurser slik at den kan bli et viktig instrument i det fellesnordiske bistandssamarbeidet.

I henhold til det ovenstående anmoder utvalget Ministerrådet å legge fram et ministerrådsforslag om en arbeidsplan for det nordiske bistandssamarbeidet til Nordisk Råds sesjon i 1987. Utvalget ser ministerrådsforslag som en mer effektiv samarbeidsform enn relativt uformelle arbeidsplaner.

Til punkt ii) om nordiske myke prosjektinvesteringsslån.

Rek. nr. 4/1984 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å utrede mulige former for en ordning med nordiske myke prosjektinvesteringsslån.

Økonomisk utvalg tar til etterretning at arbeidet med forslag til nordiske myke prosjektinvesteringsslån ikke er ferdig. Utvalget har ikke mottatt utredningen som er utarbeidet. Det skal bemerkes at utvalget hadde ønsket å bli holdt bedre underrettet om dette arbeidet. Utvalget har notert seg at det tas sikte på å fullføre arbeidet snarest mulig og at informasjon om dette deretter blir oversendt Nordisk Råd.

Utvalget foreslår at meldingen om rek. nr. 4/1984 tas til etterretning og at ny melding imøteses til neste sesjon.

Til punkt iii) om u-landsutdanning.

Rek. nr. 31/1983 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å foreta en kartlegging av tilbudet av og behovet for u-landsutdanning i de nordiske land. Ut fra kartleggingen rekommanderes Nordisk Ministerråd å sette iverk hensiktsmessige samordningstiltak.

Økonomisk utvalg konstaterer at det ikke er gjort noe for å oppfylle rekommandasjonens intensjoner. Utvalget beklager dette og vil sterkt understreke at Ministerrådet nå raskt må komme igang med dette arbeidet.

Utvalget foreslår at meldingen om rek. nr. 31/1983 tas til etterretning og at ny melding imøteses til neste sesjon.

10. Jord- og skogbruk

Ved Nordisk Råds sesjon i 1984 tok Rådet initiativ til denne sak:

i) Rek. nr. 6/1985 om et handlingsprogram på jordbruks- og skogbruksområdet

Fra før av følger Rådet bl.a. følgende sak:

ii) Rek. nr. 6/1981 om utvikling av samarbeidstiltak vedrørende fiskeoppdrett

Til punkt i) om et handlingsprogram på jordbruks- og skogbruksområdet. Rek. nr. 6/1985 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å utarbeide et handlingsprogram på jordbruks- og skogbruksområdet i samsvar med ministerrådsforslag B 54/e og Økonomisk utvalgs synspunkter.

Det handlingsprogram som nå foreligger er utvidet og endret på flere punkter i forhold til ministerrådsforslag B 54/e. Økonomisk utvalg konstaterer med tilfredshet at utvalgets oppfordring om å utrede mulighetene for økt nordisk samhandel samtidig som de sentrale målsettinger for landbrukspolitikken er ivaretatt. Det samme gjelder utvidelsen av programmet til også å gjelde bioenergi. Utvalget vil forøvrig vise til sin betenkning om ministerrådsforslag B 54/e hvor det bl.a. blir påpekt at fordi handlingsprogrammet har et meget langsiktig perspektiv er det viktig å innta en fleksibel holdning. Utvalget mener således at det må være et siktemål å inkorporere nye idéer og forslag i det nordiske jord- og skogbrukssamarbeidet.

Utvalget foreslår at meldingen om rek. nr. 6/1985 tas til etterretning og at ny melding imøteses til neste sesjon.

Til punkt ii) om utvikling av samarbeidstiltak vedrørende fiskeoppdrett. Rek. nr. 6/1981 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Minister råd å vedta tiltak for å utvikle det nordiske samarbeidet på fiskeoppdrettsområdet.

Økonomisk utvalg vil med særlig interesse følge det videre arbeid på akvakulturområdet som Ministerrådet har besluttet som følge av handlingsprogrammet på jord- og skogbruksområdet.

Utvalget foreslår at melding om rek. nr. 6/1981 tas til etterretning og at ny melding imøteses ved neste sesjon.

11. Bolig- og byggesektoren

Den nordiske handlingsplanen for bolig- og byggesektoren ble vedtatt i 1983 etter en rekke kritiske bemerkninger fra Nordisk Råd og dets organer.

Hovedinnvendingen var at man i handlingsprogrammet ikke hadde lagt tilstrekkelig vekt på hvordan man kunne øke produksjon og sysselsetting innen bolig- og byggesektoren. Økonomisk utvalg registrerer derfor med tilfredshet at det nå foreligger et ministerrådsforslag som behandler dette sentrale spørsmål innen byggesektoren. Behovet for å prioritere samarbeid med stor betydning for produksjon og sysselsetting synes nå å ha fått god gjennomslagskraft. Hensynet til sysselsettingen innen denne sektoren var en av hovedgrunnene for rekommandasjon nr. 27/1983 om handlingsprogram for samarbeid innen bolig- og byggeområdet.

Utvalget konstaterer at det fremlagte forslag særlig er konsentrert om spørsmål i tilknytning til Norden som hjemmemarked, herunder økt harmonisering av byggeforeskrifter for å lette samhandelen med byggevarer, samt samnordisk byggeeksport. Utvalget viser forøvrig til sin betenkning om ministerrådsforslag B 65/e.

Under henvisning til ovenstående foreslår utvalget:

- I. at Nordisk Råd i anledning av de til utvalget henviste avsnitt i beretning C 1/1985 vedtar følgende uttalelse:
 1. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge et ministerrådsforslag om en plan for det framtidige nordiske eksportsamarbeidet til Nordisk Råds sesjon i 1987
 2. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å iverksette et utredningsarbeid om de nordiske lands skatte- og avgiftssystemer
 3. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge et ministerrådsforslag om opprettelse av et industrielt senter i Oslo til Nordisk Råds sesjon i 1987
 4. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å vurdere en utvidelse av det nordiske olje- og gassamarbeidet til også å omfatte Vestnorden
 5. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge et Ministerrådsforslag om tiltak for å avskaffe handelshindringer i Norden
 6. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge et ministerrådsforslag om en plan for det nordiske bistandssamarbeidet.
- II. at Nordisk Råd tar til etterretning de til Økonomisk utvalg henviste deler av kapittel I: Innledning og kapitlene III: Den nordiske handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting, XV: Finans- og valutapolitikk m.m., XVI: Industripolitikk, XVII: Energipolitikk, XVIII: Handelspolitikk, XIX: Regionalpolitikk, XX: Bistand til utviklingsland, XXI: Jord- og skogbruk og XXII: Bolig og byggesektoren
- III. at Nordisk Råd tar meldingene om rek. nr. 23/1980 om felles industrielle prosjekt, rek. nr. 5/1981 om initiativ for å avhjelpe nedleggings-truede gruvesamfunns vanskeligheter, rek. nr. 6/1981 om utvikling av samarbeidstiltak vedrørende fiskeoppdrett, rek. nr. 17/1982 om nordisk utdanning vedrørende eksportmarkedsføring, rek. nr. 18/1982 om nordisk møbelindustri, rek. nr. 31/1983 om kartlegging og samordning

av tilbud og behov for utlandsutdanning, rek. nr. 32/1983 om samarbeid om energi- og miljørelatert industri- og regionalpolitikk, rek nr. 33/1983 om tiltak for å stimulere innovasjoner innen næringslivet i Norden, rek. nr. 4/1984 om nordiske myke prosjektinvesteringsslån, rek. nr. 1/1985 om nordisk handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting, rek. nr. 2/1985 om felles nordisk konjunkturbedømming, rek. nr. 4/1985 om økte og harmoniserte beløpsgrenser ved innførsel av varer for eget bruk i forbindelse med reiser, rek. nr. 5/1985 om utredning av den offentlige sektors rolle i økonomien og rek. nr. 6/1985 om et nordisk handlingsprogram på jordbruks- og skogbruksområdet, til etterretning og imøteser nye meldinger til neste sesjon.

Stockholm 30. januar 1986

Ylva Annerstedt (fp)

Hallvard Bakke (A)

Gunnar Björk (c)

Johan Buttedahl (Sp)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Arne Gadd (s)

Formann

Ivar Hansen (V)

Karen Thurøe Hansen (KF)

Per Olof Håkansson (s)

Heikki Järvenpää (Kok)

Anker Jørgensen (S)

Arvo Kempainen (Skdl)

Timo Kietäväinen (K)

Hanna Kvanmo (SV)

Preben Lange (Si)

Peter Muurman (Sdp)

Aase Olesen (RV)

Oddrunn Pettersen (A)

Páll Pétursson (F.)

Sten Svensson (m)

Harald Synnes (Kr.F.)

Jan P. Syse (H)

Henrik Westerlund (Sfp)

Lena Öhrsvik (s)

BILAGA 2

Juridiska utskottets betänkande

över C 1, Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Til juridisk udvalg er henvist Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbejde afgivet til Nordisk Råds 34. session 1986. Udvalget har behandlet dele af kapitel I, II, III og X samt kapitlerne IV, V, VI og VII.

Juridisk udvalg har behandlet beretningen på møder den 30. og 31. januar 1986 i Stockholm.

1. Indledning

Ifølge de retningslinier, som Nordisk Ministerråd fastlagde allerede for beretningen vedrørende det nordiske samarbejde til 33. session 1985, skal *C 1* i så stor udstrækning, som det er muligt, koncentreres til en årsberetning med oplysninger, dels om den forløbne tid og dels om den virksomhed, der er truffet beslutning om, eller som er fastlagt på grundlag af næste års budget. Budgetforslaget (*C 2*) skal være et mere samlet planlægningsdokument.

Juridisk udvalg har i denne forbindelse noteret sig, at *C 1*, efter hvad der anmeldes i kapitel I. Indledningen, andet stykke, indeholder oplysninger om initiativer, som allerede er gennemført, eller truffet beslutning om at gennemføre, mens planerne for fremtiden hovedsagelig behandles i dokument *C 2*, hvor også budgetforslagene præsenteres. Sidstnævnte dokument kommenteres gennem Nordisk Råds budgetkomité.

2. Samarbejdet generelt inden for juridisk udvalgs arbejdsområde

Juridisk udvalg værdsætter i høj grad samarbejdet med *de nordiske justitsministre*, der bl.a. med årlige fællesmøder mellem udvalg og ministre har udviklet sig til en fast tradition. På mødet i 1985 drøftede man bl.a. det meget vigtige spørgsmål om flygtningepolitik, der ligeledes har været sat på dagsorden for alle udvalgets møder siden sessionen i marts 1985, og som nok har været det enkeltområde, der har optaget mest tid og interesse for

udvalget i det forløbne år. Udvalgets drøftelser og overvejelser er nu resulteret i et medlemsforslag (A 734/j), der vil blive sat på dagsorden for Nordisk Råds 34. session.

Udvalget er ligeledes meget tilfreds med udfaldet af mødet, der blev holdt den 13. november 1985, med *ministrene med ansvar for arbejdslivs- og arbejdsretsspørgsmål*, og ser hen til jævnlige rapporteringer om dette.

På 33. session fik juridisk udvalg overført to nye arbejdsområder fra social- og miljøudvalget: ligestillingsspørgsmål og levnedsmiddeldområdet. Udvalget har med interesse orienteret sig om, hvad der hidtil har været samarbejdet om på disse områder, og hvilke projekter, der er i gang. Der er i årets løb rejst et medlemsforslag på ligestillingsområdet om afholdelse af en nordisk kvindekonference (A 735/j), der vil blive behandlet på Nordisk Råds 34. session. Udvalget forventer, at der vil blive mulighed for at gå mere aktivt ind på disse nye arbejdsområder i 1986.

3. Redegørelse for tiltag som følge af Nordisk Råds udtalelser

Ved 33. session vedtog Nordisk Råd på forslag af juridisk udvalg en udtalelse i 5 punkter (nr. 4/1985) i anledning af Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbejde 1985. På samme måde vedtog Nordisk Råd på forslag af social- og miljøudvalget en udtalelse i 8 punkter (nr. 5/1985), hvoraf punkterne 5, 6 og 8 nu vedrører juridisk udvalgs arbejdsområde. Udvalget gennemgår nedenfor og i de følgende kapitler de foranstaltninger, som ministerrådet har vedtaget i anledning af de nævnte udtalelser.

- *Udtalelse nr. 4.1.* om nye harmoniserede lovregler om ægteskabets økonomiske retsvirkninger er kommenteret nedenfor under lovgivningssamarbejdet (kapitel 4.1. Familieret).
- *Udtalelse nr. 4.2. og 4.3.* om produktansvar og erstatning for miljøskader er kommenteret nedenfor under lovgivningssamarbejdet (kapitel 4.5. Erstatningsret).
- *Udtalelse nr. 4.4.* om konkrete samarbejdsprojekter vedrørende bekæmpelse af økonomisk kriminalitet er kommenteret nedenfor under lovgivningssamarbejdet (kapitel 4.8. Strafferet).
- *Udtalelse nr. 4.5.* om samarbejde på arbejdsrettens område er kommenteret nedenfor under lovgivningssamarbejdet (kapitel 4.11. Arbejdsret).
- *Udtalelse nr. 5.5. og 5.6.* om at engagere flere embedsmandskomiteer end ligestillingsudvalget i ligestillingsarbejde og om en jævnere køns-mæssig fordeling i nordiske embedsmandskomiteer m.fl. organer er kommenteret nedenfor under ligestilling (kapitel 6.1. Nordisk Råds udtalelser).
- *Udtalelse nr. 5.8.* om at kortlægge bestemmelser m.m. på levnedsmiddeldområdet, som kan indebære handelshindringer, er kommenteret nedenfor under levnedsmiddelspørgsmål (kapitel 7.1. Norden som hjemmemarked).

4. Lovgivningssamarbejdet

4.1. Familieret

Juridisk udvalg har med tilfredshed noteret sig oplysningen om, at det under drøftelserne mellem repræsentanter for justitsministerierne om *ægtesfællers formueforhold* har vist sig, at der findes endnu større muligheder for at opnå ensartethed i Norden på dette område, end sket under det tidligere komitearbejde. Udvalget vil derfor stærkt støtte, at forhandlingerne om nye harmoniserede lovregler på dette område fortsættes. Udvalget har flere gange tidligere opfordret til, at nye harmoniserede lovregler søges gennemført samtidig i de nordiske lande, men må tage oplysningen om, at dette ikke forekommer realistisk, til efterretning. Det er i øvrigt oplyst over for udvalget, at Sveriges riksdag i løbet af 1986 vil behandle forslag til ægteskabslov. Forud for udarbejdelsen af det nye lovforslag har der været drøftelser på departementsplan mellem de nordiske lande.

Udvalget tager ligeledes oplysningen om, at det næppe er muligt for tiden at gennemføre en ensartet generel lovgivning om *ugifte samlevendes formueforhold* til efterretning. Under hensyn til de mere optimistiske oplysninger, som ministerrådet tidligere har givet, om mulighederne for at opnå en ensartet retstilstand på området, skal juridisk udvalg dog opfordre ministerrådet til at fortsætte bestræbelserne på at få tilvejebragt en ensartet nordisk retstilstand for så vidt angår ugifte samlevendes økonomiske forhold.

Udvalget finder det tilfredsstillende at konstatere, at retsstillingen med hensyn til *forældremyndighed og samværsret* nu stort set er ens i de nordiske lande. Udvalget hilser ligeledes med tilfredshed, at Nordisk Råds *rekommendation nr. 10/1982* om indførsel af ensartede lovbestemmelser om forbud mod fysisk og psykisk afstraffelse af børn efter det oplyste nu i det væsentlige er opfyldt. I denne forbindelse vil udvalget i øvrigt foreslå, at det overvejes, om ikke tiden er inde til at genoptage de nordiske forhandlinger om ratifikation af *konventionerne om børnebortførelser*.

Spørgsmålet om ensartede retsregler ved *fødsel efter insemination* har udvalget behandlet i sin betænkning over medlemsforslag A 694/j, der vil blive fremlagt til Nordisk Råds 34. session.

4.2. Aftaleret, køberet og forbrugerbeskyttelse

Det nordiske samarbejde på *køberettens* område er i 1985 resulteret i en betænkning med forslag til nye købelove. Ved fællesmødet mellem juridisk udvalg og de nordiske justitsministre gav ministrene udvalget en redegørelse for de forhandlinger, der har været ført på denne baggrund, og de forskellige opfattelser af betænkningens forslag, der er i de enkelte lande. Som tidligere tilkendegivet er udvalget enig med ministerrådet i, at dette er et af de vigtigste juridiske samarbejdsområder. Juridisk udvalg har derfor

med tilfredshed noteret sig, at det på fællesmødet blev oplyst fra justitsministrenes side, at det nordiske lovgivningssamarbejde på køberettens område snart kan afsluttes. Juridisk udvalg vil ligeledes fremhæve den betydning en harmonisering på dette område vil have for gennemførelsen af den økonomiske handlingsplans målsætning om Norden som hjemmemarked. Med hensyn til spørgsmålet om vurdering af behovet for regler om *kreditkøb ved brug af kontokort* oplyses det, at spørgsmålet har været berørt under justitsministermødet i 1985 i forbindelse med en mere generel drøftelse af lovgivningen og den nye teknik. Juridisk udvalg tager denne oplysning til efterretning, men skal samtidig gentage sin opfordring til ministerrådet om, at overvejelserne om en harmoniseret lovgivning om køb ved brug af betalingskort intensiveres.

4.3. Transportret

Juridisk udvalg tager oplysningerne om lovgivningssamarbejdet på transportrettens område til efterretning.

4.4. Immaterialretten

I sammenhæng med ministerrådsforslaget om et udvidet radio- og TV-samarbejde (*B 61/k*) vil juridisk udvalg også understrege vigtigheden af, at alle eventuelle ophavsretlige spørgsmål i forbindelse med det planlagte TV-samarbejde mellem landene klarlægges i god tid før det pågældende projekts gennemførelse. Udvalget har måttet konstatere, at en aftale om overførsel af finske TV-programmer til Stockholms-regionen, der var aftalt mellem regeringerne i Sverige og Finland i 1985 og planlagt at resultere i overførsler fra medio februar 1986, er udskudt på ubestemt tid som følge af, at der på et sent tidspunkt er rejst krav af ophavsretlig karakter. Udvalget finder det meget betænkeligt, at et konkret samarbejdsprojekt mellem landene, hvor den politiske vilje er til stede, bakket op af store befolkningsgrupper, dermed sættes på spil.

4.5. Erstatningsret

Juridisk udvalg har i en række år opfordret Nordisk Ministerråd til at etablere et samarbejde med henblik på gennemførelse af ensartede regler om *produktansvar* og i første omgang undersøge mulighederne for at gennemføre ensartede regler om ansvar for skader forvoldt af medicinalprodukter. Imidlertid har ministerrådet haft den opfattelse, at man først og fremmest måtte søge opnået enighed i bredere sammensatte internationale fora. Det er derfor med tilfredshed, udvalget noterer sig oplysningen om, at EF i juli 1985 har vedtaget et direktiv om produktansvar, der skal gennemføres i medlemslandene inden 3 år. Udvalget fik en nærmere orien-

tering om hovedlinierne i direktivet ved fællesmødet mellem juridisk udvalg og justitsministrene i november 1985. På mødet blev det ligeledes oplyst, at der var indledt nordiske forhandlinger om sagen, og at man forventede at fortsætte drøftelserne i foråret 1986. På denne baggrund ser udvalget frem til en redegørelse i ministerrådsberetningen (C 1) til sessionen i 1987 for resultatet af de nordiske forhandlinger i 1986 om regler om produktansvar.

Juridisk udvalg har ligeledes igennem nogle år opfordret Nordisk Ministerråd til at intensivere samarbejdet med henblik på at opnå fælles nordiske regler om *erstatning for miljøskader*. I sin betænkning over ministerådets beretning til 33. session anmodede udvalget om, at der til 34. session blev afgivet en mere fyldig redegørelse for mulighederne og vanskelighederne i de nordiske forhandlinger. Dette skal ses på baggrund af, at det efter udvalgets opfattelse ikke fremgik klart af ministerrådets oplysninger, hvorfor der ikke for tiden var udsigt til, at der kunne etableres en fælles nordisk holdning på dette område.

På Nordisk Råds 33. session blev endvidere vedtaget en rekommandation (nr. 24/1985), hvori det anbefales, at ministerrådet gennem en parlamentarisk forankret komité udreder mulighederne for en mere omfattende harmonisering af de nordiske landes lovgivning på miljøbeskyttelsesområdet. Juridisk udvalg er blevet orienteret om, at det på et møde i november 1985 mellem social- og miljøudvalget og Nordisk Ministerråd (miljøministrene) blev oplyst, at ministerrådet først og fremmest på grund af kapacitetsproblemer indtager en reserveret holdning til spørgsmålet om en harmonisering af lovgivningen. Ministeriernes personaleresourcer anvendes for tiden til konkrete spørgsmål som forurening, forsurening m.v. Ministerrådet vil vende tilbage til spørgsmålet, men nævnte, at et første skridt muligvis kunne være at lade udredningen om nordisk miljøret (NU 1976:25) opdatere.

Juridisk udvalg har noteret sig, at det fortsat er ministerrådets opfattelse, at der ikke for tiden synes at være udsigt til etablering af en fælles nordisk holdning til spørgsmålet om erstatning for miljøskader. Udvalget er imidlertid bekendt med, at den svenske regering om kort tid vil fremlægge et lovforslag om dette. Udvalget forudsætter, at de øvrige nordiske lande ligeledes inden for en overskuelig fremtid vil fremsætte tilsvarende lovforslag, og regner med, at ministerrådet i sin beretning til 35. session vil redegøre nærmere for harmoniseringsbestrebelseerne i denne anledning.

4.6. Selskabsret

Juridisk udvalg tager oplysningerne om lovgivningssamarbejdet vedrørende selskabsret til efterretning.

4.7. EDB

Juridisk udvalg finder det nordiske samarbejde omkring handlingsplanen på datateknologiområdet meget vigtigt og vil med stor opmærksomhed og interesse følge den videre udvikling både på dette område og på informationsteknologiens område.

4.8. Strafferet

Det nordiske samarbejde om *bekæmpelse af narkotikakriminaliteten* støttes fortsat stærkt af juridisk udvalg. I april 1985 blev der i et samarbejde mellem juridisk udvalg og Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi holdt et seminar om "Narkotika og kontrolpolitik". Der er udgivet en rapport fra seminaret som Nord-publikation. På seminaret blev bl.a. foreslået gennemført forskellige forskningsprojekter, der er relevante med hensyn til narkotika og kontrolpolitik.

Et af de spørgsmål, der blev diskuteret på seminaret, og som specielt har juridisk udvalgs interesse, er spørgsmålet om behandlingsformer som alternativ til frihedsberøvelse ved narkotikaforbrydelser. Dette emne blev ligeledes diskuteret ved fællesmødet mellem juridisk udvalg og justitsministrene i november 1985.

Juridisk udvalg forventer, at der som opfølgning på seminaret og fællesmødet vil blive stillet et par medlemsforslag, hvorfor udvalget vil finde det mere hensigtsmæssigt at redegøre for sine ønsker og forslag i forbindelse med udvalgsbehandlingen af disse.

Med hensyn til *økonomisk kriminalitet* opfordrede juridisk udvalg på 33. session ministerrådet til at iværksætte konkrete samarbejdsprojekter vedrørende bekæmpelse af dette. Udvalget tager derfor med tilfredshed til efterretning, at ministerrådet foreløbig har besluttet at iværksætte to konkrete forskningsprojekter, og at der derudover planlægges et seminar i 1986 for at skabe grundlag for yderligere fælles foranstaltninger. Juridisk udvalg vil give sin fulde støtte til det videre samarbejde på området.

4.9. Procesret

Juridisk udvalg tager oplysningerne om lovgivningssamarbejdet vedrørende procesret til efterretning og kan i denne forbindelse oplyse, at der på 34. session forventes behandlet et medlemsforslag om at oprette et nordisk register over personer, som er idømt forbud mod virksomhed (A 715/j).

4.10. Offentlig ret

Juridisk udvalg tager oplysningerne om lovgivningssamarbejdet vedrørende offentlig ret til efterretning.

4.11. Arbejdsret

I Nordisk Råds *rekommendation nr. 2/1982* angående lovgivningssamarbejde på arbejdsrettens område blev ministerrådet bl.a. opfordret til at udvide det nordiske lovgivningsprogramms katalog af lovgivningsprojekter med lovgivning på arbejdsrettens område. Juridisk udvalg er herefter gennem ministerrådets årlige meddelser om rekommendationen blevet orienteret om de problemer, der har været forbundet med at få etableret et mere fast samarbejde på området.

I sin betænkning over *C 1* til 33. session gjorde juridisk udvalg opmærksom på, at udvalget havde til hensigt inden 34. session at afholde et møde med de ministre, som er ansvarlige for arbejdsretsspørgsmål.

Fællesmødet mellem juridisk udvalg med repræsentanter for social- og miljøudvalget og ministre med ansvar for arbejdslivs- og arbejdsretsspørgsmål blev holdt den 13. november 1985 i Mariehamn.

Ministrene oplyste på mødet, at det var besluttet at undersøge, inden for hvilke (begrænsede) områder et harmoniseringsarbejde er hensigtsmæssigt. Endvidere vil de tage fat på arbejdslivsspørgsmål som f.eks.: arbejdsorganisation og medbestemmelse, sociale og organisatoriske konsekvenser af ny teknologi, herunder arbejdsmiljøspørgsmål, fjernarbejde og nye organisationsformer samt arbejdstidsspørgsmål. Endelig havde ministrene besluttet at lægge spørgsmålet om opfølgning af den økonomiske handlingsplans projekt om "fagligt samarbejde inden for rammen for en øget industriel integration" frem for arbejdsmarkedets parter til en åben drøftelse.

Det videre arbejde med de nævnte spørgsmål vil skulle finde sted i en kontaktgruppe mellem embedsmandskomiteen for arbejdsmiljøspørgsmål og NAUT (nordisk arbejdsmarkedsudvalg).

Juridisk udvalg finder det meget glædeligt, at det nu er besluttet at iværksætte et samarbejde på dette område. Udvalget finder, at det vil være vigtigt, at disse spørgsmål regelmæssigt overvejes og drøftes, og har med tilfredshed noteret sig, at ministerrådet har til hensigt at rapportere om samarbejdet på arbejdslivs- og arbejdsretsområdet i sin årlige virksomhedsberetning (*C 1*).

5. Konsumentpolitik

Ifølge det reviderede program for det nordiske samarbejde på det konsumentpolitiske område er hensigten med dette at opnå en mere effektiv konsumentpolitik, bedre ressourceudnyttelse og afskaffelse af handelshindringer. Af den redegørelse, der gives for projektarbejdet, der foregår på området – både det der er gennemført og det planlagte for 1986 – fremgår det, at samarbejdsprojekterne er helt i overensstemmelse med de arbejdsområder, der er højt prioriteret i samarbejdsprogrammet. Juridisk

udvalg kan, som der også tidligere har været givet udtryk for, tilslutte sig de i samarbejdsprogrammet angivne retningslinier. Nedenfor vil udvalget kommentere enkelte af de projekter, der er redegjort for i beretningen.

5.1. Almene konsumentpolitiske spørgsmål

Det oplyses bl.a., at der er gennemført et projekt om *konsumenternes betalingsproblemer med kreditkort*. Rapporten om dette belyser årsagerne til misbrug af kreditter. Juridisk udvalg vil anmode om at få nærmere oplysninger om resultatet af undersøgelsen.

Det oplyses endvidere, at der bl.a. vil blive afholdt et seminar i 1986 om *ungdommens konsumtion*. Juridisk udvalg vil bede om at blive orienteret om resultatet af seminaret.

5.2. Undersøgelse af varer og tjenester

Juridisk udvalg har noteret sig, at man har afsluttet en opfølgingsundersøgelse om *produksikkerhed*. Det drejer sig specielt om de aktiviteter, som foregår i de nordiske lande med hensyn til registrering og indrapportering af hjemme- og fritidsulykker. Udvalget vil ligeledes være interesseret i at blive orienteret om resultatet af denne undersøgelse.

5.3. Produktinformation

Juridisk udvalg har specielt hæftet sig ved, at der er påbegyndt et projekt med henblik på at kortlægge fordele og ulemper for konsumenterne ved formidling af databaseret information om varer og tjenester. Udvalget vil se frem til en rapportering om resultatet af dette og kan helt tilslutte sig, at det på baggrund af de erfaringer, man får, overvejes, hvilke konsumentkrav, der bør stilles inden for dette område.

5.4. Uddannelse og information

Det oplyses, at bestræbelserne på at få konsumentspørgsmål ind i *undervisningen i skolerne* er fortsat. Juridisk udvalg kan støtte, at disse bestræbelser fortsættes. I øvrigt finder udvalget det glædeligt at konstatere, at de nordiske lande under FN's ungdomsår har kunnet udnytte hinandens konsumentinformationsmateriale for unge og dermed sparet ressourcer både i form af materiale og planlægningsarbejde.

5.5. Konsumentret

På dette område er påbegyndt en vurdering af de nationale konsumentmyndigheders kontrolvirksomhed på markedsføringsområdet. Hensigten

med dette projekt er, at man på denne baggrund vil forsøge at bedømme *kontrol- og sanktionssystemets effektivitet* samt behovet for reformer inden for lovgivning og administration. Juridisk udvalg kan støtte dette arbejde.

Udvalget vil i øvrigt bede om at blive orienteret om resultatet af den undersøgelse om konsumentretlige problemer i forbindelse med anvendelse af *ny datateknologi og betalingskort* i varehandelen, der er afsluttet.

Endelig vil juridisk udvalg udtale sin interesse for det igangværende forprojekt om behovet for *beskyttelse af børn* og unge imod påvirkning fra reklamer.

6. Ligestilling

Som anført foran i indledningen fik juridisk udvalg overført ligestillingsområdet som ny arbejdsopgave ved Nordisk Råds 33. session. Juridisk udvalg har med interesse studeret ministerrådets reviderede samarbejdsprogram på ligestillingsområdet fra 1982, og kan – naturligvis – helt tilslutte sig de hovedområder for samarbejdet, der angives i programmet.

Specielt vedrørende arbejdslivet har udvalget noteret sig, at det i gennemgangen af den økonomiske handlingsplan i kapitel III af ministerrådet er fremhævet, at man med henblik på bekæmpelse af arbejdsløsheden blandt unge særligt vil fokusere på nye og utraditionelle beskæftigelsesmuligheder for unge kvinder og unge uden erhvervskompetencegivende uddannelser. Dette kan juridisk udvalg helt støtte.

I denne sammenhæng har udvalget imidlertid også bemærket, at det af kapitlet om arbejdsmarkedsforhold fremgår, at den ugunstige udvikling for langtidsarbejdsløse kvinder fortsætter på trods af, at arbejdsløsheden som helhed viser en klart vigende tendens. Juridisk udvalg vil opfordre til, at der i det nordiske samarbejde også fokuseres mere på dette problem.

6.1. Nordisk Råds udtalelser

Ved Nordisk Råds 33. session udtalte rådet, at mulighederne for at engagere *flere embedsmandskomiteer end ligestillingsudvalget i ligestillingsarbejde* burde udnyttes, og at rapportering herom regelmæssigt burde ske til ligestillingsudvalget.

Samarbejdsministrene har på denne baggrund i oktober 1985 udsendt et brev til samtlige embedsmandskomiteer, hvori det bl.a. anføres, at samarbejdsministrene – for at styrke integrationen af ligestillingsaspektet inden for embedsmandskomiteernes arbejde – har besluttet at anmode embedsmandskomiteerne om at lade en repræsentant for ligestillingsudvalget deltage i embedsmandskomitémøderne, når udvalget måtte ønske dette. På denne måde ville ligestillingsudvalget kunne give den respektive embedsmandskomité sine synspunkter på konkrete projekter m.v. ud fra et lige-

stillingsaspekt. Ligestillingsudvalget har den opfattelse, at denne model indebærer en bedre mulighed for udvalget til at kunne påvirke ligestillingsspørgsmålenes integrering på andre områder end en regelmæssig rapportering fra embedsmandskomiteerne om, hvad de har gjort i løbet af året. Det indebærer samtidig, at ligestillingsudvalget mere aktivt kan overvåge de øvrige sektorer.

Juridisk udvalg tager med tilfredshed disse oplysninger til efterretning. Udvalget er enig i, at den valgte model giver ligestillingsudvalget større muligheder for en aktiv påvirkning af arbejdet inden for de andre sektorer. Udvalget vil derfor med interesse afvente en rapportering om ligestillingsudvalgets aktiviteter og erfaringer på dette område til næste session. Man vil dog foreslå, at det samtidig overvejes, om ikke det ville være nyttigt, at embedsmandskomiteerne i hvert fald med et par års mellemrum anmodes om at redegøre for deres opfattelse af, om og i givet fald på hvilke punkter samarbejdet med ligestillingsudvalget har givet positive resultater.

I en anden udtalelse fra 33. session foreslog Nordisk Råd, at ministerrådet burde rette en opfordring til regeringerne om at medvirke til en *jævnere kønsmæssig fordeling i nordiske embedsmandskomiteer* m.fl. organer. Det anføres hertil fra ministerrådets side, at det fremgår af det nordiske samarbejdsprogram på ligestillingsområdet, at ministerrådet altid gennem sin egen virksomhed vil arbejde for en jævn kønsfordeling ved udnævnelse af medlemmer i nordiske komiteer og arbejdsgrupper. En påmindelse om dette gik ud til samtlige embedsmandskomiteer i august 1984 i forbindelse med henstillingen om rapportering om, hvad der blev gjort for ligestillingen i de forskellige sektorer. I ministerrådets beretning konstateres det dog, at det klart fremgik af svarene, at den kønsmæssige fordeling i embedsmandskomiteer og arbejdsgrupper stadigvæk er meget ujævn.

På denne baggrund er juridisk udvalg lidt forundret over, at ministerrådet tilsyneladende ikke har fundet anledning til at gå videre med dette spørgsmål. Udvalget skal derfor opfordre ministerrådet til at overveje andre initiativer, der vil kunne medvirke til en jævnere kønsmæssig fordeling i nordiske embedsmandskomiteer m.fl. organer.

I denne forbindelse vil udvalget også opfordre til, at der ved besættelsen af stillinger i Nordisk Ministerråds sekretariat, i Nordisk Råds præsidiensekretariat og ved de nationale delegationssekretariater tilstræbes en jævnere kønsmæssig fordeling.

Juridisk udvalg vil meget støtte, at ligestillingsudvalget i 1986 gennemfører en vurdering af *samtlige afsluttede projekter* fra de seneste tre år ud fra et opfølgningssynspunkt.

6.2. Øvrige aktiviteter på ligestillingsområdet

Juridisk udvalg har med tilfredshed noteret sig oplysningerne om de forskellige aktiviteter inden for samarbejdsprogrammets hovedområder:

arbejdsliv, social- og familiepolitik, bolig- og samfundsplanering samt deltagelse i det politiske liv og samfundet i øvrigt. Udvalget vil ved denne lejlighed indskrænke sig til at kommentere enkelte af disse projekter.

Juridisk udvalg finder det glædeligt, at Nordisk Ministerråd har iværksat projektet "*Program for at bryde det kønsopdelte arbejdsmarked*" ("Bryt-projektet"). Dette projekt er – som det også anføres af ministerrådet – helt på linie med Nordisk Råds *rekommendation 25/1985* om at gennemføre foranstaltninger for at mindske rollebundetheden i forbindelse med uddannelse og erhvervsvalg i de nordiske lande. Udvalget vil følge ministerrådets årlige beretninger om gennemførelsen af projektet med stor interesse, og vil samtidig udtale sin anerkendelse af ministerrådets initiativ med iværksættelsen af dette store projekt, der som fremhævet i beretningen, også involverer Nordisk arbejdsmarkedsudvalg og embedsmandskomiteen for nordisk kulturelt samarbejde.

Juridisk udvalg vil imidlertid foreslå ministerrådet at overføre "Bryt-projektet" til den nordiske handlingsplan for økonomisk vækst og fuld beskæftigelse. Dette skal ses på baggrund af, dels at udvalget finder det af stor betydning, at andre sektorer inddrages aktivt i ligestillingsarbejdet, dels at et af formålene med projektet er at øge beskæftigelsen for kvinder, og dels at social- og miljøudvalget allerede i sin udtalelse over handlingsplanen påtalte, at der ikke var medtaget ligestillingsaspekter i denne plan.

Juridisk udvalg har ligeledes med interesse modtaget bogen "*Blomster og spark - samtaler med kvindelige politikere i Norden*" og ser frem til udgivelsen af håndbogen for kvindelige politikere, der forventes at udkomme i begyndelsen af 1986.

Endelig vil udvalget gøre opmærksom, at der på Nordisk Råds 34. session vil blive behandlet et medlemsforslag om afholdelse af en *nordisk kvindekonference* – Nordisk Forum (A 735/j), hvilket bl.a. er et resultat af Nordisk Ministerråds opfølgingsseminar i september 1985 til FN's kvindekonference, som repræsentanter for juridisk udvalg deltog i med stort udbytte.

7. Levnedsmiddelspørgsmål

Som nævnt i indledningen blev også levnedsmiddel området overført til juridisk udvalg som et nyt arbejdsområde ved Nordisk Råds 33. session. Det er udvalgets opfattelse, at dette er en naturlig udvikling i fordelingen af rådets arbejdsopgaver på udvalg set på baggrund af, at juridisk udvalg for et par år siden fik overført arbejdsopgaver vedrørende konsumentspørgsmål.

Udvalget har i øvrigt med tilfredshed konstateret, at virksomheden på næringsmiddelområdet er udvidet betydeligt i 1985, og at de vigtigste principper og prioriteringer for samarbejdsrådet i de kommende år er

fastlagt i dokumentet: "Organisering af og prioritering for det nordiske samarbejde på næringsmiddelområdet". Juridisk udvalg ville finde det interessant ved lejlighed at blive gjort bekendt med dette dokument. Nedenfor vil juridisk udvalg kommentere enkelte af de aktiviteter, der er redegjort for på området.

7.1. Norden som hjemmemarked

I sin betænkning over C 1 til 33. session konstaterede social- og miljøudvalget, at det på andre økonomiske områder anvendte udtryk "Norden som hjemmemarked" helt lyste ved sin fraværelse som målsætning, når det gjaldt levnedsmiddelområdet. Juridisk udvalg har derfor med tilfredshed noteret sig, at dette aspekt nu også indgår i overvejelserne på levnedsmiddelområdet. Det konkluderes bl.a., at et harmoniseringsarbejde for at nedbryde ikke-toldmæssige handelshindringer på levnedsmiddelområdet i første omgang bør koncentrereres om bestemmelser som gælder tilsætningsstoffer, mærkning og kontaminanter i madvarer. Ligeledes er det oplyst, at det er besluttet at arbejde for en harmonisering af regelværk og rutiner for importkontrol i de nordiske lande. Juridisk udvalg vil støtte disse bestræbelser og vil samtidig erindre om social- og miljøudvalgets forslag om en samlet kortlægning af bestemmelser m.m. på levnedsmiddelområdet, som kan indebære handelshindringer.

7.2. Andre aktiviteter på levnedsmiddelområdet

Udvalget kan ligeledes støtte, at der arbejdes videre med at udarbejde forslag til harmonisering af de bestemmelser om *mærkning af færdigpakkede madvarer*, som skaber problemer for handel og/eller myndigheder.

På området toksikologi og risikovurdering tager juridisk udvalg oplysningen om, at der i 1985 er udført en sammenstilling af de gældende bestemmelser om *tilsætningsstoffer til madvarer*, til efterretning og vil samtidig støtte, at der afsættes tilstrækkelige midler i 1986, således at dette arbejde kan følges op med forslag til harmonisering, særlig af de bestemmelser, som betyder hindringer for den nordiske handel.

Med hensyn til *brug af lægemidler til næringsmiddelproducerende dyr* oplyses det, at der i dag er forskellige principper og forskellig praksis i de nordiske lande. Det er endvidere forskellige myndigheder, der har ansvar for registrering, for at fastsætte karenstider og for kontrol af lægemiddelrester i madvarer. Juridisk udvalg vil opfordre til, at drøftelserne for at etablere kontakt og kommunikation mellem disse myndigheder fortsættes med henblik på at udarbejde forslag til det videre nordiske samarbejde og samordning på området.

Endelig vil juridisk udvalg opfordre til en fortsættelse af samarbejdet for at opnå ensartede krav til *næringsmidlers hygiejniske kvalitet*, specielt

fordi de ulige krav, der stilles i dag, i praksis kan betyde handelshindringer og ekstra belastning for producent/importør og for næringsmiddelkontrollen.

8. Juridisk udvalgs forslag

Under henvisning til hvad der er anført foran indstiller juridisk udvalg:

- I. at Nordisk Råd i anledning af Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbejde, C 1/1986, vedtager følgende udtalelse:
- Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at genoptage de nordiske forhandlinger om ratifikation af konventionerne om *børne bortførelser*.
 - Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til på grundlag af EF-direktivet om *produktansvar* at fortsætte samarbejdet med henblik på gennemførelse af ensartede nordiske regler på området.
 - Nordisk Råd foreslår, at ministerrådet i forbindelse med et udvidet radio- og TV-samarbejde i god tid før det pågældende projektets gennemførelse opklarer foreliggende *ophavsretlige problemer*, så at usikkerheden på dette område ikke vil forsinke gennemførelse af aftaler mellem landene om overførsel af TV-programmer.
 - Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til i det nordiske samarbejde om bekæmpelse af arbejdsløsheden at fokusere mere på løsning af problemerne i forbindelse med *unge kvinder, der er uden uddannelse og erhvervserfaring, og langtidsarbejdsløse kvinder i øvrigt*.
 - Nordisk Råd udtrykker tilfredshed med iværksættelsen af projektet "*Program for at bryde det kønsopdelte arbejdsmarked*" og opfordrer Nordisk Ministerråd til – på baggrund bl.a. af projektets tværsektorale karakter – at overføre dette til den nordiske handlingsplan for økonomisk vækst og fuld beskæftigelse.
 - Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at følge arbejdet med bestemmelserne om *tilsætningsstoffer til madvarer* op med forslag til harmonisering, særlig af de bestemmelser, som betyder en hindring for den nordiske handel, og til at fortsætte bestræbelserne på at etablere et videre nordisk samarbejde om ensartede principper og praksis med hensyn til brug af *lægemidler til næringsmiddelproducerende dyr*.
- II. at Nordisk Råd tager til efterretning:
- 1) Kapitel IV Lovgivningssamarbejdet, kapitel V Konsumentpolitik, kapitel VI Ligestilling og kapitel VII Levnedsmiddelspørgsmål i Nordisk Ministerråds beretning C 1/1986 og

2) de dele af kapitlerne I (Indledning), II (Sammenfatninger af fagkapitler), III (Den nordiske handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse) og X (Arbejdsmiljø), som er behandlet i juridisk udvalgs betænkning over beretningen.

Stockholm, den 31. januar 1986.

Lennart Andersson (s)

Åsa Solberg Iversen (A)

Arnljot Norwich (H)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Asbjørn Sjøthun (A)

Bernhardt Tastesen (S)
Formand

Flemming Hansen (KF)

Inga Lantz (vpk)

Hans Nyhage (m)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Jens Steffensen (KF)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

BILAGA 3

Kulturutskottets betänkande

över C 1, Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

1. Inledning

Till kulturutskottet har av Nordiska rådets presidium hänvisats Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet 1985.

Utskottet har behandlat berättelsen vid sitt möte den 30–31 januari 1986 i Stockholm. Därvid har utskottet tagit ställning till kapitel I Inledning, kapitel II Sammanfattningar av fackkapitlen, kapitel III Den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, kapitel VIII Samarbete om utbildning, forskning och kultur, samt vissa delar av andra kapitel vilka har varit av intresse för utskottet.

Kulturutskottet har i särskild ordning genomgått berättelser från nordiska institutioner och organ på utskottets område och i ett betänkande över dessa (*C 12/k/1986*) framfört synpunkter på enskilda institutioner och deras rapportering. Utskottet anlägger emellertid även i detta betänkande synpunkter på verksamheten vid vissa nordiska institutioner utgående från den nya information som av ministerrådet lämnas i berättelsen. Utskottet avser även att vid behov ta upp frågor som berättelserna ger anledning till vid gemensamma överläggningar med Nordiska ministerrådet.

Till detta betänkande har såsom *Bihang* lagts utskottets promemoria om aktuella frågor inom det nordiska kultursamarbetet, upprättad den 11 september 1985 inför utskottets överläggningar med Nordiska ministerrådet om kulturanslagen i den nordiska budgeten för 1987.

2. Redovisning av de med anledning av yttrande nr 3/1985 vidtagna åtgärderna

Vid 33:e sessionen 1985 antog Nordiska rådet på förslag av kulturutskottet ett yttrande i fem punkter (*nr 3/1985*) med anledning av Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet 1984. I yttrandet anfördes uppfattningar som av Nordiska rådet ansågs väsentliga för det fortsatta samarbetet på kulturområdet. Utskottet behandlar i det följande de åtgärder som av ministerrådet har vidtagits med anledning av yttrandet.

2.1 *Komplettering av den ekonomiska handlingsplanen*

Nordiska rådet ansåg att en analys av möjliga åtgärder bör genomföras på såväl det allmänskulturella området som inom utbildning och forskning i syfte att öka sysselsättningen och utveckla det ekonomiska samarbetet och att ett förslag till handlingsplan på detta området bör läggas fram till 34:e sessionen 1986.

Ur ministerrådets berättelse framgår att arbetsgrupper har tillsatts inom ett stort antal områden, även inom kultursektorn, för att planera det fortsatta arbetet inom ramen för den ekonomiska handlingsplanen.

På kulturområdet har bl.a. de naturvetenskapliga forskningsrådets nordiska samarbetsorgan givits i uppdrag att bedöma behov och möjligheter när det gäller nordiskt superdatorsarbete. Vidare har uppbyggnaden av ett datakommunikationssystem för forskarsamverkan i Norden inletts (Nordunet-projektet). Ytterligare väntas på forskningsområdet förslag om samarbetsprojekt inom polarforskningen. Medel har vidare anvisats för turistkampanjen i Förbundsrepubliken Tyskland, och avsikten är att man inom kampanjen även skall beakta det intresse som finns i utlandet för nordiska kulturevenemang.

På utbildningsområdet innehåller handlingsplanen fyra projekt av särskilt intresse för kulturavtalets organ. Dessa projekt gäller samordning och modernisering av utbildningskapaciteten, samarbetsformer mellan arbetsmarknadens parter, utbildningsmyndigheter och arbetskraftsmyndigheter, nya vägar för bekämpning av arbetslösheten bland ungdom och åtgärder för långtidsarbetslösa. I berättelsen redogörs även närmare för olika delprojekt på dessa områden.

Utskottet finner det positivt att planen närmare har konkretiserats på såväl forsknings- som utbildningsområdet och anser att den typ av projekt som har valts ut väl lämpar sig för ett närmare samarbete och erfarenhetsutbyte. Utskottet kan dock konstatera att utskottets uttalande om en analys av möjliga åtgärder, särskilt på det allmänskulturella området, i syfte att komplettera den ekonomiska handlingsplanen, inte i detta avseende närmare kommenteras av ministerrådet, och att några nya förslag på detta område inte läggs fram. De anslag som har avsatts inom handlingsplanen för åtgärder på kulturområdet har även varit små.

Utskottet har tidigare pekat på denna brist i handlingsplanen och anser fortsatt att ministerrådet i konkretiseringen av handlingsplanen bör uppmärksamma kultursektorn ur sysselsättningssynpunkt.

2.2 *Ökad språkförståelse i Norden*

Nordiska rådet ansåg att arbetet för ökad språkförståelse i Norden bör intensifieras på alla utbildningsnivåer och att särskilt undervisningen i nordiska språk vid universitet och högskolor i Norden bör ges större uppmärksamhet.

Arbetet på detta området har under året förts vidare inom ramen för

handlingsprogrammet för ökad språkförståelse i Norden (*rek. nr 12/1977*). Mot bakgrund av att ökad språkförståelse i Norden är ett av utskottet högt prioriterat samarbetsområde hemställde utskottet i sitt betänkande över ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet 1984 (*C 1/1985, Bilaga 9*) att ministerrådet i skyndsam ordning skulle vidta åtgärder för att förbättra studiemöjligheterna i nordiska språk på universitetsnivå. En av Nordiska språksekretariatet genomförd utredning hade nämligen visat att studiemöjligheterna är otillräckliga vid ett antal universitet i Norden och att undervisningsutbudet under senare år i många fall reducerats. Ur ministerrådets berättelse för 1984 (*C 1/1985*) framgick även att ministerrådet avsåg genomföra en närmare utredning av möjligheterna att rätta till missförhållandena.

Kulturutskottet återkom även till denna fråga vid sina överläggningar med ministerrådet i oktober 1985, då främst beträffande universitetet i Lund. I föreliggande berättelse från ministerrådet redogörs emellertid inte för det fortsatta arbetet i denna fråga. Utskottet konstaterar detta med beklagan, och förutsätter att åtgärder på området snabbt vidtas. Studiemöjligheterna i nordiska språk bör vid behov förbättras i form av punktsatser vid enskilda universitet och högskolor då åtgärder inte mera kan fördröjas med hänvisning till pågående utredningar. Kulturutskottet avser för sin del återkomma till frågan i kommande kontakter med ministerrådet. Vidare anser utskottet att man i framtiden ytterligare bör förbättra möjligheterna att studera grannspråk inom lärarutbildningen.

Utskottet konstaterar att arbetet för ökad språkförståelse i Norden kan få väsentligt större genomslagskraft som en följd av beslutet om utvidgat radio- och TV-samarbete via TELE-X. Utskottet anser därför att man inom språkförståelsearbetet aktivt bör uppmärksamma de nya möjligheter ett utvecklat radio- och TV-samarbete i Norden kan ge på detta område.

2.3 *Produktionen och distributionen av nordiska filmer*

Nordiska rådet ansåg att produktionen och distributionen av nordiska filmer såväl nordiskt som nationellt bör ges större uppmärksamhet.

Efter utvärdering av den försöksverksamhet för att främja distributionen av nordisk film som genomförts under åren 1981–1985 beslöt ministerrådet, på förslag av kulturutskottet, att i budgeten föra upp ett fast anslag från 1986 för att främja distributionen av nordisk film i Norden. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att ett permanent nordiskt filmsamarbete därmed har etablerats, i enlighet med de önskemål utskottet har uttalat. Det anslag som har avsatts för ändamålet möjliggör dock stöd endast i mycket begränsad omfattning. Det är t.ex. inte möjligt att stöda distributionen av videogram med nordiska filmer, något som är en resurskrävande men ur kulturpolitisk synpunkt önskvärd satsning. Utskottet betonar även att man i nationella stödordningar på filmområdet i högre grad bör prioritera importen av nordiska filmer.

Ministerrådet redogör inte närmare för eventuella planer på ökat samarbete inom produktionen av nordiska filmer. Vid sidan av den programproduktion som TV-bolagen i Norden handhar anser utskottet att man bör främja nordiska filmproducenters möjligheter att gemensamt producera film i Norden. Utskottet föreslår därför att ministerrådet låter utreda på vilket sätt samproduktioner av nordisk film kan underlättas och att konkreta förslag framläggs i detta syfte.

Vid sidan av en biografidistributi on öppnar framför allt ministerrådets beslut om ett nordiskt TV-samarbete via TELE-X (*B 61/k*) helt nya möjligheter för en distribution av nordiska filmer inom Norden. Utskottet avser i annat sammanhang återkomma till frågan om utvecklingen av TV-samarbetet i Norden.

2.4 Ökad rörlighet för studenter och lärare

Nordiska rådet ansåg att arbetet för att möjliggöra ökad rörlighet för studenter och lärare i de nordiska länderna bör ges större uppmärksamhet.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att Nordiska forskningspolitiska rådet har beviljat medel för en undersökning av nordisk lärarmobilitet i syfte att stärka samarbetet mellan universitetens lärarkrafter. Vidare har ministerrådet fört preliminära diskussioner angående en utbytesordning för universitetslärare, speciellt vid små universitetsinstitutioner. Inom det samarbete som har etablerats mellan högskoleadministratörer i Norden har man även utrett frågor i anslutning till möjligheterna att underlätta rörligheten för studerande.

Utskottet anser att ett mera systematiserat samarbete inom den högre utbildningen är nödvändigt för att nya samarbetsresultat skall kunna uppnås och föreslår därför att ministerrådet närmare utreder hur detta område kan utformas som ett särskilt samarbetsområde.

I sitt betänkande över medlemsförslaget *A 738/k* om intensifierat nordiskt samarbete på universitets- och högskoleområdet kommer utskottet att anlägga närmare synpunkter på vilken typ av insatser utskottet anser nödvändiga på detta område.

2.5 Kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden

Nordiska rådet ansåg att behandlingen av Nordiska ministerrådets utredning av kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden bör föras vidare så att ministerrådet kan lägga fram förslag till 34:e sessionen 1986.

Utskottet finner det glädjande att frågan om utvecklingen av kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden snabbt har förts vidare av ministerrådet, och uttalar sin tillfredsställelse över att ministerrådet har fattat beslut om att från 1986 upprätta ett Nordens institut på Grönland. Beslutet bygger på det förslag som lades fram i utredningen om utvecklingen av kulturförbindelserna Grönland-Norden (*NU 1984: 11*). Ut-

skottet konstaterar att institutet har inrättats utgående från de önskemål kulturutskottet har uttalat angående en utbyggnad av kulturförbindelserna med Grönland i syfte att ytterligare utveckla och förstärka den nordiska gemenskapen. Utskottet noterar vidare att institutets stadgar har utformats i samarbete med grönländska myndigheter och att man har träffat avtal om att Grönlands hemmestyre står för vissa av institutets fasta kostnader.

I ministerrådets berättelse redogörs även för institutets viktigaste verksamhetsformer. Utskottet stöder en utformning av verksamheten enligt den modell som läggs fram. Utskottet betonar för sin del särskilt betydelsen av att den nya institutionen vid behov tar nya initiativ och lägger fram förslag i syfte att ytterligare utveckla samarbetet mellan Grönland och det övriga Norden.

3 Redovisning av Nordiska ministerrådets verksamhet (kapitel I och II)

I enlighet med den modell som har utvecklats för Nordiska ministerrådets rapportering till Nordiska rådet har verksamhetsberättelsen (C 1) koncentrerats till åtgärder som redan genomförts eller beslutats. För framtidsplaner och budgetförslag redogör ministerrådet i dokument C 2.

Utskottet har ansett denna uppdelning av rapporteringen ändamålsenlig, och finner det även naturligt att tyngdpunkten i Nordiska rådets behandling av dokumenten, efterhand som informationen om framtidsplanerna byggs ut i dokument C 2, förs över på behandlingen av sistnämnda dokument. Den nya procedur som har utarbetats för behandlingen av den nordiska budgeten är även utformad så att den möjliggör en mera ingående behandling inom Nordiska rådets organ av ministerrådets förslag angående kommande verksamhet och dess finansiering.

Utskottet anser det värdefullt att ministerrådet i berättelsen ger information om nordisk samverkan i internationella organ, genom att i berättelsen ta upp frågor med internationell anknytning. Utskottet anser det emellertid vara en brist att närmare information inte ges om samarbetet inom internationella organ på kulturområdet. Utskottet upprepar därför sitt önskemål om att informationen till denna del byggs ut och att sådan information kontinuerligt ges från internationella organ där de nordiska länderna har ett väl etablerat samarbete. På kulturområdet gäller detta främst samarbetet inom UNESCO.

Utskottet uttalar tillfredsställelse över att ministerrådet har beviljat särskilda anslag för projekt under FN:s internationella ungdomsår 1985.

Utskottet noterar att ministerrådet under 1985 har arbetat med att precisera innehållet i det kommande samarbetet mellan Norden och de s.k. SADCC-länderna, och att man härvid även avser främja det kulturella samarbetet mellan regionerna. Utskottet förordar en sådan utveckling av de nordiska ländernas insatser där även kultursamarbetet med utvecklings-

länderna ges större tyngd. En sådan inriktning på samarbetet är i överensstämmelse med vad utskottet har uttalat även i anslutning till behandlingen av medlemsförslaget *A 711/e* om nordiskt samarbete i internationella sammanhang.

Kulturutskottet konstaterar att de initiativ som inom ministerrådet har tagits för ett närmare samarbete mellan de nordiska länderna i anslutning till den s.k. EUREKA-planen har varit betydelsefulla för att stärka ländernas ställning inom det europeiska forskningssamarbetet. Utskottet har under året fått information om EUREKA-planen och diskuterat planens betydelse ur nordisk synpunkt.

I den nya samarbetsorganisationen för det nordiska samarbetet, om vilken de grundläggande besluten har fattats under 1985, utgör kulturområdet en integrerad del av organisationen. Kulturutskottet har därför i sina kontakter med Nordiska ministerrådet understrukit den betydelse ett aktivt samarbete inom kultursektorn har för förutsättningarna att överhuvudtaget bygga ut samarbetet mellan länderna. Utskottet fäster därför stort avseende vid att ministerrådet även i berättelsen uttalar att reformen kommer att kunna stärka kultursamarbetet, genom en närmare anknytning till övriga sektorer. Utskottet utgår från att detta även innebär att ministerrådet har för avsikt att beakta kultursamarbetets betydelse på områden som inte tidigare har varit representerade i kulturbudgeten eller i sekretariatsorganisationen på kulturområdet, och att den framtida verksamheten kommer att kännetecknas av en aktiv vilja att bygga ut det nordiska kultursamarbetet.

I berättelsen konstateras även att, enligt ministerrådet väsentliga, inbesparingar har gjorts beträffande personalramen för det nya ministerrådssekretariatet. Utskottet vill här starkt understryka att de eventuella rationaliseringsvinster som har gjorts bör användas för att stärka det kultursamarbete som redan bedrivs. Detta framfördes från utskottets sida även vid överläggningarna mellan utskottet och ministerrådet i oktober 1985.

Ministerrådet informerar även om det fortsatta arbetet med den i anslutning till organisationsreformen beslutade etableringen av ett nordiskt centrum för industriell forskning och utveckling i Oslo. Utskottet konstaterar att den planerade uppbyggnaden av centret även förutsätter medverkan av NORDFORSK, och att man inom NORDFORSK har gjort en utredning angående möjligheterna att bilda en ny samarbetsorganisation i vilken både NORDFORSK och Nordisk industrifonds arbetsuppgifter ingår. Utredningen rekommenderar att den nya institutionen upprättas. Utskottet anser att ministerrådet till Nordiska rådets session 1987 i ett särskilt ministerrådsförslag bör lägga fram planer för uppbyggnaden och för den verksamhet det nya centret skall bedriva.

4 Övergripande frågor inom kultursamarbetet (kapitel VIII)

Kapitlet om kulturellt samarbete följer den traditionella uppställningen i enlighet med kulturavtalets indelning. Nedan behandlar kulturutskottet vissa sakfrågor av övergripande karaktär. Sakfrågorna i övrigt behandlas under egna punkter inom respektive avsnitt för utbildning, forskning och allmänkulturell verksamhet. Frågor i anslutning till rekommendationer behandlas i allmänhet i särskilda betänkanden om respektive meddelande.

4.1 Handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet

Vid de överläggningar kulturutskottet förde med ministerrådet i oktober 1985 föreslog utskottet att en särskild handlingsplan för utvecklingen av det nordiska kultursamarbetet bör utarbetas och föreläggas Nordiska rådet i form av ett ministerrådsförslag.

I den promemoria som överlämnades till ministerrådet inför överläggningarna, och som har fogats som bihang till detta betänkande, redogör utskottet närmare för hur en sådan handlingsplan kunde utformas. Vid de gemensamma överläggningarna fick utskottet även den uppfattningen att det inom ministerrådet fanns en beredskap att inleda en planering av utvecklingen av det nordiska kultursamarbetet på längre sikt och att föra in en sådan planering i budgetprocessen. Utskottet förutsätter därför att ministerrådet nu inleder beredningen av en sådan särskild handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet och att den föreläggs Nordiska rådet i god tid före sessionen 1987. Utskottet är för sin del berett att delta i arbetet med en sådan handlingsplan, som utskottet bedömer vara av väsentlig betydelse för att den höga ambitionsnivån inom det nordiska kultursamarbetet skall kunna upprätthållas även i framtiden.

4.2 Regionala kulturinsatser

Utskottet har tidigare i detta betänkande (se avsnitt 2.5) behandlat etableringen av ett Nordens institut på Grönland. I ministerrådets berättelse redogörs även för särskilda insatser för att i övrigt säkerställa en plats för Island samt för Färöarna, Grönland, Åland och samerna i det nordiska kultursamarbetet. Enligt ministerrådet avser nära 40 % av det totala anslaget för det allmänkulturella området åtgärder i detta syfte. Kulturutskottet har även för sin del starkt betonat betydelsen av att alla områden och regioner i Norden ges möjligheter att aktivt medverka i kultursamarbetet.

Utskottet konstaterar att det för regionalpolitik ansvariga ministerrådet för behandling på 34:e sessionen 1986 har avgivit förslag om ett nytt samarbetsprogram för regionalpolitik (*B 63/e*). Även i detta samarbetsprogram anger ministerrådet som ett överordnad mål för det fortsatta samarbetet främjandet av en utveckling som stärker gemenskapen mellan samtliga nordiska länder. I motiveringarna hänvisas bl.a. till den betydelse likheter i samhällsstruktur och kulturellt mönster har som förutsättningar

för utvecklingen av ett omfattande samarbete. I en närmare konkretisering av samarbetsprogrammet ses emellertid inte regionalpolitiken som en helhet där betydelsen av insatser på kulturområdet i nämnvärd grad skulle uppmärksammas, även om vissa mål för ökad samverkan inom utbildning och forskning ställs upp. För regionalpolitiska ändamål har i ministerrådets budget för 1986 avsatts ca 24 miljoner DKK.

Utskottet anser att det regionalpolitiska anslaget i den nordiska budgeten även bör kunna utnyttjas för kultursatsningar inom de regionala samsamarbetsområdena. Utskottet framhåller detta bl.a. mot bakgrund av Nordiska rådets rekommendation nr 8/1982 där ministerrådet rekommenderas att inrätta ett särskilt anslag i budgeten för regionalt kultursamarbete. Arbetet med denna rekommendation har utvecklats i en riktning som innebär att man strävar till att tillgodose rekommendationens syfte genom att inom befintliga stödordningar avsätta medel för verksamhet på regional nivå. Enligt utskottet är det därför naturligt att man vid en kartläggning av de olika budgetanslag som kan utnyttjas för att stöda kultursamarbetet på regional nivå även beaktar de anslag som avsätts för regionalpolitiskt samarbete.

4.3 Kulturinformation i utlandet

Utskottet konstaterar att planerna för en nordisk kultursatsning i Japan har kunnat föras vidare. Utskottet noterar även att avsikten är att inrikta projektet i huvudsak på nordisk samtidskultur i enlighet med det intresse som framkommit från japansk sida. Vid uppläggningsen av kulturkampanjen "Scandinavia Today" i USA 1982-83 bidrog en motsvarande inriktning av kampanjen utgående från mottagarlandets intresse i hög grad till de goda erfarenheterna. Särskilt mot bakgrund av den synnerligen lyckade kultursatsningen i USA uttalar utskottet sitt stöd för att det nordiska kulturprojektet genomförs i Japan 1987-88. Utskottet förutsätter emellertid, i enlighet med tidigare uttalanden, att finansieringen sker genom tillskott av nya medel i budgeten och att utskottet kontinuerligt informeras om det fortsatta arbetet med projektet.

Utskottet noterar vidare att samarbetet kring lektoratsverksamheten i utlandet har utvecklats i positiv riktning. Denna försöksverksamhet har givit värdefulla resultat med tanke på de nordiska ländernas information om Nordens språk, litteratur och kultur i utlandet. Samtidigt har genom denna verksamhet ett organisationsnät skapats som även i övrigt kan användas för att stärka de nordiska ländernas ställning inom det internationella kulturutbytet. Utskottet anser därför att man vid en utvidgad verksamhet med nordisk kulturinformation i utlandet även bör uppmärksamma möjligheterna att, utgående från resultaten från försöksperioden, bygga ut denna verksamhet.

5 Utbildning (kapitel VIII)

5.1 Lärar- och elevutbytet i Norden

Kulturutskottet arrangerade i oktober 1985 ett seminarium om lärar- och elevutbytet i Norden. Som ett led i förberedelserna för seminariet utgav Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet handboken "Öppna dörren mot Norden", med tips och råd om hur utbytesverksamhet lämpligen kan genomföras. Publikationen har distribuerats främst till grundskolorna i Norden.

Kulturutskottet, som inom kultursamarbetet har givit lärar- och elevutbytet i Norden hög prioritet, önskade med seminariet fästa uppmärksamhet vid möjligheterna att få till stånd ett intensivare samarbete kring lärar- och elevutbytet mellan organisationer och myndigheter i de enskilda länderna. Samtidigt ville utskottet även genom seminariet få en diskussion om olika möjligheter att vid sidan av elevutbytet ge skolarbetet i Norden en mera nordiskt profil. I anslutning till den sistnämnda frågan betonades särskilt det nordiska stoffets plats i undervisningen (*rek. nr 13/1985*).

Utskottet förutsätter att ministerrådet fortsättningsvis ger frågan om ökat lärar- och elevutbyte i Norden stor uppmärksamhet. Framför allt bör det finnas en beredskap att stöda initiativ som gäller nya verksamhetsformer på nordiskt plan. Vidare anser utskottet att ministerrådet bör utreda hur man inom den nordiska samarbetsorganisationen på det organisatoriska planet kan bidra till en utveckling av utbytesverksamheten. Utskottet kommer, efter en närmare genomgång av materialet från seminariet, att lägga fram förslag angående de åtgärder utskottet anser väsentliga på området.

5.2 Nordisk arbetsmarknad för lärare

Ministerrådet meddelar att ett utkast till avtalstext föreligger angående gemensam arbetsmarknad för ämneslärare i grundskolan och gymnasiet. Utskottet anser det emellertid inte vara tillfredsställande att ett slutligt avtal ännu inte har kunnat ingås mellan länderna. I ministerrådets berättelse anges inte heller vilka planer man har för den fortsatta handläggningen av frågan.

Utskottet har upprepade gånger påskyndat beredningen av denna fråga, som berör en stor yrkesgrupp i Norden, och även uttalat att den gemensamma arbetsmarknaden för lärare vid behov bör kunna utbyggas stegvis. Utskottet förutsätter därför att avtal ingås utan ytterliggare dröjsmål, och att de länder som eventuellt inte omedelbart kan ansluta sig till detta avtal ges möjligheter att senare göra detta.

5.3 Programvaruförsörjning på skolområdet

På grundval av diskussioner inom ministerrådet har ett nordiskt samarbete kring programvaruproduktion på skolområdet etablerats. För verksamheten har beviljats 950 000 DKK under 1986. Samarbetet motiveras

bl.a. med den snabba utveckling som sker på området och de miljardbe-
lopp som de enskilda länderna kommer att använda på programvaruområ-
det. Vidare önskar man undgå ett beroende av det internationella utbudet
på området. Utskottet finner att etableringen av detta samarbete helt står i
överensstämmelse med de synpunkter utskottet har framlagt, och uttalar
sin tillfredsställelse över att ministerrådet aktivt har fört denna fråga vi-
dare. Utskottet konstaterar att det här är fråga om ett samarbete på ett
kostnadskrävande område och att ett resultatrikt samarbete därför förut-
sätter att ministerrådet även i fortsättningen ställer nödvändiga resurser till
förfogande för detta arbete.

5.4 Kursverksamhet på utbildningsområdet

I berättelsen redogör ministerrådet för ett förslag till ny struktur för
kursverksamheten på utbildningsområdet. Avsikten är att säkra att den
kursverksamhet som är baserad på en gemensam kulturbakgrund eller
representerar smala områden fortsatt kan genomföras, dels att inom en
fixerad budgetram ge möjligheter att uppta kurser inom aktuella ämnesom-
råden.

Förslaget ligger i linje med de synpunkter kulturutskottet har framfört
beträffande en mera flexibel disponering av anslaget för kursverksamhet
på utbildningsområdet. Samtidigt blir det även möjligt att stöda nya kurser
på utbildningsområdet, då sådana kurser fyller ett viktigt nordiskt utbild-
ningsbehov. Utskottet förordar därför den föreslagna omorganiseringen av
kursverksamheten och återkommer i övrigt till frågan i sitt yttrande över
ministerrådets budgetförslag för 1987.

6 Forskning (kapitel VIII)

6.1 Nordiska forskningspolitiska rådet

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att nordiska forskningspoli-
tiska rådet under 1985 har utgivit en samlad översikt över den forsknings-
politiska utvecklingen i Norden på 1980-talet.

Vidare har FPR fortsatt sin analys av ministerrådets FoU-insatser i syfte
att få fram underlag för en övergripande forskningspolitisk bedömning som
kan utnyttjas av ministerrådet i samband med beslut om långsiktiga priori-
teringar. Mot bakgrund av den organisationsreform av det nordiska samar-
betet som för närvarande genomförs vill utskottet starkt understryka det
forskningspolitiska rådets uppgift som övergripande organ för det nordiska
forskningspolitiska samarbetet som helhet. FPR:s roll som rådgivande
organ för hela samarbetsorganisationen bör ytterligare stärkas, detta kan
ske genom att FPR ges möjligheter att fortsättningsvis bygga ut sin verk-
samhet men samtidigt förutsätter en sådan utveckling även att ministerrå-
det aktivt bidrar till att ge det forskningspolitiska rådet denna roll.

FPR bedriver sin verksamhet utgående från ett handlingsprogram som är

avsett för perioden 1983–86. I berättelsen redogörs inte för eventuella planer på ett nytt program för följande period. Kulturutskottet uttalade redan vid behandlingen av det ursprungliga programmet att nästa handlingsprogram bör utformas så att det även innehåller en prioritering av uppgifterna och en tidsplan. Utskottet förutsätter därför att ett förslag till nytt program utarbetas före nästa verksamhetsperiod inleds och att programmet föreläggs Nordiska rådet för yttrande.

6.2 *Evalueringen av forskningsinstitutioner*

Utskottet fäster stort avseende vid den evaluering av forskningsinstitutioner som fortlöpande genomförs på initiativ av FPR. Centralinstitutet för nordisk asienforskning (CINA) har under året utvärderats av en internationell expertgrupp. Rapporten är, vilket utskottet även har kunnat konstatera, mycket kritisk till den hittillsvarande verksamheten vid CINA.

Utskottet konstaterar att FPR har avgivit ett uttalande med anledning av utvärderingsrapporten och att FPR därvid har uttalat att evalueringsrapporten ger ett gott och tillräckligt underlag för beslut. Vidare framhåller FPR att åtgärder är brådskande och avråder från en tidsödande remissbehandling av evalueringsrapporten. Utskottet ansluter sig till den bedömning som har gjorts av FPR. Utskottet har även i sitt betänkande om berättelserna på kulturutskottets område (*C 1986/12/k*) utgått från att ministerrådet snabbt vidtar åtgärder med anledning av den starka kritik som framförs i evalueringsrapporten. En utgångspunkt kan härvid vara det omorganisationsförslag som FPR har lagt fram.

Utskottet beklagar att evalueringen av Nordisk dokumentationscentral för masskommunikationsforskning (NORDICOM) fortfarande inte har kunnat slutföras och att några beslut om den framtida verksamheten ännu inte har fattats. Utskottet finner det otillfredställande att en evalueringsprocess drar ut över flera år. För NORDICOMs del inleddes detta arbete redan 1982. Utskottet förutsätter därför att ministerrådet under våren 1986 till Nordiska rådet lämnar information om de åtgärder man avser vidta beträffande NORDICOM.

7 Allmänskulturell verksamhet (kapitel VIII)

7.1 Verksamhet och planering

Under avsnittet allmänskulturell verksamhet anges inledningsvis vissa samarbetsfrågor som särskilt gjort sig gällande under senare år utgående från bl.a. initiativ som har tagits av Nordiska rådet.

Beträffande frågan om nordiska kulturpris kan konstateras att kulturutskottet har uttalat sig för en fördubbling av de nuvarande prissummorna för litteraturpriset och musikpriset.

Ministerrådet lämnar även en redogörelse för tyngdpunktsområdena i arbetet under året och konstaterar därvid att arbetet har inriktats på att

bygga upp samarbetet på kultur- och massmedieområdet, kulturinformation i utlandet, kulturförbindelserna med Grönland och analyser av problemställningar i samband med frågan om kultur och sysselsättning.

Ministerrådet nämner områden av väsentlig betydelse för en utbyggnad av kultursamarbetet, även kulturutskottet har uttalat stöd för verksamhet på de områden ministerrådet anger. Utskottet saknar emellertid ett omnämnande av samarbetet mellan folkrörelserna, ett av utskottet högt prioriterat samarbetsområde. Utskottet anser därför att möjligheterna att ytterligare förbättra förutsättningarna för folkrörelsesamarbetet och för folkkulturen som helhet under kommande år bör beaktas som ett särskilt tyngdpunktsområde i ministerrådets arbete. Genom aktiva insatser för att stöda ett kultursamarbete på bred bas tryggas även den folkliga förankringen av samarbetet.

Ur berättelsen framgår även att en promemoria har lagts fram för ministerrådet som underlag för en behandling av inriktningen och omfattningen beträffande det framtida samarbetet på kulturområdet. Utskottet anser det värdefullt att ministerrådet för diskussioner om hur kultursamarbetet kan utvecklas i framtiden, och anser att en sådan debatt ger en bättre beredskap att slå fast mål för samarbetet på längre sikt. Utskottet förutsätter emellertid att omfattningen och inriktningen av samarbetet på kulturområdet behandlas vid överläggningar mellan utskottet och ministerrådet i enlighet med de verksamhetsformer som har utvecklats för samråd mellan kulturutskottet och ministerrådet.

7.2 Kultur och massmedier

Mot bakgrund av de krav på ett särskilt program för samarbetet på medieområdet, som kulturutskottet i många sammanhang har fört fram, lämnar ministerrådet en utförlig redovisning av det samlade verksamhetsprogram på kultur- och massmedieområdet för perioden 1985–87, som genomförs av en av ministerrådet tillsatt särskild nordisk arbetsgrupp på området.

Utskottet uttalar sin tillfredsställelse över den information som nu ges av ministerrådet, och konstaterar även att ministerrådet har utformat verksamhetsprogrammet mot bakgrund av det stora antal rekommendationer på medieområdet som Nordiska rådet har antagit.

De konferenser som har genomförts på närradioområdet och beträffande lokal-TV i Norden ser utskottet som värdefulla med tanke på möjligheterna att utveckla ett informations- och erfarenhetsutbyte i Norden på ett område där det för närvarande sker stora och snabba förändringar.

Beträffande samarbetet för att utveckla en distribution i Norden av videogram med nordiska filmer och TV-program tyder emellertid arbetet med programmet ännu inte på att några avgörande förbättringar skulle kunna fås till stånd. Utskottet har självfallet ingenting emot att man prövar en försöksordning med distribution av videogram genom två nordiska

institutioner och två bibliotek i Norden. Det är emellertid fråga om ett anspåkslöst experiment som knappast torde ha någon större genomslagskraft när det gäller att lösa de stora problem som är förknippade med en videogramdistribution i Norden, nämligen hur man kan göra de nordiska videogrammen tillgängliga inom det stora totalutbudet av videogram. För att situationen väsentligt skall kunna förbättras krävs att man skall kunna hyra eller köpa videogram med nordiska filmer på alla de distributions- och försäljningspunkter som normalt utnyttjas för spridningen av videogram.

Ministerrådet pekar i sin redogörelse på de upphovsrättsliga och ekonomiska problem som är förknippade med en distribution av videogram. En viktig uppgift för ministerrådet är, enligt utskottet, att lägga fram förslag till en politisk lösning av dessa problem, för att det nordiska programutbudet på videomarknaden skall kunna tryggas. Ministerrådet bör därför i det fortsatta arbetet ge frågan om en generell distribution av videofilmer med nordiska program väsentligt större uppmärksamhet.

Utskottet hälsar med tillfredsställelse ministerrådets initiativ att etablera ett nordiskt samarbete kring videogram för hörselskadade.

8 Nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit

Ministerrådet redogör i berättelsen för de beslut som har fattats angående ett ökat radio- och TV-samarbete i Norden utgående från ministerrådets förslag B 61/k och Nordiska rådets yttrande över detta (*framställning nr 1/1986*).

Kulturutskottet har i sitt betänkande över ministerrådsförslaget B 61/k uttalat sin stora tillfredsställelse över att förhandlingarna om ett nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit har lett till resultat. I betänkandet konstaterade utskottet vidare att det planerade satellitsamarbetet tar sin utgångspunkt i de av utskottet uttalade kulturpolitiska motiven för ett utvidgat radio- och TV-samarbete i Norden.

Utskottet följer fortgående med utvecklingen av det nordiska radio- och TV-samarbetet bl.a. utgående från ministerrådets rapportering och meddelanden med anledning av Nordiska rådets framställning nr 1/1986. Närmast inväntar utskottet förslag angående programsamarbetets utformning.

Utskottet redogör närmare för behandlingen av TV-frågan inom Nordiska rådets organ i ett särskilt betänkande med anledning av ministerrådets meddelande om ovannämnda framställning.

9 Förslag

Med hänvisning till vad som ovan anförts får kulturutskottet föreslå:

- A. att Nordiska rådet med anledning av de avsnitt av Nordiska ministerrådets berättelse som hänvisats till kulturutskottet (kapitel I Inled-

ning, kapitel II Sammanfattningar av fackkapitlen, kapitel III Den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, kapitel VIII Samarbete om utbildning, forskning och kultur, och vissa delar av andra kapitel) antar följande yttrande:

Nordiska rådet anser

1. att ministerrådet i det fortsatta arbetet med ett utvidgat radio- och TV-samarbete bör ägna frågan om nordisk programproduktion stor uppmärksamhet och framlägga förslag om utformning av programsamarbetet
 2. att ministerrådet bör utreda på vilket sätt samproduktionen av nordisk film kan underlättas och vidta åtgärder för att förbättra distributionen och marknadsföringen av nordiska filmer
 3. att det nordiska forskningspolitiska rådets roll som koordinerande och rådgivande organ inom den nordiska samarbetsorganisationen bör stärkas och att förslag till nytt program för FPR avseende den verksamhetsperiod som inleds 1987 bör föreläggas Nordiska rådet för yttrande
 4. att ministerrådet bör utreda hur man organisatoriskt kan underlätta ett ökat lärar- och elevutbyte i Norden
 5. att de nordiska länderna bör ingå avtal om utvidgad arbetsmarknad för lärare i grundskolan och gymnasiet.
- B. att rådet lägger dessa avsnitt till handlingarna.

Stockholm den 31 januari 1986

Georg Andersson (s)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Kjell Magne Fredheim (A)

Kirsti Kalle Grøndahl (A)

Eiður Guðnason (A.)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Förman

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Jens Peter Jensen (V)

Karen Højte Jensen (KF)

Gunnel Jonäng (c)

Thea Knutzen (H)

Paavo Lipponen (Sdp)

Barbro Nilsson (s)

Robert Pedersen (S)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Reiulf Steen (A)

Hans Petersson (fp)

Ingrid Sundberg (m)

Otto Steenholdt (At)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Anders Talleraas (H)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Promemoria om aktuella frågor inom nordiskt kultursamarbete

I föreliggande promemoria, upprättad av Nordiska rådets kulturutskott den 11 september 1985, anlägger utskottet synpunkter på aktuella frågor inom nordiskt kultursamarbete. Synpunkterna framlades för Nordiska ministerrådet vid överläggningar, som ägde rum den 15 oktober 1985, och för vilka denna promemoria utgjorde underlag.

1. Övergripande frågor

Genom den organisationsreform av det nordiska samarbetet som för närvarande gradvis håller på att förverkligas läggs grunden för det nordiska samarbetet under kommande år. År 1987 blir det första hela år under vilket den nya budgetbehandlingsordningen och ministerrådets nya sekretariatsorganisation provas.

I den nya samarbetsorganisationen utgör kulturområdet en integrerad del av det nordiska samarbetet. Den betydelse ett aktivt samarbete inom kultursektorn har för förutsättningarna att överhuvudtaget bygga ut samarbetet mellan de nordiska länderna på alla områden bör därför ges stor vikt. Detta innebär att kultursamarbetet bör ses i vidsträckt bemärkelse när verksamheten inom ramen för den nya samarbetsorganisationen utformas.

Samarbetsorganisationen ger nya möjligheter att beakta kultursamarbetet även på områden som inte tidigare har varit representerade i kulturbudgeten eller i sekretariatsorganisationen på kulturområdet. I detta arbete, såväl på de nuvarande områdena som inom nya sektorer, bör stort avseende fästas vid den koordinerande roll sekretariatsorganisationen enligt utskottet bör ha, för gemensamma nordiska verksamheter. Kulturutskottet anser därför att samarbetsministrarna, i nära samarbete med kultur- och undervisningsministrarna, inom ramen för den nya organisationen bör utforma den praktiska verksamheten utgående från en sådan helhetssyn. Vid sidan av de traditionella samarbetsområdena inom kultursektorn, utbildningsområdet, forskningsområdet och det allmänkulturella området bör de kulturella aspekterna i framtiden även beaktas bl.a. på områden som regionalpolitik och turism, och vidare bör forskningssamarbetet ses som en helhet.

Kulturutskottet vill i detta betydelsefulla utvecklingsskede starkt understryka att det nordiska samarbetet som helhet bör få ett aktivt stöd av de nordiska ländernas regeringar för att samarbetet med stöd av den nya organisationen, och utgående från Helsingforsavtalets och det nordiska kulturavtalets stadganden, skall uppnå den vitalisering och effektivisering på alla samarbetsområden som även Nordiska ministerrådet har efterlyst i anslutning till beredningen av organisationsreformen.

Utskottet anser att Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) i samband med övergången till den nya organisationen bör genomföra en analys av arbetet inom kultursektorn för att närmare visa på vilka områden direkta fördelar kan uppnås genom samarbete. En sådan analys skulle utgöra ett värdefullt underlag för beslut om prioriteringar inom den kommande verksamheten. Dessutom anser utskottet att ministerrådet närmare bör utreda hur man på nationellt plan kan stimulera nationella institutioner att i högre grad beakta nordiska frågor i sin verksamhet och att särskilt stöda olika nordiska samarbetsprojekt. Ett aktivt engagemang i nordiska frågor av nationella organ är en förutsättning för att samarbetet skall utvecklas och ge så goda resultat som möjligt, och framför allt för att medborgarna i de nordiska länderna skall bli delaktiga av de resultat som uppnås.

Handlingsplan för kultursamarbetet

Kulturutskottet anser att en särskild handlingsplan för utvecklingen av det nordiska kultursamarbetet bör utarbetas och föreläggas Nordiska rådet i form av ett ministerrådsförslag.

Arbetet på en sådan handlingsplan bör inledas så fort som möjligt, och förslag läggas fram inom ett år, i god tid före Nordiska rådets session 1987. Arbetet bör ges en inriktning som resulterar i *en handlingsplan med förslag till konkreta åtgärder för att utveckla kultursamarbetet och ett program för finansieringen av dessa förslag. Samtidigt bör ministerrådet årligen i budgeten reservera motsvarande anslag för att verkställa handlingsplanen*. Utskottet anser att handlingsplanen bör genomföras under en tid av fem år. En i enlighet med ovanstående principer uppgjort handlingsplan skulle enligt utskottet ge möjligheter till en kraftig förstärkning av det nordiska kultursamarbetet på de traditionella samarbetetsområdena, och skapa utrymme för en aktivering av verksamheten på nya områden.

Bland de traditionella samarbetsområdena önskar utskottet särskilt att man beaktar stödordningarna och institutionerna på det allmänskulturella området, och att man ytterligare förbättrar förutsättningarna för folkrörelsesamarbetet och för folkkulturen som helhet. Alla åtgärder som på detta sätt bidrar till att ge de nordiska ländernas konstnärer, författare och musiker möjligheter att nå ut till en nordisk publik stärker samtidigt den nordiska kulturgemenskapen och ger länderna en god grund att stå på även i det internationella kulturutbytet.

Vidare bör forskningsarbetet få en framträdande plats i handlingsplanen. Den principiellt positiva inställningen till forskningsarbetet, som bl.a. finns uttalad i motiveringarna till den ekonomiska handlingsplanen (*B 59/e*), bör komma till konkret uttryck genom att Nordiska forskningspolitiska rådet snabbt byggs upp och större anslag avsätts för kurser och stipendier för forskare. Utskottet anser även att universiteten och forskningsinstitutionerna i de nordiska länderna, inom befintliga ramar,

bör stöda utvecklingen av det nordiska forskningssamarbetet genom att i högre grad prioritera anslag för nordisk verksamhet.

På utbildningsområdet ställer framför allt den snabba tekniska utvecklingen nya krav på skolorna och undervisningen. Utgående från den nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet bör samarbetet på utbildningsområdet ytterligare fördjupas.

Möjligheterna att utnyttja informationsteknologin såväl inom utbildningen som på andra samhällsområden bör ges stor uppmärksamhet i handlingsplanen, och särskild vikt fästas vid att forsknings- och utvecklingsarbetet i Norden på detta område kan upprätthållas på hög nivå. Bland de nya samarbetsområdena ser utskottet vidare en förstärkning av mediasamarbetet som en synnerligen viktig uppgift. Denna förstärkning av samarbetet bör ske såväl i fråga om teknik som programproduktion och –distribution.

Utskottet önskar närmare diskutera uppläggningsen av arbetet med en handlingsplan på kulturområdet med ministerrådet och är även för sin del berett att under arbetets gång bidra med förslag till en ytterligare konkretisering av planen.

Som en del av den allmänna handlingsplanen på kulturområdet bör ministerrådet samtidigt genomföra projekt som innebär en *komplettering av den ekonomiska handlingsplanen* med åtgärder inom kultursektorn. Utskottet har såväl i sitt yttrande över ministerrådsförslaget om en handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning (*B 59/e*) som i sitt betänkande över ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet (*C 1/1985*) tagit ställning till hur en sådan komplettering av handlingsplanen bör genomföras, och till tidtabellen för ett sådant arbete.

Frågan om sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn kommer även att behandlas i utskottet under hösten 1985 i anslutning till beredningen av utskottets yttrande över ett medlemsförslag på detta område (*A 704/s*). Utskottet kommer i detta sammanhang att anlägga närmare synpunkter på hur det nordiska samarbetet på detta område kunde utvecklas.

Kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden

En utredning om utvecklingen av kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden (*NU 1984:11*) genomgår för närvarande remissbehandling. Nordiska rådet har uttalat att behandlingen av utredningen om utvecklingen av kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden bör föras vidare så att ministerrådet kan lägga fram förslag till 34:e sessionen 1986 (*yttrande nr 3/1985, pkt. 5*). Utskottet anser att det med tanke på den nordiska gemenskapen är synnerligen viktigt att utbytet med Grönland intensifieras. Utskottet understryker även att det här är frågan om en ny verksamhet och att åtgärder för att utveckla förbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden därför bör finansieras med tillskott av nya medel till budgeten.

2. Nordiska ministerrådets budget för 1987

Utskottet har inledningsvis i denna promemoria uttalat att de nordiska ländernas regeringar bör visa en aktiv vilja att vidareutveckla samarbetet mellan länderna. Den politiska viljan att utveckla samarbetet kommer framför allt till uttryck i ministerrådets budgetförslag. Utskottet anser att förslaget särskilt bör beakta den centrala betydelse kultursamarbetet har för det nordiska samarbetet som helhet.

Utöver de områden som är täckta av rekommendationer, och som utskottet prioriterar, har utskottet i sitt betänkande över ministerrådsförslaget om nordiskt kultursamarbete under 1980-talet (*B 37/k*) slagit fast följande konkreta mål för det nordiska kultursamarbetet, *ökat lärar- och elevutbyte, ökat samarbete mellan folkrörelserna och ökat samarbete på forskningsområdet*. Utskottet anser att man i uppläggningsen av budgetförslaget bör utgå från dessa av utskottet gjorda prioriteringar. Utskottet håller även fast vid sin uppfattning att reallivväxten i den nordiska budgeten bör vara större än i nationella budgetar med hänsyn till de fördelar som länderna kan uppnå genom samarbete.

Vidare anser utskottet att den nya gemensamma budgeten bör få en utformning som även beaktar strukturen i det nordiska kulturavtalet. För att kulturutskottet, som inom Nordiska rådet har det övergripande ansvaret för forskningssamarbetet, skall kunna få en bättre helhetsbild av detta samarbete bör alla forskningsanslag enligt utskottet hänföras till ett särskilt kapitel i budgeten. Vid sidan av det allmänskulturella samarbetet bör även utbildningsområdet, som i den nya sekretariatsorganisationen inte har någon självständig ställning, i budgeten ses som ett särskilt samarbetsområde.

Slutligen vill utskottet som en allmän utgångspunkt för budgetarbetet framhålla att finansieringen av ett kommande TV-samarbete bör genomföras utan att verksamheten på andra områden försvagas.

2.1. Utbildningsområdet

Förbättrad språkförståelse

Vid senaste session meddelade ministerrådet att arbetet med *handlingsprogrammet för förbättrad språkförståelse i Norden* har framskridit planmässigt och att den väsentliga delen av programmet har genomförts eller är under bearbetning. Ministerrådet angav inte ekonomiska eller tidsmässiga ramar för den resterande delen av programmet men försäkrade att programmet kommer att realiseras snarast möjligt. Utskottet utgår från att detta innebär att tillräckliga anslag för vidareföring av arbetet kommer att avsättas i budgeten för 1987. Vidare anser utskottet att man på detta samarbetsområde i framtiden ytterligare bör förbättra möjligheterna att studera grannspråk inom lärarutbildningen.

I sitt betänkande över ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet (*C 1/1985*) fäste utskottet uppmärksamhet vid de försämrade

möjligheterna att studera grannspråk vid universiteten i Norden. Utskottet har erfarit att det finns risk för att situationen ytterligare kan komma att försvåras och förutsätter att ministerrådet snabbt ingriper för att *studiemöjligheterna i nordiska språk på universitetsnivå* tryggas. Vid sidan av den utredning av frågan som ministerrådet har för avsikt att genomföra bör åtgärder redan nu vidtas för att förbättra situationen på kort sikt.

Kursverksamhet på utbildningsområdet

I budgeten för 1986 har medel inte anvisats för sex kurser som tidigare har ordnats på utbildningsområdet. Vid behandlingen av budgeten för nämnda år noterade utskottet frågan och förutsatte att det i framtiden upptas tillräckliga anslag för nya *kurser på utbildningsområdet* då sådana kurser fyller ett viktigt nordiskt utbildningsbehov. I detta sammanhang anser utskottet att man bör överväga att disponera anslaget för kursverksamhet på utbildningsområdet på ett mera flexibelt sätt utan en på förhand fastslagen stark bindning till bestämda utbildningsområden. De nordiska forskarkurserna kan utgöra en bra modell för en sådan verksamhet på utbildningsområdet.

Kulturinstitution i Västnorge

Nordiska rådet rekommenderade år 1979 ministerrådet att utreda möjligheterna att upprätta en *nordisk kulturinstitution i Västnorge (rek nr 21/1979)*. Rekommendationen bygger på en donation av en egendom i området. Utskottet har erfarit att den arbetsgrupp som har utrett frågan föreslår att ett nordiskt institut för hemslöjd grundas. Utskottet anser, med hänvisning till att rekommendationen avgavs redan år 1979, att beslut om en eventuell användning av egendomen bör fattas så fort som möjligt, och avser återkomma till frågan efter att utskottet har haft möjligheter att närmare diskutera den utredning som har gjorts.

Nordisk journalistkursus

Som resultat av den evaluering som har genomförts av verksamheten vid *Nordisk journalistkursus* har en viss omläggning och utvidgning av kursverksamheten föreslagits. Utskottet har noterat att frågan om journalistkurserna har diskuterats inom ministerrådet och att även styrelsen för Nordisk journalistkursus har lagt fram alternativa förslag till ny verksamhet.

I ett betänkande om Nordiska rådets framtida informations- och publikationsverksamhet har en arbetsgrupp inom rådets informationskommitté betonat den betydelse journalistkursus har för att öka förståelsen för och kännedomen om nordiskt samarbete bland journalister.

Kulturutskottet anser att förändringar av kursverksamheten bör kunna genomföras även med beaktande av de synpunkter informationskommitténs arbetsgrupp har anfört. Verksamheten kunde t.ex. bedrivas i form av

korta kurser och seminarier för journalister från de nordiska länderna. Vidare anser utskottet att man i den grundläggande journalistutbildningen på nationellt plan bör ge nordiskt stoff och nordiska aspekter större utrymme.

Lärary- och elevutbytet i Norden

Kulturutskottet kommer att arrangera ett seminarium om lärary- och elevutbytet i Norden i Ålesund den 21–23 oktober 1985.

Utskottet utgår från att seminariet kommer att resultera i nya konkreta initiativ som syftar till ett *ökat lärary- och elevutbyte mellan de nordiska länderna*. Utskottet återkommer till frågan efter det att seminariet i Ålesund har avhållits men vill redan nu betona att budgeten för 1987 bör utformas så att den ger en beredskap att inleda ny verksamhet på detta av utskottet prioriterade område.

2.2. Forskningssamarbetet

Utskottet konstaterar att budgeten för 1986, trots en förhöjning av anslaget till *Nordiska forskningspolitiska rådet*, fick en utformning som inte ger FPR möjligheter att uppnå den förutsatta aktivitetsnivån under 1986. Enligt ministerrådets ursprungliga planer skulle det första uppbyggnadsskedet avslutas 1986. Uppbyggnaden av FPR bör därför föras vidare under 1987 och nya medel tillföras budgeten för detta ändamål.

Utskottet har noterat FPR's förslag att omorganisera de samarbetsorgan som har fondslänkande uppgifter. Enligt förslaget kunde ökad flexibilitet uppnås genom att anslagen till organ som koordinerar eller initierar samarbete inom avgränsade områden, och som ofta utdelar stöd till forskningsändamål efter ansökan, skulle samlas på ett moment i budgeten, från vilket skulle ges tidsbegränsade anslag för att initiera projekt på nya områden. Samtidigt skulle, enligt FPR's förslag, beslut fattas om tidsbegränsning av anslagen till vissa av de nuvarande samarbetsorganen inom denna grupp. Utskottet anser att det finns goda skäl för en sådan omorganisering av verksamheten och föreslår att ministerrådet överväger denna nya modell för finansieringen av forskningssamarbetet. Då förslaget berör många institutioner på forskningsområdet och även kan innebära en omprioritering av det nuvarande forskningssamarbete bör utskottet i god tid få information om eventuella nya åtgärder på detta område.

Utskottet förutsätter att FPR, i god tid före nästa verksamhetsperiod, som inleds år 1987, utarbetar ett nytt förslag till program som innehåller en tidsplan och den av utskottet efterlysta prioriteringen av uppgifterna och att programmet föreläggs Nordiska rådet för yttrande.

Utskottet har tidigare noterat FPR's initiativ att låta utreda möjligheterna till *nordiskt samarbete inom forskningen på bioteknologins område*. Utskottet konstaterar att en utredning om nordiskt samarbete inom forskning och forskarutbildning på bioteknikens område nu föreligger och att

utredningen innehåller en rad konkreta förslag till en förstärkning av samarbetet på detta område. Utredningen visar att det är helt nödvändigt med ett aktivt samarbete på området om biotekniken i Norden skall kunna föras upp på en hög internationell nivå. Utskottet anser därför att samarbetet på detta område bör intensifieras. Utskottet har även tidigare uttalat att de etiska frågor forskningen på området kan komma att beröra bör kartläggas, och att en sådan utredning är nödvändig som underlag för ett vidare samarbete inom bioteknologin.

2.3. *Det allmänkulturella området*

Samarbetet mellan folkrörelserna

Ett ökat *samarbete mellan folkrörelserna* är ett viktigt mål för det nordiska kultursamarbetet. I budgeterna för 1985 och 1986 har de ekonomiska förutsättningarna för det nordiska folkrörelsesamarbetet även stärkts. Utskottet anser det vara särskilt angeläget att det *lokala och regionala ungdomssamarbetet* ytterligare kan byggas ut i budgeten för 1987.

Regionalt kultursamarbete

Utskottet anser att man vid sidan av ungdomssamarbetet även i andra stödordningar på kulturområdet i större utsträckning bör beakta behovet av *insatser på regional nivå*. Detta har utskottet uttalat bl.a. i sitt betänkande över det i utskottet nyligen slutbehandlade medlemsförslaget om upprättandet av en fond till stöd för samisk, färöisk och grönländsk litteratur (*A 697/k*), och i anslutning till arbetet med *rek. nr 8/1982* om stöd till regionalt kultursamarbete i Norden. Kulturutskottet kommer under 1986 att hålla ett möte i Nord-Norge för att få en närmare inblick i aktuella frågor inom det samiska kulturlivet.

NORDFOLK

Utskottet vill i arbetet med budgeten för 1987 även fästa uppmärksamhet vid behovet av anslag för *kursverksamheten för folkbibliotekarier* (NORDFOLK). Denna kursverksamhet har evaluerats och utvärderingen visar på positiva resultat av verksamheten.

Nordiskt konstcentrum

Kulturutskottet konstaterar med tillfredsställelse att budgeten för 1986 innebär att uppbyggnaden av *Nordiskt konstcentrum* kan föras vidare. Den av utskottet föreslagna tilläggsförhöjningen av anslaget till konstcentret beaktades emellertid endast delvis av ministerrådet när budgeten slutligt fastställdes. Detta innebär att det fortfarande är osäkert om konstcentret redan under 1986 kan inleda en verksamhet med nordiskt utställningsutbyte i enlighet med *rek. nr 22/1984*. Utskottet förutsätter emellertid att planeringen av denna verksamhet förs vidare och att tillräckliga anslag för ändamålet avsätts i budgeten för 1987.

Utskottet har noterat det stora intresset för *gästateljéer* i Norden och finner det önskvärt att denna verksamhet fortsatt kan byggas ut.

Barn och kultur

Utskottet har tidigare uttalat tillfredsställelse över det arbete som har etablerats på området *barn och kultur*. Ministerrådet har även i sin senaste berättelse över det nordiska samarbetet (C 1/1985) utförligt redogjort för aktuella projekt inom denna verksamhet. Verksamheten finansieras för närvarande över ministerrådets dispositionsmedel. I budgeten för innevarande år har 500.000 DKK avsatts för ändamålet. Utskottet fäster stort avseende vid att arbetet på detta område kan föras vidare och intensifieras, och anser att det samarbete som har etablerats bör bli permanent. I detta syfte bör ministerrådet i budgeten för 1987 på fast post inta anslag för samarbetsområdet barn och kultur.

Nordisk bokmarknad

Enligt vad utskottet har erfarit kommer i anslutning till arbetet med *rek. nr 5/1980* om *gemensam nordisk bokmarknad* förslag om förbättrad distribution av nordiska böcker att behandlas av ministerrådet under hösten 1985 och därefter att föreläggas kulturutskottet. Utskottet utgår från att det redan under 1986 bör finnas ekonomiska förutsättningar för att inleda verksamhet på detta område och att ministerrådet i budgeten för 1987 beaktar behovet av anslag för detta ändamål.

Utskottet uttalar tillfredsställelse över det arbete som har utförts för att informera om nordisk litteratur genom utgivningen av broschyren "Läs något nordiskt".

Nordiska rådets litteratur- och musikpris

Utskottet anser att prissummorna för *Nordiska rådets litteratur- och musikpris* bör höjas väsentligt. I dagens läge utgör själva prisen endast ca en fjärdedel av de totala kostnaderna för verksamheten, och de nominella prisbeloppen har varit oförändrade sedan 1977. Utskottets inställning till nya nordiska priser är däremot avvisande och framfördes även i utskottets yttrande över budgetförslaget för 1986 (C 2/1985). Till frågan om en eventuell ändring av musikstödets utformning i framtiden återkommer utskottet närmare i sitt betänkande över medlemsförslaget A 703/k om alternativa former för stöd till den nordiska tonkonsten.

Kultursatsningar utanför Norden

Utskottet konstaterar att ministerrådet har fattat beslut om fortsatt planläggning av en nordisk kultursatsning, *Scandinavia Today, i Japan* under 1987 eller 1988 inom en ekonomisk ram på 9 miljoner DKK. Utskottet kommer att diskutera detta projekt under hösten 1985 och framlägger då eventuella närmare synpunkter på uppläggnings av kampanjen. Ut-

skottets uppfattning är att finansieringen av själva projektet bör ske genom tillskott av nya medel till budgeten.

Utskottet har vid behandlingen av den ekonomiska handlingsplanen (B 59/e), även understrukit att man vid genomföringen av kampanjer på turistområdet bör beakta möjligheterna att satsa på nordiska kulturevenemang.

Utskottet har tidigare uttalat tillfredsställelse över att ministerrådet har tagit fasta på det intresse som finns i utlandet för nordiska kulturevenemang genom att aktivt arbeta för gemensamma kulturprojekt. Detta arbete har efterhand fått karaktären av kontinuerlig verksamhet och utskottet anser därför att ministerrådet bör överväga möjligheterna att på fast post i budgeten inta anslag för planeringen av kulturkampanjer i utlandet.

2.4. *Nordiska kulturfonden och ministerrådets dispositionsanslag*

En förhöjning av anslaget till kulturfonden kan i framtiden bli aktuell som ett resultat av arbetet med den av utskottet föreslagna handlingsplanen på kulturområdet, i detta skede föreslår utskottet att anslaget åtminstone kompenseras för beräknade prisökningar. Vidare anser utskottet att ett anslag i budgeten bör reserveras till kulturministrarnas disposition. Utskottet fäster uppmärksamhet vid att behovet av dispositionsmedel i budgetförslaget för 1986 beräknades till 17 miljoner DKK medan endast ca 9 miljoner DKK beviljades av ministerrådet. Utskottet anser att anslaget borde föras upp på en nivå som skulle ge möjligheter att ur en mera realistisk utgångspunkt inleda nya projekt på kulturområdet, utgående från Nordiska rådets rekommendationer och efter överläggningar mellan kulturutskottet och Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna).

3. **Rekommendationer**

Till diskussion med ministerrådet önskar utskottet uppta rekommendationerna på medieområdet,

20/1971 Utbyggt TV-samarbete mellan Sverige och Finland

15/1973 Ökat nordiskt TV-samarbete

4/1980 Samarbete på videogramområdet

3/1982 Ökat radio- och TV-samarbete i Norden

13/1983 Videogram med nordiska TV-program och filmer

14/1983 Erfarenhetsutbyte om konsekvenserna av en ökad videogramdistribution

21/1984 Reklamen i de elektroniska massmedierna.

Nordiska rådet har tidigare uttalat att utvecklingen inom den elektroniska masskommunikationen borde ges större uppmärksamhet i det nordiska samarbetet och att ett handlingsprogram för detta samarbete borde uppgöras. Ett sådant program skulle utgöra underlag för ett närmare samarbete

på medieområdet och stärka de nordiska ländernas beredskap i en ny mediesituation.

Det har emellertid inte visat sig vara möjligt för ministerrådet att utarbeta ett sådant sammanhållet handlingsprogram. Arbetet på området har dock förts vidare av ministerrådets arbetsgrupp för kultur- och massmedier. Utskottet utgår från att ministerrådet i nästa meddelande över rekommendationerna på området utförligt redogör för det åtgärdsprogram arbetsgruppen har gjort upp. I övrigt anser utskottet, med hänvisning till det förslag om en handlingsplan på kulturområdet som utskottet har lagt fram i denna promemoria, att samarbetet på medieområdet bör föras vidare utgående från de målsättningar som kommer att ställas upp i handlingsplanen.

Utskottet tar upp frågan om *nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit* utgående från den situation som råder vid tidpunkten för mötet mellan utskottet och ministerrådet.

Utskottet konstaterar att Sveriges radio nyligen har inlett sändningar av utlandsprogram över en ny mellanvågssändare. Enligt vad utskottet har erfärut har de nordiska radiobolagen erbjudits möjligheter att bidra med program för denna verksamhet. Som en möjlighet har nämnts nordisk turistinformation t. ex. i anslutning till de turistsatsningar som föreslås i den ekonomiska handlingsplanen. Utskottet ser positivt på detta initiativ och hoppas att de nordiska radiobolagen skall visa ett aktivt intresse för att delta i verksamheten.

4. Andra samarbetsfrågor

Nordisk arbetsmarknad för lärare

Utskottet har tidigare uttalat att arbetet för att utvidga *den gemensamma nordiska arbetsmarknaden för lärare* bör påskyndas. Arbetet har emellertid fortfarande inte resulterat i nya förslag från ministerrådet. Med hänsyn till att detta arbete berör en stor yrkesgrupp i Norden anser utskottet att förslag bör läggas fram utan ytterligare dröjsmål. Om det visar sig att förutsättningarna för att snabbt utvidga den nordiska arbetsmarknaden för lärare är olika i länderna anser utskottet att arbetsmarknaden även bör kunna utbyggas stegvis, så att avtal först ingås mellan några av länderna och att de övriga länderna ges möjligheter att senare ansluta sig till ett sådant avtal.

Nordisk samverkan i internationella organ

För närvarande behandlas i utskottet ett medlemsförslag om nordiskt samarbete i internationella sammanhang (*A 711/e*). I sitt yttrande över detta medlemsförslag kommer utskottet att anlägga synpunkter särskilt beträffande kultursamarbetet utanför Norden och de nordiska ländernas samarbete inom internationella organisationer på kulturområdet och vid internationella konferenser och möten.

Utskottet finner det värdefullt att ministerrådet i sin berättelse över det nordiska samarbetet ger information om nordisk samverkan i internationella organ. I senaste berättelse gavs emellertid inte några närmare uppgifter om det samarbete de nordiska länderna bedriver utanför Norden på kulturområdet. Utskottet anser att nästa berättelse till denna del bör byggas ut och att sådan information i framtiden bör ges kontinuerligt.

Informationen om det nordiska samarbetet

Utskottet konstaterar att frågan om en förbättrad samordning av informationen om det officiella nordiska samarbetet har behandlats av den tidigare nämnda arbetsgruppen inom rådets informationskommitté. Utskottet vill särskilt fästa uppmärksamhet vid behovet av information till skolorna om nordiskt samarbete och anser att videofilmer, i enlighet med arbetsgruppens förslag, så fort som möjligt bör produceras. Informationen till skolorna förutsätter även en aktiv medverkan av ministerrådet.

Videon som informationsmedium bör även uppmärksammas i anslutning till Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets utlandsinformation, så att program om Norden och det nordiska samarbetet finns tillgängliga på främmande språk.

BILAGA 4

Kommunikationsutskottets betänkande över C 1, Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

1. Inledning

Till Nordiska rådets kommunikationsutskott har av Nordiska rådets presidium hänvisats Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1/1986). Kommunikationsutskottet har behandlat de avsnitt av berättelsen som berör utskottets verksamhetsområden vid sitt möte den 30–31 januari 1986.

Under oktober månad 1985 mottog utskottet utkast till berättelsens kapitel "Transport, kommunikation och trafiksäkerhet". Vid möte mellan utskottet och Nordiska ministerrådet – trafik- och trafiksäkerhetsministrarna – den 12 november 1985 diskuterades utkastet samt övrig nordisk verksamhet på området i överensstämmelse med artikel 11 i det nordiska transportavtalet.

Kommunikationsutskottet uppskattar att det inför det regelbundna mötet med trafikministrarna i november redan i flera år har fått det utkast till ministerrådsberättelsen som då föreligger och som beskriver de trafikala aspekterna av verksamheten. Utskottet finner det värdefullt att regelbundet möta Nordiska ministerrådet för överläggningar om angelägna samarbetsfrågor, och utgår ifrån att man också i framtiden får det ovannämnda utkastet före det traditionella novembermötet med ministerrådet.

Enligt de riktlinjer som ministerrådet fastlade redan för 1985 års session skall C 1:an så långt som möjligt renodlas till en årsberättelse, avseende dels förfluten tid, dels sådan verksamhet som beslutas eller lagts fast på grundval av följande års budget. Budgetförslaget (C 2) skall vara ett mera samlat planeringsdokument. Detta skall dock inte hindra att planer för framtiden behandlas i C 1:an, så länge dessa inte är kontroversiella eller beroende av finansiering som inte är slutligt säkrad.

Utskottet har i denna förbindelse noterat att C 1 enligt vad som anmäls i kapitel I, upptar åtgärder och initiativ som redan genomförts eller beslutats, medan planerna för framtiden behandlas huvudsakligen i C 2, där också budgetfrågor presenteras.

Utskottet noterar att ministerrådet har framlagt ett förslag om ökat

radio- och TV-samarbete via satellit samt ett reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik. Båda innehåller en rad aspekter och förslag inom kommunikationsutskottets ansvarsområde.

Kommunikationsutskottet konstaterar att kapitlen på utskottets sektor i allmänhet är välformulerade. Speciellt bra är översikten över NÄT:s projekt. Utskottet konstaterar dock att projektverksamheten inom NTR och på turistområdet inte är lika överskådlig. Utskottet noterar med tillfredsställelse att berättelsen nu innehåller en rapportering av det arbete som utförts inom Nordiska vägtekniska förbundet. Däremot fattas i berättelsen en redovisning av det meteorologiska samarbetet, vilket utskottet efterlyste även i fjolårets yttrande över berättelsen.

2. Yttrande nr 2/1985 om Nordiska ministerrådets berättelse (C 1 1985) rörande kommunikationsutskottets område

I yttrandets 1:a punkt hemställdes att ministerrådet skulle se över transportöverenskommelsen i syfte att få fram helhetsrapportering om samarbetet inom transportområdet och dess finansiering. Detta betonades också i ordförandens inlägg under sessionen. Bakgrunden till utskottets önskan var bl.a. att utvecklingen varit mycket snabb, speciellt på data- och telekommunikationsområdet, och att samarbetet under avtalen pågått i 12 år. Vidare framställde utskottet en önskan om att få en helhetsöversyn över samarbetsområdets finansiering, inklusive finansiering på nationell budget.

Ministerrådet upprepar nu sin kommentar till yttrande nr 5/1984 om koordinerad rapportering på transport- och kommunikationsområdet, där ministerrådet håller med utskottet, men enligt ministerrådets uppfattning är en ändring av transportöverenskommelsen inte nödvändig. I enlighet med detta rapporteras verksamheten hos Nordtel, Nordpost och Nordiska vägtekniska förbundet i årets berättelse.

I yttrandets 2:a punkt hemställdes att ministerrådet skulle prioritera projekt som handlar om datakommunikation och modern telekommunikation.

Av ministerrådets kommentarer till denna punkt framgår att ministerrådet håller med utskottet om att prioritera projekt på dessa områden. Det påpekas att NÄT har börjat utreda möjligheterna att använda ny teknologi inom transportområdet.

I yttrandets 3:e punkt om att ytterligare intensifiera arbetet för att öka trafiksäkerheten i Norden och särskilt beakta den negativa inverkan som narkotikan och vissa läkemedel har på trafiksäkerheten. kommenterar ministerrådet inte direkt utan hänvisar till det avsnitt i berättelsen där trafiksäkerhetsarbetet behandlas. Utskottet anser att det skulle ha varit på sin plats att direkt kommentera denna yttrandepunkt.

I yttrandets 4:e punkt hemställdes att de nordiska ländernas regeringar skulle genomföra en effektiv uppföljning av slutförda utredningar.

Ministerrådet håller med utskottet om detta och anger att en generell värdering av de resultat som presenterades av NORDKOLT-projektet har genomförts under 1985. Vidare har NÄT beslutat att en sådan värdering av ett eller flera projekt skall genomföras varje år.

I yttrandets 5:e punkt hemställdes att ministerrådet skulle verka för att nordisk ungdom får möjlighet att resa inom Norden så billigt att den motiveras att välja Norden som sitt resmål.

Ministerrådet anger att under ungdomsåret 1985 genomfördes på försök en särskild nordisk ungdomsbiljett på de nordiska järnvägarna. Av diverse skäl har erfarenheterna inte varit särskilt positiva, men ministerrådet är berett att medverka till att Norden blir ett attraktivt resmål för ungdomar. Ministerrådet poängterar att eventuella särordningar måste kunna försvaras driftsmässigt.

Vid utskottets möte med ministerrådet – trafik- och trafiksäkerhetsministrarna i november 1985 samt vid mötet mellan presidiet och statsministrarna i december 1985 togs frågan om fortsättningen av dessa ungdomsresor upp. Vid båda mötestillfällena gav ministrarna ett positivt svar, vilket utskottet noterar med tillfredsställelse.

Vid diskussionerna mellan utskottet och ministerrådet påpekade utskottet att förutom dålig marknadsföring av ungdomsresorna kunde en orsak vara ländernas storlek, eftersom man inrikes skulle betala halvt pris. Utskottet hemställde att ministerrådet skulle överväga en ändring av detta krav, eventuellt med förbehållet att det bara utställs ett kort per person och år. Utskottet upprepar här sin hemställan.

Kommunikationsutskottet anser det viktigt att den nordiska ungdomen får möjlighet att resa billigt inom Norden och därmed stärka den nordiska gemenskapen. Detta mål kan uppnås bl.a. genom att de nordiska järnvägarna fortsätter med att sälja särskilda ungdomsbiljetter till priser som motiverar ungdomen att välja Norden som sitt resmål.

Vidare anser utskottet att man borde sträva efter en särskild ordning beträffande resor till och från Färöarna, Island och Grönland. Detta betonas också i en skrivelse från Föreningen Norden i Island till bl.a. den isländska kommunikationsministern.

Utskottet anser att en bättre marknadsföring av ungdomsresorna under försöksåret 1985 kunde ha bidragit till ett bättre resultat. Att de eventuellt fortsatta nordiska ungdomsresorna får en effektiv marknadsföring är enligt utskottets uppfattning av största betydelse.

Ytterligare hänvisas till de diskussioner som fördes vid mötet med ministerrådet om nordisk harmonisering av åldersgränsen barn/vuxen i den offentliga kollektivtrafiken. Utskottet anser att en rapportering av denna fråga skulle ha behandlats i berättelsen. Eftersom den inte behandlas här, förväntas en rapportering i nästa års berättelse.

I yttrandets 6:e punkt hemställdes att ministerrådet skulle vidta åtgärder för att öka turistnäringens utvecklingsmöjligheter i Norden och därmed särskilt beakta behovet av överensstämmelse mellan marknadsföring och den miljö och de rekreativmöjligheter som turister möter.

Enligt berättelsen har man på nordiskt plan bl.a. utfört projektet "Turistutveckling på lokal/regional nivå", som har resulterat i en handbok, främst avsedd för turismplanerare. Likaså kan ställas stora förväntningar på den marknadsföringskampanj i Västtyskland som skall sträcka sig över åren 1986–1988.

Inom det samarbete som bedrivs under ministerrådet på miljösektorn verkar en arbetsgrupp för friluftsliv i Norden. Här förbereds bl.a. ett projekt om växelverkan mellan friluftsliv och turism. Man har föreslagit att i valda pilotområden i Norden göra försök med målinriktad vägledning för ökad förståelse för den hänsyn som måste tas till miljön.

Frågan om samspelet mellan turism och miljö har alltid varit central i utskottets behandling av turismen. Det anses därför att man även i framtiden borde lägga stor vikt vid detta.

3. Transport och kommunikation Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor (NÄT)

3.1. NÄT:s verksamhet under 1985

I februari 1985 höll NÄT en expertkonferens, vars syfte var att introducera nya projektidéer. Kommunikationsutskottet sekreterare representerade utskottet vid konferensen.

Vid konferensen var det centrala temat datateknologin och dess användning inom kommunikationssektorn. Detta återspeglas redan i NÄT:s verksamhet under 1985 samt i NÄT:s framtidsplaner. Mot bakgrund av utskottets intensiva diskussioner under 1985 om datateknologin noteras med tillfredsställelse att den moderna teknologin nu har fått en central plats i NÄT:s verksamhet. Utskottet noterar att utvecklingen samt tillämpningen inom området sker i ett mycket högt tempo, inte minst inom transport- och kommunikationssektorn, vilket bör beaktas i det nordiska samarbetet.

NÄT har redan igångsatt projektet "Telekommunikation och ADB till effektivisering av transporter". Projektets ändamål är att kartlägga den existerande kunskapen och utvecklingstendenser inom området, som sedan skall utgöra grunden för andra konkreta projekt. Kommunikationsutskottet anser detta kartläggningsarbete viktigt och att den grund som här skapas kan verka inspirerande för att starta andra viktiga projekt.

Även om den nya teknologin nu blir alltmer central i NÄT:s verksamhet, arbetas det vidare med "traditionella" projekt på vägområdet. Bland dessa märks projektet om "Minskade skadeverkningar av salt för väghållningsändamål". Utskottet vill betona att tillräckliga medel även i framtiden bör anvisas för projekt på vägområdet.

3.2. Öresundsförbindelserna

I detta avsnitt rapporteras att det danska och svenska ämbetsmannautskottet om Öresundsförbindelserna rekommenderar en fyrfilig vägförbindelse mellan Köpenhamn och Malmö samt en enkelspårig järnvägstunnel mellan Helsingør och Helsingborg. Kostnaderna beräknas till 4,1 miljarder DKK respektive 2,8 miljarder DKK i prisläget januari 1984.

I berättelsen kommenteras vidare att grundvalen för en överenskommelse om Öresundsförbindelserna för närvarande saknas, eftersom det inte föreligger något beslut om förbindelsen över Stora Bält. Vid mötet med ministerrådet i november 1985 fick utskottet den informationen, att Folketinget i Danmark snart skall besluta i frågan.

Kommunikationsutskottet noterar med tillfredsställelse att beslut snart kan fattas i Öresundsfrågan.

3.3. Samarbetsorgan

Nordisk kommitté för transportforskning (NKTF) har till uppgift att samordna transportforskningen i Norden genom konferenser, utbildningsverksamhet, mindre forskningsuppgifter och publikationsverksamhet. NKTF bistår NÄT i dess verksamhet och finansieras för det mesta över ministerrådets allmänna budget.

Under året har NKTF arrangerat 3 konferenser och publicerat 4 rapporter i sin fasta rapportserie.

NORDTRANS-utbildningskurser har arrangerats av NKTF. Nästa kurs planeras i augusti/september 1986 i Danmark.

Kommunikationsutskottet har i sina betänkanden satt stort värde på kommitténs verksamhet och har vid flera tillfällen föreslagit att man borde överväga att ge NKTF en självständigare status. Utskottet konstaterar att ministerrådet fortfarande inte noterat detta och förväntar sig en kommentar i nästa års berättelse.

3.4. Projektverksamheten

Under 1985 slutfördes fyra projekt och sex andra fortsätter under 1986.

Åtminstone två nya projekt beräknas påbörjas under 1986. Dessa är projekten om "Minskade skadeverkningar av salt för väghållningsändamål" och "Nordiskt väderradarnät".

3.5. Flygsäkerhet, sjösäkerhet och säkerhet i järnvägstrafiken

I överensstämmelse med tidigare praxis finns i berättelsen redogjort för samarbetet för ökad säkerhet i flyg-, sjö- och järnvägstrafiken.

Dessa inlägg är intressanta och har tillkommit på utskottets initiativ.

3.6. Övrigt

Vid sitt möte med ministerrådet – trafik- och trafiksäkerhetsministrarna – i november tog utskottet upp frågan om flygförbindelserna på sträckan

Trondheim-Östersund-Sundsvall-Vasa, där vissa problem med koncessionerna beträffande inrikespassagerare i Sverige ännu återstår att lösa. Utskottet efterlyser närmare information på denna punkt.

4. Trafiksäkerhet

4.1. Nordisk trafiksäkerhetsråd

Nordisk trafiksäkerhetsråd (NTR) är kontakt-, samordnings- och planläggningsorgan för trafiksäkerhetsarbetet i Norden. Dess uppgift är att verka för ensartad vägtrafiklagstiftning, stimulera och samordna forskningen, informera om trafiksäkerhetsfrågor och utarbeta förslag till regeringarna om åtgärder för ökad trafiksäkerhet. NTR bistås i sitt arbete av tre permanenta samarbetsorgan, dvs Nordiska kommittén för vägtrafiklagstiftning (NKV), Nordiska kommittén för trafiksäkerhetsforskning (NKT) och Nordisk bilteknisk kommitté (NBK). NTR samarbetar också med NÄT.

Under 1985 arrangerade NTR i samarbete med Nordiska rådet ett seminarium "Nordiska trafiksäkerhetsdagar 1985 – trafiksäkerhet och åldrande". Utskottet ser mycket positivt på denna uppföljning av trafiksäkerhetsåret 83 och noterar att det – även om det inte framgår av ministerrådsberättelsen – i budgeten för 1987 finns förslag om en fortsättning av dessa trafiksäkerhetsdagar. Utskottet har tidigare föreslagit att anslag för planeringen av ifrågakvarande trafiksäkerhetsdagar reserveras redan i 1986 års budget.

Den insats som NTR nu har gjort i det internationella trafiksäkerhetsarbetet anser utskottet vara värdefull.

Kommunikationsutskottet understryker nu liksom tidigare betydelsen av att den nationella uppföljningen av genomförda undersökningar genomförs och att ministerrådets beslut effektueras.

Kommunikationsutskottet lägger stor vikt vid trafiksäkerhetsarbetet i Norden. Inom detta område har Norden genom tiderna i många hänseenden varit banbrytande. Trafiksäkerheten i de nordiska länderna har sedan början av 1970-talet haft en gynnsam utveckling, men på senare tid har utvecklingen gått bakåt i många hänseenden. Utskottet anser därför att trafiksäkerhetsarbetet måste intensifieras och tillräckliga medel ställas till trafiksäkerhetsarbetets förfogande. Utskottet anser att detta lämpligast kan åstadkommas genom en särskild handlingsplan i ministerrådets regi. Det understryks att ett dylikt samarbetsprogram måste ses som en komplettering och intensifiering av det nuvarande trafiksäkerhetsarbetet.

4.2. Projektverksamheten

NTR har publicerat fem rapporter under året och har till de nordiska regeringarna sänt rapporten "Trafiksignaler. Forslag til nordiske bestemmelser", som NTR rekommenderar regeringarna att överväga.

Projektverksamheten har varit omfattande och koncentrerats på tunga fordon, cyklar och motorcyklar. Den framtida projektverksamheten är också ambitiöst upplagd och fäster även i fortsättningen stor vikt vid tunga fordon.

5. NORDPOST

Det gällande avtalet med Nordiska Postföreningen är från 1980 och det organiserade samarbetet mellan de nordiska postverken räknar sina anor från mitten av 1800-talet. Föreningens högsta organ är NORDPOST-konferensen med deltagande av verkscheferna och deras närmaste medarbetare.

I Postföreningens verksamhet har den nya teknologin gjort sig gällande liksom på många andra områden. Således har prioritet givits åt utvecklandet av nya tjänster typ specialexpress-service (EMS) och elektronisk post. Möten och seminarier har även hållits kring temata som automatisering och mekanisering samt elektronisk postservice. Det är glädjande att kunna konstatera att den nya teknologin ges en centralare roll i Postföreningens verksamhet.

6. NORDTEL

Det fast organiserade telesamarbetet bedrivs inom de nordiska telekonferenserna – NORDTEL –, i vilka generaldirektörerna för de fem nordiska teleförvaltningarna deltar, samt inom speciella ämnesorienterade kommittéer och arbetsgrupper som rapporterar till NORDTEL. Ändamålet med samarbetet är att förbättra och utveckla teletjänsterna inom Norden och mellan de nordiska länderna och övriga länder. Samarbetet syftar även till att samordna de nordiska ländernas inställning till frågor som behandlas i internationella organisationer. Det noteras att NORDTELS verksamhet starkt karaktäriseras av den nya teknologin. Kommunikationsutskottet följer noggrant den utveckling som sker inom telematiken och utbyggnaden av det nordiska datanätet.

Utskottet ser mycket positivt på den verksamhet som NORDTEL bedriver när det gäller nya teletjänster, t.ex. datex, personsökare, teletex, telefax och datapak, liksom den fortsatta utbyggnaden av det automatiska mobiltelefonsystemet, som i många hänseenden är unikt i världen och ett bra exempel på vad nordiskt samarbete kan åstadkomma.

7. Nordisk Vegteknisk Forbund

Nordisk Vegteknisk Forbunds (NVT) syfte är att genom samarbete mellan väg- och trafiktekniker inom Norden främja utvecklingen inom väg-, vägtrafik- och vägtransportområdet.

Utskottet finner att förbundets rapportering är knapp och ser fram emot en mer omfattande rapportering nästa år.

8. Turism

8.1. Nordiska ministerrådets turistutskott (NMT) och Nordiska turistrådet (NT)

Nordiska ministerrådet/trafikministrarna fastställde 1978 ett program för nordiskt samarbete på turistområdet. I överensstämmelse med turistprogrammet tillsattes sedan NMT, som har till uppgift bl.a. att styra och koordinera regeringsorganens samarbete i turistfrågor. Verksamheten sker i nära samarbete med NT, som är ett samarbetsorgan för de nationella turistorganisationerna i Norden. NT har till syfte att utreda och utveckla resetraffiken och turismen till och mellan de nordiska länderna.

8.2. Turistutskottets verksamhet

Enligt berättelsen har turistutskottet i sin verksamhet under det gångna året lagt den största tyngden på arbetet med samordning av synpunkter inför arbetet i OECD:s turistkommitté samt förberedelser för marknads-kampanjen i Västtyskland.

Marknadskampanjen är en del av den nordiska handlingsplanen om ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Enligt handlingsplanen skall projektet finansieras till hälften med nationella medel. På det gemensamma mötet mellan NT och NMT under hösten klargjordes att näringslivets medverkan är säkrad åtminstone i Finland, Norge och Sverige. Det danska turistrådet skall stå för Danmarks del av de nationella medlen. Från dansk sida försäkrade man dock att detta inte skulle få negativa verkningar på själva satsningen.

I ministerrådsberättelsen framkommer att: "Tilsviðare deltar inte Island i kampanjen, eftersom man ej har kunnat acceptera kampanjens huvudtema – "Der Skandinavische Sommer 1986–1988". Från Islands sida föreslås att ordet "Skandinavische" utbyts mot "Nordische". Kommunikationsutskottet ser fram mot en snabb lösning av problemet, så att hela Norden kan delta i kampanjen.

Vidare vill utskottet påminna om sin tidigare ståndpunkt att även Benelux-länderna borde inkluderas i kampanjen och ber ministerrådet beakta detta i ett senare skede.

8.3. Projektverksamheten

Projektverksamheten är ganska ambitiös. Medel har beviljats till 10 projekt, där huvudtyngden ligger på marknadskampanjen i Västtyskland. Av de mera intressanta projekten kan nämnas "Resehandbok för ungdom" och "Ikke-reisende", vars avsikt är att ta fram material som belyser vilka det är som inte reser på semester och varför.

8.4. Övrigt

Kommunikationsutskottet noterar med tillfredsställelse turistutskottets arbete även på regional och internationell nivå. Utskottet är av samma åsikt som turistutskottet, att det regionala samarbetet kan leda till en ytterligare samordning av olika nordiska satsningar på central och regional nivå.

9. Nordisk handlingsplan på datateknologiområdet

I januari 1985 beslöt Nordiska rådets presidium att utskottet skulle få teknik- och datateknologifrågor inom sitt verksamhetsområde. Vidare beslöt Nordiska rådet på sin 33:e session i Reykjavík i mars 1985 att utskottets namn med hänsyn till de nya områdena och utskottets stadigt ökande verksamhet på data- och telekommunikationsområdena skulle ändras från trafikutskottet till kommunikationsutskottet.

Denna ändring innebär att kommunikationsutskottet har den koordinerande rollen när det gäller den nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet.

Handlingsplanen delas i tre huvudsakliga block. Dessa är:

- Industriell forskning och utveckling
- Utbildning och grundläggande forskning
- Övriga prioriterade områden

Rapporteringen av datahandlingsplanen i berättelsen sker huvudsakligen i de enskilda fackkapitlen eller med hänvisning till ministerrådets meddelande med anledning av *rekommendation nr 2/1984* angående handlingsplan på datateknologiområdet.

Detta rapporteringssätt innebär att det vid genomgång av C 1 blir svårt att få en helhetsbild av den verksamhet som under året har ägnats åt frågor inom ramen för handlingsplanen. Kommunikationsutskottet föreslår därför att datahandlingsplanen i nästa års berättelse rapporteras på liknande sätt som handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning rapporteras i årets berättelse. (Jfr. kapitel III i berättelsen).

Under året har omkring 22 milj. NOK fördelats till handlingsplanens olika ändamål. Tyngdpunkten har legat på industriell forskning och utveckling, där Nordiska Industrifonden har gett finansiellt stöd till ett tiotal projekt. Ett annat viktigt område har varit ADB-baserade hjälpmedel för handikappade, där mer än tio konkreta projekt nu bedrivs i regi av Nordiska nämnden för handikappfrågor.

Enligt datahandlingsplanen skall samarbetet kring lagstiftningen på datateknologiområdet intensifieras. Kommunikationsutskottet noterar att detta arbete redan har påbörjats. Utskottet anser att man i Norden måste prioritera harmoniseringen av de nordiska lagarna på området så att lagstiftningen inte hindrar samarbetet på datateknologiområdet eller näringslivets användande av denna teknologi.

Kommunikationsutskottet uppskattar det arbete som styrgruppen för datateknologi inom kulturområdet (DAKU-gruppen) har utfört under året. Utskottet anser att den kulturella och pedagogiska sidan av datateknologin har stor betydelse. Detsamma gäller utbildningen. Det har visat sig att det i Norden råder brist på välutbildat folk inom dataområdet. Utbildningen i datatekniska ämnen borde därför prioriteras högt. Här borde man även ta hänsyn till de regionalpolitiska aspekterna i datautbildningen.

Insatserna för industriell forskning och utveckling har inriktats på fyra områden:

- mikroelektronik
- programvara
- produktionsteknologi
- särskilda tillämpningar

Nordisk industrifond tar hand om administrationen medan NORD-FORSK och industrifonden i samarbete med en planläggningsgrupp utarbetar projektförslagen.

Som tidigare har konstaterats i detta betänkande är datateknologin omvälvande på praktiskt taget alla områden i det moderna samhället. Detta gäller inte minst näringslivet. Utvecklingen och tillämpningen är dessutom mycket snabb, vilket innebär att den industrialiserade världen satsar ganska mycket på forskning och utveckling.

Om Norden skall vara konkurrenskraftigt på det här området, måste vi också delta i denna FoU-verksamhet. De nordiska länderna var för sig är i vissa fall för små för att på egen hand satsa på utvecklingen av ny avancerad teknik, som kräver omfattande investeringar och hög teknologisk kompetens. Gemensamt kan de däremot nå längre än enbart genom initiativ på rent nationell basis. Därför är det nordiska samarbetet på datateknologiområdet så oerhört viktigt.

Kommunikationsutskottet anser att allt det arbete som startats inom området är viktigt. Om Norden vill behålla sin position, måste datateknologins alla sidor prioriteras i ännu högre grad än vad som sker i dag.

10. Nordisk handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning

I sitt yttrande över ministerrådsförslaget (*B 59/e*) om handlingsplanen noterar kommunikationsutskottet med tillfredsställelse att en stor del av förslaget handlar om åtgärder som berör utskottets verksamhetsområden. Där betonar utskottet också betydelsen av bra transporter och effektiva kommunikationer för uppbyggnad och effektivisering av industri och övrig näringsverksamhet samt för det moderna samhället och dess kulturella och ekonomiska tillväxt.

Enligt ministerrådsberättelsen har under 1986 beviljats 47,6 milj. NOK till handlingsplanen samt 503 milj. NOK som skall avsättas över de nationella budgetarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige till väg- och järnvägsinvesteringar.

De åtgärder som enligt handlingsplanen gäller utskottets verksamhetsområden finns inom områdena

- turism
- tele- och datakommunikationer
- väg- och järnvägsinvesteringar
- meteorologi

Beträffande turismen hänvisas till vad som redan sagts i detta betänkande.

Den första fasen av projektet "Ett nordiskt väderradarnät" påbörjades under 1985. Det är frågan om en utredningsfas, som väntas avslutas 1987. Kommunikationsutskottet vill påpeka att utvecklandet och därefter produktion av utrustning inte enbart kan ha industriella och sysselsättningsmässiga effekter. Om man blir framgångsrik, torde ett sådant system få stora effekter på trafiksäkerheten på land, till sjöss och i luften.

Kommunikationsutskottet följer med stort intresse det arbete som utförs för data- och telekommunikationerna. NORDTEL:s arbete då det gäller bredbandsnät och optofibertechnik noteras med tillfredsställelse.

Handlingsplanens väg- och järnvägsinvesteringar är fortfarande i utrednings- och planeringsfasen och kommenteras därför inte ytterligare.

Slutligen vill kommunikationsutskottet upprepa sin åsikt att denna handlingsplan inte får bli en engångsföreteelse utan en rullande plan som sträcker sig in i framtiden.

11. Kommunikationsutskottets förslag

Kommunikationsutskottets diskussioner har lett till nedanstående förslag till yttrande. Med hänvisning till vad som ovan anförts får utskottet därför föreslå:

- A. att rådet med anledning av de avsnitt i ministerrådets berättelse som kommunikationsutskottet behandlat antar följande yttrande:
1. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att också i fortsättningen prioritera den nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet.
 2. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att verka för planering och utformning av en nordisk handlingsplan för ökad trafiksäkerhet.
 3. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att ytterligare verka för att nordisk ungdom får möjlighet att resa inom Norden så billigt att ungdomen motiveras att välja Norden som sitt resmål.
 4. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att verka för att alla de nordiska länderna deltar i turistkampanjen i Västtyskland.

B. att rådet lägger kapitel XIII och kapitel XIV i ministerrådets berättelse till handlingarna.

Stockholm den 31 januari 1986

Bjarne Mørk Eidem (A)

Lahja Exner (s)

Guðrún Helgadóttir (Ab.) *Hanne Thanning Jacobsen (SF)*

Olof Jansson (ÅC)

Sakari Knuuttila (Sdp)

Wiggo Komstedt (m)

Margit Hansen-Krone (H)

Kaj Poulsen (S)

Peder Sønderby (V)

Marjatta Väänänen (K)

Olle Östrand (s)

Förman

BILAGA 5

Social- och miljöutskottets betänkande

över C 1, Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

1. Inledning

Till social- och miljöutskottet har av Nordiska rådets presidium hänvisats Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet 1985. Utskottet har anmodats yttra sig över följande avsnitt i berättelsen; kapitel I: Inledning (berörda delar), kapitel III: Den ekonomiska handlingsplanen, kapitel IX: Arbetsmarknad, kapitel X: Arbetsmiljö, kapitel XI: Socialpolitik och kapitel XII: Miljövård.

Utskottet har behandlat ministerrådets berättelse vid sitt möte i Stockholm den 30 januari 1986.

2. Redovisningen av de med anledning av Nordiska rådets tidigare yttranden vidtagna åtgärder

Utskottet noterar med tillfredsställelse att det i varje fall inom utskottets sakområden etablerats en praxis att ministerrådet ger en redogörelse för de av ministerrådet vidtagna åtgärderna med anledning av rådets yttrande. Om denna hemställan av en eller annan anledning ej kunnat beaktas har utskottet i tidigare yttranden hemställt ministerrådet om en redogörelse för orsaken till detta.

Utskottets synpunkter i sakfrågorna återfinns nedan under respektive avsnitt, liksom även ministerrådsberättelsens kommentar till respektive delar av Nordiska rådets yttrande 1984.

3. Inledning (kapitel I)

I inledningskapitlet presenteras korta sammanfattningar av fackkapitlen. Ministerrådets verksamhet på de enskilda samarbetsområdena redovisas i särskilda fackkapitel och kommenteras av utskottet i de följande avsnitten. Utskottet har noterat innehållsförteckningens uppställning, vilken är fördelaktig ur arbetsteknisk synvinkel. Liksom tidigare år förekommer en viss dubbelrapportering i berättelser och meddelanden. Viss dubbling

förekommer också mellan fackkapitlen, t ex mellan det juridiska avsnittet och social- och arbetsmarknadsavsnitten, något som har sin bakgrund i frågornas tvärfackliga karaktär. Utskottet är för sin del berett att medverka till att rapporteringen och dokumentationen inför Nordiska rådets sessioner förenklas och förbättras.

Materialet är liksom tidigare år mycket omfattande och tillställs utskottet så sent att det är förenat med problem att få en överblick över de insatser som det är aktuellt att ta ställning till. Utskottet efterlyste i sitt betänkande 1983 en modernare presentationsteknik, eventuellt tidigare presentation av ett mer översiktligt material och presentationen har enligt utskottets uppfattning i avsevärd utsträckning förbättrats. Utskottet hade också erinrat om trafikutskottets procedur enligt vilken ett utkast till ämbetsmannakommitténs för transportfrågor kapitel i berättelsen presenteras för utskottet redan i oktober. Även om detta måste göras med reservation för ministerrådets slutliga ställningstaganden, skulle ett motsvarande tillmötesgående från ämbetsmannakommittéerna ge utskottet möjlighet att orientera sig om de nya tankar och ämnesområden som avses att ingå i ministerrådsberättelsen. I ännu högre grad gäller detta projektplanering och andra tekniska frågor som inte behöver invänta politiska beslut.

Social- och miljöutskottets arbetsområde täcks numera av samarbetsprogram antagna av ministerrådet efter överläggningar med utskottet. Denna utveckling är till fördel även i samband med rapporteringen i C 1 och utskottet noterar, att allt fler nya frågor är av tvärfacklig karaktär och därför inte ryms inom ett av samarbetsprogrammen.

Denna tvärfackliga karaktär utmärker i synnerhet frågan om "Nordiskt medborgarskap", som togs upp i bilagan till utskottets betänkande över ministerrådets berättelse C 1/1983. Där i noterades bl a att trygghetskonventioner av den typ som finns i Norden ofta sluts för att komma till rätta med svårigheter som kan vara inbyggda i själva regelsystemet och som särskilt kan drabba personer som flyttar från ett land till ett annat. En flyttning mellan de nordiska länderna skall kunna ske under på förhand kända villkor samt under social och ekonomiskt tryggande förhållanden. Det arbete som utföres mot bakgrund av dessa önskemål borde sålunda syfta till att fylla de nordiska avtalen med ett reellt innehåll som blir till gagn för människorna i Norden. Detta måste på sikt, förutom information om de rättigheter som följer av avtalen, innebära modifikationer och anpassningar av nationella bestämmelser på ett stort antal områden. De nordiska medborgarna har rätt att ställa krav på att resultaten av det nordiska utredningsarbetet kommer till praktisk användning även på nationellt plan. Vid utskottets möte presenterades ett korrektur till en rapport med rubriken "Nordbors rättigheter i Norden" (NU 1985:6) med en kartläggning av vilka rättigheter som tillkommer nordiska medborgare vid bosättning eller vistelse i annat nordiskt land. På grundval av nationella

redogörelser har ministerrådet låtit göra en jämförelse. Jämförelsen har utan tvekan försvårats av att de nationella redogörelserna är av starkt varierande omfattning och uppställning, men man anser att man i alla fall åstadkommit en s k hinderkatalog, som skall påvisa eventuella brister i rättsställningshänseende. Utskottet har ej haft tillfälle bilda sig en samlad uppfattning om rapporten på denna grundval.

4. Den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning

I Kapitel III i berättelsen redovisas de åtgärder som vidtagits respektive planeras inom ramen för den ekonomiska handlingsplanen. De flesta åtgärderna inom social- och miljöutskottets ansvarsområde berör arbetsmarknaden och kommenteras därför under detta avsnitt. Vad gäller handlingsplanens ekonomiskt-politiska avsnitt vill utskottet erinra om de synpunkter som anfördes i utskottets yttrande över ministerrådsförslaget om handlingsplanen till sessionen 1985 (B 59/e). Utskottet efterlyste däri ett avsnitt om fördelningspolitik och underströk att de fördelningspolitiska aspekterna borde vägas in vid utformningen av den ekonomiska politiken. Utskottet finner ingenting i årets berättelse som antyder, att dessa synpunkter tagits ad notam. Likaså saknar utskottet konkreta uppgifter om vad ministerrådet vidtagit för att följa upp utskottets intentioner inom ramen för detta avsnitt av handlingsplanen.

Däremot noterar utskottet med tillfredsställelse att ett förslag till ordning med nordiska innovations- och marknadsföringslån för mindre och medelstora företag är under utredning inom Nordiska investeringsbanken. Utskottet har vid flera tillfällen betonat mindre och nyetablerade företags betydelse vid skapande av nya arbetsplatser. Vad gäller polarforskning (6.3.8) sägs i berättelsen att Nordisk forskningspolitisk råd behandlat frågan och att förslag till samarbetsprojekt väntas från de nationella polarforskningsinstituten. Utskottet noterade i sitt yttrande över ministerrådsförslaget att en god potential finns för samarbete både kommersiellt och vad gäller forskning om miljö, arktisk teknik och ekonomi. Det tilltänkta samarbetet borde enligt utskottets uppfattning inte ges en ensidig inriktning på utvinning av resurser (olja, gas, mineraler). Utskottet påpekade att de arktiska ekosystemen är mycket känsliga och hänvisade till rådets rekommendation nr 23/1983 angående besvarande av naturmiljön i de arktiska farvattnen.

Vidare påpekade utskottet, att inom miljöområdet torde finnas möjlighet till en lång rad projekt som både var arbetskraftsintensiva och skulle utgöra ett speciellt nordiskt bidrag i debatten om den globala miljösituationen vad gäller bättre hushållning med naturresurserna. Utskottet skulle gärna se, att sådana projekt inarbetades eller åtminstone kom att ingå i en rullande revision av planen. Detta gällde projekt om t ex avgasrening.

rökgasrening, föroreningskontroll, föroreningsbekämpning, lantbruk, skogsbruk, fiskerinäring, energi och skydd för biotoper. Norden borde utveckla en miljövänlig teknik som kan ge arbetstillfällen och dessutom exportmöjligheter på utomnordiska marknader. Även på kort sikt kunde sådana projekt visa sig medföra direkt ekonomisk nytta. Utskottet vill upprepa sitt påpekande att detta borde kunna utgöra en viktig del av den ekonomiska handlingsplanen i framtiden.

5. Arbetsmarknad

Avsnittet inleds i ett relativt optimistiskt tonläge, då det konstateras, att situationen på arbetsmarknaden fortsätter att utveckla sig i positiv riktning. I inledningskapitlet konstateras, att arbetslösheten minskat endast marginellt. Vad gäller arbetslöshetens struktur har tidigare observerade tendenser börjat slå igenom mer markant. Medan ungdomsarbetslösheten fallit, visar kvinnornas andel av arbetslösheten och särskilt av långtidsarbetslösheten tendens att stiga markant. För övriga svaga grupper dvs långtidsarbetslösa med sociala problem, handikappade och äldre finns inga tecken på väsentliga förbättringar av möjligheterna på arbetsmarknaden. Utskottet noterade i sitt yttrande över ministerrådsförslaget om ekonomisk handlingsplan 1985 oroande uppgifter om att man till trots av fallande arbetslöshet måste notera en avsevärd ökning av kvinnoarbetslösheten. Utskottet ansåg att den föreliggande planen inte tog hänsyn till detta problem. Medan en del av insatserna särskilt riktas till manliga arbetslösa, fanns det överhuvudtaget inget förslag till särskild insats mot kvinnoarbetslösheten. Utskottet ansåg att denna skevhet borde rättas till.

Utskottet finner det bekymmersamt att den lilla ökning av sysselsättningen som kunnat konstateras snarast accentuerar de strukturella problemen bland arbetsstyrkan. Det är inte minst ur social synvinkel mycket viktigt, att tendensen till en skiktning i olika kategorier som är olycklig motverkas. Det kan därför vara nödvändigt att prioritera de åtgärder som sätts in utifrån detta perspektiv. Utskottet instämmer i bedömningen att det till följd av de ekonomiska balansproblemen är mycket svårt att upprätthålla målet – full sysselsättning i de nordiska länderna – och vill erinra om att arbetsmarknadsministrarna i november 1984 instämde i utskottets formulering att återskapande eller återerövring av full sysselsättning var en mer adekvat beskrivning av målsättningen än att upprätthålla denna.

Utskottet noterar med intresse att det nu avslutade s k "kärnprojektet" om de arbetsmarknadspolitiska utmaningarna på 80-talet pekat på behovet av förnyelse av de arbetsmarknadspolitiska instrumenten (virkemidler) så att arbetsmarknadsförvaltningen kan fungera som en effektivare beredskap mot omställningseffekterna. Dessa effekter – både avsedda och icke avsedda – uppträder med så kort varsel att flexibiliteten i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna inte alltid räcker till. För att åstadkomma ökad

sysselsättning förutsätts enligt utskottet en ekonomisk tillväxt. Utskottet noterar, att ministerrådet är medvetet om att den ekonomiska politik som syftar till att begränsa tillväxten i offentliga sektorn slår igenom i sysselsättningen.

Detta understrykes av de slutsatser som ministerrådet drar av den ännu aktuellare studien Arbetslöshetens kostnader, som genomförts på uppdrag av finans- och arbetsmarknadsministrarna och nu avslutats med den tredje och sista delrapporten.

Bland de slutsatser som ministerrådet hittills kunnat dra av de nu avslutade projektet är bl a att sysselsättningspolitiken bör prioritera skapandet av arbetstillfällen i stället för ensidigt utbetalande av arbetslöshetsunderstöd och att flexibiliteten på arbetsmarknaden bör främjas, både yrkesmässigt och geografiskt. Vidare måste utbildningen vara anpassad till de förändrade strukturella behoven.

Arbetslösheten har flera orsaker och den måste bekämpas med olika medel på flera områden samtidigt, både den ekonomiska politiken, arbetsmarknadspolitiken, utbildnings- och forskningspolitiken. I ministerrådets vidare arbete med den ekonomiska handlingsplanen kommer resultaten av projektet Arbetslöshetens kostnader att vara av stor betydelse. Det gäller bl a de åtgärder som planeras, för att bekämpa arbetslöshet bland ungdom resp till förmån för långtidsarbetslösa. De insatser inom handlingsplanen som berör arbetsmarknaden utföres under projektrubriker som 1: samarbetsreformer mellan arbetsmarknadens parter, utbildningsmyndigheter och arbetsmarknadsmyndigheter, 2: nya vägar för att bekämpa ungdomsarbetslöshet, 3: åtgärder för långtidsarbetslösa 4: arbetstidsfrågor och 5: fackligt samarbete på företagsnivå i takt med den industriella integrationen. Ett utredningsprojekt förbereds om uppföljning av de problemställningar som presenterats i rapporten "Grå verksamhet" (NU 1983:7). Utskottet uttalade i sitt betänkande över ministerrådsförslaget 1985 sitt stöd för en enhetlig definition av begreppet "uthyrning av arbetskraft" och en så enhetlig tolkning som möjligt därav.

Utskottet vill uttala sitt stöd för dessa projekt men vill särskilt påpeka att den ovan refererade beskrivningen av arbetslöshetens strukturella fördelning ger vid handen, att man under punkt 2 ovan särskilt bör prioritera sysselsättningsinsatser för kvinnor (som också antyds i texten) samt insatser under punkt 3 (otraditionella sysselsättningsmöjligheter för långtidsarbetslösa).

Kommentarer till Nordiska rådets yttranden

I enlighet med utskottets önskemål kommenteras rådets tidigare yttranden över C 1 i berättelsen. Det kan noteras att ministerrådet här även tar upp rådets yttrande för två år sedan, att samarbetsinsatserna för att hindra de stora mänskliga, sociala och ekonomiska problem som ungdomsarbetslösheten innebär måste intensifieras, en punkt som man anser ha besvarat

med den redogörelse som ges. Utskottet anser dock, att det fortfarande finns stora olösta uppgifter på detta område.

Rådets yttrande 1985 punkt 1, att arbetsmarknadssamarbetet bör intensifieras bl a genom utökad användning av datateknik i arbetsförmedlingen och att förslaget om en nordisk databank för lediga platser bör tas upp till prövning besvaras med en redogörelse för ett projekt om EDB inom arbetsmarknadsorganen i Norden. Det framgår av utredningen att man kan åstadkomma en tekniskt enkel och relativt billig lösning genom att koppla terminaler mellan arbetsförmedlingskontor och centrala myndigheter i huvudstäderna. Mellan glesbefolkade områden rekommenderas en telexlösning. Utskottet noterar detta med tillfredsställelse och finner att man därigenom kommit åtminstone ett stycke på väg mot den ursprungliga tanken på en heltäckande databank för lediga platser i Norden.

Vad i övrigt gäller samarbetet mellan arbetsmarknadsmyndigheterna vill utskottet uttala i sin tillfredsställelse över att man under 1986 avser att införa gemensamma nordiska blanketter för platsanmälan och platsförmedling. Detta torde enligt ministerrådet medföra enhetligare handläggning av arbetssökande och arbetsgivare samt bättre statistik över den nordiska arbetsförmedlingen.

Nordiska överenskommelser på arbetsmarknadsområdet

Utskottet noterar med tillfredsställelse att den reviderade överenskommelsen om förmåner vid arbetslöshet (rek nr 14/1984) träder i kraft under 1986 och att arbetet igångsatts med riktlinjer för tillämpningen och informationsmaterial som skall föreligga färdigt vid ikraftträdandet. Det noteras likaledes med tillfredsställelse att ämbetsmannakommittén igångsatt en utredning om omvandling av Nordkalottens AMU-center till en egentlig nordisk institution som en uppföljning till överenskommelsen mellan Finland, Norge och Sverige om fortsatt verksamhet vid centret.

Ministerrådets samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet

Det reviderade samarbetsprogrammet, som utarbetats efter hörande av social- och miljöutskottet bl a vid ett gemensamt möte mellan utskottet och ministerrådet i november 1984, trädde i kraft den 15 juni 1985. Utöver de aktiviteter inom planen som kommenterats ovan (samarbete mellan arbetsmarknadsmyndigheterna inom ekonomiska handlingsplanen) noterar utskottet att man inom ämbetsmannakommittén avslutat ett projektprogram med en analys av efterfrågesidans arbetsmarknadspolitiska betydelse och verkningar. Detta inkluderar effekterna av företagsnedläggningar och de omställningsproblem dessa medför. Andra projekt har avsett sysselsättningsåtgärder för små och medelstora företag samt arbetsmarknadspolitikens roll vid etablering av nya företag. Utskottet hälsar detta med tillfredsställelse, då problemen vid nyetableringar särskilt togs upp av utskottet vid överläggningarna med arbetsmarknadsministrarna.

Utskottet hälsar med tillfredsställelse att ämbetsmannakommittén under 1985 tillsatt en kontaktgrupp för migrationsfrågor och att gruppen inlett sitt arbete med fyra prioriterade områden nämligen migrationsforskning, migrationsstatistik, tolk- och översättarfrågor samt jämställdhetsproblem i anslutning till arbetskraftens rörlighet över gränserna. Utskottet finner det väsentligt att gruppen upprätthåller kontakt med andra nordiska organ i tvärsektoriella frågor, som uppstår i anslutning till migration över gränserna, samt att det omtalade mötet med ministrar ansvariga för migrations- och invandrarfrågor blir början till en ordning med regelbundna ministermöten, som förutskickades i förra årets C 1.

Arbetsmarkadssamarbetet i framtiden

Beskrivningen under detta avsnitt ger vid handen att man börjar konkretisera de projektförslag som bifogades förslaget till samarbetsprogram som en projektkatalog. Härvidlag synes man prioritera "flaskhalsproblem" vad gäller arbetskraftens kvalifikationer, arbetsgivarnas kvalifikationskrav och ändringar i arbetsmarknadens struktur. Utskottet noterar med tillfredsställelse, att ministerrådet beslutat igångsätta en utvärdering (examination) av arbetsmarknadsutbildningen.

Utskottet vill slutligen understryka bedömningen i berättelsen att kopplingen mellan arbetsmarknadspolitik och ekonomisk politik aktualiserar en förnyad diskussion om nationella och internationella strategier (dvs utanför Norden) för full sysselsättning samt att man härvid särskilt tar upp åtgärder för att förebygga verkningarna av en eventuell konjunkturavmattning. Utskottet anser att en nordisk beredskap emot en utifrån kommande konjunkturedgång vore en stor vinning i det nordiska samarbetet.

6. Arbetsmiljö

Arbetsmiljökonvention

Inledningsvis kommenteras rådets yttrande över ministerrådets berättelse (C 1) förra året där rådet uppmanat ministerrådet att inleda arbete för en nordisk arbetsmiljökonvention.

Ministerrådet har tidigare tagit av stånd från idén om en arbetsmiljökonvention bl a med hänvisning till att arbetsmiljösamarbetet redan idag drivs på ett brett område med goda resultat och betonat att med hänsyn till nationella särförhållanden och ländernas suveränitet skulle en eventuell konvention utformas så allmänt att den inte skulle bidra till ett djupare samarbete. Vidare erinras om att synen på och sättet att reglera arbetsmiljöfrågor är olika mellan länderna. Detta blir särskilt tydligt om man utsträcker jämförelsen till att gälla hela arbetsmiljöpolitiken. Definitionen av arbetsmiljöbegreppet liksom t ex möjligheterna för parterna på arbetsmarknaden att inom olika delområden träffa avtal skiljer sig i stora delar mellan länderna.

Frågan om en eventuell arbetsmiljökonvention har behandlats vid ett konsultationsmöte mellan ministerrådet (arbetsmiljöministrarna) och parterna på arbetsmarknaden den 12 november 1985. Vid mötet förklarade parterna att man ansåg det ytterst tveksamt om en konvention skulle förbättra det redan nu väl fungerande samarbetet på området. Den 13 november hölls ett möte med representanter för social- och miljöutskottet, där ministrarna framhöll att de funnit det angeläget att, innan ett eventuellt beslut fattades om att inleda arbete med en arbetsmiljökonvention, närmare precisera vilken inriktning och ambitionsnivå som borde gälla för ett konventionsarbete. Ministrarna erinrade dock om att det nordiska samarbetsprogrammet på arbetsmiljöområdet från 1984 löpande skall värderas vad gäller målsättningar och prioriteringar. Programmets struktur, principer och målsättningar samt innehåll i övrigt skall enligt ministerrådets beslut värderas senast år 1987, och i det sammanhanget hade ministerrådet beslutat starta en utredning för att närmare belysa förutsättningarna för en eventuell konvention på arbetsmiljöområdet. Utredningen skall särskilt belysa vilken inriktning och ambitionsnivå som bör gälla för ett eventuellt konventionsarbete. Arbetet i utredningen kommer att läggas upp på ett sådant sätt att resultaten också kunde utgöra ett underlag för den kommande översynen av samarbetsprogrammet på arbetsmiljöområdet.

Utskottet finner mot bakgrund av de starka invändningar som finns mot en arbetsmiljökonvention att denna lösning kan accepteras i nuvarande skede. Den föreslagna utredningen där de skäl som utskottet anfört för en konvention bör redovisas och diskuteras, bör kunna ge ett underlag för att bedöma om det är meningsfullt att arbeta vidare i riktning mot en arbetsmiljökonvention. Om slutsatsen blir negativ kan sålunda det framtagna utredningsmaterialet ändå bli av värde genom att t ex visa på delområden där en harmonisering av de nordiska reglerna ter sig önskvärd och genomförbar. Utskottet vill kraftigt understryka att målsättningen att uppnå en arbetsmiljökonvention måste fasthållas under loppet av detta utredningsarbete och att utredningens resultat måste dryftas med utskottet innan beslut fattas huruvida man skall gå vidare med frågan om en arbetsmiljökonvention.

Samarbete på arbetslivs- och arbetsrättsområdet

Ministerrådet (ministrar med ansvar för arbetslivs- och arbetsrättsfrågor) har beslutat uppmana ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor och Nordiska arbetsmarknadsutskottet att inleda ett nordiskt samarbete på arbetslivs- och arbetsrättsområdet. De båda ämbetsmannakommittéerna har beslutat att bilda en särskild kontaktgrupp för uppgiften. Huvudansvaret för kontaktgruppen vilar på ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor. Den nya kontaktgruppen kommer bl a att behandla frågor som knyter an till arbetslivets demokratisering och konsekvenser av ny teknik. Samarbete kring dessa frågor har bl a tagits upp i Nordiska rådets rekommenda-

tion nr 2/1982 angående lagstiftningssamarbete på arbetsrättens område. Denna rekommendation behandlas av rådets juridiska utskott.

Som arbetslivsfrågor i vid mening nämns i berättelsen konsekvenser av ny teknologi, nya former för arbetsorganisation, arbetslivets demokratisering, arbetstidsfrågor m m. Utskottet noterar en viss försiktighet i sättet att angripa dessa nya frågor. Efter en hänvisning till uttalanden i handlingsplanen för datateknologi och ett yttrande av forskningspolitiska rådet erinras om att normbildningen på det arbetsrättsliga området sker på olika sätt i de enskilda länderna. En fråga som i ett land löses t ex genom lagstiftning löses i ett annat land genom kollektivavtal. Denna skillnad präglar hela avsnittet och kom också tydligt fram vid det möte som hölls i Mariehamn den 13 november 1985 mellan ministerrådet, Nordiska rådets juridiska utskott och representanter för social- och miljöutskottet. Resonemangen från detta möte fullföljs i berättelsen där det framhålls att med hänsyn till olikheterna i regleringen av de arbetsrättsliga förhållandena är det, enligt ministerrådets mening, inte lämpligt att sträva efter en harmonisering av den arbetsrättsliga lagstiftningen. Inom vissa begränsade områden kan emellertid en harmonisering vara lämplig. Trots de olikheter som gäller mellan länderna i fråga om reglering av de arbetsrättsliga förhållandena synes, enligt ministerrådets mening emellertid många av de problemställningar man har att hantera vara gemensamma.

När det gäller arbetslivsfrågorna konstateras att parterna på arbetsmarknaden engagerar sig i frågorna och söker reglera arbetslivsfrågorna i de teknik- och utvecklingsavtal (teknologiavtal) som slutits och satsar dessutom stora resurser på forskning kring arbetslivsfrågor. Ministerrådet framhåller i berättelsen att det är angeläget att redan vunna erfarenheter och kunskaper i frågor som rör arbetslivsförhållanden i vidare mening kan spridas mellan de nordiska länderna. Det är också viktigt att ett samarbete kan startas för att driva utvecklingen vidare inom de områden där länderna har gemensamma intressen.

Utskottet vill starkt understryka detta uttalanden och påpeka att arbetslivet är ett område där de nordiska länderna ligger mycket långt framme internationellt även om man har delvis olika traditioner. Ett vidgat erfarenhetsutbyte är därför särskilt värdefullt. Vad gäller de övergripande frågorna om harmonisering är utskottet medvetet om de problem som ligger i att parterna på arbetsmarknaden vid överläggningar med ministerrådet framhållit, att samarbetet inte får leda till begränsningar i möjligheterna till avtalsregleringar. Förslag om en harmonisering av den arbetsrättsliga lagstiftningen, annat än på begränsade områden, stöds därför inte av parterna. Från arbetsgivarhåll har också påpekats att man i samarbetet bör ta hänsyn till de olika förutsättningar som gäller nationellt, särskilt i fråga om formerna för medbestämmande. Även om det samarbete som kommer att utvecklas inom arbetslivsområdet måste ta hänsyn till dessa begränsningar, anser utskottet att det finns stora utvecklingsmöjligheter, inte minst i

samband med tillämpningen av ny teknik. Synpunkter i anslutning härtill framfördes i den Nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet 1984 där det framhölls att datasystem och program borde utvecklas i nära kontakt med de anställda och med beaktande av deras behov. En reell medverkan av de anställda var viktig inte bara som ett bidrag till ökad demokratisering och förbättring av arbetsmiljön, utan också för att utveckla system och organisatoriska lösningar som fungerar väl både administrativt och organisatoriskt.

Utskottet framhöll i sitt uttalande om ministerrådsförslaget till handlingsplan (*B 53/e*) att datautvecklingen inte fick ses som ett rent tekniskt spörsmål. Den måste också styras på sådant sätt att de mänskliga konsekvenserna blev positiva. Utskottet vill slutligen framhålla att den projektverksamhet som utförs inom delområdena psykosociala belastningar och arbetstidsfrågor (rekommendation nr 6/1977) lämpligen kan integreras under området arbetslivsfrågor. Aktuella och kommande utredningar som verkställs inom dessa fält kan ge ett mer konkret innehåll åt detta ännu något abstrakta samarbetsområde.

Samarbete på prioriterade områden

Liksom tidigare år ges i detta avsnitt en sammanfattande redogörelse för projektverksamheten. Utskottet har däri särskilt noterat de projekt som syftar till att finna de mest effektiva åtgärderna för att reducera antalet arbetsolyckor. Åtta forskningsinstitutioner samarbetar för att ta fram fakta och erfarenheter om effektiva åtgärder i arbetet med olycksfallsbekämpning. Resultaten av nationella delprojekt inom ett 10-tal olika branscher skall sammanställas för att utgöra grund för rekommendationer till myndigheter och praktiker i arbetsmiljöarbetet.

Till årsskiftet väntas en dokumentation över 60 kemiska ämnen i arbetsmiljön för att utgöra underlag för tillsynsmyndigheternas beslut om yrkeshygieniska gränsvärden för olika ämnen. Avsikten är att gemensamt utnyttja den sakkunskap och det dokumentationsunderlag som finns i varje land samt att undvika dubbelarbete. Bl a för att ge en översikt över de väsentligaste problemen vid användning av organiska lösningsmedel i arbetslivet samt att uppnå concensus om diagnoskriterier, effekter etc hölls i ministerrådets och WHO:s regi i juni månad 1985 ett internationellt seminarium. De hälsoeffekter av lösningsmedelsexposition som kunnat konstateras av nordiska forskare anses ha bekräftats vid seminariet av forskare från bl a USA och Italien.

Mot bakgrund av rådets rekommendation nr 18/1980 om arbetsmiljörisiker i samband med graviditet m m har ministerrådet fortsatt arbetat med att bl a söka finna metoder för löpande värdering av missfall. Projektet anses ha visat att en framtida koordinering av insatser för att utvärdera arbetsmiljöfaktorernas betydelse för fosterskador förutsätter att insatserna i de enskilda länderna kan organiseras fastare med en klar ansvarsfördelning mellan myndigheterna.

Ett nytt projekt avser de risker och sjukdomar som bakterier, virus och svampar orsakar i arbetsmiljön. Ett projekt för att harmonisera provtagning och analys av svampsporer har startats och en nordisk referenssamling av mögelsvampar i olika arbetsmiljöer planeras. Projektarbetet om fysiska arbetsbelastningar har fortsatt med utvärdering av olika observationsmetoder vid olika typer av arbeten. De nordiska länderna anses ligga långt framme vid en internationell jämförelse och ministerrådet överväger att 1987 hålla ett internationellt symposium för att ta fram en rapport om det aktuella kunskapsläget (state of the art).

Under rubriken "samordning av lagstiftning och föreskrifter" noterar utskottet med intresse att målsättningen med samarbetet på detta område är att harmonisera de föreskrifter som utarbetas i anslutning till arbetsmiljölagarna. Harmoniseringen anses viktig bl a med tanke på att ett högt prioriterat mål i det nordiska samarbetet är att undanröja handelshinder.

Utskottet instämmer gärna häri liksom i målsättningen för det arbete som bedrivs av arbetsgruppen för arbetsmiljötillsyn, dvs att harmonisera föreskrifter och spara resurser.

Kostnadsaspekterna har också tagits upp i samband med arbetar skyddsföreskrifter och andra arbetsmiljöåtgärder diskuterats. Resultaten av utredningar som gjorts har visat att kostnaderna för arbetsolyckor och yrkessjukdomar kan uppskattas till flera procent av bruttonationalprodukten i de nordiska länderna. Det är därför med tillfredsställelse utskottet noterar, att samarbetet för att belysa olika föreskrifters ekonomiska effekter fortsätter och förhoppningsvis kan ge lösningar på de metodproblem som är förenade med ekonomiska analyser av verkningarna av arbetarskyddsföreskrifter.

7. Socialpolitik

I det inledande avsnittet redogörs liksom tidigare år för det reviderade samarbetsprogrammet på social- och hälsovårdsområdet samt för de fasta institutionerna. Utskottet har ingen kommentar till redogörelsen och får vad gäller Nordiska hälsovårdshögskolan hänvisa till separat betänkande om ministerrådsförslag B 64/s angående utbyggnad av skolans verksamhet.

Som ministerrådets kommentarer till Nordiska rådets yttranden över förra årets C 1 hänvisas till yttrande p. 3 om en tvärsektorieell undersökning inom allergiområdet, som bl a berör hälsovårdsområdet. Utskottet vill påpeka att det kunde ha varit på sin plats att även omnämna yttrandets p. 7, att samarbetet för att kartlägga befolkningens kostvanor i Norden borde fullföljas genom projekt om friskvård, hälsokost m.m. Även om projektarbetet handhas av den nordiska arbetsgruppen för kost- och näringsspörsmål berör friskvården även den sociala sektorn och en viss kontakt bör därför hållas mellan ämbetsmannakommittéerna. Projektets tvärfackliga karaktär bör inte gå förlorad.

Samarbete på hälso- och sjukvårdens område

Samtidigt som utskottet vill beklaga att man ej sett det möjligt att hålla något social- och hälsovårdsministermöte under 1985 finner utskottet det tillfredsställande att cheferna för hälsovårdsmyndigheterna regelbundet håller möte med erfarenhetsutbyte och förberedande överläggningar om vissa frågor som är aktuella i socialpolitiska kommittén. Under året har man bl a tagit upp uppföljning av WHO:s strategi "hälsa för alla år 2000" samt planering inom hälso- och sjukvården och blodförsörjning. – Sistnämnda fråga aktualiserar problemet med screening av donatorblod, vilket fått en avgörande betydelse i samband med kampen mot AIDS, vars spridning även i Norden nått oroande proportioner. Utskottet har i samband med ett besök vid Roslagstulls sjukhus orienterats om situationen härvidlag och avser att återkomma till denna fråga.

Utskottet har noterat att frågan om en eventuell avgiftsfinansiering av verksamheten vid NIOM (Nordiska institutet för odontologisk materialprovning) övervägs inom Nordiska socialpolitiska kommittén. NIOM:s styrelse har fått i uppdrag att utreda förutsättningarna för en finansiering av institutets verksamhet genom nationella producent-/leverantörsavgifter, och utskottet emotser resultatet med intresse, även vad gäller de budgetmässiga konsekvenserna.

Utskottet har med intresse noterat att man inom ministerrådet inlett en förstudie vars syfte är att utarbeta ett konkret underlag för diskussioner med behöriga nationella instanser vad gäller samordning av resurser, inomnordisk arbetsförmedling etc. inom den högspecialiserade sjukvården. När förstudien är avslutad i februari 1986 hålls ett kontaktmöte om uppläggningsen av konkreta projekt vilket skall ske i nära samverkan med de nationella sjukvårdshuvudmännen. Denna typ av samarbete utgör ett exempel på områden där möjligheterna att göra stora besparingar nationellt anses vara stora. Uppläggningsen av detta arbete bör ses i relation till medlemsförslag A 712/s om nordiskt samarbete beträffande högspecialiserad sjukvård, som ännu ej slutbehandlats i utskottet.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att Nordiska läkemedelsnämnden i sitt arbete för att verka för harmonisering av lagstiftning och administrativ praxis på läkemedelsområdet i Norden utarbetat gemensamma nordiska riktlinjer för registreringsansökningar (samma ansökan skall kunna utgöra underlag för prövning i samtliga nordiska länder) samt förslag till nordiska riktlinjer för utredningsprotokoll (kontrollmyndigheternas utvärdering av ansökningar om registrering av läkemedel). Utskottet finner att detta kan vara ett steg i riktning mot en nordisk handlingsplan för läkemedelsregistrering i enlighet med rådets rekommendation nr 12/1984.

Samarbete på socialvårdens område

Utskottet noterar med tillfredsställelse att generaldirektörerna inom socialtjänsten numera möts årligen i likhet med medicinaldirektörerna. Detta

torde bidra till att ge samarbetet kontinuitet även under de år då det ej anses möjligt att hålla något ministermöte. Vid direktörmötet diskuterades bl a organisation och utvecklingstendenser inom socialtjänsten i länderna, internationellt samarbete, integrerad socialtjänst jämfört med specialiserad och ekonomiskt bistånd till kommunerna i de olika länderna.

Utskottet har med intresse tagit del av en delrapport "Gammal i Norden" som är en del av ett projektarbete om åtgärder inom service- och bostadssektorn för äldre. Det fortsatta arbetet skall avse lägenheternas fördelning, tillgången till gemensamhetslokaler, dagligvarubutiker, service inom social- och hälsovård etc. Syftet är att konkret redovisa hur boendemiljön bör utvecklas för att bättre passa de äldres behov.

Barn-, ungdoms- och familjepolitiskt samarbete

Utskottet har med intresse noterat rapporten "Barnevern i Norden" som utgör ett första steg i utredningsarbetet kring de nordiska ländernas varierande praxis vad gäller samhällets ingripanden i form av såväl stöd till familjer med problem som bruk av tvångsomhändertaganden av barn. Genom att undersöka vad som ligger till grund för dessa variationer avser man bygga upp ett kunskapsunderlag, som bör vara till stor hjälp nationellt när man överväger såväl stöd- som förebyggande insatser. Projektet om föräldraledighet i Norden syftar till att systematisera information om de politiska och samhälleliga förutsättningarna för rätten till föräldraledighet i samband med havandeskap, födsel samt vård av små barn. Härigenom kan man få ett bättre underlag för det fortsatta arbetet med att utforma dessa rättigheter. Bakgrunden utgörs av de variationer i fråga om rättigheternas utformning i de nordiska länderna, som i sin tur orsakas av skilda traditioner, varierande yrkesfrekvens hos kvinnor etc. Utskottet anser att resultatet av denna studie har en naturlig plats i arbetet med "Nordbors rättigheter i Norden" (Codex Nordicus) såsom ett exempel på sådana skiljaktigheter i de sociala rättigheterna som ofta gör det svårt för människor att byta uppehållsort mellan nordiska länder.

Samarbete på handikappområdet

Utskottet, som flera år i rad betonat nyttan av samarbete på handikappområdet och gett sitt stöd åt Nordiska nämnden för handikappfrågor, noterar med tillfredsställelse att utbyggnaden av det engelskspråkliga registret över nordiskt tillverkade handikapphjälpmedel fortsätter. Utskottet ser med särskild tillfredsställelse att detta kan främja export av handikapphjälpmedel från Norden. I berättelsen erinras om att ministerrådet i april 1984 antog en nordisk handlingsplan på datateknologiområdet. I ett särskilt avsnitt i handlingsplanen gavs Nordiska nämnden för handikappfrågor i uppdrag att från och med 1985 inleda ett arbete på att utveckla datorbaserade handikapphjälpmedel. Utskottet vill erinra om sina synpunkter i anslutning till förra årets berättelse, att handikappområdet är ett

område där datatekniken kan ge genomgripande positiva effekter för de minst lyckligt lottade i samhället. Troligen är det inom detta område som insatser kan göras för ett syfte som utskottet efterlyste i sitt betänkande 1981, nämligen när det gäller att ge handikappade möjligheter till arbete. Det finns exempel på att gravt handikappade med tillgång till avancerade datorbaserade hjälpmedel kunnat genomföra universitetsstudier. Utskottet noterar att ett arbete med att inventera hjälpmedelsbehov och -idéer för förståndshandikappade på nordisk basis inletts. Det kan ej uteslutas att datatekniken inom detta delområde kan visa sig särskilt betydelsefull. Samråd med samarbetsorgan inom kulturområdet torde erfordras när det gäller lämpliga insatser för förståndshandikappade, ett område där experiment bedrivits utom Norden. Utskottet ser därför med tillfredsställelse att en arbetskonferens hållits 1985 om de förståndshandikappades behov av hjälpmedel.

Utskottet noterar med intresse, att en förstudie igångsatts för att undersöka förutsättningarna för ett nordiskt hjälpmedelsinstitut inom handikappområdet. Motiven för ett fastare organiserat samarbete är både socialpolitiska, samhällsekonomiska, konsumentpolitiska och handelspolitiska.

Gemensam arbetsmarknad för medicinalpersonal

Utskottet har i anslutning till den överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om godkännande av vissa yrkesgrupper för verksamhet inom hälso- och sjukvården och veterinärväsendet som trädde i kraft i augusti 1983, noterat att man inom ramen för överenskommelsen bla diskuterat den nya svenska sjuksköterskeutbildningen. Utskottet vill framhålla, att överenskommelsen förutsätter att inget av de nordiska länderna i sin utbildning avlägsnar sig från den nivå och de normer som gäller i alla nordiska länder.

Forsknings- och utvecklingsarbete

Utskottet noterar med intresse att ministerrådet igångsätter utökad forskning kring välfärdsstaten och dess problem. Projektet har en inriktning på vissa problemställningar som gäller förhållandet mellan välfärdsstaten och ekonomin, nedskärningar och omläggningar inom välfärdsstaten etc. Finansieringsfrågor samt fördelningen mellan offentlig och privat verksamhet avses även bli belysta. Utskottet anordnar, delvis mot bakgrund av detta projekt ett seminarium i april 1986 för att sammanföra politiker och sakkunniga i Norden för att från icketraditionella utgångspunkter diskutera och klarlägga sina tankar om välfärden och de konsekvenser som aktuella tendenser i politik och samhälle kan få för denna.

Utskottet får slutligen uttala sin tillfredsställelse över, att medel inom handlingsplanen på dataområdet (tutöver handikappområdet) tilldelats det socialpolitiska området vad gäller kartläggning av datateknologianvändning inom social- och hälsovårdssektorn samt kunskapsbaserat expertstöd inom hälso- och sjukvården.

8. Miljövård

Miljövårdsavsnittet är kanske det avsnitt inom social- och miljöutskottets arbetsområde som uppvisar de flesta konkreta nyheterna. En väsentlig del härav kan tillskrivas att ministerrådet tagit hänsyn till synpunkter som social- och miljöutskottet framfört, både i sitt betänkande över förra årets ministerrådsberättelse C 1 och vid det gemensamma mötet mellan ministerrådet/miljöministrarna och utskottet den 12 november 1985. Avsnittet inleds sålunda med en hänvisning till punkterna 3 (allergifrågor) och 4 (blyfri bensin) i rådets yttrande över ministerrådets berättelse samt till det reviderade samarbetsprogrammet om miljövård 1983–87.

Globala miljö- och resursproblem

Utskottet underströk vid sitt möte med miljöministrarna vikten av samordning mellan miljö- och biståndsintressen och påpekade att detta nationellt ofta var ett problem, då biståndsfrågorna vanligen behandlades av utrikes- eller handelsdepartementen. Från utskottets sida ställdes även frågan om inte biståndsinsatser skulle bli mer miljövänliga om de koncentrerades till småskaliga projekt. En annan möjlighet vore export av miljöinriktade tjänster till u-länderna. Regeringarna skulle ta ställning till frågorna om miljöeffekter av bistånd när "Brundtlandkommissionens" rapport behandlades av FN:s generalförsamling 1987. Ministrarna uttalade sig på en fråga från utskottet positivt om ett reformförslag inom världsbanken att denna endast skulle stödja projekt som inte var till skada för miljön och urbefolkningarna.

Utskottet vill erinra om sitt uttalande i anslutning till förra årets ministerrådsberättelse att de nordiska länderna bör ge kraftfullt stöd åt kommissionens arbete. Utskottet ser fram emot de förslag kommissionen kommer att framlägga och uttalade förhoppningen att FN:s miljöprogram (UNEP) kommer att tilldelas adekvata resurser för att genomföra kommissionens förslag.

Luftförorening

Utskottet noterar med tillfredsställelse, att ministerrådet ger luftföroreningsområdet hög prioritet och strävar att bibehålla den internationellt ledande ställning de nordiska länderna har. Denna ledande position betecknas som en förutsättning för att de nordiska länderna skall kunna uppnå resultat på det politiska planet och därigenom uppnå en reduktion av samlade utsläppen i Europa. Vidare erinras om det nordiska samarbetet både på politiskt och tekniskt plan i arbetet med ECE-konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar och för att få till stånd det bindande protokoll som i juli 1985 undertecknades av 21 länder om 30% nedskärning av svavelutsläppen till 1993, jämfört med 1980 års nivå. Det arbete som nu igångsatts med ett avtal för att reducera kväveoxiderna i

Europa kommer också att kräva komplicerade förhandlingar, där det kan bli behov av en betydande insats. För att medverka till samordning av de nordiska ländernas aktiviteter och synpunkter i internationella organ tillsattes 1983 den s.k. luftgruppen under ämbetsmannakommittén som även handhar projektverksamheten på detta område. Bland projekten märks särskilt utveckling av mätningsteknik för kvävekomponenter i luften och för fotokemiska oxidanter (ozon) för användning i det europeiska luftövervakningsprogrammet EMEP. Vidare arbetas bl a med matematiska modeller över långväga luftföroreningar som skall kunna ge information om hur stor del av föroreningarna i ett land som kan hänföras till utsläpp i vart och ett av de övriga länderna.

Utskottet ser med tillfredsställelse på detta arbete som kan ge ökad genomslagskraft åt de nordiske ländernas ståndpunkt på internationell plan. Ett område där man samordnar nationella projektaktiviteter är insamling av existerande data om effekterna på granskogen i Centraleuropa.

Vid utskottets möte med miljöministrarna i november 1985 framhölls från utskottets sida att särskilt studier av försurningens effekter på lövskogen skulle ge starka argument för att förmå centraleuropeiska länder att minska utsläppen. Utskottet underströk också vikten av att arbeta vidare för att förmå Storbritannien att ansluta sig till "30%-klubben" samt av att man på forskningsplanet kunde ligga före den internationella opinionen och arbeta med högre ambitionsnivå. Forskningen borde också ta upp vidare problem, som samspelet mellan kväveoxid- och svaveldioxidföroreningar, liksom också mer djupgående studier av de hårdast försurade områdena samt effekter på grundvatten och lövskog.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att utvecklingen i Europa går mot blyfri bensin och skärpta krav på avgasrening. Vidare har utskottet noterat att Sveriges riksdag i december 1985 beslutat om vissa riktlinjer för införande av skärpta avgasreningskrav för personbilar motsvarande gällande federala krav i USA.

I november 1985 beslöt miljöministrarna att arbeta gemensamt för att genomföra intentionerna i deklARATIONEN den 5 juli som undertecknades av ministrar eller dessas representanter från Canada, Danmark, Finland, Liechtenstein, Norge, Sverige, Schweiz och Österrike. Detta skulle ske genom fortsatt expertsamarbete och strävan att utvidga detta internationella samarbete. Det nordiska samarbetet skulle avse informationsutbyte om avgasregler, reningsteknik etc samt att införande av blyfri bensin borde samordnas så långt möjligt vad gäller tidpunkter, tekniska föreskrifter etc. Utskottet uttalade vid sitt augustimöte 1985 sin tillfredsställelse över ovan nämnda deklARATION, varigenom regeringarna uttryckte enighet om krav på internationellt samarbete för att genomföra enhetliga regler om reduktion av bilavgaser. Utskottet uttalade särskilt sin tillfredsställelse över att Danmarks regering sett det möjligt att ansluta sig till deklARATIONEN samt över att övriga nordiska länder ställt sig bakom Danmark i denna viktiga miljöfråga.

Miljöeffekter vid energiproduktion

Utskottet behandlar ett ministerrådsförslag om samarbete på energiområdet i ett särskilt betänkande. I detta sammanhang vill utskottet erinra om Nordiska rådets rekommendation nr 17/1983 angående intensifierat nordiskt forskningssamarbete på energi- och miljöområdet. Inom ministerrådet har ett antal projekt inom samarbetsområdet börjat diskuteras vilket utskottet noterar med tillfredsställelse. Dock noterade rådets ekonomiska utskott för två år sedan att ministerrådet ansåg att ett seminarium givit slutsatsen att utarbetande av en energiförsörjningsmodell enligt rekommendation nr 17/1983 icke var relevant. Social- och miljöutskottet konstaterar att ministerrådet ej har för avsikt att vidta någon åtgärd i anledning av denna del av rekommendationen, utöver att ett seminarium om långtidsprognoser hållits.

Miljöforskning

Arbetet med faktasammanställningar, som tidigare avsett kvicksilver och jord- och skogsbrukets bidrag till försurning och kväveföroreningar, har fortsatt med cadmium och senare skall bli dioxiner tas upp.

Beslut har fattats om konkret forskningskoordinering innebärande att man gör en löpande förteckning över forskningsprojekt där de enskilda länderna har särskild kompetens. Utskottet anser att detta är ett självklart första steg till en vidare samordning av forskning, t ex i form av fördelning av delprojekt inom ett större projekt mellan länderna.

Miljöekonomi

Utskottet noterar med intresse att man under 1985 färdigställt en handbok om beräkning av miljökostnader i syfte att få till stånd harmonisering av sådana beräkningar i Norden och vill uttala förhoppningen att handboken kommer till användning och kommer att utgöra ett steg i riktning mot harmoniserade miljöbestämmelser i Norden.

Havs förorening

Utskottet noterar med tillfredsställelse att avsnittet om havsförorening i årets berättelse ges en mer konkret och aktiv utformning än tidigare år, något som torde ha sin bakgrund i överläggningarna mellan utskottet och miljöministrarna i november 1985. Utskottet uppmanade därvid de nordiska regeringarna att arbeta för att de konventioner som finns gavs ett konkret innehåll och avsedd tillämpning.

Den kontinuerliga nordiska insatsen inom dessa internationella konventioner måste stärkas. Från ministrarnas sida uttrycktes enighet att styrka samarbetet inom de existerande konventioner som alla innehöll förpliktande målsättningar. Det var ett arbete som försiggick i det tysta och var på väg att ge goda resultat, och Norden hade tagit en rad initiativ vad gällde dumpning av avfall, särskilt radioaktivt avfall.

Enligt berättelsen diskuterade ministerrådet i november genomföringen av de initiativ som tagits och konstaterade att de lett till en rad positiva resultat. Ministerrådet dryftade dessa frågor med utskottet och "fick utskottets stöd för prioriteringen av detta område". Utskottet har ingen erinran mot denna beskrivning, men vid mötet framhölls från utskottets sida att det som hittills gjorts var långt ifrån tillräckligt.

Förslaget inom Pariskonventionen om radioaktivt avfall borde sålunda ha lagts fram tidigare. Som situationen var satte de stora länderna Frankrike och Storbritannien villkoren för arbetet inom konventionen. Norden borde öka sina sekretariatsresurser för att som de stora länderna göra sig gällande internationellt. Från ministrarnas sida erkändes att Norden hade mycket att ta igen på detta område.

Buller

Utskottet vill uttala sitt stöd för miljöministrarnas beslut att hålla fast vid 80 dB(A) som en målsättning för bullergränsen för alla typer av fordon samt understryka ministrarnas uttalande i mars 1985 att problemet flygbuller är så omfattande att åtgärder erfordras framför allt kring de stora trafikflygplatserna i Norden. Utskottet vill också uttala sin tillfredsställelse över att utredningar genomförs i kontakt med luftfartsmyndigheter och flygbolag om möjligheten att utskifta nuvarande flygplanstyper mot bullersvagare flygplan.

Kontroll av kemiska ämnen och produkter

Utskottet vill uttala sin tillfredsställelse över att ministerrådet följt upp Nordiska rådets yttrande över förra årets C 1 genom att igångsätta en tvärfacklig undersökning om allergifrågor. Sålunda har överläggningar hållits mellan ämbetsmannakommittéerna inom miljö, socialpolitik, arbetsmiljö, konsumentfrågor och livsmedel för att förbereda en genomgång av vad dessa sektorer uppfattar som allergiproblem. Konkret tas i en första omgång upp allergiframkallande ämnen i sådana produkter som kommer i direkt beröring med huden, t ex kosmetika, tvål och shampo. Avsikten är att komma fram till en gemensam grundval för reglering av allergiframkallande ämnen.

Vad i övrigt gäller produktkontroll har man fortsatt harmoniseringsarbetet beträffande klassificering och märkning av kemiska ämnen för att undgå handelshinder mellan länderna. De nordiska industriförbunden, arbetsgivarföreningarna och kemiska industriföreningarna har under 1985 tagit upp frågan om ökad harmonisering av de nordiska reglerna på produktkontrollområdet. Ministerrådet uttalar att ämbetsmannakommittén i den grad det är sakligt, administrativt och praktiskt möjligt skall arbeta för att reglerna blir så enhetliga som möjligt och tillämpas på samma sätt.

Utskottet noterar detta med tillfredsställelse och erinrar om de synpunkter utskottet anförde i samband med antagandet av rekommendation

nr 24/1985 angående harmonisering av miljövårdslagstiftningen i Norden. Utskottet noterar vidare, att arbete pågår med ett förslag till avtal om utväxling av förtroliga/hemligstämplade upplysningar om ländernas kemiska produkter och ämnen i enlighet med en rekommendation utfärdad av OECD 1983. Saken diskuteras fn med arbetsmiljöorganen.

Naturskydd och friluftsliv

Det arbete som pågått några år om skydd av biotoper, dvs de naturliga omgivningarna för hotade djur och växter, har fortsatt och skall utvidgas med sikte på att utvälja ett antal representativa områden i Norden med gamla kulturlandskap. 1986 skall man i ett vidare sammanhang utreda intresseavvägningar och prioriteringar i samband med skyddsområden och skyddsobjekt.

Utskottet instämmer i ministerrådets bedömning angående vikten av att turister bibringas ökad förståelse för hänsynen till naturen, och detta torde också gälla de värden som bör skyddas i kulturlandskapet.

Miljödata

Inom det ramprogram 1983–1986 som är under arbete har under 1985 arbetats vidare på kodlistor/uppställningsregister för att underlätta kommunikationen mellan producenter och användare av data och en gemensam nordisk kodcentral har upprättats i anslutning till BIODATA vid Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm. Handboken om karakterisering av miljödata har givits ut i en ny och mer pedagogisk form på danska, finska och engelska. Utskottet ser detta arbete med tillfredsställelse och vill påpeka att data av detta slag bl a kan användas vid epidemiologiska undersökningar.

9. Utskottets förslag

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår social- och miljöutskottet

- A. att Nordiska rådet med anledning av de avsnitt av Nordiska ministerrådets berättelse som hänvisats till social- och miljöutskottet, Kapitel I: Inledning (i berörda delar), kapitel IX: Arbetsmarknad, kapitel X: Arbetsmiljö, kapitel XI: Socialpolitik och kapitel XII: Miljövård antar följande yttrande (ordningsföljden mellan punkterna innebär ingen prioritering):
1. Arbetsmarknadssamarbetet bör i högre grad inriktas på att förhindra en skiktning av arbetsmarknaden i de nordiska länderna. Åtgärder för att förbättra kvinnans ställning på arbetsmarknaden är särskilt viktiga.
 2. Utredningsarbetet inom arbetsmiljöområdet bör fortsatt inriktas på att få till stånd en nordisk arbetsmiljökonvention.

3. Samarbetet beträffande arbetslivsfrågor bör konkretiseras och inkludera t ex psykosociala arbetsmiljöfrågor.
 4. Arbetet med utredningen "Nordbors rättigheter i Norden" bör föras vidare med sikte på att göra uppgifterna mer heltäckande och jämförbara, t ex vad gäller de sociala rättigheterna.
 5. De nordiska resurserna för samarbete avseende havsföroreningar bör förstärkas.
 6. Rapporteringen i Ministerrådets berättelse i framtiden bör präglas av en mera konkret redovisning av projekt och resultat. I berättelsen nämnda rapporter bör finnas tillgängliga för hela utskottets bedömning.
- B. Att Nordiska rådet lägger dessa avsnitt av berättelsen till handlingarna.

Stockholm den 30 januari 1986

Svein Alsaker (Kr.F.)

Arne Andersson (m)

Margrete Auken (SF)

Jo Benkow (H)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Poul Henrik Houe (KF)

Elver Jonsson (fp)

Brit Jørgensen (A)

Riitta Järvisalo-Kanerva (Sdp)

Hannu Kemppainen (K)

Grethe Lundblad (s)

Helena Pesola (Kok)

Pétur Sigurðsson (Sj.)

Nordiska rådet

34:e sessionen

1986

København

Del 2

Redaktion: Redaktör Åke Edwall
Byråsekreterare Ingegerd Wahrgren

ISBN 91-38-09374-X

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1986

Innehållsöversikt**Del 1**

Inledning	5
Kallelse till sessionen	7
Medlemslista	9
Regeringsrepresentanter och valda medlemmar efter länder och partier	13
Saklista jämte förteckning över övriga i rådet anhängiga saker	25
Sakernas fördelning på utskott	41
Översikt över sessionen	52
Protokoll	55
Saker m. m.	389
Medlemsförslag (A-saker)	391
Ministerrådsförslag (B-saker)	772
Berättelser (C-saker) (t. o. m. C 1)	1014

Del 2

Berättelser (C-saker)	1505
Meddelanden (D-saker)	1508
Frågor (E-saker)	2190
Dokument 1 (Rapport från Nordiska rådets presidium)	2459
	2511
Dokument 2 (Förslag angående försöksordning om budgetproceduren)	2681
Beslut	2683
Framställning/Rekommendationer	2687
Yttranden	2753
Övriga beslut	2765
Presidium, arbetsutskott, sekretariat, sakkunniga	2773
Supplement: Utdelning av Nordiska rådets litteraturpris och musikpris	2783
Register	2795
Översikt över sakernas behandling	2797
Personregister	2820
Ämnesregister	2838
Plan över sessionssalen	2848

**Förslag
angående Nordiska ministerrådets
budget för 1987**

(Framlagt den 20 januari 1986 av Nordiska ministerrådet

I N N E H Å L L S F Ö R T E C K N I N G

	<u>Sid</u>	
1	Inledning	1513
2	Planer för det nordiska samarbetet	1515
2.1	Den ekonomiska utvecklingen i omvärlden och i Norden	1515
2.2	Planer inom kultursektorn	1516
2.3	Planer inom övriga sektorer	1523
2.4	Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning	1529
2.5	Den nordiska datahandlingsplanen	1530
2.6	Planer på vissa områden som ej finansieras via nordiska budgeten	1531
2.7	De politiska och institutionella förutsättningarna för det nordiska samarbetet	1536
3	Allmänna förutsättningar för 1987 års budget, m m	1538
3.1	Den allmänna budgetens utveckling t o m år 1986	1538
3.2	Kulturbudgetens utveckling t o m 1986	1539
3.3	Budgetförslaget för 1987	1540
3.3.1	Tekniska frågor i samband med budgetsammanläggningen	1540
3.3.2	Budgettekniska effekter av ändrad finansiering för Nordiska hälsovårdshögskolan	1541
3.3.3	Pris-, löne- och valutaförutsättningar i budgetförslaget för 1987	1543
3.3.4	Sammanfattning av 1987 års budgetförslag	1544
4	Sammanfattning av budgetförslaget	1547
4.1	Kulturfonden	1549
4.2	Kultursektorns dispositionsmedel	1552
4.3	Allmänkultur	1554
4.4	Utbildning	1559
4.5	Forskning	1621
4.6	Datateknologi	1673
4.7	Energi	1678
4.8	Miljö	1683
4.9	Arbetsmarknad	1686
4.10	Arbetsmiljö	1689
4.11	Social- och hälsovård	1696
4.12	Jämställdhet	1714
4.13	Industri	1716
4.14	Ekonomi och valuta	1724
4.15	Statistiska sekretariatet	1726
4.16	Bygg	1729
4.17	Handel	1734
4.18	Regional	1740
4.19	Samfärdsel	1751
4.20	Trafiksäkerhet	1755
4.21	Turism	1757
4.22	Jord- och skogsbruk	1759
4.23	Fiskeri	1767
4.24	Konsument	1768

	<u>Sid</u>
4.25 Livsmedel	1770
4.26 Verksamhetsbidrag	1772
4.27 Tjänstemannautbyte	1773
4.28 Generalsekreterarens disponeringsreserv	1774
4.29 Ministerrådets reserv	1775
4.30 Lönereserv för institutionerna	1777
4.31 Ministerrådets sekretariat	1778
4.32 Engångsutgifter för flyttning	1781
5 Inkomster	1782
5.1 Avgift av lön	1782
5.2 Bankräntor	1783
5.3 Ränteintäkter vid institutioner	1784
5.4 Övriga inkomster	1784
5.5 De nordiska ländernas bidrag	1784
Betänkande av Nordiska rådets budgetkommitté	1785

SPECIFIKATION AV INNEHÅLLSFORTECKNINGEN

	<u>Sid</u>
INSTITUTIONER (MOTSV)	
4.3.1 Nordens Hus i Reykjavik	1555
4.3.2 Nordiska teaterkommittén (NTK): gästspel och fortbildning	1557
4.3.3 Bidrag till Nordiska amatörteaterrådet (NAR)	1559
4.3.4 Nordiska rådets litteraturpris	1561
4.3.5 Nordiska rådets musikpris	1563
4.3.6 Nordiskt musiksamarbete (NOMUS)	1565
4.3.7 Nordiskt samiskt institut	1567
4.3.8 Bidrag till Nordiska samerådet	1569
4.3.9 Nordiskt ungdomssamarbete	1571
4.3.10 Nordiskt folkbildningssamarbete	1573
4.3.11 Nordiskt idrottssamarbete	1575
4.3.12 Översättning av nabolandslitteratur	1577
4.3.13 Nordiskt konstcentrum (NKC)	1579
4.3.14 Nordiska filmkurser	1581
4.3.15 Nordisk filmdistribution	1583
4.3.16 Nordens Hus på Färöarna	1585
4.3.17 Nordens institut på Åland	1587
4.3.18 Bidrag till Nordiska konstförbundet	1589
4.3.19 Bidrag till Nordiska författarkurser vid Föreningen Nordens institut, Biskops Arnö	1591
4.3.20 Bidrag till Skandinavisk förening för konstnärer och vetenskapsmän i Rom	1593
4.3.21 Bidrag till Nordkalottmuseet	1595
4.3.22 Nordens institut i Grönland	1597
4.4.1 Nordens folkliga akademi (NFA)	1600
4.4.2 Nordiskt samarbete inom skolområdet	1602
4.4.3 Nordiskt vuxenutbildningssamarbete	1604
4.4.4 Nordiska journalistkursen	1606
4.4.5 Nordiska språksekretariatet	1608
4.4.6 Nordiskt språk- och informationscentrum	1610
4.4.7 Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)	1612
4.4.8 Bidrag till Nordisk federation för medicinsk undervisning	1614
4.4.9 Bidrag till Nordisk kursverksamhet på utbildningsområdet	1616
4.4.10 Norden i växt, ungdom och sysselsättning	1619
4.5.1 Nordiskt kollegium för marinbiologi (NKMB)	1623
4.5.2 Nordiska institutet för teoretisk atomfysik (NORDITA)	1625
4.5.3 Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)	1628
4.5.4 Nordiska institutet för sjörätt	1630
4.5.5 Nordiska geoexkursioner till Island	1632
4.5.6 Nordiskt kollegium för ekologi (NKE)	1634
4.5.7 Centralinstitutet för nordisk Asienforskning (CINA)	1636
4.5.8 Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi	1638
4.5.9 Nordiska samlarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)	1640
4.5.10 Nordiska samlarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning	1642
4.5.11 Nordiska samlarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)	1644
4.5.12 Nordiska forskarkurser	1646
4.5.13 Nordiska forskarstipendier	1648
4.5.14 Nordiska forskarsymposier	1650
4.5.15 Nordiskt vulkanologiskt institut (NORDVULC)	1652
4.5.16 Nordiska samlarbetskommittén för acceleratorbaserad forskning (NOAC)	1654

	<u>Sid</u>
4.5.17 Nordisk dokumentationscentral för masskommunikations- forskning (NORDICOM)	1656
4.5.18 Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)	1658
4.5.19 Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)	1661
4.5.20 Bidrag till Nordiska sommaruniversitetet (NSU)	1663
4.5.21 Bidrag till Nordiska samfundet för latinamerikaforskning (NOSALF)	1665
4.5.22 Bidrag till Nordiska kommittén för öststatsforskning	1667
4.5.23 Norden i växt, NORDUNET	1669
4.5.24 Norden i växt, arktisk forskning	1671
4.10.2 Nordisk arbetsmiljöutbildning	1693
4.11.2 Nordiska läkemedelsnämnden	1699
4.11.3 Nordiska hälsovårdshögskolan	1701
4.11.4 Nordisk institutt for odontologisk materialprøving (NIOM)	1705
4.11.5 Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)	1708
4.11.6 Nordiska nämnden för handikappfrågor	1711
4.13.2 Nordiska industrifonden	1718
4.13.3 Nordtest	1721
4.14.1 Nordiska ekonomiska forskningsrådet	1724
4.15 Nordisk statistisk sekretariat	1726
4.16.2 Nordisk kommitté för byggbestämmelser (NKB)	1732
4.17.2 Nordiska projektexportfonden (NOPEF)	1737
4.18.5 NordREFO	1748
4.22.2 Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter	1762
4.22.3 Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning	1765
PROJEKTKAPITEL	
4.6 Datateknologi	1673
4.7.1 Säkerhetsforskning	1679
4.7.2 Energifrågor	1681
4.8.1 Miljövård	1683
4.8.2 Luftförorening	1683
4.9.1 Arbetsmarknad	1686
4.10.1 Arbetsmiljö	1690
4.11.1 Socialpolitik	1698
4.12.1 Jämställdhet	1714
4.13.1 Industripolitik	1717
4.16.1 Byggfrågor	1730
4.17.1 Handelspolitik	1735
4.18.1 Regionalpolitiska programarbetet	1743
4.18.2 Regionalpolitik - Nordkalotten	1744
4.18.3 Regionalpolitik - konkreta åtgärder	1745
4.18.4 Gränsregionalt samarbete	1747
4.19.1 Samfärdsel	1751
4.20.1 Trafiksäkerhet	1755
4.21.1 Turism	1757
4.22.1 Jord- och skogsbruk	1761
4.23.1 Fiskeri	1767
4.24.1 Konsumentfrågor	1768
4.25.1 Livsmedelsfrågor	1770
TABELLER	
1 Sammanfattning av utgifter	1548
2 Sammanfattning av inkomster	1782

1 INLEDNING

Ministerrådet godkände i november 1984 ett förslag om effektivisering av det nordiska samarbetet (rek 15/84). Som en följd av detta beslut skall fr o m år 1987 de två hittillsvarande nordiska budgetarna, dvs budgeten för nordiskt kulturellt samarbete och allmänna budgeten, slås samman till en. Föreliggande förslag till budget för år 1987 är ett samlat förslag omfattande de hittillsvarande två skilda nordiska budgetarna.

Under våren 1986 upphör de nuvarande två sekretariaten. I budgetförslaget för 1987 har en beräkning gjorts för utgifterna för ett sekretariat med utgångspunkt i den organisationsplan som fastställdes av ministerrådet den 16 oktober 1985.

Ministerrådsbeslutet i november 1984 innebar också förändringar i Helsingforsavtalet som bl a berör budgetdokumentets utformning. Ministerrådet skall till varje ordinarie session i rådets plenarförsamling framlägga en särskild redogörelse för planerna för det fortsatta samarbetet. Denna redogörelse lämnas i kapitel 2. Med redogörelsen följer förslaget till budget 1987 för det nordiska samarbetet.

Kapitel 3 innehåller en redogörelse för budgetutvecklingen t o m 1986. Vidare redovisas de tekniska förutsättningar som ligger till grund för 1987 års budgetförslag. Slutligen sammanfattas budgetförslaget för 1987.

I kapitel 4 redovisas de detaljerade förslagen till utgifter för sektorer medan kapitel 5 redovisar de finansiella konsekvenserna.

Som separata bilagor till förslaget har tidigare överlämnats budgetförslag och budgetprogram 1987 från institutioner samt budgetprogram 1987 från ämbetsmannakommittéerna o a hänförliga till nuvarande allmänna budgeten.

I föreliggande förslag till budget för 1987 redovisas ett totalt medelsbehov uppgående till 539,9 milj DKK exkl valutakurskorrigeringar. För kultursektorn föreslås en ram på 157,2 milj DKK vilket inkluderar 2,6 milj DKK för fullföljandet av den ekonomiska handlingsplanen. Detta innebär att den realökning

som redovisas totalt uppgår till 10,5 milj DKK eller 2,0%. Om det bortses från den budgettekniska förändringen av redovisningen och ändrad finansieringsmodell av Nordiska hälsovårdshögskolans medelsbehov över den nordiska budgeten uppgår den "verkliga" ökningen till 28,9 milj DKK eller 5,5%.

Ökningen hänförlig till fullföljandet av den ekonomiska handlingsplanen uppgår till 17,3 milj DKK. Den mera traditionella tillväxten inom sektorerna uppgår till 8,4 milj DKK varav 1,7 milj DKK faller på kultursektorn.

Av den totala besparingen på ministerrådssekretariatets administrationsbudget genom sekretariatssammanslagningen uppgående till 7,8 milj DKK tas 4,6 milj DKK i anspråk för vissa nya aktiviteter. Den redovisade besparingen uppgår således till 3,2 milj DKK.

Behovet av engångsanvisning för sekretariatssammanslagningen minskar från 6,3 milj DKK till 3,0 milj DKK.

2 PLANER FÖR DET NORDISKA SAMARBETET

2.1 Den ekonomiska utvecklingen i omvärlden och i Norden

Konjunkturuppgången i OECD-området förefaller ha kulminerat 1984 då tillväxten i bruttonationalprodukten uppgick till 5%. Sedan andra halvåret 1984 har tillväxten legat kring 3%. Uppsvinget i USA var fram till mitten av 1984 det kraftigaste sedan koreakriget. En avmattning synes nu emellertid ha inträtt något tidigare än väntat. I Västeuropa har tillväxten sedan början av 1984 varit stabil kring 2 - 2½%. Arbetslösheten i OECD-området som helhet har legat oförändrad kring 8½% sedan mitten av 1984. I Västeuropa har dock en ytterligare uppgång ägt rum.

Bytesbalanssituationen präglas av det stora underskottet i Förenta staterna, vilket delvis motsvaras av ett överskott i Japan och i tilltagande grad i Förbundsrepubliken Tyskland. OECD-områdets totala bytesbalansunderskott låg 1985 kring 75 miljarder USD. Prisökningstakten har avtagit påtagligt. Skillnaderna i prisutvecklingstakt mellan de enskilda länderna har minskat.

Under den närmaste ett å två årsperioden bedöms tillväxten i OECD-området fortsatt komma att uppgå till ca 3%. Skillnaderna i tillväxttakt mellan Nordamerika, Japan och Västeuropa kan förväntas bli mindre än under de senaste åren. Den inhemska efterfrågan i de västeuropeiska länderna förutses öka förhållandevis måttligt med påföljd att handeln mellan de europeiska länderna utvecklas svagt. De nordiska ländernas marknadsutveckling blir därmed dämpad.

För de nordiska länderna som helhet har utvecklingen 1984 och 1985 präglats av en något starkare tillväxt än i Västeuropa men svagare än i OECD-området som helhet. För den närmaste framtiden är emellertid en svagare tillväxt i Norden än i övriga industriländer att vänta. Inflationstakten i Norden har under 1984 och 1985 varit något lägre än den genomsnittliga för Europa men högre än i hela OECD-området. 1986 väntas inflationstakten i Norden komma ned på OECD-genomsnittet. En viss försämring är att vänta i bytesbalansen.

Arbetsmarknadsläget kan knappast väntas undergå någon tydlig förbättring. Arbetslöshetsnivån i Norden torde dock fortsatt komma att ligga på en väsentligt lägre nivå än i övriga industriländer.

De bedömningar av den ekonomiska utvecklingen de närmaste ett å två åren som ovan redovisats, bygger på nordiska finansministrarnas konjunkturrapport som fastställdes den 27 november 1985.

Av rapporten framgår också att den inkomst- och finanspolitik som kommer att föras i de nordiska länderna de närmaste åren kan förväntas att förbli stram och återhållsam. Syftet är därvid att dämpa inflationen samtidigt som sysselsättningen skall tryggas.

Den strama utgiftspolitiken för den offentliga sektorn ställer stora krav på att de utgifter som medges effektivt ska bidra till att de övergripande målen för den ekonomiska politiken icke äventyras.

Ministerrådets uppfattning är därvidlag att många åtgärder som idag genomförs eller planeras på det nationella planet ofta på ett mera effektivt sätt kan bedrivas på nordisk basis. Ett bra exempel på detta synsätt är den handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning som lades fram i ett ministerrådsförslag till den 33:e sessionen. Samnordiska satsningar bidrar till att hålla tillbaka ökningstakten i de nationella budgetarna. Det är emellertid förenat med svårigheter att få fram siffermässiga kalkyler över sådana effekter. Ministerrådet avser dock att ta initiativ till sådana bedömningar.

2.2 Planer inom kultursektorn

Ministerrådet har under de senaste åren efter samråd med Nordiska rådet antagit olika planer och handlingsprogram på flera samarbetsområden. Här kan, utöver den omtalade ekonomiska handlingsplanen och datateknologihandlingsplanen också nämnas programmet för Norden som hemmamarknad och handlingsplanen för ökad språkförståelse. I det efterföljande skisseras framtidsperspektiv med budgetkonsekvenser inom det kulturella samarbetsområdet, vilka samtliga kan sägas ligga inom ramen för eller ses som en utbyggnad av dessa handlingsprogram.

Ministerrådet har tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att igångsätta ett nordiskt samarbete kring produktion av databaserat undervisningsmaterial på skolans område (programvaruförsörjning). I oktober 1985 behandlade ministerrådet (såväl samsarbetsministrarna som kultur- och undervisningsministrarna) arbetsgruppens plan kring samnordisk programvaruförsörjning och beviljade mot denna bakgrund 950 000 DKK för initiering av verksamheten under 1986. Samtidigt fastslogs att beslut om uppläggnngen av och anslaget för samarbetet på området under 1987 skulle fattas i samband med budgetbehandlingen. Detta görs i föreliggande budgetförslag genom att programvarusamarbete förs upp som en av de speciellt prioriterade verksamheter, som skall finansieras inom ramen för de dispositionsmedel som kultur- och undervisningsministrarna förfogar över för 1987. Utöver vad som här kan anvisas från dispositionsmedlen, kan medel tillskjutas från de resurser som föreslås för datahandlingsplanens delprogram "Övriga prioriterade områden". Projektet är inriktat på att under de närmaste åren bygga upp en nordisk know-how och produktutveckling som idag nästan helt saknas. De nordiska länderna är i stor utsträckning avhängiga av import, framför allt från USA, Canada och Skottland. De utländska produkterna kan kulturellt och pedagogiskt inte omedelbart användas i Norden. Kostnaderna för importen uppgår till mångmiljonbelopp i alla länder och ökar hela tiden, beroende på att den tekniska datautrustningen ökar i skolorna medan däremot välägnade undervisningsprogram saknas.

I ministerrådets årsberättelse för 1984 (C1, kap V, 3.1) gavs en översikt över hur arbetet med handlingsprogrammet för förbättrad språkförståelse från 1981 har framskridit. Det framgick där att det har genomförts eller igångsatts en rad delprojekt på de områden som handlingsplanen räknar upp.

Med hänvisning till att Nordiska rådet återkommande betonat den nordiska språkförståelsens grundläggande betydelse för det nordiska samarbetet, bl a vid det seminarium kring lärar- och elevutbytet som Nordiska rådets kulturutskott arrangerade 21-23 oktober 1985, kan det emellertid knappast antas att man når fram till den punkt då man kan anse att handlingsprogrammet är genomfört, oansett om det har genomförts projekt på alla de områden som nämns i planen. Dels kommer man alltid att kunna diskutera om insatsen på de enskilda punkterna har varit tillräckliga, dels är det tal om problem som kräver en oavbruten bearbetning.

I denna situation finns det skäl att överväga hur arbetet med språkförståelsen i handlingsprogrammets anda skall föras vidare, också efter det att programmet formellt kan sägas ha genomförts.

Från kulturutskottets sida har intresset på senaste tiden koncentrerats om de element i handlingsplanen som berör dels det nordiska stoffets placering i undervisningen generellt, dels lärar- och elevutbytet.

Vad angår arbetet med det nordiska stoffet bör det naturliga forumet vara det nordiska skolsamarbetet.

Bakom beslutet om att utge publikationen om lärar- och elevutbytet, som utkom 1985, låg bl a att man ansåg det vara orealistiskt från budgetsynpunkt att föreställa sig en generell nordisk utbytesstödordning. Frågan om man kan etablera en begränsad stödordning med acceptabla kriterier för begränsningarna har emellertid inte behandlats. Här tycks det dock finnas möjligheter att fortsätta och utvidga de stipendieordningar som styrgruppen för skolsamarbetet de senaste åren har byggt in i de projekt som har organiserats efter den sk nätverksmodellen. Det har visat sig vara ändamålsenligt om lärare, som är engagerade i sådana projekt, fick möjlighet att ömsesidigt erfaras vad som föregår på en projektort i ett av de andra länderna. Det har emellertid varit möjligt att disponera endast mycket små delar av de enskilda projektbudgetarna för detta ändamål. Ett elevutbyte har det därför inte varit möjligt att stödja.

Nätverksprojekt inom undervisningssamarbetet har först och främst genomförts inom ramen för skolsamarbetet, men också inom vuxenundervisningen kommer denna projektform att vara intressant.

Mot denna bakgrund är det rimligt att på längre sikt överväga att överföra språkförståelsearbetet från dispositionsmedlen till den fasta budgeten, först och främst till skolsamarbetet men också till vuxenundervisningen. En sådan överföring bör i så fall ledsagas av ett åläggande från ministerrådet till de båda ledningsgrupperna i samarbete med Nordiska språksekretariatet och Nordiska språk- och informationscentret att arbeta med språkförståelsen som ett prioriterat område. Om denna verksamhet skall hålla samma nivå som förutsattes 1980 (500 000 - 700 000 DKK per år), bör storleksordningen på denna överföring från 1988 bli på ca 1 milj DKK.

Tankegången bakom denna koppling mellan språkförståelsearbetet och samarbetet rörande skolan och vuxenundervisningen är inte enbart att man uppnår möjlighet att bli utvecklade lärar- och elevutbytet inom begränsade ramar, men också att en koppling mellan den språkliga aspekten och de mer specifika fackliga aspekterna i konkreta projekt antas verka ömsesidigt motiverande och stimulerande för samarbetet totalt.

Kursverksamheten på utbildningsområdet har t o m 1985 omfattat tio kursområden. Några av kurserna härstammar från Nordiska kulturkommissionens tid, de senaste har tagits in på kulturbudgeten 1981. Kursernas bakgrund varierar och även i kursernas relation till kulturavtalets organ finns stor variation. Några av kurserna har stadgar godkända och styrelse utnämnd av Nordiska ministerrådet, andra har ingen formaliserad relation till den anslagsbeviljande myndigheten, utan erhåller enbart medel för att genomföra sin verksamhet. Dessa skillnader har påpekats av Nordiska rådet, som samtidigt har efterlyst en större spridning på kursområdena.

På budgeten för 1986 anvisas inte medel till sex av dessa kurser. Detta beslut är i och för sig inte uttryck för att kursbehovet blivit mindre, men bör ses i sammanhang med det nämnda uttalandet från Nordiska rådet. Reduktionen 1986 på ca 400 000 DKK, som naturligtvis också är uttryck för det strama budgetläget, skulle därför primärt betraktas som det nödvändiga steget för att skapa realistiska förutsättningar för ett efterföljande arbete med att ajourföra kursverksamheten. Man måste därför arbeta med en ny struktur, som dels säkrar att den kursverksamhet som baserar sig på en gemensam kulturbakgrund (jfr universitetskurser i historia, fortbildningskurser för modersmållärare) eller representerar "smala" områden (jfr konservatorerna) fortsatt kan genomföras, dels inom en flexibel budgetram ger möjlighet att uppta kurser inom nya aktuella ämnesområden. En organisatorisk ram liknande den som Nordiska forskarkurser har, med en fast styrelse där medel beviljas efter ansökan, är en tänkbar lösning.

Med hänvisning till den närstående sekretariatssammanslagningen är det emellertid först i 1988 års budgetbehandling aktuellt att avsätta en rambeviljning för kursverksamheten på utbildningsområdet. Nordiska kurser i språk och litteratur föreslås dock bli behandlade som under tidigare år. Detaljerna för en ny organisationsstruktur utarbetas först när det nya sekretariatet är i verksamhet.

Den internationella vetenskapligt-tekniska utvecklingen går allt snabbare och blir på många områden allt mer resurskrävande. Eftersom de nordiska länderna

forskningsmässigt måste betecknas som relativt små och resursknappa kan länderna vart för sig har svårt att följa den internationella forskningens frontlinje. Vikten av en systematisk utbyggnad av det nordiska forskningssamarbetet har därför blivit allt mer uppenbar när det gäller att garantera forskningens kvalitet, att bygga upp den vetenskapliga kompetensen och att tillföra den nordiska forskningen nya impulser.

Ministerrådet har med anledning härav intensifierat det nordiska forskningspolitiska samarbetet för att ge de nordiska länderna bättre möjligheter än hittills att gemensamt utnyttja de specialkunskaper och forskningsresurser som existerar på olika håll i de nordiska länderna. Stor vikt har härvid lagts på att en förstärkning av det nordiska forskningssamarbetet skall ske genom nätverkskapande aktiviteter såväl mellan universitet och högskolor i olika länder som mellan den grundläggande forskningen och företagssektorn.

Ett välfungerande system för forskarnas rörlighet mellan olika forskningsmiljöer och mellan olika länder är en av de bästa garantierna för forskningens kvalitet och för nya impulser inom forskningen. Ett effektivt nordiskt kontaktnät mellan forskarna och mellan institutionerna för högre utbildning är också en förutsättning för utvecklingen av det nordiska forskningssamarbetet. Mobilitetsfrämjande insatser och utbytesordningar är speciellt viktiga för kvaliteten och förnyelsen i små forsknings- och universitetsmiljöer. En väsentlig roll i samarbetet spelar de verksamheter som redan finansieras över den samnordiska budgeten. Det är emellertid klart att en ökad specialisering av den samnordiska forskarutbildningen och en utbyggnad av utbytesordningarna ytterligare skulle bidra till att förbättra kontaktnätet samtidigt som det skulle höja den allmänna forskningskvaliteten och forskarkompetensen i Norden. Mot denna bakgrund har ett rambelopp för stimuleringsåtgärder förts upp.

Som ett led i förverkligandet av den ekonomiska handlingsplanen (Norden i växt) anmodades polarforskningsinstitutionerna (motsvarande) i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för ett ökat nordiskt samarbete kring arktisk forskning. Vid informella diskussioner sommaren och hösten 1985 har representanter för polarforskningsinstitutioner (motsv.) antytt olika möjliga forskningsprojekt med hänvisning till såväl handlingsplanen Norden i växt som Nordiska rådets rekommendation nr 15/1983 om arktisk forskning. Bland dessa kan nämnas genomförandet av nordisk iskärneborrning på Renland-halvön i östra Grönland 1986-87, genomförandet av samnordiska forskarutbildningskurser och

olika gemensamma informationsinitiativ. Ett projektförslag angående iskärneborrning har utarbetats av en grupp bestående av representanter för Danmark, Island och Sverige. En kostnadsram på 2 milj.DKK för ett första verksamhetsår har beräknats inom ramen för den ekonomiska handlingsplanen.

Sett både i ett internationellt perspektiv och i ett nordiskt finns det tendenser som tyder på att allmänkulturfrågorna kommer att tillmätas allt större betydelse. Orsakerna till detta är flera. I en allt mer internationaliserad ekonomi får kulturområdet utgöra motvikt i syfte att stärka och framhäva nationell identitet. Vikten av en ökad nationell kulturproduktion betonas också i små länder som ett sätt att skapa balans i förhållande till utbudet i nya etermedia och ny teknologi.

Nordiskt samarbete på sikt bör ses i ett sådant sammanhang. Det finns sedan lång tid ett starkt åtagande från de nordiska ländernas sida i förhållande till avgränsade områden och/eller befolkningsgrupper i Norden. Detta har tagit sig uttryck i upprättande av Nordens Hus i Reykjavik och Tórshavn, Nordiskt samiskt institut i Kautokeino samt Nordens institut i Grönland och på Åland. Det har varit en naturlig utgångspunkt för samarbetet att på detta sätt söka stärka gemenskapen mellan skilda befolkningsgrupper i Norden.

Vid inrättandet av Nordens institut i Grönland har förutsatts en stegvis uppbyggnad fr o m 1986. För detta år har ministerrådet beviljat 600 000 DKK. I budgeten för 1987 har beräknats 1 000 000 DKK som fast anslag. För de närmast kommande åren förutsätts en utbyggnad så att anslaget 1988 uppgår till 1,6 milj DKK, 1989 2,0 milj DKK och 1990 2,4 milj DKK. Efter denna utbyggnad bör verksamheten utvärderas som grund för en fortsatt diskussion om kultursamarbetet mellan Grönland och det övriga Norden i syfte att tillförsäkra detta samarbete villkor liknande de som f n gäller för andra motsvarande områden.

Nationella satsningar på kulturområdet har bl a tagit sig uttryck i att området fritagits från resursbegränsningar i ett stramt ekonomiskt läge. I några länder sker dessutom en stegvis utbyggnad i syfte att stärka den egna kulturproduktionen. Ett utvecklat nordiskt samarbete måste självfallet utgå från de mål som uppsätts nationellt. I förlängningen av detta finns en strävan att vidga den egna kulturproduktionen i riktning mot att stärka Norden som kulturell hemmarknad.

I detta perspektiv finns det skäl att analysera vad som ytterligare bör göras nordiskt för att främja såväl den nationella utvecklingen som ett fördjupat nordiskt samarbete. Ministerrådet har sålunda fört en principdiskussion om samarbetet på det allmänkulturella området utifrån en särskilt utarbetad sekretariatspromemoria som underlag för ett fortsatt arbete på området. På sikt är det angeläget att söka stärka insatserna, dvs att öka tillgängligheten av kultur från grannländerna. Detta kan ske genom att tillfälligt eller permanent öka befintliga anslag eller genom nya koncentrerade insatser. I samklang med vad som prioriteras nationellt bör även för kommande år en löpande diskussion föras om vilka områden som bör utvecklas nordiskt utifrån en målsättning om Norden som kulturell hemmamarknad.

I en sådan löpande diskussion får framkomma vilka nya resurser som anses nödvändiga samtidigt som behoven i det årliga budgetarbetet avvägs mot vad som kan ställas till förfogande i form av nya resurser.

Ett annat sätt att stärka både den nationella kulturproduktionen och det nordiska samarbetet är samnordiska kulturpresentationer utanför Norden. Det finns ett stort intresse för nordisk kultur i många länder. Genom att de nordiska länderna tillsammans går in i olika samarbetsprojekt på kulturområdet kan ett sådant intresse tillgodoses. Detta har kommit till uttryck bl a i Scandinavia Today 1982-83 och får sin fortsättning i en utställning med nordisk sekelskifteskunst i Västeuropa 1986-87 (London, Düsseldorf och Paris) och ett särskilt projekt i Japan 1987-88. Projektplaneringen är inriktad på en utställning av modern konst, en designutställning, filmserier, litteratur och musik. Den närmare förberedelsen av innehåll och omfattning m m av dessa aktiviteter pågår f n dels i kontakt med företrädare för kulturlivet i Norden, dels med olika samarbetspartner i Japan. Samtidigt med satsningen på nordisk kultur i Japan kommer man att från japansk sida genomföra en kommersiell presentation av olika nordiska produkter. Eftersom planeringstiden för sådana omfattande projekt är minst tre år, ställer detta särskilda krav på en långsiktig planering. Vilken ambitionsnivå som bör eftersträvas ifråga om kulturpresentationer utomlands bör därför ingå i ett långsiktigt budgetperspektiv siktande till att söka fastställa planeringsramar för utlandsverksamheten.

Avslutningsvis kan det vara anledning att nämna möjligheterna för att öka effekten av enskilda stödordningar genom att mer medvetet se dem i sammanhang, både administrativt och fackligt. Folkbildningsstödet och idrottsstödet administreras redan nu av Nordiska kulturfonden. I syfte att ytterligare rationali-

sera verksamheten kunde det till en sådan gemensam administration överföras även andra bidragsformer, som t ex stödet till ungdomsarbetet och bidragen till amatörteater- och amatörmusiksamarbetet. I vilken utsträckning besparingar skulle kunna göras är beroende av om administrationen kan begränsas och om effekten av fondernas aktiviteter kan förhöjas genom en starkare samordning. I ett sådant sammanhang är det också anledning att pröva storleken av stödordningarna som en helhet.

2.3 Planer inom övriga sektorer

I enlighet med Nordiska rådets (ekonomiska utskottet) yttrande under rådssessionen i Reykjavik, har ministerrådet under 1985 arbetat med ett samarbetsprogram på energiområdet. Ett ministerrådsförslag härom kommer att föreläggas Nordiska rådets 34:e session 1986. Samarbetsprogrammets huvudområden blir följande.

- Utveckling av Norden som hemmamarknad för energiutrustning.
- Energi och miljö; (miljöaspekter på energiproduktionen; miljömässiga konsekvenser av olika energisystem).
- Åtgärder för att främja export inom energiområdet.
- Informationsåtgärder.

Samarbetsprogrammet anpassas till andra större ministerrådsinitiativ, främst den ekonomiska handlingsplanen och arbetet med att utveckla Norden som hemmamarknad. Programmet planeras bli treårigt med start under 1986. Totalt har ett medelsbehov på 3,0 milj NOK redovisats för perioden. I budgetförslaget för 1987 begärs 1,3 milj DKK.

I det nordiska samarbetet har arbetet på miljöområdet fortsatt stor betydelse.

Arbetet med bekämpande av luftförorening är ett högt prioriterat område. Det är viktigt att upprätthålla de nordiska ländernas ledande position i relation till de länder från vilka luftföroreningar överförs till Norden i stora mängder. De nordiska länderna kommer att arbeta aktivt för att få till stånd motsvarande avtal för andra förorenande ämnen än svaveldioxid.

Ett annat viktigt område är arbetet med hänsyn till reglering av kemiska ämnen och produkter som sprids i miljön. Genom en harmonisering av reglerna undgår man att länderna spelas ut mot varandra och att det skapas handelshinder. Hante-

ringen i verksamheterna och hos konsumenterna blir därigenom säkrare. Näringslivet har efterlyst en ökad harmonisering på detta område.

Arbetsmarknadspolitiken har en central plats i handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Ett prioriterat samarbetsområde de närmaste åren är samspelet mellan arbetsmarknadspolitiken och utbildningspolitiken också på det nordiska planet.

Prioriteringen avspeglas både i handlingsplanens projekt och i den ordinarie projektverksamheten. Ett forskningsprogram om samspelet mellan arbetsmarknads- och utbildningspolitik - med syfte att förebygga flaskhalssituationen på arbetsmarknaden, kommer att sättas igång. Programmet omfattar prognoser, kvalifikationsanalyser och substitutionsmöjligheter för arbetsmarknadsutbildade grupper på områden med ringa efterfrågan, med syfte att kunna förbereda balans mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden. Därutöver prioriteras arbetsmarknadspolitiken beredskap inför den vikande konjunkturen - primärt med en effektivisering av aktiva instrument såsom arbetsförmedling och arbetsmarknadsutbildning.

Inom arbetsmiljösektorn kommer att startas en utredning för att belysa förutsättningarna för en eventuell nordisk konvention på arbetsmiljöområdet. Nordiska rådet har vid upprepade tillfällen pekat på att en konvention vore en lämplig ram för samarbetet inom området.

Frågan om att inrätta en nordisk institution på området för arbetsmiljödokumentation har utretts under 1984 och 1985. Eventuellt ministerrådsförslag till 1987 kan komma att påverka sektorns medelsbehov för 1987.

Nordiska ministrar med ansvar för arbetslivs- och arbetsrättsfrågor har beslutat att starta samarbete inom arbetslivs-/arbetsrättsområdet. Satsningen som innebär att ett nytt samarbetsområde tillkommer har sitt ursprung bl a i Nordiska rådets rekommendation nr 2/1982 om arbetsrättsligt samarbete. Verksamheten kommer organisatoriskt att drivas i ett organ under AK-arbetsmiljö och det nordiska arbetsmarknadsutskottet (NAUT) med AK-arbetsmiljö som huvudansvarig och budgetansvarig.

Inom social- och hälsovårdssektorn lade under hösten 1985 Nordiska hälsovårdshögskolans styrelse fram förslag om fördubbling av skolans verksamhet under en femårsperiod (1987-1991). Förslaget bygger på en under 1984 genomförd utvärdering av skolans verksamhet. Nordiska socialpolitiska kommittén har uttryckt sitt

stöd för denna utbyggnad under vissa förutsättningar, bl a en tidsmässig förskjutning av utbyggnaden med sex månader till den 1 juli 1987. Ministerrådet har i december 1985 översänt till Nordiska rådet ett förslag angående en plan för utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget från skolans styrelse.

Förslaget innebär att kostnaderna för skolan som 1986 uppgår till 9,7 milj SEK stiger till 14,7 milj SEK resp 18,0 milj SEK åren 1987 resp 1988. Finansieringen av skolans kostnader kommer att ske genom direkta länderbidrag.

För övrig verksamhet under sektorn planeras inga större förändringar av pågående verksamheter. Dock kan nämnas att nordiska socialpolitiska kommittén har reserverat medel för ett antal förstudier under år 1986, vilka kan resultera i förslag om konkret verksamhet år 1987 eller senare. Bland dessa förstudier kan nämnas "Samarbete om cancerförebyggande åtgärder", "Samarbete om medicinsk tekniska säkerhetsåtgärder" samt "Utredning betr förutsättningarna för ett gemensamt nordiskt hjälpmedelsinstitut inom handikappområdet".

Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) beslöt den 16 oktober 1985 att ge ett engångsbelopp om 500 000 NOK från ministerrådets reserv för 1986 till det Internationella rehabiliterings- och forskningscentret för tortyroffer (RCT) i Köpenhamn. Samtidigt fick Nordiska socialpolitiska kommittén (ÅK-S) i uppdrag att värdera frågan om framtida stöd till RCT över ministerrådets budget.

I avvaktan på att denna värdering sker, bör ett eventuellt medelsbehov reserveras under ministerrådets reserv.

I det reviderade nordiska samarbetsprogrammet på jämställdhetsområdet framhålls att samarbetet skall omfatta följande huvudområden: arbetsliv, social- och familjepolitik, utbildning, boende- och samhällsplanering samt deltagande i det politiska livet i övrigt. I samarbetsprogrammet betonas vikten av att sätta in åtgärder i framför allt arbetslivet vilka främjar jämställdhet mellan kvinnor och män. Dessa åtgärder bör främst inriktas på att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden.

I linje med detta startade Nordiska jämställdhetsutskottet hösten 1985 ett tvärsektorieellt projekt för att pröva olika modeller för jämställdhetsåtgärder i skolan och i arbetslivet i en region eller kommun i varje nordiskt land.

Den föreslagna verksamheten gäller främst projekt om invandrarkvinnor, jämställdhetslagstiftningen i de nordiska länderna samt flickor i tekniska utbildningar på grundskole- och gymnasienivå.

Samarbetsplanen för det industripolitiska området är under revidering och väntas bli färdigt hösten 1986. Målet med den reviderade arbetsplanen är att vidareföra och vidareutveckla det nordiska industripolitiska samarbetet i framtiden. Planen kommer att vara riktlinje för ministerrådets satsning på prioriterade områden.

Viktiga samarbetsorganisationer på industrisektorn inom nordiska ministerrådet är Nordiska industrifonden och NORDTEST. Ministerrådet har beslutat att öka de ordinarie budgetarna för dessa organisationer och att stärka deras koordinerande roll.

Budgeten för Nordiska industrifonden ökar också de närmaste åren som resultat av beslutade specialprogram som slutförs under 1987-1988. Ministerrådet (industriministrarna) har uttalat att det är önskvärt med en jämn utveckling i industrifondens ordinarie budget för att vidareföra nordiskt industriellt samarbete på viktiga områden i framtiden. Nordiska industrifondens sekretariat kommer att flyttas till Oslo i april 1986.

NORDTEST kommer att utnyttja den ökade budgetramen huvudsakligen till ökade insatser för att nedbygga tekniska handelshinder. Arbetet tar bl a sikte mot en harmonisering av de nordiska ländernas bestämmelser för tester och produktgodkännanden.

I samband med antagandet av handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning uttalade ministerrådet vad gällde byggsektorn vilken central betydelse som en anpassad och effektiv byggnadsindustri har för de nordiska ländernas ekonomi. Enligt ministerrådets mening bör näringen ha goda utvecklingsmöjligheter. Det bör vara en prioriterad uppgift att utnyttja möjligheterna på exportmarknaden genom export av både varor och tjänster. Ett intensivt arbete har under hösten 1985 bedrivits i syfte att få fram ett nytt handlingsprogram för sektorn. Ett ministerrådsförslag rörande en nordisk handlingsplan för ökad sysselsättning inom byggsektorn har översänts till Nordiska rådet. Handlingsplanen omfattar åren 1987-1989 till en bedömd kostnad av ca 3 milj DKK. För 1987 har i budgetförslaget under ministerrådets reserv anmälts att medel kan komma att anvisas när konkreta projektplaner föreligger.

I regi av samarbetsministrarna och ämbetsmannakommittén för handelspolitik har det i nära samarbete med näringslivet företagits en omfattande kartläggning och analys av tekniska och andra handelshinder än tullar och tariffer i de fem nordiska länderna.

Ett kontinuerligt uppföljningsarbete såväl nationellt som nordiskt blir av stor betydelse. I detta sammanhang kommer det att läggas betydlig vikt vid en fortsatt nära kontakt med näringslivet.

Ministerrådet kommer att ge det vidare handelshinderarbetet hög prioritet i tiden framöver och vill i denna förbindelse överväga att lägga fram ett ministerrådsförslag i frågan till Nordiska rådets session 1987.

Inom det regionalpolitiska området har ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) den 20 november 1985 beslutat framlägga ett förslag om ett "Reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik" till Nordiska rådets 34:e session.

Enligt det föreslagna samarbetsprogrammet bör huvudmålsättningen för det nordiska samarbetet på det regionalpolitiska området vara att i nordiskt sammanhang bedriva ett regionalt utvecklingsarbete för ökat bidrag till såväl nordisk som nationell utveckling.

Arbetet bör omfatta insatser för att åstadkomma näringslivsutveckling i regioner som ges regionalpolitisk prioritet.

Resurserna till konkret projektarbete har inom ramen för handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning höjts med 3,3 milj NOK till 10 milj NOK under åren 1986-1988 för finansiering över Nordiska ministerrådets budget. Genomförandet av samarbetsprogrammet samt den fortlöpande utvecklingen av det är avsedda att i huvudsak bedrivs inom ramen för de årliga tilldelningarna av medel för den regionalpolitiska sektorn på Nordiska ministerrådets budget, samt delvis genom nationella och regionala satsningar.

Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) har på sitt möte den 20 november 1985 beslutat att till Nordiska rådets 34:e session lägga fram ett ministerrådsförslag om Nordisk utvecklingsfond för Västnorden inklusive förslag till en särskild överenskommelse mellan de nordiska länderna samt förslag till stadgar för fondens verksamhet med avsikt att fondens verk-

samhet kan inledas den 1 mars 1987. Inklusivt Islands bidrag uppgår fondens grundkapital till 14,1 milj USD.

På jord- och skogsbruksområdet fullföljer ministerrådet det tidigare beslutade handlingsprogrammet på området vilket innebär förstärkt forskningssamarbete, forskarutbildning och genbankssamarbete. Samarbetet på en rad konkreta områden inom sektorn kommer att utvidgas eller etableras.

Ministerrådet har beslutat att intensifiera samarbetet när det gäller fiskerifrågor vilka fram till och med 1985 var en del av jord- och skogsbrukssektorn.

Ministerrådet beslöt den 18 december 1985 att inrätta en särskild ämbetsmannakommitté för fiskerifrågor.

De inledande arbetsuppgifterna för en sådan ämbetsmannakommitté skulle vara att

- överväga, eventuellt stödja och koordinera, redan etablerat nordiskt samarbete på fiskeriområdet;
- värdera projektverksamhet på de mest prioriterade samsamarbetsområden;
- utreda de potentiella möjligheterna för ett fiskerisamarbete i Norden;
- överta ansvaret för akvakulturområdet.

De under programperioden högt prioriterade områdena på konsumentsektorn är hushållens ekonomi, Norden som hemmamarknad, ny teknologi, erfarenhetsutbyte av lokal/regional konsumentverksamhet samt konsumentforskning.

Arbetet för att stärka Norden som hemmamarknad på livsmedelssektorn kommer under programperioden att koncentreras på att identifiera och reducera de viktigaste handelshindren för handel med matvaror mellan de nordiska länderna. En harmonisering på följande delområden är aktuell år 1987, nämligen harmonisering av märkning, harmonisering av bestämmelser om tillsatssämnen samt harmonisering av bestämmelser för kontaminanter.

De nordiska länderna har många gemensamma uppgifter och problem när det gäller livsmedelskontroll. Detta gäller både organisering av kontrollverksamheten, prioritering av kontrolluppgifter, övervakning och kontroll av importerade matvaror samt riktlinjer och metoder för analyser av matvaror. Under programperioden kommer det att planeras en samordning och arbetsfördelning av de viktigaste uppgifterna för att få till stånd väsentliga nationella besparingar.

2.4 Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning

Den ekonomiska handlingsplanen innebär åtaganden över en längre period både på nationellt och nordiskt plan.

Verkställandet av handlingsplanens olika verksamheter kommer i de flesta fall att inledas under 1986. De allra flesta samarbetsprojekt och samarbetsaktiviteter inom handlingsplanens ram kommer att fortsätta 1987 och 1988.

I samband med ministerrådets arbete med att verkställa den ekonomiska handlingsplanen har det strävats efter att de olika verksamheterna skall integreras med den ordinarie verksamheten inom de olika samarbetssektorerna. Ett antal av den ekonomiska handlingsplanens verksamheter kommer således successivt att bli inlemmade i de arbetsplaner som fackministrarna kommer att lägga till grund för sin framtida verksamhet.

De projekt och aktiviteter som direkt berör Nordiska ministerrådets budget 1986 och 1987 är följande

	1 000 DKK (löpande priser)	
	<u>1 9 8 6</u>	<u>1 9 8 7</u>
<u>Kultursektorn</u>		
Nordiskt utbildningssamarbete, samordning och modernisering av utbildningskapaciteten.	2 075	2 158
Förbättrat kommunikationssystem för forskningssamarbete (NORDUNET).	2 490	3 195
Arktisk forskning.	-	2 000
<u>Energipolitik</u>	-	1 300
Utveckling av Norden som hemmamarknad. Främjande av export inom energiområdet.		
<u>Arbetsmarknadsområdet</u>	4 168	4 335
Pilotprojekt ang nya samarbetsformer mellan arbetsmarknadens parter, utbildnings- och arbetsmarknadsmyndigheterna. Åtgärder för långtidsarbetslösa och för bekämpning av ungdomsarbetslöshet.		
<u>Arbetsmiljö</u>	-	350
Nytt samarbetsområde, arbetsliv/arbetsrätt		
<u>Industripolitik</u>	7 819	17 099
Höjning av budgeten för Nordtest. Förhöjning av Nordiska industrifondens budget.		

<u>Handelspolitik</u>	2 502	4 346
Arbete med reduktion av icke tariffära handelshinder. Höjning av budgeten för Nordiska projektexportfonden.		
<u>Regionalpolitik</u>	4 139	4 305
Ökning av budgetramen för regional- politiska åtgärder.		
<u>Samfärdselområdet</u>	(440)*	1 170
Utredningsverksamhet angående ett nordiskt väderradarnät.		
<u>Turism</u>	6 250	6 500
Gemensamt turistprojekt på den västtyska marknaden.		
<u>Ministerrådets reserv</u>	22 712	24 804
Förstärkning av samarbetet mellan standardiseringsorganisationerna. Åtgärder med anledning av minister- rådets (industriministrarna) principprogram från 1983 om teknisk forskning och utveckling.		
Summa	52 155	71 562
* Från ministerrådets reserv.		

2.5 Den nordiska datahandlingsplanen

I likhet med den ekonomiska handlingsplanen är den nordiska datahandlingsplanen för 1985-1989 ett exempel på tvärsektoriell satsning i det nordiska samarbetet.

Den datateknologiska handlingsplanen består av tre huvudområden nämligen Industriell FoU, Utbildning och grundläggande forskning samt Övriga prioriterade områden.

Syftet med arbetet på området är att åstadkomma en nordisk samarbetspolitik på dataområdet. De anslagna medlen skall vara en stimulans till ökad samverkan mellan nationella krafter och initiativ. Detta skall, i enlighet med ministerrådets särskilda riktlinjer för verksamheten, ske genom initiering av nya kunskapsområden, samverkan inom sk spjutspetsområden, samordning i rationaliseringssyfte eller genom gemensamma insatser för att ge Norden en ökad genomslagskraft i internationella sammanhang.

Inriktningen av verksamheten 1987 bedöms få sin tyngdpunkt på områdena handikapphjälpmedel, datakommunikation, standardisering, programvara för skolan,

systemutveckling (arbetsformer och brukarmedverkan) och s k expertsystem, företrädesvis i hälso- och sjukvården. Denna prioritering utesluter inte insatser på andra områden. Grundläggande krav är att projekten skall stärka nordisk industri, innebära en utveckling av datatekniken, en nyskapande användning av datateknik eller ökad beredskap för samhället och människorna att möta och handskas med datatekniken. Den slutliga inriktningen av verksamheten 1987 kommer ministerrådet att ta ställning till senare under 1986 när erfarenheter vinnns under året av pågående verksamhet.

Ministerrådet har beträffande delprogrammet Industriell FoU förutsatt att verksamheten successivt byggs upp mot den i handlingsplanen angivna aktivitetsnivån 100 milj NOK på fem år.

Resursbehovet för den planerade verksamheten 1987 uppgår till 36,0 milj DKK.

2.6 Planer på vissa områden som ej finansieras via nordiska budgeten

Vid sidan av verksamheter som får finansiellt stöd helt eller delvis via Nordiska ministerådets budget förekommer också samarbete på andra områden. Ett sådant område är lagstiftningssamarbetet. Det nordiska samarbetet om lagstiftningsfrågor omfattar dels möten mellan justitieministrarna inbördes och mellan justitieministrarna och juridiska utskottet, dels möten i ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor och mellan de nordiska rättscheferna. Därutöver hålls fortlöpande kontakter direkt mellan de tjänstemän i justitiedepartementen som ansvarar för det konkreta lagstiftningsarbetet.

Det nordiska samarbetet bedrivs slutligen i samband med möten i internationell regi, där de nordiska länderna vid de flesta tillfällen kan inta gemensamma ståndpunkter.

Det nordiska samarbetet på lagstiftningsområdet bedrivs huvudsakligen med nationella medel och utan att den gemensamma nordiska budgeten belastas.

För 1986 planläggs ett möte mellan de nordiska justitieministrarna i augusti och ännu ett möte på hösten. Dessutom kommer ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor att mötas innan justitieministermötet i augusti. Det planläggs även några möten med rättscheferna. En liknande planläggning gäller för 1987.

I kapitel IV i C1 1985 har det närmare redogjorts för de enskilda ländernas lagstiftningsarbete och för det nordiska samarbetet inom ramen för det nordiska lagstiftningsprogrammet:

- familjerätt
- avtalsrätt, köplagstiftning och konsumentskydd
- transporträtt
- immaterialrätt
- skadeståndsrätt
- associationsrätt
- ADB
- straffrätt
- processrätt
- offentlig rätt.

Bland de viktigaste samarbetsprojekten bör här framhållas arbetet med koordinering av de nya köplagarna i de nordiska länderna. Dessutom kommer det genombrott i förhandlingarna på europeiskt plan om produktansvar, som har genomförts, antagligen att medföra ett intensifierat nordiskt samarbete avseende samordning av de nordiska ländernas lagstiftning på detta område. Samarbetet avseende den ekonomiska kriminaliteten har resulterat i att utredningsarbete nu startas om sekretesslagstiftningarnas betydelse för ett smidigt informationsutbyte länderna emellan, och om ekonomisk kriminalitet vid export/import. Dessutom skall ett nordiskt seminarium hållas, i syfte att få fram underlag för ytterligare samsarbetsinitiativ.

Slutligen fortsätter det nordiska samarbetet kring ett stort antal juridiska frågor som följer av den ökande användningen av ADB. Det handlar speciellt om upphovsrättsliga frågor, om den datarelaterade kriminaliteten och om skydd av den enskildes integritet.

På det biståndspolitiska området kommer, förutom en vidareföring av de gemensamt finansierade projekten (se nedan) också det nordiska samarbetet på biståndsområdet att inriktas på att uppnå största möjliga effektivitet i biståndsinsatsen i utvecklingsländer där flera nordiska länder är engagerade i biståndsaktiviteter.

På ett möte i oktober 1985 mellan representanter för de nordiska ländernas biståndsadministrationer var det enighet om behovet av ett tätare samarbete kring de nordiska ländernas biståndsinsats i Sahel-området (länder söder om

Sahara som hotas av ökenspridning). Mot denna bakgrund tillsattes en speciell nordisk Sahel-arbetsgrupp, vars första möte kommer att hållas i februari 1986. Gruppen kommer att säkra en formaliserad och intensiv informationsutväxling mellan de nordiska länderna angående pågående och planlagda biståndsinsatser i Sahel-området, liksom den på grundlag härav kommer att eftersträva en noggrannare koordinering av aktiviteterna i området. Gruppen kommer att bestå av personer i de nordiska biståndsadministrationerna med ansvar för den långsiktiga insatsen i Sahel-området. Efter behov kommer gruppen att kunna dra in andra experter i arbetet, t ex nödhjälpskoordinatorer.

Sahel-gruppen kommer därmed att bli ännu en maska i det täta nät av formella och informella samarbetskontakter mellan de nordiska ländernas biståndsadministrationer.

Nuvarande arbetsgruppen angående speciella biståndssektorer och mottagarländer kommer under kommande år att fortsätta sin möteaktivitet med syfte att möta uppkommande behov av koordinering mellan de nordiska länderna.

Avsikten är att det i förbindelse med SADCC-konferensen (SADCC - Southern African Development Coordination Conference) i januari/februari 1986 i Harare, Zimbabwe, kommer att undertecknas en Joint Declaration mellan de nordiska länderna och SADCC-länderna om ett bättre ekonomiskt samarbete mellan de två regionerna.

Det pågående arbetet med att utforma ett konkret samarbetsprogram kommer att fortsätta. Medan Joint Declaration anger den generella ramen för det framtida samarbetet, skall samarbetsprogrammet innehålla de konkreta samarbetsinitiativen mellan de två regionerna.

Under 1986 kommer viktiga diskussioner att föras i Världsbankens regi betr utvecklingsfrågor. Det kommer således att träffas avgöranden om IDA VIII. På mötet i Utvecklingskommittén och på Världsbankens årsmöte i Seoul i oktober 1985 uppnåddes enighet om att inleda återuppfyllningsförhandlingarna i januari 1986 med syfte att avsluta dessa i samband med årsmötet i september månad. Under förhandlingarna kommer de nordiska länderna att noggrant koordinera sina hållningar så att IDA VIII uppnår en så hög nivå genom tillskott av nya medel att organisationen kan ge effektivt stöd för att kunna tillmötesgå de fattigaste utvecklingsländernas enorma biståndsbehov.

Världsbanken väntas under 1987 att nå gränsen för sina egna utlåningsmöjligheter. Upptagande av förhandlingar om en utvidgning av bankens aktiekapital väntas därför bli beslutad på årsmötet i september 1986, så att förhandlingarna kan påbörjas mot årets slut. Även här kommer de nordiska länderna, som vid tidigare utökningar av aktiekapitalet, att arbeta nära tillsammans.

Motsvarande kommer att gälla i samband med den Asiatiska Utvecklingsbanken, där de redan inledda återuppfyllningsförhandlingarna för Bankens utvecklingsfond kommer att avslutas under 1986.

På det övriga multilaterala området kommer de nordiska länderna att fortsätta den praxis som etablerades 1985, nämligen att det innan öppningen av FNs generalförsamling hålls ett nordiskt koordineringsmöte angående de ekonomiska och biståndspolitiska frågor, som kommer att behandlas i generalförsamlingens 2:a utskott. Detta samarbete kommer att suppleras det redan intensiva samarbetet mellan de nordiska ländernas FN-missioner.

Dessutom kommer de nordiska länderna, innan de större mötena i internationella organisationer såsom UNDP, UNCTAD etc att koordinera sina synpunkter och därvid behandla gemensamma nordiska initiativ.

Det nordiska andelsprojektet i Kenya inleddes 1967 och administreras av Danmark.

Det nuvarande projektavtalet med Kenya utlöper juni 1986. På basis av en kenyansk begäran om fortsatt stöd till andelssektorn utsändes i januari 1985 en gemensam nordisk/kenyansk förundersökningsmission, som rekommenderar fortsatt stöd till projektet. Utgångspunkten är att programmets primära mål blir att stödja och utveckla andelsföreningarna i de fattigaste och tätast befolkade landområdena i Kenya, att programmet koncentreras inom fackområdena träning och utbildning, distribution, marketing, kredit och finansiering, organisation och styrning, andelsrörelsens huvudorganisation och särskilt ministeriet för dessa andelsprojekt och att den nordiska andelsrörelsen involveras praktiskt i stödet genom samarbete från "rörelse till rörelse".

Sverige har emellertid i juni 1985 meddelat, att man inte önskar att delta i en förlängning av den nordiska/kenyanska avtalet, utan istället vill stödja andelsrörelsens samsarbetsorgan, Swedish Cooperative Centre.

Eftersom de övriga nordiska biståndsadministrationerna och samrådsgrupperna anser att det finns behov för ytterligare stöd, undersökes det för närvarande under vilka former en eventuell nordiskt bistånd till den kenyanska andelssektorn kan ske efter den 30 juni 1986.

Projektets aktiviteter som rent nordiskt (fem länder) projekt kommer därför i princip att avtrappas under perioden januari till juni 1986. I ljuset av de pågående diskussionerna om möjligheterna för en framtida nordisk (fyra länder) insats förväntas det att de kenyanska myndigheterna under 1986 kommer att begära ett-årigt stöd som en övergångsordning för att säkra kontinuiteten i den nuvarande nordiska projektinsatsen. Det är meningen att Danmark skall ingå ett projektavtal med Kenya för perioden 1 juli 1986 till 30 juni 1987 som skall utgöra bas för ett framtida koordinerat nordiskt stöd till andelssektorn i Kenya.

Stödet till andelsprojektet i Tanzania som administreras av Danmark påbörjades 1968. Efter det tanzanianska parlamentets godkännande av en ny andelslag (Co-operative Act) i april 1982 godtog de nordiska länderna en tanzaniansk begäran om förlängning av det nordiska biståndet till andelssektorn för åren 1983-1988.

Mot bakgrund av Tanzanias allvarliga ekonomiska situation och på basis av rekommendationer från en nordisk/tanzaniansk reviewmission som utsändes 1984, kommer projektet att under 1986 koncentrera stödet till 7 prioritetsregioner i den norra delen av Tanzania. I dessa regioner är uppbyggandet av de kooperativa unionerna ekonomiskt sett mest lovande, och de lokala myndigheterna inställda på att mottaga nordiskt stöd. Dessutom koncentreras stödet till Cooperative Education Centre, Cooperative and Rural Development Bank och huvudorganisationen Cooperative Union of Tanganyika. Ett eventuellt fortsatt nordiskt stöd till den tanzanianska andelssektorn efter 1988 kommer bl a att vara avhängig av en evaluering av projektet, som förväntas att ske 1986/87.

I överensstämmelse med beslut från EKB-mötet den 22-23 oktober 1985 höll den nordiska insatsgruppen för MONAP (det nordiska lantbruksprogrammet i Mozambique) den 11 november 1985 ett möte där genomgång gjordes av det av SIDA framlagda budgetförslaget för MONAP 1986-87. Det uppnåddes enighet ad referendum om årliga budgetramar på 75 milj SEK och för MONAP-86 om storleken på de enskilda budgetposterna. MONAP-programmet, som är sammansatt av 8 projekt påverkas i betydlig grad av säkerhetssituationen i Mozambique. Det kan förväntas att genomförandet

av projektaktiviteterna i Mozambique också under kommande år kommer att bli svåra att genomföra till följd av den interna oron, som härskar i landet.

SATCC, som är förkortning av transportkommissionen inom det regionala samarbetsorganet SADCC i södra Afrika inrättades i Maputo 1980.

Det pågående nordiska biståndet till Transportkommissionen administreras av SIDA och de nordiska experterna är rekryterade och anställda genom det svenska konsultföretaget SWECO.

Ambetsmannakommittén för biståndsfrågor (AK-bistånd) godkände på sitt möte i Oslo den 22-23 oktber 1983, att det för en ny treårsperiod från 1986 till 1989 skall ges 30 milj SEK som gemensamt nordiskt stöd till bemanningen av SATCC.

Det är för den kommande treårs-perioden avsikten att öka andelen av lokalt anställd personal vid transportkommissionen och samtidigt minska antalet nordiska experter.

2.7 De politiska och institutionella förutsättningarna för det nordiska samarbetet

Genom de ändringar som företogs 1984 i Helsingforsavtalet har de två centrala organen i det nordiska samarbetssystemet Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet lagt en grund för vidareförande och fördjupning av det nordiska samarbetet. Viktiga element i detta är bl a stärkandet av presidiets ställning och upprättandet av budget- och kontrollutskottet.

På ministerrådssidan har inte minst den starkare markeringen av samarbetetsministrarnas koordinerande position gett en starkare grund för ett mera målinriktat nordiskt samarbete som också är väl ägnade att främja en positiv utveckling av det nordiska samarbetet. Sammanslagningen av de två ministerrådssekretariaten följer upp intentionerna om en bättre samordning av verksamheten på de olika samarbetssektorerna. I denna förbindelse ger sammanslagningen av budgetarna nya möjligheter för ministerrådet att starkare markera de prioriterade arbetsuppgifterna. Inte minst kommer denna att kunna stärka kultursamarbetet och knyta de övriga samarbetssektorerna starkare till detta viktiga nordiska samarbetsområde. Sammanslagningen av budgetarna sker första gången med det budgetförslag som nu läggs fram. På sikt kommer denna process emellertid att

kunna vidareutvecklas och efter hand ge Nordiska rådet och ministerrådet bättre redskap för en prioritering mellan olika samsamarbetsområden. Arbetet med att sätta igång handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning visade att den nordiska samsamarbetetsapparaten redan har den flexibilitet och anpassningsförmåga som nya politiska prioriteringar kräver. Det nordiska budgetsystemet kommer därför att kunna utvecklas till att bli ett viktigt redskap för utvecklingen av det nordiska samsamarbetet i kommande år.

Som ett led i att ytterligare stärka effektiviteten i det nordiska samsamarbetet har frågor rörande ändrad budgetprocedur samt ändrade finansierings- och budgeteringsprinciper för det nordiska samsamarbetet utretts.

En av Nordiska rådet och ministerrådet (samsamarbetsministrarna) gemensamt tillsatt arbetsgrupp har föreslagit att nuvarande tvååriga budgetprocedur kortas av till ett år. Därigenom skulle tiden mellan antagandet av en budget och dess verkställighet kortas av och därmed medföra förbättrad aktualitet i beslutsunderlaget.

En av ministerrådet (finansministrarna) tillsatt arbetsgrupp har dels diskuterat förutsättningarna för en ny finansiering av det nordiska samsamarbetet, dels ändrade budgeteringsprinciper genom införande av rambudgetering.

Frågan om ändrade finansieringsformer kommer att utredas ytterligare medan förslagen från de båda arbetsgrupperna om ändrad budgetprocedur f n övervägs dels inom Nordiska rådets organ, dels inom ministerrådet.

Nordiska rådets presidium och ministerrådet (samsamarbetsministrarna) har för sin del överenskommit att en förändrad och förkortad budgetprocedur borde kunna tillämpas i samband med 1988 års budget. Ett slutligt ställningstagande kan tas först efter sessionen i mars 1986.

3 ALLMÄNNA FORUTSÄTTNINGAR FÖR 1987 ÅRS BUDGET M M

3.1 Den allmänna budgetens utvecklingen t o m år 1986

Den första allmänna ministerrådsbudgeten fastställdes för år 1974. Den uppgick då till 5,6 milj NOK. Den fastställda budgeten för verksamhetsåret 1986 uppgår till 272,6 milj NOK. Åren 1974-1977 får betecknas som en första uppbyggnadsfas av verksamheten. Från och med år 1978 var huvuddelen av nuvarande verksamhetsområden representerade på budgeten. I det följande redovisas därför utvecklingen för budgetåren 1978-1986 av den allmänna budgeten.

1978	49,4 milj NOK
1979	79,8 " "
1980	93,4 " "
1981	111,9 " "
1982	130,3 " "
1983	150,2 " "
1984	169,5 " "
1985	212,2 " "
1986	272,6 " "

Dessa siffror redovisar den totala utvecklingen i löpande priser. För en bedömning av den reala utvecklingen krävs att hänsyn tas till både den kalkylerade och den faktiska prisutvecklingen samt till de förändringar i budgetens verksamhetsområde som skett under dessa år. Följande slutsatser kan dras av en sådan granskning.

Ökningen av den allmänna budgeten reallt sett under senare delen av 70-talet och de inledande åren på 80-talet sammanhänger främst med dels att vissa verksamheter som tidigare finansierats nationellt fördes över till den allmänna budgeten dels på att vissa helt nya aktiviteter startats upp.

De reala ökningarna som kontinuerligt genomförts för vissa institutioner och projektområden har således åstadkommit med hjälp av omprioriteringar, dvs reala nedskärningar på redan etablerade samarbetsområden.

I 1984 års budgetbeslut utgjorde realökningen totalt 6,2%, varav största enskilda tillskott föll på Nordiska industrifonden och på Ministerrådets reserv.

1985 års budget innebar en kraftig realökning av den allmänna budgeten eller nära 18%. Av denna ökning gick merparten eller 26,4 milj NOK till datahandlingsplanen och till industriministrarnas program för teknisk FoU.

I 1986 års budget beslutades om en real ökning av verksamheten med ca 40 milj NOK eller ca 18%. I detta belopp ingick de förslag som framkommit i handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, totalt drygt 38 milj NOK. Härutöver ökade den allmänna budgeten i reala termer med ca 2 milj NOK, främst inom jord- och skogsbrukssektorn. Vidare anslogs ett engångsbelopp om 5 milj NOK för Nordiska ministerrådssekretariatets och Nordiska industrifondens kommande flyttningar.

3.2 Kulturbudgetens utveckling t o m 1986

Den nordiska kulturbudgeten inrättades i anslutning till att det nordiska kulturavtalet trädde i kraft 1972. På kulturbudgeten fördes då upp nordiska samarbetsaktiviteter som tidigare finansierats direkt med bidrag från de nationella budgetarna. Under årens lopp har det tillkommit nya verksamheter av olika slag inom områdena utbildning, forskning och allmänkultur. Härtill kommer Nordiska kulturfonden, som allt sedan starten utgjort en fast post på budgeten, liksom ministerrådets dispositionsmedel. De sistnämnda används huvudsakligen för projekt- och försöksverksamhet under begränsad tid.

Kulturbudgetens utveckling under samma period, som i avsnitt 3.1 redovisats beträffande den allmänna budgeten, framgår av nedanstående översikt.

1978	61,1 milj DKK
1979	67,9 " "
1980	74,4 " "
1981	81,8 " "
1982	92,3 " "
1983	107,5 " "
1984	118,1 " "
1985	141,6 " "
1986	153,8 " "

Den tillväxt som översikten framvisar består, till den del den inte avser automatiska uppräknings för pris- och löneförändringar, av aktivitetsökningar vilka hänför sig dels till existerande samarbetsområden, dels till nytillkomna aktiviteter. Det senare slaget av tillväxt avspeglar vissa huvudlinjer i inriktningen av kultursamarbetet.

Ett karakteristiskt drag för utbyggnaden har varit strävandet efter att bredda kultursamarbetet i olika avseenden. Sålunda har det tillkommit ökade samarbetsmöjligheter för de självstyrande områdena - inbördes och i förhållande till det övriga Norden. Det har etablerats nordiska kulturcentra på Färöarna och Åland, och ett liknande institut håller på att inrättas i Grönland. Vidare har i samarbetet dragits in sådana aktiviteter som kan betraktas som tillämpligt av ett utvidgat kulturbegrepp. Redan på ett tidigt stadium tillkom en budgetpost för samarbete mellan ungdomsorganisationerna och under den här berörda perioden har inrättats stödordningar för idrotts-, folkbildnings-, film- och amatörteaterområdena.

Den nordiska språkförståelsen har man på olika sätt försökt att förbättra, t ex genom att upprätta det nordiska språksekretariatet i Oslo samt språk- och informationscentret i Helsingfors. Ett led i samma strävanden är handlingsprogrammet för nordisk språkförståelse, som varit utgångspunkt för ett flertal insatser på detta område.

Ett viktigt inslag i samarbetet under den aktuella perioden har även varit olika förstärkningar på forskningsområdet. Där har insatserna koncentrerats kring forskarkontakter och forskarutbildning. Sålunda har forskarkursernas verksamhet kunnat utvecklas och det har tillkommit nordiska symposie- och stipendieordningar. Slutligen har ett Nordiskt forskningspolitiskt råd med igångsättnings-, utrednings- och rådgivningsfunktioner inrättats.

3.3 Budgetförslaget för 1987

3.3.1 Tekniska frågor i samband med budgetsammanläggningen

Budgetförslaget för 1987 avser den samlade nordiska budgeten där den hittillsvarande allmänna budgeten resp kulturbudgeten så långt möjligt har arbetats samman till en helhet.

Det har därvid varit nödvändigt att genomföra ett antal budgettekniska och layout-mässiga förändringar jämfört med nuvarande budgetar för dels allmänna sektorn, dels kultursektorn.

Följande budgettekniska förändringar har vidtagits i 1987 års budgetförslag.

<u>1987 års budget</u>	<u>Allmänna budgeten</u>	<u>Kulturbudgeten</u>
Lönereserven för institutionerna redovisas samlat på ett anslag.	Andel av lönereserven har redovisats under resp institutions anslag.	Lika med 1987 års budgetförslag.
Ränteintäkter och diverse intäkter redovisas samlat som en del av totalbudgetens finansiering.	Lika med 1987 års budgetförslag.	Ränteintäkter och diverse intäkter har redovisats under resp utgiftsanslag (nettoredovisning).
Budgeten räknas i dansk valuta.	Tidigare räknad i norsk valuta.	Lika med 1987 års budgetförslag.

När det gäller layouten av 1987 års budgetförslag har, förutom vissa ändringar av texternas och tabellernas utformning och ordningsföljd inom resp kapitel, sektorernas ordningsföljd ändrats. En anpassning till det nya sekretariatets fackavdelningsmässiga ansvarsområden har därvid gjorts. För att möjliggöra jämförelser av 1987 års budgetförslag med tidigare år har i de olika tabellerna 1985 och 1986 års siffror för den allmänna budgeten räknats om från NOK till DKK. Därvid har använts den för 1986 gällande budgetkursen. Härutöver bör observeras att bidraget till Nordiska samrådet som tidigare redovisats som ett särskilt kapitel har förts in under utgiftsområdet Allmänkultur. Vidare redovisas utgifterna för informationsverksamheten under anslaget till ministerrådssekretariatet.

3.3.2 Budgettekniska effekter av ändrad finansiering för Nordiska hälsovårdshögskolan

I ett till Nordiska rådet överlämnat ministerrådsförslag rörande en utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolan föreslås också ändrade finansieringsformer.

Fram till och med 1984 finansierades Nordiska hälsovårdshögskolan genom länderbidrag i relation till utnyttjandet. Dessa länderbidrag flöt in på den nordiska

budgetens inkomstsida skilt från finansieringen av övrig nordisk verksamhet på budgeten där fördelningsnyckeln användes.

Under åren 1985 och 1986 finansieras Nordiska hälsovårdshögskolan i likhet med annan verksamhet på budgeten genom fördelningsnyckeln.

Genom den föreslagna utbyggnaden av skolan har finansieringsformerna ånyo aktualiserats.

I ministerrådsförslaget föreslås en återgång till länderbidrag i förhållande till utnyttjandet fr o m 1987. Därvid har en garantinivå införts motsvarande skolans nuvarande verksamhetsnivå och att varje land genom direkta bidrag förpliktar sig att betala efter utnyttjande, dock minst samma andel av kostnaderna enligt 1986 års verksamhetsnivå, som följer av den nordiska fördelningsnyckeln.

Budgettekniskt bör Nordiska hälsovårdshögskolan fortsättningsvis endast redovisas över den nordiska budgeten genom ett formellt 1 000-kronorsanslag.

Motiven för denna budgettekniska omläggning är flera. Skolan ges, genom att man själv uppbär intäkterna och därmed också kan tillgodoräkna sig eventuella ränteintäkter, större incitament till en effektivare ekonomisk förvaltning.

För ministerrådssekretariatets del motverkas ökade administrativa insatser genom att olika finansieringsmodeller från länderna till den nordiska budgeten undviks.

Genom att Nordiska hälsovårdshögskolan i formell mening behålls inom den nordiska budgeten behålls möjligheterna till insyn i verksamheten från Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets sida. Vidare kan den nordiska budgeten fungera som buffert vid eventuella likviditetsproblem för skolan genom att 1 000-kronorsanslaget under löpande budgetår kan belastas.

Den redovisningsmässiga effekten för nordiska budgeten blir att omslutningen minskar med skolans nuvarande kostnader eller 12,9 milj DKK.

3.3.3 Pris-, löne- och valutaförutsättningar i budgetförslaget för 1987

Enligt ministerrådets budgetreglemente skall budgeten för ett visst år fastställas i det årets beräknade pris- och löneläge. Orsaken till detta är tekniska svårigheter för vissa av de nordiska länderna att under löpande budgetår fatta beslut om tilläggsbeviljningar till den nordiska budgeten för löne- och prisförändringar. En närmare redogörelse för hur löne- och prisomräkningsfrågorna samt valutakursproblematiken hanteras lämnas i det följande.

1986 års budget har beslutats med utgångspunkt i följande valutakurser:

		Nuvarande allmänna budget	Nuvarande kulturbudget
100 NOK	=	125 DKK	124 DKK
100 FIM	=	173 DKK	173 DKK
100 ISK	=	- DKK	33 DKK
100 SEK	=	125 DKK	127 DKK

Vid de omräkningar från andra valutor till DKK som gjorts i budgetförslaget för 1987 är utgångspunkten för beräkningen samma valutakurser som tillämpades då resp budget för 1986 fastställdes. Innan Ministerrådets budget fastställs våren 1986 kommer de valutakurser som ligger till grund för beräkningarna att justeras.

Den del av budgeten som direkt påverkas av valutakursförändringar består av institutionsbudgetar fastställda i domicillandets valuta för institutionerna utanför Danmark. Det faktiska resultatet om man istället för budgetkurserna använder aktuell kurs framgår av följande tabell.

Budgetförslag 1987		1 000 DKK				
Valuta	Belopp	<u>Omräknat till DKK enligt</u>			Skillnad kol 4 - kol 3	
		Budgetkurs	Aktuell kurs			
1	2	3	4		5	
NOK	87 306	(125,124)	109 007	(120)	104 767	- 4 240
FIM	32 841	(173)	56 815	(168)	55 173	- 1 642
SEK	22 865	(125,127)	28 826	(119)	27 209	- 1 617
ISK	32 085	(33)	10 588	(22)	7 059	- 3 529
Summa			205 236		194 208	- 11 028

Observeras bör att de använda budgetkurserna skiljer något mellan den nuvarande kulturbudgeten och den nuvarande allmänna budgeten. Budgetkursen för kulturbudgetens institutioner i Norge resp Sverige är 124 resp 127 att jämföra med allmänna budgetens 125 för båda valutorna. Med utgångspunkt i aktuella kurser innebär den senaste valutakursutvecklingen ett minskat medelsbehov om ca 11,0 milj DKK.

Detta belopp har lagts in som en justeringspost i beräkningen av totalutgiften i tabell 1, sid 36. Det bör påpekas att storleken av denna post varierar med valutakursutvecklingen under budgetprocedurens gång fram till faställandet av budgeten.

Institutionerna har för utgifter under post 11, Varor och tjänster efter direktiv från sekretariatet, räknat med en prisstegring från 1986 till 1987 på 1% för Danmark, 3% för Finland, 10% för Island, 5% för Norge och 2,5% för Sverige. Sekretariatet har kalkylerat med en sammanvägd löne- och prisutveckling från 1986 till 1987 på 4% för projektverksamheten. Ambetsmannakommittéernas budgetprogram är gjorda i prisläget 1986. De siffror som redovisas i detaljtabellerna avseende år 1987 har sekretariatet räknats om till 1987 års prisläge.

För beräkningen av lönereserven för institutionerna, vilken skall täcka förändringar från lönenivån per den 1 oktober 1985 till lönenivån för år 1987, har sekretariatet räknat med en för samtliga länder sammanvägd genomsnittlig löneutveckling på 10%.

3.3.4 Sammanfattning av 1987 års budgetförslag

Av tabell 1 framgår att budgeten för 1987 uppgår till totalt 539,9 milj DKK exkl den nu beräknade valutakursförändringen. Den reala redovisade ökningen i budgetförslaget uppgår till 10,5 milj DKK, vilket motsvarar 2,0%. Om de redovisade siffrorna korrigeras för den budgettekniska och volymmässiga förändringen av anslaget till Nordiska hälsovårdshögskolan uppgår den verkliga ökningen till 28,9 milj DKK eller 5,5%. Av tabellen framgår att den reala ökningen hänförlig till fullföljandet av den ekonomiska handlingsplanen uppgår till 17,3 milj DKK eller 3,3%.

Kultursektorns totala omfattning uppgår till 157,2 milj DKK vilket innebär en real ökning med 9,3 milj DKK eller 6,3%. Av denna ökning hänförs sig, som tidi-

gare redovisats i kap 2, 5,0 milj DKK till Japanprojektet och 2,6 milj DKK för fullföljandet av den ekonomiska handlingsplanen.

Inom den kulturella samarbetssektorn upptar budgetförslaget ökning avseende uppbyggnaden av verksamheten vid Nordens institut på Åland och Nordens institut i Grönland.

Vidare föreslås sammanlagt 900 000 DKK bli avsatta för en förstärkning av stödordningarna för forskarkurser, -stipendier och -symposier. I syfte att öka forskarkvaliteten och forskarrörligheten ytterligare kan medel anvisas från dispositionsmedlen inom kultursektorn.

En större satsning, 5 milj DKK, avser kulturprojektet i Japan 1987-1988. Det förutsätts härutöver att 2 milj DKK skall kunna anvisas till projektet i budgeten för 1988.

Ett stort intresse har kommit till uttryck när det gäller projektet för utveckling av programvara för skolan. Detta samarbete förväntas bli finansierat delvis inom ramen för den datateknologiska handlingsplanen, delvis med medel som kan anvisas av ministerrådets dispositionsmedel.

För övriga sektorer bör följande förändringar nämnas.

Den i tabell 1 redovisade ökningen för övriga facksektorer inkl generalsekretarens disponeringsreserv och ministerrådsreserven uppgår till totalt 8,6 milj DKK eller 2,8%. Om siffran i likhet med ovan korrigeras för effekterna av Nordiska hälsovårdshögskolan uppgår ökningen till 27,0 milj DKK eller 8,8%.

Bortses helt från Nordiska hälsovårdshögskolan och effekterna av fullföljandet av ekonomiska handlingsplanen uppgår ökningen i den "ordinarie" verksamheten till 6,7 milj DKK eller 2,2%.

En sektorsvis genomgång visar bl a att energisektorns ökning med nära 0,7 milj DKK, där ökningen av den nya energipolitiska handlingsplanen på 1,3 milj DKK delvis motverkas genom en minskning i den ordinarie verksamheten med 0,6 milj DKK. Miljö- och arbetsmarknadssektorerna ökar båda med 0,5 milj DKK. Inom arbetsmiljösektorn beror den totala ökningen på två faktorer. Dels föreslås 1,0 milj DKK till det nya samarbetsområdet arbetsliv/arbetsrätt dels föreslås en utökning av kursverksamheter vid NIVA.

För industrisektorn innebär fullföljandet av den ekonomiska handlingsplanen en kraftig ökning av medelstilldelningen. Totalt ökar sektorns resurser med 8,3 milj DKK.

Aven det regionalpolitiska området får en relativt kraftig uppräknings med 1,0 milj DKK.

Jord- och skogsbrukssektorn ökar med sammanlagt 0,8 milj DKK. Bl a föreslås inrättande av en biologtjänst vid Nordiska genbanken.

För det nya samarbetsområdet för fiskerifrågor föreslås att ett belopp om 0,5 milj DKK anvisas. Härutöver kan medel från ministerrådsreserven komma att anvisas om behov uppstår.

Ministerrådsreserven slutligen får en kraftig uppräknings dels genom fullföljandet av den ekonomiska handlingsplanen; + 1,2 milj DKK dels genom att den normala reserven ökar med 3,4 milj DKK. Det har bedömts nödvändigt med en relativt stor "fri" reserv för att därigenom ha ett visst ekonomiskt handlingsutrymme när nya planer och handlingsprogram aktualiseras.

Vid bedömningen av den totala reala förändringen till 1987 bör också uppmärksammas att utgifterna för det nya samlade ministerrådssekretariatet 1987 redovisningsmässigt minskar med 3,2 milj DKK jämfört med de budgeterade utgifterna för de nuvarande två sekretariaten. Tas härutöver hänsyn till att den nuvarande publikationsverksamheten vid Nordiska rådets presidiesekretariat föreslås tas över från 1987 (2,4 milj DKK) av ministerrådssekretariatet, att ett antal tjänster vid kultursekretariatet fram t o m 1986 finansieras via forskningspolitiska rådet (1,7 milj DKK) samt att budgetförslaget innebär en utökning av sekretariatet med 1 tjänst (0,5 milj DKK) uppgår den "verkliga" minskningen av utgifterna för ministerrådssekretariatet till ca 7,8 milj DKK. Vidare innebär förslaget om 3 milj DKK i reservation 1987 för sammanläggningen av ministerrådssekretariaten en minskning med 3,6 milj DKK jämfört med 1986.

4 SAMMANFATTNING AV BUDGETFÖRSLAGET

I detta kapitel lämnas en detaljerad redovisning av utgiftsförslagen under de olika sektorerna. I de fall en sektor består av fler än ett budgetkapitel inleds redogörelsen med en sammanfattande tabell där samtliga belopp är beräknade i DKK. De olika projektbudgetkapitlen är beräknade i samma valuta. Beviljningsförslagen för institutionerna är redovisade i resp domicillands valuta.

4.1 NORDISKA KULTURFONDEN

BUDGETFÖRSLAG 1987:

11.033.000 DKK

Organisation och verksamhet

Fondens årliga dispositionsbelopp fördelas på ansökningar från t.ex. nordiska arbetsgrupper, organisationer, institutioner och enskilda. För att komma ifråga bör ansökan gälla ett nordiskt projekt av engångskaraktär, t.ex. utställning, publikation eller någon form av sammankomst. Anslag kan emellertid i enstaka fall också utgå till mer långsiktiga projekt. Styrelsen fastställer i sådana fall anslagsperiodens längd. I första hand ges anslag till nyskapande och initierande verksamhet. Tills nyligen var det krav på, att minst tre nordiska länder skulle delta i varje projekt. Detta krav gäller inte längre. I praktiken blir dock ansökningar som endast gäller ett eller två länder oftast hänvisade till nationella eller bilaterala finansieringskällor.

Återkommande verksamhet kan som regel inte få anslag. Inte heller ansökningar av privat karaktär, t.ex. ansökningar om bidrag till privata studieresor eller studiestöd, kan väntas bli ifrågakomna.

Ur fondmedlen för 1985 ansöktes om anslag till ett sammanlagt belopp på 86,1 milj. DKK. Totalantalet ansökningar var 681, av vilka 149 kunde beviljas.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institutionen	Budgetförslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	10.609	11.033	11.033
Summa beviljningsförslag	10.609	11.033	11.033

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	424	424	0	0	424	424
Summa	424	424	0	0	424	424

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 424.000 DKK, prisförändringar.

Budgetförslaget:

1. + 424.000 DKK, prisförändringar.

4.2 KULTURSEKTORNS DISPOSITIONSMEDEL

BUDGETFÖRSLAG 1987: 15.071.000 DKK

Organisation och verksamhet

Redan 1971, då kulturavtalets organ upprättades, avsattes ett dispositionsbelopp för ministerrådet. I bakgrundsmaterialet för det nordiska kulturavtalet från 1970 talas det om, att "detta dispositionsbelopp tänkes efter ministerrådets närmare bestämmelser användas till nya projekt som förberetts så långt, att de kan sättas igång, men till vilka medel inte genast kan anslås från de ordinarie statsbudgetarna, eller som förutsätter viss försöksverksamhet, vidare till engångsåtgärder och till utvidgning av redan pågående projekt i vissa fall, som inte synes kunna avvakta den normala budgetproceduren".

Ministerrådets dispositionsmedel har varit en mycket viktig finansieringskälla för det nordiska kultursamarbetet. Tack vare dessa medel har ministerrådet, utan att behöva avvakta en relativt lång nordisk budgetprocedur, kunnat sätta igång viktiga projekt som nordiskt ungdomssamarbete, Nordiskt samiskt institut, Nordiskt vulkanologiskt institut, Nordiskt språk- och informationscentrum och Nordiska institutet på Åland.

Dispositionsmedlen har vidare spelat en väsentlig roll för genomförandet av mer omfattande utrednings- och planeringsuppgifter. Vidare har väsentliga försöksordningar finansierats över dispositionsmedlen. Här kan från de senaste åren nämnas bl.a. filmdistributionsstödet, projektet barn och kultur samt samarbetet på folkbildningsområdet.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	8.712	15.071	15.071
Summa beviljningsförslag	8.712	15.071	15.071

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	348	348	6.011	6.011	6.359	6.359
Summa	348	348	6.011	6.011	6.359	6.359

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 348.000 DKK, prisförändringar.
2. + 6.011.000 DKK, verksamhetsförändring.

Budgetförslaget:

1. + 348.000 DKK, prisförändringar.
2. + 6.011.000 DKK, verksamhetsförändring.

Budgetförslaget förutsätter att 5 milj. DKK reserveras för kulturinformation i Japan.

I efterföljande förteckning anges behov och beräknade belopp, som kan förväntas bli aktuella för prövning och finansiering under 1987. De flesta ändamålen är redan uppbundna av principbeslut inom kulturavtalets organ. Övriga kan bli resultatet av pågående planerings- och utredningsarbete.

	1.000-tal DKK
1. Kulturinformation i Japan	5.000
2. Datateknologi, arbetsgrupp	500
3. World Crafts Council	500
4. Filmsamarbete	1.200
5. Amatörmusiksamarbete	500
6. Stöd till samiskt kulturliv	1.200
7. Folkbibliotekssamarbete	550
8. Barn och kultur	550
9. Kultur- och massmedia	900
10. Samarbete kring handikappades problem	400
11. Förbättrad bokdistribution	300
12. Nordisk språkförståelse	1.000
13. Fiskeriundervisning	300

14. Programvaruförsörjning för skolan	600
15. Nordiska journalistkurser	500
16. BRYT-projektet (jämförbarhet)	200
17. Informations- och dokumentationsprojekt inom vuxenutbildning	350
18. Nordiska hushållshögskolan, konsumentekonomisk utbildning (behovsanalys)	250
19. Utlandslektorer	350
20. Termoluminiscensmätningar, garantibelopp	500
21. Ökad forskarrörlighet	<u>1.000</u>
	SUMMA
	<u>16.650</u>

Härtill kommer, att rekommendationer som redan antagits eller senare antas av Nordiska rådet, efter beredning och prövning, för sitt genomförande kan förut-sätta en samnordisk finansiering, som idag inte kan förutses.

4.3 ALLMANKULTURELLA OMRÅDET

Institutioner (motsv.)	Budget 1986	1.000-tal danska kronor					Budget 1987
		Autom. ökning		Inst. för- slag	Förslag		
		Faktisk löneö. 1985	Beräkn. prisö. 1987		Aktivi- tetsför- ändring		
4.3.1 Nordens Hus i Reykjavik	4.086	732	374	6.310	0	5.192	
4.3.2 Nordiska teaterkommittén, gästspel och fortbildning	3.911	42	171	6.320	0	4.124	
4.3.3 Bidrag till Nordiska ama- törteaterrådet (NAR)	494	0	5	703	0	499	
4.3.4 Nordiska rådets littera- turpris	413	0	4	417	0	417	
4.3.5 Nordiska rådets musikpris	202	0	2	0	- 204	0	
4.3.6 Nordiskt musiksamarbete (NOMUS)	2.150	0	107	2.779	0	2.257	
4.3.7 Nordiskt samiskt insti- tut	6.062	368	116	11.358	0	6.546	
4.3.8 Bidrag till Nordiska samerådet	1.499	0	78	1.466	- 570	1.007	
4.3.9 Nordiskt ungdomssamar- bete	2.995	0	120	3.115	0	3.115	
4.3.10 Nordiskt folkbildnings- samarbete	2.207	0	88	2.295	0	2.295	
4.3.11 Nordiskt idrottssamar- bete	873	0	35	908	0	908	
4.3.12 Översättning av nabolandslitteratur	1.886	0	75	1.961	0	1.961	
4.3.13 Nordiskt konstcentrum	6.349	220	152	10.435	0	6.721	
4.3.14 Nordiska filmkurser	371	0	4	375	0	375	
4.3.15 Nordisk filmdistribution	1.200	0	48	2.000	0	1.248	
4.3.16 Nordens Hus på Färöarna	6.112	17	415	6.585	0	6.544	
4.3.17 Nordens institut på Åland	571	47	10	1.016	216	844	
4.3.18 Bidrag till Nordiska konstförbundet	417	0	13	504	0	430	
4.3.19 Bidrag till Nordiska författarkurser	205	0	5	314	0	210	
4.3.20 Bidrag till Skandinavisk förening i Rom	248	0	2	500	0	250	
4.3.21 Bidrag till Nordkalott- muséet	254	0	6	261	0	260	
4.3.22 Nordens institut i Grönland	0	0	0	1.000	1.000	1.000	
S U M M A	42.505	1.426	1.830	60.622	442	46.203	

4.3.1 NORDENS HUS I REYKJAVIK

BUDGETFÖRSLAG 1987: 9.043.000 ISK motsvarar 2.943.000 DKK
+ 2.249.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordens Hus i Reykjavik skall fungera som ett nordiskt kulturcentrum och en förbindelseled mellan Island och det övriga Norden. Institutionen inledde sin verksamhet 1968 och har sedan 1973 finansierats över den nordiska kulturbudgeten.

Verksamheten vid Nordens Hus är mångsidig. I samarbete med kulturinstitutioner i hela Norden arrangeras föredrag, kurser, film- och teaterföreställningar, musik och litteraturprogram, utställningar, konferenser m.m. Speciell vikt har lagts på biblioteksverksamheten. Nordens Hus har också som uppgift att öka kännedomen om Islands kultur i de andra nordiska länderna.

Budgetöversikt

	(1.000-tal ISK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	2.188	4.774	4.437
Varor och tjänster, projekt	10.366	14.612	11.514
Summa beviljningsförslag	12.554	19.386	15.951

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987				Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	antal	lön	
Direktör	1	BHM 120-FB5		Norsk 30		Norsk 30	1.117+418
Overbibliotekarie	1	BHM 116		BHM 140		BHM 140	529 +9
Bibliotekarie	1	BHM 109		BHM 137		BHM 137	188 +9
Biblioteksassistent	1	BSRB 15	-1		-1		-
Biblioteksassistent	86%	BSRB 18		BSRB 064		BSRB 064	338 +9
Kassör	1	BSRB 20		BSRB 068		BSRB 068	441 +9
Sekreterare	1	BSRB 20		BSRB 068		BSRB 068	441 +9
Vaktmästare	1	BSRB 15		BSRB 060		BSRB 060	318 +9
Vaktmästare/städning	1	BSRB 14		BSRB 060		BSRB 060	318 +9
Økonomisk konsulent	-	-	+1		-		-
Sociala avgifter							266
Summa	7,86	-	0	-1			3.690+747

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal ISK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	1.343	2.360	230	./ .111	1.573	2.249
Varor och tjänster, projekt	1.597	1.037	2.500	+ 111	4.097	1.148
Summa	2.940	3.397	2.730	0	5.670	3.397

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 2.940.000 ISK, löne- och prisförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

+ 230.000 ISK, ekonomisk konsulent (halvtidstjänst)

+ 2.500.000 ISK, styrelse-, kontors- och lokalkostnader samt fastighetsunderhåll.

Budgetförslaget:

1. + 3.397.000 ISK, löne- och prisförändringar.

2. Inga verksamhetsförändringar.

Ministerrådet beviljade i 1986 års budget en aktivitetsökning på 1.076.000 ISK för att täcka ökade utgifter bl.a. i samband med lokalkostnader och fastighetsunderhåll.

4.3.2 NORDISKA TEATERKOMMITTÉN (NTK), GÄSTSPEL OCH FORTBILDNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 3.315.000 NOK
 motsvarar 4.124.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordisk Teaterkommitté (NTK) gir tilskudd til gjestespill i Norden og arrangerer videreutdanningskurs innenfor hele teaterområdet, samt dans og ballett.

I 1985 er arrangert kurs for samiske teaterarbeidere.

Budgetöversikt

	(1.000-tal NOK)		
	Budget 1986	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	399	435	433
Varor och tjänster, projekt	2.745	4.644	2.882
Summa beviljningsförslag	3.144	5.079	3.315

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987 institutionen		budgetförslag		Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	antal	lön	
Generalsekreterare	1	27			28		192 +47
Konsulent	1	23					155 +39
Summa	2						347 +86

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal NOK)				Totalt	
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Inst	Budg.försl
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl		
Löner	36	34	0	0	36	34
Varor och tjänster, projekt	137	137	1.762	0	1.899	137
Summa	173	171	1.762	0	1.935	171

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 173.000 NOK, löne- och prispförändringar

2. Verksamhetsförändringar:

- + 1.574.000 NOK, gjestespill og videreutdanning.
- + 133.000 NOK, styrelse-, kontors- og lokalkostnader.
- + 55.000 NOK, 1/2 extra kontorsassistent.

Budgetförslaget:

1. + 171.000 NOK, löne- og prispförändringar.

4.3.3 BIDRAG TILL NORDISKA AMATORTEATERRÅDET (NAR)

BUDGETFÖRSLAG 1987: 499.000 DKK

Organisation och verksamhet

NARs tilskudd disponeres til kursvirksomhet og gjestespill og det deltar medlemsorganisasjoner fra de nordiske land, Færøyene og fra 1985 amatørbevegelsen på Åland, som direkte medlem. I 1985 er det knyttet nærmere kontakter med amatørteater på Grønland og i det samiske område, gl.a. gjennom utdanningskurs. NARs årsmøte i 1985 ble holdt på Færøyene, der man drøftet amatørbevegelsens betydning for de små språksamfunn i Norden. I 1986 vil NARs teaterfestival bli holdt i Island.

Sekretariatet drives i samarbeid med Dansk Amatør Teater Samvirke (DATS).

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	494	703	499
Summa beviljningsförslag	494	703	499

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	7	5	202	0	209	5
Summa	7	5	202	0	209	5

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 7.000 DKK, prisförändringar.

2. + 202.000 DKK, flere gjestespill og kurs, viss styrking av administrasjonen, samarbejde med amatørbevegelsen på Åland, utvikling av samarbeidet med Grønland.

Budgetförslaget:

1. + 5.000 DKK, prisförändringar.

4.3.4 NORDISKA RÅDETS LITTERATURPRIS

BUDGETFÖRSLAG 1987:

417.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordisk råds litteraturpris (75.000 DKK) utdeles hvert år til et skjønnlitterært verk som utvelges av Bedømningskomitéen. Ministerrådet har 1984 fastsatt nye vedtekter for litteraturprisen. Hvert av de nordiske land kan foreslå to litterære verk. Det kan dessuten nomineres ett verk på Færøysk, grønlandsk og samisk av de respektive områders forfatterforeninger, og i så fall kan en sakkunnig fra vedkommende forfatterforening tiltre Bedømningskomiteen.

Hittil er sekretariatsarbeidet for Bedømningskomitéen blitt utført av Nordisk råds svenske sekretariat, mens ministerrådssekretariatet i København har utført de regnskapsmessige funksjoner. I 1984-budsjettet antok ministerrådet at det ville være mest hensiktsmessig å beholde denne ordning så lenge den nåværende sjef for den svenske delegasjon til Nordisk råd var Bedømningskomitéens sekretær. Da det er skjedd skifte i denne stilling pågår nå drøftinger mellom ministerrådssekretariatet i København og Presidiesekretariatet om den fremtidige sekretariatsordning.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institusjonen	Budgetförslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	413	417	417
Summa beviljningsförslag	413	417	417

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- og pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	4	4	0	0	4	4
Summa	4	4	0	0	4	4

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 4.000 DKK, prisförändringar.

Nordisk råds kulturutskott har anbefalt at prissummene for litteraturprisen og musikkprisen blir økt.

Budgetförslaget:

1. + 4.000 DKK, prisförändringar.

4.3.5 NORDISKA RÅDETS MUSIKPRIS

BUDGETFÖRSLAG 1987:

0 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska rådets musikpris utdelas vartannat år sedan 1968 i enlighet med stadgar som fastställdes av de nordiska regeringarna 1965. Priset utdelades första gången 1965 och utgör numera 75.000 DKK. Det delas ut för ett musikverk av en levande kompositör. Verket utses av en kommitté bestående av tio medlemmar, två från varje nordiskt land, vilka utnämns för en fyraårsperiod. Bedömningskommittén träffar sitt beslut på grundval av förslag från nationella kommittéer.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institutionen	Budgetförslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	202	0	0
Summa beviljningsförslag	202	0	0*)

*) Nordiska rådets musikpris utdelas inte 1987.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	2	2	././204	././204	././202	././202
Summa	2	2	././204	././204	././202	././202

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 2.000 DKK, pridförändringar.
2. ././ 204.000 DKK, verksamhetsförändring p.g.a. att priset inte utdelas 1987.

Budgetförslaget:

1. + 2.000 DKK, pridförändringar.
2. ././ 204.000 DKK, verksamhetsförändring p.g.a. att priset inte utdelas 1987.

4.3.6 NORDISKT MUSIKSAMARBETE (NOMUS)

BUDGETFORSLAG 1987: 1.813.000 NOK
 motsvarar 2.257.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nemnd for nordisk musikkamarbeid (NOMUS) skal fremme utviklingen av og utbre kjennskapet til musikklivet og musikkamarbeidet i Norden. Virksomhetsområdet skal omfatte hele bredden av det nordiske musikkliv, herunder det kompositoriske, det improvisatoriske, det utøvende, det pedagogiske, det profesjonelle og amatørmusikken.

Budgetöversikt

	(1.000-tal NOK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	1.727	2.233	1.813
Summa beviljningsförslag	1.727	2.233	1.813

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal NOK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.förs1	Inst	Budg.förs1	Inst	Budg.förs1
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	86	86	420	0	506	86
Summa	86	86	420	0	506	86

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 86.000 NOK, prisförändringar.
2. + 420.000 NOK, økt tilskudd til amatørmusikktiltak.

Budgetförslaget:

1. + 86.000 NOK, prisförändringar.

4.3.7 NORDISKT SAMISKT INSTITUT

BUDGETFÖRSLAG 1987: 5.261.000 NOK
motsvarar 6.546.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordisk samisk institutt ble etablert i 1974 i Kautokeino i Norge. Instituttet skal virke for å forbedre den samiske befolkningens stilling sosialt, kulturelt, rettslig og økonomisk.

Budgetöversikt

	(1.000-tal NOK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	3.008	4.435	3.304
Varor och tjänster, projekt	1.864	4.692	1.957
Summa beviljningsförslag	4.872	9.127	5.261

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987 institutionen budgetförslag				Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	antal	lön	
Institutledare	1	31					217 +26
Sektionsledare	3	28					593 ¹⁾ +73
Førstekonsulent	1	18 ²⁾		24	24	163	+21
Sekreterare	3	16/17		18	18	404	+50
Første kontorfullm.	1	15				118	+16
Rengøringsass. (deltid)	1	13				82	+11
Projektsekreterare	1	23		28	-	155	+21
Projektsekreterare	1	23		26	-	155	+21
Projektsekreterare	1	23				173 ³⁾	+21
Projektsekreterare	1	23		F 19	F 19	132	+67
Projektsekreterare	1	23		A 21	A 21	169	+46
Projektsekreterare	2	23				310	+50
Projektsekreterare	1	23		N 21	N 21	147	+63
Projektsekreterare	-	-	+ 4	23	0		-
Kontorsjef	-	-	+ 1	26	0		-
Räkenskapsassistent	-	-	+ 1	15	0		-
Konsulent/tolk	-	-	+ 1	23	0		-
Kontorassistent	-	-	+ 1	10	0		-
Summa	18		+ 8		0	2.818	+486

1) Inkl. utlandstillägg för en av sektionsledarna.

2) Personlig placering i lönegrad 22 för nuvarande innehavare av tjänsten.

3) Inkl. utlandstillägg.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal NOK)				Totalt	
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Inst	Budg.förs1
	Inst	Budg.förs1	Inst	Budg.förs1		
Löner	290	296	1.137	0	1.427	296
Varor och tjänster, projekt	26	93	2.802	0	2.828	93
Summa	316	389	3.939	0	4.255	389

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 316.000 NOK, löne- och prispförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

+ 1.137.000 NOK, 8 nya tjänster.

+ 2.802.000 NOK, ökad projektverksamhet.

Budgetförslaget:

1. + 389.000 NOK, löne- och prispförändringar.

4.3.8 BIDRAG TILL NORDISKA SAMERÅDET

BUDGETFÖRSLAG 1987: 1.007.000 DKK

Organisation och verksamhet

Medlen under kapitlet Nordiska samerådet gäller bidrag till kostnaderna för rådets sekretariat. Det utgår även ett bidrag till kostnaderna för den vart tredje år anordnade Nordiska Samekonferensen (senast 1986). Bidrag har också lämnats till kostnader för rådssekretariatets deltagande i Urbefolkningarnas världsråds (WCIP) kongress.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Dispositionsbeviljning	1.499	1.466	1.007
Summa beviljningsförslag	1.499	1.466	1.007

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)									
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt					
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl				
Dispositions- beviljning	./.	492	78	459	./.	570	./.	33	./.	492
Summa	./.	492	78	459	./.	570	./.	33	./.	492

Kommentar till anslagsförändringen

Budgetförslaget:

Budgetförslaget innebär en ram på 1.007.000 DKK. Minskningen av anslaget är en följd av bortfallande av kostnader för samekonferensen 1986 (570.000 DKK)

4.3.9 NORDISKT UNGDOMSSAMARBETE

BUDGETFÖRSLAG 1987:

3.115.000 DKK

Organisation och verksamhet

Det nordiska ungdomssamarbetet igångsattes 1973 som en försöksordning. Från 1976 blev stödordningen permanent finansierad över kulturbudgeten efter riktlinjer godkända av ministerrådet. Medlen fördelas genom den nordiska ungdomskommittén, som består av 2 medlemmar från varje land. Anslag beviljas för närvarande dels som direkt organisationsstöd till godkända ungdomsorganisationer, dels till projektsamarbete mellan nordiska ungdomsorganisationer. Speciell vikt har lagts vid regionalt och lokalt samarbete.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institutionen	Budgetförslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	2.995	3.115	3.115
Summa beviljningsförslag	2.995	3.115	3.115

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)				Totalt	
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Inst	Budg.försl
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	120	120	0	0	120	120
Summa	120	120	0	0	120	120

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 120.000 DKK, prisförändringar.

Nordiska ungdomskommittén har i generella vändningar önskat en aktivitetsökning för regionalt och lokalt stöd utan att nämna en summa.

Budgetförslaget:

1. + 120.000 DKK, prisförändringar.

4.3.10 NORDISKT FOLKBILDNINGSSAMARBETE

BUDGETFORSLAG 1987: 2.295.000 DKK

Organisation och verksamhet

Bevilgningen disponeres til prosjekter i regi av de samarbeidende folkeopplysningsorganisasjoner i Norden. Støtten fordeles av Nordisk kulturfonds styre, etter at uttalelse er innhentet fra den rådgivende komite for allmennkulturell virksomhet (RKK).

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	2.207	2.295	2.295
Summa beviljningsförslag	2.207	2.295	2.295

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	88	88	0	0	88	88
Summa	88	88	0	0	88	88

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 88.000 DKK, pridförändringar.

Budgetförslaget:

1. + 88.000 DKK, pridförändringar.

4.3.11 NORDISKT IDROTTSAMARBETE

BUDGETFÖRSLAG 1987:

908.000 DKK

Organisation och verksamhet

Støtteordningen skal stimulere til økt idrettssamarbeid mellom Grønland, Færøylene, Island, Svalbard og det øvrige Norden og mellom de førstnevnte områder innbyrdes. Det gis også tilskudd til samisk idrettsarbeid og nordisk skoleidrettssamarbeid.

Bevilgningen fordeles etter vedtak i Nordisk kulturfonds styre, etter forutgående forslag fra de enkelte land/områders riksidrettsforbund eller tilsvarende.

Budgetøversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	873	908	908
Summa beviljningsförslag	873	908	908

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	35	35	0	0	35	35
Summa	35	35	0	0	35	35

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 35.000 DKK, prissäändringar.

Budgetförslaget:

1. + 35.000 DKK, prissäändringar.

4.3.12 ÖVERSÄTTNING AV NABOLANDSLITTERATUR

BUDGETFÖRSLAG 1987: 1.961.000 DKK

Organisation och verksamhet

Det gis tilskudd hovedsakelig til oversættelsehonoraret vedrørende klassisk og moderne skjønnlitteratur. Når det gjelder de små språkområdene ges det dessuten tilskudd til oversettelser av fag- og barnelitteratur. Bevilgningen kvoterer pr. språkområde og fordeles av en sakkyndig komité (Nabolandslitteraturkomitéen). Komitéen gir også tilskudd til stipend for oversettelse fra de små språkområder.

Fra 1986 omfatter tilskuddet 50.000 DKK til utgivelse av brosjyren "Les noe nordisk", som omtaler de nominerte verk til Nordisk råds litteraturpris og annen aktuell skjønnlitteratur i Norden.

Budgetøversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	1.886	1.961	1.961
Summa beviljningsförslag	1.886	1.961	1.961

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	75	75	0	0	75	75
Summa	75	75	0	0	75	75

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 75.000 DKK, prisförändringar.

Budgetförslaget:

1. + 75.000 DKK, prisförändringar.

4.3.13 NORDISKT KONSTCENTRUM (NKC)

BUDGETFÖRSLAG 1987: 3.884.000 FIM
motsvarar 6.721.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiskt Konstcentrum (NKC) startat sin verksamhet i 1979. Ifölle vedtektene skal sentret utvikle og samordne det nordiske samarbeid innenfor billedkunsten, samt informere om nordisk kunst i nabolandene og utenfor Norden. Sentret arrangerer utstillinger på Sveaborg (Finland) og turnéutstillinger. I de siste år er det bygd ut en nordisk gjesteatelierordning, som nå består av atelierer og bosteder på Sveaborg, i de nordiske land og i Grønland. I augusti 1985 ble Garnisonsskasernen innviet, som skal romme hele sentrets virksomhet. Sentret ledes av et styre på 10 medlemmer, med to representanter fra hvert land.

Budgetöversikt

	(1.000-tal FIM)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	739	1.063	866
Varor och tjänster, projekt	2.930	4.967	3.018
Summa beviljningsförslag	3.669	6.030	3.884

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987 institutionen budgetförslag				Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	antal	lön	
Ledare	1	A 26					170
Utställningssekr.	1	A 20					113
Informationssekr.	1	A 19					123 ¹⁾
Amanuens	1	A 17					100 ¹⁾
Sekreterare	1	A 15					84
Bokförare	1	A 13					79
Byråsekreterare	1	A 8					69
Vaktmästare	1	A 10					66
Husmor	½	A 8	+ ½	A 12	0		30
Verkstadsföreståndare	-	-	+ ½	A 12	0		-
Oversättare	-	-	+ 1	A 21	0		-
Projektsekreterare	-	-	+ 1	A 21	0		-
Försäkringar och hälsövård							32
Summa	8½		+ 3		0		866

1) Inkl. utlandstillägg.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal FIM)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	80	127	244	0	324	127
Varor och tjänster, projekt	89	88	1.948	0	2.037	88
Summa	169	215	2.192	0	2.361	215

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 169.000 FIM, löne- och prisleförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

+ 244.000 FIM, 3 nya tjänster.

+ 1.948.000 FIM, projektverksamhet, bl.a. utställningsersättningar.

Budgetförslaget:

1. + 215.000 FIM, löne- och prisleförändringar.

4.3.14 NORDISKA FILMKURSER

BUDGETFÖRSLAG 1987:

375.000 DKK

Organisation och verksamhet

Tilskuddet disponeres til kursvirksomhet for film- og TV-arbeidere i Norden. Kursene arrangeres som regel etter tur i Norden. I 1985 ble i København arrangert kurs om dokumentarfilm.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	371	375	375
Summa beviljningsförslag	371	375	375

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	4	4	0	0	4	4
Summa	4	4	0	0	4	4

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 4.000 DKK, prispförändringar.

Budgetförslaget:

1. + 4.000 DKK, prispförändringar.

4.3.15 NORDISK FILMDISTRIBUTION

RUDGETFÖRSLAG 1987: 1.248.000 DKK

Organisation och verksamhet

Støtteordningen for distribusjon av nordiske spillefilmer ble i perioden 1982-85 finansiert fra Ministerrådets disposisjonsmidler. Ved budsjettbehandlingen for 1986 ble det vedtatt å føre støtteordningen inn på det permanente budsjett. Bevilgningen disponeres til distribusjon av spillefilm, til den nordiske filmfestival og nordisk marnefilmmonstrin og til landenes feller utenlandssatsninger.

Ministerrådet har i 1985 fastsatt nye vedtekter for støtteordningen med virkning fra 1.1.1986 og har samtidig oppnevnt medlemmer/suppleanter for perioden 1986-89 til filmdistribusjonskomitéen.

Budgetøversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	1.200	2.000	1.248
Summa beviljningsförslag	1.200	2.000	1.248

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	60	48	740	0	800	48
Summa	60	48	740	0	800	48

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 60.000 DKK, prispförändringar.
2. + 740.000 DKK, verksamhetsförändringar.

Budgetförslaget:

1. + 48.000 DKK, prispförändringar.

4.3.16 NORDENS HUS PÅ FÄRÖARNA

BUDGETFORSLAG 1987: 6.544.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordens Hus på Färöarna invigdes i maj 1983. Verksamheten omfattar bl.a. lokala kulturaktiviteter, förmedling av nordiska kulturaktiviteter till Färöarna och information och förmedling av färöisk kultur till övriga Norden.

Enligt överenskommelse finansierar den nordiska kulturbudgeten 92% av driftskostnaderna för Nordens Hus på Färöarna medan Färöarnas Landsstyre finansierar resterande 8%.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Budget 1986	Budgetförslaget
Löner	926	957	943
Varor och tjänster, projekt	5.186	5.628	5.601
Summa beviljningsförslag	6.112	6.585	6.544

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987				Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	antal	lön	
Direktör	1	AC 15					302 +39
Fuldmægtig	1	21*)					195 +8
Assistent	½	9.9*)		9*)		9*)	68 +3
Assistent	½	15.6*)		9*)		9*)	68 +3
Assistent	½	9*)		9*)		9*)	68 +3
Vagtmester	1	VIII*)					178 +8
Summa	4½						879 +64

*) Officielle færøske lønkoder

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)				Totalt	
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Inst	Budg. försl
	Inst	Budg. försl	Inst	Budg. försl	Inst	Budg. försl
Löner	31	17	0	0	31	17
Varor och tjänster, projekt	442	415	0	0	442	415
Summa	473	432	0	0	473	432

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 473.000 DKK, löne- och prisförändringar.

Budgetförslaget:

1. + 432.000 DKK, löne- och prisförändringar.

4.3.17 NORDENS INSTITUT PÅ ÅLAND

BUDGETFÖRSLAG 1987: 488.000 FIM
motsvarar 844.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordens institutt på Åland ble innviet i oktober 1985, samtidig som det ble holdt en konferanse der man drøftet instituttets virksomhetsplan på lengre sikt. Utgiftene til driften dekkes henholdvis av ministerrådet og Ålands Landskapsstyrelse ifølge avtale mellom partene.

Instituttets arbeidsområde ligger hovedsakelig innenfor allmennkultur, men det bør også kunne holdes visse arrangementer innenfor undervisning og forskning. Ifølge vedtektene skal instituttet arbeide for å styrke det ålandske kulturliv og opprettholde og utvikle egne kontakter med det øvrige Norden.

Ministerrådet dekker utgiftene til virksomheten og lønnen til den daglige leder mens Ålands Landskapsstyrelse dekker utgiftene til en kontorassistent, husleie og kontorhold.

Budgetöversikt

	(1.000-tal FIM)		
	Budget 1986	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	141	221	168
Varor och tjänster, projekt	189	366	320
Summa beviljningsförslag	330	587	488

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987		Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	
Verksamhetsledare	1	A 24-25		A 24	168
Sekreterare*)	(1)	A 7			-
Summa	1 (+1)				168

*) Kostnaderna för sekreterartjänsten täcks av Ålands landskapsstyrelse.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal FIM)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	80	27	0	0	80	27
Varor och tjänster, projekt	57	6	120	125	177	131
Summa	137	33	120	125	257	158

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 137.000 FIM, löne- och prisleförändringar.
2. + 120.000 FIM, tilskudd til programvirksomheten.

Budgetförslaget:

1. + 33.000 FIM, löne- och prisleförändringar.
2. + 125.000 FIM, tilskudd til programvirksomheten.

4.3.18 BIDRAG TILL NORDISKA KONSTFORBUNDET

BUDGETFÖRSLAG 1987: 249.000 FIM
 motsvarar 430.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska Konstförbundet ble opprettet på frivillig grunnlag i 1945 og har siden 1973 mottatt tilskudd fra Nordisk Ministerråd. Hvert nordisk land har en seksjon innenfor forbundet. Dessuten er det en seksjon for samisk billedkunst. Seksjonene støttes delvis med nasjonale tilskudd.

Ifølge forbundets vedtekter skal det virke som et kontaktskapende organ mellom billedkunstnere i de nordiske land. Dette arbeid skjer spesielt i form av forbundets årlige forbundsrådsmøte. Seksjonene foreslår kandidater til Nordisk Konstcentrums styre og til gjesteatelierene.

Budgetoversikt

	(1.000-tal FIM)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	242	291	249
Summa beviljningsförslag	242	291	249

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal FIM)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	25	7	24	0	49	7
Summa	25	7	24	0	49	7

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 25.000 FIM, prisförändringar.
2. + 24.000 FIM, projektarbete.

Budgetförslaget:

1. + 7.000 FIM, prisförändringar.

4.3.19 BIDRAG TILL NORDISKA FÖRFATTARKURSER VID FÖRENINGEN NORDENS INSTITUT,
BISKOPS ARNO

BUDGETFÖRSLAG 1987: 166.000 SEK
motsvarar 210.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiske forfatterkurser gjennomføres som et samarbeid mellom Foreningen Nordens Institutt, Biskops Arnø og Nordisk Forfatterråd.

Budgetøversikt

	(1.000-tal SEK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	162	248	166
Summa beviljningsförslag	162	248	166

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal SEK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	86	4	0	0	86	4
Summa	86	4	0	0	86	4

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 86.000 SEK, prispförändringar

Institutionen önskar bättre kostnadstäckning p.g.a. att resekostnaderna ökat. Anslaget utnyttjas till resor och uppehälle för deltagande/medverkande författare. Man önskar också få med företrädare för de små språkområdena i Norden.

Budgetförslaget:

1. + 4.000 SEK, prispförändringar.

4.3.20 BIDRAG TILL SKANDINAVISK FÖRENING FOR KONSTNÄRER OCH VETENSKAPSMAN
I ROM

BUDGETFÖRSLAG 1987: 250.000 DKK

Organisation och verksamhet

Skandinavisk förening i Rom omfattar drift/utleie av arbets- og bostedsrom for nordiske kunstnere, musikere og vitenskapsmenn.

I styret sitter representanter for de nordiske institutt i Rom, fra de nordiske ambassader og venneforeninger.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	248	500	250
Summa beviljningsförslag	248	500	250

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	24	2	228	0	252	2
Summa	24	2	228	0	252	2

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 24.000 DKK, prispförändringar (10% i Italien).
2. + 228.000 DKK, $\frac{1}{2}$ -dags kontorsassistent; telefon, porto och fotokopiering; reparationer; ökade hyreskostnader.

Budgetförslaget:

1. + 2.000 DKK, prispförändringar.

Ministerrådet har beslutat (MR 4/85 p. 6.1) att det till grund för ministerrådets bidrag till föreningen efter 1986 bör ligga en omorganisering av verksamheten, som tar sikte på lägre fasta utgifter. I avvaktan på detta föreslås oförändrad aktivitetsnivå.

4.3.21 BIDRAG TILL NORDKALOTTMUSEET

BUDGETFÖRSLAG 1987: 206.000 SEK
 motsvarar 260.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordkalottmuseet består av utstillingssamarbeid mellom museer i Finland, Norge og Sverige og det arrangeres turnéutstillinger innen både kunst og allmennkulturelle tema. Bevilgningen til formålet er fra 1984 oppført på det permanente budsjett. De tilsluttede medlemsmuseer medvirker i utarbeidningen av utstillingene ved å stille personellmessige og tekniske ressurser til disposisjon. Ministerrådets bevilgning disponeres til selve utstillingsmaterialet og til turnéutgiftene.

Budgetöversikt

	(1.000-tal SEK)	Förslag 1987	
		Institusjonen	Budgetförslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	201	206	206
Summa beviljningsförslag	201	206	206

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal SEK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	5	5	0	0	5	5
Summa	5	5	0	0	5	5

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 5.000 SEK, prisförändringar.

Budgetförslaget:

1. + 5.000 SEK, prisförändringar.

4.3.22 NORDENS INSTITUT I GRÖNLAND

BUDGETFÖRSLAG 1987: 1.000.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordisk Ministerråd beslutade i 1985 att intensifiera utvecklingen av kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden genom oprettelsen av Nordisk Institut på Grönland. Institutionen är beliggande i Nuuk. Institutet har till formål att utveckla och stimulera kultursamarbetet till alla geografiska områden i Grönland genom institutets projektmedel till res- och aktivitetsstöd samt service och informationsverksamhet. Institutionen ledes av en styrelse nedsatt av Ministerrådet efter inställning från de nationella departementen och selvstyreområdena. Styrelsen består av fem medlemmar med en representant från Grönlands hjemmestyre, två från de nordiska länderna samt en från de övriga selvstyreområdena. Det dagliga arbetet väntas utföras av en kultursekretär utpekad av Nordisk ministerråd efter inställning från styrelsen. Institutet blev oprettat pr. 1. januar 1986.

Udgifter til løn til kultursekretæren samt projekter finansieres af ministerrådet. Udgifter til assistentløn samt lokale- og kontorudgifter finansieres af Grönlands hjemmestyre.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institutionen	Budgetförslaget
Löner	-	200	200
Varor och tjänster, projekt	-	800	800
Summa beviljningsförslag	- *)	1.000	1.000

*) För 1986 beviljades 600.000 DKK av Ministerrådets dispositionsmedel. Grönlands hjemmestyre beviljade 320.000 DKK för 1986.

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987			Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	institutionen	budgetförslag	lön	
Kultursekretär			1	1		200
Assistent**)						-
Summa			1	1		200

***) Lön till assistent finansieras av Grönlands hjemmestyre.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	200	200	200	200
Varor och tjänster, projekt	-	-	800	800	800	800
Summa	-	-	1.000	1.000	1.000	1.000

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. Löne- och prispförändringar 0 (ny institution).

2. Verksamhetsförändringar:

+ 200.000 DKK, lön till kulturesekreterare.

+ 800.000 DKK, projektverksamhet omfattande rese- och aktivitetsstöd,
mötes-, informations- och serviceverksamhet.

Budgetförslaget:

1. Löne- och prispförändringar 0 (ny institution).

2. Verksamhetsförändringar:

+ 200.000 DKK, lön till kulturesekreterare.

+ 800.000 DKK, projektverksamhet omfattande rese- och aktivitetsstöd,
mötes-, informations- och serviceverksamhet.

Eftersom bestyrelsen för institutionen tillsätts i januari 1986 har det inte varit möjligt att få en detaljbudget utarbetad för 1987.

4.4 UTBILDNINGSSOMRÅDET

Institutioner (motsv.)	Budget 1986	1.000-tal danska kronor				
		Autom. ökning		Inst. för- slag 1987	Förslag	
		Faktisk löneö. 1985	Beräkn. prisö. 1987		Aktivi- tetsför- ändring	Budget 1987
4.4.1 Nordens folkliga akademi	4.763	215	110	5.165	100	5.188
4.4.2 Nordiskt samarbete inom skolområdet	1.697	0	17	1.714	0	1.714
4.4.3 Nordiskt vuxenutbildningssamarbete	501	0	5	551	45	551
4.4.4 Nordiska journalistkursen	1.193	5	9	2.537	0	1.207
4.4.5 Nordiska språksekretariatet	1.367	42	33	1.710	166	1.608
4.4.6 Nordiskt språk- och informationscentrum	2.257	48	38	2.345	0	2.343
4.4.7 Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)	1.006	58	11	1.229	0	1.075
4.4.8 Bidrag till Nordisk federation för medicinsk undervisning	612	0	6	624	0	618
4.4.9 Kursverksamhet på utbildningsområdet	1.690	0	68	2.544	0	1.758
4.4.10 Norden i växt, ungdom och sysselsättning	2.075	0	83	2.158	0	2.158
S U M M A	17.161	368	380	20.577	311	18.220

4.4.1 NORDENS FOLKLIGA AKADEMI (NFA)

BUDGETFÖRSLAG 1987: 4.095.000 SEK
 motsvarar 5.188.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordens folkliga akademi (NFA) startede i 1968 som en försøgsvirksomhed over en femårsperiode. Fra 1977 har NFA været en permanent institution på det nordiske kulturbudget. NFA lejer lokaler ved Nordiska Folkehøjskolan i Kungälv i Sverige for sin virksomhed.

Ifølge statutterne skal NFA virke som et center for studier og diskussion omkring voksenundervisning og folkeoplysningsarbejde i Norden. NFAs virksomhed omfatter i første række kurser af forskellig art i tilknytning til voksenundervisning og folkeoplysningsarbejde i Norden. Kurserne er sædvanligvis åbne for alle interesserede. I mange tilfælde arrangeres de i samarbejde med institutioner og organisationer, som på nordisk plan arbejder med folkeoplysningsopgøvelser.

NFA fungerer for tiden også som sekretariat for Det Nordiske Folkehøjskoleråd og som kontaktorgan for folkeoplysningsorganisationerne i de enkelte nordiske lande. Videre har NFA deltaget aktivt i det projektprogram, som administreres af Kultursekretariatet, og som omhandler voksenundervisning.

Budgetöversikt

	(1.000-tal SEK)	Förslag 1987	
		Institutionen	Budgetförslaget
Löner	1.847	2.017	2.017
Varor och tjänster, projekt	1.912	2.060	2.078
Summa beviljningsförslag	3.759	4.077	4.095

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987				Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	budgetförslag antal	lön	
Rektor	1	F26:6		N 26:8		N 26:8	185 ¹⁾ +107 ²⁾
Lektor, svensk	1	F18:5		N 23:6		N 23:6	152 ¹⁾ +59 ²⁾
Lektor, norsk	1	F18:6		N 20:8		N 20:8	154 ¹⁾ +94 ²⁾
Lektor, finsk	1	F18:5		N 20:8		N 20:8	141 +89 ²⁾
Bibliotekarie	1	F16:2		N 18:5		N 18:5	126 +50
Tolk	1	F16:5		N 18:8		N 18:8	133 +52
Intendent	1	F12:3		N 14:6		N 14:6	114 +45
Byråsekreterare	1	F11:5		N 13:6		N 13:6	112 +44
Biblioteksassistent	1	F 9:5	0,6	N 11:6	0,6	N 11:6	63 +24
			0,4	N 10:4	0,4	N 10:4	42 +16
Assistent	1	F 9:2		N 11:4		N 11:4	103 +40
Expeditionsförman	1	F 8:5		N 10:6		N 10:6	52 +20
Summa	10½		-		-		1.377 +640

1) Inkl. personligt tillägg.

2) Inkl. utlandstillägg (34.440 SEK per person)

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal SEK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	170	170	0	0	170	170
Varor och tjänster, projekt	48	87	100	79	148	166
Summa	218	257	100	79	318	336

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 218.000 SEK, löne- och prisleförändringar

2. Verksamhetsförändringar:

+ 25.000 SEK, för tolkningsutgifter

+ 75.000 SEK, för kursverksamheten

Budgetförslaget:

1. + 257.000 SEK, löne- och prisleförändringar (inkl. hyresökning, 39.000 SEK)

2. Verksamhetsförändringar:

+ 79.000 SEK, tolkningsutgifter och kursverksamhet.

4.4.2 NORDISKT SAMARBETE INOM SKOLOMRÅDET

BUDGETFÖRSLAG 1987:

1.714.000 DKK

Organisation och verksamhet

Redan 1973 fattade ministerrådet beslut om en tyngdpunktöverskjutning från harmonisering av ramplanerna för undervisning i grundskolan till ett nordiskt samarbete inom det pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet. Den gamla beteckningen Harmonisering av skolordningarna i de nordiska länderna behölls emellertid.

1976 antog ministerrådet mandat och riktlinjer för det fortsatta arbetet, vilket samtidigt bytte namn till Nordiskt samarbete inom skolområdet.

1981 godkände ministerrådet ledningsgruppens förslag till tyngdpunktsområden inom det pedagogiska FoU-området. Dessa skall för närvarande utgöras av följande sektorer:

- a) Organisationsutveckling och arbetsmiljö i grundskolan,
- b) Yrkespedagogiskt FoU-arbete,
- c) Samarbete kring problematiken skola-arbetsliv,
- d) Integrering av specialundervisningens elever.

Utöver de prioriterade tyngdpunktsområdena omfattar det nordiska skolsamarbetet även andra väsentliga områden. Bl.a. kan nämnas projekt beträffande "smala" områden inom yrkesutbildningen, läromedelssamarbete inom yrkesutbildning och specialundervisning samt invandrarundervisning.

Planläggning och styrning av såväl informations- som projektarbetet sker centralt genom den nordiska ledningsgruppen för skolsamarbetet. Det egentliga projektarbetet inom de enskilda sektorerna sker däremot decentraliserat utgående från olika modeller.

Under senare år har den s.k. nätverksmodellen använts i allt högre grad i det nordiska skolsamarbetet. Denna innebär att nationella projekt inom samma tyngdpunktsområde och med likartade målsättningar knyts samman på nordiskt plan genom gemensamma planläggningsmöten, seminarier för erfarenhetsutbyte, utväxlingsstipendier etc. Genom nätverksmodeller kommer det nordiska skolsamarbetet på ett praktiskt sätt att förankras i prioriterat utvecklingsarbete på nationellt plan.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institutionen	Budgetförslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	1.697	1.714	1.714
Summa beviljningsförslag	1.697	1.714	1.714

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	17	17	0	0	17	17
Summa	17	17	0	0	17	17

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 17.000 DKK, löne- och prisförändringar.

Budgetförslaget:

1. + 17.000 DKK, löne- och prisförändringar.

4.4.3 NORDISKT VUXENUTBILDNINGSSAMARBETE

BUDGETFÖRSLAG 1987:

551.000 DKK

Organisation och verksamhet

Det nordiske voksenundervisningssamarbejde startede i 1976 som to-årig forsøgsvirksomhed. I 1978 blev det som projekt finansieret over kulturbudgettets dispositionsmidler og i 1981 overført til det faste kulturbudget.

Formålet med samarbejdet er at:

- fremme uddannelsespolitisk diskussion og samarbejde inden for voksenuddannelse
- gøre tiltag vedrørende koordinering og erfaringsudveksling om voksenpædagogisk forsknings- og udviklingsarbejde
- styrke informations- og dokumentationsudveksling mellem de nordiske lande om voksenundervisning generelt.

En kontinuerlig informationsudveksling foregår mellem landene bl.a. i form af en nordisk tidsskrift og et katalog om pågående FoU-arbejde på området.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institutionen	Budgetförslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	501	551	551
Summa beviljningsförslag	501	551	551

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	5	5	45	45	50	50
Summa	5	5	45	45	50	50

Kommentar till anslagsförändringen

Evalueringsgruppen:

1. + 5.000 DKK, prisförändringar
2. + 45.000 DKK, ökade mötesutgifter

Budgetförslaget:

1. + 5.000 DKK, prisförändringar
2. + 45.000 DKK, ökade mötesutgifter p.g.a. överföring af arbetsuppgifter från RKU samt utvidgning av styringsgruppen från 1.1.1986.

4.4.4 NORDISKA JOURNALISTKURSEN

BUDGETFÖRSLAG 1987:

1.207.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska journalistkursen anordnar vidareutbildning för journalister i de nordiska länderna. Kursverksamheten omfattar i första hand en tremånaders vidareutbildningskurs varje år. Därutöver genomförs kortare kurser med specialinriktning.

Institutionens förslag om utvidgning av verksamheten är för närvarande under evaluering.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Budget 1986	Institutionen
Löner	311	843	316
Varor och tjänster, projekt	882	1.694	891
Summa beviljningsförslag	1.193	2.537	1.207

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987			Årslön +sociala avgifter	
	antal	lön	antal	lön	budgetförslag		
Rektor)*)	1/5	Tab.2	+4/5	37	0	35	134
Kursusleder)	1/5	Tab.2	+4/5	4			0
Assistent	1/2	HK					70
Assistent	3/4	HK					110
Assistent	-	-	+3/4	HK	0		-
Summa	1,65		+2,35		0		314 +2

*) Innehas tills vidare av samma person.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	5	5	527	0	532	5
Varor och tjänster, projekt	9	9	803	0	812	9
Summa	14	14	1.330	0	1.344	14

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 14.000 DKK, löne- och prispförändringar

2. Verksamhetsförändringar:

- + 418.000 DKK, anställning av heltidsledning bestående av rektor och kursledare
- + 109.000 DKK, ökning av kontorspersonalen med 3/4 assistent
- + 30.000 DKK, extra styrelsemöte
- + 30.000 DKK, kontorsutgifter
- + 60.000 DKK, hyreskostnader
- + 263.000 DKK, föreläsararvoden, resor, bibliotek m.m.
- + 180.000 DKK, stipendier
- + 230.000 DKK, specialkurser
- + 10.000 DKK, revision

Budgetförslaget:

1. + 14.000 DKK, löne- och prispförändringar

4.4.5 NORDISKA SPRÅKSEKRETARIATET

BUDGETFÖRSLAG 1987: 1.291.000 NOK
motsvarar 1.608.000 DKK

Organisation och verksamhet

Språksekretariatet är ett organ för samarbete mellan språknämnderna (motsv.) i Norden. Institutionens uppgift är att arbeta för att bevara och förstärka den språkliga gemenskapen i Norden och främja den nordiska språkförståelsen.

Språksekretariatets arbetsområde omfattar huvudsakligen seminarie-, utrednings- och publikationsverksamhet. Vidareföring av Nordiska ministerrådets handlingsprogram för ökad språkförståelse i Norden är en viktig uppgift för institutionen.

Budgetöversikt

	(1.000-tal NOK)	Förslag 1987	
		Budget 1986	Budgetförslaget
Löner	574	679	679
Varor och tjänster, projekt	524	695	612
Summa beviljningsförslag	1.098	1.374	1.291

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987				Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	antal	lön	
Sekretariatssjef	1	27 ¹⁾					184 +46
Administrationssekr.	1	18					123 +31
Förstekonsulent	1	24					179 ²⁾ +45
Kontorfullmäktig	-	-	+ ½	16	+ ½	16 ³⁾	57 +14
Summa	3		+ ½		+ ½		543 +136

1) Fr.o.m. 1.8.84 justerat från lönstrinn 26 till 27.

2) Inkl. utlandstillägg 16.000 NOK.

3) Förutsätter beslut i Nordiska löne- och personalutskottet

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal NOK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	34	34	71	71	105	105
Varor och tjänster, projekt	24	26	147	62	171	88
Summa	58	60	218	133	276	193

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 58.000 NOK, löne- och prisförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

+ 71.000 NOK, ny halvtidstjänst som kontorfullmektig.

+ 80.000 NOK, seminarium om läromedel för grannspråksundervisning i gymnasiet.

+ 67.000 NOK, uppföljning av MRS handlingsprogram för ökad språkförståelse i Norden

Budgetförslaget:

1. + 60.000 NOK, löne- och prisförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

+ 71.000 NOK, ny halvtidstjänst som kontorfullmektig.

+ 62.000 NOK, uppföljning av MRS handlingsprogram för ökad språkförståelse i Norden

4.4.6 NORDISKT SPRÅK- OCH INFORMATIONSCENTRUM

BUDGETFÖRSLAG 1987: 1.354.000 FIM
 motsvarar 2.343.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiskt språk och informationscentrum skall i Finland i första hand främja undervisningen i och kännedomen om de övriga nordiska ländernas språk, kultur och samhällsförhållanden. I detta syfte skall centret öka utbudet av vid undervisningen behövt tilläggsmaterial om Norden, effektivisera informationen om de nordiska länderna, upprätthålla ett bibliotek med specifikt nordiskt material, anordna språkkurser, andra kurser och föreläsningar samt utveckla tolknings- och översättningsverksamhet. Därutöver skall centret sprida kännedom om det finska språket och om finländska kultur- och samhällsförhållanden i de övriga nordiska länderna.

Budgetöversikt

	(1.000-tal FIM)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	572	600	600
Varor och tjänster, projekt	732	755	754
Summa beviljningsförslag	1.304	1.355	1.354

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987 institutionen		budgetförslag		Årslön +sociala**) avgifter
	antal	lön	antal	lön	antal	lön	
Direktör	1	A 26+5					154 +22
Utbildningschef	1	A 21+5					114*)+15
Bibliotekarie	1	A 18+5					87 +11
Kanslissekreterare	1	A 14+2					63 + 8
Kanslist	1	A 8+3					62 + 8
Pedagogisk konsulent	½	A 21+5					50 + 6
Summa	5½		-		-		530 +70

*) Inkl. 12.600 FIM i utlandstillägg.

**) Inkl. semesterpenning.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal FIM)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	28	28	0	0	28	28
Varor och tjänster, projekt	23	22	0	0	23	22
Summa	51	50	0	0	51	50

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 51.000 FIM, löne- och prisförändringar

Budgetförslaget:

1. + 50.000 FIM, löne- och prisförändringar

4.4.7 NORDISKA HOGSKOLAN FOR HUSHÅLLSVETENSKAP (NHH)

BUDGETFORSLAG 1987: 849.000 SEK
 motsvarar 1.075.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH) driver undervisningsaktiviteter på tre linier: Tekstillinien ved Chalmers tekniska högskola, som med en toårig studietid fører til tekstilingeniøreksamen, næringslinien ved Oslo universitet, som består af 2½ års studier og linien for næringsterapi ved universitetet i Göteborg (tre terminer). De første to linier finansieres over statsbudgettet i det land, hvor uddannelsen er placeret. Linien for næringsterapi er en videreførelse af de dietetikerkurser, som ifølge beslutning i januar 1977 i Nordisk ministerråd skulle drives som forsøg i tre år ved Institutionen for klinisk næringsslåra, Göteborgs universitet.

I februar 1981 blev det på baggrund af dette forsøg vedtaget af Ministerrådet (MR 1/81, pkt 13), at en permanent nordisk dietetikeruddannelse skulle finde sted i regi af NHH. Den skulle omfatte tre terminers studier og placeres ved Institutionen for klinisk næringsslåra ved Göteborgs universitet. Linien for næringsterapi har et stærkere præg af en overbyggende uddannelse end de øvrige linier og er derfor mere nordisk præget. Udgiften til styrelsen og til linien for næringsterapi har været finansieret af Ministerrådets dispositionsmidler. Fra 1983 er institutionen blevet permanent og finansieres over det faste nordiske kulturbudget.

Budgetøversigt

	(1.000-tal SEK)	Förslag 1987	
	Budget 1986	Institutionen	Budget-förslaget
Löner	460	499	506
Varor och tjänster, projekt	335	471	343
Summa beviljningsförslag	795	970	849

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987 institutionen		budgetförslag		Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	antal	lön	
Universitetslektor	1	L 20:3	SK 49:49		SK 49:49		151 +59
Kansliskrivare	3/4	F 6:4	N 9:5		N 9:5		74 +29
Dietist	3/4	L 14:0	N 18:6		N 18:6		92 +36
Läkare	1/4	FK:46	SK 46		SK 46		47 +18
Summa	2 3/4						364+142

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal SEK)				Totalt	
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Inst	Budg.försl
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	39	46	0	0	39	46
Varor och tjänster, projekt	11	8	125	0	136	8
Summa	50	54	125	0	175	54

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 50.000 SEK, löne- och prisförändringar
2. + 125.000 SEK, för att analysera behovet för att upprätta en konsumentekonomisk utbildning på akademisk nivå i Norden.

Budgetförslaget:

1. + 54.000 SEK, löne- och prisförändringar.

4.4.8 BIDRAG TILL NORDISK FEDERATION FÖR MEDICINSK UNDERVISNING

BUDGETFÖRSLAG 1987:

618.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordisk federation för medicinsk undervisning har till ändamål att främja medicinsk utbildning och undervisning i Norden. Detta görs genom att arrangera, medverka vid och informera om symposier inom medicinsk undervisning, stimulera till försöksverksamhet och forskning omkring medicinsk undervisning, etablera och upprätthålla utomnordiska kontakter, etablera undervisning på detta område samt stödja initiativ, som främjar medicinsk undervisning i Norden. Speciellt har federationen arbetat med en bred symposieverksamhet på nordiskt plan.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institutionen	Budgetförslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	612	624	618
Summa beviljningsförslag	612	624	618

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	12	6	0	0	12	6
Summa	12	6	0	0	12	6

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 12.000 DKK, prisförändringar.

Budgetförslaget:

1. + 6.000 DKK, prisförändringar.

4.4.9 NORDISK KURSVERKSAMHET PÅ UTBILDNINGSSOMRÅDET

BUDGETFÖRSLAG 1987: 1.758.000 DKK *)

Organisation och verksamhet

Inom anslaget för nordisk kursverksamhet på utbildningsområdet har tio olika utbildningsområden finansierats i form av fort- och vidareutbildning, fältseminarier och andra seminarier. Två av kurserna hålls för universitetsstuderande och befriar från examination i samma ämne.

I 1986 års budget tilldelades sex av kurserna (motsv.) inga anslag.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	1.690	2.544	1.758
Summa beviljningsförslag	1.690	2.544	1.758

*)

Nordiska universitetskurser i historia		53.000 DKK
Nordiska fackkonferensen i historisk metodlära		0 DKK
Nordiska fältseminarier för etnologistuderande		0 DKK
Nordiska seminarier för arkeologistuderande		0 DKK
Nordiska kurser i språk och litteratur:		
- Danmark		306.000 DKK
- Färöarna		11.000 DKK
- Finland	216.000 FIM, motsvarar	375.000 DKK
- Island		20.000 DKK
- Norge	238.000 NOK, motsvarar	296.000 DKK
- Sverige	272.000 SEK, motsvarar	345.000 DKK
- Generalsekretariatet	53.000 SEK, motsvarar	66.000 DKK
Vidareutbildning av konservatorer		210.000 DKK
Vidareutbildning av socialhögskolelärare		0 DKK
Nordiska seminarier för lärare vid journalisthögskolor		0 DKK
Nordiska fortbildningskurser för idrottslärare		0 DKK
Nordiska fortbildningskurser för modersmålslärare		76.000 DKK

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	193	68	661	0	854	68
Summa	193	68	661	0	854	68

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

Nordiska universitetskurser i historia:

- prisförändringar + 34.000 DKK
- skenbar aktivitetsminskning (budgetteknisk) ./ 92.000 DKK

Nordiska fackkonferensen i historisk metodlära:

- prisförändringar + 8.000 DKK
- översättningskostnader (finska till svenska) + 3.000 DKK
- större resekostnader pga konferens på Island + 13.000 DKK
- skenbar aktivitetsökning (budgetteknisk) +121.000 DKK

Nordiska fältseminarier för etnologistuderande:

- prisförändringar + 5.000 DKK
- ökade medel för kost och logi + 11.000 DKK
- skenbar aktivitetsökning (budgetteknisk) +134.000 DKK

Nordiska seminarier för arkeologistuderande:

- prisförändringar + 23.000 DKK
- skenbar aktivitetsökning (budgetteknisk) +104.000 DKK

Nordiska kurser i språk- och litteratur:

- Danmark: prisförändringar + 3.000 DKK
- höjning av de danska kurserna till de övriga
kursernas nivå + 33.000 DKK
- Finland: prisförändringar motsv. + 13.000 DKK
- (kursen i Kuggom medför inte ökade kostnader)
- Färöarna: prisförändringar + 2.000 DKK
- Island: prisförändringar + 1.000 DKK
- skenbar aktivitetsminskning (budgetteknisk) ./ 71.000 DKK
- Norge: prisförändringar motsv. + 12.000 DKK
- Sverige: prisförändringar motsv. + 10.000 DKK
- Generalsekretariatet: prisförändringar motsv. + 4.000 DKK
- Samiska: skenbar aktivitetsminskning (budgetteknisk) ./ 76.000 DKK

Nordisk vidareutbildning av konservatorer:

- prisförändringar + 29.000 DKK
- ökning av anslaget för tolkning + 20.000 DKK
- skenbar aktivitetsökning (budgetteknisk) +136.000 DKK

Vidareutbildning av socialhögskolelärare:

- prisförändringar + 19.000 DKK
- anslag till extra styrelsemöte + 41.000 DKK
- skenbar aktivitetsökning (budgetteknisk) +136.000 DKK

Seminarier för lärare vid journalisthögskolor	
- prisförändringar	+ 1.000 DKK
skenbar aktivitetsökning (budgetteknisk)	+ 22.000 DKK
Nordiska fortbildningskurser för idrottslärare	
- prisförändringar	+ 26.000 DKK
skenbar aktivitetsökning (budgetteknisk)	+128.000 DKK
Nordiska fortbildningskurser för modersmålslärare	
- prisförändringar	+ 1.000 DKK

(De skenbara aktivitetsökningarna/minskningarna beror på att en del av kurserna genomförs vart annat år och att sex kurser inte tilldelades anslag för 1986.)

Budgetförslaget:

Nordiska universitetskurser i historia:	
- prisförändringar	+ 9.000 DKK
- skenbar aktivitetsminskning (budgetteknisk)	./ 92.000 DKK
- reell aktivitetsökning för att möjliggöra att det årliga styrelsemötet förläggs på Färöarna)	+ 15.000 DKK
Nordiska kurser i språk och litteratur:	
- Danmark: prisförändringar	+ 19.000 DKK
aktivitetsökning för justering av de danska kurserna till de övriga kursernas nivå	+ 21.000 DKK
- Finland: prisförändringar	10.000 FIM motsv. + 25.000 DKK
Kurs i Kuggom medför inte ökade kostnader.	
- Färöarna: prisförändringar	+ 1.000 DKK
reskostnader	+ 3.000 DKK
- Island: prisförändringar	+ 6.000 DKK
skenbar aktivitetsminskning (budgetteknisk)	./ 71.000 DKK
- Norge: prisförändringar	16.000 NOK motsv. + 20.000 DKK
- Sverige: prisförändringar	18.000 SEK motsv. + 23.000 DKK
- Generalsekretariatet: prisförändringar	motsv. + 4.000 DKK
- Samiska: skenbar aktivitetsminskning (budgetteknisk)	60.000 SEK motsv. ./ 76.000 DKK
Vidareutbildning av konservatorer:	
- prisförändringar	+ 4.000 DKK
- ökning av anslaget till tolkning skenbar aktivitetsökning (budgetteknisk)	+ 16.000 DKK
Nordiska fortbildningskurser för modersmålslärare:	
- prisförändringar	+ 5.000 DKK

4.4.10 NORDEN I VÅXT, UNGDOM OCH SYSSELSÄTTNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 2.158.000 DKK

Organisation och verksamhet

Der henvises til "Norden i vækst", handlingsplan for økonomisk udvikling og full beskæftigelse (rek. 1/1985), afsnitt 6.4.1.1. Arbejdet ledes for det nordiske kultursamarbejdes vedkommende af en nordisk styringsgruppe, udpeget af de nationale undervisningsministerier. Der har i forberedelsesfasen i 1985 været tilknyttet en sekretær på halvtid, som for 1986 forudsættes at fortsætte på hel tid.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	2.075	2.158	2.158
Summa beviljningsförslag	2.075 ¹⁾	2.158	2.158

1) Anvisas särskilt 1986.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	83	83	0	0	83	83
Summa	83	83	0	0	83	83

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 83.000 DKK, pridförändringar.

Budgetförslaget:

1. + 83.000 DKK, pridförändringar.

4.5 FORSKNINGSSOMRÅDET

1.000-tal danska kronor

Institutioner (motsv.)	Budget 1986	Autom. ökningar		Inst. för- slag 1987	Förslag	
		Faktisk löneö. 1985	Beräkn. prisö. 1987		Aktivi- tetsför- ändring	Budget 1987
4.5.1 Nordiskt kollegium för marinbiologi	1.061	0	53	1.243	0	1.114
4.5.2 Nordiska institutet för retisk atomfysik (NORDITA)	13.627	- 38	50	13.966	0	13.639
4.5.3 Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)	1.812	76	26	2.037	0	1.914
4.5.4 Nordiska institutet för sjö rätt	2.054	240	42	2.712	0	2.336
4.5.5 Nordiska geoexkursioner till Island	569	0	23	592	0	592
4.5.6 Nordiskt kollegium för ekologi	675	0	17	830	0	692
4.5.7 Centralinstitutet för nordisk Asienforskning (CINA)	3.750	52	11	6.355	0	3.813
4.5.8 Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi	1.266	- 14	11	1.469	0	1.263
4.5.9 Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning	1.347	74	22	1.798	0	1.443
4.5.10 Nordiska samarbetskommittén för internationell politik	1.097	57	21	1.650	0	1.175
4.5.11 Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information	5.136	45	135	5.863	0	5.316
4.5.12 Nordiska forskarkurser	4.910	0	196	5.606	450	5.556
4.5.13 Nordiska forskarstipendier	1.517	0	303	2.002	180	2.000
4.5.14 Nordiska forskarsymposier	1.308	0	52	1.648	270	1.630
4.5.15 Nordiskt vulkanologiskt institut	3.750	1.296	205	7.628	0	5.251
4.5.16 Nordiska samarbetskommittén för acceleratorbaserad forskning	598	0	24	1.104	0	622
4.5.17 Nordisk dokumentationscentral för masskommunikationsforskning	723	7	4	734	0	734
4.5.18 Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)	5.972	251	53	8.439	0	6.276
4.5.19 Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)	4.744	68	31	5.625	- 964	3.879

forts. 4.5 FORSKNINGSSOMRÅDET

Institutioner (motsv.)	Budget 1986	1.000-tal danska kronor					
		Autom. ökning		Inst. slag 1987	Förslag		Budget 1987
		Faktisk löneö. 1985	Beräkn. prisö. 1987		Aktivi- tetsför- ändring		
4.5.20 Bidrag till Nordiska sommaruniversitetet (NSU)	1.476	0	15	3.194	0	1.491	
4.5.21 Bidrag till Nordiska samfundet för latin- amerikaforskning	335	0	8	511	0	343	
4.5.22 Bidrag till Nordiska kommittén för öststats- forskning	379	0	9	450	0	388	
4.5.23 Norden i växt, NORDUNET	2.490	0	100	3.220	(605)*	2.590	
4.5.24 Norden i växt, arktisk forskning	-	-	-	1.500	(2.000)*	-	
S U M M A	60.596	2.114	1.411	78.676	- 64	64.057	

*) Aktivitetsökningen beräknas bli anvisad inom ramen för handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning (Norden i växt).

4.5.1 NORDISKT KOLLEGIUM FOR MARINBIOLOGI (NKMB)

BUDGETFÖRSLAG 1987: 896.000 NOK
motsvarar 1.114.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiskt kollegium för marinbiologi (NKMB), som blev oprettet i 1956 har til opgave at fremme det internordiske marinbiologiske samarbejde, bl.a. gennem planlægning, organisering og samordning af forskellige kurser og ekskursioner samt ved at anordne konferanser og organisere fælles forskningsopgaver og udpege nordiske udvekslingsstipendiater.

NKMB var til og med 1978 et samarbejdsorgan mellem de fire marinbiologiske forskningsstationer i Helsingør (Danmark), Tvärminne (Finland), Espergrend (Norge) og Kristineberg (Sverige). Siden 1.1.1979 består kollegiet af indtil seks repræsentanter for marinbiologiske institutioner i hvert af de nordiske lande, Danmark, Finland, Norge, Sverige og Island (fra 1981). Medlemmerne fra hvert land danner nationale sektioner af kollegiet.

De enkelte nationale sektioner (excl. Island) tilbyder hvert år et specialkursus, som er åbent for studerende i Norden. NKMB arrangerer derudover et "mobil kursus" med det formål at komplettere det øvrige kursusprogram. NKMB finansierer 54 forskningsstipendiemåneder. Stipendier uddeles til kortere eller længerevarende ophold i de andre nordiske lande. Derudover uddeler NKMB midler til bl.a. symposier og studiebesøg i Norden.

Budgetöversikt

	(1.000-tal NOK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	853	999	896
Summa beviljningsförslag	853	999	896

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal NOK)					
	Löne- och prisförändringar		Verksamhetsförändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	43	43	103	0	146	43
Summa	43	43	103	0	146	43

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 43.000 NOK, prisförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

+ 43.000 NOK, yderligere 6 måneders stipendium til ophold på Island.

+ 60.000 NOK, delfinanciering af et påtænkt specialkursus om fysisk/geologisk/biologisk interaktion på marin blødbund.

Budgetforslaget:

1. + 43.000 NOK, prisförändringar.

4.5.2 NORDISKA INSTITUTET FOR TEORETISK ATOMFYSIK (NORDITA)

BUDGETFORSLAG 1987:

13.639.000 DKK

Organisation och verksamhet

NORDITA blev oprettet i 1957. Det har til formål at fremme videnskabeligt samarbejde mellem de nordiske lande inden for den grundlæggende teoretiske atomforskning. Instituttet skal drive forskning og uddannelse samt fremme forskningen ved samarbejde mellem de nordiske institutioner inden for området, f.eks. via udveksling af forskere, ved at arrangere og finansiere besøg af udenlandske gæsteforskere ved institutioner i Norden, og ved at anordne eller yde bidrag til symposier m.m.

Instituttet modtager stipendiater fra de nordiske lande (i reglen for to-årsperioder) og udenlandske gæsteforskere. Endvidere organiserer instituttet bl.a. internordisk forskningsudveksling og videnskabelige konferencer. Kernen i virksomheden udgøres imidlertid af den fast ansatte videnskabelige stab, for tiden seks fast ansatte professorer samt fire adjunkt/lektorer, som udnævnes for begrænset tid.

Instituttets virksomhed, omfatter nu elementpartikelfysik, kernefysik, astrofysik og faststoffysik. Det sidstnævnte område fra 1980, hvor der blev tilknyttet en professor og en lektor til instituttet med særlig henblik på varetagelsen af faststoffysikken. I de seneste år er der også sket en oprustning af indsatser inden for astrofysik.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	8.646	8.635	8.608
Varor och tjänster, projekt	4.981	5.331	5.031
Summa beviljningsförslag	13.627	13.966	13.639

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987 institutionen budgetförslag				Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	antal	lön	
Direktör	1	1)					49
Professor	1	2)					401
Professor	1	2)					401
Professor	1	2)					437
Professor	1	2)					401
Professor	1	2)					437
Professor	1	+36% 3)					544
Adjungerad professor	-	-	+ 1	4)	0		-
Adj/lektor	1	AC-10 5)					260
Adj/lektor	1	AC-13 5)					278
Adj/lektor	1	AC-15 5)					344
Adj/lektor	1	AC-15 5)					302
Adm.chef	1	6)					267
Kontorfuldmächtig	1	HK-7					186
Overassistent	1	HK5-6					165
Assistent	1	HK-13 7)					160
Assistent	1	HK-13 7)					160
Assistent	1	HK-13 7)					160
Assistent	1	HK-13 7)					163
Assistent	1	HK-13 7)					165
Stipendiater	16	AC-7/8		AC 8		AC 8	3.010
Pensionstilskud	(1)						82
Pensionstilskud	(1)						9
Pension	(1)						227
Summa	35		+ 1		0		8.608

- 1) Direktören är oavlönad 1985. Fra 1986 honoreres han med 15% af dansk prof.lön.
- 2) Avlöning motsv. dansk professorslön
- 3) Avlöning motsv. dansk professorslön + procenttillæg
- 4) Anställning på särskilda villkor. Lön motsv. 15% av en dansk lektorslön.
- 5) Tidsbegränsade förordnanden med avlöning enligt statens överenskommelse med Magisterforeningen i Danmark
- 6) Deltidsanställning motsv. 60% av en dansk professorslön
- 7) Avlöning enligt överenskommelse mellan staten och Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund + kvalifikationstillæg

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försł	Inst	Budg.försł	Inst	Budg.försł
Löner	./ .11	./ .38	0	0	./ .11	./ .38
Varor och tjänster, projekt	50	50	300	0	350	50
Summa	39	12	300	0	339	12

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 39.000 DKK, löne- och prisförändringar.
2. + 300.000 DKK, til igangværende opbygning af institutionens databehandlingskapacitet.

Institutionen har meddelt, at der forventes et driftoverskud på regnskabet for 1985. Der er bl.a. tale om ikke forbrugte lønmidler til faste stillinger, som ved personbytte ikke umiddelbart har kunnet besættes. NORDITA har forudskikket, at der, når endeligt regnskab for 1985 foreligger, vil fremkomme ansøgning om tilladelse til at anvende overskuddet til EDB-udstyrsformål.

Budgetforslaget:

1. + 12.000 DKK, løne- og prisforændringar.

Til delvis finansiering af driften er fra driftoverskuddet 1984 overført 189.000 DKK. Institutionen har endvidere til finansiering af pension og pensionstilskud i 1987 en indtægt på 200.000 DKK, sådan at den samlede finansiering ved egen indtægt andrager 389.000 DKK.

NORDITAS EDB-opbygning foregår bl.a. på grundlag af overførte midler (1984-85) (MR 3/85, pkt 7.1.2) og interne omprioriteringer 1985 og 1986 indenfor en ramme på højst 300.000 DKK, samtlige beløb til anvendelse inden udgangen af 1987.

4.5.3 NORDISKA INSTITUTET FOR FOLKDIKTNING (NIF)

BUDGETFÖRSLAG 1987: 1.106.000 FIM
 motsvarar 1.914.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordisk institut for folkediktning (NIF) blev oprettet 1959 og er fra 1972 placeret ved institutionen for religionsvidenskab og folkløstik ved Åbo universitet.

Instituttets gældende statutter, som blev vedtaget af ministerrådet i 1977, indebærer at virksomhedsområdet også omfatter kultur- og traditionsvidenskabelig forskning i videre forstand.

Instituttets virksomhed har tidligere i hovedsag været rettet mod inventering og katalogisering af kildemateriale m.m., udarbejdelse af bibliografier samt arrangement af symposier, kursus og konferenser. I de senere år er projektvirksomheden imidlertid trådt mere i forgrunden, noget som har betydet at instituttets hovedopgave er blevet at medvirke til en samordning på nordisk basis af de forskningsmæssige indsatser ved de forskellige folkløstiske institutionerne. Dette indebærer at instituttet samler op projektideer, danner nordiske forskergrupper for aktuelle forskningsopgaver, bidrager med midler til projektplanlægning og igangsættelse af projekter samt tilbyder publiceringsmuligheder.

Budgetoversigt

	(1.000-tal FIM)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	546	626	626
Varor och tjänster, projekt	501	551	480
Summa beviljningsförslag	1.047	1.177	1.106

Kommentar

I 1986 fik institusjonen en aktivitetsøkning på 60.000 FIM for tre år som er "øremærket" et prosjekt om utbygging og anvendelse av databasesystem på folkloristisk materiale.

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987 institutionen budgetförslag				Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	antal	lön	
Institutionsledare	1	A28					197 +17
Forskningssekr.	1	A20			A 21	A 21	103 +11
Forskningssekr.*)	1	A19					157 +30
Kanslissekreterare	1	A12					70 + 5
Maskinskrivare**)	-	-	+ ½	A 10	+ ½	A 10	32 + 4
Summa	4		+ ½		+ ½		559 +67

*) Forskningssekreteraren i A19 oppebærer utenlandstillegg, lønnskompensasjon og tilskudd til pensjonsordning i hjemlandet i henhold til regler for lønns- og ansettelsesvilkår for personale ved nordiske institusjoner.

**) Lønnsutgiftene er overført fra de på NIFs prosjektbudsjett reserverte midler til tilfeldig sekretærhjelp og innebærer derfor ingen reell aktivitetsøkning for 1987.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal FIM)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	44	44	36	36	80	80
Varor och tjänster, projekt	15	15	35	./ .36	50	./ .21
Summa	59	59	71	0	130	59

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 59.000 FIM, löne- och prispförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

- + 36.000 FIM, ½ ny stilling som sekretær (maskinskriver)
- + 25.000 FIM, leie- og materialutgifter til tekstbehandling
- + 10.000 FIM, initiering av nye samarbeidsprosjekter.

Budgetförslaget:

1. + 59.000 FIM, löne- och prispförändringar.

4.5.4 NORDISKA INSTITUTET FOR SJORATT

BUDGETFÖRSLAG 1987: 1.876.000 NOK
motsvarar 2.336.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordisk institutt for Sjøret blev opprettet i 1963 og skal ifølge statutterne have til opgave at fremme forskning og undervisning på alle områder indenfor sjøret, bl.a. ved at koordinere forskning på området, afholde seminarier, kurser og forelæsninger, bygge op specialbibliotek, samt drive dokumentations- og publikationsvirksomhed på området. Instituttet udgør i administrativt henseende et institut ved universitetet i Oslo.

En betydelig del av instituttets budget henfører sig til stipendieomkostningerne. Foruden de to forskerstipendier (som kan indehaves under flere år) uddeles der stipendier for kortere eller længere ophold ved instituttet. Instituttets forsknings- og uddannelsesvirksomhed er i overvejende grad indrettet på tillempet sjøret og andre transportretslige spørgsmål. Instituttet medvirker i udgivelsen af tidsskrifterne Arkiv for Sjørett og Arkiv for Luftrett.

I 1981 er der ved instituttet opprettet en afdeling for petroleumsret, som finansieres gennem bidrag fra norske og udenlandske oljeselskaber foreløbig frem til udgangen af 1986. Etter ønske fra instituttets styre vedtok ministerrådet våren 1983 en endring av instituttets vedtekter, slik at petroleumsrett inngår som en del av instituttets arbeidsområde.

Budgetöversikt

	(1.000-tal NOK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	967	1.463	1.160
Varor och tjänster, projekt	682	716	716
Summa beviljningsförslag	1.649	2.179	1.876

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987 institutionen			Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	budgetförslag lön	
Første amanuensis *)	1	26		28	28	192 +32
Konsulent II *)	1	22		23	23	155 +26
Amanuensis	1	20	+ 1	21	0	140 +35
Forskningsstipendiater	2	19				365 +64
Administrationssekr. *)	1	18				129 +22
Kontorfullmektig	-	-	+ 1	13	0	
Summa	6		+ 2		0	981+179

*) Arbejdsgivers andel af pensjonstilskudd (8%) dekkes av Universitetet i Oslo.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal NOK)					
	Löne- og pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	193	193	303	0	496	193
Varor og tjenester, projekt	34	34	0	0	34	34
Summa	227	227	303	0	530	227

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 227.000 NOK, löne- og prisförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

+ 176.000 NOK, ny stilling som amanuensis ved avd. for petroleumsett.

+ 127.000 NOK, ny stilling som kontorfullmektig ved samme avdeling.

Budgetforslaget:

1. + 227.000 NOK, löne- og prisförändringar.

4.5.5 NORDISKA GEOEKKURSIONER TILL ISLAND

BUDGETFÖRSLAG 1987:

592.000 DKK

Organisation och verksamhet

De nordiske geo-ekskursioner til Island, der startedes i 1964, giver ældre studerende og forskere i Danmark, Finland, Norge og Sverige muligheder for at studere geologiske problemer i felten på Island. Hvert andet år har ekskursionerne vulkanologi som emne, hvert andet år beskæftiger man sig med kvartærgeologi/ geomorfologi. Ældre studerende og forskere fra Island har tilsvarende muligheder til indenfor virksomhedens rammer at studere geologiske problemer i de øvrige nordiske lande.

Virksomheden ledes af en styrelse bestående af to repræsentanter for hvert af de nordiske lande. De årlige ekskursioner forestås af en ekskursionsleder og en videnskabelig medguide.

Ekskursionerne har 25 deltagere, hvoraf 10 kommer fra Sverige, 5 fra hvert af de øvrige lande. Oplægget for ekskursionerne er i de seneste år ændret således, at der foruden feltstudier også indgår seminarer, foredrag el.lign. i forløbet.

Ekskursionens emne i 1987 er vulkanologi.

Budgetoversigt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institutionen	Budgetförslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	569	592	592
Summa beviljningsförslag	569	592	592

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	23	23	0	0	23	23
Summa	23	23	0	0	23	23

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 23.000 DKK, prisförändringar.

Budgetförslaget:

1. + 23.000 DKK, prisförändringar.

4.5.6 NORDISKT KOLLEGIUM FÖR EKOLOGI (NKE)

BUDGETFÖRSLAG 1987: 546.000 SEK
motsvarar 692.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiskt kollegium för terrester ekologi, som inrättades 1964, ombildades 1976 till ett nordiskt kollegium för ekologi (NKE). Ombildningen innebar främst att verksamheten, som tidigare i huvudsak inriktats på terrester zoekologi, nu även omfattar botanisk och limnisk ekologi.

Enligt den av ministerrådet i december fastställda instruktionen för Nordiskt kollegium för ekologi, är kollegiets uppgift att fungera som ett nordiskt centrum för kontakt inom och samordning av forskning och högre utbildning med ekologisk inriktning.

NKE skall bl.a. anordna kurser, konferenser och seminarier, utdela stipendier och resebidrag för att stödja enskilda projekt inom ramen för forskarutbildningen samt genom andra åtgärder främja samarbete kring högre ekologisk utbildning och forskning i Norden.

NKE består av en medlem från varje nordiskt land.

Budgetöversikt

	(1.000-tal SEK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	533	655	546
Summa beviljningsförslag	533	655	546

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal SEK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	13	13	109	0	122	13
Summa	13	13	109	0	122	13

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 13.000 SEK, pridförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

- + 38.000 SEK, en deltidsinformationsmedarbejder (honorarlønnet).
- + 25.000 SEK, øget stipendiepulje.
- + 16.000 SEK, fastholdelse af antallet af kurser.
- + 30.000 SEK, støtte til symposier.

Budgetforslaget:

1. + 13.000 SEK, pridförändringar.

4.5.7 CENTRALINSTITUTET FÖR NORDISK ASIENFORSKNING (CINA)

BUDGETFÖRSLAG 1987:

3.813.000 DKK

Organisation och verksamhet

Centralinstitutet för nordisk asienforskning (CINA) bildades 1966. Institutet leds av en styrelse bestående av två forskare från Danmark, Finland, Norge respektive Sverige. Två representanter för institutets personal ingår också i styrelsen.

Institutet har till syfte att främja humanistiska och samhällsvetenskapliga asienstudier i de nordiska länderna. Härvid strävar CINA att samordna asienforskning och utbildning av asienforskare vid universitet och högre läroanstalter i Norden. Vidare verkar man för framtagande av för forskning och undervisning nödvändiga hjälpmedel. CINA har också viktiga uppgifter på dokumentations- och informationssidan. På senare år har CINA verkat för utvidgat nordiskt samarbete kring områdesstudier. Institutionen har även utvidgat sina kontakter och härav följande serviceverksamhet gentemot näringslivet och offentliga myndigheter.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	
	Budget 1986	Förslag 1987
Löner	2.617	4.165
Varor och tjänster, projekt	1.133	2.190
Summa beviljningsförslag	3.750	6.355

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987				Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	antal	lön	
Föreståndare	1	-					45
Forskningsass./ledare	6	AC-15					1.770
Forskningsass./ledare	-	-	+ 1	AC 8	0		-
Forskningsstipendiat	1	AC-3	+ 4	AC 3	0		240
Assistent	3	HK-13					470
Kontorsassistent	1	HK-14					144
Kontorsassistent	-	-	+ 3	HK 7	0		-
Summa	12		+ 8		0		2.669

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)				Totalt	
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Inst	Budg.försl
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	54	52	1.494	0	1.548	52
Varor och tjänster, projekt	11	11	1.046	0	1.057	11
Summa	65	63	2.540	0	2.605	63

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 65.000 DKK, löne- och prispförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

- + 1.494.000 DKK, åtta nya tjänster
- + 245.000 DKK, nyanskaffningar till bibliotek
- + 466.000 DKK, ökad stipendieverksamhet
- + 122.000 DKK, ökad konferensverksamhet
- + 84.000 DKK, ökad publikationsverksamhet
- + 43.000 DKK, ökade sekretariatsresor
- + 86.000 DKK, ökade kontorsomkostnader

Budgetförslaget:

1. + 63.000 DKK, löne- och prispförändringar.

4.5.8 NORDISKT KOLLEGIUM FOR FYSISK OCEANOGRAFI (NKFO)

BUDGETFORSLAG 1987: 729.000 FIM
motsvarar 1.263.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi (NKFO), som ble opprettet i 1966, har til oppgave å fremme samarbeidet vedrørende forskning og utdanning innen for fysisk oceanografi mellom universiteter og høyskoler i Norden ved hjelp av stipendiat- og forskningsutveksling, ved å anordne symposier og konferenser samt ved felles nordiske prosjekter m.m.

Kollegiets forskningsvirksomhet har i de senere år omfattet en del prosjekter vedrørende kyststrømmer i Kattegatt og Skagerak, og dessuten undersøkelser i Østersjøen, som er blitt kombinert med en rekke andre prosjekter i hvilke randstatene rundt Østersjøen har deltatt. Endvidere er det blitt foretatt undersøkelser av vannforholdene mellom Færøyene og Skottland, noe som har væsentlig interesse for fiskeriet som er av stor betydning i dette området.

Størsteparten av kollegiets budsjett anvendes til stipendieprogrammet. Kollegiet har midler til fem helårsstipendier for yngre forskere, der ønsker en videreutdanning i et annet land. Stipendiene kan innehas i flere år. Kollegiet ønsker foreløpig at anvende den ene stipendiestilling mere direkte i forbindelse med kollegiets forskningsprosjekter, for at skabe mere sammenheng i virksomheden.

Budgetöversikt

	(1.000-tal FIM)		
	Budget 1986	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	513	575	505
Varor och tjänster, projekt	218	274	224
Summa beviljningsförslag	731	849	729

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987				Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	institutionen	budgetförslag	antal	lön	
Sekretär (deltid)	1	YS-S					10
Kontorassistent*)	1	YS-S					3
Stipendiat, D	1	A 1					99
Stipendiat, N	1	19					118
Stipendiat, S	1	10-3					74
Stipendiat, F	1	A 20/2					83
Stipendiat	1	A 1					118
Stipendiat, I	-		+ 1		0		-
Summa	7	-	+ 1				505

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal FIM)				Totalt	
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring			
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	./ .8	./ .8	70	0	62	./ .8
Varor och tjänster, projekt	6	6	50	0	56	6
Summa	./ .2	./ .2	120	0	118	./ .2

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. ./ . 2.000 FIM, löne- och prisförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

+ 70.000 FIM, en yderligere stipendiat, placeret på Island.

+ 20.000 FIM, støtte til symposier o.l.

+ 30.000 FIM, forskningsprojekter.

Støtte til symposier og projekter for at kunne inddrage yderligere islandske forskere i kollegiets arbejde.

Budgetforslaget:

1. ./ . 2.000 FIM, løne- og prisforændringer.

4.5.9 NORDISKA SAMARBETSKOMMITTÉN FÖR ARKTISK MEDICINSK FORSKNING (NOSAMF)

BUDGETFÖRSLAG 1987: 834.000 FIM
motsvarar 1.443.000 DKK

Organisation och verksamhet

Komitteen som inledet sin verksamhet i 1969, har til oppgave å fremme arktisk medisinsk forskning i de nordiske land. Komitéens sekretariat er plassert i Uleåborg.

Komitteen har i de senere år bl.a. lagt vekt på å arrangere vitenskapelige møter og symposier over utvalgte emner innen arktisk medisinsk forskning. Med regelmessige mellomrom arrangeres også møter mellom forskere og helsemyndigheter, helsepersonell samt representanter for befolkningen i de nordlige distrikter. Videre har komitteen i samarbeid med NORDINFO utarbeidet et on-line søkesystem for arktisk medisinsk litteratur og utviklet referansesystemet i sitt tidsskrift "Research Reports" som utkommer med 2-4 nummer årlig.

Komitteens egen forskningsvirksomhet er vedtektsmessig knyttet til generalsekretærens instruks, som forutsetter at 50% av stillingen anvendes til egen forskning. Generalsekretæren har kunnet benytte seg av Uleåborg universitets laboratorier i sin forskningsvirksomhet. I de seneste år har NOSAMF innledet et nært samarbeid med WHO og har fungert som organisasjonens kontaktorgan i Norden på sitt fagområde.

Budgetöversikt

	(1.000-tal FIM)	
	Budget 1986	Förslag 1987
Löner	349	497
Varor och tjänster, projekt	429	542
Summa beviljningsförslag	778	1.039
		Budgetförslaget
		834

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987 institutionen budgetförslag			Årslön +sociala avgifter ¹⁾
	antal	lön	antal	lön	antal	
Generalsekreterare	1	A 26				184 +33
Avdelningssekreterare	2	A 13				148 +27
Epidemiolog	-	-	+ 1	A 21	0	
Summa	3		+ 1		0	332 +60

1) I de sociala avgifterna ingår utgifter till socialförsäkringar och obligatoriska kostnader vid läkarbesök.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal FIM)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	43	43	105	0	148	43
Varor och tjänster, projekt	13	13	100	0	113	13
Summa	56	56	205	0	261	56

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 56.000 FIM, löne- och prisleförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

+ 105.000 FIM, ny stilling som epidemiolog.

+ 100.000 FIM, internasjonal kongress om arktisk helse - ekstraordinær bevilgning

Budgetforslaget:

1. + 56.000 FIM, löne- och prisleförändringar.

4.5.10 NORDISKA SAMARBETSKOMMITTÉN FÖR INTERNATIONELL POLITIK,
INKL. KONFLIKT- OCH FREDSFORSKNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 927.000 SEK
motsvarar 1.175.000 DKK

Organisation och verksamhet

Samarbetskommittén inrättades 1966. Den har till ändamål att främja forskning inom internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning, genom koordinering av forskningsverksamheten vid de enskilda ländernas institutioner, anordnande av seminarier och konferenser, forskarutbyte och publikationsverksamhet.

En stor del av kommitténs budget går till olika former av stöd och anslag till enskilda forskare eller forskargrupper. Kommittén delar ut medel till nordiska forskningsprojekt (främst stöd till igångsättningsfasen), nordiska vetenskapliga seminarier, konferenser och symposier, stipendier för vistelse i annat nordiskt land (i vissa fall utom Norden) för kortare tid, bidrag till gästföreläsare som besöker flera institutioner i Norden, planeringsbidrag samt resebidrag till nordiska eller internationella konferenser. Kommittén finansierar en nordisk vetenskaplig tidskrift (Cooperation and Conflict) samt ger ut en informationsskrift (Newsletter - International studies in the Nordic Countries).

Budgetöversikt

	(1.000-tal SEK)	Förslag 1987	
		Institutionen	Budgetförslaget
Löner	217	262	262
Varor och tjänster, projekt	649	1.040	665
Summa beviljningsförslag	866	1.302	927

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987 institutionen		budgetförslag		Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	antal	lön	
Forskningssekr.	1	F:12:3	N 21:0		N 21:0		124 +52
Informationssekr.	½	F:10:3	N 20:0		N 20:0		60 +26
Summa	1½						184 +78

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal SEK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	45	45	0	0	45	45
Varor och tjenester, prosjekt	16	16	375	0	391	16
Summa	61	61	375	0	436	61

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 61.000 SEK, löne- och prisförändringar

2. Verksamhetsförändringar:

- + 100.000 SEK, økt seminarievirksomhet
- + 125.000 SEK, 5 nye stipendier á 25.000 SEK
- + 25.000 SEK, informasjon; "Newsletters"
- + 20.000 SEK, forskningsinitiering
- + 45.000 SEK, reiser
- + 25.000 SEK, konferanser
- + 25.000 SEK, publikasjoner (Cooperation & Conflict)
- + 10.000 SEK, gjesteforelesere til Norden

Budgetförslaget:

1. + 61.000 SEK, löne- och prisförändringar.

4.5.11 NORDISKA SAMARBETSORGANET FOR VETENSKAPLIG INFORMATION (NORDINFO)

BUDGETFORSLAG 1987: 3.072.000 FIM
 motsvarar 5.316.000 DKK

Organisation och verksamhet

NORDINFO innleitet sin virksomhet i 1977 og erstattet derved NORDDOK (Nordisk koordineringsorgan for vitenskapelig og teknisk informasjon og dokumentasjon) samt NFBS (Nordiske forskningsbibliotekers samarbeidskomite). NORDINFOS oppgave er å forbedre og effektivisere biblioteks- og informasjonsservicen for forskere og andre som benytter vitenskapelig og teknisk informasjon ved universiteter og høyskoler, i forvaltning og industri i de nordiske land. Institusjonen arbeider således for å samordne og fremme overføringen av dokumenterbar informasjon mellom landene i Norden.

NORDINFO initierer og støtter forskning og utvikling av metoder og hjelpemidler, forsøks- og utredningsvirksomhet samt utdanning innenfor sitt ansvarsområde. NORDINFOS virksomhet inndeles i tre programområder:

1. Initiativområder, som omfatter en vesentlig del av prosjektmidlene, og benyttes til innsatser innenfor avgrensede prioritetsområder som endres kontinuerlig. Disse midler er ledd i NORDINFOS planleggings- og samordningsoppgaver, med formål å initiere og fremme utviklingen innenfor spesielle, ofte nye områder.

2. Frie prosjektmidler, som muliggjør frie søknader om midler til innsats på viktige punkter innenfor NORDINFOS område.

3. Løpende virksomhet, som muliggjør støtte til virksomhet av langvarig karakter, og som er av særlig betydning. For tiden gir NORDINFO støtte til NOSP - Nordisk samkatalog for periodica samt SCANNET, der det arbeides for en intensivert utnyttelse av databaserte informasjonstjenester i Norden og harmonisering av de tjenester som produseres i de nordiske land.

Budgetöversikt

	(1.000-tal FIM)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	359	526	392
Varor och tjänster, projekt	2.609	2.862	2.680
Summa beviljningsförslag	2.968	3.388	3.072

Personalöversikt

	Fasta tjenester 1986		Förändringar till 1987				Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	antal	lön	
Sekretariatssjef	1	A 26					151 +20
Planlegger	1	A 21		A 22			97 +13
Avdelingssekretær	1	A 12		A 15		A 15	68 + 9
Byråsekretær	3/5	A 8					29 + 5
Planlegger	-	-	+ 1	A 22	0		-
Summa	3 3/5		+ 1		0		345 +47

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal FIM)					
	Löne- og pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	26	26	141	7	167	33
Varor og tjenester, prosjekt	78	78	175	./ .7	253	71
Summa	104	104	316	0	420	104

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 104.000 FIM, löne- og prisleförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

- + 115.000 FIM, ny planleggerstilling, A 22+2
- + 19.000 FIM, oppjustering av eksisterende planleggerstilling
- + 7.000 FIM, oppjustering av avdelingssekretærstilling
- + 75.000 FIM, økning til nye initiativområder
- + 100.000 FIM, økning til frie prosjekter.

Budgetförslaget:

1. + 104.000 FIM, löne- og prisleförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

- + 7.000 FIM, oppjustering av avdelingssekretærstilling.
- ./ . 7.000 FIM, reduksjon av programområdeaktiviteter (overføring fra prosjekt- til personalbudsjettet).

4.5.12 NORDISKA FORSKARKURSER

BUDGETFÖRSLAG 1987:

5.556.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska forskarkurser skall genom gemensamma kurser på utvalda områden främja forskarutbildningen i Norden. Avsikten är härvid dels att samnordiskt utnyttja specialiserad kunskap och unik apparatur som finns på olika håll i Norden, dels att genom samordning av resurser kunna garantera medverkan av särskilt framstående internationella forskare.

Verksamheten leds av en styrelse med två representanter för vart och ett av de fem nordiska länderna. Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete fungerar som styrelsens sekretariat.

Kurserna kan vara av skiftande karaktär. Vissa kurser avser att ge kunskap om nya vetenskapliga metoder och arbetsmetodiker. Andra kan gälla nya viktiga forskningsområden eller frågor av vikt för forskningens eller samhällets utveckling. Kurserna ligger ofta på gränsen mellan redan etablerade vetenskaper eller har tvärvetenskaplig karaktär.

En målsättning för verksamheten är att nå stor spridning över såväl olika vetenskapsområden som skilda geografiska regioner inom Norden. Samtidigt söker styrelsen ge utrymme för en större satsning på aktuella och viktiga forskningsområden. Som exempel på sådana områden kan nämnas miljövard, energi, hälsovård, arbetsvetenskap samt kultursektorn. En sammanfattande redogörelse för verksamheten 1978-83 utgavs i början av 1984.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	4.910	5.606	5.556
Summa beviljningsförslag	4.910	5.606	5.556

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)				Totalt	
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Inst	Budg.försl
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	246	196	450	450	696	646
Summa	246	196	45	450	696	646

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 246.000 DKK, prissförändringar.

2. + 450.000 DKK, till ytterligare två kurser i förhållande till kursprogrammet 1986.

Budgetförslaget:

1. + 196.000 DKK, prissförändringar.

2. + 450.000 DKK, till ytterligare två kurser i förhållande till kursprogrammet 1986.

4.5.13 NORDISKA FORSKARSTIPENDIER

BUDGETFÖRSLAG 1987:

2.000.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska forskarstipendier administreras för närvarande av styrelsen för de nordiska forskarkurserna. De till ordningen avsatta medlen kan inte tas i anspråk till andra ändamål av styrelsen. Ordningen är ett led i ett försök att etablera en generell nordisk ordning för utbyte av forskarstuderande och forskare som vill utbildas sig eller forska i något annat nordiskt land än det egna. De till ordningen avsatta medlen skall i första hand täcka kostnader för resa och uppehälle och endast i undantagstillfällen skall någon egentlig lön kunna utbetalas från stipendiemedlen. Stipendieordningen följer vid utbetalning i huvudsak de regler som gäller för nordiskt tjänstemannautbyte.

Sedan verksamheten inleddes som en försöksordning 1979 har 3-400 nordiska forskare bedrivit forskning för en längre eller kortare tid (vanligen 2-12 månader) vid en vetenskaplig institution i ett annat nordiskt land än det egna. Sommaren 1983 beslutade ministerrådet att försöksverksamheten skall fortsätta på mer permanent bas.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	
	Budget 1986	Förslag 1987 Institu- tionen Budget- förslaget
Löner	-	-
Varor och tjänster, projekt	1.517	2.002 2.000
Summa beviljningsförslag	1.517	2.002 2.000

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)				Totalt	
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Inst	Budg.försl
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl		
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	303	303	182	180	485	483
Summa	303	303	182	180	485	483

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 303.000 DKK, prisförändringar.
2. + 182.000 DKK, aktivitetsökning för att främja en ökad forskarmobilitet och med beaktande av ansökningstrycket.

Budgetförslaget:

1. + 303.000 DKK, prisförändringar.
2. + 180.000 DKK, aktivitetsökning för att främja en ökad forskarmobilitet och med beaktande av ansökningstrycket.

I priskompensationen har beaktats att stipendiebeloppet i enlighet med vad som gäller för nordisk tjänstemannautväxling höjts från 4.500 DKK/månad till 5.400 DKK/månad.

4.5.14 NORDISKA FORSKARSYMPOSIER

BUDGETFÖRSLAG 1987:

1.630.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska forskarsymposier administreras för närvarande av styrelsen för de nordiska forskarkuserna. De till ordningen avsatta medlen kan inte tas i anspråk till andra ändamål av styrelsen. Ordningen avser att genom bidrag till konferenser och symposier främja det vetenskapliga utbytet i Norden. Även regelbundet återkommande arrangemang skall kunna erhålla stöd. Stödet från Nordiska forskarsymposier utlöser ofta väsentliga nationella medel, eftersom bidraget normalt begränsas till max. 20-25.000 DKK med ett deltagarantal på normalt 15-30 personer under 2-4 dagar. Detta innebär en betydande finansiering från deltagarna själva och från nationella källor. Sedan stödordningen upprättades sommaren 1979 har inemot 200 symposier och konferenser erhållit understöd.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	1.308	1.648	1.630
Summa beviljningsförslag	1.308	1.648	1.630

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och prisförändringar		Verksamhetsförändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	65	52	275	270	340	322
Summa	65	52	275	270	340	322

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 65.000 DKK, prisförändringar.
2. + 275.000 DKK, aktivitetsökning.

Styrelsen har konstaterat att stödordningen har en stor översökning och framhåller att ett rimligt tillmötesgående av ansökningarna skulle förutsätta en fördubbling av anslaget. Enligt styrelsen bör en sådan fördubbling av anslaget göras över några år. Styrelsen föreslår mot denna bakgrund en aktivitetsökning 1987 på 20%.

Budgetförslaget:

1. + 52.000 DKK, prisförändringar.
2. + 270.000 DKK, aktivitetsökning.

4.5.15 NORDISKT VULKANOLOGISKT INSTITUT (NORDVULC)

BUDGETFÖRSLAG 1987: 11.977.000 ISK motsvarar 3.899.000 DKK
 + 1.352.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordisk Vulkanologisk Institut (NORDVULC), der er placeret i Reykjavik, indledte sin virksomhed i efteråret 1973. Det har til opgave at udføre forskning med sigte på vulkanologiens vigtigste sektorer: petrografi, geokemi, geofysik og vulkanhistorie. Instituttet skal give forskere og studerende - i første række fra de andre nordiske lande - mulighed for at studere vulkanologi og dertil knyttede videnskabelige problemer.

Instituttet ledes af en styrelse og en direktør, der udnævnes af Nordisk ministerråd. Til instituttet er knyttet en videnskabelig stab, der for tiden består af to geologer, en geofysiker og fem forskningstipendiater. Herudover er der en teknisk-administrativ stab, der består af to tekniske assistenter, en designer, en kontorfuldmægtig samt en regnskabsmedarbejder og en biblioteksassistent (på deltid).

På grundlag af institutionens virksomhed i de første 10 år har en internationalt sammensat gruppe i 1984 gennemført en evaluering af institutionen. Evalueringsrapporten fra august 1984 indeholder rekommandationer med henblik på fremtiden såvel for udviklingen af den videnskabelige virksomhed som for andre forhold (ansættelses-, udstyrs- og lokalemæssige). Nordisk forskningspolitisk råd (FPR) har den 5. oktober 1984 afgivet en udtalelse om evalueringens vurderinger og rekommandationer.

Budgetøversigt

	(1.000-tal ISK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	5.224	10.196	9.206
Varor och tjänster, projekt	6.298	13.239	6.928
Summa beviljningsförslag	11.522	23.435	16.134

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987				Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	budgetförslag antal	lön	
Direktör	1	BHM 123+50%	BHM 147 ⁸ +50%		BHM 147 ⁸ +50%		1.086
Geolog	1	BHM 118	BHM 144 ⁷		BHM 144 ⁷		619
Geolog	-	-	+1 BHM 144 ⁸		0 BHM 144 ⁸		-
Geofysiker	1	BHM 119	BHM 144 ⁸		BHM 144 ⁸		647
Teknisk ass. I*)	1	BHM 114	BHM 139 ⁷		BHM 139 ⁷		534
Teknisk ass. I	1	BHM 114	BHM 139 ⁶		BHM 139 ⁶		511
Teknisk ass. I	1	BHM 113	BHM 139 ⁶		BHM 139 ⁶		511
Teknisk ass. I	-	-	+1 BHM 134 ³		0		-
Designer	1	BSRB 21+15%	BSRB 64 ⁷ +15%		BSRB 64 ⁷ +15%		508
Kontorfuldmächtig	1	BSRB 24	BSRB 67 ⁸		BSRB 67 ⁸		501
Biblioteksassistent	½	BSRB 18	BSRB 60 ⁸		BSRB 60 ⁸		204
Ekonomibiträde 6,5/8	1	BSRB 13	BSRB 58 ⁷		BSRB 58 ⁷		299
Forskningsstip.**)	5	BHM 112+20%	BHM 140 ⁵ +20%		BHM 140 ⁵ +20%		3.786
Summa	14 ↓		+2		0		9.206

*) En teknisk assistent I har personligt fået ret til at bære titlen geolog.

**) Inkl. udlandstillæg.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal ISK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	3.982	3.982	990	0	4.972	3.982
Varor och tjänster, projekt	609	630	6.332	0	6.941	630
Summa	4.591	4.612	7.322	0	11.913	4.612

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

- + 4.591.000 ISK, löne- och prispförändringar.
- Verksamhetsförändringar:
 - + 619.000 ISK, 1 geolog
 - + 371.000 ISK, 1 teknisk assistent
 - + 1.582.000 ISK, övrig personal inkl. övertid.
 - + 4.750.000 ISK, projekt

Budgetförslaget:

- + 4.612.000 ISK, löne- och prispförändringar.

4.5.16 NORDISKA SAMARBETSKOMMITTEN FOR ACCELERATORBASERAD FORSKNING (NOAC)

BUDGETFÖRSLAG 1987:

622.000 DKK

Organisation och verksamhet

Komiteen, som blev oprettet 1974, har til formål at fremme nordisk samarbejde inden for acceleratorbaseret forskning og medvirke til nordisk samarbejde i forskningsprogrammer ved accelerators i og udenfor Norden. Komiteen betjenes sekretariatsmæssigt af NORDITA.

Komiteen løser sin opgave ved at fremme en samordning og dermed en mere effektiv udnyttelse af de nordiske landes samlede forskningsressourcer inden for dette område, personale- såvel som udstyrmæssigt. I tilfælde, hvor kravene til eksperimentelt udstyr ikke kan opfyldes ved forskningscentre indenfor Norden, har komiteen også samordnet de nordiske forskningsaktiviteter ved accelerators udenfor Norden. Denne opgave løses bl.a i form af rejsestøtte for forskerne. Komiteen giver endvidere bidrag til nordiske forskningskonferencer og symposier. Endelig anvendes et mindre beløb til invitation af udenlandske gæsteforskere til institutioner i Norden.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	598	1.104	622
Summa beviljningsförslag	598*)	1.104	622

*) 1986 budgeterades med 26.000 DKK i intäkter.
Dvs. bevillningen var 572.000 DKK.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	6	24	500	0	506	24
Summa	6	24	500	0	506	24

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 6.000 DKK, prisleförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

+ 100.000 DKK, planeringsmöten i samband med symposieverksamheten.

+ 400.000 DKK, resor och traktamenten bl.a. för gästforskare i samband med projektverksamheten.

Budgetförslaget:

1. + 24.000 DKK, prisleförändringar.

4.5.17 NORDISKA DOKUMENTATIONSCENTRALEN FÖR MASSKOMMUNIKATIONSFORSKNING
(NORDICOM)

BUDGETFÖRSLAG 1987:

734.000 DKK

Organisation och verksamhet

NORDICOMs nåværende struktur og virksomhedsområde ble etablert i 1979. NORDICOM er organisatorisk fundert dels på et nasjonalt nivå - de enkelte dokumentasjonssentraler som finansieres over domisillandenes budsjetter, dels et nordisk nivå - styring, forvaltning av bevilgningen over ministerrådsbudsjettet, koordinering av dokumentasjonstjeneste samt informasjonsvirksomhet. Organisasjonen har til oppgave å dokumentere og informere om den nordiske massemedieforskningens resultater til forskere og andre interesserte, samt å formidle kontakter mellom forskere innbyrdes og mellom forskere og almenheten.

Dokumentasjonsvirksomheten baseres på lokalisering, innsamling, registrering og dokumentasjon av den nasjonalt trykte massekommunikasjonslitteratur. I tillegg kommer NORDICOMs servicevirksomhet overfor brukerne i form av litteratursøkinge m.m. Litteratursøkinge via den s.k. online-databasen, som kontinuerlig oppdateres med referanser over nordisk forskningslitteratur på området, kan foregå via telefonnettet. Online-søkesystemet har i en prøvekjøringsperiode fram til utgangen av 1983 vært gratis for brukerne. Videre framstilles en årlig trykt bibliografi som også er ledd i NORDICOMs dokumentasjonsvirksomhet.

Informasjonsvirksomheten består i hovedsak av produksjon av nordisk- og engelskspråklige nyhetsbrev som distribuerets gratis til interesserte forskere, institusjoner m.v.

NORDICOMs hittidige virksomhet ble evaluert i løpet av 1983. Ministerrådet har vedtatt å utsette behandlingen av institusjonens framtidige virksomhet til det foreligger ytterligere materiale som bl.a. utdyper servicebehov, betalingsordninger, avgiftslegging av tjenester, mulige tilknytningsformer til relevante institusjoner etc. NORDICOM har således fått i oppgave å utarbeide en detaljert plan for institusjonens framtidige virksomhet med særlig vekt på ovennevnte spørsmål. Vurderingen skal foregå i nært samarbeid med NORDINFO som er igang med en kartlegging av hele den samfunnsvitenskapelige informasjonstjeneste i Norden, organisatorisk, teknisk og finansielt. Resultatet av de to redegørelser forventes å foreligge vinteren 1985/86.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	334	341	341
Varor och tjänster, projekt	389	393	393
Summa beviljningsförslag	723	734	734

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987 institutionen budgetförslag				Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	antal	lön	
Forskningssekreterare	½	AC 1					65 +13
Forskningssekreterare	½	F 18:2	N 20:4		N 20:4		78 +31 ¹⁾
Kontorassistent	½	HK 4					67 + 2
Kontorassistent	½	F 7:3	N 10:5		N 10:5		61 +24 ¹⁾
Summa	2						271 +70

- 1) Lønninger og sosiale avgifter til fast personale i Sverige utbetales i SEK.
 N 20:4 (½) Lønn: 64.860 SEK, sos. avgifter: 25.295 SEK.
 N 10:5 (½) Lønn: 50.532 SEK, sos. avgifter: 19.708 SEK.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	7	7	0	0	7	7
Varor och tjänster, projekt	4	4	0	0	4	4
Summa	11	11	0	0	11	11

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 11.000 DKK, löne- och prispförändringar.

Budgetförslaget:

1. + 11.000 DKK, löne- och prispförändringar.

4.5.18 NORDISKA INSTITUTET FÖR SAMHÄLLSPLANERING (NORDPLAN)

BUDGETFÖRSLAG 1987: 4.954.000 SEK
motsvarar 6.276.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN) inrättades 1966 enligt avtal mellan regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige och hade enligt överenskommelse mellan de berörda länderna ställning som svensk statlig myndighet. Enligt de nya stadgar för NORDPLAN som fastställdes av ministerrådet upphörde NORDPLAN som svensk myndighet och upprättades som nordisk institution fr.o.m. 1981. Samtidigt gavs institutet rätt att utfärda doktorsexamen. Enligt sina stadgar har institutet till uppgift att dels anordna vidareutbildning för yrkesutövare inom samhällsplanering och angränsande sektorer i de nordiska länderna, dels driva och främja forskarutbildning och forskning på samma område.

Vidareutbildningen är ettårig och avsedd att ge såväl tvärfacklig orientering som fördjupade kunskaper i samhällsplaneringens olika fack. Utbildningen omfattar dels kursbunden undervisning under 12 veckor, fördelade på tre perioder, dels självstudier på hemorten. Ca 50 personer per år deltar i vidareutbildningen.

Endvidare udbyder NORDPLAN en forskeruddannelse med et 3-årigt kursus/seminarforløb og mulighed for at indlevere doktordisputats til bedømmelse ved institutionen, der har selvstændig doktoreksaminationsret. NORDPLAN forventer at der i de nærmeste år vil blive indleveret 3-4 disputatser til bedømmelse per år.

Budgetöversikt

	(1.000-tal SEK)	Förslag 1987	
		Institutionen	Budgetförslaget
Löner	3.036	3.643	3.234
Varor och tjänster, projekt	1.677	3.018	1.720
Summa beviljningsförslag	4.713	6.661	4.954

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987 institutionen budgetförslag				Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	antal	lön	
Professor	1	L 26:8		F 31:3			*) 213 +88
Professor	1	L 26:9		F 31:4			230 ¹⁾ +94
Professor	1	L 24:4		F 28:2			172 +71
Professor	-	-	+1	F 28:1	0		
Adj. professor	1/5	L 26:0		N 30:0			36 +15
Forskarassistent	1	L 15:10		F21:6/N23:3			154 ²⁾ +63
Undervisningsass.	1	L 10:4		F12:5/N14:7			148 ²⁾ +60
Undervisningsass.	1	L 10:4		F11:6/N13:6			110 ²⁾ +45
Undervisningsass.	1	L 10:3		F11:6/N13:6			144 ²⁾ +58
Undervisningsass.	1	L 10:3		F10:5/N12:5			140 ²⁾ +57
Undervisningsass.	-	-	+1	N 13:3	0		
Byrådirektör	1	F 18:3		F19:3/N21:6			136 +56
1ste byråsekreterare	1	F 12:4		N 14:7			115 +47
Byråsekreterare	1	F 8:1		N 10:2			97 ³⁾ +39
Byråsekreterare	1	F 8:4		N 10:5			102 ³⁾ +42
Byråsekreterare	1	F 9:4		N 12:5			106 +43
Byråsekreterare	1	F 9:4		N 11:5			103 +42
Bibliotekarie	0,85	F 15:2	+0,15	N 17:6	0		104 +43
Exp. vaktmästare	1	F 5:0		N 7:0			87 +35
Telefonist	1	F 6:6		N 8:6			99 +40
Summa		17,05		+2,15		0	2.296 +938

- 1) Incl. forstandertillæg
 2) Incl. udlandstillæg
 3) Incl. personligt tillæg

*) Andrade svenska lönkoder;
 se institutionens förslag

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal SEK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	198	198	409	0	607	198
Varor och tjänster, projekt	43	43	1.298	0	1.341	43
Summa	241	241	1.707	0	1.948	241

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 241.000 SEK, löne- och prisleförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

- + 409.000 SEK, mere fast personale, herunder en professor og en undervisningsassistent i planlægningssociologi samt 0,15 bibliotekar, så der bliver tale om en hel tjeneste.
- + 450.000 SEK, gæstelærere, en gæsteforsker og en løs medhjælp.
- + 97.000 SEK, dækning af stærkt stigende rejseudgifter, herunder også til internationale rejser i overensstemmelse med evalueringsrapportens forslag.
- + 198.000 SEK, dækning af øgede kontor- og rengøringsomkostninger i de nye lokaler m.m.
- + 388.000 SEK, stipendiemidler såvel til deltagere i videreuddannelseskurser som til arbejdsstipendier for deltagere i forskeruddannelsen.
- + 40.000 SEK, øgede udgifter til disputatser i takt med at der forventes et større antal disputationer i de kommende år.
- + 125.000 SEK, en engangsbevilling til anskaffelse af maskiner, herunder et lille EDB-anlæg til brug for såvel undervisning som forskning.

Budgetforlaget:

1. + 241.000 SEK, løne- og prisleförändringar.

4.5.19 NORDISKA FORSKNINGSPOLITISKA RÅDET (FPR)

BUDGETFÖRSLAG 1987: 3.879.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska ministerrådet (kultur-, undervisnings- och samarbetsministrarna) beslutade 1982 att på grundval av ministerrådsförslaget om ökat nordiskt forskningssamarbete (B 38/K) och Nordiska rådets rekommendation nr 4/1982 upprätta ett nordiskt forskningspolitiskt råd (FPR).

FPRs sekretariatsfunktion har hittills handhåfts av kultursekretariatet och medel för rådets verksamhet anvisats över budgeten för nordiskt kulturellt samarbete. Kostnaderna förknippade med sekretariatsfunktionen, som tidigare budgetår har förts upp på FPRs budget, är fr.o.m. budgetåret 1987 överförda till ministerrådssekretariatets budget.

FPR skall främja nordiskt samarbete beträffande grundforskning, tillämpad forskning och utvecklingsverksamhet samt forskarutbildning. Forskningssamarbetet bör förankras i nationella forskningsmiljöer och baseras på nationella prioriteringar. Vidare skall rådet söka främja gemensamma nordiska forskningsintressen i det internationella forskningssamarbetet. I detta syfte skall FPR rådge Nordiska ministerrådet i långsiktiga och övergripande forskningspolitiska frågor samt genom egna initiativ främja nordiskt samarbete över hela forskningsfältet.

Enligt ministerrådsförslaget om ökat nordiskt forskningssamarbete skall ministerrådet efter uppbyggnadsfasens slut återkomma till frågan om vilka ytterligare åtgärder och resurser som kan krävas för att FPR skall kunna fullgöra sina uppgifter t.ex. när det gäller det i ministerrådsförslaget och stadgarna angivna ansvaret för tvärvetenskaplig och sektorsövergripande forskning.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institutionen	Budgetförslaget
Löner	1.678	1.746	0
Varor och tjänster, projekt	3.066	3.879	3.879
Summa beviljningsförslag	4.744	5.625	3.879

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987		Årslön +sociala avgifter
	antal	lön	antal	lön	
Fuldmächtig	4	A	./.	4	-
Assistent	2	HK	./.	2	-
Summa	6	-	./.	6	-

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och prisförändringar		Verksamhetsförändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	68	68	0	./1.746	68	./1.678
Varor och tjänster, projekt	31	31	782	782	813	813
Summa	99	99	782	./964	881	./865

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 99.000 DKK, löne- och prisförändringar.
2. + 782.000 DKK, medel för projektverksamhet enligt nedanstående:

Forskarutbildningssamarbete: försöksverksamhet med systematiserade forskarkurser.

Initiativområden: bioteknologi, näringsforskning, arktisk forskning, u-landsforskning/utvecklingsstudier, datalingsvistik och äldreforskning.

Nya initiativområden

Forskningsutvärdering

Instrumentssamarbete

Konferenser och workshops

Rapporter

Forskningspolitiska studier

Budgetförslaget:

1. + 99.000 DKK, löne- och prisförändringar.
2. Verksamhetsförändringar:

./964.000 DKK. I verksamhetsförändringen ingår två delar: Kostnader-
na för FPRs sekretariatsfunktion överförs fr.o.m. budgetåret
1987 till ministerrådssekretariatets budget och medför en
aktivitetsminskning på 1.746.000 DKK. Detta belopp nedbringas
av en ökning på 782.000 DKK för projektverksamhet enligt ovan
redovisade planer.

4.5.20 BIDRAG TIL NORDISKA SOMMARUNIVERSITETET (NSU)

BUDGETFÖRSLAG 1987: 1.491.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordisk Sommeruniversitet (NSU) er en frivillig organisasjon som samler nordiske akademikere og praktikere med forskjellig bakgrunn. I NSU arbeides det med tverrvitenskapelige emner av relevans for den nordiske forskningsdebatten. Virksomheten er åpen for alle.

Den faglige delen av virksomheten består i hovedsak av en rekke studiekretser. Disse fungerer i tilknytning til NSUs 21 lokalavdelinger i de nordiske universitetsbyene. Studiekretsene forventes i 1987 å omfatte 11 forskjellige emner. Normalt studeres samme studieemne samtidig i 10-15 forskjellige universitetsbyer. Årlig deltar ca 1.200 mennesker i NSUs virksomhet. Representanter for studiekretsene samles en gang i løpet av vinteren til separate vintersymposier med ca 2 dagers varighet. Det er her det faglige arbeidet koordineres og her man innhenter faglige ideer og impulser. Om sommeren samles representanter for alle studiekretsene til en felles sommersesjon som varer i ca 8-10 dager.

I tillegg arrangeres det i løpet av året mindre møter og seminarer. Innovativ forskningsvirksomhet står sentralt i NSU, og hvert år forsøker NSU å avsette midler til symposier der nye forskningsområder diskuteres.

Budgetoversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
	Budget 1986	Institutionen	Budgetförslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	1.852	3.811	1.871
Egna intäkter	./. 376	./. 617	./. 380
Summa beviljningsförslag	1.476	3.194	1.491

Styrelsen kan bestemme at indtægter i form af deltagerbetaling ved sommersesjonen og symposierne kan disponeres under løbende budgetår.

Efter styrelsens bestemmelse kan indtægter ved salg af publikationer overføres til anvendelse i virksomheden det følgende år til tilsvarende aktiviteter. Andre indtægter samt overskud, der ikke således anvendes i det følgende budgetår må på sædvanlig vis fremgå af institutionens regnskab og institutionen må af ministerrådets organer søge om tilladelse til eventuelt at overføre og anvende sådanne midler.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	46	19	1.913	0	1.959	19
Egna intäkter	./. 4	./. 4	./.237	0	./.241	./. 4
Summa	42	15	1.676	0	1.718	15

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 42.000 DKK, prispförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

- + 1.188.000 DKK, ekstra kostnader ved sommersesjon på Island
- + 67.000 DKK, ökt bemanning ved generalsekretariatet
- + 226.000 DKK, økte reiseutgifter ved konferanser og symposier
- + 296.000 DKK, lønn til lokalsekretærene
- + 56.000 DKK, drift av lokalavdelingene
- + 26.000 DKK, drift av sekretariatet
- + 40.000 DKK, styremøter
- + 14.000 DKK, publikasjoner
- ./. 237.000 DKK, egne inntekter

Budgetforslaget:

1. + 15.000 DKK, prispförändringar.

4.5.21 BIDRAG TILL NORDISKA SAMFUNDET FÖR LATINAMERIKAFORSKNING (NOSALF)

BUDGETFÖRSLAG 1987: 271.000 SEK
motsvarar 343.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska samfundet för latinamerikaforskning (NOSALF) bildades 1973. Medlemmar i samfundet kan vara i Norden bosatta personer som forskar, undervisar på akademisk nivå eller bedriver kvalificerad informationsverksamhet om Latinamerika. Högsta beslutande organ är generalförsamlingen, som bl.a. väljer styrelse. Styrelsen består av två representanter för Danmark, Finland, Norge, resp. Sverige samt en sekreterare. NOSALFs sekretariat är f.n. knutet till Latinamerikainstitutet vid Stockholms universitet. Förhållandet mellan NOSALF och Latinamerikainstitutet regleras i ett särskilt avtal.

Samfundet har främst forskningsfrämjande, samordnande och kontaktskapande funktioner. Genom ett stipendieprogram stöds i första hand studenter och icke-etablerade forskare. Vart tredje år arrangerar NOSALF nordiska forskningskonferenser. Stöd beviljas till seminarier och symposier, som arrangeras av andra organ. NOSALF utger tidskriften Ibero-Americana - Nordic Journal of Latin America Studies samt en nyhetsbulletin.

Budgetöversikt

	(1.000-tal SEK)	Förslag 1987	
		Institutionen	Budgetförslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	264	403	271
Summa beviljningsförslag	264	403	271

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal SEK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	7	7	132	0	139	7
Summa	7	7	132	0	139	7

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 7.000 SEK, prispförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

- + 52.000 SEK, omvandling av en assistenttjänst från deltid till heltid
- + 80.000 SEK, publikationer, stipendier och seminarier.

Budgetförslaget:

1. + 7.000 SEK, prispförändringar.

Av beviljningen får 12.000 SEK överföras till 1988 och användas för finansiering av detta års NOSALF-konferens.

4.5.22 BIDRAG TILL NORDISKA KOMMITTEN FÖR ÖSTSTATSFORSKNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 306.000 SEK
motsvarar 388.000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska kommittén för öststatsforskning bildades 1975. Medlemmar kan vara forskare och lärare vid vetenskapliga institutioner i Norden samt universitetsinstitutioner eller motsvarande med verksamhet inom öststatskunskapens område. Medlemmarna utses av styrelsen. Kommitténs högsta beslutande organ är årsmötet, som bl.a. väljer styrelse och ordförande. Styrelsen består av högst tio personer, om möjligt två från varje nordiskt land. Sekretariatsfunktionen är f.n. knuten till institutionen för öststatsforskning vid Uppsala universitet.

Kommittén skall främja samverkan mellan öststatsforskare i Norden samt mellan nordiska och icke-nordiska forskare med inriktning på Sovjetunionen och Osteuropa. Kommittén söker även stimulera kontakter mellan öststatsforskare och forskare från andra akademiska discipliner i Norden. Vetenskapliga kontakter med Sovjetunionen och Osteuropa uppmuntras även. Kommittén skall också främja forskning och högre utbildning om Sovjetunionens och Osteuropas samhällsförhållanden. Kommittén arrangerar vetenskapliga konferenser och symposier, utger publikationer och håller kontakt med internationella organisationer.

Budgetöversikt

	(1.000-tal SEK)	Förslag 1987	
		Institutionen	Budgetförslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	299	355	306
Summa beviljningsförslag	299	355	306

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal SEK)				Totalt	
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring			
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	7	7	49	0	56	7
Summa	7	7	49	0	56	7

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 7.000 SEK, pridförändringar.

2. Verksamhetsförändringar:

+ 3.000 SEK, för utökning av en kontoristtjänst

+ 46.000 SEK, för symposier samt publiceringsverksamhet och dokumentation.

Budgetförslaget:

1. + 7.000 SEK, pridförändringar.

4.5.23 NORDEN I VÄXT, NORDUNET

BUDGETFÖRSLAG 1987: 2.590.000 DKK

Organisation och verksamhet

I den av ministerrådet (finansministrarna) under våren 1985 fastställda handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning ingår ett förverkligande av det nordiska universitetsdatanätet NORDUNET, dvs. utveckling av datakommunikationssystem mellan de forskningsinriktade datacentralerna vid universitet och forskningscentra i Norden.

NORDUNET-projektet, som i huvudsak skall genomföras under en 4-årsperiod, förutsätter både nationella och samnordiska resursinsatser. De sammanlagda kostnaderna har beräknats till 22 milj NOK varav den samnordiska finansieringen beräknats till 9,2 milj NOK. Enligt finansministrarnas handlingsplan avser ministerrådet bevilja projektet 9,2 milj NOK under perioden 1986-89. I nordiska kulturbudgeten har för 1986 uppförts 2 milj NOK för projektet.

Efter beslut i ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) ansvarar NORDFORSK för projektledningen och den löpande projektadministrationen.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institutionen	Budgetförslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	2.490	3.220	3.220
Summa beviljningsförslag	2.490*)	3.220	3.220**)

*) Anvisas särskilt 1986.

***) Av detta belopp anvisas 605.000 DKK särskilt 1987.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	125	100	605	605	730	730
Summa	125	100	605	605	730	730

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. + 125.000 DKK, prisförändringar.
2. + 605.000 DKK, projektmedel enligt tidigare beslut.

Budgetförslaget:

1. + 100.000 DKK, prisförändringar.

En aktivitetsökning på 605.000 DKK beräknas bli anvisad inom ramen för handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning (Norden i växt).

4.5.24 NORDEN I VÆXT, ARKTISK FORSKNING

BUDGETFORSLAG 1987: 2.000.000 DKK

Organisation och verksamhet

Som led i handlingsplanen "Norden i vækst" opfordredes polarforskningsinstitutioner og modsvarende i de nordiske lande til at undersøge mulighederne for et øget nordisk samarbejde omkring arktisk forskning.

Ved flere drøftelser i sommeren og efteråret 1985 var der enighed om at give meget høj prioritet til gennemførelsen af en fællesnordisk iskerneboring på Renland-halvøen i Østgrønland. Som et resultat af disse drøftelser har en gruppe fra Danmark, Island og Sverige udarbejdet et projektforslag, der vil kunne gennemføres i 1986 og 1987.

De ingående institutioner vil dække alle lønmkostninger og lign., men til dækning af de store logistiske omkostninger har gruppen søgt ministerrådet om en bevilling på 800.000 DKK i 1986 og 1,5 mill. DKK i 1987.

Budgetöversikt

	(1.000-tal DKK)	Förslag 1987	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	-	1.500	2.000
Summa beviljningsförslag	-	1.500	2.000*)

*) Anvisas särskilt 1987.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1.000-tal DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl	Inst	Budg.försl
Löner	-	-	-	-	-	-
Varor och tjänster, projekt	-	-	1.500	2.000	1.500	2.000
Summa	-	-	1.500	2.000	1.500	2.000

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

1. Prisförändringar 0 (ny verksamhet).
2. + 1.500.000 DKK, til dækning af de store logistiske omkostninger.

Budgetförslaget:

1. Prisförändringar 0 (ny verksamhet).
2. + 2.000.000 DKK, til dækning af logistiske omkostninger samt forskerkurser.

Beloppet anvisas inom ramen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning (Norden i växt).

4.6 DATATEKNOLOGI

BUDGETFORSLAG 1987: 36 036 000 DKK

Inledning

Till grund för det arbete som redovisas inom detta kapitel ligger den nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet, som antogs av Nordiska ministerrådet den 10 april 1984. Enligt handlingsplanen bör åtgärder på ett gemensamt nordiskt plan vidtas på följande prioriterade områden:

- o Industriell forskning och utveckling
- o Data- och telekommunikation
- o Standardisering; handelsprocedurer; lagstiftning
- o Arbetslivet
- o Utbildning och grundläggande forskning
- o Den sociala sektorn
- o Den offentliga förvaltningen

De samlade särskilda resurserna för nordiskt datateknologiskt samarbete under perioden 1985-86 framgår av nedanstående sammanställning avrundat i 1 000-tal NOK.

Delområde	Fördelat 1 9 8 5	Budgeterat/beslutat 1 9 8 6
Industriell FoU	15 000	21 000
Utbildning och grundläggande forskning	1 060*	780**
Ovriga prioriterade områden	5 850	6 720***
Summa	21 910	28 500

* Varav ca 570 från allmänna budgeten.

** Over kulturbudgeten.

*** Varav en del kan tänkas gå till projekt inom området Utbildning och grundläggande forskning.

Ministerrådet hänvisar i övrigt till redogörelsen för arbetet med datahandlingsplanen under 1985 i sina meddelanden m a a rek nr 2/1984 resp 3/1985.

Ministerrådets planer för 1987

Allmänt

Syftet med arbetet är att åstadkomma en nordisk samarbetspolitik på dataområdet. Medlen skall vara en stimulans till ökad samverkan mellan nationella krafter och initiativ. Detta skall, i enlighet med ministerrådets särskilda riktlinjer för verksamheten, ske genom initiering av nya kunskapsområden, samverkan inom spjutspetsområden, samordning i rationaliseringssyfte eller genom gemensamma insatser för att ge Norden en ökad genomslagskraft i internationella sammanhang.

För perioden 1986-87 bedöms tyngdpunktsområdena bli följande: industriell FoU, programvara för skolan, handikapphjälpmedel, datakommunikation, standardisering, systemutveckling (arbetsformer och brukarmedverkan) samt expertsystem, företrädesvis i hälso- och sjukvården. Denna prioritering utesluter inte insatser på andra områden. Grundläggande krav är att projekten skall stärka nordisk industri, innebära en utveckling av datatekniken, en nyskapande användning av datateknik eller ökad beredskap för samhället och människorna att möta och handskas med datatekniken. Ministerrådet kommer att ta närmare ställning till inriktningen senare under 1986, bl a mot bakgrund av de erfarenheter som vinns under året av pågående verksamhet.

Industriell forskning och utveckling

Nordisk industrifond och NORDFORSK har en gemensam planeringsgrupp med representanter för ansvariga nationella organ. Därigenom säkerställs samordningen med pågående och planerade nationella aktiviteter.

Det nordiska industriella dataprogrammet har indelats i följande områden:

- Mikroelektronik
- Programvara
- Produktionsteknologi
- Speciella tillämpningar

Nordiska industrifonden kommer under den närmaste tiden att koncentrera sina initieringsinsatser till avancerad halvledarteknologi och produktionsteknologi, främst inom verkstadssektorn. Arbetet kommer i båda fallen att ske i samråd med industrin. För 1986 och framåt arbetar man med att initiera projekt på området för produktionsteknologi. Ett större projekt är att vänta under hösten som en följd av förprojektet inom textil- och konfektionsbranschen. Även på programvaruområdet pågår aktiv initiering och syftet är att få till stånd ett större projekt angående expertsystem.

Utbildning och grundläggande forskning

Inom området utbildning och grundläggande forskning kommer de aktiviteter, som initierats av den s k DAKU-gruppen, att föras vidare. Tyngdpunkten kommer annars att ligga på det nu inledda samarbetet om ADB-programvara för skolans behov.

Arbetet inriktas på att under de närmaste åren bygga upp nordisk kunskap och främja produktutveckling som idag nästan helt saknas. De nordiska länderna är i stor utsträckning bundna till en utländsk import, framför allt från USA, Canada och Skottland, som kulturellt och pedagogiskt inte omedelbart lämpar sig i Norden. De nordiska ländernas utgifter för denna import uppgår till mångmiljionbelopp. Behoven ökar hela tiden, beroende på att tillgången på hardware-utrustning i skolorna blir allt större, medan däremot välägnade undervisningsprogram saknas i stor utsträckning.

Under 1986 kommer den särskilda arbetsgrupp som tillsatts att lämna förslag till hur samarbetet skall utformas mer i detalj. Ministerrådet kommer då att ta ställning till hur ett fortsatt samarbete på området skall finansieras med nationella och disponibla nordiska medel.

Ovriga prioriterade områden

Erfarenheterna från arbetet med delprogrammet är hittills få. De ger inte underlag för någon detaljerad avvägning i detta skede mellan de prioriterade områdena. Ministerrådet bedömer ändå att de områden som lyfts fram speciellt i handlingsplanen, dvs samarbete kring handikapphjälpmedel och standardisering även 1986 och 1987 kommer att vara högt prioriterade.

Andra viktiga insatsområden bedöms bli datakommunikation och s k expertsystem liksom frågor om olika former av brukarmedverkan i systemutveckling.

Budgetförslag för 1987

Projektsamarbetet har inletts inom samtliga tre delområden i handlingsplanen. Efterfrågan på projektmedel är glädjande stor. I stort sett har budgeterade medel hittills varit i relativ balans med efterfrågan, med utgångspunkt i den ambitionsnivå som ministerrådet har lagt fast för datahandlingsplanen.

Enligt ministerrådets bedömning kan målsättningarna med handlingsplanen uppnås inom en reallt oförändrad totalram (36,0 milj DKK). Resurserna till delprogrammet Industriell FoU bör byggas upp successivt mot det av ministerrådet angivna målet 100 milj NOK på fem år. För 1986 har ministerrådet tilldelat Nordiska industrifonden 21 milj NOK (motsvarande 26,25 milj DKK) för verksamheten. För 1987 bör ramen för delprogrammet rättas till 27,3 milj DKK.

Resterande medel (drygt 8,7 milj DKK) förutsätts bli fördelade till initiativ inom övriga prioriterade områden. Härvidlag kommer samarbetet kring ADB-programvara för skolan att vara högt prioriterat. Utöver de medel som nu föreslås inom den allmänna delen av budgeten förutsätts minst 600 000 DKK från kulturramens disponeringsreserv bli använda för samarbete med datateknologisk inriktning.

Mot den bakgrunden föreslår ministerrådet, för 1987, en total resurstilldelning för arbetet med datahandlingsplanen av 36 036 000 DKK.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7		
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring		
			A K förändring	totalt	Budgetförsla- förändring tota
Industriell FoU	26 250	1 050		24 700	27 30
Utbildning och grund- läggande forskning	-*	-		3 000***	bedöm: senar
Ovriga prioriterade områden	8 400**	336		8 710	8 71
Totalt	34 650	1 386		36 410	0 36 01

* 1986 kommer 975 000 DKK att fördelas från kultursektorns dispositionsmedel.

** Varav en del kan tänkas gå till projekt inom området utbildning och grundläggande forskning.

*** Avser programvara för skolan.

4.7 ENERGI

Inledning

Det nordiska energisamarbetet består av två huvudområden, säkerhetsforskning inom energiproduktionsområdet och det generella energisamarbetet.

Båda områdena hör under ämbetsmannakommittén för energipolitik, men skiljer sig i och med att säkerhetsforskningen är ett gammalt samarbetsprojekt medan det övriga energisamarbetet är av nyare datum.

Redan 1957 startade samarbetet om atomsäkerhet med etableringen av Nordisk kontaktorgan för atomspørsmål, NKA. 1975 startade det första säkerhetsprojektet i ministerrådets regi och Nordisk ad-hoc grupp för atomsikkerhed, NKS, tillsattes för att lämna förslag till gemensamma nordiska projekt. Fram till idag har, efter förslag från NKS, ett program genomförts under 1977-80, och ett för åren 1981-85 är i sin avslutande fas. NKS har för åren 1986-88 föreslagit ett nytt 4-årsprogram.

Det övriga energisamarbetet är som tidigare nämnts av nyare datum. Ursprungligen genomfördes det under ledning av ämbetsmannakommittén för industri- och energipolitik, men sedan andra halvåret 1982 finns det en särskild ämbetsmannakommitté för energipolitik. Beslutet om förstärkning av det energipolitiska samarbetet bör ses som uttryck för gemensamma nordiska behov av initiativ, koordinering och utveckling av det arbete som sker inom energiområdet. Vidare är det ett erkännande av behovet av resurser på ett område som är under tillväxt och utbyggnad i alla länder och som samtidigt har stor betydelse för utvecklingen i samhället i övrigt.

Ämbetsmannakommittén har 1985 beslutat att vad beträffar budgetbehandlingen slå samman de två huvudområdena inom energiområdet till ett budgetkapitel. Fr o m 1987 blir det därför ett kapitel för energisamarbetet.

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/AK	Budget- förslag
Säkerhetsforskning	8 505	8 531	-	-
Energifrågor	2 551	2 679	13 169	12 317
Totalt	11 056	11 210	13 169	12 317

4.7.1 SÄKERHETSFORSKNING, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 0 DKK (se kapitel Energifrågor)

Det föreslås bidrag till ett löpande, flerårigt projektprogram. Arbetet leds av Nordiska Kontaktorganet för Atomenergifrågor och arbetet gäller frågeställningar som skall bidra till att höja säkerhetsnivån, främst i anknytning till användning av kärnkraft. Arbetet redovisas i rapporter som ofta också behandlas i seminarier. De nordiska medlen används förutom till ren projektverksamhet även till samordning av nationella resurser och till information. Nationella ekonomiska bidrag för projekt under programmen av ungefär samma storlek tillkommer.

I samband med behandlingen av budgeten för 1985 diskuterade man om det skulle igångsättas ett nytt flerårigt projektprogram och om det i så fall skulle satsas på en lägre nordisk finansieringsnivå för sektorn än de 26 miljoner NOK som ansökts för hela programperioden. Resultatet av diskussionerna blev emellertid ett beslut om igångsättande av ett nytt projekt på den ansökta finansieringsnivån. Programmet planeras att starta i mitten av oktober 1985.

Ramen för Säkerhetsforskning föreslås nu under kapitel Energifrågor i enlighet med beslutet om en sammanläggning av kapitlen Säkerhetsforskning och Energi-frågor.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring			
			förändring	A K totalt	Budgetförslag förändring	totalt
program fr o m 1985						
hetsforskning	8 531	341	- 8 872	-	- 8 872	-
t	8 531	341	- 8 872	-	- 8 872	-

4.7.2 ENERGIFRÅGOR, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 12 317 000 DKK

I februari 1982 fastställde Nordiska ministerrådet (energiministrarna) en arbetsplan för det nordiska energisamarbetet. Enligt denna arbetsplan skall det läggas särskild vikt vid följande områden: energiforskning, energihushållning, energiplanläggning, introduktion av nya och förnybara energikällor, alternativa drivmedel, kol, internationella energipolitiska frågor samt energifrågor i relation till biståndsarbete. Med utgångspunkt i rapporten "Nordiskt samarbete om olja och gas" har även samarbetet inom olja- och gasområdet ökat. Arbetsplanen från 1982 kommer hösten 1985 att ersättas med "Plan for nordisk samarbeide på energiområdet for perioden 1986-1988". Den nya planen innehåller bl a en beskrivning av det nordiska energipolitiska samarbetets huvudområden, samt förslag om hur energisamarbetet ytterligare kan byggas ut under resp delområde.

Den ökning av det nordiska energipolitiska samarbetet, som redan är igång och som förutses ytterligare förstärkas de kommande åren, kommer att ta i anspråk avsevärda ekonomiska resurser.

En betydande projektverksamhet har satts igång på de flesta av de nämnda samarbetsområdena. För 1986 förutsätts en fortsättning och uppföljning av flera tidigare samarbetsprojekt som har påbörjats. Dessutom måste hänsyn tas till projekt som följer av den nya samarbetsplanen.

På olje- och gasområdet har kommittén som tidigare nämnts utarbetat en rapport om möjligheterna till utökat samarbete och konkretisering av de tankar som där framförs. Rapporten blev godkänd av energiministrarna i december 1982.

Vid sidan av olje- och gassamarbetet är det nordiska energiforskningsarbetet ett viktigt område. 1985 och under åren framöver fortsätter detta samarbete i en mer permanent och utbyggd form.

Beviljningen under detta kapitel kommer att som ovan nämnts i framtiden omfatta även samarbetet om säkerhetsforskning. Inte förrän under andra halvåret 1986 kommer ministerrådet genom sitt ställningstagande till de enskilda projektansökningarna att avgöra vilka projekt inom energiktorn som skall finansieras.

Det har således icke genom budgetbehandlingen tagits ställning till i vilken omfattning det nordiska projektsamarbetet inom kärnsäkerhetsområdet skall fortsätta.

På energihushållningsområdet har man genomfört ett intensivt seminarie- och informationssamarbete 1984-85 under rubriken "energiøkonomisering i industri-liv". 22 branscher har varit involverade i arbetet. Detta samarbete har resulterat i en rad aktiviteter och det är viktigt att detta arbete följs upp. Inom energiplanläggning är ett detaljerat program för 1983-84 under utarbetande. Informationsaktiviteterna är en direkt fortsättning av aktiviteterna under 1985.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 12 317 000 DKK. Förslaget grundar sig på en sammanslagning av kapitlen Energifrågor och Säkerhetsforskning. Härutöver görs en minskning av medlen med 641 000 DKK, och en ökning av anslaget med 1 300 000 DKK för den nya handlingsplanen. Handlingsplanen är en uppföljning av handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			Å K förändring	totalt	förändring	totalt
Olja och gas	155	6	424	585		
Energiforskning	859	34	- 178	715		
Energibesparing	515	21	10	546		
Energiplanläggning	525	22	- 14	533		
Nya initiativ vedr energi och miljö	138	5	- 13	130		
Exportinitiativ	112	4	14	130		
Projektsekreterare	375	15	-	390		
Handlingsplanen	-	-	1 300	1 300		
Säkerhetsforskning	-	-	8 840	8 840		
Totalt	2 679	107	10 383	13 169	9 531	12 317

4.8 MILJO

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/AK	Budget- förslag
Miljövård, dispositionsbeviljning	4 750	4 988	6 953	5 687
Luftförorening dispositionsbeviljning	4 375	4 594	4 550	4 778
Totalt	9 125	9 582	11 503	10 465

4.8.1 MILJOVÅRD, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 5 687 000 DKK

4.8.2 LUFTFÖRORENING MILJO-ENERGI, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 4 778 000 DKK

För samarbetet inom miljövård fastställdes i 1983 ett nytt samarbetsprogram. Programmet gäller åren 1983-87.

Tillsammans med samarbetsprogrammet framlades ett program för budgetutvecklingen för 1985-87, där de ekonomiska förutsättningarna för genomförandet av programmet beskrivs. Det har därvid förutsatts att medel beviljas på samma reala nivå som för 1983.

Arbetet med luftföroreningar är det högst prioriterade området inom samarbetet på miljöområdet. Det följer det nordiska projektprogrammet om luftföroreningar, som bilades budgetprogrammet för 1986-88. Avsikten med programmet är att bidra till att upprätthålla de nordiska ländernas ledande ställning i relation till de länder, från vilka luftföroreningar importeras till Norden i stora mängder. Också internordiska föroreningsproblem skall behandlas. Arbetet med ett nytt projektprogram om luftförorening, för 1987-89 är nyligen påbörjat. Behovet av

medel till det nya programmet är det därför svårt att förutse. Det är emellertid tämligen säkert att behovet av medel kommer att vara minst av motsvarande storleksordning som den nuvarande beviljningen, dvs på nivån 3,5 milj NOK.

För 1987 och framåt föreslås en väsentlig förstärkning av insatserna för reglering av kemiska ämnen och produkter. En sådan efterfrågas bl a av näringslivet i Norden. En gemensam nordisk hållning underlättar möjligheterna för att genomföra de önskade åtgärderna, och minskar risken av att de nordiska länderna spelas ut mot varandra. Vidare föreslås medel för igångsättning av tvärfackligt samarbete om allergifrågor, i enlighet med förslag från Nordiska rådet. Det kommer även att vara aktuellt med nya medel för koordinering av nordiskt samarbete om dioxiner, forsknings- och utvecklingssamarbete om bekämpning av kemikalieolyckor, och för förberedande av en internationell kongress om buller, i Sverige i 1988, som ministerrådet har ställt sig bakom.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram för kap Miljövård på 5 687 000 DKK en realökning med 500 000 DKK, och för kap Luftförorening 4 778 000 DKK ingen realförändring.

MILJÖVÅRD, DISPOSITIONSBEVILJNING

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A	K	förändring	totalt
Allmänt, forskning	363	15	401	779		
Vatten, hav och kemikalieolyckor	488	19	272	779		
Buller	787	31	287	1 105		
Avfall och återvinning	500	20	130	650		
Produktkontroll	1 119	45	786	1 950		
Naturvård och friluftsliv	1 356	54	- 305	1 105		
Miljödata och övervakning	375	15	195	585		
Totalt	4 988	199	1 766	6 953	500	5 687

LUFTFÖRORENING MILJÖ-ENERGI, DISPOSITIONSBEVILJNING

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A	K	förändring	totalt
Bekämpning av luft- föroreningar	4 594	184	- 228	4 550		
Totalt	4 594	184	- 228	4 550	-	4 778

4.9 ARBETSMARKNAD

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/AK	Budget- förslag
Arbetsmarknad, dispositionsbeviljning	4 812	8 668	10 574	9 514
Totalt	4 812	8 668	10 574	9 514

4.9.1 ARBETSMARKNAD, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 9 514 000 DKK

En revidering av överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad beslutades den 6 mars 1982, och trädde i kraft den 1 augusti 1983. Överenskommelsen har följts upp med reviderade riktlinjer för samarbetet mellan arbetsförmedlingarna i de nordiska länderna. Riktlinjerna anger en ökad servicenivå vid arbetsförmedling över gränserna.

Samtidigt har länderna godkänt en överenskommelse om samarbete mellan myndigheter och institutioner inom yrkesinriktade rehabiliteringar och arbetsmarknadsutbildning. Även för denna överenskommelse har det utarbetats riktlinjer för de berörda myndigheterna.

Ett förslag till överenskommelse och riktlinjer om bidrag vid arbetslöshet är godkänt av ministerrådet under 1985, och träder i kraft 1986. Ett samarbete om lönegarantier vid konkurs, har startats på försöksbasis.

Samarbetsprogrammet på arbetsmarknadsområdet har antagits, och trädde i kraft den 15 juni 1985.

Uppföljning av de omtalade överenskommelserna samt samarbetsprogrammet ges hög prioritet, vilket avspeglas i en ökad aktivitetsnivå för de respektive fackutskotten och i ett stort antal ansökningar till projektprogrammet för 1986 som måste överföras till 1987 års budget.

Konkretiseringen av den ekonomiska handlingsplanens projekt inom arbetsmarknads- och utbildningspolitiken har under 1985 varit en omfattande uppgift, som vid starten av den treåriga perioden medför ett extraordinärt aktivitetsutvidgande för den nordiska arbetsmarknadssektorn.

NAUT vill, under 1987, fortsätta projekt i samarbete med övriga sektorer. De berör samarbetet på ungdoms-, jämställdhets- och socialpolitiska området. Nya aktiviteter har påbörjats i frågor som rör migration och arbetsrätt. Ett förberedande arbete om nya företagspolitiska strategier i anslutning till näringslivs- och industripolitiken, har igångsatts med hänsyn till en aktivering av den arbetsmarknadspolitiska beredskapen för en försvagning av högkonjunkturen.

En särskild prioritering har lagts på den s k flaskhalsproblematiken. Handlingsplanens projekt i dessa frågor är förberedda genom analyser av den samlade problemställningen om obalans mellan utbud och efterfrågan av kvalificerad arbetskraft.

Generellt prioriteras den s k arbetslinje, efter vilken länderna strävar för att få arbetslösheten skall kunna ersättas av produktivt arbete. I anknytning härmed fokuseras det på nya insatser mot ungdoms- och långtidsarbetslösheten, med särskild hänsyn till jämställdhetsproblemen på arbetsmarknaden.

Projektverksamhet, som berör arbetsrotation och strukturändringar på arbetsmarknaden, härunder effekter av den teknologiska och ekonomiska utvecklingen, kommer att fortsätta. I den förbindelsen kommer initiativ, analyser och utveckling av metoder, med hänsyn till en bättre anpassning mellan utbud och efterfrågan, att bli högt prioriterade, härunder projekt om utökad användning av EDB i förvaltningen.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på totalt 9 514 000 DKK för kapitlet Arbetsmarknad en realökning med 500 000 DKK.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring			
			Ä förändring	K totalt	Budgetförslag förändring	totalt
Den nordiska arbets- marknaden	437	17	196	650		
Faktorer av betydelse för arbetsmarknadens funktionssätt	1 375	55	260	1 690		
Koppling mellan ekono- misk politik och arbets- marknadspolitik och ändringar i marknads- systemet	450	18	312	780		
Metodutveckling	1 513	61	571	2 145		
Sekreterarbistånd m m	725	29	221	975		
Totalt	4 500	180	1 560	6 240	500	5 180
Handlingsplanen*	4 168	166	-	4 334	-	4 334
Summa	8 668	346	1 560	10 574	500	9 514

* Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

4.10 ARBETSMILJÖ

Inledning

Nordiska ämbetsmannakommitten för arbetsmiljöfrågor har under ministerrådet ansvaret för samarbetet mellan de nordiska länderna på arbetsmiljöområdet. Samarbetet omfattar till övervägande del frågor som rör tillsyns- och forskningsverksamhet inom traditionella arbetsmiljöområden. Vissa andra frågor som rör t ex arbetstid, ekonomiska konsekvenser av föreskrifter etc omfattas också av samarbetet. Under ämbetsmannakommitten ansvarar en arbetsgrupp för samarbetet på tillsynsområdet och en annan arbetsgrupp för samarbetet på forskningsområdet. Båda arbetsgrupperna är permanenta.

Nordiska ministerrådet (arbetsmiljöministrarna) fastställde i maj 1984 ett nytt nordiskt samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet. I det nya programmet riktas verksamheten in på sådana arbetsuppgifter som är högt prioriterade i de nordiska länderna och som har befunnits lämpade för nordiskt samarbete. Sambanden mellan den tekniska utvecklingen, arbetsmiljön och arbetsmiljöpolitiken utgör ett genomgående tema i programmet.

I samarbetsprogrammet drar ministerrådet upp riktlinjerna för samarbetet inom 12 prioriterade områden. Den följande presentationen av budgetprogrammet är disponerad på samma sätt som det avsnitt samarbetsprogrammet som behandlar prioriterade arbetsområden.

En utredning för att belysa förutsättningarna för en nordisk konvention på arbetsmiljöområdet kommer att startas år 1986. En närmare redogörelse för utredningens inriktning m m lämnas i ministerrådets verksamhetsberättelse (C1) kapitel X Arbetsmiljö, avsnitt 2.1.

Nordiska ministrar med ansvar för arbetslivs- och arbetsrättsfrågor har beslutat att inleda samarbete inom arbetslivs- och arbetsrättsområdet. Satsningen innebär att ett nytt samarbetsområde tillkommer. Verksamheten kommer organisatoriskt att drivas i ett permanent organ under ÅK-arbetsmiljö och Nordiska arbetsmarknadsutskottet (NAUT) med ÅK-arbetsmiljö som huvudansvarig och budgetansvarig.

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/AK	Budget- förslag
Arbetsmiljö, dispositionsbeviljning reserveras för projekt ang arbetstidsfrågor	4 511 (375)	4 738	9 338	5 927
Nordisk arbetsmiljö- utbildning (NIVA)	1 439	1 817	2 266	2 076
Totalt	5 950	6 555	11 604	8 003

4.10.1 ARBETSMILJÖ, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 5 927 000 DKK

Av följande tabell framgår den verksamhet som är planerad att bedrivas under åren 1986 och 1987. Prioriteringar mellan olika samarbetsområden/projekt kan utläsas av de belopp som föreslås bli beviljade. Styrande för prioriteringarna har varit de kriterier som anges i samarbetsprogrammet och de generella riktlinjer för värdering av projektansökningar som meddelats av ministerrådet.

Under senare tid har ett antal frågor som inte kan karakteriseras som renodlade arbetsmiljö- eller arbetsmarknadsfrågor tilldragit sig alltmer uppmärksamhet. Frågorna gäller förhållandena i arbetslivet i vidare mening t ex arbetsorganisation och medbestämmande, anställningsförhållanden, sociala och organisatoriska konsekvenser av ny teknologi och arbetstidsfrågor.

De arbetsrättsliga aspekterna på de nämnda frågorna är framträdande och Nordiska rådet har i sin rekommendation nr 2/1982 angående lagstiftningssamarbete på arbetsrättens område uppmanat ministerrådet att vidta åtgärder för att "videreudvikle demokratiet i arbejdslivet og løse de arbejdsretlige problemer, der er forbudnet med indførelse og anvendelse af ny teknik".

I den Nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet (NU 1984:1) tas som en viktig aspekt upp att datasystem och program bör utvecklas i nära kontakt med de anställda och med beaktande av deras behov. En reell medverkan av de anställda

är viktig inte bara som ett bidrag till ökad demokratisering och förbättring av arbetsmiljön, utan också för att utveckla system och organisatoriska lösningar som fungerar väl både administrativt och organisatoriskt.

I sammanhanget kan också nämnas att nordiska forskningspolitiska rådet i sitt yttrande över ministerrådets budgetprogram för år 1986 anförde att man ansåg det önskvärt med en upprioritering av gemensamma nordiska arbetslivsstudier vid sidan av samarbetet omkring de mer traditionella arbetsmiljöfrågorna.

Arbetslivs- och arbetsrättsfrågorna hänger nära samman med de frågor som behandlas av nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor (AK-arbetsmiljö) och Nordiska arbetsmarknadsutskottet (NAUT). I de ställningstaganden som görs i de båda ämbetsmannakommittéerna i olika sakfrågor är också arbetsrättsliga värderingar starkt integrerade.

Nordiska ministrar med ansvar för arbetslivs- och arbetsrättsfrågor beslöt vid ett möte den 12 november 1985 att inleda ett samarbete på arbetslivs- och arbetsrättsområdet. Ministrarna beslöt att ge AK-arbetsmiljö och NAUT i uppdrag att ansvara för organiseringen av samarbetet inom området.

Enligt en överenskommelse som träffats mellan AK-arbetsmiljö och NAUT skall en gemensam kontaktgrupp för arbetslivs- och arbetsrättsfrågor bildas. Huvudansvaret för kontaktgruppen skall vila på AK-arbetsmiljö. För enskilda projekt som kommer att drivas i gruppens regi skall huvudansvaret läggas på den ämbetsmannakommitté där projektet med hänsyn till sitt innehåll främst hör hemma. AK-arbetsmiljö och NAUT skall fastställa mandat för den nya kontaktgruppen, som skall bestå av högst två ledamöter från varje land.

Det område inom vilket den nya kontaktgruppen kommer att verka har tidigare inte täckts av samnordiska aktiviteter. För att utvecklingen inom det nya samarbetsområdet skall kunna ske snabbt är det angeläget att tillräckliga resurser ställs till förfogande för projektverksamhet m m under år 1987.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 5 927 000 DKK, en realökning med 1 milj DKK varav 350 000 DKK som konsekvens av handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Ökningen är avsedd för det nya samarbetsområdet arbetsliv och arbetsrätt.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			Å K förändring	totalt	förändring	totalt
Arbetsolycksfall/ säkerhetsarbetet	788	32	26	846		
Kemiska risker	75	3	832	910		
Biologiska risker	111	4	79	194		
Fysikaliska faktorer	-	-	130	130		
Fysiska belastningar och arbetsanpassning	474	19	131	624		
Psykosociala belastningar	250	10	196	456		
Arbetstid och arbetsanpassning	375	15	- 326	64		
Lagstiftning/före- skrifter och tillsyns- verksamhet	287	11	444	742		
Arbetsmiljö, hälsa och ekonomi	350	14	- 104	260		
Arbetsmiljöinforma- tion och förmedling av forskningsresultat	1 158	46	- 1 204	-		
Arbetsliv och arbetsrätt	-	-	1 486	1 486		
Samnordisk dokumentations- central för arbetsmiljö			2 476	2 476		
Ovrigt	870	35	245	1 150		
Totalt	4 738	189	4 411	9 338	650	5 577
Handlingsplanen	-	-	-	-	350	350
Summa	4 738	189	4 411	9 338	1 000	5 927

4.10.2 NORDISK ARBETSMILJÖUTBILDNING (NIVA)

BUDGETFÖRSLAG 1987: 2 076 000 DKK

1 200 000 FIM

Organisation och verksamhet

Institutionen leds av en styrelse. Denna består av en person från vart och ett av de nordiska länderna. Varje representant har en personlig suppleant. Institutionen har tre personer anställda. Tjänsten som kanslichef sköts på halvtid av utbildningschefen vid Institutet för arbetshygien.

Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet har till uppgift att arrangera vidareutbildning för specialister inom arbetsmedicin, yrkeshygien och företagshälsovård. NIVA samarbetar därvid med Institutet för arbetshygien i Helsingfors. Institutionen upprättades den 1 mars 1982. Den är en fortsättning på projektet Vidareutbildning av specialister inom arbetsmedicin, yrkeshygien och företagshälsovård finansierat av Nordiska ministerrådet. Projektet startade år 1978.

Budgetöversikt

	(1 000 FIM) Förslag 1987		
	Budget 1986	Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	595	770	687
Varor och tjänster	730	870	843
Bruttoutgift	1 325	1 640	1 530
Avgår deltagaravgifter	- 275	- 330	- 330
Summa beviljningsförslag	1 050	1 310	1 200
Summa beviljningsförslag (1 000 DKK)	1 817	2 266	2 076

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till		1 9 8 7	
	antal	lön	institutionen	lön	budget förslag	lön
Institutionschef	½	A27	+ ½	A27		
Sekreterare	1	A17				
Kurssekreterare	1	A13				
	2½		+ ½		-	

Anslagsförändring 1986-1987

Post	(1 000 FIM)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
Löner	27	27	148	65	175	92
Varor och tjänster	27	22	113	91	140	113
Deltagaravgifter	-	-	- 55	- 55	- 55	- 55
Summa	54	49	206	101	260	150

Analys av förändringsförslagen 1986-1987

Institutionen:

1. Löne- och prisförändringar + 54 000 FIM.
2. Andring av institutionschefens arbetstid till heltid + 68 000 FIM.
3. Ökad kursverksamhet + 193 000 FIM. Ökning av deltagaravgifterna - 55 000 FIM.

Nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor:

Tillstyrker.

Budgetförslaget:

1. Pris- och löneomräkning + 49 000 FIM.
2. Ökad kursverksamhet + 156 000 FIM. Ökning av deltagaravgifterna - 55 000 FIM.

4.11 SOCIAL- OCH HALSOVÅRD

Inledning

Till grund för Nordiska ministerrådets verksamhet inom social- och hälsovårdsområdet ligger det samarbetsprogram som fastställdes den 19 augusti 1982.

Programmets operativa avsnitt upptar 11 rubriker.

- Ny nordisk konvention om social trygghet
- Samarbete på hälso- och sjukvårdens område
- Läkemedelssamarbete
- Samarbete på socialvårdens område
- Barn-, ungdoms- och familjepolitiskt samarbete
- Samarbete på handikappområdet
- Gemensam arbetsmarknad för medicinalpersonal
- Efter- och vidareutbildning av social- och medicinalpersonal
- Forsknings- och utvecklingssamarbete
- Samverkan mot rusmedelsmissbruk
- Informations- och dokumentationssamarbete

Samarbetet inom de olika delsektorerna bedrivs dels inom de fem permanenta institutionerna

- Nordiska läkemedelsnämnden
- Nordiska hälsovårdshögskolan
- Nordiska institutet för odontologisk materialprovning
- Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning
- Nordiska nämnden för handikappfrågor

dels i form av projektverksamhet.

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/AK	Budget- förslag
Socialpolitik, dispositionsbeviljning	3 875	4 069	4 232	4 232
Nordiska läkemedelsnämnden	2 252	2 339	2 478	2 438
Nordiska hälsovårdshögskolan	11 112	12 149	24 666	1
Nordiska institutet för odontologisk materialprovning	10 034	11 119	12 006	11 905
Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning	2 114	2 448	2 799	2 566
Nordiska nämnden för handikappfrågor	5 390	6 185	6 673	6 631
Totalt	34 777	38 309	52 854	27 773

4.11.1 SOCIALPOLITIK, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAGET 1987: 4 232 000 DKK

Som ett led i arbetet med att konkretisera det reviderade samarbetsprogrammet inom social- och hälsovårdsområdet inleddes ett antal nya projekt år 1983. Projektverksamheten på det socialpolitiska området är inriktad på socialvård, barn-, ungdoms- och familjepolitik, efter- och vidareutbildning, hälso- och sjukvård samt handikappfrågor.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 4 232 000 DKK, oförändrad realnivå.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring			
			A förändring	K totalt	Budgetförslag förändring	Budgetförslag totalt
Generellt	1 456	58	- 135	1 379		
Socialvård (därav NOSOSKO)	765 (386)	31 (15)	- 165 (230)	631 (631)		
Barn, ungdom, familjepolitik	1 050	42	- 428	664		
Efter- och vidare- utbildning	-	-	390	390		
Hälso- och sjukvård (därav NOMESKO)	735 (360)	29 (14)	14 (14)	778 (388)		
Handikappfrågor	-	-	390	390		
Missbruksfrågor (Nordisk handlingsplan mot narkotika)	63	3	- 66	-		
Totalt	4 069	163	-	4 232	-	4 232

4.11.2 NORDISKA LÄKEMEDELSNÄMNDEN

BUDGETFÖRSLAG 1987: 2 438 000 DKK

1 950 000 SEK

Organisation och verksamhet

Nordiska läkemedelsnämnden upprättades den 5 december 1974 och infördes på ministerrådets budget 1975. Nämndens uppgift är att verka för harmonisering av lagstiftning och administrativ praxis på läkemedelsområdet i Norden.

Samtliga nordiska länder deltar i nämndens arbete. Nämnden har 10 ledamöter, 2 från varje land med ersättare. Ledamöterna utses för högst 4 år i taget.

Huvuddelen av verksamheten genomförs med hjälp av underutskott. Dessa har 1 eller i vissa fall 2 medlemmar från varje land och mandat för ett avgränsat uppdrag. För närvarande finns 7 sådana utskott.

Nämnden biträdes av ett sekretariat med 4 anställda och är placerat i Uppsala, Sverige.

Budgetöversikt

	(1 000 SEK) Förslag 1987		
	Budget 1986	Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	943	991	991
Varor och tjänster	413	441	423
Projektverksamhet, kan överföras	515	550	536
Summa beviljningsförslag	1 871	1 982	1 950
Summa beviljningsförslag (1 000 DKK)	2 339	2 478	2 438

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987			
	antal	lön	institutionen		budget förslag	
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
Sekretariatschef	1	N28*				
Handläggare	1	N23				
Assistent	1	N11				
Assistent	3½	N9				
	3½		-		-	

* Lönetillägg

Anslagsförändring 1986-1987

Post	(1 000 SEK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
Löner	48	48	-	-	48	48
Varor och tjänster	28	10	-	-	28	10
Projektverksamhet	35	21	-	-	35	21
Summa	111	79	-	-	111	79

Analys av förändringsförslagen 1986-1987

Institutionen:

1. Pris- och löneomräkning + 111 000 SEK. Prisuppräknings + 10% resor och projektverksamheten med + 7%.

Nordiska socialpolitiska kommittén:

Tillstyrker.

Budgetförslaget:

1. Pris- och löneomräkning + 79 000 SEK.

4.11.3 NORDISKA HÄLSOVÅRDSHOGSKOLAN

BUDGETFÖRSLAG 1987: 1 000 DKK

1 000 SEK

Organisation och verksamhet

Styrelsen för högskolan består av 1 ledamot och 1 suppleant från vardera av de nordiska länderna. Vid högskolan finns också ett kursråd med representanter för de nationella huvudmannorganisationerna inom hälso- och sjukvård samt för lärarna och eleverna.

Högskolan har totalt 19 anställda varav 8 lärare.

Kostnaderna för högskolan fördelas sedan 1985 på de fem nordiska länderna enligt den nordiska "nyckeln".

Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg är en sammordisk institution för högre utbildning och forskning inom hälso- och sjukvård. Utbildningen avses ligga på en nivå ovanför vad vart och ett av de nordiska länderna kan anordna nationellt och motsvarar den utbildning som förekommer i anglo-amerikanska "schools of public health". En begränsad verksamhet startade redan 1953, vilken utvidgades 1962 med flera kurser och flera elevkategorier. Från 1978 finns hälsovårdshögskolan på Nordiska ministerrådets allmänna budget.

Budgetöversikt

	(1 000 SEK) Förslag 1987		
	Budget 1986	Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	4 650	8 947	7 015
Varor och tjänster	4 582	9 606	7 104
Projektverksamhet, kan överföras	487	1 180	591
Brutto utgifter	9 719	19 733	14 710
Avgår deltagaravgifter			- 14 709
Summa beviljningsförslag	9 719	19 733	1
Summa beviljningsförslag (1 000 DKK)	12 149	24 666	1

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987		budget förslag	
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
Professor	2	N32	2	N32		
Professor	2	N28	2	N28		
Studierektor			1	N28		
Docent	1	N25				
Forskarassistent	2	N23	1	N23		
Utbildningsledare	1	N22				
Forskarutbildningstjänst			1	N14		
Avdelningsdirektör			1	N25		
Byrådirektör	1	N22	+/- 1	N22		
Förste byråsekreterare	1	N16	- 1	N16		
Byråsekreterare			1	N16		
Bibliotekarie	1	N14				
Assistent	6	N4-11	6	N9		
Institutionstekniker	1	N9				
Expeditionsvakt	1	N7	2	N7		
Ekonomibiträde			1	N4		
	19		17		17	

Anslagsförändring 1986-1987

Post	(1 000 SEK) Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
Löner	432	432	3 865	1 933	4 297	2 365
Varor och tjänster	251	115	4 773	2 407	5 024	2 522
Projektverksamhet	12	19	681	85	693	104
Deltagaravgifter	-	-	-	- 14 709	-	- 14 709
Summa	695	566	9 319	- 10 284	10 014	- 9 718

Analys av förändringsförslagen 1986-1987

Institutionen:

1. Pris- och löneomräkning + 695 000 SEK. För bl a reseersättningar, porto och telefon begärs en högre omräkning.
2. Den fasta lärarstaben utökas enligt följande + 2 223 000 SEK.
 - 4 professorer
 - 1 studierektor
 - 1 försteassistent
 - 1 forskarutbildningstjänst
3. Undervisning - extern lärarpersonal + 143 252 SEK.
4. Utökning av den administrativa personalen + 1 329 000 SEK.
 - 1 avd direktör (byrådirektör indrages)
 - 1 byrådirektör (1e byråsekreterare indrages)
 - 1 byråsekreterare
 - 6 assistenter
 - 2 expeditionsvakter
 - 1 ekonomibitråde
5. Genom den kraftiga utbyggnaden av verksamheten krävs utökade lokaler, ny utrustning etc + 4 773 000 SEK.
6. Ökad projektverksamhet + 681 000 SEK.

Nordiska socialpolitiska kommittén:

AK-S "uttryckte stöd för en utbyggnad av skolans verksamhet i enlighet med budgetförslaget under följande förutsättningar:

- I En utbyggnad av NHV:s verksamhet bör ses som ett alternativ till en utbyggnad av motsvarande nationell verksamhet
- II En utbyggnad av NHV:s verksamhet bör kombineras med en konkretisering av konsortiemodellen.
- III En tidsmässig förskjutning av utbyggnaden med 6 månader till den 1 juli 1987.

- IV Införande av en garantinivå med utgångspunkt i skolans nuvarande (1985) verksamhetsnivå. Fördelningen av kostnaderna inom garantinivån bör värderas av ministerrådet (samarbetsministrarna). Alternativen utgörs av dels den nordiska fördelningsnyckeln, dels en fördelning enligt nyttjandegraden.
- V Den föreslagna utökningen (utöver garantinivån) bör finansieras enligt det senare alternativet.
- VI Möjligheterna att sammankoppla frågan om finansieringen av NHV med den pågående utredningen om en ändrad finansieringsordning för NIOM bör närmare undersökas.
- VII En utökning av NHV bör inte medföra nedskärningar av övriga aktiviteter inom ÅK-S:s verksamhetsområde.
- VIII Anslagsposten "Reseersättning, elever" i NHV:s budgetförslag bör reduceras t ex genom att reseersättning endast utgår för att täcka kostnader över en viss nivå. Anslagsposten "Stipendier" bör utgå helt.
- IX Skolans styrelse bör ges i uppdrag att undersöka bl a följande inkomstmöjligheter: Hotell drift av outnyttjade elevbostäder, utnyttjande av NHV som ett nordiskt konferenscenter, utökad konferensverksamhet.

I ett särskilt yttrande andförde den danska delegationen att man inte "kan adskille det rent faglige spørgsmål fra spørgsmålet om finansieringen, og kan derfor ikke på det foreliggende grundlag godkende budgetforslaget for NHV, men er villig til at undersøge alternative finansieringsmodeller."

Budgetförslaget:

1. Pris- och löneomräkning + 566 000 SEK.
2. Utökad verksamhet i enlighet med Nordiska Socialpolitiska kommitténs förslag + 4 340 000 SEK.
3. Projektmedlen halveras + 85 000 SEK.
4. Verksamheten finansieras direkt till hälsovårdshögskolan från vart och ett av de nordiska länderna. På nordiska ministerrådets budget behålls ett formellt anslag på 1 000 SEK. Detta möjliggör att eventuella likviditetsproblem vid skolan kan tillfälligt täckas från den nordiska budgeten.
5. Den s k garantinivån dvs 1986 års verksamhetsvolym uppräknat till 1987 års prisnivå uppgår till 10 285 000 SEK.

4.11.4 NORDISK INSTITUTT FOR ODONTOLOGISK MATERIALPRØVING (NIOM)

BUDGETFÖRSLAG 1987: 11 905 000 DKK

9 524 000 NOK

Organisation och verksamhet

Institutet har till uppgift att genom systematisk provning och därtill hörande målinriktad forskning arbeta för att material och andra förbrukningsartiklar som används eller avses komma i användning i odontologisk verksamhet och tandhälso-tjänst i de nordiska länderna fyller de hälsomässiga och tekniska krav som med hänsyn till utvecklingen måste ställas vid varje tidpunkt. Institutet skall också sträva efter att utveckla bättre material och förbrukningsartiklar.

NIOMs styrelse har en representant och en suppleant från vart och ett av de nordiska länderna. Institutet har 25 tjänster fördelade på 2 avdelningar samt en administrativ enhet.

Budgetöversikt

	(1 000 NOK) Förslag 1987		
	Budget 1986	Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	5 840	6 017	5 962
Varor och tjänster	3 055	3 588	3 562
Summa beviljningsförslag	8 895	9 605	9 524
Summa beviljningsförslag (1 000 DKK)	11 119	12 006	11 905

Personalöversikt

	Fasta tjenester 1986		Förändringar till		1 9 8 7	
	antal	lön	institutionen	lön	budget förslag	lön
Instituttstjef	1	33*				
Avd.sjef	1	33*				
Forsker	5	29-30*				
Kontorsjef	1	27				
Avd.ing.	7	16-24				
Ingeniør	2	20				
Tandtekniker (lab.bestyrer)	1	15-20				
Førstelaborant	1	18				
Laborant	3	10-16	1	10-16		
Førstepreparant	1	18				
Førstesekr.	1	16-21				
Kontorfullm.	1	10-16				
	25		1		-	

* Lønetilllegg

Anslagsförändring 1986-1987

Post	(1 000 NOK) Löne- og pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
Løner	122	122	55	-	177	122
Varor og tjenester	148	507	385	-	533	507
Summa	270	629	440	-	710	629

Analys av förändringsförslagen 1986-1987

Institutionen:

1. Løne- og prisförändringar + 270 000 NOK.
2. Verksamhetsförändring totalt + 440 000 NOK bl a nya lokaler og en ny tjenst som laborant.

Nordiska socialpolitiska kommittén:

Tillstyrker institutionens förslag, utom vad gäller inrättande av ny tjänst som laborant.

Budgetförslaget:

1. Pris- och löneomräkning + 629 000 NOK.

Inkluderar en minskning med 90 000 NOK för ett vart annat år arrangerat seminarium.

Det har beräknats en ökning av posten Varor och tjänster med + 475 000 NOK avseende hyresökningar. Ökningen är preliminärt beräknad. Dessa medel betalas ut när en detaljerad redogörelse för den faktiska hyreskostnaden, efter flyttningen, har överlämnats till ministerrådssekretariatet.

4.11.5 NORDISKA NÄMNDEN FÖR ALKOHOL- OCH DROGFORSKNING (NAD)

BUDGETFÖRSLAG 1987: 2 566 000 DKK

1 483 000 FIM

Organisation och verksamhet

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning inrättades år 1979 och har till uppgift att

- främja och utveckla tvärvetenskapliga kontakter inom sitt område i Norden
- initiera och planera samnordiska forskningsprojekt som syftar till att belysa viktiga alkohol- och drogpolitiska frågor
- arrangera nordiska forskarkonferenser och stimulera forskarutbildning och forskarutbyten
- främja nordiskt informations- och dokumentationssamarbete.

Nämnden består av 3 ledamöter från vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige med personliga suppleanter. Island deltar med två ledamöter och en suppleant. Nämnden bistås av ett sekretariat med 3 anställda, i Helsingfors.

Budgetöversikt

	(1 000 FIM) Förslag 1987		
	Budget 1986	Institutionen	Budgetförslaget
Löner	410	429	429
Varor och tjänster	361	526	457
Projektverksamhet, kan överföras	644	663	597
Summa beviljningsförslag	1 415	1 618	1 483
Summa beviljningsförslag (1 000 DKK)	2 448	2 799	2 566

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till		1 9 8 7	
	antal	lön	institutionen	lön	budget förslag	lön
Forskningssekreterare	1	S22				
Kontorassistent	1	A14				
Projektsekreterare	1	S22				
	3		-		-	

Anslagsförändring 1986-1987

Post	(1 000 FIM)		Verksamhets-		Totalt	
	Löne- och pris- förändringar		förändring		Inst	Budg försl
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
Löner	19	19	-	-	19	19
Varor och tjänster	100	96	65	-	165	96
Projektverksamhet	19	- 47	-	-	19	- 47
Summa	138	68	65	-	203	68

Analys av förändringsförslagen 1986-1987

Institutionen:

1. Löne- och prisförändringar + 138 000 FIM; avser bl a ökade hyreskostnader + 85 000 FIM.
2. Medel begärs för anskaffning av en textbehandlingsmaskin + 65 000 FIM.

Nordiska socialpolitiska kommittén:

Tillstyrker.

Budgetförslaget:

1. Pris- och löneomräkning + 68 000 FIM.

Inkluderar en minskning med 73 000 FIM för vart annat år återkommande forskarmöte.

Medel har under 1985 beviljats för inköp av en ordbehandlingsmaskin.

4.11.6 NORDISKA NÄMNDEN FÖR HANDIKAPPFRÅGOR

BUDGETFÖRSLAG 1987: 6 631 000 DKK

5 305 000 SEK

Organisation och verksamhet

Nordiska nämnden för handikappfrågor är ministerrådets samarbetsorgan för handikappfrågor inom det socialpolitiska området. Nämnden har bland sina uppgifter att främja hjälpmedelsförsörjningen i de nordiska länderna genom att följa, initiera och vidareutveckla nordiskt samarbete inom området. Nämnden har också att i övrigt stimulera nordiskt samarbete inom sitt ansvarsområde, exempelvis i forskning- och utvecklingsfrågor.

Nämnden består av 2 ledamöter från vardera Danmark, Finland, Norge, Sverige och Island. För varje ledamot finns en suppleant.

Nämndens kansli, som är placerat i Stockholm, består av 5 anställda.

Fr o m år 1985 är det nyinrättade Nordiska utbildningscentret för dövblindpersonal knutet till nämnden som dotterinstitution. Utbildningscentret är beläget i Dronninglund i Danmark. Utbildningscentrets personal uppgår till 4 personer, varav två på halvtid.

Budgetöversikt

	(1 000 SEK) Förslag 1987		
	Budget 1986	Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	995	1 045	1 045
Varor och tjänster	523	580	536
Projekt, kan överföras	3 430	3 713	3 724
Summa beviljningsförslag	4 948	5 338	5 305
Summa beviljningsförslag (1 000 DKK)	6 185	6 673	6 631

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till		1 9 8 7	
	antal	lön	institutionen	lön	budget förslag	lön
Kanslichef	1	chefslön				
Utredningssekreterare	2	N22*				
Utredningssekreterare	1	N16				
Assistent	1	N12				
	5		-		-	

*Varav en tjänst med utlandstillägg.

Anslagsförändring 1986-1987

Post	(1 000 SEK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
Löner	50	50	-	-	50	50
Varor och tjänster	57	13	-	-	57	13
Projektverksamhet	283	137	-	157	283	294
Summa	390	200	-	157	390	357

Analys av förändringsförslagen 1986-1987

Institutionen:

1. Löne- och prisförändringar + 390 000 SEK. Reseutgifter uppräknade med + 10%. Inom projektverksamheten har bidraget till Nordiskt utbildningscenter för dövblindpersonal uppräknats med + 10%.

Nordiska socialpolitiska kommittén:

Tillstyrker.

Budgetförslaget:

1. Pris- och löneomräkning + 200 000 SEK.
2. Ökning av projektmedlen + 157 000 SEK, avseende Dronninglund. Ökningen föreslås kompensera för tidigare underbudgetering.

4.12 JÄMSTÄLLDHET

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/AK	Budget- förslag
Jämställdhet, dispositionsbeviljning	1 438	1 760*	2 534	2 030
Totalt	1 438	1 760*	2 534	2 030

* Enligt beslut i ministerrådet (samarbetsministrarna) den 27 mars 1985 skall minst 125 000 DKK gå till projekt 190.21-0.05 Program för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden.

4.12.1 JÄMSTÄLLDHET, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 2 030 000 DKK

Till grund för samarbetet på jämställdhetsområdet ligger ett reviderat samarbetsprogram som antogs av ministerrådet (jämställdhetsministrarna) i augusti 1982. I programmet anges att samarbetet skall omfatta följande huvudområden:

- a) arbetsliv
- b) social- och familjepolitik
- c) utbildning
- d) boende- och samhällsplanering
- e) deltagande i det politiska livet och samhällslivet i övrigt

För genomförandet av programmet är det, såväl när det gäller den egna projektverksamheten som verksamheten inom andra sektorer, viktigt med ett nära samarbete med berörda ämbetsmannakommittéer.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 2 030 000, en realökning med 200 000 DKK.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring			
			förändring	A K totalt	Budgetförslag förändring	totalt
Planering och uppföljning	62	2	-	64		
Arbetsliv	992	40	8	1 040		
Social- och familjepolitik	455	18	- 83	390		
Utbildning	-	-	260	260		
Boende/samhällsplanering	126	5	129	260		
Deltagande i det politiska livet m m	-	-	130	130		
Lagstiftning	-	-	260	260		
Kvinnoorganisationernas deltagande i ministerrådets verksamhet	125	5	-	130		
Totalt	1 760	70	704	2 534	200	2 030

4.13 INDUSTRI

Inledning

Nordiska ministerrådet beslöt hösten 1984 att 5 milj NOK av medlen under ministerrådets reserv 1985, som ursprungligen varit avsatta för datahandlingsplanen kunde disponeras för en delvis igångsättning av FoU-programmet 1985. Dessutom har det genom Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning avsatts upp till 16 170 milj NOK för 1986. Med den planering för 1987 som gjorts i handlingsplanen kan FoU-programmet genomföras i princip i enlighet med de ursprungliga planerna.

Totalbudgeten för Nordiska industrifonden ökar de närmaste åren som resultat av den ekonomiska handlingsplanen och särskilda medel beviljade för specialprogrammen som datahandlingsplanen och det tekniska FoU-programmet.

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/AK	Budget- förslag
Industripolitik, dispositionsbeviljning	1 530	1 606	1 950	1 000
Nordiska industrifonden	44 940	56 250	66 765	66 765
Nordtest	9 531	10 942	12 465	12 046
Totalt	56 001	68 798	81 180	79 811

4.13.1 INDUSTRIPOLITIK, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 1 000 000 DKK

Arbetsplanen för det nordiska industripolitiska samarbetet är under revidering. Ett förslag till ny handlingsplan kommer att föreligga hösten 1986. I den reviderade planen kommer det nordiska samarbetet med teknisk FoU även i fortsättningen att inta en viktig plats. Det kommer också i framtiden att vara behov för beviljningar via den nordiska budgeten för initiering av samarbete på detta område.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 1 000 000 DKK, en realminskning med 670 000 DKK.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	förändring	A K totalt	Budgetförslag förändring	totalt
Geologiskt samarbete på Nordkalotten	1 606	64	- 1 670	-		
Industripolitisk handlingsplan			1 950	1 950		
Totalt	1 606	64	280	1 950	- 670	1 000

4.13.2 NORDISKA INDUSTRIFONDEN

BUDGETFÖRSLAG 1987: 66 765 000 DKK

53 412 000 NOK

Organisation och verksamhet

Fonden leds av en styrelse i vilken varje land är representerat genom en ordinarie ledamot och en suppleant. Härutöver deltar NORDFORSK med en ordinarie ledamot och en suppleant. NORDFORSKs ledamot har ingen rösträtt.

Styrelsens beslut verkställs av fondens sekretariat, som leds av en direktör. Vid sekretariatet fanns vid ingången av 1985 åtta tjänster. På grund av de beslut som Nordiska ministerrådet fattat ökar personalen succesivt under 1985 och 1986 till 13 personer, samtidigt som fonden flyttar från Stockholm till Oslo.

Nordisk fond för teknologi och industriell utveckling (Nordisk Industrifond) bildades 1973 genom att de fem nordiska ländernas regeringar undertecknade en överenskommelse om fonden som senare har ratificerats. Från och med 1979 infördes fonden på Ministerrådets allmänna budget. Enligt föreskrifterna för fonden hör den fackligt och administrativt under Nordiska ministerrådet (industriministrarna) som varje år har att uttala sig om fondens budgetförslag.

Fondens syfte anges i överenskommelsens artikel 1, Andamål, på följande sätt.

Fonden har till syfte att stödja ett mera effektivt utnyttjande av nordiska resurser för teknologi och industriell utveckling genom att främja ett ökat samarbete mellan de avtalsslutande staterna samt genom att stödja finansieringen av både projekt av intresse för två eller flera nordiska länder och internationella projekt av gemensamt nordiskt intresse.

Totalbudgeten för Nordiska industrifonden ökar de närmaste åren som resultat av den ekonomiska handlingsplanen, samt särskilda medel som är beviljade via specialprogrammen för data och det tekniska FoU-programmet.

Budgetöversikt

	(1 000 NOK)	
	Budget 1986	Förslag 1987 Institu- tionen Budget- förslaget
Personal och styrelse	2 040	3 960 3 960
Varor och tjänster*	1 537	2 780 2 780
Summa administration	3 577*	6 740 6 740
Fondmedel		
Projektverksamhet	46 423	53 672 53 672
Bankräntor	./ .3 000	./ . 5 000 ./ . 5 000
Återbetalningar, lån	41 423./ .2 000	46 672./ . 2 000 46 672./ . 2 000
Summa beviljningsförslag	45 000*	53 412 53 412
Summa beviljningsförslag (1 000 DKK)	56 250	66 765 66 765

* Beräknat utfall för 1986 för adm budgeten 7 685 000 NOK, totalt 47 400 000 NOK.

Beslutad budget innebär ett bemyndigande att ingå förpliktelser för budgetåret. Ministerrådet ger dessutom Industrifonden bemyndigande att ingå förpliktelser utöver tillgängliga medel för 1987 på upp till 21,6 milj SEK och för 1988 14 milj SEK.

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987			
	antal	lön	institutionen		budget förslag	
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
Direktör	1	*	+/- 1	36	+/- 1	36
Sektionschef			2	29-31	2	29-31
1.e konsulenter/övering			4	24-28	4	24-28
Konsulenter			2	19-23	2	19-23
Handläggare	5	F18-25	- 5		- 5	
Adm sekr/1.e sekr			2	13-21	2	13-21
Kontorfullm/1.e ek fullm			2	10-17	2	10-17
Assistenter	2	F5-F8	- 2		- 2	
	8		5		5	

* Chefslöneplanet

Anslagsförändring 1986-1987

Post	(1 000 NOK) Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
Personal och styrelse	-	-	1 920	1 920	1 920	1 920
Varor och tjänster	77	77	1 166	1 166	1 243	1 243
Fondmedel	1 657	1 657	5 592	5 592	7 249	7 249
Okade ränteintäkter			- 2 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000
Summa	1 734	1 734	6 678	6 678	8 412	8 412

Analys av förändringsförslagen 1986-1987

Institutionen:

1. Pris- och löneomräkning + 1 734 000 NOK.
2. Verksamhetsförändring + 8 678 000 NOK.
3. Okade ränteintäkter + 2 000 000 NOK.

Nordiska ämbetsmannakommittén för industripolitik:

Tillstyrker.

Budgetförslaget:

1. Pris- och löneomräkning + 1 734 000 NOK.
Någon löneomräkning på befintlig personal har ej gjorts beroende på organisationsförändringen inför 1986.
2. Verksamhetsförändring + 8 678 000 NOK.
3. Okade ränteintäkter + 2 000 000 NOK.

4.13.3 NORDTEST

BUDGETFORSLAG 1987: 12 046 000 DKK

6 963 000 FIM

Organisation och verksamhet

Nordtests verksamhet leds av en styrelse med 5 representanter, en för vart och ett av de nordiska länderna. Den fackmässiga verksamheten handhas av områdesvis utsedda fackgrupper, för närvarande 8 stycken. Sekretariatet, som har 4 anställda, är placerat i Helsingfors.

Nordtest påbörjade sin verksamhet den 1 juli 1973 och fördes in på ministerrådets allmänna budget fr o m 1 januari 1979. Nordtest har till uppgift att

- utarbeta, rekommendera och registrera gemensamma nordiska provningsmetoder i syfte att uppnå jämförbara resultat vid provning av material, produkter, konstruktioner, anläggningar och tekniska system för förfaranden,
- ha ansvaret för ett kontinuerligt informationsutbyte på provningsområdet,
- utarbeta, rekommendera och registrera riktlinjer för provningsverksamhet,
- främja ett gemensamt nordiskt uppträdande i internationellt samarbete inom verksamhetsområdet,
- initiera och främja forskning på verksamhetsområdet.

Budgetöversikt

	(1 000 FIM) Förslag 1987		
	Budget 1986	Institutionen	Budgetförslaget
Löner	800	1 070	865
Varor och tjänster	515	610	530
Projektverksamhet	5 010	5 525	5 568
Summa beviljningsförslag	6 325	7 205	6 963
Summa beviljningsförslag (1 000 DKK)	10 942	12 465	12 046

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987		institutionen budget förslag	
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
Direktör	1					
Tekn adm handläggare	2					
Assistent	1					
Informatör			1	A24	-	
	4		1		-	

* Lönetillägg

Anslagsförändring 1986-1987

Post	(1 000 FIM)		Verksamhets-		Totalt	
	Löne- och pris-		förändring			
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
Löner	65	65	205	-	270	65
Varor och tjänster	20	15	75	-	95	15
Projektverksamhet	290	200	225	358	515	558
Summa	375	280	505	358	880	638

Analys av förändringsförslagen 1986-1987

Institutionen:

1. Pris- och löneomräkning + 375 000 FIM.
2. Ny befattning som informatör + 280 000 FIM.
3. Projektmedlen ökar genom höjd aktivitet inom harmoniseringsverksamheten + 225 000 FIM, i enlighet med den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Nordiska ämbetsmannakommittén för industripolitik:

Tillstyrker.

Budgetförslaget:

1. Pris- och löneomräkning + 280 000 FIM.
2. Ökning av projektmedlen i enlighet med handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning + 358 000 FIM.

4.14 EKONOMI OCH VALUTA

4.14.1 EKONOMISKA FORSKNINGSRÅDET

BUDGETFÖRSLAG 1987: 2 706 000 DKK

2 165 000 NOK

Organisation och verksamhet

Forskningsrådet består av 15 medlemmar, 3 från vart och ett av de fem nordiska länderna. Rådet har en sekreterare anställd.

Nordiska ekonomiska forskningsrådet inrättades hösten 1980 och fick ett eget anslag på Nordiska ministerrådets allmänna budget fr o m 1981.

Forskningsrådet har till uppgift att främja nordiskt ekonomiskt samarbete. Detta skall bli a ske genom att forskningsrådet ger stöd till analyser och utredningar om det ömsesidiga ekonomiska beroendet mellan de nordiska länderna, och om förutsättningarna för ett närmare ekonomiskt samarbete, både i vad angår stabiliseringspolitiken och frågan om långsiktig tillväxt.

Budgetöversikt

	(1 000 NOK) Förslag 1987		
	Budget 1986	Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	304	348	329
Varor och tjänster	472	525	496
Projektverksamhet, kan överföras	1 288	1 400	1 340
Summa beviljningsförslag	2 064	2 273	2 165
Summa beviljningsförslag (1 000 DKK)	2 580	2 841	2 706

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till		1 9 8 7	
	antal	lön	institutionen	lön	budget förslag	lön
Sekreterare	1	28	-	-		
	1				-	

Anslagsförändring 1986-1987

Post	(1 000 NOK)		Verksamhets-		Totalt	
	Löne- och pris- förändringar		förändring		Inst	Budg försl
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
Löner	25	25	19	-	44	25
Varor och tjänster	52	24	1	-	53	24
Projektverksamhet	64	52	48	-	112	52
Summa	141	101	68	-	209	101

Analys av förändringsförslagen 1986-1987

Institutionen:

1. Löne- och prisförändringar + 141 000 NOK.
2. Smärre ökningar under löner bl a för rapportskrivning från seminarier + 19 000 NOK.
3. Ökade medel för projektverksamheten + 48 000 NOK.

Nordiska ämbetsmannakommittén för valutafrågor och finansiella frågor:

Tillstyrker.

Budgetförslaget:

1. Pris- och löneomräkning + 101 000 NOK.

4.15 NORDISK STATISTISK SEKRETARIAT

BUDGETFÖRSLAG 1987: 2 188 000 DKK

Organisation och verksamhet

Styrelsen består av cheferna för de statistiska centralbyråerna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Sekretariatet har 6 tjänster och är beläget i Köpenhamn.

Nordiska statistiska sekretariatet har till uppgift att på uppdrag av cheferna för de statistiska centralbyråerna samordna den officiella statistiken i de nordiska länderna. Det utgör sekretariat för de nordiska chefsstatistikermötena och betjänar och samordnar verksamheten i det nordiska statistiska utskottet, som verkar i chefsstatistikermötets regi. Detta sker bl a genom att sekretariatet deltar i planläggningen av möten och seminarier samt utarbetar dokumentation till och rapporter från dessa.

Sekretariatet följer det internationella samarbetet avseende statistisk koordinering och standardisering samt initierar och medverkar i undersökningar till gagn för jämförbarheten av de nordiska ländernas statistik. Dessutom utarbetar och redigerar sekretariatet Nordisk statistisk årsbok och utger andra samnordiska statistiska publikationer.

Budgetöversikt

	(1 000 DKK) Förslag 1987		
	Budget 1986	Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	1 506	1 518	1 554
Varor och tjänster	586	543	518
Projektverksamhet, kan överföras	112	130	116
Summa beviljningsförslag	2 204	2 191	2 188

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987		institutionen budget förslag	
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
Sekretariatschef	1	36				
Akademiker	2	AC14-15*				
Overassistent	2	AC1-4				
Assistent	1	AC3				
	6					

*En med utlandstillägg

Anslagsförändring 1986-1987

Post	(1 000 DKK)					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
Löner	48	48	12	-	60	48
Varor och tjänster	2	- 68	- 43	-	- 41	- 68
Projektverksamhet	1	4	17	-	18	4
Summa	51	- 16	- 14	-	37	- 16

Analys av förändringsförslagen 1986-1987

Institutionen:

1. Pris- och löneomräkning + 51 000 DKK.
2. Kostnader för övrig personal stiger + 12 000 DKK.
3. Varor och tjänster minskar beroende på bortfallande kostnader för tryckning av vissa vart tredje år återkommande rapporter - 74 000 DKK.
Ökning p g a höga prisökningar på bl a resor, porto och telefon + 31 000 DKK.
4. Viss ökning i projektverksamheten.

Budgetförslaget:**1. Pris- och löneomräkning - 16 000 DKK.**

Inkluderat en minskning med 74 000 DKK för vart tredje år återkommande rapport.

4.16 BYGG

Inledning

Byggsektorns handlingsprogram från 1983 omfattar följande delområden: a) samarbete inom byggpolitiken som innehåller byggforskning, harmoniseringssamarbetet och byggsektorns allmänna utveckling, b) samarbete inom bostadspolitiken och c) internationellt samarbete.

Byggforskningssamarbetet genomförs av NBS (Nordiska byggforskningsorganens samarbetsgrupp). Harmonisering av byggbestämmelser utförs av NKB (Nordiska kommittén för byggbestämmelser), som är samarbetsorgan för de centrala byggmyndigheterna. Harmonisering av normer och standarder utförs av INSTA-Bygg, som är samarbetsorgan för de nationella byggstandardiseringsorganen. Bostadsministrarna fastställde 1983 nordiska riktlinjer för ömsesidigt accepterande av centralt godkända byggprodukter och officiell kontrollordning. Riktlinjerna förutsätter utarbetande av produktregler och avsikten är att säkra smidigt förfarande vid godkännande och kontroll av byggvaror i förbindelse med handeln över gränserna i Norden.

Nordiska bostadsadministrativa mötet är samarbetsorgan för de centrala bostadsmyndigheterna och initierar bostadspolitiska projekt.

Internationellt samarbete omfattar framför allt internationellt harmoniseringsarbete. Därtill utreds under AK-byggs direkta ledning byggsektorns roll i nordiskt biståndssamarbete samt byggexporten till utvecklingsländerna.

Budgetmässigt består bostads- och byggsektorn av den allmänna projektbudgeten och NKBs budget.

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/AK	Budget- förslag
Byggfrågor, dispositionsbeviljning	2 912	3 184	3 966	3 261
Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)	1 931	2 064	2 100	2 133
Totalt	4 843	5 248	6 066	5 394

4.16.1 BYGGFRÅGOR, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 3 261 000 DKK

Projekt inom byggforskningsområdet används för att bredda och fördjupa informations- och erfarenhetsutbyte mellan länderna, samt för att hålla forskarseminarier inom avgränsade områden. Nordiska arbetsgrupper finns bl a för byggnads ekonomi, samhällsplaneringsforskning, energi, reparation och ombyggnad samt för datateknologi. Samarbetet är väl etablerat och väntas ej bli utökat nämnvärt under kommande år.

Harmonisering av byggbestämmelser utförs med medel som tillförs institutionen Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB). Ofta är byggstandarder en förutsättning för denna harmonisering. Byggstandardiseringsarbetet tilldelas medel över sektorns allmänna budget. Standardiseringen har en viktig roll vid undanröjande av handelshinder i Norden. För närvarande finns det arbetsgrupper inom centrala områden som t ex värmeisolering och virke samt för tillståndsvärdering av byggnader. En intensifiering av standardiseringsarbetet är att vänta, inte minst inom dataområdet.

Bostadspolitiska projekt omfattar bl a nordiska utredningar om realfinansiering och realbeskattning av bostäder samt om boendesituationen för unga människor. Prognosmetodik för bostadsefterfrågan och bostadsproduktion studeras för att öka prognosernas tillförlitlighet. Samarbete om bostadspolitiska frågor under ministerrådet blir även fortsättningsvis ett prioriterat område och kommer att omfatta allt större del av sektorns allmänna budget.

Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning fäster uppmärksamheten vid byggnadsindustrins centrala roll i ländernas ekonomi och ministerrådet anser att näringen bör ha goda utvecklingsmöjligheter. En prioriterad uppgift är att utnyttja möjligheterna på exportmarknaderna genom export av både varor och tjänster.

Ambetsmannakommittén har under 1985 på uppdrag av bostadsministrarna utarbetat handlingsplan för ökad sysselsättning inom byggsektorn för åren 1987-89. Man avser att förstärka nordiska satsningar på exportmarknaderna och därtill vill man utvidga erfarenhetsutbyte angående nordiska byggmässor och utställningar samt stödja initiativ inom FNs program för internationellt år för bostadslösa

1987. För att genomföra byggsektorns handlingsplan är planerat behov för åren 1987-1989 3 milj DKK. Man ämnar starta upp förberedelser inom sektorns beviljningsram för 1986. Detta kommer att få budgetkonsekvenser för 1987. Några särskilda medel för den nya bygghandlingsplanen har ej avsatts under sektorn för 1987. Däremot bör medel kunna tillföras från ministerrådets reserv när konkreta planer föreligger.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 3 261 000 DKK, en realminskning med 50 000 DKK.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A K förändring	totalt	förändring	totalt
Forskning och utveckling	956	38	- 18	976		
Standardisering	850	34	26	910		
Bostadspolitik	813	32	65	910		
Ovrigt	565	23	- 68	520		
Byggsektorns åtgärdsplan	-	-	650	650		
Totalt	3 184	127	655	3 966	- 50	3 261

4.16.2 NORDISKA KOMMITTÉN FÖR BYGGBESTÄMMELSER (NKB)

BUDGETFÖRSLAG 1987: 2 133 000 DKK

1 233 000 FIM

Organisation och verksamhet

NKBs styrelse består av 2 representanter från Danmark, Finland, Norge och Sverige samt 1 representant från Island. Dessutom finns projektkompletter för avgränsade arbetsuppgifter och tekniska sekreterare utsedda av de enskilda länderna. Centrala kansliet i Helsingfors har en tjänst.

NKB är ett samarbetsorgan för de centrala byggmyndigheterna i de fem nordiska länderna. Verksamheten inom organisationen inleddes 1955. NKB infördes på ministerrådets budget 1979 genom att ett centralt sekretariat inrättades i Helsingfors.

NKBs uppgift är att samordna byggbestämmelserna i de nordiska länderna inom områden där en samordning är angelägen, samt främja nordiskt samarbete av väsentlig betydelse för en sund utveckling rörande byggbestämmelser i enlighet med vad som anges i NKBs arbetsprogram.

Budgetöversikt

	(1 000 FIM) Förslag 1987		
	Budget 1986	Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	230	235	235
Varor och tjänster	225	230	230
Projektverksamhet, kan överföras*	738	749	768
Summa beviljningsförslag	1 193	1 214	1 233
Summa beviljningsförslag (1 000 DKK)	2 064	2 100	2 133

* Disponering av medel för projektverksamheten förutsätter ett särskilt beslut av ministerrådet efter förslag av ämbetsmannakommittén för byggfrågor.

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987		institutionen budget förslag	
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
Sekreterare	1	*				
	1		-		-	

* Lön efter säravtal.

Anslagsförändring 1986-1987

Post	(1 000 FIM)		Verksamhets-		Totalt	
	Löne- och pris- förändringar		förändring		Inst	Budg försl
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
Löner	5	5	-	-	5	5
Varor och tjänster	5	5	-	-	5	5
Projektverksamhet	50	30	- 39	-	11	30
Summa	60	40	- 39	-	21	40

Analys av verksamhetsförändringen 1986-1987

Institutionen:

1. Löne- och prispförändringar + 60 000 FIM. Härav för administrationen + 10 000 FIM och för projektverksamheten + 50 000 FIM.
2. Verksamhetsförändring för projektverksamheten - 39 000 FIM.

Nordiska ämbetsmannakommittén för samarbete inom byggsektorn:

Ämbetsmannakommittén tillstyrker budgetförslaget för 1987 både vad avser sekretariatskostnader och projektmedel.

Budgetförslaget:

1. Pris- och löneomräkning + 40 000 FIM.

4.17 HANDEL

Inledning

Inom ministerrådssystemet sker det handelspolitiska samarbetet i ÅK-handelspolitik och i projektexportfonden; den sistnämnda etablerades andra halvåret 1982 för en treårig försöksperiod. Försöksperioden har därefter förlängts t o m utgången av år 1987.

Som något nytt i december 1983 hölls ett informellt möte mellan de nordiska ministrar som är ansvariga för utrikeshandeln. Det andra och tredje mötet av denna karaktär hölls på hösten 1984 och 1985.

Vid möten mellan de nordiska handelscheferna, en gång i halvåret, behandlas i första hand frågor i relation till de nordiska ländernas ekonomiska samarbete, dvs i relation till EFTA/EEC, GATT, OECD m fl.

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/ÅK	Budget- förslag
Handelspolitik, dispositionsbeviljning	1 125	1 294	1 618	1 618
Nordiska projektexportfonden	8 820	12 389	14 544	14 480
Totalt	9 945	13 683	16 162	16 098

4.17.1 HANDELSPOLITIK, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 1 618 000 DKK

Via Nordiska ministerrådets allmänna budget har det under flera år beviljats medel till det nordiska handelsprocedursamarbetet. En viktig del av detta arbete, inte minst sett i relation till att förverkliga Norden som hemmamarknad, är att utveckla metoder för elektronisk överföring av handels-, transport- och tulldokumen med hjälp av ADB och telekommunikation (DEDIST-projektet). Projektet förväntas vara avslutat under 1986, men det kommer att även under 1987 vara ett visst behov av stöd till marknadsföring, tillämpning och underhåll av projektet. Ambetsmannakommittéen tar dock sikte på att gradvis reducera stödet till DEDIST-projektet. Det förutsätts istället att finansieringen av en vidare tillämpning sker nationellt. Ett delprojekt inom DEDIST har under 1985 fått stöd via den nordiska datahandlingsplanen. Det är vidare planer på att söka ytterligare medel däriifrån.

Ambetsmannakommittéen har under det senaste året värderat möjligheterna för att starta ett projekt för att öka de nordiska ländernas näringslivskunskap om Japan. Rapporten kommer nu att bli sänd på remiss till industrin i de nordiska länderna, och på basis av deras svar kommer ÅK-handel att vidare värdera frågan.

En ad hoc-grupp har lagt fram en rapport till ämbetsmannakommittéen angående nedbyggnad av icke-tariffära handelshinder mellan de nordiska länderna. Ambetsmannakommittéen vill på basis av detta arbete lägga fram ett förslag till konkret uppföljning inom olika områden, samt bedöma hur samarbetet, när det gäller handelshinder, bör organiseras i framtiden. I den här förbindelsen har det föreslagits att en projektsekreterare anställs för att följa upp arbetet inom detta område.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 1 618 000 DKK, en realökning på 272 000 DKK. Ökningen 272 000 DKK för handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring			
			Ä förändring	K totalt	Budgetförslag förändring	totalt
Förenkling av procedurer	604	24	- 161	467		
Exportskolorna	131	5	7	143		
Uppföljning av arbetet med icke tullmässiga handelshinder	262	11	- 273	-		
Samarbete på fjärran exportmarknader (Japan)	-	-	618	618		
Reserv	184	7	- 191	-		
Totalt	1 181	47	0	1 228	-	1 228
Handlingsplanen	113	5	272	390	272	390
Summa	1 294	52	272	1 618	272	1 618

4.17.2 NORDISKA PROJEKTEXPORTFONDEN (NOPEF)

BUDGETFÖRSLAG 1987: 14 480 000 DKK

8 370 000 FIM

Organisation och verksamhet

Projektexportfonden har en styrelse på 10 medlemmar, bestående av två ledamöter från vardera av de nordiska länderna. Nordiska investeringsbanken representeras av en observatör vid styrelsemötena.

Styrelsens beslut verkställs av ett sekretariat som leds av en direktör. Sekretariatet är beläget i Helsingfors och har fyra tjänster.

Nordiska projektexportfonden upprättades för en treårig försöksperiod från den 1.7.1982. Försöksperioden har därefter förlängts till den 31 december 1987. Nordiska projektexportfonden skall bidra till att stärka de nordiska företagens internationella konkurrenskraft vid export främst till utvecklingsländer, men även till statshandelsländer. Fondens huvudsakliga verksamhet är att ge stöd till nordiska företag och institutioner vid uppgörandet av förutsättnings- och lönsamhetsstudier rörande konkreta projekt och för motsvarande aktiviteter, som kan leda till affärskontrakt. Projektet skall vara av nordiskt intresse. Fonden kan bevilja bidrag, som täcker högst 50% av kostnaderna. De beviljade bidraget skall normalt återbetalas om projektet realiserar.

En mindre del av fondens medel kan även beviljas som bidrag på upp till 50% av utgifterna för nordiska och internationella seminarier inom branscher och områden där nordiska företag är konkurrenskraftiga, till grundläggande marknadsundersökningar och studier av efterfrågesituationen i målområden där ett nordiskt intresse för leveranser kan föreligga. Som ett led i den ekonomiska handlingsplanen har fonden tillsammans med de exportfrämjande organen utarbetat förslag till punktinsatser för ökad nordisk export.

Budgetöversikt

	(1 000 FIM) Förslag 1987		
	Budget 1986	Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	857	928	928
Varor och tjänster	858	970	927
Projektverksamhet, kan överföras*	5 446	6 509	6 515
Summa beviljningsförslag	7 161	8 407	8 370
Summa beviljningsförslag (1 000 DKK)	12 389	14 544	14 480

* Utöver detta belopp får fonden disponera återbetalt projektstöd samt bevilja projektstöd upp till ett belopp om 20% av anslaget.

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1 9 8 7			
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
Direktör	1	*				
Sekreterare	2					
Handläggare	1					
	4		-		-	

* Ett särskilt löneavtal.

Anslagsförändring 1986-1987

Post	(1 000 FIM) Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
Löner	71	71			71	71
Varor och tjänster	112	69			112	69
Projektverksamhet	169	218	894	851	1 063	1 069
Summa	352	358	894	851	1 246	1 209

Analys av förändringsförslagen 1986-1987

Institutionen:

1. Pris- och löneomräkning + 352 000 FIM.
2. Ökad projektverksamhet till följd av den ekonomiska handlingsplanen för utveckling och full sysselsättning + 894 000 FIM.

Nordiska ämbetsmannakommittén för handelspolitik:

Tillstyrker.

Budgetförslaget:

1. Pris- och löneomräkning + 358 000 FIM.
Inkluderar en hyresökning om 43 000 FIM.
2. Ytterligare projektmedel i enlighet med förslag i handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning + 851 000 FIM.

4.18 REGIONAL

Inledning

Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna - MR-REG) antog den 2 april 1979 gällande nordiska regionalpolitiska handlingsprogram. Som ett led i arbetet med att utveckla och effektivisera samarbetet företog Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NARP) år 1981 en grundlig genomgång och utvärdering av de olika verksamhetsområdena, och utarbetade i detta sammanhang en omfattande rapport (NU 1981:12 Gennemføringen av det nordiske regionalpolitiske handlingsprogrammet 1979). Rapporten behandlades på det regionalpolitiska ministermötet i november 1981 och på Nordiska rådets session i mars 1982. I bägge organ fick NARP stöd för de riktlinjer och ramar som är uppgjorda för det fortsatta regionalpolitiska samarbetet (se NU 1981:12).

MR-REG fastslog vid sitt möte i december 1983 budgetprogrammet för 1985. I förslaget till nämnda budgetprogram framhöll NARP att en revision av gällande handlingsprogram skulle ske under 1985. Bakgrunden till förslaget låg i huvudsak i behovet av löpande uppföljning och värdering av verksamheten, med hänvisning till en allt mera omfattande verksamhet, samt ökade krav om större ekonomiska resurser till de olika verksamheterna, speciellt inom ramen för kap Konkreta åtgärder. Förutsättningarna för regionalpolitiken hade därtill underhand genomgått en ganska stark förändring. Resultatet av utvärderingen och det reviderade handlingsprogrammet har behandlats av ministerrådet hösten 1985 och har förelagts Nordiska rådet till sessionen 1986.

Gränsregionalt och gränskommunalt samarbete har efter hand fått en mycket dominerande plats i det nordiska regionalpolitiska samarbetet. Detta är i överensstämmelse med politiska prioriteringar i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Ministerrådet finansierar år 1985 helt eller delvis en grundadministration i tio gränsregionala samarbetsområden efter att verksamheten i Norra försöksområdet har omorganiserats under Nordkalottkommittén. Från och med början av 1986 gäller samma modell för Södra försöksområdet och Mittnordenkommittén. Därmed reduceras samarbetsområdena till nio. Finansiering av grundadministrationen i 3-års-perioder sker i sex av ministerrådet speciellt utpekade samarbetsområden. Samarbetet på Nordkalotten och i Västnorden är speciellt prioriterat. Detta framgår även av de rekommendationer om förstärkning och

vidareutveckling av Nordkalott-samarbetet och Västnorden-samarbetet som antogs vid Nordiska rådets 32:a och 33:e session 1984 resp 1985. Samtidigt pågår arbete med att stärka och utveckla Västnorden-samarbetet genom upprättandet av en Västnordenfond.

Beviljningen på ministerrådets budget för konkreta regionalpolitiska åtgärder har betytt mycket för att stärka och konkretisera samarbetet i gränsregionerna.

Den historiska utvecklingen visar att det nordiska regionalpolitiska samarbetet under åren har gått från generellt samarbete och erfarenhetsutbyte till mera sektorsarbete med en mera direkt nyttoinriktad verksamhet dominerad av näringslivssamarbetet med tyngdpunkt på frågor kring industrisamarbetet i olika former, teknikspridningsfrågor och turism. Detta har gett ett stort tryck på budgeten och speciellt projektbudgeten för konkreta åtgärder. Samarbetsområdena har för år 1986 framställt projektansökningar till sammanlagt drygt 15 milj NOK och för år 1987 presenterat ett behov på nära 17 milj NOK.

Inom ramen för Rek. 1/85, Nordisk handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, tillmötesgicks NARP:s mångåriga krav om 10 milj NOK till kap Konkreta åtgärder för åren 1986-1988 för att kunna möta den positiva utveckling som det gränsregionala och gränskommunala samarbetet lett till.

Ökade ambitioner i samarbetsområdena, som en följd av bl a en bättre fungerande grundadministration, ställer dock redan krav om ytterligare resurstilldelning för konkreta projekt. En ökad tilldelning av projektmedel ställer även i sin tur nya krav på medel till grundadministrationen och projektledning för ett framgångsrikt genomförande av projekt som beviljats medel över den nordiska budgeten.

Den andra huvuddelen av det regionalpolitiska samarbetet omfattar forsknings- och utredningsarbetet. Forskningssamarbetet sker i regi av Nordiska institutet för regionalpolitisk forskning (NordREFO). Utredningsarbetet är koncentrerat till de tre långsiktiga projekten Basprojektet (regional statistik), Storstadsprojektet och det Glesbygdspolitiska samarbetet. Som ett led i arbetet med att prioritera och programmera det framtida forsknings- och utredningssamarbetet på den regionalpolitiska sektorn ordnar NARP och de skilda projekten årliga seminarier. Även informationsutbytet utgör härvid en viktig faktor.

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/AK	Budget- förslag
Regionalpolitiska programarbetet, dispositionsbeviljning	1 225	1 286	1 456	1 337
Regionalpolitik - Nordkalotten, dispositionsbeviljning	2 769	3 154	3 497	3 280
Regionalpolitik - konkreta åtgärder, dispositionsbeviljning	7 962	12 500	15 600	14 000
Gränsregionalt samarbete, dispositionsbeviljning	3 214*	3 874	4 290	4 029
NordREFO	2 939	3 029	3 091	3 028
Totalt	18 109	23 843	27 934	25 674

* 492 000 DKK har överförts till ministerrådssekretariatet enligt beslut i MR-SAM 18-19 oktober 1984.

4.18.1 REGIONALPOLITISKA PROGRAMARBETET, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 1 337 000 DKK

Från detta kapitel finansieras utredningsarbete som utförs av ett antal tillfälligt anställda experter och konsulter. Insatsen är tänkt att koncentreras till tre områden: utarbetande av statistik angående utvecklingen på regional nivå av sysselsättning och befolkning; jämförelse av åtgärder rörande ekonomisk politik och bostadspolitik i de 13 största städerna i Norden samt slutligen informations- och erfarenhetsutbyte rörande åtgärder för näringslivsutvecklingen i glesbygdsområden.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 1 337 000 DKK, ingen realökning.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring			
			Å K förändring	totalt	Budgetförslag förändring	totalt
Utvecklingsarbete	124	5	28	157		
Glesbygdspolitiskt samarbete	375	15	-	390		
Basprojektet	662	26	131	819		
Storstadsprojektet	125	5	- 40	90		
Totalt	1 286	51	119	1 456	-	1 337

4.18.2 REGIONALPOLITIK - NORDKALOTTEN, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 3 280 000 DKK

Projektmedlen används bl a till betalning av lön m m för en projektsekreterare samt till delfinansiering av utgifter för en rad mindre projekt inom områdena industri, jord- och skogsbruk, turism, informationsutbyte arbetsmarknad samt högskolesamarbete m m.

Nordiska ministerrådet har fastställt ett program om hur Nordkalottsamarbetet bör vidareutvecklas. Flera viktiga samarbetsplaner på Nordkalotten har inte kunnat realiseras inom tidigare resursramar. Under 1987 planeras det en ökad satsning på handels- och industrisamarbetet på Nordkalotten samt ett samarbete mellan universitet och högskolor på Nordkalotten liksom på arbetsmarknadsområdet som nytt område.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 3 280 000 DKK, ingen realökning.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			Ä K förändring	totalt	förändring	totalt
Industri	750	30	-	780		
Primärnäringsar	313	13	-	326		
Turism	162	6	-	168		
Informationsutbyte	563	23	-	586		
Administration	624	25	-	649		
Högskolesamarbete	38	1	-	39		
Gränskommunalt samarbete	704	28	9	741		
Arbetsmarknads- samarbete	-	-	208	208		
Totalt	3 154	126	217	3 497	-	3 280

4.18.3 REGIONALPOLITIK - KONKRETA ÅTGÄRDER, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 14 000 000 DKK

Under detta kapitel finansieras konkreta insatser i olika gränsregionala samarbetsområden, exempelvis i form av bidrag till byggande av småbåtshamnar, drift av handelskontor, tryckning av företagsregister, genomförande av turistprojekt m m. Sådana bidrag kan utgå i maximalt 3 år varefter projekt som fortsätter skall finansieras nationellt.

Det regionalpolitiska handlingsprogrammet fastställdes 1979. Målsättningen för finansieringen av projekt inom detta kapitel var på 10 milj NOK årligen. Inom ramen för Rek 1/85 Nordisk handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, tillmötesgicks NÅRPs mångåriga krav om 10 milj NOK för åren 1986-88. Beviljningarna har varit (i löpande priser, NOK):

1980	2 149 000
1981	3 780 000
1982	4 404 000
1983	4 985 000
1984	5 778 000
1985	6 370 000
1986	10 000 000

Medlen disponerades 1985 på följande sätt:

Nordkalotten (inkl Norra försöksområdet)	2 165 000
Västnorden	870 000
Kvarken	1 865 000
Skärgårdsprojektet	344 000
Mittnorden	762 000
Bornholm - sydöstra Skåne	350 000
Förstudier	<u>14 000</u>
Totalt	6 370 000

Projektmedlen för konkreta regionalpolitiska åtgärder har mött stort intresse, särskilt i gränsregionerna. Möjligheten till stöd från detta kapitel har medfört ett mer konkret och effektivt arbete i de olika kommittéerna och arbetsgrupperna.

Till skillnad mot vad som gäller för dispositionsbeviljningarna i allmänhet kan medlen under detta kapitel disponeras hela budgetåret. NÄRP har beslutat att inte på förhand fördela den indikativa ramen på de olika gränsregionala samsamarbetsområdena. Det är projektens innehåll och konkretiseringsgrad som är avgörande för beslut om medelstilldelning, även om Västnorden och Nordkalotten är de högst prioriterade områdena. På nuvarande tidpunkt vore det fel att företa någon fördelning på underområden.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 14 000 000 DKK, en realökning med 1 000 000 DKK.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring			
			A	K	Budgetförslag	
			förändring	totalt	förändring	totalt
Oresundsprojektet						
Nordkalotten inkl Norra försöksområdet						
Västnorden						
Kvarken						
Skärgårdsprojektet						
Mittnorden inkl Södra försöksområdet						
ARKO (Arvika-Kongsvingerregionen)						
Ostfold - Bohuslän						
Bornholm - Sydöstra Skåne						
Summa	8 361	334	2 600	11 295	1 000	9 695
Handlingsplanen*	4 139	166	-	4 305	-	4 305
Totalt	12 500	500	2 600	15 600	1 000	14 000

*Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

4.18.4 GRÄNSREGIONALT SAMARBETE, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 4 029 000 DKK

Medlen används primärt till att upprätthålla en viss grundadministration i samarbetsregionerna, dvs till betalning av löneutgifter för projektsekreterare för varje samarbetsområde samt för visst utredningsarbete. Projektsekreterarna har en viktig uppgift i att planlägga, genomföra och utvärdera konkreta regionalpolitiska projekt som får medel från kap Konkreta åtgärder.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 4 029 000 DKK, ingen realökning.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring			
			Å K förändring	totalt	Budgetförslag förändring	totalt
Västnorden	1 125	45	196	1 366		
Oresund	725	29	-	754		
Kvarken	469	19	-	488		
Skärgårdsprojektet	468	19	-	487		
Mittnorden	625	25	-	650		
Östfold - Bohuslän	187	7	-	194		
Bornholm - Sydöstra Skåne	175	7	-	182		
ARKO (Arvika-Kongsvinger- regionen)	100	4	-	104		
Projektförberedelser	-	-	65	65		
Totalt	3 874	155	261	4 290	-	4 029

4.18.5 NORDREFO

BUDGETFÖRSLAG 1987: 3 028 000 DKK

2 422 000 NOK

Organisation och verksamhet

Institutets styrelse har 1 ledamot och 1 suppleant från samtliga fem nordiska länder. Dessutom ingår 1 representant från Nordiska ministerrådets sekretariat. Sekretariatet som är placerat i Helsingfors har 2 anställda.

NordREFO, Nordiska arbetsgruppen för regionalpolitisk forskning tillsattes år 1966 efter en rekommendation av Nordiska rådet. Sedan 1974 har NordREFO erhållit medel för projektverksamhet över Nordiska ministerrådets allmänna budget. Den 1 januari 1980 ombildades NordREFO till en institution på budgeten, och ändrade därvid namnet till Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning. NordREFOs huvudsakliga arbetsuppgifter kan sammanfattas enligt följande

- samordning av forskning inom det regionalpolitiska fältet
- bedriva forskning med nordiskt komparativa utgångspunkter inom det regionalpolitiska fältet
- verka som ett kontaktorgan mellan forskare, forskningsinstitutioner och planeringsinstitutioner med anknytning till regionalpolitik
- svara för informationsverksamhet och kunskapsöverföring, huvudsakligen mellan forskning och planering.

Budgetöversikt

	(1 000 NOK) Förslag 1987		
	Budget 1986	Institutionen	Budgetförslaget
Löner	536	543	543
Varor och tjänster	834	768	784
Projektverksamhet, kan överföras	1 053	1 162	1 095
Summa beviljningsförslag	2 423	2 473	2 422
Summa beviljningsförslag (1 000 DKK)	3 029	3 091	3 028

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till		1 9 8 7	
	antal	lön	institutionen	lön	budget förslag	lön
Forskningssekreterare	1	A26				
Assistent	1	A19				
	2		-		-	

Anslagsförändring 1986-1987

Post	(1 000 NOK)		Verksamhets-		Totalt	
	Inst	Budg försl	förändring	förändring	Inst	Budg försl
Löner	7	7	-	-	7	7
Varor och tjänster	- 66	- 50	-	-	- 66	- 50
Projektverksamhet	34	42	75	-	109	42
Summa	- 25	- 1	75	-	50	- 1

Analys av förändringsförslagen 1986-1987

Institutionen:

1. Pris- och löneomräkning - 25 000 NOK.
2. Bortfallande hyreskostnader läggs till projektverksamheten + 75 000 NOK.

Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik:

Tillstyrker.

Budgetförslaget:

1. Pris- och löneomräkning - 1 000 NOK.
Inkluderar en minskning av anslaget med 75 000 NOK för bortfallande av hyreskostnader.

4.19 SAMFÄRDSEL

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/AK	Budget- förslag
Samfärdsel, dispositionsbeviljning	3 650	3 951*	5 617**	5 179
Totalt	3 650	3 951*	5 617**	5 179

* Härutöver är 550 000 DKK beviljade för projektet ett nordiskt väderradar-system ur ministerrådets reserv för 1986.

** Inkluderat 1 170 000 DKK för projektet ett nordiskt väderradarsystem.

4.19.1 SAMFÄRDSEL, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 5 179 000 DKK

Från detta kapitel finansieras utrednings- och forskningsarbete samt utgifter i förbindelse med konferenser (Nordisk kommitté för transportforskning). En stor del av medlen har hittills gått till tekniska projekt (vägforskning). Tyngdpunkten i verksamheten flyttas nu långsamt över till mer transportekonomiska frågor.

Det som i hög grad kommer att präglade det nordiska samarbetet under de kommande åren är den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Denna kommer också att spela en central roll i NATs verksamhet eftersom NAT fått i uppdrag att följa och rapportera om uppföljningen av handlingsplanen på transport- och kommunikationsområdena. Det är särskilt de omfattande investeringarna på väg- och järnvägsområdet som är av betydelse.

Ett annat initiativ som tagits upp i handlingsplanen är möjligheten för etablering av ett nordiskt väderradarnät.

Den moderna väderradarn har under den senaste 10-årsperioden utvecklats till ett kraftfullt hjälpmedel vid framställning av detaljerade lokala prognoser med

tillämpning bl a på varningstjänst vid intensiva väderfenomen. Värde av informationen förstärks avsevärt om man sammanställer data från ett nät av närliggande radar till yttäckande information över ett större område. Ett gemensamt nordiskt väderradarnät innebär ytterligare fördelar ur både ekonomisk och meteorologisk synpunkt.

Projektet ska leda till förverkligandet av ett gemensamt nordiskt väderradarnät. Det avses genomföras i följande faser:

- Fas 1a: Framtagande av en användarkravspecifikation och en grov teknisk specifikation för ett nordiskt väderradarnät.
- Fas 1b: Framtagande av en teknisk specifikation.
- Fas 2: Gemensam upphandling av de delar som kommer att nyttjas av alla länderna, bl a nätverksdelar som kommunikationsutrustning och utrustning för sammanställning och distribution av informationen. Uppbyggnad av ett basnät som förbinder vid denna tidpunkt existerande radar.
- Fas 3: Uppbyggnad av det totala väderradarnätet.

Uppdrag lägges på ett lämpligt nordiskt konsultföretag att i samråd med de nordiska meteorologiska instituten ta fram specifikationerna i fas 1. Uppdraget formuleras gemensamt av de nordiska instituten och dessa kommer att bistå konsulten med egna utredningsresurser i en arbetande referensgrupp.

Fas 1a genomförs under 1986 och fas 1b beräknas vara genomförd vid 1987 års slut. Fas 2 kan vara klar 2 år efter avslutandet av fas 1b.

NATs verksamhet kommer i övrigt att som hittills vare koncentrerat på projektverksamheten. NAT ser med förväntan fram mot resultaten av det teknologiprojekt som startats och som förhoppningsvis skall kunna ge ett grundlag för igångsättandet av flera konkreta projekt som rör användningen av ny teknologi på transportområdet. Det är NATs uppfattning att denna fråga nödvändigtvis måste spela en central roll vid prioriteringen av framtida projekt. Vid valet av projekt inom detta område kommer NAT att ta fasta på de många goda idéer som diskuteras på expertkonferensen 1985.

Som framgår av budgetöversikten kommer vägprojekten också framöver att spela en väsentlig roll i NATs verksamhet. Detta är inte ett uttryck för en traditionell bindning eftersom det, som tidigare är nämnt, har skett en betydande spridning av NATs verksamhetsområde. Vägforskningen är emellertid ett område, där det

ständigt är goda möjligheter för genomförande av konkreta och resultatorienterade projekt, som har ett brett intresse i de nordiska länderna. Detta gav också utslag på expertkonferensen där det framkom flera goda förslag inom vägområdet, som kommer att ingå i NATs framtida överväganden.

Bland övriga frågor, som diskuterades på expertkonferensen men som inte ingår i NATs aktuella projektprogram kan nämnas "Otraditionella finansieringssätt för transportinfrastruktur". Den nuvarande beviljningsramen ger inte plats för att starta ett projekt om detta, men NÅT är inställt på att ta upp frågan vid en senare tidpunkt.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 5 179 000 DKK, en ökning med 1 170 000 DKK avseende ett nordiskt väderradarsystem samt en minskning med 100 000 DKK för övrig verksamhet.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			Å förändring	K totalt	Budgetförändring	totalt
Nordisk kommitté för transportforskning (NKTF)	525	21	-	546		
Minskade skadeverkningar av vägsalt	250	10	390	650		
Vintervedlikehold	356	14	- 370	-		
Nordisk transport statistik	-	-	110	110		
Näringslivets transportkostnader	625	25	-	650		
Projektförberedelser	185	7	3	195		
Samfärdselspolitik	262	11	- 273	-		
Trafiksäkerhet om väg- ytans egenskaper (TOVE II)	556	22	202	780		
Telekommunikation	375	15	- 390	-		
Meteorologiprojekt	723	29	- 70	682		
Nordtranskurset	94	4	- 98	-		
Nya projekt	-	-	780	780		
Totalt	3 951	158	284	4 393	- 100	4 009
Ett Nordiskt väder- radarsystem*	-	-	1 170	1 170	1 170	1 170
Summa	3 951	158	1 454	5 563	1 070	5 179

* Projektet är en del av handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. För 1986 finansieras projektet från ministerrådets reserv (550 000 DKK).

4.20 TRAFIKSÄKERHET

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/AK	Budget- förslag
Trafiksäkerhet, dispositionsbeviljning	2 088	2 193	2 625	2 281
Totalt	2 088	2 193	2 625	2 281

4.20.1 TRAFIKSÄKERHET, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 2 281 000 DKK

Under detta kapitel betalas utgifter till utrednings- och forskningsprojekt beträffande färsäkerhet. Under kommande år kommer det speciellt att läggas vikt vid två huvudgrupper som omfattar tunga fordon och cyklar.

Projektet om motorcyklar ligger i nära anslutning till de senaste årens projekt och har liksom dessa som uppgift att bilda grundlag för en speciell insats för den trafikantgrupp som i alla nordiska länder har den högsta olyckfrekvensen.

Projektet om tunga motorfordon är förberett i ett speciellt projekt som avslutades 1984. Den föreslagna betydliga insats för denna trafikantgrupp är först och främst beroende på dessa motorfordons betydliga andel i det samlade antalet olyckor i alla nordiska länder. Vid ett stort antal olyckor är också de svaga trafikanterna (fotgängare och cyklister) involverade och projektet förväntas mot denna bakgrund kunna bilda grundlag för betydliga färdssäkerhetsmässiga fördelar.

Cykelprojektet kommer att förberedas under 1985 och 1986 och den väsentligaste insatsen förväntas under de närmaste åren. Under 1987 planeras också att genomföras en konferensserie rörande Nordiska trafiksäkerhetsdagar.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 2 281 000 DKK, ingen realökning.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A förändring	K totalt	förändring	totalt
Cyklisters olyckor	64	3	343	410		
NTR/NKT - bibliografi	26	1	-	27		
Förkörsrätt och säkerhet (FOSIT)	276	11	-	287		
Olycksregistrering	139	6	- 145	-		
Tunga fordon						
- köregenskaper	198	8	- 206	-		
- särdrag	223	9	308	540		
- sidoavskärmning	184	7	- 75	116		
Evalueringsmetoder						
- barn och trafik	344	14	- 163	195		
Fysiska vägskydds- anordningar	236	9	-	245		
Akustiska signaler	184	7	27	218		
Bromsar på tunga fordon	156	6	- 162	-		
Projektförberedelser	163	7	- 8	162		
Nordiska trafik- säkerhetsdagar 1987	-	-	399	399		
Totalt	2 193	88	318	2 599	-	2 281

4.21 TURISM

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/AK	Budget- förslag
Turism, dispositions- beviljning	1 312	7 629	8 127	7 834
Totalt	1 312	7 629	8 127	7 834

4.21.1 TURISM, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFORSLAG 1987: 7 834 000 DKK

Från detta kapitel finansieras olika typer av utredningsarbete (t ex kapacitets-utnyttjande inom näring, marknadsundersökningar, orsaker till att folk inte reser på semester).

Turistutskottet önskar dessutom att bidra till samordning av turiststatistik samt att öka insikten om turismens kopplingar till kulturen.

Handikappfrågor inom turismen blir under 1986 och 1987 ett ämnesområde som tas upp i samarbete med Nordiska Turistrådet.

Marknadsföringskampanjen i Västtyskland har enligt förslag i Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning en beviljningsram på 5 000 000 NOK för vart av åren 1986, 1987 och 1988. Förberedelser inför sommarsäsongen 1986 gjordes redan 1985. NMT och Nordiska Turistrådet ansvarar för projektets genomförande.

Inriktningen av sektorns övriga projektverksamhet blir i stort sett oförändrad dvs olika utredningsarbeten.

Budgetförslaget för 1987 innebär en på 7 834 000 DKK, en realminskning med 100 000 DKK.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A	K	förändring	totalt
Marknadsundersökningar	-	-	261	261		
Turism och kultur	250	10	-	260		
Semesterundersökningar	175	7	- 182	-		
Icke resande	79	3	- 82	-		
Samordnad statistik	244	10	6	260		
Framtida kommunikationer inom marknadssektorn	131	5	125	261		
Kapacitetsutnyttjande	125	5	130	260		
Handikappfrågor inom turism	375	15	- 195	195		
Friluftsliv och turism	-	-	130	130		
Summa	1 379	55	193	1 627	- 100	1 334
Handlingsplanen	6 250	250	-	6 500	-	6 500
Totalt	7 629	305	193	8 127	- 100	7 834

4.22 JORD- OCH SKOGSBRUK

Inledning

Forskning och forskningsnära frågor har dominerat nordiskt samarbete på jord- och skogsbrukets område. Detta förklaras dels med forskningssamarbetets långa och starka traditioner på detta område, dels med att de relativa fördelar som samarbete på forskningsområdet erbjuder har varit särskilt påtagliga för de små nordiska länderna. I senare tid har samarbetet gett konkreta resultat på nya områden. Genbanksamarbetet har utöver forskningsverksamheten en servicefunktion. Nordiska genbanken har ansvaret för denna verksamhet och ersätter nationella institutioner. Det ökande samarbetet på växtförädlingsområdet innebär betydande framsteg för samnordisk produkt- och teknologiutveckling inom jordbruket.

Det första handlingsprogrammet inom jord- och skogsbruksområdet har lagt grunden för justeringar av det redan etablerade samarbetet och flera nya aktiviteter har startats. Samarbetetspotentialen är stor, och det har gjorts ett program för samarbetet fram till 1995, uppdelat på 3 perioder.

Handlingsprogrammet blev framlagt som ett ministerrådsförslag för Nordisk Rådets 33:e session i mars 1985 samtidigt med förslaget till den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Handlingsprogrammet innehåller ministerrådets särskilda bidrag till en ökad nordisk aktivitet inom jord- och skogsbruksområdet.

Handlingsprogrammet blev i sin slutliga version justerad och utvidgad med hänsyn till de uttalanden och synpunkter som gavs av Nordiska Rådet, och som formulerades kring rubrikerna: "Tekniken och framtiden" samt "Norden som hemmarknad".

Ministerrådet har således i handlingsprogrammet lagt vikt på att utveckla de bästa möjliga samsamarbetsramar till stöd för och styrning av forskning och utveckling om framtidsinriktade ämnen. Det ställs förväntningar på att nya forskningsområden som t ex bioteknologi, bioenergi och datateknik bör kunna få en hög prioritering. Utbyggnaden av systematiserad forskarutbildning på området är medtaget.

Med handlingsprogrammet har ministerrådet vidare påtagit sig att utreda möjligheterna för en större handel med jordbruksprodukter, inom ramen för de centrala målsättningarna i den nationella jordbrukspolitiken. I tillägg kommer ministerrådet att främja möjliga harmoniseringssträvanden av teknisk art. Det kommer att läggas planer som siktar mot att etablera ett mer varaktigt och förpliktigande samarbete mellan nationella institutioner på kontroll- och tillsynsområdet.

Det skall anmärkas, att NAJS för första gången föreslår, att två stora och högt prioriterade samsarbetsområden (jordbruks- och skogsforskningen) bibehålls på en oförändrad aktivitetsnivå. Det görs för att säkra framdriften i nya och nyligen tillkomna samsarbetsområden och att avsluta uppbyggnadsfasen för institutionen Nordiska genbanken.

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/AK	Budget- förslag
Jordbruksfrågor, dispositionsbeviljning	5 075	6 454	8 179	7 312
Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårds- växter (NGB)	3 392	3 733	4 768	4 224
Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS)	8 211	8 665	9 855	9 009
Totalt	16 678	18 852	22 802	20 545

4.22.1 JORDBRUKSFRÅGOR, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 7 312 000 DKK

Ambetsmannakommittén föreslår en ram på 8 179 000 DKK (en realökning med 1 467 000 DKK). I beloppet ingår medel för projektet ang centralregister för mikrosamlingar. Största delen av medlen används till forsknings- och utvecklingsarbete. Det näst största området är växtförädling. Ambetsmannakommitténs förslag redovisas i nedanstående tabell.

Den största ökningen föreslås inom programområdet jord- och skogsbrukspolitiska utredningar samt igångsättning av nya aktiviteter under handlingsprogrammet. Skall handlingsprogrammet förverkligas inom den förutsatta tidsperioden krävs enligt NEJS en satsning redan 1987 och sannolikt ytterligare höjningar till 1988 och 1989.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 7 312 000 DKK, en realökning med 600 000 DKK.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A	K	förändring	totalt
Jord- och skogsbruks- politiska utredningar samt samarbetsuppgifter av allmän karaktär	819	33	916	1 768		
Jordbruksforskning	2 375	95	-	2 470		
Genbanksarbete - nya former	341	13	62	416		
Växtförädling	1 650	66	207	1 923		
Forskarutbildning	1 000	40	208	1 248		
Centralregister för mikrosamlingar	269	11	74	354		
Totalt	6 454	258	1 467	8 179	600	7 312

4.22.2 NORDISKA GENBANKEN FOR JORDBRUKS- OCH TRÄDGÅRDSVÄXTER

BUDGETFÖRSLAG 1987: 4 224 000 DKK

3 379 000 SEK

Organisation och verksamhet

Genbankens styrelse består av 1 ledamot och 1 suppleant från vart och ett av de fem nordiska länderna. Under styrelsen finns ett rådgivande organ, Nämnden för genbanksfrågor. Nämnden representerar deltagarländernas växtförädlare, botanisk-vetenskapliga institutioner och andra intressenter. Den är ett expertorgan, som bereder och lämnar förslag till styrelsen angående genbankens verksamhet. Genbankens personal uppgår till 7 tjänster.

Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter (NGB) startade sin verksamhet den 1 januari 1979. Genbanken har till uppgift att bevara den genetiska variationen hos för Norden värdefullt kulturväxtmaterial. Genbanken skall betjäna växtförädlare och andra växtforskare. I princip skall inlagrat material och dokumentation vara fritt tillgängligt för envar. Den nordiska genbanken är en länk i det europeiska genbanksnätet och ingår i det globala samarbetet. Detta möjliggör ett fritt utbyte av material och dokumentation med andra genbanker och samtidigt undvikande av dubbelarbete.

Budgetöversikt

	(1 000 SEK) Förslag 1987		
	Budget 1986	Institutionen	Budgetförslaget
Löner	1 161	1 493	1 543
Varor och tjänster	826	1 197	797
Projektverksamhet, kan överföras	999	1 124	1 039
Summa beviljningsförslag	2 986	3 814	3 379
Summa beviljningsförslag (1 000 DKK)	3 733	4 768	4 224

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1986		Förändringar till 1987			
	antal	lön	institutionen		budget förslag	
			antal	lön	antal	lön
Föreståndare	1	N26				
Bitr föreståndare	1	N24*				
Biolog			1	N24	1	***
Försökstekniker	1	N14**				
Dataoperatör	½	F8				
Assistent	3½	N5-11				
	7		1		1	

* Lönetillägg och utlandstillägg.

** Utlandstillägg.

*** Löneinplacering är f n föremål för behandling.

Anslagsförändring 1986-1987

Post	(1 000 SEK) Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
Löner	138	138	194	244	332	382
Varor och tjänster	21	21	350	- 50	371	- 29
Projektverksamhet	25	40	100	0	125	40
Summa	184	199	644	194	828	393

Analys av förändringsförslagen 1986-1987

Institutionen:

1. Pris- och löneomräkning + 184 000 SEK.
2. Inrättande av en tjänst som biolog + 194 000 SEK.
3. Ökning av kontorsutrymmen medför ökade hyror m m + 285 000 SEK.
4. Ökning av projektmedlen + 100 000 SEK.

Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor:

Tillstyrker.

Budgetförslaget:

1. Pris- och löneomräkning + 199 000 SEK.
2. Inga ytterligare medel beräknas för hyror, eftersom denna merkostnad finansieras nationellt.
3. Enligt beslut av MR-SAM den 6 oktober 1985 har en halvtidstjänst för ekonomiadministration inrättats. Finansieringen sker genom överföring av 50 000 SEK från posten Varor och tjänster till posten Löner.
4. Inrättande av tjänst som biolog + 194 000 SEK.

4.22.3 SAMARBETSNÄMNDEN FÖR NORDISK SKOGSFORSKNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 9 009 000 DKK

7 207 000 NOK

Organisation och verksamhet

SNS styrelse består av 3 representanter för vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige. Fr o m 1 januari 1985 är Island fullvärdig medlem. Sekretariatet består av ca 1/3 tjänst vid SNS och ca 1/2 tjänst vid NSR. SNS stödjer sig i sitt arbete på f n 17 samarbetsgrupper (inkl NSR) representerande olika kompetensområden.

Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS) upprättades år 1972 och infördes år 1978 på ministerrådets budget. År 1982 inordnades Nordiska skogsarbetsstudiernas råd (NSR), som hittills varit en självständig institution på ministerrådets budget, under SNS. SNS har till uppgift att förmedla och understödja gemensam nordisk forskning inom skogsbruket samt att underlätta samverkan inom den skogliga forskarutbildningen.

Budgetöversikt

	(1 000 NOK) Förslag 1987		
	Budget 1986	Institutionen	Budgetförslaget
Löner	158	264	158
Varor och tjänster	381	400	400
Projektverksamhet, kan överföras*	6 393	7 220	6 649
Summa beviljningsförslag	6 932	7 884	7 207
Summa beviljningsförslag (1 000 DKK)	8 665	9 855	9 009

* Varav högst 525 000 DKK för kostnader för fackgruppsmöten 1987.

Anslagsförändring 1986-1987

Post	(1 000 NOK) Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
Löner	-	-	106	-	106	-
Varor och tjänster	19	19	-	-	19	19
Projektverksamhet	320	256	507	-	827	256
Summa	339	275	613	-	952	275

Analys av förändringsförslagen 1986-1987

Institutionen:

1. Pris- och löneomräkning + 339 000 NOK.
2. Okad kostnadtäckning för sekretariatets administration + 106 000 NOK.
3. Okad projektverksamhet främst avseende bioteknologi och luftföroreningar + 507 000 NOK.

Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor:

Tillstyrker oförändrad nivå.

Budgetförslaget:

1. Pris- och löneomräkning + 275 000 NOK.

4.23 FISKERI

4.23.1 FISKERIFRÅGOR, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 500 000 DKK

Vid möte i oktober 1985 beslöt Nordiskt kontaktorgan för fiskerifrågor att föreslå ministerrådet (samarbetsministrarna) att inrätta en Nordisk ämbetsmannakommitté för fiskerifrågor. Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) beslöt den 18 december 1985 att inrätta en ämbetsmannakommitté för fiskerifrågor. Ämbetsmannakommitténs huvudsakliga arbetsområde är att styrka ett formaliserat samarbete rörande akvakulturfrågor, forskning och andra frågor inom fiskeriområdet.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 500 000 DKK. När konkreta planer föreligger kan ytterligare medel komma att anvisas från ministerrådets reserv.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A	K	förändring	totalt
Fiskerifrågor	*	-	500	500	500	500
Totalt	*	-	500	500	500	500

* NAJS har ställt 50 000 NOK till disposition för AK-fiskeri.

4.24 KONSUMENT

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/AK	Budget- förslag
Konsumentfrågor, dispositionsbeviljning	4 112	4 319	4 784	4 492
Totalt	4 112	4 319	4 784	4 492

4.24.1 KONSUMENTFRÅGOR, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 4 492 000 DKK

Nordiska ministerrådet (konsumentministrarna) fastställde i maj 1984 ett nordiskt samarbetsprogram på det konsumentpolitiska området. Programmet är inriktat på sådana samarbetsuppgifter som är högt prioriterade i de nordiska länderna och som befunnits lämpade för nordiskt samarbete. Programmet tar bl a sin utgångspunkt i de ekonomiska svårigheter som har drabbat också de nordiska länderna under slutet av 70-talet och början av 80-talet, i den teknologiska utvecklingens påverkan på enskilda konsumenter samt i den internationalisering som alltmer präglar flödet av varor, tjänster och information. Programmet syftar till en effektivare konsumentpolitik, bättre resursutnyttjande, samt undanröjande av handelshinder, bl a för att undvika fördyringar för konsumenterna.

Målgrupp för samarbetet är enligt programmet samtliga invånare i de nordiska länderna. Olikheter i förmågan att klara sig som konsument skall uppmärksammas liksom de samhälleliga förändringarnas konsekvenser för skilda konsumentgrupper. Särskild uppmärksamhet skall ägnas utsatta grupper som t ex barn, handikappade, äldre personer och invandrare. I arbetet eftersträvas kontakt med andra samhällssektorer och med organisationer, folkrörelser, näringsliv och internationella organ.

Arbetet för att utveckla förutsättningarna för Norden som hemmamarknad kommer att konkretiseras genom att det läggs fram ett program om harmonisering av olika bestämmelser (t ex krav på säkerhetsmärkning och övrig produktinformation) samt användande av provningsmetoder och utvärderingsnormer.

Samarbetsprogrammet utpekar några arbetsområden som särskilt viktiga. Högt prioriterade områden är

- frågor om hushållens ekonomi
- konsumentaspekter på ny teknologi
- produktsäkerhet
- gemensamma undersökningar av varor och tjänster
- insatser för att minska eller undanröja handelshinder mellan de nordiska länderna
- varudistributionsfrågor
- konsumentproblem förknippade med offentliga tjänster
- frågor kring konsumentinflytande och
- konsumentverksamhet på lokal/regional nivå.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 4 492 000 DKK, ingen realökning.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			förändring	A K totalt	förändring	totalt
Förplanering/sam- ordning m m	204	8	- 4	208		
Allmänna konsument- politiska frågor	965	39	140	1 144		
Krav på varor och tjänster. Produkt- säkerhet	1 394	56	110	1 560		
Information om varor och tjänster	321	13	290	624		
Information och utbildning	919	37	- 332	624		
Konsumenträtt	516	20	88	624		
Totalt	4 319	173	292	4 784	-	4 492

4.25 LIVSMEDEL

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/AK	Budget- förslag
Livsmedelsfrågor, dispositionsbeviljning	975	1 274	1 755	1 525
Totalt	975	1 274	1 755	1 525

4.25.1 LIVSMEDELSFRÅGOR, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 1 525 000 DKK

Det fasta nordiska utskottet för livsmedelsfrågor bistår Nordiska ministerrådets ställföreträdarkommitté i frågor som rör det nordiska samarbetet på de livsmedels- och näringspolitiska områdena. Samarbetet omfattar regler och riktlinjer samt administrativa frågor i samband härmed, metoder för analys och kontroll av livsmedel, tillsatsämnen i livsmedel, de nordiska ländernas medverkan i internationella organisationer som behandlar närings- och livsmedelsfrågor samt frågor av gemensamt nordiskt intresse inom området kosthåll och näring. Verksamheten har funnits som en egen sektor på budgeten endast fr o m 1983. Den befinner sig således i en uppbyggnadsfas.

De nordiska länderna utgör en betydande och relativt enhetlig marknad för handel med matvaror. Trots detta kan lagstiftningen och administrativ praxis variera avsevärt mellan länderna. Arbetet för att stärka Norden som hemmamarknad på livsmedelsområdet kommer under de närmaste åren att bli koncentrerat på att identifiera och reducera hinder för handeln med matvaror mellan de nordiska länderna.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 1 525 000 DKK, en realökning med 200 000 DKK, avseende projekt om icke tariffära handelshinder inom livsmedelsområdet.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A förändring	K totalt	förändring	totalt
Planering og organi- sering	463	18	12	493		
Lovgivning og admi- nistration	50	2	142	194		
Kosthold og ernæring	338	14	64	416		
Næringsmiddel- toksikologi	217	9	100	326		
Næringsmiddelkontroll	206	8	112	326		
Totalt	1 274	51	430	1 755	200	1 525

4.26 VERKSAMHETS BIDRAG

BUDGETFÖRSLAG 1987: 785 000 DKK

Inledning

Inom detta kapitel behandlas följande finansieringsbehov som beräkningsmässigt har förts upp med oförändrad real nivå (de faktiska beviljningarna skall liksom tidigare fastställas i disponeringsförslagen):

	1985	1986	1987
Bidrag "Nordiska Administrativa förbundet"	(192)*	(202)*	(210)*
Bidrag "Föreningarna Norden"	(216)*	(228)*	(237)*
Nordiska träskyddsrådet, sekretariatskostnader (tidigare i kap 232)	(358)*	(325)*	(338)**
Summa	766	755	785

* Beräkningsmässiga tal. Beslut om fördelning av medel inom detta kapitel tas av ministerrådet på grundval av disponeringsförslaget som läggs fram av general-sekreteraren.

** Ambetsmannakommittén för byggfrågor har tillstyrkt ett bidrag till Nordiska träskyddsrådet på 338 000 DKK i 1987-priser.

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/ÅK	Budget- förslag
045 Verksamhetsbidrag	766	755	785	785

4.27 TJANSTEMANNAUTBYTE

BUDGETFÖRSLAG 1987: 1 430 000 DKK

Inledning

Nordiskt tjänstemannautbyte har sedan etableringen i organiserade former 1979, omfattats av ett ständigt ökande intresse i de nordiska länderna. Genom bättre information har antalet sökanden kommit att långt överstiga det antal som budgeten medger.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 1 430 000 DKK, oförändrad realnivå.

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/ÅK	Budget- förslag
Tjänstemannautbyte	1 212	1 375	1 430	1 430

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	förändring	Å K totalt	Budgetförslag förändring	totalt
Tjänstemannautbyte	1 375	55	-	1 430	-	1 430

4.28 GENERALSEKRETERARENS DISPONERINGSRESERV

BUDGETFÖRSLAG 1987: 800 000 DKK

Inledning

En reserv för generalsekreterarens disposition har tillkommit för att ge sekretariatet flexibilitet när det gäller igångsättande av förprojekt samt för att betala eventuella oförutsedda kostnader i samband med avslutande av projekt. Användningsprinciperna har senare preciserats till att även täcka trycknings- och publiceringskostnader i vid mening även om behoven inte direkt är knutna till förprojekt eller avslutning av projekt.

Det föreslås att medlen inom detta kapitel skall stå till generalsekreterarens disposition utan något ytterligare budgetbeslut.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 800 000 DKK, vilket medför en realökning med 157 000 DKK. Motivet för denna realökning sammanhänger med sammanläggningen av nuvarande allmänna budgeten och kulturbudgeten vilket medför en totalt sett större budgetomslutning och ett därav följande behov av större reserv.

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/AK	Budget- förslag
Generalsekreterarens disponeringsreserv	625	618	800	800

4.29 MINISTERRÅDETS RESERV

BUDGETFÖRSLAG 1987: 31 804 000 DKK

Inledning

Enligt handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning reserverades i budgeten för 1986 medel för dels förstärkning av samarbetet mellan standardiseringsorganisationerna (2 500 000 DKK) dels ministerrådet (industriministrarna) principprogram från oktober 1983 om teknisk forskning och utveckling (20 212 000 DKK). för dessa ändamål tas på budgeten för 1987 upp ett medelsbehov om 2 600 000 DKK resp 22 204 000 DKK.

För att skapa en möjlighet till politisk handlingsfrihet under 1987 bör det i budgeten avsättas en allmän reserv. Denna reserv skall normalt inte användas för en förstärkning av ämbetsmannakommittéernas mera löpande verksamheter. Vid bedömningen av önskvärd omfattning måste hänsyn tas till arbetet med nya handlingsplaner, etc inom olika verksamhetsområden där man vet att krav kommer men där arbetet inte kommit så långt att exakta belopp kan anges. Exempel på sådana nya planer som kan komma att ställa krav på nya resurser under 1987 är ny industripolitisk handlingsplan, ny handlingsplan inom byggsektorn, inrättande av en nordisk institution på området för arbetsmiljödokumentation, bidrag till internationella rehabiliterings- och forskningscentret för tortyroffer (RCT), nytt samarbetsområde för fiskerifrågor, m m vidare bör hänsyn också tas till sammanslagningen av den nuvarande allmänna budgeten och kulturbudgeten vilket medför en totalt sett större budgetomslutning och ett därav följande behov av större reserv.

Budgetförslaget för 1987 innebär en ram på 31 804 000 DKK, en realökning med 4 544 000 DKK. Ökningen avser dels 1 184 000 DKK till följd av beslut i den ekonomiska handlingsplanen, dels 3 360 000 DKK för ministerrådets allmänna reserv.

	(1 000 DKK)		Förslag 1 9 8 7	
	Beviljat 1985	Budget 1986	Inst/AK	Budget- förslag
Ministerrådets reserv, dispositionsbeviljning	3 025	3 500	4 965	7 000
Summa	3 025	3 500	4 965	7 000
Handlingsplanen*				
- FoU-program		20 212	22 204	22 204
- standardisering		2 500	2 600	2 600
Totalt	3 025	26 212	29 769	31 804

*Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	förändring	A K totalt	Budgetförslag förändring	totalt
Ministerrådets reserv	3 500	140	1 325	4 965	3 360	7 000
Handlingsplanen*						
- FoU-program	20 212	808	1 184	22 204	1 184	22 204
- standardisering	2 500	100	-	2 600	-	2 600
Totalt	26 212	1 048	2 509	29 769	4 544	31 804

* Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

4.30 LÖNERESERV FÖR INSTITUTIONERNA

BUDGETFÖRSLAG 1987: 11 045 000 DKK

Löneposterna i budgeten är beräknade i den lönenivå som gällde den 1 oktober 1985. Reserven under detta kapitel skall kompensera för avtalsenliga löneförhöjningar efter detta datum. Ministerrådssekretariatet har schablonmässigt beräknat löneökningarna från hösten 1985 t o m 1987 till 10% som ett vägt genomsnitt för samtliga de nordiska länderna.

Eventuella små valutakursändringar som påverkar institutionerna skall också kunna täckas innanför denna reserv i mån av tillgång på medel. Det är självklart att mera omfattande valutakursändringar kan erfordra särskilda åtgärder. För 1987 kommer det också att bli nödvändigt att kunna utnyttja lönereserven för att till finska finansministeriet inbetala 25% i pensionsavgift för vid nordiska institutioner i Finland anställd personal. En exakt beräkning av dessa kostnader saknas f n beroende på oklarheter i personalens tillhörighet till andra länders pensionssystem.

Lönereserven för 1987 har beräknats på följande sätt. För nuvarande allmänna budgetens institutioner har 10% av dessas lönesumma enligt budgetförslaget lagts in i reserven. Observeras bör att Nordiska industrifondens och Nordiska hälsovårdshögskolans löner inte ingår i beräkningsunderlaget.

När det gäller lönereservens storlek för nuvarande kulturbudgetens institutioner har använts budgeterad lönereserv för 1986 uppräknad med 4%.

Budgetöversikt

	(1 000 DKK)	Förslag 1987	
		Sekr	Budget- förslaget
Lönereserv	11 237	11 045	11 045

Disponering av medel från detta anslag kan ske först efter ansökan från institutionerna och med godkännande av ministerrådssekretariatet. Sekretariatet har av ministerrådet bemyndigats att fatta beslut om disponering av lönereserven.

4.31 MINISTERRÅDETS SEKRETARIAT

BUDGETFÖRSLAG 1987: 53 515 000 DKK

Organisation och verksamhet

Ministerrådet (samarbetsministrarna) beslutade den 16 oktober 1985 om antalet tjänster i det sammanslagna sekretariatet samt hur dessa tjänster skall fördelas på olika tjänstekategorier.

Det totala antalet bestämdes till 89 inkl 5 tjänster på en särskilt inrättad förvaltningsenhet. Detta innebar en minskning med 13 tjänster från nuvarande 102 tjänster. Därefter har ministerrådet (samarbetsministrarna) och Nordiska rådets presidium överenskommit om att den publikationsverksamhet avseende NORD och NU-serierna, som idag finns vid Nordiska rådets presidiesekretariat skall tas över av ministerrådssekretariatet. Detta medför att organisationen ökar med ytterligare tre tjänster. Härutöver innebär budgetförslaget en ökning med ytterligare en tjänst som konsulent. Behov har uppstått att förstärka sekretariatets resurser på de handels- och biståndspolitiska områdena.

Avsikten med att koncentrera publikationsverksamheten till det samlade ministerrådssekretariatet i Köpenhamn är att därigenom uppnå samordningsvinster.

Utgifterna för publikationsverksamheten (exkl personalkostnaderna) hos presidiesekretariatet uppgick 1984 till 1,5 milj SEK och har budgeterats till 1,7 milj SEK resp 1,8 milj SEK år 1985 resp år 1986.

Försäljningen av publikationerna har inbringat icke oväsentliga intäkter, även om intäkterna har varierat kraftigt under olika år beroende på olika publikationers attraktionsvärde på marknaden. Intäkterna uppgick år 1984 till 1,3 milj SEK och har för åren 1985 och 1986 budgeterats till 0,8 milj SEK.

Enligt inhämtade uppgifter synes budgeten för 1985 på såväl utgifts- som inkomstsidan stämma väl med beräknat utfall.

Vid sidan av de medel som tagits upp i Nordiska rådets presidiesekretariats budget för publikationsverksamheten bestrids denna typ av kostnader också från sektorernas projektmedel. Avsikten är att via fastare rutiner få till stånd ett ökat samråd och förbättrad samverkan mellan ämbetsmannakommittéerna och ministerrådssekretariatets informationsavdelning för att ytterligare effektivisera publikationsverksamheten.

Vid sidan av medel för publikationsverksamheten begärs också medel för informationsverksamheten. Utgångspunkten därvidlag har varit de samlade resurserna för nuvarande informationsverksamhet i Oslo och Köpenhamn.

Medel för informations- och publikationsverksamheten begärs som en delpost i administrationsbudgeten fr o m 1987. Medlen för informationsverksamhet har tidigare legat på ett särskilt kapitel.

Budgetöversikt

	(1 000 DKK) Budget 1986	Förslag 1987	
		Inst/ÅK	Budget- förslaget
Löner	30 400	27 850	27 546
Varor och tjänster	18 800	20 075	19 087
Summa administration	49 200*	47 925	46 633
Informations och publika- tionsverksamhet	2 261	5 150**	5 127**
Avgår intäkter	-	1 000	1 000
Summa informations och publikationsverksamhet, får överföras	2 261	4 150	4 127
Lönereserv	3 061	2 785	2 755
Totalt ministerrådssekretariatet	54 522	54 860	53 515

* Summan av fastställda budgetar 1986 för de bägge sekretariaten.

** Informationsverksamheten i Oslo och Köpenhamn 1986 uppräknat med 4% samt budgeterade publikationskostnader för presidiesekretariatet 1986 uppräknat med 4%.

Personalöversikt

Tjänstetyp	Fasta tjänster 1987	
	Antal	Lön
Generalsekreterare	1	40
Stf generalsekreterare	1	38
Avd chefer	7	36
Sektionschefer	2	35
Konsulenter	41	31
Avd-/adm sekreterare	15	20
Sekreterare	23	15
Vaktmästare	3	5
	93	

	(1 000 DKK)		F ö r s l a g 1 9 8 7			
	Budget 1986	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring			
			A	K	Budgetförslag förändring	totalt
Löner	30 400	1 216	- 4 070	27 850	- 4 070	27 546
Varor och tjänster	18 800	752	335	20 075	- 465	19 087
Summa administration	49 200	1 968*	- 3 735	47 925	- 4 535	46 633
Informations- och publikationsverksamhet	2 261	90	2 776	5 150	2 776	5 127
Avgår intäkter	-	-	1 000	1 000	1 000	1 000
Summa information och publikationsverksamhet	2 261	90	1 776	4 150	1 776	4 127
Lönereserv	3 061	123	- 429	2 785	- 429	2 755
Totalt ministerråds- sekretariatet	54 522	2 181	- 2 388	54 860	- 3 188	53 515

* Nuvarande två sekretariatsbudgetar schablonmässigt uppräknade med 4%.

4.32 ENGÅNGSUTGIFTER FÖR FLYTTNING

BUDGETFÖRSLAG 1987: 3 000 000 DKK

Budgetöversikt

	(1 000 DKK)	Förslag 1987	
		Inst/AK	Budget-förslaget
Engångsutgifter för flyttning (sekretariatet)	6 250 (5 000)	3 000 (3 000)	3 000 (3 000)
(industrifonden)	(1 250)		
Totalt	6 250	3 000	3 000

Ministerrådet godkände i november 1984 ett förslag om effektivisering av det nordiska samarbetet (rek 15/1984). Beslutet innebar en sammanläggning av ministerrådets sekretariat i Oslo och kultursekretariatet i Köpenhamn. Det nya sekretariatet förläggs till Köpenhamn, och förväntas vara operativt senast efter sommaren 1986.

Beslutet innebar också en flyttning av Nordiska industrifonden från Stockholm till Oslo, i samband med den ökade nordiska satsning inom detta område.

I budgetförslaget för 1986 reserverades 6 250 000 DKK för de utgifter som uppstår under 1986 i samband med sammanläggning av sekretariaten och flyttning av Nordiska industrifonden till Oslo. Medelsbehovet kalkylerades ungefärligt.

I sitt underlag till budgetförslaget för 1987 års budget har Nordiska industrifonden inkommit med en slutlig beräkning av kostnaderna för flyttningen. Den uppgår till 3 milj NOK fördelade på 1985 med 600 000 NOK och 1986 med 2 400 000 NOK.

Det medelsbehov för sekretariatets flyttning som nu kan överblickas uppgår till ca 8 milj DKK. Vissa investeringsbehov sammanhängande med flyttningen kan komma att uppstå även under 1987. Ett belopp på 3 milj DKK bör därför avsättas i 1987 års budget.

5 INKOMSTER

TABELL 2 - SAMMANFATTNING AV INKOMSTER

1 000 DKK

	Bokslut 1984*	Budget 1985*	Budget 1986*	Budget- förslag 1987
1	2	3	4	5
Avgift av lön	7 235	7 276	7 950	5 500
Bankräntor	8 224	6 500	6 375	6 000
Ränteinkomster vid institutioner	3 669	1 657	1 609	3 000
Övriga inkomster	4 046	1 483	803	1 005
De nordiska ländernas bidrag	321 377	396 488	489 120	513 400
därav				
Danmark				(105 247)
Finland				(102 680)
Island				(4 621)
Norge				(110 381)
Sverige				(190 471)
Summa	344 551**	413 404	505 857	528 905

* Utgör summan av inkomster till nuvarande allmänna budgeten och kulturbudgeten. Vid omräkning till DKK har använts budgetkursen.

** Härutöver inflöt inkomster i form av länderbidrag till Nordiska hälsovårdshögskolan på 687 400 NOK.

5.1 Avgift av lön

Beslut har fattats om löneinplacering och avgiftsuttag för de olika tjänsterna i det nya sammanslagna sekretariatet.

Den totala avgiftspliktiga lönesumman för de 93 tjänsterna vid sekretariatet har beräknats till 22,1 milj DKK i 1987 års löneläge. Enligt fastställda avgiftsregler uppgår avgiften till 52% av grundlönen minskat med ett grundavdrag på 7 200 DKK per månad. Härutöver får också avdrag göras för kostnadsräntor.

Med utgångspunkt i nuvarande genomsnittliga avdrag som de anställda har vid kultursekretariatet och med hänsyn till att merparten av de från Oslo kommande

personerna bedöms äga sin bostad har beräknats ett genomsnittligt avdrag för räntor uppgående till 3 000 DKK per månad.

Avgifterna skulle därvid komma att uppgå till ca 5,5 milj DKK per år.

I budgetförslaget har kalkylerats att 5,5 milj DKK inflyter under 1987.

5.2 Bankräntor

Avgörande för storleken av de ränteintäkter som flyter in är dels hur likviditeten ser ut under loppet av året, dels hur ränteläget utvecklas.

Länderbidragen betalas ut med hälften i januari och hälften i juli. En strävan från sekretariatets sida är att genom tidigare disponeringsbeslut åstadkomma en snabbare framdrift av projektverksamheten. Detta påverkar givetvis likviditeten i negativ riktning. Räntorna i Danmark har under det senaste året successivt sjunkit. Sekretariatets beräkning har utgått från nuvarande ränteläge.

För den nuvarande kulturbudgeten bedöms ränteintäkterna komma att uppgå till ca 2 milj DKK 1985, vilket är av samma storleksordning som utfallet 1984.

Den sammanslagna budgeten för 1987 innebär en dryg tredubbling jämfört med den nuvarande kulturbudgetens omslutning. Kulturbudgetens ränteintäkter för 1985 bedöms till ca 2 milj DKK. En försiktig kalkyl, med hänsyn till såväl beräknad genomsnittlig likviditet och dansk ränteutveckling, skulle för 1987 innebära ränteintäkter uppgående till 6 milj DKK 1987.

5.3 Ränteintäkter vid institutioner

Ränteintäkter som uppkommer vid institutioner enligt årsräkenskaper för ett visst år budgeteras som intäkt i den totala budgeten för året därpå. Ränteintäkter under denna post i ministerrådets budget för 1987 avser således räntor för 1986 som institutionerna redovisar i sina årsräkenskaper för 1986. Tekniskt räknas dessa medel av vid utbetalningen av följande års budgetmedel. För Nordiska industrifonden tillämpas en nettoberäkning, dvs räntorna räknas av direkt i fondens budget.

Räntor vid institutionerna år 1984 uppgick totalt till ca 3,7 milj DKK. Sekretariatet beräknar ränteintäkterna vid institutionerna i 1987 års budget till 3 milj DKK.

5.4 Övriga inkomster

Under denna inkomstpost redovisas återbetalningar av projektmedel från förvaltningsorgan samt ej disponerade medel från tidigare år hos institutionerna. Dessa senare intäkter räknas tekniskt av från anslaget kommande år. Även moms-återbetalningar redovisas som övriga inkomster.

Sekretariatet har beräknat övriga inkomster till 1 005 000 DKK för budgetåret 1987.

5.5 De nordiska ländernas bidrag

De nordiska ländernas bidrag beräknas till 513 400 000 DKK.

Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) fastställde den 10 november 1982 nya principer för beräkningen av den nordiska fördelningsnyckeln. De nya reglerna innebär att fördelningsnyckeln fastställs som respektive lands andel av den samlade nordiska bruttonationalinkomsten (BNI) till faktorpris. Som bas används de två senast kända årens värden. För det sista året används preliminära tal. Fördelningsnyckeln fastställs årligen. I detta budgetförslag anges nedan ett förslag till fördelningsnyckel utarbetad i enlighet med dessa principer.

Fördelningsnyckel:

	Fastställd <u>1 9 8 5</u>	Fastställd <u>1 9 8 6</u>	Förslag <u>1 9 8 7</u>
Danmark	19,9%	21,4%	20,5%
Finland	18,3%	19,4%	20,0%
Island	0,9%	0,8%	0,9%
Norge	21,0%	21,2%	21,5%
Sverige	39,9%	37,2%	37,1%

Med tillämpande av den föreslagna fördelningsnyckeln för 1987 kan ländernas bidrag till budgeten beräknas som följer:

	<u>Förslag 1987, DKK</u>
Danmarks bidrag	105 247 000
Finlands bidrag	102 680 000
Islands bidrag	4 621 000
Norges bidrag	110 381 000
Sveriges bidrag	<u>190 471 000</u>
Summa för de nordiska länderna	513 400 000

BILAGA

Nordiska rådets budgetkommittés betänkande

över C 2, Nordiska ministerrådets förslag till budget för 1987

1. Inledning

Til budsjettkomiteen er henvist Ministerrådets beretning C 2/1986 om Ministerrådets budsjettforslag for 1987.

Budsjettforslaget er forelagt Rådets utvalg for uttalelse. Disse uttalelser er vedheftet. Budsjettkomiteen har behandlet forslaget 31. januar, 3. og 6. mars 1986.

Budsjettkomiteen konstaterer innledningsvis at budsjettforslaget balanserer med 539 933 000 DKK, hvilket er en vekst på 10,5 millioner DKK i faste priser, eller 2,0%, sammenlignet med budsjettet for 1986. I budsjettforslaget opplyses at på grunn av kursutviklingen for danske kroner, er finansieringsbehovet for det nordiske budsjett regnet i danske kroner og med dagens kurser, lavere i 1987 enn for 1986.

Komiteen konstaterer dessuten at budsjettet for 1987 avløser de enkelte budsjett for henholdsvis kulturområdet som første gang ble vedtatt for 1973 og det allmenne område som første gang ble vedtatt for 1974.

Komiteen noterer at budsjettforslaget for 1987 (C 2/1986) også inneholder et kapittel om de fremtidige planer for det nordiske samarbeidet. Komiteen går ut fra at siden den nåværende budsjettprosedyre kommer til å bli forkortet og at Rådets ordinære sesjon fra og med sesjonen 1987 kommer til å drøfte de mer langsiktige mål i det nordiske samarbeide og at disse planer vil få tilknyttet visse indikative budsjetttrammer, vil denne del av budsjettdokumentasjonen bli mer utdypet og omfatte alle samarbeidssektorer. I dag savnes omtale av sektorene samferdsel og turisme. Den fremtidige virksomhet innen datahandlingsplanen burde også vært omtalt.

Komiteen vil imidlertid fremholde at den fremstillingsform budsjettforslaget har, er oversiktlig og hensiktsmessig. Komiteen vil understreke at etterhvert som arbeidet med den økonomiske handlingsplan skrider frem, ønsker komiteen i budsjettdokumentet en bredere omtale av fremtidsperspektivene for de ulike områder i handlingsplanen.

Komiteen finner det også verdifullt at dokumentet gir en oversikt over planer på visse områder som ikke finansieres via det nordiske budsjettet.

Komiteen vil særskilt nevne omtalen av kommende nordiske bistandsinnsatser i det sydlige Afrika (SADCC-landene).

Komiteen noterer at Ministerrådet har foreslått en betydelig aktivitetsøkning ved den Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV) samt at finansieringen av virksomheten skal skje utenfor det ordinære nordiske budsjett (B 64/s). Komiteen vil peke på at denne finansiering etter brukerprinsippet avviker sterkt fra den sedvanlige nordiske finansiering.

Komiteen anser at det er vesentlig at det nordiske budsjett viser et riktig bilde av det nordiske samarbeid, og at budsjettet ikke blir fragmentert p. g. a. uenighet om nytten av et prosjekt eller en institusjon.

Komiteen konstaterer at når hensyn tas til aktivitetsøkningen ved Nordiska Hälsovårdshögskolan og at finansieringen av skolen skjer utenfor det nordiske budsjett, er det i budsjettet regnet med en reell vekst på 28,9 millioner DKK eller 5,5%. Herav går 17,3 millioner DKK eller 3,3 prosentpoeng av økningen til gjennomføringen av den økonomiske handlingsplan.

Videre konstaterer komiteen at aktivitetsøkningen i de tradisjonelle områdene i budsjettet er noe over null prosent.

2. Prisforutsetninger

Komiteen har merket seg at i budsjettet for 1987 er det kalkulert med en sammenveid pris- og lønnsstigning på 4% for prosjektvirksomheten. Institusjonene har, etter direktiv regnet med en prisstigning på varer og tjenester fra 1986 til 1987 på 1% for Danmark, 3% for Finland, 10% for Island, 5% for Norge og 2,5% for Sverige. For lønnsutviklingen ved institusjonene er det beregnet en økning på 10% fra lønnsnivå 1. oktober 1985 til lønnsnivå for 1987.

Komiteen har tidligere stillet seg kritisk til de foretatte beregnede pris- og lønnsstigninger. Komiteen vil peke på at prisforutsetningene for budsjettene for 1985 og 1986 ble satt til 5%. De offisielle tall for prisstigningen fra 1984 til 1985 viser 4,7% for Danmark, 5,9% for Finland, 32,4% for Island, 5,7% for Norge og 7,4% for Sverige. Den gjennomsnittlige prisstigning for Norden i denne periode er således i overkant av 6%.

Komiteen vil derfor understreke at det ikke er akseptabelt at man kommer i en situasjon hvor aktivitet må begrenses p. g. a. for lav anslått lønns- og prisstigning. Komiteen vil minne om at den tidligere har foreslått at tilstrekkelige midler for dekning av pris- og lønnsstigning avsettes på budsjettet. Utgifter forårsaket av mindre valutakursendringer bør også kunne dekkes av denne posten.

3. Budsjettets nivå

Av budsjettforslaget fremgår at den reelle økningen i den del av budsjettet som tidligere ble benevnt det allmenne, under siste halvpart av 1970-åra og de innledende år på 80-talet, sammenhenger fremst med dels at visse virksomheter som tidligere finansiertes nasjonalt ble ført over til det nordiske budsjett dels at visse helt nye aktiviteter ble startet.

I 1985 og 1986 års budsjett skjedde det kraftige realøkninger p. g. a. iverksettelse av nye aktiviteter.

Komiteen konstaterer at det totalt omtrent ikke er skjedd noen økning i de etablerte samarbeidsområdene de seneste år. Også når det gjelder kulturområdet har økningen i de tradisjonelle områder vært beskjeden.

Komiteen hadde for budsjettårene 1985 og 1986 gått inn for en reell vekst for de tradisjonelle deler av budsjettet på 3%, veksten i disse deler ble ubetydelig. Komiteen hadde på møte med samarbeidsministrene i november 1985 anbefalt en reell vekst på 5% i de tradisjonelle områder i 1987, mens nye aktiviteter burde finansieres med friske penger i overensstemmelse med statsministrenes uttalelse fra 1981 om at nye samarbeidsprosjekt av mer betydelig omfang og institusjoner under oppbyggingsfasen bør finansieres ved tilskudd til det nordiske budsjett.

Komiteen vil peke på at det nordiske samarbeid gir mer-vinster som ikke er mulig å oppnå på nasjonalt plan. Det er derfor ikke urimelig at den reelle vekst i de tradisjonelle deler av budsjettet settes høyere enn den forventede vekst i nasjonale budsjett. I budsjettforslaget konstaterer også ministerrådet at mange prosjekt kan gjennomføres mer effektivt på nordisk basis enn nasjonalt.

Komiteen konstaterer at det foreliggende budsjettforslag, når en bortser fra den nye finansieringsformen for Nordiska Hälsovårdshögskolan, den økonomiske handlingsplan og satsning på en nordisk kulturkampanje i Japan, viser en reell vekst på noe over null prosent. Det er en betydelig avstand mellom den vekst i det samlede budsjett som komiteen har lagt opp til og den som Ministerrådet foreslår. Komiteen noterer imidlertid at for visse sektorer er det foreslått en reell vekst i 1987.

Komiteen vil vise til at ved Rådets sesjon i 1985 uttalte komiteen vedrørende 1986-budsjettet at den lave realveksten i poster som ikke omfattes av den økonomiske handlingsplan gir en antydning om at den ordinære veksten i budsjettet for 1987 bør settes noe høyere enn det man ellers kunne ha forutsatt.

Komiteen vil dessuten fremholde at på møte med samarbeidsministrene i mai 1985 ble understreket at ved sesjonen 1985 hadde utvalgene, Budsjettkomiteen og Rådet pålagt seg en sterk økonomisk selvdisiplin og at det var lite rimelig at Rådets beskjedne ønsker om tilleggsbevilgninger i budsjettet for 1986 ikke var blitt imøtekommet. Det er vesentlig at perspektivet i budsjettbehandlingen ikke tapes.

Komiteen forutsetter at Rådets medlemmer aktivt vil delta i debatten i sine respektive parlament, når forslag om bevilgninger til det nordiske budsjett legges frem.

4. Komiteens forslag

Komiteens forutsatte aktivitetsøkning på 5% i de tradisjonelle deler av budsjettet, når en ser bort fra finansieringen av Nordiska Hälsovårdshögskolan og Ministerrådets sekretariat, skulle innebære en reell vekst på ca. 22,5 millioner DKK. I budsjettforslaget er veksten i disse tradisjonelle deler på ca. 7,5 millioner DKK, når veksten i den økonomiske handlingsplan og kultursatsningen i Japan er holdt utenfor. Komiteen vil derfor foreslå at budsjettet økes med 15 millioner DKK. Komiteen foreslår følgende fordeling og prioritering:

Kulturområdet

– Kultursektorens disponeringsmidler	1,0 million DKK
– Fordobling av Rådets litteratur- og musikkpris	0,1 million DKK
– Lokal og regionalt ungdomssamarbeid	1,0 million DKK
– Nordisk utstillingsutveksling, Nordisk Kunstsenter	0,5 million DKK
– Samarbeidsområdet barn og kultur	0,5 million DKK
– Lærer- og elevutveksling	1,0 million DKK
– Nordiskt vulkanologiskt institutt	0,5 million DKK
– Nordplan	0,5 million DKK
– NORDLEK	<u>0,1 million DKK</u>
	5,2 million DKK

Økonomisk område

– Generelt industrisamarbeid	0,8 million DKK
– Jord- og skogsbruk	0,5 million DKK
– Regionalpolitikk	0,5 million DKK
– Byggsektoren	0,5 million DKK
– Energi, generell virksomhet	1,0 million DKK
– Industrisenter i Oslo	1,7 million DKK
– Eksportsatsning i Japan	<u>2,0 million DKK</u>
	7,0 million DKK

Turisme, kommunikasjon og teknikk

– Turisme	0,3 million DKK
– Trafikksikkerhet	0,3 million DKK
– Samferdsel	0,1 million DKK
– Nordisk teknologiår 1988	<u>0,3 million DKK</u>
	1,0 million DKK

Likestilling	0,8 million DKK
Internasjonalt Rehabiliterings- og forskningscenter for Torturofre i København	1,0 million DKK

Komiteen vil peke på at kultursatsningen i Japan bør følges opp med nasjonale og nordiske eksportsatsninger på det japanske marked. Komiteen anser at 2 millioner DKK bør bevilges for å initiere f. eks. de nasjonale eksportråd til felles aktiviteter.

Komiteen vil peke på planene om fullstendig integrering av Nordforsk i Nordisk Industrifond i Oslo, og at det således kan utvikle seg et senter for industriell forskning og utvikling. Et slikt senter vil gi store muligheter til å skape et aktivt og idé-rikt miljø for nordisk industrielt samarbeid. Komiteen vil imidlertid fremholde, at skal dette lykkes, må ytterligere midler bevilges til nordisk industrielt samarbeid og foreslår at for 1987 økes bevilgningen med 1,7 millioner DKK.

Komiteen vil dessuten vise til at Rådet under denne sesjon har vedtatt to rekommandasjoner om henholdsvis faste bevilgninger til NORDLEK og om et nordisk teknologiår i 1988. For disse to formål foreslår komiteen bevilget henholdsvis 0,1 millioner DKK og 0,3 millioner DKK.

Komiteen viser forøvrig til vedlegg 1, hvor det er gitt en oversikt over de enkelte utvalgs sektorer.

Komiteen anser at i samband med omlegningen av budsjettprosedyren, bør det søkes å finne frem til en finansieringsordning av nordiske samarbeidstiltak som opprettholder den løpende virksomhet på et nivå som sikrer et kontinuerlig og effektivt arbeid i nordiske institusjoner og faste organer, og sikrer tilleggsfinansiering av nye tiltak. Komiteen foreslår at presidiet drøfter dette spørsmål med Nordisk Ministerråd.

Under henvisning til ovenstående foreslår komiteen:

A. at Nordisk Råd i anledning av beretning C 2/1986 vedtar følgende uttalelse:

Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å øke det fremlagte budsjett for 1987 med 15 millioner DKK i overensstemmelse med Budsjettkomiteens spesifisering samt vedta det justerte budsjett under hensynstaken av Budsjettkomiteens merknader.

B. at Nordisk Råd tar til etterretning beretning C 2/1986.

- C. at Nordisk Råd pålegger presidiet å ta opp drøftelser med Nordisk Ministerråd for å sikre finansieringen av nordiske samarbeidstiltak.

København, 6. mars 1986

Kaj Bärlund (Sdp)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Arne Gadd (s)

Eiður Guðnason (A.)

Jens Peter Jensen (V)

Bjarne Mørk Eidem (A)

Formann

Hans Nyhage (m)

Bernhardt Tastesen (S)

Marjatta Väänänen (K)

BIHANG I

Ministerrådets budsjettforslag for 1987

Nordisk Råds Budsjettkomite har drøftet ministerrådets budsjettforslag for 1987 og finner at skal Om Ministerrådets budsjett for 1987 fullt ut svare til Rådets ønskemål og prioriteringer, bør budsjettforslaget slik som det er fremlagt i beretningen C 2/1986 økes med omtrent 15 millioner DKK.

Nedenfor anføres Budsjettkomiteens syn på utvalgenes ulike saksområder.

Kulturutvalgets område

För att den av budgetkommittén och kulturutskottet föreslagna aktivitetsnivån i kulturdelen av budgeten skall kunna uppnås bör budgetförslaget tillföras ytterligare drygt 5 miljoner DKK fördelade på ett antal olika områden. I det följande redogörs i korthet för behovet av tilläggsanslag.

Budgetkommittén anser att kulturektorns dispositionsmedel bör höjas till en nivå som ger möjligheter att, utgående från Nordiska rådets rekommendationer, inleda nya projekt på kulturområdet. Med beaktande av detta och med hänsyn till att hela den av ministerrådet föreslagna ökningen på förhand har bundits upp till vissa bestämda områden föreslås ett tillägg på en miljon DKK.

Budgetkommittén har uttalat att prissummorna för litteratur- och musikprisen bör fördubblas i budgeten. För att förverkliga förslaget krävs en aktivitetsökning på 75 000 DKK på denna post i budgeten för 1987 och en motsvarande ökning i följande års budget. Budgetkommittén hänvisar även till kulturutskottets betänkande om medlemsförslaget om alternativa former för stöd till den nordiska tonkonsten (*A 703/k*), i vilket bl. a. föreslås åtgärder för att göra de verk som nominerats till Nordiska rådets musikpris tillgängliga för en större publik.

Budgetkommittén har ansett att det lokala och regionala ungdomssamarbetet ytterligare bör byggas ut och föreslår att anslaget till ungdomssamarbete höjs med en miljon DKK.

I budgeten föreslås inte heller någon förhöjning av anslaget till Nordiskt konstcentrum. Centret bör anvisas anslag för att föra verksamheten med nordiskt utställningsutbyte vidare i enlighet med *rek. nr 22/1984*. Budgetkommittén förordar ett anslag på 500 000 DKK för detta ändamål.

Budgetkommittén omfattar vidare kulturutskottets förslag om att arbetet på området barn och kultur bör bli permanent och att anslag i detta syfte intas på fast post i budgeten. För att denna omläggning av finansieringen skall kunna genomföras utan någon sänkning av dispositionsanslaget bör budgeten tillföras en aktivitetsökning på 550 000 DKK.

Vidare har kulturutskottet bl. a. vid behandlingen av medlemsförslaget A 725/k om stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete föreslagit att NORDLEK anvisas medel på den nordiska budgeten.

Nordiska rådet har uttalat stöd för den planerade kultursatsningen i Japan 1987–1988. Budgetkommittén konstaterar även att finansieringen av projektet, i enlighet med de synpunkter kommittén har lagt fram, sker genom tillskott av nya medel till budgeten.

Genom aktiva satsningar på nordisk kulturinformation utanför Norden kan man bidra till att höja intresset för de nordiska länderna och deras kultur. Det är därför av väsentlig betydelse att kultursatsningar följs upp av de enskilda länderna genom utbyggda kontakter även på andra områden, t. ex. inom turism och export. Budgetkommittén anser därför att ministerrådet bör uppmuntra relevanta nationella myndigheter och liknande organ, exempelvis exportråden, till gemensamma insatser i Japan och att ministerrådet i detta sammanhang även bör överväga att bevilja tilläggsanslag för att initiera till sådana gemensamma verksamheter.

Budgetkommittén anser att ministerrådet aktivt bör föra samarbetet kring programvaruproduktionen på skolområdet vidare. Finansieringen av projektet bör enligt kommittén genomföras så att nya anslag tillförs budgeten för detta ändamål. Enligt budgetförslaget finansieras verksamheten dels inom ramen för dispositionsmedlen på kulturområdet, dels med medel som tillskjuts från det datateknologiska kapitlet. Budgetkommittén förutsätter att finansieringen av samarbetet kan tryggas inom det rambelopp på 3 miljoner DKK som har avsatts för ändamålet.

Budgetkommittén fäster stor vikt vid att lärar- och elevutbytet i Norden kan byggas ut. Kommittén hänvisar här till det seminarium om lärar- och elevutbyte i Norden som kulturutskottet arrangerade hösten 1985.

Ministerrådet bör ha en beredskap att stödja initiativ som gäller nya verksamhetsformer på nordiskt plan. En utveckling av samarbetet på området förutsätter även att ett rambelopp avsätts för projekt som syftar till ökat lärar- och elevutbyte.

I budgetforslaget redogörs även för den planerade omorganisationen av kursverksamheten på utbildningsområdet. För att den flexibilitet och den verksamhetsnivå som ministerrådet enligt budgetforslaget eftersträvar skall kunna uppnås, är det nödvändigt med en nivåförhöjning av anslaget. Budgetkommittén utgår därför från att en ny organisation utformas så att nya anslag för ändamålet kan intas i budgeten för 1988.

Budgetkommittén konstaterar att Nordiska rådet har förutsatt att förslag läggs fram angående den fortsatta utbyggnaden av FPR's verksamhet under följande verksamhetsperiod. Kommittén anser att rådets roll som rådgivande organ för hela det nordiska forskningspolitiska samarbetet bör stärkas. Budgetkommittén hänvisar i detta sammanhang bl. a. till att det i budgetforslaget ingår ett anslag för fortsatt verksamhet med forskarutbildning på jord- och skogsbruksområdet. Forskarkurserna på detta område har främst en nordisk finansiering, medan andra forskarkurser huvudsakligen finansieras nationellt och enbart erhåller nordiskt stöd för en del av utgifterna. FPR har ansett den senare finansieringsmodellen mest ändamålsenlig när samarbetet med nordiska forskarkurser utvecklas. Kommittén anser att FPR's bedömningar bör ligga till grund för finansieringen av forskarkurser även på jordbruksområdet.

Budgetkommittén pekar även på det förslag kulturutskottet har lagt fram angående en översikt över alla de anslag i den nordiska budgeten som används för forskningssamarbete. I nu föreliggande budgetförslag ingår inte någon sådan översikt. Budgetkommittén förutsätter därför att ministerrådet i nästa budgetförslag ger en samlad översikt över forskningsanslagen på budgeten. En sådan budgetuppläggning är nödvändig för att Nordiska rådet skall få en helhetsbild av det samarbete som bedrivs på området.

Budgetkommittén konstaterar vidare att Nordiska forskningspolitiska rådet i sitt uttalande om budgeten för 1987 har förordat aktivitetsökningar för NORDVULC och NORDPLAN. Institutionerna har nyligen utvärderats med positivt resultat. Budgetkommittén omfattar förslaget och anser att anslaget till vardera institution bör höjas med 500 000 DKK.

Sosial- og miljøutvalgets område

Komiteen konstaterer at budsjettforslaget hva angår sektorene miljø, arbeidsmarked, arbeidsmiljø og sosial- og helsevern svarer til det nivå komiteen har foreslått. Komiteen noterer med tilfredshet at ministerrådet bl. a. på grunnlag av en rådsrekommendasjon vil iverksette en omfattende aktivitet på et nytt samarbeidsområde: Arbeidsliv og arbeidsrett. Komiteen vil imidlertid fremholde sitt tidligere standpunkt at nye aktivitetsområder må finansieres med friske penger og viser til at hele veksten i sektoren Arbeidsmiljø går til å finansiere det nye området.

I budsjettforslaget opplyses at aktiviteten ved Nordiska Hälsovårdshögskolan vil bli økt betydelig. Komiteen, i likhet med Sosial- og miljøutvalget, anser det viktig at det satses nordisk på å etablere en helse-økonomisk

utdannelse. Komiteen finner imidlertid den foreslåtte finansieringsordning, hvor 1000 DKK beholdes på det nordiske budsjett for å kunne beholde innsynet i institusjonen og selve kostnaden finansieres utenfor det nordiske budsjett, uheldig. Som en hovedtese bør alt nordisk offisielt samarbeid finansieres over det nordiske budsjett.

Kommunikasjonsutvalgets område

Komiteen noterer at i budsjettforslaget er foreslått en nedgang i anslagene til sektorene samferdsel og turisme, mens det er uendret for trafikk-sikkerhetsområde. Komiteen vil minne om at vedrørende budsjettene for 1985 og 1986 fant komiteen innsatsen på disse sektorer lite tilfredsstillende. Komiteen er klar over at turismeprosjekt opptre i den økonomiske handlingsplan og i det regionalpolitiske samarbeid, men komiteen vil allikevel, og også med henvisning til den manglende omtale om fremtidsplaner for sektorene samferdsel, turisme og trafikk-sikkerhet, etterlyse Ministerrådets vilje til å føre det nordiske offisielle samarbeide videre på disse sektorer.

Komiteen konstaterer at i forhold til budsjettforslaget bør ytterligere 700 000 DKK bevilges.

Økonomisk utvalgs område

Komiteen konstaterer at vedrørende Økonomisk utvalgs saksområder, foreslår utvalget visse økninger på sektorene Industri, Bygg, Regionalpolitikk og Jord- og skogsbruk.

Vedrørende Industrisektoren noterer Komiteen at Ministerrådet foreslår en betydelig nedgang i kapitlet om generelt industrisamarbeid. I forhold til budsjettforslaget, foreslår komiteen en økning på 800 000 DKK. Komiteen vil peke på planene om fullstendig integrering av Nordforsk i Nordisk Industrifond i Oslo, og at det således kan utvikle seg et senter for industriell forskning og utvikling. Et slikt senter vil gi store muligheter til å skape et aktivt og idé-rikt miljø for nordisk industrielt samarbeid. Komiteen vil imidlertid fremholde, at skal dette lykkes, må ytterligere midler bevilges til nordisk industrielt samarbeid. Bruken av midler til industrielt samarbeid bør ses i sammenheng med den varslede industripolitiske handlingsplan.

Komiteen noterer at i og med økningen i kap. 244 Konkrete tiltak med 1 million NKK, nærmer dette kapitlet seg det nivå som var forutsatt i det regionalpolitiske handlingsprogram fra 1979. Komiteen finner det uheldig at det ikke er foreslått noen reell økning i de øvrige kapitler på det regionalpolitiske område. Til disse kapitler foreslår komiteen en samlet økning på 500 000 DKK.

Vedrørende Jord- og skogsbruksprogrammet anser komiteen at det vedtatte handlingsprogram tilsier en større økning i ressursene enn det foreliggende forslag, og foreslår en økning på 500 000 DKK over kap. 270 – Jordbruksspørsmål.

Komiteen har notert at det til årets sesjon er fremlagt et forslag om en handlingsplan for byggsektoren. En effektiv gjennomføring og konkretisering av planen fordrer en reell vekst i bevilgningene til denne sektor. Komiteen foreslår en økning i forhold till budsjettforslaget på 500 000 DKK.

Vedrørende det nordiske energisamarbeidet, anser komiteen at det bør skje en reell vekst, 1 million DKK, i den generelle virksomheten under kapittel 222 – Energispørsmål. Komiteen vil imidlertid henstille til Ministerrådet at i likhet med tidligere år benytte to adskilte kapitler for energisamarbeidet. Komiteen kan ikke se at det foreligger årsaker som tilsier at sikkerhetsprogrammet (tidligere kap. 221) skal innlemmes i de generelle energibevilgningene.

Juridisk utvalgs område

Komiteen konstaterer at hva gjelder likestillingsområdet foreslås en økning, men at denne er betydelig lavere enn hva komiteen tidligere har foreslått. Komiteen vil i likhet med Juridisk utvalg prioritere denne sektor. Komiteen foreslår derfor at prosjektet "Program for at bryde det kønsopdelte arbeidsmarked" (Bryt-pro-sjektet) kostnadsberegnet til 850 000 DKK i 1987 finansieres under den økonomiske handlingsplan. Programmet hører til sin natur hjemme under denne handlingsplan. Komiteen vil dessuten vise til medlemsforslag A 735/j om å arrangere en nordisk kvinnekongress – Nordisk Forum – hvor Juridisk utvalg forutsetter at det vil bli avsatt midler på ministerrådets budsjetter for 1987 og 1988 til planlegging og gjennomføring av kongressen.

Komiteen har notert at bidraget til Nordisk Sameråd som tidligere sto oppført som eget kapittel, nå er ført inn under utgiftsområdet "Allmenkultur". Komiteen vil peke på at Nordisk Sameråd er et partssammensatt organ og et politisk forum for samene og anser at beslutningsmessig, bl. a. av bevilgninger, bør Samerådet høre inn under samarbeidsministrenes ansvarsområde.

Komiteen uttrykker tilfredshet med bevilgningen på 500 000 NOK for 1986 til Internasjonalt Rehabiliterings- og Forskningscenter for Torturofre i København. Komiteen er klar over at Nordisk sosialpolitisk komite har fått i oppdrag å vurdere fremtidig støtte til senteret over Ministerrådets budsjett og at det i budsjettforslaget anføres at inntil utredningen foreligger bør midler reserveres ut av reserven for 1987. Komiteen minner om at den tidligere har gått inn for faste bevilgninger til senteret og anser at dette er et skritt i riktig retning.

BIHANG 2

Uttalelse fra Juridisk udvalg om Nordisk Ministerråds forslag til det allmenne budsjett for 1987. Avgitt den 2. mars 1986**1. Indledning**

Juridisk udvalg har behandlet Nordisk Ministerråds forslag til budget for 1987 på møder den 31. januar i Stockholm, den 21. februar og den 3. marts 1986 i København.

Der har i udvalget været enighed om at indstille til budgetkomiteen at fastholde de tidligere synspunkter over for ministerrådet, nemlig *at* nye samarbejdsopgaver skal finansieres med "friske penge", og *at* realvæksten i de traditionelle poster på budgettet for 1987 bør sættes til 5%. Dette har i øvrigt været fremført af juridisk udvalgs formand på møder i budgetkomiteen.

Fra og med 1987 er de to nordiske budgetter, dvs. budgettet for nordisk kulturelt samarbejde og det almene budget, som bekendt slået sammen til eet. I denne forbindelse er der rent teknisk sket det, at bidraget til *Nordisk Sameråd*, som tidligere stod opført som et særskilt kapitel, er ført ind under udgiftsområdet "Allmänkultur". Dette har givet anledning til nogen betænkelighed i juridisk udvalg. Nordisk Sameråd er et partssammensat organ og et politisk forum for samerne, der beslutningsmæssigt, bl. a. af bevillinger, bør høre ind under samarbejdsministrenes ansvarsområde. Under alle omstændigheder forudsætter juridisk udvalg, at Nordisk Sameråd fortsat hører under udvalgets virksomhedsområde.

2. Planer for det nordiske samarbejde

Juridisk udvalg har noteret sig planerne for det nordiske samarbejde på følgende områder:

- arbejdsliv –/arbejdsretsområdet
- Internationalt Rehabiliterings- og Forskningscenter for torturofre (RCT) i København
- ligestillingsområdet
- konsumentsektoren
- levnedsmiddelsektoren og
- lovgivningssamarbejdet.

Juridisk udvalg tager disse oplysninger til efterretning.

Udvalget finder det positivt, at budgetforslaget nu også indeholder et kapitel om de mere fremadrettede planer, men har bemærket, at der for juridisk udvalgs arbejdsområde ikke er nogen oplysninger, som ikke også fremgår af Nordisk Ministerråds beretning vedrørende det nordiske samarbejde i 1985 (C 1/1986). Udvalget går ud fra, at dette skyldes, at redegørel-

sen for det fremadrettede arbejde endnu ikke har fundet sin endelige form, ligesom den formentlig heller ikke er helt udbygget, men at der formentlig rettes op på dette i redegørelsen for de fremadrettede planer, der afgives ved næste års session.

3. Bevillingsforslag inden for juridisk udvalgs arbejdsområde

3.1. Ligestilling

Budgetforslaget indeholder en realøgning i forhold til 1986 på ca. 200 000 DKK. Dette indebærer en nedsættelse af budgetkomiteens indstilling på ca. 200 000 DKK.

Som der tidligere er gjort opmærksom på, påregnes en meget stor andel af projektmidlerne på dette område at anvendes til "Program for at bryde det kønsopdelte arbejdsmarked" (Bryt-projektet). I 1987 er omkostningerne hertil beregnet til 875 000 DKK.

I sin betænkning over C 1 indstiller juridisk udvalg, at Nordisk Råd opfordrer ministerrådet til at overføre "Bryt-projektet" til finansiering over den nordiske handlingsplan for økonomisk vækst og fuld beskæftigelse. Over handlingsplanen finansieres i øvrigt bl. a. projekter fra kultursektoren, arbejdsmarkedsområdet og arbejdsmiljøområdet.

Den økonomiske handlingsplan har et budget på 71 562 000 DKK i 1987. Efter budgetkomiteens indstilling skal finansieringen af denne betragtes adskilt fra det traditionelle budget. På denne baggrund skal juridisk udvalg gøre opmærksom på, at man betragter det som en forudsætning for forslaget om overførelse af "Bryt-projektet" til finansiering over den økonomiske handlingsplan, at budgettet for 1987 til projekter på ligestillingsområdet ikke samtidig beskæres med beløb svarende til finansieringen af dette projekt.

Under forudsætning af, at den nævnte overførelse sker, skal juridisk udvalg indstille, at ministerrådets budgetforslag på ligestillingsområdet tages til efterretning.

Under henvisning til medlemsforslag A 735/j om afholdelse af en nordisk kvindekongress – Nordisk Forum – forudsætter juridisk udvalg, at der i ministerrådets budgetter for 1987 og 1988 afsættes midler til planlægning og gennemførelse af kongressen. Medlemsforslaget er på sagslisten for Nordisk Råds 34. session.

3.2. Konsument

Budgetforslaget for 1987 indeholder ingen realøgning. Dette indebærer en nedsættelse af budgetkomiteens indstilling på ca. 300 000 DKK.

Juridisk udvalg skal indstille, at dette tages til efterretning.

3.3. *Levnedsmidler*

Budgetforslaget for 1987 indeholder en realøgning på 200 000 DKK. Dette indebærer en forhøjelse af budgetkomitéens indstilling på ca. 70 000 DKK.

Det er oplyst fra ministerrådets side, at stigningen på 200 000 DKK skal anvendes til projektet om ikke tariffære handelshindringer inden for levnedsmiddelområdet, jfr. i øvrigt Nordisk Råds udtalelse nr. 5/8 til 33. session.

Juridisk udvalg skal indstille, at dette tages til efterretning.

3.4. *Nordisk Sameråd*

Der henvises til bemærkningerne foran i indledningen om Nordisk Sameråds placering under udgiftsområdet "Allmänkultur".

Bevillingerne til Nordisk Sameråd har tidligere været drøftet både i juridisk udvalg og i budgetkomiteen.

På baggrund af redegørelser fra Finland, Norge og Sverige om de nationale budgetmyndigheders budgetpolitik over for samernes aktiviteter kan juridisk udvalg tilslutte sig Nordisk Ministerråds budgetforslag til samerådet.

3.5. *Internationalt Rehabiliterings- og Forskningscenter for Torturofre i København (RCT)*

Juridisk udvalg har tidligere drøftet bevillingen til RCT og har foreslået, at ministerrådet afsætter 1 mill. DKK på budgettet for 1987, jfr. udvalgets brev til budgetkomiteen af 12/11 1985.

Af redegørelsen for planerne for det nordiske samarbejde fremgår, at Nordisk Ministerråd (samarbejdsministrene) har besluttet at give et eengangsbeløb på NOK 500 000 fra ministerrådets reserve for 1986 til RCT. Samtidig har nordisk socialpolitisk komité fået til opgave at vurdere spørgsmålet om fremtidig støtte til RCT over ministerrådets budget. Ministerrådet anfører i redegørelsen, at der i afventen på dette bør reserveres et eventuelt behov for midler af ministerrådets reserve for 1987 til RCT. Juridisk udvalg forudsætter, at dette kan opfattes som et skridt i retning mod en fast årlig bevilling til RCT over Nordisk Ministerråds budgetter, jfr. i øvrigt juridisk udvalgs betænkning over meddelelse til Nordisk Råds 34. session om rek. nr. 18/1985 om støtte til RCT.

Uttalelse fra Kulturutvalget om Nordisk Ministerråds forslag til det allmenne budsjett for 1987. Avgitt den 2 mars 1986

Till kulturutskottet har for yttrande henvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 34:e session avgivet forslag angående ministerrådets budget for 1987. Forslaget har behandlats vid möten den 30–31 januari och 2 mars 1986.

1. Utskottets ställningstaganden inför arbetet med budgeten for 1987

Utskottets synpunkter på uppläggningsen av budgeten for 1987 framfördes till Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) vid överläggningar i oktober 1985 samt till samsarbetsministrarna genom förmedling av Nordiska rådets budgetkommitte vid överläggningar i november 1985.

2. Ministerrådets forslag till budget

Slutsumman i budgetförslaget for 1987 uppgår till 539933000 DKK. I denna summa ingår anslag på 17,3 miljoner DKK for genomföring av den ekonomiska handlingsplanen.

Kulturdelen av budgeten uppgår till 157189000 DKK. Ökningen är, enligt de beräkningsgrunder ministerrådet tillämpar, 9,3 miljoner DKK. Av denna ökning utgör, enligt ministerrådet, 1,7 miljoner DKK aktivitetsökning. For nya åtgärder på kulturområdet har inom den ekonomiska handlingsplanen avsatts 2,6 miljoner DKK.

3. Utskottet

Utskottet konstaterar att den budget som av ministerrådet nu har lagts fram är den första gemensamma budgeten for såväl kulturområdet som andra sektorer inom det nordiska samsarbetet. Kulturutskottet har därför i sina kontakter med Nordiska ministerrådet understrukt den betydelse ett aktivt samsarbete inom kultursektorn har for förutsättningarna att över huvud taget bygga ut samsarbetet mellan länderna.

I ministerrådets berättelse över det nordiska samsarbetet 1985 (*C 1/1986*) har ministerrådet även uttalat att den organisationsreform som for närvarande genomförs kommer att kunna stärka kultursamsarbetet, genom en närmare anknytning av denna sektor till övriga samsarbetssektorer. Utskottet har fäst stort avseende vid detta uttalande av ministerrådet och noterar även att ministerrådet i motiveringarna till budgetförslaget uttalar att samslagningsen av budgetarna ger nya möjligheter for ministerrådet att

starkare markera de prioriterade arbetsuppgifterna, och att detta inte minst kommer att kunna stärka kultursamarbetet och knyta de övriga samarbetssektorerna starkare till detta viktiga område.

Utskottet beklagar att den principiella hållning ministerrådet har givit uttryck för inte har påverkat den konkreta utformningen av budgetförslaget. Budgetförslaget utvisar att Nordiska ministerrådet för 1987 avser att anslå ett totalbelopp för nordiskt samarbete som är lägre än 1986 års budget i 1987 års prisläge. Den aktivitetsökning på de traditionella områdena, som ingår i budgetförslaget, är närmast marginell och ger inte möjligheter att på ett tillfredsställande sätt utveckla vare sig det nordiska samarbetet som helhet eller det nordiska kultursamarbetet.

För att den av utskottet förutsatta aktivitetsökningen på 5 % skall kunna uppnås krävs omfattande förändringar av budgeten. Utskottet framför därför inte i detta skede detaljerade tilläggsförslag, utan anser att ministerrådet, med beaktande av de synpunkter på budgetuppläggningsen som kulturutskottet och budgetkommittén tidigare har framfört, skyndsamt bör utarbeta ett nytt budgetförslag och förelägga detta Nordiska rådet.

BIHANG 4

Uttalelser fra Kommunikasjonsutvalget om Nordisk Ministerråds forslag til det allmenne budsjett for 1987. Avgitt den 2 mars 1986

1. Förord

Enligt beslut av Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) skall fr. o. m. år 1987 de två nordiska budgetarna, dvs. budgeten för nordiskt kulturellt samarbete och den allmänna budgeten, slås samman till en. Detta innebär att förslaget till budget för 1987 är ett samlat förslag samt att den använda valutan är danska kronor.

Enligt överenskommelse mellan Nordiska rådets presidium och Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) om budgetprocedurernas utformning för arbetet med 1987 års budget skall ministerrådet senast den 25 oktober till presidiesekretariatet överlämna en sammanställning över inkomna budgetförslag från institutioner och budgetprogram för ämbetsmannakommittéer.

Kommunikationsutskottet behandlade denna sammanställning vid sitt möte i Mariehamn den 13 november 1985. Vid sina förhandlingar tog utskottet hänsyn till budgetkommitténs rekommendation om ca 5 % real tillväxt mellan 1986–1987. Detta resulterade i att utskottet föreslog att från kapitel 4.19 – samfärdslösning – skulle från posten ``Nya projekt`` framflyttas DKK 388 000 till år 1988, dvs. att DKK 400 000 beviljas till denna post år

1987. Den totala ökningen inom trafiksektorn (sambärfärd, trafiksäkerhet och turism) blev då 5 %.

2. Planer för det nordiska samarbetet

Enligt de riktlinjer som ministerrådet fastlade redan för 1985 års session skall budgetförslaget (C 2) vara ett samlat planeringsdokument, vari man bl. a. behandlar den framåtriktade verksamheten. Detta görs i förslagets andra kapitel.

Av kommunikationsutskottets verksamhetsområden behandlas turism, trafiksäkerhet och sambärfärd inte alls i kapitlet. Detta anser utskottet vara högst otillfredsställande.

Den antagna nordiska datahandlingsplanen gäller fram till år 1989. Dock kommenteras enbart år 1987, dvs. själva budgetåret, i kapitlet. Kommunikationsutskottet anser att det hade varit på sin plats att närmare kommentera den framtida verksamheten inom datahandlingsplanen.

3. Beviljningsförslag inom kommunikationsutskottets verksamhetsområden

3.1 Sambärfärd, trafiksäkerhet, turism

Enligt det ovan anförda har utskottet med hänsyn till budgetkommitténs rekommendation föreslagit en 5 % real växt mellan 1986–1987 för den traditionella projektverksamheten inom utskottets områden. Ämbetsmannakommittéernas förslag innebär en ökning med 23 %, medan ministerrådet föreslår en *minskning med 3 %*. Detta redovisas i följande tabell:

Projektverksamheten

	Budget 1986	MR-förslag		ÄK-förslag		NR-förslag	
			%		%		%
Sambärfärd	4 109	4 009	-2 %	4 393	7 %	3 990	-3 %
Trafiksäkerhet	2 281	2 281	0 %	2 625	15 %	2 578	13 %
Turism	1 434	1 334	-7 %	2 578	80 %	1 629	14 %
Total	7 824	7 624	-3 %	9 596	23 %	8 197	5 %

Här hänvisas till ett uttalande av statsministrarna 1981, enligt vilket nya samarbetsprojekt av mer betydande omfattning under utbyggnadsfasen bör finansieras med extra tillskott till den nordiska budgeten.

Ministerrådets förslag innebär likväl en minskning med 3 % för den traditionella projektverksamheten.

Om man tar hänsyn till handlingsplanen om ekonomisk utveckling och full sysselsättning blir tillväxten följande:

Projektverksamheten + handlingsplaner

	Budget 1986	MR-förslag		ÄK-förslag		NR-förslag	
			%		%		%
Samfärdsel	4 549	5 179	14 %	5 563	22 %	5 160	13 %
Trafiksäkerhet	2 281	2 281	0 %	2 625	15 %	2 578	13 %
Turism	7 934	7 834	-1 %	8 127	2 %	8 129	3 %
Total	14 764	15 294	4 %	16 315	11 %	15 867	7 %

3.2. Databehandlingsplanen

Enligt ministerrådets bedömning kan målsättningarna med handlingsplanen uppnås inom en reall oförändrad totalram. Denna uppgår till 36,0 milj. DKK.

Utöver de medel som nu föreslås inom budgeten förutsättes minst 600.000 DKK från kulturramens disponeringsreserv bli använda för samarbete med datateknologisk inriktning.

Ministerrådets budgetförslag är följande:

	ÄK-förslag	MR-förslag
Industriell FoU	24 700	27 300
Utbildning och grundläggande forskning	3 000*	bedöms senare
Övriga prioriterade områden	8 710	8 736**
	36 410	36 036

* Avser programvara för skolan

** Varav en del kan tänkas gå till projekt inom området utbildning och grundläggande forskning

3.3. Ekonomiska handlingsplanen

Inom samfärdselsområdet finansieras projektet om det nordiska väder-
radarsystemet. Budgetförslaget för 1987 är DKK 1 170 000. 1986 finansieras projektet med DKK 440 000 från ministerrådets reserv.

Inom turism finansieras turistkampanjen i Västtyskland. Budgetförslaget för 1987 är DKK 6 500 000. 1986 beviljas DKK 6 250 000 till kampanjen.

4. Kommunikationsutskottets förslag

Mot bakgrund av det ovan anförda vidhåller kommunikationsutskottet sina prioriteringar inom området samfärdsel, trafiksäkerhet och turism således att beviljningar till den traditionella projektverksamheten inom dessa områden åtminstone blir:

Samfärdsel	3 990 000 DKK
Trafiksäkerhet	2 578 000 DKK
Turism	1 629 000 DKK

Ministerrådets förslag till beviljningar till nordiska datahandlingsplanen och ekonomiska handlingsplanen tillstyrks av utskottet.

Kommunikationsutskottet ber budgetkommittén gå in för de ökningarna som utskottet har föreslagit samt ta hänsyn till utskottets kommentarer till det kapitel inom budgetförslaget där den framåtriktade verksamheten behandlas.

Kommunikationsutskottet vill vidare uttrycka att ministerrådets budgetförslag icke ger tillfredsställande möjligheter att bygga ut det nordiska samarbetet under 1987 och förutsätter att ministerrådet avger ett nytt förslag till budget för 1987 till Nordiska rådet.

BIHANG 5

Uttalelse fra Sosial- og miljøutvalget om Nordisk Ministerråds forslag til det allmenne budsjett for 1987. Avgitt den 2 mars 1986

Den 20 januari 1986 överlämnades det första förslaget till sammanslagen budget för hela det nordiska samarbetet under Nordiska ministerrådet, dvs. vad som hittills varit uppdelat på den s. k. allmänna budgeten och kulturbudgeten.

Avsikten med kapitel 2 i budgetförslaget "planer för det nordiska samarbetet" är att i budgeten, som levereras senare än ministerrådets berättelse C 1, ge en mer framtidsinriktad framställning. C 1 skall i så fall begränsas till en redogörelse för verksamheten under det gångna året. De avsnitt som berör social- och miljøutskottets område, innehåller dock knappast några nyheter jämfört med C 1. Dock kan det vara av intresse att ett urval av de i C 1 relaterade samsamarbets- och projektområdena tas upp i detta kapitel, vilket torde innebära att de prioriteras för framtiden.

Utskottet har ingen erinran mot att man på *miljöområdet* tar fram två områden "luftföroreningar" och "kemiska ämnen och produkter". Visserligen föreslås ingen realökning i budgeten för 1987 för luftföroreningar, men det noteras i kapitel 4 att ett nytt projektprogram för 1987–1989 har påbörjats och att det framtida medelsbehovet är svårt att förutse. Ämbetsmannakommitténs prioritering av "kemiska ämnen och produkter" där näringslivet efterlyst ökad harmonisering av reglerna, framgår av det stora yrkandet (+ 786 000) under rubriken "produktkontroll". Häri ingår även utredningen om allergier.

På *arbetsmarknadsområdet* prioriteras samspelet mellan arbetsmarknadspolitik och utbildningspolitik. Ett forskningsprogram för att förebygga flaskhalsproblem på arbetsmarknaden skall sålunda sättas i gång. Som det andra prioriterade området tas i inledningskapitlet upp arbetsmarknadspo-

litikens beredskap inför den vikande konjunkturen (I det senare kapitlet talas endast om "en försvagning av högkonjunkturen").

Inom området *arbetsmiljö* nämns först att en utredning skall beslysa förutsättningarna för en eventuell arbetsmiljökonvention enligt Nordiska rådets önskemål. Det är värt att notera att frågan om en eventuell arbetsmiljökonvention på detta sätt lyfts fram i inledningskapitlet. Som det stora prioriterade området nämns det nya samarbetet på arbetslivs/arbetsrättsområdet, vilket också återspeglas i beviljningarna.

Inom social- och hälsovårdssektorn nämns främst den planerade fördubblingen av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet. (Den återkommer på tre ställen i budgettexten). Nolltillväxten på denna sektor i övrigt gör att man bara planerar ett antal förstudier, som senare kan resultera i förslag till konkret verksamhet (bl. a. cancerförebyggande åtgärder, medicinsk-tekniska säkerhetsåtgärder och nordiskt hjälpmedelsinstitut på handikappområdet).

I kapitel 4 redovisas föreslagna beviljningar inom social- och miljöutskottets område. Mot bakgrund av vad utskottet och budgetkommittén anförde i samband med novembermötena 1985 kan följande noteras.

Miljö

I sitt uttalande vid novembermötet tillstyrkte utskottet 11 241 000 DKK på miljöområdet. Ministerrådet föreslår en beviljning på 10 465 000, innebärande en höjning med 500 000 jämfört med budgetramen för 1986 vilket är en tredjedel av den ökning ämbetsmannakommittén begärt och ca hälften av vad utskottet/budgetkommittén tillstyrkt. Ett accepterande av denna mycket blygsamma ökning bör endast ske om man med kraft framhåller att medelsbehovet för det nya projektprogrammet för luftföroreningar 1987–1989 är svårt att förutse och att möjligheter måste finnas till avsevärda höjningar om det visar sig motiverat, t. ex. efter utskottets behandling av gränsöverskridande luftföroreningar. Ämbetsmannakommitténs planer inom produktkontrollområdet, inklusive allergifrågor kan få problem med den av ministerrådet föreslagna restriktiva budgetramen.

Förslag: 10 465 000 DKK accepteras med reservationer.

Arbetsmarknad

Utskottet/budgetkommittén tillstyrkte i november av ämbetsmannakommittén begärda 10 676 000 (10 574 000 i tab s 176) DKK. Ministerrådet föreslår 9 514 000 innebärande en ökning av budgetramen för 1986 med 500 000, men mer än en miljon mindre än ämbetsmannakommittén yrkat och utskottet tillstyrkt. I sitt yrkande uttalade ämbetsmannakommittén som fått vidkännas minskningar av sin traditionella verksamhet även 1986, starka bekymmer för konsekvenserna av fortsatt restriktivitet, särskilt vad gäller uppföljningen av projektet "Arbetslöshetens kostnader" och samspillet ekonomisk politik—arbetsmarknadspolitik.

En restriktiv ram bör endast accepteras om det står klart att hela uppföljningen av "Arbetslöshetens kostnader" skall ske inom ramen för den ekonomiska handlingsplanen. Dess anslag inom arbetsmarknadsområdet förutsätts dock vara oförändrade för 1987. Utskottet vill därför vidhålla sitt tillstyrkande av ämbetsmannakommitténs yrkande.

Förslag: 10 574 000 DKK tillstyrks.

Arbetsmiljö

Utskottet tillstyrkte i november 7 496 000 DKK. Ministerrådet föreslår 8 003 000 vilket även inkluderar en miljon (varav 350 000 inom handlingsplanen) för det nya området "arbetsliv och arbetsrätt" där ämbetsmannakommittén yrkat närmare 1,5 milj. Utskottet bör hälsa med tillfredsställelse att arbetslivsområdet på detta sätt prioriteras men uttala starka reservationer vad gäller den restriktiva ramen för övriga aktiviteter. Den miljon som tilldelas det nya området bör därför komma som tillägg till det belopp utskottet yrkade i november som "friska pengar".

Förslag: 8 500 000 tillstyrkes.

Social- och hälsovård

Vad gäller *institutionerna* föreslås den radikala förändringen att Nordiska hälsovårdshögskolan endast behålls på ministerrådets budget med ett formellt anslag på 1 000 DKK, och i själva verket finansieras av de nordiska länderna efter nyttjandegraden. Skälen för det formella 1 000 kronorsanslaget är dels att ministerrådet därigenom behåller insyn i verksamheten, dels att eventuella likviditetsproblem kan täckas från den nordiska budgeten.

Vad gäller dispositionsmedlen tillstyrkte utskottet/budgetkommittén realt oförändrad nivå 4 272 000 DKK. Ministerrådet föreslår nu även oförändrad realnivå (4 232 000 DKK enl tab s 186, tillsammans med ökningen på institutionerna 2 773 000 DKK).

Förslag: I konsekvens med sin tidigare inställning kan utskottet acceptera 4 232 000 DKK, men bör påpeka vikten av att handlingsplanen mot narkotika fullföljs på ett tillfredsställande sätt även om den från 1987 helt finansieras nationellt.

Sammanfattning

Tabellsammanfattningen över utskottets yrkande vid novembermötena får med de valutamässiga korrigeringar som gjorts i ministerrådets budgetförslag, utskottets yrkanden enligt ovan *samt* borttagande av Nordiska hälsovårdshögskolan ur budgeten följande utseende:

i 1000 DKK	Budget 1986 i 1987-priser	Minister- rådets förslag	%	Utskottets förslag	%
Miljö	9965	10 465	5 %	10 465	5 %
Arbetsmarknad	9014	9 514	5,5 %	10 574	17,3 %
Arbetsmiljö	6828	8 003	17,2 %	8 500	24,5 %
Social- och hälsovård	26 160	27 773	6,2 %	27 773	6,2 %
Summa	51 967	55 755	7,3 %	57 312	10,3 %

Kommentar: Dessa procentuella höjningar avviker från budgetkommitténs uttalande den 31 januari 1986 att ökningen på de traditionella delarna av budgeten skall vara 5 %. Utskottets yrkande i november låg på 4,7 %. Dessa procenttal är dock knappast längre relevanta för utskottets del, sedan hela hälsovårdshögskolan räknats bort och basen för procenträkningen sålunda förändrats. Om hälsovårdshögskolans anslag för 1986 läggs till summorna blir procenttalen 5,9 % för ministerrådets och 8,3 % för utskottets förslag.

Samtidigt som utskottet framhåller att de ovan föreslagna ökningarna är absolut erforderliga för att den nordiska verksamheten på dessa områden skall utvecklas tillfredsställande vill utskottet erinra om att utskottets representant vid budgetkommitténs möte i maj 1985 underströk att rådet ålagt sig stark ekonomisk självdisciplin. De blygsamma önskemål om tillägsbevilningar i budgeten för 1986 som rådet framfört hade ministerrådet ej gått tillmötes.

Även om procenttalen för de av ministerrådet föreslagna ökningarna inom social- och miljöutskottets område är högre än tidigare, något som mest beror på att basen för beräkningen ändrats, finner utskottet förslaget otillfredsställande. Mot bakgrund härav och med hänsyn till att de föreslagna ökningstalen inom andra sektorer av budgeten är långt sämre än inom utskottets områden, anser utskottet allmänt att ministerrådets budgetförslag icke ger tillfredsställande möjligheter att bygga ut det nordiska samarbetet under 1987 och förutsätter att ministerrådet avger ett nytt förslag till budget för 1987 till Nordiska rådet.

Uttalelse fra Økonomisk utvalg om Nordisk Ministerråds forslag til det allmenne budsjett for 1987. Avgitt den 3. mars 1986

Økonomisk utvalg har mottatt Nordisk Ministerråds budsjettforslag for 1987. Utvalget behandlet budsjettet på sine møter 30.–31. januar, 12. februar og 3. mars 1986 og vil uttale følgende:

Framstillingsform

Forslaget vedrørende Nordisk Ministerråds budsjett for 1987 inneholder beskrivelse og budsjettmessige konsekvenser av planer for det nordiske

samarbeid. Handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting og den nordiske datahandlingsplanen er omtalt særskilt. Budsjettutviklingen t. o. m. 1986 beskrives. Det gjøres rede for de tekniske forutsetninger som er lagt til grunn for 1987 års budsjettforslag. Foruten de detaljerte forslagene til utgifter for samarbeidsektorene og redegjørelsen for de finansielle konsekvenser inneholder budsjettdokumentet en sammenfatning av budsjettforslaget.

Økonomisk utvalg mener den fremstillingsform av budsjettdokumentet som er beskrevet ovenfor er oversiktlig og hensiktsmessig. Utvalget vil dog understreke at etterhvert som arbeidet med handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting skrider fram ønsker utvalget en bredere omtale av fremtidsperspektivene for de ulike områder i handlingsplanen.

Generelt

Budsjettforslaget for 1987 utgjør totalt 539.9 mill. DKK, ekskl. valutakurskorrigeringer. Den reelle økningen i budsjettet er på 10.5 mill. DKK hvilket tilsvarer 2%. (Om en korrigerer for den budsjetttekniske og volummessige forandringen av anslaget til "Nordiska hälsovårdshögskolan" blir økningen 28.9 mill. DKK eller 5.5 pst.) Midler til handlingsplanen øker med reelt 17.3 mill. DKK eller 3.3 pst. Ser en bort ifra bevilgningene både til "hälsovårdshögskolan" og den økonomiske handlingsplanen blir den reelle økningen i den "ordinære" virksomheten oppgitt til 6.7 mill. DKK eller 2.2%.

Nordisk Råds budsjettkomité har bl. a. anført følgende i notat av 13. november 1985 til Ministerrådet:

- den reelle vekst i de tradisjonelle poster i budsjettet for 1987 bør settes til 5%
- nye prosjekter finansieres med friske midler

Økonomisk utvalg har sluttet seg til ovennevnte og vil på det sterkeste anbefale at disse to hovedprinsipper blir lagt til grunn for det videre arbeid med budsjettet. Økning i aktivitetsnivået er nødvendig for å viderutvikle det nordiske samarbeidet. Utvalget forutsetter dessuten at den nasjonale finansieringen av handlingsplanen skjer i samsvar med finansieringsplanene i ministerrådsforslag B 48/e.

Om de enkelte budsjettområder vil utvalget uttale følgende:

Handel

Som følge av handlingsplanen for økonomisk utvikling øker bevilgningene til denne sektoren med 1.744 mill. DKK. Utvalget støtter forslaget.

Industrien

Nordisk Industrifond, som har som mål å fremme nordisk industrielt samarbeid vil pr. 1. april 1986 ha flyttet til Oslo. Dette er et ledd i planene

om et styrket samarbeid på industri- og forskningsområdet og fordrer betydelige budsjettøkninger. Som følge av handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting innebærer budsjettforslaget for 1987 en vesentlig økning i forhold til 1986. Økonomisk utvalg mener imidlertid det vil være behov for ytterligere midler dersom en skal lykkes i å skape et aktivt og iderikt miljø for nordisk industrielt samarbeid.

Bevilgningen over kapittel 220 – Industripolitikk foreslås imidlertid redusert med 670 mill. DKK. Økonomisk utvalg tar avstand fra denne delen av forslaget. Utvalget har tidligere gått inn for en reell vekst over dette kapittelet og foreslår en bevilgning på 1 800 mill. DKK.

Energi

Den foreslåtte budsjettøkningen som følge av den nye energipolitiske handlingsplanen på 1.3 mill., motsvares delvis av en reduksjon i bevilgningene til den ordinære virksomheten. Økonomisk utvalg prioriterer samarbeidet innen energisektoren høyt. Utvalget mener derfor det er behov for en reell vekst også for den ordinære virksomheten under kapittel 222 – Energispørsmål.

Utvalget vil dessuten henstille til Ministerrådet at en for fremtiden nytter to adskilte kapitler for energisamarbeidet. Utvalget kan ikke se at det foreligger årsaker som tilsier at sikkerhetsprogrammet (tidligere kapittel 221) skal innlemmes i den generelle energibevilgningen slik at det kun blir et kapittel for energisamarbeidet.

Bygg

Handlingsplanen for økt sysselsetting innen denne sektoren omfatter årene 1987–1989. En effektiv gjennomføring og konkretisering av tiltakene i handlingsplanen fordrer en reell vekst i bevilgningene innen denne sektoren. I henhold til dette foreslår utvalget en bevilgning over kapittel 230 på 4 mill. DKK.

Regionalpolitikk

Utvalget konstaterer med tilfredshet at forslaget vedrørende kapittel 244 – Konkrete tiltak innebærer en vesentlig økning. Når det gjelder de øvrige kapitlene innen dette området er det ikke foreslått noen reell økning i bevilgningene. Utvalget beklager dette og mener en viss økning av midler er nødvendig for å videreutvikle det regionalpolitiske samarbeidet. Økonomisk utvalg foreslår at bevilgningene over kapitlene 240 Regionalpolitisk programsamarbeid, 241 Regionalpolitikk – Nordkalotten og 245 Grenseregionalt samarbeid blir av slik størrelse at de totale bevilgningene til det regionalpolitiske samarbeidet blir 26.3 mill. DKK. Dette innebærer en reell vekst på 6.5 pst. i forhold til vedtatt budsjett for 1986.

Jord- og skogbruksspørsmål

Det er i det gjeldende handlingsprogrammet lagt vekt på å legge forholdene best mulig til rette for forskning og fremtidsinnrettede emner. Det stilles forventninger til at nye forskningsområder som f. eks. bioteknologi, bioenergi og datateknikk bør kunne bli høyt prioritert. Gjennom handlingsprogrammet har Nordisk Ministerråd videre bl. a. påtatt seg å utrede mulighetene for økt handel med jordbruksprodukter, innen rammen for sentrale nasjonale målsettinger for jordbrukspolitikken. Økonomisk utvalg mener handlingsprogrammet tilsier en større økning i ressursene enn det foreliggende forslag og foreslår at bevilgningene innen dette området økes til ca. 21 mill. DKK. Økningen bør hovedsaklig finne sted over kapittel 270 – Jordbruksspørsmål.

Med disse merknader foreslår Økonomisk utvalg at Nordisk Råds budsjettkomité henstiller til Nordisk Ministerråd å vedta et budsjett som innebærer en reell vekst i de tradisjonelle kapitler på 5 pst. og hvor bevilgningen til de områder som er nevnt særskilt foran blir i samsvar med utvalgets synspunkter.

Ekonomiska utskottets betänkande

över berättelse för verksamhetsåret 1985 från Nordiska investeringsbanken

(Berättelse från Nordiska investeringsbanken, se s. 1811)

Økonomisk utvalg har mottatt Nordisk Investeringsbanks årsberetning for 1985 samt fra Kontrollkomiteén for banken. Utvalget behandlet beretningen på sitt møte 12. februar 1986.

Nordisk Investeringsbank bevilget til låneprosjekt i Norden 75 lån til en verdi av 396.4 mill. SDR i 1985. Dette er en vesentlig økning i forhold til 1984. Av de allerede avtalte lån på 250 mill. SDR gikk 22.1 prosent til energi og havsteknikk, 15.5 prosent til kommunikasjon, 26.2 prosent til verkstedsindustrien og 6.5 prosent til gruvedrift og råvareinnrettet industri. Øvrige lån sammen med elektronikk- og dataindustri, skogsindustri og kemisk industri utgjorde ca. 30 prosent. Særlig sterk var økningen i antall lån til Danmark.

I tilknytning til ordningen med internasjonale utlån ble det gitt forhånds-tilsagn om 21 lån til en verdi av 232.3 mill. SDR mot 8 lån og 62.6 mill. SDR i 1984. Totalt utgjør nå forhåndstilsagn for prosjektinvestingslån 304 mill. SDR hvilket innebærer at nær 90 prosent av lånerammen er tatt i bruk.

Bankens totale innlåning var i løpet av 1985 296 mill. SDR mot 351.9 mill. SDR året før. De nordiske valutaenes andel av bankens totale innlåning utgjør nå ca. 30 prosent. 5 prosent av den totale innlåning stammer direkte fra de nordiske kapitalmarkeder.

Virksomhetens totale overskudd for 1985 er oppgitt til 27.6 mill. SDR. Dette innebærer en økning på 17 prosent fra 1984. En reservering på 6 mill. SDR er foretatt for kredittrisikoer. Det foreslås at banken foretar en første utdeling til eierne – medlemslandene – på inntil 6 mill. SDR. Overskuddet forøvrig, 15.6 mill. SDR, foreslås overført til reservefondet som etter dette vil utgjøre mer enn 10 prosent av grunnkapitalen.

Nordisk Investeringsbanks virksomhet har i de senere år vært preget av en kraftig aktivitetsvekst. Økonomisk utvalg konstaterer at denne utviklingen har fortsatt gjennom 1985. Oppfølgingen av handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting, herunder den særskilt Utlånsordningen for Nordiske investeringsprosjekt (UNI), kan bety en ytterligere utviding av virksomheten. Utvalget vil dessuten peke på at en eventuell innføring av ordninger med myke prosjektinvestingslån og nordisk innovasjons- og markedutviklingslån til små og mellomstore bedrifter vil påvirke aktiviteten.

Økonomisk utvalg har merket seg at bankens bevilgede lån til investeringsprosjekt i Norden har økt kraftig i løpet av 1985. Utvalget registrerer med tilfredshet at virksomhetsområdet i løpet av 1985 også kom til å omfatte Grønland. Det framgår videre av virksomhetsberetningen at bevilgede lån til Danmark er stort i forhold til tidligere lån. Utvalget har tidligere gitt uttrykk for at det er ønskelig å øke antall prosjekter der danske bedrifter er låntakere og finner således dette positivt.

Økonomisk utvalg konstaterer at interessen for prosjektinvesteringsslån er stor blant nordiske foretak og et antall utviklings- og statshandelsland. Årsberetningen viser at det er gitt tilsagn om 19 nye prosjektinvesteringsslån til en verdi av 222.4 mill. SDR. Utvalget konstaterer at dette er en betydelig økning i forhold til 1984. Utvalget noterer at samarbeidet med Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene samt nordiske og internasjonale finansieringsinstitutt er under stadig utvikling. Økonomisk utvalg er av den oppfatning at ordningen med prosjektinvesteringsslån synes å ha utviklet seg til å bli et positivt instrument til både å styrke det nordiske samarbeid og nordisk prosjekteksport. Utvalget registrerer dessuten en betydelig interesse i låntakerlandene.

Økonomisk utvalg er oppmerksom på at erfaringer og virkninger av regionallåneordningen er varierende fra land til land. Interessen for låneordningen har vært størst i Island og på Færøyene. Sverige og Grønland har ikke ønsket å nytte denne låneordningen, mens Finland og Norge har utnyttet en del av sine kvoter. Utvalget vil understreke betydningen av at Investeringsbanken sammen med de nasjonale organ som er tillagt ansvaret for regionallåneordningen, fortsetter å arbeide for å finne fram til prosjekter for utvikling av næringslivet i de regioner som omfattes av ordningen.

Økonomisk utvalg har forøvrig ingen merknader til bankens virksomhet. På bakgrunn av ovenstående foreslås

at Nordisk Råd tar beretning C 3/e om Nordisk Investeringsbanks virksomhet for 1985 og Kontrollkomitéens beretning til etterretning.

København 12. februar 1986

<i>Esko Aho (K)</i>	<i>Ylva Annerstedt (fp)</i>
<i>Hallvard Bakke (A)</i>	<i>Johan Buttedahl (Sp)</i>
<i>Per-Kristian Foss (H)</i>	<i>Kjell Furnes (Kr.F.)</i>
<i>Ivar Hansen (V)</i>	<i>Karen Thurøe Hansen (KF)</i>
Fung. formann	
<i>Per Olof Håkansson (s)</i>	<i>Gunnel Jonäng (c)</i>
<i>Anker Jørgensen (S)</i>	<i>Arvo Kempainen (Skdl)</i>
<i>Hanna Kvanmo (SV)</i>	<i>Aase Olesen (RV)</i>
<i>Johannes Martin Olsen (Sb)</i>	<i>Oddrunn Pettersen (A)</i>
<i>Hans Pettersson (s)</i>	<i>Sten Svensson (m)</i>
<i>Henrik Westerlund (Sfp)</i>	<i>Lena Öhrsvik (s)</i>

Berättelse**från Nordiska investeringsbanken (NIB)***(Överlämnad av Nordiska ministerrådet)***NIB – Årsberättelse 1985**

Nordiska investeringsbankens verksamhet har präglats av en kraftig tillväxt sedan sommaren 1983, då en stark konjunkturförbättring inträdde. Tillväxten har fortsatt under år 1985. Totalt beviljades för låneprojekt i Norden 75 lån som motsvarar 369,4 milj. SDR* mot 45 lån och 209,1 milj. SDR året innan. Den internationella utlåningen, där beviljningen främst sker i form av förhandsutfästelser, uppgick till 21 lån motsvarande 232,3 milj. SDR mot 8 lån och 62,6 milj. SDR år 1984.

Antalet avtalade lån för banken som helhet var 1985 lika stort som föregående år eller 55, medan den avtalade lånesumman uppgick till 249,7 milj. SDR mot 285,5 milj. SDR året innan.

Totalt utbetalades under 1985 lån till ett belopp av 260,9 milj. SDR – en ökning med 47,1 milj. SDR jämfört med år 1984. Vid utgången av 1985 uppgick den utestående lånestocken till drygt en miljard SDR.

De totala lånebeviljningarna under bankens hela verksamhet uppgår till drygt 1,7 miljarder SDR för 341 projekt.

Bankens *utlåning till investeringsprojekt i Norden* har ökat kraftigt under året, främst till följd av den snabba investeringstakten. Även antalet nordiska företagsförvärv och gemensamma företagsbildningar har varit betydande. Nordiska ministerrådet antog i mars handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Planen återspeglar det ökade intresse för vidgad nordisk ekonomisk samverkan som under de senaste åren visats av politiker och myndigheter. I enlighet med planen har de

* SDR: Internationella Valutafondens (IMF:s) "särskilda dragningsrätter". SDR-belopp anges enligt kurs vid utgången av december 1985. Växelkurser för 1,00 SDR:

	31.12.1985	31.12.1984	
DKK (danska kronor)	9,85	11,04	
FIM (finska mark)	5,95	6,40	
ISK (isländska kronor)	46,07	39,74	
NOK (norska kronor)	8,33	8,91	
SEK (svenska kronor)	8,35	8,83	
USD (U.S.dollar)	1,10	0,98	

nordiska länderna beslutat om investeringar i vägar, järnvägar, förbindelser över Öresund samt eltransmissionsförbindelser.

Ett uttryck för det större intresse näringslivet har visat för nordiskt samarbete är de utredningar och förslag som i december framlades för de nordiska statsministrarna av den fristående arbetsgruppen för utvidgat ekonomiskt samarbete i Norden, i vilken ingått ledande företrädare för näringslivet.

Den internationella utlåningen under året hänförde sig helt till den s.k. projektinvesteringslåneordningen och utgörs främst av förhandsutfästelser. Utfästelserna beviljas oftast under ett internationellt projekts anbudsskede, vilket medför att en betydande del av utfästelserna inte kommer att utnyttjas, på grund av att projekten t. ex. inte genomförs med nordiskt intresse. Tidsperioden från det att NIB lämnat en låneutfästelse till dess det blir klart om den kommer att tas i anspråk är ofta två till tre år. De lån som avtalades i initialskedet av verksamheten med projektinvesteringslån (låneordningen har varit i kraft sedan den 1 juli 1982) utgör bara en mindre del av NIB:s totala förhandsutfästelser. Detta belyses också av att andelen avtalade internationella lån endast uppgick till 5,4 % av bankens totala låneavtal under 1985, medan den internationella utlåningens beviljningar främst i form av förhandsutfästelser utgjorde 40 % av bankens totalt beviljade lånebelopp under verksamhetsåret.

Totalt uppgår de utestående förhandsutfästelserna för projektinvesteringslån jämte avtalade lån till 304 milj. SDR, vilket innebär att nästan 90 procent av låneramen för projektinvesteringslån har tagits i anspråk. Nordiska ministerrådet föreslår därför Nordiska rådet, efter att ha gjort en utvärdering av bankens verksamhet och resultat på detta område, att låneramen fördubblas till 700 milj. SDR under senare delen av 1986.

Bankens låneram för den nordiska utlåningen, inklusive investeringslån till projekt utanför Norden som inte faller under projektinvesteringslåneordningen, uppgår sedan januari 1984 till 2,0 miljarder SDR. Mot denna låneram avräknas bankens avtalade investerings- och regionallån, som vid årsskiftet uppgick till ett sammanlagt belopp av drygt 1 miljard SDR eller 51 % av låneramen.

Nordiska ministerrådet har dessutom, inom ramen för den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, utfäst sig att när så erfordras ge banken en extra låneram på 500 milj. SDR i samband med inrättandet av en ny särskild låneordning, Utlåningsordningen för Nordiska Investeringsprojekt, UNI. Låneordningen är avsedd för att finansiera nordiska infrastrukturprojekt. De första UNI-lånen kan förväntas bli beviljade av banken under år 1986, även om det ännu är oklart i vilken utsträckning länderna kommer att utnyttja den nya låneordningen.

Bankens totala *upplåning* under året var 296,3 milj. SDR mot 351,9 milj. SDR året innan. Bankens låntagare har under innevarande år främst efterfrågat US dollar och schweizerfranc samt de nordiska valutorna. De nor-

diska valutornas andel av bankens totala upplåning utgör nu 30% efter justering för swap-transaktioner, medan mindre än fem procent av totalupplåningen härrör direkt från de nordiska kapitalmarknaderna.

Som en av de första att uppta obligationslån i danska kronor utanför Danmark upptog banken under året två obligationslån i danska kronor på eurokapitalmarknaden. Härtill kommer ett lån utgivet på den danska kapitalmarknaden, varigenom banken sammanlagt under året direkt lånade upp 600 milj. danska kronor.

Utvecklingen på de internationella kapitalmarknaderna har under verksamhetsåret liksom året före varit mycket gynnsam för en låntagare som NIB, ett multinationellt finansieringsinstitut med högsta internationella kreditvärdighet. Genom att utnyttja den s.k. swaptekniken har banken som regel omvandlat de långfristiga lån i olika icke nordiska valutor som tagits upp under året till US dollar till flytande ränta. Dessa medel har sedan delvis swappats tillbaka till fast ränta i den valuta låntagaren önskat i samband med fastställandet av villkoren för sitt lån hos NIB. Genom ett sådant förfarande har banken kunnat undvika ränterisker och samtidigt totalt kunnat uppvisa överskott på sin likviditetsförvaltning.

Verksamhetens totala *överskott* för 1985 uppgick till 27,6 milj. SDR, en ökning med 17% mot året innan. En reservering på 6,0 milj. SDR har gjorts för kreditrisker, varefter den totala reserven härför uppgår till 26 milj. SDR. Eftersom reservfonden i samband med årets bokslut uppnått 10% av grundkapitalet eller 80 milj. SDR föreslår styrelsen att banken ger en första utdelning till ägarna – medlemsländerna – uppgående till 6 milj. SDR. Överskottet i övrigt, 15,6 milj. SDR, föreslås bli överfört till reservfonden, som därefter skulle uppgå till 90,8 milj. SDR.

Ett väsentligt skäl för att banken nu är beredd att lämna sin första utdelning är att vinsten under senare år legat på en sådan nivå att den tillåter en utdelning av den föreslagna storleken, utan att bankens möjligheter att fortsätta bygga upp sina reserver väsentligt försämras. Det synes också rimligt att medlemsländerna får en viss återbäring på inbetalt kapital sedan banken nu etablerat sig väl och uppnått en hög konsolideringsgrad.

NIB:s nuvarande verkställande direktör, Bert Lindström, som lett banken sedan den grundades 1976, avgår i juni 1986 efter sin andra femårsperiod. Bert Lindström kommer att ägna sig åt internationellt, främst nordiskt, konsult- och styrelsearbete.

Till ny verkställande direktör med tillträde 3 juni 1986 har utsetts Jannik Lindbæk, 46 år och civilekonom. Han har varit verkställande direktör i det största norska försäkringsbolaget Storebrand-Norden från 1976 till 1985.

VD-skiftet sammanfaller med bankens tioårsjubileum. Sommaren 1986 har det förflutit tio år sedan verksamheten i Helsingfors inleddes och denna årsredovisning har därför kompletterats med en sammanfattning om bankens verksamhet under åren 1976–85 samt en översikt av det ekonomiska samarbetet i Norden, som har utgjort ramen för bankens verksamhet.

Nordisk utlåning

Investeringslån i Norden

Nordiska investeringsbanken redovisar under 1985 sammanlagt 67 beviljade investeringslån i Norden (*netto* efter bortfall under året av tidigare beviljade lån – en skillnad i redovisningsprincip mot tidigare år) till ett värde som motsvarar 335,7 milj. SDR mot 43 lån och 206,2 milj. SDR (*netto*) året innan. Under 1985 slöts nya låneavtal för 212,6 milj. SDR mot 248,2 milj. SDR år 1984. En förteckning över de lån som avtalades 1985 återfinns på sidorna 1833–1836.

Banken deltog under året i finansieringen av ett större antal företagsköp i Norden än tidigare och beviljade bl.a. sitt hittills största industrilån på cirka 42 milj. SDR.

Av de under 1985 beviljade investeringslånen svarade energisektorn för mindre än 25% av det totala beloppet, vilket är en betydligt lägre siffra än normalt. En minskning skedde likaså i fråga om den traditionella basindustrin (gruv-, råvaru- och skogsindustrin), till vilken inte mer än 5% av utlåningen gick.

Verkstadsindustrin uppvisade de största siffrorna i fråga om både antal lån och belopp, med 19 lån och 1/3 av totalbeviljningarna. 6 lån beviljades till elektronik- och dataindustrin som nu erhållit ca 20 lån. Under året beviljade banken sammanlagt 10 lån till den isländska och grönländska fiskeindustrin.

Fördelningen av utlåningen mellan länderna har 1985 varit ungefär densamma som genomsnittet för perioden 1976–85. En relativt stor andel av beviljade belopp eller 26% har gått till Norge medan Sverige trots den största andelen eller 31,1% ligger relativt lågt i förhållande till näringslivets storlek, inbetalt grundkapital etc. Å andra sidan intar svenska företag en framträdande plats när det gäller att nyttiggöra sig bankens projektinvesteringslån. Till Danmark gick under verksamhetsåret 18 lån. Dessa lån motsvarade inte mindre än närmare 50% (*netto*) av det totala antalet lån och 23,5% av det beviljade beloppet till Danmark under hela tioårsperioden 1976–85.

Energi och havsteknik

Inom energisektorn beviljades under 1985 sammanlagt sju lån. Det största lånet på 27,3 milj. SDR har lämnats till Svenska Petroleum Exploration A/S, Norge.

Lånet finansierar bolagets investeringar i ULA-fältet i den norska sektorn av Nordsjön, vilket beräknas komma i produktion under 1986 och bedöms producera olja och gas under cirka tio år. Tillsammans med ett tidigare lån uppgår NIB:s finansieringsandel av projektet till närmare en fjärdedel.

Bolaget samarbetar i det aktuella projektet bl.a. med norska Statoil.

Bolagets moderbolag Svenska Petroleum AB går från år 1986 samman med delar av svenska OK-förbundet i OK Petroleum AB. Detta bolag kommer att ägas gemensamt av svenska staten, OK-förbundet och finska Neste Oy. Svenska Petroleum Exploration A/S avses därefter bli ett av svenska staten och OK Petroleum gemensamt ägt bolag.

Inom den havstekniska sektorn har ytterligare tre lån på vardera 9,1 milj. SDR eller sammanlagt 27,3 milj. SDR beviljats tre danska kommanditbolag för finansiering av tre försörjningsfartyg. Fartygen byggs på ett danskt skeppsvarv för uthyrning till ett norskt konsortium.

Ett lånebelopp på 20,3 milj. SDR har beviljats Trekantområdets Varme-transmissionsselskab I/S, som ägs av fem kommuner på östra Jylland. Lånet finansierar en transmissionsledning för fjärrvärmenätet i Vejle-Fredericia-Kolding-trakten. I projektet ingår leveranser för cirka 500 milj. DKK. Bankens medverkan i finansieringen förutsätter att väsentliga delar av projektet upphandlas från leverantörer i andra nordiska länder.

Kommunikation

Ett lån på motsvarande 14,6 milj. SDR har lämnats till partrederiet "Braemar" inom den norska rederigruppen Fred. Olsen. Rederiet har av Ålandsrederiet Sally förvärvat en bil- och passagerarfärja, som främst skall gå i trafik mellan Norge och Danmark.

Partrederiet Nemo, Norge, har upptagit ett lån motsvarande 13,9 milj. SDR. Huvuddelägare i P/R Nemo är norska Kværner-gruppen och Neste Oy, Finland. Projektet gäller ett nytt gas- och kemikalietankfartyg, som har levererats av Moss-Rosenberg Verft A/S – en del av Kværner-koncernen.

Københavns Havnevesen har beviljats motsvarande 4,3 milj. SDR för hamninvesteringar i anslutning till utbyggnaden av Öresundstrafiken mellan Köpenhamn och Helsingborg. Projektet, som benämns Danelink, medför en förbättring av tåggodstrafiken från Skandinavien via Danmark till kontinenten.

Ett lån på 9,5 milj. SDR har gått till Telefonverk Föroya Lögtings. Lånet finansierar en etablering av nordisk mobiltelefon på Färöarna samt övriga investeringar i Färöarnas telefonsystem fram till början av 1990-talet. Projektet förbättrar kommunikationerna mellan Färöarna och det övriga Norden och innefattar också omfattande leveranser från de andra nordiska länderna.

Gruvdrift och råvaruinriktad industri

NIB har under 1985 deltagit i finansieringen av Outokumpu Oy:s investeringar i den norska gruvindustrin. Norska Bidjovagge Gruber A/S har således upptagit ett lån på 2,2 milj. SDR i samband med att Outokumpu Oy förvärvade aktiestocken i bolaget. Genom förvärvet återupptas driften i koppargruvan och Outokumpu tryggar delvis sitt behov av koppar.

Bland lånen inom gruvindustrin kan också nämnas ett lån motsvarande 2,0 milj. SDR, som lämnats till isländska Steinullarverksmidjan H/F i Saudarkrokur för finansiering av en produktionsanläggning för stenuil. Det finska företaget Oy Partek Ab är delägare. Projektet medför betydande nordiska leveranser.

Till Partek Höganäs Byggkeramik AB, Sverige, har lämnats ett lån på 9,6 milj. SDR. Företaget är ett helägt dotterbolag till Partek-koncernen. Finska Partek och svenska Höganäs AB inledde för några år sedan ett samarbete i syfte att rationalisera branschen för golv- och väggplattor inom Norden. Samarbetet har nu lett till en försäljning av Höganäs byggkeramikdivision till Partek.

Kemisk industri

Det nybildade kommanditbolaget K/S Luftgassproduksjon A/S, Norge, med norska delägare, har beviljats ett lån på 10,6 milj. SDR för finansiering av en ny gasanläggning utanför Oslo. Anläggningen uppförs och drivs i nära samarbete med AGA Norgas A/S. NIB har tidigare deltagit i finansieringen av svenska AGA AB:s köp av Norgas A/S gasdivision. Investeringen leder till ökad sysselsättning samtidigt som den norska marknaden tillförs AGA:s kunnande beträffande nya tillämpningar inom gasområdet.

Norsk Hydro Danmark A/S har upptagit ett lån motsvarande 6,6 milj. SDR. Företaget, som är ett helägt dotterbolag till Norsk Hydro A.S., köper hela aktiestocken i en brittiskt ägd kolsyrefabrik i Danmark. Projektet leder till samordning av koncernens produktion och marknadsföring av industrigaser i de nordiska länderna.

Banken har med KeNox AB, Sverige, ingått avtal om ett lån på 2,2 milj. SDR. KeNox AB, som är ett samarbetsprojekt mellan svenska Kema Nord AB och finska Oy Nokia Ab, bygger i Sundsvall en anläggning för framställning av väteperoxid. Väteperoxid används som blekningsmedel inom massaindustrin och anses ha en växande strategisk betydelse för den nordiska skogsindustrin.

Banken har beviljat Wallac Oy i Åbo, Finland, ett lån på 2,0 milj. SDR för finansiering av en fabrik för produktion av reagenskemikalier. Wallac Oy, som är ett helägt dotterbolag till LKB Produkter AB i Sverige, har utvecklat en ny analysmetod för användning i laboratorier inom sjukvården och forskningen.

Verkstadsindustri

I februari 1986 undertecknade NIB och Outokumpu Svenska AB, ett helägt dotterbolag till det finska statliga bolaget Outokumpu Oy, ett låneavtal på 350 miljoner SEK motsvarande 41,8 milj. SDR. Lån av samma storleksklass har tidigare beviljats bara inom energisektorn. Lånet utgör en väsentlig del av finansieringen av Outokumpus förvärv av 70 procent av aktiestocken i de svenska företagen Gränges Metallverken AB och Wirsbo

Bruks AB, bäge tillhörande Electrolux-koncernen. Outokumpu blir genom förvärvet en av Europas största producenter av kopparhalvfabrikat.

Lån på motvärdet av 24,0 milj. SDR har lämnats till AB Electrolux, Sverige, för finansiering av koncernens omfattande investeringar i Danmark, Finland och Norge. Electrolux-koncernen hör till de första företag som fastslog som grundläggande företagspolitik att se Norden som hemmamarknad och som har anpassat sin industristruktur i enlighet härmed. Electrolux-koncernen sysselsätter cirka 6000 personer i sina olika produktionsanläggningar i de tre länderna.

Oy Saab-Valmet Ab i Nystad, Finland, har upptagit ett lån på 10,9 milj. SDR. Företaget, som ägs av svenska Saab-Scania AB och det finska statsbolaget Valmet Ab, bygger ut sin fabrik för utökad produktion av personbilar.

Banken har lämnat Raufoss Ammunisjonsfabrikker, Norge, ett lån motsvarande 6,0 milj. SDR. Företaget hör till NIB:s äldsta norska låntagare. Det första lånet beviljades 1977. Det aktuella projektet gäller investeringar i produktionslinjen som framställer komponenter till den svenska bilindustrin.

Den finska Valmetkoncernen har genom sitt svenska dotterbolag Scantrac AB förvärvat aktiestocken i Nordisk Hymas AB, Sverige, och A/S Hymas, Norge. Förvärven är en del av Valmets strategi att skapa ett nordiskt industrimaskinprogram och innefattar betydande investeringar i de förvärvade bolagen. NIB har genom lån till Scantrac, Nordisk Hymas och Hymas på sammanlagt 8,8 milj. SDR delfinansierat projektet.

Avtal har ingåtts med Fiskars Oy Ab, Finland, om ett lån på 1,9 milj. SDR. Bolagets verksamhetsområden är konsumentvaror, elektronik, investeringsvaror och fastighetsförvaltning. Lånet finansierar Fiskars förvärv av aktiestocken i Knivman AB, Sverige, som är marknadsledande i Norden inom köksredskap. Köpet medför en strukturrationalisering inom Norden av produktionen av köksredskap.

Det finska Rautaruukki Oy har av Gränges Hedlund AB, Sverige, förvärvat Jordbro rörfabrik. NIB har beviljat Rautaruukki och dess svenska dotterbolag Hedpipe AB lån på sammanlagt 3,6 milj. SDR för finansiering av projektet.

Elektronik och data

Till A/S Elektrisk Bureau, Norge, har lämnats ett lån på 3,6 milj. SDR för delfinansiering av utvecklingskostnader i anslutning till det nordiska samarbetsprojektet Tele-X inom telesatellitområdet. Elektrisk Bureau deltar i utveckling, produktion och leverans av utrustning till Tele-X projektets jordbaserade system, datakommunikationssystemet.

Salora Oy, Finland, har upptagit ett lån på 2,5 milj. SDR. Företaget, som tillsammans med svenska Luxor AB bildar en industrigrupp inom den finska Nokia-koncernen, har byggt en fabrik för produktion av hybridkret-

sar och andra komponenter för elektronikindustrin. Projektet utgör en del av Nokia-koncernens växande elektronikproduktion i Finland och Sverige.

Ett låneavtal på 1,0 milj. SDR har ingåtts med Tandberg Educational Oy, Finland, för finansiering av köpet av norska Tandberg A/S verksamhet inom pedagogisk elektronik. Tandberg Educational har bildats av Auditek Oy, Finland, och Tandberg A/S. Härmed samordnas verksamheten inom produktionen av utrustning för elektronikbaserad undervisning. Den nya enheten uppnår också en stark ställning på världsmarknaden för bl.a. utrustning till språklaboratorier.

Övriga investeringslån

En låneram på 15,2 milj. SDR har lämnats Finansieringsinstitutet for Industri och Håndværk A/S (FIH), Danmark. Hittills har största delen av bankens utlåning till Danmark gällt energi- och kommunikationssektorerna. Kreditramen medverkar nu till att NIB i ökad utsträckning genom FIH kan bidra till finansiering av investeringsprojekt som genomförs av mindre och medelstora industriföretag i Danmark. Låneramen har disponerats för 12 projekt som uppfyller bankens krav på nordiskt intresse.

Design Funktion Möbler AB, Sverige, har beviljats ett lån på 9.1 milj. SDR för köp av Facit Möbel-divisionen inom Ericsson-koncernen. Design Funktion Möbler AB är ett helägt dotterbolag till Design Funktion AB, Sverige, där aktiemajoriteten innehas av norska företag. Projektet innebär ett norskt-svenskt samarbete inom produktion och marknadsföring av kontorsmöbler.

A/S Custos Finans har upptagit ett lån på motsvarande 1,5 milj. SDR i anslutning till att bolaget etablerar sig i Danmark. A/S Custos Finans ingår i Storebrand-Norden-gruppen, Norges största försäkringsgrupp. Projektet bidrar till integrationen på den nordiska kapitalmarknaden.

I samband med att Civic Fondkommission AB, Sverige, förvärvat en minoritetsandel i en finsk bankirfirma har banken lämnat företaget ett lån på 0.6 milj. SDR. Företaget har även andel i en norsk bankirfirma. Dessa investeringar syftar till ökad värdepappershandel över gränserna samtidigt som de finska och norska bankirfirmorna får tillgång till Civic Fondkommissions utarbetade kunnande och systemlösningar.

NIB:s första lån till Grönland

NIB:s verksamhetsområde utsträcktes under 1985 till att omfatta också Grönland med dess cirka 55 000 invånare och en areal på drygt 2 miljoner kvadratkilometer, nära nog dubbelt så mycket som det övriga Norden. Också NIB:s regionallåneordning har utvidgats till att omfatta Grönland.

Under sommarens lopp mottog NIB genom Nuna Bank i Nuuk, (Godthåb), den första förfrågan om investeringslån till Grönland. Låneansökan gällde investeringar i fyra räktrålar med ett norskt varv som leve-

rantör. Den redan avtalade lånesumman uppgår till sammanlagt 10,7 milj. SDR. Låntagare är fyra grönländska fiskeriföretag – Brdr. Lyberth Aps., Alfred Steenholdt Aps., Ameralik Seafood A/S och Kingugpak Trawl A/S.

Fisket spelar en avgörande roll inom det grönländska näringslivet. Exporten av fiskeriprodukter utgör merparten av landets totalexport och exporten av räkor motsvarar en tredjedel av hela exportvärdet.

Kapaciteten inom den grönländska fiskeindustrin är ännu inte fullt utbyggd. Avsikten är att under den kommande femårsperioden fördubbla den årliga fångstkapaciteten från nuvarande ca 100 000 ton till 200 000 ton. Det innebär fortsatta investeringsbehov både i fiskeflottan och den landbaserade fiskeindustrin.

Många lån till akvakultur – Isländsk fiskodling i medvind

I ett lavalandskap i Stadur på sydvästra Island ligger Iceland Salmons fiskodlingsanläggning, en av ett femtiotal fiskodlingar på Island. Produktionen vid laxuppfödningens anläggningen i Stadur beräknas uppgå till 5000 ton lax årligen då projektet är fullt utbyggt. Första etappen i projektet, som NIB har varit med om att finansiera, är en smoltanläggning med en kapacitet på 500 000 smolt (=unglax) om året jämte en uppfödningens anläggning för lax med en kapacitet på 500 ton lax per år. Förhållandena för den landbaserade fiskodlingsanläggningen är goda. Havsvattnets temperatur varierar över året mellan 5 och 12 grader och Reykjanes-halvön erbjuder också billig jordvärme.

Redan 1982 beviljade NIB sitt första lån till en uppfödningens anläggning för lax på norra Island. Under de senaste åren har intresset för fiskodling – akvakultur – ökat markant på Island. Det har också NIB erfårit genom sammanlagt sex isländska låneansökningar för fiskodlingsinvesteringar under 1985. Banken har under 1985 beviljat lån för akvakulturprojekt för sammanlagt närmare 10 milj. SDR.

På Island ses akvakulturen som en viktig del av förnyelsen av landets näringsstruktur. Lantbruket står inför stora förändringar och det traditionella fisket har anpassningssvårigheter beroende på kraftigt varierande fångster med ekonomisk instabilitet som följd.

Akvakulturen står därigenom högt i kurs på Island, men den är inte problemfri. Företagen i branschen har stött på svårigheter bl.a på grund av brist på riskkapital, otillräcklig erfarenhet och forskning samt fisksjukdomar. Fiskodlingen på Island har emellertid nu passerat experimentstadiet och man satsar stort på ökad kapacitet.

– "Island har dock släpat efter i akvakultur-utvecklingen jämfört med t. ex. Norge", säger VD för Iceland Salmon, Thorsteinn Olafsson. – "Därför är det också naturligt att vi har mycket samarbete med Norge både finansiellt och när det gäller kunnande i branschen."

De isländska laxodlingsprojekt NIB har beviljat lån till innefattar samarbete med främst norska, men också färöiska företag, beträffande ägarstruktur, marknadsföring och forskning.

Norge är i dag dominerande på världsmarknaden när det gäller odlad lax och utgör nu också främsta avsättningsmarknaden för isländsk smolt. Laxodlingen har under de senaste fem åren vuxit med 40 procent om året i Norge och det beräknas finnas ytterligare tillväxtpotential på samtliga marknader – Norden, Europa i övrigt, USA och Japan. Den främsta flaskhalsen för den norska laxproduktionen har varit bristen på smolt.

Regionallån

Bankens verksamhet inom ramen för regionallåneordningen ökade kraftigt under 1985. Åtta regionallån till ett sammanlagt belopp motsvarande 33,7 milj. SDR beviljades under året mot två lån och 2,9 milj. SDR året innan. Låneavtal slöts under 1985 för 23,0 milj. SDR.

Efter en fyra år lång försöksperiod beslöt Nordiska ministerrådet om en ny låneram motsvarande 50 milj. SDR för åren 1985–86. Samtidigt utvidgades det geografiska området till att omfatta också Grönland.

Beloppen fördelas med 40% till Västnorden, d.v.s. Island, Grönland och Färöarna samt med 20% till vart och ett av länderna Finland, Norge och Sverige.

NIB har under året förhandlat med samtliga nationella kreditinstitutioner som är utsedda till att vara mottagare av bankens regionallån. Intresset för regionallånen har under årets lopp varit störst på Island och Färöarna, som fullt har utnyttjat de tilldelade kvoterna. Norge och Finland har utnyttjat en del av sina kvoter, medan Sverige och Grönland inte har önskat uppta regionallån under året.

De största regionallånen har lämnats till Distriktenes Utbyggingsfond i Norge – 9,4 milj. SDR – och Utvecklingsområdesfonden KERA i Finland – 8,0 milj. SDR.

En förteckning över avtalade regionallån återfinns på sidan 1836.

Internationell utlåning

I Nordiska ministerrådets handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, som framlades vid Nordiska rådets session 1985; förut-sattes bl.a. att ministerrådet skulle ta ställning till frågan om en ökning på 350 milj. SDR av NIB:s låneram för projektinvesteringslån. Banken har tillställt ministerrådet en redogörelse över hittillsvarande verksamhet och resultat som underlag för en utvärdering av verksamheten med denna låneordning. Ministerrådet beslöt i december 1985 att till Nordiska rådets session 1986 lägga fram ett förslag om en fördubbling av låneramen till 700 milj. SDR.

Under den treårsperiod som låneordningen med projektinvesteringslån har varit i kraft har bankens styrelse behandlat sammanlagt 65 låneärenden. Under år 1985 lämnades 19 nya förhandsutfästelser till ett belopp av

222,4 milj. SDR. Intresset för projektinvesteringsslån är fortfarande stort bland nordiska företag och flera utvecklings- och statshandelsländer. Under samma period beviljades också 2 investeringslån utanför Norden till ett värde av 9,9 milj. SDR.

Bankens aktuella förhandsutfästelser per 31.12.1985 riktar sig till sammanlagt 15 utvecklings- och statshandelsländer. De utestående förhandsutfästelserna för projektinvesteringsslån, vilka även inkluderar de avtalade lånen, uppgår till totalt 304 milj. SDR för 29 projekt. Detta innebär att 87% av beloppsramen har tagits i anspråk. De avtalade lånen uppgår till 62,3 milj. SDR och omfattar 9 projekt, varav 3 låneavtal till ett belopp av 14,1 milj. SDR ingåtts under 1985. Geografiskt fördelar sig bankens totala förhandsutfästelser med 48% på Asien, 29% på Europa, 13% på Afrika och 10% på Latinamerika.

NIB:s nära samarbete med Världsbanken och de ledande regionala utvecklingsbankerna belyses av att 5 av de avtalade 9 projektinvesteringsslånen, motsvarande ca 60% av lånebeloppen, har samfinansierats med en eller flera utvecklingsbanker.

Under året blev NIB för första gången inbjuden att delta i de ledande multilaterala utvecklingsbankernas årliga möte, vilket kan sägas utgöra ett erkännande av NIB:s status och roll vid projektfinansiering i utvecklingsländer. Sådana möten hålls i anknytning till Världsbankens årsmöte.

Låneavtal

Ett låneavtal har under året ingåtts med det statliga bolaget Botswana Telecommunications Corporation om finansiering av ett telekommunikationsprojekt till ett belopp av 4,5 milj. SDR. Projektet avser utbyggnad av ett riksomfattande radiolinjesystem i Botswana. Låntagaren har utsett Ericsson i Sverige och Elektrisk Bureau i Norge till leverantörer av telecentraler resp. radiolinjestationer till projektet.

Med den ungerska nationalbanken, Magyar Nemzeti Bank, har slutits ett låneavtal på 7,4 milj. SDR för delfinansiering av ett integrerat lantbruksprojekt med leveransintressen från Norden. Projektet samfinansieras med Världsbanken genom att NIB med 2,4 milj. SDR tillsammans med och på samma lånevillkor som Världsbanken deltar i ett syndikerat affärsbankslån, medan resterande 5,0 milj. SDR utgör parallellfinansiering. I samband med detta lån arrangerade NIB tillsammans med den ungerska nationalbanken samt nordiska affärsbanker och exportorganisationer informationsmöten i de nordiska huvudstäderna. Ändamålet med mötena var att informera intresserade företag om möjligheterna att delta med leveranser till detta projekt. Vid dessa informationsmöten hade företagen konsultationer med de ungerska representanterna, som även besökte företag i samtliga nordiska länder. Intresset för lantbruksprojektet är stort bland de nordiska företagen, vilket belyses av att särskilda exportgrupper för projektet har etablerats i Danmark och Sverige.

Med Agricultural Bank of China har ett låneavtal på 2,0 milj. SDR undertecknats för finansiering av ett mejeriprojekt. Projektförslaget presenterades för NIB för nordisk upphandling av Foreign Investment Administration (FIA) vid Kinas utrikeshandelsministerium. Leveranskontraktet, som omfattar tre förpacknings- och steriliseringsanläggningar för färsk mjölk, gick till det finska företaget Elecster. Det är fråga om NIB:s första lån till Kina och samtidigt det första utländska lån Agricultural Bank of China tagit upp. Denna bank är en av de av regeringen nyligen utsedda fyra "state specialized banks", vilka skall ombesörja landets projektrelaterade utländska upplåning inom olika näringsgrenar.

Förhandsutfästelser

I det följande ges några exempel på förhandsutfästelser banken lämnat under året. Huruvida dessa kommer att tas i anspråk blir bl.a. beroende av om nämnda projekt kommer till utförande med förutsatt nordiskt intresse. Erfarenhetsmässigt blir emellertid bortfallet betydande.

Banken har gjort sitt första samfinansieringsåtagande med Interamerikanska Utvecklingsbanken (IDB). Detta avser slutförandet av ett vattenkraftverk i Peru som byggs av de svenska företagen Skanska och ASEA och det norska företaget Kværner. NIB lämnar sitt lån till Peru i en s.k. complementary financing med IDB, vilket innebär att IDB delvis avlyfter NIB:s landrisk. Det är första gången IDB skulle vara beredd att gå in i denna typ av samfinansiering med ett annat multilateralt finansieringsinstitut.

Med Asiatiska Utvecklingsbanken (ADB) diskuteras de första samfinansieringsprojekten i Thailand, Indonesien och Malaysia.

NIB har lämnat beloppsmässigt betydande förhandsutfästelser till ett par projekt avseende moderna produktionslinjer i metallfabriker i Kina. Projekten skulle medföra betydande nordiska leveranser.

Ett ytterligare exempel på förhandsutfästelser är ett dansk-svenskt projekt för modernisering och utbyggnad av ett nyckelfärdigt värmekraftverk i Egypten. Projektet är avsett att samfinansieras med DANIDA i Danmark och BITS i Sverige samt med danska exportkrediter.

Under förhandling är även ett vattenförsörjningsprojekt i Kamerun under dansk ledning med underleveranser från andra nordiska länder. Projektet avses bli samfinansierat med DANIDA.

Energiprogram

Bankens och Nordiska projektexportfondens gemensamma energiprogram, som syftar till att identifiera och presentera nordiska leveransmöjligheter till energisektorn i vissa utvecklingsländer, har under verksamhetsåret inriktats på Indonesien. Fyra experter på skilda energislag från de olika nordiska länderna kartlade först vid ett besök förutsättningarna i Indonesien, varefter ett informationsmöte arrangerades i Stockholm med deltagare från drygt 50 företag från hela Norden.

Under året har även arrangerats ett uppföljningsbesök med nordiska energiexperter till Turkiet, som första gången besöktes året innan. Programmet har bl.a. resulterat i ett betydande antal låneförfrågningar till NIB. Bankens här angivna verksamhet anknuter till Nordiska ministerrådets handlingsprogram för nordiskt projektexportsamarbete inom energisektorn, som inriktas på bl.a. Indien, Indonesien, Kina, Turkiet och SADCC-regionen.

NIB:s första låneavtal med Kina

Våren 1986 inleds produktionen vid två anläggningar för mjölkbehandling och en för mjölkförpackning i Hebei-provinsen i nordöstra Kina. De kinesiska myndigheterna utgick från en nordisk upphandling för projektet. Det är det finska företaget Elecster, från Toijala 140 km norr om Helsingfors, som fick leverera anläggningarna med finansiering från NIB. Låneavtalet – NIB:s första i Kina – undertecknades i oktober 1985 med Agricultural Bank of China som låntagare.

I Hebei-provinsen med tolv kollektiva statsfarmer finns det ca 4 400 kor. Idag säljs mjölken främst lokalt eller transporteras till Peking-Tientsinområdet för pastörisering och försäljning. På grund av de långa avstånden skulle möjligheterna att lokalt behandla och förpacka mjölken avsevärt underlätta distributionen och försäljningen.

Tuomo Halonen, VD för Elecster Oy, säger att hans konkurrent i stora delar av världen är mjölkhinken. – ”Tillväxtmöjligheterna inom livsmedelsindustrin är stora. Fyra av världens fem miljarder människor lever i förhållanden, där livsmedelsförsörjningen inte fungerar väl. I de områdena ökar urbaniseringen också kraftigt och det ställer krav på transporten av livsmedel – varje tätort har sin försörjningscirkel. Om försörjningscirkeln är stor är t.ex. pastörisering av mjölk inte tillräcklig. Pastöriseringen kräver nämligen kylsystem, som är dyra och därför i dag finns bara i rika länder.

Kina håller nu på att utveckla sin mejeriindustri och där passar vårt system att behandla och förpacka mjölken väl.” Den metod Elecster exporterar till Kina, den s.k. UHT-metoden, innebär att mjölken upphetas till 142 grader och sedan förpackas aseptiskt i polyetenpåsar för förvaring utan kylsystem från fjorton dagar till tre månader. Ett särdrag är att mjölken förpackas i 0.5 liters påsar eller i ännu mindre påsar och det har sin förklaring i kinesernas mjölkkonsumtion – 3 liter per person och år mot t. ex. 170 liter för finländarna.

Ett krav från beställarens sida var att förpackningsmaterialet kunde tillverkas av egna råvaror – för att undvika stora importkostnader. Påsförpackningen är också billigare än det traditionella kartongmaterialet. I projektet ingår också utbildning och tekniskt kunnande.

Hur kom Elecster i kontakt med NIB?

– ”Vi hörde via ett svenskt konsultföretag om NIB:s låneprogram för Kina. En konkurrensfördel för NIB var den snabba behandlingen av ärendet.”

Elester riktar in sig på nya beställningar från kinesiskt håll.

För NIB:s del diskuteras ytterligare projekt i Kina av intresse för nordiska företag inom bl.a. metall- och jordbruksindustrin.

Upplåning och likviditet

Kapital- och valutamarknaderna har år 1985 kännetecknats av en markant nedgång av räntorna i de viktigare valutorna samt under den senare delen av året även av en nedgång i valutakurserna för US dollar.

De internationella obligationsmarknaderna har uppvisat en rekordstor emissionsvolym under året. Flera nya valutor har introducerats på den internationella kapitalmarknaden. Året har även kännetecknats av att ett stort antal nya upplåningsformer utvecklats, bl.a. som resultat av den hårda konkurrensen mellan ledande emissionshus. Detta har syftat till att göra transaktionerna attraktivare antingen för placerarna eller för låntagarna.

En stor del av bankens låntagare har förväntat sig en ytterligare nedgång i de långfristiga räntorna, vilket bidragit till att en stadigt ökande andel av bankens utlåning sker till flytande, kortfristigt bunden ränta. År 1980 utgjorde portföljen av lån med flytande ränta inte mer än 6,7% av bankens totala utlåning. I slutet av år 1985 hade den procentuella andelen lån till flytande ränta stigit till 22,1%. Banken ger som regel sina låntagare möjlighet att konvertera lån med flytande ränta till lån med fast ränta vid senare tidpunkt. När förväntningarna svängt och bankens låntagare bedömer en ytterligare räntenedgång som föga trolig, kommer antagligen bankens fastränteportfölj åter att uppvisa den största tillväxten.

Bankens låntagare har under året främst frågat efter US dollar och schweizerfrancs samt de nordiska valutorna. Medan utlåningen i schweizerfrancs huvudsakligen har skett till fast ränta har bankens utlåning i US dollar och i nordiska valutor varit relativt jämnt fördelad mellan lån till fast respektive flytande ränta.

Vid upplåning till fast ränta i icke-nordiska valutor omvandlas medlen som regel genom s.k. swappar till US dollar med flytande ränta. Dessa kan sedan om så erfordras konverteras till en annan valuta. Sammanlagt genomfördes under perioden 31 långsiktiga valuta- och ränteswappar jämfört med 28 swappar under 1984.

I februari genomförde banken sin tredje upplåning i danska kronor genom att uppta ett obligationslån på 150 milj. DKK på den danska marknaden med en lånetid av 4 år. Som en av de första internationella upplånarna att ge ut ett obligationslån i danska kronor utanför Danmark upptog banken ett obligationslån i euro-danska kronor i mars-april. Lånebeloppet var 200 milj. DKK och lånet hade en löptid på 5 år. Båda danska lånen mottogs väl i marknaden liksom ytterligare ett obligationslån på 250 milj. DKK som emitterades på euro-kapitalmarknaden i oktober med en löptid av 8 år.

I april gjorde banken sin andra upplåning i nyzeeländska dollar genom att emittera ett obligationslån på 50 milj. NZD på 5 år. Ett tredje lån i samma valuta med ett lånebelopp av 50 milj. NZD upptogs i november med en låneperiod av 3 år.

NIBs första obligationslån i euro-yen

NIB upptog i december sitt första obligationslån i euro-yen efter det att en ny tilltro på investeringar i euro-yen kunde skönjas på marknaden. Efter de fem stora västmakternas möte i september höjdes räntenivån i Japan för att medverka till en sänkning av den höga valutakursen för den amerikanska dollarn. Följden blev en oklar internationell valutasituation och svårigheter att sälja yen-obligationer på eurokapitalmarknaden.

I november fick NIB via den största japanska emissionsbanken för obligationer Nomura Securities en signal om att marknaden kunde vara mottaglig för ett nytt lån – helst av en Aaa/AAA låntagare (= låntagare med högsta kreditvärdighet). Ett välkänt namn som NIBs kunde lättare garantera en lyckad emission om marknaden trots allt skulle försämrats igen.

Efter en analys av marknadsläget gav NIB mandat till Nomura Securities att tillsammans med ett antal ledande emissionsbanker lägga ut ett obligationslån på 20 miljarder yen på eurokapitalmarknaden.

NIBs yen-lån blev fulltecknat på bara några timmar. Det var inte bara "timingen" som var lyckad. Alla parter i transaktionen tjänade på affären. NIB fick på goda villkor kapital för sin utlåning och obligationsköparna kunde vara nöjda eftersom obligationerna snabbt fick ett marknadsvärde som översteg teckningspriset.

Eftersom NIB inte hade aktuella behov av yen för sin utlåning ingicks ett avtal med Tokai Bank i Tokyo som säkerställde att upplåningen i yen omvandlades, swappades, till US dollar till fast ränta, som i sin tur under medverkan av den amerikanska försäkringsgruppen Prudential swappades vidare till US-dollar till flytande ränta.

I maj tog banken upp ett lån på 30 milj. ECU (europeiska gemenskapens valutaenhet). Det var bankens andra upplåning i denna valuta.

I juni lade banken ut ett obligationslån på 100 milj. USD på euromarknaden med en löptid på 7 år. Den första delen på 18% inbetalades i juli. Återstående belopp inbetalas i juli 1986.

I december emitterade banken sitt första euro-yen obligationslån. Lånet fick ett gott mottagande på marknaden och fulltecknades inom loppet av några timmar. Lånebeloppet var 20 mrd JPY och löptiden 7 år. Lånemedlen från detta lån liksom från lånet i US dollar och de två NZD-lånen omvandlades via swap-transaktioner till US dollar med flytande ränta.

Bankens nettolikviditet uppvisade en smärre nedgång till 261 milj. SDR i jämförelse med 293 milj. vid årets början.

Bankens administration

Antalet anställda i banken uppgick per 31 december 1985 till 53, en ökning med 2 personer från samma tidpunkt föregående år. Under året har 8 personer nyanställts medan 6 personer slutat sin anställning i banken.

Av de anställda i banken var 3 från Danmark, 5 från Norge och 8 från Sverige och de övriga finländare. Den första islänningen som permanent knutits till bankens stab har i slutet av året anställts för tillträde under första halvåret 1986.

Banken har under 1985 installerat ny datautrustning, inklusive terminaler till samtliga handläggare inom banken. Under året har också ett omfattande kontorsautomationssystem installerats och ett nytt datasystem som omfattar hela bankverksamheten har börjat tas i bruk.

Bankens totala förvaltningskostnader uppgick under året till 3,6 milj. SDR mot 2,9 milj. SDR året innan, och utgjorde 11,8% av bankens räntenetto. Ökningen förklaras delvis av att administrationskostnaderna beräknas i finska mark, som stod högre i förhållande till SDR vid verksamhetsårets utgång än vid föregående års utgång.

Bankens resultat och ställning

Ränteintäkterna på utlåningen steg med 20,2% till 89,1 milj. SDR och räntenettet med 12,7% till 30,4 milj. SDR. Övriga intäkter ökade till 5,3 milj. SDR från 3,7 milj. SDR 1984 främst till följd av ökade realisationsvinster i samband med obligationshanteringen.

Verksamhetens överskott var 27,6 milj. SDR, en nettoökning med 17% jämfört med föregående år. Överskottet motsvarar en avkastning på 12,8% på det egna kapitalet vid årets ingång jämfört med 12,7% året innan.

En reservering på 6,0 milj. SDR har gjorts för kreditrisker, varefter den totala reserven uppgår till 26,0 milj. SDR motsvarande 2,6% av bankens utestående lån vid årets slut.

Enligt bankens stadgar förs därefter 4,8 milj. SDR av överskottet till reservfonden så att denna uppgår till 10% av grundkapitalet eller 80 milj. SDR.

Styrelsen föreslår att av återstående överskott lämnas i utdelning 6 milj. SDR samt att resterande belopp 10,8 milj. SDR förs till reservfonden. Denna uppgår därefter till 90,8 milj. SDR.

Resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys för räkenskaps-
året samt noter till bokslutet ingår på sidorna 17–23.

Helsingfors den 30 januari 1986

Jón Sigurdsson

Thorhallur Asgeirsson

Erling Kristiansen

Eero Tuomainen

Arne Asper

Harry Schein

Hermod Skånland

Jan O. Karlsson

N. E. Sørensen

Pentti Uusivirta

Bert Lindström

Verkställande direktör

Resultaträkning

(i 1000 SDR – se not 1)

	1985	1984	1983	1982	1981
Ränteintäkter på utlåning	89 056	74 104	60 072	44 488	32 346
Ränteintäkter på banktillgodo- havanden och obligationer	<u>46 019</u> 135 075	<u>33 367</u> 107 471	<u>21 080</u> 81 152	<u>20 504</u> 64 992	<u>17 317</u> 49 663
./.. Räntekostnader	<u>104 683</u>	<u>80 508</u>	<u>58 008</u>	<u>44 817</u>	<u>33 578</u>
Räntenetto	30 392	26 963	23 144	20 175	16 085
Övriga intäkter	<u>5 264</u> 35 656	<u>3 684</u> 30 647	<u>1 634</u> 24 778	<u>2 743</u> 22 918	<u>1 361</u> 17 446
Övriga kostnader					
Förvaltningskostnader	3 582	2 877	2 248	2 092	1 970
Bankkostnader och kursdifferenser	1 019	1 582	1 214	591	633
Periodiserade upplånings- kostnader	<u>3 029</u> 7 630	<u>2 487</u> 6 946	<u>1 880</u> 5 342	<u>1 701</u> 4 384	<u>1 455</u> 4 058
Avskrivning på byggnad och inventarier	443	113	128	143	152
Verksamhetens överskott	27 583	23 588	19 308	18 391	13 236
Reservering för kreditrisker	6 000	5 000	4 000	3 000	1 000
Överskott till reservfond (för 1985 förslag)	15 583	18 588	15 308	15 391	12 236
Utdelning (för 1985 förslag)	6 000	–	–	–	–

Balansräkning per 31 december

(i 1000 SDR – se not 1)

	1985	1984	1983	1982	1981
Aktiva					
Kassa och bank (not 2)	59 683	907	811	1 051	1 469
Banktillgodohavanden (3)	123 902	234 865	202 885	138 372	156 804
Obligationer och fordringsbevis (4)	337 037	184 478	95 270	46 825	20 445
Upplupna räntor och provisioner	102 117	72 520	36 542	20 660	15 445
Diverse fordringar (5)	17 032	36 350	16 123	9 222	2 808
Utestående lån (6)	1 001 774	789 146	623 572	544 156	395 347
Balanserade upplånings- kostnader (7)	6 513	6 442	3 866	4 192	3 761
Inventarier (8)	860	173	200	216	250
Kontorsfastighet (8)	4 628	4 677	4 572	4 630	4 669
Aktier och andelar (9)	632	549	371	366	356
	<u>1 654 178</u>	<u>1 330 107</u>	<u>984 212</u>	<u>769 690</u>	<u>601 354</u>

Balansräkning per 31 december

(i 1000 SDR – se not 1)

	1985	1984	1983	1982	1981
Passiva					
<i>Främmande kapital</i>					
Upplupna räntor och provisioner	81 334	60 323	29 872	18 331	15 739
Diverse skulder (5)	409	20 819	1 212	3 066	1 030
Bankdepositioner (10)	179 807	86 388	75 224	56 867	21 243
Kortfristiga skuldebrev (11)	79 546	41 137	64 607	49 681	50 370
Lång- och medelfristig upplåning					
SDR-lån enligt IMF:s regler	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Övriga lång- och medel- fristiga lån (12)	1 040 254	886 195	611 640	459 395	349 013
<i>Eget kapital</i>					
Grundkapital (13)					
Grundkapital	800 000				
varav garantikapital	<u>670 000</u>				
Inbetalt grundkapital	130 000	120 000	100 000	100 000	100 000
Stadseenlig reservfond	90 828	75 245	66 657	51 350	35 959
Reservering för kreditrisker	26 000	20 000	15 000	11 000	8 000
Reserverat för utdelning	6 000	–	–	–	–
	<u>1 654 178</u>	<u>1 330 107</u>	<u>984 212</u>	<u>769 690</u>	<u>601 354</u>

Finansieringsanalys 1.1–31.12

(i 1.000 – SDR se not 1)

	1985	1984
<i>Tillförda medel</i>		
Rörelsen		
verksamhetens överskott ¹	27 583	23 588
periodiserade upplåningskostnader	3 029	2 487
avskrivning på anläggningstillgångar	443	113
nedskrivning av obligationer	175	35
rörelsen totalt	31 230	26 223
Inbetalning av grundkapital	10 000	10 000
Lång- och medelfristig upplåning ²	296 267	351 876
Kursjustering av lång- och medelfristig upplåning	(17 021)	9 353
Ökning av övriga kortfristiga skulder	601	50 058
Amortering av utlåning	59 061	41 868
Tillförda medel totalt (A)	380 138	489 378
<i>Använda medel</i>		
Utbetalning av lån	260 917	213 795
Kursjustering och redenominering av utestående lån	10 773	(6 353)
Amortering av upplåning	125 187	86 674
Upplåningsutgifter	3 100	5 063
Ökning av övriga finansieringstillgångar	10 279	56 205
Ökning av anläggningstillgångar	721	256
Använda medel totalt (B)	410 977	355 640
Ökning (minskning) av nettolikviditet (A-B) ³	(30 839)	133 738

¹ Före reserveringar.² Inklusive kapitalisering av räntor på noll-kuponglån och lån med återbetalning över pari kurs.³ I finansieringsanalysen har redovisningsprinciper beträffande upplåning för utlåning med rörlig ränta ändrats 1985. I konsekvens härmed har motsvarande siffror för 1984 ändrats.**Noter till bokslutet**

(1) Enligt § 9 i bankens stadgar förs bankens räkenskaper i SDR. SDR definieras i överensstämmelse med de värderingsregler som Internationella Valutafonden (IMF) fastställer för IMF:s särskilda dragningsrätter. Om IMF ändrar dessa värderingsregler, avgör bankens styrelse i vad mån banken skall följa de nya reglerna. Banken har beslutat följa alla förändringar som IMF har gjort i sina regler sedan bankens grundande. En SDR har sedan 1 januari 1981 varit summan av följande valutaenheter:

	Antal enheter i nationell valuta	Andelar i % 31.12.1985
USD – USA	0,540	49
DEM – Förbundsrepubliken Tyskland	0,460	17
JPY – Japan	34,000	16
FRF – Frankrike	0,740	9
GBP – Storbritannien	0,071	9

Värdet av en SDR uttryckt i US dollar är summan som erhålles då varje enskilt valutabelopp ovan omräknats till US dollar enligt av IMF tillämpat förfarande. IMF noterar dagligen värdet av SDR uttryckt i US dollar.

Den 31.12.1985 var växelkurserna för 1,00 SDR:

DKK	Danska kronor	9,852
FIM	Finska mark	5,950
ISK	Isländska kronor	46,073
NOK	Norska kronor	8,329
SEK	Svenska kronor	8,345

CHF	Schweizerfranc	2,275
DEM	Tyska mark	2,704
ECU	European Currency Units	1,237
FRF	Franska franc	8,286
GBP	Brittiska pund	0,760
JPY	Japanska yen	220,233
KWD	Kuwaitiska dinarer	0,317
LUF	Luxemburgska franc	55,316
NLG	Nederländska gulden	3,045
NZD	Nyzeeländska dollar	2,011
USD	US dollar	1,098

(2) Av beloppet har 58,4 milj. SDR deponerats på konto hos Internationella Valutafonden (IMF).

(3) Banktillgodohavanden på 123,9 milj. SDR var i sin helhet placerade på kortare tid än ett år.

(4) Obligationer och fordringsbevis har i bokslutet upptagits till de lägsta av anskaffningsvärdet eller marknadsvärdet där sådant förefinnes.

(5) Beloppet består huvudsakligen av värderingsposten kursjustering av valutakontrakt.

(6) Av utestående lån på 1 001,8 milj. SDR var 35,2 milj. SDR nordiska projektinvesteringsslån. Därtill har banken avtalat, men ännu icke utbetalat följande lånebelopp per 31.12:

	1985	1984
Projektinvesteringsslån	27,3	36,9
Övrig utlåning	<u>52,7</u>	<u>62,8</u>
Summa	80,0	99,7

(7) Upplåningskostnaderna för bankens långfristiga lån är aktiverade. Kostnaderna avskrivs under fem år.

(8) Inventarier avskrivs med 30% per år. Byggnaden avskrivs med 2,5% per år.

(9) Beloppet avser aktier för tjänstebostäder och andelsbevis för telefoner.

(10) Bankdepositioner på 179,8 milj. SDR var i sin helhet placerade på kortare tid än ett år.

(11) Commercial paper utställda och placerade på USA-marknaden till ett belopp i US dollar motsvarande 66,4 milj. SDR samt 13,1 milj. SDR upptaget under en Master Note Facility på 13,7 milj. SDR (15,0 milj. USD).

(12) Bankens lång- och medelfristiga lån bestod 31.12.1985 av (i 1 000 enheter):

Obligationslån

Lånebelopp	Utestående 31.12.1985			
USD 25 000	9 386	8,750 %	1978/1988	
SEK 75 000	60 000	11,625 %	1979/1994	
FIM 50 000	20 000	10,250 %	1979/1989	
SDR 20 000	18 500	11,500 %	1981/1986	
NOK 100 000	99 000	10,250 %	1981/1986	
USD 20 000	10 050	14,625 %	1981/1990	
USD 50 000 ¹	43 827	—	1981/1986	
JPY 10 000 000	10 000 000	8,400 %	1982/1992	
USD 50 000	48 500	11,250 %	1982/1987	
SEK 100 000	87 500	13,375 %	1982/1992	
USD 75 000	65 880	10,250 %	1983/1988	
DKK 100 000 ²	111 174	7,000 %	1983/1993	
NOK 100 000	100 000	12,500 %	1983/1990	
USD 75 000 ⁸	66 650	11,750 %	1983/1990	
ECU 50 000 ³	53 648	6,000 %	1984/1994	
USD 150 000 ⁴	53 415	—	1984/1994	
USD 100 000 ⁵	25 900	—	1984/2004	
DKK 150 000 ⁶	128 250	7,000 %	1985/1989	
DKK 200 000	200 000	12,000 %	1985/1990	
NZD 50 000	50 000	16,000 %	1985/1990	
USD 100 000 ⁷	18 000	10,500 %	1985/1992	
DKK 250 000	250 000	10,250 %	1985/1993	
USD 100 000 ⁸	21 300	11,000 %	1985/1990	
NZD 50 000	45 000	18,000 %	1985/1988	
JPY 20 000 000	20 000 000	7,000 %	1985/1992	

Övriga lång- och medelfristiga lån

Lånebelopp	Utestående 31.12.1985			
USD	10 000	9 350	privat placering	1978/1988
NLG	25 000	20 000	banklån	1979/1989
DKK	40 000	22 500	privat placering	1980/1990
DEM	13 000	13 000	privat placering	1980/1987
ISK	1 050 ⁹	7 264	banklån	1980/1987
JPY	20 000 000	20 000 000	banklån	1981/1996
KWD	3 000	3 000	privat placering	1981/1986
USD	7 428	5 672	banklån	1981–1985/1993
NLG	10 000	10 000	banklån	1982/1987
USD	10 000 ¹⁰	8 630	privat placering	1982/1986
SDR	7 716	5 401	banklån	1982/1993
FIM	15 660	11 952	banklån	1983–1984/1993
NZD	21 627 ¹¹	15 479	privat placering	1984/1996
USD	25 000	25 000	privat placering	1984/1994
SDR	20 000	20 000	privat placering	1984/1987
USD	30 000	30 000	privat placering	1984/1994
USD	10 000	10 000	privat placering	1984/1991
JPY	2 300 000	2 161 296	privat placering	1984/1991
NOK	50 000	50 000	banklån	1984/1987
CHF	20 000	20 000	banklån	1984/1989
SDR	10 000	10 000	privat placering	1984/1987
JPY	7 400 000	7 400 000	banklån	1984/1994
LUF	149 000	149 000	banklån	1984/1987
ECU	30 000	30 000	privat placering	1985/1990
USD	5 661	5 661	privat placering	1985/1990
USD	5 761	5 761	privat placering	1985/1990
USD	5 761	5 761	privat placering	1985/1990
USD	6 195	6 195	privat placering	1985/1990

¹ Lånets emissionskurs var 51,75 % och lånet löper utan kupongränta.

² Lånets återbetalningskurs är 145.

³ Lånets återbetalningskurs är 173.

⁴ Lånets emissionskurs var 31,75 % och lånet löper utan kupongränta.

⁵ Räntefastställelse var tredje månad, vid vilken tidpunkt lånet i sin helhet kan inlösas. Under 1985 har 74,1 milj. USD blivit inlöst.

⁶ Lånets emissionskurs var 85,5 %.

⁷ Resterande lånebelopp (82 milj. USD) lyfts i juli 1986.

⁸ Lånet om 75 milj. USD 1983/1990 lämnades med warranter till ett värde om 75 milj. USD, vilka kan inlösas till en ränta om 11 % t. o. m. 1987. Under 1985 har 21,3 milj. USD blivit inlöst.

⁹ Lånet är bundet till Islands centralbanks officiella låneindex. Lånebeloppet indexregleras en gång per år.

¹⁰ Lånets emissionskurs var 55,468 % och lånet löper utan kupongränta.

¹¹ Lånets emissionskurs var 68,9907 %.

(13) Den 2 januari 1984 höjdes bankens grundkapital från 400 milj. SDR till 800 milj. SDR och det inbetalade kapitalet från 100 milj. SDR till 140 milj. SDR. Medlemsländerna inbetalade den 2 januari 1984 10 milj. SDR samtidigt som 10 milj. SDR överfördes från bankens reservfond. Den 2 januari 1985 inbetalade medlemsländerna 10 milj. SDR. Resterande 10 milj. SDR inbetalades den 2 januari 1986.

Förteckning över avtalade lån 1985

Låntagare	Projekt	Belopp Totalt Procent (milj. SDR)		
Nordisk utlåning				
Investeringslån i Norden				
<i>Energi och havsteknik</i>				
Kommanditselskabet DMK-Anne, Danmark	Finansiering av försörjningsfartyg för uthyrning till norskt konsortium	9,0		
Kommanditselskabet DMK-Birthe, Danmark	Finansiering av försörjningsfartyg för uthyrning till norskt konsortium	9,0		
Svenska Petroleum Exploration A/S, Norge	Investeringar i ULA-fältet inom den norska sektorn av Nordsjön	27,3		
Värmlandsenergi AB, Sverige	Finansiering av kraftöverföringsprojekt mellan Sverige och Norge	<u>1,7</u>	47,0	22,1%
<i>Kommunikation</i>				
Partrederiet Bræmar, Norge	Köp av bil- och passagerarfärja som främst skall gå i trafik mellan Norge och Danmark	14,6		
Finnexpress Oy, Finland	Förvärv av godsterminal i Åbo, Finland för verksamhet inom den nordiska transportmarknaden	0,8		
Oy Henry Nielsen Ab, Finland	Uppförande av speditiions- och frakfterminal i Helsingfors för effektiviserad varuhantering innefattande hela Norden	0,8		
Partrederiet Nemo, Norge	Köp av gas- och kemikalietankfartyg i norskt-finskt samarbete	13,9		
Oy Silja Line Ab, Finland	Investeringar i terminalbyggnader och matargångar i hamnarna i Stockholm och Åbo	1,2		
Vikinglinjen Ab, Finland	Investeringar i passagerarutrymmen i hamnarna i Stockholm och Helsingfors	<u>1,7</u>	33,0	15,5%
<i>Gruvdrift och råvaruinriktad industri</i>				
Partek Höganäs Bygckeramik AB, Sverige	Partek förvärvar Höganäs' byggkeramikdivision för branschrationisering	9,6		
Bidjovagge Gruber A/S, Norge	Outokumpu Oy förvärvar gruvbolaget i Norge och återupptar driften	2,2		
Steinullarverksmidjan H/F, Island	Finansiering av en produktionsanläggning för stenull med finsk delägare	<u>2,0</u>	13,8	6,5%
<i>Skogsindustri</i>				
Lyng Industrier A/S, Norge	Investeringar i träförädlingsfabriken Folla Industrier A/S med svenska och finska leveranser	<u>1,0</u>	1,0	0,5%

Låntagare	Projekt	Belopp	Totalt	Procent
		(milj. SDR)		
<i>Kemisk industri</i>				
KeNox AB, Sverige	Investering i anläggning för produktion av väteperoxid i samarbete med finska Oy Noki Ab.	2,2		
Norsk Hydro Danmark A/S, Danmark	Förvärv av A/S Kulsyre- og Tørisfabrikken UNION i Fredericia, Danmark	6,6		
Nycomed A.S. Norge	Utvidgning av produktionsanläggning på Lindesnes, Norge, för framställning av röntgenkontrastmedel i norskt-svenskt samarbete	<u>2,6</u>	11,4	5,4%
<i>Verkstadsindustri</i>				
Aluman i Robertsfors AB, Sverige	Investering i maskiner och ökat rörelsekapital för framställning av aluminiumprodukter i Finland	0,1		
AB Electrolux, Sverige	Finansiering av koncernens investeringar i Danmark, Finland och Norge	24,0		
Enso-Gutzeit Oy, Finland	Leverans av anläggning för produktion av pappersmassa till Kajaani Oy inom ramen för svenskt-finskt samarbetsavtal	2,2		
Oy Fiskars Ab, Finland	Förvärv av Knivman AB, Sverige för strukturalisering	1,9		
A/S Hymas, Norge	Investeringar i produktutveckling och maskinpark i samband med finska Valmetkoncernens förvärv av bolaget	1,8		
Nordisk Hymas AB, Sverige	Finansieringsbehov i samband med Valmetkoncernens förvärv av bolagets aktiestock (2 lån)	3,8		
Oras Oy, Finland	Investering i produktionsutrustning vid Lyng Armatur A/S, Norge, i anslutning till försäljning av företaget till Oras Oy	1,8		
Raufoss Ammunitionsfabrikker, Norge	Kontinuerliga underleveranser till den svenska bilindustrin	6,0		
Oy Saab-Valmet Ab, Finland	Utbyggnad av fabrik för utökad produktion av personbilar	10,9		
Scantrac AB, Sverige	Förvärv av aktiestocken i Nordisk Hymas AB, Sverige, för etablering av nordisk industritraktorgrupp	<u>3,2</u>	55,7	26,2%
<i>Elektronik- och dataindustri</i>				
A/S Elektrisk Bureau, Norge	Finansiering av utvecklingskostnader inom nordiska telesatellitområdet	3,6		
Esmi Oy, Finland	Investeringar inom säkerhetselektronik i Norge och Finland	0,8		

Låntagare	Projekt	Belopp Totalt Procent (milj. SDR)		
Oy Salora Ab, Finland	Fabrik för produktion av hybridkretsar och andra komponenter för elektronikindustrin i Finland och Sverige	2,5		
Tandberg Educational Oy, Finland	Norsk-finsk samordning av produktion av utrustning för elektronikbaserad undervisning	1,0		
TMT-Team Oy, Finland	Förvärv av aktiemajoriteten i norskt, danskt och svenskt dataservicebolag	<u>0,2</u>	8,1	3,8%
<i>Övriga investeringslån</i>				
Civic Fondkommission AB, Sverige	Förvärv av minoritetsandel i finsk bankirfirma	0,6		
A/S Custos Finans, Danmark	Etablering av bolaget, som ingår i norska Storebrand-Norden-gruppen, i Danmark för utökade finansiella tjänster	1,5		
Design Funktion Möbler AB, Sverige	Norskt-svenskt samarbete inom produktion och marknadsföring av kontorsmöbler genom inköp av Facit Möbeldivisionen inom Ericsson-koncernen	9,2		
Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk A/S, Danmark	Finansiering av investeringsprojekt av nordiskt intresse som genomförs av mindre och medelstora industriföretag i Danmark	15,2		
Fiskeldi Grindavikur hf, Island	Investering i anläggning för laxodling med samarbetsintressen i Danmark	0,7		
Iceland Salmon Ltd, Island	Investering i smoltanläggning som isländskt-norskt samarbetsprojekt	1,4		
Monberg & Thorsen A/S, Danmark	Uppförande av nya produktionsanläggningar i Stavanger, Norge	1,0		
SF Line Ab, Finland	Utvidgning av hotell i Mariehamn, Åland, för turisttrafik från Sverige	0,6		
Tetra Pak Oy,	Investering i maskinparken vid svenska Tetra Pak-koncernens dotterbolag	1,5		
Oy Skinnline Ab, Finland	Uppförande av lager- och kontorsbyggnad i Lah-tis, Finland, inom ramen för svenskt-finskt samarbete inom möbelindustrin	0,2		
Brdr. Lyberth Aps, Grönland	Inköp av räktrålare med norskt varv som leverantör	2,3		
Alfred Steenholdt Aps, Grönland	Inköp av räktrålare med norskt varv som leverantör	2,7		
Ameralik Seafood A/S, Grönland	Inköp av räktrålare med norskt varv som leverantör	2,6		
Kingugpak Trawl A/S Grönland	Inköp av räktrålare med norskt varv som leverantör	<u>3,1</u>	<u>42,6</u>	<u>20,0%</u>
Summa, investeringslån i Norden			212,6	100,0%

Låntagare	Projekt	Belopp Totalt Procent (milj. SDR)
Regionallån		
	Distriktenes utbyggingsfond, Norge	9,4
	Islands utvecklingsfond	3,2
	Menningargrunnur Idnadarins (Industriens Udviklingsfond, Färöarna)	1,3
	Nordisk Industrialiseringsfond for Island	1,1
	Utvecklingsområdesfonden Ab, Finland	8,0
	Summa, regionallån	23,0
	Summa, avtalade investeringslån i Norden och regionallån	235,6
Internationell utlåning		
Projektinvesteringslån		
Agricultural Bank of China Kina	Anläggningar för behandling och förpackning av mjölk i Hebeiprovinnsen med finsk leverantör efter upphandling i Norden	2,2
Botswana Tele- communications Corporation Botswana	Modernisering av landets telefonsystem som turnkey-projekt i samarbete mellan svenska Ericsson AB och norska A/S Elektrisk Bureau	4,5
Ungerns nationalbank Ungern	Projekt som finansieras i Världsbankens regi för modernisering av jordbrukssektorn i Ungern med nordiska leveransintressen	14,1
	Summa, projektinvesteringslån	14,1
	Övrig internationell utlåning	0,0
	Summa, avtalade internationella lån	14,1
	Totalt, avtalade lån 1985	249,7

Styrelse*Danmark*

Erling Kristiansen, ambassadör, Udenrigsministeriet
 Suppl.: Hedeman Olsen, kontorchef, Industriministeriet
 Niels Erik Sørensen, kontorchef, Finansministeriet
 Suppl.: Bent Sveistrup, kontorchef, Danmarks Nationalbank

Finland

Eero Tuomainen, direktör, Ekonomiska planeringscentralen
 Suppl.: Annikki Saarela, konsultativ tjänsteman, Finansministeriet (till 31.8.1985) Veikko Kantola, regeringsråd, Finansministeriet (från 1.9.1985)
 Pentti Uusivirta, bankdirektör, Finlands Bank
 Suppl.: Åke Wihtol, statssekreterare, Utrikesministeriet

Island

Thorhallur Ásgeirsson, departementschef, Handelsdepartementet

Suppl.: Tómas Árnason, chefdirektör, Sedlabanki Íslands

Jón Sigurdsson, direktör, Statens Ekonomiska Institut, styrelsens ordförande

Suppl.: Guðmundur Magnússon, rektor, Íslands Universitet

Norge

Arne Asper, administrerende direktør, Frionor Norsk Frossenfisk A/L

Suppl.: Per Ditlev-Simonsen, disponent, Sverre Ditlev-Simonsen & Co. SDS-gruppen

Hermod Skånland, sentralbanksjef, Norges Bank, styrelsens vice ordförande

Suppl.: Harald Henriksen, administrerende direktør, Den Norske Industribank A/S

Sverige

Harry Schein, verkställande direktör, Sveriges Investeringsbank AB

Suppl.: Ulf G. Lindén, vice verkställande direktör, AB Volvo

Jan O. Karlsson, statssekreterare, Finansdepartementet

Suppl.: Erik Åsbrink, statssekreterare, Finansdepartementet

Kontrollkommitté*Danmark*

Jens Steffensen, folketingsmand

Erling Dinesen, fhv. minister (till 30.4.1985)

Ivar Nørgaard, fhv. minister (från 1.5.1985)

Finland: Ulf Sundqvist, chefdirektör, Finlands Arbetarsparbank (till 30.4.1985)

Peter Muurman, riksdagsman (från 1.5.1985)

C.O. Tallgren, verkställande direktör, Föreningen Konstsamfundet r.f.

Island

Stefán Jónsson, f.d. altingsman (till 30.4.1985)

Ólafur G. Einarsson, altingsman (från 1.5.1985)

Halldór Ásgrímsson, fiskeriminister (till 31.12.1985)

Gunnlaugur M. Sigmundsson, cand.økon. (från 1.1.1986)

Norge:

Håkon Kyllingmark, fhv. stortingsrepresentant

Odd Sagør, rådmann, Trondheim

Sverige:

Paul Jansson, riksdagsman

Lennart Nilsson, generaldirektör, Riksskatteverket

Av kontrollkommittén utsedda fackrevisorer:

Eric Haglund, CGR-revisor, Finland

Ole Rathje, statsautoriseret revisor, Danmark

Administration*Verkställande direktör*

Bert Lindström
Jannik Lindbæk (ny VD från 3.6.1986)

Utlåning inom Norden

Jan Lennerhagen (till 30.6.1985)
Poul Hansen, bitr.direktör, t.f. lånedirektör
Lars Norén, regionchef
Lars Selenius, regionchef

Internationell utlåning

Peter Laurson, direktör
Zia H. Noorzoy, direktör
Lars Ehrengren, regionchef
Jørgen Ilsøe, regionchef
Lauri Johnson, lånehandläggare (från 1.1.1986)
Liisa Niemelä, låneadministratör

Upplåning, likviditet

Petter Skouen, direktör
Birgitta Kantola, bitr. direktör, likviditet
Birgitta Lipponen, back-office
Eigil Nyberg, principal dealer (från 1.1.1986)
Joakim Wahlquist, dealer

Ekonomi, administration, information

Peter Modeen, direktör (inkl. upplåning till 28.2.1985)
Björn Waltré, direktör
Christer Boije, kontorschef
Gerd Gripenberg, redovisningschef
Jyrki Iisalo, datachef
Monica Löfgren, informationschef

Land- och konjunkturbedömning, finansiell planering

Knud Zimmer Ross, direktör

Juridik

Siv Hellén, direktör, styrelsesekreterare
Harro Pitkänen, bitr. direktör
Åse Nilsson, jurist (från 1.10.1985)
Ragnar Sjoner, jurist (till 31.7.1985)

Perioden 1976–85 i sammandrag
(i milj. SDR)

	1976/77	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985
<i>Verksamheten</i>									
Beviljade lån (netto)									
– antal	15	12	28	30	35	31	41	53	96
– årligt belopp									
– nordisk utlåning	96	60	98	98	159	74	125	209	369
– internationell utlåning	0	30	6	12	9	39	34	63	232
Avtalade lån									
– belopp per år	90	56	66	91	174	159	87	286	250
Utestående lån	64	108	171	259	395	544	624	789	1 002
– avtalade ej utbetalda lån	25	36	36	33	55	38	21	100	80
Lång- och medelfristig upplåning (minskat med amorteringar)									
– årlig	33	23	90	42	161	130	152	275	154
– utestående vid årets slut	33	56	146	188	349	479	632	906	1 060
<i>Finansiella data</i>									
Verksamhetens överskott	4	6	9	12	13	18	19	24	28
Verksamhetens överskott i % av eget kapital vid periodens ingång	–	9	8	10	10	13	12	13	13
Grundkapital	400	400	400	400	400	400	400	800	800
– varav inbetalt	67	100	100	100	100	100	100	120	130
Eget kapital (inbetalt grundkapital och reserver)	70	110	119	131	144	162	182	215	253
Balansomslutning	108	192	286	358	601	770	984	1 330	1 654
<i>Administration</i>									
Antal anställda	18	19	27	34	39	41	45	51	53

Till kontrollkommittén för Nordiska investeringsbanken

I uppdrag av Kontrollkommittén för Nordiska Investeringsbanken har vi granskat bankens årsredovisning och räkenskaper samt förvaltning för år 1985. Granskningen har utförts i den omfattning god revisionssed förutsätter.

Årsredovisningen är uppgjord i enlighet med allmänna bokföringsprinciper och ger en rättvisande bild av bankens ställning per bokslutsdatum, resultatet av verksamheten och finansieringen för räkenskapsåret.

Vid vår revision har vi inte funnit anledning till anmärkning beträffande styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av bankens angelägenheter.

Helsingfors, den 4 februari 1986

Eric Haglund

CGR-revisor
Helsingfors

Ole Rathje

Statsautoriseret revisor
Köpenhamn

Till Nordiska ministerrådet

Kontrollkommitténs för Nordiska Investeringsbanken berättelse över revisionen av bankens förvaltning och räkenskaper.

I enlighet med § 13 av stadgarna för Nordiska Investeringsbanken utsedda att kontrollera bankens verksamhet och svara för revisionen av banken, avger vi efter att ha slutfört vårt uppdrag för år 1985 följande berättelse.

Kontrollkommittén har sammanträtt under räkenskapsåret och efter det bankens bokslut upprättats, varvid erforderliga kontroll- och granskningsåtgärder vidtagits. Bankens årsredovisning har genomgåts vid möte i Helsingfors den 4 februari 1986, då vi även tagit del av den revisionsberättelse, som avgivits av de av kontrollkommittén utsedda fackrevisorerna den 4 februari 1986.

Efter vår revision konstaterar vi,

att bankens verksamhet under räkenskapsperioden bedrivits i överensstämmelse med stadgarna och

att bokslutet, som efter avsättning av 6 000 000 SDR för kreditrisker uppvisar ett överskott om 21 583 315,56 SDR, ger en rättvisande bild av bankens ställning den 31 12 1985, av resultatet av bankens verksamhet och av finansieringen under år 1985.

Vi tillstyrker för Nordiska ministerrådet,

att resultaträkningen och balansräkningen fastställs,

att överskottet disponeras i enlighet med styrelsens och verkställande direktörens i årsberättelsen framförda förslag och

att styrelsen och verkställande direktören beviljas ansvarsfrihet för förvaltningen av bankens angelägenheter under den av oss granskade redovisningsperioden.

Helsingfors den 4 februari 1986

Ivar Nørgaard

Ólafur G. Einarsson

Paul Jansson

Håkon Kyllingmark

Peter Muurman

Lennart Nilsson

Odd Sagør

Gunnlaugur M. Sigmundsson

Jens Steffensen

C. O. Tallgren

Ekonomiska utskottets betänkande

över berättelse från Nordiska projektexportfonden

(Berättelsen, se s. 1843)

Til Økonomisk utvalg er henvist beretningen fra Nordisk projekteksporthold (NOPEF) om virksomheten i 1985.

NOPEF ble opprettet i 1982 for en treårig forsøksperiode som nå er foreslått forlenget frem til utgangen av 1989. Ved utgangen av 1985 hadde NOPEF registrert totalt 176 prosjekt for behandling. Av disse hadde 59 prosjekt innkommet i løpet av 1985, hvorav 36 prosjekt ble godkjent. Det samlede støttebeløp til disse prosjekter er ca. FIM 6.2 millioner. Fordeelingen på de enkelte nordiske land viser at svenske foretak deltar i 126 prosjekter, norske i 108, danske i 106, finske i 98 og islandske i 35.

Av de prosjekt som hittil har fått støtte av NOPEF har fire ført fram til kontrakter. Dette gjelder et treforedlingsprosjekt i Venezuela, et avfalls-håndteringsprosjekt i Saudi-Arabia, et energiprojekt i Egypt og et fiskeriprojekt i Senegal. Den totale verdien av disse prosjekter-kan anslås til FIM 200 millioner.

Det har i løpet av 1985 blitt ettergitt støttebeløp for 19 prosjekt. Totalt har dermed støttebeløp for 21 prosjekt blitt ettergitt.

Siden NOPEF startet sin virksomhet har man gitt tilsagn om støtte svarende til FIM 15.3 millioner. Etterspørselen etter NOPEF's midler har i 1985 vært ca. tre ganger det disponible støttebeløp.

NOPEF har i samarbeid med de nordiske eksportfremmende organisasjoner utarbeidet et innsatsprogram i 12 punkter med sikte på økt prosjekt-eksport i 1986 og 1987.

I løpet av 1985 har NOPEF lagt stor vekt på å gjøre virksomheten kjent innen nordisk næringsliv og organisasjoner. Dette har skjedd gjennom kontakt med nordisk presse, gjennom artikler og intervjuer samt foredrag. En ny informasjonsbrosjyre er utarbeidet og sendt ut i et antall av 15000. Samarbeidet med de nordiske eksportfremmende organisasjoner, organisasjoner for økonomisk utviklingsarbeid, nordiske finansinstitusjoner samt internasjonale organisasjoner har blitt ført videre.

NOPEF's virksomhet har i de senere år vært preget av en aktivitetsøkning. Økonomisk utvalg konstaterer at denne utviklingen har fortsatt gjennom 1985. Oppfølgingen av handlingsplanen for økonomisk utvikling og

full sysselsetting vil bety en ytterligere utviding av virksomheten i kommende år.

Økonomisk utvalg konstaterer at NOPEF i samarbeid med de eksportfremmende organisasjoner har utarbeidet et program for punktinnnsatser for økt prosjekteksport. Dette er i samsvar med intensjonene i den økonomiske handlingsplanen. Utvalget ber om å få oversendt dette programmet. Under henvisning til den økonomiske handlingsplanen forutsetter dessuten utvalget at samarbeidet mellom NOPEF og de eksportfremmende organisasjoner også vil omfatte bedre prosjektorovervåking, utarbeidelse av felles kataloger og markedshåndbøker for utvalgte bransjer/markeder.

Økonomisk utvalg har notert at det i 1985 er ettergitt støttebeløp for 19 prosjekt. Utvalget vil be om at det blir gjennomført en analyse som kan gi opplysninger om hvilke typer av prosjekter som leder til ettergivelse av støttebeløp.

Utvalget har også merket seg at samarbeidet NOPEF har innledet med organisasjoner i og utenfor Norden synes å bli videreutviklet. Dette vil på sikt kunne bidra til økte eksportmuligheter for nordiske bedrifter. Når det gjelder den geografiske fordelingen av prosjektene er denne spredd på totalt 63 land. Utvalget noterer at det har funnet sted en økende interesse for prosjekter særlig i Asia og Afrika.

Under henvisning till ovenstående foreslår Økonomisk utvalg at
 Nordisk Råd tar beretning C/4/e om Nordisk
 prosjekteksportfonds virksomhet i 1985 til etterretning.

København, 3. mars 1986

<i>Ylva Annerstedt (fp)</i>	<i>Hallvard Bakke (A)</i>
<i>Gro Harlem Brundtland (A)</i>	<i>Johan Buttedahl (Sp)</i>
<i>Ólafur G. Einarsson (Sj.)</i>	<i>Arne Gadd (s)</i>
	<i>Formann</i>
<i>Karen Thurøe Hansen (KF)</i>	<i>Per Olof Håkansson (s)</i>
<i>Anna-Liisa Jokinen (Skdl)</i>	<i>Anker Jørgensen (S)</i>
<i>Hanna Kvanmo (SV)</i>	<i>Preben Lange (Si)</i>
<i>Erkki Liikanen (Sdp)</i>	<i>Aase Olesen (RV)</i>
<i>Ilkka Suominen (Kok)</i>	<i>Sten Svensson (m)</i>
<i>Harald Synnes (Kr.F.)</i>	<i>Jan P. Syse (H)</i>
<i>Karin Söder (c)</i>	<i>Lena Öhrsvik (s)</i>

Berättelse från Nordiska projektexportfonden

Verksamhetsberättelse 1985

1. Institutionens uppgift

Nordiska projektexportfonden upprättades år 1982 för en försöksperiod som av Nordiska ministerrådet har föreslagits förlängd fram till den 31.12.1989. Fonden skall bidra till att stärka de nordiska företagens internationella konkurrenskraft vid export främst till utvecklingsländer, men även till statshandelsländer. Fondens huvudsakliga verksamhet är att ge stöd till nordiska företag och institutioner vid uppgörandet av förutsättnings- och lönsamhetsstudier beträffande konkreta projekt och för motsvarande aktivitet som kan leda till affärskontrakt. Projektet skall vara av nordiskt intresse. Fonden kan bevilja bidrag som täcker högst 50 % av kostnaderna. Beviljade bidrag skall normalt återbetalas om projektet realiseraras.

En mindre del av Fondens medel kan även beviljas som bidrag på upptill 50 % av utgifterna för nordiska och internationella seminarier inom branscher och områden där nordiska företag är konkurrenskraftiga, till grundläggande marknadsundersökningar och studier av efterfrågesituationen i målområden där ett nordiskt intresse för leveranser kan föreligga.

2. Organisation

Projektexportfonden har en styrelse på 10 medlemmar, bestående av två ledamöter från vart och ett av de nordiska länderna. Nordiska investeringsbanken representeras av en observatör vid styrelsemötena. Fonden har sitt säte i Helsingfors och hade per 31.12.1984 fyra anställda.

3. Verksamheten 1985

3.1 Ekonomiskt utfall (alla tal i FIM):

Anslagspost	Budget	1985 Bokslut	Avvikelse
Löner x	580 000	771 068,00	-191 068,00
Varor och tjänster y	815 000	931 542,31	-116 542,31
Projekt z	3 871 000	4 091 944,92	-220 944,42
Summa	5 266 000	5 794 555,23	-528 554,73

x Avvikelsen under posten löner beror dels på anställning av handläggare och dels godkända lönejusteringar.

y Avvikelsen under posten varor och tjänster beror dels på nyanskaffning av möbler och material i samband med anställningen av handläggare, dels en betydande stigning i hyres- och kommunikationsutgifterna. Av avvikelsen är FIM 87 034,00 täckta av överföring från NMR/S medan FIM 29 508,31 har överförts till 1986 års räkenskap.

z Avvikelsen under posten projekt beror i någon grad på utbetalning av stödmedel på basen av utfästelser som gjorts under 1984. Återbetalda projektmedel under året utgjorde samtidigt FIM 322 766,24 så att man trots allt hade ett överskott för projektmedel under 1985 och detta överskott som är FIM 101 821,32 har överförts till 1986 års budget.

3.2 Beskrivning av verksamheten

Vid utgången av 1985 hade Projektexportfonden registrerat totalt 176 projekt för behandling. Av dessa hade 59 projekt inkommit under året medan de övriga emottagits och behandlats under 1982/83/84. Av de 59 projekten blev under året 6 bortlagda, 5 har ännu inte behandlats, 3 föll bort och 9 har avslagits. Under året blev alltså 36 projekt godkända till ett samlat stödbelopp på FIM 6 188 000.

Av de projekt som hittills fått stöd av Fonden har 4 lett till kontrakt. Återbetalda projektmedel under 1985 uppgick till FIM 322 766. De 4 projekt som hittills har lett till kontrakt gäller ett träförädlingsprojekt i Venezuela, ett avfallshanteringsprojekt i Saudi Arabien, ett energiprojekt i Egypten och ett fiskeriprojekt i Senegal. Det totala värdet för dessa 4 projekt kan anslås till FIM 200 miljoner.

Det har under året beviljats efterskänkning av stödbelopp för 19 projekt. Totalt har efterskänkning gjorts i 21 projekt.

När man bedömer Fondens verksamhet är det nödvändigt att beakta den, ofta mycket långa, tidshorisont som är knuten till projektexporten. Det är inte ovanligt att arbetet med större projekt kan ta från 3–5 år innan man ser ett resultat.

Det ligger i Fondens natur att stöda projekt baserat på deltagande i företagets risktagande. Mot denna bakgrund får det därför anses som normalt att ett antal projekt har lett till ansökan om efterskänkning.

Det kan antas att Fondens stöd oavsett enskilda projekts utfall, kan ha gett indirekta resultat. Man tänker här på de samarbetsformer som har uppstått mellan företagen och den inverkan som detta samarbete får för företagets framtida ansträngningar inom projektexporten.

Som det framgår av ovanstående har Projektexportfonden under sin verksamhet registrerat totalt 176 projekt, något som innebär initieringen eller vidareutveckling av samarbetet mellan 400–500 nordiska företag.

Sedan Fonden startade sin verksamhet den 1 oktober 1982 hade man vid utgången av år 1985 utfäst stöd för totalt FIM 15 304 646. Totalt har Fonden under denna period haft en budget på FIM 12 776 000. När utfästelserna är högre än budgeten, är detta i överensstämmelse med beslut som togs av NMR år 1984 varvid Fondens styrelse fick möjlighet att utfästa intill 20 % utöver den årliga budgeten för att därigenom eftersträva ett fullt utnyttjande av Fondens begränsade medel.

Fondens stöd till de enskilda projekten ges i form av s. k. villkorlån. Per 31.12.1985 var den totala utestående summan av sådana villkorlån FIM 5 179 145.

Efterfrågan på Fondens stöd har också under 1985 varit hög. Totalt uppgick ansökningarna om stöd beloppsmässigt till ca tre gånger det disponibla stödbeloppet.

Av de projekt som har förelagts Fonden med ansökan om stöd har den största delen kommit direkt från näringslivet. Men också genom det nära samarbetet med de exportfrämjande organisationerna i Norden har en del projekt framlagts som följd av impulser från dessa till näringslivet. I någon utsträckning grundar sig projekten också på Fondens egna initiativ.

Under den nordiska handlingsplanen för ekonomi och full sysselsättning som ministerrådet utarbetat, fick Fonden i samarbete med de nordiska exportfrämjande organisationerna i uppdrag, att göra en rad konkreta uppläggningar när det gäller punktinsatser för ökad projektexport under åren 1986 och 1987. Uppläggningsen för dessa punktinsatser gjordes under en rad möten mellan Fonden och de projektansvariga i de exportfrämjande organisationerna.

Dessa överläggningar ledde till ett insatsprogram i 12 punkter. För den första halvdelen av programmet har styrelsen under år 1985 tagit beslut, som gör det möjligt att starta med konkreta insatser redan i januari 1986.

Det nordiska intresset i 176 projekt som det har ansökts om stöd för, visar en jämn fördelning bland de enskilda länderna. Deltagandet i projekten har fördelat sig som följer:

Land	Antal projekt totalt
Danmark	106
Finland	98
Island	35
Norge	108
Sverige	126

När det gäller den geografiska fördelningen är denna spridd över totalt 63 länder. På världsdelar är fördelningen följande:

Världsdel	Antal projekt 1985*		Antal projekt totalt	
	Ansökt	Godkända	Ansökt	Godkända
Asien	24	14	60	30
Afrika	18	9	47	31
Mellanöstern	4	2	25	15
Europa inkl USSR	11	9	21	13
Latinamerika	2	1	10	8

* Ett antal av de inkomna ansökningarna är fortfarande under behandling.

De länder där intresset speciellt har koncentrerat sig är följande:

Land	Antal projekt 1985*		Antal projekt totalt	
	Ansökt	Godkända	Ansökt	Godkända
Indonesien	7	5	19	14
Saudi Arabien	1	0	9	6
Kina	6	1	9	2
Egypten	1	1	8	5
Malaysia	4	4	8	4
USSR	3	2	7	3
Thailand	3	1	6	2
Senegal	1	0	5	2
Algeriet	1	1	4	3
Filippinerna	0	0	4	3
Turkiet	1	1	4	2
Colombia	0	0	3	2

* Ett antal av de inkomna ansökningarna är fortfarande under behandling.

Den branschmässiga fördelningen har varit som följer:

Branscher	Antal projekt 1985		Antal projekt totalt	
	Ansökt	Godkända	Ansökt	Godkända
Fiskeri/fiskeri-relaterad industri	11	6	29	18
Energi	11	9	28	22
Industri generellt	6	4	28	14
Bygge	10	4	27	16
Lantbruk	2	1	13	6
Maritim transport/skeppsbygge	4	2	12	9
Träförädling/skogsindustri	7	6	12	8
Flygrelaterad	3	2	5	4
Vattendistribution	1	0	4	1
Gasdistribution	2	1	2	1
Seminarier				
Kataloger	16	11	21	13
Handböcker, etc				

Det nära och goda samarbetet med Nordiska Investeringsbanken har fortsatt under året, både när det gäller projekten och på det praktiska planet är detta samarbete av största betydelse för Fonden.

Samarbetet med de nordiska exportfrämjande organisationerna, med organisationerna för ekonomiskt utvecklingssamarbete och nordiska finansinstitutioner har kunnat fördjupas under året. I detta sammanhang försöker Fonden att verka som en katalysator för samarbetet med nordiska projektexportörer, också utanför de konkreta fall där det endast är tal om ansökan av stöd till ett projekt.

Samarbetet med internationella organisationer och då främst Världsbanken, International Finance Corporation och De Förenade Nationernas Utvecklingsprogram och enskilda regionala banker (främst den Västafrikanska och Centralafrikanska Utvecklingsbanken) har förts vidare och har resulterat i positiva initiativ och impulser.

Efter uppdrag från grupper av nordiska företag har Fonden under årets lopp koordinerat insatser i en rad afrikanska länder, främst Zaire (transport, energi, skogs- och lantbruk), Benin/Togo (energiprojekt), Mauritien (fiskeri) och Kenya (energi).

Tillsammans med Nordiska Investeringsbanken och de exportfrämjande organisationerna har Fonden fortsatt arbetat för att vinna inpassning vad avser nordisk industri under det indonesiska programmet för utvecklingen av maritim transport och maritim infrastruktur. Fonden och NIB stod i oktober värdar för ett brett upplagt gemensamt möte mellan de nordiska institutionerna och de centrala indonesiska myndigheterna och ambassaderna i Norden.

Fonden har under årets lopp fortsatt lagt stor vikt vid att göra verksamheten känd inom nordiskt näringsliv och organisationer. Detta har skett genom kontakt med nordisk press, genom artiklar och intervjuer samt föredrag. En ny presentationsbroschyr för Fonden utarbetades under året och har sänts ut i ett antal av ca 15000.

Fondens styrelse har under 1985 hållit sex möten där man har behandlat såväl inkomna ansökningar om stöd som konkreta initiativ för främjandet av det nordiska samarbetet inom projektexporten, principiella frågor i samband med arbetet med det nordiska handlingsprogrammet, ansökningar om efterskänkningar och praktiska administrativa och ekonomiska frågor.

4. Beslut

Styrelsen för Nordiska projektexportfonden överlämnar härmed Fondens verksamhetsberättelse för 1985.

Helsingfors den 27 februari 1986

Carl Ivar Öhman
Styrelseordförande

Hans Höegh Henrichsen
Verkst. direktör

Nordiska projektexportfondens årsräkenskap 1985

Alla belopp i FIM

	Budget	Räkenskap
01 Lön och sociala kostnader	580 000,00	771 068,00
Underskott täckt av NMR	191 068,00	
11 Varor och tjänster	815 000,00	931 542,31
Underskott täckt av NMR	87 034,00	
Underskott överfört till 1986 räkenskap	29 508,31	
	<u>1 702 610,31</u>	<u>1 702 610,31</u>
21 Projekt	3 871 000,00	4 091 944,92
Återbetalda projektmedel	, 0	322 766,24
Överskott – överförs till 1986		101 821,32
	<u>5 573 610,31</u>	<u>5 573 610,31</u>

Kommentarer till räkenskaperna

I förhållande till budgeten för 1985 visar räkenskaperna för året ett underskott under posten 01 Löner och sociala kostnader på FIM 191 068,17. Orsaken till underskottet är godkända ändringar i löneförhållanden och anställning av ny personal. Det ansöktes om täckning av underskottet genom överföring från lönereserven. I resultaträkningen är täckningen av underskottet fört upp som tilläggsbeviljning från NMR.

Under posten 11 Varor och tjänster visade räkenskaperna likaledes ett underskott på FIM 116 542,31. Underskottet beror i stora drag på extra omkostnader i förbindelse med anskaffningar efter anställning av ny personal och ökning av hyresomkostnaderna och kommunikationsutgifterna, som icke på förhand kunde förutses. Ansökningen om täckning av detta underskott som sammanlagt var FIM 87 034,00 godkändes av NMR och beaktas i resultaträkningen som en tilläggsbeviljning. Under posten information/publikation (411.07) visade räkenskaperna ett underskott på FIM 29 508,31. Detta underskott är överfört till 1986-års räkenskap.

Under året har återbetalningarna av projektunderstöd uppgått till FIM 322 766,24. Detta belopp har förts tillbaka till disponibla projektmedel.

Samtidigt har 19 projekt lett till efterskänkning av utbetalda stödmedel med sammanlagt FIM 1 530 838.

Placeringen av Fondens medel i Ålandsbanken har för 1985 gett en ränteintäkt på netto FIM 666 707,38. Detta belopp har förts upp som skuld till NMR i räkenskaperna under posten passiva.

Totalt har Fonden under 1982 utfäst i allt FIM 15 304 646. Till disposition har Fonden under samma period haft en budget på totalt FIM 12 766 000. Med beaktande av att Fonden har getts möjlighet att utfästa 20% utöver årsbudgeten, är m. a. o. de utfästade beloppen inom de fastslagna ramarna.

Utöver de ovannämnda FIM 15 304 646 i utfästelser, är det vidare utfäst FIM 1 850 000 i december 1985 men med effekt från den 1 januari 1986. Dessa utfästelser gäller projekt under den nordiska handlingsplanen.

Av projektmedlen har det under 1985 utbetalats totalt FIM 4 091 944,92. I detta belopp ingår också utbetalningar på basen av stödutfästelser gjorda under tidigare år. I förhållande till budgeten för 1985 på FIM 3 871 000 med tillägg av återbetalt stöd på FIM 322 766,24, alltså disponibla medel för året 1985 på FIM 4 193 766,24, är det förbrukat FIM 4 091 944,92, vilket ger ett överskott för året på FIM 101 821,32 som överförs till 1986-års budget (från 1984-års budget överfördes vid ingången av räkenskapsperioden ett belopp på FIM 1 122 581,57).

Fondens stöd till enskilda projekt har getts i form av s. k. villkorlån, samt i vissa fall som stöd till seminarier. Den totala utbetalda stödsumman per den 31.12.1985 är FIM 8 863 245. I detta belopp inkluderas även utbetalningar gjorda under 1982, 1983 och 1984. Sammanlagd återbetalning av stöd har under samma tidpunkt varit FIM 487 040, totala efterskänkningar FIM 1 716 564, och avskrivet FIM 547 752. Netto utestående villkorlån per den 31.12.1985 är således FIM 6 111 889.

Helsingfors den 26 februari 1986

Carl Ivar Öhman *Pórður Friðjónsson* *Hans Höegh Henrichsen*
 Styrelseordförande Vice styrelseordf. Verkställande direktör

RESULTATRÄKNING 01.01–31.12.1985

Erhållna understödsmedel från NMR till NoPEF	5 266 000,00
Utbetalningar av projektunderstöd	./ 4 091 944,92
Återbetalda projektunderstöd	+ 322 766,24
	<hr/>
	1 496 821,32
Administrationsutgifter	./ 1 702 610,31 ¹
	<hr/>
	./ 205 788,99
Ränteinkomster	+ 699 258,78
Ränteinkomster överförda till NMR	./ 669 258,78
Tilläggsbeviljning från NMR p. g. a. budget- överskridning för	
– löner och soc. kostnader	+ 191 068,00
– varor och tjänster	+ 87 034,00
Underskott p. g. a. överskridning i förhållande till budget för varor och tjänster	+ 29 508,31
	<hr/>
Överskott att använda för framtida utbetalningar av understöd	FIM 101 821,32

¹ ingår utgifter för inventarier, maskiner och utrustning för FIM 37 398,25

RESULTATRÄKNING	01.01–31.12.1985	(Budget -85)	01.01–31.12.1984
3. INTÄKTER			
300. Återbetalningar av projektstöd	322 766,24 ¹	–	164 273,50 ¹
301. Ränteintäkter	669 258,78 ²	–	652 711,92 ²
4. KOSTNADER			
40. <i>Projektstöd</i>			
400. Projektstöd	4 091 944,92 ¹	(3 871)	2 661 418,43 ¹
41. <i>Administrativa kostnader</i>			
410. <i>Löner och sociala kostnader</i>			
410.01 Löner, fasta tjänster	642 002,37	(447)	459 383,08
410.02 Extrahjälp o. div. löneutg.	31 335,00	(32)	46 131,05
410.03 Styrelsearvoden	44 316,00	(44)	42 594,40
410.04 Sociala utgifter	53 414,80	(57)	37 327,10
411. <i>Varor och tjänster</i>			
411.01 Inventarier, maskiner, utrustning	37 398,25	(30)	89 406,25
411.02 Förbrukningsmaterial	13 678,25	(16)	15 589,00
411.03 Hyra, kontorstjänster	269,177,07	(200)	171 738,73
411.04 Kursdifferanser	67,60	–	–
411.05 Kommunikationsutgifter	29 609,93	(19)	12 373,06
411.06 Sammanträden	13 693,30	(14)	13 000,00
411.07 Information, publikation	65 508,29	(36)	54 760,19
411.08 Reseutgifter	257 838,86	(260)	231 538,71
411.09 Styrelseutgifter	229 776,04	(230)	172 421,78
411.10 Försäkringar	14 794,55	(10)	7 898,50
	1 702 610,31³	(1 395)	1 354 161,85³
(Kostn. tot.)	(5 794 555,23)	(5 266)	(4 015 580,28)

¹ Fört mot konto 210. Inbetalningar från NMR/projektmedel.

² Fört mot konto 205. Skuld till NMR (bankink./utg.).

³ Fört mot konto 208. Skuld till NMR (överskott/adm. budget).

BALANSRÄKNING	01.01–31.12.1985	01.01–31.12.1984
1. AKTIVA		
10. <i>Finansieringstillgångar</i>		
100. Kassa	2 720,90	1 140,60
101. Checkräkning	137 985,89	560 481,47
105. Depositioner	4 600 000,00	4 350 000,00
108. Fordringar	288 759,07	–
	5 029 465,86	4 911 622,07
2. PASSIVA		
20. <i>Skulder</i>		
200. Förskottsinnehållning	–	1 134,00
201. Socialskyddsavgift	–	155,00
205. Skuld till NMR (bankink./utg.)	666 707,38	617 923,54
206. Kontoskulder	2 473,00	3 363,00
208. Skuld till NMR (överskott/ adm.budget)	–	1 074,06
(underskott/adm.budget)	./29 508,31	–
21. <i>Eget kapital</i>		
210. Inbetalning från NMR/projekt- medel	4 389 793,79	4 287 972,47
	5 029 465,86	4 911 622,07

Specifikation till Finansieringstillgångar

100. KASSA			FIM	2 720,90
– kontanter				
101. CHECKRÄKNING ÅAB 660100-5918800			FIM	137 985,89
– kontanter				
105. DEPOSITIONER				
– nr 5923578	FIM	2 150 000:–		
– nr 5923586	FIM	2 350 000:–		
– nr 5923594	FIM	100 000:–		
			FIM	4 600 000,00
108. FORDRINGAR				
– ränta på checkräkning ÅAB 660100-5918800	FIM	10 657,07		
– NMR inbet. underskott p. g. a. överskridning i förhållandet budget/löner o. soc. utgifter		191 068,00		
– förhållandet budget/varor o. tjänster		<u>87 034,00</u>		
			FIM	<u>288 759,07</u>
			FIM	5 029 465,86

Specifikation till Skulder

205. SKULD TILL NMR (bankink./utg.)				
Överföring av överskott -83 för mycket	FIM	– 199,72		
Kursdifferens vid utbet. av budgetmedel -84		– 2 351,68		
Ränteintäkter		<u>+ 669 258,78</u>		
			FIM	666 707,38
206. KONTOSKULDER				
Förskottsskatt + ssa 12/85			FIM	2 473,00
208. SKULD TILL NMR (överskott/underskott/ adm. budget)				
Ingående saldo (-84)	FIM	1 074,06		
NMR inbet.		773 451,00		
Överföring av överskott -83 för mycket		199,72		
Kursdifferens vid utbet. av budgetmedel -84		2 351,68		
Ränteintäkt -84		617 923,54		
Tilläggsbeviljning av budget för löner o. soc. kostn.		191 068,00		
Tilläggsbeviljning av budget för varor o. tjänster		87 034,00		
./. Varor o. tjänster + löner o. soc. kostn. -85		<u>1 702 610,31</u>		
			FIM	././ 29 508,31

Specifikation till Eget kapital

210. Ingående saldo	FIM	4 287 972,47		
Budgetmedel av NMR		3 871 000,00		
Utbetalda projektstöd -85		././ 4 091 944,92		
Återbetalning av projektstöd		<u>322 766,24</u>		
			FIM	<u>4 389 793,79</u>
			FIM	5 029 465,86

Konto 411.01**Inventarier, maskiner, utrustning 1985**

Oy International Business Machines	Servicekontrakt på			
	1 st Memory skrivmaskin			
	6128-5869514	FIM	3 103,65	
	double capacity			
	tape loop		<u>251,20</u>	FIM 3 354,85
Rank Xerox Oy	1 st xerox 1020 kopieringsmaskin			
	2107705476	FIM	10 000,00	
	+ frakt		<u>250,00</u>	10 250,00
Rank Xerox Oy	1 st xerox 850 program disk			
	(ordb.maskin) 1110792650			1 449,40
Wulff	1 st kontorsstol Comforto 625998			2 597,00
NKR	1 st terminalbord 119150			
	2 st förvaringskåp 292919			
	1 st hurtslåda 202475			
	1 st fristående hurts 242919			
	+ frakt			17 641,95
Oy Arico Ab	1 st matta 200×330			<u>2 105,05</u>
				FIM 37 398,25

Betänkande av

Nordiska rådets utskott för granskning av Nordiska kulturfondens förvaltning

(Kulturfondens berättelse, se s. 1853)

Till utskottet har hänvisats av Nordiska kulturfonden till Nordiska rådets 34:e session avgiven berättelse över verksamheten 1984 jämte bilagor. Berättelsen har behandlats vid möte den 30 januari 1986.

Utskottet har genomgått berättelsen över Nordiska kulturfondens verksamhet 1984 jämte bilaga 1 Arbetsordning för Nordiska kulturfondens styrelse, bilaga 2 Resultatoppgørelse 1984, bilaga 3 Söknader og bevilgninger 1984, bilaga 4 Bevillinger givet på Nordisk kulturfonds møder i 1984, bilaga 5 Nordisk kulturfonds fordelingsprinsipper – en oversikt, bilaga 6 Vurdering av Nordisk kulturfonds rettslige status och bilaga 7 Översyn av Nordiska kulturfondens arbetsrutiner samt revisionsprotokoll 1/1984 av den 19.12.1985.

Med anledning härav föreslår utskottet

1. att Nordiska rådet godkänner Nordiska kulturfondens räkenskaper för år 1984 och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet för 1984 samt
2. att Nordiska rådet lägger berättelsen om Nordiska kulturfondens verksamhet 1984 till handlingarna.

Stockholm den 30 januari 1986

Arne Gadd (s)

Robert Pedersen (S)

Eiður Guðnason (A.)

Reiulf Steen (A)

Förman

Pekka Tuominen (ÅSD)

Berättelse

om Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse

Verksamhetsberättelse 1984

A. Navn og adresse

Nordisk kulturfond
Sekretariatet for nordisk kulturelt samarbeid
Snaregade 10
DK-1205 København K
tlf 01/11 47 11

B. Opprettelse og deltakende land

Nordisk kulturfond ble opprettet i 1966 ved en overenskomst mellom de 5 nordiske land, Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige.

C. Målsetting

Nordisk kulturfond har til oppgave å utvikle det kulturelle samarbeid mellom de nordiske land. De prosjekter fondet kan støtte, er nordiske samarbeidsprosjekter innenfor forskning, undervisning og allmennkulturell virksomhet i vid forstand. Det sistnevnte området omfatter bl. a. litteratur, musikk, teater, billedkunst, film og andre kunstarter, kulturformidling samt ulike former for sosialt og ideelt samarbeid. Det kan også gis støtte til informasjonsvirksomhet innenfor og utenfor Norden om de nordiske lands kulturelle liv og om nordisk kulturelt samarbeid.

Fondet krever som regel at det dreier seg om forholdsvis kortvarige prosjekter av éngangskarakter, og legger vekt på at den virksomhet det støtter, er av nyskapende og initierende art.

D. Organisasjon

1. Administrasjon

Nordisk kulturfond får tildelt årlige midler over det nordiske kulturbudsjettet. Disse midler forvaltes av et styre som består av ti ordinære medlemmer og ti personlige suppleanter. Av disse er halvdelen parlamentarikere valgt av Nordisk Råd og halvdelen embetsmenn utpekt av Nordisk ministerråd (kultur- og undervisningsministrene). Hvert land har to nasjonale representanter i styret. Styremedlemmene blir utnevnt for et tidsrom

av to kalenderår ad gangen. Bland sine medlemmer velger styret en formann og en nestformann. Samme land innehar formannsposten to år i trekk.

Styret treffer sine beslutninger ved simpelt flertall. I tilfelle stemmelikhet blir formannens stemme avgjørende. Dersom begge styremedlemmene fra ett og samme land motsetter seg et forslag, kan det dog ikke vedtas.

Siden 1. april 1972 har Sekretariatet for nordisk kulturelt samarbeid skjøttet fondets sekretariatsfunksjoner og økonomiforvaltning. Sekretariatet er representert på styremøtene.

Siden 1. januar 1981 har kulturfondets styre utøvet beslutningsmyndigheten når det gjelder søknader under støtteordningene for Nordisk folkeopplysningssamarbeid og Nordisk idrettssamarbeid. Særskilte midler til disse to støtteordningene bevilges over det nordiske kulturbudsjettet.

2. Styret

I 1984 har Nordisk kulturfonds styre hatt følgende sammensetting:

Danmark

formand for Folketinget Svend Jakobsen
(suppleant: folketingsmedlem Hagen Hagensen)
kontorchef Hans Vilstrup
(suppleant: Thomas Grage)

Finland

riksdagsman Elsi Hetemäki-Olander
(suppleant: riksdagsman Mikko Ekorre)
kanslichef Jakko Numminen
(suppleant: kulturråd Matti Gustafson)

Island

altingsmann Sverrir Hermannsson
(suppleant: forhenv. altingsmann Stefán Jónsson)
forhenv. departementssjef Birgir Thorlacius
(suppleant: avdelingssjef: Árni Gunnarsson)

Norge

stortingsrepresentant Jo Benkow (til 27. februar 1984)
stortingsrepresentant Håkon Randal (fra 27. februar 1984)
(suppleant: stortingsrepresentant Kirsti Kolle Grøndahl)
departementsråd Per Haga
(suppleant: byråsjef Olav Nyhamar)

Sverige

riksdagsledamot Bengt Wiklund

(suppleant: riksdagsledamot Kersti Svartz)

departementsråd Jan-Mats Lindahl

(suppleant: departementssekretære Brita Lundh)

Forhenv. altingsmann Stefán Jónsson har vært formann for styret i 1984, og forhenv. departementssjef Birgir Thorlacius dets nestformann.

Det ble holdt fire ordinære styremøter i løpet av året:

1. 21.–22. mars 1984 i København
2. 27.–28. juni 1984 ved Mývatn, Island
3. 11.–12. september 1984 i Harstad, Norge
4. 3.–4. desember 1984 i København

3. Revisjon

Bidrag fra Nordisk kulturfond gis under forutsetning av at bevilgningsmottakeren avlegger skriftlig rapport og regnskap for bruken av den enkelte bevilgning. Denne rapportering skal ha funnet sted senest seks måneder etter at bevilgningen er kommet til utbetaling.

Fondets regnskaper revideres av to revisorer utpekt av Nordisk Råd. I 1984 har fondet hatt riksrevisor J. Bredsdorff og folketingsmedlem Otto Mørch som revisorer. Suppleanter for disse har vært henholdsvis Povl Brøndsted og Ib Gerner Hansen.

4. Nordisk Råds gransking av virksomheten

Nordisk Råd har et særskilt utvalg til gransking av Nordisk kulturfonds forvaltning.

Utvalget har i 1984 hatt følgende sammensetting:

folketingsmedlem Robert Pedersen, D

riksdagsman Pekka Tuominen, F

altingsman Eiður Guðnason, I

stortingsrepresentant Arne Skauge, N

riksdagsledamot Gunnel Jonäng, S

Sekretær for utvalget har i samme periode vært Kristian Slotte (til og med 31.7.1984) og Guy Lindström (fra og med 1.8.1984).

I tilknytning til granskingsutvalgets ordinære møte i januar 1984 ble det den 25. januar på initiativ av kulturfondets styre holdt et felles møte mellom utvalget og medlemmer av styret. Til stede var også representanter for kultursekretariatet.

Hensikten med møtet var i første rekke å drøfte sekretariatets ressursinnsats ang. kontroll av bruken av fondets bevilgninger, samt å orientere utvalget om fondsstyrets tiltak til rasjonalisering av fondets arbeidsrutiner. På dagsordenen var også bl. a. Nordisk kulturfonds virksomhet i relasjon til de selvstyrende områder i Norden, samt fondets fordelingsprinsipper.

5. Revidering av arbeidsordningen for kulturfondets styre

På kulturfondets styremøte i oktober 1983 ble det besluttet å utarbeide forslag til en ny arbeidsordning for kulturfondets styre.

Bakgrunnen for vedtaket var at den gamle arbeidsordningen fra 27.–29. mai 1974 på flere punkter var blitt foreldet og ikke lenger svarte til de faktiske forhold.

På styremøtet den 27.–28. juni 1984 ble det fremlagte forslag til ny arbeidsordning vedtatt.

Den nye arbeidsordningen av 27.–28. juni 1984 vedlegges beretningen (*Bilaga 1*).

E. Virksomheten 1984

1. Økonomi (se Bilaga 2)

Fondet hadde i 1984 følgende midler til rådighet:

Bevilget over det nordiske kulturbudsjettet	DKK 10 000 000 00
Tilbakebetaling av ikke anvendte midler	DKK 384 712 68
Renter	DKK 916 584 34
Ikke disponerte midler fra 1983	DKK 229 449 05
Ialt	<u>DKK 11 530 746 07</u>

2. Informasjon

Den nåværende informasjon om Nordisk kulturfond og støttemulighetene der består i

- fondets årlige *annonser* i aviser rundt om i Norden,
- melding til pressen* etter hvert styremøte,
- utsending av *bevilgningslister* etter hvert styremøte,
- mer *tilfeldige opplysninger* i kultursekretariatets alminnelige opplysningsmateriale, f. eks. i faktabladet "Nordiske støtteordninger".

Pressemeldingene etter hvert styremøte opplyser om pågående møte, antall bevilgninger og den totale bevilgningssum, samt nevner særskilt noen av de prosjekter som har fått støtte. Som vedlegg til pressemeldingene følger en liste over alle bevilgninger gitt på møtet. Disse pressemeldingene opplyser ellers ikke direkte om støttemulighetene, og det er tilfeldig hvilke aviser som benytter seg av dem, trolig meget få. Deres informative betydning er derfor meget begrenset, enda de må betegnes som en naturlig del av informasjonen om fondet.

Kultursekretariatets direkte utsending av bevilgningslister etter hvert styremøte er mer å betrakte som en "intern" orientering, i det mottakerne i de fleste tilfelle er instanser hvor fondet på forhånd er godt kjent, f. eks. en rekke institusjoner på det nordiske kulturbudsjettet, foreningene Norden, bilaterale fond o. l.

Tilbake står da avisannonse som den eneste informasjon om fondet som også opplyser om støttemulighetene, og som utelukkende tar sikte på kulturfondet. Som i 1982 og 1983 har fondet i 1984 bare annonsert én gang, i slutten av september. En enslydende annonsetekst ble da rykket inn i en lang rekke større aviser i alle de nordiske land/selvstyrende områder, ialt

44 aviser, derav 6 danske, 1 færøysk, 2 grønlandske, 9 finske, 6 islandske, 12 norske, 7 svenske og 1 ålandsk.

Før 1982 annonserte fondet på denne måten i avisene to ganger per år. Styret har gitt uttrykk for at den nåværende informasjon om fondet ikke er tilstrekkelig, at fondet av den grunn ikke er nok kjent utover Norden, og at nedgangen i antall søknader til fondet i de siste par årene kan skyldes mangelfull informasjon.

På desembermøtet 1984 ble det derfor vedtatt at sekretariatet i 1985 iverksetter tiltak for å øke informasjonen om fondet.

3. Søknader

I 1984 mottok fondet ialt 660 søknader til et samlet søknadsbeløp på ca. 79 millioner DKK.

I forhold til året før dreier det seg om en merkbar økning i antall søknader (17,2%), og en meget sterk økning i samlet søknadsbeløp (62,2%).

Nedenstående tabell viser utviklingen fra år til år når det gjelder antall søknader og søknadsbeløpets størrelse fra 1972 til 1984

År	Søknader		Søknadsbeløp	
	Antall	Økning i %	Størrelse*	Økning i %
1972	306	+13	19,2	+38
1973	321	+5	23,1	+14
1974	468	+46	36,4	+58
1975	888	+90	63,1	+73
1976	636	÷28	37,9	÷40
1977	652	+3	33,6	÷15
1978	704	+8	47,5	+41
1979	748	+6	60,0	+26
1980	762	+2	84,3	+29
1981	935	+23	82,8	÷2
1982	638	÷32	51,3	÷38
1983	563	÷12	48,7	÷5
1984	660	+17	79,0	+62

* i millioner DKK.

Det fremgår av tabellen at i forhold til året 1972 har søknadsmengden i 1984 vært 115% større, og at søknadsbeløpet er blitt 311% høyere.

I samme periode har fondets disponible beløp økt med 100%, 5 millioner DKK i 1972, 10 millioner DKK i 1984.

Denne veksten i antall søknader og i søknadsbeløpet har ikke vært jevn i hele perioden. Tabellen viser tydelig to topper i henholdsvis 1975 (kvinnåret) og 1981 (handikappåret), med etterfølgende sterk nedgang i søknadsbeløpet, ÷40% i 1976 og ÷38% i 1982. Nedgangen i disse to årene viser seg også i søknadsmengden, henholdsvis ÷28% og ÷32%.

Nedgangen i antall søknader og i søknadsbeløpet i årene 1982 og 1983 har vakt betydelig oppsikt og en viss uro i fondsstyret. Det er ennå for tidlig å si noe sikkert om hvorvidt vi her har å gjøre med en varig tendens.

Man skal i den forbindelse huske på at negangen i søknadsbeløpet og i antall søknader i 1976 og 1977 var omtrent like stor som i 1982 og 1983 uten at det da vakte særlig oppmerksomhet. Og forresten tyder tallene for 1984 da heller ikke på at behovet for den støtte fondet gir, er i avtagende: Søknadsbeløpet er det tredje høyeste i fondets historie, og søknadsmengden har vokst med 17% i forhold til 1983.

De innkomne søknader i 1984 har fordelt seg på kulturavtalens tre hovedområder som vist i nedenstående tabell.

	<i>Søknader</i>		<i>Søknadsbeløp</i>	
Forskning	99	(15 %)	11 mill.	(14 %)
Undervisning	102	(15 %)	11 mill.	(14 %)
Allmennkultur	459	(70 %)	57 mill.	(72 %)

Denne fordelingen i 1984 avviker ikke nevneverdig fra tilsvarende fordeling i de siste 12 årene. Søknader av allmennkulturell art har hele tiden dominert, og har i de siste årene utgjort ca. 70% av søknadsmassen, mens resten av søknadene har fordelt seg noenlunde likelig mellom forskning og undervisning, dog med en viss overvekt av forskningssøknader, særlig i de første årene av perioden.

Av nedenstående tabell kan en i detalj se denne fordelingen av søknadene på de tre hovedområder siden 1972.

	Forskning		Undervisning		Allmennkult.		I alt antall
	antall	%	antall	%	antall	%	
1972	100	33	22	7	184	60	306
1973	93	29	38	12	190	59	321
1974	137	29	54	12	277	59	468
1975	158	18	86	12	644	70	888
1976	133	21	85	13	418	66	636
1977	98	15	83	13	471	72	652
1978	151	21	89	13	464	66	704
1979	175	23	111	15	462	62	748
1980	137	18	123	16	502	66	762
1981	144	15	118	13	673	72	935
1982	120	19	86	13	432	68	638
1983	89	15	85	14	389	71	563
1984	99	15	102	15	459	70	660

4. Utdeling av fondets midler

Av de innkomne søknader som ble behandlet på de fire utdelingsmøter i 1984, kunne fondet imøtekomme 172 søknader med et samlet bevilget beløp på DKK 13 114 000 (Av det beløpet ble DKK 2 625 000 gitt av 1985-års midler på desembermøtet 1984).

Fordelingen av bevilgningene (DKK 13 114 000) på kulturavtalens tre hovedområder fremgår av følgende tabell

	<i>Antall</i>	<i>Beløp</i>
Forskning	33	1 602 300
Undervisning	18	1 278 000
Allmennkultur	121	10 233 700
	172	13 114 000

En statistisk oversikt i form av en tabell over på den ene siden antall søknader og ansøkt beløp og på den andre siden antall bevilgninger og bevilget beløp – fordelt på de enkelte hovedområder – er vedlagt beretningen (*Bilaga 3*).

En fortegnelse over alle prosjekter som har fått støtte i virksomhetsåret 1984 er også vedlagt beretningen (*Bilaga 4*).

Følgende tabell viser utviklingen av fondets bevilgninger og hvordan de har fordelt seg på de tre hovedområder i perioden 1972–1984.

	Forskning		Undervisning		Allmennkult.		Totalt antall
	antall	%	antall	%	antall	%	
1972	19	24	4	5	56	71	79
1973	25	25	15	15	62	60	102
1974	24	25	5	5	66	70	95
1975	33	26	23	18	69	55	126
1976	30	16	26	13	139	71	194
1977	30	15	19	10	146	75	195
1978	42	18	26	12	158	70	226
1979	44	23	31	16	119	61	194
1980	28	15	33	18	121	67	182
1981	33	18	20	10	121	72	174
1982	28	16	27	16	116	68	171
1983	24	13	20	11	132	76	176
1984	33	19	18	11	121	70	172

5. Saksbehandlingen – prinsipper og praksis

I formålsparagrafen i den reviderte overenskomst om Nordisk kulturfond av 12. juni 1975 (artikkel 1) heter det kort at fondet har til formål "å fremme det kulturelle samarbeid mellom de nordiske land". – I formålsparagrafens artikkel 2 og 3 blir dette utdypet noe:

- Fondets virksomhetsområde omfatter det nordiske samarbeid i hele dets utstrekning. Bidrag fra fondet kan således gis til formål innenfor forskning, undervisning og allmennkulturell virksomhet i videste forstand.
- Støtte kan gis til nordiske prosjekter av éngangskarakter. Dersom det gis støtte til prosjekter av mer varig karakter, bør styret i regelen fastsette støtteperiodens lengde.
- I særlig tilfelle kan det óg gis støtte til regelmessig tilbakevendende formål.
- Det kan ytes støtte til informasjonsvirksomhet innenfor og utenfor Norden om nordisk kulturelt samarbeid og om de nordiske lands kulturliv.

Disse bestemmelser i overenskomsten om Nordisk kulturfond (1975) avviker på to punkter fra tilsvarende bestemmelser i den opphavlige overenskomst av 3. oktober 1966. – For det første har man nå fjernet den regelen at prosjekt ikke kan oppnå støtte dersom det ikke omfatter minst tre nordiske land. For det annet kan støtte nå unntaksvis gis til prosjekter som er varige eller tilbakevendende.

På grunnlag av og i tillegg til disse noe sparsomme bestemmelser i formålsparagrafen har styret fra tid til annen, blant annet med tanke på saksbehandlingen, vedtatt visse prinsipper/regler om fordelingen av fondets midler.

På fondets styremøte i oktober 1983 ble disse prinsipper/regler gjort til gjenstand for generell drøfting og med visse forandringer formelt godkjent av styret som gjeldende regler (sml. bilag 2 til årsberetningen for 1983).

Også i 1984 har fordelingsprinsippene og saksbehandlingen vært drøftet på styremøtene, særlig da tilknytning til den registrerte nedgang i antall søknader i 1982 og 1983. I den forbindelse har styret poengtert at det legger vekt på at prosjekter fondet støtter, har størst mulig nordisk bredde, og at dersom fondets virksomhetsområde i praksis blir utvidet til mer generelt å omfatte også bilaterale prosjekter, vil dette forutsette en vesentlig forhøyelse av fondets disponible midler. – En oversikt over fondets gjeldende fordelingsprinsipper vedlegges beretningen (*Bilaga 5*).

Fondet mottar søknader året rundt uten å annonsere noen bestemte søknadsfrister. Av omsyn til saksbehandlingen fastsetter sekretariatet likevel en intern "dead-line" for mottaking av søknader. Denne ligger som regel 6 uker før det enkelte styremøte. Søknader som er fondskontoret i hende etter denne fristen, kan først behandles på det nestfølgende styremøte.

På septembermøtet 1984 ble det vedtatt at søknader som klart ligger utenfor fondets støtteområde, straks blir sortert fra, og at søker får hurtig beskjed om at søknaden er avvist. En liste over disse søknader (søknader i kategori 1) med kort begrunnelse for "avslaget" i hvert enkelt tilfelle blir utsendt til styrets medlemmer før hvert enkelt styremøte.

Alle andre søknader blir saksbehandlet på kultursekretariatets enkelte fagseksjoner. Når det gjelder forskningssøknader, innhenter seksjonen også uttalelser om hver enkelt søknad fra FPR (nordisk forskningspolitisk råd). På samme måte innhenter henholdsvis undervisningsseksjonen og kulturseksjonen uttalelser om de enkelte søknader fra RKU (rådgivende komité for undervisning), dersom søknadssummen er over DKK 100 000, og fra RKK (rådgivende komité for allmennkulturell virksomhet) dersom søknadssummen er over DKK 150 000. Når særlige grunner taler for det, innhenter sekretariatet også i enkelte tilfelle remissuttalelser fra andre instanser.

Etter saksbehandlingen blir søknadene med sekretariatets endelige innstilling forelagt styret til avgjørelse.

6. Kulturfondets rettslige status

På kulturfondets styremøte i oktober 1983 ble det vedtatt å gi professorene Bent Christensen og Claus Gulmann i oppdrag å foreta en vurdering av fondets rettslige status. Bakgrunnen for vedtaket var at det ikke fantes uttrykkelige regler om Nordisk Kulturfonds rettslige status, et problem som i den seinere tid er blitt aktualisert gjennom diskusjoner om å kreve tilskudd tilbakebetalt når bevilgningsmottakere ikke overholder de betingelser som er knyttet til bevilgningen.

I april 1984 mottok fondet førnevnte vurdering. Ifølge vurderingen må fondet anses å ha partshabilitet. Vurderingen vedlegges beretningen (*Bilaga 6*).

7. Analyse av fondets arbeidsrutiner

På fondets styremøte i desember 1983 ble det besluttet at det skulle foretas en analyse av fondets arbeidsrutiner i den hensikt å få fram forslag til rasjonalisering av virksomheten.

Oppdraget ble gitt til fullmektig Marianne Linnander, som i løpet av våren 1984 skulle avlegge rapport med forslag til rasjonaliseringer m. m.

Rapporten, "Översyn av Nordiska kulturfondens arbetsrutiner", forelå ferdig den 17.3.1984. Den vedlegges beretningen (*Bilaga 7*).

Fondskontoret har tatt rapporten til etterretning, og både hva angår arbeidsrutiner og regnskapskontroll har den alt övd i sin virkning. Således har man i bevilgningsbrevene ytterligere presisert både de generelle og de spesielle vilkår som gjelder, og det er blitt utformet en ny og mer detaljert instruks for avleggelse av regnskap og rapport. Videre har fondet tatt sekretariatets tekstbehandlingsutstyr i bruk til nye funksjoner, og det foreslåtte nye kartoteksystem blir nå etter hvert anvendt.

På den andre siden har fondet mistet den assistent på halvtid som i 1983 og i begynnelsen av 1984 hjalp til med regnskapskontrollen.

8. Evaluering av fondets virksomhet

Arbeidet med evalueringen av fondets virksomhet 1966–1983 ble i 1984 overdratt til Rogaland distriktshøgskole.

Ifølge avtale av 10.5.1984 mellom kulturfondet og distriktshøgskolen vil arbeidet ta ett og et halvt år og bli avviklet etter følgende tidsskjema:

Seinest den 1.3.1985 en statusrapport.

Seinest den 1.12.1985 en underhandsrapport (foreløpig rapport).

I første halvdel av 1986 en sluttrapport.

BILAGA 1**Arbetsordning för Nordiska kulturfondens styrelse****1 §**

Styrelsen håller fyra ordinarie möten per år, vanligtvis i mitten av mars, juni, september och december. Därutöver kan extra ordinarie möten hållas, när ordföranden finner det nödvändigt, eller när anmodan därom kommer från minst tre av styrelsens medlemmar.

2 §

Vid fondens ordinarie möte i mars framläggs fondens räkenskaper för föregående kalenderår samt styrelsens verksamhetsberättelse för föregående kalenderår till styrelsens godkännande.

3 §

Vid fondens ordinarie möte i december väljs ordförande och vice ordförande för påföljande kalenderår.

Samma land innehar ordförandeposten två år i följd.

4 §

Medel från fonden beviljas efter ansökningar från sammanslutningar, institutioner eller enskilda samt, när styrelsen så önskar, även med anledning av yttranden från kommittéer och arbetsgrupper som Nordiska ministerrådet har utsett för särskilda uppgifter inom fondens verksamhetsområde.

5 §

Ansökningar om bidrag som önskas bli behandlade vid påföljande styrelsemöte skall vara insända till fonden omkring 1 1/2 månad före den tid mötet äger rum.

Med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter kan emellertid ansökningar även behandlas mellan mötena. I sådana fall sker styrelsens behandling av ansökan skriftligt, varvid ordförandens förslag till beslut sänds till styrelsens ordinarie ledamöter. Dessa skall inom 10 dagar avge sin mening, varefter styrelsen beslutar i ärendet. Beslut som tagits skriftligt skall föras till protokollet vid följande möte.

6 §

Styrelsen kan fatta beslut om bidrag till kommande kalenderår, när detta motiveras av att planeringen av ett påtänkt projekt förutsätter förhandsbesked om att bidrag kan utgå.

7 §

Det av styrelsen beviljade bidraget utbetalas efter särskild rekvisition i danska kronor genom bank, postgiro el. check.

Har anmodan om utbetalning av ett bidrag inte sänts in före utgången av det kalenderår under vilket det enligt ansökan är menat att användas överförs medlen till nästa kalenderår. Därefter kan sökanden komma in med anmodan om utbetalning. En beviljning kan endast överföras i två år varefter medlen återförs till fonden.

8 §

Den som har mottagit medel från fonden är förpliktad att inom 6 månader lägga fram en ekonomisk redovisning och rapport för dess användning. Om inte en ekonomisk redovisning och rapport har insänts till den fastställda tiden, eller de ger anledning till anmärkningar, avgör styrelsen vilka åtgärder som med anledning härav bör vidtas.

Om utbetalade medel inte används enligt de förutsättningar och för det ändamål som bidraget avser, kommer mottagaren att vara förpliktad att på styrelsens begäran betala tillbaka dem till fonden. Det samma gäller då rapporten och den ekonomiska redovisningen inte kan föreläggas styrelsen även om förnyad påminnelse är gjord.

9 §

Det tillkommer sekretariatet:

1. att förbereda och förelägga för styrelsen de ärenden som skall behandlas på styrelsens möten; detta innebär även att ansökningsmaterialet sänds till representanter för de självstyrande områdena i de fall de kan anses vara berörda;
2. att föra protokoll vid styrelsens möten och att handha styrelsens korrespondens;
3. att redovisa de rådgivande kommittéernas o. likn. yttranden ang. vissa ansökningar om bidrag;
4. att se till att de i 8 § nämnda rapporter och redovisningar inkommer före fristens utgång och företa nödvändig anslagskontroll och att vidta nödvändiga åtgärder om bestämmelserna inte följts;
5. att utarbeta och framlägga styrelsens årsberättelse;
6. att infordra och efter styrelsens anvisningar deponera de olika ländernas bidrag till fonden;
7. att utbetala bidrag från fonden;
8. att sköta bokföringen av fondens medel;
9. att upprätta bokslut samt
10. att sköta de övriga uppgifter som efter styrelsens beslut eller sakens natur hänför sig till sekretariatet.

10 §

Styrelsen beslutar om ändring av arbetsordningen.

Beslutat på fondens styrelsemöte den 27–28 juni 1984 i Mývatn, Island.

*BILAGA 2***Resultaträkning 1984**

INTÄKTER

Budgeterade intäkter

Anslag enligt kulturbudgeten	10 000 000,00	
Summa		10 000 00,00

Ej budgeterade intäkter

Räntor	916 584,34	
Aterföringar, tillbakabetaln.	384 712,68	
Ej disp. medel fr. tidigare år	229 449,05	
Summa		1 530 746,07

Totalt DKK		11 530 746,07
------------	--	---------------

KOSTNADER

Arvoden	100 112,00	
Prov. och kursdifferenser	118,07	
Trycksaker, annonser	123 115,81	
Möteskostnader	504 150,30	
Anslag	10 489 000,00	
Övrigt	10 745,36	
Summa		11 227 241,54

Totalt DKK		11 227 241,54
------------	--	---------------

Årets överskott		303 504,53
-----------------	--	------------

København, den 19 april 1985

Oddvar Lie

Direktör

Ove Stenroth

Byråchef

TILLGÅNGAR

Fordringar

Av sekr. förv. likvida medel	6 743 023,77	
Förskott, resor	13 538,82	
Övriga fordringar	250 000,00	
Summa		7 006 562,59

Totalt DKK		7 006 562,59
------------	--	--------------

SKULDER

Ej utbetalda anslag

1983	740 900,00	
Utvärdering av verksamhet	868 532,00	
Analys av arbetsrutiner	33 516,06	
1984	5 060 110,00	

Summa		6 703 058,06
-------	--	--------------

Totalt DKK		6 703 058,06
------------	--	--------------

Årets överskott		303 504,53
-----------------	--	------------

København, den 19 april 1985

Oddvar Lie

Direktör

Ove Stenroth

Byråchef

BILAGA 3

Søknader og bevilgninger i 1984

	Søknader			Bevilgninger		
	Antall	Beløp	%	Antall	Beløp	%
<i>Forskning</i>						
20 Tverrvitenskapelige og overgrepene spørsmål	5	625 900		2	95 300	
21 Humanistisk forskning	36	4 206 500		10	457 600	
22 Samfunnsvitenskapelig forskning	17	1 434 600		4	198 200	
23 Naturvitenskapelig forskning	17	1 402 600		8	414 000	
24 Medisinsk forskning	17	1 845 900		7	362 200	
25 Teknologisk forskning	2	1 175 000		—	—	
26 Skog- og landbruksforskning	5	500 800		2	75 000	
Ialt	99	11 191 300	14,2	33	1 602 300	12,2
<i>Undervisning</i>						
30 Ovegrepene spørsmål	57	5 331 400		11	703 000	
31 Førskole og grunnskole	8	298 100		—	—	
32 Gymnasial utdanning	1	1 077 300		—	—	
33 Akademisk grunntdanning	2	117 200		—	—	
34 Lærerutdanning	5	644 200		1	40 000	
35 Erhvervsutdanning	6	761 400		—	—	
36 Voksen- og videreutdanning	20	2 528 700		6	535 000	
37 Spesialundervisning	3	352 000		—	—	
Ialt	102	11 110 300	14,0	18	1 278 000	9,8
<i>Allmenkulturell virksomhet</i>						
40 Overgrepene spørsmål	87	11 176 200		26	2 185 300	
<i>Formidling</i>						
50 Museum, bibliotek og arkiv	12	1 960 100		4	260 000	
51 AV-medier, grafiske medier	10	1 393 900		2	135 000	
<i>Kunstnerisk virksomhet</i>						
60 Håndverk og formgiving	12	5 646 800		5	520 000	
61 Billedkunst (maleri, skulptur, foto)	45	7 882 300		13	1 363 500	
62 Musikk og dans	104	9 356 700		25	2 422 000	
63 Litteratur	60	6 344 500		15	1 358 000	
64 Dramatisk virksomhet (teater og film)	52	5 461 300		20	1 214 900	
<i>Annen virksomhet</i>						
70 Etniske minoriteters samarbeide	5	1 343 300		3	225 000	
71 Idrett og friluftsvirksomhet	5	332 000		—	—	
72 Sosialt samarbeid	20	1 581 600		—	—	
73 Barne- og ungdomssamarbeid	7	409 200		1	20 000	
74 Ideelt samarbeid (faglig, kirkelig, politisk)	24	2 171 200		3	205 000	
75 Kvinnesamarbeid	13	1 249 200		3	225 000	
76 Nordiske kulturuker	3	480 000		1	100 000	
Ialt	459	56 788 300	71,8	121	10 233 700	78,0
Totalt	660	79 089 900	100	172	13 114 000	100

BILAGA 4

Bevillinger givet på Nordisk kulturfonds møder i 1984

FORSKNING

Overgribende og tværvideenskabelige spørgsmål

De nordiske hageselskaber, N-Oslo 1 til forpro- jektet til et nordisk havekulturcenter	85 500
Mette Mønsted, Institut for organisation, Han- delshøjskolen, DK-2200 København N til det 3. nordiske forskerseminar om små virksomheder	9 800

Humanistisk forskning

Mirja Azeem, DK-8200 Århus N til udarbejdelse af en dansk-finsk ordbog	15 000
Bo Kronborg, Umeå universitet, Demografiska databasen, S-953 00 Haparanda på vegne af Ar- betsgruppen för historiska databaser i Norden til projektet	50 000
Birgitta Steene, Scand. Department, GN-70 Uni- versity of Washington, Seattle, WA 98195 til IASS-kongres (International Association for Scandinavian Studies) "Scandinavian Literature in a transcultural Context: Translation, Recep- tion, Influence" i USA	80 000
Nils G. Holm, Religionshist. inst., SF-20500 Åbo 50 til konference for nordiske religionsso- ciologer "Religion och massmedia"	20 000
Niels Thomsen, Institut for økonomisk hist, Kø- benhavns universitet, DK-2300 København S m. fl. til konference om dagspressens struktur- udvikling	14 900
att. Liisa Husu, Nord. forum för kvinnoforskn., Deleg. för jämlikhetsärenden, SF-00130 Helsing- fors til kontaktmøde om nordisk samarbejde om- kring kvindeforskning	49 700
Gunnar Handal, Pedagogisk forskningsinst., N-Oslo 3 m. fl. til kontaktmøde for nordiske forskere som arbejder med problemområdet: Hvordan beskriver og forklarer lærere sit ar- bejde	40 000
Birgit Sawyer, S-441 33 Alingsås, på vegne af Kommittén för medeltidsstudier, Göteborgs uni- versitet till seminaret "Conversion of Scandina- via"	55 000
Rögnvaldur Finnbogason, IS-311 Borgarnes, til studierejse i forbindelse med forskning af den byzantinske kirkes indflydelse på kirkelig kunst i islandsk middelalder	50 000

Thomas Hall, Svensk stadsmiljö, Stockholms universitet, S-10691 Stockholm m. fl. til oversættelse til engelsk af "Planning and Urban Growth in the Nordic Countries" 83 000

Samfundsvidenskabelig forskning

Torben Grønnebak, Center for tværfaglige studier, Handelshøjskolen, DK-1366 København K til seminar i forbindelse med projekt om miljø/arbejdsmiljølovgivning og virksomheders produktudvikling 30 000

Bodil K. Hansen, DK-2000 København F på vegne af Planlægningsgruppen til et nordisk kvindehistoriemøde 65 000

Mona Dahms, Institut for elektroniske systemer, DK-9000 Ålborg på vegne af kvindeudvalget ved Ålborg universitetscenter til den 2. nordiske konference om kvinder, naturvidenskab og teknologi 90 000

Sverre Sjölander, TEMA kommunikation, Linköpings universitet, S-581 83 Linköping m. fl. til planeringsmøde i forbindelse med senere udgivelse af en samnordisk håndbog/oversigt over etologisk-zoologisk kommunikationsforskning. 12 700

Naturvidenskabelig forskning

Steingrim Bosheim, Norsk limnologforening, N-Oslo 3, til nordisk limnologsymposium 65 000

Helgi Björnsson, Raunvísindastofnun, Háskóla Íslands, IS-107 Reykjavík til internationalt symposium om "Glacier mapping and surveying" 75 000

Ann Marnov, Kontaktsekretariatet, Umeå universitet, S-901 87 Umeå på vegne af Lars-Ove Eriksson, Institutionen för ekologisk zoologi til symposium om "Aquaculture in Subarctic Areas" 40 000

att. Ib Rønne Kejlbo, Dansk kartografisk selskab, Det kongelige bibliotek, DK-1219 København K til seminar om samarbejdsmuligheder mellem de nordiske kartografiske selskaber 60 000

Poul V Thomsen, Det fysiske institut, Århus universitet, DK-8000 Århus C m. fl. til møde om "Fysik i skolen – problemer og perspektiver" 40 000

AMBIO, Kungliga vetenskapsakademien, S-10405 Stockholm til specialnummer af tidskriftet AMBIO om polar regionerne 30 000

Hans Wedel, Nordiska hälsovårdshögskolan, S-41346 Göteborg til symposium om biometriske metoder indenfor epidemiologi og miljøforskning 64 000

Reinhard Marcuse, LIPIDFORUM, c/o SIK, S-40229 Göteborg til omkostninger ved LIPIDFORUM's svenske sekretariat i forbindelse med forberedelsen af det 13. nordiske lipidsymposium samt trykning af proceedings 40 000

Medicinsk forskning

Viljo Nyyssönen, Kuopion yliopisto, Sosiaalihammaslääket laitosa, SF-70211 Kuopio 21 til seminar om social- og helsepolitiske reformer indenfor odontologien i Norden 60 000

Gudmundur Jonmundsson, Barnadeild, IS-101 Reykjavik til møde mellem Nordiska föreningen för pediatrik onkologi, Nordiska barnhematologiklubben og Nordiska barnleukemigruppen 27 200

Kalevi Nieminen, HUCS psykiatriska klinik, SF-00180 Helsingfors 18 på vegne af Psykiaterforeningen i Finland til dækning af foredragsholderens rejse til skandinavisk symposium i psykoterapi 50 000

Helgi Valdimarsson, Immunologisk afd., Landspítali, IS-101 Reykjavik til kurset "The interface of molecular genetics and immunology" i forbindelse med det XVI skandinaviske møde om immunologi 100 000

Norges døveforbund, N-5001 Bergen til nordisk seminar om tegnsprogsforskning 50 000

Joav Merrick, DK-2900 Hellerup til udgivelse af en bog om børnemishandling og omsorgssvigt 45 000

Daisy Schalling, Psyk. kliniken, Karolinska sjukhuset, S-10401 Stockholm til løn og omkostninger ved møder i forbindelse med udviklingen af et neuropsykologisk testbatteri for børn 30 000

Skov- og jordbrugsforskning

Bengt Jonsell, Bergianska botaniska trädgården, S-10405 Stockholm til konference for repræsentanter for nordiske botaniske haver 50 000

Det kgl danske Landhusholdningsselskab, 1958 København V til katalog med nordiske navne på plante- og bakteriesygdomme 25 000

UNDERVISNING

Overgribende spørgsmål

Málvísindastofnun, Háskóla Íslands, IS-101 Reykjavik til lærebok i islandsk 100 000

Foreningen Norden, DK-2100 København Ø til seminar om landsbysamfundet – tradition, omstilling og fremtid 15 000

Paul Erik Jakobsen, DK-7100 Vejle på vegne af DFSP/Dansk forening for specialpædagogik til international konference om "Computers in Special Education" 50 000

Nils Braanaas, Institutt for drama, film og teater, Univ. i Trondheim, N-7055 Dragvoll til udgivelse af bogen "Dramapedagogisk historie og teori"	25 000
att. Wilhelm Meyn, Norsk produktivitetsinstitutt N-0129 Oslo 1 til seminar om "læring i arbejdslivet"	70 000
Sami Institutt/Nordisk samisk institut, N-9520 Kautokeino m. fl. til samiske sprog dage	150 000
Øresunds kontakt, Hovedstadsrådet, DK-1250 København K til projektet "Unga vid Øresund"	100 000
att. Osvald Guttorm, Sami Oahpaheddjiid searvi/Samisk lærerlag, N-9730 Karasjok til kursus om sameskolerne og fælles fagterminologi	20 000
Arne Møller Pedersen, Rigsarkivet, DK-1218 København K på vegne af ledelsesgruppen for nordisk videreuddannelse af konservatorer til trykning af kompendium fra tidligere fotokonserveringskursus	95 000
att. Asger Uhd Jepsen, Dansk lærerforeningens forlag, DK-1370 København K til udgivelse af bog om kultur og litteratur i Grønland	30 000
Skole og Samfund, DK-2200 København N til nordisk skolekongres	48 000

Læreruddannelse

att. Kauko Hämmäläinen, Suomen kauppaopettajat/Handelslärarna i Finland, SF-00520 Helsingfors 52 til seminar for nordiske handelslærere	40 000
---	--------

Voksen- og videreuddannelse

Kriminalforsorgsforeningen DK-2620 Albertslund til konference om voksenundervisning i fængsler	60 000
Bengt Edman, Arkitektur II b, S-22007 Lund til konstituerende møde for nordisk forum for udviklingsstudier ved arkitektskolerne (NOFUA) (U-landsspørgsmål)	40 000
Jadwiga Krupinska, Arkitektursektionen, Kungliga tekniska högskolan, S-10044 Stockholm til to seminarer om skolestrukturplanlægning i Norden	150 000
Italo Bertolotto, Institutionen för rytmik, Musikhögskolan i Stockholm, S-11531 Stockholm m. fl. til rytmiksymposium	30 000
Svend Slipsager, Brandbjerg højskole, DK-7300 Jelling, m. fl. til projekt om udvikling af samnordiske kurser for ældre og unge	75 000
Svend Slipsager, Brandbjerg højskole, DK-7300 Jelling m. fl. til udvikling af samnordiske kurser for ældre og unge	180 000

ALMENKULTUREL VIRKSOMHED

Overgribende spørgsmål

Foreningen til bygning af musikkens hus, IS-101 Reykjavik til nordisk arkitektkonkurrence om et musikhus i Island	300 000
att. Margaretha Gripenberg, Fiskars hembygdsforening rf, SF-10470 Fiskars til seminaret "Bruksmiljö i förvandling"	75 000
Pjóðdansafélag Reykjavíkur, c/o Sölvi Sigurdsson, IS-200 Kópavogi til to seminarer i forbindelse med Isleik 84 (folkedans)	50 000
att. Gugge Sandström, Scenskolan, S-412 72 Göteborg på vegne af Nordisk Scenskoleråd til en nordisk sceneskolefestival	200 000
Arbetsgruppen för Edith Södergran dagarna, SF-64200 Närpes til Edith Södergran dagarna	30 000
Båtdokumentationsgruppen S-440 60 Skärhamn til seminar om "Uppmätning av bruksbåtar"	18 000
Peter Winqvist, SF-22260 Eckerö, Åland på vegne af projektgruppen "Brobyggarna" til keramikseminar	50 000
att. Roland Thomsen, Kulturstævne, Norden i Grønland, DK-3913 Angmagssalik til det 3. stævne	100 000
Stiftelsen Hässelby S-162 15 Vällingby til konference om kultur i nordisk arbejdsliv	40 000
Sydgrønlands kulturhus, DK-3920 Qaqortoq/Julianehåb til indkøb af værktøj og materialer i forbindelse med etablering af gæsteatelier	100 000
Den nordiska konstskolan i Karleby, SF-67200 Karleby 20 til drift af kunstskolen i 1984	200 000
att. Per Helliksrud, Jevnaker kommune, kulturkontoret, N-2700 Jevnaker på vegne af Foreningen Norden til nordiske dage	25 900
Arbetarrörelsens Nordkalottverksamhet, S-951 21 Luleå til virksomheden i 1984	60 000
Nordisk informasjonskontor N-9501 Alta til arbeidsseminar under festspillene i Nord-Norge	19 400
Åke Sundberg, Gävle kommun, kulturkansliet, S-801 14 Gävle på vegne af Kulturtjänstemännens förening til konference om norsk og nordisk kulturpolitik	125 000
Anja Rötönen, SF-99400 Enontekiö på vegne af Gränskommunala projektkommittén för kultur- och idrottsverksamheten til projektet	17 000
Riksförbundet för hembygdsvård, S-10460 Stockholm til nordisk arkæologisk udgravningskursus	37 000
Norske kunstforeningers landsforbund, N-0654 Oslo samt Sammenslutningen af Danske kunstforeninger og Sveriges Konstföreningars Riksförbund til samarbejds møde mellem foreningerne	39 000

Nordiska konstförbundet, SF-00100 Helsingfors 10 til seminar om kunstuddannelsen i Norden att. Sonja Carlsson, Nordiska konstförbundets svenska sektion, S-114 36 Stockholm til udstil- ling i Stockholm med "Byggnadskonst - Bild- konst"	100 000
att. R. Östbye, Oppegård kunstforening, N-1412 Sofiemyr til seminar for venskabsbyernes kunst- foreninger	300 000
Erik Johansson, Fritidskontoret, S-131 81 Nacka på vegne af Föreningen Storstockholms fritids- chefer til konference om ungdom i Nordens stor- byer	24 000
Pohjola-Norden, SF-00180 Helsingfors 18 til se- minar om Finland i det nordiske samarbejde	55 000
Rune Engström, S-121 65 Johanneshov på vegne af Nordiska förbundet för hembygdsarbete til konference om amatørforskernes rolle i "kultur- vården"	50 000
Nordiska konstskolan i Karleby r. s., SF-67100 Karleby 10 til fortsættelse af virksomheden i 1985	40 000
Dansk kunstnerråd, DK-1401 København K samt Norges kunstnerråd, Forum Artis, Islands kunstnerforbund, Færøsk kunstnerforbund og KLYS til møde om dannelsen af Nordisk kunst- nerråd	100 000
	30 000

FORMIDLING

Museum, bibliotek og arkiv

Suomen museoliitto ry/Finlands museiförbund, SF-00100 Helsinki 10 til nordisk seminar om mu- seumssikkerhed	60 000
Olov Isaksson, S-114 84 Stockholm til projekt om "Irland och dess nordiska förflutna"	50 000
Hanne Lopdrup, DK-2100 København Ø på vegne af ICOM/CECA til konference for nordis- ke museumsformidlere om "Fremtidens mu- seumsformidling i Norden"	100 000
Arild Jeber, Statistisk sentralbyrå, N-0033 Oslo 1 på vegne af Nordisk udvalg for uddannings- og kulturstatistikk (NUUK) til løn i forbindelse med videreudvikling af nordisk biblioteks- og museumsstatistik	50 000

AV-medier, grafiske medier

att. Hans V. Bang, Det danske videoværksted, DK-6100 Haderslev til indsamling af båndmate- riale og katalog i forbindelse med nordiske vi- deogrammer	100 000
Mirjam Gelfer-Jørgensen, Kunstindustrimuseets bibliotek, DK-1260 København K på vegne af Nordisk forum for formgivningshistorie til kon- ference om nordisk funktionalisme 1925-50	35 000

KUNSTNERISK VIRKSOMHED*Håndværk og formgivning*

Konstindustrimuseet, SF-00130 Helsingfors 13 på vegne af kunstindustrimuseerne i Danmark, Norge og Sverige til udstillingen "Lunning-priset"	100 000
Karen Bennicke, DK-4690 Haslev på vegne af keramikgruppen Multi Mud til vandredstilling i Norden	30 000
Nanna Hertoft, DK-2800 Lyngby på vegne af arbejdskomiteen for Nordisk tekstiltriennale til den 4. nordiske tekstiltriennale	250 000
Sigrún Einarsdóttir, og Søren S. Larsen, IS-270 Varma til Nordisk glas 85 (udstilling og konference)	100 000
Föreningen för nutida svenskt silver, S-10245 Stockholm til udstilling i Finland og Norge af svensk sølv	40 000

Billedkunst (maleri, skulptur, foto)

Christian Holten, Huset, DK-1466 København K til udstillingen "Flyvende beton"	70 000
att Rose Marie Huuva, Sámi Dáiddacehpiid Searvi, S-98131 Kiruna til udstilling af samisk kunst i Mexico	27 000
Svenska fotografernas förbund S-11124 Stockholm på vegne af projektgruppen för nordiskt teaterfotografseminarium 1984 til seminaret	50 000
att Joronn Dahl, Galleri Kampen, N-Oslo 6 til udstilling med 3 nordiske kunstnere	6 500
Markku Lahti, SF-40600 Jyväskylä 60 på vegne af Alvar Aalto museum og Luova grafiikka til grafiksymposiet "Gränserna för modern konstgrafik" i forbindelse med den III. internationale kunstgrafikudstilling	60 000
Kunstakademiet i Trondheim, v/ Utstillingskomiteén, N-7000 Trondheim til kunstudstilling	35 000
att Henrik Paersch., Suomen Elokuvaajien Yhdistys/Finlands filmfotografers fören, SF-00150 Helsingfors til nordisk filmfotografmøde	75 000
Udstillingskomiteen DK-3120 Dronningmølle til forberedelse af udstilling i Norden om Aagaard Andersen (dansk kunstner)	30 000
Bornholms amtsråds undervisnings- og kulturudvalg, DK-3700 Rønne til udstillingen "Oss är emellan"	30 000
Bård Breivik, Konsthögskolan, S-Stockholm til vandredstilling med resultaterne af projektet "Skulptur i stenbrott"	150 000
Osmo Valtonen, SF-021110 Esbo 11 samt Lars Hofsjö, Vällingby til udstilling i Finland, Norge og Sverige	30 000

Nasjonalgalleriet, N-0033 Oslo 1 samt Statens museum for kunst, København, Amos Andersson konstmuseum, Helsingfors og Nationalmuseum, Stockholm til udstilling af nordisk kunst fra 1880-årene	700 000
Per Hovdenakk, Sonja Henies og Niels Onstads stiftelser, N-1311 Kunstsentret-Høvikodden til international/nordisk skulpturudstilling (BO-REALIS 2)	100 000

Musik og dans

att Espen Saetre, de skandinaviske barokksolistter, NL-1054 JG Amsterdam til honorar i forbindelse med koncerter i Norge	100 000
Michael Lind, S-17560 Järfälla på vegne af Den skandinaviske Brassensemblen til nordisk turné	50 000
John R Johnsen, DK-1160 København K til rejseudgifter i forbindelse med en senere udstilling "Dans i Norden"	35 000
att Hilmar J Hauksson, SATT/Den isländska fören f rytm musikanter o komponister, IS-101 Reykjavik m. fl. til nordisk rockfestival i Reykjavik	75 000
Helga Ingólfssdóttir, IS-221 Bessastadahreppur til nordisk musikfest (barok)	30 000
Sällskapet Visans Vänner, c/o Tom Gardberg, SF-20880 Åbo 88 til viseturné	30 000
Einar Solbu, Norges musikkhøgskole, N-Oslo 1 til kursus for unge nordiske dirigenter	150 000
SOR/Sveriges orkesterforeningars riksförbund, S-19148 Sollentuna til tre kurser i Sverige for dirigenter	112 000
Hanne Juul, S-46200 Vänersborg til fortsættelse af Viseversa i 1984 (avis)	70 000
Hanne Juul, S-46200 Vänersborg på vegne af NORDVISA – ekstrabevilling til trykning af endnu 4 numre af tidsskriftet "NORDAVISA-VISEVERSA"	150 000
Akademiska damkören Lyran, c/o Madeleine Blomqvist, SF-00180 Helsingfors 18 til korrejse til Island og Norge	25 000
Thorgerdur Ingólfssdóttir, IS-105 Reykjavik på vegne af Hamrahlidarkórinn til deltagelse i international korfestival i Japan	150 000
Brandur Øssursson, 3800 Tórshavn til Tórshavn jazz, fólka og blues festival	40 000
Birgitta Östlund, Nordens Biskops-Arnö, S-19800 Bålsta til "Sommarmusik Biskops-Arnö" (samtidig nordisk musik)	75 000
NOMUS/Nævnet for nordisk musiksamarbejde, Generalsekr., DK-1203 København K til turné i Norden og USA med "Scandinavia Today Creative Music Group"	400 000

Lise Lotte Bisgaard, Statens Musikråd, DK-1203 København K på vegne af formændene for de fem nordiske landes nationalkomiteer for Europæisk musikår 1985 til arrangementer i musikåret	250 000
Nordisk Komponistråd, v/Dansk Komponistforening DK-1151 København K til fire koncerter med musik af etniske minoritetsgrupper ved Nordiske musikdage 1984	150 000
Olav Solvik, Altakoret N-9500 Alta til korturne til Altas venskabsbyer i Sverige og Finland	20 000
Sammenslutningen af Amatørorkestre i Odense, DK-5000 Odense C til den 1. nordiske solistkonkurrence for amatørmusikere og musikstuderende	50 000
Randi Forselv, NORBUSAM's sekretariat, N-1187 Oslo 11 på vegne af Nordisk barne- og ungdomskor samarbeid til NORBUSAM II – nordisk seminar for børne- og ungdomsdirigenter	150 000
Stiftelsen Hässelby S-16215 Vällingby til udstilling og konference om nordisk musiksamarbejde – "Hur ser det ut och hur fungerar det"	60 000
Gisli Helgason, IS-107 Reykjavik på vegne af VISNAVINIR á Islandi/Visens venner på Island til "Visland '85"	100 000
Joachim Clausen, Musikteatergruppen Ragnarock, DK-3050 Humlebæk til ungdomsteaterprojekt	100 000
Arne Brodd, Rikskonserter/Caprice, S-11182 Stockholm på vegne af den nordiska gruppen för Midem Classique 1985 til deltagelse i messen i Cannes	20 000
Norsk Musikkinformasjon, N-0160 Oslo 1 Til produktion af katalog over nordiske kompositioner til brug ved undervisning ved nordiske musikskoler	30 000

Litteratur

att Torsten Bløndal, Pentimento, DK-1253 København K til bog om 1970'ernes og 1980'ernes brud og gennembrud i nordisk maler- og billedhuggerkunst	200 000
Den norske forfatterforening N-Oslo 1 til seminaret "80-års romanen. Hvor går den?"	60 000
Tuula Helasti, Kirjailijakeskus/Författarcentrum, SF-00150 Helsinki 15 til kampagnen "Söndag – läsdag 1984"	100 000
Nordisk forfattersentrum N-Oslo 1 til nordisk forfatterudveksling	300 000
Ville Zilliacus, SF-02700 Grankulla til projekt om det nordiske radiosamarbejdes tilblivelse	50 000

Nunatta Atuaqaateqarfia, DK-3900 Nuuk/ Godthåb til groenlandicakatalog	150 000
Carl Michael Lind, S-111 30 Stockholm på vegne af tidsskriftet Årtiotal til dobbeltnummer om nordisk kulturliv samt soaré	20 000
Tidsskriftet Immigranten, N-Oslo 3 til special- nummer om indvandrerens litteratur i de nordis- ke lande	50 000
Föreningen Norden i Stockholm, c/o Hässelby slott, S-162 15 Vällingby til litteraturdage – Nor- diska klassiker	20 000
Samisk specialbibliotek, N-9730 Karasjok til løn m. m. i forbindelse med forarbejde til nyt bibli- tek-katalog	40 000
Sinikka Kinnunen Bruun, SF-00190 Helsingfors 10 til rejser og ophold i forbindelse med bog om den færøske og islandske del af et "referensbibli- tek" ang. kulturpersonerne i Norden	25 000
Stiftelsen Hässelby, S-162 15 Vällingby til et møde om oprettelse af nordiske boghandler	63 000
Teaterforlaget Drama, DK-6300 Gråsten til udgi- velse af materiale fra tidligere seminar om dra- mapædagogik	30 000
Foreningerne Nordens ungdomsrepræsentan- skab c/o Dansk ungdoms Fællesråd, DK-2100 København Ø til årbogen 1985 med fortællinger om Nordens unge	100 000
Nordisk sameråd SF-99980 Utsjoki til løn og ind- køb af samisk skønlitteratur til videre distribu- tion	150 000

Dramatisk virksomhed (teater og film)

Nordiskt musikkonservatorium, S-18402 Ös- terskär til instudering og opførelse af Cosi fan tutte i Stockholm	25 000
att Iikka Köngäs, Peräpohjolan Valistusliitto/ Nordfinlands bildningsförbund, SF-96500 Ro- vaniemi til nordisk teaterkursus	24 000
Grønnegårds teater, DK-1123 København K til gæstespil med "Henrik og Pernille" i Norge, Sverige og Færøerne	70 000
att Johan A Haarberg, Norsk filmklubbforbund, N-Oslo 1 til udvikling af et nordisk filmklubsam- arbejde	125 000
Nordisk eksperimentalscene, c/o Poul Bernth, DK-9900 Skagen til opsætning af og turné med "De tre muser"	75 000
Hallveig Thorlacius, IS-Reykjavik på vegne af Reykjaviks dukketeater til deltagelse i tre dukke- teaterkurser	54 000
Oslo Nye Teater, N-Oslo 1 samt Stockholm Stadtsteater til nordisk revyprojekt	200 000

KVIK s/f, IS-105 Reykjavik til løn, rejser m. m. i forbindelse med film om hvalfangst i Nordatlanten	35 000
Svenska Riksteatern, S-17130 Solna samt Danmarks teaterforeninger til "Teaterarrangører i forening"	50 000
Hålogaland amatørteaterselskap, N-9001 Tromsø til Nordkalotfestival	25 000
Tusarliivik, DK-3900 Nuuk/Godthåb på vegne af Grønlands hjemmetyres informationsafdeling til film om Grønland i dag	75 000
Finlands OISTT-centrum, SF-00170 Helsingfors 17 til nordisk scenografmøde	80 000
Pirkko Koski, Teatermuseum, SF-00170 Helsingfors på vegne af Nordisk center for teaterdokumentation til konference om "Videobandade teaterforestillingerens værdi som videnskabelig dokumentation"	20 000
Bandalag Islenskra Leikfélaga/Islandsk amatørteater forbund, IS-101 Reykjavik til seminar om at skrive og instruere teaterstykker ud fra emnet Nordens kulturarv (Nordens mytologi)	125 000
Dag Andersson, Åbolands kulturråd, SF-21600 Pargas til nordisk børne- og ungdomsfilmuge	6 900
att Ghita Nørby, Tidsskriftet Musik & Teater DK-2200 København N til særnummer om finsk teater	20 000
Nordisk amatørteaterråd DK-6300 Gråsten til rejse til Grønland med henblik på at få Grønland ind i det nordiske amatørteatersamarbejde	25 000
M Meschke, Marionetten, S-11147 Stockholm på vegne af Svenska sektionen av Union Internationale de la Marionette (UNIMA) til møde	30 000
Gullu Øregaard, Meginfelag Áhugaleikara Føroya DK-3800 Tórshavn til konference om de små nordiske folk og den internationale massekommunikation	50 000
Egil B Fonn, Norsk kino- og filmfond, N-0159 Oslo 1 til seminar om "Barnefilmen – filmtilgang og filmsensur" i forbindelse med en nordisk filmfestival	100 000

SOCIAL VIRKSOMHED

Etniske minoriteters samarbejde

att Hans P Andresen, Samnemnda for studiearbeid, N-0105 Oslo 1 til nordisk konference om opsøgende virksomhed til samisk sprogprojekt; SAMAS	75 000
Nordisk Sameråd, SF-99980 Utsjoki til seminar om finansiering af det samiske kulturliv	100 000
IWGIA, International Work Group for Indigenous Affairs, N-Oslo 3 til samisk kulturuge og IWGIA seminar om urbefolkningers selvbestemmelsesret	50 000

Børne- og ungdomssamarbejde

Foreningen Norden, DK-2100 København Ø til ungdomsstævne "Ung i Norden år 2000"	20 000
---	--------

Ideelt samarbejde (fagligt, kirkeligt, politisk o. l.)

Martti Halme, c/o Puutarhaliitti SF-00120 Helsingfors 12 på vegne af församlingsträdgårdsmästarna til den første nordiske kirkegårds-kongres	30 000
Foreningen Norden, DK-2100 København Ø til nordisk miljø-seminar	15 000
Samnordisk pensionærskultur, SF-00101 Helsingfors til det 3. kulturaktivitetsseminar for pensionister	160 000

Kvindesamarbejde

Nord kvinnors fredsinitiativ c/o Bibbi Steinertz, S-11457 Stockholm til international og nordisk fredsejkr	75 000
Vibeke Skov Larsen, DK-2400 København NV på vegne af Tværlitterært Kvindeforum til kvindelitteraturseminar	100 000
Ritva Ojalehto, Tampereen yliopisto, Aluetiede, SF-33101 Tampere 10 til seminar om "Kvinna-religion-samhälle"	50 000

Nordiske kulturuger

Kulturelt samråd i Næstved, Grønnegades kaserne, DK-4700 Næstved til nordiske kulturuger for venskabsbyer 1985	100 000
--	---------

BILAGA 5**Nordisk kulturfonds fordelingsprinsipper — en oversikt***A. Prosjekter som kan få støtte*

1. Fondet kan gi støtte til nordiske samarbeidsprosjekter av éngangs-karakter, når minst tre land inngår i prosjektet.
 - 1.1 Støtte kan også gis til prosjekter av mer varig karakter. Styret setter da grenser for prosjektets varighet.
 - 1.2 I unntakstilfelle kan det gis støtte til prosjekter av regelmessig tilbakevendende karakter, dog høyst tre ganger til et og samme prosjekt.
 - 1.3 Styret betrakter Færøyane, Grønland og Åland som egne områder når det vurderer om tiltak har tilstrekkelig nordisk bredde.
 - 1.4 Styret kan avvike fra regelen om tre land når det dreier seg om grenseregionalt samarbeid (Midtnorden, Vestnorden, Kvarken, Øresund o. fl.)
2. Støtte kan gis til informasjonsvirksomhet utenfor eller innenfor Norden om nordisk kulturelt samarbeid og de nordiske lands kulturliv.

3. Støtte kan unntaksvis gis til enkeltprosjekter iverksatt av institusjoner som ellers helt eller delvis blir finansiert over det nordiske kulturbudsjett.

B. Særskilte bestemmelser

- Styret legger vekt på at den nasjonale innsats eller deltaking i nordiske samarbeidsprosjekter det støtter, er rimelig jevnt fordelt mellom de land som inngår i prosjektene.
- Den oppgitte egeninnsatsen i finansieringen av prosjekter er av betydning når søknader blir vurdert. Det hindrer ikke at støtte kan gis til prosjekter selv uten noen oppgitt egeninnsats.
- Styret har en restriktiv holdning når det gjelder bidrag i form av lønn.
- Støtte til forskningsprosjekter forutsetter et aktivt samarbeid mellom forskere fra minst tre nordiske land.
- Styret har en velvillig innstilling når det gjelder støtte til reise- og oppholdsutgifter for prosjektdeltakere som på grunn av stor avstand ellers ville hatt urimelig store reiseutgifter, samt til deltakere fra de selvstyrende områder.
- Styret har en positiv holdning til prosjekter som tar sikte på, eller på annen måte virker til å styrke utkantstrøkernes tilknytning til det nordiske samarbeid.

C. Prosjekter som det ikke gis støtte til

- 1 Støtte gis i prinsippet ikke til prosjekter dersom søkeren er en offentlig institusjon.
- 2 Støtte gis i prinsippet ikke til nordisk deltaking i internasjonale konferanser o.l. – Men støtte kan gis til samordningstiltak for å forberede nordisk deltaking i slike prosjekter.
- 3 Støtte gis alltid til arrangøren, aldri direkte til enkeltpersoners eller nasjonale delegasjoners deltaking i konferanser, møter o.l.
- 4 Støtte gis ikke til enkeltpersoners studiereiser eller studieopphold dersom dette er et ledd i deres utdanningsforløp, heller ikke i form av stipendier til studerende.
- 5 Støtte gis ikke til klassereiser og leirskoleopphold, eller til lærer- og elevudveksling.
- 6 Støtte gis ikke til utgivning av årsbøker, festskrifter, periodika o.l. – Dog kan støtte gis til tidsskrifter til utarbeiding av temanummer med nordisk innhold, eller til igangsetting av nye tidsskrifter med nordisk tilsnitt.
- 7 Støtte gis ikke til prosjekter som har et klart sosialpolitisk innhold.
- 8 Støtte gis ikke i form av produksjonsgaranti.
- 9 Støtte gis ikke til dekning av underskudd i forbindelse med prosjekter som ellers er avsluttet.
- 10 Støtte gis ikke til prosjekter som er avsluttet når søknaden blir mottatt i fondet.
11. Støtte gis ikke til prosjekter som er innsendt etter den interne søknadsfristens utløp dersom de planlegges iverksatt/eventuelt avsluttet før nestfølgende styremøte.
12. Søknader som har fått avslag, tas ikke opp igjen til ny behandling.

BILAGA 6**Vurdering av Nordisk kulturfonds retlige status**

Nordisk Kulturfond har bedt os om en udtalelse om fondens retlige status. Man har særlig ønsket to relationer belyst: Fondens retlige relationer over for modtagere af pengestøtte fra fonden. Og fondens forhold til de øvrige nordiske samarbejdsorganer.

1. Fondens retlige relation til dem, som har modtaget økonomisk støtte fra fonden

I praksis kommer spørgsmålet om denne retlige relation især frem, hvor modtagerne af støtte ikke respekterer de betingelser, hvorunder støtten er ydet, og fonden ønsker at søge de udbetalte penge tilbage. Kan fonden anlægge sag til tilbagesøgning af pengene ved domstolene i det land, hvori modtageren er domicileret? Lignende spørgsmål kan også opstå i andre situationer, f. eks. hvis en modtager nægter at lade fonden udøve kontrol med pengeforbruget og der bliver tale om at tvangsgennemføre kontrolforanstaltninger.

Det rejste spørgsmål kan deles i to.

1. Man kan først spørge: Kan en international organisation oprettet ved traktat mellem de nordiske stater overhovedet have partshabilitet, altså evne til som sagsøger at anlægge sag ved domstolene i de nordiske lande?

Det må først undersøges, om der i folkeretten er taget stilling til spørgsmålet. Det kan konstateres, at der hyppigt i de traktater, der opretter internationale organisationer, findes regler om organisationens partshabilitet, og det kan konstateres, at der i andre tilfælde findes regler om spørgsmålet i nationale love, der indeholder forskrifter til gennemførelse af traktater om internationale organisationer. Men selv i tilfælde, hvor sådanne regler ikke findes, er det almindeligt antaget, at der ikke i den almindelige folkeret er noget til hinder for, at staterne akcepterer partshabilitet for internationale organisationer. Det er endog påvist, at det i staternes praksis selv i mangel af udtrykkelige regler er almindeligt akcepteret, at internationale organisationer har partshabilitet, i hvert fald når anerkendelsen af partshabiliteten er en forudsætning for udøvelsen af de funktioner, den internationale organisation har fået tillagt (se herom bl. a. *Schermers*, *International Institutional Law* § 1410).

Det må herefter undersøges, om der i de nordiske landes processystemer findes hindringer for en anerkendelse af partshabiliteten. Da udgangspunktet i samtlige lande er en akcept af partshabilitet for alle fysiske og juridiske personer, og da de få undtagelser fra denne hovedregel ikke har betydning for det her drøftede spørgsmål, må det kunne lægges til grund, at domstolene i samtlige nordiske lande vil admittere et tilbagesøgningssøgsmål anlagt af en international organisation oprettet ved traktat mellem de nordiske lande.

2. Tilkommer partshabiliteten Nordisk Kulturkommission eller et andet nordisk samarbejdsorgan?

Lægges det til grund, at internationale organisationer oprettet ved traktat mellem de nordiske stater både efter folkeretten og efter procesretten i de nordiske lande har partshabilitet ved de nordiske landes domstole, bliver spørgsmålet: Hvilket af de nordiske samarbejdsorganer har partshabilitet i sager mod modtagere af støtte fra Nordisk Kulturfond?

For at besvare dette spørgsmål, er det rimeligt at begynde med at se lidt nøjere på de nordiske samarbejdsorganers partshabilitet i almindelighed.

Der findes nordiske samarbejdsorganer, der givetvis ikke har partshabilitet. Det gælder således nordiske samarbejdsorganer, hvis eneste opgave er at forberede andre organers beslutninger. De klareste eksempler er embedsmandskomiteerne under ministerrådet.

Spørgsmålet om partshabilitet opstår vistnok i det hele taget kun vedrørende nordiske samarbejdsorganisationer, der råder over andre midler end dem, der går til organets egen opretholdelse.

Blandt sådanne organer findes et antal, hvor det retsgrundlag, der har oprettet samarbejdsorganet, indeholder udtrykkelige bestemmelser om organets retlige status. I reglerne om Centralinstituttet for Nordisk Asienforskning (NS 1976.28), Nordisk institut for odontologisk materialprøvning (NS 1977.207), Nordiska Journalistkursen (NS 1978.29) og Nordens Hus på Færøerne og i Island (NS 1982.96 og 1970.38, jfr. 1972.10) betegnes vedkommende organ som en selvejende institution. Disse organer har derfor givetvis partshabilitet.

Nordiska Institutet för Samhällsplanering har ifølge sit retsgrundlag status som en svensk statsinstitution (NS 1970.70) og Nordisk Institut for Sjørett har status som et institut under det juridiske fakultet ved Oslo Universitet (NS 1977.110). Disse organers status afhænger følgelig af hhv. svenske og norske retsregler om statsorganers partshabilitet.

Selv om det retsgrundlag, der har skabt samarbejdsorganet, ikke indeholder en udtrykkelig bestemmelse herom, kan samarbejdsorganets formål og funktion gøre det utvivlsomt, at organet har partshabilitet. Et eksempel er Den Nordiske Investeringsbank (NS 1975.64).

Tilbage bliver to grupper af samarbejdsorganer.

Samarbejdsorganer, der råder over midler, der skaffes uden om det fælles nordiske budget, f. eks. ved direkte tilskud fra de enkelte nordiske lande, således f. eks. Nordiska samarbetsrådet för kriminologi og Nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd (NS 1970.136 og 1976.144), og hvis retsgrundlag ikke indeholder regler om retlig status. Spørgsmålet om sådanne samarbejdsorganers partshabilitet er ganske tvivlsomt. Men da Nordisk Kulturkommission ikke hører till denne kategori, men til det næste, skal spørgsmålet ikke søges besvaret her. Den anden gruppe omfatter samarbejdsorganer med følgende tre karakteristika: De råder over andre midler end dem, der er nødvendige for organets opretholdelse. Midlerne kommer via Nordisk Ministerråds budget. Det retsgrundlag, som har skabt samarbejdsorganet, indeholder ikke regler om partshabilitet. Til denne gruppe hører – som omtalt – Nordisk Kulturfond, og det følgende tager specielt sigte på netop fondens partshabilitet.

De kan tænkes følgende løsninger.

I aftalen om Nordisk Ministerråds og Nordisk Råds sekretariat (NS 1973.10–11) hedder det i art. 2: "Hvert sekretariat er et selvstændigt retssubjekt med samme retlige handleevne som andre juridiske personer i det land, hvor sekretariatet har sitt sæde. Særligt kan det erhverve og afhænde fast ejendom og løssøre og være part i en retssag." Denne bestemmelse kunne læses således, at sekretariatet, der jo også er sekretariat for Nordisk Kulturfond, og ikke kulturfonden selv havde partshabilitet. Heri skulle ligge, at sekretariatet ikke blot skulle bistå fondens bestyrelse ved eventuelt sagsanlæg, men at kompetencen til at afgøre, om sag skulle anlægges, skulle ligge hos sekretariatet og ikke hos fondens bestyrelse. Det

er imidlertid ikke nogen overbevisende læseform. Meningen med den citerende art. 2 må være, at sekretariatet for sine egne forretningers vedkommende, f. eks. leje af kontorlokaler, indkøb, vedligeholdelse osv., har partshabilitet. At lægge mere ind i bestemmelsen, vil ikke være rimeligt.

Nordisk Ministerråd må kunne optræde som procespart og må altså anses for at have partshabilitet. Herpå tyder i al fald samarbejdsaftalens art. 60 og 63 (NS 1983 I.42 og 46) og aftalen om kulturelt samarbejde, art. 9 og artiklerne 15–18 (NS 1983 I.106 og 110–12). Spørgsmålet er så, om det forhold, at Ministerrådet således har partshabilitet, udelukker andre nordiske samarbejdsorganer fra at optræde som selvstændige procesparter.

Det kan i al fald ikke gælde for de ovennævnte tilfælde, hvor samarbejdsorganets retsgrundlag indeholder udtrykkelige regler om organets retlige status, herunder dets partshabilitet, eller hvor organets formål og funktion gør partshabiliteten utvivlsom.

Men Ministerrådets partshabilitet kan heller ikke hindre Nordisk Kulturfond i at være part i søgsmål om midler, som fonden uddeler. Der kan i det højeste blive tale om konkurrerende kompetence for både Ministerrådet og Kulturfonden.

Til støtte for selvstændig partshabilitet for Nordisk Kulturfond, altså dennes adgang til på egen hånd – uafhængigt af Nordisk Ministerråd – at anlægge sag mod modtagere af støtte fra fonden, kan anføres følgende betragtninger:

Ved oprettelsen af Nordisk Kulturfond blev der lagt vægt på at skabe et organ, der kunne disponere hurtigt og uafhængigt. For at opnå dette formål, skulle fonden år efter år modtage penge, der ikke af de nationale bevillingsmyndigheder var øremærket til specificerede formål. Fondens styrelse skulle kunne træffe endelig afgørelse om pengenes anvendelse, uden at nogen anden instans skulle kunne prøve afgørelserne. (Se nærmere Bent Christensen udtalelse af 27. juni 1983, s. 1–2).

De formål, som fonden skal støtte, har altid været de marginale. Ministerrådets sædvanlige bevillinger går især til nordiske og nationale offentlige organer. Fondens derimod har især taget sig af projekter fra individer, organisationer og lignende. (Se ovenstående udtalelse, s. 5.) Dette synspunkt understreges i forklaringerne til budgettet for Nordisk kulturelt samarbejde 1984, hvor det hedder, at fondens bevillinger i første række går til nyskabende og initierende virksomhed. (NR 1983.1959.)

Endelig kan henvises til to mere budgettekniske forhold: Fonden råder over et rundt beløb. Det er naturligvis ikke uden forbindelse med erfaringer fra tidligere udgifter; men beløbet er ikke fremkommet som resultatet af et egentligt driftbudget. Kulturfondens budget fremtræder som en særlig og selvstændig post på kulturbudgettet, se NR 1983.1397.

II. Andre retlige relationer

Disse andre retlige relationer dukker især op i følgende sammenhæng.

1. Kan andre end fondens bestyrelse bestemme over midlernes anvendelse?

Overenskomsten af 12. juli 1975 om Nordisk Kulturfond, art. 4, har følgende ordlyd: "Midlerne, der årligt stilles til fondens rådighed, optages på det nordiske kulturbudget." Spørgsmålet er, om der heri ligger en adgang for Nordisk ministerråd til at knytte bevillingsforudsætninger, altså forudsætninger om, hvordan de bevilgede midler skal anvendes, til bevilningen.

For så vidt angår Nordisk Kulturfonds almindelige bevilling, må svaret være nej.

Førend den nuværende overenskomst var der ingen tvivl. Ved oprettelsen af Nordisk Kulturfond ved traktaten af 1966 blev der netop lagt vægt på at skabe et organ, der kunne disponere uafhængigt af budgetproceduren i de enkelte lande. Men det samme må gælde også efter overenskomsten af 1975. Nordisk Kulturfond blev opretholdt, også efter den almindelige aftale om kulturelt samarbejde var afsluttet. Og ifølge dennes art. 18, stk. 2, (NS 1983 I.112) opretholdes hidtidige ordninger vedrørende udgifter, som var iværksat ved aftalens indgåelse, indtil videre. Der kan ligeledes lægges vægt på udtalelsen i revisionsprotokollen vedrørende fondens regnskab for 1981 (NR 1983.2166–67). Her peges på, at revisionen har undladt at fremsætte bemærkninger til styrelsens dispositioner over fremtidige bevillinger, idet der forelå en fond, som de nordiske lande havde forpligtet sig til at yde et årligt bidrag til. Protokollatet fortsætter: ”Selv om både fondsbidraget og den øvrige del af kulturbudgettet i princippet er undergivet sædvanlig parlamentarisk bevillingsprocedure i de enkelte nordiske lande, kan bidraget til kulturfonden anses for relativt fast, mens den øvrige del af budgettet må påregnes nærmere vurderet hvert år af bevillingsmyndighederne.”

Denne frihed til at disponere ubundet af eventuelle budgetforudsætninger gælder muligvis ikke for de støtteordninger for nordisk folkeuddannelsessamarbejde og nordisk idrætsarbejde, som af Nordisk ministerråd i 1980 er overført til kulturfonden. Se NR 1983.2167.

2. Forholdet mellem fondens bestyrelse og sekretariatet

Opindeligt havde fonden et eget sekretariat. Efter overenskomsten om Nordisk Kulturfond fra 1975 art. 10 (NS 1975.27) varetages sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen af sekretariatet for Nordisk kulturelt samarbejde. Efter kultursamarbejdsaftalens art. 12 (NS 1983 I 108) henhører sekretariatet under ministerrådet. Ministerrådet udnævner sekretariatets leder og fastsætter dets forretningsorden.

Sammenholdes disse regler med den historiske udvikling, må resultatet blive, at bestyrelsen for Nordisk Kulturfond kan forlange at få udført de sekretariatsopgaver, som den mener er nødvendige for at kunne træffe forsvarlig afgørelse i sagerne. Men bestyrelsen kan ikke bestemme, hvem der skal udøve sekretariatsforretningerne. Og hvis bestyrelsen stiller strengere krav til indsatsen ved forberedelsen end der er plads til inden for de rammer, som ministerrådet har lagt for sekretariatets arbejde, bliver resultatet en forsinkelse af forberedelsen.

3. Forholdet til revisionen

Efter overenskomsten om kulturfonden, art. 15–16, træffer Nordisk Råd bestemmelse om revision, og Nordisk Råd godkender regnskabet og giver bevilling for ansvarsfrihed for styrelsen.

Faktisk vælger Nordisk Råd to revisorer. Rådet synes derimod ikke at have fastsat bestemmelser om, efter hvilke retningslinier revisionen skal foregå. Faktisk følger revisionen de retningslinier for revisionen af fælles nordiske institutioner, projekter m.v., som de nordiske landes rigsrevisioner har vedtaget på et møde i 1979 (NS 1981.10). Dette er kendt af Nordisk Råd og må anses for godkendt ved at revisionsberetningerne er godkendt. Nordisk Råd må siges indirekte at have truffet bestemmelsen om, at revisionen sker i overensstemmelse med retningslinierne fra 1979.

III. *Bør der fastsættes udtrykkelige regler om Nordisk Kulturfonds retlige status?*

Ovenstående udtalelse indeholder en redegørelse for, hvad vi mener er gældende ret allerede. Efter vores opfattelse er redegørelsen så rimelig sikker, at det ikke er nødvendigt at lave udtrykkelige regler vedrørende de spørgsmål, der er behandlet. Men hvis man nu eller senere ønsker at fjerne enhver tvivl om f. eks. partshabiliteten, kan vi pege på, at det kan ske ved i overenskomsten om Nordisk Kulturfond at slå fast, at denne er en selv-
ejende institution. Hvis man vil være aldeles sikker, kan man sådan som i reglerne om Det nordiske Hus på Færøerne tilføje ordene: med deraf følgende selvstændig retsevne.

30. april 1984

Claus Gulmann

Bent Christensen

BILAGA 7

Översyn av Nordiska kulturfondens arbetsrutiner

Bakgrund

På sitt möte i december 1983 (NKF 63/83) beslutade Nordiska kulturfondens styrelse ge mig i uppdrag att göra en analys av fondens arbetsrutiner i syfte att utarbeta förslag till rationaliseringar.

Bakgrunden härtill var

- *dels* att Nordiska rådets utskott för granskning av kulturfondens förvaltning i sitt utlåtande (21.2.1983) över fondens verksamhet 1981 och revisionsberättelsen för det året uttalat följande: "Med anledning av revisorernas påpekande i övrigt understryker utskottet, liksom tidigare år, vikten av att rutinerna för kontroll av beviljade medel kontinuerligt utvecklas och att kravet på adekvat redovisning inskräps hos mottagarna som ett oeftergivligt villkor för medelstilldelning",
- *och dels* att det av diskussionen vid ett därav föranlett möte mellan representanter för fonden, kultursekretariatet och revisorerna framgick att man borde arbeta på en förbättring av kontrollen, och att det också helst borde ske en förenkling så att resursinsatsen för detta arbete inte skulle behöva utökas.

Sedan sekretariatets dåvarande direktör emellertid informerat styrelsen om att det enligt hans uppfattning omedelbart förelåg behov av en förstärkning av kontrollarbetet för att tillgodose revisorernas och Nordiska rådets önskemål anlätades en av sekretariatets assistenter på halvtid för detta arbete.

Översynens uppläggning

Översynen av kulturfondens arbetsrutiner har omfattat följande:

- en allmän översyn av handläggningen av ansökningar till kulturfonden, och
- en närmare genomgång av rutinerna rörande kontrollen av räkenskaper och rapporter för beviljade medel.

Denna rapport är strukturerad i enlighet med översynens uppläggningsrutiner. Först behandlas handläggningsrutinerna och därefter räkenskapskontrollen. Inom respektive avsnitt görs först en sammanfattning av de viktigaste identifierade problemen och förslagen till åtgärder, varefter problemen och förslagen behandlas mer i detalj. I det sista avsnittet sammanfattas vissa initiativ som bör tas för att följa upp rapporten.

Handläggningsrutiner för ansökningar

Genomgången av rutinerna har framför allt givit vid handen att en omfördelning av arbetet med kulturfondens ärenden mellan personal vid fonden och sekretariatets tre sektioner inneburit *ökat arbete* för fondens personal, och att en viss *tungroddhet* råder i handläggningen av fondens ärenden.

Nedan behandlas närmare dessa två faktorer varvid det *föreslås*:

1. att *förstärkningen* med en assistent på halvtid bibehålls om omfördelningen av arbetet med fondens ärenden vidmakthålls och kraven på förbättrad räkenskapskontroll skall kunna tillgodoses

2. att tungroddheten i handläggningen reduceras dels genom en systematisk uppföljning av alla ansökningar med hjälp av ett lättöverskådligt *kartotekssystem*, och dels att sekretariatets *textbehandlingsutrustning* utnyttjas bättre för bl. a. framtagning av översikter, statistik m. m.

Personalförstärkning: Under de senaste åren har en förändring skett vad gäller fördelningen av arbetet med kulturfondens ärenden mellan personal vid fondens och sekretariatets tre sektioner. Kulturfondens handläggare har pålagts uppgiften att utarbeta förslag till uttalanden angående de flesta ansökningarna (allmänkulturella området). Dessutom granskar inte längre sekretariatets tre sektioner inkomna räkenskaper och rapporter, utan kulturfondens personal ansvarar för hela granskningen. För att med en dylik arbetsfördelning kunna tillgodose kraven på förbättrad räkenskapskontroll förefaller det nödvändigt att bibehålla förstärkningen med en assistent på halvtid samtidigt med att arbetsrutinerna förenklas.

Förenklade rutiner: a) *Kartotekssystem*: Handläggningen av ansökningar till fonden framstår som tämligen tungrodd, vilket mest beror på att informationen om ett ärendes gång är spridd och inte finns tillgängligt på ett systematiskt sätt för alla berörda. Vikten av lätt tillgänglig och överskådlig information om ett ärende ökar ju fler personer som berörs, varför särskild hänsyn härtill bör tas i och med försäkringen av räkenskapskontrollen. Det föreslås att ett kartotekssystem upprättas med ett kort för varje ansökan, och att all löpande information om ett ärendes handläggning noteras på kortet, liksom ev. villkor m. m. rörande given beviljning.

Det föreslagna kartotekskortet tänks ersätta den hittills använda registreringsblanketten och det kortsystem som endast används till bevakning av insändande av räkenskaper och rapporter. Genom att mer information om ett ärendes handläggning på ett systematiskt, överskådligt och delvis automatiskt sätt med hjälp av textbehandlaren samlas på ett kort i

ett kartotekssystem torde uppföljningen av ärendet och den interna koordineringen av bevakningen underlättas.

Som exempel kan nämnas att behovet av kopiering av handlingar till akten (rekvisitioner, inbetalningar) elimineras och ersätts med registrering på kartotekskortet. Registreringsblanketten har hittills utgjort underlag för kontrollen av huruvida en ansökare sökt bevilning från fonden tidigare. En årlig uppdaterad utskrift vid textbehandlaren av en systematisk förteckning över ansökare och bevilningar under de senaste åren utgör ett mer överskådligt och lätthanterligt underlag härför.

b) *Textbehandling*: Sekretariatets textbehandlare används idag av fonden till framtagning av bl. a. vissa förteckningar, statistik och arbetsunderlag. En granskning av hur utrustningen utnyttjas tyder på att den med fördel kan användas mer i vissa handläggningsmoment (t. ex. beträffande uttalanden i ansökningslistorna), liksom för automatisk framtagning av dels sådana översikter som idag helt eller delvis görs manuellt (översikt över inkomna redovisningar, förteckning över projekt som överskridit redovisningsfristen, statistik över ansökningar och bevilningar) och dels andra sammanställningar som kunde underlätta arbetet (t. ex. de ovan föreslagna fleråriga specifikationerna av ansökningar och bevilningar). En närmare översyn av upplagda register m. m. för kulturfonden i textbehandlingssystemet pågår för närvarande.

Räkenskapskontroll

Under de senaste åren har revisionsanmärkningarna rörande redovisningarna från kulturfondens bevilningsmottagare framför allt gällt följande: 1) räkenskapernas oklara *uppställning*; 2) oklarheter rörande bevilningars *ändamål* och *villkor*, liksom bristfällig intern *uppföljning* av ställda villkor; 3) *avvägningsfrågor* och avsaknad av riktlinjer och principer.

Nedan diskuteras dessa problem, och för att så långt möjligt förhindra upprepning av dylika revisionsanmärkningar *föreslås*:

1. att *ansökningsformulären* förändras så att budgetspecifikationerna får en mer räkenskapsmässig uppställning.

2. att *bevilningsbrev* och/eller *standardanvisningarna* görs mer detaljerade vad gäller bevilningars ändamål och *villkoren* för dem, liksom att uppföljningen och kontrollen av ställda villkor förbättras med hjälp av de ovannämnda kartotekskorten, samt

3. att det med *revisorerna* dryftas ofta förekommande *avvägningsfrågor* i samband med räkenskapskontrollen i syfte att så långt möjligt fastställa riktlinjer och principer till stöd för såväl bevilningsmottagarna som kulturfondens räkenskapskontroll.

Ansökningsformulär: Uppställningen av insända räkenskaper för projektet överensstämmer mycket ofta inte med motsvarande budgetspecifikationer i bevilningsansökningarna. Bevilningsmottagarna använder således ofta inte kopia av insänd budgetspecifikation för komplettering med utfallssiffror. Detta försvårar jämförelse mellan ansökan och utfall, liksom jämförelse mellan likartade projekt. Det framgår dessutom ofta inte klart

av redovisningarna vad det ekonomiska utfallet är och hur stor andel av ett ev. överskott som härrör från kulturfondens medel.

Orsaken till att kopia av budgetspecifikationen inte används för redovisningen kan bl. a. vara att bevilningsmottagaren inte gjort kopia av specifikationen före insändande, att kopian ej finns tillgänglig vid redovisningstillfället, att budgeten helt revideras efter att besked om beviljat belopp erhållits, eller att bevilningsmottagaren helt enkelt önskar undvika jämförelse med budget. För att tillförsäkra att mottagaren har kopia av budgetspecifikationen för komplettering med utfall kan t. ex. ansökningsformulären utformas som karbonset, eller kopia av insänd budgetspecifikation tillställas bevilningsmottagaren tillsammans med bevilningsbrevet.

Det bör för mottagaren inskräpas att kopian *skall* användas för redovisning till fonden, liksom att väsentliga förändringar i projektet i förhållande till ansökan beträffande deltagarfördelning, utställningsländer, arrangemangets tidpunkt m. m. skall underställas kulturfonden för ställningstagande.

För att underlätta granskningen av räkenskaperna och kontrollen av utfallet vore det önskvärt med en mer räkenskapsmässig uppställning av blanketterna för budgetspecifikation och redovisning. Det föreslås därför att en närmare översyn av ansökningsformulären görs inför upptryckning av nytt förråd (dvs. inom en snar framtid).

Ändamål och villkor: Vissa revisionsanmärkningar under senare år har sin grund i att bevilningars ändamål och villkoren för dem ej klargjorts tillräckligt. Vidare har revisorerna anmärkt mot bristfällig intern uppföljning av preciserade villkor. Det föreslås att det i bevilningsbrevet och/eller standardanvisningarna närmare preciseras vilka generella och specifika villkor som gäller. (Till vilka budgetposter beviljas medel när endast en bråkdel av ansökt belopp beviljas? Vilken nordisk deltagarfördelning förutsätts? Vad förutsätts beträffande ev. överskott från samfinansierade projekt?)

För att underrätta den interna uppföljningen av bevilningarna och ställda specifika villkor bör ändamålen och villkoren också klart anges på kartotekskorten.

Avvägningsfrågor: Slutligen sammanhänger vissa revisionsanmärkningar med avvägningssvårigheter i samband med räkenskapskontrollen. Vilka krav eller principer kan anses rimliga beträffande t. ex. revisionspåteckning från offentliga institutioner, insändande av verifikationer och dokumentation, återbetalning av överskott från samfinansierade projekt, storleken på administrationskostnader, resekostnader och traktamenten? Det föreslås att det med revisorerna dryftas dylika avvägningsfrågor i syfte att så långt möjligt fastställa riktlinjer och principer till stöd för såväl bevilningsmottagarna som kulturfondens räkenskapskontroll.

Uppföljning av framförda förslag

I samband med översynen av fondens arbetsrutiner har jag arbetat vidare med vissa av de framförda förslagen. Det gäller framför allt upprättandet av kartotekskort för att underlätta uppföljning av ansökningar, beviljningar och räkenskaper, liksom utnyttjande av textbehandlaren för att rationalisera vissa arbetsrutiner.

För att följa upp de övriga i rapporten framförda förslagen bör initiativ tas till

- att förändra budgetblanketterna i *ansökningsformulären* så att räkenskapsuppföljningen underlättas,
- att *bevillningsbrev* och/eller *standardanvisningarna* görs mer detaljerade vad gäller beviljningarnas ändamål och villkoren för dem, samt
- att det med *revisorerna* dryftas ofta förekommande avvägningsfrågor i samband med räkenskapskontrollen för att så långt möjligt fastställa riktlinjer och principer till stöd för såväl beviljningsmottagarna som fondens räkenskapskontroll.

17 mars 1984

Marianne Linnander

BILAGA 8

Revisionsprotokollat

1. Fondens regnskab for 1984 forelå ikke på fondens styrelsesmøde i marts 1985, hvor årsberetningen blev behandlet, men er efterfølgende indgået som et bilag i den godkendte årsberetning.

Regnskabet er revideret. Revisionen er udført i overensstemmelse med god offentlig revisionskik, jf. § 3 i lov nr. 321 af 26. juni 1975 om revisionen af statens regnskaber m. m.

Til driftsregnskab og status bemærkes følgende:

Driftsregnskab

2. Fondens indtægter har andraget 11 530 746 DKK. For 1984 er fondsbidraget i det nordiske kulturbudget forhøjet fra 9 630 000 kr. til 10 000 000 kr. Af forskellen mellem det budgetmæssige tilskud og det samlede til rådighed værende beløb – 1,5 mill. kr. – udgør 3/5 tilskrevne renter, medens den resterende del består af tilbagebetalinger af bevillinger, som ikke er blevet udnyttet, samt et overført driftsoverskud fra foregående år.

3. Regnskabets udgiftsside kan opdeles i to hovedgrupper: Administrationsudgifter og meddelte bevillinger.

Administrationsudgifterne omfatter de udgifter, der umiddelbart kan henføres til fonden. Sekretariatsarbejde og økonomiforvaltning varetages af sekretariatet for nordisk kulturelt samarbejde, og de hermed forbundne udgifter posteres i kultursekretariatets regnskab.

Administrationsudgifterne har i 1984 udgjort 738 242 kr. Udviklingen i fondens administrationsudgifter i perioden 1980–84 fremgår af følgende oversigt.

År	Administra- tionsudgifter	Stigning i forhold til foregående år	Fondens bevilling	Administra- tionsudgifter i pct. af bevillingen
	Kr.	Pct.	1 000 kr.	Pct.
1980	517 318	31	8 000	6,5
1981	615 913	19	8 500	7,2
1982	442 019	-28	9 000	4,9
1983	529 902	20	9 630	5,5
1984	738 242	39	10 000	7,4

4. Mødeomkostningerne, der i 1983 udgjorde 60 pct. af fondens administrationsudgifter, udgør i 1984 ca. 68 pct. af de samlede administrationsudgifter.

I absolutte tal er mødeudgifterne steget med 186 570 kr. til 504 150 kr. svarende til ca. 59 pct. Af denne stigning er 87 014 kr. afholdt til dækning af udgifter til dobbelt husførelse for en medarbejder, som måtte fortsætte ansættelsesforholdet i København i ca. 1/2 år, selv om den pågældende allerede var flyttet til Stockholm. Dette skyldtes, at den ny medarbejder ikke kunne tiltræde stillingen i kultursekretariatet som planlagt.

Revisorerne har udbedt sig en nærmere begrundelse for, at dette beløb er henført til kulturfondens udgiftsområde.

Hvis man udskiller denne ekstraordinære udgift, bliver de egentlige mødeudgifter 417 136 kr. eller ca. 56 pct. af de samlede administrationsudgifter. Stigningen i mødeudgifterne udgør således reelt ca. 31 pct., som væsentlig kan henføres til fordyrelsen ved afholdelse af et styrelsesmøde i 1984 i Island.

Udgifterne til annoncer og tryksager er steget med ca. 6 000 kr. til ca. 123 000 kr. svarende til ca. 5 pct.

Udgifterne til honorarer er steget med ca. 6 000 kr., hvilket svarer til den regulering styrelsen tidligere har besluttet.

5. Bevillingerne er i regnskabet anført med 10 489 000 kr. og fordeler sig på 141 projekter.

6. Driftsregnskabet slutter med et overskud (ikke-disponerede midler) på 303 504 kr., der overføres til 1985.

Status

7. Fondens aktiver består hovedsageligt af et mellemregningsbeløb med kultursekretariatet på 6 743 024 kr.

Øvrige fordringer, 250 000 kr., vedrører et tilbagebetalingskrav mod Nordisk Billedspilgruppe, jf. senere under pkt. 11.

Den væsentligste passivpost består af bevilgede, men ikke udbetalte beløb vedrørende fondsbevillingerne for 1983 og 1984. Pr. 31. december 1984 udgjorde denne post 5 801 010 kr.

Hertil kommer en hensættelse på i alt 902 048 kr. som dels er beregnet til honorarer i forbindelse med en undersøgelse af kulturfondens virksomhed, dels til udgifter i forbindelse med en analyse af fondens arbejdsrutiner.

Almindelige bemærkninger

8. Som det fremgår af årsberetningen har fonden bl. a. på foranledning af revisorerne iværksat en analyse af fondens arbejdsrutiner med det formål at forenkle sagsbehandlingen og styrke kontrollen med de bevilgede midler. Der er i marts 1984 udarbejdet en rapport, som har bevirket, at der er foretaget ændringer i forretningsgangen og udarbejdet en mere detaljeret instruks om regnskabsaflæggelsen.

Af beretningen fremgår endvidere, at den vedtagne evaluering af fondens virksomhed i tiden fra 1966 til 1983 nu er under udarbejdelse og at den endelige rapport forventes at foreligge i første halvdel af 1986.

Revisorerne vil følge udviklingen på begge områder.

Særregnskaber

9. Som led i revisionen af fondens regnskab er der i lighed med tidligere år foretaget en gennemgang af regnskaber m. v. for projekter, der har modtaget støtte fra fonden. Gennemgangen for 1984 har omfattet et antal svarende til ca. 13 pct. af årets bevillinger. Revisorerne finder anledning til at fremdrage følgende sager fra gennemgangen.

10. Ved ydelse af en bevilling på 65 000 kr. til et symposium om under-visning af udviklingshæmmede skoleelever afholdt i Reykjavik var der forudsat en jævn repræsentation af deltagere fra de forskellige nordiske lande.

Af symposiets 50 deltagere kom det 34 fra Island, 7 fra Sverige, 2 fra Norge, Finland, Færøerne og Åland samt 1 fra Danmark.

Af de tilrejsende var den overvejende del foredragsholdere, der blev honoreret og fik rejsen betalt af projektmidlerne. Symposiet synes således økonomisk set ikke at have været attraktivt for personer uden for værtslandet.

Endvidere blev projektet økonomisk gennemført med store afvigelser i forhold til det budgetterede regnskab.

Kulturfonden var opmærksom på, at der burde have været en mere ligelig nordisk repræsentation, og at de regnskabsmæssige afvigelser ikke uden videre kunne accepteres, hvorfor man anmodede bevillingsmodtager om en nærmere redegørelse. Som forklaring har bevillingsmodtager henvist til, at manglende erfaring med projekter af omhandlede karakter har medført en grov undervurdering af udgifter til sekretariatsarbejde, ligesom man ikke oprindeligt havde budgetteret med annonceudgifter. Endvidere

har man anført, at det på grund af konkrete omstændigheder var nødvendigt at antage en person til specielt at tage sig af symposiets organisering og praktiske arrangement.

Det fremgår endelig af en erklæring, som kulturfonden har indhentet hos projektlederen, at knap 30 deltagere fra de øvrige nordiske lande aflyste deres deltagelse i de sidste uger før symposiet, men at bevillingsmodtager ikke fandt det rigtigt at aflyse symposiet af den grund.

Revisorerne kan efter omstændighederne tiltræde, at sagen er sluttet på det foreliggende grundlag.

11. Efter aftale med sekretariatet og med revisorerens indforståelse har rigsrevisionen ydet regnskabsmæssig bistand ved gennemgangen af en sag vedrørende en bevilling på 250 000 DKK til "Nordisk Billedspillgruppe".

Sagen er endnu ikke afsluttet, men rigsrevisionen har i en skrivelse til kulturfonden påpeget diverse regnskabsmæssige mangler og unøjagtigheder samt fremhævet på hvilke punkter væsentlige betingelser for bevillingen ikke er opfyldt. Spørgsmålet om en eventuel tilbagebetaling vil senere blive afgjort af fondsbestyrelsen.

Revisorerne vil følge sagens afvikling.

12. Sagen om udgivelse af en håndbok på fransk om nordisk samarbejde, jf. senest pkt. 12 i revisionsprotokollat 1/1983, er nu afsluttet. Der er til kulturfonden afgivet et manuskript, som dog kun omfatter nordisk *kultursamarbejde*.

Dette er nu forelagt informationssektionen i Nordisk Råds præsidiensekretariat samt sekretæren for Nordisk Råds kulturudvalg til udtalelse inden kultursekretariatet tager stilling til spørgsmålet om eventuel udgivelse.

Herudover har bevillingsmodtageren dokumenteret, at der er publiceret specialartikler i anerkendte fransksprogede tidsskrifter om andre sider af det nordiske samarbejde.

Revisorerne er indforstået med, at der herefter ikke foretages videre over for bevillingsmodtageren.

13. Fondens regnskab har i øvrigt ikke givet anledning til bemærkninger, og vi har efter den foretagne revision givet regnskabet følgende påtegning:

"Foranstående driftsregnskab og status er revideret. Revisionen har ikke givet anledning til særlige bemærkninger. Der henvises til vores revisionsprotokollat af 19. december 1985.

København, den 19. december 1985

Jimmy Stahr

J. Bredsaorff

BIHANG I

Balance

TILLGÅNGAR

Fordringar

Av sekr. förv. likvida

medel 6 743 023,77

Förskott, resor 13 538,82

Övriga fordringar 250 000,00

Summa 7 006 562,59

TOTALT DKK 7 006 562,59

SKULDER

Ej utbetalda anslag

1983 740 900,00

Utvärdering av verk-
samhet 868 532,00

Analys av arbetsrutiner 33 516,06

1984 5 060 110,00

Summa 6 703 058,06

TOTALT DKK 6 703 058,06

Årets överskott 303 504,53

København, den 19. april 1985

Oddvar Lie

Direktør

Ove Stenroth

Byråchef

Foranstående driftsregnskab og status er revideret. Revisionen har ikke givet anledning til særlige bemærkninger. Der henvises til vores revisionsprotokollat af 19. december 1985.

København, den 19 december 1985

*Jimmy Stahr**J. Bredsdorff*

BIHANG 2

Resultatopgørelse 1984

INTÄKTER

Budgeterade intäkter

Anslag enligt kultur-
budgeten

10 000 000,00

Summa

10 000 000,00

Ej budgeterade intäkter

Räntor

916 584,34

Återföringar, tillbaka-
betaln.

384 712,68

Ej disp. medel fr.
tidigare år

229 449,05

Summa

1 530 746,07

TOTALT DKK

11 530 746,07

KOSTNADER

Arvoden

100 112,00

Prov. och kursdifferenser

118,07

Trycksaker, annonser

123 115,81

Möteskostnader

504 150,30

Anslag

10 489 000,00

Övrigt

10 745,36

Summa

11 227 241,54

TOTALT DKK

11 227 241,54

Årets överskott

303 504,53

København, den 19. april 1985

Oddvar Lie

Direktør

Ove Stenroth

Byråchef

Juridiska utskottets betänkande

över berättelserna på utskottets verksamhetsområde 1984

(Berättelserna C 11/j:1–4, se s. 1894)

Juridisk udvalg har behandlet de til udvalget henviste virksomhedsberetninger for 1984 fra Nordisk samarbejdsorgan for samespørgsmål og rennæringsspørgsmål (C 11/j:1), Nordisk udlændingeudvalg (C 11/j:2), Nordisk samarbejdsråd for kriminologi (C 11/j:3) og Nordisk Strafferetskomite (C 11/j:4).

Udvalget har ikke haft bemærkninger at gøre til beretningerne.

Udvalget indstiller, at Nordisk Råd tager de til juridisk udvalg henviste beretninger til efterretning.

København, den 21. februar 1986

Lennart Andersson (s)

Alice Brask (KF)

Åsa Solberg Iversen (A)

Riitta Järvisalo-Kanerva (Sdp)

Arnljot Norwich (H)

Hans Nyhage (m)

Inger Stilling Pedersen (KrF)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Ashjørn Sjøthun (A)

Bernhardt Tastesen (S)

Formand

Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötselfrågor

Verksamhetsberättelse 1984

1. Institutionens uppgift

Samarbetsorganet behandlar frågor, gemensamma för rennärningen i Finland, Norge och Sverige, rörande den praktiska utvecklingen av renskötseln, såsom renbetes- och foderundersökningar, renavel, rensjukdomar, registrering av renmärken, handel med renkött och andra renprodukter, ävensom frågor om jakt, fiske m. m. och andra näringar som har väsentlig betydelse för samerna.

Samarbetsorganet har vidare, i syfte att stärka och bevara den samiska kulturen och förbättra den samiska befolkningens levnadsvillkor, att behandla andra för samebefolkningen i Finland, Norge och Sverige gemensamma frågor som rör utvecklande av samekulturen och av skol- och undervisningsförhållanden inom samernas bosättningsområden samt förbättrande av samebefolkningens levnadsförhållanden och sociala ställning m. m.

2. Organisation

Samarbetsorganet består av en delegation från Finland, en från Norge och en från Sverige, var och en med sin ordförande. Delegationerna utses av resp. lands regering. Hos varje lands delegation finns en sekreterare. Hos samarbetsorganet finns en gemensam sekreterare. Sekreterarskapet cirkulerar för tre år i sänder mellan delegationerna.

3.1 Ekonomiskt utfall

Varje delegation finansieras på anslag inom resp. lands budget.

3.2 Beskrivning av verksamheten

Organet har under året sammanträtt dels i Alta, Norge, den 9–10 maj, dels i Stockholm den 4–5 december. Frågan om förutsättningarna att föreslå nordiska ministerrådet att inrätta en nordisk samisk språknämnd utreds. Samarbetsorganet har vidare diskuterat organets målsättning och arbetsformer. Frågan om en gemensam nordisk renköttomsättning har t. v. avförts från dagordningen.

Samarbetsorganet för samespörsmål och renskötselfrågor överlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 1984.

Karl Olov Öster

Ulla B. Silén

Nordiska utlänningsutskottet

Verksamhetsberättelse 1984

1. Nordisk utlendingsutvalgs oppgaver

Det nordiske utlendingsutvalg er opprettet i henhold til overenskomst av 12.7.57 mellom Danmark, Finland, Sverige og Norge om opphevelse av passkontroll ved samnordiske grenser, med tilleggsprotokoll av 20.5.63, 2.4.73 samt endring 27.7.79. Island sluttet seg til overenskomsten 24.9.65.

Med hjemmel i art. 13 i overenskomsten skal det nordiske utlendingsutvalg samordne kontrollen av utlendinger i de stater som har sluttet seg til overenskomsten, og ellers ta opp og behandle spørsmål av betydning for det felles nordiske passkontrollområdet.

2. Organisering

I det nordiske utlendingsutvalget er det et medlem fra hver av statene som har sluttet seg till overenskomsten.

Fra Danmark: Direktør Claus Tornøe

Fra Finland: Byråchef Risto Veijalainen

Fra Ísland: Politidirektør Sigurjon Sigurðsson

Fra Norge: Fremmedkontrollsjef Carl-Hugo Lund

Fra Sverige: Generaldirektør Thord Palmlund

Medlemmene representerer den sentrale utlendingsmyndigheten i hvert land.

Det nordiske utlendingsutvalget har vanligvis to møter i året. Møtene holdes på omgang i hvert av de nordiske land. Utvalget har ikke sekretariat eller egne midler til disposisjon. Det er vertslandets ansvar å forberede og innkalle til møte, lede dette og utarbeide protokoll.

3. Virksomhet

Det nordiske utlendingsutvalget hadde kun ett møte i 1984, i Reykjavík, Island, 14. – 16. august.

Av saker som ble behandlet kan følgende nevnes:

1. En rekke spørsmål om visumforhold til andre stater, jfr. art. 4 i den nordiske passkontrolloverenskomsten.
2. Noen spørsmål om krav til reisedokument, pass og visum for utenlandske barn/ungdom ved reise til de nordiske land.
3. Orientering om endringer i den svenske utlendingsloven.
4. Spørsmål av felles interesse for European Civil Aviation Conference (ECAC) i Paris i September 1984.

Nordiska samarbetsrådet för kriminologi (NSfK)*Verksamhetsberättelse 1984**Navn og adresse*

Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi
 Kriminalistisk Institut
 Københavns Universitet
 Skt. Pedersstræde 19
 DK-1453 København K
 Tlf. (01) 15 21 66

*1 Organisation**1.1 Formål og sammensætning*

Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi (NSfK) består af 13 medlemmer, der udnævnes af de nordiske justitsministre. Mandatperioden løber for 3 år. Danmark, Finland, Norge og Sverige udpeger hver tre rådsmedlemmer og Island et medlem. To medlemmer fra hvert land repræsenterer den kriminologiske forskning, mens det tredje medlem er repræsentant for det pågældende lands administrative myndigheder.

NSfK har som formål at være kontaktorgan mellem nordiske forskere og forskningsmiljøer, der driver kriminologisk forskning. I henhold til statutterne skal rådet fremme den nordiske kriminologiske forskning ved tildelelse af forskningsbidrag og ved selv at igangsætte og gennemføre kriminologisk forskning. NSfK er tillige kontaktorgan mellem forskningen og den praktiske kriminalpolitik i Norden. Rådet skal således bistå myndighederne i de nordiske lande og Nordisk Råd i kriminologiske spørgsmål. Det er endvidere NSfK's opgave at drive informationsvirksomhed først og fremmest i forhold til de nordiske lande, men også i forhold til lande uden for Norden.

I 1984 havde Rådet følgende sammensætning:

Danmark:	Professor Ulla Bondeson (formand)
Kontorchef Michael Elmer
Universitetslektor Vagn Greve
Finland:	Professor Raimo Lahti
Overinspektör Jan-Erik Törnqvist
Direktör Patrik Törnudd (næstformand)
Island:	Professor Jónatan Thórmundsson
Afdelingschef Jón Thors (suppleant)

- Norge: Underdirektør Øystein Blymke
Førsteamanuensis Cecilie Høigård
Førsteamanuensis Per Ole Johansen
- Sverige: Byråchef Norman Bishop
Professor Knut Sveri
Departementsrådet Marianne Håkansson (indtil 31.7.84.)
Departementsrådet Jan Vilgeus (fra 1.8.84.)

Rådsmedlemmerne er udnævnt for perioden 1. januar 1983 til 31. december 1985. På grund af ændring i departementsrådet Marianne Håkanssons arbejdssituation er departementsrådet Jan Vilgeus udnævnt som rådsmedlem med virkning fra 1. august 1984. Fuldmægtig Bent Carlsen, Danmark, har været ad-hoc udpeget i stedet for Michael Elmer, övervakningsinspektör Kari Vanhala, Finland, i stedet for Jan-Erik Törnqvist og vitenskapelig assistent Sturla Falck, Norge, i stedet for Cecilie Høigård ved det ordinære rådsmøde i Reykjavik februar 1984.

1.2 Rådsmøder

Rådets ordinære årsmøde fandt sted i Reykjavik d. 5.–6. februar 1984. Der afholdtes et ekstraordinært rådsmøde i Helsingfors d. 3. juni s. å.

1.3 Sekretariatet

Sekretariatet er placeret på Kriminalistisk Institut, Københavns Universitet. Cand. jur. Henning Koch var indtil 31.3. ansat som sekretariatsleder. Denne post blev derefter overtaget af mag. art. Britta Kyvsgaard. Assistent Marie Stender er ansat som sekretær for Rådet.

1.4 Kontaktsekretærer

For at opretholde en aktuel og kontinuerlig informationsvirksomhed til og fra de nordiske landes kriminologiske miljøer har NSfK udpeget lokale kontaktsekretærer. Kontaktsekretærerne modtager halvårligt et mindre honorar (DKK 4 125,00, Island DKK 2 805,00). Endvidere kan de efter formandens beslutning bevilges et ekstrahonorar på op til DKK 2 500,00 for det store arbejde, der er forbundet med at arrangere det årlige forskerseminar.

Kontaktsekretærerne indsender bl. a. oplysninger om aktuelle kriminologiske og kriminalpolitiske nyheder til NSfK's nyhedsbrev og er desuden rådet kontinuerligt behjælpelig med såvel informative som praktiske opgaver.

Kontaktsekr. er:

- Danmark: Kontaktsekretærfunktionerne hører under sekretariatet. Det aflønnes ikke særskilt herfor.
- Finland: Seppo Leppä, Helsingfors Kriminalpolitiske institut verksamt i anslutning til förenta nationerne (HEUNI), Helsingfors.

- Island: Thorsteinn A. Jónsson, Dóms- og Kirkjumálaráðuneytið, Reykjavík.
- Norge: Arnhild Taksdal, Institut for Kriminologi og Strafferett, Oslo.
- Sverige: Jan E. G. Andersson, Brottsförebyggande rådet, (BRÅ), Stockholm.

1.5 Revisor

Rigsrevisionen foretager revision af NSfK's økonomiske forvaltning.

2 Virksomhed

2.1 Seminarer

I. NSfK's forskerseminar 1984 (10.–13. maj i Drøbak, Norge)

Det årlige forskerseminar blev denne gang arrangeret i samarbejde med Nordiska Nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD). Det betød, at deltagerantallet blev større end sædvanlig, idet en del af deltagerne havde tilknytning til NAD. Ialt deltog 79 personer i seminaret.

Temaet var "Narkotika og kontrolpolitik". Dette blev drøftet i plenummøder, mens der var mulighed for at præsentere aktuelle forskningsprojekter i mindre parallelle gruppemøder.

Følgende indlæg blev præsenteret på plenummøderne:

Historisk overblik

Ingemar Rexed: Utviklingen av narkotikabildet og kontrollen i Norden.

Erlundur Baldursson: Ideologisk og historisk udvikling av kontrolpolitiske tiltak.

Utradisjonelle metoder i narkotikakontrollen

Ulla-Britt Eriksson/Inger Eriksson: Politiets innsats mot gatelanging av narkotika.

Hans Gammeltoft-Hansen: Politimetoder og rettsikkerheten.

Behandlingsmetoder og deres effekt

Henrik Sælan: Kriminaliteten hos klienter i ambulant længerevarende metadonordinasjon i Københavns kommune.

Sysette Vinding Kruse: Metadonbehandling fra en privat sosialpedagogisk rådgivning.

Jacob Hilden Winsløw: Metadon og avkriminalisering.

Aktuelle kontrolltiltak og alternativer

Jónatan Thórmundsson: Straffesystemets kontroll.

Sten Heckscher: Overblikk over tiltak som har vært utredet/forsøkt.

Ketil Bruun: Stoffindustriens motstrategier.

Nils Christie: Alternative kontrolltiltak.

Knut Reinås: Grunnlag for og målsettinger i narkotikapolitikken.

Eckhardt Kühlhorn: Samfunnsstruktur og kontrollformer.

I de mindre grupper blev følgende forskningsprojekter debatteret:

Bengt Andersson: Missbrukaren och rättvisan. Erfarenheter från et decenniums narkomanvård i Lund.

Olav Irgens-Jensen: Bruk av narkotiske stoffer blant ungdom i Norge.

Kåre Bødal: Stofbruk i fengsel; omfang og kontrolproblemer.

Omar Kristmundsson: Metodologisk redegjørelse av empiriske undersøkelser av narkotikasituasjonen.

Knud Rosenstand og Asmund Born: Ved en bestemmelse af lønarbejdets integrative og disintegrative elementer forsøger vi at fundere en analyse af modsigelserne i det sociale arbejde.

Bertil Nelhans: Problemativering av det økande bruket av cannabis och hallucinogener i Västerlandet.

Markku Soikkeli: Några finländska projekt för alkohol- och drogmissbrukare med anknytning till alternativ socialpolitik och egenhjælp.

Jørgen Jepsen: Christiania, stofferne og politiet.

Hans Klette: Kampen om vuxentvånget inom socialvård och psykiatrisk vård från 1967 till 1984.

Karin Helweg-Larsen og Birgitte Kringsholm: En sammenligning af dødsfald blandt stofmisbrugere i perioderne 1978–79 og 1982–83 med henblik på forgiftningsstof og stofkilde.

Stig Helling: Varför är Holland Europas drogcentrum?

Thor Øivind Jensen: Terskel (hinder) i forholdet mellom den enkelte og hjelpesystemet – sosial skjevfordeling.

Börje Olsson: Den sociala kontroll som ligger i själva definierandet av problemet.

Endvidere blev Lumets film "Prince of the City" (fra 1981) vist og drøftet på seminaret.

Seminarrapporten med samtlige plenumindlæg samt referater fra de fleste gruppemøder er udarbejdet af NSfK's sekretariat og blev udsendt omkring november 1984. Den er på 236 sider.

II. Nordisk seminar i retsstatistik (7.–9. november i Asker, Norge)

Dette seminar blev arrangeret i samarbejde med Justisdepartementet i Norge og Nordisk Utvalg for Kriminalstatistik. Seminaret havde karakter af et kontaktseminar, hvor politikere, embedsmænd, statistikere og kriminologer fik lejlighed til at drøfte problemer og begrænsninger ved den nordiske retsstatistik samt ønsker for den fremtidige udformning af statistikken.

Følgende temaer blev drøftet:

Bruk av rettsstatistikk i den politiske beslutningsprosess

Indlæg ved: Justisminister Mona Røkke, Norge, Stortingsrepræsentant Annelise Bakken, Norge, Altingsmand Haraldur Ólafsson, Island.

Begrepsmessige spørgsmål knyttet til telling og statistikføring av lovbrudd

Byråsjef Jon Holmøy, Statistisk Sentralbyrå, Norge: Forbrytelsestatistikken.

Overaktuar Risto Lähtilä, Statistiskcentralen, Finland: Reaksjonsstatistikken.

Den statistiske udnyttelse av det Danske Kriminalregister

Politimester H. J. Stehr, Danmark: Registerets oppbygning.

Fuldmektig Henrik Bülow-Hansen, Danmarks Statistik: Statistisk udnyttelse af registeret.

Grunnlag for framtidig dimensjonering av svensk kriminalomsorg

Indlæg ved: Planeringssjef Vilhelm Karlström, Sverige.

Flytorienterte studier av svensk rettsvesen

Indlæg ved: Byråsjef Torbjörn Thedéen, Brottsförebyggande rådet, Sverige.

Oppklaringsprosenten som mulig mål for rettssystemets effektivitet

Indlæg ved: Lektor Flemming Balvig, Danmark.

Erfaringer med kriminalpolitiske statusrapporter i Finland og Sverige

Indlæg ved: Spesialforsker Kauko Aromaa, Finland.

Offerundersøkelsers potentiale

Indlæg ved: Forskningsassistent Jan Andersson, Sverige.

Ulika metoder som alternativ till rettsstatistikken

Indlæg ved: Professor Eckhardt Kühlborn, Sverige.

Seminarret blev hovedsageligt finansiert af NSfK. I tillegg ydede de nordiske landes justitsministeriet mindre bidrag. Nordisk Statistisk Sekretariat vil bidrage med støtte til udgivelse af den seminarrapport, der udsendes i 1985. Justisdepartementet i Norge har fungeret som sekretariat for seminarret.

2.2 Forskningsbidrag

Rådet bevilger forskningsmidler efter ansøgning, der normalt skal indleveres til sekretariatet medio januar måned med henblik på behandling på det ordinære rådsmøde i februar måned.

Når det gjelder støtte til individuelle forskningsprosjekter, har NSfK prioritert i g a n g s æ t t e l s e n af projektet – for derved at give forskerne mulighet for senere at søge bidrag fra nationale forskningsråd, fonde o. lign. – med andre ord har rådet støttet særlige forstudier eller forberedende arbeide i øvrigt.

Der gives hovedsagelig bidrag til følgende formål:

- 1) Indsamling og bearbejdelse af forskningsmateriale.
- 2) Honorarer til forskningsassistenter.
- 3) Stipendier til forskere.
- 4) Arbejdsgruppemøder.

Forskningsbidragene bevilges efter følgende retningslinier:

NSfK støtter i første række projekter, hvor emnet og ansøgeren direkte har nordisk tilknytning.

Modtagere af stipendier forventes i almindelighed at arbejde med forskningsprojektet på heltid. Bidragets størrelse fastsættes således, at det modsvarer stipendiatens tab af indtægt på grund af tjenesteledighed etc.

Samarbejdsrådet plejer dog som regel ikke at bevilge stipendier til personer, der i deres faste stilling har mulighed for at arbejde med det aktuelle projekt. Dette gælder f. eks. relativt store beløb til veletablerede forskeres tjenesteledighed/orlov.

NSfK giver principielt ikke uddannelsstøtte, d. v. s. bidrag til projekter, der gennemføres af studerende på et lavere uddannelsesniveau.

Der bevilges kun undtagelsesvis midler til indkøb af litteratur. Rådet er heller ikke indstillet på at give bidrag til trykning, med mindre meget specielle tilfælde foreligger, f. eks. ved udgivelse af arbejder, der er oversat fra finsk eller islandsk, eller når publikationen er resultat af et NSfK-projekt.

Departements-, direktorats- og lignende forskning/udredning i almindelighed falder uden for NSfK's rammer.

Stipendier udbetales enten via det pågældende lands universitet(er) eller direkte til ansøgeren, i hvilket tilfælde regnskabet ved projektets afslutning skal godkendes af en statsautoriseret revisor. Såfremt forskningsbidraget ikke overstiger DKK 20 000, kan det indsendes til kontrol hos et rådsmedlem eller en kontaktsekretær, der på grundlag af regnskabsbilag m. v. påtegner regnskabet.

Rejse- og opholdsudgifter i forbindelse med arbejdsgruppemøder forudsættes anvendt på rimelig måde; det vil navnlig sige gennem anvendelse af rabatordninger vedr. fly og evt. privat indkvartering, når dette er muligt.

I 1984 blev der søgt om forskningsmidler for ialt ca. 1 035 000 DKK (efter kursen på ansøgningsstidpunktet). Der blev bevilget ialt ca. 635 000 DKK incl. ca. 44 000 DKK overført fra 1983 ved genbevilling.

Følgende personer bevilgedes i 1984 forskningsbidrag eller bidrag til afholdelse af arbejdsgruppemøder. Korte uddrag af ansøgernes projektformuleringer/redegørelse er gengivet:

1) Finn Schwarz og Birgit Sommer (D) 22 000 DKK til "*Udlændinges kriminalitet – en komparativ undersøgelse*". Der sigtes mod at foretage en komparativ undersøgelse over udlændinges og danskeres kriminalitet. Undersøgelsen omfatter personer, der i 1983 er dømt for overtrædelse af straffeloven og lov om euforiserende stoffer. Undersøgelsen omhandler

også en række oplysninger om udlændingenes sociale situation samt om tilknytningen til Danmark. (Bevillingen er ansøgt overført til 1985.)

2) Britta Kyvsgaard (D) 64 159,69 DKK til "*Redigering og formidling af informationer og resultater fra en ungdomsundersøgelse*". På grund af ændret arbejdssituation fik Britta Kyvsgaard ikke mulighed for at anvende hele bevillingen. 40 813,14 DKK er tilbageført til NSfK.

Gennem bevillingen blev der givet mulighed for at omarbejde en videnskabelig rapport om ungdom og ungdomskriminalitet, således at undersøgelsens resultater kan formidles til en bredere læserkreds. Dette er foreløbig sket i en mindre artikel, hvori enkelte af undersøgelsens resultater gengives (Britta Kyvsgaard: Hverdagslivet i en moderne satellitby. Kriminalistisk Instituts Stencilserie nr. 23, 1984 s. 43–71). I løbet af 1985 forventes den omarbejdede version af forskningsrapporten publiceret.

3) Henning Koch (D) 4 977,00 DKK til "*En undersøgelse af politiets effektivitet efter den nye politistruktur pr. 1. april 1973*". Af det bevilgede beløb har Henning Koch alene anvendt 3 619,27 DKK. Resten, 1 357,73 DKK, er tilbageført til NSfK.

Bevillingen er anvendt dels til datalogisk bistand i forbindelse med undersøgelsens gennemførelse, og dels til en EDB-mæssig beskrivelse og nedpakning af datamaterialet. Materialet omfatter 25 000 sager med 30 grundvariable. Den afsluttende forskningsrapport på 370 sider er afleveret til NSfK.

4) Graham W. Leeson (D) 84 461,80 DKK til "*The Propensity to Commit Crime: Methodology. (Epidemiological and other Approaches)*". I de senere år er der udviklet metoder til inddragelse af socioøkonomiske og demografiske forhold som baggrundsvariable i undersøgelser af årsagssammenhænge, hvor man også kan definere mere præcise risikofaktorer som et epidemiologisk begreb. Metoderne er oprindeligt udviklet inden for epidemiologien og synes at have en umiddelbar anvendelsesmulighed inden for kriminologien til bestemmelse af risikoen for at blive kriminel. Disse muligheder er blevet undersøgt i denne undersøgelse, som betragtes som en metodologisk forstudie til en kriminologisk undersøgelse af risikoen for at blive kriminel. Herudover er en analyse af materialet fra en pilotundersøgelse, foretaget af Arbejdsgruppen vedrørende Politiforskning under Justitsministeriet, af indbrudstyverierne i Glostrup politikreds blevet iværksat. En lignende analyse ventes gennemført på baggrund af et landsdækkende datamateriale, indsamlet i 1984–85 af samme gruppe.

Der foreligger en rapport på 46 s., der omhandler metodologien, og undersøgelsens endelige resultater ventes at foreligge i 1985.

5) Omar H. Kristmundsson (I) 168 764,00 ISK til "*Narkotikaundersøgelsen i Island 1984*". Formålet med undersøgelsen er at få et overblik over omfang og udvikling i forbrug af stoffer i Island. Undersøgelsen er opdelt således:

For det første er der foretaget en klassisk spørgeskemaundersøgelse,

baseret på et udvalg fra folkeregisteret. Dette spørgeskema er sammenligneligt med skemaer, der er anvendt i de øvrige nordiske lande, f. eks. fra SIFA, hvilket giver mulighed for sammenligninger. Formålet med denne del af undersøgelsen er at anslå stoffernes udbredelse.

For det andet er der indsamlet og bearbejdet oplysninger fra forskellige institutioner, som på den ene eller anden måde har forbindelse med stof-sager. Hovedarbejdet her er en udarbejdelse af statistik over kriminalitet begået i forbindelse med brug af stoffer. En sådan statistik har ikke eksisteret i Island før. Denne statistik giver også en idé om narkomarkedets udvikling, selv om den må tages med et vist forbehold.

For det tredje er der foretaget interviews med dels en gruppe mennesker, som importerer og sælger stoffer og dels med nogle grupper "typiske" brugere. Formålet med denne del af undersøgelsen er bl. a. at få oplysninger om, hvorledes stofferne spredes, hvem der handler med stofferne, hvor der handles og hvordan. Endvidere er sigtet at få indsigt i den sociale situation, som de mere regelmæssige brugere befinder sig i.

Der forsøges konstrueret en simulations-model (continuous system simulation), hvor de indsamlede, tit modstridende, oplysninger vil blive brugt.

Arbejdet med de tre første dele er næsten færdigt. Den endelige rapport vil formodentlig være færdigskrevet i begyndelsen af 1985.

6) Monica Platek (Polen) 25 000.00 NOK som stipendium og 14 982.00 DKK til studietur i de nordiske lande i forbindelse med projektet "*The Scandinavian Penal System in Transition*". Stipendiet anvendtes til et års studieophold i Oslo og rejsebidraget til studieture til de øvrige nordiske lande. Formålet hermed var at indsamle materiale til en bog om det skandinaviske fængselsystem (sigtes udgivet på engelsk og polsk). Bogen vil komme til at omhandle 3 dele: 1) den skandinaviske kriminologiske forskning, dens status og resultater; 2) det skandinaviske fængselsystem, struktur, regelsystem, disciplinære foranstaltninger, privilegiesystem, etc.; 3) den frie kriminalforsorg og det skandinaviske velfærdssystem – funktion og resultater.

7) Jörgen Hansen (S) 38 408.00 SEK til "*Prosecutorial Decisionmaking*". Bevillingen vedr. et forstudie til et større projekt.

Projektet har tre syften:

1. Att undersöka åklagarnas beslutsfattande i de skandinaviska länderna. Frågor som är av intresse är exempelvis graden av uniformitet och praxis i åtalsunderlåtelsefrågor. För Sveriges del utformas undersökningen delvis som en före-efter undersökning då en lagändring rörande åtalsunderlåtelse väntas träda i kraft 85-04-01.

2. Att jämföra åklagarnas beslutsfattande i de skandinaviska länderna. Möjligheterna att ge åtalsunderlåtelse är exempelvis olika stora i de olika länderna och undersökningen skall granska vilka konsekvenser detta får för praxis.

3. Att utgöra en del i en internationell komparativ undersökning rörande åklagarnas beslutsfattande som igångsattes i USA 1978. Den internationella undersökningen har som målsättning att identifiera likheter och skillnader i åklagarnas praxis.

Metoden som används är simulering vilket här innebär att åklagarna får ta ställning till en händelsekedja. Åklagarna skall ta ställning till huruvida brott begåtts, om åtal skall väckas, bevisningens styrka etc.

Enkäten skickas ut i de nordiska länder under hösten 1985. Projektet beräknas avslutat under hösten 1986.

Rapport fra forstudiet foreligger.

8) Jan E. G. Andersson (S) 35 804,00 SEK til "*Offer för brott*".

Projektet avser att belysa variationer i faktisk och upplevd offerrisk i två populationer, skolungdomar (15–16 år) och äldre (lärare). Huvudfrågan är huruvida variationer i olika gruppers exponering (fysisk synlighet inför potentiella gärningsmän, attraktivitet som brottsobjekt) samt sårbarhet (förmåga att skydda sig själv och sina ägodelar) kan förklara variationer i offerrisk.

Vidare kommer ett exponeringsmått att utvecklas som, enligt arbetshypotesen, eventuellt förklarar paradoxen att de som enligt olika undersökningar har högsta graden av rädsla för att utsättas för brott, har den lägsta statistiska risken att falla offer därför.

Datainsamlingen sker med enkäter, omfattande 25–35 olika item. Bortfallsuppföljningen kommer att ske med personliga intervjuer. Den färdiga rapporten beräknas vara klar i början av mars 1985.

9) Bertil Nelhans (S) 55 968,00 SEK til "*Teoretisk studie av moraliska klimat i de nordiska länderna*".

Syftet med projektet är att undersöka moralbegreppet och dess tillämpningar i samhälleligt liv och särskilt inom rättsutövningen i de olika länderna. Utifrån den teoretiska studien skall därefter diskuteras och planläggas empiriska studier inom ämnesområdet.

Genomförandet av projektet innefattar:

1. En inledande översikt över moralbegreppet ur olika synvinklar.
2. En diskussion om olika frågeställningar som är av intresse vid en komparativ nordisk undersökning om moraliska klimat.
3. En ram för studium av nationell mentalitet, med en översikt av studier om "svenskhet".

Projektet, som är en förberedelse till en planerad nordisk komparativ undersökning om "moraliska klimat", genomförs på halvtid under tiden juli–december 1984.

Delrapporter fra projektet er sendt til NSfK.

10) Jan Georg Christophersen (N) 12 500,00 NOK til en forstudie og projektformulering i forbindelse med undersøgelsen "*Forbindelse mellom økonomisk kriminalitet og strukturer og typer av selskaper (organisasjon, størrelse, sektor av kriminalitet) i sjøfartsnæringen*".

"De moraliska klimaten i Norden".

Formålet med arbejdsgruppemøderne er at diskutere mulighederne for og konkretiseringen af et større nordisk komparativt projekt om det moralske klima i landene. Der har i 1983 været afholdt et første møde. Her blev det besluttet at arbejde videre med en teoretisk analyse af moralbegrebet samt at påbegynde empiriske studier. Iflg. ansøgningen skulle projektet være flerårigt, og en kontaktperson skulle knyttes til projektet for at koordinere forskningen i de nordiske lande og forberede arbejdsgruppemøderne. Da der ikke blev bevilget midler til en sådan kontaktperson i 1984, har projektet stort set måttet hvile i dette år. Projektet beregnes at starte påny i anden halvdel af 1985, hvor vi håber, at en forsker kan finansieres for at begynde på pilotstudier.

16) Arnhild Taksdal (N) 16044,50 NOK til et *arbejdsgruppemøde om "Seksualitet og kontroll"*.

Ved arbejdsgruppemødet samledes ca. 20 forskere, der arbejder med projekter om prostitution, pornografi og seksuelle overgreb mod kvinder. Den første af de to dage, mødet varede, drøftedes hovedtemaet fra en teoretisk synsvinkel og på baggrund af foredrag herom. Den anden dag præsenteredes og diskuteredes konkrete forskningsprojekter.

Rapport fra mødet planlægges udgivet.

17) Jørgen Hansen (S) 20000,00 DKK til *arbejdsgruppemøde i forbindelse med komparativ nordisk undersøgelse af anklagemyndigheden*. (Se projekt nr. 7.) Midlerne er ansøgt overført til 1985.

18) Henning Koch og Henrik Stevnsborg (D) 31848,58 DKK til *arbejdsgruppemøde i forbindelse med projektet "Kriminaliteten under 2. verdenskrig"*. Et arbejdsgruppemøde er afholdt i 1984. Foreløbig redegørelse foreligger. Restbeløb, kr. 17603,58 ansøgt overført til 1985. (Godkendelse af overførsel til 1984 af midler bevilget i 1983.)

19) Jørn Vestergaard (D) 10000,00 NOK til *arbejdsgruppemøde vedr. påtalemyndigheden i de nordiske lande*. Arbejdsgruppemøde afholdt. Rapport foreligger. (Godkendelse af overførsel til 1984 af midler bevilget i 1983.)

2.3 Rejsebidrag

NSfK uddeler rejsebidrag til forskere, som i studieøjemed eller for at forbedre kontakten mellem de nordiske lande besøger kriminologiske og kriminalpolitiske institutioner i et andet nordisk land. Rådet bevilger dog også bidrag til rejseudgifter i forbindelse med andre formål.

Udgifter til rejser og individuel deltagelse på konferencer bevilges kun, når dette anses nødvendigt, for at et forskningsprojekt skal kunne gennemføres.

Rådet kan bevilge rejsebidrag til bestyrelsesmedlemmer i internationale kriminologiske organisationer. De pågældende personer repræsenterer ikke derved NSfK i disse bestyrelser.

Der afsættes årligt op til 6000,00 DKK til kollektive studierejser for studerende til at besøge først og fremmest de nordiske kriminologiske miljøer.

Formanden kan bevilge rejseudgifter til dækning af almindelige seminar-deltageres rejser til NSfK's årlige seminarer, hvis det kan dokumenteres, at det ikke på anden måde har været muligt at få rejseudgifterne dækket.

Rådets formand er bemyndiget til at bevilge rejsebidrag på op til 3000,00 DKK – i specielle tilfælde 3600,00 DKK. Større beløb skal godkendes af rådet. Rejser forudsættes almindeligvis gennemført på billigste rejsemåde. Hvis der benyttes fly, anvendes således rabatordninger (APEX-vilkår o. lign.).

De ansøgere, der får rejsebidrag, har rapporteringspligt vedr. udbyttet af rejsen. Rejsebeskrivelserne offentliggøres i NSfK's nyhedsbrev.

2.3.1 *Rejsebidrag bevilget af rådet*

1) Teuvo Peltoniemi (F) 8020 FIM til dækning af rejseudgifter samt oversættelsehonorar i forbindelse med indlæg om "Strategies to Cope with Family Violence among the Finnish and Swedish Population" på international konference om børnemishandling i Montreal, Canada. NSfK har tidligere støttet det projekt, der ligger til grund for indlægget.

2) Helge Eliasson m. fl. (N) 5000 DKK til studierejse til Danmark for en gruppe norske kriminologistuderende.

3) Ståle Eskeland (N) 10000 NOK til studierejser med henblik på at indsamle information om fangeretlige spørgsmål i Sverige, Danmark og Finland.

4) Monika Platek (Polen) 14982 DKK til studierejse i de nordiske lande (se forskningsprojekt nr. 6).

2.3.2 *Rejsebidrag bevilget af formanden*

1) Lars Bjørnshauge (D) 362 DKK til rejseudgifter for deltagelse i bestyrelsesmøde i European Group for the Study of Deviance and Social Control i Hamburg 27.–29. januar 1984 samt 2946 DKK til deltagelse i bestyrelsesmøde i samme gruppe i Cardiff 6.–9. sept. 1984. Sidstnævnte møde blev efterfulgt af international kriminologisk konference.

2) Ulla Bondeson (D) 3600 DKK til deltagelse i symposium om "Youth, Crime and Justice" samt bestyrelsesmøde i International Society of Criminology i Bellagio 23.–28. april 1984.

3) Gorm Gabrielsen (D) 2980,02 DKK til deltagelse i det 9. Nordiske Kriminalistmøde, Helsingfors 4.–6. juni 1984.

4) Nils Christie (N) 3000 DKK til dækning af rejseudgifter til Helsingfors i forbindelse med gennemførelse af finsk-norsk projekt om narkotika og kontrolpolitik. NSfK har tidligere støttet projektet.

5) Dag Ellingsen og Halvor Kongshavn (N) 2988,86 DKK til deltagelse i "Råttopsykiatrisk Fortbildningskonferens" i Sverige 24.–25. maj 1984.

Ellingsen og Kongshavn er tidligere bevilget NSfK-midler til projekt om retspsykiatri.

6) Sturla Falck (N) 3 000 DKK til deltagelse i bestyrelsesmøde og konference i Cardiff, arrangeret af European Group (se nr. 1).

7) Arnhild Taksdal og Annick Prieur (N) 1 352,87 DKK til studierejse til København i forbindelse med projekt om "Kunder i kønnshandelen".

8) Karen Leander (S) 612,59 DKK til rejseudgifter til Hamburg og 3 000 DKK til rejseudgifter til Cardiff, begge i forbindelse med bestyrelsesmøder i European Group (se nr. 1).

9) Sven Sperlings (S) 3 000 DKK til rejseudgifter for at kunne præsentere et indlæg på konference, arrangeret af International Association for the History of Crime and Criminal Justice, Holland, 17.–19. maj 1984.

10) Karsten Åström (S) 3 000 DKK for deltagelse i "European Conference of Critical Legal Studies", England 13.–15. april 1984.

2.4 Dokumentation

Rapport fra 25. nordiske forskerseminar i Borgå, Finland, 1983 udkom i maj 1984. Rapporten er på 167 sider og indeholder de fleste indlæg på seminaret.

Rapport fra det 26. nordiske forskerseminar i Drøbak, Norge, 1984 (se punkt 2.1.) udkom i november 1984. Rapporten indeholder samtlige plenumindlæg samt referater fra en del gruppemøder. Rapporten er på 236 sider.

Den engelsksprogede rapport fra Scandinavian-Polish Workmeeting i Vordingborg, Danmark, 1981 er blevet genoptrykt i 1984, da efterspørgslen på den har været stor.

2.5 Information

NSfK udsender nyhedsbrevet NORDISK KRIMINOLOGI vedlagsfrit til knap 1 000 interesserede (enkeltpersoner, myndigheder, institutioner og biblioteker) i Norden og i udlandet.

Nyhedsbrevet indeholder information om NSfK's virksomhed, om forskningsfonde, om nordiske og internationale kriminologiske og kriminalpolitiske seminarer og konferencer, om publikationer (såvel forskning som udredningsarbejde) samt beskrivelser vedr. NSfK-støttede studierejser.

De nationale kontaktsekretærer udarbejder til hvert nyhedsbrev rapporter om de seneste kriminalpolitiske ændringer og debatter i deres hjemland og om nyere forskningsprojekter. Nyhedsbrevet sammenstilles af sekretariatet.

I 1983 udkom jf. tidligere beslutning 2 nyhedsbreve, som til gengæld blev meget omfangsrige. På rådsmødet i Reykjavik blev det påpeget, at der kunne være behov for at udsende information med kortere tidsintervaller samt med en kortere tidsfrist. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab,

som NSfK har udsendt information gennem, har en lang produktionstid (3 måneder), hvorfor denne informationskanal ikke altid vil kunne tilpasses NSfK's behov. På Rådsmødet i 1984 blev det derfor besluttet at udgive flere nyhedsbreve (3–4 årligt) og alene benytte Nordisk tidsskrift for Kriminalvidenskab ved særlige lejligheder. Der er i 1984 udsendt 3 nyhedsbreve i henholdsvis marts, juni og november måned.

NSfK's engelskprogede publikation "Scandinavian Studies in Criminology" har siden 1982 været indstillet på grund af store omkostninger. På rådsmødet i Reykjavik blev det besluttet, at sekretariatet skulle undersøge mulighederne og vilkårene for en fortsat udgivelse af publikationen samt mulighederne for at forbedre kendskabet til publikationen og salget heraf. Der er i 1984 taget kontakt med en række nordiske forlag samt forlag i Holland og England. Universitetsforlaget i Oslo, der også tidligere udgav Scandinavian Studies, har vist interesse for også fortsat at udgive publikationen. Der har på denne baggrund været afholdt møde mellem forlagsredaktører fra Universitetsforlaget og NSfK's formand og sekretariatsleder, hvor udgivelse efter de på rådsmødet fastlagte retningslinier har været drøftet. For øjeblikket foregår der forhandlinger mellem NSfK og Universitetsforlaget om en ny kontrakt.

Til FN's 7. kriminalpolitiske verdenskongres i Milano, 26. august–6. september 1985 har NSfK udarbejdet en publikation på 100 sider, der omhandler forskellige aspekter af den nordiske kriminologi og kriminalpolitik. Publikationen er nu under trykning og vil blive udsendt til deltagerne ved konferencen. Det er tredje gang, NSfK udarbejder publikation til FN's verdenskongres i kriminalpolitik og på denne måde søger at udvide kendskabet til forholdene i Norden. Af indhold i denne publikation kan nævnes følgende: Kriminalitetsudviklingen i de seneste år; strafferetlige reformer i de nordiske lande; økonomisk kriminalitet; vold mod kvinder; problemer omkring den strafferetlige kontrol af narkotika; anvendelsen af isolationsfængslinger; argumenter imod udbygning af fængselskapaciteten.

2.6 Kommende aktiviteter

1) 22.–24. april 1985 afholdes et *nordisk seminar*, arrangeret af Nordisk Råds juridiske udvalg i samarbejde med NSfK. Seminarets hovedtema er "Narkotika og kontrolpolitik". Temaet er opdelt i følgende hovedspørgsmål: 1) Hvad er det, vi ønsker at kontrollere? – Oplæg omkring narkotikabegrebet, narkotikaens farmakologi samt afgrænsningen til psykofarmaka og alkohol. 2) Hvorledes kontrollerer vi? – Oplæg omkring narkotikaens udbredelse, kontrollens former, dens umiddelbare samt de mere langsigtede effekter. Der vil blive ca. 100 deltagere på seminaret, bl. a. repræsentanter fra de nationale retsudvalg, justitsministerier, domstole og anklagemyndigheden. Seminaret vil finde sted på Bornholm, Danmark.

2) NSfK's årlige forskerseminar vil blive afviklet d. 6.–9. juni 1985 på Utö i Sverige. Hovedtemaet vil blive "Likt och olikt i Norden".

Ved siden af plenumindlæg, hvor forskellige emner i forhold til dette tema skal drøftes, vil temaet også i arbejdsgrupper blive nærmere diskuteret i relation til 1) anklagemyndighedens rolle i beslutningsprocessen, 2) ungdomskriminalitet, og 3) offerundersøgelser. Arbejdsgrupperne skal endvidere søge at pege på, hvilken nordisk komparativ forskning, der er behov for. På seminaret vil deltage omkring 50 forskere.

3) Et *rejsende Vesttyskland-seminar* er planlagt i tiden 20.–26. oktober 1985. På trods af geografisk nærhed har der været relativ lidt kontakt mellem de kriminologiske miljøer i Vesttyskland og i Norden. Samtidig har den vesttyske kriminologi ekspanderet meget i de seneste år. Dette er anledningen til, at NSfK har besluttet at gennemføre dette seminar. Under seminaret vil en gruppe på ca. 20 nordiske kriminologer besøge 6 kriminologiske institutter i Vesttyskland for at få kendskab hertil samt for at få information om igangværende forskning. Det drejer sig om Max Planck instituttet i Freiburg, det kriminologiske institut ved Heidelberg Universitet, Kriminalistisches Institut des Bundeskriminalamtes i Wiesbaden, Johann Wolfgang Goethe Universitetet i Frankfurt a.M., justitsministeriets kriminologiske afdeling i Bonn og det kriminologiske institut ved Bremen Universitet.

Ulla Bondeson

Formand

Britta Kyvsgaard

Sekretariatsleder

BILAGA I

Sekretariatets regnskab 1.1–31.12.84

Regnskabsoversigt pr 31.12.84

Udgifter:

Løn og honorarer	kr. 413 566,78	
Kontorhold	45 577,23	
Sekretariat, rejser m. m.	26 437,50	
Rådsmøder	100 833,20	
Seminarer	206 256,13	
Information/dokumentation	86 195,56	
Rejsebidrag	60 942,29	
Forskning	460 964,25	
Div.	191,68	kr. 1 400 964,62

Reskonto

Universitetsforlaget, Oslo, N.kr. 2 290,20

2 830,00

Beholdning

Bank	kr. 517 160,80	
Postgiro	53,58	
Kasse	2 602,75	
Lønkonto, Københavns Universitet	<u>22 441,95</u>	<u>542 259,08</u>
		kr. 1 946 053,70

*Indtægter:**Tilskud fra medlemslandene:*

Danmark	kr. 310 341,00	
Finland	247 690,00	
Island	16 027,00	
Norge	279 744,00	
Sverige	<u>603 198,00</u>	kr. 1 457 00,00

Øvrige indtægter:

Modtaget fra Universitetsforlaget, Oslo procentandel af salg af bøger i kommission (til og med 1982)	44 476,42
Procentandel af salg af bøger i kommission (1983)	2 830,00
Kursgevinst	80,56
Renter	46 347,29
Overført beholdning 1.1.84.	<u>395 319,43</u>
	1 946 053,70

Råbalance pr. 31.12.84

	Debet	Kredit
Bank	1 977 570,52	1 460 409,72
Postgiro	567 306,91	567 253,33
Kasse	24 383,44	21 780,69
Reskonto*	389 461,85	26 631,85
Løn og honorarer	53 490,82	
Kontorhold	45 649,61	72,38
Sekretariat, rejser m. m.	26 437,50	
Rådsmøder	111 105,06	10 271,86
Seminarer	224 480,80	18 224,67
Information/dokumentation	87 142,81	48 253,67
Rejsebidrag	73 439,79	12 497,50
Forskning	504 138,50	43 174,25
Diverse	<u>221,68</u>	<u>1 876 259,37</u>
	4 084 829,29	4 084 829,29

*I reskonto føres lønkonto, Københavns Universitet.

Ulla Bondeson

Formand

Britta Kyvsgaard

Sekretariatsleder

Marie Stender

Regnskabsfører

Foranstående regnskab er revideret. Rigsrevisorlovens § 3 (lov nr. 321 af 26. juni 1975) om revisionens opgaver er iagttaget. Om den udførte revision henvises til vedlagte revisionsberetning.

Rigsrevisionen, d. 8. februar 1985

P. r. v.

Birgitte Poulsen

revisor

BILAGA 2

Kommentar til regnskabsoversigt pr. 21.12.84

Beholdningen pr. dato er kr
542 259,08

Beholdningens størrelse skal ses på baggrund af, at 1) nogle udgifter i begyndelsen af 1985 skal afholdes af ovennævnte beholdning, idet indbetaling af tilskud fra medlemslandene sker i februar – marts 1985, 2) udfordsete tilbageførsler samt renteindtægt og 3) ikke anvendte budgetterede poster.

	ca. kr.
Løn – sekretariat – januar og februar	60 000,00
Feriepenge indtjent i 1984	30 000,00
Bevilgede, endnu ikke udbetalte forskningsmidler	165 600,00
Trykning af nyhedsbrev nr. 36	6 000,00
Rådsmøde februar 1985 – Helsingfors	60 000,00
Et beløb svarende til halvdelen af udgifterne til trykning af Polen-rapporten (eng. version)	15 000,00
Et beløb svarende til halvdelen af udgifterne til trykning af Ruslands-rapporten (eng. version) incl. oversættelseshonorar	35 000,00
Restbeløb på kr. 40 813,14 af bevilling på kr. 54 169,59 modtaget retur fra Britta Kyvsgaard på grund af overgang til fast stilling. Endvidere har Vagn Greve tilbagebetalt kr. 2 361,11 vedr. bevilling på 43 000,00 fra 1982, og af Henning Kochs bevilling på 4 977,00 fra 1984 er tilbageført kr. 1 357,73	44 500,00
Rentetilskrivning	46 300,00
2 ikke afholdte udvalgmøder	40 000,00
Lønforskel mellem tidligere og ny sekretariatsleder	20 000,00

	522 400,00
	<u>19 859,08</u>
	542 259,08

	kr.
<i>Konto løn og honorarer</i>	<u>413 566,78</u>
Anne Linde	37,43
Henning Koch, løn og feriepenge	88 784,46
Britta Kyvsgaard og Marie Stender, løn	266 028,24
Ulla Bondeson, honorar	20 000,00
Kontaktsekretærer, honorarer	32 860,00
Timelønnet medhjælp ved udsendelse af nyhedsbreve og rapporter	5 856,65
	<u>413 566,78</u>

<i>Konto kontorhold</i>	<u>45 577,23</u>
Kuverter og papir	521,00
Service (skrivemaskiner)	2 403,40
Fotokopier	3 134,25
Div. kontormaterialer	4 423,94
Porto (incl. udsendelse af 3 nyhedsbreve og 2 rapporter ca. 16 000 00)	26 516,00
Bank- og girogebyrer	1 072,00
Postkørsel og anden transport	1 641,01
Annoncer (sekretariatsleder)	5 865,63
	<u>45 577,23</u>

<i>Konto sekretariat</i>	<u>26 437,50</u>
Repræsentation	5 566,81
Rejser (formandens og sekretariatslederens rejser til seminar, kriminalistmøde, HEUNI-konference m. m.)	
Årsabonnement – Politiken	<u>1 063,55</u>
	26 437,50

<i>Konto rådsmøder</i>			<u>100 833,20</u>
Rådsmøde i Reykjavik 5.2. – 6.2.84.			64 310,16
Ekstraordinært rådsmøde i Helsingfors 3.6.84			<u>36 523,04</u>
			100 833,20
<i>Konto seminarer</i>			<u>206 256,13</u>
<i>Drøbak-seminar – "Narkotika og kontrollpolitik"</i>			
Rejseudgifter	37 144,77		
Hotel m.v.	<u>61 035,58</u>		98 180,35
<i>Oslo-seminar – "Nordisk seminar i rettsstatistikk"</i>			
Rejseudgifter	36 438,54		
Hotel	<u>74 999,99</u>		111 438,53
			<u>209 618,88</u>
<i>Vedr. Polen-seminar 1983</i>			
Rejseudgifter	748,36		
Tilbagebetalt udlæg		1 889,38	
Godtgørelse fra rejse- seureau		<u>2 221,73</u>	<u>3 362,75</u>
			206 256,13
<i>Konto information/ dokumentation</i>			<u>86 195,56</u>
Nyhedsbrev nr. 32 (1983)			3 328,00
Nyhedsbreve nr. 33 – 35, rap- porter fra Borgå-seminar, Døbak-seminar og nyt oplag af Scandinavian-Polish Workmeeting			33 770,14
Tilskud til trykning af Nor- disk bibliografi vedr. krimi- nalvidenskabelige/ kriminologiske artikler fr NTfK m.v.			10 000,00
Finansiering af ekstra num- mer af NTfK			<u>39 097,42</u>
			86 195,56
			kr.
<i>Konto rejsebidrag</i>			<u>60 942,29</u>
Lars Bjørnshauge Bestyrelsesmøde i European Group, Hamborg og European Group-konference, Cardiff			3 308,00
Karen Leander Rejse til Oslo i forbindelse med forskning			612,59
Karen Leander European Group-konference, Cardiff			3 000,00
Teuvo Peltoniemi Seminarrejse til Montreal			13 541,75
Gorm Gabrielsen Nordisk Kriminalistmøde, Helsingfors			2 980,02
Sven Sperlings Int. Conference on the History of Crime and Cri- minal Justice, Maastricht			3 000,00
Karsten Åström European Conference of Critical Legal Studies, Canterbury			3 000,00
Dag Ellingsen Rättspsykiatrisk Fortbildningskonferens, Hässelby			1 494,43
Halvor Kongs- havn Rättspsykiatrisk Fortbildningskonferens, Hässelby			1 494,43
Ulla Bondeson Bestyrelsesmøde i Int. Society of Criminologi, Bel- lagio			3 600,00
Nils Christie Rejse til Helsingfors i forb. med færdiggørelse af bog om narkotiká			3 000,00
Sturla Falck European Group-konference, Cardiff			3 000,00
Ståle Eskeland Rejser til Sverige, Danmark og Finland i forbindel- se med projekt om fangeret			4 837,69

Monica Platek	Rundrejse og ophold i Skandinavien i forbindelse med projektet "The Scandinavian Penal System in Transition"			14 982,00
Arnhild Tacksdal og Annick Prieur	Rejse til København i forbindelse med foredrag om prostitueredes kunder			<u>1 352,87</u>
				63 203,78
Raimo Lahti	Wien-konf 83	2 707,77		
Martti Grönfors	Tilbagebet. rejse 83		2 554,71	
Marja Korpilahti	" "		489,34	
Teuvo Peltoniemi	" "		1 925,21	2 261,49
				<u>60 942,29</u>
				kr.
<i>Konto forskning</i>				<u>460 964,25</u>
Britta Kyvsgaard	Redigering og formidling af informationer fra en ungdomsundersøgelse			23 346,55
Graham Leeson	Et metodologisk studium af politiets opklaringsproces i forbindelse med indbrudstyveri i Danmark			84 461,80
Monika Platek	Stipendium i forbindelse med projektet "The Scand. Penal Systems in Transition"			32 050,00
Jan EG Andersson	Esposure, Vulnerability and Attractiveness			44 597,46
Omar Kristmundsson og Elias Héðinsson	Narkotikaundersøgelsen i Island 1984			58 223,58
Bertil Nelhans	Moraliska klimat i de nordiska länderna			69 943,21
Veikko Kylä-Marttila	Frågan om dödsstraffet under autonomins lantdag			12 209,40
Jan Georg Christophersen	Forbindelse mellom økonomisk kriminalitet og strukturer og typer av sel-			
skaper i sjøfartsnæringen		15 885,00		
Jørgen Hansen	Prosecutorial Decisionmaking			49 016,29
Henning Koch	En undersøgelse af politiets effektivitet efter den nye politistruktur pr. 1. april 1973			3 619,27
Loreley Friedman	Materialer til brug ved forelæsninger i Chile			3 000,00
Henning Koch og Henrik Stevnsborg	Arbejdsgruppemøde. Kriminaliteten under d. 2. verdenskrig			14 245,00
Jørn Vestergaard	Arbejdsgruppemøde. Påtalemyndig-			
heden		12 425,00		
Arnhild Taksdal	Arbejdsgruppemøde. Kontrol af sek-			
sualitet		20 015,88		
Ulla Bondeson	Arbejdsgruppemøde dec. 1983.			
	De moraliska klimaten i Norden			<u>20 286,92</u>
				463 325,36
Vagn Greve tilbageført vedr. bevilling fra 1982				<u>2 361,11</u>
				460 964,25

*BILAGA 3***Beretning om revision af regnskabet for Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi for 1984.**

1. Rigsrevisionen er i medfør af § 8 i samarbejdsrådets statutter udpeget som revisor af rådets regnskaber i den periode, i hvilken Danmark er domicilland for samarbejdsrådet, jf. justitsministeriets skrivelse af 14. marts 1983 til rigsrevisionen fremsendt i kopi til Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi samt til justitsministerierne i de øvrige nordiske lande.

2. Som det fremgår af revisionspåtegningen er revisionen af det danske sekretariats regnskab for 1984 udført under iagttagelse af bestemmelserne i riksrevisorslovens § 3.

3. I forbindelse med revisionen er ved drøftelse med sekretariatet afklaret forskellige spørgsmål, herunder er bl. a. påtalt, at dokumentation til nogle rejseafregninger ikke har været fyldestgørende. Endvidere er bemærket, at der i et enkelt tilfælde fejlagtigt er udbetalt rejseudgifter på 904 kr. i stedet for 452 kr. Differencen på 452 kr. har sekretariatet herefter anmodet pågældende om at indbetale.

4. Herudover har revisionen ikke givet anledning til særlige bemærkninger.

5. Regnskabet er herefter forsynet med følgende påtegning:

”Foranstående regnskab er revideret. Rigsrevisorlovens § 3 (lov nr. 321 af 26. juni 1975) om revisionens opgaver er iagttaget. Om den udførte revision henvises til vedlagte revisionsberetning”.

Rigsrevisionen, den 8. februar 1985.

P. r. v.
Birgitte Poulsen
Revisor

Nordiska straffrättskommittén

Verksamhetsberättelse 1984 och 1985

Komiteen er oprettet i henhold til beslutning truffet på nordisk justitsministermøde i 1960.

Det påhviler komiteen at behandle spørgsmål om ensartet nordisk lovgivning på strafferettens område og at drøfte andre kriminalpolitiske spørgsmål af principiel karakter og fællesnordisk interesse. Justitsministrene træffer bestemmelse om de enkelte arbejdsopgaver.

Komiteen har ikke noget fast budget. Hvert land bærer sine egne omkostninger i forbindelse med sekretariatsarbejde og deltagelse i møder. I møderne deltager de faste medlemmer samt andre sagkyndige udpeget med henblik på de enkelte møder.

Efter at komiteen i 1983 havde afsluttet sit arbejde med betænkningen "Straffutmåling" (trykt i *NU 1984:2*), indledtes i 1984 drøftelser om virksomheders strafferetlige ansvar. Dette emne er blevet behandlet på fire møder i 1984 og 1985. Det er komiteens hensigt at søge en betænkning afsluttet i 1986.

Medlemmer (1985):

- Waaben, Knud, professor, D
- Grönqvist, Henrik, justitieråd, F
- Thors, Jon, afdelingschef, I
- Bratholm, Anders, professor, N
- Jermsten, Per, justitieråd, S

Kulturutskottets betänkande

över berättelserna på utskottets verksamhetsområde 1984

(Berättelserna C 12/k: 1–33, se s. 1919)

Kulturutskottet har genomgått berättelser från nordiska organisationer och organ på utskottets område (C 12/k: 1–33), och anlägger i det följande såväl allmänna synpunkter på verksamheten vid institutionerna på kulturbudgeten som synpunkter på enskilda institutioner och rapporteringen från dessa.

Vid genomgången av berättelserna har utskottet noterat de stora avvikelserna beträffande storleken på styrelserna för olika samarbetsorgan. Dessa olikheter beror till stor del på att institutionerna har grundats vid olika tidpunkt och utgående från olika grundförutsättningar. Utskottet anser även att det kan finnas t. ex. språkliga skäl för att vissa institutioner skall ha större styrelser än andra. Samtidigt visar genomgången emellertid att det inte finns något samband mellan verksamhetens omfattning vid en institution och styrelsens storlek. Utskottet anser därför att Nordiska ministerrådet bör företa en översyn av de olika samarbetsorganens organisation och därvid överväga att som huvudregel införa styrelser bestående av en ordinarie medlem och en suppleant från varje land.

Utskottet understryker betydelsen av att alla institutioner på utskottets verksamhetsområde avger berättelse till utskottet, och att berättelserna inlämnas inom utsatt tid. Årsberättelser från institutioner som direkt lyder under kulturavtalets organ skall enligt beslut av Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) avges senast den 1 april året efter verksamhetsåret. Vid sidan av förseningar finner utskottet allvarliga brister i rapporteringen från många institutioner beträffande informationen om eventuella framtidsplaner. Utskottet fäster därför uppmärksamhet vid denna fråga och anser det även vara i institutionernas eget intresse att förbättra sin långtidsplanering och sin information om planerad framtida verksamhet till Nordiska rådet. För utskottets diskussioner om prioriteringarna för det framtida kultursamarbetet är det av väsentlig betydelse att sådan information lämnas.

Vid genomgången av berättelserna för 1983 framgick det att Nordiska institutet för teoretisk atomfysik, NORDITA (C 12/k: 7) arbetar med riktlinjer för den långsiktiga planeringen av verksamheten. Kulturutskottet

utgick då från att NORDITA i följande berättelse närmare skulle redogöra för den framtida verksamheten. I berättelsen för 1984 ges emellertid ingen ny information om institutionens framtidsplaner. Utskottet har vidare noterat att Centralinstitutet för nordisk asienforskning, CINA (*C 12/k: 12*) har genomgått en utvärdering som inleddes under 1984 och slutfördes i juli 1985. Berättelsen från CINA innehåller emellertid inga upplysningar om den utvärderingsverksamhet som pågick under 1984. Ur kultursekretariatets lägesrapport 1985 framgår dock att en internationell expertgrupp på ministerrådets uppdrag och efter förslag av FPR har genomfört utvärderingen och att den rapport som har avlämnats är kritisk till den hittillsvarande verksamheten vid CINA. Utskottet utgår från att ministerrådet i sin berättelse över verksamheten under 1985 (*C 1: 1986*) närmare redogör för evalueringen av CINA och för de åtgärder ministerrådet avser vidta med anledning av resultaten från utvärderingen. Vidare förutsätter utskottet att CINA i nästa berättelse utförligt redogör för evalueringen och de konkreta åtgärder och resultat den har lett till.

I sitt betänkande över berättelserna för 1983 noterade utskottet även att arbetet med en evaluering av nordiskt samarbete inom massmedieforskningen, NORDICOM (*C 12/k: 19*) fortfarande pågick, trots att arbetet hade inletts redan i november 1982. Arbetet har ännu inte avslutats. Utskottet förutsätter att ministerrådet i nästa berättelse rörande det nordiska samarbetet (*C 1: 1986*) lämnar en redogörelse för hur verksamheten vid institutionen avses bli utformad i framtiden. Utskottet har tidigare uttalat att evalueringsprocesser i regel bör kunna genomföras inom ett år. Beträffande NORDICOM's framtida verksamhet fäster utskottet särskild vikt vid samarbetsmöjligheterna med Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information, NORDINFO (*C 12/k: 16*).

Nordiska språksekretariatet (*C 12/k: 3*) är ett samarbetsorgan för språknämnderna i Norden och arbetar för att bevara och stärka den språkliga gemenskapen i Norden och för att främja språkförståelsen. Sekretariatet följer bl. a. grannspråksundervisningen på alla utbildningsnivåer och ger ut skrifter samt arrangerar nordiska möten. Nordiska språk- och informationscentret (*C 12/k: 4*) skall i första hand främja undervisningen i och kännedom om de övriga nordiska ländernas språk, kultur- och samhällsförhållanden i Finland. Centret skall dessutom sprida kännedom om det finska språket samt om finländska kultur- och samhällsförhållanden i de övriga nordiska länderna. Centret producerar bl. a. undervisningsmaterial, anordnar kurser och föreläsningar samt organiserar reselektorsverksamhet. Den verksamhet som dessa två institutioner bedriver är således av central betydelse för att främja grannspråksförståelsen och för att även i övrigt ge arbetet i skolorna i Norden en mera nordisk profil.

Kulturutskottet arrangerade den 21–23 oktober 1985 ett seminarium om lärar- och elevutbytet i Norden, och om det nordiska stoffet i undervisningen. På dessa områden är de två sistnämnda institutionernas verksam-

het av stor betydelse. Ökade satsningar på lärar- och elevutbytet i Norden torde även på nordiskt plan förutsätta en förstärkning av den nordiska samarbetsorganisationen på skolområdet. Utskottet önskar därför, särskilt mot bakgrund av den höga prioritet utskottet ger språkförståelsen och lärar- och elevutbytet i Norden, att ministerrådet ger en kort översikt över hur samordningen av verksamheten vid språksekretariatet och språk- och informationscentret genomförs och hur den verksamhet dessa institutioner bedriver ytterligare kan stärkas på det organisatoriska planet.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår utskottet att Nordiska rådet lägger de till kulturutskottet hänvisade berättelserna till handlingarna.

Mariehamn den 12 november 1985

Georg Andersson (s)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Haakon Blankenborg (A)

Karl-Gunnar Fagerholm (lib)

Kjell Magne Fredheim (A)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Eiður Guðnason (A.)

Rune Gustavsson (c)

Förman

Elsi Hetemäki-Olander (Kok) Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Karen Højte Jensen (KF)

Jens Peter Jensen (V)

Karin Kjølbrot (Tvfl)

Thea Knutzen (H)

Barbro Nilsson (s)

Hans Petersson (fp)

Ingrid Sundberg (m)

Anders Talleraas (H)

Pirkko Turpeinen-Kajanoja (Skdl)

Innehåll*C 12/k:*

1	Nordens folkliga akademi	1920
2	Nordiska journalistkursen	1926
3	Nordiska språksekretariatet	1929
4	Nordiska språk- och informationscentret	1932
5	Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)	1941
6	Nordiskt kollegium för marinbiologi	1943
7	Nordiska institutet för teoretisk atomfysik (NORDITA)	1946
8	Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)	1949
9	Nordiska institutet för sjö rätt	1954
10	Nordiska geoexkursioner till Island	1959
11	Nordiskt kollegium för ekologi	1961
12	Centralinstitutet för nordisk asienforskning (CINA)	1964
13	Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi	1968
14	Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)	1972
15	Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusi- ve konflikt- och fredsforskning	1975
16	Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)	1978
17	Nordiskt vulkanologiskt institut	1982
18	Nordiska samarbetskommittén för acceleratorbaserad forskning	1986
19	Nordiskt samarbete inom massmediaforskning (NORDICOM) .	1991
20	Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)	1994
21	Nordens Hus i Reykjavík	1999
22	Nordiska teaterkommittén	2006
23	NOMUS (Nämnden för nordiskt musiksamarbete)	2010
24	Nordiskt samiskt institut	2014
25	Nordiskt konstcentrum	2044
26	Nordens Hus på Färöarna	2048
27	Nordisk federation för medicinsk undervisning	2052
28	Nordiska sommaruniversitetet (NSU)	2057
29	Nordiska samfundet för Latinamerika-forskning (NOSALF) ...	2063
30	Nordiska kommittén för öststatsforskning	2067
31	Nordiska amatörteaterrådet (NAR)	2071
32	Nordiska konstförbundet (NKF)	2077
33	Nordkalottmuseet	2081

Nordens folkliga akademi

Verksamhetsberättelse 1984

Namn och adress

Nordens folkliga akademi
Box 1001
S-44225 Kungälv
Tel.: 0303/141 92

1. Nordens folkelige Akademi startede i 1968 og har siden 1977 været en permanent institution på det nordiske kulturbudget.

Ifølge vedtægterne skal Nordens folkelige Akademi virke som et centrum for studier af forhold, som er væsentlige for udvikling og fornyelse af folkeoplysning og voksenundervisning i Norden.

Virksomheden omfatter primært kurser og konferencer i tilknytning til det arbejde, som udføres i nordisk folkeoplysning. Disse aktiviteter arrangeres sædvanligvis af akademiets egen stab og er åbne for alle interesse-rede.

Herudover arrangeres en række kurser og konferencer i samarbejde med organisationer og institutioner, som arbejder med folkeoplysning på nordisk plan.

Nordens folkelige Akademi er informations- og kontaktorgan i samvirke med studieorganisationerne i de enkelte nordiske lande. Desuden fungerer Akademiet som sekretariat for Nordisk Folkehøjskoleråd og er ansvarlig for udgivelse af tidsskriftet "Nordisk tidskrift för folkbildning och vuxen-undervisning".

Herudover deltager akademiet i forskellige projekter af forskningsmæssig karakter og fungerer gennem sit bibliotek med voksenpædagogisk specialafdeling som et nordisk informationscenter for sit virksomhedsområde.

2. Organisation

Nordens folkelige Akademi, som til sin virksomhed lejer lokaler af Nordiska Folkehögskolan i Kungälv, ledes af en styrelse udpeget af Nordisk Ministerråd for fire år.

Styrelsen, hvis valgperiode udløber 31. december 1985, består af:

Undervisningsdirektör K. E. Larsen, Danmark, ordförande

Studiekonsulent Edith Loiborg, Danmark

Regeringssekreterare Marjatta Lehtinen, Finland

Verksamhetsledare Timo Toiviainen, Finland, vice ordförande
 Ungdomskonsulent Reynir G. Karlsson, Island
 Studieinstruktör Thorbjørn Kultorp, Norge
 Verksamhetsledare Sigrun Røstad, Norge
 Undervisningsrådet Berndt Johansson, Sverige
 Rektor Margret Kihlén, Sverige
 Byråsekreterare Miriam Holm, NFA
 Arbetsutskott:
 K. E. Larsen
 Timo Toiviainen
 Berndt Johansson

3. Virksomheden 1984

3.1 Økonomisk oversigt

Inkomster	budget	bokslut	Utgifter	budget	bokslut
Anslag	3 042 000	3 042 000	Löner	1 529 000	1 572 737
Aut. løneøk.		75 259			
Egna intäkter		23 050	Övr. kostn. (härav projekt)	1 563 000 (473 300)	1 741 078 (453 224)
Räntor	50 000	64 955			
Beviljad överföring					
Summa	3 092 000	3 205 264	Summa	3 092 000	3 313 815

3.2 Beskrivelse af virksomheden

Kursus- og konferencevirksomhed

I 1984 har akademiet gennemført 12 kurser og seminarer i eget regi samt 11 kurser, konferencer og seminarer i samarbejde med organisationer og institutioner i Norden. To kurser var forlagt til Danmark: "Voksenundervisning i fængsler" og "Folkelig Idræt". Resten af kurserne gennemførtes i Kungälv. Akademiets lektorer, rektor og bibliotekar har været kursusledere, og forelæsere og andre medvirkende har været engageret fra alle nordiske lande.

De økonomiske midler, som akademiet fik stillet til rådighed til kursusvirksomhed, var ikke tilstrækkelige til at aktivitetsniveauet kunne oprettholdes. Deltagerantallet faldt fra 652 i 1983 til 538 i 1984 – altså med 17 1/2%

Imidlertid er der bevilget flere penge til kursusvirksomhed i 1985 og en aktivitetsstigning kan forventes.

Der har i de senere år været et voksende behov for akademiet som studie- og forskningscenter. Et stigende tal af enkeltpersoner og smågrupper har henvendt sig for dels at studere den voksenpædagogiske virkelighed i Göteborg-området og dels at benytte akademiets ressourcer (bibliotek, stabens nordiske ekspertise osv.).

Desværre har akademiet ikke kunnet efterkomme ret mange af disse ønsker, idet man ikke råder over egne lokaler. Ifølge akademiets lejeaftale skal lokalebestillinger ske for et halvt år ad gangen, og kun de færreste er i stand til at planlægge så langt frem i tiden.

At akademiet ikke disponerer over egne bygninger er da et voksende problem og vanskeliggør institutionens naturlige udvikling som et folkeoplysningscenter i Norden.

I 1984 var der stor udskiftning i akademiets lektorat. I stedet for Maj-Britt Imnander S (rektor), Olav Klonteig N. og Kim Mørch Jacobsen D. er ansat Jan-Erik Perneman S., Mette Høver N. og Frederik Christensen D. (rektor).

Biblioteket

Biblioteket, som betjänar både akademien och Nordiska folkhögskolan, har under 1984 köpt in 740 volymer och mottagit 240 som gåva. Det totala antalet volymer den 31.12.1984 var 23 131. Tidskrifter i prenumeration var 165 och 45 mottogs som gåva. Genom biblioteket prenumererar institutionerna på 29 dagstidningar. Antalet registrerade utlån var 4 237. Lån till och från andra nordiska bibliotek var under året 21. I samband med kurser har biblioteket sammanställt 18 bokutställningar. 4 litteraturlistor har sammanställts.

Biblioteket arrangerade tillsammans med Föreningen Norden och Studieförbundet Vuxenskolan den Nordiska författarturnén i Västsverige 29.1–5.2. 1984. Fyra nordiska författare framträdde vid ett drygt trettioårigt arrangemang på bibliotek, i föreningar och skolor inför cirka 1 700 åhörare.

Vid SAB:s (Sveriges Allmänna Biblioteks-förening) årsmöte i Norrköping den 17–19 juni 1984, arrangerade biblioteket ett halvdagsseminarium om "Biblioteket och den nordiska litteraturen". Seminariet samlade 25 deltagare. Rapport från seminariet finns i BBL (Biblioteksbladet) nr 9 1984.

I "Bokuppslaget" som publiceras i "Nordisk tidskrift för folkbildning och vuxenundervisning" anmälde biblioteket, i de två nummer som distribuerades under året, 35 titlar.

Inventeringen av nordiska studieplaner i nordisk skönlitteratur är i det närmaste avslutad och resultatet kommer under våren att presenteras i en rapport.

Nordisk tidskrift för folkbildning och vuxenundervisning

Verksamhetsåret 1984 innebar för akademien en helt ny verksamhetsriktning genom att utgivningen av den nya tidskriften "Nordisk tidskrift för folkbildning och vuxenutbildning – Pohjoismainen aikuiskasvatustehti" inleddes.

Tidskriften ersätter två tidigare publikationer; den av det norska Fol-

keuniversitetet utgivna "Nordisk tidsskrift for voksenopplæring" och nyhetsbulletinen "Information om vuxenutbildningen i Norden".

Tidskriften innehåller artiklar och nyhetsmaterial på de skandinaviska språken och på finska. De aktuella notiserna och kolumnerna publiceras utan undantag på såväl finska som ett av de skandinaviska språken. De längre artiklarna översätts delvis.

En årgång består av fyra nummer. Upplagan det första utgivningsåret har varit 3 000 exemplar, undantaget det första numret, som trycktes i dubbelt större upplaga.

Utgivningen det första året har blivit lidande av den olyckliga arbetssituationen på akademien under år 1984, då en eller flera av lektorstjänsterna samtidigt har varit obesatta. Detta har inneburit förseningar i utgivningen, som bland annat medfört att utgivningsårets alla fyra nummer inte hann utkomma under kalenderåret 1984.

Tidskriften har rönt ett glädjande stort intresse bland folkbildare och vuxenundervisare i alla de nordiska länderna.

Nordisk Folkehøjskoleråd

Nordisk Folkehøjskoleråd har i samarbejde med akademiet i 1984 arrangeret "Maj-konference" for de nordiske folkehøjskolestyrelser med emnet: "Nordiske værdier og værdien af det nordiske". Desuden har rådet deltaget i forberedelserne af det "Nordiske Grundkursus" for folkehøjskolelærere i marts 1984 og af kurset "Oplev Nordkalotten" i juni 1985.

Folkehøjskolerådet har behandlet en lang række spørgsmål vedrørende ophold på folkehøjskoler i andre nordiske lande, elev- og lærerudvekslinger, videreuddannelsesmuligheder for folkehøjskolelærere, internationalt arbejde m. v.

Sekretær for rådet har været Olav Klonteig og fra 1. oktober 1984 Frederik Christensen. Gunnevi Hällstén har haft ansvaret for rådets regnskabsførelse.

Rådets formand er Hans Hovenberg S. og rådets sekretær for 1985 er lektor Jan-Erik Perneman.

Grannspråksprojektet

Under 1984 oppdrog Nordiska Ministerrådet åt akademien att genomföra ett projekt i syfte bl. a. att kartlägga studiematerial för grannspråksstudier i vuxenutbildning och folkbildning. Arbetet har påbörjats och fortsätter under 1985 då kartläggningen kommer att redovisas i en materialkatalog. Då kommer också att läggas fram förslag till åtgärder som kan stimulera grannspråksstudierna på det här området.

Øvrig informations- og kontaktsvirksomhed

Udover den planlagte kursus- og kontaktsvirksomhed virker akademiet som et nordisk informationscenter for folkeoplysningens og voksenundervisningens områder i Norden.

Akademiets personale virker ofte som foredragsholdere eller rådgivere ved arrangementer af forskellig karakter rundt omkring i Norden. Desuden er man ofte – og i særlig grad – formidlende instans for nationale folkelige initiativer, hvor der endnu ikke er ressourcer til et organiseret nordisk samarbejde.

Kungälv den 27 mars 1985

K. E. Larsen
Styrelsens formand

Frederik Christensen
Rektor

*BILAGA***Bemærkninger til årsberetning og årsregnskab 1984**

I allerede indsendte bemærkninger angående årsregnskabet for 1984 er årsagerne til de budgetmæssige overskridelser beskrevet.

Nyansættelsesomkostningerne, som udgør langt den største budgetoverskridelse, har vi kun haft ringe indflydelse på. Overskridelsen af kursus- og konferencebudgettet er fremkommet på trods af meget lavt aktivitetsniveau.

Jeg går ud fra, at Nordisk Ministerråd med sin beslutning om at følge styrelsens indstilling om en øget kursus- og konferencebevilling for 1985 har fundet det urimeligt, at der anvendes mange penge til personale og lokaler uden at der er økonomiske midler, så disse ressourcer kan udnyttes.

Desværre er situationen netop sådan, om underskudet fra 1984 skal overføres på 1985-budgettet. Da vil den forbedring af vore arbejdsmuligheder, som var tiltænkt os i 1985, være illusorisk.

Tolkningsudgifterne bærer en væsentlig del af budgetoverskridelserne. Selvom en del heraf er fremkommet på grund af nødvendig tolkning ved de ekstra styrelsesmøder, så synes denne post at kalde på særlig opmærksomhed. Forudsætningerne er jo en principiel beslutning om, at der skal tilbydes tolkning til og fra finsk på alle kurser. Men selvom jeg har revideret aftaler om free-lance tolkning, og aflønningen ligger under de gængse takster, så synes den halvdel af vort tolkningsarbejde, som udføres free-lance, at være betydeligt dyrere, end den vor faste tolk udfører. Det er en overvejelse værd, om man ikke af sparehensyn burde fastansætte begge tolke.

Sammenlagt er mit ærinde med dette altså at gøre opmærksom på, at det er en dårlig udnyttelse af akademiets ressourcer, hvis vi ikke får ekstrabevilling til afhjælpning af de uafvendelige budgetoverskridelser fra 1984.

Frederik Christensen

Nordiska journalistkursen

Verksamhetsberättelse 1984

Navn og adresse

Nordisk Journalistkursus
Vennelystparken
DK-8000 Århus C
Tlf. 06-13 62 33

1. Institutionens opgave

Nordisk Journalistkursus meddeler videreuddannelse for journalister i de nordiske lande. Uddannelsen har såvel et nordisk som et alment præg.

Kursusvirksomheden omfatter en tremåneders videreuddannelse hvert år. Kurset er tilrettelagt som et seminar med forelæsninger, gruppearbejde, diskussioner og selvstudier. Undervisningsplanen omfatter fem hovedgrupper, nemlig politiske spørgsmål i de enkelte nordiske lande, fælles nordiske emner, international politik, massemedierne i Norden og dagsaktuelle problemer af samfundsmæssig karakter. Herudover gennemføres årlig et eller to specialkurser eller seminarer af kortere varighed, sædvanligvis en uge.

2. Organisation

Nordisk Journalistkursus ledes af en bestyrelse udnævnt af Nordisk Ministerråd. Den består af ni medlemmer plus fem suppleanter. Formand for bestyrelsen er chefredaktør Per Winther, Danmark, der sammen med næstformanden, ombudsman C. H. Hernlund, Sverige, generalsekretæren Eila Hyppönen, Finland og chefredaktør Kjartan Rødland, Norge, udgør forretningsudvalget. Rektor for Nordisk Journalistkursus er afdelingsforstander Erik Reske-Nielsen, Danmarks Journalisthøjskole.

3. Virksomheden 1984

3.1 Økonomisk oversigt

Inkomster	Budget	Bokslut
Anslag	1 076 760,00	1 076 760,00
Aut. løneøk.	18 330,00	18 330,00
Egna intäkter		
Räntor		
Beviljad överföring	1 095 090,00	1 051 124,19
Summa	1 095 090,00	1 146 114,19
Utgifter		
Löner	308 430,00	308 417,39
Övr kostnader	786 660,00	751 086,74
härav		
projekt I	(323 200,00)	(309 092,68)
projekt II	(81 000,00)	(81 000,00)
projekt III	(68 100,00)	(68 759,04)
Summa	1 095 090,00	1 059 504,13

3.2 Beskrivelse af virksomheden i 1984

Nordisk Journalistkursus gennemførte i 1984 foruden sit ordinære tre-måneders kursus et seminar og et specialkursus, sidstnævnte i samarbejde med Den Journalistiske Efteruddannelse i Danmark.

Tre-måneders kurset fandt sted i perioden 1. februar – 30. april og fulgte det hidtidige oplæg som et videreuddannelseskursus for journalister fra alle nordiske lande og med lærerkræfter hentet fra hele Norden.

I kurset deltog 19 journalister med en gennemsnitsalder på 38 år og en gennemsnitsanciennitet på 14 år. Fem af kursusedtagerne kom fra Norge, fem fra Sverige, fire fra Finland, tre fra Danmark og en fra Island. De var udtaget af Nordisk Journalistkursus, forretningsudvalg blandt i alt 50 ansøgere.

Undervisningsplanen var tilrettelagt af bestyrelse og kursusledelse. Emnekredsen "De nordiske lande" omfattede samtidshistorie og aktuelle politiske spørgsmål i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt de selvstyrende områder Grønland, Færøerne og Åland. Hovedforelæserne her var professorerne H.P. Clausen og Gunnar Thorlund Jepsen, Danmark, professor Göran von Bonsdorff og chefredaktør Bo Stenström, Finland, docent Haraldur Olafsson, Island, professor Henry Valen og programchef Reidar Hirsti, Norge, samt redaktør Gunnar Fredriksson, Sverige.

I "Fælles nordiske emner" indgik de nordiske sprog, nordiske samarbejdsorganisationer, Norden i europæisk og international politik, Norden i europæisk og international økonomi, energi- og miljøproblemer, arbejdsløshed og beskæftigelse i de nordiske lande, den nordiske balance, nordiske havområder og mindretal i Norden.

Emneområdet "Mediesituationen i de nordiske lande" havde som

hovedelementer "Avisen i elektronalderen", "Massemediernes frihed, ansvar og selvjustits", "Massemedier i Norden" og "Ny avisteknik".

Undervisningen i international politik havde tyngdepunkter i emnerne "Supermagterne. Afspænding eller konfrontation" og "Norden som atomfri zone". Desuden indgik forelæsninger om U.S.A. og Sovjetunionen i programmet.

Et led i kurset var som tidligere deltagelse i Nordisk Råds session i Stockholm, en rejse til Strasbourg og Bruxelles i forbindelse med valget til Europa-Parlamentet og en rejse til Vestberlin efter indbydelse fra den tyske forbundsregering.

Herudover arrangerede Nordisk Journalistkursus den 5.-9. november 1984 et seminar om "Norden som Hjemmemarked" med deltagelse af 16 journalister, heraf fire danske, fire finske, en fra Island, fire norske og tre svenske, og et specialkursus i tiden 24.-29. september om "Det moderne Færøerne". Kurset var tilrettelagt i samarbejde med Den Journalistiske Efteruddannelse i Danmark og fandt sted i Thorshavn. Der var 16 deltagere, nemlig otte danske, to finske, to norske og fire svenske.

Tre-måneders kurset og seminaret om "Norden som Hjemmemarked" blev holdt på Journalistkollegiet i Århus, hvor Nordisk Journalistkursus har haft hjemsted siden oprettelsen i 1957.

Der blev foråret 1984 foretaget en evaluering af Nordisk Journalistkursus' fremtidsplaner ved programredaktør Berit Griebenow, Norge. Med udgangspunkt i denne evaluering og i et forslag fra kursusledelsen indgav bestyrelsen i efteråret 1984 begæring om øgede bevillinger med henblik på en trinvis forøgelse af kursets aktiviteter over en tre-årig periode.

4. Bestyrelsen for Nordisk Journalistkursus fremsender hermed virksomhedsberetning for året 1984 til Nordisk Ministerråd.

Århus, den 29. marts 1985

Per Winther

Formand for bestyrelsen

Erik Reske-Nielsen

Rektor

Nordiska språksekretariatet

Verksamhetsberättelse 1984

1. Institusjonens oppgaver

Nordisk språksekretariatet begynte sin virksomhet 1. juli 1978. Ifølge instruksjonen er Språksekretariatet et samarbeidsorgan for språknemndene og tilsvarende organer i de nordiske landene. Sekretariatet skal arbeide for å bevare og styrke det språklige fellesskapet i Norden og for å fremme den nordiske språkforståelsen. Dette skal sekretariatet gjøre blant annet ved å være rådgivende og koordinerende organ i nordiske språkspørsmål, ta initiativ til forskningsprosjekter, følge grannespråkundervisningen på alle utdanningsnivåer, samarbeide med massemediene, medvirke med ordboksprosjekter, gi ut skrifter og arrangere nordiske møter om språkspørsmål.

2. Organisasjon

Nordisk språksekretariat blir ledet av et styre på tolv personer som representerer samtlige språknemnder i Norden. Styret utpeker blant sine medlemmer et arbeidsutvalg med en representant fra Dansk Sprognævn, en fra Forskningscentralen för de inhemska språken i Finland, en fra Norsk språkråd og en fra Svenska språknämnden. Formannen i styret er samtidig formann i arbeidsutvalget. Sekretariatets fellesnordiske administrasjon er plassert ved Norsk språkråd i Oslo.

3. Virksomheten 1984

3.1 Økonomisk oversikt

(Beløpene avrundet til hele tusen)

Inkomster	Budget	Bokslut	Utgifter	Budget	Bokslut
Anslag	688	688	Löner	297	359
Aut. löneökn. ¹		54			
Egna intäkter		14	Övr. kostn. (härav projekt)	391 ()	412 ()
Räntor					
Beviljad överföring		77			
Övrigt					
Summa	688	833	Summa	688	771

(Når det gjelder overskuddet, viser vi til vårt brev av 26.3.85)

3.2 *Beskrivelse av virksomheten*

3.2.1 *Møter og konferanser*

Det årlige styremøtet i Nordisk språksekretariat ble holdt i Tórshavn 9. august i tilknytning til det 31. nordiske språkmøtet 9.–12. august. Hovedemnene for det nordiske språkmøtet var "Orddannelse på hjemlig grunn" og "Språknemndenes rådgivning – forslag til et nordisk prosjekt" (jf. 3.2.3).

Arbeidsutvalget og de nordiske sekretærene i Dansk Sprognævn, Forskningscentralen för de inhemska språken i Finland, Norsk språkråd og Svenska språknämnden har hatt tre møter. Dessuten har det vært ett arbeidsutvalgsmøte og ett sekretærmøte.

I 1984 arrangerte Språksekretariatet disse konferansene: "De nordiske språkernes utvikling etter 1945", Mariehamn 7.–10. mai, "Behovet och bruket av skrift inom 1800-talets förvaltning, näringsliv och privatkommunikation – sett i förhållande till de nordiska skriftspråkens utveckling", Själö ved Åbo 17.–20. september (det andre symposiet i en serie på tre om de nordiske skriftspråkernes utvikling på 1800-tallet), "Att förstå varandra på Nordkalotten", Tornedalen 15.–17. november (sammen med Nordiska språk- och informationscentret).

Representanter for Språksekretariatet har også i 1984 orientert om nordisk språksamarbeid og nordiske språkspørsmål ved møter, konferanser, kurs o.l. Sekretariatet deltar på de årlige møtene i Nordspråk (morsmåls-lærernes samarbeidsorgan).

3.2.2 *Skrifter*

I 1984 gav Språksekretariatet ut disse skriftene: "Språk i Norden 1984" (årsskrift for Språksekretariatet og språknemndene), "De nordiske skriftspråkernes utvikling på 1800-tallet. Skolens og lese- og skriveferdighetens betydning for de nordiske skriftspråkernes utvikling på 1800-tallet" (Nordisk språksekretariats rapporter 4). Dessuten er Språksekretariatet medutgiver av "Barn i Norden", som er en tekstantologi for grannespråksundersvisningen i grunnskolen.

I 1983 arrangerte Språksekretariatet "The Second International Conference on Minority Languages". En rapport fra konferansen er i 1984 gitt ut som et spesialnummer av *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, med Bertil Molde som en av redaktørene.

Sammen med Nordiska språk- og informationscentret er Språksekretariatet i gang med å utarbeide et lite skrift med tittelen "Att förstå varandra i Norden". Skriftet vil gi praktiske råd om hvordan en bør legge opp nordiske møter for at kommunikasjonen skal bli best mulig.

3.2.3 *Språknemndenes rådgivning – nordisk prosjekt*

Språksekretariatet har tatt initiativet til og planlagt et prosjekt som skal undersøke språknemndenes rådgivning over telefon. Hensikten med undersøkelsen er blant annet å få kartlagt hvem som spør, hva de spør om og

hvilken effekt svarene får. Prosjektet kom i gang høsten 1984 og vil fortsette i 1985.

3.2.4 *Grannespråksundervisningen i den videregående skolen*

Som et ledd i handlingsprogrammet for bedre språkførståelse i Norden har Nordisk ministerråd bevilget 180 000 danske kroner til et prosjekt som skal kartlegge grannespråksundervisningen i den videregående skolen (gymnasieskolan), og eventuelt foreslå tiltak som kan styrke denne undervisningen. Språksekretariatet er representert i den arbeidsgruppen som er nedsatt, sammen med Nordiska språk- og informationscentret og Nord-språk. Gruppen har hatt to møter i 1984. Den tar sikte på å levere en innstilling i løpet av 1985.

3.2.5 *Uttalelser*

I 1984 uttalte Språksekretariatet seg til Nordisk kulturfond om støtte til "samiske kulturdager" og om en færøysk-norsk ordbok. I en uttalelse til Grunnskolerådet i Norge har sekretariatet sagt seg villig til å delta i et eventuelt utredningsarbeid om grannespråksundervisningen i forbindelse med en planlagt revisjon av Mønsterplan for grunnskolen.

3.2.6 *Kortarkiv over ordbøker og ordlister*

Språksekretariatets emnesorterte kortarkiv over ordbøker har i 1984 blitt utvidet med ca. 130 kort, slik at det ved årsskiftet 1984/85 er på ca. 2200 titler. Det er bestemt at sekretariatet skal gi ut en stensilert bibliografi over ordbøker bygd på kortarkivet.

3.2.7 *Den nordiske nyordsundersøkelsen*

De nordiske språknemndene registrerer nye ord og uttrykk som blir brukt i massmedier, faglitteratur o.l. I 1984 gav Dansk Sprognævn ut "Nye ord i dansk 1955-75". Tidligere har Norsk språkråd gitt ut "Nyord i norsk 1945-75", og en tilsvarende bok vil bli gitt ut av Svenska språknämnden. Når denne foreligger, vil det videre nyordsarbeidet bli drøftet på nordisk plan.

3.2.8 *Språkspørsmål*

I samarbeid med språknemndene har Språksekretariatet også i 1984 behandlet en rekke språkspørsmål med sikte på å komme fram til fellesnordiske anbefalinger. Det gjelder for eksempel spørsmål om nordiske avløserord for engelske uttrykk, geografiske navn, bruk av store og små forbokstaver, alfabetiseringsregler og transkripsjon av arabiske navn.

Bertil Molde

Formann

Ståle Løland
Sekretariatssjef

Nordiska språk- och informationscentret

Verksamhetsberättelse 1984

Namn och adress

Nordiska språk- och informationscentret
Hagnäsgatan 2
SF-00530 Helsingfors 53
Telefon 90-7061

1. Institutionens uppgift

Centret började sin verksamhet i augusti 1980. Centret skall enligt sina stadgar i första hand främja undervisningen i och kännedomen om de övriga nordiska ländernas språk, kultur och samhällsförhållanden. I detta syfte skall centret öka utbudet av vid undervisningen behövt tilläggsmaterial om Norden, effektivera informationen om de nordiska länderna, upprätthålla ett bibliotek med specifikt nordiskt material, anordna språkkurser och andra kurser samt föreläsningar, och utveckla tolknings- och översättningsverksamhet.

Centret skall därutöver sprida kännedom om det finska språket samt om finländska kultur- och samhällsförhållanden i de övriga nordiska länderna. Centrets kurs- och föreläsningsverksamhet bör dessutom omfatta språkkurser för lärare, kurser om kultur och samhällsliv, kurser för tjänstemän inom den offentliga förvaltningen, allmänorienterande föreläsningar, reselektorsverksamhet samt fortbildning och specialkurser för simultantolkare.

2. Organisation

Centrets styrelse består av fem medlemmar, en för varje nordiskt land. Styrelsen har sammanträtt den 26 mars och den 24 september. Centrets personal består av fem tjänsteinnehavare. Centret har en finsk referensgrupp som bidrar till planeringen samt en samnordisk referensgrupp för fortbildning av tolkar.

3. Verksamheten 1984

3.1 Ekonomiskt utfall

Inkomster	Budget	Bokslut	Utgifter	Budget	Bokslut
Anslag	961 000	961 000	Löner	458 000	498 641
Aut. löneökn.		52 950			
Egna intäkter		196 708	Övr.kostn. (härav projekt)	503 000 (360 084)	762 200 (570 816)
Räntor		9 714			
Beviljad överföring		36 863			
Övrigt					
Summa		1 257 235	Summa	961 000	1 260 841

¹ Intäkter inkluderar anslag från undervisningsministeriet i Finland, och från olika fonder samt kursavgifter.

3.2 Beskrivning av verksamheten

Under det gångna året har centret fortsatt att utveckla verksamhetsformer inom ramen för de riktlinjer som stadgarna anger. Informations- och i synnerhet kursverksamheten har haft en framträdande plats i centrets arbete.

3.2.1 Informationsverksamhet

Information om de nordiska grannländerna samt om nordiskt samarbete har förmedlats till olika grupper inom utbildningsväsendet i Finland, bl. a. genom informationsmaterial för skolbruk, biblioteks-, kurs- och föreläsningverksamhet, samt besök. Centret har även förmedlat information om Finland till mottagargrupper i övriga Norden.

Informationsbrev för svenskundervisningen i Finland

Basen för centrets materialservice utgörs av informationsbrev som distribueras till svensklärare i alla skolformer. Antalet adressater uppgår till närmare 4000. Brevet består av informativt material, samt av material över ett visst tema lämpligt för svenskundervisningen. Under året har två informationsbrev sänts ut, båda med temat Självstyrande områden i Norden. Det första handlade om Åland, det andra om Grönland och Färöarna.

Information om Finland

Centret har haft två större informationsprojekt. I oktober 1984 ordnades ett seminarium kring Finland som grannland, avsett för lärarutbildare och -fortbildare i Sverige. I samarbete med Finlandsinformationen i Stockholm färdigställdes skärmutställningen Suomi-Finland, med bild- och textskärmar samt texthäfte. Utställningen har under året turnerat i Sverige och Danmark. Till utställningen har också producerats ett ljudbildband, som förutom på svenska också finns i andra versioner på isländska, färöiska, danska samt norska (bokmål och nynorsk).

Läromedelsproduktion

I samarbete med Svenska Institutet och Kirjayhtymä förlag i Helsingfors har centrets utbildningschef producerat en kommenterad antologi med svenska texter, lämpad för svenskundervisning utomlands på högre stadier, "Lejonet och stoppnålen".

3.2.2 Seminarie- och kursverksamhet

Centrets seminarie- och kursverksamhet har varit omfattande, med tre seminarier som varit lagda i Finland samt 16 kurser, varav 10 i Finland. 3 i Sverige, 2 i Norge och 1 i Danmark. Sammanlagda antalet medverkande i seminarierna har varit 131 och i kurserna 317.

Seminarier

De tre seminarierna har genomförts i samarbete med Svenska Institutet, Nordiska språksekretariatet samt Hanaholmens kulturcentrum, svenska ambassaden i Helsingfors och Tornedalens folkhögskola, Övertorneå. Det första vände sig till svensklärare vid tekniska läroanstalter och högskolor i Finland och hade fortbildningskaraktär, det andra var avsett för lärarutbildare och -fortbildare i Sverige och ville ge en samlad bild av tendenser i dagens Finland som en idéimpuls för deltagarnas fortsatta undervisning, och det tredje behandlade språkfrågor på Nordkalotten och var det första seminariet i en serie samarbetsprojekt om internordisk språkförståelse som informationscentret arrangerar i samarbete med Nordiska språksekretariatet. Detta seminarium rönt stor uppmärksamhet i pressen och radion på Nordkalotten.

En specificering av seminarieverksamheten återfinns i *bilaga 1*.

Kursverksamheten

Kurserna har antingen varit fortbildningskurser eller språkkurser. Samarbetspartner för sommarkurserna i Finland har varit Heinola kursinstitut, Hanaholmens kulturcentrum och Finns folkhögskola, för kurserna i Sverige Svenska institutet samt olika folkhögskolor, för kursen i Oslo den internationella sommarskolan vid Oslo universitet, för tolkfortbildningskursen i Trondheim universitetet där, samt för kursen i Helsingør, Den internationale Højskole. Medarrangörerna har stått för en del av kurskostnaderna. Till kurserna i Helsingør och i Oslo har centret erhållit anslag från Dansk-finsk respektive Norsk-finsk kulturfond.

Centret har också förmedlat finska deltagare till Svenska institutets internationella sommarkurser i svenska, och för Finlands del ombesörjt utlysning, ansökningsberedning, antagning samt beviljande av resebidrag i vissa fall.

Fortbildningskurser

Två lärarfortbildningskurser har ägt rum i Sverige. På programmet har stått ämnesteorin, ämnesmetodik, språkträning samt kultur- och samhällsorientering.

För nordiska tolkar ordnades en fortbildningskurs i norskt språk och norsk realia vid Trondheims universitet, Dragvoll. Kursen ingår i ett flerårigt projekt med språkträning och landskännedom i olika nordiska länder för tolkar mellan finska och olika nordiska språk. Den referensgrupp för tolkfortbildningsfrågor som är knuten till centret har ansvarat för kursuppläggning och planering.

Språkkurser

Språkkurserna har riktats mot flera olika målgrupper. För offentligt anställda tjänstemän hölls dels intensivkurser i norskt språk och norsk realia i Oslo, dels i danskt språk och dansk realia i Helsingør; dessutom fyra intensivkurser i svenska, varav en i Sverige, en vid Heinola kursinstitut och de båda övriga vid centret. På samma plats har också ordnats två intensivkurser i dansk läs- och hörförståelse.

För gymnasister ordnades en kurs i svenska i Sverige, i samarbete med Svenska institutet, och för allmänheten sammanlagt fem kurser, varav två fortsättningskurser. Alla var lagda i Finland.

Bilaga 2 innehåller en specificering av centrets kursverksamhet 1984.

3.2.3 Föreläsungsverksamhet

Centrets direktör och utbildningschef samt bibliotekarie har deltagit vid olika kurser som centret arrangerat, bl. a. i egenskap av föreläsare. Så har också skett vid andra tillfällen, bl. a. vid Svenska institutets lektorskurs samt kursen "Sverige 1984", vid Åbo akademi och Vasa högskola samt vid språkläraryöreningens möte i Kuopio.

3.2.4 Biblioteket

Nyanskaffningar och utlån

Under året 1984 har till biblioteket skaffats 225 böcker varav 81 donationer samt 45 AV-enheter; språkkurser, diaserier och skivor. Bibliotekets materialbestånd uppgick vid årsskiftet till 1940 böcker och 667 AV-enheter. Centret prenumererar på 114 nordiska tidskrifter och 9 dagstidningar. Utlåningen uppgår för närvarande till ca 1 500 lån årligen.

Information och annan verksamhet

Bibliotekets roll som ett speciellt nordiskt bibliotek har blivit påtaglig med åren. Informationsservicen ökar ständigt och utgör en allt större del av bibliotekets regelbundna funktioner. Förutom det sedvanliga anskaffandet av böcker och AV-material, förser biblioteket olika grupper med speciellt material för svenskundervisningen. Bibliotekarien har medverkat i olika samarbetsprojekt:

- som ordförande i Finlands biblioteksförnings seminarium om färöisk, grönländsk, isländsk och samisk litteratur. Av seminariets material gavs ut en rapport.
- som medlem i referensgruppen för Sverigefinnarnas biblioteksservice, tillsatt av Finlands biblioteksförning. Man strävar efter att få en permanent bibliotekskonsulent från Finland till Sverige för att informera svenska bibliotekarier, olika lärarkategorier om den finska litteraturen. Bibliotekarien deltog som centrets representant i den femtonde nordiska bibliotekskonferensen i Reykjavik 24–27.6.1984.

3.2.5 *Fortbildning av nordiska tolkar*

Centrets referensgrupp för fortbildning av nordiska tolkar har under året haft två möten, bl. a. med avsikt att planera flerårsplanen för nordisk fortbildning i språk och landskännedom, varav kursen i Trondheim var en del.

Styrelsen för Nordiska språk- och informationscentret överlämnar härmed verksamhetsberättelsen för år 1984.

Magnus Kull
Styrelsens ordförande

Pirkko Ruotsalainen
Direktör

*BILAGA 1***Seminarieverksamhet år 1984***1. Svenskundervisning i tekniska skolor*

Tid	6–8 januari 1984
Plats	Hanaholmens kulturcentrum
Samarbets- partner	Svenska Institutet Hanaholmens kulturcentrum
Målgrupp	svensklärare vid tekniska läroanstalter och högskolor
Antalet medverkande	48

2. Finland som grannland

Tid	15–17 oktober 1984
Plats	Hanaholmens kulturcentrum
Samarbets- partner	Hanaholmens kulturcentrum
Målgrupp	Svenska lärarutbildare och -fortbildare
Antalet medverkande	51

3. Att förstå varandra på Nordkalotten

Tid	15–17 november 1984
Plats	Tornedalens folkhögskola, Övertorneå
Samarbets- partner	Tornedalens folkhögskola Nordiska språksekretariatet
Målgrupp	språklärare och andra intressenter på Nordkalotten
Antalet medverkande	40

*BILAGA 2***Kursverksamhet år 1984***1. Fortbildningskurser*

1.1 Kursslag	Lärofortbildningskurs
Målgrupp	Finska svensklärare

Plats	Mora folkhögskola, Dalarna
Tid	11–20 juni 1984
Samarbetspartner	Svenska Institutet
Deltagarantal	28
1.2 Kursslag	Fortbildningskurs i norskt språk och norsk realia
Målgrupp	Simultantolkar mellan finska och skandinaviska språk
Plats	Universitetet i Trondheim
Tid	11–15 juni 1984
Antal deltagare	16

2. *Språkkurser för lärare och tjänstemän*

2.1 Kursslag	Norska och norsk landskännedom
Målgrupp	Finländska lärare och tjänstemän inom offentlig förvaltning
Plats	Oslo universitet, Blindern
Tid	23 juli – 4 augusti 1984
Samarbetspartner	Oslo universitets internationella sommarskola
Deltagarantal	20
2.2 Kursslag	Danska och dansk landskännedom
Målgrupp	Finländska lärare och tjänstemän inom offentlig förvaltning
Tid	29 juli – 10 augusti 1984
Samarbetspartner	Den internationale højskole, Helsingør
Deltagarantal	20

3. *Språkkurser för tjänstemän*

3.1 Kursslag	Intensivkurs i svenska
Målgrupp	Finska tjänstemän inom offentlig förvaltning
Plats	Statens ämbetshus, Hagnäsgatan 2, Helsingfors
Tid	12–23 mars 1984
Deltagarantal	20
3.2 Kursslag	Intensivkurs i dansk läs- och hörförståelse
Målgrupp	Finländska tjänstemän inom offentlig förvaltning
Plats	Statens ämbetshus, Hagnäsgatan, 2 Helsingfors
Tid	27.2–9.3.1984
Deltagarantal	20
3.3 Kursslag	Intensivkurs i svenska
Målgrupp	Finska tjänstemän inom offentlig förvaltning
Plats	Heinola kursinstitut
Tid	1–8 juni 1984
Samarbetspartner	Heinola kursinstitut
Deltagarantal	29

- 3.4 Kursslag Kurs i svenska och i förståelse av danska och norska
 Målgrupp Finska tjänstemän inom offentlig förvaltning
 Plats Hampnäs folkhögskola, Örnsköldsvik
 Tid 25.6–6.7.1984
 Samarbetspartner Svenska Institutet
 Deltagarantal 30
- 3.5 Kursslag Intensivkurs i svenska
 Målgrupp Finska tjänstemän inom offentlig förvaltning
 Plats Statens ämbetshus, Hagnäsgatan 2, Helsingfors
 Tid 24.9–5.10.1984
 Deltagarantal 21
- 3.6 Kursslag Intensivkurs i dansk läs- och hörförståelse
 Målgrupp Finländska tjänstemän inom offentlig förvaltning
 Plats Statens ämbetshus, Hagnäsgatan 2, Helsingfors
 Tid 3–17 december 1984
 Deltagarantal 26

4. *Språkkurser för gymnasister*

- 4.1 Kursslag Intensivkurs i svenska
 Målgrupp Finska gymnasister 16–19 år
 Plats Hampnäs folkhögskola, Örnsköldsvik
 Tid 1–21 juni 1984
 Samarbetspartner Svenska Institutet
 Deltagarantal 23

5. *Språkkurser för allmänheten*

- 5.1 Kursslag Intensivkurs i svenska
 Målgrupp Yrkesverksamma finsktalande
 Plats Statens ämbetshus, Hagnäsgatan 2, Helsingfors
 Tid 12–23 mars 1984
 Deltagarantal 16
- 5.2 Kursslag Fortsättningskurs i svenska
 Målgrupp Yrkesverksamma finsktalande
 Plats Hanaholmens kulturcentrum, Esbo
 Tid 10–11 mars 1984
 Deltagarantal 10
- 5.3 Kursslag fortsättningskurs i svenska
 Målgrupp Yrkesverksamma finsktalande
 Plats Finns folkhögskola
 Tid 9–11.11
 Samarbetspartner Finns folkhögskola
 Deltagarantal 8

- 5.4 **Kursslag** Sverigesvenska
Målgrupp Yrkesverksamma finsktalande
Plats Finns folkhögskola
Tid 21–25 maj 1984
Samarbetspartner Finns folkhögskola
Deltagarantal 10
- 5.5 **Kursslag** Intensivkurs i svenska
Målgrupp Yrkesverksamma finsktalande
Plats Statens ämbetshus, Hagnäsgatan 2, Helsingfors
Tid 24.9–5.10.1984
Deltagarantal 20

Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)*Verksamhetsberättelse 1984**Namn och adress*

Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)
Kungsportsavenyn 32
S-411 36 GÖTEBORG

1. Institutionens uppgifter

NHH har till syfte att såsom en samnordisk institution anordna och främja undervisning och forskning inom hushållsvetenskap i Norden. Verksamheten bedrivs på nivå som motsvarar den vid universitet och högskolor i övrigt.

2. Organisation

NHH leds av en styrelse bestående av en medlem från vart och ett av de fem nordiska länderna samt en studeranderepresentant.

*3. Verksamheter 1984**3.1 Ekonomiskt utfall*

Budget	Bokslut	Avvikelse
102 800 kr	103 735 kr	./ 935:48 kr*

* Underskott i 1984 års verksamhet balanseras internt inom högskolan.

3.2 Beskrivning av verksamheten

NHH bedriver undervisningsaktiviteter på tre linjer, *textillinjen* vid Chalmers tekniska högskola som med en tvåårig studietid leder till textilingenjörsexamen, *näringslinjen* vid universitetet i Oslo som omfattar 3 års studier utom för hushållslärare som får tillgodoräkna sig 1 termin för sina tidigare genomgångna studier, samt linjen för *näringssterapi* vid universitetet i Göteborg som omfattar 1 1/2 års studier.

I enlighet med NHH:s stadgar svarar det land där institutioner är belägna för utbildningens driftkostnader, förutom linjen för näringssterapi, som finansieras över den nordiska fasta kulturbudgeten.

Det för NHH:s verksamhet positiva beslutet om inrättandet av linjen för näringssterapi vid Göteborgs universitet har stimulerat till ett utvecklingsarbete rörande en överbyggande utbildning för danska dietassistenter och

svenska kliniska dietister (och för motsvarande utbildningar i övriga nordiska länder när de inrättas). Dessa utbildningar ger behörighet för tillträde till tredje terminen på linjen för näringsterapi som i sin tur ger den särskilda behörighet som krävs inom forskarutbildningen i klinisk näringslära.

NHH-styrelsen undersöker f. n. behovet av påbyggnadsutbildning i konsumentekonomi på högskolenivå för hushållslärare m. fl.

Under de senaste åren har ett närmare samarbete kommit till stånd mellan NHH och Nordiska samarbetskommittén för hushållsundervisning. Detta samarbete kommer att fördjupas.

Ett närmare samarbete håller också på att etableras med Nordiska textilläraryförbundet.

Högskolan följer även i övrigt olika utvecklingstendenser inom högskolans område och beaktar behovet av samnordiska utbildningsaktiviteter som ej kan anordnas på annat sätt än inom högskolans ram.

4. Beslut

Härmed överlämnas på NHH-styrelsens vägnar verksamhetsberättelsen för 1984. Beslut i ärendet har fattats vid NHH-styrelsens sammanträde i Oslo den 13 mars 1985.

Nordiskt kollegium för marinbiologi

Verksamhetsberättelse 1984

Navn og adresse

Nordisk kollegium for marinbiologi
c/o Forskningsleder Torgeir Bakke
Norsk institutt for vannforskning
Boks 333 Blindern
N-Oslo 3
Tel. (2)-23 52 80

1. Institusjonens oppgave

Nordisk Kollegium for Marinbiologi (NKMB) har til oppgave å fremme det internordiske marinbiologiske samarbeid bl.a. ved å planlegge, organisere og/eller støtte kurser, konferanser og arbeidsmøter; utse nordiske utvekslingsstipendiater; og støtte studiereiser og planlegging av fellesnordiske forskningsoppgaver.

2. Organisasjon

Kollegiet består av inntil seks representanter for marinbiologiske institusjoner i hvert av de nordiske land, Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. Medlemmene fra hvert land danner nasjonale seksjoner av kollegiet. Kollegiets styre består av de nasjonale seksjoners formenn. Kollegiet har deltidsengasjert en generalsekretær.

3. Virksomhet 1984

3.1 Økonomisk utfall (i norske kroner)

Anslagspost	budget 1984	bokslut 1984	avvik
Styrelse	79 500	59 746	+ 19 754
Kontor	12 000	11 648	+ 352
Prosjekt	729 500	556 216	+173 284
Summa utgifter	821 000	627 610	+193 390 ¹
Anslag	731 000	731 000	—
Tillatt anvendt overskudd	90 000	90 000	—
Renter	0	10 983	+ 10 983
Summa inntekter	821 000	821 000	—
Summa inntekter	821 000	831 983	+ 10 983

¹ Av dette er NOK 164 000 utgifter som skal belastes regnskapet for 1984, men som av forskjellige grunner blir fakturert i 1985.

3.2 Beskrivelse av virksomheten

Møter: Kollegiets styre har holdt to møter, 2. juni i Kristineberg, Sverige (kun to av styret samt g.sekr) og 26–27 september i Helsingør, Danmark. Det siste møtet var kollegiets ordinære budsjettmøte. De nasjonale seksjonene har i tillegg holdt møter når nødvendig.

Spesialkurser: Kollegiet arrangerte et ca 2 uker langt spesialkurs ved følgende institusjoner:

- Københavns Universitets marinbiologiske Laboratorium, Helsingør og August Krogh Institut (19–25 august). "*Opløst organisk stof i det marine miljø.*" Kursledere var lektor J. Gomme (København), professor G.C. Stephens (California) og professor C. Barker Jørgensen (København). 8 deltakere (DK 3, SF 2, N 3).
- Tvärminne zoologiska station, Tvärminne, Finland (4–15 juni). "*Phytoplankton succession.*" Kursledere var professor T.J. Smayda (New York), dr L. Edler (Lund), dr B. G. Sundström (Lund) og professor Å. Niemi (Helsingors). 11 deltakere (DK 2, SF 4, N 2, S 3).
- Institutt for marinbiologi, Bergen (9–17 oktober). "*Marinbiologisk forskningsarbeid til havs.*" Kursledere var førsteamanuensis T. Brattegard (Bergen), førsteamanuensis J.A. Sneli (Trondheim), cand.real D. Aksnes (Bergen) og avdelingsingeniør K. Nytnun (Bergen). I kurset inngikk tokt med forskningsfartøyet "Håkon Mosby". 8 deltakere (DK 3, SF 2, I 2, S 2).
- Kristinebergs Maringioloiska Station, Fiskebäckskil, Sverige (26 juni–5 juli). "*Marina evertebraters embryologi.*" Kursledere var professor J.O. Strömberg (Kristineberg), dr R. Cloney (Seattle), dr C. Nielsen (København), professor B. Åkesson (Göteborg) og dr S. Soliman (Stockholm). 12 deltakere (DK 4, SF 1, I 1, N 2, S 4).

Antallet kursdeltakere siden kollegiet startet kursvirksomheten i 1958 har vært 1295, dvs. ca 50 deltakere hvert år i gjennomsnitt.

Utvexlingsstipendiater: Kollegiet har i løpet av året hatt følgende utvexlingsstipendiater:

Helsingør. FK M. Oksama (SF), 1/10–31/12, hypoxistudier på *Mesidothea*.

Tvärminne. M. Sc R. Bell (S), 1 mnd, bakterieproduksjon i pelagialen. Stud. sci. M. Jeppesen (DK), 5.5 mnd, som Bell. Cand.sci. B. Marcussen (DK), 5.5 mnd, som Bell.

Bergen. FK S. Agrenius (S), 15/9–15/12, biologi hos dyphavscumaceer.

Trondheim. Stud.sci. M.V. Nielsen (DK), 1/3–31/12, ernæring og vekst hos muslingene *Mytilus edulis* og *Abra nitida*.

Tromsø. FK F. Norrbin (S), 15/7–30/9, energilagring hos copepoder.

Kristineberg. Cand.real. J.H. Fosså (N), 1/5 – 31/12, nisjeanalyse av hyperbentiske dypvannsmysider. Cand. sci. L. Buhl-Jensen (N), 1/6–30/9), Gullmarsfjordens amphipodfauna.

I tillegg til disse er Cand.real. A. Tobiesen (N) tildelt 9 mnd stipend til Århus i 1984, men har måttet utsette stipendoppholdet til årsskiftet 1984/85.

Kollegiet har til nå hatt 124 stipendiater ved nordiske institusjoner.

Øvrig aktivitet:

Tvårminne Zoologiska Station arrangerte 13–15 desember kontaktmøte med tema "Experimental plankton ecology" med finansiering fra NKMB og Maj og Tor Nesslings Stiftelse. Møtet samlet 55 nordiske deltakere (DK 11, SF 31, N 6, S 7).

Førsteamanuensis T. Brattegard (N) og professor J.O. Strömberg (S) arrangerte 10–12/12 et kontaktmøte med tema "Framtidig nordisk innsats i dyphavsbiologi", med finansiering fra NKMB. Møtet ble holdt ved Institutt for marinbiologi, Bergen og samlet 17 deltakere (DK 4, SF 1, I 2, N 7, S 3).

Førsteamanuensis T. Brattegard deltok i NKFO's nordiske symposium i Reykjavik 28/8–1/9 med foredraget "A biologist's search for chemical solutions to physical problems."

Kollegiet har, i tillegg til å dekke reiseutgifter for deltakere på kontaktmøtene i Finland og Norge, gitt støtte til studie- og kontaktreiser innen Norden for 34 yngre marinbiologer i 1984.

Undertegnede har med fullmakt fra styret i NKMB, og på grunnlag av materiale oversendt fra seksjonene, utarbeidet virksomhetsberetningen for år 1984.

Oslo, 28. mars 1985

Torgeir Bakke
Generalsekretær NKMB

Nordiska institutet för teoretisk atomfysik (NORDITA)

Verksamhetsberättelse 1984

Namn och adress

Nordisk Institut för Teoretisk Atomfysik (NORDITA)
Blegdamsvej 17
DK-2100 København Ø
Tel. (01) 42 16 16

1. Institutionens uppgift

NORDITA blev oprettet i 1957, og har til formål at fremme videnskabeligt samarbejde mellem de nordiske lande inden for den grundlæggende teoretiske atomforskning. Institutet skal drive forskning og uddannelse, samt fremme forskningen og samarbejdet mellem de nordiske institutioner inden for området, f. eks. via udveksling af forskere, ved at arrangere og finansiere besøg af udenlandske gæsteforskere ved institutioner i Norden, og ved at arrangere eller yde bidrag til symposier m. m.

2. Organisation

Institutets virksomhed omfatter elementarpartikelfysik, kernefysik, astrofysik og faststoffysik. Institutet modtager stipendiat fra de nordiske lande og udenlandske gæsteforskere. Endvidere organiserer instituttet bl. a. internordisk forskningsudveksling og videnskabelige konferencer. Kernen i virksomheden udgøres imidlertid af den videnskabelige stab, (for tiden seks fastansatte professorer; samt fire assisterende professorer (adjunkt/lektorer), som udnævnes for en begrænset tid).

3. Verksamheten

3.1 Ekonomisk översikt

Inkomster	Budget	Bokslut	Utgifter	Budget	Bokslut
Anslag	11 446	11 446 000	Löner	7 573	7 386 375
Aut.löneökn.		420 655			
Egna intäkter	500	500 000 ¹	Övr.kostn. (härav projekt)	7 673	4 517 346 (3 252 767)
Räntor		242 039			
Beviljad överföring	300	300 000			
Övrigt		62 506			
Summa	12 246	12 971 200	Summa	12 246	11 903 721

¹ överskud fra 1981.

3.2 Beskrivning af verksamheten

Vid sidan av forskningsarbetet har fortsatt stor opmärksamhet ägnats planerna för institutets framtida verksamhet. Sedan några år har institutets datamaskinresurser varit otillfredsställande. Under året har riktlinjerna för hur man skall nå en tillfredsställande lösning på problemen diskuterats. En framtidsplan beräknas kunna förelägga styrelsen och Kultursekretariatet 1985.

Styrelsen sammanträdde i Köpenhamn den 14 maj og 14 november. Derudover har Norditas forretningsudvalg holdt møder den 28 februar 27 marts, 12 september og 6 november.

4. Stipendiater

Nordita modtog 28 ansøgninger om stipendium for 1984/85.

I 1984 har Nordita haft følgende stipendiater:

Danmark

J. Ambjørn	1.1.-31.12.84	E
J. Christensen-Dalsgaard	1.1.-31.08.84	A
P.H. Damgaard	1.1.-31.08.84	E
J. Beyer Nielsen	1.1.-31.12.84	F
O. Holm Nielsen	1.1.-31.12.84	F
J. Rammer	1.9.-31.12.84	F
P. Sibani	1.1.-31.12.84	F

Finland

A.-P. Jauho	1.1.-31.08.84	F
J.M.T. Louko	1.9.-31.12.84	E
R.K. Ritala	1.9.-31.12.84	F
E.J. Valtaoja	1.1.-31.08.84	A

Norge

S. Frøyen	1.1.-31-12-84	F
-----------	---------------	---

Sverige

C.-I. Björnsson	1.1.-31.12.84	A
L.O. Rydström	1.1.-30.11.84	K
B.-S. Skagerstam	1.1.-31.12.84	E
S. Roland Svensson	1.1.-31-12-84	A
B.P.W. Söderberg*	1.1.-30.06.84	E

* (orlov fra 1.7.84, 12 mdr.)

A = Astrofysik

E = Elementarpartikelfysik

F = Faststoffysik

K = Kernefysik

5. *Gæsteforskere*

V. Dotsenko, Moscow

J. Jones

M. Kutschera, Krakow

I. Mishustin, Moscow

J.L. Cooperstein, Stony Brook

V. Mishra, Stony Brook

N. Kawamoto, Japan

H.A. Bethe, Cornell

A. Jackson, Stony Brook

P. Wiegmann, Moscow

S. Obukhov, Moscow

A. Shelankov, Leningrad

Til længere besøg ved andre nordiske institutioner har Nordita indbudt:

T. De Grand, Colorado	Helsinki
-----------------------	----------

J.M. Richard, Paris	Aarhus
---------------------	--------

U. Landman, Atlanta	Göteborg
---------------------	----------

T.J. Millar, Manchester	Onsala
-------------------------	--------

Z. Szymanski, Warsaw	Lund
----------------------	------

J.-Y. Zhang, Lanzhou	Lund
----------------------	------

6. *Symposier*

Nordita har i 1984 stået for arrangementet af følgende møder:

1–7 april afholdtes "Spring School i Condensed Matter Physics", i Tvärminne, Finland. Mødet var arrangeret af J. Hertz, C.J. Pethick og M. Salomaa.

17–23 juni afholdtes "Nordic Summer Course in Astrophysics", Tromsø, Norge, arrangeret af O. Havnes og C.J. Pethick.

10–14 september afholdtes "Localization and Spin Glasses", Nordita-Landau workshop arrangeret af J. Hertz og A. Luther.

7. *Publikationer*

Der er udkommet 50 videnskabelige afhandlinger i form af preprints.

Der er udkommet 1 videnskabelig afhandling i form af lecture notes.

En fuldstændig oversigt over den videnskabelige aktivitet vil blive publiceret senere i NORDITAS virksomhedsberetning for 1984.

M. Magnusson
Styrelsens formand

J. Hamilton
Direktør for Nordita

Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)

Verksamhetsberättelse 1984

A. Namn och adress

Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)
Fennicum, Henriksgatan 3
SF-20500 Åbo 50
tel 921-26206

1. Institutets uppgift

Nordiska institutet för folkdiktning (NIF) grundades 1959 och är sedan 1972 placerat i Åbo. Institutet disponerar utrymmen inom Institutionen för kulturforskning vid Åbo universitet.

Institutets huvuduppgift är att främja och koordinera nordiskt traditionsvetenskapligt (folkloristiskt och etnologiskt) forsknings-, undervisnings- och arkivsamarbete.

Verksamheten omfattar nordiska traditionsvetenskapliga projekt, konferenser och publikationer. Institutets informationsverksamhet riktar sig såväl till nordiska som till internationella forskare, traditionsarkiv och forskningsenheter inom universitetsvärlden.

2. Organisation

Institutet leds av en styrelse och en föreståndare.

Styrelsen har inseeende över institutets alla angelägenheter, fastställer riktlinjer för institutets verksamhet, ansvarar för institutets ekonomiska förvaltning och avger årligen institutets verksamhetsberättelse och framställning om anslag till institutet.

Styrelsen består av två medlemmar från vart och ett av länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige samt en medlem från Island. Dessutom väljer personalen en representant till styrelsen. Styrelsens medlemmar förordnas av Nordiska ministerrådet för en period av tre år i sänder. För varje styrelsemedlem förordnas en suppleant.

Styrelsen utser inom sig ordförande och viceordförande.

Föreståndaren utövar den omedelbara ledningen av institutets verksamhet. Det åligger föreståndaren att enligt styrelsens riktlinjer ansvara för institutets forskningsprogram, svara för kontakt och samverkan med berörda forsknings- och utbildningsinstitutioner i Norden och för institutets internationella kontakter, verkställa styrelsens beslut samt leda och förde-

la arbetet för institutets övriga personal. Vid sidan av de administrativa uppgifterna bedriver föreståndaren egen traditionsvetenskaplig forskning. Föreståndaren förordnas av Nordiska ministerrådet efter förslag av styrelsen för en period av fyra år i sänder. Övrig personal anställs av styrelsen.

2.1 Styrelsens sammansättning 31.12.1984

Birgitte Rørbye	D
Svend Nielsen	D
Suppleanter: Bengt Holbek t. v. ej utnämnd	
Pekka Laaksonen	F
Nils Storå	F (styrelsens viceordf.)
Suppleanter: Leea Virtanen Asko Vilkuna	
Hallfredur Örn Eríksson	I
Suppleant: t. v. ej utnämnd	
Bente Gullveig Alver	N (styrelsens ordf.)
Bjarne Hodne	N
Suppleanter: Reimund Kvideland Inger Christiansen	
Anders Gustavsson	S
Bengt af Klintberg	S
Suppleanter: Margaretha Jersild Per Peterson	
Personalens representant i styrelsen:	
Gun Herranen (forskningssekr., styrelsens sekr.)	F

2.2 Personal

Institutföreståndare: Prof. Lauri Honko	F
Forskningssekreterare: Mag.art. Carsten	
Bregenhøj (1.7.1984–)	D
Fil.mag. Gun Herranen	F
Byråsekreterare: Merk. Maj-Lis Fagerholm	F

2.3 Revisor

Utsedd av statens revisionsverk att granska NIF:s räkenskaper:
Revisor Jan Svartström.

3. Verksamheten 1984

3.1 Ekonomisk översikt

Inkomster	Budget	Bokslut	Utgifter	Budget	Bokslut
Anslag	848 260	790 000	Löner	393 640	519 112:77
Aut. löneökn.		90 297			
Egna intäkter		1 555:87	Övr. kostn. (härav projekt)	448 620 (302 030)	387 504:47 (245 417:27)
Räntor		101:10			
Beviljad överföring					
Övrigt (underskott)		24 681:27			
Summa	848 260	906 617:24	Summa	848 260	906 617:24

Kommentar: Underskottet härrör sig av obudgeterade flyttningkostnader för nyanställd (forskn.sekr.) fr. o. m. 1.7.1985 som av NIF:s styrelse uppfattats såsom refunderbar merkostnad.

3.2 Beskrivning av verksamheten

3.2.1 Administration

Styrelsen har under året sammanträtt två gånger: 23.2.1984 i Stockholm och 29.9.1984 i Oslo. Dessutom har styrelsen vid ett tillfälle behandlat ärenden per capsulam.

3.2.2 Informations- och publikationsverksamhet

NIF Newsletter har under året utkommit med 4 nummer. Distributionen är i Norden 942 ex., i Europa 619 ex., i den övriga världen 516 ex., sammanlagt 2077 ex.

NIF Publications har under året utökats med No. 14 "Glemmer lidt men lærer langsomt – EDB i de folkløstiske arkiver. Unohtaa vähän mutta oppii hitaasti – ATK kansanrunousarkistoissa", red. Carsten Bregenhøj och Gun Herranen, Åbo 1984, 144 s.

3.2.3 Konferensverksamhet

NIF:s fjärde folkløstiska ämneskonferens ägde rum 24–26.2. på Hässelby slott. I konferensen deltog universitetslärare i folkløstik (Sverige etnologi) och temat var Folklorens betydelse. Konferensens föredrag och kommentarer redigeras av Bengt af Klintberg för publikation (se även rapport i NIF Newsletter 1/1984, 1–5).

NIF:s projektgrupp över temat Folklore och litteratur fungerade som föreläsare vid en av Nordens folkhögskola Biskops-Arnö anordnad kurs med projektets tema 20–24.8.1984 med 25 kursdeltagare.

3.2.4 *Projektverksamhet*

Av NIF:s projekt är Tradition och kulturell identitet avslutat och resultatet under publikation på engelska i tidskriften ARV, Journal of Scandinavian Folklore.

Forskargruppen KvinnFolk, Traditionsvetenskaplig kvinnoforskning, presenterade sitt forskningsprogram under den internationella kongressen för ISFNR (International Society for Folk-Narrative Research) i Bergen, där projektet bemöttes med entusiasm. Projektet skall resultera i en traditionsvetenskaplig lärobok i kvinnoforskning som redigeras av Helen Cliff och Beth Elverdam under 1985.

Folklore och litteratur-projektets deltagare fungerade som föredragshållare under en kurs med samma tema på Nordens folkhögskola Biskops-Arnö. Projektdeltagarna diskuterade sina respektive inlägg även internt med tanke på förestående publikation. Redaktör för boken är Ebbe Schön, projektets ledare. Boken blir på de skandinaviska språken.

Nya projekt. Planering för nytt projekt inom NIF inleddes under året med syfte att speciellt kartlägga behov och rön inom området databehandling av traditionsmaterial, speciellt som uppföljning av den av NIF utgivna publikationen, NIF Publications No. 14 (se ovan under Publikationsverksamhet).

Under året intensifierades även planeringen för symposiet Kalevala and the World's Epics, som äger rum i Åbo 22–26.2.1985 i arrangemang av NIF och Åbo universitet. I organisationskommittén för detta symposium har institutföreståndaren Lauri Honko varit ordförande och forskn.sekr. Gun Herranen sekreterare. Andra medlemmar har representerat Åbo universitet (rektor Arje Scheinin), Åbo akademi (prof. Sixten Ringbom), Åbo stad och stiftelser med syfte att främja forskningssamarbete. Ekonomiskt har symposiet erhållit stöd från undervisningsministeriet och näringslivet.

3.2.5 *Internationella kontakter*

Institutföreståndaren Lauri Honko företag 8–17.4.1984 på inbjudan av The China Society for the Study of Folk Literature and Art en resa till folkrepubliken Kina. Han höll föredrag vid sällskapetets möte i Bejing och besökte byar, buddhistiska kloster och dokumenterade den stora nyårsfesten i Yunnan på film. Resan fortsattes till Japan 18–22.4. på inbjudan av Japan Society for Folk-Narrative Research och Kokagakui University i Tokio, där han höll föredrag om Finnische Erzählforschung gestern und heute. Utrikesministeriet i Finland svarade för resekostnaderna.

Carsten Bregenhøj deltog 26–28.4.1984 i en konferens om katalogisering av folkloristiskt material med hjälp av ADB i Washington. Rapport ingår i NIF Newsletter 2/1983 s. 13 f.

Lauri Honko och Gun Herranen deltog i International Society for Folk-Narrative Research' åttonde världskongress i Bergen 11–17.6.1984. Lauri

Honko omvaldes till ISFNR:s president för femårsperioden 1985–89. Gun Herranen är sekreterare för ISFNR 1985–1989.

Lauri Honko vistades i London 24.6.–8.7.1984 för att arbeta med den finsk-ugriska antologin *The Great Bear* tillsammans med Michael Branch. Finska litteratursällskapet stod för resekostnaderna.

Styrelsen för Nordiska institutet för folkdiktning avger härmed verksamhetsberättelse för år 1984.

Åbo den 27 februari 1985

Nils Storå

NIF:s styrelses viceordförande

Lauri Honko
Institutföreståndare

Nordiska institutet för sjörett

Verksamhetsberättelse 1984

Navn og adresse

Nordisk Institutt for Sjørett
Karl Johansgate 47
N-Oslo 1
Tel. 42 90 10

1. Formål

Nordisk Institutt for Sjørett har til formål å fremme forskning og undervisning i de nordiske land i sjørett og alminnelig transportrett, olje- og gassrett og andre med sjøretten beslektede fagområder, bl. a. ved å koordinere forskning, arrangere kurs og seminarer, utdele stipend, opprettholde et fagbibliotek og drive informasjons- og publiseringsvirksomhet.

2. Organisasion

Nordisk Institutt for Sjørett har administrativt status som et institutt under det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Instituttet er representert i fakultetsrådet, i komitéer og andre fakultets- og universitetsorganer. En del av instituttets lønns- og driftsutgifter dekkes av Universitetet i Oslo.

Instituttet har en egen Avdeling for Petroleumsrett som er finansiert med bidrag fra norske og utenlandske oljeselskaper for 4 års-perioden 1981–84.

3. Virksomheten i 1984

3.1. Økonomisk oversikt

Inkomster	Budget	Bokslut	Utgifter	Budget	Bokslut
Anslag	1 467 000	1 467 000	Lønner	842 000	959 442,16
Aut. løneøk ¹		111 924			
Egna inntøker			Øvr. kostn. (høv av projeht)	625 000	652 287,43
Røntor					
Beviljed øverføring		62 981,82			29 276,23
Øvrigt					
Summa	1 467 000	1 641 005,82	Summa	1 467 000	1 641 005,82

¹ Gøller endast institusjoner med personalbudjet faststølld av Nordiska ministerrådet.

Avdeling for petroleumsrett

Inkomster	Budget	Bokslut	Utgifter	Budget	Bokslut
Anslag	825 000	1 205 884,40	Lønner	555 000	566 012,96
Aut. løneøk ¹					
Egna inntøker			Øvr. kostn. (høv av projeht)	270 000	299 755,95
Røntor					
Beviljed øverføring					340 115,49
Øvrigt					
Summa	825 000	1 205 884,40	Summa	825 000	1 205 884,40

¹ Gøller endast institusjoner med personalbudjet faststølld av Nordiska ministerrådet.

3.1.1. Gøver og bidrag

Instituttet har i 1984 mottatt SEK 10 000 fra Sveriges Ångfartygs Assurans Føring i Gøteborg som er brukt til stipendier i sjørett og NOK 55 000 fra Anders Jahres Fond til vitenskapens fremme til reorganisering av Instituttets bibliotek, bokinnkjøp og avlønning av ekstrahjelp.

Thomas Fearnleys Nordiske Sjørettspris

Thomas Fearnleys Nordiske Sjørettspris ble utdelt for første gang i 1984. Prisen er på NOK 100 000 og deles ut som belønning for vesentlig rettsvitenskapelig innsats av betydning for nordisk skipsfart og virksomhet knyttet til utnyttelsen av olje- og gassreserver på kontinentalsokkelen. Prisen ble i år delt mellom professor Kurt Grønfors, Gøteborg, med 3/4 av prisbeløpet og førsteamanuensis Hans Jacob Bull, Oslo, med 1/4 av prisbeløpet.

3.2. *Beskrivelse av virksomheten*

3.2.1. *Undervisning*

Instituttet har både i vår- og høstsemesteret holdt tre måneders kurs i henholdsvis sjørett og petroleumsrett. Undervisningen består av forelesninger, seminarer, gruppevirksomhet og oppgaveskriving. I tillegg gis det en omfattende individuell veiledning fra Instituttets side. Instituttet legger adskillig vekt på å sette undervisningstilbudet inn i en praktisk ramme. Det arrangeres derfor ekskursjoner og seminarer for studentene til oljeselskaper, rederier, departementer, direktorater m. v.

Undervisningen i sjørett og petroleumsrett følges såvel av norske som av andre nordiske studenter. Den spesialfagseksamen som studentene tar ved Instituttet, kan – foruten å være en del av studiene til norsk juridisk embedseksamen – godkjennes av de andre nordiske lands universiteter som en del av studiene til juridisk embedseksamen. I 1984 tok 38 studenter eksamen i sjørett. Av disse var 11 norske, en amerikansk og 26 studenter fra de øvrige nordiske land. I tillegg har to norske studenter tatt eksamen ved spesialfagsavhandling. 9 norske pluss en amerikansk og tre svenske studenter tok eksamen i petroleumsrett. I tillegg tok to norske studenter eksamen ved spesialfagsavhandling.

Nordisk Institutt for Sjørett er det eneste lærested i Norden for spesialstudier i sjørett og petroleumsrett. Instituttet deler ut stipend til forskere og studenter som ønsker å fordype seg i disse fagene. Også forskere fra land utenfor Norden oppholder seg på Instituttet i kortere eller lengre perioder. Instituttet har i 1984 hatt 4 160 studentgjestedøgn. Legger man til den tid gjesteforskere har oppholdt seg på Instituttet, kommer man opp i 4 500 gjestedøgn.

3.2.2. *Seminarvirksomhet*

Instituttet har sett det som viktig å opprettholde en omfattende kontakt med praktikere som arbeider innenfor de samme områder som Instituttets forskere. Et viktig ledd i denne kontaktvirksomhet er de seminarer Instituttet avholder. Seminarene tjener også som videreutdanning for praktikere og forskere i de nordiske land. I 1984 har Instituttet arrangert 8 såkalte "onsdagsseminarer" av to timers varighet. I tilknytning til onsdagsseminarene har det vært avholdt to dommerseminarer for nordiske dommere hvor nylig avsagte dommer av sjørettslig karakter blir presentert og diskutert. Ca 20 personer har deltatt ved hvert av de to dommerseminarene. I tillegg har Instituttets forskere og vitenskapelige assistenter holdt foredrag eller deltatt i en rekke seminarer i Norge og andre land.

Det 11. nordiske sjørettsseminar ble holdt på Bornholm den 10.–12. september. Danmark var vertsland og det deltok 95 sjørettsjurister fra alle de nordiske land. Hovedtema var "Sjøforsikring – i utvikling?"

Det første Regional Energy Law Seminar ble arrangert i Oslo av Avde-

ling for Petroleumsrett i samarbeid med The Section on Energy and Natural Resources Law of the International Bar Association. Ca. 100 deltagere fra 12 nasjoner deltok på seminaret.

3.2.3. *Forskning og publikasjoner*

Innenfor Instituttets sentrale forskningsfelt har Instituttets forskere og vitenskaplige assistenter publisert 9 større og mindre artikler samt to bøker på henholdsvis 700 og 212 sider. Ialt utgjør arbeidene ca. 1550 sider. Videre forelå det ved årets utgang 4 arbeider i manuskript ferdig til publisering. Av disse er to arbeider på ca. 220 sider hver innlevert til bedømmelse for den juridiske licentiatgrad. Pr. 1. januar 1985 har Instituttet 10 igangværende forskningsarbeider – herunder forskningsprosjekter hvor Instituttets medarbeidere deltar.

Mobils forskningsprogram ved Avdeling for Petroleumsrett

Instituttet har inngått en avtale med Mobil Exploration Norway Inc. om et omfattende forskningsprogram ved Avdeling for Petroleumsrett. Bidraget fra Mobil utgjør NOK 1.4 mill. i treårsperioden 1985–87. Programmet vil omfatte alle former for samarbeide mellom uavhengige oljeselskaper på kontinentalsokkelen. Tre forskere og en kontorfullmektig vil bli direkte knyttet til programmet. Andre forskere vil arbeide med problemer i tilknytning til forskningsprogrammet.

Småskriftserien *Marlus* som redigeres fra Instituttet, har publisert 8 hefter i 1984.

3.2.4. *Bibliotek*

Instituttet har ett av verdens beste sjørettsbibliotek. Arbeidet med å etablere et petroleumsrettsbibliotek av tilsvarende standard fortsetter. Pr. 31.12.1984 besto Instituttets samlede bibliotek av ca. 14000 bøker og småskrifter. I tillegg har Instituttet i abonnement 262 løpende tidsskrifter og løssblad. Videre kommer diverse periodika som f.eks. årsmeldinger, pressemeldinger, stortingspublikasjoner, statistikker og kontraktssamlinger.

3.3. *Fremtidsplaner*

Instituttet tar sikte på å opprettholde en aktivitet av samme omfang og innhold som idag, men likevel slik at nordisk seminar virksomhet og forskerutdanning styrkes ytterligere.

Avdeling for Petroleumsrett er sikret økonomisk støtte i ytterligere to år fra 1. januar 1985. Norsk Industriforening For Operatørselskaper (NIFO) – som representerer samtlige 13 operatører på norsk kontinentalsokkel – har vedtatt å bevilge kr. 870000 til Avdelingens drift i 1985. Slik støtte kan også påregnes for 1986, men styret i NIFO har gitt uttrykk for at støtte utover 1986 ikke kan forventes.

Fra Instituttets side er det overfor såvel norske som nordiske bevilgende myndigheter fremmet fornyet forslag om budsjettøkning for å dekke Avdelingens stillingsbehov og driftsutgifter forøvrig, senest i Instituttets budsjett for 1985 og i langtidsbudsjettet for 1986–88.

Instituttet har dessuten hatt direkte kontakt med de berørte nordiske departementer og Nordisk Ministerråd, Kultursekretariatet i København.

Styret for Nordisk Institutt for Sjørett har godkjent årsberetningen for 1984.

Erling Selvig

Bestyrer
Styrets formann

Nordiska geoekskursioner till Island

Verksamhetsberättelse 1984

1 Institutionens opgave

De nordiske geologiske ekskursioner til Island, der begyndtes i 1964, har til formål, at give forskere og studerende i de nordiske lande muligheder for at studere geologiske problemer på Island – i første række vulkanologi, glaciologi, geomorfologi og kvartærgeologi. Ekskursionernes emne skifter hvert andet år mellem de to hovedområder: Vulkanologi og Kvartærgeologi/geomorfologi. I det omfang, der er behov og ressourcer, kan islandske forskere og studerende få tilsvarende lejlighed til indenfor virksomhedens rammer at studere geovidenskabelige problemer og forhold i de øvrige nordiske lande.

2 Organisation

Virksomheden ledes af en styrelse bestående af to repræsentanter for hvert af de nordiske lande. De to styrelsesmedlemmer repræsenterer hver især virksomhedens to hovedområder. Ekskursionerne planlægges og ledes af en ekskursionsleder. Sekretariatsfunktionerne udføres af kultursekretariatet.

3 Virksomheden 1984

	Budget	1984 Bogslut	Afvigelse
Løn	–	–	–
Øvrige udgifter (– heraf projekt)	459 000	508 489,30*	–49 489,30
Indtægter	459 000	–	–
Ialt			

Komm.:* Et underskud på driften 1983 er blevet dækket i 1984 ved en tillægsbevilling fra ministerrådet med 36 867,92 DKK, der indgik i bokslut 1984 udover årets drift.

3.2 *Beskrivelse af virksomheden*

3.2.1 *Ekskursionen på Island*

Geoekskursionen 1984 fulgte et oplag svarende til de tidligere år. Ekskursionens hovedemne var kvartærgeologi. Den blev gennemført dagene 3. – 16. juli og blev ledet af professor Thorleifur Einarsson og Jón Eiríksson Ph.D. I årets ekskursion blev der lagt større vægt på kvartærstratigrafi, sedimentologi og glasial geologi end i de tidligere år. Vulkanologiske emner blev også behandlet på udvalgte lokaliteter. Som ved tidligere ekskursioner blev Islands historie og kultur omtalt og nogle historiske pladser besøgt. Der blev holdt 3 foredrags- og diskussionsseminarer, nemlig i Reykjavík, Laugarvatn og Nesjaskóla i Hornafjörður.

3.2.2 *Islandske geologers studierejser*

I år blev der betalt rejseudgifter for to islandske geologer til at deltage i det "16. Nordiska Geologmötet" i Stockholm, januar 1984. De som fik stipendium var Hrefna Kristmannsdóttir, cand.real. (flyrejse), og Kristinn J. Albertsson Ph.D. (flyrejse og ophold). De var de eneste deltagere i dette møde, som kom fra Island.

4.

Styrelsen for de nordiske geo-ekskursioner til Island afgiver hermed sin virksomhedsberettelse for 1984.

Johannes A. Dons

Styrelsens formand

Thorleifur Einarsson

Ekskursionslederen

Nordiskt kollegium för ekologi

Verksamhetsberättelse 1984

1. Kollegiets uppgift

Kollegiets uppgift är att fungera för nordisk samordning av högre utbildning och forskning med ekologisk inriktning, framför allt inom limnisk och terrester ekologi.

Kollegiet skall inom sitt verksamhetsområde stimulera och stödja utbyte av yngre forskare mellan de nordiska länderna samt genom internordiska grupparbeten och kursverksamhet stödja ekologiska forskningsuppgifter och verka för ett effektivt utnyttjande av tillgängliga resurser.

Kollegiet har till uppgift att organisera gemensamma kurser, ordna konferenser, initiera aktuella forskningsuppgifter samt tillsätta nordiska utbytesstipendiater.

2. Organisation

Kollegiet består av en ledamot och en suppleant från varje nordiskt land. Styrelsens sammansättning 1984-12-31:

Professor Pétur M. Jónasson (vice ordförande)	D
Professor Jorma Tahvanainen	F
Professor Agnar Ingólfsson	I
Professor Arne Semb-Johansson	N
Professor Per Brinck (ordförande)	S

Kollegiets sekreterare:

Pehr H. Enckell	S
-----------------	---

Kollegiets adress:

Ekologihuset, S-223 62 Lund, Sverige. Tel 046/148188

3. Verksamheten 1984

3.1. Ekonomiskt utfall

Anslagspost	Budget 1984	Bokslut 1984	Avvikelse
Löner	—	—	—
Ovriga kostnader	503 000	505 479	+ 2 479
varav projekt	385 607	418 742	+ 33 135
Ränteintäkter	15 000	17 939	+ 2 939
Summa anslag	488 000	488 000	—

Kommentar: Genom rationaliseringar på kontors- och administrationssidan har vissa medel kunnat överföras till projektverksamheten.

3.2. *Beskrivning av verksamheten*

Kollegiets tillgängliga medel är kraftigt översökta; ansökningarna till 1984 års anslag omfattade totalt SEK 831 873, dvs. 210% av tillgängliga medel (för år 1983 var motsvarande siffra 170%). Liksom tidigare år är posterna för stipendier och symposier mest översökta (669 respektive 575% av tillgängliga medel). Kollegiet har under året avhållit ett sammanträde, i Lund. Tendensen för översöknad (för 1985) höll vid detta sammanträde i sig, fortfarande med posterna för stipendiater och symposier hårdast belastade.

Följande aktiviteter har stötts (avhållna eller initierade).

Kurser

Populationsdynamik, fortplantning och sociobiologi hos *Clethrionomys* (Oslo)

Dynamics of willow-herbivore interactions (Joensuu)

Feeding and behaviour in aquatic animals (Lund)

Micro surface ecology (Lund)

Genecology of plants (Stockholm)

Insect sociality and its evolution (Öland)

Kvantitativa metoder för mätning av grazing och exkretion från zooplankton i sötvatten (Bergen)

Symposier och konferenser

Toxinproducerande alger (i samarbete med Nordiska Föreningen Oikos; Köpenhamn)

Subarktiska sjösystem med särskild hänsyn till Thingvallavatn, Island (Reykjavik)

Insektselektrofysiologi (Lund)

Winter ecology (i samarbete med Nordiska Föreningen Oikos: Oulu)

Nordiskt limnologsymposium (Oslo)

Nordiskt makrofytsymposium (Uppsala)

Sixth International Symposium of Astacology (Lund)

Arbetsgrupper och enskilda arbeten

Thingvallavatns ekologi (Reykjavik-Hillerød-Uppsala-Drottninghom-Oslo)

Animals and plants of North Atlantic Island biotas (planeringsmöte i samarbete med British Ecological Society; Reykjavik)

Vegetationsutveckling på Island (Reykjavik)

Nesting ecology of *Certhia familiaris* in Denmark (Jyväskylä)

Stipendier

Sammanlagt har tolv stipendier av växlande storlek utdelats, varav åtta inom ramen för samarbetet med British Ecological Society.

Övrig verksamhet

Informationsbladet NORDECOL har under året utkommit i normal omfattning. Kollegiets ordförande och sekreterare har deltagit i den slutgiltiga utformningen av förslaget om rationalisering av det nordiska havsforskningssamarbetet.

4. Beslut

Nordiskt kollegium för ekologi överlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 1984.

Lund den 20 mars 1985

Per Brinck
Ordförande

Pehr H Enckell
Sekreterare

Centralinstitutet för nordisk asienforskning (CINA)

Verksamhetsberättelse 1984

Namn och adress

Centralinstitut for Nordisk Asienforskning (CINA)
Kejsergade 2
DK-1155 København K
Tel. 11 1686 el. 11 1271

1. CINAs formål

Instituttet, der blev oprettet i 1966, har til formål *at* styrke nordisk humanistisk og samfundsvidenskabelig asienforskning, *at* fremme kontakt og samarbejde mellem nordiske asienforskere og deres institutioner, *at* virke for udbredelsen af det almindelige kendskab til asiatiske forhold, samt *at* tilvejebringe de for forskning og undervisning nødvendige hjælpemidler.

Formålsparagraffens indhold realiseres gennem anskaffelse af dokumentation og faglitteratur, afholdelse af konferencer og seminarer, bistand til kurser og undervisning, uddeling af stipendier til studieophold i Asien og de nordiske lande og til indbydelse af asiatiske gæsteforskere, samt udgivelse af videnskabelige publikationer og informationsmateriale, jfr nærmere nedenfor under 2.

Herudover har instituttet engageret sig i udviklingen af asiatiske områdestudier ved flere universiteter i de nordiske lande, ligesom der løbende er sket en tilpasning til det offentlige, herunder ikke mindst de officielle udviklingsbistandsorganers, og det private erhvervslivs behov for information om den asiatiske verden.

2. Organisation

Instituttet ledes af en styrelse bestående af 2 medlemmer fra hvert af landene, Danmark, Finland, Norge og Sverige samt 2 repræsentanter for instituttets personale. Island kan efter ønske blive repræsenteret i styrelsen med 1 medlem.

De nationale repræsentanter udnævnes af Nordisk Ministerråd. Personalets repræsentanter vælges af og blandt det fast ansatte personale ved instituttet, incl. forstanderen.

Udnævnelser og valg til styrelsen sker for en periode af 3 år. Genudnævnelse og genvalg kan finde sted. Styrelsen vælger selv sin formand og næstformand blandt de nationale repræsentanter. Styrelsen nedsætter

blandt sine medlemmer et forretningsudvalg bestående af et medlem fra hvert land, herunder formanden som er født medlem, samt en repræsentant for personalet. Styrelsens formand er tillige formand for udvalget.

Instituttets forstander udnævnes af Nordisk Ministerråd efter indstilling fra styrelsen for en periode af indtil 4 år. Genudnævnelse kan finde sted. Forstanderen har ansvaret for instituttets daglige drift der i praksis varetages af forskningsleder, cand.jur. Poul Mohr.

Iøvrigt er virksomheden organiseret på følgende måde:

(1) ledelse og administration varetages af forstanderen og to af de videnskabelige medarbejdere, (2) bibliotek og dokumentationsvirksomhed varetages sammen med (3) informations- og servicevirksomheden af samtlige videnskabelige medarbejdere i deres egenskab af fagreferenter og ansvarlige iøvrigt inden for det geografiske hovedområde, hvor de har deres videnskabelige speciale. For (4) publikationsvirksomhed, (5) konferencevirksomhed, (6) stipendievirksomhed og (7) områdestudier ligger ansvaret hos en eller i visse tilfælde to videnskabelige medarbejdere som sagsbehandlere. Hertil kommer forskningen, i form af egen forskning og den forskning der indgår i instituttets udadrettede virksomhed.

Den praktiske ledelse og administration af biblioteket forestås af et af Det kgl. Bibliotek i København udstationeret personale.

Det teknisk-administrative personale varetager de almindelige sekretariatsforretninger og bestrider herudover en række selvstændige opgaver, herunder bogholderi, regnskab, budgettering, redaktion, oversættelse og forberedelse af styrelsesmøder i samarbejde med forstanderen og/eller en eller flere videnskabelige medarbejdere.

3. Virksomheden i 1984

3.1 Økonomisk oversigt

Inkomster	Budget	Bokslut	Utgifter	Budget	Bokslut
Anslag	3.378.000	3.378.000	Løner	2.329.000	2.498.299
Aut. løneøk.	—	167.904			
Egna intäkter (Royalties, fotokop.)		52.639	Övr. kost. härav projekt	1.044.000 ² 804.000 ³	1.439.341 929.664
Ränter	30.000	42.877			
Bev. överf.	—	167.173			
Övrigt ¹		184.769			
Summa	3.408.000	3.993.362		3.378.000	3.937.640 ⁴

¹ Feriepenge, konferencetilskud, kommunale refusioner, tilgodehavender vedr. langtidsledige, tilgodehavender vedr. "Archaeological Excavations in Thailand" og "Everest Travels".

² De bevilgede dkk 3.378.000 : dkk 2.329.000 til lønninger.

³ Projektudgifter, "Budget" er summen af de i 1984 budgetterede udgifter til publikationer, sekretariatsrejser, bibliotek, rejsestipendier til Asien, kontaktstipendier, gæsteforskere og konferencer. Projektudgifter, "Bokslut" er summen af *totaludgifter* (incl. royalties, overførsler og tilskud) til disse formål.

⁴ "Bokslut" overstiger "Budget", fordi man har fået "aut. løneøkning" og har haft egne indtægter, renter, bevilget overførsel, samt de indtægter der er nævnt i note (1).

Billedet af virksomheden i 1984 er stort set det samme som i de foregående år. Væksten i dokumentations-, informations- og servicevirksomheden er uændret støt med et stigende antal ekspeditioner og henvendelser om udlån og læsesalslån samt bistand til løsning af konkrete opgaver. Tendensen går fortsat i retning af flere og flere henvendelser fra det offentlige og det private erhvervsliv, herunder ikke mindst henvendelser fra eksporterhvervene, i disse år især koncentreret om ASEAN og Japan, samt henvendelser vedrørende udviklingsbistandsforhold. I den forbindelse bemærkes, at instituttet har fortsat arbejdet med at formulere et forslag til en vis formalisering af samarbejdet med de nordiske landes udviklingsbistandsorganer og institutioner, herunder ved evt. oprettelse af en stipendiatstilling inden for udviklingsforskning.

Skal man fremhæve et enkelt forhold af særlig betydning inden for denne gren af virksomheden må det være, at henvendelsernes art og omfang klart understreger nødvendigheden af agede bevillinger til dokumentation, dels til dækning af pris- og valutaudviklingen, og dels og navnlig til subscriptions på vigtige asiatiske dagblade og tidsskrifter, som i disse år skyder frem i stort tal, og til anskaffelse af faglitteratur iøvrigt.

Man har over for Kultursekretariatet påpeget, at CINA har et stort behov for flere forskerstipendiat- og sekretærstillinger.

Det danske Undervisningsministerium har truffet bestemmelse om, at CINA – formentlig i 1987 – skal flytte til Københavns Universitets lokaliteter på Amager. Under forhandlinger med Rektor for Københavns Universitet og Undervisningsministeriet har man bestræbt sig på at sikre, at denne påtvungne udflytning gør mindst muligt afbræk i CINAs statutmæssige funktioner.

CINAs medarbejdere deltager fortsat i udvikling af områdestudier ved forskellige nordiske universiteter og samarbejdet med en række universiteter i Asien, ligesom instituttet er repræsenteret i SIDA's kontaktgruppe for uddannelsesspørgsmål, i den på FNs første regionale kvindeforskningsskole i Kuala Lumpur i 1984 stiftede asiatiske kvindeforskningsorganisation, og i forberedelsen af FNs kvindekongress i Nairobi i 1985, i Skandinaviske Bibliotekarmader om U-landsdokumentation, i Sveriges humanistisk-samfundsvidenskabelige forskningsråds programkomité for asiatiske sprog, kulturer og samfundsforhold, samt i forskellige erhvervsorganisationer og -foreninger, herunder The ASEAN Business Club og Japan-eksportklubben i København. Endvidere har CINA-medarbejdere holdt foredrag på FOSAM og på Københavns Universitets Center for sammenlignende kulturforskning.

Instituttet har i 1984 afholdt og medvirket til afholdelsen af følgende konferencer: Seminar om Syd-, Sydøst- og Østasiens forhold for nordiske journalister (i Danmark); Konference om Asiens Handelsveje (i Danmark); Seminar (med støtte fra bl. a. SIDA) om Community Development og Skovbevaring i Indien (i Danmark).

Publikationsvirksomheden har resulteret i udgivelse af en ny titel i "Monograph Series", en i "Studies on Asian Topics" og et supplementbind til CINA-bibliotekets emnekatalog. Endvidere er en kumulativ katalog over CINAs periodica klargjort til trykning, samt et nyt bind af tidskriftet "Acta Orientalia" udgivet. Samarbejdet med Odense Universitets Center for Arabiske Områdestudier om udgivelsen af "Arab Studies in Scandinavia" er fortsat, og CINA har videreført udgivelsen af informationsbladet "CINA-NYTT", hvoraf to numre er udkommet i 1984. Medarbejdernes videnskabelige publikationer og deres bidrag til en almindelig information om asiatiske forhold i form af dagbladsartikler, skolebøger, konferencerapporter, foredrag etc. er registreret i CINAs årlige "Newsletters".

I 1984 oppebar én forsker forskerstipendium til 30/6 1984, og en anden året ud; han fortsætter til 30/6 1985. Der blev givet 24 stipendier til studierejser i Asien, 30 kontaktstipendier til kortere studieophold ved CINA og/eller andre institutioner i de nordiske lande, samt 4 stipendier til asiatiske forskere til ophold ved nordiske universiteter. Endvidere arrangeredes gæsteforelæsning/institutionsbesøg for 6 asiatiske gæsteforskere.

Ovenstående beretning er godkendt af CINAs styrelse på et møde i København fredag den 29. marts 1985.

Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi*Verksamhetsberättelse 1984**Namn och adress*

Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi
 Havsforskningsinstitutet
 Kundgatan 3/Postbox 33
 SF-00931 Helsingfors 93
 Tel. 09/33 10 44

1. Syfte

Kollegiets syfte är att ordna samarbete mellan de nordiska universiteten i frågor beträffande forskning och undervisning rörande fysisk oceanografi. Kollegiet arrangerar gemensamma nordiska forskningsprojekt, nordiska utbildningskurser, symposier och konferenser samt forskarutbyten. Kollegiet delar även ut stipendier åt yngre forskare.

2. Organisation*2.1 Administration*

Kollegiet består av två representanter från varje deltagande land.

2.2. Kollegiets sammansättning den 31.12.1984:

Doc. Pentti Mälkki (ordförande)	F
Prof. Herman Gade	N
Lektor Niels Højerslev	D
Prof. Gunnar Kullenberg	D
Fil dr Peter Lundberg	S
Prof. Odd Sælen	N
Prof. Gösta Walin	S
Prof. Juhani Virta	F
Riikka Hietala (sekreterare)	F
(E-L. Poutanen 1.1–31.7. -84.	

2.3. Personal

Kollegiet har haft åtta stipendiat (motsvarande 4 års och 5 månaders stipendietid), vars löner har betalats i enlighet med bestämmelserna vid det universitetet där stipendiaten har fått sin utbildning. Kollegiet har även en deltidssekreterare (motsvarar ca 2 månaders lön).

2.4. Revisorer

Statens revisionsverk granskar kollegiets räkenskaper.

3. Verksamheten 1984

3.1. Ekonomisk översikt

Inkomster	Budget	Bokslut	Utgifter	Budget	Bokslut
Anslag	628 000	628 000:00	Löner	491 000	374 244:02
Intäkter	57 000	57 000:00	Övr. kostn.	194 000	262 553:10
Ränta -84	—	8 489:49	(härav projekt)	(170 500)	(239 644:97)
Summa	685 000	693 489:49		685 000	636 797:12

3.2. Beskrivning av verksamheten

Kollegiet har sammanträtt en gång. Under mötet i Reykjavík den 1 och 2 september diskuterades förutom administrativa ärenden också stipendiesituation och framtidens verksamhet (*Bilaga 1*).

Symposium "Chemical tracers for studying water masses and physical processes in the sea" hölls i Reykjavík i samband med kollegiemötet. Symposiet arrangerades i samarbete med Islands universitet och Havsforskningsinstitut i Reykjavík. I symposiet behandlades bruket av kemiska spårämnen som indikatorer för vattenmassornas cirkulation i havet. Kollegiet finansierade deltagandet av 19 nordiska forskare vid symposiet.

Projekt "Arktisk oceanografi i Fram-sundet". Syftet är att undersöka mekanismer, som kontrollerar värme- och saltutväxling genom Fram-sundet. Projektet är 3-årigt och kollegiet understödde dess hydrografiska program, som gjordes under sommaren 1984.

Kursverksamhet:

I Göteborg arrangerades kursen "Roterande strömning". Kursen bestod av föreläsningar och seminarier, som deltagarna höll. I Bergen arrangerades en fältkurs ombord på ett forskningsfartyg. Kursen avslutades senare i Köpenhamn med ett seminarium. Kursens resultat gavs ut i rapporten "Studentcruise 28. Jan. - 2. Feb. 1984 Sandsfjord/Coastal area" (Geophysical institute, Div. A, University at Bergen).

Kollegiet finansierade även några besökande professorers föreläsningar.

Stipendiater: Kollegiet har haft 3 norska, 2 danska, 2 isländska och en svensk heltidsstipendiat (motsvarar 4 års och 5 månaders stipendietid, *Bilaga 2*).

Finansiering och ekonomi: Kollegiets verksamhet finansieras av Nordiska ministerrådet.

Styrelsen för Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi överlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 1984.

Pentti Mälkki

Ordförande

Riikka Hietala

Sekreterare

*BILAGA I***NKFO's sammanträde den 1–2 september 1984 i Reykjavik –
resumé**

Sammanträdet behandlade stipendiefrågor, 1986 års budgetförslag samt kursplaner, symposier och forskningsarbete under åren 1985 och 1986.

- Kollegiemedlemmarna var bekymrade för att osäkerhet över kollegiets fortsatta verksamhet har förorsakat uppsägelser av stipendier. Man behandlade också stipendieansökningarna och beslöt om stipendiernas utdelande.
- Man beslöt att två forskningsprojekt, "Jylländsk kustström" och "Den estuarine cirkulasjons dynamikk", som man hade planerat att förverkliga under år 1984, uppskjuts p. g. a. några svårigheter till år 1985.
- Under år 1985 arrangeras en kurs om marin optik i Köpenhamn och ett symposium om "estuarine mekanismer" i Oslo.
- Man diskuterade projektförslag för år 1986. Ett beslut om att planera ett nordiskt samarbetsprojekt om vattenutbyte mellan Norska havet och Nordatlanten fattades. Ett annat projekt under år 1986 kommer att behandla "brine"-vatten-kemi. I denna planeringsgrupp är också en person från Island med.
- Man diskuterade framtidens utbildningsbehov och planerade framtida kurser och symposier. Man beslöt att arrangera en nordisk fältkurs i oceanografi till marinbiologer och workshop "Diagnostic tracer models" under åren 1986.
- Man beslöt att föreslå en aktivitetsförändring till budgeten för år 1986. Kollegiet föreslår att man reserverar pengar för 5 "vanliga" stipendiater och en forskare-stipendiat, som har sitt stipendium anknytet till ett projekt.

*BILAGA 2***Kollegiet har haft följande stipendiater (motsvarar 4 års och 5 månaders stipendiattid):**

J. Holm	D	1/1	6 månader	har arbetat i Bergen
A. K. Magnusson	N	1/1	12 månader	har arbetat i Göteborg
B. Sjöberg	S	1/1	12 månader	har arbetat i Bergen
P. Sloth	D	1/1	5 månader	har arbetat i Bergen och i Oslo
R. B. Olsen	N	1/1	1 månad	har arbetat i Köpenhamn
S. Österhus	N	1/1	5 månader	har arbetat i Köpenhamn
B. Erlingsson	IS	1/1	6 månader	har arbetat i Oslo
B. Arnvidarson	IS	1/1	6 månader	har arbetat i Köpenhamn

**Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning
(NoSAMF)**

Verksamhetsberättelse 1984

Namn och adress

Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning
Sekretariatet
Aapistie 3
SF-90220 Uleåborg 22
Tel. 981-33 42 02

1. Institutionens uppgift

NoSAMF har till uppgift att främja arktisk medicinsk forskning i nordiska länder för att hjälpa människans anpassning till Nordens förhållanden. NoSAMF definierar årligen viktiga medicinska problem inom arktiska områden och områden med liknande förhållanden, koordinerar arktisk medicinsk forskning i de nordiska länderna, anordnar kurser, seminarier och möten till vilka nordiska och internationella forskare, i nordliga områden arbetande läkare och hälsovårdspersonal kan delta.

NoSAMF dokumenterar litteratur och skrifter relevanta till arktisk medicin och publicerar en vetenskaplig serie "Arctic Medical Research" med 2-4 nummer årligen.

2. Organisation

NoSAMF grundades år 1969 och består av 1-3 medlemmar från varje deltagande land. Under 1984 bestod kommittén av 12 medlemmar. NoSAMF har ett permanent sekretariat, som är förlagt till Uleåborg (F). På sekretariatet har under 1984 arbetat en generalsekreterare/forskare och två byråsekreterare.

3. Verksamheten 1984

3.1. Ekonomiskt utfall

Anslagspost	Budget	1984 Bokslut	Avvikelse
Löner	358 371	363 198:14	- 4 827:14
Övriga kostnader (-härav projekt)	360 300 (290 800)	345 553:03 (219 627:94)	+14 746:97 (+71 172:06) ³
./. Intäkter			
Summa anslag	718 671	708 751:17	+ 9 919:83 ¹
Ränta år 1984 FIM 1 277,32 ²			

¹ Summan har använts för att täcka överskridningen FIM - 11 530:96 från föregående år.

² Röntan år 1984 var FIM 1 277:32 och har anhållits för användning år 1985 från kultursekretariatet.

³ Summan + 71 172:06 innehåller stöd från University of Alaska för NoSAMF-ledamöters deltagande i The VI International Symposium on Circumpolar Health, maj 1984.

Förutom ovannämnda medel har NoSAMF från det finska undervisningsministeriet erhållit FIM 60 000, med vilka medel en sovjet-rysk bibliografi om arktisk medicin har bearbetats till slut och tryckes i serien "Arctic Medical Research" som nummer 39/85.

3.2. Beskrivning av verksamheten

NoSAMF har hållit två plenarmöten under år 1984. Det första hölls i Anchorage, Alaska i samband med The VI International Symposium on Circumpolar Health i maj månad. Det andra plenarmötet hölls i november i Göteborg i samband med en kurs om arktisk medicin, som arrangerades i samarbete mellan Nordiska Hälsovårdshögskolan, Nordiska Federationen för Medicinsk Undervisning och NoSAMF.

Comitée Arctique International, Society for Underwater Technology och NoSAMF anordnade juni månad 1984 i Stockholm "International Conference on Medical and Technological Problems of Diving and Related Underwater Activities in Arctic Conditions. President för mötet var professor Louis Rey, CAI, generalsekreterare NoSAMF:s ordförande professor Per-Ola Granberg. Föredragen har tryckts i ICEDIVE 84.

Två nummer av Arctic Medical Research Report har utkommit under år 1984:

Nr 37 med enstaka utvalda artiklar

Nr 38 med enstaka utvalda artiklar.

NoSAMF har påbörjat förberedelser för att arrangera The VII International Symposium on Circumpolar Health i Umeå år 1987. I april 1985 arrangeras i samarbete med och med ekonomiskt stöd från WHO ett möte på Grönland om Problems of Family Health in Circumpolar Regions och hösten 1985 skall det arrangeras ett möte i Uleåborg i samarbete med Arbetshälsoinstitutet om ämnet medicinska problem vid arbete i arktiska

områden. Det finns även planer för att börja bearbeta möten för åren 1986 och 1988.

Generalsekreterarens forskningsverksamhet har varit inriktad dels på sjukdomar och sjukdomsproblem i nordliga områden, dels på lokala köldskador och vävnadsförändringar. Därvid har utarbetats metoder för immunhistokemisk analys av blodkärlsskador och svepelektronmikroskopiska studier av ytförändringar vid köldförorsakade slemhinneskador. Latitudgradienten för epidemiologisk cancerfrekvens har visats vara negativ för de flesta cancerformer, resultaten är dock beroende på datauppsamlingen.

Stockholm och Uleåborg den 4 mars 1985

Per-Ola Granberg

Ordförande

Frej Stenbäck

Generalsekreterare/forskare

Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning

Verksamhetsberättelse 1984

Namn och adress

Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning
c/o Utrikespolitiska institutet
Lilla Nygatan 23
S-111 28 Stockholm
Tel 08/23 40 60

1. Kommitténs uppgift

Kommitténs uppgift är att främja forskning inom ämnet internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning, genom att (a) samordna nordisk forskning, (b) arrangera nordiska seminarier och konferenser, (c) befrämja forskarutbyte samt (d) stödja publikationsverksamhet.

2. Organisation

Kommittén består av högst 15 medlemmar, högst tre från ett och samma land. Medlemmarna utses av sina respektive länders utbildningsministerier. Kommittén sammanträder minst en gång om året. För mellanperioderna kan den delegera sina befogenheter till ett arbetsutskott bestående av en representant för vart land.

Kommitténs sekretariat är beläget i Stockholm. Det består av en forskningssekreterare (heltidstjänst) och en informationssekreterare (halvtidstjänst).

3. Verksamhet

3.1. Ekonomiskt utslag (tusental SEK)

Inkomster	Budget	Bokslut	Utgifter	Budget	Bokslut
Anslag	768	768	Löner	149	146
Aut. l.-ökn.		12			
Egna ink.	—	11 ¹	Övr. kostn. (härav projekt)	666	717 ²
Räntor	—	23		453	460
Bevilj. överf.	47				
Övrigt	—	—			
Summa	815	814		815	863 ²

¹ Återbetalda anslag samt kreditnota.

² Merkostnaderna består huvudsakligen i SPV-avgifter för 1981–83 vilka betalades under 1984.

Kommitténs utgående saldo 84.12.31 var 134 tusen SEK. Skulderna, huvudsakligen bestående i beviljade men ännu ej utbetalda anslag uppgick till 142 tusen SEK. Kommittén har begärt tillstånd att få använda ränteintäkterna för att täcka underskottet.

3.2. Beskrivning av verksamheten

Kommittén sammanträdde 27 mars i Åbo, och 16 oktober sammanträdde arbetsutskottet i Köpenhamn.

En stor del av verksamheten består i att ge ekonomiskt stöd till enskilda forskare och forskargrupper. Under 1984 inkom anslagsansökningar till kommittén på sammanlagt ca 1 138 000 SEK. De anslag som beviljades uppgick inalles till ca 389 000 SEK. De beviljade medlen fördelade sig på olika typer av verksamhet enligt följande:

Initiering av forskningsprojekt	17 300
Konferenser och seminarier	77 800
Studieresor inom Norden	7 800
Studieresor utom Norden	68 700
Gästföreläsningar	10 000
Publikationer	54 000
Deltagande i konferenser	78 520
Arbetsstipendier	75 000

Utöver uppgifterna som anslagbeviljande organ bedriver kommittén också en betydelsefull egen verksamhet. Bl. a. publicerar den en samnordisk vetenskaplig tidskrift kallad "Cooperation and Conflict", i vilken ett vitt spektrum av frågor behandlas, nordiska såväl som allmänt internationella. Under 1984 utkom tidskriften som vanligt med fyra nummer. Kostnaderna för den var under året ca 110 000 SEK, dvs. ungefär 20 000 SEK mer än ursprungligen kalkylerat. Orsaken till fördyringen var, att en gammal skuld till förläggarna reglerades under året. Prenumeranterna är väl spridda över hela Norden (61 i Norge, 42 i Danmark, 28 i Finland, 9 i Island

och 64 i Sverige). De flesta finns dock utom Norden (163 i USA, 40 i Västtyskland, 35 i England, 5 i Sovjetunionen och 120 i Asien för att nu nämna några siffror).

Kommittén publicerar även en informationsskrift – "International Studies in the Nordic Countries, Newsletter" – vilken utkommer två gånger om året. Den innehåller upplysningar om nya böcker, forskningsrapporter och artiklar inom kommitténs ämnesområde, liksom om forskningsprojekt, planerade konferenser samt rapporter från hållna konferenser och seminarier. Fr. o. m. 1984 utges skriften i ett nytt utförande, varigenom tryckkostnaderna stigit med ca 10000 SEK till ca 35000 SEK. (I budgeten förs skriften under "kontorskostnader", varför dessa kostnader inte inkluderats i uppställningen under punkt 3.1.) Samtidigt har antalet abonnenter ökat med ca 100 till ungefär 1200. Abonnenterna är spridda över hela världen.

Stöd för seminarier och konferenser har hög prioritet i kommitténs verksamhet. Möjligheterna att på eget initiativ arrangera seminarier har dock blivit beskurna, då kommitténs anslag i realiteten minskat under senare år. I samband med sammanträdet i Åbo arrangerades emellertid ett seminarium om Stockholmskonferensen och europeisk säkerhetspolitik. I seminariet deltog förutom kommittémedlemmarna också speciellt inbjudna experter.

Mellan kommitténs sammanträden handhar sekretariatet kommitténs angelägenheter. Under året har ansträngningarna speciellt inriktats på att undersöka möjligheterna att prioritera ämnesområdet "Norden i den europeiska freds- och säkerhetspolitiken".

Personalen deltagar också i konferenser och seminarier i syfte att vidga kontakterna med forskare och för att informera om kommitténs verksamhet. Under 1984 besöktes Tampere Peace Research Institute (konferens i Sjundeå) samt ett flertal institutioner i Köpenhamn och Århus.

Sekretariatet har genom åren blivit ett viktigt informations- och kontaktcentrum. Särskilt påtagligt under 1984 har varit att förfrågningarna från utlandet ökat. Sådana förfrågningar har dels gällt den forskning som pågår i Norden, dels möjligheter att etablera kontakt med nordiska forskningsmiljöer.

Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)

Verksamhetsberättelse 1984

Namn och adress

Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information, NORDINFO
c/o Tekniska högskolans bibliotek
Otnäsvägen 9
SF-02150 ESBO 15

1. Institutionens uppgift

Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO) inledde sin verksamhet 1.1.1977. NORDINFOS verksamhetsfält omfattar forskningsbibliotekssektorn och informations- och dokumentationsområdet. NORDINFOS uppgift är att inom sitt område verka för en förbättrad informationsförsörjning till forskare och andra verksamma inom akademisk forskning och högre undervisning, näringslivet, den offentliga förvaltningen och kulturlivet. Till NORDINFOS arbetsuppgifter hör att särskilt:

- följa utvecklingen såväl i medlemsländerna som internationellt samt lämna råd och upplysningar till nationella och nordiska organ
- främja och samordna förmedlingen av dokumenterbar information inom och mellan de nordiska länderna och internationellt
- initiera, bedriva och stödja projektverksamhet omfattande forskning, utveckling av metoder och hjälpmedel, försöksverksamheter, utredningsverksamhet och utbildning och
- stödja operativ verksamhet inom informations- och dokumentationsområdet samt forskningsbiblioteksväsendet då särskilda skäl gör det nödvändigt.

2. Organisation

NORDINFOS högsta beslutande organ, plenum, består av tre representanter för Danmark, Finland, Norge och Sverige samt två från Island. De utser inom sig ett arbetsutskott som består av en representant från varje land. NORDINFO biträds av ett sekretariat placerat vid Helsingfors tekniska högskolas bibliotek i Esbo, Finland. Sekretariatet består av tre personer.

3. Verksamheten 1984

3.1 Ekonomisk översikt

Inkomster	Budget	Bokslut	Utgifter	Budget	Bokslut
Anslag Aut.	2 608 000	2 608 000	Löner	258 000	314 806
Löneökn. Egna intäkter	57 770	57 770 20	Övr. kostn. (härav projekt)	57 770 2 350 000 (2 062)	2 505 311 (2 382)*
Räntor Beviljad överföring (avsl. proj. 83) Övrigt (skuld till påg. proj)		35 912 118 415			
Summa	2 665 770	2 820 117	Summa	2 665 770	2 820 117

* innehåller projekt som erhållit medel 1984 och utbetalas 1985

3.2 Beskrivning av verksamheten

NORDINFO beviljade under sitt åttonde verksamhetsår 1984, medel till sammanlagt 44 olika projekt inom något av sitt verksamhetsfältets delområden 1) allmän utveckling och samordning, 2) litteratur- och dokumentförsörjning, 3) databaser och nätverksamhet samt 4) utbildning. Slutrapporter från 26 projekt har godkänts under året. En utförlig verksamhetsberättelse med närmare beskrivning av de enskilda projekten och sammanställningar i tabellform av fördelningen av stöd mellan delområden och länder ingår i organets informationsblad NORDINFO-NYTT nr 4, 1984. Här redovisas endast en del viktigare projekt som initierats eller erhållit löpande stöd av NORDINFO eller vilka är av speciellt intresse med tanke på NORDINFOS planerade verksamhet.

Information ger konkurrenskraft och förmåga till förnyelse. Men det är inte informationsmängden och informationskanalerna i sig själv som är avgörande. Det viktiga är att informationen behandlas, organiseras och utnyttjas. Det är här informations-, dokumentations- och bibliotekssektorn (BDI-sektorn) har en nyckelroll. Resurstilldelningen till BDI-sektorn har dock inte stått i en rimlig proportion till dess roll och betydelse, trots att dess arbetsprestationer har direkta ekonomiska konsekvenser. NORDINFO har under året särskilt satsat på frågor i anslutning till detta och därför avsatt mer medel än tidigare på arbete i grupper för att erhålla underlag för beslutsfattande, planering och styrning samt för spridning av kännedom till beslutsfattare om områdets betydelse och förutsättningarna för dess arbete.

I ad hoc gruppen för information om information har bl. a. orsakerna till en relativt svag förankring av BDI-sektorn i beslutsfattarnas och övriga medborgares medvetande analyserats. En av orsakerna anses vara upp-

fattningen att skolan ger kunskaper för hela livet. Därför lärs litet ut om hur var och en själv kan inhämta nya kunskaper utgående från sina specifika behov. Gruppen har konstaterat att det är en paradox att det ej ges undervisning i informationssökning i informationssamhället och föreslår att NORDINFO medverkar till initiativ för införandet av sådan undervisning på alla utbildningsstadiet särskilt i skolan.

Arbetsgrupperna för samhällsvetenskaplig information och information till små och medelstora företag har tillsatts för att arbeta med problem och utredningar som skall ge NORDINFO underlag för planering av mer behovsriktade informationstjänster och samordning av dem för användare inom ifrågavarande områden.

Bibliotekens och informationscentralernas möjligheter att ge sina användare en mer specialiserad service kräver god ledning och planering av institutionerna. Vid ett antal samrådsmöten, seminarier och i arbetsgrupper har detta debatterats och förslag till utvecklingsprojekt, försöksverksamheter och fortbildning har utarbetats. Speciella frågor som behandlats är biblioteksadministration, förvärvspolitik, samarbete för att erhålla jämförbara statistiska data från institutionerna som bas för gemensam planering, samt samarbete mellan bibliotek/institutioner inom specialområden eller med specialuppgifter för att uppnå enhetligare service- och arbetsformer.

Intet nordiskt land har idag resurser att till sina bibliotek och informationscentraler köpa alla de tidskrifter, böcker, rapporter etc., som modern forskning och industri behöver tillgång till. För att ändå kunna upprätthålla en så god informationsberedskap som möjligt är samordning nödvändig. NORDINFO har därför under åren satsat på att få en aktuell överblick över de samlade bestånden i Norden. Till följd av detta kan enskilda dokument lätt lokaliseras och mindre väl täckta områden identifieras. Stöd har därför fortsatt utgått till utveckling av NOSP, nordisk samkatalog för periodica. Eftersom NOSP ej ännu uppfyller alla önskade krav, har NORDINFO också satsat på att utreda om man genom utveckling av annan teknik slutligt kunde sammanställa en så fullständig nordisk samkatalog som möjligt.

Enbart lokaliseringen av dokument är naturligtvis ej nog. Under året har stöd därför gått till projekt som syftar till snabb beställning av själva dokumentet. Försöksverksamhet har inletts med dokumentbeställning via dataterminal eller teletex i datanät. Beställningarna görs såväl mellan bibliotek i Norden som mellan Norden och utomnordiska stora bibliotek.

NORDINFO har under året varit mer restriktivt beträffande stöd till uppbyggnaden av ämnesspecifika databaser. Finansieringen av sådan uppbyggnad, som kan betraktas som operativ verksamhet, bör anses vara ett ansvar för myndigheter, sektorsorgan etc. inom ämnesområdet. NORDINFO har däremot stött insatser för att få till stånd samarbete i Norden inom olika ämnesområden. En förstudie för databassamarbete på rättsområdet och utvecklingsarbete för en databas inom verkstadsindustri har

t. ex. erhållit stöd. NORDINFO har även möjliggjort en diskussion kring utvecklandet av en gemensam nordisk minimistandard för registrering av pågående forskning i databaser.

För att informationen som ingår i de många små och starkt specialiserade nordiska databaserna skall utnyttjas maximalt har NORDINFO fortsatt stött SCANNET som verkar för sammanhållningen, koordineringen och marknadsföringen av dem. Nyhetsbladet SCANNET Today ger information om databaser som ingår i samarbetet. Inom SCANNET finns också en samlad kunskap om teknisk utrustning, programvara, användaranpassning, etc., varför SCANNETs hjälp och råd är till nytta även för dem som planerat att etablera en databas. Inom SCANNET har man arbetat med ett projekt som resulterar i en databas med uppgifter om alla i Norden offentligt tillgängliga databaser. NORDINFO planerar en större satsning på projekt inom SCANNET-verksamheten i framtiden.

Ett stort framsteg inom informationsöverföringen utgör möjligheten till kommunikation mellan oavhängiga system på olika typer av datorer. NORDINFO ser här intressanta framtidsmöjligheter och har beviljat stöd för prövning av olika för BDI-området viktiga funktioner vid system-till-system kommunikation.

Inom de ramar som NORDINFO avsatt för kurser, seminarier och andra projekt inom utbildning, har vid vissa seminarier och kurser behandlats frågor om hur användare bättre kunde informeras om bibliotekens och informationscentralernas tjänster. Övriga har främst behandlat den nya data- och kommunikationsteknikens tillämpningar för BDI-ändamål. För att erhålla för området nödvändig ny kunskap, har utomnordiska föreläsare engagerats på de flesta av seminarierna och kurserna. Den nordiska BDI-utbildningen har i en evaluering av en utomnordisk bedömare relaterats till motsvarande utbildning i USA. Avsikten har varit att bedömningen skall ge nya impulser för utvecklingen av BDI-utbildningen i Norden och bidra till att öka kunskapen och kompetensen hos dem som arbetar på området. En sommarskola för bibliotekarier och informatiker från Norden har planerats att hållas i USA med stöd från NORDINFO. I programmet ingår en studietur till bibliotek och informationscentraler.

NORDINFO har även under året genom sina medlemmar och sitt sekretariat upprätthållit kontakter till viktiga internationella och utomnordiska organ med motsvarande verksamhet, samt deltagit med föredrag om sin verksamhet vid internationella konferenser.

4. Beslut

NORDINFO, Nordiskt samarbetsorgan för vetenskaplig information, överlämnar härmed verksamhetsberättelsen för år 1984.

Björn Thomasson
Arbetsutskottets ordförande

Teodora Oker-Blom
Generalsekreterare

Nordiskt vulkanologiskt institut

Verksamhetsberättelse 1984

1. Institutionens opgift

Nordisk Vulkanologisk Institut (NORDVULC), indledte sin virksomhed i efteråret 1973. Det har til opgave at udføre forskning med sigte på vulkanologiens vigtigste sektorer: petrografi, geokemi, geofysik og vulkanhistorie. Instituttet skal give forskere og studerende – i første række fra de andre nordiske lande – mulighed for at studere vulkanologi og dertil knyttede videnskabelige problemer.

2. Organisation

Instituttet ledes af en styrelse og en direktør, der udnævnes af Nordisk ministerråd. Til instituttet er knyttet en videnskabelig stab, der for tiden består af to geologer, en geofysiker og fem forskningsstipendiater. Herudover er der en teknisk-administrativ stab, der består af to tekniske assistenter, en designer, en kontorfuldmægtig, samt en økonom og en biblioteksassistent (på deltid).

3. Virksomheden 1984

3.1 Økonomisk udfald

Anslagspost	Budget	Bogslut 1984	Afvigelse
Lön	3 045	5 524	2 479
Andre udgifter	3 625	5 043	1 418
(– heraf projekt)	(400)	(804)	(404)
Summa anslag	6 670	10 567	3 897
1. Kursdifferens	298		
2. Overskud 1983	43		
3. Vulkanudbrudd	400		
4. Underskud	677		
	1 418		

3.2 Beskrivelse af virksomheden

Forskning

1984 var et videnskabelig givende år for Nordisk Vulkanologisk Institut.

To projekter fokuserede på vulkanhistorie med specielt hensyn til dynamiske processer i rift zonen. Det første angår detalje undersøgelse af voldsomme udbrud som skete i Syd-Island, sandsynligvis mod sluttet af

den næstsidste istid. Det gælder omkring 15 pyroclastiske flomme som blev afsat i løbet af en relativ kort tid. Hver enkel flomme har et volumen fra 2–30 km³.

Det andet projekt anvender tefrakronologi for at aldersbestemme udbrud i en vulkan i Central-Island (Askja). Formålet er at undersøge om den vulkanske produktion deles jævnt på de sidste 10000 år (postglacial tid) i takt med den kontinentale spredning seom antages at være jævn med omkring 2 cm i året. Det viser sig at den vulkanske produktion var i maksimum til begyndelsen af postglacial tid og at den har aftaget drastisk i de sidste 1500–2000 år. Det billede, som begynder at krystalliseres ud af disse og andre projekter, er at vulkanismen påvirkes betydeligt af istidernes bræer. Dette åbner muligheden til en mere detaljeret modellering af dynamiske aspekter i magmatismen og vulkanismen.

En detaljeret dokumentation af et udbrud i Krafla d. 4–18. september 1984 dannede grundlæg til et nyt model af vulkanens magmasystem. Omfangrige målinger af jordskorpe deformationen, som skete samtidigt med og efter udbruddet, antyder at et system af flere magmabeholdere på forskellige dyp og af forskellig størrelse. Ialt 4 magmabeholdere kan påvises på 2.5 km, 6–8 km, 15–20 km og 30–50 km dyp. Det gælder her en original interpretation af komplekse geodetiske data.

Et antal andre projekter blev videreført i løbet af året og flere publikationer sendt til internationale tidsskrifter.

Evaluering af instituttet

Den 7. desember 1983 bestemte Nordisk Ministerråd (Mr 6/83, pkt. 7.4) at gennemføre en vurdering af Nordisk Vulkanologisk Instituts virksomhed.

Vurderingen blev gennemført af en international ekspertgruppe:

Prof. Kurt Boström, Stockholms Universitet

Prof. Robert Brousse, Universitet Paris-Sud

Prof. Alexander R. McBirney, University of Oregon

Prof. Henning Sørensen, Københavns Universitet, formand

Gruppens sekretær var Niels Springer, cand.scient, Københavns Universitet.

Gruppen besøgte instituttet d. 4.–8. juli 1984 og leverede en rapport i august 1984.

Rapporten vil være til en stor nytte for instituttets fremtidige udvikling og det håbes at Nordisk Ministerråd følger op de rekkommendationer, som udtrykkes i rapporten, til eksempel støttet af følgende argument (side 18):

“The scientific results and the methods developed at the Institute are of great international importance and interest and the Institute has clearly been able to use the available resources in a most efficient and recommendable way.”

Stipendiater

- B.Sc. Gretar Ívarsson (Ísland)
 B.Sc. Guðrún Sverrisdóttir (Ísland)
 Fil.lic. helmi Risku-Norja (Finland)
 M.Sc. Kristian Annertz (Sverige)
 M.Sc. Magnus Nilsson (Sverige)
 Cand.real. Ole Lutro (Norge)
 Cand.real. Steffen Bergh (Norge)

Ökonomi

Nye budgeteringsregler medførte stabilitet i instituttets finanser i løbet af 1984.

En del af vurderingsprocessen, som Nordisk Ministerråd indførte bestod af en økonomisk evaluering, som blev gennemført af Göran Wikell (S). Wikells rapport (1984-04-30) sammenligner det nuværende budgetniveau med det indvilgede aktivitetsniveau og konkluderer at der er en betydelig diskrepans. Dette kommer hovedsagelig til udtryk i kostnader for reparationer, underhold og nyanskaffinger (side 6), såvel som i kostnader for projekt (side 7).

Det håbes at Nordisk Ministerråd følger op de rekommendationer som udtrykkes i rapporten.

Publicationer og rapporter (1984)

- Guðrún Larsen: Recent volcanic history of the Veidivötn fissure swarm, Southern Iceland – An approach to volcanic risk assessment. Journ. Volc. Geoth. Res., 22 (1984) 97–121.
- Niels Óskarsson: Monitoring of fumarole discharge during the 1975–1982 rifting in Krafla volcanic center, North Iceland. Journ. Volc. Geoth. Res., 22 (1984) 97–121.
- Karl Grönvold og Haukur Jóhannesson: Eruption in Grímsvötn 1983ð course of events and chemical studies of the tephra. Jökull, 34, 1–11.
- Karl Grönvold, Guðrún Larsen, Páll Einarsson, Sigurður Þórarinsson og Kristján Sæmundsson: The Hekla Eruption 1980–1981. Bull. Volcanol., Vol. 46-4 (1983), 349–363.
- Karl Grönvold: Bergfræði Skaftáreldahrauns. Pp. 49–57 i Skaftáreldar 1783–1784. Mál og menning, Rvk.
- Guðrún Larsen og Þorvaldur Þórðarson: Gjóska frá Skaftáreldum 1783. Útlit og helstu einkenni. Pp. 59–66 i Skaftáreldar 1783–1784. Mál og menning, Rvk.
- Niels Óskarsson, Karl Grönvold og Guðrún Larsen: Móðan frá Skaftáreldum. Uppruni, magn og gerð. Pp. 67–79 i Skaftáreldar 1783–1784. Mál og menning, Rvk.
- Magnús Ólafsson, Páll Imsland og Guðrún Larsen: Nornahár – II. Efni, eiginleikar og myndun. Náttúrufræðingurinn 53 (3–4), 135–144.

Karl Grönvold: Mývatn fires 1724–1792. Chemical composition of the lava.

Guðrún Larsen: Gjóskurannsóknir vegna fornleifauppgraftar í Herjólfssdal, Vestmannaeyjum.

Guðrún Larsen: Recent volcanic history of the Veidivötn fissure swarm, Southern Iceland. A basis for volcanic risk assessment.

(Ej sign.)

Styrelsens ordförande

Guðmundur E. Sigvaldson

Institutionschef

Nordiska samarbetskommittén för acceleratorbaserad forskning*Verksamhetsberättelse 1984**A. Namn och adress*

Nordiska samarbetskommittén för acceleratorbaserad forskning
att. Finn Ingebretsen
Blegdamsvej 17
DK-2100 København Ø

Den foreliggende rapport for kalenderåret 1984 gir en oversikt over de prosjekter og faglige aktiviteter som "Nordisk Komite for akseleratorbasert Forskning, NOAC" har støttet. Komiteens økonomiske ramme har vært nær konstant gjennom flere år, og muligheten for prosjektstøtte har vært begrenset. Grovt regnet kan en si at komiteen får faglig sett støtteverdige søknader for over det dobbelte av tilgjengelige midler.

Dette nordiske samarbeidet fungerer meget godt. Den felles bruk av forskningsressurser gir en effektiv utnyttelse av kostbar utrustning og virker faglig inspirerende. Samtidig tilbys nordiske grunnforskningsmiljøer et bredt spektrum av partikkelstråler til anvendelse innenfor stadig flere fagområder. Komiteen merker seg at bruk av akseleratorer som et generelt vitenskapelig instrument blir mer og mer vanlig. Dette gir samtidig en felles kontaktflate mellom fagområder der problem så vel som metoder er av stor interesse for fremtidig teknologisk utvikling. Det kan nevnes områder som fusjons-relatert forskning, fysikalsk- og "sub-mikro" elektronikk. Et annet viktig poeng er også at komiteen har kunnet gi støtte til yngre forskere i Norden til å delta i felles prosjekter.

Forskningsprosjektene omfatter fra to til over ti deltakere, i gjennomsnitt rundt fem. Støtte gis vesentlig til reise og opphold i forbindelse med eksperimenter, samt til planlegging og etterfølgende databehandling. I stigende grad gis det nå også støtte til planlegging av felles nordiske prosjekter og samarbeid i tilknytning til nye akselerator installasjoner. Omfanget av samarbeidet er vist på de to vedlagte figurer, der de deltakende institusjoner og samarbeids"linjer" er tegnet inn på kart over størstedelen av Norden.

Komiteen har også gitt støtte til fire symposier og arbeidsmøter ("workshops"). I inneværende år har det ikke vært aktuelt med støtte til felles utenomnordiske gjesteforelesere.

1. Symposier og arbeidsmøter ("workshop")

Det er gitt støtte til fire møter i 1984. Disse er:

1.1 "The 5th Nordic Meeting on Nuclear Physics", Mars 1984, Jyväskylä, Finland

Dette nordiske fellesmøtet har siden 1975 vært holdt med to eller tre års mellomrom, og er det store, samlende møtet for kjernefysikkmiljøet i Norden. Møtet har etterhvert fått en internasjonal karakter, i det mange av de inviterte foredragsholdere kommer fra utenomnordiske land. Jyväskylä-møtet tok opp til diskusjon, ved siden av sentrale faglige emner, felles problemer og planer rundt de eksisterende nasjonale akseleratorprosjekt.

1.2 International workshop on "Electron Correlation Effects and Negative Ions", oktober, Århus, Danmark

Dette møtet var konsentrert om et forskningsfelt som har hatt økende interesse i Norden: elektron korrelasjons effekter. Innenfor denne felles faglige overskrift studeres en rekke fenomener av fundamental så vel som av anvendt karakter, og bruk av akseleratorer er meget sentralt i disse studier. Formålet med møtet var i stor grad å føre fagmiljøene i Norden sammen, og gi kontakt med representanter for de beste utenomnordiske forskningsgruppene.

1.3 "Utviklingsarbeider ved de fem nordiske tandemakseleratorene

Dette møtet er det første i en serie samarbeidsmøter for teknisk personale innen drift av elektrostatiske akseleratorer i Norden. Komiteen har sett dette initiativ som meget gledelig og støtteverdig. De teknisk sett meget kompliserte og avanserte installasjoner som et akseleratorlaboratorium er setter helt spesielle krav til teknisk personale. En konsolidering av miljøet og bedre muligheter for faglig utvikling i Norden er meget viktig og riktig.

1.4 Informasjonsdag ved CELSIUS, Oktober, Uppsala, Sverige

Dette endags møtet for fremtidige brukere av CELSIUS, kjøleringen i Uppsala, ble arrangert i stor grad for å informere nordiske fysikere om teknisk status og prosjektplaner. Møtet hadde representanter fra kjernefysikkmiljøene i Norden, og NOAC har gitt reisestøtte til nordiske representanter.

2. Samarbeide med utenomnordiske institusjoner

Denne type samarbeid er i vesentlig grad motivert ut fra tilgjengeligheten av eksperimentell utrustning, og forutsetter deltagelse fra minst to nordiske land. Det er gitt støtte til fire forskningsprosjekt ved utenomnordiske

laboratorier. Samtlige av disse prosjektene er innen kjernefysikk. Komiteen ser det som viktig å være med å legge forhold til rette for nordiske forskere som har behov for partikkelstråler som ikke er tilgjengelige i Norden. Dette gjelder først og fremst høgenergetiske tunge ioner og høgenergetiske lette partikler for eksperimenter i grenseområdet mot elementærpartikkelfysikk. De aktuelle utenlandske laboratorier i inneværende periode har vært:

CERN, Genève

SATURN, Nasjonalt laboratorium, Frankrike

Daresbury laboratorium, UK

De deltakende forskere har kommet fra følgende nordiske institusjoner:

Universitetet i Bergen

Universitetet i Oslo

Niels Bohrs institutt, Risø

Lunds universitet

Århus universitet

Chalmers tekniska högskola, Göteborg.

3. Samarbeidsprosjekter ved nordiske laboratorier

Den alt vesentlige delen av direkte prosjektstøtte fra komiteen har vært til prosjekter innen Norden, utført i nordiske laboratorier. I den følgende rapportdel er prosjektene oppsummert inndelt i fagområder.

3.1 Atomfysikk

Aktiviteten innen akseleratorbasert atomfysikk er stor, ikke minst initiert og inspirert av de nye akselerator installasjonene og planene i Norden. Komiteen har gitt støtte til fire samarbeidsprosjekter. Deltakende institusjoner, som finnes på vedlagte kartskisse, er:

Uppsala universitet

Atomforskningsinstituttet, Stockholm

Århus universitet

Norges tekniske høgskole, Trondheim

Lund universitet

København universitet

De fleste av disse institusjoner har også stilt eksperimentell utrustning til rådighet for deler av prosjektene.

3.2 Kjernefysikk

I tillegg til fire kjernefysikk prosjekter beskrevet under avsnitt 1, har komiteen støttet ni prosjekter innen eksperimentell kjernefysikk og nukleær instrumentering, i alt tretten prosjekter. Prosjektene representerer stor faglig spredning innen kjernespektroskopi. Det benyttes ofte utrustning fra flere laboratorier, og samarbeidet er omfattende innen prosjektenes mange faser.

Følgende nordiske akseleratorer har vært benyttet i disse eksperimentene:

Syklotronlaboratoriet ved AFI, Stockholm

Syklotronlaboratoriet ved Jyväskylä universitet

Syklotronlaboratoriet ved Universitetet i Oslo

Tandemlaboratoriet ved NBI, Risø

Tandemlaboratoriet ved Uppsala universitet

Deltakende fysikere har kommet fra institusjoner vist på vedlagde kartskisse:

NBI, Risø

København universitet

Lund universitet

Helsingfors universitet

Atomforskningsinstituttet, Stockholm

Jyväskylä universitet

Universitetet i Bergen

Universitetet i Oslo

Uppsala universitet

3.3 Faste stoffer, fysikalsk elektronikk, fusjon og biofysikk

Det er gitt støtte til fire prosjekt som faller innenfor disse fagområdene. Disse prosjektene er gjerne av mer anvendt karakter, og gir akseleratormiljøene viktige, tverrfaglige impulser. Komiteen er av den mening at det er et vesentlig større latent behov for støtte til denne type bruk av akseleratorer. Imidlertid vurderes det som uriktig å "markedsføre" slike forskningsmuligheter så lenge komiteen opererer innenfor konstante økonomiske rammer.

Deltakende vertsinstitusjoner og installasjoner er:

Århus universitet

Lund universitet

Jyväskylä universitet

Danmarks Tekniske Høgskole

Helsingfors teknologiska universitet

Helsingfors universitet

Kgl. tekniska Högskolan, Stockholm

Uppsala universitet

Odense universitet

4. Akselerator- og instrumenteringsplaner i Norden

Komiteen følger med og deltar i de fortløpende diskusjoner og konsultasjoner om fremtidige akseleratorinstallasjoner i Norden. I den forbindelse har komiteen avgitt en uttalelse til støtte for en planlagt supraleddende syklotron i Jyväskylä. Uttalelsen er vedlagt denne rapport. Komiteen har

også gitt støtte til reiser i forbindelse med felles planlegging av nye installasjoner.

Videre har komiteen støttet to instrumenteringsprosjekt. Det ene er oppbygging av "rekyl-avstand" instrument i samarbeid mellom Universitetene i Uppsala og Jyväskylä.

Det andre er forstudiet til det relativt store "NORDBALL" prosjektet. Dette prosjektet har allerede fått utstyrstøtte fra de nasjonale forskningsråd, og vil gi kjernefysikere i Norden et unikt instrument for gamma-spektroskopi. Instrumentet er modulært, og skal kunne transporteres slik at det kan benyttes ved de aktuelle nordiske laboratorier.

Komiteen ser det som meget viktig at det gode samarbeidet innen akseleratorbasert forskning i Norden kan følges opp i den ekspansjon og utvikling vi nå er inne in. Komiteen mener at det nå er viktig å gi øket støtte til denne forskning i Norden, og har i forbindelse med budsjettet for 1986 gitt en begrunnelse for nøkterne rammeutvidelser.

Nordiskt samarbete inom massmediaforskning (NORDICOM)

Verksamhetsberättelse 1984

Navn og adresse

NORDICOM
Statsbiblioteket
Universitetsparken
DK-8000 Århus C
Tel: (06) 12 20 22

1. Institutionens opgave

NORDICOM har til formål at dokumentere og informere om den nordiske massemedieforsknings resultater til forskere og andre interesserede samt formidle kontakter dels mellem forskere indbyrdes, dels mellem forskere og almenheden.

2. Organisation

Det grundlæggende registrerings- og dokumentationsarbejde samt informationsindsamling i øvrigt om nordisk medieforskning udføres af dokumentalister, der er placeret i hvert af de nordiske lande og betales over domicil-landets budgetter. Virksomhedens fællesnordiske opgaver varetages af dels NORDICOMs sekretariat ved NORDICOM/Danmark, Statsbiblioteket i Århus, der koordinerer dokumentationsarbejdet, forestår produktionen af den årlige bibliografi samt opdatering af online-tjenesten, dels af en nyhedsbrevsredaktion, der er placeret ved det svenske NORDICOM-center ved Göteborgs universitet. Den nordiske virksomhed betales over kulturbudgettet og ledes af en styrelse på seks medlemmer:

Overbibliotekar H.P. Clausen, formand, D
Universitetslektor Lennart Weibull, næstformand, S
Professor Pertti Hemánus, F
Docent Thorbjörn Broddason, I
Afdelingsbibliotekar Nils Gram, N
Konst. professor Mariam Ginman, NORDINFO

3. Virksomheden 1984

3.1. Økonomisk oversigt i 1000 DKK

Indkomster	Budget	Bogslut	Udgifter	Budget	Bogslut
Anslag	664	664	Løn	335	324
Aut. lønnstign.	0				
Ægte indtægter	0	22	Øv. omkost. (heraf projekt)	374 (307)	382 (327)
Renter	0	0			
Bevilget overførsel	0	0			
Øvrigt	45 ¹	45 ¹			
Sum	709	738		709	706

¹ Ikke disp. midler fra tidligere år.

3.2 Beskrivelse af virksomheden

NORDICOMs virksomhed har i 1984 været karakteriseret af især 2 forhold: 1. En rutinemæssig drift af de tjenester, der fungerer i faste rammer, 2. Den fortsatte evaluering og undersøgelse af virksomheden.

NORDICOMs årlige bibliografi udkom planmæssigt i juni måned 1984 som den 9. i rækken. Bibliografien omfatter ca. 1 150 nye referencer over nordisk massekommunikationslitteratur, og alt i alt har NORDICOM nu registreret ca. 8 500 dokumenter siden den første bibliografi udkom i 1976. Bibliografien, der koster dkr. 40.00 for institutioner og dkr. 25.00 for personer, sælges i 550–600 eksemplarer ligeligt fordelt på institutioner (incl. biblioteker) og personer.

Samtlige litteraturreferencer er inkluderet i NORDICOMs onlinetjeneste, NCOM, der er tilgængelig for litteratursøgning via DC-Host Centre, Datacentralen i København. NCOM var i perioden 01.12.82–31.12.83 gratis tilgængelig, men siden 01.01.84 har den været udbudt som betalingsdatabase (ca. dkr. 300 pr. connect time). Der er endnu ikke taget stilling til denne tjenestes fremtid (se senere om evalueringen af NORDICOMs virksomhed), men takket være en særbevilling fra Nordisk ministerråd vil basen fortsat være i drift indtil videre frem til 30.06.85, hvorefter der forventeligt tages endelig stilling til tjenestens fremtid.

NORDICOMs nyhedsbreve (det nordisk-sprogede NORDICOM-Information og det engelsk-sprogede The NORDICOM Review) udkom planmæssigt i 1984. NORDICOM kan konstatere en fortsat stigende interesse for nyhedsbrevene som informationskilder om nordisk medieforskning. Det nordisk-sprogede nyhedsbrev, der udkommer med 4 numre pr. år, heraf eet dobbeltnummer, har forøget sit oplag i 1984 med ca. 200 til ialt 2000 udsendte eksemplarer pr. nummer. Det engelsk-sprogede nyhedsbrev, der udkommer 2 gange om året, forøgede i 1984 sit kundetal med ca. 300 stk. til nu ialt 1100 udsendte eksemplarer. Nyhedsbrevene er gratis, men abonnenterne må regelmæssigt melde tilbage til redaktionen for fortsat at få nyhedsbrevene tilsendt.

Udover disse normale arbejdsopgaver blev NORDICOM i 1984 pålagt at foretage yderligere undersøgelser til støtte for de beslutninger, der skal tages om organisationens fremtidige drift efter evalueringen af NORDICOMs virksomhed i 1982–1983. Evalueringen skulle oprindeligt have været færdiggjort i 1982, men selve evalueringsarbejdet kom først i gang medio 1982, hvor en nordisk evalueringsgruppe på seks medlemmer blev nedsat. Denne gruppe afleverede rapport i sensommeren 1983, hvorefter NORDICOM drøftede og kommenterede rapporten i skrivelser till Kultursekretariatet i løbet af efteråret 1983. I løbet af 1984 besluttede Kultursekretariatet, at der skulle foretages supplerende undersøgelser af virksomheden, især med vægt på brugen af organisationens tjenester. NORDICOM blev derefter i skrivelse af 06.08.84 pålagt at gennemføre disse supplerende undersøgelser, der foruden brugerspektet også skal omfatte en udvurdering af betalingsordningers indflydelse på anvendelsen af NORDICOMs tjenester. Endvidere skal NORDICOM overveje fremtidige finansieringsformer for virksomheden. Det forudsættes i nævnte skrivelse, at NORDICOM inden udgangen af juni måned 1985 udarbejder en plan for institutionens fremtidige virksomhed, drift og finansiering.

NORDICOMs styrelse nedsatte i efteråret 1984 et styrelsesudvalg til at initiere de nævnte undersøgelser. Dette udvalg har igangsat en spørgeskemaundersøgelse af samtlige bibliografi- og nyhedsbrevsabonnenter, en undersøgelse, der pt. databehandles. NORDICOMs styrelse forventer at kunne behandle spørgeskemaundersøgelsen på et styrelsesmøde i maj måned 1985, og derefter udarbejde den endelige rapport inden udgangen af juni måned 1985.

Den fortsatte uklarhed om virksomhedens fremtidige drift samt beslaglæggelsen af organisationens sparsomme arbejdsressourcer til de fortsatte undersøgelser af virksomheden har betydet, at NORDICOM har forholdt sig afventende med nye initiativer og andre påtrængende udadvendte aktiviteter, som f.eks. en øget reklamering og information om virksomheden. Organisationen ser derfor frem til, at det langstrakte evalueringsforløb bliver afsluttet.

4. Beslutning

Styrelsen for NORDICOM afgiver herved virksomhedsberetning for 1984.

H.P. Clausen

Formand for NORDICOMs styrelse, overbibliotekar

Claus Kragh Hansen
Sekretær for NORDICOMs
styrelse

Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)

Verksamhetsberättelse 1984

A. Namn och adress

Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)
Skeppsholmen
STOCKHOLM
Postadress:
Box 1658
S-111 86 STOCKHOLM
Tel 08/24 63 00

B. Startår

1968

C. Syfte

Nordiska institutet för samhällsplanering har till uppgift att främja utbildning och forskning i Norden rörande samhällsplanering. I detta syfte skall institutet anordna fort- och vidareutbildning för yrkesutövare inom samhällsplanering och angränsande sektorer i de nordiska länderna samt bedriva forskning och forskarutbildning inom området.

Verksamheten skall bedrivas i samverkan med de myndigheter och forsknings- och utbildningsinstitutioner i de nordiska länderna som har uppgifter inom institutets område.

Verksamheten skall ges en sådan inriktning att institutet får en nordisk karaktär med balanserad avvägning mellan de olika sidorna av nordiskt samhällsliv och de enskilda ländernas särdrag.

Nordplan har som mål formulerat att dels utveckla planering som kunskapsområde dels åstadkomma en vital lär- och forskarmiljö för människor engagerade i samhällsplaneringen i de nordiska länderna.

D. Organisation

Administration

Institutet som är gemensamt för de nordiska länderna, ingår i det nordiska kulturavtalet och har tidigare haft status som svensk statlig myndighet. Från och med 1981-01-01 är institutet en nordisk institution under Kultursekretariatet i Köpenhamn och med Nordiska ministerrådet som högsta beslutande organ.

Institutet leds av en styrelse, ett kollegium och en föreståndare. Styrelsen består av två ledamöter från vart och ett av länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige samt en ledamot från Island. Dessutom ingår en representant för institutets personal samt två representanter för de studerande. Kollegiet, där löpande beslut fattas som rör undervisningen och institutets organisation, består av föreståndaren och övriga lärare vid institutet, tre representanter för övriga anställda samt tre representanter för de studerande. Vid institutet finns en utbildningsnämnd som utarbetar riktlinjerna för vidareutbildningen. Utbildningsnämnden består av representanter för lärare, assistenter och kursdeltagare. Föredragande i institutets styrelse och ordförande i kollegium och utbildningsnämnd är institutets föreståndare.

E. Verksamhet

Ekonomiskt utfall (i tusental kr)

Inkomster	Budget	Bokslut	Utgifter	Budget	Bokslut
Anslag	3 918,0	3 918,0	Löner	2 753,1	3 434,0
Aut. löneökn.	—	742,0		(742,0)	
Egna intäkter	—	93,9	Övr. kostn. (härav projekt)	1 164,9	1 318,7
Beviljad överföring 1983 års överskrid.	—	—			4,6
Summa	3 981,0	4 754,0	Summa	3 918 (+742)	4 757,3

Den stora differensen mellan budget och bokslut både på inkomst- och utgiftssidan beror på att den aut. löneökningen inte finns med i budgeten eftersom den framräknas i slutet av verksamhetsåret.

Vidareutbildningen

Vidareutbildningen är ettårig och organiserad med tre kursperioder om vardera en månad då kursdeltagarna är samlade till gemensam undervisning medan övrig tid upptas av litteraturstudier och vissa andra arbetsuppgifter på hemorten. Av de tre månaderna med gemensam undervisning är den första och den sista förlagd till Stockholm medan den mellersta är förlagd till någon annan ort i Norden. 1984 års fältperiod var förlagd till Tammerfors, Finland.

Under den första kursmånaden i Stockholm läggs stor vikt vid att kursdeltagarna skall lära känna varandra och varandras planerarerfarenheter. Dessa erfarenheter skall sedan vara den utgångspunkt mot vilken kursens teoretiska innehåll skall ställas. Årets huvudtema har varit: "Problem, utvecklingstendenser och handlingsmöjligheter i nordiska tätorter inför 80- och 90-talen". Den första periodens tema var "Vad är planering? — System och livsvärden" och under detta huvudtema har särskilt frågor om

planering, ekonomi och vardagsliv behandlats. Därtill har man arbetat i så kallade case-grupper med följande teman: Planering och demokrati, Planering och planerare, Barndomen. Meningen med livet och Omdaning av "Södra stationsområdet" i Stockholm.

Under fältperioden är avsikten att i grupparbetsform studera en generell frågeställning, men med lokal förankring. Under 1984 då fältperioden tillbringades i Tammerfors anknöt grupparbetena liksom 1983 till temat "Planeringsproblem och strategier inför 80- och 90-talet i nordiska större och medelstora tätorter".

Under den avslutande kursperioden i Stockholm är avsikten dels att summera erfarenheter från fältperioden, dels att fördjupa analysen av några delteman inom årets huvudtema. Frågor som därvid togs upp till behandling var bl. a. följande: Industrisamhället i en ekonomisk brytnings-tid?; handlingsperspektiv på vardagsliv och förvärvsliv; våra roller. Under en veckoslutsexkursion till Oslo belystes främst olika sidor av stadsförnyelse.

I kursen har deltagit 50 personer (av ca 100 sökande) varav 14 från Danmark, 9 från Finland, 1 från Island, 11 från Norge och 15 från Sverige. Nära hälften av deltagarna hade teknikerbakgrund och ungefär lika stor del har social och samhällsvetenskaplig bakgrund. Dessutom har humanister och jurister, tillsammans ca 10 % deltagit.

Från 1968 har totalt 781 personer deltagit i Nordplans vidareutbildning.

Beslut om antagning till 1985 års vidareutbildningskurs togs i september. Antalet sökande var 80. 50 personer antogs.

Forskarutbildning

Den forskarutbildning som bedrivs vid Nordplan regleras av en studieplan antagen av institutets kollegium. I denna anges allmänna riktlinjer beträffande studiernas innehåll och uppläggning.

Det förväntas av dem som antagits till Nordplans forskarutbildning att deras arbete skall avslutas med avläggande av filosofie doktorsexamen i samhällsplanering. Examen kan även ges annan fakultetsbeteckning. Denna målsättning nås via tre steg, vart och ett kopplat till skriftliga och muntliga tentamina.

Den första delen sträcker sig över två och ett halvt år huvudsakligen bestående av seminarier och litteraturstudier. Studierna skall ha en tvärnordisk och tvärdisciplinär prägel omfattande för samhällsplaneringen relevanta delar av vetenskapsteori med idéhistoria samt övergripande samhällsvetenskaplig teori. Denna allmänna del avslutas med muntlig och skriftlig tentamen.

Utbildningens andra del överlappar i tiden den första och består av förberedande avhandlingsarbete utmynnade i framläggande av en avhandlingsplan avseende dels ämnets teoretiska förankring, dels forskningens konkreta utförande.

Studiernas sista del utgörs av författande och offentligt försvar av en doktorsavhandling. Arbetet bedöms av en betygsnämnd bestående av fem personer. Avhandlingens nivå skall motsvara den i de nordiska länderna gängse. Nordplans styrelse utfärdar bevis över godkänd doktorsexamen.

Under de fem terminer som avsatts för den allmänna kursen anordnas ungefär tjugo seminarier på vardera tre till fem dagar.

Den allmänna kursen kräver förutom aktivt deltagande i seminarierna även inläsning av litteratur. Denna består av två delar, en gemensam för alla och en som anknyter till de individuella avhandlingsområdena, var och en på ca 5 000 sidor.

I den forskarutbildningskurs som påbörjades 1984 deltar 18 studerande varav 4 från Danmark, 4 från Finland, 5 från Norge och 5 från Sverige.

Från 1975, då forskarutbildningen fick sin nuvarande form, fram till 1984 har 51 personer deltagit i utbildningen och av dessa deltar ca 25 fortfarande aktivt genom seminariedeltagande och avhandlingsarbete.

Under 1984 har 7 forskarseminarier, vart och ett omfattande 4–7 dagar, hållits. Seminarierna har varit förlagda till Stockholm, Köpenhamn, Oslo och Helsingfors. Under året har 5 seminarier ägnats åt inledande temaöversikter samt två seminarier åt skrivandets och läsandets konst. Vid de senare fokuserades arbetet på seminariedeltagarnas egna uppsatser. Under året har dessutom 7 forskarstuderande från föregående kurser tenderat den allmänna delen av forskarutbildningen.

Forskning

Vid institutet bedrivs ett antal forskningsprojekt inom samhällsplaneringens område. Dessa finansierades med särskilda projektinriktade och tidsbegränsade anslag.

Under 1984 har följande projekt bedrivits vid Nordplan

- Storstadsutveckling och planering – Stockholm
- Stadsbygdpolitik och stadsutveckling i de nordiska länderna
- Forskning kring arbetslivets regionala organisation och kommunikationernas roll i samhället (flera delprojekt)
- Social planering i kommuner – kommunens möjligheter till förbättring av lokala livsvillkor
- Bostadspolitik och bostadsbeståndets förändring i Sverige och Finland
- Regler och praxis vid fördelning av barnomsorgsplatser.

Forskningsprojekten har finansierats av följande svenska organ: Statens råd för byggnadsforskning, Transportforskningsdelegationen, Delegationen för social forskning, Riksbankens jubileumsfond, Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet samt av den finska bostadsstyrelsen.

Konferenser och seminarier

Nordplans elevförening har under 1984 anordnat 3 konferenser. Dessutom har anordnats en serie seminarier som behandlat forskningsprojekten inom Nordplan.

En mera detaljerad beskrivning av Nordplans olika verksamheter under 1984 finns i "Årsrapport 1984", Nordplan, 120 s. 1984.

Styrelsen för Nordiska institutet för samhällsplanering överlämnar härmed verksamhetsberättelsen för år 1984.

Astrid Bonesmo
Styrelsens ordförande

Stig Nordqvist
Föreståndare

Nordens Hus i Reykjavík

Verksamhetsberättelse 1984

1 Formål

Nordens Hus skal verka som eit nordisk kultursenter og sambandsled millom Island og dei övrige nordiske land. Verksemda er omfattande og mangesidig. Gjennom eigne initiativ og ved samarbeid med kulturinstitusjonar i alle nordiske land vert det arrangert konsertar, kunstutstillingar, opplesing av skjønnlitteratur, foredrag, film- og teaterforestillingar, kurs og konferansar m. m. Stor vekt vert lagt på bibliotekverksemda. Nordens Hus medverkar også til å spreida kjennskap til islandsk kultur i det övrige Norden.

2 Organisasjon

Nordens Hus byrja si verksemd i 1968 etter vedtak i Nordisk Råd 1963, sidan 1973 er institusjonen finansiert over det nordiske kulturbudsjettet.

Styret har 7 medlemmer utnemnd av Nordisk Ministerråd, 1 dansk, 1 finsk, 3 islandske, 1 norsk og 1 svensk. Av dei islandske styrerepresentantane skal ein vera representant for Foreninga Norden og ein vera representant for Islands Universitet. Funksjonstid for styret er tre år. Etter forslag frå styret utnemner Nordisk Ministerråd institusjonens direktör, som har det daglege ansvaret for drifta og er leiar for verksemda, og hans funksjonstid er fire år.

3 Verksemda 1984

3.1 Ökonomisk oversyn

<i>INKOMSTER:</i>	<i>Budget</i>	<i>Bokslut</i>
Anslag	8 251 000	8 213 000
Aut. lönekomp.	1 670 000	1 110 985
Egne indtægter	550 000	1 672 157
Renter	0	0
Beviljet overf.	0	0
Övrigt	439 000	2 128 127
Summa kr.	10 910 000	13 124 269

UDGIFTER:

Löner	3 960 000	4 946 827
Övrigt kostn.	6 950 000	8 901 449
Herav projekt	<u>(3 065 000)</u>	<u>(4 589 604)</u>
Summa kr.	10 910 000	13 848 276

NB. Inflationen blev större i slutningen af året. Det forstyrrede alle planer og begrænser muligheden for sammenligning af driftsomkostninger fra år til år.

3.2 Omtale av verksemda

Ein viser til rapportar av 11. mai 1984 og 26. september 1984. Dei löyvde budsjettmidlane til programverksemd vart i stor grad nytta til aktivitetar i vår- og sumarsesongen, m. a. på grunn av program i tilknytning til Lista-hátið, kunstfestivalen i Reykjavík. Programverksemda i haustsemesteret vart hemma p. g. a. at budsjettmidlane for størstedelen var oppbrukte i løpet av dei fyrste ni månadene av året. Haustsemesteret var dessutan prega av overgangen millom to direktörar, då nordmannen Knut Ødegård overtok etter finske Ann Sandelin 1. november. Ein langvarig streik i den offentlege sektoren på Island lamma i tillegg verksemda – til liks med övrigt offentlege institusjonar – i fleire veker i haustsemesteret. Trass i dette har 1984 sett under eitt vore eit arbeidsår med eit tilnærma normalt aktivitetsnivå samanlikna med åra för 1981. Det normale aktivitetsnivået syner på den andre sida eit sterkt behov for gjeninnsetjing av programsekretær ved institusjonen, den stillinga fall ut i 1982 p. g. a. dei ökonomiske problema Nordens Hus sleit med. Ei stor ökonomisk belastning er som vanleg direktörskiftet, men denne reknar ein med vert kompensert ved ekstra löyving for 1985. Som eit resultat av Nordisk Ministerråds fastsetjing 1983 av eit korrigert budsjettnivå og vedtak om löpande revidering av löyvinga i samsvar med den ökonomiske utviklinga, har ökonomien stort sett vore stabil i 1984. Ved årsslutt knyter det seg framleis ei uvisse til det endelege budsjettnivået i samband med 13%-nedskjeringa av 1977-budsjettnivå, men Nordens Hus har rekna med å få nytta denne delen til vedlikehalds- og reparasjonsavsetjing.

Programverksemd

Det mest arbeidskrevjande og ambisiöse prosjektet i 1984 var utforminga og utsendinga av vandreutstillinga FORM ISLAND, moderne islandsk kunsthandverk og formgjeving, som vart opna i Kunstindustrimuseet i Helsinki i april og som sidan i 1984 vart vist i tre andre finske museum og i Århus, Danmark. I løpet av 1985 skal utstillinga i tillegg ha vore synt i Noreg, Sverige og på Færøyane. Nordens Hus deltok i Listahátið (kunstfestivalen i Reykjavík) ved å innby gjester frå Finland og Sverige til ein visefestival: Arja Sajonmaa, Fred Åkerström og Netanela, ved å setja opp to utstillingar av biletkunst med verk av finske Juhani Linnovaara og islandske Margrét Reykdal, og gav dessutan plass for tre nordiske teater-

gjestespel: "När man har känslor" frå Stockholms Stadsteater, "Et dukkehjem" frå Norðurlanda húsið på Færøyan samt performancegruppa Jack Helen Brut frå Finland.

Av større prosjekt kan dessutan nemnast eit kurs om Færøyan, aktivitetar (opplesingar, bokutstillingar, turnéar) kring Nordisk Litteraturår og filmframsyningar i regi av filmklubben ved Nordens Hus, Norðurljós.

Færøykurset vart arrangert i samarbeid med Foreninga Norden og vaksenopplæringsorganisasjonen i Reykjavík, og strekte seg over perioden januar–april. I kurset inngjekk opne programkveldar ved sida av kursverksemda for deltakarar. Programma i tilknytning til Nordisk Litteraturår var mange, spesielt kan nemnast arrangeringa av nordisk forfattarturné i samarbeid med Islands Forfattarforening, der det deltok ein forfattar frå kvart nordisk språkområde og der forfatarane nådde ut til dei ulike delar av Island. Dei nordiske sendelektorane sine presentasjonar av foregåande års nordiske bokavl må også nemnast her, dei vart dette året kombinert med ein forfattargjest frå kvart nordisk land. Spesiell gjest var den norske lyrikaren Rolf Jacobsen, presentert av Husets noverande direktør.

Aktiviteten i filmklubben Norðurljós var svært god fram til den för omtale streiken stansa postgangen og hindra med det klubben i å taka imot filmsendingar frå utlandet. I regi av klubben vart det m. a. vist ein serie Carl Th. Dreyer-filmar og ein serie danske filmkomediar.

Av övrigt program kan nemnast t. d. dansk viseturné med Poul Dissing og Benny Andersen, ein stor programserie rundt og i påsken med fredsprogram (i samarbeid med islandsk fredsorganisasjonar), og mot slutten av året den store feiringa av Holbergs 300-årsjubiléum der m. a. eit stort islandsk kammerorkester framførde Griegs Holberg-suite og Husets fyrste direktør, Ivar Eskeland, heldt eit glitrande kåseri om 300-årsjubilanten.

Ein ny programserie som skal kasta ljós over islandsk modernisme vart også innleidd mot årsslutt, der dei fremste representantane for gjennombrøtet av modernismen i islandsk litteratur og musikk var med.

Utstillingar

Av utstillingar har Nordens Hus hatt mange og tildels svært interessante i 1984. Ein vil her spesielt nemna – i tillegg til dei som er omtala för i samband med Listahátið – Husets sumarutstillingar, som denne gongen i utstillingssalen var ei utstilling av barneteikningar under tittelen "Landet mitt Island" og i foyeren ei utstilling av islandsk insektar. Den fyrstnemnde i samarbeid med Islands teiknelærarforbund, den andre i samarbeid med Islands naturhistoriske museum.

Biblioteket

Biblioteket har som vanleg stått sentralt i verksemda. Utlånstabellen syner ein mindre nedgang i høve til året för. Grunnen til det er den för omtala streiken i den offentlege sektoren, som m. a. førde til at biblioteket i

Nordens Hus vart stengd for normal aktivitet i om lag ein måned hausten 1984. Dei övrige månadene syner auke i aktiviteten, slik at dersom streiken ikkje hadde vore, ville tabellen utan tvil ha synt auke for året totalt. Bibliotekverksemda har stort sett fylgd same mønster som åra før, med uendra opningstider. I tillegg til den vanlege bibliotekverksemda, som også omfattar musikk- og grafikkavdeling, har det vore arrangert fleire utstillingar i biblioteket – t. d. i høve Nordisk Litteraturår, då alle nominerte böker til Nordisk Råds Litteraturpris vart stilt ut. Vidare ei Sven-David Sandström-utstilling (noter, plater) i samband med den nordiske musikkprisen, utstilling i samband med 8 nordiske forfattarar som vitja Nordens Hus, utstilling i samband med bokpresentasjonar ved sendelektorane m. m. Under den såkalla fredsveka våren 1984 fekk ein del fredsorganisasjonar innretta seg i biblioteket med informasjon om sine grupper, om våren vart det vidare vist teikningar av born frå El Salvador i biblioteket. I sumarsesongen viste biblioteket böker om Island og islandske böker i omsetjing, med særleg sikte på turistar. Hausten/vinteren 1984 viste biblioteket ei Holberg-utstilling med böker, bilete, manuskript, plakatar m. m. i tilknytning til jubiléet for den norsk-danske diktaren, bygt opp av islandsk og norsk materiale. I november/desember sette biblioteket opp ei utstilling i tilknytning til programserien om islandsk modernisme: Böker, tidsskrift, notehefte, manuskript, bilete m. m.

Frå biblioteket er det dessutan send ut ei utstilling til skular, folkebibliotek m. m. samansett av Kultursekretariatet og med vel 60 böker som er omtala i Les noko nordisk 1984.

Nordens Hus har motteke gåver til biblioteket, m. a. frå det grønlandske landsbiblioteket, universitetbiblioteket i Uppsala og generös pengegåve frå Letterstedska Föreningen. Den viktigaste bokgåva kom frå Norsk Kulturråd etter at direktören mot slutten av året oppnådde å få Nordens Hus førd opp på lista saman med dei norske bibliotek som får frieksemplar av ny norsk skjønnlitteratur, frieksemlara vil truleg verta tilsende så lenge den noverande innkjøpsordninga for ny norsk skjønnlitteratur er gjeldande.

Eit problem er oppstått ved at Nordens Hus no må betala omsetjingsavgift til den islandske staten ved bokkjöp, noko som fører til ein prisauke på om lag 25%. Grunnen er at Finansdepartementet har vedteke å gjera gjeldande ein paragraf om omsetjingsavgift på utanlandske böker for bibliotek som i mange år har vore unnantekne frå denne paragrafen. Nasjonalbiblioteket, Universitetsbiblioteket, Alltinget og departementa er framleis haldne utanfor ved utöving av lovparagrafen.

3.3 Bygningen

Huset er framleis i tildels dårleg stand p. g. a. at nødvendige reparasjonar har vore utsett i mange år. Dette gjeld særleg taket, der det har oppstått alvorleg lekkasje fleire stader og som m. a. har førd til at parkettgolvet i biblioteket er skadd. Eit alvorleg problem er også at husets ventilasjons-

system har vore ute av drift i mange år p. g. a. manglar og skader som ikkje har vore utbetra. Truleg må heile ventilasjonssystemet skiftast ut. Av ulike grunnar vart ikkje takreparasjonane gjennomførde i 1984, midlane avsette til dette føremålet må difor overførast til 1985. Våren 1984 vart det gjennomført ein større reparasjon av husets utstillingssal, med lakking og sliping av golv og trevirke. Av anna arbeid kan nemnast at foyeren vart måla. Om hausten vart vindaugskarmane innanhus reparerte, og direktörbustaden vart pussa opp i høve direktörskiftet. Av nyinnkjöp til huset kan nemnast ljusbileteapparat og nytt system for grammofonplater og tidsskrift i biblioteket. Utstillingssystemet i huset er bygt ut med nye skjermar og utskiftbare utstillingsrammer.

Trass i reparasjonar som nemnd ovanfor, er tilstanden for bygningen ikkje god, problema knyter seg til manglande reparasjonar og vedlikehald gjennom mange år – taklekkasje med derav fylgjande indre öydeleggjingar og driftsproblem på grunn av manglande ventilasjonssystem. Prover og granskingar i samband med manglane og skadene er i ei viss utstrekning utförde i 1984.

Ved årsslutt gjenstår dessutan spørsmålet om direktörbustad utanfor Nordens Hus, og löysing av dei vanskelege arbeidstilhöva p. g. a. for liten kontorplass/kapasitet.

4 Vedtak

Styret for Nordens Hus oversender med dette årsmeldinga for året 1984.

Reykjavík, 26. april 1985

Guðlaugur Þorvaldsson
Styreformann

Knut Ødegård
Direktör

Besök og utlån 1984

	1984	1983
Besökstal	17 013	17 858
Nye låntakarar	873	976
Heimlån:		
Skjönnlitteratur	10 368	10 930
Faglitteratur	6 157	6 210
Tidsskr./årböker	1 238	1 403
Grammofonplater	1 243	1 377
Noter	201	141
Grafikk	2 037	2 046
Interurbane lån	275	304
Utlån i alt	21 519	22 411
Bokmengde	23 829	22 712
Tidsskrift	183	181
Nordiske dagblad og vekeblad	44	44
Platesamling	1 308	1 215
Grafiske blad (inkl. grønlandske fotografi)	410	378

Det vart ikkje lånt ut bóker frá biblioteket i oktober månad p. g. a. streik.

Program utanom Nordens hus

Mange musikkprogram vart sende ut, ofte i samarbeid med Foreninga Norden, ulike musikkorganisasjonar og Visens vener. T. d. Sven-Anders Benktsson med Islands Symfoniorkester, Birgitte Grimstad hos Visens vener, Köyhät Ritarit med organisten Kaj-Erik Gustafsson i Selfoss, Mosfellssveit og Reykjavik Domkyrkje, Gunhild Donslund og Marianne Granvig i Hveragerði, Povel Dissing og Benny Andersen i Selfoss, Garðabæ og hjá Visens vener. Utetterretta verksemd dreiv ein dessutan i samband med programma for Nordisk litteraturår og filmklubben Nordurljós. Av kunstutstillingar vart grafikkutstillinga til Simo Hannula synt i Sauðárkrúkur i regi av den islenske Foreninga Norden.

Program i övriga nordiske land

Form Island

Utstillinga vart opna av president Vigdís Finnbogadóttir i Kunstindustrimuseet i Helsinki den 12.4. Med ved opninga var også den finske kulturministeren, Gustav Björkstrand. Utstillinga, som syner islensk kunsthåndverk og formgjeving, skal synast i alle nordiske land 1984–85 og er eit samarbeid millom Nordens Hus, Samstarfsnefnd um kynningu á iðnhönnun og listiðnaði samt Kunstindustrimuseet i Helsinki.

Utstillinga vart synt desse stadene i 1984:

Konstindustrimuseet, Helsingfors	12.4–13.5
Etelä-Karjalan Museo, Villmanstrand	6.7–12.8
Wäinö Aaltonen museet, Åbo	30.8–23.9
Alvar Aalto-museet, Jyväskylä	19.10–11.11
Århus kunstbygning, Århus	1.–16.12

Oður Steinsins – steinens song

Pianisten Jónas Ingimundarson framförde eit nykomponert pianostykke av Atli Heimir Sveinsson i Finland og på Færøyan. Til verket høyrer opplesing av ein diktskyklus av Kristján frá Djúpalæk og 30 ljósbilete av islenske steinar fotograferte av Ágúst Jónsson. Verket vart framförd på Nordens Hus i Torshavn i slutten av juni, med resitasjon av den færøyske skodespelaren Beritta Mohr og song av den islenske songaren Kristinn Sigmundsson. Verket vart oppförd i Finlandiahuset i Helsingfors 2.10. med den islenske skodespelaren Borgar Gardarsson som opplesar. Diktet er omsett til svensk av Maj-Lis Holmberg.

Landet mitt Island

Eit utval av Nordens Hus' sumarutstilling med teikningar av islenske skuleborn turnerte haust/vinter 1984 i Finland i regi av Nordiska språk- och informationscentret. Til saman er ikring 70 born med, i alderen 4–15

år, og frå 14 skular i ulike delar av Island. Utstillinga vart opna i Språk- og informationscentret i november månad.

Program i samarbeid med Islands universitet

I 1984 samarbeidde Nordens Hus med Islands Universitet om ein konsertserie "Universitetskonsertar". I alt 16 konsertar vart framførde, vesentleg med islandske kunstnarar, i Nordens Hus.

Nordiska teaterkommittén*Verksamhetsberättelse 1984**Namn och adress*

Nordisk teaterkomité
 Postboks 611 Sentrum/Kongens gate 3
 N-0106 Oslo 1
 tel. 02-42 67 70

1. Institusjonens oppgave

Nordisk Teaterkomité har som oppgave å fremme nordisk teatersamarbeid gjennom å bevilge bidrag til nordisk gjestespillsutveksling samt å planlegge og gjennomføre nordisk videreutdanning gjennom seminar og kurs for alle yrkesgrupper innen teater.

Komitéens virksomhet skal drives i samarbeid med de profesjonelle teatrenes institusjoner og faglige organisasjoner i de nordiske land.

2. Organisasjon

Komitéen har seks medlemmer. Finland har to medlemmer med tilsammen en stemme – en fra hver språkgruppe – mens de andre nordiske land har en representant hver.

Hvert komitémedlem har en personlig suppleant.

Komitéens sekretariat er for tiden plassert i Oslo.

Det faste personalet består av en generalsekretær og en konsulent (begge heltid), samt to oversettere (finsk og islandsk) på deltid.

3. Virksomheten i 1984*3.1. Økonomisk resultat (NOK)*

	Budsjett	Regnskap	Avvikelse
Lønn	410 000		
Komité, administr. lokaler	485 800		
Gjestespill	987 100		
Seminar	794 100		
Inntekt	7 000		
Bevilgning	2 677 000		
Aut. lønnstigning	91 084	91 084	
Sum	2 768 084		

Overført fra 1983: Underskudd på kr. 22 098.

Slutført regnskap og oversikt over avvikelse kan dessverre foreløpig ikke leveres ettersom Skattefogden i Oslo ennå ikke har levert sluttregnskap for 1984.

3.2 Beskrivelse av virksomheten

Den sittende komiténs funksjonstid gjelder 1.1.1982–31.12.1985. Komitéens virksomhet i 1984 må derfor sees i sammenheng med denne fire-års periode, hvor komitéen har forsøkt å la sitt arbeid preges av kontinuitet og metodisk videreutvikling.

Komitéens virksomhetsområde er definert gjennom komitéens retningslinjer og konsentreres i hovedsak gjennom de to hovedområdene gjestespill og videreutdanning.

Rekkevidden av virksomheten bestemmes likevel i realiteten av den tildelte bevilgning. Det er uungåelig at man igjen må konstantere at komitéens virksomhet også for inneværende år (1984) bare har kunnet dekke en liten del av de uttrykte søknader, ønsker og behov.

Gjestespill

Komitéen mottok søknader om gjestespillstøtte for tilsammen NOK 5 631 719,- for gjestespill i 1984, mens disponible midler til dette formål utgjorde NOK 987 100,-.

Prioriteringen av søknadene har således vært vanskelig, ikke minst fordi komitéen kontinuerlig har måttet avvise viktige og kvalitativt meget gode forestillinger.

I tillegg kommer at komitéen av samme økonomiske årsak i langt mindre grad enn ønsket har vært istand til selv å ta initiativ til å få ønskede gjestespill realisert.

Unntak i så måte var presentasjonen av ny nordisk dramatikk under Nordisk Teaterfestival i Oslo 31.5–7.6. 1984. Dette arrangementet (i samarbeid med Nordisk Teaterunion) representerte komitéens største satsning i løpet av året – såvel økonomisk som arbeidsmessig. Hvert nordisk land var representert med to forestillinger, og alle ti var nyskrevet, nordisk dramatikk.

Fordelingen av gjestespill mellom de nordiske land fordelt seg i 1984 som følger:

	Fra	Til→	Danmark	Island	Finland	Norge	Sverige
Danmark	3					2	1
Island	2					2	
Finland	7			1		2	4
Norge	7	2			2		3
Sverige	12	1	1		7	3	
Andre	3				3		
Totalt	34		3	2	12	9	8

Fordelingen av NOK 987 100 på tilsammen 34 gjestespill ga en gjennomsnittelig bevilgning på 29 032 kroner pr. gjestespill.

Komitéen har også egnet mye tid til spørsmålet om søknadsregler for gjestespillstøtte.

De av komitéen oppsatte regler synes idag i stadig stigende grad å fungere urettferdig og til reelt hinder for en aktiv gjestespillspolitikk. Komitéen dekker nå bare en del av de totale utgifter/merkostnader et gjestespill medfører for såvel gjestende som mottakende part. Riktignok er interessen for å delta i gjestespillutveksling fortsatt stor, men komitéen har likevel mottagit klare signaler på at den eksisterende ordning fungerer begrensende og urettferdig – og at den på sikt vil kunne føre til at økonomiske hensyn blir viktigere enn kunstneriske ved utvelgelse og prioritering av gjestespill.

Institusjonsteatrene viser allerede en tendens til reservasjon ettersom deres egne merutgifter blir for store, og de frie gruppene må basere seg på en ikke ubetydelig grad av idealisme ettersom tap av egen spilleinntekt/lønn ikke kan medregnes i søknadsbeløpet. Et forslag til revidering av søknadsreglene er derfor under utarbeidelse.

Seminar/videreutdannelse

Komitéens uttrykte ønske om kontinuitet i utdannelsetilbud har vist seg vanskelig å oppfylle, ettersom behovet innen alle yrkesgrupper er stort hva gjelder videreutdannelse. De økonomiske rammer for seminarvirksomhet har således automatisk ført til at en ønsket kontinuitet over hele fire-års perioden tildels har måttet vike for en rotasjon av tilbud mellom yrkesgruppene.

Komitéen har arrangert seks seminar i 1984, hvorav tre var knyttet til Nordisk Teaterfestival i Oslo.

Dukketheater-arbeidere har blitt spesielt prioritert i 1984. To seminar har vært arrangert, og et tredje i samme seminar-rekke ble arrangert i januar 1985.

Det har videre vært avholdt et seminar for hver av yrkesgruppene regissører, dramatikere og skuespillere, samt et seminar i patinering for teknisk personale.

Av forberedende seminar-arbeid har mye tid vært egnet til feltene samisk teater og dans, som begge vil stå sentralt i komitéens seminar-arrangement i 1985.

I 1986 vil teknikerene igjen stå sentralt i komitéens seminarvirksomhet. Komitéen vil igjen delta i arrangementet av NOTT, som etter planen skal arrangeres på Geilo, Norge i mai 1986, og hvor komitéens bidrag vil være diverse seminar-tilbud.

Spørsmålet om en mer rettferdig fordeling av muligheter til å delta på NTKs seminar har fortsatt vært av sentral betydning for komitéen. Store reise/oppholdsutgifter har for mange teaterarbeidere umuliggjort deltakelse i hardt tiltrente seminar/kurs. En reell mulighet til å kunne tildele reise/oppholdsstøtte har således også i 1984 vært blant de av komitéens høyeste ønsker som den bringer med seg inn i 1985.

Samarbeidet med Svensk Teaterteknisk Förening om distribusjon av deres blad har fortsatt også i 1984. NTK har finansiert distribusjon til hele norden, samt sørget for at spesielt viktige artikler har blitt oversatt til finsk.

NTK har også finansiert oversettelsen av Ebert & Penkas bok "Skuespilleren – Grunnbok i skuespillerutdanningen" som vil bli offisielt utgitt på Gyldendal, Norge, i mai 1985.

Komiteén har også bevilget penger til et prosjekt om Stanislavskijoversettelser, som utføres av Martin Kurtén i samarbeid med Teatervitenskapelig Institutt ved Stockholms universitet.

Møter

Komiteén har i løpet av 1984 avholdt 5 ordinære møter og 3 telefonmøter.

Personale (fast ansatt)

Gösta Kjellin	generalsekretær til 31/8 1984.
Lasse Dehle	generalsekretær fra 1/9 1984.
Berit Blindheim	konsulent til 31/7 1984.
Berit Aaker	konsulent fra 13/8 1984.

4. Beslutning

Nordisk Teaterkomité overleverer herved årsberetningen (minus sluttført regnskap) for året 1984.

Helsingfors/Oslo 28. mars 1985

Ritva Siikala
Ordfører

Lasse Dehle
Generalsekretær

NOMUS (Nämnden för nordiskt musiksamarbete)

Verksamhetsberättelse 1984

1. Institusjonens oppgaver

1.1 Navn og adresse

NOMUS
Generalsekretariatet
Tordenskioldsgt. 6 b
N-0160 Oslo 1

1.2 Startår

1963, seneste vedtekter fastsatt 25. august 1980 av Nordisk Ministerråd.

1.3 Formål

NOMUS' formål er å fremme utvikling av og utbre kjennskap til musikk-
livet og musikk-samarbeidet i Norden, og å styrke og utvikle det særegne i
det nordiske og nasjonale musikk-liv.

2. Organisasjon

2.1. Administrasjon

Generalsekretariatet har i 1984 blitt flyttet fra København til Oslo.

I perioden 1.1–31.7.84 fungerte Statens Musikråd i Danmark som gene-
ralsekretariat, og i perioden 1.8.–31.12.84 har sekretariatsfunksjonene
blitt ivaretatt av Norsk Musikkinformasjon i Oslo. Generalsekretariatet
har ansvar for administrasjon av prosjekter og bevilgninger.

Administrasjonen vedrørende komposisjonsbestillinger, jfr. punkt E,
har også i 1984 blitt ivaretatt av den svenske NOMUS-nemnden.

2.2 Sammensetning

NOMUS består av 2 representanter med personlige vararepresentanter
fra hvert av de 5 nordiske land. Hvert land har en stemme. Nemnden har i
1984 hatt følgende sammensetning:

Poul Jørgensen	D
Anna-Lise Malmros	D
Henrik Otto Donner	F

Kaj Chydenius	F
Árni Kristjánsson	ISL
Porkell Sigurbjörnsson	ISL
Reidun Berg	N
Judit Romuld	N
Eskil Hemberg	S
Eva Schöld	S

2.3 Personale

Sekretæren for Statens Musikråd i Danmark, Lasse Lindhard, har fungert som generalsekretær for NOMUS i perioden 1.1–31.7.84. For perioden 1.8–31.12.84 har daglig leder for Norsk Musikkinformasjon i Oslo, Jostein Simble, fungert som generalsekretær.

Opgaver i forbindelse med prosjektet komposisjonsbestillinger har blitt ivaretatt av svensk NOMUS.

NOMUS har refundert til respektive departementer/institusjoner de personal- og kontorholdsutgifter disse har hatt i forbindelse med administrasjon av NOMUS.

I henhold til gjeldende regler for Nordisk Ministerråds budsjett vil NOMUS' regnskaper for perioden 1.1–31.7. bli revidert av Riksrevisjonen i Danmark, og for perioden 1.8.–31.12. av Riksrevisjonen i Norge.

3. Virksomhet i 1984

3.1 Økonomisk oversikt

Intekter	Budsjett	Regnskap	Utgifter	Budsjett	Regnskap
Anslag	1 664 000,- (2 080 000,-)	1 664 000,- (2 080 000,-)	Drifts kostnader	264 000,-	385 638,45
			Prosjekter	1 400 000,-	1 601 106,72
Renter		703,23 879,04)			
Bevilget overføring		81 402,42 (101 753,02)			
Øvrig		696,60			
Sum	1 664 000,-	1 746 802,25		1 664 000,-	1 986 745,17

Kommentar: Den differensen som har oppstått mellom regnskap og budsjett under Utgifter, skyldes uforutsette utgifter i forbindelse med en avlyst turné for ensemblet "Scandinavia Today Creative Music Group". Se vedlagte delregnskaper.

3.2 Virksomhetsområde

I henhold til det under 1.3 nevnte formål er NOMUS virksomhetsområde av administrativ, rådgivende, iverksettende og informerende karakter. Området skal i så stor grad som mulig omfatte hele bredden av det nordiske musikkliv, dvs. det skapende, det improvisatoriske, det utøvende, det pedagogiske innen hele musikkområdet.

3.3 Møter

Det har i 1984 vært avholdt 2 plenums møter og 2 arbeidsutvalgsmøter.

3.4. Prosjekter

Av de vedlagte delregnskaper fremgår det at av totale utgifter på ca. NOK 1 986 000,-, ble NOK 1 600 000,- eller ca. 80% i hovedsak brukt til å gjennomføre følgende prosjekter:

a) Informasjon

Det engelskspråklige tidsskriftet NORDIC SOUNDS utkom i 4 nummer, hvert nummer i et opplag på 5 000 eks. Den danske musikkskribenten Knud Ketting er redaktør av tidsskriftet, og publikasjonsavdelingen ved sekretariatet for Nordisk Kulturelt Samarbeid har ivaretatt den tekniske utgivelse samt det meste av distribusjon. Hensikten med dette informasjonstidsskriftet er å informere om nordisk musikk og musikkliv, og man forsøker i hvert nummer å fokusere på spesielle tema og begivenheter i tillegg til den mer generelle informasjon.

Av spesielle tema tatt opp i 1984 kan nevnes:

Omfattende artikler om nordisk musikkdramatikk, flere portretter av nordiske komponister og musikere og reportasjer og kommentarer i forbindelse med en rekke nordiske musikkfestivaler.

b) Komposisjonsbestillinger og Musikkfremførelser (turneer)

NOMUS yder hvert år støtte til komposisjonsbestillinger og disse bestillinger har i 1984 i hovedsak omfattet kirkemusikkverker. NOMUS yder også støtte til musikkfremførelser, ofte i forbindelse med turneer hvor et ensemble fra ett land turnerer i ett eller flere av de andre nordiske land. Det er i 1984 gitt støtte til følgende ensembler:

Falun Blåsekvintett, Jean Sibelius-kvartetten, EOL – Universitetskor.

c) Presentasjon av Unge Nordiske Solister

Prosjektet, som omfatter presentasjonskonserter med unge, utøvende nordiske solister, omfatter dels en samlet presentasjon av solister i en av de større nordiske byer og dels turneaktiviteter i Norden det påfølgende år. Solistbiennalen ble i 1984 holdt i Oslo, med støtte fra NOMUS. Nordisk Konservatorieråd står for gjennomføring av prosjektet.

d) Presentasjon av ny nordisk musikk

I prosjektet inngår aktiviteter som Nordisk Musikkdager og Ung Nordisk Musikk, som har eksistert siden henholdsvis 1888 og 1945.

Begge festivaler har som oppgave å presentere ny nordisk musikk. Nordiske Musikkdager (NM) finner sted annethver år på omgang i de nordiske landene. Det arrangeres av Nordisk Komponistråd og omfatter orkesterkonserter, kammerkonserter, korkonserter og seminarer. Nordiske Musikkdager ble i 1984 arrangert i København med støtte fra NOMUS.

Ung Nordisk Musikk (UNM) har som formål å skape et grunnlag for samarbeid på utdanningsnivå for komponister og utøvende kunstnere under 30 år. Festivalen holdes hvert år, og alternerer mellom de nordiske land. I 1984 ble den holdt i Malmö.

e) Nordisk rytmisk musikk

Rytmisk musikk formidles først og fremst gjennom organisasjonen NORDJAZZ som omfatter alle de nordiske landene. Aktivitetene er spesielt konsentrert om informasjon, turneer med profesjonelle ensembler og undervisning i form av profesjonell gjesteinstruksjon av amatørensemble. NOMUS ga NORDJAZZ DKK 200 000,- i støtte.

f) Forsøksprosjekter, seminarer m. m.

NOMUS skal i henhold til formålet bidra til et stadig bredere samarbeid innen nordisk musikkliv som et ledd i og for å skaffe oversikt over behov og ønsker arrangerer NOMUS bl. a. seminarer.

Under avsnittet Forsøksprosjekter ble det i 1984 gitt støtte fra NOMUS til en turné i Norden med ensemblet "Scandinavia Today Creative Music Group". Ensemblet fremførte i forbindelse med turneen flere nordiske bestillingsverker.

3.5 Fremtidsplaner

På bakgrunn av tidligere arbeid i form av drøftinger, undersøkelser og seminarvirksomhet har NOMUS påpekt behovet for en utvidelse av det nordiske musikk samarbeidet på flere vesentlige områder, som f. eks. musikkaktivitet blant barn og ungdom, herunder rock, frivillig musikkundervisning og folkemusikkområdet.

Videre ønsker NOMUS å bidra til utvikling av nordisk musikk samarbeid og musikkaktivitet på Nordkalotten.

For at ovennevnte samarbeidsprosjekter skal kunne videreutvikles og gjennomføres trengs det en styrking av NOMUS' økonomi, da det ikke vil være mulig å gjøre dette med de nåværende tilskudd.

4. Beslutning

NOMUS-nemnden overleverer hermed årsberetning for 1984.

Jostein Simble
Generalsekretær

Nordiskt samiskt institut

Verksamhetsberättelse 1984

1. Generelle opplysninger

1.1 Nordisk samisk institutt

Postboks 220

N-9520 Guovdageaidnu/Kautokeino

1.2 Startår 1973

1.3 Formål

Instituttet har som formål å tjene den samiske befolkning i de nordiske land med sikte på å forbedre befolkningens stilling, sosialt, kulturelt, rettslig og økonomisk. Instituttet skal ta initiativ til, samordne og iverksette utredning, planlegging og forskning, samt gjennomføring av prosjekter. Det skal gjennom konsulent- og veiledningsvirksomhet yte bistand både i teoretiske og praktiske spørsmål.

2. Organisasjon

2.1 Administrasjon

Instituttet ledes av et styre som har tolv medlemmer. Medlemmene oppnevnes av Nordisk Ministerråd, fem etter forslag av regjeringene i de nordiske landene og sju etter forslag av Nordisk samekonferanse. Nåværende styrets mandattid er 1.1.82–31.12.84. Styremedlemmenes funksjonstid er tre år. Den daglige virksomheten ledes av instituttlederen i overensstemmelse med retningslinjer og vedtak fattet av styret. Nordisk Sameråd er instituttets rådgivende organ.

2.2 Styrets sammensetning pr 31.12.84

Assistent Nikolaus Kuhmunen, Sverige (formann)

Reineier Olle Omma, Sverige

Kanslirådet Carl-Erik Virdebrant, Sverige

Næringsdrivende Reino Holmberg, Finland (nestformann)

Regjeringsråd Pentti Laasonen, Finland

Lektor Nils Henrik Valkeapää Finland

Dosent Haraldur Olafsson, Island

Professor Robert Petersen, Grønland (Danmark)

Gårdbruker Ole Henrik Buljo, Norge

Dosent Anton Hoém, Norge

Lærer Anna Jacobsen, Norge

Reineier Anders Oskal, Norge.

Arbeidsutvalget har i 1984 bestått av formann N. Kuhmunen, nestformann R. Holmberg, P. Laasonen og Anna Jacobsen.

2.3 Personale

Instituttbestyrer	Aslak Nils Sara
Førstesekretær	Isak J. Turi

Seksjon for næringsliv, miljø og rettigheter:

– seksjonsleder (permisjon i 1984)	Leif Halonen
– seksjonsleder (vikar fra 1.1.84)	Leif Dunfjeld
– sekretær	Else R. Turi
– forsker	Aslak M. Eira
– forsker (fra 15.10.84)	Mikkel Nils Sara

Seksjon for utdanning og informasjon:

– seksjonsleder	Samuli Aikio
– sekretær	Laila Palojärvi
– forsker (sydsamisk kursplan i perioden 1.10.–31.12.84)	Laila Mattsson Magga

Seksjon for språk og kultur:

– seksjonsleder (permisjon fra 1.8.81)	Alf Isak Keskitalo
– seksjonsleder (vikar fra 19.9.83)	Maj-Lis Skaltje
– forsker	Ole Henrik Magga
– forsker	John H. Eira
– prosjektleder (duodji)	Marianne Nilsson
– sekretær (engasjert)	Karen Ellen Gaup

Kontorfullmektig	Finn Olav Nystad
Regnskapsassistent	Kirsten Anne Utsi
Rengjøringsassistent	Elen J. E. Sokki

Under ekstraordinær sysselsettning gjennom arbeidsformidlingen har følgende vært sysselsatt:

I perioden 16.1–30.6.84)	Berit Sara
I perioden 10.9.84–	Anne Mai Teigmo
I perioden 10.9.84–	Britt Inga Vars

Sekretær Laila Palojärvi har etter styrevedtak fått redusert arbeidstid med 2 timer pr. dag fra 15.10.84–31.03.85.

2 av seksjonslederstillingene har vært besatt med vikarer.

Regnskapsassistentstillingen burde for lengst vært fast, da instituttets

aktivitetsøkning medfører større press på regnskapsavdelingen. Det er særlig aktivitetsøkning som er finansiert av eksterne midler som medfører at arbeidspresset på denne avdelingen er økende. EDB-utviklingen vil her være til stor hjelp.

2.4. Revisorer

Riksrevisjonen i Norge reviderer instituttets regnskap.

3. Finansiering og økonomi

3.1 Utgiftsdekning

Utgiftene ved instituttets virksomhet blir dekket gjennom bidrag fra Danmark, Island, Finland, Sverige og Norge. Kostnadene fordeles mellom landene etter beslutning av Nordisk Ministerråd.

Instituttets styre kan også søke midler fra andre finansieringsinstanser.

3.2 Oversikt over regnskapsavslutning og budsjett (i tusen kroner)

	Regnskap 1983	Budsjett 1984	Regnskap 1984	Budsjett 1985
<i>Utgifter:</i>				
Styreomkostninger	139	130	136	137
Personalomkostninger	1 718	2 560	2 906	3 042
Kontoromkostninger	296	167	503	236
Lokalomkostninger	566	544	534	600
Prosjekter i budsjettet	1 389	830	840	361
Prosjekter utenfor budsjettet	1 879		1 899	
Driftsomkostninger	97	57	61	60
Israel Ruongs stipend				20
Disposisjon	97		247	
	6 181	4 288	7 126	4 456
<i>Inntekter:</i>				
Nordisk Ministerråd	3 843	4 128	4 128	4 356
Lønnskompensasjon	181		340	
Andre instanser	204		187	
Renter m. v.	208	160	138	100
Prosjekter	1 740		2 105	
	6 176	4 288	6 898	4 456
Overskudd/underskudd	-5		-228	

Årsakene til det uvanlige store underskuddet skyldes flere forhold. For det første var økningen av midlene fra Nordisk Ministerråd fra 1983–84 atskillig mindre enn økningen fra 1982–83. Budsjettet som fra før var stramt, ble derfor ytterligere strammet inn i 1984, og gjorde "budsjettstyringen" vanskelig. Videre var instituttet nødt til å anskaffe noe EDB-utstyr allerede nå. Beløpet som utgjør ca. 150 000 kroner er belastet 1984-budsjettet. 10-års jubileum kostet instituttet ca. 84 000 kroner. Utdannelsesutgifter for 2 av sekretærene var heller ikke budsjettetert, men instituttet har prioritert denne posten da vi fikk tildelt 2 faste plasser i Opplæringsavdelingens program.

3.3 Merknad hva angår 1984-års økonomi

Det er også i 1984 bevilget midler fra andre instanser til ordinære prosjekter og til prosjekter utenfor det ordinære budsjett.

Av disse midler kan nevnes:

Duodji

– Kommunaldepartementet, Norge – draktprosjekt Loppa/Kvænangen	kr	78 700	
– Kommunaldepartementet, Norge – sjøsa- miske klestradisjoner	”	20 000	
– Industriverket, Sverige – økonomisk kart- legging	”	10 632	
– Ministry of Education, Finland	”	34 129	kr 143 400

Musikkseminar

– Norsk Kulturfond	kr	15 517	
--------------------	----	--------	--

Petroleumsprosjekt

Olje- og Energidepartementet, Norge	”	380 000	
-------------------------------------	---	---------	--

Samiske nær. intr. plass

– Statens Råd for Byggnadsforskning	kr	119 750	
– NAVF	”	25 745	” 145 400

The arctic people speak for themselves

– Den Norske Nasjonalkommisjon –	”	30 400	
----------------------------------	---	--------	--

Kulturforskning

– Kommunal- og Arbeidsdepartementet, Norge	”	155 000	
---	---	---------	--

Kartlegging av de samiske bosetn. områden

– Kommunal- og Arbeidsdept. Norge	kr	140 000	
-----------------------------------	----	---------	--

Laksefiskerett i Tanavassdraget

– Justisdepartementet, Norge	”	75 000	
------------------------------	---	--------	--

Kokelvprosjektet

– Samisk Utviklingsfond	kr	50 000	
– Kvalsund kommune	”	2 411	” 52 411

Samiske leseplaner

– Kouluhallitus, Finland	”	14 715	
– Sameskolestyrelsen, Sverige	”	9 818	” 24 533

UNESCO-Utstillingen i Paris

– Kultur- og Vitenskapsdept. Norge	''	8 505	
– Undervisningsministeriet, Finland	''	10 631	
– Regi.forvaltningskontor, Sverige	''	10 631	'' 29 767

Voksenopplæringsprosjektet

– Kommunal og Arbeidsdept. Norge	''		33 000
----------------------------------	----	--	--------

Samiske barns oppvekstvilkår

– Forbruker- og Administrasjonsdepartementet, Norge	''	40 000	
– Sosialdepartementet, Sverige	''	151 975	'' 191 975

*Tiltak for den samiske befolkning**I kyst- og fjordområder*

– Kommunal- og Arbeidsdept. Norge	''		114 000
-----------------------------------	----	--	---------

Samisk Terminologi

– NAVF- forprosjekt	''		30 000
---------------------	----	--	--------

Samiske litteraturdager

– Statens kulturråd, Sverige	''		15 337
------------------------------	----	--	--------

Olje-Reindriftsutvalget

– Olje- og Energidepartementet			kr 103 642
--------------------------------	--	--	------------

Undersøkelse av sosioøkonomiske forhold i reindriften

– Utviklingsfondet for reindriften	''		105 000
------------------------------------	----	--	---------

Samerettsutvalget

– Kommunal- og Arbeidsdept. Norge ref. av lønn	''		19 680
--	----	--	--------

Informasjonshefte om samene i Norden

– Kommunal- og Arbeidsdepartementet, Norge	''		17 500
--	----	--	--------

Diverse

– NAVF	''		10 000
--------	----	--	--------

Sysselsettingsmidler

– AMS, Sverige		kr 76 801	
– Arbeidsformidlingen, Norge	''	110 325	'' 187 126

Sum kr 2018885

4. – 11 Virksomhet

4. Styret

Nordisk Ministerråd oppnevner instituttets styre. Styrets formann er Nikolaus Kuhmunen, nestformann Reino Holmberg. Styrets arbeidsutvalg består av Nikolaus Kuhmunen, Reino Holmberg, Anna Jacobsen og Pentti Laasonen. Styrets sekretær er instituttbestyrer Aslak Nils Sara og første-sekretær Isak J. Turi.

4.1 Styremøter

Det er i løpet av året avholdt 2 styremøter, 23. mai 1984 i Kautokeino i forbindelse med instituttets 10-års jubileum og 10. oktober 1984 i Kiruna. Det er behandlet 26 saker.

Av de viktigste saker kan nevnes:

- Israel Ruongs stipend – retningslinjer
- NSI's status og framtidsplaner
- Forprosjekt for petroleumsvirksomhet og samiske interesser
- Kontorleie

Det ble oppnådd enighet med Kautokeino kommune om ikke å øke kontorleien for instituttet slik det ble antydnet. Den nye stillingsinstruksen er tatt med på langtidsbudsjettet for 1988.

Det ble også holdt et fellesmøte i Kautokeino 24. mai 1984 med deltakere fra instituttets styre, Nordisk Sameråd og representantene fra de nordiske kulturministre. Temaet var: Nordisk samisk Instituttets framtid.

Instituttets 10- års jubileum ble feiret 24. mai 1984 i Kautokeino.

Styret har ellers vært representert ved landsmøtene til de samiske hovedorganisasjonene.

4.2 Styrets arbeidsutvalgsmøter

Arbeidsutvalget har avholdt 2 møter i 1984, begge i forbindelse med forberedelse til styremøter.

Av arbeidsutvalgets saker kan nevnes:

- Israel Ruongs stipend – retningslinjer
- Kontorleie

5. Kultur- og språkspørsmål

5.1 Arbeidet generelt

Seksjonen har utarbeidet en arbeidsplan- og beskrivelse for et 3 års prosjekt om samisk terminologi og søkt midler til prosjektet fra forskjellige forskningsråd. Nordisk humanistisk forskningsråd, NOS-H, har høsten 1984 bevilget midler til prosjektet. Fra 1985 vil 2 forskere engasjeres til dette prosjektet.

Seksjonen har høsten 1984 sammen med de samiske organisasjonene

søkt og fått bevilget midler fra Nordisk Kulturfond til gjennomføring av Samiske Språkdager i de samiske områder. Språkdagene vil bli avholdt vinteren/våren 1985. Seksjonen har også søkt om midler til arrangering av Samiske Litteraturdager høsten 1984, men da kun statens kulturråd, Sverige, og undervisningsministeriet i Finland bevilget midler til dette arrangementet, har man vært nødt til å utsette disse til neste år, i håp om at NSI vil få bevilget midler til dette arrangementet også fra de andre institusjonene hvor midler var søkt.

Seksjonen har og vært med på å arrangere en 1-dags seminar om tospråklighet for ansatte i Kautokeino kommune 27.8.85.

Seksjonen har høsten 1983 påbegynt et filmprosjekt i samarbeid med svensk TV. Med svensk TV:s finansiering er det i 1984 blitt laget 5 ulike filmer for samiske barn. Formålet med filmene er å vise hvordan barna får opplæring av voksne og blir kjent med de ulike daglige gjøremål. Tema for filmene er: skinngarving, skjæring av sennagress, greneveving, rypefangst og temming av kjørrerein. Filmen om skinngarving er første gang blitt vist i svensk TV 20.4.84.

Ole Henrik Magga er også med i arbeidet med å løse problemene ang. bruk av samiske bokstaver i datamaskiner.

Seksjonens folk har også dette år besvart en masse forespørsler og holdt foredrag og forelesninger.

5.2 Duodji – Håndverk

Prosjektleder er Marianne Nilsson.

Sløydprosjektet ble påbegynt i 1979 etter anmodning fra Samerådets Sløydnemnd i 1977. I 1981 begynte Marianne Nilsson som prosjektets leder. Målet med denne forskningen er å forbedre forholdet til samisk sløyd, fornye og øke sløydproduktene, få bedre vern og status til samisk sløyd.

Opplysninger til utredning av sløydernes rettigheter er innsamlet og i prosjektets regi er det også utgitt et særskilt sløydmerke "Sámi Duodji". En brosjyre om sløyd er også utgitt, som nå er under fornyelse. Kursplaner for sløydopplæring er innsamlet og skinnberedningsseminar ble avholdt våren 1982. Rapport fra seminaret er under utarbeidelse.

Marianne Nilsson har innsamlet opplysninger om samiske klestradisjoner bl.a. fra Nord-Finland, Karasjok- og Tysfjordområdet i Norge, og også fra Arjeplog området på svensk side. Statens kulturråd, Sverige, har bevilget midler til avholdelse av et seminar om klestradisjoner i Arjeplog. I 1983 og 1984 er forskning om sjøsamiske klestradisjoner blitt gjort i områdene Loppa, Kvænangen og Kåfjord på norsk side, og materialet skal redigeres, skrives og utgis i 1985. I regi av dette prosjektet ble også en vandreutstilling om sjøsamiske klestradisjoner holdt i nevnte området i november/ desember 1984. Midler til dette prosjektet er blitt bevilget fra Kommunal- og Arbeidsdepartementet i Norge.

En undersøkelse om sløydens økonomiske verdi og lønnsomhet i husholdninger er gjennomført i 1984, og sluttrapport kommer i 1985. Undersøkelsen omfatter også sløydernes meninger og anvisninger om samisk sløyds fremtidige fornying og utvikling. Denne delen av prosjektet er blitt utført ved hjelp av Kerstin Utsi, Kjellaug Isaksen og Marie Sofia Aikio. De har vært engasjert til prosjektet med midler bevilget fra Statens hemsløydskommisjon i Sverige, Norsk sameråd og undervisningsministeriet i Finland.

I 1984 begynte prosjektlederen også å undersøke muligheten for å forenkle skinnberedningen med f.eks. moderne redskaper og nye arbeidsteknikker.

Harry Johansen har vært engasjert som fotograf for NSI 8 måneder i 1983/84 og har bl.a. fotografert tillaging av kniver og skaller.

5.3 Språkforskning: Samisk syntaks og fraseologi

Prosjektleder er Ole Henrik Magga og prosjektmedarbeider er John Henrik Eira.

Allerede i 1973 tok Israel Ruong initiativet til prosjektet. Under iverksettelsen av språkforskningen sa han bl.a. at det er nødvendig å få mer og dypere innblikk om oppbygningen av språket. Samisk språk har opplevd en sterk påvirkning av nabospråkene finsk, norsk og svensk, og derfor har også samisk syntaks og uttrykksmåter i stor utstrekning blitt forskjellige i disse tre land. For å verne og utvikle språket er det nødvendig å bli bedre kjent med og teoretisk utrede særegenheten ved samisk språk. Disse planene har en mer karakter av et forskningsprogram enn et enkelt prosjekt.

I prosjektets regi er det utgitt både vitenskapelige forskningsrapporter og flere opplæringsbøker. Til det teoretiske forskningsarbeidet er det innsamlet språkmateriale fra et vidstrakt område som omfatter flere dialekter.

Prosjektleder *Ole Henrik Magga* har utgitt bl.a.:

- Lokative læt-setninger i samisk (Dieđut 1978: 1)
- Oanehis Giellaoahppa (kort språklære) (for Samisk Språknemnd) og
- Oanehis Cealkkaoahppa (kort setningslære) er trykket på nytt i 1980 og har nå tittelen
- Giellaoahppa (Lyd-, form- og setningslære) Dieđut 1980: 3
- Hárjehusat (øvelser til setningslæreheftet)
- Modalverb og infinitiv innen verbalet. Dieđut 1982: 1
- Samisk Språk (artikkel i boken "Språkene i Norden" 1983)
- Hjelpeverb i samisk (artikkel i "Norsk Lingvistisk Tidsskrift" 1/84)
- Infinitives within the VP in Northern Sami: Accusative with infinitive (Festskrift til Knut Bergsland).

Ole Henrik Magga holder nå på å slutføre en større utredning om infinitivsyntaks (arb.tittel: "Studier i infinitivsyntaks") på samme måten som i boken "Modalverb og infinitiv innen verbalet". Boken vil også inneholde en utredning om "Akkusativ med infinitiv og beslektede konstruksjoner".

Ole Henrik Magga har også skrevet et utdrag om setningslære til en lærebok for den videregående skole. Boken ble utgitt i 1984. Han har også bidratt med en kort artikkel om samisk språk til boken "Norges Atlas" for "Det-Beste"-forlaget, og vært behjelpelig med å forfatte Samerettsutvalgets utredningens 3. kapittel.

John Henrik Eira, som er engasjert som forsker til dette prosjektet fra høsten 1982, holder på å utrede lydsystemet i Skånland-dialekten. Han har fortsatt med dette arbeidet i 1984. Dette forskningsarbeidet blir hans hovedfag i samisk og ventes å bli ferdig i løpet av 1985. Han har også utgitt en artikkel om "Samiske dialekter – Sør-Troms dialekten" (Hinnøy og Omegn Sameforeningens årbok), og "Notes on the sound system of the dialect of Skátne" (Festskrift til Knut Bergsland).

Ellers er språkmateriale blitt innsamlet fra kystområdene i Vest- og Øst Finnmark og fra de sydsamiske områdene i 1984.

Marianne Tomma har i 1984 arbeidet 4 måneder med transkribering og ekserpering av språkmaterialet. Hun har vært engasjert med midler bevilget fra länsarbetsnämnden för Norrbottens län, Sverige.

5.4 Samisk historie- og kulturforskning

Prosjektleder er Mari Teigmo Eira.

Nordisk Samisk Institutt har fra 07.05.84 engasjert forsker Mari Teigmo Eira til å lede prosjektet om samisk historie- og kulturforskning, som Kommunal- og arbeidsdepartementet i Norge har bevilget midler til.

Samiske organisasjoner og enkeltpersoner, særlig på norsk side, har anmodet instituttet om å begynne med innsamling og lagring av opplysninger om samenes lokalhistorie, fra hverdagslivet og kulturen.

Hovedoppgaven for prosjektlederen blir å oppmuntre og være faglig rettleider for grupper og enkeltpersoner som skal begynne en slik lokal forskning. I 1984 har hun kartlagt den lokale forskningen som allerede pågår og også veiledet de lokale forskere som skal påbegynne en slik lokal forskning om samisk historie og kultur, spesielt i de sjøsamiske områdene. Prosjektlederen har utarbeidet og innsamlet veilednings- og forskningsmateriale for lokale forskere, bl.a. litteraturlister, spørreskjemaer, veiledning om innsamling av opplysninger om samisk historie og kultur, stedsnavn og andre kulturminner. Hun har reist mye rundt og hatt kontakt med forskere, bl.a. i Kokelv, Børselv, Karasjok, Kautokeino, Kåfjord i Lyngen, Sør-Troms området, Skånland og Majavatn området. Hun har også holdt foredrag og deltatt på seminarer og andre forskjellige møter for å orientere om prosjektet.

5.5 Samisk språknemnd

Instituttet er sekretær for Samisk Språknemnd. I 1984 har Språknemnda avholdt 5 møter, hvorav 3 har vært telefonmøter.

Etter anmodning fra Samerådet har Språknemnda avgitt en PM (oversikt

over saken) om SNs 27.10.83 vedtatte endringer i nordsamisk rettskrivning.

Språknemnda og Samerådet har også avholdt et fellesmøte hvor bl.a. spørsmål ang. nordsamisk rettskrivning og SNs midlertidige arbeidsinstrukser ble behandlet.

Språknemnda har også avgitt uttalelse til Bostadsdepartementet i Sverige ang. klagen om nord- og lulesamisk språkgrense.

Språknemnda er også med i referansegruppen til de samiske radiokursene DAVVIN og SÁMÁS, og medlem i Nordisk Språksekretariat og har observatørstatus i Norsk Språkråd.

Instituttets og Språknemndas terminologiprojekt er nå under startfasen og påbegynnes i 1985.

5.6 Israel Ruong stipend

Instituttets styre opprettet våren 1983 "Israel Ruong stipend" i forbindelse med hans 80-års dag. NSI vil på denne måten takke Israel Ruong for hans arbeid med samisk kultur- og historieforskning og på samme tid hans innsats innen samiske samfunn og organisasjoner og ellers hans daglige arbeid innen samisk kultur.

Stipendet blir hvert år tildelt til en ung samisk forsker som arbeidet med en av de forskningsgrenene som Israel Ruong har arbeidet med.

NSIs styre er ansvarlig for tildeling av stipendet og vedtar også stipendets størrelse.

Stipendet vil første gang kunne søkes i 1985.

6. Næringsliv

6.1 Forsøk med smoltproduksjon i indre Finnmark

Prosjektbegrunnelser og arbeid med fôringsforsøk av ferskvannsfisk er beskrevet i Dieđut 1978: 2, 1978: 3, 1979: 2, 1980: 1 og årsberetningene for 1980, 1981, 1982 og 1983.

Instituttet startet med forberedelser til et 2-årig feltforsøk med produksjon av smolt i 1983. Da Samisk Utviklingsfond avslo vår søknad om midler til gjennomføring av dette prosjektet, har prosjektet stått stille i 1984.

6.2 Reindriftens økosystem

Prosjektansvarlig: Nordisk Samisk Institutt

Prosjektmedarbeidere: A. N. Sara og Hans Prestbakkmo

Prestbakkmo får godtgjørelse og dekket sine reiseutgifter av Reindriftsadministrasjonen.

I arbeidet med analyser av de indre strukturer i reindriften, har en i løpet av året gjort en del registreringer i reindriftsgruppen, bl.a. registreringer som omfatter følgende forhold:

1. Beiting til ulike årstider og en oversikt over den fysiske tilstanden.
2. Andres bruk av de områder som brukes i gruppen.
3. Driftsopplegg og flyttemønstret hos gruppen.
4. Tellinger og flokkstruktur.
5. Inngrep i beitelandet, herunder også andre reindriftsgruppers anlegg, bl.a. gjerder.
6. Forhold som påvirker gruppens driftsopplegg til forskjellige årstider og en registrering av hva disse forhold betyr for gruppen.
7. Bedringen av gruppens drift.
8. Registrering av driftsfaktorer som gruppen selv ikke har herredømme over, men som påvirkes av andre.

Det er skrevet en intern rapport om den del av prosjektet som omfatter registreringer 1.-8.

Det er dessuten ført totalregnskap for gruppen for å kunne analysere de økonomiske og driftsmessige forhold.

6.3 Reindriftsavtalens økonomiske, sosiale og etniske virkninger

Prosjektansvarlig:	NordiskSamisk Institutt
Prosjektmedarbeider:	Mikkel Nils Sara
Finansiering:	Utviklingsfondet for reindrift

Prosjektet ble startet 15.10.84, referansegruppe vil bli oppnevnt med 1 representant hver fra NRL, NSI og Reindriftsadministrasjonen.

Prosjektet kom i gang på bakgrunn av reindriftssamenes ønske, fremmet gjennom deres organisasjon (NRL), om at NSI bør foreta forskning omkring reindriftsavtalens økonomiske, sosiale og etniske virkninger.

Prosjektet vil minst vare i 2–3 år, men forskningsoppgaven er så omfattende at en under den oppsatte tiden bare når å danne grunnlaget for videre forskning. I fremtiden vil det sikkert forskes mer omkring reindriftsavtalen.

Om prosjektets innhold kan kort skisseres slik: Den økonomiske delen baseres på reindriftshusholdningen og hvordan reindriftshusholdningene tilsammen utgjør reindriftsmiljøet med fleksibilitet til å bestå under vekslende forhold.

Den sosiale delen angår spesielt forholdet mellom reindriftssamene og den enkeltes plass og status i reindriftsmiljøet.

Den etniske delen er hvordan reindriften skal bestå som samisk livsform og som en vesentlig faktor i et samisk samfunn.

De forannevnte delene utgjør selvsagt en helhet, og atskilles bare utfra behov for å ordne materialet.

Blant reindriftssamene er det en intens debatt om reindriftens utvikling, men hittil har det manglet forskning på dette felt. Derfor er det viktig at man nå er kommet i gang.

6.4 Olje- og reindriftsutvalg

Olje- og reindriftsutvalg er et offentlig oppnevnt utvalg under Olje- og energidepartementet. Utvalgets arbeid og mandat går ut på å utrede alle mulige konsekvenser mellom reindrift og en eventuell framtidig petroleumsvirksomhet nord for 62° n.br.

Nordisk Samisk Institutt fungerer som sekretær for dette utvalget ved cand.agric. Aslak M. Eira. Sekretæren lønnes av Olje- og energidepartementet, mens NSI står ansvarlig for det daglige arbeid. NSI står også ansvarlig for kontorplass og administrasjon av utvalget. Sekretærfunksjonen er således et resultat av en "trekant-kontrakt" mellom Olje- og energidepartementet, Nordisk Samisk Institutt og Olje- og reindriftsutvalget. Sekretæren er derved underlagt de vanlige regler og rutiner som angår arbeid ved Nordisk Samisk Institutt.

Nordisk Samisk Institutt ble engasjert 1.8.84 til 31.21.84. En forlengelse av engasjementet for hele 1985 kom siden istand.

Utvalget har til nå hatt 1 studiereise til petroleumsanleg og institusjoner til Sør-Vestlandet.

Selve utredningsarbeidet er også kommet i gang, hvor bl.a. to delrapporter er under bearbeidelse i utvalget. Det gjelder de deskriptive delene av utredningsarbeidet slik som utvalgets sammensetning, mandat og oppnevning, og en kort beskrivelse av oljevirksomheten på norsk kontinental-sokkel til nå. Den tredje delrapporten som er under skriving er kaptitlet om reindrift i Skandinavia.

7. Miljø

7.1 Miljøprosjektet

7.1.1 Samiske næringers plass i samfunnsplanleggingen

Prosjektansvarlig:	Nordisk Samisk Institutt
Prosjektmedarbeidere:	Siv.agr. Jens Halvdan Mosli Cand.mag. Arild Gjerde
Finansiering:	Rådet for forskning for samfunnsplanlegging (NAVF)

Referansegruppen besto av:

Amanuensis Trond Thuen	Tromsø universitet
Professor Ottar Brox	Tromsø universitet
Avdelingsdirektør Njål Arge	Rådet for samfunnsplanlegging
Konsulent Wenche Brenna	Kommunal- og arbeidsdepartementet
Jordskiftesjef Sverre Øvstedal	Landbruksdepartementet
Fylkesplanlegger Sverre Brandser	Nordland fylkeskommune
Fil.dr. Nils Arell	Umeå universitet
Seksjonsteder Leif Halonen	Nordisk Samisk Institutt

Undersøkelsen har gått ut på å analysere det økonomiske grunnlaget for vedlikehold av samiske lokalsamfunn og virkning av samfunnsplanlegging på samiske lokalsamfunn. Ut fra dette er det foreslått nye planmodeller for planlegging i samiske lokalsamfunn.

Undersøkelsen har avdekket klare forskjeller mellom personer med samisk bakgrunn og ikke-samisk bakgrunn, bl.a. at samer pendler mer, har mindre andel av de lokale arbeidsplasser i offentlig og privat service og har fått relativt mindre av offentlige finansieringsinstitusjoner.

Undersøkelsen er foretatt i kommunene Balsfjord, Kåfjord, Lebesby, Porsanger og Tana.

Prosjektet ble avsluttet i april 1984, og er klar for redigering. Rapporten vil bli publisert i Dieđut-serien i løpet av 1985.

7.1.2 Kåfjord kommune og samisk bosetting

Kåfjord kommune var en av de utvalgte undersøkelsesområdene i prosjektet "Samiske næringers plass i samfunnsplanleggingen". Jens H. Mosli laget en oversikt over befolkningen i Kåfjord og etnisk sammensetning med utgangspunkt i folketellingene i forrige århundre samt egne observasjoner i 1981–83. Oversikten er trykket i Dieđut nr. 2, 1984.

7.1.3 Problemanalyse av Kokelv

Prosjektansvarlig:	Nordisk Samisk Institutt
Prosjektmedarbeider:	Siv.agr Jens H. Mosli
Finansiering:	Samisk utviklingsfond

Jens H. Mosli laget våren 1984 en næringsanalyse av Kokelv i Kvalsund kommune på norsk side med tanke på utvikling av arbeidsplasser i lokalsamfunnet.

Gjennom dette analysearbeid er det skaffet tilveie grunnlagsmateriale for konkrete tiltal som kan bidra til å styrke sysselsettingen og finne nye arbeidsplasser i bygda, bl. a. innen jordbruk, fiske og tjenesteytende næringer.

I Kokelv har ca. 95% av befolkningen samisk bakgrunn. Det bor 102 personer mellom 16–67 år i bygda. Av de 70 som har arbeid er 39 pendlere, og 31 har arbeid i bygda.

7.1.4 Kombinasjonsnæringer i samiske områder

Prosjektansvarlig:	Nordisk Samisk Institutt
Prosjektleder:	Siv.agr. Jens H. Mosli
Finansiering:	Kommunal- og arbeidsdepartementet

Prosjektet ble startet i august 1984, og styres av en interdepartemental styringsgruppe bestående av:
byråsjef Regnor Solbakk, Kommunaldepartementet, formann

underdirektør Kari Husabø, Miljøverndepartementet
 byråsjef Arne G. Arnesen, Landbruksdepartementet
 sekretær Gunnar Trulsen, Fiskeridepartementet
 kontorsjef Per Edvard Klemetsen, Samisk utviklingsfond.

Prosjektet er delt i to. I første fase skal de enkelte avtalers virkning på de samiske lokalsamfunn utredes. I andre fase skal en gå ut med konkrete prøveprosjekter.

Inntil nå har mye av tida gått med til litteraturstudier. Videre har Mosli foretatt en systematisering av de ulike tilskottene i hovedgrupper etter hvordan de virker i systemet. Virkningen er her vurdert ut fra om ordningene virker utjevnende mellom ulike størrelser av produksjon og produksjonskapasitet eller om de virker til å opprettholde inntektsforskjellene mellom ulike grupper i primærnæringene. Videre har en sett på størrelsen av tilskott innen de ulike tilskottshovedtypene og sett på forskjellen mellom avtalene.

7.1.5 Samiska näringsintressen i samhällsplaneringen

Prosjektansvarlig:	Nordisk Samisk Institutt
Prosjektmedarbeider:	Siv.ing. Lars Niia
Finansiering:	Statens råd för byggnadsforskning (Byggforskningsrådet)

Referansegruppen besto av:

Kansellisjef Folke Granström,	Kiruna kommun
Fil.dr. L. Erik Borgegård,	Statens institutt för byggnadsforskning (SIB)
Professor Erik Bylund,	Umeå universitet
Fil.dr. Kurt V. Abrahamsson,	Umeå universitet
Fil.dr. Nils Arell,	Umeå universitet
Sekreterare Ingemar Larsson,	Svenska kommunförbundet
Förbundsjurist Jörgen Bohlin,	Svenska samernas riksförbund (SSR)
Seksjonsleder Leif Halonen,	Nordisk Samisk Institutt
Länsarkitekt Lars Johan Ekelöf,	länsstyrelsen i Norrbottens län
Departementssekr. Kaj Kronvall,	kommundepartementet
Forskningssekr. Ingela Söderbaum,	statens råd för byggnadsforskning

Prosjektrapporten "Rensköttsel och kommunal planering" innen forskningsprogrammet "Samiska näringsintressen i samhällsplaneringen" er publisert i Dieđut nr. 4, 1984.

Rapporten behandler reindriftsnæringenes forutsetninger og behov i forhold til svensk kommunal planlegging med spesielt sikte på hvilken innflytelse reindriftsnæringen som sådan har innenfor svensk kommunal fysisk planlegging. Rapporten konkluderer med bl.a. forslag til fortsatt forsknings- og utviklingsarbeid.

7.1.6 Samiske næringsinteresser i samfunnsplanleggingen

Prosjektansvarlig: Nordisk Samisk Institutt
 Prosjektmedarbeider: Siv.ing. Johannes Helander

På finsk side ble dette prosjektet startet i august 1982, og er tidligere beskrevet i årsberetningene for 1982 og 1983.

Helander har kartlagt befolknings- og næringsstrukturen i Utsjok. Materialet som er brukt til dette arbeidet er statistikker og registrer, og også person- og såkalte informantintervjuer.

Helander er i gang med bearbeiding av materialet, og holder på med å skrive rapporten.

I slutten av 1984 utarbeidet Helander en utredning om fiskeretten i Tanaelva på finsk side for et utvalg for fiske i Tanaelva (Tenojoen Kalas-tustoimikunta) oppnevnt av det finske Jord- og skogbruksministeriet. Her ble det forsøkt klargjort hvilken utstrekning fiskeretten har og hvilken type fiskerett befolkningen på finsk side av Tanavassdraget har i h.h.t. finsk lov og dagens eiendomsbestemmelser.

På grunn av denne utredningen ble arbeidet med sluttrapporten for Utsjok-prosjektet forsinket med 2–3 måneder. Men på en annen side var denne utredningen også til nytte for Utsjok-prosjektet.

7.1.7. Kartlegging av de samiske bosettingsområder

Prosjektansvarlig: Nordisk Samisk Institutt
 Prosjektmedarbeider: Cand.mag. Arild Gjerde
 Finansiering: Kommunal- og arbeidsdepartementet
 Varighet: 1.5.84–1.5.86.

Referansegruppen består av:

Underdirektør Johan Kristian Tønder, Statistisk sentralbyrå
 Dosent Per Otnes, Institutt for Sosiologi, Universitetet i Oslo
 Amanuensis Terje Brantenberg, Institutt for samfunnsvitenskap, Universitetet i Tromsø

Konsulent Sven-Roald Nystø, Kommunal- og arbeidsdepartementet
 Seksjonsleder Leif Dunfjeld, Nordisk Samisk Institutt

Utgangspunktet for prosjektet Kartlegging av de samiske bosettingsområder i Norge, er tatt i folketellingslister fra århundreskiftet. Denne kartleggingen foretas utfra dagens inndeling i kommuner/tellekretser.

7.2 Petroleumsvirksomhet og samiske interesser

Prosjektansvarlig: Nordisk Samisk Institutt
 Prosjektmedarbeidere: Cand.mag. Arild Gjerde
 Siv.ing. Lars Niia
 Siv.agr. Aslak M. Eira
 Cand.jur. Leif Dunfjeld
 Finansiering: Olje- og energidepartementet

Etter initiativ fra de samiske organisasjonene og NSI har instituttet gjennomført et forprosjekt om "Petroleumsvirksomheten i nord og samiske interesser". Arbeidet ble avsluttet 1. april 1984.

Arbeidet beskriver kort ulike typer samiske lokalsamfunn, deres yrkesstruktur, sosiale og kulturelle forhold som først og fremst tenkes berørt av petroleumsvirksomheten.

Videre er det foretatt en kartlegging av de inngrep, anlegg og virksomheter som er aktuelle.

Det er også gitt en oversikt over arealbehov, herunder også arealer reindriften bruker. På bakgrunn av dette er det utarbeidet en oversikt over behov for forskning og utredninger som bør settes i gang for å få en total konsekvensanalyse av petroleumsvirksomheten for det samiske samfunn.

8. Rettigheter

8.1 Historisk/juridisk forskning

8.1.1 Samerna och Jordäganderätten I

Lappmannarättigheternas privatrettsliga ställning från 1500-talet till medlet av 1700-talet.

Prosjektansvarlig:

Nordisk Samisk Institutt

Forsker:

Cand.jur. Kaisa Korpijaakko

Dette er en rettshistorisk fremstilling av samenes privatrettslige rettigheter til land og vann. Fremstillingen tar for seg "justitieförvaltningsförhållanden i Lappmarkerna" i det som på den tid var underlagt svensk jurisdiksjon, samenes rettigheter på det privatrettslige plan både med hensyn til innhold og rettsbeskyttelse samt de for det samiske samfunnets typiske eiendomsorganisering med spesiell vekt på eiendoms- og rettighetsgrenser.

Videre utredes jordbeskatningsreglene som har betydning for å beskrive de materielle kjennetegn for eiendomsforholdene.

Avslutningsvis behandles de rettsforhold som fremsto ved "Kolonisasjonsplakaten" av 1673. Denne del av utredningen behandler spesielt de spørsmål som oppsto i forbindelse med koloniseringen og grensetrekkingen mellom rettighetene til samene og statsmakten.

Samerna och jordäganderätten I vil bli publisert i Diedut nummer i 1985.

8.1.2 Samerna och jordäganderätten II

Jordbeskattning, jordnaturer, nybyggerverksamhet och skogslagstiftning i lappmarken från 1500-talet till medlet av 1700-talet.

Prosjektansvarlig:

Nordisk Samisk Institutt

Forsker:

Cand. Jur. Kaisa Korpijaakko

Kapitlet om lappmannarättigheterna och jordbeskattningen omhandler beskatning som kjennetegn for eiendomsrett ("fastighet"), allmenne linjer i jordbeskatningens utvikling og beskatning av samene.

Videre har Korpjaakko gransket nybyggernes virksomhet og beskatning dels på bakgrunn av 1673 års kolonisasjonsplakat og dels på bakgrunn av 1695 års plakat.

Avslutningsvis omhandler Korpjaakkos arbeid lappmannarättigheternas forhold til kronens rett.

Samerna och jordäganderätten II vil bli publisert i Dieđut nummer i 1985.

8.1.3 *Lokalhistorien for en lappby*

Prosjektansvarlig:	Nordisk Samisk Institutt
Forsker:	Cand. Jur. Kaisa Korpjaakko

Prosjektet ble startet i oktober 1984.

Formålet med dette prosjektet er å utføre en gjennomgående retts- og kulturhistorisk analyse av et mindre enhetlig samesamfunn på 1600–1800-tallet på grunnlag av domstols og annet materiale av dokumentarisk art.

8.1.4 *En historisk-juridisk utgreiing om forskjellige sider ved retten til laksefisket i Tanaelva*

Prosjektansvarlig:	Nordisk Samisk Institutt
Prosjektmedarbeider:	Cand. Mag. Steinar Pedersen
Finansiering:	Det norske Justisdepartement

Steinar Pedersen har lagt fram første del av sitt arbeid "Fisket i Deatnu før grensefastsettelsen i 1751" som en foreløbig rapport.

Først beskriver Pedersen fisket i Deatnu før 1610 bygget på skriftlige kilder som begynte å opptre i andre halvdel av 1500-tallet. Videre omhandler hans arbeid forpaktningforholdene i perioden 1611–1675. Pedersen har også gått inn på fisket i den dansk-nordiske jurisdiksjonssonen, og i "gråsonen" Måskejohka/Buolbmát, ca. 1675–ca. 1740, og fisket i den svenske jurisdiksjonssonen før 1751. Avslutningsvis omhandler hans arbeid retten til laksefisket før 1751 i den dansk-norske og i den svenske jurisdiksjonssonen.

8.1.5 *Konventionen mellom Sverige och Norge angående flyttlapparnas rätt till renbete – bakgrund och följder – 1919 års konvention*

Instituttet har ikke vært ansvarlig for prosjektet i 1984, da det ikke var mulig å finansiere prosjektet innenfor instituttets budsjett.

Men Johannes Marainen har arbeidet videre med prosjektet i 1984.

9. Utdanning og informasjon

9.1 Generelt om seksjonen

I 1984 har seksjonen hatt 2 fast ansatte, seksjonsleder Samuli Aikio og sekretær Laila Palojärvi. Det har vært 12 prosjektmedarbeidere ved seksjonen, hvorav 4 av disse også har vært prosjektledere. I tiden 1.–15.11. har seksjonslederen hatt permisjon for å vikariere ved Oulu universitet i professorstillingen.

Seksjonen hadde ved årets begynnelse Lesepianprosjektet og delprosjektet i Jokkmokk 'Samiske barns oppvekstår' under arbeid. I slutten av året hadde man ovenfornevnte prosjekter i arbeid og i tillegg 'Voksenopplæringsprosjektets' delprosjekt i Trøndelag.

Seksjonen har spesielt sørget for opprettholdelse av kontakten på finsk side.

9.2 Historieboken

Historieboken "Olbmot ovdal min" er ikke utgitt ennå, men det er fremdeles mulig å få prøveeksemplarer av boken ved henvendelse til Instituttet. Også trykking av dokumentinnsamlingen "Doložat" er forsøkt, men ventes nå å kunne utgis i løpet av dette år.

Videreføring av historiebok-prosjektet var satt opp på budsjettforslaget for 1983–1985, men ble tatt ut ved den sluttlige budsjettrevideringen. For 1986 har man igjen foreslått midler for to fortsettelsesprosjekt.

9.3 Voksenopplæring

Voksenopplæringsprosjektet er offisielt avsluttet allerede i 1983. Arbeidene ble kun utført i Trøndelag.

Sosionom Ingegerd Blind Jåma har gjennomført prosjektet i Trøndelag og har også skrevet sluttrapporten.

I prosjektets regi har Inga Britt Blindhs rapport fra Stockholm (1978 og 1982) og Heikki Sarmajas rapport fra Utsjoki (1983) blitt ferdiggjort.

"Samer i Stockholm II" er utgitt (1985) og rapport-referat fra Utsjoki forskningen er skrevet. Boken forventes å bli ferdig i løpet av 1985 samtidig med rapporten fra Trøndelag. Forrapporten fra Stockholm "Samer i Stockholm – utflyttede samers kulturelle behov (på svensk, sammendrag på finsk og samisk) ble utgitt i 1979 og nytt opplag i 1981.

Prosjektets målsetning var å:

- påbegynne opplysnings- og voksenopplæringsvirksomhet i ulike samiske områder
- samarbeide med ulike utdanningsinstitusjoner og forsøke å tilpasse deres arbeidsmetoder til samenes situasjoner
- inspirere lokalbefolkningen og foreninger til å sette i gang å lede opplysnings- og opplæringsvirksomhet
- undersøke befolkningens behov av ulike typer av opplysnings- og opplæringsvirksomhet

- forsøke å finne tilpasselige arbeidsmetoder samt
 - finne gunstige finansieringsmuligheter.
- Opplysnings- og opplæringsvirksomheten skulle gi læren om:
- samiske forhold
 - samiske steder og dens næringer, kultur, språk og historie osv. og
 - saker som folk anser som viktige og nødvendige.
- Bemerkninger til prosjektet som nå er i slutfasen, er at
- igangsettingen av opplysnings- og opplæringsvirksomheten har lyktes til en viss grad, unntatt i Utsjoki hvor det ikke har lyktes så godt,
 - inspireringen av lokalbefolkningen og foreninger har lyktes best i Stockholm, bl.a. har Stockholm sameforening stiftet et samisk kultursenter,
 - undersøkelser omkring opplærings- og opplysningsbehovene er gjort men utgivelse av alle resultatene er ikke blitt gjort enda,
 - det i de samiske områder, når det gjelder samarbeid, kan være vanskelig å finne passende arbeidsformer og finansieringsmuligheter.
- Forskningen og forsøkene har klart vist at samene har stor interesse og også klare behov av å knytte til seg sine egne forhold og områder, tradisjoner og næringer. Den offentlige kulturpolitikens betydning blir sterkt understreket i Utsjokiforskningen.
- Grunnet den økonomiske situasjonen har ikke instituttet hatt anledning til å arrangere et felles vurderingsmøte for disse prosjektene. Ett slikt møte blir likevel kanskje aktuell nå da alle sluttutredningene er ferdige.

9.4 Leseplaner og lærematerialer

NSI har fullført arbeidet med samiske leseplaner for grunnskolen i perioden 1978–1982. Til i midten av 1982 har Inga Guttorm vært leder for dette prosjektet. Manuskriptet er enda ikke blitt trykket.

Lærer Seija Guttorm har utarbeidet en lærebok i morsmålet for 5. klasse. Boken heter "Oahpa giela" og er utarbeidet på grunnlag av ovenfornevnte plan. Boken skulle utgis som hefteserie og gjennomgå testing i 1984, men arbeidet er blitt endel forsinket slik at første opplag først blir utgitt i 1985.

Kunstneren Trygve Lund Guttormsen fra Masi har tegnet endel av bildene til boken "Oahpa giela".

Prosjektmøte ble avholdt i Karasjok 7.2.

Forsker S. Guttorm har hatt permisjon til 30.8.84. I permisjonstiden hennes har Jovvna A. West (redigeringsarbeid), Lajla Mattsson Magga (med sørsamiske kursmaterialer), Sinikka Semenoja (testing av det skoltesamiske lokale kultur- og historiematerialet i skolen) og Pekka Sammalhti (oversetting av finsk-samisk ordliste til svensk) arbeidet.

Høsten 1982 foreslo NSI for samiske skolemyndigheter at en felles læreplanskomite burde opprettes mellom Finland, Sverige og Norge, som har som oppgave å utarbeide samiskespråklige skoleplaner. Dette kunne erstatte en andel av instituttets leseplansprosjekt og dermed ville prosjektet ha mere midler til eksperimentering og forskning.

I 1983 ble medlemmer fra Finland og Sverige utnevnt til felleskomitéen. Det er Iisakki Sara og Elna Pajuranta fra Finland, Mikael Svonni og Jon Ola Utsi fra Sverige. Samisk utdanningsråd utnevner medlemmer til komitéen fra norsk side. Det første møtet ble avholdt i februar 1984. På dette møtet deltok også planleggingsgruppen for miljølære (O-fag), som består av Elna Pajuranta, Svein Birger Olsen og Kerstin Utsi, og sekretær Berit Kallio, som også har tilrettelagt gruppens forslag våren 1984.

Eksterne midler er blitt bevilget til felleskomitéens innledningsarbeid fra Finland, Sverige og Norge. Planleggingsgruppen for miljølære (O-fag) har vært i virksomhet med midler som skolstyrelsen i Finland har bevilget for 1982 og 1983. Gruppens forslag er ferdiglaget, og vil bli behandlet av felleskomitéen.

9.5 Samiske barns oppvekstår før skolealderen

NSI igangsatte ett nytt prosjekt "samiske barns oppvekstår før skolealderen" i 1983. Formålet med prosjektet er å klarlegge samiske barns kulturelle og samfunnsmessige forhold i ulike nivåer og fremme samiske barns oppvekstforhold bl.a. i barnehager og førskoler. Prosjektet er påbegynt i lulesamiske området Jokkmokk. Som forsker til dette prosjekt er Inga Britt Blindh blitt engasjert fra 1.4.1983. referansegruppen består av sosialstyret, Umeå universitet, Jokkmokks kommun og representanter for lokale samebyer og foreninger. Referansegruppen avholdt møte i november 1984.

Instituttet fikk påbegynne forprosjektet allerede i 1982, da Samekulturkomitéen på norsk side ville gjøre tilsvarende undersøkelse på norsk side. NSI tok imot oppgaven og fikk bevilget midler fra departementet til prosjektet for 1982 og 1983.

NSI valgte Nesseby kommune som prosjektområde og cand.mag. Liv Østmo og lærer Laila Somby Sandvik ble engasjert for forskere til prosjektet. De har arbeidet med prosjektet i tiden 1.8.82–30.6.83. Forprosjektet ble avsluttet i 1983, og er blitt oversendt til samekulturkomitéen i begynnelsen av 1984.

Instituttet har søkt om midler fra de øverste sosialinstansene til utvidet gjennomføring av prosjektet i Finland, Norge og Sverige. I august 1984 anordnet instituttet et fellesmøte med representanter for disse tre land.

9.6 Annet undervisningsarbeid

Instituttet har fortsatt samarbeidet med kringkastingsinstitusjonene i Finland, Sverige og Norge ang. fullføring av de samiske kursene DAVVIN og SÁMÁS. Samuli Aikio har deltatt på referansegruppens møter.

Seksjonen har vært med i arbeidet om et samarbeid mellom de nordiske universiteters samiske avdelinger, bl.a. på møtet i Oulu 24.1.

Dessuten har seksjonen også deltatt på Finnmark Høyskolestyrets møter ang. behandling av høyskolestyrets langtidsplaner.

9.7 *Dieđut*

Instituttet utgir tidsskriften "Dieđut". Målet med denne er å informere om all virksomhet ved instituttet.

Det er utgitt 4 nummer av Dieđut i 1984:

1984: 1– Boazobargi giella (reinterterminologi) av Nils Isak Eira

1984: 2– Kåfjord kommune og samisk bosetting v/Jens Halvdan Mosli

1984: 3– Sjøsamiske klestradisjoner i Loppa og Kvenangen v/Ragnhild Enoksen og Gry Fors

1984: 4– Rensköttsel och kommunal planering v/Lars Petter Niia.

Årsberetning for 1983 er publisert i offsetutgave uten tilknytning til Dieđut-serien.

9.8 *Annen Informasjonsvirksomhet*

Instituttet har fortsatt med informasjonsvirksomheten ved korrespondanse, møtearrangementer og forelesninger for bl.a. besøkende grupper.

Som informasjonsmateriale har instituttet distribuert Dieđut, årsberetninger og noen bok- og litteraturlister.

Ellers har seksjonen vært med å avholde forelesninger om samiske kulturspørsmål bl.a. i Oslo, Inari og Utsjoki.

10. Uttalelser

Instituttet har pr. 31/12–1984 mottatt 1117 brev/saker og behandlet i alt 966 saker. Av saker som instituttet har uttalt seg om, kan nevnes:

138/84 Fylkesmannen i Finnmark, 9800 Vadsø. Navnesøknad.

139/84 Fylkesmannen i Finnmark, 9800 Vadsø. Navnesøknad.

479/84 Norsk Sameråd, 9730 Karasjok. Offisielt samisk navn på Norsk Sameråd og Samisk Utviklingsfond.

731/84 Fylkesmannen i Finnmark, 9800 Vadsø. Navnesøknad.

818/84 Kultur- og vitenskapsdepartementet, Arkiveringsutvalget, Oslo I.

NOU 1984: 3 Frå informasjon til Kulturarv. Pliktavlevering av samisk litteratur.

923/84 Fylkesmannen i Finnmark, 9800 Vadsø. Navnesøknad.

962/84 Skolesjefen i Tana, 9845 Tana. Navn på samisk skole i Tana.

11. Møter og konferanser

Ansatte ved instituttet har deltatt i ulike møter og konferanser i 1984, bl.a.:

A. Prosjekt møter og styremøter.

Samiske næringers plass i samfunnsplanlegging.

– Referansegruppe møte i Stokholm 20–24/1.

– Prosjektplanleggingsmøte i Umeå 11–14/10.

Filmarbeid.

- Prosjektarbeid 6/2 og 23–24/2 i Kiruna, 15–17/2 i Luleå, 5–9/3 i Outakoski, 12–13/6 og 15–19/10 i Manndalen, 8–10/8 i Lyngen, 13–17/8 og 13–14/9 i Gällivare, og 17–19/9 i Oteren og Manndalen.

Samiske læreplaner.

- Møte i Karasjok 7/2.

Fotoprojekt.

- Møte med Harry Johansen i Soppero 15–16/2.

Reindriftens økosystem.

- På Siida i Jergul 13/2.
- Møte med Reindriftsadministrasjonen i Alta 24/2.
- Prosjektmøte i Karasjok 29/2.

Mertajarviprojekt

- Møte i Kiruna 9–11/2.

Duodjiprojekt

- Prosjektmøte i Umeå 9–10/2.
- Prosjektmøte i "Økonomiske undersøkelser" i Arjeplog 30/3.
- Prosjektmøte i "Økonomiske undersøkelser" med Kjerstin Utsi i Arjeplog 18–24/6.
- Møte i Kautokeino om "Skinnberedningsprosjektet" 14/8.

Fellesnordisk læreplankomite

- Møte i Kautokeino 28/2.

Terminologiprojekt

- Møte i Oulu med de samiske avdelinger ved Oulu, Umeå og Tromsø universiteter 24/1.
- Møte i Kautokeino 10/4.
- Møte med professor Pekka Sammallahti i Hætta 19/11.

Kokelvprosjekt

- Møte i Kautokeino 10/4.

Nordisk Samisk Institutt arbeidsutvalgs- og styremøter

- Arbeidsutvalgsmøte i Kautokeino 22/5.
- Styremøte i Kautokeino 23/5.
- Fellesmøte med representanter for de nordiske kulturministre, Nordisk Sameråd, Nordisk Ministerråd og NSIs styre i Kautokeino 24/5.
- Arbeidsutvalgsmøte i Kiruna 9/10.
- Styremøte i Kiruna 10/10.

Syntaks og fraseologi

- Prosjektreise Kiruna – Gällivare 2–7/8.
- Prosjektreise i Sverige 10–15/9.

Samiske barns oppvekstvilkår

- Fellesmøte med representanter for de nordiske socialdepartementer i Stockholm 30/8.
- Referansegruppemøte i Stockholm 15/11.

Kartlegging av de samiske bosettingsområder

- Referansegruppemøte i Tromsø 22–24/11.

Ministerrådsmøte i Oslo

- Møte med Ministerrådet i Oslo om økonomien til NSI 10–11/12.

*B. Organer som NSI deltar i**Møte med Studieforbundet Vuxenskolan*

- Møte i Storuman og Umeå 19–20/1. MLS.

Teaterseminar

- Teaterseminar i Utsjok 20–22/1. SA.

Samisk språknemnds nordsamiske språkgruppe

- Møte med Universitetsfolk i Umeå 24/1. SA.

Tolkekurs

- Tolkekurs i Karasjok 7–10/2, og i Alta 2–6/4. IT.

Nordisk Sameråd

- Nordisk Sameråds møte i Hætta 9/2. ANS.
- Nordisk Sameråds møte i Jokkmokk 17–20/10. ANS.

Langtidsplan (Samlet Plan) for forskning, forsøk, undervisning og veiledning i reindriften

- Møte i Alta 14–16/2, og møte i Tromsø 1–2/11. ANS.

NÄRP

- Ledningsgruppe møte i Utsjok 29/2. (Utsjok-Tana-Karasjok) LD.

Høgskolestyre

- Møte i Alta 7/3. SA.

Nordisk Samisk radiokurs

- Møte i Oslo 27/4. SA.

- Møte i Kautokeino 28/9. SA.
- Møte i Hætta i den finske gruppen 16/10. SA.
- Møte i Utsjok 25–26/10. SA.

NTL-kurs

- NTL kurs i Skibotn 18–23/3. F.o.n.

Saddje-åpning i Stockholm

- Åpning av Saddje i Stockholm 3/5. SA.

Nordisk kulturutredning

- Møte med utdanningsdepartementet i Stockholm 19–20/3. MN.

Kultur- og ressursutnyttelse i sørsamiske områder på Helgeland

- Referansegruppe møte på Kultursentret i Hattfjelldal 12/6. LD

Samerettsutvalget

- Møte i Bodø 12–13/6, møte i Oslo 14–16/6, møte i Lakselv 4–6/9, møte i Mehamn 6–8/11. ANS.
- Seminar om Samerettsutvalgets delinnstilling arrangert av Oslo Sámiid Searvi 7–9/12. LD.
- Seminar om Samerettsutvalgets delinnstilling arrangert av Norske samers riksforbund i Karasjok 26–27/10. LD.

Møte med D. Solstad, Nordland Distrikthøgskole

- Møte om samiske barns oppvekstår i Kautokeino 29/8. SA.

Saksbehandlerkurs

- Kurs i Sjusjøen 24–28/9 og i Bjerkvik 10–14/12. Et/KEG.

Nordisk Sameråd

- Nordisk Sameråds språkmøte i Kiruna 5/11. MLS.

UNESCO

- Møte i Helsingfors om "The People of the North Speak for Themselves" 8–9/11. SA.

Seminar om Humanistisk og samfunnsvitenskapelig minoritetsforskning

- NAVFs seminar i Kautokeino 12–14/11. JHE.

Utvalg til utredning av spørsmål om vâjakt på ender i Kautokeino

- Møte i Kautokeino 15/11. LD.

Høgskolestyret i Alta

- Møte i Alta 3/12. SA.

Mineral og næringsregistrering

- Møte med FINNUT i Alta 17/12. LD, ANS.

C. Forelesninger, sammenkomster

- Hattfjellidal kultursenter, seminar 19–21/3. OHM.
- Høgskolen i Alta 27–30/3. OHM.
- Besøk av Øytun folkehøgskole i Kautokeino 28/3. SA.
- Tolkekurs på Øytun folkehøgskole 4/4. OHM.
- På sameradioen i Kiruna 8/4. ANS.
- Foreleser på Universitetet i Oslo 29/4. SA.
- Suggestopodia kurs i Inari 9–11/5. JHE.
- Sensur på Universitetet i Oslo 28–30/5. OHM.
- Møte med språkprosjekt sekretær M. Tomma i Kiruna 13/6. MLS.
- Forelesning i Kautokeino til Varsinais Suomen maakuntaliitto 13/6. SA.
- Språkkurs for sameradioen i Inari 21/6. SA.
- Foreleser på samisk litteraturseminar i Inari 27–28/8. SA.
- Lapin Seutakaavaliitto, Ympäristöministeriö, Lapin Lääninhallitus, Kautokeino 21/9. SA.
- Tromsø universitetet 24/9. JHE.
- Foredrag Sámeaguovlluid fidnooahpahušguovddáš, Isari 11–12/10. SA
- Foredrag på FN-dagen i Utsjok 24/10. SA.
- Foreleser på universitetet i Oulu 5–7/11. SA.

D. Andre møter

- Sparebanken Nord møte i Sørkjosen 22–24/1 ANS
- Møte med ordføreren i Samisk Forfatterforening i Rovaniemi 25/1 MLS.
- Samisk Språknemnds nordsamiske gruppe i Finland, møte i Oulu 24/1 SA
- Møte med Samisk utdanningsråd i Alta 26/1 OHM
- Samisk utviklingsfonds styremøte i Karasjok 1–2/2 ANS
- Norsk sameråds møte i Tromsø 6–8/2 ANS
- NRLs tillitsmannskonferanse i Karasjok 13–16/2 LD
- Møte med landbruksministeren i Oslo 28/2 ANS
- Samiid Duodji årsmøte 16–17/3 MN
- Møte i Oslo om WCIP utkast til urbefolkingskonvensjon 18–21/3 ANS LD
- Møte i Ottawa, Canada 26–31/3 ANS
- Møte i Utenriksrådet i Oslo 2/4 ANS
- Møte i Ajte museumsnemnden i Umeå 2–8/4 MN
- Møte i Norsk sameråd i Snåsa 4–6/4 ANS
- Seminar om bevaring og gjenreisning av gamle håndverk i Røros 9–10/4 MN
- Kommunestyremøte i Kautokeino 12/4 OHM
- Årsmøte i Sami Ætnam i Gällivare 17–19/5 LD

- Svensk samelærerkurs i Jokkmokk 7/6 MLS
- Nordisk sameråds møte i Tromsø 8/6 ANS
- SSRs landsmøte i Vilhelmina 13–15/6 LD
- NRLs årsmøte i Alta 19–22/6 LD
- WCIP møte i Panama City 17–24/6 ANS
- Samisk språknemnds møte i Kiruna 18–20/6 SA
- Norsk sameråds møte i Alta 30–31/8 ANS
- Kommunestyremøte i Masi 30/8 ANS
- Intervju-arbeid i Gällivare området 10/4 og 10–12/9 MLS
- Møte med Miljøvernministeren i Vadsø 11/9 ANS
- Møte på Oslo universitet (redigeringsarbeid) 17/9 OHM.
- Møte med NAVF i Oslo 18/9 OHM
- Møte med Kautokeino kommune 28/9 OHM
- WCIP komferanse i Panama City 17/9–10/10 LD MN
- Samiid Duodji styremøte i Tromsø 17/10 MN
- Samisk språknemnds møte i Jokkmokk 18–19/10 SA OHM
- IWGIA seminar i København 30/10–4/11 LD
- Nordisk sameråds kulturmøte i Tana 26–29/10 MLS
- Møte med utdanningsradioen i Sverige 6–7/11 i Stockholm. MLS.
- Besøk på Nordiska museet og Etnografiska museet i Stockholm 8/11. MLS.
- Møte med Professor Sten Carlsson angående kulturforskning i Uppsala 9/11. MLS.
- Møte i Norsk sameråd i Karasjok 19/11. ANS.
- Møte med Samisk utdanningsråd i Tromsø 20/11. OHM.
- Norsk sameråds møte i Karasjok 22–23/11. ANS.
- Møte med landbrukskomiteen angående Trollheimen i Oslo 26–27/11. ANS.
- Urbefolkningsseminar i Tromsø 28–29/11. ANS, og 29/11–1/12. LD.
- Møte med Nordiska museet museumsnemnden i Stockholm 4–8/12. MN.
- Møte i Alta i Utvalg til utredning av spørsmål om vârljakt på ender i Kautokeino 10/12. OHM.
- NRL kurs om den nye reindrifftsbeskatningen i Karasjok 11–12/12. AME. IT.
- Kommunestyre møte i Kautokeino 20/12. OHM.

12. Fremtidige arbeidsplasser

Angående fremtidsplaner i arbeidet ved instituttet, som i lang tid fremover vil kreve både personellmessig og økonomiske ressurser, kan trekkes frem noen problemstillinger innen de enkelte programområder.

Innen språkprogrammet vil arbeidet med å tilrettelegge materialet for en standardlærebok i samisk syntaks og fraseologi fortsatt være aktuell. Fo-

nemiske undersøkelser av lulesamisk og av enkelte nordsamiske dialekter vil også være et prioritert forskningsfelt. Dessuten er det behov for en generell analyse av dialektmateriale til bruk i videregående undervisning. Et 3-års terminologiprojekt er lagt opp i samarbeid med spåkavdelingene i Oulu, Luleå og Tromsø.

En viktig del av instituttets arbeid er å medvirke til å få bedre utdanningstilbud for den samiske befolkning. Både i Finland, Norge og Sverige er det forskjellige organer som arbeider spesielt med samiske utdannings-spørsmål. Instituttets rolle blir ofte av koordinerende karakter i forhold til slike organer. Som eksempler kan nevnes forsøk på å samordne arbeidet med undervisningsmaterialet og instituttets arbeid med den fremtidige organisering av en egen samisk høgskole. Den type koordineringsarbeid er ofte avhengig av andre organers muligheter og vilje til samarbeid, spesielt over landegrensene, samt det behov de nasjonale skoleordninger har til et slikt samarbeid. I de tilfeller instituttet har tatt initiativ til samarbeidstiltak, har de nevnte organer alltid stilt seg positiv til dette. Instituttets innsats gjennom egen prosjektvirksomhet på utdannings- og skolesektor blir derfor på felter som ikke dekkes av andre organer og institusjoner. Ut i fra en slik prioritering har instituttet hovedsakelig lagt vekt på analyser av samebar-nas oppvekstvilkår og førskolesituasjonen, voksenopplæringsbehov som ikke dekkes av allerede ordninger i de samiske bosettingsområder og å tilrettelegge materialet til utarbeidelse av samiske læreplaner.

Et siktemål innen det kulturhistoriske arbeid er å skaffe tilveie dokumentasjon om samefolkets tilknytning som en egen etnisk gruppe i sine bosetningsområder og om samenes forhold til andre grupper i Norden både i historisk perspektiv og i dagens situasjon. I denne sammenheng er det viktig å beskrive den samiske egenart slik den arter seg til enhver tid. Dette vil i sin tur virke til å styrke samisk identitet og fellesskapsfølelse som et folk. Vårt arbeid må hele tiden ha som mål å skape en plattform for samisk kulturvekst. Derfor er det viktig for oss å beskrive og analysere vår egen historie. Arbeidet med historieboka, der materialet som foreløpig er samlet beskriver generelt den samiske historie frem til ca. 1750, må videreføres. Videre må det lokalhistoriske arbeid i de forskjellige samiske områder prioriteres, bl.a. ved samling av materialet om arkeologiske levninger, gamle fortellinger og historier, eldre sedvaner og skikker, opplysninger om eldre dialekter, ord og termer, osv. Publisering av forskjellige typer historisk kildemateriale er også nødvendig. Det forsøk på samarbeid på dette felt mellom Nordkalottuniversitetene og instituttet som ble prøvd for en del år siden, er fortsatt aktuelt.

Det retthistoriske arbeid vil være viktig, ikke bare i dagens situasjon, men også i tiden fremover, f.eks. i forbindelse med de statlige oppnevnte samerettsutvalgene i Norge, Sverige og Finland. Av stor betydning vil det være å bringe frem materiale om samenes rettsoppfatninger til ressursene slik den har artet seg opp i gjennom tidene og sammenligne dette med

myndighetenes oppfatninger og analysere hvilke konsekvenser slike forhold har hatt for ressursutnyttelsen og for næringsformer.

En analyse av sedvanerettsdannelser er nødvendig for å få klarlagt de gjeldende rettsoppfatninger angående bruken av land og vann.

Den rettshistoriske analyse vil være av stor betydning som grunnlag for nye lovbestemmelser, administrative ordninger og for offentlige tiltak til beste for den samiske befolkningen.

De problemstillinger av juridisk karakter som reises fra samisk side er ikke bare begrunnet med behov for å sikre retten til dagens form for næringsutøvelse, men også til den næringsutvikling som muliggjøres ved å nytte nye næringspotensialer, bl.a. industriell utnyttelse av ikke fornybare ressurser, f.eks. mineraler, olje og gass. Et av problemområdene vil være å analysere de hypoteser som er knyttet til spørsmål om hvilke virkninger den fremtidige petroleumsvirksomheten vil ha på den aktuelle lovgivning og administrative praksis i de samiske bosetningsområder. I den forbindelse vil det være nødvendig å skape konfliktløsende modeller som tar rimelig hensyn til de forskjellige parters rettigheter og behov.

Videre vil det være nødvendig å foreta en analyse av de konsekvenser, både positive og negative, som den fremtidige petroleumsvirksomhet vil ha på næringsstrukturer i de samiske bosetningsområder. Dette vil være en videreføring av det arbeid som nå er på gang angående samiske næringsers plass i samfunnsplanlegging og analyse av kombinasjonssystemer av næringer. Et annet viktig forskningsmessig problemfelt er; Hvilke konsekvenser har de forskjellige næringsavtaler, lovregler og administrativ praksis angående næringer, på ressursbruken, næringsformer og miljøet i de samiske områdene.

Forsøksvirksomhet er også en viktig del av instituttets arbeid. Konkret kan her nevnes det arbeid som er gjort over flere år vedrørende foringsforsk av fisk. En naturlig videreføring av dette, vil være å bygge et anlegg for klekkeri og produksjon av smolt for å kunne sette de kunnskaper som er ervervet ut i samfunnsmessig nytte. Til dette kreves midler fra det offentlige. Fiskeoppdrett utvikles til å bli en betydelig næring i lokal sammenheng.

Det har gjennom mange år vært et ønske om å bygge instituttet til en dokumentasjonsentral om samiske forhold. Målet er å samle dokumentasjonsmaterialet på de fleste fagområder som har relevans for samisk samfunnsliv, språk og kultur samt materialet som beskriver samenes hverdag historisk og i dagens situasjon. Et konkret prosjekt om samiskarkiv ble planlagt allerede for flere år siden.

Gjennom instituttets generelle virksomhet er allerede en god del dokumentasjonsmateriale samlet og delvis systematisert. Men for å kunne imøtekomme behov og krav til en dokumentasjonsentral både fra enkeltpersoner, organisasjoner og myndigheter må det til et større opplegg som tar sikte på en systematisk innsamling, katalogisering, systematisering og

publisering av materialet. Til dette behøver instituttet bl.a. å engasjere en fagperson på heltid.

Data- og tekstbehandling er én forutsetning for å kunne holde følge med i dagens forskning. Vi har i lengere tid planlagt å skaffe et egnet data-anlegg, og håper å få prioritert midler til anskaffelse av anlegget.

Fremtidig stillingsstruktur

Instituttets fremtidige stillingsstruktur bør i prinsipp bygges på denne nåværende organisasjonsmodellen og utgangspunktet må dessuten være at instituttet må ha en fast stab av forskere (fagpersonell) i tillegg til rent administrativt personale. Videre må instituttet fortsatt få beholde ordningen med å kunne engasjere nødvendig antall fagfolk i tidsbegrenset arbeidsoppgaver med kontrakttid inntil 4 år.

En fast stab av ansatte, både adm. personell og forskere, er nødvendig for å oppnå en langsiktig og høyt faglig kvalifisert forskningsinnsats. Spesielt er det behov for utforming av teoretisk forskningsgrunnlag for oppbygging av et kompetansenivå for egen forskningsprofil og som grunnlag for tidsbestemte prosjekter.

De faste forskerstillinger bør knyttes til de forskjellige seksjonene der de fagmessig naturlig hører hjemme. Disse stillingene bør primært være prioritert for forsknings- og utredningsarbeid og være unntatt løpende administrativt arbeid som tillegges det administrative personell. Arbeidet av forskerstillingene bør være konsentrert om de rent forskningsrelevante oppgaver og om eventuell undervisning på høyere nivå.

Det er naturlig å tenke seg følgende stillingskategorier ved NSI som en forskningsinstitusjon:

- A. Administrative stillinger
- B. Toppstillinger (professorat)
- C. Mellomstillinger (1. amanuensis)
- D. Rekrutteringsstillinger (forsker)
- E. 4-års kontraktstillinger.

Instituttet må få beholde de 4-års kontraktstillinger (prosjektsekretærer) som Nordisk Ministerråd allerede har godkjent.

Ut fra dette har styret vedtatt følgende stillingsplan som en minimumsmodell:

A. Administrative stillinger

1. *Instituttbestyrer* som er både den administrative og faglige leder.
2. *Kontorsjef* som er den daglige koordinator. Dette vil bli ny stilling i forhold til dagens stilling.
3. *1. sekretær*, instituttbestyrerens personlige sekretær.
4. *4 seksjonssekretærer*. Av disse er en ny stilling i forhold til idag.
5. *Regnskapsfører*. Idag er dette et engasjement kun så langt frem i tid som budsjettet er klart, dvs. ca. 1 1/2 år.

6. *Kontorfullmektig*
7. *2 kontorassistenter* (nye stillinger)
8. *Konsulent/tolk*

B. Toppstillinger

4 *professorater* som er faglige ledere i hver sin fagseksjon. Stillingene svarer til de nåværende seksjonslederstillingene, men at stillingene er unntatt de rent administrative gjøremål. Instituttet har tre seksjonsleder åremålsstillinger idag. Det nye forslaget innebærer altså faste stillinger og én i tillegg til dagens stillinger. Disse toppstillingene bør dekke følgende fagområder:

1. *Økologi* med vekt på forskning i sammenhenger og dynamikk i naturgrunnlaget, næringsveier, ressursutnyttelse, fysisk planlegging, miljøspørsmål og økonomi.
2. *Rettshistorie/rettsvitenskap* med vekt på forskning i samiske rettstradisjoner både i historisk sammenheng og i forhold til dagens forhold samt studier av nasjonal og internasjonal rett relevant for den samiske befolkningens rettstilling.
3. *Språkvitenskap* med vekt på forskning innen samisk språk, både teori og endringsprosesser, og tilrettelegge vitenskapelig materiale for praktisk bruk av språket.
4. *Humaniora/pedagogikk* med vekt på forskning innen kulturhistorie, samfunnsdynamikk, idegrunnlaget og undervisningsteorier.

C. Mellomstillinger

Det bør også opprettes 4 amanuensisstillinger i tilknytning til toppstillingene, en for hver fagseksjon, med forsknings- og utredningsoppgaver innen seksjonens arbeidsområde. Dessuten bør disse stillinger tillegges undervisningsoppgaver i tilknytning til en eventuell samisk høgskole.

D. Rekrutteringsstillinger

Det bør også opprettes 4 vit.ass. stillinger, en ved hver seksjon som er beregnet for rekruttering til forskningsoppgaver innen seksjonens arbeidsområde og ellers generelt til samisk forskning og til høyere undervisningsoppgaver i emner med relasjon til samisk samfunnsliv.

E. 4-års kontraktstillinger

Styret har søkt om i alt 12 prosjektstillinger. I løpet av 1985 har Nordisk Ministerråd godkjent 8 av disse stillingene. Alle disse 12 forskere er idag engasjert ved instituttet slik at 4 av disse er på korttidsengasjementer. Denne kategori stillinger gjør at instituttets virksomhet blir fleksibel fordi disse stillingene er ikke fast knyttet spesielle forskningsstillinger og kan derfor lettere disponeres bl.a. til uforutsatte arbeidsoppgaver og til kortere prosjekter. Det er derfor viktig at denne type stillinger kan opprettholdes ved siden av de faste forskerstillinger.

Nordiskt konstcentrum

Verksamhetsberättelse 1984

Namn och adress

Nordiskt konstcentrum
Sveaborg
SF-00 190 Helsingfors
Tel. 0/668 554

Uppgift

Nordiskt konstcentrums uppgift är att utveckla och samordna det nordiska samarbetet inom bildkonsten i syfte att öka kännedomen om grannländernas konst inom Norden och om nordisk konst utanför Norden.

Centret började sin verksamhet i augusti 1978 på Sveaborg. Centret producerar egna utställningar för turné och för visning på Sveaborg samt förmedlar utställningar. Till dess uppgifter hör även att sprida information om nordisk konst och att främja kontakterna inom konstlivet genom möten och seminarier. Centret administrerar en gästateljéverksamhet samt i anslutning därtill en stipendieordning.

Organisation

Centret leds av en styrelse på tio medlemmar, med två representanter från varje nordiskt land, jämte personliga suppleanter.

Centrets fasta personal består av centrets ledare, utställningssekreterare, sekreterare, bokförare, byråsekreterare, vaktmästare, från april 1984 informationssekreterare och från juli 1985 amanuens och husmor. Därtill kommer timanställd personal för specialuppgifter och projekt.

Styrelsen sammanträdde till möten den 28–29.3.1984 på Sveaborg och 26–27.9.1984 i Köpenhamn.

Verksamheten*Ekonomiskt utfall (FIM)*

Anslagspost	Budget 1984	Bokslut 1984	Avvikelse
Löner	619 258,-	733 433,-	-114 175,-
Kostnader	1 557 742,-	1 315 514,-	+242 228,-
(Projekt	861 000,-	823 163,-	+ 37 837,-)
./. Intäkter	20 000,-	33 287,-	+ 13 287,-
Anslag	2 157 000,-	2 015 660,-	

*Utställningar**Ung dansk grafik*

K.H. Renlunds museum, Karleby

6 finska grafiker

Haparanda kulturbyrå. Stadsbiblioteket

Isländsk grafik (reducerat urval)

Rovaniemi stadsbibliotek

Norsk grafik

Lapinlahden Taidekeskus

Torneå stads kulturnämnd, stadshuset

Scandinavian View

Vasa stads kulturnämnd, Vasa stads konsthall

Hässelby Slott

Suomi galleri, Stockholm (reducerat urval)

Foreningen Norden, Iselingeskolen, Vordingborg

Alingsås kommun, Nohaga slott

100 dynor – 100 år (distr. NKC)

Nordens Hus, Reykjavík

Glomdalsmuseet, Elverum

Hardanger Folkemuseum, Utne

Sunmøre museum, Ålesund

Rana museum, Mo

Samisk konst – Sámi Dáidda

Nordic Heritage Museum, Seattle

Mingei International Museum of World Folk Art, La Jolla, San Diego

National Museum of Man, Ottawa

Borealis I

Sønderjyllands Kunstmuseum. Tønder

Kunstneres hus, Oslo
Kjarvalsstadir, Reykjavík

Färöisk konst

Nordens Hus, Reykjavík
Kunstforeningen, Oslo
Skive museum
Århus Kunstforening af 1847, Århus Kunstbygning
Södertälje konsthall
Tromsø kunstforening
Norrbottnens museum, Luleå

Litet format

Torneå stads kulturnämnd

Utopiary

Münchensalen, Stockholm

Utställningar i Centrets galleri i Strandkasernen

10.12.1983–16.1.1984
17.2.–18.3.1984
24.3.–23.4.1984
28.4.–17.5.1984
2.6.–19.8.1984
25.8.–23.9.1984
29.9.–28.10.1984
7.11.–6.12.1984

Internationell grafik
Post-Painting
Minitriennalen
Expo Palmstierna 3
Foto som konst
C.F. Reuterswärd
Ny abstraktion
Litet format

Informationsverksamheten

Gertrud Sandqvist tillträdde som informationssekreterare den 1 april 1984.

Infobladet har utkommit med ett nummer i maj (hektograferat) och ett i september (tryckt).

1.6.–15.8.1984 disponerade centret ett skyltfönster i Helsingfors stads turistbyrå vid Unionsgatan.

Kompletterande utskick till abonnenterna på katalogen Nordiska museer och konsthallar gjordes i februari och september.

En boklåda öppnades i Strandkasernen den 2 juni med ca 100 titlar nordisk konstlitteratur, vykort, kataloger från nordiska museer samt nordiska konsttidskrifter i sitt sortiment.

Den 7 november startade artoteksverksamhet i Strandkasernen. Norsk, dansk respektive isländsk grafik lånas ut till allmänheten mot en mindre avgift (15,-). Vid årsskiftet hade artoteket ca 50 låntagare.

Gästateljéverksamheten

Centret inledde sin verksamhet med gästateljéer för nordiska konstnärer år 1981 med fem ateljéer på Sveaborg. Ett ateljénät planeras för hela Norden, och 1984 togs ateljéer i Gerlesborgsskolan och på Hässelby slott i Sverige, och i Hald Hovedgaard i Viborg, Danmark, i bruk. Till gästateljéerna har kopplats en stipendieordning.

Under året har 19 konstnärer bott och arbetat i ateljéhuset Palmstierna på Sveaborg.

Den 1 juni startade gästateljéverksamheten på Gerlesborgsskolan utanför Göteborg och på Hässelby slott utanför Stockholm. Den 1 augusti kom den första konstnären till ateljén på Hald Hovedgaard i Viborg, Danmark.

Gästkonstnärer som tilldelats gästateljé har på ansökan även erhållit vistelsestipendium enligt av centrets styrelse fastställda regler samt resestipendium för dokumenterade kostnader enligt billigaste färd sätt. I vissa fall har även transportbidrag för hemtransport av konstverk beviljats.

Under året har underhandlingar om nya ateljéplatser förts med Vaxholms kommun, Göteborgs kulturförvaltning (Konstepidemien), institutionen "Gæstetelie Hollufgaard" i Odense, Nanseskolen i Lillehammer och kulturförvaltningen i Qaqortoq.

Nordiska ministerrådet har beviljat ett extra anslag på 50 000 DKK till vistelsestipendier för gästkonstnärer för 1984.

Seminarier, kontakter, förhandlingar, konferenser

Nordisk utställningskonferens hölls den 9–11 april i Oslo och arrangerades av centret i samarbete med Kultursentret Høvikodden.

Islands president Vigdis Finnbogadóttir besökte Sveaborg och Nordiskt Konstcentrum den 14 april i samband med sitt officiella besök i Finland. Hon såg utställningen "Minitriennalen" i Strandkasernen och besökte den isländske konstnären Gunnar Karlsson i ateljéhuset Palmstierna.

Sveriges undervisningsminister Bengt Göransson besökte centret i samband med ett officiellt besök i Helsingfors den 10 maj.

Centrets byggnader

Arbetena på Garnisonsskasernen (centrets blivande huvudbyggnad) har fortskridit enligt tidtabellen. Byggnadsarbetena slutförs inom utgången av maj månad 1985.

Inredningen av Garnisonsskasernen har planerats av arkitektbyrån Helin & Siitonen i samarbete med centrets ledning.

Planeringen av Strandkasernens grundreparation har igångsatts med utgångspunkt i den av centrets styrelse i mars 1984 fastställda rumsplanen. Planeringen utförs av arkitektbyrån Kari Järvinen och Timo Airas.

Nordens Hus på Färöarna*Verksamhetsberättelse 1984**1. Institutionens opgave*

Virksomheden omfatter lokale kulturaktiviteter, præsentation og formidling af nordiske kulturaktiviteter på Færøerne samt formidling af færøske kulturaktiviteter til det øvrige Norden. I den hensigt er institutionen etableret som et flerfunktionelt nordisk kulturhus.

2. Organisation

Nordens hus på Færøerne er en selvejende institution, oprettet og finansieret af Færøernes Landsstyre og Nordisk Ministerråd. Den ledes af en styrelse på 8 personer, udnævnt af Nordisk Ministerråd og bestående af tre repræsentanter for Færøerne, udvalgt af Færøernes Landsstyre, og én repræsentant for henholdsvis Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige, udpeget af landenes regeringer.

*3. Virksomheden 1984**3.1. Økonomisk oversigt*

Inkomster	Budget	Bokslut	Utgifter	Budget	Bokslut
Anslag	5 570 000	5 570 000,00	Løner	780 000	829 553,83
Aut. løneökn.		86 339,00	Övr. kostn.	4 790 000	5 010 677,02
Egna intäkter			(härav projekt)	(2 250 000)	(2 248 594,32)
Räntor		43 651,41			
Beviljad överföring		187 386,84			
Övrigt (Fond)		9 693,05			
Summa		5 897 070,30	Summa	5 570 000	5 840 230,85

*3.2. Programvirksomheden 1984**a. Generelle bemærkninger*

I Nordens hus på Færøerne blev 1984 det første hele virksomhedsår med forskellige programmer og arrangementer, idet huset først blev åbnet i maj 1983. I september fandt et direktørskifte sted, da Hjörtur Pálsson (Island) overtog direktørstillingen efter Steen A. Cold (Danmark). Et grafisk værksted i Nordens Hus er stadigvæk under forberedelse, og visse tekniske opgaver, forbundet med bygningens færdiggørelse, er endnu ikke

helt afklaret. Af det årlige driftsbudget (for 1984 5 570 mill. d. kr.) afholder Nordisk kulturbudget (Nordisk Ministerråds finansieringsbudget til det nordiske kulturaftalesamarbejde) 92 % og Færøernes landskasse 8 %.

Husets virksomhed bør til hver tid opbygges i samarbejde med færøske og nordiske kultur- og forskningsinstitutioner og under vekselvirkning mellem husets ledelse og forskellige færøske og udenlandske foreninger, grupper og individer. I virksomheden blendedes således sammen udenlandske impulser og lokalt initiativ samt en vis kreativitet fra husets side, og den nye institution søgte med en gang fast forankring i den færøske hverdag og bestræbte sig for gensidig spredning af nordisk og færøsk kultur til og fra Færøerne. Et skrift, "Nordurlandahúsið í Føroyum upplatið 1983", med oplysninger om institutionen og uddrag og artikler angående husets programmer og virksomhed blev udgivet i 1984, redigeret af Steen A. Cold. I 1983 udgav Nordens hus 2 plakater med billeder lavet af William Heinesen og Janus Kamban, og i 1984 blev der udgivet 5 nye plakater til særlige lejligheder med billeder af Ingálvur av Reyni, Tróndur Patursson, Zacharias Heinesen, Elinborg Lützen og Robert Jacobsen.

Husets lokaler blev brugt til mange færøske og nordiske møder og sammenkomster af forskellig art. Færøernes nyoprettede symfoniorkester og Færø-koret øvede der regelmæssigt, så vel som flere andre musik- og teatergrupper. Foreningen Norden holdt sine møder der, og i samarbejde med folkedanseforeningen i Tórshavn blev der arrangeret børnedans næsten ugentlig i vinterhalvåret. Den færøske radio og det nyoprettede færøske fjernsyn drog også stor nytte af husets programmer.

På teatersiden bestræbte man sig for at få væsentlige gæster til Færøerne og benyttede lejligheden, når der var udenlandske gæster på besøg til at knytte forbindelser mellem dem og færøske kunstnere, bl. a. ved vejledning eller undervisning. Som eksempler på dette kan nævnes, at sangeren Ulrik Cold underviste færøske korsolister og studerende på musiklinien, og violinisten Alberto Lysy spillede kammarmusik sammen med musikstuderende og deltog i symfoniorkestrets konsert under sit besøg. Ønsket om at sprede færøsk kultur ud til det øvrige Norden genspejledes bl. a. deri, at Nordens hus støttede et færøsk folkekulturarrangement i Sverige i forbindelse med Sveaborg-udstillingen i Södertälje og sendte sin selvstændige teaterproduktion. Ibsens "Dukkehjem", til Island, hvor den blev vist som gæstespil under Kunstfestivalen i juni i samarbejde med Leikfelag Reykjavíkur.

b. En kortfattet programoversigt

Blandt møder og konferencer med udenlandsk deltagelse kan nævnes et om kultur og kulturpolitik, et seminarium om nordiskt grænseregionelt samarbejde og et møde, arrangeret af Fælles Nordisk Ungdom. Nordisk forfatterråd holdt sit årsmøde i huset, og Samarbejdsnævnet for de nordiske naturvidenskabelige forskningsråd havde sit møde der. Et seminarium

under navnet "Helse og samfund" blev holdt i samarbejde med færøske institutioner og en håndarbejdsstævne i samarbejde med Færøernes håndarbejds lærerforening.

Følgende film blev vist i 1984: Peter Watkins film om Edvard Munch, Ingmar Bergman-filmene "Færø-dokument 79" og "Tryllefløjten", de svenske film "Pelle haleløs" og "Raskenstam" som led i en svensk uge, en film i forbindelse med kvindedagen 8. marts, den finske børne- og eventyrfilm "Pessi og Illusia" og den danske dokumentarfilm "Tjenestepiger".

Teaterforestillinger i Nordens hus 1984, foruden mindre dramatiske indslag som indgik i andre programmer, var disse: "Et Dukkehjelm" af Henrik Ibsen – husets anden teaterproduktion i egen regi, sat op af Sveinn Einarsson i samarbejde og samspil mellem færøske og islandske skuespillere og teaterfolk. Grønnegårds Teatrets gæstespil, "Henrik og Pernille" af Ludvig Holbæg, instrueret af Line Krogh i forbindelse med Holbergs 300-års jubilæum, og Det Kgl. Teaters gæstespil, "De fire årstider" af Arnold Wesker, iscenesat af Sam Besekow og arr. af Dansk-Færøsk Kulturfond. Til sidst skal nævnes "Brendar brýr" af Catherine Hayes, instrueret af Egi Dam og spillet af den færøske teatergruppe Gríma.

På *musikrådet* var der i bred forstand megen – måske mest – aktivitet i Nordens hus, som efterhånden synes at ville danne en passende og tiltrængt ramme om det unge og fremvoksende færøske musikliv og kunne give det stimulerende impulser udefra. Det gælder både jazz- og folkemusik, forskellige typer af rytmisk og klassisk musik, kor o. s. v.

I en kort oversigt går det ikke an at nævne alle de færøske og udenlandske musikere, sangere, orkestre og musikgrupper, som fremførte deres musik i huset, men Færøernes symfoniorkester og Færø-koret fortsatte deres virksomhed under ledelse af Bogi Lützen og Ólavur Hátun. Dette resulterede bl. a. i, at under de klassiske sommerdage i juni-juli fremførtes Beethovens "messe i C-dur op. 86" sammen med medlemmer af "Holte Gymnasium Symfoniorkester", som var på besøg, under ledelse af sjeftseren Willi Gohl, og ved sin tredje offentlige koncert i december spillede Færøernes symfoniorkester for første gang en hel symfoni. Beethovens første, under Bogi Lützens ledelse. Et nyt musikværk, "Jesus og Makedonarin", af Pauli í Sandagerði til tekst af Sigmund Poulsen, blev opført i maj på Kristi himmelfartsdag, og en færøsk korstævne ved deltagelse af 15 færøske og 2 andre nordiske kor fandt sted i maj-juni.

Mange koncerter og musikarrangementer forberedtes i samarbejde med Koncertforeningen og jazz- og folkemusikforeningerne, og nogle af dem blev henlagt til steder udenfor Tórshavn. Således blev det bibelske spil "Exultate" fremført i Vågs-kirke af tre norske kunstnere, men blandt navne på musikere og musikgrupper, som medvirkede under de klasiske musikdage i juni eller på andre af årets tider, kunne nævnes: "Duo Gran-cino", "Duo Consortante", Københavns Strygekvarteret, Bodil og Gunnar

Kvaran og Sigfried Skov, sangeren Ulrik Cold og Kristinn Sigmundsson og solisterne John Damgaard, Jónas Ingimundarson, Albert Lysy og Margit Rahkonen. Af andre gæster kan blot nævnes "Tritonus-koret", Vesterbro Ungdomsgård, visesangerinden Trille, den finske musikgruppe "Cumulus" sammen med sangerinden Anki Lindqvist, svenskerne Bjørn Arahb og Pierre Ström. Nannie Porres og tre svenske rytmemusikere, visesangeren Jean-Claude Flamand fra Frankrig og Bergtóra Árnadóttir fra Island og den irske sang- og musikgruppe "Wild Geese".

Et folkemusikstævne blev holdt i juni ved deltagelse af og i samarbejde med forskellige færøske musikere og deres gæster fra Skotland, Shetland og USA, og et større musikstævne. "Tórshavn Jazz, Fólka og Blues Festival", fandt sted i august måned i samarbejde med Færøernes Jazzmusikerforening og Nordjazz. Deltagerne var både færøske og udenlandske – fra de fleste nordiske og flere lande – blandt dem så kendte folk som Svend Asmussen, Cornelis Vreeswijk og Lillian Boutté.

Under årets første halvdel blev der arrangeret svenske og finske kulturdage ved forskellige kulturtilbud og udstillinger, bl. a. tolkede Östen og Anders Engström finlandssvensk lyrik og sang under rubriken "Livets brygger". Nogle gange havde man også i huset specielle færøske *aftenprogrammer* ("kvældsetur"), en blanding af musik, sang og litteraturoplæsning. Færøsk, østrigsk og russisk *folkedans* blev også vist i huset i juli og september.

Udstillinger. Ved månedskiftet juli–august blev den traditionelle Olaiudstilling holdt i Nordens hus ved deltagelse af mange færøske billedkunstnere, en færøsk håndarbejdsudstilling i okt.–nov. og de færøske udstillinger "Sluppin" og "Fiskafólk" i november i samarbejde med Søfartsmuseet i Marstal, men færøske kunstnere, som havde selvstændige udstillinger i huset, var Torbjørn Olsen og Olivur vi Neyst, Zacharias Heinesen, Bárður Jákupsson og Tróndur Patursson. Af andre udstillinger kan nævnes en fotoudstilling om Orknøerne og Shetland fra Svenska Historiska Museet, mindre tyske og svenske fotografiudstillinger om Færøerne, "Bellmans Stockholm" fra Svenska Riksställningar, "Finsk form", Mona Huss Walins udstilling, "Ny nordisk kunst" i samarbejde med Sammenlutningen af danske kunstforeninger og en nordisk el- og energiudstilling i samarbejde med Energirådet på Færøerne og Nordisk Ministerråd. Den sidstnævnte udstilling blev udvidet med en lille færøsk afdeling.

Tórshavn, den 13. september 1985

På styrelsens vegne

Ása Justinussen

Konst. dir.

Nordisk federation för medicinsk undervisning

Verksamhetsberättelser 1984

Namn och adress

Nordisk federation för medicinsk undervisning
c/o Generalsekretær, overlæge Jørgen Nystrup
Rigshospitalet, Tagensvej 18
DK-2200 København N
Tel. (01) 37 52 52

1. Institutionens uppgift

Federationens ändamål är att befrämja den medicinska utbildningen och undervisningen i alla dess former och på alla nivåer av utbildning.

För att fylla detta sitt ändamål bör Federationen:

1. arrangera, stimulera till, medverka till och informera om symposier och seminarier rörande för medicinsk utbildning och undervisning centrala och aktuella problem, särskilt sådana, vars lösning befrämjas av nordiskt samarbete;
2. stimulera till beskrivning och dokumentation av medicinsk utbildnings- och undervisningsförhållande i Norden;
3. stimulera försöksverksamhet och forskning beträffande medicinsk utbildning och undervisning;
4. stimulera till och medverka vid anordnandet av sådan utbildning, som erfordrar nordisk samverkan;
5. etablera och upprätthålla utomnordiska kontakter samt
6. vidta andra åtgärder och framkomma med förslag, som befrämjar medicinsk utbildning och undervisning.

2. Organisation

Federationens beslutande organ utgörs av dess generalförsamling, som arrangeras vartannat år, såvida icke särskilda skäl lägger hinder i vägen. Denna har till uppgift att

1. besluta i fråga om ansvarsfrihet beträffande styrelsens verksamhet och förvaltning;
2. välja Federationens styrelse och suppleanter för dessa;
3. i övrigt vidta åtgärder ägnade att gagna Federationens ändamål.

Följande institutioner, organisationer och myndigheter äger att vardera utse en representant som *delegat* till generalförsamlingen:

1. varje medicinsk fakultet eller motsvarande organ med ansvar för läkarutbildningen;
2. de medicinska studentorganisationerna vid varje medicinsk fakultet eller motsvarande organ med ansvar för läkarutbildningen;
3. det eller de centrala statsorgan i varje land, som har att besluta beträffande medicinsk utbildning och undervisning;
4. det eller de centrala statsorgan i varje land, som har att besluta beträffande hälso- och sjukvård;
5. det nationella läkarförbundet i varje land;
6. den nationella yngre läkarorganisationen i varje land.

Federationens styrelse består av sju medlemmar samt en personlig suppleant för varje ordinarie styrelseledamot. Två av styrelsens medlemmar representerar studenternas organisationer och väljes efter förslag av Nordiska medicine studerande. Fem av styrelsens medlemmar representerar var sitt nordiskt lands övriga medlemsorganisationer och väljes efter förslag från ländernas övriga delegater vid generalförsamlingen.

Styrelsen utser inom sig ordförande.

Styrelsens funktionstid sträcker sig mellan två generalförsamlingar och under denna tid bör denna sammanträda två gånger per år.

Styrelsens sammansättning pr. 31.12. 1984:

Overlæge, dr.med. Hans Karle (næstformand)	D
Överläkare Henry Troupp	F
Professor Vikingur Heidar Arnorsson	I
Professor, dr.med. Arne Nordøy (formand)	N
Docent, dr.med. Staffan Olanders	S
Studentrepresentanter:	
Stud.med. Peter Müller	D
Stud.med. Jonas Holm	S
Personal:	
Generalsekretær	
Projektansat sekretær	

Revisorer:

Revisionselskabet Friis, Carøe & Steinfeldt A/S, statsautoriserede revisorer, Havnegade 16, 8000 Århus C, Danmark.

Som parlamentarisk revisor speciallege Bjørn Østberg, Oslo, med professor Gunnar Ström, Uppsala, som suppleant.

Med indledningen af året 1984 kom der skred i Federationens mangeårige initiativ med at koordinere samarbejdet om lægers videreuddannelse i relation til den nordiske arbejdsmarkedsaftale. I et brev af 17. marts 1983 til medicinaldirektøren i Danmark, generaldirektøren for medicinalstyrelsen i Finland, landlæknir i Island, helsedirektøren i Norge og generaldirektøren for Socialstyrelsen i Sverige, havde Federationens styrelse i et notat redegjort for en række problemområder og foreslået nedsættelse af et

nordisk kontaktorgan. I et brev af 4. jan. 1984 fra helsedirektoratet i Norge blev Federationen anmodet om at indgå i et sådant kontaktorgan sammen med repræsentanter fra sundhedsmyndighederne. Kontaktorganet har herefter holdt møder den 25. april 1984 og den 18. oktober 1984. Det har været kontaktorganets opgave at kortlægge en række af de samarbejdsproblemer, der er opstået i relation til den nordiske arbejdsmarkedsaftale og i samarbejde med de nordiske specialistforeninger og lægeforeninger at pege på hensigtsmæssige løsninger. Kontaktorganet har taget et konkret initiativ til at arrangere et møde om den kirurgiske speciallægeuddannelse i relation til de nordiske arbejdsmarkedsbestemmelser. Mødet skal afholdes i Oslo torsdag den 9. maj—lørdag den 11. maj 1985. Det er tanken, at mødet med kirurgerne måske kan danne model for en mindre møderække indenfor en række specialer. Problemerne med den nordiske arbejdsmarkedsaftale er først opstået, efter arbejdsmarkedsaftalens udvidelse til også at omfatte specialister. Arbejdet vedr. det nordiske samarbejde vedr. lægers videreuddannelse i relation til den nordiske arbejdsmarkedsaftale af 25. aug. 1981 er meget omfattende og har indtil videre måttet ske indenfor Federationens regi, idet det endnu ikke har været muligt at opnå særbevillinger trods ansøgning til Nordisk Ministerråd. Det skal dog understreges, at de nordiske landes medicinalstyrelser finansierer deres repræsentanters deltagelse i kontaktorganets arbejde. Problemet er imidlertid uløst, idet en virkelig bearbejdelse af de komplekse sagsforhold kræver nedsættelse af et expertudvalg.

Den 26.—29. april 1984 afholdtes i Skibotn ved Tromsø et nordisk introduktionskursus i pædagogik for lærere ved de nordiske medicinske læreranstalter. Kurset behandlede indlæringspsykologi, kort- og langtidretention, memorering og forståelsesindlæring, rækkefølge og aktivitet. Den kliniske og videnskabelige problemløsningspædagogik. Endvidere var der eksempler på aktiverende og deltagerstyrede undervisningsformer, microteaching og kommunikationsanalyse. Der var fremlagt et omfattende problemløsningsmateriale og der blev præsenteret forskellige eksempler på tilrettelæggelse af selvstudier. Under kurset var der en velfungerende AV-central, der demonstrerede moderne AV-hjælpemidler. Kursusdeltagerne vurderede kurset som meget vellykket og det var styrelsens opfattelse, at kursets form og indhold i høj grad egnede sig som igangsætter af pædagogisk nytænkning både hos velmotiverede lærere, præget af engagement og erfaring som en væsentlig del af deltagerne i det foreliggende kursus fra Tromsø, men også måtte kunne skabe pædagogisk interesse og kundskab hos muligvis mere skeptiske lærere. Styrelsen forsøger at finde muligheder for at gentage kurset et mere sydligt sted i Norden.

Den 23.—25. maj 1984 blev der i forbindelse med generalforsamlingen afholdt undervisningsmøde om medicinsk etik. Deltagerne var enige om, at faget var af tiltagende betydning. Diskussionen kom til at dreje sig om den mest hensigtsmæssige formidlingsform, idet man var enige om, at der er

tale om et fag, hvor der dels kræves paratviden om en række regler, dels kræves evne til problemløsende tænkning, ofte i et bredt samarbejde. Af specifikke emner under undervisningsmødet – det var det 10. nordiske medicinske undervisningsmøde i Nordisk Federations regi – kan nævnes: Lægens informationspligt, det informerede samtykke, patienternes journalindsigt, lægens tavshedspligt, og erfaring med undervisning i medicinsk filosofi og videnskabsteori. Prof. William Winslade fra Los Angeles deltog og bidrog med en række amerikanske eksempler og erfaringer med at indføre "humanities" i medicinen.

Der foreligger en protokol fra generalforsamlingen 1984, som vil kunne rekvireres ved henvendelse til Federationens sekretariat. På generalforsamlingen blev styrelsen for den kommende 2-årige periode valgt. Den består af: overlæge Hans Karle, Danmark, professor, overlæge Henry Troupp, Finland, professor, overlæge Vikingur Heidar Arnorsson, Island, professor, overlæge Arne Nordøy, Norge, docent, overlæge Staffan Olanders, Sverige. Som fællesnordiske studenterrepræsentanter blev stud.med. Peter Müller, Danmark og stud.med. Jonas Holm, Sverige valgt.

Under generalforsamlingen blev der fremsat en lang række forslag til Federationens fortsatte virksomhed.

Den 18.–20. oktober 1984 afholdtes det V nordiske studienævnsmøde i Reykjavík. Titlen var Selektion til det medicinske studium. Der var som tidligere år deltagere fra stort set samtlige nordiske lægeuddannelsessteder. Inden mødet var der udsendt skriftligt materiale omfattende de aktuelle optagelsesregler til de medicinske fakulteter i Norden samt en aktualiseret WHO-publication: Selecting students for training in health care. Mick Bennett og Richard Wakeford havde forfattet publikationen. Dr. Luis Branda fra Mac. Master University Faculty of Health Sciences i Canada berettede grundigt om verdens nok mest avancerede, kostbare og komplicerede selektionssystem. Det var et system, der umiddelbart vakte forundring, beundring og skepsis blandt deltagerne, men derefter til betydelig eftertanke. Der var betydelige nationale forskelle på selektionsmetoderne mellem de nordiske lande, når man diskuterede på detaljeplan. Imidlertid var mødedeltagerne enige om, at de foreliggende anvendte selektionsmetoder i Norden langt fra var tilfredsstillende. Det kom til at stå deltagerne klart, at bedre selektionsmetoder kan indføres, hvis de enkelte fakulteter ønsker at prioritere dette tilstrækkeligt.

Den 26.–30. november 1984 afholdtes på Nordiska hälsovårdshögskolan, Göteborg, i samarbejde med Nordisk komite for arktisk medicinsk forskning et kursus i arktisk medicin. Kurset var et forsøgskursus, der bl. a. skulle vurdere behovet for kurser og vurdere, hvilke målgrupper, der skulle sigtes mod. Organisationskomitéen sigtede i første omgang bredt, nemlig med henvendelse til læger, sygeplejersker, tandlæger m. v. indenfor sundhedsvæsenet, der enten stod over for at skulle udsendes til de mest

nordlige områder i Norden eller sundhedspersonale, der allerede arbejdede de pågældende steder og havde behov for efteruddannelse. Kurset blev tilrettelagt i samarbejde med Sygeplejerskers samarbejde i Norden og De nordiske laborantforeninger.

En meget kompetent lærerkreds var samlet som garant for undervisning på et plan, der havde kontakt med aktuel forskning. Ved den afsluttende evaluering konstaterede flertallet af deltagere, at kurset i den foreliggende form måtte anses for at være mest egnet til mennesker, der allerede havde et vist mål af praktisk erfaring med at arbejde i de nordligste egne af Norden, som dog for de fleste områders vedkommende næppe med rimelighed kunne betegnes som arktiske. Der foreligger en udførlig rapport fra forsøgskurset, der kan rekvireres fra Federationens sekretariat.

Federationen har som tidligere år samarbejdet med en lang række internationale institutioner og organisationer, der har samme mål, nemlig at stimulere og forbedre lægeuddannelsen. Federationen samarbejder med de internationale tidsskrifter *Medical teacher* og *Medical Education*. Endvidere fortsætter vort mangeårige samarbejde med *Nordisk Medicin*. Regelmæssigt deltager Federationens sekretariat eller styrelse i møder med verdens sundhedsorganisationen WHO og der er et tæt samarbejde med den europæiske organisation AMEE (*Association for Medical Education in Europe*). Senest havde AMEE sit årsmøde i Oslo den 19.–21. sept. 1984. En lang række lærere fra Norden deltog. Betydningen af Federationens mangeårige virksomhed som baggrund for den høje rekruttering af nordiske bidrag ved europæiske uddannelsesmøder blev også fremhævet på AMEE's møde i Oslo. Der har i 1984 været afholdt styrelsesmøder i Federationen på følgende tidspunkter og steder:

27. april 1984 Skibotn, Norge

23. maj 1984 Århus, Danmark

25. maj 1984 Århus, –

20. oktober 1984, Reykjavík, Ísland

24.–25. maj 1984 afholdtes der generalforsamling i Århus, Danmark.

Styrelsen for Nordisk federation för medicinsk undervisning overleverer herved sin virksomhedsberetning for året 1984.

Arne Nordøy,

Prof., dr.med., formand

Jørgen Nystrup,

Overlæge, generalsekretær

Nordiska sommaruniversitetet (NSU)

Verksamhetsberättelse 1984

A. Namn och adress

Nordiska sommaruniversitetet
Generalsekretariatet
Langagervej 6
DK-9220 Aalborg Ø
Tel. 08-15 65 48

B. Organisationens målsättning

Nordiska sommaruniversitetet (NSU) stiftades 1950. På nordisk bas samlar NSU studerande, forskare och även yrkesverksamma utanför universiteten i en studieverksamhet som syftar till att "befrämja en kritisk insikt i vetenskapliga grundproblem, tvärvetenskapliga frågeställningar, de olika vetenskapernas metodiska egenart och vetenskapernas ställning i samhället" (Stadgar för NSU).

Verksamheten är öppen för alla.

C. Organisation

NSU:s högsta beslutande organ är *representantskapet* som sammanträder under den årliga sommarsessionen. Representantskapets ledamöter utses dels av NSU:s lokalavdelningar och dels av generalförsamlingen som består av sommarsessionens deltagare. Representantskapet fastställer det gemensamma nordiska studieprogrammet och utser en *styrelse* som ansvarar för verksamheten mellan sommarmötena. *Lokalavdelningar* finns för närvarande på 21 universitetsorter.

Studieverksamheten bedrivs i nordiska *studiekretsar* med lokala kretsar på de olika universitetsorterna. Representanter för lokalkretsarna möts på sommarsessionen och på symposier under vinterhalvåret.

D. Verksamheten 1984

1. Ekonomiskt resultat

Mot bakgrund av det underskott som uppstod under 1983 beslutade styrelsen i början av året om en rad besparingsåtgärder. Bl. a. inställdes det möte mellan studiekretsarnas nordiska koordinatörer som brukar hållas inför sommarsessionen och kretsledarkonferensen för de nya kretsarna flyttades till början av 1985. Räkenskaperna för 1984 visar följande resultat (DKK):

Utgifter	1 758 500
därav löner	207 600
Intäkter	1 969 000
därav anslag	1 439 000
Balans	210 500
Överföring till 1985 ¹	52 300

¹ Intäkter som inte får disponeras under räkenskapsåret.

Det redovisade överskottet förklaras av de ovannämnda besparingsåtgärderna, i första hand flyttningen av kretsledarkonferensen, flyttning av vintersymposium i krets 3 och ad hoc-symposium om "Kvinders ord och kvinders bilder" och ett överskott från sommarsessionen.

2. Studieverksamhet

2.1 Studiekretsarna

En studiekrets i NSU är normalt verksam i tre år, men den kan avföras från studieprogrammet tidigare om representantskapet beslutar om det. Till grund för representantskapets ställningstagande ligger en löpande utvärdering av kretsarbetet (aktiviteter, nordisk spridning osv.). NSU:s studieprogram syftar till att skapa förutsättningar för ett utbyte mellan olika vetenskapliga specialiteter och mellan olika forsknings- och teoritraditioner. Studiekretsarna behandlar ämnen och problemställningar som är aktuella såväl internvetenskapligt (metodiskt/teoretiskt) som i förhållande till den sociala och kulturella utvecklingen i de nordiska länderna.

Studieprogrammet 1983/84 omfattade tolv studiekretsar, varav fyra nystartade, i följande ämnen (inom parantes anges kretsens startår):

1. Alternativ journalistikk (1982)
2. END – nedrustning (1981)
3. Energiplanlægning og produktion af alternative energisystemer (1983)
4. Bymæssiggørelse og byproblemer (1981)
5. Semiotik og kultur (1982)
6. Kropskultur (1981)
7. Ungdomskultur, ungdomsoprør og ungdomspolitik (1983)
8. Musikk og ny teknologi (1983)
9. Omstilling og konflikt – problemer i nye og gamle industriland (1983)
10. Arbejdets fremtid (1982)
11. Social selvhjelp og egenomsorgsbevægelser (1983)
12. Historie, historiefilosofi och historieskrivning (1981)

Generellt har aktiviteten i studiekretsarna varit tillfredsställande. Under våren 1984 fanns 158 aktiva lokalkretsar registrerade (9 fler än föregående år). Antalet deltagare kan uppskattas till ca 1 500. Mellan studiekretsarna varierade antalet lokala kretsar (se nedanstående tabell), men undantaget två kretsar (3 och 6, den sistnämnda avslutades med årets sommarsession)

fanns samtliga representerade i mer än hälften av NSU:s lokalavdelningar. Om man ser till lokalkretsarnas spridning mellan de nordiska länderna framträder Danmark och Finland som de starkaste NSU-fästena.

Aktiva studiekretsar våren 1984

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Summa
Bergen					×		×	×		×	×	×	6
Göteborg		×		×	§		×	×	×	§		×	6
Helsingfors	×	×	×	×	×		×	×	×	×	×	×	11
Jyväskylä		×			×	×	×				×		5
København	×	×		×	×	×	×	×	×	×	×	×	11
Linköping		×		×	×			×	×	×		×	7
Lund	×				×		×		×	×		×	6
Odense	×	×	×		×	×		×		×			7
Oslo	×	×	×	×	×		×	×	×	×	×	×	10
Reykjavik	×	×			×	×	×	×	×	×	×		9
Roskilde	×						×		×			×	4
Stockholm	×	×		×	×	§		×	×	×	×	×	9
Tammerfors		×	×	×	×		×		×	×	×		8
Tromsø	×	×	×	×	§	§ ²		×	×	×		×	9
Trondheim				×	×		×	×	×	×		×	7
Uleåborg	×	×		×	×		×			×	×		7
Umeå							×						1
Uppsala					×			×	×		×		4
Åbo	×	×		×	×		×		×	×	×	×	9
Aalborg	×	×	×		×	×	×	×	×	×	×	×	12
Aarhus	×		×	×	×	×	×	×	×	×		×	10
Summa	13	13	7	12	17	6	16	15	16	17	12	14	158

¹ Førde, ² Alta, ³ Harstad, ⁴ Rovaniemi, ⁵ Ekenäs, ⁶ Thisted.

§ betyr at lokalavdelingen har kontaktperson, men at kretsen ikke fungerte aktivt.

1983/84 startades fem nya kretsar: 3, 7, 8, 9 och 11. Störst anslutning fick kretsarna 7, 8 och 9, som var representerade i 15–16 av NSU:s lokalavdelningar. Kretsarna 3 och 11 hade verksamhet på 7 respektive 12 orter.

Krets 3 studerar möjligheterna att utveckla alternativa energisystem och vilken roll produktionen och utbyggnaden av dessa kan spela i en expansiv ekonomisk politik för de nordiska länderna.

Krets 7 undersöker de pågående förändringarna i ungdomens livschanser (t. ex. ungdomsarbetslöshetens konsekvenser) och ungdomskulturernas uppkomst och utveckling.

Krets 8 studerar musiken som en del av den s. k. kulturindustrin och hur de nya teknologierna för produktion och förmedling bidrar till att göra musiken till en alltmer integrerad del av den moderna symbolmiljön.

Krets 9 behandlar tendenserna till en global omstrukturering av industriproduktionen, långsiktiga utvecklingstendenser i industriländernas produktionsstruktur och de politiska och sociala systemens betydelse för omställningsprocessen i de gamla industriländerna. Krets 11 studerar "Välfärdsstatens kris" och de olika utvecklingstendenser och politiska strategier som denna givit upphov till: är vi på väg mot en avinstitutionali-

sering som kan skapa nya former för solidaritet och självförvaltning eller står vi inför tendenser som på sikt kommer att resultera i ökade skillnader i livsbetingelser mellan olika befolkningsgrupper?

2.2 Nya kretsämnen

Studieprogrammet för 1985 förbereddes på sedvanligt sätt. Under våren uppmanades NSU-aktiva och andra intresserade att inkomma med förslag till nya kretsämnen. Styrelsen efterlyste särskilt kretsförslag inom det teknisk-naturvetenskapliga och det humanistiska området. Det kom in tolv förslag som täckte ett brett spektrum av problem och forskningstraditioner. Förslagen sändes på remiss till lokalavdelningarna och på grundval av deras prioriteringar presenterade styrelsen ett förslag till nytt studieprogram. Detta diskuterades på sommarsessionen och representantskapet beslutade att ersätta de fyra utgående (tre år gamla) kretsarna med följande nya kretsämnen:

1. Natursynet i miljöadministration och naturkamp
2. Ferie, reiser og fritidskultur
3. Modernitet
4. Urbane livsformer, byteori og sociale konflikter

Kretsen "Natursynet i miljöadministration og naturkamp" undersöker industriländernas miljöpolitik med avseende på den naturuppfattning som ligger till grund för denna och i förhållande till de ekonomiska och ekologiska systemens reproduktionsbehov. De tre följande kretsarna representerar olika infallsvinklar till studiet av den moderna kultur- och samhällsutvecklingen. Medan kretsen "Modernitet" arbetar med modernitetskategorin inom filosofi, estetik och samhällsteori, studerar de två andra kretsarna specifika, rumsliga aspekter av den moderna livsformen: dels storstaden och de förändringar som västvärldens storstäder nu genomgår till följd av den teknologiska utvecklingen och den ekonomiska omstruktureringen, dels massturismen som ett centralt inslag i den fritidskultur som utvecklats under de senaste decennierna.

2.3 Symposier och kretsledarkonferenser

Under vinterhalvåret 1983/84 arrangerades symposier för samtliga pågående kretsar. Vintersymposierna 1984/85 genomförs under början av 1985. För fyra av de nya kretsarna på 1984 års studieprogram hölls en kretsledarkonferens i december 1983. Krets 9 anordnade en egen konferens under våren 1984 med deltagande av flera utom-nordiska föreläsare. Kretsledarkonferensen för de nya kretsar som antogs på sommarsessionen 1984 genomfördes i början av februari 1985.

Sedan 1980 har NSU arrangerat s. k. ad-hoc-symposier som behandlar ämnen som inte finns upptagna på studieprogrammet eller fördjupar en bestämd aspekt av ett kretsämne. Dessa symposier har haft en viktig

funktion för NSU's förnyelse både vad gäller rekrytering och studieprogram.

Under 1984 arrangerades ett ad-hoc-symposium om turism och fritidskultur, som resulterat i en publikation och i det nya kretsämnet "Frier, reiser og fritidskultur". Styrelsen har också beviljat medel till symposier om "Kvinders ord og kvinders billeder", musiksemiotik och europeisk säkerhetspolitik. De två förstnämnda symposierna kommer att hållas under våren 1985 och symposiet om säkerhetspolitik under hösten.

2.4 Sommarsessionen

Sommarsessionen 1984 var förlagd till Kiljava – ett konferenshotell i Helsingforstrakten. Deltagarantalet uppgick till ca 250 vuxna och 50 barn. Programmet följde hävdvunna linjer: kretsarbete med skriftliga och muntliga "oplæg" från deltagarna, ett ambitiöst kulturprogram, utflyktsdag. Styrelsens afton hade denna gång "Norden mellan öst och väst" som tema.

3. Publikationsverksamhet

Tidningen "Information från NSU" utkom 1984 med fyra nummer och ett programhäfte, där studiekretsarna presenterades. Upplagan var 3 000–4 500 ex. "Information från NSU" sänds gratis till alla NSU-aktiva samt till bibliotek och högskolor.

Serien "Arbetsgrupper från NSU" dokumenterar studiekretsarnas arbete och symposieverksamheten. Under 1984 utkom fyra böcker:

- Miljøadministration og natursyn (Symposiebidrag)
- Figurer (Oplæg från krets 5, Semiotik og kultur, Sommersessionen 1983)
- Kjønnproduksjon (Artiklar av deltagare i en tidigare studiekrets om socialisationsforskning)
- Turisme og reiseliv (Symposiebidrag)

Material från studiekretsarnas arbete publiceras också i tidskriften Nordisk Forum som är anknuten till NSU. Under 1984 utgavs följande nummer:

- 35–37 Oprustningens dynamik
- 41 Kjønsproduksjon

4. Slutkommentar

Som framgått av denna verksamhetsberättelse är NSU en organisation som trots snäva ekonomiska ramar lyckas upprätthålla en hög aktivitetsnivå: lokala studiekretsar på 21 universitetsorter, vintersymposier, ad-hoc-symposier, inforamtions- och publikationsverksamhet är tillsammans med sommarsessionen aktiviteter som ingen annan nordisk organisation kan uppvisa. Detta är möjligt tack vare den decentraliserade organisationsuppbyggnaden, de omfattande frivilliga insatserna och den minimala byråkratin som gör att de relativt små ekonomiska resurserna på effektivast

möjliga sätt kommer studieverksamheten till godo. Inom NSU har det skapats en livaktig och mångsidig idémiljö och ett kontaktnät för en kritiskt och tvärvetenskapligt orienterad forskning. Och dessutom förenas i NSU den intellektuella verksamheten med en fin social samvaro, som gör NSU-aren ``Nordist``. I studiekretsarna stiftar deltagarna bekantskap med idéer, teoretiska modeller och forskningsresultat som de för vidare i sin verksamhet som forskare, lärare och skribenter. På så sätt bildas kring NSU ett verkningsfält som sträcker sig långt utöver dem som direkt tar del i verksamheten. Även om denna dynamiska aspekt inte kommer fram i en redovisning av aktiviteterna under ett år, så är den ändå viktig att ha i åtanke vid en värdering av NSU:s verksamhet.

Härmed överlämnar NSU:s styrelse sin verksamhetsberättelse för 1984.

Göteborg och Aalborg den 28 april 1985

Anders Molander

Ordförande

f. Peter Thomsen
Vik. Generalsekretær

Bente Mjelva
Sekretær

Nordiska samfundet för Latinamerika-forskning (NOSALF)

Verksamhetsberättelse 1984

A. Namn och adress

Nordiska samfundet för Latinamerika-forskning (NOSALF)
Latinamerika-institutet
S 106 91 Stockholm

B. Startår

Samfundet bildades i maj 1973 vid den andra nordiska forskningskonferensen om Latinamerika (Kollekole, Danmark). Det avlöste den s.k. Nordiska samarbetskommitteen för Latinamerika-forskning, också förkortat NOSALF, som inrättades i september 1970 i enlighet med beslut fattat vid den första nordiska konferensen om Latinamerika i Åbo, Finland (augusti 1970).

C. Syfte

NOSALF:s stadgar fastställer följande uppgifter för samfundet:

- a) att främja studier, forskning och spridande av kunskap rörande Latinamerika i Norden,
- b) att utgöra en samarbetsorganisation för på Latinamerika inriktade forskare och övriga latinamerikanister i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige,
- c) att tjäna som kontaktorgan för nordiska forskare med liknande sammanslutningar av forskare i andra delar av världen,
- d) att utge vetenskapliga och forskningsinformativa publikationer om Latinamerika,
- e) att organisera Latinamerika-konferenser.

D. Organisation

1. Administration

NOSALF administreras av ett sekretariat, som enligt stadgarna skall vara förlagt till akademisk institution. Sekretariatstjänstgörande institution har alltsedan NOSALF:s bildande varit Latinamerika-institutet i Stockholm. Fr. o. m. 1979 regleras förhållande mellan NOSALF och Latinamerika-institutet i särskilt avtal.

2. Styrelse

Samfundet leds av en styrelse bestående av två valda representanter för Danmark, Finland, Norge och Sverige samt sekreteraren. Styrelseledamot

väljs för högst tre år. Ordförande och vice-ordförande utses av styrelsen inom sig. Sekreterare är tjänstgörande föreståndare för sekretariatinstitutionen.

Styrelsens nuvarande sammansättning är följande:

- För Danmark: Dorte Etzerodt, Romanska institutet, Århus universitet,
Anders-Christian Jensen, Institutet för sociologi, Köpenhamns universitet,
- För Finland: Luis Herrera, Samhällsvetenskapliga institutionen, Tammerfors universitet,
Eeva-Liisa Myllymäki, Utrikesministeriet, Helsingfors,
- För Norge: Inger-Elisabeth Hansen, Romanska institutet, universitetet i Oslo,
Gudmund Stang, Institutet för historia, Trondheims universitet,
- För Sverige: Claudio Aguirre-Bianchi, Journalisthögskolan, Stockholm,
Claes Brundenius, Forskningspolitiska institutet, Lunds universitet,
- Sekreterare: Weine Karlsson, Latinamerika-institutet, Stockholms universitet.

Ordförande och vice-ordförande för styrelsen är Claes Brundenius respektive Gudmund Stang.

3. Personal

Vid NOSALF:s sekretariat tjänstgör en assistent med halvtidstjänst (anställd vid Stockholm universitet). Därtill arvoderas i begränsad utsträckning kontorspersonal för olika tillfälliga arbeten, bl. a. maskinskrivning.

4. Revisorer

Fr. o. m. 1 juli 1979 förvaltas NOSALF:s ekonomiska tillgångar enligt särskilt avtal genom Stockholms universitets redovisningssystem. För revisionen anlitas chefen för ekonomienheten vid Stockholms universitet.

E. Verksamhet

1. Studiestipendieprogrammet

NOSALF:s stipendieprogram startades 1974 och har sedan dess så gott som oavbrutet utökats. Stipendier beviljas först och främst till studenter och icke-etablerade forskare som behöver besöka en på Latinamerika inriktad nordisk institution i samband med forskningsarbete eller förberedelse av avhandlingar om Latinamerika. Stipendierna täcker faktiska resekostnader tur och retur på billigaste färdssätt – vanligast med studerande rabatt – mellan hemorten och staden där den besökta institutionen ligger samt logi under en vecka på pensionat eller motsvarande.

Under 1984 har 18 stipendier beviljats. Av stipendiaterna kom 10 från Norge, 5 från Finland och 3 från Danmark. Latinamerika-institutet var den besökta institutionen i 16 fall.

2. Konferenser, seminarier och symposier

En av de viktigaste uppgifterna för NOSALF är enligt stadgarna att arrangera nordiska forskningskonferenser om Latinamerika. Detta bör ske åtminstone vart tredje år eftersom de ordinarie generalförsamlingarna, där bl. a. nya styrelseledamöter måste väljas, endast kan hållas vid dessa tillfällen.

NOSALF:s konferenser har hållits i Åbo 1970, Kollekolle 1973, Bergen 1976, Kungälv 1978, Murikka 1979 och den senaste i Karrebæksminde 1982.

NOSALF:s sjunde Latinamerika-konferens kommer att hållas i Sundvollen, Norge, den 18–20 oktober 1985. Tema för konferensen blir "Ekonomisk kris, demokratisering och kulturell identitet i Latinamerika". Organisationsarbetet leds av en kommitte bestående av Eduardo Archetti, Inger-Elisabeth Hansen, Einar Sandved, Jon Askelund och Roberto Broschek.

1984 beviljade NOSALF ekonomiskt stöd till följande seminarier om Latinamerika:

- Det aktuella läget i Centralamerika". Seminariet arrangerades av Latinamerika-institutet och hölls i Stockholm den 11 april 1984.
- "Alternativ folklig kommunikation i Latinamerika" arrangerad av CETAL, hölls i Stockholm, den 26–27 maj 1984.
- "Möjligheter till vidgat samarbete mellan Norden och Centralamerika-Karibien" arrangerad av Forskningspolitiska institutet, hölls i Lund den 25–26 augusti 1984.

3. Publikationer

Fr. o. m. 1977 har NOSALF:s publikation "Ibero-Americana" omvandlats till en vetenskaplig tidskrift som tar med nordiska forskningsresultat i form av kortare artiklar och recensioner samt studier av icke-nordiska författare som bedöms ha stort värde för den nordiska Latinamerikaforskningen.

Fr. o. m. nummer VIII:2–IX:1–2 har till namnet "IberoAmericana" som undertitel lagts "Nordic Journal of Latin American Studies". En självständig redaktionskommitte har av styrelsen utsetts för tidskriften bestående av två ansedda latinamerikanister från vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige, med olika vetenskapliga specialiseringar, och en koordinatör utsedd av föreståndaren för Latinamerika-institutet i Stockholm.

Under 1984 utkom Vol. XIII:2 av "Ibero-Americana" (84 sidor) med huvudämne "Argentina: demokratiseringens politiska och ekonomiska problem" samt inlämnades för tryckning Vol. XIV:1–2 (ca. 160 sidor)

ägnad åt den politiska, ekonomiska och sociala situationen i Centralamerika.

Den informativa karaktär som "Ibero-Americana" tidigare haft har sedan 1978 upptagits av två nya publikationer. Den ena är "NOSALF News", en nyhetsbulletin först och främst avsedd för samfundets medlemmar. Den andra är "Latinoamericana" som utges av Latinamerika-institutet med NOSALF:s medverkan när det gäller nordiska bibliografier.

4. Nordisk forskarkurs

Den 21–30 maj 1984 ägde rum i Stockholm den nordiska forskarkursen "Nyindustrialiserade länder i Latinamerika: konkurrenter till Norden eller samarbetspartners?" arrangerad av NOSALF i samarbete med Latinamerika-institutet. Kursen som finansierades med ett särskilt anslag av Sekretariatet för nordiska forskarkurser, samlade 26 deltagande elever varav 12 från Sverige, 6 från Norge, 6 från Finland och 2 från Danmark. Lärarsidan bestod av 20 gästföreläsare, huvuddelen från Norden samt 4 från Nord och Sydamerika.

5. Internationellt samarbete

Under 1984 antogs NOSALF som medlem i FIEALC (Internationell federation för studier om Latinamerika och Karibien).

Å styrelsens vägnar deltog NOSALF:s vice-ordförande Gudmund Stang vid CEISAL:s generalförsamling som hölls i Wien den 20–24 juli 1984.

F. Finansiering och ekonomi

Översikt över bokslut och budget (1 000-tal svenska kronor)

	Bokslut 1983	Budget 1984	Bokslut 1984	Budget 1985
<i>Kostnader</i>				
Personal	72 640	75 650	76 570	79 950
Styrelse	35 940	36 290	29 010	38 390
Kontor	4 960	9 430	5 300	9 980
Lokaler	6 000	6 360	6 360	6 730
Projekt	108 720	114 270	108 630	120 800
Förv. avg.	9 390	5 000	6 390	5 150
Summa kostnader	237 650	247 000	232 260	261 000
<i>INTÄKTER</i>				
Anslag	226 000	240 000	240 000	254 000
Övrigt	11 810	7 000	13 590	7 000
Summa intäkter	237 810	247 000	253 590	261 000

Stockholm den 28 maj 1985

Weine Karlsson

Styrelsens sekr.

Roberto Broschek

NOSALF-assistent

Nordiska kommittén för öststatsforskning

Verksamhetsberättelse 1984

1. Institutionens uppgift

Nordiska kommittén för öststatsforskning grundades den 8 november 1975 och har sitt säte i Uppsala. Den nu gällande stadgan fastställdes den 26 maj 1984. I enlighet med denna skall kommittén främja samverkan mellan öststatsforskare i Norden och mellan nordiska och icke-nordiska forskare med inriktning på Sovjetunionen och Östeuropa. Kommittén skall vidare medverka till att goda kontakter mellan öststatsforskare och forskare från andra akademiska discipliner i Norden blir upprättade. Dessutom skall kommittén uppmuntra och etablera goda vetenskapliga kontakter med Sovjetunionen och Östeuropa. Nordiska kommittén skall verka för samnordisk forskning och utbildning inom öststatsforskningens område. Kommittén arrangerar symposier och konferenser, utger publikationer samt deltar i och förmedlar kontakter med det internationella samarbetet inom området.

2. Organisation

Organisationen är baserad på medlemskap. Som medlemmar kan, efter inval av styrelsen, ingå forskare och lärare vid vetenskapliga institutioner i Norden. Som institutionsmedlemmar kan universitetsinstitutioner eller motsvarande med verksamhet inom öststatskunskapens område inväljas. Därutöver kan korresponderande medlemmar upptas i organisationen.

Nordiska kommitténs högsta beslutande organ är årsmötet, som väljer en styrelse på 8–10 personer samt utser ordförande. Alla nordiska länder är representerade med två ledamöter förutom Island, där forskningsområdet ännu inte är vetenskapligt förankrat. Styrelsen utser två vice ordförande samt sekreterare.

3. Verksamheten 1984

3.1 Ekonomisk översikt

Inkomster	Budget	Bokslut	Utgifter	Budget	Bokslut
Anslag	282 000	282 000	Löner	60 000	66 694:00
Egna intäkter	—	—	Övriga kostnader	222 000	238 372:64
Räntor	—	7 192:51			
Beviljad överföring	—	16 244:00	Projekt		
Övrigt	—	14 376:28	Nordiska symposier	(60 000)	(70 469:09)
			Publiceringsverksamhet	(55 000)	(55 467:05)
			Dokumentation	(25 000)	(25 000:00)
			Nordiskt forsknings- och utbildnings-samarbete	(30 000)	(33 309:46)
			Internationellt samarbete	(30 000)	(16 852:49)
			Driftskostnader	(22 000)	(32 264:95)
			Utrustning	(—)	(4 931:70)
			Övrigt	(—)	(77:90)
SUMMA	282 000	319 812:79	SUMMA	282 000	305 066:64

3.2 Beskrivning av verksamheten

Informations- och publiceringsverksamhet

I syfte att främja kontakter och samarbete har kommittén bedrivit en omfattande informationsverksamhet. Information och kontakter har främst kanaliseras genom kommitténs sekretariat och de av organisationen utgivna publikationerna.

I tidskriften *Nordic Journal of Soviet and East European Studies* (tidigare: *Bidrag till öststatsforskningen*) har kommitténs symposier dokumenterats och uppsatser publicerats. Tillsammans med institutionen för öststatsstudier i Uppsala ger kommittén ut *Bulletin för öststatsstudier i Norden*, som innehåller kortare artiklar, recensioner och medlemsinformation.

I samarbete med Slavisk institut i Aarhus, Sovjetinstitutet i Helsingfors och Slavisk-baltisk institutt i Oslo har kommittén påbörjat en bibliografisk studie av öststatsforskning i Norden. Den svenska delen i projektet publicerades under 1984, de övriga kommer att fullföljas under 1985. Kommittén har även genomfört en uppdatering av den 1982 publicerade inventeringen av nordiska forskare och forskningsprojekt inom öststatsforskningen. Därutöver har kommittén tillsammans med Slavisk institut i Köpenhamn givit ut tidskriftsdokumentationen *Østindex*.

Nordiska symposier

Nordiska kommittén arrangerade under 1984 två nordiska symposier. Detta skedde i samarbete med två lokala universitetsinstitutioner: Statsvetenskapliga institutionen i Tammerfors samt Norges Handelshögskola i Bergen.

Vid konferensen i Bergen "Sport i Sovjet-type samfunn" diskuterades i första hand tre aspekter: idrottens organisation och resultat i Sovjet och Östeuropa, idrottens utnyttjande i inrikespolitiska syften samt idrotten som en integrerad del i öststaternas utrikespolitik. Symposiet "Totalitarianism and the Study of the Soviet Union" belyste dels bakgrunden till och innebörden av totalitarismbegreppet, dels dess relevans för Sovjetunionen på 1980-talet.

Internationellt samarbete

Kommittén fäster stor vikt vid deltagande i det internationella samarbetet på öststatsforskningens område. Alltsedan bildandet 1975 har kommittén varit medlem av International Committee for Soviet and East European Studies och är representerad med en ledamot i dess exekutivkommitté. Kommittén har under 1984 bl. a. deltagit i planeringsarbetet inför den 3:e internationella öststatsforskningskongressen i Washington, D.C. 1985.

Forskning och utbildning

Nordiska kommittén har initierat och sedan några år drivit ett nordiskt forskningssamarbete inom ramen för pilotprojektet "Kontinuitet och förändring i Sovjetunionen". Detta består av ett femtontal olika delprojekt, som ur olika aspekter analyserar utvecklingen i Sovjetunionen mellan 1950–1980. Inom projektet svarar kommittén för den övergripande vetenskapliga och praktiska samordningen, medan de enskilda delprojekten är nationellt finansierade. Under 1984 har en konferens anordnats i Köpenhamn. Projektet kommer att avrapporteras under 1985.

Medlemmar

Vid utgången av 1984 hade Nordiska kommittén 221 medlemmar, Nyrekrytering har skett i samtliga nordiska länder, men framförallt i Norge där medlemsantalet tidigare varit förhållandevis litet.

4. Beslut

Styrelsen för Nordiska kommittén för öststatsforskning överlämnar härmed verksamhetsberättelse för 1984.

Daniel Tarschys
Styrelsens ordförande

Claes Arvidsson
Styrelsens sekreterare

*BILAGA 1***Resultaträkning för räkenskapsåret 1984-02-01–85-01-31**

<i>Intäkter</i>		<i>Kostnader</i>	
Prenumerationer	3 330:00	Tidskrifter	55 467:05
Räntor	7 192:51	Symposier	70 469:09
Anslag	282 000:00	Dokumentation	25 000:00
Medlemsavgifter	10 140:60	Driftskostnader	32 264:95
Kursvinst	66:23	Löner och skatter	66 694:00
Övrigt	839:45	Utrustning	4 931:70
Årets förlust	1 497:85	Nordiskt samarbete	33 309:46
		Internt samarbete	16 852:49
	<hr/>	Övrigt	77:90
	305 066:64		
			<hr/>
			305 066:64

Balansräkning per den 31 januari 1985

<i>Tillgångar</i>		<i>Skulder</i>	
Postgiro	5 569:70		
Bank	9 176:45		
Årets förlust	1 497:85	Balanserad vinst	16 244:00
	<hr/>		<hr/>
	16 244:00		16 244:00

*BILAGA 2***Revisionsberättelse för räkenskapsåret 84-02-01–85-01-31**

Jag har granskat årsredogörelsen, räkenskaperna och styrelsens förvaltning.

Jag tillstyrker att årsstämman

- fastställer resultaträkningen och balansräkningen,
- överför den uppkomna förlusten om 1 497:85 i ny räkning
- samt beviljar styrelsen ansvarsfrihet.

Uppsala den 21 mars 1985

Sten Luthman

Nordiska amatörteaterrådet (NAR)

Verksamhetsberättelse 1984

1. Navn og adresse

Nordisk Amatørteaterråd (NAR)
Ladegårdskov 14
DK-6300 Graasten

A. Startår: 1967

B. Syfte:

Formålet er gennem overordnede lederkurser, gæstespiludveksling, informativ virksomhed, etc. at udveksle erfaringer, bearbejde nye nordiske og ikke-nordiske teaterfænomener, finde nye indfaldsvinkler, for at teatret får befolkningsmæssig bredde og indflydelse på samfundsudviklingen, samtidig med at det nordiske arbejdsfællesskab fremmer følelsen af nordisk samhørighed.

2. Organisationen:

A. Nordisk Amatørteaterråds øverste myndighed er det årlige råds-møde, hvor hvert land har 6 stemmeberettigede repræsentanter, Færøerne dog to.

Rådsmødet vælger styrelsen, der består af et medlem fra hvert land udover formanden.

Styrelsen nedsætter fornødne udvalg og ansætter sekretariatsleder.

B. *Styrelsen:*

Styrelsen består efter rådsmøde d. 12. – 13.5.1984 af flg.:

Ella Røyseng, Norge, formand
Einar Njalsson, Island, næstformand
Steen Noreen Larsen, Danmark
Jorun Bleken, Norge
Jan Wennergren, Sverige
Marjatta Haapanen, Finland.

C. *Sekretariatet:*

Sekretariatsleder: Asger Hulgaard.

D. Revision:

Nordisk Amatørteaterråd har de statsautoriserede revisorer Sønderjyllands Revisionskontor, Aabenraa, til at foretage revisionen.

E. Driftsregnskab vedlagt som bilag.

3. Beskrivelse af aktiviteterne:*Gæstespilvirksomheden*

Gæstespilvirksomheden er et vigtigt led i Nordisk Amatørteaterråds arbejde for at styrke samhørigheden og forbindelseslinierne i det nordiske kulturelle arbejde, og dette forstærkes ved, at deltagerne oftest indkvarteres privat og deltager i de lokale arrangementer.

Der var på budgettet afsat kr. 120.000 til støtte til egentlige gæstespil, mens der blev forbrugt 113.500. Når beløbet ikke blev brugt helt op, skyldtes det, at gæstespil aflystes, fordi man ikke var i stand til at klare den store egenfinansiering.

Der er for 1984 søgt om støtte til gæstespil på i alt kr. 492.750. Da man i ansøgningerne oftest kun søger om dækning af rejseudgifter, vil gæstespilvirksomheden – selv med støtte fra NAR – kræve så stor egenfinansiering, at kun de velstillede grupper, eller de, der har forbindelseslinierne til de hjemlige bevilgende myndigheder eller sponsorer i orden, kan tage af sted på gæstespil.

Det er en skam. – Målet må være at nå frem til en så stor dækning af de faste udgifter ved gæstespil, at det bliver økonomisk overkommeligt at tage del i for mange flere grupper.

Der er gennemført 13 gæstespil:

- 2 fra Danmark, der har været vært for 6
- 1 fra Færøerne, der har været vært for 2
- 3 fra Island, der har været vært for 2
- 3 fra Norge, der har været vært for 2
- 1 fra Sverige, der har været vært for 3
- 3 fra Finland, der har været vært for 1.

Størrelsen af egenfinansieringen er på 566.053, og det underbygger ovenfor nævnte påstande.

Der bør kunne sikres yderligere midler til dette område, der bedre end mange andre nordiske initiativer fører mennesker sammen og skaber varige kontakter.

De nordiske Teaterringe må nævnes i umiddelbar forlængelse af gæstespilvirksomheden.

Det er ikke lykkedes at sikre teaterringene de nødvendige midler til at foretage et direkte opsøgende arbejde, og der er ikke i beretningsåret etableret nye teaterringe. "Ringenes herre" arbejder på redigering af en folder om ringene med ideer til, hvordan man kan klare selvfinansieringen.

Gæstepædagoger

Ordnningen med at give de enkelte lande støtte til indkaldelse af gæstepædagog kører nu på femte år. Det er en relativt beskedent støtte. NAR kan yde, men der har gennem ordningen været skabt mulighed for at indkalde gæstepædagoger, der kan medvirke til at bringe nye impulser ind i amatørteater/dramaarbejdet i Norden.

Efter forslag fra styrelsen vil fremover kun de lande, der har de største udgifter ved indkaldelse af gæstepædagog, Island og Færøerne, kunne få tilskud til dette. Det herved sparede beløb vil blive overført til NAR's kursusvirksomhed og øget gæstespilstøtte.

Dette blev vedtaget af rådsmødet på Bornholm i 1984.

Konferencevirksomheden

Med Dansk Amatør Teater Samvirke som arrangør afholdtes årets konference i RØ på Bornholm i dagene 9. – 11. maj 1984. Emnet for konferencen var: Modekultur – Modkultur, kulturel identitet, og dette emne rakte smukt hånden til foregående års emne, der igen bindes sammen med emnet for konferencen på Færøerne 1985 og amatørteaterfestivalen på Island 1986.

Efter spændende oplæg fra Karin Perers, Sverige Jørgen Knudsen, Danmark, Stig Eriksson, Norge, Carita Rindell, Finland og Bent Blindbæk, Danmark, oplæg, hvor man kom med synspunkter på temaet fra forskellige vinkler, arbejdende konferencedeltagerne i grupper. Det var et stort og svært emne at tage fat på, og klare konklusioner kom der vel ikke frem. Det havde nok heller ingen regnet med. Men samtaler om store og svære emner – også uden konklusioner – har alligevel deres store værdi alene derigennem, at man beskæftiger sig seriøst med en problematik – og måske får flyttet "nogle pæle" hos sig selv – og andre.

Konferencevirksomheden er et væsentligt element i NAR's arbejde. Denne konference – som tidligere – har vist, at der ved behandling af et konkret arbejdsstof sætter sig nogle spor i form af videre udvikling og nye initiativer i såvel national som nordisk sammenhæng.

Konferencevirksomheden bør derfor sikres de nødvendige midler, så den fastholder et højt kvalificeret niveau, og den bør billiggøres, så alle medlemslandene bliver i stand til at udnytte deres deltagerkvota.

Fra konferencen på Bornholm 1984 ligger en fyldig rapport.

Kursusvirksomheden

Efter forlæg udarbejdet af NAR's uddannelsesudvalg og vedtaget af rådsmødet i Husavik i 1983 arbejder man efter en uddannelsesskitse, der indeholder flg. kurser:

1. Videreuddannelseskurser. Bygger på, at der nationalt har været afholdt grundkurser i det respektive emne. Kurserne søges delvist finansieret via NAR's budget, delvist i samarbejde med højskoler.

2. Specialkurser. Arrangeres som hidtil af de nationale centre, men finansieres af NAR's budget, og NAR's styrelse godkender kursusemnet.
3. Ungdomskurser. Arrangeres af de nationale centre.

Alle kurserne er optaget på NAR's budget og roterer efter en turordning rundt i alle de nordiske lande. Udbildningsudvalget, der er nedsat af NAR's styrelse, og Udbildningskomiteen, der består af en repræsentant for de enkelte landes uddannelsesudvalg, stiller forslag til NAR's styrelse om de enkelte kursusaktiviteter.

Nordisk Specialkursus

Der afholdes intet specialkursus i 1984, idet pengene anvendtes til Nordisk videreuddannelseskursus.

Nordisk videreuddannelseskursus

afholdtes på Wendelsbergs folkhögskola, Mölnlycke, Sverige i perioden 20.-26. august 84. Kursets tema var skuespillertræning, og som lærer medvirkede Lucian Muscurel og Ingela Wennergren. Kursusleder var Lennart Engström og fra NAR's uddannelsesudvalg deltog Helle Arnfred.

Kurset var det første i rækken af videreuddannelseskurserne, og det havde samlet 21 deltagere med følgende fordeling:

Danmark 4

Island 4

Norge 1

Finland 3

Sverige 9

Nordisk Ungdomskursus

afholdtes på Vefsen Folkehøgskole. Mosjøen, Norge fra 28. juli – 5. august 1984. Kursets tema var Teater-Rock-Revy og erfaringerne fra dette kursus skulle bæres videre til ungdomsteaterfestivalen og workshoparbejdet, der afholdes i anledning af det internationale ungdomsår 1985. Finland er vært ved dette arrangement. Lærere på ungdomskurset 1984 var Annalisa Dal Pra, Pattric Iversen og Kristin Holteng, mens Tordis Landvik stod som kursusleder. Kurset havde ikke helt den søgning, som var forventet, men det kan uden tvivl tilskrives en relativ høj samlet kursuspris, idet rejse- og opholdsudgifter for en deltager nærmede sig dkr. 2.000, en høj betaling for unge, der oftest ikke har egen indtægt.

Kurset havde 14 deltagere fordelt som følger:

Danmark 3

Island 2

Norge 9.

Internationalt rejsende seminar i Lokalspil

bør også nævnes i denne sammenhæng, omend NAR's engagement er lidt mere perifer. Seminaret afholdtes i Danmark og Sverige i perioden 21.6.–4.7.1984. De egentlige samarbejdspartnere i dette ganske omfattende arrangement var Amatørteaterns Riksförbund, Sverige, Dansk Amatør Teater Samvirke og Internationalt Amatørteaterforbund og Nordisk Amatørteaterråd.

Seminaret samlede 40 deltagere, hvoraf 20 var fra Norden, mens de resterende kom fra såvel lande i som udenfor Europa.

Et stort arrangement, der krævede store økonomiske og menneskelige ressourcer. Der er udarbejdet en fyldig rapport fra dette seminar.

4. Internationalt samarbejde:

Internationalt Amatørteaterforbunds sekretariat var i første omgang kun sikret til udgangen af 1984, men en kraftig fælles nordisk indsats har sikret sekretariatet for en 5 års periode til udgangen af 1989. Alle de nordiske lande står sammen om at betale for sekretariatet i perioden.

En fortsat tilstedeværelse af IATA's sekretariat i Norden betyder øgede samarbejdsmuligheder – f.eks. er det tvivlsomt, om der var blevet et internationalt rejsende seminar som det tidligere omtalte uden IATA's sekretariat placeret netop her. Det kan altså også medvirke til at sprede bevidstheden om Norden som et kulturelt aktivt område ude omkring i verden. I den sammenhæng virker også det resumé, der på hhv. engelsk og fransk sendes til IATA's medlemslande. Runo Hellvin står for udarbejdelsen af resumeet.

5. NAR's sekretariat

NAR's sekretariat har til huse i DATS' landssekretariat på favorable vilkår. Er der penge til at betale husleje af de maskiner, der bruges, så får DATS det beløb, der kan blive.

Er der ingen penge, får DATS ingen. Gennem årene har det været sådan, at DATS ingen penge fik for lokalleje, lys og varme, maskiner m.v., men de sidste par år har der været mulighed for at betale kr. 6.000 for det kontorlokale, NAR beslaglægger samt 1.650 kr. for part i leasingudgifter og serviceabonnementer.

Genereller betragtninger

I det forløbne år har styrelsen arbejdet kraftigt på især to områder:

1. Større kontakt til det samiske teater. Såvel formand som næstformand har deltaget i møder og konferencer for at få etableret en bedre kontakt mellem samisk teater og Nordisk Amatørteaterråd. Denne kontakt ser nu ud til at være etableret, og glædeligt er det. Der er ingen tvivl om, at

samerne med deres kulturtraditioner kan bringe inspiration til det øvrige teaterarbejde i Norden.

2. Grønland. Også her har der i det forløbne år været udfoldet nogle kraftige bestræbelser på at få etableret en kontakt. Utallige breve er sendt af sted til forskellige mennesker for at få oplyst navne og kontaktadresser på mennesker, der står centralt placeret i teaterarbejdet på Grønland. I skrivende stund er kontakten vel ikke endeligt etableret, men der er gode forhåbninger om, at det vil ske.

1984 har på mange områder været et aktivt år. Det var året, hvor IATA's sekretariat blev sikret for en ny periode, det var også året, hvor det rejsende internationale seminar drog rundt i Danmark og Sverige for at se og samtale om egnesspil, det var året, hvor uddannelsesudvalget fik kørt den nye uddannelsesstruktur i nordisk sammenhæng i gang, det var året, hvor det relativt nye udvalg om dramatiske aktiviteter for pensionister og handicappede fik etableret kontaktnettet til alle de nordiske lande, så uddannelsesinitiativerne kan påbegyndes i 1985, og det var året med konference, gæstespil og gæstepædagoger.

Marts 1985

Asgar Hulgaard
Sekretariatsleder

Nordiska konstförbundet (NKF)*Verksamhetsberättelse 1984**Namn och adress*

Nordiska konstförbundet (NKF)
 Förbundssekretariatet
 Folkskolegatan 3 B, IV vån.
 SF-00100 Helsingfors 10
 Tel. (90)-694 87 70

1. Institutionens uppgift

NKF grundades 1945. § 1 i förbundets stadgar, som senast reviderades år 1982 lyder: "Nordisk Kunstförbund er et kontaktskapende samarbeidsorgan mellom billedkunstnerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. Forbundets formål er å virke til gagn for det nordiske kunstlivet og bidra til den nordiske samhörighet og kulturfelleskap. Forbundet skal virke som et idégivende, rådgivende og informativt organ innenfor billedkunstens områder."

2. Organisation

NKF består av sex sektioner, en för vart och ett av de nordiska länderna och en sektion för samerna. Förbundets styrande organ är förbundsrådet med tre delegater från varje land och en delegat för samerna. Delegationerna utses av sektionerna. Det koordinerande arbetet sköts av förbundssekretariatet, som för närvarande är beläget i Helsingfors.

Förbundsrådets sammansättning 1984:

Danmark: Jørgen Tang Holbek, Elisabet Delin Hansen, Louis Her-som.
 Finland: Stig Fredriksson, Martti Aiha, Irmeli Tarmo.
 Island: Sigrun Guðjónsdóttir (som suppleant för Valgerdur Bergs-dóttir), Örn Thorsteinsson, Sigurjón Johannsson.
 Norge: Thorstein Rittun, Nils Eger Pettersen, Per Magnar Staurnes.
 Sverige: Leif Bolter, Birger Olsson, Sonja Carlsson.
 Samerna: Synnøve Persen.

Förbundsordförande: Matti Nurmi, Sverige, till den 31.05.1984 därefter
 Thorstein Rittun, Norge.

Viceförbundsordförande: Stig Fredriksson, Finland

Förbundskassör: Niilo Voipio, Finland

Förbundssekreterare: Annemie Österberg, Finland

Revisorer:

Statens Revisionsverk: Jan Svartström

Konstnårsrevisorer: Kauko Räsänen, Heikki Somersalo.

Arbetsutskott:

Jørgen Tang Holbek, Stig Fredriksson, Valgerdur Bergsdóttir, Nils Eger Pettersen, Leif Bolter, Rose Marie Huuva, Matti Nurmi, Annemie Österberg.

3. Verksamheten 1984

3.1 Ekonomisk översikt

Inkomster	Budget	Bokslut	Utgifter	Budget	Bokslut
Anslag	185 000	185 000	Löner	66 400	72 200
Aut. löneökn.	—	—	Övr. kostn. (härav projekt)	178 600	171 000
Egna intäkter	—	—			
Räntor		2 300	(104 200)	(101 600)	
Beviljade tilläggs- bevillningar (tillskott)		58 000			
Övrigt, förskott 1985		28 400			
Resebidrag		1 800			
Summa		275 500	Summa	245 000	243 200

3.2 Beskrivning av verksamheten

Inom ramen för samarbete och kontaktskapande verksamhet har NKF varit representerat vid olika nordiska konferenser:

- i februari vid den av Hanaholmens Kulturcentrum och föreningen Pohjola-Norden anordnade konferensen "Organisationerna och det nordiska samarbetet".
- i augusti vid konferensen "Kultur i nordiskt arbetsliv" på Hässelby slott.
- i september vid norska föreningen Nordens konferens "Kultur for millioner" i Levanger, Norge och
- i november vid föreningen Pohjola-Nordens informationsdag i Vasa, Finland, om nordiska bevilningsmöjligheter.

Den 25 maj deltog förbundsrådets delegater i festligheterna i anledning av Statens Kunsthögskolans 75-års jubileum i Oslo. Vid detta tillfälle planterade förbundets dåvarande ordförande, Matti Nurmi, Stockholm, ett äppelträd på akademins gård. Äppelträdet skall symbolisera framtidstron på den nordiska gemenskapen också bland kommande generationers bildkonstnärer.

Under det gångna året har nuvarande förbundsordförande Thorstein Rittun, Oslo, suttit som NKF's representant i delegationen för stiftelsen Nordiska konstskolan i Karleby.

Förbundsrådets årliga möte hölls i fjol i Oslo i maj månad. Nytt för året var det s. k. miniseminarier, som arrangerades i anslutning till förbunds-

rådsmötet. Som arrangör stod den norska sektionen och seminariet hölls i Billedhoggerforeningens hus. Avsikten är att man i framtiden i samband med förbundsrådets möten anordnar sådana här seminarier i mindre skala och kring ett tema som är aktuellt i det land där förbundsrådsmötet hålls.

Norska sektionen hade valt att behandla frågan om konstnärstyrd konstförmedling i Norge. I miniseminarieret deltog förutom förbundsrådets delegater ett 20-tal inbjudna konstnärer och sakkunniga på området. Utöver de norska inläggen gavs det kortfattade redogörelser för den konstnärstyrda konstförmedlingen i de övriga nordiska länderna.

Till informationsverksamheten i fjol kan räknas – förutom den traditionella informationen till konstnärorganisationerna och enskilda som vänder sig till NKF's sekretariat – översättningen till finska av rapporten från 1983 års seminarium om Bildkonsten i TV. Rapporten och de uttalanden som ingår i den har väckt stort intresse inom de nordiska TV-bolagen och har enligt uppgift till en del medfört vissa förbättringar tekniskt och innehållsmässigt i program kring bildkonstfrågor.

Information om den konstnärstyrda konstförmedlingen har också getts genom den rapport som sammanställdes efter det tidigare nämnda miniseminarieret. Rapporten har översatts till finska och distribuerats i alla nordiska länder.

Förbundsordförande Thorstein Rittun har gett en intervju i Föreningarna Nordens tidskrift VI I NORDEN, 3/84 och i den informerat om NKF's verksamhet.

Förbundet har avgett stöduttalanden gällande det konstnärskollegium, som upprätthålls av Skandinavisk Forening for Kunstnere og Videnskabsmænd i Rom, dels till föreningens styrelse och dels till Nordiska ministerrådet. De olika sektionerna har även i var sitt land på olika sätt arbetat till förmån för kollegiets fortsatta existens.

Förbundets sektioner har avgett uttalanden om de konstnärer som i respektive land i fjol sökte om vistelse i gästateljéerna i Norden. Detsamma gäller konstnärskollegiet i Rom, med undantag för danska sektionen.

I sektionerna har några arbetsgrupper förberett och planerat olika projekt inom förbundets verksamhet:

- inom danska sektionen för en utställning planerad att genomföras 1986 kring Skandinavisk Forenings konstnärskollegium i Rom.
- inom svenska sektionen för projektet "Byggnadskonst-bildkonst", i vilket en konstnär och en arkitekt från varje nordiskt land gör idéskisser till förnyande av en nedsliten förort till Stockholm, Grimsta. Parallelskisserna kommer att visas i samband med den svenska bostadsmässan BO 85.
- inom finska sektionen för planering av ett seminarium om konstutbildningen i Norden som kommer att äga rum i Helsingfors i maj 1985.
- en arbetsgrupp bestående av förbundsordförande och representanter för

svenska sektionen för att lägga upp programmet för vissa aktiviteter i anledning av att det i november 1985 har förflutit 40 år sedan NKF grundades.

I övrigt har förbundet under 1984 dels hållit och dels deltagit i olika administrativa möten.

- i februari höll förbundets arbetsutskott ett möte i Stockholm,
- i juni deltog 4 representanter för NKF i ett möte sammankallat av kultursekretariatet på uppmaning av Nordiska ministerrådet. I mötet deltog också representanter för Nordiskt konstcentrum och kultursekretariatet. På basen av tidigare förda diskussioners ställningstaganden kunde mötet slutligen fastslå, att NKF kommer att kvarhålla sitt sekretariat som en självständig enhet.

Mötet föregicks av en rundvandring på Vaxholms fästning. På initiativ av den lokala konstnärsföreningen hade Vaxholms kommuns representanter inbjudit till nordiskt möte för att presentera ett förslag om att bl. a. inrätta nordiska gästateljéer inom det gamla garnisonsområdet. NKF uttalade sitt stöd för tanken.

Beträffande gästateljéerna kan slutligen nämnas att man såväl inom den danska, isländska som norska sektionen har arbetat med att få fram förslag till nationella gästateljéer som kan knytas till det nordiska gästateljénätet.

Nordiska konstförbundets förbundsråd överlämnar härmed verksamhetsberättelsen för 1984.

Thorstein Rittun

Förbundsordförande

Annemie Österberg

Förbundssekreterare

Nordkalottmuseet

Verksamhetsberättelse 1984

1. Institutionens uppgift

Nordkalottmuseet är ett samarbetsorgan för de större museerna på Nordkalotten. Verksamheten består främst i produktion av vandringsutställningar med nordkalotttema för i första hand turnéer på Nordkalotten. I Nordkalottmuseet ingår nu nio museer samt Finnmark museumslag (samarbetsorgan för museerna i Finnmark, Norge).

2. Organisation

Beslutande organ är årsmötet, där representanter från medlemsmuseerna samlas varje höst och drar upp riktlinjerna för verksamheten. Mellan årsmötena representeras Nordkalottmuseet av sitt arbetsutskott, 1984 förlagt till Norrbottens museum.

3. Verksamheten 1984

3.1 Ekonomiskt utfall

Inkomster	Budget	Bokslut	Utgifter	Budget	Bokslut
Anslag	153 000	185 437	Löner		–
Aut. löneökn ¹			Övr. kostn.	166 000	195 200
Egna intäkter	13 000	9 000	(härav projekt)	(141 000)	(167 300)
Räntor	1 903				
Beviljad överföring		2 409	Överskott		3 549
Övrigt		–			
Summa	166 000	198 749	Summa	166 000	198 749

¹ Gäller endast institutioner med personalbudget fastställd av Nordiska ministerrådet.

3.2 Beskrivning av verksamheten

3.2.1 Medlemmar i Nordkalottmuseet

Antalet medlemsmuseer uppgår under 1984 till tio, nämligen

Finland: Pohjois Pohjanmaan museo, Uleåborg
Tornionlaakson Maakuntamuseo, Torneå
Lapin Maakuntamuseo, Rovaniemi

Sverige: Västerbottens museum, Umeå
Skellefteå museum, Skellefteå
Norrbottens museum, Luleå

Norge: Rana museum, Mo i Rana
 Nordland fylkesmuseum, Bodö
 Tromsö museum, Tromsö
 Finnmark museumslag, Finnmark (Honingsvåg/Sör Vanger)

3.2.2 Arbetsutskott

Arbetsutskottet (AU) har under 1984 bestått av Kjell Lundholm, ordf., Margaretha Frostlid, kassör och Börje Ekström, sekr., samtliga Norrbottens museum, Luleå. AU har under året haft fem protokollförda sammanträden. Främst har ekonomiska frågor behandlats. Vidare har årsmötet förberetts av AU.

3.2.3 Produktion och utställningsturnéer

Nordkalottmuseet har för 1984 erhållit medel för följande produktioner: Studiepaketet "Nordkalotten 10000 år" (Norrbottens museum), utställningen "Bära" (Västerbottens museum) samt utställningen "Främre Lapplands bybebyggelse" (Lapin Maakuntamuseo), samtliga påbörjade 1983.

Nio nyare vandringsutställningar turnerade och en äldre (Vargen, Tromsö museum).

3.2.3.1 Produktioner

Från och med verksamhetsåret 1982 har även andra produktioner än vandringsutställningar introducerats i verksamheten.

Samtliga 1984 års produktioner är sådana större projekt som fortsatts från 1983.

- informationspaketet Nordkalotten 10000 år
- utställningen Bära
- utställningen Främre Lapplands bybebyggelse

En tendens till eftersläpning är dessvärre tydlig, varför åtskilliga produktioner kan redovisas som klara först i verksamhetsberättelsen året efter det slutår för vilket produktionen upptagits i budgeten. Det gäller 1984 för samtliga produktioner, vilka beräknas vara i omlopp först våren 1985.

3.2.3.1.1 Produktioner redovisade 1984

Inga produktioner slutredovisade 1984.

3.2.3.2 Utställningsturnéer

På grund av de enskilda museernas skilda redovisningsrutiner beträffande utställningsstatistik är det svårt att få en heltäckande bild av antal nedslag och besökare för resp. utställning. De nio nyare utställningar som turnerat är följande: Duodji (Finland), Paulaharju: När fornt försvinner (Norge), Kystfolk og sjöfugl (Norge och Sverige/Norrbotten), Nordfinska

evakueringen (Finland), Gränshandel (Norge och Sverige/Norrbotten), Kystsamisk bosetning (Norge), Norrbottensgrafik (Norge), Smugglingstraditioner (Finland) samt På snö/Skidhistoria (Sverige/Norrbotten).

3.2.4 Övrigt

Nordkalottmuseet var genom Kjell Lundholm representerat vid Nordkalottkonferensen i Kiruna 1984-09-28–29.

3.2.5 Årsmöte

Årsmöte hölls på Tornionlaakson Maakuntamuseo, Torneå 1984-09-11–12 med representanter från samtliga Nordkalottmuseets medlemsmuseer samt observatör från Oulun Taidemuseo.

Luleå den 22 mars 1985

Kjell Lundholm
Ordförande

Social- och miljöutskottets betänkande

över berättelserna på utskottets verksamhetsområde 1984

(Berättelserna C 13/s: 1–8 se s. 2091)

Social- och miljöutskottet har genomgått berättelserna från nordiska institutioner och organ på utskottets område (C 13/s: 1–8) och noterar följande beträffande verksamheten vid dessa institutioner.

Berättelse om Nordiska läkemedelsnämndens verksamhet 1984 (C 13/s: 1)

Nordiska läkemedelsnämnden har under 1984 arbetat med nordisk läkemedelsstatistik, utredningsprotokoll, standardiserings- och biverkningsfrågor.

De 1977 antagna gemensamma nordiska riktlinjerna för märkning har reviderats. Konkret syftar arbetet till ökade möjligheter för gemensamma nordiska förpackningar till farmaceutiska specialiteter. Ett försöksprojekt inom biverkningsområdet har startat.

Arbetet med nordisk läkemedelsstatistik med information för åren 1978–1980 har distribuerats till mottagare i ca 55 länder. Detta arbete anses ge möjlighet till jämförelser mellan regioner och mellan länder samtidigt som det inspirerar andra länder att ta fram motsvarande statistik. Metodologin med klassificering och dygnsdos rekommenderas av WHO. Slutmålet är bättre läkemedelsanvändning. En rapport från nämndens workshop om läkemedelsstatistik med läkare från alla nordiska länder under hösten 1983 har publicerats i *Nordisk Medicin*. Det konkreta målet för detta arbete är att få fram instrument för analys av skillnader i läkemedelsanvändningen i och mellan länder och att inspirera till ökad forskning på området. I en publikation utgiven 1984 illustreras hur nordisk läkemedelsstatistik visar anmärkningsvärda skillnader i antibiotika- och psykofarmakaförsäljningen i Norden.

Utskottet, som länge arbetat för i möjligaste mån gemensam läkemedelsregistrering i Norden, följer nämndens verksamhet med intresse.

Berättelse om Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet 1984 (C 13/s: 2)

Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg är en samnordisk institution för högre utbildning och forskning inom hälso- och sjukvård. En begränsad verksamhet startade 1953, och 1962 tecknades avtal mellan de nordiska länderna om ett utökat utbud av kurser för läkare, veterinärer, tandläkare,

sjuksköterskor, ingenjörer, hälsovårdsinspektörer och sjukhusadministratörer. Från 1978 har högskolan underställts Nordiska ministerrådet, vilket medfört ökade resurser.

Under 1984 har förutom huvudkurserna i epidemiologi och biostatistik, hälso- och sjukvårdsadministration, miljömedicin och socialmedicin anordnats alternativa huvudkurser i hälsouppläsning, socialpediatrik och omvårdnadsvetenskap samt specialkurser i invandrarkunskap, socialpsykiatri och "International workshop in training health workers for primary health care" (tillsammans med SIDA i Sverige). Konferenser har arrangerats om Hälsa för äldre år 2000 och Prevention i primärvården. Under året har forskningsprojekt pågått om "Hälso- och sjukvårdsplanering i Norden", "Kroniskt sjuka barn i Norden", "Morbiditet och mortalitet i hjärtsjukdomar i de nordiska länderna" och "Luftföroreningar i inomhusmiljö".

Utskottet har vidare noterat, att en utvärderingsrapport om verksamheten vid hälsovårdshögskolan utarbetats under 1984 och f.n. är under behandling inom ministerrådets organ. Utskottet ser med intresse fram mot de förslag som kan bli resultatet av denna utvärdering.

Berättelse om verksamheten vid Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning 1984 (C 13/s:3)

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning har till uppgift att:

- främja och utveckla tvärvetenskapliga kontakter inom alkohol- och drogforskningen i Norden;
- initiera och planera samnordiska forskningsprojekt som syftar till att belysa viktiga alkohol- och drogpolitiska frågor;
- främja nordiskt informations- och dokumentationssamarbete;
- arrangera nordiska forskarkonferenser och stimulera forskarutbildning och forskarutbyte.

Verksamheten skall i huvudsak inriktas på den samhällsvetenskapliga forskningen, inklusive socialmedicin och socialpsykiatri. Bland verksamheten kan noteras en nordisk forskarkurs kring temat "Alkohol- och narkotikaskadornas utbredning och orsaker" ett forskarseminarium om "Narkotika och kontrollpolitik" och ett samhällsvetenskapligt alkohol-forskarmöte på temat "Historiska perspektiv på alkoholfrågan". Arbetet har fortsatt med den samnordiska alkoholskadeundersökningen och med en antologi om kvinnor och rusmedel. En forskningsplan har utarbetats för forskning på området "Terapitraditioner och psykofarmaka" och stöd har givits till ett forskningsprojekt om "Omhändertagande av barn till narkomaner" i Danmark, Norge och Sverige.

Nämnden har under året samarbetat med det finska alkoholmonopolet i utgivningen av *tidskriften Alkoholpolitik*. Tidskriften fungerar från och med 1984 som ett forum för nordisk alkoholforskning. NAD finansierar det nordiska redaktionsrådets möten (två under året). En studie "Tax-free

sprit – en alkoholpolitisk fråga” som utfördes under 1984 har publicerats i denna tidskrift. Det kan noteras, att studien utmynnar i förslag till ett åtgärdsprogram inriktat på successiva inskränkningar av den tullfria volymen och en stegvis utvidgning av det geografiska område som berörs.

Berättelse från Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA) (C 13/s:4)

Institutionens uppgift är att arrangera vidareutbildning för specialister inom arbetsmedicin, yrkeshygien och företagshälsovård. Institutionen grundades 1982. Den fortsätter det nordiska projektet för vidareutbildning, som startades år 1978. NIVA är lokaliserat till Helsingfors. Institutet får administrativt understöd från Institutet för arbetshygien samt framför allt planerings- och experthjälp för sin kursverksamhet.

Bland de kurser som anordnats under året kan särskilt noteras en om ryggsador vars målsättning var att ge en allmän uppfattning om trenden i förebyggandet av ländryggsbesvär. På kursen presenterades ryggens biomekanik och funktionella anatomi. Mätmetoder presenterades omfattande. Ett särskilt ämnesområde var arbetsställningar och manuell hantering av material. Andra kurser har behandlat yrkestoxikologi, arbetsrelaterade sjukdomar (i vid bemärkelse) samt metoder för epidemiologiska undersökningar och säkerhetsanalyser.

Berättelse från Nordiska nämnden för handikappfrågor (C 13/s:5)

Nämnden fastställde 1984 ett arbetsprogram för perioden 1984–1986. Arbetsprogrammet innehåller fyra programområden,

- Hjälpmedelsfrågor
- Handikappforskning
- Samhällsservice för särskilt utsatta grupper
- Utbildningsfrågor

Vad gäller hjälpmedelsfrågorna har utskottet särskilt noterat att det datorbaserade informationssystem – Nordiskt hjälpmedelsregister – som nämnden utvecklat i samarbete med nationella samhällsorgan togs i drift i januari 1984. Registret består av nationella register på eget språk som byggs upp på ett likartat sätt och utifrån ett gemensamt nordiskt klassificeringssystem som gett de nordiska länderna en gemensam terminologi på hjälpmedelsområdet, vilket i sig underlättar en fortsatt utveckling av samarbetet.

Under 1984 påbörjades bland annat uppbyggnaden av ett engelskspråkigt delregister med information om i första hand inomnordiskt tillverkade hjälpmedel för att möta det stora internationella intresset för det nordiska hjälpmedelsregistret och samtidigt främja export av handikapphjälpmedel från de nordiska länderna. Nämnden deltar för närvarande i två internationella projekt på hjälpmedelsområdet inom EG respektive Internationella standardiseringsorganisationen (ISO).

Enligt den 1984 antagna nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet blir nämndens uppgift i första hand att samordna nationella aktiviteter i syfte att undvika dubbelarbete i Norden samt att få till stånd en större marknad än de nationella. Som ett led i arbetet på datateknologiområdet skall nämnden också undersöka möjligheterna att, inom ramen för de nordiska ländernas handelspolitiska åtaganden, få till stånd en samordnad teknikupphandling av datorbaserade hjälpmedel för handikappade.

För dessa nämndens nya uppgifter inom området datateknologi och handikapp avsatte ministerrådet för 1985 indikativt 2 milj. NOK. Slutligen kan nämnas att nämnden 1984 beslutat om förläggningsort för en ny fast institution, Nordiskt utbildningscenter för dövblindpersonal, och slutit avtal med Dronninglunds kommun om centrets inrättande på Dronninglund Slot och villkoren härför.

Berättelse från Nordiska institutet för odontologisk materialprovning NIOM (C 13/s:6)

Institutet har till uppgift att genom utprovning och forskning arbeta för att material och utrustning som används inom tandhälsovården i de nordiska länderna fyller hälsomässiga och tekniska krav. Därtill kommer arbetet med utveckling av bättre material och metoder. Institutets arbetsuppgifter kan indelas i standardisering, materialprovning, forskning och upplysningsverksamhet. Standardiseringsarbetet har till väsentlig del skett i regi av ISO samt i Federation Dentaire Internationale.

Materialprovningen bygger på ett frivilligt avtal mellan NIOM och producenterna, där producenten garanterar att produkten tillfredsställer de kvalitetskrav som är specificerade i gällande ISO-standard. Stickprovskontroller genomförs genom inköp på den öppna marknaden i Norden av produkter som sedan testas. I och med att en produkt står på en av NIOM:s listor, är detta en försäkran om att produkten håller en viss minimikvalitet. Utskottet har noterat, att en utredning pågår om avgiftsfinansiering av NIOM:s verksamhet och att tidsfristen för denna utredning har utsträckts till 1986.

Berättelse från Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter (C 13/s:7)

Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter i Övertorneå är enligt en överenskommelse mellan regeringarna år 1970 en för Sverige, Finland och Norge gemensam institution med syfte att främja arbetsmarknadsutbildningen särskilt inom de tre ländernas nordligaste delar. Undervisningen skall bedrivas så, att den kan följas av deltagare som behärskar antingen svenska, finska eller norska.

Svenska läroplaner ligger till grund för undervisningen vid samtliga kurser. I erforderlig grad har dessa anpassats till de finska och norska särbehoven. Inom samtliga kurser har ämnet arbetslivsorientering och

samhällskunskap anpassats så att kursdeltagarna studerar förhållandena i det egna landet. Likaså undervisas i ämnet "modersmål" på respektive kursdeltagares modersmål. Detta har dock ej gällt finska kursdeltagare (invandrare) som antagits på svensk kvot. Vidare har studier av lagar, säkerhetsföreskrifter och andra förordningar, som är specifika för de olika länderna, anpassats nationsvis.

Arbetsmarknadsläget år 1984 i Norrbotten och finska Lappland har kännetecknats av en hög arbetslöshet under verksamhetsperioden. Även Norge har under verksamhetsperioden haft en ökande arbetslöshet. Den kris som länderna drabbats av slår särskilt hårt inom Nordkalotten där arbetslösheten starkt överstiger riksgenomsnittet. Speciellt ger gruv-näringskrisen i Malmfälten och Sörvaranger kraftiga utslag även inom andra näringsområden. Krav har kommit från arbetsmarknadsmyndighe-terna att utnyttja alla tillgängliga resurser och utbildningsplatser. Kursdel-tagarantalet har stadig ökat och centret ligger nära ett hundraprocentigt utnyttjande av resurserna.

Hösten 1984 tillsattes en arbetsgrupp bestående av f. d. överdirektören inom AMS, Gunnar Andersson, och avdelningschef Birgitta Thellman-Gustavsson. Arbetsgruppen har haft till uppgift att utarbeta förslag om huvudmannaskap, organisation, verksamhet och finansiering för Nordka-lottens AMU-center. Utskottet har noterat att arbetsgruppens rapport nu överlämnats till svenska regeringen. Enligt rapporten föreslås, att Nordka-lottens AMU-center skall ingå som en egen myndighet i AMU-organisatio-nen i Sverige. Syftet är bl. a. att stärka centrets styrelse och dess inflytan-de över utbildningen. Styrelsen föreslås också få ansvar för planering och genomförande av utbildningen. En styrelseledamot från varje land skall representera arbetsmarknadsmyndigheten och en ledamot den myndighet som har det centrala ansvaret för arbetsmarknadsutbildningen i respektive land.

Arbetsgruppen föreslår inte någon ändring av den nuvarande principen för finansiering av centrets verksamhet, dvs. Finland och Norge skall även i fortsättningen erlagga kostnader motsvarande en jämförbar utbildning i respektive land. Dock skall länderna lämna en kostnadsgaranti för de utbildningsplatser som har fördelats även om dessa inte utnyttjas till fullo. Vidare föreslås att utbildningen vid centret också skall stå öppen för deltagare från Danmark och Island.

Arbetsgruppen föreslår också att Nordkalottens AMU-center skall kun-na användas som ett nordiskt utvecklingscenter för arbetsmarknadsutbild-ningen. Nordiska ministerrådet föreslås ansvara för sådant utvecklings-samarbete som förläggs till centret genom särskilda projekt. Ministerrådet föreslås ansvara för att projektledare anställs och att en projektgrupp med företrädare för de nordiska länderna tillsätts för att leda arbetet.

Ett genomförande av förslagen torde förutsätta ändring av den överens-

kommelse som träffats mellan Sverige, Finland och Norge om den fortsatta verksamheten vid Nordkalottens AMU-center.

Berättelse från kommittén för Bottniska viken (C 13/s:8)

Kommittén för Bottniska viken upprättades efter ett avtal 1972 mellan myndigheter i Sverige och Finland angående samordning och initiering av forsknings- och utredningsarbete om föroreningsförhållandena i Bottniska viken. Avtalet baserade sig på Nordiska rådets rekommendation år 1970 angående åtgärder mot föroreningen i Östersjön. Kommitténs uppgift är att koordinera forskningen och observationsverksamheten för att påvisa långsiktiga förändringar i Bottniska vikens hydrografiska, hydrokemiska, biologiska och sedimentologiska förhållanden. Kommittén utarbetar årligen ett arbetsprogram för samordning av pågående och framtida forskningsverksamhet och rapporterar om sin verksamhet och om forskningsresultaten i en årsrapport.

Under kommittén finns fyra arbetsgrupper: hydrografigruppen, belastningsgruppen, biologigruppen och miljögiftgruppen.

Förutom den ordinarie verksamheten att planera, samordna och initiera forsknings- och undersökningsverksamhet i Bottniska viken har planeringen av det tredje finsk-svenska seminariet om Bottniska viken och ett särskilt naturskyddsseminarium, i Björneborg 20–22 augusti 1984, varit centrala i kommitténs och underställda temagrupperns arbete under året. Utskottet noterar, att syftet med dessa seminarier har varit att sammanfatta kunskapen om Bottniska viken för att utvärdera havsområdets status och ge underlag för en prioritering av angelägen forskning och framtida insatser.

Seminariet om naturskyddet i Bottniska viken skulle diskutera och dokumentera naturskyddets målsättning samt de akuta och långsiktiga skyddsbehoven för att förverkliga denna målsättning i Bottniska viken.

Resultaten från seminarierna om Bottniska viken publicerades under år 1985.

Vid kommitténs senaste årsmöte i Åbo beslöts bl. a. att godkänna förslaget till en jämförande studie mellan institutioner i Finland och Sverige avseende analysmetodikerna för humus- och ligninföreningar. Ett symposium om metodikfrågor kring analys av metallföreningar i Bottniska viken hölls i Mariehamn under våren 1985.

Med hänvisning till ovanstående föreslår utskottet
att Nordiska rådet lägger de till social- och miljöutskottet hänvisade
berättelserna till handlingarna.

Helsingborg den 7 augusti 1985

Arne Andersson (m)

Margrete Auken (SF)

Jo Benkow (H)

Dorte Bennedsen (S)

Förman

Kaj Bärlund (Sdp)

Hannu Kemppainen (K)

Grethe Lundblad (s)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Helge Adam Møller (KF)

Helena Pesola (Kok)

Odd With (Kr.F.)

Innehåll

C13/s:1	Nordiska läkemedelsnämnden	2092
2	Nordiska hälsovårdshögskolan	2096
3	Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)	2098
4	Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA) (Nordisk arbetsmiljöutbildning)	2102
5	Nordiska nämnden för handikappfrågor	2108
6	Nordiska institutet för odontologisk materialprovning	2112
7	Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter	2116
8	Kommittén för Bottniska viken	2125

Nordiska läkemedelsnämnden*Verksamhetsberättelse 1984**Namn och adress*

Nordiska läkemedelsnämnden
Box 607
S-751 25 Uppsala

1. Institutionens uppgift

Nordiska läkemedelsnämnden upprättades den 5 december 1974 och infördes på ministerrådets budget 1975. Nämndens uppgift är att verka för harmonisering av lagstiftning och administrativ praxis på läkemedelsområdet i Norden.

2. Organisation (organisationsschema, se Bilaga)

Samtliga nordiska länder deltar i nämndens arbete. Nämnden har 10 ledamöter, 2 från varje land med ersättare. Ledamöterna utses för högst 4 år i sänder.

Huvuddelen av verksamheten genomföres med hjälp av underutskott. Dessa har vanligen en eller i vissa fall två medlemmar från varje land och mandat för ett avgränsat uppdrag. För närvarande finns 6 sådana utskott.

Nämnden biträdes av ett sekretariat med 4 anställda och är placerat i Uppsala, Sverige.

*3. Verksamheten 1984**3.1 Ekonomiskt utfall (1 000 SEK)*

Anslagspost	Budget	1984 Bokslut	Avvikelse
Löner	742	818	- 76
Varor och tjänster	362	352	+ 10
Projekt*	364	166	+198
Summa	1 468	1 336	+132

* Överfört från 1983 80 580 SEK
Överfört till 1985 278 974 SEK

3.2 Beskrivning av verksamheten 1984

3.a Beskrivning av verksamheten

Nordiska läkemedelsnämnden har som planerat under 1984 arbetat med Nordisk läkemedelsstatistik, utredningsprotokoll, standardiserings- och biverkningsfrågor.

Avvikelsen i jämförelse med budgeterat behov av medel beror på att alla aktiviteter som planerats för att öka samarbetet på registreringsområdet inte kommit i gång så snabbt som planerats.

Under året har gemensamma nordiska riktlinjer för ansökan om registrering distribuerats till mottagare i ca 60 länder. Det konkreta målet är att ge anvisningar för industrin så att en och samma ansökan skall kunna användas för värdering i alla nordiska länder.

För att ytterligare öka möjligheterna för samarbete mellan kontrollmyndigheterna vid registrering av nya läkemedel har riktlinjer för utredningsprotokoll utarbetats.

De 1977 antagna gemensamma nordiska riktlinjerna för märkning har reviderats. En ny text utvidgad med kommentarer har antagits under året efter remissbehandling av bl. a. industrin. Konkret syftar arbetet till ökade möjligheter för gemensamma nordiska förpackningar till farmaceutiska specialiteter.

Samarbetsmöjligheterna inom biverkningsområdet har värderats och ett försöksprojekt har startat.

Arbetet med Nordisk läkemedelsstatistik har med information för åren 1978–1980 distribuerats till mottagare i ca 55 länder. Genom det nordiska samarbetet utnyttjas och vidareutvecklas den unika erfarenhet och tillgång till information i de nordiska länderna så att den kommer alla länder tillgodo. Konkret ger arbetet möjlighet till jämförelser mellan regioner och mellan länder samtidigt som det inspirerar andra länder att ta fram motsvarande statistik. Metodologin med klassificering och dygnsdos rekommenderas av WHO. Slutmålet är bättre läkemedelsanvändning.

En rapport från nämndens Workshop om läkemedelsstatistik med läkare från alla nordiska länder under hösten 1983 har publicerats i Nordisk Medicin. Det konkreta målet är att få fram instrument för analys av skillnader i läkemedelsanvändningen i och mellan länder. Dessutom att inspirera till ökad forskning på området.

En ny arbetsplan för nämndens arbete på farmakopé- och standardiseringsområdet har tagits fram. Den löpande samordningen av de nordiska insatserna inom Europafarmakopéområdet har fortsatt. Konkret innebär detta samarbete bl. a. gemensamma kvalitetskrav på läkemedel i Norden.

Genom nämndens notifikationssystem utväxlas löpande upplysningar mellan länderna om vidtagna och planerade lagstiftnings- och informationsåtgärder. Vidare sker uppföljning av antagna rekommendationer t. ex. "Nordisk receptgiltighet" och "Trafikmärkning" på läkemedel.

Publikation under året:

- Nordisk läkemedelsstatistik visar anmärkningsvärda skillnader i antibiotika- och psykofarmakaförsäljningen i Norden. Ture Sjöblom, Ingegerd Agenäs, Ulf Bergman, Leif Eklund & Marianne Granat, Nord Med 99 (1984) sid. 132–135

4. Beslut

Styrelsen för Nordiska läkemedelsnämnden överlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 1984.

Uppsala den 23 april 1985

Ingolf J Petersen
Styrelsens ordförande

Marianne Granat
Generalsekreterare

*BILAGA*VERKSAMHETSBERÄTTELSE 1984
Organisationsschema

STYRELSE

Danmark	2	Norge	2
Finland	2	<u>Sverige</u>	<u>2</u>
Island	2		
			10

Sekretariatschef	1
Projektsekreterare	1
Assistent	<u>2</u>
	4

Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV)*Verksamhetsberättelse 1984**Namn och adress*

Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV)
Medicinaregatan
S-413 46 Göteborg

1. Institutionens uppgift

Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg är en samnordisk institution för högre utbildning och forskning inom hälso- och sjukvård. Utbildningen avses ligga på en nivå ovanför vad vart och ett av de nordiska länderna kan anordna nationellt och motsvara den utbildning som förekommer vid angloamerikanska "Schools of Public Health".

En begränsad verksamhet startade redan 1953, och 1962 tecknades avtal mellan de nordiska länderna om ett ökat utbud av kurser för läkare, veterinärer, tandläkare, sjuksköterskor, ingenjörer, hälsovårdsinspektörer och sjukhusadministratörer. Från 1978 har högskolan underställts Nordiska ministerrådet, vilket medfört ökade resurser.

2. Organisation

Ledningen av högskolan utövas av en styrelse, som består av en ledamot från varje deltagande land jämte en suppleant för varje ledamot. Ordförande i styrelsen var under året expeditionssjef Knut Munch-Søegaard, Oslo. Rektor för högskolan är professor Lennart Köhler. Vid högskolan finns också ett kursråd med representanter för de nationella huvudmannaorganisationerna inom hälso- och sjukvård, för lärarna och för eleverna.

Lärarna är från och med 1981 fyra professorer, två forskarassistenter, en docent och en utbildningsledare. Totalt finns nu vid högskolan 20 personer anställda.

*3. Verksamheten 1984**3.1 Ekonomiskt utfall*

1 000 SEK

Anslagspost	Budget	1984 bokslut	Avvikelse
Löner	4 031	3 979	52
Varor och tjänster	4 068	4 034	34
Projekt 510*	450	403	557**
Summa	8 549	8 416	643

* Överfört från 1983

** Överfört till 1985

4. Beskrivning av verksamheten

Undervisning

Under budgetåret har förutom huvudkurserna i epidemiologi och biostatistik, hälso- och sjukvårdsadministration, miljömedicin och socialmedicin anordnats alternativa huvudkurser i Hälsouppllysning, Socialpediatrik och Omvårdnadsvetenskap samt specialkurser i Invandrarkunskap, Socialpsykiatri och MPH-kurs samt International workshop on training health workers for primary health care (tillsammans med SIDA).

Kortare konferenser har arrangerats i Hälsa för äldre år 2000 och Prevention i primärvården.

Konferenserna Suicidalhandlingar i ungdomsåren samt Diesel, miljö och hälsa blev inställda på grund av för litet deltagarantal.

Forskning

Under året har följande forskningsprojekt fortsatt, "Hälso- och sjukvårdsplanering i Norden" och "Kroniskt sjuka barn i Norden" samt "Morbidity och mortalitet i hjärtsjukdomar i de nordiska länderna" och "Luftföroreningar i inomhusmiljö" påbörjats.

Hälso- och sjukvårdsplanering i Norden. Bearbetning pågår av insamlade enkäter om planeringspolicy och en fördjupningsstudie av området Mental health promotion har publicerats.

Kroniskt sjuka barn i Norden. Fältstudierna har fortsatt och enkäten till 15 000 nordiska familjer om deras hälsa och välfärd bearbetas för närvarande. Studier av handikappade barns välfärd pågår samtidigt. Vidare har arbetet på två bakgrundsrapporter avslutats och publicerats: "Barns hälsotillstånd i Norden" och "Samhällets stöd åt barnfamiljer i Norden".

5. Beslut

Styrelsen för Nordiska hälsovårdshögskolan överlämnar härmed verksamhetsberättelsen för 1984.

Göteborg den 25 mars 1985

Knut Munch-Søegaard
Ordförande

Lennart Köhler
Rektor

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)*Verksamhetsberättelse 1984**Namn och adress*

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)
 Annegatan 29 A 26
 SF-00 100 Helsingfors 10
 Tel. 90-694 80 82, 694 95 72

1. Institutionens uppgift

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning började sin verksamhet 1979 och har till uppgift att:

- främja och utveckla tvärvetenskapliga kontakter inom alkohol- och drogforskning i Norden;
- initiera och planera samnordiska forskningsprojekt som syftar till att belysa viktiga alkohol- och drogpolitiska frågor;
- främja nordiskt informations- och dokumentationssamarbete;
- arrangera nordiska forskarkonferenser och stimulera forskarutbildning och forskarutbyte.

Verksamheten skall i huvudsak inriktas på den samhällsvetenskapliga forskningen, inklusive socialmedicin och socialpsykiatri.

2. Organisation

Nämnden består av tre medlemmar från vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige med personliga suppleanter. Island deltar med två medlemmar och en suppleant. Nämnden bistås av ett sekretariat med tre anställda (forskningssekreterare, projektsekreterare och kontorsassistent). Sekretariatet är placerat i Helsingfors.

*3. Verksamheten 1984**3.1 Ekonomiskt utfall (FIM)*

Anslagspost	Budget	Bokslut	Avvikelse
01 Löner	368 248	320 398	+ 47 850
11 Varor och tjänster	366 200	361 248	+ 4 952
21 Projekt	489 000	390 630	+ 98 370
Summa	1 223 448	1 072 276	+ 151 172

Kommentarer:

Budgeten för moment 01 (löner) inkluderar lönereserven 8 248 FIM. Budgeten för moment 11 (varor och tjänster) inkluderar en tilläggsbeviljning på 76 200 FIM för ökade utgifter p. g. a. att sekretariatet fått nya arbetsutrymmen. I fråga om projektmedlen (21) har NAD förutom det i tabellen redovisade använt 128 040 FIM (extern beviljning från Nordiska forskarkurser) på en nordisk forskarkurs 1984.

I början av år 1984 hade NAD sammanlagt ca 657 000 FIM i projektmedel (budget 1984: 489 000; överföring från tidigare verksamhetsår: ca 168 000). Av denna summa kan sammanlagt ca 266 000 FIM överföras från år 1984 till år 1985.

3.2 Beskrivning av verksamheten 1984

Seminarier/kurser

1. NAD arrangerade den 3–13 april 1984 en *nordisk forskarkurs* i Vordingborg, Danmark, kring temat "Alkohol- och narkotikaskadornas utbredning och orsaker". Avsikten med kursen var att ge en översikt över olika rusmedelsskador, deras utbredning i befolkningen och förhållanden som påverkar utbredningen av dylika skador. Kursen, som varade i 11 dagar, samlade 16 lärare och 23 deltagare. Kursen finansierades till största delen med hjälp av ett separat anslag från Nordiska forskarkurser (128 000 FIM), medan NAD bidrog till kursekonomin med ca 40 000 FIM.

2. De *nordiska biologiska alkoholforskarna* (BAR) höll sitt årliga seminarium den 6–9 maj 1984 i Helsingfors. BAR-möte XV samlade ca 90 deltagare. NAD finansierade deltagarnas uppehälle, vissa föreläsares resor och tryckningen av "abstracten" från seminariet. Rapport: "Abstracts of the XV Annual Nordic Meeting on Biological Alcohol Research, Helsinki 1984". Acta Pharmacologica et Toxicologica, volume 55.

3. NAD arrangerade tillsammans med Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi (NSfK) ett forskarseminarium om *narkotika och kontrollpolitik*. Seminariet hölls i Drøbak, Norge den 10–13 maj 1984. Avsikten med seminariet var att diskutera olika narkotikapolitiska åtgärders möjligheter och begränsningar i de nordiska länderna. Sammanlagt deltog ca 80 personer i seminariet, såväl kriminologer som narkotikaforskare. NAD finansierade uppehållet för ett 30-tal deltagare samt en del föreläsares/deltagares resor. En rapport från seminariet har utgivits: Rapport fra 26. Nordiske Forskerseminar i Drøbak, Norge 1984 (NSfK).

4. Det *nordiska samhällsvetenskapliga alkoholforskarmötet* 1984 hölls i Lövånger, Sverige den 29–31 augusti. Detta var NADS:s tredje allmänna samhällsvetenskapliga alkoholforskarmöte (tidigare möten: "Barns socialisation och alkohol", Helsingfors 1980; "Behandlingsforskning", Roskilde 1982) och tema för mötet var "Historiska perspektiv på alkoholfrågan". I mötet deltog ca 40 alkoholforskare och historiker. NAD finansiera-

de uppehållet på kursgården och vissa resor. Följande möte av denna typ hålls i Norge 1986 (tema: "alkoholbrukets konsekvenser").

Projektgrupper/projektanslag

5. *Den samnordiska alkoholskadeundersökningen* (SAS) som påbörjades 1982 har fortsatt under år 1984. Projektet strävar till att belysa de nordiska ländernas "alkoholskadeprofiler" i relation till alkoholbruket i befolkningen. Samtliga nordiska länder deltar i projektet (sammanlagt 10 forskare). NAD finansierar arbetsgruppens möten (2 under året). Projektet avslutas år 1985/86.

6. En nordisk forskargrupp har under året arbetat vidare med en antologi om *kvinnor och rusmedel*. I antologin behandlas dryckesvanor och berusning bland kvinnor, vårdfrågor, myndighetsåtgärder gentemot kvinnor med rusmedelsproblem m. m. Arbetet påbörjades år 1983 och rapporten torde bli klar i slutet av år 1985. I projektet deltar sammanlagt 7 forskare (från DK, F, N och S). NAD finansierar gruppens möten (ett under året).

7. NAD arrangerade i februari 1984 ett nordiskt forskarmöte om *kvinnors bruk av beroendeframkallande läkemedel* (9 deltagare från DK, F, N och S). Mötet resulterade i en rapport/översikt över forskningsområdet ("Kvinnors bruk av beroendeframkallande läkemedel", NAD-publikation nr 11.1984).

8. NAD har under året samarbetat med det finska alkoholmonopolet i utgivningen av *tidskriften Alkoholpolitik*. Tidskriften fungerar från och med 1984 som ett forum för nordisk alkoholforskning. NAD finansierar det nordiska redaktionsområdets möten (två under året).

9. NAD har under år 1984 försökt få igång forskning på området "*terapi-traditioner och psykofarmaka*". Avsikten är att studera de variationer som finns mellan länder och regioner i Norden i fråga om läkares förskrivningar av beroendeframkallande läkemedel. Thor Øivind Jensen från Bergen har varit anställd av NAD under tre månader för utarbetning av en forskningsplan på området.

10. NAD har under år 1984 stött ett forskningsprojekt om "*omhändertaganden av barn till narkomaner*". I projektet, som görs av Lone Scozza, Köpenhamn, studeras bland annat likheterna och olikheterna mellan Danmark, Norge och Sverige i detta avseende. Lone Scozza beviljades ett forskningsanslag på tre månader.

11. NAD har under året beviljat ett antal *resestipendier*. Resestipendierna har beviljats a) dels i anknytning till nordiska forskarseminarier; b) dels åt enskilda forskare som önskat besöka forskningsmiljöer i andra nordiska länder.

Dokumentation

Under år 1984 har följande rapporter/nyhetsbrev utgetts:

Cannabis och medicinska skador: en nordisk värdering. Rapport av en

nordisk medicinsk expertgrupp. Sammanfattning. NAD-publikation nr 9.1984.

Cannabis och medicinska skador: en nordisk värdering. Rapport av en nordisk medicinsk expertgrupp. Huvudrapport. NAD-publikation nr. 10.1984.

Kvinnors bruk av beroendeframkallande läkemedel. Rapport från ett nordiskt forskarmöte 1984. NAD-publikation nr 11.1984.

NAD nyhetsbrev 1, mars 1984

NAD nyhetsbrev 2, augusti 1984

NAD nyhetsbrev 3, december 1984

Sammanträden

Nämnden har sammanträtt tre gånger under år 1984, i mars i Köpenhamn, i juni i Reykjavík och i november i Oslo.

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning överlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 1984.

Helsingfors den 21 mars 1985

Ole-Jørgen Skog

Ordförande

Margaretha Järvinen

Tf forskningssekreterare

Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA) (Nordisk arbetsmiljöutbildning)

Verksamhetsberättelse 1984

Namn och adress

Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet
(NIVA)

c/o Institutet för arbetshygien
Haartmansgatan 1
SF-00290 Helsingfors 29

Institutionens uppgift är att arrangera vidareutbildning för specialister inom arbetsmedicin, yrkeshygien och företagshälsovård. Institutionen grundades 1.3.1982. Den fortsätter det nordiska projekt för vidareutbildning, som startades år 1978.

NIVA är en av Nordiska ministerrådets ca tjugo institutioner. Största delen av budgeten kommer från ministerrådets allmänna budget. Nordiska ministerrådets sekretariat i Oslo förbereder NIVAs ärenden för ministerrådets behandling.

NIVA har sin egen nordiska styrelse. Denna godkänner årligen bl. a. verksamhetsplanerna och budgetförslaget, som utgör utgångspunkten för sekretariatets förslag till ministerrådet.

NIVA finns i Helsingfors, Finland, vid Institutet för arbetshygien. Enligt avtal får NIVA både materiellt och administrativt understöd från Institutet för arbetshygien samt framför allt planerings- och experthjälp för sin kursverksamhet.

Utvecklingen

Tabellen (*Bilaga*) visar utbildningens utveckling under projektperioden 1978–1981. I tabellen (s. 2) har man jämfört åren 1983 och 1984, då man anordnade sex kurser bägge åren. Deltagarantal och antal elevdagar är högre än någonsin. Ökningen i deltagarantalet var 17,5 % och i elevdagar 8,5 % jämfört med föregående år. Trots ökningen kunde man inte hålla en kurs på grund av bristen på deltagare. Kursen var Aerosol Measurements.

Det har skett ändringar i kursdeltagarnas fördelning enligt länderna. Finländarnas antal har sjunkit med 9,3 procentenheter till 37,8 %. Samtidigt har svenskarnas antal ökat med 11,6 procentenheter till 34,0 %. Norrmännens antal har en aning sjunkit: 4,4 procentenheter till 7,3 %. Danskarnas (13 %) och islänningarnas (0,7 %) andel har varit ganska konstant. I sin helhet kan man anse att fördelningen år 1984 var bättre än år 1983 om man t. ex. jämför det med befolkningsmängder.

År 1986 anordnar man två kurser i Sverige och därefter fortsätter man i de andra nordiska länderna (NIVAs styrelsebeslut 3/83 p. 3). Detta utjämnar speciellt resekostnader. Också kursteman grundar sig starkt på det lokala behovet. Detta betyder att i fortsättningen kommer deltagarfördelningen alltmera jämnas ut.

Antalet utomnordiska deltagare har varit konstant (7,2 %). Högsta antalet utomnordiska deltagare hade man under projektperioden år 1979 då det var 21,3 %. Ökningen är önskvärd därför att de utomnordiska deltagarnas närvaro aktiverat kurserna genom nya åsikter och erfarenheter. Man kan påverka detta antal genom bl. a. prispolitik och effektivare marknadsföring. Den mest fjärran deltagaren kom från Indonesien år 1984.

Antal kursdeltagare per land år 1983 och 1984

	1983 (6 kurser)				1984 (6 kurser)			
	delt. ant.	%	elev-dgr	%	delt. ant.	%	elev-dgr	%
Danmark	27	12,1	160	11,9	34	13,0	185	12,6
Finland	105	47,1	585	43,3	99	37,8	550	37,5
Island	1	0,5	5	0,4	2	0,7	10	0,7
Norge	26	11,7	135	10,0	19	7,3	10	0,7
Sverige	50	22,4	355	26,3	89	34,0	500	34,1
Totalt	209	93,8	1 240	91,9	243	92,8	1 345	91,7
Belgien					1	0,4	5	0,4
Frankrike					1	0,4	5	0,4
Italien	7	3,1	65	4,8	8	3,0	65	4,4
Nederländerna	2	1,0	15	1,1				
Polen	1	0,5	5	1,1				
Storbritannien	1	0,5	10	0,4				
Tyskland (BRD)	1	0,5	5	0,4				
Tyskland (DDR)					2	0,7	10	0,7
Övriga	2	1,0	10	0,7	7	2,7	35	2,4
Totalt	14	6,6	110	8,1	19	7,2	120	8,3
Sammanlagt	223	100,0	1 350	100,0	262	100,0	1 465	100,0

Kurserna år 1984

Prevention of Occupational Back Pain, 19–23 March 1984. (Doc. Ilkka Kuorinka, MD)

36 personer deltog i kursen. Man gallrade bland ansökningar för att uppnå den rätta målgruppen (personer som svarar för planering och forskning). Trots det lyckades man inte riktigt i detta. Deltagarna fördelades enligt länderna som följer:

Danmark	7	Finland	6	Island	1
Norge	4	Sverige	17	andra	1

Kursens målsättning var att ge allmän uppfattning av trenden i förebyggandet av ländryggsbesvären. På kursen presenterades ryggens biomekanik och funktionella anatomi. Mätmetoder presenterades omfattande. Ett särskilt ämnesområde var arbetsställningar och manuell handling av material. Kursens tyngdpunkt var vid demonstrationerna. De förnämsta

föreläsarna var Gunnar Anderson (Sverige) och Duncan Troup (Storbritannien). Allt som allt hade man 17 föreläsare på kursen, varav 13 nordiska. I fortsättningen är det mening att ordna en ryggkurs som baserar sig på denna kurs.

Topics in Occupational Toxicology, 2–6 April 1984 (Doc. Heikki Savolainen, MD)

Efter gallringen tog man 55 deltagare på kursen. Många av dem hade deltagit i tidigare toxikologkurser. Enligt länderna fördelades deltagarna som följer:

Danmark	14	Finland	10		
Norge	3	Sverige	25	andra	3

På kursen diskuterades den nyaste forskningskunskapen bl. a. på följande områden: toxiska mekanismer, toxikologi, yrkesbetingade carcinogener och riskerna på olika områden. Man hade sammanlagt 30 föreläsare, som med två undantag var nordiska. Det var litet svårt att få en klar helhet därför att föreläsningssämnena och föreläsarna var så heterogena. I framtiden är det kanske nödvändigt att begränsa problemområdet och minska antalet specialister.

International Symposium on Work-related Diseases, 4–8 June 1984 (Prof. Sven Hernberg, MD, ordf. för planeringskommittén och Dr. Mari Antti-Poika, MD, kursledare)

81 personer deltog i symposiet. Största delen av dem var läkare. Deltagarna fördelades enligt länderna som följer:

Danmark	8	Finland	42	Island	1
Norge	9	Sverige	13	andra	8

Arbetsrelaterade sjukdomar omfattar inte endast yrkesbetingade sjukdomar, som betyder sjukdomar där någon arbetsrelaterad faktor är tillräcklig orsak utan också andra sjukdomar som har nära relation till arbete. I symposiet koncentrerades på den senare typen av sjukdomar. Följande sessioner arrangerades: generalsessionen, kardiovaskulära sjukdomar, muskuloskeletala sjukdomar, neurologiska sjukdomar, lungsjukdomar, samt en session om psykologiska, sociologiska och psykiatriska aspekter. Deltagarna kunde också presentera sina egna papper i parallella sessioner. Man hade 26 föreläsare, varav 18 kom från Norden. Som exempel på föreläsare kan nämnas Prof. Herbert K. Abrahams, U.S.A., Dr. M. El Batawi, WHO, Switzerland. Prof. Martti J. Karvonen, Finland och Prof. Lennart Levi, Sverige. Enligt deltagarnas åsikt gav symposiet en god uppfattning om den aktuella kunskapen om yrkesrelaterade sjukdomar. I framtiden bör man kanske koncentrera sig på mera begränsade problemområden och ha mindre antal deltagare.

International Advanced Course on Epidemiologic Study Design, 20–31 August 1984 (Doc. Kari Kurppa, MD)

Redan tio gånger tidigare har man arrangerat kursen i epidemiologiska metoder. Kursernas planering och genomförandet har alltid baserat sig på Prof. Olli S. Miettinens högt uppskattade sakkännedom. Kursen var fort-

sättning på de tidigare kurserna. 31 deltagare fördelades enligt länderna som följer:

Danmark	3	Finland	11		
Norge	1	Sverige	11	andra	5

This time the course concentrated on aspects of epidemiologic study design including design of study base and design of rate-ascertainment for the base. Sampling of the study base was focused on the selection of the reference series in case-referent studies.

Occupational Safety Research: Accident Simulation and Product Safety, 17–21 September 1984 (Kari Häkkinen, tekn. lic.)

Efter några återbud deltog i kursen 16 deltagare. Deltagarna fördelades enligt länderna som följer:

Finland	11	Norge	1
Sverige	3	andra	1

I kursen diskuterades tekniska säkerhetsanalysmetoder, produktsäkerhetsundersökningar, simulering av olycksfall i laboratoriet och riskbedömning när man tänker på hela företaget. Av åtta föreläsare kom fem från Norden. Huvudföreläsarna var dr. Willie Hammer, U.S.A., dr. C. E. Nicholson, Storbritannien och dr. Lennart Strandberg, Sverige. På dessa kurser har man årligen haft brist på deltagare trots bra program. Utbildningen behövs dock och i framtiden måste man utveckla marknadsföringen.

Occupational Biological Monitoring, 12–16 November 1984 (Prof. Antero Aitio, MD)

Kursen hade arrangerats redan tidigare år 1982. Nu hade man med aktuell information om den senaste utvecklingen. Sammanlagt 43 personer deltog i kursen och de fördelades enligt länderna som följer:

Danmark	2	Finland	19		
Norge	1	Sverige	20	andra	1

På kursen behandlades bl. a. följande områden: different approaches in assessment of occupational exposure to chemicals, compound kinetics, monitoring of complex exposure, monitoring of selected chemicals and monitoring of carcinogens and mutagens. Man hade 31 föreläsare varav 24 från Norden. Som exempel på föreläsare kan nämnas Prof. M. Mercier WHO/Genève, Dr. Tor Norseth, Norge och Prof. Harri Vainio, Finland/France. I framtiden kommer man antagligen att upprepa kursen igen, men med mindre antal föreläsare och med mera begränsat område.

På alla kurser kontrollerar NIVA utbildningens kvalitet med kursevärderingar där deltagarna får uttrycka sin åsikt samt med kursledarnas skriftliga och muntliga värderingar. Enligt erfarenhet når man de bästa resultaten när kursens område är ganska begränsat och när man har endast några huvudföreläsare (1–3). Då kompletterar man deras presentationer med några korta föreläsningar och exempel. Man garanterar också diskussionstid i programmet. Men man kan inte ge några strikta normer. Innehållet bestäms förstås av tillfallets karaktär (kurs-seminarium-symposium) och problematiken.

Institutionens administration och personal

Som den högsta administrativa ledningen har NIVA en nordisk styrelse. År 1984 var styrelsen sammansatt av följande personer med resp. suppleanter.

Ledamot

Dir. Erik Andersen

Gen. dir. Jorma Rantanen

Överl. Vilhjalmur Rafnsson

Avd. chef Irma Åstrand

Överl. Aud Blegen Svindland

Suppleant

Institutchef Ib Andersen

Vetensk. dir. Sven Hernberg

Avd. chef. Pétur Reimarsson

Dep. sekr. Carl Göran Högås

Ass. överl. Per Sollie

Som styrelseordförande var avd. chef Irma Åstrand och viceordförande var inst. chef Ib Andersen. Den viktigaste punkten på vårmötet var godkännande av verksamhetsberättelsen för år 1983. På höstmötet behandlades bl. a. verksamhetsplan och budget för år 1986. Den nuvarande styrelsens verksamhetsperiod (tre år) slutar den 28 februari 1985.

Utbildningschef Kari Eklund från Institutet för arbetshygien började sin fyra års period som institutionschef 1.2.1984 (halvdagstjänst, 60 %). Institutionens sekreterare var fortfarande Outi Teperi och byråsekreterare Pirjo Turtiainen (halvdagstjänst, 60 %).

Samarbetet med Institutet för arbetshygien har fungerat bra inom ramen för avtalet som gjordes 6.2.1982.

Institutionens ekonomi

Institutionens resultat- och balansräkning finns i *bil. 2*.¹ Institutionens totala kostnader var år 1984 FIM 899.000 och Nordiska ministerrådets understöd FIM 743.000 (82 %). Kursavgifter fick man FIM 157.000. Budgeten förverkligades ganska bra. Med överskottet FIM 6.000 täcker man underskottet FIM 5.000 från året 1982. Man hade dock svårigheter under året. Några kurser överskred sin budget och detta betydde att man måste ta pengarna från andra kurser. Nu har man effektiviserat uppföljningen av budgeter.

Beslut

Styrelsen för Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA) överlämnar härmed verksamhetsberättelsen för år 1984.

Hellerup den 12 april 1985

Ib Andersen

Styrelsens ordförande

Kari Eklund

Institutionschef

¹ Ej bifogad.

Tabell 1. Antal kursdeltagare per land under projektperioden

	1978 (2 kurser)				1979 (4 kurser)				1980 (5 kurser)				1981 (6 kurser)			
	delt. ant.	%	elev-dgr	%	delt. ant.	%	elev-dgr	%	delt. ant.	%	elev-dgr	%	delt. ant.	%	elev-dgr	%
Danmark	13	17,1	102	20,2	16	11,3	131	12,5	33	15,5	205	16,1	38	17,4	240	18,1
Finland	16	21,1	122	24,2	57	40,4	386	36,8	67	31,5	360	28,3	78	35,8	460	34,7
Island									1	0,5	15	1,1	2	0,9	15	1,1
Norge	10	13,1	84	16,7	6	4,3	49	4,7	31	14,5	185	14,6	18	8,3	105	7,9
Sverige	26	34,2	196	38,9	32	22,7	228	21,7	53	24,9	320	25,2	53	2,4	335	25,2
Totalt	65	85,5	504	86,0	111	78,7	794	75,6	185	86,9	1085	85,4	191	87,6	1155	87,2
Belgien	1	1,3	10	1,7	2	1,4	16	1,5	4	1,9	20	1,6	1	0,5	5	0,4
Bulgarien					1	0,7	10	1,0					1	0,5	5	0,4
Frankrike																
Grekland	1	1,3	6	1,0					1	0,5	10	0,8	1	0,5	5	0,4
Italien	3	3,9	22	3,8	14	9,9	126	12,0	10	4,7	65	5,1	7	3,2	55	4,2
Japan													8	3,6	45	3,4
Nederländerna	1	1,3	6	1,0	1	0,7	8	0,8	1	0,5	5	0,4	3	1,4	20	1,5
Polen					3	2,1	28	2,8	3	1,5	25	2,0				
Schweiz	1	1,3	10	1,7	1	0,7	10	1,0	1	0,5	5	0,4				
Spanien					1	0,7	10	1,0								
Storbritannien	1	1,3	6	1,0					3	1,5	25	2,0	3	1,4	15	1,1
Tyskland (BRD)	3	3,9	26	4,4	4	2,8	38	3,8	2	1,0	20	1,6				
Tyskland (DDR)					1	0,7	10	1,0	1	0,5	5	0,4				
Ungern									1	0,5	5	0,4	1	0,5	5	0,4
Andra					2	1,4			1		5		3	1,4	15	1,1
Totalt	11	14,5	82	14,0	30	21,3	256	24,4	28	13,2	185	14,6	27	12,4	170	12,8
Sammanlagt	76	100,0	586	100,0	141	100,0	1050	100,0	213	100,0	1270	100,0	218	100,0	1325	100,0

Nordiska nämnden för handikappfrågor*Verksamhetsberättelse 1984**Namn och adress*

Nordiska nämnden för handikappfrågor
 Box 303 (Ibsengatan 14, Blackeberg)
 S-161 26 Bromma

1. Institutionens uppgift

Nordiska nämnden för handikappfrågor är ministerrådets samarbetsorgan för handikappfrågor inom det socialpolitiska området. Nämnden har bland sina uppgifter att främja hjälpmedelsförsörjningen i de nordiska länderna genom att följa, initiera och vidareutveckla nordiskt samarbete inom området. Nämnden har också att i övrigt stimulera nordiskt samarbete inom sitt ansvarsområde, exempelvis i forsknings- och utvecklingsfrågor.

2. Organisation

Nämnden har en styrelse med två ledamöter från vardera Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. För varje ledamot finns en suppleant.

Nämndens kansli, som är placerat i Stockholm, består av fyra anställda.

*3. Verksamheten 1984**3.1 Ekonomiskt utfall*

1 000 SEK

Anslagspost	Budget 1984	Bokslut	Avvikelse
Löner och arvoden	729	812	- 83
Varor och tjänster	446	455	- 9
Projekt	475	533	- 58
Summa	1 650	1 800	-150

Underskottet under posten Löner och arvoden har sedermera täckts med medel från ministerrådets lönereserv. Övriga underskott täcks av överskottsmedel från föregående år.

3.2 Beskrivning av verksamheten

Nordiska nämnden för handikappfrågor har under 1984 haft två styrelse-sammanträden, i Hornafjörður den 24–26 maj och i Åhus (Furuboda Kursgård och Rehabiliteringscentrum) den 3–5 oktober. Vid det första sammanträdet fastställdes ett arbetsprogram för perioden 1984–1986. Arbetsprogrammet innehåller fyra programområden, som alla visat sig synnerligen lämpliga för ett på konkreta resultat inriktat nordiskt samarbete:

- Hjälpmedelsfrågor
- Handikappforskning
- Samhällsservice för särskilt utsatta grupper
- Utbildningsfrågor

Verksamheten under 1984 kan beskrivas med utgångspunkt från dessa huvudområden, även om flera av nämndens aktiviteter de facto är gräns-överskridande.

Hjälpmedelsfrågor

Det datorbaserade informationssystem – Nordiskt hjälpmedelsregister – som nämnden utvecklat i samarbete med nationella samhällsorgan togs i drift i januari 1984.

Det Nordiska hjälpmedelsregistret består av nationella register på eget språk som byggs upp på ett likartat sätt och utifrån ett gemensamt nordiskt klassificeringssystem. Detta klassificeringssystem, som utvecklats parallellt med informationssystemet som sådant, har gett de nordiska länderna en gemensam terminologi på hjälpmedelsområdet, vilket i sig underlättar en fortsatt utveckling av samarbetet.

Det Nordiska hjälpmedelsregistret har två huvudfunktioner. Det skall dels kunna ge underlag för nationell hjälpmedelsinformation och dels fungera som ett effektivt verktyg i det fortsatta nordiska samarbetet på hjälpmedelsområdet.

I driftsorganisationen (ledningsgruppen) för Nordiskt hjälpmedelsregister ingår förutom nämnden företrädare för nationella hjälpmedelsinstitut och motsvarande – Dansk Hjælpemiddel Institut, Medicinalstyrelsen i Finland, Rådet for tekniske tiltak for funksjonshemmede i Norge och Handikappinstitutet i Sverige.

Under 1984 påbörjades bland annat uppbyggnaden av ett engelskspråkigt delregister med information om i första hand inomnordiskt tillverkade hjälpmedel. Detta för att möta det stora internationella intresset för det Nordiska hjälpmedelsregistret och samtidigt främja export av handikapphjälpmedel från de nordiska länderna.

Nämnden deltar för närvarande i två internationella projekt på hjälpmedelsområdet. Det ena drivs av EG-kommissionen och har anknytning till såväl det Nordiska hjälpmedelsregistret som det nordiska klassificeringssystemet för handikapphjälpmedel. I den ad-hoc grupp som har bildats för

projektet ingår två representanter för vart och ett av EG-länderna samt en representant för Nordiska nämnden för handikappfrågor.

Det nordiska klassificeringssystemet bildar också grundval för det arbete med klassificerings- och terminologifrågor som påbörjades 1983 inom den internationella standardiseringsorganisationen (ISO). Också i det arbete är nämnden representerad genom sitt kansli.

Inom ramen för det nordiska samarbetet om kontroll/testning av handikapphjälpmedel påbörjades under 1984 bland annat ett mycket lovande samarbete kring hjälpmedel för hörselskadade. Samarbetet väntas i sin första etapp resultera i en samnordisk kravspecifikation för hörapparater.

Genom uppbyggnad av informationsinnehållet i det Nordiska hjälpmedelsregistret ökar fortlöpande möjligheterna till nordiskt samarbete i prisfrågor. Utbyte av information om hjälpmedelspriser har redan lett till betydande nationella besparingar.

Nordiska ministerrådet antog i april 1984 en nordisk handlingsplan på datateknologiområdet. I handlingsplanen uppdrogs åt Nordiska nämnden för handikappfrågor att från och med 1985 inleda ett arbete på att utveckla datorbaserade handikapphjälpmedel.

Nämndens uppgift blir i första hand att samordna nationella aktiviteter i syfte att undvika dubbelarbete i Norden samt att få till stånd en större marknad än de nationella. Som ett led i arbetet på datateknologiområdet skall nämnden också undersöka möjligheterna, att inom ramen för de nordiska ländernas handelspolitiska åtaganden, få till stånd en samordnad teknikupphandling av datorbaserade hjälpmedel för handikappade.

För dessa nämndens nya uppgifter inom området datateknologi och handikapp avsatte ministerrådet för 1985 indikativt 2 milj. NOK. Nämndens förberedelsearbete inför uppdragets genomförande har varit en stor uppgift under andra halvåret 1984.

Handikappforskning

Sin viktigaste insats på forskningsområdet har nämnden hittills gjort genom att inventera, registrera och i en periodisk publikation informera om pågående handikappforskning i de nordiska länderna. En ny inventering genomfördes under 1984 och resulterar i mars 1985 i två böcker, en skandinavisk- och en engelskspråkig.

Samhällsservice för särskilt utsatta grupper/Utbildningsfrågor

Försöksverksamheten med nordiska kurser för personal som arbetar med dövblinda barn, ungdomar och vuxna avslutades 1984. Genom beslut av Nordiska ministerrådet våren 1984 gjordes verksamheten permanent, med verkan från och med 1985 och som en dotterinstitution till Nordiska nämnden för handikappfrågor.

Nämnden har under 1984 beslutat om förläggningssort för Nordiskt utbildningscenter för dövblindpersonal och slutit avtal med värdkommunen,

Dronninglund kommun, om centrets inrättning på Dronninglund Slot och de ekonomiska villkoren härför.

Nämnden har också fastställt en arbetsordning för utbildningscentret, utsett ledningsgrupp för verksamheten samt förordnat en verksamhetsledare. Avtalet med Dronninglund kommun har slutligen kompletterats med ett förvaltningskontrakt.

Samarbetet om förståndshandikappades behov av hjälpmedel har fortsatt under 1984. Samarbetet följer två huvudlinjer, dels utbildnings- och informationsaktiviteter och dels projektsamarbete kring utveckling av nya hjälpmedel.

Arbetet med det av Nordiska rådet rekommenderade samarbetsprojektet för små och mindre kända grupper av handikappade (rek nr 25/1983) inleds på allvar 1985, då nämnden får särskilda medel för projektet.

Ett förprojekt har genomförts under 1984 med stöd av en arbetsgrupp vars medlemmar utpekats av handikappförbundens samarbetsorganisationer i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Förprojektet resulterar i början av 1985 i en skrift som beskriver ett tjugotal grupper, existerande organisationer för små och mindre kända grupper av handikappade samt relevant informationsmaterial.

4. *Beslut*

Nordiska nämnden för handikappfrågor överlämnar härmed verksamhetsberättelse för 1984.

Bromma den 15 mars 1985

Sven-Olof Brattgård
Ordförande

Finn Petré
Kanslichef

Nordiska institutet för odontologisk materialprovning*Verksamhetsberättelse 1984**A. Navn og adresse*

NIOM (Nordisk institutt for odontologisk materialprovning)
 Forskningsveien 1
 N-0371 Oslo 3
 Tel. 02/45 20 10

1. Instituttets oppgaver

Instituttet har til formål gjennom systematisk utprøving og dertil hørende målrettet forskning å arbeide for at materialer og andre bruksgjenstander som anvendes eller aktes anvendt i odontologisk virksomhet og tannhelsetjeneste i de nordiske land, fyller de helsemessige og tekniske krav som etter utviklingen til enhver tid må stilles.

Dessuten skal NIOM arbeide med utvikling av bedre odontologiske materialer og bruksgjenstander og mer hensiktsmessige metoder for bruk av slike.

*2. Organisasjon**2.1 NIOM's styre*

NIOM's styre har en representant og en suppleant fra hvert av de nordiske land (10 stk.).

Representanter:

Overtandlæge Eli Schwarz, M. P. H.	D
T. f. professor, odont. dr. Lennart Forsten, nestformann	F
Professor Sigfús þór Elíasson, M. S. D.	I
Professor, dr. odont. & cand. med. Ole T. Gilhuus-Moe	N
Professor, odont. dr. Per-Olof Glantz, formann	S

Suppleanter:

Fuldmæktig Ulla Kallestrup	D
Medicinalrådet Helmer Nordling	F
Professor, dr. odont. Thordur Eydal Magnússon (1/1–1/7)	I
Overtandlæge Magnús R. Gislason (1/7–31/12)	I
Overtannlege Per Bærum, M. P. H. (1/1–1/7)	N

Underdirektør Ole Willy Sandbekk (1/7–31/12)	N
Medicinalrådet, odont. dr. John Hedlin	S

Det har i 1984 vært avholdt 3 styremøter: 28. februar, 25. mai og 22. september.

Instituttet er organisert i 3 avdelinger og hadde i 1984 24 stillinger.

2.2 NIOM's personale i 1984:

2.2.1 Instituttet består av 2 avdelinger samt en administrativ enhet. I alt 24 stillinger

Austrheim, Ellen, laborant (fra 1/2)
 Brune, Dag, tekn. dr., overingeniør (midlertidig)
 Enger, Sylvi E., ingeniør (permisjon fra 1/7)
 Evje, Dag M., avdelingsingeniør
 Follerås, Tone, førstelaborant (permisjon fra 1/4)
 Gregersen, Egil, avdelingsingeniør
 Herø, Håkon, tekn. dr., forsker
 Gulla, Marit, ingeniør (vikar, 1/1–31/12)
 Holland, Roy I., M. Sc., dr. odont., forsker
 Holm, Anne Merete, laborant
 Johansen, Åse, førstepreparant
 Jørgensen, Randi B., avdelingsingeniør
 Kallevig, Margaret F., førstesekretær
 Kullmann, Anette, avdelingsingeniør (permisjon 26/1–31/12)
 Mjör, Ivar A., B. D. S., M. S. D., M. S., dr. odont.,
 odont. dr. (h. c.), instituttssjef/avdelingssjef
 Odden, Eli, ingeniør (vikar)
 Pettersen, Arne Hensten, dr. odont., forsker
 Pettersen, Gry Rian, laborant (vikar)
 Pettersen, Jostein, bedriftsøkonom, kontorsjef
 Ruyter, I. Eystein, dr. rer. nat., dr. philos., forsker
 Sjøvik, Inger, avdelingsingeniør (permisjon)
 Steien, Karen, ingeniør (vikar fra 1/9)
 Syverud, Morten, siv.ing., avdelingsingeniør
 Wellendorf, Hanne, ingeniør
 Windsland, Gry S., kontorfullmektig (permisjon 1/1–1/9)
 Waarli, Morten L., tanntekniker
 Øilo, Gudbrand, prof., dr. odont., avdelingssjef
 Ørstavik, Dag, dr. odont., forsker
 Øysæd, Harry, cand. real., avdelingsingeniør

2.2.2 Gjesteforskere

I tillegg har instituttet to gjesteforskerstillinger. De er opprettet for å gi NIOM en best mulig "nordisk profil". Bevilgningen til gjesteforskerstillingene tillater ansettelse av personale fra de nordiske land på tidsbegren-

sede kontrakter med gode muligheter for individuelle tilpasninger. Det tas sikte på personer på alle kompetanse-nivåer (fra stipendiat til professor), og det forutsettes at deres prosjekter ligger innenfor instituttets arbeidsprogram eller kan tilpasses dette. Søkningen til gjesteforskerstillingene har vært tilfredsstillende, og ordningen anses å fungere bra og i henhold til intensjonene.

Ekstrand, Karl, tandläkare, 2 mndr	S
M�ller, Bengt, odont. dr., 4 mndr.	
Nilner, Krister, odont. dr., 4 mndr.	S
Od�n, Agneta, tekn. dr., tandläkare, 3 mndr.	S
Syrj�nen, Stina, doc., odont. dr., 6 mndr.	F

3. Virksomhet 1984

3.1  konomi (i 1000 NOK)

Anslagspost	Budsjettet	Regnskap 1984	Avvik
Lønninger	4 804	5 308	504
Varer og tjenester	2 704	2 671	33
SUM	7 508	7 979	

* Grunnen til forskjellen mellom regnskap og budsjett for lønninger skyldes at lønninger ble i budsjettet fastsatt i henhold til 1982-satser, samt at det senere er foretatt tariffestede justeringer/normeringer.

3.2 Beskrivelse av virksomhet

NIOM's arbeid kan inndeles i 4 hovedaktiviteter: Standardisering, Materialpr vning, Forskning og Opplysningsvirksomhet. De tre første aktiviteter omfatter hver ca 30% av virksomheten og den siste ca 10%.

3.2.1 Materialpr vning

NIOM publiserer lister over dentale produkter som oppfyller krav spesifisert i standarder utgitt av International Organization for Standardization (ISO). Produktene prøves av NIOM på frivillig grunnlag etter avtale med produsentene. N r et produkt står på en av NIOM's lister, er dette en forsikring om at produktet holder en viss minimumskvalitet. Listene tjener således som en veiledning for brukerne ved valg av dental produkter. Viktige produkter er legeringer for amalgam, kompositter, sementer, protesebasismaterialer og st pegull. I alt 10 lister ble publisert i 1984. I avtalen om takster/honorarer mellom offentlige myndigheter og tannlegeorganisasjoner i Danmark og Sverige forutsettes det at kun produkter som står på NIOM's lister blir benyttet.

3.2.2 Standardisering

NIOM deltar kontinuerlig i det viktige arbeidet med å lage nye standarder og revidere gamle på internasjonal basis. Derved f r vi muligheter til å påvirke utformningen av standardene slik at de blir mest mulig hen-

siktsmessige for nordiske forhold. Når en standard er blitt formelt vedtatt, følger NIOM denne fullt ut på alle punkter ved testing av produkter. Tre nye og to reviderte standarder for dentale materialer ble publisert i 1984 i tillegg til en teknisk rapport om biologisk testning.

3.2.3 *Forskning*

Valg av tester og krav under utformingen av en standard bør skje på grunnlag av kliniske erfaringer og en best mulig forståelse av produktenes oppbygging og sammenhengen med de ytre, målbare egenskaper på laboratoriet og materialenes oppførsel ved bruk i munnen. Forskning omkring dentale materialer gir den innsikt i disse forhold som er nødvendig under standardiseringsarbeidet og fremskaffer data som danner grunnlaget for standardene.

3.2.4 *Opplysningsvirksomhet*

Publisering av ny viten om dentale materialer og undersøkelsesmetoder som er knyttet til disse bidrar i seg selv og på litt lengre sikt til forbedrede produkter. I 1984 utgikk det 50 vitenskapelige artikler/bokkapitler fra NIOM. Temaene spenner vidt, men alle har tilknytning til dentale materialer, slik som mekaniske egenskaper hos metaller, plast og sementer, løselighet av plast og sementer, misfarging og korrosjon av amalgam og støpelegeringer både in vitro og in vivo, kliniske studier av forskjellige materialer og restaureringsteknikker, in vitro studier av forskjellige materialers biologiske egenskaper, allergi-problemer i forbindelse med forskjellige dentale materialer, plakk-dannelse og bakterietilhefting o. s. v.

NIOM's personale deltar dessuten i videre- og etterutdanning av tannleger, tannteknikere, tannpleiere og tannlegeassistenter i Norden ved foredrag og kursvirksomhet. NIOM's personale holdt i løpet av 1984 i alt 35 foredrag.

Gjesteforskerstillingene ved instituttet som innehas av forskere fra andre nordiske land i inntil ett år, bidrar på en god måte til spredning av instituttets kompetanse.

Lennart Forsten
Styrets formann

Ivar A. Mjör
Instituttetsjef

Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter*Verksamhetsberättelse 1 juli 1983–30 juni 1984**Namn och adress*

Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter
 Box 42
 S-950 94 Övertorneå
 Tel. 0927-108 30

Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter inrättades som en försöksinstitution i Övertorneå den 1 juli 1970 enligt en överenskommelse mellan regeringarna i Finland, Norge och Sverige (Nstat 1971: 214). Försöksperioden upphörde den 31 december 1974 och en ny överenskommelse om centrets fortsatta verksamhet undertecknades av de tre ländernas regeringar den 20 december samma år.

Överenskommelsen innehåller 10 artiklar varav inledningen i artikel I har följande lydelse:

Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter i Övertorneå är en för Sverige, Finland och Norge gemensam institution med syfte att främja arbetsmarknadsutbildningen särskilt inom de tre ländernas nordligaste delar.

Undervisningen skall bedrivas så, att den kan följas av deltagare som behärskar antingen svenska, finska eller norska.

Nya "Särskilda föreskrifter för Nordkalottens AMU-center" har trätt i kraft 1983-07-01.

Centrets ledning

Styrelsen har under verksamhetsperioden som redogörelsen omfattar haft följande sammansättning.

1983/84

Ordförande	Randi Kittelsen, byråsjef	Norge
Vice ordförande	Stig Johansson, länskolinspektör	Sverige
	Otto Timonen, byråchef	Finland
	Olavi Räsänen, länskolinspektör	Finland
	Audun Sivertsvik, fylkesarbeidssjef	Norge
	Henry Sääf, länsarbetsdirektör	Sverige

Suppleanter	Antti Hedkrok, äldre regeringssekr.	Finland
	Taito Määttä, länsarbetsdirektör	Finland
	Brynjulf Roaldsen, rektor	Norge
	Einar Eriksen, fylkesarbeidssjef	Norge
	Göran Uusitalo, avdelningsdirektör	Sverige
	Karl Pekkari, skolinspektör	Sverige
Sekreterare	Börje Keskitalo, kursföreståndare	Sverige

Styrelsen har sammanträtt 4 gånger/budgetår.

1 Samrådsgrupp för att följa den pedagogiska verksamheten med hänsyn till de tre ländernas särbehov.

Länsskolinspektör Olavi Räsänen	Finland
Länsskolinspektör Stig Johansson	Sverige
Rektor Brynjulf Roaldsen	Norge
Sekreterare: Börje Keskitalo	Sverige

2 Samrådsgrupp (planeringsgrupp) för uppföljning och anpassning av kursverksamheten med hänsyn till de tre ländernas nordligaste delar vad avser behov av utbildning inom olika yrken (Bas- och komplementutbildning samt omorganisation av AMU Övertorneå – Riksyrkesskolan (Rys) Hedenäset.

Inspektör Jan Bengtsson	Sverige
Konsulent Johny Sundkvist	Norge
Byråchef Otto Timonen	Finland
Ordf. och sekr. Börje Keskitalo	Sverige

3 Sakkunnig nämnd för reseliv och turistkursen har haft två protokollförda sammanträden under 1983/84.

Utbildningsexpert Per-Arne Thysell, Gävle	Sverige
Turistrådet Per-Arne Wallin, Luleå	Sverige
Byråchef Heikki Lampela, Rovaniemi	Finland
Reiselivskonsulent Tore Haug, Vadsø	Norge

Suppleant:

Hotelldirektör Odd Jarle Johansen,	
Lakselv	Norge
Ordförande: Börje Keskitalo	Sverige

Verksamhet

Undervisningen har i likhet med tidigare år bedrivits utan traditionell terminsindelning. Under sommaren har ett 4-veckors uppehåll gjorts i undervisningen. För de norska kursdeltagarna har särskild ledighet utgått under kortare tid i samband med jul och nyår samt påskhelgen. Studiedagar för lärare och personal har förlagts i anslutning till vecka 42/1983 samt vecka 1/1984 varför samtliga kursdeltagare har kunnat beviljas ledighet i samband med studiedagarna.

Kursdeltagarbeläggningen och därmed kapacitetsutnyttjandet har sta-

digt förbättrats. Beläggningen har under största delen av verksamhetsperioden pendlat mellan 90–100%. Samordningen mellan avdelningarna inom samma eller närbesläktade utbildningsblock har i större grad aktualiserats vilket ökat kapacitets- och resursutnyttjandet.

Saxad utbildning har bedrivits i kurs för storkushåll och servering (24 kd) under budgetåret (bå) 1983/84 i Övertorneå – Hedenäset.

Läroplaner

Svenska läroplaner ligger till grund för undervisningen vid samtliga kurser. I erforderlig grad har dessa anpassats till de finska och norska särbehoven. Inom samtliga kurser har ämnet arbetslivsorientering och samhällskunskap anpassats så att kursdeltagarna studerar förhållandena i det egna landet. Likaså undervisas i ämnet "modersmål" på respektive kursdeltagares modersmål. Detta har dock ej gällt finska kursdeltagare (invandrare) som antagits på svensk kvot. Vidare har studier av lagar, säkerhetsföreskrifter och andra förordningar, som är specifika för de olika länderna, anpassats nationsvis.

Sakkunnignämnden har arbetat med aktuella frågor för ytterligare utveckling av påbyggnadsutbildningar till olika verksamhets-/utvecklingslinjer som skall ge större anpassningsmöjligheter till säsongsvariationer inom reseliv- och turismnäringen. Som sakkunnig och expert har Ursula Zitnick anlitats. Syftet med arbetet har dessutom varit att komma fram till en successiv antagning av kursdeltagare i framtiden i motsats till nuvarande klass-/gruppintagning.

Planeringsgrupp

Planeringsgruppen har sedan 1981 arbetat med utvecklingsarbete och förbättrat trelandssamarbete vid centret. Planeringsgruppen har lämnat in en rad konkreta förslag till styrelsen som berör bl. a. kursutbud, läroplaner, lärarekrytering, översättning av läromedel samt budgetfrågor. Planeringsgruppen har även aktivt arbetat med omorganisationsfrågor i samråd med olika arbetsgrupper vid centret på grund av Hedenäsets införlivande till Nordkalottens AMU-center.

Planeringsgruppen har blivit ett synnerligen värdefullt instrument vid beredandet av ärenden för att få en mer seriös behandling av utvecklingsarbetet som ytterligare skulle främja samarbetet mellan de tre nordiska länderna, inom styrelsens verksamhets- och behörighetsområde.

Styrelsens beredning

Under 1983/84 har frågan om lärlösa lektioner varit särskilt besvärande för Nordkalottens AMU-center. Vid styrelsens majsammanträde 1983

protesterade Finland och Norge mycket kraftigt mot nedskärningen av lärarledda lektioner vid centret. Detta har lett till en skriftväxling mellan styrelsen och de centrala myndigheterna. Något undantag har inte medgivits centret varför lärarlösa lektioner sedermera infördes. Besparingsåtgärderna har, trots att centret kom igång senare med lärarlösa lektioner än andra AMU-center i Sverige, mer än väl infriats.

Riksyркesskolan (RYS) Hedenäset

Efter beslutet om nedläggning av Riksyркesskolorna i Sverige har RYS, Hedenäset ingått som filial till Nordkalottens AMU-center i Övertorneå (1983-01-01).

Efter det att "Särskilda föreskrifter för Nordkalottens AMU-center" blev gällande 1983-07-01 har Övertorneå–Hedenäset utgjort en enhet med gemensam budgetuppläggning och organisation. Vissa omflyttningar, utökningar eller nedläggningar har behandlats. Omorganisationen har genomförts successivt under verksamhetsperioden. Sommaren 1984 avslutade de sista rys-eleverna sin utbildning i Hedenäset. Under omorganisationsperioden har parallellutbildning bedrivits efter riksyркesskolans och AMU:s läroplaner varför vakanserna kunnat begränsas.

Lokaler

I samband med omorganisationen har en lokal- och kontraktsrevision genomförts. Byggnadsstyrelsen har övertagit lokalansvaret från SÖ 1983-07-01. Vissa lokaler för bl. a. el-tele grund, plåt- och svetsmekaniker och verkstadsmekaniker har sagts upp i samband med omflyttning, reparationer/ombyggnad. Ombyggnad av hus 101 har genomförts under vt 1984 till en totalkostnad av 1 263 000 kronor. Situationen för avdelningar och kansli i hus 101 har därmed väsentligt förbättrats.

Ombyggnad av hus 105 blir aktuell i samband med omorganisationen av AMU-verksamheten i Sverige.

Lokalerna för verkstadssnickarutbildningen i Hedenäset har varit föremål för ändringar vad gäller maskinplaceringar, torkrum, spånrum, nya elledningar m. m. I övrigt är lokalerna i Hedenäset i gott skick. Förändringar i utsagnings- och ventilationsanläggningar och belysningskomplettering har vidtagits för att möta den nya situationen efter omflyttningarna.

Bostäder

Under verksamhetsåret 1980/81 utökades nytillskottet av elevbostäder att omfatta en beläggning för 209 kursdeltagare. En ny inventering av bostadsbehovet i Övertorneå–Hedenäset gjordes 1982 av länsarbetsnämnden (LAN) och centret. LAN har utifrån denna inventering tillställt arbets-

marknadsstyrelsen (AMS) en framställan om uppförande av ytterligare bostäder. AMS, som bifallit framställningen, har tecknat 10-åriga kontrakt på nytillskottet enligt följande.

	<i>Övertorneå</i>		<i>Hedenäset</i>	
	Bas	Kompl.	Bas	Kompl.
Kursdeltagare	280	44	96	48
Tillgängliga bostäder	203 bäddar		124 bäddar	
Därav i paviljonger vilka bör avvecklas	20 "		88 "	
<i>Behov av utbyggnad</i>				
Etapp I	64 "		52 "	
Etapp II	23 "		32 "	

Uppförandet av etapp I är färdigställt årsskiftet 1983/84. Etapp II Övertorneå är bordlagd i avvaktan på AMU-organisationen. Paviljongerna avvecklas successivt.

Elevvård och fritidsverksamhet

Elevvården har ombesörjts av LAN-anställd personal vid centret. Arbetsförmedlingsdelen har förstärkts något.

Fritidsassistenten har i samarbete med fritidsstyrelsen i Övertorneå organiserat och bedrivit en mycket omfattande fritidsverksamhet. Under 1983/84 har skolidrottsföreningen 346 bokförda sammankomster medan fritidsstyrelsen haft ansvaret för drygt 30-talet olika fritidskursaktiviteter. Fritidsstyrelsen är utsedd genom val och består av två (2) anställda och tre (3) elever, en från vardera landet. SÖ utbetalar särskilda medel månadsvis till fritidsstyrelsen (3 kr/inskriven kursdeltagare och månad). Skolidrottsföreningens styrelse består av ordförande och sju (7) ledamöter. Av ledamöterna väljes två (2) från vardera landet medan ordförande väljes av samtliga. En ledamot utses, enligt gällande bestämmelser för skolidrottsföreningar, av skolledningen. Språkskillnader har gjort att studieverksamheten efter behov har delats i två språkgrupper. Utställningar av egna produkter från olika kurser (exempelvis målning) har arrangerats av kursdeltagarna i skolans lokaler.

Särskilda arrangemang på respektive lands nationaldagar har anordnats. Varje land har egen elevrådsstyrelse. Respektive lands elevråd utser en representant till det gemensamma elevrådet som företräder elevernas intressen med en representant i styrelsen utan beslutsrätt.

Centret har två halvtidsanställda sjuksköterskor med placering i Övertorneå och Hedenäset som handhar skolhälsovården.

Översättning

För översättningsarbeten finns en översättare/assistent anställd. Under våren 1983 har 379 000 kr avdelats för översättningsändamål inom fordonsmekaniska utbildningen. Insatserna har koncentrerats till speciellt viktiga områden. Även om betydande insatser och framsteg har gjorts återstår en hel del att göra inom olika områden. SÖ har under vårmånaderna 1983 tillsatt en lärare vid centret som expert för att dels katalogisera gjorda översättningar dels också göra en behovsinventering av ytterligare översättningar.

Översättningsproblemen speciellt vid införande av nya reviderade läroplaner, studieplaner och därtill medföljande nya läromedel har under de senaste åren accentuerats kraftigt. Eftersom centret handhar vissa översättningsuppgifter har förslag framlagts att översättningsdetaljen av läromedel vid centret förstärks.

Av SÖ centralt skött översättningsverksamhet har varit till stor hjälp för centret. Betydande belopp har utgått därifrån.

Läromedel

Lämpliga läromedel införs från Finland, i den utsträckning det är möjligt, till undervisningen på centret. Inom både den finska och norsk/svenska språkgruppen har bandade instruktioner med tillhörande skriven text använts i stor utsträckning.

Den maskinella utrustningen, hård- respektive mjukvara, har successivt kompletterats efter det föreliggande behovet för individuell undervisning och är av god kvalitet.

Svenska läroplaner med tillhörande kurslitteratur har tillämpats. De svenska och norska kursdeltagarna har i huvudsak använt svensk litteratur. Norska böcker används som referenslitteratur. Ett fortlöpande arbete pågår att i största möjliga utsträckning införa norsk kurslitteratur.

Kurslitteraturen är anpassad för individuell utbildning.

Personalfrågor

Rekrytering av lärare från Norge och Finland har hämmats på grund av missgynnad ålderstilläggsplacering, behörighetsregler m.m. De ogynnsamma effekterna som framkommit under årens lopp har föranlett planeringsgruppen att föreslå en undersökning huruvida någon typ av stimulansåtgärder kan vara befogade. Arbetet har inte lett till några förbättrade möjligheter att rekrytera norska lärare.

Kursföreståndaren i Övertorneå har ansvaret även för Hedenäset. En utbildningsman (um) svarar för löpande arbetsuppgifter i Hedenäset. Till tjänsten som um i Hedenäset har förordnats Birger Wanståhl. Omplacering

av vissa tjänster har skett mellan orterna. Viss "svenskspråkig" personal har i tjänsten deltagit i finsk språkutbildning arrangerad av Föreningen Norden.

Några lärare har under verksamhetsperioden genomgått pedagogisk utbildning.

Arbetsmarknadsläget

Arbetsmarknadsläget i Norrbotten och finska Lappland har kännetecknats av en hög arbetslöshet under verksamhetsperioden. Även Norge har under verksamhetsperioden haft en ökande arbetslöshet. Den kris som länderna drabbats av slår särskilt hårt inom Nordkalotten där arbetslösheten starkt överstiger riksgenomsnittet. Speciellt ger gruvnäringens krisen i Malmfälten och Sörvaranger kraftiga utslag även inom andra näringsområden. Kravet från arbetsmarknadsmyndigheterna att utnyttja alla tillgängliga resurser och utbildningsplatser har olika slag av åtgärder. Kursdeltagarantalet har stadigt ökat och centret ligger nära ett hundraprocentigt utnyttjande av resurserna. Den utökning av beläggningen som styrelsen diskuterat har gett utslag i utvecklingen av bostadsprogrammen med Övertorneå kommun.

Bas- och komplementplaneringen för 1983/84 har genomförts utan störningar. Vissa speciella utbildningar av "udda" karaktär har varit igång, andra kommer med all sannolikhet att startas under 1984/85. Förslag till nya utbildningar den kommande perioden är föremål för AMS-handläggning och beslut. Den planeringsgrupp styrelsen tillsatt skall även fortsättningsvis initiera nya förslag. Samråd är etablerat med Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) för utveckling av kursutbudet.

Gränskommunerna/NÄRP:s norra projektområde och Nordkalottens AMU-center har vid ett seminarium studerat centrets utvecklingsplan "Utbildning för arbete" varvid NÄRP uttalat sitt fulla stöd för idéprogrammet. Överensstämmelsen i inriktning och behov av nya utbildningar är mycket stor mellan länderna.

Informationsutbud

En översyn av informationsmaterialet "Kurs- och yrkesbeskrivning", "Bra att veta om skolan" samt "Kort information" har påbörjats. Materialet beräknas bli klart bå 1984/85.

Nordkalottens AMU-center har under verksamhetsperioden haft ministerbesök av Anna-Greta Leijon, Ingvar Carlsson och Curt Boström. Dessutom har experter från SÖ vid olika tillfällen studerat förhållanden vid centret. Besök från yrkesutbildningsstyrelsen i Finland samt Yrkesoppläringen i Norge har förrättats. Nordiska ämbetsmannakommittén för re-

gionalpolitik (NÄRP) har besökt centret. Dessutom har ett stort antal övriga besök av lärar- och elevgrupper gästade centret från både Finland och Norge. Besöksutbytet har varit synnerligen livligt. En rad studiegrupper från skolor i resp. land har besökt centret. Centrets lärar- och elevgrupper har gjort en rad studiebesök till Finland och Norge. I många fall har studiedagar bedrivits gemensamt med motsvarande lärar- och/eller läroanstalter i resp. land. Troms fylkes arbetsmarkedsopplæringslärare hade sina studiedagar 1983 i Alta, Norge, där också lärare och kursledningspersonal från Nordkalottens AMU-center var närvarande. Alla dessa studie- och informationstillfällen på olika nivåer har gagnat samarbetet med utbyte av information och erfarenheter.

Pressen har ägnat stor uppmärksamhet kring olika frågor som berör centret och trelandssamarbetet. Marknadsföringen har ägnats stor uppmärksamhet.

SÖ:s informationstidning "AMU-NYTT" utkommer regelbundet med några nummer per år till de anställda.

Kursdeltagare

Kursdeltagarna har antagits till kurserna kontinuerligt varje vecka, med undantag för "Kurs i reseliv- och turistnäring" där klassintagning tillämpas.

Beläggningen på respektive avdelningar har varit synnerligen god. Beläggningen har ökat markant under verksamheten vilket framgår av särskilt diagram. Vid kungörandet av de lediga platserna har dessa meddelats så att varje land kunnat besätta en tredjedel av platserna. Alltefter som behovet av utbildning inom olika yrken växlat mellan länderna har byte av kursdeltagarplatserna företagits. Systemet medför ett gott resursutnyttjande med ett minskat antal outnyttjade platser.

Tabell och diagram visar antalet kursdeltagare vid centret den 1:a varje månad.

En omläggning av rutinerna som arbetsgruppen för antagning av kursdeltagare arbetat fram har resulterat i ett bättre flöde av kursdeltagare till de olika kurserna.

Systemet med successiv antagning medför en relativt jämn ström av kursdeltagare till arbetsmarknaden under året. De sociala problemen för kursdeltagarna har varit av mycket ringa omfattning.

Under verksamhetsåret 1983/84 har 452 kursdeltagare utskrivits från centret, varav 131 utgör finska, 136 norska och 185 svenska kursdeltagare. 31 finska, 20 norska och 34 svenska kursdeltagare har avbrutit utbildningen av olika skäl.

Den 30 juni 1984 utgjorde antalet utbildade kursdeltagare 2251 sedan dess start den 1 december 1970. Den kvinnliga beläggningen utgör ca 25–30% av utbildningsplatserna.

1984-03-19 inskrevs 3 000:e eleven vid NAMU. Det övervägande antalet av kursdeltagare har varit i åldern 21–30 år.

Arbets- och studietakten har i genomsnitt varit mycket god. Samarbetet nationsgrupperna emellan har varit synnerligen gott både i studie- och fritidsmiljön.

Varje nations elevgrupp bildar eget elevråd. Ett gemensamt elevrådsorgan företräder samtliga kursdeltagare utåt. Särskild tid för elevrådsarbete har beviljats av SÖ.

Organisationsutveckling (OU)

Bra AMU-projektet – centergrupp har avvecklats och ersatts med en organisationsutvecklingskommitté (OU). I OU-kommittén ingår en representant från arbetsgivaren samt fyra representanter från personalorganisationerna SFL, ST och SF.

Befattningsplan, bemanningsförteckning, bemannings- och åtgärdsplan utarbetas varje halvår. MBL-förhandlingar sker kontinuerligt allt efter behov. Skyddsorganisationen fungerar bra. Ämnes- och klasskonferenser samt kollegier m. fl. sammanträden förekommer med olika block-, ämnes- eller personalgrupper. Samrådsplanering mellan Nordkalottens AMU-center och Länsi-Pohjan AK-keskus om lärar- och kursplanering, de finska kursdeltagarnas kostersättning samt rapportering har skett under verksamhetsperioden. Länsi-Pohjan AK-keskus svarar för arbetsmarknadsutbildningen i finska Tornedalen. Med Troms fylkeskolekontor, Breivika och Nordreisa videregående skola har ett aktivt samarbete etablerats i Finnmarks fylke med Alta videregående skola.

Rektorskonferenser om utbildningssamordning har skett mellan Tornio och Enare, Finland, Nordreisa, Tromsø och Bardufoss, Norge, samt Övertorneå, Sverige.

AMU:s omorganisation

Den s. k. KAFU-utredningen har avlämnat sitt förslag. En arbetsgrupp har utifrån förslaget fått till uppgift att bereda ärendet för riksdagens behandling. För Nordkalottens AMU-center kommer en arbetsgrupp att tillsättas under hösten 1984 bestående av f. d. överdirektören inom AMS, Gunnar Andersson, och avdelningschef Birgitta Thellman-Gustavsson. Arbetsgruppen har till uppgift att utarbeta förslag till regeringen om huvudmannskap, organisation, verksamhet och finansiering för Nordkalottens AMU-center.

Kommittén för Bottniska viken*Verksamhetsberättelse 1984**1. Institutionens uppgift*

År 1972 undertecknades mellan myndigheter i Sverige¹ och i Finland² ett samarbetsavtal angående samordning och initiering av forsknings- och utredningsarbete om föroreningsförhållandena i Bottniska viken. Avtalet baserade sig på Nordiska rådets rekommendation år 1980 angående åtgärder mot föroreningen i Östersjön. För ändamålet upprättades en kommitté. Kommittén för Bottniska viken, med uppgift att koordinera forskningen och observationsverksamheten för att påvisa långsiktiga förändringar i Bottniska vikens hydrografiska, hydrokemiska, biologiska och sedimentologiska förhållanden. Kommittén utarbetar årligen ett arbetsprogram för samordning av pågående och framtida forskningsverksamhet och rapporterar om sin verksamhet och om forskningsresultaten i en årsrapport.

Länderna inrapporterar också årligen till Helsingforskommissionen resultaten från den monitoringverksamhet som bedrivs i Bottniska viken och som utgör ländernas gemensamma åtagande under kommissionen.

2. Organisation

Kommittén för Bottniska viken har under år 1984 bestått av följande ledamöter:

Finland

gen dir	Simo Jaatinen (ordf)	VS
överdir	Runo Savisaari (suppl)	VS
byrådir	Reino Laaksonen	VS
forskare	Pentti Kangas (suppl)	VS
avd chef	Pentti Mälkki	HFI
avd chef	Paavo Tulkki	HFI
forskare	Juha-Markku Leppänen (suppl)	HFI
specialforskare	Lauri Niemistö (suppl)	HFI

¹ Statens naturvårdsverkBox 1302
S - 171 25 Solna² VattenstyrelsenBox 250
SF - 00101 Helsingfors
Havsforskningsinstitutet
Box 33
SF 00931 Helsingfors

Sekreterare för den finländska delen av kommittén har varit

forskare	Henrik Sandler	
sekr för internat ärenden	Sirkka Haunia	
<i>Sverige</i>		
gen dir	Valfrid Paulsson (ordf)	SNV
avd chef	Arne Hansson (suppl) tom 1984-02-29	SNV
avd chef	Göran Persson	SNV
direktör	Ulf Ehlin	SMHI
lab chef	Stig Fonselius	FS

Sekreterare för den svenska delen av kommittén har varit:

byrådir	Stig Norström	SNV
---------	---------------	-----

Kommitténs arbetsutskott har under år 1984 haft följande sammansättning:

Finland

tf överdir	Pentti Mälkki, kontaktperson
forskare	Pentti Kangas
forskare	Henrik Sandler (sekr)
sekr för internat ärenden	Sirkka Haunia (sekr)

Sverige

avd chef	Göran Persson, kontaktperson
direktör	Ulf Ehlin
Lab chef	Stig Fonselius
byrådir	Stig Norström (sekr)

Till kommitténs arbetsutskott finns särskilda arbetsgrupper/kontaktpersoner anslutna. Gruppernas arbetsområden och sammansättning är följande:

Belastning

Finland

Emelie Enckell-Sarkola (ordf)	<i>Sverige</i> Birger Eriksson
Tarja Pyykkö	
Heikki Pitkänen	
Tuija Ruoho-Airola	

Biologi

Finland

Juha-Markku Leppänen (ordf)	<i>Sverige</i> Ulf Grimås
Pentti Kangas	
Veijo Miettinen	
Ann-Britt Andersin	

Miljögifter

Finland

Veijo Miettinen (ordf)	<i>Sverige</i> Mats Olsson
Rolf Kristoffersson	
Henrik Sandler	
Matti Verta	
Matti Perttilä	

Hydrografi (inkl fysik, kemi, sediment och materialbalans)

<i>Finland</i>	<i>Sverige</i>
Paavo Tulkki (ordf)	Ulf Ehlin
Lauri Niemistö	
Heikki Pitkänen	
Jouko Launiainen	
Juha Sarkkula	
Vappu Tervo	

3. Verksamheten 1984

Förutom den ordinarie verksamheten att planera, samordna och initiera forsknings- och undersökningsverksamheten i Bottniska viken har planeringen av det tredje finsk-svenska seminariet om Bottniska viken och ett särskilt naturskyddsseminarium, avhållet i Björneborg, 20–22 augusti 1984, varit centrala i kommitténs och underställda temagrupperns arbete under verksamhetsåret.

Syftet med det tredje seminariet om Bottniska viken var, liksom med de tidigare seminarierna, att sammanfatta kunskapen om Bottniska viken för att utvärdera havsområdets status och ge underlag för en prioritering av angelägen forskning och framtida insatser.

Seminariet om naturskyddet i Bottniska viken skulle – utgående från den aktuella vetenskapliga kunskapsnivån, representerad av forskare inom olika sektorer av den marina biologin i Finland och Sverige samt ansvariga administrativa myndigheter och ideella organisationer i de båda länderna – diskutera och dokumentera naturskyddets målsättning samt de akuta och långsiktiga skyddsbehoven för att förverkliga denna målsättning i Bottniska viken. Vid Bottniska viken-seminariet registrerades ca 120 deltagare och i det särskilda naturskyddsseminariet ca 100.

Resultatet från seminariet om Bottniska viken publiceras under år 1985 i Vattenstyrelsens skriftserie: Publications of the Water Research Institute, medan föredrag och rekommendationer från naturskyddsseminariet redan utkommit i tidskriften "Skärgård", vid årsskiftet 1984–85.

Vid kommitténs senaste årsmöte i Åbo beslöts bla att godkänna förslaget till en jämförande studie mellan institutioner i Finland och Sverige avseende analysmetodikerna för humus- och ligninföreningar. Ett program för denna metodinterkalibrering har lagts upp under 1984 och kommer att genomföras under 1985.

Inom kommitténs temagrupp för miljögiftsfrågor har dessutom ett symposium om metodikfrågor kring analys av metallföreningar i Bottniska viken planerats under verksamhetsåret. Detta symposium kommer att hållas i Mariehamn under våren 1985.

Arbetet i kommitténs fyra temagrupper under året har redovisats till kommittén enligt följande:

Hydrografigruppen har medverkat till att den hydrografiska rutinmässiga observationsverksamheten har genomförts planenligt såväl i Bottniska vikens öppna havsområden som i dess kustområden. Hydrografiska och hydrokemiska data från Bottniska viken har bearbetats med syftet att beskriva vattenmiljöns variationer och status. Resultaten ingår i Helsingforskommissionens arbete med periodiska uppföljningar av hela Östersjöns miljöförhållanden. Svenska och finska forskare verksamma med sedimentstudier i Bottniska viken har deltagit i en interkalibrering med övriga östersjöstaters forskare av analysmetoder för bla tungmetaller. Studier har genomförts av sedimentationen av radioaktivt material utanför kärnkraftverk vid Bottniska viken. En beskrivning av föroreningssituationen i Bottniska vikens kustområden har utförts. Arbetet med att utveckla numeriska cirkulationsmodeller för Bottniska viken har fortsatt. Bla har försök med att studera långtidsspridningen av föroreningar från olika utsläppspunkter påbörjats. En numerisk modell för beräkning av avkyllningen av Bottniska vikens vatten har utvecklats i prognostiskt syfte. Numeriska modeller för cirkulation och vattenkvalitet har utvecklats och utnyttjats i lokala kustområden. Spridningen av föroreningar från större fiskodlingar har studerats.

Det hydrografiska arbetet beskrevs utförligt i ett tiotal föredrag vid det tredje finsk-svenska seminariet om Bottniska viken i Björneborg. I det hydrografiska huvudföredraget sammanfattade Stig Fonselius kunskaperna om de hydrografiska variablernas långtidsvariationer. I ett annat föredrag om nya forskningsideér föreslog Ulf Ehlin att fältundersökningarna i Bottniska viken skall kraftsamlas och samordnas under ett särskilt utpekat "Bottniska viken år" för att ge dataunderlag lämpligt att användas vid modellutveckling och balansräkningar. Dessutom föreslogs att försök skall göras att enas om vilka numeriska modeller som bör utnyttjas för gemensamma studier i Bottniska viken.

Belastningsgruppen har under början av året färdigställt det temakapitel över belastningsutvecklingen under tioårsperioden 1972–1982 som ingick i årsrapport nr 11. Temakapitlet presenterades också vid seminariet i Björneborg. I övrigt bestod arbetet fram till seminariet till stor del av förberedelser med översiktsföredrag, postersredovisningar m m. För bearbetning av temakapitlet och förberedelse för seminariet har ett möte hållits.

Projekt för att klarlägga den luftburna belastningen på Bottniska viken har fortsatt under år 1984. Arbetet har bla omfattat vilken undersökningsmetodik som kan tillämpas vid monitoringundersökningar på öppna havet, utvärdering av gjorda interkalibreringar samt beräkning av depositionerna av kväve, fosfor och vissa tungmetaller.

Ett arbete har påbörjats i Sverige med syfte att ta fram en metodik för insamling, bearbetning och presentation av utsläppsdata, omfattande bla val och samordning av parametrar samt rutiner för insamling och databehandling. Vid arbetets uppläggning har samråd skett med Finland, där det

under 1985 kommer att tas i bruk vattenskyddsregister för både kommunala och industriella utsläpp samt övriga till vattenskyddet hörande uppgifter.

Biologigruppen har samlats till ett gemensamt möte 1984 i Helsingfors. Verksamheten har dominerats av planeringen och genomförandet av det tredje finsk-svenska seminariet om Bottniska viken och seminariet om Bottniska vikens naturskydd.

Den biologiska monitoringen på gemensamma stationer i öppna havet har fortsatt enligt rådande riktlinjer. Kompletteringar av det nationella monitoringprogrammen med intensivstationer har förverkligats planerligt.

I fråga om den svensk-finska interkalibreringen av zoobentosmetodikerna har proven analyserats under verksamhetsåret.

Kontaktgruppen för fiskbiologer från naturvårdsverket i Sverige och Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet i Finland har hållit tre möten varav två på Åland och ett i Maxmo där riktlinjerna för verksamheten har planerats. En insamling av uppgifter om existerande och planerade fiskundersökningsmaterial har inletts.

Miljögiftsgruppens verksamhet har dels inriktats på genomförandet av kommitténs tredje seminarium och seminariet om Bottniska vikens naturskydd i Björneborg i augusti 1984. Dels har gruppen fortsatt planeringen av ett mindre symposium om tungmetallfrågor i Bottniska viken. Vid seminariet kommer man bl a att behandla metodik- och monitoringfrågor samt att diskutera effekter av tungmetaller i området. Symposiet är planerat att genomföras i början av 1985. Gemensam monitoring av miljögifter i fisk och fågel i norra Ålands skärgård har fortsatt planerligt.

Kommitténs finländska ledamöter har under år 1984 hållit 5 möten, medan den svenska delen av kommittén avhandlat ärenden per telefon eller korrespondens.

Den finländska delen av arbetsutskottet har hållit 4 möten, den svenska delen av arbetsutskottet har haft 2 möten och i övrigt behandlat förekommande ärenden vid telefonsammanträden. Två gemensamma möten har hållits.

Skellefteå den 29 januari 1985.

Valfrid Paulsson

Simo Jaatinen

Ekonomiska utskottets betänkande

över berättelserna på utskottets verksamhetsområde 1984

(Berättelserna C 15/e: 1–15, se s. 2133)

Økonomisk utvalg har mottatt beretninger for virksomhetsåret 1984 fra følgende institusjoner:

C 15/e: 1/1986	Nordisk økonomisk forskningsråd
C 15/e: 2/1986	Nordisk statistisk sekretariat
C 15/e: 3/1986	Nordisk skattevitenskapelig forskningsråd
C 15/e: 4/1986	Fondet for teknologi og industriell utvikling (Industri-fondet)
C 15/e: 5/1986	Fondet for svensk-norsk industrielt samarbeid
C 15/e: 6/1986	Nordtest
C 15/e: 7/1986	Nordel
C 15/e: 8/1986	Nordisk kontaktorgan for atomenergispørsmål (NKA)
C 15/e: 9/1986	Nordisk tolladministrativt råd
C 15/e: 10/1986	Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning (Nord-REFO)
C 15/e: 11/1986	Nordisk kontaktorgan for fiskerispørsmål
C 15/e: 12/1986	Nordiske jordbruksforskernes forening
C 15/e: 13/1986	Samarbeidsnemnden for nordisk skogsforskning (SNS)
C 15/e: 14/1986	Nordisk genbank for jordbruks- og hagevekster
C 15/e: 15/1986	Nordisk komité for byggebestemmelser (NKB)

Utvalget behandlet beretningene på sine møter 1.–3. juli og 12.–13. november 1985.

Nordisk økonomisk forskningsråd har eksistert siden 1980. Økonomisk utvalg har flere ganger møtt representanter for Forskningsrådet, – senest 13. november 1984. På bakgrunn av dette møtet vedtok Økonomisk utvalg på sitt møte 31. januar–1. februar 1985 følgende forslag til yttring:

Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å endre Nordisk økonomisk forskningsråds formålsparagraf i samsvar med følgende forslag: Forskningsrådet har til oppgave å fremme Nordisk økonomisk samarbeid ved å gi støtte til analyser og utredninger om emner som står sentralt i nordisk økonomisk debatt og framlegge materiale på de viktigste økonomiske områder med konsekvensvurderinger. Konsekvensvurderingene og eventuelle forslag kan inneholde alternative bidrag.

Nordisk Råd sluttet seg til forslaget på sesjonen i 1985.

Årsaken til at utvalget foreslo å endre Forskningsrådets formålsparagraf grunner seg i et ønske om å gjøre Forskningsrådet til et mer anvendelig organ for nordiske politikere. Økonomisk utvalg har mottatt en rekke interessante publikasjoner fra Forskningsrådet. Utvalget har p. g. a. den pressede arbeidssituasjon, bare kunnet fordype seg i et fåtall av disse rapporter samt andre rapporter som Ministerrådet har fått utført. Utvalget mener at Forskningsrådets virksomhet kan komme til større nytte dersom det årlig kan utarbeides en sammenstilling av Forskningsrådets resultater der vekten er lagt på de politiske aspekter ved forskningsresultatene. Dette vil gi politikerne større mulighet til å vurdere ulike handlingsalternativer som kan brukes i praktisk politikk.

Nordisk industrifond ble opprettet i 1973 og startet sin virksomhet i 1974.

I 1984 har fondet bevilget 38 millioner SEK og reservert 6,9 millioner SEK. Av de bevilgede midler ble 76 prosent gitt som bidrag mens resten ble gitt som lån.

I perioden 1980 til 1982 økte søknadsvolumet kraftig og var i 1982 ca 3,8 ganger større enn Fondets tilgjengelige midler. I 1983 sank søknadsvolumet noe. Dette skyldes at søknadsvolumet i 1982 var særlig høyt som følge av Industriforbundets aktive initieringsvirksomhet på elektronikkområdet det året. I 1984 økte søknadsvolumet igjen og var da på 69 millioner SEK.

33 prosent av de midler Industrifondet bevilget i 1984 gikk til industriforetak, 15 prosent gikk til bransjeorganisasjoner o. l., 32 prosent gikk til forskningsinstitutt og -institusjoner og 15 prosent gikk til nordiske samarbeidsorgan, f. eks. Nordforsk.

Nordisk industrifond er ofte bare en av flere finansieringskilder for et prosjekt. Av de prosjekter Nordisk industrifond deltok i i 1984 stod Industrifondet for 35 prosent av kostnadene. Største bidragsyter forøvrig var industriforetak og bransjeorganisasjoner. Disse stod for 33 prosent av kostnadene. Nasjonale FoU-støttende organer stod for ca 19 prosent av kostnadene, mens forskningsinstitutt og -institusjoner stod for 12 prosent.

Av Fondets disponible midler i 1984 på i alt 41,9 millioner SEK var 35,2 millioner SEK bidrag fra Ministerrådet. Renteinntekter samt tilbakebetalte lån utgjorde 5,5 millioner SEK. 1,2 millioner SEK var tidligere bevilgede midler som ikke er blitt brukt og tilbakeført Fondet.

Fordelingen av prosjektstøtten på land er som følgende:

Danmark:	7,4 millioner SEK
Finland:	6,9 millioner SEK
Island:	1,2 millioner SEK
Norge:	9,6 millioner SEK
Sverige:	12,6 millioner SEK

Bidrag til utredninger og symposier er ikke tatt med i sammenstillingen ovenfor.

Nordisk industrifonds virksomhet fortsatte i 1984 i kjente former. Økonomisk utvalg vil imidlertid minne om at i tiden framover vil virksomheten bli endret vesentlig. For det første vil Fondet administrere deler av det tekniske FoU-program som Ministerrådet via handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting fant finansielle ressurser for. Videre skal Fondet ha ansvar for midler til det industrielle datatekniske utviklingsprogrammet som var en hovedkomponent i Ministerrådets handlingsplan på datateknologiområdet. I tillegg foreligger planer om å flytte Nordisk industrifond til Oslo. Hensikten er å opprette et nordisk industrielt "kraftsenter". I handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting er det i den forordelse lovet kraftige økninger i Fondets midler til den ordinære virksomheten. Økonomisk utvalg har hele tiden støttet opp om denne utviklingen. I sin betenkning til Ministerrådets forslag om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting uttalte utvalget bl. a.:

Nordisk industrifond går nå inn i en viktig omstillingsfase. Alt tyder på at man skal opprette et nordisk industrielt "kraftsenter" i Oslo fra midten av 1986. Nordisk industrifond skal her danne kjernen. Økonomisk utvalg mener at målet med dette senter ikke kan være begrenset til å få istand en ren overflytting av eksisterende institusjoner fra Stockholm til Oslo. Overflyttingen blir interessant først når disse institusjoner får en utvidet slagkraft. De forslag Ministerrådet har lagt fram om styrking av Nordisk industrifonds finansielle basis vil, sammen med de nye FoU-ordninger industrifondet skal forvalte, gi industrifondet en slik slagkraft.

Økonomisk utvalg forelsår at

Nordisk Råd tar de til Økonomisk utvalg henviste beretninger for virksomhetsåret 1984 til etterretning.

Mariehamn, 12. november 1985

<i>Esko Aho (K)</i>	<i>Ylva Annerstedt (fp)</i>
<i>Hallvard Bakke (A)</i>	<i>Johan Buttedahl (Sp)</i>
<i>Ólafur G. Einarsson (Sj.)</i>	<i>Arne Gadd (s)</i>
	Formann
<i>Karen Thurøe Hansen (KF)</i>	<i>Ivar Hansen (V)</i>
<i>Per Olof Håkansson (s)</i>	<i>Henning Jensen (S)</i>
<i>Arvo Kempainen (Skdl)</i>	<i>Hanna Kvanmo (SV)</i>
<i>Erkki Liikanen (Sdp)</i>	<i>Peter Muurman (Sdp)</i>
<i>Aase Olesen (RV)</i>	<i>Páll Pétursson (F.)</i>
<i>Ilkka Suominen (Kok)</i>	<i>Sten Svensson (m)</i>
<i>Harald Synnes (Kr.F.)</i>	<i>Jan P. Syse (H)</i>
<i>Karin Söder (c)</i>	<i>Henrik Westerlund (Sfp)</i>
<i>Ernst Wroldsen (A)</i>	<i>Lena Öhrsvik (s)</i>

Nordiska ekonomiska forskningsrådet

Verksamhetsberättelse 1984

A. Navn og adresse

Nordisk økonomisk forskningsråd
Boks 1095, Blindern
N – Oslo 3

1. Institusjonens formål

Forskningsrådet har til oppgave å fremme nordisk samarbeid på det økonomiske området. Dette skal blant annet skje ved at rådet gir støtte til analyser og utredninger om den gjensidige økonomiske avhengigheten mellom de nordiske land, og om forutsetningene for et nærmere samarbeid. Rådet er således et viktig redskap til å fremme felles nordisk forskning omkring økonomisk politikk.

2. Organisasjon

Nordisk økonomisk forskningsråd ble opprettet av Nordisk Ministerråd i 1980. Rådet har tre medlemmer fra hvert av de nordiske land, med personlige varamedlemmer.

Överdirektör Lars Lindberger fra Sverige har vært rådets formann siden november 1983. Dosent Brynjolfur Sigurdsson fra Island har vært dets viseformann.

Rådet har en forskningssekretær ansatt i full stilling.

3. Virksomheten i 1984

3.1 Regnskap (NOK)

Hovedpost	Budsjett	Regnskap	Avvik
Lønn	294 000 ¹	305 033	11 033
Varer og tjenester	417 000	432 351	15 361
Prosjektmidler	1 179 000 ²	935 652	-243 348 ³
Sum	1 890 000	1 673 046	-216 954

¹ I tillegg er 18 160 overført fra Nordisk Ministerråds lønnsreserver.

² I tillegg er 101 554 overført fra 1983.

³ Prosjektmidler overført til 1985 utgjør dermed 344 901. Prosjektmidlene for 1985 er planlagt brukt slik:

Prosjektbevilgninger gitt på rådets høstmøte 1984	716 000
Trykking og utsendelse av bok om devalueringer	75 000
Utredning om sosiale overføringssystemer	150 000
Monografi om lønnsdannelsen i Norden	250 000
Forskerseminar	70 000
Reserve for forespørsler fra nordiske institusjoner	100 000

Dessuten ble en av de som søkte om prosjektmidler for 1985 anmodet om å komme tilbake med ny søknad til vårmøtet. Søknadsbeløpet var 219 000.

Dersom denne bevilgningen også gis vil forskningsrådet ikke ha prosjektmidler å overføre fra 1985.

3.2 *Beskrivelse av virksomheten*

Forskningsrådet har i 1984 hatt virksomhet av samme type som tidligere år. I tilknytning til rådets vårmøte ble det arrangert et økonomisk-politisk seminar om valutakurspolitikken i de nordiske land. Tidligere på våren ble det avholdt to forskerseminarer, ett om lønnsdannelsen og ett om overføringssystemene mellom privat og offentlig sektor i de nordiske land. Fire forskningsprosjekter med støtte fra rådet er avsluttet i 1984. Elleve prosjekter pågår med støtte fra rådet, og det er innvilget støtte til seks nye prosjekter fra 1985. I tillegg starter rådet arbeidet med en monografi om lønnsdannelsen i de nordiske land, og rådet bestiller en forberedende studie av landenes overføringssystemer.

A. Økonomisk-politisk seminar

Danmark, Finland, Norge og Sverige devaluerte i årene 1976–83 sine valutaer 5–7 ganger hver. Etter en henvendelse fra den nordiske embetsmannskomiteén for finans- og valutaspørsmål engasjerte rådet professor Johan Lybeck til å skrive en utredning om årsakene til og virkningene av disse devalueringene. Denne utredningen dannet utgangspunktet for rådets økonomisk-politiske seminar i juni 1984.

Professor Lybecks utredning er revidert på grunnlag av de kommentarer som fremkom på seminaret og er kommet som bok i april 1985. Boken inneholder også to forberedte innlegg med kritiske kommentarer til utredningen og et kort referat fra diskusjonen etter Lybecks presentasjon. De to øvrige foredragene fra seminaret er publisert i årboken for 1984, sammen med et sammendrag av Lybecks utredning.

Seminaret hadde ca. 40 deltakere, de fleste fra sentraladministrasjon, forskningsinstitusjoner og det økonomisk-politiske miljø ellers i de nordiske land. Både den nordiske embetsmannskomiteén for finans- og valutaspørsmål og Nordisk Råds økonomiske utvalg var representert under seminaret.

B. Forskerseminar om lønnsdannelse

Lønnsdannelsen er et sentralt problem for den økonomiske politikk i alle de nordiske land. Seminaret viste at kunnskapene om hva som bestemmer lønnsstigningen ennå er mangelfulle. Den forskning som finnes i hvert av landene er presentert i et kompendium som forskningsrådet har utgitt. En rapport fra seminaret finnes i årboken for 1984.

C. Forskerseminar om overføringer

I Nordisk Ministerråds forslag til nordisk handlingsplan (NU 1983:11) ble det påpekt at overføringssystemenes virkning på fordelingen av ressurser i samfundet er lite undersøkt. Seminaret hadde som oppgave å skaffe en oversikt over området. En rapport fra seminaret finnes i årboken fra 1984.

D. Forskningsprosjekter som er avsluttet

Tre av de prosjekter som har fått støtte fra forskningsrådet er avsluttet i 1984:

Finanspolitikken i Finland och Sverige på 1970-talet

Rolf Myhrman fra finansministeriet i Helsingfors har studert de to landenes finans- og inntektspolitikk, og har forsøkt å dra lærdom av en sammenligning av landenes erfaringer. Prosjektet har mottatt støtte fra forskningsrådet på tilsammen NOK 132 000. En foreløpig rapport fra prosjektet ble gitt i forskningsrådets årbok for 1982. En endelig rapport finnes i årboken for 1984.

Utviklingstendenser i den økonomiske politikken i Norden. Tendenser på 70-tallet og perspektiver for 80-tallet

En prosjektgruppe på 15 forskere har studert hovedtrekkene i den økonomiske politikken i de nordiske land på 1970-tallet, og har forsøkt å sette dem i sammenheng med endringer i landenes økonomiske og institusjonelle struktur. Prosjektet fikk en støtte på NOK 40 000. Lars Mjøset har skrevet en endelig rapport til årboken for 1984.

En ekonometrisk studie av økonomisk beteende i svenska kommuner under perioden 1960–1980

Erik Mellander, Tomas Nordström og Bengt-Christer Ysander fra Industriens utredningsinstitut i Stockholm har estimert en kommunemodell som skal være en del av en større modell for den svenske økonomien. Prosjektet har mottatt en støtte på NOK 100 000. En endelig rapport finnes i årboken for 1984.

E. Forskningsprosjekter som er i gang

Elleve prosjekter med støtte fra forskningsrådet er i gang ved slutten av året 1984:

Nordisk strukturanalyse

Finn Førsund fra Universitetet i Oslo og Lennart Hjalmarsson fra Göteborgs universitet kartlegger effektivitetsforskjeller mellom bedriftene i samme bransje i forskjellige land. De ser dessuten på effektivitetsforskjeller innen bransjene i hvert av landene. De har avsluttet en analyse av sementindustrien i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Rapporter fra den analysen finnes i forskningsrådets årbøker for 1982 og 1983. De er i gang med analyser av treforedlingsindustrien og deler av verkstedindustrien, men er ikke kommet langt nok til å avgi rapport til årboken for 1984. Prosjektet har mottatt støtte på tilsammen NOK 360 000, og det er ikke søkt om ytterligere midler fra forskningsrådet i 1985.

En nordisk handelsmodell

Lennart Sundberg fra industridepartementet i Stockholm samarbeider med forskere fra Statistisk sentralbyrå i Oslo, fra Danmarks Statistik og fra Uleåborgs universitet om å utvikle en modell for samhandelen mellom de fire landene. Rapporter fra prosjektet finnes i forskningsrådets årbøker for 1982 og 1983. Det pågår nå arbeide med å estimere markedsandelsfunksjoner som skal avhenge av prisvariable, men dette arbeidet er ikke kommet langt nok til å forsvare en rapport til årboken for 1984. Prosjektet har mottatt støtte på tilsammen NOK 270 000, og det er ikke søkt om ytterligere midler fra forskningsrådet i 1985.

Stabiliseringspolitikk og lønebildning i små öppna ekonomier

Lars Calmfors fra Stockholms universitet studerer hvordan sysselsetting og inflasjonstakt påvirkes av ulike typer ansvarsfordeling mellom statsmaktene og arbeidsmarkedsorganisasjonene. Rapporter fra prosjektet finnes i forskningsrådets årbøker for 1982 og 1983, og også i årboken for 1984. Prosjektet har fått støtte på tilsammen NOK 360 000, og det er ikke søkt om støtte fra forskningsrådet i 1985.

Stabiliseringspolitikk i Norden. En komparativ studie

Johan Myhrman fra handelshögskolan i Stockholm studerer hvordan ulike finans- og pengepolitiske impulser og ulike pris- og kvantumsimpulser fra utlandet kan forklare ulikheter i de nordiske lands økonomiske utvikling de senere år. Prosjektet har mottatt en støtte på NOK 50 000, som det er levert regnskap for. Men prosjektet er ennå ikke sluttført, og rapport utstår til neste årbok fra forskningsrådet.

Inombranschandelns utveckling som indikator på ekonomisk integration i Norden

Jan Otto Andersson og Yrjänä Tolonen fra Åbo akademi og Åbo universitet studerer omfanget av den samhandel som består i at likeartete varer både eksporteres fra og importeres til samme land. Omfanget av slik toveis handel brukes som et mål for graden av økonomisk integrasjon i Norden. Prosjektet har mottatt en støtte på NOK 50 000, og det er ikke søkt om ytterligere støtte fra forskningsrådet i 1985. Foreløpige rapporter fra prosjektet finnes i forskningsrådets årbøker for 1983 og 1984.

Tillväxt och strukturändring i nordisk industri; vilka krav ställs till ekonomisk politik?

Pentti Kouri fra New York University studerer samspillet mellom strukturendringer og økonomisk politikk. Prosjektet har mottatt en støtte på NOK 150 000, og det er ikke søkt om støtte fra forskningsrådet i 1985. Det foreligger ennå ikke rapporter fra prosjektet.

Kommunala reaktioner på statlig stabiliseringspolitikk

Lars Andersson fra Göteborgs universitet studerer hvordan svenske kommuner reagerer på statlige forsøk på å styre kommunenes etterspørsel. Han grupperer kommunene etter hva som er typisk reaksjonsmåte, og prøver å kartlegge årsaker til forskjeller i kommunenes atferdsmønstre. Prosjektet har mottatt en støtte på NOK 70 000, og det er ikke søkt om ytterligere støtte i 1985. Foreløpige rapporter fra prosjektet finnes i forskningsrådets årbøker for 1983 og 1984.

Statens styring av kommunesektoren på kort sikt

Forskningsrådets sekretær Sigbjørn Atle Berg og Jan Serck-Hanssen fra Universitetet i Oslo gjennomfører en tverrsnittsanalyse av norske kommuners tilpasning i 1978 og 1981. Målsettingen er å forklare forskjeller i kommunenes etterspørsels- og spareatferd ut fra målbare kjennetegn ved kommunene. Prosjektet har mottatt en støtte på NOK 80 000, og det er ikke søkt om ytterligere støtte i 1985. Foreløpige rapporter fra prosjektet finnes i forskningsrådets årbøker for 1983 og 1984.

Kredittfinansieringens rolle for kommunale investeringer

Þorólfur Matthíasson fra Finansministeriet i Reykjavík prøver å kartlegge hvilke muligheter staten har til effektivt å stramme inn kreditttilgangen til kommunene i Island. Prosjektet har mottatt støtte med tilsammen NOK 173 500, og det er ikke søkt om ytterligere støtte i 1985. Foreløpige rapporter fra prosjektet finnes i forskningsrådets årbøker for 1983 og 1984.

Kommunala reaktioner på statlig stabliseringspolitik i Finland

Marja Tuovinen-Söderlund fra finansministeriet i Helsingfors gjennomfører en tverrsnittsanalyse av finske kommuners tilpasning i årene 1976–82. Målsettingen er å forklare forskjeller i atferd ut fra målbare kjennetegn ved kommunene. Prosjektet har for 1984 fått en støtte på NOK 83 400, og det vil få ytterligere NOK 36 000 i 1985. En foreløpig rapport fra prosjektet finnes i årboken for 1984.

Handelspolitiska handlingsalternativ för nordisk sjöfart

Per Magnus Wijkman og Sonja Daltung fra kommerskollegium i Stockholm og Victor Norman og Tor Wergeland fra Norges handelshøyskole studerer UNCTAD's kode for linjekonferenser. De ser på konsekvensene for de nordiske lands sjøfart, og på hvilke tilpasningsmuligheter landene har. Prosjektet har for 1984 fått en støtte på NOK 150 000, og det vil få ytterligere NOK 150 000 i 1985. En foreløpig rapport fra prosjektet finnes i årboken for 1984.

F. Årbok

Forskningsrådet publiserte årboken for 1983 tidlig på våren 1984. Boken inneholder fire foredrag fra et økonomisk-politisk seminar om teorigrunnlaget for økonomisk politikk i de nordiske land, og en rapport fra et forskerseminar om investeringspolitikk i en stagnerende økonomi. Begge seminarer ble arrangert i 1983. Boken inneholder dessuten ni artikler basert på forskningsprosjekter som mottok støtte fra Nordisk økonomisk forskningsråd.

Boken ble sendt til ca. 1 000 personer i de nordiske land. Mottakerne var vesentlig embetsmenn, politikere, forskere og andre som tilhører landenes politisk-økonomiske miljø.

Nordiskt statistiskt sekretariat*Verksamhetsberättelse 1984**Namn och adress*

Nordisk statistisk sekretariat
Sejrøgade 11/Postboks 2550
DK-2100 København Ø.

1. Institutionens uppgift

Nordiska statistiska sekretariatet har till uppgift att på uppdrag av cheferna för de statistiska centralbyråerna samordna den officiella statistiken i de nordiska länderna. Det utgör sekretariat för de nordiska chefsstatistiker mötena och betjänar och samordnar verksamheten i de nordiska statistiska utskotten, som verkar i chefsstatistiker mötets regi. Detta sker bl. a. genom att sekretariatet deltar i planläggningen av möten och seminarier samt utarbetar dokumentation till och rapporter från dessa.

Sekretariatet följer det internationella samarbetet avseende statistisk koordinering och standardisering samt initierar och medverkar i undersökningar till gagn för jämförbarheten av de nordiska ländernas statistik. Dessutom utarbetar och redigerar sekretariatet Nordisk statistisk årsbok och utger andra statistiska publikationer.

2. Organisation

Styrelsen består av cheferna för de statistiska centralbyråerna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Sekretariatet har 6 anställda och är beläget i Köpenhamn.

*3. Verksamheten 1984**3.1 Ekonomiskt utfall*

Anslagspost	Budget	1984	
		Bokslut	Avvikelse
Löner	1 323 000	1 384 618	+61 618
Varor och tjänster	455 000	454 862	÷ 138
Summa	1 778 000	1 839 480	+61 480

3.2 *Beskrivning av verksamheten*

Sekretariatet har under verksamhetsåret 1984 bl. a.

- sammanställt och utarbetat dokumentation till det nordiska chefsstatistikermötet 1984 samt svarat för rapporten från detta.
- i samråd med utskottsordförandena sammanställt och utarbetat viss dokumentation till möten med nordiska statistiska utskott (1984 – 17 utskott) samt svarat för rapporterna från dessa.
- deltagit i planläggningen och genomförandet av nordiska statistiska seminarier och kontaktmöten samt svarat för rapporterna från dessa.
- deltagit i planläggningen och genomförandet av vissa samnordiska projekt. Följande projekt har planlagts, pågått eller avslutats under verksamhetsåret 1984:
 - LIST STAT – samnordisk databas för statistikmaterial
 - Samnordisk rapport om levnadsförhållanden
 - Halvårsstatistik om utvecklingen på arbetsmarknaden i de nordiska länderna
 - Jämförande nordisk inkomststatistik
 - Nordisk publikation med data från FoB 80/81
 - Yrkesdödlighetsjämförelser i Norden
 - Nordisk biblioteks- och museistatistik
 - Nordisk kulturaktivitetsundersökning.
- deltagit i möten med andra nordiska samarbetsorgan bland vilka kan nämnas Nordiska medicinalstatistikkommittén (NOMESKO), Nordiska socialstatistikkommittén (NOSOSKO) och NAUTs utskott för arbetsmarknadsforskning.
- deltagit i Europeiska statistikerkonferensens plenarsammanträde.
- utarbetat och redigerat Nordisk statistisk årsbok 1984.
- redigerat och utgivit publikationer i serierna Nordisk statistisk skriftserie och Teknische rapporter.

4. *Beslut*

Styrelsen för Nordiska statistiska sekretariatet överlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 1984.

N. V. Skak-Nielsen

Rigsstatistiker

Harry de Sharengrad

Sekretariatschef

Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet

Verksamhetsberättelse 1984

Namn och adress

Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet
S-17194 Solna

1. Inledning

Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet bildades genom överenskommelse den 13 april 1973 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige. Forskningsrådets syfte är att främja det nordiska samarbetet inom skatteforskningen med inriktning särskilt på frågeställningar av gemensamt nordiskt intresse. Forskningsrådet verkar för sitt ändamål i huvudsak på tre olika sätt. För det första delar rådet ut anslag till externa forskningsprojekt, för det andra bedriver rådet forskningsprojekt i egen regi och för det tredje arrangerar forskningsrådet ett årligen återkommande seminarium om aktuella skatterättsliga och ekonomiska ämnen.

2. Organisationen

Forskningsrådet består av tre medlemmar från varje medlemsland och har under året utgjorts av:

- För Danmark: Lektor Mogens Eggert Møller, lektor Aage Michelsen och konsulent Kaj Lotz.
- För Finland: Professor Edward Andersson, professor Osmo Forssell och byråchef Lasse Aarnio.
- För Norge: Ekspedisjonssjef Hallvard Borgenvik, dosent Steiner Strøm och førstelektor Frederik Zimmer.
- För Sverige: F. d. generaldirektör Gösta Ekman, professor Sven-Erik Johansson och professor Sven-Olof Lodin.

Varje medlem har haft en personlig suppleant. Under 1984 har följande personer varit suppleanter i forskningsrådet:

Lektor Kjeld Hemmingsen (för Møller), professor Thøger Nielsen (för Michelsen), konsulent Jan Steen Jensen (för Lotz), professor Kari S. Tikka (för Andersson), professor Aatto Prihti (för Forssell), finanssekreteraren Risto Suominen fram till och med 12 oktober och konsultative tjänstemannen Olof Olsson för tiden därefter (för Aarnio), dommer Tove

Friis-Petersen (för Borgenvik), forsker Inger Gabrielsen (för Strøm), försteamanuensis Knut Boye (för Zimmer), rättschef Kurt Malmgren (för Ekman), docent Jan Södersten (för Johansson) samt professor Gustaf Lindencrona (för Lodin).

Under verksamhetsåret har Gösta Ekman varit rådets ordförande och Mogens Eggert Møller dess vice ordförande. Forskningsrådets sekreteraruppdrag har skötts av tf. universitetslektor Christer Silfverberg.

3. Beviljande av forskningsanslag

Forskningsrådet har som vanligt utlyst forskningsanslag lediga till ansökan inför sina ordinarie sammanträden i april och oktober. Vid det första tillfället hade åtta ansökningar på sammanlagt ca 350 000 SEK kommit in. Rådet beslöt därvid att tilldela Esa Aalto, Helsingfors, ett anslag på 30 000 FIM till ett projekt om räntors avdragbarhet vid personbeskattningen i vissa länder. Maria Rehbinder, Helsingfors, erhöll ett tilläggsanslag på 6 000 FIM till sin undersökning om förmögenhetsbeskattningen i Norden. Vesa Kannianen, Helsingfors, erhöll 37 000 FIM till sin undersökning om beskattningens inverkan på företagets finansiering och investeringar. Susin Lindblom, Stockholm, tilldelades 48 000 SEK till sitt projekt om kulturarbetarnas beskattning. Rådet beviljade vidare Erik Eklund, Stockholm, 20 000 SEK till ett projekt om uppfinnarnas beskattning. Slutligen tilldelades Stefan Sandström, Uppsala, ett tilläggsanslag på 8 000 SEK till sitt projekt om beskattningen av företagsinvesteringar i de nordiska länderna.

Vid det andra ansökningstillfället i oktober hade sex ansökningar på sammanlagt ca 220 000 SEK kommit in. Martti Hetemäki, Helsingfors, tilldelades ett resestipendium på 25 000 FIM som ett led i sitt forskningsprojekt om hur företagsbeskattningen och skattepolitiken har påverkat industriinvesteringarna. Per Thorell, Uppsala, erhöll 32 000 SEK till en undersökning om beskattningen vid valutakursförändringar. Vidare tilldelades Stefan Kinell, Umeå, 5 000 SEK till en utredning om artistbeskattningen. Slutligen beviljade rådet Annamaria Rapakko, Kuusamo, 37 500 FIM till en undersökning av de s. k. basisbolagen inom de multinationella företagen.

4. Projektet ”Internationella koncerners beskattning”

Den svenska företagsekonomiska undersökningen har avslutats genom att Robert Joachimsson presenterat sin studie av de utlandsägda dotterbolagen i Sverige. Studien har lagts fram som Joachimssons doktorsavhandling och har publicerats i forskningsrådets skriftserie.

Vad gäller den juridiska delen av projektet har Peter Dyhr fortsatt och i det närmaste avslutat arbetet med den danska undersökningen. I övrigt har forskningsprojektet i princip legat nere under verksamhetsåret.

5. Projektet "De nordiska ländernas skattestruktur"

Till projektet har under året knutits ett tidigare påbörjat arbete om det nordiska dubbelbeskattningsavtalet. I arbetsgruppen för den undersökningen ingår Edward Andersson, Aage Michelsen, Frederik Zimmer och Nils Mattsson.

Maria Rehbinder har i princip avslutat arbetet med sin licentiatavhandling om förmögenhetsskatten. Även Christen Amby har i det närmaste avslutat sitt projekt om kommanditbolagen.

På grund av att forskningsrådet under hösten anordnat ett seminarium om familjebeskattningen i Norden har Frederik Zimmer och Gustaf Lindencrona avvaktat med arbetet på sin gemensamma bok i samma ämne. Arbetet med boken kommer att samordnas med de rapporter som skrevs till seminariet och det material som i övrigt framkom vid seminariet.

6. Det ekonomiska projektet

Forskningsrådet har under våren inlett ett ekonomiskt projekt om skatt och arbetsmarknad. Projektledare är Steinar Strøm. Projektet skall behandla hur beskattningen påverkar utbud av arbetskraft och lönebildningen. Under 1984 har arbetet i huvudsak varit inriktat på frågan om utbudet av arbetskraft. Insamling av norska data är i denna del färdig och är under utvärdering.

7. Seminarium

I anslutning till forskningsrådets sammanträde i Köpenhamn i april hade anordnats ett mindre seminarium om skatteleasing. I seminariet deltog forskningsrådets medlemmar och några särskilt inbjudna gäster. Fuldmægtig Hanna Søgaaard-Hansen och fuldmægtig Carsten Andersen, båda från skattedepartementet i Danmark, inledde seminariet med en redogörelse för hur leasingavtal använts för skatteplanering. Vidare redogjorde de för innebörden av den lagstiftning som införts i Danmark för att förhindra missbruk av leasingavtal. Därefter följde en allmän diskussion i ämnet.

Forskningsrådets stora årliga seminarium ägde rum på Refsnes Gods i Moss i Norge. I seminariet deltog de flesta av rådets medlemmar och suppleanter samt ett 40-tal särskilt inbjudna gäster från universitet, administration och näringsliv i de nordiska länderna. Särskilt glädjande var att en representant från Island, generaldirektören Sigurbjörn Thorbjörnsson, deltog. Thorbjörnsson hade också skrivit en rapport till seminariet om familjebeskattningen i Island.

Seminariet öppnades av rådets ordförande Gösta Ekman. Den första seminariedagen ägnades sedan åt presentation av de rapporter, som skrivits till seminariet, samt till diskussion av de i rapporterna behandlade

frågorna. De juridiska nationalrapporterna hade skrivits av lektor Aage Michelsen (för Danmark), jur. dr Heikki Niskakangas (för Finland), førstelektor Frederik Zimmer (för Norge) och professor Gustaf Lindencrona (för Sverige). Generalrapporten för den juridiska delen av seminariet hade Frederik Zimmer skrivit.

De ekonomiska nationalrapporterna hade skrivits av fuldmægtig A. K. Andersen (för Danmark), äldre finanssekreteraren Risto Suominen (för Finland), forskningschef Brita Schwarz (för Sverige) och førstekonsulent Charlotta Koren (för Norge). Den sistnämnda hade också skrivit den ekonomiska generalrapporten.

Den andra seminariedagen ägnades åt en rättspolitisk diskussion om familjebeskattningen. Huvudpunkter för denna diskussion var frågorna om sär- eller sambeskattning av äkta makar, hur sammanboende skall behandlas i skattehänseende samt förhållandet föräldrar och barn. Som inledning till diskussionen om sär- eller sambeskattning höll stortigsrepresentant Fridtjof Frank Gundersen och skifterettsdommer Anna Louise Beer var sitt förberett inlägg.

Rapporterna publiceras i rådets skriftserie NSFS nr 15.

7. Informationstjänst

Rådet har under året givit ut informationsbladet Nordiska Skattenyheter, nsn, med tre nummer. nsn innehåller skattenyheter i notisform (ny lagstiftning, propositioner, utredningar, direktiv, tidskriftsartiklar m. m.).

8. Publikationer

Under året publicerades rapporter från seminariet i oktober 1983 i Saltjöbaden utanför Stockholm om konflikten mellan beskattningens fiskala och icke-fiskala ändamål. Vidare publicerades Robert Joachimssons doktorsavhandling om utlandsägda dotterbolag i Sverige. Skriftserien NSFS består därmed av följande publikationer:

- NSFS Nr 1: Skatteharmoniseringen i EG
- NSFS Nr 2: Bolagsbeskattningen i Norden
- NSFS Nr 3: Kringgående av skattelag
- NSFS Nr 4: Personbeskattningen i högskattesamhället
- NSFS Nr 5: Skatteproblem vid generationsskifte i familjeföretag
- NSFS Nr 6: Internationella företags beskattning av Sven-Olof Lodin
- NSFS Nr 7: Skatteforskning och skattepolitik
- NSFS Nr 8: Från nettobeskattning till bruttobeskattning
- NSFS Nr 9: Skatter och inflation
- NSFS Nr 10: Beskattning av internationella transaktioner av Claes Söderström
- NSFS Nr 11: Inntektsbegrep og rettsutvikling av Frederik Zimmer

- NSFS Nr 12: Rättssäkerheten i beskattningen
NSFS Nr 13: Konflikten mellan beskattningens fiskala och icke-fiskala ändamål
NSFS Nr 14: Utlandsägda dotterbolag i Sverige av Robert Joachimsson

9. Finansiering

Forskningsrådets verksamhet finansieras genom bidrag från medlemsländernas regeringar och har under året uppgått till sammanlagt 400 000 SEK, varav Danmark svarat för 23,925 % eller 95 700 SEK, Finland för 16,225 % eller 64 900 SEK, Norge för 18,225 % eller 72 900 SEK och Sverige för 41,625 % eller 166 500 SEK. Forskningsrådets ekonomiska förhållanden i övrigt framgår av rådets räkenskaper.

Stockholm den 22 april 1985

Gösta Ekman
Ordförande

Christer Silfverberg
Sekreterare

Nordisk fond för teknologi och industriell utveckling

Verksamhetsberättelse 1984

Nordisk industrifonds styrelse överlämnar härmed till Nordiska ministerrådet sin verksamhetsberättelse med bokslut och revisionsberättelse avseende 1984. I en tryckt publikation PROJEKT OCH VERKSAMHET 1984 lämnas en utförlig beskrivning av fondens projektstödjande verksamhet¹.

Nordisk industrifonds uppgifter

Nordisk fond för teknologi och industriell utveckling – Nordisk industrifond – upprättades 1973 av de fem nordiska regeringarna som ett led i ett vidgat industripolitiskt samarbete. De nordiska industriministrarna har fastställt följande inriktning av verksamheten.

Fonden har till syfte att stödja ett mera effektivt utnyttjande av nordiska resurser för teknologi och industriell utveckling. Fonden skall lägga stor vikt vid att stimulera teknologiskt samarbete mellan nordiska industriföretag. Fondens verksamhet bör därvid inriktas på att stödja dels tekniska utvecklingsprojekt mellan ett fåtal industrier, dels bransch- eller teknikinriktade projekt som avser att lösa problem av central betydelse för viss industrisektor.

Utöver den industriellt inriktade verksamheten skall fonden ansvara för FoU-samarbete inom de sektorer av energiområdet där nordisk samverkan ej tillvaratas av andra organ.

Fondens ekonomiska resurser 1984

Av tabell 1 framgår vilka ekonomiska resurser fonden har kunnat disponera 1984 samt hur dessa fördelats mellan projektstöd och administration.

¹ Här ej trycket.

Tabell 1. Fördelning av tillgängliga medel 1984 MSEK

Tillgängliga medel		Fördelning	
Anslag från NMR	35,2	Projektstöd	38,1
Bankräntor	4,3	Administration	2,9
Amorteringar + räntor (lån)	1,2	Kursdifferenser	0,9
Återförda (ej utnyttjade) projektmedel	1,2		
	<u>41,9</u>		<u>41,9</u>

Utöver de 38,1 MSEK som varit disponibla för projektstöd under 1984 har fonden haft möjlighet att inom vissa ramar påta sig fleråriga förpliktelser.

Fondens bokslut presenteras på sidorna 9–12.

Efterfrågan på finansiellt stöd från fonden

Under 1984 inkom 67 nya projekt- och 15 fortsättningsansökningar på tidigare beviljade projekt. Den sammanlagda sökvolymen var 69 MSEK.

Hur efterfrågan på fondens medel utvecklats under perioden 1979–1984 framgår av FIG 1, vilken visar förhållandet mellan de medel som varje år funnits tillgängliga för projektstöd och den totala sökvolymen hos de projekt som inkommit till fonden samma år. (För 1985 anges vad som enligt budget är tillgängligt för projekt.)

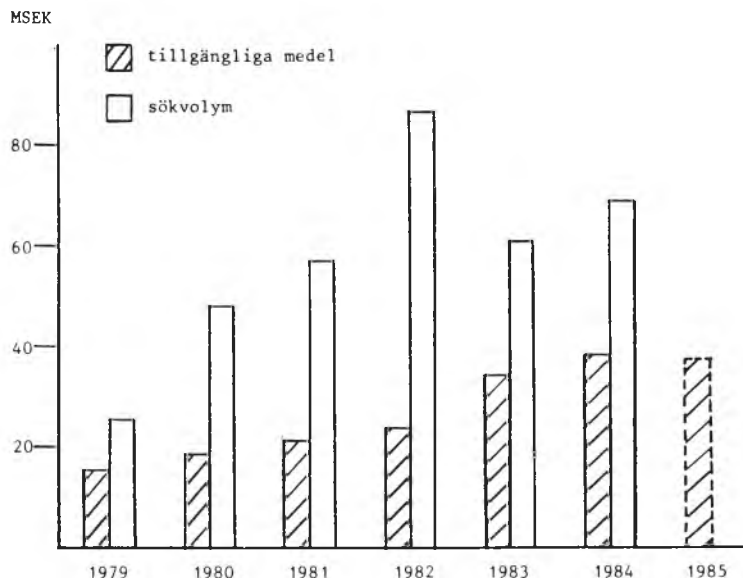

FIG 1. Sökvolym och tillgängliga medel 1979–1984

Under 1984 har fonden ur sina ordinarie medel beviljat 165 000 SEK för planeringsaktiviteter avseende datahandlingsplanen. Under året har det även inkommit en del konkreta projektförslag, till vilka medel söks ur datahandlingsplanen. Dessa projekt har dock ej medtagits i ovanstående sammanställning.

Användningen av fondens medel

Utöver de 38,1 MSEK som under 1984 beviljats som projektstöd har fonden formellt reserverat 6,9 MSEK för stöd under 1985.

Följande tabeller och figurer visar hur de beviljade medlen fördelar sig på

- stödformer (TABELL 2)
- anslagsmottagare (FIG 2)
- deltagande länder (TABELL 3)

I FIG 3 visas hur den totala projektkostnaden (116 MSEK) fördelar sig mellan olika kategorier finansierare.

Tabell 2. Fördelning på olika stödformer

Stödform	Beviljat tom 1983	Beviljat 1984	%	Under 1984 reserverat för 1985	Totalt bev/res 1973/74 –1985	%
	1 000 SEK	1 000 SEK		1 000 SEK	1 000 SEK	
Bidrag	129 111	29 007	76	3 203	161 321	74
Lån	44 857	9 062	24	3 661	57 580	26
Totalt	173 968	38 069	100	6 864	218 901	100

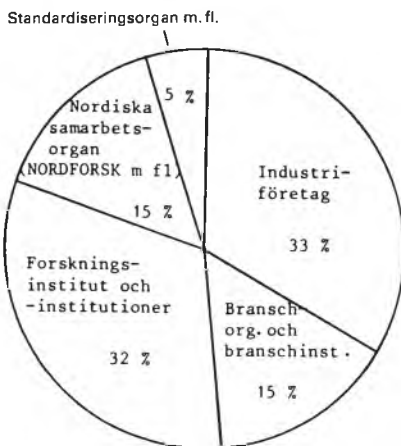

FIG 2

Fördelning av beviljade medel 1984 (38,1 MSEK) på olika mottagarkategorier

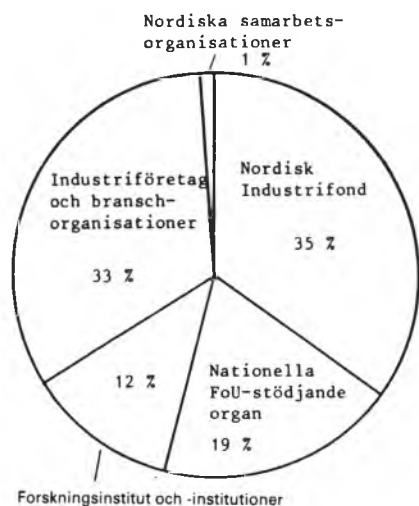

FIG 3

Fördelning mellan olika finansierare av total kostnad (116 MSEK) för de projekt som under 1984 erhållit stöd

Fondens andel av den totala projektkostnaden för projekt beviljade 1984 utgör 35%. Övrig finansiering kommer huvudsakligen från industriföretag och branschorganisationer, 33%, och från nationella FoU-stödjande organ, 19%.

Fördelning av projektstöd på deltagande länder

Fördelningen av beviljat projektstöd på deltagande länder har gjorts på följande sätt. Då en fördelning av stödet mellan deltagarna har angivits i projektplanen har denna fördelningsplan följts. För ett mindre antal projekt, där fördelningsplan saknats, har beviljade belopp redovisats lika mellan deltagande länder.

I sammanställningen har ej medtagits bidrag till utredningar och symposier (1984 totalt 0,4 MSEK).

Tabell 3. Fördelning av projektstöd på deltagande länder

Land	Beviljat 1984		Beviljat 1982-1984	
	MSEK	%	MSEK	%
Danmark	7,4	19,6	16,8	18
Finland	6,9	18,3	18,2	19
Island	1,2	3,2	3,6	4
Norge	9,6	25,5	23,9	25
Sverige	12,6	33,4	32,0	34
Totalt	37,7	100	94,5	100

De närmaste årens verksamhet

Nordisk industrifonds styrelse framförde i budgetskrivelsen till Nordiska ministerrådet i september 1984 behovet av att stimulera till nytt och utökat nordiskt samarbete inom teknologi och industriell utveckling. Utgående från aktuella nationella prioriteringar förutsatte styrelsen därvid att en stor del av det nordiska projektsamarbetet under de närmaste åren kommer att ske inom följande områden.

- Produktivitetshöjande teknik
- Elektronik och datateknologi
- Materialteknik
- Kemiteknik
- Bioteknik och biomedicinsk teknik
- Energiteknik

Fonden kommer för sin ordinarie verksamhet att under 1985 tillföras 37 MSEK. Styrelsen föreslog i 1984 års budgetframställning avseende 1986 att fonden för detta år skall tillföras 45 MSEK och indikerade behov av 55 MSEK för 1987 och 65 MSEK för 1988.

Utöver fondens ordinarie medel kommer under 1985 3 MNOK att ställas till fondens förfogande för aktiviteter inom det av Nordiska ministerrådet (industriministrarna) 1983 fastställda FoU-programmet.

Under perioden 1985–89 kommer fonden även att ha ansvar för medlen till den industriellt inriktade delen av datahandlingsplanen.

Administration

Styrelse

Fondens styrelse har under verksamhetsåret haft följande sammansättning:

	<i>Ordinarie ledamot</i>	<i>Suppleant</i>
DANMARK	Ekspeditionssekretær Eyvind Moe	Civilingeniør Gunner Lehmann Nielsen
FINLAND	Industrirådet Pekka Malinen	Industrirådet Björn Blomqvist
ÍSLAND	Afdelingschef Kristmundur Halldorsson	Afdelingschef Hörður Jonsson
NORGE	Avdelingsdirektør Andreas Mortensen	Avdelingsdirektør Per Gjelsvik
SVERIGE	Departementsrådet Thomas Sidenbladh	Överingenjör Lennart Lindeborg
NORDFORSK	Professor Sune Berndt	Direktör Erling Hagen

Styrelsens ordförande har under året varit Andreas Mortensen och vice ordförande Thomas Sidenbladh.

Styrelsen har hållit sju sammanträden. I samband med fyra av mötena har studiebesök på industrier och organisationer arrangerats för fondens styrelse och medarbetare vid fondens sekretariat i Luleå–Kiruna, i Villmanstrand, i Hirtshals–Ålborg samt i Ísland.

Sekretariat

Sekretariatet har haft följande personal:

Rut Bäcklund-Larsson, direktör	S
Marianne Anderson, handläggare (administration och ekonomi)	S
Ingvar Flink, handläggare (ekonomi och statistik)	S
Paul Holbye, sivilingeniør	N
Anna-Lisa Holmlund, assistent	F
Robert Ottosson, civilingenjör	S
Robert von Pfaler, diplomingenjör	F
Margareta Tiger, assistent	S

Nordiska ministerrådet beslöt i november 1984 att fondens sekretariat under hösten 1986 skall flyttas från Stockholm till Oslo.

Svensk-norsk industrifond (SNIF)

Verksamhetsberättelse 1984

Navn og adresse

Svensk-norsk industrifond
Postboks 344 Sentrum/Skippergt 3
N-0101 Oslo 1
Tel: (02) 42 67 30

Fondets formål

Den 25. mars 1981 inngikk den svenske og norske regjering en avtale om "økonomisk samarbeide, særlig på industri- og energiområdene".

Fondets formål er, i henhold til protokollens artikkel 2, følgende:

"Fondet skal ha som formål å yte støtte i form av lån til samarbeidsprosjekter mellom norske og svenske bedrifter til fremme av teknisk eller markedsmessig utvikling av slike bedrifter på industriområdet".

Fondet ble operativt våren 1982. 1984 har derfor vært Fondets andre fulle arbeidsår.

Fondets kapital

I henhold til artikkel III i protokollen om opprettelse av det svensk-norske fond for industrielt samarbeid skal den svenske og norske regjering tilsammen innbetale 250 mill. SEK eller motverdien derav i NOK. Av beløpet skal man fra svensk side innbetale 37,5 MSEK årlig pr. 1. januar, første gang i 1982, deretter i 1983, 1984 og 1985. Det resterende beløp skal innbetales med 50% av Norge og 50% av Sverige til tidspunkter som de 2 regjeringer senere blir enige om. Utvidelse av fondskapitalen skal skje etter avtale og fordeles under hensyntagen til størrelsen av de 2 lands økonomier.

Fondets styre og organisasjon

Den svenske og norske regjering oppnevnte høsten 1983 Fondets styre for perioden frem til 31. desember 1985. Styret har i 1984 hatt følgende sammensetning:

Oppnevnt av den svenske regjering:

Generaldirektør Gunnar Söder, formann 1984
Direktør Lennart Lübeck
Direktør Bengt Hökby

Suppleanter

Ekonom Gösta Dahlström
Direktör Kerstin Sirvell
Departementssekreterare Sten Henkow.

Oppnevnt av den norske regjering:

Direktør Rudolf Lindboe, viseformann 1984
Ass. banksjef Karen Helene Normann
Underdirektør Tor-Jørgen Thoresen

Suppleanter

Avdelingsdirektør Per Gjelsvik
Adm. direktør Kjell Roderburg
Førstekonsulent Bjørg Selås

Styret har i 1984 avholdt 6 styremøter. Møtestedene har alternert mellom Sverige og Norge.

I forbindelse med styremøtene har styret hatt kontakt med representanter for myndigheter, forskningsinstitutter og bedrifter som er engasjert i Fondets prosjekter.

I henhold til Fondets vedtekter § 7 skal adm. direktør være norsk statsborger.

H.r. advokat Jan Didriksen fungerte som Fondets adm. direktør frem til 1. juli 1984. Som ny adm. direktør ble ansatt siviløkonom Atle Bye, som tiltrådte samme dato.

Fondets navn, iflg. protokoll av 25. mars 1981, er: "Fondet for svensk-norsk industrielt samarbeide". Dette er tungvint å bruke både internt og eksternt. Fondet vil derfor i praksis anvende betegnelsen: "Svensk-Norsk Industrifond", som er lett å forstå og kan brukes likelydende på de to språk.

De administrative funksjoner er basert på et nært samarbeid mellom Fondet og de 2 nasjonale fond. Dette samarbeidet er fastlagt i avtaler mellom Fondet og de 2 nasjonale fond.

Prosjekter – låneavtaler

Fondet har i løpet av 1984 mottatt 10 lånesøknader, hvorav 2 ble avslått, 1 overført til Nordisk Industrifond, 1 overført til Nordisk Investeringsbank, og 1 er under utredning.

Fondet har pr. 31.12. 1984 opprettet ialt 14 låneavtaler.

Informasjon 1984

I løpet av 1984 har informasjon om Fondets virksomhet vært distribuert gjennom artikler og intervjuer i dagsaviser og fagtidsskrifter samt ved pressemeldinger om prosjekter som Fondet har finansiert.

På Norsk Industrikonferanse i Stockholm i mars 1984 fikk Fondet god

omtale, idet flere bedriftsrepresentanter nevnte Fondets finansieringsbi-stand under prosjektpresentasjonene.

Direktør Rudolf Lindboe ga i mai 1984 informasjon om Fondets virksomhet på medlemsmøte i DINO (Datterbolagssjef-föreningen i Norge).

Det er i 1984 utbetalt støtte til følgende konferanser:

Voksenåsen-seminar oktober 1984	kr. 20 000,—
Svensk-Norsk Industrikonferanse i Tromsø april 1985	kr. 25 000,—

Regnskap 1984

Det vises til vedlagte resultatregnskap, balanse pr. 31.12. 1984 samt noter utarbeidet av Oehrlings Revisionsbyrå AB.

Informasjonsplan 1985

Styret anser det viktig for Fondets fremtidige virksomhet å intensivere informasjonsvirksomheten om Fondets tilbud og muligheter for å yte assistanse til svensk-norske samarbeidsprosjekter, både med rådgivning, forstudier og risikovillig prosjektfinansiering.

Et hovedpunkt vil også være å presentere de prosjekter som Fondet finansierer, og spesielt trekke frem de samarbeidspartnere som med praktiske eksempler kan vise gode resultater fra svensk-norsk industrisamarbeid.

Dessuten vil det bli utarbeidet nytt informasjonsmaterieil: brosjyre, AV-materieil m. v.

Informasjonsaktiviteten både i Sverige og Norge vil bli rettet mot relevante målgrupper som f. eks. industriledere, bank/finans, offentlige organer og forskningsinstitutter. Dessuten vil Fondet ha en løpende media-kontakt, spesielt for å foreta prosjektpresentasjoner.

Det vil bli satset på en rekke aktiviteter, bl. a. prioriterte informasjonsmøter, svensk-norske industrikonferanser, pressetreff m. v.

Balansräkning	<i>1984-12-31</i>	<i>1983-12-31</i>
Tillgångar		
<i>Oms�ttningsstillg�ngar</i>		
Kassa och bank	13 926 634	16 948 199
Medel hos Riksg�ldskontoret	99 291 935	56 474 530
Medel hos Norges Bank	7 667 951	7 587 291
Upplupna bankräntor	3 166 585	3 013 666
Förskottsbetalda kostnader	10 869	9 753
Övriga fordringar	3 266	3 439
	<u>124 067 240</u>	<u>84 036 878</u>

Långfristig fordran

Billån	41 744	–
<i>Utlåning</i>		
Upplupna låneräntor	407 336	56 930
Räntefordringar	162 535	30 240
Lånefordringar	11 284 517	2 096 672
	<u>11 854 388</u>	<u>2 183 842</u>
Summa tillgångar	135 963 372	86 220 720

Skulder och eget kapital*Kortfristiga skulder*

Leverantörsskulder	10 510	50 934
Skuld till Industrifonden i Sverige	7 920	–
Upplupna kostnader	91 608	95 229
Övriga skulder	145 883	26 407
	<u>255 921</u>	<u>172 570</u>

Eget kapital

Erhållna statsmedel	112 500 000	75 000 000
Balanserat resultat	11 048 150	3 857 966
Årets resultat	12 159 301	7 190 184
	<u>135 707 451</u>	<u>86 048 150</u>
Summa skulder och eget kapital	135 963 372	86 220 720

Resultaträkning

1984 1983

Utlåning

Ränteintäkter på utgivna lån	942 722	170 223
------------------------------	---------	---------

Övrigt

Intäkter

Ränteintäkter på medel hos

Riksgäldskontoret 11 883 879 6 496 664

Ränteintäkter på medel hos

Norges Bank 639 219 863 675

Övriga bankräntor 1 819 583 1 630 067

Kostnader

Personalkostnader – 1 290 806 – 1 051 762

Övriga administrativa kostnader – 1 128 835 939 308

Räntekostnad – – 901

Kursvinst/kursförlust – 706 461 + 21 526

Årets resultat 12 159 301 7 190 184

Bokslutskommentarer

- Not 1 Enligt Stiftelsens stadgar skall räkenskaperna föras i enlighet med svensk lag.
- Not 2 Fordringar och skulder i norska kronor har omräknats till svenska kronor till balansdagens kurs 0,9895. De poster i resultaträkningen som avser transaktioner i norska kronor har omräknats till svenska kronor till medelkursen 1,01. Den omräkningsdifferens som uppkommit, SEK 706 461, har påverkat resultatet.
- Not 3 Avsättning för förlustrisker på lånefordringar sker efter individuell prövning och har ej ansetts erforderligt i årets bokslut.
- Not 4 Under rubriken "Personalkostnader" ingår lön och sociala kostnader till personalen i Norge med SEK 677 259: 48 för 1984.
- Not 5 Fonden har per 1984.12.31 beviljat lån om totalt kronor 65 214 500:–.

Nordtest

Verksamhetsberättelse 1984

Namn och adress

NORDTEST

(gemensamt nordiskt organ inom provnings- och kontrollområdet)

Prästbordsgränden 2

SF-00340 Helsingfors 34

Tel. 90-48 05 88

1. Institutionens uppgift

Nordtest påbörjade sin verksamhet den 1 juli 1973 och fördes in på ministerrådets allmänna budget fr. o. m. 1 januari 1979. Nordtest har till uppgift att

- utarbeta, rekommendera och registrera gemensamma nordiska provningsmetoder i syfte att uppnå jämförbara resultat vid provning av material, produkter, konstruktioner, anläggningar och tekniska system för förfaranden,
- ha ansvaret för ett kontinuerligt informationsutbyte på provningsområdet,
- utarbeta, rekommendera och registrera riktlinjer för provningsverksamhet,
- främja ett gemensamt nordiskt uppträdande i internationellt samarbete inom verksamhetsområdet,
- initiera och främja forskning på verksamhetsområdet.

2. Organisation

Nordtests verksamhet leds av en styrelse med 5 representanter, en för vart och ett av de nordiska länderna. Den fackmässiga verksamheten handhas av områdesvis utsedda fackgrupper, för närvarande 9 stycken. Sekretariatet, som har 4 anställda, är placerat i Helsingfors.

3. Verksamheten 1984

3.1 Ekonomiskt utfall

Anslagspost	1 000 FIM Budget	1984 Bokslut	Avvikelse
Löner	655	590	- 65
Varor och tjänster	405	425	+ 20
Projekt	3 985	4 715	+ 730
Summa	5 045	5 730	+ 685*

* Täckning genom ränteinkomst

3.2 Beskrivning av verksamheten

Verksamheten har skett i enlighet med Nordtest Långtidsplan 1984–88.

Nio fackgrupper har varit verksamma under året inom områdena Bygg, Brand, Akustik och buller, NDT, VVS, Elektronik, Konsumentvaror, Mekanik och Kemi.

Under året har 69 nya projekt initierats och 59 provningsmetoder har utsetts till Nordtest-metoder. På ministerrådets uppdrag har arbetet med framtagning av riktlinjer för provningsverksamhet intensifierats. Syftet är att frambringa kvalitetssäkringssystem för provningslaboratorier för erhållande av jämförbara provningsresultat. Ad hoc grupp "Harmonisering" svarar för denna verksamhet inom Nordtest.

Informationsverksamheten har upprätthållits genom publikationer i etablerade Nordtest-serier för provningsmetoder, generella dokument etc. Publikationsspråket är i regel engelska. Nordiska och nationella seminarier har arrangerats. Internationella kontakter har upprätthållits med organ inom Nordtests verksamhetsfält.

Beslut

Styrelsen för Nordtest överlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 1984.

Sakari Heiskanen
Styrelsens ordförande

Bo Lindholm
Institutionschef

Nordel

Verksamhetsberättelse 1984

Organisation och uppgifter

Nordel, som grundades 1963, är en sammanslutning för nordiskt elkraftsamarbete. Nordel består av ledande personer inom kraftförsörjningen i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Nordel är ett rådgivande och rekommenderande organ vars syfte är att befrämja internationellt, främst nordiskt samarbete beträffande produktion, distribution och konsumtion av elenergi.

Nordel har följande fasta arbetsuppgifter:

- att kontinuerligt följa utvecklingen av produktionen och konsumtionen av elenergi i de nordiska länderna, bl.a genom att publicera lämplig statistik.
- att sammanställa konsumtionsprognoser och utbyggnadsplaner uppgjorda inom de enskilda länderna.
- att publicera en årsberättelse som innehåller Nordels verksamhetsberättelse, ländernas årsredogörelser, specialartiklar och statistik.

En stor del av Nordels arbete utförs av utskotten och arbetsgrupperna. Genom dessa har man tillgång till specialister inom alla områden av elförsörjningen. För insamling av statistik och annan periodisk rapportering finns kontaktmän i de olika länderna. Inom Nordel finns också kontaktmän i många internationella organisationer.

Nordels ordförande väljs för en period om tre år. Ordförandeskapet cirkulerar mellan länderna. Ordförande utser sekreterare och svarar för sekretariatet.

Verksamheten 1984

Nordel höll ett ordförande- och sekreterarmöte den 14 mars i Köpenhamn, emedan behov för ett Nordel-extramöte inte fanns. Vid mötet behandlades utskottens verksamhet samt övriga aktuella frågor.

Årsmötet hölls detta år i Nyslott i Finland den 19 juli i samband med operafestivalen. Vid årsmötet lämnades rapporter om den aktuella kraftsituationen och presenterades prognoser för de närmaste åren. Utskotten, grupperna och kontaktmännen redovisade för sin verksamhet. De internationella kontakterna rapporterades.

Rapporten "Kostnader för olika slag av kraftproduktion", som togs fram på uppdrag av Nordiska ministerrådets ämbetsmannakommitté för

energipolitik diskuterades och godkändes vid mötet. Vid en senare tidpunkt överlämnades rapporten till Nordiska ministerrådet.

Vid årsmötet valdes direktör Klaus Ahlstedt från Finland till ny ordförande och direktör Rolf Wiedswang från Norge till viceordförande. Den nya ordföranden tackade direktör Göran Ekberg på Nordels vägnar för den insats han gjort som ordförande under de tre senaste åren.

Vid årsmötet avgick två danska medlemmar direktör Erik Leif Jacobsen och direktör Jens Aksel Poulsen och som nya medlemmar invaldes direktör Jens Christian Clausen och direktör Georg Styrbro. Vid årsmötet avgick också direktör Frederik Prytz från Norge och som ny medlem invaldes direktör Arne Finstad. Generaldirektör Jonas Norrby från Sverige avgick likväl och som ny medlem invaldes direktör Tage Nyttén. Ordförande tackade de avgående och önskade de nya medlemmarna välkomna.

Nordels samarbete med nordiska energimyndigheter har fortgått även under 1984. Den 29 november sammanträdde representanter för ländernas energimyndigheter och Nordel för att informera varandra om pågående verksamhet och för att diskutera aktuella frågor.

Driftutskottet

Utskottet har liksom tidigare fortlöpande behandlat aktuella samkörningsfrågor såsom kraftsituationen i de nordiska länderna, kraftutbytena länderna emellan, driftsäkerhet och drifttekniska frågor samt störningar inom det nordiska kraftsystemet.

För bedömning av kraftsituationen under de närmaste tre åren har effekt- och energibalanser avseende denna tidsperiod upprättats. Kraftbalanserna bedömes som goda.

Förbrukningsökningen inom Nordelsystemet har under 1984 varit stor. Detta beror främst på högkonjunktur för industrin samt övergång från oljevärme till elvärme i Sverige. Leveranserna till avkopplingsbara elpannor har varit omfattande.

Vattenkraftsituationen i Nordelsystemet har under 1984 varit god. Magasinslägena vid årets början var högre än normala och tillrinningen har varit högre än normal vilket inneburit mycket hög vattenkraftproduktion.

Kärnkraften har fungerat mycket väl under 1984. Främst under höstfloden 1984 nedreglerades kärnkraften av kraftbalansskäl med ca 1,5 TWh (främst i Sverige).

Kraftutbytena mellan länderna har under 1984 varit omfattande. Den höga vattenkraftproduktionen har medfört stor export från Norge och Sverige till Danmark samt relativt stor export från Sverige till Finland. Stor export har även skett från Norge till Sverige men p.g.a. minskat vattenkraftöverskott i Norge har denna export varit betydligt mindre än under 1983.

Driftutskottet har under 1984 avslutat en uppföljning av kraftutbytena mellan Nordel-länderna. En analys av resultatet beräknas föreligga under våren 1985.

Driftutskottet har under året fortsatt diskussionerna om prissättning av tillfälliga kraftutbyten mellan Nordel-länderna. I detta sammanhang har man bl.a. behandlat marginalvärdesbestämning och vinstfördelning.

Driftutskottet har gjort en översiktlig inventering av hur skatter och avgifter i de olika länderna påverkar respektive lands marginalvärden.

Driftutskottet har under 1983 och 1984 genomfört prov med reducerat krav på reglerstyrka under sommarperioden. För att komplettera underlaget för en analys och eventuell ny rekommendation har utskottet beslutat genomföra en provperiod även under 1985.

Driftutskottet följer det pågående arbetet med inställning av dämptillsatserna på större aggregat. Dämptillsatserna skall minska risken för systempendlingar.

Utskottet genomför en studie av Nordelsystemets torrårsbalans i studium 1990. Målsättningen är bl.a. att söka identifiera eventuella begränsningar vad gäller energiöverföringar mellan delsystemen. Torrårsstudien pekar på bl.a. följande resultat:

- all elförbrukning i Norden enligt gällande prognoser för 1990 kan täckas inom Norden vid extremt torrår,
- under ett extremt torrår kommer dyr oljekondens att utnyttjas,
- erforderlig import till Norge under extremt torrår kommer att kosta cirka fem gånger så mycket som inkomsten av export av motsvarande energimängd baserad på 1983 års utbytespriser.

Under oktober 1984 höll Driftutskottet ett gemensamt sammanträde i Trollhättan med sin motsvarighet på kontinenten, UCPTÉ. Mötet bedömdes vara mycket värdefullt och positivt. Nästa sådant möte är planerat till april 1986 i Köln.

Planeringsutskottet

Ett stående uppdrag från Nordel till Planeringsutskottet är att följa utvecklingen av överföringskapaciteterna på samkörningsförbindelserna och att med erforderlig framförhållning föreslå lämpliga ändringar av dessa kapaciteter. Till Nordels årsmöte 1984 redovisades en rapport med förslag till *överföringskapaciteter på samkörningsförbindelserna i stadium 1990*. Det konstateras i rapporten att ändringarna i kraftsystemen mellan 1985 och 1990 är relativt små i Danmark och Finland. I Norge byggs ett större antal nya kraftverk, ledningar och transformatorstationer. I Sverige fullbordas utbyggnaderna av 400 kV nätet för anslutning av block 3 i Forsmark och Oskarshamn. Enligt de gjorda studierna är det möjligt att med begränsade åtgärder åstadkomma ungefär samma överföringskapaciteter i stadium 1990 som de tidigare rekommenderade för stadium 1985.

Beräkningarna visar att dämpningsproblematiken fortfarande är en allvarlig fråga i Nordelsystemet. För att kunna uppnå de rekommenderade överföringskapaciteterna krävs att dämpningsproblemen är lösta. Det är viktigt att specificerade åtgärder och beslutade undersökningar slutförs.

En rekommendation med följande lydelse antogs av Nordel:

Nordel rekommenderar

att berörda nordiska kraftföretag verkar för att i följande tabell angivna överföringskapaciteter mellan länderna upprätthålls i stadium 1990, varvid förutsätts att överföringskapaciteterna bestäms i enlighet med Nordels nätdimensioneringsregler såväl internt inom de olika systemen som på samkörningsförbindelserna,

att de nordiska kraftföretagen i sina kraftsystem vidtar åtgärder i optimal omfattning för spänningsreglering och dämpning samt genomför utbyte av vissa ställverkskomponenter så att de i tabellen angivna värdena för överföringskapaciteter på växelströms samkörningsförbindelserna kan uppnås och så att förbindelserna kan utnyttjas för motiverade kraftutbyten länderna emellan och med bibehållen driftsäkerhet. Kostnaderna för dessa åtgärder är mycket begränsade relativt kostnaderna för befintliga ledningar och genomförandet medför inga problem ur tillståndssynpunkt.

Beträffande likströms samkörningsförbindelserna gäller rekommenderade värden vid nuvarande utbyggnad. Om pågående förhandlingar leder till beslut om förstärkningar så kommer kapaciteterna att öka.

Rekommenderade överföringskapaciteter:

Från	Till	MW
Sverige	Norge ¹	1 600 ²
Norge ¹	Sverige	1 300 ²
Sverige	Nord-Norge	250
Nord-Norge	Sverige	250
Sverige	Finland	900
Finland	Sverige	700 ³
Sverige	Själland	700 ⁴
Själland	Sverige	700 ⁴
Norge	Jylland	510
Jylland	Norge	510
Sverige	Jylland	260
Jylland	Sverige	260

¹ Exklusive Nord-Norge.

² Vid lämplig belastningsfördelning på överföringsledningarna mellan Norge och Sverige kan kapaciteten ökas till ca 2 100 MW respektive ca 1 600 MW. Dock får kapaciteten på de två sydliga 400 kV förbindelserna ej överstiga rekommenderade värden.

³ Under större delen av året är kapaciteten 700 MW men begränsas ibland (i huvudsak toppeffektid) av överföringsmöjligheterna på det svenska nätet. Detta innebär dock ingen praktisk begränsning av Finlands exportmöjligheter till Sverige.

⁴ Överföringskapaciteten kan ofta vara högre. Den är beroende av aktuell produktionssituation och driftläggning.

Arbetet har nu igångsatts med studier som skall läggas till grund för en rekommendation om *överföringskapaciteter på samkörningsförbindelserna i stadium 1995*. Dessa studier sker i samarbete mellan nätundersökningsgruppen och den under förra året tillsatta produktionsgruppen. Produktionsgruppen svarar härvid för produktionsekonomiska studier om

eventuell lönsamhet av att öka kapaciteten mellan systemen. Med detta material som bakgrund görs sedan erforderliga nätstudier av nätundersökningsgruppen. Samarbetet mellan de båda grupperna torde medföra ännu bättre underbyggda rekommendationer i framtiden.

Nätundersökningsgruppen arbetar också med en *översyn av Nordels nätdimensioneringsregler*. Nu gällande regler antogs av Nordel år 1972. Strukturen hos det nordiska kraftsystemet har ju förändrats en hel del sedan dess. Det har därför ansetts angeläget att göra en analys av om några ändringar bör göras av dimensioneringsreglerna.

Inom produktionsgruppen arbetar man med att utveckla bättre *beräkningshjälpmedel* för studier på och dimensionering av elförsörjningssystemet.

Vid Nordels årsmöte godkändes en rapport om *kalkylränta och kalkylmetoder* som används av kraftföretagen i de nordiska länderna. En rekommendation i rapporten att man vid gemensamma studier på det samkörande Nordelsystemet skall använda en real kalkylränta på 4% och 7% godkändes.

I en statusrapport till Nordels årsmöte redovisades aktuella data om *värmepumpsituationen i de nordiska länderna våren 1984*. Avsikten är att kontinuerligt följa utvecklingen inom värmepumpområdet och redovisa årliga statusrapporter till Nordel.

I ett samarbetsprojekt mellan Planerings- och Värmekraftutskotten har tagits fram en rapport, "*Kostnader för olika slag av kraftproduktion*". Rapporten har tagits fram som ett svar på en förfrågan från Nordiska ministerrådets ämbetsmannakommitté för energipolitik. Den ger i jämförande syfte en generell bild av produktionskostnaderna för de olika typer av kraftverk som kan vara aktuella för utbyggnader inom Nordelsystemet under den närmaste 10-årsperioden. Det betonas i rapporten att användbarheten av de redovisade kostnaderna är begränsad. Siffermaterialet kan med vissa reservationer användas för att belysa kraftslagets reella kostnadsnivå men inte för att visa produktionens självkostnadspris eller ännu mindre prisnivån i konsumentledet. Rapporten godkändes vid Nordels årsmöte och har översänts till Nordiska ministerrådet.

Representanter från Planeringsutskottet har vid flera tillfällen under året engagerats i *kontaktverksamheten mellan Nordel och de nordiska energimyndigheterna*. Således har representanter för utskottet deltagit vid ett möte den 2 februari med de nordiska energiministrarna och vid möten den 10 april och 29 november med representanter för de nordiska energimyndigheterna. Utskottet bidrog också med underlag för några av de nyhetsbrev från Nordel som togs fram till Nordiska rådets session i Stockholm den 27 februari–2 mars.

Enligt överenskommelse mellan Nordel och ECE:s elkommitté (ECE – Economic Commission for Europe) skall Nordel vartannat år ta fram en *karta över det nordiska högspänningsnätet*. En sådan karta avseende stadium januari 1984 har tagits fram och redovisats till ECE.

Till ett *ECE-seminarium om högspänd likström* i Stockholm den 6–9 maj 1985 har Planeringsutskottet redovisat en rapport, "HVAC and HVDC Links in the Nordic Power System".

Arbetet pågår med en studie om *leveranssäkerhetskriterier för produktion*. Avsikten är att i en första etapp redovisa en kartläggning om vilka kriterier som nu tillämpas i de olika systemen och ge förslag till kriterier som skulle kunna tillämpas vid gemensamma studier på det samkörande Nordelsystemet.

Som en första delstudie inom samlingsrubriken "*Elenerginns roll i den totala energibilden*" har påbörjats arbete med en rapport som skall belysa det faktum att elenergin ökar trots en oförändrad eller till och med sjunkande totalenergitransmission.

Till ett *Cigré/UPDEA-symposium* i november 1985 (UPDEA – Union of Producers, Conveyors and Distributors of Electrical Energy in African Countries, Madagascar and Mauritius) planeras en rapport där man med Nordelsamarbetet som exempel redogör för hur man kan bygga upp ett elsamarbete mellan grannländer.

Vidare planeras en *rapport till WEC '86* om Nordel. Denna rapport planeras framtagen i samarbete mellan de tre Nordelutskotten.

Värmekraftutskottet

Syftet med utskottets verksamhet är att befärma erfarenhetsutbytet inom värmekraftområdet i Norden. Genom sammanträden i utskottet och dess undergrupper samt via seminarier i skilda ämnen ges rikliga möjligheter till personliga kontakter mellan ländernas värmekraftspersonal.

Kärnbränslegruppen konstaterar i sin årsrapport "Markedsituationen i kärnbränsleskredsløbet" att den tidigare gynnsamma tillgången på uran, anrikningskapacitet och resurser för bränsletillverkning i världen fortfarande är för handen. Den aktuella situationen beträffande mellanlagring, uppberedning och slutförvaring av använt bränsle belyses särskilt i rapporten. Nivån på de totala kärnbränsleanknutna kostnaderna för ett kraftverk som tas i drift i mitten av 1990-talet uppskattas till 0,068 SEK/kWh i penningvärde april 1984.

Utskottets Drift och underhållsgrupp anordnar vartannat år särskilda seminarier för skilda kategorier kraftverkspersonal. Under 1984 har vid olika tillfällen driftschefer respektive kemiingenjörer sålunda givits möjligheter att utbyta erfarenheter kring diverse ämnen såsom verkningsgradsmätningar, tillståndskontroll och begränsning av utsläpp från kraftverken. Under 1985 kommer ett speciellt möte för underhållschefer att anordnas. Drift och underhållsgruppen har dessutom vid sina sammanträden givit materialproblem speciell uppmärksamhet. Genom arbetsgruppens försorg har den årliga publikationen "Tillgänglighetsstatistik för värmekraftverk" sammanställts, vilken redovisar tillgänglighets- och feldata under 1983 för de olika typerna av värmekraftverk i Norden.

Värmekraftutskottet har under året i samarbete med Planeringsutskottet färdigställt rapporten "Kostnader för olika slag av kraftproduktion", enligt önskemål från Nordiska ministerrådet. Utskottet har på uppdrag av Nordel följt utvecklingen i Norden angående lagstiftningen om begränsning av svavelutsläpp.

Forsknings- och utvecklingsavtalet inom värmekraftområdet har fortsättningsvis följts upp av utskottet. Speciell uppmärksamhet har ägnats arbetet inom NKA (Nordiska Kontaktorganet för Atomenergifrågor), vars projekt "Säkerhetsorienterad Organisation och Mänsklig Tillförlitlighet" givits en omfattande presentation i utskottet.

Bland övriga frågor som utskottet lagt speciell vikt vid kan nämnas:

- möjligheterna till förlängning av kraftverkens livslängd genom renoveringsåtgärder
- värmekraftverkens beteende vid elavbrottet i Sverige den 27 december 1983

Nordiska kontaktorganet för atomenenergifrågor (NKA)

Verksamhetsberättelse 1984

1. Kontaktorganets uppgift

Nordiska kontaktorganet för atomenenergifrågor (NKA) upprättades år 1957 av de nordiska ländernas regeringar efter ett förslag av Nordiska rådet. NKA är ett permanent organ, som har till huvuduppgift att "noga följa planläggningen och verksamheten på atomenenergiområdet samt främja de möjligheter till nordiskt samarbete som uppstår i detta samband, härunder bland annat industriellt samarbete på reaktorområdet".

2. Organisation

Deltagande i NKA är tjänstemän från energidepartement eller motsvarande, utrikesministerier, energimyndigheter, säkerhetsmyndigheter och forskningsinstitutioner.

En kontaktmannagrupp sammansatt av en representant från varje nordiskt land bereder i samarbete med NKA:s exekutivsekreterare kontaktorganets möten. Kontaktmannagruppen är även ansvarig för verkställighet och uppföljning av kontaktorganets beslut.

3. Verksamheten under år 1984

I likhet med tidigare år har man innanför NKA:s ramar diskuterat internationella frågor av gemensamt intresse. Sådana frågor har varit havsdumpningen av radioaktivt avfall, Internationella Atomenenergiorganets (IAEA) verksamhet m.m. Även frågor inom IAEA:s Committee for the Assurances of Supply (CAS) samt inom OECD:s Nuclear Energy Agency (NEA) har diskuterats inom NKA. Danmark, Finland, Norge och Sverige har samtliga gått med i det nya treåriga OECD/Haldenprogrammet 1985–88.

Vid NKA:s möten behandlas frågor om aktuell säkerhetsforskning i de nordiska länderna. Under år 1984 har forskningsprogrammet "säkerhet inom energiproduktionsområdet", som påbörjades år 1980, i det närmaste slutförts. Helt genomfört beräknas programmet bli under våren 1985. Det har under år 1984 täckt områdena säkerhetsanalys, mänsklig tillförlitlighet, kärnavfallshantering och radioekologi. Förberedelser för en utvärdering av programmet har gjorts.

Under året har också planeringen genomförts för ett nytt fyraårigt forskningsprogram 1985–1989. Programmet, som huvudsakligen inriktas på

säkerhetsforskning, omfattar nu områdena aktivitetsfrigörelse, kärnavfallshantering, riskanalys, materialteknik och informationsteknologi. Programförslaget har tryckts i Nordisk utredningsserie (*NU 1984: 13*).

Kontaktorganet anordnade i oktober 1984 med den svenska nämnden för hantering av använt kärnbränsle (NAK) som sponsor ett NKA-seminarium om kärnbränsleavfall med ca 70 deltagare. Under seminariet diskuterades de olika problem som hänger samman med hanteringar av använt kärnbränsle, dels genom beskrivande inlägg, dels principiella analyser. I seminariet deltog företrädare för företag, myndigheter och opinionsgrupper.

Kontaktorganet har i skrivelse till Nordiska ministerrådet kommenterat rekommendation nr 7/1984/e i Nordiska rådet om kontroll av projektverksamhet. Kontaktorganet pekar på sina goda erfarenheter från sina säkerhetsprojekt, där stor vikt lägges vid omsorgsfull programformulering, genomföring, resultatspridning och utvärdering.

4. Ekonomiskt utfall av NKA:s säkerhetsprogram

NKA:s allmänna verksamhet finansieras av de deltagande organisationerna och redovisas inte närmare här.

Till NKA:s säkerhetsprogram beviljade ministerrådet för år 1984 6,480 milj. NOK. Vid början av året fanns en reserv på 0,360 milj. och vid slutet återstod 0,772 milj. Härtill kommer nationella bidrag av minst samma storleksordning.

Nordiska tulladministrativa rådet (NTR)

Verksamhetsberättelse 1984

1. Uppgift

Samarbete mellan de nordiska centrala tulladministrationerna.

2. Organisation

Medlemmar i rådet är cheferna för tulladministrationerna i de fem nordiska länderna:

generaltulldirektör B. Eriksson (S): ordförande t. o. m. juni 1985,
tolldirektør J. Sterri (N): ordförande fr. o. m. 1 juli 1985,
generaldirektör J. Uitto (F),
tolldirektør C. A. Nielsen (D),
tolldirektör B. Hermansson (I).

Ordförandelandet håller sekretariat. Till rådet är ett permanent arbetsutskott knutet. Ordförande för detta var under 1984 tullrådet K-E Rydberg.

3. Verksamheten 1984

3.1 *Finansiering*

Det land som arrangerar möten står för kostnaderna.

3.2 *Beskrivning av verksamheten*

Under hösten hölls ett möte i arbetsutskottet, där man beredde ärenden för nästa nordiska tullmöte, som hålls i juni 1985 samt ett antal andra frågor av gemensamt intresse.

I en särskild arbetsgrupp har tulltekniska frågor på flygtrafikområdet behandlats. I denna grupp har under år 1984 fem möten hållits.

En expertgrupp har gjort en översyn av den nordiska förpassningsordningen.

4. Beslut

Ordföranden för Nordiska tulladministrativa rådet överlämnar härmed verksamhetsberättelsen för år 1984.

Björn Eriksson
Generaltulldirektör

Lilian Hagström
Sekreterare i NTR

Nordiska institutet för regionalpolitisk forskning (NordREFO)

Verksamhetsberättelse 1984

Namn och adress

Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning (NordREFO)
c/o NIBR
Postboks 15 Grefsen (Nycoveien 1)
N-0409 Oslo 4
Tel: 02-15 53 10

1. NordREFO's uppgift

NordREFO's huvudsakliga arbetsuppgifter kan sammanfattas i följande punkter:

- NordREFO har som uppgift att *samordna* forskning inom det regionalpolitiska fältet. Till hjälp vid informationsöverföring mellan olika forskningsprojekt, eller mellan forskning och praktik har NordREFO en omfattande publiceringsverksamhet, där tidskriften har en central plats.
- En närliggande uppgift är att skapa en *nordisk infrastruktur* inom den regionala forskningen. Genom informella kanaler förutom den ordinarie informationsverksamheten länkas olika forskare till varandra, om de arbetar med liknande problem. Den huvudsakliga effekten blir kvalitetsförbättring på den redan pågående forskningen. Kontakter etableras också mellan forskare och användare.
- Institutet driver också *egen forskning* i forskningsgrupper, som rekryterats nordiskt. Intresset för nordiskt komparativa studier erhålles främst. Det kan gälla variationen mellan de nordiska länderna i utfall vid likartade typer av regionalpolitiska åtgärder, eller det kan gälla erfarenheter från olika typer av problem eller politik mellan de nordiska länderna.

2. Organisation

Institutet leds av en styrelse som är sammansatt av två representanter, en ledamot och en personlig suppleant, från samtliga fem nordiska länder, samt en representant från Nordiska ministerrådets sekretariat. De nationella ledamöterna utses av de ministerier som är ansvariga för regionalpolitiken.

Sekretariatet, som för närvarande är placerat vid Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) i Oslo, har två anställda: en instituttsjef och en førstesekretær.

I samarbete med forskningsgrupperna tillsätter och avlönar NordREFO sekreterare i dessa grupper. Ordförande, vanligtvis forskare, ledamöter, forskare och praktiker, utses som regel av nationella organ. Eventuell ersättning bestäms av respektive nation. NordREFO kompletterar grupperna med konsultativa ledamöter.

3. Verksamheten 1984

3.1 Ekonomiskt utfall

Anslagspost	Budget	Utfall	Avvikelse
Löner	513 000	444 206	68 794 ¹
Varor o tjänster	572 000	575 791	- 3 791 ²
Projektverksamhet	964 000	529 964	434 036 ³

¹ Överskottet beror bl a på att sekretariatet hade 1 tjänst vakant under del av året.

² Underskottet finansierat med 195 000 i bidrag från Kommunaldep. och 50 000 i bidrag från Miljöverndep. Överskottet balanserar mot ca 200 000 i skulder för tidskriftsproduktion, som kommer att betalas under 1985.

³ Från 1983 har överförts 249 759-16 587 i återbetald ränta. Produktionen av slutrapporter och ca 20 forskningsrapporter har genomförts under året, men skulder på ca 600 000 för denna produktion kommer att belasta 1985.

3.2 NordREFOs verksamhet 1984

Under perioden 1980-84 har NordREFOs huvudsakliga arbete legat i projektverksamheten. 6 projekt har bedrivits under 4 temaområden. Under temat "Regionalpolitikens förutsättningar" har det ena projektet behandlat den ekonomiska och välfärdsmissiga förankringen av regionalpolitiken och det andra projektet industrins utvecklingsbetingelser i små orter. Under temat "Regional planering" har en projektgrupp behandlat administrativa betingelser för regional planering i Norden. Under temaområdet "Regionala effekter av regionalpolitiska medel och av lager och offentliga åtgärder" har evaluering av traditionella regionalpolitiska medel och av offentlig sektors roll i regionalpolitiken skett. Det sista temaområdet har behandlat "Regionala konsekvenser av teknisk och ekonomisk utveckling" i ett projekt med samma namn.

Samtliga projektgrupper planerade att avsluta sina arbeten i början av 1984, men i intet fall kunde den uppgjorda tidsramen hållas. Vid halvårsskiftet hade endast en grupp levererat sin slutrapport, men arbetsmötena hade avslutats i samtliga grupper. Endast sekreterarbete har legat kvar, för att slutföra arbetet med rapporterna enligt arbetsgruppernas premisser.

En större del av arbetet än ursprungligen planerat har sålunda under 1984 lagts på slutproduktion av grupp rapporterna. Samma sak gäller slutförandet av alla speciella forskningsuppgifter som initierats i anslutning till gruppernas arbeten. Flera forskningsrapporter kommer att publiceras efter det att slutrapporterna är färdigställda.

Det centrala kansliets uppgift har under året koncentrerats på att föra grupparbetena i hamn, att producera forskningsrapporterna, att redaktionellt bearbeta en del av materialet för publicering i tidskriften, och börja

arbета på materialets vidareföring till slutrapport i samarbete med Nord-REFOs styrelse.

I enlighet med tidigare budgetförslag för 1984 har arbetet med att avsluta forskningsetappen prioriterats framför uppstartning av den nya, som planeras påbörjad vid nästa halvårsskifte.

NordREFO har inför ministerrådets revidering av det regionalpolitiska handlingsprogrammet bidragit med en evaluering av NordREFOs verksamhet under den innevarande etappen.

Under innevarande forskningsetapp har NordREFO publicerat följande forskningsrapporter. (Ungefär hälften har producerats under året):

Nordiske data på mellomnivået, Asbjørn Valheim

Välfärd och regional utveckling, Nicke Andersson m. fl.

Det lønnede og ulønnede arbejdes betydning for regionalpolitikken, Hans Kristensen

Bosettingsmønsterets udvikling i Norden, Pål Damskau

Sårbarhet och självtillit – tankar om krisen och lokalsamhället, Lars Dahlgren och Bo Mårtensson

Regionalpolitiskt stöd – data och registerfrågor

Region och sektor, Ragnar Nilsen

Strategier för lokal och regional självutveckling, Bengt Johannisson och Olav Spilling

Hälsovårdens regionala effekter i Norden, Guy Bäckman

Samhällskooperativ – en organisation för lokal utveckling? Bo Mårtensson och Lars Orrskog

Alternativ Framtid, Olav Benestad

Den offentliga sektorns regionala syselsättningsutveckling i Norden 1960–1980, Kari Kekki

Lokalisering, servicefordeling og sysselsetting innen offentlig sektor i Norge, Jens Christian Hansen m. fl., red

Processindustri och regionala konsekvenser i Karleby- och Jakobstadsregionerna 1970–1980, Bo Forsström

Teoriar for lokalisering av offentlig verksemd, Jørgen Amdam

Livsformer og lokale erhvervspolitiske initiativer, Anne-Mette Hjalager och Gert Lindgaard

Kommunernas insatser för det lokala näringslivet, Elisabeth Sundin och Ingrid Liljenäs

Offentlig sektors roll i regionalpolitiken. Nordiska studier med särskild tonvikt vid lokaliseringen

Familjekollektivet, Lars Dahlgren, Gerd Lindgren, Ingegerd Lundström

Hvad er optimal subsidiepolitik? Michael Møller

Industrialiseringsåtgärder och deras effekter i kommuner, Ulla Halonen

Teknologi och utveckling – om ny teknologi i regionalpolitiskt perspektiv, Seppo Aho m. fl.

Att utvärdera regionalpolitiska effekter – en omöjlig uppgift, Anders Gullberg

Administrativa betingelser för regional planlegging – kunsten å ro uten årer, Johan From, Per Stava

Plan og fremtid, Arne Gaardmand

Kommunalt tiltaksarbeid i Norge, Per Brevik og Øistein Eriksen

Shift-sharemetoden – et regionalpolitisk analysredskab? Peter Maskell

Evaluering av regionalpolitik – konferensrapport från Borlänge

Regionalpolitisk planering i Finland, Guy-Erik Isaksson

Staten, kommunerna och sysselsättningen, Mac Murray

Offentlig sektor i regionalpolitiken, Tora Friberg

NordREFOs tidskriftspublicering har fortsatt.

Under året har följande nummer producerats (de två senaste numren tryckes under 1985):

- 1983: 4 Regional planering i Norden
– Frågeställningar för förvaltningsforskning
- 1984: 1–2 Industriell förnyelse för regional utveckling
- 1984: 3 Regionalpolitikens förutsättningar
– Ekonomisk och välfärdsmässig förankring av regionalpolitiken
- 1984: 4 Att evaluera evalueringar
– Om utvärdering av regionalpolitik

Styrelsen för NordREFO överlämnar härmed sin verksamhetsberättelse för år 1984

Åsmund Sæther
Styrelseordförande

Leif Gram
Institutschef

Nordiska kontaktorganet för fiskerifrågor

Verksamhetsberättelse 1984

1. Institutionens uppgift

Nordiska kontaktorganet för fiskerifrågor har som uppgift att följa med utvecklingen inom fiskeriet och att behandla konkreta problem av gemensamt intresse för de nordiska länderna såväl angående fiskeriet som marknadsföringen mellan länderna i fråga och rörande tredje land.

2. Organisation

Kontaktorganets nationella delegationer består enligt grundstadgan av envar fyra medlemmar (två från fiskeriförvaltningen, två från fiskerinäringen) med varsin suppleant.

Kontaktorganets möten sammankallas enligt tur av ett nordiskt värmland, som även sköter sekretariatsfunktionen för resp. möte.

Kontaktorganet har inga permanenta funktionärer.

3. Verksamheten 1984

3.1. Ekonomiskt utfall

Kontaktorganets verksamhet har inte bekostats med anslag från Nordiska ministerrådet. En viss anknytning har kontaktorganet haft till den påbörjade utredningen om nordiskt samarbete inom vattenbruk/akvakultur, vilken sköts med medel från ministerrådet.

3.2. Beskrivning av verksamheten

Kontaktorganet har under år 1984 sammanträtt till två möten. Det första hölls i Tórshavn 2–4 maj och det andra Vanda och Helsingfors 7–8 november.

Vid det första mötet lämnades skriftliga rapporter om fisket i de nordiska länderna under år 1983.

Vid båda mötena har aktuella fiskeregleringsföretag samt kvotförhandlingar rapporterats och diskuterats. Härvid har en regional uppdelning skett i större havsområden.

Verksamheten inom de internationella organisationerna inom fiskeripolitiken samt EG har dryftats.

Vid kontaktorganets båda möten informerades om och diskuterades de statliga stödåtgärderna för fiskerinäringen i de nordiska länderna.

Vid båda mötena diskuterades nordiskt samarbete inom vattenbruk/akvakultur, varvid dock flera av de centrala frågeställningarna måste bordläggas för närmare genomgång under år 1985.

Vid båda mötena behandlades likaså inverkan av militära övningar på fisket samt nordiskt samarbete inom fiskeriundervisningen.

Inför FAO:s konferens sommaren 1984 om världsfisket dryftades vissa former för nordisk samverkan vid konferensen.

Programmet vid 19. nordiska fiskerikonferensen i Ålesund behandlades vid vårmötet.

Ett svenskt initiativ till förstärkning av kontaktorganets sekretariatsfunktioner bereddes men bordlades ännu för beslut under år 1985.

4. Beslut

Enligt upprepade beslut vid kontaktorganets möten i slutet av året ankommer det på värdlandet för detta möte att avlämna rapport över verksamheten under året till Nordiska ministerrådets sekretariat. Så uppgjorda har berättelserna inte varit föremål för beslutsprocess.

Nordiska jordbruksforskarens förening (NJF)

Verksamhetsberättelse 1984

Foreningens formål

NJF ble stiftet i 1918 og har til formål å fremme kontakten og samarbeidet mellom jordbruksforskere i de fem nordiske land til gagn for jordbruket.

NJF ledes av aktive forskere, og medlemmer av foreningen er jordbruksforskere, lærere, konsulenter og andre med spesiell interesse i jordbruksforskning. Medlemmene er innenfor de nordiske land fordelt på avdelinger, med en avdeling i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige.

NJF er et kontaktorgan for jordbruksforskere i Norden og fungerer som formidlingsorgan for det nordiske samarbeidet på området. I denne forbindelse arrangerer foreningen seminarer hvor forskningen på spesielle områder blir behandlet ved foredrag, diskusjoner og gruppearbeid. Hvert fjerde år arrangerer foreningen en kongress. Videre arrangeres det fellesnordiske forskerkurser. Det drives også et omfattende utredningsarbeid hvor spørsmål av felles nordisk interesse blir utredet. Endelig utgir foreningen publikasjoner.

Foreningens ledelse

Foreningen ledes av et sentralstyre som består av formennene i de nasjonale avdelinger. NJFs høyeste myndighet er delegertforsamlingen, som er sammensatt av sentralstyret, seksjonsformennene og én representant utpekt av hver nasjonal avdeling. Dessuten kan det, uten stemmerett, delta ytterligere én representant fra hver seksjon.

Foreningens sentralstyre har i 1984 hatt følgende sammensetning:

Afdelingsleder Helge Holstener-Jørgensen, Danmark, *formann*

Lantbruksrådet Nils-Erik Kasberg, Sverige, *nestformann*

Rektor Magnus Jonsson, Island

Dr. Johan Korkman, Finland

Direktør Ole Rømer Sandberg, Norge

Økonomi

Foreningens utgifter var i 1984 på 1,4 millioner NOK. Av dette beløp er kr 800 000 dekket ved statsbidrag og kr 600 000 ved hjelp av medlemskontingent og avgifter ved deltakelse i seminarer som foreningen har arrangert.

Litt fra virksomheten

NJF dekker over et stort område og den har derfor en rekke arbeidsgrupper i gang til å ta seg av oppgaver av felles interesse for nordisk jordbruksforskning. I 1984 hadde NJF vel 50 arbeidsgrupper.

Det er også arbeidsgruppene som står for arrangementene av seminarer. I 1984 ble det arrangert 18 seminarer med 1 050 deltakere.

Fra de enkelte seminarer utarbeides og trykkes rapporter i foreningens tidsskrift "Nordisk Jordbruksforskning". Dette tidsskriftet kom i 1984 ut med 4 nummer på i alt 556 trykksider og med et opplag på 3 200.

I tillegg til "Nordisk Jordbruksforskning" utgir også foreningen "NJF-utredninger/rapporter". I denne serien trykkes rapporter og innstillinger fra NJFs arbeidsgrupper. I 1984 er det trykt 4 rapporter i denne serien, på ialt 622 trykksider.

Videre skal nevnes "Acta Agriculturae Scandinavica" som utgis i samarbeid med Kungliga Skogs- og Lantbruksakademien i Sverige. Dette tidsskrift inneholder vitenskapelige avhandlinger fra forskere i Norden. I 1984 ble det i tidsskriftet trykt vel 50 vitenskapelige avhandlinger.

Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS)

Verksamhetsberättelse 1984

1. Institutionens uppgift

Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS) upprättades år 1972 och infördes år 1978 på ministerrådets budget. År 1982 inordnades Nordiska skogsarbetsstudiernas råd (NSR), som dittills varit en självständig institution på ministerrådets budget, under SNS, SNS har till uppgift att förmedla och understödja gemensam nordisk forskning inom skogsbruket samt att underlätta samverkan inom den skogliga forskarutbildningen.

2. Organisation

SNS styrelse består av 3 representanter för vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige. Från 1 januari 1985 är Island fullvärdig medlem. Sekretariatet består av ca 1/3 tjänst vid SNS och ca 1/2 tjänst vid NSR. SNS stödjer sig i sitt arbete på för närvarande 16 samarbetsgrupper (inkl NSR) representerande olika kompetensområden.

3. Verksamheten 1984

3.1 Ekonomiskt utfall (1 000-tal NOK)

Anslagspost	Budget	Bokslut	Avvikelse
Löner	115 ¹	149	./. 34 ⁵
Varor och tjänster	400 ²	402	./. 2 ⁵
Projekt	5 943 ³	5 936 ⁴	7
Summa	6 458	6 487	./. 29

¹ 145+22 (från lönereserven) ./. 52 (omföring från löner till varor och tjänster)

² 348+52 (omföring från löner till varor och tjänster)

³ 5 668+275 (reservation från 1983)

⁴ Därav 243 till fackgruppsmöten

⁵ Täcks via ränteinkomster och bidrag från Skogsstyrelsen i Sverige

3.2 Beskrivning av verksamheten

SNS har under 1984 i sedvanlig ordning avhållit två möten, varav det första, mot sedvanan, förlades till Island. Detta ägnades, förutom åt ordinarie sammanträde, åt sammanträffanden med företrädare för departement, myndigheter och forskare samt en tredagars exkursion. Trots att hittills endast en mycket ringa andel av Islands areal är återbeskogad, var SNS-ledamöterna klart imponerade av vad islänningarna hittills åstadskommit och den skogsodlingpotential som finns. Vid sammanträdet antogs

ett handlingsprogram för att initialt särskilt främja den isländska skogsforskningen med sikte på att denna inom en nära framtid skall komma att utgöra ett självklart inslag i den gemensamma nordiska forskningen. Ett resultat av handlingsprogrammet är bl a att Island från 1985 är fullvärdig medlem av SNS. Underskottet å de administrativa medlen (se punkt 3.1) hänför sig huvudsakligen till att mötet i Island blev betydligt dyrare än ett "vanligt" möte.

Det andra mötet, förlagt till Danmark, ägnades, förutom åt ordinarie sammanträde och prioriterings- och initieringssammanträffanden med företrädare för de samarbetsgrupper SNS dittills inte träffat – Nordisk Arboretudvalg, Nordiska skogsträdsförädlingsgruppen, Nordiska samarbetsgruppen för skogsfröforskning, Nordiska samarbetsgruppen för virkeslära och Nordiska samarbetsgruppen för högre skogsbruksutbildning (NSHS) – åt sammankomster med Nordiska kontaktorganet för jordbruksforskning (NKJ) och företrädare för Samnordisk planteforedling (SNP). Förutom beslut om fortsatta kontakter resulterade mötet med NKJ i gemensamma ställningstaganden då det gäller forskarutbildningen och mötet med SNP i en gemensam utredning angående förutsättningarna för nordisk samordning av den biotekniska forskningen inom skogs- och växtförädlingsområdet.

Sammanträffandet med NSHS resulterade i nya riktlinjer för gruppens verksamhet samt ett utredningsuppdrag angående hur man skall få till stånd ett ökat utbyte av skogsforskare – i första hand forskarstuderande – mellan de nordiska länderna och kostnaderna härför.

Beslut har under året fattats om att gemensamt med Kgl. Skogs- och Lantbruksakademien i Sverige ge ut en nordisk, skoglig, engelskspråkig tidskrift av hög vetenskaplig kvalitet. Målet är att göra nordisk skogsforskning internationellt känd och erkänd. Tidskriften förväntas även sporra forskarna till att producera kvalitativt bättre artiklar och medföra ett ökat utbyte med framstående vetenskapliga institutioner i andra länder.

Nya riktlinjer för SNS' verksamhet har fastställts och en ny instruktion för ansökan om och ekonomisk förvaltning av SNS-medel samt avrapportering av SNS-finansierad verksamhet har utarbetats. Riktlinjerna och instruktionen utgör en sammanfattning av fattade beslut och vunna erfarenheter under mandatperioden och ersätter tidigare utkast till policy respektive ekonomiinstruktion från 1981.

För året har projektmedel tilldelats följande pågående projekt:

- SNS 1. Samspelseffekter mellan gödsling och gallring
- SNS 4. Produktionsförluster vid mekaniserad gallring
- SNS 19. Trädslagens produktionsmöjligheter på olika växtplatser
- SNS 21. Utnyttjande av den moderna fjärranalystekniken inom skogsinventering.
- SNS 22. Tillväxt- och näringsekologiska effekter vid helträdsutnyttjande

- NSR 15. Skogsvårdsteknik
- NSR 17. Bättre skogsteknisk arbetsstudieteknik
- NSR 18. Automatisering och fjärrstyrning av skogsmaskiner
- NSR 19. Bättre lantbrukstraktor för skogen
- NSR 20. Utveckling av metoder och utrustning för underhåll och utrustning av skogsbilvägar
- NSR 21. Gallringsteknik i klen skog

Förutom till pågående projekt har projektmedel tilldelats nedanstående nya projekt:

- SNS 23. Näringsämnenas fördelning och dynamik i skogsekosystem på torvmark under olika klimathållanden. I samband med skogsbruk på torvmark innebär gödslingen en stor resursinsats. Endast en begränsad andel av den tillförda näringen kommer dock det växande skogsbeståndet tillgodo. Ett effektivt utnyttjande av den tillförda näringen i kombination med en mobilisering av de naturliga näringsresurserna är därför nyckelfrågor för ett framgångsrikt torvmarksskogsbruk. Projektet har till mål att genom analyser under strängt kontrollerade förhållanden av såväl näringsdynamiken i skogliga ekosystem på torvmark som budgeten för kritiska näringsämnen skaffa ny kunskap om gödslingens grunder. Såväl naturliga som gödslade bestånd liksom bestånd under olika stark påverkan av luftföroreningar kommer att studeras. Resultaten kommer att kunna användas till att bl.a. stimulera verkningarna av olika gödslingsalternativ.
- SNS 24. Uppskattning av angreppsrisker och populationsstorlek hos granbarkborren *Ips typographus* med hjälp av ferromoner. Norge och Sverige har i sen tid varit utsatta för svåra granbarkborrehjärningar. För att gardera sig mot framtida upprepningar är det angeläget att kunna förutsäga angreppsrisker och därmed vid behov i tid kunna sätta in erforderliga skyddsåtgärder. Projektets mål är att med hjälp av syntetiska ferromoner ta fram standardiserade fångstmetoder som möjliggör dylika förutsägelser.
- SNS 25. Kvalitetsvirke. De senaste decenniernas skogsförnyringar, i första hand tallplanteringarna, väntas på grund av det ringa plantantalet per hektar, inte tillnärmelsevis fylla de kvalitetskrav sågverks- och fanerindustrin ställer. Enda möjligheten att förbättra kvaliteten i dessa bestånd är att stamkvista. Det är projektets mål att belysa stamkvistningens lönsamhet under olika förutsättningar. Faktorer såsom bonitet, ursprunglig kvistighet, kvistningsålder och kvistningshöjd kan sålunda antas ha en betydande inverkan på resultatet.
- NSR 22. Självverksamma skogsägares arbetsmiljö. Självverksamheten i småskogsbruket i Norden är relativt hög. Det inträffar dock avsevärt flera olyckor per avverkad m³sk. bland självverksamma skogsägare än bland professionella skogsarbetare. Felaktig arbetsteknik och bristfällig utrustning är härvid orsak till de flesta och allvarligaste olyckorna.

Projektets mål är att fastställa de krav som ur arbetsmiljösynpunkt kan ställas på maskiner, utrustning och arbetsmetoder vid utnyttjande av jordbrukstraktorn för virkestransport.

SNS har under året lämnat ekonomiskt stöd till fem fackgruppsmöten samt två möten angående luftföroreningskador på skog. Det sistnämnda med anledning av att SNS har ambitionen att försöka samordna den expanderande forskningen inom detta område.

Förutom till projekt och samarbetsgruppernas resor har bidrag utdelats för sammanfattning och översättning av intressanta, finska skogsforskningsrön från finska till svenska och spridning av dessa sammanfattningar till de nordiska länderna. Nordiska samarbetsgruppen för högre skogsbruksutbildning har vidare erhållit fortsatt stöd för sin verksamhet

Bo S Hedström
SNS' ordförande 1984

Kjell Hollender
SNS' sekreterare 1984

Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter

Verksamhetsberättelse 1984

Namn och adress:

Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter (NGB)
Box 41
S-230 53 Alnarp

1. Institutionens uppgift

Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter (NGB) startade sin verksamhet den 1 januari 1979. NGB har till uppgift att bevara den genetiska variationen hos allt för Norden värdefullt material av jordbruks- och trädgårdsväxter. Detta gäller såväl förädlingsmaterial som ursprungligt material. NGB skall betjäna växtförädlare och andra växtforskare. Ett nära samarbete med dessa präglar verksamheten.

Inlagrat material och dess dokumentation är fritt tillgängligt för envar. Den nordiska genbanken utgör en länk i det europeiska genbanksnätet och ingår i det globala samarbetet. Detta möjliggör ett fritt utbyte av material och dokumentation med andra genbanker och samtidigt ett undvikande av dubbelarbete.

2. Organisation (se Bilaga)

NGB började sin verksamhet i januari 1979 med Danmark, Island, Norge, Sverige och Finland som deltagande länder.

Verksamheten finansieras av Nordiska ministerrådet.

Personalens löner administreras av statens utsädeskontroll.

Styrelsens sammansättning:

Skov, Halvor, kontorchef, Danmark

Andersen, Sigurd, professor, Danmark

Manner, Rolf, professor, Finland

Rekola, Olli, lantbruksråd, Finland

Tomasson, Thorsteinn, vicedirektör, Island

Hansson, Oli V., konsulent, Island

Hansen, Leif Robert, seksjonsleder, Norge

Wold, Arne, direktør, Norge

Kåhre, Lennart, professor, Sverige

Junback, Carl Gunnar, byrådirektör, Sverige

Personal:

Kjellqvist, Ebbe, föreståndare, Sverige
 Yndgaard, Flemming, bitr. föreståndare, Danmark
 Kurki, Aune, försökstekniker, Finland
 Hagen, Eva, assistent, Sverige
 Pardon, Monica, sekr./ass., Sverige (barnledig)
 Larsson, Anita, vik. sekr./ass., Sverige
 Rydström, Gullan, ass. databehandling, halvtid, Sverige
 Johansson, Ulf, assistent, Sverige

3. Verksamheten 1984

Ekonomiskt utfall

Anslagspost	Budget -84	Bokslut -84	Avvikelse
Löner	1 274 000	1 227 627	46 373
Varor och tjänster	675 000	674 894	106
Projekt	875 000		
balanserat fr. 1983	140 115		
" Nationella medel som redovisas av resp. land (Projektavvikelse överföres till 1985)	-692 000	252 395	70 720

Beskrivning av verksamheten

Verksamheten under året har framskridit helt enligt uppgjorda planer.

Inlagrat och i NGB:s datasystem registrerat material t. o. m. 84.08.30:

1. Normalt inkommande prov, material från nordiska institutioner:

- a. I form av frö: 4 506 prov
- b. Som vegetativt material i klonarkiv: 100 träd och buskar
Som vegetativt material: 140 potatissorter.

2. Specialkollektioner:

Kornmutanter: 2 600 prov
 Ärtlinjer: 1 100 prov

Påbörjade kartläggnings-, investerings- och insamlingsarbeten har fortsatt programligt i samtliga nordiska länder. En potatiskollektion bestående av 140 prov nordiska lokalsorter från Danmark, Finland, Norge och Sverige har odlats vid NGB för att möjliggöra identifiering av/och ställningstagande till vilka sorter, som skall bevaras av genbanken. Dessa undersökningar har medverkat till att det ursprungliga antalet prover har kunnat reduceras till ca 30 prover plus ganska få, som inte var med i fjor. Det gäller bl. a. några få prover från Island.

Den samnordiska arbetsgruppen för frukt och bär har utarbetat inventerings- och registreringsformulär för Ribes (vinbär), Prunus (körsbär och plommon) samt Pyrus (päron) och Malus (äpplen). De 4 stycken klonarkiv för frukt, som avtalades 1983, är nu under uppbyggnad.

Samnordiska arbetsgruppen för vallväxter har utarbetat ramprogram samt insamlingsplaner för Danmark och södra Sverige. Vidare har inven-

terings- och beskrivningsformulär vidareutvecklats i samband med arbetsgruppens sammanträde på NGB 23–26 januari 1984.

Samnordiska arbetsgruppen för självbefruktande stråsåd (korn, vete, havre) har utarbetat ramprogram samt fastställt vilka kriterier på informationen, som måste föreligga för att NGB skall påta sig ansvaret för att bevara materialet i framtiden. Ca 2600 kornmutanter har överförts till NGB från Svalöv. De mutanter som uppfyller ovan nämnda kriterier kommer att bli bevarade på NGB.

Inventering och registrering av befintligt material och data av råg har påbörjats i Finland och Sverige.

Ärtkollektionen vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt är under uppförökning/förnyring enligt NGB:s krav på kvalitet och kvantitet för överföring till NGB. Av ärtkollektionens ca 2400 linjer har 1 100 överförts till NGB (*se ovan.*)

Samnordiska arbetsgruppen för vedartade prydnadsväxter och landskapsplanter har tillsammans med Samnordisk planteforedlings (SNP) projektgrupp för vedartade prydnadsväxter utarbetat ramprogram, som innefattar relevant artförteckning. Pilotprojekt har utarbetats för inventering, registrering och vidare bearbetning av data.

Samnordiska arbetsgruppen för köksväxter höll sitt första möte på NGB 8–9 november. Allmänna riktlinjer och ramprogram för gruppens arbete utarbetades.

Samarbete inom ramen för ECP/GR-projekt (europeiska genbankssamarbetsprojektet) har skett inom följande områden:

Hordeum (korn) NGB har assisterat IBPGR med att initiera uppbyggnaden av en central databas i Gatersleben DDR, enligt NGB:s datasystem bl. a. vid möte i Gatersleben 17–19 januari 1984, då också en NGB IRS-83 installerades.

Prunus (körsbär, plommon m. fl.) NGB har assisterat IBPGR med initiering av Prunus-registrering i Jugoslavien enligt NGB:s datasystem bl. a. vid möte Zemun Polje 5 februari 1984. Detta var en uppföljning av besöket året innan. För Prunus har NGB ansvaret för uppbyggnaden av den centrala databasen.

Vallväxter NGB har assisterat IBPGR och ECP/GR med praktiska anvisningar för registrering och uppbyggnad av centrala databaser för olika arter vid möte i Grekland 7–9 februari 1984.

Förutsättningarna för dublettlagring av genbanksmaterial i permafrost på Svalbard har visat sig vara tillfredsställande. Igångsättning skedde den 14 november.

Databehandlingen har avancerat tillfredsställande. Registrering av material har fortsatt i samtliga nordiska länder. Ekonomiskt redovisningssystem för NGB:s administration har etablerats.

Färdigställande av NGB-filmen slutförd. Premiärvisning ägde rum på NMR:s sekretariat den 26 november.

Ett displaysystem där NGB:s verksamhet i ord och bild framgår har framtagits under det gångna året.

Flyttningen från St Råby till Alnarp slutfördes under året. Kontor, frölager och laboratorium är nu inhysta i ändamålsenliga lokaler.

IBPGR-datamöte hölls i Radzikow, Polen 23–25 oktober. Flemming Yndgaard deltog.

NGB var värd för ett IBPGR-arrangemang betitlat "Workshop on Information Handling Systems for Genebank Management" den 21–23 november.

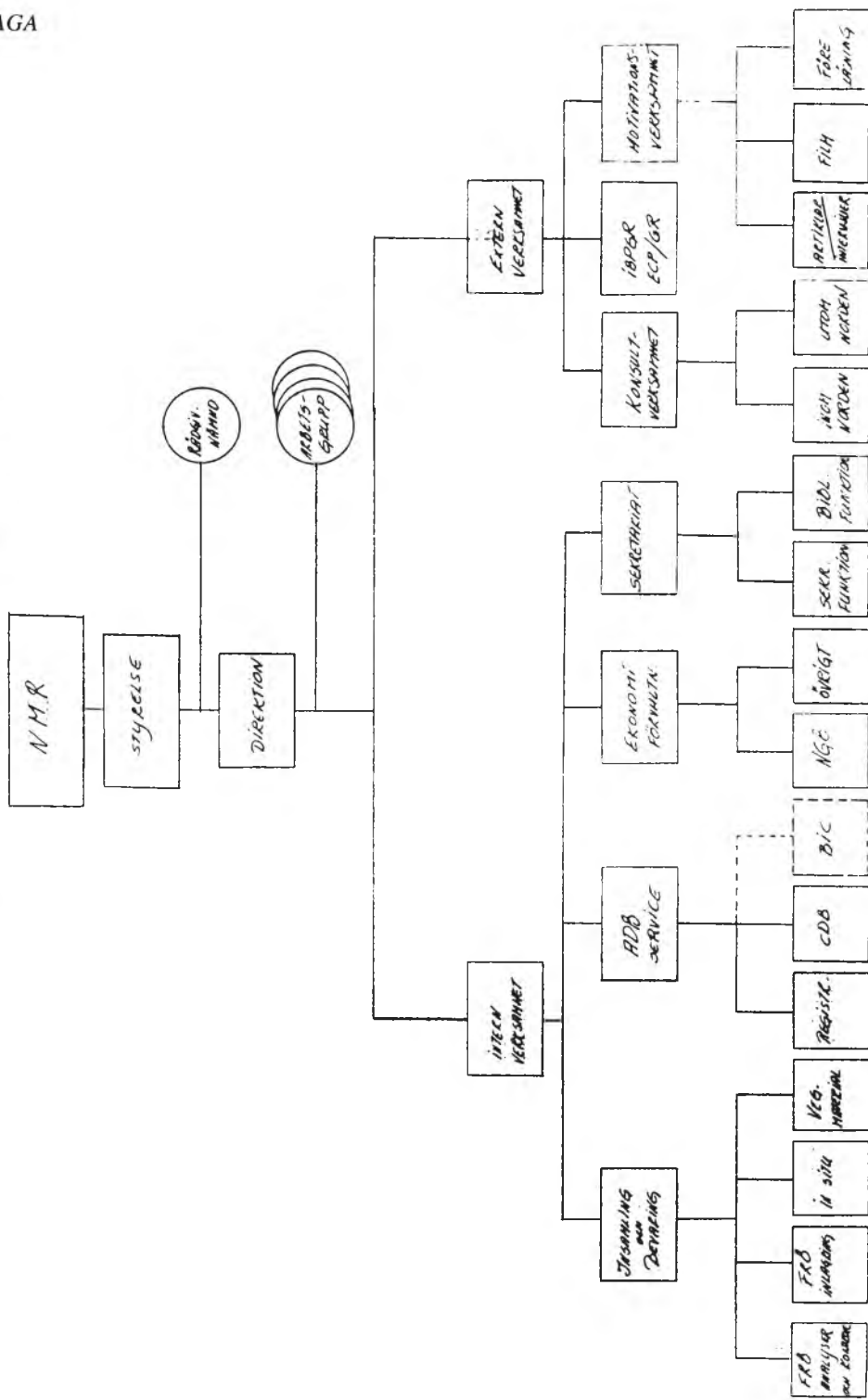
INDP/IBPGR European Cooperative Programme for Conservation and Exchange of Crop Genetic Resources, Phase II, hade ett 3-dagars möte i Portugal där Ebbe Kjellqvist från NGB deltog.

Alnarp den 12 mars 1985

Ebbe Kjellqvist

BILAGA

ORGANISATIONSPÄN FÖR NGB 1984

Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)*Verksamhetsberättelse 1984**Namn och adress*

Nordiska kommittén för byggbestämmelser
 Eriksgatan 24 A VII
 SF-001 00 Helsingfors 10
 Tel. 90-694 60 45

Institutionens uppgift

Nordiska kommitténs för byggbestämmelser (NKB) uppgift är att samordna byggbestämmelserna i de nordiska länderna inom områden där en samordning är angelägen samt främja nordiskt samarbete av väsentlig betydelse för en sund utveckling rörande byggbestämmelser i enlighet med vad som anges i NKBs arbetsprogram.

Organisation

NKB är ett samarbetsorgan för de fem nordiska ländernas centrala byggmyndigheter. Dessa myndigheter är:

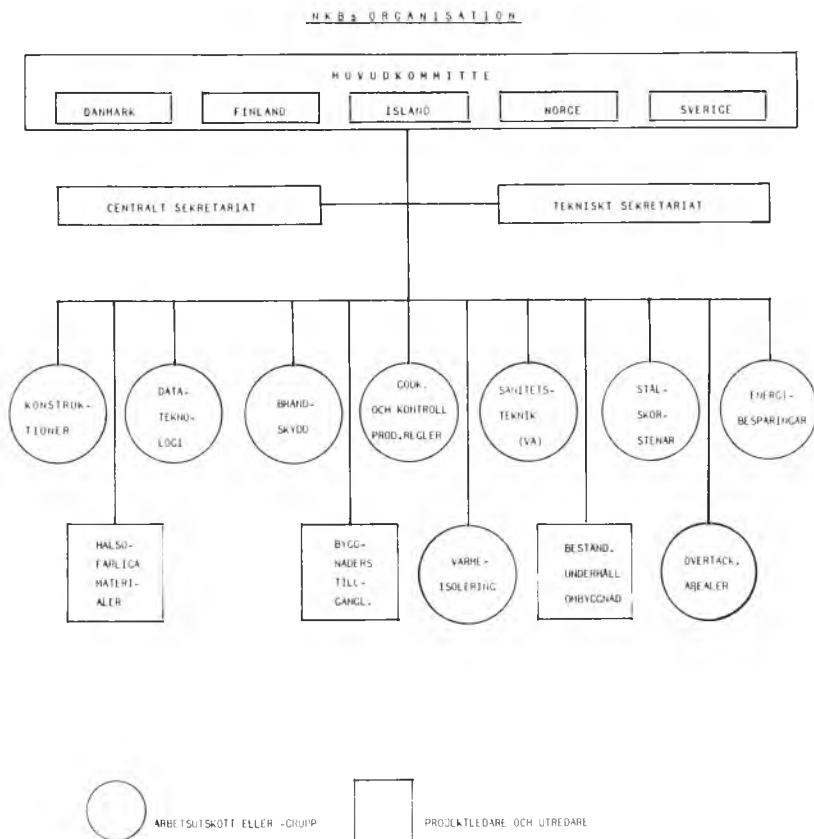
Danmark: Byggestyrelsen
 Finland: Miljöministeriet
 Island: Skipulag ríkisins
 Norge: Kommunal- og arbeidsdepartementet
 Sverige: Statens planverk

NKB består av en styrelse, huvudkommittén, som är dess beslutande organ och ett centralt sekretariat samt projektgrupper för avgränsade arbetsuppgifter och tekniska sekreterare utsedda av de enskilda länderna. Huvudkommitténs sammansättning har under 1984 varit följande:

Danmark: Kontorchef Ella Blousgaard (ordf från september 1984)
 Direktør Marius Kjeldsen
 Finland: Byråchef Esko Mononen (ordf till 31 augusti 1984)
 Äldre regeringssekreterare Riitta Rainio
 Island: Byplanchef Zóphónías Pálsson
 Norge: Sjefarkitekt Odvar Hedlund
 Direktør Odd Lyng
 Sverige: Generaldirektör Lennart Holm
 Teknisk direktör Ulf Thunberg

Sekreterare för kommittén har varit NKBs centrala sekreterare, överingenjör Bengt-Göran Lindqvist. Som tekniska sekreterare har verkat: Civilingenjör Henning Ibsen (Danmark), diplomingenjör Helena Vuorelma (Finland), overingenjör Odd Zapffe (Norge) och civilingenjör Bengt Wahlström (Sverige).

Den organisatoriska uppläggningsen och de under 1984 inom NKB verksamma utskotten och arbetsgrupperna framgår av nedanstående figur:

Sammanfattning av verksamheten 1984

Under verksamhetsåret har huvudkommittén vid sidan om behandlingen av den löpande projektverksamheten bl. a. tagit upp till diskussion ansvarsförhållandena inom byggbranschen. Detta har skett såsom en temadiskussion under rubriken "Ansvarsforhold i byggeriet". Bakgrunden till detta är att en del ansvarsfrågor som är anknutna till produktsäkerheten fått ökad tyngd.

NKB har också fastställt procedurregler för utarbetande av produktregler på godkännande- och kontrollområdet. De första produktreglerna gäl-

lande "Brandsektionerande dörrar" fastställdes för att träda i kraft den 1 januari 1985.

Projektverksamheten har omfattat totalt 12 olika projektområden (se figur ovan). Inom NKB har man kunnat konstatera att helt nya områden blir aktuella såsom frågor i anknytning till ADB-området och till produkt-säkerhet. Samtidigt ställer utvecklingen krav på en större anpassning till nya material och produkter vid utarbetandet av byggnadsnormer. Inom brandbestämelseområdet har man därför bl. a. låtit utarbeta en generell principinställning om "Neste generations brandbestämmelser". På samma sätt har man inom energiområdet försökt formulera energikrav som berör alternativa dokumentationsregler. Det sistnämnda arbetet baserar sig på den tidigare utarbetade rapporten "Fremtidige forskrifter om energiøkonomiske bygninger".

Ett allt större behov för ett ökat informationsbehov mellan byggnadsmyndigheterna i de nordiska länderna har kunnat noteras. Frågor om aktuella åtgärder på byggnadslagstiftningens område, och särskilt när det varit fråga om s. k. förenklingsåtgärder inom byggnormeringen har därför regelbundet tagits upp på huvudkommitténs möten.

Inom godkännande- och kontrollområdet har utarbetats en modell för att underlätta utarbetandet av unga produktregler. Även synpunkter på hur nordiska märkningsregler för godkända produkter kunde utformas har utarbetats i en rapport.

Inom ADB-området har ett delprojekt med avsikt att utarbeta riktlinjer för dokumentation av redovisning av dimensioneringshandlingar som utarbetas med hjälp av dator igångsatts.

En fortlöpande bevakning av utvecklingen när det gäller hälsofarliga material har pågått. Från dansk sida har rapporterats att ett "Koordinerings- og samarbejdsudvalg om indeklimatiske forhold, på det administrative og forskningsmæssige område" har upprättats. Avsikten är att detta utskott bl. a. skall komma med förslag till vilka forskningsuppgifter som lämpligen bör igångsättas för att skapa vetenskapligt underlag för fastställandet av bostadshygieniska gränsvärden, för provningsmetoder för byggmaterial och för värdering av luftburna föroreningar. Från svensk sida har informerats om ett samarbete mellan arbetarskyddsstyrelse, socialstyrelse och statens planverk rörande hälsorisker i inomhusmiljön.

Inom installationssektorn har bl. a. utgetts för vatten- och avlopp NKB-skrift nr 48 "VA-NORM. Retningslinier for bestemmelser vedrørende vand- og afløbsinstallationer". Denna ersätter tidigare NKB-skrifter nr 10 och 12. På ventilationsområdet har utgetts NKB-skrift nr 52 "Mekaniske ventilationsanlæg. Retningslinier".

Internordiskt samarbete

Samarbete har fortlöpande skett med verksamheten inom INSTA/Bygg och Nordtest, dels i anslutning till verksamma arbetsgrupper, dels i form av muntliga samråd.

Utomnordiskt samarbete

NKB har som tidigare aktivt medverkat i det pågående samarbete inom ECE/HPB/Working Party on Building och regelmässigt presenterat föreliggande nordiska förslag på olika områden. NKB har även presenterat en arbetsrapport "Current trends regarding the activity of NKB" vid den 15:e sessionen inom ECE/HPB/Working Party on Building.

Ekonomiskt utfall av verksamheten

Avvikelse från fastställd budget skulle vara följande:

Anslagspost	Budget 1984	Bokslut 1984	Avvikelse
Löner (01)	280 000,00 FIM	218 959,95 FIM	+61 040,05 FIM
Varor och tjänster (11)	199 000,00 FIM	129 588,66 FIM	+69 411,34 FIM
Projekt (21) ¹	993 681,28 NOK	1 002 700,06 NOK	- 9 018,78 NOK
Totalt	1 660 246,66 NOK	1 487 732,29 NOK	172 514,37 NOK

¹ I budget för 1984 ingår 158 681,28 NOK överförda från 1983. (kurs NOK/FIM 1 391,577).

Meddelanden

om rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige

(Överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att vidta åtgärder för att möjliggöra en utbyggnad av TV-samarbetet mellan länderna för att tillgodose den i Sverige bosatta finskspråkiga och den i Finland bosatta svenskspråkiga befolkningens intresse att tillgodogöra sig aktuella och mångsidiga program på sitt modersmål.

Sveriges regering (utbildningsdepartementet) meddelar den 22 januari 1986 å *Finlands och Sveriges regeringars vägnar*:

Den i Sverige bosatta finskspråkiga befolkningen kan i dag ta del av finskspråkiga TV-program. Det sker framför allt genom sändningar inom Sveriges radio-koncernens programverksamhet. Det finskspråkiga programutbudet har under år 1985 varit lika omfattande som tidigare år, dvs. minst tre och en halv timme i genomsnitt per vecka.

Därutöver har emellertid två viktiga händelser inträffat under år 1985. Förberedelser har inletts för utsändning av ett finländskt TV-program över storstockholmsområdet. Vidare har ministerrådet (i sammansättningen industri-, kommunikations- och kulturministrar) fattat ett beslut om ökat radio- och TV-samarbete i Norden med utnyttjande av Tele-X-satelliten.

Sändningarna över storstockholmsområdet skall bestå av program som sänds samtidigt eller som nyligen har sänts i finländsk rundradio. Sändningarna får inte innehålla kommersiell reklam. Eventuell redigering skall ske i Finland. I Sverige har riksdagen beslutat om en särskild lag för verksamheten. Lagen gäller t. o. m. utgången av år 1987 då de nordiska sändningarna över Tele-X-satelliten beräknas ha kommit i gång. Sändarutrustning har installerats så att sändningar tekniskt sett skall kunna inledas i februari 1986. Övriga förberedelser för verksamheten pågår.

I försöken med nordiska radio- och TV-sändningar över Tele-X-satelliten deltar Finland, Island, Norge och Sverige. Överläggningar om dansk medverkan har inletts. Under försöksperioden, som avses pågå i minst tre år med början hösten 1987 skall två redigerade TV-kanaler sändas med program från de deltagande länderna. Programmen skall översättas till grannlandsspråk, bl. a. till och från finska. Beslut om ett eventuellt permanent radio- och TV-samarbete skall fattas under försöksperioden.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 26 januari 1986:

I tillägg till det, som Sveriges regering (utbildningsdepartementet) den 22 januari å Finlands och Sveriges regeringars vägnar meddelat, konstateras för Finlands del vidare:

I Finland sändes år 1985 televisionsprogram på svenska sammanlagt ca 14–15 timmar i veckan, vilket utgör ca 15% av det totala programutbudet. Den svenska TV-enheten inom Oy Yleisradio Ab sänder merparten av de svenska programmen. Under verksamhetsperioden 1984–85 sände den sammanlagt 625 timmar eller cirka 12% av samtliga televisionsprogram.

Finlands regering fattade år 1984 ett principbeslut enligt vilket staten i samråd med Oy Yleisradio Ab deltar i genomförandet av det målsättningsprogram som berör utvecklandet av den svenskspråkiga TV-servicen. Efter förhandlingar mellan staten och Oy Yleisradio Ab har det framlagts ett målsättningsprogram vars avsikt är att förbättra den svenskspråkiga TV-servicen sålunda, att samtidigt som de olika språkgruppernas jämställdhet förstärks, når utbudet av TV-program som förstås på svenska hela befolkningen. I detta syfte ökas det svenskspråkiga TV-utbudet till cirka 22 timmar i veckan före utgången av år 1988. I statens budgetförslag reserveras årligen det erforderliga anslaget som bidrag till Oy Yleisradio AB.

Enligt målsättningsprogrammet förutsättes ytterligare, att man på Bötomberget i Kristinestad bygger en sändare i försökssyfte. Avsikten är att man med hjälp av ifrågavarande station (sändare) skulle vidareända Sveriges TV-program för att förbättra dess sebarhet i Syd-Österbotten. Om programmets sändningsrättigheter har under januari månad 1985 uppnåtts ett preliminärt förhandlingsresultat mellan Oy Yleisradio Ab, organisationer som representerar upphovsmän i Finland och Sverige samt representanter för kommuner i Syd-Österbotten. Det slutliga avtalet avses att undertecknas när erforderliga förändringar i den upphovsrättsliga lagstiftningen har trätt i kraft och när berörda parter definitivt godkänt avtalsvillkoren.

De förändringar i den upphovsrättsliga lagstiftningen som gäller vidare-sändning av radio- och televisionssändningar har beretts i ett nära nordiskt samarbete. Den av Nordiska ministerrådet år 1983 tillsatta tjänstemannarbetsgruppen gav sitt betänkande år 1984 (Nabolands-TV i kabel; *NU*

1983:12). Efter de nationella arbetsgruppsutredningarna som Finlands undervisningsministerium igångsatte avgav regeringen i november 1985 till riksdagen en proposition om en licensordning gällande vidareutsändning av radio- och televisionssändningar. Enligt propositionen regleras vidareutsändning med hjälp av en s. k. avtalslicens. Enligt de nya reglerna binder det avtal mellan en organisation som företräder rättighetsinnehavarna och den som står för vidareutsändningen även icke organiserade upphovsmän. Förutom ett avtal med organisationen krävs för vidareutsändning av fritt framskridande etervågor även samtycke av det ursprungliga sändarföretaget.

Trafikministeriet tillsatte år 1985 en arbetsgrupp att utreda tekniska, ekonomiska och juridiska förutsättningar för vidareutsändning av Sveriges TV-program till södra Finland.

Representanter för Finlands trafikministerium och undervisningsministerium har deltagit i förhandlingar som gällt vidareutsändning av Finlands TV-program i storstockholmsområdet med utnyttjande av Nackasändaren.

Finlands regering deltog i Nordiska ministerrådets (i sammansättning av industri-, trafik- och kulturministrarna) beslut den 25.11 1985 om det treåriga programsändningsförsöket med utnyttjande av Tele-X-satelliten. Detta försök kan ha stor betydelse när det gäller tillgången till finsk- och svenskspråkigt program. Den fortsatta beredningen av Tele-X-försöket sker i ministerrådet för TV samt ämbetsmannakommittén för TV.

Under år 1985 igångsatte de nordiska televerken en utredning som gäller en samtidig vidareutsändning av alla nordiska TV-utsändningar via kommunikationssatellit till hela Norden. Denna s. k. NORDPROG-projekts rapport blev färdig i januari 1986.

BILAGA

Fråga vid Nordiska rådets 34:e session angående vidareutsändning av Finlands TV-program i Sverige

(Se sak E 13, s 2474)

Kommunikationsutskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående flygtrafiken mellan Åland och Stockholmsområdet

(Meddelandet, se s. 2194)

Till Nordiska rådets kommunikationsutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 9/1972 angående flygtrafiken mellan Åland och Stockholmsområdet.

I rekommendationen hemställs till regeringarna i Finland och Sverige att tage spörsmålet om flyvetrafikken mellem landskabet Åland og Stockholmsområdet op til fornyet undersøgelse.

Av meddelandet till den 34:e sessionen framgår att antalet enkelturer per vecka mellan Åland och Stockholmsområdet numera är 20. Kommunikationsutskottet anser denna turfrekvens tillfredsställande.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 9/1972 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 30 januari 1986

Bjarne Mørk Eidem (A)

Lahja Exner (s)

Guðrún Helgadóttir (Ab.) Hanne Thanning Jacobsen (SF)

Olof Jansson (ÅC) Sakari Knuutila (Sdp)

Wiggo Komstedt (m) Margit Hansen-Krone (H)

Kaj Poulsen (S) Peder Sønnerby (V)

Ole Gabriel Ueland (Sp) Marjatta Väänänen (K)

Förman

Olle Östrand (s)

Meddelande

om rekommendation nr 9/1972 angående flygtrafiken mellan Åland och Stockholmsområdet

(Överlämnat av Finlands regering)

Vid möte i Helsingfors den 21 februari 1972 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland og Sverige at tage spørgsmålet om flyvetrafikken mellem landskabet Åland og Stockholmsområdet op til fornyet undersøgelse.

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 25 november 1985 å samtliga regeringars vägnar:

Antalet enkelturer per vecka mellan Åland och Stockholmsområdet utökades i augusti 1985 från 12 till 20. Måndagar till fredagar upprätthålls på linjen Mariehamn–Stockholm/Arlanda tur-returförbindelser både på morgonen och på kvällen.

Trafiken bedrivs som tidigare av Finnair Oy, men nu med inhyrd flygmateriel av Finnaviation Oy. Den använda flygplanstypen, Embraer Bandeirante, tar upp till 17 passagerare.

Den nya trafikuppläggnigen gör det möjligt för ålänningar att göra endagsresor till Stockholmsområdet. Samma möjlighet står öppen för personer från Stockholmsområdet vid besök på Åland.

Syftet med rekommendationen bör därmed kunna anses uppfyllt.

Meddelande

om rekommendation nr 15/1973 angående ökat nordiskt TV-samarbete

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Kulturutskottets betänkande över meddelandet, se rek. nr 3/1982/k, s. 2293)

Vid möte i Oslo den 21 februari 1973 beslöts att Nordiska ministerrådet skulle vara koordinerande för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att skyndsamt

1. vidtaga åtgärder för att öka omfattningen av grannländernas TV-program i de nordiska länderna,
2. vidtaga åtgärder för att öka omfattningen av samnordisk distribution och produktion av TV-program och överväga möjligheterna att inrätta en särskild nordisk TV-institution för detta ändamål,
3. utreda de tekniska, ekonomiska och juridiska aspekterna på utbyggnad av kabel-TV-verksamheten i Norden,
4. vidtaga åtgärder för att åstadkomma en överenskommelse mellan berörda parter när det gäller upphovsmännens ersättningsanpråk vid återutsändning av TV-program i annat nordiskt land, samt utreda de ansvarsrättsliga och andra juridiska problem som kan uppstå, i syfte att nå fram till en snabb lösning,
5. vidtaga åtgärder för att öka möjligheterna att ta in ljudprogram från de nordiska grannländerna,
6. i samverkan med Nordiska rådet överväga en komplettering av det nordiska kulturavtalet med särskilda stadganden om samarbete på televisionens och ljudradions område.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Pkt. 1, 2, 4 og 5 i rek. nr. 15/1973 om radio- og TV-samarbejde, er der redegjort for i forbindelse med rek. nr. 3/1982 om øget radio- og TV-samarbejde i Norden.

Pkt. 3 angående aspekterne ved udbygningen af kabel-TV-virksomheden i Norden er behandlet i Ministerrådets udredning om nabolands-TV i kabel (*NU 1983:12*). Udredningen er distribueret til nationale kultur- og medieinstanser. Dens konklusion og forslag angående udbygning af kabel-TV-virksomheden indgår i de nationale overvejelser og diskussioner. Ministerrådet konstaterede i december 1984 (MR 5/84, pkt. 5.8), at udredningsarbejdet om "Nabolands-TV i kabel" er afsluttet og at udredningen kunne lægges til protokollen.

Pkt. 6 angående komplementering af kulturaftalen er behandlet af Ministerrådets arbejdsgruppe for kultur og massemedier.

Arbejdsgruppen for kultur og massemedier har i 1985 fremsat forslag til Ministerrådet om udvidelse af kulturaftalen således, at den også omfatter mediesamarbejde. Arbejdsgruppen har udarbejdet et konkret tekstforslag som Ministerrådet snarest mulig vil tage stilling til.

Ministerrådet anser det ikke for muligt yderligere at videreføre arbejdet på rek.nr. 15/1973.

Kommunikationsutskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående förarskydd vid trafikförsäkring

(Meddelandet, se s. 2198)

Till Nordiska rådets kommunikationsutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 24/1973 angående förarskydd vid trafikförsäkring.

I rekommendationen hemställs till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige

att lade foretage en undersøgelse af det hensigtsmæssige i, og af muligheden for at gennemføre en udvidelse af forsikring for motorkøretøjer til også at dække ejer/fører ved skadetilfælde i andet nordisk land.

Av meddelandet till den 34:e sessionen framgår att de fyra nordiska länderna som behövs i rekommendationen nu har antagit regler om skadeersättning till förare av motorfordon.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 24/1973 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 30 januari 1986

Bjarne Mørk Eidem (A)

Lahja Exner (s)

Guðrún Helgadóttir (Ab.) *Hanne Thanning Jacobsen (SF)*

Olof Jansson (ÅC) *Sakari Knuutila (Sdp)*

Wiggo Komstedt (m) *Margit Hansen-Krone (H)*

Kaj Poulsen (S) *Peder Sønnerby (V)*

Ole Gabriel Ueland (Sp) *Marjatta Väänänen (K)*

Förman

Olle Östrand (s)

Meddelande

om rekommendation nr 24/1973 angående förarskydd vid trafikförsäkring

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Oslo den 21 februari 1973 beslöts att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige

at lade foretage en undersøgelse af det hensigtsmæssige i, og af muligheden for at gennemføre en udvidelse af forsikring for motorkøretøjer til også at dække ejer/fører ved skadetilfælde i andet nordisk land.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Udover spørgsmålet om erstatning til ejer/fører vedrører rekommandationen tillige spørgsmålet om objektivt ansvar for ejer/fører ved trafikskader. Såvel Finland som Norge har objektivt ansvar samt erstatningsdækning til føreren.

Med virkning fra 1976 ændredes reglerne i Sverige således, at man også dér har erstatning på objektivt grundlag med dækning ligeledes for fører og ejer i tilfælde af personskade.

Den danske regering har 2. oktober 1985 fremsat forslag til ændring af færdselsloven. Forslaget er vedtaget af folketinget i november 1985.

I forslaget, der vedrører reglerne om erstatning og forsikring, indgår blandt andet bestemmelser om objektivt ansvar og om erstatning til føreren i sammenstødssituationer. Forslagene bygger på en betænkning afgivet af et i 1975 nedsat udvalg.

De nye bestemmelser skal træde i kraft den 1. januar 1986 med virkning for skader, der indtræder efter lovens ikrafttræden.

Meddelande

om rekommendation nr 28/1973 angående flygtrafiken mellan de nordliga delarna av Finland, Norge och Sverige

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Oslo den 21 februari 1973 beslöts att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland, Norge og Sverige snarest at vedtage foranstaltninger for en hurtig etablering af tværgående flyforbindelser i landenes nordlige områder.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

I juni 1979 ble det startet opp en treårig forsøksperiode med flyforbindelse på strekningen Tromsø–Kiruna–Uleåborg. Årlige risikogarantier ble i forsøksperioden gitt av de berørte regjeringer.

Etter forsøksperiodens slutt er det etablert flyging på linjen Tromsø–Kiruna. Ruten betjenes av A/S Norving på egen konsesjon og eget økonomisk ansvar. Flyging på ruten Uleåborg–Luleå er nedlagt på grunn av sviktende trafikkgrunnlag.

Fram til 1. november 1983 hadde A/S Norving også konsesjon for å drive linjetaxitrafikk med småfly (under 5 700 kg) på linjen Tromsø–Rovaniemi.

A/S Norving har nå fått konsesjon for ruteflyging på strekningen Tromsø–Rovaniemi–Luleå–Evenes.

Evenes har status som internasjonal lufthavn, men er i likhet med en rekke andre internasjonale lufthavner i Norge, ikke heltidsbemannet med politi- og tollmyndigheter. Dette betyr at flyselskapene selv må være forberedt på, helt eller delvis, å dekke utgiftene i forbindelse med sikkerhetskontroll og tollklarering.

Meddelande

om rekommendation nr 24/1974 angående samnordisk insats för skydd av miljön i samernas kärnområden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utarbeta ett gemensamt program för att skydda och bevara miljön i de samiska kärnområdena, bestående av

1. en samnordisk utredning av frågan om rättslig reglering av användning av naturresurserna i de samiska områdena, syftande till att för framtiden och så snart detta är möjligt åstadkomma ett fastställande av omfånget av samernas rättigheter.
2. samordnade regionalpolitiska åtgärder som stöd för samernas näringar, samt
3. ett samordnat nordiskt forskningsprojekt som belyser den samiska befolkningens situation.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Ad pkt. 1 och 3:

Allmänna sektorn

Det pågående nationella utredningsarbetet i Finland, Norge och Sverige gäller som bekant samernas rättsliga ställning, rätten till mark och vatten m. fl. centrala frågor. En samlad nordisk utredningsinsats i rekommendationens anda är f. n. inte aktuell. Under år 1985 har de nationella utredningarna gått vidare enligt följande.

Samedelegationen i Finland (juridiska sektionen) har under 1985 arbetat vidare med sin tidigare inledda rättshistoriska utredning. Den skall ge svar på om man i rättshistoriska och andra källor kan finna grund för samernas rättigheter till land och vatten. Ett lagförslag rörande rennäringen bereds f. n. i Finland.

Det norska sameretsutvalget lämnade under år 1984 sitt första delbetänkande (NOU 1984: 18). Det tog bl. a. upp frågorna om en grundlagsbestämelse om samernas rättsliga ställning och om ett eget folkvalt organ för samerna. Remissbehandlingen av betänkandet är nu på väg att avslutas.

En tvärdepartemental arbetsgrupp har satt igång med att skriva proposition till Odelstinget på grundlag av betänkandet. Siktet är inställt på att propositionen skall läggas fram under våren 1986.

Tre sakkunnigutredningar om den historiska resp. den aktuella användningen av naturresurserna i Finnmark och om den statliga förvaltningen enligt jordsalgsloven har i det närmaste slutbehandlats inom utvalget.

En grupp sakkunniga skall nu särskilt utreda vad som kan anses vara dagens rättsställning när det gäller rätten till naturresurserna i Finnmark.

Den svenska samerättsutredningen har under 1985 behandlat frågan om behovet av att stärka samernas rättsliga ställning i frågor som rör rennäringen. Bl. a. har utredningen gått igenom lagstiftning med anknytning till rennäringen.

Utredningen har också undersökt intresseavvägningen i praxis, i frågor om markanvändningen, mellan rennäringens intressen och andra samhällsintressen. Materialet sammanställs nu inför en diskussion om olika möjligheter att stärka rennäringens ställning.

Utredningen har vidare – med god hjälp av material från det norska utvalget – sammanställt en promemoria om samernas folkrättsliga ställning. Efter granskningen skall denna promemoria eventuellt publiceras separat.

Under hösten 1985 har arbetet med frågan om ett nytt samiskt organ påbörjats. Även frågor om språkets ställning har aktualiserats av utredningen.

Samarbetet mellan utredningarna har under 1985 fortsatt enligt den uppläggning som ministerrådet angav inför förra rådssessionen. Företrädare för utredningarna har sålunda vid två tillfällen diskuterat gemensamma frågor och informella möten har hållits på sekretariatsnivå. Samarbetet har bl. a. lett till viss arbetsbesparing genom utbyte av material. Gemensamma studiebesök i samband med träffarna har berikat utredningsarbetet och bidragit till att skapa kontakter. Det gäller inte minst frågan om ett representativt organ för samerna. Härvidlag har utredningarna under året gemensamt fått del av erfarenheterna i Finland av Sameparlamentets verksamhet.

Det är alltså inte aktuellt med någon samlad nordisk utredningsinsats. Det finns emellertid förutsättningar för fortsatt gemensamt utredningsarbete på flera punkter. Härvidlag har utredningarna funnit det angeläget att finna en gemensam definition på renskötselns karaktär. Man har då kunnat konstatera att renskötande samer, enligt gällande rätt, inte har samma ställning i de tre länderna, eftersom samerna i Finland inte har någon exklusiv rätt till rennäringen.

Ministerrådet anser att arbetet i utredningarna för närvarande får en så likartad utveckling och inriktning som de nationella förutsättningarna tillåter.

Samiskt kulturliv

Nordiskt Ministerråd (kultur- og undervisningsministrene) vedtok høsten 1983 å bevilge midler slik at Nordisk Sameråd kunne engasjere en kultursekretær for treårsperioden 1984–86. Till kultursekretærens arbeid og til støtte for samiske kulturprosjekt er det i 1985 bevilget 800 000 DKK over det felles budsjett.

Ministerrådet har allerede i 1984 tatt opp spørsmålet om vedtektene for enkelte støtteordninger kan revideres slik at samiske aktiviteter kan tilgodeses med støtte. Et eksempel på dette er Ministerrådets vedtak høsten 1984 om at samisk idrettsvirksomhet fra 1985 kan få tilskudd fra den nordiske idrettsbevilgning. Nordisk ungdomskomiteé har i 1985 vedtatt at samisk ungdomsarbeid heretter kan motta støtte fra komitéen.

Det er også vedtatt av Ministerrådet at det nå kan nomineres ett samisk skjønnlitterært verk til Nordisk Råds litteraturpris og at det er Den samiske forfatterforening som eventuelt skal foreslå et slikt bokverk. I forbindelse med Nordisk Råds litteraturpris for 1985 ble det nominert et samisk bokverk. Herved kan i tillegg fremhållles at Nordisk Kulturfond nylig har bevilget 150 000 DKK til et prøveprosjekt vedrørende distribusjon av samisk skjønnlitteratur i samiske områder.

I denne forbindelse kan følgende nevnes vedrørende bruket av samiske stedsnavn. De norske og svenske resjeringer gav 1979 resp. 1980 en spesiell utreder i oppdrag å utrede bruk og skrivemåte av stedsnavn m.v. Ifølge de publiserte betenkninger fra arbeidet ("Ortsnamns värde och vård" – SOU 1982: 45 resp. "Stadsnamn" – NOU 1983: 6) likestills samiske stedsnavn i prinsippet med øvrige stedsnavn i Norge og Sverige.

AD. pkt. 2:

Nordkalottkommittén (NKK) har till oppgift att verka för ett fördjupat samarbete på Nordkalotten på det regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska området. Vidare skall NKK främja andra samarbetsprojekt av betydelse för sysselsättningen och samhällsutvecklingen på Nordkalotten.

NKK:s arbetsgrupp för rennäringsarbetet på Nordkalotten, som tillsattes efter rekommendationer på ett seminarium år 1977 om rennäringsens ekonomi, har fortsatt sin verksamhet, med inriktning på rensjukdomar och på renskötsel. Under 1985 har rennäringsgruppen gjort en utredning om organisationen av rennäringsarbetet. Avsikten är att omorganisera samarbetet med sikte på att detta kan knytas närmare till de regionala branschorganen som också skall ha större ansvar för den fortsatta verksamheten.

Verksamheten i Norra försöksområdet för gränskommunalt samarbete har under 1985 omorganiserats, under Nordkalottkommittén. Samarbetet omfattar tre delområden:

- Enontekiö, Muonio, Karesuando, Kautokeino, Storfjord.
- Utsjoki, Tana, Karasjok.
- Pajala, Kolari, Muonio.

I dessa områden pågår flera projekt som är av intresse för den samiska befolkningen.

I det förstnämnda området har man satsat på informationsverksamhet för näringslivet inom ramen för ett informations- och näringskontor. Kontoret har arbetat i syfte att förbättra förutsättningarna för näringslivet i området samt för utveckling av samarbetet mellan kommunernas näringskonsulenter/tiltaks konsulenter. Den nordiska finansieringen som beviljats under en period fram till 1985 har upphört. En utvärderingsrapport har utarbetats under 1985.

Man har också gjort satsningar på turismen, vilka har stor betydelse för ekonomin och sysselsättningen i området. Viktiga insatsområden har varit gemensam utveckling av turistaktiviteter samt förbättring av marknadsföringen i syfte att förlänga turistsäsongen och att få resande att stanna en längre tid i området. Som ett led i detta arbete har bl. a. kartläggning och utveckling av traditionella marknader startats.

Arbetet inom skol- och kultursektorn har varit livligt. En gemensam biblioteksbusshverksamhet för kommunerna Kautokeino, Enontekiö, Kiruna och Muonio har organiserats med nordisk delfinansiering. Bussen går turer i alla tre länderna och kan erbjuda all litteratur som utges på samiska. Verksamheten har från 1983 bedrivits med nationella medel. För närvarande arbetar man för att få igång liknande verksamhet också inom Karasjok och Utsjoki kommuner på basis av nationella insatser.

En gemensam telefonkatalog har under 1984 getts ut för kommunerna Utsjoki, Tana och Karasjok. Katalogen som även innehåller information om serviceutbudet i regionen har tryckts på tre språk, dvs. samiska, norska och finska.

Ett större näringsinriktat projekt kring utveckling av sport- och näringsfiske i Tanavassdraget har startats under 1985. Under året har initiativ också tagits för att arrangera gemensamma arbetsmarknadskurser i Utbildningscentralen för sameområdet i Inari.

Gemensamma kultur- och idrottsaktiviteter har arrangerats med nordisk och nationell finansiering.

Samarbete mellan skolväsendena (gemensamma lärartjänster, lägerskolor osv.) har fortsatt.

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående språk- undervisning för finska barn i Sverige m. m.

(Meddelandet, se s. 2206)

Till kulturutskottet har hänvisats av Sveriges regering till Nordiska rådets 34:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 14/1975 angående språkundervisning för finska barn i Sverige.

Av meddelandet framgår att Sveriges regering i januari 1986 har fattat beslut om ramtimplaner för hemspråksklasser och sammansatta klasser på grundskolans låg- och mellanstadier. Beslutet innebär att upp till 98 av de totalt 176 veckotimmarna på låg- och mellanstadierna får användas för undervisning i och på elevens hemspråk och att minst 78 veckotimmar skall användas för undervisning i och på svenska.

Målet är, enligt planerna, att främja aktiv tvåspråkighet hos eleven och samtidigt tillförsäkra eleven så goda kunskaper i svenska att han/hon får samma möjlighet som sina svenska kamrater att fritt välja utbildning och yrkesinriktning efter grundskolan. Sveriges regering har även beslutat om pedagogiskt utvecklingsarbete för finskspråkiga elever. Utvecklingsverksamheten omfattar även försök med tvåspråkig undervisning på högstadiet, och kommer att startas i ett antal komuner där förutsättningar finns.

Utskottet konstaterar att Sveriges kulturminister och Finlands undervisningsminister i ett gemensamt uttalande med anledning av den svenska regeringens beslut har funnit det naturligt att skolgången för eleverna inledningsvis i huvudsak sker på finska så att den grundläggande läs- och skrivinläringen sker på det språk som eleverna talar i hemmet, samt att därefter en successivt ökning sker av undervisningen i och på svenska. Vidare har de som sin gemensamma uppfattning uttalat att de beslut som den svenska regeringen har fattat bör kunna ge en god grund för elevernas möjligheter att bli tvåspråkiga.

Utskottet anser, med hänvisning till de beslut Sveriges regering har fattat och det gemensamma uttalande som har gjorts med anledning av beslutet från den svenska och den finska regeringens sida, att rekomen-

ditionens syfte har uppnåtts. Några skäl att kvarhålla rekommendationen på rådets dagordning föreligger därför inte längre. Utskottet föreslår, att Nordiska rådet lägger meddelande till handlingarna och anser rekommendation nr 14/1975 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 30 januari 1986

Kjell Magne Fredheim (A)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Eiður Guðnason (A.)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Förman

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Karen Højte Jensen (KF)

Jens Peter Jensen (V)

Thea Knutzen (H)

Gunnel Jonäng (c)

Barbro Nilsson (s)

Paavo Lipponen (Sdp)

Berit Oscarsson (s)

Robert Pedersen (S)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Reiulf Steen (A)

Hans Petersson (fp)

Ingrid Sundberg (m)

Otto Steenholdt (At)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Anders Talleraas (H)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Meddelande

om rekommendation nr 14/1975 angående språk- undervisning för finska barn i Sverige m. m.

(Överlämnat av Sveriges regering)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar

1. regeringen i Sverige att i samråd med Finlands regering vidtaga åtgärder för att öka möjligheten för de i Sverige bosatta finska barnen att erhålla undervisning i och på sitt modersmål samt

2. regeringarna i Finland och Sverige att vidtaga åtgärder för att trygga rekryteringen av tvåspråkiga lärare.

Sveriges regering (utbildningsdepartementet) meddelar den 22 januari 1986 å *Finlands och Sveriges regeringars vägnar*:

Regeringen hänvisar till meddelandet som avlämnades i samband med 33:e rådssessionen.¹ Härutöver kan meddelas att riksdagen behandlat dessa frågor (UbU 1984/85: 12, rskr 149).

Regeringen har den 9 januari 1986 beslutat om ramtimplaner för hem-språksklasser och sammansatta klasser på grundskolans låg- och mellanstadier.

Beslutet innebär att upp till 98 av de totalt 176 veckotimmarna på låg- och mellanstadierna får användas för undervisning i och på elevens hem-språk och att minst 78 veckotimmar skall användas för undervisning i och på svenska.

Målet är att främja aktiv tvåspråkighet hos eleven och samtidigt tillförsäkra eleven så goda kunskaper i svenska att han/hon får samma möjlighet som sina svenska kamrater att fritt välja utbildning och yrkesinriktning efter grundskolan.

Undervisningen skall planeras så att den sammanlagda tiden för undervisning i och på svenska ökar under årskurserna 1–6.

Ramtimplanerna får införas successivt med början för de elever som börjar i årekurs 1 läsåret 86/87. De behöver alltså inte tillämpas för de elever som i dag går i grundskolan. Timplanerna skall vara genomförda i samtliga årskurser senast läsåret 1991/92.

Skolöverstyrelsen har fått i uppdrag att utvärdera timplanerna och senast den 1 september 1989 göra en första redovisning av erfarenheterna.

Regeringen har den 9 januari 1986 även beslutat om pedagogiskt utveck-

¹ Se *Nordiska rådet*, 33:e sess., s. 2186.

lingsarbete för finskspråkiga elever. Även den pedagogiska utvecklingsverksamheten skall utvärderas av skolöverstyrelsen.

Pedagogisk utvecklingsverksamhet – som även får omfatta försöksverksamhet med tvåspråkig undervisning på högstadiet – kommer att få startas i ett antal kommuner där förutsättningar finns.

För denna verksamhet kan andra timplaner tillämpas som ger utrymme för olika modeller av undervisning i och på finska och svenska. Det ankommer på skolöverstyrelsen att fastställa timplan för respektive utvecklingsverksamhet.

Målet för undervisning av de finskspråkiga eleverna är detsamma som för elever med andra hemspråk, dvs. att främja aktiv tvåspråkighet och att eleven skall få så goda kunskaper i svenska att han/hon fritt kan välja utbildning och yrkesinriktning efter grundskolan

Under innevarande läsår får pedagogisk utvecklingsverksamhet bedrivas i Botkyrka, Göteborgs, Haninge, Haparanda, Stockholms, Södertälje och Upplands Väsby kommuner. Ett särskilt statsbidrag på sammanlagt 1,5 milj. SEK kommer att utgå till de kommuner som deltar.

Skolöverstyrelsen får disponera högst 0,5 milj. SEK för utvärdering av verksamheten och för övriga insatser inom området såsom information om elevers skolgång i samband med flyttning mellan länderna.

I samband med att den svenska regeringen tog dessa beslut gjordes ett gemensamt uttalande från statsrådet Bengt Göransson och Finlands undervisningsminister Kaarina Suonio med bl. a. följande innehåll.

Undervisning av finskspråkiga elever i Sverige har som mål att eleverna skall bli aktivt tvåspråkiga, dvs. kunna behärska både finska och svenska. Finska är elevernas modersmål och är det språk som deras grundläggande språkliga utveckling sker på. Goda kunskaper i finska är också nödvändiga för att upprätthålla de kulturella banden med Finland.

Det övervägande antalet finskspråkiga elever kommer sannolikt att stanna i Sverige. Att behärska svenska är då nödvändigt för att eleverna skall kunna få samma möjligheter som sina svenska kamrater att fritt välja studie- och yrkesinriktning och för att de skall kunna fungera i det svenska samhället.

Med denna utgångspunkt är det naturligt att skolgången för eleverna inledningsvis i huvudsak sker på finska så att den grundläggande läs- och skrivinläringen sker på det språk som eleverna talar i hemmet, samt att därefter en successiv ökning sker av undervisning i och på svenska.

Det är vår gemensamma uppfattning att de beslut som den svenska regeringen nu fattat bör kunna ge en god grund för elevernas möjligheter bli tvåspråkiga.

De lokala besluten bör fattas efter samråd med elevernas föräldrar.

Mot bakgrund av de olika åsikter som finns om undervisningen av invandrarelever och för att ta tillvara erfarenheterna av både den nya ramtimplanen och den pedagogiska utvecklingsverksamheten är det naturligt att en utvärdering görs efter några år.

Meddelande

om rekommendation nr 3/1976 angående inter-nordisk giltighet för körkort

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd

1. snarest mulig at gennemføre de forslag, som er fremført i Nordisk Trafikksikkerhedsråds rapport 6, Kørekort i Norden, således at førerbevis udstedt i ét nordisk land er gyldigt i et andet nordisk land, også når vedkommende tager fast bopæl, og

2. at gennemføre ensartede nordiske bestemmelser om gyldighed af førerbevis for erhvervsmæssig kørsel.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Danmark, Finland, Norge og Sverige har gennemført ordninger, hvorefter et førerbevis udstedt i et nordisk land er gyldigt i et andet nordisk land – også når vedkommende tager fast bopæl i det pågældende land.

I Island og på Åland vil der ved forestående lovændringer blive foretaget sådanne ændringer, at en tilsvarende ordning kan gennemføres der.

Nordisk Trafikksikkerhedsråd (NTR) har i 1984 anbefalet regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at overveje med henblik på snarlig gennemførelse et forslag til en nordisk overenskomst om kørekort og bilregistrering. Forslaget indeholder en ajourføring af de bilaterale overenskomster fra 1956 med forskellige udvidelser. Samtidig har NTR anbefalet regeringen i Island at tilslutte sig en sådan fælles overenskomst. Det er oplyst, at de regler, der er foreslået i overenskomsten, vil kunne gennemføres i Island, når en forestående lovændring er gennemført.

De nævnte forslag til nordisk overenskomst har været overvejet i de nordiske lande i 1985 og det forventes, at overenskomsten vil kunne indgåas med henblik på ikrafttrædelse i 1986.

NTR følger fortsat bestræbelserne for at gennemføre rekommandationens forslag.

Meddelande

om rekommendation nr 7/1976 angående distribution av AV-material

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att fastställa regler som gör det möjligt för auktoriserade organ att utan tullgranskning in- och utföra AV-material av undervisnings-, informations-, kulturell och vetenskaplig karaktär mellan de nordiska länderna.

2. att vidtaga åtgärder i syfte att etablera ett effektivt nordiskt samarbete beträffande distribution av AV-material av undervisnings-, informations-, kulturell och vetenskaplig karaktär, varvid de språkliga minoriteternas och de små kulturområdenas möjligheter att erhålla förbättrad service beträffande AV-material särskilt bör beaktas.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Den bebudede utredning foreligger, men mangler endnu en redegørelse for mulig told-, skatte- og afgiftsfrihed for av-hjælpemidler i Norden. Der er på sekretariatsplan rettet henvendelse herom til EK-finans.

Meddelande

om rekommendation nr 6/1977 angående förkortning av arbetstiden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda de samhällsekonomiska och sociala konsekvenser som en betydande arbetstidsförkortning kommer att medföra.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Från att tidigare ha behandlats inom arbetsmiljösektorn behandlas arbetstidsfrågor sedan 1984 tvärssektoriellt i det nordiska samarbetet.

En redogörelse för resultaten av samarbetet på området samt pågående verksamhet lämnas i ministerrådets verksamhetsberättelse (C1) kapitel X Arbetsmiljö, avsnitt 3.6.

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden

(Meddelandet, se s. 2213)

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 34:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 12/1977 angående handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden.

Utskottet konstaterar att ministerrådet vid sidan av meddelandet om rekommendationen även ger en översikt av uppföljningen av handlingsprogrammet i ministerrådets berättelse *C 1*. Ministerrådet har även uttalat att arbetet med handlingsprogrammet har framskridit planmässigt och att programmet till väsentliga delar redan har genomförts eller att projekt har igångsatts.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att arbetet för att förverkliga programmet har förts vidare på ett antal olika delområden.

Kulturutskottet prioriterar högt arbetet för förbättrad språkförståelse och förutsätter att ministerrådet på detta området bedriver en kontinuerlig verksamhet. Utskottet avser följa det fortsatta arbetet för förbättrad språkförståelse i Norden via ministerrådets berättelse (*C 1*). Mot bakgrund härav anser utskottet att det inte längre föreligger några skäl att kvarhålla rekommendationen på rådets dagordning, och föreslår,

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 12/1977 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 30 januari 1986

<i>Kjell Magne Fredheim (A)</i>	<i>Stefán Benediktsson (Bj.)</i>
<i>Eiður Guðnason (A.)</i>	<i>Kirsti Kolle Grøndahl (A)</i>
Förman	
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa (K)</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander (Kok)</i>
<i>Karen Højte Jensen (KF)</i>	<i>Jens Peter Jensen (V)</i>
<i>Thea Knutzen (H)</i>	<i>Gunnel Jonäng (c)</i>
<i>Barbro Nilsson (s)</i>	<i>Paavo Lipponen (Sdp)</i>
<i>Berit Oscarsson (s)</i>	<i>Robert Pedersen (S)</i>
<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>	<i>Reiulf Steen (A)</i>
<i>Hans Petersson (fp)</i>	<i>Ingrid Sundberg (m)</i>
<i>Otto Steenholdt (At)</i>	<i>Pekka Tuominen (ÅSD)</i>
<i>Anders Talleraas (H)</i>	<i>Pirkko Turpeinen (Skdl)</i>

Meddelande

om rekommendation nr 12/1977 angående handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att snarast framlägga ett samlat handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden och i det nordiska samarbetet.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Nordiska ministerrådet hänvisar till tidigare meddelanden till Nordiska rådet om åtgärder genomförda inom ramen för ökad språkförståelse i Norden samt till den årliga verksamhetsrapporteringen i C1.

En publikation om den pedagogiska idén i lärar- och elevutväxling, "Öppna dörren mot Norden", utkom i oktober. Publikationen utgavs i samarbete med Nordiska rådet och den distribuerades i första hand till grundskolorna i Norden.

En utredning angående det gymnasiala stadiet lämnas till tryckning vid årsskiftet. Frågan om en nordisk litteraturantologi för gymnasiestadiet (jfr rek. nr 10/1981/k) behandlas i utredningen. Remiss och uppföljning av förslagen blir de nästa stegen i ärendet.

Kartläggningen av grannspråksundervisningen inom vuxenutbildningen och fortbildningen förväntas föreligga inom kort.

Slutligen har ministerrådet beviljat medel för en kurs i Grönlands språk och kultur 1986 inom ramen för de nordiska språk- och litteraturkurserna.

Social- och miljöutskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående konvention till skydd för ozonskyddet

(Meddelandet, se s. 2215)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 9/1978 angående konvention till skydd för ozonskiktet.

Av det om rekommendationen avgivna meddelandet framgår att en internationell konvention om skydd för ozonskiktet undertecknades i Wien den 22 mars 1985 av Danmark, Finland, Norge, Sverige och 16 andra länder samt EG-kommissionen. De nordiska länderna verkar för ett bindande protokoll om restriktioner av utsläpp som skadar ozonskikten. Rapportering om detta arbete sker i C 1.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 9/1978 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 10 februari 1986

Svein Alsaker (Kr.F.)

Dorte Bennedsen (S)

Ulla Johansson (s)

Brit Jørgensen (A)

Margrete Auken (SF)

Jo Benkow (H)

Formann

Elver Jonsson (fp)

Birgitta Rydle (m)

Meddelande

om rekommendation nr 9/1978 angående konvention till skydd för ozonskiktet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att verka för en internationell konvention till skydd för ozonskiktet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Spøragsmålet om etablering af en international konvention for værn af ozonlaget – d.v.s. restriktioner mod udslip af clorfluorcarboner (CFC) til atmosfæren – er taget op til diskussion både i Organisationen for økonomisk samarbejde og udvikling (OECD) og FN's miljøbeskyttelsesprogram (UNEP).

I OECD havde arbejdet ad hoc-karakter og blev drevet ved hjælp af frivillige bidrag fra interesserede lande.

Styrelserådet for UNEP besluttede ved sit niende møde (Nairobi 13–26. maj 1981) på nordisk initiativ at indlede forhandlinger om en global konvention til beskyttelse af ozonlaget. Beslutningen indebar, at der nedsattes en mellemstatslig forhandlingsgruppe med teknisk og juridisk ekspertice med mandat til at påbegynde konventionsarbejdet. Den svenske regering var vært ved gruppens første møde den 20–29. januar 1982.

Den første rapport fra gruppen blev drøftet på FN's miljøstyrelses tiende møde den 20. maj – 2. juni 1982. Rapporten indeholdt et udkast til konvention, og man drøftede almene foranstaltninger, bl. a. udveksling af videnskabelig information. Møder har siden været holdt i december 1982, samt april og oktober 1983. Forhandlingsgrundlaget har bl. a. været et nordisk forslag om tiltag for at kontrollere, begrænse og reducere brugen og udslippene af CFC.

Efter nye forhandlinger i 1984, og januar og marts 1985 blev en konvention for beskyttelse af ozonlaget afsluttet i Wien den 22. marts 1985. Norge, Sverige, Finland, Danmark og 16 andre lande, samt EF-kommisjonen undertegnede konventionen.

Konventionen er i det alt væsentligste en rammekonvention om to hovedtemaer, forskning og informationsudveksling. Fra de nordiske landes side har der været presset på for at få konventionen mere bindende for medlemsstaterne, og at der i det mindste skulle udarbejdes en særlig protokol om forpligtelse til reduktion af udslippene af de stoffer, som menes at have den største nedbrydende effekt på ozonlaget, clorfluorcarbonerne. I slutudtalelsen fra konferencen blev der vedtaget en resolution, som anbefalede videre arbejde med en reguleringsprotokol for CFC, hvis mulig til 1987. Der er nu under UNEP's styrelsesråd vedtaget en tidsplan for det videre arbejde, som bla omfatter workshops om de økonomiske konsekvenser ved regulering af ozonreducerende udslip.

Da en international konvention til beskyttelse af ozonlaget nu er vedtaget og undertegnet af et stort antal lande, mener ministerrådet, for sin del, at hensigten med rekommandationen er opnået. De nordiske lande vil fortsat arbejde aktivt for at opnå den nødvendige protokol, som forpligter medlemslandene til restriktioner af brug/udslip af CFC. Den fremtidige rapportering om arbejdet på ozonområdet kan gives i ministerrådets årlige beretning.

Ekonomiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete

(Meddelandet, se s. 2218)

Til Økonomisk utvalg er henvist melding om rekommandasjon nr 1/1979 om program for nordisk regionalpolitisk samarbeid.

Økonomisk utvalg konstaterer at det foreligger et ministerrådsforslag om et revidert nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitikk. Økonomisk utvalg mener den videre rapportering om arbeidet i framtiden bør gis i meldingen om det reviderte samarbeidsprogram for regionalpolitikk og at ovennevnte rekommandasjon dermed avskrives.

Økonomisk utvalg foreslår derfor at

Nordisk Råd tar melding om rek. nr. 1/1979 om program for nordisk regionalpolitisk samarbeid til etterretning og avskriver rekommandasjonen samt ber om at den videre rapportering om arbeidet blir gitt i meldingen om det reviderte samarbeidsprogram for regionalpolitikk.

Stockholm 30. januar 1986

Ylva Annerstedt (fp)

Gunnar Björk (c)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Ivar Hansen (V)

Per Olof Håkansson (s)

Anker Jørgensen (S)

Timo Kietäväinen (K)

Preben Lange (Si)

Aase Olesen (RV)

Páll Pétursson (F.)

Harald Synnes (Kr.F.)

Henrik Westerlund (Sfp)

Hallvard Bakke (A)

Johan Buttedahl (Sp)

Arne Gadd (s)

Formann

Karen Thurøe Hansen (KF)

Heikki Järvenpää (Kok)

Arvo Kempainen (Skdl)

Hanna Kvanmo (SV)

Peter Muurman (Sdp)

Oddrunn Pettersen (A)

Sten Svensson (m)

Jan P. Syse (H)

Lena Öhrsvik (s)

Meddelande

om rekommendation nr 1/1979 angående program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta et handlingsprogram for det nordiske regionalpolitiske samarbeid, vesentlig i samsvar med ministerrådsforslag B 28/e.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna – MR-REG) fastställde den 2 april 1979 gällande nordiska regionalpolitiska handlingsprogram.

I förslaget till 1985 års budgetprogram för regionalpolitiska sektorn, vilket MR-REG fastslog vid sitt möte i december 1983, framhöll NÄRP att en revision av gällande handlingsprogram borde ske under 1985.

Resultatet av utvärderingen och det reviderade handlingsprogrammet beslöts behandlas av ministerrådet hösten 1985 och föreläggas Nordiska rådet vid sessionen 1986.

Beträffande resultatet av utvärderingen hänvisas till det ministerrådsförslag (MR-förslag) om reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik, som läggs fram inför Nordiska rådets 34:e session våren 1986.

Vad gäller övrig verksamhet inom ramen för programmet för nordiskt regionalpolitiskt samarbete, bl. a. förstärkning och utveckling av nordkallotsamarbetet och västnordensamarbetet samt vidareföringen av Nordiska investeringsbankens regionallåneordning och arbetet med etableringen av Västnordenfonden m. fl. aktuella frågor, hänvisas till ovannämnda MR-förslag och till särskilda meddelanden till Nordiska rådet samt till årsberättelsen (CI) för 1985 (kapitel XIX).

Därmed anser ministerrådet, för sin del, att syftet med rekommendationen är uppnått.

Meddelande

om rekommendation nr 17/1979 angående medicinsk genetik

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att på basen av genomförd utredning lägga fram förslag till ett organiserat nordiskt samarbete inom den medicinska genetiken med en särskild inriktning på genetiska skaderisker.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Som anfört i Minsterrådets meddelelse vedr. rek. 17/1979 til Nordisk Råds 33. session¹ har ministerrådet anmodet Nordisk forskningspolitisk råd (FPR) om at vurdere rekommandationen ud fra en samlet forskningspolitisk vurdering.

FPR har ladet mulighederne for et "nordisk samarbejde indenfor forskning og forskeruddannelse på bioteknikkens område" udrede. En rapport er foreløbigt behandlet i foråret 1985. Under denne behandling har FPR fæstet sig ved bl. a følgende forslag i rapporten:

- Der er behov for nærmere at udrede mulighederne for en harmonisering af rammerne for anvendelsen af bioteknikken i den praktiske produktion i de nordiske lande, herunder også patenteringsproblemer
- Der er behov for at skabe samarbejdsstimulerende netværk på området gennem tidsbegrænsede bevillinger til f. eks. rejsestipendier, fælles forskerkurser og et newsletter i samarbejde med relevante forskergrupper i de nordiske lande.

Det første forslag er blevet videreført til de berørte ministerråd, først og fremmest industri- og handelsministrene, mens FPR fortsætter behandlingen af rapportens øvrige forslag i samarbejde med de berørte fagmiljøer i de nordiske lande.

Ministerrådet vil tage spørgsmålet op til fornyet behandling, når resultatet af FPR's overvejelser foreligger.

¹ Se Nordiska rådet, 33:e sess. s. 2205.

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående en nordisk folkhögskola i Västnorge

(Meddelandet, se s. 2222)

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 34:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 21/1979 angående en nordisk folkhögskola i Västnorge.

Av ministerrådets meddelande framgår att en arbetsgrupp har genomfört en utredning av en eventuell Nordisk kulturinstitution i Väst-Norge på den egendom Fagerheim-stiftelsen har erbjudit Nordiska ministerrådet.

Etter at medlemmene av utvalget i januar 1986 gjennomførte befarung av den aktuelle eiendom, har utvalget fått orientering om de drøftelser som den norske delegasjon, på utvalgets ønske, har hatt med den politiske ledelse i Kultur- og vitenskapsdepartementet.

Utvalget er kommet til at det nå bør tas en prinsippbeslutning om å motta gaven fra Fagerheimstiftelsen, slik den er beskrevet i gavebrevet.

Sammen med vedtaket i hjemstedskommunen, Fjaler, om å bevilge inntil 5 mill. NOK til grunnlagsinvesteringer og vedtaket fra Sogn og Fjordane fylkeskommune om å stille ytterligere 5 mill. NOK til disposisjon for byggearbeider, representerer gaven en sjelden mulighet til å etablere institusjonelle kulturaktiviteter i et område som er av stor interesse for nordisk samarbeid.

Utvalget viser til det uvanlig sterke lokale engasjement, som er i samsvar med den modell for nordiske institusjoner som utvalget også i andre sammenhenger har gått in for.

Utredningen fra den arbeidsgruppe Kultursekretariatet oppnevnte, med fullmakt fra embetsmannskomiteén for kulturspørsmål, har konkludert med forslag som utvalget finner interessante, men som synes å forutsette en økonomisk ramme som utvalget i den stramme budsjettmessige situasjon ikke kan anbefale. Utvalget er imidlertid av den oppfatning at det til prinsippvedtaket må knyttes disse forutsetninger:

Det må være et norsk anliggende å definere og dekke investeringsbehovet. Utvalget tar til etterretning at investeringsrammen isåfall vil måtte strames vesentlig inn, sammenlighet med den skisse arbeidsgruppen har

latt utarbeide. I stedet for 25 mill. NOK inkl. grunnlagsinvesteringer, synes det mer realistisk å regne med en ramme på ca. 15 mill. NOK.

Utvalget forstår at de norske myndigheter prinsipalt vil arbeide for at eiendommen vil bli stillet til disposisjon for en nordisk institusjon, med driftsmidler over Ministerrådets budsjett. De beregninger arbeidsgruppen har gjort, basert på planene for en nordisk husflidssenter, har gitt et årligt driftbudsjett på 3. mill NKR. Utvalget kan ikke se at kultursektoren på Ministerrådets budsjett kan innarbeide en så stor post på sitt allerede stramme institusjonsbudsjett. Utvalget er derfor innstilt på å anbefale at det i tillegg til den investeringsdramme som er nevnt foran, og som vil bli den norske regjeringens ansvar, bør settes en tilsvarende bindende ramme for institusjonsdriften.

Utskottet henvisar även i detta sammanhang till den principiella uppfattning Nordiska rådet har uttalat, enligt vilken institutioner under uppbyggnadsfasen bör finansieras genom tillskott av nya medel till budgeten.

Videre er utvalget av den oppfatning at institusjonens profil og omfang må bearbejdes ytterligere. Utvalget går ut fra at arbeidsgruppens utredning fortsatt vil være et utgangspunkt, men vil samtidig være åpen for andre nordiske kulturaktiviteter i vid forstand, som vil kunne hente positive impulser i disse naturskjønne omgivelser. Utvalget vil også minne om nytten av at nordiske institusjoner kan kombinere sin virksomhet med lokalt kulturliv, og vil i dette spesielle tilfelle understreke den sterke forankring nordisk historie og tradisjoner har i dette område.

Mot bakgrund av detta principbeslut anser utskottet att ministerrådet i god tid före Nordiska rådets 35:e session bör lägga fram ett förslag i vilket frågor beträffande den planerade institutionens verksamhetsinriktning och driftskostnader preciseras.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslår utskottet,

att Nordiska rådet lägger meddelandet om rekommendation nr 21/1979 till handlingarna i väntan på nytt meddelande till nästa ordinarie session.

Köpenhamn den 3 mars 1986

Stefán Benediktsson (Bj.)

Kjell Magne Fredheim (A)

Kirsti Kalle Grøndahl (A)

Eiður Guðnason (A.)

Förman

Rune Gustavsson (c)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Thea Knutzen (H)

Paavo Lipponen (Sdp)

Barbro Nilsson (s)

Berit Oscarsson (s)

Robert Pedersen (S)

Hans Petersson (fp)

Reiulf Steen (A)

Otto Steenholdt (At)

Ingrid Sundberg (m)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Meddelande

om rekommendation nr 21/1979 angående en nordisk folkhögskola i Västnorge

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna till att i Västnorge upprätta en nordisk folkhögskola eller annan lämplig institution med särskild vikt på det historiska och kulturella sambandet mellan Island, Färöarna och det övriga Norden.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

En arbetsgrupp har gennemført en udredning om behov og forudsætninger for en evt. nordisk kulturinstitution i Vest-Norge på den ejendom, som Fagerheim-stiftelsen har tilbudt Nordisk Ministerråd. Udredningen munder ud i et forslag om en udbygning af ejendommen og oprettelse af et nordisk "hemslojdsforsknings- og dokumentationscentrum" på stedet.

Ministerrådet er orienteret om, at Nordisk Råds kulturudvalg har planer om att besigtige den pågældende lokalitet. Med henvisning hertil er beslutning i sagen udsat.

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående samarbete på videogramområdet

(Meddelandet, se s. 2225)

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 34:e session avgivna meddelanden om *rekommendation nr 4/1980* och *14/1983*, vilka båda berör samarbetet på videogramområdet.

Utskottet har behandlat meddelandena i ett sammanhang.

Utskottet konstaterar att den av ministerrådet tillsatta särskilda arbetsgruppen för kultur- och massmedier arbetar för ett utvidgat nordiskt samarbete på de områden rekommendationen avser. Därmed har även ett permanent nordiskt erfarenhetsutbyte på området etablerats i enlighet med *rekommendation nr 14/1983*.

Utskottet fäster stort avseende vid att de nordiska länderna har ett intensivt samarbete på massmedieområdet. I sitt betänkande över ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet (*C 1/1986*) har utskottet bl. a. uttalat att distributionen av videogram med nordiska TV-program och filmer bör ges större uppmärksamhet.

Med hänsyn till att kultur- och massmedieområdet har utvecklats till ett särskilt samarbetsområde anser utskottet att rekommendationernas syfte har uppnåtts. Utskottet finner därför att det inte längre finns skäl att kvarhålla rekommendationerna på rådets dagordning, även om arbetet med konkreta samarbetsfrågor på området fortfarande pågår.

Utskottet förutsätter att närmare information om samarbetsresultat på kultur- och massmedieområdet i fortsättningen ges i ministerrådets berättelse (*C 1*). Utskottet föreslår,

att Nordiska rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser rekommendationerna 4/1980 och 14/1983 för rådets del slutbehandlade.

Stockholm den 30 januari 1986

Kjell Magne Fredheim (A)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Eiður Guðnason (A.)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Förman

Tytti Isohookana-Asunmaa (K) *Elsi Hetemäki-Olander (Kok)*

Karen Højte Jensen (KF)

Jens Peter Jensen (V)

Thea Knutzen (H)

Gunnel Jonäng (c)

Barbro Nilsson (s)

Paavo Lipponen (Sdp)

Berit Oscarsson (s)

Robert Pedersen (S)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Reiulf Steen (A)

Hans Petersson (fp)

Ingrid Sundberg (m)

Otto Steenholdt (At)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Anders Talleraas (H)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Meddelande

om rekommendation nr 4/1980 angående samarbete på videogramområdet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

1) att i nära kontakt med varandra genomföra massmedieutredningar i respektive land och

2) att i skyndsam ordning genomföra en samfällad teknisk granskning av olika videosystem i syfte att få fram underlag för beslut om gemensam nordisk standard och videogramdistribution samt

3) att över huvud taget sträva till samarbete och samordning på mediepolitikens område t. ex. ifråga om upphovsrätten, standardisering, gemensam produktion av videogram för små avnämargrupper, spridning av videogram mellan de nordiska länderna, spridning av videogram via gemensamma nät till nordbor utanför de nordiska länderna inklusive sjöfolk, forskning kring och tillämpning av nya tekniker.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Der gives i denne meddelelse ligeledes meddelelse om rekommendation nr. 13/1984 angående videogrammer med nordiske TV-programmer og film, nr. 14/1983 angående erfaringskonsekvenserne af en øget videogramdistribution samt nr. 21/1984 angående reklame i de elektroniske massemedier.

Arbejdet med rekommendationerne gennemføres i forbindelse med det arbejde som gennemføres af Ministerrådets arbejdsgruppe for kultur og massemedier. For det arbejde der har relevans for rekommendationerne er der redegjort nedenfor.

1. Videogram (rek. nr 4/1980, nr 13/1983 og 14/1983)

Med udgangspunkt i Nordisk Råds rekommendationer om fælles nordisk standard på videogrammer, distribution af nordiske TV-programmer og film på videogram samt erfaringsudveksling angående konsekvenser af

øget videogramdistribution (rek. 4/1980, 13/1983, 14/1983) har arbejdsgruppen for kultur og massemedier videreført arbejdet med henblik på at afklare problemstillingerne og undersøge muligheden for at igangsætte konkrete initiativer på videogramområdet.

1.1 Fælles teknisk standard

Hvad angår rekommandation nr. 4/1980, pkt. 2 har arbejdsgruppen behandlet spørgsmålet angående fælles teknisk standard på videogramområdet i Norden på flere konkrete måder. Med udgangspunkt i rekommandationen afholdtes i samarbejde med den finske videokommission en konference om nordiske videospørgsmål på Hanaholmens Kulturcentrum i april 1984.

Hensigten med konferencen var at forberede de forskellige rekommandationers problemstilling som udgangspunkt for Ministerrådets videre behandling af spørgsmålene. I konferencen deltog repræsentanter for kulturmyndigheder, sømandsserviceorganisationer, kulturarbejderorganisationer og videobranchen.

Konferencens konklusion var at det på grund af de forskellige internationale videostandarder ikke var muligt at gennemføre en fælles nordisk standard på videogramområdet. Spørgsmålene bør diskuteres og løses i konkrete samarbejdsprojekter på videogramområdet.

1.2 Forsøgsdistribution af nordiske tv-programmer og film på videogram

Den nordiske interesse for at udvikle samarbejdet på videogramområdet blev på Nordisk Råds 33:e session i Reykjavík understreget af kulturudvalgets spørgsmål til Ministerrådet om, hvilke nye opgaver Ministerrådet ville iværksætte med henblik på at intensivere samarbejdet på videogramområdet.

I svaret fra Ministerrådet blev det understreget, at det er væsentligt at udrede såvel forudsætningerne for at etablere en generel videogramdistribution af nordiske tv-programmer og film på længere sigt som at undersøge behovet for at iværksætte nordiske initiativer på særlige videogramområder. I den forbindelse blev der bl. a. peget på at videogram for høreskadede kunne være et velegnet samarbejdsområde.

Med udgangspunkt i de overvejelser, der blev gjort på arbejdsgruppens nordiske konference om videospørgsmål i Finland i 1984 og diskussionen i Nordisk Råd, har arbejdsgruppen for kultur og massemedier fortsat undersøgelsen af muligheden for at iværksætte en nordisk forsøgsdistributionsordning af nordiske tv-programmer og film på videogram i fire udvalgte forsøgsinstitutioner (Nordens Hus i Reykjavík, Nordens Hus i Tórshavn samt bibliotekerne i Västerås og Kyrkoslett-kommune i Finland og Sverige).

Arbejdet har omfattet samtaler med de statslige radiofonier, filmbranchen og de statslige filmcentraler også om ophavsretslige problemer og økonomiske spørgsmål i den sammenhæng.

Samtlige instanser har principielt sagt ja til at indgå i en forsøgsordning. Samtidig har der særlig i forbindelse med distribution af film vist sig at være problemer af ophavsretslig og økonomisk karakter, som det er nødvendigt at løse, inden det er muligt at iværksætte en forsøgsordning.

1.3 Videogrammer for høreskadede

Arbejdsgruppen for kultur og massemedier har i 1985 igangsat arbejde på at etablere og udvikle nordisk samarbejde omkring videogrammer for høreskadede. Arbejde er igangsat i samarbejde med repræsentanter fra de nationale døvefilmvideoinstitutioner i Norden.

De foreløbige samtaler og forhandlinger med døvefilmvideoproducenterne, døvesammenslutningerne har vist, at der er en stor interesse for igangsættelse af en nordisk distributionsordning med videogrammer for høreskadede, for en fællesnordisk produktion af videogrammer til høreskadede samt for etablering af fællesnordisk uddannelsesvirksomhed for producenter af videogram på tegnsprog.

Arbejdsgruppen har i efteråret videreført arbejdet på igangsættelsen af en forsøgsordning i samarbejde med døvevideoinstitutionerne og har besluttet at igangsætte nordisk distribution af videogrammer på forsøgsbasis fra 1986.

2. Reklamens placering i de elektroniske massemedier (rek. nr 21/1984)

Arbejdsgruppen for kultur og massemedier har i 1985 udarbejdet et PM om de problemstillinger, der indgår i reklamespørgsmålet samt på den baggrund diskuteret den nationale situation, hvad angår reklamens placering i de elektroniske medier. I flere lande er der for øjeblikket udredningsarbejde igang angående reklamens placering i de elektroniske massemedier.

Reklamens placering i de elektroniske massemedier er under fortsat diskussion i arbejdsgruppen. Arbejdsgruppen vil afvente gennemførelsen af de nationale udredninger inden der evt. træffes beslutning om konkrete initiativer. Spørgsmålet vil bl. a. blive taget op i forbindelse med afholdelsen af en fælles nordisk regeringskonference om "Kulturen og de nye medier" i efteråret 1986.

På baggrund af det fortsatte arbejde på kultur og massemedieområdet vil Ministerrådet melde tilbage på rekommandationerne til den kommende session.

Meddelande

om rekommendation nr 5/1980 angående gemen- sam nordisk bokmarknad

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna att få till stånd en gemensam nordisk bokmarknad, dels för att därigenom öka utbudet av nordisk litteratur på originalspråket i samtliga nordiska länder, dels för att göra det möjligt att köpa nordiska böcker i hemlandet till samma pris som i ursprungslandet.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Rekommandasjonen behandlar bl. a. fellesnordisk bokpresentasjon, nordisk bokmesse og samarbeid mellom bokklubber og distribusjon generelt av nabolandslitteratur i de enkelte land.

Embetsmannskomiteen behandlet 19.4.1983 en statusredegjørelse fra Kultursekretariatet om denne sak og konstaterte at Kultursekretariatet i sitt fortsatte arbeid med rekommandasjonen skulle ta utgangspunkt i nevnte statusredegjørelse. Det ble i oktober 1984 holdt et seminar på Hässelby slott der det deltok bl. a. representanter for myndigheter, forleggere, bokhandlere, forfattere og der man drøftet muligheten for å bedre distribusjonen av nabolandslitteratur, spesielt i de nordiske hovedsteder. Konferansen ble fulgt opp i form av en arbeidsgruppe der representanter for de nevnte grupper har deltatt.

Arbeidsgruppa har i forslag til handlingsprogram (levert høsten 1985) behandlet en rekke spørsmål, bl. a. om opinionsfremmende tiltak, informasjonstiltak og hvordan distribusjonen i praksis kan forbedres. Forslagene gjelder ulike instanser, såvel nordiske som nasjonale og innen både offentlig og privat sektor. Ministerrådet har 11.12.1985 vedtatt å avsette 150 000 DKK fra disposisjonsmidlene for 1986 til konkret utarbeiding av hvilke tiltak innenfor nordisk bokdistribusjon som bør kunne gjennomføres.

Meddelande

om rekommendation nr 18/1980 angående arbetsmiljörisker i samband med graviditet m. m.

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i syfte att nå fram till enhetliga nordiska normer för i arbetslivet förekommande risker för kvinnor och män i fertil ålder och härvid särskilt i samband med graviditet skyndsamt få till stånd en samlad kartläggning av existerande information på området samt inleda ett forskningssamarbete för att nå fram till nya kunskaper.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Ett nordiskt forskningssamarbete för att utröna olika arbetsmiljöers betydelse för fosterskador inleddes år 1979. Inom ramen för projektet har bl. a. genomförts studier av graviditetsrisker inom olika branscher. Projektet väntas bli avslutat kring årsskiftet 1985–86. I slutrapporten från projektet kommer att läggas fram konkreta förslag om fortsatt nordiskt samarbete rörande värdering av och forskning kring arbetsmiljöns betydelse för fosterskador.

En rapport med titeln "Video display terminals and health" utgavs under första halvåret 1985 som en NORD-publikation. I rapporten redovisas ett nordiskt projekt som genomförts som en litteraturstudie över medicinska och relevanta tekniska aspekter av bildskärmsarbete samt en utvärdering av sammanställda resultat. I rapporten, vilken tilldrog sig stor uppmärksamhet bl. a. i massmedia, behandlas bl. a. frågan om påverkan på foster hos gravida kvinnor i samband med bildskärmsarbete.

Ministerrådet planerar att under år 1987 i ett nytt projekt ta upp frågan om kromosomskador till följd av exposition för olika ämnen i arbetsmiljön och följa upp ett tidigare (år 1984) avslutat projekt rörande cancer och kromosomförändringar som förorsakas av styren. Syftet med projektet skall också vara att ställa upp kriterier för när ett ämne kan betraktas som fosterskadande. I projektet bör uppmärksamheten riktas inte bara mot de risker som kvinnor utsätts för utan båda könen skall omfattas av undersökningarna.

Meddelande

om rekommendation nr 23/1980 angående gemensamma industriella projekt

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet,
se C 1, s. 1406)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å foreta en oversikt over de nordiske landenes lovgivning med sikte på å fremme felles prosjekt på det industrielle området.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Ministerrådet har beslutat att i sitt arbete bl. a. fokusera intresset på åtgärder som kan vidareutveckla Norden som hemmamarknad. Den översyn som rekommendationen efterlyster är ett centralt led i arbetet på att förverkliga detta mål. Ministerrådet tog under våren 1981 ställning till uppföljningen av denna rekommendation. I beslutet ingick att:

1. anmoda ämbetsmannakommittén för valutafrågor och finansiella frågor att företa en genomgång av de nordiska ländernas valutalagstiftning och dess tillämpning, i den utsträckning den kan beröra industriella samarbetsprojekt över gränserna i Norden;

2. anmoda ämbetsmannakommittén för industri- och energipolitik att företa en genomgång av de nordiska ländernas etablerings- och koncessionslagstiftning och dess tillämpning, i den utsträckning den kan beröra industriella samarbetsprojekt över gränserna i Norden;

3. återkomma till frågan om en motsvarande genomgång på det skatterättsliga området när resultatet av pågående norsk-svenska undersökningar studerats;

4. anmoda sekretariatet att med anlitan av erforderlig expertis låta utarbeta en kortfattad analys av frågan om en nordisk aktiebolagsform;

5. anmoda ämbetsmannakommittén för industri- och energipolitik att ta upp till värdering de industripolitiska aspekterna av utredningen "Arbetskraftens och kapitalets rörlighet i Norden" (NU A 1980:11) och dess slutsatser. Kommittén bör i detta sammanhang beakta den uppföljning av utredningen som pågår inom Nordiska Arbetsmarknadsutskottet (NAUT).

Om uppföljningen av de enskilda punkterna i ministerrådets beslut kan följande upplysas.

Ad 1.

På grunnlag av behandling i Nordisk Råds 30. session 1982 av rapporten "Tiltak på det valutapolitiske området for å fremme industrielle samarbeidsprosjekter over grensene i Norden", ble Ministerrådet anmodet om å studere videre en harmonisering og liberalisering av valutareguleringen, og vurdere mulighetene for å innføre fribeløp og forenkla administrative ordninger, særlig for de mindre bedrifter.

Embetsmannskomiteén for valuta og finansielle spørsmål framla sin sluttrapport til Ministerrådet den 1. juni 1983. Ministerrådets sluttbehandling av rapporten fant sted den 15.–16. november 1983, jfr ministerråds-melding om tiltak på det valutapolitiske området for å fremme industrielle samarbeidsprosjekter over grensene i Norden, se melding om rek. 23/1980 i 1983.¹

Om arbeidet siden da med å etablere et friere kapitalmarked i Norden, vises til melding om rek. nr 3/1984. I kapitel XV i Nordiska ministerrådets årsberättelse C1 for 1985 ges en utførlig beskrivelse av de valutapolitiske åtgärder som vidtagits under det senaste året.

Ad 2.

Embetsmannskomiteén for industripolitikk har i 1985 arbeidet videre med å analysere mulighetene for å lette etableringer i et annet nordisk land for nordiske statsborgere og virksomheter. Det vises til rapport fra Nordisk embetsmannskomiteé for industripolitikk om "Industrisamarbeid og porteføljeinvesteringer i Norden" jfr vedlegg til denne melding (*se Bilaga*) og Nordisk handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting (*NU 1985:1*).

Nordisk Ministerråd (industriministrene) vedtok den 27. oktober 1983:

"Nordiska medborgare, som flyttar till ett nordiskt land, kommer att i princip likställas med landets egna medborgare när det gäller rätten att driva självständig industri eller hantverksnäring, att förvärva fastighet för eget bostads- eller för näringsändamål och att stifta, vara verkställande direktör eller ingå i styrelsen för aktiebolag". Dette innebar at visse forandringer var nødvendige i nasjonal lovgivning i Finland, Island, Norge og Sverige.

Endringer er i perioden 1983–1985 gjennomført i Finland, Norge og Sverige i lovgivningen som regulerer *enkelt-personers* adgang til å stifte aksjeselskap og delta i aksjeselskaps styre m. v. I Norge forberedes lovendring for at erhverv av næringslokaler til eget bruk skal kunne skje konsesjonsfritt. Revisionsforslag ventes første halvår 1986. I Island er arbeidet med å liberalisere rettsreglene på etableringsområdet videreført i 1985 uten at det er fremlagt forslag til lovendringer og at konsesjonsplikten for aksjeervert innskrenkes, jfr kapittel XVI, punkt 1.3 i Berettelse rørande det nordiska samarbeidet, C1 for 1985.

¹ *Se Nordisk Råd, 31. sesj., s. 2600.*

OECDs kapital-liberaliseringskode representerer en begrensning m. h. t. muligheter for å gi nordiske *juridiske personer* særbehandling ved etablering i annet nordisk land.

Det er under utredning om det gjennom etableringsrett og valutabestemmelser kan skapes et friere aksjemarked og lettere muligheter for børsintroduksjon.

Ad 3.

Nordiska ministerrådet har under 1985 inhämtat uttalanden från de nordiska industriförbunden angående bestämmelser på företagsbeskattningsområdet som enligt industriförbunden utgör problem i samband med industriella samarbetsprojekt i Norden. Uttalanden har under hösten 1985 behandlats av den informella nordiska skattegruppen. En rapport från skattegruppen beräknas föreligga i början av 1986.

Ad 4.

Et ekspertnotat vedrørende spørsmålet om en nordisk aksjeselskapsform var vedlagt meddelelse om rek. 23/1980 i 1982. På denne bakgrunn anså Ministerrådet at det ikke var formålstjenlig å utarbeide en særskilt nordisk aksjeselskapsform, men at man heller burde søke å gjennomføre reformer på de enkelte rettsområder hver for seg. EF-landene har siden ca. 1970 arbeidet med tilsvarende planer. Det er bl. a. utarbeidet konkrete forslag til harmonisering av lovgivningen i de enkelte land på en rekke områder, bl. a. beskatningsregler, selskapsstruktur, medarbeiderbestemmelser osv. Kommisjonens foreløpige tidsplan er å treffe vedtak på disse områdene i 1988 med sikte på å etablere felles aksjeselskap i 1990. Arbeidet er meget komplisert og har ført til forsinkelser i tidsplaner.

Erfaringene fra arbeidet i EF inngikk i bakgrunnsstoffet da Nordisk Ministerråd tidligere konkluderte med at det for tiden ikke er grunnlag for arbeid i retning av en felles nordisk aksjeselskapsform.

Ad 5.

Rapporten *NU A 1980:11* "Arbetskraftens och kapitalets rörlighet i Norden" omhandler arbeidskrafts- og kapitalbevegelser i Norden i perioden 1976–1979. Situasjonen som beskrives i denne perioden er vesentlig endret etter 1980. En rekke av de forhold som påpekes har imidlertid vært av betydning for en fortsatt industriell integrasjon i Norden. De sentrale forslagene i *NU A 1980:11* er allerede ivare tatt gjennom særlige vedtak i Ministerrådet. Dette gjelder bl. a. etableringsrettslige forhold, spørsmål vedrørende kapitalbevegelser og felles nordisk satsning på FOU. Disse områdene inngår i Ministerrådets plan for det industripolitiske samarbeidet som det årlig redegjøres for i C1.

BILAGA

Industrisamarbeid og porteføljeinvesteringer i Norden

En oversikt over nordiske konsesjons- og valutaregler, praksis på området og revisjonsplaner.

Utarbeidet av embetsmannskomiteén for industripolitikk i november 1985

Innhold

I	Bakgrunn	2235
II	Danmark	2236
	Konsesjonsregler	2236
	Valutaregler	2236
	Inngående direkte investeringar	2236
	Inngående porteføljeinvesteringar	2236
	Utgående direkte investeringer	2236
	Utgående porteføljeinvesteringer	2236
III	Finland	2236
	Konsesjonsregler	2236
	Praksis	2237
	Porteføljeinvesteringer	2238
	Revisjonsplaner	2238
	Valutaregler	2238
	Inngående direkte investeringer	2238
	Inngående porteføljeinvesteringer	2239
	Utgående direkte investeringer	2239
	Utgående porteføljeinvesteringer	2239
	Revisjonsplaner	2239
	Åland	2239
IV	Island	2240
	Konsesjonsregler	2240
	Etableringsrett	2240
	Rett till erhverv av fast eiendom	2241
	Praksis	2241
	Porteføljeinvesteringer	2241
	Revisjonsplaner	2241
	Valutaregler	2241
	Kapitaltransaksjoner ud af landet	2241
	Kapitaltransaksjoner ind i landet	2242

	Indgående porteføljeinvesteringer
	Udgående porteføljeinvesteringer
V	Norge
	Konsesjonsregler
	Praxis
	Porteføljeinvesteringer
	Revisjonsplaner
	Valutaregler
	Inngående direkte investeringer
	Inngående porteføljeinvesteringer
	Utgående direkte investeringer
	Utgående porteføljeinvesteringer
	Revisjonsplaner
VI	Sverige
	Förvärvskontrollen enligt företagsförvärvs
	Reglerna om utlänningsförbehåll
	Förvärvskontrollen
	Sammanfattning
	Lagen (1982: 618) om utländska förvärv av
	m. m.
	Aktiebolagslagen
	Praxis
	Lagen (1982: 618) om utländska förvärv av
	m. m.
	Aktiebolagslagen
	Revisionsplaner
	Valutaregleringen
	Inngående direkta investeringar
	Inngående porteføljinvesteringar
	Utgående direkta investeringar
	Utgående porteføljinvesteringar
	Handläggningstid
	Revisionsplaner
VII	Mulighetene for børsintroduksjon av aksjer i ar
	land
VIII	Oppsummering
IX	I hvilken utstrekning har de nordiske land fulg
	mendasjonene i Nordisk Råd på etableringsret
	Skjematiske oversikter
X	Skjematisk oversikt over valutaregler i de nord

I Bakgrunn

Nordisk Råd anmodet i 1980 Nordisk Ministerråd å lage en oversikt over de nordiske landenes etableringsregler med formål å fremme industrisamarbeid (rek. 23/1980). Embetsmannskomiteen for industripolitikk igangsatte et slikt arbeid i 1981 som resulterte i en rapport i 1982 som ble forelagt Nordisk Råd. Samtidig fremla embetsmannskomiteen for valuta- og finanspolitikk en tilsvarende rapport for valutaområdet.

Arbeidet med å finne tiltak for å tilskynde det industrielle samarbeid over grensene i Norden har Nordisk Ministerråd gitt en fremtredende plass. I arbeidsplanen for Nordisk Ministerråd (vedtatt av industriministrene i februar 1982) fikk embetsmannskomiteen for industripolitikk, i samråd med embetsmannskomiteen for valuta- og finanspolitikk, i oppdrag å:

''verka för att lättnader i gällande bestämmelser i de nordiska länderna genomförs, där detta är möjligt inom ramen för de nordiska ländernas ekonomiska politik och internationella åtaganden för att ge nordiska industriella projekt bättre förutsättningar när det gäller investeringar, etablering och tillgång till kapitalmarknaderna i de nordiska länderna''.

Ved Nordisk Ministerrådsmøte i desember 1982 uttalte de nordiske lands statsministre at landene burde tilstrebe en harmonisering i liberaliserende retning av lovgivningen i landene som har betydning for bedriftsamarbeid og bedriftsetableringer over grensene i Norden.

Ved Nordisk Ministerrådsmøte i januar 1983 anbefalte industriministrene at statsborgere fra et nordisk land som flytter til annet nordisk land i prinsippet bør likestilles med landets egne borgere når det gjelder retten til å drive selvstendig industri- eller håndverksvirksomhet, når det gjelder erverv av egen bolig eller næringslokale og når det gjelder adgangen til å stifte, være administrerende direktør eller styremedlem i aksjeselskap.

Ved Nordisk Råds sesjon i 1984 anbefalte et flertall at det ble arbeidet for et friere aksjemarked i Norden.

Ved Nordisk Råds sesjon i 1985 ble det vedtatt en nordisk handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting. Det ble understreket at liberalisering av kapitalbevegelser og tiltak for å lette internordiske etableringer for personer og bedrifter var av betydning i denne sammenheng. Det ble i planen forutsatt at man nasjonalt søkte å være fleksibel ved praktiseringen av valuta- og konsesjonsbestemmelsene.

Det må imidlertid konstateres at det fremdeles gjenstår mye før disse målsettinger er oppfylt. Dette gjelder særlig de juridiske personers adgang til å etablere seg i annet nordisk land, ved kjøp av aksjer i eksisterende virksomheter og ved nyetableringer. Ved å kartlegge disse hindringer antas det at vi lettere kan komme videre mot de nevnte målsettinger. I det følgende gis derfor en oversikt over regler og praksis for etableringer og valutabevegelser i de nordiske land. Det søkes å oppnå en kartlegging av både regler som gjelder direkte investeringer og porteføljeinvesteringer.

dvs. kjøp av mindre aksjeposter (under 10 pst av aksjekapitalen), i plasseringsøyemed. I denne sammenheng vil også valutareglene ha betydning. I nødvendig utstrekning vil derfor også disse bli omfattet av fremstillingen. Fremstillingen av regler og praksis er gjort av det enkelte land.

II Danmark

Konsesjonsregler

Det finnes i dag i praksis ingen diskriminerende konsesjonslovgivning for direkte investeringer i Danmark.

Porteføljeinvesteringer blir derfor heller ikke hindret av konsesjonsregler.

Valutaregler

Inngående direkte investeringer

Investeringer på under 5 mill. DKK pr. kalenderår i hvert selskap kan gjøres fritt. Ellers kreves lisens. Praksis er liberal. Det stilles ikke vilkår for lisensene.

Inngående porteføljeinvesteringer

Investeringer kan skje fritt.

Utgående direkte investeringer

Investeringer på under 2 mill. DKK pr. kalenderår i hvert selskap kan skje fritt. Ellers kreves lisens. Lisens gis vanligvis. Det stilles ikke vilkår for lisensene.

Utgående porteføljeinvesteringer

Investeringer kan som hovedregel bare gjøres i børsnoterte aksjer.

III Finland

Konsesjonsregler

I finsk etableringsrett sondres det mellom "frie" og "bundne" aksjer. Selskapenes vedtekter fastsetter om alle aksjene (utlendingsforbehold mangler) eller bare endel av aksjene (maksimalt 20 pst, dvs. utlendingsforbehold) fritt kan eies av utenlandske rettssubjekter eller utenlandske selskaper. Dersom den utenlandske eierandelen i selskaper med utlendingsforbehold skal høynes, må vedtektene endres og endringen registreres, hvilket i praksis ikke kan skje uten Handels- og Industriministeriets samtykke. Selskapet blir da et såkalt farlig bolag.

Dersom et selskap har høyere andel "frie" aksjer enn 20 pst, får dette som konsekvens at selskapet ikke kan eie fast eiendom uten å innhente konsesjon. Selskapet kan heller ikke leie fast eiendom i mer enn to år uten konsesjon. Ved erverv av aksjer vil selskapet bli regnet som utlending, og kan således fritt bare erverve "frie" aksjer (jfr. ovenfor). Dersom et slikt selskap vil endre sin vedtektsfestede formålsangivelse eller aksjekapital, må det i forbindelse med nødvendig registrering i Handelsregisteret innhentes samtykke fra Handels- og Industriministeriet.

Disse konsekvenser gjør det uhensiktsmessig for selskapene å ha høyere andel "frie" aksjer enn 20 pst.

Finsk etableringsrett har ingen begrensning for antall "frie" aksjer som kan eies på en utenlandsk hånd. Salg av aksjer fra en utlending til en annen kan skje konsesjonsfritt innenfor rammen av de vilkår Finlands Bank opprinnelig satte ved kjøpet av aksjene.

Det vil fremgå av teksten på de enkelte aksjebrev om aksjene er "frie" eller "bundne". Det gjelder ingen generell begrensning i stemmeretten for de "frie" aksjer. Dette kan imidlertid vedtektsfestes i det enkelte selskap. Slike begrensninger er relativt vanlige.

Utlendingers kjøp av fast eiendom i Finland utløser konsesjonsplikt. Dette gjelder enten formålet er egen næringsvirksomhet, bolig eller fritidshus. Konsesjonsplikt utløses og ved leie av fast eiendom over mer enn to år.

Ifølge någjeldende lov skal stifter av selskap, administrerende direktør samt 2/3 av styret være finske statsborgere bosatte i Finland om ikke Handels- og Industriministeriet gir dispensasjon. I henhold til endringen av aksjeselskapsloven som trådte i kraft 1. september 1985 kan statsborgere i annet nordisk land uten særskilt tillatelse stifte selskap eller lede dette. Dessuten kan halvparten av stifterne og styremedlemmene være bosatt i annet nordisk land. Av styrelsemedlemmene får dog høyst en tredjedel være bosatt utenfor Norden eller være statsborger i noe annet land enn Finland eller annet nordisk land.

Praksis

Vi har tidligere sett enkelte tilfeller av avslag på konsesjonssøknader for kjøp av industribedrifter. Det synes imidlertid som om praksis har beveget seg i liberal retning. Fra de siste to til tre år har vi ikke kjennskap til at søknader har vært avslått. Dette gjelder og i tilfeller hvor finske interessenter har ønsket å kjøpe bedriftene. For investering i enkelte bransjer er praksis mer restriktiv. Dette gjelder blant annet gruvedrift, skogbruk og skogindustri samt delvis informasjonsindustri.

Finske myndigheter stiller ingen form for vilkår for konsesjonene. Det benyttes ingen form for "åtaganden" eller erklæringer som konsesjonssøkeren forventes å avgi. I enkelte få tilfeller avholdes samtaler mellom Handels- og industriministeriet og søkeren i anledning konsesjonssaken.

Uttalelser fra søkeren under slike forhandlinger antas imidlertid ikke å ha noen bindende effekt om konsesjon senere skulle bli gitt.

Behandlingstiden for konsesjonssaker i Finland er 1–7 måneder og inkluderer da også stiftelse av det innenlandske selskap, eventuelt registreringsendringer i selskapet.

Porteføljeinvesteringer

De finske selskaper som i dag har 20 pst "frie" aksjer kan sies å være de ca. 200 største produserende industriselskapene. Denne grensen er for lav til at porteføljeinvesteringer i større omfang kan gjøres. Det må i denne sammenheng også tas i betraktning at de "frie" aksjer ofte vil ha høyere kurs enn de "bundne". Disse aksjer vil derfor være interessante investeringsobjekter for finske statsborgere. Dette kan medføre at ikke hele andelen "frie" aksjer kommer utenlandske investorer til gode.

De finske myndigheter har ikke gitt porteføljekonsesjoner slik det er kjent fra norsk praksis. Etter det eksisterende regelverk skulle det teknisk sett ikke foreligge hindringer for slike konsesjoner. Fra finsk side er det opplyst at det bare i begrenset utstrekning har vært behov for slike tillatelser.

Revisjonsplaner

Det er opplyst fra finske myndigheter at reglene om andelen "frie" aksjer vurderes endret. Ifølge en komitebetenkning som nylig er offentliggjort foreslås at utlendingsklausulen (maksimum 20 pst "frie" aksjer) beholdes. Dog kan et selskap søke om at grensen for "frie" aksjer høynes til 33 1/3 pst. Hvis tillatelse gis kan selskapet deretter virke på samme måte som selskap hvor vedtektene inneholder utlendingsklausul. Selskapet kan også fritt bestemme stemmerettsandelen for "frie" aksjer opp til 33 1/3 pst-grensen. Forslaget vil på vanlig måte bli fremmet av Justitieministeriet.

Valutaregler

Inngående direkte investeringer

Avhengig av tillatelse fra Finlands Bank. Praksis er nylig liberalisert. Det tas utelukkende valutapolitiske hensyn ved vurderingen. Fra de siste to til tre år kjenner vi ikke til avslag på søknader. Det stilles vilkår for tillatelsene. Blant annet skal alle videreinvesteringer det finske selskapet måtte ønske å foreta godkjennes av Finlands Bank. Også endringer i selskapets virksomhetsområde krever i dag godkjennelse. Disse vilkår blir for tiden vurdert sløyyfet. En liberalisering på disse punkter vil imidlertid bare kunne få begrenset betydning da disse endringer og videreinvesteringer fremdeles vil være avhengig av samtykke fra Handels- og Industriministeriet. De øvrige vilkår griper bare i liten grad inn i selskapets drift.

Inngående porteføljeinvesteringer

Om "frie" aksjer kjøpes over børs i Finland kreves ingen tillatelse, ellers må tillatelse innhentes. Rettete emisjoner til utenlandske markeder krever tillatelse fra Finlands Bank. Det har hittil bare vært gjort et lite antall slike emisjoner. Praksis er liberal. Kjøp av aksjer er ikke betinget av bruk av switch/security-valuta.

Utgående direkte investeringer

Investeringene er avhengige av tillatelse fra Finlands Bank. Praksis er liberal. For at tillatelse kan gis kreves at investeringene skal delfinansieres fra Finland. I den senere tid har det blitt krevet at egenkapitalen i det utenlandske selskapet som etableres eller kjøpes må være minst 25 pst. Det stilles vilkår for tillatelsene. Endring av det utenlandske selskaps virksomhet og videreinvestering i andre selskaper krever samtykke fra Finlands Bank. Dette gjelder investeringer i produserende datterselskaper utenlands. Investeringer i handelsselskaper er i praksis fri. Vilkårene krever videre godkjenning fra Finlands Bank dersom aksjeposten skal avhendes.

De nevnte vilkår stilles dog ikke dersom investeringen i det utenlandske selskap er på under 50 pst. Vilkårene forbyr akkumulering av kapital i det utenlandske selskap utover det som er påkrevet for selskapets utvikling.

Det vurderes for tiden å forenkle og å fjerne flere av disse vilkårene, blant annet krav om godkjenning for salg av aksjene og for videreinvestering i andre selskaper.

Utgående porteføljeinvesteringer

Avhengig av tillatelse fra Finlands Bank. Praksis har vært restriktiv på dette området. Det kan imidlertid spores en liberalisering av praksis. Blant annet har et svensk selskap våren 1985 kunnet gjennomføre emisjon på Helsingfors aksjebørs. Det antas være muligheter for andre lignende emisjoner.

Revisjonsplaner

Regler og praksis blir som det fremgår i fremstillingen ovenfor, vurdert liberalisert. Blant annet tas det sikte på forenkling av vilkårene for lisenser ved direkte investeringer.

Åland

Beträffande etablering av företag i landskapet Åland gäller följande.

Enligt självstyrelselagen för Åland krävs näringsrätt för bedrivande av näring i landskapet Åland.

Näringsrätt tillkommer den fysiska person som åtnjuter Åländsk hembygdsrätt eller där varit bosatt i minst fem år. För juridisk person gäller samma krav för alla styrelsemedlemmar. Landskapsstyrelsen kan bevilja

undantag från denna regel och praxis tillåter att av tre medlemmar bör två personer åtnjuta hembygdsrätt.

För att besitta egendom i landskapet Åland gäller motsvarande inskränkning.

IV Island

Koncessionsregler

Etableringsret

Ifølge aktieselskabsloven nr 32/1978, maa flertallet af stifterne af et aktieselskab have haft fast bopæl her i landet mindst to aar för stiftelsen. Derimod er der ingen restriktioner hvad angaar udenlandsk aktiebeholdning, men islandsk aktiebeholdning kan være afgørende for nogle af selskabets rettigheder, f. eks. retten til at erhverve fast ejendom. Hvad angaar industrivirksomheder eller forretningsforetagender maa næringsdrivende have næringsbrev og ofte er der strenge regler i disse love hvad angaar udenlandske statsborgeres aktiebeholdning, enten direkte eller indirekte.

Lov om industri nr 42/1978 indeholder meget omfattende krav om bevilling (koncession) til enhver form for industrivirksomhed, dette gælder baade for haandværkere og industridrivende. Hvad angaar selskaber er der, for interessentskaber, statsborger og bopælskrav, og for aktieselskaber skal de være registeret og have værneting i Island, og majoriteten af aktiekapitalen skal tilhøre fysiske personer med fast bopæl i Island.

Industriministeren kan dispensere fra krav om statsborgerskab og bopæl, men fra kravet om at majoriteten af aktiekapitalen tilhører fysiske personer med fast bopæl i Island kan der ikke dispenseres.

Lignende betingelser findes i Mineloven af 17. april 1973 og Energilovgivningen.

Med hensyn til større eller mellemstore bedrífsters internationalt økonomisk samarbejde i Island, har tendensen været at undersøge og afgøre enkelte projekter paa individuelt basis. Derfor har man i de tilfælde hvor større industribedrífster har oprettet anlæg, hvortil udenlandske interesser er knyttede, vedtaget særlige love. F. eks. er lov nr 18/1977 om ferrosilikonfabrik af speciel interesse, da denne er et eksempel paa et industriprojekt som foregaar over grænserne af de nordiske landes grænser (Norsk, Islandsk projekt). Loven som begrænser den udenlandske andel i aktiekapitalen til 49 %, indeholder fravigelse fra de almene regler om statsborgerskab, bopæl og regler angaaende erhvervelse af fast ejendom. Loven indeholder ogsaa specielle regler angaaende beskatning af aktie dividender og kapitaloverførelser.

Ret til at erhverve fast ejendom

Loven nr 19/1966 om brugsret i, og ejendomsret til, fast ejendom i Island stipulerer hvad angaar aktieselskabers ret til at erhverve fast ejendom, at de skal have hjemsted og værning i Island, at direktorerne er islandske statsborgere og at 4/5 delen af aktiekapitalen ejes af islandske statsborgere. Endvidere skal islandske personer repræsentere stemmemajoriteten paa vedkommende selskabers generalforsamling. Justisministeren kan dispensere fra disse betingelser.

Praksis

Kun ganske faa ansøgninger om koncession indenfor industriloven eller angaaende erhvervelse af fast ejendom er blevet modtaget i Island i de sidste aar.

Sagsbehandlingen er ganske enkel og ansøgning angaaende koncession skulle normalt være behandlet i løbet af en maaned.

Portføljeinvesteringer

Ifølge industriloven er det et absolut krav at majoriteten i en industribe-drift skal ejes af personer med fast bopæl i Island. Investeringer for indtil 49 % af aktiebeholdningen i en industribe-drift kræver ikke koncession.

Revisionsplaner

Industriministeren har den 2. november 1985 forelagt i regeringen et lovforslag angaaende ændringer i industriloven. Dette lovforslag angaar liberalisering af statsborgerkrav, bopælskrav og islandsk aktiemajoritet i industribe-drifter.

Ifølge dette lovforslag vil mere end 49 % udenlandsk aktiebeholdning i industribe-drifter kræve koncession fra industriministeren. Ifølge forslaget vil der ikke kræves koncession til erhvervelse af fast ejendom tilknyttet industrivirksomheder med udenlandsk ejerandel.

Valutaregler

Kapitaltransaktioner ud af landet

I henhold til valutaloven er kapitaloverførsler til et andet land underkastet regler fra Handelsdepartementet. Med reglement fra 14. desember 1979, har Handelsdepartementet bestemt at alle kapitaltransaktioner til andre lande er afhængige af valutalicenser. Handelsdepartementet har i departementet oprettet en special komité som bl. a. skal bestemme og give licenser angaaende kapitaltransaktioner ud af landet.

I henhold til Valutaloven er det ikke tilladt for islændinge bosatte i Island at købe fast ejendom udenlands eller udenlandske værdipapirer uden tilladelse fra Islands Nationalbank.

Oplysninger som kræves for tilladelsen naar det gælder foretagender er bl. a. finansieringsmuligheder, ejerandelen, inden- eller udenlandske laan, formaal.

Tilladelserne er underkastet oplysningspligt til Valutakontrollen i Islands Nationalbank bl. a. med aarsstatus og driftsbalance, oversigt over udenlandske bankkonti.

Kapitaltransaktioner ind i landet

I valutaloven findes der ikke bestemmelser som er til hinder for kapitaltransaktioner ind i landet bortset fra optagelse af udenlandske laan. Det er regeringen som giver tilladelse til at optage udenlandske laan over længere tid end et aar. Ansøgninger drøftes af en speciel laanekomite og regeringen samtykker dem bagefter. Regler om laan til kortere tid end et aar og varekreditter udgives af Handelsdepartementet i samraad med Islands Nationalbank.

Islandske valutabestemmelser hindrer ikke udlændinge i at købe værdipapirer her i landet, men overførsel af modværdien til udlandet er underkastet Handelsdepartementets samtykke. Overførsler af dividende og overskud af al slags kapital er fri og kræver ikke koncession.

Indgaaende Porteføljeinvesteringer

Da der ikke har været etableret nogen börs, har man ikke indført speciel lov om denne form for handel i Island.

Under Islands Nationalbanks styre har man fornyligt stiftet et aabent marked for værdipapirer, inkl. aktier, hvor udenlandsk investering i industribedrifter frit kan finde sted indenfor de grænser for 49 % udenlandsk aktiebeholdning, industriloven kræver.

Udgaaende porteføljeinvesteringer

Køb af værdipapirer inkl. aktier kræver tilladelse fra Islands Nationalbank og Handelsdepartementet. Tilladelsen er underkastet oplysningspligt bl. a. angaaende ejerandel, formaal og dividende. Under henvisning til valutaloven paragr. 8 pkt 2 og reglement paragr. 26 pkt 2 er det dog tilladt alle her i landet, der lovligt ejer udenlandske værdipapirer, fortsat at eje disse. De skal tilmeldes Valutakontrollen, hvor de registreres.

Paa industriomraadet findes der ikke ny praksis vedrørende kapitaltransaktioner ud af landet men generelt kan det siges at de islandske valutamyndigheder har været positive naar ansøgninger kommer.

V Norge

Konsesjonsregler

De norske regler fremgår av konsesjonsloven av henholdsvis 1917 og 1974. Utgangspunktet for om kjøp av aksjer i et selskap er konsesjonspliktig, er om det aktuelle selskap har konsesjonspliktig forhold til fast eiendom. Som konsesjonspliktig forhold til fast eiendom regnes eiendomsrett samt leierett som gjelder ut over 10 år. Fra denne hovedregel gjelder ett unntak: For selskaper som driver industriell virksomhet spiller forholdet til fast eiendom ingen rolle. Av dette følger at et utenlandsk selskap, uten å innhente konsesjon, kan erverve samtlige aksjer i norske selskaper som ikke driver produksjon dersom sistnevnte selskap ikke eier fast eiendom og heller ikke har leierett til fast eiendom som løper over 10 år.

Dersom det norske selskap har konsesjonspliktig forhold til fast eiendom, kreves konsesjon ved erverv av mer enn 10 pst av aksjene på en utenlandsk hånd. Konsesjon er videre nødvendig også ved erverv av mindre aksjeposter dersom det norske selskaps samlede utenlandsandel etter det aktuelle aksjeerhvervet overstiger 20 pst. I denne sammenheng er alle aksjeklasser likestilte. Lovgivningen oppstiller ingen øvre grense for hvor stor del av selskapets aksjer som etter søknad kan tillates å være på utenlandske hender.

De norske konsesjonsregler gir hjemmel for å stille vilkår for konsesjonen. Dette gjøres i de aller fleste konsesjoner som gjelder økning av utenlandsk eierandel utover 20 prosent. Gjelder konsesjonene utelukkende økning av antall aksjer på en hånd ut over 10 pst (altså mellom 10 og 20 pst) anvendes ikke vilkår. De norske vilkår er i stor grad standardiserte i den forstand at nærmest alle konsesjoner gis de samme vilkår. I henhold til vilkår nr. 1 skal styrets flertall samt formannen være norske statsborgere. Dette er et strengere krav enn hva som fremgår av alminnelig norsk selskapslovgivning. Etter vilkår nr. 4 blir det nærmere angitt hva slags virksomhet selskapet tillates å drive. Dersom selskapet ønsker å utvide sin virksomhet må det søke Industridepartementet om endring av konsesjonsvilkår nr. 4. Fra de senere år er slike søknader blitt imøtekommet nærmest uten unntak. Det må derfor kunne hevdes at vilkåret reelt i meget liten grad har virket begrensende for selskapenes virksomhet. De øvrige konsesjonsvilkår er stort sett å anse som en presisering av hva som allerede følger av øvrig lovgivning, og kan følgelig i hovedsak ikke anses å være av diskriminerende karakter.

Nevnte konsesjonsvilkårs materielle innhold faller alle innenfor lovgivningens oppregning av hva som i konsesjonen kan settes som vilkår. Graden av forutsigbarhet med hensyn til hva vilkårene vil inneholde må derfor kunne sies å være stor.

I de senere år har departementet som nevnt ikke ilagt diskriminerende vilkår ut over hva som følger av nevnte standard konsesjonsvilkår. Dette

gjelder uansett størrelsen av det selskap hvor oppkjøpet skjer. Riktignok forekommer det at departementet i forbindelse med konsesjonsmeddelelsen angir hvilke momenter i søknaden som har vært avgjørende for departementets holdning. Disse momenter har imidlertid ikke status som konsesjonsvilkår. Det må understrekes at de forhold departementet legger vekt på er opplysninger søkeren frivillig har avgitt uten noen form for tilskyndelse eller påtrykk fra norske myndigheters side.

Utlendingers erverv av fast eiendom for bruk til næringsvirksomhet er konsesjonspliktig. Det samme gjelder erverv av leierett til fast eiendom dersom denne har varighet på over 10 år. Skal eiendommen brukes til produksjon er også kortvarige leieretter konsesjonspliktige. Enkeltpersoners erverv av bolig til eget bruk kan skje uten konsesjon.

Praksis

Den norske praktisering av reglene må sies å være liberal. Antall avslag er svært få. Med denne anvendelse av vilkår skulle ikke konsesjonsreglene gjøre utenlandske direkte investeringer i Norge særlig problematiske.

For enkeltpersoners erverv av lokaler for egen næringsvirksomhet av mindre omfang (håndverksvirksomhet og liknende) gis konsesjoner med sterkt forenklede vilkår.

Saksbehandlingstiden for konsesjonssøknader er normalt 1–3 måneder.

Porteføljeinvesteringer

Den gjeldende 20 pst-grense vil ofte bli for lav for at utenlandske porteføljeinvesteringer kan gjøres i større omfang. (Slik porteføljeinvesteringer er definert kommer ikke 10 pst-grensen i betraktning.) For å imøtekomme behovet for ytterligere utenlandske investeringer har Industridepartementet gitt et større antall porteføljekonsesjoner. Dette er konsesjoner som gir norske selskaper rett til å ha en viss andel aksjer eiet av utlendinger. Det er til nå gitt slike konsesjoner til ca 30 norske selskaper. Den høyeste andel som det til nå er gitt konsesjon for er 49 pst av aksjene med stemmerett og fri andel for aksjer uten stemmerett. Også for denne type konsesjoner anvendes vilkår. Disse skiller seg fra ovennevnte vilkår ved at det ikke fastsettes noen begrensninger for den virksomhet selskapet kan drive. Det stilles imidlertid vilkår om at alle styrets medlemmer skal være norske statsborgere. I praksis har det videre vært gitt kombinerte konsesjoner der det fastsettes en generell utenlandsandel i tillegg til at en eller flere bestemte investorer kan eie bestemte andeler. For disse konsesjoner benyttes hovedsakelig porteføljevilkår.

Praksis er relativt liberal for disse konsesjonssaker.

I og med den nåværende praktisering av konsesjonsreglene vil ikke disse representere noen hindring av vesentlig betydning for porteføljeinvesteringer fra øvrige nordiske land.

Revisjonsplaner

Det arbeides for tiden med en endring av den norske konsesjonslovgivning. Dagens grense for konsesjonsfri samlet utenlandsk eierandel som er 2/10, og refererer seg til andel av totalkapitalen, foreslås hevet til 1/3, samtidig som den knyttes til andel av stemmene. Etter forslaget settes det ingen begrensning for utlendingers samlede eierandel av aksjer uten stemmerett.

Grensen for utløsning av konsesjonsplikt ved erverv av aksjer på en hånd foreslås hevet fra 10 til 20 pst av totalkapitalen.

Disse endringer forventes å bedre mulighetene for porteføljeinvesteringer.

Det foreslås videre en forenkling av konsesjonsvilkårene. (Utkast til nye vilkår er inntatt i vedlegg nr. 3.)

Fysiske personer vil etter forslaget kunne erverve eiendom for egen næringsvirksomhet konsesjonsfritt. Også erverv av fritidseiendom skal gjøres konsesjonsfritt under forutsetning av fast bosetning i landet.

Utlendingers deltagelse i selskapers styre skal ikke lenger utløse selvstendig konsesjonsplikt så lenge formannen og flertallet er norske statsborgere.

Valutaregler

Inngående direkte investeringer

Direkte investeringer i Norge var tidligere avhengig av valutalisens. Denne ordning ble i 1984 opphevet og erstattet med en rapporteringsordning.

Inngående porteføljeinvesteringer

Porteføljeinvesteringer i Norge kan skje fritt i både børsnoterte og ikke børsnoterte selskaper.

Utgående direkte investeringer

Avhengig av lisens. Praksis er liberal. Det settes vilkår for lisensene. Vilkårene forbyr akkumulering av kapital i det utenlandske selskapet utover det som er påkrevet for videreutvikling av selskapet. Endring av de utenlandske selskapers virksomhet og opprettelse eller deltakelse i andre selskaper kreve tillatelse fra Norges Bank. Om den norske eier ønsker å overdra aksjer eller erverve ytterligere aksjer i det utenlandske selskap forutsetter dette tillatelse fra Norges Bank. Utskrift av balanse og resultatregnskap for det utenlandske selskap skal hvert år sendes Norges Bank. Vilkårene praktiseres med det siktemål å kunne vurdere om investeringen er i overensstemmelse med det oppgitte formål (ekthetskontroll).

Utgående porteføljeinvesteringer

Det kan fritt investeres i børsnoteerte aksjer. For aksjer som ikke er børsnoteerte, er investeringene fremdeles avhengige av valutalisens. Praxis er her liberal.

Revisjonsplaner

Vi er ikke kjent med at det foreligger aktuelle planer for revisjon av de norske valutaregler.

VI Sverige

Etableringsrättslige regler – förvärvskontrollen enligt lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m. (företagsförvärvslagen), lagen (1982: 618) om utländska förvärv av fast egendom m. m. och aktiebolagslagen (1975: 1385)

Förvärvskontrollen enligt företagsförvärvslagen

Kontrollen av utländska förvärv *av aktier* i svenska aktiebolag, *av andelar i svenska handelsbolag* eller *av rörelser* som drivs i landet sker genom företagsförvärvslagen. Kontrollen enligt företagsförvärvslagen sker dels genom en tillståndsprövning av vissa förvärv, dels genom ett system med utlänningsförbehåll.

Reglerna om utlänningsförbehåll

Systemet med utlänningsförbehåll i aktiebolagsordningen bygger på bestämmelser i företagsförvärvslagen och aktiebolagslagen. Ett utlänningsförbehåll enligt företagsförvärvslagen är ett förbehåll i bolagsordningen för ett svenskt aktiebolag, enligt vilket ett *kontrollsubjekt* endast får förvärva en viss del av aktierna i bolaget, vid varje tidpunkt motsvarande mindre än 40 % av aktiekapitalet och 20 % av rösterna för samtliga aktier i bolaget.

Med *kontrollsubjekt* avses utländska medborgare, utländska juridiska personer och svenska juridiska personer, som saknar utlänningsförbehåll.

Aktier som *inte* omfattas av ett utlänningsförbehåll kallas *fria aktier* och övriga *bundna aktier*. Fria aktier kan förvärfas av alla, medan bundna aktier endast kan förvärfas av svenska medborgare och svenska aktiebolag med eget utlänningsförbehåll. Ett förvärv av en aktie i strid mot detta får ogiltigt.

För ett bolag med ett utlänningsförbehåll i sin bolagsordning innebär förbehållet en "automatisk" begränsning av ett utländskt inflytande som överstiger utlänningsförbehållets lagliga gräns (20/40). Sådana förbehåll får inte ändras eller tas bort utan tillstånd av länsstyrelsen/regeringen (Indu-

stridepartementet). Det finns ca 145 svenska aktiebolag vars aktier är noterade på Stockholms fondbörs. Omkring 15 av dessa bolag saknar utlänningsförbehåll i bolagsordningen, varav flera är av betydande storleksordning.

Förvärvskontrollen

Förvärvskontrollen enligt företagsförvärvslagen innebär att ett kontrollsubjekt inte utan förvärvstillstånd får förvärva aktier i svenska aktiebolag, om förvärvet innebär att kontrollsubjektets innehav av andel av aktiekapital eller röstetal i bolaget kommer att överskrida vissa gränser (10, 20, 40 eller 50 %). Företagsförvärvslagen tillämpas oavsett om det bolag vars aktier förvärvas har utlänningsförbehåll eller ej.

Förvärvskontrollen omfattar också kontrollsubjekts förvärv av andelar i svenska handelsbolag samt del av eller rörelser, som drivs i landet.

Om förvärvstillstånd inte söks på föreskrivet sätt eller om tillstånd vägras är förvärvet ogiltigt. Prövningen av förvärvstillstånd sker hos länsstyrelse/regering (Industridepartementet). Förvärvstillstånd skall ges, om det inte strider mot något väsentligt allmänt intresse. I förarbetena till företagsförvärvslagen exemplifieras vissa allmänna intressen som skall beaktas vid prövningen (s. k. skyddsvärda intressen). Förutom bolag som innehar naturtillgångar anges tillgångar av teknik, know how, dyrbara maskiner, patent och varumärken som skyddsvärda, i synnerhet när det är fråga om företag som på grund av sin storlek eller produktionsinriktning har särskild betydelse för landets försörjning eller ekonomi i stort. Vidare anges att det kan finnas skäl att hindra uppköp av svenska företag i en bransch som redan förut har ett mycket starkt inslag av utländskt ägande.

Sammanfattning

Den redovisade förvärvskontrollen enligt företagsförvärvslagen innebär att de risker som kan uppkomma för de *skyddsvärda intressena* när en utländsk förvärvare förvärvar en betydande del av ett svenskt bolag kan kontrolleras. Detta kontrollsystem omfattar inte utländska förvärv av *mindre* poster i bolag, som saknar utlänningsförbehåll, även om det utländska *sammanlagda* aktieinnehavet skulle vara betydande.

Lagen (1982: 618) om utländska förvärv av fast egendom m. m.

Kontrollsubjekts förvärv av fast egendom kräver tillstånd, både i fråga om fast egendom för näringsverksamhet och för boende. Tillståndsprövningen äger rum hos länsstyrelsen/regeringen (Bostadsdepartementet).

Aktiebolagslagen

Enligt aktiebolagslagen krävs att aktiebolagens *styrelseledamöter och verkställande direktör* skall vara *svenska medborgare* och bosatta i Sverige. Med svenskt medborgarskap jämställs medborgarskap i Danmark, Finland, Island eller Norge. Nordiska medborgare, som är *bosatta* i något av de nu angivna länderna kan vara *styrelseledamöter*, om minst halva antalet styrelseledamöter är bosatta i Sverige.

Praxis

Företagsförvärvslagen

Tillståndsprövningen enligt företagsförvärvslagen äger rum hos länsstyrelse/regering (Industridepartementet). Frågan om förvärvstillstånd eller ändring av utlänningsförbehåll prövas av regeringen, om antalet anställda i det bolag det gäller har överstigit 100 under det senaste räkenskapsåret eller, om tillgångarnas nettovärde är av viss storlek eller om ärendet i annat fall kan anses särskilt betydelsefullt från allmän synpunkt. Andra ärenden skall prövas av länsstyrelsen.

Huruvida några avslagsbeslut har meddelats av länsstyrelserna, saknar vi uppgifter om. Inom regeringen (Industridepartementet) föreligger ännu inget meddelat avslag. Uppgifterna avser tiden fr. o. m. den 1 januari 1983, då företagsförvärvslagen trädde i kraft. I fortsättningen angivna omständigheter avser endast regeringens tillståndspraxis, eftersom den avser större företagsförvärv, vilka bör vara relevanta för denna redovisning.

I den praxis som utvecklats vid tillståndsprövningen i dessa ärenden kan följande *skyddsintressen* identifieras

- industri- och regionalpolitiska intressen (företag med betydande forskning och utveckling, produktion eller sysselsättning m. m.),
- säkerhets- och beredskapspolitiska intressen (företag av betydelse för totalförsvaret),
- intresse av nationellt självbestämmande och oberoende (företag eller branscher, i vilka ett dominerande utländskt inflytande skulle kunna innebära svårigheter att hävda en oberoende svensk politik),
- kulturella intressen och liknande (företag inom informations- och massmediaområden).

I vissa ärenden redovisas i besluten åtaganden som det förvärvande bolaget har gjort i samband med prövning av förvärvsansökningen. Som tidigare angivits skall tillstånd till ett förvärv vägras, om det strider mot ett väsentligt allmänt intresse. De s. k. skyddsvärda intressen, som exemplifierats i förarbetena till företagsförvärvslagen har redovisats liksom de skyddsvärda intressen som hittills har kunnat identifieras vid en genomgång av praxis. Om ett förvärv, antingen i sin helhet eller på vissa punkter, innebär att ett skyddsvärt intresse berörs på så sätt, att förvärvet strider

mot ett väsentligt allmänt intresse, skall förvärvsansökan avslås. I de fall förvärvaren genom vissa åtaganden skapar en garanti för att dessa skyddsvärda intressen som har ifrågasatts inte på något sätt hotas genom förvärvet, blir givetvis prövningsresultatet ett annat. Enligt företagsförvärvslagen skall i beslut om förvärvstillstånd anges sådana åtaganden som förvärvaren har gjort i ärendet och som tillagts betydelse vid prövningen.

Lagen (1982: 618) om utländska förvärv av fast egendom m. m.

Tillstånd för medborgare i de nordiska länderna att förvärva fast egendom för näringsverksamhet kommer aldrig till regeringens (bostadsdepartementet) prövning, eftersom tillstånd *alltid* beviljas hos länsstyrelsen.

Aktiebolagslagen

I fråga om tillståndsprövningen rörande medborgarskap och bosättningskrav för nordiska medborgare före lagändringen som trädde i kraft 1/1 1985, beviljades alla ansökningar. Efter lagändringen finns ännu inga beslut att redovisa som rör dispens för bosättningskravet, när mer än hälften av ett bolags styrelse är bosatta utanför Sverige men inom Norden.

Handläggningstiden för olika tillståndsärenden i Sverige varierar mellan 1–6 månader. Det är självfallet en skillnad i handläggningstid för sådana tillståndsansökningar, som *enbart* skall prövas av länsstyrelsen och för sådana som skall överlämnas till regeringens prövning från en länsstyrelse.

Revisionsplaner

Inom Industridepartementet har en arbetsgrupp tillsatts för att utreda frågan om kontrollen av utländskt inflytande i svenska företag. Företrädare för Finans- och Justitiedepartementen samt för riksbanken har ingått i gruppen. Arbetsgruppen kommer med två förslag, som offentliggörs i november 1985.

Det första förslaget syftar till att uppnå en kontroll av utländska köp av svenska *börsregistrerade* aktier i bolag som saknar utlänningsförbehåll och har samband med liberaliseringar som förväntas, när valutakommittén presenterar sitt slutbetänkande.

Det andra förslaget innehåller en översyn av gällande företagsförvärvslag och innebär bl. a. att vissa förvärv undantas helt från tillståndsplikt och att vissa utlännningar som varit bosatta i Sverige under viss tid undantas från krav på förvärvstillstånd. Detta förväntas leda till färre antal tillståndsärenden, varigenom handläggningstiden för övriga ärenden kan påverkas.

Valutaregleringen

Ingående direkta investeringar

Ingående direkta investeringar är fria i Sverige, vilket innebär att tillstånd alltid beviljas för en sådan investering. Den prövning som äger rum avser enbart en *äkthetskontroll*, dvs. att det verkligen är fråga om en direkt investering. Det kan sättas villkor, om hur stor del av investeringen, som maximalt kan finansieras i Sverige.

Ingående portföljinvesteringar

Tillstånd krävs för förvärv av sådana aktier, som innebär portföljinvesteringar. Fr. o. m. 1979 är praxis inte restriktiv såvitt gäller borsregistrerade aktier, utan "totalliberal", dvs. alla ansökningar beviljas. Efter en praxisförändring i valutastyrelsens tillståndsgivning vid utländska köp av svenska borsregistrerade aktier, gäller i huvudsak att tillstånd till sådana överlåtelser normalt ges i följande situationer

- bolag kan medges att genom s.k. riktad emission direkt i utlandet få försälja viss volym aktier,
- efter ansökan från visst bolag avseende ett visst belopp kan bolaget beviljas tillstånd att genom fondkommissionärer försälja bolagets aktier intill det medgivna beloppet, vilket möjliggör en "allmän aktiehandel" med utlandet.

Utgående direkta investeringar

Utgående direkta investeringar är fria i Sverige, vilket innebär att tillstånd *alltid* beviljas för en sådan investering. Den prövning och de villkor, som kan förekomma vid denna tillståndsgivning syftar enbart till en äkthetskontroll, dvs. att det verkligen är fråga om en utgående direkt investering.

Utgående portföljinvesteringar

Dessa är tillståndspliktiga, och en restriktiv praxis tillämpas. 1982 fattade riksbanksfullmäktige ett principbeslut att försäljning av utländska aktier skulle få ske i begränsad omfattning. Beslutet innebär att utländska företag skulle kunna få tillstånd till försäljning av sina aktier i Sverige när detta kan bedömas vara av särskilt intresse för svenskt näringslivs utveckling. Försäljningarna skall avse ett fåtal större aktieposter, som introduceras på Stockholms fondbörs. Villkoren för nämnda försäljningstillstånd har härefter kompletterats, varvid beslöts att en restriktivare hållning skulle intas vid tillståndsgivningen. Vid utländska aktieintroduktioner gäller fortsättningsvis, att det skall ställas krav på att det utländska bolagets engage-

ment i eller i samarbeide med svensk industri skall vara väsentligt. Vidare bör det svenska industripolitiska intresset vara betydande. I allmänhet kan nordiska företag antas ha särskilda förutsättningar för tillstånd till försäljning av vissa aktier på den svenska börsen.

Handläggningstid

Riksbankens målsättning i enlighet med nordisk överenskommelse är, att en tillståndsprovning skall kunna ske *inom två veckor*. Denna tidsrymd har periodvis överskridits.

Revisionsplaner

I november 1985 offentliggör valutakommittén (E 1977:03) sitt slutbetänkande, som innehåller en översyn av gällande valutareglering. Detta förslag förutsätts bl. a. leda till ett avskaffande av det nu gällande tillståndskravet vid överlåtelse av svenska börsregistrerade aktier till valutautlåning.

VII Mulighetene for børsintroduksjon i annet nordisk land

For å nå frem til et friere marked for investeringer over landegrensene i Norden, antas det å være viktig å ha en åpen adgang til notering på aksjebørs av aksjer i selskaper hjemmehørende i andre nordiske land.

Alle land unntatt Island har aksjebørs. Island har planer om å etablere en slik børs. I mellomtiden administrerer Islands Nationalbank omsetning av aksjer på det åpne marked.

Det er stor innholdsmessig likhet i de nordiske lands regler på dette område. For at et selskap skal kunne børsnoteres stilles gjennomgående visse formelle krav til selskapets likviditet. Videre stilles krav om en viss spredning i det aktuelle selskapets aksjer samt at markedet i det aktuelle land forventes å ha en interesse i at selskapet blir børsnotert.

Børsreglene i de nordiske land er altså gjennomgående ikke-diskriminerende. Det skulle således ikke foreligge hindringer for børsnotering av aksjer i selskap fra annet nordisk land.

Det har likevel forekommet at selskaper ikke har fått adgang til børsnotering i annet nordisk land til tross for at børsreglenes krav skulle være oppfylt. Dette kan ha sin årsak i at reglene har virket kumulativt med valutareglene og hensynene bak disse. Som eksempel på dette kan nevnes det norske selskap Scanvest Ring a. s. som fikk avslag på sin søknad om notering på aksjebørsen i Stockholm høsten 1983.

VIII Oppsummering

Samtlige nordiske land har lovgivning som i større eller mindre utstrekning regulerer industrisamarbeid og porteføljeinvesteringer over landegrensene.

Erverv av aksjer i selskaper i annet nordisk land vil etter de fleste lands lovgivning være avhengig av tillatelse fra myndighetene dersom aksjeposten er over en viss størrelse. Da avslag nærmest ikke forekommer, har vi ikke umiddelbart kunnet påvise større ulikheter fra land til land med hensyn til i hvor sterk grad reglene virker begrensende på slike aksjer-
verv.

Det faktum at ervervet er avhengig av tillatelse kan imidlertid i seg selv være å anse som et hinder. Slike ordninger medfører tidkrevende arbeid og kan skape usikkerhet hos søker. Reglene er i flere tilfelle også så kompliserte at de kan være vanskelige å sette seg inn i, ihvertfall for små og mellomstore bedrifter.

Myndighetsbehandling av utenlandske etableringer skjer etter til dels ulike mønster i de respektive nordiske land. I praksis skjer dette ved at tillatelsen inneholder vilkår, eller at søkeren har avgitt visse forklaringer om sine intensjoner med ervervet før tillatelsen meddeles. Hensikten med disse vilkår eller "åtaganden" er det samme, nemlig å tilgodese visse almene interesser som er beskyttelsesverdige. Slike forpliktelser/erklæringer har ulik rekkevidde. Det sentrale spørsmål er hvorvidt disse forhold fører til konsekvenser for selskapenes drift ved at de eksempelvis kan hindre rasjonaliseringsgevinster eller påvirke strategiske planer som er grunnlaget for etableringen.

Forskjellig regelverk og praksis medfører ulik grad av forutberegnelighet for en investor. En slik usikkerhet er i seg selv et problem for søkeren.

Saksbehandlingstiden for søknaden er av stor betydning for søkeren. I flere av landene kan saksbehandlingstiden nå opp i seks måneder og noen ganger mer. Tar saken lang tid, vil bedriften lett komme i en situasjon preget av stor usikkerhet med hensyn til fremtidig drift. Lang saksbehandlingstid medfører ofte at kjøper blir tvunget til å tiltre kjøpsobjektet og ta sjansen på at nødvendige tillatelser blir gitt. Såvel kjøpers som selgers økonomiske forutsetninger for transaksjonen kan bli påvirket av de rammebetingelser som inngår i myndighetenes beslutning.

For nordiske borgere er det i de nordiske land passfrihet ved grenseovergang og felles arbeidsmarked. Retten til å erverve bolig og næringslokale i annet nordisk land er imidlertid fremdeles underlagt lovfestede begrensninger i de fleste land. Regler og praksis varierer.

Direkte utgående investeringer er etter de fleste lands lovgivning avhengig av valutalisens. Praksis er for samtlige land opplyst å være relativt liberal. Det stilles imidlertid vilkår for lisensene. Selv om disse vilkårene er tilsiktet å fungere utelukkende som en ekthetskontroll, vil de i praksis

kunne medføre begrensninger i de involverte selskapers virksomhet. Dette vil av enkelte selskaper bli oppfattet som eksterritorial lovgivning.

Direkte inngående investeringer er for flere lands vedkommende avhengig av lisens, enkelte land har imidlertid gjennomført liberaliseringer. De land som fremdeles har lisensordningen, praktiserer denne liberalt. Enkelte land stiller vilkår for lisensene. Også disse ordninger kan således virke begrensende for investeringer over landegrensene.

Reglene og praksis for utgående porteføljeinvesteringer er ulike i de nordiske land. I enkelte land er reglene liberalisert, dette gjelder særlig for børsnoterte aksjer. I andre land setter regler og praksis begrensninger. Ett av landene praktiserer fremdeles ordninger med switch-valuta som medfører økte kostnader på grunn av overkurs.

Også for inngående porteføljeinvesteringer er reglene varierende fra land til land. I noen land kan investeringene foretas fritt, mens det i andre land kun er delvis frihet ved at man må innordne seg en rekke formelle og reelle betingelser.

Saksbehandlingstiden for disse tillatelser er kort såfremt de nødvendige opplysninger foreligger.

Valutareglene for porteføljeinvesteringer vil kunne begrense muligheten for introduksjon av aksjer i selskaper ved aksjebørs i annet nordisk land. Det pågår imidlertid revisjon av valutareglene.

Det er grunnlag for å anta at de ulike regler som i dag er virksomme i de nordiske land i noen grad kan virke begrensende for industrisamarbeid og investeringer over landegrensene i Norden. Det bør derfor være en målsetting å oppnå mer liberale og ensartede regler på dette område i Norden. Ulike nasjonale betraktninger kan imidlertid sette grenser for hvor langt man kan nå i dette arbeidet.

IX I hvilken utstrekning har de nordiske land fulgt opp rekommendasjonene i Nordisk Råd på etableringsrettens område? Skjematisk oversikt

Rekommandasjonene i Nordisk Råd-sammenheng er det redegjort for foran. Arbeidet ble påbegynt i 1980, mens konkrete rekommandasjoner ble gjort i 1983, 84 og 85. Det er interessant å registrere i hvilken utstrekning de enkelte land har fulgt opp disse anbefalinger. I dette kapittel gis det en slik oversikt. Oversikten må nødvendigvis bli noe forenklet, men bør gi et relativt objektivt bilde.

Oversikten er delt opp i temaer. Disse er nasjonalt gruppert i gjeldende regler og foretatte revisjoner eventuelt revisjonsplaner. For ordens skyld gjøres det oppmerksom på at tema nr. 6 (fritidsbolig) ikke omfattes av ovennevnte rekommandasjoner, men er tatt med da fritidsbolig må sies naturlig å høre sammen med bolig og næringslokale.

1. Adgangen til å stifte aksjeselskap

Land	Regel	Revisjon/planer
Danmark	Minst to av stifterne må ha bopel i landet. EF-statsborgere med hjemsted i EF-området er unntatt fra bopelkravet.	Nei
Finland	Stifterne må være finske og bosatt i riket. Statsborgerskap i annet nordisk land likestilles med finsk statsborgerskap.	Unntaket for nordiske borgere gjennomført i 1985.
Island	Flertallet av stifterne skal være bosatt i landet og skal ha hatt fast bopel de to siste år.	Nei
Norge	Minst halvdel av stifterne skal være bosatt i riket og ha bodd her de to siste år. Kravet om to års botid gjelder ikke for statsborgere i de nordiske land.	Unntaket for nordiske borgere gjennomført i 1983.
Sverige	Stifterne må være svenske og bosatt i riket	Nei

2. Adgangen til å være administrerende direktør

Land	Regel	Revisjon/planer
Danmark	Krav om bopel i riket.	Nei
Finland	Krav om finsk statsborgerskap og bosetting i riket. Statsborgerskap i annet nordisk land likestilles med finsk statsborgerskap.	Unntaket for nordiske borgere gjennomført i 1985.
Island	Krav om bopel i landet. Handelsministeren kan dispensere fra bopelskravet.	Nei
Norge	Krav om bopel i riket samt at vedkommende har bodd her de to siste år. Kravet om to års botid gjelder ikke for statsborgere i de nordiske land.	Unntaket for nordiske borgere gjennomført i 1983.
Sverige	Krav om svensk statsborgerskap og bosetting i riket. Statsborgerskap i øvrige nordiske land likestilles med svensk statsborgerskap.	Unntaket for nordiske borgere gjennomført i 1985.

3. Adgangen til å være styremedlem

Land	Regel	Revisjon/planer
Danmark	Halvparten av styremedlemmene må ha bopel i riket. EF-statsborgere med hjemsted i EF-området er unntatt fra bopelskravet.	Nei
Finland	2/3 av styrets medlemmer må være finske statsborgere bosatt i Finland. Nordiske borgere bosatt i Danmark, Sverige, Island eller Norge kan være styremedlemmer dersom minst halvparten av styrets medlemmer er bosatt i Finland og er statsborger i nordisk land.	Unntaket for nordiske borgere gjennomført i 1985
Island	Majoriteten av styremedlemmene må ha fast bopel i landet.	Nei
Norge	1. Konesjonsfrie selskaper: Minst halvdelen av styrets medlemmer må være bosatt i riket og ha bodd her de siste to år. Kravet om to års botid gjelder ikke for statsborgere i de nordiske land. 2. Konesjonspliktige selskaper: Formannen og flertallet må være norske statsborgere. Denne regel suppleres av pkt. 1.	Unntaket for nordiske borgere gjennomført i 1983
Sverige	Styrets medlemmer må være svenske statsborgere bosatt i riket. Nordiske borgere bosatt i Danmark, Finland, Island eller Norge kan være medlemmer av styret dersom minst halvparten av styrets medlemmer er bosatt i Sverige og er statsborger i nordisk land.	Unntaket for nordiske borgere gjennomført i 1985

4. Adgang for fysisk person til å kjøpe bolig til eget bruk ved bosetning i annet nordisk land

Land	Regel	Revisjon/planer
Danmark	Konesjonsfrihet	—
Finland	Konesjonsplikt	Nei
Island	Konesjonsplikt	Nei

Land	Regel	Revisjon/planer
Norge	Konsesjonsfrihet	–
Sverige	Konsesjonsplikt	Nei

5. Adgang for fysisk person til å kjøpe lokale for egen næringsvirksomhet ved bosetning i annet nordisk land

Land	Regel	Revisjon/planer
Danmark	Konsesjonsfrihet	–
Finland	Konsesjonsplikt*	Nei
Island	Konsesjonsplikt	Ja
Norge	Konsesjonsplikt	Ja
Sverige	Konsesjonsplikt	Nei

6. Adgang for fysisk person til å kjøpe fritidsbolig til eget bruk ved bosetning i annet nordisk land

Land	Regel	Revisjon/planer
Danmark	Konsesjonsfrihet	–
Finland	Konsesjonsplikt	Nei
Island	Konsesjonsplikt	Nei
Norge	Konsesjonsplikt	Ja
Sverige	Konsesjonsplikt	Nei

7. Adgang for selskap til å kjøpe fast eiendom til egen næringsvirksomhet i annet nordisk land

Land	Regel	Revisjon/planer
Danmark	Konsesjonsfrihet	–
Finland	Konsesjonsplikt	Nei
Island	Konsesjonsplikt	Ja
Norge	Konsesjonsplikt	Nei
Sverige	Konsesjonsplikt	Nei

* *Visse unntak.*

8 A. Adgangen for selskap til konsesjonsfritt å ha aksjonærer fra annet nordisk land. Porteføljeinvesteringer

Land	Regel	Revisjon/planer
Danmark	Ingen grense	—
Finland	20 pst	Ja, 33 1/3 pst, etter særskilt søknad
Island	For industribedrifter inntil 49 pst. kreves ikke konsesjon	Ja. Planer om å endre industriloven slik at utenlandsk eierandel fra 49 pst. til 100 pst. kan bevilges med tillatelse fra industriministeren
Norge	Inntil 20 pst (selskaper uten konsesjonspoliktig eiendom: ingen grense)	Ja, endres til at 2/3 av stemmene må være på norske hender (grensen heves samtidig som stemmerettsløse aksjer blir konsesjonsfrie)
Sverige	40 pst, men ikke mer enn 20 pst av stemmene (gjelder ikke selskaper uten utlendingsforbehold)	Ja, regelen vurderes innført også for selskaper som i dag er uten utlendingsforbehold

8 B. Adgangen for et rettssubjekt til konsesjonsfritt å eie aksjer i selskap i annet nordisk land. Direkte investeringer (Suppleres av reglene i 8 A)

Land	Regel	Revisjon/planer
Danmark	Ingen grense	—
Finland	20 pst	Ja, 33 1/3 pst, etter særskilt søknad
Island	Ingen grense	Nei
Norge	10 pst	Ja, 20 pst
Sverige	10 pst	Ja, vissa förenklingar föreslås genom att vissa förvärv undantas och kretsen av kontrollsubjekt begränsas.

9. Konesjonsvilkår eller frivilliga åtaganden ved oppkjøp av selskap i annet nordisk land

Land	Vilkårenes innhold	Revisjon/planer
Danmark	Ingen	—
Finland	Ingen vilkår. (Men vilkår stilles for valutalisens ved direkte inngående investeringer).	Nylig gjennomført liberalisering av praksis
Island	Ingen	Nei
Norge	Omfattende vilkår	Ja, forenkling
Sverige	Frivilliga åtaganden	Nei

10. Normal saksbehandlingstid ved kjøp av større aksjeposter i selskap i annet nordisk land

Land	Tidsforbruk*	Revisjon/planer
Danmark	—	—
Finland	1–7 mnd.	Nei, men innføring av EDB i Handelsregisteret vil kunne kortene saksbehandlingstiden i mange av sakene
Island	1–2 mnd.	Nei
Norge	1–3 mnd.	Ja, en viss forenkling av saksbehandlingen
Sverige	1–6 mnd.	Ja, forenkling av saksbehandlingen

* Både i Norge, Sverige og Finland må man ofte ha samtykke til aksjekjøp foretatt av nasjonalt eide selskaper. Behandlingen av slike søknader kan ta like lang tid som behandlingen av kjøp foretatt av utlendinger.

X En skjematisk oversikt over valutareglene i de Nordiske land

11. Direkte inngående investeringer

Land	Lisensplikt	Vilkår knyttet til lisensen	Revisjonsplaner
Danmark	Ja, for investering over 5 mill. DKK	Nei	Nei
Finland	Ja	Ja	Ja

Land	Lisensplikt	Vilkår knyttet til lisensen	Revisjonsplaner
Island	Nei	Nei	Nei
Norge	Nei	–	–
Sverige	Ja	Ja	Ja, henvises til valuta-komiteens slutbetän-kande

12. Direkte utgående investeringer

Land	Lisensplikt	Vilkår knyttet til lisensen	Revisjonsplaner
Danmark	Ja, ved investering over 2 mill. DKK	Nei	Nei
Finland	Ja	Ja	Ja
Island	Ja	Opplysningsplikt	Ja
Norge	Ja	Ja	Nei
Sverige	Ja	Ja	Jfr. ovenfor

13. Inngående porteføljeinvesteringer

Land	Lisensplikt	Vilkår knyttet til lisensen	Revisjonsplaner
Danmark	Nei	–	–
Finland	Børsnotert: Nei Ikke børsnotert: Ja	Nei	Nei
Island	Nei	Nei	Nei
Norge	Nei	–	–
Sverige	Ja	Nei	Jfr. ovenfor

14. Utgående porteføljeinvesteringer

Land	Lisensplikt	Vilkår knyttet til lisensen	Revisjonsplaner
Danmark	Børsnoteret: Nei Ikke børsnoteret: Ja	Nei	Nei
Finland	Ja	Nei	Nei
Island	Ja	Opplysningsplikt	Nei
Norge	Børsnoteret: Nei Ikke børsnoteret: Ja	Nei	Nei
Sverige	Ja	Nei	Jfr. ovenfor

X En skjematisk oversikt over valutareglene i de Nordiske land**11 Direkte inngående investeringer**

Land	Lisensplikt	Vilkår knyttet til lisensen	Revisjonsplaner
Norge	Nei	–	–
Sverige	Ja	Ja	Ja, henvises til valutakomiteéns slutbetänkande
Finland	Ja	Ja	Ja
Danmark	Ja, for investering over 5 mill. DKK	Nei	Nei
Island	Nei	Nei	Nei

12 Direkte utgående investeringer

Land	Lisensplikt	Vilkår knyttet til lisensen	Revisjonsplaner
Norge	Ja	Ja	Nei
Sverige	Ja	Ja	Jfr. ovenfor
Finland	Ja	Ja	Ja
Danmark	Ja, ved investering over 2 mill. DKK	Nei	Nei
Island	Ja	Opplysningsplikt	Ja

13 Inngående porteføljeinvesteringer

Land	Lisensplikt	Vilkår knyttet til lisensen	Revisjonsplaner
Norge	Nei	–	–
Sverige	Ja	Nei	Jfr. ovenfor
Finland	Børsnotert: Nei Ikke børsnotert: Ja	Nei	Nei
Danmark	Nei	–	–
Island	Nei	Nei	Nei

14 Utgående porteføljeinvesteringer

Land	Lisensplikt	Vilkår knyttet till lisensen	Revisjonsplaner
Norge	Børsnotert: Nei Ikke børsnotert: Ja	Nei	Nei
Sverige	Ja	Nei	Jfr. ovenfor
Finland	Ja	Nei	Nei
Danmark	Børsnotert: Nei Ikke børsnotert: Ja	Nei	Nei
Island	Ja	Oplysningsplikt	Nei

Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående glas- industrin i Norden

(Meddelandet, se s. 2264)

Til Økonomisk utvalg er henvist melding om rekommandasjon nr. 24/1980 om glassindustrien i Norden.

En forstudie om nordisk glassyrkesutdanning er gjennomført. Sluttrapporten konkluderer med forslag til to områder for videre oppfølging. Utvalget viser til sin betenkning om meldingen i 1985 om denne rekommandasjon for ytterligere synspunkter.

Økonomisk utvalg vil dessuten vise til rek. nr. 14/1985 som har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å utrede mulighetene for å utforme et enhetlig system for erstatning til kommuner for spesialutdanning av elever fra annet nordisk land.

I motivering for rekommandasjonen blir spesielt pekt på finansiering over glassyrkesutdanning. Utvalget er av den oppfatning at rek. nr. 14/1985 dermed omfatter det arbeid som foregår på glassindustriområdet i forbindelse med rek. nr. 24/1980. Utvalget mener den videre rapportering om arbeidet derfor bør gis i meldingen om rek. nr 14/1985 og at rek. nr 24/1980 dermed avskrives.

Økonomisk utvalg foreslår derfor at

Nordisk Råd tar melding om rek. nr. 24/1980 om glassindustrien til etterretning og avskriver rekommandasjonen samt ber om at det blir rapportert om det videre arbeid i melding om rek. nr. 14/1985

om å utforme et enhetlig system for erstatning til kommuner for spesialutdanning av elever fra annet nordisk land.

Stockholm 30. januar 1986

Ylva Annerstedt (fp)

Hallvard Bakke (A)

Gunnar Björk (c)

Johan Buttedahl (Sp)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Arne Gadd (s)

Formann

Ivar Hansen (V)

Karen Thurøe Hansen (KF)

Per Olof Håkansson (s)

Heikki Järvenpää (Kok)

Anker Jørgensen (S)

Arvo Kempainen (Skdl)

Timo Kietäväinen (K)

Hanna Kvanmo (SV)

Preben Lange (Si)

Peter Muurman (Sdp)

Aase Olesen (RV)

Oddrunn Pettersen (A)

Páll Pétursson (F.)

Sten Svensson (m)

Harald Synnes (Kr.F.)

Jan P. Syse (H)

Henrik Westerlund (Sfp)

Lena Öhrsvik (s)

Meddelande

om rekommendation nr 24/1980 angående glasindustri i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å la foreta en gjennomgang av problemene for glassindustrien i Norden med sikte på å motvirke monopoltendenser og å undersøke mulighetene av å bevare nordisk glassindustri.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Ministerrådets bedömning av behovet av ytterligere utredning av glassindustri i Norden eller gemensamma nordiska industripolitiska åtgärder på detta område meddelades i ministerrådets kommentar den 10 december 1980 till denna rekommendation. Då ej något framkommit sedan dess som föranlett ministerrådet att på nytt ta upp saken står bedömningen tills vidare fast.

Ett projektförslag framställt av en rad fackliga och arbetsgivarorganisationer på glasindustriområdet avseende en förstudie om nordisk glasyrkesutbildning fick 1983, efter att Nordiska rådets ekonomiska utskott tillstyrkt förslaget, visst ekonomiskt stöd via ministerrådets allmänna budget.

Slutrapport for prosjektet ble oversendt Ministerrådet i februar 1985. Rapporten konkluderte med forslag til to områder for videre oppfølging. Organisasjonene på glasindustriområdet arbeider videre med mulighetene for å følge opp forslagene.

Ekonomiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående gemensamma åtgärder beträffande stadsforskning

(Meddelandet, se s. 2266)

Til Økonomisk utvalg er henvist melding om rekommandasjon nr 27/1980 om felles tiltak vedrørende byforskning.

Økonomisk utvalg konstaterer at det foreligger et ministerrådsforslag om et revidert nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitikk. Dette omfatter også felles tiltak vedrørende byforskning. Økonomisk utvalg mener den videre rapportering om arbeidet i framtiden bør gis i meldingen om det reviderte samarbeidsprogram for regionalpolitikk og at ovennevnte rekommandasjon dermed avskrives.

Økonomisk utvalg foreslår derfor at

Nordisk Råd tar melding om rek. nr. 27/1980 om felles tiltak vedrørende byforskning til etterretning og avskriver rekommandasjonen samt ber om at den videre rapportering om arbeidet blir gitt i meldingen om det reviderte samarbeidsprogram for regionalpolitikk.

Stockholm 30. januar 1986

Ylva Annerstedt (fp)

Gunnar Björk (c)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Ivar Hansen (V)

Per Olof Håkansson (s)

Anker Jørgensen (S)

Timo Kietäväinen (K)

Preben Lange (Si)

Aase Olesen (RV)

Páll Pétursson (F.)

Harald Synnes (Kr.F.)

Henrik Westerlund (Sfp)

Hallvard Bakke (A)

Johan Buttedahl (Sp)

Arne Gadd (s)

Formann

Karen Thurøe Hansen (KF)

Heikki Järvenpää (Kok)

Arvo Kempainen (Skdl)

Hanna Kvanmo (SV)

Peter Muurman (Sdp)

Oddrunn Pettersen (A)

Sten Svensson (m)

Jan P. Syse (H)

Lena Öhrsvik (s)

Meddelande

om rekommendation nr 27/1980 angående gemensamma åtgärder beträffande stadsforskning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd:

at først å sammenstille en rapport om byutviklingens nåværende situasjon for OECD's byprosjekt, og deretter på grunnlag av denne rapport og de erfaringer man vinner fra Nordisk Ministerråds storbyprosjekt overveie behovet av et problem- og programorientert forskningsprogram om byutviklingen.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÅRP) beslöt på sitt möte i maj 1980 att översända rekommendationen till NÅRP:s storstadsprojekt. Storstadsprojektet jämför bystrukturproblem och utvecklingstendenser i 13 nordiska storstäder, dvs sammanhanget mellan städernas utveckling och omstrukturering. Huvudvikten ligger på en beskrivning av de regionalpolitiska åtgärder som för närvarande brukas på statlig, regional och kommunal nivå.

I april 1982 förelåg rapporten "Nordiska storstäder – problem och utvecklingstendenser". I rapporten analyseras den reduktion i industrisysselsättningen som har ägt rum i storstäderna, sviktande möjligheter för expansion inom servicenäringarna, växande problem på bostadsmarknaden för utsatta befolkningsgrupper, skärpt segregation mellan olika stadsdelar och kommuner samt raskt växande kommunalekonomiska problem. Rapporten omfattar också en första översiktlig beskrivning och diskussion av en rad offentliga åtgärder som har betydelse för storstadsutvecklingen.

OECD:s stadsprojekt "Urban problems" tillställdes 1982 en engelskspråkig version av rapporten "Nordiska storstäder – problem och utvecklingstendenser", tillsammans med övrigt material för att användas inom ramen för OECD-projektet.

I förbindelse med avslutningen av fas 1 och påbörjandet av fas 2 avhölls en nordisk storstadskonferens i Stockholm i oktober 1982. Fas 2 omfattar perioden 1982–85. Det har arbetats vidare på tre huvudfält: a) näringsutveckling och näringspolitik, b) bostadsmarknad och bostadspolitik och c) offentlig ekonomi i storstäderna.

I augusti 1985 färdigställdes ett utkast till projektets fas 2-rapport (slutrapport) "*Storbypolitik i Norden*". På bakgrund av denna avhölls ett tvådagarsseminarium i Göteborg. Rapporten och konklusionerna från konferensen publiceras i NU-serien (*NU 1985:7*) vid årsskiftet 1985-86, till vilken rapport det härvid hänvisas beträffande ett mera detaljerat innehåll. Även denna slutrapport tillställs OECD.

Storstadsprojektet har beträffande frågan om att "överveie behovet av et problem- og programorientert forskningsprogram om byutviklingen" konstaterat, att ett behov för forsknings- och utredningsverksamhet föreligger inom ramen för storstadsfrågorna i Norden. Men man har samtidigt påpekat att inget särskilt forskningsprogram, kommer att läggas fram, bl. a. på grund av bristande resurser inom ramen för Storstadsprojektet. Resurserna för projektet kommer dessutom enligt ministerrådsförslaget till reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik, vilket föreläggs Nordiska rådet vid sessionen i mars 1986, att betydligt reduceras under kommande år.

Med hänvisning till att Storstadsprojektet icke avser att lägga fram något särskilt forskningsprogram för storstadsfrågor, bör det framhållas att det i ministerrådsförslaget till reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik konstateras att "NordREFO bör till sitt forskningsprogram kunna lägga forskningsproblem som rests av Storstadsprojektet".

I övrigt hänvisas till redovisningarna i årsberättelsen (*C1*) för år 1985 (kapitel XIX) över Storstadsprojektets verksamhet under året.

Med hänvisning till ovan redovisade utredningar och vidtagna åtgärder anser ministerrådet för sin del att avsikten med rekommendationen är uppnådd.

Meddelande

om rekommendation nr 5/1981 angående initiativ för att avhjälpa tynande gruvsamhällets svårigheter

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1, s. 1406)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd, med sikte på å avhjälpe de vanskeligheter som gruvsamfundene møter når malmforekomstene minsker eller tar slutt, eller når gruvedriften av annen årsak bygges ned, å ta initiativ til

- at det blir vurdert f. eks. gjennom konsesjonslovgivningen å stille krav om at nedbyggingen/avviklingen skjer i planlagte former innenfor tilfredsstillende tidsrammer,
- at myndigheter og regionale utviklingsinstitusjoner i god tid utreder behovet for og planleggingen av alternativ virksomhet,
- at det skjer en utveksling av erfaringer vedrørende ulike sider ved avvikling av gruvedrift,
- at samarbeidsmulighetene mellom nordiske gruveforetak utredes.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Nordiska ämbetsmannskommittén för regionalpolitik (NÄRP) beslöt i maj 1981 att sända över rekommendationen till NÄRP:s Basprojekt för vidare behandling.

Basprojektet har till uppgift att kontinuerligt sammanställa och analysera grundlagsmaterial om de regionala förhållandena i Norden, som bakgrund för utveckling av det regionalpolitiska samarbetet. Verksamheten omfattar löpande rapporteringsarbete (bl. a. utarbetande av årsrapporten som behandlar den regionala befolknings- och sysselsättningsutvecklingen i Norden), olika typer av specialutredningar osv.

Basprojektet genomförde under 1981 och 1982 en utredning om hur svårigheterna i tynande gruvsamhällen kan avhjälpas. Rapporten "Tynande gruvsamhällen i Norden" förelåg färdigtryckt i NORD-serien i februari 1983 och översändes genast till Nordiska rådets organ. Den innehåller en

översikt över existerande gruvsamhällen i Finland, Norge och Sverige samt de samhällen där gruvorna lagts ned efter 1970. Samtidigt innehåller rapporten en översikt över vilka slags åtgärder man i de olika länderna satt in för att stödja gruvsamhällena. Utredningens mål har varit att bidra till informations- och erfarenhetsutbyte mellan de berörda länderna för att man på nationellt plan lättare skall kunna komma fram till åtgärder för de utsatta orterna.

Under 1983 arbetade man vidare med utredningen och utvidgade den till att omfatta ensidiga industriorter mer generellt. Denna fas av studien omfattar även Danmark. NORD-rapporten "Ensidiga industriorter i Norden" som blev klar i juni 1984, innehåller en sammanställning av huvudkonklusionerna i de utredningar som har genomförts nationellt på detta område. Rapporten innehåller vidare en genomgång av vilka erfarenheter man har av planläggning och olika åtgärder för att reducera ensidiga industriorters svårigheter. Rapporten innehåller slutligen diskussioner och påpekanden om nödvändigheten av fortsatta utredningar på olika samhälleliga plan kring behovet för och planläggningen av alternativa verksamheter.

Rapporten har fått stor uppmärksamhet och haft en stor efterfrågan och därmed även fått en stor spridning i Norden. NÄRP ser samtidigt att de i rapporten framförda påpekandena om nödvändigheten av fortsatta praktiska utredningar på olika samhälleliga plan har fått såväl gehör som praktiska konsekvenser.

NÄRP har även beaktat frågan om ensidiga industriorter som en faktor i regionalpolitikens förändrade förutsättningar i samband med värderingen av behovet av en revidering av handlingsprogrammet från 1979 för den regionalpolitiska sektorn. Det konkreta arbetet inom NÄRP i denna fråga kommer att ske utgående från skrivningarna om delmål för den regionalpolitiska verksamheten, vilka är uppställda i ministerrådsförslaget till reviderat handlingsprogram.

NÄRP har tidigare i kontakt med ÄK-industri kommit överens om att ÄK-industri på sin dagordning tar upp frågan kring värderingen ("när malmförekomsterna minskar eller tar slut, eller när gruvdriften av annan orsak byggs ned") av alternativet att ställa krav om att nedbyggningen/avvecklingen sker i planlagda former inom tillfredsställande tidsramar.

Embetsmannskomiteén for industripolitikk fant ikke at det var grunnlag for å diskriminere gruveforetak ved å stille spesialkrav innen konsesjonslovverket. Komiteén viste til at det allerede finnes en rekke bestemmelser innen arbeidsmarkedslovgivningen som regulerer avvikling av bedrifter i planlagte former, bl. a. bestemmelser om krav til samarbeid, varselsplikt, avviklingsvederlag osv. Disse reglene gjelder generelt og for alle foretak.

Spesiell beskyttelse av ensidige gruvesamfunn måtte etter komitéens mening eventuelt skje ut fra regionalpolitiske hensyn. Hvis spesiallovgivningen for gruver skulle endres ut fra slike hensyn, var EK-Industri ikke rette instans.

Vad beträffar samarbetsmöjligheterna mellan gruvföretag i Norden har ÄK-industri tidigare konstaterat att kontakter i olika frågor fortlöpande äger rum mellan företagen som ett led i deras normala kommersiella verksamhet. Möjligheterna till samarbete torde härigenom kontinuerligt bevakas.

Med hänvisning till ovan redovisade utredningar och vidtagna initiativ och åtgärder anser ministerrådet, för sin del, att syftet med rekommendationen har uppnåtts.

Meddelande

om rekommendation nr 6/1981 angående utveckling av samarbetsåtgärder rörande fiskodling

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1, s. 1406)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta tiltak for å utvikle det nordiske samarbeidet på fiskeoppdrettsområdet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Nordisk Ministerråd har på forslag fra Nordisk Embedsmandskomité for Jord- og Skovbrugsspørgsmål (NEJS) bevilget nordiske midler for 1985 (155.000 NOK) til

- fortsat projektvirksomhed vedrørende fiskegenbank
 - afholdelse af et symposium for nordiske fiskeriøkonomer
 - sekretærstøtte for en nordisk arbejdsgruppe vedrørende akvakultur.
- NEJS har besluttet, at den forudsete nordiske arbejdsgruppe vedrørende akvakultur skulle
- gennemgå og vurdere forslagene i rapporten om samarbejde på fiskeopdrætområdet (oversendt med ministerrådets meddelelse af 30. november 1984 om rek. 6/1981)
 - forelægge Nordisk Ministerråd og Nordisk Kontaktorgan for Fiskerispørgsmål et forslag til konkrete samarbejdsaktiviteter for 1986 og de efterfølgende år
 - overveje hvordan samarbejdet på kort sigt kunne arrangeres.

Påbegyndelse af arbejdsgruppens virksomhed er midlertidigt blevet udsat som følge af, at et nordisk land har ladet udpegnings af sine repræsentanter til arbejdsgruppen afvente en drøftelse i Nordisk Kontaktorgan for Fiskerispørgsmål om etablering af en nordisk embedsmandskomité for fiskerispørgsmål.

Der er i oktober 1985 opnået enighed i kontaktorganet om, at de nordiske fiskeriministre skal rette henvendelse til de nordiske samarbejdsministre med en anmodning om, at der snarest etableres en embedsmandsko-

mité for fiskerispørgsmål. Ministerrådet har drøftet disse henvendelser og arbejder mod en endelig beslutning i december 1985.

Der skulle herefter være grundlag for en snarlig påbegyndelse af den forudsete arbejdsgruppes virksomhed og herunder også en videre opfølgning af de intentioner om akvakultur, som ministerrådet har besluttet med vedtagelsen af det nordiske handlingsprogram på jord- og skovbrugsområdet.

Ministerrådet kan samtidig meddele, at flere øvrige samarbejdssektorer (regionalpolitik, undervisning, industri og jordbrugsforskning) allerede har arbejdet med eller overvejet projektvirksomhed for 1986 på forskellige emneområder berørende akvakultur.

Meddelande

om rekommendation nr 10/1981 angående nordisk litteraturantologi för gymnasiet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att låta utarbeta en nordisk litteraturantologi för gymnasiet.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna)
meddelar den 11 december 1985:

Beträffande behandlingen av denna rekommendation hänvisas till meddelande om *rekommendation nr 12/1977/k*.

Kommunikationsutskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående turismens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna

(Meddelandet, se s. 2275)

Till Nordiska rådets kommunikationsutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 13/1981 angående turismens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna.

I rekommendationen rekommenderas Nordiska ministerrådet att ställa nödvändiga resurser till förfogande för att skyndsamt kunna slutföra pågående utredningar samt vidta därav påkallade åtgärder i syfte att minimera turismens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna.

Av meddelandet till den 34:e sessionen framgår att en arbetsgrupp om friluftsliv i Norden nu förbereder ett projekt om växelverkan mellan friluftsliv och turism. I första hand befattar man sig här med naturvägledningens roll. I för ändamålet utvalda pilotområden i Norden görs försök med målinriktad vägledning om ökad förståelse för den hänsyn man måste ta till natur och omgivning.

Vidare erinras om en beräkningsmodell för ekonomiska och sysselsättningsmässiga effekter av en styrd utvecklingsprocess i ett avgränsat område, där man även beaktar vilken miljömässig toleransnivå ett område har när det gäller utvecklingen av turismen.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 13/1981 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 30 januari 1986

Bjarne Mørk Eidem (A)

Lahja Exner (S)

Guðrún Helgadóttir (Ab.) *Hanne Thanning Jacobsen (SF)*

Olof Jansson (ÅC) *Sakari Knuuttila (Sdp)*

Wiggo Komstedt (m) *Margit Hansen-Krone (H)*

Kaj Poulsen (S) *Peder Sønnerby (V)*

Ole Gabriel Ueland (Sp) *Marjatta Väänänen (K)*

Förman

Olle Östrand (S)

Meddelande

om rekommendation nr 13/1981 angående turismens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att ställa nödvändiga resurser till förfogande för att skyndsamt kunna slutföra pågående utredningar samt vidta därav påkallade åtgärder i syfte att minimera turismens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Under Nordiska ministerrådets turistutskott har de senaste åren pågått rätt omfattande utvecklingsarbete vad beträffar turismens växelverkan med såväl miljö som andra näringar. Sålunda slutfördes 1980 projektet "Turismens effekter på ekonomi och sysselsättning". Det mynnade ut i en beräkningsmodell för ekonomiska och sysselsättningsmässiga effekter av en styrd utvecklingsprocess i ett avgränsat område. Man fann det nödvändigt att i modellen även beakta vilken miljömässig toleransnivå ett område har när det gäller utvecklingen av turismen. Dylika toleransnivåer finns både på sociala, kulturella och fysiska områden. Dessa aspekter belyses i det s.k. Toleransnivå-projektet som utfördes 1981–1982. Det resulterade i en metod för en samlad värdering av fördelar och nackdelar vid utvecklingen av turismen i lokalsamhället.

De modeller man utvecklat är under kontinuerlig revision och en sammanställning har gjorts åren 1983–1984 inom projektet "Turismutveckling på lokal/regional nivå". Den konkreta utformningen är en handbok för planering av turism, vari ingår bl. a. avsnitt om turismens ekonomiska, sysselsättningsmässiga, sociala och miljömässiga effekter. Den översätts till engelska. Vidare bör nämnas att en reviderad utgåva av läroboken "Reiseliv i Norden" publicerades under 1984. Också här uppmärksammas ovannämnda problemområden.

Den del som rör turismens skadeverkningar på naturen uppmärksammas även inom det samarbete som under ministerrådet utförs på miljösektorn.

En arbetsgrupp om friluftsliv i Norden förbereder projekt om växelverkan mellan friluftsliv och turism. I första hand befattar man sig här med naturvägledningens roll. I för ändamålet utvalda pilotområden i Norden görs försök med målinriktad vägledning om ökad förståelse för den hänsyn man måste ta till natur och omgivning.

Nordiska ministerrådets turistutskott kommer även i fortsättningen i sin verksamhet att lägga vikt vid de i rekommendationen nämnda problemområdena. Aktuella projekt avrapporteras kontinuerligt i verksamhetsberättelsen (CI).

Meddelande

om rekommendation nr 14/1981 angående åtgärdsprogram för miljösäkra sjötransporter

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utarbeta ett åtgärdsprogram med syfte att åstadkomma miljösäkra sjötransporter.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

På uppdrag av den Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor (NÄT) har en särskild arbetsgrupp i juni 1985 färdigställt en rapport om miljösäkra sjötransporter.

I rapporten redovisar arbetsgruppen de åtgärder som hittills har vidtagits såväl inom Norden som i större internationella sammanhang för att främja miljösäkra sjötransporter. Gruppen konstaterar bl. a. att en rad åtgärder har vidtagits sedan Nordiska rådet år 1981 beslutade om rekommendationen samt att det finns ett väl fungerande samarbete på olika nivåer mellan de nordiska länderna, inte minst i det internationella samarbetet. Arbetsgruppen drar slutsatsen att det inte finns något behov av att utarbeta något särskilt nordiskt handlingsprogram för miljösäkra sjötransporter.

Nordiska ministerrådet delar arbetsgruppens uppfattning.

I och med den rapport, som tidigare överlämnats till Nordiska rådet bedömer ministerrådet, för sin del, att rekommendationen skulle kunna anses slutbehandlad.

Meddelande

om rekommendation nr 15/1981 angående internationella åtgärder för miljösäkra sjötransporter

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att inom internationella samarbetsorgan samfällt verka för ökad miljösäkerhet vid sjötransporter.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Ministerrådet hänvisar till meddelandet över rekommendation nr 14/1981.

Kommunikationsutskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående inter- nationell harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods

(Meddelandet, se s. 2280)

Till Nordiska rådets kommunikationsutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 16/1981 angående internationell harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods.

I rekommendationen rekommenderas de nordiska ländernas regeringar att internationellt arbeta för att internationella bestämmelser för transport av farligt gods med olika transportmedel harmoniseras.

Av meddelandet till den 34:e sessionen framgår att en rapport om transport av farligt gods i Norden har publicerats. I rapporten redovisas en kartläggning av den organisatoriska ordningen för transport av farligt gods samt förslag om hur det nordiska samarbetet i frågan skall kunna drivas vidare.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 16/1981 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 30 januari 1986

Bjarne Mørk Eidem (A)

Lahja Exner (s)

Guðrún Helgadóttir (Ab.) *Hanne Thanning Jacobsen (SF)*

Olof Jansson (ÅC)

Sakari Knuutila (Sdp)

Wiggo Komstedt (m)

Margit Hansen-Krone (H)

Kaj Poulsen (S)

Peder Sønderby (V)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Marjatta Väänänen (K)

Förman

Olle Östrand (s)

Meddelande

om rekommendation nr 16/1981 angående internationell harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att internationellt arbeta för att internationella bestämmelser för transport av farligt gods med olika transportmedel harmoniseras.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

År 1982 startade Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor (NÄT) ett utredningsarbete i projektform som syftade bl. a. till att finna former för ett ökat nordiskt samarbete i de större internationella organisationerna och att underlätta säkra transporter av farligt gods mellan de nordiska länderna.

Projektet är nu slutfört i och med att projektgruppen till Nordiska rådet överlämnat en rapport om transport av farligt gods i Norden. I rapporten redovisas bl. a. en kartläggning av den organisatoriska ordningen för transport av farligt gods i Norden och av de normer som gäller. Rapporten, som huvudsakligen behandlar landtransporterna, innehåller också förslag till hur det nordiska samarbetet som inletts med projektarbetet skall kunna drivas vidare. Detta samarbete har avsett både rent nordiska förhållanden och arbetet i de större internationella organisationerna.

Genom projektarbetet har grunden lagts för ett sådant samarbete som avses med både denna rekommendation och med rekommendationen nr 17/1981. Rekommendationerna anses därför från ministerrådets sida slutbehandlade.

Kommunikationsutskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående nordisk harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods

(Meddelandet, se s. 2282)

Till Nordiska rådets kommunikationsutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 17/1981 angående nordisk harmonisering av bestämmelserna för transport av farligt gods.

I rekommendationen rekommenderas Nordiska ministerrådet att arbeta för harmonisering inom Norden av bestämmelser för transport av farligt gods.

Kommunikationsutskottet hänvisar till sitt betänkande över meddelande om rekommendation nr 16/1981 angående internationell harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 17/1981 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 30 januari 1986

Bjarne Mørk Eidem (A)

Lahja Exner (s)

Guðrún Helgadóttir (Ab.) Hanne Thanning Jacobsen (SF)

Olof Jansson (ÅC)

Sakari Knuutila (Sdp)

Wiggo Komstedt (m)

Margit Hansen-Krone (H)

Kaj Poulsen (S)

Peder Sønnerby (V)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Marjatta Väänänen (K)

Förman

Olle Östrand (s)

Meddelande

om rekommendation nr 17/1981 angående nordisk harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att arbeta för harmonisering inom Norden av bestämmelser för transport av farligt gods.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Ministerrådet hänvisar till meddelandet över rekommendation *nr 16/1981*.

Meddelande

om rekommendation nr 18/1981 angående vägbeläggning och trafiksikkerhet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att i syfte att öka trafiksikkerheten i Norden arbeta för att vägarna i Norden förses med vägbeläggning med goda ljusreflexionsegenskaper, exempelvis ljus vägbeläggning och beläggning med grov yttextur och
2. att intensifiera pågående forskning om vägbelägningens betydelse ur trafiksikkerhetssynpunkt.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Som nevnt i fjorårets melding om denne rekommandasjonen har NET's planeringsutskott för väg- och trafikforskning igangsatt et større prosjekt om trafikksikkerhet og vegdekkets egenskaper. Innenfor rammen av dette prosjektet som forventes å løpe i perioden 1985–88 skal man bl. a. studere betydningen av lyse vegdekker.

Meddelande

om rekommendation nr 22/1981 angående intensifierat samarbete för att bekämpa rusmedelsmissbruk

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att i skyndsam ordning vidtaga åtgärder för ett fördjupat och vidareutvecklat nordiskt samarbete avseende förebyggande åtgärder, behandling och information i syfte att bekämpa missbruket av alkohol, narkotika och psykofarmaka.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Nordiskt samarbete i samband med att bekämpa rusmedelsmissbruk har koncentrerats på följande områden:

1. Samarbete mellan polis- och tullmyndigheter
2. Läkemedelskontroll
3. Åtgärder för att reducera efterfrågan på narkotika
4. Forskning
5. Internationellt samarbete.

Angående punkten 1 och 3 hänvisas till redovisningen i meddelandet om rekommendation nr 23/1985.

Inom det nordiska registreringssamarbetet på läkemedelsområdet har under 1985 utarbetats förslag till nordiska riktlinjer för utredningsprotokoll (kontrollmyndigheternas utvärdering av ansökningar om registrering av läkemedel). Detta för att myndigheterna lättare skall kunna använda varandras arbete.

Förslaget utvärderas (och används i konkret arbete) av tre fackspecialistgrupper, som även arbetar med att ha samma tolkning av riktlinjerna (en ansökan om registrering av läkemedel kan indelas i tre fackområden: farmaci/kemi, farmakologi/toxikologi, klinik).

På forskningssidan har den samnordiska alkoholskadeundersökningen (SAS) under året fortsatt sitt arbete. I projektet, som startade 1982, undersöks sambandet mellan alkoholkonsumtion och alkoholskador i de fem nordiska länderna.

Det nordiska forskningsprojektet "alkoholbruk, alkoholattityder och konsekvenser av alkoholbruk" har hållit ett slutmöte i projektgruppen. Rapporteringen från projektet, där Finland, Island, Norge och Sverige deltar, pågår för närvarande.

Den nordiska arbetsgruppen som skriver en antologi om kvinnors rusmedelsbruk har fortsatt sitt arbete. Gruppen räknar med att slutföra sitt arbete under år 1985.

En nordisk projektgrupp har konstituerats kring temat "narkotikafrågan och rättssystemet". Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD) har stött projektet genom kortare forskningsanslag för en finsk, en dansk och en norsk forskare och genom att bevilja medel för möten i projektgruppen.

Nordiskt forskarsamarbete håller för närvarande på att komma i gång på områdena "karriärstudier och behandlingsevaluering" (DK, N och S); "narkotikasyn och kontrollpolitik" (i första hand F och S) samt "narkotikadödlighet".

Samtidigt eller alternativt bruk av alkohol, läkemedel och narkotika är ett fenomen som ofta diskuteras i samband med rusmedelsmissbruk.

NAD planerar att samla ett antal forskare för att diskutera fenomenet blandmissbruk. Bland de frågor man tänker ta upp är följande: Vad vet vi om blandmissbruk i grupper som definierats som missbrukare och i samhället i övrigt, till exempel bland kvinnor? Hur åtgärdas blandmissbruk i vårdssystemet? Hur ser relationen blandmissbruk-kontrollpolitik ut?

Det nordiska samarbetet mot rusmedelsmissbruk sker således huvudsakligen genom samordning av nationella insatser. Dessutom samarbetar länderna aktivt inom FN:s narkotikakommission, Världshälsoorganisationen (WHO) och Europarådet (Pompidougruppen). Det föreligger en klar ambition att förbättra och vidareutveckla detta samarbete under de kommande åren.

Meddelande

om rekommendation nr 25/1981 angående förebyggande fritidsverksamhet för barn och unga

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att bygga ut den förebyggande fritidsverksamheten för barn och unga genom att bland annat upprätta flera fritidsklubbar samt att få till stånd ett erfarenhets- och informationsutbyte på nordiskt plan beträffande efter- och vidareutbildning av ungdomsledare.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Ministerrådet har under perioden 1983–1985 finansierat ett nordiskt projekt under rubriken Fritidsaktiviteter för barn och ungdom. Inom ramen för projektet har man belyst skillnader och likheter i fråga om utbudet av förebyggande fritidsaktiviteter för barn och ungdom i åldersintervallet 10–14 år.

Projektets utgångspunkt har varit att det gemensamma för många barn och ungdomar idag är att de lever i en verklighet som kännetecknas av brist på sammanhang mellan vardagens olika element. Skolan, hemmet och fritiden knyts ofta inte till varandra. Denna brist på sammanhang och kontinuitet anses vara en avgörande orsak till problem bland barn och ungdomar.

I projektets slutrapport som nyligen publicerats föreslås att man skall arbeta mot en ny typ av fritidsstruktur, som kan utgöra större helheter i ungdomars verklighet. Det hävdas också i rapporten att genom ett ökat erfarenhets- och informationsutbyte kan man utveckla aktiviteter med hänsyn till de problem som möter dagens ungdom. Rapporten har distribuerats till berörda nationella organ.

Meddelande

om rekommendation nr 26/1981 angående internationella begränsningar beträffande skattefria alkoholförsel

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att genom samfällt uppträdande på internationellt plan verka för enhetliga regler som innebär begränsningar i rätten att tullfritt införa skattefria alkoholvaror.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Det i rekommendationen rejste spørgsmål blev behandlet i en särskild arbetsgrupp under Ministerrådet. Heri deltog eksperter fra de i landene berørte ministerier.

Arbejdsgruppens rapport, som blev afgivet i efteråret 1982, havde som hovedkonklusioner, at alle nordiske lande allerede har indført begrænsninger i adgangen til told- og skattefri indførsel. Der gælder således blandt andet krav om fravær i et vist tidsrum, ligesom de rejsende skal opfylde visse alderskrav i henhold til den nordiske provianteringsaftale. Mulighederne for salg på de såkaldte korte ruter er endvidere begrænset.

De nordiske lande har tilstræbt udarbejdelse af fælles bestemmelser. Hvis et nordisk land uanset dette skulle finde det nødvendigt at vedtage bestemmelser med henblik på at begrænse adgangen til told- og afgiftsfri indførsel af alkoholvarer, der er købt uden afgifter, fandt arbejdsgruppen, at dette måtte overvejes i relation til det pågældende lands egne forhold. Sådanne skridt forudsatte imidlertid forhandlinger med de øvrige berørte nordiske lande. Endvidere pegedes på at der vil kunne opstå ganske betydelige kontrolproblemer ved indrejse, såfremt sådanne foranstaltninger ikke sker i et samarbejde mellem de nordiske lande.

Det fremgik endvidere, at der efter arbejdsgruppens opfattelse ikke findes et sådant internationalt forum, hvor en drøftelse om det i rekommendationen rejste spørgsmål vil kunne føres med noget resultat på baggrund af de internationale reglers udvikling, som går i retning af en øget liberalisering. Dette vanskeliggør i nogen grad mulighederne for specifikke nordiske initiativer i sådant øjemed.

Meddelande

om rekommendation nr 28/1981 angående åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att snarast möjligt vidtaga alla åtgärder som kan medverka till att minska arbetslösheten bland de unga.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Omfanget af ungdomsarbetslösheden i Norden som helhed stagnerede i 1984 og har i 1985 vist en markant faldende tendens. Det samlede omfang ligger under 200.000 arbejdsløse i aldersgruppen 16–24 år.

I flere lande har man indført obligatoriske tilbud om sysselsætning for den yngste del af ungdomsarbetsløshedsgruppen med et deraf følgende kraftig fald i den registrerede arbejdsløshed for denne gruppe. Det gælder f.eks. lovgivningen om ungdomslag i Sverige og en tilsvarende ordning i Finland. I de øvrige lande har mange kommuner, der har et medansvar for ungdomsarbetsløshedsindsatsen indført ordninger med obligatorisk tilbud om sysselsætning.

Det nordiske arbejdsmarkedsudvalg (NAUT) har i samarbejde med embedsmandskomitéen for nordisk kulturelt samarbejde gennemført et flerårigt projekt, hvor forsøg med obligatorisk tilbud om sysselsætning i fire lokalområder blev knyttet sammen i et nordisk netværksprojekt.

Projektet blev afsluttet i 1985 i forbindelse med et fællesmøde mellem de to embedsmandskomitéer, hvor det blev besluttet at erfaringerne skulle videreføres dels i SKOLARB-projektets operative fase og dels i projektet om nye veje til bekæmpelse af ungdomsarbetsløsheden i forbindelse med handlingsplanen Norden i vækst.

SKOLARB-projektet videreføres i 1986 med en operativ fase, hvor lokale pilotprojekter, der har til formål at støtte unge ved overgangen fra skole til arbejdslivet, knyttes sammen i et nordisk netværk.

Den generelle vækst i sysselsætningen, der har karakteriseret arbejdsmarkedet i Norden som helhed, er særligt kommet unge med erhvervskompetencegivende uddannelser til gode. Med udsigt til en fortsat vækst i

sysselsætningen, samtidigt med et begyndende fald i omfanget af de ungdomsårgange, der melder sig som førstegangssøgende på arbejdsmarkedet, kan det forudses at der om nogle år vil opstå en flaskehalssituation på dele af arbejdsmarkedet, der rekrutterer ungdom med faglige uddannelser. Samtidigt kan det forventes, at der vil være en gruppe unge arbejdsløse uden specifikke og adækvate uddannelser som meget vanskeligt vil kunne placeres på arbejdsmarkedet. På denne baggrund har NAUT iværksat projekter i 1986 som fokuserer på nye og utraditionelle sysselsætningsmuligheder for de udsatte grupper, herunder dele af ungdomsgruppen.

Meddelande

om rekommendation nr 32/1981 angående antagande av nordisk språkkonvention

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige, at der mellem disse lande indgås en konvention om nordiske statsborgeres ret til at anvende deres eget sprog i andet nordisk land i overensstemmelse med det udkast til konvention, der er optaget som bilag til ministerrådsforslag B 32/j om en nordisk sprogkonvention.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Konventionen undertecknades av alla de nordiska länderna den 17 juni 1981. Den träder i kraft när fyra länder har ratificerat. Hittills har konventionen ratificerats av Finland, Norge och Sverige.

Danmark och Island är nu båda på god väg att följa efter. I Island har ratifikationsförfarandet inletts genom proposition till Alltinget. I Danmark har justitieministern i oktober 1985 lämnat förslag till ändring av retsplejeloven i syfte att språkkonventionens krav skall kunna tillgodoses inom rättsprocessen. Såvitt angår den offentliga förvaltningen avser man från justitieministeriets sida att ge närmare riktlinjer i den vägledning, som väntas bli utsänd i anslutning till ny förvaltningslov och ny offentlighedslov.

Konventionen bör alltså kunna träda i kraft under 1986. Därmed förbinder sig de nordiska staterna att verka för att medborgare i en fördragsslutande stat, vid behov, skall kunna använda sitt eget språk i kontakter med myndigheter och andra offentliga organ i annat fördragsslutande land. Inför ikraftträdandet kommer man nu att förbereda sig nationellt för de krav som konventionen kommer att ställa.

Juridiska utskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående lagstiftnings samarbetet på arbetsrättens område

(Meddelandet, se s. 2292)

Til juridisk udvalg er henvist den af Nordisk Ministerråd til Nordisk Råds 34. session afgivne meddelelse om rekommandation nr. 2/1982 angående lovgivningssamarbejde på arbejdsrettens område.

Det fremgår af meddelelsen, at ministre med ansvar for arbejdslivs- og arbejdsretsspørmål har besluttet at indlede et samarbejde på dette område. Ligeledes fremgår det, at ministerrådet har til hensigt at rapportere om samarbejdet på dette nye område i den årlige virksomhedsberetning.

Hermed er sigtet med rekommandationen opfyldt, og juridisk udvalg indstiller:

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandationen nr. 2/1982 for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 31. januar 1986

Lennart Andersson (S)

Åsa Solberg Iversen (A)

Arnljot Norwich (H)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Asbjørn Sjøthun (A)

Bernhardt Tastesen (S)

Formand

Flemming Hansen (KF)

Inga Lantz (vpk)

Hans Nyhage (m)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Jens Steffensen (KrF)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Meddelande

om rekommendation nr 2/1982 angående lagstiftningssamarbetet på arbetsrättens område

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

at give de arbejdsretlige spørgsmål en mere fremtrædende placering i det nordiske samarbejde,

at etablere et samarbejde mellem de nordiske landes regeringer og organisationerne på arbejdsmarkedet med henblik på gennem lovgivning eller på anden måde at gennemføre ensartede løsninger på arbejdsretlige spørgsmål af større rækkevidde, og

at udvide det nordiske lovgivningsprogramms katalog af lovgivningsprojekter med lovgivning på arbejdsrettens område,

for herigennem på fællesnordisk grundlag blandt andet at videreudvikle demokratiet i arbejdslivet og løse de arbejdsretlige problemer, der er forbundet med indførelse og anvendelse af ny teknik.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Ministrar med ansvar för arbetslivs- och arbetsrättsfrågor beslöt vid ett möte den 12 november 1985 att inleda ett samarbete på arbetslivs- och arbetsrättsområdet. Arbetet skall bedrivas i en gemensam kontaktgrupp under ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor och nordiska arbetsmarknadsutskottet. En närmare redogörelse för inriktning och organisering av samarbetet lämnas i ministerrådets verksamhetsberättelse (CI), kapitel X Arbetsmiljö, avsnitt 2.2.

Frågan om arbetslivs-/arbetsrätts-samarbetet behandlades vid ett möte den 13 november 1985 mellan ministrar med ansvar för arbetslivs- och arbetsrättsfrågor och Nordiska rådets juridiska utskott resp representanter för rådets social- och miljöutskott.

Ministerrådet avser att årligen i verksamhetsberättelsen (CI) rapportera om samarbetet på det nya området. Därmed anser ministerrådet, för sin del, att syftet med rekommendationen har tillgodosetts.

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden

(Meddelandet, se s. 2295)

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 34:e session avgivna meddelanden om *rekommendationerna nr 15/1973 och 3/1982*, vilka båda berör frågan om ökat radio- och TV-samarbete i Norden.

Kulturutskottet har behandlat meddelandena i ett sammanhang.

Utskottet konstaterar med stor tillfredsställelse att Nordiska ministerrådet har fattat beslut om att etablera ett utökat radio- och TV-samarbete i Norden, i enlighet med ministerrådsförslaget *B 61/k* och med beaktande av Nordiska rådets yttrande över detta.

Syftet med rekommendationerna kommer därmed att uppnås och några skäl att kvarhålla rekommendationerna på rådets dagordning föreligger därför inte längre.

Utskottet avser följa den fortsatta utvecklingen av det nordiska samarbetet på radio- och TV-området bl. a. utgående från den information ministerrådet ger i berättelsen *C 1* och i meddelandena över den framställning Nordiska rådet avgav som ett resultat av behandlingen av ministerrådets förslag *B 61/k (framst. 1/1986)*.

Utskottet föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser rekommendationerna 15/1973 och 3/1982 för rådets del slutbehandlade.

Stockholm den 30 januari 1986

Kjell Magne Fredheim (A)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Eiður Guðnason (A.)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Förman

Tytti Isohookana-Asunmaa (K) *Elsi Hetemäki-Olander (Kok)*

Karen Højte Jensen (KF)

Jens Peter Jensen (V)

Thea Knutzen (H)

Gunnel Jonäng (c)

Barbro Nilsson (s)

Paavo Lipponen (Sdp)

Berit Oscarsson (s)

Robert Pedersen (S)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Reiulf Steen (A)

Hans Petersson (fp)

Ingrid Sundberg (m)

Otto Steenholdt (At)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Anders Talleraas (H)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Meddelande

om rekommendation nr 3/1982 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Island, Norge och Sverige att uppta förhandlingar i syfte att träffa avtal om den fortsatta utvecklingen av ett radio- och TV- samt telesamarbete baserat på överföring via ett satellitsystem. Nordiska rådet förutsätter att utvecklingen av samarbetet sker inom ramen för Helsingforsavtalet, att Nordiska rådet hålls informerat om denna utveckling samt att en eventuell realisering av ett radio- och TV- samt telesamarbete via satellit underställs Nordiska rådets session.

Nordiska ministerrådet (industri-, kommunikations- och kulturministrarna) meddelar den 17 december 1985:

Regeringarna i Finland, Island, Norge och Sverige har inom Nordiska ministerrådet den 10 november 1985 avgivit ministerrådsförslag om ökat radio- och TV-samarbete i Norden (R 61/k) till Nordiska rådets presidium för yttrande.

Ministerrådet avser att som ett led i etableringen av ett utökat radio- och TV-samarbete via satellit i Norden i en inledande försöksverksamhet under tre år använda TV-kapaciteten i den direktsändande satelliten Tele-X.

Enligt bemyndigande vid Nordiska rådets 33:e session i Reykjavik 1985 har Nordiska rådets presidium, efter yttrande av kulturutskottet, den 13 november 1985 avgivit framställning till ministerrådet över förslaget.

Vid möte per capsulam (skriftligt förfarande) har ministerrådet, med beaktande av Nordiska rådets synpunkter, den 25 november 1985 fastställt beslutet av den 10 november 1985.

Danmark har inte deltagit i beslutet. Danmarks regering har emellertid i skrivelse den 27 november 1985 meddelat sig beredd att, vid lämplig tidpunkt, uppta förhandlingar inom Nordiska ministerrådet om villkoren för en eventuell dansk medverkan i det försöksmässiga programsamarbetet via Tele-X.

Ministerrådets fortsatta förberedelsearbete inför den treåriga försöksperioden med ökat radio- och TV-samarbete i Norden genom användning av Tele-X-satelliten omfattar bl. a. utformning och fastställande av detaljavtal avseende programsamarbetet och avseende tekniska och ekonomisk-finansiella frågor.

Meddelande

om rekommendation nr 5/1982 angående ett gemensamt program för den acceleratorbaserade forskningen i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att intensifiera bevakningen av det arbete som bedrivs på nationellt plan för att utveckla samarbetet inom den acceleratorbaserade forskningen i Norden, i syfte att åstadkomma ett gemensamt program för detta samarbete.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

I 1974 oprettede ministerrådet den nordiske samarbejdskomité for acceleratorbaseret forskning (NOAC), der bl. a. har til opgave at virke for en samordnet udnyttelse af ressourcerne til acceleratorbaseret forskning i Norden samt medvirke til nordisk samarbejde i forskningsprojekter ved accelerators udenfor Norden. NOACs budget for 1986 er 598 000 DKK.

Spørgsmålet om nordisk samarbejde indenfor den acceleratorbaserede forskning har haft særlig aktualitet i de seneste år gennem planer i såvel Finland som Sverige om opførelse af en tungion-accelerator, således som der blev redegjort for i meddelelsen til 33. session.

Fra svensk side meddeltes det dog, som tidligere oplyst, i november 1983, at man ikke i de nærmeste år vil bygge en tungion-accelerator i Sverige. Statens Vetenskabsråd i Finland har udtalt, at man i den nuværende økonomiske situation ikke kan anbefale, at der satses så mange ressourcer på kernefysisk forskning i Finland i betragtning af de store behov for midler, der er dokumenteret indenfor andre videnskabsgrene.

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående produktion och distribution av talböcker och punktskriftsböcker i Norden

(Meddelandet, se s. 2298)

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 34:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 7/1982 angående produktion och distribution av talböcker och punktskriftsböcker i Norden.

Utskottet konstaterar att man på nationellt plan, som ett resultat av nordiskt samarbete på området, har fattat beslut om att verkställa ett stort antal åtgärder på det område rekommendationen berör. Vidare har det samarbete som har etablerats lett till fortsatta åtgärder även på nordiskt plan. Ministerrådet har även avsatt medel för denna verksamhet.

Utskottet uttalar tillfredsställelse över att syftet med rekommendationen har uppnåtts. Utskottet föreslår,

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 7/1982 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 30 januari 1986

Kjell Magne Fredheim (A)

Stefån Benediktsson (Bj.)

Eiður Guðnason (A.)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Förman

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Karen Højte Jensen (KF)

Jens Peter Jensen (V)

Thea Knutzen (H)

Gunnel Jonäng (c)

Barbro Nilsson (s)

Paavo Lipponen (Sdp)

Berit Oscarsson (s)

Robert Pedersen (S)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Reiulf Steen (A)

Hans Petersson (fp)

Ingrid Sundberg (m)

Otto Steenholdt (At)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Anders Talleraas (H)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Meddelande

om rekommendation nr 7/1982 angående produktion och distribution av talböcker och punktskriftsböcker i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att öka det nordiska samarbetet om produktion och distribution av talböcker och punktskriftsböcker.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Kultursekretariatet engasjerte i 1983 to sakkyndige til å utrede mulighetene for utvidet nordisk samarbeid på dette område. Utredningen forelå våren 1984 og er deretter sendt på remiss til relevante nasjonale og nordiske institusjoner/organisasjoner. Remiss-uttalelsene understreker bl. a. behovet for å få holdt et arbeidsmøte som kan foreslå gjennomføring av konkrete nordiske samarbeidsprosjekter på dette felt.

Ministerrådet har i 1985 gitt et tilskudd på 100 000 DKK till avholdelse av arbeidsmøtet, som er arrangert i København 31.10–1.11.1985.

På nevnte arbeidsmøte ble følgende arbeidsoppgaver besluttet iverksatt ved nasjonale tiltak og dermed uten behov for finansiering fra Ministerrådet:

1. Beskrivelse av samtlige lands problemer vedrørende opphavsrett samt løsningsforslag innsamles og bearbeides.
2. Opplegg for produksjonsmål for lydboksproduksjonen utarbeides.
3. Norge og Sverige påtar seg i felleskap å søke å løse problemene vedrørende samisk litteratur.
4. Materiale innsamles om ny teknologi, dvs. om de EDB-standarder som i dag brukes i Norden.
5. Et opplegg om bruken av punktskrift utarbeides, samt om mulighetene for å øke bruken av punktskrift.
6. Materiale framskaffes om hvilken type båndspiller som bør brukes. Disse initiativ forutsettes fulgt opp av et nytt arbeidsmøte som er foreslått holdt i Stockholm i mai 1986.

Når det gjelder de tiltak som krever nordisk finansiering har arbeidsmøtet forslått forbedring av katalog- og lænesamarbeidet. For øvrig har ar-

beidsmøtet anbefalt at Ministerrådet skal støtte etablering av lydboksproduksjon på Færøyene og Grønland.

Ministerrådet har på møte 11.12.1985 avsatt 10000 DKK till videre arbeid i 1986 med punktskriftsaka.

Meddelande

om rekommendation nr 8/1982 angående stöd till regionalt kultursamarbete i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att, utan att inrätta någon särskild fond, ställa ökade medel till förfogande för kultursamarbetet på Nordkalotten genom att på den nordiska kulturbudgeten inrätta ett särskilt anslag för regionalt kultursamarbete.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Rekommandasjonen pekar på to forhold, det ene gjelder økte midler til kultursamarbeidet på Nordkalotten spesielt, det andre spørsmålet om å opprette en spesiell tilskuddsordning for regionalt kultursamarbeid i Norden.

Når det gjelder kultursamarbeidet på Nordkalotten er det mulig å søke om tilskudd fra de enkelte støtteordninger, for idrett, folkeopplysning, ungdomsarbeid, teater. Dessuten kan det søkes om tilskudd fra Nordisk kulturfond og de bilaterale fond.

Støtten fra Ministerrådet til samisk kulturliv bør også nevnes i denne forbindelse. Samiske kulturtiltak støttes med en egen avsetning over disposisjonsmidlene.

Dessuten har ministerrådet vedtatt å gi tilskudd til engasjement av sakkyndig person tilknyttet Nordisk Sameråd, som skal utrede mulighetene for økt nordisk og nasjonal støtte til samiske kulturprosjekt. Ministerrådet har vedtatt nye retningslinjer for bevilgningen til nordisk idrettssamarbeid slik at det heretter kan gis tilskudd til samisk idrettssamarbeid. Folkeopplysningsstøtten disponeres årlig til en rekke regionale prosjekt. Fra idrettsbevilgningen gis det for øvrig tilskudd til idrettssamarbeidet i Vest-Norden. Nordisk Ministerråd har vedtatt nye vedtekter som vil åpne muligheten for økte tilskudd til det regionale ungdomssamarbeid.

Nordisk kulturfond har i 1983 pekt på at det er fondets oppgave å stimulere et så bredt samarbeid som mulig mellom de nordiske land. Fondets styre har sagt seg villig til å gi et visst tilskudd til grenseregionalt

samarbeid og til bilaterale prosjekt. I 1984 og 1985 er det bl. a. gitt tilskudd fra fondet til grenseregionalt kultursamarbeid i Midt-Norden og til musikk-samarbeid på Nordkalotten.

Ministerrådet anser det ikke hensiktsmessig å etablere en egen støtteordning for regionalt kultursamarbeid.

Meddelande

om rekommendation nr 10/1982 angående barns miljö

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att införa likartade lagbestämmelser om förbud mot kroppslig aga eller annan kränkande behandling av barn,
2. att samarbeta i syfte att vidareutveckla föräldrautbildningen i de nordiska länderna samt
3. att särskilt beakta de handikappade barnens situation.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

I rek. nr. 10/1982 oppfordrer Nordisk Råd ministerrådet til å innføre ensartede regler i Norden om forbud mot fysisk avstraffelse eller annen krenkende behandling av barn.

I Danmark vedtog Folketinget i juni 1985 en ændring i myndighedsloven, hvori det udtales, at forældremyndighed medfører pligt til at beskytte barnet mod fysisk og psykisk vold og anden krænkende behandling.

I Finland antog riksdagen våren 1983 lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/83). Enligt denna lag, som trädde i kraft den 1 januari 1984, får barnet inte undertryckas, agas eller utsättas för annan kränkande behandling. Enligt barnskyddslagen (683/83), som också trädde i kraft den 1 januari detta år, är barnskyddets syfte att trygga barnets rätt till en trygg och stimulerande uppväxtmiljö samt till en harmonisk och mångsidig utveckling. Barn har enligt lagen företrädesrätt till särskilt skydd. Dessa rättigheter bör tryggas genom att påverka de allmänna uppväxtförhållandena, genom att stödja vårdnadshavarna vid fostran av barn samt genom att genomföra familje- och individinriktat barnskydd. Målet är att barnet under alla förhållanden får en sådan vård varom stadgas i lagen om vårdnad om barn och umgängesrätt.

I Norge la et utvalg under Sosialdepartementet våren 1982 fram en innstilling om barnemishandling og omsorgssvikt. Utvalget foreslår at det tas inn i barneloven et forbud mot fysisk avstraffelse eller annen krenkende behandling av barn. Dette forslaget vil bli behandlet i Regjeringen

med det første. De øvrige forslag i innstillingen er behandlet i en egen stortingsmelding, og Stortinget vedtok våren 1985 en fireårig handlingsplan for styrking av barne- og ungdomsvern.

Den svenska föräldrabalken innehåller sedan år 1979 ett förbud mot kroppslig aga eller annan kränkande behandling av barn.

När det gäller de handikappade barnens situation sker stora och för de enskilda individerna betydelsefulla insatser på nationellt plan. På nordiskt plan utgör projektet "Kroniskt sjuka barn i Norden", som bedrivs i Nordiska hälsovårdshögskolans regi, ett viktigt inslag på detta område.

BILAGA

Fråga vid Nordiska rådets 34:e session angående föräldrautbildningen i de nordiska länderna

(Se sak E 7, s. 2467)

Meddelande

om rekommendation nr 11/1982 angående internationell konvention om barnens rättigheter

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att på internationellt plan samfällt verka för ingåendet av en internationell konvention till skydd för barnens rättigheter.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Som det framgår av förarbetena till denna rekommendation, förekommer nordiskt samarbete i denna fråga inom ramen för FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. Detta samarbete fortsätter.

Social- och miljöutskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående färd- tjänstservice för handikappade

(Meddelandet, se s. 2306)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 12/1982 angående färdtjänstservice för handikappade.

I meddelandet påpekas att ansvaret för färdtjänsten i huvudsak ligger på kommuner och att det bl. a. därför ej är möjligt att på kort sikt genomföra rekommendationen. Vid sessionen 1985 ställdes en fråga angående skälet att intet gjorts. I svaret hänvisade ministerrådet till att färdtjänsten i de nordiska länderna befann sig i mycket olika utvecklingsskeden och att det inte hörde till ministerrådets verksamhet att utöva inflytande på omfattningen av de olika ländernas sociala förmåner.

Dock skulle ministerrådet verka för att utvecklingen av de nationella färdtjänsterna planerades så att man inte försvårade utvecklandet av samnordisk färdtjänst. Vid en framtida revidering av den nordiska trygghetskonventionen var det naturligt att även belysa färdtjänsterna för de handikappade. Utskottet noterar att något annat resultat av rekommendationen ej kan förväntas.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 12/1982 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 10 februari 1986

Svein Alsaker (Kr.F.)

Dorte Bennedsen (S)

Ulla Johansson (s)

Brit Jørgensen (A)

Margrete Auken (SF)

Jo Benkow (H)

Formann

Elver Jonsson (fp)

Birgitta Rydle (m)

Meddelande

om rekommendation nr 12/1982 angående färdtjänstservice för handikappade

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att i samarbete med berörda kommunala organ verka för samordning av principerna för färdtjänst,
2. att utreda möjligheterna för att etablera internordisk färdtjänstservice, med särskilt beaktande av behoven i gränstrakterna samt
3. att samarbeta om regler för utformning och utrustning av specialtransportfordon som är avsedda att användas vid färdtjänst för handikappade.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

De stora skillnader som fortfarande föreligger mellan de nordiska länderna vad gäller utbyggnadsgraden inom färdtjänsten har flera orsaker. Ansvar för verksamheten ligger i huvudsak på kommuner medan statligt stöd utgår i varierande grad. I de fall ett lands regering valt att avstå från att utfärda direktiv och regler för hur den kommunala färdtjänsten skall organiseras och vilken omfattning den skall ha etc, har detta lett till variationer i servicenivån mellan kommuner i ett och samma land. Detta innebär praktiska svårigheter vad gäller samordning av principerna för färdtjänstservice. En internordisk färdtjänstservice förutsätter dock en sådan samordning på nationell nivå.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan konstaterar ministerrådet att en internordisk färdtjänstservice närmast får betraktas som ett mål att sträva efter på längre sikt.

Vad gäller anpassning av fordon för handikappades behov inom färdtjänsten pågår nationellt utvecklingsarbete i flera nordiska länder. Bevakningen av de nordiska aspekterna sker genom Nordiska nämnden för handikappfrågor.

Meddelande

om rekommendation nr 15/1982 angående epidemiologiskt bevakningssystem

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet,

1. att utarbeta riktlinjer för etablerandet av nationella epidemiologiska bevakningssystem samt
2. att inleda ett erfarenhetsutbyte beträffande vetenskapliga och praktiska metodproblem.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Frågan om nationella epidemiologiska bevakningssystem övervägs av respektive lands myndigheter inom området.

Nordiskt samarbete i form av informations- och erfarenhetsutbyte gällande redan etablerade system förekommer bl. a. inom ramen för Nordiska medicinalstatistikkommitténs (NOMESKO) arbetsgrupp för medicinsk fördelsregistrering samt de nordiska cancerregistrens samarbetsorgan.

Det senare, Nordic Association of Cancer Registers, inrättades så sent som år 1985. Bland aktuella projekt kan nämnas en kartläggning av regionala skillnader i fråga om cancerfrekvens, cancerrisken förändring i ett längre tidsperspektiv dvs. relaterad till förändringar i miljö och livsstil samt identifiering av högriskgrupper i fråga om yrkesrelaterad cancer.

En kartläggning av cancerförebyggande åtgärder i Norden har genomförts i ministerrådets regi. Rapporten kommer att ligga till grund för diskussioner om ökat nordiskt samarbete kring dessa frågor inom flera samskiktsektorer.

Nordiska socialpolitiska kommittén har reserverat medel för vissa uppföljningsaktiviteter under år 1986.

Meddelande

om rekommendation nr 17/1982 angående nordisk utbildning för exportmarknadsföring

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1, s. 1406)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta samarbeids-tiltak med sikte på å styrke utdannelsetilbudet innen faget eksportmarkedsføring.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Det nordiske samarbeidet når det gjelder nordisk utdanning for eksportmarkedsføring har fortsatt i 1985 og nye tiltak planlegges i 1986 og 1987. Det henvises i denne forbindelse til det handelspolitiske kapitlet i årsberetningen (C1) pkt. 7 og Ministerrådets budsjett for 1987 (C2).

Meddelande

om rekommendation nr 18/1982 angående samarbeite inom nordisk møbelindustri

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1, s. 1406)

Rekommendationen har følgende lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd, i nært samarbeid med berørte parter, å konkretisere behovet for økt nordisk samarbeid innen møbelbransjen.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Med anledning av rekommendationen arrangerade ministerrådet hösten 1982 ett möte med berörda branschorganisationer och Nordiska byggnads- och träarbetarefederasjonen i syfte att få belyst den aktuella situationen för möbelindustrin i de nordiska länderna och de berörda organisationernas syn på behovet av och förutsättningarna för ett ökat nordiskt samarbeite inom möbelindustrin. Ministerrådets syn på behovet av och möjligheterna till ett ökad nordiskt samarbeite inom møbelbranschen redovisades i ett meddelande till rådet den 3 december 1982.

Nordisk samarbeid på bransjenivå har pågått i en årrekke bl. a. om markedsinformasjon, markedsføring, formgiving og kvalitetskontroll. Bransjeorganisasjonen har de senere år øket samarbeidet på 3. lands markeder, men det er i denne forbindelse ikke ønske om tiltak fra det offentliges side.

Etter initiativ fra Nordiska byggnads- og träarbetarefederasjonen og berørte forbund innen tre- og møbelindustrien har Ministerrådet i 1985 bevilget midler til delfinansiering av et prosjekt. Siktemålet med prosjektet er å forbedre grunnlaget for vurdering av nytten ved å forebygge uhell i nordisk møbelindustri.

Meddelande

om rekommendation nr 1/1983 angående enhetliga villkor för reserabatter

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att göra en översyn av rabattsystemen i järnvägs-, buss-, färje- och flygtrafiken i Norden i syfte att harmonisera villkoren för att erhålla reserabatter, förenkla rabattsystemen och göra dem mer överskådliga
2. att regelbundet publicera en broschyr om gällande priser och rabatter i den nordiska järnvägs-, buss-, färje- och flygtrafiken samt villkoren för att erhålla dessa.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Det er utarbeidet en oversikt over og sammenstilling av rabattsystemene i de nordiske land. Oversikten ble sendt Nordisk Råds trafikktvalg i september 1984.

En oversikt over rabattsystemene er også å finne i brosjyren "Res i Norden" utgitt av de nordiske turistbyråer i 1984. Brosjyren er utgitt med støtte fra Nordisk Turistråd.

Utgivelse av en regelmessig, oppdatert oversikt over de nordiske reiserabatter bør etter NET's oppfatning for fremtiden være en oppgave for de nordiske turistbyråer.

Som understreket i melding om rekommandasjonen av 2. desember 1983, vil en harmonisering, på grunn av ulike markedsforhold, ikke alltid gavne det formål de rutegående transportmidler har med slike rabatter, nemlig å styrke sin økonomi ved utnyttelse av ledig kapasitet og markeds-tilpasning under ulike forhold.

Rekommendationen anses därmed för ministerrådets del slutbehandlad.

Meddelande

om rekommendation nr 2/1983 angående bilbälte i bilens baksäte

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att medverka till att de länder i Norden som för närvarande inte har bestämmelsen att nya bilar skall vara utrustade med bilbälte också i baksätet inför sådan bestämmelse samt
2. att informera om värdet av att använda bilbältet i bilens baksäte och därefter företa en utvärdering av betydelsen av dessa åtgärder.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

I Finland, Norge og Sverige kræves, at nye biler skal have monteret sikkerhedssele til alle sidepladser på bagsædet. I Danmark kræves, at nye biler er forsynet med forankringspunkter til sikkerhedssele på bagsædet. Norge har med virkning fra den 1. marts 1985 fastsat regler om, at bagsædeseler skal anvendes i nye biler. I Sverige blir det – hvis Riksdagen godkender regeringens forslag – fra 1. juli 1986 obligatorisk at anvende sikkerhedssele i bagsædet.

I Danmark er der med virkning fra 1. januar 1985 indført en afgiftslempe for sikkerhedssele. Herigennem tilskyndes der til i højere grad at montere sikkerhedssele på bagsæder.

Spørgsmål om sikkerhedssele har gennem årene indtaget en central plads i NTR's drøftelser om færdselssikkerhedsmæssige initiativer. Der kan således henvises til NTR's rapport 37 og 37 A: "Sikring af børn og voksne i personbilens bagsæde – en beregning af virkningen af alternative bestemmelser" ("Basket"). Rapporten indeholder en analyse af den færdselssikkerhedsmæssige værdi ved anvendelse af sikkerhedsudstyr på bagsæder.

NTR har efter afgivelsen af Basket-rapporten indtil videre ikke fundet mulighed for nye særskilte nordiske initiativer om bagsædeseler. NTR har bemærket sig, at Basket-rapporten er blevet fremlagt i det europæiske samarbejde (ECE). Endvidere har man bemærket sig at rapporten blev fremlagt på den internationale workshop om sikkerhedssele, der som en

del af OECD's Road Research Program blev afholdt i Washington i november 1985. NTR vil drøfte anbefalingerne fra OECD's workshop og overveje mulighederne for på dette grundlag at foretage nye initiativer.

Endvidere kan det nævnes, at NTR har nedsat en særlig arbejdsgruppe om børns sikkerhed i biler. Også i denne forbindelse vil der være anledning til at drøfte bagsædeseler som en forudsætning for visse typer af sikkerhedsudstyr til børn.

Som det fremgår af det anførte, vil NTR fortsætte arbejdet med hensyn til sikkerhedsseler på personbilers bagsæde.

Meddelande

om rekommendation nr 3/1983 angående viltolyckor i vägtrafiken

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att utföra en översyn av genomförd forskning om viltolyckor i vägtrafiken i syfte att koordinera och systematisera information om resultaten av den forskning som har genomförts.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Foranlediget af rekommandationen har Nordisk Trafiksikkerhedsråd (NTR) iværksat en nærmere udredning af den foreliggende viden om mulige initiativer mod vildtulykker i de nordiske lande. Samtidig undersøges behovet for forskning inden for dette område. Der søges i denne udredning inddraget materiale om vildtulykker fra Danmark, Finland, Norge og Sverige.

Resultatet af undersøgelsen vil blive drøftet i Nordisk Komité for Trafiksikkerhedsforskning og NTR. De foreløbige oplysninger om undersøgelsens indhold viser, at der med hensyn til vildtulykker allerede foreligger et sådant erfaringsmateriale, at der først og fremmest kan peges på et særligt behov for at formidle denne viden. NTR vil i givet fald være indstillet på at tage initiativ hertil.

Kommunikationsutskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående räkne- center för väderprognoser

(Meddelandet, se s. 2315)

Till Nordiska rådets kommunikationsutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 4/1983 angående räknecenter för väderprognoser.

I rekommendationen rekommenderas Nordiska ministerrådet att kartlägga möjligheterna för upprättandet av ett gemensamt räknecenter för väderprognoser i Norden samt undersöka om en samkörning av de meteorologiska institutionernas datakapacitet eventuellt redan i ett tidigt skede kunde genomföras.

Av meddelandet till den 34:e sessionen framgår att ett nordiskt projekt, enligt rekommendationen, sattes i gång under våren 1985. Projektets första fas, initieringsfasen, avslutades under hösten 1985 med etablering av en projektgrupp.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 4/1983 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 30 januari 1986

Bjarne Mørk Eidem (A)

Lahja Exner (s)

Guðrún Helgadóttir (Ab.) *Hanne Thanning Jacobsen (SF)*

Olof Jansson (ÅC) *Sakari Knuuttila (Sdp)*

Wiggo Komstedt (m) *Margit Hansen-Krone (H)*

Kaj Poulsen (S) *Peder Sønderby (V)*

Ole Gabriel Ueland (Sp) *Marjatta Väänänen (K)*

Förman

Olle Östrand (s)

Meddelande

om rekommendation nr 4/1983 angående räknecenter för väderprognoser

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att kartlägga möjligheterna för upprättandet av ett gemensamt räknecenter för väderprognoser i Norden samt undersöka om en samkörning av de meteorologiska institutionernas datakapacitet eventuellt redan i ett tidigt skede kunde genomföras.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Et nordisk meteorologisk projekt er sat i gang i foråret 1985. Det omfatter udvikling af en matematisk-dynamisk vejrprognosemodel med høj opløsning, samt tilhørende datasystem for assimilering af observerede meteorologiske data.

Første fase, initieringsfasen, er afsluttet i efteråret 1985 med etablering af en central projektgruppe på 6 nordiske forskere ved det danske meteorologiske institut, supleret af 3 forskere ved henholdsvis det finske, norske og svenske institut.

Projektet forventes afsluttet i efteråret 1988. Omkostningerne bestrides for største-delens vedkommende over de nationale budgetter. Fra Nordisk Ministerråds budget er hidtil bevilliget 1,33 mill. NOK, inklusiv 0,578 mill. NOK for 1986. For 1987 forventes en ansøgning på 0,525 mill. NOK.

Meddelande

om rekommendation nr 11/1983 angående ökat domicillandsstöd till institutioner på den nordiska kulturbudgeten

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att öka domicillandsstödet till institutionerna på den nordiska kulturbudgeten.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Som framgår av meddelandet till föregående session har ministerrådets budgetutskott yttrat sig i frågan om ökat domicillandsstöd.

Utöver det ordinarie budgetarbetet har insatserna på området under 1985 koncentrerats kring den förestående sammanläggningen av de båda ministerrådsbudgetarna samt en prövning av möjligheterna att införa dels en förkortad, ettårig budgetprocedur, dels alternativa former för finansiering av det nordiska samarbetet.

Beredningen av frågan om ökat domicillandsstöd avvaktar arbetet med dessa väsentliga, övergripande överväganden, som kan skapa bättre underlag för en helhetssyn vid den fortsatta behandlingen av rekommendationen.

Meddelande

om rekommendation nr 13/1983 angående videogram med nordiska TV-program och filmer

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att vidta åtgärder för att åstadkomma överenskommelse med upphovsmännens organisationer i syfte att bereda allmänheten tillgång till videogram med nordiska TV-program och filmer.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Arbejdet med videogramspørgsmål gennemføres i forbindelse med arbejdet for kultur og massemedier. For dette er der redegjort i forbindelse med meddelelse om *rek. nr 4/1980*.

Meddelande

om rekommendation nr 14/1983 angående erfarenhetsutbyte om konsekvenserna av en ökad videogramdistribution

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Kulturutskottets betänkande över meddelandet, se rek. nr 4/1980/k, s. 2223)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att etablera ett permanent nordiskt erfarenhetsutbyte om de juridiska, kulturella, tekniska och ekonomiska konsekvenserna av en ökad videogramdistribution samt om åtgärder i syfte att skapa möjligheter att positivt utnyttja det nya mediet.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Arbetet med videogramspörsmål genomföres i förbindelse med arbetet på kultur og massemedieområdet. For dette er der redegjort i förbindelse med meddelelse om *rek. nr 4/1980*.

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående arktisk forskning

(Meddelandet, se s. 2321)

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 34:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 15/1983 angående arktisk forskning.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att förutsättningarna för gemensamma insatser inom den arktiska forskningen har utretts vid vetenskapliga konferenser och i arbetet med en konkretisering av den nordiska ekonomiska handlingsplanen. Diskussionerna har visat att det finns ett stort intresse för samarbete på tre olika områden, projekt om klimat och miljö, gemensamma forskarkurser, och samarbete kring information. En kostnadsram på 2 miljoner DKK har i budgeten för 1987 beräknats inom ramen för den ekonomiska handlingsplanen.

Utskottet finner det positivt att arbetet förs vidare i form av konkreta samarbetsprojekt och understryker för sin del att man i så stor utsträckning som möjligt bör indra alla de nordiska länderna i projekten.

Utskottet anser att syftet med rekommendationen har uppnåtts och utgår från att närmare information om samarbetsprojekt inom den arktiska forskningen i fortsättningen ges i ministerrådets berättelse *C 1*.

Mot bakgrund härav anser utskottet att det inte längre föreligger några skäl att kvarhålla rekommendationen på rådets dagordning, och föreslår,

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 15/1983 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 30 januari 1986

Kjell Magne Fredheim (A)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Eiður Guðnason (A.)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Förman

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Karen Højte Jensen (KF)

Jens Peter Jensen (V)

Thea Knutzen (H)

Gunnel Jonäng (c)

Barbro Nilsson (s)

Paavo Lipponen (Sdp)

Berit Oscarsson (s)

Robert Pedersen (S)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Reiulf Steen (A)

Hans Petersson (fp)

Ingrid Sundberg (m)

Otto Steenholdt (At)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Anders Talleraas (H)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Meddelande

om rekommendation nr 15/1983 angående arktisk forskning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka förutsättningarna för gemensamma insatser inom den arktiska forskningen.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Som meddelat til Nordisk Råds 33. session er der i efteråret 1984 afholdt 2 videnskabelige konferencer om mulighederne for et udvidet nordisk samarbejde omkring arktisk forskning. Spørgsmålet er endvidere taget op i handlingsplanen for økonomisk vækst og fuld beskæftigelse, "Norden i vækst". På den baggrund har der været afholdt møder med repræsentanter for polarforskningskoordinerende og -udførende institutioner i de nordiske lande, ligesom der har været afholdt møder mellem embedsmænd, der er ansvarlige for koordineringen af de nordiske landes relationer til Antarktis-traktaten.

Disse kontakter har understreget behovet for et nærmere nordisk samarbejde dels som et led i et circumpolært samarbejde med USA og Canada, dels som led i et europæisk samarbejde, hvor Vesttyskland og Frankrig idag har stor vægt. Der er allerede et vidtspændende internationalt forskningssamarbejde i de arktiske områder, som nordiske forskere er meget aktive deltagere i. Her kan blot nævnes MIZEX og Grønlandshavsprojektet som aktuelle eksempler. Diskussionerne har vist, at der er stor interesse for et konkret samarbejde, der i første omgang kunne omfatte følgende 3 temaområder:

1. Projekter om "klima og miljø"

Der kunne f. eks. være tale om nærmere samarbejde om et fællesnordisk iskernebore-projekt og klimahistoriske analyser af udviklingen i de økologiske cykler i de arktiske områder i de seneste 100 år med henblik på at forbedre prognoserne for udviklingen i de levende ressourcer i området i fremtiden. Endvidere kunne der tilstræbes en koordinering af dansk-grøn-

landske undersøgelser af tung-metallers forekomster i de grønlandske farvande med Pro Mare-programmet i Barentshavet.

2. Samarbejde omkring uddannelserne

Dette kunne f. eks. omfatte et fælles forskerkursus om "Remote sensing" med anvendelse af arktis som eksempelområde.

Endvidere kunne det omfatte etablering over en årrække af et mere systematisk program for forskerkurser om arktiske problemstillinger indenfor de vigtigste enkeltdiscipliner, der samtidig skulle indeholde en bred orientering om arktisk forskning og lægge op til deltagelse i/behovet for tværfaglig forskning i Arktis. Dette program skal i givet fald løbe over en årrække.

3. Samarbejde omkring information

Etablering af et informationsprogram til den nordiske industri bl. a. om isforskning. Dette ville evt. kunne kombineres med opbygning af en database bl. a. omfattende afsluttede, igangværende og planlagte forskningsprojekter, som det for tiden overvejes at etablere i Danmark.

I ministerrådsorganerne overvejer man for øjeblikket et fællesnordisk iskerneboringsprojekt på Renlandhalvøen i Østgrønland. Projektet omfatter i første omgang et samarbejde mellem danske, islandske og svenske forskere, men med forhåbning om senere at få inddraget forskere fra Finland og Norge i gruppen.

Meddelande

om rekommendation nr 17/1983 angående intensifierat nordiskt forskningssamarbete på energi- och miljöområdet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet:

a. att genom förbättrad och mera jämförbar statistik och framläggandet av prognoser över de samlade energitillgångarna och över den förväntade energiförbrukningen i Norden låta utarbeta en nordisk energiförsörjningsmodell,

b. att intensifiera och vidareutveckla forskningssamarbetet om utnyttjandet av nya och förnybara energikällor,

c. att samarbeta om etablerandet av demonstrationsanläggningar i full skala för provning av bland annat alternativa energikällor,

d. att förstärka Nordiska samarbetsorganets för vetenskaplig information resurser på energi- och miljöområdet,

e. att samordna de nationella energiinstitutens verksamhet i Norden i syfte att nå fram till en ändamålsenlig arbetsfördelning och bättre utnyttjande av redan befintliga resurser samt

f. att samarbeta på forskarutbildningens område inom energi- och miljöområdet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

A. Med henblik på at udarbejde en forbedret og mere sammenlignelig energistatistik har en særlig energiplanlægningsgruppe under Nordisk Ministerråd etableret kontakt mellem de statistiske centralbureauer samt Nordel og de, der er ansvarlige for energistatistik hos de nationale myndigheder. Resultaterne af dette arbejde fremgår nu af Nordisk statistisk årbog, hvor et særligt kapittel omhandler energistatistik. Denne statistik er umiddelbart sammenlignelig. Der er også afholdt et nordisk seminar om udarbejdelse af langtidsprognoser i Finland i midten af 1985.

B. De nordiske energiministre godkendte den 23. oktober 1985 en samarbejdsplan for energiområdet. I denne plan er der lagt særlig vægt på energiforskningsområdet – herunder feltet nye og vedvarende ener-

gikilder. Der er allerede taget initiativer om emnerne: store varmegpumper, biobrændsler, sæsonlagring, bølgeenergi, vindenergi og introduktion og markedsføring af nye energiteknologier.

Som led i samarbejdsplanen har de nordiske energiministre besluttet at undersøge mulighederne for at øge rentabiliteten af vedvarende energianlæg, at afholde en række temadage (for felterne: solenergi, varmegpumper, etc.) samt at etablere en nordisk erfaringsudveksling om driftresultater af vedvarende energianlæg.

Ministerrådet overvejer at lægge fram samarbejdsplanen som ett MR-förslag till Nordiska rådets 34:e session.

- C. I forbindelse med samarbejdet på dette område har det nordiske energiforskningsudvalg diskuteret øget samarbejde angående etablering af 15 konkrete større energiforskningsprojekter. Endvidere har ministrene som nævnt i samarbejdsplanen besluttet at etablere en række demonstrationsprojekter på området nye og vedvarende energikilder.
- D. Med henblik på at øge informationsudvekslingen mellem de nordiske lande på energiforskningsområdet har Nordisk Ministerråd finansieret opbygningen af et registreringssystem således, at alle energiforskningsprojekter i Norden, der modtager støtte, registreres centralt. Dette system tillader udarbejdelse af samlede oversigter, kataloger m. v. samt udsendelse af projektlister inden for de enkelte fagfelter. Systemet er databaseret og administreres af bibliotekerne ved de nordiske energiinstitutter, Risø i Danmark, VTT i Finland, Studsvik i Sverige og Instituttet for energiteknik i Norge. Også inden for sikkerhedsforskningsprogrammets miljøeffekt-del – der involverer en lang række forskningsinstitutioner – er der skabt et forum for udveksling af information og videnskabeligt materiale.
- E. På baggrund af erfaringerne med det hidtidige energiforsknings-samarbejde har man besluttet at prioritere udbygningen af institutions-samarbejdet mellem en række institutioner og universitetsmiljøer i de nordiske lande. Samarbejdet etableres på områderne: olieteknologi, oliegeologi, fjernvarme, faste brændsler og bioenergi. Et nordisk oplæg om dette er godkendt af de nordiske energiministre.
- F. Med henblik på at støtte forskeruddannelsen i de nordiske lande har det nordiske energiforskningsudvalg udarbejdet et system, der åbner muligheder for at give bevillinger til finansiering af kontakt og projektopfølgingsaktiviteter for forskere fra de nordiske lande. Der ydes således ikke alene rejsestøtte til dækning af omkostninger ved deltagelse i seminarer, efteruddannelseskurser m. v. til de enkelte forskere, men også til kontaktrejser med henblik på at sætte forskere i stand til at følge projektarbejdet inden for et givet fagfelt i et andet nordisk land.

Nordisk Ministerråd anser hermed, for sin del, hensigten med reko-mandationen for opfyldt.

Meddelande

om rekommendation nr 19/1983 angående gemensamma nordiska normer för svavelutsläpp

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att på basen av den studie som utförs inom ramen för ECE-konventionen angående gränsöverskridande luftföroreningar utarbeta en överenskommelse om gemensamma normer för svavelutsläpp i de nordiska länderna.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

De nordiska länderna har både nationellt och i internationellt samarbete intensiverat indsatsen för begränsning av luftföroreningen härunder speciellt begränsning av utsläppen av svovldioxid (SO₂).

I mars 1983 trädde ECE-konventionen om långtransporterat gränsöverskridande luftförorening i kraft. De nordiska ländernas samarbete bär en del av ansvaret för tillkomsten av konventionen, och länderna satsar nu stora resurser i efterföljningsarbetet. Konventionen följes upp med genomförande av effektstudier och med etablering av bindande avtal mellan länderna om reduktioner i utsläppen, först och främst av SO₂.

Tillsammans 21 länder undertecknade således i juli 1985 i Helsingfors en protokoll, där de förpliktade sig till att reducera utsläpp av svovel med minst 30 % före 1993 med 1980 som basår. Detta protokoll bygger på ett förslag från de nordiska länderna. Flera av länderna har erklarat att de vill genomföra väsentliga reduktioner utöver de 30 %, härunder de nordiska länderna med minst 50 %.

Länderna är av den uppfattning, att en sådan procentvis reduktion är ett bättre förhandlingsunderlag och innebär mer realistiska genomförbarheter än förslaget knyttat till normer för svovlsläpp på enskilda anläggningar eller anläggningstyper. Ett avgörande hänsyn är här, att ländernas energisystem, industristruktur och geografi är mycket olika, och att det därför vil vara mest kostnadseffektivt att överlämna till de enskilda länderna själva att tillreda förhållanden för en procentvis reduktion av utsläppen.

Det forsknings- och utredningsarbete, som är nödvändigt för att få ett relevant beslutsunderlag i frågan om reduktioner av utsläppen

gennemføres dels nationalt, dels i nordisk samarbejde, og visse spørgsmål udredes specielt i tilknytning til sekretariatet for ECE-konventionen.

På nordisk plan er nu gennemført projektprogrammet om miljøeffekter af energiproduktion (MIL-projekterne), som vil give et værdifuldt bidrag til belysningen af deponering af flyveaske fra forbrænding af kul og tørv, cancerogene og mutagene stoffer fra energiproduktion og bilavgasser, forsurens indvirkning på metaltransport i miljøet, relative tilskud af forurening til menneske og miljø og miljøkonsekvenser af energiformer baseret på fornybare energikilder.

I 1984 har ministerrådet igangsat et nyt projektprogram angående luftforurening. Dette program gennemføres over årene 1984/85 og 1986 og behandler såvel langtransporteret luftforurening (måleprogram, modeller/meteorologiske forhold, virkninger og tiltag) som luftforurening i byer (bilavgasser, helseeffekter, eksponering) og problemer i relation til den administrative styring på området (tilsyn og kontrol, retningslinier for luftkvalitet).

På lidt længere sigt vil det materiale, som de nordiske lande således udarbejder, sammen med materiale udarbejdet i energisektoren og andre berørte sektorer, kunne danne baggrunden for bedømmelsen af forskellige energikilders miljøskadelige effekter i tillæg til den kundskab vi allerede sidder inde med på dette felt.

Ministerrådet henviser i øvrigt til afsnittene om luftforurening og miljøeffekter ved energiproduktion i årsberetningens kapitel om miljøbeskyttelse.

Meddelande

om rekommendation nr 20/1983 angående intensifierat arbete på internationellt plan för begränsning av svavelutsläppen

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att samfällt på internationellt plan intensifiera arbetet för en begränsning av svavelutsläppen.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Ministerrådet hänvisar till sitt meddelande med anledning av *rek. nr 19/1983*.

Meddelande

om rekommendation nr 21/1983 angående program för mätning och evaluering av olika energislags miljöskadliga effekter samt förutsättningarna för förebyggande av miljöskadlig verksamhet i annat nordiskt land

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

- a. utarbeta långsiktiga program för mätning och evaluering av olika energislags miljöskadliga effekter,
- b. utreda förutsättningarna för att ekonomiska resurser för forskning och expertis skall kunna ställas till förfogande för att förebygga miljöskadlig verksamhet i annat nordiskt land.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Ministerrådet hänvisar till sitt meddelande med anledning av *rek. nr 19/1983*.

Social- och miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående miljö- vårdsaspekternas beaktande i internationella samman- hang vid utformningen av energipolitiken

(Meddelandet, se s. 2330)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 22/1983 angående miljö- och miljövårdsaspekternas beaktande vid utformningen av energipolitiken.

Ministerrådet, som för sin del anser att rekommendationens syfte är uppfyllt hänvisar till det nordiska samarbetet för att utveckla energiformer som tillgodoser nya miljökrav och att rapporten härom översätts och används i internationella fora som EG, IEA, OECD, UNEP och ECE. Vidare hänvisas till de nordiska insatserna inom ramen för ECE-konventionen om gränsöverskridande luftföroreningar.

Utskottet noterar, att kontinuerlig rapportering om det internationella samarbetet sker i ministerrådets berättelse C 1 och att det därför ej är erforderligt att behålla rekommendationen på rådets dagordning.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 22/1983 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 10 februari 1986

Svein Alsaker (Kr. F.)

Dorte Bennedsen (S)

Ulla Johansson (s)

Brit Jørgensen (A)

Margrete Auken (SF)

Jo Benkow (H)

Formann

Elver Jonsson (fp)

Birgitta Rydle (m)

Meddelande

om rekommendation nr 22/1983 angående miljö- vårdsaspekternas beaktande i internationella sammanhang vid utformningen av energipoliti- ken

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att i internationella sammanhang t. ex. inom UNEP, OECD och ECE föra fram krav på att miljövårdsaspekterna beaktas vid utformning av energipolitiken.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

I alle de nordiske lande sker udformningen af energipolitiken under hensyntagen til de øvrige sektorer der berøres, herunder miljøsektoren. Denne opmærksomhed overfor miljøeffekterne videreføres også, som en naturlig følge, i international sammenhæng. Inden for det nordiske samarbejde er man ligeledes opmærksom på miljøaspekterne. Således tager en del af de aktiviteter som er iværksat i henhold til arbejdsplanen for et intensiveret energisamarbejde sigte på at udvikle energiformer som tilgodeser nye miljøkrav. I den forbindelse kan det oplyses at konklusioner fra energirapporter udarbejdet i Nordisk Ministerråd efter konkret vurdering af deres internationale relevans oversættes til engelsk, således at de kan benyttes i forbindelse med samordningen af de nordiske landes energi- og miljøpolitik i internationale fora, blandt andet i EF, IEA, OECD, UNEP samt ECE.

Endvidere lægges der i forbindelse med udformningen af energiforskningsprojekter særlig vægt på miljøspørgsmål herunder det internationale aspekt på dette område.

Endelig skal det nævnes at de nordiske lande i 1983, i det organ som blev oprettet for at gennemføre ECE-konventionen om grænseoverskridende luftforureninger, har foretaget et intensivt arbejde for at nå en generel reducere af svovludslip i Europa.

Nordisk Ministerråd anser hermed, for sin del, hensigten med rekommendationen for opfyldt.

Meddelande

om rekommendation nr 23/1983 angående bevarande av naturmiljön i de arktiska farvattnen

(Överlämnat av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska Rådet rekommenderer de nordiska ländernas regeringar att ge ett aktivt stöd i strävandena för att bevara naturmiljön i de arktiska farvattnen.

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar meddelar den 29 november 1985:

De nordiska landes regeringar har i många år aktivt arbetat med spörsmål omkring beskyttelse af naturmiljøet i Arktis, herunder de arktiske farvande. De nordiske lande er således involveret i arbejdet i den internationale hvalfangstkommission, Washington-konventionen om forhindring af handel med truede dyr og i FN's havretskonvention.

Desuden har Danmark, Norge og Sverige tiltrådt Bonn-konventionen om beskyttelse af migrerende arter af vilde dyr. Denne konvention omfatter også visse arktiske dyrearter. Danmark er endvidere som medlem af EF, omfattet af EF-forordningen om forbud mod import af hvalprodukter og EF-direktivet om forbud (indtil 1989) mod import af sælungeskind af klapmyds og grønlandssæl, der ikke hidrører fra inuitternes traditionelle sælfangst.

Landene er enkeltvis og i samarbejde med både de øvrige nordiske lande og andre interesserede og berørte lande indstillet på at dette arbejde skal følges aktivt op.

Norge og Danmark har specielle interesser og forpligtelser i de arktiske farvande.

Norge har fredet omkring halvdelen af landarealet på Svalbard som naturreservater, nationalparker og fuglereservater. Der er udarbejdet forskrifter om regulering af naturindgreb på Svalbard, med det formål at værne naturen på land og i territorialfarvandene mod forurening eller anden påvirkning, som kan volde skade eller ulemper for mennesker eller miljøet. Der fastsættes bl. a. meldepligt ved en række indgreb. Man vil nu

starte undersøgelser af naturmiljøets sårbarhed ved forskellige belastninger, for bedre at kunne vurdere virkningerne af meldepligtige naturindgreb. Der er også udarbejdet udkast til nye sikkerhedsforeskrifter for undersøgelser og boring efter petroleumforekomster på Svalbard.

Den norske regering har udarbejdet en melding til Stortinget om miljøværn, kortlægning og forskning i polarområderne, hvor bl. a. principperne for naturforvaltningen på Svalbard lægges op. Meldingen blev behandlet og fik tilslutning i Stortinget i april 1985. Stortinget lagde i sin behandling af meldingen vægt på, at arbejdet med værn af naturmiljøet på Svalbard til stadighed må følges op i tråd med det specielle ansvar for naturværn, som Svalbardtraktaten pålægger Norge.

I Norge er et stort tværfagligt forskningsprogram "pro mare" startet op i Arktis for at fremskaffe ny kundskab om arktiske økosystemers struktur og funktion. Formålet er at øge forståelsen for hvordan disse systemer styres af naturforholdene, og hvordan de kan påvirkes af planlagt og igangværende menneskelig virksomhed. Programmet skal gå over 6 år og har et totalt budget på op imod 100 mill. NOK.

Såvel Norge som Danmark og en række andre involverede lande er med i isbjørnaftalen, hvorved isbjørnen fredes (indgået 1973 – bekræftet 1981). Efter norsk initiativ har det internationale råd for havforskning (ICES) nedsat en arbejdsgruppe for at udrede bestandsituationen for sæler ved Jan Mayen og i Barentshavet.

Danmark har endvidere været involveret i en dialog med den canadiske regering om havmiljøet mellem Canada og Grønland. Dette har i 1983 resulteret i en aftale mellem de to lande til imødegåelse af den risiko for skader på miljøet, som kan følge af udvidelse af de økonomiske aktiviteter i området. Aftalen afløser tidligere midlertidige aftaler og fastsætter retningslinier for at imødekomme anmodninger fra hvert af landene om at undersøge overtrædelser af bestemmelser om forureningsforebyggelse, -mindskelse og -kontrol, som måtte indtræffe i området. Aftalen omhandler også retningslinier for samarbejde om at fastlægge, overvåge og kontrollere ruteområder for skibe uden for territorialfarvandene. Formålet med dette er beskyttelse af havmiljøet til gavn for de økonomiske og sociale forhold i området. Endelig omfatter aftalen videnskabeligt samarbejde.

Baggrunden for aftalen er bl. a. planerne om transport af gas og olie gennem farvandene mellem Canada og Grønland (de såkaldte A.P.P – arctic pilot project). Den danske regering har udtrykt sin bekymring over disse planer overfor den canadiske regering, fordi den mener, at planerne vil føre til alvorlige forstyrrelser og risici for grønlandsk område. Planerne er nu stillet i bero.

Den canadiske regering har imidlertid, i henhold til den dansk-canadiske aftale fra 1983 om samarbejdet vedrørende havmiljøet i farvande mellem Grønland og de canadiske arktiske øer, meddelt underretning til de danske

myndigheder om, at man ville give tilladelse til gennemførelse af et mindre projekt til udvinding af olie på en af de canadiske arktiske øer og til at lade olien transportere sydpå ved sommersejlad med et isforstærket canadisk tankskib, som i nogle år har været benyttet i området. Fra dansk side har man tilkendegivet, at både den danske regering og Grønlands Hjemmestyre har vurderet sagen, og at man herefter ville afstå fra indvendinger imod en sådan tilladelse, da projektet i dets foreliggende udformning ikke i væsentlig grad syntes at afvige fra, hvad der efter det hidtidige aktivitetsniveau i området er sædvanligt. Samtidig fremhævede man i noten til den canadiske regering, at man havde lagt særligt mærke til, at det i den fra den canadiske regering modtagne underretning i sagen var tilkendegivet, at godkendelsen af dette projekt ikke skulle tages til indtægt som støtte til yderligere tankskibstransport af olie fra det nordlige Canada.

Desuden er der nu af Grønlands Fiskeri- og Miljøundersøgelser i København med støtte såvel fra Ministeriet for Grønland som fra Statens naturvidenskabelige Forskningsråd og Kommissionen for videnskabelige Undersøgelser i Grønland indledt et omfattende flerårigt projekt til undersøgelse af tungmetallokkurene i de grønlandske havområder. Der er i denne forbindelse også blevet knyttet videnskabelige kontakter til forskellige forskningsinstitutioner i Canada.

Fra Råstofforvaltningen under Ministeriet for Grønland, der varetager de centrale administrative opgaver på råstoffområdet kan det oplyses, at der sideløbende med de forhandlinger, der førte frem til meddelelsen den 6. december 1984 af en koncession til efterforskning og udvinding af kulbrinter i et område i Jameson Land i Østgrønland til et konsortium af selskaber, i råstofforvaltningens regi blev udført en række undersøgelsesaktiviteter i Jameson Land-området i 1982–84 som led i forberedelserne til en eventuel iværksættelse af olieefterforskning i området.

Disse baggrundsundersøgelser videreføres og udvides i en række henseender i de kommende år inden for rammerne af et af råstofforvaltningen udarbejdet baggrundsundersøgelsesprogram for 1985–96. Undersøgelsesprogrammet omfatter de baggrundsundersøgelser, som det skønnes nødvendigt at gennemføre inden for den 12-årige efterforskningsperiode med henblik på at etablere og udbygge en basisviden, som kan indgå i grundlaget for den miljø- og sikkerhedsmæssige regulering af koncessionshaverens aktiviteter i råstofforvaltningens regi. Disse baggrundsundersøgelser vedrører således plante- og dyreliv samt en række fysiske forhold i Jameson Land-området og i andre berørte områder, både land-, fjord- og havområder.

Meddelande

om rekommendation nr 24/1983 angående klimatologisk vård av psoriasispatienter samt likartade principer för ersättning av kostnader för vården

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att låta utreda förutsättningarna för ett utvidgat och intensifierat nordiskt samarbete kring vårdcentra på kurorter för de psoriasissjuka samt möjligheterna till att skapa likartade principer för ersättning av kostnaderna för denna vårdform.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Med hänvisning till rekommendationen har de nordiska centralorganisationerna för psoriasispatienter anhållit om medel från ministerrådet för att genomföra en utredning. Nordiska nämnden för handikappfrågor och 1984 års medicinaldirektörmöte har yttrat sig över ansökningen. Genom beslut den 3–4 oktober 1985 har Nordiska socialpolitiska kommittén reserverat medel för en förstudie under år 1986 avseende "förutsättningarna för nordiskt samarbete kring psoriasispatienternas m. fl. klimatologiska vård". Avsikten är således att vidga undersökningens mandat till att omfatta även andra patientgrupper än psoriatiker.

Meddelande

om rekommendation nr 25/1983 angående samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämmande

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att igångsätta ett nordiskt samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämmande och att detta projekt utförs i regi av Nordiska nämnden för handikappfrågor.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Nordiska nämnden för handikappfrågor har under år 1984 genomfört ett förprojekt med sikte på en enkel publikation/guide, som kortfattat beskriver de aktuella grupperna samt organisationerna för små och mindre kända grupper av funktionshämmande. Publikationen, som presenterades under första halvåret 1985, innehåller även en redovisning av särskilda nationella resurser och åtgärder för respektive grupp.

I den projektgrupp som bildats för det fortsatta projektarbetet ingår representanter för såväl handikappförbundens nationella samorganisationer som för social- och hälsovårdsmyndigheterna i de nordiska länderna.

Meddelande

om rekommendation nr 31/1983 angående kartläggning och samordning av utbudet och behovet av u-landsutbildning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1, s. 1406)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å foreta en kartlegging av tilbudet av og behovet for u-landsutdanning i de nordiske land. Ut fra kartleggingen rekommanderes Nordisk Ministerråd å sette iverk hensiktsmessige samordningstiltak.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Nordisk Ministerråd gav i tidligere melding en oversikt over utdannings-tilbud i Danmark, Finland, Norge og Sverige på området og de samordningstiltak som igangsettes.

Ministerrådet anser, for sin del, at hensikten med rekommandasjonen er oppfylt, og har på det nåværende tidspunkt ikke noe nytt å meddele utover meddelelsen som ble gitt til 32. og 33. sesjonen.¹

¹ Se Nordiska rådet, 32:a sess., s. 2023 och 33:e sess., s. 2317.

Meddelande

om rekommendation nr 32/1983 angående samarbete om energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1, s. 1406)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å

1. vedta tiltak for å fremme energisamarbeidet med sikte på sikre leveranser av såvel energi som andre viktige råvarer,
2. fortsette vurderingen av mulighetene for utvidet el-kraftsamarbeid,
3. vedta tiltak for å styrke energi- og miljøindustrien samt å
4. fremme samarbeidet om lokalisering av energianlegg.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Sikre leveranser af såvel energi som andre vigtige råvarer har stor betydning for alle de nordiske lande og indgår derfor også i de samarbejdsinitiativer, der er igangsat på energiområdet.

På kulområdet har en arbejdsgruppe undersøgt muligheden for fælles nordisk import af kul. Resultaterne af undersøgelsen findes i rapporten "Gemensam nordisk kolimport?" (NU 1983:3).

Olie- og gasområdet er et andet område der har tiltrukket sig opmærksomhed. Med udgangspunkt i rapporten "Nordiskt samarbete om olja och gas" (NORD-publikation 1983) undersøges nu mulighederne for nordisk samarbejde inden for de enkelte dele af olie- og gasområdet. Særlig vil energiministrene følge udviklingen på oliemarkedet og i raffinaderisektoren. I den forbindelse kan det nævnes at ministerrådet har gennemført en udredning "Spildolie i Norden" (NORD-publikation, Miljørapport 1983:3) der belyser de tekniske og økonomiske muligheder for øget reraffinering af spildolie. Mulighederne for en udbygning af denne industri vil senere blive drøftet med de involverede brancher.

Med hensyn til samarbejde på elkraftområdet, herunder lokalisering af

energianlæg, har Nordel udarbejdet et studie, det såkaldte "Nordenergi 2020", med en række anbefalinger til, hvorledes det allerede eksisterende samarbejde mellem de nordiske lande på elkraftområdet kan udvides. Disse planer samt planer om de konkrete ledningsføringer er genstand for drøftelser i Nordisk Ministerråd, hvor repræsentanter fra Nordel sammen med repræsentanter fra energimyndighederne drøfter, hvorledes det er muligt at gennemføre de foreslåede anbefalinger i praksis.

Meddelande

om rekommendation nr 33/1983 angående åtgärder för att stimulera innovationer inom näringslivet i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1, s. 1406)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å tillægge arbeidsgruppen for fremme av teknisk FoU, oppgaven med å utrede tiltak for å stimulere innovasjoner innen næringslivet i Norden.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Ministerrådet diskuterte i 1984 forslag til ny låneordning i Nordisk Investeringsbank, Nordiske innovasjons- og markedsutviklingslån, NIM-lån, til små og mellomstore bedrifter. Det var imidlertid ikke mulig å oppnå enighet i ministerrådet ut fra en industripolitisk synsvinkel å fremme et ministerrådsforslag om ordningen.

Nordisk Investeringsbank fikk i den økonomiske handlingsplanen i oppdrag å utrede mulighetene for en selvstående NIM-låneordning og fremme forslag til statutter for en slik låneordning.

Banken meddelte i brev av 29.10.85 følgende:

I handlingsplanen for økonomisk utveckling och full sysselsättning (B 59/e) fick Nordiska Investeringsbanken i uppdrag att utreda möjligheterna för att införa en särskild låneordning för nordiska innovations- och marknadsutvecklingslån i samarbete med nationella institutioner. Ett konkret förslag till en sådan skulle utformas. I enlighet härmed har banken arbetat vidare med förslaget till en NIM-låneordning och presenterar i bifogade promemoria ett förslag till vidarebehandling av frågan.

Sammanfattningsvis konstaterar banken att mot bakgrund av utvecklingen av riskkapitalmarknaden under åren 1983–85 har tillgången till riskkapital ökat kraftigt under de senaste åren.

Den låneordning som banken skisserat kan svårligen göras självstående i enlighet med de givna utredningsförutsättningarna utan möjligheter till vinstandels- och/eller konverteringslån, vilket i sin tur skulle strida mot de grundläggande principerna för bankens verksamhet.

Banken anser mot denna bakgrund att den tillsammans med de nasjonale investeringsbankerna g r en gjennomg ng av innovasjons- og marknadsutviklingsproblemen f r mindre og medelstore företag samt finansieringsproblemen i første hand ved anlitande av venture capital marknaden. Samtidig skulle ett systematisk informations- og erfarenhetsutbyte på dette område bedrivas mellom ber rte nasjonelle organ og NIB.

F rst då arbeidet härmed  r utf rt önskar banken ta ställning til behovet og den n rmere utformningen av en eventuell NIM-låneordning att administreres av banken.

F r att visa en tänkbar utforming av en NIM-låneordning bil ggs emellertid även ett utkast til en sådan.

Brevet med vedlegg fra Nordisk Investeringsbank er tidligere oversendt Nordisk Råds økonomiske utvalg.

Ministerrådet har tatt til etterretning at Nordisk Investeringsbank har til hensikt å foreta en videre gjennomgang av forslaget til NIM-låneordning i samarbeid med aktuelle nasjonale finansieringsinstitusjoner.

Ekonomiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående stärkandet av det regionalpolitiska samarbetet i Norden

(Meddelandet, se s. 2342)

Til Økonomisk utvalg er henvist melding om rekommandasjon nr. 34/1983 om styrking av det regionalpolitiske samarbeid i Norden.

Økonomisk utvalg konstaterer at det foreligger et ministerrådsforslag om et revidert nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitikk. Dette omfatter også ovennevnte rekommandasjon. Økonomisk utvalg mener den videre rapportering om arbeidet i framtiden bør gis i meldingen om det reviderte samarbeidsprogram for regionalpolitikk og at ovennevnte rekommandasjon dermed avskrives.

Økonomisk utvalg foreslår derfor at

Nordisk Råd tar melding om rek. nr. 34/1983 om styrking av det regionalpolitiske samarbeid i Norden til etterretning og avskriver rekommandasjonen samt ber om at den videre rapportering om arbeidet blir gitt i meldingen om det reviderte samarbeidsprogram for regionalpolitikk.

Stockholm 30. januar 1986

Ylva Annerstedt (fp)

Gunnar Björk (c)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Ivar Hansen (V)

Per Olof Håkansson (s)

Anker Jørgensen (S)

Timo Kietäväinen (K)

Preben Lange (Si)

Aase Olesen (RV)

Páll Pétursson (F.)

Harald Synnes (Kr.F.)

Henrik Westerlund (Sfp)

Hallvard Bakke (A)

Johan Buttedahl (Sp)

Arne Gadd (s)

Formann

Karen Thurøe Hansen (KF)

Heikki Järvenpää (Kok)

Arvo Kempainen (Skdl)

Hanna Kvanmo (SV)

Peter Muurman (Sdp)

Oddrunn Pettersen (A)

Sten Svensson (m)

Jan P. Syse (H)

Lena Öhrsvik (s)

Meddelande

om rekommendation nr 34/1983 angående stärkandet av det regionalpolitiska samarbetet i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å intensivere arbeidet med å forenkle administrative, skattemessige o.l. bestemmelser for å styrke det regionalpolitiske samarbeidet i Norden.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Mittnordenkommittén (MNK) som är styrorgan för ett av NÄRP:s gränsregionala samarbetsområden tillsatte våren 1983 en ad hoc-grupp som skulle kartlägga existerande hinder för ett konkret och praktiskt näringslivssamarbete i gränsregionen. Gruppen skulle vidare komma med förslag om vad som kan göras på lokal, regional, nationell och nordisk nivå för att lösa dessa problem. En delrapport förelåg till MNK:s möte i november 1983. Slutrapport förelåg vid MNK:s möte i maj 1984. Båda rapporterna har efter behandling i MNK översänts till ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP).

Delrapporten från Mittnordenkommitténs arbetsgrupp behandlade bl. a. översiktliga prolemställningar från olika områden såsom transporter, taxor/avgifter, tullfrågor, valutafrågor m. m., samt en översikt över pågående arbete inom området handelshinder eller motsvarande. Arbetsgruppen vidarebearbetade problemområdena inom ramen för sin slutrapport genom en fördjupning av vissa problemskrivningar och genom exemplifieringar.

Slutrapporten sändes tillsammans med delrapporten på remiss till NÄRP:s övriga gränsregionala samarbetsområden samt till olika fackliga organ, bl. a. Nordiska tulladministrativa rådet, för synpunkter. Remissvaren från de övriga gränsregionala och gränskommunala samarbetsområdena liksom från berörda nordiska ämbetsmannakommittéer och bl. a. Nordiska tulladministrativa rådet visar att de frågor som tagits upp i Mittnordenrapporten i de flesta fall är generella och ofta förekommande även i de andra gränsregionala och gränskommunala områdena. Efter remissrundan under år 1984 fick saken en samlad behandling i NÄRP och ställföreträdarkommittén.

Mittnordenkommitténs rapport har genom Mittnordenkommitténs och NÄRP:s försorg delgetts olika berörda nordiska kommittéer, institutioner och organ för kännedom och eventuella åtgärder.

Det kan konstateras att Mittnordenkommittén arbetat vidare med frågorna kring handelshinder och har i oktober 1984 med hjälp av nordiska regionalpolitiska medel genomfört en konferens kring dessa frågor. Såväl den svenska som norska regeringen var representerad vid konferensen, där man från de berörda regeringarnas håll enades om att försöka få till stånd ett "försöksprojekt" i Mittnorden för undanröjande av handelshinder.

Resultatet av denna strävan blev i första hand ett uppdrag från den svenska regeringen i februari 1985 till länsstyrelsen i Jämtlands län, att analysera praktiska hinder för handeln i Mittnorden. Redovisning över uppdraget skall ges senast vid utgången av juni månad 1986.

Utgående från beslut fattade vid ovannämnda konferens samt nämnda kompletterande svenska studie har Mittnordenkommittén inlett ett praktiskt inriktat projekt angående avskaffande av handelshinder i Mittnorden, men som samtidigt skall ha nordisk generell tillämpbarhet. NÄRP har beviljat medel för projektets första år.

Projektet för avskaffandet av handelshinder i Mittnorden inriktas i första hand på att i samarbete med berörda myndigheter och intressenter i näringslivet skrida till åtgärd i sådana frågor som för sin lösning inte fordrar ändringar i lagar och förordningar, utan inriktar sig på sådana fall där man kan vänta sig snara lösningar genom insatser för samordning och information mellan myndigheter och övriga intressenter.

Beträffande problemområden som för sin lösning fordrar åtgärder via lagstiftning och förordningar, kommer Mittnordenkommittén naturligtvis att framställa förslag till ändringar som bedöms förnuftiga och samnordiskt genomförbara. Under den tid projektet pågår insamlas löpande nya påtalade handelshinder och registreras för behandling och åtgärder.

Även i andra gränsregionala och gränskommunala samarbetsområden arbetas det i olika former aktivt med handelshinderfrågorna. Härvid kan speciellt nämnas det arbete som utförts av Gränskommittén för Østfold-Bohuslän och som resulterat i flera informationsbroschyrer. bl. a. "Värt att veta" i tullfrågor samt "Värt att veta" för pendlare mellan Sverige och Norge. Rapporterna har delvis finansierats med nordiska regionalpolitiska medel.

NÄRP har på basen av resultaten med sistnämnda informationsbroschyr även för år 1986 inom ramen för Öresundssamarbetet beslutat finansiera utarbetandet av en motsvarande pendlarhandbok med Öresundsregionens pendlare som målgrupp.

Nordkalottkommittén har även arbetat aktivt med dessa frågor och har bl. a. utgett en "Guide vid transportservice" för att praktiskt ge råd och underlätta handeln generellt samt exporten för små och medelstora företag på Nordkalotten.

Det hänvisas för övrigt till det omfattande arbetet kring icke-tullmässiga handelshinder som pågår inom ämbetsmannakommittén för handelspolitik, till den ekonomiska handlingsplanen samt till de åtgärder som vidtas i syfte att stärka Norden som hemmamarknad.

Ministerrådet har sört för en löpande koordinering av arbetet i de olika organen.

Meddelande

om rekommendation nr 2/1984 angående handlingsplan på datateknologiområdet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta en nordisk handlingsplan på datateknologiområdet i samsvar med ministerrådsförslag B 53/e og de synspunkter som er framført av Nordisk Råd.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

1 Bakgrund

Nordiska ministerrådet antog våren 1984 den nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet. Planen och det bakomliggande underlaget för den har publicerats särskilt (*NU 1984:1*). I handlingsplanen har ministerrådet – med beaktande av Nordiska rådets synpunkter på ministerrådsförslaget – formulerat ramarna för en nordisk samarbetspolitik på dataområdet. Det är samarbetsministrarna och ställföreträdarkommittén (ÄK-STF) som har det övergripande samordningsansvaret för handlingsplanen. Det löpande arbetet med att förverkliga dess intentioner bedrivs i tre huvudsakliga block:

- Industriell forskning och utveckling
- Utbildning och grundläggande forskning
- Övriga prioriterade områden.

Ansvar för det konkreta arbetet med att förverkliga handlingsplanens intentioner inom dessa tre block vilar på olika organ. Det är Nordisk industrifond som, tillsammans med NORDFORSK, har fått uppdraget att – under ämbetsmannakommittén för industripolitik – driva delprogrammet för stöd till industriell forskning och utveckling.

Arbetet inom området utbildning och grundläggande forskning bedrivs under ämbetsmannakommittén för kulturellt samarbete av flera olika organ. Den s. k. DAKU-gruppen (Styringsgruppen för nordisk samarbete om datateknologi indenfor kulturområdet) svarar för en del av samarbetet, huvudsakligen inom undervisningssektorn. Här verkar också Nordiska

forskningspolitiska rådet (FPR) och en särskild arbetsgrupp för frågor om ADB-programvara på skolområdet.

Slutligen administreras det löpande arbetet inom de övriga prioriterade områdena – under ÄK-STF – av dess rådgivande utskott i datafrågor (RU-DATA). Utskottet får sin sekretariatsservice genom särskild projektsekreterare och från ministerrådssekretariatet i Oslo.

Nedan följer en redogörelse för genomförda, aktuella och planerade aktiviteter, i syfte att ge innehåll åt den datateknologiska handlingsplanen. Redogörelsen följer den uppläggning som just angetts med beskrivningen av samarbetets organisation. Vid sidan härav lämnas i viss utsträckning sektorsvisa redogörelser i ministerrådets verksamhetsberättelse (CI). Ministerrådet hänvisar också till sitt meddelande med anledning av rådets rek.nr 3/1985.

2 Industriell forskning och utveckling

2.1 Program för stöd till industriell FoU

I handlingsplanen har ministerrådet förklarat sig berett att under en femårsperiod satsa i storleksordningen 100 milj. NOK på stöd till industriell forskning och utveckling med datateknologisk inriktning. För det första året (1985) har ministerrådet anslagit 15 milj. NOK till detta ändamål. Arbetet bedrivs i enlighet med de riktlinjer som antogs hösten 1984. En utförlig redogörelse för dessa riktlinjer lämnades inför rådets 33:e session.

Ansvar för att administrera verksamheten åligger Nordisk industrifond. Arbetet med att ta fram underlag för programförslaget utförs gemensamt av NORDFORSK och Nordisk industrifond. För detta arbete finns en planeringsgrupp med representanter för nationella organ.

Insatserna inom delprogrammet för industriell FoU har under 1985 inriktats på fyra områden:

- mikroelektronik
- programvara
- produktionsteknologi
- särskilda tillämpningar.

De valda områdena har ansetts viktiga för kompetensuppbyggnad inför framtida industriella tillämpningar. Urvalet begränsar dock inte projektbidrag enbart till högteknologibranscher, utan det läggs stor vikt även vid projekt som avser tillämpningar i traditionella branscher.

Inom området *mikroelektronik* har satsningar gjorts på framställning och testning av integrerade kiselbaserade kretsar. Två förprojekt har genomförts angående utveckling av elektronikprodukter och samnordisk komponenttestning.

På *programvarusidan* har medel beviljats för ett projekt, som strävar till att göra programmeringen av datorer effektivare. Större satsningar är även att vänta i fråga om databaser och på s. k. expertsystem.

Inom området produktionsteknologi, dvs. datorassisterad planering och tillverkning, har satsningarna tills vidare inskränkt sig till ett förprojekt inom textil- och konfektionsindustrin. Här är större projekt dock att vänta inom den närmaste framtiden.

Inom området *särskilda tillämpningar* kan främst nämnas det s. k. CART-projektet (Computer Aided Radio Therapy eller datorassisterad radioterapi). Här deltar expertis på både medicin och datorteknik från alla nordiska länderna.

Sammanställningen nedan visar dels de redan beviljade medlen och dels de ineliggande, ännu ej behandlade ansökningarna. I båda fallen anges summorna i milj. SEK och avser perioden 1985–88.

Delområde	Behandlade projekt t. o. m. 85–10–25		Inneliggande projektförslag 85–10–25	
	Beviljat/ reserverat	Projektom- fång Totalt	Ansökt	Projektom- fång Totalt
Mikroelektronik	9,5	35,9	9,0	18,6
Programvara	7,6	20,6	5,8	13,4
Produktionsteknologi	0,2	0,4	–	–
Speciella tillämpningar	6,5	26,1	–	–
	23,8	83,0	14,8	32,0

Utöver de nu ineliggande, ej färdigbehandlade, ansökningar förväntas några större projektförslag komma in under slutet av 1985 och första halvåret 1986.

I den följande projektförteckningen återfinns en mer detaljerad beskrivning över de projekt som fram till oktober 1985 erhållit bidrag inom ramen för databehandlingsplanen. I listan ingår även tre förprojekt som 1984 erhöll bidrag ur fondens ordinarie budget.

PROJEKT – INDUSTRIELL FoU	Belopp (1000-tal SEK)
MIKROELEKTRONIK	
Komponenter till data- och elektronikindustrin (förprojekt)	27
Personal Computer for Electronic Engineering (förprojekt)	325
NORCHIP (nordisk framställning av multiprojektchips)	1000
Testprogram generering (testning av VLSI-kretsar)	2190
Nordiskt konstruktionssystem för VLSI	6000
PROGRAMVARA	
Utredningsarbete: Expertsystem – förprojekt	45
Expert Systems in Arrhythmia Monitoring and Intensive Care – förprojekt	82
Fremtidens höjproduktive programmering	7565
PRODUKTIONSTEKNOLOGI	
Högteknologi inom textil- och konfektionsindustrin förprojekt	200
SÄRSKILDA TILLÄMPNINGAR	
Computer Aided Radiotherapy (CART)	6500
Totalt	23934

Såvitt gæller *planeringen för 1986 och framåt* kan följande framhållas.

Inom NORDFORSK arbetar man med att initiere projekt på området fr produktionsteknologi. Ett strre projekt är att vänta under hsten som en följd av förprojektet inom textil- och konfektionsbranschen. Även på programvaruområdet pågår aktiv initiering och syftet är att få till stånd ett strre projekt angående expertsystem. Härvidlag samordnas insatserna med de satsninger som görs inom den allmänna MR-sektorn (se avsnitt 4 nedan).

Nordisk industrifond kommer under den närmaste tiden att koncentrere sine initieringsinsatser till två sektorer. Dessa r avancerad halvledarteknologi och produktionsteknologi, främst inom verkstadssektorn. Arbetet kommer i båda fallen att ske i samråd med industrin.

Utöver dessa aktiviteter inkommer även projektförslag direkt från industrin og ulike forskningsmiljer. Fr närvarande är fyra projektförslag under behandling, av vilka tre kan hänföras til programvaruområdet og ett til området fr särskilda tillmpninger.

2.2 Annet industripolitisk samarbeid

Embetsmannskomiteen for industripolitikk fikk i oppdrag av Ministerrådet å utrede mulighetene for et nordisk samarbeid om tilgang på komponenter til data- og elektronikk-industrien. Embetsmannskomiteen besluttet i denne forbindelse å arrangere en konferanse for nærmere å belyse mulighetene for et slikt samarbeid. Konferansen ble holdt i august 1984 i København. Deltakere var representanter fra industribedrifter på bruker- og produsentsiden, bransjeorganisasjoner, forskningsinstitusjoner og myndighetene i de nordiske land.

Ministerrådet har konstatert at konferansen ga et nyttig informasjonsgrunnlag med synspunkter fra industrien. En rekke saker fra konferansen er fulgt opp nasjonalt og i deltakende bedrifters regi. Det er også bevilget midler fra Nordisk Industrifond til prosjekter som er et direkte resultat av konferansen.

Ministerrådet har videre oppfordret berørte nasjonale myndigheter og organer til å styrke samarbeidet mellom de nordiske lands tekniske attacher. Det er etablert en arbeidsgruppe med deltakere fra de ansvarlige organer for tekniske utsendinger og tilsvarende virksomheter i Danmark, Finland, Norge og Sverige.

Arbeidsgruppen mtes et par ganger pr. r og representantene holder kontinuerlig uformell kontakt med hverandre. Det er dessuten utstrakt kontakt mellom attachene for de ulike nordiske land på de respektive stasjoneringssplasser. Rapporter utveksles eller utarbeides i fellesskap og det arrangeres felles studiebesk, reiser og konferanser. Ministerrådet konstaterer at samarbeidet på dette området fungerer meget bra og at det vil bidra til å ke den tekniske kompetansen i de nordiske land. Det synes ikke å være behov for ytterligere formalisering av samarbeidet på dette området.

3 Utbildning och grundläggande forskning

3.1 DAKU-gruppens virksomhed

Gruppen har fulgt følgende retningslinjer i sit arbejde:

Styringsgruppen for datateknologi inden for kulturområdet (DAKU-gruppen), der skal bistå kultursekretariatet med prioritering, forberedelse og gennemførelse af enkeltprojekter inden for kulturaftalens del af handlingsprogrammet, har under 1985 på kulturbudgettet gennemført eller haft under udarbejdelse en række projekter. Af dispositionsmidlerne for 1985 på kulturbudgettet er der bevilget 500.000 DKK til projektvirksomhed og gruppens egen mødevirksomhed.

I februar blev der arrangeret et seminar om datateknologi i samfundsfor 16–19-årige. På seminaret redegjordes der for situationen på området i hvert land og hvilke intentioner man har om undervisningen i fremtiden, man diskuterede mulige nordiske samarbejdstiltag, og deltagerne prøvede og diskuterede aktuel undervisningsprogramvare på området. I juni blev der afholdt en konference på Åland om kundskabsformidling i 1995. Formålet med projektet var at søge afdækket, hvorledes kundskabsformidling må tænkes at foregå omkring 1995, samt hvilken rolle datateknologien vil spille deri, og herved skabe et bedre grundlag for en målsætningsdebat. Rapport fra konferencen udkom i november.

En arbejdsgruppe, der blev nedsat i april 1984 for at behandle spørgsmålet om brug af edb-tekniske hjælpemidler til styring af værktøjsmaskiner, afsluttede sit arbejde i februar 1985 med indsendelse af rapporten *Pædagogiske specifikationskrav til EDB-tekniske hjælpemidler*. Gruppen peger på nødvendigheden at undersøge nærmere den økonomiske og pædagogiske gevinst ved anvendelse af modeller/simulering i undervisningssituationer.

I juni 1984 blev der nedsat en ad hoc-arbejdsgruppe for at behandle spørgsmålet om mulig brug af datamaskiner i fremmedsprogsundervisning. Gruppen har afleveret sin rapport, som distribueres til skoler og uddannelsesmyndigheder i de nordiske lande.

DAKU-gruppen har fået udarbejdet foreløbigt forslag til en beskrivelse af et 30–35 timers grundkursus i datateknologi for voksne. Kurset skal kunne fungere som modelkursus i alle nordiske lande og kunne modificeres efter det enkelte lands behov. Forslaget drøftes på et seminar i januar 1986.

I marts 1985 udkom en rapport fra en nordisk konference om pædagogiske modeller for dataformidlet undervisning, der blev afholdt i november 1984. Formålet med konferencen var at diskutere de pædagogiske indlæringssteoretiske aspekter ved de datamatbaserede indlæringsprogrammer, vi kender i dag.

I samarbejde med Jyväskylä universitet afholdtes en nordisk konference i maj 1985 i Jyväskylä om skolens og især lærernes rolle, når det gælder udviklingen mod det såkaldte informationssamfund, og hvordan grund- og videreuddannelse af lærere må ændres i lyset heraf. Overskriften på kon-

ferencen var "Uppfostran och informationssamhället". Rapport fra konferencen udkom i november.

Der er gennemført en kortlægning af, hvad der findes af projekter om datamatstøttet specialundervisning i de nordiske lande. Kortlægningen afsluttedes med en rapport i efteråret 1985 med forslag om nordiske tiltag vedr. brug af datateknologi i specialundervisningen.

I efteråret 1985 gennemførtes kortlægning af større lettilgængelige informationsdatabaser i Norden og deres EDB-tekniske oplysninger i det øjemed at starte undervisningsforsøg med anvendelse af baser fra forskellige nordiske lande. Til projektet har DAKU-gruppen fået støtte (190.000 NOK) fra det almene nordiske budget.

Følgende er en sammenstilling over enkeltprojekter:

	Bevilling 1984	1985
1. Datateknologi i samfundsfag for 16-19-årige (seminar)	50.000	
2. Kundskabsformidling i 1995 - sagkyndig	50.000	
- konference 1985		150.000
3. Brug af datamaskiner i fremmedsprogundervisning - arbejdsgruppe	55.000	
4. Brug af edb-tekniske hjælpemidler ved styring af værktøjsmaskiner - arbejdsgruppe	55.000	
5. Datateknologi og folkeoplysning - sagkyndig	30.000	
- seminar december 1984	60.000	
6. Dataformidlet undervisning - sagkyndig	30.000	
- konference 1984	70.000	
7. Uppfostran och informationssamhället - konference 1985		123.000
8. Datamatstøttet specialundervisning		80.000
9. Informationsdatabaser og deres anvendelse i undervisningen		230.000
	500.000	613.000

3.2 Programvarusamarbete på skolans område

Vid sitt möte i september 1984 tillsatte ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) en arbetsgrupp med ansvar för planeringen av nordiskt samarbete kring försörjning av programvara på skolans område. Arbetsgruppen lämnade i september 1985 sitt förslag till ministrarna.

Arbetsgruppen föreslog flera initiativ, där en gemensam insats skulle kunna leda till resursbesparingar nationellt, en ökad kunskap och på sikt även en ny exportmarknad för nordisk industri. Några punkter kan här nämnas.

- Gemensam planläggning av hardware- och softwarestandard
- Utveckling av prototyper av programvara på prioriterade områden inklusive strategier för software-produktion

- Initiering av software-produktion även med sikte på en internationell exportmarknad
- Utveckling av know-how beträffande metodutveckling för olika ämnen och nivåer
- Organisering av pilotkurser på hög nivå för lärarutbildare och lärare
- Uppbyggnad av gemensamma seminarier, kurser etc, för att bygga upp en nordisk know-how och kompetens
- Gemensam övervakning beträffande den datateknologiska utvecklingen på skolans område.

I oktober 1985 behandlades förslaget från arbetsgruppen av såväl samarbetsministrarna som kultur- och undervisningsministrarna. För 1986 avsattes sammanlagt motsvarande 950.000 DKK för att påbörja verksamheten. Samtidigt fastslogs att beslut om uppläggning av och anslag för samarbetet på området från 1987 fattas i samband med behandlingen av 1987 års budget.

3.3 Yrkespedagogisk forsknings- og utviklingsarbeid

En arbetsgrupp la i 1982 fram förslag till en 3-årig prosjektplan på dette området. Planen er spesielt preget av den nye teknologiens konsekvenser for yrkesutdanningen. I 1984 satte man i gang en serie fellesnordiske kurser i datateknikk og yrkesutdanning beregnet på personer med nasjonalt ansvar for etterutdanning av yrkeslærere. En rapport med utgangspunkt i denne kursserien forelå i september 1985.

Derutover har man i år arrangert programvare-workshops, drøftet målrettet evaluering i yrkesutdanningen og holdt en større konferanse om arbeid, utdanning og ny teknologi.

3.4 Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)

En väsentlig uppgift för FPR är att främja nordiskt samarbete om forskarutbildning. På grundval av svar på en rundfråga till universitet och högskolor i Norden planerar FPR, i samråd med styrelsen för Nordiska forskarkurser, en utvidgad försöksverksamhet med systematiserad nordisk forskarutbildning.

Längst framskridet är arbetet med en nordisk kursserie på datateknologiområdet. En första kurs på detta fält (modern digital filtrering) hölls i slutet av 1985 och huvuddragen för ett kursprogram under en försöksperiod fram till utgången av 1988 har lagts fast. Kursprogrammet omfattar hittills följande kurstitlar:

- Modern digital filtering (Norges Tekniske Høgskole, 1985)
- Statistical methods in pattern recognition (Kuopio Universitet, 1986)
- Computer aided circuits and systems simulation (Danmarks Tekniske Høgskole)
- Robot vision (Uleåborg Universitet)
- System identification (Universitetet i Linköping)

FPR söker även på annat sätt bidra till ett mer långsiktigt nordiskt forskningssamarbete när det gäller datateknologi. Ett av FPR finansierat projekt som syftar till att initiera samarbete inom datalingsvistik har pågått under 1985. Nordisk samverkan på detta fält är särskilt angelägen, eftersom engelskans dominerande roll inom databehandlingen riskerar att få kulturellt likriktande effekter i det framtida informationsområdet. Två delprojekt har genomförts som gäller metoder för informationssökning på de nordiska språken respektive igenkänning av ordformer med datormetoder. Projektet avslutas i december 1985 med en konferens, som skall resultera i en rapport med förslag till framtida nordiska samarbetsinsatser.

Under våren 1985 genomfördes också ett nordiskt forskarsymposium om datateknologi, kvalifikationsstruktur och yrkesutbildning. Förslag om ett fortsatt forskningssamarbete på detta område förbereds för närvarande.

4 Övriga prioriterade områden

4.1 Inledning

Det tredje huvudsakliga blocket omfattar följande i handlingsplanen prioriterade områden.

- Byggsektorn
- Teknikupphandling (utvecklingskontrakt)
- Data- och telekommunikationer
- Standardisering; handelsprocedurer, lagstiftning
- Arbetslivet
 - * Arbetsmarknad, sysselsättning, yrkesutbildning m. m.
 - * Arbetsmiljö och medbestämmande
 - * Regionalpolitik
- Den sociala sektorn inkl. hjälpmedel för handikappade
- Den offentliga förvaltningen.

Arbetet med dessa områden följs och samordnas, som nämnts tidigare, av ÄK-STF, som bistås av det rådgivande utskottet i datafrågor (RU-DATA).

För olika ändamål inom dessa områden har ministerrådet under året avsatt 6,4 milj. NOK. Medlen har i första hand varit avsedda som en stimulans till att starta samarbetsprojekt, som successivt kan övergå i fastare former med huvudsaklig finansiering från andra källor än den gemensamma nordiska budgeten.

4.2 Riktlinjer för arbetet

Mot bakgrund av erfarenheterna under den första tiden övervägde ministerrådet under våren 1985 den närmare inriktningen av arbetet med handlingsplanen. Dessa överväganden sammanfattades i några riktlinjer, som legat till grund för prövningen av ansökningar om projektmedel från Nordiska ministerrådets allmänna budget.

Målsättningarna för arbetet med datahandlingsplanen är enligt riktlinjerna att genom samverkan på nordiskt plan bidra till:

- ökad konkurrenskraft inom nordisk industri och näringsliv till förmån för sysselsättningen;
- förbättrade möjligheter för invånarna i de nordiska länderna att utnyttja datatekniken;
- större beredskap att möta de problem som kan följa i datateknikens spår.

Ett primärt syfte med projektsamarbetet skall vara att *utveckla datatekniken eller användningen av datateknik*. Projekt som tar sikte på redan etablerad teknik eller på välkänd tillämpning av datatekniken bör normalt inte finansieras via datahandlingsplanen, även om de i många fall skulle tillgodose nyttiga syften i de sektorer och miljöer, från vilka de härstammar.

Ett annat huvudsyfte är att samarbetet skall bidra till att *öka människornas och samhällets beredskap att möta och handskas med datatekniken*. Aktiviteter med en sådan målsättning måste dock *antingen* syfta till att verkligen berika den kunskap som vunnits eller vinnas genom andra initiativ (effektstudier, etc.) *eller* representera ett nytt sätt att angripa den aktuella problematiken.

En strävan är att samarbetet i varje skede sker med utgångspunkt i eller med relation till *nationella datateknologiprogram*. Utan detta samband finns det en risk för att de projekt som får stöd på nordiskt plan inte värderas tillräckligt högt nationellt.

4.3 Arbetet under 1985

De medel som stått till förfogande på 1985 års allmänna ministerrådsbudget har fördelats genom skilda beslut av ministerrådet (samarbetsministrarna) på det sätt som framgår av följande sammanställning.

Sektor/ämnesområde	Projekt/ändamål	Belopp (ca i 1000 NOK)
Arbetsmiljö och medbestämmande	Personsäkerhet vid mikroprocessorstyrning	300
	Standarder för vurdering og godkjenning av kontrolrum	300
Socialpolitik	Kunskapsbaserade system (s k expertsystem) i hälso- och sjukvården	300
Handikappområdet	Tastaturerstatning for funksjonshemmede terminalbrukere	300
	Punktskriftsdisplayer for synsskadede, blinda och dövblinda	31
	Nordic Software Database	117
	Nordisk text-till-tal-omvandlare (norska)	153

Sektor/ämnes- område	Projekt/ändamål	Belopp (ca i 1000 NOK)
	Kommunikationsprofilen - et pedagogisk værktøj til arbejde med kom- munikationshandikappede	81
	Datorstödd träning och testning vid hörselskador	102
	Kommunikationssystem til multihandicappede børn (BLISS-tavle)	122
	Omnibliss på norska	41
	Funktionsprototyp av talande klocka för för- ståndshandikappade	87
	Databaserat system för svårt rörelsehindrades och utvecklingsstördas kontakt med omvärlden	102
	Planering m. m.	280
	(Totalt för handikappområdet	1416)
Öffentlig förvaltning	Kunskapsbaserat dator- stött utvecklingssystem	200
	Integrerad textbehand- ling/Standard för över- föring av redigerbar text	160
	Telekonferenssystem mellan de nordiska rationaliserings- myndigheterna	30
Handelspolitik	Förenklade handelsprocedurer genom ADB-användning (DEDIST)	295
Utbildning/ undervisning	Försörjning av programvara på skolområdet (jfr. avsnitt 3.2 ovan)	380
	Informationsdatabaser för undervisningen (jfr. avsnitt 3.1 ovan)	190
Byggsektorn	Kartläggning av utvecklings- behovet	170
Standardisering	Projektsamarbete inom det internordiska standardise- ringsarbetet (INSTA)	390
Övrigt	Fjernarbeid i Norden	200
	Brukarmedverkan i system- utveckling (SYDPOL-program- met)	655
	Sekretariatsändamål	300
Summa		5286

Vid sidan av de här redovisade projekten bör även nämnas det arbete som nu inlett på att förbättra kommunikationen mellan nordiska universitets- och forskningsinstitutioners datasystem, det s. k. NORDUNET-projektet. Det bedrivs formellt inom ramen för den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Under en fyraårsperiod 1986–1989 avser ministerrådet att satsa sammanlagt 9,2 milj. NOK på projektet. För dess startfas 1985 har ministerrådet därutöver anslagit 800.000 NOK.

Under senhösten 1985 väntas ytterligare några projekt få stöd från den särskilda posten för datateknologiskt samarbete. I första hand gäller det fortsättningen av det regionalpolitiska projektet "Datateknologins inverkan på perifera regioner" och ytterligare initiativ inom handikappområdet.

4.4 Arbetet under 1986

Under 1986 bör resultaten av de projekt som startats under 1984–85 kunna bedömas. Många av dem är av förstudiekaraktär och kan komma att läggas till grund för vidare arbete. Det är i sådana fall naturligt att den särskilda finansieringen över datahandlingsplanen trappas av. Huvudsakligen skall de nordiska medlen nämligen tjäna som inspiration till sammankoppling av nationella initiativ. På flera områden, t.ex. byggsektorn, det socialpolitiska området och arbetsmarknadssektorn, förväntas nya insatser bli aktuella.

För 1986 disponeras över ministerrådets båda budgetar sammanlagt ca. 28 milj. NOK. Beslut om fördelning av dessa medel på de olika "delprogrammen" fattas sannolikt under december 1985. Därefter kommer projektmedlen att fördelas huvudsakligen enligt de riktlinjer som ministerrådet antog under våren 1985 (jfr. avsnitt 4.2 ovan)

Under det kommande året kommer ministerrådet vidare att diskutera formerna för det fortsatta uppföljningsarbetet, främst mot bakgrund av den förestående sammanläggningen av sekretariat och budgetar.

Ekonomiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående en friare kapitalmarknad

(Meddelandet, se s. 2359)

Samtlige nordiske land har lovgivning som i større eller mindre utstrekning regulerer industrisamarbeid og porteføljeinvesteringer over landegrensene. Økonomisk utvalg konstaterer med tilfredshet at det i Danmark og Norge er gjennomført omfattende liberaliseringer. Disse endringer er gjennomført på ikke-diskriminerende basis overfor hele OECD-området. Øvrige nordiske land har ikke vært beredd til å gjennomføre like vidtgående avskaffelse av restriksjoner på kapitalbevegelser og fra utlandet. Sverige og Finland står i en særstilling med sin relativt strenge valutakontroll. Ulikheter i regel gjelder bl. a. innenfor områder:

- erverv av aksjer i annet nordisk land
- vilkår for direkte utgående og inngående investeringer
- myndighetsbehandling av utenlandsk etablering
- vilkår for direkte utgående og inngående porteføljeinvesteringer

Økonomisk utvalg mener de ulike regler som i dag er virksomme i de nordiske land virker sterkt begrensende for industrisamarbeid og investeringer over landegrensene i Norden. Utvalget vil henstille til Nordisk Ministerråd å virke for et regelverk som bringer de nordiske land mer på linje med hverandre og dermed skape et bedre utgangspunkt for Norden som hjemmemarked. Utvalget mener det må legges et trykk på de land, hvor valutakontrollen er strengest, som bidrar til en mer liberal utvikling av valutapolitikken. Dette er nødvendig for ikke å øke skilnadene mellom de nordiske land og til Europa forøvrig. Utvalget vil i denne forbindelse peke på at dersom det nordiske samarbeid skal videreutvikles og styrkes kan ikke valutapolitikken utelukkende ses på som en nasjonal foretelse. Økonomisk utvalg mener det må være en felles oppgave for de nordiske land å påvirke utviklingen innen hele OECD-området i retning av friere kapitalbevegelser.

Økonomisk utvalg er videre av den oppfatning at OECD's negative svar i 1984 ikke bør avbryte arbeidet med en utvikling mot en nordisk kapitalmarkedsliberalisering. Sett fra en nordisk synsvinkel, herunder ønskeligheten av nordisk industrisamarbeid, er et friere kapital- og aksjemarked av

stor viktighet. Det nordiske næringsliv har behov for hele Norden som hjemmemarked for å kunne møte den stadig hardere internasjonale konkurransen.

Foruten passfrihet ved grenseoverganger for nordiske borgere eksisterer det et felles arbeidsmarked i de nordiske land. Det er rimelig at frie kapitalbevegelser er målet innen et område med felles arbeidsmarked. Økonomisk utvalg mener dessuten at effektivitetshensyn tilsier at det også etableres et felles kapitalmarked. Dette er bl. a. bakgrunnen for næringslivets sterke engasjement i saken. Utvalget mener de nordiske land i felle-skap bør søke å påvirke OECD til å akseptere en nordisk liberalisering som et steg på veien mot en bredere liberalisering innen hele OECD-området. Utvalget mener tiden er inne for å intensivere arbeidet innen dette viktige området for det nordiske samarbeid. Økonomisk utvalg vil henstille til Nordisk Ministerråd å utarbeide et konkret forslag som legges fram for OECD i løpet av 1986. Utvalget vil understreke nødvendigheten av grundige forberedelser med hensyn til argumentasjonen som legges til grunn for forslaget.

Under henvisning til ovennevnte forventer Økonomisk utvalg at arbeidet føres videre og intensiveres.

Utvalget foreslår at melding om rek. nr. 3/1984 tas til etterretning og at ny melding imøteses til neste sesjon.

København, 12. februar 1986

Esko Aho (K)

Johan Buttedahl (Sp)

Kjell Furnes (Kr.F.)

Karen Thurøe Hansen (KF)

Sten Svensson (m)

Ylva Annerstedt (fp)

Per-Kristian Foss (H)

Ivar Hansen (V)
Fung. formann

Gunnel Jonäng (c)

Henrik Westerlund (Sfp)

Reservasjon

Undertegnede medlemmer mener Nordisk Ministerråd har gjort det som er praktisk mulig i denne sak og slutter seg til Ministerrådets bedømmning. OECD's kapitalkode er et hinder for et særskilt nordisk kapitalmarked og hensynet til de nordiske lands internasjonale forpliktelser må veie tungt. Det vil i alle tilfelle neppe være i de nordiske lands interesse å få istand en "regionalisering" av OECD-området. Man kan da risikere at de fordeler de nordiske land oppnår ved økt nordisk økonomisk samarbeid, oppveies av ulempene ved at grupper av andre OECD-land tilsvarende øker sitt samarbeid, på en ekskluderende måte overfor de nordiske land.

Det framtidige arbeidet med å liberalisere kapitalreglene bør konsen-

treres til generelle tiltak under hensyn til betalingsbalansesituasjonen og pengepolitikken. Disse spørsmål bli det årlig redegjort for i meldingen om rek. nr. 23/1980 om industrielle samarbeidsprosjekt. Undertegnede medlemmer ser følgelig ingen grunn til å motta flere meldinger om den her behandlede rekommendasjon.

Det foreslås derfor at

Nordisk Råd tar melding om rek. nr. 3/1984 om et friere kapitalmarked til etterretning og anser rekommendasjonen for ferdigbehandlet for Rådets vedkommende.

København, 12. februar 1986

Hallvard Bakke (A)

Anker Jørgensen (S)

Hanna Kvanmo (SV)

Hans Pettersson (s)

Per Olof Håkansson (s)

Arvo Kemppainen (Skdl)

Oddrunn Pettersen (A)

Lena Öhrsvik (s)

Meddelande

om rekommendation nr 3/1984 angående en friare kapitalmarknad

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att främja ekonomisk och industriell utveckling i Norden genom åtgärder för friare kapitalrörelser och valutapolitiskt samarbete samt initiativ som syftar till en friare nordisk aktiemarknad.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

I framför allt Danmark, men även i Norge, har omfattande liberaliseringar i valutareglerna genomförts under de senaste åren. Liberaliseringarna av de danska valutabestämmelserna innebär att de flesta in och utgående portföljinvesteringar nu är fria. Vidare har reglerna rörande terminsaffärer i valutor mjukats upp. Kvarstående restriktioner avser främst kortfristiga kapitaltransaktioner.

Ändringarna i den norska valutareglerna innebär bl a en liberalisering av in- och utgående portföljinvesteringar i aktier, ökade möjligheter att ta upp varukredit i såväl norska som utländska banker och dessutom upphävda beloppsgränser för resevaluta och för köp av fritidsbostad utomlands. Vidare har den tidigare tillståndsordningen för ingående direkta investeringar ersatts av ett rapporteringssystem.

Övriga nordiska länder har av olika skäl inte varit beredda att genomföra så omfattande liberaliseringar. Vissa liberaliseringsåtgärder har vidtagits, men dessa har varit av klart mera begränsad karaktär än i Danmark och Norge. Under 1985 har omfattande översyner av valutareglerna slutförts i såväl Finland som Sverige. Detta arbete har inte utmynnat i förslag av långtgående ändringar i respektive lands valutareglerna. Utredningarna har dock resulterat i förslag till vissa liberaliseringar och förenklingar, vilka närmare redovisas i kapitel XV i Nordiska ministerrådets årsberättelse (CI).

Som meddelats tidigare är – enligt OECD:s kapitalstadga, vilken undertecknats av de nordiska länderna – selektiva åtgärder förbjudna på grund av deras diskriminerande karaktär. Eventuella liberaliseringsåtgärder när det gäller kapitalrörelser måste därför införas på ett icke-diskriminerande

sätt gentemot samtliga OECD-länder. Undantag kan dock göras för länder som ingår i ett monetärt system eller i en tullunion. Det har emellertid ej ansetts att det nordiska samarbetet är så långtgående att det skulle kunna falla under denna undantagsregel.

Detta framgick bl. a. vid den kontakt som togs med OECD, på tjänstemannanivå, i juni 1982 i samband med en tidigare nordisk utredning. OECD-sekretariatets representanter ställde sig därvid avvisande till en nordisk särordning.

Oklarhet har emellertid bestått, i varje fall i den allmänna debatten, om den exakta innebörden av OECD-stadgans bestämmelser. Från vissa håll har hävdats att utrymme skulle finnas inom ramen för stadgan för åtgärder som syftar till att etablera en gemensam nordisk eller exempelvis norsk-svensk aktiemarknad.

Den svenske finansministern tog därför upp frågan direkt med OECD:s generalsekreterare vid ett besök i Paris i oktober 1984. Det svar som erhöles var entydigt och innebär att undantagsbestämmelserna ej kunde tillämpas för selektiva åtgärder inom Norden. Även om en svensk selektiv liberalisering gentemot Norden uttryckligen gavs karaktären av ett första steg i riktning mot en generell liberalisering, skulle en sådan stå i strid med stadgans bestämmelser och inte ha några utsikter att accepteras av övriga OECD-länder.

Mot bakgrund av ovanstående får det nu anses till fullo klarlagt, att det ej finns möjlighet att åstadkomma någon nordisk särordning inom kapitalliberaliseringsområdet utan att direkt bryta mot OECD:s regler. I enlighet med Nordiska ministerrådets (finansministrarna) uttalande den 16 november 1983 skall Nordiska ämbetsmannakommittén för valutafrågor och finansiella frågor (NÄVF) behålla ärendet rörande kapitalliberaliseringsåtgärder på dagordningen, så att nya överväganden om *generella* liberaliseringar kan inledas, om nuvarande hänsyn till betalningsbalanssituationen och penningpolitiken skulle få mindre betydelse. Detta uttalande gäller fortfarande.

Som ett led i NÄVF:s arbete med detta ärende har under 1985 kontakt tagits med ämbetsmannakommittén för industripolitik. Syftet med dessa kontakter är att söka få en samlad bild av i vilken utsträckning de nordiska ländernas regler och praxis på valuta- och etableringsområdena hindrar eller försvårar industrisamarbete över gränserna.

NÄVF:s och ÄK-industri:s samarbete har inriktats på att identifiera de enskilda regler eller den praxis som kan försvåra industriellt samarbete över gränserna i Norden. Särskild uppmärksamhet har därvid ägnats åt de svårigheter som kan uppkomma för mindre företag. En slutlig redovisning av resultatet av samarbetet väntas komma senare.

Meddelande

om rekommendation nr 4/1984 angående nordiska mjuka projektinvesteringslån

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1, s. 1406)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å utrede mulige former for en ordning med nordiske myke prosjektinvesteringslån.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

På basis av ovennevnte anmodning ble det i løpet av sommeren og høsten 1985 utredet en mulig form for en ordning med nordiske myke prosjektinvesteringslån.

Utredningen vurderer en mulig opprettelse av et nordisk utviklingsfond som innebærer en konsesjonell fellesnordisk låneordning knyttet til Nordisk Investeringsbank (NIB). I utredningens betenkning foreslås Fondet finansiert av bistandsmidler og etableres for en prøvetid på 5 år. Utredningen vurderer videre muligheten for en særlig ordning med "myke" prosjektinvesteringslån til SADCC-regionen.

Forslaget vil ytterligere bli overveid av en for utredningen særskilt tilsatt referansegruppe og i den nordiske embedsmannskomiteén for bistands-spørsmål. Ministerrådet vil deretter vurdere forslaget i forhold til de nordiske lands grunnleggende bistandspolitiske målsettinger som er fastsatt i parlamentene. Utredningens forslag vil videre bli vurdert i forhold til eksisterende ordninger av samme karakter som idag finnes på nasjonalt plan.

Ovennevnte arbeid tas det sikte på å gjennomføre snarest mulig og informasjon om dette vil deretter bli tilstillet Nordisk Råd.

Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående Nord- kalottsamarbetet

(Meddelandet, se s. 2363)

Til Økonomisk utvalg er henvist melding om rekommandasjon nr 6/1984 om Nordkalottssamarbeidet.

Økonomisk utvalg konstaterer at det foreligger et ministerrådsforslag om et revidert nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitikk. Dette omfatter også Nordkalottssamarbeidet. Økonomisk utvalg mener den videre rapportering om arbeidet i framtiden bør gis i meldingen om det reviderte samarbeidsprogram for regionalpolitikk og at ovennevnte rekommandasjon dermed avskrives.

Økonomisk utvalg foreslår derfor at

Nordisk Råd tar melding om rek. nr. 6/1984 om Nordkalottssamarbeidet til etterrettning og avskriver rekommandasjonen samt ber om at den videre rapportering om arbeidet blir gitt i meldingen om det reviderte samarbeidsprogram for regionalpolitikk.

Stockholm 30. januar 1986

Ylva Annerstedt (fp)

Hallvard Bakke (A)

Gunnar Björk (c)

Johan Buttedahl (Sp)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Arne Gadd (s)

Formann

Ivar Hansen (V)

Karen Thurøe Hansen (KF)

Per Olof Håkansson (s)

Heikki Järvenpää (Kok)

Anker Jørgensen (S)

Arvo Kempainen (Skdl)

Timo Kietäväinen (K)

Hanna Kvanmo (SV)

Preben Lange (Si)

Peter Muurman (Sdp)

Aase Olesen (RV)

Oddrunn Pettersen (A)

Páll Pétursson (F.)

Sten Svensson (m)

Harald Synnes (Kr.F.)

Jan P. Syse (H)

Henrik Westerlund (Sfp)

Lena Öhrsvik (s)

Meddelande

om rekommendation nr 6/1984 angående Nordkalottsamarbetet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å forsterke og videreutvikle Nordkalottsamarbeidet, vesentlig i samsvar med retningslinjene som trekkes opp i ministerrådsforslag *B 49/e*.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) har i maj 1984 slutligt fastställt programmet för förstärkning och utveckling av Nordkalottsamarbetet och gett Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) i uppdrag att i nära samarbete med Nordkalottkommittén stå för genomförande av programmet samt fortlöpande arbeta med dess utveckling på bakgrund av de erfarenheter som vinnes och de synpunkter som framkommer.

Arbetet med programmets genomförande under 1985 finns dokumenterat dels i Nordiska ministerrådets MR-förslag om reviderat samarbetsprogram för den regionalpolitiska sektorn, dels i kapitel XIX om regionalpolitik i Nordiska ministerrådets berättelse till Nordiska rådets 34:e session.

Med hänvisning till ovanstående – särskilt ministerrådsförslaget om ett reviderat samarbetsprogram för den regionalpolitiska sektorn – anser ministerrådet för sin del att avsikten med rekommendationen är uppnådd.

Meddelande

om rekommendation nr 7/1984 angående kontroll av nordiska projekt

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å sette iverk tiltak for å få istand en mer effektiv kontroll av sin prosjektvirksomhet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Med hänvisning till sitt meddelande till rådets 33:e session med anledning av denna rekommendation vill ministerrådet lämna följande information.

Fr.o. m. 1986 års budget har ansvaret för disponeringen av projektmedlen lagts på resp. fackministerråd. Det innebär att dessa efter en noggrann och regelbunden uppföljning av det ekonomiska utfallet, snabbt kan göra omprioriteringar inom sina områden, för att nå ett effektivare utnyttjande av medlen. Även den rent innehållsmässiga kontrollen kan och bör göras av resp. fackministerråd.

Under 1985 har ställföreträdarkommittén ytterligare behandlat frågan om kontroll och utvärdering. Efter en genomgång av projektadministrationen kunde man konstatera några svagheter i systemet. De gällde:

- behovet av ytterligare precisering av principer för och innehåll i olika kontraktsformer
- valet av ändamålsenliga administrativa lösningar för projektförvaltning
- intern arbetsfördelning mellan administrativa enheter och fackenheter
- standardisering av arbetsformer i projektplanering, genomförande och evaluering
- principerna för arkivering av projektmaterial

Sekretariaten arbetar med att successivt rätta till dessa brister.

Såvitt gäller den innehållsmässiga kontrollen av projektverksamheten har ministerrådet – efter överläggningar med såväl Nordiska rådets presidium som dess budgetkommitté – arbetat med särskilda riktlinjer, som skall syfta till bättre resultatuppföljning. Dessa frågor får nu en särskild tyngd i samband med de pågående förberedelserna för det nya ministerrådssekretariatet.

Social- och miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning

(Meddelandet, se s. 2366)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 8/1984 angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning.

Ministerrådet uttalar i meddelandet att man inte anser det ändamålsenligt att särskilja de genom trafikolyckor hjärnskadade från andra traumatiskt hjärnskadade. Betydande insatser görs nationellt till förmån för traumatiskt hjärnskadade och exempel ges från Danmark och Sverige. Vid sidan av rehabiliterande insatser utgör en ökad satsning på profylax, dvs i första hand på trafiksäkerhetsfrämjande insatser, den mest angelägna åtgärden.

Utskottet finner, att även om detta svar på rekommendationen är negativt i substans är det mindre direkt avvisande än förra årets meddelande. Det framgår dock att något ytterligare resultat av rekommendationen knappast är att förvänta.

Mot bakgrund härav föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 8/1984 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 10 februari 1986

Svein Alsaker (Kr.F.)

Dorte Bennedsen (S)

Ulla Johansson (s)

Brit Jørgensen (A)

Margrete Auken (SF)

Jo Benkow (H)

Formann

Elver Jonsson (fp)

Birgitta Rydle (m)

Meddelande

om rekommendation nr 8/1984 angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

1. företa en utredning av de genom olyckor i trafiken hjärnskadades livssituation, omfattande arbetslivet, den sociala situationen, inkomstnivån, rehabiliteringsmöjligheterna och familjelivet. Som ett första steg i en sådan utredning bör resultaten av eventuellt redan befintliga eller pågående nationella undersökningar inom området kartläggas,

2. på grundval av denna utredning föreslå åtgärder på nordiskt och nationellt plan i syfte att förbättra de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Att särskilja de genom trafikolyckor hjärnskadade från andra traumatiskt hjärnskadade anser ministerrådet inte vara ändamålsenligt. Betydande insatser görs nationellt till förmån för traumatiskt hjärnskadade. Den 1 mars 1985 invigdes t. ex. ett center för hjärnskadade vid Köpenhamns universitet. Behandlingen vid centret bedrivs av ett tvärfackligt team och syftar till att återvinna förlorade funktioner hos den skadade för att därigenom möjliggöra en återanpassning till arbetslivet och en normal tillvaro i övrigt.

Vidare kan – såvitt gäller Sverige – nämnas att den nya omsorgslag som träder i kraft den 1 juli 1986, kommer att omfatta två nya grupper, däribland personer som p. g. a. hjärnskada har fått bestående begåvningshandikapp.

Vid sidan av rehabiliterande insatser utgör en ökad satsning på profylax, dvs. i första hand på trafiksäkerhetsfrämjande insatser, den mest angelägna åtgärden.

Ministerrådet hänvisar till gällande samarbetsprogram för social- och hälsovårdssektorn. Där sägs bl. a. att utbyte av information, dokumentation och erfarenheter bör ingå i det reguljära samarbetet mellan berörda myndigheter, institutioner och organisationer. Ministerrådet verkar för att ett sådant utbyte kommer till stånd inom det aktuella området.

Meddelande

om rekommendation nr 10/1984 angående beräkning av naturresurser

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma en gemensam nordisk beskrivningsmodell för naturresurser.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Arbetet med att opfylle rekommendationen er taget op i to arbejdsgrupper under Nordisk embedsmandskomité for miljøbeskyttelsesspørgsmål (EK-M): kontaktgruppen for miljødataspørgsmål og arbejdsgruppen for naturværnspørgsmål.

EK-M har efter nationale undersøgelser i 1985 bevilget 25.000 NOK til et forprojekt, med henblik på at vurdere vanskelighedsgraden ved at etablere en fælles nordisk beskrivningsmodel. Det er tanken, at forprojektet skal gennemføres i samarbejde med Nordisk Udvalg for Miljøstatistik (NUM), og at der arrangeres et nordisk møde – formentlig våren 1986 – om naturressourceberegning/beskrivning, med henblik på at få en så alsidig belysning af problemerne som muligt.

Social- och miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående förstärkt socialmedicinsk insats

(Meddelandet, se s. 2369)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 11/1984 angående förstärkt socialmedicinsk insats.

Av det om rekommendationen avgivna meddelandet hänvisas till att rekommendationen som avser att kunskapsområdet socialmedicin som en del av samhällsmedicinen skall få en starkare ställning såväl i grundutbildningen som i efter- och vidareutbildningen av hälso- och sjukvårdspersonal torde uppfyllas genom det förslag till utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet (*B 64/s*) som utskottet tillstyrker i ett särskilt betänkande.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 11/1984 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 10 februari 1986

Svein Alsaker (Kr.F.)

Dorte Bennedsen (S)

Ulla Johansson (s)

Brit Jørgensen (A)

Margrete Auken (SF)

Jo Benkow (H)

Formann

Elver Jonsson (fp)

Birgitta Rydle (m)

Meddelande

om rekommendation nr 11/1984 angående förstärkt socialmedicinsk insats

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att kunskapsområdet socialmedicin som en del av samhällsmedicinen får en starkare ställning såväl i grundutbildningen som i efter- och vidareutbildningen av hälso- och sjukvårdspersonal.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Betydelsen av Nordiska hälsovårdshögskolans insatser i sammanhanget har framhållits i förarbetena till rekommendationen. Skolans verksamhet utvärderades under år 1984. Det förslag till kraftig utbyggnad av skolans verksamhet, som framförts mot bakgrund av utvärderingens resultat, bereds för närvarande inom berörda ministerrådsorgan.

Meddelande

om rekommendation nr 12/1984 angående handlingsprogram för läkemedelsregistrering

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utarbeta ett handlingsprogram för läkemedelsregistrering.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Det kan konstateras att flera delfrågor, som enligt förarbetena till rekommendationen bör tas upp i handlingsplanen, redan har åtgärdats. Som ministerrådet meddelade föregående år avser Nordiska läkemedelsnämnden (NLN) år 1986 göra en ökad satsning på registreringssamarbetet inom en totalt sett oförändrad resursram.

Inom NLN pågår ett kontinuerligt samarbete på registreringsområdet. Mellan nationella kontrollmyndigheter diskuteras även förutsättningarna för ett närmare samarbete på detta område. Pågående och planerad verksamhet på registreringsområdet redovisades i en statusrapport till Nordiska socialpolitiska kommitténs höstmöte 1985.

Rapporten ger inte ministerrådet underlag för att revidera sin tidigare framförda ståndpunkt att en nordisk handlingsplan, i rådande läge, inte skulle föra registreringssamarbetet framåt.

Meddelande

om rekommendation nr 17/1984 angående genomförande av forsknings-, utrednings- och upplysningsarbete inom gällande lagar rörande homosexuella

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd inden for de gældende loves rammer i de enkelte nordiske lande at gennemføre forsknings-, utrednings- og oplysningsarbejde vedrørende homoseksuelles stilling i de nordiske lande samt at undersøge mulighederne for at ophæve lovgivning, som diskriminerer homoseksuelle, og for gennem lovgivning at fremme homoseksuelles ligestilling og beskyttelse mod forskelsbehandling.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Ministerrådet hänvisar till sitt meddelande till rådets 33:e session. Där informerade ministerrådet om vad som görs nationellt inom ramen för de frågeställningar, som tas upp i rekommendationen. Såvitt gäller utvecklingen under 1985 kan följande sägas.

I *Finland* har justitieministern klarlagt hur riksdagsgrupperna förhåller sig till ett förslag om att upphäva stadgandet om straff för uppmaning till homosexualitet, och att förenhetliga skyddsåldersgränserna för unga i fråga om såväl hetero- som homosexuellt umgänge. Ett färdigt lagförslag föreligger i saken. Beslut om att föra ärendet vidare har ännu inte fattats.

I *Norge* har regeringen hösten 1985 – på grundval av Stortingets behandling av en stortingsmeddelande om familjepolitiken – tillsatt en utredning med uppgift att överväga vissa frågor med anknytning till hushållsgemenskap mellan vuxna personer. Enligt uppdraget skall utredningen närmare överväga behovet av ändringar i lagstiftningen rörande arv- och bodelning, rätt till den gemensamma bostaden etc. i fall, där den ena parten kan stå svagare. Utredningens mandat är tämligen öppet och kan komma att omfatta också samlevnadsförhållanden mellan homosexuella.

För *Sveriges* del gäller att betänkandet (SOU 1984:63) "Homosexuella och samhället" nu har remissbehandlats. Förslagen avser bl. a. lagstiftning mot diskriminering av homosexuella. Vidare föreslår utredningen att un-

dervisningen och informationen om homosexualitet måste förbättras. Ärendet bereds för närvarande inom regeringskansliet.

I *Danmark* tillsattes 1984 en kommission med uppdrag att belysa de homosexuellas situation i samhället. Den har nu inlett sitt arbete. Kommissionen skall försöka kartlägga de homosexuellas levnadssätt och livsvillkor. Kommissionen överväger i vilken omfattning det material, som har lagts fram i det svenska betänkandet, kan användas i den danska utredningen. Kommissionen lägger inom kort fram ett delbetänkande som bl. a. innehåller förslag till regler om arvsskatt för homosexuella i fasta samlevnadsförhållanden.

Mot bakgrund av det arbete som sålunda bedrivs i Norden, kommer nordiska överläggningar att äga rum i januari 1986.

Juridiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående samarbete inom FN och andra internationella organ rörande homosexuellas mänskliga rättigheter

(Meddelandet, se s. 2374)

Til juridisk udvalg er henvist den af Nordisk Ministerråd til Nordisk Råds 34. session afgivne meddelelse angående samarbejde inden for FN og andre internationale organer vedrørende homosexuelles menneskelige rettigheder.

I ministerrådets meddelelse henvises der til regeringernes meddelelse i anledning af rekommandation nr. 19/1985. I øvrigt anføres det, at det samarbejde mellem de nordiske lande, som forekommer inden for rammerne af arbejdet for de menneskelige rettigheder først og fremmest i FN og Europarådet, bl. a. har til hensigt at eliminere diskriminering. Dette arbejde omfatter også spørgsmål og initiativer, som specifikt tager sigte på de homosexuelles situation.

Hermed er sigtet med rekommandationen opfyldt, og juridisk udvalg indstiller:

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation nr. 18/1984 for færdigbehandlet for rådets vedkommende¹.

Stockholm, den 31. januar 1986.

Lennart Andersson (s)

Åsa Solberg Iversen (A)

Arnljot Norwich (H)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Asbjørn Sjøthun (A)

Bernhardt Tastesen (S)

Formand

Flemming Hansen (KF)

Inga Lantz (vpk)

Hans Nyhage (m)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Jens Steffensen (KrF)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

¹ På förslag av Hanna Kvanmo (se s. 379) beslöt rådet att lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session.

Meddelande

om rekommendation nr 18/1984 angående samarbete inom FN och andra internationella organ rörande homosexuellas mänskliga rättigheter

(Överlämnat av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd opfordrer de nordiske landes regeringer til inden for FN og andre internationale organer at samarbejde i spørgsmål, som berører homoseksuelles menneskerettigheder, med henblik på at hindre diskriminering.

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar meddelar den 20 december 1985:

Regeringarna hänvisar till sitt meddelande med anledning av Nordiska rådets rek. nr 19/1985. Den samverkan mellan de nordiska länderna, som förekommer inom ramen för arbetet för mänskliga rättigheter i främst FN och Europarådet, syftar bl. a. till att eliminera diskriminering och omfattar självfallet också frågor och initiativ som specifikt tar sikte på de homosexuellas situation.

Meddelande

om rekommendation nr 19/1984 angående ökad harmonisering av transportpolitiken i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse.

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att snarast tillställa rådet en sammanställning över gällande riktlinjer för de nordiska ländernas trafik- och transportpolitik för att skapa underlag för framtida överväganden om ytterligare harmonisering av transportpolitiken i Norden.

Nordiska ministerrådet meddelar den 25 november 1985:

Såsom ministerrådet konstaterade i förra årets meddelande¹, arbetar under Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor (NÄT) en arbetsgrupp med uppgift att genomföra en jämförande undersökning av trafikpolitiken i de nordiska länderna.

En ingående redogörelse för undersökningens inriktning och innehåll lämnades till Nordiska rådets trafikutskott vid mötet mellan utskottet och Nordiska ministerrådet (trafikministrarna) den 13 november 1984.

Undersökningen beräknas kunna bli färdig under loppet av 1986.

¹ Se Nordiska rådet 33:e sess., s. 2370.

Meddelande

om rekommendation nr 20/1984 angående samarbete rörande turistguider

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att utreda möjligheterna att införa liknande bestämmelser för utbildning av turistguider i de nordiska länderna,
2. att verka för att man i det nordiska trafiklagstiftningssamarbetet tillvaratar turistguidernas trafiksäkerhet och arbetsmiljö.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Våren 1985 hölls ett seminarium för turistguider med finansiellt stöd från ministerrådet. Resultatet från seminariet blev ett antal förslag om fortsatta åtgärder för såväl utbildning av guider som deras trafiksäkerhet och arbetsmiljö. Nordiska guideförbundet, som numera består av de nationella guideförbunden, planerar att hålla en uppsummerande kongress 1987.

Meddelande**om rekommendation nr 21/1984 angående reklamen i de elektroniska massmedierna**

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att i samråd ta ställning till frågan om reklamens plats i de elektroniska massmedierna.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Spørgsmålet om reklamens placering i de elektroniske massemedier behandles i relation til arbejdet om kultur og massemedier. For dette er der redegjort i forbindelse med meddelelse om *rek. nr. 4/1980*.

Meddelande

om rekommendation nr 22/1984 angående stöd till nordiskt utstillingsutbyte

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att på den nordiska kulturbudgeten inta ett särskilt anslag till stöd till nordiskt utstillingsutbyte.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Rekommandasjonen reiser spørsmålet om det på det nordiske kulturbudsjett kan gis et særskilt tilskudd til nordisk utstillingsutveksling. Som kjent gis det i dag gjennom bevilgningen til Nordiskt Konstcentrum støtte til utstillingsvirksomhet innen billedkunstområdet (maleri, skulptur, tegning, grafikk, tekstilkunst, kunsthåndverk, kunstindustri, formgivning, foto, arkitektur etc). Konstcentrum viser utstillinger på disse felt både på sitt faste utstillingssted på Sveaborg og på turneutstillinger i Norden.

Sentrets styre vurderer mulighetene for et utvidet utstillingssamarbeid med andre organisasjoner som f. eks. Riksutstillinger i Sverige og Riksgalleriet i Norge. Kunstsentret skal også arbeide for å utvikle samarbeid med andre kulturaktiviteter gjennom tiltak innen et bredt kulturområde.

Den nylig innviede Garnisonsbygning på Sveaborg vil bl. a. gi sentret bedre muligheter for å utvikle slike tiltak. Ministerrådet vil vurdere rekommandasjonens innhold på dette punkt i den kommende budsjettbehandlingen.

Rekommandasjonen tar også opp spørsmålet om hvordan den nordiske tekstiltiennale heretter kan sikres støtte. Den 4. tiennale arrangeres 1985/86 ved hjelp av tilskudd fra Nordisk Kulturfond (siste gang) og nasjonale kilder. Dersom tiennalen skal arrangeres i 1988/89 må det derfor i de kommende budsjettbehandlinger tas standpunkt til eventuell nordisk finansiering.

BILAGA

Fråga vid Nordiska rådets 34:e session angående stöd till nordiskt utstillingsutbyte

(Se sak E 1, s. 2459)

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående vidare- utbildning av lärare i Montessori-pedagogik

(Meddelandet, se s. 2380)

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 34:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 23/1984 angående vidareutbildning av lärare i Montessori-pedagogik.

Av ministerrådets meddelande framgår att den av rådet rekommenderade undersökningen av behovet av fort- och vidareutbildning av lärare i Montessori-pedagogik utvisar att det är stora skillnader mellan länderna i värderingen av dels det aktuella behovet, dels ett eventuellt mera långsiktigt behov av fort- och vidareutbildning av lärare i Montessori-pedagogik. Ministerrådet finner därför att det inte finns underlag för ett fortsatt arbete med initiativ på området.

Med hänvisning till att en undersökning av frågan har genomförts och att den utvisar att det för närvarande inte finns underlag för ett fortsatt arbete på området anser utskottet att det inte finns några skäl att kvarhålla rekommendationen på rådets dagordning. Utskottet föreslår,

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 23/1984 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 30 januari 1986

Kjell Magne Fredheim (A)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Eiður Guðnason (A.)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Förman

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Karen Højte Jensen (KF)

Jens Peter Jensen (V)

Thea Knutzen (H)

Gunnel Jonäng (c)

Barbro Nilsson (s)

Paavo Lipponen (Sdp)

Berit Oscarsson (s)

Robert Pedersen (S)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Reiulf Steen (A)

Hans Petersson (fp)

Ingrid Sundberg (m)

Otto Steenholdt (At)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Anders Talleraas (H)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Meddelande

om rekommendation nr 23/1984 angående vidareutbildning av lärare i Montessori-pedagogik

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka behovet av fort- och vidareutbildning av lärare i Montessoripedagogik.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

På forespørgsel fra Ministerrådet har de enkelte landes respektive myndigheder givet oplysning om, hvorvidt der skønnes at være behov for efter- og videreuddannelse i Montessoripædagogik.

De indkomne besvarelser viser at der er betydelige forskelle mellem landene i vurderingerne af dels det aktuelle behov, dels et eventuelt mere langsigtet behov under visse forudsætninger, som ikke for tiden er til stede.

Ministerrådet finder ikke, at der er baggrund for at arbejde videre med et initiativ på området.

Meddelande

om rekommendation nr 24/1984 angående ökat stöd till nordiskt idrottsutbyte

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fortsatt förbättra förutsättningarna för ett ökat nordiskt idrottsutbyte.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Støtteordningen for nordisk idrettssamarbeid skal stimulere til økt idrettssamarbeid mellom Grønland, Island, Færøyene og Svalbard på den ene side og det øvrige Norden samt mellom de førstnevnte områder innbyrdes. Det kan også gis tilskudd til samisk idrettsvirksomhet og nordisk skoleidrettssamarbeid. Tilskudd kan gis til å redusere de frivillige idrettsorganisasjonenes reiseutgifter i forbindelse med nordiske idrettsarrangement, leiropphold, kurs- og møtevirksomhet.

Bevilgningen til nordisk idrettssamarbeid er i 1986 873 000 DKK.

Spørsmålet om det kan oppnås spesielle rabatter ved reiser til de nordiske idrettsarrangement er gjentatte ganger blitt tatt opp med myndigheter i de enkelte land uten at det har gitt prisreduksjoner ut over de generelle rabatter som gjelder for de respektive transportmidler. I 1985 ble det prøvd en ordning med spesielle rabatter for ungdom som ønsket å reise i Norden.

Spørsmålet om ytterligere tilskudd til formålet vil bli vurdert ved de årlige budsjettbehandlinger.

Meddelande

om rekommendation nr 1/1985 angående handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1, s. 1406)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta og gjennomføre en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting i samsvær med Nordisk Råds synspunkter og ministerrådsforslag B 59/e.

Nordiska ministerrådet meddelar den 10 januari 1986:

Den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning fastställdes omedelbart efter Nordiska rådets session 1985.

En utförlig redogörelse för förverkligandet av handlingsplanen ges i Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet – C1/1986, kap. III. Redogörelsen avser huvudsakligen det i november 1985 aktuella läget vad gäller verkställandet av de olika åtgärderna i handlingsplanen.

Vad gäller frågan om handlingsplanens "rullande" karaktär kan ministerrådet nu meddela följande.

Handlingsplanens nåværende omfang har en tidsramme på 4 år med delvis oppstartning i 1985 og virksomhet i full bredde i løpet av 1986. I planens finansierings- og budsjetteringskapittel (kap. 7) er det konkretisert budsjettanslag på det nordiske budsjettet for perioden 1985–1988. Infrastrukturinvesteringene har i planen en tidshorisont fram til 1990. I planen inngår det flere tiltak som forutsetter en nærmere kostnadsberegning. Dette gjelder bl. a. værradarnettet og polarforskningen. En rekke av innslagene i handlingsplanen vil etter hvert inngå som permanent virksomhet under ministerrådet. Eksempler på dette er Vest-Norden-fondet (6.5.1) og omleggingen av Nordisk Industrifond (6.3.2). Endelig vil flere av de tiltak som nå inngår som elementer i handlingsplanen under gjennomføringstiden bli integrert i de arbeidsplaner og arbeidsprogram som fagembetsmannkomiteene og fagministerrådene vil legge til grunn for sin virksomhet i årene

tramover. Eksempler på dette vil være nordisk utdanningssamarbeid (pkt. 6.4.1.1) arbeidsmarkedstiltakene (6.4.2.1, 6.4.2.2) arbeidstidsspørsmålene (6.4.3).

På denne bakgrunn har en rekke av handlingsplanens ulike innsatser og intensjoner etter ministerrådets mening en rullerende karakter. Når det gjelder de innsatser som er tidsbegrensede i handlingsplanen får spørsmålet om hvor vidt og hvilken måte en eventuell videreføring av arbeidet skulle skje, avgøres samnordisk in casu og med bakgrunn bl.a. i de erfaringer som er høstet.

Nedan ges en kompletterende redogørelse betræffande några av punkterna i handlingsplanen.

Nordiska investeringsbankens projektinvesteringslån (6.2.2).

Ett ministerrådsförslag om fördubbling av beloppsramen för Nordiska investeringsbankens (NIB) projektinvesteringslån läggs fram till Nordiska rådets session i Köpenhamn 1986.

Nordiskt exportfrämjande samarbete på tredjelandsmarknaderna (6.2.4).

NOPEF och de nordiska exportfrämjande organisationerna har utarbetat förslag till olika projekt – punktinsatser för främjande av nordisk export på tredjelandsmarknaderna.

Projektet skall genomföras 1986 och 1987. För 1986 beräknas de omfatta 1 850 000 FIM.

Nedan ges en kort beskrivning av de projekt som sätts igång under våren 1986.

- Utredning av finansieringsmöjligheter för nordisk projektexport bl. a. utarbetande av en uppläggning till en "Nordic Finance Package".
- Förlängning av stödet till Nordic Project Group för ytterligare ett års verksamhet inom projektidentifiering och -bevakning inom SADCC-regionen. Vidare skall möjligheten för deltagande i utbyggnad och drift av ett gemensamt nordiskt handelskontor undersökas.
- Gemensam insats inom energisektorn inom ramen för samarbetet mellan NIB och NOPEF.
- Gemensamma insatser för projektidentifiering och konkretisering inom sektorerna fiskeri och fiskerirelaterad industri – främst i Väst- och Centralafrika.
- Genomförande av en studie om möjligheterna för aktivering av små och medelstora företag i projektexportsammanhang.
- Utgivande – under våren 1986 – av en handbok rörande projektfinansiering genom Världsbanken.
- Norden/ASEAN – utredning av möjligheterna för etablering av ett långsiktigt samarbets- och kontaktforum.

Ytterligare punktinsatser planeras att genomföras under 1987.

Polarforskning (6.3.8)

I förslaget 1987 års budget har avsatts ett belopp på 2 mio. DKK för projekt inom polarforskningsområdet.

Meddelande

om rekommendation nr 2/1985 angående gemensam nordisk konjunkturbedömning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1, s. 1406)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd suksessivt å utvide det nåværende samarbeid med informasjon og samråd om konjunkturbedømminger med sikte på at regjeringene regelmessig presenterer en felles nordisk konjunkturbedømning.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

En första "Nordisk konjunkturrapport" utgavs i november 1984 av den informella nordiska konjunkturgruppen. Rapporten innehåller ett gemensamt avsnitt om den internationella ekonomin samt separata kapitel om de enskilda ländernas ekonomiska utveckling som utarbetats inom respektive lands finans/ekonomiministerium.

En ny "Nordisk konjunkturrapport" utgavs av den nordiska konjunkturgruppen i november 1985. Denna innehåller liksom 1984 års rapport ett gemensamt utarbetat avsnitt om den internationella ekonomiska utvecklingen samt enskilda länderavsnitt utarbetade av varje nordiskt land för sig. 1985 års rapport har i förhållande till föregångaren 1984 förbättrats såtillvida att avsnitten om de nordiska ländernas ekonomier blivit mer enhetliga. Jämförbarheten mellan länderavsnitten har förbättrats också genom att rapporten kompletterats med fler diagram och tabeller.

Rapporten kommer att tillställas Nordiska rådet i särskild ordning.

Kommunikationsutskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående nordiskt datasamarbete

(Meddelandet, se s. 2386)

Till nordiska rådets kommunikationsutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 3/1985 angående nordiskt datasamarbete.

I rekommendationen rekommenderas Nordiska ministerrådet i sitt vidare arbete med handlingsplanen på datateknologiområdet

- a) att styrka arbetet med utvecklingen av nordisk programvara
- b) att verka för standardisering av datainformation
- c) att utveckla säkerhetssystem för att möjliggöra ökad datakommunikation i Norden
- d) att efter behov utarbeta översikt över nordiska resurser på datateknologiområdet.

Av meddelandet till 34:e sessionen framgår att ministerrådet anser att rekommendationens innehåll ligger naturligt inom ramen för arbetet med datahandlingsplanen. Kommunikationsutskottet delar ministerrådets åsikt.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 3/1985 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 30 januari 1986

Bjarne Mørk Eidem (A)

Lahja Exner (S)

Guðrún Helgadóttir (Ab.) *Hanne Thanning Jacobsen (SF)*

Olof Jansson (ÅC)

Sakari Knuutila (Sdp)

Wiggo Komstedt (m)

Margit Hansen-Krone (H)

Kaj Poulsen (S)

Peder Sønnerby (V)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Marjatta Väänänen (K)

Förman

Olle Östrand (S)

Meddelande

om rekommendation nr 3/1985 angående nordiskt datasamarbete

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd i sitt vidare arbete med sin handlingsplan på datateknologiområdet

- a) å styrke arbeidet med utvikling av nordisk programvare,
- b) å virke for standardisering av datainformasjon,
- c) å utvikle sikkerhetssystemer for å muliggjøre økt datakommunikasjon i Norden,
- d) etter behov å utarbeide oversikter over nordiske ressurser på datateknologiområdet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Ministerrådet hänvisar till sitt meddelande med anledning av rådets *rek. nr 2/1984* angående den nordiska datahandlingsplanen. Där lämnas utförlig information om det datateknologiska samarbetet under 1985. Innehållet i *rek. nr 3/1985* ligger naturligt inom ramen för arbetet med datahandlingsplanen. De särskilda frågor som rådet här tar upp, kan på så sätt beaktas fortlöpande. Ministerrådet hänvisar härvidlag särskilt till vad som i anslutning till rek. nr 2/1984 sägs om:

- nordiskt samarbete om programvara på skolområdet,
- standardiseringssamarbete på datateknologiområdet i regi av INSTA,
- standardisering av handelsproceduren inom det s. k. DEDIST-projektet,
- det s. k. Nordunet-projektet, som i stor utsträckning syftar till standardisering av datakommunikation.

Meddelande

om rekommendation nr 4/1985 angående höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1, s. 1406)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer de nordiske lands regeringer å innføre økte og harmoniserte beløpsgrenser ved innførsel av varer for eget bruk i forbindelse med reiser.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

I anslutning till den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning fick den nordiska expertgruppen för gränshandel och resandetrafik förnyat mandat. Gruppen skulle lämna konkreta förslag till harmonisering och liberalisering av gränshandelsreglerna för Nordkalotten samt till hur reglerna i resandetraffiken i övrigt skall kunna förenklas och harmoniseras.

I september 1985 gäller följande bestämmelser för den allmänna värdegränsen för resandes och gränsbors tull- och avgiftsfria införsel av varor:

I *Danmark* 2300 DKK inom EG-området. För resande som kommer från ett s.k. tredje land gäller 375 DKK (45 ECU). EF-kommissionen har lämnat ett förslag om att värdegränsen mot tredje land höjs till 100 ECU (ca 830 DKK). Vidare har Danmark slopat 48-timmarsregeln för vissa andra tobaksvaror än cigaretter och för öl.

Den allmänna värdegränsen i *Finland* är 1000 FIM. Finland har också slopat 12-årsgränsen för införsel av livsmedel och avskaffat den speciella värdegränsen på 250 FIM för resande under 16 år, samt infört höjda kvantitetsgränser för införsel av alkoholdrycker mot schablontull.

I *Norge* är den allmänna värdegränsen 1200 NOK, förutsatt att minst 24 timmars bortovaro kan dokumenteras. I annat fall är gränsen 500 NOK. Norge tillämpar en åldersgräns på 12 år för avgiftsfri införsel av livsmedel.

Sverige har fr.o. m. den 1 maj 1985 höjt den allmänna värdegränsen för

tull- och avgiftsfri införsel av varor från 600 SEK till 1000 SEK, med hänsyn till penningvärdets förändring under senare år och i syfte av harmonisering av värdegränsen. Vidare har från samma tidpunkt 12-årsgränsen för införsel av livsmedel slopats, i syfte att undanröja vissa tillämpningsproblem för tullen och åstadkomma en harmonisering gentemot Finland.

Expertgruppen har nu övervägt följande frågor och förslag med sikte speciellt på lösning av problem i samband med Nordkalotthandeln:

- Förhöjd värdegräns, för norsk del avskaffande av 24-timmarsregeln för andra varor än alkohol och tobak och av 12-årsgränsen för livsmedel för vissa gränsregioner;
- Import av vissa varor till Finland och Sverige utan sundhetscertifikat;
- Utökande av specialrättigheterna för invånarna i vissa gränsregioner i Finland, avskaffande av de produktbaserade viktgränserna för vissa livsmedel i Finland och Norge samt importlicensiering för fisk till restauranger i vissa nordfinska kommuner.

Angående frågor och förslag med sikte på förenkling av gränshandelsbestämmelserna i allmänhet har expertgruppen bl. a. diskuterat:

- Förenklad tullprocedur;
- Moms-/omsbeskattning av reparations- och underhållsarbeten;
- Harmonisering av bestämmelserna om varor som får införas tullfritt utöver den allmänna värdegränsen, respektive inte alls får införas tullfritt.

Expertgruppen har under hösten redovisat resultatet av sitt arbete för ministerrådet i två omgångar, den senaste i slutet av november 1985.

Expertgruppen är i princip enig om en förhöjd värdegräns i handeln mellan vissa gränsregioner inom Nordkalottområdet. Man hade dock inom gruppen skilda uppfattningar om hur långt man kunde gå. Enligt slutrapporten anser expertgruppen det vara föga ändamålsenligt att den, utan förändrade förutsättningar, ges ytterligare mandat att överväga dessa frågor.

Gruppens rapport och förslag kommer nu att övervägas på ministernivå.

Meddelande

om rekommendation nr 5/1985 angående offentliga sektorns roll i ekonomin

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1, s. 1406)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å stimulere en bred meningsutveksling om den offentlige sektors rolle i de nordiske lands økonomier ved å la initiativ til forskning, utredning og konferanser om emnet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Nordiska ministerrådet har gjort avsevärda insatser för att stödja forskning och utredning kring frågorna om den offentliga sektorns roll i de nordiska ländernas ekonomier.

Frågan om den offentliga sektorns sysselsättningsskapande roll behandlades utförligt i samband med projektet "Arbetslöshetens kostnader", vars sista del slutförts och publicerats under 1985. Inom Nordiska ekonomiska forskningsrådet bedrivs en omfattande verksamhet med anknytning till detta ämne. Forskningsrådets pågående och närmast planerade verksamhet med anknytning till ämnet framgår av en rapport från Nordiska ekonomiska forskningsrådet utgiven i september 1985 (*se Bilaga*).

Ministerrådet har för avsikt att även fortsättningsvis initiera och stödja verksamhet som syftar till att belysa den offentliga sektorns roll i de nordiska ländernas ekonomier.

*BILAGA***Studier av den offentlige sektors rolle i de nordiske økonomier
Bidrag fra nordisk økonomisk forskningsråd****1. Innledning**

Den offentlige sektors rolle i de nordiske økonomier er et sentralt tema for arbeidet i Nordisk økonomisk forskningsråd. Først og fremst arbeider forskningsrådet med analyser av den offentlige sektors økonomiske politikk, hvor det finnes en lang rekke studier. Men forskningsrådet støtter også prosjekter som tar sikte på å studere utviklingen innen den offentlige sektor.

Presentasjonen av rådets arbeid med analyser av den offentlige sektors rolle i økonomiene vil i det følgende bli ordnet etter politikk-område.

2. Generelt om økonomisk politikk i Norden

Teorigrunnlaget for utforming av økonomisk politikk har vært under livlig debatt i de nordiske land de siste 10–15 årene. Som alternativ til tradisjonell etterspørselsregulering har såkalt monetaristisk teori foreskrevet jevn vekst i pengemengden og forøvrig relativt passiv opptreden av offentlig sektor. Påstanden har vært at slik politikk vil bedre vekstmulighetene i økonomien på lang sikt. Forskningsrådet arrangerte i 1983 et økonomisk-politisk seminar med sikte på å gjøre opp status for de konkurrerende lærebygninger. Foredrag fra dette seminaret finnes i forskningsrådets årbok for 1983.

Selv om etterspørselsregulerende politikk fortsatt er dominerende i de nordiske land, kan man vel si det har skjedd en dreining i retning av å legge større vekt på å bedre økonomienes vekstmuligheter. Delvis har dette skjedd til fortrensning for kortsiktige mål om full sysselsetting. Det finnes rimelige forklaringer på at det er blitt slik. Forskningsrådet har støttet et prosjekt basert på marxistisk analyse av utviklingen. Sluttrapport fra prosjektet finnes i rådets årbok for 1984, se *Mjøset (1985)*.

Størrelsen på den offentlige sektor har siden 1960 utviklet seg nokså ulikt i de vestlige økonomier. Også innen Norden er det blitt betydelig større forskjeller enn for 25 år siden. Forskningsrådet har innvilget støtte til et prosjekt som vil studere årsakene til at utviklingen er blitt så forskjellig i ulike land. Prosjektet ledes av Johan Lybeck. Arbeidet starter i 1985 og vil bli sluttført i 1986. Noe bakgrunnsstoff for prosjektet finnes i *Lybeck (1984)*.

3. Konjunkturpolitikk

De nordiske land har devaluert sine valutaer hyppig de siste 10 årene. Landene har en betydelig samhandel og de er viktige konkurrenter på internasjonale markeder utenfor Norden. En devaluering i ett nordisk land berører derfor de øvrige landenes interesser vesentlig. Særlig den svenske devalueringen på 16% høsten 1982 ble utsatt for sterk kritikk på det grunnlaget. Etter et initiativ fra Nordisk Råds økonomiske utvalg satte forskningsrådet i gang en studie av de nordiske lands devalueringspolitik. Studien er publisert som bok, se *Lybeck (1985)*. Studien var også grunnlaget for forskningsrådets økonomisk-politiske seminar i 1984. Et sammen- drag av studien og de to øvrige foredrag fra seminaret er publisert i forskningsrådets årbok for 1984.

Et hovedmål for den økonomiske politikken i alle de nordiske land har vært å bedre konkurranseevnen overfor utlandet. Landene har valgt noe ulike strategier for å nå målet. Forskningsrådet har støttet flere prosjekter som har sammenlignet og vurdert landenes strategier. Rapporter fra disse prosjektene finnes i alle tre årbøkene fra forskningsrådet, se *Calmfors (1983, 1984, 1985)* og *Myhrman (1983, 1985)*.

Særlig i Danmark og Sverige har finanspolitikken de siste 10 årene ført til store underskudd på statsbudsjettet, og dermed til en kraftig økning av statsgjelden. Problemet har vært mindre i Finland, mens Norge er blitt reddet av de store oljeinntektene. Statsgjeldspolitikken i alle de fire landene er studert i et prosjekt som forskningsrådet har støttet. Delrapporter fra prosjektet finnes i forskningsrådets årbøker for 1982 og 1983, og slutt- rapporten er publisert som *Jespersen (1984)*.

Forskningsrådet fulgte opp denne studien med et økonomisk-politisk seminar om de langsiktige virkninger av store statlige budsjettunderskudd. Seminaret ble arrangert i 1985 og foredragene fra seminaret vil bli publisert i forskningsrådets årbok for 1985. Denne årboken vil foreligge våren 1986.

De senere år har det foregått store endringer i de internasjonale valuta- og kapitalmarkedene, og i de nordiske lands forhold til disse markeder. Det viktigaste er kanskje at kapitalbevegelsene til og fra de nordiske land har fått større betydning. Forskningsrådet vil i 1986 arrangere et seminar om hvordan disse nye institusjonelle forholdene påvirker landenes muligheter til å samordne pengepolitikken med finanspolitikken.

Et mer avgrenset tema på samme område studeres av et prosjekt som mottar støtte fra forskningsrådet. Bjarne Ytterhus vil prøve å anslå størrelsen på den pengepolitiske lekkasje overfor utlandet i minst tre av de nordiske land. Dette prosjektet er planlagt gjennomført i løpet av 1985.

4. Inntektspolitikk og lønnsdannelse

Et av virkemidlene for å bedre konkurranseevnen har vært statlig inntektspolitikk. I større eller mindre grad har regjeringene i alle de nordiske land forsøkt å dempe lønnsveksten ved å påvirke partene i arbeidslivet direkte. Erfaringene med slik inntektspolitikk ble behandlet ved et økonomisk-politisk seminar i 1982. Foredragene fra seminaret er publisert i forskningsrådets årbok for 1982.

Inntektspolitikk kan ikke drives løsrevet fra annen økonomisk politikk. For å kunne samordne politikken trenges blant annet kunnskaper om hvilke forhold som bestemmer lønnsutviklingen i økonomien i fravær av direkte statlige inngrep. Det foreligger en god del forskning omkring lønnsdannelsen, og forskningsrådet laget en sammenfatning av eksisterende kunnskap ved et forskerseminar i 1984. Sammenfatningen er publisert i forskningsrådets årbok, se *Tyrväinen (1985)*. En mer omfattende presentasjon av eksisterende forskning finnes i *Nordisk økonomisk forskningsråd (1984)*.

Seminaret fant at våre kunnskaper om lønnsdannelsen kan bedres gjennom fortsatt forskning. Rådet støtter nå tre prosjekter som tar for seg ulike sider ved lønnsdannelsen i de nordiske land. Disse prosjektene starter alle i 1985 og vil ikke være ferdige før i 1986 og 1987. Rådet håper fra 1986 å kunne starte en større sammenlignende studie av lønnsdannelsen i de nordiske land.

5. Næringspolitikk

De nordiske lands næringspolitikk er i stor grad samordnet med konjunkturpolitikken. Det er særlig disse mer konjunkturavhengige delene av næringspolitikken forskningsrådet har interessert seg for.

Styring av investeringsvolumet i økonomien er viktig for en vellykket etterspørselsregulering. Dette er imidlertid en vanskelig oppgave. Spesielt vanskelig er det å øke investeringsvolumet i en stagnerende økonomi. Forskningsrådet laget en sammenfatning av eksisterende kunnskaper ved et forskerseminar i 1983. Rapporten om mulighetene til å føre investeringspolitikk i en stagnerende økonomi finnes i forskningsrådet årbok fra 1983, se *Knudsen (1984)*.

Det er langt lettere å opprettholde sysselsettingen i eksisterende bedrifter ved å gi statlig støtte til næringer i tilbakegang. De kortsiktige virkninger av slik støtte er relativt oversiktlige, mens vi på den annen side vet lite om de langsiktige virkninger av en støttestatistikk. Et forskerseminar summerte opp våre kunnskaper i 1985 og vurderte ønskeligheten av videre forskning.

Det samme seminaret behandlet også virkningene av offensive former for næringsstøtte, som støtte til teknologisk utvikling. En rapport fra seminaret foreligger i forskningsrådet, se *Berg (1985)*, og vil bli publisert i forskningsrådets årbok for 1985.

6. Overføringer fra offentlig sektor

Næringsstøtten er bare en mindre del av de totale overføringer fra offentlig til privat sektor i de nordiske økonomier. Overføringene har nå et slikt omfang at de begrenser handlefriheten for utformingen av økonomisk politikk. Alle de nordiske land ønsker derfor i alle fall å begrense veksten i overføringene. På denne bakgrunn arrangerte forskningsrådet i 1984 et seminar som behandlet forskning omkring de nordiske lands overføringsordninger. En rapport fra seminaret finnes i forskningsrådets årbok for 1984, se *Staude (1985)*.

Kunnskapene om hvordan overføringsordningene påvirker økonomiernes virkemåte er nokså begrenset. Som et første steg har forskningsrådet bestilt en utredning fra Lars Matthiessen og Christen Sørensen ved Odense Universitet, som skal beskrive og sammenligne de sosiale overføringsordningene i de nordiske land. Utredningen skal dessuten vurdere hva vi vet om konsekvensene av aktuelle reformforslag. Arbeidet startet i 1985 og vil trolig bli sluttført tidlig i 1986.

7. Kommunesektorens atferd

Studier av den offentlige sektors økonomiske politikk begrenser seg ofte til å se på statens atferd. Men i alle de nordiske land utgjør kommunesektoren en meget betydelig del av den offentlige sektor, og kommunenes atferd er viktig for utviklingen i økonomiene. Det finnes imidlertid få studier av kommunenes atferd i de nordiske land. Forskningsrådet arrangerte derfor i 1982 et forskerseminar om kommunesektorens rolle i stabiliseringspolitikken, med sikte på å stimulere til forskning omkring temaet.

Resultatet ble i første omgang en oversikt over praktiske erfaringer med samordning av statlig og kommunal politikk, se *Nordisk økonomisk forskningsråd (1983)*. Det kom også i gang tilsammen fem prosjekter med støtte fra forskningsrådet. Ett av prosjektene er sluttført, med sluttrapport i forskningsrådet årbok for 1984, se *Nordström (1985)*. Dette prosjektet har utviklet en modell for den svenske kommunesektorens atferd, til bruk i makroøkonomisk analyse.

De fire øvrige prosjektene er fordelt på Finland, Island, Norge og Sverige. Disse prosjektene har mer karakter av grunnlagsarbeid på feltet. Tre av prosjektene prøver å belyse årsaker til at ulike kommuner opptrer ulikt stilt overfor de samme makroøkonomiske signaler. Det islandske prosjekt måtte starte uten et skikkelig statistisk grunnlagsmateriale og et vesentlig bidrag fra det prosjektet blir en systematisk beskrivelse av islandske kommuners atferd. Alle kommuneprosjektene skal etter planen slutføres i 1985, og et sammendrag av resultatene vil bli publisert i et hefte fra forskningsrådet i 1986.

8. Litteraturliste

(Årbok betyr alltid Årbok for Nordisk økonomisk forskningsråd):

Sigbjørn Atle Berg, "Analyse av selektiv industristøtte". Kommer i Årbok 1985.

Lars Calmfors, "Försöken till kostnadsanpassning i de mindre OECD-länderna". Årbok 1982 pp. 57–72, Universitetsforlaget, Oslo 1983.

Lars Calmfors, "Sverige og Finland – en jämförelse av stabiliseringspolitiska strategier". Årbok 1983 pp. 122–131, Universitetsforlaget, Oslo 1984.

Lars Calmfors, "Är statlig inkomstpölitik en framkomlig väg för Sverige?" Årbok 1984 pp. 150–157, Universitetsforlaget, Oslo 1985.

Jesper Jespersen, "Statsgældspölitik i de nordiske lande". Det økonomiske Råds sekretariat, København 1984.

Dan Knudsen, "Investeringspölitikk i en stagnerende økonomi". Årbok 1983 pp. 154–168.

Johan Lybeck, "Hur stor är den offentliga sektorn?". Liber, Stockholm 1984.

Johan Lybeck, "Devalveringar". Liber, Stockholm 1985.

Lars Mjøset, "De nordiske økonomisk-politiske modellene". Årbok 1984 pp. 110–121, Universitetsforlaget, Oslo 1985.

Rolf Myhrman, "En jämförelse av Finlands och Sveriges finanspölitik under 1970-talet". Årbok 1982 pp. 101–106, Universitetsforlaget, Oslo 1983.

Rolf Myhrman, "Finanspölitik och inkomstbildning på kort sikt i Finland och i Sverige". Årbok 1984 pp. 122–136, Universitetsforlaget, Oslo 1985.

Nordisk økonomisk forskningsråd, "Kommunenes rolle i stabiliseringspölitikken". Universitetsforlaget, Oslo 1983.

Nordisk økonomisk forskningsråd, "Forskning om lønnsdannelsen i de nordiske land". Oslo 1984.

Tomas Nordström, "En modell för kommunalt utgiftsbeteende". Årbok 1984 pp. 137–143, Universitetsforlaget, Oslo 1985.

Morten Staude, "Overføringer mellom offentlig og privat sektor". Årbok 1984, pp. 93–107, Universitetsforlaget, Oslo 1985.

Timo Tyrväinen, "Lönebildningsprocessen i de nordiska länderna". Årbok 1984, pp. 68–92, Universitetsforlaget, Oslo 1985.

Dessuten vises til foredrag fra rådets økonomisk-politiske seminarer:

"Erfaringer med inntektspölitikk i de nordiske land". Årbok 1982 pp. 7–53, Universitetsforlaget, Oslo 1983.

"Det teoretiske grunnlag for utforming av økonomisk pölitikk i de nordiske land". Årbok 1983, pp. 9–73, Universitetsforlaget, Oslo 1984.

"De nordiske lands valutakurspölitikk". Årbok 1984, pp. 9–66, Universitetsforlaget, Oslo 1985.

Meddelande

om rekommendation nr 6/1985 angående handlingsprogram på jordbruks- og skogsbruksområdet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1, s. 1406)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å utabeide et handlingsprogram på jordbruks- og skogsbruksområdet i samsvar med ministerrådsforslag B 54/e og Økonomisk utvalgs synspunkter.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Ministerrådet vedtog den 26 juni 1985 et nordisk handlingsprogram på jord- og skovbruksområdet. (Handlingsprogrammet vedlægges).

Handlingsprogrammet er udvidet og ændret på flere punkter i forhold til ministerrådsforslaget (B 54/e).

Ministerrådet har med et nyt afsnit om øget samhandel (III,3,3.2) imødekommet Økonomisk udvalgs opfordring til at udrede mulighederne for øget samhandel med jordbrugsprodukter i Norden samtidig med at de centrale målsætninger i jordbrugspolitikken bevares. Ministerrådet har tillige udvidet handlingsprogrammet med et afsnit om bioenergi (III,4,4.5) og derved imødekommet udvalgets synspunkter herom.

En række af Økonomisk udvalgs øvrige synspunkter har givet ministerrådet anledning til at gøre mindre justeringer i handlingsprogrammet for derved at bringe udvalgets intentioner mere klart ind i handlingsprogrammet. Dette gælder f. eks. forventninger om et mere forpligtende samarbejde mellem nationale kontrolmyndigheder, og muligheder for at etablere et mere fast og organiseret samarbejde om store og fremtidsrettede forskningsemner.

Angående opfølgning af handlingsprogrammet henvises til ministerrådets årsberetning (C 1).

*BILAGA***Nordisk handlingsprogram på jordbruks- og skogsbruksområdet****Forord**

Nordisk Ministerråd (landbrugsministrene) vedtog dette handlingsprogram på et møde den 26. juni 1985 i Røros, Norge

Handlingsprogrammet fik i sin endelige udgave nogle tilføjelser i lyset af den udtalelse, som Nordisk Råd afgav ved sin 33. session i Reykjavík, marts 1985.

Handlingsprogrammet er det første af sin art inden for jord- og skovbruksområdet. Programmet sammenfatter målsætningerne for en række samarbejdsområder, der påtænkes gennemført inden udgangen af 1995.

Ministerrådet pålægger Nordisk Embedsmandskomiteé for Jord- og Skovbrugsspørgsmål (NEJS) et opfølgningsansvar, hvad angår handlingsprogrammets gennemførelse.

Nordisk Ministerråds sekretariat

	Sida
I Inledning	2399
1. Historisk översikt	2399
2. Utgångspunkter för jordbruks- och skogsbrukssamarbetet ..	2399
3. Samarbetsformer och arbetsmetoder	2400
4. Finansieringsprinciper i jordbruks- och skogsbrukssamarbetet	2401
II Samarbete inom näringspolitiken	2402
III Administrativt och praktiskt samarbete	2403
1. Samarbete syftande till att bevara, stärka och utveckla primärproduktionen	2403
1.1. Genbanksarbete om jordbruks- och skogsbruksväxter ..	2403
1.2. Växtförädlingsarbete	2404
1.3. Utväxling av friskt plantmaterial	2405
1.4. Frö- och plantförsörjning i skogsbruket	2405
1.5. Samarbete på husdjursområdet	2405
1.6. Maskin- och byggteknologiskt utvecklingsarbete	2406
2. Samarbete på kontrollområdet	2407
2.1. Kontroll av utsäde, utsädespotatis och förökningsmaterial ..	2407
2.2. Växtskyddskontroll	2407
2.3. Värdering av bekämpningsmedel	2408
2.4. Lantbrukskemi	2408
2.5. Bekämpande av skadedjur	2409
2.6. Mättnings- och kvalitetsbestämmelser i skogsbruket	2409
2.7. Samarbete mellan veterinärmyndigheterna	2410
2.8. Provning och testning av jordbruks- och skogsbruksmaskiner och -byggnader	2410
3. Marknadsmässigt samarbete och ökad samhandel	2411
3.1. Ökat informationssamarbete på jordbruksområdet	2411
3.2. Ökad samhandel med jordbruksprodukter	2411
4. Samarbete på angränsande områden	2412
4.1. Viltvård	2412
4.2. Samarbetet på trädgårdsområdet	2412
4.3. Akvakultur	2412
4.4. Djurskyddslagstiftningen	2413
4.5. Bioenergi	2413

IV	Forskningsmässigt samarbete	2413
1.	Forskning	2413
2.	Forskarutbildning	2416
V	Samarbete på Nordens nordområden	2417
VI	Samarbete i internationella fora	2418
VII	Handlingsprogrammets verkställande och uppföljning	2418
1.	Tidsperspektiv och prioritetsordningen	2418
2.	Finansiering, planering och rapportering	2420
3.	Evaluering	2420

I Inledning

1. Historisk översikt

Tyngdpunkten i nordiskt jordbruks- och skogsbrukssamarbete har historiskt vilat på frivillig grund. Av särskilt stor betydelse har därvid samarbetet mellan Nordens jord- och skogsbruksforskare varit. Sitt första organisationsmässiga uttryck fick detta genom att ett transnationellt organ: Nordiska jordbruksforskarens förening, NJF, upprättades så tidigt som år 1918. Ytterligare samarbetsorgan bl. a. för skogsforskning och veterinärmedicin upprättades under efterkrigsåren.

Även samarbetet mellan myndigheter på jord- och skogsbruksområdet har gamla traditioner. På Nordiska rådets rekommendation upprättades år 1961 Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor som ett forum för jordbrukspolitiskt informationsutbyte. I samband med de s. k. NORDEK-förhandlingarna vid övergången från 1960-talet till 1970-talet spelade jordbruket en central roll. Förhandlingarna innebar ett försök att integrera även jordbruket i frihandeln inom Norden. Sedan förhandlingarna strandat och Danmark 1973 ingått som medlem i den Europeiska Gemenskapen har man koncentrerat sig på vidareutveckling av andra konkreta linjer i samarbetet, särskilt vad angår forsknings- och utvecklingsverksamhet. Nya möjligheter att utveckla samarbetet tillskapades genom tillkomsten av Nordiska ministerrådet (revision av Helsingforsavtalet år 1971), Nordiska ministerrådets sekretariat (år 1973) samt de ämbetsmannakommittéer som biträder ministerrådet t. ex. Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor, NÄJS, år 1979.

2. Utgångspunkter för jordbruks- och skogsbrukssamarbete

Författningen till det nordiska samarbetet, Helsingforsavtalet från år 1962 (reviderat 1971) anger ekonomiskt samarbete som ett av de väsentligaste samarbetsområdena. Vidare framgår av avtalet, att en ändamålsenlig arbetsfördelning bör eftersträvas på alla områden där förutsättningar finns. På jord- och skogsbruksområdet har samarbetsavtalets målsättningar aktuell betydelse speciellt vad avser upprättandet av för jordbruket och skogsbruket nödvändigt kunskaps- och teknologiskt underlag samt ordningar angående produktion och handel med insatsvaror och -tjänster. De nordiska ländernas nationella jordbrukspolitik och den omständigheten, att Danmarks jordbrukspolitik ingår som en del i den Europeiska Gemenskapens jordbrukspolitik, begränsar emellertid möjligheterna till handel med egentliga jordbruksprodukter. Virkeshandeln och handeln med skogsindustriprodukter ingår dock i frihandeln mellan de Nordiska länderna.

Nordiskt samarbete på jordbruks- och skogsbruksområdet erbjuder rika möjligheter till ändamålsenlig och effektiv samverkan mellan länderna. Ett

fördjupat nordiskt samarbete kan ofta kompensera de relativa nackdelar, som följer av att länderna var för sig är små. Här skall man eftersträva, att det utvidgade nordiska samarbetet höjer kvaliteten på vetenskapliga och andra miljöer. De resurser, som länderna disponerar i fråga om till exempel utbildning, forskning, testning och kontrollverksamhet, är emellertid begränsade. Nordiskt samarbete på dessa områden skall möjliggöra bättre resursutnyttjande antingen genom nationella kostnadsreduktioner eller bättre/större resultat med givna resurser.

Härtill kommer den naturgeografiska likheten mellan regioner i de nordiska länderna vilken skapar goda förutsättningar för samarbete inom jordbruk och skogsbruk.

Mot denna bakgrund har ministerrådet beslutat att lägga fram ett handlingsprogram för nordiskt samarbete inom jordbruket och skogsbruket. Samarbetet skall främst avse sådana områden, där det är av stort samnordiskt intresse och där konkreta resultat kan påräknas inom överskådlig tid. En eventuell utvidgning av samarbetet bör vara förankrat till nationella prioriteringar. Därvid bör uppmärksammas att igångsättande av konkreta projekt normalt kräver uttalat intresse från minst tre länder.

I föreliggande handlingsprogram framläggas en rad aktuella samarbetsområden. Vissa områden berör nödvändigtvis även andra sektorer än jordbruket och skogsbruket eftersom näringarna påverkar eller påverkas av dessa. Detta gäller speciellt vad avser miljö-, industri-, livsmedels- och regionalpolitiskt samarbete. En närmare specificering av samarbetets målsättningar utförs för varje område.

Frågan om områdenas tidsmässiga och ekonomiska prioritering behandlas i programmets sista kapitel.

3. Samarbetsformer och samarbetsmetoder

Nordiskt samarbete på jord- och skogsbruksområdet bygger i huvudsak på frivillig och självständig samverkan mellan myndigheter, institutioner och privata organisationer. Härigenom har en alltför omfattande byråkrati kunnat undvikas. Denna samverkan kan bl. a. innebära:

- Mer eller mindre samordnad kontaktverksamhet;
- Systematiserat informationsutbyte (vari den moderna ADB-tekniken synes kunna erbjuda nya möjligheter);
- Koordinering av arbetsprogram och arbetsfördelning då gemensamma projekt genomförs
- Gemensam anskaffning och användning av dyrbar utrustning.

Gemensamma forsknings- och utvecklingsprojekt, som finansieras delvis eller undantagsvis helt av nordiska medel, påbörjas när så anses vara ändamålsenligt. I vissa fall kan nordiska institutioner upprättas för att utföra permanenta samarbetsuppgifter.

Nordiskt samarbete om utbildning av forskningspersonal och av teknisk eller liknande personal är högst aktuellt.

Ofta resulterar långvarig samverkan i harmonisering av lagar och föreskrifter som rör primärnäringarna. Denna form av samarbete har betydande internationella anknytningspunkter.

I syfte att uppnå ett mera fast etablerat samarbete mellan nationella myndigheter som utövar kontrollfunktioner eller som fastställer tekniska föreskrifter kan etablering av arbetsgrupper med väl definierade arbetsuppgifter verka främjande på ett mera långsiktigt samarbete. Detta gäller särskilt på de områden, där det finns en lång tradition när det gäller självständiga nationella normer.

4. Finansieringsprinciper i jordbruks- och skogsbrukssamarbete

Nordiskt samarbete på jord- och skogsbruksområdet finansieras i huvudsak med nationella medel, företrädesvis via myndigheter och organisationer i respektive land. För sådan projektverksamhet, som finansieras över Nordiska ministerrådets allmänna budget och som avser bl. a. forskning och teknologitutveckling, gäller följande:

- Samnordisk finansiering utgör i de flesta fall bara ett tillägg till totalfinansieringen. Den nordiska delen syftar närmast till att täcka kostnader, som följer av projektets transnationalitet. Redan vid planeringen av ett samarbetsprojekt skall därför anges, om projektet kan förväntas visa en samarbetsnyttoeffekt, vilken motsvarar den nordiska andelen av projektets finansiering. Med nyttoeffekten menas bl. a. besparingar genom att befintliga resurser utnyttjas effektivare samt att kvalitativa och kvantitativa förbättringar i arbetsresultat påräknas.
- Samma kvalitetskrav ställs på nordiska projekt som på nationella projekt. Projektsamarbetet bör ge klara effektiviserings- och resultatmässiga fördelar i flera av de deltagande länderna jämfört med avgränsad nationell verksamhet.
- Normalt finansieras endast tidsbegränsade projekt med nordiska medel. Projekten utvärderas senast efter tre år från starten. Ett projekts spannvidd samt ett positivt utvärderingsresultat kan leda till, att fortsatt nordisk finansiering beviljas.

Nämnda principer gäller också för de nordiska institutioner, vilkas huvudsakliga uppgift är att initiera, koordinera och stödja FoU-verksamhet.

Vid upprättandet av nordiska serviceinstitutioner, vilka totalfinansieras av ministerrådets allmänna budget, undersöks och övervägs, om samarbetsnyttoeffekten (nationella besparingar, kvalitativa och kvantitativa resultatförbättringar) överstiger den påföljande finansiella belastningen. Finansieringen av dessa institutioner kan också helt eller delvis täckas med avgifter på tjänster.

Om arbetsgrupper tillsättes för att genomföra ett ökat samarbete mellan nationella myndigheter kan nordiskt stöd ev. utgå för att täcka kostnader t. ex. för arbetsgruppernas sekreterarfunktioner.

II Samarbete inom näringspolitiken

Samarbetet på det näringspolitiska området har hittills främst avsett informationsutbyte rörande jordbruksfrågor av olika slag. Det har ägt rum inom Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor, som därvid haft till uppgift att följa utvecklingen av produktions- och exportförhållandena samt omsättning och priser på jordbruksprodukter i Norden.

Även om skogliga frågor vid enstaka tillfällen berörts i kontaktorganet har avsaknaden av ett forum gjort sig gällande, där regelmässig och ingående diskussion av och information om skogspolitiska frågor kan äga rum.

Vid bedömning av det fortsatta samarbetet på det näringspolitiska området är det emellertid angeläget att uppmärksamma de strukturella och driftsmässiga förändringar som skett och alltjämt sker inom jordbruket och skogsbruket och i angränsande sektorer i samhället, vilka gett de näringspolitiska frågorna nya aspekter och vidare ramar. Med jordbruk och skogsbruk som bas har stora produktionsmedels- och förädlingsindustrier samt en omfattande transport- och distributionsapparat vuxit fram. Samtidigt har jordbruket och skogsbruket förändrats från arbetsintensiv till kapitalintensiv produktion, vars resultat i ökande grad är beroende av teknologiska framsteg och vetenskaplig forskning. Dessa förhållanden har nödvändiggjort ökat hänsynstagande till miljö- och resurshushållning i produktionen samt till regional utveckling och samhällsekonomiska konsekvenser av ingripanden i berörda näringar. De näringspolitiska frågorna rörande jordbruk och skogsbruk måste följaktligen numera i många avseenden spänna över alla led, som innefattas i produktionskedjan. Detta gäller även i nordiska sammanhang.

Den här berörda utvecklingen har gett näringspolitiken vidare ramar även problemmässigt. Det är därvid av stor betydelse att fortlöpande uppmärksamma och följa produktionens bedrivande och effektivitet samt pris- och marknadsfrågor. Det är lika väsentligt att beakta strukturella och regionalekonomiska problem samt livsmedels- och miljöfrågor. Vidare kan ny teknologi sannolikt komma att skapa nya produktions- och distributionssystem med framträdande politiska aspekter och konsekvenser som kan vara önskvärda att behandla i nordiska sammanhang.

Detta medför även krav om samordning av de nordiska ländernas hållningar i internationella organisationer. Särskild uppmärksamhet bör riktas mot de luftburna föroreningarnas inverkan på det ekologiska systemet och därmed deras effekter för jordbruk och skogsbruk. En omfattande skogsdöd skulle medföra stora konsekvenser för virkesmarknaden både på kort och lång sikt i Norden och i övriga Europa.

Formerna för samarbetet har främst avsett informationsutbyte. Detta torde bli fallet även i fortsättningen. I den mån förutsättningar och intresse kan skapas för vissa samnordiska marknadsåtgärder, harmonisering av lagstiftning m. m. kan det också bli fråga om direkta förhandlingar. Samnordiska seminarier torde därvid vara en lämplig arbetsform för att förbereda frågor inom det näringspolitiska området.

Huvuddelen av samarbetet på det näringspolitiska området har genomförts inom Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor och därvid främst omfattat jordbrukssektorn. Som framgått tidigare har emellertid en breddning av samarbetet ansetts önskvärd. I anledning härav bör kontaktorganets mandat vidgas och då icke enbart till att omfatta skogsfrågor. Kontaktorganet bör härutöver också vara ett forum där jämväl andra relevanta, med jord- och skogsbruk och angränsande industrier sammanhängande problem kan diskuteras. Detta bör även beaktas vid kontaktorganets sammansättning. Vidare bör övervägas om namnet kan ändras till Nordiska kontaktorganet för jordbruks- och skogsbruksfrågor.

Ministerrådet anmodar Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor att ta upp till behandling en utvidgning av sitt mandat så att det omfattar jordbruks- och skogssektorerna inklusive angränsande industrier. Samtidigt skall kontaktorganets sammansättning utvidgas med en motsvarande skoglig representation.

Ministerrådet anmodar kontaktorganet att utveckla sina arbetsformer så att de bättre motsvarar den nya bredden i mandatet. Sålunda bör kontaktorganet kunna hålla separata jordbrukspolitiska eller skogspolitiska möten samt plenarmöten där den politiska ledningen i ministerierna deltar för att behandla de mest centrala frågorna. Vid sidan härav bör kontaktorganet vid behov initiera seminarier för att behandla speciella frågor.

III Administrativt och praktiskt samarbete

I detta kapitel behandlas administrativt och praktiskt samarbete på ett antal konkreta områden. Medför detta samarbete behov av nordiska forskningsprojekt, tas projekten normalt upp till behandling inom de nordiska organen för jordbruks- och skogsforskningssamarbetet (Nordiska kontaktorganet för jordbruksforskning, Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning) i enlighet med de principer, som redovisas i kapitel IV om forskningsmässigt samarbete.

1. Samarbete syftande till att bevara, stärka och utveckla primärproduktionen

1.1. Genbanksamarbete om jordbruks- och skogsbruksväxter

De nordiska länderna inledde år 1979 ett samarbete för att bevara den genetiska variationen hos allt för Norden värdefullt material av jordbruks- och trädgårdsväxter. Samarbetet gäller såväl ursprungligt material som förädlingsmaterial. Det utförs av en, hela Norden omfattande institution: Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter (NGB). Genbanken ingår som ett viktigt led i det bredare internationella samarbetet på området. Genom att en för alla gemensam institution har tillskapats har resursbesparingar i länderna möjliggjorts.

Ministerrådet anser, att genbanksamarbetet fyller en vital uppgift att tillförsäkra framtida arbetsförutsättningar för våra biologiska näringar. Genbanksamarbetet tjänar också betydande miljömässiga och kulturhistoriska intressen. Därför bör goda arbetsförutsättningar för Nordiska Genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter som en självständigt arbetande nordisk institution garanteras. Tillkomsten av ett systematiserat nordiskt genbanksamarbete avseende skogsträd skall studeras.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS att utreda, om och i så fall i vilka former genbanksamarbetet på skogsbruksområdet borde inledas. Ministerrådet uppdrar åt NGB att i samarbete bl. a. med Samnordisk Planteförädling (SNP) utreda dels metoder och dokumentationssystem för effektivt utnyttjande av det tillvaratagna materialets genetiska potentialer och dels förbättrad kunskapsförmedling till brukare av genbankens tjänster.

1.2. Växtförädlingssamarbete

Flera klimatiskt olika regioner sträcker sig tvärs över de nordiska gränserna. Denna omständighet samt det faktum att resultaten av växtförädling på den europeiska kontinenten inte utan vidare kunnat överföras till nordiska förhållanden har varit medverkande orsaker till att de nordiska länderna utvecklat ett förhållandevis brett samarbete på växtförädlingsområdet. Samarbetet ingår i ett större paraplyprojekt "Samnordisk Planteförädling" (SNP), som i dagens läge omfattar utarbetande av riktlinjer för harmonisering av sortsförsöksverksamheten, konkret förädling av geografiskt marginella växter samt forskningssamarbete. Förädling av såväl jordbruks- som trädgårdsväxter ingår i SNP's verksamhetsområde. På skogsbruksområdet fungerar Nordiska skogsträdsförädlingsgruppen, vilken är knuten till SNS.

Ministerrådet konstaterar, att betydande resultat kan uppnås genom växtförädlingssamarbetet. Samarbetet är särskilt viktigt för lantbruket på Nordens nordområden och av stor betydelse för Nordens skogbruk. Ministerrådet anser vidare att förstärkt samarbete och arbetsfördelning bör

eftersträvas inom sortsförsöksverksamheten. I samarbete bör nya sorter av spannmål, gräsmarksväxter och grönsaker förädlas för Nordens nordområden. Ett vidgat samarbete bör överlag etableras angående förädling av frukt- och bärproducerande växter. Även rimliga kvalitetskrav för prydnadsväxterna bör säkerställas. Samarbetet inom växtförädlingsforskningen skall bl. a. tjäna till att moderna metoder för förädling av såväl jordbruks- och trädgårdsväxter som skogsträd får spridning.

Ministerrådet uppdrar åt Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor (NÄJS) att snarast utreda frågan om arbetsfördelning avseende nordiskt samarbete inom skogsträdsförädling. I denna utredning bör både SNS och SNP medverka. Ministerrådet uppdrar åt NÄJS att studera hur fasta arbetsförutsättningar för SNP kan etableras. NÄJS bör i detta sammanhang överväga, hur koordinering med det allmänna jordbruks- och skogsforskningssamarbetet säkras.

1.3. Utväxling av friskt plantmaterial

De Nordiska trädgårdsföreningarna beslutade år 1982 att arbeta för en utväxling av friskt plantmaterial mellan de nordiska länderna.

Rensning och värdeprövning av vegetativt uppförökat plantmaterial förorsakar stora kostnader. Härtill kommer att det tar lång tid från det att arbetet påbörjats till dess friska plantor kan tas i bruk hos odlarna. Arbetsfördelning mellan de nordiska länderna gör det möjligt att ta med flera växtsorter i rensningsarbetet och därmed snabbare kunna erbjuda producenterna friska plantor.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS att främja samarbetet mellan de nordiska ländernas berörda institutioner i syfte att bl. a. fastare organisera en nordisk utväxling av friskt plantmaterial.

1.4. Frö- och plantförsörjning i skogsbruket

Övergången till moderna skogsbruksmetoder, inklusive skogsodling, har ökat betydelsen av skogsbrukets frö- och plantförsörjning. Nationellt tillförsäkras försörjningen genom omfattande drift av fröplantager och skogsplantskolor.

Nordiskt har institutionerna med ansvar för frö- och plantproduktionen samarbetat genom Nordiska skogsbrukets frö- och plantråd. Rådet har upprättats på initiativ av Nordiska skogsunionen.

Ministerrådet konstaterar, att växande förväntningar ägnas detta samarbete och att NÄJS skall överväga hur stabila arbetsförutsättningar för frö- och plantrådet kan etableras.

Ministerrådet uppdrar åt Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor (NÄJS) att samråda med Nordiska Skogsunionen om hur detta bäst kan göras.

1.5. Samarbete på husdjursområdet

Husdjursskötsel har en dominerande roll i lantbruket inom vida regioner i Norden. Sålunda arbetar man i länderna för att öka avkastningen å ena sidan genom att utveckla bättre utfodrings- och skötselmetoder och å andra sidan genom att genetiskt förbättra djurmaterialet. Detta arbete utförs huvudsakligen av forsknings- och förädlingsinstitutionerna samt husdjursavelsföreningarna.

Nordiskt samarbete på området har hittills varit begränsat till sin omfattning och byggt på samverkan mellan forsknings- och förädlingsinstitutionerna.

Fr.o.m. år 1985 påbörjas på ministerrådets beslut ett försöksprojekt avseende nordiskt genbanksarbete på husdjursområdet. Vidare genomförs samnordisk forskning på området. Således genomförs ett ministerrådsprojekt rörande ärftlig resistens mot juverinflammation (mastitis). Också i övrigt har husdjursområdet väsentlig betydelse i det nordiska forskningssamarbetet.

Ministerrådet anser, att detta samarbete också i fortsättningen bör bygga på forsknings- och förädlingsinstitutionernas samverkan. Man bör även lägga vikt vid utvecklingsarbete och administrativa åtgärder, speciellt rörande fodermedelsvärdering och fodermedelskontroll. Samarbetets omfattning bör gradvis utvidgas att bättre motsvara husdjursskötselns relativa betydelse i Nordens lantbruk.

1.6. Maskin- och byggteknologiskt utvecklingssamarbete

Driftstekniken, som tillämpas i jord- och skogsbruket, är likartad inom stora regioner i Norden. Denna likhet påverkar målsättningen inom det maskin- och byggteknologiska utvecklingsarbetet och kan även utgöra underlag för produktionsmässigt samarbete mellan nordiska tillverkare av teknologisk utrustning.

Längst i samarbetet inom teknikområdet har man kommit beträffande skogsmaskinutveckling. Sjutton statliga och privata institutioner från alla de fem länderna samarbetar genom Nordiska skogsarbetsstudiernas råd (NSR), som ingår i SNS. Nyligen har ett samarbete etablerats med Nordiska industrifonden. Ministerrådet ser det som önskvärt, att samarbetet avseende jordbruksmaskiner och jordbruksbyggnader etableras i lika fasta former.

Ministerrådet ser det som nödvändigt, att vid maskin- och byggteknologiskt utvecklingssamarbete förutom jord- och skogsbrukets behov, även utsikterna till nordiska industriella tillämpningar beaktas.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS, att följa upp samarbetet avseende maskin- och byggteknologisk utveckling för jord- och skogsbruket. Vidare uppdras åt NÄJS att förelägga ministerrådet förslag om hur bestående nordiskt samarbete för utveckling av jordbruksmaskiner

och jordbruksbyggnader kan ordnas. Då förslaget rörande nordiskt samarbete om maskin- och byggteknologisk utveckling utarbetas bör även Nordiska ämbetsmannakommittén för samarbete inom byggsektorn (ÄK-Bygg) beredas möjlighet att delta.

2. Samarbete på kontrollområdet

2.1. *Kontroll av utsäde, utsädespotatis och annat förökningsmaterial*

De nordiska länderna har vidtagit kontrollåtgärder av handelsutsäde inom jord- och skogsbruk samt utsädespotatis. Undersökningsreglerna följer i allt väsentligt internationellt godkända analysregler utformade genom ISTA och OECD.

Ändå förekommer fortfarande vissa skiljaktigheter. Behovet av samordnande åtgärder är särskilt angelägna vad avser utsädespotatis. Det är också önskvärt med utvidgat nordiskt samarbete rörande kontroll av skogsfrö, lök och annat förökningsmaterial.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS att snarast utreda på vilket sätt kontrollmyndigheterna i de nordiska länderna kan utveckla sitt samarbete. I utredningen skall det existerande, bredare internationella samarbetet beaktas. Tillämpning av den moderna ADB-teknologin torde erbjuda betydande möjligheter till detta. Även gemensam personalutbildning borde ingå i det utvecklade samarbetet.

2.2. *Växtskyddskontroll*

De nordiska länderna utövar växtskyddskontroll vid såväl import som export av levande växter och växtdelar. Kontrollen har till uppgift att hindra införsel och spridning av växtskadegörare. Kontrollen utförs så att exportlandets växtskyddsmyndighet(er) utfärdar sundhetscertifikat på varuparti och att importlandets växtskyddsmyndighet(er) företar stickprovskontroll på samma parti. På området pågår internationellt harmoniseringsarbete genom EPPO och FAO. I detta arbete har de nordiska länderna samordnat sina synpunkter. Arbetet att samordna bestämmelserna angående farliga skadegörare är långt framskridet. Inom bekämpningen av skadegörare förekommer ett visst samarbete mellan myndigheterna t. ex. vid varning för coloradobagge-angrepp. Kontrollmyndigheterna har också etablerat ett icke-officiellt varningssystem för avvisade varupartier vid de enskilda ländernas gränser.

Ministerrådet anser, att länderna borde utöka myndigheternas samarbete angående utbildning av inspektörer och specialister, utveckling av testmetoder för att harmonisera den praktiska kontrollverksamheten i syfte att möjliggöra att de enskilda länderna fullt ut godtar varandras certifikat. I detta samarbete bör man också försöka inordna samarbetet rörande varning för coloradobagge-angrepp m m. En överenskommelse mellan vederbörande växtskyddsmyndigheter bör utar-

betas angående rutiner rörande varningssystem för avvisade varupartier samt angrepp av farliga skadegörare såsom coloradobagge.

Ministerrådet ger NÄJS i uppdrag att med uppmärksamhet följa diskussionen angående varningssystem för avvisade varupartier. Vidare uppdrar ministerrådet åt växtskyddsmyndigheterna att utveckla deras ömsesidiga samarbete på alla områden, bl. a. avseende utbildning av specialister och inspektionspersonal samt gemensam utveckling av testmetoder.

2.3. *Värdering av bekämpningsmedel*

För växtskyddsändamål är bekämpningsmedel nödvändiga i jordbruket och skogsbruket. Man har likartad lagstiftning i länderna angående godkännande (registrering) och användning av sådana medel. Man har efterhand ställt allt större krav på att dessa medels skadliga sidoeffekter skall utredas. På internationell basis inom FAO, WHO, OECD och Europarådet, har man arbetat för att harmonisera registreringskrav. De nordiska länderna har deltagit i detta samarbete. Enligt rekommendation är det på de följande sakområdena man ställer dokumentationskrav på bekämpningsmedel vid registreringsansökningar:

- sammansättning
- biologisk effektivitet, bruksvärde
- toxikologisk effekt
- rests substanser i växter och livsmedel
- miljöeffekter

I stor utsträckning utförs värdering och godkännande av preparat med stöd av ansökningsdokumentation. Angående bruksvärdet och rester i växter och livsmedel utför länderna egen omfattande försöksverksamhet.

Ministerrådet anser det önskvärt att ytterligare steg tas i samarbetet rörande biologisk värdeprövning och försök angående rests substanser i växter och livsmedel. Det är högst önskvärt att bekämpningsmedelsmyndigheterna fortsätter och får fastare former för sina gemensamma överläggningar i principiella och aktuella frågor samt för sitt informationsutbyte.

Ministerrådet uppdrar åt bekämpningsmedelsmyndigheterna att fortsätta samordningen av försöksverksamheten angående biologisk värdeprövning samt rests substanser. Vidare uppdrar ministerrådet åt NÄJS att undersöka behovet av ett avtal mellan ministerierna/departementen om regelbundna konsultationer mellan bekämpningsmedelsmyndigheterna.

2.4. *Lantbrukskemi*

Det lantbrukskemiska området spänner över ett vitt fält som innehåller inte bara analytisk kemi utan också markkemi, fodermedelskemi, toxikologi, miljövård, lantbruksekonomi, handelskontroll m. m. Vissa av dessa områden kan vara ägnade att utveckla på gemensam nordisk basis.

Någon fast organisation som regelrätt sysslar med utveckling och utprovning av jordanalysmetoder och som också utarbetar praktiska normer för gödsling och kalkning finns inte i de nordiska länderna. Arbetet är nu uppdelat på flera institutioner. Av olika anledningar bl. a. olika naturliga förutsättningar och bristande faktaunderlag är gödselrådgivningen mycket olika i de nordiska länderna. På grundval av resultat från nordiskt vetenskapligt samarbete och genom användande av jämförlig metodik i den utsträckning som är möjlig kan man skapa en bas för rådgivningen varigenom skillnaderna reduceras.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS att utreda på vilket sätt de lantbrukskemiska institutionerna i de nordiska länderna kan utveckla sitt samarbete i syfte att åstadkomma en för Norden mera enhetlig grundval för rådgivning vad avser markkemi och kontroll av jord, gödsel- och jordförbättringsmedel.

2.5. *Bekämpande av skadedjur*

Bekämpning av skadedjur, såväl inomhus som utomhus, handhas i Danmark av en särskild institution, Statens Skadedyrlaboratorium, som undersöker, provar och utvecklar bekämpningsmedel och -metoder (härunder förebyggande) som används mot dessa skadedjur. Dessutom utforskar laboratoriet skadedjurens biologi, bekämpning och resistens mot pesticider. Laboratoriet har varit rådgivande och utfört uppgifter för institutioner och företag i Finland, Island, Norge och Sverige, som inte har motsvarande specialiserade institutioner.

Skadedyrlaboratoriets samarbete med de andra nordiska länderna är ett gott exempel på arbetsfördelning inom laboratorieverksamheten på ett specialområde. Det borde vara möjligt att bättre utnyttja dessa fördelar i större utsträckning.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS att undersöka, hur nordiskt samarbete på skadedyrsområdet kan organiseras inom fastare ramar.

2.6. *Mättnings- och kvalitetsbestämmelser i skogsbruket*

Med hänsyn till samarbetet inom skogspolitik och skogsproduktion är det av betydelse att enhetliga mättnings- och kvalitetsbestämmelser kan tillskapas mellan de nordiska länderna när det gäller avverkningsberäkningar och virkesförbrukning liksom också beträffande virkeshandel. Virkeshandeln ingår i frihandeln mellan de nordiska länderna. Sålunda har de internordiska virkesströmmarna uppnått betydande dimensioner. Enhetliga mättnings- och kvalitetsbestämmelser kunde underlätta skogspolitik planering och i viss mån även samhandeln. Även virkesimport från tredje land kan gynnas av en nordisk samordning av bestämmelserna.

Ministerrådet noterar att Nordiska skogsunionen tagit med en utredning av frågan i sitt arbetsprogram.

Ministerrådet uppdrar åt Nordiska ämbetsmannakommittén för

jord- och skogsbruksfrågor (NÄJS) att följa upp och ta del av utredningen samt att initiera vidare samnordiska åtgärder som kan visa sig vara aktuella.

2.7. Samarbete mellan veterinärmyndigheterna och de veterinärmedicinska institutionerna

Veterinärmyndigheterna och de veterinärmedicinska institutionerna har utvecklat ett omfattande samarbete i förhållandevis regelmässiga former. På nordisk basis organiseras regelbundna (vart eller vartannat år) kontaktmöten för specialister på sådana områden som patologi, bekämpning av juverinflammation, mikrobiologi samt kemi och toxicologi. Myndigheterna samarbetar också beträffande värdering och produktion av vacciner. Därutöver träffas de nordiska ländernas veterinärdirektörer årligen. Detta är fallet även med direktörerna för de centrala veterinära diagnoslaboratorierna.

Ministerrådet konstaterar, att samarbetet på området har varit särdeles värdefullt, och uppdrar åt veterinärmyndigheterna att undersöka hur samarbetet kan utvecklas. Uppmärksamhet bör bl. a. ägnas åt samarbetsmöjligheterna när det gäller samutnyttjande av dyrbar laboratorieutrustning.

2.8. Provning och testning av jordbruks- och skogsbruksmaskiner och -byggnader

Naturförhållandena, som bestämmer den tillämpade driftstekniken, är lika i stora delar av Norden. Detta talar starkt för att krav, som ställs på maskiner och maskinkomponenter samt byggnader i lantbruket i form av standarder, föreskrifter och rekommendationer harmoniseras i största möjliga utsträckning. Även lika målsättningar på arbetsmiljöområdet talar för detta.

De nationella lantbrukstekniska instituten har samverkat för att harmonisera procedurer och metoder för testning av jordbruksmaskiner. Det är önskvärt, att arbetet med avsikt att harmonisera standarder, rekommendationer och föreskrifter angående jordbruks- och skogsbruksmaskiner samt byggnader effektiviseras. Genom ett samlat internationellt agerande bl. a. i ECE, ISO och OECD bör de nordiska länderna sträva efter en bättre internationell standardisering mot bakgrund av de erfarenheter, som vunnits i internt nordiskt samarbete.

Ministerrådet uppdrar åt de lantbrukstekniska instituten att fortsätta sitt samarbete bl. a. angående harmonisering av procedurer och testmetoder, tillämpning av den modernaste teknologin i provningsverksamheten, samt utbildning av teknisk personal. Ministerrådet uppdrar åt institutionerna att också undersöka lämpligheten av en avtalsmässig arbetsfördelning på utvalda områden. Härutöver skall NÄJS och Nordiska ämbetsmannakommittén för samarbete inom byggsektorn i samverkan utreda huruvida lantbrukets byggnader bäst kan omfattas av detta samarbete.

3. Marknadsmässigt samarbete och ökad samhandel

3.1. Ökat informationssamarbete på jordbruksområdet

Jordbruksprodukterna omfattas inte av frihandeln mellan de Nordiska länderna. Varje nordiskt land har sin egen jordbrukspolitik, en egen prispolitik och ett därtill anpassat gränsskydd. Danmark tillämpar som medlem av EG den gemensamma marknadens jordbrukspolitik.

De Nordiska böndernas centralorganisation (NBC) antog under 1960-talet en rekommendation av innebörd att de nordiska länderna skulle sträva efter att fylla kompletteringsbehov av jordbruksprodukter i första hand genom import från annat nordiskt land. Denna rekommendation utgör alltså en ledstjärna för organisationens agerande. Beträffande de nordiska EFTA-länderna har NBC:s rekommendation därtill fått visst statligt stöd och sanktion genom att ett nätverk av bilaterala jordbruksavtal träffats.

Den Nordiska råvaru- och resursutredningen (*NU 1976: 26*) föreslog ett utbyggt nordiskt samarbete inom spannmåls-, fodermedels- och trädgårdsområdet. På sistone har särskilt behovet för informationsutväxling avseende produktionsutveckling av potatis, frukt, bär och grönsaker gjort sig gällande.

Ministerrådet konstaterar, att ett utvidgat informationsutbyte angående marknaderna med sikte på största möjliga transparens kan främja samhandeln och är förenlig med ländernas skiljaktiga jordbrukspolitik. Ministerrådet finner det önskvärt att denna möjlighet utnyttjas och anmodar Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor att i första hand diskutera hur informationsutbytet rörande produktionsutveckling och marknadsföring kan byggas ut.

3.2. Ökad samhandel med jordbruksprodukter

Norden utgör inte en hemmamarknad för jordbruksprodukter. Den nationella jordbrukspolitiken regleras enskilt i varje land med syfte att upprätthålla produktionsnivån samt säkerställa sysselsättning och inkomst för jordbruksnäringens utövare. Den inhemska marknaden i länderna förbehålls i stor utsträckning egen produktion som följd av den nationella målsättningen betr. självförsörjningen och de övriga jordbrukspolitiska målen. Jordbrukspolitiken har även ett visst samband med möjligheterna att utveckla den internationella samhandeln.

Samtidigt med att de nordiska länderna bevarar de centrala elementen i den nationella jordbrukspolitiken, bör möjligheterna för en ökad nordisk samhandel särskilt uppmärksammas.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS att låta utreda möjligheterna för en ökad samhandel inom jordbrukssektorn i Norden.

Utredningen skall ske med hänsyn till de enskilda ländernas centrala målsättningar för jordbrukspolitiken. Utredningen bör värdera möjligheten till en ökad samhandel i Norden mot bakgrund av eventuell utveckling i det internationella samarbetet.

4. Samarbete på angränsande ämnesområden

4.1. *Viltvård*

De nordiska viltvårdsmyndigheterna har sedan länge hållit överläggningar och därvid berört frågor som jaktprov, viltpatologi, inriktning av viltforskning samt samverkan på internationella fora. Inom viltforskningen arbetar Nordiska kollegiet för viltforskning under SNS. År 1980 enades länderna om nordiska medborgares lika rätt att nyttja upplåtelse av jakträtt i de nordiska länderna.

Ministerrådet uppdrar åt viltvårdsmyndigheterna att avtala om fasta samarbetsformer samt att för NÄJS framlägga en plan över samarbetet under kommande år.

4.2. *Samarbetet på trädgårdsområdet*

Trädgårdsbruket bidrar till ländernas livsmedelsförsörjning, upprätthåller sysselsättningen på landsbygden samt berikar människornas livsmiljö. Till följd av klimatet är villkoren för trädgårdsbruket inom vida områden i Norden jämförbara med varandra och möter likartade utmaningar.

Ministerrådet har på växtförädlingsområdet genom Samnordisk Plante-forædling (SNP) vidtagit åtgärder för att åstadkomma ett bättre och klimatiskt anpassat sortiment av frukt- och bärväxter samt grönsaker. Vidare har arbete med vedartade prydnadsväxter påbörjats. Detta har betydelse för både yrkesmässig och intresseinriktad trädgårdsskötsel. I ett minister-rådsprojekt utvecklas biologiska bekämpningsmetoder mot växtsjukdomar i drivhuskulturer. Ministerrådet avser att utveckla denna verksamhet.

Ministerrådet konstaterar, att de nordiska trädgårdsföreningarna i december 1983 har grundat ett nordiskt samarbetsorgan. Ministerrådet välkomnar förslag från samarbetsorganet med vilka samarbetet på trädgårdsområdet kan utvecklas och uppdrar åt NÄJS att infoga dessa i de samlade övervägandena avseende det nordiska jord- och skogsbrukssamarbetet.

4.3. *Akvakultur*

Akvakultur har fått ökande betydelse bl. a. som en näring i utkantsområdena och som binäring till jordbruket. Akvakultur omfattar förutom fiskodling även odling av musslor, kräftor och alger. Villkoren för akvakultur är ofta lika i de nordiska länderna och utgör ett gott underlag för nordiskt samarbete.

På Nordiska rådets initiativ har Nordiska kontaktorganet för fiskerifrågor utrett angelägna ämnesområden för samarbetet. Därvid konstateras, att samarbete behövs bl. a. avseende kartläggning av föreningensproblem, utveckling av undervisningsmöjligheter, fiskpatologi, näringsfysiologi, fiskyngelsproduktion samt statistik. Genbanksamarbetet om fisk har påbörjats som ett ministerrådsprojekt. Samarbete rörande bekämpning av fisksjukdomar har också förekommit.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS att i samråd med Nordiska kontaktorganet för fiskerifrågor förbereda ett förslag hurusom ett permanent forum för samarbetet inom området akvakultur bör upprättas.

4.4. *Djurskyddslagstiftningen*

Djurskyddslagstiftningen påverkar lantbrukets villkor i avsevärd utsträckning. Den återspeglar också centrala etiska värden i samhället. Ministerrådet anser det som önskvärt, att de villkor under vilka lantbruket bedrivs är så likartade som möjligt i de nordiska länderna. Ministerrådet har på anmodan av Nordiska rådet vidtagit åtgärder för att genom nordiskt samarbete skapa ett bättre kunskapsunderlag om djurens beteende i modern animalieproduktion.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS, att följa upp utvecklingen på området.

4.5. *Bioenergi*

Som följd av stigande energipriser har de nordiska länderna utvecklat olika metoder för att nyttiggöra jord- och skogsbrukets produkter för olika energiändamål. Frågan om energiproduktion från jord- och skogsbruk har i första hand riktat intresset mot de biologiska avfalls- och biprodukter som förekommer, t. ex. halm, träflis och stallgödsel.

Skall energiproduktionen på skogsbruksmark och jordbruksmark komma till stånd i större omfattning fordras ett fortsatt utvecklingsarbete bl. a. för att bygga upp kunnandet i skilda hänseenden.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS att utföra en utredning om hur man kan utveckla bioenergisamarbetet i Norden inom jordbruks- och skogsbruksområdet.

IV Forskningsmässigt samarbete

1. Forskning

De senaste decenniernas snabba ekonomiska tillväxt har, bl. a. genom oljeprisernas kraftiga höjning under 1970-talet, efterträts av betydande ekonomiska störningar och balansrubbingar, vilka i hög grad försvårar en förbättrad välfärd även i de nordiska länderna. Förändringar har också inträtt ifråga om människornas inställning till resurshushållning, produktivitet och inkomstfördelning.

För att komma tillrätta med dessa problem förordas nu såväl besparings- och kostnadssänkande åtgärder som offensiva satsningar för att skapa nya energiråvaror, anpassning av produktion och ökad sysselsättning. Samti-

digst krävs ökade hänsynstaganden till miljö och resurshushållning. Det blir alltmer angeläget att bättre utnyttja förnyelsebara tillgångar samt att mildra och förebygga negativa konsekvenser av den tekniska utvecklingen i ljuset av naturresursernas ekonomi och politik.

Mot denna bakgrund kommer forskning och utbildning att spela en utomordentligt framträdande roll för att lösa problem och skapa nya utvecklingsvägar. Sedan långt tillbaka har på dessa områden skett ett betydande nordiskt samarbete icke minst inom jordbruks- och skogssektorerna. Problemens ökande svårighetsgrad och utvecklingen särskilt inom forskningen mot fördjupning, specialisering, utnyttjande av dyrbar apparatur m. m. förstärker behovet av utbyggd nordisk samverkan.

Det hittillsvarande samarbetet på forskningsområdet har i stor utsträckning avsett informationsutbyte och diskussion av vetenskapliga problem och resultat. Detta har utövats i sådana organisationer som Nordiska jordbruksforskarens förening (NJF), Nordiska kommittén för veterinärvetenskapligt samarbete (NKVet) och olika kontaktgrupper anknutna till Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS). – Som ett nytt element i det nordiska forskningssamarbetet i sin helhet har ministerrådet år 1982 upprättat Nordiska forskningspolitiska rådet, till vilket ministerrådet vänder sig närmast i långsiktiga och övergripande forskningspolitiska frågor.

Samarbetet har också omfattat betydande konkreta forskningsaktiviteter på jordbruks-, skogsbruks- och närliggande områden. Samarbetsorganet för nationella forskningsråd, Nordiska kontaktorganet för jordbruksforskning (NKJ), har länge kanaliserat betydande medel till samnordiska jordbruksforskningsprojekt och fr. o. m. början av år 1980 har detta kunnat suppleras med ministerrådets projektmedel. Även på skogsforskningsområdet baseras samarbetet på en längre tradition, som fr. o. m. år 1978 styrs av SNS med hjälp av en egen nordisk institutionsbudget. Som ett nytt organ har fr. o. m. år 1984, och under en treårig försöksperiod, introducerats en styrgrupp för nordiskt forsknings- och informatiksamarbete inom mikrobiologin.

Den osäkerhet om framtiden som kännetecknar flertalet bedömningar liksom det förhållandet att forskning och utbildning i sig själv formar utvecklingen i samhället gör det inte meningsfullt att framlägga detaljerade planer för fortsatt samarbete. Ett handlingsprogram på dessa områden bör begränsas till mål och inriktning i stort. Härefter skall olika organ förtlöppande formulera projekt och prioritera dessa.

En ändamålsenlig organisatorisk inriktning bör bl. a. bedömas på grundlag av huruvida stora nya prioriterade forskningsområden kan organiseras på nordisk nivå, där resursmässiga fördelar talar härför.

Erfarenheter från senare decennier visar att frågor rörande produktutveckling, tekniska produktionssystem och ekonomisk organisation ofta måste bedömas över hela produktionskedjan: Råvaruproduktion – indu-

striell tillverkning och förädling – transport – lagring – distribution. Denna helhetssyn omfattar även vetenskaplig verksamhet. I nordiska sammanhang bör samverkan således i förekommande fall sträcka sig utöver primärledet och bl. a. omfatta mera heltäckande delar av produktionskedjorna. Särskild uppmärksamhet bör ägnas forskning kring livsmedelskvalitet och näringsriktighet och hur dessa egenskaper påverkas i produktionsprocesserna. På livsmedelssidan bör även akvakulturen beaktas. Kunskaperna om ekosystemen bör fördjupas för att jord- och skogsbrukets produktionsförmåga skall kunna bibehållas.

Då det gäller det ämnesmässiga innehållet i ett nordiskt handlingsprogram är det, som tidigare antytts, inte meningsfullt att precisera konkreta projekt. Samarbetet synes alltjämt i viss grad böra omfatta traditionella forskningsområden för att förbättra produktivitet och effektivitet samt produktkvalitet. Utvecklingen inom berörda näringar liksom tendenserna i vetenskapssamhället pekar emellertid mot ett behov att förstärka och intensifiera forskning inom vissa områden. Det gäller här områden, där de nordiska länderna inte vart och ett i tillräcklig utsträckning kan bygga upp egen expertis och egna dyrbara laboratorier och anläggningar. Aktuella forskningsområden är bioteknik, biologiska produkter som energikällor, datateknik, mät- och reglerteknik samt systemanalytisk planering. För att stärka nordkalottsamarbetet bör renforskningen särskilt uppmärksammas. Detta bör möjliggöra snabbare produktutveckling, förbättrad styrning av produktionsprocesserna, ökad hänsyn till miljö och djurhälsa samt en mera rationell och mångfasetterad planering av företag och sektorer. Närliggande aktuella problem berör vidare bekämpning och kontroll av skadegörare i växtodling, djurskötsel och skogsbruk samt de lufttransporterade luftföroreningarnas inverkan på ekosystemen. Härvid är det önskvärt att det hittillsvarande samarbetet rörande informationsutbytet och diskussionen av vetenskapliga problem och resultat bibehålls och om möjligt intensifieras. Denna utveckling inom vetenskapsområdet understryker också behovet av en utbyggd projektsamverkan ev. i samband med att speciella forskningsmiljöer med nordisk ledning och delfinansiering etableras.

Ministerrådet konstaterar, att den utveckling som sker och som förväntas på FoU-området kan ställa nya krav på uppbyggnaden av organisationen av forskningssamarbetet inom jordbruks- och skogsbruksområdena. Det synes dock inte finnas anledning till större reformer. Ministerrådet uppdrar emellertid åt NÄJS att i samband med handlingsprogrammets evaluering år 1989 värdera läget på nytt och eventuellt lägga fram förslag med tanke på 1990-talet.

På jordbruksforskningsområdet kan det bli nödvändigt, att vidta åtgärder för att förbättra villkoren för samarbetet. Sålunda uppdrar ministerrådet åt NÄJS att i samband med evalueringen av samarbetsavtalet mellan NKJ och NMR/S år 1985 i samråd med NKJ, dryfta hur samarbetet fortsättningsvis bäst skall organiseras i syfte att ge ökad

styrka åt den samnordiska jordbruksforskning, som bedrivs med medel över ministerrådets allmänna budget. Det kan härvid visa sig önskvärt att successivt utveckla fastare samarbetsformer, vilket i sin tur kan föranleda vissa förändringar i NKJ:s organisation. Vidare skall NÄJS utveckla ett förfarande, som innebär, att forskningsmässiga projekt inom nordiska organ för konkreta samarbetsområden prövas vetenskapligt av NÄJS' forskningsrådgivande organ (NKJ, SNS) innan finansieringsbeslut tas i ministerrådet.

Det vore ändamålsenligt om SNS fick en mera formell kontakt med de nationella forskningsråden. Mot denna bakgrund hemställer ministerrådet åt länderna att överväga, hur den formella kontakten mellan SNS och de nationella forskningsråden bäst kan säkerställas.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS, att noga följa utvecklingen på de vetenskapliga områdena särskilt vad avser nya genombrottsområden, samt utveckla sådana – eventuellt sektors-överskridande – arbetsformer som möjliggör, att samarbetsaktiviteter av stor betydelse för jordbruks- och skogssektorn inklusive angränsande industrier kan verkställas. Även NÄJS' procedurer för budgetprovning bör utvecklas med avsikt att bättre beakta icke traditionella och sektoröverskridande forskningsområden.

2. Forskarutbildning

På fritt initiativ från nordiska forskningsmiljöer, forskarsammanslutningar samt högskolor har man under längre tid organiserat nordiska forskarkurser för jord- och skogsbruksforskning. Ofta har dessa fått stöd från institutionen "Nordiska forskarkurser", nationella forskningsråd efter rekommendation av NKJ och av ministerrådets allmänna budget. År 1982 inleddes på förslag av utredningen om "Ökat nordiskt forskningssamarbete" (NU 1981:1) även ett treårigt pilotprojekt avseende systematiserad forskarutbildning på fyra ämnesområden inom jord- och skogsbruksforskning. Pilotprojektet har letts av en styrningsgrupp tillsatt av Nordiska rektorskollegiet för lantbruksuniversitet och högskolor.

Det råder en bred enighet om att forskarutbildningen inklusive forskarkurser utgör ett mycket väsentligt led i nordiskt samarbete. Det är i många ämnen inom lantbrukssektorn svårt att för vart och ett av de nordiska länderna bygga upp regelbundet återkommande kursutbud. En nordisk samverkan framstår här såsom en ytterst rationell åtgärd, som också kan lägga grunden till framtida intresse av forskningssamverkan. Betydelsen av detta nordiska samarbete har ökats genom att möjligheter till att få stipendier i länder utanför Norden har minskat.

Ministerrådet konstaterar att denna form av nordiskt jordbruks- och skogsbrukssamarbete även i fortsättningen bör prioriteras högt. Samtidigt skall genom samarbetet en optimal koordinering av resurserna

för forskarutbildning tillförsäkras. Detta skall äga rum i samråd med Nordiska rektorskollegiet för lantbruksuniversitet och lantbrukshögskolor och Nordiska kontaktorganet för jordbruksforskning. Även den nordiska institutionen "Nordiska forskarkurser" kommer att ha en viktig roll varigenom forskarutbildning på nya områden möjliggörs.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS, att studera utredningsresultatet av pilotprojektet för forskarutbildning inom jord- och skogsbruksforskningen. NÄJS skall härefter för ministerrådet lägga fram ett förslag hur en fortsatt och permanent samarbetsordning på området säkerställs.

V Samarbete på Nordens nordområden

Det nordiska jord- och skogsbrukssamarbetet omfattar betydande aktiviteter, som särskilt tjänar näringarna inom Nordens nordområden. Detta gäller såväl jord- och skogsbruksforskning samt växtförädlingsverksamhet som maskin- och byggteknologiskt utvecklingsarbete. För renskötsel respektive renforskningsfrågor har Finland, Norge och Sverige upprättat separata samarbetsorgan. Ministerrådet konstaterar, att nordområdenas behov fortsättningsvis bör utgöra en viktig utgångspunkt, när NÄJS bestämmer om inriktningen av jord- och skogsbrukssamarbetet.

Ministerrådet konstaterar, att jordbruks-, trädgårds- samt skogsbruksgruppen inom Nordkalottkommittén utgör en oersättlig kontaktyta för samarbetet på Nordkalotten. Ministerrådet anmodar Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) att söka säkerställa gruppernas stabila arbetsförutsättningar. NÄRP bör även undersöka möjligheten att upprätta en jordbruksgrupp för samarbetet inom Väst-Norden (Färöarna, Grönland och Island). Jord- och skogsbrukssamarbetet på Nordkalotten och inom Väst-Norden bör integreras på ett ändamålsenligt sätt.

På skogsbruksområdet uppdrar ministerrådet åt SNS att i samarbete med isländska skogsmyndigheter och Kalottkommitténs skogsbruksgrupp koordinera nordiska proveniensförsök med trädslag, som kan växa vid gränsen till marginala områden för skogsväxter.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS, att följa upp renskötsel- och renforskningsarbetet på Kalotten samt att överväga en eventuell närmare anknytning av detta till det övriga samarbetet inom NÄJS' ansvarsområde.

VI Samarbete i internationella fora

De nordiska länderna är små som marknader med liten befolkning och begränsade resurser. Internationellt samarbete är därför av stor betydelse för dem. De fem nordiska länderna kan som grupp uppträda med långt större tyngd än de enskilda länderna, särskilt i FN-organ och i internationella organisationer med regionalt eller på annat sätt avgränsad medlemskrets.

Ett mycket nära samarbete har därför etablerats i internationella organisationer på lantbruksområdet i FN-familjen i Rom: FAO, Världsnäringsmedelsprogrammet WFP, Världsnäringsmedelsrådet WFC och Den internationella fonden för lantbruksutveckling IFAD. De nordiska ländernas FAO-kommittéer möts regelbundet och nordiska möten hålls med de fyra organisationernas administrativa ledare. En rotationsordning har införts genom vilken de nordiska länderna avlöser varandra i organisationernas ledande organ. De nordiska länderna koordinerar sina insatser och avger i bred omfattning samnordiska uttalanden i organisationerna. ECE, OECD och GATT är andra internationella organisationer som är verksamma på jordbruksområdet. Här finns ECE:s lantbrukskommitté och dess trävarukommitté, OECD:s lantbrukskommitté och GATT:s lantbrukshandelskommitté. Vidare finns det ett antal specialiserade internationella organisationer. Samarbetet har dock här en mindre fast karaktär.

Det internationella samarbetet är en fast punkt på dagordningen för Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor.

Ministerrådet fäster stor vikt vid att de nordiska länderna även i fortsättningen i största möjliga omfattning avstämmer sina positioner i internationella organisationer och att de nordiska länderna tar gemensamma initiativ när så förefaller ändamålsenligt.

VII Handlingsprogrammets verkställande och uppföljning

1. Tidsperspektiv och prioritetsordningen

Tidsperspektivet för detta handlingsprogram sträcker sig till år 1995.

En betydande del av de samarbetsaktiviteter, som behandlas i programmet, är löpande och i den betydelsen inte strängt tidsbundna. För att antyda prioriteringar mellan centrala element i programmet läggs en tidsplan fram, som delar sig i tre faser.

Fas I

Under de första åren av programmets giltighet eftersträvar ministerrådet att vidta följande åtgärder:

* Utvidgning av mandatet till Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor till att omfatta både jordbruks- och skogssektorerna inklusive angränsande industrier. Motsvarande utveckling av kontaktorganets arbetsformer.

- * Utredning om behov och former för genbanksarbetet på det skogliga området. Eventuellt inledande av verksamheten.
- * Etablering av stabila arbetsförutsättningar för Nordiska skogsbrukets frö- och planråd.
- * Etablering av fasta arbetsförutsättningar för det samnordiska växtförädlingsprogrammet (SNP). Koordinering med det allmänna jordbruks- och skogsforskningssamarbetet.
- * Inledande av ett bestående nordiskt samarbete för utveckling av jordbruksmaskiner och -byggnader.
- * Utveckling av samarbetet mellan utsädeskontrollmyndigheterna.
- * Utveckling av samarbetet mellan växtskyddsmyndigheterna. Överenskommelse om rutiner rörande varningssystem för avvisade varupartier och angrepp av skadegörare.
- * Utveckling av samarbetet angående värdering av bekämpningsmedel. Utredning av behovet av ett avtal om regelbundna konsultationer mellan bekämpningsmedelsmyndigheterna.
- * Utveckling av samarbete mellan lantbrukskemiska institutioner.
- * Utveckling av samarbetet mellan myndigheterna som provar och testar jord- och skogsbruksmaskiner och -byggnader. Utredning om en avtalsmässig arbetsfördelning.
- * Inrättande av ett permanent forum för samarbete om akvakultur.
- * Utredning om bioenergisamarbetet i Norden.
- * Åtgärder för att förbättra villkoren för det nordiska jordbruksforsknings-samarbetet till följd av evalueringsresultatet av samarbetsavtalet mellan NKJ och NMR/S (1985). Överläggningar i samråd med NKJ om organisering av samarbetet. Utveckling av ett förfarande för vetenskaplig prövning av forskningsmässiga projekt inom samarbetsorganen för konkreta områden. Överväganden i länderna om hur den formella kontakten mellan SNS och de nationella forskningsråden bäst kan säkerställas.
- * Åtgärder för att säkerställa en permanent samarbetsordning för forskarutbildning inom jordbruks- och skogsforskningen.
- * Påbörjande av nordiska proveniensförsök med trädslag, som kan växa vid gränsen till marginala områden för skogsväxter.
- * Utveckling av nordiskt samarbete inom internationella jordbruks- och skogsbruksorganisationer.

Fas II till utgången av år 1989

Utöver de områden, som ingår i fas I klassificerar ministerrådet följande som prioriterade samarbetsuppgifter, som eftersträvas att verkställas innan utgången av år 1989:

- * Utredning av frågan om arbetsfördelning avseende nordiskt samarbete inom skogsträdsförädling.
- * Värdering av den existerande organisationsmodellen för jordbruks- och skogsforskningssamarbetet (1989).

* Utveckling av samarbetet på trädgårdsområdet.

Alla de övriga utredningarna, som nämns i handlingsprogrammet, avses bli utförda innan den tredje fasen påbörjas.

Fas III till utgången av år 1995

Inom alla i detta program berörda samarbetsområden eftersträvar ministerrådet att vidta åtgärder innan utgången av år 1995.

2. Finansiering, planering och rapportering

De i handlingsprogrammet omnämnda nya nordiska initiativen skall inte uppfattas som ett förhandsgodkännande av nya utgifter. De knappa ekonomiska och personalmässiga resurserna nödvändiggör prioriteringar och nya aktiviteter må sättas igång efterhand som det är möjligt inom de nationellt och nordiskt fastsatta ekonomiska ramarna.

Den takt i vilken handlingsprogrammet kan verkställas är, i den mån nordiska medel krävs, knuten till den medelstilldelning, som kan komma ifråga efter budgetbehandlingarna. Sådana element som kräver nordiska medel prövas löpande inom ramen för ministerrådets verksamhetsplanering. Detta sker genom budgetprogrammet, som inom ett femårsperspektiv studerar finansiella möjligheter i samarbetet. Budgetprogrammet utges årligen. Förutom budgetprogramplanering fattas särskilda disponeringsbeslut.

Det bör i sammanhanget observeras att samarbetet på jordbruks- och skogsbruksområdet i ministerrådets regi är av förhållandevis sent datum. Detta innebär bl. a. att resurstilldelningen knappast kan anses ha nått den nivå som skulle ha uppnåtts om verksamheten påbörjats samtidigt med andra samarbetsområden. Om det föreslagna handlingsprogrammet skall kunna genomföras inom avsedd tid kan det därför inte uteslutas att omprioriteringar mellan samarbetsområden måste göras och att nya medel måste anvisas.

Härutöver tillkommer dock möjligheten till finansiering av vissa kostnadskrävande element t. ex. genom att medel överförs från de nationella budgetarna till gemensamma nordiska ändamål.

Alla nordiska institutioner inom jord- och skogsbruksområdet samt de med ministerrådet samarbetande organen inom dessa områden rapporterar till NÄJS om utförandet av samarbetsuppgifter. Ministerrådet rapporterar till Nordiska rådet om handlingsprogrammets verkställande i den årliga berättelsen rörande det nordiska samarbetet.

3. Evaluering

Före utgången av år 1989 utförs en första evaluering av alla i detta handlingsprogram upptagna samarbetsområdena. En helhetsvärdering utförs av NÄJS/ministerrådet och resultatet delges Nordiska rådet under sessionen 1990.

Slutevaluering företas med tanke på Nordiska rådets session år 1996.

Ekonomiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående handlingsprogram för förstärkning av Västnordensamarbetet

(Meddelandet, se s. 2422)

Til Økonomisk utvalg er henvist melding om rekommandasjon nr. 7/1985 om handlingsprogram for forsterking av Vestnordensamarbeidet.

Økonomisk utvalg konstaterer at det foreligger et ministerrådsforslag om et revidert nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitikk. Dette omfatter også Vestnordensamarbeidet. Økonomisk utvalg mener den videre rapportering om arbeidet i framtiden bør gis i meldingen om det reviderte samarbeidsprogram for regionalpolitikk og at ovennevnte rekommandasjon dermed avskrives.

Økonomisk utvalg foreslår derfor at

Nordisk Råd tar melding om rek. nr. 7/1985 om handlingsprogram for forsterking av Vestnordensamarbeidet til etterretning og avskriver rekommandasjonen samt ber om at den videre rapportering om arbeidet blir gitt i meldingen om det reviderte samarbeidsprogram for regionalpolitikk.

Stockholm 30. januar 1986

Ylva Annerstedt (fp)

Hallvard Bakke (A)

Gunnar Björk (c)

Johan Buttedahl (Sp)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Arne Gadd (s)

Formann

Ivar Hansen (V)

Karen Thurøe Hansen (KF)

Per Olof Håkansson (s)

Heikki Järvenpää (Kok)

Anker Jørgensen (S)

Arvo Kempainen (Skdl)

Timo Kietäväinen (K)

Hanna Kvanmo (SV)

Preben Lange (Si)

Peter Muurman (Sdp)

Aase Olesen (RV)

Oddrunn Pettersen (A)

Páll Pétursson (F.)

Sten Svensson (m)

Harald Synnes (Kr.F.)

Jan P. Syse (H)

Henrik Westerlund (Sfp)

Lena Öhrsvik (s)

Meddelande

om rekommendation nr 7/1985 angående handlingsprogram för förstärkning av Västnordensamarbetet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta et handlingsprogram for en forsterking og utvikling av Vestnordensamarbeidet, vesentlig i samsvar med ministerrådsforslag *B 58/e* samt Nordisk Råds synspunkter.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) har den 30 april 1985 beslutat

- att slutligt fastställa handlingsprogram för förstärkning och utveckling av Västnordensamarbetet i enlighet med ministerrådsförslag *B 58/e*, och
- att ge Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) i uppdrag att i nära samarbete med Västnordenkommittén stå för ett successivt genomförande av programmet samt fortlöpande arbeta med dess utveckling på bakgrund av de synpunkter som har förts fram från Nordiska rådet och de erfarenheter som vinnes.

Arbetet med programmets genomförande under 1985 finns dokumenterat dels i Nordiska ministerrådets MR-förslag om reviderat samarbetsprogram för den regionalpolitiska sektorn, dels i kapitel XIX om regionalpolitik i Nordiska ministerrådets berättelse till Nordiska rådets 34:e session.

Ekonomiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående en Västnordenfond

(Meddelandet, se s. 2424)

Til Økonomisk utvalg er henvist melding om rekommandasjon nr. 8/1985 om et nordisk utviklingsfond for Vestnorden.

Økonomisk utvalg konstaterer at rekommandasjonen er fulgt opp ved det framlagte ministerrådsforslag *B 62/e* om et nordisk utviklingsfond for Vestnorden.

Rekommandasjonen anses dermed for oppfylt.

På denne bakgrunn foreslår Økonomisk utvalg at

Nordisk Råd tar melding om rek. nr. 8/1985 om et nordisk utviklingsfond for Vestnorden til etterretning og anser rekommandasjonen for ferdigbehandlet for Rådets vedkommende.

København, 12. februar 1986

Esko Aho (K)

Ylva Annerstedt (fp)

Hallvard Bakke (A)

Johan Buttedahl (Sp)

Per-Kristian Foss (H)

Kjell Furnes (Kr.F.)

Ivar Hansen (V)

Karen Thurøe Hansen (KF)

Fung. formann

Per Olof Håkansson (s)

Gunnel Jonäng (c)

Anker Jørgensen (S)

Arvo Kempainen (Skdl)

Hanna Kvanmo (SV)

Aase Olesen (RV)

Johannes Martin Olsen (Sb)

Oddrunn Pettersen (A)

Hans Pettersson (s)

Sten Svensson (m)

Henrik Westerlund (Sfp)

Lena Öhrsvik (s)

Meddelande

om rekommendation nr 8/1985 angående en Västnordenfond

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å opprette et nordisk utviklingsfond for Vestnorden i samsvar med ministerrådsforslag *B 60/e* samt Nordisk Råds synspunkter på detta forslag og på det kommende forslag om Fondets statutter.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Nordiska ministerrådet hänvisar till det ministerrådsförslag (*B 62/e*) om en nordisk utvecklingsfond för Västnorden som föreläggs Nordiska rådets 34:e session.

Meddelande

om rekommendation nr 9/1985 angående samarbete om handelssjöfarten

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att inom Norden samordna och stimulera forskning och utveckling av sjöfartsteknologiska och övriga driftsekonomiska vinningar för utvecklandet av en konkurrenskraftig nordisk handelssjöfart;
2. att verka för ett enhetligt nordiskt uppträdande internationellt i frågor av gemensamt nordiskt intresse inom handelssjöfarten;
3. att utreda behovet av ett gemensamt nordiskt forum för samordning och utveckling av sjöfartspolitiska frågor.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Beträffande punkt 1:

Ministerrådet har under 1985 påbörjat en kartläggning av den befintliga forsknings- och utvecklingsverksamheten på sjöfartsområdet. Vidare har ett remissförfarande igångsatts varvid relevanta rederier, sjömansförbund och forskningsinstitutioner har givits tillfälle att avge yttranden över dessa frågor. På grundval härav skall sedan prövas hur det nordiska samarbetet på detta område skulle kunna utvidgas och fördjupas.

Beträffande punkt 2:

Ministerrådet vill understryka det betydelsefulla i ett enhetligt nordiskt uppträdande internationellt i frågor av gemensamt nordiskt intresse inom handelssjöfarten. I ministerrådet råder uppfattningen att de nordiska ländernas samarbete i de internationella organ som behandlar sjöfartspolitiska frågor fungerar tillfredsställande.

Beträffande punkt 3:

I ministerrådet råder enighet om vikten av nordiskt samarbete för att samordna och utveckla de sjöfartspolitiska frågorna. Det nordiska samarbetet inom de befintliga fora för sjöfartspolitiska frågor fungerar enligt ministerrådets uppfattning väl. Med hänsyn härtill föreligger det för närvarande inte något behov av ett nytt nordiskt forum för samordning och utveckling av sjöfartspolitiska frågor.

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående samarbete om framtidsforskning

(Meddelandet, se s. 2427)

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 34:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 10/1985 angående samarbete om framtidsforskning.

Utskottet noterar att rekommendationen har förelagts Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR). FPR anser att man framför allt bör säkra att framtidsaspekterna indras i det allmänna nordiska samarbetet på de olika forskningsområden som redan är etablerade. På detta sätt kan man enligt FPR bäst uppfylla rekommendationens syfte. Ministerrådet ansluter sig till FPR:s bedömning.

Utskottet konstaterar att syftet med rekommendationen i viss mån har uppnåtts och att det, mot bakgrund av den information som ges i ministerrådets meddelande, inte finns några skäl att kvarhålla rekommendationen på rådets dagordning. Utskottet föreslår,

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 10/1985 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 30 januari 1986

Kjell Magne Fredheim (A)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Eiður Guðnason (A.)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Förman

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Karen Højte Jensen (KF)

Jens Peter Jensen (V)

Thea Knutzen (H)

Gunnel Jonäng (c)

Barbro Nilsson (s)

Paavo Lipponen (Sdp)

Berit Oscarsson (s)

Robert Pedersen (S)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Reiulf Steen (A)

Hans Petersson (fp)

Ingrid Sundberg (m)

Otto Steenholdt (At)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Anders Talleraas (H)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Meddelande

om rekommendation nr 10/1985 angående sam- arbete om framtidsforskning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att följa det arbete med framtidsstudier som pågår i de nordiska länderna och presentera en översikt över aktuella projekt samt förslag till nordiskt erfarenhetsutbyte utgående från det arbete som bedrivs nationellt.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Rekommendationen har været forelagt Nordisk forskningspolitisk råd (FPR). FPR har fremhævet, at det er vanskeligt at foretage en rimelig afgrænsning af hvilke studier, der kan kaldes fremtidsstudier. FPR har derfor været mere optaget af at sikre, at fremtidsaspekterne inddrages i det almindelige nordiske samarbejde på de forskellige forskningsområder, som allerede er etableret. På den måde vil man få en bedre opfyldelse af rekommendationens hensigt, og dermed også et bedre grundlag for at vurdere forskellige mulige fremtidsbilleder af Norden.

Ministerrådet kan tilslutte sig FPR's vurdering.

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående interimt stöd till regional nordisk informationsverksamhet

(Meddelandet, se s. 2429)

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 34:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 11/1985 angående interimt stöd till regional nordisk informationsverksamhet.

Ur berättelsen framgår att den nordiska finansieringen av Föreningarna Nordens regionala informationskontor är tryggad för den övergångsperiod som utgår i slutet av år 1987.

Utskottet anser att syftet med rekommendationen därmed har kunnat uppnås, och att det inte längre föreligger några skäl att kvarhålla rekommendationen på rådets dagordning. Utskottet följer i fortsättningen utvecklingen av frågan om stöd till regional nordisk informationsverksamhet utgående från ministerrådets meddelanden med anledning av *rek. nr 12/1985*. Utskottet föreslår,

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 11/1985 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 30 januari 1986

Kjell Magne Fredheim (A)

Stefån Benediktsson (Bj.)

Eiður Guðnason (A.)

Kirsti Kalle Grøndahl (A)

Förman

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Karen Højte Jensen (KF)

Jens Peter Jensen (V)

Thea Knutzen (H)

Gunnel Jonäng (c)

Barbro Nilsson (s)

Paavo Lipponen (Sdp)

Berit Oscarsson (s)

Robert Pedersen (S)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Reiulf Steen (A)

Hans Petersson (fp)

Ingrid Sundberg (m)

Otto Steenholdt (At)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Anders Talleraas (H)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Meddelande

om rekommendation nr 11/1985 angående interimt stöd till regional nordisk informationsverksamhet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar att Nordiska ministerrådet under en övergångsperiod på maximalt tre år från den 1 januari 1985 deltar i finansieringen av Föreningarna Nordens regionala informationskontor.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Ministerrådet har under 1985 beslutat ge ytterligare ekonomiskt stöd från den nordiska budgeten till verksamheten vid Föreningarna Nordens regionala informationskontor.

Genom tidigare beslut hade den nordiska finansieringen sträckts sex månader utöver försöksperiodens slut, dvs till halvårsskiftet 1985. Ministerrådet beslöt så att – med medel från innevarande års budget – förlänga stödet året ut.

Efter en samlad bedömning beslöt ministerrådet under hösten 1985 att de sex informationskontoren för 1986 skall kunna få ett medelstillskott från den nordiska budgeten med vardera högst 100 000 NOK. En förutsättning härför skall vara att man lokalt kan skaffa ett motsvarande belopp till verksamheten. Också när det gäller Danmark, som ju saknar regionala informationskontor, skall informationsinitiativ kunna finansieras på motsvarande grunder. Föreningen Norden i Danmark skall då kunna vara bidragsmottagare.

Såvitt gäller år 1987 förutsätts motsvarande ordning gälla. Frågan beaktas i det nu påbörjade budgetarbetet.

Verksamheten vid de regionala informationskontoren får därmed anses vara tryggad under den aktuella perioden, under förutsättning av att det lokala intresset därav blir tillräckligt starkt.

Meddelande

om rekommendation nr 12/1985 angående permanent stöd till regional nordisk informationsverksamhet

(Överlämnat av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar att de nordiska ländernas regeringar skapar förutsättningar för Föreningarna Norden att efter övergångsperiodens utgång bedriva regional informationsverksamhet i därför lämpliga former och lämplig omfattning.

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar meddelar den 29 november 1985:

Regeringarna hänvisar till det meddelande som Nordiska ministerrådet lämnat med anledning av rådets *rek. nr 11/1985* om interimt stöd till den regionala informationsverksamheten. Beslut har fattats om att, genom ekonomiskt stöd till verksamheten under åren 1985–1987, förlänga försöksperioden sammanlagt tre kalenderår utöver den ursprungliga planen.

De ytterligare erfarenheter som vinnas under denna period, kommer att kunna läggas till grund för en bedömning av frågan om permanent stöd till den regionala informationsverksamheten.

Meddelande

om rekommendation nr 13/1985 angående nordiska stoffet i läromedel och läroplaner

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderer Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att utöka och fördjupa det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Rekommendationen er til overvejelse hos styringsgruppen for nordisk samarbejde på skoleområdet, som forventes at stille forslag for Ministerrådet om, hvordan spørgsmålet, der i øvrigt ses i sammenhæng med *rek. nr. 12/1977* om forbedret nordisk sprogforståelse, bør gribes an.

Meddelande

om rekommendation nr 14/1985 angående ersättning för specialutbildning av elever från annat nordiskt land

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna att utforma ett enhetligt system för ersättning till kommuner för specialutbildning av elever från annat nordiskt land.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december:

Rekommandationen er til overvejelse hos styringsgruppen for nordisk samarbejde på skoleområdet, som forventes at stille forslag for Ministerrådet om, hvilken strategi der bør anvendes dels vedrørende en kortlægning af de eksisterende nationale regler på området, dels vedrørende mulighederne for at få disse koordineret.

Meddelande

om rekommendation nr 15/1985 angående hemmamarked for fonogram med nordisk musik

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att utge en katalog över nordisk musik,
2. att lägga fram förslag till åtgärder för att förbättra distributionen av nordisk musik inom och utom Norden och
3. att utreda frågan om ökad samordning av produktionen av fonogram med nordisk musik.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 11 december 1985:

Rekommandasjonen gjelder tiltak for å samordne innspilling på fonogram (plate og kassett) av verdifull nordisk musikk, tiltak for felles markedsføring innen og utenfor Norden og støtte til eksport av fonogram med nordisk musikk. Gjennom disse tiltak kan det utvikles et nordisk hjemmemarked for musikkutgivelser.

På NOMUS-konferansen på Hässelby slott i juni 1985 ble rekommandasjonen drøftet, og NOMUS har i brev av 21.10.1985 foreslått at man nå gjennomfører følgende tiltak:

1. Utgivelse av informasjonskatalog over produsenter/distributører i Norden og hvilket musikkområde de dekker. På denne måte kan brukerne skaffe seg oversikt over den nordiske fonogramproduksjon.
2. NOMUS vil søke å få arrangert et symposium for nordiske produsenter og distributører av fonogram, med sikte på å drøfte muligheten for en nordisk distribusjonsordning med fonogram.
3. NOMUS mener at produksjonskapasiteten og de nasjonale støtteordninger av fonogram er tilfredsstillende, og antar på den bakgrunn at det er de fellesnordiske produksjoner som bør sikres støtte, f.eks. ved å foreta innspilling av det verk som tildeles Nordisk råds musikkpris.

NOMUS planlegger å holde ovennevnte symposium (pkt. 2 ovenfor) i april 1986.

Juridiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående ändring i Helsingforsavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet

(Meddelandet, se s. 2435)

Fra juridisk udvalg er henvist de af Nordisk Ministerråd til Nordisk Råds 34. session afgivne meddelelser angående ændringer i Helsingforsaftalen og kulturaftalen om samarbejdsformerne i det nordiske samarbejde.

Det fremgår af meddelelserne, at Nordisk Ministerråd den 6. maj 1985 undertegnede en aftale om ændringer af Helsingfors-aftalen i overensstemmelse med de forslag til ændringer heraf, som var fremsat i henholdsvis medlemsforslag A 692/j og ministerrådsforslag B 55/j.

Ændringerne træder efter det oplyste i kraft den 12. februar 1986.

Rekommandationerne er derved opfyldt, og juridisk udvalg indstiller:

at Nordisk Råd tager meddelelserne til efterretning og anser rekommandationerne nr. 16/1985 og 17/1985 for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 31. januar 1986

Lennart Andersson (s)

Åsa Solberg Iversen (A)

Arnljot Norwich (H)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Ashbjørn Sjøthun (A)

Bernhardt Tastesen (S)

Formand

Flemming Hansen (KF)

Inga Lantz (vpk)

Hans Nyhage (m)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Jens Steffensen (KrF)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Meddelande

om rekommendation nr 16/1985 angående ändring i Helsingforsavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige at ændre Helsingforsaftalen i overensstemmelse med forslagene i bilag 1 til medlemsforslag A 692/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Nordisk Ministerråd undertegnede 6. maj 1985 en aftale om ændring af Helsingforsaftalen i overensstemmelse med de forslag til ændringer heraf, som var fremsat i henholdsvis medlemsforslag A 692/j og ministerrådsforslag B 55/j.

Ændringerene ventes at træde i kraft omkring årsskiftet 1985/86.

Meddelande

om rekommendation nr 17/1985 angående ändring i Helsingforsavtalet och kulturavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Juridiska utskottets betänkande över meddelandet, se rek. nr 16/1985/j, s. 2434)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige at ændre Helsingforsaftalen og Kulturaftalen i overensstemmelse med forslagene i bilag A til ministerrådsforslag B 55/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Nordisk Ministerråd undertegnede 6. maj 1985 en aftale om ændring af Helsingforsaftalen i overensstemmelse med de forslag til ændringer heraf, som var fremsat i henholdsvis medlemsforslag A 692/j og ministerrådsforslag B 55/j.

Ændringerne ventes at træde i kraft omkring årsskiftet 1985/86.

Juridiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående stöd till Internationella rehabiliterings- och forskningscentret för tortyroffer (RCT) i Köpenhamn

(Meddelandet, se s. 2439)

Til juridisk udvalg er henvist den af Nordisk Ministerråd til Nordisk Råds 34. session afgivne meddelelse om rekommandation nr. 18/1985 om støtte til RCT.

Det fremgår af meddelelsen, at Nordisk Ministerråd har besluttet at yde et eengangsbeløb på 500 000 NOK af ministerrådets reserve for 1986 til centret. Det anføres, at beløbet gives som en anerkendelse af det arbejde, som RCT har udført og som en honorering af dets bistand til personale fra andre nordiske lande med henblik på opbygning af øvrige sådanne centre.

Det fremgår endvidere af meddelelsen, at ministerrådet har anmodet embedsmandskomiteen for socialpolitik om at vurdere mulighederne for fremtidige bidrag til RCT fra ministerrådets budget under hensyntagen til den nordiske interesse i sagen.

Juridisk udvalg vil udtale sin tilfredshed med, at Nordisk Ministerråd har afsat 500 000 NOK til RCT i 1986. Udvalget har noteret sig, at ministerrådet har bedt embedsmandskomiteen for socialpolitik om at vurdere mulighederne for fremtidige bidrag til RCT over ministerrådets budget.

Udvalget skal i øvrigt henlede opmærksomheden på, at Nordisk Råds budgetkomité over for ministerrådet har anbefalet, at der i budgettet for 1987 afsættes en bevilling på 1 mill. DKK til RCT. I denne forbindelse har udvalget bemærket, at det i forslag til Nordisk Ministerråds budget for 1987 (C 2) er nævnt, at en del af den af ministerrådet afsatte reserve eventuelt vil skulle anvendes til bidrag til RCT.

Juridisk udvalg finder dette meget glædeligt, idet udvalget forudsætter, at dette kan opfattes som et skridt i retning mod en fast årlig bevilling til RCT over Nordisk Ministerråds budgetter.

På denne baggrund skal juridisk udvalg indstille,

at Nordisk Råd tager meddelelsen om rekommandation nr. 18/1985 til efterretning og afventer ny meddelelse til næste ordinære session.

København, den 21. februar 1986

Lennart Andersson (s)

Alice Brask (KF)

Åsa Solberg Iversen (A)

Riitta Järvisalo-Kanerva (Sdp)

Arnlfjot Norwich (H)

Hans Nyhage (m)

Inger Stilling Pedersen (KrF)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Asbjørn Sjøthun (A)

Bernhardt Tastesen (S)

Formand

Meddelande

om rekommendation nr 18/1985 angående stöd till Internationella rehabiliterings- och forskningscentret för tortyroffer (RCT) i Köpenhamn

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk råd rekommenderer Nordisk Ministerråd at give økonomisk støtte over det nordiske budget til Internationalt Rehabiliterings- og Forskningscenter for torturofre (RCT) i København.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Nordiska ministerrådet beslöt den 16 oktober 1985

at yde et éngangsbeløb på 500 000 NOK inden for ministerrådets reserve for 1986 til Det internationale rehabiliterings- og forskningscenter for torturofre i København (RCT). Beløbet gives som en anerkendelse af det arbejde, som RCT har udført og som en honorering af dets bistand til personale fra andre nordiske lande med henblik på opbygning af øvrige sådanne centre.

Dessuden besluttedes

at anmode embedsmandskomiteen for socialpolitik om at vurdere mulighederne for fremtidige bidrag til RCT fra ministerrådets budget under hensynstagen til den nordiske interesse i sagen.

Juridiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående samarbete för de mänskliga rättigheterna

(Meddelandet, se s. 2442)

Til juridisk udvalg er henvist den af Nordisk Ministerråd til Nordisk Råds 34. session afgivne meddelelse om rekommendation nr. 19/1985 angående samarbejde for de menneskelige rettigheder.

Af meddelelsen om rekommendationens første punkt om at undersøge mulighederne for at gøre det i Oslo planlagte forskningsinstitut for menneskelige rettigheder til et samnordisk institut oplyser ministerrådet bl. a., at rådet er ved at undersøge mulighederne for et større samarbejde på nordisk plan mellem de institutioner, som arbejder med forskning om menneskelige rettigheder.

Ligeledes oplyses det, at der på initiativ af et ved Lunds universitet oprettet institut for menneskelige rettigheder og humanitær ret planlægges et nordisk seminar om menneskelige rettigheder. Et af diskussionsemnerne vil blive spørgsmål om udvikling af nordisk samarbejde på området.

Juridisk udvalg finder dette tilfredsstillende som et skridt på vejen. Udvalget forventer imidlertid også, at det fortsat overvejes at gøre det planlagte institut i Oslo til et samnordisk institut.

Rekommendationens andet punkt indeholder en anmodning om en redegørelse om de nordiske regerings indsatser for at hævde de menneskelige fri- og rettigheder. Den afgivne redegørelse, der først og fremmest beskriver det nordiske samarbejde inden for FN og Europarådet, tager juridisk udvalg til efterretning.

På denne baggrund skal juridisk udvalg indstille,
 at Nordisk Råd tager meddelelsen om rekommandation nr. 19/1985
 til efterretning og afventer ny meddelelse til næste ordinære ses-
 sion.

København, den 21. februar 1986

<i>Lennart Andersson (s)</i>	<i>Alice Brask (KF)</i>
<i>Åsa Solberg Iversen (A)</i>	<i>Riitta Järvisalo-Kanerva (Sdp)</i>
<i>Arnljot Norwich (H)</i>	<i>Hans Nyhage (m)</i>
<i>Inger Stilling Pedersen (KrF)</i>	<i>Tuulikki Petäjaniemi (Kok)</i>
<i>Heikki Riihijärvi (Smp)</i>	<i>Asbjørn Sjøthun (A)</i>
<i>Bernhardt Tastesen (S)</i>	
Formand	

Meddelande

om rekommendation nr 19/1985 angående samarbete för de mänskliga rättigheterna

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet och de nordiska regeringarna)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

1. nærmere at prøve mulighederne for at gøre det i Oslo planlagte forskningsinstitut for menneskelige rettigheder til et samnordisk institut, samt
2. inden for rammerne af *C I* at redegøre for de nordiske regeringers indsatser for at hævde de menneskelige fri- og rettigheder.

Nordiska ministerrådet/De nordiska regeringarna meddelar den 20 december 1985:

Ad p. 1

Med hänvisning till vad som – inför den 33:e rådssessionen – meddelades avseende upplysning om arbetet för mänskliga rättigheter (jfr. rek. nr 13/1980), vill ministerrådet informera om följande.

Ministerrådet undersöker för närvarande möjligheterna att – i rekommendationens anda – stärka samverkan på nordiskt plan mellan de institutioner som arbetar med forskning om mänskliga rättigheter.

Ett forskningsinstitut för mänskliga rättigheter och humanitär rätt har inrättats vid Lunds universitet i Sverige. På dess initiativ planeras nu ett nordiskt seminarium om mänskliga rättigheter. Ett av diskussionsämnena blir frågan om utveckling av nordiskt samarbete på området. Bl. a. kan det gälla frågan om utvidgade insatser i de nordiska länderna, för att bredda kunskaperna om arbetet för de mänskliga rättigheterna, inte minst med sikte på utbildningsområdet och polisväsendet. Ekonomiskt stöd avses utgå till seminariets genomförande från ministerrådets budget.

Diskussionen och slutsatserna vid seminariet kan komma att ge ett värdefullt bidrag till ministerrådets vidare behandling av rekommendationens första led.

Den samverkan och det erfarenhetsutbyte som sålunda pågår kommer att kunna belysa vilka former av ytterligare åtgärder som kan vara lämpliga på gemensamt nordiskt plan.

Ad p. 2

De nordiska länderna har en gemensam syn på frågor som rör skyddet och främjandet av de mänskliga rättigheterna. Det är därför naturligt att länderna har ett nära och aktivt samarbete kring dessa frågor.

Detta samarbete sker i olika former i samband med det internationella arbetet till förmån för de mänskliga rättigheterna i främst FN och – utan Finland – i Europarådet. Frågor om de mänskliga rättigheterna är regelbundet förekommande ämnen på dagordningen för de nordiska utrikesministermötena. Inför de årliga sessionerna med FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna anordnas nordiska samrådsmöten mellan företrädare för utrikesministerierna/-departementen.

De nordiska länderna har aktivt deltagit i utarbetandet av internationella konventioner till skydd för mänskliga rättigheter. På senare år har de haft en pådrivande roll i arbetet på en konvention om avskaffande av all diskriminering av kvinnor, som antogs 1979, och på en tortyrkonvention, som antogs 1984.

De nordiska länderna har även tillträtt övriga FN-konventioner inom området för mänskliga rättigheter såsom den om medborgerliga och politiska rättigheter, den om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter samt den om rasdiskriminering.

Arbetet för att hävda mänskliga rättigheter sker inom ramen för FN genom ett flertal olika organ. I Generalförsamlingens tredje utskott och inom kommissionen för de mänskliga rättigheterna har de nordiska länderna ägnat stor uppmärksamhet bl. a. åt arbetet på dödsstraffets avskaffande, frigivande av politiska och fackliga fångar liksom på att inrätta en fond för tortyroffer.

De nordiska länder, som tillträtt den europeiska konventionen om de mänskliga fri- och rättigheterna inom Europarådets ram, har aktivt medverkat till att gradvis vidga antalet rättigheter, som skall omfattas av konventionen, genom utarbetande av tilläggsprotokoll. Som exempel kan nämnas arbetet på en europeisk konvention för förhindrande av tortyr. Man arbetar också på att gradvis förbättra de europeiska remedieinstansernas effektivitet. Som exempel härpå kan nämnas åtgärder, som förväntas korta tiden för behandlingen av enskilda ärenden.

De nordiska länderna har också, som ett led i strävandena att avskaffa apartheid, enats om ett gemensamt handlingsprogram, som bl. a. omfattar en rad ekonomiska och andra åtgärder riktade mot Sydafrika. Handlingsprogrammet bekräftar de nordiska ländernas fortsatta beredskap att verka för FN-åtgärder mot Sydafrika. I juni i år beslöt de skandinaviska länderna att säga upp sina luftfartsavtal med Sydafrika.

Social- och miljöutskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet (Meddelandet, se s. 2445)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 20/1985 angående reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet.

Av det om rekommendationen avgivna meddelandet och ministerrådets berättelse *C I* framgår att ett reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet antagits av ministerrådet och trädde i kraft den 15 juni 1985. Rapportering om arbetet inom ramen för programmet sker i *C I*.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 20/1985 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 10 februari 1986

Svein Alsaker (Kr.F.)

Dorte Bennedsen (S)

Ulla Johansson (s)

Brit Jørgensen (A)

Margrete Auken (SF)

Jo Benkow (H)

Formann

Elver Jonsson (fp)

Birgitta Rydle (m)

Meddelande

om rekommendation nr 20/1985 angående reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att fastställa ett reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet med beaktande av de synpunkter som framförts av social- och miljöutskottet;
2. att ställa tillräckliga ekonomiska och personella resurser till förfogande för samarbetsprogrammets genomförande, samt
3. att kontinuerligt och i fortlöpande samverkan med Nordiska rådets organ och berörda parter vidareutveckla och fördjupa det nordiska samarbetet på arbetsmarknadsområdet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Det reviderede samarbejdsprogram er vedtaget af Nordisk Ministerråd med ikrafttræden den 15. juni 1985.

Samarbejdsprogrammet med vedlagt tiltagskatalog er lagt til grund for projektprogrammet for 1986 og budgetprogrammet for 1987. Der henvises til kapitlet om arbejdsmarked i Nordisk Ministerråds årsberetning *CI*.

Meddelande

om rekommendation nr 21/1985 angående program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda hur stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa bör kunna utformas på den nordiska arbetsmarknaden.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

I det nordiske arbejdsmarkedssamarbejde er der i 1985 arbejdet med langtidsledighedsproblemet på flere områder. Der arbejdes med en effektivisering af arbejdsformidlingen specielt med henblik på anvendelse af ændrede arbejdsmetoder og modernisering af planlægningsinstrumenterne. Formålet med disse bestræbelser er bl. a. at kunne identificere arbejdsløse, der trues af langtidsarbejdsløshed, på et tidligere tidspunkt med henblik på fremskaffelse af relevante tilbud. Der er afsluttet et projekt om langtidsarbejdsløse, der kortlægger og sammenligner problemstillingen i de nordiske lande. I den afsluttende analyse indgår endvidere erfaringer fra langtidsarbejdsløshedsindsatsen i de vestlige industrialiserede lande. Projekt rapporten publiceres våren 1986. Nordisk Ministerråd har på møde i 1985 gjort status over det nordiske samarbejde om langtidsarbejdsløshedsproblemet ved en policydrøftelse som resulterede i en fælles udtalelse om en nordisk politik på dette område. Teksten til en pressemeddelelse fra arbejdsministrene vedlægges som *Bilag* til denne meddelelse.

Projektet indgår som grundlag for planlægningen af handlingsplanens delprojekt om langtidsarbejdsløse. Det udvalg, der har ansvar for planlægningen af delprojektet har, gennemdrøftet den hidtidige indsats bl. a. på grundlag af et andet afsluttet projekt om de traditionelle beskæftigelsesarbejder som arbejdsmarkedspolitisk instrument. Man har konstateret, at den hidtidige indsats fungerer – og fungerer godt – inden for de grænser, der sættes af de samlede ressourcer, der stilles til rådighed.

Derudover er der afsluttet et projekt om muligheden for udvidelse af beskæftigelsen, specielt i små og mellemstore virksomheder. På denne

baggrund er der i samarbejde med kultur- og uddannelsessektoren taget initiativ til en idekonference, der skal være igangsættende for nye initiativer og utraditionelle ideer, som efterfølgende kan afprøves indenfor handlingsplanens rammer.

Vedrørende udforskningsproblematikken har NAUT's serviceudvalg iværksat et delprojekt med henblik på en kortlægning af situationen i de nordiske lande på dette område.

Rapporten fra delprojektet vil blive behandlet på det årlige fællesmøde mellem NAUT og arbejdsløshedskasserne som afholdes i begyndelsen af 1986.

*BILAGA***Pressmeddelande**

Nordiska Ministerrådet (arbetsmarknadsministrarna) har avhållit möte den 11–12 november 1985 i Marichamn.

På mötet har arbetsmarknadsministrarna från Sverige, Danmark och Norge; Social- och hälsovårdsministeriet från Finland samt Helse- och försikringsministeriet från Island undertecknat en reviderad nordisk överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet, som säkrar rättigheterna för de personer som flyttar från ett nordiskt land till ett annat nordiskt land för att ta arbete.

Bland övriga frågor har arbetsmarknadsministrarna därutöver dryftat långtidsarbetslösheten i Norden.

Arbetsmarknadsministrarna i de fem nordiska länderna gör följande uttalande som utgångspunkt för de gemensamma projekt mot långtidsarbetslösheten, som skall startas inom ramen för den nordiska handlingsplanen.

Långtidsarbetslösheten är ett mycket allvarligt problem i Norden som helhet, som måste stå i centrum för åtgärder mot arbetslösheten över huvud taget.

Ett åtgärdsprogram mot långtidsarbetslöshet måste bygga på en ekonomisk politik som skapar goda förutsättningar för en sysselsättningsökning eftersom långtidsarbetslösheten bla har sin grund i en allmänt för svag efterfrågan på arbetskraft.

Långtidsarbetslöshet är emellertid ett mångdimensionellt problem som också beror av strukturella förändringar på arbetsmarknaden och individuella faktorer. Den kräver därför ett spektrum av arbetsmarknadspolitiska åtgärder anpassade till olika individers och grupperns speciella problem.

Vi vill särskilt framhålla

- betydelsen av en förmedling och vägledning som på så tidigt stadium som möjligt söker identifiera personer i riskgruppen och erbjuder adekvata åtgärder
- att därvid aktiva insatser bör prioriteras framför kontantstöd
- att insatserna får en sådan dimensionering och inriktning att åtgärder kan sättas in för att motverka såväl risken för arbetslöshet som förekomsten av långtidsarbetslöshet.

Det bör uppmärksammas att bristfällig utbildning ofta är en grundläggande orsak till långtidsarbetslöshet. Länderna bör samverka för att utveckla metodik och pedagogik i utbildningen som tillvaratar vuxnas erfarenheter och förmår stimulera även dem som inte är omedelbart studiemotiverade.

Sammansättningen av långtidsarbetslösheten är sådan att generell ekonomisk politik inte är tillräcklig och heller inte arbetsmarknadspolitiska insatser enbart. För att lösa problemet för tex olika handikappgrupper eller äldre, är där i en del av länderna behov av större samverkan mellan olika politikområden. Ett effektivt samarbete mellan arbetsmarknadsmyndigheterna och de sociala myndigheterna kan vara avgörande för en förbättring av individens situation.

Meddelande

om rekommendation nr 22/1985 angående åtgärder mot drogmissbruk i trafiken

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

- a) låta utreda omfattningen av drogproblemet i trafiken i de nordiska länderna, samt
- b) utveckla metoder som ger möjligheter för snabb och effektiv analys av förekomsten i organismen av narkotika såsom cannabis och andra medel som verkar på det centrala nervsystemet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Ministerrådet vände sig till Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD) med en skrivelse den 15 maj 1985 och bad NAD komma med idéer om åtgärder samt lägga fram ett konkret förslag om hur man kan genomföra en undersökning på detta område.

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning har vid sitt möte den 17 juni 1985 beslutat att stödja förslaget om att utreda omfattningen av drogproblemet i trafiken. NAD reserverade samtidigt medel för ett nordiskt forskarmöte år 1986 med ca. tre forskare från varje nordiskt land. Mötet arrangeras av Statens retts toksikologiske institutt i Oslo tillsammans med NAD:s sekretariat. Ett forskningsprojekt på detta område har redan kommit igång på Statens retts toksikologiske institutt och intresse finns för ett nordiskt samarbete kring trafik och läkemedel/narkotika.

Avsikten med det nordiska forskarmötet är att samla forskare som är intresserade av att kritiskt genomgå den internationella forskningslitteraturen kring alkohol och droger samt att dryfta behovet av och intresset för nordiska samarbetsprojekt (epidemiologiska studier; nivårisk studier m. m.) på området.

Meddelande

om rekommendation nr 23/1985 angående en handlingsplan mot narkotika

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fastställa en handlingsplan mot narkotika, i enlighet med ministerrådsförslag B 57/s och med beaktande av de synpunkter som framförts av social- och miljöutskottet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Nordisk Ministerråd fastsatte den 6 mai 1985 den nordiske handlingsplanen mot narkotika i overensstemmelse med rådets rekommandasjon. I denne forbindelse besluttet Ministerrådet, i relasjon til ministerrådsforslaget, å anviser for 1986 ytterligere 365.000 NOK over det felles nordiske budsjettet. I tillegg til dette bevilget den norske regjering 100.000 NOK.

Nordisk ministerråd reserverte med dette tilsammen 1.025.000 NOK for den felles delen av arbeidet med å gjennomføre planen. Midlene er fordelt over to år på følgende måte:

Tiltak (1000-tall NOK)	1985	1986
1. Sekretærbistand (Nordisk Kontaktmannsutvalg for narkotikaproblemer)	100	300
2. Narkotikainformasjon	125	—
3. Stoffmisbrukere i kriminalomsorgen	10	130
4. Tiltak i lokalmiljøer	—	140
5. Tjenestemannsutveksling (prøveprosjekt)	100	100
6. Utdypet erfaringsutveksling	20	—
Tilsammen	355	670

Til dette skal legges de midler som bekoster virksomheten innen Nordiska läkemedelsnämnden (NLN) og Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD). Det vil i tillegg fremdeles kreves betydelige nasjonale innsatser for å gjennomføre planen.

Stedfortrederkomiteén har et overgripende ansvar for oppfølgingen av

handlingsplanen. Nordisk Kontaktmannsutvalg for narkotikaproblemer har ansvaret for å samordne gjennomføringen.

Arbeidet med handlingsplanen kom i gang høsten 1985. Det har, naturlig nok, vært nødvendig å starte opp suksessivt. Arbeidet har hittil konsentrert seg om følgende områder.

1 Tjenestemannsutvekslingen

Stipendiene for 1985 er tildelt, og de fleste stipendiatene har foretatt sine studiebesøk. I år har tilsammen 10 stipendiater fra behandlings- og rehabiliteringsapparatet i Norden fått nytte godt av ordningen. Stipendiatene har fordelt seg slik: 3 fra Finland, 3 fra Sverige og 4 fra Norge.

Nordisk Kontaktmannsutvalg vil ved sitt desembermøte i 1985 velge ut neste års stipendiater. En foreløpig evaluering av ordningen etter ett års drift planlegges ferdig våren 1986.

2 Informasjon om narkotikaproblemer

Her har en nordisk arbeidsgruppe kommet fram til et konferanseprogram som er godtatt av Nordisk Kontaktmannsutvalg. Konferansen fant sted i Danmark 18.–21. november 1985 og hadde 35 deltakere, som regnes som nøkkelpersonell i utvikling av informasjonsstrategier i hvert av landene. Dokumentasjon om situasjonen med hensyn til informasjonsproblemer med utgangspunkt i konferansen vil foreligge våren 1986.

3 Stoffmisbrukere under kriminalomsorgen

En nordisk arbeidsgruppe med deltakere fra Danmark, Finland, Norge og Sverige har hittil hatt to møter. Arbeidsgruppen har to medlemmer fra hvert land, en fra kriminalomsorgen og en fra sosial- og helseapparatet. Arbeidsgruppens mandat er å lage program for en nordisk konferanse, og å være med på å utvikle dokumentasjonsmateriale på området. Nordisk Kontaktmannsutvalg har ønsket at følgende spørsmål danner hovedkjerne i gruppens og konferansens arbeid:

- a) Hvordan få til en bedre koordinering med sosial- og helsevesenet vedrørende hjelp til stoffmisbrukere i kriminalomsorgen?
- b) Bør det utvikles egne behandlingstilbud for stoffmisbrukere innen fengslene?

Arbeidsgruppens møter går på omgang mellom landene og interessante prosjekter i fengselsvesenets regi blir besøkt. Man tar sikte på at konferansen kan finne sted i Norge i begynnelsen av juni 1986, og at endelig dokumentasjonsmateriale vil foreligge samme høst. Et fylldig formateriale til konferansen planlegges også.

4 Forskning

NAD er i ferd med å følge opp en rekke av de forskningsområder som tas opp i planen. Følgende tiltak er iverksatt eller er under reell planlegging:

- Et prosjekt om narkotikaspørsmål og rettssystemet er i gang i de nordiske land og koordineres med midler fra NAD. Siktemålet med prosjektet er å belyse rettssystemets utvikling under innflytelse av narkotikaproblemet.
- Våren 1986 vil det bli holdt et forskningsmøte om forløps- og karrierestudier med vekt på forskningsmetode.
- Et stort forskningssymposium i 1987 om hjelpeapparatet og behandlingsmetodene er under planlegging.
- Et forskerkurs som går av stabelen våren 1986 i Stockholm vil også ha studentdeltakelse. Tema for kurset blir "Narkotika i samfunnsvitenskapelig, epidemiologisk og psykologisk belysning".
- NAD har reservert midler til et forskermøte om narkotikadødeligheten.
- Et forskermøte i Helsingfors i september i år var viet problemer med misbruk av psykofarmaka, og videre initiativ til arbeid på dette området vil bli tatt.

5 Politi- og tollvesen

Samarbeidet mellom de sentrale politi- og tollmyndigheter i Norden har siden oppstarten våren 1984 avvirket to møter pr år. For tiden arbeides det med samordning av opplysninger og informasjonsutvikling innenfor gjeldende regelverk for såvel politi- som tolletat. Videre er opplysninger om gjeldende regler, prosedyrer og beslutningsmyndighet i hvert enkelt land under utarbeidelse når det gjelder kontroll av leveranser av narkotika over landegrensene.

Vedrørende den felles nordiske sambandsmannsordningen med utplasserte politi- og tolltjenestemenn i produksjons- og transittland, arbeides det med behov og muligheter for en utvidelse av ordningen samt felles instruks og informasjonsutveksling mellom politi- og tollsambandsmenn.

Av øvrige oppgaver som det arbeides med kan nevnes bl. a. følgende:

- Felles sperre- og varslingssystemer
- Telefax – koordinering av typer/modeller som kommuniserer
- Felles informasjonsblankett
- Samarbeid om felles etterretningsprosjekter.

Ifølge ønske fra Nordisk Kontaktmannsutvalg er delområdet "Tiltak i lokalmiljøer" – innen den fastsatte økonomiske rammen – blitt erstattet med et nordisk samarbeid omkring emnet *AIDS og stoffmisbrukere*.

AIDS-problematikken har kommet for fullt etter at handlingsplanen ble skrevet og vedtatt. En av de største risikogrupper for å utvikle AIDS er intravenøse stoffmisbrukere. Kontaktmannsutvalget mener at man på

dette feltet vil ha stort utbytte av å drøfte ulike måter å møte problemet på i de nordiske land. Det er imidlertid ikke realistisk å greie både lokalmiljøprosjektet og et intensivt samarbeid om AIDS og stoffmisbrukere innen rammen av handlingsplanen. Lokalmiljøtiltak er naturligvis et viktig felt, men også et felt hvor det har foregått en god del i hvert enkelt land. Nordisk Ministerråd har derfor besluttet å forandre handlingsplanen på dette punkt.

Kontaktmannsutvalget vil nå utarbeide en oversikt over faglitteratur og prosjekter som kan brukes av personell som ønsker å sette seg inn i hva som foregår i Norden på dette området.

Meddelande

om rekommendation nr 24/1985 angående harmonisering av miljöskyddslagstiftningen i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genom en parlamentariskt förankrad kommitté utreda möjligheterna för en mer omfattande harmonisering av de nordiska ländernas lagstiftning på miljöskyddsområdet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Ministerrådet er fuldt opmærksom på formuleringerne i Helsingforsaftalen om harmonisering af miljølovgivningen. Arbejdet har i årenes løb været tilrettelagt med henblik på at opnå den størst mulige overensstemmelse mellem de nordiske landes regler, normer og retningslinier på miljøområdet.

Ministerrådet lægger vægt på, at harmoniseringen fremmes på områder, hvor det er fagligt og administrativt hensigtsmæssigt og giver konkrete resultater.

Embedsmandskomiteén for miljøbeskyttelsesspørgsmål (EK-M) har indrettet sit arbejde således, at der på en række af de mest centrale samarbejdsområder, f. eks. luftforurening, kemiske stoffer og produkter, støj, affald og genanvendelse, spildevand og naturbeskyttelse, løbende føres faglige og administrative drøftelser. I dette arbejde indgår harmoniseringen af love og regler som et naturligt led.

Ministerrådet henviser iøvrigt til den drøftelse som fandt sted om dette spørgsmål med miljø- og socialudvalget i Nordisk Råd den 12. november 1985 i Mariehamn.

Meddelande

om rekommendation nr 25/1985 angående minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genomföra åtgärder för att minska rollbundenheten inom utbildning och yrkesval i de nordiska länderna.

Nordiska ministerrådet meddelar den 29 november 1985:

Nordiska ministerrådet inledde hösten 1985 ett projekt vars syfte är att utarbeta och pröva olika modeller för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. Projektet genomförs i ett län/fylke eller en kommun i vart och ett av de nordiska länderna och kommer att koncentreras på hur unga flickor kan utvidga sina utbildnings- och yrkesval.

Projektet beskrivs närmare i Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet under kapitel VI, jämställdhet (avsnittet om arbetsliv).

Ministerrådet anser att detta projekt ligger helt i linje med Nordiska rådets rekommendation.

Dessutom hänvisas till Nordiska ministerrådets berättelse rörande projekt 6.4.1.1 Nordiskt utbildningssamarbete och projekt 6.4.2.2 Ungdomsarbetslöshet i kapitel III i handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om framställning angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden

(Meddelandet, se s. 2458)

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 34:e session avgivet meddelande om framställning nr 1/1986 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden.

Utskottet uttalar sin stora tillfredsställelse över att Nordiska ministerrådet, med beaktande av Nordiska rådets synpunkter och i enlighet med ministerrådsförslaget *B 61/k*, har fattat beslut om ökat radio- och TV-samarbete i Norden.

Enligt beslutet skall ett utökat radio- och TV-samarbete via satellit i Norden i en inledande försöksverksamhet genomföras med utnyttjande av TV-kapaciteten i den direktsändande satelliten TELE-X. Verksamheten inleds andra halvåret 1987, och pågår under tre år.

I sitt betänkande över ministerrådsförslaget *B 61/k* konstaterade kulturutskottet att de framlagda planerna för ett radio- och TV-samarbete via satellit tar sin utgångspunkt i av utskottet uttalade kulturpolitiska motiv för ett utvidgat radio- och TV-samarbete i Norden. Utskottet biträdde ministerrådets förslag och ansåg att ett radio- och TV-samarbete under en försöksperiod kan genomföras utgående från de riktlinjer som angavs i ministerrådsförslaget. Utskottet utgick i sitt ställningstagande från att frågor beträffande programverksamheten kan få en tillfredsställande lösning.

Mot bakgrund av de önskemål om dansk medverkan som utskottet tidigare har uttalat, noterar utskottet med tillfredsställelse att Danmarks regering har meddelat sin beredskap att uppta förhandlingar inom Nordiska ministerrådet om villkoren för en eventuell dansk medverkan i det försöksmässiga programsamarbetet via TELE-X.

Kulturutskottet har även förutsatt att det fortsatta beredningsarbetet ges en sådan inriktning att ett isländskt deltagande i programutbytet kan möjliggöras, och att man även utreder vilket det grönländska och färöiska intresset för ett satellitutbyte är och hur det kan tillgodoses.

Nordiska rådets kommunikationsutskott har yttrat sig över ministerrådets planer på ett utvidgat radio- och TV-samarbete. I sitt yttrande framhåller kommunikationsutskottet att den tekniska erfarenhet som kan vin-

nas i Norden under försöksperioden kan vara så stor att det är ytterst viktigt att de nordiska länderna genomför projektet. Kommunikationsutskottet tillstyrker ministerrådets planer på radio- och TV-samarbete via Tele-X till den del projektet berör utskottets verksamhetsområde.

Ur ministerrådets meddelande framgår att ett fortsatt förberedelsearbete inför den treåriga försöksperioden bl. a. omfattar utformning och fastställande av detaljavtal avseende programsamarbetet och avseende de tekniska och ekonomisk-finansiella frågorna. Utskottet har även för sin del konstaterat att ministerrådsförslaget B 61/k endast anger de grundläggande betingelserna för ett kommande radio- och TV-samarbete via satellit.

Utskottet avser senare, när närmare förslag om utformningen av samarbetet föreligger, återkomma med synpunkter på såväl programsamarbetet som andra frågor i förbindelse med utvecklingen av radio- och TV-samarbetet i Norden.

Enligt den fastslagna tidsplanen väntas en rapport från radioföretagen i Norden angående programsamarbetets utformning föreligga inom april månad 1986.

Utskottet föreslår.

att Nordiska rådet lägger meddelandet om framställning nr 1/1986 till handlingarna i väntan på nytt meddelande till nästa ordinarie session.

Köpenhamn den 2 mars 1986

Stefán Benediktsson (Bj.)

Kjell Magne Fredheim (A)

Kirsti Kalle Grøndahl (A)

Eiður Guðnason (A.)

Förman

Rune Gustavsson (c)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Jens Peter Jensen (V)

Karen Højte Jensen (KF)

Thea Knutzen (H)

Paavo Lipponen (Sdp)

Barbro Nilsson (s)

Berit Oscarsson (s)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Robert Pedersen (S)

Hans Petersson (fp)

Reiulf Steen (A)

Ingrid Sundberg (m)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Meddelande

om framställning nr 1/1986 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska rådets presidium anmodar Nordiska ministerrådet

att under en försöksperiod åren 1987–1990 genomföra ett radio- och TV-samarbete via satelliten Tele-X utgående från ministerrådets förslag B 61/k och med beaktande av de synpunkter som framförs av kulturutskottet i utskottets betänkande över ministerrådsförslaget,

att verka för ett danskt deltagande i samarbetet,

att i skyndsam ordning fastställa hur programservicen till och från Island skall ske och att ange en nordisk kostnadsram för detta utbyte, och

att i god tid före försöksperiodens utgång till Nordiska rådet avge förslag om ett fortsatt nordiskt radio- och TV-samarbete.

Nordiska ministerrådet (industri-, kommunikations- och kulturministrarna) meddelar den 17 december 1985 med anledning av rekommendation nr 3/1982 och framställning nr 1/1986:

(Se meddelandet om rek. nr 3/1982/k, s. 2295)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående stöd till nordiskt utställningsutbyte

Till Nordiska ministerrådet

Nordiska rådet har 1984 rekommenderat att det på den nordiska budgeten intas ett särskilt anslag för stöd till nordiskt utställningsutbyte. Kulturutskottet har därefter årligen i anslutning till budgetbehandlingen aktualiserat denna fråga och i budgeten för 1986 höjdes, på förslag av utskottet, anslaget till Nordiskt konstcentrum med 200 000 DKK. Förhöjningen var emellertid inte tillräcklig för att Nordiskt konstcentrum skall kunna genomföra en verksamhet med stöd för nordiskt utställningsutbyte.

I ministerrådets meddelande till denna session angående rek. nr 22/1984 konstateras att konstcentret utreder möjligheterna till ett utvidgat utställningssamarbete med andra organisationer i Norden. Ministerrådet meddelar vidare sin avsikt att bedöma rekommendationens innehåll till denna del i den kommande budgetbehandlingen. Vidare hänvisas i meddelandet till att rekommendationen också tar upp frågan om hur den nordiska textiltriennalen kan säkras stöd i framtiden. Ministerrådet konstaterar i sitt meddelande att man i kommande budgetbehandlingsar bör ta ståndpunkt till eventuell nordisk finansiering om triennalen skall arrangeras 1988–89.

Vid en genomgång av budgetförslaget för 1987 kan man dock inte finna att några anslag skulle ha avsatts för verksamhet med nordiskt utställningsutbyte. Detta innebär även att textiltriennalens framtid fortfarande är oklar. Inom Nordiskt konstcentrum finns det en beredskap att inleda verksamhet med nordiskt utställningsutbyte och att även i anslutning till detta arbete stöda genomföringen av den nordiska textiltriennalen. En förutsättning för detta är dock att centret kan anvisas nya medel för ändamålet. Textiltriennalen är ett utställningsprojekt av omfattande karaktär och med aspekter som berör en mycket stor del av de nordiska textilkonstnärerna. Textiltriennalen är en fast etablerad utställning kring vilken uppslutningen är stor liksom även förväntningarna, och det är därför väsentligt att utställningsverksamheten kan tryggas.

Med hänvisning till vad som ovan anförts ställer jag följande fråga till ministerrådet:

Vilka åtgärder avser ministerrådet vidta för att genomföra rekommendationen nr 22/1984 angående stöd till nordiskt utställningsutbyte och för att den nordiska textiltiennalens framtid skall kunna tryggas?

Reykjavík den 7 februari 1986

Eiður Guðnason (A.)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående ett nordiskt kulturcentrum i Paris

Till Nordiska ministerrådet

Inom ramen för det nordiska kultursamarbetet har de nordiska länderna under senaste tid genomfört kulturkampanjer och gemensamma utställningar utanför Norden. Denna verksamhet har samtidigt givit goda erfarenheter med tanke på möjligheterna att även i övrigt i högre grad koordinera de nordiska ländernas kulturinformation i utlandet.

Ett naturligt steg i utbyggnaden av de nordiska ländernas kulturinformation utanför Norden vore därför att inleda en försöksverksamhet med gemensamma nordiska kulturrepresentationer i vissa utvalda städer utanför Norden. En sådan verksamhet kunde lämpligen inledas i Paris där de nordiska länderna för närvarande bedriver en verksamhet var för sig, men där man inte alltid har tillräckliga resurser för att få den genomslagskraft i arbetet som vore önskvärd. I Paris har Danmark, Norge och Sverige egna utrymmen, i Finland torde man för närvarande utreda möjligheterna att etablera ett kulturcentrum och Island saknar för sin del utrymmen för kulturpresentationer. Genom att upprätta ett gemensamt kulturcentrum kunde man etablera en kontinuerlig och mera omfattande verksamhet som skulle ge möjligheter att nå ut till en större publik. De ekonomiska insatserna skulle därmed ge ett betydligt bättre resultat än för närvarande. Det vore därför angeläget att ministerrådet skulle verka för att de nordiska länderna inleder ett samarbete utanför Norden i form av gemensamma kulturcentra, där förutsättningar att inrätta sådana centra finns.

Men hänvisning till ovanstående ställer jag följande fråga till ministerrådet:

Vilka åtgärder avser ministerrådet vidta för att ett gemensamt nordiskt kulturcentrum skall kunna upprättas i Paris?

Reykjavík den 7 februari 1986

Eiður Guðnason (A.)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:session angående det nordiska ungdomsresekortet

Til Nordisk Ministerråd

Debatten på Nordisk Råds session i Reykjavík 1985 viste klart, at der var udbredt enighed om, at der er vigtigt, at den nordiske ungdom får mulighed for billige rejser i Norden, og at der derfor måtte indføres en nordisk pendant til Inter-rail-kortet.

På grund af den sene vedtagelse gennemførtes kortet som en forsøgsordning, men det bør nu gøres permanent, således at dette initiativ også rækker ud over ungdomsåret, og således at de unge kan planlægge ferie uden usikkerhed om kortets eksistens.

En analyse af salgstallene tyder på, at i de geografisk store lande har reglen om 50 % betaling på indenrigsrejser vejet tungt i negativ retning. Det er derfor rimeligt, at denne regel ophæves, mod at der indføres en bestemmelse om, at hver person kun kan købe 1 kort pr. år, således at utilsigtet brug af kortet undgås.

Jeg skal i øvrigt henvise til kommunikationsudvalgets drøftelser med trafikministerne i november 1985 og til præsidiets møde med statsministerne i december 1985, hvor udvalget modtog positive svar fra ministerne vedrørende spørgsmål om fortsættelse af ungdomsrejseordningen.

Med henvisning til ovenstående stiller jeg her følgende spørgsmål til Nordisk Ministerråd:

1. Vil ministeren bekræfte, at det ungdomsrejsekort der indførtes i 1985 som en forsøgsordning, blive fortsat som en permanent ordning?
2. Vil ministeren ændre de økonomiske vilkår for kortet, således at der ikke skal betales 50 % på indenrigsrejser mod at der til gengæld kun kan udstedes et kort pr. år pr. person?

København, den 7 februar 1986

Dorte Bennedsen (S)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående lätt- nader i bestämmelserna beträffande användning av bil i nordiska gränstrakter

Till Nordiska ministerrådet

Enligt §§ 44 och 45 i den svenska tullkungörelsen (1973: 1014) och motsvarande regler i Norge medges temporär tullfrihet för transportmedel som en resenär inför för eget bruk om han är bosatt i utlandet och skall vistas i landet tillfälligt samt för personbil och motorcykel som finns uppförd i exportvagnsförteckning. Vidare får fordonet inte brukas yrkesmässigt eller överlåtas. Fordonet kan också medges tullfri införsel om det endast skall användas för tillfällig transport. Dessa bestämmelser har sin bakgrund i principerna för vägtrafikbeskattningen i Sverige. Utlandsregistrerade fordon skall, i likhet med svenska, beskattas om ej ingångna avtal medger undantag.

Efter behandling i den svenska riksdagens skatteutskott av dessa för nordiska gränsgångare synnerligen besvärliga förhållanden har regeringen uppmanats att lätta på bestämmelserna "i de fall en strikt tillämpning ter sig omotiverad". Utskottet fann det också motiverat, att aktualisera ärendet på nordiskt plan eftersom det även berör förhållanden i våra grannländer.

I ett uppmärksammat fall i Årjäng har tolkningen av tullbestämmelserna för tjänstefordon lett till att en norsk präst, som arbetade i Sverige, men hade sin familj boende kvar i Norge inte ansåg sig längre kunna upprätthålla sin svenska tjänst. Anledningen är att han bara får nyttja sin svenska tjänstebil till gränsen. Det är däremot förbjudet för honom att använda svensk tjänstebil ända fram till det norska hemmets dörr. Allt enligt norska och svenska tullbestämmelser. Ärendet har förelagts det norska finansdepartementet som avslagit den norske prästens dispensansökan.

Det måste anses vara djupt otillfredsställande från såväl allmän nordisk samarbetsynpunkt som från individuella utgångspunkter att inte förnuftiga och praktiska lösningar har gått att finna på ett så förhållandevis enkelt problem.

Under hänvisning till ovanstående ber jag att få ställa följande fråga till Nordiska ministerrådet:

1. Vilka åtgärder har ministerrådet för avsikt att vidtaga för att underlätta för nordiska gränsgångare att använda tjänstebil registrerad i sysselsättningslandet för bruk i bosättningslandet?
2. Anser ministerrådet att den tolkning som skett av gällande tullbestämmelser står i överensstämmelse med de planer på förenklad rörlighet i Norden som förts fram under beteckningen nordiska medborgarskap i Nordiska rådet och som just utretts inom Nordiska ministerrådet?

Stockholm den 22 januari 1986

Elver Jonsson (fp)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående samnordiska insatser för att bekämpa AIDS

Till Nordiska ministerrådet

Uppgifter från respektive nordiskt land om AIDS-problemets omfattning tyder på att antalet smittade och insjuknade fortsätter att öka kraftigt. Sammanfattningsvis kan sägas att antalet HTLV-III-smittade i de nordiska länderna fördubblats från omkring 10 000 sommaren 1985 till ca 20 000 ett halvår senare. I dag kan var 1 000:e nordbo vara misstänkt smittad. På liknande sätt har antalet personer som insjuknat i AIDS stigit från 92 till 188 och antalet avlidna gått från ett 40-tal till 77 personer för de fem nordiska länderna tillsammans.

HTLV-III-smitta har i Sverige klassificerats som venerisk sjukdom och omfattas därmed av de särskilda stadganden som rör dessa infektioner. Smittan överförs genom sexuellt umgänge men också via infekterat blod och blodprodukter. Virusnet känner självklart inga sociala, nationella eller geografiska gränser, och det ställer alla regeringar inför utmaningen att mer än någonsin samarbeta i kampen mot denna hittills obotliga sjukdom. Detta faktum framstår desto tydligare, då våra medborgare – framförallt våra ungdommar – reser mer än någonsin mellan och utanför våra länders gränser. AIDS och de andra sexuellt överförda sjukdomarna har i sanning blivit allas angelägenhet och alla länders problem. Och det är alltså endast genom att olika länder vidtar likartade och samtidiga åtgärder som en smitta av typen HTLV-III effektivt kan begränsas.

En komplicerande faktor vid HTLV-III-smitta är förhållandet att homo-sexuella män och intravenösa missbrukare kommit att bli de mest utsatta grupperna. Båda dessa grupper tillhör också de kategorier som reser mycket och som snabbt etablerar kontakter med motsvarande individer på andra orter och i andra länder.

De nordiska länderna får därför av välkända skäl betraktas som ytterligt känsliga för spridning av HTLV-III-smitta över gränserna. Danmarks läge kan i sammanhanget betraktas som mer utsatt än de övriga nordiska ländernas genom sitt geografiska läge med närheten till kontinenten och med Kastrups flygplats som den snabbaste och enklaste resvägen till olika platser, kända för sin utsatthet och sårbarhet för HTLV-III-smitta. Från dansk sida har också rapporterats det högsta antalet AIDS-fall per capita i Europa.

Utan tvekan är problemen kring HTLV-III och AIDS väl kända och öppet diskuterade i de nordiska länderna. Insatser har gjorts, görs och planeras, men det förefaller också klart att detta arbete sker i olika takt och med varierande kraft. Som tidigare nämnts kan endast likartade och någorlunda samtidiga åtgärder ge önskad effekt på en smittsam sjukdom av typen HTLV-III. Att dessa åtgärder också måste vidtagas på snabbast möjliga sätt är uppenbart också i ljuset av utvecklingen, framförallt i USA. I det nordiska samarbetet måste vi helt enkelt prioritera frågan om åtgärder för att begränsa smittans spridning.

Mot bakgrund av vad jag ovan anfört får jag ställa följande fråga till ministerrådet:

Finns det konkreta handlingsprogram eller planeras sådana program med syfte att effektivisera, intensifiera och samordna de olika nationella insatserna mot HTLV-III-smitta?

Stockholm den 10 februari 1986

Grethe Lundblad (s)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående föräldrautbildningen i de nordiska länderna

(Meddelandet om rek. nr 10/1982/s, se s. 2302)

Till Nordiska ministerrådet

Nordiska rådet antog år 1982 en rekommendation angående barns miljö (rek. nr 10/1982). Rekommendationen innehöll tre yrkanden, nämligen förbud mot aga, vidareutveckling av föräldrautbildningen och handikappade barns situation. De meddelanden, som inkommit från ministerrådet har hittills endast berört det första och det tredje yrkandet i rekommendationen. Dessutom är det meddelande som i år avgivits över rekommendationen identiskt lika med det som avgavs till 33:e sessionen.

Mot bakgrund av att rådet understrukit behovet av ett samarbete i syfte att i olika former vidareutveckla föräldrautbildningen i de nordiska länderna är det anmärkningsvärt att ministerrådet inte har berört denna del av rekommendationen. I samband med behandlingen av ett medlemsförslag om familjepolitiska insatser understryker social- och miljöutskottet i sitt betänkande, daterat 30 januari 1986, att en målinriktad och systematisk föräldrautbildning borde etableras i de nordiska länderna. Detta visar att vi politiker anser att behovet av föräldrautbildning i olika former är lika stort i dag som när rekommendationen antogs 1982.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts får jag ställa följande fråga till ministerrådet:

Avser ministerrådet överhuvudtaget företa sig något med anledning av rekommendation nr 10/1982 såvitt gäller punkten 2 om samarbete i syfte att vidareutveckla föräldrautbildningen i de nordiska länderna?

Stockholm den 10 februari 1986

Grethe Lundblad (s)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående informationsverksamheten i det nordiska samarbetet

Til Nordisk Ministerråd

Arbeidsgruppen for utvidet økonomisk samarbeid i Norden, den såkalte Gyllenhammar-Sundqvist-gruppen, har fått gjennomført en opinionsundersøkelse angående den nordiske befolknings kunnskaper om og holdninger til samarbeidet mellom de nordiske land. Undersøkelsen viste lite oppmuntrende resultat for det offisielle nordiske samarbeidet.

Nordisk Råds handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting hadde bare mellom 14 % (Danmark) og 31 % (Finland) hørt tale om. Derimot hadde hele 58 % i Sverige og 50 % i Norge av de spurte kjennskap til Gyllenhammar-Sundqvist-gruppens arbeid.

Handlingsplanen ble ferdigbehandlet ved Nordisk Råds sesjon i Reykjavik i mars 1985. Gyllenhammar-Sundqvist-gruppens rapport ble lagt frem i desember 1985. Opinionsundersøkelsen ble gjennomført i mai–juni 1985.

Hvilke slutninger har Nordisk Ministerråd trukket angående den samnordiske informasjonsvirksomheten med bakgrunn i de resultater som fremkom i nevnte opinionsundersøkelse?

Oslo, 7. februar 1986

Johan Buttedahl (Sp)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående tillgodoräkning av tjänstgöringstiden vid nordisk institution

Till Nordiska ministerrådet

I en överenskommelse från år 1974 om de anställdas rättsställning vid nordiska institutioner föreskrivs om enhetliga regler för personer anställda vid nordiska institutioner. Dels regleras deras anställnings- och arbetsvillkor vid den nordiska institutionen men dessutom finns bestämmelser om deras rättigheter vid återgång till tjänst i hemlandet.

Enligt artikel 3 förbinder sig varje avtalslutande stat att bevilja statsanställd personal tjänstledighet i åtta år för tjänstgöring i nordisk institution och låta sådan personal tillgodoräkna sig tjänstgöringstiden där som tjänst utövad i hemlandet. Förutsättningarna för att en person skall få tillgodoräkna sig tjänstgöringen vid den nordiska institutionen är således att han tidigare haft en statlig tjänst och att han återgår till en statlig tjänst. Av den svenska versionen av artikeln framgår inte att personen ifråga måste återgå till den tjänst som han fått tjänstledigt från, men däremot av de övriga versionerna av texten, varför bestämmelsen tillämpats så att en anställd vid nordisk institution endast får tillgodoräkna sig tjänstgöringstiden vid institutionen om han återvänder till samma statliga tjänst som han lämnat.

Eftersom de nu gällande bestämmelserna innebär att en person som inträder i nordisk tjänst med annan bakgrund får en sämre ställning när han övergår till statlig tjänst än den som tidigare lämnat en statlig tjänst finns det behov av att reformera de nu gällande reglerna så att villkoren blir generösare.

Med hänvisning till det anförda önskar jag till ministerrådet ställa följande fråga:

Vilka åtgärder ämnar Nordiska ministerrådet vidta för att förbättra villkoren för anställda vid nordiska institutioner i samband med återgång till nationell tjänst?

Mariehamn den 7 februari 1986

Pekka Tuominen (ÅSD)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående de som blir lidande på grund av den nordiska konventionen om social trygghet

Till Sveriges regering

Den nordiska konventionen om social trygghet syftar till att ge medborgare i de nordiska länderna social trygghet i princip utan avseende vid var man är bosatt eller i vilket nordiskt land man är medborgare.

Ett allvarligt missförhållande råder i fråga om rätten att erhålla familjepension eller änkepension i form av folkpension. Det finns exempel på situationer där personer helt och hållet blir utan familjepension till följd av bestämmelserna i trygghetskonventionen, situationer där både Finland och Sverige med åberopande av samma konvention svär sig fria från ansvar för efterlevande änka och omyndiga barn.

Ett exempel: Under konventionens giltighetstid avlider en på Åland bosatt sjöman under den tid han är anställd på ett fartyg som bär svensk flagg. Sjömannen efterlämnar änka och omyndiga barn, vilka alla bor i det gemensamma hemmet.

Ansökan om familjepension avslås i Finland med motiveringen att förmånlåtaren före sin död arbetade på svenskt fartyg och i Sverige avslås motsvarande ansökan därför att de efterlevande inte vid dödsfallet var bosatta i Sverige.

Resultatet kan således leda till en uppenbar orättvisa för enskilda personer och är en följd av tillämpningen av bestämmelserna i den nordiska konventionen om social trygghet, ett resultat som konventionen egentligen är avsedd att förhindra.

Ansvar Sveriges regering det vara rimligt att tillämpningen av den nordiska konventionen om social trygghet berövar medborgare på Åland förmåner som kunde medges ifall konventionen inte fanns?

Mariehamn den 7 februari 1986

Pekka Tuominen (ÅSD)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående effektiverande åtgärder för oljeskadebekämpning till sjöss inom ramen för Köpenhamnsavtalet

Till Nordiska ministerrådet

Under natten mot den 12 september 1985 kolliderade det finska tankfartyget *Sotka* med en kasunfyr nära Märkets fyrklippa i Ålands hav, varvid fartygets skrov skadades i sådan omfattning att tjockolja började läcka ut i havet. Efter vissa destinationsändringar ankrade fartyget ca kl. 11.00 förmiddag nära Eckerö på den åländska sidan.

Ledande oljeskademyndighet på Åland inledde omedelbart möjliga bekämpningsåtgärder samt tillkallade hjälp från lotsväsendet och kustbevakningen samt från oljeskademyndighet på svenska sidan. Något besked om hjälpinsats från miljöministeriet i Finland kunde ej erhållas under tjänstetid samma dag. Först under förmiddagen följande dag, således ett dygn efter det fartyget ankrat nära Eckerö, kunde de av förenämnda oljeskademyndigheter samordnade bekämpningsåtgärderna börja. Under denna tid hann uppskattningsvis 300–500 ton tjockolja rinna ut i havet med ty åtföljande stor skadeverkan på bottenmiljön, fisket och havsstränderna i regionen. Genom en verkligt snabb insats från alla de berörda parternas sida och en välfungerande samordning i bekämpningsåtgärderna torde skadeverkningarna ha kunnat reduceras med hälften.

I samband med Nordiska rådets 33:e session ställdes fråga till Nordiska ministerrådet om vad man ämnade göra för att effektivera det praktiska nordiska samarbetet vid oljekatastrofer för att hindra en upprepning av misstagen i samband med Eirakatastrofen. Nämnda katastrof var en liknande olyckshändelse i Kvarken med fartyget *Eira* hösten 1984 som den med *Sotka* i Ålands hav 1985.

I ministerrådets svar angavs att erfarenheterna av det berörda olyckstillfallet skulle utvärderas av de svenska och finska myndigheterna och tas upp inom Köpenhamnsavtalen samt att man inom ramen för de nämnda avtalen beslutat verkställa ett konkret forsknings- och utvecklingssamarbete för att få fram mera effektiva bekämpningsmetoder till sjöss.

Med anledning av ovanstående vill jag ställa följande fråga till ministerrådet.

Vilka effektiverande åtgärder för oljeskadebekämpning till sjöss har inom ramen för Köpenhamnsavtalen vidtagits efter ministerrådets meddelande i ärendet vid Nordiska rådets 33:e session?

Mariehamn den 7 februari 1986

Olof Jansson (ÅC)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående fullföljandet av planerade väginvesteringar i Finland enligt den nordiska planen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning

Till Nordiska ministerrådet

I den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning är väginvesteringarna för Finlands del fastslagna till 510 milj. NOK (ca 367 milj. FIM) under åren 1986–1990. Av detta belopp är 389 milj. NOK (ca 280 milj. FIM) avsedda för sträckan Åbo–Paimio och förbifarten Nådendal–Åbo medan återstående delen är avsedd för vissa vägavsnitt uppe i norr.

Under 1986 skall väginvesteringarna i Finland enligt planen uppgå till totalt 25 milj. NOK (ca 18 milj. FIM). I Finlands statsbudget för 1986 har inte specifika medel reserverats för de ifrågavarande väginvesteringarna utan dessa ingår vederligen i momentet "Forskning och planering".

Hänvisande till detta ställer jag följande fråga till Nordiska ministerrådet:

På vilket sätt ämnar Nordiska ministerrådet slå vakt om att de i en nordisk handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning angivna väginvesteringarna i Finland fullföljs enligt planen?

Helsingfors den 10 februari 1986

Paavo Lipponen (Sdp)

Fråga**vid Nordiska rådets 34:e session angående
vidaresändning av Finlands TV-program i
Sverige**

(Meddelandena om rek. nr 20/1971/k, se s. 2190)

Till regeringarna i Finland och Sverige

Nordiska rådet rekommenderade år 1971 regeringarna i Finland och Sverige att vidta åtgärder för att möjliggöra en utbyggnad av TV-samarbetet mellan länderna för att tillgodose den i Sverige bosatta finskspråkiga och den i Finland bosatta svenskspråkiga befolkningens intresse att tillgodogöra sig aktuella och mångsidiga program på sitt modersmål (*rek. nr 20/1971/k*). Denna rekommendation är för närvarande den äldsta ikraftvarande rekommendationen inom rådet.

Under de senaste åren har särskilt möjligheterna att via länk föra över TV-program mellan Finland och Sverige diskuterats.

Utgående från en principöverenskommelse som träffades under Nordiska rådets session i Reykjavík 1985 har förberedelser även inletts för vidaresändning av ett finländskt TV-program över storstockholmsområdet.

Sändningarna över storstockholmsområdet skall, enligt det meddelande som till 34:e sessionen avlämnats av regeringarna i Sverige och Finland, bestå av program som sänds samtidigt eller som nyligen har sänts i finländsk rundradio. Sändningarna får inte innehålla kommersiell reklam. Eventuell redigering skall ske i Finland. I Sverige har riksdagen beslutat om en särskild lag för verksamheten. Lagen gäller t. o. m. utgången av år 1987 då de nordiska sändningarna över Tele-X-satelliten beräknas ha kommit igång.

I meddelandet sägs även att utrustning har installerats så att sändningar tekniskt sett skall kunna inledas i februari 1986. Några närmare uppgifter om när den egentliga programdistributionen väntas komma i gång ges emellertid inte i meddelandet. Det har även i offentligheten förekommit uppgifter om att hela verksamheten ytterligare kan fördröjas på grund av olösta upphovsrättsliga frågor.

Med hänvisning till ovanstående ställer jag följande fråga till regeringarna i Finland och Sverige:

När kommer en vidaresändning av Finlands TV-program i Stockholmsområdet att kunna inledas?

Helsingfors den 10 februari 1986

Paavo Lipponen (Sdp)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående ekonomiskt stöd till Skandinaviska föreningen för konstnärer och vetenskapsmän i Rom

Till Nordiska ministerrådet

Nordiska konstförbundet har i en skrivelse till Nordiska ministerrådet av den 9 december 1985 fäst uppmärksamhet vid de svårigheter som råder vid Skandinaviska föreningen för konstnärer och vetenskapsmän i Rom beträffande upprätthållandet av den fortsatta verksamheten vid denna nordiska kulturinstitution med 150-åriga traditioner.

Enligt ministerrådets budgetförslag för år 1987 föreslås att föreningen beviljas 250 000 DKK. Detta belopp är uttryckligen avsett som ett årligt beviljningsförslag.

För att föreningen ograverat skall kunna använda det föreslagna bidraget till konstnärskollegiets drift och inte till betalning av det under flera år ackumulerade underskottet borde Nordiska ministerrådet söka utvägar för att tillmötesgå föreningen med en beviljning om totalt 300 000 DKK för avveckling av det ackumulerade underskottet. Detta helt i enlighet med föreningens ansökan. Beviljningen kunde eventuellt fördelas över 2–3 år inom ramen för ministerrådets budget eller alternativt anslås direkta anslag från de enskilda länderna för detta ändamål.

I ett läge då föreningen har gått in för att omorganisera konstnärskollegiet borde föreningen även kunna påräkna stöd från Nordiska ministerrådet eller direkt från de enskilda länderna för att trygga den ekonomiska basen för föreningens verksamhet. Det anslag som behövs är även synnerligen blygsamt jämfört med de i och för sig lovvärda satsningar de nordiska länderna gör på gemensamma kulturprojekt utanför Norden.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till ministerrådet:

Vad ämnar Nordiska ministerrådet göra för att trygga den Skandinaviska föreningens för konstnärer och vetenskapsmän i Rom fortsatta verksamhet?

Helsingfors den 7 februari 1986

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående undervisningen i nordiska språk vid universitet och högskolor i Norden och finska lektoratets fortbestånd vid Lunds universitet

Till Nordiska ministerrådet

Problemen med undervisning i grannspråk vid universitet och högskolor i våra länder aktualiserades 1983 av Nordiska språksekretariatet, som hade företagit en undersökning av saken. Denna visade att möjligheten att studera grannspråk var klart otillfredsställande och till yttermera visso att det existerande undervisningsutbudet på sistone gradvis reducerats.

Att detta förhållande – för att inte säga missförhållande – står i öppen konflikt med det nordiska kulturavtalets anda och bokstav säger sig självt.

Nordiska rådets kulturutskott har mot denna bakgrund efterlyst en utredning av möjligheterna att på universitetsnivå i Norden studera grannspråk, senast vid utskottets överläggningar med Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) i oktober 1985. Vid dessa överläggningar fick utskottet förnyat löfte om en sådan utredning. Årets ministerrådsberättelse ger dessvärre inga uppgifter om huruvida utredningen företagits eller än mindre vilka åtgärder som eventuellt vidtagits. Kulturutskottet har därför i betänkandet om ministerrådsberättelsen uttalat sitt missnöje med sakläget och därvid framhållit att åtgärder inte längre kan fördröjas med hänvisning till att utredning pågår, och förutsatt punktinsatser vid enskilda universitet för att råda bot på problemen.

I fråga om situationen vid enskilda universitet har lektoratet i finska vid Lunds universitet varit föremål för kulturutskottets uppmärksamhet. Inom Finlands delegation i Nordiska rådet är man särskilt oroad för finskundervisningens framtid vid universitetet och anser det vara ytterst viktigt att undervisningen i finska och i Finlands litteratur och kultur, som vid detta universitet har givits inom ramen för lektoratet i finska i nära 40 år, kan garanteras också framgent. Planerna på att halvera lektoratet kan alltså inte få förverkligas. Finska språket är det största invandrar- och minoritetsspråket i Sverige, vilket faktum enligt min uppfattning bör innebära att finskundervisningens villkor tvärtom på allt sätt förbättras.

Med hänvisning härtill vill jag ställa följande frågor till Nordiska ministerrådet:

- a) Har problemen med undervisning i grannspråk vid universitet och högskolor i Norden utretts och vilka resultat har utredningen i så fall givit?
- b) Vilka åtgärder har vidtagits för att trygga finsklektoratets fortbestånd vid Lunds universitet?

Helsingfors den 10 februari 1986

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Fråga**vid Nordiska rådets 34:e session angående demokratisk informationsförmedling**

Till Nordiska ministerrådet

Nordiska rådets kulturutskott mottog på sitt senaste möte en redogörelse om nordiskt samarbete inom UNESCO. Flertalet av UNESCO:s medlemsländer har förutsatt att informationsförmedlingen skall demokratiseras, jämlikheten ökas och ett internationellt ekonomiskt system, som är rättvisare än det nuvarande, skall utvecklas i världen. USA och Storbritannien, vilka är i minoritet, har lämnat sig utanför den verksamhet, som den FN underlydande organisationen UNESCO bedriver.

Med anledning av det ovan anförda ställer jag till Nordiska ministerrådet följande fråga:

Har de nordiska länderna tillsammans haft för avsikt att verka för en mer demokratisk informationsförmedling samt för ekonomisk och andlig jämlikhet? Konkensus torde man inte kunna bygga mellan en ökning och minskning av demokratin?

Helsingfors den 7 februari 1986

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående upp- rustning i rymden genom samnordisk krigsindu- stri

Till Nordiska ministerrådet

Ekonomin håller med accelererande hastighet på att centraliseras nationellt och internationellt. Samtidigt som företagen blir samnordiska och rentav övernationella hamnar de utanför medborgarnas demokratiska påverkningsmöjligheter. Gyllenhammargruppens arbete har för sin del försökt accelerera denna övernationalisering. Nordiska ministerrådet har givit sitt stöd till Gyllenhammargruppens arbete.

Gruppens ordförande Pehr G. Gyllenhammar har i Finland väckt uppmärksamhet därför att han i offentligheten uppmanat västeuropeiska företag att komma med i USA:s projekt stjärnornas krig. Han är också medlem i förvaltningsrådet för United Technologies Corporation, som är den näst största leverantören av krigsmateriel i de västliga länderna.

Med anledning av det ovan anförda ställer jag till Nordiska ministerrådet följande fråga:

Är nordiska ministerrådet positivt inställt även till en sådan utveckling, där rymden skulle upprustas genom samnordisk krigsindustri?

Helsingfors den 7 februari 1986

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Fråga**vid Nordiska rådets 34:e session angående harmonisering i de nordiska länderna***Till Nordiska ministerrådet*

I Nordiska rådets arbete under de senaste åren har harmonisering varit ett centralt begrepp. Mer sällan talar man om på vems villkor och till vems fördel harmoniseringen sker.

På det europeiska planet strävar EFC, Europas parlament och Europarådet till harmonisering i sin egen krets. I Danmark har emellertid ett kraftigt motstånd uppstått mot den europeiska bestämmanderätten i Danmarks inre angelägenheter.

Med hänvisning till det ovan anförda ställer jag till Nordiska ministerrådet följande fråga:

Förhåller det sig så att bakom de nordiska harmoniseringssträvandena ligger ett allt flexiblare bindande av de nordiska länderna till den internationella kapitalismen eller kan man visa att de beslut, genom vilka medlemsländerna har ökat harmoniseringen, skulle ha bidragit till ökad demokrati och till medborgarnas ökade möjligheter att fatta beslut?

Helsingfors den 7 februari 1986

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående tele- verkens samarbete för distribution av nordiska TV-program

Till Nordiska ministerrådet

Mellan de nordiska televerken pågår ett samarbete som syftar till att via kommunikationssatelliten Intelsat vidareföra samtliga TV-program från de nordiska TV-bolagen till hushåll i hela Norden. Programmottagningen förutsätter anslutning till kabelnät.

En uttalad målsättning för televerkets projekt, som allmänt går under beteckningen Nordprog är att redan hösten 1986 kunna förse kabelnäten i Norden med 5 TV-kanaler nämligen en dansk, en finsk, en norsk och två svenska.

Eftersom en programöverföring enligt televerkets planer kommer att innehålla samma program som de som skall utnyttjas i det planerade Tele-X-projektet innebär det en mycket påtaglig konkurrens trots att de båda projekten bygger på delvis olika teknik. Det kan, enligt min mening, inte vara en försvarlig resursanvändning att på detta sätt bygga upp två parallella system för överföring av de nordiska TV-programmen till hushåll i Norden.

Jag ber därför att till Nordiska ministerrådet få ställa följande fråga:

Avser ministerrådet att vidta några åtgärder för att undvika en parallell uppbyggnad av Nordprog- och Tele-X-projekten?

Stockholm den 10 februari 1986

Georg Andersson (s)

Fråga**vid Nordiska rådets 34:e session angående kvoter rörande vägavgifter***Til Norges regering*

I forhandlingerne med Danmark om vejafgiftsproblemet er man fra norsk side fremkommet med et skitseforslag til en kvotaregulering af lastvognstrafikken mellem vore to lande. Efter forslaget skal danske vognmænd afskæres fra at udføre en væsentlig del af de transporter, som de i øjeblikket udfører i den ilaterale trafik, mens den betydelige norske transittrafik gennem Danmark tilsyneladende ikke skal berøres.

Norge har indgået en kvotaafale med Vesttyskland, hvor kvotaerne er sat så højt, at lastvognstrafikken i realiteten er fri. Samtidig har Norge indgået en aftale med Vesttyskland om gensidig afgiftsfrihed. Vesttyske lastvogne kører således i Norge uden nogen reel kvotaregulering og uden at betale vejafgift, mens man fra norsk side ønsker at sætte væsentlige begrænsninger for den danske trafik på Norge.

Hvad er årsagen til, at den kvotaordning, som Norge i forhandlingerne om vejafgiftsproblemet har tilbudt Danmark, er væsentligt ringere end den kvotaordning, der allerede eksisterer mellem Norge og Vesttyskland?

København, den 10. februar 1986

Peder Sønderby (V)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående isländsk valfangst

Til Islands regering

I 1982 vedtog den internationale hvalkomité, IWC, hvoraf samtlige nordiske lande er medlemmer, et stop for al kommerciel hvalfangst fra og med 1986. Alene den oprindelige, livsnødvendige hvalfangst var undtaget (Grønlands). IWCs konventionstekst åbner mulighed for videnskabelige forskningsprojekter, der indebærer fangst, men denne mulighed har hidtil kun i meget begrænset omfang været anvendt og kun med klart definerede videnskabelige behov, bortset fra de 13 finhvaler. Færøerne har fanget som "videnskabelig fangst".

Men på IWC-mødet i 1985 fremlagde Island et forslag om et videnskabeligt projekt, der vil indebære fangst af 80 finhvaler, 80 våhehvaler og 40 sejhvaler årligt fra 1986 till 1989, begge år incl. Forelagt forslaget udtalte et flertal i IWCs videnskabelige komité i 1985, at man var af den opfattelse, at de informationer, der forventedes indsamlet fra denne videnskabelige fangst kun vil bidrage minimalt til det kendskab, man i forvejen har til de berørte hvalbestande. Fangsten af 800 fredede hvaler svarer til godt halvdelen af Islands kommercielle hvalfangst i en tilsvarende periode. Og alle produkter fra fangsten vil da også som tidligere blive eksporteret til Japan. Desuden er det oplyst, at den videnskabelige fangst vil følge det hidtidige fangstmønster. Blandt andet på denne baggrund er en række internationale miljø- og fredningsorganisationer af den opfattelse, at det islandske forskningsprojekt udelukkende er at dække over en fortsatt isländsk kommerciel hvalfangst, trods det vedtagne fangststop.

Islands omgåelse af hvalmuratoriet belaster samtlige nordiske landes renomé i det internationale miljøsamarbejde. Og ekstra ulykkelig er Islands beslutning, fordi Island hidtil har været anset for at være et af de førende land hvad angår restriktive fortolkninger af og respekt for de internationale havmiljøkonventioner. Dette omdømme sættes over styr, når Island nu laver en omgåelse af IWCs vedtagelser, der meget vel kan føre til et sammenbrud for hele IWC.

På denne baggrund stilles følgende spørgsmål til den islandske regering:

Vil Island standse sin modarbejdelse af det internationale miljø-samarbejde og indstille sit såkaldt videnskabelige forskningsprojekt, der indebærer fangst af 800 fredede hvaler, et projekt, der dels er en omgæelse af intentionerne bag den internationale hvalfangstkommissions regler for videnskabelig fangst, dels er en undergravelse af det moratorium, der med kvalificeret flertal – og uden Islands protest – blev vedtaget på IWCs møde i 1982 med ikrafttrædelse fra 1986?

Stockholm, den 10. februar 1986

Margrete Auken (SF)

Fråga vid Nordiska rådets 34:e session angående havs- förorening av radioaktivt material

Til Nordisk Ministerråd

I 1984 vedtog Paris kommissionen (konvention af 4. juni 1974 om forhindring af landbaseret havforurening) på nordisk initiativ en anbefaling om, at oparbejdningsanlæg for brugt atombrændsel skal anvende den bedst tilgængelige teknologi til forhindring af havforurening med radioaktive stoffer. Siden er "bedst tilgængelig teknologi" blevet defineret som den økonomiske tilgængelige teknologi af både nordsøkonferencen (1984) og Paris kommissionen (1985).

Den radioaktive forurening fra Windscale er så massiv, at den kan måles overalt i Nordsøen og Nordatlanten. 80 % af det radioaktive cæsium der findes i fisk landet i Danmark, stammer fra Windscale. Konsekvensvurderinger, udarbejdet af den danske miljøstyrelse på baggrund af franske og engelske modeller og oplysninger, viser at for EFs befolkning vil der statistisk kunne beregnes 80 alvorlige sundhedsskader som følge af udledningerne fra Windscale 1955–84. Miljøstyrelsens beregninger viser også, at de tilsvarende tal for de planlagte udledninger 1985–2010 er 26 alvorlige sundhedsskader. Den engelske regering hævder, at dette er i overensstemmelse med Paris kommissionens vedtagelser. Der eksisterer ikke beregninger for lande udenfor EF.

Internationale og britiske miljøorganisationer hævder, at dry-storage af brugt atombrændsel som alternativ til oparbejdning opfylder såvel den anførte definition som de miljøkrav, der lå bag de nordiske landes oprindelige definition. Dertil kommer, at dry-storage giver anledning til mindre mængder radioaktivt affald, herunder lavradioaktivt affald som Storbritannien indtil 1982 dumpede i Nordøstatlanten. Også i spørgsmålet om dumpning af radioaktivt affald har de nordiske lande spillet en væsentlig rolle og været stærkt medvirkende til vedtagelsen af det gældende moratorium.

Ved det fælles møde mellem social- og miljøudvalget og Nordisk Ministerråd i Mariehamn den 12. november 1985 fremgik det, at ministrene var indstillede på at forstærke samarbejdet i de internationale havmiljøkonventioner. På baggrund af de seneste rapporter om adskillige nye uheld i de britiske anlæg, og ikke mindst de britiske planer om å udvide begge anlæg, stilles følgende spørgsmål til Nordisk Ministerråd:

Hvad agter Nordisk Ministerråd at foretage sig for at forhindre forurening af havet med radioaktive stoffer fra oparbejdningsanlæg og for at sikre indførelse af den bedst tilgængelige teknologi.

Reykjavík, den 10 februar 1986

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående reformprogram inom Världsbanken

Til Nordisk Ministerråd

År 2000 vil regnskovenes oprindelige areal være decimeret med 60 procent og mere end en million dyre- og plantearter udryddet, hvis den nuværende udvikling fortsætter. Regnskovenene er hjemsted for omkring 50 procent af klodens plante- og dyrearter og livsgrundlag for tusinder af oprindelige folk. The Multilateral Development Banks (MDBS) er den institution, som har størst indflydelse over regnskovenene og de oprindelige folks skæbne. De 4 MDBS, hvoraf Verdensbanken er den vigtigste, udlånte i 1984 mere end 22 milliarder dollars til udviklingsprojekter i den tredje verden.

Der er adskillige eksempler på, at Verdensbanken har lånt penge til projekter, der er ødelæggende for miljøet og livsgrundlaget for de oprindelige folk. Ved mødet mellem social- og miljøudvalget og Nordisk Ministerråd den 12. november 1985 i Mariehamn, var ministrene positive overfor et amerikansk reformforslag indenfor Verdensbanken, der ville betyde, at denne skulle støtte projekter der ikke er til skade for miljøet og de oprindelige folk. De nordiske lande har indenfor OECD godkendt et program, som har mange lighedspunkter med det amerikanske reformforslag.

Udover at modarbejde projekter der resulterer i miljøskader eller forringer de oprindelige folks livsgrundlag, vil USA støtte ansættelse af flere eksperter i Verdensbanken med viden om disse forhold. Idag er 2 af Verdensbankens 2700 ansatte eksperter på disse områder, og de deltager ikke engang i den centrale behandlingsprocedure.

Af et svar fra den danske Udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen den 4. februar fremgår det, at de nordiske lands enlige eksekutivdirektør blandt de ialt 21 i Verdensbankens bestyrelse kun har få konkrete direktiver fra de nordiske landes regeringer, men tager stilling til projektforslag "i overensstemmelse med de nordiske landes generelle bistandspolitiske synspunkter".

Uden konkrete instrukser til den nordiske repræsentant, svarende til de instrukser den amerikanske repræsentant forsynes med, er det fare for at vi modarbejder synspunkter og principper som vi er enige i.

På denne baggrund stilles følgende spørgsmål til Nordisk Ministerråd;
Vil ministrene instruere den nordiske repræsentant i Verdensbankens bestyrelse om at støtte det amerikanske reformforslag og behandle projektforslag i overensstemmelse med forslagetets programpunkter?

Stockholm den 10. februar 1986

Margrete Auken (SF)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående transporter av förbrukat reaktorbränsle

Til Sveriges regering

De svenske myndigheder har i flere år foretaget og agter fortsat at foretage transporter af brugt reaktorbrændsel gennem de snævre og stærkt trafikerede stræder Øresund og Storebelt.

Energiminister Birgitta Dahl har i 1983 henvist til risikoanalyser udarbejdet af SKI og SSI som skulle vise, at landtransporter af brugt reaktorbrændsel er mere risikofyldt end søtransporter.

Miljøstyrelsen, "som efter indhentet oplysning fra industriministeriets søfartsafdeling samt sundhedsstyrelsen, statens institut for strålehygiene, har udtalt, at de nævnte danske myndigheder ikke har kendskab til de (. . .) omtalte risikoanalyser, udarbejdet af det svenske statens kærnkraftsinspektion (SKI) og statens strålskyddsinstitut (SSI)", (Miljøministerens besvarelse af spørgsmål nr. 1351 af Margrete Auken af 6. juli 1983).

Den svenske regering bedes fremlægge den i 1983 omtalte dokumentation for, at landtransporter (i Sverige) er mere risikofyldt end søtransporter (som i høj grad også berører Danmark), og samtidig redegjøre detaljeret for, hvilke eventuelle ulykkeskonsekvenser, der berører henholdsvis svenske og danske områder og befolkninger.

Stockholm, den 10. februar 1986

Margrete Auken (SF)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående ökad effekt på Barsebäcksverket

Til Sveriges regering

På baggrund af Sydkraft ansøgte i foråret 1985 de svenske myndigheder og regering om tilladelse til å øge effekten på Barsebäck-værket med cirka 6 procent.

Miljøminister og minister for nordiske anliggender, Chr. Christensen skrev den 23 september 1985 i et brev til energiminister Birgitta Dahl blandt andet at han "finder det derfor rigtigt og i overensstemmelse med traditionerne for godt nordisk samarbejde, at den svenske regering når den afgør, om der skal gives tilladelse til en effektøgning på Barsebäck, også lader nærhedskriteriet indgå i vurderingsgrundlaget".

På denne baggrund bedes den svenske regering redegjøre for, hvornår, på hvilken baggrund og med hvilke hensyn til nærhedskriteriet (danske interesser) ministeren har givet den svenske regerings tilladelse til denne effektøgning.

Stockholm, den 10. februar 1986

Margrete Auken (SF)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående nordiskt miljöpolitiskt ansvar beträffande skogens bevarande

Til Nordisk Ministerråd

Det er nu efterhånden almindelig kendt at rovdriften på verdens skovressourcer er nået til et krisepunkt. Central-Europas skove er yderst truede af sur nedbør med mangeartede, katastrofale følger. Denne skovdød berører nu allerede de nordiske lande. Hvis der ikke bliver gennemført meget hurtige og drastiske foranstaltninger i Europa kan katastrofens omfang ikke begrænses. Men det er ikke bare her, vi i de nordiske lande skal være på vagt.

Siden 1945 er omkring halvdelen af jordens tropiske regnskove blevet fældet. Hvert år ødelægges mindst 200 000 km², et areal svarende omtrent til Sverige. Grunden skal søges i at millioner af fattige mennesker har brug for brænde, landbrugsjord og græsningsområder i de tropiske udviklingslande, at store erhvervsvirksomheder via fældning og handel med tropiske træsorter reducerer disse økologisk uundværlige og økonomisk vigtige skovområder fordi en tilsvarende genplantning i almindelighed ikke finder sted. Veje, dæmninger, reservoirer og miner er også en medvirkende årsag.

Der er derfor tre sider af denne sag, som direkte angår de nordiske lande. For det første må det sikres, at nordiske virksomheder ikke driver rovdrift på skovressourcer i udviklingslandene. For det andet bør de nordiske lande ikke bidrage til de tropiske skoves ødelæggelse ved at importere tropiske træsorter, som er opnået ved en sådan rovdrift, og for det tredje bør alle udviklingsprojekter, som de nordiske lande direkte eller indirekte deltager i, give meget høj prioritet til bevarelse af alle former for træ- og kratbevoksning. Reetablering af skovområder har høj prioritet i det nordiske udviklingsarbejde, og der er behov for at de nordiske lande direkte udvider udviklingsbistanden med dette ene formål for øje.

På baggrund af ovenstående tillader jeg mig at stille følgende spørgsmål til ministerrådet:

- 1a. Er det, i de nordiske lande bekendt i hvor stor udstrækning importerede tropiske træsorter stammer fra f. eks. plantager, som driver tilsvarende genplantning eller henholdsvis fra fældning, som i virkeligheden er ren miljøødelæggelse?

- 1b. Hvis ikke, vil de respektive nordiske myndigheder tage initiativ til at fremskaffe de pågældende oplysninger og meddele Nordisk Råd dem?
2. Vil de pågældende nordiske myndigheder sikre, at nordiske firmaer, som direkte eller indirekte deltager i plantagedrift i tropiske skovområder ikke gør sig skyldig i rovdrift på skovressourcerne dér og anden miljøødelæggelse?
- 3a. Foreligger der i de nordiske lande retningslinjer om at udviklingsprojekter, som de nordiske lande deltager i (bilateralt, fællesnordisk, eller igennem internationale organisationer), skal give meget høj prioritet til bevarelse af skove, både ud fra ressourcepolitiske og økologiske overvejelser?
- 3b. Hvis dette ikke er tilfældet, vil de implicerede nordiske myndigheder tage initiativ til udarbejdelse af sådanne retningslinjer og instrukser og rapportere herom til Nordisk Råd?

Reykjavík, den 11. februar 1986

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Fråga**vid Nordiska rådets 34:e session angående koncentration av högteknologisk industri till huvudstadsområdena**

Till Nordiska ministerrådet

Det pågår för närvarande en stark koncentration av högteknologisk industri till huvudstadsområdena i de nordiska länderna. Merparten av all ADB- och elektronikpersonal har också sin sysselsättning i dessa områden. Detta har bidragit till att en regional obalans uppstått.

Jag ber därför att till Nordiska ministerrådet får ställa följande fråga:

Pågår för närvarande någon kartläggning av orsakerna till den pågående koncentrationen av högteknologisk industri till de nordiska huvudstadsområdena, om inte avser ministerrådet att ta initiativ till en sådan kartläggning?

Stockholm den 3 mars 1986

Olle Östrand (s)

Fråga**vid Nordiska rådets 34:e session angående nordisk samordning inom Eurekaprojektet**

Till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige

År 1985 tog Frankrikes regering initiativ till ett vidgat högteknologiskt samarbete i Europa, den s. k. EUREKA-planen. Eureka är ett försök att på högteknologiområdet ta upp konkurrensen med USA och Japan i syfte att utveckla högteknologiska forskningsbaserade produkter som kan konkurrera på världsmarknaden.

I Eureka-samarbetet ingår 18 europeiska länder. Danmark, Finland, Norge och Sverige deltar i detta samarbete. Vid ett informellt nordiskt forsknings- och industriministermöte i oktober 1985 angående de nordiska ländernas deltagande i internationellt forsknings-samarbete och speciellt i Eureka-programmet visade det sig att de nordiska länderna i hög grad har sammanfallande intresse inför Eureka-programmet.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige:

Hur långt har den nordiska samordningen inom Eureka-projektet nått och finns det några fasta former för detta samarbete?

Stockholm den 3 mars 1986

Olle Östrand (s)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående dansk odling av opiumvallmo

Till Danmarks regering

Förenta Nationernas kontrollorgan för narkotikafrågor har, enligt svenska tidningsuppgifter, uttalat stark kritik mot odlingen i Danmark av opiumvallmo. Den opiebemängda vita vallmon förbjöds i Sverige redan år 1973. Danmark lär som enda land i Europa tillåta odling av opiumvallmo, vars frön används till brödbak. Exportinkomster ger denna av Förenta Nationerna önskade odling på mellan 10–25 miljoner kronor.

Problemet med denna typ av vallmoodling är att tjuvskördning inte kan undvikas. För narkomaner utgör vallmokapslarna ett begärligt byte eftersom 1,5–2,0 milligram opium lär kunna utvinnas från varje vallmokapsel. Det extrakt som härrör ut vallmokapslarna har i vissa avseenden samma effekter som heroin eller tjäna som substitut för detta. Likaledes enligt pressuppgifter – Ugeskrift for læger – har hittills sju narkomaner avlidit efter att ha injicerat opiumvallmobaserade preparat.

Under hänvisning vill vad som ovan anförts ber jag att få ställa följande fråga till Danmarks regering:

Har Danmarks regering för avsikt att förbjuda odlingen av vallmo inom landets gränser?

Köpenhamn den 3 mars 1986

Rune Gustavsson (c)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående nordiskt samarbete beträffande etiska regler i samband med medicinska försök

Til Nordisk Ministerråd

I Danmark har indenrigsministeren i folketingt fremsat forslag om oprettelse af et etisk råd og regulering af visse bio-medicinske forsøg.

Rådet skal afgive indstilling til indenrigsministeren om fastsættelse af regler ved lov om beskyttelse af befrugtede menneskeæg og levende fostre, eller fosteranlæg. Tilsvarende gælder for genetiske forsøg på menneskelige kønsceller, som bliver brugt til befrugtning.

Ifølge lovforslaget må følgende forsøg ikke foretages:

1. Forsøg, der har til formål at muliggøre systematisk fremstilling af arvemæssigt identiske menneskelige individer.
2. Forsøg, der har til formål at muliggøre fremstilling af menneskelige individer ved sammensmeltning af genetisk forskellige fosteranlæg, før de sætter sig fast i livmoderen (præembryoner).
3. Forsøg, der har til formål at muliggøre fremstilling af levende menneskelige individer, som er hybrider med en arvemasse, hvori indgår bestanddele fra andre arter.

Lovforslaget slår fast, at det etiske råd i sit virke skal bygge på den forudsætning, at menneskeligt liv, tager sin begyndelse på befrugtningstidspunktet.

På baggrund af det nære samarbejde mellem de nordiske lande inden for områderne forskning, uddannelse, social- og sundhedsvæsen taler meget for, at der i de nordiske lande skabes ensartede etiske regler på det biomedicinske område.

Under henvisning til ovenstående stiller jeg følgende spørgsmål til Nordisk Ministerråd:

- Vil Nordisk Ministerråd tage initiativ til et nordisk samarbejde om etiske regler i forbindelse med bio-medicinske forsøg, samt eventuelt til at oprette et nordisk samarbejdsorgan på området?

København, den 3. marts 1986

Jens Steffensen (KrF)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående norsk valfangst

Til Norges regering

Norges Naturvernforbund har henvendt sig til Nordisk Råd i forbindelse med Norges fortsatte kommercielle hvalfangst trods vedtaget fangststop. I henvendelsen hedder det bl. a.:

''Det var en stor fremgang for naturvernet da IWC i 1982 vedtok stans av all kommersiell hvalfangst i fem år med virkning fra 1986. Dette skulle gi hvalbestandene muligheter til å bygge seg opp igjen etter årelang overbe-
skatning samtidig som intensiveret forskning skulle gi oss bedre kunnskaper om hvalene i bred økologisk sammenheng.

Til tross for alle tungtveiende argumenter som talte for at moratoriet skulle få full oppslutning, var det flere fangstnasjoner, blant dem Norge, som høsten 1982 reservert seg mot IWC's beslutning. Siden har likevel flere av disse land endret holdning. Peru har trukket tilbake sin reservasjon, Brasil har tilkjennegitt at man har til hensikt å stanse hvalfangsten, i det minste i en femårsperiode, og Sovjet og Japan akter å gjøre et opphold i sin kommersielle hvalfangst fra 1988. Dermed står Norge stort sett alene tilbake med sin fangst av vågehval – – –.

Det er en beklagelig kjensgjerning at Norge hører til de nasjoner som i dette hundreår sterkest har bidratt til at flere hvalarter trues av udryddelse. En konsekvens av dette burde være at Norge markerer seg som foregangs-
nasjon i arbeidet med å bygge hvalbestandene opp igjen – – –.

En steil holdning i hvalfangstsaken kan bidra til at Norge får mindre gehør for sine synspunkter i andre sammenhenge, for eksempel når det gjelder sur nedbør. Dette i sin tur vil øke problemene blant annet i de øvrige nordiske land.''

På IWC-mødet 1985 påviste kommissionens Videnskablige Komité, at den vågehvalbestand hvorpå Norge driver sin fangst, er redusert til kun 20–30% af sin oprindelige størrelse, og kommiteen anbefalede en totalfredning af bestanden. Denne anbefaling blev vedtaget af IWC, men Norge har nedlagt reservation mod totalfredningen.

Vil Norge på den baggrund oplyse, om man vil acceptere og følge IWC's Videnskablige Komités vurdering af norske havfors-

keres supplerende bestandsundersøgelser, hvis denne vurdering munder ud i en anbefaling der stadfæster sidste års kommissionsbeslutning om totalfredning af den Nordøstatlantiske vågehvalbestand?

København, den 3. marts 1986

Margrete Auken (SF)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående Danmarks kompetens i förhållande till EG i internationella miljöfrågor

Til Danmarks regering

I de seinere åra har vi sett at det har vært flere nordiske initiativ innenfor de internasjonale konvensjoner som dreier seg om forurensning av havet fra land- og skipsbaserte kilder. Samtidig har vi notert at EF-kommisjonen fortolker sin kompetanse på en slik måte, at de enkelte EF-medlemsland ikke kan føre en selvstendig politikk innenfor disse konvensjoner eller når det gjelder andre avtaler med tredjeland, hvor EF har vedtatt direktiver eller felles regler.

EF-kommisjonen kan bl. a. begrunne sin kompetansefortolkning med en henvisning til den såkalte AETR-dom fra 1971, hvor det bl. a. heter: "Navnlig er medlemsstatene, når Fællesskabet for at gennemføre en fælles politik, der er omhandlet i traktaten, har vedtaget bestemmelser, der under en eller anden form indfører fælles regler, ikke længere berettigede til individuelt eller selv kollektivt at indgå forpligtelser med tredielande, der berører disse regler eller ændrer deres rækkevidde". (EF-domstolens dom avsagt 31.03.1971 – Sak 22/70).

Det siste eksempel på EF-kommisjonens fortolkning av sin kompetanse stammer fra Pariskommisjonens 7. møte i juni 1985: "EF-delegationen bekræftede sit synspunkt på sager, hvor Fællesskabet har kompetence, at EF-delegationen forhandler på vegne af Fællesskabet og dets medlemsstater når beslutningsforslag blev diskuteret indenfor Paris Kommissionens rammer da sådanne beslutninger kunne have indflydelse på Fællesskabets love".

Med den danske godkjenning av endringene i Romatraktaten, ved å undertegne den såkalte pakke, har Danmark akseptert en fotnote til det nye miljøavsnitt, hvor det heter at bestemmelsene i miljøavsnittet ikke berører prinsippene i den såkalte AETR-dom.

På denne bakgrunn stilles flg. spørsmål til den danske miljøminister Chr. Christensen:

Hvordan vil ministeren sikre Danmarks rett til selvstendig å forhandle og godkjenne internasjonale avtaler på miljøområdet innenfor de internasjonale konvensjoner og med land utenfor EF, og derved bevare den smidighet som i de seineste åra bl. a. har resultert i felles-nordiske forslag til havmiljøkonvensjonene?

København den 3. mars 1986

Hanna Kvanmo (SV)

Fråga**vid Nordiska rådets 34:e session angående Danmarks, Färöarnas och Grönlands kompetens i förhållande till EG i internationella miljöfrågor**

Til Danmarks regering

Formanden for Paris-kommissionen har i oktober 1985 bedt EF afklare sin kompetence i Paris-kommissionen (landbaseret forurening af Nordøst-atlanten). EF's fortolkning er, at hvor EF har vedtaget fælles regler forhandler EF-kommissionen på medlemsstaternes vegne.

Ved indføjelise af et miljø-afsnit i Rom-traktaten, og en henvisning til den såkaldte AETR-dom i EF-pakkens slutakt, vil det være vanskeligere for Danmark at argumentere for, at Danmark kan agere selvstændigt i for eksempel Paris-kommissionen på områder, hvor EF har vedtaget regler.

På denne baggrund stilles følgende spørgsmål til den danske miljøminister:

Er Danmark indstillet på at overlade kompetencen til EF-kommissionen, og hvem skal i givet fald forhandle på vegne af Færøerne og Grønland i Paris-kommissionen.

København, den 3. marts 1986

Karin Kjølbros (Tvfl)

Fråga**vid Nordiska rådets 34:e session angående förekomsten i Finland av lagstiftning om förbud mot export av teknologi**

Till Sveriges regering

I en svensk dagtidning i fredags anger minister Mats Hellström att Finland och Österrike har strängare lagar som förbjuder export av teknologi jämfört med den just offentliggjorda svenska förordningen. Då Finland inte alls har sådana lagar och då den finske utrikeshandelsministern Jermu Laine för en vecka sedan i sitt svar till min muntliga fråga i Finlands riksdag sade, att sådan lagstiftning inte ens kommer att beredas, får jag ställa följande fråga:

Varför påstår minister Mats Hellström att det finns en dylik lagstiftning om förbud mot export av teknologi i Finland då sådan ej finns?

Köpenhamn den 4 mars 1986

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Fråga**vid Nordiska rådets 34:e session angående Nordiska forskningspolitiska rådets värderingar av nordiskt forskningspolitiskt samarbete inom olika sektorer**

Till Nordiska ministerrådet

Nordiska forskningspolitiska rådet har påbörjat sin översyn av befintligt nordiskt forskningssamarbete inom olika områden.

Avser ministerrådet att vidta några åtgärder med anledning av forskningspolitiska rådets utvärderingar?

Stockholm den 4 mars 1986

Ingrid Sundberg (m)

Fråga**vid Nordiska rådets 34:e session angående Danmarks undertecknande av den nordiska språkkonventionen**

Till Danmarks regering

När avser den danska regeringen att underteckna den nordiska språkkonventionen så att den äntligen kan träda i kraft?

Köpenhamn den 4 mars 1986

Ingrid Sundberg (m)

Fråga

**vid Nordiska rådets 34:e session angående
reklamsändningar i det beslutade TV-samarbetet**

Till Nordiska ministerrådet

Förekommer mellan de nordiska regeringarna några överläggningar om reklamsändningar i det beslutade TV-samarbetet?

Köpenhamn den 4 mars 1986

Ingrid Sundberg (m)

Fråga

vid Nordiska rådets 34:e session angående en lyckad nordisk anticancerkampanj

Till Nordiska ministerrådet

Behandlingen och förebyggandet av cancer utgör en viktig utmaning i dagens samhälle. I samarbete mellan cancerorganisationerna i de nordiska länderna har det förberetts en omfattande samtidig kampanj i de olika nordiska länderna för att samla medel för cancerforskningen. På basen av ett medlemsförslag fick saken en positiv rekommendation vid Nordiska rådets session i Stockholm år 1984. Statsöverhuvuden i de nordiska länderna har lovat bli beskyddare för kampanjen, och till sist gjordes en gemensam vädjan vid statsministermötet i Helsingfors om att kampanjen måtte lyckas.

Meningen har varit att den gemensamma kampanjen skulle inledas med en galaafton den 11 april i Stockholm, vilken galaafton skulle sändas som direkt TV-sändning till samtliga nordiska länder. Nu har det uppstått överraskande problem för en gemensam TV-sändning, uppenbarligen närmast upphovsrättsliga frågor vid sändning av programmet till olika länder. Det finns den risken att Norge och Danmark skulle dra sig tillbaka från samsändningen och det har också varit ovisst om sändningen kan fås till Finland.

Ämnar Nordiska ministerrådet använda sitt inflytande för att den planerade samnordiska cancerkampanjen måtte lyckas så bra som möjligt i det avseendet att galaprogrammet den 11 april som av de nationella TV-bolagen planerats som samsändning och som är avsett att utgöra ett effektivt startskott för att ge fart åt kampanjen – måtte bli – förverkligat som en sändning till samtliga nordiska länder?

Köpenhamn den 4 mars 1986

Hannu Kemppainen (K)

Fråga**vid Nordiska rådets 34:e session angående utredningen "Nordbors rättigheter i Norden"**

Till Nordiska ministerrådet

Vid den 31:a sessionen 1983 i Oslo tog jag initiativ till att man på nordiskt plan mera målmedvetet skulle systematiskt sammanföra regelverk, överenskommelser och konventioner till en "Codex Nordicus" och i föl ställde jag en fråga till ministerrådet om vilka åtgärder ministerrådet ämnade vidta för att få till stånd en samling om nordiska medborgares rättigheter i ett annat nordiskt land.

Nordiska ministerrådet har nu i februari 1986 framlagt en rapport "Nordbors rättigheter i Norden". Jag uttalar min tillfredsställelse över att ministerrådet kunnat framlägga denna arbetsdryga rapport till denna session. Man har nu särskilt kartlagt de områden där nordbors rättigheter inte är identiska med bosättningslandets medborgares. Sålunda har vi en omfattande hinderkatalog. Svårläst som den är är den särskilt ägnad att användas av tjänstemän. Jag ser den såsom ett första steg i riktning mot den populära rättighetskatalogen, som jag har efterlyst. Då utredningsarbetet alltså inte är slutfört får jag ställa följande fråga till Nordiska ministerrådet:

Hur tänker ministerrådet följa upp rapporten "Nordbors rättigheter i Norden" så att även en folkupplaga av Codex Nordicus blir verklighet?

Köpenhamn den 4 mars 1986

Marjatta Väänänen (K)

Fråga**vid Nordiska rådets 34:e session angående flyktingbarns deltagande i korta skolresor till grannländerna**

Til Nordisk Ministerråd

Hvad agter ministerrådet at gøre for at ændre de regler, der i dag bevirker, at flygtningebørn, som går i dansk skole, kun med stort besvær på grund af grænsekontrol kan deltage i korte skolerejser til nabolandene?

København, den 4. marts 1986

Kaj Poulsen (S)

Fråga**vid Nordiska rådets 34:e session angående avtal mellan Norge och Danmark om ömsesidig avgiftsfrihet för den bilaterala lastbilstrafiken**

Til Norges regering

Vil der efter den norske regerings opfattelse være mulighed for, at der kan indgås en aftale mellem Norge og Danmark om gensidig afgiftsfrihed for den bilaterale lastvognstrafik mellem de to lande, således at køretøjer i bilateral trafik hverken betaler vejafgift i Norge eller i Danmark?

I de sidste dages forhandlinger har man også drøftet, om der er mulighed for en gensidig afgiftsfrihed.

Det er ikke rimeligt, at samhandelen mellem vore to lande skal belastes med tyngende vejafgifter og dermed unødigt høje transportomkostninger til skade for begge landes erhvervsliv. En ordning, hvor danske og norske lastvogne i bilateral trafik hverken betaler vejafgift til den danske eller den norske statskasse, mens danske lastvogne stadig betaler de faste afgifter til den danske stat (vægtafgift og forsikringsafgift), uanset hvor de kører, vil ikke berøre de indbyrdes konkurrencevilkår for de to landes transporterhverv, men til være til gavn for den dansk-norske samhandel.

København, den 4. marts 1986

Peder Sønderby (V)

Fråga**vid Nordiska rådets 34:e session angående klassificering av ruten Rønne—Ystad**

Till Danmarks regering

Mellan Sverige och Finland finns i dag färjelinjer som är klassificerade som s.k. lång rutt. Trots att det tar längre tid med färja mellan Rønne och Ystad än de ovan åberopade Finlands-linjerna är denna linje klassificerad som kort rutt. För det nordiska samarbetet vorde det önskvärt med likartade bestämmelser oavsett mellan vilka länder färjeförbindelserna gäller. Detta är viktigt inte minst för den nordiska turistnäringens framtid. Mot bakgrund av vad som ovan sagts vill jag ställa följande fråga till Danmarks regering:

Vilka skäl har den danska regeringen till att motsätta sig att klassificera ruten Rønne—Ystad som lång rutt?

Köpenhamn den 5 mars 1986

Wiggo Komstedt (m)

Fråga**vid Nordiska rådets 34:e session angående de homosexuellas mänskliga rättigheter**

Til Nordisk Ministerråd

Ved sesjonen i 1984 vedtok Nordisk Råd en rekommandasjon som innebar at de nordiske regjeringene ble anmodet om å samvirke i FN og andre internasjonale organer for å ta vare på de homoseksuelles menneskerettigheter.

Juridisk utvalg foreslår at denne sesjonen skal avskrive forslaget. Motivering for dette er stort sett at det sier seg selv at de nordiske landenes regjeringer samarbeider når det gjelder menneskerettigheter også for homoseksuelle.

På bakgrunn av det som her er anført, tillater jeg meg å stille følgende spørsmål til Nordisk Ministerråd:

Hvilke initiativ akter de nordiske landenes regjeringer å ta for å fremme og verne om de homoseksuelles menneskerettigheter?

Hvordan ser Nordisk Ministerråd på FNs, Europarådets (ECO-SOC, CAHAR) og EF-parlamentets rolle i disse spørsmål?

København, 4. mars 1986

Hanna Kvanmo (SV)

DOKUMENT 1

Rapport från Nordiska rådets presidium

I överenstämmelse med § 22 i Nordiska rådets arbetsordning överlämnas härmed en verksamhetsberättelse från Nordiska rådets presidium till plenarförsamlingen vid Nordiska rådets 34:e session. Rapporten omfattar verksamheten sedan Nordiska rådets 33:e session.

Stockholm i januari 1986

För Nordiska rådets presidium

Páll Pétursson

President

Ilkka-Christian Björklund

Presidiesekreterare

Innehåll

1. Inför 34:e sessionen	2514
1.1. Ett efterlängtat genombrott	2514
1.2. Effektivare styrinstrument	2514
1.3. Norden och omvärlden	2515
1.4. Visioner och vardagsslit	2516
2. Plenarförsamlingen	2518
2.1. Rådets möten och rådets medlemmar	2518
2.2. Rekommendationer och yttranden vid 33:e sessionen	2518
2.3. Avtals- och arbetsordningsändringar	2520
2.4. Framställning från rådet	2521
2.5. Rådets ärenden inför 34:e sessionen	2521
2.6. Valgspørsmål foran 34. sesjon	2522
3. Presidiet	2522
3.1. Presidiets sammansättning och möten	2522
3.2. Presidiets møter med statsministrene og samarbeidsministrene	2523

3.3.	Regler för budget- och kontrollutskottet och för redaktionskommittén för Nordisk Kontakt	2524
3.4.	Presidiets beslut angående sakområdenas fördelning i rådet ..	2525
3.5.	Arbetsordning för Nordiska rådets presidiesekretariat och sekreterarkollegium och reglemente för Nordiska rådets budget och ekonomi	2525
3.6.	Ny budsjettprosedyre	2525
4.	Utskotten, budgetkommittén och informationskommittén	2526
4.1.	Ekonomiska utskottet	2526
4.2.	Juridiska utskottet	2528
4.3.	Kommunikationsutskottet	2530
4.4.	Kulturutskottet	2534
4.5.	Social- och miljöutskottet	2538
4.6.	Budgetkommittén	2541
4.7.	Informationskommittén	2548
5.	Kontakt- och seminarieverksamhet	2549
5.1.	Kontakter med internationala organisasjoner og med interesseorganisasjoner	2549
5.2.	Konferenser og seminarier	2550
5.3.	Ungdomens Nordiska Råd 1985 og 1986	2552
6.	Informations- og publikationsverksamheten	2552
6.1.	Informationsverksamheten	2552
6.2.	Publikationsverksamheten	2556
7.	Sekretariatsorganisation og budget	2559
7.1.	Presidiesekretariatet og utskottssekretærerna	2559
7.2.	Sekreterarkollegiet	2562
7.3.	Rådets budget og revisionen av räkenskaperna	2563
8.	Delegationerna	2564
8.1.	Danmarks riges delegation	2564
8.2.	Færøernes delegation	2567
8.3.	Grønlands delegation	2568
8.4.	Finlands delegation	2568
8.5.	Ålands delegation	2571
8.6.	Islands delegation	2572
8.7.	Norges delegasjon	2574
8.8.	Sveriges delegation	2576

9. Partigrupperna	2581
9.1. Den konservative gruppen	2581
9.2. Mittengruppen	2582
9.3. Den socialdemokratiske gruppen	2583
9.4. Den venstresocialistiske gruppen	2584
9.5. Økonomisk støtte til partigrupperne	2585
9.6. Sekretariatskontakter	2585
10. Særskilte virksomhedsformer	2586
10.1. Nordiske kulturfonden	2586
10.2. Nordiske investeringsbanken	2586
10.3. Nordiske rådets litteraturpris	2587
10.4. Nordiske rådets musikpris	2589
10.5. Nordiske rådets journaliststipendier	2590

Bilagor

1. Nordiske rådets sammansætning; delegationerne og partierne repræsenterede i Nordiske rådet	2592
2. Ustkottens og komitéernes sammansætning og møder ..	2596
3. Presidiesekretariatets budget for 1985 og 1986 og preliminær budget for 1987 samt forteckning over befatninger ved Nordiske rådets presidiesekretariat	2603
4. NU-serien og NORD-publikationerne 1985	2604
5. Forslag til nye retningslinjer for udgivning af Nordisk undersøgelses-serie (NU-serien) samt forslag til nye retningslinjer for udgivning af de nordiske organers rapporter og publikationer (NORD-publikationer)	2608
6. Regler for Nordisk Råds budget- og kontrolvalg	2610
7. Regler for redaktionskomitéen	2611
8. Arbejdsordning for Nordiske rådets presidiesekretariat og sekretærkollegium	2612
9. Reglement for Nordiske rådets fælles budget	2616
10. Regler om økonomisk støtte til nordiske partigrupper og enkeltstående medlemmer af Nordisk Råd	2620
11. Nordiske rådets fremtidige informations- og publikationsvirksomhed. Betænkning fra informationskomitéens arbejdsgruppe	2622
12. Endret budgetprocedure for det nordiske budget	2655

1. Inför Nordiska rådets 34:e session

1.1. Ett efterlängtat genombrott

Nordiska rådets 33:e session i mars 1985 karakteriseras rätt allmänt med epitetet "historisk". Massmedia, som inte sällan betvivlat handlingskraften i det nordiska samarbetet, beskrev samstämigt sessionsbesluten som ett rejält steg framåt för Norden. *Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning* (rek. 1/1985/e) betraktades som en milstolpe för ländernas samverkan, ett beslut med både dimensioner och perspektiv.

Entusiasmen – känslan av ett nytt, efterlängtat genombrott för nordiskt samarbete – har under verksamhetsårets lopp ytterligare stärkts. Detta beror på att den långa och svåra förhandlingsprocessen om ett nordiskt *TV-satellitsamarbete* äntligen utmynnade i ett ministerrådsförslag i november 1985. Till detta förslag har presidiet, med stöd av Helsingforsavtalets artikel 56 och ett särskilt bemyndigande från 33:e sessionen, kunnat ge Nordiska rådets samtycke i form av en särskild framställning (framst. 1/1986/k). I framställningen anmodas Nordiska ministerrådet bl. a. att verka för ett danskt deltagande i projektet, att fastställa programsevicen till och från Island och att i god tid avge förslag om fortsättning efter den föreslagna försöksperioden.

Uppsvinget för det nordiska samarbetet har ledsagats av *en allt intensivare debatt* även utanför Nordiska rådet om samarbetets framtida inriktning. I en uppmärksamrad rapport från en fristående arbetsgrupp för utvidgat ekonomiskt samarbete (Gyllenhammargruppen) har representanter för näringslivet uppdagat nya möjligheter i de ramar som det hävdvunnna politiska samarbetet har skapat och gett uttryck för sina avsikter och önskemål. Nordens Fackliga Samorganisation och Föreningarna Norden samt andra intressegrupper och ideella rörelser har likaså aktivt bidragit till att fästa de politiska beslutsfattarnas uppmärksamhet vid intressen och synsätt dessa organisationer vill förfästa.

Genom översynen och *reformen av såväl Nordiska rådets som ministerrådets arbetsformer* som företogs av 33:e sessionen står de officiella samarbetsorganen väl rustade att ta itu med de utmaningar, som ett dynamiskt och växande nordiskt samarbete på alla områden kommer att innebära. Ändringarna i Helsingforsavtalet, Kulturavtalet och Nordiska rådets arbetsordning har trätt i kraft den 12 februari 1986.

1.2. Effektivare styrinstrument

De nu genomförda organisatoriska förändringarna innebär bl. a. en sammanläggning av Nordiska ministerrådets allmänna budget och förut självständiga kulturbudgeten. Detta förväntas skapa en bättre översiktlighet i planeringen och verkställigheten och även ge tyngd åt de allmänkulturella samt utbildnings- och forskningsaspekterna inom övriga samarbetssektorer. För Nordiska rådets del är det avgörande, hur rådsmedlemmarnas

parlamentariska inflytande över samarbetsbudgeten kommer att kunna utvecklas.

Rådets tidigare budgetkommitté har omvandlats till *ett fast budget- och kontrollutskott* med ett flertal medlemmar som inte är betungade av arbetet i de fem fackutskotten. Detta torde höja rådets beredskap att påverka det centrala styrinstrumentet för hela samarbetet, som ministerrådsbudgeten under årens lopp har utvecklats till.

Måhända är det symptomatiskt för budgetens ökade betydelse, att diskussionen om den nordiska *budgetens finansieringsgrundlag och proceduren* för dess behandling fortsatt kommer att föras. Möjligheterna att förkorta den nuvarande, nästan tvååriga behandlingsprocessen till ett år har utretts och medger, ifall så beslutas, för Nordiska rådets höstsamling att genom budget- och kontrollutskottet och rådspresidiet avge sin framställning om budgetförslaget.

I och med den *utökning av presidietts medlemsantal* från fem till tio, som nu har trätt i kraft, kommer rådets styrande organ mellan sessionerna framdeles att bättre återspegla plenarförsamlingens partipolitiska styrkeshållanden. Därmed förbättras avsevärt rådspresidietts möjligheter att under den långa tiden från session till session ge uttryck för Nordiska rådets politiska vilja, om frågornas betydelse och aktualitet skulle kräva detta. Under verksamhetsperioden efter 33:e sessionen har presidiet förbättrat sig för den nya situationen genom att oftare än förut tillkalla suppleanter till sina möten.

De politiska *partiernas gruppvisa samverkan* – en allt viktigare drivkraft i rådets arbete – kommer att underlättas genom införandet av en särskild ekonomisk stödordning fr. o. m. den 1 januari 1986.

1.3. Norden och omvärlden

Många aktuella frågor inom Nordiska rådet återspeglar det stigande behov som de nordiska länderna har såsom små nationer att hävda sig i ett ofta kärvt internationellt klimat. Den ekonomiska handlingsplanen är i mycket ett försök till *samordning och ökad slagstyrka* i ett hårt konkurrensläge med omvärlden. TV-satellitprojektet är i väsentlighet ett försök att samnordiskt bemöta anstormningen av programutbudet över internationella satelliter.

Miljöfrågorna, ett av rådets starkt prioriterade arbetsfält, är också typexempel på nordiska problem som inte kan lösryckas från sitt internationella sammanhang.

Inför 33:e sessionen deltog rådspresidiet i de nordiska statsministrarnas begäran till den brittiska regeringen om en *minskning av gränsöverskridande luftföroreningar*. I juni 1985 kunde de nordiska länderna notera en märkbar framgång för sina strävanden till alleuropeiskt samarbete på detta område, då ett bindande protokoll om begränsning av svavelutsläpp under-tecknades i Helsingfors inom ramen för FN:s ekonomiska kommission för Europa, ECE.

I juli 1985 beslöt rådspresidiet att arrangera en *internationell parlamentarikerkonferens* om luftföroreningar. Inbjudan till denna konferens, som skall äga rum i september 1986 i Stockholm, har tillställts parlamenten i sexton europeiska länder och nio internationella organisationer, däribland ECE, Europeiska Gemenskaperna och SEV.

Genom att på detta sätt föra samman *parlamentariker från norra och mellersta Europa* vill Nordiska rådet öka medvetenheten om allvaret i luftföroreningssituationen. Rådet går in för att förstärka parlamentariker- nas motivation att förmå sina regeringar att vidta effektiva åtgärder såväl nationellt som internationellt.

Konferensen är den första i sitt slag i Nordiska rådets regi. Dess syfte är att tillsammans med utomnordiska parlamentariker uppnå *consensus* om behovet av åtgärder mot föroreningarnas källor. Den är också ett uttryck för det växande behovet av internationella kontakter som har skapats av den senare tidens aktuella sakfrågor i rådet.

Detta behov har också återspeglats i bl. a. den *kontaktresa till europeiska och internationella organisationer* som rådspresidiet företog i oktober 1985 i syfte att markera en – trots olika utgångspunkter gemensam – nordisk profil i den internationella utvecklingen.

Detsamma gäller även för debatten om ett särskilt medlemsförslag om utökat nordiskt samarbete i internationella sammanhang (A 711/e). I medlemsförslaget förordas tillsättande av en *särskild nordisk kommitté* för att utreda hur samnordiskt uppträdande i internationella fora ytterligare kan utvecklas och förstärkas.

Inom juridiska utskottet har sedan sommaren 1985 förts en aktiv diskussion om behovet av och möjligheterna till en samordning av de nordiska ländernas *flyktingpolitik*. Diskussionen har utmynnat i två medlemsförslag syftande till samordning eller samarbete på detta område (A 731/j, A 734/j; det förra har senare återtagits). Juridiska utskottet har också dryftat ärendet med representanter för FN:s flyktinghögkommissarie och det Nordiska utlänningsutskottet i januari 1986.

Utanför Nordiska rådets ram arrangerades den 29–30 november 1985 i Köpenhamn en representativ parlamentarikerkonferens med temat "*Norden som atomvåbenfri zone*". Konferensen, där de nordiska parlamentarikerna för första gången tillsammans debatterade säkerhetspolitiska frågeställningar, präglades av en problemorienterad saklighet.

1.4. Visioner och vardagsslit

De nordiska länderna befinner sig alla i en utvecklingsfas som betecknas som övergången till ett högteknologiskt s. k. informationsamhälle. För att bättre kunna bemöta samhällsutvecklingens nya krav på ett nordiskt plan beslöt presidiet redan inför 33:e sessionen att göra ett utskott, det dåvarande trafikutskottet, särskilt ansvarigt för *teknik- och datafrågor*.

På sessionen ändrades trafikutskottets namn till *kommunikationsutskot-*

tet. Under verksamhetsåret har detta utskott därför bemödat sig om att också i praktiken utvidga sitt verksamhetsfält för att kunna tillföra rådsarbetet nya impulser.

Arbetet inom rådets fem fackutskott beskrivs utförligt längre fram i denna rapport. Den *bredd av frågeställningar* som även under verksamhetsåret har karakteriserat rådsarbetet i sin helhet, får i det följande denna gång exemplifieras av verksamheten i kommunikationsutskottet. "Tidstypiska" medlemsförslag som behandlas av utskottet berör t. ex. datateknologin som hjälpmedel i regionalpolitiken (A 722/t) och stöd till genomförande av ett nordiskt teknologiår 1988 (A 736/t).

Det nordiska samarbetets yttersta berättigande och traditionella styrka ligger i viljan och förmågan att tillsammans söka påverka och förbättra de nordiska folkens livsvillkor, den vanliga nordbons vardagsverklighet. De *små men konkreta framstegen* har därför trots alla nya och stora perspektiv fortsatt att spela en central roll i rådsarbetet.

För kommunikationsutskottets del illustreras detta av att frågor som hastighetsbegränsningar, låsningsfria bromssystem eller ökad trygghet för cyklisterna inte hamnat i skymundan trots nya arbetsuppgifter. I likhet med övriga utskott har man även inom kommunikationsutskottet under verksamhetsårets lopp fått erfa att det ofta krävs *en långvarig och envis uppföljning* av Nordiska rådets rekommendationer tills samtliga berörda nationella myndigheter verkställt parlamentarikernas samnordiska vilja. Detta gäller exempelvis önskemålen om effektivare tvärförbindelser för flyg- och vägtrafiken i Norden.

Så är det också ifråga om marknadsföringen av *ungdomsresekortet* på de nordiska järnvägarna. Ungdomsresekortet infördes som en försöksordning sommaren 1985. Såväl kommunikationsutskottet och de nordiska trafikministrarna i november i Mariehamn som rådspresidiet och statsministrarna i december i Helsingfors har gett uttryck för en samstämmig vilja att fortsätta denna ordning även under 1986.

Nordiska rådet har alltsedan 30:e sessionen ägnat stor uppmärksamhet åt det "nordiska medborgarskapet", som i den politiska debatten fått beskriva Helsingforsavtalets målsättning om största möjliga rättsliga och sociala likställdhet mellan vistelselandets medborgare och medborgare från annat nordiskt land. Rådets presidium begärde i juni 1983 av Nordiska ministerrådet en kartläggning av de brister som råder på denna punkt. En sådan s. k. hinderkatalog (Nordbors rättigheter i Norden, NU 1985:6) har nu presenterats inför 34:e sessionen. Kartläggningen kommer att utgöra ett viktigt underlag för den fortsatta rådsdebatten om reformen som skall kunna föra vidare det arbete, som redan för tre decennier sedan inleddes genom att skapa passfrihet, en fri arbetsmarknad och en social trygghetskonvention i Norden.

Nordiskt samarbete är såväl visioner som vardagsslit.

2. Plenarförsamlingen

2.1. Rådets möten och rådets medlemmar

Nordiska rådets 33:e session hölls i Reykjavík den 4–8 mars 1985.

Plenarförsamlingen består av valda medlemmar och regeringsrepresentanter. Vid 33:e sessionen deltog 60 regerings-, landsstyre- och landskapsstyrelserepresentanter. Antalet valda medlemmar är 87 och väljs enligt följande:

<i>Danmark:</i>		<i>Färöarna:</i>		<i>Grönland:</i>	
Folketinget	16	Lagtinget	2	Landstinget	2
<i>Finland:</i>		<i>Åland:</i>		<i>Island</i>	
Riksdagen	18	Landstinget	2	Altinget	7
<i>Norge:</i>		<i>Sverige:</i>			
Stortinget	20	Riksdagen	20		

Fyra av rådets valda medlemmar ersattes av suppleanter under hela sessionen, och sju av de valda medlemmarna under delar av sessionen. Sammanlagt aderton suppleanter tjänstgjorde som ordinarie medlemmar av rådet.

Regeringarna, landsstyrena, landskapsstyrelsen samt rådets valda medlemmar och suppleanter har av presidiet den 3 maj 1985 kallats till rådets 34:e session, som äger rum i Folketinget i Danmark den 3–7 mars 1986.

Av Nordiska rådets valda medlemmar i januari 1986 är sextiotre män och tjugofyra kvinnor. Av suppleanterna är fyrtiosju män och fyrtio kvinnor.

2.2. Rekommendationer och yttranden vid 33:e sessionen

Med stöd av tidigare fattat principbeslut vid möte mellan de nordiska statsministrarna, Nordiska rådets presidium och Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) har beslutats att Nordiska ministerrådet skall svara för behandlingen av nedanstående rekommendationer.

- Nr 1. *Handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning*
- Nr 2. *Gemensam nordisk konjunkturbedömning*
- Nr 3. *Nordiskt datasamarbete*
- Nr 4. *Höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa*
- Nr 5. *Den offentliga sektorns roll i ekonomin*
- Nr 6. *Handlingsprogram för förstärkning av Västnordensamarbetet*
- Nr 8. *Västnordenfond*
- Nr 9. *Samarbete om handelssjöfarten*
- Nr 10. *Samarbete om framtidsforskning*
- Nr 11. *Interimistisk stöd till regional nordisk informationsverksamhet*
- Nr 12. *Permanent stöd till regional nordisk informationsverksamhet*
- Nr 13. *Nordiska stoffet i läromedel och läroplaner*
- Nr 14. *Ersättning för specialutbildning av elever från annat nordiskt land*

- Nr 15. Hemmamarknad för fonogram med nordisk musik*
- Nr 16. Ändring i Helsingforsavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet*
- Nr 17. Ändring i Helsingforsavtalet och kulturavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet*
- Nr 18. Stöd till Internationella rehabiliterings- och forskningscentret för tortyroffer (RCT) i Köpenhamn*
- Nr 19. Samarbete för de mänskliga rättigheterna*
- Nr 20. Reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet*
- Nr 21. Program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa*
- Nr 22. Åtgärder mot drogmissbruk i trafiken*
- Nr 23. Handlingsplan mot narkotika*
- Nr 24. Harmonisering av miljöskyddslagstiftningen i Norden*
- Nr 25. Minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval*

Rådet antog fem yttranden på förslag av utskotten i anledning av Nordiska ministerrådets berättelse (C 1) och ett yttrande av budgetkommittén i anledning av Nordiska ministerrådets allmänna budget och kulturbudget 1986.

I *yttrande 1* – ekonomiska utskottet – föreslås ökad samnordisk representation i internationella fora, förbättra det valutapolitiska samarbetet i Norden, genomgång av skattelagstiftningen för att främja industriella samarbetsprojekt, utvidga nordiskt energiforskningsarbete, utvidga nordiskt olje- och gassamarbete till också Västnorden, framlägga ministerrådsförslag om energisamarbete till rådets session 1986, värdera igångsättandet av regionalt samarbete i Skagerak/Oslofjordsområdet, lägga fram ett ministerrådsförslag som tryggar ett fortsatt konkret projektsamarbete i u-länderna, ändra ekonomiska forskningsrådets ändamålsparagraf.

I *yttrande 2* – trafikutskottet – föreslås översyn av transportöverenskommelsen, prioritera projekt om datakommunikation och modern telekommunikation, öka trafiksäkerheten och beakta negativ inverkan av narkotika och vissa läkemedel, effektiv uppföljning av slutförda utredningar, förbättra möjligheterna för nordisk ungdom att resa billigt i Norden, öka turistnäringens möjligheter i Norden.

I *yttrande 3* – kulturutskottet – föreslås handlingsplan till 34:e sessionen öka sysselsättningen inom utbildning och forskning samt analys av åtgärder på det allmänkulturella området, produktion och distribution av nordiska filmer bör ges större uppmärksamhet, förbättra undervisningen i nordiska språk, möjliggöra större rörlighet för lärare och elever, ministerrådsförslag om kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden.

I *yttrande 4* – juridiska utskottet – föreslås fortsatt arbete om harmonisering av lagar, äktenskapets ekonomi samt för personer som lever i nya familjestrukturer, att det nordiska samarbetet om likartade regler för pro-

duktansvar återupptas, att Nordiska ministerrådet fortsätter arbetet om gemensamma regler för ersättning vid miljöskador, att Nordiska ministerrådet sätter igång samarbetsprojekt för bekämpning av ekonomisk kriminalitet, att Nordiska ministerrådet utvidgar katalogen för samarbetsprojekt på arbetsrättens område.

I yttrande 5 – social- och miljöutskottet – föreslås att arbetsmarknads-samarbetet intensifieras med datateknik i arbetsförmedlingen, arbeta för en nordisk arbetsmiljökonvention, tvärfacklig undersökning om allergifrågor, förverkliga intentionerna om blyfri bensin, engagera fler ämbetsmannakommittéer än jämställdhetskommittén i aktivt jämställdhetsarbete, jämnare könsfördelning i nordiska ämbetsmannakommittéer m. fl. organ, kartläggningen av befolkningens kostvanor bör fullföljas genom projekt om friskvård, hälsokost m. m., kartlägga bestämmelser på livsmedelsområdet som kan innebära handelshinder.

I yttrande 6 – budgetkommittén – föreslås en ökning av den framlagda budgeten för den allmänna budgeten 1986 med 500 000 NOK, en ökning av budgeten för kulturellt samarbete med 1 700 000 DKK.

Rekommendationerna och yttrandena översändes till Nordiska ministerrådet den 8 maj 1985.

2.3. Avtals- och arbetsordningsändringar

I enlighet med plenarförsamlingens beslut den 7 mars ändrades namnet på trafikutskottet till kommunikationsutskottet genom ändringar i § 24 i Nordiska rådets arbetsordning. Namnändringen har tillämpats sedan sessionen.

I rekommendationerna nr 16 och 17/1985 rekommenderades de nordiska ländernas regeringar att ändra Helsingforsavtalets och kulturavtalets bestämmelser mot bakgrund av behandlingen av medlemsförslag A 692/j och ministerrådsförslag B 55/j. Nordiska ministerrådet undertecknade den 6 maj 1985 en överenskommelse om ändringar i Helsingforsavtalet samt ett avtal om ändring i avtalet om kulturellt samarbete. Avtalstexterna ingår som bilaga till ministerrådets meddelande om rekommendation nr. 17/1985. Ändringarna har ratificerats av alla fem länder och träder i kraft den 12 februari 1986.

Plenarförsamlingen beslöt den 7 mars 1985 om ändringar i Nordiska rådets arbetsordning mot bakgrund av behandlingen av medlemsförslag A 692/j. Samtidigt beslöts att ändringarna träder i kraft samtidigt med Helsingforsavtalets ändringar.

Samtliga centrala avtal och arbetsordningar finns upptryckta i nytugåvor inför sessionen 1986.

Plenarförsamlingen uppdrog åt presidiet den 7 mars 1985, mot bakgrund av behandlingen av medlemsförslag A 689/j, att utforma regler för partistöd i Nordiska rådet. Presidiet fastställde regler för stödordningen den 3 juli 1985. För närmare redogörelse hänvisas till avsnitt 9.5. samt till reglerna, som återfinns i bilaga 10.

2.4. Framställning från rådet

Nordiska ministerrådet överlämnade ett ministerrådsförslag angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden (B 61/k) till Nordiska rådet den 10 november 1985. Presidiet hänvisade förslaget till kulturutskottet som framlade sitt betänkande den 13 november.

Med hänvisning till artiklarna 56 och 65 i Helsingforsavtalet och efter förslag av kulturutskottet gjorde Nordiska rådet genom presidiet den 13 november 1985 en framställning till Nordiska ministerrådet i denna fråga (framst. 1/1986). Presidiet kommer att göra en särskild anmälan till plenarförsamlingen med anledning av ministerrådsförslaget och de vidtagna åtgärderna. Nordiska rådet har från Nordiska ministerrådet erhållit ett meddelande med anledning av framställningen. Dokumenten har tryckts till råds-sessionen 1986.

2.5. Rådets ärenden inför 34:e sessionen

De ärenden som Nordiska rådet har på sin saklista benämns enligt följande: A-saker är medlemsförslag, B-saker är ministerrådsförslag eller regeringsförslag, C-saker är berättelser, D-saker är meddelanden med anledning av tidigare rekommendationer och E-saker är frågor till ministerrådet eller regeringarna.

Vid rådets 33:e session hade rådet sammanlagt 35 medlemsförslag och 7 ministerrådsförslag på saklistan. 22 av medlemsförslagen och samtliga 7 ministerrådsförslag togs upp till behandling på sessionen. I samband med sessionen väcktes 5 nya medlemsförslag. I perioden fram till årskiftet 1985/1986 har ytterligare 25 nya medlemsförslag och 7 ministerrådsförslag väckts.

Inför 33:e sessionen hade rådet 107 rekommendationer på saklistan och efter sessionen 108. Vid sessionen antogs 25 nya och slutbehandlades 24 tidigare rekommendationer.

Vid sessionen antogs 6 yttranden med anledning av ministerrådets berättelse (C 1) och ministerrådets budgetredogörelse och -förslag (C 2).

Vid sessionen ställdes 35 frågor (E-saker) till ministerrådet eller regeringarna. 28 av frågorna hade lämnats inom den ordinarie tidsfristen tre veckor före sessionen och 7 var s. k. snabbfrågor under sessionen.

Ärendenas fördelning mellan utskotten, om man bortser från berättelserna, framgår av följande uppställning:

	Juridiska utsk.	Kultur-utsk.	Social- o miljö-utsk.	Trafik-utsk.	Ekonomiska utsk.	Totalt
Medlemsförslag	7	12	10	2	4	35
Ministerrådsförslag	1	—	2	—	4	7
Rekommendationer inför 33:e sessionen	8	27	35	17	20	107
Slutbehandlade rek. vid 33:e sessionen	3	5	12	1	3	24
Nya rek. antagna vid 33:e sessionen	5	6	5	2	7	25
Rek. på saklistan inför 34:e sessionen	10	28	28	19	23	108

2.6. Valgspørsmål foran 34. sesjon

I Helsingforsavtalens artikkel 47 uttales at ved valg skal tilses at ulike politiske meningsretninger blir representert i Rådet. Ifølge Fagerholmkomiteen (NU 1969: 20, s. 39) bør dette prinsipp anvendes slik at man streber etter å oppnå en representasjon som så nær som mulig svarer mot styrkeforholdet mellom ulike partier i de nasjonale folkerepresentasjonene.

Etter at endringene av Rådets arbeidsordning trer i kraft 12. februar 1986, kommer presidiet til å utgjøre valgkomite og skal legge frem forslag til valg av fortroendeposter ved 34. sesjon. Ikrafttredelsen innebærer dessuten at presidiet utvides fra 5 til 10 medlemmer, Informasjonskomiteen avskaffes og en Redaksjonskomite for Nordisk Kontakt etableres og Budsjettkomiteen erstattes av Budsjett- og kontrollutvalget.

Presidiet anså den 13. november 1985 at sammensetningen av Budsjett- og kontrollutvalget bør følge den partipolitiske styrke i Rådet. Formennene for de 5 fagutvalg skal inngå i denne beregningen.

Siden Rådets 30. sesjon 1982 er valg av fortroendeposter skjedd på basis av partigruppenes forholdsmessige størrelse. Presidiet besluttet 13. november 1985 å godkjenne følgende retningslinjer ved valg av fortroendeposter ved Rådets 34. sesjon 1986:

- Liksom tidligere deles fortroendepostene i en primærgruppe og en sekundærgruppe.
- I primærgruppen inngår de 10 presidiedlemmer og de 6 utvalgsformenn. De 16 poster fordeles fortløpende etter partipolitisk styrke.
- I sekundærgruppen inngår de 6 nestformenn i utvalgene.
- Formannspost og nestformannspost i Redaksjonskomiteen henføres ikke til henholdsvis primærgruppen og sekundærgruppen, men fordelingen skal skje i sammenheng med den øvrige fordeling av poster.
- Formann og nestformann i et utvalg skal fortrinnsvis komme fra forskjellig politisk hovedretning.

Presidiet besluttet 13. november 1985 om delvis rotasjon mellom landene av formannspostene i utvalgene for perioden frem til Rådets 35. sesjon 1987. Danmark og Island beholder formannsposten i henholdsvis Juridisk utvalg og Kulturutvalget. Formannsposten i Økonomisk utvalg flyttes fra Sverige til Norge, formannsposten i Sosial- og miljøutvalget flyttes fra Norge til Finland mens formannsposten i Kommunikasjonsutvalget flyttes fra Finland til Sverige.

3. Presidiet

3.1. Presidiets sammansättning och möten

Vid 33:e sessionen den 4–7 mars 1985 i Reykjavík valdes Páll Pétursson (F) Island, till rådets president. Till vice presidenter valdes Anker Jørgensen (S), Danmark, Elsi Hetemäki-Olander (Kok), Finland, Gunnar Berge (A), Norge och Karin Söder (c), Sverige.

Vid val i den norske delegationen den 8 november 1985 valdes Hallvard Bakke (A) till vice president i stället för Gunnar Berge.

Till suppleanter för presidiets medlemmar valdes vid 33:e sessionen Margrete Auken (SF), Danmark, Peter Muurman (Sdp), Finland, Ólafur G. Einarsson (Sj.), Island, Jo Benkow (H), Norge och Gunnar Nilsson (s), Sverige.

Vid val i den svenska delegationen den 16 oktober 1985 valdes Grethe Lundblad (s) till suppleant i stället för Gunnar Nilsson.

Presidiet har sedan 33:e sessionen hållit följande möten: den 3 och 4 mars i Reykjavík, den 6 mars i Reykjavík, den 8 mars i Reykjavík, den 6 och 7 maj i Lund, den 3 juli i Rovaniemi, den 10 juli per capsulam, den 19 september i Köpenhamn, den 20 oktober i Köpenhamn och den 25 oktober i Paris, den 10, 11 och 13 november i Mariehamn, den 18 december i Helsingfors och den 29 och 30 januari 1986 i Stockholm.

Presidiet och ordförandena i rådets utskott och kommittéer höll ett gemensamt möte den 6 maj i Lund.

Presidiet och samarbetsministrarna höll gemensamma möten den 7 maj i Lund och den 18 december i Helsingfors.

Presidiet och de nordiska ländernas statsministrar hade gemensamma överläggningar den 4 mars i Reykjavík och den 18 december i Helsingfors.

3.2. Presidiets møter med statsministrene og samarbeidsministrene

Kontakter med de nordiske statsministre

I desember 1984 drøftet presidiet og statsministrene grenseoverskridende luftforurensninger. Med støtte av presidiet avga statsministrene en uttalelse til den britiske regjering om en minskning av svovelutslippene. Svaret fra den britiske regjering var utilfredsstillende og urovekkende. På denne bakgrunn og etter anmodning fra presidiet, ble et nytt møte holdt med de nordiske statsministre den 4. mars 1985 i Reykjavik for å drøfte eventuelle ytterligere nordiske tiltak for å redusere luftforurensningene.

Det ordinære møtet mellom presidiet og de nordiske statsministrene fant sted i Helsingfors den 18. desember 1985. Presidiet og statsministrene drøftet bl. a. utviklingen av EF og innvirkningen på det nordiske samarbeidet, nordisk radio- og TV-samarbeid, oppfølgingen av den økonomiske handlingsplan, grenseoverskridende luftforurensninger og nordisk ungdomsreisekort for reiser med jernbane i Norden. Ingen pressemelding ble sendt ut fra møtet. I pressemelding fra møtet mellom samarbeidsministrene og statsministrene som ble holdt samme dag, ble bl. a. gjennomføringen av den økonomiske handlingsplan diskutert. Statsministrene noterte at arbeidet med planen er på god vei ifølge den fastlagte tidsplanen. Statsministrene drøftet dessuten nordisk forskning og teknologisk utvikling og forholdet til Eureka-initiativet. Nordisk støtte til regionalt samarbeid mellom de afrikanske land som omgir Sydafrika (SADCC-landene) ble drøftet. Statsministrene mottok med interesse rapporten fra den fristående arbeids-

gruppen (s. k. Gyllenhammargruppen) for utvidet økonomisk samarbeid i Norden.

Kontakter med Nordisk Ministerråd

Presidiet har i 1985 holdt to møter med Nordisk Ministerråd (Samarbeidsministrene), den 7. mai i Lund og den 18. desember i Helsingfors. Møtene har omfattet følgende saker:

- Erfaringene fra Nordisk Råds 33. sesjon 1985
- Budsjettprosedyren for Ministerrådets budsjett
- Nordisk bistandssamarbeid
- Grenseoverskridende luftforurensninger
- Nordisk radio- og TV-samarbeid
- Den økonomiske handlingsplan
- Nordisk informasjons- og publikasjonsvirksomhet
- Forberedelser til Nordisk Råds 34. sesjon 1986.

Presidiet var til stede da Nordisk Ministerråd (Samarbeidsministrene) den 6. mai 1985 i Lund undertegnet overenskomstene om endringer i Helsingforsavtalen og Kulturavtalen.

Ved innvielsen av Nordens institutt på Åland 14. oktober 1985, var Rådet representert ved vise-president Elsi Hetemäki-Olander.

Rådets utvalg har i 1985 hatt i alt 8 møter med Ministerrådet i dets forskjellige sammensetninger. I tillegg har Økonomisk utvalg møtt utenrikshandelsministrene og ministrene ansvarlig for bistandssaker. Budsjettkomiteen har møtt Ministerrådet (Samarbeidsministrene) en gang samt hatt et møte med representanter for Ministerrådet (Samarbeidsministrene).

Presidiet har vid ett flertal tilfällen under året sänt skrivelser till Nordiska ministerrådet, främst efter initiativ från rådets utskott, som i olika frågor vill efterhöra ministerrådets ställningstaganden eller påskynda utvecklingen. För merparten av dessa frågor redogörs i berörda utskotts avsnitt i kapitel 4. En av frågorna som berört flera utskott var presidiets hänvändelse av den 3 juli 1985 till ministerrådet för att få igång förhandlingar angående vägavgifter för tung transport i Danmark och Norge. Presidiet underströk också betydelsen av en harmonisering av dessa regler i alla nordiska länder. Ministerrådet har underrättat presidiet om vidtagna åtgärder. Såväl kommunikations- som ekonomiska utskottet har behandlat frågan.

3.3. Regler för budget- och kontrollutskottet och för redaktionskommittén för Nordisk Kontakt

Presidiet kan, i enlighet med § 24 i rådets arbetsordning, fastställa regler för utskottens arbete. Vid möte den 7 maj 1985 fastställde presidiet regler för Nordiska rådets budget- och kontrollutskott. Reglerna träder i kraft samtidigt som ändringarna i rådets arbetsordning och återfinns i bilaga 6.

Presidiet kan, i enlighet med § 31 i rådets arbetsordning, fastställa regler

för redaktionskommittén för Nordisk Kontakt. Vid möte den 7 maj 1985 fastställde presidiet regler för redaktionskommittén. Reglerna träder i kraft samtidigt som ändringarna i rådets arbetsordning och återfinns i bilaga 7.

3.4. Presidiets beslut angående sakområdenas fördelning i rådet

I enlighet med presidiets beslut den 30 januari 1985 är kommunikationsutskottet huvudansvarigt utskott för teknik- och datateknologifrågor. Vid sitt möte den 19 september 1985 beslöt presidiet att flytta över rekommendationerna nr 2/1984 om nordisk handlingsplan på datateknologiområdet och nr 3/1985 om nordiskt datasamarbete från ekonomiska utskottet till kommunikationsutskottet.

I enlighet med presidiets beslut den 30 januari 1985 tillhör jämställdhetsfrågorna och livsmedelsfrågorna juridiska utskottets sakområde. Vid sitt möte den 3 juli 1985 beslöt presidiet att flytta över rekommendation nr 25/1985 angående minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval från social- och miljöutskottet till juridiska utskottet.

3.5. Arbetsordning för Nordiska rådets presidiesekretariat och sekreterarkollegium samt reglemente för Nordiska rådets gemensamma budget

Presidiet antog vid möte den 7 maj 1985 en ny arbetsordning för Nordiska rådets presidiesekretariat och sekreterarkollegium. Arbetsordningen ersätter Arbetsordning för Nordiska rådets sekretariat från den 19 november 1972 med ändringar från den 14 januari 1974. Den nya arbetsordningen träder i kraft samtidigt med ändringarna i rådets arbetsordning, alltså den 12 februari 1986. Arbetsordningen återfinns i bilaga 8.

Vid möte den 4 mars 1985 fastställde presidiet ett reglemente för Nordiska rådets gemensamma budget (P 144/1985). Förslaget hade dessförinnan varit förelagt riksrevisionsverket samt riksgäldskontoret, vars revisionsenhet reviderar presidiesekretariatets verksamhet och räkenskaper, för synpunkter. För rådets gemensamma budget har ej tidigare funnits något särskilt reglemente. Reglementet trädde i kraft den 1 juli 1985 och återfinns i bilaga 9.

3.6. Ny budsjettprosedyre

Nordisk Ministerråd (Samarbeidsministrene) og Budsjettkomiteen kom den 9. juni 1982 overens om den nåværende budsjettprosedyren som første gang ble benyttet i forbindelse med 1984 års budsjettarbeid. Prosedyren er en forsøksordning. Ved Rådets 31. sesjon 1983 ble Ministerrådets budsjett for første gang underkastet plenarforsamlingens granskning.

På møtet 22. august 1984 mellom presidiet og samarbeidsministrene ble det konstatert at Ministerrådets budsjettforslag lagt frem i beretningen C 2 skulle omfatte både Ministerrådets budsjett og Ministerrådets kommende planer.

På møtet 7. mai 1985 mellom Nordisk Råds presidium og Nordisk

Ministerråd (Samarbeidsministrene) ble et svensk regjeringsinitiativ om å endre nåværende budsjettprosedyre lagt frem slik at tiden mellom beslutning og iverksettelse av budsjettet kunne gjøres kortere.

Den arbeidsgruppe som forberedte den nåværende budsjettprosedyre fikk i oppdrag å se nærmere på hvorledes forslaget kunne gjennomføres. Gruppen avla sin rapport i oktober 1985. Presidiet besluttet å sende rapporten på remiss til nasjonale delegasjoner og Budsjettkomiteen. Rapporten, de nasjonale delegasjoners og Budsjettkomiteens uttalelser finnes i Bilag 12.

Presidiet og samarbeidsministrene ble 18. desember 1985 enige om å forkorte den nåværende budsjettprosedyre slik at Ministerrådet (Samarbeidsministrene) etter at Rådets organer har uttalt seg, kan beslutte om budsjettet høsten før budsjettåret.

Nærmere opplysninger om den nye budsjettprosedyren finnes i avsnitt 4.6.

4. Utskotten, budgetkommittén och informationskommittén

Samansättningen av rådets fem utskott, budgetkommittén och informationskommittén framgår av bilaga 2. Ur bilagan framgår också när och var sammanträdena hållits och vilka förändringar som inträffat i samansättningen sedan föregående session, då utskotten och kommittéerna konstituerade sig.

4.1. Ekonomiska utskottet

Økonomisk utvalg har avholdt 4 møter i tiden mellom 33. og 34. sesjon. I tillegg har utvalgets 9-mannskomite hatt 3 møter. På utvalgets møter har man behandlet 5 medlemsforslag, 6 ministerrådsforslag, saker aktualisert av tidligere rekommandasjoner, beretninger fra nordiske institusjoner og Nordisk Ministerråds almenne budsjett. Utvalget har møtt Nordisk Ministerråd (finansministrene), de nordiske lands bistandsministre, de nordiske lands utenrikshandelsministre, Nordisk Ministerråd (energiministrene) representanter för arbeidslivets parter og enkelte nordiske institusjoner. Utvalget har også møtt representanter for ECE.

Utvalget valgte på sitt møte den 5. mars Gunnar Nilsson til formann og etter honom den 12.–13. november 1985 Arne Gadd.

Medlems- og ministerrådsforslag

Utvalget besluttet å ikke avgi noen uttalelse om ministerrådsforslag B 61/k om økt radio- og TV-samarbeid i Norden.

Ministerrådsforslaget ble behandlet på utvalgets møte 30.–31. januar 1986.

Ministerrådsforslag B 62/e om et nordisk utviklingsfond for Vestnorden var en oppfølging av ministerrådsforslag B 60/e som ble behandlet på

Rådets 33. sesjon. Utvalget sluttet seg til forslaget om å opprette et Vestnordenfond med hovedsete i Reykjavik. Ministerrådsforslaget ble behandlet på utvalgets møte 30.–31. januar 1986.

Utvalget mente ministerrådsforslag B 63/e om et revidert nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitikk var et godt utgangspunkt for utviklingen av det videre samarbeid innen regionalpolitikken. Forslaget la ikke opp til noen omfattende endringer i forhold til handlingsprogrammet fra 1979. Utvalget hadde en del kommentarer til de ulike forslag og omtale av virksomhetsområdene. Forslaget ble behandlet på utvalgets møter 30.–31. januar og 12. februar 1986.

Ministerrådsforslag B 65/e om en nordisk handlingsplan for økt sysselsetting innen byggesektoren var særlig konsentrert om Norden som hjemmemarked og samnordisk byggeeksport. Utvalget sluttet seg til forslaget men ba om å få oversendt et prosjektprogram til behandling. Forslaget ble behandlet på utvalgets møte 30.–31. januar 1986.

Ministerrådsforslag B 66/e om økt beløpsramme for Nordisk Investeringsbanks prosjektinvesteringsslån. Utvalget sluttet seg til forslaget om å øke den nuværende ramme for prosjektinvesteringsslån til 700 mill. SDR. Ministerrådsforslaget ble behandlet på utvalgets møte 30.–31. januar 1986.

Ministerrådsforslag B 67/e om en plan for nordiskt samarbeid på energiområdet for perioden 1986–1988. Utvalget sluttet seg til forslaget. Utvalget hadde en del kommentarer til de ulike forslag og omtale av virksomhetsområdene. Ministerrådsforslaget ble behandlet på utvalgets møter 30.–31. januar 1986 og 12. februar 1986.

Utvalget fikk medlemsforslag A 708/s om forsøksordning med innføring av 6 timers normalarbeidsdag på underremiss. Utvalget fant ikke å kunne slutte seg til forslaget, men anså det viktig at de nordiske land og deres arbeidsmarkedsorganisasjoner satser på felles utredninger og tiltak om virkninger av arbeidstidsreduksjoner. Forslaget ble behandlet på utvalgets møter 1.–3. juli og 12.–13. november 1985.

Medlemsforslag A 711/e om nordisk samarbeid i internasjonal sammenheng ble positivt mottatt i utvalget. Utvalget rekommanderte Nordisk Ministerråd, i samråd med Nordisk Råd, å tilsette en komité for å utrede hvordan det nordiske samarbeidet i internasjonal sammenheng ytterligere kan utvikles og forsterkes og med utgangspunkt i utredningens resultater legge fram forslag for Nordisk Råds sesjon i 1987. Medlemsforslaget ble sluttbehandlet på utvalgets møte 30.–31. januar 1986.

Medlemsforslag A 714/e om oppretting av et nordisk institutt for bioteknikk i Islands ble sluttbehandlet på utvalgets møte 30.–31. januar 1986. Utvalget rekommanderte Nordisk Ministerråd å gjennomføre et forprosjekt i løpet av 1986 for å belyse hvilke ulike samarbeidsperspektiver som foreligger samt hvilken rolle et eventuelt bioteknisk institutt, med mulig plassering i Island, vil kunne spille for det nordisk næringslivet.

Utvalget støttet fullt ut medlemsforslagene A 716/e om forskningsinn-

satser innen den kooperative sektoren og A 730/e om beskatning av fritidsbolig i et annet nordisk land enn hjemlandet. Medlemsforslagene ble sluttbehandlete på utvalgets møter 30.–31. januar og 12. februar 1986.

Utvalgets kontakter utad

Ved utvalgets møte 12.–13. november 1985 møtته utvalget representanter for de nordiske lands bistandsministre og Nordisk Ministerråd (finansministrene).

I møte med bistandsministrene var spørsmål om en arbeidsplan på det bistandspolitiske området hovedtema. En rekke tidligere rekommendasjoner og oppfølging av handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting ble diskutert med finansministrene. Andre aktuelle emner ble også tatt opp.

Til samme møte var også representanter fra De nordiske industriforbunds fellesorgan og Nordens faglige samorganisasjon invitert. Representanter for industriforbundene var særlig opptatt av spørsmålet om et friere nordisk kapitalmarked, mens det var saker i tilknytning til Nordens faglige samorganisasjons program "Økonomisk utvikling og full sysselsetting i Norden" og "Den nordiske handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting" som ble viet mest oppmerksomhet i drøftingene med NFS.

Ved møte i november møtته dessuten også representanter for Nordisk Investeringsbank for å orientere om arbeidet med nordiske myke prosjektinvesteringsslån og nordiske innovasjons- og markedsutviklingsslån til mindre og mellomstore bedrifter.

På møte 30.–31. januar 1986 møtته utvalget representanter for de nordiske lands utenrikshandelsministre. Det var særlig tidligere rekommendasjoner på det handelspolitiske området og temaer i tilknytning til Norden som hjemmemarked som ble berørt.

Nordisk Ministerråd (samarbeidsministrene) orienterte på møtet om forslaget angående Nordisk Ministerråds almenne budsjett for 1987.

Representanter fra ECE var invitert til samme møte. Aktuelle temaer ble drøftet.

På møte i januar møtته dessuten representanter for de nordiske lands arbeidsgiverforeninger. Oppfølging av handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting sto sentralt.

Til utvalgets møte 12. februar 1986 er invitert Nordisk Ministerråd (energiministrene). Her vil miniserrådsforslaget for energisektoren bli hovedtema. Utvalget skal også treffe representanter for Nordisk Investeringsbank og Nordisk Prosjektportfond for å drøfte deres årsrapporter.

4.2. Juridisk utvalg

I tiden efter 33. session t.o.m. januar 1986 har utvalget holdt seks møder, heraf to med Nordisk Ministerråd – et med justitsministrene og et med ministrene med ansvar for arbeidslivs- og arbeidsrettlige spørsmål.

Udvalgets formand har været Bernhardt Tastesen og næstformand Fridjón Thórdarson.

Som nye sagsområder har juridisk udvalg fra social- og miljøudvalget fået overført ligestillingsspørgsmål og levnedsmiddelsager, hvilket blev besluttet af præsidiet den 30. januar 1985.

Vigtige samarbejdsspørgsmål

En stor del af udvalgets arbejde har været koncentreret om spørgsmålet om en nordisk flygtningepolitik. Spørgsmålet har været drøftet både på mødet i november med de nordiske justitsministre og på udvalgets møde i januar 1986 med lederen af regionalkontoret i Stockholm for FN's højkommissær for flygtninge. Udvalgets overvejelser er resulteret i et medlemsforslag, der vil blive behandlet på 34. session i København.

Medlemsforslag

Efter 33. session er der henvist fem medlemsforslag til udvalget: A 715/j om at oprette et nordisk register over personer, som er idømt forbud mod at drive virksomhed, A 727/j om børns beskyttelse i krig, A 733/j om en nordisk konvention om folkeregistrering (som erstatter og udvider overenskomsten af 5. december 1968 om folkeregistrering), A 734/j om tilvejebringelse af et udvidet og fordybet samarbejde om flygtningepolitik og A 735/j om afholdelse af en nordisk kvindekongres – Nordisk Forum.

Endvidere har udvalget haft lejlighed til at afgive en udtalelse over to medlemsforslag og et ministerrådsforslag: A 699/s om udvidede rettigheder for nordiske statsborgere ved flytning eller rejse inden for Norden og A 711/e om nordisk samarbejde i international sammenhæng samt B 61/k om et øget radio- og TV-samarbejde i Norden.

I løbet af året har udvalget slutbehandlet 2 medlemsforslag. A 694/j om ensartede retsregler angående fødsel efter insemination blev slutbehandlet på udvalgets møde den 12. november 1985 i Mariehamn, og A 715/j om at oprette et nordisk register over personer, som er idømt forbud mod at drive virksomhed blev slutbehandlet på udvalgets møde den 31. januar 1986 i Stockholm. Udvalget vil foreslå, at medlemsforslagene udmunder i rekommandationer ved rådets 34. session.

Medlemsforslagene A 733/j, A 734/j og A 735/j forventes slutbehandlet på udvalgets møde den 21. februar 1986 og medtaget på sagslisten for 34. session.

Kontakter med Nordisk Ministerråd

Udvalgets møde med Nordisk Ministerråd/justitsministrene blev holdt den 12. november 1985 i Mariehamn. På mødet blev følgende spørgsmål drøftet: behandlingsformer som alternativ til frihedsberøvelse ved narkotikaforbrydelser, flygtningepolitik – retsregler og praksis i de nordiske lande samt mulighederne for harmonisering og købeloven. Justitsmini-
33–50-334 Nordiska rådet Del 2

streng gav i øvrigt en kort orientering om følgende sager: ægteskabets økonomiske retsvirkninger, permanent boende udlændinges retssikkerhed, konkrete samarbejdsprojekter vedrørende bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, produktansvar og homoseksuelles retsstilling.

Mødet med Nordisk Ministerråd/ministre med ansvar for arbejdslivs- og arbejdsretlige spørgsmål blev holdt den 13. november 1985 i Mariehamn. På dette møde blev følgende spørgsmål drøftet: samarbejde på arbejdsrettens område, samarbejde vedrørende arbejdslivsspørgsmål og fagligt samarbejde inden for rammerne af en øget nordisk industriel integration.

Kontrollerende virksomhed

På forslag af udvalget blev der under 33. session afskrevet tre rekommandationer under juridisk udvalgs arbejdsområde.

Udvalgets kontrollerende virksomhed er udøvet gennem arbejdet med de til udvalget henviste meddelelser om rekommandationer samt virksomhedsberetninger fra organer og institutioner på det juridiske samarbejdsområde.

Specielt har udvalget været interesseret i ministerrådets opfølgning af rek. nr. 18/1985 om økonomisk støtte over det nordiske budget til Internationalt Rehabiliterings- og Forskningscenter for torturofre i København (RCT).

Som en følge af overførelsen af de nye sagsområder fra social- og miljøudvalget har juridisk udvalg i øvrigt i større omfang end tidligere været inddraget i behandlingen af Nordisk Ministerråds budgetter.

Øvrigt

I samarbejde med Nordisk Samarbejdsråd tor Kriminologi har juridisk udvalg arrangeret seminaret "Narkotika og kontrolpolitik", der blev holdt i Rønne den 22.-24. april 1985. En redegørelse findes i afsnit 5.2.

Udvalgets sekretær deltog sammen med Elsi Hetemäki-Olander, som repræsentant for præsidiet, og Dorte Bennedsen, som repræsentant for social- og miljøudvalget der tidligere har behandlet ligestillingsspørgsmål, i FN's kvindekonference i Nairobi i juli 1985.

Udvalgets formand, Bernhardt Tastesen, Ragna Berget Jørgensen og udvalgets sekretær deltog endvidere i et nordisk seminar arrangeret af Nordisk Ministerråds ligestillingsudvalg om opfølgning af FN's kvindekonference. Seminaret blev holdt i Reykjavik i september 1985.

4.3. Kommunikationsutskottet

För den tid som denna rapport avser har kommunikationsutskottet hållit fem ordinarie möten, ett möte med Nordiska ministerrådet (trafik- och trafiksäkerhetsministrarna) och tre arbetsgruppmöten.

Vid sitt konstituerande möte den 5 mars valde utskottet till ordförande Marjatta Väänänen och till vice ordförande Bjarne Mørk Eidem.

Traditionellt har utskottets verksamhetsområden varit transporter och kommunikationer, såväl till lands, till sjöss och i luften som post- och telekommunikationer, trafiksäkerhet, turism och meteorologi. I januari 1985 beslöt Nordiska rådets presidium att utskottet också skulle få teknik- och datateknologifrågor inom sitt verksamhetsområde. Vidare beslöt Nordiska rådet på sin 33:e session i Reykjavík i mars 1985 att utskottets namn med hänsyn till de nya områdena och stadigt växande verksamhet på tele- och datakommunikationsområdena skulle ändras från trafikutskottet till kommunikationsutskottet.

Viktigare samarbetsfrågor

Kommunikationsutskottets arbete under verksamhetsåret har karakteriserats i hög grad av trafiksäkerhetsfrågor samt utskottets nya verksamhetsområden om teknik och datateknologi och därmed planeringen av utskottets framtida arbete.

En intern arbetsgrupp blev upprättad i syfte att föreslå hur utskottet kunde förbereda sig för detta arbete. Som ett led i denna förberedelse höll utskottet ett extra möte i februari till vilket framstående specialister inom datateknologiområdet hade inkallats. Där diskuterades inte enbart det som är aktuellt inom den närmaste framtiden inom området utan även hur kommunikationsutskottet, Nordiska rådet och nordiska politiker i övrigt kan bidra till fördelaktig utveckling för land och folk i Norden.

Tio medlemsförslag har hänvisats till utskottet under verksamhetsåret; A 710/t om harmonisering av övergång till distribution och försäljning av blyfri bensin i Norden, A 717/t om ibruktagandet av tilläggsbromsljus på bilar, A 719/t om ökad trygghet för cyklister i Norden, A 720/t om klassificering av låsningsfria bromssystem, A 728/t om byggande av ett järnvägsspår med svensk spårvidd till Outokumpu OY:s Torneåverk, A 729/t om ibruktagandet av särskilda hastighetsbegränsningar vintertid i Norden, A 736/t om stöd till genomförande av ett nordiskt teknologiår 1988, A 739/t om sänkta flygpriser inom Norden och A 743/t om en förenkling och harmonisering av tullformaliteterna i posttrafiken mellan de nordiska länderna.

Vidare har utskottet beretts tillfälle att yttra sig över medlemsförslag A 711/e om nordiskt samarbete i internationella sammanhang och ministerrådsförslag B 61/k om ökat radio- och TV-samarbete i Norden, vilket utskottet ställer sig positivt till.

Under året slutbehandlade utskottet sju medlemsförslag. I medlemsförslag A 691/t om skattefri försäljning för flygpassagerare vid inresa inom Norden hemställs att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna till skattefri försäljning på inresestation vid flygresa i Norden. Utskottets överläggningar över medlemsförslaget började redan i november 1984.

Remissinstanserna hade helt olika uppfattningar om förslaget. Remissin-

stanserna inom turism och reguljär luftfart ställde sig positiva till medlemsförslaget, medan charterflygbolag, tull-, finans- och socialmyndigheter ställde sig negativa.

Ett flertal av utskottets medlemmar ansåg att utskottet skulle föreslå rådet att icke företa sig något med anledning av förslaget. Flertalet hänvisar bl. a. till Nordiska rådets rekommendation nr 26/1981 angående internationella begränsningar beträffande skattefria alkoholförsel. Två av utskottsmedlemmarna reserverade sig inför utskottets beslut och föreslog att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna till en provverksamhet med skattefria försäljning också vid inresa på internationella flygplatser i Norden.

I medlemsförslag A 719/t om ökad trygghet för cyklister i Norden hemställs bl. a. att rådet måtte rekommendera ministerrådet att utreda möjligheterna att ta i bruk tillräckligt breda och belagda väggenar, eventuellt som ett alternativ till leder för den lätta trafiken.

I enlighet med många av remissvaren ansåg utskottet att väggenar ur trafiksäkerhetssynpunkt är till gagn för all trafik. För cykeltrafiken ansåg utskottet däremot att väggenen inte är tillnärmelsevis lika bra lösning som en skild led. Vidare ansågs att byggandet av en bred väggen oftast blir dyrare än om man bygger en skild led för den lätta trafiken. Med hänsyn till bl. a. detta kunde utskottet inte tillstyrka denna punkt av medlemsförslaget. De andra två punkterna om trafikutbildning och cykelhjälm tillstyrker däremot utskottet.

De andra medlemsförslagen som utskottet har slutbehandlat tillstyrker utskottet.

Under ungdomsåret 1985 genomfördes på försök en särskild nordisk ungdomsbiljett på de nordiska järnvägarna. Av diverse skäl har erfarenheterna av denna ungdomsbiljett inte varit särskilt positiva.

Kommunikationsutskottet har vid flera tillfällen framfört sin önskan om att inom det nordiska samarbetet måste man medverka till att Norden blir ett attraktivt resmål för ungdomar.

Utskottet anser att detta mål kan uppnås bl. a. genom att de nordiska järnvägarna fortsätter att sälja särskilda ungdomsbiljetter till priser som motiverar ungdomen att välja Norden som sitt resmål. Vidare anser utskottet att här måste man ta speciell hänsyn till och finna en särskild ordning med resor till och från Färöarna, Island och Grönland.

Samarbetet med Nordiska ministerrådet och dess organ

I slutet av oktober mottog kommunikationsutskottet från Nordiska ministerrådet ett utkast till verksamhetsberättelse rörande det nordiska samarbetet inom områdena transport, kommunikation och trafiksäkerhet.

Utskottet och Nordiska ministerrådet – trafik- och trafiksäkerhetsministrarna – möttes i Mariehamn den 12 november. Vid mötet diskuterades utkastet till verksamhetsberättelsen och övrig nordisk verksamhet inom utskottets verksamhetsområden.

Utskottet uppskattar att få del av dessa berättelser under oktober månad och finner det värdefullt att regelbundet få möta ministerrådet för överläggningar om angelägna samarbetsfrågor.

Överläggningarna i Mariehamn gällde huvudsakligen verksamhetsberättelsen och det samarbete som där redogörs för. Av de frågor som togs upp kan bl. a. nämnas flygförbindelserna mellan Trondheim, Östersund och Sundsvall, mellanriksvägen över Pasvik mot Kirkenes, Utsjokbron, utbildning av civilpiloter, ungdomsresor i Norden, "avgiftskonflikten" mellan Danmark och Norge, internordisk giltighet för körkort, nordisk harmonisering av regler om användande av bilbälten, handlingsplan för trafiksäkerhet i Norden, harmonisering av åldersgränserna för barnbiljetter i den nordiska kollektivtrafiken, färjetrafiken mellan Sverige och Bornholm samt Öresundsförbindelserna.

Kommunikationsutskottets vice ordförande deltog i förberedelserna för de nordiska trafiksäkerhetsdagarna, som hölls i Mariehamn i slutet av oktober. Där behandlades frågan om trafiksäkerhet och åldrande. Nya nordiska trafiksäkerhetsdagar planeras under 1987, och utskottet kommer också då att delta i förberedelserna.

Övriga kontakter

Under verksamhetsåret har utskottet haft kontakt med flera nordiska samarbetsorgan, företag och nationella myndigheter. Utskottet anser detta viktigt bl. a. för att utröna på vilka områden som behov föreligger av förstärkta nordiska insatser och för att utöva sin kontrollerande verksamhet.

Som tidigare konstaterats har utskottet lagt stor vikt vid sitt nya verksamhetsområde datateknologin. Utskottet har inbjudit sakkunniga till sina möten som har redogjort för projekt och annat inom området. Här kan nämnas att sektionschef Bertel Ståhle från sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete har redogjort för "Eureka"-projektet, professor Niels I. Meyer har behandlat frågan om datateknologin och den enskilda människan, direktör Helge Seip har talat om datateknologin i dag och i framtiden, direktör Rune Svensson har talat om framtidsutsikter inom transportsektorn med hänsyn till datateknologiutvecklingen, konsulent Anders Wenström om den nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet, generaldirektör Pekka Tarjanne om data- och telekommunikationerna, projektsekreterare Johan Storgårds om datateknologin och regionalutvecklingen och forskningssjef Karl Holberg och direktör Agneta Qwerin om politikernas roll i den framtida utvecklingen inom datateknologiområdet.

Utskottets medlemmer och sekreterare har dessutom deltagit i seminarier och konferenser samt gjort studiebesök på företag verksamma inom utskottets sakområden.

4.4 Kulturutskottet

Under tiden sedan föregående session fram till januari 1986 har kulturutskottet hållit fem möten, samt ett möte med Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna). Utskottets ordförande har varit Eiður Guðnason och viceordförande Ingrid Sundberg.

Viktiga samarbetsfrågor

Arbetet i kulturutskottet har under året dominerats av frågan om radio- och TV-samarbetet i Norden via satellit.

Trots samstämmighet kring huvuddelen av de frågor som aktualiserats av ett satellitsamarbete kunde de deltagande länderna inte inför Nordiska rådets 33:e session 1985 enas om ett ministerrådsförslag. I sitt betänkande över ministerrådets meddelande om *rek. nr 3/1982* angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden beklagade kulturutskottet att de deltagande länderna inte, trots tidigare utfästelser, hade lagt fram något förslag angående radio- och TV-samarbetet till 33:e sessionen. Under sessionen blev det nordiska radio- och TV-samarbetet en av de stora frågorna i debatten. Nordiska rådets krav på snabba resultat på detta område kom starkt till uttryck. Rådet bemyndigade presidiet att på rådets vägnar och på grundval av förslag från kulturutskottet redan före nästa session avge yttrande till Nordisk ministerrådet om ett förslag om ökat radio- och TV-samarbete i Norden genom användning av Tele-X-satelliten. Kulturutskottet förutsatte att ett slutligt förslag om radio- och TV-samarbete skulle läggas fram ännu under våren 1985.

Vid kulturutskottets möte i maj kunde utskottet konstatera att ministerrådets förhandlingar i TV-frågan fortfarande pågick. Utskottet ansåg det vara otillfredsställande att arbetet med ett ministerrådsförslag ytterligare hade fördröjts. Utskottet beslöt därför vända sig till rådets presidium med en skrivelse i vilken presidiet uppmanades att för Nordiska ministerrådet/TV påtala överskridningen av den av Nordiska rådet angivna tidsfristen för avgivande av ett ministerrådsförslag. På förslag av utskottet väddade presidiet även till statsministrarna i de deltagande länderna att de skulle verka för att ett beslut om nordiskt radio- och TV-samarbete snabbt skulle fattas.

Efter ytterligare diskussioner mellan utskottet och Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) i oktober kunde ett slutligt förslag om ökat radio- och TV-samarbete i Norden (*B 61/k*) avges till Nordiska rådet den 10 november 1985. En avgörande orsak till att resultat kunde uppnås i TV-frågan var Nordiska rådets enstämmiga uttalanden under sessionen 1985.

Enligt planerna avser ministerrådet använda TV-kapaciteten i den direktsändande satelliten TELE-X. Verksamheten inleds andra halvåret 1987, och pågår under tre år varunder erfarenheter inhämtas som underlag för ett nytt särskilt beslut om ett eventuellt permanent radio- och TV-

samarbete i Norden via satellit. Samarbetet under försöksperioden omfattar två TV-kanaler med program från de medverkande ländernas nationellt verkande radioföretag.

Kulturutskottet slutbehandlade ministerrådets förslag vid sitt möte i november. Utskottet konstaterade med stor tillfredsställelse att ett förslag i enlighet med rådets rekommendation hade avgivits till Nordiska rådet. Utskottet fann att ministerrådsförslaget tog sin utgångspunkt i de av utskottet uttalade kulturpolitiska motiven för ett utvidgat radio- och TV-samarbete i Norden, och biträdde ministerrådets förslag. Utskottet konstaterade emellertid att förslaget endast anger de grundläggande betingelser för ett kommande radio- och TV-samarbete och förutsatte därför att Nordiska rådet fortgående informeras om den fortsatta beredningen av projektet. Utskottet utgick även från att frågor beträffande programverksamheten kan få en tillfredsställande lösning. Vidare uttalade utskottet önskemål om dansk medverkan i samarbetet och förutsatte att det fortsatta beredningsarbetet ges en sådan inriktning att ett isländskt deltagande i programutbytet möjliggörs. Vidare framhöll utskottet att det redan från början bör stå klart att man syftar till ett permanent samarbete och att verksamheten under försöksperioden därför bör inriktas på att skaffa erfarenheter med tanke på utformningen av det fortsatta samarbetet.

Rådets yttrande över förslaget avgavs av presidiet till Nordiska ministerrådet i form av en framställning. Under den fortsatta beredningen av projektet kommer kulturutskottet att ägna frågan om programsamarbetet och särskilt produktionen av såväl nationella som nordiska program stor uppmärksamhet.

Utskottet fortsatte under verksamhetsåret behandlingen av medlemsförslaget om ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland (*A 688/k*). I sitt betänkande omfattade utskottet de önskemål som framförs om förbättrad information i östra Finland om de övriga nordiska ländernas kultur- och samhällsliv. Utskottet ansåg att syftet, att knyta den finskspråkiga befolkningen i östra Finland närmare till det övriga Norden genom att stimulera kulturutbytet, kan uppnås på olika sätt. Utskottet beslöt därför föreslå att en utredning bör inriktas på en kartläggning av möjligheterna att överhuvudtaget utbygga kulturförbindelserna mellan östra och mellersta Finland och övriga delar av Norden. Vidare har utskottet behandlat ett förslag om harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen i de nordiska länderna (*A 696/k*). I sitt betänkande över förslaget anslöt sig utskottet till motiveringarna för ett närmare samarbete inom denna sektor, men fann samtidigt anledning betona att samarbetet kring yrkesutbildningen som helhet i Norden bör stärkas. Utskottet har ytterligare behandlat bl. a. ett medlemsförslag om upprättande av en fond till stöd för samisk, färöisk och grönländsk litteratur (*A 697/k*). Utskottet ansåg att man genom utnyttjande av befintliga nordiska stödordningar bör öka stödet till den färöiska, grönländska och samiska litteraturen.

Dessutom har utskottet behandlat ett medlemsförslag om alternativa former för stöd till den nordiska tonkonsten (*A 703/k*). Behandlingen av medlemsförslaget visade att det finns ett brett stöd för ett musikpris i Norden utformat enligt de regler som för närvarande gäller för Nordiska rådets musikpris. Utskottet beslöt därför föreslå att ministerrådet utreder på vilket sätt de verk som nomineras för musikpriset kan göras tillgängliga för en större publik i Norden och att man därefter vidtar behövliga åtgärder för att förbättra distributionen av de nominerade verken.

Utskottet har även avgivit ett yttrande om medlemsförslaget om nordiskt samarbete i internationella sammanhang (*A 711/e*). I sitt yttrande föreslog utskottet att man överväger möjligheterna att inleda en försöksverksamhet i utlandet i syfte att koordinera de nordiska ländernas kulturinformation. Utskottet ansåg, i enlighet med medlemsförslaget, att en särskild nordisk kommitté bör tillsättas för att utreda hur det nordiska samarbetet i internationella sammanhang ytterligare kan utvecklas och förstärkas.

Kontakter med ministerrådets organ

Som ett resultat av behandlingen av Nordiska ministerrådets förslag till kulturbudget för 1986 i kulturutskottet och budgetkommittén i samband med 33:e sessionen 1985, beslöt ministerrådet att öka anslaget till nordiskt ungdomssamarbete med 200 000 DKK, anslaget till nordiskt konstcentrum med 199 000 DKK och anslaget till nordiska sommaruniversitetet med 200 000 DKK. Vidare överfördes 1,2 miljoner DKK för distributionen av nordisk film inom Norden till en fast post på budgeten.

Den 15 oktober 1985 fördes gemensamma överläggningar mellan utskottet och ministerrådet om det nordiska kultursamarbetet 1987 och kulturanslagen i den nordiska budgeten för samma år. Inför denna överläggning hade kulturutskottet på sedvanligt sätt lagt fram en promemoria om aktuella frågor inom nordiskt kultursamarbete (bihang till utskottets betänkande C1/1986), vartill kom en av kultursekretariatet utarbetad lägesrapport sommaren 1985.

Huvudfrågan vid de gemensamma överläggningarna var det nordiska radio- och TV-samarbetet via satellit. Vidare tog utskottet upp aktuella organisationsfrågor mot bakgrund av beslutet att lägga samman ministerrådets sekretariat i Oslo och Köpenhamn. Utskottet framhöll att kultursamarbetet bör ses i vidsträckt bemärkelse när verksamheten inom ramen för den nya samarbetsorganisationen utformas. Utskottet utgick härvid från att den nya samarbetsorganisationen också skall användas för att ytterligare aktivera kultursamarbetet mellan de nordiska länderna och för att utsträcka samarbetet till nya områden. Utskottet ansåg dessutom att ministerrådet närmare bör utreda hur man på nationellt plan kan stimulera nationella institutioner att i högre grad beakta nordiska frågor i sin verksamhet.

Utskottet ställde även krav på att en särskild handlingsplan för utvecklingen av det nordiska kultursamarbetet utarbetas. Utskottet ansåg att arbetet på en sådan plan bör inledas så fort som möjligt, och förslag läggas fram till Nordiska rådets session 1987. I anslutning till handlingsplanen bör ministerrådet, enligt utskottets uppfattning, årligen i budgeten reservera anslag för att verkställa planen.

Vid kulturutskottets möte i november hörde utskottet förmannen i Nordiska ministerrådet/TV angående ministerrådets förslag om nordiskt TV-samarbete via TELE-X (*B 61/k*). Vid januarimötet 1986 informerades utskottet om ministerrådets budgetförslag.

På inbjudan av utskottet har ledningen för och ibland enskilda tjänstemän från Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete deltagit i utskottets möten, för att vid behov kunna lämna upplysningar om arbetet i kulturavtalets organ.

Kontrollerande verksamhet

På förslag av kulturutskottet avskrevs under 33:e sessionen fem rekommendationer på kulturområdet.

Utskottets arbetsgrupp för kontrollfrågor (C- och D-saker), som består av förmannen och viceförmannen genomgick de till 34:e sessionen avgivna och till kulturutskottet hänvisade berättelserna och meddelandena och lade för utskottet fram förslag till åtgärder med anledning av dessa.

Övrigt

Utskottet anordnade den 21–23 oktober 1985 ett seminarium i Ålesund "Norden i skolan – ökat lärar- och elevutbyte" med 75 deltagare. En redogörelse för seminariet återfinns i avsnitt 5.2. Seminarierapporten har tryckts som en NORD-publikation.

Utskottets förman Eiðar Guðnason och utskottets sekreterare besökte den 17 april 1985 Europaparlamentet i Strasbourg. Den 18–19 april 1985 avlade förmannen, viceförmannen Ingrid Sundberg och sekreteraren ett besök i UNESCO-sekretariatet i Paris.

Avsikten med besöket till Europaparlamentet var dels att få en närmare uppfattning om arbetsformerna inom parlamentet överhuvudtaget och särskilt inom ett av parlamentets utskott, kommittén för ungdom, kultur, utbildning, information och sport, dels att studera de planer som finns på ett utvidgat kultursamarbete inom EG.

Besöket till UNESCO genomfördes främst för att få en inblick i kultursamarbetet på internationellt plan och särskilt på områden som är intressanta med tanke på det arbetet som bedrivs inom Norden, samt för att närmare studera det nordiska samarbetet inom en internationell organisation på kulturområdet.

Under året har utskottet även haft en höring om det europeiska samarbetet på forskningsområdet i anslutning till EUREKA-programmet och vi-

dare har utskottet informerats om situationen inom UNESCO och de nordiska ländernas samarbete inom organisationen.

Under utskottets möte i Lund den 21–22 maj deltog utskottet i arrangemang i anslutning till Lunds 900-års jubileum.

Den 14 oktober 1985 deltog utskottet i invigningen av Nordens institut på Åland.

4.5 Social- och miljöutskottet

Under tiden från 33:e sessionen har utskottet hållit 5 möten varav ett med Nordiska ministerrådet (miljöministrarna). Utskottets ordförande har varit stortingspresident Jo Benkow och vice ordförande Kaj Bärlund. I enlighet med presidiets beslut den 30 januari 1985 överfördes efter 33:e sessionen jämställdhets- och i livsmedelsområdena till rådets juridiska utskott. Räknat i procent av ministerrådets projektbudget innebar detta en minskning av social- och miljöutskottets ansvarsområde med närmare 7 procent.

Viktigare samarbetsfrågor

Utskottet har under tiden efter 33:e sessionen slutbehandlat 11 medlemsförslag och utskottets behandling utmynnar i 7 förslag till rekommendationer vid rådets 34:e session. Ett av representanter från mittenpartierna väckt förslag om gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare (A 698/s) har efter utskottets behandling lett till förslag om rekommendation till ministerrådet att låta utreda möjligheterna att etablera en gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare, då remissuttalandena gav vid handen att en fri marknad för dessa yrkesgrupper ej kunde bli möjlig förrän efter en grundlig genomgång av de regler som utgör hinder härför i de enskilda länderna.

Däremot ville utskottet ej förordna någon rekommendation med anledning av ett medlemsförslag (A 701/s) om familjepolitiska insatser som går ut på att etablera en utbildning för unga människor för att förbereda dem för de uppgifter som hem, barnuppfostran och familj medför. Utskottet finner, att ämnet familjeutbildning ingår i en fortfarande ej slutbehandlad rekommendation från 1982 samt att det ej fanns enighet i utskottet hur man skulle komma fram till ett längre gående yrkande än rekommendationen i ett ämne där det rådde starkt varierande uppfattningar i grundläggande värderingsfrågor.

Med anledning av ett medlemsförslag om utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning eller resa i Norden (A 699/s) föreslår utskottet en rekommendation till Nordiska ministerrådet att fullfölja utredningen "Nordbors rättigheter i Norden" (NU 1985: 6) genom att

a) harmonisera reglerna om tillträde till offentliga tjänster i riktning mot likställighet för nordiska medborgare,

b) utreda möjligheterna att ge nordbor möjlighet att fritt förvärva fast egendom för bostadsändamål i hela Norden.

Däremot ville utskottet ej tillstyrka två andra yrkanden i medlemsförslaget som gällde avskaffande av anmälningsplikt hos utlänningspolisen (som endast tillämpas i Norge och där ny lagstiftning enligt uppgift skall innebära att regeln i praktiken försvinner) och heller inte yrkandet om enhetliga regler för tillträde till militära skyddsområden.

Ett medlemsförslag om sysselsättningsåtgärder för ungdom på länsnivå inom kultursektorn (A 704/s) har behandlats inom en av kultur- och social- och miljöutskotten tillsatt arbetsgrupp, som föreslår en rekommendation till ministerrådet att genomföra ett erfarenhetsutbyte om åtgärder på lokalt och regionalt plan för att skapa sysselsättning för ungdom inom kultursektorn samt att ta initiativ till och stödja nätverksprojekt på dessa nivåer för att engagera ungdom i kultursektorn.

Även om miljövärden tillhört de av utskottet mest prioriterade områdena under året, föreslås ingen rekommendation med anledning av ett medlemsförslag om inrättande av en internationell luftvårdsfond (A 707/s). Utskottet finner det ej motiverat att överge principen att den som förorenar skall betala kostnaderna för bekämpning av föroreningarna. Denna princip är allmänt accepterad t. ex. inom OECD och de flesta länder har påtagit sig stora utgifter för bekämpning av luftföroreningar. Möjligheterna att uppnå internationell anslutning kring ett frångående av "förorenaren betalar" principen kan sålunda ifrågasättas. En fond kunde också lätt uppfattas som en inblandning i ett lands inre angelägenheter. Medan utskottet sålunda ställer sig tveksamt till förslaget att inrätta en internationell fond vill utskottet understryka vikten av ett fortsatt kraftfullt arbete för att motverka försurningen. De åtgärder som erfordras torde på sikt sträcka sig långt utöver den reduktion av svavelutsläppen som nu accepteras av flera länder. Dessutom bör andra ämnen, t. ex. kväveoxider och kolväten, också kraftigt begränsas.

Som ett led i ansträngningarna att förmå utomnordiska länder att på ett liknande sätt som sker i Norden minska sina utsläpp, pekar utskottet på inbjudan till en internationell konferens om luftföroreningar 1986 som Nordiska rådets presidium tillställt parlamenten i 16 europeiska länder och 9 internationella organisationer i november 1985. Genom att på detta sätt föra samman parlamentariker från norra och mellersta Europa vill rådet öka medvetenheten om allvaret i luftföroreningssituationen och förstärka motivationen att såväl nationellt som internationellt vidta effektiva åtgärder. Ett viktigt syfte är att skapa en så långtgående consensus som möjligt om behovet av åtgärder för att reducera föroreningskällorna respektive vidta effektiva reningsåtgärder.

Två medlemsförslag om långväga gränsöverskridande luftföroreningar (A 723/s och A 737/s) utskottsbehandlas vid sessionen och torde utmytna i en gemensam rekommendation. Utskottet föreslår mot bakgrund av ett

medlemsförslag (A 709/s) en rekommendation om åtgärder för gemensamt skydd av Tana-, Torne- m.fl. älvar av gemensamt intresse i Finland, Norge och Sverige.

Handikappfrågor tas upp i ett medlemsförslag om tryggnad av Dövas Nordiska Råds verksamhet (A 718/s). Förslaget föreslås bli bordlagt i avvaktan på konkreta förslag från Nordiska nämnden för handikappfrågor om stöd till och samarbete mellan flera handikappgrupper.

Ett förslag om nordiskt center för funktionshämjade på Nordkalotten (A 726/s) slutbehandlas vid sessionen och torde utmynna i en rekommendation.

Naturvårdsfrågor tas även upp i ett medlemsförslag om åtgärder för att förhindra handeln med utrotningshotade djur (A 721/s). Utskottet föreslår en rekommendation om lämpliga åtgärder inom lagstiftning, övervakning och information för att förhindra handel med utrotningshotade djur.

Inom miljöområdet behandlar utskottet ytterligare två medlemsförslag, nämligen A 723/s om förbättrad övervakning och handlingsberedskap beträffande långväga gränsöverskridande luftföroreningar samt A 732/s om nedtrappning av gränsöverskridande luftföroreningar. Dessa torde bli slutbehandlade av utskottet vid sessionen.

Från ministerrådet överlämnades i december 1985 ett förslag om utvidgad verksamhet vid Nordiska hälsovårdshögskolan (B 64/s). Förslaget baseras på en omfattande utvärdering av hälsovårdshögskolans verksamhet och utmynnar i förslag om förbättring av dess verksamhet över en period på fem år. Fyra nya professurer tillsätts och en ``konsortiemodell`` föreslås för samordning mellan högskolans utbildning i folkhälsovetenskap och liknande utbildningar som inrättats inom flera universitet i Norden. Det stora utbildningsbehovet gör att dessa utbildningar kompletterar varandra och inte bör ses som konkurrerande. Utskottet tillstyrker förslaget och erinrar om att Nordiska rådet från början ställt sig bakom tanken på en central hälsovårdshögskola i Norden och uttalat sig positivt varje gång en utbyggnad av dess verksamhet varit föremål för förslag från rådsmedlemmar eller ministerrådet.

Kontakter med ministerrådets organ

Utskottet höll ett möte med Nordiska ministerrådet/miljöministrarna i Mariehamn den 12 november 1985. Den viktigaste frågan vid detta möte var luftföroreningarna, särskilt de nordiska ländernas insatser på internationellt plan. Utskottet tog även upp förhållandet mellan u-landsbiståndet och miljöpolitiken, bl. a. mot bakgrund av det arbete som bedrivs av den internationella s. k. Brundtlandkommissionen. Utskottets synpunkter på havsföroreningarna och de insatser som de nordiska länderna gör inom ramen för de internationella konventionerna till skydd av havet kommenterades av ministrarna som ansåg att det internationella arbetet var på väg att ge goda resultat och påpekte att Norden tagit ett antal initiativ vad gällde dumpning av avfall, särskilt radioaktivt avfall.

Kontrollerande verksamhet

Utskottets granskende og kontrollerande funktion utövas medelst genomgång av ministerrådets berättelse (C 1) og övriga berättelser, uppföljning av ministerrådets handlingsprogram, genomgång av meddelanden (D-saker) samt inom budgetkommittén. Utskottets arbetsområden täcks numera hela av olika samarbetsprogram under ministerrådet som utformas efter överläggningar mellan utskottet og respektive fackministrar. Ordningen med program inom olika sektorer har förbättrat kontrollmöjligheterna, i synnerhet i de fall där programmet innehåller en projektkatalog, då projektbudgeten genomgås av utskottet og budgetkommittén. Vid behandlingen av ministerrådets allmänna budget för 1986 har utskottet förordat en reell ökning strax under 5%, vilket möjliggörs genom en hård prioritering mellan og inom de olika delområdena.

Övrigt

Grethe Lundblad deltog jämte utskottets sekreterare som observatör i ILO's session (Labour Conference) den 17–21 juni 1985.

Astrid Murberg Martinsen deltog jämte utskottssekreteraren i den offentliga delen av mötet med World Commission on Environment and Development i Sandvika den 24–25 juni 1985.

4.6. Budsjettkomiteens virksomhet

1. Mandat

Budsjettkomiteen avlegger i henhold til sin arbeidsordning, punkt 2, beretning til presidiet om sin virksomhet i hvert kalenderår. Presidiet besluttet i 1980 at Budsjettkomiteens beretning skulle fremlegges for sesjonen som Dokument 2 og behandles i tilslutning til Dokument 1 som siste punkt under generaldebatten. Denne ordning trådte i kraft ved Rådets 29. sesjon 1981.

Etter forslag fra Budsjettkomiteen besluttet presidiet 10. november 1985 at komiteens beretning skulle innarbeides i presidiets rapport fr. o. m. sesjonen 1986.

Rådet valgte den 4. mars 1985 etter forslag fra de samlede arbeidsutvalg medlemmene av komiteen. Komiteen konstituerte seg samme dag og valgte Bjarne Mørk Eidem til formann og Jens Peter Jensen til nestformann.

Komiteens arbeidsordning er fastsatt av Nordisk Råds presidium den 27. januar 1976 etter beslutning på Nordisk Råds 23. sesjon 1975 om opprettelse av et permanent budsjettorgan. Arbeidsordningen pålegger komiteen følgende oppgaver:

a) å ivareta de budsjett- og kontrollfunksjoner som framgår av denne arbeidsordning, eller som blir pålagt av rådets plenarforsamling eller presidiet,

b) kontinuerlig og pragmatisk å søke de kontrollmuligheter den anser vesentligst,

c) å representere rådet under drøftinger med Nordisk Ministerråd om fellesnordiske budsjett- og kontrollspørsmål m. v.,

d) som koordinerende organ å samarbeide med rådets faste utvalg og presidium.

I forbindelse med omlegningen av arbeidsformene i det nordiske samarbeidet, besluttet Rådet ved 33. sesjon 1985 å opprette et Budsjett- og kontrollutvalg. Presidiet besluttet 6.–7. mai 1985 om regler for Budsjett- og kontrollutvalgets arbeid samt at disse skulle tre i kraft samtidig med at endringene av Helsingforsavtalen og Rådets arbeidsordning trer i kraft (Bilag 6).

2. Budsjettssamråd mellom Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd

Nordisk Ministerråd (samarbeidsministrene) og Budsjettkomiteen kom den 9. juni 1982 overens om den nye budsjettprosedyren som anvendes i forbindelse med 1984 års budsjettarbeid. Presidiet godkjente den 22. juni 1982 denne overenskomst. Overenskomsten innebar at den nye prosedyren var å betrakte som en forsøksordning. Ministerrådets budsjett ble første gang underkastet plenarforsamlingens granskning ved sesjonen 1983.

Til Rådets 33. sesjon 1985 ble Ministerrådets budsjettforslag for 1986 (Det allmenne budsjett og Kulturbudsjettet) lagt fram i beretningen C 2. På grunnlag av utvalgenes behandling av budsjettene avga Budsjettkomiteen en betenkning som lå till grunn for plenarforsamlingens stillingstaken. Plenarforsamlingen hadde på sesjonens åpning i henhold til Rådets arbeidsordning, paragraf 50, besluttet at komiteen kunne legge frem en slik betenkning.

Budsjettdebatten under 33. sesjon var for første gang plassert på sesjonens siste dag for derved gi mulighet til en oppsummerende debatt. Debatten varte i 35 minutter mot 1 time i 1984 og 1983.

Den arbeidsgruppe som forberedte den nye budsjettprosedyre møttes den 21. mars 1985 for en gjennomgang av det gjennomførte budsjettopplegg. Gruppen bestod av representanter for Stedfortrederkomiteen, Ministerrådets sekretariat og Presidiesekretariatet samt en representant for sekretærkollegiet.

Gruppen drøftet ulike alternativ for plassering av budsjettdebatten under sesjonen og anså det mest hensiktsmessig å plassere debatten midt i sesjonen.

På møtet den 6. mai 1985 ble gruppens resultater diskutert mellom presidiet og formenn i Rådets utvalg og komiteer. Det ble konstatert at budsjettprosedyren fungerte bra, men at en medvirkende årsak til den korte budsjettdebatt var at en rekke budsjettinnslag var blitt fremført i tilknytning til den økonomiske handlingsplan. Angående plasseringen av budsjettdebatten på sesjonens siste dag, var oppfatningen den at en gangs forsøk var for lite til å vurdere ordningen.

På møtet 7. mai 1985 kom presidiet og samarbeidsministrene overens om at prosedyren for det sammenslåtte budsjett (allmenne- og kulturområdet) for 1987 skulle være den samme som ble benyttet for 1986 års budsjett. Dessuten skulle samarbeidsministrene sluttbehandle sitt budsjettforslag 20. januar 1986 for derved muliggjøre for utvalgene en første behandling av budsjettforslaget under deres januarmøter.

Komiteen hadde den 23. mai 1985 møte med representanter for Nordisk Ministerråd hvor erfaringene fra Rådets 33. sesjon ble drøftet, bl. a. at Rådets beskjedne ønsker om tilleggsbevilgninger ikke var imøtekommet. Fra komiteens side ble det påpekt at Rådets organer hadde pålagt seg en sterk økonomisk selvdisciplin og at bare beskjedne beløp var foreslått påplussert ministerrådets budsjettforslag. Rådet hadde således vært lojal mot ministrenes krav om tilbakeholdenhet. Komiteen anså at imøtekommenhet mot Rådet i budsjettsaker ikke skaper negative konsekvenser.

Ved samme møte drøftet komiteen og representanter for Ministerrådet hvorledes den parlamentariske innflytelse kan beholdes over disponeringen av prosjektmidlene (ca 100 mill. NOK), når beslutningsmyndigheten delegeres fra samarbeidsministrene til de respektive fagministerråd. Enighet ble oppnådd om at underlagsmateriale for prosjektbevilgningene – så komplett og omfattende som mulig (ca 80% av prosjektbudsjettet) – tilstilles Rådet ca 25. oktober og at de enkelte ministerråd ikke fatter endelige vedtak før etter Rådets novembermøter.

Komiteen hadde den 25. november 1985 diskusjoner med Ministerrådet (Samarbeidsministrene) om budsjettopplegget for 1987. Ministerrådet konstaterte at det er verdifullt å kunne ta del av komiteens synspunkter om hvilke prioriteringer som burde gjøres i det nordiske samarbeid og at man således på et tidlig tidspunkt får et samspill mellom ministerrådssiden og parlamentarikersiden.

Presidiet besluttet på sitt møte 10. november 1985 at budsjettdebatten under 34. sesjon 1986 skal finne sted på sesjonens siste dag (fredag).

3. Endret budsjettprosedyre

På møtet 7. mai 1985 mellom Nordisk Råds presidium og Nordisk Ministerråd (Samarbeidsministrene), ble et svensk regjeringsinitiativ om å endre nåværende budsjettprosedyre lagt frem slik at denne kunne bli forkortet i sin helhet, at medgått tid mellom beslutning og iverksettelse kunne gjøres kortere og at Rådet får tilstrekkelig med tid til å behandle Ministerrådets budsjettforslag. Presidiet uttrykte en positiv vilje til å se nærmere på forslaget.

Den arbeidsgruppe som forberedte den nåværende budsjettprosedyre fikk i oppdrag å se nærmere på hvorledes forslaget kunne gjennomføres.

Arbeidsgruppen fremla sin rapport i oktober 1985. (Se bilag 12). Gruppen foreslo at fr. o. m. 1987 skulle prosedyren i store trekk være som følgende:

Til sesjonen 1987 fremlegges Ministerrådets virksomhetsberetning for 1986 samt et underlagsmateriale som beskriver en langtidsvurdering om hvorledes det nordiske samarbeid bør utvikles i et 3- til 5-årig perspektiv. Materiale skal inneholde indikative rammetall. Rådets utvalg behandler deretter materialet. I september fremlegger Ministerrådet et ministerrådsforslag for budsjettet 1988. I november 1987 arrangerer Rådet som tidligere utvalgsmøter, men onsdag formiddag omgjøres til en sesjon med bare budsjettforslaget som sak. Dette innebærer at plenarforsamlingen som tidligere tar stilling til budsjettforslaget.

Utredningen ble sendt på remiss til de nasjonale delegasjoner og Budsjettkomiteen. (Se bilag 12). Konklusjonen på remissrunden var at alle instanser gikk inn for å korte ned tidsbruket ved budsjettbehandlingen, men at istedet for en plenarbehandling om høsten, burde presidiet bemyndiges til å avgi en fremstilling; jfr. Helsingforsavtalens artikkel 56. (Budsjettkomiteens uttalelse er referert i punkt 5).

Under arbeidets gang ble det klart at den særskilte gruppe (Katznelson-gruppen etter sin danske formann) som Ministerrådet (finansministrene) nedsatte i 1985 for å studere finansieringen av det nordiske samarbeidet, også ville se på budsjetteringsteknikken av det nordiske budsjett. Finansministrene drøftet Katznelson-rapporten 27. november 1985 og konstaterte at det forelå uenighet hva angår momsfinansiering av det nordiske samarbeidet, men besluttet å utrede mulighetene for en harmonisering av skatte-lovgivningen, men da med siktemålet Norden som hjemmemarked. Derimot besluttet finansministrene å oversende gruppens forslag om rammebudsjettering til samarbeidsministrene med sikte på vurdering og gjennomføring av forslaget.

Presidiet og samarbeidsministrene ble 18. desember 1985 enige om:

- Presidiet og Samarbeidsministrene har drøftet arbeidsgruppens rapport og har kommet overens om å forkorte den nåværende budsjettprosedyre slik at Ministerrådets budsjett fastsettes om høsten etter at Rådets organer har uttalt seg.
- Presidiet og Samarbeidsministrene konstaterer at ifølge Helsingforsavtalens artikkel 64 vil det til Rådets ordinære sesjon bli fremlagt en særskilt redegjørelse om planene for det videre nordiske samarbeid. Redegjørelsen, eller budsjettokumentet bør dekke det nærmeste kommende budsjettår samt det nordiske samarbeid på en 3–5 års sikt. Dokumentet bør inneholde indikative rammetall for denne periode samt budsjettstørrelser for det nærmest etterfølgende budsjettår.
- Presidiet og Samarbeidsministrene konstaterer at det foreligger en rapport som bl. a. omhandler en endret budsjetteringsteknikk for det nordiske budsjett samt at ifølge overenskommelse mellom Rådets Budsjettkomite og Samarbeidsministrene den 25. november 1985 skal Rådets organ få uttale seg før Nordisk Ministerråd (Samarbeidsministrene) sluttbehandler rapporten.

Budsjettkomiteen behandlet Katznelson-gruppens forslag om rammebudsjettering på sitt møte 31. januar 1986. Komiteen uttalte at om en rammebudsjetteringsteknikk kommer til anvendelse, må rammene være å oppfatte som indikative slik at Rådets organ har en reell mulighet til å påvirke disse under budsjettbehandlingen.

4. De nordiske budsjetter for 1986

På grunnlag av Budsjettkomiteens betenkning over Ministerrådets budsjettforslag for 1986 (C 2), uttalte Rådet den 8. mars 1985 følgende:

1. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å øke det fremlagte budsjett for det allmenne område for 1986 med 500.000 NOK i overensstemmelse med Budsjettkomiteens spesifisering samt vedta det justerte budsjett under hensyntaken av Budsjettkomiteens merknader.
2. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å øke det fremlagte budsjett for kulturelt samarbeid for 1986 med 1.700.000 DKK i overensstemmelse med Budsjettkomiteens spesifisering samt vedta det justerte budsjett under hensyntaken av Budsjettkomiteens merknader.

Kulturbudsjettet

Nordisk Ministerråd (kultur- og undervisningsministrene) fastsatte den 8. mars 1985 budsjettet for kulturelt samarbeid til 160.074.000 DKK, hvorav 9.792.000 DKK utgjør en reserve for begrensede lønns-, pris- og valutajusteringer. I forhold til vedtatte budsjett for 1985 økte budsjettet for 1986 8,1 %. Landenes bidrag utgjør 153.789.000 DKK.

Kulturutvalget, som særskilt følger kulturbudsjettet, noterte at Ministerrådet bevilget ytterligere 200.000 DKK hver til Nordisk sommeruniversitet, Nordisk ungdomssamarbeid og til Nordisk kunstsentrum, totalt 600.000 DKK. Utvalget anså at Nordisk sommeruniversitet burde ha fått 400.000 DKK som tilleggsbevilgning for å kunne opprettholde virksomheten, og fant det uheldig at dette beløpet var blitt halvert.

Kulturutvalget hadde et samrådsmøte med Ministerrådet (kultur- og undervisningsministrene) 15. oktober 1985. I møtet deltok også Budsjettkomiteens formann og nestformann. På møtet ble det ført en første diskusjon om budsjettet for kulturområdet i 1987. Det ble dessuten konstatert at for 1987 vil det bli fremlagt ett budsjett i og med at kulturbudsjettet og det allmenne budsjett vil bli slått sammen. Budsjettkomiteens formann anførte at sammenslåingen av de to ministerrådssekretariatene og sammenlegningen av de to nordiske budsjett har vært en møysommelig prosess. Derfor bør budsjettet for 1987 utformes så romslig at strid og diskusjoner mellom ulike sektorsinteresser kan unngås.

Det allmenne budsjett

Nordisk Ministerråd (Samarbeidsministrene) fastsatte den 27. mars 1985 budsjettet for det allmenne område til 267.614.000 NOK, hvilket er en økning i reelle termer på ca 17,5%. Av dette utgjør veksten i de tradisjonelle områder 0,8 prosentpoeng. I tillegg kommer en engangsbevilgning på 5 millioner NOK i forbindelse med sammenslåingen av de to ministerrådssekretariatene.

På møtet med representanter for samarbeidsministrene den 23. mai 1985 ble det konstatert at Ministerrådet delvis hadde imøtekommet Rådets forslag ved å tilleggsbevilge 350.000 NOK, men samtidig anså komiteen at hele den foreslåtte tilleggsbevilgning burde vært imøtekommet.

På møtet med samarbeidsministrene den 25. november 1985 ble disponeringsforslag nr. 1 for 1986 diskutert. Komiteen foreslo bl. a. å forsterke innsatsen i handlingsplanen mot narkotika. Dessuten pekte komiteen på de gode resultatene som ble oppnådd ved 1985-års trafikkisikkerhetsdager og anså at allerede i 1986 bør det avsettes midler for å planlegge tilsvarende arrangement i 1987.

På samme møte pekte komiteen på at den økonomiske handlingsplan innebærer et skifte i det nordiske samarbeid både på grunn av de betydelige beløp som skal bevilges over det nordiske og de nasjonale budsjett samt det faktum at de nordiske lands finansdepartement og Rådets organer har innledet et nært samarbeid. Komiteen understrekte betydningen av at planen nå gjennomføres som planlagt.

Komiteen viste dessuten til at den lave realveksten i 1986 i poster som ikke omfattes av den økonomiske handlingsplan indikerer at den ordinære veksten i budsjettet for 1987 bør settes noe høyere enn det man ellers kunne ha forutsatt.

5. Komiteens behandling av særskilte saker

Komiteen uttrykte etter novembermøtene 1984 et behov for å styrke den regnskapsmessige siden av Nordisk Sameråds virksomhet. Ved Rådets sesjon i 1985 uttalte komiteen at på bakgrunn av en helhetsplan for den forventede utvikling i personalbehovet ved Samerådet, bør spørsmålet drøftes på nytt høsten 1985.

Komiteen har drøftet saken med Ministerrådet 23. mai og 25. november 1985. Komiteen noterte at ministerrådet anser at det tilskudd som gis til Samerådet er å betrakte som et virksomhetsbidrag, og ikke en bevilgning av samme type som finansierer faste nordiske institusjoner.

Ministerrådet hverken kan eller ønsker å influere på den faktiske anvendelse av bidraget. Ministerrådet betrakter prinsipielt Samerådet som et partsorgan, et nordisk forum.

På denne bakgrunn gikk komiteen inn for at den reelle veksten i bevilgningene til Samerådet i 1987 skulle være den samme som for prosjektbudsjettet generelt, 5%.

Komiteen har drøftet spørsmålet om støtte over det nordiske budsjett til Det internasjonale rehabiliterings- og forskningscenter for torturofre, København på møter med Ministerrådet 23. mai og 25. november 1985.

Komiteen noterte at Ministerrådet for 1986 har bevilget 500.000 NOK til senteret. Komiteen har foreslått at for 1987 bevilges 1 million DKK til senteret.

Etter anmodning fra presidiet uttalte komiteen seg den 25. november om utredningen om endret budsjettprosedyre.

Komiteen la i sin uttalelse særskilt vekt på at det til sesjonen fremlegges en særskilt redegjørelse om planene for det videre nordiske samarbeid i overensstemmelse med Helsingforsavtalens Artikkel 64. Redegjørelsen, eller budsjettokumentet, bør dekke de nærmeste 3–5 år. Dokumentet bør inneholde rammetall for denne periode. Spesielt bør dokumentet inneholde forslag til budsjettstørrelser for det nærmest etterfølgende budsjettår for derved muliggjøre en plenarbehandling og meningsutveksling mellom parlamentarikere og ministre om nivået på det nordiske budsjett og prioritering mellom de ulike sektorer.

På grunnlag av fagutvalgenes behandling og Budsjettutvalgets innstilling, bør presidiet i henhold til Helsingforsavtalens Artikkel 56 avgi medio november en framstilling til Ministerrådet over ministerrådsforslaget.

6. Kontroll og granskning

Ifølge arbeidsordningen punkt 7 skal komiteen "gjennomgå det materiale vedrørende budsjetter og fordeling av disponeringsmidler som Ministerrådet oversender gjennom presidiet samt koordinere de uttalelser og ønsker som Rådets utvalg og komiteer avgir om materialet".

I disponeringsforslag nr. 1 for 1986, fremla Ministerrådet et sett kriterier for prosjekt. Komiteen konstaterte på møtet 25. november 1985 med samarbeidsministrene, at kriterier for prosjekt og for prioritering mellom sektorer svarer til de krav komiteen har stillet. Komiteen gikk imidlertid ut fra at det ikke skjer en for ensidig prioritering av de tekniske og økonomiske sektorer.

Komiteen antok dessuten at delegering av beslutningsretten til fagministrene for deres respektive sektorer, ikke vil innebære budsjettvedtak som flytter penger mellom kapitlene innen en sektor uten at Rådets organ er rådspurt.

Ifølge arbeidsordningens punkt 8 skal komiteen "følge disponeringen av de bevilgede midler under nordiske budsjetter og til nordiske institusjoner. Den skal påse at den regnskapsmessige revisjon av midler til fellesnordiske formål utføres som forutsatt, og at uttalelser fra de nasjonale revisjonsinstanser om nordiske budsjettposter legges frem for komiteen".

Komiteen har i 1985 behandlet Årsregnskap for 1984 for Nordisk Ministerråds allmenne budsjett og revisjonsberetningene hertil, og har ikke hatt noen bemerkninger til gjennomføringen av samarbeidsprosjektene eller institusjonenes virksomhet.

Komiteen har dessuten fått seg forelagt Revisjonsberetning om det nordiske kulturbudsjett 1983. Komiteen tok beretningen til etterretning. Komiteen har ved flere anledninger overfor Ministerrådet påtalt den sene revidering av kulturbudsjettet og at dette er i strid med Budsjettreglementet.

Komiteen har overfor Ministerrådet uttalt bekymring over hvorledes revisjonen av det fremtidige felles budsjett skal kunne overholde de fastsatte tidsfrister. Komiteen konstaterte på møtet 25. november med samarbeidsministrene at en løsning på dette problem synes å være i sikte. Den danske rigsrevisjon vil avgi en revisjonsberetning av det samlede nordiske budsjett den 1. september året etter budsjettårets utgang. Dette innebærer en forskyvning på tre måneder i forhold til nåværende regler, men synes å være fullt ut tilfredsstillende.

Komiteen drøftet med Ministerrådet i mai 1985 den mangelfulle regnskapsføringen ved Nordisk musikk samarbeid (NOMUS) i 1983. Etter disse drøftinger og kontakt med Den danske rigsrevisjonen, ser det ut til at tilfredsstillende redegjørelse for budsjetterte midler til NOMUS frem til høsten 1984 er tilveiebragt.

4.7. Informationskomiteen

Nordisk Råds informationskomite, der består af 10 valgte medlemmer, har også i 1985 fungeret som sagkyndig i informationsspørgsmål og som redaktionskomite for det periodiske tidsskrift, Nordisk Kontakt.

Informationskomiteen valgte ved mødet den 6. marts 1985 Guðrún Helgadóttir til formand og Rune Gustavsson til næstformand. Komiteens sammensætning og møder fremgår af Bilag 2.

Den 26. november 1985 godkendte Nordisk Råds præsidium en rapport om rådets fremtidige informations- og publikationsvirksomhed, der er informationskomiteens testamente. Rapporten findes som bilag 11. Informationskomiteen afskaffes som følge af ændringerne i Nordisk Råds arbejdsordning, og Nordisk Råds præsidium overtager informationskomiteens ansvarsområde.

I det fremtidige arbejde anbefaler informationskomiteen at udse massemedier, skoler, nordiske politikere og partier, ungdoms- og folkelige organisationer til højt prioriterede områder. Endvidere understreges betydningen af information om det nordiske samarbejde til medarbejdere i den offentlige forvaltning i de nordiske lande samt til relevante målgrupper uden for Norden.

Det understreges, at nationale delegationers informationsvirksomhed udgør en integreret del af det, samlede nordiske informationsfremstød samt at videoprogrammer om det nordiske samarbejde og styrkelse af trykt basismateriale placeres centralt i informationsarbejdet.

5. Kontakt- og seminarieverksamhet

5.1. *Kontakter med internasjonale organisasjoner og med interesseorganisasjoner*

Kontakter med internasjonale organisasjoner

Presidiet har konstatert at det er et behov for å øke Nordisk Råds internasjonale kontakter. Økt internasjonal kontaktvirksomhet gir nye impulser for rådsarbeidet. Presidiet anser at det er naturlig med kontakt, besøksvirksomhet og utveksling av synspunkter med andre internasjonale organisasjoner. Som passende måter å øke de internasjonale kontaktene har bl. a. ansett å være a) å holde regelmessige møter med representanter for europeiske institusjoner, b) å innby skandinavisktalende eksperter fra slike institusjoner til utvalgsmøter, c) å la utvalgenes formenn og nestformenn samt sekretær avlegge besøk i internasjonale organisasjoner og d) å opprette kontakter på sekretariatsnivå.

Denne stigende internasjonale interesse kommer også til uttrykk i medlemsforslaget om økt nordisk samarbeid i internasjonal sammenheng (A 711/e) som vil bli behandlet på Rådets sesjon 1986.

Presidiet foretok den 20.–25. oktober 1985 en kontaktreise til sju europeiske og internasjonale organisasjoner i Genève (EFTA, ILO, ECE og GATT), Strasbourg (Europaparlamentet og Europarådet) og Paris (OECD). I forbindelse med denne reisen avla presidiesekretæren et besøk hos FN's Høykommissær for flyktninger.

Rådet var representert på FN's kvinnetiårskonferanse i Nairobi 15.–26. juli 1985 ved visepresident Elsi Hetemäki-Olander, folketingsmedlem Dorte Bennedsen og utvalgssekretær Hanne Nielsen.

På Økonomisk utvalgs møte i februar 1985 deltok det nordiske medlem i styret for Det internasjonale Valutafondet (IMF), direktør Lundstrøm. På utvalgets møte 30. januar 1986 vil delta en representant fra FN's økonomiske kommisjon for Europa (ECE).

Kulturutvalgets formann Eidur Gudnason og utvalgets sekretær avla et besøk i Europaparlamentet, Strasbourg den 17. april 1985. Utvalgets formann, nestformann (Ingrid Sundberg) og sekretæren besøkte UNESCO, Paris 18.–19. april 1985. På utvalgets møte 30. januar 1986 vil delta Birgitta Ulvhammar, styremedlem i UNESCO.

Sosial- og miljøutvalget ved riksdagsledamot Grethe Lundblad og utvalgets sekretær deltok som observatører i ILO's møte i juni 1985 i Genève. Direktør Ingvar S. Melin, ILO, vil delta i utvalgets møte 30. januar 1986.

Sosial- og miljøutvalget ved stortingsrepresentant Astrid Murberg Martinsen og utvalgets sekretær var representert på Ekspertbørningen til Verdenskommisjonen for miljøvern og utvikling (Brundtlandkommisjonen) i Oslo 24.–25. juni 1985.

På Juridisk utvalgs møte 30. januar 1986 vil delta representanter for FN's Høykommissær for flyktninger.

Etter forespørsel fra Inter Press Service (IPS) utså presidiet forfatteren og journalisten Per Wästberg til å delta i en jury som skulle velge ut en svart og en hvit sydafrikansk forfatter eller journalist som på en særskilt måte har bidratt til kampen mot apartheid. Den 13. desember 1985 ble prisen delt ut til den hvite journalisten Allister Sparks i FN's hovedkvarter, New York.

Presidiet har besluttet å holde en internasjonal konferanse om luftforurensninger i Stockholm, 8.–10. september 1986.

Kontakter med interesseorganisasjoner

Rådets presidium møtte under sesjonen 1985 representanter for Nordlek og Nordens faglige samorganisasjon og fikk seg overrakt uttalelser fra disse organisasjoner. Presidiet mottok dessuten en uttalelse fra Ungdommens Nordisk Råd.

Rådets utvalg har i løpet av 1985 hatt kontakt med Nordens faglige samorganisasjon, de nordiske industriforbunds fellesorgan og de nordiske lands arbeidsgiverorganisasjoner.

Etter presidiets beslutning deltok presidiesekretæren, sekretærkollegiets formann og den danske generalsekretær som observatører ved konferansen om Norden som atomvåpenfri sone i København den 29.–30. november 1985.

Etter initiativ fra Nordisk Ministerråd ble det arrangert en friidrettslandskamp Norden–Sovjet i Oslo 15.–17. juli 1985. Rådet var ved arrangementet representert ved riksdagsledamot Ilkka Kanerva og stedfortredende presidiesekretær.

Rådet benytter ideelle- og interesseorganisasjoner som remissinstanser ved behandlingen av forslag som er fremmet i Rådet, ifall disse forslag berører organisasjonenes interesseområde.

Øvrige kontakter

Av øvrige kontakter kan nevnes presentasjoner, studiebesøk m. m. som inngår i utvalgenes løpende virksomhet og som nærmere beskrives i kapittel 4. I presidiesekretariatet skjer et økende antall besøk fra myndigheter i de nordiske land samt fra nordiske samarbeidsorganer, representanter for organisasjoner i Norden, utenlandske ambassader, internasjonale organisasjoner, massemedia samt personer med interesse for nordisk samarbeidsspørsmål. Tilsvarende besøksvirksomhet skjer også ved delegasjonenes sekretariat. Rådets parlamentarikere og tjenestemenn holder dessuten ofte foredrag og gir informasjon ved ulike arrangement i Norden.

5.2. Konferenser och seminarier

I samarbejde med Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi har juridisk udvalg arrangeret seminaret *Narkotika og kontrolpolitik*, der blev holdt i Rønne den 22.–24. april 1985. På seminaret blev behandlet to hoved-

emner. Det første drejede sig om, hvad det er, man ønsker at kontrollere. Det andet hovedtema var kontrollens former og omhandlede desuden bl. a. narkotikæns udbredelse, kontrolpolitikens dilemma samt spørgsmål vedrørende retssikkerhed, sociale konsekvenser og andre virkninger.

Deltagerne – hvoraf der var knap 100 – var nordiske parlamentarikere, repræsentanter for administration, domstole, anklagemyndighed og advokater samt for forskning og samnordiske institutioner som Nordisk Nævn for Alkohol- og Drogforskning.

Seminarrapporten er trykt som NORD-publikation.

Nordiska rådets kulturutskott arrangerade ett seminarium om *Norden i skolan – ökat lärar- och elevutbyte* den 21–23 oktober 1985 i Ålesund i Norge. I seminariet deltog 75 personer, företrädare för parlament i Norden, utbildningsdepartement och myndigheter på skolområdet, nordiska samarbetsorgan på området, lärar- och elevorganisationer, organisationer på kommunal- och länsnivå samt andra organisationer med anknytning till skolsamarbetet i Norden. Vidare deltog representanter för Föreningarna Nordens Förbund. Förbundet hade även deltagit i planeringen av programmet för seminariet.

Utskottet, som inom samarbetet på kulturområdet har givit lärar- och elevutbytet i Norden hög prioritet, önskade med seminariet fästa uppmärksamhet vid möjligheten att få till stånd ett intensivare samarbete kring lärar- och elevutbytet mellan organisationer och myndigheter i de enskilda länderna. Samtidigt ville utskottet även uppmuntra till en diskussion om olika möjligheter att vid sidan av ett elevutbyte ge skolarbetet i Norden en mera nordisk profil. Under seminariet presenterades flera intressanta modeller för ett lärar- och elevutbyte i Norden och vidare gavs värdefull information om hur man rent konkret har genomfört utbytesverksamhet på det lokala planet. Under diskussionen om det nordiska stoffet i undervisningen framfördes många önskemål om läromedel, seminarier för lärare och intensivare samarbete i arbetet med läroplaner i länderna.

Utskottet arbetar med uppföljningen av seminariet, bl. a. väntas nya medlemsförslag bli väckta. Seminarierapporten finns tryckt som en NORD-publikation.

Nordiska rådet anordnade den 13–15 maj 1985 ett seminarium i Lappeenranta/Villmanstrand i Finland för *politiska journalister* under temat *Sysselsättning och ekonomi i Norden*.

Vid seminariet deltog 20 journalister. På programmet fanns bl. a. en paneldiskussion under tema "Till vad och hur skall den nordiska handlingsplanen användas?", en diskussion kring temat nordiskt ekonomiskt samarbete samt en diskussion angående Finland mellan öst och väst. Industribesök anordnades också.

Som en avslutning av Nordiska rådets ungdomskampanj arrangerades den 8–10 december 1985 en *Ungdomsträff i Lund*, dit prisvinnarna av uppsatstävlingen hade inbjudits. För ungdomskampanjen redogörs i avsnitt 6.1.

Under året har dessutom påbörjats förberedelserna för Nordiska rådets internationella *konferens om luftföreningar* som kommer att äga rum i september 1986.

5.3. *Ungdomens Nordiska råd 1985 och 1986*

För 1985 hade Föreningarna Nordens ungdomsrepresentantskap sökt bidrag bl. a. från Nordiska rådet för finansiering av UNR-seminariet. Nordiska rådets presidium beslöt bevilja 180 000 SEK för seminariet, varav 20 000 SEK öronmärktes för deltagare från Grönland.

Seminariet hölls i Reykjavík i anslutning till Nordiska rådets session. Innehållet präglades av ungdomsårets huvudteman: Deltagande, Utveckling och Fred. Omkring 115 representanter för de nordiska partipolitiska ungdomsorganisationerna, Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap och nationalkommittéerna deltog i seminariet.

För UNR-seminariet 1986 har presidiet beviljat ett bidrag på 200 000 SEK.

6. Informations- och publikationsverksamheten

6.1. *Informationsvirksomheden*

Nye tider – nye medier

Det politiske erkendte informationssamfund sætter også sit præg på Nordisk Råds information.

Informationssamfundet er kendetegnet bl. a. ved en teknologi, som gør det muligt at udsende endnu mere information om meget mere i et hastigt stigende tempo.

Det påvirker informationsmodtagerens rolle. Det bliver vanskeligere at skelne, og det fremtvinger et ønske om sammenfatning og overblik for at kunne følge med.

Nordisk Råds information bygger sin filosofi på *sammenfatning og overblik*.

Groft sagt kan informationsarbejdet opdeles i to områder: 1) Massemedier, 2) Børn og unge.

Foruden den trykte presse og de elektroniske medier er undervisningssektoren og ungdommen i det hele taget en væsentlig målgruppe i informationssamfundet, hvor også den nordiske verden, nationalt og internationalt, er i forandring.

Det opleves i den politiske udvikling og i 23 millioner nordiske menneskers hverdag – og må naturligvis afspejles i informationen, og i måden information bruges på.

Nye medier tages i brug i informationsarbejdet, bl. a. video og målrettet undervisningsmateriale i samspil med traditionelt, trykt materiale. Og det bruges på en ny måde.

Ungdommen har ordet

I efteråret 1985 sluttede Nordisk Råds omfattende ungdomskampagne, det blev besluttet af præsidiets i 1983. Baggrunden for denne kampagne for nordisk ungdom i 14–25 års alderen var en opinionsundersøgelse i 1983, der viste, at selv om mange unge havde hørt om Nordisk Råd og det nordiske samarbejde, så havde de ikke nærmere kendskab til samarbejdets muligheder og betydning. På den baggrund fik ungdommen den opgave at skrive deres egen mening om, *for dem*, væsentlige samfundsspørgsmål. 14 besvarelser blev udvalgt til offentliggørelse, og de spørgsmål, som blev hyppigst debatteret var den grænseoverskridende luftforurening, Norden som A-våbenfri zone og muligheden for mere socialt samvær blandt Nordens unge i form af bedre og billigere rejsemuligheder. De unges besvarelser er udgivet i en publikation: "Unge i Norden foreslår ..." i 80.000 eksemplarer og med en lokal særoversættelse i de mindre sprogområder. Publikationens forside er også udgivet som nordisk plakat. De 14 unge, hvis besvarelser blev valgt til offentliggørelse, var i efteråret samlet i Lund som afslutning på denne kampagne. Ved den lejlighed produceredes et video-program med uddybende interviews med de unge. Dette video-program indgår i en samlet pakke med publikationen til information og undervisning blandt den nordiske ungdom, og de voksne med. *Således er ungdomskampagnen ikke sluttet, men begyndt.*

Pressen og det nordiske samarbejde

Der synes at være en stigende interesse, generelt, blandt Nordisk presse for udviklingen i det nordiske samarbejde. Ved sessionen i Reykjavik var akkrediteret 190 journalister fra dags- og fagpresse, herunder naturligtvis også radio og TV. Ved Nordisk Råds efterårsmøde i Mariehamn, Åland – den såkaldte minisession – var det journalistiske fremmøde større end nogensinde.

Ved Nordisk Råds udvalgmøder søges skabt en stærkere profil af arbejdet *mellem sessionerne* og foruden pressemeddelelser er ved behov holdt pressemøder med besøg af såvel trykte medier, radio og TV fra flere lande. Denne gunstige udvikling kan muligvis skyldes, at nye, markante samfundsspørgsmål rejstes på den politiske arena blandt Nordens 23 millioner mennesker.

Inden for det nordiske informationsarbejde viser udviklingen sig ved en øget nærkontakt med pressen; bl. a. er der presseseminar i Grønland sommeren 1986, samt større nysgerrighed og bevidsthed hos undervisningssektoren. Skolerne har udvidet behov for undervisningsmateriale om forholdene i Norden, og disse behov kan ikke dækkes af kommercielle

forlag, viser erfaringen. Især 8–10 klasserne, gymnasiet og høj-skoleområdet vil vide mere om udviklingen i Norden, og *det* er såvel præsidiasekretariatets information samt de nationale informationsansvarlige opmærksom på i det individuelle og fælles samarbejde. Ikke mindst NORDPÅ-projektet, den danske delegations og det danske sekretariats, periodiske udgivelser til skolerne i Danmark er et eksempel herpå. Efter en forsøgsperiode, der nu er forslået videreført på 3. år i Danmark, skal dette være grundlag for diskussion om et udvidet nordisk samarbejde, hvor undervisningsudgivelser på Nordisk kan bruges i flere lande. I forbindelse med dette NORDPÅ-projekt produceres i 1986 et videoprogram om de tre selvstyrende områder i Norden. Færøerne, Grønland og Åland.

Nordisk Råd og Nordisk Journalistkursus

I et naturligt samspil med pressen og omverdenen er der en direkte kontakt mellem informationen i Nordisk Råd og Nordisk Journalistkursus. I 1986 er temaet for 3 måneders kursus på Nordisk Journalistkursus i Århus "Norden og Europa", og traditionelt er Nordisk Råds præsidiasekretær og informationschef blandt forelæserne. Derudover bygger Nordisk Råds information såvel praktisk, aktuelt, som på længere sigt på den kreds af journalister, som gennem deres egen og bladudgivers interesse og Nordisk Journalistkursus, har tilegnet sig en viden og fornemmelse om det nordiske samarbejde som er værdifuldt i alle henseender.

Udlandet og Norden

Også udlandet viser større interesse for, hvad der sker i Norden. I USA synes at være et tomrum efter "Scandinavian Today"-kampagnen og såvel på universitetsplan samt i almenheden er det de nordiske repræsentationers opfattelse, at dette tomrum, som reelt er et behov, kan benyttes til information om nordiske samfundsforhold.

I den forbindelse påtænkes således et besøg af unge, lovende amerikanske journalister til de nordiske lande i 1987. Nordisk Råds præsidiums europæiske kontaktrejse i efteråret 1985, som var den første i otte år, var samtidig en anledning til at markere de nordiske landes ønske om en profil i det øvrige Europa, herunder at benytte rejsen i informationsarbejdet.

Dette markeredes ved en pressekonference før afrejsen fra Københavns lufthavn i Kastrup og ved en endnu større pressekonference i Europaparlamentet med omkring 50 internationale journalister. Pressekonferencen blev ledet af Nordisk Råds præsident, Páll Pétursson, Island. Den varede en time, og Europaparlamentets fast tilknyttede journalister karakteriserede den som en af de længste i parlamentet i mange år. På mødet besvarede præsidiets spørgsmål bl. a. om Nordisk Råds opfattelse af sin rolle i Europa i den teknologiske udvikling, om forskning, om den grænseoverskridende luftforurening, om flygtningepolitik, kultur, transportpolitik, handel, arbejdsløshed og fuld beskæftigelse samt om den nordiske hand-

lingsplan for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse. Om denne plan er i januar 1986 udgivet en publikation om vejen fra idé til virkelighed "Hur en plan växte fram". Fra denne rejse til Genève, Strasbourg og Paris er optaget et 30 min. video-program fra de mange samtaler mellem nordiske og andre europæiske politikere samt interviews om aktuelle nordiske-europæiske spørgsmål. Denne video indgår i det samlede informationsarbejde og udgives på flere sprog (tekstet) samt vises på sessionen i København.

Informationen og fremtiden

Nordisk Råds informations arbejdsgrundlag er en informationsplan for Nordisk råd, godkendt af præsidiets. Endvidere deltager Nordisk Råds information i et samarbejde med Nordisk Ministerråd på grundlag af en fælles informationsplan for hhv NR og NMR.

Der lægges i øget grad vægt på video i et samspil med traditionelt, trykt materiale, således at disse to mediers natur udnyttes under hensyn til målgruppen.

Foruden video om præsidiets Europa-rejse og ungdommens syn på Nordens samtid og fremtid produceres en video fra Nordisk Råds session i København nu i marts 1986. Den skal vise, hvordan en session fungerer, hvilke vidtrækkende spørgsmål, der behandles, og hvordan den politiske og administrative udvikling sker. Hvad er journalisterne mest interesseret i, hvorfor – og hvordan behandles stoffet – og hvorfor vil redaktionssekretæren hjemme på avisen måske alligevel ikke trykke artiklen? Uddybende interviews med enkelte politikere, afhængig af, hvad der sker på sessionen vil være en del af dette program, hvis målgruppe er voksenundervisning og studiekredse i Norden, nordiske ambassader i udlandet, gymnasieundervisning, Foreningen Nordens 600 lokalafdelinger, etc. Generelt vil Nordisk Råds videoprogrammer indgå i et samlet tilbud på alle nordiske sprog (tekstet) samt på engelsk og tysk. Dette gælder også en video på 15 min. med pristageren af Nordisk Råds litteraturpris og musikpris.

Planlagt er endvidere begyndelsen på produktion af et videoprogram om hvert enkelt land i det nordiske samarbejde og dette lands el selvstyrende områdes opfattelse af sin rolle i det samlede nordiske samarbejde.

Kvartalsavis og ungdomskonkurrence

I efteråret 1986 indledes et arbejde med en ny kvartalsavis, der skal fastholde informationens filosofi om vægt på *sammenfatning* og *overblik* omkring information om det nordiske samarbejde.

Desuden indledes en ungdomsfotokonkurrence, der er et tilbud til Nordens ungdom om ved visuel information at berette om, hvad der sker i Norden. Disse billeder benyttes til vandredstillinger, som illustrationer i talrige tidsskrifter, til videoproduktion inden for emnekredsene og til undervisning.

Nye medarbejdere

Nordisk Råd fik i august 1985 to nye medarbejdere. Bitte Bagerstam, Sverige, som informationsmedarbejder og Claus Jacobsen, Danmark, som informationschef.

Nordisk Kontakt

Nordiska rådets tidskrift, Nordisk Kontakt, genomgår nu en förändringsperiod.

Presidiet fastställde under hösten 1984 en nyordning som bl. a. innebar att Nordisk Kontakt skulle efter 1 januari 1986 få ett nytt utseende och en heltidsanställd chefredaktör.

Presidiet anställde under sommaren 1985 Einar Karl Haraldsson, Island, som chefredaktör från och med 1 januari 1986. Han tillträdde sin tjänst redan 1 oktober 1985 för att förbereda nyordningen. Den avgående chefredaktören Erling Larsson avled hastigt under oktober månad. Detta hade till sin följd att den tillträdande chefredaktören fick omedelbart ta över som ansvarig utgivare och fungerade som redaktionssekreterare fram till årsskiftet.

De nationella redaktörerna H. C. Clausen, Danmark, Britta Hagwall, Sverige och Oddvar Hellerud, Norge, avgick vid årsskiftet av åldersskäl. Nya redaktörer har tillsatts av delegationerna till Nordiska rådet Kaare R. Skou, Danmark, Åke Mauritzon, Sverige och Einar Aaraas, Norge. Redaktörerna i Finland och Island stannar kvar från den förra redaktionen.

Enligt nyordningen kommer Nordisk Kontakt ut med 17 nummer per år. Tidskriftens upplaga är 10000 ex. Det nya utseendet har utarbetats i samråd med formgivare Gunnar Sörman, Sverige. Den nya redaktionen kommer att verka för att de förslag till förändringar som informationskommittén och presidiet har godkänt verkställs successivt under den närmaste tiden.

6.2. Publikationsverksamheten

Rådsförhandlingarna

Förhandlingarna vid 33:e sessionen har redigerats av redaktör Åke Edwall och byråsekreterare Ingegerd Wahrgren.

33:e sessionens förhandlingar har uppdelats i två band om tillsammans 2657 sidor. Remissyttrandena trycks som supplement till rådsförhandlingarna och finns tillgängliga på sekretariatet.

Rådsförhandlingarna har tryckts av Norstedts Tryckeri, Stockholm. För inbindningen har Hässler Sambok AB, Farsta, svarat. Förhandlingarna har bundits i en upplaga på 1 465 exemplar. Utsändningen av rådsböckerna från 33:e sessionen ägde rum under oktober 1985.

Förhandlingarna utdelas till delegationernas medlemmar och suppleanter samt överlämnas till parlamenten i de nordiska länderna, ministerier/departement, Nordiska ministerrådet, Sekretariatet för nordiskt

kulturellt samarbete och olika ämbetsverk, offentliga bibliotek och politiska partier, folkhögskolor, tidningar m. fl. institutioner samt vissa enskilda personer i de nordiska länderna. Vidare har förhandlingarna tillställts andra parlament, utländska bibliotek, vetenskapliga institutioner i utlandet, internationella organisationer m. fl.

Rådsförhandlingarna innehåller rådets dokumentation på danska, norska eller svenska, beroende på vilket språk dokumentet är författat. Vissa av dokumenten såsom medlems- och ministerrådsförslagen, utskottsbetänkanden, ministerrådsberättelsen samt viss övrig dokumentation föreligger även på finska och kan erhållas genom Nordiska rådets Finlands delegation.

NU-serien och NORD-publikationer

Utgivningen av NU-serien och NORD-publikationer regleras av en överenskommelse från 1981 mellan Nordiska rådets presidium och de nordiska samarbetsministrarna. Riktlinjer för denna utgivning finns tryckta i rådsförhandlingarna från 30:e sessionen, s. 2782.

Inför sammanslagningen av de två ministerrådssekreterierna framfördes önskemål att publikationsverksamheten skulle flyttas från presidieseekretariatet till det nya ministerrådssekreterierna.

Nordiska rådets informationskommitté lät nedsätta en arbetsgrupp för att utvärdera den framtida informations- och publikationsverksamheten. Informationskommittén behandlade arbetsgruppens rapport på sitt möte 26 augusti 1985 och godkände den. Presidiet godkände rapporten 11 november 1985. Rapporten återfinns tryckt som bilaga 11.

Angående publikationsverksamheten heter det i rapporten:

''Oberoende av hur publikationsverksamheten i övrigt organiseras, bör tryckningen av rådsförhandlingarna och Nordisk Kontakt enligt arbetsgruppens uppfattning administreras av parlamentarikersidans sekretariat. Då dessa både budget- och omfångsmässigt omfattar över hälften av det sammantagna nuvarande nordiska trycket, kan således antydda stordriftsfördelar svårligen uppnås genom en koncentration av publikationsverksamheten utanför presidieseekretariatet.

Arbetsgruppen finner det dock naturligt att kostnaderna och det tekniska ansvaret för den del av den nuvarande NU-serien, som består av ministerrådsorganens utredningar och rapporter, övertas av ministerrådet och dess eget sekretariat.

Med tanke på den parlamentariska kontrollfunktionen är det dock nödvändigt att Nordiska rådet fortsätter att stå som medansvarig utgivare för utredningsserien tillsammans med ministerrådet. Detta är angeläget bl a för att av rådet förutsatta utredningar även i kontroversiella frågor inte skall kunna undandras offentlighet.

Arbetsgruppen vill välkomna en sådan arbetsfördelning av kostnader och tekniskt ansvar, där ministerrådssekreterierna handhar den trycksaks-

produktion som föranleds av ministerrådsorganens utredningar. Detta skulle frigöra resurser inom Nordiska rådet och dess presidiesekretariat för att med bibehållna personella och ekonomiska resurser bedriva en aktiv förlagsverksamhet med syfte att sprida kvalificerade informationspublikationer i vid bemärkelse och för att ge offentlighet åt nya idéer och uppslag i form av skrifter som kan främja den nordiska parlamentariska debatten.”

I informationskommitténs rapport ges förslag till vissa förändringar i det nordiska samarbetets publikationsverksamhet.

Förutsättningarna är att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet som tidigare utger och ansvarar för NU-serien och NORD-publikationer, resurserna – personal och finansiella medel – vid presidiesekretariatet skall utnyttjas för utgivning av publikationer och skrifter samt att NORD-publikationer fortsättningsvis förblir ett samlingsbegrepp. Ministerrådets sekretariat måste ha tillräckliga resurser för att handha utgivningen.

Ställföreträdarkommittén och sekreterarkollegiet kom 12 november 1985 överens om ett utkast till riktlinjer för utgivning av NU-serien och NORD-publikationer. Förslagen återfinns i bilaga 5.

Informationskommitténs förslag innebär att ansvaret för tryckning, utgivning samt finansiering läggs på ministerrådet. Detta bör också gälla för utgivningen av Nordisk statistisk årsbok och Nordiska samarbetsorgan.

NORD-publikationer skall vara ett samlingsbegrepp för enstaka publikationer samt för sektorsvis uppdelade serier. Sekretariaten (ministerrådssekretariatet och presidiesekretariatet) finansierar och trycker själva sina egna publikationer eller rapporter. Däremot förutsätts att registrering sker centralt.

Ikraftträdandet av ändringarna skall enligt rapportens förslag ske 1 januari 1987.

Presidiet och samarbetsministrarna kom den 18 december 1985 överens om ett principbeslut om överflyttning av NU-serien samt registrering av NU-serien och NORD-publikationer till ministerrådets sekretariat.

Förhandlingar och godkännande av riktlinjerna för utgivningen av NU-serien och NORD-publikationer är tänkt att ske på mötet mellan presidiet och samarbetsministrarna i maj 1986.

Nordisk statistisk årsbok har enligt presidiebeslut utkommit årligen sedan 1962. Sedan 1972 redigeras årsboken av Harry De Shärengrad vid Nordisk statistisk sekretariat i Köpenhamn. Årsboken utkommer i februari 1986 (NU 1985: 12) i 12 000 exemplar. Årsboken har tryckts i Stockholm av Norstedts Tryckeri. Från och med 1972 utges årsboken gemensamt av Nordiska rådet och Nordisk statistisk sekretariat i Köpenhamn.

Publikationen *Nordiska samarbetsorgan* skall fungera som en nordisk statskalender. Här har innehållet koncentrerats till att omfatta upplysningar om det offentliga nordiska samarbetet: Nordiska ministerrådet, Nordiska rådet, olika nordiska institutioner och kommittéer m. m. som är perma-

nenta och huvudsakligen finansieras över hela den nordiska budgeten. Nordiska samarbetsorgan (NU 1985:3) har tryckts i en upplaga av 8000 exemplar.

Porträttmatrikeln utges numera som NORD-publikation. Den presenterar i text och bild de vid sessionen närvarande rådsmedlemmarna och regeringsrepresentanterna. Till 33:e sessionen trycktes *porträttmatrikeln* i 1300 exemplar. Publikationen har redigerats av informationsassistent Renée Sundberg.

Förteckning över publikationer utgivna i NU-serien och som NORD-publikationer återfinns i bilaga 4.

Marknadsföring av publikationerna

Som en del av Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets ordinarie informationsverksamhet ingår att även informera om de utredningar, rapporter m. m. som publiceras. En särskild årlig publikationsförteckning ges ut under namnet "Tryckt & utgivet" i samarbete mellan rådet och ministerrådet. 1985 års utgåva föreligger till Nordiska rådets session 1986.

Försäljningen av NU-serien samt vissa NORD-publikationer sker i Danmark genom Danske Boghandleres Kommissionsanstalt efter att tidigare ha skötts av Schultz Forlag, i Finland genom Statens tryckericentral/Valtion painatuskeskus, i Norge genom Universitetsforlaget och i Sverige genom Liber förlag.

Under 1985 finansierades Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets publikationer med vid den nordiska biblioteksmässan BIBLIOTEK 85, som hölls i Göteborg i slutet av augusti. De nordiska samarbetsrapporterna är ofta högt specialiserade och kan ibland vara svåra att lokalisera både för folkbibliotek och specialbibliotek. Genom medverkan i BIBLIOTEK 85 hoppades man kunna åstadkomma ökad spridning av publikationerna.

Den 6 november hölls i presidiesekretariatet ett internt seminarium. "Fremtidens publikationer i Nordisk Råd". Inledningsföredragen behandlade "Tradition og fremtid", "Massmedier og Nordisk Råds bøger" och "Hvilke bøger vil være spændende om nordiske spørgsmål?" Personalen vid sekretariatet delades sedan upp i fyra arbetsgrupper som diskuterade temat "Hvilke bøger ville jeg selv udgive om jeg var forlagschef med sikkerhed for at bøgerne læses?" Ett nytt seminarium med deltagare utifrån är planerat att äga rum under mars månad i presidiesekretariatet.

7. Sekretariatsorganisation och budget

7.1. Presidiesekretariatet och utskottssekreterarna

Nordiska rådets presidiesekretariat inrättades 1971 och har status som internationell organisation. Detta regleras i ett särskilt avtal om Nordiska ministerrådets sekretariat och deras rättsliga ställning från den 12 april 1973, med tilläggsprotokoll avseende Nordiska rådets presidiesekretariat

från den 15 maj 1973. För sekretariatet har gällt en arbetsordning från 1972 med ändringar från 1974. Denna arbetsordning ändrades under 1985 genom att presidiet den 7 maj 1985 fastställde en arbetsordning för Nordiska rådets presidiesekretariat och sekreterarkollegium. Arbetsordningen som träder i kraft den 12 februari 1986 återfinns i bilaga 8.

Bland den närvarande personalen finns samtliga fem nordiska länder representerade. Sekretariatets arbetspråk är danska, norska och svenska, men även övriga språk förekommer. Vid sekretariatet tjänstgör i januari 1986 sammanlagt 29 personer.

Presidiesekreterare har sedan september 1982 varit Ilkka-Christian Björklund, Finland. Kjell Myhre-Jensen, Norge och Åke Pettersson, Sverige, har varit ställföreträdande presidiesekreterare sedan oktober 1982 respektive februari 1983.

Informationschef Dorrit Seest, Danmark, slutade sin anställning vid årsskiftet 1984/85 och efterträddes av Claus Jacobsen, Danmark, som tillträdde i augusti 1985. Informationssekreterare Staffan Björck vikarierade som informationschef fram till maj 1985, då han slutade sin anställning. Bitte Bagerstam, Sverige, tillträdde som informationssekreterare i augusti 1985. Informationsassistent Renée Sundberg vikarierade som informationssekreterare från november 1984 till augusti 1985.

Presidiet beslöt 1984 att juridiska utskottets sekretariat skulle flyttas från Danmark till presidiesekretariatet under 1985. Utskottets sekreterare Peter Lilholt, Danmark, med placering i Viborg, slutade sin anställning efter sessionen 1985 och efterträddes den 1 april 1985 av Hanne Nielsen, Danmark, varvid sekretariatet flyttades till presidiesekretariatet.

Ekonomiska utskottets sekreterare Folke With slutade sin anställning i oktober 1985 och efterträddes av Anders Kleppe, som började sin tjänst i september 1985.

Vid sekretariatet inrättades en ny tjänst som byrådirektör med ansvar för upplysnings-, utrednings- och arkivfrågor. Till innehavare av tjänsten utsågs Anneli Joneken från den 1 april 1985. Samtidigt indrogs en tjänst som byråsekreterare vid sekretariatet.

Under året ändrades tjänstebenenämningen för Gro Hagen och Birgitta Johansson från assistent till byråassistent.

Willie Jaenson avgick med pension i mars 1985 efter att ha svarat för sekretariatets arkiv sedan 1979.

Under våren infördes en ny diarie- och dossierplan samt arkivbildningsplan som grund för arkiveringen av sekretariatets handlingar.

I oktober 1985 tillträdde Einar Karl Haraldsson, Island, den nyinrättade heltidstjänsten som chefredaktör för tidskriften Nordisk Kontakt med placering vid presidiesekretariatet. Den tidigare chefredaktören och tillika ansvarige utgivaren Erling Larsson avled den 13 oktober 1985. Ansvaret för utgivningen av tidskriften övergick till den nye chefredaktören från och med nr 12/1985.

Från januari till juni 1985 praktiserade Ingela Carlsson vid sekretariatet. Praktiken ingick som en del i hennes studier vid förvaltningshögskolans förvaltningslinje vid Stockholms universitet. Dessa studier avslutade hon i januari 1986 med en uppsats i statskunskap under tema "Nordiskt samarbete. Parlamentarikersidans medverkan i den nordiska budgetprocessen."

Personalen vid presidiesekretariatet är organiserad i en personalförening som under 1985 bl. a. företrätt personalen vid löneförhandlingar och vid tillsättandet av lediga tjänster. Personalföreningens ordförande fram till juni 1985 var Folke With, som efterträddes av Guy Lindström, tidigare vice ordförande. Vice ordförande sedan juni 1985 är Tómas H. Sveinsson. Stadgar för personalföreningen antogs 1980.

De anställda betalar inte någon nationell statlig eller kommunal skatt på sin inkomst från sekretariatet. I stället uttas en avgift. Avgiftsuttaget regleras i ett avgiftssystem. En granskningsgrupp bestående av skatteexperter från Danmark, Finland, Norge och Sverige bistår presidiet vid tillämpningen av avgiftssystemet. Presidiet beslöt i november 1985 om vissa ändringar i systemet. Avgiftsgranskningsgruppen har på uppdrag av presidiet utarbetat detaljregler och kommentarer till det nya systemet, som tillämpas från den 1 januari 1986.

I löneförhandlingarna och i lönefrågor i allmänhet konsulterar presidiet löne- och personalutskottet, ett sakkunnigorgan som är tillsatt av Nordiska ministerrådet. Utskottet har rådfrågats i samband med löneförhandlingarna och beträffande utarbetandet av ett nytt lönesystem för presidiesekretariatet.

I november 1985 godkände presidiet den årliga lokala löneförhandlingsuppgörelsen per den 1 juli 1985. I september 1985 hade presidiet fattat beslut om vissa lönejusteringar att gälla från och med den 1 januari 1986. I sitt beslut underströk presidiet även likvärdigheten av det arbete som utförs vid rådets parlamentariska sekretariat och ministerrådssekretariatet. Presidiet anser att det föreligger starka principiella skäl för jämförbara löner vid de samnordiska sekretariaten, och avser att föra en principiell diskussion med samsamarbetsministrarna om möjligheterna att på sikt övergå till ett enhetligt samnordiskt system.

Ett nytt datoriserat system för det nordiska adressregistret med ca 13000 adresser har utvecklats och tagits i bruk vid sekretariatet under 1985. Tryckeriutrustningen har förnyats under året och arbetsmiljön i tryckeriet har förbättrats.

Sekretariatet hyr sina kontorslokaler om ca 900 m² lägenhetsyta i två sammanbyggda fastigheter på Tyrgatan i Lärkstaden i Stockholm. Fastigheterna ägs av Institutet för rättshistorisk forskning och hyrs för presidiesekretariatets räkning av Byggnadsstyrelsen. Presidiet hyr sedan 1971 en tjänstebostad åt presidiesekreteraren på Linnégatan. En lagerlokal för publikationer m. m. hyrs sedan januari 1986 på Rigagatan.

7.2. *Sekreterarkollegiet*

Stadgandena om sekreterarkollegiet ingår i §§ 13–14 i arbetsordningen för Nordiska rådets presidiesekretariat och sekreterarkollegium och i §§ 33–34 i Nordiska rådets arbetsordning.

Sekreterarkollegiet har sedan 33:e sessionen bestått av generalsekretäre Henrik Hagemann, Danmark, generalsekretäre Håkan Branders, Finland, generalsekretäre Snjólaug Ólafsdóttir, Island, generalsekretær Gudvin Låder Ve, Norge, kanslichef Christer Jacobson, Sverige, samt av presidiesekreteraren Ilkka-Christian Björklund. Christer Jacobson efterträddes i december 1985 av Bertil Hökby. Ordförandeskapet i sekreterarkollegiet har sedan 1979 i tur och ordning innehafts av sekreteraren för den nationella delegation som innehar presidentposten i rådet. Generalsekretäre Snjólaug Ólafsdóttir har varit kollegiets ordförande sedan den 33:e sessionen. Enligt Nordiska rådets nya arbetsordning övergår ordförandeskapet i sekreterarkollegiet till presidiesekreteraren.

Kollegiet har hållit följande möten:

- den 7 januari i Stockholm
- den 30 januari i Stockholm
- den 19 februari i Stockholm
- den 3 mars i Reykjavík
- den 5 mars i Reykjavík
- den 20 mars i Stockholm
- den 20 mars med utskottssekreterarna i Stockholm
- den 17 april i Stockholm
- den 24 maj i Köbenhavn
- den 17 juni i Stockholm
- den 28 augusti i Stockholm
- den 18 september i Köbenhavn
- den 9 oktober i Reykjavík
- den 10 november i Mariehamn
- den 12 november med Nordiska ministerrådets ställföreträdarkommitté i Mariehamn
- den 7 januari 1986 i Stockholm

7.3. *Nordiska rådets budget*

De samnordiska kostnaderna för Nordiska rådets verksamhet framgår av Nordiska rådets gemensamma budget, som fastställs av presidiet årligen. Härtill kommer kostnader för de nationella delegationerna och sekretariatet.

I budgeten för 1986, som fastställdes av presidiet den 11 november 1985, beräknas bruttokostnaderna till 23 529 000 SEK. Nettokostnaderna efter intäkter beräknas till 21 019 000 SEK.

Bland kostnadsposterna i budgeten kan nämnas kostnaderna för rådets tryck såsom sessionstrycket, NU-serien och NORD-publikationerna

samt kostnaderna för informationsverksamheten och tidskriften Nordisk Kontakt. En ny kostnadspost för 1986 är partistödet på 800 000 SEK.

Intäkterna består i huvudsak av inkomster från försäljningen av rådets publikationer, uttagna avgifter från de anställda inom ramen för det interna avgiftssystemet, samt finansiella intäkter.

Intäkterna beräknas i budgeten för 1986 till 2 510 000 SEK.

Vid möte den 6 mars 1985 godkände presidiet bokslutet för 1984 och vid sitt möte den 3 juli 1985 lade presidiet den av riksgäldskontoret i Sverige framlagda revisionsberättelsen för 1984 utan erinran till handlingarna. Revisionsrapporten hade även av riksgäldskontoret tillställts de övriga parlamentens revisionsorgan i enlighet med arbetsordningens bestämmelser. Nordiska rådets budgetkommitté antecknade handlingarna för kännedom vid sitt möte i november 1985.

Under 1985 har ett Reglemente för Nordiska rådets gemensamma budget utarbetats och fastställts av presidiet. Reglementet återfinns i bilaga 9. Revisionsplan för 1986 fastställdes den 18 december 1985.

Presidiesekretariatets budget för 1985 och 1986 samt en preliminär budget för 1987 presenteras i bilaga 3. I bilagan ingår också en förteckning över befattningar vid presidiesekretariatet.

Fördelning av de gemensamma utgifterna

Av Helsingforsavtalets artikel 58, som behandlar fördelningen av rådets gemensamma utgifter framgår, att plenarförsamlingen eller, efter plenarförsamlingens bemyndigande, presidiet för varje budgetår fattar beslut om hur de gemensamma utgifterna skall fördelas mellan delegationerna. Presidiet kan i särskilda fall besluta om att ändra denna fördelning.

Presidiet beslöt den 23 augusti 1982 att samma fördelningsnyckel skall gälla för rådet som för ministerrådet. Ministerrådet beslöt den 10 november 1982 att ländernas bruttonationalintäkt skall ligga till grund för beräkningen av fördelningsnyckeln på basis av två års rullande genomsnitt. Detta innebär att en bestämd fördelningsnyckel fastställs för varje år.

För 1985 och 1986 har presidiet och ministerrådet fastställt följande fördelningsnyckel:

	1985	1986
Danmark	19.9%	21.4%
Finland	18.3%	19.4%
Island	0.9%	0.8%
Norge	21.0%	21.2%
Sverige	39.9%	37.2%

8. Delegationerna

8.1. Danmarks riges delegation

Delegationens beretning til Folketinget

Den danske delegations beretning om Nordisk Råds 32. session i Stockholm 27. februar–2. marts 1984 blev afgivet til udenrigsudvalget 1. februar 1985. Udvalget, der afgav betænkning den 7. februar 1985, henstillede, at folketinget tog beretningen til efterretning.

Folketinget behandlede beretningen i 2 møder den 13. og 15. februar 1985. I modsætning til tidligere år fandt der på foranledning af delegationens formand fhv. statsminister Anker Jørgensen (S) en egentlig drøftelse af det nordiske samarbejde sted i forbindelse med 1. behandlingen af beslutningsforslaget.

Anker Jørgensen sagde blandt andet:

”Det nordiske samarbejde har stor betydning, men der er nok en tilbøjelighed til, at man overser det, måske fordi det ikke normalt giver anledning til de store modsætninger ... Vi mener, at det er vigtigt at diskutere Nordisk Råd og dets arbejde, især nu, for jeg tror, man med rette kan sige, at der virkelig er ved at ske noget, i det nordiske ... en af de mest interessante og virkelige nye ting, der er sket er, at der nu lægges op til vedtagelsen af et handlingsprogram for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse.”

Ved afstemningen blev forslaget om, at beretningen tages til efterretning, enstemmigt vedtaget med 115 stemmer.

Den økonomiske handlingsplan

Den økonomiske handlingsplan var genstand for en forespørgselsdebat i februar 1985 vedrørende regeringens planer om det nordiske samarbejde inden for områderne beskæftigelse, kultur, social velfærd, energi, miljø og trafikikkerhed som led i den økonomiske udvikling.

Flere af de politiske ordførere fremhævede det værdifulde i en debat i folketinget om det nordiske samarbejde og så gerne dette som en tilbagevendende begivenhed. I alt deltog 14 folketingsmedlemmer i debatten.

Ordføreren for forespørgerne, *Margrete Auken* (SF), fandt handlingsplanen for nøjsom på en række områder som miljøteknologi, energiproduktion, kommunikation og trafikikkerhed, selv om partiet kunne støtte flere af de konkrete forslag i planen.

Kjeld Albrechtsen motiverede venstresocialisternes stemmeafgivning ved at kritisere handlingsplanen for at bygge på et ønske om at styrke en kapitalistisk udvikling i Norden.

Anker Jørgensen konstaterede, at man med rette kunne sige, at der med handlingsplanen var tale om et gennembrud for det nordiske økonomiske samarbejde og fortsatte:

”Vi betragter den nordiske handlingsplan for økonomisk udvikling og

fuld beskæftigelse som et første og afgørende positivt skridt i retning af øget samarbejde, hvor der med en bred vifte af initiativer – og der kommer flere til senere – kan etableres en politik, der indeholder nye perspektiver og muligheder.”

Anker Jørgensen stillede herefter på vegne af socialdemokratiet, det radikale venstre og de fire regeringspartier (KF, V, CD, KrF) følgende dagsordenforslag:

”Idet folketetinget konstaterer, at det nordiske samarbejde – med vedtagelsen af den nordiske handlingsplan for økonomisk vækst og fuld beskæftigelse – vil tage et væsentligt skridt fremad, opfordrer folketetinget regeringen til at samarbejde videre inden for områder, der kan bidrage til den økonomiske udvikling, til bekæmpelse af arbejdsløshed og øget indsats til fremme af en nordisk miljøpolitik.

Samtidig opfordrer folketetinget regeringen til at virke for en styrkelse af arbejdet med Norden som hjemmemarked.”

Forslaget blev vedtaget med 82 stemmer mod 4 (VS). 12 (SF) stemte hverken for eller imod.

Flygtninge

Behovet for at samarbejde på *flygtningeområdet* i Norden blev understreget af Bjørn Elmquist (V) under en forespørgselsdebat i folketetinget i oktober. Bjørn Elmquist henviste til mødet mellem Nordisk Råds præsidium og Europarådet i Strasbourg, hvor man havde fået tilsagn fra præsidiumet om at ville arbejde efter de samme retningslinjer på europæisk plan og på nordisk plan. Også Hagen Hagensen (KF), Flemming Kofod Svendsen (KrF) og Torben Lund (S) fremhævede initiativet til et tættere nordisk samarbejde i Nordisk Råd i denne sag (A 734/j).

Nordisk kvindekonference

Dorte Bennedsen pegede under en forespørgselsdebat i november på baggrund af FN's *kvindekonference* i Nairobi på nødvendigheden af, at der afholdes regionale konferencer, således som det er foreslået i et medlemsforslag rejst til Nordisk Råds session af brede kredse i Nordisk Råd (A 735/j). Både Helle Degn (S), Eva Møller (KF), Lone Dybkjær (RV) og Ebba Strange (SF) kunne støtte forslaget fra Nordisk Råd om regionale konferencer på nordisk niveau. Også arbejdsminister *Grethe Fenger Møller* (KF) var positivt indstillet til forslaget om, at man i Nordisk Råds regie skulle lave nordiske NGO-møder.

Sprogkonventionen

På et spørgsmål fra *Bernhardt Tastesen* (S) om tidspunktet for Danmarks ratifikation af den nordiske *sprogkonvention* oplyste ministeren for nordiske anliggender Christian Christensen (KrF) i februar 1985, at en dansk ratifikation krævede en ændring af retsplejeloven. Forslag herom er

senere fremsat i folketinget i oktober. Alle politiske ordførere gav ved 1. behandlingen af lovforslaget udtryk for et ønske om en hurtig ratifikation af sprogkonventionen, når ændringerne i retsplejeloven er vedtaget, formentlig i indeværende samling.

Miljøsamarbejde

Det nordiske *miljøsamarbejde* blev drøftet ved flere lejligheder, bl. a. i forbindelse med den økonomiske handlingsplan.

Karen Thurøe Hansen (KF) nævnte den fælles interesse, de nordiske lande har i at sikre miljøet, og pegede på nordiske initiativer over for lande, som er en kilde til forurening også af de nordiske lande. Også *Anker Jørgensen* lagde vægt på det miljømæssige samarbejde.

Miljøminister Christian Christensen svarede i januar 1985 på et spørgsmål fra *Margrete Auken* om et fælles nordisk forslag til Oslokonventionen om forbud mod dumping og havafbrænding af kemisk affald på Nordsøen, at man ville drøfte et fælles nordisk initiativ på dette område for at få flest mulige lande til at slutte op bag et antidumpingssynspunkt. Hvad angik havafbrænding ville ministeren ligeledes drøfte et fælles nordisk initiativ med hensyn til en endelig ophørsdato herfor.

Ændringer i loven om nordisk samarbejde og i kulturaftalen

Ministeren for nordiske anliggender *Christian Christensen* fremsatte den 6. november 1985 forslag til lov om ændring af lov om nordisk samarbejde og forslag til folketingsbeslutning om Danmarks tilslutning til ændring af den nordiske kulturaftale. Baggrunden for disse 2 forslag var de rekommandationer, der blev vedtaget under Nordisk Råds session i Reykjavik i 1985 vedrørende arbejdsformerne i det nordiske samarbejde. Ændringerne havde til formål at rationalisere, effektivisere og vitalisere det nordiske samarbejde.

Det var netop dette ønske om en rationalisering, effektivisering og vitalisering af det nordiske samarbejde, de politiske ordførere fremhævede ved forslagernes 1. behandling i folketinget den 14. november 1985. *Aase Olesen* (RV) følte dog, at der måske ikke var så stort et behov for denne vitalisering og fortsatte:

''Jeg har faktisk oplevet samarbejdet i Nordisk Råd og i udvalgene som særdeles livligt og væsentligt og meget spændende. Det synes jeg det er vigtigt at sige, fordi man måske fra gammel tid har fået de opfattelse, at der egentlig ikke skete noget, og at det hele var særdeles embedsmandsstyret. Derfor lægger vi vægt på forslagets bemærkninger om, at det er væsentligt at styrke parlamentarikernes indflydelse på det, der foregår . . . Jeg synes, at det har været væsentligt i det sidste års tid at opleve, at vedtagelsen af den store, samlede handlingsplan og den tilsvarende intensivering af partisamarbejdet i Nordisk Råd virkelig er tegn på, at Nordisk Råd er kommet ud af et dødvande, som måske har eksisteret tidligere. Vi hilser altså

forslagene velkommen og glæder os til at tage fat på arbejdet, også under de nye vilkår.”

Ved forhandlingens afslutning takkede ministeren for nordiske anliggender *Christian Christensen* for den enstemmige tilslutning til de 2 forslag og også for de udtalelser, der var faldet angående det nordiske samarbejde.

”Med disse forslag styrkes den parlamentariske indflydelse og det parlamentariske ansvar. Ved sammenlægning af budgetterne og sekretariatene skulle vi nå frem til at kunne stå bag disse fine ord, rationalisering, effektivisering og også det sidste udtryk vitalisering.”

Ved sidstebehandlingen den 26. november 1985 blev forslagene vedtaget med henholdsvis 124 og 123 stemmer for og ingen imod.

Informationsvirksomhed

Nordisk Råds danske delegation har foruden pressemøder i forbindelse med Nordisk Råds præsidie- og udvalgsmøder samt forbud for sessionen på en pressekonference præsenteret den ny årgang af undervisningshæfterne nordpå – et forsøgsprojekt med nordisk undervisningsmateriale til 8.–10. klasse om væsentlige samtidspøblemer – ofte i et historisk perspektiv. I forsøgsprojekt ligger, at man på baggrund af erfaringerne vil tage stilling til, om projektet skal fortsætte i Danmark og vurdere om der hermed er fundet en model for nordisk undervisningsmateriale, der kan benyttes også i de andre nordiske lande.

Umiddelbart før sommerferien undersøgte delegationen brugernes syn på nordpå ved en enquete og et seminar, der begge klart understrege behovet og tilfredsheden med dette nordiske undervisningsmateriale.

I projektets 2. år behandles i 4 hæfter: ”Norden frit” i anledning af 40-året for afslutningen af 2. verdenskrig, ”Norden mod narkotika”, ”Norden og udviklingslandene” samt ”Norden mellem Øst og Vest”.

Delegationens sekretariat har i november i samarbejde med Foreningen Norden afholdt en 2-dages konference om Danmarks placering i det nordiske samarbejde med deltagelse af kontaktmændene for nordiske spørgsmål i de danske ministerier. Ministeren for nordiske anliggender *Christian Christensen* og formanden for den danske delegation, forhenværende statsminister *Anker Jørgensen* bidrog bl. a. med synspunkter på en styrkelse af samspillet mellem Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

Delegationens sekretariat har i årets løb opnået en udvidelse af personalet med 2 til i alt 8 personer bl. a. med henblik på at styre sekretariatets informationsvirksomhed.

8.2. Færøernes delegation

Færøernes lagting valgte den 31. juli 1985 Erlendur Patursson (Tvfl) og Agnar Nielsen (Sb) til medlemmer af Nordisk Råd. Til deres stedfortrædere valgtes Karin Kjølbro (Tvfl) og Johannes Martin Olsen (Sb).

8.3. *Grønlands delegation*

Under sin konstituerende samling 1984 har Grønlands landsting med virkning fra 15. juni 1984 udpeget følgende valgte repræsentanter i Nordisk Råd: Preben Lange, MF (Siumut) og Otto Steenholdt, MF (Atassut). Suppleanter: Henriette Rasmussen (Inuit Ataqatigiit) og Peter Ostermann (Atassut).

Landstingsformanden har under sin åbningstale af landstingets efterårs-samling 1985 udtalt at Grønland til stadighed må have for øje, at hverken det enkelte menneske eller en hel befolkning kan klare sig uden venner i denne verden. Derfor er det meget vigtigt, at Grønlands forbindelser til sine venner i Europa og i Canada, USA, Island, Færøerne og i de øvrige nordiske lande fortsat bliver passet og plejet.

På Nordisk Råds 33. session i Reykjavik deltog de to af landstinget udpegede medlemmer af Nordisk Råd, nemlig Preben Lange og Otto Steenholdt, som var medlemmer henholdsvis af det økonomiske udvalg og kulturudvalget. Endvidere deltog landsstyreformanden, landsstyremedlemmet for økonomi, landsstyremedlemmet for fiskeri og industri og landsstyremedlemmet for kultur, kirke og undervisning.

Funktionerne som samarbejdsminister og koordinerende minister er fortsat henlagt til landsstyre- og landstingsformand Jonathan Motzfeldt.

8.4. *Finlands delegation*

Riksdagens behandling av delegationens berättelse

Delegationens berättelse över Nordiska rådets verksamhet och rådets 32:a session i Stockholm överlämnades den 21 januari 1985 till riksdagen. Utrikesutskottet avgav sitt betänkande över berättelsen den 22 februari 1985 (Ut UB nr 2 rd).

I betänkandet redogör utskottet för de väsentligaste förändringarna i fråga om Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets arbetsformer. Utskottet anför bland annat följande:

”Utrikesutskottet anser att organisationsreformerna är behövliga men betonar samtidigt att parlamentarikernas ledande ställning bör bibehållas i det nordiska samarbetet. Utskottet anser det vara viktigt att Finlands ställning tryggas på ett rättvist sätt då ministerrådets sekretariat omorganiseras.

Under verksamhetsåret har också behandlats en handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Nordiska rådets ekonomiska utskott utarbetade ett sammandrag i ärendet och framlade en rekommendation vid sessionen i Oslo 1983. Ministerrådet besvarade rekommendationen vid sessionen i Stockholm med att framlägga ett förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och det ekonomiska samarbetet mellan de nordiska länderna. Ministerrådet har dock på Nordiska rådets framställning börjat uppgöra en ny handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Utrikesutskottet konstaterar att inom det nordiska samarbetet behövs både nationella delegationer och partipolitiska grupperingar. Traditionellt har den nationella delegationen en central uppgift inom Nordiska rådets verksamhet. Det partipolitiska samarbetet har å andra sidan en fördjupande effekt på rådets arbete. Utrikesutskottet anser att det bör råda en god balans mellan de nationella delegationerna och de partipolitiska grupperingarna.

Utrikesutskottet betonar att utrikesministeriet bör anvisa en tillräcklig och sakkunnig personal för det nordiska samarbetet''.

Betänkandet låg till grund för riksdagsbehandlingen, som ägde rum vid plenum den 1 mars 1985. Delegationens ordförande Elsi Hetemäki-Olander fäste bl. a. uppmärksamhet vid betydelsen av den ekonomiska handlingsplanen men betonade samtidigt vikten av ett utökat kultursamarbete. Hetemäki-Olander underströk vidare att genomförandet av Tele-X var av betydelse för det nordiska samarbetets trovärdighet. Också samarbetsministern Gustav Björkstrand samt riksdagsmännen Mikko Elo, Ole Norrback, Martti Ratu, Jouko Skinnari, Pär Stenbäck, Pirkko Turpeinen, Henrik Westerlund och Marjatta Väänänen deltog i debatten om Tele-X, närmast ur språklig och kulturell synvinkel. Också de nya organisationsformerna debatterades. Riksdagsmannen Gunnar Jansson behandlade den nya organisationen ur de självstyrande områdenas synvinkel.

Delegationens verksamhet

Delegationen har under året hållit 12 möten och delegationens arbetsutskott 6 möten. Den nya budgetproceduren, handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning samt Tele-X har varit centrala frågor under året.

Vid delegationens möte den 14 februari redogjorde budgetchef Juhani Korpela och avdelningschef Pertti Sorsa från finansministeriet för arbetet med handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Vid delegationens möte den 22 februari redogjorde samarbetsministern Gustav Björkstrand för ministerrådets verksamhet och speciellt för det aktuella läget i fråga om Tele-X. Efter att ha diskuterat saken godkände delegationen följande yttrande om Tele-X: ''Finlands delegation i Nordiska rådet förutsätter, att de nordiska ländernas regeringar drar försorg om att förhandlingarna fortsätts med sikte på att genomföra Tele-X-planen på för de i projektet deltagande länderna skäligen villkor. Delegationen finner det viktigt, att de i projektet innefattade, för det nordiska samarbetet centrala såväl kulturpolitiska som industriella syftena ävensom de strävanden, som främjar forsknings- och utvecklingsarbetet, kan gå i uppfyllelse.''

Vid delegationens möte den 7 november redogjorde samarbetsministern Gustav Björkstrand för aktuella frågor i ministerrådet med speciell betoning på Tele-X, uppföljningen av den ekonomiska handlingsplanen och nyorganisationen av ministerrådets sekretariat.

Vid detta möte beslöt delegationen enligt arbetsutskottets förslag även ge ordföranden och generalsekreteraren i uppdrag att utarbeta ett yttrande över en rapport om planeringen av riksdagens verksamhet och ekonomiska planläggning. Delegationens och dess kanslis särställning i jämförelse med riksdagens övriga organ betonades i yttrandet, då delegationen och kansliet i hög grad är beroende av Nordiska rådets verksamhet och bestämmelserna i Helsingforsavtalet.

Vid delegationens möte den 12 december redogjorde viceordföranden i den s. k. Gyllenhammargruppen, chefdirektör Ulf Sundqvist för de resultat som uppnåtts i gruppen.

Personalen vid delegationens sekretariat, inalles 9 personer, var densamma som föregående år.

Två möten har hållits med kontaktmännen för Nordiska rådets ärenden och de nordiska tjänstemannakommittéernas finska medlemmar. Vid mötet den 20 februari i riksdagens auditorium behandlades aktuella frågor i det nordiska samarbetet. Särskilt dryftades Tele-X. Mötet leddes av samarbetsministern Gustav Björkstrand. Vid mötet den 19 juni i statsrådets festvåning behandlades främst det aktuella läget i fråga om sekretariatsorganisationen på ministerrådssidan samt det nya budgetprocedurförslaget. Mötet leddes av samarbetsministern Gustav Björkstrand.

En tyngdpunkt i höstperiodens verksamhet utgjorde för delegationen höstsamlingen i Mariehamn den 11–13 november. I denna deltog ett betydligt större antal personer än tidigare, närmare 350. Särskilt hade ministerrådssidans aktiviteter under höstsamlingen avsevärt utökats. Sålunda hölls inalles ett tjugotal ministerrådsmöten. Sammanlagt hölls 7 gemensamma möten mellan ministerråd och motsvarande rådsorgan. I Mariehamn undertecknades också en reviderad nordisk överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet för dem som flyttar från ett nordiskt land till ett annat.

Den 18 december hölls på riksdagen i rikssalen en mottagning i närvaro av Republikens president Mauno Koivisto jämte maka, de nordiska ländernas statsministrar och samarbetsministrar, de nordiska ländernas ambassadörer samt ca 500 inbjudna gäster med anledning av att det förflutit 30 år sedan Finland inträdde i Nordiska rådet. Riksdagens talman Erkki Pystynen framförde på riksdagens vägnar sin hälsning till de närvarande och anförde bland annat följande:

”För oss finländare var anslutningen till Nordiska rådet också av den orsaken av den största betydelse, att därigenom slutfördes en lång utveckling, som dels hade till syfte att för Finland skapa förutsättningar för en fullödlig verksamhet inom det nordiska samarbetet och dels verka för att klarlägga och stabilisera vårt lands internationella ställning.”

— — —

”Samma politiska enighet, som då var rådande beträffande det nordiska samarbetet i Finland, har varit kännetecknande även under de senare

decennierna för inställningen till verksamheten inom Nordiska rådet såväl i riksdagen som inom regeringen. Nordiska rådet och det omfattande och mångfasetterade samarbete, som har utvecklats kring detta, har med rätta betraktats som en del av vårt lands officiella utrikespolitik.”

— — —

”Med iakttagande av de spelregler, som man kom överens om vid Finlands inträde, har rådet undvikit utrikes- och säkerhetspolitiska frågor, som skulle ha kunnat försvåra dess verksamhet ur vårt lands synpunkt. Detta har förbättrat möjligheterna att koncentrera sig om att utveckla frågor mellan de nordiska länderna, vilket Helsingforsavtalet som ligger till grund för samarbetet även förutsätter av rådet.”

— — —

”Nordiska rådet och dess Finlandsdelegation har under de gångna årtiondena skött sin betydelsefulla verksamhet på ett framgångsrikt sätt och på ett sätt som förtjänar erkännande. Det har också förverkligats på ett sådant sätt, att arbetet och dess resultat kan konstateras stå i god överensstämmelse med de strävanden, som ingår i ESK:s slutdokument. Vi kan alltså konstatera, att de för 30 år sedan uppställda syftena har gått i uppfyllelse.”

— — —

Trettioårsjubileet beaktades under hösten inom skolväsendet genom en riksomfattande informationskampanj om det nordiska samarbetet, genomförd i samarbete med Föreningen Pohjola-Norden och Nordiska språk- och informationscentret.

Delegationen avger i mediet av januari 1986 sin berättelse till riksdagen över rådets 32:a session jämte redogörelse för verksamheten under år 1985. Berättelsen torde liksom under tidigare år bli slutbehandlad i riksdagen före 33:e sessionen.

8.5. Ålands delegation

Delegationens berättelse till landstinget

I enlighet med 6 § landskapslagen om Ålands representation i Nordiska rådet avgav Ålands delegation den 3 april 1985 för första gången en berättelse till landstinget över de för Åland väsentliga frågorna i Nordiska rådet under år 1984. Som bilaga bifogades Finlands delegations berättelse.

Berättelsen undergick inte någon utskottsbehandling utan antecknades direkt till kännedom den 12 april 1985. I debatten yttrade sig enbart delegationens ordförande, landstingsman Olof Jansson. Han konstaterade att berättelsens mångfald vittnar om de framsteg som det nya samarbetsavtalet inneburit för Ålands, liksom för Färöarnas och Grönlands del i fråga om möjligheterna att engagera sig och delta i det nordiska samarbetet. Av alldeles särskild betydelse ansåg han det varit att Åland fått en egen delegation där parlamentariker och landskapsstyrelseledamöter ingått i samma organ och kunnat arbeta gemensamt och samråda i nordiska frågor

vilket är naturligt i små förhållanden. Hur aktiv insatsen blir och hur djupt man från åländsk sida engagerar sig i det nordiska samarbetet kommer främst att bero på ålänningarna själva, framhöll han.

Han tog sedan upp olika synpunkter på hur arbetet internt skall kunna organiseras och förbättras. Särskilt vad gäller engagemanget i de olika organen på ministerrådssidan. Här hänvisade han också till samarbetet med Färöarna och Grönland varigenom ett enhetligt system bör kunna uppnås.

Slutligen betonade han den betydelse det nordiska samarbetet och därmed samhörigheten har för Ålands självstyrelse, språk och kultur.

Delegationens arbete

Ålands delegation i Nordiska rådet har under år 1985 hållit nio sammanträden.

På initiativ av landsskapsstyrelseledamoten Lasse Wiklöf upptogs frågan om problemen med den organiserade handeln med fridlysta djurarter och på vilket sätt ett nordiskt samarbete i bevaknings- och lagstiftningsfrågor skulle vara påkallat. Behandlingen av ärendet utmynnade senare i ett medlemsförslag från de åländska medlemmarna.

Vid ett flertal möten redogjorde vicelanträdet Gunnevi Nordman för uppbyggnaden av verksamheten vid Nordens institut. Invigningshögtidligheterna ägde sedan rum den 14 oktober 1985 i närvaro av bl. a. kulturutskottet och kulturministrarna från samtliga nordiska länder och självstyrande områden.

Delegationens verksamhet kulminerade i Nordiska rådets höstsamlingar som hölls på Åland den 11–13 november 1985. Mötena samlade fler deltagare, närmare 350. På grund av att mötena hölls i Mariehamn kunde fler åländska politiker och tjänstemän än tidigare delta i möten på både råds- och ministerrådssidan, vilket gjorde att många som tidigare inte haft inblick i det nordiska arbetet nu fick möjlighet att bekanta sig med frågorna. Även i partigruppernas möten var deltagandet från åländsk sida större än tidigare.

Vid årets början handhade landstingets notarie liksom tidigare uppgiften att fungera som sekreterare för delegationen. Senare beslöts dock att delegationen skall få rätt att anställa en sekreterare på heltid. Till delegationssekreterare utsågs fr. o. m. den 1 september 1985 jur. kand. Elisabeth Naucér.

8.6. Islands delegation

Delegationens berättelse över Nordiska rådets verksamhet och nordiskt samarbete under år 1984 behandlades i Alltinget den 2 maj 1985 tillsammans med utrikesministerns årsrapport om utrikespolitik.

I *årsrapportens kapitel om nordiskt samarbete* framhölls att 33:e sessionen har varit bland Nordiska rådets viktigaste sessioner. Det framhölls

vidare att de tre viktigaste ärendena som var till behandling vid Nordiska rådets 33:e session var handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, rekommendationen om effektivisering av det nordiska samarbetets organisation och arbetsformer samt förslaget om upprättandet av Västnordenfonden.

I rapporten uttrycktes den förhoppningen att ihopslagningen av ministerrådssekretariaten i Oslo och Köpenhamn i framtiden kommer att underlätta behandlingen av samsarbetsfrågor som berör flera fält samt att den kommer att effektivisera ledningen av sekretariatet. Dessa ändringar bedöms vara en förutsättning för genomförandet av handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Det framhålls att handlingsplanens huvudsyfte är att effektivisera och utöka kommunikationerna mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige. Västnordenfondens upprättande ansågs i rapporten vara en motvikt till detta och samtidigt en viktig milstolpe i det nordiska samarbetet. Det konstaterades att medlemsförslaget om ett nordiskt biotekniskt institut i Island framlagts under rådets 33:e session och att det förhoppningsvis skulle resultera i en rekommendation vid rådets 34:e session.

Slutligen konstaterades i utrikesministerns rapport att nordiskt samarbete är av en utomordentligt stor vikt för Island och att det även fortsättningsvis är en av hörnstenarna för Islands utrikespolitik.

I *delegationens berättelse* över Nordiska rådets verksamhet redogjordes för diskussionerna vid Nordiska rådets 32:a session, för arbetet som ägt rum under året i presidiet och rådets utskott samt i Islands delegation.

I *diskussionerna i Alltinget om årsrapporten om utrikespolitik och delegationens berättelse om Nordiska rådets verksamhet* betonade Páll Pétursson, förman för Islands delegation bl. a. att de isländska rådsmedlemmarna varit upptagna av Färöarnas, Grönlands och Ålands utökade medlemskap av Nordiska rådet, av Norges subventioner av sina fiskexportprodukter och av den ökade partipolitiseringsen i rådet och dess effekter. Han uttryckte den förhoppningen att medlemsförslaget om ett nordiskt biotekniskt institut i Island, som hittills blivit positivt mottaget, skulle resultera i en rekommendation vid rådets 34:e session. Han uttryckte vidare tillfredsställelse med de sakliga förberedelserna för rådets 33:e session i Reykjavík och med råds-sessionens resultat. Han redogjorde slutligen för förberedelserna för upprättandet av Västnordens parlamentariska samsarbetsråd, vars syfte är att främja samarbete mellan Färöarna, Grönland och Island i frågor av gemensamt intresse. Rådet upprättades formellt i Nuuk den 24 september 1985 och kommer att hålla sitt nästa möte sommaren 1986 i Island.

Om andra inlägg i debatten bör nämnas att *Eiður Guðnason* och *Haraldur Ólafsson* betonade vikten av utökat samarbete inom Väst-Norden och tog upp problemen med de obefintliga trafikförbindelserna mellan Island och Grönland. Förbättringar inom dessa områden ansågs vara en förutsättning för effektivt samarbete mellan länderna.

Eiður Guðnason betonade dessutom bl. a. behovet av att Islands regering deklarerade tydligt sin inställning till fortsatt nordiskt TV-samarbete.

Hjörleifur Guttormsson nämnde bl. a. att Västnordenfondens upprättande och ett nordiskt biotekniskt institut i Island var nordiska samarbetsprojekt som kunde bli av stor betydelse för Island. Han betonade vidare vikten av att bygga upp samarbete mellan Färöarna, Grönland och Island och vikten av att Island i detta samarbete skulle bidra med erfarenheter på många fält.

Islands delegation har hållit sju möten sedan rådets 33:e session. Under sessionerna håller delegationen dessutom möte varje morgon. Vid delegationsmötena har bl. a. behandlats följande frågor: införandet av ett nordiskt lönesystem vid presidiesekretariatet, Nordiska rådets informationsverksamhet, ändringar av Nordiska ministerrådets budgetprocedur, Nordiska rådets ungdomsår, journaliststipendierna, tidskriften *Nordisk Kontakt* och dess redaktörer, Västnordenfonden och medlemsförslaget om ett nordiskt biotekniskt institut i Island.

8.7. Norges delegasjon

Delegasjonens rapport til Stortinget fra 32. sesjon, ble avgitt og behandlet samtidig med Regjeringens stortingsmelding om nordisk samarbeid.

Delegasjonen redegjorde for arbeidet med den økonomiske handlingsplanen og fant det særlig interessant at regjeringene har gått inn i realitetsdrøftelser om investeringer i infrastruktur i nordisk samarbeid. Slike investeringer vil kunne gi gevinster som det ikke er mulig å oppnå nasjonalt, og som gjør det berettiget å gå inn for ekstraordinære finansieringsformer.

Delegasjonen vil arbeide for at det fornyede program for samarbeidet mellom arbeidsmarkedsmyndighetene, aktivt skal bidra til bedre sysselsettingsmuligheter også for de mest utsatte grupper, spesielt de unge.

Delegasjonen måtte konstatere at det fortsatt var uklart om det ville bli mulig på kommende sesjon å drøfte en samlet løsning for radio-, TV- og telesamarbeid via satellitt.

Foran den kommende sesjonsbehandling av reformer i Rådets arbeidsformer, la delegasjonen særlig vekt på at Ministerrådet heretter i et eget dokument skal redegjøre for sine planer for det fortsatte samarbeid, kombinert med forslag til budsjett for samtlige virksomhetsområder. Delegasjonen understreket at på dette viktige punkt vil de intensjoner Stortinget ved flere anledninger har gitt sin tilslutning, bli realisert. Delegasjonen redegjorde for at de eksisterende nordiske partigrupper vil bli registrert i Rådets arbeidsordning, og at et klart flertall i delegasjonen på forhånd har gått inn for det foreliggende forslag om en økonomisk støtteordning over Presidietts budsjett.

Regjeringens stortingsmelding omtalte det kommende ministerrådsforslag om handlingsplanen, og la vekt på de konkrete forslag den vil inneholde, og som kan bidra til å bedre den økonomiske situasjonen i de nordiske land.

Regjeringen rapporterte om oppfølgingen av Rådets rekommandasjon om arbeidsformene i det nordiske samarbeid, spesielt forslaget om å slå de to ministerrådsbudsjetter sammen til ett, og etableringen av ett felles sekretariat. Regjeringen fant det spesielt viktig at sammenslåingene ville gi effektivitetsøkning ved en bedre tverrfaglig koordinering av arbeidet og en helhetlig prioritering av de ulike samarbeidsområder. Det planlagte industri- og forskningssenter i Oslo vil få viktige oppgaver, og Regjeringen forutsatte at Industrifondet blir budsjettmessig styrket i forbindelse med flyttingen til Oslo. Regjeringen viste til at det bl. a. må skapes rom for oppfølging av prinsippprogrammet for industriell forskning og utvikling som Ministerrådet har besluttet.

Stortingsmeldingen redegjorde for arbeidet med å avvikle handelshindre i Norden. Den generelle liberalisering av valutareguleringen, som var gjennomført i Norge i 1984, og de meget liberale regler som er kommet i Danmark, vil forhåpentligvis bli fulgt opp også i Sverige og Finland når deres utenriksøkonomi tillater det. Fra norsk side har det i ulike sammenhenger vært pekt på behovet for friere kapitalbevegelser i Norden.

Under omtalen av et forsterket samarbeid innen Vest-Norden, ble det også redegjort for det nye avtaleforhold for handelsrelasjonene mellom Norge og Grønland, som Grønlands uttreden av EF gjorde nødvendig. Regjeringen orienterte om at Grønlands spesielle eksportinteresser er tilgodesett ved at det er gitt frihandelsstatus for nye fiskeprodukter.

De nordiske statsministres drøftelser om arbeidet for å redusere svovelutslippene og planene om et nærmere samarbeid mellom Norden og en utvalgt gruppe land i det sørlige Afrika, ble omtalt i meldingen, som også redegjorde for et norsk initiativ til samarbeid om økt hjelp til de tørkerammede områder i Afrika.

Regjeringen ga uttrykk for håp om at et forslag til prinsippvedtak om realisering av et nordisk radio- og fjernsynssamarbeid over satellitt kan foreligge til behandling i Ministerrådet om kort tid.

Utenrikskomiteens innstilling ble avgitt 14. februar 1985 og behandlet i Stortinget fjorten dager senere.

Komiteen hadde fra delegasjonssekretariatet mottatt et notat om ministerrådsforslaget til økonomisk handlingsplan. Etter en foreløpig behandling syntes det klart for komiteen at forslaget representerte et viktig bidrag til løsningen av sentrale problemer som alle nordiske land er opptatt av. Den markerte politiske vilje fra parlamentariske grupperinger i Rådet, på tvers av parti- og landegrenser, og har utløst et konstruktivt planarbeid i Ministerrådet som lover godt for det fremtidige samarbeid i Norden.

Komiteen hadde med interesse merket seg Nordisk Investeringsbanks betydning som finansieringskilde for nordiske prosjekter, og komiteen bemerket de positive resultater banken har fremvist og det gode omdømme, både nordisk og internasjonalt, som banken har opparbeidet seg. Komiteen var tilfreds med at Nordisk Investeringsbank nå blir anmodet

om å etablere en ny låneordning for samarbeidet om innovasjoner og markedsutvikling, et lånebehov som spesielt små og mellomstore bedrifter har.

Utenrikskomiteen merket seg den store enighet om hovedtrekkene i Benkow-komiteens rapport. Det kan foreligge nyanser i syn på nødvendigheten av at Ministerrådssekretariatet i Oslo skal overføres til København, men komiteen slutter seg til forslagene, med henvisning til Regjeringens standpunkt.

Om arbeidsformene ellers ga komiteen uttrykk for at den var enig med delegasjonen i at det nå ligger bedre til rette for en konsentrasjon om hovedoppgavene i nordisk samarbeid. Komiteen understreket at kultursamarbeidet må sikres den sentrale plass det bør ha i det nordiske fellesskap.

Stortingsdebatten fant sted umiddelbart før avreise til 33. sesjon. *Johan Buttedahl* var saksordfører og ga Stortinget en bred orientering om hovedsakene under den forestående sesjon, etter at Nordisk Råds utvalg hadde avsluttet sine forberedelser. Spesielt omtalte han innholdet i den økonomiske handlingsplan. Buttedahl regnet med at det vil bli understreket at handlingsplanen må betraktes som starten på en rullerende handlingsplan. Selv om det er nødvendig å innta en nøktern holdning før planen er gjennomført, representerer den et konstruktivt bidrag til felles løsninger av det vanskelige problem som arbeidsledigheten representerer.

Saksordføreren kunne ved debattens avslutning og med henvisning til de øvrige åtte representant-innlegg og samarbeidsministerens redegjørelse, konkludere med at debatten hadde gitt en god opptakt for den norske delegasjon som skal delta i sesjonen i Reykjavik, som ville bli et særlig viktig møte for det nordiske samarbeidet.

Endringsavtalene ble oversendt Stortinget til samtykke ved proposisjoner fra Statsråd den 10. maj 1985. Utenrikskomiteen anbefalte enstemmig de undertegnede endringer i samarbeids- og kulturavtalene, og i sitt møte 31. mai 1985 ga Stortinget sitt samtykke til ratifikasjon. Regjeringen ratifiserte de to endringsavtaler 30. august 1985.

Delegasjonsrapporten fra 33. sesjon ble avgitt 17. januar 1986, med redegjørelse også for virksomheten etter sesjonen.

Sammen med Stortingsmeldingen fra Regjeringen, vil de to dokumenter bli behandlet i Stortinget før København-sesjonen.

8.8. Sveriges delegation

Delegationens berättelse till riksdagen

Sveriges delegation överlämnade berättelse till riksdagen den 11 juni 1985 (Redog. 1985/86: 4) angående sin verksamhet från rådets trettioandra till och med trettiotredje sessionen.

Utrikesutskottet behandlade berättelsen den 5 december 1985 (UU 1985/86: 14). Utskottet konstaterade med tillfredsställelse att berättelsen

gav en fyllig och allsidig redovisning av verksamheten samt att skildringen av naturliga skäl dominerades av rådets 33:e session i Reykjavik. Utskottet hade särskilt uppmärksammat handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, det nordiska TV-samarbetet och det nordiska samarbetet på miljöområdet. Vidare berördes arbetsformerna i det nordiska samarbetet varvid bl. a. noterades att presidiets ställning stärks och att ett budget- och kontrollutskott inrättas. Utskottet konstaterade vidare att det nordiska samarbetet för närvarande syntes befinna sig i ett expansivt och dynamiskt skede. Utskottet delade också den förhoppning som delegationen givit uttryck åt i sin berättelse, nämligen att det nordiska samarbetet i allt högre grad skulle bli en integrerad del av de nordiska parlamentens vardagsarbete.

Riksdagens behandling av utrikesutskottets betänkande ägde rum den 12 december 1985. Riksdagen beslöt i enlighet med utrikesutskottets förslag att delegationens berättelse skulle läggas till handlingarna.

Ändringar i Helsingforsavtalet och det nordiska avtalet om kulturellt samarbete

Riksdagen behandlade den 12 december 1985 regeringens proposition 1985/86:64 om godkännande av ändringar i Helsingforsavtalet och det nordiska avtalet om kulturellt samarbete. I propositionen anfördes att syftet med ändringarna var att effektivisera det nordiska samarbetet. Kultursamarbetet och samarbetet på övriga områden hade efter hand fått allt fler beröringspunkter. Det hade därför ansetts naturligt att se över arbetsformerna för att försöka åstadkomma ett bättre resursutnyttjande. En sammanslagning av de två ministerrådssekretariaten och de två budgetarna borde bidra till att förbättra förutsättningarna för samordning och prioritering av de nordiska samarbetsinsatserna. En smidigare behandling av tvärsektorieella frågor liksom en ökad administrativ slagkraft och en mer effektiv sekretariatsservice åt ministerrådet i olika sammansättningar torde också bli följden av förändringarna.

Ärendet hade föregåtts av behandling i riksdagens utrikesutskott (UU 1985/86:14) som i sitt betänkande delade de i propositionen anförda synpunkterna. Utskottet tillstyrkte att riksdagen godkände överenskommelsen den 6 maj 1985 om ändring av samarbetsöverenskommelsen den 23 mars 1962 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige (Helsingforsavtalet) samt avtalet den 6 maj 1985 om ändring av avtalet den 15 mars 1971 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om kulturellt samarbete.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag att godkänna ändringarna i avtalen.

Nordiska ministerrådets allmänna budget för år 1986 m. m.

Riksdagen behandlade den 22 maj 1985 regeringens proposition 1984/85: 198 om Nordiska ministerrådets allmänna budget för år 1986 m. m. I propositionen anfördes bl. a. att det ekonomiska läget och sysselsättningen i Norden nu var dominerande frågor i det nordiska samarbetet. Det var mot denna bakgrund man borde betrakta den långsiktiga handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning som hade framlagts vid Nordiska rådets session i Reykjavík i mars 1985. Av propositionen framgick vidare att det pågick en översyn av arbetsformerna för det nordiska samarbetet, vilken bl. a. lett till beslut om en sammanläggning av de båda ministerrådssekretariaten i Köpenhamn och Oslo. (Se här ovan.) Ministerrådets allmänna budget föreslogs i propositionen uppgå till 272,6 miljoner norska kronor för år 1986. Sveriges andel uppgår till 98,3 miljoner kronor. Det föreslogs också i propositionen att Sverige skulle svara för en andel av Nordiska industrifondens förpliktelser, som för år 1987 skulle uppgå till 8 miljoner kronor och år 1988 till 5,4 miljoner kronor.

Ärendet hade föregåtts av behandling i riksdagens utrikesutskott (UU 1984/85: 19) som inte hade haft någon erinran mot de i propositionen framlagda förslagen. Riksdagen beslöt godkänna förslagen. I samband med riksdagsbehandlingen av ministerrådets budget anförde Karin Söder (c), svenska delegationens ordförande, att även om det belopp på drygt 100 miljoner som avsåg det nordiska samarbetet var en ganska blygsam summa var det ändå en mycket viktig post. Det var glädjande att kunna konstatera att den parlamentariska dynamiken och kraften i det nordiska samarbetet verkligen hade fått stort utrymme och också givit goda resultat när det gällde regeringarnas samarbete. Karin Söder underströk också värdet av den alltmer ökade partipolitiseringsen i rådet som bidragit till att öka aktiviteten i det nordiska samarbetet.

Nordiskt kultursamarbete

Riksdagen behandlade den 23 maj 1985 regeringens proposition 1984/85: 194 om nordiskt kultursamarbete m. m. och beslöt godkänna att ett förslagsanslag på 46 600 000 kronor anvisades till Nordiska ministerrådets kulturbudget för budgetåret 1985/86. Ärendet hade föregåtts av behandling i riksdagens kulturutskott (KrU 1984/85: 19), som inte haft någon erinran mot propositionens förslag.

Norden som hemmamarknad

Frågan om hinder för handel med varor och tjänster mellan de nordiska länderna hade tagits upp i ett antal motioner. Hindren borde avskaffas och begreppet Norden som hemmamarknad förverkligas.

I sin behandling av motionerna framhöll utrikesutskottet (UU 1984/85: 19) att det nordiska samarbetet under årens lopp lett till en långtgående harmonisering av lagstiftning och regler på många områden. En

successiv anpassning av nationella regler till det nordiska samarbetets krav sker och borde enligt utskottets mening fortsätta. Mot bakgrund av att utrednings- och harmoniseringsarbete redan pågick på flera av de områden som togs upp i motionerna fann utskottet det inte meningsfullt med ytterligare åtgärder. Utskottet förutsatte emellertid att regeringen utnyttjade sina möjligheter att verka för att det nordiska samarbetet på dessa och andra områden ytterligare fördjupades.

Öresundssamarbetet

Frågan om ett utökat samarbete i Öresundsområdet har ofta diskuterats i den svenska riksdagen liksom frågan om Öresundsförbindelserna. I en motion aktualiserades en intensifiering av Öresundssamarbetet i vad avser miljövård, näringsfrihet, forskning, trafik och turism. Utrikesutskottet (UU 1984/85: 19) konstaterade att flera av de frågor som togs upp i motionen redan var föremål för ett nära samarbete och att förutsättningarna för en ytterligare intensifiering fortlöpande undersöktes. Riksdagen följde utskottets förslag att motionen inte borde föranleda någon särskild åtgärd.

Kommunikationsminister Sven Hulterström anförde på en fråga om fasta förbindelser över Öresund att arbetet med att utarbeta en regeringsöverenskommelse mellan Danmark och Sverige om fasta förbindelser över Öresund skulle fortsätta. Eftersom det var den danska behandlingen av frågan som hade orsakat en tidsförskjutning var det svårt att ange när en överenskommelse skulle kunna föreligga.

På en fråga om "lex Öresund" svarade finansminister Kjell-Olof Feldt att de svenska och danska regeringarna så sent som våren 1985 diskuterat villkoren för skattefri proviantering i fartygstrafiken över Öresund. En överenskommelse hade då träffats om vissa mindre lättnader i reglerna. I enlighet med riksdagens uttalande följde regeringen denna fråga men den danska regeringens hållning när det gällde ytterligare lättnader i provianteringsreglerna gav dock inget underlag för att tro att nya förhandlingar skulle leda till ett annat resultat. Det var därför inte meningsfullt att ta upp frågan med Danmark på nytt.

Nordiskt TV-samarbete

I proposition 1985/86: 54 hade framlagts förslag om en lag om rundradio-sändning av finländska TV-program. Genom lagstiftningen skapas de rättsliga förutsättningarna för att, i avvaktan på att nordiskt radio- och TV-samarbete via direktsändande satellit kan inledas, ett begränsat försök skall kunna göras med trådlösa rundradiosändningar av finländska TV-program över Storstockholmsområdet.

Kulturutskottet, som behandlat propositionen, tillstyrkte lagförslagen med endast den ändringen att ikraftträdandetidpunkten skulle senareläggas till den 1 februari 1986 (KrU 1985/86: 12).

Riksdagen har ännu inte behandlat propositionen.

Ingrid Sundberg (m), vice ordförande i rådets kulturutskott, hade ställt en fråga om det planerade samarbetet om Intelsat skulle komma att ersätta det hittillsvarande Tele-X-samarbetet. Kulturminister Bengt Göransson beklagade att någon uppgörelse ännu inte träffats mellan de nordiska länderna om ett TV-samarbete via Tele-X. Förhandlingarna var emellertid inne i ett mycket intensivt skede och skulle troligen snart ge resultat. Ett programsamarbete som bygger på användning av kommunikationssatellit, som Intelsat-samarbetet innebär, är ett ojämnt nordiskt samarbete. Programmen förbehålls de människor som bor i tätorter och är anslutna till kabelnät. Sändningarna från Tele-X, som är en direktsändande satellit, kommer alla att kunna ta emot. Med den bakgrunden är det inte aktuellt att från svensk sida låta den av televerken diskuterade programspridningen ersätta ett programsamarbete via Tele-X.

Nordiskt samarbete i allmänhet

Under innevarande års riksmöte hade väckts ett antal motioner som i olika avseenden berörde det nordiska samarbetet. Några av motionerna spände över ett brett fält i det nordiska samarbetet.

Således föreslogs i en motion, väckt av rådsmedlemmar, dels att regeringen när reformförslag av olika slag utarbetades skaffade sig en ingående kännedom om hur motsvarande fråga hade lösts eller övervägts i de andra nordiska länderna, dels att regeringen regelbundet redovisade om dessa förslag var förenliga med planer eller redan fattade beslut inom det nordiska samarbetet.

I en annan motion föreslogs att riksdagen hos regeringen begärde en översyn i syfte att underlätta samarbetet mellan de nordiska länderna. Utrikesutskottet, som behandlat motionerna fann förslagen väl värda att beakta. Även om det redan i dag är regel att offentliga utredningar skall redovisa situationen på ifrågavarande område i andra nordiska länder. Dock återstår mycket att göra på detta område. Utskottet konstaterade att många oavsiktliga skillnader i föreskrifter och bestämmelser mellan de nordiska länderna säkerligen hade kunnat undgås redan genom ett förbättrat informationsutbyte.

En genomgång av svensk praxis på detta område borde ge regeringen underlag för en bedömning av behovet av nya regler och instruktioner inom respektive samarbetsområde. Enligt utskottets mening var det värdefullt om övriga nordiska länders regeringar för sin del övervägde motsvarande åtgärder. Utskottet fann det naturligt att det mer övergripande arbetet i detta avseende ägde rum inom Nordiska rådets samarbetsorgan.

Delegationens utåtriktade verksamhet

- Den 20 februari 1985 hölls ett möte mellan representanter för delegationen och kontaktmännen för nordiska frågor i departementen.
- Den 28 februari 1985 hölls ett möte mellan delegationen och Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer.

- Den 21–22 mars anordnade delegationen ett seminarium för lärare i samhällskunskap, historia och svenska och den 3–4 november 1985 i samarbete med Finlands delegation ett seminarium för lärare i samhällskunskap.
- Under verksamhetsperioden har kansliet tagit emot ett stort antal studiebesök. Enskilda och grupper av studerande på olika utbildningsnivåer, ambassadanställda, kontaktmän för nordiska frågor i departementen, journalister m. fl. har besökt kansliet.
- Mot bakgrund av riksdagsbeslut att utöka den praktiska arbetslivsorienteringen har elever från såväl gymnasie- som grundskolan beretts tillfälle att följa och delta i arbetet vid delegationens kansli.

9. Partigrupperna

9.1. Den konservative gruppen

Den konservative gruppen i Nordisk Råd består for tiden av representanter og suppleanter for

Danmark:	Det konservative folkeparti (KF)
Færøyene:	Folkeflokken (F) (Fólkaflokkurinn)
Finland:	Samlingspartiet (Kok)
Island:	Selvstendighetspartiet (Sj.) (Sjálfstæðisflokkurinn)
Norge:	Høyre (H)
Sverige:	Moderata samlingspartiet (m)

Den konservative gruppen møtes minst tre ganger pr. år. I 1985 har gruppen hatt møter den 30. januar i Stockholm, den 4.–8. mars under den 33. sesjon i Reykjavik, samt den 11. november i Mariehamn. I tillegg har de konservative medlemmer av Nordisk Råds ulike komiteer og utvalg hatt møter i tilknytning til arbeidet i disse organer.

Etter møtet i Mariehamn den 11. november er samarbeidet i den konservative gruppen utdypet og formalisert gjennom egne vedtekter for gruppens arbeid. Gruppens arbeid forberedes av et arbeidsutvalg bestående av 5 medlemmer, ett fra hvert land. Hver delegasjon utpeker selv sitt medlem av utvalget. For tiden består arbeidsutvalget av Karen Thurøe Hansen (KF), Elsi Hetemäki-Olander (Kok), Ólafur G. Einarsson (Sj.), Jo Benkow (H), og Ingrid Sundberg (m).

Sentrale saker i løpet av året har vært oppfølgingen av arbeidet med effektivisering av det nordiske samarbeidet, handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting på grunnlag av det initiativ som ble tatt fra den konservative gruppe, arbeide for et friere nordisk aksje- og kapitalmarked, og utviklingen av et nordisk radio- og TV-samarbeide. Den konservative gruppe har i 1985 gjennom et medlemsforslag tatt initiativ til et

forsterket nordisk samarbaid om høyspesialiserte sykehustjenester. Det er ogsaa fremlagt forslag om et nordisk samarbaid naar det gjelder regler for beskatning av fritidsboliger i annet nordisk land enn hjemlandet. Medlemmer av den konservative gruppe er ogsaa medforslagsstillere til en rekke andre forslag, med sikte paa forsterking og utdyping av det nordiske samarbaid.

Sekretær for den konservative gruppe var inntil desember sekretariatsleder Eirik Moen, Høyres Stortingsgruppe. Fra dette tidspunkt er gruppens sekretær Anders Kempe, Moderata samlingspartiet.

9.2. *Mittengruppen*

Enligt gällande riktlinjer består mittengruppen av valda medlemmar och suppleanter i Nordiska rådet för följande partier:

Danmark:	Det radikale Venstre (RV), Centrum-Demokraterne (CD), Kristeligt Folkeparti (KrF) och Venstre (V)
Färöarna:	Sambandspartiet (Sb)
Grönland:	Atassut (At)
Finland:	Centerpartiet (K), Finlands kristliga förbund (SkI) och Svenska folkpartiet (Sfp)
Åland:	Liberalerna på Åland (ÅL) och Åländsk Center (ÅC)
Island:	Fremskridtspartiet-Framsóknarflokkurinn (F.)
Norge:	Kristelig Folkeparti (Kr.F.) och Senterpartiet (Sp)
Sverige:	Centerpartiet (c) och Folkpartiet (fp)

Mittengruppen som helhet har hållit möten vid tre tillfällen år 1985: den 30 januari i Stockholm, den 4 och 7 mars i Reykjavík i anslutning till Nordiska rådets 33:e session samt den 11 november i Mariehamn.

Mittengruppens ordförande har under år 1985 varit riksdagsledamoten Karin Söder (c). Vice ordförande har alltingsmand Páll Pétursson (F.) varit. Förutom ordföranden och vice ordföranden har folketingsmedlem Peder Sønderby (V), riksdagsledamot Marjatta Väänänen (K) och stortingsrepresentanterna Odd With (Kr.F.) t. o. m. september 1985 och Johan Buttedahl (Sp) fr. o. m. oktober 1985 ingått i mittengruppens arbetsutskott.

Arbetsutskottet har sammanträtt den 30 januari i Stockholm, den 3 mars i Reykjavík och den 11 november i Mariehamn.

Vid mittengruppmötena i Reykjavík i anslutning till den 33:e sessionen slutjusterades det för de nordiska mittenpartierna gemensamma programmet. Avsikten är att "*Gemensam nordisk handling*" skall utgöra grund för initiativ och förslag i Nordiska rådet liksom i de nationella parlamenten från mittengruppens sida. Programmet upptar förutom inledande synpunkter avsnitt om den nordiska rättsenheten, nordisk kulturell gemenskap, arbetsmarknads- och regionalpolitik, social- och hälsovårdsfrågor, den yttre och den inre miljön, jord- och skogsbruk, kommunikationer, ekonomisk samverkan samt biståndspolitik.

Under året har vidare Svenska folkpartiets arbete med ett motsvarande nordiskt program slutförts.

Mittengruppen, eller medlemmar därav, har under året väckt medlemsförslag om inrättandet av en internationell luftvårdsfond (A 707/s) samt om intensifierat nordiskt samarbete på universitets- och högskoleområdet (A 738/k).

Förutom ovanstående aktiviteter har mittengruppen strävat efter att effektivisera den nationella uppföljningen av på nordisk nivå fattade beslut. Det har skett genom motioner och inlägg i parlamenten samt via artiklar i dagspress och tidskrifter.

Fil. kand. Claes Wiklund arbetar på deltid som mittengruppens gemensamma sekreterare. Gruppsekretariatet är lokalmässigt förlagt till det svenska centerpartiets riksdagskansli.

9.3. Den socialdemokratiska gruppen

Den socialdemokratiska partigruppen i Nordiska rådet (bildad år 1972) har enligt stadgarna till ändamål bl. a. att verka för ett nordiskt samarbete präglat av den samhällssyn som företräds av partierna i de fem berörda länderna och att samordna gruppmedlemmarnas insatser i rådet och dess organ.

I den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet ingår parlamentariker och regeringsmedlemmar tillhörande:

- Danmark: Socialdemokratiet (S)
Finland: Finlands socialdemokratiska parti (Sdp) (Suomen sosialidemokraattinen puolue)
Island: Det socialdemokratiske parti (Alþýðuflokkurinn) (A.)
Norge: Det norske arbeiderparti (A)
Sverige: Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)

I partigruppen innefattas även de socialdemokratiska representanterna från Åland och Grönland. Under de senaste åren har kontakterna med den socialdemokratiska rörelsen på Färöarna vidareutvecklats. I början av 1985 blev ordföranden för Färöarnas socialdemokrater, Atli Dam, utsedd till regeringschef. I samband därmed beslutades emellertid att någon förändring av den färöiska representationen i Nordiska rådet inte skulle ske förrän 1987. Denna förändring kan komma att innebära att även Färöarnas socialdemokrater ingår i den socialdemokratiska partigruppen.

Partigruppen höll under 1985 tre sammanträden. Dess arbetsutskott var samlat till överläggning vid fem tillfällen. Också s-ledamöterna i rådets olika utskott har vid flera tillfällen överlagt om gemensamma angelägenheter.

Partigruppens arbete under det gångna året har i stor utsträckning kretsat kring den handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsätt-

ning som antogs av rådet vid sessionen 1985 och om uppföljningen av handlingsplanen med gemensamma åtgärder på bl. a. närings- och industripolitikens område. En viktig del av underlaget för detta arbete har varit den s. k. Aukengruppens rapport. Inom partigruppen har vidare en diskussion om eventuella direktval till Nordiska rådet påbörjats.

Sedan 1985 års session har ett medlemsförslag – bakom vilket den socialdemokratiska gruppen ställt sig – väckts om forskningsinsatser inom den kooperativa sektorn. Såväl producent- som konsumentkooperationen är härvid av intresse. I samband med den s. k. minisessionen i Mariehamn väcktes ett medlemsförslag med bred förankring i partigruppen om samarbete i fråga om flyktingpolitiken. Partigruppen har vidare förberett medlemsförslag på miljöområdet, t. ex. vad gäller luftburna föroreningar samt beträffande den marina miljön.

Partigruppens sekretariatsfunktion är knuten till den socialdemokratiska riksdagsgruppens kansli i Stockholm. Under 1985 har den – provisoriska – ordning bestått som inneburit att ansvaret för att följa rådsarbetet, ge viss service till medlemmarna, ta erforderliga initiativ m. m. delats mellan Sven Dahlin (samordnare och partigruppens sekreterare), Christer Ahlén och Inga-Lisa Lundin. De har fullgjort sina arbetsuppgifter på deltid. Under hösten 1985 har partigruppen beslutat att reorganisera sekretariatsfunktionen så, att partigruppens sekreterare fortsättningsvis kommer att vara anställd på heltid. Till ny sekreterare i partigruppen har Bengt Ohlsson utsetts. Inga-Lisa Lundin kommer även fortsättningsvis att på deltid fullgöra vissa arbetsuppgifter för partigruppen. Som kontaktpersoner fungerar nationellt i första hand Jytte Andersen (DK), Torstein Moland (NO), Ulpu Iivari (FI) och Eiður Guðnason (ISL).

9.4. Den vänstersocialistiska gruppen

Gruppen representeras av följande partier:

Danmark:	Socialistisk Folkeparti (SF)
Färöarna:	Det republikanske parti (Tjóðveldiskflokkurin) (Tvfl)
Finland:	Demokratiska förbundet för Finlands folk (Suomen Kansan Demokraattinen Liitto) (Skdl)
Island:	Folkeförbundet (Alþýðubandalagið) (Ab.)
Norge:	Sosialistisk Venstreparti (SV)
Sverige:	Vänsterpartiet kommunisterna (vpk)

Gruppen har under 1985 sammankommit 4 gånger. Den 30.1 i Stockholm, den 4.3. och 7.3. i Reykjavík i samband med Nordiska rådets 33:e session och i Mariehamn den 11.11.

Gruppens ordförande under 1985 har varit riksdagsledamot Margrete Auken SF och viceordförande riksdagsledamot partiordförande Lars Werner vpk.

Centrala frågor som behandlats har bl. a. varit förkortandet av arbetstiden, sysselsättningsproblematiken i Norden, luftföroreningar och övriga miljöfrågor samt verksamheten för ett kärnvapenfritt Norden. När det gäller förkortandet av arbetstiden har gruppen lämnat ett medlemsförslag om försöksordning med införandet av 6 timmars normal arbetsdag. Utöver detta medlemsförslag har gruppen eller medlemmar av gruppen under året inlämnat följande förslag: Nordiskt samarbete för framtidsforskning, uppriktandet av ett nordiskt institut för nordatlantisk kulturforskning, om nedtrappning av gränsöverskridande luftföroreningar samt förslag om en nordisk konvention om folkregistrering. Bakom några av dessa förslag har också representanter för andra grupperingar ställt sig. Härutöver förberedes också andra frågor och några av dem torde framläggas före sessionen i Köpenhamn. Som sekreterare för gruppen har verkat Pia Keränen funktionär vid Finlands kommunistiska parti.

9.5. Økonomisk støtte til partigruppene

Ved Rådets 33. sesjon 1965 besluttet Rådet å pålegge presidiet å etablere en ordning for økonomisk støtte til Rådets valgte medlemmer. Vedtaket ble gjort med 57 stemmer mot 22. To medlemmer avsto fra å stemme. Vedtaket bygger på medlemsforslag A 689/j om innføring av partistøtte i Nordisk Råd.

Presidiet besluttet 3. juli 1985 om reglene om økonomisk støtte til nordiske partigrupper og enkeltstående medlemmer av Nordisk Råd (Bilaga 10). Støtten ydes dels som et grunnbidrag som er like stort for hver bidragsberettigede gruppe, dels som et tilleggsbidrag basert på antallet av partigruppemedlemmer. Medlemmer som ikke er tilknyttet noen nordisk parti-gruppe får hver et tilleggsbidrag beregnet etter en person.

Det er for tiden fire nordiske partigrupper i Nordisk Råd. I 1986 beløper grunnbidraget seg til 30000 SEK mens tilleggsbidraget pr. person er 7816 SEK.

Støtten skal brukes til dekning av utgifter til sekretærhjelp og kontorutgifter samt til dekning av utgifter til reiser og møter mellom sekretariatspersonale og partigruppens medlemmer.

Regnskap samt revisjonspåtegning skal avgis til Rådets presidium innen juni månads utgang i året etter regnskapsåret.

9.6. Sekretariatskontakter

Under 1985 har de fyra nordiska partigruppernas sekreterare hållit två gemensamma möten med presidiesekreteraren, den 12 april och den 4 oktober 1985. Sammankomsterna ingår som en naturlig och viktig del i förberedelserna inför rådssessionerna och som en uppföljning av dem.

På inbjudan av rådspresidiet deltog vid 1985 års session även partisekreterarna för de partier som är representerade i Altinget. Inför 1986 års session har inbjudan sänts till de partiets partisekreterare som är representerade i Folketinget.

10. Särskilda verksamhetsformer

10.1. Nordiska kulturfonden

Nordiska kulturfonden upprättades 1966 genom en överenskommelse mellan de nordiska länderna. Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet utser vardera fem ledamöter. För varje ledamot utses en suppleant. För verksamhetsperioden 1985–1986 utsågs ledamöterna av plenarförsamlingen vid rådets 32:a session den 27 februari 1984. De av Nordiska rådet valda medlemmarna är följande:

Danmark	Svend Jakobsen med Karen Thurøe Hansen som suppleant
Finland	Elsi Hetemäki-Olander med Pirkko Turpeinen som suppleant
Island	Pétur Sigurðsson med Guðrún Helgadóttir som suppleant
Norge	Kirsti Kolle Grøndahl med Georg Apenes som suppleant
Sverige	Bengt Wiklund med Ingrid Sundberg som suppleant

Nordiska rådet utser även revisorerna. Vid 33:e sessionen utsågs Jimmy Stahr och Jørgen Bredsdorff till revisorer med Aase Olesen resp. Ib Gerner Hansen till suppleanter.

Efter att Jørgen Bredsdorff i brev den 14 november 1985 anhållit om entledigande har presidiet den 18 december på förslag av den danska delegationen beslutat utse rigsrevisor Jørgen Mohr som revisor för Nordiska kulturfonden för åren 1985 och 1986 för tiden fram till Nordiska rådets 34:e session 1986.

För att behandla fondens och revisorernas berättelse väljer Nordiska rådet årligen ett granskningsutskott. Ledamöterna är:

Danmark	Robert Pedersen med Karen Højte Jensen som suppleant
Finland	Pekka Tuominen med Tuulikki Petäjaniemi som suppleant
Island	Eiður Guðnason med Páll Pétursson som suppleant
Norge	Reiulf Steen med Jan Petersen som suppleant
Sverige	Gunnel Jonäng med Arne Gadd som suppleant

Vid 33:e sessionen 1985 beviljades fondstyrelsen ansvarsfrihet för år 1983 (C 5/k). Den berättelse som inlämnats till rådets 34:e session avser verksamheten 1984 (C 5/k).

Fondens styrelse och dess sekretariat, som finns vid Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete i Köpenhamn, har under året löpande hållit Nordiska rådets organ underrättade om aktuella frågor inom fonden.

10.2. Nordiska investeringsbanken

Nordiska investeringsbanken upprättades 1975 genom en överenskommelse mellan de nordiska länderna. Samtidigt fastställdes stadgar för verksamheten. Stadgarna har kompletterats och ändrats 1981/82 samt 1983. (Se Nordisk statussamling 1975, 1982 samt 1983.)

I enlighet med stadgarna utser länderna en styrelse bestående av tio ledamöter. Dessutom utses en kontrollkommitté som svarar för revisionen. Av kontrollkommitténs ledamöter utses fem av Nordiska ministerrådet och fem av Nordiska rådet.

De av Nordiska rådet valda medlemmarna i kontrollkommittén för perioden den 1 maj 1985 till den 30 april 1987 valdes den 4 mars 1985:

Jens Steffensen, Danmark

Peter Muurman, Finland

Ólafur G. Einarsson, Island

Håkon Kyllingmark, Norge

Paul Jansson, Sverige

Investeringsbankens verksamhetsberättelse över föregående år inlämnas till Nordiska rådet i februari månad årligen och behandlas av ekonomiska utskottet (C 3/e). Utskottet behandlar även kontrollkommitténs berättelse.

10.3. Nordiska rådets litteraturpris

Nordiska rådets litteraturpris inrättades av de nordiska ländernas regeringar i enlighet med Nordiska rådets rekommendation nr 1/1961. Statuter och konstruktion fastställdes 1961 och ändrades åren 1964 och 1971. Nordiska ministerrådet fastställde nya statuter den 8 maj 1983. Dessa trädde i kraft den 1 juni 1983.

Priset har delats ut årligen sedan 1962 och utdelningen 1986 är därmed den 25:e i ordningen. Prissumman höjdes från 50 000 DKK till 75 000 DKK 1976.

Som en följd av de nya statuterna kan – utöver de tio som nomineras av de nationella delegationerna i bedömningskommittén – även ett verk på färöiska, ett på grönländska och ett på samiska nomineras.

Nordiska rådets litteraturpris för år 1985 tilldelades den finske författaren Antti Tuuri för hans roman "Pohjanmaa" (En dag i Österbotten) och överlämnades under Nordiska rådets session i Reykjavík. Programchef Mette Wings presentation av författaren ingår i Nordiska rådets förhandlingar från 1985 års session.

Bedömningskommittén, som består av tio ledamöter (två från varje land), har vid möte den 21 januari 1986 i Reykjavík beslutat att till pristagare för 1986 års pris utse Röi Patursson, Färöarna, för hans diktsamling "Likasum", utgiven 1985 av Mentunargrunnur Studentafelagsins. Diktsamlingen finns i dansk översättning.

Bedömningskommitténs motivering lyder: "Med lyrisk kraft och öppenhet visar han de spänningsfyllda sammanhangen mellan den färöiska verkligheten och de existensiella frågorna i vår moderna verklighet."

Nedan en del av dikten *Solens øje* på färöiska och danska.

orðini loga í myrkrinum	ordene flammer i mørket
samtalan svíður í tunguni	samtalen brænder på tungen
miðvíst vitandi	målrettet
samtalan bráðnar á tunguni	vidende
so spælandi løtt	samtalen smelter på tungen
	så legende let

eg merki orðið	jeg føler ordet
her og nú	her og nu
eg kenni málið	jeg kender sproget
í mínum hjarta	i mit hjerte
ongir gudar	der findes ingen
eru at dyrka	guder
	at dyrke

styrkin er	styrken er
at sansa	at sanse
at eiga	at eje
dagin og náttina	dagen og natten

Rói Patursson i dikten "Solens øje" i diktsamlingen "Som om" (Lika-sum). Oversättning till danska av Ebba Hentze.

Priset kommer att överlämnas vid en högtidlighet i Köbenhavn tisdagen den 4 mars 1986 i anslutning till Nordiska rådets 34:e session.

Följande övriga verk var nominerade till 1986 års pris.:

- Danmark* Jess Ørnsbo: "Hjertets søle" digtsamling (Vindrose 1984)
Hanne Marie Svendsen: "Guldkuglen" roman (Lindhardt og Ringhof 1985)
- Finland* Eeva Kilpi: "Elämän evakkona" roman (WSOY 1983)
"Evakuerade för livet" (Schildt)
Olli Jalonen: "Hotelli Eläville" roman (Otava 1983)
"Hotell för levande" (Alba)
- Island* Jón úr Vör: "Gott er að lifa" digtsamling
Vésteinn Lúdvíksson: "Madur og haf" roman
- Norge* Rolf Jacobsen: "Nattåpent" diktsamling (Gyldendal 1985)
Kolbjørn Brekstad: "Stank av mennesker" roman (Aventura 1985)
- Sverige* Birgitta Trotzig: "Dykungens dotter" roman (Bonniers förlag 1985)
Karl Rune Nordkvist: "Slaktarens hus" roman (Norstedts förlag 1985)

10.4. Nordiska rådets musikpris

Nordiska rådets musikpris inrättades 1964 av de nordiska ländernas regeringar i enlighet med Nordiska rådets rekommendation nr 25/1964. Statuter och instruktion fastställdes 1965. Priset utdelades första gången 1965 och skulle till en början delas ut vart tredje år. Denna bestämmelse ändrades dock och priset utdelas vartannat år sedan 1969. Prissumman höjdes från 50 000 till 75 000 DKK från och med 1978 års pris.

Senast utdelades musikpriset 1984, då pristagaren var Sven-David Sandström för sitt verk "Requiem. De ur alla minnen fallna", till text av Tobias Berggren. Redaktionsleder Erik Christensens presentation av tonsättaren och verket ingår i Nordiska rådets förhandlingar från 1984 års session.

Bedömningskommittén, som består av tio ledamöter (två från varje land), beslutade vid möte den 9 januari 1986 att 1986 års pris skall tilldelas kompositör Hafliði Hallgrímsson från Island för musikverket "Poemi för soloviolin och stråkorkester". Beslutet fattades av en enhällig jury med följande motivering: "Hafliði Hallgrímsson har med sitt verk Poemi för soloviolin och stråkorkester fört konsertformen vackert och fantasifullt in i vår tids klang- och formvärld. Med en för komponisten typisk koloristisk känsla skapas fint tecknade bilder av tre bibliska situationer. En mycket levande, välklingande och organiskt komponerad musik med en virtuos och varm solostämning."

Priset kommer att överlämnas vid en högtidlighet i Københavns Rådhus den 4 mars 1986 i samband med Nordiska rådets 34:e session.

Följande övriga verk var nominerade till 1986 års pris:

<i>Danmark:</i>	Karl Aage Rasmussen:	A symphony in time
	Svend Nielsen:	Violinkonsert
<i>Finland:</i>	Erik Bergman:	Lemminkäinen, körverk, Op 103 (1984)
	Paavo Heininen:	Silkkirumpu (Damasttrumman), opera (1981–82)
<i>Island:</i>	Jón Nordal:	Choralis för orkester (1983)
<i>Norge:</i>	Lasse Thoresen:	Symfonisk konsert for fiolin og orkester
	Åse Hedstrøm:	Anima
<i>Sverige:</i>	Siegfried Naumann:	Och lärkan slår och Skånes somrar ilar, Op. 41/1985 (Anders Österling ur Ales stenar)
		Ljudpoem för blandad kör och orkester till invigningen av Malmö konserthus 8.9.85. Beställningsverk av Malmö symfoniorkester.
	Ingvar Lidholm:	Kontaktion for orchestra

10.5. Nordiska rådets journaliststipendier

Nordiska rådets journaliststipendier är instiftade för att öka journalister-
nas intresse för och möjligheter att skriva om förhållanden i de andra
nordiska länderna samt om nordiskt samarbete. Stadgarna antogs av Nor-
diska rådets presidium 1980 och reviderades 1983. År 1985 hade man på
Nordiska rådets budget anslagit 40 000 SEK per land.

Stipendieutdelningen 1985 var följande:

- Danmark *Karl Jack*, Aarhus Stiftstidende, 10 000 SEK, til studium i Stavanger og Oslo af konsekvenserne af de norske olierigdomme.
Harald Jakobsen, Jyllands-Posten, 10 000 SEK, til studier i Oslo og Stockholm af det offentliges rolle som arbejdsgiver i indkomstpolitikken.
Hans Jørgen Poulsen, Weekendavisen, 10 000 SEK, til studium af Vestnordens problemer.
Peter Bjerg Poulsen og *Mogens Rasmussen*, Danmarks Radio, Esbjerg/Holstebro, 10 000 SEK, til deling til studium af nordiske fiskeriproblemer.
- Finland *Tauno Ahva*, Aamulehti, 2 500 SEK, för att stifta bekantskap med norska, danska och svenska trafikarrangemang och trafikultur samt bilisternas förhållande till barn då skolorna inleder sin verksamhet.
Inger Blomqvist, Hufvudstadsbladet, 4 000 SEK, för att besöka Nordiska genbanken i Lund.
Reijo Härkönen, free lance, 2 500 SEK, för att skriva en bok för barn och ungdom om ungdomen på Färöarna och Island.
Markku Laukkanen, free lance, 7 000 SEK, för att stifta bekantskap med framtidsplanerna på Nordkalotten ur kulturell och ekonomisk-politisk synvinkel.
Riitta Mustonen, Maaseudun Tulevaisuus, 6 500 SEK, för att stifta bekantskap med lantbruksorganisationer, mejeri- och ostbranschen, slakteriernas forskningsinstitut med mera i Danmark.
Markku Salomaa, Rakentaja, 7 000 SEK, för att stifta bekantskap med isländsk säkerhetspolitik.
Risto Valkeapää, Helsingin Sanomat, 6 500 SEK, för att stifta bekantskap med samnordiska energipolitiska frågor och stifta bekantskap med Nordiska ministerrådets sekretariat i Oslo.
Leif Wikström, Borgåbladet, 4 000 SEK, för att uppsöka båt-muséer och båtbyggare i Köpenhamn med omnejd och forska i dansk båtbygningskonst.
- Island *Jón Gudni Kristjánsson*, NT Nutiminn, 10 000 SEK, för att studera det nordiska samarbetet på massmediaområdet.
Bjarni Sigtryggsson, Riksráðion, free lance, 10 000 SEK, för

att göra en radioprogramservice om vad som kännetecknar de nordiska samhällena.

Magnús Sigurdsson, Morgunbladid, 10 000 SEK, för att studera de upphovsrättsliga problem som uppstått på grund av utvecklingen på massmediaområdet.

Sveinn Sigurdsson, Morgunbladid, 10 000 SEK, för att studera Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets verksamhet, nordiskt samarbete och Föreningen Nordens verksamhet.

Norge *Øivind Fjeldstad*, Folkevett, 25 000 SEK, på vegne av journalister i "Folkevett" skrive en artikkelserie med arbeidstittellen "Det alternative Norden".

Gunnar Grytås, Nordlys, 15 000 SEK, til journalistisk belysning og behandling av "Norske overføringer til fiskerinæringa – en trussel mot Islands eksport av fisk?".

Sverige *Kerstin Brunnberg-Jonsäter*, Ekoredaktionen, 15 000 SEK, för att bland annat studera hur rådets handlingsplan för ekonomisk utveckling omsätts i praktiken.

Jan Ström, Ekoredaktionen, 15 000 SEK, för att studera Grönland efter inträdet i Nordiska rådet och efter utträdet ur EG.

Sven Thiessen, Tidningarnas Telegrambyrå, 10 000 SEK, för att göra reportage om nordiska konstnärers levnadsvillkor.

Nordiska rådets journaliststipendier för 1986 anslås lediga att sökas under våren 1986 bl. a. i tidskriften Nordisk Kontakt. Fördelningen sker senast i maj månad. Beloppet har höjts till 50 000 SEK per land.

*BILAGA 1***Nordiska rådets sammansättning. Delegationerna och partierna representerade i Nordiska rådet****DANMARKS RIGES DELEGATION**

Valgt af folketinget den 2. oktober og senere.

Medlemmer

Auken, Margrete (SF)
Bennedsen, Dorte (S)
Christensen, Frode Nør (CD)
Gyldenkilde, Lilli (SF)

Hansen, Flemming (KF)
Hansen, Ivar (V)
Hansen, Karen Thurøe (KF),
næstformand

Jensen, Jens Peter (V)
Jensen, Karen Højte (KF)
Jørgensen, Anker (S), formand
Olesen, Aase (RV)
Pedersen, Robert (S)
Poulsen, Kaj (S)
Steffensen, Jens (KrF)
Sønderby, Peder (V)
Tastesen, Bernhardt (S)

Stedfortrædere

Harms, Inger (SF)
Jacobsen, Svend (S)
Houe, Poul Henrik (KF)
Jacobsen, Hanne Thanning
(SF)

Brask, Alice (KF)
Rasmussen, Anders Fogh (V)
Møller, Helge Adam (KF)

Brøndsted, Poul (V)
Kirkegaard, Knud E. (KF)
Jensen, Henning (S)
Bilgrav-Nielsen, Jens (RV)
Stahr, Jimmy (S)
Hansen, J. K. (S)
Pedersen, Inger Stilling (KrF)
Nielsen, Bente (V)
Hjortnæs, Karl (S)

Partierne

CD Centrum-Demokraterne
KF Det konservative Folkeparti
KrF Kristeligt Folkeparti
RV Det radikale Venstre
S Socialdemokratiet
SF Socialistiske Folkeparti
V Venstre

FÆRØERNES DELEGATION

Valgt af Færøernes lagting den 31. juli 1985:

Medlemmer

Patursson, Erlendur (Tvfl)
Nielsen, Agnar (Sb)

Stedfortrædere

Kjølbros, Karin (Tvfl)
Olsen, Johannes Martin (Sb)

Partierne

Sb	Sambandspartiet
Tvfl	Tjóðveldisflokkurin (Det republikanske parti)

GRØNLANDS DELEGATION

Valgt af Grønlands landsting den 26. juni 1984

<i>Medlemmer</i>	<i>Stedfortrædere</i>
Lange, Preben (Si)	Rasmussen, Henriette (IA)
Steenholdt, Otto (At)	Ostermann, Peter (At)

Partierne

At	Atássut
IA	Inuit Atagatigiit
Si	Siumut

FINLANDS DELEGATION

Vald av Riksdagen den 12 februari 1985 och kompletterad den 17 och 24 september 1985

<i>Valda medlemmar</i>		<i>Suppleanter</i>	
Aho, Esko	K	Pelttari, Seppo	K
Bärlund, Kaj	Sdp	Nyby, Mats	Sdp
Elo, Mikko	Sdp	Järvisalo-Kanerva, Riitta	Sdp
Hetemäki-Olander, Elsi <i>pj.</i> (ordf.)	Kok	Louvo, Anna-Kaarina	Kok
Isohookana-Asunmaa, Tytti	K	Kietäväinen, Timo	K
Kanerva, Ilkka	Kok	Pesola, Helena	Kok
Kempainen, Arvo	Skdl	Jokinen, Anna-Liisa	Skdl
Kempainen, Hannu	K	Almgren, Esko	Skl
Knuutila, Sakari	Sdp	Paakkinen, Saara-Maria	Sdp
Liikanen, Erkki	Sdp	Kalliomäki, Antti	Sdp
Lipponen, Paavo	Sdp	Starast, Pekka	Sdp
Muurman, Peter <i>vpj.</i> (viceordf.)	Sdp	Lähdesmäki, Martti	Sdp
Petäjaniemi, Tuulikki	Kok	Hilpelä, Liisa	Kok
Riihijärvi, Heikki	Smp	Ratu, Martti	Smp
Suominen, Ilkka	Kok	Järvenpää, Heikki	Kok
Turpeinen, Pirkko	Skdl	Söderström, Sten	Skdl
Westerlund, Henrik (17.9.85)	Sfp	Norrback, Ole (17.9.85)	Sfp
Väänänen, Marjatta	K	Anttila, Sirkka-Liisa (24.9.85)	K

ÅLANDS DELEGATION

Valda av Ålands landsting den 6 november 1985

<i>Medlemmar</i>	<i>Suppleanter</i>
Jansson, Olof (ÅC) ordförande	Jansson, Roger (FS)
Tuominen, Pekka (ASD)	Fagerholm, Karl-Gunnar (lib)

I delegationen ingår också de av landskapsstyrelsen den 17 januari 1985 utsedda representanterna.

Partierna

FS	Frisinnad samverkan
lib	Liberalerna på Åland
AC	Åländsk center
ASD	Ålands socialdemokrater

ISLANDS DELEGATION

Valgt af Altinget den 21. december 1985

<i>Medlemmer</i>	<i>Suppleanter (personlige)</i>
Benediktsson, Stefán (Bj)	Agnarsdóttir, Guðrún (SK)
Einarsson, Ólafur G. (Sj) næstformand	Sófusson, Friðrik (Sj)
Guðnason Eiður (A)	Sigurðardóttir, Johanna (A)
Helgadóttir, Guðrun (Ab)	Guttormsson, Hjörleifur (Ab)
Pétursson, Páll (F) formand	Aðalsteinsson, Davið (F)
Sigurðsson, Pétur	Þorkeldsdóttir, Salome (Sj)
Pórðarson, Friðjón (Sj)	Johnsen, Arni (Sj)

Partierne

A	Alþýðuflokkurinn (Det socialdemokratiske parti)
Ab	Alþýðubandalagið (Folkeforbundet)
Bj	Bandalag jafnaðarmanna (Det socialdemokratiske forbund)
F	Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet)
Sj	Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet)
SK	Samtök um kvinnalista (Kvinneliste forbund)

DEN NORSKE DELEGASJON

Valgt av Stortinget 8. november 1985.

<i>Medlemmer</i>	<i>Suppleanter</i>
Alsaker, Svein (Kr.F.)	For (A):
Bakke, Hallvard (A) nestleder	Pettersen, Oddrun
Benkow, Jo (H) leder	Borgen, Kjell
Brundtland, Gro Harlem (A)	Jørgensen, Ragna Berget

Buttedahl, Johan (Sp)	Blankenborg, Haakon
Eidem, Bjarne Mørk (A)	Rotnes, Marit
Fredheim, Kjell Magne (A)	Verdal, Sigurd
Grøndahl, Kirsti Kolle (A)	Gudmundseth, Roger
Hansen-Krone, Margit (H)	Wroldsén, Ernst
Iversen, Åsa Solberg (A)	Larsen, Berit Brørby
Jørgensen, Brit (A)	
Knutzen, Thea (H)	For (Kr. F.):
Kvanmo, Hanna (SV)	Furnes, Kjell
Norwich, Arnljot (H)	Røyseiland, Borghild
Sjøthun, Asbjørn (A)	
Steen, Reiulf (A)	For (Sp):
Synnes, Harald (Kr.F.)	Velsand, Lars
Syse, Jan P. (H)	Lahnstein, Anne Enger
Talleraas, Anders (H)	
Ueland, Ole Gabriel (Sp)	For (SV):
	Koritzinsky, Theo
	For (H):
	Lefdal, Lars
	Foss, Per-Kristian
	Willoch, Ingrid I.
	Berg, Hallgrim
	Borge, Brita
	Huseby, Magnar G.

Partiene

A	Det norske Arbeiderparti
H	Høyre
Kr.F.	Kristelig folkeparti
Sp	Senterpartiet
SV	Sosialistisk Venstreparti

SVERIGES DELEGATION

Vald av riksdagen den 15 oktober 1985 och den 14 januari 1986

Medlemmar

Andersson, Arne (m)
 Andersson, Georg (s)
 Andersson, Lennart (s)
 Exner, Lahja (s)
 Gadd, Arne (s)
 Gustavsson, Rune (c)
 Håkansson, Per Olof (s)

Suppleanter

Fridolfsson, Filip (m)
 Sandberg-Fries, Yvonne (s)
 Ulander, Lars (s)
 Pettersson, Hans (s)
 Oscarsson, Berit (s)
 Björk, Gunnar (c)
 Svartberg, Karl-Erik (s)

Jonsson, Elver (fp)	Bergdahl, Hugo (fp)
Komstedt, Wiggo (m)	Dahlberg, Rolf (m)
Lundblad, Grethe (s) vice ordf.	Johansson, Kurt Ove (s)
Nilsson, Barbro (s)	Johansson, Ulla (s)
Nyhage, Hans (m)	Häggmark, Siri (m)
Petersson, Hans (fp)	Andrén, Margareta (fp)
Sundberg, Ingrid (m)	Adelsohn, Ulf (m)
Svensson, Sten (m)	Rydle, Birgitta (m)
Söder, Karin (c) ordf.	Jonäng, Gunnel (c)
Werner, Lars (vpk)	Lantz, Inga (vpk)
Westerberg, Bengt (fp)	Annerstedt, Ylva (fp)
Öhrsvik, Lena (s)	Johansson, Anita (s)
Östrand, Olle (s)	Sundström, Sten-Ove (s)

Partierna

c	Centerpartiet
fp	Folkpartiet
m	Moderata samlingspartiet
s	Sveriges socialdemokratiska arbetareparti
vpk	Vänsterpartiet kommunisterna

BILAGA 2

Utskottens och kommittéernas sammansättning och möten

EKONOMISKA UTSKOTTET

Medlemmar vid konstituering den 5 mars 1985

Danmark	Ivar Hansen (V), Karen Thurøe Hansen (KF), Anker Jørgensen (S), Aase Olesen (RV), Preben Lange (Si), Jógvan Sundstein (Fkfl)
Finland	Esko Aho (K), Arvo Kemppainen (Skdl), Erkki Liikanen (Sdp), Peter Muurman (Sdp), Ilkka Suominen (Kok), Pär Stenbäck (Sfp)
Island	Ólafur G. Einarsson (Sj), Páll Pétursson (F)
Norge	Gunnar Berge (A), Gro Harlem Brundtland (A), Johan Buttedahl (Sp), Carl I. Hagen (Fr. p.), Petter Thomassen (H), Hans Olav Tungesvik (Kr.F.)
Sverige	Arne Gadd (s), Paul Jansson (s), Gunnar Nilsson (s), Sten Svensson (m), Karin Söder (c), Bengt Westerberg (fp)

Förändringar under året

Den 17 september	Henrik Westerlund (Sfp) efter Pär Stenbäck
Den 15 oktober	Per Olof Håkansson (s) och Lena Öhrsvik (s) efter Paul Jansson och Gunnar Nilsson
Den 8 november	Hallvard Bakke (A), Hanna Kvanmo (SV), Harald Synnes (Kr.F.) och Jan P. Syse (H) efter Gunnar Berge, Carl I. Hagen, Petter Thomassen och Hans Olav Tungesvik

Ordförandeskap

Ordförande	Gunnar Nilsson (t. o. m. juli 1985) Arne Gadd (fr. o. m. november 1985)
Vice ordförande	Ivar Hansen
Sekreterare	cand. oecon. Folke With (t. o. m. oktober 1985) cand. oecon. Anders Kleppe (fr. o. m. oktober 1985)

Möten

Den 4 och 5 mars	utskottsmöte i Reykjavík
Den 1, 2 och 3 juli	utskottsmöte i Rovaniemi
Den 10 oktober	på Arlanda (niomannakommittén)
Den 12 och 13 november	utskottsmöte i Mariehamn
Den 12 november	i Mariehamn med Nordiska ministerrådet (biståndsmi- nistrarna)
Den 14 november	i Mariehamn med Nordiska ministerrådet (finansminist- rarna)
Den 13 december	på Arlanda (niomannakommittén)
Den 30 och 31 januari 1986	utskottsmöte i Stockholm
Den 30 januari	i Stockholm med Nordiska ministerrådet (utrikeshandels- ministrarna)
Den 31 januari	i Stockholm (niomannakommittén)
Den 12 februari	utskottsmöte i Köpenhamn
Den 12 februari	i Köpenhamn med Nordiska ministerrådet (energiminist- rarna)

JURIDISKA UTSKOTTET

Medlemmar vid konstituteringsmöte den 5 mars 1985

Danmark	Flemming Hansen (KF) Jens Steffensen (KrF) Bernhardt Tastesen (S)
Finland	Mikko Elo (Sdp) Tuulikki Petäjaniemi (Kok) Heikki Riihijärvi (Smp)
Island	Friðjón Þórðarson (Sj.)

Norge	Guttorm Hansen (A) Finn Kristensen (A) Jan Petersen (H)
Sverige	Lennart Andersson (s) Hans Nyhage (m) Lars Werner (vpk)

Förändringar under året

Den 8 november	Åsa Solberg Iversen (A) efter Guttorm Hansen Arnljot Norwich (H) efter Jan Petersen Asbjørn Sjøthun (A) efter Finn Kristensen
----------------	---

Ordförandeskap

Ordförande	Bernhardt Tastesen
Vice ordförande	Friðjón Þórðarson
Sekreterare	Landsdommer Peter Lilholt (t. o. m. den 30 april 1985) Hanne Nielsen, cand. jur. (fr. o. m. den 1 april 1985)

Möten

Den 3 och 5 mars	i Reykjavík
Den 22 april	i Rønne
Den 6–7 augusti	i Tammerfors och Tavastehus
Den 12–13 november	i Mariehamn
Den 12 november	med Nordiska ministerrådet/justitieministrarna i Mariehamn
Den 13 november	med Nordiska ministerrådet/ministrarna med ansvar för arbetslivs- och arbetsrättsliga frågor i Mariehamn
Den 30–31 januari	1986 i Stockholm

KOMMUNIKATIONSUTSKOTTET

Medlemmar vid konstituering den 5 mars 1985

Danmark	Lilli Gyldenkilde (SF) Kaj Poulsen (S) Peder Sønderby (V)
Finland	Olof Jansson (ÅC) Sakari Knuutila (Sdp) Marjatta Väänänen (K)
Island	Guðrún Helgadóttir (Ab)
Norge	Bjarne Mørk Eidem (A) Margit Hansen-Krone (H) Ole Gabriel Ueland (Sp)

Sverige Karl-Erik Häll (S)
Per Petersson (m)
Bengt Wiklund (s)

Förändringar under året

15 oktober Lahja Exner (s) efter Karl-Erik Häll
Wiggo Komstedt (m) efter Per Petersson
Olle Östrand (s) efter Bengt Wiklund

Ordförandeskap

Ordförande Marjatta Väänänen
Vice ordförande Bjarne Mørk Eidem
Sekreterare Cand. oecón Tómas H. Sveinsson

Möten

Den 3–5 mars i Reykjavík
Den 25–27 juni i Köpenhamn
Den 4 september i Stockholm (arbetsgrupp)
Den 26 september i Helsingfors (arbetsgrupp)
Den 12–13 november i Mariehamn
Den 12 november i Mariehamn med Nordiska ministerrådet (trafik- och trafiksäkerhetsministrarna)
Den 24 november i Köpenhamn (arbetsgrupp)
Den 30–31 januari 1986 i Stockholm
Den 12–13 februari 1986 i Helsingfors

KULTURUTSKOTTET

Medlemmar vid konstituering den 5 mars 1985

Danmark Jens Peter Jensen (V), Karen Højte Jensen (KF), Robert Pedersen (S), Erlendur Patursson (Færøerne) (Tvfl), Otto Steenholdt (Grønland) (At)

Finland Elsi Hetemäki-Olander (Kok), Tytti Isohookana-Asunmaa (K), Paavo Lipponen (Sdp), Pekka Tuominen (Åland) (ÅSD), Pirkko Turpeinen (Skdl)

Island Eiður Guðnason (A.)
Stefán Benediktsson (Bj.)

Norge Kirsti Kolle Grøndahl (A)
Hanna Kvanmo (SV)
Håkon Randal (H)
Gunnvor Schnitler (H)
Reiulf Steen (A)

Sverige Georg Andersson (s)
 Tyra Johansson (s)
 Gunnel Jonäng (c)
 Sture Palm (s)
 Ingrid Sundberg (m)

Förändringar under året

Den 17 oktober Rune Gustavsson (c), Barbro Nilsson (s) och Hans Petersson (fp) efter Gunnel Jonäng, Tyra Johansson och Sture Palm

Den 8 november Kjell Magne Fredheim (A), Thea Knutzen (H) och Anders Talleraas (H) efter Hanna Kvanmo, Håkon Randal och Gunvor Schnitler

Ordförandeskap

Ordförande Eiður Guðnason
 Vice ordförande Ingrid Sundberg
 Sekreterare Guy Lindström, pol. mag

Möten

Den 3, 4 och 5 mars i Reykjavík
 Den 21–22 maj i Lund
 Den 15 oktober i Mariehamn
 Den 12–13 november i Mariehamn
 Den 30–31 januari 1986 i Stockholm

SOCIAL- OCH MILJÖUTSKOTTET

Medlemmar vid konstituering den 5 mars 1985

Danmark Margrete Auken (SF)
 Dorte Bennedsen (S)
 Helge Adam Møller (KF)

Finland Kaj Bärlund (Sdp)
 Ilkka Kanerva (Kok)
 Hannu Kemppainen (K)

Island Pétur Sigurðsson (Sj.)

Norge Jo Benkow (H)
 Astrid Murberg Martinsen (A)
 Odd With (Kr.F.)

Sverige Arne Andersson (m)
 Rune Gustavsson (c)
 Grethe Lundblad (s)

Förändringar under året

Den 16 oktober Elver Jonsson (fp) efter Rune Gustavsson (c)
 Den 8 november Stein Alsaker (Kr.F.) efter Odd With samt Brit Jørgensen (A) och Astrid Murberg Martinsen

Ordförandeskap

Ordförande Jo Benkow
 Vice ordförande Kaj Bärlund
 Sekreterare Fil.kand. Eric Hultén

Möten

Den 3 och 5 mars i Reykjavík
 Den 5 och 7 augusti i Helsingborg
 Den 12 november i Mariehamn
 Den 12 november i Mariehamn med Nordiska ministerrådet/miljöministrarna
 Den 30 och 31 januari 1986 i Stockholm

BUDGETKOMMITTÉN*Medlemmar valda av rådet den 4 mars 1985*

Juridiska utskottet Bernhardt Tastesen (S), Danmark
 Hans Nyhage (m), Sverige
 Kulturutskottet Eiður Guðnason (A.), Island
 Jens Peter Jensen (V), Danmark
 Social- och miljöutskottet Jo Benkow (H), Norge
 Kaj Bärlund (Sdp), Finland
 Kommunikationsutskottet Marjatta Väänänen (K), Finland
 Bjarne Mørk Eidem (A), Norge
 Ekonomiska utskottet Gunnar Nilsson (s), Sverige
 Ólafur G. Einarsson (Sj.), Island

Förändringar under året

Den 15 oktober Arne Gadd (s) efter Gunnar Nilsson

Ordförandeskap

Ordförande Bjarne Mørk Eidem
 Vice ordförande Jens Peter Jensen
 Sekreterare Stf. presidiesekreterare Kjell Myhre-Jensen

Möten

Den 4 och 7 mars i Reykjavík
 Den 23 maj i Köpenhamn
 Den 23 maj med representanter för Nordiska ministerrådet

Den 11 och 13 november i Mariehamn

Den 25 november i Köpenhamn

Den 25 november med Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna)

Den 31 januari 1986 i Stockholm

INFORMATIONSKOMMITTÉN

Medlemmar valda av rådet den 4 mars 1985

Danmark	Karen Thurøe Hansen (KF) Robert Pedersen (S)
Finland	Paavo Lipponen (Sdp) Marjatta Väänänen (K)
Island	Stefán Benediktsson (Bj.) Guðrun Helgadóttir (Ab.)
Norge	Håkon Randal (H) Reiulf Steen (A)
Sverige	Rune Gustavsson (c) Sture Palm (s)

Förändringar under året

Den 17 oktober	Per Olof Håkansson (s) efter Sture Palm
Den 8 november	Thea Knutzen (H) efter Håkon Randal

Ordförandeskap

Ordförande	Guðrun Helgadóttir
Vice ordförande	Rune Gustavsson
Sekreterare	Staffan Björck t. o. m. april 1985 Claus Jacobsen fr. o. m. augusti 1985

Möten

Den 14 januari	per capsulam
Den 5 mars	i Reykjavík
Den 26 augusti	i Stockholm

Seminarium

Den 13–15 maj	i Villmanstrand, Finland, politiska journalister "Sysse- sättning och ekonomi i Norden"
Den 8–10 december	i Lund, Sverige, Ungdomsträff avslutande Nordiska rådets ungdomskampanj

*BILAGA 3***Presidiesekretariatets budget för 1985, 1986 och preliminär budget för 1987 (i 1000-tal SEK) samt förteckning över befattningar vid Nordiska rådets presidiesekretariat per den 1 januari 1986**

<i>Kostnader</i>	Budget 1985	Budget 1986	Prel budget 1987
Personalkostnader	7 680	8 508	9 200
Resekostnader	1 300	1 450	1 650
Förvaltningskostnader	3 000	3 300	3 600
Finansiella kostnader	1	1	1
Information	1 990	2 078	2 200
Nordisk Kontakt	1 479	1 622	1 750
Rådets tryck	3 800	4 120	4 319
Till presidiets förfogande	770	1 650	1 750
Partistöd	–	800	800
Medelsreserv	–	–	1 000
Summa kostnader	<u>20 020</u>	<u>23 529</u>	<u>26 270</u>
<i>Intäkter</i>			
Interna avgiftssystemet	1 350	1 000	1 100
Finansiella intäkter	130	230	250
Rådets tryck m. m.	<u>1 270</u>	<u>1 280</u>	<u>1 200</u>
Summa intäkter	<u>2 750</u>	<u>2 510</u>	<u>2 550</u>
Summa nettokostnader	17 270	21 019	23 720

*Förteckning över befattningar**Presidiesekretariatet*

Presidiesekreterare
 Stf. presidiesekreterare (2)
 Informationschef
 Redaktör
 Informationssekreterare
 Byrådirektör
 Kamrer
 Byråsekreterare
 Byråassistent (3)
 Assistent (5)
 Expeditionsföreståndare
 Expeditionsassistent (2)
 Lokalvårdare

Utskottssekretariaten

Utskottssekreterare (5)

Nordisk Kontakt

Chefredaktör

*BILAGA 4***NU-serien 1985**

1. Norden i vekst. Nordisk handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting
2. Arbeidsløshedens omkostninger i Norden. Sluttrapport
3. Nordiska samarbetsorgan
4. Migrationsamarbetet i Norden
5. Vägen till en fri nordisk arbetsmarknad
6. Nordbors rättigheter i Norden
7. Storbypolitik i Norden
8. Industristöd och offentliga finansieringsordningar i Norden
9. Handelshindringer i Norden
10. Undanröjande av tekniska handelshinder i Norden
11. Nordisk statutsamling
12. Nordisk statistisk årsbok 1985/Yearbook of Nordic Statistics 1985

NORD-publikationer 1985*Arbetsmarknad*

Arbetsmarknadsmyndigheter i Norden 1985 (NAUT-rapport 1985: 1)

Nordiskt förmedlingssamarbete (NAUT-rapport 1985: 2)

Utvärdering av arbeidsmarknadspolitisk utbildningsverksamhet (NAUT-rapport 1985: 3)

Værdien af gruppevejledning for forskellige målgrupper (sammenfatningsrapport) (NAUT-rapport 1985: 4)

Ungdommens situation i Norden – i et arbeidsmarkedsperspektiv (NAUT-rapport 1985: 5)

Arbeidsmarked og arbeidsmarkedspolitikk i Norden i 1984 (NAUT-rapport 1985: 6)

Beredskabsarbejde og jobskabelse (NAUT-rapport 1985: 7)

*Økonomi**Energi*

Energiøkonomisering i akvaindustrien

Energiøkonomisering inom massa- och pappersindustrin

Energiøkonomisering inom konservindustrin

Ti års erfaringer med politikk for energiøkonomisering i de nordiske lande

Olie og gas i Norden nr 3 – Raffineringsindustrien i Norden

Olie og gas i Norden nr 4 – Off-shore forsikringer i byggeperioden

Rapport fra et seminar i Bergen 24.–26. april 1985

NKA-rapporter

The sampling and analysing of methods of radionuclides used in the Nordic countries for environmental samples
Bioindicator studies in Nordic waters
Computer aided operation of complex systems
Computer codes for small-break loss-of-coolant accidents
Corrosion in the nuclear industry. A Nordic survey
Heat transfer correlations in nuclear reactor safety calculations (Vol. I & II)
Human errors in test and maintenance in nuclear power plants. Nordic project work
PRA uses and technique. A Nordic perspective
Towards more realistic assessment of reactor accident consequences. A Nordic project
Long-term properties of bituminized waste products
The design process and the use of computerized tools in control room design
Radiological implications of coal and peat utilization in the Nordic countries

Jordbruk (SNP-publikationer)

Växtförädlingens kvalitetsproblem
Årsberetning for 1984 for samnordisk planteforedling

Jämställdhet

Nordisk förberedande konferens i Göteborg 2–4 maj 1984
Nordisk lovoversikt. Viktige lover for kvinner ca 1810–1980
Blomster & Spark
Hur bryter man den onda cirkeln?
Kvinnans förändrade ställning i samhället
Jämställdhetslagstiftning i de nordiska länderna. Seminarierapport
Nordic cooperation on issues relating to equal status
Equality between the sexes – Myth or reality in Norden
Facts and figures about women and men in the Nordic countries
Kvinnor och män i Norden 1985
Køn og roller i skolen

Konsumentområdet

Konsumentorganens produktion av utbildningsmaterial (NEK-rapport 1984: 13)
Forbrugerproblemer og -krav i forbindelse med anvendelse av dateteknik i dagligvarehandelen (NEK-rapport 1984: 14)
Det rättsliga konsumentskyddets effekter. Rapport från ett nordiskt seminarium (NEK-rapport 1984: 15)

Information om färger och lacker (NEK-rapport 1984: 16)
Hushållsstegar – metodprovning och utvärdering (NEK-rapport 1984: 17)
Ett hushållsekonomiskt perspektiv (NEK-rapport 1985: 1)
Konsumentrådgivningen i de nordiska länderna – En förstudie (NEK-rapport 1985: 2)
Postorderklubbar i de nordiska länderna (NEK-rapport 1985: 3)
Konsumentskydd vid sällskapsresor (NEK-rapport 1985: 4)
Livsmedelsförvaring i hushållet. Litteraturutredning (NEK-rapport 1985: 5)
Provningsmetodik – hushållsspisar (NEK-rapport 1985: 6)
Konsumentinflytande på standardiseringsarbetet. Rapport från ett seminarium (NEK-rapport 1985: 7)
Konsumentfrågor i förskolan (NEK-rapport 1985: 8)
Revidering av provningsmetod för antändlighet hos flytutrustning för fritidsbruk (NEK-rapport 1985: 9)
Test av 224 leksaker (NEK-rapport 1985: 10)
Produktliste. Vurdering og regulering av helsekostprodukter i Norden (PNUN-rapport 1985: 1)
Nordiskt samarbetsprogram – Pohjoismainen kuluttaja-alan yhteistyöohjelma

Kultur

Forskning

Forskningspolitik i Norden
Utvärdering av forskning. Nordiska erfarenheter
Nordiskt samarbete om forskarutbildning

Utbildning

Lærerutdanningen i Norden 1985
Att studera i Norden
Öppna dörren mot Norden/Ovet auki Pohjolaan
Nordiska skolor i utveckling
Norden i skolan – Ökat lärar- och elevutbyte. Seminarierapport
Rapport om nordpå-projektet

Allmänkultur

Nordisk kulturellt samarbejde 1984
Læs noget nordisk 1985
Lue vaihteeksi pohjoismaista 1985

Miljö

Styrning av materialströmmar (Miljörapport 1985: 1)
Test procedures for automotive emissions (Miljörapport 1985: 2)

Friluftsliv i Norden (Miljörapport 1985: 3)
Potensgradering av krefftfremkallende stoffer (Miljörapport 1985: 4)
Potential for reduction of sulphur content in petroleum products in North-west Europe (Miljörapport 1985: 5)
Avloppsnett i Norden (VA-projekt 1985: 5)
Behandling af perkolat fra lossepladser (VA-projekt 1985: 6)
Miljödata

Regionalpolitik

Regional utveckling i Norden. Årsrapport 1983/1984
Yrkeskombinationerna i skärgården
Regional utveckling i Norden. Årsrapport 1985

Social- och hälsovård

Methods and experience in planning for health. Intersectoral action for health (NHV-rapport 1984: 2)
Hälsa för äldre i Norden år 2000 (NHV-rapport 1985: 1)
Promotion of mental health (NHV-rapport 1985: 2)
Gammal i Norden. Boende, omsorg och service 1965–1982 (Delrapport 1)
Barnevern i Norden. Samfunnets respektive familiens ansvar for barna
Fritidsaktiviteter for de 10–14-årige
Narkotika og kontrolpolitik. Seminarrapport

Turism och trafik

Kjøremåte, bilvedlikehold og drivstofforbruk
Nordisk ungdoms rejseshåndbog 1985/Nuorison Pohjoismainen matkaopas
Farligt gods
Trafiksäkerhet och åldrande

Varia

Global framtid i Norden
Partierna i Nordens parlament
Nordiska rådet – en handbok om regler och arbetsformer
Handbok i nordiskt parlamentstryck

*BILAGA 5***Förslag till riktlinjer för utgivning av Nordisk utredningsserie (NU-serien)**

antagna av Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) och Nordiska rådets presidium den . . . och träder i kraft den 1 januari 1987.

1. Utgivare

Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet utger och ansvarar gemensamt för Nordisk utredningsserie (NU-serien).

2. Omfattning

Serien skall bestå av centrala nordiska utredningar som kan bilda underlag för politiska beslut.

3. Organisation och finansiering

Tekniskt ansvar för redigering och produktion åvilar Nordiska ministerrådets sekretariat som upprätthåller en redaktion för NU-serien. Kostnaderna för utgivningen bestrids från ministerrådets budget.

4. Distribution och försäljning

Lagerhållning och försäljning handhas av Nordiska ministerrådets sekretariat. Nordiska ministerrådet träffar avtal med kommissionärer samt tillställer dem erforderlig upplaga för försäljning. NU-serien distribueras genom ministerrådssekretariatet i samarbete med Nordiska rådets delegationssekretariat och presidiesekretariatet i enlighet med en särskild överenskommelse mellan sekretariaten. Nordiska rådets presidiesekretariat och delegationssekretariaten kan beställa upplagor av NU-serien till produktionspris.

5. Registrering

NU-serien registreras centralt av Nordiska ministerrådets sekretariat som sammanställer och distribuerar publikationslistor och före årets slut utger Tryckt & utgivet, där den samlade utgivningen redovisas.

6. Uppföljning

Nordiska rådets presidium och Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) låter regelbundet granska att utgivningen av NU-serien motsvarar dessa angivna riktlinjer.

Förslag till riktlinjer för utgivning av de nordiska organens rapporter och publikationer (NORD-publikationer)

antagna av Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) och Nordiska rådets presidium den ... och träder i kraft den 1 januari 1987.

1. Utgivare

Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet utger och ansvarar för rapporter och publikationer, benämnda NORD-publikationer.

2. Omfattning

NORD-publikationer är ett samlingsbegrepp för enstaka publikationer samt för sektorsvis uppdelade serier.

3. Organisation och finansiering

Tekniskt ansvar för redigering och produktion åvilar det utgivande samnordiska sekretariatet. Kostnaderna för utgivningen bestrids över detta sekretariats budget.

4. Distribution och försäljning

Lagerhållning och försäljning handhas av det utgivande samnordiska sekretariatet. Nordiska ministerrådets sekretariat träffar avtal med kommissionärerna om försäljning av NORD-publikationer. Det utgivande samnordiska sekretariatet ställer erforderlig upplaga till kommissionärernas förfogande för försäljning. Det andra samnordiska sekretariatet samt Nordiska rådets delegationsssekretariat skall utan kostnad erhålla en referensupplaga på tillsammans 100 exemplar. Utöver den fria referensupplagan kan till produktionspris beställas ytterligare exemplar.

5. Registrering

NORD-publikationer registreras centralt av Nordiska ministerrådet som sammanställer och distribuerar publikationslistor och före årets slut utger Tryckt & utgivet, där den samlade utgivningen redovisas.

6. Uppföljning

Nordiska rådets presidium och Nordiska ministerrådet (samarbetsministerarna) låter regelbundet granska att utgivningen av *NORD*-publikationer motsvarar dessa angivna riktlinjer.

BILAGA 6

Regler for Nordisk Råds budsjett- og kontrollutvalg

Reglene er vedtatt av presidiet den 7. mai 1985 og i kraft siden den 12. februar 1986.

Utvalget er opprettet i henhold til § 24 i Nordisk Råds arbeidsordning og følger i sitt arbeid de regler som er nedfelt i §§ 23, 25–30 og 44–48.

1. Utvalget skal, med henvisning til Helsingforsavtalens artikkel 64, på Rådets vegne delta i forberedelsene av Ministerrådets budsjettforslag.
2. Utvalget skal, med henvisning til Nordisk Råds arbeidsordning § 45, avgi betenkning om Ministerrådets budsjettforslag.
3. Utvalget skal, under behandlingen av Ministerrådets budsjettforslag og forøvrig innenfor den budsjettprosedyre som avtales mellom Ministerrådet og Presidiet, koordinere fagutvalgenes arbeid med de deler av budsjettet som gjelder deres saksområder. Fagutvalgene skal prioritere innen egne sektorer.
4. Utvalget skal utøve Rådets kontrollerende oppgaver overfor Ministerrådet og nordiske institusjoner som finansierer sin virksomhet over Ministerrådets budsjett, samt videre kontrollere de godkjente årsregnskaper og revisjonsberetninger, jfr. Ministerrådets budsjettreglement.
5. Presidiet kan pålegge utvalget oppgaver som det finner hensiktsmessig med hensyn til utvalgets sammensetning og virksomhet, blant annet å forberede behandlingen av tverrfaglige spørsmål i utvalgene.
6. Utvalget kan ved behov forelegge spørsmål knyttet til sin virksomhet til avgjørelse av presidiet.

BILAGA 7**Regler för redaktionskommittén**

Reglerna antagna av Nordiska rådets presidium den 7 maj 1985 och i kraft från den 12 februari 1986.

1 §

Redaktionskommittén står för utgivning av Nordiska rådets tidskrift Nordisk Kontakt.

2 §

Kommittén, som har tio medlemmar utsedda av plenarförsamlingen, väljer bland medlemmarna en ordförande och en vice ordförande. Vid förfall för medlem kan det lands delegation som medlemmen tillhör utse suppleant för medlemmen att tillfälligt ingå i kommittén.

3 §

Kommittén bestämmer tid och plats för sina möten, som inkallas efter beslut av ordföranden. Möte skall även hållas om minst fyra medlemmar av kommittén begär det. Kommittén är beslutsför när minst sex av dess medlemmar är närvarande. Beslut fattas med enkelt flertal bland de närvarande medlemmarna. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

4 §

Kommittén fastställer instruktionen för tjänsten som chefredaktör för Nordisk Kontakt och för övriga tjänster i Nordisk Kontakts redaktion.

5 §

Sekreterare för kommittén är chefredaktören för Nordisk Kontakt.

6 §

I god tid före kommitténs möte skall förslag till dagordning för mötet och övrigt material sändas ut. Vid kommitténs möten förs protokoll.

7 §

Vid kommitténs möten får medlemmar av Nordiska rådets presidium och representanter för presidiesekretariatet och sekreterarkollegiet närvara och yttra sig. Kommittén kan särskilt bjuda in medlemmar av Nordiska rådet, sakkunniga och andra personer att delta i möten med rätt att yttra sig.

*BILAGA 8***Arbetsordning för Nordiska rådets presidiesekretariat och sekreterarkollegium**

Arbetsordningen antagen av Nordiska rådets presidium den 7 maj 1985 och i kraft den 12 februari 1986.

Inledande bestämmelser

1 §

Denna arbetsordning gäller för Nordiska rådets presidiesekretariat och sekreterarkollegium.

2 §

Nordiska rådets sekreteraruppgifter åvilar presidiesekretariatet och sekreterarkollegiet.

3 §

I presidiesekretariatet ingår personal enligt personalförteckning som presidiet fastställer.

4 §

Presidiet utser presidiesekreteraren, ställföreträdande presidiesekreterare, informationschef och informationssekreterare, redaktör för rådets tryck, utskottens sekreterare efter hörande av vederbörande utskott och chefredaktör för Nordisk Kontakt efter hörande av redaktionskommittén.

Presidiesekreterare och ställföreträdande presidiesekreterare

5 §

Presidiesekreteraren åligger att:

1. verka som presidiets sekreterare
2. planera och leda presidiesekretariatets arbete
3. förbereda presidiets och sekreterarkollegiets möten
4. verkställa presidiets och sekreterarkollegiets beslut
5. tillsätta tjänsteinnehavare vid sekretariatet som ej tillsätts av presidiet
6. fatta beslut i frågor av personaladministrativ natur rörande presidiesekretariatets personal
7. fatta beslut rörande utnyttjande av beviljade anslag inom de ramar som godkänns av presidiet
8. leda rådets informations- och publikationsverksamhet
9. svara för löpande kontakter med Nordiska ministerrådets organ

10. förbereda initiativ för presidiet till åtgärder för att främja det nordiska samarbetet
11. biträda presidiet i dess internationella kontaktverksamhet och svara för de löpande kontakterna med andra internationella organisationer.

6 §

Ställföreträdande presidiesekreterare åligger att:

1. enligt beslut av presidiesekreteraren ersätta denne
2. i övrigt fullgöra uppgifter enligt presidiesekreterarens bestämmande.

Informationschef och informationssekreterare

7 §

Informationschefen åligger att:

1. leda arbetet vid informationssektionen
2. svara för de generella informationsuppgifterna i samarbete med Nordiska ministerrådets sekretariat
3. i övrigt fullgöra uppgifter enligt presidiesekreterarens bestämmande.

8 §

Informationssekreteraren åligger att:

1. enligt beslut av informationschefen ersätta denne
2. i övrigt biträda informationschefen med utförande av de uppgifter som anges i § 7.

Redaktör för rådets tryck

9 §

Redaktören för rådets tryck åligger att svara för utgivningen av rådshandlingarna, NU-serien och rådets övriga publikationer enligt anvisningar av presidiesekreteraren.

Utskottssekreterare

10 §

Utskottssekreterare åligger att förbereda och följa behandlingen av till utskottet hänvisade ärenden och följa utvecklingen inom utskottets ansvarsområde. Utskottssekreterarens verksamhet bedrivs enligt vederbörande utskotts anvisningar och med ett självständigt ansvar för beredningen av utskottets ärenden.

I övrigt bistår utskottssekreteraren, inom ramen för utskottets ansvarsområde, presidiesekreteraren under dennes beredning av presidiets ärenden.

I personaladministrativt avseende är utskottssekreteraren underställd presidiesekreteraren.

Chefredaktör för Nordisk Kontakt

11 §

Chefredaktören för Nordisk Kontakt är ansvarig utgivare för tidskriften.

Chefredaktörens arbete regleras av den instruktion för tjänsten som fastställs av redaktionskommittén för Nordisk Kontakt.

Chefredaktören är sekreterare i redaktionskommittén.

I personaladministrativt avseende är chefredaktören underställd presidiesekreteraren.

Övrig personal

12 §

Övrig personal vid presidiesekretariatet åligger att fullgöra uppgifter enligt presidiesekreterarens bestämmande.

Sekreterarkollegiet

13 §

I sekreterarkollegiet ingår presidiesekreteraren och delegationernas sekreterare eller ersättare för dem.

Sekreterarkollegiet åligger att:

1. förbereda presidiemöten, främst behandling i presidiet av gemensamma frågor av större räckvidd eller av särskilt intresse för de nationella delegationerna, härunder framläggande av budgetförslag, räkenskapsöversikter och revisionsberättelse
2. svara för kontakt med samarbetsministrarnas ställföreträdarkommitté
3. biträda presidiet i dess internationella kontaktverksamhet, jfr. dock § 5, pkt 11.
4. fungera som koordinerande organ vid genomförande av presidiesekretariatets och delegationssekretariatens gemensamma arbetsuppgifter
5. i övrigt behandla frågor som presidiet hänskjuter till sekreterarkollegiet för avgörande.

14 §

Sekreterarkollegiet är beslutsfört när minst fem medlemmar eller ersättare för dem är närvarande. Sekreterarkollegiet fattar beslut med enkelt flertal. Varje medlem har rätt att begära att en fråga skall hänskjutas till presidiet för avgörande. Frånvarande medlem kan utöva denna rätt till dess att det protokoll som innefattar besluten har justerats.

Ordförande i sekreterarkollegiet är presidiesekreteraren.

Protokoll vid sekreterarkollegiets möten förs av den ställföreträdande presidiesekreterare som därtill utses av presidiesekreteraren. Protokollet justeras av presidiesekreteraren efter godkännande av sekreterarkollegiets övriga medlemmar.

Allmänna bestämmelser

15 §

Tjänstemännens ställning

De tjänstemän som är uppförda på presidiets personalförteckning är nordiska tjänstemän. Villkoren för anställning vid Nordiska rådet fastställs i kontrakt mellan Nordiska rådet och arbetstagaren med iakttagande av de bestämmelser som ingår i avtalet om Nordiska ministerrådets sekretariat och deras rättsliga ställning av den 12 april 1973 jämte tilläggsprotokoll om Nordiska rådets presidiesekretariat och dess rättsliga ställning av den 15 maj 1973.

16 §

Arkiv

Presidiesekretariatet skall förvara rådets arkivhandlingar på betryggande sätt.

17 §

Resebestämmelser

Presidiet fastställer resereglemente för presidiesekretariatet. Beslut om förrättning i anknötning till sekretariatets verksamhet fattas av presidiesekreteraren.

18 §

Revision

Revision av presidiesekretariatets räkenskaper utförs av riksgäldskontoret i Sverige, som tillställer Danmarks folketing, Finlands riksdags, Islands altings och Norges stortings revisionsorgan vederbörliga revisionsrapporter. Instruktion för revisionen fastställs av presidiet.

Anställdas hörande vid ändring av arbetsordning

19 §

Berörda anställda skall beredas tillfälle att uttala sig om förslag till ändring av denna arbetsordning.

Ikraftträdande

20 §

Denna arbetsordning träder i kraft vid tidpunkt som presidiet bestämmer.

BILAGA 9**Reglemente för Nordiska rådets gemensamma budget**

Fastställt av Nordiska rådets presidium den 3 mars 1985 och i kraft sedan den 1 juli 1985.

ALLMÄNT**§ 1. Reglementets omfattning**

Detta reglemente gäller för verksamhet som finansieras över Nordiska rådets gemensamma budget. Denna verksamhet är underställd presidiets allmänna tillsyn.

Domicillandets regler för ekonomiförvaltning, räkenskaper och revision gäller såvida inte annat bestäms i nordiska avtal, stadgar och andra föreskrifter.

§ 2. Budget- och räkenskapsår

Budget- och räkenskapsår utgörs av kalenderåret.

§ 3. Budgetens finansiering

Nordiska rådets budget finansieras genom bidrag från de nordiska länderna efter en fördelningsnyckel som för varje budgetår fastställs av plenarförsamlingen, eller efter plenarförsamlingens bemyndigande presidiet, samt genom andra inkomster av verksamheten. Ländernas årliga bidrag förfaller till betalning i början av varje kalenderkvartal med en fjärdedel av det budgeterade beloppet.

§ 4. Budgetbehandling

Presidiesekreteraren utarbetar förslag till budget. Efter behandling i sekreterarkollegiet fastställs budgeten av presidiet under förbehåll av de nationella parlamentens godkännande.

§ 5. Budgetens omfattning

Budgeten skall omfatta samtliga kostnader och intäkter som kan förutses och beräknas då budgeten fastställs.

§ 6. Valutaregler

Budgeterade belopp anges i domicillandets valuta.

§ 7. Prisnivå

Budgetering skall ske i budgetårets beräknade priser, med undantag för kostnader enligt § 9. I de fall generella procenttal för beräknad prisökning tillämpas skall detta anges.

§ 8. Tjänster

En förteckning över fasta tjänster skall fastställas i budgeten.

§ 9. Lönenivå

Budgetering av kostnader för de fasta tjänsterna skall ske i den lönenivå som gäller den 1 oktober året före budgetåret. I de fall enerella procenttal för beräknad löneökning tillämpas skall detta anges.

EKONOMIFÖRVALTNING

§ 10. Fördelning av ansvar

När budgeten har fastställts av presidiet skall presidiesekreteraren vidta de åtgärder som är erforderliga för att genomföra budgeterad verksamhet. Presidiesekreteraren disponerar medel för verksamhet upptagen i budgeten och kan hålla inne medel när särskilda skäl därtill föreligger.

§ 11. Förvaltningsansvar

För verksamhet som finansieras över Nordiska rådets budget gäller att medel ej får disponeras så att det medför ekonomiska åtaganden under budgetåret eller kommande budgetår utöver vad som har medgivits i fastställd budget. (Jfr. § 12)

§ 12. Flerårsfullmakt

Presidiet kan, under förbehåll av de nationella parlamentens godkännande, ge presidiesekreteraren fullmakt att ingå förpliktelser som sträcker sig utöver ramen för budgeten och som medför kostnader först under senare budgetår. Sådan fullmakt kan endast aktualiseras i samband med budgetens fastställelse och ges med angivande av ett bestämt belopp.

§ 13. Ej disponerade medel

Medel som ej disponerats under budgetåret skall krediteras länderna enligt samma fördelningsnyckel som användes vid inbetalning av bidragen för budgetåret.

§ 14. Omdisponering

Omdisponering inom fastställd budget får ske endast efter särskilt beslut av presidiet eller den det bemyndigar.

§ 15. Anslagskontroll

Presidiesekreteraren svarar för anslagskontroll avseende verksamhet på Nordiska rådets budget. Anslagskontrollen innefattar att redovisning för beviljade medel inlämnas av anslagsmottagaren till sekretariatet samt att anslag används ändamålsenligt och i enlighet med bestämmelserna i detta reglemente och förutsättningarna i fastställd budget.

§ 16. Medelshållning

De medel som inte behövs för omedelbart förestående utbetalning skall förvaltas på räntebärande konto med bästa möjliga förräntning.

Kontantkassa skall förvaras på ett betryggande sätt och hållas åtskild från privata eller andra medel.

§ 17. Tillsyn av kassa

Kontroll av kassa- och räkenskapsverksamheten utövas av presidiesekreteraren eller person som bemyndigas härtill.

Presidiesekreteraren skall se till att kassa och övriga likvida medel blir kontrollerade med ojämna mellanrum. Kassa- och räkenskapsverksamheten skall skötas på ett betryggande sätt med hänsyn till gällande bestämmelser. Vid byte av kassör skall kassan och övriga likvida medel överlämnas under kontroll av kassörens överordnade.

§ 18. Utbetalning

Kontrollattest

Vid utbetalning skall kontrolleras att erforderligt beslutsunderlag föreligger, att vara är mottagen eller att tjänst är utförd, att riktiga priser tillämpats och övriga villkor uppfyllts (kontrollattest). Kontrollattest tecknas av person som på grundval av sakkännedom har nödvändiga kontrollmöjligheter.

Utbetalningsdokument skall innehålla alla de upplysningar som är nödvändiga för en korrekt betalningsförmedling och kontering samt för revisionens kontroll.

Utbetalningsattest

Före utbetalning skall utbetalningsattest tecknas av presidiesekreteraren eller den person som denne bemyndigar därtill. Den som tecknar utbetalningsattest ansvarar för att utbetalning sker i överensstämmelse med gällande beslut, att utbetalningsdokument är försett med kontrollattest samt att det föreligger budgetmässig täckning för utbetalningen och att dispositionen är ekonomiskt försvarbar.

§ 19. Inbetalning

Inbetalningsunderlag skall attesteras av presidiesekreteraren eller den person som denne bemyndigar därtill.

§ 20. Betalningsrutiner

Utbetalning får göras endast av den person/de personer som bemyndigas härtill av presidiesekreteraren och på grundval av räkningar och andra nödvändiga dokument försedda med kontrollattest och utbetalningsorder. Utbetalning skall göras över postgiro, genom uppdrag till bank eller med check. Utbetalningshandlingen skall undertecknas av den person/de perso-

ner som bemyndigas härtill av presidiesekreteraren. Den som tecknat utbetalningsattest får ej ensam verkställa utbetalning. Utbetalning får endast i undantagsfall göras med kontanta medel.

Alla förskott skall bokföras på interimskonto tills användningen av förskottet redovisats och bokföring på slutligt konto kan företas. Den som undertecknar checkar och giroblanketter skall i samband med underskrift föreläggas underlag för betalningen. Felskrivna och makulerade checkar skall förvaras i checknummerordning för kontroll.

Inkomna checkar, postanvisningar, utbetalningskort eller andra anvisningar skall förses med inbetalningsorder och påskrift om bank eller postgironummer före bokföring.

Inbetalning som inte kan tillgodoskrivas slutligt konto utan föregående utredning skall snarast bokföras på ett interimskonto till dess omföring eller – om inbetalningen är felaktig – utbetalning kan göras.

Alla in- och utbetalningar skall registreras vid den tidpunkt då transaktionen äger rum.

§ 21. Inventarieförteckning

För Nordiska rådets presidiesekretariat skall löpande föras en förteckning över inventarier, utrustning och konst.

Inventarier och utrustning som är övertalig eller kasseras skall avhändas på det för verksamheten mest fördelaktiga sättet.

§ 22. Försäkring

Inventarier, utrustning och konst skall hållas försäkrade. Årligen skall göras en genomgång av behovet av försäkringar för budgeterad verksamhet.

RÄKENSKAPER

§ 23. Löpande bokföring

Bokföringens uppställning skall stämma överens med budgetens. I den löpande bokföringen skall noteras alla inbetalningar och utbetalningar samt beslutade omföringar. Vid räkenskapsårets utgång skall bokföringen härutöver tillföras fordringar och skulder samt övriga balansposter som behövs för att bestämma de inkomster och utgifter som hör till räkenskapsåret.

§ 24. Bokslut

Före den 1 april skall presidiesekreteraren upprätta bokslut för det gångna räkenskapsåret. Bokslutet skall bestå av en balansräkning, en resultaträkning och en bidragsredovisning. I bokslutet skall också ingå en redogörelse för eventuella avvikelser från budgeten och orsakerna härtill samt övriga upplysningar av väsentlig betydelse som årsbokslutet kan ge anledning till. Bokslutet skall undertecknas av presidiesekreteraren.

REVISION

§ 25. Revisionsansvar

Ekonomiförvaltningen och räkenskaperna revideras enligt i domicillandet gällande regler såvida inte annat bestämts.

§ 26. Revisionsplan

Presidiet skall årligen på förslag av revisor fastställa revisionsplan inför nästkommande års revision.

§ 27. Revisionens avrapportering

Revisionsberättelsen skall avges till Nordiska rådets presidium före 1 juni året efter budgetåret. Presidiesekretariatet skall ha möjlighet att kommentera revisionsberättelsen. I övrigt avrapporteras företagen revision halvårsvis eller då anledning eljest föreligger.

§ 28. Tillämpningsföreskrifter

Presidiet eller den det bemyndigar utfärdar tillämpningsföreskrifter till detta reglemente.

Detta reglemente träder i kraft den 1 juli 1985

BILAGA 10

Regler om økonomisk støtte til nordiske partigrupper og enkeltstående medlemmer av Nordisk Råd

Vedtatt av Nordisk Råds presidium den 3. juli 1985 og i kraft siden 1. januar 1986.

§ 1.

For å bedre arbeidsvilkårene for medlemmene av Nordisk Råd, utbetales etter nedenstående regler over Nordisk Råds felles budsjett, økonomisk støtte til nordiske partigrupper og til medlemmer som ikke er tilknyttet noen slik gruppe.

§ 2.

Økonomisk støtte utbetales til partigrupper som består av minst 4 medlemmer fra minst 2 land og som har vedtekter for sin virksomhet inneholdende bl. a. bestemmelser om avleggelse av regnskap for forbruket av bevilgede midler.

Økonomisk støtte utbetales likeledes til medlemmer av Nordisk Råd som ikke er tilknyttet noen nordisk partigruppe.

§ 3.

Den økonomiske støtte ydes dels som et grunnbidrag som er like stort for hver bidragsberettigede gruppe, dels som et tilleggsbidrag basert på antallet av partigruppemedlemmer.

Medlemmer som ikke er tilknyttet til noen nordisk partigruppe tilstås hver tilleggsbidrag beregnet etter en person.

Det samlede omfang av grunnbidragene begrenses til 15 prosent av det til enhver tid bevilgede beløp til økonomisk støtte.

§ 4.

Grunnbidrag og tilleggsbidrag utbetales til de nordiske partigrupper forskuddsvis i januar måned i budsjettåret basert på medlemsfortegnelse pr. 1. januar i budsjettåret.

Tilleggsbidrag utbetales til medlemmer som ikke er knyttet til noen nordisk partigruppe forskuddsvis i januar måned i budsjettåret.

§ 5.

Den økonomiske støtte – grunnbidrag og tilleggsbidrag – skal anvendes til dekning av utgifter til sekretærhjelp og kontorutgifter samt til dekning av utgifter til reise og møter mellom sekretariatspersonale og partigruppens medlemmer.

§ 6.

Hver enkelt nordisk partigruppe og hvert enkelt medlem som ikke er tilknyttet noen slik gruppe må føre særskilt regnskap over de mottatte midler fra Nordisk Råd.

§ 7.

Regnskapet som er omtalt i § 6 skal innen juni måneds utgang i året etter regnskapsåret avgis til Nordisk Råds presidium, forsynt med den nordiske partigruppens valgte revisors revisjonspåtegning.

§ 8.

Eventuelle ubrukte beløp av den utbetalte økonomiske støtte skal tilbakebetales til Nordisk Råd.

§ 9.

Regler om økonomisk støtte trer i kraft 1. januar 1986.

§ 10.

Forannevnte regler tas opp til revisjon senest pr. 1. november 1988.

BILAGA 11

Nordiska rådets framtida informations- och publikationsverksamhet

Betänkande från informationskommitténs arbetsgrupp

0.	Sammanfattning	2622
1.	Arbetsgruppens direktiv, sammansättning och arbete	2623
2.	Inledande synpunkter	2624
3.	Målsättning för informationsverksamheten	2625
4.	Målgrupper	2626
4.1	Allmänt	2626
4.2	Massmedia	2626
4.3	Skola-ungdom-undervisning	2627
4.4	Nordiska politiker och politiska partier i Norden	2627
4.5	Organisationer	2628
4.6	Relevanta målgrupper utanför Norden	2628
5.	Informationsmaterial	2629
6.	Organisation	2629
6.1	Förhållandet Nordiska rådet-Nordiska ministerrådet	2629
6.2	Information	2630
6.3	Publikationer	2633
6.4	Presidiets informationsansvar	2634
	Bilagor	
	Bihang 1 – Direktiv för arbetsgruppen	2636
	Bihang 2 – Informationsverksamhet 1972-84	2638
	Bihang 3 – Tidigare målsättningar	2647
	Bihang 4 – Målgruppsindelning enl. 1975 års långtidsplan ..	2648
	Bihang 5 – Kulturutskottets ställningstagande	2650
	Bihang 6 – Riktlinjer för utgivning av NU-serien	2651
	Bihang 7 – Riktlinjer för utgivning av de nordiska organens rapporter och publikationer (NORD-publika- tioner)	2652
	Bihang 8 – Rapport från publikationsgruppen	2653

0. Sammanfattning

Arbetsgruppen för utredning av Nordiska rådets framtida informations- och publikationsverksamhet definierar en allmän *målsättning* för denna verksamhet (kapitel 3).

Till *målgrupper* med hög prioritet bör enligt arbetsgruppens uppfattning utses: 1. massmedia, 2. skolan, 3. nordiska politiker och politiska partier, 4. organisationer och 5. relevanta målgrupper utanför Norden (kapitel 4).

Beträffande *informationsmaterial* understryks betydelsen av tillgång till aktuellt basmaterial, bl. a. sektorsbroschyrer, samt behovet av videoproduktioner utöver mera traditionellt tryckt material (kapitel 5).

Arbetsgruppen förordar en *organisation för informationsverksamheten* som tar sin utgångspunkt i växelspelet mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Därför anses det mindre önskvärt att helt söka integrera parlamentariker- och regeringssidans informationsresurser i en och samma informationsorganisation (kapitel 6).

Arbetsgruppen poängterar dock betydelsen av *samordning och löpande kontakter* mellan de informationsansvariga vid ministerråds- och presidie-sekretariaten inom ramen för den gemensamma informationsplanen, som årligen skall fastställas av rådspresidiet och samarbetsministrarna.

Med hänvisning till önskemål framförda i en långsiktplan 1975 pekar arbetsgruppen på behovet att avhjälpa brister i informationsresurserna på *nationellt plan*.

Arbetsgruppen vill flytta över det tekniska ansvaret och kostnaderna för publicering och distribution av ministerrådsorganens utredningar och rapporter till ministerrådet och dess sekretariat. Nordiska rådets egen *publikationsverksamhet* bör få en offensivare inriktning som bättre främjar parlamentariskernas initiativtagande och pådrivande roll i samarbetet.

Nordiskt Kontakts betydelse som språkrör och informationsförmedlare för det nordiska samarbetet anses kunna öka efter bl. a. heltidsanställning av tidskriftens chefredaktör.

Arbetsgruppen förutsätter slutligen en regelbunden parlamentarisk *utvärdering* av såväl Nordiska rådets som Nordiska ministerrådets framtida informations- och publikationsverksamhet. En utförlig rapportering om informationsverksamheten skall ske årligen till råds-sessionen i anknytning till den så kallade presidierapporten.

1. Arbetsgruppens direktiv, sammansättning och arbete

Nordiska rådets informationskommitté beslöt vid sitt möte i Helsingör den 12 november 1984 att tillsätta en arbetsgrupp, i fortsättningen kallad arbetsgruppen, för utredning av Nordiska rådets framtida informations- och publikationsverksamhet. Förslaget framfördes vid kommitténs möte den 22 oktober i Köpenhamn av Sture Palm på uppdrag av den svenska delegationen.

Avsikten med förslaget var att kommittén inför sin nedläggning skulle utvärdera den framtida informationsverksamhetens innehåll och inriktning med utgångspunkt från antagna informationsplaner samt utreda frågan om informationsverksamhetens organisation särskilt vad gäller samordningen mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet.

Enligt informationskommitténs direktiv (Bilaga I) skulle arbetsgruppen med vissa preciseringar utarbeta förslag

1. till verksamhetens innehåll och inriktning och till en integrerad organisation för rådets och ministerrådets informationsverksamhet, samt

2. till koordinering av publikationsverksamheten och informationsverksamheten till en effektiv och resursmedveten organisatorisk enhet, samt mål och arbetsformer.

Till medlemmar i arbetsgruppen utsågs kommitténs ordförande altingsman Gudrun *Helgadóttir* (ordförande) och kommitténs vice ordförande, riksdagsledamot Rune *Gustavsson*. Vid arbetsgruppens sista möte har riksdagsledamot *Gustavsson* på grund av sjukdom ersatts av kommitténs medlem, riksdagsledamot Sture *Palm*.

Sekreterare för gruppen har varit tf. informationschef Staffan *Björck*, som biståtts i arbete av informationssekreteraren vid Nordiska rådets svenska delegation Vanni *Tjernström*. Vid arbetsgruppens sista möte har presidiesekreteraren fungerat som gruppens sekreterare.

Gruppen har hört följande sakkunniga: presidiesekreterare Ilkka-Christian *Björklund*, redaktör Åke *Edwall*, stf generalsekretær Niels Ove *Gottlieb*, programsekretær Claus *Jacobsen*, kanslichef Christer *Jacobson*, generalsekretære Snjólaug *Ólafsdóttir*, informationschef Jerker *Persson*, informationschef Thomas *Romantschuk* och sekretariatsleder Gudvin *Láder Ve*.

För en utvärdering av Nordiska rådets hittillsvarande informationsarbete har gruppen haft nytta av ett praktikantarbete som av studeranden i informationsteknik Helena *Reinhagen* utförts vid svenska delegationens kansli.

Gruppen har haft fyra sammanträden: i Stockholm den 30 januari 1985, i Reykjavik den 6 mars 1985, i Oslo den 15 april 1985 och i Reykjavik den 14 juni 1985.

2. Inledande synpunkter

Nordiska rådets informationsverksamhet har under de gångna åren i hög grad baserat sig på en större nordisk attityd- och kunskapsundersökning som genomfördes år 1973 (NU 1973:4) och en, år 1975 godkänd långsiktig informationsplan (Dokument 1, Nordiska rådets 24:e session 1976, ss. 87–119).

Arbetsgruppen har i utvärderingen av långsiktplanens förverkligande kunnat beakta en systematisk genomgång av informationsverksamheten under en trettonårsperiod (Helena *Reinhagen*: "Redogörelse över beslut och genomförande angående Nordiska rådets informationsverksamhet 1972–84", för sammanfattning se bihang 2).

Arbetsgruppen har vidare sökt ta hänsyn till de separata arbetsdirektiv som tillkommit efter långsiktplanens godkännande och som utarbetats av parlamentariska arbetsgrupper inom informationskommittén ("Vidgad information till skolorna", ordförande Per Olof *Sundman*; "Förslag till informationsåtgärder gentemot de politiska partierna", ordförande Sture *Palm*; "Nordisk Råds Utenlandsinformatjon", ordförande Jo *Benkow*).

Arbetsgruppen har särskilt kunnat stödja sig på den attitydundersökning som utfördes våren 1983 (*Skal vi samarbejde? Opinionsanalyse fra de nordiske lande, Nord-publikation 1983*).

Arbetsgruppen har fört en diskussion om i vilken mån de i långsiktsplanen av 1975 angivna målsättningarna, målgruppsprioriteringarna och den praktiska inriktningen av informationsverksamheten fortsatt bör gälla för Nordiska rådets informationsverksamhet. Därvid har arbetsgruppen konkluderat att denna långsiktsplan fortfarande och i flera hänseenden kan anses kunna utgöra grund för verksamheten. Av praktiska skäl har arbetsgruppen dock inte velat presentera en ny, reviderad långsiktsplan, utan valt att redovisa sina uppfattningar under följande huvudrubriker:

- Målsättning
- Målgrupper
- Informationsmaterial
- Organisation

Arbetsgruppen konstaterar att en del relevanta frågeställningar också efter detta betänkande delvis förblir obesvarade. Dessa har att göra med

- styrka och svagheter i nuvarande organisation,
- resursanvändning; hur ser utfallet ut i förhållande till anslagen budget inom de olika delposterna i informationsanslagen under en följd av år?
- vilken kompetens behövs i den framtida verksamheten och hur uppnås den mest optimala kompetensen?
- var bör ledning och ansvar ligga i den framtida organisationen?
- hur åstadkommer man samordning mellan olika informationsenheter (presidiesekretariatet, nationella sekretariaten, Nordiska ministerrådet, Föreningen Norden)?

3. Målsättning för informationsverksamheten

Arbetsgruppen har jämfört tre tidigare definitioner av målet för informationsverksamheten. Dessa är *1975 årsformulering* som ingick i en 1974–1976 utarbetad långsiktig informationsplan, *partiets riktlinjer 1978* för den nordiska informationsverksamheten och den formulering som finns i *1985 års gemensamma informationsplan* (NR/NMR). Dessa redovisas i bilag 3.

Arbetsgruppen anser mot bakgrunden att målsättningen för en långsiktig informationsstrategi skall formuleras i allmänna ordalag, att målet med Nordiska rådets informationsarbete skall vara

- att nå ut till opinionsbildare och till allmänhet för att visa på det nordiska samarbetets betydelse, dess roll för utveckling av våra nordiska samhällen och dess värde för den enskilde medborgaren, idag och i framtiden, samt
- att finna nya, effektiva vägar för att öppna, vidga och upprätthålla den dialog och det samarbete med alla samhällsgrupper, som är avgörande för det officiella nordiska samarbetets utveckling och resultat.

4. Målgrupper

4.1. Allmänt

Den yttersta definitionen av begreppet "målgrupp för det nordiska samarbetets informationsverksamhet" omfattar hela Nordens befolkning och en lång rad mottagare utanför Norden.

Informationsplanen från 1975 innehåller en uppdelning i primära och sekundära målgrupper. Rubriken "Primära målgrupper" har två underrubriker – interna och externa målgrupper (Bihang 4).

Målgruppsindelningen från 1975 verkar fortfarande att vara användbar som en utgångspunkt. Men då det inte är möjligt att arbeta lika effektivt gentemot alla de grupper som nämns i uppräkningsen, blir det nödvändigt att prioritera en del målgrupper för att koncentrera resurserna på dem.

Utveckling sedan 1975 gör det önskvärt att bland de *externa* målgrupperna avsevärt framhäva de politiska partiernas roll som målgrupp. Den praktiska erfarenheten har också visat, att det är naturligt att visa skolan (såväl lärare som elever) särskild och kontinuerlig uppmärksamhet.

När det gäller de *interna* målgrupperna – individer, institutioner och samarbetsorgan inom officiella nordiska samarbetet – kan man utan vidare slå fast att de måste betraktas som prioriterade. Arbetsgruppen vill i detta sammanhang framhålla att Föreningarna Norden bör ses som en samarbetspartner.

I föregående avsnitt 3 har som målsättning angivits att "nä ut till opinionsbildare och till allmänhet". Arbetsgruppen vill med begreppet "opinionsbildare" betona betydelsen av att i all information söka nå nyckelpersoner som förmedlar länkar till målgrupperna.

Arbetsgruppen anser att de främst externa målgrupper som i dagsläget ska prioriteras är följande:

- Massmedia
- Skolan
- Nordiska politiker och politiska partier i Norden
- Organisationer
- Relevanta målgrupper utanför Norden

Rent generellt kan för samtliga målgruppers del konstateras, att det gäller att såväl *väcka och vidmakthålla* målgruppens intresse som att därefter *tillgodose* detta intresse med substantiellt och för målgruppen användbart innehåll.

4.2. Massmedia

Tidningar, radio och TV är av naturliga skäl en av de viktigaste målgrupperna. Den information som sprids via massmedia har en stor genomslagskraft och når en stor grupp mottagare.

Det är viktigare att inte enbart koncentrera ansträngningarna till den traditionella dagspressen, och nationell radio och TV.

Särskild uppmärksamhet bör ägnas möjligheten att utnyttja de många nya *lokala* radio- och TV-stationerna i de nordiska länderna.

Det är angeläget att mer intensivt än tidigare börja informera den rika flora av *fackpress och specialtidningar* som finns i Norden. Läsarna av dessa tidningar har ofta en starkare motivation genom ett specialintresse för just den tidning som är aktuell.

Det kan skönjas ett ökat intresse för nordiskt samarbete bland journalister, som är verksamma inom *näringslivet*. Mot den bakgrunden är det viktigt att inte "glömma bort" de tidningar som är specialiserade på näringslivsfrågor.

De konkreta resultaten av det nordiska samarbetet – hur små de än kan tyckas vara – har alltid en naturlig mottagare i tidningsvärlden.

Arbetsgruppen vill slutligen betona den betydelse som *Nordisk Journalistkursus* har för att öka förståelsen för och kännedomen om nordiskt samarbete bland journalister i press och etermedia. Det är därför skäl att överväga åtgärder som kan stärka Journalistkursus ställning och verksamhetsmöjligheter.

4.3. Skola – ungdom – undervisning

Det finns ett starkt intresse för och tro på det nordiska samarbetet bland ungdom i Norden. Det framgår av den opinionsanalys som genomfördes av Nordiska rådet 1983 och även av kommentarer till det studiehäfte som har producerats med anledning av den pågående ungdomskampanjen (1984–85).

Mot den bakgrunden och med tanke på att de unga är morgondagens vuxna, finns det anledning att satsa informationsresurser på *skolungdom*.

Här bör dock påpekas att det finns ungdom som inte går i skola och att det finns studerande som inte längre tillhör ungdomsgruppen. För att täcka dessa grupper är satsningar på dels *ungdoms- och idrottsorganisationer*, dels *universitet och folkhögskolor* synnerligen betydelsefulla.

Arbetsgruppen ser det som betydelsefullt att erbjuda skolor och lärare ett material om nordiskt samarbete som de själva vill ha och som samtidigt motsvarar de krav som ställs i utbildningsplanerna. Det är viktigt att lärarna själva får möjlighet att påverka utformningen av detta material.

När det gäller informationsinsatserna på skol-, ungdoms- och undervisningsområdet, anser arbetsgruppen att den *nya taktik* som finns tillgänglig också ska användas.

4.4. Nordiska politiker och politiska partier i Norden

Nordiska politiska partier är närmast att betrakta som en intern målgrupp och som sådan av stor betydelse. Eftersom det är angeläget att de politiker som är aktiva inom det nordiska samarbetet aktualiserar de nordiska frågorna även i sina nationella parlament, bör de informeras om vad som händer.

Målet med en satsning på politikerna bör vara att de nordiska frågorna också tas upp till diskussion även i hemmaparlamenten.

För att de samnordiska frågorna ska diskuteras i ett bredare politiskt forum är det också viktigt att de politiska partierna i Norden får en bredare information rörande det nordiska samarbetet.

4.5. *Organisationer*

Olika typer av organisationer har visat ökade önskemål om information rörande det nordiska samarbetet. *Föreningarna Norden* intar bland organisationerna en särställning. Som idéell folkrörelse för nordiskt samarbete med både långa traditioner och ett värdefullt kontaktnät är *Föreningarna Norden* en enastående resurs även för det officiella nordiska samarbetets informationsverksamhet. *Föreningarna Norden* kan i mycket jämföras med interna, snarare än externa, målgrupper och kräver därmed särskild uppmärksamhet.

De *fackliga organisationerna* har länge varit en betydelsefull målgrupp, men det räcker inte med att enbart informera Nordens Fackliga Samorganisation, NFS. Varje organisation och varje enskilt förbund kan ha specialintressen inom det nordiska samarbetet.

Näringslivets organisationer har utan tvekan ett stort intresse för vad som händer i det nordiska samarbetet när det gäller gemensamma nordiska satsningar inom näringslivet, frågor rörande valutapolitik, handelshinder, lånemarknaden, projektexport, tjänsteexport, gränsregionalt samarbete, naturresurser, energi, datasamarbete, miljösamarbete, den gemensamma nordiska arbetsmarknaden och mycket annat.

Olika *organisationer*, utöver här nämnda, kan ha mycket stora specialintressen av nordiska samsamarbetsfrågor och med hjälp av ett väl fungerande adressregister ska det inte vara några problem med att erbjuda dem den information de kan ha intresse av.

4.6. *Relevanta målgrupper utanför Norden*

Arbetsgruppen har noterat ett ökat intresse inom Nordiska rådet för utomnordiska kontakter. Detta intresse har på senare tid kommit till uttryck bl. a. genom utskottsrepresentanters besök i internationella organisationer. Rådspresidiet företar under hösten 1985 en särskild europeisk kontaktresa.

Såväl detta som den uppmärksamhet nordiskt samarbete tilldrar sig utanför Norden motiverar kontinuerliga informationssatsningar som riktar sig till relevanta utomnordiska målgrupper, särskilt journalister i andra länder.

Arbetsgruppen vill i detta sammanhang hänvisa till det tidigare utredningsarbetet på detta område (``Nordisk Råds Utenlandsinformatjon``) och understryka betydelsen av att upprätthålla och utveckla utlandsinformation.

5. Informationsmaterial

För att göra informationsarbetet så effektivt som möjligt, är det viktigt att det finns informationsmaterial som är anpassat till de behov som finns hos målgrupperna.

Det är betydelsefullt att allt *tryckt informationsmaterial* kontinuerligt ses över och revideras. Bristen på aktuellt basmaterial, exempel *sektorsbroschyrer*, är fortfarande påtaglig, och bör därför med det snaraste avhjälpas.

Arbetsgruppen anser att det finns ett allt annat överskuggande behov av informationsmaterial – en eller flera videofilmer. En videofilm i kombination med ett tryckt material skulle utgöra ett bra material för information i skolor.

Det är dock inte enbart i samband med skolinformation videofilmer kan ge bra information. Det finns därför anledning att i största allmänhet vara öppen för korta och enkla videoproduktioner i de fall där man anser att det traditionella informationsmaterialet kan kompletteras med material som producerats med modernare teknik.

Seminarier, konferenser och andra liknande arrangemang kommer även i framtiden att utgöra en del av det nordiska samarbetets informationsvägar. Det är väsentligt att resultaten från dessa *seminarie- och konferensarrangemang* kan få en bred och ändamålsenlig spridning genom publikation av rapporter och annat lämpligt material (se även avsnitt 6.3.).

De årliga *journaliststipendierna* är fortsättningsvis en betydande informationskanal. Arbetsgruppen finner det önskvärt, att de artiklar som stipendierna utmynnar i, skulle nå en vidare läsekrets än ofta är fallet. Det är skäl att överväga om *Nordisk Kontakt* för sin del kunde bidra till att sprida kännedom om sådana artiklar.

I övrigt vill arbetsgruppen understryka *Nordisk Kontakts* stora betydelse som språkrör och informationsförmedlare för det nordiska samarbetet. Denna betydelse torde i framtiden ytterligare kunna stärkas efter bl. a. heltidsanställning av tidskriftens chefredaktör från och med årsskiftet 1985/86.

6. Organisation

6.1 Förhållandet mellan NRs och NMRs informationsverksamhet

Arbetsgruppen anser att det i regel inte kan vara en primär informationsuppgift att klargöra om ett budskap har Nordiska rådet eller Nordiska ministerrådet som upphovsman. Det viktiga bör i stället vara att föra det nordiska samarbetets talan. Begreppet "Samarbete" bör därför prägla den framtida informations- och publikationsverksamheten.

Det finns dock en inbyggd *arbetsfördelning och dialog* mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet, där rådet kan fungera som idéskapare och pådrivare.

Arbetsgruppen anser med tanke på denna arbetsfördelning, att det inte kan vara önskvärt att helt söka integrera de samlade nordiska informationsresurserna i en och samma informationsorganisation. Samspelet kräver dock ett mycket nära och pragmatiskt samarbete mellan Nordiska rådets och ministerrådets informationsorgan och särskilt mellan de bägge informationscheferna.

Presidiesekretariatets sammanlagda personalstyrka för informations- och publikationsverksamheten består sedan en längre tid av sammanlagt 6 personer enligt följande:

1 informationschef	1 redaktör
1 informationssekreterare	1 byråsekreterare
1 (informations-)assistent samt	1 (publikations-)assistent.

Ministerrådssekretariatets sammanlagda informationspersonal består för närvarande av 7 3/4 tjänster som enligt förslag från organisationsgruppen för ministerrådssammanslagningen (Gustafsson-gruppen) omorganiserats och utökas till 8 tjänster enligt följande:

<i>Nuvarande</i> informationspersonal på ministerrådssekretariatet:	Informationspersonal på ministerrådssekretariatet <i>efter sammanslagningen:</i>
2 informationschefer	1 informationschef
2 handläggare	3 handläggare (varav 1 för publikationsverksamheten)
3 3/4 sekreterare	4 sekreterare (varav 2 för publikationsverksamheten)

Därmed skulle det sammanslagna ministerrådssekretariatet få en informations- och publikationsenhet som är något starkare bemannad (1 handläggare, 1 sekreterare/assistent) än presidiesekretariatets nuvarande informations- och publikationsenheter tillsammans.

Arbetsgruppen konstaterar att personalökningen inom ministerrådssekretariatet är en naturlig följd av ministerrådets planerade ökade satsning på informationsområdet, men anser för sin del inte att detta minskar presidiesekretariatets personalbehov eftersom också rådet har att tillvarata viktiga informationsuppgifter. Arbetsgruppen förutsätter därför att presidiet i framtiden tillförsäkrar Nordiska rådets informations- och publikationsverksamhet tillräckliga ekonomiska och personella resurser.

6.2. Information

Avgörande för arbetsgruppen har varit, att det inbyggda växelspelet som finns mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet måste bevaras och stärkas. Detta är av betydelse för att det nordiska samarbetet ska ge önskade resultat. Nordiska rådets roll som initiativtagare och pådrivare var i allra högsta grad nödvändig för att till exempel handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning (B 59/e) skulle få det konkreta innehåll den har.

Från flera håll inom den nordiska samarbetsapparaten har det dock av bland annat effektivitetsskäl uttryckts ett behov av samordning av informationsverksamheten (bland annat från presidiet/samarbetsministrarna och kulturutskottet, bihang 5).

En alltför splittrad uppdelning av arbetsuppgifter mellan Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets informationsavdelningar kan i stället för att leda till en jämn arbetsfördelning ge dubbelarbete och helt bortglömda arbetsuppgifter.

Arbetsgruppen vill även för sin del slå fast, att det fortfarande är en viktig uppgift för ministerrådetssekretariatets informationsenhet att medverka i den allmänna informationen om det nordiska samarbetet, enligt den årliga av samarbetsministrarna och rådspresidiet fastställda *gemensamma informationsplanen*.

Beredningen av denna gemensamma informationsplan för rådet och ministerrådet, som anger målen för verksamheten och reglerar ansvars- och arbetsfördelningen, torde underlättas genom att denna i fortsättningen kan ske mellan två parter i stället för nuvarande tre.

Arbetsgruppen vill i likhet med Gustafsson-gruppen understryka betydelsen av *löpande kontakter* mellan de informationsansvariga vid ministerråds- och presidiesekretariatet.

Arbetsgruppen hyser en fast tillförsikt att den nödvändiga *kombinationen av växelspel och samordning* mellan ministerrådets och Nordiska rådets informationsverksamhet på tillfredsställande sätt kan skötas från ovan angivna pragmatiska utgångspunkter.

Arbetsgruppen anser, att det fortfarande finns avsevärda brister i de nordiska informationsresurserna på *nationellt plan*. Följande kritiska analys som framfördes i den tidigare nämnda, år 1975 godkända långsiktiga informationsplanen, har därför även tio år senare stor giltighet:

”Stora delar av de planer för informationsverksamheten som funnits under tidigare år har inte kunnat förverkligas. Den främsta orsaken till detta har varit en alltför optimistisk bedömning av vad som är realistiskt att uppnå med nuvarande personella resurser. Verksamheten under de senaste åren pekar också på att den mesta tiden gått åt för de löpande arbetsuppgifterna, vilket medfört att det inte funnits utrymme för den betydligt mer tidskrävande nyskapande verksamheten.

En del skulle säkert kunna vinnas i effektivitet genom en mer målmedveten prioritering och planering, men någon verklig utbyggnad av informationen kan inte åstadkommas med nuvarande personella resurser. Därför krävs att ytterligare personal ställs till förfogande på informationssektionen.

Informationsverksamheten bygger på ett långt gående samarbete mellan presidiesekretariatets informationssektion och de nationella delegationernas informationsansvariga. Detta är en grundläggande förutsättning för den totala informationen. Det har påpekats i tidigare utredningar och skall

påpekas här igen: För att informationen skall kunna nå ut på ett effektivt sätt på det nationella planet och för att en effektiv bevakning av utomstående grupperns behandling av nordiska frågor skall kunna ske krävs att även Danmark, Norge, Island och Sverige får heltidsanställd informationspersonal.” (Dokument 1, Nordiska rådets 24:e session, sid 108).

Arbetsgruppen konstaterar, att endast två av Nordiska rådets nationella delegationer (Finland och Sverige) har heltidsanställda informatörer. En delegation (Danmark) har kombinerat informationsuppgifterna med uppdraget som stf generalsekreterare. Två delegationer (Island, Norge) saknar särskild informationspersonal. Orsaken till detta har att sökas i dels resursmässiga bedömningar, men även principiella synpunkter.

Arbetsgruppen vill understryka betydelsen av att det finns nationella avnämare som kan ta emot och förmedla information från de samnordiska organen. Formerna för detta bör dock avgöras utifrån nationella övertåganden av praktisk och principiell karaktär. Arbetsgruppen konstaterar att denna problematik inte enbart inskränker sig till frågan om heltidsanställd informationspersonal vid delegationssekretariaten utan även inrymmer formerna för samarbetet med Föreningarna Norden och andra tänkbara nationella distributörer av information om det nordiska samarbetet.

Det organisatoriska problemet med särskilda informatörer vid delegationssekretariaten verkar vara dessa informationsansvariga tjänstemäns förhållande till den samnordiska informationschefen. Som nationella tjänstemän under respektive delegationssekreterare kan dessa enligt rådande uppfattning inte underordnas informationschefen. I samband med informationsarbetets planering, som är en relativt lång process, synes detta inte vara något större problem. Däremot har det visat sig, att det i själva den praktiska verkställigheten kan uppstå problem när åtgärder skall vidtas snabbt och ”kommandovägarna” är komplicerade.

I arbetsgruppens samtal med hörda sakkunniga har framförts tanken om att inrätta nordiska *informationskontor* i var och en av de nordiska huvudstäderna. Enligt den framförda tanken skulle sådana relativt självständiga kontor, med raka och direkta kommunikationsvägar till presidiesekretariatet och ministerrådssekretariatet, kunna byggas upp i anslutning till rådsdelegationerna.

Arbetsgruppen anser denna tanke vara intressant men allför outvecklad för att kunna utgöra grund för ställningstagande.

En seriös utvärdering av den förutsätter bland annat att erfarenheterna av Föreningarna Nordens regionala informationskontor och deras finansiering över den nordiska budgeten därvid beaktas.

Utvärdering av informationskontorsmodellen förutsätter också en bedömning av internationella organisationers (till exempel FN, EG) motsvarande erfarenheter.

6.3 Publikationsverksamheten

Den nordiska trycksaksproduktionen har genom åren till största delen administrerats genom Nordiska rådets presidiesekretariat, som för detta ändamål har en särskild redaktion.

Av politiska och praktiska skäl administreras *rådsförhandlingarna* av Nordiska rådet. Detta gäller även för utgivningen av *Nordisk Kontakt*.

Enligt överenskommelse mellan Nordiska rådets presidium och Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) gäller särskilda riktlinjer för utgivningen av *NU-serien* och *NORD-publikationer*. Dessa riktlinjer trädde i kraft från och med Nordiska rådets session i Köpenhamn 1981 (Bihang 6 och 7).

I riktlinjerna stadgas att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet utger och ansvarar för Nordisk utredningsserie (NU-serien). Det tekniska ansvaret för redigering och produktion åvilar presidiesekretariatet. Kostnaderna för den tekniska produktionen bestrids av presidiesekretariatet över en särskild budget. Ministerrådet jämte andra beställare kan köpa egna upplagor till produktionspris. Ansvaret för lagerhållning och försäljning handhas av presidiesekretariatet.

NU-serien består av *centrala nordiska utredningar* som huvudsakligen syftar till politiska beslut. Därmed är den en direkt förlängning av Nordiska rådets förhandlingar. Fram till 1960 ingick motsvarande utredningar som en integrerad del i rådsförhandlingarna. Dessa utredningar har i de allra flesta fall tillkommit som ett resultat av rådsrekommendationer. I NU-serien ingår även *Nordisk statistisk årsbok* och *Nordisk statutsamling*.

I riktlinjerna för *övriga rapporter och publikationer*, *NORD-publikationer*, stadgas att det tekniska ansvaret för redigering och produktion åvilar ett av de samnordiska sekretariaten efter samråd mellan berörda sekretariat. Ansvaret för lagerhållning och försäljning avtalas enligt särskild överenskommelse mellan de utgivande sekretariaten. Utgivande sekretariat svarar för produktionskostnaderna och säljer exemplar, utöver referensupplagan, till övriga sekretariat till produktionspris.

Arbetsgruppen har noterat förslaget om ett särskilt, relativt fristående "förlag" för det officiella nordiska samarbetets trycksaksproduktion. Detta förslag, som framförts i en tjänstemannarapport (Bihang 8), motiveras med att en sammanslagen publikationsenhet skulle ge ekonomiska och rationaliseringsfördelar.

Arbetsgruppen har vidare konstaterat, att den organisationsgrupp som haft uppdraget att detaljplanera sammanslagningen av de två ministerrådssekretariaten, ansett, att tryckning av utredningar och rapporter från ministerrådet och dess organ framdeles bör ske i ministerrådssekretariatets regi.

Oberoende av hur publikationsverksamheten i övrigt organiseras, bör tryckningen av *rådsförhandlingarna* och *Nordisk Kontakt* enligt arbetsgruppens uppfattning administreras av parlamentarikersidans sekretariat.

Då dessa både budget- och omfångsmässigt omfattar över hälften av det sammantagna nuvarande nordiska trycket, kan således antydda stordriftsfördelar svårligen uppnås genom en koncentration av publikationsverksamheten utanför presidiesekretariatet.

Arbetsgruppen finner det dock naturligt att kostnaderna och det *tekniska ansvaret* för den del av den nuvarande NU-serien, som består av *ministerrådsorganets utredningar och rapporter*, övertas av ministerrådet och dess eget sekretariat.

Med tanke på den *parlamentariska kontrollfunktionen* är det dock nödvändigt att Nordiska rådet fortsätter att stå som medansvarig utgivare för utredningsserien tillsammans med ministerrådet. Detta är angeläget bl. a. för att rådet förutsatta utredningar även i kontroversiella frågor inte skall kunna undandras offentlighet.

Arbetsgruppen vill välkomna en sådan arbetsfördelning av kostnader och tekniskt ansvar, där ministerrådssekretariatet handhar den trycksaksproduktion som föranleds av ministerrådsorganens utredningar. Detta skulle frigöra resurser inom Nordiska rådet och dess presidiesekretariat för att med bibehållna personella och ekonomiska resurser bedriva en *aktiv förlagsverksamhet* med syftet att sprida kvalificerade informationspublikationer i vid bemärkelse och för att ge offentlighet åt nya idéer och uppslag i form av skrifter som kan främja den nordiska parlamentariska debatten.

En sådan offensiv, aktivare publikationsverksamhet i anknytning till parlamentarikersidans sekretariat skulle enligt arbetsgruppens uppfattning gynna parlamentariskernas möjlighet att utveckla sin initiativtagande och pådrivande roll i växelspelet med regeringens ministerråd.

Arbetsgruppen anser det vara en brist att nuvarande trycksaker utanför NU-serien, NORD-publikationer, saknar löpande numrering. Därför är det angeläget att i samband med en utvidgning av publikationsverksamheten fästa särskild uppmärksamhet vid att systematiskt förbättra översiktligheten över trycksakerna och därmed deras tillgänglighet. Arbetsgruppen förutsätter att publikationernas *distribution och marknadsföring* avsevärt förbättras.

Det för den tekniska distributionen utvecklade *adressregistret* vid presidiesekretariatet bör byggas ut och i mån av möjlighet samordnas med möjliga register som ministerrådssekretariatet avser skapa. En samordning får dock enligt arbetsgruppens uppfattning inte äventyra de hittills uppnådda resultaten vid Nordiska rådets presidiesekretariat.

6.4. *Presidiets informationsansvar*

Nordiska rådets informationskommitté har haft en rådgivande ställning i förhållande till rådspresidiet, som även hittills haft det formella beslutansvaret för informationsverksamheten och dess budgetering.

I medlemsförslaget om arbetsformerna i det nordiska samarbetet (A 692/j) konstaterades bl. a.:

”Ansvaret for informasjonen legges direkte under presidiet som vil fastsette særlige retningslinjer for dette arbeid. To medlemmer av presidiet vil få som særskilt arbeidsoppgave å følge det praktiske informasjonsarbeid som utføres av presidiesekretariatet og de nasjonale sekretariat.

I likhet med etablert praksis bør presidiet og samarbeidsministrene også i fremtiden fastsette den felles informasjonsplan for Rådet og Ministerrådet.”

Arbetsgruppen vill understryka juridiska utskottets och plenarförsamlingens uppfattning att det är ”betryggande, att præsidiets i sin interne arbeidsfordeling vil give to præsidiemedlemmer et særligt ansvar for rådets informationsvirksomhed”. Arbetsgruppen anser att presidiet bör överväga att detta uppdrag med visst intervall måtte *cirkulera* mellan dess medlemmar och att därvid partipolitisk balans bör eftersträvas.

Särskild betydelse bör tillmätas parlamentarikernas möjligheter till regelbunden *utvärdering* av såväl Nordiska rådets egen som ministerrådets informations- och publikationsvirksomhet.

Arbetsgruppen föreslår att den särskilda instruktion, som presidiet avser fastställa för informationsvirksomheten, skall bestå av följande två punkter:

1. I anslutning till möte vid varje session utses inom presidiet för tiden fram till nästa session två medlemmar med särskilt ansvar för planering och genomförande av rådets egen informationsvirksomhet inkl. beredning av den för rådets och ministerrådet gemensamma informationsvirksomheten.
2. En utförlig rapportering om informationsvirksomheten sker årligen till plenarsamlingen i anknytning till presidierapporten.

*BIHANG 1***Tillsättning av arbetsgrupp för utredning av Nordiska rådets framtida informations- och publikationsverksamhet**

Direktiv godkända av informationskommittén vid möte den 12. 11. 1984

Bakgrund

Vid informationskommitténs möte i Köpenhamn den 22 oktober 1984, diskuterade kommittén – på Sture Palms förslag – frågan om Nordiska rådets framtida informations- och publikationsverksamhet.

Sture Palm framförde på uppdrag av den svenska delegationen att delegationen önskade att informationskommittén under 1985 dels låt utvärdera den framtida informationsverksamhetens innehåll och inriktning med utgångspunkt ifrån antagna informationsplaner och dels utredde frågan om informationsverksamhetens organisation särskilt vad gäller samordningen mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet.

Informationskommittén beslöt ge sekreteraren i uppdrag att till nästa möte (den 12 november 1984) utarbeta ett förslag till innehåll och tidsplan för ett utredningsarbete om den fortsatta informations- och publikationsverksamheten med målsättningen att under loppet av år 1985 utarbeta en framställan till presidiet.

Informationskommittén ansåg även att detta arbete bör samordnas med det organisatoriska arbete som utförs på ministerrådssidan.

I enlighet med detta föreslås tillsättandet av en arbetsgrupp med nedanstående målsättning och tidsplan.

Målsättning för arbetsgruppen*Informationsverksamheten*

Där det synes finnas störst behov av en integrerad organisation bör utredningen i första hand ta fasta på att försöka åstadkomma en bättre samordnad informationsverksamhet. Nordiska rådets (presidiesekretariat och delegationssekretariat) och Nordiska ministerrådets verksamhet och resurser bör organiseras, så att de kompletterar varandra till en effektiv helhet.

Medlemsförslaget om arbetsformerna i det nordiska samarbetet innehåller vissa uppmaningar till rationalisering av informationsverksamheten, men det finns inga konkreta förslag utöver nedläggning av informationskommittén. Nordiska rådets kulturutskott efterlyser (P-KU 296b/84) en förstärkning av koordinering av informationsarbetet inom rådet och ministerrådet.

I bilaga 1 till en skrivelse till informationskommitténs medlemmar (Jnr 359/84) angående Femmannakommitténs förslag om nedläggning av infor-

mationskommittén, har kommitténs ordförande presenterat ett förslag till organisation av informationsverksamheten i Nordiska rådet och samarbete med Nordiska ministerrådet.

Arbetsgruppens uppdrag bör vara att på basis av målsättningen för den gemensamma och rådets informationsplaner och med beaktande av de två ovan nämnda dokumenten utarbeta ett förslag till verksamhetens innehåll och inriktning och till en integrerad organisation för rådets och ministerrådets informationsverksamhet.

Publikationsverksamheten

Publikationsverksamheten är en av det nordiska samarbetets viktigaste vägar för att föra ut innehållet i och resultaten av det utförda arbetet.

En arbetsgrupp, tillsatt av sekretariatscheferna, har diskuterat en effektivare organisation av publikationsverksamheten. Arbetsgruppen har lämnat ifrån sig ett resultat (Jnr 615/84) innehållande förslag till förbättringar. Resultatet kan i korthet sammanfattas enligt följande:

En sammanslagen publikationsenhet för samtliga nordiska publikationer skulle ge stora ekonomiska och rationella fördelar genom en samordning av kostnadskontroll, kunnande, ekonomiska resurser och en gemensam upphandling hos tryckerier.

Arbetsgruppens uppdrag bör vara att med beaktande av ovannämnda rapport (Jnr 615/84) utarbeta ett förslag till koordinering av publikationsverksamheten och informationsverksamheten till en effektiv och resursmedveten organisatorisk enhet, samt mål och arbetsformer.

Arbetsgruppen

Arbetsgruppen föreslås bestå av informationskommitténs ordförande och vice ordförande samt informationskommitténs sekreterare som gruppens sekreterare.

Tidsplan

Arbetsgruppen ska arbeta så snabbt som möjligt och presentera sitt resultat senast under juni månad 1985.

Arbetsgruppen får lägga upp en sammanträdesplan mot bakgrund av dessa kriterier.

De komponenter som bör ingå i arbetsgruppens uppgifter är följande:

- Konstituerande möte där mötesplanen fastställs.
- Möte med informationssakkunniga för diskussion av problem och lösningar av dessa.
- Möte med publikationssakkunniga med samma mål som ovan.
- Sammanställning av utkast till rapport.
- Fastställande av rapport.

Nordiska rådet
Svenska delegationen
Vanni Tjernström

Sammanfattning av rapporten

”Redogörelse över beslut och genomförande angående Nordiska rådets informationsverksamhet 1972–84”

A. **Rapporten** har författats av Helena Reinham, studerande i informationsteknik, högskolan i Växjö, under praktiktermin vid svenska delegationens kansli. Redogörelser för löpande verksamhet, som besvarande av förfrågningar, pressmeddelanden, studiebesök ingår ej.

B. **Organisationen** av den nordiska informationsverksamheten redovisas såväl bakåt i tiden som nuvarande organisation. Problem i nuvarande organisation: oklara *gränsdragningar* mellan s. k. gemensamma informationsuppgifter och nationella sådana, ej fullföljda beslut om *utbyggnad* av nationella personalresurser, samarbetet mellan de olika sekretariatens brister i *detaljplanering* (som motsats till utarbetande av årliga planer).

C. **Planering.** Långsiktig informationsplan fastställd av presidiet 1976, tillkom efter analys av en omfattande opinions- och attitydsundersökning 1973.

De kortsiktiga, årliga planerna skall operationalisera den långsiktiga planen, men utformas ej så att deras överensstämmelse med långsiktig plan kan avläsas. Till större delen förklaras ovanstående av att några kartläggningar av informationsverksamhetens, – aktiviteternas effekter aldrig företagits. När man inte känner till tidigare års resultat kan knappast planeringen styras i förhållande till målsättningar, prioriteringar etc. Brister finns inte enbart i *uppföljning av genomförda åtgärder* utan även i *rapportering av vad som genomförts* i förhållande till planer.

Den opinionsundersökning som genomfördes 1983 fick dessvärre inte en sådan utformning att den kan användas i informationsplaneringen. Om man jämför med den 10 år äldre undersökningen saknas t. ex. frågor om via vilka medier man fått ev. kunskaper om nordiskt samarbete, vilka ev. behov av ytterligare information som föreligger etc. Rapporten finner att den nuvarande ”gemensamma informationsplanen (NR/NMR) egentligen inte är att se som samordning av verksamheterna (enligt beslut presidiet/samarbetsministrarna) utan en uppdelning av ansvaret för såväl målgrupper som projekt.

D. Informationsinnehåll. Långsiktig informationsplan fastslår följande: syfte, bakgrund, organisation, arbetsformen, uppnådda resultat och pågående arbete skall göras känt och uppfattas som något positivt hos mottagaren.

1984 års gemensamma informationsplan: visa på det nordiska samarbetets betydelse, dess roll för utvecklingen av våra samhällen och dess värde för den enskilde medborgaren i dag och i framtiden. Vid en jämförelse är den senare mera svårtolkad som ledning för utformning av budskap, val av meddelande till olika målgrupper.

E. Målgruppbearbetning. Långsiktiga planen gör en klar prioritering av målgrupper (grupp 1–3 nedan) och förutsätter att bedömningar successivt görs av vilken grad av målgruppstäckning som uppnåtts av olika aktiviteter. Sådana bedömningar har inte företagits.

1. Massmedia

a) Seminarier

Avsedda att dels höja bakgrundskunskaper och dels ge löpande information om verksamheten.

Under perioden 72–84 har 20 seminarier planerats och 17 genomförts:

fackjournalister	6 seminarier
allmänpolitiska/parlamentariker	4 "
radio/TV	3 "
nyhetsbyråer	2 "
journalisthögskolornas lärare	1 "
Nordisk journalistkursus	1 "

Bland delmålgrupper som, i förhållande till beslut i informationskommittén, inte nåtts i tillräcklig omfattning finns fackpress, lärare vid journalisthögskolor, lokalpress och utomnordiska nyhetsbyråer. Seminarieverksamheten har haft *relativt gott utfall*. Dock brister det i *utvärdering* av seminarier och i *uppföljning* – betraktas som en aktivitet som avslutas när respektive seminarium genomförts.

b) Artikeljänst

Beslut om utbyggnad av presservice via omfattande artikeljänst fattades 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1979 samt 1980–83 utan att egentligen ha kommit till stånd alls.

Enstaka undantag finns: årligen distribueras större underlag kring litteratur- och musikpriserna, 1975/76 producerades 8 mera omfattande artiklar som ett led i Nordiska rådets 15-årsjubileum. I 1984 års informationsplan nämns inte artikeljänst.

c) *Annan pressservice*

Pressmeddelanden och presskonferenser ansvarar till största delen de nationella sekretariaten för. Pressservice vid sessionerna tycks i stora drag fungera bra.

Sammanfattande redogörelser för pressservicen saknas såväl centralt som nationellt. Att döma av pressklipp kring såväl sessioner som under året i övrigt har pressens bevakning ökat och visar större bredd i kunskaper under senare år.

d) *Ekonomiskt stöd*

Journaliststipendierna har visat god utveckling: anslagen har ökat, nya regler utarbetats och intresset bland journalister har ökat. Dock är *redovisningen* av utnyttjandet/stipendiaternas utbyte bristfällig.

Stödet till nyhetsbyråerna har avskaffats sedan nyhetsbyråerna själva tagit ansvar för de "nordiska korrespondenterna".

2. Politiska partier

Parlamentarisk arbetsgrupp tillsattes 1977 för att särskilt analysera denna grups behov. Såväl informationskommitté som presidium godkände följande delförslag.

	<i>Resultat</i>	
– distribution av redan befintligt material effektiviseras efter undermålsgrupper (ungdomsorganisationer, kvinnoförbund etc.)	Undermålsgrupperna aldrig kartlagda.	
– ett nyhetsbrev med aktuell information till partiernas nationella och lokala enheter	Utkom 1978	11 nr
	79	14 "
	80	7 "
	81	11 "
	82	11 "
	83	–
	84	–
– seminarium för studieförbunden	Genomfört 1979.	
– studiepaket i två delar för studieförbundens bruk	Ett delpaket producerats, ingen utvärdering.	
– bildband med tillhörande text och studiehandledning	Ej tillkommit. F. n. bildband fr. -73.	
– partisekreterarkonferens	Genomförd -83. Uppföljning planerad -86.	

Folkrörelser inkluderades under denna rubrik 1980/81 och inriktningen av aktiviteter skulle analyseras efter kartläggning av de olika delmålgrupperna. Detta arbete skulle enligt planering påbörjas hösten -84.

Jämförelser mellan hur de olika nationella sekretariaten arbetar gentemot dessa grupper saknas, vilket gäller de flesta andra informationsaktiviteter också.

3. Skolvärlden

Enligt den långsiktiga informationsplanen och 1983 års attitydsundersökning skall ungdomar ägnas speciellt stor uppmärksamhet.

En parlamentarisk arbetsgrupp tillsattes 77/78 och dess delförslag godkändes av informationskommitté och presidium enligt följande:

	<i>Resultat</i>
– en värderingsgrupp tillsätts för att löpande tillse genomförande och utvärdera aktiviteternas effekter	Tillsattes -78; aldrig sammankallats.
– klarare arbetsfördelning överenskomms mellan NR/NMR/nat. sekr./Fören. Norden	?
– befintlig allmän broschyr distribueras till alla skolor	Redovisning saknas.
– fem särskilda sektorsbroschyrer utarbetas samt stillfilm	Ej tillkommit.
– särskilt skolanpassat läromedelspaket 1980	Ej tillkommit.
– undantag från sistnämnda är det danska pilotprojektet ingående i 84/85 års ungdomskampanj	Skall utvärderas ev. anpassas till övriga länder.
– seminarium skolradio/TV	Genomfört -79
– seminarium lärare vid lärarhögskolor	Genomfört -80
– seminarium läromedelsproducenter	Ej genomfört.
– artikelserie till nordiska lärartidningar	Ej genomfört.
Sedermera har följande beslutats:	
– affischutställning kring NR 30 år	Delvis till skolor
– ungdomskampanj 84/85	Pågår.

I stort sett är bristen på anpassat informationsmaterial för skolbruk lika stor för närvarande som den var 1976/77. Ett undantag utgör möjligen ungdomskampanjens "tidning" som ev. kan användas i grundskolor.

Beslut enligt skolarbetsgruppens förslag: produktion av material vid presidiesekretariatet och NMR-sekretariat och distribution samt bearbetning vid de nationella sekretariaten.

1984 års informationsplan: informationsansvaret för "utbildningsapparaten", "forskning och högskolesystemet" vilar hos Kultursekretariatet. Ovanstående *ansvarsfördelningar* är inte i överensstämmelse med varandra.

Skolarbetsgruppens långsiktiga mål att arbeta för ökat nordiskt perspektiv i läroplaner och undervisningsmaterial har inte påbörjats.

Seminarier eller andra aktiviteter har aldrig utvärderats. Seminarier betraktas inte som inledning till ett arbete utan ett mål i sig.

4. Stat och kommun

Enligt den långsiktiga planen skall prioritering av nya målgrupper, utöver 1-3 ovan, inte ske förrän fördjupad och kvalitativt förbättrad information till de prioriterade (1-3) uppnåtts.

Sporadiska aktiviteter riktade till statliga och kommunala myndigheter har förekommit under perioden, möjligen på dessas initiativ.

Enligt -84 års gemensamma plan ansvar NMR-Oslo för information till ministerier, ämbetsverk och institutioner.

5. Utlandsinformation

Parlamentarisk arbetsgrupp 1977 kartlade mål, innehåll och primära målgrupper. Följande åtgärder beslutades:

	<i>Resultat</i>
- allmänna broschyren utges på engelska, tyska, franska	Genomfört.
- sektorsbrochyrer på engelska	En broschyr -79.
- reseseminarium för utländska journalister	Genomfört 1980 och -81. Planerat -83, inställt.
- nyhetsbrevet på engelska	Utkom -81 och -82.

Arbetet har i stort sett följt arbetsgruppens förslag men mycket är fortsatt ogjort.

6. Föreningen Norden

Enligt den långsiktiga informationsplanen en primär målgrupp men samtidigt viktig samarbetspartner.

	<i>Resultat</i>
- regelbundna gemensamma möten mellan informationsansvariga	Aldrig ägt rum.
Kontakterna är inte regelbundna.	

Större gemensamma informationsprojekt har dock genomförts som t. ex. utställningen "Kvinnan i Norden" (76/77) vilken distribuerats i huvudsak av Föreningen Norden samt de s. k. "rådsveckorna" som omfattade ett stort antal arrangemang i samband med Nordiska rådets 25-årsjubileum.

7. Intern information

En fungerande interninformation är en förutsättning för fungerande extern information. Interninformationen har inte varit föremål för informationskommitténs behandling och kan kort skisseras sålunda:

- analys av pressklipp "Press i Norden" Utkom 73-76
- utväxling av pressklipp Mer regelbundet på senare tid.
- "Nyhetsbrevet" som egentligen riktades till de politiska partierna hade en stor roll även som interninformation Upphörde -82.
- Nordisk Kontakt, nordiska samarbetsorgan Ut kommer men delvis avsedd för andra grupper.
- "Just nu i Norden" - internblad 1984, 2 nr.

8. Medier

a) Tryckt material har utarbetats enligt följande:

- allmän broschyr 1972
1976 (rev.)
1982 (ny)
- sektorsbroschyrer har sedan 1972 beslutats
 - kultursamarbetet -73 Utkom -73
 - miljövårdssamarbetet -73 " -73
 - trafiksamarbete -73 " ej
 - arbetsmarknad och flyttningar -73 " -73
 - transportsamarbete 74/75 " ej
 - tre sektorsbroschyrer -76 Ingen utkom
 - hög prioritet, krav på förslag till utgivningsschema -77 Presenterades ej
 - socialt samarbete -78 Utkom
 - ekonomiskt samarbete, trafiksamarbete -79 " ej
 - trafik, turism och lagstiftning -80 " "
 - trafiksamarbete -82 " "
 - 13 specificerade områden -82 Endast trafik utkom
- material för speciella målgrupper
 - "Press i Norden" för delegationsmedlemmar Utkom 73-76

– kalendarier	Utkommer
– sammanställning av sessions- ärenden	”
– porträttmatrikel	”
– Nordiska samarbetsorgan	”
– dokumentationsmaterial, används i informationsarbetet, dock ej informationsvänliga	”, föremål för separat utredning. Utkom -77
– folder + affisch vid 25-årsjubileét	”
– folder ”Nordiska rådet 30 år	” -82
– folder för gränstationer, rese- byråer -81	” ej
– folder om turiståret -82	” ”
– från 1984 en årlig folder om resultat av det gångna året	” -84
– sessionstidning -84	” -84
– Frantz Wendts bok, svenska, finska, engelska	” -78
– ”Att tala nordiskt” -80	” -80
– ”Bilder ur ett fredswerk” -81	” -81
– ”Vad sysslar de med egentligen?” -82	” ej
– bok på engelska att komplettera F. Wendts bok -83	” -84
– opinionsanalys -83	Genomförd -83

b) Utvärdering och översyn av informationsmaterial

– Beslut -76 om kartläggning av behovet av tryckt informations- material	Utfördes ej
– Beslut -77 om utgivningsschema för sektorsbroschyrer	Tillkom ej
– Beslut -81 om kartläggning av be- fintligt material för utomnordiska grupper	Genomfördes ej

Läsvärdesundersökningar eller andra utvärderingar av använt informa-
tionsmaterial har aldrig förekommit.

1984 års sessionstidning tillkom som en försöksverksamhet som heller
inte utvärderades.

c) Audio-visuellt material

– Beslut -77 om ny stillfilm	Finns ej ännu
– Beslut -76 om produktion av OH-material och standardföredrag	1980

– Beslut -84 om förnyelse av OH-material (från -80)	Jrf. förslag till nytt
Beslut -84 om dia-show, ljudband, bärbar utrustning	Finns ej ännu

d) Utställningar

– Historisk utställning "Kvinnan i Norden" (-74)	Utkom -76
– Kulturfondens "Väggavis" -77	Utkom -77
– Utställning NR 30 år, -82	Utkom 6 affischer efter sessionen -82

Inga utvärderingar av dessa projekt eller redovisningar om omfattning av distributionen.

e) Seminarieverksamhet

Under perioden 72–84 har totalt 32 seminarier planerats och beslutats varav 24 har genomförts. Detta får betraktas som ett gott utfall. Dock har inga utvärderingar eller uppföljningar gjorts vilket gör det svårt att bedöma seminariernas värde för respektive målgrupp.

9. Nordisk Kontakt

Tidskriften har varit föremål för utredning under 1983/84 och ett principbeslut om förändrat utseende träder i kraft 86.01.01. Tidskriftens distribution skall utredas när ovanstående förändringar trätt i kraft.

10. Symbol

Antogs i november -84. Viss lansering bl. a. via massmedia och flaggning har skett. Grafiskt program och klichéer saknas.

11. Distribution

Ett stort antal beslut rörande distribution av informations- (och dokumentations-) material har fattats.

– Utredning om nordisk dokumentationscentral -72	Ej redovisad
– -73 års attitydundersökning, kartlade bl. a. vilka kanaler allmänheten får nordisk information	Liknande frågor ingick ej i -83 års undersökning

- genom, vilka ytterligare informationsbehov som finns.
- Kartläggning av olika kanalers effektivitet, fortsättning av -73 års undersökning. ?
 - Långsiktig informationsplan fastslår att kontroll över vem som nås är dålig. -75
 - Målgrupperna skall registreras, deras informationsbehov anges, distributionslistor fastställas. ?
 - Effektiviserad distribution av befintligt material (arbetsgrupp politiska partier) -77 Översyn -78
 - Förteckning över befintliga undervisnings- och informationsmaterial till skolorna (skolarbetsgrupp) Ej genomfört
 - Kartläggning av NR/NMR-distribution. Genomförd -79
 - Förslag om ev. datorisering av distributionen. Presenterat -80
 - Anställning av distributionskonsulent. Uppbyggnad av databaserat adressregister -81. Påbörjat -81
 - Remissinstansernas informationsbehov kartläggs -84. ?
 - Översyn av distribution till utomnordiska grupper -75, -80. Ej genomförd.

12. Resurser

a) Personella

Beslut om utbyggnad av de personella resurserna har genomförts med undantag av nationella informationstjänstemän.

b) Budget

Budgetens tillväxt har varit mycket god. Fullt budgetutfall har aldrig inträffat under perioden.

1973	ökning	föregående	år	14 %	Utnyttjat	90 %
1974	"	"	"	70 %	"	25 %
1975	"	"	"	20 %	"	50 %
1976	"	"	"	0 %	"	95 %
1977	"	"	"	2 %	"	80 %
1978	"	"	"	60 %	"	80 %

1979 ökning	föregående	år	15 %	Utnyttjat	45 %
1980 "	"	"	40 %	"	85 %
1981 "	"	"	25 %	"	20 %
1982 "	"	"	15 %	"	85 %
1983 "	"	"	40 %	"	90 %
1984 "	"	"	75 %		

(inkl. ej ungdomskampanjen)

BIHANG 3

Tidigare målsättningar

1975 års formulering av målet med informationsverksamheten

(långsiktplan godkänd av presidiet 8.8.1975, ingår i Dokument 1, Nordiska rådets 24:e session 1976)

Att inom och utom Norden verka för att

- Nordiska rådet och nordiskt samarbete i övrigt blir känt vad gäller syfte, bakgrund, organisation och arbetsformer,
- uppnådda resultat inom Nordiska rådet och nordiskt samarbete i övrigt blir kända,
- pågående arbete inom Nordiska rådet och nordiskt samarbete i övrigt uppfattas positivt.

Dessutom skall informationsverksamheten ha till syfte att:

- kontinuerligt följa utomstående grupper (t. ex. massmedias, forskares, Föreningarna Nordens) behandling av nordiska frågor och vid behov informera rådsmedlemmar och rådets sekretariat härom,
- följa upp det egna arbetets resultat med avseende på de uppställda målen.

1978 års riktlinjer för den nordiska informationsverksamheten

(godkända av presidiet 20.12.1978, punkt 1)

Den generella informationen om det officiella nordiska samarbetet är en gemensam uppgift för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Den generella informationen skall ge en övergripande bild av nordiskt samarbete och dess resultat samt presentera de olika samarbetsorganens funktioner. Den generella informationen förverkligas bland annat i form av gemensamt planerade seminarier, konferenser och besöksresor samt genom allmänna publikationer och gemensamma nyhetsbrev.

Målsättningen för den gemensamma informationsplanen för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet 1985

- att nå ut till opinionsbildare och till allmänhet för att visa på det nordiska samarbetets betydelse, dess roll för utveckling av våra nordiska samhällen och dess värde för den enskilde medborgaren, idag och i framtiden
- att finna nya, effektiva vägar för att öppna, vidga och upprätthålla dialogen och samarbetet med de samhällsgrupper som det officiella nordiska samarbetet är beroende av för att uppnå resultat.

BIHANG 4

Målgruppsindelning enligt 1975 års långsiktsplan

Primära målgrupper

Interna målgrupper

Definition: Individer, institutioner och samarbetsorgan inom det officiella nordiska samarbetets ram.

- Delegationernas medlemmar och suppleanter
- Nordiska rådets sekretariat
- Regeringsmedlemmar
- Nordiska ministerrådets sekretariat
- Övriga personer och organ som anges i skriften "Nordiska samarbetsorgan"
- Kontaktmännen för nordiska ärenden i departement/ministerier och ämbetsverk i Norden

Externa målgrupper

Definition: Individer och grupper som för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter är beroende av kunskap och information om Nordiska rådets verksamhet och nordiskt samarbete i övrigt.

Remissinstanserna

Organisationerna

- Föreningarna Norden (funktionärer, kursdeltagare och övriga medlemmar)
- De politiska partierna jämte ungdoms- och kvinnoorganisationer
- Vissa icke offentliga nordiska samarbetsorganisationer (enligt särskild lista)
- Vissa internationella samarbetsorganisationer (enligt särskild lista)

Massmedia

- Nordiska och utomnordiska nyhetsbyråer inom Norden
- Dagspressen inom Norden
- Radio och TV inom Norden
- Fackpress och tidskrifter inom Norden (enligt särskild lista)
- Nordiska massmedias utlandskorrespondenter
- Utländska massmedias korrespondenter i Norden

Officiella utlandsinformatörer

- De nordiska utrikesdepartmentens/-ministeriernas press-/informationsavdelningar
- Nordiska ambassader och generalkonsulat inom och utom Norden
- Svenska institut
- Det danske Selskab
- Utländska ambassader inom Norden
- Exportråd, exportföreningar
- Turistföreningar

Stat och kommun

- Nordiska parlamentariker, förutom regeringsmedlemmar och medlemmar i Nordiska rådet
- Tjänstemännen vid nordiska parlament
- Vissa grupper av tjänstemän i kommuner och regioner (enligt särskild lista)

Lärare och forskare

- Lärare i ämnen med nordisk anknytning vid nordiska grundskolor, gymnasier och universitet
- Lärare vid lärarhögskolorna i Norden
- Forskare i ämnen med nordisk anknytning
- Statliga och större kommunala bibliotek
- Lärare vid journalisthögskolorna

Sekundära målgrupper

Definition: Övriga individer och grupper som ej ingår under rubriken primära målgrupper.

Denna stora grupp omfattar främst "den breda allmänheten". Till viss del kan denna grupp nås indirekt genom en del av de grupper som finns förtecknade under primära målgrupper. Att upprätta en för praktiskt bruk användbar lista av denna grupp är mycket svårt, men nedan följer dock en förteckning av några av de väsentligaste grupperna inom denna kategori:

- Elever i Norden vid grundskolornas högstadium

- gymnasier
- universitet
- bildningsförbund och studiecirklar
- vuxenskolor
- Fackföreningar
- Branschorganisationer
- Medlemmar av utrikesutskotten vid vissa utländska parlament
- Vissa större utländska bibliotek

BIHANG 5

Nordiska rådet
Kulturutskottet
Utdrag ur P-Ku 2966/84

Medlemsförslag om arbetsformerna i det nordiska samarbetet (A 692/j)

Ett förslag om en rationalisering av behandlingen av informationsfrågor läggs fram i medlemsförslaget. Utskottet konstaterar emellertid att någon närmare analys av informationsarbetet inom rådet och ministerrådet inte har gjorts och att några förslag som direkt skulle kunna innebära en förstärkning av informationsarbetets organisation inom rådet och ministerrådet inte har framlagts. Kulturutskottet hänvisar i detta sammanhang till utskottets betänkanden om Nordiska ministerrådets berättelser rörande det nordiska samarbetet från 1983 och 1984 (C 1/1983, bilaga 23 och C 1/1984, bilaga 9). På förslag av kulturutskottet yttrade Nordiska rådet vid senaste sessionen "att informationen om det officiella nordiska samarbetet bör samordnas bättre såväl på nordiskt som på nationellt plan" (*yttrande nr 6/1984*). Utskottet betonar att det förslag som nu läggs fram angående informationsarbetet endast får ses som ett första steg i riktning mot en förstärkning av informationsverksamheten inom de officiella samarbetsorganen. Kulturutskottet anser därför att presidiet bör uppmanas att i sina kontakter med Nordiska ministerrådet verka för att en starkare och i högre grad integrerad organisation för rådets och ministerrådets informationsarbete kan byggas upp.

Utskottet omfattar förslaget om att tidskriften "Nordisk kontakt" även i framtiden skall ha en särskild parlamentariskt sammansatt redaktionskommitté.

*BIHANG 6***Riktlinjer för utgivning av Nordisk utredningsserie (NU-serie)**

Antagna av Nordiska rådets presidium och Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) och träder i kraft fr. o. m. Nordiska rådets 29:e session 1981.

1. Utgivare

Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet utger och ansvarar för Nordisk utredningsserie (NU-serien).

2. NU-seriens omfattning

Nordiska rådet och ministerrådets målsättning är att serien skall bestå av centrala nordiska utredningar som huvudsakligen syftar till politiska beslut samt av Nordisk statistisk årsbok och Nordisk statsamling.

3. Organisationen

Nordiska rådets presidiesekretariat, Nordiska ministerrådets sekretariat i Oslo och Nordiska ministerrådets sekretariat för nordiskt kulturellt samarbete i Köpenhamn levererar material till NU-serien enligt målsättning i punkt 2.

Det tekniska ansvaret för redigering och produktion åvilar presidiesekretariatet som upprätthåller en redaktion för NU-serien.

Lagerhållning och försäljning handhas av presidiesekretariatet. NU-serien distribueras genom presidiesekretariatet i enlighet med en särskild överenskommelse mellan sekretariaten.

4. Finansiering

Kostnaderna för den tekniska funktionen i punkt 3:2 bestrids från presidiets budget. Framställningskostnaderna fördelas för varje publikation efter den del av den totala upplagan som respektive sekretariat beställer.

5. Uppföljning

Nordiska rådets presidium och de nordiska samarbetsministrarna ålägger de nordiska sekretariaten att regelbundet granska hur utgivningen av NU-serien motsvarar dessa riktlinjer.

*BIHANG 7***Riktlinjer för utgivning av de nordiska organens rapporter och publikationer (NORD-publikationer)**

Antagna av Nordiska rådets presidium och Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) och träder i kraft fr. o. m. Nordiska rådets 29:e session 1981.

1. Utgivare

Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet utger och ansvarar för rapporter och publikationer vid sidan av Nordisk utredningsserie (NU-serien).

2. Målsättning

Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets målsättning är att med utgivande av dessa rapporter och publikationer dokumentera de nordiska samarbetsorganens publikationsverksamhet samt trygga att denna verksamhet sker på ett rationellt sätt. Publiceringen skall syfta till att betjäna de målgrupper som omedelbart berörs av utgivningen samt därtill trygga en vidare allmänhet tillgång till den samlade publikationsmassan.

3. Registrering

Samtliga publikationer registreras fortlöpande centralt av presidiesekretariatet som årligen sammanställer och distribuerar en publikationslista i vilken den samlade utgivningen redovisas.

4. Organisation

Enligt målsättningen i punkt 2 åvilar det tekniska ansvaret för redigering och produktion ett av de samnordiska sekretariaten efter samråd mellan berörda sekretariat.

Distributionen sker enbart till målgrupper med direkt intresse av en viss publikation. De samnordiska och nationella sekretariaten förses med en referensupplaga på 100 exemplar sammanlagt.

Anvaret för lagerhållning och försäljning avtalas enligt särskild överenskommelse mellan de utgivande sekretariaten.

5. Finansiering

Utgivande sekretariat svarar för produktionskostnaderna och säljer exemplar utöver referensupplagan till övriga sekretariat till produktionspris.

6. Uppföljning

Det förutses att de samnordiska sekretariaten genom en redaktionsgrupp fortlöpande granskar hur utgivningen motsvarar dessa riktlinjer och rapporterar till Nordiska rådets presidium och Nordiska ministerrådet.

BIHANG 8

Till sekretariatschefen vid Nordiska ministerrådets sekretariat, Oslo Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete, Köpenhamn Nordiska rådet, presidiesekretariatet, Stockholm

Arbetsgruppen för publikationsfrågor har tillsatts av det nordiska samarbetets sekretariatschefer i Oslo, Köpenhamn och Stockholm.

Arbetsgruppens uppgift har varit att förutsättningslöst försöka kartlägga existerande problem i publikationsverksamheten och lägga fram förslag till förbättringar.

Arbetsgruppen har valt, att i sin rapport till sekretariatscheferna, begränsa innehållet till förslagen till förbättringar.

Arbetsgruppen har bestått av Nina Eldh, Jerker Persson och Staffan Björck.

Arbetsgruppen har träffats den 17 augusti 09.00–16.00 i Köpenhamn och den 31 augusti 12.00–16.00 i Göteborg.

Förslag

Arbetsgruppen anser att all publikationsverksamhet i det nordiska samarbetet ska slås samman till en publikationsenhet/förlag. (I fortsättningen kallad förlaget).

Förlaget får ansvar för alla officiella nordiska utgivningar. Frågan om vad som ska ges ut och i vilken form utgivningen ska ske, ska avgöras i förlaget. Det är viktigt att en intim kontakt etableras mellan förlaget och de personer/arbetsgrupper/institutioner/sekretariat som vill ha något publicerat.

Prissättning, försäljning och lagerhållning är tre viktiga frågor som måste lösas på ett rationellt och effektivt sätt i samarbete med förlagsexperts.

Publikationernas upplaga och distribution avgörs i samarbete mellan förlaget och källan till materialet. Varje publikation ska behandlas individuellt.

Ansvaret för informationshanteringen kring publikationerna ska också ligga på förlaget. I detta sammanhang förutsätts ett samarbete mellan å ena sidan förlaget och i å andra sidan upphovsmännen och informationsansvariga vid berörda nordiska sekretariat. Denna informationsverksamhet ska också innefatta informationen till dags- och fackpress, samt andra instanser i samhället.

Informationssystemet ska också ha ett inslag av intern information så att de olika sekretariaten och andra berörda får veta vad som trycks och vad som kommer att tryckas. Det är också viktigt att på ett så tidigt stadium som möjligt ge information om vad publikationen kommer att innehålla. Här menar arbetsgruppen inte att det räcker med 5 rader som idag är praxis vid registrering av en publikation. Detta är viktigt inte minst inför bearbetningen av massmedia.

Förlaget bör också sträva efter att ge kommissionärerna förhandsinformation om kommande publikationer på ett tidigare stadium än fallet är idag.

Arbetsgruppen anser att de viktigaste publikationerna ska annonseras i Nordisk Kontakt och eventuellt andra media.

Det är viktigt att biblioteksväsendet i samtliga nordiska länder får kännedom om förlagets samtliga utgivna publikationer.

Ett gemensamt förslag enligt ovan bör rimligtvis göra det lättare att registrera allt som trycks för att därigenom också få en bättre överblick över vad som finns.

Arbetsgruppen anser vidare att det är nödvändigt att skapa ett söksystem, som inte helt baseras på enskilda personers goda minne. Publikationerna som ges ut av förlaget, ska numreras eller på annat sätt organiseras systematiskt.

Det är arbetsgruppens uppfattning att det idag finns ologiska avtal med kommissionärerna och dessa bör snarast göras praktiska och effektiva. Vid arbetet med dessa avtal ska man utgå från att publikationerna värderas som offentligt tryck och att prissättningen därför ska baseras på självkostnadsprincipen. Det är viktigt att förlagets försäljning via kommissionärer baseras på rationella och effektiva avtal.

Arbetsgruppen menar att förlaget ska fungera så, att när ett sekretariat/institution/arbetsgrupp/person vet att ett pågående arbete kommer att resultera i ett material som har ett mer eller mindre brett intresse, så inleds en kontakt med förlaget för en eventuell publikation. Vid den tidpunkten bör det upprättas en produktionsplan som innehåller ansvarsfördelning, tidsplan, kostnader, distribution och pressinsatser.

När det gäller finansieringen av publikationen, anser arbetsgruppen att det riktiga är att ge förlaget en budget som innehåller pengar för alla aktuella publikationer.

Förlaget bör ha en egen budget, som förutom medel för personalkostnader ska innehålla medel för verksamhet för nytryckning, extraordinär marknadsföring och distribution.

Publikationer som föranletts av projekt finansierade med nordiska medel, ska ges ut och distribueras av förlaget.

Sammanfattning

Arbetsgruppen anser att publikationsverksamheten är en av det nordiska samarbetets viktigaste vägar för att föra ut innehållet i och resultaten av det utförda arbetet.

Ett sammanslaget förlag för nordiska publikationer skulle ge stora ekonomiska och rationella fördelar på grund av en samordnad kostnadskontroll, kunnande, ekonomiska resurser och en gemensam upphandling hos tryckerier.

BILAGA 12

Endret budsjettprosedyre for det nordiske budsjett

Skrivelser till Nordiska rådets presidium

Innehållsförtegnelse:

1. Budsjettkomiteens uttalelse av 25. november 1985
2. Finlands delegasjons uttalelse av 22. november 1985
3. Norske delegasjons uttalelse av 21. november 1985
4. Svenske delegasjons uttalelse av 8. november 1985
5. Danske delegasjons uttalelse av 6. november 1985
6. Utredning om endret budsjettprosedyre, oktober 1985

Nordisk Råds Budsjettkomite:

Nordisk Råds Budsjettkomite har ved møte den 25. november 1985 behandlet forslaget om endret budsjettprosedyre for Nordisk Ministerråds budsjett.

Komiteen stiller seg positiv til en forandring av budsjettprosedyren hvorved tidsavstanden mellom budsjettets beslutning og budsjettåret vesentlig reduseres.

Komiteen legger særskilt vekt på at det til sesjonen fremlegges en særskilt redegjørelse om planene for det videre nordiske samarbeid i overensstemmelse med Helsingforsavtalens Artikkel 64. Redegjørelsen, eller budsjettdokumentet, bør dekke de nærmeste 3–5 år. Dokumentet bør inneholde rammetall for denne periode. Spesielt bør dokumentet inneholde forslag til budsjettstørrelse for det nærmest etterfølgende budsjettår for derved muliggjøre en plenarbehandling og meningsutveksling mellom parlamentarikere og ministre om nivået på det nordiske budsjett og prioritering mellom de ulike sektorer.

Komiteen forutsetter at budsjettdokumentet foreligger så tidlig at det kan drøftes av utvalgene på januarmøtene.

Komiteen anser det vesentlig at utvalgene har mulighet til å møte sine respektive fagministerråd før budsjettforslaget fremlegges.

Komiteen finner det tilfredsstillende at budsjettforslaget skal inneholdes i et ministerrådsforslag som fremmes i september og deretter blir gjenstand for behandling av Rådets utvalg og Budsjettutvalg, og med avgivelse av budsjettinnstillingen medio november.

Komiteen anser at på grunnlag av fagutvalgenes behandling og Budsjettutvalgets innstilling, bør presidiet i henhold til Helsingforsavtalens Artikkel 56 avgi medio november en framstilling til Ministerrådet over ministerrådsforslaget.

København den 25 november 1985

Bjarne Mørk Eidem
Formann for Budsjettkomiteen

Kjell Myhre Jensen
Stf. presidiesekretær

Nordiska rådet, Finlands delegation:

Finlands delegation i Nordiska rådet har behandlat förslaget till ny budgetprocedur vid möten 7.11.1985 och 22.11.1985. I ärendets beredning har deltagit delegationens representanter i Nordiska rådets budgetkommitté, riksdagsmännen Kaj Bärlund och Marjatta Väänänen.

Delegationen anser, att strävan att åstadkomma en snabbare budgetbehandling än hittills kan understödås. Detsamma gäller strävandena att förkorta tiden mellan beslut och verkställighet. Enligt delegationens uppfattning bör dock särskild uppmärksamhet fästas vid de omständigheter, till vilka hänvisas i utredningens 3 kapitel om de allmänna förutsättningarna för arbetsgruppens arbete och vilka utgör utgångspunkterna och de centrala syftemålen för förslaget. Ur Nordiska rådets synpunkt bör de punkter anses centrala, i vilka det understryks, att rådet bör beredas tillräcklig tid för behandling av budgetförslaget samt att förslagen skall vara praktiskt genomförbara i förhållande till den tidsfrist Nordiska rådets organ behöver för sin budgetbehandling och i förhållande till rådets interna arbetsplanering.

Delegationen är av den uppfattningen, att den föreslagna höstsessionen infaller vid en tidpunkt av året, som ur parlamentarikernas synpunkt är möjligast ofördelaktig. Till denna del förenar delegationen sig om de synpunkter, som anförts i kapitel 8 i arbetsgruppens betänkande. Enligt delegationens mening skulle genomförandet av en formell budgetsession på hösten förutsätta, att det är möjligt att samtidigt göra även andra frågor inom rådet till föremål för plenarbehandling vid sessionen (detta år t. ex. Tele-X).

Delegationen vill fästa uppmärksamhet vid den omständigheten, att man i utredningen alltför ensidigt tagit sikte på genomförandet av budgetproceduren utan att fästa tillräcklig uppmärksamhet vid rådets övriga verksamhet bl. a. på utskottsplanet. Det finns en risk för att rådets interna arbetsplanering och övriga organs verksamhet och mötestidtabeller i alltför hög grad skulle dirigeras av den synnerligen strama budgettidtabellen på bekostnad av andra intressen. Den relativt blygsamma nordiska budgeten talar inte heller för att alltför stor uppmärksamhet fästs vid denna enda behandlingsordning på bekostnad av en behandlingsordning, som andra måhända mycket viktiga saker kan förutsätta.

Delegationen fäster uppmärksamhet vid det yttrande finansministeriet i Finland avgivit över förslaget. Enligt yttrandet förutsätter ett smidigt genomförande av det nya budgetförfarandet, att budget- och kontrollutskottet kunde avtala om budgetens utgiftsnivå redan under våren, varvid de nationella finansieringsandelarna på enhetliga grunder kan tas upp i de nationella budgetförslagen. Endast på detta sätt skulle man alltså kunna bemästra den svårighet, som bl. a. för Finlands vidkommande utgörs av att den nationella budgeten bereds redan under våren. För rådets budgetbehandling under hösten skulle i praktiken återstå endast ett slags justeringsuppgift och det formella godkännandet. Frågorna om budgetens volym och de centrala omständigheter som påverkar denna har prövats och behandlats under våren i budgetkommittén.

När delegationen övervägt alternativa lösningar har den stannat för ett förslag, som i övrigt i huvudsak iakttar den av arbetsgruppen föreslagna tidtabellen förutom att tyngdpunkter i rådets budgetbehandling förläggs till den ordinarie sessionen på vårvintern. Det material som föreläggs denna session bör vara så väl förberett, att rådet på basen av det kan föra en ur parlamentarisk synpunkt avgörande debatt om följande års budget och utföra interna prioriteringar inom ramen för budgeten. Enligt de instruktioner rådet vid plenum gett kan sedan utskotten och budget- och kontrollutskottet fortsätta detaljberedningen av budgeten allt eftersom beredningen av budgeten framskrider på ministerrådssidan med sikte på höstmötena. Den slutliga justeringen av budgeten skulle äga rum i samband med höstmötena, varvid presidiet i stöd av en vid sessionen utfärdad fullmakt på rådets vägnar skulle kunna godkänna budgetförslaget sedan utskotten och budget- och kontrollutskottet berett frågan.

Budgetbehandlingen vid den ordinarie sessionen skulle i huvudsak omfatta prövning av budgetens totalnivå och de centrala prioriteringarna samt en budgetdebatt om såväl följande års budget som även på något längre sikt.

En överflyttning av tyngdpunkten till den ordinarie sessionen skulle även underlättas av det planerade framläggandet vid sessionen av preliminära budgetplaner för några (3–5) år. Det skulle också möjliggöra ett utvecklande av ministerrådets rapportering vidare i den riktning, som man

eftersträvat på senaste tid, mot en såväl bakåtriktad som framåtriktad rapportering (C 1 + C 2) omfattande även budgetmaterialet. På detta sätt skulle den fördelen uppnås, att rådet som underlag för budgetbehandlingen skulle ha ett så samlat och täckande material som möjligt.

Delegationen finner det även betydelsefullt, att den av delegationen föreslagna behandlingsordningen möjliggör ett beaktande av resultatet av budgetbehandlingen vid rådssessionen i samband med uppgörandet av statsförslaget på det nationella planet under våren.

Delegationen anser, att man genom det av delegationen föreslagna förfarandet förmår dels uppnå det centrala syftemålet i arbetsgruppens förslag om att göra budgetförfarandet snabbare och att förkorta tidsrymden mellan beslut och verkställighet samt dels förmår beakta den parlamentariska partens berättigade krav på att på ett ändamålsenligt sätt kunna handlägga budgetförslaget inom ramen för det för rådet bäst lämpade arbetsprogrammet. Reformen skulle enligt delegationens uppfattning kunna genomföras utan stadgeändringar.

En förutsättning för det av delegationen föreslagna förfarandet är, att man verkligen för sessionen förmår presentera ett så grundligt förberett budgetmaterial jämte övrig rapportering från ministerrådet, att det skapar ett underlag för en ur parlamentarisk synpunkt meningsfull behandling och debatt samt beslutsfattande vid sessionen. Delegationen utgår ifrån att detta förutsätter en viss justering av beredningstidtabellen på ministerråds-sidan. Det kan också kräva en omprövning av tidpunkten för rådets session på våren på så sätt, att sessionen måhända bör framskjutas med några veckor under våren.

Med hänvisning till vad ovan anförts får delegationen hemställa, att Presidiet vid de fortsatta förhandlingarna med Nordiska ministerrådet måtte understryka följande omständigheter:

Budgetförfarandet bör basera sig på att det vid rådets ordinarie session på grundval av ett tillräckligt förberett budgetmaterial jämte ministerrådets rapportering (artikel 64) kan föras en meningsfull budgetdebatt om följande års samarbetsbudget samt företas centrala prioriteringar inom budgeten. Därefter sker den slutliga justeringen och godkännandet av budgeten för rådets del i samband med höstmötena av presidiet i stöd av en vid sessionen utfärdad fullmakt efter beredning av utskotten och budget- och kontrollutskottet.

Helsingfors den 22 november 1985

För Finlands delegation i Nordiska rådet

Elsi Hetemäki-Olander
Ordförande

Håkan Branders
Generalsekreterare

Nordisk Råd, Den norske delegasjon:

Delegasjonen har under behandlingen av den foreliggende utredning vært opptatt av å bidra til løsninger som forkorter budsjettbehandlingen, med sikte på at det endelige budsjettvedtak kunne gjøres nærmere budsjettåret, og med reell medvirkning fra parlamentarisk side.

En samlet norsk delegasjon vil, med henvisning til de utvalgsdrøftelser medlemmene har deltatt i, be presidiet legge avgjørende vekt på at flg. fem elementer kommer med i den endelige avtale mellom presidiet og Ministerrådet:

1. Gjennomføringen av de nye ledd i Helsingforsavtalens art. 64 må skje i overensstemmelse med de intensjoner som preget juridisk utvalgs premisses og plenarforsamlingens behandling. Til den ordinære sesjon må det foreligge en særskilt redegjørelse med Ministerrådets planer for det videre samarbeid. Redegjørelsen bør være utformet slik at den, sammen med foreløbige budsjetttrammer, kan gjøres til gjenstand for generaldebatt, utvalgsbehandling og uttalelse fra plenarforsamlingen.

2. Rådets endelige standpunkt til det kommende års budsjett tas i tilknytning til november-møtene, på grunnlag av Ministerrådets formelle budsjettforslag. Delegasjonen vil advare mot en gjenopptagelse av to-delt sesjon og vil i stedet peke på den mulighet art. 56 gir presidiet til, etter forutgående behandling i Rådets fagutvalg og en samordnet innstilling fra budsjett- og kontrollutvalget, å gjøre en henvendelse til Ministerrådet. En slik henvendelse får som kjent samme politiske status som en rekommandasjon vedtatt i plenarforsamlingen, og vil kunne forsvares som en permanent ordning uten endringer i avtaleverket, forutsatt at ordinær sesjon får det forløp som beskrevet i pkt. 1.

3. I perioden mellom ordinær sesjon og høstmøtene vil de fem fagutvalg, etter behov, kunne gjennomføre de fellesmøter med de respektive fagministerråd som Ministerrådets nye budsjettprosedyre åpner for.

Utredningsgruppen har regnet med at denne viktige fase kan legges til mai måned, men understreker samtidig at det vil innebære en avvikelse fra utvalgenes møterutiner. Delegasjonen er sterkt i tvil om effekten av møter som legges i nasjonalforsamlingenes kanskje mest belastede arbeidsmåned i vårsesjonen, og går ut fra at presidiet tar dette punkt opp med Ministerrådet.

4. Delegasjonen forutsetter forøvrig at det nye budsjett- og kontrollutvalg avtaler den møterutine med samarbeidsministrene, i egenskap av budsjett-ministre, som en ny budsjettprosedyre gjør nødvendig.

5. Delegasjonen forutsetter endelig at Ministerrådet i sin beretning til kommende ordinære sesjon rapporterer om de budsjettbeslutninger det har tatt, og at budsjett- og kontrollutvalget avgir en tilsvarende beretning i tilknytning til den kommende presidierapport.

Oslo, 21. november 1985.

Gudvin Låder Ve
Sekretariatsleder

Nordiska rådets svenska delegation:

Nordiska rådets svenska delegation har vid möte den 6 november 1985 behandlat förslaget om ändrad budgetprocedur för den gemensamma nordiska budgeten (jmf. presidiesekreterarens brev den 14 oktober 1985, Dnr 347/N2.2-85).

Delegationen uttalade härvid att den är positiv till en förändring av budgetproceduren. Det framlagda förslaget skulle enligt delegationen medföra en mer rationell budgetbehandling. Delegationen ansåg vidare att slutbehandlingen av budgeten borde ske när hela rådet var församlat och tillstyrkte därmed förslaget om att rådets ordinarie session på våren ajourneras och avslutas med en halv dags budgetdebatt i anslutning till utskottets höstmöten.

Stockholm den 8 november 1985

Christer Jacobson

Nordisk Råd, Den danske delegation:

Nordisk Råds danske delegation har ved sit møde den 5. ds. behandlet spørgsmålet om en eventuel ændring af proceduren for det nordiske fællesbudget, jf. præsidesekretærens brev af 14/10, Dnr 357/N 2.2-85.

Delegationen fastholdt sin foreløbige stillingtagen af 25/5. Delegationen kan således anbefale en ændret budgetprocedure efter de retningslinier, som er beskrevet i budgetproceduregruppens udredning. Delegationen finder det rigtigst, at slutbehandlingen af budgettet i rådets regi fortsat finder sted i en formel rådssamling og kan altså ikke anbefale muligheden af en bemyndigelse til budget- og kontroludvalget. Delegationen er ligeledes af den opfattelse, at en formel rådssamling om efteråret ikke bør omfatte andre sessionsager end budget.

København, den 6. november 1985

Henrik Hagemann

Utredning om ändrad budgetprocedur*Innehåll*

1. Mandat och tillsättning
2. Den nuvarande budgetproceduren och dess bakgrund
3. Allmänna förutsättningar för arbetsgruppens arbete
4. Avtalsenliga förutsättningar för en ändrad budgetprocedur
5. Underlag för budgetförslaget och framtida samarbetsplaner
6. Dispositionsbeviljningar

7. Budgetbeslut i de enskilda nordiska länderna

8. Motiv och förslag till en ny budgetprocedur

Bilagor

1. Yttrande från juridiskt sakkunnig

2. Uttalanden från medlemmarna i ministerrådets budgetutskott

1. Mandat och tillsättning

Mot bakgrund av ett förslag från svensk sida om förkortning av tidsåtgången för budgetberedningen enades man vid samråd 7.5.1985 mellan Nordiska rådets presidium och Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) om att pröva frågan. Följande sammanfattning av diskussionerna gjordes:

Formanden för ministerrådet konkluderade, at præsidiets og samarbejdsministrene var positivt indstillet til at se nærmere på det svenske forslag og at man som følge herav bad/ville bede budgetprocedurgruppen om at se nærmere på, hvorledes dette kunne gennemføres.

Arbetsgruppen skulle lägga fram sitt förslag under oktober 1985 med sikte på behandling vid Nordiska rådets ordinarie session 1986 och eventuellt genomförande fr. o. m arbetet med 1988 års budget.

Budgetprocedurgruppen har mot denna bakgrund konstituerat sig på nytt med följande sammansättning: generalsekreterare Håkan Branders, Nordiska rådets Finlands delegation, sekreterarkollegiets representant, stf presidiesekreterare Kjell Myhre Jensen, utskottssekreterare Guy Lindström, Nordiska rådets kulturutskott, utskottssekreterare Folke With, Nordiska rådets ekonomiska utskott, departementssekreterare Per Carlsson, svenska utrikesdepartementet, legationsrådet Tauno Pesola, finska utrikesministeriet, budgetchef Alf Nilsson (fr. o. m. augusti 1985), ministerrådssekreterariatet i Oslo samt byråchef Ove Stenroth, kultursekretariatet.

Ordförandeskapet har alternerat mellan gruppens medlemmar. Konsulent Pia Ovelius, ministerrådssekreterariatet i Oslo, har fungerat som gruppens sekreterare.

Gruppen har hållit sig orienterad om arbetet som pågått inom den arbetsgrupp som behandlat frågan om nya finansieringsformer för det nordiska samarbetet (de s. k. Katznelson-gruppen). Gruppen har ännu inte lagt fram sina förslag. Enligt vad som erfarits torde Katznelson-gruppens rekommendationer dock inte påverka de förslag som nedan läggs fram ang. tidsramen för en framtida budgetprocedur.

I texten hänvisas till

budgetutskottet

NMRs budgetutskott, sammansatt av representanter för de nordiska ländernas finansdepartement.

budgetkommittén	NRs budgetkommitté.
budget- och kontrollutskottet	NRs budget- och kontrollutskott. Ersätter budgetkommittén när ändringarna av Helsingfors-avtalet träder i kraft.
Katznelson-gruppen	Arbetsgruppen för nya finansieringsformer för det nordiska samarbetet.
Budgetprocedurgruppen	Arbetsgruppen för en ny nordisk budgetprocedur.

2. Den nuvarande budgetproceduren och dess bakgrund

Vid möte den 9 juni 1982 fattades efter samråd mellan Nordiska rådets budgetkommitté och Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) beslut om en preliminär överenskommelse om en ny budgetprocedur för ministerrådets allmänna budget. Det främsta syftet med denna procedur, vilken skulle betraktas som en försöksordning, var att stärka Nordiska rådets medinflytande i budgetarbetet. Vid möte den 16 juni 1983 kom Nordiska rådets presidium och ministerrådet (samarbetsministrarna) överens om att förlänga denna försöksordning till att gälla även för 1985 års budget. Motsvarande beslut fattades senare beträffande arbetet med 1986 års budget, och ordningen gäller i allt väsentligt även för 1987. Besluten om försöksordningen har i tillämpliga delar även gällt kulturbudgeten. Förslagen om försöksordningen utarbetades av en särskilt tillsatt budgetprocedurgrupp. Denna grupp lade fram sin rapport "Budgetsamråd mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet" i april 1982.

Enligt den hittills gällande tidsplanen inleds budgetarbetet som under tidigare år med inhämtande av budgetäskanden år -2 före budgetåret. Dessa överlämnas till NR som i november år -2 diskuterar med MR-SAM ang. totalnivå och prioriteringar för ministerrådets budget. I mitten på december presenterar generalsekreteraren sitt budgetförslag för ställföreträdarkommittén (ÄK-STF). Efter hörande av ministerrådets budgetutskott utarbetar ÄK-STF ett budgetförslag som efter fastställande av ministerrådet (samarbetsministrarna) överlämnas till NR i slutet av januari år -1. Ministerrådets budgetförslag behandlas vid NR:s session i slutet av februari, början av mars. Ca den 15 mars år -1 fattar MR-SAM slutligt beslut om ministerrådets budget.

3. Allmänna förutsättningar för arbetsgruppens arbete

Under våren 1985 framlades i ställföreträdarkommittén och ministerrådet (MR-SAM) ett svenskt förslag om att minska den tid som går åt för budgetarbetet och att förlägga beslutet om budgeten till en tidpunkt som ligger närmare budgetåret. Trots att erfarenheterna av den tillämpade

proceduren bedömdes vara positiva ansågs det ändå önskvärt att utreda möjligheterna till en översyn av den gällande proceduren.

Det konstateras i det svenska förslaget att från det generalsekreteraren utfärdar anvisningar för budgetarbetet till ÄK och institutioner till dess budgeten slutligen fastställs av ministerrådet förlöper ca ett år. Därefter går ytterligare ca nio månader till dess budgeten sätts i verkställighet. Den långa tid som krävs för behandlingen av budgeten medför att förutsättningarna för dess innehåll liksom dess priser, valutakurser m. m. hinner förändras. Det torde också vara otillfredsställande att Nordiska rådets organ har mycket begränsad tid till förfogande för att behandla ministerrådets budgetförslag.

En förändring av budgetproceduren skulle, i enlighet med det svenska förslaget, i första hand således syfta till:

- att förkorta budgetproceduren i dess helhet
- att närma tidpunkten för det slutliga fastställandet av budgeten till verkställigheten
- att bereda Nordiska rådet tillräckligt med tid att behandla budgetförslaget

Även i övrigt skulle det vara lämpligt att se på möjligheten att förenkla formerna för budgetproceduren.

Mot denna bakgrund och det allmänna mandat från Nordiska rådets presidium och ministerrådet (samarbetsministrarna) som redovisades i kapitel 1, har arbetsgruppen lagt följande förutsättningar till grund för sitt arbete.

1. Förslagen skall vara praktiskt genomförbara i förhållande till
 - ministerrådets interna arbetsplan
 - den tidsfrist Nordiska rådets organ behöver för sin budgetbehandling
 - de fem nordiska ländernas budgetår och interna beslutsprocedur
 - Nordiska rådets interna arbetsplanering
2. Förslagen skall beakta Helsingforsavtalet och kulturavtalet.

4. Avtalsenliga förutsättningar för en ändrad budgetprocedur

Enligt de godkända, men ännu inte i samtliga länder ratificerade ändringarna av Helsingfors-avtalet och kulturavtalet kommer ministerrådet i framtiden att betjänas av endast ett sekretariat. Vidare skall de hittillsvarande två budgetarna slås samman till en.

Artikel 64 i det reviderade Helsingfors-avtalet stadgar följande:

Ministerrådet skal til hver ordinær session i Nordisk Råds Plenarfor-samling fremlægge en særskilt redegørelse om planerne for det fortsatte samarbejde. Med redegørelsen skal følge forslaget til budget for det nordiske samarbejdes finansiering.

Inden ministerrådet lader udarbejde budgetforslag gives der vedkom-mende organ inden for Nordisk Råd lejlighed til at udtale sig.

Ändringarna i kulturavtalet beträffande budgeten finns i artikel 15 och har följande lydelse:

Samarbejdet finansieres over Ministerrådets budget, jfr. artikel 64, stk 2, i samarbejdsoverenskommelsen mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige af 1962 med senere ændringer.

Ministerrådet lader udarbejde og træffer beslutning om budgetforslag for de fælles institutioner, programmer og virksomheder indenfor en totalramme som en del af det samlede nordiske budget.

Ändringarna av de avtalsenliga förutsättningarna föranledde en översyn under våren 1985 av den försöksordning som använts under de närmast föregående åren. Såväl beträffande den allmänna uppläggnings- som dokumentationen kunde det konstateras att erfarenheterna inte gav någon direkt anledning till ändringar av budgetproceduren för åren 1984–87.

Varken de formella förutsättningar som gäller för ministerrådets budgetarbete eller uppläggnings- av det praktiska arbetet ställer några hinder i vägen för en tidsmässigt mer koncentrerad budgetberedning.

En annan förutsättning är att en ny budgetprocedur är formellt och praktiskt genomförbar med tanke på arbetsgången i Nordiska rådet.

Enligt nuvarande ordning behandlas ministerrådets budgetförslag av Nordiska rådets plenarförsamling vid ordinarie session, som hålls i februari–mars varje år. Om ministerrådet skall kunna fatta sitt beslut om budgeten strax före budgetåret, förutsätter det att Nordiska rådets samlade behandling av budgetförslaget i stället äger rum under hösten före budgetbeslutet. Olika möjligheter kan skisseras för att få till stånd en sådan ändring:

1. Ordinarie session delas upp i två delar.
2. Nordiska rådet sammankallas till extra session under hösten.
3. Nordiska rådets budget- och kontrollutskott bemyndigas uttala sig om ministerrådets budgetförslag på grundval av förutgående behandling inom Nordiska rådet, t. ex. inom utskotten.

Artikel 51 i Helsingfors-avtalet är relevant i detta sammanhang. I denna artikel, andra stycket, heter det:

Plenarförsamlingen holder ordinarie session en gång om året. Ekstrasesjon holdes når plenarförsamlingen eller presidiet så beslutter eller når minst 2 regeringer eller minst 25 valgte medlemmer begjærer dette.

Det grundläggande avtalet ställer, som framgår av ovanstående, inte några formella hinder för att en plenarförsamling inkallas till höstsession. Varken Helsingfors-avtalet eller Nordiska rådets arbetsordning förhindrar att rådets budget- och kontrollutskott bemyndigas att behandla budgetförslaget på rådets vägnar. I fråga om de formella förutsättningarna har sakkunnigyttrande inhämtats (*Bihang 1*).

Arbetsgruppen finner, att ifall avsikten är att göra den nya proceduren permanent, förutsätter detta ändring av artiklarna 51 och 64 i Helsingfors-avtalet samt viss översyn av Nordiska rådets arbetsordning. Arbetsgrup-

pen förutsätter att Nordiska rådet i samband med de fortsatta övervägandena angående den nya budgetproceduren tar ställning till denna fråga.

5. Underlag för budgetförslaget och framtida samarbetsplaner

För att kunna ta ställning till förutsättningarna för att införa en ettårig budgetprocedur är det nödvändigt att i viss utsträckning precisera vilket underlag som skall föreligga vid vår- respektive höstbehandlingen för att tillgodose Nordiska rådets krav på medverkan i budgetprocessen.

Det reviderade Helsingfors-avtalet (artikel 64) innehåller följande bestämmelser om ministerrådets rapporteringsskyldighet gentemot Nordiska rådet:

- Ministerrådet skall inför varje ordinarie session med Nordiska rådets plenarförsamling avge berättelse om det nordiska samarbetet, vari särskilt redogörs för samarbetet under det gångna året.
- Ministerrådet skall inför varje ordinarie session med Nordiska rådets plenarförsamling framlägga en särskild redogörelse om planerna för det fortsatta samarbetet. Med redogörelsen skall följa förslaget till budget för finansiering av det nordiska samarbetet.

Den nya budgetproceduren utgår från att Nordiska rådets behandling av ministerrådets förslag till budget för ett visst verksamhetsår behandlas under hösten före det nya budgetårets ingång.

Tyngdpunkten i det material som skall behandlas under hösten utgörs naturligen av det konkreta sifferunderlag som är förslaget till såväl totalbudget som sektorsbudgetar. I detta konkreta budgetunderlag kan också ingå vilka konsekvenser och bindningar förslaget kan innebära i ett perspektiv på 3 till 5 år efter budgetåret.

Efter Nordiska rådets höstbehandling fastställer ministerrådet slutligen den budget som skall gälla för kommande år.

Vårbehandlingen har bl. a. att diskutera ministerrådets redogörelse för den hittillsvarande verksamheten. Till detta underlag kan också fogas det slutliga budgetbeslutet av ministerrådet för det innevarande verksamhetsåret. Härutöver bör ministerrådet presentera ett underlag som beskriver en långtidsbedömning över hur det nordiska samarbetet bör utvecklas i ett 3- till 5-årigt perspektiv. Ett sådant underlag skulle kunna bygga på samarbetsprogram, handlingsplaner och liknande. De diskussioner som skulle föras vid Nordiska rådets vårbehandling skulle därefter kunna utgöra en utgångspunkt för det konkreta budgetförslag som läggs fram kommande höst.

6. Dispositionsbeviljningar

Både i den allmänna budgeten och i kulturbudgeten har det ingått s. k. dispositionsbeviljningar, dvs. medel som i budgetbeslutet har angivits som rambelopp och som har disponerats genom särbeslut. Beträffande dispositionsmedel inom den allmänna budgeten har ett samråd mellan Nordiska rådets organ och ministerrådet ägt rum. Nordiska rådets fackutskott har haft möjlighet att genomgå huvuddelen av dispositionsbeviljningarna och alla dispositionsbeviljningar har varit föremål för budgetkommittens överläggningar.

Den särskilda behandlingen av projektbeviljningar inom den allmänna budgeten beror på att budgetarbetet har ägt rum så tidigt före budgetåret. Därför har det inte varit möjligt att framlägga något konkret underlag för bedömning av projektmedel i samband med budgetförslaget. Projektbeviljningar har i den nuvarande proceduren behandlats från och med hösten före budgetåret.

I den föreslagna förkortade budgetproceduren kommer ministerrådets budgetförslag att basera sig på aktuellt material också beträffande den planerade projektverksamheten. Det finns således inte längre anledning att särbehandla projektmedel, utan det blir möjligt att ta med det ändamålsenliga beslutsunderlaget i budgetförslaget. Detaljinformation om projektverksamhet skulle också tänkas bli presenterad i en bilaga för att undvika onödig belastning av huvuddokumentet dvs. budgetförslaget.

Enligt budgetprocedurgruppens mening bör man sikta mot ett budgetförslag beträffande projektverksamheten som tillgodoser

- ministerrådets krav på styrning av projektverksamheten
- verksamhetens krav på flexibilitet
- Nordiska rådets krav på information om verksamheternas innehåll
- Nordiska rådets organs krav inför ministerrådets ställningstagande till tidigare framförda politiska synpunkter.

Gruppen anser det ovannämnda vara i princip möjligt i och med att budgetförslagets innehåll fördjupas, dvs. projektverksamhet beskrivs i själva budgetförslaget på ett sätt som ger tillräcklig information utan att gå för djupt in i detaljer. Enligt gruppens bedömning förutsätter detta först och främst omstrukturering i presentationen av projektverksamheten. Gruppen har konstaterat att det i nuläget förekommer både onödigt detaljerat och för grov beskrivning av verksamheten.

I och med att detaljinformation bifogas eller inkluderas i budgetförslaget och att budget- och kontrollutskottet i sitt betänkande över ministerrådsförslaget avger en övergripande politisk värdering av förslaget, kunde man överväga att också i fortsättningen använda de sätt som tidigare använts för framförande av budget- och kontrollutskottets synpunkter, t. ex. ett brev till ministerrådet.

Gruppen betonar att den målsättning som beskrivits ovan bör förverkligas i en löpande process och att innan det slutliga beslutet om denna del av processen fattas bör ministerrådssekretariatet framlägga konkret förslag till omstrukturering av projektpresentationen.

7. Budgetbeslut i de enskilda nordiska länderna

Det har av gruppen förutsatts att en senareläggning av budgetbeslutet inte bör medföra förseningar av ländernas bidrag till ministerrådsbudgeten, dvs att förpliktelserna om betalning per den 1 januari och den 1 juli enligt det av ministerrådet fastställda ekonomiförvaltningsreglementet kan hållas. Enligt efterföljande tidsplan för en framtida budgetprocedur skulle länderna ha ca 1,5 månad för att fatta erforderliga nationella politiska beslut samt företa utbetalningarna så att budgetmedlen är sekretariatet tillhanda den 2 januari budgetåret.

Medlemmarna i ministerrådets budgetutskott har anmodats uttala sig om möjligheterna att inordna en ettårig nordisk budgetprocedur i det nationella budgetarbetet.

I *Danmark* skulle budgeten för det nordiska samarbetet tas upp tentativt i "finanslovsförslaget". Slutligt beslut fattas först i december. Ändringar kan göras fram till två dagar före beslutsdagen.

I *Finland* kan man i det budgetförslag som läggs fram för riksdagen beakta ett nordiskt budgetförslag, såvida detta föreligger före utgången av november. I det finska yttrandet framhålls att "för att den nya budgetproceduren skall kunna förverkligas på ett smidigt sätt, skulle det uppenbarligen vara nödvändigt, att budgetutskottet under mötet i april före budgetåret kunde avtala om den nordiska budgetprocedures utgiftsnivå, i vilket fall också de nationella finansieringsandelarna på enhetliga grunder kan tas upp i de nationella budgetförslagen."

I *Island* kan man i ordinarie budgetförslag arbeta med tentativa uppgifter fram till altingets voteringsdiskussion, som äger rum i mitten av december.

I *Norge* skulle ett nordiskt budgetförslag i september kunna ingå i ordinarie budgetarbete och eventuella ändringar i relation till detta förslag skulle kunna läggas som tillägg till statsbudgeten senare på året.

I *Sverige* kan man i budgetpropositionen i januari året före det nordiska budgetåret ta upp ett preliminärt beräknat belopp för den nordiska budgeten. Regeringen får sedan, när den nordiska budgeten är fastställd, med ett särskilt beslut göra en ändring i regleringsbrev för anslaget och därvid ange det exakta belopp som är Sveriges andel av budgeten. Den hittillsvarande ordningen med en särskild proposition till riksdagen förutsätts slopad.

Medlemmarna i ministerrådets budgetutskott har alltså med vissa förbehåll bekräftat att denna tidsfrist är tillräcklig (*Bihang 2*).

8. Motiv och förslag till en ny budgetprocedur

Budgetprocedurgruppen konstaterar, med hänvisning till sitt mandat och ovanstående genomgång, att den samlade uppläggning av rapporteringen från ministerrådet som en förkortad budgetbehandling skulle innebära, kommer att ge Nordiska rådet möjlighet att – i motsättning till vad som nu är fallet – under ett och samma kalenderår i kronologisk ordning beakta:

1. berättelsen för det närmast föregående verksamhetsåret
2. budgeten för det innevarande året
3. bedömningar rörande det framtida samarbetet
4. budgetförslaget för det närmast efterföljande året
5. budgetkonsekvenser för kommande år.

Utan att ta ställning till det framtida dokumentationsbehovet kan det konstateras att punkterna 1–3 ovan, som skulle höra till vårbehandlingen, idag motsvaras av C1, medan punkterna 4–5, vid höstbehandlingen, svarar till dagens C2-material.

Ett införande av en förkortad procedur skulle innebära ett tillfälle att inom samma verksamhetsår uppnå en ofta eftersträvad möjlighet till ett mera samlat synsätt, genom att framtidsplaner kan ses mot bakgrund av genomförd verksamhet. Vidare kan rådet få längre tid till förfogande för sin del av budgetbehandlingen. Samtidigt innebär detta dock att rådets utskott måste sammanträda under maj månad, vilket innebär en avvikelse från dagens mötesrutiner för vissa utskott.

Arbetsgruppen konstaterar att den nya budgetproceduren synes förutsätta en formell rådssamling i november månad. Gruppen inser, att denna tid av året, som i flertalet av de nationella parlamenten är en av årets intensivaste arbetsperioder med bl. a. pågående nationell budgetbehandling, inte är väl lämpad för en sådan höstsamling som medför ett ökat ansvar och förutsätter en större arbetsinsats från parlamentarikernas sida. Arbetsgruppen har dock ej kunnat finna någon annan lösning på problemet med beaktande av de tidsmässiga bindningar som i övrigt gäller för budgetberedningen på nordiskt plan. Arbetsgruppen förutsätter därför att man inom rådet noggrant överväger denna frågeställning och ställer den i relation till för- och nackdelar med det nya systemet i övrigt.

För ministerrådets arbete synes väsentliga fördelar kunna uppnås så tillvida att det faktiska budgetbeslutet har flyttats avsevärt närmare budgetårets början. Det medför att beslut kan fattas på ett väsentligt mera aktuellt underlag än vad nuvarande budgetprocedur medger, både i fråga om beredningsfasen och i själva verkställandet av besluten och genomförandet av den budgeterade verksamheten.

Den förkortade proceduren underlättar också för institutioner och ämbetsmannakommittéer att mera ostört kunna lägga sina budgetförslag utan att samtidigt behöva planera för ett mellanliggande år som i dagens procedur ligger mellan det år förslaget framläggs och det år förslaget avser.

Även den nationella hanteringen av den nordiska budgeten i regeringskanslierna bör kunna underlättas genom att den bättre kan koordineras med de nationella budgetförslagen. Det kan exempelvis krävas en kompletterande nationell finansiering av i den nordiska budgeten föreslagna åtgärder.

Mot denna bakgrund föreslår budgetprocedurgruppen att de moment som ingår i nedanstående översikt under rubriken "Förslag till ny budgetprocedur" görs till föremål för vidare prövning.

Alternativt kan det även utarbetas en budgetprocedur som innebär att större tidsutrymme reserveras under våren och början av sommaren för behandling av budgetfrågor i Nordiska rådets utskott och mellan utskott och ministerråd. Om man väljer denna tidsplan, kan ministerrådets budgetförslag läggas fram i slutet av september. I det förslag till procedur som läggs fram i det följande har detta alternativ emellertid inte förts in.

NUVARANDE BUDGETPROCEDUR			FÖRSLAG TILL NY BUDGETPROCEDUR		
<i>Tidpunkt</i>	<i>Ministerrådet (MR)</i>	<i>Nordiska rådet (NR)</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Ministerrådet (MR)</i>	<i>Nordiska rådet (NR)</i>
År -2			År -2		
primio maj	Presidiet och samlarblsministrarna möts, bl. a. fastställs budgetproceduren för kommande års budgetarbete				
primio maj		Möte i Nordiska rådets budgetkommitté för uppföljning av besluten i samband med sessionen; representanter för MR (SAM och kultur) deltar			
ultimo september	Samtliga fack-MR bereds möjlighet till överläggningar med NRs organ ang. budgeten				
1 - 15 oktober	Institutionerna och ämbetsmannakommittéerna lämnar sina förslag och program; material ang. den allmänna budgeten sammanställs och överlämnas till NR för kommentarer				
medio november		Budgetkommittén behandlar totalnivå och prioriteringar i MRs budget mot bakgrund av uttalanden från NRs fackutskott			
ultimo november	Diskussion mellan MR-SAM och NRs budgetkommitté ang. nivå och prioriteringar i MRs budget; ordföranden i MR-kultur deltar				
medio december	Generalsekreterarens budgetförslag utsänds till MR-SAM och fack-MR		medio december	MR-SAM överlämnar sin berättelse (C1) till NR med beslut om budget för år -1 och bedömningar ang. det framtida samarbetet	

NUVARANDE BUDGETPROCEDUR

FÖRSLAG TILL NY BUDGETPROCEDUR

<i>Tidpunkt</i>	<i>Ministerrådet (MR)</i>	<i>Nordiska rådet (NR)</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Ministerrådet (MR)</i>	<i>Nordiska rådet (NR)</i>
År -1 januari	MRs budgetutskott avger sitt yttrande över budgetförslaget		År -1 medio januari	Generalsekreteraren utfärdar anvisningar för budgetarbetet till institutioner och ÅK	
	Fack-MR bereds möjlighet att avge yttrande om budgeten				
	STF diskuterar totalramen för kultursamarbetet och innehållet i den övriga delen av budgeten				
20 januari	MR-SAM fastställer budgetförslaget för överlämnande till NR				
månadsskiftet januari/februari		MR-SAM lämnar muntlig redogörelse för budgetförslaget för NRs organ. Det samlade förslaget diskuteras i NRs fackutskott och budget- och kontrollutskott			
primo mars		Budgetförslaget behandlas i plenum vid NRs session utifrån fackutskottens budget- och kontrollutskottets yttranden	ultimo februari primor mars		NRs session behandlar MRs rapportering (C1)
medio mars	MR-SAM fastställer budgeten inkl. en totalram för kultursamarbetet, varefter MR-kultur fastställer detaljbudget för kultursamarbetet				

NUVARANDE BUDGETPROCEDUR			FÖRSLAG TILL NY BUDGETPROCEDUR		
<i>Tidpunkt</i>	<i>Ministerrådet (MR)</i>	<i>Nordiska rådet (NR)</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Ministerrådet (MR)</i>	<i>Nordiska rådet (NR)</i>
medio april	Detaljanvisningar för budgeten utfärdas av generalsekreteraren; anvisningar för disponering av projektmedel utfärdas		medio april	Institutioner och ÄK lämnar budgetförslag till sekretariatet	
			ultimo april		Sammanfattning och underlag till budget överlämnas till NR för kommentar
			medio maj		Möten i NRs utskott och mellan utskott och Fack-MR ang. nivå och prioriteringar i MRs budget
ultimo maj		Möte i NRs budget- och kontrollutskott för uppföljning av sessionen; representanter för MR deltar	ultimo maj	Diskussion mellan NRs budget- och kontrollutskott och MR-SAM ang. nivå och prioriteringar i MRs budget	
			medio juni	Generalsekreteraren lämnar sitt budgetförslag till MR (SAM, Fack)	
			primo september	MRs budgetutskott avger yttrande	
			medio september	MR-SAM fastställer budgetförslaget för överlämnande till NR	
			ultimo september primo oktober		NR-fackutskott diskuteras vid behov budgetförslaget; MR lämnar muntlig redogörelse för detta

NUVARANDE BUDGETPROCEDUR

FÖRSLAG TILL NY BUDGETPROCEDUR

<i>Tidpunkt</i>	<i>Ministerrådet (MR)</i>	<i>Nordiska rådet (NR)</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Ministerrådet (MR)</i>	<i>Nordiska rådet (NR)</i>
medio oktober	MR-fack m. fl. överlämnar förslag till disponering av medlen på sektorsramarna; materialet lämnas till budget- och kontrollutskottet				
medio november		Budget- och kontrollutskottet behandlar förslagen till disponeringar mot bakgrund av uttalanden från NRs fackutskott	medio november		Utifrån fackutskottens yttranden behandlas budgetförslaget av NRs budget- och kontrollutskott och därefter av NRs plenarförsamling
			medio november	MR-SAM fastställer budgeten MR-K beslutar om disponering av medel för verksamhet inom kulturavtalets områden	
ultimo november	MR-SAM och NRs budget- och kontrollutskott överlägger om dispositionsbeviljningarna MR-fack beslutar om dispositionsbeviljningarna				
			primo december	Generalsekreteraren utfärdar detaljanvisningar för budgeten	
			fr. o. m. medio december	MR-fack beslutar om disponering av projektmedlen	

PM **angående oppdelning av Nordiska rådets session**

Vid møte mellom Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) och Nordiska rådets presidium den 7 maj 1985 våktes frågan om att förenkla och förbättra behandlingen av Nordiska ministerrådets budget. En möjlig väg att uppnå detta kan vara att dela upp rådssessionen i en vår- och en höstdel varvid information om budgeten lämnas inför båda delarna av sessionen.

De grundläggande bestämmelserna om rådssessionen finns i andra stycket i Art. 51 i Helsingforsavtalet. De bestämmelser som reglerar informationen om budgeten finns i andra stycket i Art. 64 i samma avtal.

Bestämmelserna i Art. 51 i Helsingforsavtalet om rådssessionen innebär att plenarförsamlingen endast håller en ordinarie session om året. Därutöver finns möjlighet att kalla in till extra session. En sådan extra session framstår emellertid som en självständig session och den utgör inte en del av den ordinarie sessionen. Inkallande av extrasession förutsätter vägande skäl i varje særskilt fall.

Frågan om att dela upp den årliga rådssessionen i två delar har varit föremål för diskussion i olika sammanhang. Den har bl. a. behandlats i den Nordiska organisationskommitténs (Fagerholm-kommittén) betänkande Nordiska samarbetets organisation, NU 1969: 20. Kommittén ansåg emellertid inte att det var "generellt nödvändigt" att införa en sådan ordning.

År 1973 beslutade plenarförsamlingen på förslag av presidiet att den 21:a rådssessionen 1973 skulle delas i två delar. Påföljande år beslutade plenarförsamlingen om en motsvarande oppdelning av den 22:a sessionen 1974. Presidiets förslag att dela 1973 års session föregicks av en særskild utredning. Resultatet av utredningen kom bl. a. till uttryck i ett utkast till promemoria som upprättades inom presidiesekretariatet (P 269b/1972). I utkastet angavs bl. a. följande.

Presidiet kan ifølge Helsingfors-avtalen innkalle til ekstrasesjon – en slik ekstrasamling vil også komme i stand om et visst antall valgte medlemmer eller regjeringer ber om det. En ekstrasamling vil være en selvstendig sesjon, ikke en del av den ordinære. Selv om endringer i Helsingfors-avtalen gir adgang for Presidiet til å sammenkalle ekstrasesjon, er dette neppe tenkt som en årsviss foretøelse. Ved en prøvordning med delt sesjon bør man derfor neppe skyte seg under Presidiets fullmakt på dette punkt, men heller dele opp den ordinære sesjon i to samlinger.

Riktignok har hverken Helsingfors-avtalen eller Rådets arbeidsordning noen bestemmelser om delt sesjon, men det kan på den annen side ikke ses at avtalen eller arbeidsordningen er til hinder for at man deler opp sesjonen i to samlinger. Hvis plenarförsamlingen under den konstituerende samling

om vintern, beslutar å fortsette sine forhandlinger ved en kortere høst-samling, vil det fremgå klart at rådssesjonen er en helhet; man deler den bare av praktiske og effektivitetshensyn i to samlinger.

Såsom anføres i det refererade utkastet till promemoria inneholder de nordiska samarbeitsavtalen inte några beståmmelser om delning av rådssesjonen. Någon åndring av avtalen i detta hånseende har inte gjorts efter promemorians tillkomst. Några uttalade hinder mot en delning av sesjonen finns således inte.

En tolkning av gållande beståmmelser ger inte heller vid handen att en delning av rådssesjonen skulle vara otillåten. Varken de grundlåggende beståmmelserna om sesjonen i Art. 51 i Helsingforsavtalet eller några andra beståmmelser i samarbeitsavtalen ger uttrykk for detta. Den oppdelning som gjordes av 1973 och 1974 års sesjoner kan i stållet anses ha skapat en praxis som innebår att en oppdelning får ske, i varje fall om den inte skall betraktas som en fast institusjon.

De tidligere nämnda beståmmelserna i Art. 64 i Helsingforsavtalet om att information om underlag for budgeten skall låmnas inför rådssesjonen kan inte i sig anses utgöra hinder for att sådan information låmnas inför varje del av en sesjon. En delning av sesjonen i enlighet med forslaget synes mot denna bakgrund vara mulig utan att någon åndring behøver foretas i gållande beståmmelser. Det skall påpekås att om en ordning med en delad sesjon får permanent karaktår så bør åndringer låmpligen gøres i såvål Art. 51 som i Art. 64 i Helsingforsavtalet. Praktiska skål talar for att vissa åndringer dårvid åven bør foretas i Nordiska rådets arbeidsordning.

En oppdelning av rådssesjonen bør i och for sig kunna beslutås av plenarforsamlingen med enkel majoritet i enighet med beståmmelserna i 14 § andra stycket i Nordiska rådets arbeidsordning. Oppdelningen kan dårvid betraktas som att plenarforsamlingen ajournerer sig. Med hånsyn till att undantag kan komma att behøva gøres från bl. a. beståmmelserna i 7 och 8 §§ i arbeidsordningen torde emellertid en delning av sesjonen kråva beslut med två tredjedels majoritet i enlighet med beståmmelserna i 50 § i arbeidsordningen. Det kan nåmnas att besluten om delning av 1973 och 1974 års sesjoner tråffades med sådan majoritet. En anledning hærtill torde ha varit att besluten bl. a. innebar en avvikelse från beståmmelserna i 1 og 3 §§ i arbeidsordningen.

Stockholm i september 1985

Harald Dryselius
Byråchef

*BIHANG 2***Den danske finanslovprocedure i relation til en ændret tidsplan for behandling af Nordisk Ministerråds budget**

1. Finanslovsforslaget fremsættes i Danmark medio august før finansårets begyndelse den 1. januar. Forslaget vedtages sædvanligvis medio december.

Under behandlingen i folketinget kan såvel regeringen som medlemmer af folketinget fremsætte ændringsforslag til finanslovsforslaget – indtil 2 dage før forslaget sidste behandling (vedtagelse). I praksis fremsætter regeringen ændringsforslag medio september (ordinære ændringsforslag) og primo december (afsluttende ændringsforslag).

2. En ændret procedure for behandling af budgettet i Nordisk Råd, f. eks. således at denne behandling afsluttes den 15. november forud for budgetårets begyndelse giver ikke anledning til problemer.

Budgettet for det danske bidrag til de nordiske aktiviteter vil da fremgå tentativt af finanslovsforslaget.

Hvis udfaldet af de nordiske budgetdrøftelser afviger fra den tentative budgettering, vil der formelt skulle fremsættes et ændringsforslag til finanslovsforslag.

Såfremt der er tale om en forhøjelse af bidraget i forhold til det tentative budget, vil der skulle findes kompenserende besparelse på andre dele af det danske statsbudget.

København, den 23. september 1985

Finansministeriet i Finland:

Som svar på de frågor som framlagts i hänvisade brev meddelar jag följande:

1. Prisförutsättningar

år 1986 4%

år 1987 3%

2. Ny budgetprocedur

Från finsk sida är tidtabellen för det samnordiska budgetförslaget möjlig att förverkligas. En förutsättning för detta är dock att slutsumman av den samnordiska budgeten skulle komma till kännedom senast i slutet av november månad före budgetåret, då den kan beaktas i riksdagsbehandlingen av Finlands nationella budgetförslag. Om förberedandet av den nordiska budgeten fördröjs från detta, är det möjligt att budgeteringen av den slutliga nationella betalningsandelen flyttas till budgetårets tilläggsbudget. Detta kunde komma att betyda, att det inte finns full garanti för utförandet av betalningsandelarna i början av budgetårets januari månad.

För att den nya budgetproceduren skall kunna förverkligas på ett smidigt sätt, skulle det uppenbarligen vara nödvändigt, att budgetutskottet under mötet i april före budgetåret kunde avtala om den nordiska budgetprocedurans utgiftsnivå, i vilket fall också de nationella finansieringsandelarna på enhetliga grunder kan tas upp i de nationella budgetförslagen.

Från finskt håll finns det ingenting att anmärka beträffande prisomräkningsfaktorerna och fördelningsnyckeln i anslutning till förändringar av budgetproceduren. Förkortandet av budgetförslagets behandlingsperiod är bra, då grundinformationen kommer kännbart närmare budgetåret.

Helsingfors den 1 augusti 1985

Budsjettdepartementet i Island:

Ang.: Tidsplanen for det Islandske statsbudsjett relatert til endret tidsplan for de nordiske budsjetter.

Betrakt følgende sammenlikning av de to nevnte tidsplaner:

Tidspunkt	Isl. statsbudsjett	Nordiske budsjetter
primo juni	Departementene leverer inn forslag om bevilgninger til sine saksområder.	
medio juni		Generalsekretæren leverer sit forslag til Ministerrådet
primo sept		MR-Samarbeidsministrene fastsetter budsjettforslag og leverer til Nordisk råd
primo okt	Forslag til statsbudsjett overlevert til Alþingi.	
okt – primo des	Budsjett til behandling hos Finanskomitee og Alþingi	
primo nov		Nordisk råds budsjett-sesjon
medio nov		Samarbeidsministrene fastsetter budsjettet
Medio des	Voteringsdiskusjon i Alþingi om statsbudsjettet	

Samarbeidsministeren gjør forslag overfor budsjettdepartementet om bevilgnings størrelse neste år. Som grunnlag for et slikt forslag kunne en

tenke seg at samarbeidsministeren brukte Generalsekretærens budsjettforslag. Det ville i tilfelle bety at budsjettdepartementet ikke ville motta samarbeidsministerens budsjettforslag på samme tidspunkt som andre forslag. Det er et overkommelig problem.

Hvis Samarbeidsministrenes budsjett avviker nevneverdig fra Generalsekretærens budsjettforslag vil den islandske samarbeidsminister måtte finne gehør for forslag om endring av budsjettforslaget i det Islandske Alþingi før voteringsdiskusjonen. Et slikt forslag ville sannsynligvis bli satt fram av majoriteten i Finanskomiteen.

Håper at denne sammenlikningen er tilfredsstillende.

Reykjavík, 25. september 1985

Pórolfur Matthiasson

Finans- og tolldepartementet i Norge:

Det vises til Nordisk Ministerråds brev av 5. juli 1985 hvor en ber om

- a) prisforutsetninger for budsjettåret 1987
- b) eventuelle bemerkninger til et svenskt forslag om endringer i budsjettprosedyrene for fastsettelsen av de nordiske budsjetter.

a) Prisforutsetninger 1986–1987

Følgende prisforutsetninger tilrås lagt til grunn for Norges vedkommande for omregning av 1986-budsjettet till 1987-prisnivå:

lønn 6 %

pris (varer og tjenester) 5 %

b) Ny budsjettprosedyre

Det vises til forslaget til ny budsjettprosedyre utarbeidet av det svenske stedfortrederkontoret (promemoria av 24. april 1985). Finansdepartementet vil peke på at det svenske forslag om å forkorte budsjettprosedyren til ca. 1 år, er basert på den grunnleggende forutsetning at Nordisk Råd, i tillegg til en sesjon om våren, også skal avvikle en minisesjon om høsten. Det er grunn til å reise spørsmål om hvorvidt dette er en rasjonell ordning. Finansdepartementet vil bemerke at det tilligger Nordisk Råd å avgjøre sin egen arbeidsform, og at en er kjent med at det er nedsatt en særskilt arbeidsgruppe til å vurdere dette spørsmål. Fra Finansdepartementets side vil en derfor påpeke viktigheten av at man i dette forberedende arbeid klart får frem en analyse av de merkostnader en ekstra sesjon vil innebære.

Hvis en utelukkende ser på de tekniske tilpasningsmuligheter mellom forslaget til ny prosedyre og den norske budsjettprosedyren, har en følgende merknader:

1) Det foreslås at generalsekretæren skal utferdige budsjettdirektiver til institusjoner og embetsmannskomiteer mediojanuar (år 1). I Norge fast-

settes departementenes budsjetttrammer vanligvis først i månedsskiftet januar/februar (endelige rammebrev utsendes medio februar). Dette bør likevel ikke skape noe særskilt problem i relasjon til et generalsekretærdirektiv medio januar, idet dette kan baseres på konsekvensjustert budsjett fra foregående år og som en foreløpig ramme.

2) Generalsekretæren skal levere inn sitt budsjettforslag til MR medio juni. Dette vil innebære at Handelsdepartementet og Kultur- og vitenskapsdepartementet ikke kan få startet behandlingen av de respektive bevilgningsforslag før i siste halvdel av juni. En antar likevel at heller ikke dette burde skape nevneverdige problemer, idet det erfaringsmessig gjenstår enkelte saker til avklaring først på sensommeren.

3) Samarbeidsministrene skal etter forslaget fastsette budsjettforslaget for overlevering til Nordisk Råd primo september. I tid harmonerer dette godt med den norske budsjettprosessen, idet en får tatt hensyn til bevilgningsforslagene til nordiske formål samtidig med at man avslutter behandlingen fra Regjeringens side av det nasjonale budsjett.

4) Etter behandling av NR skal MR-SAM fastsette budsjettet endelig medio november. Finansdepartementet legger til grunn at dette relativt sjelden vil nødvendiggjøre endringer i forhold til hvilket bevilgningsforslag som er innarbeidet i St. prp. nr. 1 på Handelsdepartementets og Kultur- og vitenskapsdepartementets budsjett. Om så skjer vil det kunne bli aktuelt å fremme forslag om et tilleggsnummer til St. prp. nr. 1 eller fremme saken for Stortinget på et senere tidspunkt. Som hovedregel skal eventuelle tilleggsproposisjoner til St. prp. nr. 1 fremmes såvidt tidlig at de respektive komiteer i Stortinget kan få behandlet forslaget før budsjettinnstilling avgis. Dette vil ikke være mulig dersom en eventuell tilleggsproposisjon fremmes først i månedsskiftet november/desember. En bør derfor vurdere nærmere hvorledes dette spørsmålet kan løses, f. eks. om Stortinget vil kunne behandle en eventuell tilleggsproposisjon selv om denne først fremmes i månedsskiftet november/desember. En kan også tenke seg alternative løsninger. Før en går nærmere inn på disse spørsmål, bør en imidlertid ha avklart hvorvidt det er aktuelt å gå videre med forslaget til ny budsjettprosedyre.

Avslutningsvis vil en bemerke at en ikke ser at det skulle være behov for å forandre rutinene mht. fastsetting av prisomregningsfaktorer eller fordelingsnøkkel utover tidspunktet for når dette skal skje.

Konklusjon

Rent teknisk synes det som om forslaget til ny budsjettprosedyre for fastsetting av de nordiske budsjetter kan tilpasses den norske budsjettprosedyren. Forslaget må imidlertid vurderes i forhold til forutsetningen om en ekstra sesjon i Nordisk Råd om høsten og de merkostnader dette innebærer.

Oslo, 11. september 1985

Etter fullmakt

Odd Solbrau

Bjørn T. Grydeland

Finansdepartementet i Sverige:

För finansdepartementets del innebär den procedur för den nordiska budgetbehandlingen som diskuteras i budgetprocedurgruppen inga större budgettekniska svårigheter.

Arbetsgången för Sveriges del blir att man i budgetpropositionen i januari året före det nordiska budgetåret tar upp ett preliminärt beräknat belopp för den nordiska budgeten. Regeringen får sedan, när den nordiska budgeten är fastställd, med ett särskilt beslut göra en ändring i regleringsbrev för anslaget och därvid ange det exakta belopp som är Sveriges andel av budgeten. Den hittillsvarande ordningen med en särskild proposition till riksdagen förutsätts slopas.

En ny nordisk budgetprocedur på föreslaget sätt torde leda till en rationellare behandling av den nordiska budgeten.

Stockholm den 2 oktober 1985

DOKUMENT 2

Förslag**från Nordiska rådets presidium om en försöksordning om budgetproceduren**

Den 9. juni 1982 ble det på grunnlag av samråd mellom Nordisk Råds Budsjettkomite og Nordisk Ministerråd (samarbeidsministrene) besluttet en preliminær overenskommelse om en ny budsjettprosedyre for Nordisk Ministerråds allmenne budsjett. Samtidig ble det understreket at denne prosedyre er å betrakte som en forsøksordning. Nordisk Råds presidium godkjente den 22. juni 1982 ovennevnte overenskommelse.

Nordisk Ministerråd (kultur- og undervisningsministrene) besluttet 18. oktober 1982 at den nye budsjettprosedyre også skal tillempes på kulturbudsjettet som en forsøksordning.

Rådets plenarforsamling bemyndiget den 4. mars 1985 Budsjettkomiteen til under Rådets 33. sesjon å legge frem en betenkning over Ministerrådets budsjettforslag for 1986.

På grunnlag av erfaringene med behandlingen av budsjettene for 1986, kom Nordisk Råds presidium og Nordisk Ministerråd (samarbeidsministrene) den 7. mai 1985 overens om at for arbeidet med Nordisk Ministerråds budsjett for 1987 skal gjelde den prosedyre som ble benyttet i forbindelse med utarbeidelsen av budsjettet for 1986.

Presidiet viser til at under dagens møte, dagsordenspunkt 8, er foreslått at Budsjettkomiteen skal være i funksjon under Rådets 34. sesjon. Rådets arbeidsordning gir imidlertid ikke mulighet til andre enn utvalg å legge frem betenkning med forslag til beslutning eller uttalelse til plenarforsamlingen. Imidlertid kan plenarforsamlingen i henhold till Rådets arbeidsordnings paragraf 50 i særskilte tilfelle med 2/3 flertall beslutte avvik från arbeidsordningens bestemmelser.

Presidiet foreslår at plenarforsamlingen beslutter at Nordisk Råds Budsjettkomite bemyndiges til under Rådets 34. sesjon å legge frem en betenkning med motivert forslag til uttalelse over Nordisk Ministerråds forslag til budsjett for 1987.

BESLUT

Lista över framställning, rekommendationer och yttranden vid Nordiska rådets 34:e session i København, 3–7 mars 1986

Framställning

Nr 1. Ökat radio- och TV-samarbete i Norden

Rekommendationer

- Nr 2. Handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet*
Nr 3. Kulturförbindelserna mellan östra och mellersta Finland och övriga Norden
Nr 4. Intensifierat samarbete på yrkesutbildningens område
Nr 5. Ökat stöd till den färöiska, grönländska och samiska litteraturen
Nr 6. Förbättrad spridning av verk nominerade till Nordiska rådets musikpris
Nr 7. Stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete (NORDLEK)
Nr 8. Plan för utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet
Nr 9. Gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare
Nr 10. Nordbors rättigheter
Nr 11. Sysselsättning för ungdom inom kultursektorn
Nr 12. Handlingsplan mot luftföroreningar
Nr 13. Skydd för älvar på Nordkalotten
Nr 14. Åtgärder mot handel med utrotningshotade djur
Nr 15. Center för handikappade på Nordkalotten
Nr 16. Blyfri bensin i Norden
Nr 17. Tilläggsbromsljus på bilar
Nr 18. Låsningsfria bromssystem i bilar
Nr 19. Ökad trygghet för cyklister i Norden
Nr 20. Datateknologin i regionalpolitiken
Nr 21. Nordiskt teknologiår 1988
Nr 22. Nordiskt samarbete i internationella sammanhang
Nr 23. Nordisk utvecklingsfond för Västnorden
Nr 24. Reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik
Nr 25. Handlingsplan för ökad sysselsättning inom byggsektorn
Nr 26. Samarbete på energiområdet
Nr 27. Höjd beloppsram för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringar
Nr 28. Samarbete inom biotekniken
Nr 29. Forskningsinsatser inom den kooperativa sektorn
Nr 30. Samarbete inom flyktingpolitiken
Nr 31. Enhetliga rättsregler angående födsel efter insemination
Nr 32. Enhetliga regler om förbud att driva rörelse
Nr 33. Nordisk konvention om folkregistrering
Nr 34. Nordiska kvinnokonferenser 1988

Yttranden

- Nr 1. Nordiska rådets yttrande över Nordiska ministerrådets berättelse (kulturutskottet)*
- Nr 2. Nordiska rådets yttrande över Nordiska ministerrådets berättelse (social- och miljöutskottet)*
- Nr 3. Nordiska rådets yttrande över Nordiska ministerrådets berättelse (kommunikationsutskottet)*
- Nr 4. Nordiska rådets yttrande över Nordiska ministerrådets berättelse (ekonomiska utskottet)*
- Nr 5. Nordiska rådets yttrande över Nordiska ministerrådets berättelse (juridiska utskottet)*
- Nr 6. Nordiska rådets yttrande över Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1987 (budgetkommittén)*

FRAMSTÄLLNING nr 1/1986

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning angående *ökat radio- och TV-samarbete i Norden* (B 61/k)

Med hänvisning till artiklarna 56 och 65 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1985 gjort nedanstående framställning efter förslag av kulturutskottet (B 61/k).

Framställningen har följande lydelse:

Nordiska rådets presidium anmodar Nordiska ministerrådet

att under en försöksperiod åren 1987–1990 genomföra ett radio- och TV-samarbete via satelliten Tele-X utgående från ministerrådets förslag B 61/k och med beaktande av de synpunkter som framförs av kulturutskottet i utskottets betänkande över ministerrådsförslaget,

att verka för ett danskt deltagande i samarbetet,

att i skyndsam ordning fastställa hur programservicen till och från Island skall ske och att ange en nordisk kostnadsram för detta utbyte, och

att i god tid före försöksperiodens utgång till Nordiska rådet avge förslag om ett fortsatt nordiskt radio- och TV-samarbete.

Mariehamn den 13 november 1985

Páll Pétursson

President

Ilkka-Christian Björklund

Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillstållt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*handlingsplan för det nordiska
 kultursamarbetet*

REKOMMENDATION nr 2/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 5 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (A 746/k) med 70 röster. 17 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utarbeta en särskild handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet och att förelägga Nordiska rådet en sådan plan i god tid före Nordiska rådets 35:e session 1987.

De 70 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Gunnel Jonäng</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Arvo Kempainen</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Hannu Kempainen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Sakari Knuutila</i>
<i>Kjell Magne Fredheim</i>	<i>Wiggo Komstedt</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Inga Lantz</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Ivar Hansen</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Arnljot Norwich</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Hans Nyhage</i>

Aase Olesen
Berit Oscarsson
Erlendur Patursson
Robert Pedersen
Hans Petersson
Oddrunn Pettersen
Hans Pettersson i Helsingborg
Tuulikki Petäjaniemi
Kaj Poulsen
Otto Steenholdt
Jens Steffensen
Ingrid Sundberg

Karl-Erik Svartberg
Sten Svensson
Peder Sønderby
Anders Talleraas
Bernhardt Tastesen
Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Marjatta Väänänen
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

København den 5 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*kulturförbindelserna mellan östra
 och mellersta Finland och övriga
 Norden*

REKOMMENDATION nr 3/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 5 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kultur-
 utskottet (A 688/k) med 54 röster. 33 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda
 hur de kulturella förbindelserna mellan östra och mellersta Fin-
 land och det övriga Norden ytterligare kan stärkas, och att lägga
 fram förslag om åtgärder i detta syfte.

De 54 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Arvo Kempainen</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Hannu Kempainen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Sakari Knuutila</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Inga Lantz</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Per-Kristian Foss</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Kjell Magne Fredheim</i>	<i>Arnljot Norwich</i>
<i>Kirsti Kalle Grøndahl</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Erlendur Patursson</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Hans Petersson</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Hans Pettersson i Helsingborg</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Tuulikki Petäjaniemi</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Åsa Solberg Iversen</i>	<i>Jens Steffensen</i>

Ingrid Sundberg
Ilkka Suominen
Karl-Erik Svartberg
Sten Svensson
Peder Sønnderby

Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik

København den 5 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*intensifierat samarbete på yrkes-
 utbildningens område*

REKOMMENDATION nr 4/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 5 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (A 696/k) med 56 röster. 31 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att intensifiera det nordiska samarbetet på yrkesutbildningens område i syfte att uppnå en ökad likvärdighet av yrkesutbildningen i Norden.

De 56 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Arvo Kemppainen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Hannu Kemppainen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Inga Lantz</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Per-Kristian Foss</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Kjell Magne Fredheim</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Arnljot Norwich</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Erlendur Patursson</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Robert Pedersen</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Hans Petersson</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Hans Pettersson i Helsingborg</i>
<i>Åsa Solberg Iversen</i>	<i>Páll Pétursson</i>

Tuulikki Petäjämäki
Kaj Poulsen
Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Ilkka Suominen

Karl-Erik Svartberg
Sten Svensson
Pirkko Turpeinen
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik

København den 5 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*ökat stöd till den färöiska,
 grönländska och samiska littera-
 turen*

REKOMMENDATION nr 5/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 5 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kultur-
 utskottet (A 697/k) med 61 röster. 26 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genom
 utnyttjande av befintliga nordiska stödordningar öka stödet till
 den färöiska, grönländska och samiska litteraturen.

De 61 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Gunnel Jonäng</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Arvo Kemppainen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Sakari Knuuttiila</i>
<i>Per-Kristian Foss</i>	<i>Inga Lantz</i>
<i>Kjell Magne Fredheim</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Arnljot Norwich</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Aase Olesen</i>

Berit Oscarsson
Erlendur Patursson
Hans Petersson
Oddrunn Pettersen
Hans Pettersson i Helsingborg
Otto Steenholdt
Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Ilkka Suominen

Karl-Erik Svartberg
Sten Svensson
Peder Sønderby
Anders Talleraas
Bernhardt Tastesen
Friðjón Þórðarson
Pirkko Turpeinen
Lena Öhrsvik

København den 5 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*förbättrad spridning av verk
 nominerade till Nordiska rådets
 musikpris*

REKOMMENDATION nr 6/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 5 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (A 703/k) med 63 röster. 24 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda på vilket sätt de verk som nomineras för nordiska rådets musikpris kan göras tillgängliga för en större publik i Norden, och att utgående från utredningens förslag vidta behövliga åtgärder för att förbättra distributionen av de nominerade verken.

De 63 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Guðrún Helgadóttir</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Gunnel Jonäng</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Arvo Kempainen</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Hannu Kempainen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Per-Kristian Foss</i>	<i>Wiggo Komstedt</i>
<i>Kjell Magne Fredheim</i>	<i>Inga Lantz</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Peter Muurman</i>

Agnar Nielsen
Barbro Nilsson
Arnljot Norwich
Hans Nyhage
Aase Olesen
Berit Oscarsson
Hans Petersson
Oddrunn Pettersen
Hans Pettersson i Helsingborg
Páll Pétursson
Tuulikki Petäjäniemi
Kaj Poulsen

Otto Steenholdt
Jens Steffensen
Ilkka Suominen
Karl-Erik Svartberg
Sten Svensson
Anders Talleraas
Bernhardt Tastesen
Pirkko Turpeinen
Marjatta Väänänen
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik

København den 5 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*stöd till nordiskt folkkulturellt
 samarbete (NORDLEK)*

REKOMMENDATION nr 7/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 5 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (A 725/k) med 58 röster. 29 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att anvisa medel på den nordiska budgeten för NORDLEK från och med 1987.

De 58 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

Esko Aho
Lennart Andersson
Margrete Auken
Hallvard Bakke
Stefán Benediktsson
Dorte Bennedsen
Johan Buttedahl
Kaj Bärlund
Bjarne Mørk Eidem
Ólafur G. Einarsson
Mikko Elo
Lahja Exner
Per-Kristian Foss
Kjell Magne Fredheim
Kirsti Kolle Grøndahl
Eiður Guðnason
Rune Gustavsson
Flemming Hansen
Karen Thurøe Hansen
Margit Hansen-Krone
Guðrún Helgadóttir
Elsi Hetemäki-Olander
Tytti Isohookana-Asunmaa

Åsa Solberg Iversen
Olof Jansson
Jens Peter Jensen
Karen Højte Jensen
Elver Jonsson
Anker Jørgensen
Brit Jørgensen
Ilkka Kanerva
Hannu Kemppainen
Thea Knutzen
Sakari Knuutila
Inga Lantz
Paavo Lipponen
Grethe Lundblad
Peter Muurman
Barbro Nilsson
Arnljot Norwich
Hans Nyhage
Berit Oscarsson
Hans Petersson
Oddrunn Pettersen
Tuulikki Petäjaniemi
Kaj Poulsen

Pétur Sigurðsson
Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Ilkka Suominen
Karl-Erik Svartberg
Sten Svensson

Anders Talleraas
Bernhardt Tastesen
Pirkko Turpeinen
Marjatta Väänänen
Henrik Westerlund
Friðjón Þórðarson

København den 5 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstått
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*plan för utbyggnad av Nordiska
 hälsovårdshögskolans verksamhet*

REKOMMENDATION nr 8/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 5 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av social- och miljöutskottet (B 64/s) med 60 röster. 27 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fastställa en plan för utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet i enlighet med ministerrådsförslag B 64/s och med beaktande av de synpunkter som anförts av social- och miljöutskottet.

De 60 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

*Esko Aho
 Esko Almgren
 Lennart Andersson
 Ylva Annerstedt
 Margrete Auken
 Hallvard Bakke
 Dorte Bennedsen
 Johan Buttedahl
 Kaj Bärlund
 Bjarne Mørk Eidem
 Ólafur G. Einarsson
 Mikko Elo
 Lahja Exner
 Per-Kristian Foss
 Kjell Magne Fredheim
 Arne Gadd
 Kirsti Kalle Grøndahl
 Eiður Guðnason
 Flemming Hansen
 Margit Hansen-Krone
 Guðrún Helgadóttir
 Elsi Hetemäki-Olander*

*Siri Häggmark
 Tytti Isohookana-Asunmaa
 Åsa Solberg Iversen
 Olof Jansson
 Jens Peter Jensen
 Anna-Liisa Jokinen
 Elver Jonsson
 Anker Jørgensen
 Brit Jørgensen
 Antti Kalliomäki
 Thea Knutzen
 Sakari Knuuttila
 Wiggo Komstedt
 Paavo Lipponen
 Grethe Lundblad
 Barbro Nilsson
 Hans Nyhage
 Berit Oscarsson
 Hans Petersson
 Oddrunn Pettersen
 Hans Pettersson i Helsingborg
 Páll Pétursson*

Tuulikki Petäjaniemi
Kaj Poulsen
Pétur Sigurðsson
Otto Steenholdt
Jens Steffensen
Sten Svensson
Harald Synnes
Karin Söder

Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Marjatta Väänänen
Henrik Westerlund
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

København den 5 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*gemensam nordisk arbetsmarknad
 för fria näringsidkare*

REKOMMENDATION nr 9/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 5 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av social- och miljöutskottet (A 698/s) med 58 röster. 29 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utreda möjligheterna att etablera en gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare.

De 58 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

*Esko Aho
 Esko Almgren
 Svein Alsaker
 Lennart Andersson
 Ylva Annerstedt
 Margrete Auken
 Hallvard Bakke
 Dorte Bennedsen
 Johan Buttedahl
 Kaj Bärlund
 Bjarne Mørk Eidem
 Ólafur G. Einarsson
 Mikko Elo
 Lahja Exner
 Per-Kristian Foss
 Kjell Magne Fredheim
 Arne Gadd
 Kirsti Kolle Grøndahl
 Rune Gustavsson
 Margit Hansen-Krone
 Guðrún Helgadóttir
 Elsi Hetemäki-Olander*

*Tytti Isohookana-Asunmaa
 Åsa Solberg Iversen
 Olof Jansson
 Anna-Liisa Jokinen
 Elver Jonsson
 Brit Jørgensen
 Antti Kalliomäki
 Ilkka Kanerva
 Karin Kjølbro
 Thea Knutzen
 Sakari Knuutila
 Wiggo Komstedt
 Paavo Lipponen
 Grethe Lundblad
 Barbro Nilsson
 Hans Nyhage
 Aase Olesen
 Berit Oscarsson
 Hans Petersson
 Oddrunn Pettersen
 Hans Pettersson i Helsingborg
 Tuulikki Petäjaniemi*

*Otto Steenholdt
Jens Steffensen
Ilkka Suominen
Sten Svensson
Harald Synnes
Karin Söder
Pekka Tuominen*

*Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Marjatta Väänänen
Henrik Westerland
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik
Olle Östrand*

København den 5 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
nordbors rättigheter

REKOMMENDATION nr 10/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 5 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av social- och miljöutskottet (A 699/s) med 63 röster. 24 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fullfölja utredningen "Nordbors rättigheter i Norden" genom att

- a) harmonisera reglerna om tillträde till offentliga tjänster i riktning mot likställighet för nordiska medborgare,
- b) utreda möjligheterna att ge nordbor möjlighet att fritt förvärva fast egendom för bostadsändamål i hela Norden.

De 63 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

Esko Aho
Esko Almgren
Svein Alsaker
Arne Andersson
Lennart Andersson
Ylva Annerstedt
Margrete Auken
Hallvard Bakke
Dorte Bennedsen
Johan Buttedahl
Kaj Bärlund
Bjarne Mørk Eidem
Ólafur G. Einarsson
Mikko Elo
Lahja Exner
Per-Kristian Foss
Kjell Magne Fredheim
Arne Gadd
Kirsti Kolle Grøndahl
Eiður Guðnason

Rune Gustavsson
Flemming Hansen
Margit Hansen-Krone
Guðrún Helgadóttir
Elsi Hetemäki-Olander
Siri Häggmark
Tytti Isohookana-Asunmaa
Åsa Solberg Iversen
Olof Jansson
Anna-Liisa Jokinen
Elver Jonsson
Brit Jørgensen
Antti Kalliomäki
Ilkka Kanerva
Thea Knutzen
Sakari Knuutila
Wiggo Komstedt
Paavo Lipponen
Grethe Lundblad
Barbro Nilsson

Hans Nyhage
Aase Olesen
Berit Oscarsson
Hans Petersson
Oddrunn Pettersen
Hans Pettersson i Helsingborg
Páll Pétursson
Tuulikki Petäjäniemi
Kaj Poulsen
Jens Steffensen
Ilkka Suominen
Sten Svensson

Harald Synnes
Karin Söder
Peder Sønderby
Bernhardt Tastesen
Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Marjatta Väänänen
Henrik Westerlund
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

København den 5 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*sysselsättning för ungdom inom
 kultursektorn*

REKOMMENDATION nr 11/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 5 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av social- och miljöutskottet (A 704/s) med 57 röster. 30 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att i samarbete med amt/fylken/län och berörda organisationer genomföra ett erfarenhetsutbyte om de olika åtgärder och projekt som utförs på lokalt och regionalt plan för att skapa sysselsättning för ungdom inom kultursektorn, samt
2. ta initiativ till och stödja tidsbegränsade nätverksprojekt på lokal och regional nivå syftande till att engagera arbetslös ungdom inom kultursektorn.

De 57 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

Esko Aho

Esko Almgren

Svein Alsaker

Arne Andersson

Lennart Andersson

Ylva Annerstedt

Margrete Auken

Hallvard Bakke

Johan Buttedahl

Kaj Bärlund

Bjarne Mørk Eidem

Ólafur G. Einarsson

Lahja Exner

Per-Kristian Foss

Kjell Magne Fredheim

Arne Gadd

Kirsti Kolle Grøndahl

Rune Gustavsson

Margit Hansen-Krone

Guðrún Helgadóttir

Elsi Hetemäki-Olander

Siri Häggmark

Tytti Isohookana-Asunmaa

Åsa Solberg Iversen

Olof Jansson

Karen Højte Jensen

Anna-Liisa Jokinen

Brit Jørgensen

Antti Kalliomäki

Ilkka Kanerva

Karin Kjølbro

Thea Knutzen

Sakari Knuutila

Wiggo Komstedt

Hanna Kvanmo

Paavo Lipponen

Grethe Lundblad
Barbro Nilsson
Arnljot Norwich
Hans Nyhage
Aase Olesen
Berit Oscarsson
Hans Petersson
Hans Pettersson i Helsingborg
Páll Pétursson
Jens Steffensen
Ilkka Suominen

Sten Svensson
Harald Synnes
Anders Talleraas
Bernhardt Tastesen
Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Marjatta Väänänen
Henrik Westerlund
Friðjón Þórðarson

København den 5 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
handlingsplan mot luftföroreningar

REKOMMENDATION nr 12/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 5 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av social- och miljöutskottet (A 723/s och A 732/s) med 56 röster. 31 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fastställa en plan för övervakning och nedskärning av gränsöverskridande luftföroreningar, innefattande ökade resurser för mätning och övervakning, system för rapportering, förstärkt forskning och samnordiska insatser på internationellt plan.

De 56 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Karin Kjølbro</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Sakari Knuutila</i>
<i>Kjell Magne Fredheim</i>	<i>Hanna Kvanmo</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Arnljot Norwich</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Hans Petersson</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Siri Häggmark</i>	<i>Hans Pettersson i Helsingborg</i>

Páll Pétursson
Jens Steffensen
Ilkka Suominen
Sten Svensson
Karin Söder
Anders Talleraas

Bernhardt Tastesen
Ole Gabriel Ueland
Henrik Westerlund
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

København den 5 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Finland, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *skydd för älvar på Nordkalotten*

REKOMMENDATION nr 13/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 5 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av social- och miljöutskottet (A 709/s) med 56 röster. 31 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att låta utföra erforderliga utredningar för att åstadkomma ett gemensamt skydd för Tana-, Torne- m fl älvar av gemensamt intresse på Nordkalotten.

De 56 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Karin Kjølbro</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Sakari Knuutila</i>
<i>Kjell Magne Fredheim</i>	<i>Hanna Kvanmo</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Arnljot Norwich</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Hans Petersson</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Siri Häggmark</i>	<i>Hans Pettersson i Helsingborg</i>

Páll Pétursson
Jens Steffensen
Ilkka Suominen
Sten Svensson
Karin Söder
Bernhardt Tastesen

Pekka Tuominen
Ole Gabriel Ueland
Henrik Westerlund
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

København den 5 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
 åtgärder mot handel med utrot-
 ningshotade djur i Norden

REKOMMENDATION nr 14/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 5 mars antagit nedanstående rekommendation efter förslag av social- och miljöutskottet (A 721/s) med 61 röster. 26 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genomföra lämpliga åtgärder inom lagstiftning, övervakning och information för att förhindra handel med utrotningshotade djurarter i Norden.

De 61 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>
<i>Esko Almgren</i>	<i>Siri Häggmark</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Karin Kjølbro</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Per-Kristian Foss</i>	<i>Sakari Knuutila</i>
<i>Kjell Magne Fredheim</i>	<i>Hanna Kvanmo</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Arnljot Norwich</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Hans Petersson</i>

Oddrunn Pettersen
Páll Pétursson
Tuulikki Petäjämäki
Otto Steenholdt
Jens Steffensen
Ilkka Suominen
Sten Svensson
Karin Söder

Bernhardt Tastesen
Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Henrik Westerlund
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

København den 5 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstått
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*center för handikappade på
 Nordkalotten*

REKOMMENDATION nr 15/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 5 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av social- och miljöutskottet (A 726/s) med 60 röster. 27 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utreda möjligheterna att inrätta ett nordiskt rehabiliterings-, informations- och forskningscenter för funktionshämjade på Nordkalotten.

De 60 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Guðrún Helgadóttir</i>
<i>Esko Almgren</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Siri Häggmark</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Karin Kjølbro</i>
<i>Per-Kristian Foss</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Kjell Magne Fredheim</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Hanna Kvanmo</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Arnljot Norwich</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Hans Nyhage</i>

Berit Oscarsson
Hans Petersson
Oddrunn Pettersen
Páll Pétursson
Tuulikki Petäjäniemi
Otto Steenholdt
Ilkka Suominen
Sten Svensson

Karin Söder
Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Henrik Westerlund
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

København den 5 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
blyfri bensin i Norden

REKOMMENDATION nr 16/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kommunikationsutskottet (A 710/t) med 53 röster. 34 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att verka för att blyfri bensin snabbt blir tillgänglig i alla delar av de nordiska länderna, samt att överväga att genom prispolitiska åtgärder gynna försäljningen av blyfri bensin.

De 53 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Hannu Kemppainen</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Wiggo Komstedt</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Arnljot Norwich</i>
<i>Kirsti Kalle Grøndahl</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Tuulikki Petäjäniemi</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Jan P. Syse</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Peder Sønnderby</i>
<i>Åsa Solberg Iversen</i>	<i>Pekka Tuominen</i>
<i>Olof Jansson</i>	<i>Pirkko Turpeinen</i>

Ole Gabriel Ueland
Marjatta Väänänen
Henrik Westerlund

Lena Öhrsvik
Olle Östrand

København den 6 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
 tilläggsbromsljus på bilar

REKOMMENDATION nr 17/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kommunikationsutskottet (A 717/t) med 53 röster. 34 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att verka för enhetliga regler beträffande utformning och montering av tilläggsbromsljus på bilar.

De 53 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Hannu Kemppainen</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Sakari Knuutila</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Wiggo Komstedt</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Arnljot Norwich</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Hans Petersson</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Tuulikki Petäjaniemi</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Heikki Riihijärvi</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Reiulf Steen</i>
<i>Per Olof Håkansson</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Åsa Solberg Iversen</i>	<i>Peder Sponderby</i>

Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Marjatta Väänänen

Henrik Westerlund
Lena Öhrsvik

København den 6 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt
Nordiska ministerrådet nedan-
stående rekommendation angående
låsningsfria bromssystem i bilar

REKOMMENDATION nr 18/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kommunikationsutskottet (A 720/t) med 54 röster. 33 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna och konsekvenserna av att i Norden införa låsningsfria bromssystem i bilar.

De 54 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

Svein Alsaker
Arne Andersson
Lennart Andersson
Ylva Annerstedt
Hallvard Bakke
Gunnar Björk
Johan Buttedahl
Kaj Bärlund
Bjarne Mørk Eidem
Ólafur G. Einarsson
Mikko Elo
Lahja Exner
Arne Gadd
Rune Gustavsson
Lilli Gyldenkilde
Flemming Hansen
Karen Thurøe Hansen
Margit Hansen-Krone
Guðrún Helgadóttir
Elsi Hetemäki-Olander
Per Olof Håkansson
Tytti Isohookana-Asunmaa
Åsa Solberg Iversen
Olof Jansson

Karen Højte Jensen
Anna-Liisa Jokinen
Elver Jonsson
Brit Jørgensen
Antti Kalliomäki
Hannu Kemppainen
Thea Knutzen
Sakari Knuutila
Wiggo Komstedt
Paavo Lipponen
Grethe Lundblad
Barbro Nilsson
Arnljot Norwich
Hans Nyhage
Berit Oscarsson
Hans Petersson
Tuulikki Petäjaniemi
Kaj Poulsen
Otto Steenholdt
Ingrid Sundberg
Sten Svensson
Jan P. Syse
Peder Sønnerby
Pekka Tuominen

Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Marjatta Väänänen

Henrik Westerlund
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

København den 6 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*ökad trygghet för cyklister i
 Norden*

REKOMMENDATION nr 19/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kommunikationsutskottet (A 719/t) med 59 röster. 28 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att medverka till att trafikundervisning i samband med cykling stimuleras i undervisningen i grundskolan och att informationskampanjer arrangeras i skolorna och informationsmedierna inför varje cyklingssäsong i syfte att öka cyklisternas kännedom om trafikreglerna och särskilt för att minska antalet korsningsolyckor samt
2. att stödja utvecklandet av lämpliga cykelhjälmarsamt att främja deras bruk med speciell hänsyn till de ungas behov.

De 59 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Lilli Gyldenkilde</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Flemming Hansen</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Ivar Hansen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Karen Thurøe Hansen</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Margit Hansen-Krone</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Guðrún Helgadóttir</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Per Olof Håkansson</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Hannu Kemppainen</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Thea Knutzen</i>

Sakari Knuuttila
Paavo Lipponen
Grethe Lundblad
Barbro Nilsson
Hans Nyhage
Berit Oscarsson
Hans Petersson
Páll Pétursson
Tuulikki Petäjäniemi
Kaj Poulsen
Heikki Riihijärvi
Ingrid Sundberg
Ilkka Suominen

Sten Svensson
Jan P. Syse
Peder Sønnerby
Anders Talleraas
Bernhardt Tastesen
Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Marjatta Väänänen
Henrik Westerlund
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

København den 6 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstått
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
datateknologin i regionalpolitiken

REKOMMENDATION nr 20/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kommunikationsutskottet (A 722/t) med 57 röster. 30 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

1. å intensivere kartleggingsarbeidet av hvilke type virksomheter innen datateknologiområdet som egner seg best for desentralisering. Kartleggingen bør også omfatte en oversikt over aktuelle stimuleringsiltak som kan føre til bedre spredning av virksomheten;
2. – å gjennomføre tiltak som forbedrer koordineringen av utdanningstilbudene innen Norden på datateknologiområdet. Det er viktig at hele Norden kan få nytte av den spesialkompetanse som finnes ved de enkelte institusjoner;
 - å la en eller flere av de eksisterende nordiske institusjoner bygge opp undervisningstilbud innen databruk, spesielt med tanke på de tynneste befolkede distriktene.

Det bør vurderes om slike undervisningstilbud kan kombineres med å gi praktisk hjelp/konsulenthjelp til små bedrifter og institusjoner i distriktene.

De 57 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

Esko Aho
Svein Alsaker
Arne Andersson
Lennart Andersson
Ylva Annerstedt
Hallvard Bakke
Dorte Bennedsen
Gunnar Björk
Johan Buttedahl
Kaj Bärlund
Bjarne Mørk Eidem

Ólafur G. Einarsson
Mikko Elo
Lahja Exner
Arne Gadd
Kirsti Kolle Grøndahl
Rune Gustavsson
Lilli Gyldenkilde
Flemming Hansen
Ivar Hansen
Karen Thurøe Hansen
Margit Hansen-Krone

Guðrún Helgadóttir
Elsi Hetemäki-Olander
Per Olof Håkansson
Tytti Isohookana-Asunmaa
Åsa Solberg Iversen
Olof Jansson
Elver Jonsson
Brit Jørgensen
Antti Kalliomäki
Hannu Kemppainen
Thea Knutzen
Sakari Knuuttila
Wiggo Komstedt
Paavo Lipponen
Grethe Lundblad
Barbro Nilsson
Arnljot Norwich
Hans Nyhage

Berit Oscarsson
Hans Petersson
Tuulikki Petäjaniemi
Kaj Poulsen
Ingrid Sundberg
Ilkka Suominen
Sten Svensson
Peder Sønderby
Anders Talleraas
Bernhardt Tastesen
Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Marjatta Väänänen
Henrik Westerlund
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

København den 6 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
nordiskt teknologiår 1988

REKOMMENDATION nr 21/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kommunikationsutskottet (A 736/t) med 61 röster. 26 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att tillsätta en planeringskommitté med erforderliga sekretariatsresurser för att planera genomförandet av ett nordiskt teknologiår 1988.

De 61 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Per Olof Håkansson</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Hannu Kemppainen</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Sakari Knuutila</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Kjell Magne Fredheim</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Arnljot Norwich</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Robert Pedersen</i>
<i>Ivar Hansen</i>	<i>Hans Petersson</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Tuulikki Petäjäniemi</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Reiulf Steen</i>

*Ingrid Sundberg
Ilkka Suominen
Sten Svensson
Jan P. Syse
Peder Sønderby
Anders Talleraas
Pekka Tuominen*

*Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Marjatta Väänänen
Henrik Westerlund
Lena Öhrsvik
Olle Östrand*

København den 6 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstått
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*nordiskt samarbete i internatio-
 nella sammanhang*

REKOMMENDATION nr 22/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (A 711/e) med 59 röster. 28 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd, i samråd med Nordisk Råd, å tilsette en komité for å utrede hvordan det nordiske samarbeidet i internasjonal sammenheng ytterligere kan utvikles og forsterkes og med utgangspunkt i utredningens resultater legge fram forslag for Nordisk Råds sesjon i 1987.

De 59 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Riitta Järvisalo-Kanerva</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Alice Brask</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Arvo Kemppainen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Hannu Kemppainen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Karin Kjølbro</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Preben Lange</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Inga Lantz</i>
<i>Per-Kristian Foss</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Kjell Magne Fredheim</i>	<i>Anna-Kaarina Louvo</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Tellervo Nousiainen</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Per Olof Håkansson</i>	<i>Tuulikki Petäjäniemi</i>

Heikki Riihijärvi
Pétur Sigurðsson
Asbjørn Sjøthun
Reiulf Steen
Ingrid Sundberg
Karl-Erik Svartberg
Sten Svensson
Harald Synnes

Jan P. Syse
Karin Söder
Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Henrik Westerlund
Friðjón Þórðarson

København den 6 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*nordisk utvecklingsfond för
 Västnorden*

REKOMMENDATION nr 23/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (B 62/e) med 65 röster. 22 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å opprette et nordisk utviklingsfond for Vestnorden i samsvar med ministerrådsforslag B 62/e.

De 65 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Riitta Järvisalo-Kanerva</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Arvo Kempainen</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Hannu Kempainen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Karin Kjølbro</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Preben Lange</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Inga Lantz</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Anna-Kaarina Louvo</i>
<i>Kjell Magne Fredheim</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Arnljot Norwich</i>
<i>Ivar Hansen</i>	<i>Tellervo Nousiainen</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Per Olof Håkansson</i>	<i>Tuulikki Petäjaniemi</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Heikki Riihijärvi</i>

Pétur Sigurðsson
Asbjørn Sjøthun
Reiulf Steen
Otto Steenholdt
Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Ilkka Suominen
Karl-Erik Svartberg
Sten Svensson

Jan P. Syse
Karin Söder
Bernhardt Tastesen
Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Henrik Westerlund
Lena Öhrsvik

København den 6 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstått
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*reviderat nordiskt samarbets-
 program för regionalpolitik*

REKOMMENDATION nr 24/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (B 63/e) med 66 röster. 21 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande betydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta et revideret nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitik, i samsvar med ministerrådsforslag B 63/e og Nordisk Råds synspunkter.

De 66 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Riitta Järvisalo-Kanerva</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Arvo Kempainen</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Hannu Kempainen</i>
<i>Alice Brask</i>	<i>Karin Kjølbro</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Wiggo Komstedt</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Hanna Kvanmo</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Inga Lantz</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Anna-Kaarina Louvo</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Kjell Magne Fredheim</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Arnljot Norwich</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Tellervo Nousiainen</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Per Olof Håkansson</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Tuulikki Petäjaniemi</i>
<i>Åsa Solberg Iversen</i>	<i>Heikki Riihijärvi</i>

Asbjørn Sjøthun
Reiulf Steen
Otto Steenholdt
Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Karl-Erik Svartberg
Sten Svensson
Harald Synnes
Jan P. Syse

Karin Söder
Anders Talleraas
Bernhardt Tastesen
Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Henrik Westerlund
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik

København den 6 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstått
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*handlingsplan för ökad syssel-
 sättning inom byggsektorn*

REKOMMENDATION nr 25/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (B 65/e) med 64 röster. 23 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta en nordisk handlingsplan for økt sysselsetting innen byggesektoren, i samsvar med ministerrådsforslag *B 65/e* og Nordisk Råds synspunkter.

De 64 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Riitta Järvisalo-Kanerva</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Arvo Kempainen</i>
<i>Alice Brask</i>	<i>Hannu Kempainen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Karin Kjølbros</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Hanna Kvanmo</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Inga Lantz</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Anna-Kaarina Louvo</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Kjell Magne Fredheim</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Kirsti Kalle Grøndahl</i>	<i>Arnljot Norwich</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Tellervo Nousiainen</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Per Olof Håkansson</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Åsa Solberg Iversen</i>	<i>Páll Pétursson</i>

Tuulikki Petäjämäki
Heikki Riihijärvi
Asbjørn Sjøthun
Reiulf Steen
Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Karl-Erik Svartberg
Sten Svensson
Harald Synnes

Karin Söder
Anders Talleraas
Bernhardt Tastesen
Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Henrik Westerlund
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik

København den 6 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstått
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
samarbete på energiområdet

REKOMMENDATION nr 26/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (B 67/e) med 57 röster. 30 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta en plan for nordisk samarbeid på energiområdet, i samsvar med ministerrådsforslag B 67/e og Nordisk Råds synspunkter.

De 57 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Esko Almgren</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Arvo Kempainen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Karin Kjølbros</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Wiggo Komstedt</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Hanna Kvanmo</i>
<i>Alice Brask</i>	<i>Inga Lantz</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Anna-Kaarina Louvo</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Arnljot Norwich</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Tellervo Nousiainen</i>
<i>Per-Kristian Foss</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Kirsti Kalle Grøndahl</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Ivar Hansen</i>	<i>Reiulf Steen</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Per Olof Håkansson</i>	<i>Karl-Erik Svartberg</i>

Sten Svensson
Karin Söder
Bernhardt Tastesen

Ole Gabriel Ueland
Henrik Westerlund
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik

København den 6 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*höjd beloppsram för Nordiska
 investeringsbankens projekt-
 investeringslån*

REKOMMENDATION nr 27/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (B 66/e) med 44 röster. 43 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å øke den nåværende ramme for prosjektinvesteringsslån til 700 mill. SDR.

De 44 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Karin Kjølbros</i>
<i>Esko Almgren</i>	<i>Hanna Kvanmo</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Anna-Kaarina Louvo</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Martti Lähdesmäki</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Tellervo Nousiainen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Tuulikki Petäjämäki</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Reiulf Steen</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Ivar Hansen</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Bernhardt Tastesen</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Pekka Tuominen</i>
<i>Åsa Solberg Iversen</i>	<i>Ole Gabriel Ueland</i>
<i>Olof Jansson</i>	<i>Henrik Westerlund</i>
<i>Karen Højte Jensen</i>	<i>Friðjón Þórðarson</i>
<i>Elver Jonsson</i>	<i>Lena Öhrsvik</i>
<i>Antti Kalliomäki</i>	<i>Olle Östrand</i>

København den 6 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
samarbete inom biotekniken

REKOMMENDATION nr 28/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (A 714/e) med 61 röster. 26 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å gjennomføre et forprosjekt i løpet av 1986 for å belyse hvilke ulike samarbeidsperspektiver som foreligger samt hvilken rolle et eventuelt bioteknisk institutt, med mulig plassering i Island, for utforskning av organismer som lever under nordiske marginalbetingelser vil kunne spille for det nordiske næringslivet.

De 61 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

Esko Aho
Esko Almgren
Arne Andersson
Lennart Andersson
Ylva Annerstedt
Margrete Auken
Hallvard Bakke
Stefán Benediktsson
Gunnar Björk
Johan Buttedahl
Kaj Bärlund
Bjarne Mørk Eidem
Ólafur G. Einarsson
Mikko Elo
Lahja Exner
Kjell Magne Fredheim
Arne Gadd
Kirsti Kolle Grøndahl
Eiður Guðnason
Flemming Hansen
Ivar Hansen
Margit Hansen-Krone

Guðrún Helgadóttir
Elsi Hetemäki-Olander
Per Olof Håkansson
Tytti Isohookana-Asunmaa
Åsa Solberg Iversen
Olof Jansson
Karen Højte Jensen
Elver Jonsson
Riitta Järvisalo-Kanerva
Anker Jørgensen
Brit Jørgensen
Ilkka Kanerva
Arvo Kempainen
Thea Knutzen
Hanna Kvanmo
Inga Lantz
Paavo Lipponen
Anna-Kaarina Louvo
Grethe Lundblad
Martti Lähdesmäki
Barbro Nilsson
Arnljot Norwich

Tellervo Nousiainen
Hans Nyhage
Aase Olesen
Berit Oscarsson
Páll Pétursson
Tuulikki Petäjämäki
Heikki Riihijärvi
Asbjørn Sjøthun
Karin Söder

Bernhardt Tastesen
Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Henrik Westerlund
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

København den 6 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*forskningsinsatser inom den
 kooperativa sektorn*

REKOMMENDATION nr 29/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (A 716/e) med 62 röster. 1 medlem röstade mot rekommendationen, 2 medlemmar avstod från att rösta och 22 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

1. i samråd med närt berörte organisationer, og med ivaretagelse av de erfaringer som er oppnådd innenfor rammen av det forskningsprogram som er etablert innen den landbrukskooperative sektor, å utarbeide et nordisk forskningsprogram for kooperasjonen;
2. snarest, og innenfor rammen av tilgjengelig prosjektmidler, å gi rom for delfinansiering også av samnordiske forskningsprosjekter vedrørende konsumentkooperative spørsmål;
3. å medvirke til at man i de nordiske land fremmer forskning og utdanning vedrørende både produsent- og konsumentkooperativ virksomhet.

De 62 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Lahja Exner</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Kjell Magne Fredheim</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Arne Gadd</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Eiður Guðnason</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Flemming Hansen</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Ivar Hansen</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Margit Hansen-Krone</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Guðrún Helgadóttir</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Per Olof Håkansson</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Olof Jansson</i>

Karen Højte Jensen
Elver Jonsson
Riitta Järvisalo-Kanerva
Anker Jørgensen
Brit Jørgensen
Antti Kalliomäki
Thea Knutzen
Hanna Kvanmo
Inga Lantz
Paavo Lipponen
Anna-Kaarina Louvo
Grethe Lundblad
Martti Lähdesmäki
Barbro Nilsson
Arnljot Norwich
Tellervo Nousiainen
Hans Nyhage
Aase Olesen
Berit Oscarsson

Hans Petersson
Páll Pétursson
Tuulikki Petäjämäki
Heikki Riihijärvi
Pétur Sigurðsson
Asbjørn Sjøthun
Jens Steffensen
Harald Synnes
Jan P. Syse
Karin Söder
Bernhardt Tastesen
Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Henrik Westerlund
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

Den medlem som röstade mot rekommendationen var *Esko Almgren*.

Arne Andersson och Flemming Hansen *avstod från att rösta*.

København den 6 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *samarbete inom flyktningpolitiken*

REKOMMENDATION nr 30/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (A 734/j) med 54 röster. 16 medlemmar röstade mot rekommendationen, 1 medlem avstod från att rösta och 32 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer de nordiske landes regeringer at tage initiativ til et udvidet og fordybet samarbejde om flygtningespørgsmål med henblik på at sikre nordisk samarbejde om initiativer til forebyggelse af flygtningeproblemer, modtagelse og placering af flygtninge i de enkelte nordiske lande, fælles nordisk holdning til behandling af modtagne flygtninge og hjælp til flygtninge, der kan og vil returnere til hjemlandet, samarbejde om informationsvirksomhed om flygtnings vilkår samt fælles indsatser i lande uden for Europa, som er første asylland.

De 54 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

<i>Arne Andersson</i>	<i>Karen Thurøe Hansen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Ivar Hansen</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Margit Hansen-Krone</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Guðrún Helgadóttir</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Per Olof Håkansson</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Ragna Berget Jørgensen</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Hanna Kvanmo</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Inga Lantz</i>

Grethe Lundblad
Agnar Nielsen
Barbro Nilsson
Hans Nyhage
Aase Olesen
Berit Oscarsson
Erlendur Patursson
Robert Pedersen
Oddrunn Pettersen
Kaj Poulsen
Asbjørn Sjøthun
Reiulf Steen

Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Harald Synnes
Jan P. Syse
Karin Söder
Peder Sønnerby
Anders Talleraus
Bernhardt Tastesen
Ole Gabriel Ueland
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

De medlemmar som röstade *mot* rekommendationen var: *Esko Aho, Esko Almgren, Kaj Bärlund, Mikko Elo, Elsi Hetemäki-Olander, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Antti Kalliomäki, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Tuulikki Petäjämäki, Heikki Riihijärvi, Pirkko Turpeinen, Marjatta Väänänen och Henrik Westerland.*

Pekka Tuominen avstod från att rösta.

København den 7 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstått
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*enhetliga rättsregler angående
 födsel efter insemination*

REKOMMENDATION nr 31/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (A 694/j) med 62 röster. 1 medlem röstade mot rekommendationen, 1 medlem avstod från att rösta och 23 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd at arbejde hen imod at opnå så ensartet en situation som muligt i de nordiske lande i spørgsmålet om formerne for og de retlige virkninger af fødsel efter insemination.

De 62 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Per Olof Håkansson</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Riitta Järvisalo-Kanerva</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Per-Kristian Foss</i>	<i>Wiggo Komstedt</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Hanna Kvanmo</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Inga Lantz</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Anna-Kaarina Louvo</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Aase Olesen</i>

Berit Oscarsson
Erlendur Patursson
Robert Pedersen
Páll Pétursson
Tuulikki Petäjaniemi
Kaj Poulsen
Heikki Riihijärvi
Pétur Sigurðsson
Reiulf Steen
Jens Steffensen

Ingrid Sundberg
Peder Sønderby
Bernhardt Tastesen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Marjatta Väänänen
Henrik Westerlund
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

Den medlem som röstade mot rekommendationen var *Agnar Nielsen*.
Esko Almgren avstod från att rösta.

København den 7 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställit
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*enhetliga regler om förbud att
 driva rörelse*

REKOMMENDATION nr 32/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (A 715/j) med 58 röster. 29 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

1. at undersøge mulighederne for at indføre ensartede regler om forbud mod at drive virksomhed i de nordiske lande, herunder at et forbud i et nordisk land også vil få virkning i de øvrige nordiske lande samt
2. at det overvejes at indføre et system, som gør det muligt at indhente oplysninger om økonomisk kriminalitet fra de andre nordiske lande med henblik på at forhindre, at personer, som er idømt forbud mod at drive virksomhed, udøver forretningsvirksomhed i andet nordisk land.

De 58 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Rune Gustavsson</i>
<i>Esko Almgren</i>	<i>Flemming Hansen</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Ivar Hansen</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Margit Hansen-Krone</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Guðrún Helgadóttir</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Per Olof Håkansson</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Per-Kristian Foss</i>	<i>Riitta Järvisalo-Kanerva</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>

Thea Knutzen
Wiggo Komstedt
Hanna Kvanmo
Paavo Lipponen
Grethe Lundblad
Barbro Nilsson
Hans Nyhage
Aase Olesen
Berit Oscarsson
Erlendur Patursson
Tuulikki Petäjäniemi
Kaj Poulsen

Heikki Riihijärvi
Pétur Sigurðsson
Reiulf Steen
Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Peder Sønderby
Bernhardt Tastesen
Pirkko Turpeinen
Marjatta Väänänen
Henrik Westerlund
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

København den 7 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*nordisk konvention om folk-
 registrering*

REKOMMENDATION nr 33/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (A 733/j) med 55 röster. 2 medlemmar avstod från att rösta och 30 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd at udarbejde en nordisk konvention om folkeregistrering (til afløsning og udvidelse af overenskomsten af 5. december 1968) med det formål at samordne og forenkle reglerne med hensyn til flytning, midlertidigt ophold og fast bopæl mellem de nordiske lande, således at Norden bliver en helhed i så henseende.

De 55 medlemmarna som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Almgren</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Riitta Järvisalo-Kanerva</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Ragna Berget Jørgensen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Wiggo Komstedt</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Hanna Kvanmo</i>
<i>Per-Kristian Foss</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Anna-Kaarina Louvo</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Per Olof Håkansson</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Erlendur Patursson</i>
<i>Åsa Solberg Iversen</i>	<i>Robert Pedersen</i>

Tuulikki Petäjämäki
Kaj Poulsen
Heikki Riihijärvi
Pétur Sigurðsson
Asbjørn Sjøthun
Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Peder Sønderby

Bernhardt Tastesen
Pirkko Turpeinen
Marjatta Väänänen
Henrik Westerlund
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

Ylva Annerstedt och Elver Jonsson *avstod från att rösta.*

København den 7 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
nordiska kvinnokonferenser 1988

REKOMMENDATION nr 34/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1986 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (A 735/j) med 58 röster. 29 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

1. i fællesskab med Nordisk Råds præsidium at arrangere en nordisk kvindekonference – Nordisk Forum – i 1988 for kvinder med tilknytning til kvindeorganisationer, faglige organisationer, græsrodsbevægelser og andre ikke-officielle foreninger eller sammenslutninger,
2. i fællesskab med Nordisk Råds præsidium at arrangere en officiel konference samtidig med Nordisk Forum,
3. at afsætte projektmidler til forberedelse og gennemførelse af konferencerne.

De 58 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Almgren</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Per Olof Håkansson</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Riitta Järvisalo-Kanerva</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Ragna Berget Jørgensen</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Per-Kristian Foss</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Kjell Magne Fredheim</i>	<i>Wiggo Komstedt</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Hanna Kvanmo</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Inga Lantz</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Paavo Lipponen</i>

*Anna-Kaarina Louvo
Grethe Lundblad
Barbro Nilsson
Hans Nyhage
Aase Olesen
Berit Oscarsson
Erlendur Patursson
Robert Pedersen
Oddrunn Pettersen
Tuulikki Petäjaniemi
Kaj Poulsen*

*Asbjørn Sjøthun
Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Harald Synnes
Bernhardt Tastesen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Marjatta Väänänen
Henrik Westerlund
Lena Öhrsvik
Olle Östrand*

København den 7 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har avgivit yttrande
till Nordiska ministerrådet över
*berättelse rörande det nordiska
samarbetet*

YTTRANDE nr 1/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 5 mars 1986 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1) i överensstämmelse med vad som föreslagits i kulturutskottets betänkande. 66 medlemmar röstade för yttrandet. 1 medlem avstod från att rösta och 20 medlemmar var frånvarande.

Yttrandet har följande lydelse:

Nordiska rådet anser

1. att ministerrådet i det fortsatta arbetet med ett utvidgat radio- och TV-samarbete bör ägna frågan om nordisk programproduktion stor uppmärksamhet och framlägga förslag om utformning av programsamarbetet;
2. att ministerrådet bör utreda på vilket sätt samproduktionen av nordisk film kan underlättas och vidta åtgärder för att förbättra distributionen och marknadsföringen av nordiska filmer;
3. att det nordiska forskningspolitiska rådets roll som koordinerande och rådgivande organ inom den nordiska samarbetsorganisationen bör stärkas och att förslag till nytt program för FPR avseende den verksamhetsperiod som inleds 1987 bör föreläggas Nordiska rådet för yttrande;
4. att ministerrådet bör utreda hur man organisatoriskt kan underlätta ett ökat lärar- och elevutbyte i Norden;
5. att de nordiska länderna bör ingå avtal om utvidgad arbetsmarknad för lärare i grundskolan och gymnasiet.

De 66 medlemmar som röstade för yttrandet var:

Esko Aho

Svein Alsaker

Arne Andersson

Lennart Andersson

Ylva Annerstedt

Margrete Auken

Hallvard Bakke

Stefán Benediktsson

Johan Buttedahl

Kaj Bärlund

Bjarne Mørk Eidem

Ólafur G. Einarsson

Mikko Elo

Lahja Exner

Kjell Magne Fredheim

Kirsti Kolle Grøndahl

Eiður Guðnason
Rune Gustavsson
Flemming Hansen
Ivar Hansen
Karen Thurøe Hansen
Margit Hansen-Krone
Elsi Hetemäki-Olander
Åsa Solberg Iversen
Karen Højte Jensen
Elver Jonsson
Anker Jørgensen
Brit Jørgensen
Ilkka Kanerva
Arvo Kemppainen
Hannu Kemppainen
Thea Knutzen
Sakari Knuutila
Wiggo Komstedt
Inga Lantz
Erkki Liikanen
Paavo Lipponen
Grethe Lundblad
Peter Muurman
Barbro Nilsson
Arnljot Norwich

Hans Nyhage
Aase Olesen
Berit Oscarsson
Erlendur Patursson
Robert Pedersen
Hans Petersson
Oddrunn Pettersen
Hans Pettersson i Helsingborg
Páll Pétursson
Tuulikki Petäjäniemi
Kaj Poulsen
Otto Steenholdt
Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Karl-Erik Svartberg
Sten Svensson
Karin Söder
Peder Sønderby
Anders Talleraas
Bernhardt Tastesen
Pekka Tuominen
Ole Gabriel Ueland
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

Pirkko Turpeinen avstod från att rösta.

København den 5 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har avgivit yttrande
till Nordiska ministerrådet över
*berättelse rörande det nordiska
samarbetet*

YTTRANDE nr 2/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 5 mars 1986 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1) i överensstämmelse med vad som föreslagits i social- och miljöutskottets betänkande. 60 medlemmar röstade för yttrandet. 27 medlemmar var frånvarande.

Yttrandet har följande lydelse:

1. Arbetsmarknadssamarbetet bör i högre grad inriktas på att förhindra en skiktning av arbetsmarknaden i de nordiska länderna. Åtgärder för att förbättra kvinnans ställning på arbetsmarknaden är särskilt viktiga;
2. Utredningsarbetet inom arbetsmiljöområdet bör fortsatt inriktas på att få till stånd en nordisk arbetsmiljökonvention;
3. Samarbetet beträffande arbetslivsfrågor bör konkretiseras och inkludera t. ex. psykosociala arbetsmiljöfrågor;
4. Arbetet med utredningen "Nordbors rättigheter i Norden" bör föras vidare med sikte på att göra uppgifterna mer heltäckande och jämförbara, t. ex. vad gäller de sociala rättigheterna;
5. De nordiska resurserna för samarbete avseende havsföroreningar bör förstärkas;
6. Rapporteringen i ministerrådets berättelse i framtiden bör präglas av en mera konkret redovisning av projekt och resultat. I berättelsen nämnda rapporter bör finnas tillgängliga för hela utskottets bedömning.

De 60 medlemmar som röstade för yttrandet var:

Esko Aho

Esko Almgren

Lennart Andersson

Ylva Annerstedt

Margrete Auken

Hallvard Bakke

Dorte Bennedsen

Johan Buttedahl

Kaj Bärlund

Bjarne Mørk Eidem

Ólafur G. Einarsson

Mikko Elo

Lahja Exner

Per-Kristian Foss

Kjell Magne Fredheim

Arne Gadd

Kirsti Kalle Grøndahl

Eiður Guðnason

Flemming Hansen
Margit Hansen-Krone
Guðrún Helgadóttir
Elsi Hetemäki-Olander
Siri Häggmark
Tytti Isohookana-Asunmaa
Åsa Solberg Iversen
Olof Jansson
Jens Peter Jensen
Anna-Liisa Jokinen
Elver Jonsson
Anker Jørgensen
Brit Jørgensen
Antti Kalliomäki
Thea Knutzen
Sakari Knuuttila
Wiggo Komstedt
Paavo Lipponen
Grethe Lundblad
Barbro Nilsson
Hans Nyhage

Berit Oscarsson
Hans Petersson
Oddrunn Pettersen
Hans Pettersson i Helsingborg
Páll Pétursson
Tuulikki Petäjaniemi
Kaj Poulsen
Pétur Sigurðsson
Otto Steenholdt
Jens Steffensen
Sten Svensson
Harald Synnes
Karin Söder
Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Marjatta Väänänen
Henrik Westerlund
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

København den 5 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har avgivit yttrande
till Nordiska ministerrådet över
*berättelse rörande det nordiska
samarbetet*

YTTRANDE nr 3/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1986 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1) i överensstämmelse med vad som föreslagits i kommunikationsutskottets betänkande. 56 medlemmar röstade för yttrandet. 31 medlemmar var frånvarande.

Yttrandet har följande lydelse:

1. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att också i fortsättningen prioritera den nordiska handlingsplanen på data-teknologiområdet;
2. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att verka för planering och utformning av en nordisk handlingsplan för ökad trafiksäkerhet;
3. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att ytterligare verka för att nordisk ungdom får möjlighet att resa inom Norden så billigt att ungdomen motiveras att välja Norden som sitt resmål;
4. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att verka för att alla de nordiska länderna deltar i turistkampanjen i Väst-tyskland.

De 56 medlemmar som röstade för yttrandet var:

<i>Svein Alsaker</i>	<i>Kjell Magne Fredheim</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Arne Gadd</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Eiður Guðnason</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Rune Gustavsson</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Lilli Gyldenkilde</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Flemming Hansen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Karen Thurøe Hansen</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Margit Hansen-Krone</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Guðrún Helgadóttir</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Per-Kristian Foss</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>

Anna-Liisa Jokinen
Elver Jonsson
Anker Jørgensen
Hannu Kemppainen
Karin Kjølbro
Thea Knutzen
Sakari Knuuttila
Wiggo Komstedt
Grethe Lundblad
Barbro Nilsson
Aase Olesen
Berit Oscarsson
Robert Pedersen
Hans Petersson
Páll Pétursson

Tuulikki Petäjaniemi
Kaj Poulsen
Asbjørn Sjøthun
Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Ilkka Suominen
Sten Svensson
Peder Sønderby
Anders Talleraas
Bernhardt Tastesen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Marjatta Väänänen
Henrik Westerlund
Lena Öhrsvik

København den 6 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har avgivet yttrande
till Nordiska ministerrådet över
*berättelse rörande det nordiska
samarbetet*

YTTRANDE nr 4/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1986 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1) i överensstämmelse med vad som föreslagits i ekonomiska utskottets betänkande. 59 medlemmar röstade för yttrandet. 1 medlem avstod från att rösta och 27 medlemmar var frånvarande.

Yttrandet har följande lydelse:

1. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge et ministerrådsforslag om en plan for det framtidige nordiske eksportsamarbeidet til Nordisk Råds sesjon i 1987;
2. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å iverksette et utredningsarbeid om de nordiske lands skatte- og avgiftssystemer;
3. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge et ministerrådsforslag om opprettelse av et industrielt senter i Oslo til Nordisk Råds sesjon i 1987;
4. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å vurdere en utvidelse av det nordiske olje- og gassamarbeidet til også å omfatte Vestnorden;
5. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge et ministerrådsforslag om tiltak for å avskaffe handelshindringer i Norden;
6. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge et ministerrådsforslag om en plan for det nordiske bistandssamarbeidet.

De 59 medlemmar som röstade för yttrandet var:

*Ylva Annerstedt
Margrete Auken
Hallvard Bakke
Stefån Benediktsson
Johan Buttedahl
Kaj Bärlund
Ólafur G. Einarsson*

*Mikko Elo
Lahja Exner
Per-Kristian Foss
Kjell Magne Fredheim
Arne Gadd
Kirsti Kolle Grøndahl
Eiður Guðnason*

Flemming Hansen
Margit Hansen-Krone
Guðrún Helgadóttir
Elsi Hetemäki-Olander
Åsa Solberg Iversen
Karen Højte Jensen
Riitta Järvisalo-Kanerva
Anker Jørgensen
Brit Jørgensen
Arvo Kempainen
Hannu Kempainen
Karin Kjølbros
Wiggo Komstedt
Preben Lange
Inga Lantz
Erkki Liikanen
Paavo Lipponen
Anna-Kaarina Louvo
Grethe Lundblad
Martti Lähdesmäki
Agnar Nielsen
Arnlfot Norwich
Tellervo Nousiainen

Hans Nyhage
Aase Olesen
Robert Pedersen
Oddrunn Pettersen
Páll Pétursson
Tuulikki Petäjämäki
Pétur Sigurðsson
Ashbjørn Sjøthun
Otto Steenholdt
Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Ilkka Suominen
Sten Svensson
Harald Synnes
Jan P. Syse
Karin Söder
Anders Talleraas
Bernhardt Tastesen
Pekka Tuominen
Henrik Westerlund
Friðjón Þórðarson
Lena Öhrsvik

Pirkko Turpeinen avstod från att rösta.

København den 6 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har avgivit yttrande
till Nordiska ministerrådet över
*berättelse rörande det nordiska
samarbetet*

YTTRANDE nr 5/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1986 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1) i överensstämmelse med vad som föreslagits i juridiska utskottets betänkande. 61 medlemmar röstade för yttrandet. 1 medlem avstod från att rösta och 25 medlemmar var frånvarande.

Yttrandet har följande lydelse:

- Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at genoptage de nordiske forhandlinger om ratifikation af konventionerne om *børnebortførelser*;
- Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til på grundlag af EF-direktivet om *produktansvar* at fortsætte samarbejdet med henblik på gennemførelse af ensartede nordiske regler på området;
- Nordisk Råd foreslår, at ministerrådet i forbindelse med et udvidet radio- og TV-samarbejde i god tid før det pågældende projekts gennemførelse opklarer foreliggende *ophavsretlige problemer*, så at usikkerheden på dette område ikke vil forsinke gennemførelse af aftaler mellem landene om overførsel af TV-programmer;
- Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til i det nordiske samarbejde om bekæmpelse af arbejdsløsheden at fokusere mere på løsning af problemerne i forbindelse med *unge kvinder, der er uden uddannelse og erhverserfaring, og langtidsarbejdsløse kvinder i øvrigt*;
- Nordisk Råd udtrykker tilfredshed med iværksættelsen af projektet "*Program for at bryde det kønsopdelte arbejdsmarked*" og opfordrer Nordisk Ministerråd til – på baggrund bl.a. af projektets tværsektorale karakter – at overføre dette til den nordiske handlingsplan for økonomisk vækst og fuld beskæftigelse;
- Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at følge arbejdet med bestemmelserne om *tilsætningsstoffer til madvarer* op med forslag til harmonisering, særlig af de bestemmelser, som betyder en hindring for den nordiske handel, og til at fortsætte bestræbelserne på at etablere et videre nordisk samarbejde om ensartede

principper og praksis med hensyn til brug af lægemidler til næringsmiddelproducerende dyr.

De 61 medlemmar som röstade för yttrandet var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Esko Almgren</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Ragna Berget Jørgensen</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Hanna Kvanmo</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Inga Lantz</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Barbro Nilsson</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Erlendur Patursson</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Robert Pedersen</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Per-Kristian Foss</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Kjell Magne Fredheim</i>	<i>Tuulikki Petäjaniemi</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Heikki Riihijärvi</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Asbjørn Sjøthun</i>
<i>Ivar Hansen</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Anders Talleraas</i>
<i>Per Olof Håkansson</i>	<i>Bernhardt Tastesen</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Ole Gabriel Ueland</i>
<i>Åsa Solberg Iversen</i>	<i>Marjatta Väänänen</i>
<i>Jens Peter Jensen</i>	<i>Friðjón Þórðarson</i>
<i>Karen Højte Jensen</i>	<i>Lena Öhrsvik</i>
<i>Elver Jonsson</i>	<i>Olle Östrand</i>
<i>Riitta Järvisalo-Kanerva</i>	

Otto Steenholdt avstod från att rösta.

København den 7 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har avgivit yttrande
till Nordiska ministerrådet över
*Nordiska ministerrådets budgetför-
slag för 1987*

YTTRANDE nr 6/1986

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1986 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över förslag angående Nordiska ministerrådets budget för 1987 (C 2) i överensstämmelse med vad som föreslagits i budgetkommitténs betänkande. 69 medlemmar röstade för yttrandet. 1 medlem avstod från att rösta och 17 medlemmar var frånvarande.

Yttrandet har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å øke det fremlagte budsjett for 1987 med 15 millioner DKK i overensstemmelse med Budsjettkomiteens spesifisering samt vedta det justerte budsjett under hensynstaken av Budsjettkomiteens merknader.

De 69 medlemmar som röstade för yttrandet var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Lilli Gyldenkilde</i>
<i>Esko Almgren</i>	<i>Ivar Hansen</i>
<i>Svein Alsaker</i>	<i>Margit Hansen-Krone</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Guðrún Helgadóttir</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>
<i>Ylva Annerstedt</i>	<i>Per Olof Håkansson</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Hallvard Bakke</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Alice Brask</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Riitta Järvisalo-Kanerva</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Brit Jørgensen</i>
<i>Per-Kristian Foss</i>	<i>Ragna Berget Jørgensen</i>
<i>Kjell Magne Fredheim</i>	<i>Antti Kalliomäki</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Wiggo Komstedt</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Hanna Kvanmo</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Inga Lantz</i>

Paavo Lipponen
Anna-Kaarina Louvo
Grethe Lundblad
Agnar Nielsen
Barbro Nilsson
Hans Nyhage
Aase Olesen
Berit Oscarsson
Robert Pedersen
Oddrunn Pettersen
Páll Pétursson
Tuulikki Petäjaniemi
Kaj Poulsen
Heikki Riihijärvi
Reiulf Steen

Otto Steenholdt
Ingrid Sundberg
Harald Synnes
Jan P. Syse
Karin Söder
Peder Sønderby
Anders Talleraas
Bernhardt Tastesen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Marjatta Väänänen
Henrik Westerlund
Lena Öhrsvik
Olle Östrand

Stefán Benediktsson avstod från att rösta.

København den 7 mars 1986

Anker Jørgensen

Ilkka-Christian Björklund

Övriga beslut

A. Beslut att icke företa sig något i anledning av

(5 mars)

1. medlemsförslag om stöd till utställningen ``Norden år 2030`` (A 706/k)
2. medlemsförslag om ett ``Polar Zoo`` på Nordkalotten (A 713/k)
3. medlemsförslag om familjepolitiska insatser (A 701/s)
4. medlemsförslag om inrättande av en internationell luftvårdsfond (A 707/s)

(6 mars)

5. medlemsförslag om skattefri försäljning för flygpassagerare vid inresa inom Norden (A 691/t)

B. Beslut att lägga till handlingarna

a. som slutbehandlade spörsmål

(5 mars)

1. berättelse från Nordiska ministerrådet, de till kulturutskottet hänvisade kapitlen (C 1986/1)
2. berättelse från Nordiska kulturfonden (C 1986/5/k)
3. berättelser tillhörande kulturutskottets sakområde (C 1986/12/k)
4. meddelande om rekommendation nr 15/1973 angående ökat nordiskt TV-samarbete (D 1986/15/1973/k)
5. meddelande om rekommendation nr 14/1975 angående språkundervisningen för finska barn i Sverige m. m. (D 1986/14/1975/k)
6. meddelande om rekommendation nr 12/1977 angående handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden (D 1986/12/1977/k)
7. meddelande om rekommendation nr 4/1980 angående samarbete på videogramområdet (D 1986/4/1980/k)
8. meddelande om rekommendation nr 3/1982 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden (D 1986/3/1982/k)
9. meddelande om rekommendation nr 7/1982 angående produktion och distribution av talböcker och punktskriftsböcker i Norden (D 1986/7/1982/k)
10. meddelande om rekommendation nr 14/1983 angående erfarenhetsutbyte om konsekvenserna av en ökad videogramdistribution (D 1986/14/1983/k)
11. meddelande om rekommendation nr 15/1983 angående arktisk forskning (D 1986/15/1983/k)
12. meddelande om rekommendation nr 23/1984 angående vidareutbildning av lärare i Montessori-pedagogik (D 1986/23/1984/k)

13. meddelande om rekommendation nr 10/1985 angående samarbete om framtidsforskning (D 1986/10/1985/k)
14. meddelande om rekommendation nr 11/1985 angående interimstöd till regional nordisk informationsverksamhet (D 1986/11/1985/k)
15. berättelse från Nordiska ministerrådet, de till social- och miljöutskottet hänvisade kapitlen (C 1986/1)
16. berättelser tillhörande social- och miljöutskottets sakområde (C 1986/13/s)

(6 mars)

17. meddelande om rekommendation nr 9/1978 angående konvention till skydd för ozonskiktet (D 1986/9/1978/s)
18. meddelande om rekommendation nr 12/1982 angående färdtjänstservice för handikappade (D 1986/12/1982/s)
19. meddelande om rekommendation nr 22/1983 angående miljövårdsaspekternas beaktande i internationella sammanhang vid utformningen av energipolitik (D 1986/22/1983/s)
20. meddelande om rekommendation nr 8/1984 angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning (D 1986/8/1984/s)
21. meddelande om rekommendation nr 11/1984 angående förstärkt socialmedicinsk insats (D 1986/11/1984/s)
22. meddelande om rekommendation nr 20/1985 angående reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet (D 1986/20/1985/s)
23. berättelse från Nordiska ministerrådet, de till kommunikationsutskottet hänvisade kapitlen (C 1986/1)
24. meddelande om rekommendation nr 9/1972 angående flygtrafiken mellan Åland och Stockholmsområdet (D 1986/9/1972/t)
25. meddelande om rekommendation nr 24/1973 angående förarskydd vid trafikförsäkring (D 1986/24/1973/t)
26. meddelande om rekommendation nr 13/1981 angående turismens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna (D 1986/13/1981/t)
27. meddelande om rekommendation nr 16/1981 angående internationell harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods (D 1986/16/1981/t)
28. meddelande om rekommendation nr 17/1981 angående nordisk harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods (D 1986/17/1981/t)
29. meddelande om rekommendation nr 4/1983 angående räknecenter för väderprognoser (D 1986/4/1983/t)
30. meddelande om rekommendation nr 3/1985 angående nordiskt datasamarbete (D 1986/3/1985/t)
31. berättelse från Nordiska ministerrådet, de till ekonomiska utskottet hänvisade kapitlen (C 1986/1)

32. berättelse från Nordiska investeringsbanken (C 1986/3/e)
33. berättelse från Nordiska projektexportfonden (C 1986/4/e)
34. berättelser tillhörande ekonomiska utskottets sakområde (C 1986/15/e)
35. meddelande om rekommendation nr 1/1979 angående program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete (D 1986/1/1979/e)
36. meddelande om rekommendation nr 24/1980 angående glasindustrin i Norden (D 1986/24/1980/e)
37. meddelande om rekommendation nr 27/1980 angående gemensamma åtgärder beträffande stadsforskning (D 1986/27/1980/e)
38. meddelande om rekommendation nr 34/1983 angående stärkandet av det regionalpolitiska samarbetet i Norden (D 1986/34/1983/e)
39. meddelande om rekommendation nr 6/1984 angående Nordkalottsamarbetet (D 1986/6/1984/e)
40. meddelande om rekommendation nr 7/1985 angående handlingsprogram för förstärkning av Västnordensamarbetet (D 1986/7/1985/e)
41. meddelande om rekommendation nr 8/1985 angående Västnordenfond (D 1986/8/1985/e)

(7 mars)

42. berättelse från Nordiska ministerrådet, de till juridiska utskottet hänvisade kapitlen (C 1986/1)
43. berättelser tillhörande juridiska utskottets sakområde (C 1986/11/j)
44. meddelande om rekommendation nr 2/1982 angående lagstiftningsarbetet på arbetsrättens område (D 1986/2/1982/j)
45. meddelande om rekommendation nr 16/1985 angående ändring i Helsingforsavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet (D 1986/16/1985/j)
46. meddelande om rekommendation nr 17/1985 angående ändring i Helsingforsavtalet och kulturavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet (D 1986/17/1985/j)
47. Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1987, punkt B (C 1986/2)

b. i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session

(5 mars)

1. meddelande om framställning nr 1/1986 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden (D 1986/1/1986/k)
2. meddelande om rekommendation nr 21/1979 angående en nordisk folkhögskola i Västnorge (D 1986/21/1979/k)

(6 mars)

3. meddelande om rekommendation nr 23/1980 angående gemensamma industriella projekt (D 1986/23/1980/e)

4. meddelande om rekommendation nr 5/1981 angående initiativ för att avhjälpa tynande gruvsamhällens svårigheter (D 1986/5/1981/e)
5. meddelande om rekommendation nr 6/1981 angående utveckling av samarbetsåtgärder rörande fiskodling (D 1986/6/1981/e)
6. meddelande om rekommendation nr 17/1982 angående nordisk harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods (D 1986/17/1982/e)
7. meddelande om rekommendation nr 18/1982 angående samarbete inom nordisk möbelindustri (D 1986/18/1982/e)
8. meddelande om rekommendation nr 31/1983 angående kartläggning och samordning av utbudet och behovet av u-landsutbildning (D 1986/31/1983/e)
9. meddelande om rekommendation nr 32/1983 angående samarbete om energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik (D 1986/32/1983/e)
10. meddelande om rekommendation nr 33/1983 angående åtgärder för att stimulera innovationer inom näringslivet i Norden (D 1986/33/1983/e)
11. meddelande om rekommendation nr 4/1984 angående nordiska mjuka projektinvesteringsslån (D 1986/4/1984/e)
12. meddelande om rekommendation nr 1/1985 angående handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning (D 1986/1/1985/e)
13. meddelande om rekommendation nr 2/1985 angående gemensam nordisk konjunkturbedömning (D 1986/2/1985/e)
14. meddelande om rekommendation nr 4/1985 angående höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa (D 1986/4/1985/e)
15. meddelande om rekommendation nr 5/1985 angående den offentliga sektorns roll i ekonomin (D 1986/5/1985/e)
16. meddelande om rekommendation nr 6/1985 angående handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet (D 1986/6/1985/e)
17. meddelande om rekommendation nr 3/1984 angående en friare kapitalmarknad (D 1986/3/1984/e)

(7 mars)

18. meddelande om rekommendation nr 18/1985 angående stöd till Internationella rehabiliterings- och forskningscentret för tortyroffer (RCT) i Köpenhamn (D 1986/18/1985/j)
19. meddelande om rekommendation nr 19/1985 angående samarbete för de mänskliga rättigheterna (D 1986/19/1985/j)
20. meddelande om rekommendation nr 18/1984 angående samarbete inom FN och andra internationella organ rörande homosexuellas mänskliga rättigheter (D 1986/18/1984/j)

c. Anmälningar om fortsatt utskottsbehandling

(5 mars)

1. medlemsförslag om försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag (A 708/s)
2. ändringsförslag om insamling av nordisk forskning och utredning om arbetstidsförkortning och om arrangerandet av en egen konferens om sex timmars arbetsdag (A 708 Ä/s)
3. medlemsförslag om samnordisk information och forskning om AIDS (A 744/s)

d. Bemyndigande för utskotten att lägga meddelanden till handlingarna

(3 mars)

1. meddelande om rekommendation nr 28/1973 angående flygtrafiken mellan de nordliga delarna av Finland, Norge och Sverige (D 1986/28/1973/t)
2. meddelande om rekommendation nr 24/1974 angående samnordisk insats för skydd av miljön i samernas kärnområden (D 1986/24/1974/j)
3. meddelande om rekommendation nr 3/1976 angående internordisk giltighet för körkort (D 1986/3/1976/t)
4. meddelande om rekommendation nr 7/1976 angående distribution av AV-material (D 1986/7/1976/k)
5. meddelande om rekommendation nr 6/1977 angående förkortning av arbetstiden (D 1986/6/1977/s)
6. meddelande om rekommendation nr 17/1979 angående medicinsk genetik (D 1986/17/1979/k)
7. meddelande om rekommendation nr 5/1980 angående gemensam nordisk bokmarknad (D 1986/5/1980/k)
8. meddelande om rekommendation nr 18/1980 angående arbetsmiljörisiker i samband med graviditet m. m. (D1986/18/1980/s)
9. meddelande om rekommendation nr 10/1981 angående nordisk litteraturantologi för gymnasiestadiet (D 1986/10/1981/k)
10. meddelande om rekommendation nr 14/1981 angående åtgärdsprogram för miljösäkra sjötransporter (D 1986/14/1981/t)
11. meddelande om rekommendation nr 15/1981 angående internationella åtgärder för miljösäkra sjötransporter (D 1986/15/1981/t)
12. meddelande om rekommendation nr 18/1981 angående vägbeläggning och trafiksäkerhet (D 1986/18/1981/t)
13. meddelande om rekommendation nr 22/1981 angående intensifierat samarbete för att bekämpa rusmedelsmissbruket (D 1986/22/1981/s)
14. meddelande om rekommendation nr 25/1981 angående förebyggande fritidsverksamhet för barn och unga (D 1986/25/1981/s)

15. meddelande om rekommendation nr 26/1981 angående internationella begränsningar beträffande skattefri alkoholförsel (D 1986/26/1981/s)
16. meddelande om rekommendation nr 28/1981 angående åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten (D 1986/28/1981/s)
17. meddelande om rekommendation nr 32/1981 angående antagande av nordisk språkkonvention (D 1986/32/1981/j)
18. meddelande om rekommendation nr 8/1982 angående stöd till regionalt kultursamarbete i Norden (D 1986/8/1982/k)
19. meddelande om rekommendation nr 11/1982 angående internationell konvention om barnens rättigheter (D 1986/11/1982/s)
20. meddelande om rekommendation nr 15/1982 angående epidemiologiskt bevakningssystem (D 1986/15/1982/s)
21. meddelande om rekommendation nr 1/1983 angående enhetliga villkor för reserabatter (D 1986/1/1983/t)
22. meddelande om rekommendation nr 2/1983 angående bilbälte i bilens baksäte (D 1986/2/1983/t)
23. meddelande om rekommendation nr 3/1983 angående viltolyckor i vägtrafiken (D 1986/3/1983/t)
24. meddelande om rekommendation nr 11/1983 angående ökat domicillandsstöd till institutioner på den nordiska budgeten (D 1986/11/1983/k)
25. meddelande om rekommendation nr 13/1983 angående videogram med nordiska TV-program och filmer (D 1986/13/1983/k)
26. meddelande om rekommendation nr 17/1983 angående intensifierat nordiskt forskningssamarbete på energi- och miljövårdsområdet (D 1986/17/1983/s)
27. meddelande om rekommendation nr 19/1983 angående gemensamma nordiska normer för svavelutsläpp (D 1986/19/1983/s)
28. meddelande om rekommendation nr 20/1983 angående intensifierat arbete på internationellt plan för begränsning av svavelutsläpp (D 1985/20/1983/s)
29. meddelande om rekommendation nr 21/1983 angående program för mätning och evaluering av olika energislags miljöskadliga effekter samt förutsättningarna för förebyggande av miljöskadlig verksamhet i annat nordiskt land (D 1986/21/1983/s)
30. meddelande om rekommendation nr 23/1983 angående bevarande av naturmiljön i de arktiska farvattnen (D 1986/23/1983/s)
31. meddelande om rekommendation nr 24/1983 angående klimatologisk vård av psoriasispatienter samt likartade principer för ersättning av kostnader för vården (D 1986/24/1983/s)
32. meddelande om rekommendation nr 25/1983 angående samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämmande (D 1986/25/1983/s)
33. meddelande om rekommendation nr 2/1984 angående handlingsplan på datateknologiområdet (D 1986/2/1984/t)

34. meddelande om rekommendation nr 7/1984 angående kontroll av nordiska projekt (D 1986/7/1984/e)
35. meddelande om rekommendation nr 10/1984 angående beräkning av naturresurser (D 1986/10/1984/s)
36. meddelande om rekommendation nr 12/1984 angående handlingsprogram för läkemedelsregistrering (D 1986/12/1984/s)
37. meddelande om rekommendation nr 17/1984 angående genomförande av forsknings-, utrednings- och upplysningsarbete inom gällande lagar rörande homosexuella (D 1986/17/1984/j)
38. meddelande om rekommendation nr 19/1984 angående ökad harmonisering av transportpolitiken i Norden (D 1986/19/1984/t)
39. meddelande om rekommendation nr 20/1984 angående samarbete rörande turistguider (D 1986/20/1984/t)
40. meddelande om rekommendation nr 21/1984 angående reklamen i de elektroniska massmedierna (D 1986/21/1984/k)
41. meddelande om rekommendation nr 24/1984 angående ökat stöd till nordiskt idrottsutbyte (D 1986/24/1984/k)
42. meddelande om rekommendation nr 8/1985 angående samarbete om handelssjöfarten (D 1986/9/1985/t)
43. meddelande om rekommendation nr 12/1985 angående permanent stöd till regional nordisk informationsverksamhet (D 1986/12/1985/k)
44. meddelande om rekommendation nr 13/1985 angående nordiska stoffet i läromedel och läroplaner (D 1986/13/1985/k)
45. meddelande om rekommendation nr 14/1985 angående ersättning för specialutbildning av elever från annat nordiskt land (D 1986/14/1985/k)
46. meddelande om rekommendation nr 15/1985 angående hemmamarknad för fonogram med nordisk musik (D 1986/15/1985/k)
47. meddelande om rekommendation nr 21/1985 angående program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa (D 1986/21/1985/s)
48. meddelande om rekommendation nr 22/1985 angående åtgärder mot drogmisbruk i trafiken (D 1986/22/1985/s)
49. meddelande om rekommendation nr 23/1985 angående handlingsplan mot narkotika (D 1986/23/1985/s)
50. meddelande om rekommendation nr 24/1985 angående harmonisering av miljöskyddslagstiftningen i Norden (D 1986/24/1985/s)
51. meddelande om rekommendation nr 25/1985 angående minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval (D 1986/25/1985/j)

C. Beslut i interna spörsmål

(3 mars)

1. övergångsordning för genomförande av rådets arbetsordning
2. tidpunkt för ikraftträdande av byte av utskottets ordförande och vice ordförande, enligt arbetsordningens § 25

3. försöksordning för budgetproceduren (Dokument 2)
4. att lägga sådana meddelanden till handlingarna vilka ej upptagits på saklistan för sessionen eller vilka ej slutbehandlats på sessionen

(4 mars)

5. att lägga rapport från Nordiska rådets presidium till handlingarna (Dokument 1)

(7 mars)

6. fullmakt för presidiet att diskutera finansieringen av det nordiska samarbetet (C 1986/2)
7. bemyndigande för presidiet att tillsätta kommittéer
8. bemyndigande för presidiet att besluta om fördelningen av gemensamma utgifter mellan delegationerna för 1987
9. fastställande av tidpunkt och plats för nästa ordinarie session

Val

(3 mars)

1. val av presidium
2. val av redaktionskommitté
3. val av medlemmar och suppleanter i styrelsen för Nordiska kulturfonden för åren 1987–1988
4. suppleringsval av revisor för Nordiska kulturfonden för åren 1985–1986
5. val av särskilt utskott för granskning av Nordiska kulturfondens förvaltning

(6 mars)

6. val av förmän och vice förmän i utskotten samt val av förmän och vice förmän i redaktionskommittén

**PRESIDIUM, ARBETSUTSKOTT,
SEKRETARIAT, SAKKUNNIGA m. m.**

Presidium

Anker Jørgensen, Danmark, præsident
 Elsi Hetemäki-Olander, Finland, vicepresident
 Páll Pétursson, Ísland, vicepresident
 Hallvard Bakke, Norge, vise president
 Karin Söder, vice president

Suppleanter för presidiemedlemmarna

Margrete Auken, Danmark
 Peter Muurman, Finland
 Ólafur G. Einarsson, Ísland
 Jo Benkow, Norge
 Grethe Lundblad, Sverige

Arbetsutskott*Danmark*

Margrete Auken
 Ivar Hansen
 Karen Thurøe Hansen
 Anker Jørgensen

Finland

Elsi Hetemäki-Olander
 Olof Jansson
 Peter Muurman
 Heikki Riihijärvi
 Pirkko Turpeinen
 Henrik Westerlund
 Marjatta Väänänen

Ísland

Stefán Benediktsson
 Ólafur G. Einarsson
 Eiður Guðnason
 Guðrún Helgadóttir
 Páll Pétursson

Norge

Jo Benkow
 Hallvard Bakke
 Johan Buttedahl
 Kirsti Kolle Grøndahl
 Harald Synnes

Sverige

Lennart Andersson
 Arne Gadd
 Grethe Lundblad
 Ingrid Sundberg
 Karin Söder

De nationella delegationernas sekretariat

Danmark

Beierholm, Bente, overassistent
 Friberg, Kaj, inspektør
 Goldenbaum, Ole, vagtmester
 Gottlieb, Niels Ove, stf. generalsekretær
 Hagemann, Henrik, generalsekretær
 Holbech, Peter, overvagtmester
 Kejlbo, Elsa Rønne, assistent
 Madsen, Grethe, assistent
 Mørkhøj, Johannes, inspektør
 Nielsen, Anne, assistent
 Nielsen, Ingrid Sylvest, fuldmægtig
 Schubert, Torben, vagtmester
 Svendsen, Annelise, overassistent
 Sørensen, Erik Ingemann, konsulent

Færøerne

Djurhuus, Johan, kontorchef
 Klett, Julianna, fuldmægtig

Grønland

Christensen, P. Bo, afdelingsleder
 Frydendahl, Susan, sekretær

Finland

Branders, Håkan, generalsekretærer
 Brantberg, Gösta, bitr. vaktmästarechef
 Eriksson, Magnus, bitr. sekretærer
 Husman, Paula, afdelingssekretærer
 Kakko, Leea, byråsekretærer
 Lindström, Seppo, translator
 Lohiniva, Greta, bitr. generalsekretærer
 Nieminen, Risto, bitr. sekretærer
 Pimenoff, Berith, afdelingssekretærer
 Pärssinen, Pentti, byråchef
 Salo, Kari, bitr. sekretærer
 Tallqvist, Kristiina, byråsekretærer
 Talvitie, Ossi, kansliassistent (vaktmästare)
 Zilliacus, Patrick, byråchef

Åland

Naucmér, Elisabeth, delegationssekretærer

Island

Ólafsdóttir, Snjólaug, generalsekretærer
 Skúladóttir, Áslaug, sekretærer

Norge

Andreassen, Bjørn, førstekonsulent
 Braaten, Else Marie, administrationssekretær
 Braaten, Oddmund, førstekonsulent
 Frydenlund, Anders, betjent
 Grønneflåta, Alf, førstekonsulent
 Halvorsen, Bente, sekretær
 Jensen, Kristine Hauer, kontorsekretær
 Kveiland, Hans, førstebetjent
 Thorstensen, Tove, kontorfullmektig
 Trolle, Lisa, førstesekretær

Sverige

Andersson, Eivor, byråsekretærer
 Björklund, Eva, byråassistent
 Edström, Pierre, expeditonsassistent
 Fransson, Marianne, byrådirektör
 Holm, Lars, byrådirektör
 Hökby, Bertil, kanslichef
 Kauppila, Ingrid, byråassistent
 Linder, Lisette, byråassistent
 Malmros, Birgitta, byråchef
 Nilsson, Ann-Kristin, assistent
 Smekal, Eva, avdelningsdirektör
 Stenberg, Marianne, kamrer
 Tjernström, Vanni, informationssekretærer

Presidiesekretariatet

Andersson, Pia, kamrer	Ländin, Ove, expeditionsassistent
Björklund, Ilkka-Christian, presidiesekreterare	Miskar, Lillemor, assistent
Edwall, Åke, redaktör	Munk Carlsson, Inge, assistent
Hagen, Gro, byråassistent	Myhre-Jensen, Kjell, stf. presidiesekreterare
Joneken, Anneli, byrådirektör	Pettersson, Åke, stf. presidiesekreterare
Kuomi, Margaretha, assistent	Stenberg, Stig, expeditionsföreståndare
Lindfors, Viveca, byråassistent	Wahrgren, Ingegerd, byråsekreterare
	Wiklund, Viveca, redaktionsassistent

Utskottssekreterare

Hultén, Eric, social- og miljøudvalget	Nielsen, Hanne, juridisk udvalg
Kleppe, Anders, økonomisk udvalg	Sveinsson, Tómas H., kommunikationsudvalget
Lindström, Guy, kulturudvalget	

Informationssektionen

Bagerstam, Bitte, informationssekreterare	Sundberg, Renée, informationsassistent
Jacobsen, Claus, informationschef	Vauhkonen, Sirkku, assistent
Juhlin, Rune, expeditionsassistent	

Nordiska ministerrådets sekretariat

Aintila, Soili, konsulent	Milne, Karen, sekreterare
Andersen, Poul, konsulent	Mortensen, Kirsten, konsulent
Arnstrup, Steen, konsulent	Nilsson, Alf, budgetchef
Björck, Staffan, informationskonsulent	Pettersen-Hagh, Nils, konsulent
Boge, Tarja Porkka, sekreterare	Raben, Birgit, afdelingschef
Clemet, Fridtjov, tiltr. generalsekretær	Sandstedt, Birgitta, tiltr. informationschef
Eide, Jorun, sekretær	Sohlman, Ragnar, generalsekreterare
Einarsson, Ingimar, konsulent	Sundstén, Jan, konsulent
Frandsen, Ib, konsulent	Suokko, Seppo, avdelningschef
Goldschmidt, Ernst, afdelingschef	Tamm-Buckle, Monika, konsulent
Hallgrímsson, Hrafn, konsulent	Thompson, Marianne, konsulent
Hellström, Aud, konsulent	Tveito, Terje, stf. avdelningschef
Högås, Carl Göran, konsulent	Tyndal, Anders, konsulent
Kristoffersen, Ragnar, avdelingssjef	Wennström, Anders, konsulent
Laudal, Birgit, konsulent	Wickell, Anita, avdelningssekreterare
Lindström, Lennart, konsulent	Ørmen, Ulla-Britta, sekreterare
Lossius, Harald, konsulent	Övelius, Pia, konsulent

Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete

Edam, Carl Tomas, sektionschef
 Enggaard, Petter, fuldmægtig
 Granerud, Ib, sektionschef
 Karlsson, Jan, fuldmægtig

Lie, Oddvar, direktør
 Persson, Jerker, informationschef
 Stenroth, Ove, byråchef
 Ståhle, Bertel, sektionschef

Referenter och tolkar*Referenter**Danmark*

Duncan, Jane, assistent
 Duvier, Kirsten, skriveleder
 Grünwald, Jytte, assistent
 Hildebrand, Kirsten, assistent
 Holle, Finn, referent
 Jørgensen, Birthe, referent
 Larsen, Inger, assistent
 Sander, Inger Merete, referent

Finland

Karrento, Anita, stenograf
 Kirstua, Anneli, maskinskriverska
 Krause, Helene-Sophie, maskinskriverska
 Meinander, Ragnar, stenograf
 Niittuinperä, Jari, stenograf
 Rätty, Unto, stenograf
 Uggeldahl, Lenita, maskinskriverska

Norge

Hammerstad, Anne Lise, referent
 Hylback, Lisbeth, referent
 Limseth, Synnøve, referent
 Lønseth, Klara Marie, referent
 Moe, Liv, referent
 Raanes, Gudrun Strand, referent

Sverige

Carlbom, Majken, förste stenograf
 Djurström, Stig, förste stenograf
 Nilsson, Lars, förste stenograf

Tolkar

Andersson, Pirkko-Liisa
 Hafrén, Fredrik
 Kaljunen, Riitta
 Laakso, Ritva

Partigruppsekreterare*Socialdemokrater*

Ahlén, Christer
 Dahlin, Sven
 Lundin, Inga-Lisa
 Ohlsson, Bengt
 Wall, Björn

Konservative

Kempe, Anders

Midterpartier

Wiklund, Claes

Venstresocialister

Keränen, Pia

*Danske partisekretærer**Det konservative Folkeparti*

Rechendorff, Torben

Det radikale Venstre

Clausager, Jens

Kristeligt Folkeparti

Larsen, Carsten

Sakkunniga

Nordiska

Ahlén, Sune, generalsekreterare, NFS
 Gustafsson, Kurt, utredningssekreterare, NFS
 Kjærnested, Borthor S., förbundssekreterare, Föreningarna Nordens Förbund
 Laurson, Peter, direktör, Nordiska Investeringsbanken
 Lindbaek, Jannik, tillträdande verkst. direktör, Nordiska Investeringsbanken
 Lindström, Bert, verkställande direktör, Nordiska Investeringsbanken
 Löfgren, Monica, informationschef, Nordiska Investeringsbanken
 Nilsson, Inga-Britt, assistent, NFS
 Persson, Kristina, utredningssekreterare, NFS
 Reske-Nielsen, Erik, rektor, Nordisk Journalistkursus
 Ruberg, Kim, kursusleder, Nordisk Journalistkursus
 Winther, Per, formand for Nordisk Journalistkursus' bestyrelse

Danmark

Albertsen, Niels-Peter, presseråd
 Andersen, Erik, direktör
 Andersen, Lis Lerche, kontorfuldmægtig
 Andersen, Niels Ole, kontorchef
 Andersen, Poul Lundbæk, afdelingschef
 Christensen, Erling, kontorchef
 Christensen, Henning, kontorchef
 Christensen, Kaj, Nørrehede, fuldmægtig
 Christensen, Ruth, kontorchef
 Christensen, Ruth, ministersekretær
 Christensen, Steen, fuldmægtig
 Cold, Steen A., fuldmægtig
 Dethlefsen, Peter, konsulent
 Dyvig, Peter, departementschef, ambassadør
 Elmer, Michael, kontorchef
 Fischer, Henrik, fuldmægtig
 Fischer, Per, fuldmægtig

Friis-Hansen, Lisbeth, fuldmægtig
 Frølund, H., skovdirektør
 Goldschmidt, Ernst, afdelingschef
 Halck, J. L., departementschef
 Hassenkam, Henrik, departementschef
 Helskov, Niels, kontorchef
 Hindkjær, Lars, fuldmægtig
 Holdt, Jørn, fuldmægtig
 Hugau, Anita, konsulent
 Hummeluhr, Niels, undervisningsdirektør
 Jensen, Kirsten, fuldmægtig
 Jensen, Niels Erik, kontorchef
 Jensen, Stig, Asbjørn, afdelingschef
 Jespersen, Bent O., kontorchef
 Jespersen, Charlotte, konsulent
 Jørgensen, Erling, departementschef
 Kapel, Klaus O., kontorchef, ambassadør
 Katznelson, Ib, kontorchef
 Kjær, Victor, fuldmægtig
 Kjølby, Birgit, fuldmægtig
 Koefoed-Johnsen, Lars, fuldmægtig
 Levy, Marianne, kontorchef
 Lund-Sørensen, Henning, ministersekretær
 Lygum, Hanne, ministersekretær
 Lyngse, Erik, fuldmægtig
 Madsen, Niels, departementschef
 Metcalf, Lisbeth, presseattaché
 Michaëlis, Annette B., fuldmægtig
 Mikkelsen, Mette, kontorchef
 Moe, Eyvind, ekspeditionssekretær
 Moltke-Leth, Kjeld, fuldmægtig
 Møller, Otto E., direktør
 Neiiendam, Troels, fuldmægtig
 Nielsen, Johannes Nørup, fuldmægtig
 Olsen, Hedeman, kontorchef
 Ovesen, Finn, fuldmægtig
 Pedersen, Lisbeth Arne, sekretær
 Rasmussen, Jørgen Harder, departementschef
 Reimann, Johan, ministersekretær
 Steenberger, Poul, stedfortræder, ambassadør

Sørensen, Poul Henrik, ministersekretær
 Trønning, Christian, kontorchef
 Tygesen, K. Erik, departementschef, ambas-
 sadør
 Ussing, Niels, kommitteret
 Vesterdorf, Bo, kontorchef
 Vorre, Poul, kontorchef
 Wandall-Holm, Otto, fuldmægtig
 Westerbye-Juhl, Karen, kontorchef
 Wiese, Peter, departementschef
 Zacchi, Ole, departementschef
 Ølgaard, Jytte, fuldmægtig

Færøerne

Djurhuus, Johan, kontorchef
 Klett, Julianna, fuldmægtig
 Mortensen, Hanna, sekretær
 Olafsson, Árni, konsulent

Grønland

Abelsen, Emil, økonomidirektør
 Andersen, Danny, konsulent
 Christensen, P. Bo, afdelingsleder
 Frydendahl, Susan, sekretær
 Jensen, John E., direktør
 Labansen, Martha, vicedirektør
 Lennert, Hendrik, vicedirektør
 Møller, Aqigssiaq, kultur- og undervis-
 ningsdirektør
 Olsen, Ida, sekretær
 Steenholdt, Alibak, kontorchef
 Vesterbirk, Lars, administrationschef

Finland

Alanne, Kauko, pol. sekreterare
 Dahlin-Jansson, Siv, informationschef
 Forsberg, Fredrik, regeringssekreterare
 Gustafson, Matti, kulturråd
 Heikkilä, Taisto, kanslichef
 af Hällström, Gustav, verkställande direktör
 Kalha, Heikki, utrikesråd
 Kivivuori, Antti, avdelningschef
 Koli, Ilse, byråchef
 Koponen, Timo, byråchef

Korpela, Juhani, kanslichef
 Korpela, Tapio, överdirektör
 Krokfors, Karl-Johan, sekr. för internatio-
 nella ärenden
 Laatto, Erkki, avdelningschef
 Lehtinen, Markku, överinspektör
 Leppänen, Jorma, pol. sekreterare
 Liedes, Jukka, konsultativ tjänsteman
 Lintonen, Kirsti, statsministerns special-
 rådgivare
 Mattlin, Håkan, tf. konsultativ tjänsteman
 Mäkinen, Hannu, politisk sekreterare
 Numminen, Jaakko, kanslichef
 Ojala, Olli, avdelningschef
 Ottelin, Hans, utrikessekreterare
 Pekkanen, Raimo, kanslichef
 Peltola, Juha, avdelningschef
 Pesola, Tauno, legationsråd
 Sevón, Leif, lagstiftningsdirektör
 Siikala, Kalervo, avdelningschef
 Sirjamo, Anna-Liisa, politisk sekreterare
 Slotte, Per-Håkan, överinspektör
 Standertskjöld-Nordenstam, Holger,
 utrikessekreterare
 Sundbäck, Veli, bitr. avdelningschef
 Sundström, Berth, politisk sekreterare
 Suommaa, Leo, överinspektör
 Tulkki, Hannu, överdirektör
 Veijalainen, Risto, byråchef
 Vesa, Hannu, överinspektör
 Westergård, Tom, statsrådets informa-
 tionschef

Åland

Eriksson, Susanne Y., utredningssekreterare
 Karlsson, Börje, utbildningschef

Island

Árnason, Árni Þ. bitr. departementschef
 Benediktsson, Guðmundur, departements-
 chef
 Björgvinsson, Sighvatur, direktör, Förening-
 en Norden
 Dalberg, Hallgrímur, departementschef

Einarsson, Bjarni, direktør
 Flygenring, Páll, departementschef
 Geirsson, Þorsteinn, departementschef
 Gunnarsson, Árni, bitr. departementschef
 Hallgrímsson, Oskar, avdelningschef
 Hallsson, Knútur, departementschef
 Haarde, Geir, statssekretærene
 Ingvarsson, Ingvi, kabinettsekretærene
 Jónsson, Þorsteinn, avdelningschef
 Júlíusson, Jón, avdelningschef
 Kolbeinsson, Árni, departementschef
 Kristinsson, Gylfi, avdelningschef
 Pétursson, Magnús, direktør
 Sæmundsson, Eyjólfur, direktør
 Valdimarsson, Ólafur Steinar, departements-
 chef
 Zophoníasson, Hjalti, avdelningschef

Norge

Ansteensen, Einar, presseråd
 Arnesen, Gerhard, adm. direktør
 Berg, Hans, førstekonsulent
 Bernander, John G., personlig sekretær
 Birkeland, Eva, ekspedisjonssjef
 Breirem, Arne Petter, byråsjef
 Eide, Kjell, vitenskapelig rådgiver
 Friisø, Tove, førstekonsulent
 Grydeland, Bjørn T., underdirektør
 Gutterød, Jørn, konsulent
 Henriksen, Kai, personlig sekretær
 Jensen, Nils E., førstekonsulent
 Josefsen, Øystein, ekspedisjonssjef
 Jørgensen, Karen, konsulent
 Kolberg, Aud, konsulent
 Landro, Arne Mikael, statssekretær
 Lauen, Edvard, byråsjef
 Levy, Jan Schreiner, statssekretær
 Lund, Arnfinn, ekspedisjonssjef
 Lund, Bernt H., departementsråd
 Moe, Pål, byråsjef
 Mork, Torbjørn, helsedirektør
 Nessheim, Erik, statssekretær
 Norstein, Ingrid, førstekonsulent
 Opdahl, Øystein, byråsjef

Ribu, Erik, departementsråd
 Saxrud, Gudmund, spesialrådgiver
 Sveen, Halvard, statssekretær
 Synnes, Arne, statssekretær
 Sønneland, Helge, avdelingsdirektør
 Sørbotten, Steinar, ekspedisjonssjef
 Søyvik, Sidsel, byråsjef
 Toreng, Tore, underdirektør
 Tønne, Tore, ekspedisjonssjef
 Udgaard, Nils Morten, statssekretær
 Vea, Jon, byråsjef
 Waaler, Erling, departementsråd
 Øvergaard, Thomas, førstekonsulent
 Aanderaa, Johs., ekspedisjonssjef

Sverige

Albertson, Bertil, informationssekretærene
 Andersson, Björn, sakkunnig
 Andersson, Monica, statssekretærene
 Carlsson, Bernt, statssekretærene
 Carlson, Per, departementssekretærene
 Cederblad, Carl Olof, kansliråd
 Croneborg, Rutger, departementsråd
 Ehnmark, Ernst Erik, departementsråd
 Ekström, Sören, statssekretærene
 Fejne, Winni, departementssekretærene
 Fälth, Harald, statssekretærene
 Grönwall, Hans, departementsråd
 Gustavsson, Sverker, statssekretærene
 Göransson, Magnus, departementsråd
 Hedenström, Kerstin, kanslisekretærene
 Holmgren, Peter, departementssekretærene
 Häggroth, Sören, pol. sakkunnig
 Irberger, Sture, departementssekretærene
 Jacobsson, Ranveig, pol. sakkunnig
 Kardell, Arne, statssekretærene
 Karlberg, Lars, departementssekretærene
 Korpi, Sture, statssekretærene
 Landqvist, Åke, direktør
 Lannergren, Göran, departementsråd
 Lidal, Bengt, departementsråd
 Lindberg, Carl, informationssekretærene
 Lindblom, Martin, informationssekretærene
 Ljung, Lars, planeringschef

Lund, Gunnar, departementsråd
Lundström, Stig, departementsråd
Lönnerberg, Anders, departementsråd
Modig Tham, Agneta, pol. sakkunnig
Näslund, Lena, informationssekreterare
Olsson-Berglund, Kerstin, pressekreterare
Palm, Merike, informationssekreterare
Persson, Ewa, informationssekreterare
Persson, Sture, departementsråd
Peterson, Carl-Gunnar, departementsråd
Ringborg, Erland, statssekreterare
Roberntz, Orwar, pressråd
Schöldström, Arne, avdelningsdirektör

Sjöberg, Tommie, departementssekreterare
Stenqvist, Gunnel, departementssekreterare
Striby, Christina, hovrättsassessor
Sundström, Monica, statssekreterare
Svensson, Gunnar, statssekreterare
Söderberg, Jan, kansliråd
Tombrock, Gun, departementssekreterare
Unger, Lisbeth, departementssekreterare
Vahlquist, Magnus, departementsråd
Widgren, Jonas, statssekreterare
Zachrisson, Ann, departementssekreterare
Zetterqvist, Urban, departementsråd
Åsbrink, Erik, statssekreterare

SUPPLEMENT:
**Overrækkelsen af Nordisk Råds
Musikpris og Litteraturpris**

Københavns Rådhus
4. marts 1986

Program

Københavns Borgerrepræsentations formand **Bent Nebelong** byder velkommen

Tale af Nordisk Råds præsident, forhenværende statsminister
Anker Jørgensen

Musikskriftstállaren **Ulla-Britt Edberg** motiverer, at musikprisen tildeles komponisten Hafliði Hallgrímsson

Prisen overrækkes af Nordisk Råds præsident

Komponisten **Hafliði Hallgrímsson** taler

Opførelse af "Fimma" (1976) for cello og klaver af Hafliði Hallgrímsson
cello: **Hafliði Hallgrímsson**
klaver: **Philip Jenkins**

Forfatteren **Johannes Heggland** motiverer, at litteraturprisen tildeles forfatteren Rói Patursson

Prisen overrækkes af Nordisk Råds præsident

Forfatteren **Rói Patursson** taler

Oplæsning ved **Kári Mouritsen**:

"hvad er at digte"
"nocturne 2"
"ongin rósa"
"genbillede og billede" eller "mynd og bílat" alle fra samlingen
"Ligesom"

Opførelse af "2 islandske folkesange" for klaver, skrevet 1985 af **Hafliði Hallgrímsson** og tilegnet **Philip Jenkins**
Klaver: **Philip Jenkins**

Afslutning ved Københavns Borgerrepræsentations formand
Bent Nebelong

Borgerrpræsentationens formand Bent Nebelong:

Ved åbningen af Nordisk Råds session blev der i går udtalt smukke mindeord om Sveriges statsminister Olof Palme. Jeg vil ved denne lejlighed gerne have lov til at tilføje, at vi i aften her på Københavns Rådhus meget savner den afdøde statsminister.

Mine damer og herrer! Denne rådushal er ofte rammen om forskellige begivenheder, modtagelser, åbning af udstillinger med videre. Men ingen kan fortænke mig i, at vi med særlig glæde har set hen til, at jeg på Københavns kommunes vegne i dag kan byde hjertelig velkommen til alle deltagerne i arrangementet i anledning af overrækkelsen af Nordisk Råds litteraturpris og musikpris og med en særlig velkomst til de to prismodtagere.

Det nordiske samarbejde har stedse haft en central placering i de enkelte nordiske landes samfundsudvikling.

Siden Helsingforsaftalen, hvor artikel 1 fik følgende formulering: "De tilsluttede parter vil tilstræbe at bevare og yderligere udvikle samarbejdet mellem landene på det retlige, kulturelle, sociale og økonomiske område samt i spørgsmål om samfærdsel og miljøbeskyttelse", har der været en række milepæle i Nordisk Råds 25-årige historie. To af disse milepæle, indstiftelsen af litteraturprisen i 1962 og musikprisen i 1965, er baggrunden for vort samvær i dag.

Noget væsentligt for såvel større som mindre resultater er det, at de nordiske lande er kommet hverandre nærmere i Nordisk Råd i et samvirke indadtil og udadtil.

Nordisk Råds litteraturpris og musikpris er velkendt i den almene bevidsthed. Priserne bidrager til at gøre nordisk litteratur og musik kendt i og uden for Norden. Af stor betydning for øget spredning og indleven i og forståelse for nordisk litteratur i de nordiske lande er også støtten til oversættelse af nabolandenes litteratur.

Dette bringer mig, selv om jeg ikke skal gå nærmere ind i omtalen af de to prismodtagere, til at konstatere, at det er første gang i litteraturprisens historie, at denne tildeles en færing, som skriver på færøsk, nemlig Rói Patursson, som får prisen for sin seneste digtsamling "Likasum".

Om Paturssons digtning har forfatteren Gunnar Hoydal sagt, at dens blanding af gammel erindring og nøgtern hverdag og ny, uimponeret munterhed er karakteristisk for kulturen på Færøerne lige nu.

Nordisk Råds musikpris tildeles den islandske cellist og komponist Hafliði Hallgrímsson for hans værk "Poemi" for soloviolin og strygeorkester. I bedømmelsesrådets motivering hedder det, at Hafliði Hallgrímssons værk på en smuk og fantasifuld måde har ført koncertformen ind i vor tids klang- og formverden.

Som jeg indledningsvis har givet udtryk for, ligger det nordiske samarbejde Københavns kommune meget stærkt på sinde, og i den forbindelse er

jeg glad for her i dag at kunne nævne, at der for nylig på Stiftelsen Hässelby, de nordiske hovedstæders centrum for kulturudveksling, er foretaget indvielse af nye conferencefaciliteter, således at vi på nordisk hovedstadsplan i fremtiden har endnu bedre mulighed for at leve op til den værdsatte målsætning om et givende nordisk samarbejde.

Jeg håber, at vore gæster i aften vil have forstået, at vi er endda meget glade for at lægge hus til denne festlige begivenhed.

Med disse ord vil jeg endnu engang byde alle et hjerteligt velkommen her på Københavns rådhus og god fornøjelse.

Nordisk Råds præsident Anker Jørgensen:

Mine damer og herrer! Først vil jeg rette en hjertelig tak til borgerrepræsentationens formand, Bent Nebelong, for hans velkomst til os. En hjertelig tak dermed til Københavns kommune, fordi man igen i år har villet inviteret Nordisk Råd og de mange deltagere i Nordisk Råds session. Vi er glade for, at byen København har villet lade sit smukke rådhus danne rammen om uddelingen af Nordisk Råds musikpris og Nordisk Råds litteraturpris.

Det er et tilfælde, der ligner en tanke, at da vi sidste gang uddelte musikprisen her på Københavns Rådhus i 1976, blev prisen tildelt den islandske komponist Atli Heimir Sveinsson. Også ved denne musikprisuddeling tildeltes prisen en islandsk komponist. Og da vi sidst uddelte litteraturprisen her på rådhuset, var det også en kunstner fra det, vi i Nordisk Råd kalder Vestnorden, der fik prisen, nemlig digteren Snorri Hjartarson.

I år har vi så den glæde at tildele priserne til den islandske komponist Hafliði Hallgrímsson og den færøske digter Rói Patursson.

Nordisk Råd har naturligtvis et klart kulturpolitisk sigte med de to priser. Vi ønsker at stimulere kundskaben og kendskabet til ny musik og ny litteratur her i Norden, ikke alene med de prisbelønnede værker, men lige så meget med de værker, der fra hvert land er udpeget til at komme med i den endelige bedømmelse.

Vi giver prisen på grundlag af bedømmelse af værker, altså ikke for en kunstners samlede produktion. Dette betyder, at der er en stor åbenhed. Muligheden for at få prisen er ikke begrænset til de kunstnere, som allerede er velkendte og veletablerede.

Priserne kan skabe opmærksomhed om kunstnere, der har gjort sig fortjent til det i kraft af deres værker. Når man ser på, hvilke kunstnere der i tidens løb har fået priserne, er der for mig ingen tvivl om, at priserne virker efter hensigten. Det er i øvrigt interessant at se, hvilken bredde der også nationalt er over tildelingerne i tidens løb. Selv om vi er nordister, så er vi jo også en smule nationalister! Jeg kan da godt forstå den glæde, der har været i Island og på Færøerne over priserne i år, og specielt kan jeg forstå den færøske glæde over, at litteraturprisen for anden gang går til en færøsk digter, men i øvrigt for første gang for et værk skrevet på færøsk.

Priserne er på 75 000 DKK. Det har de været de sidste 9 år. Vi har fra Nordisk Råds side opfordret ministerrådet til at forhøje priserne klækkeligt. Jeg håber, det snart må ske. Priserne er et ikke uvæsentligt led i en aktiv nordisk kulturpolitik.

Må jeg i øvrigt sige, at jeg har kigget lidt i den digtsamling, som vi nu får til, om ikke bedømmelse, så får vi at høre bedømmelseskomiteen om den. Det er jo skrevet på færøsk, men jeg har oversat det – eller måske er det andre, der har oversat det.

Jeg er ikke helt klar over, hvad digteren har ment, men jeg er lige ved at tro, at han måske har tænkt på Nordisk Råd. Han skriver her:

”Vi hører sladder fra hemmelige møder
 hvor de smeder rænker
 og hemmelige våben
 hvor de hygger sig med fordægtige spil
 om altædende krige
 og eksakte ødelæggelser”

Nej, det er nu nok ikke Nordisk Råd. Men det går videre:

og mens fjendebilleder
 drager gennem vejr og vind
 opdager vi at hovedpersonen
 er gået under jorden
 statisterne
 de rare små politikere
 står tilbage som drog”

Det var, hvad digteren sagde, vistnok ikke om Nordisk Råd.

Så vil jeg i øvrigt sige, at programmet i aften er sammensat i samråd med prisvinderne. Det vil sige, at vi kan glæde os til at høre musik og digte af de to prisvindere, men vi får jo endnu bedre udbytte ved også at høre motive-ringerne fra bedømmelseskomiteernes repræsentanter.

Inden jeg giver ordet til musikpriskomiteens repræsentant, Ulla-Britt Edberg, vil jeg endnu en gang sige tak til Københavns kommune. Der bliver nemlig ikke mulighed for at sige det senere, og jeg benytter altså lejligheden til at gøre det endnu en gang, og jeg gør det selvfølgelig i sikker tillid til, at byen lever op til sine gode traditioner som vært.

Hermed giver jeg ordet til Ulla-Britt Edberg.

Musikskrifställaren Ulla-Britt Edberg:

Island är diktens och diktarnas ö. Ord som Edda, skaldesång och saga ger vingar åt en nordisk fantasi.

När nu en islänning – för andra gången sedan musikprisets instiftande 1965 – blir nordiska rådets pristagare var det frestande att fråga om det funnits en motsvarande ur-musikalisk isländsk ådra.

Jo, det har det kanske, men vi vet alltför lite om det. Vi vet att musiken

på Island alltid varit intimt sammanflätad med ord. Orden var det viktigaste. I assonanserna, allitterationerna fanns i recitationen egentligen redan en inbyggd melodik, och den poetiska metern angav rytmen. Leker man med tanken att sätta till tvístöngur, ett tvåstämmigt sjungande som fortfarande praktiseras, eller kvintsång, också en isländsk egenart, och dans kan man kanske tala om ett tidigt allkonstverk. Ord, musik, rörelse i form av dans. Konst i form av utsökt scenografi: det isländska landskapet – kan det bli bättre?

Slut på leken. In med allvaret, dvs. kyrkan, kristendomen. På gott och ont lägger den sin stora beskyddande hand över allt levande. Genom hymner, psalmer, koraler – först katolska, sedan reformerta – präglar kyrkomusiken långt in i vår tid den isländska musiktraditionen, ja, längre fram får även folkvisorna sin kyrkotonala anknytning.

En mängd kuriösa bestämmelser under tidernas lopp bidrog också till att genuin isländsk musik hade en del att kämpa mot.

Vid ett tillfälle förbjöd en kyrklig överordnad 2- och 3-stämmig sång därför att han ansåg det vara ett dåraktigt sångsätt, en annan gång införde den danske kungen förbud mot danskvällar eftersom, så gick talet, alltför många oäkta barn föddes i vederbörlig tid efter sådana seanser.

Raskt in i nutid – förbi 1800-talets folkmusikrenässans. Då skall vi finna att konstmusiken – och det är ju den vi skall tala om i dag – är chockerande ung. Det första pianot infördes på ön först 1840, och inte förrän i slutet av 1940-talet bildades en symfoniorkester i Reykjavik. Professionella konstmusiker och tonsättare fanns inte ens, med undantag av några enskilda, under detta sekels första decennier. Desto mer anmärkningsvärt är det naturligtvis att i dag finna många utomordentligt fina tonsättare och musiker. Med sjumilastövlarna på har Island gått fram. Utan alltför tyngande tradition har man raskt kastat sig rakt in i nutidens internationella musikspråk. Att söka efter nationaldrag är också här mer romantiskt än fruktbart.

Allt detta bara för att ge en kort bakgrund åt en ung mans vandringsår i Europa. I en liten industriort med 8000 invånare. Akureyri, vackert belägen djupt inne i en fjord med höga berg runtomkring, en flodfåra med vatten från glaciärerna med ett ovanligt varmt klimat och många träd, föddes Hafliði Hallgrímsson 1941.

Vilka blev då hans musikaliska "universitet"? Jo, radion, radions musik, filmmusik, och i hemmet är det musikalisk aktivitet. Modern och en äldre syster sjunger i ortens kör, och två bröder spelar i en blåsorkester. (Island är ju känt för sina många körer av hög kvalitet i varenda liten skrymsla och vrå av landet och för sina blåsare. Så nog är det musikaliskt livaktigt).

Hafliði har nu blivit 17 år och han har studerat cello och bestämt sig för att bli professionell cellist, och han har därför sökt och kommit in i Reykjaviks musikskola. Därefter är han med i olika ensembler och spelar

som solist och i den isländska symfoniorkestern och har givetvis tagit sitt diplom.

Men det är nu det börjar hända. Mycket. Hafliði ger sig i väg till Rom. Han blir elev till Enrico Mainardi, denne strålande cellist, som när det passade honom och musiken höll en melodi på slak lina utan en tillstymmelse till vibrato. Det vibrerade desto mer i åhörarnas sinnen. Det måste ha gjort intryck på Hafliði. Denna himmelskt nakna ton kan man återfinna i Hafliðis kompositioner. Han träffade senare den mysteriösa personligheten Peter Maxwell Davies, den lille mannen med de brinnande ögonen, den vänliga själen men med en kompromisslös livsinställning. Visst måste det ha påverkat. Tonsättaren Maxwell Davies och hans elev satt och skärskådade Bach och Webern, och Hafliði tvingade fatta än mer mod, bli djärv, komponera personligt.

Hafliði slukade allt. Oftast med ögonen. Han upptäckte konsten i Italien. Är det kanske inte de gudomliga proportionerna i Piazza Navona som ger honom känslan just för proportioner? Vad gör inte bekantskapen med Paul Klees konst? Med Chagall, vars tre bibliska målningar Jakobs dröm, Offret av Isaac och Jakob i kamp med ängeln senare skall inspirera till de tre motsvarande satserna i just den prisbelönade kompositionen Poemi. Hafliði målar och tecknar. Han vacklar, han vet inte om han skall vara konstnär eller musiker.

Han fortsätter att spela cello. Han lever av det, han är en briljant cellist. Och hur mycket lär han sig inte komposition genom att vara reproducerande artist? Formen, strukturen sätter sig i ryggmärgen. Det går inte att komma från ett styckes uppbyggnad när man spelar sig igenom det. Hafliði bosätter sig i Skottland så småningom, fortsätter att vara solist, kammarmusiker och var till helt nyligen också förste cellist i Scottish Chamber Orchestra. Han har då dessförinnan studerat vid Royal Academy i London. Många andra meriter hinns inte med att nämna.

Han gifter sig. Det tillhör ju också livets lärdomar. Hustrun är pianist, de har tre söner. Hustrun får som så ofta i tonsättaräktenskap hjälpa till med försörjningen. För nu kom den tid då Hafliði slutgiltigt bestämt sig för att så uteslutande det går ägna sig åt att komponera.

Vem är han då som tonsättare? Bilden, bilderna är, som det kanske har framkommit, viktiga för honom. Linje och färg. Han översätter ögonens intryck, en synens dagböcker, till musik. Han använder sig av moderna uttrycksmedel, och han behåller mitt i strömmen och mångfalden av all påverkan och alla influenser – som det i dag är omöjligt att komma undan – faktiskt en personlig ton. Och det är ovanligt. Han gick ut som gesäll och lärde sig mångahanda, men han går och står på en stadig klassisk grund. Joseph Haydn tjänar som en av hans musikmodeller. Det betyder att kompositionerna växer fram organiskt ur ett organiserat material.

Hafliði Hallgrímsson är ofta virtuos, kräver mycket av sina exekutörer, får också ofta beställningar direkt av utövande artister, eftersom de vet att

han vet vad som fordras av en enskild instrumentalist eller en sångare som sopranen Jane Manning.

Balansen mellan innehåll och form är artistisk och medveten, hans melodik och harmonik är varm. Han tillhör det slags komponister som fullföljer en påbörjad tanke, en idé, ett tema. Han skriver en musik som vill något, som attackerar, som vill gripa tag i.

Den har en jordisk avstamp men kan också nå himmelska höjder. Det intressanta är då att åhöraren får bevittna steg för steg spännvidden mellan lågt och högt, svinget upp eller ner. Det gör musiken mänskligt förståelig. Så gör också formatet, som hittills, ofta är kammarmusikaliskt. Mycket är lyriskt, poetiskt, men också envetet framhårdande i en intensitet som tvingar till lystring.

Hafliði har en idé om att låta Poemi, det verk för orkester och soloviolin som prisbelönats av Nordiska rådets jury, räknas som opus 1.

Kanske är det en god uppfattning om man menar, och det är säkert riktigt tänkt, att Poemi är Hafliði Hallgrímssons starkaste verk. Men se då säger också Hafliði helt finurligt – om det är speciellt isländskt finurligt vet jag inte – i samma andetag som han talar om frestelsen att göra Poemi till ett debutverk, att det kommer i alla fall inte – hur man än bär sig åt – att bli möjligt att på något förståeligt och begripligt sätt analysera hans verk innan hans sista stycke har blivit skrivet. Det är ju oemotsägligt.

Nordisk Råds præsident Anker Jørgensen:

Jeg skal på Nordisk Råds vegne, og på Nordisk Råds vegne med glæde, overrække musikprisen for 1986 til komponisten Hafliði Hallgrímsson for værket "Poemi" for soloviolin og strygeorkester.

Bedømmelseskomiteen har kort formuleret det, jeg nu siger:

"Han har med dette værk ført koncertformen smukt og fantasifuldt ind i vor tids klang- og formverden. Med en for komponisten typisk koloristisk følelse skabes fint tegnede billeder af tre bibelske situationer. En meget levende, velklingende og organisk komponeret musik med en virtuos og varm solostemme."

Det er, hvad bedømmelseskomiteen har sagt, og det må vi andre indtil videre tro på. Vi får selv mulighed for at lytte.

Og med disse ord vil jeg overrække prisen og sige hjertelig til lykke og håbe, at du vil få glæde og gavn af det i din fortsatte kunstneriske virksomhed.

Komponisten Hafliði Hallgrímsson:

Mine damer og herrer, medlemmer af Nordisk Råd! For mange år siden, da jeg begyndte at interessere mig seriøst for at komponere musik, stødte jeg på en artikel, der havde titlen "Den unge komponists vej", skrevet af

en britisk komponist. Jeg vil aldrig glemme det indtryk, den gjorde på mig. Artiklen begyndte på følgende måde: "Det bedste råd, jeg kan give en kommende komponist, er dette: Hvis du har nogen mulighed for at vælge en anden vej, uden for megen aversion, gør det, og læs ikke videre!"

Denne sætning randt mig i hu adskillige gange, da jeg var i færd med at forlade et godt job ved Skotsk Kammer Orkester for at påbegynde en ny løbebane som komponist. Det var en tid med megen tvivl og liden opmuntring, bortset fra den, jeg fik fra min kone og min bror, som begge er her i aften.

Jeg deltog i min sidste officielle koncert sammen med det skotske kammerorkester i november 1982. Da jeg i begyndelsen af den følgende januar endelig kunne påbegynde arbejdet med POEMI, havde jeg ikke forudset den kamp, som foregik, da jeg sad over for de tomme nodeark, og at resultatet ville være godt nok til at vinde Nordisk Råds komponistpris 3 år senere. Det dystre råd til den unge komponist i artiklen, jeg omtalte for et øjeblik siden, synes nu at være fuldstændig irrelevant.

Det var min hensigt, da jeg planlagde POEMI, aldrig at gå på kompromis med mine kunstneriske intentioner, med dog alligevel skrive musik, der var tilgængelig for den almindelige lytter. Jeg synes, dette i mange henseender er lykkedes mig.

Engang da jeg arbejdede på et bestemt afsnit af POEMI og spillede det igen og igen på flyglet, kom min ældste søn, som dengang var omkring 7 år, ind i mit værelse og sagde: "Far, det du spiller, lyder ganske pænt, men på en eller anden måde er der ingen mening i det." (*Munterhed*). Jeg har altid husket den bemærkning.

Jeg har været så heldig, at jeg har rejst vidt omkring og har spillet musik i mindst 40 lande. En af de store glæder ved at rejse – bortset fra at møde interessante mennesker – er at opdage de forskellige kulturer i hvert land. Jeg opsøger koncerter, kunstgallerier, museer og de kulturelle aktiviteter, man forbinder med de forskellige lande. Hvor disse kulturelle værdier mangler, oplever man en følelse af en hul og temmelig meningsløs levevis, især hvis det pågældende samfund er rigt.

Jeg betragter mig selv som yderst heldig, fordi jeg er islænding og medlem af det nordiske samfund, som viser interesse for kunst og kunstnere, hvilket denne pris er et godt eksempel på.

Til sidst vil jeg gerne takke Nordisk Råd og specielt musikudvalget for denne vidunderlige opmuntring. Når jeg vender hjem, vil jeg begynde at komponere et nyt stykke til et islandsk kor, og jeg håber, det vil blive opført over hele Skandinavien.

Mange tak!

Forfatteren Johannes Heggland:

Herr president, vener av nordisk samarbeid, vyrde prisvinnarar!
Litteraturkomiteen har valt å tildela Rói Patursson Nordisk Råds littera-

turpris 1986 for diktsamlinga "Likasum" – "Liksom". Det er ei modernistisk bok med både humor og ironi, med klårsyn på vår tid, og ei bok med dikteriske syner frå dei indre felt av vårt tilvere. Alt i opningsdiktet, som ber den karakteristiske tittelen "Hvat er at yrkja" – "Kva er å dikta" – kjem tvisynet fram. Ibsen har tidlegare gjeve oss si formulering, medan vår færøyske diktar seier det so:

Kva er å dikta?

Den som dug til det, lærer det aldri.

Den som ikkje har lært det enn,
har nok alltid dugt til det.

"Likasum" er delt i sju avsnitt, med eitt tema for kvart. Trass i ulikskapen er det likevel ein viss slektskap frå tema til tema. Tonen i den fyrste delen er lett og leikande, der me ikkje minst møter dikteren sjølv i hans strid – den "evige taparen som vinn over alle". Diktet "Alfabet" er i det ytre ein bokstavleik, men på det indre plan ein analyse og ein gjennomgang av tilveret både i fortid og notid. Det ligg gjerne ein brodd i formuleringa: "Endå om ingen kjenner sanninga, må me ha ein s". I andre avsnitt finn me dikt om det å fara ut og om det å venda heim att, og ikkje minst om dette stadbundne som fylger oss kvar me ferdast: "Det er liksom eg ikkje er komen, for eg har aldri reist".

I tredje delen er vår forvirrande tid og den udøyelege livslysten sett opp mot kvarandre. Eit seinare tema tek føre seg somme av dei store koryfeane som Marx og Freud, som ikkje har makta helt å overtyda dikteren om at dei har funne den store og heile sanninga. Men i desse dikta svingar tonar både av kjærleik og av ironi. Her er òg tekstar om vår tid, soleis to lengre politiske dikt, om ein kan kalla poesi politisk. Argumenta mot opprusting er sterke: "Me er våre egne barbarar", heiter det. Desse dikta kan tolkast på fleire vis, og det har vore trekt fram at det er Færøyane sin eigen situasjon i ei tofrontverd det her er tenkt på – i det heile maktbalansen mellom to blokker, uttrykt i enkle ord:

Høge er tindande

og dei skodar framom kvarandre
som løynde dei noko.

Den mest sentrale delen i "Likasum", og den lengste, er "Solareygad" – "Solauga" – som er noko komplisert i si oppbygging. Diktet er som ei sjeleleg reis i tid og rom. Ferda går gjennom eit kaotisk ingenmannsland til eit møte med det personlege, og sjølve ferda er skildra ved biletekvensar, der materialet er henta frå naturen sine egne element og frå vårt moderne tilvere.

Diktet er i vid meining ei kartlegging av vår indre verd, samstundes som den ytre berre ter seg fram som krusingar på overflata. Versa rører seg stundom i spaningsfeltet mellom ljose opplevingar og myrke drifter.

Endå om årets prisvinner høyrer til mellom dei yngste i rekkja, er det likevel 17 år sidan han som 22-åring sende ut si fyrste samling dikt. Den

samlinga har ingen tittel, men ho vart motteken av unge lesarar med glede og glød. Dei kjende at her var ein som levde i deira tid og kunne tolka både dei og den. Ungdomen var ikkje åleine om denne hyllinga; diktinga skapte forventning hos mange, og det førde med seg at Rói Patursson vart tildelt einaste litteraturprisen på Færøyane, M. A. Jacobsen-prisen.

Rói Patursson er fødd i Torshavn 1947, gjekk til sjøs 16 år gamal, arbeidde eit år på Island, reiste deretter ikring i Europa og var fleire år fabrikkarbeidar her i København. På midten av 1970-talet studerte han ved København Universitet, og er magister i filosofi.

Modernisme og samfunnsansvar særkjenner dikta i hans fyrste samling. I 1976 kom samling nummer to med tittelen "Å allfarvegi" – "På allfarveg". Stilen er her vorten strammare, dikta verkar ordknappe og meir samlande, og ber merke av denne verknaden med å stille saman bilete – noko som kjenneteiknar Paturssons seinare diktning.

"Likasum" er soleis hans tredje bok. Dertil har han vore ein flittig leverandør av artiklar om litterære emne, og han har sett tekstar til ei rekkje songar som m. a. er utjevne på plate.

Rói Patursson føreheld seg iblant svært kritisk til den færøyske tradisjon han sjølv er runnen av og høyrer til, og det er ikkje noko dårleg utgangspunkt for ein diktar. Han er ein ironisk poet i modernistisk samanheng, men varmen ligg aldri langt unna. Han brukar bilete frå landskapet han høyrer heime i – dei forblåsne øyane med sin rike tradisjon og eit stridande folk der ute i Atlanterhavet. Samstundes sprengjer han rammene, fordi hans diktarsyner femner oss alle.

Nordisk Råds præsident Anker Jørgensen:

Jeg skal også her på Nordisk Råds vegne med glæde overrække litteraturprisen for 1986 til forfatteren Rói Patursson for digtsamlingen "Likasum", eller på dansk "Ligesom".

Jeg vil også her holde mig til bedømmelseskomiteens motivering, og den lyder:

"Med lyrisk kraft og åbenhed viser digteren de spændingsfyldte sammenhænge mellem den færøske virkelighed og selve de eksistentielle spørgsmål i vor moderne tilværelse."

Så mange var ordene. Vi ønsker Rói Patursson hjertelig til lykke med digtsamlingen og med den pris, han hermed får.

Forfatteren Rói Patursson:

Det er med en følelse af glæde sammen med en fornemmelse af, at jeg befinder mig i et begyndelsespunkt, at jeg modtager Nordisk Råds litteraturpris.

Glæden har jeg det godt med.

Begyndelsen bærer uforudsigeligheden i sig.

Mine digte er blevet til i et af verdens mindste sprogområder.

Den færøske kultur er – næsten – usynlig i den store sammenhæng. Og dog kommer et samfunds identitet og menneskers håb om frihed til udtryk i denne kultur.

Og det forunderlige er jo, at det lille sprogs grænser er de samme som de store sprogs grænser.

Og dér – et eller andet sted i sprogets og kulturens grænseland – er det, at det nye skabes.

Her ved sprogets grænser møder vi tavsheden og den meningsløshed, der skal omformes til mening og menneskelig virkelighed. Her møder vi den tavshed og den stilhed, der skal forvandles til sprog.

Og der findes mange tavsheder.

Vi møder tavsheden i os selv. Ikke blot det uforståeliges tavshed, men også sorgens tavshed – den stilhed, vi pludselig sanser, når en levende røst forstummer. Og der er glædens livsbekræftende tavshed, som vi alle kender og forstår – den stilhed, hvori håbet har sine rødder.

Vi møder naturens store tavshed – den hensynsløse stilhed, der samtidig er afmagtens stilhed i en teknologisk civilisation. Også her findes en meningsløshed, som vi uophørligt må omforme og oversætte til vort eget sprog – som vi må forvandle til sandhed på en eller anden måde.

Og der er samfundets og historiens tavshed.

Vi kender magthavernes tavshed om livet på jorden.

Der er ensomhedens tavshed i vore byer og gader.

Og der er elendighedens og fattigdommens tavshed.

Der er krigens og dødens tavshed – det 20. århundredes truende stilhed.

Alle disse tavsheder er vi nødt til at bryde – omforme og oversætte til frie ord.

REGISTER

Översikt

över sakernas behandling

nr	Sak
	rubrik
	<i>A. Medlemsförslag</i>
A 688/k	Medlemsförslag om ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland
A 691/t	Medlemsförslag om skattefri försäljning för flygpassagerare vid inresa inom Norden
A 694/j	Medlemsförslag om enhetliga rättsregler angående födsel efter insemination
A 696/k	Medlemsförslag om harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen i de nordiska länderna
A 697/k	Medlemsförslag om upprättande av en fond till stöd för samisk, färöisk och grönländsk litteratur
A 698/s	Medlemsförslag om gemensamt nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare
A 699/s	Medlemsförslag om utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning eller resa inom Norden
A 701/s	Medlemsförslag om familjepolitiska insatser
A 703/k	Medlemsförslag om alternativa former för stöd till den nordiska tonkonsten
A 704/s	Medlemsförslag om samarbete på länsnivå om sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn
A 706/k	Medlemsförslag om stöd till utställningen "Norden år 2030"
A 707/s	Medlemsförslag om inrättande av en internationell luftvårdsfond
A 708/s	Medlemsförslag om försöksordning med införande av sex timmas normalarbetsdag
A 708Ä/s	Ändringsförslag om insamling av nordisk forskning och utredning om arbetstidsförkortning och om arrangerandet av en egen konferens om sex timmars arbetsdag
A 709/s	Medlemsförslag om skydd av Tana-, Torne-, Muonio- och Könkämäenoälvar
A 710/t	Medlemsförslag om harmonisering av övergång till distribution och försäljning av blyfri bensin i Norden
A 711/e	Medlemsförslag om nordiskt samarbete i internationella sammanhang
A 713/k	Medlemsförslag om ett "Polar Zoo" på Nordkalotten
A 714/e	Medlemsförslag om upprättande av ett nordiskt institut för bioteknik i Island
A 715/j	Medlemsförslag om att upprätta ett nordiskt register över personer som dömts till förbud att driva rörelse
A 716/e	Medlemsförslag om forskningsinsatser inom den kooperativa sektorn
A 717/t	Medlemsförslag om ibruktagandet av tilläggsbromsljus på bilar
A 719/t	Medlemsförslag om ökad trygghet för cyklister i Norden
A 720/t	Medlemsförslag om klassificering av låsningsfria bromssystem som säkerhetsanordningar i bilar i Norden
A 721/s	Medlemsförslag om gemensamma nordiska åtgärder för att förhindra handeln med utrotningshotade djurarter
A 722/t	Medlemsförslag om datateknologin som hjälpmedel i distriktspolitiken
A 723/s	Medlemsförslag om förbättrad övervakning och handlingsberedskap beträffande långväga gränsöverskridande luftföreningar

Tryckt	Behandling	Rekommendation/ Framställning/ Yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
391	187	3			A 688/k
406	272			utan åtgärd	A 691/t
416	365	31			A 694/j
424	189	4			A 696/k
435	190	5			A 697/k
439	226	9			A 698/s
453	227	10			A 699/s
471	229			utan åtgärd	A 701/s
483	191	6			A 703/k
493	231	11			A 704/s
508	192			utan åtgärd	A 706/k
513	233			utan åtgärd	A 707/s
525	238			fortsatt behandling	A 708/s
530	238			fortsatt behandling	A 708Ä/s
532	235	13			A 709/s
539	276	16			A 710/t
549	309	22			A 711/e
557	193			utan åtgärd	A 713/k
571	331	28			A 714/e
579	367	32			A 715/j
589	333	29			A 716/e
599	277	17			A 717/t
610	278	19			A 719/t
623	278	18			A 720/t
633	236	14			A 721/s
646	279	20			A 722/t
661	233	12			A 723/s

nr	Sak
	rubrik
A 725/k	Medlemsförslag om stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete (NORD-LEK)
A 726/s	Medlemsförslag om nordiskt center för funktionshämjade på Nordkalotten
A 731/j	Medlemsförslag om en harmoniserad utlänningslagstiftning och en samordnad flyktingpolitik i de nordiska länderna
A 732/s	Medlemsförslag om nedtrappning av gränsöverskridande luftförorening
A 733/j	Medlemsförslag om en nordisk konvention om folkregistrering (som ersätter och utvidgar överenskommelsen av den 5 december 1968 om folkregistrering)
A 734/j	Medlemsförslag om åstadkommande av ett utökad och fördjupat samarbete om flyktingpolitik
A 735/j	Medlemsförslag om avhållande av en nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum
A 736/t	Medlemsförslag om stöd till genomförande av en nordiskt teknologiår 1988
A 744/s	Medlemsförslag om samnordisk information och forskning om AIDS
A 746/k	Medlemsförslag om en handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet
	<i>Ministerrådsförslag</i>
B 61/k	Ministerrådsförslag om ökat radio- och TV-samarbete i Norden
B 62/e	Ministerrådsförslag om en nordisk utvecklingsfond för Västnorden
B 63/e	Ministerrådsförslag om ett reviderat nordiskt samarbetsprogram för regionalpolitik
B 64/s	Ministerrådsförslag om plan för utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet
B 65/e	Ministerrådsförslag om en nordisk handlingsplan för ökad sysselsättning inom byggsektorn
B 66/e	Ministerrådsförslag om en höjd beloppsram för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringsslån
B 67/e	Ministerrådsförslag om en plan för nordiskt samarbete på energiområdet
	<i>C. 1986 Berättelser</i>
1	Berättelse rörande det nordiska samarbetet
2	Nordiska ministerrådets budgetredogörelse och förslag för 1987
3/e	Berättelse från Nordiska investeringsbanken (1985)
4/e	Berättelse från projektexportfonden (1985)
5/k	Berättelse från Nordiska kulturfonden inkl revisionsberättelse (1984)

Tryckt	Behandling	Rekommendation/ Framställning/ Yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
679	194	7			A 725/k
685	237	15			A 726/s
—	351			återtaget	A 731/j
699	233	12			A 732/s
702	368	33			A 733/j
712	351	30			A 734/j
739	372	34			A 735/j
751	372	21		fortsatt behandling	A 736/t
760	239				A 744/s
764	166	2			A 746/k
772	182	1			B 61/k
793	311	23			B 62/e
806	313	24			B 63/e
908	223	8			B 64/s
932	317	25			B 65/e
943	329	27			B 66/e
960	319	26			B 67/e
1014					
i					
1442	166	1		(kultur)	
1479	207	2		(soc. o. miljö)	
1467	263	3		(kommunik.)	
1406	294	4		(ekon.)	
1428	347	5		(jur.)	
1508	379	6		(budgetkom)	2
1809	329			till handlingarna	3/e
1841	329			till handlingarna	4/e
1852	181			till handlingarna	5/k

Sak	
nr	rubrik
11/j:	1 Berättelse från Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötsel frågor
	2 Berättelse från Nordiska utlänningsutskottet
	3 Berättelse från Nordiska samarbetsrådet för kriminologi
	4 Berättelse från Nordiska straffrättskommittén
12/k:	1 Berättelse från Nordiskens folkliga akademi
	2 Berättelse från Nordisk journalistkursus
	3 Berättelse från Nordiska språksekretariatet
	4 Berättelse från Nordiska språk- och informationscentret
	5 Berättelse från Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)
	6 Berättelse från Nordiskt kollegium för marinbiologi
	7 Berättelse från Nordiska institutet för teoretisk atomfysik (NORDITA)
	8 Berättelse från Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)
	9 Berättelse från Nordiska institutet för sjörätt
	10 Berättelse från Nordiska geoexkursioner till Island
	11 Berättelse från Nordiskt kollegium för ekologi
	12 Berättelse från Centralinstitutet för nordisk asienforskning (CINA)
	13 Berättelse från Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi
	14 Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning
	15 Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för internationell politik inklusive konflikt- och fredsforskning
	16 Berättelse från samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)
	17 Berättelse från Nordiskt vulkanologiskt institut
	18 Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för acceleratorbaserad forskning.
	19 Berättelse från Nordiskt samarbete inom massmediaforskning (NORDICOM)
	20 Berättelse från Nordiska Berättelse från Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)
	21 Berättelse från Norden Hus i Reykjavik
	22 Berättelse från Nordiska teaterkommittén
	23 Berättelse från Nämnden för nordiskt musiksamarbete (NOMUS)
	24 Berättelse från Nordiskt samiskt institut
	25 Berättelse från Nordiskt konstcentrum
	26 Berättelse från Nordens Hus på Färöarna
	27 Berättelse från Nordisk federation för medicinsk undervisning
	28 Berättelse från Nordiska sommaruniversitetet
	29 Berättelse från Nordiska samfundet för latinamerikansk forskning
	30 Berättelse från Nordiska kommittén för öststatsforskning
	31 Berättelse från Nordiska amatörteaterrådet
	32 Berättelse från Nordiska konstförbundet
	33 Berättelse från Nordkalottmuseet

Tryckt	Behandling	Rekommendation/ Framställning/ Yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
1894	375			till handlingarna	11/j: 1
1895	375			till handlingarna	2
1896	375			till handlingarna	3
1915	375			till handlingarna	4
1920	197			till handlingarna	12/k: 1
1926	197			till handlingarna	2
1929	197			till handlingarna	3
1932	197			till handlingarna	4
1941	197			till handlingarna	5
1943	197			till handlingarna	6
1946	197			till handlingarna	7
1949	197			till handlingarna	8
1954	197			till handlingarna	9
1959	197			till handlingarna	10
1961	197			till handlingarna	11
1964	197			till handlingarna	12
1968	197			till handlingarna	13
1972	197			till handlingarna	14
1975	197			till handlingarna	15
1978	197			till handlingarna	16
1982	197			till handlingarna	17
1986	197			till handlingarna	18
1991	197			till handlingarna	19
1994	197			till handlingarna	20
1999	197			till handlingarna	21
2006	197			till handlingarna	22
2010	197			till handlingarna	23
2014	197			till handlingarna	24
2044	197			till handlingarna	25
2048	197			till handlingarna	26
2052	197			till handlingarna	27
2057	197			till handlingarna	28
2063	197			till handlingarna	29
2067	197			till handlingarna	30
2071	197			till handlingarna	31
2077	197			till handlingarna	32
2081	197			till handlingarna	33

Sak	
nr	rubrik
13/s:	1 Berättelse från Nordiska läkemedelsnämnden
	2 Berättelse från Nordiska hälsovårdshögskolan
	3 Berättelse från Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)
	4 Berättelse från Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA)
	5 Berättelse från Nordiska nämnden för handikappfrågor
	6 Berättelse från Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (NIOM)
	7 Berättelse från Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter
	8 Berättelse från Kommittén för Bottniska viken
15/e:	1 Berättelse från Nordiska ekonomiska forskningsrådet
	2 Berättelse från Nordisk statistisk sekretariat
	3 Berättelse från Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet
	4 Berättelse från Nordisk fond för teknologi och industriell utveckling
	5 Berättelse från Svensk-norsk industrifond
	6 Berättelse från Nordtest
	7 Berättelse från Nordel
	8 Berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor
	9 Berättelse från Nordiska tulladministrativa rådet
	10 Berättelse från Nordiska institutet för regionalpolitisk forskning (NORDREFO)
	11 Berättelse från Nordiska kontaktorganet för fiskerfrågor
	12 Berättelse från Nordiska jordbruksforskarens förening
	13 Berättelse från Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS)
	14 Berättelse från Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter
	15 Berättelse från Nordiska kommittén för byggbestämmelser
	<i>D. 1986 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer</i>
20/1971/k	Meddelanden om rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige
9/1972/t	Meddelande om rekommendation nr 9/1972 angående flygtrafiken mellan Åland och Stockholmsområdet
15/1973/k	Meddelanden om rekommendation nr 15/1973 angående ökat nordiskt TV-samarbete
24/1973/t	Meddelande om rekommendation nr 24/1973 angående förarskydd vid trafikförsäkring
*28/1973/t	Meddelande om rekommendation nr 28/1973 angående flygtrafiken mellan de nordliga delarna av Finland, Norge och Sverige
*24/1974/j	Meddelande om rekommendation nr 24/1974 angående samnordisk insats för skydd av miljön i samernas kärnområden
14/1975/k	Meddelande om rekommendation nr 14/1975 angående språkundervisning för finska barn i Sverige m m
*3/1976/t	Meddelande om rekommendation nr 3/1976 angående internordiskt giltighet för körkort
*7/1976/k	Meddelande om rekommendation nr 7/1976 angående distribution av AV-material

Tryckt	Behandling	Rekommendation/ Framställning/ Yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
2092	239			till handlingarna	13/s:1
2096	239			till handlingarna	2
2098	239			till handlingarna	3
2102	239			till handlingarna	4
2108	239			till handlingarna	5
2112	239			till handlingarna	6
2116	239			till handlingarna	7
2125	239			till handlingarna	8
2133	335			till handlingarna	15/e:1
2139	335			till handlingarna	2
2141	335			till handlingarna	3
2146	335			till handlingarna	4
2152	335			till handlingarna	5
2157	335			till handlingarna	6
2159	335			till handlingarna	7
2166	335			till handlingarna	8
2168	335			till handlingarna	9
2169	335			till handlingarna	10
2173	335			till handlingarna	11
2175	335			till handlingarna	12
2177	335			till handlingarna	13
2181	335			till handlingarna	14
2186	335			till handlingarna	15
2190	197			fortsatt behandling	20/1971/k
2193	293			slutbehandlad	9/1972/t
2195	207			slutbehandlad	15/1973/k
2197	293			slutbehandlad	24/1973/t
2199	68			(till handlingarna)	*28/1973/t
2200	68			(till handlingarna)	*24/1974/j
2204	207			slutbehandlad	14/1975/k
2208	68			(till handlingarna)	*3/1976/t
2209	68			(till handlingarna)	*7/1976/k

Sak	
nr	rubrik
*6/1977/s	Meddelande om rekommendation nr 6/1977 angående förkortning av arbetstiden
12/1977/k	Meddelande om rekommendation nr 12/1977 angående handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden
9/1978/s	Meddelande om rekommendation nr 9/1978 angående konvention till skydd för ozonskiktet
1/1979/e	Meddelande om rekommendation nr 1/1979 angående program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete
*17/1979/k	Meddelande om rekommendation nr 17/1979 angående medicinsk genetik
21/1979/k	Meddelande om rekommendation nr 21/1979 angående nordisk folkhögskola i Västnorge
4/1980/k	Meddelande om rekommendation nr 4/1980 angående samarbete på videogramområdet
*5/1980/k	Meddelande om rekommendation nr 5/1980 angående gemensam nordisk bokmarknad
*18/1980/s	Meddelande om rekommendation nr 18/1980 angående arbetsmiljörisker i samband med graviditet m m
23/1980/e	Meddelande om rekommendation nr 23/1980 angående gemensamma industriella projekt
24/1980/e	Meddelande om rekommendation nr 24/1980 angående glasindustrin i Norden
27/1980/e	Meddelande om rekommendation nr 27/1980 angående gemensamma åtgärder beträffande stadsforskning
5/1981/e	Meddelande om rekommendation nr 5/1981 angående initiativ för att avhjälpa tynande gruvsamhällets svårigheter
6/1981/e	Meddelande om rekommendation nr 6/1981 angående utveckling av samarbetsåtgärder rörande fiskodling
*10/1980/k	Meddelande om rekommendation nr 10/1981 angående nordisk litteraturantologi för gymnasiet
13/1981/t	Meddelande om rekommendation nr 13/1981 angående turismens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna
*14/1981/t	Meddelande om rekommendation nr 14/1981 angående åtgärdsprogram för miljösäkra sjötransporter
*15/1981/t	Meddelande om rekommendation nr 15/1981 angående internationella åtgärder för miljösäkra sjötransporter
16/1981/t	Meddelande om rekommendation nr 16/1981 angående internationell harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods
17/1981/t	Meddelande om rekommendation nr 17/1981 angående nordisk harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods
*18/1981*t	Meddelande om rekommendation nr 18/1981 angående vägbeläggning och trafiksäkerhet
*22/1981/s	Meddelande om rekommendation nr 22/1981 angående intensifierat samarbete för att bekämpa rusmedelsmissbruket
*25/1981/s	Meddelande om rekommendation nr 25/1981 angående förebyggande fritidsverksamhet för barn och unga

Tryckt	Behandling	Rekommendation/ Framställning/ Yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
2210	68			(till handlingarna)	*6/1977/s
2211	207			slutbehandlad	12/1977/k
2214	260			slutbehandlad	9/1978/s
2217	343			slutbehandlad	1/1979/e
2219	68			(till handlingarna)	*17/1979/k
2220	195			nya meddelanden	21/1979/k
2223	207			slutbehandlad	4/1980/k
2228	68			(till handlingarna)	*5/1980/k
2229	68			(till handlingarna)	*18/1980/s
2230	294			nya meddelanden	23/1980/e
2262	343			slutbehandlad	24/1980/e
2265	343			slutbehandlad	27/1980/e
2268	294			nya meddelanden	5/1981/e
2271	294			nya meddelanden	6/1981/e
2273	68			(till handlingarna)	*10/1981/k
2274	293			slutbehandlad	13/1981/t
2277	68			(till handlingarna)	*14/1981/t
2278	68			(till handlingarna)	*15/1981/t
2279	293			slutbehandlad	16/1981/t
2281	294			slutbehandlad	17/1981/t
2283	68			(till handlingarna)	*18/1981/t
2284	68			(till handlingarna)	*22/1981/s
2286	68			(till handlingarna)	*25/1981/s

nr	Sak
nr	rubrik
*26/1981/s	Meddelande om rekommendation nr 26/1981 angående internationella begränsningar beträffande skattefri alkoholförsel
*28/1981/s	Meddelande om rekommendation nr 28/1981 angående åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten
*32/1981/j	Meddelande om rekommendation nr 32/1981 angående antagande av nordisk språkkonvention
2/1982/j	Meddelande om rekommendation nr 2/1982 angående lagstiftningssamarbetet på arbetsrättens område
3/1982/k	Meddelande om rekommendation nr 3/1982 ökat radio- och TV-samarbete i Norden
5/1982/k	Meddelande om rekommendation nr 5/1982 angående gemensamt program för den acceleratorbaserade forskningen i Norden
7/1982/k	Meddelande om rekommendation nr 7/1982 angående produktion och distribution av talböcker och punktskriftsböcker i Norden
*8/1982/k	Meddelande om rekommendation nr 8/1982 angående stöd till regionalt kultursamarbete i Norden
10/1982/s	Meddelande om rekommendation nr 10/1982 angående barns miljö
*11/1982/s	Meddelande om rekommendation nr 11/1982 angående internationell konvention om barnens rättigheter
12/1982/s	Meddelande om rekommendation nr 12/1982 angående färdtjänstservice för handikappade
*15/1982/s	Meddelande om rekommendation nr 15/1982 angående epidemiologiskt bevakningssystem
17/1982/e	Meddelande om rekommendation nr 17/1982 angående nordisk utbildning för exportmarknadsföring
18/1982/e	Meddelande om rekommendation nr 18/1982 angående samarbete inom nordisk möbelindustri
*1/1983/t	Meddelande om rekommendation nr 1/1983 angående enhetliga villkor för reserabatter
*2/1983/t	Meddelande om rekommendation nr 2/1983 angående bilbälte i bilens baksäte
*3/1983/t	Meddelande om rekommendation nr 3/1983 angående viltolyckor i vägtrafiken
4/1983/t	Meddelande om rekommendation nr 4/1983 angående räknecenter för väderprognoser
*11/1983/k	Meddelande om rekommendation nr 11/1983 angående ökat domicillandsstöd till institutioner på den nordiska kulturbudgeten
*13/1983/k	Meddelande om rekommendation nr 13/1983 angående videogram med nordiska TV-program och filmer
14/1983/k	Meddelande om rekommendation nr 14/1983 angående erfarenhetsutbyte om konsekvenserna av en ökad videogramdistribution
15/1983/k	Meddelande om rekommendation nr 15/1983 angående arktisk forskning
*17/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 17/1983 angående intensifierat nordiskt forskningssamarbete på energi- och miljövårdsområdet
*19/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 19/1983 angående gemensamma nordiska normer för svavelutsläpp

Tryckt	Behandling	Rekommendation/ Framställning/ Yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
2287	68			(till handlingarna)	*26/1981/s
2288	68			(till handlingarna)	*28/1981/s
2290	68			(till handlingarna)	*32/1981/j
2291	378			slutbehandlad	2/1982/j
2293	207			slutbehandlad	3/1982/k
2296	67			fortsatt behandling	5/1982/k
2297	207			slutbehandlad	7/1982/k
2300	68			(till handlingarna)	*8/1982/k
2302	242			fortsatt behandling	10/1982/s
2304	68			(till handlingarna)	*11/1982/s
2305	260			slutbehandlad	12/1982/s
2307	68			(till handlingarna)	*15/1982/s
2308	294			nya meddelanden	17/1982/e
2309	294			nya meddelanden	18/1982/e
2310	68			(till handlingarna)	*1/1983/t
2311	68			(till handlingarna)	*2/1983/t
2313	68			(till handlingarna)	*3/1983/t
2314	294			slutbehandlad	4/1983/t
2316	68			(till handlingarna)	*11/1983/k
2317	68			(till handlingarna)	*13/1983/k
2318	207			slutbehandlad	14/1983/k
2319	207			slutbehandlad	15/1983/k
2323	68			(till handlingarna)	*17/1983/s
2325	68			(till handlingarna)	*19/1983/s

Sak	
nr	rubrik
*20/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 20/1983 angående intensifierat arbete på internationellt plan för begränsning av svavelutsläpp
*21/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 21/1983 angående program för mätning och evaluering av olika energislags miljöskadliga effekter samt förutsättningarna för förebyggande av miljöskadlig verksamhet i annat nordiskt land
22/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 22/1983 angående miljövårdsaspekternas beaktande i internationella sammanhang vid utformningen av energipolitiken
*23/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 23/1983 angående bevarande av naturmiljön i de arktiska farvattnen
*24/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 24/1983 angående klimatologisk vård av psoriasispatienter samt likartade principer för ersättning av kostnader för vården
*25/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 25/1983 angående samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämjade
31/1983/e	Meddelande om rekommendation nr 31/1983 angående kartläggning och samordning av utbudet och behovet av u-landsutbildning
32/1983/e	Meddelande om rekommendation nr 32/1983 angående samarbete om energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik
33/1983/e	Meddelande om rekommendation nr 33/1983 angående åtgärder för att stimulera innovationer inom näringslivet i Norden
34/1983/e	Meddelande om rekommendation nr 34/1983 angående stärkandet av det regionalpolitiska samarbetet i Norden
*2/1984/t	Meddelande om rekommendation nr 2/1984 angående handlingsplan på datateknologiområdet
3/1984/e	Meddelande om rekommendation nr 3/1984 angående en friare kapitalmarknad
4/1984/e	Meddelande om rekommendation nr 4/1984 angående nordiska mjuka projektinvesteringsslån
6/1984/e	Meddelande om rekommendation nr 6/1984 angående Nordkalottsamarbetet
*7/1984/e	Meddelande om rekommendation nr 7/1984 angående kontroll av nordiska projekt
8/1984/s	Meddelande om rekommendation nr 8/1984 angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning
*10/1984/s	Meddelande om rekommendation nr 10/1984 angående beräkning av naturresurser
11/1984/s	Meddelande om rekommendation nr 11/1984 angående förstärkt socialmedicinsk insats
*12/1984/s	Meddelande om rekommendation nr 12/1984 angående handlingsprogram för läkemedelsregistrering
*17/1984/j	Meddelande om rekommendation nr 17/1984 angående genomförande av forsknings-, utrednings- och upplysningsarbete inom gällande lagar rörande homosexuella

Tryckt	Behandling	Rekommendation/ Framställning/ Yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
2327	68			(till handlingarna)	*20/1983/s
2328	68			(till handlingarna)	*21/1983/s
2329	260			slutbehandlad	22/1983/s
2331	68			(till handlingarna)	*23/1983/s
2334	68			(till handlingarna)	*24/1983/s
2335	68			(till handlingarna)	*25/1983/s
2336	294			nya meddelanden	31/1983/e
2337	294			nya meddelanden	32/1983/e
2339	294			nya meddelanden	33/1983/e
2341	343			slutbehandlad	34/1983/e
2345	68			(till handlingarna)	*2/1984/t
2356	304			nya meddelanden	3/1984/e
2361	294			nya meddelanden	4/1984/e
2362	343			slutbehandlad	6/1984/e
2363	68			(till handlingarna)	*7/1984/e
2365	260			slutbehandlad	8/1984/s
2367	68			(till handlingarna)	*10/1984/s
2368	260			slutbehandlad	11/1984/s
2370	68			(till handlingarna)	*12/1984/s
2371	68			(till handlingarna)	*17/1984/j

Sak	
nr	rubrik
18/1984/j	Meddelande om rekommendation nr 18/1984 angående samarbete inom FN och andra internationella organ rörande homosexuellas mänskliga rättigheter
*19/1984/t	Meddelande om rekommendation nr 19/1984 angående ökad harmonisering av transportpolitiken i Norden
*20/1984/t	Meddelande om rekommendation nr 20/1984 angående samarbete rörande turistguider
*21/1984/k	Meddelande om rekommendation nr 21/1984 angående reklamen i de elektroniska massmedierna
22/1984/k	Meddelande om rekommendation nr 22/1984 angående stöd till nordiskt utställningsutbyte
23/1984/k	Meddelande om rekommendation nr 23/1984 angående vidareutbildning av lärare i Montessori-pedagogik
*24/1984/k	Meddelande om rekommendation nr 24/1984 angående ökat stöd till nordiskt idrottsutbyte
1/1985/e	Meddelande om rekommendation nr 1/1985 angående handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning
2/1985/e	Meddelande om rekommendation nr 2/1985 angående gemensam nordisk konjunkturbedömning
3/1985/t	Meddelande om rekommendation nr 3/1985 angående nordiskt datasamarbete
4/1985/e	Meddelande om rekommendation nr 4/1985 angående höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa
5/1985/e	Meddelande om rekommendation nr 5/1985 angående den offentliga sektorns roll i ekonomin
6/1985/e	Meddelande om rekommendation nr 6/1985 angående handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet
7/1985/e	Meddelande om rekommendation nr 7/1985 angående handlingsprogram för förstärkning av Västnordensamarbetet
8/1985/e	Meddelande om rekommendation nr 8/1985 angående Västnordenfond
*9/1985/t	Meddelande om rekommendation nr 9/1985 angående samarbete om handelsjöfarten
10/1985/k	Meddelande om rekommendation nr 10/1985 angående samarbete om framtidsforskning
11/1985/k	Meddelande om rekommendation nr 11/1985 angående interimt stöd till regional nordisk informationsverksamhet
*12/1985/k	Meddelande om rekommendation nr 12/1985 angående permanent stöd till regional nordisk informationsverksamhet
*13/1985/k	Meddelande om rekommendation nr 13/1985 angående nordiska stoffet i läromedel och läroplaner
*14/1985/k	Meddelande om rekommendation nr 14/1985 angående ersättning för specialutbildning av elever från annat nordiskt land
*15/1985/k	Meddelande om rekommendation nr 15/1985 angående hemmamarknad för förogram med nordisk musik

Tryckt	Behandling	Rekommendation/ Framställning/ Yttrande/		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
2373	378			slutbehandlad	18/1984/j
2375	68			(till handlingarna)	*19/1984/t
2376	68			(till handlingarna)	*20/1984/t
2377	68			(till handlingarna)	*21/1984/k
2378	201			fortsatt behandling	22/1984/k
2379	207			slutbehandlad	23/1984/k
2381	68			(till handlingarna)	*24/1984/k
2382	294			nya meddelanden	1/1985/e
2384	294			nya meddelanden	2/1985/e
2385	294			slutbehandlad	3/1985/t
2387	294			nya meddelanden	4/1985/e
2389	294			nya meddelanden	5/1985/e
2395	294			nya meddelanden	6/1985/e
2421	343			slutbehandlad	7/1985/e
2423	343			slutbehandlad	8/1985/e
2425	68			(till handlingarna)	*9/1985/t
2426	207			slutbehandlad	10/1985/k
2428	207			slutbehandlad	11/1985/k
2430	68			(till handlingarna)	*12/1985/k
2431	68			(till handlingarna)	*13/1985/k
2432	68			(till handlingarna)	*14/1985/k
2433	68			(till handlingarna)	*15/1985/k

nr	Sak rubrik
16/1985/j	Meddelande om rekommendation nr 16/1985 angående ändring i Helsingforsavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet
17/1985/j	Meddelande om rekommendation nr 17/1985 angående ändring i Helsingforsavtalet och kulturavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet
18/1985/j	Meddelande om rekommendation nr 18/1985 angående stöd till Internationella rehabiliterings- och forskningscentret för tortyroffer (RCT) i Köpenhamn
19/1985/j	Meddelande om rekommendation nr 19/1985 angående samarbete för de mänskliga rättigheterna
20/1985/s	Meddelande om rekommendation nr 20/1985 angående reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet
*21/1985/s	Meddelande om rekommendation nr 21/1985 angående program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa
*22/1985/s	Meddelande om rekommendation nr 22/1985 angående åtgärder mot drogmissbruk i trafiken
*23/1985/s	Meddelande om rekommendation nr 23/1985 angående handlingsplan mot narkotika
*24/1985/s	Meddelande om rekommendation nr 24/1985 angående harmonisering av miljöskyddslagstiftningen i Norden
*25/1985/j	Meddelande om rekommendation nr 25/1985 angående minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval
1/1986/k	Meddelande om framställning nr 1/1986 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden

E. Frågor

1	Fråga till Nordiska ministerrådet angående stöd till nordiskt utställningutbyte (D 1986/22/1984/k)
2	Fråga till Nordiska ministerrådet angående ett nordiskt kulturcentrum i Paris
3	Fråga till Nordiska ministerrådet angående det nordiska ungdomsresekorsettet
4	Fråga till Nordiska ministerrådet angående ett gemensamt program för den acceleratorbaserade forskningen i Norden (D 1986/5/1982/k)
5	Fråga till Nordiska ministerrådet angående lättnader i bestämmelsen beträffande användning av bil i nordiska gränstrakter
6	Fråga till Nordiska ministerrådet angående samnordiska insatser för att bekämpa AIDS
7	Fråga till Nordiska ministerrådet angående föräldrautbildningen i de nordiska länderna (D 1986/10/1982/s)
8	Fråga till Nordiska ministerrådet angående informationsverksamheten i det nordiska samarbetet
9	Fråga till Nordiska ministerrådet angående tillgodoräknande av tjänstgöringstiden vid nordisk institution
10	Fråga till Sveriges regering angående de som blir lidande på grund av den nordiska konventionen om social trygghet

Tryckt	Behandling	Rekommendation/ Framställning/ Yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
2434	378			slutbehandlad	16/1985/j
2436	378			slutbehandlad	17/1985/j
2437	374			nya meddelanden	18/1985/j
2440	375			nya meddelanden	19/1985/j
2444	260			slutbehandlad	20/1985/s
2446	68			(till handlingarna)	*21/1985/s
2449	68			(till handlingarna)	*22/1985/s
2450	68			(till handlingarna)	*23/1985/s
2454	68			(till handlingarna)	*24/1985/s
2455	68			(till handlingarna)	*25/1985/j
2456	182			nya meddelanden	1/1986/k
2459	201				1
2461	201				2
2462	283				3
2463	67				4
2463	339				5
2465	240				6
2467	242				7
2468	342				8
2469	243				9
2470	240				10

nr	Sak rubrik
11	Fråga till Nordiska ministerrådet angående effektiviserande åtgärder för oljeskadebekämpning till sjöss inom ramen för Köpenhamnsavtalet
12	Fråga till Nordiska ministerrådet angående fullföljandet av planerade väg-investeringar i Finland enligt den nordiska planen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning
13	Fråga till regeringarna i Finland och Sverige angående vidareändring av Finlands TV-program i Sverige (D 1986/20/1971/k)
14	Fråga till Nordiska ministerrådet angående ekonomiskt stöd till Skandinaviska föreningen för konstnärer och vetenskapsmän i Rom
15	Fråga till Nordiska ministerrådet angående undervisningen i nordiska språk vid universitetet och högskolor i Norden och finska lektoratets fortbestånd vid Lunds universitet
16	Fråga till Nordiska ministerrådet angående demokratisk informationsförmedling
17	Fråga till Nordiska ministerrådet angående upprustning i rymden genom samnordisk krigsindustri
18	Fråga till Nordiska ministerrådet angående harmonisering i de nordiska länderna
19	Fråga till Nordiska ministerrådet angående televerkens samarbete för distribution av nordiska TV-program
20	Fråga till Norges regering angående kvoter rörande vägavgifter
21	Fråga till Islands regering angående isländsk valfångst
22	Fråga till Nordiska ministerrådet angående havsförorening av radioaktivt material
23	Fråga till Nordiska ministerrådet angående reformprogram inom Världsbanken
24	Fråga till Sveriges regering angående transporter av förbrukat reaktorbränsle
25	Fråga till Sveriges regering angående ökad effekt på Barsebäck-verket
26	Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordiskt miljöpolitiskt ansvar beträffande skogens bevarande
27	Fråga till Nordiska ministerrådet angående koncentration av högteknologisk industri till huvudstadsområdena
28	Fråga till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige angående nordisk samordning inom Eurekaprojektet
29	Fråga till Danmarks regering angående dansk odling av opiumvallmo
30	Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordiskt samarbete beträffande etiska regler i samband med medicinska försök
31	Fråga till Norges regering angående norsk valfångst
32	Fråga till Danmarks regering angående Danmarks kompetens i förhållande till EG i internationella miljöfrågor
33	Fråga till Danmarks regering angående Danmarks, Färöarnas och Grönlands kompetens i förhållande till EG i internationella havsmiljöfrågor
34	Fråga till Sveriges regering angående förekomsten i Finland av lagstiftning om förbud mot export av teknologi

Tryckt	Behandling	Rekommendation/ Framställning/ Yttrande/		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
2471	244				11
2473	288				12
2474	197				13
2475	202				14
2476	199				15
2478	199				16
2479	340				17
2480	341				18
2481	203				19
2482	285				20
2483	246				21
2485	245				22
2487	249				23
2489	336				24
2490	337				25
2491	251				26
2493	289				27
2494	291				28
2495	252				29
2496	253				30
2497	254				31
2499	256				32
2500	257				33
2501	341				34

	Sak
nr	rubrik
35	Fråga till Nordiska ministerrådet angående Nordiska forskningspolitiska rådets värderingar av nordiskt forskningspolitiskt samarbete inom olika sektorer
36	Fråga till Danmarks regering angående Danmarks undertecknande av den nordiska språkkonventionen
37	Fråga till Nordiska ministerrådet angående reklamsändningar i det beslutade TV-samarbetet
38	Fråga till Nordiska ministerrådet angående en lyckad nordisk anticancerkampanj
39	Fråga till Nordiska ministerrådet angående utredningen "Nordbors rättigheter i Norden"
40	Fråga till Nordiska ministerrådet angående flyktningbarns deltagande i korta skolresor till grannländerna
41	Fråga till Norges regering angående avtal mellan Norge och Danmark om ömsesidig avgiftsfrihet för den bilaterala lastbilstrafiken
42	Fråga till Danmarks regering angående klassificering av rutten Rønne–Ystad som lång rutt
43	Fråga till Nordiska ministerrådet angående de homosexuellas mänskliga rättigheter
	<i>Utanför saklistan förelägges för rådet:</i>
Dokument 1	Rapport från Nordiska rådets presidium
Dokument 2	Förslag angående försöksordning om budgetproceduren

Tryckt	Behandling	Rekommendation/ Framställning/ Yttrande/		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
2502	205				35
2503	375				36
2504	206				37
2505	258				38
2506	259				39
2507	376				40
2508	285				41
2509	292				42
2510	377				43
2511	69				Dokument 1
2681	68				Dokument 2

Personregister

(Siffrorna hänvisar till sidor)

Adelsohn, Ulf, Sv. del. (m)

Suppleant

Yttranden:

generaldebatt: 124, 125

Aho, Esko, Finl. del. (K)

Vald medlem

Medlemsförslag:

kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland: 403

internationell luftvårdsfond: 523

blyfri bensin i Norden: 547

Yttranden:

samarbetsprogram för regionalpolitik: 314

Almgren, Esko, Finl. del. (SkI)

Suppleant

Yttrande:

familjepolitiska insatser: 230

Alsaker, Svein, Norges del. (Kr.F.)

Vald medlem

Yttranden:

berättelse från Nordiska ministerrådet (social- och miljöutskottet): 209

familjepolitiska insatser: 229

center för funktionshämmande på Nordkalotten: 237

harmoniserad utlänningslagstiftning och samordnad flyktingpolitik; samarbete om flyktingpolitik: 359

Andersson, Arne, Sv. del. (m)

Vald medlem

Yttrande:

åtgärder för att förhindra handeln med utrotningshotade djurarter: 236

Andersson, Georg, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

stöd till den nordiska tonkonsten: 491

handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 768

Andersson, Lennart, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

”Polar Zoo” på Nordkalotten: 569

samarbete om flyktingpolitik: 737

nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum: 748

Yttrande:

nordiskt register över personer som dömts till förbud att driva rörelse: 367

Annerstedt, Ylva, Sv. del. (fp)

Suppleant

Medlemsförslag:

information och forskning om AIDS: 761

Yttranden:

generaldebatt: 107

information och forskning om AIDS: 239

samnordiska insatser för att bekämpa AIDS (fråga): 241

nordisk konvention om folkregistrering: 370, 371

Ásgrímsson, Halldór, Isl. del. (F.)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 134

isländsk valfångst (fråga): 246, 248, 249

utredningen ”Nordbors rättigheter i Norden” (fråga): 259

Auken, Margrete, Danm. Riges del. (SF)

Vald medlem

Medlemsförslag:

sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn: 506

försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag: 527

insamling av nordisk forskning och utredning om arbetstidsförkortning samt arrangerande av en konferens: 530

nedtrapning av gränsöverskridande luftförening: 699

nordisk konvention om folkregistrering: 709

nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum: 748

Yttranden:

generaldebatt: 83, 125, 133

sysselsättningsskapande åtgärder för ungdom inom kultursektorn: 231

isländsk valfångst (fråga): 246, 248

- reformprogram inom Världsbanken (fråga): 249, 250
 miljöpolitiskt ansvar beträffande skogens bevarande (fråga): 252
 norsk valfångst (fråga): 254, 255
 samarbete på energiområdet: 327
 transporter av förbrukat reaktorbränsle (fråga): 336, 337
 ökad effekt på Barsebäck-verket (fråga): 337, 338
- Bakke, Hallvard*, Norges del. (A)
 Vald medlem
 Medlemsförslag:
 nordiskt teknologiår 1988: 757
 Yttranden:
 generaldebatt: 99
 berättelse från Nordiska ministerrådet (kulturutskottet) samt handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 174, 175
 samarbete på energiområdet: 326
- Benediktsson, Stefán*, Isl. del. (Bj.)
 Vald medlem
 Medlemsförslag:
 nordiskt institut för bioteknik i Island: 576
 nordisk konvention om folkregistrering: 709
 handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 768
 Yttranden:
 ökat radio- och TV-samarbete i Norden: 186
 fond till stöd för samisk, färöisk och grönländsk litteratur: 190
 nordisk folkhögskola i Västnorge: 195
 berättelse från Nordiska ministerrådet (social- och miljöutskottet): 222
 Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1987 (budgetkommittén): 383
- Benkow, Jo*, Norges del. (H)
 Vald medlem
 Medlemsförslag:
 center för funktionshämmande på Nordkallotten: 695
- Bennedsen, Dorte*, Danm. Riges del. (S)
 Vald medlem
 Medlemsförslag:
 nedtrappning av gränsöverskridande luftförening: 699
 samarbete om flyktingpolitik: 737
- nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum: 748
 Yttranden:
 utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning m. m.: 227, 229
 nordiska ungdomsresekortet (fråga): 283, 284
- Berge, Gunnar*, Norges del. (A)
 Vald medlem till 8 november 1985
 Medlemsförslag:
 forskningsinsatser inom den kooperativa sektorn: 596
- Björkstrand, Gustav*, Finl. del. (Sfp)
 Regeringsrepresentant
 Yttranden:
 generaldebatt: 127
 berättelse från Nordiska ministerrådet (kulturutskottet) samt handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 168, 180, 181
 stöd till nordiskt utställningsutbyte (fråga): 201
 televerkens samarbete för distribution av nordiska TV-program (fråga): 204, 205
 reklamsändningar i det beslutade TV-samarbetet (fråga): 206, 207
 nordiskt samarbete i internationella sammanhang: 310
 informationsverksamheten i det nordiska samarbetet (fråga): 342
 harmoniserad utlänningslagstiftning och samordnad flyktingpolitik; samarbete om flyktingpolitik: 355, 361
- Bodström, Lennart*, Sv. del. (s)
 Regeringsrepresentant
 Yttranden:
 generaldebatt: 118
 undervisningen i nordiska språk vid universitet och högskolor och finska lektoratets fortbestånd vid Lunds universitet (fråga): 199
- Bollmann, Niels*, Danm. Riges del. (CD)
 Regeringsrepresentant
 Yttrande:
 höjd beloppsram för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringslån: 318
- Bondevik, Kjell Magne*, Norges del. (Kr.F.)
 Regeringsrepresentant

Yttranden:

berättelse från Nordiska ministerrådet (kulturutskottet) samt handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 170, 171, 172

Brask, Alice, Danm. Riges del. (KF)

Suppleant

Medlemsförslag:

nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum: 748

Brundtland, Gro Harlem, Norges del. (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

center för funktionshämmande på Nordkalotten: 695

Yttrande:

generaldebatt: 88

Buttedahl, Johan, Norges del. (Sp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

familjepolitiska insatser: 481

internationell luftvårdsfond: 523

nordiskt institut för bioteknik i Island: 576
övervakning och handlingsberedskap vid gränsöverskridande luftföroreningar: 677

center för funktionshämmande på Nordkalotten: 695

information och forskning om AIDS: 761

Yttranden:

generaldebatt: 109

berättelse från Nordiska ministerrådet (ekonomiska utskottet) samt gemensamma industriella projekt; tynande gruv samhällen; fiskodling; transport av farligt gods; nordisk möbelindustri; utlandsutbildning; energi- och miljörelaterad regionalpolitik; innovationer inom näringslivet; mjuka projektinvesteringar; handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning; konjunkturbedömning; införsel av varor för eget bruk vid resa; offentliga sektorns roll i ekonomin och handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet: 297

informationsverksamheten i det nordiska samarbetet (fråga): 342

Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1987 (budgetkommittén): 382

Bärlund, Kaj, Finl. del. (Sdp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

skydd av Tana-, Torne- m. fl. älvar: 538

''Polar Zoo'' på Nordkalotten: 569

åtgärder för att förhindra handeln med utrotningshotade djurarter: 644

Yttranden:

generaldebatt: 112

''Polar Zoo'' på Nordkalotten: 194

berättelse från Nordiska ministerrådet (social- och miljöutskottet): 208

skydd av Tana-, Torne- m. fl. älvar: 235

försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag samt insamling av nordisk forskning och utredning om arbetstidsförkortning och arrangerande av en konferens: 238

Christiansen, Christian, Danm. Riges del. (Krf)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 69, 131

oljeskadebekämpningen till sjöss (fråga): 244

havsförorening av radioaktivt material (fråga): 245, 246

Danmarks kompetens i förhållande till EG i internationella miljöfrågor (fråga): 256, 257

Danmarks, Färöarnas och Grönlands kompetens i förhållande till EG i internationella havsmiljöfrågor (fråga): 257, 258

nordisk utvecklingsfond för Västnorden: 312

samarbetsprogram för regionalpolitik: 316
upprustning i rymden genom samnordisk krigsindustri (fråga): 340

harmonisering i de nordiska länderna (fråga): 340

Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1987 (budgetkommittén): 381

Dahl, Birgitta, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

samarbete på energiområdet: 322

transporter av förbrukat reaktorbränsle (fråga): 336

ökad effekt på Barsebäck-verket (fråga): 337

Dam, Atli, Danm. Riges del. Färöarna (Jvfl)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
 generaldebatt: 125

Eidem, Bjarne Mørk, Norges del. (A)
Vald medlem
Medlemsförslag:
 blyfri bensin i Norden: 547
 låsningfria bromssystem i bilar: 631
 datateknologin i distriktspolitiken: 658
 nordiskt teknologår 1988: 757

Yttranden:
 generaldebatt: 129, 131
 berättelse från Nordiska ministerrådet
 (kommunikationsutskottet): 270
 nordiskt teknologår 1988: 281
 Nordiska ministerrådets budgetförslag för
 1987 (budgetkommittén): 383

Einarsson, Ólafur G., Isl. del. (Sj.)
Vald medlem
Medlemsförslag:
 nordiskt institut för bioteknik i Island: 576
 nordisk konvention om folkregistrering:
 709
Yttranden:
 generaldebatt: 121
 nordiskt institut för bioteknik i Island: 332

Elo, Mikko, Finl. del. (Sdp)
Vald medlem
Medlemsförslag:
 enhetliga rättsregler angående födsel efter
 insemination: 422
Yttrande:
 harmoniserad utlänningslagstiftning och
 samordnad flyktingpolitik; samarbete
 om flyktingpolitik: 357

Enggaard, Knud, Danm. Riges del. (V)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
 dansk odling av opiumvallmo (fråga): 252,
 253
 samarbete på energiområdet: 321

Exner, Lajha, Sv. del. (s)
Vald medlem
Medlemsförslag:
 ``Polar Zoo`` på Nordkalotten: 569
Yttrande:
 generaldebatt: 160

Flodin, May, Finl. del. Åland (FS)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
 berättelse från Nordiska ministerrådet (so-
 cial- och miljöutskottet): 214

Foighel, Isi, Danm. Riges del. (KF)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
 lättnader i bestämmelsen beträffande an-
 vändning av bil i nordiska gränstrakter
 (fråga): 339, 340

Fredheim, Kjell Magne, Norges del. (A)
Vald medlem
Yttrande:
 ökat radio- och TV-samarbete i Norden:
 183

Gadd, Arne, Sv. del. (s)
Vald medlem
Medlemsförslag:
 forskningsinsatser inom den kooperativa
 sektorn: 596
Yttranden:
 generaldebatt: 137
 berättelse från Nordiska ministerrådet
 (ekonomiska utskottet) samt gemensam-
 ma industriella projekt; tynande gruv-
 samhällen; fiskodling; transport av far-
 ligt gods; nordisk möbelindustri; u-
 landsutbildning; energi- och miljörela-
 terad regionalpolitik; innovationer inom
 näringslivet; mjuka projektinvesterings-
 lån; handlingsplan för ekonomisk ut-
 veckling och full sysselsättning; kon-
 junkturbedömning; införsel av varor för
 eget bruk vid resa; offentliga sektorns
 roll i ekonomin och handlingsprogram på
 jordbruks- och skogsbruksområdet: 295
 en friare kapitalmarknad: 307, 308

Gradin, Anita, Sv. del. (s)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
 berättelse från Nordiska ministerrådet (so-
 cial- och miljöutskottet): 215
 harmoniserad utlänningslagstiftning och
 samordnad flyktingpolitik; samarbete
 om flyktingpolitik: 364

Grøndahl, Kirsti Kolle, Norges del. (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

- stöd till den nordiska tonkonsten: 491
- sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn: 506
- stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete (NORDLEK): 682
- nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum: 748
- handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 768

Yttranden:

- generaldebatt: 116, 117
- sysselsättningskapande åtgärder för ungdom inom kultursektorn: 232

Guðnason, Eiður, Isl. del. (A.)

Vald medlem

Medlemsförslag:

- stöd till den nordiska tonkonsten: 491
- nordiskt institut för bioteknik i Island: 576
- forskningsinsatser inom den kooperativa sektorn: 596
- tilläggsbromsljus på bilar: 608
- nordisk konvention om folkregistrering: 709
- samarbete om flyktingpolitik: 737
- nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum: 748
- handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 768

Yttranden:

- generaldebatt: 86
- berättelse från Nordiska ministerrådet (kulturutskottet) samt handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 166, 180, 181
- ökat radio- och TV-samarbete i Norden: 182
- stöd till nordiskt utställningsutbyte (fråga): 201
- nordiskt kulturcentrum i Paris (fråga): 201, 202
- Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1987 (budgetkommittén): 380

Gustafsson, Hans, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

- generaldebatt: 150

Gustavsson, Rune, Sv. del. (c)

Vald medlem

Medlemsförslag:

- nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare: 450
- utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning m. m.: 468
- familjepolitiska insatser: 481
- center för funktionshämmande på Nordkallotten: 695

Yttrande:

- dansk odling av opiumvallmo (fråga): 252

Gyldenkilde, Lilli, Danm. Riges del. (SF)

Vald medlem

Medlemsförslag:

- försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag: 527
- insamling av nordisk forskning och utredning om arbetstidsförkortning samt arrangerande av en konferens: 530
- blyfri bensin i Norden: 547
- datateknologin i distriktspolitiken: 658
- nedtrappning av gränsoverskridande luftförorening: 699
- nordisk konvention om folkregistrering: 709

Göransson, Bengt, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

- berättelse från Nordiska ministerrådet (kulturutskottet) samt handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 172, 175
- vidaresändning av Finlands TV-program i Sverige (fråga): 197, 198
- nordiskt kulturcentrum i Paris (fråga): 201, 202

Hansen, Flemming, Danm. Riges del. (KF)

Vald medlem

Yttrande:

- generaldebatt: 149

Hansen, Ivar, Danm. Riges del. (V)

Vald medlem

Yttranden:

- generaldebatt: 80, 117
- berättelse från projektexportfonden; berättelse från Nordiska investeringsbanken; höjd beloppssram för Nordiska investeringsbankens projektexportlån: 331
- forskningsinsatser inom den kooperativa sektorn: 334

Hansen, Karen Thurøe, Danm. Riges del. (KF)

Vald medlem

Yttranden:

etiska regler i samband med medicinska försök (fråga): 254

harmoniserad utlänningslagstiftning och samordnad flyktingpolitik; samarbete om flyktingpolitik: 356

Hansen-Krone, Margit, Norges del. (H)

Vald medlem

Medlemsförslag:

blyfri bensen i Norden: 547

”Polar Zoo” på Nordkalotten: 569

tilläggsbromsljus på bilar: 608

ökad trygghet för cyklisterna: 620

datateknologin i distriktpolitiken: 658

center för funktionshämmande på Nordkalotten: 695

Yttranden:

”Polar Zoo” på Nordkalotten: 193

samarbetsprogram för regionalpolitik: 315

samarbete på energiområdet: 327

Haugstvedt, Asbjørn, Norges del. (Kr.F.)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 104

tillgodoräknande av tjänstgöringstiden vid nordisk institution (fråga): 243, 244

norsk valfångst (fråga): 254, 255

kvoter rörande vägavgifter samt avtal mellan Norge och Danmark om ömsesidig avgiftsfrihet för den bilaterala lastbilstrafiken (frågor): 286, 287

berättelse från Nordiska ministerrådet (ekonomiska utskottet) samt gemensamma industriella projekt; tynande gruv-samhällen; fiskodling; transport av farligt gods; nordisk möbelindustri; utlandsutbildning; energi- och miljörelaterad regionalpolitik; innovationer inom näringslivet; mjuka projektinvestering-lån; handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning; konjunkturbedömning; införsel av varor för eget bruk vid resa; offentliga sektorns roll i ekonomin och handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet: 303

flyktingbarns deltagande i korta skolresor till grannländerna (fråga): 376, 377

Helgadóttir, Guðrún, Isl. del. (Ab.)

Vald medlem

Medlemsförslag:

skattefri försäljning för flygpassagerare vid inresa inom Norden: 415

sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn: 506

försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag: 527

insamling av nordisk forskning och utredning om arbetstidsförkortning samt arrangerande av en konferens: 530

blyfri bensen i Norden: 547

nordiskt institut för bioteknik i Island: 576

tilläggsbromsljus på bilar: 608

låsningfria bromssystem i bilar: 631

datateknologin i distriktpolitiken: 658

nedtrappning av gränsoverskridande luftförorening: 699

nordisk konvention om folkregistrering: 709

nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum: 748

Yttranden:

havsförorening av radioaktivt material (fråga): 245

miljöpolitiskt ansvar beträffande skogens bevarande (fråga): 251

nordisk konvention om folkregistrering: 371

Helgadóttir, Ragnhildur, Isl. del. (Sj.)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

berättelse från Nordiska ministerrådet (social- och miljöutskottet): 213

föräldrautbildningen i de nordiska länderna (fråga): 242, 243

Hellström, Mats, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 143

Heløe, Leif Arne, Norges del. (H)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

samnordiska insatser för att bekämpa AIDS (fråga): 240, 241

anticancerkampanj (fråga): 258

harmoniserad utlänningslagstiftning och samordnad flyktingpolitik; samarbete om flyktingpolitik: 362

Hermannsson, Steingrímur, Isl. del. (F.)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

minnesord över statsminister Olof Palme:
60

generaldebatt: 93

Hermannsson, Sverrir, Isl. del. (Sj.)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

generaldebatt: 101

Hetemäki-Olander, Elsi, Finl. del. (Kok)

Vald medlem

Medlemsförslag:

harmonisering av utbildningen inom bygg-
nadsbranschen: 433

tilläggsbromsljus på bilar: 608

övervakning och handlingsberedskap vid
gränsöverskridande luftföreningar:
677

stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete
(NORDLEK): 682

Yttranden:

generaldebatt: 85

kultur- och informationscentrum för östra
och mellersta Finland: 188

''Polar Zoo'' på Nordkalotten: 193

ekonomiskt stöd till Skandinaviska för-
eningen i Rom (fråga): 202, 203

tidpunkt och plats för nästa session: 384

Hjelm-Wallén, Lena, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

generaldebatt: 131

Holmberg, Bo, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

generaldebatt: 154

Hulterström, Sven, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

berättelse från Nordiska ministerrådet
(kommunikationsutskottet): 267

Håkansson, Per Olof, Sv. del. (s)

Vald medlem

Yttrande:

höjd beloppsram för Nordiska investe-
ringsbankens projektinvesteringsslån: 317

Haarder, Bertel, Danm. Riges del. (V)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 102

berättelse från Nordiska ministerrådet
(kulturutskottet) samt handlingsplan för
det nordiska kultursamarbetet: 177

demokratisk informationsförmedling (frå-
ga): 199, 200

Nordiska forskningspolitiska rådets utvär-
deringar (fråga): 205, 206

nordisk samordning inom Eurekaprojektet
(fråga): 291

Hägemark, Siri, Sv. del. (m)

Suppleant

Yttranden:

Danmarks undertecknande av den nordis-
ka språkkonventionen (fråga): 375, 376

Häll, Karl-Erik, Sv. del. (s)

Vald medlem till 15 oktober 1985

Medlemsförslag:

''Polar Zoo'' på Nordkalotten: 569

datateknologin i distriktspolitiken: 658

Isohookana-Asunmaa, Tytti, Finl. del. (K)

Vald medlem

Medlemsförslag:

kultur- och informationscentrum för östra
och mellersta Finland: 403

tilläggsbromsljus på bilar: 608

stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete
(NORDLEK): 682

handlingsplan för det nordiska kultursam-
arbetet: 768

Yttranden:

generaldebatt: 155

undervisningen i nordiska språk vid uni-
versitet och högskolor och finska lekto-
ratets fortbestånd vid Lunds universitet
(fråga): 199

Iversen, Åsa Solberg, Norges del. (A)

Vald medlem

Yttrande:

nordisk kvinnokonferens – Nordisk Fo-
rum: 372

Jakobsen, Johan J., Norges del. (Sp)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

nordiska ungdomsresekortet (fråga): 283,
284, 285

Jansson, Olof, Finl. del., Åland (ÅC)

Vald medlem

Medlemsförslag:

- harmonisering av utbildningen inom bygg-
nadsbranschen: 433
- familjepolitiska insatser: 481
- blyfri bensin i Norden: 547
- ökad trygghet för cyklister: 620
- läsningsfria bromssystem i bilar: 631
- åtgärder för att förhindra handeln med ut-
rotningshotade djurarter: 644
- datateknologin i distriktspolitiken: 658
- stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete
(NORDLEK): 682

Yttranden:

- generaldebatt: 105
- utvidgade rättigheter för nordiska medbor-
gare vid flyttning m. m.: 229
- övervakning och handlingsberedskap vid
gränsöverskridande luftföroreningar
samt nedtrappning av gränsöverskri-
dande luftförorening: 234
- oljeskadebekämpningen till sjöss (fråga):
244, 245
- skattefri försäljning för flygpassagerare vid
inresa inom Norden: 272, 275

Jensen, Karen Højte, Danm. Riges del. (KF)

Vald medlem

Medlemsförslag:

- handlingsplan för det nordiska kultursam-
arbetet: 768

Johansson, Tyra, Sv. del. (s)

Vald medlem till 15 oktober 1985

Medlemsförslag:

- ”Polar Zoo” på Nordkalotten: 569

Jonasson, Bertil, Sv. del. (c)

Suppleant till 15 oktober 1985

Medlemsförslag:

- nordiskt institut för bioteknik i Island: 576

Jonsson, Elver, Sv. del. (fp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

- kultur- och informationscentrum för östra
och mellersta Finland: 403
- nordisk arbetsmarknad för fria näringsid-
kare: 450
- utvidgade rättigheter för nordiska medbor-
gare vid flyttning m. m.: 468
- blyfri bensin i Norden: 547

nordiskt institut för bioteknik i Island: 576
information och forskning om AIDS: 761

Yttranden:

- generaldebatt: 145
- nordisk arbetsmarknad för fria näringsid-
kare: 226
- skattefri försäljning för flygpassagerare vid
inresa inom Norden: 274
- lättnader i bestämmelsen beträffande an-
vändningen av bil i nordiska gränstrakter
(fråga): 339, 340

Jonäng, Gunnel, Sv. del. (c)

Suppleant, vald medlem till 15 oktober 1985

Medlemsförslag:

- nordisk arbetsmarknad för fria näringsid-
kare: 450
- utvidgade rättigheter för nordiska medbor-
gare vid flyttning m. m.: 468
- stöd till utställningen ”Norden år 2030”:
511
- stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete
(NORDLEK): 682
- handlingsplan för det nordiska kultursam-
arbetet: 768

Juncker, Bente, Danm. Riges del. (CD)

Vald medlem till 7 februari 1985

Medlemsförslag:

- familjepolitiska insatser: 481

Järvisalo-Kanerva, Riitta, Finl. del. (Sdp)

Suppleant

Medlemsförslag:

- nordiskt register över personer som dömts
till förbud att driva rörelse: 587

Jørgensen, Anker, Danm. Riges del. (S)

Vald medlem

Medlemsförslag:

- samarbete i internationella sammanhang:
553
- forskningsinsatser inom den kooperativa
sektorn: 596

Yttranden:

- minnesord över statsminister Olof Palme:
61
- inledningsanförande: 65
- generaldebatt: 115
- samarbete i internationella sammanhang:
309, 310
- avslutningsanförande: 385

Jørgensen, Brit, Norges del. (A)

Vald medlem

Yttrande:

övervakning och handlingsberedskap vid gränsöverskridande luftföroreningar samt nedtrappning av gränsöverskridande luftförening: 233

Jørgensen, Ragna Berget, Norges del. (A)

Suppleant

Medlemsförslag:

samarbete om flyktingpolitik: 737
nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum: 748

Kanerva, Ilkka, Finl. del. (Kok)

Vald medlem

Yttrande:

generaldebatt: 139

Kemppainen, Arvo, Finl. del. (K)

Vald medlem

Medlemsförslag:

sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn: 506
försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag: 527
insamling av nordisk forskning och utredning om arbetstidsförkortning samt arrangerande av en konferens: 530
center för funktionshämmande på Nordkallotten: 695
nedtrappning av gränsöverskridande luftförening: 699
nordisk konvention om folkregistrering: 709

Yttranden:

generaldebatt: 110
samarbete på energiområdet: 319

Kemppainen, Hannu, Finl. del. (K)

Vald medlem

Medlemsförslag:

skydd av Tana-, Torne- m. fl. älvar: 538
tilläggsbromsljus på bilar: 608
åtgärder för att förhindra handeln med utrotningshotade djurarter: 644
center för funktionshämmande på Nordkallotten: 695

Yttrande:

anticancerkampanj (fråga): 258

Kjølbrot, Karin, Danm. Riges del., Färöarna (Tvfl)

Suppleant

Medlemsförslag:

nedtrappning av gränsöverskridande luftförening: 699
nordisk konvention om folkregistrering: 709

Yttranden:

Danmarks, Färöarnas och Grönlands kompetens i förhållande till EG i internationella havsmiljöfrågor (fråga): 257, 258

Knutzen, Thea, Norges del. (H)

Vald medlem

Medlemsförslag:

handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 768

Yttranden:

generaldebatt: 152
ökat radio- och TV-samarbete i Norden: 186

Knuutila, Sakari, Finl. del. (Sdp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland: 403
blyfri bensin i Norden: 457
ökad trygghet för cyklisterna: 620
låsningsfria bromssystem i bilar: 631
datateknologin i distriktspolitiken: 658

Yttranden:

generaldebatt: 152
berättelse från Nordiska ministerrådet (social- och miljöutskottet): 222
låsningsfria bromssystem i bilar: 278
ökad trygghet för cyklisterna: 279

Komstedt, Wiggo, Sv. del. (m)

Vald medlem

Yttranden:

skattefri försäljning för flygpassagerare vid inresa inom Norden: 272, 273, 274
kvoter rörande vägavgifter samt avtal mellan Norge och Danmark om ömsesidig avgiftsfrihet för den bilaterala lastbilstrafiken (frågor): 287
färjerutten Rønne – Ystad (fråga): 293

Kristiansen, Kåre, Norges del. (Kr.F.)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

samarbete på energiområdet: 324, 326

Kuuskoski-Vikatmaa, Eeva, Finl. del. (K)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

berättelse från Nordiska ministerrådet (social- och miljöutskottet): 220

utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet: 224, 225

etiska regler i samband med medicinska försök (fråga): 253, 254

Kvanmo, Hanna, Norges del. (SV)

Vald medlem

Medlemsförslag:

sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn: 506

försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag: 527

insamling av nordisk forskning och utredning om arbetstidsförkortning samt arrangerande av en konferens: 530

center för funktionshämmande på Nordkallotten: 695

nedtrappning av gränsoverskridande luftförorening: 699

nordisk konvention om folkregistrering: 709

nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum: 748

Yttranden:

generaldebatt: 147

Danmarks kompetens i förhållande till EG i internationella miljöfrågor (fråga): 256, 257

forskningsinsatser inom den kooperativa sektorn: 333

homosexuellas mänskliga rättigheter (fråga): 377

samarbete inom FN och andra internationella organ rörande homosexuellas mänskliga rättigheter: 379

Laine, Jermu, Finl. del. (Sdp)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

berättelse från Nordiska ministerrådet (ekonomiska utskottet) samt gemensam-

ma industriella projekt; tynande gruv-samhällen; fiskodling; transport av farligt gods; nordisk möbelindustri; utbildningsutbildning; energi- och miljörelaterad regionalpolitik; innovationer inom näringslivet; mjuka projektinvesteringar; handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning; konjunkturbedömning; införsel av varor för eget bruk vid resa; offentliga sektorns roll i ekonomin och handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet: 300

Lange, Preben, Danm. Riges del., Grønland (Si)

Vald medlem

Medlemsförslag:

nordiskt institut för bioteknik i Island: 576

Yttrande:

nordisk utvecklingsfond för Västnorden: 311

Langslet, Lars Roar, Norges del. (H)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

berättelse från Nordiska ministerrådet (kulturutskottet) samt handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 176

ökat radio- och TV-samarbete i Norden: 185

ekonomiskt stöd till Skandinaviska föreningen i Rom (fråga): 202, 203

Leijon, Anna-Greta, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

berättelse från Nordiska ministerrådet (social- och miljöutskottet): 211

Leppänen, Urpo, Finl. del. (Smp)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 160

berättelse från Nordiska ministerrådet (social- och miljöutskottet): 217

Liikanen, Erkki, Finl. del. (Sdp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland: 403

Lipponen, Paavo, Finl. del. (Sdp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland: 403
 nordiskt teknologiår 1988: 757
 handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 768

Yttranden:

generaldebatt:
 vidaresändning av Finlands TV-program i Sverige (fråga): 197, 198
 fullföljandet av felplanerade väginvesteringar i Finland (fråga): 288, 289

Lundblad, Grethe, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

forskningsinsatser inom den kooperativa sektorn: 596
 samarbete om flyktingpolitik: 737

Yttranden:

generaldebatt: 96, 137
 utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet: 223, 225
 samnordiska insatser för att bekämpa AIDS (fråga): 240, 241
 föräldrautbildningen i de nordiska länderna (fråga): 242
 samarbete på energiområdet: 320

Lundkvist, Svante, Sv. del (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 75
 reformprogram inom Världsbanken (fråga): 249, 250
 miljöpolitiskt ansvar beträffande skogens bevarande (fråga): 251, 252
 förekomsten i Finland av lagstiftning och förbud mot export av teknologi (fråga): 341

Luttinen, Matti, Finl. del. (Sdp)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

berättelse från Nordiska ministerrådet (kommunikationsutskottet): 268
 fullföljandet av felplanerade väginvesteringar i Finland (fråga): 288

Løvvig, Marit, Norges del. (H)

Vald medlem till 8 november 1985

Medlemsförslag:

stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete (NORDLEK): 682

Martinsen, Astrid Murberg, Norges del. (A)

Vald medlem till 8 november 1985

Medlemsförslag:

sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn: 506

Melchior, Arne, Danm. Riges del. (CD)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 132, 133
 berättelse från Nordiska ministerrådet (kommunikationsutskottet): 265, 268
 skattefri försäljning för flygpasagerare vid inresa inom Norden: 273
 färjerutten Rønne–Ystad (fråga): 292, 293

Motzfeldt, Jonathan, Danm. Riges del., Grønland, (Si)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 100
 isländsk valfångst (fråga): 249

Muurman, Peter, Finl. del. (Sdp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen: 433
 "Polar Zoo" på Nordkalotten: 569
 forskningsinsatser inom den kooperativa sektorn: 596
 tilläggsbromsljus på bilar: 608

Yttrande:

generaldebatt: 78

Møller, Grethe Fenger, Danm. Riges del. (KF)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

berättelse från Nordiska ministerrådet (social- och miljöutskottet): 210
 nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum: 373

Nilsson, Barbro, Sv. del. (s)

Vald medlem

Yttrande:

stöd till den nordiska tonkonsten: 191

Ninn-Hansen, Erik, Danm. Riges del. (KF)
Regeringsrepresentant

Yttranden:

harmoniserad utlänningslagstiftning och samordnad flyktingpolitik; samarbete om flyktingpolitik: 353

Danmarks undertecknande av den nordiska språkkonventionen (fråga): 376

homosexuellas mänskliga rättigheter (fråga): 377, 378

Nousiainen, Tellervo, Finl. del. (K)

Suppleant

Yttrande:

nordiskt institut för bioteknik i Island: 332

Nyhage, Hans, Sv. del. (m)

Vald medlem

Medlemsförslag:

enhetliga rättsregler angående födsel efter insemination: 422

nordiskt register över personer som dömts till förbud att driva rörelse: 587

Yttrande:

samarbete för de mänskliga rättigheterna: 375

Olesen, Aase, Danm. Riges del. (RV)

Vald medlem

Medlemsförslag:

nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum:

Yttranden:

skattefri försäljning för flygpassagerare vid inresa inom Norden: 274

berättelser rörande ekonomiska utskottets verksamhetsområde: 335

Olsen, Moses, Danm. Riges del., Grönland (Si)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 128

nordiskt utvecklingsfond för Västnorden: 313

Oscarsson, Berit, Sv. del. (s)

Suppleant

Medlemsförslag:

”Polar Zoo” på Nordkalotten: 569

Yttranden:

televerkens samarbete för distribution av nordiska TV-program (fråga): 203, 204

Palm, Sture, Sv. del. (s)

Vald medlem till 15 oktober 1985

Medlemsförslag:

stöd till den nordiska tonkonsten: 491

Patursson, Erlendur, Danm. Riges del., Färöarna (Tvfl)

Vald medlem

Medlemsförslag:

fond till stöd för samisk, färöisk och grönländsk litteratur: 438

försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag: 527

insamling av nordisk forskning och utredning om arbetstidsförkortning samt arrangerande av en konferens: 530

nordiskt institut för bioteknik i Island: 576
övervakning och handlingsberedskap vid gränsöverskridande luftföroreningar: 677

handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 768

Yttrande:

generaldebatt: 110

Pedersen, Robert, Danm. Riges del. (S)

Vald medlem

Medlemsförslag:

handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 768

Pesola, Helena, Finl. del. (Kok)

Suppleant

Medlemsförslag:

skydd av Tana-, Torne- m. fl. älvar: 538

Petersson, Hans, Sv. del. (fp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 768

Petersson, Per, Sv. del. (m)

Vald medlem till 15 oktober 1985

Medlemsförslag:

blyfri bensin i Norden: 547

tilläggsbromsljus på bilar: 608

datateknologin i distriktpolitiken: 658

Pétursson, Páll, Isl. del. (F)

Vald medlem

Medlemsförslag:

kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland: 403

utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning m. m.: 468

samarbete i internationella sammanhang: 553

nordiskt institut för bioteknik i Island: 576

nordisk konvention om folkregistrering: 709

nordiskt teknologiår 1988: 757

information och forskning om AIDS: 761

Yttranden:

minnesord över statsminister Olof Palme: 57

öppningsanförande: 22

generaldebatt: 72

Petäjänemi, Tuulikki, Finl. del. (Kok)

Vald medlem

Medlemsförslag:

skattefri försäljning för flygpassagerare vid inresa inom Norden: 415

enhetliga rättsregler angående födsel efter insemination: 422

nordiskt register över personer som dömts till förbud att driva rörelse: 587

tilläggsbromsljus på bilar: 608

nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum: 748

Yttranden:

berättelse från Nordiska ministerrådet (juridiska utskottet): 350

harmoniserad utlänningslagstiftning och samordnad flyktingpolitik; samarbete om flyktingpolitik: 358

enhetliga rättsregler angående födsel efter insemination: 365

Poulsen, Kaj, Danm. Riges del. (S)

Vald medlem

Medlemsförslag:

datateknologin i distriktspolitiken: 658

nordiskt teknologiår 1988: 757

Yttranden:

generaldebatt: 118

berättelse från Nordiska ministerrådet (kommunikationsutskottet): 271

tilläggsbromsljus på bilar: 277

flyktingbarns deltagande i korta skolresor till grannländerna (fråga): 376

Purkhús, Jóngerð, Danm. Riges del., Färöarna (Tvfl)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

nordisk utvecklingsfond för Västnorden: 312

Rettedal, Arne, Norges del. (H)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

berättelse från Nordiska ministerrådet (social- och miljöutskottet): 212

Riihijärvi, Heikki, Finl. del. (Smp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland: 403

enhetliga rättsregler angående födsel efter insemination: 422

harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen: 433

nordiskt register över personer som dömts till förbud att driva rörelse: 587

tilläggsbromsljus på bilar: 608

Yttranden:

harmoniserad utlänningslagstiftning och samordnad flyktingpolitik; samarbete om flyktingpolitik: 354

enhetliga rättsregler angående födsel efter insemination: 366

nordisk konvention om folkregistrering: 369

Schlüter, Poul, Danm. Riges del. (KF)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

minnesord över statsminister Olof Palme: 58

generaldebatt: 91

Sigurdson, Gertrud, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

tillämpningen av konventionen om social trygghet (fråga): 240

Sigurðsson, Pétur, Isl. del. (Sj.)

Vald medlem

Medlemsförslag:

nordiskt institut för bioteknik i Island: 576

nordisk konvention om folkregistrering: 709

Sjøthun, Asbjørn, Norges del. (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

samarbete om flyktingpolitik: 737

Yttrande:

harmoniserad utlänningslagstiftning och samordnad flyktingpolitik; samarbete om flyktingpolitik: 358

Sorsa, Kalevi, Finl. del. (Sdp)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

minnesord över statsminister Olof Palme: 59

generaldebatt: 119

Steen, Reulf, Norges del, (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

samarbete i internationella sammanhang: 553

handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 768

Yttranden:

generaldebatt: 156

berättelse från Nordiska ministerrådet (kulturskottet) samt handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 171, 172, 179, 180

ökat radio- och TV-samarbete i Norden: 187

Steenholdt, Otto, Danm. Riges del., Grönland (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

``Polar Zoo`` på Nordkalotten: 569

nordiskt institut för bioteknik i Island: 576

Yttrande:

generaldebatt: 146

Steffensen, Jens, Danm. Riges del, (KrF)

Vald medlem

Medlemsförslag:

kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland: 403

nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare: 450

familjepolitiska insatser: 481

nordiskt institut för bioteknik i Island: 576

nordiskt register över personer som dömts till förbud att driva rörelse: 587

åtgärder för att förhindra handeln med utrotningshotade djurarter: 644

samarbete om flyktingpolitik: 737

information och forskning om AIDS: 761

Yttranden:

generaldebatt: 144

etiska regler i samband med medicinska försök (fråga): 253

harmoniserad utlänningslagstiftning och samordnad flyktingpolitik; samarbete om flyktingpolitik: 351, 365

Stenbäck, Pär, Finl. del. (Sfp)

Vald medlem till 31 juli 1985

Medlemsförslag:

kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland: 403

skattefri försäljning för flygpassagerare vid inresa inom Norden: 415

nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare: 450

utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning m. m.: 468

samarbete i internationella sammanhang: 553

Stetter, Ib, Danm. Riges del. (KF)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

koncentration av högteknologisk industri till huvudstadsområdena (fråga): 290

berättelse från Nordiska ministerrådet (ekonomiska utskottet) samt gemensamma industriella projekt; tynande gruv-samhällen; fiskodling; transport av farligt gods; nordisk möbelindustri; utlandsutbildning; energi- och miljörelaterad regionalpolitik; innovationer inom näringslivet; mjuka projektinvestering-lån; handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning; konjunkturbedömning; införsel av varor för eget bruk vid resa; offentliga sektorns roll i ekonomin och handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet: 299

Sundberg, Ingrid, Sv. del. (m)

Vald medlem

Medlemsförslag:

kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland: 403

samarbete i internationella sammanhang: 553

stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete (NORDLEK): 682
handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 768

Yttranden:

berättelse från Nordiska ministerrådet (kulturutskottet) samt handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 175
ökat radio- och TV-samarbete i Norden: 184
stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete (NORDLEK): 195
vidaresändning av Finlands TV-program i Sverige (fråga): 198
Nordiska forskningspolitiska rådets utvärderingar (fråga): 205
reklamsändningar i det beslutade TV-samarbetet (fråga): 206

Sundstein, Jógvan, Danm. Riges del., Färöarna (Fkfl)

Vald medlem till 31 juli 1985

Medlemsförslag:

fond till stöd för samisk, färöisk och grönländsk litteratur: 438
nordiskt institut för bioteknik i Island: 576

Suominen, Ilkka, Finl. del. (Kok)

Vald medlem

Yttranden:

generaldebatt: 147
en friare kapitalmarknad: 305

Surlien, Rakel, Norges del. (Sp)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 136, 137

Svensson, Sten, Sv. del. (m)

Vald medlem

Yttranden:

en friare kapitalmarknad: 304, 308

Synnes, Harald, Norges del. (Kr.F.)

Vald medlem

Medlemsförslag:

center för funktionshämmande på Nordkallotten: 695
nordiskt teknologiår 1988: 757
information och forskning om AIDS: 761

Yttrande:

generaldebatt: 122

Syse, Jan P., Norges del. (H)

Vald medlem

Yttrande:

generaldebatt: 81

Söder, Karin, Sv. del. (c)

Vald medlem

Medlemsförslag:

harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen: 433
nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare: 450
utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning m. m.: 468
internationell luftvårdsfond: 523
stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete (NORDLEK): 682
information och forskning och AIDS: 761

Yttranden:

generaldebatt: 89
en friare kapitalmarknad: 306, 307
berättelse från projektexportfonden; berättelse från Nordiska investeringsbanken; höjd beloppsram för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringsslån: 329
harmoniserad utlänningslagstiftning och samordnad flyktingpolitik; samarbete om flyktingpolitik: 362

Sønderby, Peder, Danm. Riges del. (V)

Vald medlem

Medlemsförslag:

nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare: 450
utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning m. m.: 468
datateknologin i distriktspolitiken: 658
nordiskt teknologiår 1988: 757

Yttranden:

nordiska ungdomsresekortet (fråga): 283
kvoter rörande vägavgifter samt avtal mellan Norge och Danmark om ömsesidig avgiftsfrihet för den bilaterala lastbilstrafiken (frågor): 285, 287

Talleraas, Anders, Norges del. (H)

Vald medlem

Medlemsförslag:

nordiskt teknologiår 1988: 757

Yttrande:

nordisk folkhögskola i Västnorge: 196

Tastesen, Bernhardt, Danm. Riges del. (S)

Vald medlem

Medlemsförslag:

enhetliga rättsregler angående födsel efter insemination: 422

nordiskt register över personer som dömts till förbud att driva rörelse: 587

forskningsinsatser inom den kooperativa sektorn: 596

samarbete om flyktingpolitik: 737

nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum: 748

Yttranden:

ökat radio- och TV-samarbete i Norden: 186

utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning m. m.: 228

nordiskt institut för bioteknik i Island: 332
berättelse från Nordiska ministerrådet (juridiska utskottet): 347

harmoniserad utlänningslagstiftning och samordnad flyktingpolitik: samarbete om flyktingpolitik: 360

nordisk konvention om folkregistrering: 371

stöd till Internationella rehabiliterings- och forskningscentret för tortyroffer (RCT): 374

samarbete inom FN och andra internationella organ rörande homosexuellas mänskliga rättigheter: 379

Taxell, Christoffer, Finl. del. (Sfp)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

generaldebatt: 90

Thomassen, Petter, Norges del. (H)

Vald medlem till 8 november 1985

Medlemsförslag:

kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland: 403

Tungesvik, Hans Olav, Norges del. (Kr.F.)

Vald medlem till 8 november 1985

Medlemsförslag:

nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare: 450

utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning m. m.: 468

familjepolitiska insatser: 481

nordiskt institut för bioteknik i Island: 576

övervakning och handlingsberedskap vid gränsöverskridande luftföroreningar: 677

Tuominen, Pekka, Finl. del., Åland (ÅSD)

Vald medlem

Medlemsförslag:

harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen: 433

fond till stöd för samisk, färöisk och grönländsk litteratur: 438

stöd till den nordiska tonkonsten: 491

forskningsinsatser inom den kooperativa sektorn: 596

åtgärder för att förhindra handeln med utrotningshotade djurarter: 644

nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum: 748

handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet: 768

Yttranden:

harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen: 189

tillämpningen av konventionen om social trygghet (fråga): 240

tillgodoräknande av tjänstgöringstiden vid nordisk institution (fråga): 243

Turpeinen, Pirkko, Finl. del. (Skdl)

Vald medlem

Medlemsförslag:

stöd till utställningen "Norden år 2030": 511

tilläggsbromsljus på bilar: 608

Yttranden:

generaldebatt: 159

demokratisk informationsförmedling (fråga): 199, 200

berättelse från Nordiska ministerrådet (ekonomiska utskottet) samt gemensamma industriella projekt; tynande gruvsamhällen; fiskodling; transport av farligt gods; nordisk möbelindustri; utlandsutbildning; energi- och miljörelaterad regionalpolitik; innovationer inom näringslivet; mjuka projektinvesteringar; lån; handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning; konjunkturbedömning; införsel av varor för eget bruk vid resa; offentliga sektorns roll i ekonomin och handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet: 302

upprustning i rymden genom samnordisk krigsindustri (fråga): 340
 harmonisering i de nordiska länderna (fråga): 341
 förekomsten i Finland av lagstiftning och förbud mot export av teknologi (fråga): 341

Ueland, Ole Gabriel, Norges del. (Sp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare: 450
 utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning m. m.: 468
 familjepolitiska insatser: 481
 nordiskt institut för bioteknik i Island: 576
 datateknologin i distriktspolitiken: 658
 nordiskt teknologiar 1988: 757

Yttrande:

datateknologin i distriktspolitiken: 280

Werner, Lars, Sv. del. (vpk)

Vald medlem

Medlemsförslag:

sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn: 506
 försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag: 527
 insamling av nordisk forskning och utredning om arbetstidsförkortning samt arrangerande av en konferens: 530
 nedtrappning av gränsöverskridande luftförening: 699
 nordisk konvention om folkregistrering: 709
 nordisk kvinnokonferens – Nordisk Forum: 748

Yttrande:

generaldebatt: 113

Westerlund, Henrik, Finl. del. (Sfp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen: 433
 information och forskning om AIDS: 761

Yttranden:

generaldebatt: 141
 berättelse från projektexportfonden; berättelse från Nordiska investeringsbanken; höjd beloppsram för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringsslån: 330

Wiklund, Bengt, Sv. del. (s)

Vald medlem till 15 oktober 1985

Medlemsförslag:

''Polar Zoo'' på Nordkalotten: 569

Willoch, Kåre, Norges del. (H)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

minnesord över statsminister Olof Palme: 60
 generaldebatt: 95

With, Odd, Norges del. (Kr.F)

Vald medlem till 8 november 1985

Medlemsförslag:

nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare: 450
 utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning m. m.: 468
 familjepolitiska insatser: 481
 nordiskt institut för bioteknik i Island: 576

Woivalin, Folke, Finl. del., Åland (ÅSD)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

generaldebatt: 151

Väyrynen, Paavo, Finl. del. (K)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

generaldebatt: 103

Väänänen, Marjatta, Finl. del. (K)

Vald medlem

Medlemsförslag:

kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland: 403
 skattefri försäljning för flygpasagerare vid inresa inom Norden: 415
 harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen: 433
 nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare: 450
 utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning m. m.: 468
 familjepolitiska insatser: 481
 blyfri bensin i Norden: 547
 nordiskt institut för bioteknik i Island: 576
 ökad trygghet för cyklisterna: 620
 låsningsfria bromssystem i bilar: 631
 datateknologin i distriktspolitiken: 658
 nordiskt teknologiar 1988: 757
 information och forskning om AIDS: 761

Yttranden:

generaldebatt: 98
 utredningen "Nordbors rättigheter i Norden" (fråga): 259
 berättelse från Nordiska ministerrådet (kommunikationsutskottet): 263, 271

Pórðarson Friðjón, Isl. del. (Sj.)

Vald medlem

Medlemsförslag:

nordiskt institut för bioteknik i Island: 576
 nordiskt register över personer som dömts till förbud att driva rörelse: 587
 nordisk konvention om folkregistrering: 709

Yttranden:

harmoniserad utlänningslagstiftning och samordnad flyktingpolitik; samarbete om flyktingpolitik: 363
 nordisk konvention om folkregistrering: 369

Öhrsvik, Lena, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

nordiskt register över personer som dömts till förbud att driva rörelse: 587

Östrand, Olle, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

datateknologin i distriktpolitiken: 658

Yttranden:

generaldebatt: 157
 blyfri bensin i Norden: 276
 koncentration av högteknologisk industri till huvudstadsområdena (fråga): 289, 290
 nordisk samordning inom Eurekaprojektet (fråga): 291, 292

Ämnesregister 2

(De kursiverade saknumren hänvisar till översikten över sakernas behandling, s. 2797–2819. Övriga siffror hänvisar till sidor. Med* markerade saker har ej upptagits till behandling under sessionen. NU hänvisar till ett nummer i NU-serien – se även förteckning i NU-serien).

- Acceleratorbaserad forskning: *C 12/k: 18*, 1986, *D 5/1982/k*, 2296
- AIDS
bekämpning: *E 6*, 2465
information och forskning: *A 744/s*, 760
- Akademien. folkliga: *C 12/k: 1*, 1920
- Alkohol, skattefri införsel: **D 26/1981/s*, 2287
- Alkoholforskning: se NAD
- Amatörteaterrådet: se NAR
- Arbetslöshet
omkostnader i Norden: NU 1985: 2
ungdoms-: **D 28/1981/s*, 2288
utförsäkrade, stöd till: **D 21/1985/s*, 2446
- Arbetsmarknad: 1053, 1181
fria näringsidkare: *A 698/s*, 439
samarbetsprogram: *D 20/1985/s*, 2444
utbildningscenter, Nordkalotten: *C 13/s: 7*, 2116
vägen till en fri: NU 1985: 5
- Arbetsmiljö: 1055, 1193
vid graviditet **D 18/1980/s*, 2229
utbildning: se NIVA
- Arbetsrätt: *D 2/1982/j*, 2291
- Arbetstid
förkortning: **D 6/1977/s*, 2210
införande av sex timmars normalarbetsdag: *A 708/s*, 527
utredning om arbetstidsförkortning och anordnande av konferens: *A 708Ä/s*, 530
- Arktisk(a)
forskning: *D 15/1983/k*, 2319
medicinsk forskning (NoSAMF): *C 12/k: 14*, 1972
farvatten, naturmiljö: **D 23/1983/s*, 2331
- Asienforskning: se CINA
- Atomenergifrågor, Nordiska kontaktorganet: se NKA
- Atomfysik, institutet för teoretisk (NORD-ITA): *C 12/k: 7*, 1946
- Automobiler: se Förare och Körkort
- AV-material, distribution: **D 7/1976/k*, 2209
- Barn
och unga, fritidsverksamhet: **D 25/1981/s*, 2286
och miljön: *D 10/1982/s*, 2302, *E 7*, 2467
och deras rättigheter: *D 11/1982/s*, 2304
språkundervisning för finska: *D 14/1975/k*, 2204
- Barsebäckverket, ökad effekt: *E 25*, 2490
- Bensin, blyfri: *A 710/t*, 539
- Bevakningssystem, epidemiologiskt: *D 15/1982/s*, 2307
- Bil(ar): se även Förare och körkort
användning i gränstrakterna: *E 5*, 2463
bromsljus: *A 717/t*, 599
bromssystem, låsningsfria: *A 720/t*, 623
bälte i bilens baksäte: **D 2/1983/t*, 2311
- Bioteknik i Island; se Island
- Bokmarknad: **D 5/1980/k*, 2228
- Bostads- och byggsektorn: 1069, 1396
- Bottniska viken, kommittén för: *C 13/s: 8*, 2125
- Budget
Nordiska ministerrådets: *C 2*, 1508
–proceduren, försöksordning: *Dokument 2*, 2681
- Bygg-
branschen, utbildning: *A 696/k*, 424
bestämmelser: se NKB
sektorn, ökad sysselsättning: *B 65/e*, 936
- Böcker: se Talböcker
- Børn: se Barn
- Cancerkampanj: *E 38*, 2505
- CINA (Centralinstitutet för nordisk asienforskning): *C 12/k: 12*, 1964
- Codex Nordicus: *E 39*, 2506
- Cyklister, ökad trygghet; *A 719/t*, 610
- Danmarks
kompetens i internationella miljöfrågor: *E 32*, 2499, *E 33*, 2500
undertecknande av språkkonventionen: *E 36*, 2503
- Datasamarbete: *D 3/1985/t*, 2385
- Datateknologi
handlingsplan: *D 2/1984/e*, 2345
hjälpmedel i distriktspolitiken: *A 722/t*, 646
- Domicillandsstöd till kulturinstitutioner: **D 11/1983/k*, 2316
- Drogforskning: se NAD
- Drogmissbruk i trafiken: **D 22/1985/s*, 2449

- Ekologi, kollegium för: *D 12/k: 11*, 1961
- Ekonomisk utveckling, handlingsplan: 1031, 1071, *D 1/1985/e*, 2382, *E 12*, 2473
- Ekonomiskt samarbete: *C 1*, 1014
- Eksport: se Export
- Elever från annat nordiskt land, specialutbildning: **D 14/1985/k*, 2432
- El-samarbejde: se Nordel
- Energi
 forskning: **D 17/1983/s*, 2323
 och miljörelaterad industri- och regionalpolitik: *D 32/1983/e*, 2337
 mätning och evaluering av miljöskadliga effekter: **D 21/1983/s*, 2328. *D 22/1983/s*, 2329
 plan för samarbete: *B 67/e*, 960
 politik: 1062, 1292
- Epidemiologiskt bevakningssystem:
D 15/1982/s, 2307
- Eurekaprojektet: *E 28*, 2494
- Exportmarknadsföring, utbildning,
D 17/1982/e, 2308
- Familjepolitiska insatser: *A 701/s*, 471
- Farligt gods, transport: *D 16/1981/t*, 2279,
D 17/1981/t, 2281
- Finans- och valutapolitik: 1060, 1258
- Finland, förbud mot export av teknologi:
E 34, 2501
- Finska barn, språkundervisning: *D 14/1975/k*, 2204
- Fiskerifrågor, kontaktorganet för: *C 15/e: 11*, 2173
- Fiskodling: *D 6/1981:e*, 2271
- Fjernsyn: se TV
- Flygtrafik
 mellan de nordliga delarna av Norden:
**D 28/1973/t*, 2199
 mellan Åland och stockholmsområdet:
D 9/1972/t, 2193
- Flykting-
 barns deltagande i skolresor: *E 40*, 2507
 politik: *A 734/j*, 712
- Flyttning inom Norden: se Medborgares rättigheter
- Flyv: se Flyg
- Folkdiktning: *C 12/k: 8*, 1949
- Folkhögskola i Västnorge: *D 21/1979/k*, 2220
- Folkkulturellt samarbete (NORDLEK):
A 725/k, 679
- Folkliga akademien: *C 12/k: 1*, 1920
- Folkregistrering: se Konvention
- Fonogram, hemmamarknad med nordisk musik: **D 15/1985/k*, 2433
- För: se För
- Forbruger: se Konsument
- Forskning: 1143
 acceleratorbaserad: *C 12/k: 18*, 1966,
D 5/1982/k, 2296
 alkohol: se NAD
 arktisk: *D 15/1983/k*, 2319
 arktisk medicin: *C 12/k: 14*, 1972
 asienforskning: se CINA
 drog: se NAD
 energi- och miljöområdet: **D 17/1983/s*, 2323
 framtids-: *D 10/1985/k*, 2427
 freds- och konflikt-: *C 12/k: 15*, 1975
 kooperativa sektorn: *A 716/e*, 589
 Latinamerika: se NOSALF
 massmedia: se NORDICOM
 medicinsk: se NOS-M
 regionalpolitisk: se NordREFO
 skogs-: se SNS
 stads-: *D 27/1980/e*, 2265
 vetenskaplig: se NORDINFO
 öststatsforskning: *C 12/k: 30*, 2067
- Forskningscenter för tortyroffer: *D 18/1985/j*, 2437
- Forskningspolitiska rådets värderingar: *E 35*, 2502
- Forskningsrådet
 ekonomiska: *C 15/e: 1*, 2133
 skattevetenskapliga: *C 15/e: 3*, 2141
- Framtidsforskning: *D 10/1985/k*, 2427
- Fritidsverksamhet för barn och unga:
**D 25/1981/s*, 2286
- Funktionshämmande
 center på Nordkalotten: *A 726/s*, 685
 samarbetsprojekt: **D 25/1983/s*, 2583
- Fællesmarked: se Ekonomiskt samarbete
- Færdsel: se Trafik
- Färdtjänstservice för handikappade:
D 12/1982/s, 2305
- Färöarna
 kompetens i internationella miljöfrågor:
E 33, 2500
 litteraturstöd: se Litteratur
 Nordens Hus: *C 12/k: 26*, 2048
- Födelse efter insemination, regler: *A 694/j*, 416
- Förarskydd vid trafikförsäkring: *D 24/1973/t*, 2197
- Førerbevis: se Körkort
- Försäljning, skattefri vid flygresor: *A 691/t*, 406
- Genbank för jordbruks- och trädgårdsväxter:
C 15/e: 14, 2181

- Genetik, medicinsk: **D 17/1979/k*, 2219
 Geoexkursioner till Island: se Island
 Glasindustrin: *D 24/1980/e*, 2262
 Godstransporter: se Transporter
 Gravitet, arbetsmiljörisker: *D 5/1981/e*, 2268
 Guider, turist-: **D 20/1984/t*, 2377
 Gymnasiestadiet, litteraturantologi för: **D 10/1981/k*, 2273
 Grönland
 kompetens i internationella miljöfrågor: *E 33*, 2500
 litteraturstöd: se Litteratur
- Handelshinder: NU 1985: 9, 1985: 10
 Handelspolitik: 1063, 1312
 Handikapp: se även Funktionshämmande färdtjänstservice: *D 12/1982/s*, 2305
 nämnden för: *C 13/s:5*, 2108
 Handelssjöfarten: **D 9/1985/t*, 2425
 Handlingsprogram
 byggsektorn, ökad sysselsättning: *B 65/e*, 936
 på dataområdet m. m.: *D 2/1984/e*, 2345
 ekonomisk utveckling och full sysselsättning: *D 1/1985/e*, 2382, *E 12*, 2473, NU 1985: 1
 energiområdet: *B 67/e*, 960
 jordbruks- och skogsbruksområdet: *D 6/1985/e*, 2395
 kultursamarbete: *A 746/k*, 764
 läkemedelsregistrering: **D 12/1984/s*, 2370
 narkotika: **D 23/1985/s*, 2450
 språkförståelse i Norden: *D 12/1977/k*, 2211
 Västnordensamarbetet, förstärkning: *D 7/1985/e*, 2421
 Harmonisering i Norden: *E 18*, 2480
 Havsförening av radioaktivt material: *E 22*, 2485
 Helsingforsavtalet, ändring: *D 16/1985/j*, 2434, *D 17/1985/j*, 2436
 Hjärnskadade genom trafikolyckor: *D 8/1984/s*, 2365
 Homosexuella
 diskriminering, åtgärder mot: **D 17/1984/j*, 2371, **D 18/1984/j*, 2373
 mänskliga rättigheter: *E 43*, 2510
 Hushållsvetenskap: *C 12/k:5*, 1941
 Huvudstadsområdena, högteknologisk industri: *E 27*, 2493
 Hälsovårdshögskolan: *B 64/s*, 908, *C 13/s:2*, 2093
- Idrottsutbyte: **D 24/1984/k*, 2381
 Industri-
 fond; nordisk: *C 15/e:4*, 2146
 politik: 1061, 1273
 projekt: *D 23/1980/e*, 2230
 stöd och offentliga finansieringsordningar: NU 1985:8
 svensk-norsk: se SNIF
 Informationsförmedling, demokratisk: *E 16*, 2478
 Informationsverksamhet: *E 8*, 2468
 regional nordisk: *D 11/1985/k*, 2428, **D 12/1985/k*, 2430
 Införsel av varor för eget bruk: *D 4/1985/e*, 2387
 Insemination: se Födsel
 Internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning: *D 12/k:15*, 1975
 Investeringsbank, nordisk: *C 3/e*, 1809
 höjd beloppsram projektinvesteringsslån: *B 66/e*, 943
 Island
 bioteknik, institut: *A 714/e*, 571
 geoexkursioner: *C 12/k:12*, 1959
- Jord- och skogsbruk: 1067, 1381
 handlingsprogram; *D 6/1985/e*, 2395
 Jordbrukares förening; se NJF
 Jordbruksväxter; se Genbank
 Journalistkursen; *C 12/k:2*, 1926
 Journaliststipendier, Nordiska rådets: 259
 Jämställdhet: 1049, 1129, se även Rollbundenhet
 Järnvägstrafik, säkerhet: 1241
- Kapitalmarknad, friare: *D 3/1984/e*, 2356
 Konfliktforskning; se Forskning
 Konjunkturbedömning, gemensam: *D 2/1985/e*, 2384
 Konst-
 centrum: *C 12/k:25*, 2044
 förbundet: Se NKf
 Konstnärer i Rom, stöd till: *E 14*, 2475
 Konsumentpolitik; 1048, 1125
 Konvention om
 barnens rättigheter: *D 11/1982/s*, 2304
 folkregistrering: *A 733/j*, 702
 ozonskiktet: *D 9/1978/s*, 2214
 social trygghet; *E 10*, 2470
 språk: *D 32/1982/j*, 2290, *E 36*, 2503
 Kooperativa sektorn, forskningsinsatser: se Forskning

- Kraftsamarbejde: se Energi
- Krigsindustri, upprustning i rymden: *E 17*, 2479
- Kriminologi, samarbetsrådet: *C 11/j:3*, 1896
- Kultur: 1143
- avtalet, ändring: *D 17/1985/j*, 2436
 - budgeten, stöd till: **D 11/1983/k*, 2316
 - centrum i Paris: *E 2*, 2461
 - fond: se Nordiska kulturfonden
 - och informationscentrum för östra och mellersta Finland: *A 688/k*, 391
 - samarbete: **D 8/1982/k*, 2300
 - samarbete, handlingsplan för: *A 746/k*, 764
- Kvinnokonferens i Nairobi: 1033
- Nordisk Forum: *A 735/j*, 739
- Könskämäeno älv: se Tana älv
- Köpenhamnsavtalet, oljeskadebekämpning till sjöss: *E 11*, 2471
- Körkort, internordisk giltighet: **D 3/1976/t*, 2208
- Lagstiftningssamarbete: 1047, 1095
- arbetsrättens område: *D 2/1982/j*, 2291, NU 1984:10
- Landbrug: se Jordbruk
- Lastbilstrafik Norge–Danmark, avgiftsfrihet: *E 41*, 2508
- Latinamerikaforskning: se NOSALF
- Levnadsmedler: se Livsmedel
- Likestilling: se Jämställdhet
- Litteratur
- antologi för gymnasietadiet: **D 10/1981/k*, 2273
 - pris, Nordiska rådets: 2587
 - stöd till samisk, färöisk och grönländsk: *A 697/k*, 435
- Livsmedelsfrågor: 1137
- Lovgivning; se Lagstiftning
- Luftförorening, gränsöverskridande: *A 723/s*, 661, *A 732/s*, 698
- Luftvårdsfond, internationell: *A 707/s*, 513
- Läkemedels-
- nämnden: *C 13/s:1*, 2092
 - registrering: **D 12/1984/s*, 2370
- Läromedel och läroplaner, nordiskt stoff: **D 13/1985/k*, 2431
- Marinbiologi: *C 12/k:6*, 1943
- Massmedia
- forskning: se NORDICOM
- reklam i **D 21/1984/k*, 2377
- Materialprovning, odontologisk: *C 13/s:6*, 2112
- Medborgare, nordiska, rättigheter vid flyttning eller resa: *A 699/s*, 453
- Meddelanden, Nordiska ministerrådets och nordiska regeringars om rekommendationer: 2190
- Medicinsk(a): se även Socialmedicinsk forskning: se NOS-M
- försök, etik: *E 30*, 2496
 - genetik: **D 17/1979/k*, 2219
 - undervisning: *C 12/k:27*, 2052
- Migrationssamarbete i Norden 1985–86: NU 1985:4
- Miljö
- för barn: *D 10/1982/s*, 2302, *E 7*, 2467
 - och energirelaterad industri och regionalpolitik: *D 32/1983/s*, 2337
 - forskning: **D 17/1983/k*, 2323
 - frågor, Danmarks kompetens: *E 32*, 2499
 - frågor, Danmarks, Färöarnas, Grönlands kompetens: *E 33*, 2500
- Miljöskydd: 1056
- lagstiftning, harmonisering av: **D 24/1985/s*, 2454
 - i samernas kärnområden: **D 24/1974/j*, 2200
- Miljösäkra sjötransporter: **D 14/1981/t*, 2277, **D 15/1981/t*, 2278
- Ministerrådet, Nordiska berättelse: *C 1*, 1014
- budget: *C 2*, 1508
 - kulturellt samarbete: 1143
- Missbruk, rusmedels-: **D 22/1981/s*, 2284
- Mjuka projektinvesteringsslån: *D 4/1984/e*, 2361
- Montessori-lärare: *D 23/1984/k*, 2379
- Muonio älv: se Tana älv
- Musik
- hemmamarknad för nordisk: **D 15/1985/k*, 2433
 - pris, Nordiska rådets: 2589
 - samarbete: se NOMUS
- Mänskliga rättigheter: *D 19/1985/j*, 2440
- homosexuellas: *E 43*, 2510
- Möbelindustri, samarbete: *D 18/1982/e*, 2309
- NAD (Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning): *C 13/s:3*, 2098
- NAR (Nordiska amatörteaterrådet): *C 12/k:31*, 2071

- Narkotika, handlingsplan mot: *D 23/1985/s, 2450
- Natur
miljö i de arktiska farvattnen: *D 23/1983/s, 2331
– resurser, modell för beräkning: *D 10/1984/s, 2367
skadeverkningar genom turismen: D 13/1981/t, 2274
- NET: se NÄT
- NHV (Nordiska hälsovårdshögskolan): C 13/s:2, 2096
- NIB: se Investeringsbanken, Nordiska
- NIVA (Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet): C 13/s:4, 2102
- NJF (Nordiska jordbruksforskarens förening): C 15/e:12, 2175
- NKA (Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor): C 15/e:8, 2166
- NKB (Nordiska kommittén för byggbestämmelser): C 15/e:15, 2186
- NKF (Nordiska konstförbundet): C 12/k:32, 2077
- NKTF (Nordisk kommitté för transportforskning): 1234
- NOMUS (Nämnden för nordiskt musiksamarbete): C 12/k:23, 2010
- Nordbors rättigheter: E 39, 2506, NU 1985: 6
- Nordel: C 15/e:7, 2159
- Nordens Hus
på Färöarna: C 12/k:26, 2048
i Reykjavík: C 12/k:21, 1990
- NORDICOM (Nordiskt samarbete inom masskommunikationsforskning): C 12/k:19, 1991
- NORDINFO (Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information): C 12/k:16, 1978
- Nordisk Forum: se Kvinnokonferens
- Nordisk Kontakt: 2556
- Nordisk statistisk årsbok: 2558, NU 1985: 12
- Nordiska industrifonden: se Industrifond
- Nordiska investeringsbanken (NIB): se Investeringsbank
- Nordiska kulturfonden: 2586
berättelse: C 5/k, 1852
revisorer: 68
utskottet för granskning av berättelse: 68
val: 67
- Nordiska rådet
arbetsordning: 2612
budget: 2562, 2616
- budgetkommittén: 2601
budget- och kontrollutskottet: 2610
budgetproceduren, försöksordning: *Dokument 2*, 68, 2525, 2681
ekonomiska utskottet: 346, 2526, 2596
informationskommittén: 2602
informationsverksamhet: 2552
journaliststipendier: 2590
juridiska utskottet: 345, 2526, 2597
kommunikationsutskottet: 345, 2530, 2598
kulturutskottet: 345, 2530, 2599
litteraturpris: 2587, 2791
medlemmar: 9
musikpris: 2589, 2787
nationella delegationerna: 2564, 2592
NORD-publikationer: 2557, 2604
NU-serien: 2557, 2604
personregister: 2820
porträttmatrikel: 2559
presidierapport: *Dokument 1*, 2511
presidiet: 2522, 2774
kontakt med ministerrådet: 2529
sammansättning: 65
publikationsverksamhet: 2556
redaktionskommittén: 67, 2611
rekommendationer: 2688
meddelanden om: 2190
översikt över 1985 års: 2518
rådsförhandlingarna: 2556
sekreterarkollegium: 2562
social- och miljöutskottet: 345, 2538, 2600
yttranden: 2753
34:e sessionen
arrangemang, särskilda: 53
avslutningsanförande, presidentens: 385
berättelser till: 1014
generaldebatt vid: 69–163
kallelse till: 7
medlemslista vid: 9
namnupprop: 63
Palme, minnestal över: 57
presidium vid: 65
protokoll vid: 57–388
regeringsrepresentanter och valda medlemmar: 13
sakernas fördelning på utskott: 41
sakkunniga vid: 2778
saklista vid: 25
sekreteriat vid: 2775
sessionssal, placering av regeringsrepresentanter och rådsmedlemmar: 2848
utskott: 345
öppningsanförande, presidentens: 65

- översikt över: 52
 övriga beslut: 2765
- Nordiskt samarbete i internationella sammanhang: *A 711/e*, 553
- Nordkalotten
 arbetsmarknadscenter: *C 13/s:7*, 2116
 flygtrafiken inom, utbyggnad av:
 **D 28/1973/t*, 2199
 funktionshämmande, center för: *A 726/s*, 685
 museum: *C 12/k:7*, 2081
 Polar Zoo: *A 713/k*, 557
 samarbete, förstärkning och utveckling:
D 6/1984/e, 2362
- NORDITA (Nordiska institutet för teoretisk atomfysik): se Atomfysik
- NORDLEK: se Folkkulturellt samarbete
- NORDPLAN (Nordiska institutet för samhällsplanering): *C 12/k:20*, 1994
- NORDPOST: 1249
- NordREFO (Nordiska institutet för regionalpolitisk forskning): *C 15/e:10*, 2169
- NORDTEL (Nordiskt samarbete på telekommunikationsområdet): 1250
- NORDTEST (Nordiskt organ inom provnings- och kontrollområdet): *C 15/e:6*, 2157
- NOSALF (Nordiska samfundet för Latinamerika-forskning): *C 12/k:29*, 2063
- NOSAMF (Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning): se Arktisk forskning
- NSU (Nordiska sommaruniversitetet):
C 12/k:28, 2057
- Näringsidkare, fria, arbetsmarknad för: se Arbetsmarknad
- Näringslivet, innovationer: *D 33/1983/e*, 2339
- Näringsmiddelsspörsmål: se Livsmedelsfrågor
- NÄT (Nordisk ämbetsmannakommitté för transportfrågor): 1231
- Oceanografi, fysisk: *C 12/k:13*, 1968
- Odontologisk materialprovning: *C 13/s:6*, 2112
- Offentliga sektorns roll: *D 5/1985/e*, 2389
- Oljeskadebekämpning till sjöss: *E 11*, 2471
- Opiumvallmoodling: *E 29*, 2495
- Ozonskiktet, konvention om: *D 9/1978/s*, 2214
- Palme, minnestal över: 57
- Polar Zoo: se Nordkalotten
- Porträttmatrikel: 2559
- Projekt
 -exportfond, nordisk: *C 4/e*, 1841
 industriella: *D 23/1980/e*, 2230
 -investeringslån, mjuka: *D 4/1984/e*, 2361
 nordiska, kontroll av: *D 7/1984/e*, 2364
- Psoriasispatienter, klimatologisk vård:
 **D 24/1983/s*, 2334
- Publikationsverksamhet, Nordiska rådets:
 2256
- Punktskriftsböcker: *D 7/1982/k*, 2297
- Radio och TV: se även TV
 samarbete: *B 61/k*, 772, *D 3/1982/k*, 2293, *framst. 1/1986/k*, 2456
- Radioaktiv havsförorening: *E 22*, 2485
- Reaktorbränsle, transport av förbrukat: *E 24*, 2489
- Regionalpolitik: *B 63/e*, 806, 1064, 1337
 energi- och miljörelaterad: *D 32/1983/e*, 2337
 forskning: se NordREFO
 samarbete: *D 1/1979/e*, 2217, *D 34/1983/e*, 2341
- Register över personer med förbud att driva rörelse; *A 715/j*, 579
- Rehabiliteringscenter för tortyroffer:
D 18/1985/j, 2437
- Reklam
 i de elektroniska massmedierna:
 **D 21/1984/k*, 2377
 i det beslutade TV-samarbetet: *E 37*, 2504
- Rensköttsel: se Samespörsmål
- Reserabatter: **D 1/1983/t*, 2310
- Reykjavík, Nordens Hus: *C 12/k:21*, 1999
- Rollbundenhet inom utbildning och yrkesval:
D 25/1985/j, 2455
- Rusmedel, bekämpning av missbruk:
 **D 22/1981/s*, 2284
- Räknecenter för väderprognoser: *D 4/1983/k*, 2314
- Rønne–Ystad, klassificering av rutten: *E 42*, 2509
- Samarbete, nordiskt: *C 1*, 1014
- Samarbetsorgan, nordiska: 2528, NU 1985: 3
- Samerna
 institut: *C 12/k:24*, 2014
 miljön, skydd för: **D 24/1974/j*, 2200

- litteraturstöd: se Litteratur
och renkötsel frågor: *C 11/j*, 1894
- Samhällsplanering, institut för: se NORD-PLAN
- Sjö-
fart, handels-: **D 9/1985/t*, 2425
rätt. institutet för: *C 12/k*: 9, 1954
transporter, miljösäkra: **D 14/1981/t*, 2277,
**D 15/1981/t*, 2278
- Skadeverkningar, turismens: *D 13/1981/t*,
2275
- Skandinavisk förening i Rom: *E 14*, 2475
- Skattefri
alkoholinförse: **D 26/1981/s*, 2287
försäljning vid flygresor: *A 691/t*, 406
- Skattevetenskapliga forskningsrådet:
C 15/e: 3, 2141
- Skogsbruk: 1381
handlingsprogram: *D 6/1985/e*, 2395
- Skogens bevarande: *E 26*, 2491
- Skov: se Skog
- SNIF (Fonden för svensk-norskt industriellt
samarbete): *C 15/e*: 5, 2152
- SNS (Samarbetsnämnden för skogsforsk-
ning): *C 15/e*: 13, 2177
- Social-
medicinsk insats, förstärkt: *D 11/1984/s*,
2368
politik: 1205
trygghet, konvention: *E 10*, 2470
- Sommaruniversitetet: se NSU
- Sprog: se Språk
- Språk-
förståelse, förbättrad i Norden:
D 12/1977/k, 2211
och informationscentret: *C 12/k*: 4, 1932
konvention, nordisk: **D 32/1981/j*, 2290
sekretariatet: *C 12/k*: 3, 1929
undervisning för finska barn i Sverige:
D 14/1975/k, 2204
- Stadsforskning: *D 27/1980/e*, 2265
- Statistisk årsbok, nordisk: se Nordisk statis-
tisk årsbok
- Statistiskt sekretariat: *C 15/e*: 2, 2139
- Storbypolitik: NU 1985: 7
- Straffrätt: NU 1984: 2
kommittén: *C 11/j*: 4, 1915
- Sundheds-: se Hälso-
- Svavelutsläpp, normer för: **D 19/1983/s*,
2325, **D 20/1983/s*, 2327
- Sysselsättning och ekonomisk politik:
D 11/1985/e, 2382, *E 12*, 2473
- Sø: se Sjö
- Talböcker och punktskriftsböcker, distribu-
tion: *D 7/1982/k*, 2297
- Tana-, Torne-, Muonio- och Könkämäenoäl-
var, skydd av: *A 709/s*, 532
- Teater
amatörteaterrådet: *C 12/k*: 31, 2071
-kommittén: *C 12/k*: 22, 2006
- Teknologi
förbud i export i Finland: *E 34*, 2501
och industriell utveckling, fonden för: se
Industrifond, nordisk
-år: *A 736/t*, 751
- Telekommunikationssamarbete: se NORD-
TEL
- Televerkens distribution av TV-program:
E 19, 2481
- Television: se TV
- Tjänstgöringstid, tillgodoräknande: *E 9*, 2469
- Tonkonst, stöd till: *A 703/k*, 483
- Torne älv: se Tana älv
- Tortyroffer, rehabilitering: *D 18/1985/j*, 2437
- Trafik
drogmissbruk: **D 22/1985/s*, 2449
-försäkring, förarskydd vid: *D 24/1973/t*,
2197
hjärnskadade: *D 8/1984/s*, 2365
-kort: se Körkort
viltolyckor: **D 3/1983/t*, 2313
och vägbeläggning: **D 18/1981/t*, 2283
- Transport: 1058, 1230
av farligt gods, internationella bestämmel-
ser: *D 16/1981/t*, 2279
av farligt gods, nordiska bestämmelser:
D 17/1981/t, 2281
-politiken, harmonisering: **D 19/1984/t*,
2375
- Trädgårdsväxter: se Genbank
- Tulladministrativa rådet: *C 15/e*: 9, 1253
- Turism: 1059, 1253
skadeverkningar på naturen: *D 13/1981/t*,
2274
- Turistguider: **D 20/1984/t*, 2376
- TV
-samarbete: *B 61/k*, 772, *D 5/1973/k*, 2196,
framst. 1/1986/k, 2458, NU 1983: 12,
1984: 8
-samarbete mellan Finland och Sverige:
D 20/1971/k, 2190
vidaresändning av Finlands program: *E 13*,
2474
ökat nordiskt radio- och TV-samarbete:
D 3/1982/k, 2293

U-landsutbildning: *D 31/1983/e*, 2336

U-länderna: se Utvecklingsländerna

Ud-: se Ut-

Uddannelse: se Utbildning

Undervisning

medicinsk: *C 12/k: 27*, 2052

i nordiska språk: *E 15*, 2476

i språk för finska barn i Sverige:

D 14/1975/k, 2204

Ungdom

arbetslöshet: **D 28/1981/s*, 2288

fritidsverksamhet: **D 25/1981/s*, 2286

reskort: *E 3*, 2462

sysselsättningsåtgärder inom kultursek-

torn: *A 704/s*, 493

Upprustning i rymden genom krigsindustri:

E 17, 2479

Utbildning: 1143; se även Vidareutbildning

inom byggbranschen: *A 691/k*, 424

exportmarknadsföring: *D 17/1982/e*, 2308

av Montessori-lärare: *D 23/1984/k*, 2380

rollbundenhet vid val: **D 25/1985/j*, 2455

specialutbildning av elever från annat nor-

diskt land: **D 14/1985/k*, 2432

Utdannelse: se Utbildning

Utlänningsutskottet, nordiska: *C 11/j: 2*, 1895

Utställning

Norden år 2030: *A 706/k*, 508

utbyte: *D 22/1984/k*, 2378, *E 1*, 1259

Utvecklingsländerna, biståndssamarbete:

1067, 1369

Valfångst

isländsk: *E 1*, 2483

norsk: *E 31*, 2497

Valutapolitik: 1258

Varor, införsel för eget bruk: *D 4/1985/e*, 2387

Veg, Vej: se Väg

Vetenskaplig forskning: se NORDINFO

Vetenskapsmän i Rom, stöd till: *E 14*, 2475

Vidareutbildning

arbetsmiljö: se NIVA

lärare i Montessorri-pedagogik: *D 23/1984/k*, 2379

Videoband och videokivor med nordiska fil-

mer och TV-program: **D 13/1983/k*, 2318

Videogram, samarbete: *D 4/1980/k*, 2223

Viltolyckor i trafiken: **D 3/1983/t*, 2313

Vulkanologiskt institut: *C 12/k: 17*, 1982

Väderprognoser, räknecenter: *D 4/1983/t*, 2314

Vägavgifter, kvoter: *E 20*, 2482

Vägbeläggning och trafiksäkerhet:

**D 18/1981/t*, 2283

Världsbanken, reformprogram: *E 23*, 2487

Västnorden: NU 1984: 14, 1984: 15

samarbete: *D 7/1985/e*, 2421

utvecklingsfond: *B 62/e*, 793, *D 8/1985/e*, 2423

Västnorge, nordisk folkhögskola: *D 21/1979/k*, 2220

Yrkesval, rollbundenhet: **D 25/1985/j*, 2455

Åland och stockholmsområdet, flygtrafiken: *D 9/1972/t*, 2193

Økonomisk, se Ekonomisk

Öresundsregionen: 1233

Öststatsforskning: *C 12/k: 30*, 2067

Regeringsrepresentanter

<i>Andersen, Anders</i> , Danmark	172	<i>Laine, Jermu</i> , Finland	145
<i>Andersson, Sten</i> , Sverige	171	<i>Langslet, Lars Roar</i> , Norge	144
<i>Ásgrímsson, Halldór</i> , Island	170	<i>Leijon, Anna-Greta</i> , Sverige	143
<i>Bjarnason, Matthias</i> , Island	169	<i>Leppänen, Urpo</i> , Finland	142
<i>Björkstrand, Gustav</i> , Finland	183	<i>Lindqvist, Bengt</i> , Sverige	141
<i>Bodström, Lennart</i> , Sverige	182	<i>Lundkvist, Svante</i> , Sverige	140
<i>Bollmann, Niels</i> , Danmark	181	<i>Luttinen, Matti</i> , Finland	139
<i>Bondevik, Kjell Magne</i> , Norge	180	<i>Lynge, Aqqaluk</i> , Grønland	138
<i>Carlsson, Ingvar</i> , Sverige	179	<i>Madsen, Mette</i> , Danmark	137
<i>Christensen, Christian</i> , Danmark	178	<i>Mathiesen, Matthías Á.</i> , Island	136
<i>Dahl, Birgitta</i> , Sverige	167	<i>Melchior, Arne</i> , Danmark	135
<i>Dam, Atli, P.</i> , Færøerne	166	<i>Motzfeldt, Jonathan</i> , Grønland	134
<i>Danielsen, Niels Pauli</i> , Færøerne	165	<i>Møller, Grethe Fenger</i> , Danmark	133
<i>Ellemann-Jensen, Uffe</i> , Danmark	164	<i>Ninn-Hansen, Erik</i> , Danmark	132
<i>Enggaard, Knud</i> , Danmark	163	<i>Nordman, Gunnevi</i> , Åland	131
<i>Feldt, Kjell-Olof</i> , Sverige	162	<i>Olsen, Moses</i> , Grønland	130
<i>Flodin, May</i> , Åland	161	<i>Pálsson, Þorsteinn</i> , Island	128
<i>Foighel, Isi</i> , Danmark	160	<i>Peterson, Thage G.</i> , Sverige	127
<i>Gjertsen, Astrid</i> , Norge	190	<i>Porko, Lars</i> , Åland	126
<i>Gradin, Anita</i> , Sverige	189	<i>Presthus, Rolf</i> , Norge	125
<i>Guðmundsson, Albert</i> , Island	188	<i>Purkhús, Jóngerð</i> , Færøerne	124
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	187	<i>Raatikainen, Kaisa</i> , Finland	123
<i>Göransson, Bengt</i> , Sverige	186	<i>Rittedal, Arne</i> , Norge	122
<i>Haugstvedt, Asbjørn</i> , Norge	185	<i>Rosing, Hans-Pavia</i> , Grønland	121
<i>Heilmann, Stephen</i> , Grønland	184	<i>Salmén, Olof</i> , Åland	120
<i>Helgadóttir, Ragnhildur</i> , Island	158	<i>Schlüter, Poul</i> , Danmark	119
<i>Hellström, Mats</i> , Sverige	157	<i>Sigurdson, Gertrud</i> , Sverige	118
<i>Heløe, Leif Arne</i> , Norge	156	<i>Simonsen, Palle</i> , Danmark	117
<i>Hermannsson, Steingrímur</i> , Island	155	<i>Sorsa, Kalevi</i> , Finland	116
<i>Hermannsson, Sverrir</i> , Island	154	<i>Stefánsson, Alexander</i> , Island	113
<i>Hjelm-Wallén, Lena</i> , Sverige	153	<i>Stetter, Ib</i> , Danmark	112
<i>Holmberg, Bo</i> , Sverige	152	<i>Stray, Svenn</i> , Norge	111
<i>Hulterström, Sven</i> , Sverige	151	<i>Suonio, Kaarina</i> , Finland	110
<i>Høyem, Tom</i> , Danmark	150	<i>Surlien, Rakel</i> , Norge	109
<i>Haarder, Bertel</i> , Danmark	149	<i>Taxell, Christoffer</i> , Finland	108
<i>Jakobsen, Johan J.</i> , Norge	148	<i>Thomassen, Petter</i> , Norge	107
<i>Jansson, Christer</i> , Åland	195	<i>Väyrynen, Paavo</i> , Finland	106
<i>Johansson, Bengt K. A.</i> , Sverige	194	<i>Wickbom, Sten</i> , Sverige	105
<i>Klein, Lasse</i> , Færøerne	193	<i>Wiklöf, Lars-Åke</i> , Finland	104
<i>Kofoed, Niels Anker</i> , Danmark	192	<i>Willoch, Kåre</i> , Norge	103
<i>Kristiansen, Kåre</i> , Norge	191	<i>Woivalin, Folke</i> , Åland	102
<i>Kuuskoski-Vikatmaa, Eeva</i> , Finland	146		

Valda medlemmar

<i>Aho, Esko</i> , Finland	4	<i>Kvanmo, Hanna</i> , Norge	49
<i>Alsaker, Svein</i> , Norge	5	<i>Lange, Preben</i> , Grønland	50
<i>Andersson, Arne</i> , Sverige	6	<i>Lükanen, Erkki</i> , Finland	51
<i>Andersson, Lennart</i> , Sverige	8	<i>Lipponen, Paavo</i> , Finland	52
<i>Auken, Margrete</i> , Danmark	9	<i>Lundblad, Grethe</i> , Sverige	53
<i>Bakke, Hallvard</i> , Norge	10	<i>Muurman, Peter</i> , Finland	54
<i>Benediktsson, Stefán</i> , Island	11	<i>Nielsen, Agnar</i> , Færøerne	55
<i>Benkow, Jo</i> , Norge	12	<i>Nilsson, Barbro</i> , Sverige	56
<i>Bennedsen, Dorte</i> , Danmark	13	<i>Norwich, Arnljot</i> , Norge	57
<i>Brundtland, Gro Harlem</i> , Norge	14	<i>Nyhage, Hans</i> , Sverige	58
<i>Bärlund, Kaj</i> , Finland	15	<i>Olesen, Aase</i> , Danmark	59
<i>Buttedahl, Johan</i> , Norge	16	<i>Oscarsson, Berit</i> , Sverige	7
<i>Christensen, Frode Nør</i> , Danmark	17	<i>Patursson, Erlendur</i> , Færøerne	60
<i>Eidem, Bjarne Mørk</i> , Norge	18	<i>Pedersen, Robert</i> , Danmark	61
<i>Einarsson, Ólafur, G.</i> , Island	19	<i>Petersson, Hans</i> , Sverige	65
<i>Elo, Mikko</i> , Finland	20	<i>Pétursson, Páll</i> , Island	66
<i>Exner, Lahja</i> , Sverige	21	<i>Petäjänieni, Tuulikki</i> , Finland	67
<i>Fredheim, Kjell Magne</i> , Norge	22	<i>Poulsen, Kaj</i> , Danmark	68
<i>Gadd, Arne</i> , Sverige	23	<i>Riihijärvi, Heikki</i> , Finland	69
<i>Grøndahl, Kirsti Kolle</i> , Norge	24	<i>Sigurðsson, Pétur</i> , Island	70
<i>Guðnason, Eiður</i> , Island	25	<i>Sjøthun, Asbjørn</i> , Norge	71
<i>Gustavsson, Rune</i> , Sverige	26	<i>Steen, Reiulf</i> , Norge	72
<i>Gyldenkilde, Lilli</i> , Danmark	27	<i>Steenholdt, Otto</i> , Grønland	73
<i>Hansen, Flemming</i> , Danmark	28	<i>Steffensen, Jens</i> , Danmark	74
<i>Hansen, Ivar</i> , Danmark	29	<i>Sundberg, Ingrid</i> , Sverige	75
<i>Hansen, Karen Thurøe</i> , Danmark	30	<i>Suominen, Ilkka</i> , Finland	76
<i>Hansen-Krone, Margit</i> , Norge	31	<i>Svensson, Sten</i> , Sverige	77
<i>Helgadóttir, Guðrún</i> , Island	32	<i>Syse, Jan P.</i> , Norge	78
<i>Hetemäki-Olander, Elsi</i> , Finland	33	<i>Synnes, Harald</i> , Norge	79
<i>Håkansson, Per Olof</i> , Sverige	34	<i>Söder, Karin</i> , Sverige	80
<i>Isohookana-Asunmaa, Tytti</i> , Finland	35	<i>Sønderby, Peder</i> , Danmark	81
<i>Iversen, Åsa Solberg</i> , Norge	36	<i>Talleraas, Anders</i> , Norge	82
<i>Jansson, Olof</i> , Åland	37	<i>Tastesen, Bernhardt</i> , Danmark	83
<i>Jensen, Jens Peter</i> , Danmark	38	<i>Pórðarson, Friðjón</i> , Island	84
<i>Jensen, Karen Højte</i> , Danmark	39	<i>Tuominen, Pekka</i> , Åland	85
<i>Jonsson, Elver</i> , Sverige	40	<i>Turpeinen, Pirkko</i> , Finland	86
<i>Jørgensen, Anker</i> , Danmark	41	<i>Ueland, Ole Gabriel</i> , Norge	87
<i>Jørgensen, Brit</i> , Norge	42	<i>Väänänen, Marjatta</i> , Finland	88
<i>Kanerva, Ilkka</i> , Finland	43	<i>Werner, Lars</i> , Sverige	89
<i>Kemppainen, Arvo</i> , Finland	44	<i>Westerberg, Bengt</i> , Sverige	90
<i>Kemppainen, Hannu</i> , Finland	45	<i>Westerlund, Henrik</i> , Finland	91
<i>Knutzen, Thea</i> , Norge	46	<i>Öhrsvik, Lena</i> , Sverige	92
<i>Knuutila, Sakari</i> , Finland	47	<i>Östrand, Olle</i> , Sverige	93
<i>Komstedt, Wiggo</i> , Sverige	48		

Regeringsrepresentanternas och rådsmedlemmarnas placering i sessionssalen

FOLKETINGSSALEN

